NOVUM TESTAMENTUM GRAECE ET LATINE

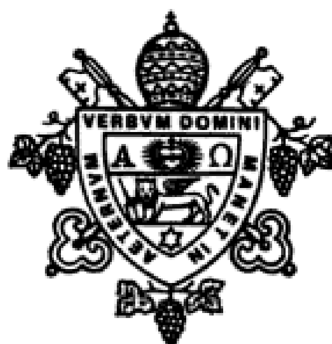
NOVUM TESTAMENTUM

GRAECE ET LATINE

APPARATU CRITICO INSTRUCTUM EDIDIT

AUGUSTINUS MERK S.J.

EDITIO UNDECIMA

ROMAE

SUMPTIBUS PONTIFICII INSTITUTI BIBLICI

1992

SCRIPTA PONTIFICII INSTITUTI BIBLICI

65

Editio prima	anno 1933
editio secunda	anno 1935
editio tertia	anno 1938
editio quarta	anno 1942
editio quinta	anno 1944
editio sexta	anno 1948
editio septima	anno 1951
editio octava	anno 1957
editio nona	anno 1964
editio decima	anno 1984
editio undecima	anno 1992

IMPRIMI POTEST

Romae, die 30 aprilis 1991

R.P. KLEMENS STOCK S.J.
Rector Pontificii Instituti Biblici

ISBN 88-7653-597-7

Codices secundum ordinem apparatus

de numeris et signis cfr. pag. 38*-47*

Codices Evangeliorum

H BSCΨ(*Mc-J*) Z(*Mt*) 33 L 892 579(*Mc-J*) Δ 1241 T(*LJ*) 054(*J*) 059(*Mc*) 060(*J*) 065(*J*) 070(*LJ*) 078 (*MtLJ*) 083(*J*) 084(*Mt*) 085(*Mt*) 099(*Mc*) 0112(*Mc*) 0124(*LJ*) 0125(*J*) 0139(*L*) 0162(*J*) 0177(*L*) 0178(*L*) 0179(*L*) *l*1596 $P^{1.4.5.22.28.39.45.52}$ | W(*MtLJ*) |

D D vl syv sylm (P^{25}) |

Ca W(*Mc*) Θ 700 372 (*Mt-L*) 565 28 399 (*Mt*) 21 544 1542 (*McL*)-1654(*Mc*) 1342(*Mc*) 067(*MtMc*) 0188(*Mc*) P^{37} |

Cηa 1 1582 2193(*Mc-J*) | ηb 872(*Mc*) 22 118 209 131 (*McL*)

Cι 13 788 69 174(*Mt*) | 1689 983 | 826 543 346 230 828 | 124 |

Cφa 1424 517 1675 954 349 1188(*J*) | φb 7 267 659 1606 (*Mt-L*) 1402(*MtMc*) 1391(*MtMc*) 115 179-827-1082 (*Mc*) 185(*J*) | φc 1293 1010-1223 945 1207(*LJ*) 990 | φr M 1194 27(*MtMc*) 71 692(*Mc*) |

Cβa 348 1279 477 | βb 1216 1579 16 1588(*MtMc*) |

Co UX 213 1071 2145 1574 443 1321(*J*) |

Cπ Σ(*MtMc*) Φ(*MtMc*) N O(*Mt*) |

Cσ 157 713 1012 245 291 235(*J*) |

CI Γ 047 1295 273 4 998 472 1515(*MtMc*) 1093 1604 1355 1396 1047-1038(*McL*) 660 251 2430 1229(*L*) 716(*L*) 485 440 162 1170(*MtJ*) 495(*Mc*) 1242(*J*) PQ(*LJ*) R(*L*) 064(*Mt*) 074(*MtMc*) 079(*L*) 090(*MtMc*) 0106(*Mt*) 0116 (*Mt-L*) 0130(*McL*) 0131(*Mc*) 0138(*Mt*) |

Kxa A KΠΥ 1346 1219 265 489 | xb 270 1375 1200 726 | xc 280 229 482 473 1354 |

Kr Λ 1137 262 1573 1555 545(*Mt*) |

K1 V 461 Ω 399(*Mc-J*) 028 655 661 476 | Ξ(*L*)Xb | **Ki** EFGH |

Comment. in J Cyrillus 850 1820 | Ċ (anonym.) 397 0141 869 138 994 821 | Nicetas 249 430 317 743 423 |

Codices Actuum

H BSCAΨ 33 104 326 81 1175 048 076 096 0165 0175 G $P^{8.45}$ |

D DE $P^{38.41.48}$ **1**) 1611 1108 2138 1518 1245 | 614 2147 383 257 913 1765 255 378

2) 1891 242 522 206 1758 1831 429 536 491 | 1739 2298 323 440 216 066

vl syv(Ef) sa Ip Lcf Ambst Aug |

Ca1 917 1874 1898 181 88 915 1829 431 307 36 610 453 |

N. B. *In hoc catalogo libri N. T. caracteribus cursivis indicantur.*

a^{2} 623 *5* 1827 *1838* 467 1873 927 489 2143 |

a^{3} 920 1835 1845 919 226 547 241 1319 256 38 1311 436 1837 808 642 218 1 209 460 337 69 794 1525 1522 |

K LPH |

Codices Paulini

H P^{46} BSCA 1739 6 424^{c} 1908 33 PΨ 104 326 1175 81 1852(*R*) HIM(*1 2 CHb*) 048 062(*G*) 081(*2 C*) 082(*E*) 088(*1C*) 0142 $P^{10.13.15.16.27.30.40}$ |

Ca^{1} D(E)G(F) 917 1836 1898 181 88 915 1912 |

a^{2} 623 5 1827 1838 467 1873 927 489 2143 |

a^{3} 920 *1835* 1845 919 226 547 241 1 460 *337* *177* 1738 321 319 69 462 794 330 999 1319 2127 256 263 38 1311 436 1837 255 642 218 |

Cb^{1} 206 429 1831 1758 242 1891 522 2 635 941 1099 |

b^{2} 440 216 323 2298 1872 1149 491 823 35 336 43 |

Cc^{1} 1518 1611 1108 2138 1245 2005 |

c^{2} 257 383 913 378 1610 506 203 221 639 1867 876 385 2147 |

K KL |

Epistulae catholicae

H BSCA 323 1739 2298 *424*^{c} 33 PΨ 104 *326* 1175 81 048 056 0142 0156(*2P*) $P^{20.23}$ |

Ca^{1} 917 1874 1829 1836 1898 181 88 915 431 307 36 610 453 |

a^{2} 623 5 1827 1838 467 1873 927 489 2143 |

a^{3} 920 1835 1845 919 226 547 241 1 209 460 337 1738 69 794 1525 1522 1319 256 38 1311 436 1837 808 642 218 321 384 |

Cb 206 1758 429 1831 242 1891 522 440 216 |

Cc^{1} 1518 1611 1108 2138 1245 1852 |

c^{2} 614 383 2147 913 1765 255 378 |

K KL 42 398 |

Apocalypsis

H CAS 2344 $P^{47.18.24}$ 0169 0207 |

M P 2329 2351 ^{2}19 (1) | Q 69 61 | 1854 1611 | 1006 1841 ^{2}40 | 94 254 |

O F ^{2}62 ^{2}53 ^{2}58 ^{2}20 ^{2}80 1778 1678 |

An^{1} ^{2}59 ^{2}81 181 1 2186 2259^{l} 598 ^{2}60 2302 2286 | ^{2}57 ^{2}26 ^{2}65

^{2} E ^{2}23 ^{2}*31* ^{2}56 ^{2}*73* | 209 205 ^{2}45 |

^{3} ^{2}14 ^{2}15 ^{2}34 ^{2}36 ^{2}43 ^{2}82 1876 ^{2}47 ^{2}74 ^{2}37 1732^{l} ^{2}42 |

^{4} ^{2}67 ^{2}51 ^{2}55 ^{2}64 743 |

^{5} ^{2}28 ^{2}29 ^{2}33 ^{2}44 ^{2}54 ^{2}83 |

Ar 314 ^{2}16 664 1094 ^{2}75 | 91 175 242 617 256 | ^{2}17 792 ^{2}50 |

---

(1) In apparatu Apocalypseos scribitur ^{2}19 loco 2019 et ita porro.

PO 172 ²18 1888 1862 | 616 ²84 250 424 |
Anʳ 104 459 680 922 | 336 628 582 620 |
K 469 82 93 699 | 110 627 ²48 |
K¹ 385 429 1955 522 2349 | 18 ²39 1835 2200 2138 | 141 935 1728 1734 |
² ²27 920 1872 1859 | 808 386 149 368 201 1597 | 180 337 177 |
³ 452 203 506 42 367 | 325 517 456 |
Kᶜ 35 60 432 1957 824 757 ²61 986 1075 2352 1740 |

Codices Vulgatae

Evangelia: 1. SAYFH*MPOXᶜZEp*St familia italica
2. BBeIJUGMa familia gallica
3. DELQRHe familia insularis (hibernica)
4. KV codices Alcuini
5. HᶜTh codices Theodulfiani
6. CT codices hispanici | W

Actus: 1. GCAFD Codices sunt variarum regionum et saepius in varias partes abeunt.
2. IMSUTO 3. KBVR Th 4. W

Paulus: 1. AFDGHLMORUWiZ
2. CT 3. Th KBV

Epistulae catholicae: 1. AFDGHJMZ 2. CT 3. BV

Apocalypsis: 1. AFDGJMZ 2. C 3. BV

Signa et Abbreviationes

D* prima manus, Dᵖ manus posterior
Dᶜ correctores
Bʳ tota recensio **H** (aegyptiaca)
1ʳ tota familia Cη
1ˢ sola classis Cη^{a}
B-545: omnes codices a B usque ad finem **K**ʳ, uno alteroque forte excepto; Bs: B et sequens, Bss: B et *duo* seq.
348 rel.: omnes codices a 348 qui enumerari solent.
+ addit, addunt
1⌒2 omissio ex homoeoteleuto
> omittit, omittunt
~ ordinem invertunt
(B) B cum aliis quoad substantiam convenit, sed in levioribus discrepat
* lectio in apparatu sic notata aeque aut fere aeque probabilis est ei quae in textu legitur
pr. praemittit,-tunt; *inc.* incipit versus
al. alii
rel. reliqui
pl. plerique
m. multi

vl vetus latina; vl(-a) omnes codices vl excepto a
vg vulgata
lat versiones latinae
sy vers. syriacae, in a et p sy significat syp et syh
syc syrus curetonianus
sys syrus sinaiticus
syv syra vetus, syc et sys
syp syra pešitta
syi syropalaestinensis
syh syra harclensis
syh* eiusdem lectio, si in margine alia lectio
syh^{m} lectio marginalis
syh^{+} lectio in textu asterisco notata
syf textus a J. Gwynn editus in Ap et epistulis cath. minoribus
sy^{3} = syvph
sy^{4} = syvpih
ar versio armenia, ar^{v} armenia vetus
ar^{m} cod. mosquensis, ar^{e} cod. Etschmiatzin 229
Apoc. ar^{1} Conybeare, ar^{2} Zohrab, ar^{3} Nerses
gg versio georgica
sa versio sahidica
bo versio bohairica
co versiones copticae sa et bo
ach vers. subachmimica, in J sa^{+} est sa + ach, similiter bo^{+} co^{+}.
vg$^{!}$ sy$^{!}$ etc. lectio non ab omnibus codicibus tradita
D$^{!}$F$^{!}$G$^{!}$, si in his codd. paulinis graeco-latinis solus textus graecus lectionem aliquam testatur.
g$^{!}$ est una ex versionibus *latinis* codicis paulini G
Tert$^{!}$ Tert, si non semper eadem lectio.
Hier^{o}, si Hier loquitur de codicibus qui hanc lectionem tradunt.
codd. in apparatu latino, si omnes codices qui in apparatu allegari solent a textu clementino recedunt.
O′ = LXX, additur locis parallelis VT^{1}, si allegatio ad versionem graecam magis quam ad textum hebraicum accedit, e. g. Hb 8, 2.
! in textu indicat initium versiculi, si interpunctio est aliquomodo incerta aut nulla.

Libri sacri

Gn Ex Lv Nu Dt Jos Jdc Ru 1 2 Sm 3 4 Rg 1 2 Par Esd Neh Tob Jdt Est Job Ps Pr Eccl Ct Sap Sir Is Jr Lam Bar Ez Dn Os Jl Am Abd Jon Mi Na Hab So Agg Zch Ma 1 2 Mach

Mt Mc L J A R 1 2 C G E Ph C 1 2 Th 1 2 T Tt Phm Hb Ja 1 2 P 1 2 3 J Jud Ap.

IOHANNI PAULO II

SUMMO PONTIFICI

FILIALIS OBSEQUII

ET

GRATI ANIMI

PIGNUS

PRAEFATIO

AD QUINTAM EDITIONEM

Quinta haec Novi Testamenti editio a quarta in paucis differt. Sola Apocalypsis profundius retractata est. Praeterea in indice Corrigendorum aliqua addun-tur. Quoniam autem in editione quarta permulta mutata sunt, praefationem huius editionis paucis mutatis iuvat denuo perscribere.

Recensiones et familias ab Herm. von Soden stabilitas aliquomodo retinuimus, cum multa recte definita sint, quod Sanders, Kirsopp Lake, Blake, S. New, alii suis inquisitionibus comprobaverunt. Alia vero emendatione indigent et historia textus magis illustrata emendari possunt. Etiam de indole quorundam codicum iure disceptari posse facile concedimus.

A recensione palaestinensi (**C**) in evangeliis et Actibus separavimus codicem D cum suis asseclis, eique secundum locum attribuimus, et in Actibus integras familias **C**b et **C**c eidem adscribimus, quamvis non omnes codices semper lectiones D proprias tradant. Familias $\mathbf{K}^{x}$ et $\mathbf{K}^{r}$ cum recensione Koine coniungimus, quia **K** in ipsis valde praevalet. In recensione **H** codices qui magis ad **K** accedunt ad finem relegavimus, codices vero 1739 6 424^{c} 1908, qui maiorem inter se affinitatem habent, immediate post codices principales posuimus. Codex X, qui saepissime cum 213 congruit, suum locum iam habet in familia **C**o ante 213. Codicem evangeliorum 1342 (Jerusalem, S. Saba 411), ex quo von Soden aliquas lectiones commemorat, secundum collationem a S. New factam (Harvard Theol. Studies XVII, Cambridge 1932) in evangelio Marci allegamus. Lectiones praecipuae capitum 1-7 inveniuntur in Appendice. Codex est indolis mixtae, habet enim multas lectiones cum B, sed non minus frequenter cum **C** congruit. In apparatu legitur in familia $\mathbf{C}^{a}$.

In apparatu critico quantum fieri potuit, familiae ordinantur secundum fidelitatem, qua exhibent earum archetypos.

In apparatu evangeliorum allegationes ex *harmonia Tatiani* magnopere auctae sunt. Cum mihi constet ex consensu veteris syriacae et veteris latinae plerumque lectionem primitivam restitui posse, has versiones constanter allegavi. Praeterea commentarium S. Ephraem secundum textum armenum denuo comparavi et alios scriptores syros, Aphraaten, Librum Graduum, versionem syriacam Theophaniae Eusebii consului. Deinde accedunt harmoniae *neerlandicae* a Bergsma et Plooij-Phillips editae, quarum altera copiosissimam materiam proponit. Allegantur codices leodiensis et stuttgartianus. Harmonias vero *italicas* a V. Todesco et A. Vaccari recenter editas (Il Diatessaron in volgare italiano, Studi e Testi 81, Città del Vat. 1938) iuxta suam duplicem formam, venetam et toscanam, semper inspeximus et constanter laudamus. Uterque enim textus, quamvis codices sint saeculi demum 13-14, multas lectiones veteres conservavit. Alia non pauca recenter investigata e. g. harmonia pepysiana et persica[1] propter spatii angustias omissa sunt.

Apparatus *Apocalypseos* novas mutationes easque non leves subiit. Examinato denuo magno opere Hoskier et ratione habita inquisitionum quas J. Schmid instituit, ordo familiarum earumque distinctio aptior proponitur. In recensione **H** primum locum obtinent codices C et A, deinde **S** et 2344, qui recenter a Schmid denuo in lucem eductus est, cum P^{47} et fragmento 0207. Codicibus indolis mixtae, illis maxime qui lectiones veteres frequentius exhibent, proprium locum tribuimus (**M**). Sequitur textus *Oecumenii* (**O**), qui antiquior est Andrea et retinet non paucas lectiones veteres, textus *Andreae* Caesareensis (**An**), textus ex **An** et **K** mixti, *Arethae* (**Ar**), *Pseudo-Oecumenii* (**PO**) et $\mathbf{An}^{r}$, tandem recensio **K** cum codicibus complutensibus $\mathbf{K}^{c}$.

In evangeliis Mc, L, J additi sunt in margine externo typis cursivis sectiones et canones Eusebii, ad Mt inveniuntur in fine.

---

[1] G. MESSINA S. J., *Notizia su un Diatessaron persiano*, R. 1943.

Lectiones quae in apparatu graeco et latino notatae sunt asterisco, possunt haberi aeque aut fere aeque probabiles ac lectio in ipsum textum recepta.

Saepius in apparatu notantur *textus paralleli.*

Textus *latinus* complures mutationes subiit. Primo orthographiam plerumque ad codices antiquos adaptavimus, secuti fere editionem factam ab A. Gramatica (Città del Vat. 1929) et modum scribendi, quem tenet collegium correctorum Vulgatae. Apparatus non leviter auctus est, maxime quoad veterem latinam. In evangeliis additae sunt lectiones quaedam ex quattuor codicibus Wirceburgensibus. Ubi textus latinus obscurus aut erroneus est, saepius in primo apparatu lectio vel versio alia proponitur. In apparatu aliquando occurrunt lectiones asterisco notatae, ut insinuemus aliquam lectionem a quibusdam testibus latinis propositam melius respondere textui graeco. Accedunt in apparatu lectiones codicis Sarzanensis (j). Codicem e, palatinum, Tridenti conservatum et optime in officina Vaticana restauratum ex integro examinare potui. Directioni Castelli Boni Consilii pro maxima quam expertus sum humanitate summas gratias ago. Praefecto Bibliothecae Vaticanae eiusque adiutoribus pro tanta facilitate, qua accessum ad omnes codices permiserunt, quam maxime debitor sum. Monachii praefecti bibliothecae Status et Universitatis non minorem benevolentiam demonstrarunt.

In plagulis corrigendis indefesso labore et sollertia adstiterunt R. P. Adalbertus Metzinger O.S.B., Aemilius Bürgi S. J., alii collegae. Emendationes suggesserunt Rev. C. A. Phillips, R. P. Benno Gut O.S.B., St. Lyonnet S. J., Aem. de Strycker S. J., R.D.B. Wambacq O. Pr. Dubia de versionibus copticis non semel solvit J. Simon S. J.

Gratias denique agimus dirigentibus et operariis typographiae Pio X qui in hac editione paranda desideriis editoris inexhausta cum patientia obsecundabant.

Scripsi Romae Festo SS. Apostolorum Petri et Pauli 1943.

AD UNDECIMAM EDITIONEM

Quinta huius operis editione terminata, P. A. Merk die 3 aprilis 1945 Romae vita functus est. Editio sexta (1947) eundem textum reproduxit. Editionem septimam (1951) curavit P. S. Lyonnet S.J., octavam (1956) P.J. Smith S.J. In nona editione textus et apparatus ulterius emendatus erat et appendix apposita, in qua recensentur lectiones variantes alicuius momenti ex papyris his ultimis annis inventis (ad earum catalogum nostro tempori aequatum, cfr. p. 857). Additae erant aliquae lectiones ex Protoevangelio Jacobi (Prtev) secundum editionem criticam ab E. de Strycker curatam. Ad appendicem (sicut et ad lectiones cod. 1342 pro Mc 1-7) remittit asteriscus * in margine apparatus appositus.

Regulariter non notantur nisi lectiones papyrorum quae a textu ipsius Merk discrepant (sed propter delectum in editione manuali necessarium et propter lacunas crebro occurrentes in testimoniis, conclusiones e silentio per se deducere non licebit). Attamen non raro etiam lectiones cum textu Merk concordantes explicite laudantur, praesertim ubi de lectione agitur alicuius momenti exegetici (v.g. Jo 1,13), vel supra pauciores testes fundata (v.g. Lc 8,6), vel ubi papyrus fragmentaria est (v.g. Mt 11,25). In his enim et similibus casibus claritati potius quam brevitati consulere visum fuit. Si qua lectio tribuitur primae manui (P^{66*}), vel correctori (P^{66c}), et nihil aliud additur, tunc deducere licet lectionem alteram papyri concordare cum textu Merk (v.g. Lc 10,31 P^{75*} legit κατα συγκυρ.). $P^{66\,vid.}$ significat lectionem non esse certam. Testimonia aliorum codicum aliquando addita erant, quo melius pateret condicio textualis lectionis recensitae.

Editionis nonae praefationem P. C. M. Martini S.J. anno 1964 subscripsit. Cum autem ab editione decima, quae nonam ad amussim reddit, numerus papyrorum haud exiguum incrementum habuerit, opportunum nunc videtur recentius editas papyros in hac nova editione includere. Ultimus papyrorum numerus in anteriore fuit P^{76}. Iam vero in hac undecima editione, papyri a numero 77 ad 95 usque perpensae sunt, quod quidem eadem methodo eodemque criterio peractum est. Notetur tamen oportet alias duas iamdudum numero insignitas papyros deinde vulgatas esse, quarum una pars est P^{70} (M. Naldini, Prometheus 1 [1975] 195-200), altera autem P^{73} = *P* Bodmer 50 (C. P. Thiede, Museum Helveticum 47 [1990] 35-40). Variantes ipsarum lectiones — si quae sunt — hic quoque recensentur.

Romae, die 31 iulii 1991

IOSEPH O'CALLAGHAN S.J.

PROLEGOMENA

Pauca de ratione huius editionis Novi Testamenti, de eius textu et apparatu iuvat praefari.

I. DE TEXTU GRAECO

1. Ex inquisitionibus criticis ultimorum temporum videtur constare saeculo quarto ineunte duas praecipue exstitisse formas vel recensiones textus graeci Novi Testamenti. Quarum altera appellari solet *Lucianea* (vel antiochena, byzantina, Koine, **K**), quae in ecclesia graeca paulatim praevaluit et postea ex codicibus deterioris notae in editiones recepta longo tempore primatum obtinuit. In evangeliis repraesentatur codicibus A (in Evv) ΚΠΕΩV, aliis codicibus maiusculis et permultis codicibus minusculis, ex parte versione syriaca pešitta, harclensi, armenia, bohairica. Altera forma quae habetur in codicibus BSCA (in Apostolo) LΨ 33 1241, in aliis paucis minusculis, in versionibus copticis ex parte et in vulgata latina, dicitur *Hesychiana* (alexandrina, aegyptiaca, **H**). Praeterea habentur variae familiae codicum quae neutri ex his recensionibus attribui possunt, sed inter se aliquam ostendunt affinitatem: codices familiae **1** (Lake), fam. **13** (Ferrar), fam. **1424** et aliarum, quas H. v. Soden sub una recensione collocat, ab ipso *Palaestinensis* nomine (**I**) appellata. Eius auctorem habet S. Pamphilum martyrem, Eusebii magistrum. Neque negari potest aliqua Eusebiani textus cum illis familiis affinitas. Sed quaeritur, num textus sit ineuntis saeculi quarti, non potius saeculi tertii. Similis enim forma textus iam medio saeculo tertio Caesareae videtur fuisse in vigore (textus Caesareensis). Insuper dubitare licet, num omnes illae familiae deriventur ab una veri nominis recensione; nam vestigia huius formae iam vertente saeculo secundo inveniuntur non

solum in Palaestina sed etiam in Aegypto (Papyri Chester Beatty) et alibi. Multae ex his lectionibus nomine «occidentalium» notae sunt et ad saeculum secundum ascendunt. Ex parte a Tatiano derivantur, ex parte ipso sunt antiquiores. Tamen quoniam omnes illae familiae in haud paucis lectionibus conveniunt, sub una appellatione recensionis *Caesareensis* (**C**) colligi possunt.

Codici D vero, quem v. Soden testem principalem recensionis Palaestinensis habet, cum aliis quibusdam testibus tum in Evangeliis tum in Actibus locum proprium adsignamus. Quamquam enim magnam affinitatem cum textu **C** ostendit, propria eius indoles non in illa reponenda est, sed potius in quibusdam additionibus et omissionibus. Allegamus hanc formam textus in Evangeliis et Actibus secundo loco (**D**). In Evangeliis similem textum exhibent potissimum vetus latina, syriaca, sahidica et lectiones asterisco notatae et marginales syrae harclensis. In Actibus accedit codex Laudianus (E) et omnes fere codices minusculi, quos v. Soden sub littera **I b** et **c** notavit, praeterea aliqua fragmenta papyracea, Irenaeus et Ephraem.

Alias familias a v. Soden recensioni **I** adscriptas (**I**$_{\kappa}$ et **I**^{r}) ad **K** trahimus, utpote quae perpaucas tantum lectiones cum **C** communes habent.

Recensio Lucianea (**K**) plerumque a criticis non sine ratione inferioris notae habetur, quia lectionibus harmonisticis infecta est et eius modus dicendi magis linguae litterariae conformatus censetur. Nihilominus hodie constat in ea multas lectiones antiquas superstites esse, id quod ex papyris Chester Beatty comprobatur. J. H. Vogels recensionem Lucianeam aliis superiorem habet et in ea magni facit imprimis Vulgatam Hieronymi, utpote qui asserat se antiquos adhibuisse codices (graecos). At altera ex parte etiam constat Hieronymum in corrigenda vetere latina mul-

ta intacta reliquisse. Ostendi enim potest certos codices veteris latinae saepe inter se contra Vulgatam convenire et eosdem codices aliis in locis cum Vulgata eandem lectionem tueri. Non est autem verisimile omnes illos codices in his lectionibus aeque a Vulgata dependere. Quapropter in diiudicando valore critico Vulgatae magna circumspectione opus est.

2. In *textu constituendo* partes primarias tribuimus recensioni Aegyptiacae (Hesychianae) et Caesareensi. Minime tamen consentimus iis, qui in una aliqua forma (potissimum Hesychiana) textum primitivum se invenisse putant. Multo minus ulli codici singulari tantam tribuimus auctoritatem, ut eum tamquam ducem sequamur, cum manifestum sit singulos codices suis laborare defectibus et optimum quemque saepe deformatum esse. Hoc demonstrari potest vel ex ipso codice Vaticano, cuius librarius tam saepe in scribendo aberravit committendo haplographias, dittographias, similia, ut iure quis suspicetur brevitatem dicendi, quae in hoc codice tantopere laudatur, non primitivae eius indoli adscribendam, sed potius ex omissionibus (haplographiis) repetendam esse. Quapropter primo unumquemque codicem secundum suam propriam indolem examinare oportet.

Sed ne ex eo quidem, quod e. g. codex Sinaiticus ad Vaticanum accedit, iam de genuinitate alicuius lectionis constat, cum testimonium utriusque codicis plerumque solum unum sit. Conveniunt enim hi duo codices toties in lectionibus erroneis, ut hoc non possit explicari nisi ex communi fonte. Neque testimonium aliorum quorundam codicum qui saepe cum Vaticano congruunt nimis urgeri potest, cum non sint omnino independentes. His adnumeramus codices 1739 (α 78), 6 (δ 356), 1908 ($O^{\pi 103}$), 424^{c} (0^{12}), qui omnes simul cum Vaticano exhibent fere textum Origenis, saltem in epistulis.

3. *Principia* in textu constituendo et lectionibus eligendis secuti sumus eadem quae hodie passim admittuntur et enuntiantur regulis quae omnibus notae sunt. Regula generalis recte enuntiari potest his fere verbis: Illa lectio praeferenda est, quae magis respondet contextui et indoli linguae, ideis auctoris, et ex qua aliae lectiones facilius derivantur. Sed quoniam de harum regularum practica applicatione alii aliter sentire possunt et revera sentiunt, textus uniformitas vix umquam obtinebitur.

a) *Lectio brevior* per se est probabilior. Quapropter lectiones pleniores et ad similes locos conformatae, quae in omnibus libris, potissimum in evangeliis, iam saeculo secundo invaluerunt, recte respuuntur. Nihilominus quaeritur, num influxum harmonisticum vel textum amplificatum admittere oporteat ubicumque ab aliquibus editoribus statuitur. Nobis hoc non semel admodum incertum neque sufficienter probatum esse videtur.

Westcott-Hort et B. Weiss secuti regulam de lectione breviore praeferenda non solum textum magis concisum codicis Vaticani fere semper sequuntur, sed etiam codicem Bezae (D), si breviorem lectionem exhibet, saepius contra Vaticanum et alios fere omnes recipiunt. Vocant hos textus lectiones *occidentales non interpolatas*.

Qua in re nobis videntur a recta via saepe aberrasse. Nam principium illud de lectione breviore, quamvis in se consideratum sanum esse videatur, si ad codices nostros applicatur, centies exceptiones admittit, immo non pauci librarii multo magis proni sunt ad textus omittendos quam ad addendos. Sufficit inspicere codicem Sinaiticum, qui tot omissionibus deformatus est, ut eius testimonium hac in re, nisi aliis testibus fulcitur, nullius fere sit auctoritatis; neque multo aliter iudicandum est de codicibus saeculi tertii recens inventis, de ipso codice Bezae et eius

affinibus. Nam qui examinat apparatum maioris alicuius editionis facile videbit, quam frequenter codex Bezae alioquin tot additamentis amplificatus cum paucis aliis, vetere latina et syriaca praecipue, textum breviorem exhibeat, qui tamen ab omnibus editoribus tamquam erroneus diiudicatur.

Et generatim regula de textu breviore praeferendo exceptionem patitur, si verba omissa ex parte similia vel eadem sunt cum iis quae praecedunt aut sequuntur. Quod si obtinet, nisi rationes graves aliud suadent, agitur de haplographia, uti dicitur. Neque semper in his rebus subtiles quaestiones movendae sunt, quibus rationibus ductus aliquis librarius textum omiserit, cum toties nulla alia causa fuerit nisi inadvertentia vel fatigatio. Accedit quod orientales modum amant loquendi latum et diffusum, cuius rei exempla plurima ex evangeliis, epistulis, apocalypsi afferri possunt, ita ut etiam ex hac parte lectio prolixior saepe ut primitiva haberi possit. Sed patet non omnia eâdem pensanda esse trutina neque ex uno principio omnia esse resolvenda, neque negamus multa consulto omissa esse. Nobis autem omnino persuasum est auctorem recensionis aegyptiacae in hac re iustos transgressum esse fines.

b) Similia valent de applicatione alterius regulae, de *lectione difficiliore*. Facile quidem patet in lectionibus obscurioribus, inusitatis correctiones varias esse tentatas. At non ideo lectio quae in contextu sensum aptum vix exhibet prae altera planiore eligenda est. Ita J 10,29 lectio ὃ δέδωκέν μοι πάντων μεῖζόν ἐστιν, quae a pluribus interpretibus et editoribus non mediocris nominis admittitur, nobis videtur relinquenda.

c) Inter criteria critica suum sibi locum vindicant etiam *interna*. Atque revera propter rationes internas unum vel alterum textum recepimus, qui plerumque in editionibus criticis desideratur. Ut exemplum afferamus, Mt 18,11 hodie omitti solet, neque

negamus auctoritatem testium huic omissioni favere. Nihilominus textum propter versum 14 potius retine-
[ ] re placuit. Alibi textum uncis inclusimus, quando non omnis dubitatio excludi potuit. Pluries textum damus nulla apposita parenthesi, aut lectionem in apparatum reiecimus quae non minus probabilis est quam lectio admissa in textu, e. g. Ap 2,1 et in locis parallelis, ubi disputatur sitne legendum τῷ ἐν an τῆς ἐν. Priorem lectionem meliorem habemus, at quia testes qui eam propugnant adeo fluctuant, alteram damus. Ceterum in hac editione complures lectiones in
* apparatu (graeco) *asterisco* (*) notamus, quo significatur aliquam lectionem aeque aut fere aeque probabilem esse ei quae in textu legitur.

II. DE APPARATU CRITICO

Iam de *apparatu critico* dicamus. Qua in re tria videntur tractanda: de delectu lectionum variantium, de testibus, de ordine quo testes allegantur.

1. *Lectionum delectus* in editione manuali semper habet aliquid difficultatis, cum quaeratur, quid in tanta copia eligendum sit, quid reiciendum, et alii alia desiderare soleant. Multa ex iis quae collegeramus omisimus, ne volumen nimis excresceret. *Primo* autem loco illos textus consideravimus, qui maioris sunt momenti vel de quibus controversiae aguntur. Deinde illas lectiones selegimus quae propter antiquitatem testium maiore attentione dignae esse videbantur; *exinde* illas quae a certis quibusdam codicibus aut familiis exhibentur, ut hac ratione saltem aliquis detur *conspectus historiae textus* et propagationis variarum lectionum et testium inter se relationum. Singulorum vero codicum lectiones tantum praecipuas adnotamus, cum impossibile sit in editione minore omnia afferre, neque utile sit omnia librariorum menda commemorare. Proinde ne Vaticani quidem aut

Sinaitici aut codicis Bezae lectiones variantes omnes in nostra editione inveniuntur. Praeterea permultas correctiones omittimus, illas praecipue quae in codices S C D et alios ex textu antiocheno passim relatae sunt.

2. *Testes. a*) *Graeci.* Fere sunt illi, quos H. von Soden in suo apparatu allegare solet. Accedunt aliqui recentius inventi.

Apparatum *Apocalypseos* ad magnum opus a H. G. Hoskier editum (London 1929) accommodavimus simul ratione habita recentiorum investigationum. Textum mixtum post recensionem H ponimus, deinde sequitur textus Oecumenii, Andreae, Aretae, denique Koine. Placet hic notare novam familiarum distinctionem codicibus omnibus denuo examinatis fieri et ex parte iam propositam esse a J. Schmid (cf. Biblica 17 [1936]).

Codices unciales designamus litteris maiusculis usitatis, omittentes hebraicas quibus plerumque numerales substituimus. Codex *Sinaiticus* nobis cum aliis recentioribus est S, codicem autem ε1027 qui antea littera S signabatur cum R. Gregory 028 appellamus. *Minusculos* vero codices et fragmenta papyracea numeris a Gregory et E. von Dobschütz electis et hodie communiter receptis exhibemus.

Complures codices catalogi nostri utpote saepe minoris momenti, placuisset omittere, eos tamen admisimus quando cum aliis brevi signo afferri poterant aut si frequentius cum paucis testibus in lectionibus gravioribus conveniunt.

b) Ex *versionibus antiquis* quae hodie magna ex parte in editionibus criticis evulgatae sunt, constanter allegantur vetus latina, vulgata, syriacae versiones, armenia, copticae, in evangeliis etiam georgica. Armeniam et georgicam versionem ea de causa allegamus, quia saepe cum Tatiano, vetere latina et syriaca versione concordant, in hac re aliquomodo secuti recentiorum studia eaque continuantes.

De versionibus *syriacis* pauca notanda. *Pešittam* allegamus secundum editionem a G. B. Gwilliam paratam syp
(1905-20), epistulas catholicas minores et Apocalypsim se-

cundum editionem J. Gwynn (1909, 1897), quam appella-
syf mus *syf; veterem syriacam* ex ultima editione A. Smith Lew-
syv is (1910), hinc inde adscita editione phototypica (A. Hjelt
syi 1930); versionem *syropalaestinensem*, quam *syi* appellamus,
in evangeliis damus secundum editionem Lewis-Gibson
(1899), in aliis libris ex variis editionibus oportebat haurire
lectiones, cum nondum habeatur editio, quae omnia frag-
menta collegerit. Textum *harclensem* hausimus ex editione
syh syh* J. White et ita allegamus, ut *syh** sit nobis lectio ipsius tex-
syh^m tus, si ei respondet in margine alia lectio; ipsam marginalem
syh$^+$ lectionem significamus cum *syh*^{m}*; syh*$^+$ est lectio textus aste-
risco notata. Eiusmodi lectiones frequentius notavimus,
cum dent aliquod indicium codicum qui praeter textum
communem in Apostolo adhibiti sunt.

Ordinem in allegandis syris hunc tenemus: syc(ureton)
syc sys(inait.) (utraque simul syv) syp syi syh; sy^3 est syv + syp
sys + syh, sy^4, si praeterea accedit syi.

Versionis armeniae editio critica omni ex parte absoluta
ar nondum habetur; sed cum lectiones variantes non adeo
multae nec discrepantes sint, licebat sequi in plerisque edi-
tionem a Zohrab paratam (Venetiis 1805) quae a recentiori-
bus aliquomodo emendata est. Praeterea in *evangeliis* adiu-
mento erant Macler (Le texte arménien de l'Évangile d'a-
près Matthieu et Marc, Paris 1919), editiones phototypicae
codicum Mosquensis Instituti Lazarew (anni 887) et codicis
Etschmiadzin 226 (anni 989), collationes codicum Mus. Bri-
tann. Addit. Ms 21932, Paris arm. 15 et 16. Tubing. arm. 1,
Vatic. Chigi arm. 1, duo codices bibliothecae Mechitarista-
rum S. Lazzaro, excerpta e codice antiquissimo Hierosoly-
mitano S. Iacobi, et fragmenta permulta. Lectiones cod.
ar^m ar^e Mosquensis et Etschmiadzin afferuntur signo ar^m et ar^e.
Ceterorum librorum codices pauciores vidi, eosque fere om-
nes recentiores excepto codice Paulino Havniensi et frag-
mentis Paulinis Mechitaristarum Vindobonensium. Sed
haec omnia satis accedunt ad textum typis vulgatum. *Apo-
calypsis* exibetur secundum F.C. Conybeare (Lond. 1907)
ar^1 et Fr. Murad (Ierus. 1911, in 5 ed. ar^1, et Zohrab, a quo de-
ar^2 pendet editio Societatis Bibl. Brit. ar^2, et sec. Nerson
ar^3 Lampr. (Murad 1911) ar^3.

gg *Georgicam* versionem evangeliorum examinavit Fr. Zo-
rell S.J. et quidem in Mt et Mc ex editione Beneševič (Pe-

trop. 1909/11) et ex editione R. P. Blake (Mc Mt, Patrol. orientalis 20, 24, Paris 1929, 1933), in L et J ex codice Vaticano iberico 1, sed hic codex magis ad textum recentiorem accedit.

Copticas versiones (co), sahidicam (sa) et bohairicam (bo), post editiones a G. Horner paratas supplevimus in Actuum libro et epistulis S. Pauli ex H. Thompson (1932); eiusdem editionem versionis *subachmimicae*, quam appellant, evangelii S. Iohannis (Lond. 1924) adiecimus et brevitatis causa *ach* scribimus. Textus vicinus est sahidico. *Versionem aethiopicam* interim omisimus, cum nondum adsit editio critica et constet codices antiquiores textum satis discrepantem ab editionibus hucusque factis continere. co sa bo ach

c) Tatiani diatessaron, quod hodie magna ex parte restitui potest, propter eius antiquitatem frequenter allegamus. Praeter textum arabicum laudamus commentarium S. Ephraem (Ef, si vero Ta arabicus et Ef concordant scribimus Ta^{+}); accedunt harmoniae neerlandicae (Ta^{n}) ex cod. Leodiensi (Ta^{l}) et Stuttgartiano (Ta^{s}); harmoniae italicae Ta^{i} (nuper editae ab A. Vaccari et V. Todesco C. Vat. 1938) in duplici sua forma, veneta (Ta^{v}) et toscana (Ta^{t}). Ta

Quoniam textus arabicus Tatiani multas lectiones communes cum syp habet, quaeritur num hae lectiones Tatiano attribui possint an potius syp propriae sint. Primo notamus Tatianum frequenter a syp discedere et proinde in multis a syp esse independentem. Deinde ubi Tatianus et syp conveniunt, saepissime accedunt syv, vetus latina, armenia, georgica versio, ex codicibus graecis DWΘΦ vel alii codices, qui a syp sunt independentes. Unde patet has lectiones esse syp antiquiores et recte Tatiano attribui. Quam frequenter hoc accidat, ex apparatu nostro facile agnoscitur. Ceterum minime infitiamur textum arabicum in multis a forma primitiva deficere. Syp a nobis allegatur, etiam si de textu Tatiani iam aliunde constat, non ut lectio tatianea ex ea demonstretur, sed ut ostendatur quam frequenter syp conservaverit lectiones antiquas.

Si Tatianus cum syp contra syram veterem vel alios testes concordat, Tatianum plerumque omittimus, nisi forte in casu particulari, in quo hi duo testes soli vel fere soli con-

veniunt. Si syra vetus vacat et Tatianus cum syp lectionem insolitam fert, eum allegamus, quia probabile est, talem lectionem esse syp antiquiorem, cum constet syp in permultis a syra vetere et Tatiano dependere et quia fere semper in eiusmodi lectionibus alii testes, e. g. vetus latina, DΦ accedunt.

A versionibus allegandis plerumque abstinemus, si versionis indoles id postulat, sive quod aliquando vocem omittere solet vel addere, sicut in syriacis versionibus obtinet, et aliquatenus etiam in copticis et armenia, sive quod lingua ipsa certam rationem interpretandi exigit.

d) *Scriptores ecclesiasticos* copiosius addimus tum quia saepe aetate excellunt, tum quia — aliter ac in plerisque codicibus — de eorum aetate et patria constat. Ut lectionum pervulgatio innotescat auctores variarum provinciarum afferimus. Si vero agitur de lectionibus maioris momenti, testimonia cumulavimus, ut demonstremus, quousque aliqua lectio fuerit propagata.

S. Irenaei textus, ex quo versio armenia libri IV et V adv. haer. innotuit, melius agnoscitur et fere semper ex versione armenia cum certitudine determinari potest. Quapropter plerumque eum allegamus tamquam textum primitivum,
Iρ Iρ. Idem signum adhibetur, si fragmenta graeca conservata sunt, aut si ex contextu de lectione graeca constat. Si Irenaei
Ir textus ex sola versione latina habetur, signatur Ir, si vero la-
Ir tina lectio a graeca vel armenia differt, *Ir* scribitur. Similis
Ωρ distinctio in *Origene* adhibetur: Ωρ significat traditionem
Or graecam, Or versiones latinas, quae saepe textum adaptaverunt. Ωρ in apparatu epistulae ad Romanos omittitur, si Origenes eandem lectionem tuetur ac codex 1739 (α 78), cuius textus ex Origene derivatur. Commentarium *S.*
Ef *Ephraem* in Actus Apostolorum passim exscribimus, cum sit eximius testis veteris syriacae versionis. Testimonia e commentario in epistulas Paulinas minus certa sunt, cum textus armenius aliquomodo sequatur versionem armeniam epistularum Paulinarum. Immo interpres armenius pluries videtur ipsum commentarium ad versionem armeniam textus biblici

accommodasse. Quae signo Eφ traduntur, ex voluminibus graecis editionis romanae S. Ephraem desumpta sunt eaque plerumque non sunt doctoris syri. Eφ

Plura placuisset apponere ex operibus *Aphraatis* et ex *Libro Graduum* recenter editio (M. Kmosko, Patrol. syriaca III, Par. 1926), sed textus Apostoli videtur nimis incertus aut peregrinus esse, ita ut speciali inquisitione opus sit; in manuali autem editione non est locus haec tractandi.

In universum autem de allegationibus scriptorum observare iuvat, eas caute esse accipiendas, cum non semper ad litteram allegent, sive quod — maxime in initio citationum — eas contextui accommodant sive quod aliqua omittunt, quae ad finem propositum minus faciunt. Sed si longiores textus exscribunt, si ex voce argumentum desumunt, si de lectionibus variantibus loquuntur, dubium de lectione esse non potest. Si autem in lectionibus sibi non semper constant, sed alibi alias lectiones sequuntur, hoc significatur apposita lineola in hunc modum: Aug|. Si loquuntur de codicibus, qui aliam lectionem ab ipsis non receptam tuentur, apponitur littera c(odices), e. g. Hier^{c}. Aug| Hier^{c}

3. De *ordine*, quo testes allegantur. Generatim sequimur ordinem ab Herm. von Soden electum. Distinctio quidem sodeniana in recensiones et familias non in omnibus approbari potest, et collationes codicum saepe sunt aut imperfectae aut erroneae. Sed nefas esset ea quae v. Soden tam ingenti cum labore collegit et quae fere primus in distinguendis codicibus perfecit omnino neglegere. Atque revera recentiorum studia plerumque confirmant classes sodenianas. Multi sane codices quos von Soden alicui classi attribuit sunt codices indolis mixtae, e. g. codices ΨLP in multis a textu Hesychiano recedunt. Etiam in ipsis classibus non raro ordo minus aptus est. Attamen manifestum est quosdam codices in certis lectionibus inter se convenire et ab aliis distingui. Hoc autem sufficere videtur, ut recte statuatur aliqua familia,

etiamsi hi codices in aliis lectionibus inter se discordant. Commodum practicum in admittendis familiis (sodenianis) in eo est quod servato ordine determinato lectores facilius codices memoria retinent et in apparatu multi codices paucis signis notari possunt.

De pluribus codicibus minusculis quos von Soden recensioni I attribuit quaeri potest, num eorum lectiones ex ipsa hac recensione deriventur an potius alia via conservatae sint, cum saltem ex parte iam saeculo tertio in Aegypto notae fuerint, e. g. lectiones permultae codicis 157 (ε 207). Sed quoniam certum est Palaestinam multum valuisse in textu propagando in regiones septentrionales et occidentales, probabile est eiusmodi lectiones revera a recensione Palaestinensi exortas esse, nisi forte agitur de codicibus qui indolem mixtam prae se ferunt, ut e. g. 372 (ε 600) aut 1604 (ε 1353) aut 1342, qui similiter ut P^{45} lectiones codicum B et D proprias conservaverunt.

Codices qui ex alio nobis noto descripti sunt, v. g. E epistularum Paulinarum, omittuntur, nisi forte archetypus D deficit. Ubi non habetur immediata dependentia ut in Paulinis G et F et textus in omnibus fere concordat, codex F omittitur, nisi habet lectionem propriam. In hac ergo editione Gs non est G et F, sed G 917. Eadem quaestio recurrit in codicibus veteris latinae f et l, qui multas lectiones cum vulgata communes habent. Si hae lectiones occurrunt in sectionibus, quae fere ex integro exhibent textum vulgatae, hi codices nullam merentur considerationem. At alia est ratio, si iidem codices cum paucis dumtaxat codicibus vulgatae congruunt. Deinde ad codices f l saepe accedunt alii veteris latinae testes, v. g. a b c e ff² i q r. Quo plures autem codices aliquam lectionem tuentur, eo minus est probabile hos omnes eodem loco a vulgata pendere. Accedit quod iidem codices frequenter cum f et l in suis lectionibus contra vulgatam concordant. Eo magis supponere licet multas horum codicum lectiones non ex vulgata derivari, sed ab ea esse receptas.

Aliquos autem codices alio modo ordinavimus, cum indoles codicum hoc postulare videretur.

124 (ε 1211) ad finem totius classis Cι reiecimus, cum saepissime solus ab aliis omnibus discedat. In codicibus

Paulinis codices 1739 6 424[e] 1908, qui maiorem inter se et cum B-A affinitatem habent, immediate post A leguntur, similiter omnes codices Ca[3] a 1319-218 (δ180-δ300) ad finem relegantur. Codex W (ε014), qui triplicem saltem formam exhibet, post recensionem aegyptiacam ante codicem D legitur. Praeterea ab initio familiarum damus codices qui integri aut fere integri sunt et ex integro examinati sunt. Alia commoditatis causa mutavimus, ut numeros millenarios ab initio ex parte removeremus. Codices mutili et fragmenta in fine familiarum ponuntur, etiamsi forte aliis codicibus sunt antiquiora. Plura mutare non expediebat, quia forma textus in iisdem codicibus saepe non est constans, et quia aliquos codices nondum licuit denuo examinare.

Ordo codicum idem est qui in catalogo II codicum graecorum (pag. 38*-40*) legitur. *Versiones* quoque certo ordine tradimus, et quae inter se aliquomodo affines sunt, secundum earum affinitatem ordinamus, primo loco latinas, sequuntur syriacae, armenia, georgica. Ultimum locum tenent versiones copticae.

De *modo enumerandi* codices in apparatu. Bs, Bss, Bsss significat codicem B et eum qui in serie immediate sequitur, vel duos aut tres codices immediate sequentes. B^r (id est reliqui) codices omnes, uno fortasse excepto, totius recensionis cuius B est caput. 917^s = codices classis Cα; 1^r = codices classis Cη; 1^s = codices $C\eta^a$, id est familiae unius tantum huius classis. Bs Bss B^r 1^s

Si post litteram vel numerum, e. g. 348, legitur rel., indicatur ab hoc codice omnes, vel fere omnes usque ad finem catalogi nostri simul cum testibus recensionis K in lectione convenire. Ut ex apparatu appareat, quam late aliqua lectio propagata fuerit, quam plurimas classes et familias codicum allegamus, etsi non omnes codices singularum familiarum adscribere possibile sit. Saepius placuisset notare certos codices minusculos, sed propter spatii angustiam eos omisimus. rel.

B-892 significat: omnes codices recensionis aegyptiacae usque ad 892 inclusive, B-235: omnes codices usque ad ultimum codicem familiae C^σ et ita porro.

Si testes alicuius lectionis in textum receptae pauciores sunt, plerumque hanc lectionem in apparatu primo loco ponimus cum suis testibus, alteram deinde addimus apposita

voce rel., id est alii codices omnes, qui in nostro catalogo continentur, cum recensione K, e. g. Mt 1,24 εγερθ. BSC*Z 399 1^r Ep] διεγερθεις rel.

> ⌒ *Omissiones* indicantur signo >, aut non raro signo ⌒, quod ponitur post vocem (1⌒2), e. g. Mt 10,19 λαλησητε 1⌒2 LD 954 k: librarius a voce λαλησητε priore transiliit ad alteram in eodem versu (vel in versu cuius numerus additur) occurrentem (homoeoteleuton) omittendo intermedia.

Si *complures* lectiones variantes notantur, distinguuntur virgula, et plerumque illa praecedit quae minore numero testium fulcitur, maxime si secunda a plurimis testimonium habet. Mt 14,21 ωσει] ως 33 ΔDs 1 1604 al., > W 0106 lat syvp co: testes primo loco allegati habent ως, qui secundo loco leguntur omittunt vocem ωσει vel ως. Si post numerum versûs legitur > nulla voce addita, e. g. Mt 10,38, testes qui sequuntur omittunt totum versum.

Mc 15,39 ουτως BSΨLs] κραξας WΘ 565 1542 sys ar gg, + κραξας rel., id est codex W ... habent κραξας loco ουτως, reliqui *addunt* hanc vocem post ουτως.

Si alicui additioni ab aliquibus codicibus alia verba *adduntur*, notantur signo] + e. g. J 3,6 εστιν^2 + οτι ο θς πνα εστιν e a ff j r z syc] + κ. εκ θυ εγεννηθη aj syc; si vero aliqui codices loco additionis prioris aliam habent, ponitur virgula aut], e. g. A 18,28 δημοσια + διαλεγομενος και D 614ss, και κατ οικον E.

Mt 1,23 καλεσουσι] -σεις D ... id est καλεσεις, pars prior facile suppletur, et ita in similibus.

Aliter Mt 26,51 επαταξεν ... και αφ.: verbis intermediis punctis indicata nullam continent lectionem variantem, sed sola verba notata, loco παταξας ... αφειλεν. Loco punctorum saepe sola virgula ponitur.

L 22,47 ηγγισ. – αυτον: loco totius incisi quod his verbis includitur, alii testes habent alteram lectionem.

~ *Inversio* verborum indicatur signo ~.

( ) Testes *parenthesi* () inclusi cum aliis quoad substantiam conveniunt, sed in levioribus discrepant. Si in lectione ipsa vox aliqua uncis includitur, non omnes testes eam tradunt.

Aliquoties legitur in apparatu verbum, cui non respondet eadem prorsus forma in textu, e. g. Ap 13,12 εποιει[1], dum in textu solum legitur ποιει. Sensus est: verbo ποιει quod in textu legitur, in aliis testibus respondent forma εποιει.

Saepius lectioni in textum receptae adduntur in apparatu aliqui tantum testes patristici vel fortasse unicus, aut aliqua tantum versio vel codex, e.g. 1 C 2,13 πνευματος Mn Cl Ωp Ep Ef] + αγιου P 104s 88s 623-263 206 rel. Ex testibus qui additionem αγιου habent patet omnes fere codices in catalogo nostro antecedentes i.e. codices recensionis H, familiae Ca[1] et aliquos familiae Ca[3] omittere αγιου. Testes patristici allegantur, quia de eorum testimonio non constat nisi explicite laudantur. Idem valet, si agitur de codicibus mutilis. E.g. L 6,37 και ου[1] P^{45}] ινα Mn Ta ΨWD 348 etc. Pro lectione in textum recepta P^{45} explicite allegatur, quia fragmentum est. Vel: 2 C 10,10 επιστολαι μεν BS*33 326s H r] ~ I rel. Codex I explicite laudatur, quia est valde mutilus.

Testibus *latinis* (lat vl) in evangeliis saepe additur (–a vel –e vel –a e), quo indicatur omnes testes exceptis his duobus vel uno stare pro lectione notata. Codices *vulgatae* in apparatu graeco rarius notamus. Si vero occurrunt, adhibentur abbreviationes apud C. Tischendorf et alios usitatae, am cav dubl fu harl (vel z) tol (cf. catalogum codicum vulgatae pp. 42*-43*).

Deinde in apparatu aliquae occurrere solent *abbreviationes*, quae plerumque facile intelleguntur; si e.g. articulus abbreviatur, ex substantivo sequenti nullo negotio suppletur. Nomina aliqua sacra usitatis compendiis scribuntur omissa lineola superposita: Κς Θς Ις Χς Ιηλ Ιλημ πνα.

Reliquum est ut pauca dicamus de *ratione scribendi*. Cum nullus codex aptam rationem tradat neque ullo modo de ipsorum sacrorum auctorum ratione scribendi constet, praesertim cum plerumque amanuensibus usi sint, tenemus generatim orthographiam grammaticorum admittentes tamen quasdam formas hellenisticas, quibus aliae possent addi.

III. DE TEXTU LATINO

Textum *latinum* damus secundum editionem Sixto-Clementinam anni 1592 mutata tamen orthographia et sententiarum versuumque distinctione. A textu tantum recedimus, si agitur de aperto mendo. In apparatu critico eas potissimum lectiones notavimus quae maioris momenti esse videntur, sive quod textum a Wordsworth-White electum confirmant, sive

quod cum vetere latina versione conveniunt, sive quod relationem cum codicibus graecis manifestant. Omnes lectiones variantes codicum amiatini et fuldensis adnotare non placuit neque licuit; variantes orthographicas codicum raro afferimus, maxime si agitur de constanti ratione scribendi qua codices antiquiores a vulgata clementina differunt. Praeterea complura omisimus quae frequentius recurrunt; non semper notamus variantes *hic* vel *is* et *ille*, nam iidem codices maxime fluctuant et si codex uno loco scribit *is*, ubi alter habet *ille*, fortasse in sequenti versu contrarium obtinet. Codices in libris, qui a Wordsworth-White iam editi sunt, fere eosdem sequimur, quos angli editores adhibuerunt, paucis tantum codicum signis mutatis.

Omisimus fragmenta Ultraiectensia evangelii Mt et Jo littera U signata, et eâdem littera designamus codicem Vaticanum latinum 7223, veteris latinae in evangelio Mt (notum ut h), in aliis vero evangeliis vulgatae editionis (saec. 6). S nobis est codex sangallensis 1395 (s. 6 ineuntis) a Turner editus (1931) et a Paul Lehmann et Albano Dold O.S.B. novis fragmentis auctus.

Codices secundum familias ordinamus, ita ut primo loco ponantur illi qui meliorem formam textus exhibent: amiatinus, fuldensis et affines, cui familiae in evangeliis adnumeramus etiam codicem S, a Turner fortasse nimis aestimatum. Plerumque textum sat bonum habet, sed non semper primae familiae suffragatur et in ultimis partibus magis lectiones veteris latinae retinuit. Codex U generatim cum familia gallica concordat, sed saepe lectiones optimas habet. In ipsa familia maiorem affinitatem prodit cum codicibus IJG, omnibus autem videtur esse vetustior, uno fortasse excepto J, foroiuliensi, Italiae superioris.

Ab epistula ad Hebraeos deinceps notavimus codices amiatinum, fuldensem, dublinensem (J. Gwynn, The Book of Armagh 1913), harleianum (E.S. Buchanan 1912, quae editio videtur satis accurata esse), bambergensem A I 5, s.9, qui inter Alcuinos primarium locum obtinet (phototypiae mihi a bibliothecario benigne transmissae sunt), vallicella-

num B VI, item codicem Alcuinum. Accedunt saepius sangermanensis (G) s. 9, cavensis s. 9, in epistulis Paulinis codices Vat. Reg. lat. s. 9, Wirceburgensis Mp. th. f. 12 (L. Stern, Epistolae B. Pauli glosatae, Irisch-latein. Codex der Würzburger Universitätsbibliothek in Lichtdruck, Halle 1910), codex monac. lat. 6229 s. 8, cuius textum examinaverunt G. Schleich S. J. et J. B. Wiedenmann S. J. Iidem codicem monacensem lat. 6230 epistularum catholicarum et apocalypseos exscripserunt. In apocalypsi praeterea tabulis photographicis usi sumus. In epistulis catholicis et apocalypsi accedit codex iuvenianus (Vallicellan. B. 25^2, s. 8/9).

Codices dublinensem et harleianum inter vulgatae codices adnumeramus, etsi in epistulis Paulinis, et magis in epistulis catholicis et apocalypsi non paucas lectiones veteris latinae praebent.

Selectas lectiones veteris latinae ex quattuor codicibus Wirceburgensibus s. 6-8 dedit G. Schepps (Die ältesten Evv-Handschriften der Würzburger Universitätsbibl. 1887). Aliquas notavimus in apparatu signis w^1 w^2 w^3 w^4, ut attentionem ad hos codices antiquos dirigamus.

Si in apparatu ad aliquam lectionem legitur *codd.*, omnes codices a nobis examinati hanc lectionem tuentur eaque est admittenda. Lectiones in apparatu *asterisco* * notatae plerumque sunt praeferendae.

Catalogus codicum graecorum I

1. columna signa nostra, 2. signa sodeniana, 3. quo tempore codices scripti sint, 4. ubi asserventur, 5. quid contineant: e Evv, a Actus + Ep. cath, A Actus soli, p Paulus, r Apocalypsis. Libri qui parenthesi includuntur in apparatu non allegantur. Ubi — legitur, aut totum NT habetur aut Evv, prout in 2. columna δ aut ε legitur, 6. recensiones.

1	2	3	4	5	6
Codices unciales					
A	δ4	s. 5	London	—	K^{x} H
B	δ1	s. 4	Roma Vat.	e a p	H
C	δ3	s. 5	Paris	—	H
D	δ5	s. 6	Cambridge	e A	D
D	α1026	s. 6	Paris	p	C^{a}
E	ε55	s. 8	Basel	—	K^{i}
E	α1001	s. 6	Oxford	A	D
E	α1027	s. 9	Petersburg	p	C^{a}
E	Av^{2}	s. 10	Athos	r	An
F	ε86	s. 9	Utrecht	—	K^{i}
F	α1029	s. 9	Cambridge	p	C^{a}
F	Av^{3}	s. 10	Athos	r	O
G	ε87	s. 10	London	—	K^{i}
G	α1002	s. 7	Petersburg	A	H
G	α1028	s. 9	Dresden	p	C^{a}
H	ε88	s. 9	Hamburg	—	K^{i}
H	α6	s 9	Modena	A	K
H	α1022	s. 6	Paris, Athos	p	H
I	—	s. 5	Washington	p	H
K	ε71	s. 9	Paris	—	K^{x}
K	$A^{\pi\rho 1}$	s. 9	Moskwa	a p	K
L	ε56	s. 8	Paris	—	H
L	α5	s. 9	Roma Angel.	a p	K
M	ε72	s. 9	Paris	—	C^{φ}
M	1031	s. 9	Ld., Hamburg	1 2 C Hb	H
N	ε19	s. 6	Pet., Patmos	—	C^{π}
O	ε21	s. 6	Paris, Mariupol.	Mt	C^{π}
P	ε33	s. 6	Wolfenbüttel	—	C^{l}
P	α3	s. 9	Petersburg	a p r	CH
Q	ε4	s. 5	Wolfenbüttel	LJ	HC^{l}
Q	α1070	s. 8	Roma Vat.	r	M
R	ε22	s. 6	London	L	C^{l}
S	δ2	s. 4/5	London	—	H

1	2	3	4	5	6
T	ε5	s. 5	Roma Propag.	LJ	H
U	ε90	s. 9/10	Venezia	—	C^{o}
V	ε75	s. 9	Moskwa	—	K^{i}
W	ε014	s. 4/5	Washington	—	HC^{a}
X	A^{3}	s. 9/10	München	JL(Mc)Mt	CK
X^{b}	A^{4}	978	München	J(MtL)	K
Y	ε073	s. 9	London	—	K^{x}
Z	ε26	s. 5/6	Dublin	Mt	H
Γ	ε70	s. 10	Oxford, Pet.	—	C^{l}
Δ	ε76	s. 9	St. Gallen	—	H
Θ	ε050	s. 9	Tiflis	—	C^{α}
Λ+566	ε77	s. 9	Oxford, Pet.	—	K^{r}
Ξ	A^{1}	s. 8	London	L	K
Π	ε73	s. 9	Petersburg	—	K^{x}
Σ	ε18	s. 6	Rossano	MtMc	C^{π}
Φ	ε17	s. 6	Berat	MtMc	C^{π}
Ψ	δ6	s. 8/9	Athos	Mc-Hb	H
Ω	ε61	s. 8	Athos	—	K^{i}
028(S)	ε1027	949	Roma Vat.	—	K^{i}
047	ε95	s. 9	Athos	—	C^{l}
048	α1	s. 5	Roma Vat.	a p	H
049	α2	s. 8 9	Athos	a p	CK
054	ε59	s. 8	Roma Vat.	J	H
056	O^{7}	s. 9/10	Paris	a p	K
059	ε09	s. 4	Wien	Mc	H
060	ε13	s. 5/6	Berlin	J	H
062	α1038	s. 4/5	Damascus	G	H
064	ε10	s. 6	Kiew	Mt	C^{l}
065	ε1	s. 5	Petersburg	J	H
066	α1000	s. 5	Petersburg	A	D
067	ε2	s. 5	Petersburg	MtMc	C^{a}
070	ε6	s. 8	Oxford	LJ	H
074	ε8	s. 5	Sinai	MtMc	C^{l}
076	α1008	s. 5/6	Didlington Hall	a	H
078	ε15	s. 6	Petersburg	MtLJ	H
079	ε16	s. 6	Petersburg	L	C^{l}
081	α1023	s. 6	Petersburg	2 C	H
082	α1024	s. 6	Moskwa	E	H
083	ε31	s. 6	Petersburg	J	H
084	ε24	s. 6	Petersburg	Mt	H
085	ε23	s. 6/7	Petersburg	Mt	H
088	α1021	s. 5	Petersburg	1 C	H
090	ε29	s. 6	Petersburg	MtMc	C^{l}
096	α1004	s. 6	Petersburg	A	H
099	ε47	s. 7	Paris	Mc	H
0106	ε40	s. 7	Pet., Leipzig	Mt	K

1	2	3	4	5	6
0109	ε52	s. 7/8	Berlin	J	H
0112	ε46	s. 7	Sinai	Mc	H
0116	ε58	s. 8/9	Napoli	Mt-L ·	Cl
0122	α1030	s. 9	Petersburg	G Hb	Ca
0124	ε78	s. 9	Paris	LJ	H
0125	ε99	s. 9	Paris	J	H
0130	ε80	s. 9	St. Gallen	Mc L	Cl
0131	ε81	s. 9	Cambridge	Mc	Cl
0138	α075	s. 9	Athos	Mt	K
0139	ε1002	s. 10/11	Paris	L	H
0141	C[13]	s. 10	Paris	J	K
0142	O[6]	s. 10	München	(a) p	H
0156	α1006	s. 7	Damascus	2 P	H
0162	ε023	s. 4	N. York	J	H
0165	α1011	s. 5/6	Berlin	A	H
0169	α1075	s. 4	Princeton	r	H
0171	—	s. 4	Firenze	L	H
0175	—	s. 4	Firenze	A	H
0177	—	s. 6	Wien	L	H
0178	—	s. 6	Wien	L	H
0179	—	s. 6	Wien	L	H
0188	—	s. 4	Berlin	Mc	Ca
0189	—	s. 4	Berlin	A	H
0206	—	s. 4	Dayton	1 P	H
0207	—	s. 4	Firenze	r	H

Papyrorum fragmenta (1)

P^{1}	ε01	s. 3/4	Philadelphia	Mt	H
P^{4}	ε34	s. 4	Paris	L	H
P^{5}	ε02	s. 3	London	J	H
P^{8}	α8	s. 4	Berlin	A	H
P^{10}	α1032	s. 4	Cambr. Mass.	R	H
P^{13}	α1034	s. 4	London	Hb	H
P^{15}	α1044	s. 4	Cairo	1 C	H
P^{16}	—	s. 4	Cairo	Ph	H
P^{18}	α1074	s. 3/4	London	r	H
P^{20}	α1019	s. 3	Princeton	Ja	H
P^{22}	—	s. 3/4	Glasgow	J	H
P^{23}	—	s. 4	Urbana	Ja	H
P^{24}	—	s. 4	Newton	r	H
P^{25}	—	s. 5/6	Berlin	Mt	D
P^{27}	—	s. 3	Worcester	R	H
P^{28}	—	s. 4	Berkeley	J	H
P^{29}	—	s. 3/4	Oxford	A	H
P^{30}	—	s. 3/4	Gent	1 2 Th	H
P^{37}	—	s. 3	Ann Arbor	Mt	Ca

(1) Pro novis papyris cfr appendicem.

1	2	3	4	5	6
P^{38}	—	s. 4	Ann Arbor	A	D
P^{39}	—	s. 4	Chester Pennsyl.	J	H
P^{40}	—	s. 5/6	Heidelberg	R	H
P^{44}	—	s. 5	Wien	A	D
P^{45}	—	s. 3	London	e A	H-C
P^{46}	—	s. 3	Ld. Ann Arbor	p	H-C
P^{47}	—	s. 3	London	r	H
P^{48}	—	s. 3	Firenze	A	D
P^{51}	—	s. 4	London	G	H
P^{52}	—	s. 2	Manchester	J	H
Codices minusculi					
1	δ254	s. 12	Basel	e a p	$C\eta C^{a}$
1	Av^{20}	s. 12	Maihingen	r	An^{t}
2	α253	s. 13	Basel	a p	C^{b}
4	ε371	s. 13	Paris	—	C^{l}
5	δ453	s. 14	Paris	(e) a p	C^{a}
6	δ356	s. 13	Paris	e a p	H
7	ε287	s. 12	Paris	—	C^{φ}
13	ε368	s. 13	Paris	—	C^{ι}
16	ε449	s. 14	Paris	Mt-L	Cβ
17	ε525	s. 15	Paris	—	Cβ
18	δ411	s. 14	Paris	(e a p) r	K^{ι}
21	ε286	s. 12	Paris	—	C^{a}
22	ε288	s. 12	Paris	—	C^{η}
27	ε1023	s. 10	Paris	Mt Mc	C^{φ}
28	ε168	s. 11	Paris	—	C^{a}
33	δ48	s. 9/10	Paris	—	H
35	δ309	s. 11/12	Paris	(e a) p r	$C^{b}K^{c}$
36	$A^{\pi\rho 20}$	s. 12	Oxford	a	C^{a}
38	δ355	s. 13	Paris	(e) a p	C^{a}
42	α107	s. 11	Frankfurt O.	(a p) r	K^{3}
43	α270	s. 12	Paris	a p	C^{b}
60	α1594	s. 15	Cambridge	r	K^{c}
61	δ603	s. 16	Dublin	(e p a) r	M
69	δ505	s. 15	Leicester	—	CM
71	ε253	s. 11	London	—	C^{φ}
81	α162	1044	Ld., Cairo	a p	H
82	O^{ι}	s. 10	Paris	(a p) r	K
83	ε1218	s. 12	München	e	C^{l}
88	α205	s. 12	Napoli	a p (r)	C^{a}
91	O^{14}	s. 11	Paris	(a p) r	Ar
93	α51	s. 10	Paris	a p r	CK
94	O^{31}	s. 13	Paris	(a p) r	M
102	α499	1345	Moskwa	(a) p	K
103	O^{28}	s. 11	Moskwa	a p	K

1	3	3	4	5	6
104	α103	1087	London	a p r	HAn[r]
110	α204	s. 12	London	(a p) r	K
115	ε1096	s. 10/11	London	—	C^{φ}
118	ε346	s. 13	Oxford	—	C^{η}
124	ε1211	s. 12	Wien	—	C^{ι}
131	δ467	s. 14	Roma Vat.	e (a p)	C^{η}
138	C^{124}	s. 12	Roma Vat.	J	K
141	δ408	s. 14	Roma Vat.	(e a p) r	K^{1}
149	δ503	s. 15	Roma Vat.	(e a p) r	K^{2}
157	ε207	s 12	Roma Vat.	—	C^{σ}
162	ε214	1153	Roma Vat.	L	C^{l}
172	α404	s. 14/15	Berlin	(a p) r	PO
174	ε109	1052	Roma Vat.	Mt	C^{ι}
175	δ95	s. 10/11	Roma Vat.	(e a p) r	Ar
177	α106	s. 11	München	a p r	$C^{a}K^{2}$
179	ε211	s. 12	Roma Angel.	—	C^{φ}
180	ε1498	s. 14	Roma Prop.	(e)	—
	α300	s. 13		(a p) r	K^{2}
181	α101	s. 11	Roma Vat.	a p	C^{a}
	α1578	s. 15		r	An^{1}
185	ε410	s. 14	Firenze	—	C^{φ}
201	δ403	1359	London	—	K
203	α203	1111	London	a p r	$C^{a}K^{3}$
205	δ500	s. 15	Venezia	r	An^{2}
206	α365	s. 13	London	a p	C^{b}
209	δ457	s. 15	Venezia	e a p	$C^{\eta}C^{a}$
	α1581	s. 15		r	An^{2}
213	ε129	s. 11	Venezia	—	C^{o}
216	α469	1358	London	a p	C^{b}
218	δ300	s. 12	Wien	(e) a p (r)	C^{a}
221	α69	s. 10	Oxford	(a) p	C^{c}
226	δ156	s. 11	Escorial	(e) a p	C^{a}
229	ε1206	1140	Escorial	—	K^{κ}
230	ε173	1013	Escorial	—	C^{ι}
235	ε456	1314	Kopenhagen	—	C^{σ}
238	A^{145}	s. 11	Moskwa, Dresd.	LJ	K
241	δ507	s. 11	Dresden	—	C^{a}
242	δ206	s. 12	Moskwa	(e) a p r	$C^{b}Ar$
245	ε1226	1199	Moskwa	—	C^{σ}
249	N^{110}	s. 11	Moskwa	J	K
250	O^{10}	s. 11	Paris	(a p) r	PO
251	ε192	s. 11	Moskwa	—	C^{l}
254	$O\Theta^{42}$	s. 14	Athenae	(a p) r	M
255	α174	s. 11	Berlin	a p	C^{a}
256	α216	s. 11	Paris	a p r	$C^{a}Ar$
257	α466	s. 14	Berlin	a p	DC^{c}

1	2	3	4	5	6
262	ε1020	s. 10	Paris	—	C^{r}
263	δ372	s. 13	Paris	(e) a p	C^{a}
265	ε285	s. 12	Paris	—	K^{x}
267	ε1289	s. 12/13	Paris	—	C^{φ}
270	ε291	s. 12	Paris	—	K^{x}
273	ε370	s. 12	Paris	Mt-L	C^{l}
280	ε294	s. 12	Paris	—	K^{x}
291	ε377	s. 13	Paris	—	C^{σ}
307	$A^{\pi\rho 11}$	s. 10/11	Paris	a	C^{a}
314	O^{11}	s. 11	Oxford	(a p) r	Ar
317	$N^{\iota 31}$	s. 12	Paris	J	K
321	α254	s. 12	London	a p	C^{a}
323	α157	s. 11/12	Genève	a p	H
325	α111	s. 11	Oxford	(a p) r	K^{3}
326	α257	s. 12	Oxford	a p	H
327	O^{36}	s. 13	Oxford	a p	K
330	δ259	s. 12	Petersburg	(e a) p	C^{a}
336	α500	s. 15	Hamburg	(a) p r	$C^{b}An^{r}$
337	α205	s. 12/13	Paris	a p r	$C^{a}K^{2}$
346	ε226	s. 12	Milano	—	C^{ι}
348	ε121	1022	Milano	—	Cβ
349	ε413	s. 14	Milano	—	C^{φ}
367	δ400	1331	Firenze	(e a p) r	K^{3}
368	{ ε521	s. 15	Firenze	(e)	—
	{ α1571			r	K^{2}
372	ε600	s. 16	Roma Vat.	—	C^{a}
378	α258	s. 13	Oxford	a p	C^{c}
383	α353	s. 14	Oxford	a p	DC^{c}
385	α506	s. 15	London	(a p) r	K^{1}
386	δ401	s. 14	Roma Vat.	(e a p) r	K^{2}
397	$C^{\iota 10}$	s. 11/12	Roma Vall.	J	K
398	α189	s. 11	Cambridge	a p	K
399	ε94	s. 9/10	Petersburg	—	$C^{a}K^{1}$
421	α259	s. 12	Wien	a p	K
423	$N^{\iota 60}$	1556	München	J	K
424[1]	O^{12}	s. 11	Wien	a p r	HPO
429	{ α398	s. 13	Wolfenbüttel	a p	DC^{b}
	{ α1471	s. 14		r	K^{1}
430	$N^{\iota 11}$	s. 11	München	J	K
431	δ263	s. 12	Strassburg	(e) a (p)	C^{a}
432	α501	s. 15	Roma Vat.	(a p) r	K^{c}
436	α172	s. 11	Roma Vat.	a p	C^{a}
440	δ260	s. 12	Cambridge	e a p	$C^{l}DC^{b}$

[1] 424^{c} sunt lectiones secundi correctoris quae ad H accedunt.

1	2	3	4	5	6
443	ε270	s. 12	Cambridge	—	C^{o}
452	α206	s. 12	Roma Vat.	(a p) r	K^{3}
453	$A^{\pi\rho 40}$	s. 14	Roma Vat.	a	C^{a}
456	α52	s. 10	Firenze	(a p) r	K^{3}
459	α104	1092	Firenze	(a p) r	An^{r}
460	α397	s. 13	Venezia	a p	C^{a}
461	ε92	s. 9	Petersburg	—	K^{1}
462	α359	s. 13	Moskwa	a p	C^{a}
467	α502	s. 15	Paris	a p (r)	C^{a}
469	α306	s. 13	Paris	(a p) r	K
472	ε1386	s. 13/15	London	—	C^{l}
473	ε1390	s. 13	London	—	K^{x}
476	ε1126	s. 11	London	—	K^{1}
477	ε350	s. 13	Cambridge	—	Cβ
480	δ462	s. 14	Lond., Metz	e a p	K
482	ε329	s. 13	London	—	K^{x}
485	ε247	s. 12	London	—	C^{l}
489	δ459	s. 14	Cambridge	e a p	$K^{x}C^{a}$
495	ε243	s. 12	London	—	C^{l}
506	δ101	s. 11	Oxford	(e) a p r	$C^{c}K^{3}$
517	ε167	s. 11	Oxford	e (a p) r	C^{φ}
	α214	s. 12			K^{3}
522	δ602	1516	Oxford	(e) a p r	$C^{b}K^{1}$
536	δ264	s. 12	London	A p	D
543	ε257	s. 12	Ann Arbor	—	C^{i}
544	ε337	s. 13	Ann Arbor	—	C^{a}
545	ε511	1430	London	Mt	K^{r}
547	δ157	s. 11	London	(e) a p	C^{a}
565	ε93	s. 9/10	Petersburg	—	C^{a}
566	cf. Λ	—	—	—	—
579	ε376	s. 13	Paris	(Mt)Mc-J	H
582	δ410	1334	Ferrara	(e p a) r	An^{r}
598	$A\nu^{31}$	s. 15	Venezia	r	An^{i}
610	$A^{\pi\rho 21}$	s. 12	Paris	a	C^{a}
614	α364	s. 13	Milano	a p	DC^{c}
616	α503	s. 15	Milano	a p r	$C^{c}PO$
617	O^{13}	s. 12/13	Venezia	r	Ar
620	α207	s. 12	Firenze	(c p) r	An^{r}
623	α173	s. 11	Roma Vat.	a p	C^{a}
627	α53	s. 10	Roma Vat.	(a p) r	K
628	α400	s. 14	Roma Vat.	(a p) r	An^{r}
635	α161	s. 11	Napoli	(a) p	C^{b}
639	α169	s. 11	Oxford	a p	C^{o}
642	α552	s. 15	London	a p	C^{a}
655	ε177	s. 11	Berlin	—	K^{1}
659	ε1216	s. 12	Berlin	—	C^{φ}

1	2	3	4	5	6
660	ε178	s. 11	Berlin	—	C^{l}
661	ε179	s. 11	Berlin	—	K^{l}
664	δ502	s. 15	Zittau	(e a p) r	Ar
680	δ103	s. 11	Cheltenham	(e-p) r	An^{r}
692	ε1284	s. 12	London	Mc(Mt LJ)	C^{φ}
699	δ104	s. 11	London	(e a p) r	K
700	ε133	s. 11	London	—	C^{a}
713	ε351	s. 13	Wisbech	—	C^{σ}
716	ε448	s. 14	London	L	C^{l}
726	ε384	s. 13	Bruxelles	—	$K^{\varkappa}$
743	Av^{43}	s. 14	Paris	r	An^{4}
757	δ304	s. 13	Athenae	(e a p) r	K^{c}
783	ε462	s. 14	Athenae	—	$K^{\varkappa}$
788	ε1033	s. 10	Athenae	—	C^{ι}
792	α1575	s. 15	Athenae	r	Ar
794	δ454	s. 14	Athenae	(e) a p	C^{a}
808	δ203	s. 12	Athenae	(e) a p r	$C^{a}K^{2}$
821	C^{160}	s. 16	Madrid	J	K
823	δ368	s. 13	Berlin	(e a) p	C^{b}
824	δ404	s. 14	Grottaferrata	(e a p) r	K^{c}
826	ε218	s. 12	Grottaferrata	—	C^{ι}
827	ε309	s. 13	Grottaferrata	(Mt LJ)Mc	C^{φ}
828	ε219	s. 12	Grottaferrata	—	C^{ι}
850	K^{120}	s. 12	Roma Vat.	J	H
869	C^{121}	s. 12	Roma Vat.	J	K
872	ε203	s. 12	Roma Vat.	—	C^{η}
876	α356	s. 13	Ann Arbor	(a) p	C^{c}
892	ε1016	s. 10	London	—	H
913	α470	s. 14	London	a p	DC^{c}
915	α382	s. 13	Escorial	a p	C^{a}
917	α264	s. 12	Escorial	a p	C^{a}
919	α113	s. 11	Escorial	a (r)	C^{a}
920	α55	s. 11	Escorial	a p r	$C^{a}K^{2}$
922	δ200	1112	Athos	(e a p) r	An^{r}
927	δ251	s. 12	Athos	(e) a p	C^{a}
935	δ361	s. 12	Athos	(e a p) r	K^{ι}
941	δ369	s. 13	Athos	(e a) p	C^{b}
945	δ362	s. 13	Athos	e (a p)	C^{φ}
954	ε1454	s. 14	Athos	—	C^{φ}
983	ε3017	s. 13	Athos	—	C^{ι}
986	δ508	s. 15	Athos	(e a p) r	K^{c}
990	ε1260	s. 12	Athos	—	C^{φ}
994	C^{133}	s. 10	Athos	J	K
998	ε1385	s. 13	Athos	—	C^{l}
999	δ353	s. 13	Athos	(e a) p	C^{a}
1006	{ ε1156 α1174	s. 11	Athos	(e) r	M

1	2	3	4	5	6
1010	ε1266	s. 12	Athos	—	C^{φ}
1012	ε1132	s. 11	Athos	—	C^{σ}
1038	ε1493	s. 14	Athos	Mc L	C^{l}
1047	ε1354	s. 13	Athos	Mc L	C^{l}
1071	ε1279	s. 12	Athos	—	C^{o}
1075	δ506	s. 15	Athos	(e a p) r	K^{c}
1082	ε3015	s. 13	Athos	L	C^{φ}
1093	ε1443	s. 14	Athos	—	C^{l}
1094	δ307	s. 13	Athos	(e a p) r	Ar
1099	α368	s. 13	Athos	a p	C^{b}
1108	α370	s. 13	Athos	a p	DC^{e}
1149	δ370	s. 13	Chalki	(e a) p	C^{b}
1170	ε541	s. 15	Patmos	J	C^{l}
1175	α74	s. 10	Patmos	—	H
1187	ε1083	s. 12	Sinai	—	K^{r}
1188	ε1114	s. 12	Sinai	(Mt-L) J	C^{φ}
1194	ε1094	s. 12	Sinai	—	C^{φ}
1200	ε1250	s. 12	Sinai	—	K^{x}
1207	ε1098	s. 10	Sinai	(Mt Mc) LJ	C^{φ}
1216	ε1043	s. 11	Sinai	—	Cβ
1219	ε1121	s. 11	Sinai	—	K^{x}
1223	ε1091	s. 11	Sinai	—	C^{φ}
1229	ε1317	s. 13	Sinai	L	C^{l}
1241	δ371	s. 12	Sinai	e (a p)	K
1242	δ169	s. 13	Sinai	(e a p) J	C^{l}
1245	α158	s. 12	Sinai	a p	DC^{c}
1279	ε1178	s. 11/12	London	—	Cβ
1293	ε190	s. 11	Paris	—	C^{φ}
1295	ε96	s. 10	Paris	—	C^{l}
1311	α170	s. 11	Berlin	a p	C^{a}
1319	δ180	s. 11	Ierusalem	(e) a p	C^{a}
1321	ε1110	s. 11	Ierusalem	J	C^{o}
1328	α1470	s. 14	Ierus. S. Saba	(e) r	K^{c}
1342	ε1311	s. 13	Ierusalem	(e) Mc	C^{a}
1346	ε1089	s. 10	Ierusalem	—	K^{x}
1354	δ470	s. 14	Ierusalem	e (a p)	K^{x}
1355	ε1246	s. 12	Ierusalem	—	C^{l}
1365	ε381	s. 13	Ierusalem	Mt	C^{l}
1375	ε1225	s. 12	Moskwa	—	K^{x}
1391	ε1413	s. 14	Athos	MtMc	C^{φ}
1396	ε1416	s. 14	Athos	Mt-L	C^{l}
1402	ε1333	s. 13	Athos	MtMc	C^{φ}
1424	δ30	s. 9	Kosinitza	e (a p)	C^{φ}
1515	ε1442	s. 14	Athos	MtMc	C^{l}
1518	α551	s. 15	Istambul	a p	DC^{c}
1522	α464	s. 14	Istambul	a (p)	C^{a}

1	2	3	4	5	6
1525	α361	s. 13	Berlin	a (p)	C^{a}
1542	ε1337	s. 13	Athos	McL	C^{a}
1555	ε1341	s. 13	Athos	—	K^{r}
1573	δ398	s. 13	Athos	e (a p)	K^{r}
1574	ε551	s. 15	Athos	—	C^{c}
1579	ε1349	s. 13	Athos	—	Cβ
1582	ε183	s. 11	Athos	—	C^{η}
1588	ε1435	s. 14	Athos	MtMc	Cβ
1597	δ308	s. 13	Athos	(e a p) r	K^{3}
1604	ε1353	s. 13	Athos	Mt-L	C^{ι}
1606	ε1441	s. 14	Athos	Mt-L	C^{φ}
1610	α468	s. 14	Athenae	a p	C^{c}
1611	α208	s. 12	Athenae	a p r	$DC^{c}M$
1626	δ305	s. 13	Athos	(e a p) r	K^{3}
1654	ε1468	s. 14	Athos	—	C^{a}
1675	ε1444	s. 14	Athos	—	C^{φ}
1678	Av^{402}	s. 15/16	Athos	r	O
1689	ε1054	s. 10	Serres	—	C^{ι}
1728	α301	s. 13	Athos	a p r	K^{1}
1732	α405	1385	Athos	(a p) r	An^{3}
1734	α105	s. 11	Athos	(a p) r	K^{1}
1738	α164	s. 11	Athos	(a) p	C^{a}
1739	α78	s. 10	Athos	a p	HD
1740	α304	s. 13	Athos	(a p) r	K^{c}
1758	α396	s. 13	Lesbos	a p	C^{b}
1765	α486	s. 14	London	a p	DC^{b}
1778	O^{41}	s. 14/15	Saloniki	r	O
1820	K^{150}	s. 16	Roma Vat.	J	H
1827	α367	s. 13	Athenae	a p	C^{a}
1828	α202	s. 13	Athenae	a p r	$C^{a}PO$
1829	α1100	s. 11	Athenae	a	C^{a}
1831	α472	s. 14	Athenae	a p	DC^{b}
1835	α56	s. 10	Madrid Escor.	a p r	$C^{a}K^{1}$
1836	α65	s. 10	Grottaferrata	a p	C^{a}
1837	α192	s. 11	Grottaferrata	a p	C^{a}
1838	α175	s. 11	Grottaferrata	a p	C^{a}
1841	α47	s. 9/10	Lesbos	(a p) r	M
1845	α64	s. 10	Roma Vat.	a p	C^{a}
1849	α110	s. 11	Venezia	(a p) r	K^{1}
1852	α114	s. 11	Uppsala	a p (r)	HC^{c}
1854	α115	s. 11	Athos	(a p) r	M
1859	α402	s. 14	Athos	(a) r	K^{2}
1862	O^{21}	s. 9	Athos	(a p) r	PO
1867	α154	s. 11	Cairo	(a) p	C^{c}
1872	α209	s. 12	Chalki	(a) p r	$C^{b}K^{2}$
1873	α252	s. 12	Saloniki	a p	C^{a}

1	2	3	4	5	6
1874	$\alpha 7$	s. 10	Sinai	a (p)	C^{a}
1876	$\alpha 504$	s. 15	Sinai	(a p) r	An^{3}
1888	$\alpha 118$	s. 11	Ierusalem	(a p) r	PO
1891	$\alpha 62$	s. 10	Ierusalem	a p	DC^{b}
1893	$\alpha 117$	s. 11	Ierusalem	(a p) r	K^{2}
1898	$\alpha 70$	s. 10	Athenae	a p	C^{a}
1908	$O^{\pi 103}$	s. 11	Oxford	p	H
1912	$\alpha 1066$	s. 11	Napoli	p	C^{a}
1913	$\Theta^{\pi 32}$	s. 13	Leipzig	p	K
1934	O^{15}	s. 12	Paris	(p) r	Ar
1955	$\alpha 119$	s. 11	Ierusalem	(p) r	K^{1}
1957	$\alpha 1574$	s. 15	Roma Vat.	r	K^{c}
2005	$\alpha 1436$	s. 14	Escorial	p	C^{c}
2014	$A\nu^{51}$	s. 15	Roma Vall.	r	An^{3}
2015	$\alpha 1580$	s. 15	Oxford	r	An^{3}
2016	$\alpha 1579$	s. 15	London	r	Ar
2017	$\alpha 1582$	s. 15	Dresden	r	Ar
2018	$A\nu^{46}$	s. 13	Wien	r	PO
2019	$A\nu^{30}$	s. 13	Napoli	r	M
2020	$\alpha 1573$	s. 14/15	Roma Vat.	r	O
2023	$A\nu^{56}$	s. 13/14	Moskwa	r	An^{2}
2026	$A\nu^{501}$	s. 15	Paris	r	An^{1}
2027	$\alpha 1374$	s. 13	Paris	r	K^{2}
2028	$A\nu^{54}$	1422	Paris	r	An^{5}
2029	$A\nu^{66}$	s. 16	Paris	r	An^{5}
2031	$A\nu^{41}$	s. 14	Roma Vat.	r	An^{2}
2033	$A\nu^{60}$	s. 15/16	Roma Vat.	r	An^{5}
2034	$A\nu^{50}$	s. 15	Roma Corsini	r	An^{3}
2036	$A\nu^{40}$	s. 14	Roma Vat.	r	An^{3}
2037	$A\nu^{45}$	s. 13/14	München	r	An^{3}
2039	$\alpha 1271$	s. 13	Dresden	r	K^{1}
2040	$A\rho^{11}$	s. 11/12	London	r	M
2042	$A\nu^{400}$	s. 14	Napoli	r	An^{3}
2043	$A\nu^{57}$	s. 15	Petersburg	r	An^{3}
2044	$A\nu^{601}$	1560	Wien	r	An^{5}
2045	$A\nu^{55}$	s. 14/15	Wien	r	An^{2}
2047	$A\nu^{67}$	s. 16	Paris	r	An^{3}
2048	$\alpha 1172$	s. 11	Paris	r	K
2050	$\alpha 1273$	1107	Escorial	r	Ar
2051	$A\nu^{68}$	s. 16	Madrid	r	An^{4}
2053	$O^{\alpha 31}$	s. 12	Messina	r	O
2054	$A\nu^{500}$	s. 15	Modena	r	An^{5}
2055	$A\nu^{53}$	s. 15	Modena	r	An^{4}
2056	$A\nu^{49}$	s. 15	Roma Angel.	r	An^{2}
2057	$\alpha 1576$	s. 14/15	Roma Angel.	r	An^{1}
2058	$O^{\alpha 40}$	s. 14	Roma Chigi	r	O

1	2	3	4	5	6
2059	Av^{10}	s. 11	Roma Vat.	r	An^{1}
2060	Av^{42}	1331	Roma Vat.	r	An^{1}
2061	α1588	s. 15	Roma Vat.	r	K^{c}
2062	O$^{\alpha30}$	s. 13	Roma Vat.	r	O
2064	Av^{62}	s. 16	Roma Vat.	r	An^{4}
2065	Av^{503}	s. 15	Roma Vat.	r	An^{1}
2067	Av^{52}	s. 15	Roma Vat.	r	An^{4}
2073	Av^{47}	s. 14	Athos	r.	An^{2}
2074	Av^{1}	s. 11	Athos	r	An^{3}
2075	Av^{48}	s. 15	Athos	r	Ar
2080	α406	s. 14	Patmos	(a p) r	O
2081	Av^{21}	s. 12	Patmos	(a p) r	An^{1}
2082	α1682	s. 15/16	Dresden	r	An^{3}
2083	Av^{602}	1560	Leyden	r	An^{5}
2084	α1586	s. 15	Constantia	r	DC^{c}
2127	δ202	s. 12	Palermo	(e) a p	C^{a}
2138	α116	1072	Moskwa	a p r	DC^{c}K^{1}
2143	α184	s. 11	Petersburg	a p	C^{a}
2145	ε1222	s. 12	Petersburg	e	C^{o}
2147	δ299	s. 12	Petersburg	(e) a p	DC^{c}
2180	α394	s. 13	Petersburg	a (p)	C^{a}
2186	Av^{23}	s. 12	Athos	r	An^{1}
2193	ε1131	1018	Athos	(Mt)Mc-J	C$^{\eta}$
2200	δ414	s. 14	Elasson	(e a p) r	K^{1}
2259	Av^{12}	s. 12	Athos	r	An^{1}
2286	Av^{22}	s. 14	Athos	r	An^{1}
2298	α171	s. 11	Paris	a p	DC^{b}
2302	—	s. 14/15	Ierusalem	r	An^{1}
2329	α1073	s. 10	Meteora	r	M
2344	—	s. 11	Paris	(a p) r	H
2349	—	s. 11	New York	r	K^{1}
2351	α1072	s. 10	Meteora	r	M
2352	—	s. 11	Meteora	r	K^{e}
2430	—	s. 12	Roma Inst. B.	(e) Mc	C^{1}
l 961	—	s. 9	Paris	Mc 16	—
l 1566	—	s. 9	Freiburg i. Br.	Mc 16	—
l 1596	—	s. 5	Wien	—	H

CATALOGUS II

Codices secundum ordinem apparatus

(*Libri N. T. caracteribus cursivis indicantur*)

Codices Evangeliorum

H BSCΨ(*Mc-J*) Z(*Mt*) 33 L 892 579(*Mc-J*) Δ 1241 T(*LJ*) 054(*J*) 059(*Mc*) 060(*J*) 065(*J*) 070(*LJ*) 078 (*MtLJ*) 083(*J*) 084(*Mt*) 085(*Mt*) 099(*Mc*) 0112(*Mc*) 0124(*LJ*) 0125(*J*) 0139(*L*) 0162(*J*) 0177(*L*) 0178(*L*) 0179(*L*) *l*1596 $P^{1,4,5,22,28,39,45,52}$ | W(*MtLJ*) |

D D vl syv syh^{m} (P^{25}) |

Ca W(*Mc*) Θ 700 372 (*Mt-L*) 565 28 399 (*Mt*) 21 544 1542 (*McL*)-1654(*Mc*) 1342(*Mc*) 067(*MtMc*) 0188(*Mc*) P^{37} |

Cη^{a} 1 1582 2193(*Mc-J*) | η^{b} 872(*Mc*) 22 118 209 131 (*McL*)

Cι 13 788 69 174(*Mt*) | 1689 983 | 826 543 346 230 828 | 124 |

Cφ^{a} 1424 517 1675 954 349 1188(*J*) | φ^{b} 7 267 659 1606 (*Mt-L*) 1402(*MtMc*) 1391(*MtMc*) 115 179-827-1082 (*Mc*) 185(*J*) | φ^{c} 1293 1010-1223 945 1207(*LJ*) 990 | φ^{r} M 1194 27(*MtMc*) 71 692(*Mc*) |

Cβ^{a} 348 1279 477 | β^{b} 1216 1579 16 1588(*MtMc*) |

C^{o} UX 213 1071 2145 1574 443 1321(*J*) |

Cπ Σ(*MtMc*) Φ(*MtMc*) N O(*Mt*) |

Cσ 157 713 1012 245 291 235(*J*) |

C^{l} Γ 047 1295 273 4 998 472 1515(*MtMc*) 1093 1604 1355 1396 1047-1038(*McL*) 660 251 2430 1229(*L*) 716(*L*) 485 440 162 1170(*MtJ*) 495(*Mc*) 1242(*J*) PQ(*LJ*) R(*L*) 064(*Mt*) 074(*MtMc*) 079(*L*) 090(*MtMc*) 0106(*Mt*) 0116 (*Mt-L*) 0130(*McL*) 0131(*Mc*) 0138(*Mt*) |

Kκ^{a} A KΠY 1346 1219 265 489 | κ^{b} 270 1375 1200 726 | κ^{c} 280 229 482 473 1354 |

K^{r} Λ 1187 262 1573 1555 545(*Mt*) |

K^{1} V 461 Ω 399(*Mc-J*) 028 655 661 476 | Ξ(*L*)X^{b} | **K^{i}** EFGH |

Comment. in J Cyrillus 850 1820 | C (anonym.) 397 0141 869 138 994 821 | Nicetas 249 430 317 743 423 |

Codices Actuum

H BSCAΨ 33 104 326 81 1175 048 076 096 0165 0175 G $P^{8.45}$ |

D DE $P^{38.41.48}$ **1**) 1611 1108 2138 1518 1245 | 614 2147 383 257 913 1765 255 378

2) 1891 242 522 206 1758 1831 429 536 491 | 1739 2298 323 440 216 066
vl syv(Ef) sa Iρ Lcf Ambst Aug |

Ca^1 917 1874 1898 181 88 915 1829 431 307 36 610 453 |

a^2 623 5 1827 1838 467 1873 927 489 2143 |

a^3 920 1835 1845 919 226 547 241 1319 256 38 1311 436 1837 808 642 218 1 209 460 337 69 794 1525 1522 |

K LPH |

Codices Paulini

H P^{46} BSCA 1739 6 424^c 1908 33 PΨ 104 326 1175 81 1852(*R*) HIM(*1 2 CHb*) 048 062(*G*) 081(*2 C*) 082(*E*) 088(*1C*) 0142 $P^{10.13.15.16.27.30.40}$ |

Ca^1 D(E)G(F) 917 1836 1898 181 88 915 1912 |

a^2 623 5 1827 1838 467 1873 927 489 2143 |

a^3 920 1835 1845 919 226 547 241 1 460 337 177 1738 321 319 69 462 794 330 999 1319 2127 256 263 38 1311 436 1837 255 642 218 |

Cb^1 206 429 1831 1758 242 1891 522 2 635 941 1099 |

b^2 440 216 323 2298 1872 1149 491 823 35 336 43 |

Cc^1 1518 1611 1108 2138 1245 2005 |

c^2 257 383 913 378 1610 506 203 221 639 1867 876 385 2147 |

K KL |

Epistulae catholicae

H BSCA 323 1739 2298 424^c 33 PΨ 104 326 1175 81 048 056 0142 0156(*2P*) $P^{20.23}$ |

Ca^{1} 917 1874 1829 1836 1898 181 88 915 431 307 36 610 453 |

a^{2} 623 5 1827 1838 467 1873 927 489 2143 |

a^{3} 920 1835 1845 919 226 547 241 1 209 460 337 1738 69 794 1525 1522 1319 256 38 1311 436 1837 808 642 218 321 384 |

Cb 206 1758 429 1831 242 1891 522 440 216 |

Cc^{1} 1518 1611 1108 2138 1245 1852 |

c^{2} 614 383 2147 913 1765 255 378 |

K KL 42 398 |

Apocalypsis

H CAS 2344 $P^{47.18.24}$ 0169 0207 |

M P 2329 2351 ^{2}19 (1) | Q 69 61 | 1854 1611 | 1006 1841 ^{2}40 | 94 254 |

O F ^{2}62 ^{2}53 ^{2}58 ^{2}20 ^{2}80 1778 1678 |

An^{1} ^{2}59 ^{2}81 181 1 2186 2259^{1} 598 ^{2}60 2302 2286 | ^{2}57 ^{2}26 ^{2}65
^{2} E ^{2}23 ^{2}31 ^{2}56 ^{2}73 | 209 205 ^{2}45 |
^{3} ^{2}14 ^{2}15 ^{2}34 ^{2}36 ^{2}43 ^{2}82 1876 ^{2}47 ^{2}74 ^{2}37 1732^{1} ^{2}42 |
^{4} ^{2}67 ^{2}51 ^{2}55 ^{2}64 743 |
^{5} ^{2}28 ^{2}29 ^{2}33 ^{2}44 ^{2}54 ^{2}83 |

Ar 314 ^{2}16 664 1094 ^{2}75 | 91 175 242 617 256 | ^{2}17 792 ^{2}50 |

PO 172 ^{2}18 1888 1862 | 616 ^{2}84 250 424 |

An^{r} 104 459 680 922 | 336 628 582 620 |

K 469 82 93 699 | 110 627 ^{2}48 |

K^{1} 385 429 1955 522 2349 | 18 ^{2}39 1835 2200 2138 | 141 935 1728 1734 |
^{2} ^{2}27 920 1872 1859 | 808 386 149 368 201 1597 | 180 337 177 |
^{3} 452 203 506 42 367 | 325 517 456 |

K^{c} 35 60 432 1957 824 757 ^{2}61 986 1075 2352 1740 |

---

(1) In apparatu Apocalypseos scribitur ^{2}19 loco 2019 et ita porro.

Codices veteris versionis latinae

Evangelia

a vercellensis s. 4

a^{2} curiensis s. 5/6, L

b veronensis s. 4/5

c colbertinus s. 12. Paris
d textus lat D
e palatinus s. 4/5, Trento
f brixianus s. 6, Brescia
ff^1 corbeiensis I s. 11, Mt, Petersburg
ff^2 corb. II s. 5 Paris
g^1 sangermanensis I s. 7, Mt, Paris
g^2 sangerm. II s. 10, Paris
h claromontanus s. 5, Mt, Roma Vat.
i vindobonensis s. 7. LMc, Napoli
j sarzanensis s. 6, J, Sarezzano
k bobiensis s. 4/5, McMt, Torino
l rehdigeranus s. 8, Breslau
m Speculum s. 8/9, Roma Sessor.
n sangallensis s. 5/6, (o), MtMcJ, St. Gallen
p sangall. s. 7/8, J, St. Gallen
q monacensis s. 7, München
r^1 usserianus I s. 6/7, Dublin
r^2 usserianus II s. 9, Mt, Dublin
s ambrosianus s. 7/8, L, Milano
t bernensis s. 5/6, Mc, Bern
^{t}pl teplensis s. 15, Tepl
w^1 wirceburg. s. 7, Würzburg
w^2 wirc. s. 6/7, Würzburg
w^3 wirc. s. 7/8, Würzburg
w^4 wirc. s 8, Würzburg
z aureus s. 8, Stockholm

Actus et epistulae catholicae

d m cf. Evv.
e textus lat cod. E Actuum s. 6, Oxf.
ff corbeiens. s. 10, Petersburg
g gigas s. 13, Stockholm
h floriacensis s. 6/7, Paris
p perpinianus s. 13. Paris
q monac. s. 6, 1 2 P 1 J, München
r s. 7/8, A, Schlettstadt
r fragm. frising. s. 7. cath, München

s bobiensis s. 5/6, Napoli
t liber comicus tolet. s. 11, Paris
tpl teplensis s. 15
w wernigerode s. 15

Epistulae paulinae

d e f g textus latinus codd. DEFG
m cf. supra
r fragm. frising. s. 7, München, Göttweig
t liber com. tol. s. 11, Paris
w guelferbytanus s. 6, Wolfenbüttel

Apocalypsis

g gigas s. 13, Stockholm
h floriac. s. 6/7, Paris
m Speculum s. 8/9, Roma Sessor.
t liber comicus tolet. s. 11, Paris

Codices Vulgatae

A	am(iatinus)	s. 7/8	Firenze
B	bigotianus e	s. 8/9	Paris
B	bambergensis a p r	s. 9	Bamberg
Be	beneventanus e	s. 8	London
C	cav(ensis)	s. 9	La Cava
D	dubl(inensis)	s. 8/9	Dublin
E	egertonensis e	s. 8/9	London
Ep	epternacensis e	s. 9	Paris
F	fu(ldensis)	s. 6	Fulda
G	sangermanensis Mc-J	s. 9	Paris
H	hubertianus	s. 9/10	London
He	herefordensis L	s. 8/9	Hereford
I	ingolstadiensis e	s. 7	München
J	foroiuliensis e	s. 6/7	Cividale
J	iuv(enianus) a r	s. 8/9	Roma Vall.
K	karolinus	s. 9	London

L	lichfildensis Mt-L 3	s. 7/8	Lichfield
M	mediolanensis e	s. 6	Milano
M	monacensis a r	s. 9	München
M	monacensis p	s. 8	München
Ma	martini-turonensis e	s. 8	Tours
O	ox(oniensis) e	s. 7	Oxford
O	seldenianus a	s. 7/8	Oxford
P	perusinus L	s. 6	Perugia
Q	kenanensis e	s. 7/8	Dublin
R	rushworthianus e	s. 8/9	Oxford
R	de ros(as) (e) a (p r)	s. 10	Paris
R	reginae Sueciae p	s. 8	Roma Vat.
S	sangallensis e	s. 6	St. Gallen
S	sangallensis a	s. 8	St. Gallen
St	stonyhurstensis J	s. 7	Stonyhurst
T	tol(etanus)	s. 8	Madrid
Th	theodulfianus	s. 9	Paris
U	claromontanus Mc-J	s. 6	Roma Vat.
U	ulmensis a p (r)	s. 9	London
V	vallicellanus	s. 9	Roma
W	Willelmi	1245	London
Wi	wirceburgensis p	s. 8/9	Würzburg
X	cantabrigiensis e	s. 7	Cambridge
Y	lindisfarnensis e	s. 8	London
Z	harl(eianus) e	s. 6/7	London
Z	harl(eianus) p-r	s. 8	London
gat	gatianus e	s. 8/9	Paris

In apparatu codices hoc ordine leguntur:

Evangelia: 1. SAYFH*MPOX^{c}ZEp*St familia italica
2. BBeIJUGMa familia gallica
3. DELQRHe familia insularis (hibernica)
4. KV codices Alcuini
5. H^{c}Th codices Theodulfiani
6. CT codices hispanici | W

Codex W a. 1245 allegatur non solum quia textum aetatis scholasticae exhibet, sed etiam quia eius lectiones in vulgata Clementina frequenter recurrunt.

Actus: 1. GCAFD Codices sunt variarum regionum et saepius in varias partes abeunt.
2. IMSUTO 3. KBVR Th 4. W
Paulus: 1. AFDGHLMORUWiZ
2. CT 3. Th KBV
Epistulae catholicae: 1. AFDGHJMZ 2. CT 3. BV
Apocalypsis: 1. AFDGJMZ 2. C 3. BV

Cum hunc ordinem teneamus, dubium esse non potest, si legitur Sss, vel S-Z, S-R. In evangeliis, ubi numerus maior codicum habetur, S[r] significat familiam primam, B[r] familiam secundam. In aliis libris vero plerumque omnes codices sequentes.

Scriptores

Ad Adamantius c. 300
adNov(ationum) c. 255
Af Aphraates † 367
Af[a] Afr. armenus
Ag Agathangelus c. 450
Amb Ambrosius † 397
Ambst Ambrosiaster c. 360
Amm(onius Alex.) s. 3
Ap Apringius c. 540
Arist Aristides c. 130
Ath Athanasius † 373
Aug Augustinus † 430
Bars Dionysius bar Salibi † 1171
Bas Basilius † 379
Beatus c. 776
Can(ones) Ap(ostol.) c. 400
Cass Cassiodorus † c. 570
Cl Clemens Alex. † c. 210
Cl[h] Clem. homiliae c. 300
Cl[r] Clemens Rom. c. 95
Cyp Cyprianus † 258
Cy Cyrillus Alex. † 444
Cy[l] Cyrillus Hieros. † 386
Cyr Cyrillonas c. 400
Dam Jo. Damasc. c. 740
Did Didymus † c. 395
Didasc(alia) Apostol. c. 250
Diod Diodorus Tars. † 394
Dion Dionysius Alex. † 264
Ef Ephraem † 373
Eφ Opera graeca
Ep Epiphanius † 403
Ep Apost. Epistula Apostolorum c. 140
Eug(enius Carth.) 484
Eus Eusebius C. † c. 340
Eus[s] Theoph. syriaca
Euth Euthalius c. 350
Ev. Eb(ionitarum) c. 150
Ev. Hebr. Evang. sec. Hebraeos c. 100
Ev. Naz(araeorum) c. 100
Fulg(entius) Rusp. † 533

Fil Filastrius † c. 390
Genn Gennadius C. † 471
Heg Hegesippus c. 165
Her Heracleon c. 160
Hier Hieronymus † 420
Hil Hilarius † 366
Hila(rius Arelat.) c. 440
Hipp Hippolytus † 235
Iϱ Irenaeus † c. 202
Ir Iren. latine
Ir Iren. lat. contra Iϱ
Iust Iustinus † c. 165
Juv Iuvencus c. 330
Laz(arus) Pharpensis c. 500
Lcf Lucifer Calarit. † c. 370
LG Liber graduum (syr) c. 320
Max Maximus Taur. c. 465
Mel(etius Ant.) † 381
Meth Methodius † 311
Mn Marcion c. 145
Na Gregor Naz. † 390
Naass Naasseni c. 150
Nic Niceta Remes. c. 375
Nov Novatianus c. 250
Ny Gregor Nyss. † 395
Oec Oecumenius c. 550
OI Opus imperfectum in Mt c. 400
Opt Optatus Milevit. c. 370
Ωϱ Or Origenes † c. 254
Pac Pacianus † c. 390
Pel Pelagius c. 410
Pol Polycarpus c. 110
Pr Primasius † c. 565
Prisc Priscillianus † 386
Ps.Aug Pseudo-Augustin.
Ptol Ptolemaeus c. 160
Rebapt Liber de rebaptismate c. 250
Ruf Rufinus † 410
Sar Sarapion † c. 360
Sed Sedulius c. 430
Sev Severianus Gab. † 408
Sing de Singularitate Cler. c. 270
SiSi de montibus Sina et Sion c. 250
Socr Socrates c. 440
Ta Tatianus arab. c. 170
Ta^{+} arab. et Ta^{e} (Ef)
Ta^{i} italice
Ta^{v} venetus
Ta^{t} toscanus
Ta^{f} fuldensis
Ta^{n} neerland.
Ta^{l} cod. leodiens.
Ta^{s} cod. stuttgart.
Ta^{3} arab. ital. neerl.
Ta^{4} $Ta^{3} + Ta^{e}$
Tert Tertullianus † c. 220
Thd Theodorus Mops. † 428
Thdot Theodotus c. 150
Thdt Theodoretus † 458
Theoph(ilus) Ant. c. 180
Tit Titus Bostrenus c. 363
Ty Tyconius c. 375
Val(entinus -tiniani) c. 150
Var c. Varimadum c. 380
VictV Victor Vitensis 486
Vict Victorinus c. 300
Vig Vigilius Taps. c. 486
Voc. gent. de vocatione omnium gentium c. 450
Xϱ Chrysostomus † 407
Zeno (Veronensis) † c. 375

Signa et Abbreviationes

D^*	prima manus, D^p manus posterior
D^c	correctores
B^r	tota recensio **H** (aegyptiaca)
1^r	tota familia **C**η
1^s	sola classis **C**η^s

B-545: omnes codices a B usque ad finem **K**^{r}, uno alteroque forte excepto; Bs: B et sequens, Bss: B et *duo* seq.

348 rel.: omnes codices a 348 qui enumerari solent.

+	addit, addunt
1⌒2	omissio ex homoeoteleuto
>	omittit, omittunt
~	ordinem invertunt
(B)	B cum aliis quoad substantiam convenit, sed in levioribus discrepat
*	lectio in apparatu sic notata aeque aut fere aeque probabilis est ei quae in textu legitur
pr.	praemittit,-tunt; *inc.* incipit versus
al.	alii
rel.	reliqui
pl.	plerique
m.	multi
vl	vetus latina; vl(-a) omnes codices vl excepto a
vg	vulgata
lat	versiones latinae
sy	vers. syriacae, in a et p sy significat syp et syh
syc	syrus curetonianus
sys	syrus sinaiticus
syv	syra vetus, syc et sys
syp	syra pešitta
syi	syropalaestinensis
syh	syra harclensis
syh^*	eiusdem lectio, si in margine alia lectio
syh^m	lectio marginalis
syh^+	lectio in textu asterisco notata
syf	textus a J. Gwynn editus in Ap et epistulis cath. minoribus

sy^3 = syvph
sy^4 = syvpih
ar versio armenia, ar^v armenia vetus
ar^m cod. mosquensis, ar^e cod. Etschmiatzin 229
Apoc. ar^1 Conybeare, ar^2 Zohrab, ar^3 Nerses
gg versio georgica
sa versio sahidica
bo versio bohairica
co versiones copticae sa et bo
ach vers. subachmimica, in J sa^+ est sa + ach, similiter bo^+ co^+.
$vg^!$ $sy^!$ etc. lectio non ab omnibus codicibus tradita
$D^!F^!G^!$, si in his codd. paulinis graeco-latinis solus textus graecus lectionem aliquam testatur.
$g^!$ est una ex versionibus *latinis* codicis paulini G
$Tert^!$ Tert, si non semper eadem lectio.
$Hier^o$, si Hier loquitur de codicibus qui hanc lectionem tradunt.
codd. in apparatu latino, si omnes codices qui in apparatu allegari solent a textu clementino recedunt.
O' = LXX, additur locis parallelis $VT^!$, si allegatio ad versionem graecam magis quam ad textum hebraicum accedit, e. g. Hb 8, 2.
$^!$ in textu indicat initium versiculi, si interpunctio est aliquomodo incerta aut nulla.

Libri sacri

Gn Ex Lv Nu Dt Jos Jdc Ru 1 2 Sm 3 4 Rg 1 2 Par Esd Neh Tob Jdt Est Job Ps Pr Eccl Ct Sap Sir Is Jr Lam Bar Ez Dn Os Jl Am Abd Jon Mi Na Hab So Agg Zch Ma 1 2 Mach

Mt Mc L J A R 1 2 C G E Ph C 1 2 Th 1 2 T Tt Phm Hb Ja 1 2 P 1 2 3 J Jud Ap.

NOVUM

TESTAMENTUM

SANCTUM
IESU CHRISTI EVANGELIUM
SECUNDUM MATTHAEUM

1,1-17 *Christi genealogia* (L 3,23-38)

1 LIBER generationis Iesu Christi filii David,
filii Abraham.
2 Abraham genuit Isaac. Isaac autem genuit
Iacob. Iacob autem genuit Iudam et fratres
3 eius. Iudas autem genuit Phares et Zaram de
Thamar. Phares autem genuit Esron. Esron
4 autem genuit Aram. Aram autem genuit Ami-
nadab. Aminadab autem genuit Naasson. Naas-
5 son autem genuit Salmon. Salmon autem genuit
Booz de Rahab. Booz autem genuit Obed ex
Ruth. Obed autem genuit Iesse. Iesse autem
6 genuit David regem. David autem rex genuit
7 Salomonem ex ea, quae fuit Uriae. Salomon
autem genuit Roboam. Roboam autem genuit
8 Abiam. Abias autem genuit Asa. ˈAsa autem
genuit Iosaphat. Iosaphat autem genuit Ioram.
9 Ioram autem genuit Oziam. ˈOzias autem ge-
nuit Ioatham. Ioatham autem genuit Achaz.
10 Achaz autem genuit Ezechiam. ˈEzechias au-
tem genuit Manassen. Manasses autem genuit
11 Amon. Amon autem genuit Iosiam. ˈIosias au-

---

2 Gn 21,3; 25,25; 29,35
3 Gn 38,29s; 1 Par 2,4s.9s.11ss; Rth 4,13-22
6 2 Sm 12,24
7 1 Par 3,10-16

ΚΑΤΑ ΜΑΘΘΑΙΟΝ

Βίβλος γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ υἱοῦ Δαυὶδ 1 1–17:
υἱοῦ Ἀβραάμ. L 3,23-38 Gn 21,3;
Ἀβραὰμ ἐγέννησεν τὸν Ἰσαάκ, Ἰσαὰκ δὲ 2 25,25; 29, 35; 38,29s
ἐγέννησεν τὸν Ἰακώβ, Ἰακὼβ δὲ ἐγέννησεν τὸν 1 Par 2,4s. 9s
Ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, Ἰούδας δὲ 3
ἐγέννησεν τὸν Φαρὲς καὶ τὸν Ζαρὰ ἐκ τῆς Θάμαρ,
Φαρὲς δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐσρώμ, Ἐσρὼμ δὲ
ἐγέννησεν τὸν Ἀράμ, Ἀρὰμ δὲ ἐγέννησεν τὸν 4
Ἀμιναδάβ, Ἀμιναδὰβ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ναασ-
σών, Ναασσὼν δὲ ἐγέννησεν τὸν Σαλμών, ⸀Σαλ- 5 1 Par 2,10ss Rth 4,13-22
μὼν δὲ ἐγέννησεν τὸν Βοὸζ ἐκ τῆς Ῥαχάβ, Βοὸζ
δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωβὴδ ἐκ τῆς Ῥούθ, Ἰωβὴδ
δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰεσσαί, Ἰεσσαὶ δὲ ἐγέννησεν 6 2 Sm 12,24
τὸν Δαυὶδ τὸν βασιλέα. Δαυὶδ δὲ ἐγέννησεν
τὸν Σολομῶνα ἐκ τῆς τοῦ Οὐρίου, Σολομὼν δὲ 7 1 Par 3,10-15
ἐγέννησεν τὸν Ῥοβοάμ, Ῥοβοὰμ δὲ ἐγέννησεν
τὸν Ἀβιά, Ἀβιὰ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀσάφ, ⸀Ἀσὰφ 8
δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωσαφάτ, Ἰωσαφὰτ δὲ ἐγέννη-
σεν τὸν Ἰωράμ, Ἰωρὰμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ὀζίαν,
⸀Ὀζίας δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωάθαμ, Ἰωάθαμ δὲ 9
ἐγέννησεν τὸν Ἄχαζ, Ἄχαζ δὲ ἐγέννησεν τὸν
Ἐζεκίαν, Ἐζεκίας δὲ ἐγέννησεν τὸν Μανασσῆ, 10
Μανασσῆς δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀμώς, Ἀμὼς δὲ

Μαθθ. B*SW D sa | **1,3** Ζαρε BP^1 | **5** Βοες BSP^1 k co | Ιωβηδ B^r 788 pl. 71 157s syi^1 co] Ωβηδ rel. | **6** δε^2 BSP^1 700 1^r 788-828 Γ Λs k g syvpi ar co] + ο βασιλευς rel. | **7** Αβιουδ^{bis} (1,13) 788-543 c g q syh^m (713 k syi^1) | **7s** Ασαφ B-LΔ 700 1^r 788 pl. 157 k c g q z syh^m ar gg co] Ασα rel. **8** εγενν.^{3} + Ochoziam, Och. genuit Ioas, Ioas gen. Amaziam, Amaz. gen. syc Af | **9** Αχας SC k g q | **10** Μανασση^2 BS^c 517 sa |Αμως B-33 Δ Θ 399s 1^r M 157 ΓΠss k c g ff q co] Αμων rel. |

11 ἐγέννησεν τὸν Ἰωσίαν, Ἰωσίας δὲ ἐγέννησεν
τὸν Ἰεχονίαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ ἐπὶ τῆς
12 μετοικεσίας Βαβυλῶνος. Μετὰ δὲ τὴν μετοικε-
1 Par 3,17.19 σίαν Βαβυλῶνος Ἰεχονίας ἐγέννησεν τὸν Σαλα-
θιήλ, Σαλαθιὴλ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ζοροβάβελ,
13 ⁱΖοροβάβελ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀβιούδ, Ἀβιοὺδ
δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐλιακίμ, Ἐλιακὶμ δὲ ἐγέννη-
14 σεν τὸν Ἀζώρ, Ἀζὼρ δὲ ἐγέννησεν τὸν Σαδώκ,
Σαδὼκ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀχίμ, Ἀχὶμ δὲ ἐγέν-
15 νησεν τὸν Ἐλιούδ, Ἐλιοὺδ δὲ ἐγέννησεν τὸν
Ἐλεάζαρ, Ἐλεάζαρ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ματθάν,
16 Ματθὰν δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰακώβ, ⁱἸακὼβ δὲ
ἐγέννησεν τὸν Ἰωσὴφ τὸν ἄνδρα Μαρίας, ἐξ ἧς
27,17.22 ἐγεννήθη Ἰησοῦς ὁ λεγόμενος Χριστός.
17 Πᾶσαι οὖν αἱ γενεαὶ ἀπὸ Ἀβραὰμ ἕως Δαυὶδ
γενεαὶ δεκατέσσαρες, καὶ ἀπὸ Δαυὶδ ἕως τῆς
μετοικεσίας Βαβυλῶνος γενεαὶ δεκατέσσαρες, καὶ
ἀπὸ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος ἕως τοῦ Χριστοῦ
γενεαὶ δεκατέσσαρες.
L 1,35 18 Τοῦ δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ γένεσις οὕτως ἦν.
μνηστευθείσης τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μαρίας τῷ Ἰω-
σήφ, πρὶν ἢ συνελθεῖν αὐτοὺς εὑρέθη ἐν γαστρὶ
19 ἔχουσα ἐκ πνεύματος ἁγίου. Ἰωσὴφ δὲ ὁ ἀνὴρ
αὐτῆς, δίκαιος ὢν καὶ μὴ θέλων αὐτὴν δειγματί-
20 σαι, ἐβουλήθη λάθρᾳ ἀπολῦσαι αὐτήν. ταῦτα δὲ
αὐτοῦ ἐνθυμηθέντος, ἰδοὺ ἄγγελος Κυρίου κατ'
ὄναρ ἐφάνη αὐτῷ λέγων· Ἰωσὴφ υἱὸς Δαυίδ, μὴ
φοβηθῇς παραλαβεῖν Μαρίαν τὴν γυναῖκά σου·

11 εγενν.[1] + τ. Ιωακιμ, Ιωακ. δε εγενν. 33 Θ 1ʳ M 348ʳ U al. syih (Iϱ) | **12** [1.2] **13**[1] γεννα B | **16** Ιωσηφ ω μνηστευθεισα παρθ. Μαριαμ εγενν. Ιν τ. λεγ. Χν Θ 788 983-828 vl syc (ar)] Ios., Ios. cui desponsata erat M. virgo genuit I. qui voc. Chr. sys (Bars) | **18** ~ Χυ Ιυ B Ωϱ[1] | Ιυ > 71 lat syv *Ir*[1] | γενεσ. Bss ΔW Θ 372 1ʳ ΣP 1604 028] γεννησ. rel. | μνηστευθ. B-Z 700s 1ʳ lat sy ar co] + γαϱ rel. gg | **19** Ιωσηφ δε ανηϱ δικαιος syc Ef | δειγμ. BSᶜZ *P*[1] 1ʳ Eus] παϱαδειγ. rel. | **20** κατ οναϱ] εν οϱαματι νυκτος syv(i ar gg) |

tem genuit Iechoniam et fratres eius in trans-
migratione Babylonis. Et post transmigrationem 12
Babylonis Iechonias genuit Salathiel. Salathiel
autem genuit Zorobabel. Zorobabel autem ge- 13
nuit Abiud. Abiud autem genuit Eliacim. Elia-
cim autem genuit Azor. Azor autem genuit 14
Sadoc. Sadoc autem genuit Achim. Achim au-
tem genuit Eliud. Eliud autem genuit Eleazar. 15
Eleazar autem genuit Mathan. Mathan autem
genuit Iacob. Iacob autem genuit Ioseph virum 16
Mariae, de qua natus est Iesus, qui vocatur
Christus.

Omnes itaque generationes ab Abraham 17
usque ad David generationes quattuordecim,
et a David usque ad transmigrationem Babylonis generationes quattuordecim, et a transmigratione Babylonis usque ad Christum generationes quattuordecim.

1,18-25 *Christi generatio*

Christi autem generatio sic erat: Cum es- 18
set desponsata mater eius Maria Ioseph, ante-
quam convenirent, inventa est in utero habens
de Spiritu sancto. Ioseph autem vir eius cum 19
esset iustus et nollet eam traducere, voluit oc-
culte dimittere eam. Haec autem eo cogitante, 20
ecce angelus Domini apparuit in somnis ei
dicens: Ioseph fili David, noli timere accipere
Mariam coniugem tuam, quod enim in ea na-

1,20 ~ in somnis apparuit *codd.* | nascetur MaV° abfgq | ex ea MELV abcfg |

12 1 Par 3,17.19 | **16** Mt 27,17.22
18 L 1,35
20 Mt 1,18

21 tum est, de Spiritu sancto est. Pariet autem
filium, et vocabis nomen eius IESUM; ipse
enim salvum faciet populum suum a peccatis
22 eorum. Hoc autem totum factum est, ut adim-
pleretur quod dictum est a Domino per pro-
phetam dicentem:
23 *Ecce virgo in utero habebit et pariet filium,*
et vocabunt nomen eius Emmanuel,
24 quod est interpretatum Nobiscum Deus. Ex-
surgens autem Ioseph a somno fecit sicut prae-
cepit ei angelus Domini, et accepit coniugem
25 suam. Et non cognoscebat eam donec peperit
filium suum primogenitum, et vocavit nomen
eius Iesum.

2,1-12 *Magorum adventus*

2 Cum ergo natus esset Iesus in Bethleem
Iuda in diebus Herodis regis, ecce Magi ab
2 oriente venerunt Hierosolymam [1]dicentes: Ubi
est qui natus est rex Iudaeorum? Vidimus enim
stellam eius in oriente et venimus adorare eum.
3 Audiens autem Herodes rex turbatus est, et
4 omnis Hierosolyma cum illo. Et congregans om-
nes principes sacerdotum et scribas populi sci-
5 scitabatur ab eis, ubi Christus nasceretur. At
illi dixerunt ei: In Bethleem Iudae; sic enim
scriptum est per prophetam:
6 *Et tu Bethleem* terra Iuda,
nequaquam minima es in principibus Iuda;

---

22 adimpl. + id AYHMBQKTh
2,1 Iudeae A-HZ*JT vl pl.

---

21 L 1,31; 2,21; A 4,12 | **22** Is 7,14 | **25** L 2,7
2,1 L 2,1-7 | **2** Nu 24,17 | **5** J 7,42; Mi 5,2

τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ γεννηθὲν ἐκ πνεύματός ἐστιν ἁγίου.
τέξεται δὲ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰη- 21 L 1,31; 2,21
σοῦν. αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν A 4,12
ἁμαρτιῶν αὐτῶν. Τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν, ἵνα 22
πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ Κυρίου διὰ τοῦ προφήτου Is 7,14
λέγοντος·

Ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἕξει καὶ τέξεται υἱόν, 23
καὶ καλέσουσιν τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ,
ὅ ἐστιν μεθερμηνευόμενον· *μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός.* ἐγερ- 24
θεὶς δὲ ὁ Ἰωσὴφ ἀπὸ τοῦ ὕπνου ἐποίησεν ὡς προσ-
έταξεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος Κυρίου, καὶ παρέλαβεν τὴν
γυναῖκα αὐτοῦ· καὶ οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτὴν ἕως οὗ 25
ἔτεκεν υἱόν· καὶ ἐκάλεσεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν. L 2,7

Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν Βηθλεὲμ τῆς 2 L 2,1-7
Ἰουδαίας ἐν ἡμέραις Ἡρῴδου τοῦ βασιλέως, ἰδοὺ
μάγοι ἀπὸ ἀνατολῶν παρεγένοντο εἰς Ἱεροσόλυ-
μα [1]λέγοντες· ποῦ ἐστιν ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν 2
Ἰουδαίων; εἴδομεν γὰρ αὐτοῦ τὸν ἀστέρα ἐν τῇ Nu 24,17
ἀνατολῇ καὶ ἤλθομεν προσκυνῆσαι αὐτῷ. ἀκού- 3
σας δὲ ὁ βασιλεὺς Ἡρῴδης ἐταράχθη, καὶ πᾶσα
Ἱεροσόλυμα μετ' αὐτοῦ, καὶ συναγαγὼν πάντας 4
τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ γραμματεῖς τοῦ λαοῦ ἐπυν-
θάνετο παρ' αὐτῶν ποῦ ὁ Χριστὸς γεννᾶται. οἱ 5 J 7,42
δὲ εἶπαν αὐτῷ· ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας· Mi 5,2
οὕτως γὰρ γέγραπται διὰ τοῦ προφήτου·

Καὶ σὺ Βηθλεέμ, γῆ Ἰούδα, 6
οὐδαμῶς *ἐλαχίστη εἶ ἐν τοῖς ἡγεμόσιν Ἰούδα·*

---

20 εν αυτη] εξ αυτης a b c f g r[2] vg[1] syvi ar[v] gg Cyp | γεν- *
νηθεν] conceptum ar[v] (syc), concepit Ta[vl] | **22** δια + 21 *
Ησαιου D 954 267 vl syvi ar Ef *Ir*[1] | **23** εξει] λημψεται
1606 vl pl. Ir Eus | καλεσεις Ta[3] D[1] 1391 d[c] Eus Ep Cyp[1],
-σετε d* Cyp[1], κληθησεται syc Ir[1] Tert[1] | **24** εγερθ.
BSC*Z 399 1[r] Ep] διεγερθ. rel. | **25** *inc.* et vixit sancte
cum ea syc Ef | ουκ-οὗ > k sys | τ. υιον αυτ. τ. πρωτοτο-
κον (L 2,7) CΔs WD Θ[r]. 174 rel. q vg syph ar Ef | **2,5** αυ-
τω > Ta S[c] a c g q r[2] | γαρ > Ta L 983-543 1675 251 |
6 γη Ιουδα] τ. Ιουδαιας D vl syvpi | ουδαμ.] μη Ta D vl |

ἐκ σοῦ γὰρ ἐξελεύσεται ἡγούμενος,
ὅστις ποιμανεῖ τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραήλ.
7 Τότε Ἡρῴδης λάθρᾳ καλέσας τοὺς μάγους
ἠκρίβωσεν παρ' αὐτῶν τὸν χρόνον τοῦ φαινομένου
8 ἀστέρος, καὶ πέμψας αὐτοὺς εἰς Βηθλεὲμ εἶπεν·
πορευθέντες ἐξετάσατε ἀκριβῶς περὶ τοῦ παιδίου·
ἐπὰν δὲ εὕρητε, ἀπαγγείλατέ μοι, ὅπως κἀγὼ
9 ἐλθὼν προσκυνήσω αὐτῷ. οἱ δὲ ἀκούσαντες τοῦ
βασιλέως ἐπορεύθησαν· καὶ ἰδοὺ ὁ ἀστήρ, ὃν εἶδον
ἐν τῇ ἀνατολῇ, προῆγεν αὐτοὺς ἕως ἐλθὼν ἐστάθη
10 ἐπάνω οὗ ἦν τὸ παιδίον. ἰδόντες δὲ τὸν ἀστέρα
11 ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην σφόδρα. καὶ ἐλθόντες
εἰς τὴν οἰκίαν εἶδον τὸ παιδίον μετὰ Μαρίας τῆς
μητρὸς αὐτοῦ, καὶ πεσόντες προσεκύνησαν αὐτῷ,
καὶ ἀνοίξαντες τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν προσήνεγ-
καν αὐτῷ δῶρα, χρυσὸν καὶ λίβανον καὶ σμύρ-
12 ναν. καὶ χρηματισθέντες κατ' ὄναρ μὴ ἀνακάμ-
ψαι πρὸς Ἡρῴδην, δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀνεχώρησαν
εἰς τὴν χώραν αὐτῶν.
13 Ἀναχωρησάντων δὲ αὐτῶν, ἰδοὺ ἄγγελος
Κυρίου φαίνεται κατ' ὄναρ τῷ Ἰωσὴφ λέγων·
ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα
Dt 23,7 αὐτοῦ, καὶ φεῦγε εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἴσθι ἐκεῖ ἕως
ἂν εἴπω σοι· μέλλει γὰρ Ἡρῴδης ζητεῖν τὸ παι-
14 δίον τοῦ ἀπολέσαι αὐτό. ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλα-
βεν τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ νυκτὸς καὶ
15 ἀνεχώρησεν εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἦν ἐκεῖ ἕως τῆς
τελευτῆς Ἡρῴδου· ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ
Os 11,1 Κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος· *ἐξ Αἰγύ-*
πτου ἐκάλεσα τὸν υἱόν μου.

---

6 εξ ου SC (D) 565 al. Λss | γαρ + μοι C 28 1675 443 157
9 * ΓΚ ar | **8** ειπεν + αυτοις Ta D 713 syvp | **9** ανατολη +
apparuit eis Ta[evl] syv ar[v] | εσταθη Bss 33 D 399 1[r] Ωϱ
Eus] εστη rel. | **12** κατ οναϱ] εν οϱαματι syv ar Ef | **13** αυ-
των + εις τ. χωϱαν αυτων B | εφανη B 372 lat sy ar gg
co | **14** δε + Ιωσηφ Ta[als] vl pl. syvp | διεγεϱθ. 33 D k vg |

ex te enim exiet dux,
qui regat populum meum Israhel.
Tunc Herodes clam vocatis Magis diligenter 7
didicit ab eis tempus stellae quae apparuit eis.
Et mittens illos in Bethleem dixit: Ite et inter- 8
rogate diligenter de puero, et cum inveneritis,
renuntiate mihi, ut et ego veniens adorem eum.
Qui cum audissent regem, abierunt. Et ecce 9
stella quam viderant in oriente, antecedebat
eos, usquedum veniens staret supra ubi erat
puer. Videntes autem stellam gavisi sunt gau- 10
dio magno valde. Et intrantes domum invenerunt 11
puerum cum Maria matre eius, et procidentes
adoraverunt eum; et apertis thesauris suis ob-
tulerunt ei munera, aurum, tus et murram.
Et responso accepto in somnis ne redirent ad 12
Herodem, per aliam viam reversi sunt in re-
gionem suam.

2,13-23 ***Fuga in Aegyptum et reditus***

Qui cum recessissent, ecce angelus Domini 13
apparuit in somnis Ioseph dicens: Surge et
accipe puerum et matrem eius et fuge in Ae-
gyptum, et esto ibi usquedum dicam tibi. Futu-
rum est enim ut Herodes quaerat puerum ad per-
dendum eum. Qui consurgens accepit puerum 14
et matrem eius nocte, et secessit in Aegyptum.
Et erat ibi usque ad obitum Herodis, ut adim- 15
pleretur quod dictum est a Domino per pro-
phetam dicentem: *Ex Aegypto vocavi filium
meum.*

2,6 dux] rex E, iudex F | *reget A-H*ZBMaD LQKV ff | **11** invenerunt *codd.* b c ff g z] *viderunt k a f q | **14** secessit JDLR] recessit *rel.*

13 Dt 23,7 | **15** Os 11,1.

16 Tunc Herodes videns quoniam illusus esset
a Magis, iratus est valde et mittens occidit
omnes pueros qui erant in Bethleem et in
omnibus finibus eius a bimatu et infra, secundum
17 tempus quod exquisierat a Magis. Tunc adim-
pletum est quod dictum est per Ieremiam pro-
phetam dicentem:

18 *Vox in Rama audita est,*
ploratus et ululatus multus.
Rachel plorans filios suos,
et noluit consolari, quia non sunt.

19 Defuncto autem Herode, ecce angelus Do-
mini apparuit in somnis Ioseph in Aegypto
20 dicens: Surge et accipe puerum et matrem
eius, et vade in terram Israhel; defuncti sunt
21 enim, qui quaerebant animam pueri. Qui con-
surgens accepit puerum et matrem eius, et
22 venit in terram Israhel. Audiens autem quod
Archelaus regnaret in Iudaea pro Herode patre
suo, timuit illo ire, et admonitus in somnis
23 secessit in partes Galilaeae. Et veniens habitavit
in civitate quae vocatur Nazareth, ut adimple-
retur quod dictum est per prophetas: Quoniam
Nazaraeus vocabitur.

3,1-12 ***Iohannis Baptistae praedicatio*** (Mc 1,2-8; L 3,3-18)

3 In diebus autem illis venit Iohannes Baptista
2 praedicans in deserto Iudaeae et dicens: Pae-
nitentiam agite, appropinquavit enim regnum

19 angel. D. app. RW] ~ app. ang. D. *rel.* | **21** surgens A-HXsC | **22** illo X*ZJMaVCW] illuc *rel.*

17 Jr 31,15 | **20** Ex 4,19
23 L 1,26; 2,39; Is 11,1; 53,2; **3,2** Mt 4,17

Τότε Ἡρῴδης ἰδὼν ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν 16
μάγων ἐθυμώθη λίαν, καὶ ἀποστείλας ἀνεῖλεν
πάντας τοὺς παῖδας τοὺς ἐν Βηθλεὲμ καὶ ἐν πᾶσι
τοῖς ὁρίοις αὐτῆς ἀπὸ διετοῦς καὶ κατωτέρω κατὰ
τὸν χρόνον ὃν ἠκρίβωσεν παρὰ τῶν μάγων. τότε 17
ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν διὰ Ἰερεμίου τοῦ προφήτου Jr 31,15
λέγοντος·

Φωνὴ ἐν Ῥαμὰ ἠκούσθη, 18
κλαυθμὸς καὶ ὀδυρμὸς πολύς·
Ῥαχὴλ κλαίουσα τὰ τέκνα αὐτῆς,
καὶ οὐκ ἤθελεν παρακληθῆναι, ὅτι οὐκ εἰσίν.

Τελευτήσαντος δὲ τοῦ Ἡρῴδου, ἰδοὺ ἄγγελος 19
Κυρίου φαίνεται κατ᾽ ὄναρ τῷ Ἰωσὴφ ἐν Αἰγύπτῳ
⸀λέγων· ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν 20
μητέρα αὐτοῦ καὶ πορεύου εἰς γῆν Ἰσραήλ· τεθνή- Ex 4,19
κασιν γὰρ οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου.
ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβεν τὸ παιδίον καὶ τὴν μη- 21
τέρα αὐτοῦ καὶ εἰσῆλθεν εἰς γῆν Ἰσραήλ. ἀκού- 22
σας δὲ ὅτι Ἀρχέλαος βασιλεύει τῆς Ἰουδαίας ἀντὶ
τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ἡρῴδου ἐφοβήθη ἐκεῖ ἀπελ-
θεῖν· χρηματισθεὶς δὲ κατ᾽ ὄναρ ἀνεχώρησεν εἰς
τὰ μέρη τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἐλθὼν κατῴκησεν εἰς 23 L 1,26; 2,39
πόλιν λεγομένην Ναζαρέτ· ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥη- Is 11,1; 53,2
θὲν διὰ τῶν προφητῶν ὅτι Ναζωραῖος κληθήσεται.

Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις παραγίνεται **3**
Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς κηρύσσων ἐν τῇ ἐρήμῳ 1–12: Mc 1,1 8 L 3,3-18
τῆς Ἰουδαίας, ⸀[καὶ] λέγων· μετανοεῖτε, ἤγγικεν 2 4,17
γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. οὗτος γάρ ἐστιν 3

---

16 παντας + quos invenerunt Ta^{1} ar^{v} | **18** ηκουσθη 16*
Ta^{3} BSZ 372 1^{r} lat sypi co Iust] + θρηνος κ. (Jr31,
15) rel. syvh ar gg | **21** εισηλθ. Bss 399 157 273] ηλθεν
rel. | **23** Ναζαρεθ CΔ 565s 1^{r} 788 174ss 230ss Σ 291 *
Γ K pl. V^{r} lat sy ar co | του προφητου Ta^{als} k a b ff fl
syvp gg sa^{1} | **3,1** δε > LΔs D 565s 788 828 7s al. Ms
348* 213 Σ 713s K pl. V^{r} E k b ff g q sysi ar | **2** και >
BS q co Hil | **3** γαρ > Ta^{ava} 1^{r} sys |

ὁ ῥηθεὶς διὰ Ἠσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος·
Is 40,3 J 1,23 *Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ·*
ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου,
εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ.
4 Rg 1,8 4 Αὐτὸς δὲ ὁ Ἰωάννης εἶχεν τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ
ἀπὸ τριχῶν καμήλου καὶ ζώνην δερματίνην περὶ
τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ· ἡ δὲ τροφὴ ἦν αὐτοῦ ἀκρίδες
5 καὶ μέλι ἄγριον. Τότε ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν
Ἱεροσόλυμα καὶ πᾶσα ἡ Ἰουδαία καὶ πᾶσα ἡ
6 περίχωρος τοῦ Ἰορδάνου, καὶ ἐβαπτίζοντο ἐν τῷ
Ἰορδάνῃ ποταμῷ ὑπ' αὐτοῦ ἐξομολογούμενοι
τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν.
7 Ἰδὼν δὲ πολλοὺς τῶν φαρισαίων καὶ σαδδου-
καίων ἐρχομένους ἐπὶ τὸ βάπτισμα αὐτοῦ εἶπεν
αὐτοῖς· Γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν φυ-
8 γεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς; ποιήσατε οὖν καρ-
R 2,28s; 4,12 J 8,33.39 9 πὸν ἄξιον τῆς μετανοίας, καὶ μὴ δόξητε λέγειν ἐν
ἑαυτοῖς· πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ· λέγω γὰρ
ὑμῖν ὅτι δύναται ὁ Θεὸς ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγεῖ-
10 ραι τέκνα τῷ Ἀβραάμ. ἤδη δὲ ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν
ῥίζαν τῶν δένδρων κεῖται· πᾶν οὖν δένδρον μὴ
J 1,15.24-28 ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλ-
A 1,5; 13,25; 19,4 11 λεται. Ἐγὼ μὲν ὑμᾶς βαπτίζω ἐν ὕδατι εἰς μετά-
νοιαν· ὁ δὲ ὀπίσω μου ἐρχόμενος ἰσχυρότερός μού
ἐστιν, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς τὰ ὑποδήματα βαστάσαι.
αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρί·
12 οὗ τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ διακαθαριεῖ
τὴν ἅλωνα αὐτοῦ, καὶ συνάξει τὸν σῖτον αὐτοῦ

3 αυτου] τ. θυ ημων (Is 40,3) Ta b syc Ir | **4** αγριον] τ. ορεων sysi Ef | **5** αυτον + πασα η (Mc 1,5) 892 1[r] 1424[a] k ar | **6** ποταμω > Ta[in] Ls D Θ-28 13-543 230ss 517[r] 27 U pl. 713 al. 273 al. K pl. lat ar gg | **7** αυτου > BS*sa Ωϱ Hil | **9** δοξ.] αρξησθε 1689s 1424[s] syi | **10** τ. ριζας Ta[an] vl pl. sys gg Cl | καλον > sys Iϱ Tit[s] | **11** κ. πυρι > 892 28 1424s al. 213[r] 273 al. 270[s] Vss E rel. | **12** αυτου[3] > Ls 399s 13s 1689s 1424 1675s 7 al. U 157 1604 1375[s] E a sy ar gg Iust Iϱ |

caelorum. Hic est enim, qui dictus est per 3
Isaiam prophetam dicentem:

Vox clamantis in deserto:
Parate viam Domini, rectas facite semitas eius.

Ipse autem Iohannes habebat vestimentum de 4
pilis camelorum et zonam pelliceam circa lum-
bos suos, esca autem eius erat locustae et mel
silvestre. Tunc exibat ad eum Hierosolyma et 5
omnis Iudaea et omnis regio circa Iordanem;
et baptizabantur ab eo in Iordane confitentes 6
peccata sua.

Videns autem multos pharisaeorum et sad- 7
ducaeorum venientes ad baptismum suum dixit
eis: Progenies viperarum, quis demonstravit
vobis fugere a ventura ira? Facite ergo fructum 8
dignum paenitentiae. Et ne velitis dicere intra 9
vos: Patrem habemus Abraham; dico enim vo-
bis quoniam potens est Deus de lapidibus istis
suscitare filios Abrahae. Iam enim securis ad 10
radicem arborum posita est. Omnis ergo arbor
quae non facit fructum bonum excidetur et in
ignem mittetur. Ego quidem baptizo vos in 11
aqua in paenitentiam; qui autem post me ventu-
rus est fortior me est, cuius non sum dignus cal-
ceamenta portare; ipse vos baptizabit in Spiritu
sancto et igni. Cuius ventilabrum in manu sua, 12
et permundabit aream suam, et congregabit

---

6 ab eo in Iord. DEK] ~ in Iord. ab eo *rel.* fflz
7 ventura W a c f] futura *rel.*
9 pot. est] potest A-H*ZDL[r]CT vl(-g)
11 bapt. vos YDELRT] ~ vos bapt. *rel.* vl.

---

3 Is 40,3; J 1,23 | **4** 4 Rg 1,8
9 R 2,28s; 4,12; J 8,33-39
11 J 1,15. 24-28; A 1,5; 13,25; 19,4

triticum suum in horreum, paleas autem comburet igni inextinguibili.

3,13-17 ***Christus baptizatur*** (Mc 1,9ss; L 3,21s; J 1,31-34)

13 Tunc venit Iesus a Galilaea in Iordanem
14 ad Iohannem, ut baptizaretur ab eo. Iohannes
autem prohibebat eum dicens: Ego a te de-
15 beo baptizari, et tu venis ad me? Respondens
autem Iesus dixit ei: Sine modo; sic enim
decet nos implere omnem iustitiam. Tunc di-
16 misit eum. Baptizatus autem Iesus confestim
ascendit de aqua, et ecce aperti sunt ei caeli,
et vidit spiritum Dei descendentem sicut co-
17 lumbam et venientem super se. Et ecce vox
de caelis dicens: Hic est *Filius meus dilectus,*
in quo mihi complacui.

4,1-11 ***Christus in deserto*** (Mc 1,12s; L 4,1-13)

4 Tunc Iesus ductus est in desertum a Spi-
2 ritu, ut tentaretur a diabolo. Et cum ieiunasset
quadraginta diebus et quadraginta noctibus,
3 postea esuriit. Et accedens tentator dixit ei:
Si filius Dei es, dic ut lapides isti panes fiant.
4 Qui respondens dixit: Scriptum est: *Non in solo*
pane vivit homo, sed in omni verbo, quod pro-
cedit de ore Dei.
5 Tunc assumpsit eum diabolus in sanctam
civitatem, et statuit eum super pinnaculum

---

16 et[3] HMBMaKVW'd fl] > *rel.* | **17** mihi + bene JDEQW vl pl.
4,4 solo pane W a z] ~ pane solo *rel.*
5 *assumit FMEp*

---

17 Mt 17,5; Ps 2,7; Is 42,1
4,1 Hb 4,15; Ex 34,28 | **3** Gn 3,1-7
4 Dt 8,3; Sap 16,26

εἰς τὴν ἀποθήκην, τὸ δὲ ἄχυρον κατακαύσει
πυρὶ ἀσβέστῳ.
Τότε παραγίνεται ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς Γαλι- 13 13–17:
λαίας ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην πρὸς τὸν Ἰωάννην τοῦ Mc 1,9sq L 3,21s
βαπτισθῆναι ὑπ᾽ αὐτοῦ. ὁ δὲ Ἰωάννης διεκώλυεν 14 J 1,31-34
αὐτὸν λέγων· ἐγὼ χρείαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆ-
ναι, καὶ σὺ ἔρχῃ πρός μέ; ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰη- 15
σοῦς εἶπεν αὐτῷ· ἄφες ἄρτι, οὕτως γὰρ πρέπον
ἐστὶν ἡμῖν πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην. τότε
ἀφίησιν αὐτόν. βαπτισθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εὐθὺς 16
ἀνέβη ἀπὸ τοῦ ὕδατος. καὶ ἰδοὺ ἠνεῴχθησαν
αὐτῷ οἱ οὐρανοί, καὶ εἶδεν πνεῦμα Θεοῦ κατα-
βαῖνον ὡσεὶ περιστερὰν καὶ ἐρχόμενον ἐπ᾽ αὐτόν.
καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν λέγουσα· οὗτός 17 17,5 Ps 2,7
ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα. Is 42,1
Τότε ὁ Ἰησοῦς ἀνήχθη εἰς τὴν ἔρημον ὑπὸ 4 1–11:
τοῦ πνεύματος πειρασθῆναι ὑπὸ τοῦ διαβόλου. Mc 1,12s L 4,1-13
καὶ νηστεύσας ἡμέρας τεσσαράκοντα καὶ τεσσα- 2 Hb 4,15 Ex 34,28
ράκοντα νύκτας ὕστερον ἐπείνασεν. καὶ προσελ- 3 Gn 3,1-7
θὼν ὁ πειράζων εἶπεν αὐτῷ· εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ,
εἰπὲ ἵνα οἱ λίθοι οὗτοι ἄρτοι γένωνται. ὁ δὲ ἀπο- 4
κριθεὶς εἶπεν· γέγραπται· *οὐκ ἐπ᾽ ἄρτῳ μόνῳ*
ζήσεται ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ᾽ ἐπὶ παντὶ ῥήματι ἐκ- Dt 8,3 Sap 16,26
πορευομένῳ διὰ στόματος Θεοῦ.
Τότε παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς 5
τὴν ἁγίαν πόλιν, καὶ ἔστησεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ πτε-

αποθηκ. + αυτου BLsW 372 691s 1424 659 U 157 1604 270 E b g sy ar gg | 14 Ιωανν. > BS*sa Eus | 15 αυτον + 15 * et cum baptizaretur lumen ingens circumfulsit de aqua ita ut timerent omnes qui advenerant a (g Ev. Eb. Iust Ef) | 16 αυτω > BS* syv sa Ir | και[3] > BS* lat pl. bo | 17 λεγ. + προς αυτον D 372 vl syv | συ ει (Mc 1,11) D a syvi | 4,1 ο > BΔ 700 U | πνς + αγιου Ta[evl] sycp | 2 κ. τεσσαρ νυκτας > (Mc 1,13) 1 pl. 1606 27 348 1573 syc Ef | 3 ~ αυτω ο πειραζ. ειπ. CL D Θ 1424 rel. pl. syvih] + αυτω D vl(-k) syvi sa | 4 επι] εν C D 399s 13 pl. 517s 27 348[r] 1012 1604 | 5 τ. αγ. πολ.] Ιερουσαλημ Ev. Naz. | εστησ. B-Z D 372 1[r] P lat co] ιστησιν rel. |

6 ρύγιον τοῦ ἱεροῦ, ¹καὶ λέγει αὐτῷ· εἰ υἱὸς εἶ τοῦ
Ps 90,11s Θεοῦ, βάλε σεαυτὸν κάτω· γέγραπται γὰρ ὅτι
Τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ,
καὶ ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσίν σε,
μή ποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου.
Dt 6,16 7 ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· πάλιν γέγραπται· *οὐκ ἐκ-*
πειράσεις Κύριον τὸν Θεόν σου.
17,1 8 Πάλιν παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς
ὄρος ὑψηλὸν λίαν, καὶ δείκνυσιν αὐτῷ πάσας τὰς
9 βασιλείας τοῦ κόσμου καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν, καὶ
εἶπεν αὐτῷ· ταῦτά σοι πάντα δώσω, ἐὰν πεσὼν
10 προσκυνήσῃς μοι. τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ὕπ-
Dt 6,13 αγε, Σατανᾶ· γέγραπται γάρ· *Κύριον τὸν Θεόν*
σου προσκυνήσεις καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις.
11 Τότε ἀφίησιν αὐτὸν ὁ διάβολος, καὶ ἰδοὺ ἄγγε-
J 1,51 Hb 1,6.14 λοι προσῆλθον καὶ διηκόνουν αὐτῷ.
12–17: 12 Ἀκούσας δὲ ὅτι Ἰωάννης παρεδόθη ἀνεχώ-
Mc 1,14s L 4,14s 13 ρησεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν. καὶ καταλιπὼν τὴν Να-
ζαρὲτ ἐλθὼν κατῴκησεν εἰς Καφαρναοὺμ τὴν
παραθαλασσίαν ἐν ὁρίοις Ζαβουλὼν καὶ Νεφθα-
J 2,12; 4,43 Is 8,23; 9,1 14 λίμ, ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἠσαΐου τοῦ
προφήτου λέγοντος·
15 *Γῆ Ζαβουλὼν καὶ γῆ Νεφθαλίμ,*
ὁδὸν θαλάσσης, πέραν τοῦ Ἰορδάνου,
Γαλιλαία τῶν ἐθνῶν,
L 1,78s J 1,9 16 *ὁ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκότει*
φῶς εἶδεν μέγα,

---

6 σεαυτον + εντευθεν (L 4,9) Ta ᵉˢ C* ΘΣ sysihᵐ ar co Eus | σου¹ + του διαφυλαξαι σε a sysh⁺ Ef | χειρων] brachiis Ta ᵃᵉ syv arᵛ | **8** εδειξεν Ta D 372 lat sy co | **10** υπαγε + οπισω μου Zss 1241 D al. 1689s 346 al. Ms Uʳ rel. vl syvh⁺ ar gg sa Iust Ef LG | **13** Ναζαρα B*CᶜZs k Ωρ¹, -ρεθ S*C W D al. 1s 788 pl. M 27 al. | Καπερν. CΔs W 372 rel. pl. | **15** γη² > 1241 W D 1194 71 Λ | **16** σκοτια BSᶜ D | ~ ειδεν φως LΔs D Θʳ 346 1424-443 157 rel. |

templi, [I]et dixit ei: Si filius Dei es, mitte te 6
deorsum. Scriptum est enim:
Quia angelis suis mandavit de te,
et in manibus tollent te,
ne forte offendas ad lapidem pedem tuum.
Ait illi Iesus: Rursum scriptum est: *Non ten-* 7
tabis Dominum Deum tuum.
Iterum assumpsit eum diabolus in montem 8
excelsum valde, et ostendit ei omnia regna
mundi et gloriam eorum, [I]et dixit ei: Haec 9
omnia tibi dabo, si cadens adoraveris me. Tunc 10
dicit ei Iesus: Vade, Satana; scriptum est enim:
Dominum Deum tuum adorabis, et illi soli
servies. Tunc reliquit eum diabolus, et ecce 11
angeli accesserunt et ministrabant ei.

4,12-25 ***Prima praedicatio in Galilaea*** (Mc 1,14-20; L 4,14s; 5,1-10)

Cum autem audisset Iesus quod Iohannes 12
traditus esset, secessit in Galilaeam, [I]et relicta 13
civitate Nazareth venit et habitavit in Caphar-
naum maritima, in finibus Zabulon et Neph-
thalim, ut adimpleretur quod dictum est per 14
Esaiam prophetam:
Terra Zabulon et terra Nephthalim, 15
via maris trans Iordanem,
Galilaea gentium,
populus qui sedebat in tenebris, 16
vidit lucem magnam,

---

8 *assumit AY*FM, BC | **10** vade + retro Z*s D[r] | enim > A-MXssTh | **13** maritimam *pl.* | **14** impleret. A-HOB *al.* | **16** vidit lucem D] ~ luc. vidit *rel. pl.* |

---

6 Ps 90,11s | **7** Dt 6,16 | **8** Mt 17,1 | **10** Dt 6,13 | **11** J 1,51; Hb 1,6.14 | **12s** J 2,12; 4,43 | **14** Is 8,23; 9,1 | **16** L 1,78s

et sedentibus in regione umbrae mortis
lux orta est eis.

17 Exinde coepit Iesus praedicare et dicere:
Paenitentiam agite; appropinquavit enim reg-
num caelorum.

18 Ambulans autem Iesus iuxta mare Galilaeae
vidit duos fratres, Simonem qui vocatur Petrus
et Andream fratrem eius, mittentes rete in mare;
19 erant enim piscatores. Et ait illis: Venite post
20 me, et faciam vos fieri piscatores hominum. At
21 illi continuo relictis retibus secuti sunt eum. Et
procedens inde vidit alios duos fratres, Iaco-
bum Zebedaei et Iohannem fratrem eius, in navi
cum Zebedaeo patre eorum reficientes retia
22 sua, et vocavit eos. Illi autem statim relictis re-
tibus et patre secuti sunt eum.

23 Et circuibat Iesus totam Galilaeam, docens
in synagogis eorum, et praedicans evangelium
regni, et sanans omnem languorem et omnem
24 infirmitatem in populo. Et abiit opinio eius in
totam Syriam, et obtulerunt ei omnes male ha-
bentes variis languoribus et tormentis compre-
hensos, et qui daemonia habebant, et lunaticos
et paralyticos, et curavit eos.

25 Et secutae sunt eum turbae multae de Ga-

---

16 *regione et umbra AYMXsJMaQKCT*W
18 Iesus EpBDER] > *rel.*

---

17 Mt 3,2; 10,7 | **20** Mt 19,27
22 3 Rg 19,19ss
23 Mc 1,39; L 4,15. 44; A 10,38
24 Mc 6,55s | **25** Mc 3,7s; L 6,17ss

καὶ τοῖς καθημένοις ἐν χώρᾳ καὶ σκιᾷ θανάτου
φῶς ἀνέτειλεν αὐτοῖς.
Ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς κηρύσσειν καὶ 17 3,2
λέγειν· μετανοεῖτε, ἤγγικεν γὰρ ἡ βασιλεία τῶν
οὐρανῶν.
Περιπατῶν δὲ παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλι- 18 18–22:
λαίας εἶδεν δύο ἀδελφούς, Σίμωνα τὸν λεγόμενον Mc 1,16-20 L 5,1-11
Πέτρον καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, βάλ- J 1,40s
λοντας ἀμφίβληστρον εἰς τὴν θάλασσαν· ἦσαν γὰρ
ἁλεεῖς. καὶ λέγει αὐτοῖς· δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ 19
ποιήσω ὑμᾶς ἁλεεῖς ἀνθρώπων. οἱ δὲ εὐθέως 20 19,27
ἀφέντες τὰ δίκτυα ἠκολούθησαν αὐτῷ. Καὶ προ- 21
βὰς ἐκεῖθεν εἶδεν ἄλλους δύο ἀδελφούς, Ἰάκω-
βον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελ-
φὸν αὐτοῦ, ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ Ζεβεδαίου τοῦ πα-
τρὸς αὐτῶν καταρτίζοντας τὰ δίκτυα αὐτῶν, καὶ
ἐκάλεσεν αὐτούς. οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὸ πλοῖον 22 3 Rg 19,19ss
καὶ τὸν πατέρα αὐτῶν ἠκολούθησαν αὐτῷ.
Καὶ περιῆγεν ὁ Ἰησοῦς ὅλην τὴν Γαλιλαίαν, 23 Mc 1,39 L 4,15.44
διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν καὶ κη- A 10,38
ρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας καὶ θερα-
πεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ
λαῷ. καὶ ἀπῆλθεν ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ εἰς ὅλην τὴν 24 Mc 6,55s
Συρίαν· καὶ προσήνεγκαν αὐτῷ πάντας τοὺς κα-
κῶς ἔχοντας ποικίλαις νόσοις καὶ βασάνοις συνε-
χομένους καὶ δαιμονιζομένους καὶ σεληνιαζομέ-
νους καὶ παραλυτικούς, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς.
Καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοὶ ἀπὸ τῆς 25 Mc 3,7s L 6,17ss

---

17 μετανοειτε, γαρ > k syv Cl Ωρ[I] Eus | **18** παραγων D vl sysi Eus[s] | λεγομ.] καλουμ. Ta[at] S[c] 2ϑ 21 27 348[r] 726 1604 syh[m] (892 E) | **20** δικτυα + αυτων (4,21) Ta 565 544 16 443 K[s] 280[s] Λ[r] vl pl. sy co | **22** το πλοιον] τα δικτυα Ta[in] lat pl. syc gg sa | **23** ο Ις > B k syc sa | εν ολη τη Γαλ. B (S*) C 157 co | **24** εξηλθ. (Mc 1,28) SC 33 1[r] 713 273 998 al. Λ[r] syih[m] ar co Ωρ, ηκουσθη Ta sycp | και[4] > BC* 892 13 pl. co Eus | και[7] + ενι εκαστω αυτων τ. χειρας επιθεις (L 4,40) Ta syv | εθερ. αυτ.] παντας εθ. Ta[in] D vl pl. syvi |

Γαλιλαίας καὶ Δεκαπόλεως καὶ Ἱεροσολύμων καὶ
Ἰουδαίας καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου.
c. 5–7: L 6,20-49 5 Ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος·
καὶ καθίσαντος αὐτοῦ προσῆλθον αὐτῷ οἱ μα-
2 θηταὶ αὐτοῦ· καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ ἐδί-
δασκεν αὐτοὺς λέγων·
Is 57,15 3 Μακάριοι *οἱ πτωχοὶ* τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν
ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.
Ps 125,5 Is 61,3 Ap 7,17; 21,4 4 μακάριοι *οἱ πενθοῦντες,* ὅτι αὐτοὶ *παρακληθή-
σονται.*
Ps 36,11 5 μακάριοι *οἱ πραεῖς,* ὅτι αὐτοὶ *κληρονομήσουσιν
τὴν γῆν.*
6 μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιο-
σύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται.
7 μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται.
Ps 23,4; 72,1 1 J 3,2s Ap 22,4 8 μακάριοι *οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ,* ὅτι αὐτοὶ τὸν
Θεὸν ὄψονται.
Sir 4,11 9 μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ Θεοῦ
κληθήσονται.
1 P 3,14 10 μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης, ὅτι
αὐτῶν ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.
1 P 4,14 11 μακάριοί ἐστε, ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ διώξω-
σιν καὶ εἴπωσιν πᾶν πονηρὸν καθ' ὑμῶν ψευδό-
Ja 5,10s 12 μενοι ἕνεκεν ἐμοῦ. χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι
ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς· οὕτως
γὰρ ἐδίωξαν τοὺς προφήτας τοὺς πρὸ ὑμῶν.
Mc 9,50 L 14,34s 13 Ὑμεῖς ἐστε τὸ ἅλας τῆς γῆς· ἐὰν δὲ τὸ ἅλας
μωρανθῇ, ἐν τίνι ἁλισθήσεται; εἰς οὐδὲν ἰσχύει
ἔτι, εἰ μὴ βληθὲν ἔξω καταπατεῖσθαι ὑπὸ τῶν

5,1 αυτω > B 1093 Λ[r] Ωρ[l] | **4** πενθουντ. + νυν S[c] 33 399 713 syi[l] bo | **5. 4** ~ Ta[ein] 33 Δ D 700 565-544 543 lat pl. syc Cl Ωρ | **5** γην + vitae Af LG | **9** αυτοι > SC D 13ss 826 pl. lat pl. syp gg | **11** ~ διωξ. ονειδ. Ta 33 D k h syc bo Eus | πονηρ. Ta[3] BS D lat pl. syvi[l] co Tert Eus] + ρημα rel. | ψευδομ. > Ta[v] D b c g sys Tert Eus Hil] εμου] δικαιοσυνης D k a b c g | **12** υμων[2] + οι πατερ. αυτων (L 6,23) Ta[ll] U (k) * b c syv Tert | **13** ετι > Ta W D k a b g h q syvp sa Cyp |

lilaea et Decapoli et de Hierosolymis et de Iudaea et de trans Iordanem.

5-7 ***Sermo montanus*** (L 6,20-49)
5,3-12 ***Beatitudines*** (L 6,20-23)

Videns autem Iesus turbas ascendit in mon- 5
tem, et cum sedisset, accesserunt ad eum disci-
puli eius, et aperiens os suum docebat eos dicens: 2
Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est 3
regnum caelorum.
Beati ***mites***, quoniam ipsi ***possidebunt terram***. 4
Beati ***qui lugent***, quoniam ipsi ***consolabuntur***. 5
Beati qui esuriunt et sitiunt iustitiam, quoniam 6
ipsi saturabuntur.
Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam 7
consequentur.
Beati ***mundo corde***, quoniam ipsi Deum videbunt. 8
Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur. 9
Beati qui persecutionem patiuntur propter iusti- 10
tiam, quoniam ipsorum est regnum caelorum.
Beati estis cum maledixerint vobis, et persecuti 11
vos fuerint, et dixerint omne malum adversum
vos mentientes, propter me: gaudete et exsul- 12
tate, quoniam merces vestra copiosa est in
caelis; sic enim persecuti sunt prophetas, qui
fuerunt ante vos.

5,13-16 ***Sal terrae, lux mundi*** (L 11,33ss)

Vos estis sal terrae; quod si sal evanuerit, 13
in quo salietur? Ad nihilum valet ultra, nisi ut
mittatur foras et conculcetur ab hominibus. Vos 14

5,1 Iesus DLQR] > *rel.* | **5** lugent + nunc EpDELR | **9** quon. + ipsi AYMaQVkf | **11** propter me > F | **13** ultra > DEL | mittatur] proiciatur F

5,3 Is 57,15; 61,1 | **4** Ps 125,5; Is 61,3; Ap 7,17; 21,4 | **5** Ps 36,11 | **8** Ps 23,4; 72,1; 1 J 3,2s | **9** Sir 4,11 | **10** 1 P 3,14 | **11** 1 P 4,14 | **12** Ja 5,10s | **13** Mc 9,50; L 14,34s | **14** J 8,12

estis lux mundi. Non potest civitas abscondi
15 supra montem posita, neque accendunt lucer-
nam et ponunt eam sub modio, sed super can-
delabrum, ut luceat omnibus qui in domo sunt.
16 Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut vi-
deant opera vestra bona et glorificent patrem
vestrum qui in caelis est.

5,17-48 *Legis perfectio.*

17 Nolite putare quoniam veni solvere legem
aut prophetas; non veni solvere, sed adimplere.
18 Amen quippe dico vobis, donec transeat caelum
et terra, iota unum aut unus apex non praeteri-
19 bit a lege, donec omnia fiant. Qui ergo solverit
unum de mandatis istis minimis et docuerit sic
homines, minimus vocabitur in regno caelorum;
qui autem fecerit et docuerit, hic magnus voca-
20 bitur in regno caelorum. Dico enim vobis, quia
nisi abundaverit iustitia vestra plus quam scri-
barum et pharisaeorum, non intrabitis in re-
gnum caelorum.
21 Audistis quia dictum est antiquis: *Non oc-*
22 *cides;* qui autem occiderit, reus erit iudicio. Ego
autem dico vobis, quia omnis qui irascitur fratri
suo reus erit iudicio. Qui autem dixerit fratri
suo: Raca, reus erit concilio. Qui autem dixerit:
23 Fatue, reus erit gehennae ignis. Si ergo offers
munus tuum ad altare, et ibi recordatus fueris
quia frater tuus habet aliquid adversum te, re-
24 linque ibi munus tuum ante altare, et vade prius

15 ut luceat]*et lucet(Y)O^{m}k | **16** opera vestra bona OEpEssTW] ~ vest. b. opera *rel.* | **22** suo + sine causa OBE vl(-z) | **23** offers H^{c}VW] offeris EpDR, offeres *rel.* | **24** ante] ad AssO*EpT*

15 Mc 4,21 | **16** E 5,8s; Ph 2,15; 1 P 2,12 | **17** R 3,31; 10,4 | **18** L 16,17; 21,33 | **19** Ja 2,10 | **21** Ex 20,13; 21,12 | **22** Lv 24,17; Dt 17,8-13 | **23** Mc 11,25

ἀνθρώπων. Ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου. 14
οὐ δύναται πόλις κρυβῆναι ἐπάνω ὄρους κειμένη·
οὐδὲ καίουσιν λύχνον καὶ τιθέασιν αὐτὸν ὑπὸ 15 Mc 4,21
τὸν μόδιον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, καὶ λάμπει
πᾶσιν τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ. οὕτως λαμψάτω τὸ φῶς 16 E 5,8s
ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν Ph 2,15 1 P 2,12
ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα καὶ δοξάσωσιν τὸν πατέρα
ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον καταλῦσαι τὸν νόμον 17 (R 3,31; 10,4)
ἢ τοὺς προφήτας· οὐκ ἦλθον καταλῦσαι ἀλλὰ
πληρῶσαι. ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἕως ἂν παρέλθῃ 18 L 16,17; 21,33
ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, ἰῶτα ἓν ἢ μία κεραία οὐ
μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου, ἕως ἂν πάντα γένη-
ται. ὃς ἐὰν οὖν λύσῃ μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων 19 Ja 2,10
τῶν ἐλαχίστων καὶ διδάξῃ οὕτως τοὺς ἀνθρώ-
πους, ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν
οὐρανῶν· ὃς δ' ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέ-
γας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν.
Λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι ἐὰν μὴ περισσεύσῃ ὑμῶν ἡ δι- 20
καιοσύνη πλεῖον τῶν γραμματέων καὶ φαρισαίων,
οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις· *οὐ φονεύ-* 21 Ex 20,13; 21,12
σεις, ὃς δ' ἂν φονεύσῃ, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει. ἐγὼ 22
δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ Lv 24,17
αὐτοῦ [εἰκῇ] ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει. ὃς δ' ἂν εἴπῃ Dt 17,8-13
τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ῥακά, ἔνοχος ἔσται τῷ συνεδρίῳ.
ὃς δ' ἂν εἴπῃ μωρέ, ἔνοχος ἔσται εἰς τὴν γέεν-
ναν τοῦ πυρός. Ἐὰν οὖν προσφέρῃς τὸ δῶρόν 23 Mc 11,25
σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κἀκεῖ μνησθῇς ὅτι ὁ
ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ, ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶ- 24
ρόν σου ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ὕπαγε

---

14 κειμ.] aedificata Ta[a] syvp ar[v] gg | **18** ιωτα-κεραια] una littera Ta[vn] | ἓν ἤ > sys Af Ef LG (ar) | νομου + κ. τ. προφητων Θ 565 13[r] 348[r] Σ syi ar gg *Ir* Af LG | **22** εικη Ιρ pl.] > BS*Δ[c] 372 2430[p] vg Ev. Naz. Iust Ωρ Bas Tert Hier | **24** εκει > Ta[av] ar gg[1] Ιρ Χρ | *

πρῶτον διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τότε ἐλ-
L 12,58s 25 θὼν πρόσφερε τὸ δῶρόν σου. Ἴσθι εὐνοῶν τῷ
ἀντιδίκῳ σου ταχύ, ἕως ὅτου εἶ μετ᾽ αὐτοῦ ἐν τῇ
ὁδῷ· μήποτέ σε παραδῷ ὁ ἀντίδικος τῷ κριτῇ
καὶ ὁ κριτὴς τῷ ὑπηρέτῃ, καὶ εἰς φυλακὴν βληθή-
26 σῃ· ἀμὴν λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν, ἕως
Ex 20,14 18,34 ἂν ἀποδῷς τὸν ἔσχατον κοδράντην.
27 Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη· *οὐ μοιχεύσεις.* ˡ ἐγὼ
Job 31,1 2 P 2,14 28 δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ βλέπων γυναῖκα πρὸς τὸ
Sir 9,15; 41,27 18,8s ἐπιθυμῆσαι αὐτὴν ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτὴν ἐν τῇ
Mc 9,43.47 29 καρδίᾳ αὐτοῦ. εἰ δὲ ὁ ὀφθαλμός σου ὁ δεξιὸς
σκανδαλίζει σε, ἔξελε αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ·
συμφέρει γάρ σοι, ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν μελῶν σου
30 καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμά σου βληθῇ εἰς γέενναν. καὶ
εἰ ἡ δεξιά σου χεὶρ σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον αὐ-
τὴν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· συμφέρει γάρ σοι ἵνα ἀπό-
ληται ἓν τῶν μελῶν σου καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμά
19,3-9 σου εἰς γέενναν ἀπέλθῃ.
Dt 24,1 L 16,18 31 Ἐρρέθη δέ· *ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐ-*
1 C 7,10s 32 *τοῦ, δότω αὐτῇ ἀποστάσιον.* ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι
πᾶς ὁ ἀπολύων τὴν γυναῖκα αὐτοῦ παρεκτὸς λό-
Ex 20,7 γου πορνείας ποιεῖ αὐτὴν μοιχευθῆναι, καὶ ὃς
Lv 19,12 Nu 30,3 ἐὰν ἀπολελυμένην γαμήσῃ, μοιχᾶται.
23,16-22 33 Πάλιν ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις· *οὐκ*
Is 66,1 A 7,49 *ἐπιορκήσεις, ἀποδώσεις δὲ τῷ Κυρίῳ τοὺς ὅρκους*
Sir 23,9 34 *σου.* ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ὀμόσαι ὅλως· μήτε
Ps 47,3 35 ἐν *τῷ οὐρανῷ,* ὅτι *θρόνος ἐστὶν τοῦ Θεοῦ·* μήτε ἐν
τῇ γῇ, ὅτι *ὑποπόδιόν ἐστιν τῶν ποδῶν αὐτοῦ·* μήτε
εἰς Ἱεροσόλυμα, ὅτι *πόλις* ἐστὶν τοῦ *μεγάλου βα-*

24 προσφερεις D* lat(-k ff) *Ir* | **27** ερρεθη + τ. αρχαιοις Ta[ls] 33s Δ Θ 372 399s 13[r] M 348[r] 713ss 4s al. Λss lat pl.
* sycih* gg Iϱ Eus | **28** εμβλεψας 1606 477 157 1093 K Cl (372 Γ Iust Ωϱ[l] Eus) | ηδη > Ta[el] syv | **29** βληθη] απελθη Ta[avs] D 21 vl syvi gg bo | **30** > D sys | **31** αποστασ.] βιβλιον αποστασιου Ta[3] 1604 1170 vg syvpi co | **32** κ. ος-μοιχαται > D k a b Aug[c] | γαμηση] λαβη Ta[3] syvp | **33** παλιν > Ta[ls] fu sys Iϱ | τ. αρχαιοις > k sys Iϱ |

reconciliari fratri tuo, et tunc veniens offeres
munus tuum. Esto consentiens adversario tuo 25
cito, dum es in via cum eo; ne forte tradat te
adversarius iudici, et iudex tradat te ministro, et
in carcerem mittaris. Amen dico tibi, non exies 26
inde, donec reddas novissimum quadrantem.

Audistis quia dictum est antiquis: *Non moe-* 27
chaberis. Ego autem dico vobis, quia omnis 28
qui viderit mulierem ad concupiscendum eam,
iam moechatus est eam in corde suo. Quod si 29
oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum et
proice abs te; expedit enim tibi ut pereat unum
membrorum tuorum, quam totum corpus tuum
mittatur in gehennam. Et si dextra manus tua 30
scandalizat te, abscide eam et proice abs te; ex-
pedit enim tibi ut pereat unum membrorum tuo-
rum, quam totum corpus tuum eat in gehennam.

Dictum est autem: *Quicumque dimiserit* 31
uxorem suam, det ei libellum repudii. Ego au- 32
tem dico vobis, quia omnis qui dimiserit uxo-
rem suam, excepta fornicationis causa, facit eam
moechari, et qui dimissam duxerit adulterat.

Iterum audistis quia dictum est antiquis: 33
Non periurabis, reddes autem *Domino iura-*
menta tua. Ego autem dico vobis non iurare 34
omnino, neque *per caelum, quia thronus Dei*
est; neque *per terram, quia scabellum est pe-* 35
dum eius; neque per Hierosolymam, quia *civitas*

---

24 reconciliari FH*c*OEp*RW] -liare *rel.* | offeres HMaDEVThTW] offers AO*XZ*J a b f* g, offer FM EpBC k ff | **33** iterum > F | peierabis AFMZ*JVTh

---

25 L 12,58s | **27s** Ex 20,14; Job 31,1; Sir 9,5; 41,27; 2 P 2,14 | **29** Mt 18,8s; Mc 9,43.47 | **31** Mt 19,3-9; Dt 24,1; L 16,18; 1 C 7,10s | **33** Ex 20,7; Lv 19,12; Nu 30,3; Mt 23,16-22 | **34s** Is 66,1; A 7,49; Sir 23,9; Ps 47,3

36 *est magni regis;* neque per caput tuum iura-
veris, quia non potes unum capillum album
37 facere aut nigrum. Sit autem sermo vester, est,
est; non, non; quod autem his abundantius est,
a malo est.
38 Audistis quia dictum est: *Oculum pro oculo,*
39 et *dentem pro dente.* Ego autem dico vobis non
resistere malo; sed si quis te percusserit in
dexteram maxillam tuam, praebe illi et alteram;
40 et ei qui vult tecum iudicio contendere et tu-
41 nicam tuam tollere, dimitte ei et pallium; et
quicumque te angariaverit mille passus, vade
42 cum illo et alia duo. Qui petit a te, da ei; et
volenti mutuari a te ne avertaris.
43 Audistis quia dictum est: *Diliges proximum*
44 *tuum,* et odio habebis inimicum tuum. Ego au-
tem dico vobis: Diligite inimicos vestros, be-
nefacite his qui oderunt vos, et orate pro per-
45 sequentibus et calumniantibus vos, ut sitis filii
patris vestri qui in caelis est, qui solem suum
oriri facit super bonos et malos, et pluit super
46 iustos et iniustos. Si enim diligitis eos qui vos
diligunt, quam mercedem habebitis? nonne et
47 publicani hoc faciunt? Et si salutaveritis fratres
vestros tantum, quid amplius facitis? nonne et

---

37 abundant.] amplius Rḳacdgh | **38** et > EpDL[r] | **39** dexteram max. tuam OMaDssKVW] dextera m. tua *rel.* | **40** tecum + in EpMaW | dimitte Ep*EQRW] remitte *rel.* | **41** et[2] HOX*ZDLK] > *rel.* | et alia * > Lf | **43** odio habebis] odies MBJD[r]W | **46** diligitis H[c]EL[c]Th] -gatis *rel.* | **47** et[2] > AYHXJRVTh

---

37 2 C 1,17; Ja 5,12 | **38** Lv 24,19s | **39** 1 C 6,7; J 18,22s | **43** Lv 19,18 | **44** Ex 23,4s; R 12,14. 19s; L 23,34; A 7,60 | **45** E 5,1

σιλέως· μήτε ἐν τῇ κεφαλῇ σου ὀμόσῃς, ὅτι οὐ 36
δύνασαι μίαν τρίχα λευκὴν ποιῆσαι ἢ μέλαιναν.
ˈἔστω δὲ ὁ λόγος ὑμῶν ναὶ ναί, οὒ οὔ· τὸ δὲ 37 2 C 1,17 Ja 5,12
περισσὸν τούτων ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστιν.
Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη· *ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλ-* 38 Lv 24,19s
μοῦ καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος. ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν 39 39–48: L 6,27-36
μὴ ἀντιστῆναι τῷ πονηρῷ· ἀλλ' ὅστις σε ῥαπίζει J 18,22s
εἰς τὴν δεξιὰν σιαγόνα σου, στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν 1 C 6,7
ἄλλην· καὶ τῷ θέλοντί σοι κριθῆναι καὶ τὸν χι- 40
τῶνά σου λαβεῖν, ἄφες αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον· καὶ 41
ὅστις σε ἀγγαρεύσει μίλιον ἕν, ὕπαγε μετ' αὐτοῦ
δύο. τῷ αἰτοῦντί σε δός, καὶ τὸν θέλοντα ἀπὸ 42
σοῦ δανίσασθαι μὴ ἀποστραφῇς.
Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη· *ἀγαπήσεις τὸν πλη-* 43 Lv 19,18
σίον σου καὶ μισήσεις τὸν ἐχθρόν σου. ἐγὼ δὲ 44 Ex 23,4s R 12,14.19s
λέγω ὑμῖν, ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν καὶ προσ- L 23,34s A 7,60
εύχεσθε ὑπὲρ τῶν διωκόντων ὑμᾶς, ὅπως γένη- 45 E 5,1
σθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ὅτι τὸν
ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς
καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. ἐὰν γὰρ ἀγα- 46
πήσητε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, τίνα μισθὸν ἔχετε;
οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν; καὶ ἐὰν 47
ἀσπάσησθε τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν μόνον, τί περισ-
σὸν ποιεῖτε; οὐχὶ καὶ οἱ ἐθνικοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν;

---

37 εσται B 700 Σ 245 1375 998 Eus | το ναι ναι κ. το ου ου (Ja 5,12) Ta[t] Θ 213 ar gg Iust Iϱ Cl Eus | **39** ϱαπιζει BS 33 700 399s 1424 348-1579 Σ] -σει rel. | δεξιαν > (L 6,29) D k syv Cl Ωϱ Af Ef | **41** αυτου + ετι αλλα D 372 lat pl. sys (Ta[n] c gg[1]) Iϱ | **44** υμων BS 1[r] 660 k syv co] + ευλογειτε τ. καταρωμενους υμας, καλως ποιειτε τ. μισουσιν υμας rel. pl. | **45** οτι] ος Ta[3] 372 lat (-k) syvp Mn Iust Iϱ Ωϱ Tert Hil | ∾ αγαθ. πονηρους Ta[ais] lat pl. syvp sa Ωϱ Tert | **46** εξετε Ta[ai] D 372 13[r] lat (-ff g) | το αυτο] ουτως Zs D k h syv bo | ποιουσιν⁀47 Ta k sys | αδελφ. BSZs 892 D 372 1-124 660 lat pl. sycpi] φιλους rel. | εθνικοι] τελωναι LΔW Θs al. 1[r] 13 pl. 954[r] 16s rel. pl h syp gg[1] | το αυτο BSZs 892 W D 700s 28 21 1-1424 Ms 348[r] UΣ 1012 4s Λ[r] sypi[1] ar (22 660s al. lat sa)] ουτως rel. h |

Lv 19,2 48 *Ἔσεσθε* οὖν ὑμεῖς *τέλειοι* ὡς ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ
οὐράνιος τέλειός ἐστιν.

6 Προσέχετε δὲ τὴν δικαιοσύνην ὑμῶν μὴ ποι-
εῖν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸ θεαθῆ-
ναι αὐτοῖς· εἰ δὲ μήγε, μισθὸν οὐκ ἔχετε παρὰ
τῷ πατρὶ ὑμῶν τῷ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

2 Ὅταν οὖν ποιῇς ἐλεημοσύνην, μὴ σαλπίσῃς
23,5 ἔμπροσθέν σου, ὥσπερ οἱ ὑποκριταὶ ποιοῦσιν ἐν
ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς ῥύμαις, ὅπως δοξα-
σθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων· ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
R 12,8 3 ἀπέχουσιν τὸν μισθὸν αὐτῶν. σοῦ δὲ ποιοῦντος
ἐλεημοσύνην μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ
4 ἡ δεξιά σου, ὅπως ᾖ σου ἡ ἐλεημοσύνη ἐν τῷ κρυπ-
τῷ· καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ
ἀποδώσει σοι.

5 Καὶ ὅταν προσεύχησθε, οὐκ ἔσεσθε ὡς οἱ
ὑποκριταί· ὅτι φιλοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ
ἐν ταῖς γωνίαις τῶν πλατειῶν ἑστῶτες προσεύχε-
σθαι, ὅπως φανῶσιν τοῖς ἀνθρώποις· ἀμὴν λέγω
4 Rg 4,33 Is 26,20 6 ὑμῖν, ἀπέχουσιν τὸν μισθὸν αὐτῶν. σὺ δὲ ὅταν
προσεύχῃ, *εἴσελθε εἰς τὸ ταμεῖόν σου καὶ κλείσας
τὴν θύραν σου πρόσευξαι* τῷ πατρί σου τῷ ἐν
τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ
κρυπτῷ ἀποδώσει σοι.

Is 1,15 Sir 7,15 7 Προσευχόμενοι δὲ μὴ βατταλογήσητε ὥσπερ
οἱ ἐθνικοί· δοκοῦσιν γὰρ ὅτι ἐν τῇ πολυλογίᾳ
8 αὐτῶν εἰσακουσθήσονται. μὴ οὖν ὁμοιωθῆτε

---

48 ουρανιος B^{r} W D^{c} 372 399ss 1-7 348-Σ 157s al. 4s al. 1604 Λ^{r} a f ff l vg ar] εν τοις ουρ. rel | **6, 1** δε^{1} > BΔW D 700-399 13^{r} rel. pl. f sycph ar gg | **4** κρυπτω + αυτος 892-W D Θ-21 517^{s} rel. pl. h q syp | σοι + εν τω φανερω L-W Θ-21 13ss 826 rel. vl pl. sypih ar gg | **5** > sys | οταν προσευχη ουκ εση 33s ΔW D Θs 565^{r} 13^{r} rel. pl. k q sycph* ar gg | φιλουσ. + στηναι Ta^{av} D vl sycp | εστωτες > Ta^{3} K sycp ar | προσευχ.] κ. προσευχομενοι D 13 713 h | **6** σοι + εν τω φανερω 33^{r} WΘ-21 13 rel. vl pl. syph ar gg | **7** εθνικ.] υποκριται Ta^{n} B 1424 syc |

ethnici hoc faciunt? *Estote* ergo vos *perfecti,* 48
sicut et Pater vester caelestis perfectus est.

6,1-18 *Iustitia melior*

Attendite ne iustitiam vestram faciatis co- 6
ram hominibus, ut videamini ab eis; alioquin
mercedem non habebitis apud Patrem vestrum
qui in caelis est.
Cum ergo facis eleemosynam, noli tuba ca- 2
nere ante te, sicut hypocritae faciunt in syna-
gogis et in vicis, ut honorificentur ab homi-
nibus. Amen dico vobis, receperunt mercedem
suam. Te autem faciente eleemosynam nesciat 3
sinistra tua quid faciat dextera tua, ut sit elee- 4
mosyna tua in abscondito, et Pater tuus, qui
videt in abscondito, reddet tibi.
Et cum oratis, non eritis sicut hypocritae, 5
qui amant in synagogis et in angulis platea-
rum stantes orare, ut videantur ab hominibus.
Amen dico vobis, receperunt mercedem suam.
Tu autem cum oraveris, *intra in cubiculum* 6
tuum, et clauso ostio ora Patrem tuum in abs-
condito, et Pater tuus, qui videt in abscondito,
reddet tibi.
Orantes autem nolite multum loqui sicut 7
ethnici; putant enim quod in multiloquio suo
exaudiantur. Nolite ergo assimilari eis; scit enim 8

6,1 habebitis] *habetis

6,2 facies AYFOZ*JD[r]V | **4.6.18** absconso MB* JDLss a b ff g | **6** oraveris H[c]ETW] orabis *rel.* | ostio Z*T] + tuo *rel.* ff l z (d f q)

---

48 Lv 19,2
6,2 Mt 23,5s
3 R 12,8
6 4 Rg 4,33; Is 26,20
7 Is 1,15; Sir 7,15

Pater vester, quid opus sit vobis, antequam petatis eum.

9 Sic ergo vos orabitis:
Pater noster, qui es in caelis,
sanctificetur nomen tuum,
10 adveniat regnum tuum,
fiat voluntas tua,
sicut in caelo, et in terra.
11 Panem nostrum supersubstantialem da nobis hodie,
12 et dimitte nobis debita nostra,
sicut et nos dimittimus debitoribus nostris,
13 et ne nos inducas in tentationem,
sed libera nos a malo. Amen.

14 Si enim dimiseritis hominibus peccata eorum,
dimittet et vobis Pater vester caelestis delicta
15 vestra. Si autem non dimiseritis hominibus, nec
Pater vester dimittet vobis peccata vestra.
16 Cum autem ieiunatis, nolite fieri sicut hypo-
critae tristes; exterminant enim facies suas, ut
appareant hominibus ieiunantes. Amen dico vo-
17 bis, quia receperunt mercedem suam. Tu autem
cum ieiunas, unge caput tuum et faciem tuam
18 lava, ˡne videaris hominibus ieiunans, sed Patri

---

8 quid OZJMaDQRKVCTW] quibus *rel.*
11 supersubst.] cotidianum S^mDssCTW
12 dimisimus Ep*Z*B*JD
13 amen > *codd.*
15 vester + caelestis DLW(R) | vobis D^rW] > *rel.*
16 exterminant] demoliuntur O*EpE(Q)RK Hier | appareant DW] pareant *rel.*

---

9 L 11,2ss; J 17,6
12 Mt 18,21-35
13 J 17,11. 15
15 Mc 11,25s; Sir 28,1s
16 Is 58,5-9

αὐτοῖς· οἶδεν γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὧν χρείαν ἔχετε
πρὸ τοῦ ὑμᾶς αἰτῆσαι αὐτόν. οὕτως οὖν προσεύ- 9
χεσθε ὑμεῖς· L 11,2ss J 17,6

Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς·
ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου·
ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου· 10
γενηθήτω τὸ θέλημά σου,
ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς·
τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν 11
σήμερον·
καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, 12 18,21-35
ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφήκαμεν τοῖς ὀφειλέταις
ἡμῶν·
καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, 13 J 17,11.15
ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ.

Ἐὰν γὰρ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώμα- 14
τα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐ-
ράνιος· ἐὰν δὲ μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις, οὐδὲ 15 Mc 11,25s Sir 28,1s
ὁ πατὴρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν.
Ὅταν δὲ νηστεύητε, μὴ γίνεσθε ὡς οἱ 16 Is 58,5-9
ὑποκριταὶ σκυθρωποί· ἀφανίζουσιν γὰρ τὰ
πρόσωπα αὐτῶν, ὅπως φανῶσιν τοῖς ἀνθρώποις
νηστεύοντες· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσιν τὸν
μισθὸν αὐτῶν. σὺ δὲ νηστεύων ἄλειψαί σου 17
τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ πρόσωπόν σου νίψαι, ὅπως 18
μὴ φανῇς τοῖς ἀνθρώποις νηστεύων ἀλλὰ τῷ

8 γαρ + ο θς BS* sa Ωρ[1] | αιτησ. αυτον] ανοιξαι το στομα D[1] h | 10 ως > D[1]* k a b c Tert | επι γης ως εν ουρ. Ta[vs] syc | 12 αφηκαμ. BS*Z 1s 660 Ωρ[1] Bas] -ιεμεν rel. pl. | 13 πονηρου + οτι σου εστιν η βασιλεια κ. η δυναμις κ. η δοξα εις τ. αιωνας αμην 33[r] W Θs 565[r] 13[r] rel. k f g l q sy ar gg sa | 14 γαρ > L D* 399 788 713 482 Λ gg | ουραν. + τα παραπτωματα υμων L 13 1689-828 1093s vg syi sa[1] bo | 15 ανθρωπ. + τα παραπτ. αυτων B 33s ΔW Θs 565ss 13 rel. pl. b f syc ar gg sa | υμων[1] + ο επουρανιος 267 1391 1012 660 485s | αφησει + υμιν Ta[3] 1241 D[1] 399s 1606 1293 713 vl sycpi ar gg[1] co | 16 ως BSΔ D[1] 1[r]] ωσπερ rel. | αυτων[1]] εαυτων B 1093 485 Ω |

πατρί σου τῷ ἐν τῷ κρυφαίῳ· καὶ ὁ πατήρ σου
ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυφαίῳ ἀποδώσει σοι.
L 12,16-21 Ja 5,2 19 Μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς,
ὅπου σὴς καὶ βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται
J 12,33s 1 T 6,19 20 διορύσσουσιν καὶ κλέπτουσιν· θησαυρίζετε δὲ
ὑμῖν θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ, ὅπου οὔτε σὴς οὔτε
βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται οὐ διορύσ-
21 σουσιν οὐδὲ κλέπτουσιν· ὅπου γάρ ἐστιν ὁ θη-
σαυρός σου, ἐκεῖ ἔσται καὶ ἡ καρδία σου.
L 11,34ss 22 Ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός. ἐὰν
οὖν ᾖ ὁ ὀφθαλμός σου ἁπλοῦς, ὅλον τὸ σῶμά σου
20,15 23 φωτεινὸν ἔσται· ἐὰν δὲ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρὸς
ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου σκοτεινὸν ἔσται. εἰ οὖν τὸ
φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστίν, τὸ σκότος πόσον.
L 16,13 24 Οὐδεὶς δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ
τὸν ἕνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ ἑνὸς
ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει· οὐ
25–33: δύνασθε Θεῷ δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ.
L 12,22-31 Ph 4,6 Hb 13,5 25 Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ
ὑμῶν τί φάγητε ἢ τί πίητε, μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν
τί ἐνδύσησθε· οὐχὶ ἡ ψυχὴ πλεῖόν ἐστιν τῆς τρο-
10,29ss 26 φῆς καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος; ἐμβλέψατε εἰς
τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σπείρουσιν οὐδὲ
θερίζουσιν οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας, καὶ ὁ
πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτά· οὐχ ὑμεῖς
27 μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν; τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μερι-
μνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ

---

18 κρυφαιω[bis] BS D 372 1s 22 660] κρυπτω rel. | σοι + εν τω φανερω Δs 372 21 118s 788 543s 157 348 pl. 1093s 655 E vl pl. ar gg Ef | **19** θησαυριζετε] ponite Ta[3] k syc ar[v] gg[1] Af | κλεπται] λησται Iust Cl Bas Ep | **21** σου[bis] BS 372 1[r] lat(-f) co Tert Bas] υμων rel. | **22** οφθαλμ.[1] + σου Ta B 372 vl | **24** ουδεις + οικετης (L 16,13) LΔs 399s Φ 245 | ανεξεται lat syci Aug, honorabit Ta syp ar | **25** ἤ B 33 W 118s 13 1689 pl. Φ 1093 c f g h q z ar gg bo] και rel. | η τι πιητε > S 892 372 1s 174 Σ 660 k a b ff l vg syci sa Ωρ Bas Χρ | **27** μεριμνων > 1293 k a b h syc Hil Χρ |

tuo, qui est in abscondito; et Pater tuus, qui
videt in abscondito, reddet tibi.

6,19-34 *Unica cura*

Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra, 19
ubi aerugo et tinea demolitur, et ubi fures effo-
diunt et furantur. Thesaurizate autem vobis the- 20
sauros in caelo, ubi neque aerugo neque tinea
demolitur, et ubi fures non effodiunt nec furantur.
Ubi enim est thesaurus tuus, ibi est et cor tuum. 21

Lucerna corporis tui est oculus tuus. Si 22
oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum
lucidum erit. Si autem oculus tuus fuerit ne- 23
quam, totum corpus tuum tenebrosum erit. Si
ergo lumen, quod in te est, tenebrae sunt,
ipsae tenebrae quantae erunt?

Nemo potest duobus dominis servire; aut 24
enim unum odio habebit et alterum diliget;
aut unum sustinebit et alterum contemnet. Non
potestis Deo servire et mammonae.

Ideo dico vobis, ne solliciti sitis animae 25
vestrae quid manducetis, neque corpori vestro
quid induamini. Nonne anima plus est quam
esca, et corpus plus quam vestimentum? Re- 26
spicite volatilia caeli, quoniam non serunt neque
metunt neque congregant in horrea; et Pater
vester caelestis pascit illa. Nonne vos magis
pluris estis illis? Quis autem vestrum cogitans 27
potest adicere ad staturam suam cubitum unum?

---

19 et[2] > AsHXEpBDR | **21** est[2]] *erit EpD[r] gat vl | **22** tui > AYFMEp*JVC | tuus > A-H*sZJV | **23** ipsae HBJMaDLKV ff g h] > *rel.* | **25** plus[2] MaEQKW] plus est A-O*Th b c g Hier, > *rel.*

---

19 L 12,16-21; Ja 5,2 | **20** J 12,33s; 1 T 6,19 | **22** L 11,34ss | **23** Mt 20,15 | **24** L 16,13 | **25** L 12, 22-31; Ph 4,6; Hb 13,5 | **26** Mt 10,29ss

28 Et de vestimento quid solliciti estis? Considerate
lilia agri quomodo crescunt; non laborant ne-
29 que nent. Dico autem vobis, quoniam nec Sa-
lomon in omni gloria sua coopertus est sicut
30 unum ex istis. Si autem faenum agri, quod
hodie est et cras in clibanum mittitur, Deus
sic vestit, quanto magis vos modicae fidei?
31 Nolite ergo solliciti esse dicentes: Quid man-
ducabimus aut quid bibemus aut quo operie-
32 mur? Haec enim omnia gentes inquirunt. Scit
enim pater vester, quia his omnibus indigetis.
33 Quaerite ergo primum regnum Dei et iustitiam
34 eius, et haec omnia adicientur vobis. Nolite
ergo solliciti esse in crastinum. Crastinus enim
dies sollicitus erit sibi ipsi; sufficit diei malitia sua.

7,1-12 *Praecepta varia*

7 2 Nolite iudicare, ut non iudicemini. In quo
enim iudicio iudicaveritis, iudicabimini; et in qua
3 mensura mensi fueritis, remetietur vobis. Quid
autem vides festucam in oculo fratris tui, et
4 trabem in oculo tuo non vides? Aut quomodo
dicis fratri tuo: Sine, eiciam festucam de oculo
5 tuo, et ecce trabs est in oculo tuo? Hypocrita,
eice primum trabem de oculo tuo, et tunc vi-
debis eicere festucam de oculo fratris tui.

---

30 quanto] *nonne multo

---

30 modicae DELR] minimae *rel.* | **33** ergo DEQR] autem *rel.* | Dei >AO*Z* | **34** ~esse solliciti AZBJDT *al.* | ipsi H^c^MMaE^c^KVW] ipse *rel.* | sufficit + enim EpDE^c^QRK | **7,2** *metietur A-HZ*JVCT | **4** tuo + frater EpW

---

29 3 Rg 10
7,1 R 2,1; 1 C 4,5
2 Mc 4,24

πῆχυν ἕνα; καὶ περὶ ἐνδύματος τί μεριμνᾶτε; κα- 28
ταμάθετε τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ πῶς αὐξάνουσιν·
οὐ κοπιῶσιν οὐδὲ νήθουσιν· ¹λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι 29 3 Rg 10
οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβά-
λετο ὡς ἓν τούτων. εἰ δὲ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ 30
σήμερον ὄντα καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλ-
λόμενον ὁ Θεὸς οὕτως ἀμφιέννυσιν, οὐ πολλῷ
μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι; μὴ οὖν μεριμνήσητε 31
λέγοντες· τί φάγωμεν; ἤ· τί πίωμεν; ἤ· τί περι-
βαλώμεθα; πάντα γὰρ ταῦτα τὰ ἔθνη ἐπιζητοῦ- 32
σιν· οἶδεν γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ὅτι χρῄ-
ζετε τούτων ἁπάντων. ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν βα- 33
σιλείαν [τοῦ Θεοῦ] καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ,
καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν. μὴ οὖν με- 34
ριμνήσητε εἰς τὴν αὔριον, ἡ γὰρ αὔριον μεριμνή-
σει ἑαυτῆς· ἀρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ ἡ κακία αὐτῆς.
Μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε· ¹ἐν ᾧ γὰρ 7 2 R 2,1
κρίματι κρίνετε κριθήσεσθε, καὶ ἐν ᾧ μέτρῳ 1 C 4,5 Mc 4,24
μετρεῖτε μετρηθήσεται ὑμῖν. L 6,37s. 41s
Τί δὲ βλέπεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ 3
τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ ἐν τῷ σῷ ὀφθαλμῷ δο-
κὸν οὐ κατανοεῖς; ἢ πῶς ἐρεῖς τῷ ἀδελφῷ σου· 4
ἄφες ἐκβάλω τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ
ἰδοὺ ἡ δοκὸς ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου; ὑποκριτά, ἔκ- 5
βαλε πρῶτον ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου τὴν δοκόν,
καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος ἐκ τοῦ
ὀφθαλμοῦ τοῦ ἀδελφοῦ σου.

---

28 αυξανουσιν, κοπιωσιν, νηθουσ. Bs 33 Θ 1[r] 273 660] αυξανει, κοπια, νηθει rel. | **30** ου πολλω] ποσω (L 12,28) Ta[avs] Δ lat syc ar co | **32** ~ ταυτα γ. παντα (L 12,30) S 892s Θ 544 13[r] Σ 157s 047 al. vg syc ar gg | εθνη + τ. κοσμου Ta 713 syc Xϱ | ο ουραν. > S 28 lat (-fh) syc gg[l] bo Cl | **33** ~ δικαιοσυν. βασιλειαν B | τ. θυ > BS sa Tert[l] Eus | **7,2** αντιμετρηθησ. Θ 372 544 22 13[r] 659 1194 477 Σ 157 273 1093 al. Λ[r] c f ff g h z vg[l] syi | **4** ερεις] λεγεις S* Θs lat (-ff g) ar | εκ τ. οφθ. σου τ. δοκ. Bss] ~ τ. δ. εκ τ. οφθ. σου (L 6,42) rel. |

6 Μὴ δῶτε τὸ ἅγιον τοῖς κυσίν, μηδὲ βάλητε τοὺς
μαργαρίτας ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν χοίρων, μήπο-
τε καταπατήσωσιν αὐτοὺς ἐν τοῖς ποσὶν αὐτῶν
καὶ στραφέντες ῥήξωσιν ὑμᾶς.
Mc 11,24 L 11,9-13 7 Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὑ-
J 14,13; 15,7.16; 16,23-26 8 ρήσετε· κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν. πᾶς γὰρ
ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὑρίσκει, καὶ τῷ
9 κρούοντι ἀνοιγήσεται. ἢ τίς ἐστιν ἐξ ὑμῶν ἄνθρω-
πος, ὃν αἰτήσει ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄρτον, μὴ λίθον ἐπι-
10 δώσει αὐτῷ; ἢ καὶ ἰχθὺν αἰτήσει, μὴ ὄφιν ἐπιδώ-
11 σει αὐτῷ; εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὄντες οἴδατε δό-
ματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ
μᾶλλον ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς δώσει
Ja 1,17 ἀγαθὰ τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν.
22,39s R 13,8ss 12 Πάντα οὖν ὅσα ἐὰν θέλητε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν
οἱ ἄνθρωποι, οὕτως καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς·
οὗτος γάρ ἐστιν ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται.
L 13,24 13 Εἰσέλθατε διὰ τῆς στενῆς πύλης· ὅτι πλατεῖα
ἡ πύλη καὶ εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς
τὴν ἀπώλειαν, καὶ πολλοί εἰσιν οἱ εἰσερχόμενοι
19,24 A 14,22 14 δι' αὐτῆς· τί στενὴ ἡ πύλη καὶ τεθλιμμένη ἡ
ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωήν, καὶ ὀλίγοι εἰσὶν
οἱ εὑρίσκοντες αὐτήν.
24,4s. 24 A 20,29 15 Προσέχετε ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες
ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασιν προβάτων, ἔσω-
Ja 3,12 16 θεν δέ εἰσιν λύκοι ἅρπαγες. ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐ-

---

6 καταπατησουσ. BC 33s W Θ 13^{r} Xs ΣΝ 157 273 1604 | εν > 33 399s 1^{r} 1606 71 660 lat Cl Bas | **9** εστιν > B*L 1241 565s 118 1424 al. 1342 Xs 713 al. 998 al. | ον αιτησει BS*C Θ a b c g h sy ar gg co] ον εαν αιτηση rel. | **10** η και Bss 33 (892) 372-544 1^{r} 13-828 1293^{s} M 348^{r} 713ss 4s 998 al. K-545 Ω 028 ar gg] κ. εαν rel. pl. | **11** δοματα > L ff1 vg | **12** ουτος] -τως L 372 13^{r} 954s al. 348^{r} Xs 157^{r} 660 al. 270 Λ syh^{m} ar gg | **13** η πυλη > S* 1355 k a b c h Cl Ωρ Hipp Eus | **14** τι] οτι B*S* 372 1^{r} 1010 477 X 157 ar co Ωρ | η πυλη > 544 482 k a h Cl Tert Hipp Eus |

Nolite dare sanctum canibus, neque mittatis 6
margaritas vestras ante porcos, ne forte concul-
cent eas pedibus suis et conversi disrumpant vos.

Petite, et dabitur vobis; quaerite, et inve- 7
nietis; pulsate, et aperietur vobis. Omnis enim 8
qui petit accipit, et qui quaerit invenit, et
pulsanti aperietur. Aut quis est ex vobis homo, 9
quem si petierit filius suus panem, numquid
lapidem porriget ei? Aut si piscem petierit, 10
numquid serpentem porriget ei? Si ergo vos, 11
cum *sitis mali*, nostis bona data dare *filiis* ve-
stris, quanto magis Pater vester qui in caelis
est dabit bona petentibus se?

Omnia ergo quaecumque vultis ut faciant 12
vobis homines, et vos facite illis. Haec est enim
lex et prophetae.

7,13-29 *Epilogus*

Intrate per angustam portam, quia lata 13
porta et spatiosa via est, quae ducit ad per-
ditionem, et multi sunt qui intrant per eam.
Quam angusta porta et arta via est, quae du- 14
cit ad vitam, et pauci sunt qui inveniunt eam!

Attendite a falsis prophetis, qui veniunt ad 15
vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt
lupi rapaces; a fructibus eorum cognoscetis eos. 16

---

10 petet AsMZ*BCT, petit FHO*DL abfghq | **11** data BMaEKW vl] > *rel.* | **12** homines + *ita BJDEQ, bona ita Ep^{m}LRW | **13** est > *codd.* | **15** attendite + vobis DLR

---

7 Mc 11,24; L 11,9-13; J 14,13; 15,7.16; 16,23-26
11 Ja 1,17
12 L 6,31; Tob 4,16; Mt 22,39s; R 13,8ss
13 L 13,24
14 Mt 19,24; A 14,22
15 Mt 24,4s.24; A 20,29
16 Ja 3,12; G 5,19-23

Numquid colligunt de spinis uvas aut de tri-
17 bulis ficus? Sic omnis arbor bona fructus bonos
18 facit, mala autem arbor *malos fructus* facit. Non
potest arbor bona malos fructus facere, neque
19 arbor mala bonos fructus facere. Omnis arbor,
quae non facit fructum bonum, excidetur et in
20 ignem mittetur. Igitur ex fructibus eorum co-
gnoscetis eos.

21 Non omnis qui dicit mihi: Domine, Domine,
intrabit in regnum caelorum; sed qui facit vo-
luntatem Patris mei qui in caelis est, ipse in-
22 trabit in regnum caelorum. Multi dicent mihi
in illa die: Domine, Domine, nonne ***in nomine***
tuo prophetavimus, et in nomine tuo daemonia
eiecimus, et in nomine tuo virtutes multas fe-
23 cimus? [1] Et tunc confitebor illis: Quia numquam
novi vos, ***discedite a me qui operamini ini-***
quitatem.

24 Omnis ergo, qui audit verba mea haec et
facit ea, assimilabitur viro sapienti, qui aedifi-
25 cavit domum suam supra petram; et descendit
pluvia, et venerunt flumina, et flaverunt venti
et irruerunt in domum illam, et non cecidit;
fundata enim erat super petram.

26 Et omnis, qui audit verba mea haec et non

---

17 malos fruct. EQR] ~ fr. malos *rel.*
18 malos fr. QR, bon. fr. BR] ~ fr. mal., fr. bon. *rel.*
19 *exciditur, mittitur AsMEp*B
22 ~ in tuo nomine [ter] EQR
23 me + omnes EQW

---

17 Mt 12,33
19 Mt 3,10; J 15,6
21 R 2,13; Ja 1,22.25; 2,14
22 Jr 14,14; L 13,25ss
23 Mt 13,41; 25,41; 2 T 2,19; Ps 6,9

τῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. μήτι συλλέγουσιν ἀπὸ
ἀκανθῶν σταφυλὰς ἢ ἀπὸ τριβόλων σῦκα; οὕτως 17 12,33
πᾶν δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖ, τὸ δὲ
σαπρὸν δένδρον καρποὺς πονηροὺς ποιεῖ. οὐ δύ- 18
ναται δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς πονηροὺς ἐνεγ-
κεῖν, οὐδὲ δένδρον σαπρὸν καρποὺς καλοὺς ἐνεγ-
κεῖν. πᾶν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκ- 19 3,10 J 15,6
κόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. ἄραγε ἀπὸ τῶν 20
καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς.

Οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι· Κύριε Κύριε, εἰσελεύ- 21 R 2,13 Ja 1,22.25; 2,14
σεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ
ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν τοῖς οὐ-
ρανοῖς. πολλοὶ ἐροῦσίν μοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ· 22 Jr 14,14 L 13,25ss
Κύριε Κύριε, οὐ *τῷ σῷ ὀνόματι ἐπροφητεύσαμεν*,
καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δαιμόνια ἐξεβάλομεν, καὶ τῷ
σῷ ὀνόματι δυνάμεις πολλὰς ἐποιήσαμεν; καὶ τό- 23 13,41; 25,41 2 T 2,19
τε ὁμολογήσω αὐτοῖς ὅτι οὐδέποτε ἔγνων ὑμᾶς·
ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν. cf Ps 6,9

Πᾶς οὖν ὅστις ἀκούει μου τοὺς λόγους τού- 24
τους καὶ ποιεῖ αὐτούς, ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ φρο-
νίμῳ, ὅστις ᾠκοδόμησεν αὐτοῦ τὴν οἰκίαν ἐπὶ τὴν
πέτραν. καὶ κατέβη ἡ βροχὴ καὶ ἦλθον οἱ ποτα- 25
μοὶ καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι καὶ προσέπεσαν τῇ
οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἔπεσεν· τεθεμελίωτο γὰρ
ἐπὶ τὴν πέτραν.

Καὶ πᾶς ὁ ἀκούων μου τοὺς λόγους τούτους 26

---

16 σταφυλας Ta[3] BS(C) 892 372 1[r] 4s Λss lat sy co Tert Bas] -λην rel. | **18** ενεγκ.[1.2] Ta[al] B[1] S syi gg Ωϱ Tert] ποιειν rel. | **19** παν + ουν C[c]Zss 13[r] 7 Φ 157 998 al. Λ al. c h syc sa | **21** ουρανοις + ουτος εισελευσ. εις τ. βασιλ. τ. ουϱ. Ta[in] C[c] 33 1241 Θ 713 lat (-f) syc (WΦ) | **22** ονοματι[1] + εφαγομεν κ. επιομεν κ. τω σω ονομ. (L 13,26) syc Iust Ωϱ Ep Hier Aug | **23** ομολογ.] ερω Ta[avn] k a c g h syc ar gg Iust | εμου + παντες L Θ 13 pl. 1424 al. U 047 476 ar gg | **24** ουν > Ta[al] 517 X 713 245 K k a syc ar gg | τουτ. > Ta[an] B* 544 1424 Σ* k a g syi | ομοιωθ. Ta[i] BS 33 892 565-124 Φ al. 660 Λss vg sypih[m] ar sa] ομοιος εστιν a b c g, ομοιωσω αυτον rel. | **26** τουτ. > Ta[vn] 700 k f syi |

καὶ μὴ ποιῶν αὐτοὺς ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ μωρῷ,
ὅστις ᾠκοδόμησεν αὐτοῦ τὴν οἰκίαν ἐπὶ τὴν ἄμ-
Ez 13,10s 27 μον. καὶ κατέβη ἡ βροχὴ καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ
καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι καὶ προσέκοψαν τῇ οἰκίᾳ
Mc 1,22 ἐκείνῃ, καὶ ἔπεσεν, καὶ ἦν ἡ πτῶσις αὐτῆς μεγάλη.
L 4,32 28 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς
λόγους τούτους, ἐξεπλήσσοντο οἱ ὄχλοι ἐπὶ τῇ
J 7,46 29 διδαχῇ αὐτοῦ· ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς ὡς
ἐξουσίαν ἔχων, καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς αὐτῶν.
1-4: Mc 1,40-45 8 Καταβάντος δὲ αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ὄρους ἠκολού-
L 5,12ss 2 θησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί. καὶ ἰδοὺ λεπρὸς
προσελθὼν προσεκύνει αὐτῷ λέγων· Κύριε, ἐὰν
3 θέλῃς, δύνασαί με καθαρίσαι. καὶ ἐκτείνας τὴν
χεῖρα ἥψατο αὐτοῦ λέγων· θέλω, καθαρίσθητι.
9,30 Mc 7,36 4 καὶ εὐθέως ἐκαθαρίσθη αὐτοῦ ἡ λέπρα. ˡκαὶ λέγει
Lv 14,2-32 L 17,14 αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ὅρα μηδενὶ εἴπῃς, ἀλλὰ ὕπαγε
σεαυτὸν *δεῖξον τῷ ἱερεῖ* καὶ *προσένεγκον* τὸ δῶρον,
ὃ προσέταξεν Μωϋσῆς, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς.
5-13: L 7,1-10 5 Εἰσελθόντος δὲ αὐτοῦ εἰς Καφαρναοὺμ προσ-
6 ῆλθεν αὐτῷ ἑκατόνταρχος παρακαλῶν αὐτὸν ˡκαὶ
λέγων· Κύριε, ὁ παῖς μου βέβληται ἐν τῇ οἰκίᾳ
7 παραλυτικός, δεινῶς βασανιζόμενος. καὶ λέγει
8 αὐτῷ· ἐγὼ ἐλθὼν θεραπεύσω αὐτόν. ἀποκρι-
θεὶς δὲ ὁ ἑκατόνταρχος ἔφη· Κύριε, οὐκ εἰμὶ

ομοιος εστιν Ta^{vn} a b c h q, ομοιωσω αυτον k | **27** προσερρηξ. (L 6,49) C*Θ 1^{r} M 348^{r} 1012 660 k c Bas Χρ | μεγαλη + σφοδρα 33 Θ 399s 13 pl. Σ 713ss syi ar gg | **28** συνετελεσ. LΔs Θ 28^{r} 1689s 826^{s} 7^{r} rel. pl. | Ις + παντας 399 M 713s 660 ar gg | **29** αυτων + κ. οι φαρισαιοι Ta^{ain} C* 33 W 399s 713 lat pl. sycph gk^{1} | **8,1** καταβαντι δε αυτω S* LΔs 565^{r} 1424 rel pl. | **2** ελθων Css 28 983 174 1424^{s} al. 27^{s} Uss Γss al. K^{s} al. Λ^{r} rel. pl. lat sycp | **3** χειρα + αυτου S* 124 syvpi ar gg^{1} sa Χρ | αυτου^{1} + ο Ις C^{c}LΔs W Θ^{r} 346 517^{r} U rel. pl. b h q sy ar gg, ~ a c f | **4** τ. ιερευσι (L 17,14) Ta^{4} h syvpi | **5** εισελθοντι δε αυτω LΔW Θ 565s 346s rel pl. | **5. 8** εκατονταρχης S* 892* W 1424 71, χιλιαρχος sysh^{m} Eus Hil | **7** και > B 700 k b g h q syvp ar gg^{1} sa | αυτω BS 892 1375s k sys bo] + ο Ις Ta^{3} rel. |

facit ea, similis erit viro stulto, qui aedificavit
domum suam super arenam; et descendit plu- 27
via, et venerunt flumina, et flaverunt venti et
irruerunt in domum illam, et cecidit, et fuit
ruina illius magna.

Et factum est, cum consummasset Iesus 28
verba haec, admirabantur turbae super doctrina
eius. Erat enim docens eos sicut potestatem ha- 29
bens, et non sicut scribae eorum et pharisaei.

8,1-4 ***Leprosi sanatio*** (Mc 1,40-45; L 5,12ss)

Cum autem descendisset de monte, secutae 8
sunt eum turbae multae. Et ecce leprosus ve- 2
niens adorabat eum dicens: Domine, si vis,
potes me mundare. Et extendens Iesus manum 3
tetigit eum dicens: Volo, mundare. Et confe-
stim mundata est lepra eius. Et ait illi Iesus: 4
Vide, nemini dixeris; sed vade, *ostende te sa-*
cerdoti et offer munus, quod praecepit Moyses,
in testimonium illis.

8,5-13 ***Puer centurionis*** (L 7,1-10)

Cum autem introisset Capharnaum, accessit 5
ad eum centurio rogans eum [1] et dicens: Do- 6
mine, puer meus iacet in domo paralyticus et
male torquetur. [1] Et ait illi Iesus: Ego veniam, 7
et curabo eum. Et respondens centurio ait: 8

---

28 doctrina FZB^{r}VCT] -nam *rel.*
29 et[1] EpJEss] > *rel.*
8,3 ~ manum tetig. eum Iesus A-MX^{c}BEssThW
4 praecipit EpDLss
7 et[1] > AssMs

---

27 Ez 13,10-15
28 Mc 1,22; L 4,32
29 J 7,46
8,4 Mt 9,20; Mc 7,36; Lv 14,2-32; L 17,14

Domine, non sum dignus ut intres sub tectum
meum; sed tantum dic verbo, et sanabitur puer
9 meus. Nam et ego homo sum sub potestate
constitutus habens sub me milites; et dico huic:
Vade, et vadit; et alii: Veni, et venit; et servo
10 meo: Fac hoc, et facit. Audiens autem Iesus
miratus est et sequentibus se dixit: Amen dico
11 vobis, non inveni tantam fidem in Israhel. Dico
autem vobis, quod multi ab oriente et occi-
dente venient et recumbent cum Abraham et
12 Isaac et Iacob in regno caelorum; filii autem
regni eicientur in tenebras exteriores; ibi erit
13 fletus et stridor dentium. Et dixit Iesus cen-
turioni: Vade, et sicut credidisti, fiat tibi. Et
sanatus est puer in illa hora.

8,14-17 ***Sanationes in Capharnaum*** (Mc 1,29-34; L 4,38-41)

14 Et cum venisset Iesus in domum Petri, vidit
15 socrum eius iacentem et febricitantem. Et te-
tigit manum eius, et dimisit eam febris, et sur-
16 rexit et ministrabat eis. Vespere autem facto,
obtulerunt ei multos daemonia habentes, et ei-
ciebat spiritus verbo et omnes male habentes
17 curavit, ut adimpleretur quod dictum est per

---

9 constitutus DEQRTh z] > *rel.*
meo + dico D[r]
12 regni + huius EpD[r]
13 in] ex OLR gat abcghq
16 spirit. + immundos OEpBDEKW abchqz

---

10 Mt 15,28
11 L 13,28s; Is 49,12; 59,19; Ma 1,11
12 Mt 22,13; 24,51; 25,30
13 Mt 9,29; 15,28
17 Is 53,4

ἱκανὸς ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην εἰσέλθῃς· ἀλλὰ
μόνον εἰπὲ λόγῳ, καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου.
καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν, ἔχων 9
ὑπ' ἐμαυτὸν στρατιώτας, καὶ λέγω τούτῳ· πο-
ρεύθητι, καὶ πορεύεται, καὶ ἄλλῳ· ἔρχου, καὶ
ἔρχεται, καὶ τῷ δούλῳ μου· ποίησον τοῦτο, καὶ
ποιεῖ. ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐθαύμασεν καὶ εἶπεν 10 15,28
τοῖς ἀκολουθοῦσιν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, παρ' οὐδενὶ
τοσαύτην πίστιν ἐν τῷ Ἰσραὴλ εὗρον. λέγω δὲ 11 L 13,23s Is 49,12; 59,19 Ma 1,11
ὑμῖν ὅτι πολλοὶ *ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν* ἥξου-
σιν καὶ ἀνακλιθήσονται μετὰ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ
καὶ Ἰακὼβ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· οἱ δὲ 12 22,13; 24,51; 25,30
υἱοὶ τῆς βασιλείας ἐκβληθήσονται εἰς τὸ σκότος
τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγ-
μὸς τῶν ὀδόντων. καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τῷ ἑκα- 13 9,29
τοντάρχῃ· ὕπαγε [καὶ] ὡς ἐπίστευσας γενηθήτω
σοι. καὶ ἰάθη ὁ παῖς ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ.

Καὶ ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν Πέτρου 14 14–16: Mc 1,29-34 L 4,38-41
εἶδεν τὴν πενθερὰν αὐτοῦ βεβλημένην καὶ πυρέσ-
σουσαν. καὶ ἥψατο τῆς χειρὸς αὐτῆς, καὶ ἀφῆκεν 15
αὐτὴν ὁ πυρετός, καὶ ἠγέρθη καὶ διηκόνει αὐτῷ.
Ὀψίας δὲ γενομένης προσήνεγκαν αὐτῷ δαιμονι- 16
ζομένους πολλούς· καὶ ἐξέβαλεν τὰ πνεύματα
λόγῳ, καὶ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας ἐθερά-
πευσεν· ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἠσαΐου 17

8 μονον > Ta^{e}, ~ sys ar Ol | **9** υπο εξουσ.] εξουσ. εχων sys, + τασσομενος (L 7,5) BS 372 4s vl pl. Χρ | εμαυτ.] τ. εμαυτου εξουσιαν f syi Ιρ | **10** παρ–ευρον Ta^{e} B 892 W 4s k a q (1^{r}, syci) co Eus Ol] ουδε εν τω Ι. τοσ. π. ευρ. (L 7,9) rel. | **12** εκβληθ.] εξελευσονται Ta S* k (a b c g h Aug) syvpi ar Ιρ Cyp Eus^{a} | **13** και^{2} > BSW 372 544 Φ 1012 al. 251 vl syvp co Eus Χρ | ωρα] ημερα W 700 1424 ar gg | εκεινη + κ. υποστρεψας ο εκατονταρχ. εις τ. οικον αυτου (εν αυτη τη ωρα) ευρεν τ. παιδα υγιαινοντα (L 7,10) Ta^{atn} S*C 33 Θ 399ss 1^{r} 1689s 124 al. Ms 348-N 713ss al. 998 al. E g syih | **15** αυτω] αυτοις (L 4,39) S^{c} 33-Δ 372s 1-1424 7 M 348^{r} al. 4s 1093 al. lat pl. syv bo |

Is 53,4 τοῦ προφήτου λέγοντος· *αὐτὸς τὰς ἀσθενείας*
ἡμῶν ἔλαβεν καὶ τὰς νόσους ἐβάστασεν.
Mc 4,35 L 8,22 18 Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ὄχλον περὶ αὐτὸν ἐκέ-
19–22: L 9,57-60 19 λευσεν ἀπελθεῖν εἰς τὸ πέραν. Καὶ προσελθὼν
εἷς γραμματεὺς εἶπεν αὐτῷ· διδάσκαλε, ἀκολου-
20 θήσω σοι ὅπου ἐὰν ἀπέρχῃ. καὶ λέγει αὐτῷ
ὁ Ἰησοῦς· αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσιν καὶ τὰ
πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις, ὁ δὲ υἱὸς
τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ.
3 Rg 19,20 21 ἕτερος δὲ τῶν μαθητῶν εἶπεν αὐτῷ· Κύριε, ἐπί-
τρεψόν μοι πρῶτον ἀπελθεῖν καὶ θάψαι τὸν πα-
22 τέρα μου. ὁ δὲ Ἰησοῦς λέγει αὐτῷ· ἀκολούθει
μοι, καὶ ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν
νεκρούς.
23–27: Mc 4,36-41 L 8,23ss 23 Καὶ ἐμβάντι αὐτῷ εἰς [τὸ] πλοῖον, ἠκολού-
24 θησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. καὶ ἰδοὺ σεισμὸς
μέγας ἐγένετο ἐν τῇ θαλάσσῃ, ὥστε τὸ πλοῖον κα-
λύπτεσθαι ὑπὸ τῶν κυμάτων· αὐτὸς δὲ ἐκάθευδεν.
25 καὶ προσελθόντες ἤγειραν αὐτὸν λέγοντες· Κύριε,
14,31 26 σῶσον, ἀπολλύμεθα. καὶ λέγει αὐτοῖς· τί δειλοί
ἐστε, ὀλιγόπιστοι; τότε ἐγερθεὶς ἐπετίμησεν τοῖς
ἀνέμοις καὶ τῇ θαλάσσῃ, καὶ ἐγένετο γαλήνη με-
27 γάλη. οἱ δὲ ἄνθρωποι ἐθαύμασαν λέγοντες· ποτα-
πός ἐστιν οὗτος, ὅτι καὶ οἱ ἄνεμοι καὶ ἡ θάλασσα
αὐτῷ ὑπακούουσιν;
28–34: Mc 5,1-17 L 8,26-37 28 Καὶ ἐλθόντος αὐτοῦ εἰς τὸ πέραν εἰς τὴν χώραν

17 νοσους + ημων Ta^{3} vl pl syvp ar gg^{1} co | **18** πολυν οχλον W 544 1689s 1424 348^{r} c g syv gg (B sa) | **20** κατασκην. + ubi requiescant $Ta^{(v)l}$ a b c h q (ff g) | κλιναι 118s 1689s 1424 al. N 157 Γ 1093s | **21** μαθητ. BS 33 vl pl. sa] + αυτου rel. | **22** Ις > S 33 k b c q sys | **23** το > BS^{c}ss 565 1-124 659s al. 1375^{s} 047 1093 | **24** κυματων + ην γαρ ο ανεμος εναντιος αυτοις (Mc 6, 48) 4s 1093s $Λ^{r}$ g^{2} syi | **25** προσελθοντ. BS 33 892 lat pl. co] + οι μαθηται rel. | σωσον + ιδου Ta sysi ar^{v} gg | **26** ολιγοπιστοι > Ta sys | τω ανεμω Ta^{aev} S* 1-124 660 vl pl. sysp sa | **28** ελθοντι αυτω LΔW 700-399 1424 pl. rel. pl. | εις το περαν > 565 Λ* sys |

Esaiam prophetam, dicentem: *Ipse infirmitates nostras accepit et aegrotationes nostras portavit.*

8,18-22 ***Condiciones sequelae Christi*** (L 9, 57-60)

Videns autem Iesus turbas multas circum 18
se iussit ire trans fretum. Et accedens unus 19
scriba ait illi: Magister, sequar te, quocumque
ieris. Et dicit ei Iesus: Vulpes foveas habent 20
et volucres caeli nidos, Filius autem hominis
non habet ubi caput reclinet. Alius autem de 21
discipulis eius ait illi: Domine, permitte me
primum ire et sepelire patrem meum. Iesus 22
autem ait illi: Sequere me et dimitte mortuos
sepelire mortuos suos.

8,23-34 ***Tempestas sedata, Geraseni sanati*** (Mc 4,36-5,17; L 8,23-37)

Et ascendente eo in naviculam secuti sunt 23
eum discipuli eius. Et ecce motus magnus fac- 24
tus est in mari, ita ut navicula operiretur flucti-
bus, ipse vero dormiebat. Et accesserunt ad 25
eum discipuli eius et suscitaverunt eum dicen-
tes: Domine, salva nos, perimus. [1]Et dicit eis 26
Iesus: Quid timidi estis, modicae fidei? Tunc
surgens imperavit ventis et mari, et facta est
tranquillitas magna. Porro homines mirati sunt 27
dicentes: Qualis est hic, quia venti et mare
oboediunt ei?

Et cum venisset trans fretum in regionem 28

17 nostras[2] X*EpDR] > *rel.* | **20** et[1] > XZMaKV| nidos] tabernacula OZEpBD°L l z, + ubi requiescant FERT vl pl. | **23** navicula YFHME[r] | **25** ad eum disc. eius Ep[m]DER] > *rel.* | **26** Iesus HERThTW b c ff h] > *rel.* | imperav.] increpavit AsH*XB* | **27** quia + et AsHssZ*JTh

18 Mc 4,35; L 8,22 | **21** 3 Rg 19,20 | **26** Mt 14,31

Gerasenorum, occurrerunt ei duo habentes dae-
monia, de monumentis exeuntes, saevi nimis, ita
29 ut nemo posset transire per viam illam. Et ecce
clamaverunt dicentes: Quid nobis et tibi, Iesu
fili Dei? Venisti huc ante tempus torquere nos?
30 Erat autem non longe ab illis grex multorum
31 porcorum pascens. Daemones autem rogabant
eum dicentes: Si eicis nos hinc, mitte nos in
32 gregem porcorum. ' Et ait illis: Ite. At illi
exeuntes abierunt in porcos, et ecce impetu abiit
totus grex per praeceps in mare, et mortui sunt
33 in aquis. Pastores autem fugerunt; et venientes
in civitatem nuntiaverunt omnia et de eis qui
34 daemonia habuerant. Et ecce tota civitas exiit
obviam Iesu, et viso eo rogabant, ut transiret
a finibus eorum.

9,1-8 ***Paralyticus sanatus*** (Mc 2,1-12; L 5, 17-26)

9 Et ascendens in naviculam transfretavit et
2 venit in civitatem suam. Et ecce offerebant ei
paralyticum iacentem in lecto. Et videns Iesus
fidem illorum dixit paralytico: Confide fili, re-
3 mittuntur tibi peccata tua. Et ecce quidam de
4 scribis dixerunt intra se: Hic blasphemat. ' Et

---

28 duo + homines EpD[r] bcffglqz
29 Iesu BMaDLssKV] > *rel.* kffl
30 pascentium DEL[e] gat kabcdfghq
31 hinc B] > *rel.* vl
33 habuerunt YMZs*JEL, habebant QRabcfghqz
34 rogabant + eum ERC bgh
9,2 videns autem X[r]BMaV a

---

29 Mc 1,24; L 4,41; 2 P 2,4
9,4 Mt 12,25

τῶν Γαδαρηνῶν ὑπήντησαν αὐτῷ δύο δαιμονιζό-
μενοι ἐκ τῶν μνημείων ἐξερχόμενοι, χαλεποὶ λίαν,
ὥστε μὴ ἰσχύειν τινὰ παρελθεῖν διὰ τῆς ὁδοῦ
ἐκείνης. καὶ ἰδοὺ ἔκραξαν λέγοντες· τί ἡμῖν 29 L 4,41 2 P 2,4
καὶ σοί, υἱὲ τοῦ Θεοῦ; ἦλθες ὧδε πρὸ καιροῦ
βασανίσαι ἡμᾶς; ἦν δὲ μακρὰν ἀπ᾽ αὐτῶν ἀγέλη 30
χοίρων πολλῶν βοσκομένη. οἱ δὲ δαίμονες παρ- 31
εκάλουν αὐτὸν λέγοντες· εἰ ἐκβάλλεις ἡμᾶς, ἀπό-
στειλον ἡμᾶς εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων. καὶ 32
εἶπεν αὐτοῖς· ὑπάγετε. οἱ δὲ ἐξελθόντες ἀπῆλ-
θον εἰς τοὺς χοίρους· καὶ ἰδοὺ ὥρμησεν πᾶσα
ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν θάλασσαν,
καὶ ἀπέθανον ἐν τοῖς ὕδασιν. οἱ δὲ βόσκοντες 33
ἔφυγον, καὶ ἀπελθόντες εἰς τὴν πόλιν ἀπήγγει-
λαν πάντα καὶ τὰ τῶν δαιμονιζομένων. καὶ 34
ἰδοὺ πᾶσα ἡ πόλις ἐξῆλθεν εἰς ὑπάντησιν τῷ
Ἰησοῦ, καὶ ἰδόντες αὐτὸν παρεκάλεσαν ὅπως
μεταβῇ ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν.

Καὶ ἐμβὰς εἰς πλοῖον διεπέρασεν καὶ ἦλθεν εἰς **9** 1–8:
τὴν ἰδίαν πόλιν. Καὶ ἰδοὺ προσέφερον αὐτῷ παρα- 2 Mc 2,1-12 L 5,17-26
λυτικὸν ἐπὶ κλίνης βεβλημένον. καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς
τὴν πίστιν αὐτῶν εἶπεν τῷ παραλυτικῷ· θάρσει, τέκ-
νον, ἀφέωνταί σου αἱ ἁμαρτίαι. καὶ ἰδού τινες τῶν 3
γραμματέων εἶπαν ἐν ἑαυτοῖς· οὗτος βλασφημεῖ.

Γαδαρ. BS*C* 33 Δs Θ 399s 174 1010[r] ΜΣ 713s 4s 489 Λs Ωϱ[c] sysp] Γερασ. lat syh[m] sa, Γεργεσ. Ta[e] rel. ar gg | **29** ιδου > Ta[ae] 1424 vl syspi gg | σοι + Ιυ ΔW Θ[r] 22 13s 983 826[s] 1424 pl. M[r] rel. pl. lat sypih ar gg | **30** μακραν] ου μακρ. lat(-k d q), εκει Ta[3] syi(s) | πολλων > Ta[n] Θ 565 1093 ar gg | **31** αποστ. ημ.] επιτρεψον ημιν απελθειν Ta[n] CLΔW 565[r] 13 rel. pl. f h q syph ar gg | **32** τ. χοιρ.] τ. αγελην των χ. LΔW Θs 565s 13[r] rel. pl. lat syih ar gg | αγελη + τ. χοιρων L 700-28 954 pl. rel. pl. gg | **34** υπαντησ. BS 33 Θ 399 1[r]] συναντησ. rel. | τω] του S*ss 892 118s 1606 157 gg[1] | **9, 2** ιδου > a q syspi | **2.5** αφιενται (Mc 2,5) BS 372 (D 13 1689s) k ff l z vg | σοι αι αμαρτ. σου (L 5,21) L Θ-28 1424 rel. pl. | **3** βλασφημ. + τις δυναται αμαρτιας αφιεναι ει μη μονος ο θς (L 5,21) Ta[3] a h l |

4 καὶ εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν εἶπεν·
ἵνα τί ἐνθυμεῖσθε πονηρὰ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν;
5 τί γάρ ἐστιν εὐκοπώτερον, εἰπεῖν· ἀφέωνταί σου
6 αἱ ἁμαρτίαι, ἢ εἰπεῖν· ἔγειρε καὶ περιπάτει; ἵνα
δὲ εἰδῆτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας, τότε λέγει τῷ παρα-
λυτικῷ· ἐγερθεὶς ἆρόν σου τὴν κλίνην καὶ ὕπαγε
7 εἰς τὸν οἶκόν σου. καὶ ἐγερθεὶς ἀπῆλθεν εἰς τὸν
8 οἶκον αὐτοῦ. ἰδόντες δὲ οἱ ὄχλοι ἐφοβήθησαν καὶ
ἐδόξασαν τὸν Θεὸν τὸν δόντα ἐξουσίαν τοιαύτην
τοῖς ἀνθρώποις.

9-13: Mc 2,13-17 L 5,27-32 9 Καὶ παράγων ὁ Ἰησοῦς ἐκεῖθεν εἶδεν ἄνθρω-
πον καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, Ματθαῖον λεγό-
μενον, καὶ λέγει αὐτῷ· ἀκολούθει μοι. καὶ ἀναστὰς
10 ἠκολούθησεν αὐτῷ. Καὶ ἐγένετο αὐτοῦ ἀνακειμέ-
νου ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ ἰδοὺ πολλοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρ-
τωλοὶ ἐλθόντες συνανέκειντο τῷ Ἰησοῦ καὶ τοῖς
L 15,2 11 μαθηταῖς αὐτοῦ. καὶ ἰδόντες οἱ φαρισαῖοι ἔλεγον
τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· διὰ τί μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ
12 ἁμαρτωλῶν ἐσθίει ὁ διδάσκαλος ὑμῶν; ὁ δὲ ἀκού-
σας εἶπεν· οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ
Os 6,6 13 ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες. πορευθέντες δὲ μάθετε τί
1 Sm 15,22 Sir 35,4 ἐστιν· *ἔλεος θέλω καὶ οὐ θυσίαν*· οὐ γὰρ ἦλθον
L 19,10 Mt 18,11 καλέσαι δικαίους ἀλλὰ ἁμαρτωλούς.

---

4 ειδως B Θ 565 1[r] 1424 al. Ms 71 1216 2145s Σ 4 1093s al. Π[a] 280 al. Λs syph ar gg sa] ιδων rel. | τι B-33 892 D 1[r] 1604 660 lat bo] + υμεις rel. | **5** γαρ > 565 118s 1606 1010 945 M U Kss al. lat pl. sys ar gg | **6** εγειρε (κ.) B 372 D vl pl. Tert | **8** εφοβηθ. Bs 33 892 W D 372 1[r] 1424[a] syspi lat co] εθαυμασ. rel. | **9** εκειθεν > S* L 71 1574 472 | ηκολουθει S 892 D 21 1[r] 1010 1093s gg | **10** *inc.* κ. ανακειμενων εν S* 892 syspi | και[2] > S 892 D 700 544 230 1579 lat pl. syp co | ιδου > 700 sysp gg | ελθοντες > S* a sys gg[1] sa Eus | **11** εσθιει + κ. πινει (Mc 2,19) Ta[in] 565 544 1689 346 M 1346s al. 273 al. gg[1] | εσθιετε κ. πινετε sys (k) | **12** ειπεν + αυτοις 33s Δ Θs 565[r] 517 rel. gg | **13** αμαρτ. BS 33 Δ W D 372s 1[r] 174 990 Σ Γ 1604 V pl. lat pl. syph* ar gg] + εις μετανοιαν (L 5,22) rel. Eus |

cum vidisset Iesus cogitationes eorum, dixit:
Ut quid cogitatis mala in cordibus vestris? ¹Quid 5
est facilius dicere: Dimittuntur tibi peccata tua,
an dicere: Surge et ambula? Ut autem sciatis, 6
quia Filius *hominis* habet potestatem in terra
dimittendi peccata, tunc ait paralytico: Surge,
tolle lectum tuum et vade in domum tuam. Et 7
surrexit et abiit in domum suam. Videntes au- 8
tem turbae timuerunt et glorificaverunt Deum,
qui dedit potestatem talem hominibus.

9,9-17 ***Matthaei vocatio*** (Mc 2,13-22; L 5, 27-38)

Et cum transiret inde Iesus, vidit hominem 9
sedentem in telonio, Matthaeum nomine. Et ait
illi: Sequere me. Et surgens secutus est eum.
Et factum est, discumbente eo in domo, ecce 10
multi publicani et peccatores venientes discum-
bebant cum Iesu et discipulis eius. Et videntes 11
pharisaei dicebant discipulis eius: Quare cum
publicanis et peccatoribus manducat magister
vester? ¹At Iesus audiens ait: Non est opus 12
valentibus medicus, sed male habentibus. Eun- 13
tes autem discite quid est: *Misericordiam volo
et non sacrificium.* Non enim veni vocare iustos,
sed peccatores.

---

5 quid + *enim DL d, k f g h | tua HMaDEQKV ThT] > *rel.* b d z
an FBL] aut *rel.* vl
6 ~ sciatis autem *codd.* vl(-d)
12 valentib.] sanis HB vl pl.
medico AsM[r]JQR d
13 peccator. + ad paenitentiam HQTh c g

---

6 J 5,8 | **11** L 15,2
13 Os 6,6; 1 Sm 15,22; Sir 35,4; Mt 12,7; 18,11; L 15,4; 19,10

14 Tunc accesserunt ad eum discipuli Iohannis
dicentes: Quare nos et pharisaei ieiunamus fre-
15 quenter, discipuli autem tui non ieiunant? Et
ait illis Iesus: Numquid possunt filii sponsi lu-
gere, quamdiu cum illis est sponsus? Venient au-
tem dies, cum auferetur ab eis sponsus, et tunc
16 ieiunabunt. Nemo autem immittit commissuram
panni rudis in vestimentum vetus; tollit enim
plenitudinem eius a vestimento, et peior scis-
17 sura fit. Neque mittunt vinum novum in utres
veteres, alioquin rumpuntur utres, et vinum ef-
funditur, et utres pereunt. Sed vinum novum in
utres novos mittunt, et ambo conservantur.

9,18-26 ***Filia Iairi, mulier curata*** (Mc 5,22-43; L 8,14-56)

18 Haec illo loquente ad eos, ecce princeps
unus accessit et adorabat eum dicens: Domine,
filia mea modo defuncta est; sed veni, impone
19 manum tuam super eam, et vivet. Et surgens
Iesus sequebatur eum et discipuli eius.
20 Et ecce mulier, quae sanguinis fluxum pa-
tiebatur duodecim annis, accessit retro et te-
21 tigit fimbriam vestimenti eius. Dicebat enim
intra se: Si tetigero tantum vestimentum eius,
22 salva ero. At Iesus conversus et videns eam

---

15 sponsi]thalami | **16** plenitudinem]-tudo

---

15 ieiunabunt + in illis diebus D-Q
16 committit EpDLQ
17 effundetur HD-QTh
18 adoravit X*Z*BW
Domine HZsBMaERKVThW] > *rel.*
tuam EpBDr] > *rel.*

---

15 J 3,29; Mt 22,2
21 Mt 14,36

Τότε προσέρχονται αὐτῷ οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου 14 14–17: Mc 2,18-22
λέγοντες· διὰ τί ἡμεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι νηστεύομεν L 5,33-38 L 18,12
[πολλά], οἱ δὲ μαθηταί σου οὐ νηστεύουσιν; καὶ 15
εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· μὴ δύνανται οἱ υἱοὶ τοῦ J 3,29
νυμφῶνος πενθεῖν ἐφ᾽ ὅσον μετ᾽ αὐτῶν ἐστιν ὁ
νυμφίος; ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ᾽
αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ τότε νηστεύσουσιν. Οὐδεὶς 16
δὲ ἐπιβάλλει ἐπίβλημα ῥάκους ἀγνάφου ἐπὶ ἱμα-
τίῳ παλαιῷ· αἴρει γὰρ τὸ πλήρωμα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ
ἱματίου, καὶ χεῖρον σχίσμα γίνεται. οὐδὲ βάλλου- 17
σιν οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς· εἰ δὲ μήγε,
ῥήγνυνται οἱ ἀσκοί, καὶ ὁ οἶνος ἐκχεῖται καὶ οἱ
ἀσκοὶ ἀπόλλυνται· ἀλλὰ βάλλουσιν οἶνον νέον
εἰς ἀσκοὺς καινούς, καὶ ἀμφότεροι συντηροῦνται.

Ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος αὐτοῖς, ἰδοὺ ἄρχων εἷς 18 18–26: Mc 5,22-43 L 8,41-56
προσελθὼν προσεκύνει αὐτῷ λέγων ὅτι ἡ θυγάτηρ
μου ἄρτι ἐτελεύτησεν· ἀλλὰ ἐλθὼν ἐπίθες τὴν χεῖ-
ρά σου ἐπ᾽ αὐτήν, καὶ ζήσεται. καὶ ἐγερθεὶς ὁ Ἰη- 19
σοῦς ἠκολούθησεν αὐτῷ καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

Καὶ ἰδοὺ γυνὴ αἱμορροοῦσα δώδεκα ἔτη 20
προσελθοῦσα ὄπισθεν ἥψατο τοῦ κρασπέδου τοῦ
ἱματίου αὐτοῦ. ἔλεγεν γὰρ ἐν ἑαυτῇ· ἐὰν μό- 21
νον ἅψωμαι τοῦ ἱματίου αὐτοῦ, σωθήσομαι. 14,36
ὁ δὲ Ἰησοῦς στραφεὶς καὶ ἰδὼν αὐτὴν εἶπεν· 22

---

14 πολλα] πυκνα S^c lat(-k d) sys, > BS* 1194 71 | **15** νυμφιου D lat gg bo | πενθειν] νηστευειν (Mc 2,19) W D 1279 16 vl(-k) syph^m sa | νηστευσ. + εν εκειναις τ. ημεραις (L 5,35) D vl pl. syh^m | **17** ρησσει ο οινος ο νεος τ. ασκους κ. ο οινος απολλυται κ. οι ασκοι (Mc 2,22) D (k, T a g sys) | απολουντ. C^r 1424 rel. pl. gg | **18** εις] τις C^c L 544 13 1689^r 7^s U 713 245 Γ 1604 al. $Λ^r$ GH k g h, > S* 788 348s 273 al. q | ελθων C*s 892^r W D Θs 788 rel. pl., εισελθ. 700 544 713 4 $Λ^r$ | προσελθων + τω Ιυ C^cL $Θ^c$ 13 1689^r U 440 FG | **19** ηκολουθει Ss 33 D 399s 1604 lat pl | **20** ετη + εχουσα εν τη ασθενεια L | **21** μονον > S* 1574 a h | αψωμαι + του κρασπεδου 1689s 1391 157 4s Λ 262 sa | **22** Ις > S* D 1555 k a b c q sys | επιστραφεις CLΔW Θ-28 1^r 1424 pl. Φ rel. pl. |

θάρσει, θύγατερ· ἡ πίστις σου σέσωκέν σε. καὶ
ἐσώθη ἡ γυνὴ ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.
23 Καὶ ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἄρχον-
τος καὶ ἰδὼν τοὺς αὐλητὰς καὶ τὸν ὄχλον θορυβού-
J 11,11ss 24 μενον ˈἔλεγεν· ἀναχωρεῖτε· οὐ γὰρ ἀπέθανεν τὸ
κοράσιον ἀλλὰ καθεύδει. καὶ κατεγέλων αὐτοῦ.
25 ὅτε δὲ ἐξεβλήθη ὁ ὄχλος, εἰσελθὼν ἐκράτησεν τῆς
26 χειρὸς αὐτῆς, καὶ ἠγέρθη τὸ κοράσιον. καὶ ἐξῆλ-
θεν ἡ φήμη αὕτη εἰς ὅλην τὴν γῆν ἐκείνην.
20,29-34 27 Καὶ παράγοντι ἐκεῖθεν τῷ Ἰησοῦ ἠκολούθη-
σαν [αὐτῷ] δύο τυφλοὶ κράζοντες καὶ λέγοντες·
28 ἐλέησον ἡμᾶς, υἱὸς Δαυίδ. ἐλθόντι δὲ εἰς τὴν οἰ-
κίαν προσῆλθον αὐτῷ οἱ τυφλοί, καὶ λέγει αὐτοῖς
ὁ Ἰησοῦς· πιστεύετε ὅτι δύναμαι τοῦτο ποιῆσαι;
8,13 29 λέγουσιν αὐτῷ· ναί, Κύριε. ˈτότε ἥψατο τῶν
ὀφθαλμῶν αὐτῶν λέγων· κατὰ τὴν πίστιν ὑμῶν
8,4 30 γενηθήτω ὑμῖν. καὶ ἠνεῴχθησαν αὐτῶν οἱ
ὀφθαλμοί. καὶ ἐνεβριμήθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς
31 λέγων· ὁρᾶτε, μηδεὶς γινωσκέτω. οἱ δὲ ἐξελθόντες
διεφήμισαν αὐτὸν ἐν ὅλῃ τῇ γῇ ἐκείνῃ.
32 Αὐτῶν δὲ ἐξερχομένων, ἰδοὺ προσήνεγκαν αὐ-
33 τῷ κωφὸν δαιμονιζόμενον. καὶ ἐκβληθέντος τοῦ
δαιμονίου ἐλάλησεν ὁ κωφός, καὶ ἐθαύμασαν οἱ
ὄχλοι λέγοντες· οὐδέποτε ἐφάνη οὕτως ἐν τῷ Ἰσ-
12,24 34 ραήλ. οἱ δὲ φαρισαῖοι ἔλεγον· ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν
δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια.

εσωθη] ιαθη (L 8 47) 892 1424 713 k gg[l] | **24** ελεγ.] λεγει αυτοις CLΔW Θ[r] 1424 rel. pl. sysph ar gg | **25** ελθων D 1424 1675 k a b q | ηγερθη] ηγειρεν 13-954 syi | **26** φημη αυτης Ss 33 Θ 1 118s 124 Σ 157 syi bo, φ. αυτου D 1424 71 348 655 sa | **27** αυτω > B D k | κ. λεγοντες > C*L 13s 983[r] k a sys | ημας + Κε 13 1689-543 1010 1579s N 713 472 al. gg[l] | **28** εισελθ. S*ΣN gg | οι + δυο Ta S*D 1579 a b h syi | **29** υμων, υμιν] σου, σοι Iρ Cl Ωρ | **30** και[1] + παραχρημα Ta[av] 124 Φ 1093 a g h syspi gg[l] | ενεβριμησατο B[c] 33s ΔsW D Θ[r] 13 rel. | **32** ιδου > Ta[al] 700 440 sys gg[l] | αυτω Ta[al] BS 892s 788 71 sysp co] + ανθρωπον rel. | κωφ. + κ. μογιλαλον a b f g h q | **34** > D k a sys Hil |

dixit: Confide, filia, fides tua te salvam fecit.
Et salva facta est mulier ex illa hora.
Et cum venisset Iesus in domum principis 23
et vidisset tibicines et turbam tumultuantem,
dicebat: Recedite; non est enim mortua puella 24
sed dormit. Et deridebant eum. Et cum eiecta 25
esset turba, intravit et tenuit manum eius, et
surrexit puella. Et exiit fama haec in universam 26
terram illam.

9,27-34 ***Caeci, mutus***

Et transeunte inde Iesu, secuti sunt eum 27
duo caeci clamantes et dicentes: Miserere
nostri, fili David. Cum autem venisset domum, 28
accesserunt ad eum caeci. Et dicit eis Iesus:
Creditis quia hoc possum facere vobis? Dicunt
ei: Utique, Domine. Tunc tetigit oculos eorum 29
dicens: Secundum fidem vestram fiat vobis. Et 30
aperti sunt oculi eorum, et comminatus est illis
Iesus dicens: Videte ne quis sciat. Illi autem 31
exeuntes diffamaverunt eum in tota terra illa.
Egressis autem illis, ecce obtulerunt ei ho- 32
minem mutum daemonium habentem. Et eiecto 33
daemonio, locutus est mutus, et miratae sunt tur-
bae dicentes: Numquam apparuit sic in Israhel.
Pharisaei autem dicebant: In principe daemo- 34
niorum eicit daemones.

---

28 vobis > *

---

28 eum + duo DLRTabdh | hoc possum W] ~ poss. hoc *rel.* | **31** totam terr. illam X*BMaL[r]KV acglz | **32** mutum + et surdum Ep[m]D[r]abcf*g[1.2]hq | **33** daemonio EpBDERW] daemone *rel.* fgqz

---

24 J 11,11-14
27 Mt 20,29-34
28 Mc 9,23; A 14,9
29 Mt 8,13ss
30 Mt 8,4 | **34** Mt 12,24

9,35-11,1 ***Apostolorum missio*** (Mc 6,7-13; L 9,1-5)

35 Et circuibat Iesus omnes civitates et ca-
stella, docens in synagogis eorum et praedi-
cans evangelium regni, et curans omnem lan-
36 guorem et omnem infirmitatem. Videns autem
turbas, misertus est eis, quia erant vexati et
37 iacentes *sicut oves non habentes pastorem*. Tunc
dicit discipulis suis: Messis quidem multa, ope-
38 rarii autem pauci. Rogate ergo Dominum
messis, ut mittat operarios in messem suam.
10 Et convocatis duodecim discipulis suis, dedit
illis potestatem spirituum immundorum, ut eice-
rent eos et curarent omnem languorem et omnem
infirmitatem.
2 Duodecim autem apostolorum nomina sunt
haec: Primus Simon, qui dicitur Petrus, et An-
dreas frater eius, Iacobus Zebedaei et Iohannes
3 frater eius, Philippus et Bartholomaeus, Tho-
mas et Matthaeus publicanus, Iacobus Alphaei
4 et Thaddaeus, Simon Cananaeus et Iudas Isca-
5 riotes, qui et tradidit eum. Hos duodecim misit
Iesus praecipiens eis dicens:
In viam gentium ne abieritis, et in civita-
6 tes Samaritanorum ne intraveritis; sed potius ite

---

35 omnes civit. B (h) | ~ civ. omnes *rel.*
38 mittat] eiciat AsH*MZsJGsQV d l
10,2 apost.] discipulorum OssBJR*
4 Scariot(h)es *codd.* | et² > DrW
5 eis + et *codd.*

---

35 Mt 4,23
36 Mt 14,14; Mc 6,34; Nu 27,17; Ez 34,5; Jdt 11,15 | **37** L 10,2
10,2ss Mc 3,14-19; L 6,13-16; J 1,40-49; A 1,13
6 Mt 15,24; A 13,46; Jr 50,6

Καὶ περιῆγεν ὁ Ἰησοῦς τὰς πόλεις πάσας καὶ 35 4,23
τὰς κώμας, διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν
καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας καὶ
θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν.
Ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἐσπλαγχνίσθη περὶ αὐτῶν, 36 14,14
ὅτι ἦσαν ἐσκυλμένοι καὶ ἐρριμμένοι *ὡσεὶ πρόβατα* Mc 6,34 Nu 27,17
μὴ ἔχοντα ποιμένα. τότε λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐ- 37 Ez 34,5 L 10,2
τοῦ· ὁ μὲν θερισμὸς πολύς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι. J 4,35
δεήθητε οὖν τοῦ κυρίου τοῦ θερισμοῦ, ὅπως ἐκ- 38
βάλῃ ἐργάτας εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ.

Καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς δώδεκα μαθητὰς 10 1-15: Mc 6,7-13 L 9,1-5
αὐτοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν πνευμάτων ἀκα-
θάρτων ὥστε ἐκβάλλειν αὐτά, καὶ θεραπεύειν
πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν.

Τῶν δὲ δώδεκα ἀποστόλων τὰ ὀνόματά ἐστιν 2 2–4: Mc 3,14-19 L 6,13-16
ταῦτα· πρῶτος Σίμων ὁ λεγόμενος Πέτρος καὶ
Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, καὶ Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ζε- J 1,40-49 A 1,13
βεδαίου καὶ Ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, Φίλιππος 3
καὶ Βαρθολομαῖος, Θωμᾶς καὶ Μαθθαῖος ὁ τελώ-
νης, Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ἀλφαίου καὶ Θαδδαῖος, ˡΣί- 4
μων ὁ Καναναῖος καὶ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης ὁ
καὶ παραδοὺς αὐτόν. Τούτους τοὺς δώδεκα ἀπέ- 5
στειλεν ὁ Ἰησοῦς παραγγείλας αὐτοῖς λέγων·

Εἰς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθητε, καὶ εἰς πόλιν
Σαμαριτῶν μὴ εἰσέλθητε· πορεύεσθε δὲ μᾶλλον 6 15,24 A 13,46

---

35 μαλακ. + εν τω λαω S*L Θss 28^{r} 13-1010 M-U 713^{s} 1093^{s} K-270 280ss Λ^{r} E rel. pl. gg, κ. πολλοι ηκολουθησαν αυτω (S)L 1689^{r} 1424^{s} al. 348 Φ 713 273 Λss a b g h | **36** οχλους + ο Ις C 399s 1689^{r} 1293 ΜΣΝ 157 1012 G g sypih* | εσκυλμ.] εκλελυμεν. L 1424^{s} 7 1194 V | **10,1** προσκαλεσ. + ο Ις C^{e}L Θ^{c} al. h | εξουσ. + κατα L 1689 954 27s 348^{r} 1012s 998s al. 1375^{s} al. Es al. sypih gg bo | **2** αποστολ.] ˈμαθητων sys | **3** Θαδδ. Bss 892 788 c ff^{1} g co] Λεββαιος D k Or, Λεββ. ο επικληθεις Θαδδ. rel. pl. sypih ar gg, ~ Θαδδ. ... Λεβ. 826^{s}, Iudas zelotes a b g h q, Iud. filius Iacobi Ta^{an} sys | **4** Καναvιτης SΔW Θs 565s 13^{r} rel. pl sa | Ισκαριωθ C 1424, Scar. a b c ff g h, Σκαριωτης D k f i vg sysp | **5** Ις + iuxta similitudinem suam Ta^{e} |

πρὸς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ.
4,17 L 10,2-12 7 πορευόμενοι δὲ κηρύσσετε λέγοντες ὅτι ἤγγικεν
8 ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. ἀσθενοῦντας θερα-
πεύετε, νεκροὺς ἐγείρετε, λεπροὺς καθαρίζετε,
δαιμόνια ἐκβάλλετε· δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν
9 δότε. Μὴ κτήσησθε χρυσὸν μηδὲ ἄργυρον μηδὲ
L 10,4 1 T 5,18 10 χαλκὸν εἰς τὰς ζώνας ὑμῶν, μὴ πήραν εἰς ὁδὸν
μηδὲ δύο χιτῶνας μηδὲ ὑποδήματα μηδὲ ῥάβδον·
ἄξιος γὰρ ὁ ἐργάτης τῆς τροφῆς αὐτοῦ.
11 Εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν ἢ κώμην εἰσέλθητε, ἐξετά-
σατε τίς ἐν αὐτῇ ἄξιός ἐστιν· κἀκεῖ μείνατε ἕως ἂν
12 ἐξέλθητε. εἰσερχόμενοι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν ἀσπάσα-
13 σθε αὐτήν. καὶ ἐὰν μὲν ᾖ ἡ οἰκία ἀξία, ἐλθάτω ἡ
εἰρήνη ὑμῶν ἐπ' αὐτήν· ἐὰν δὲ μὴ ᾖ ἀξία, ἡ εἰρήνη
A 13,51; 18,6 14 ὑμῶν πρὸς ὑμᾶς ἐπιστραφήτω. καὶ ὃς ἂν μὴ δέξη-
ται ὑμᾶς μηδὲ ἀκούσῃ τοὺς λόγους ὑμῶν, ἐξερχό-
μενοι ἔξω τῆς οἰκίας ἢ τῆς πόλεως ἐκείνης ἐκτινά-
11,24 15 ξατε τὸν κονιορτὸν ἐκ τῶν ποδῶν ὑμῶν. ἀμὴν
λέγω ὑμῖν, ἀνεκτότερον ἔσται γῇ Σοδόμων καὶ
Γομόρρων ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ.
16 Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν
μέσῳ λύκων· γίνεσθε οὖν φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις
17-22: Mc 13,9-13 17 καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστεραί. Προσέχετε δὲ ἀπὸ

7 οτι + μετανοειτε 1604 251 sa | 8 νεκρ. εγειρετε > Ta[al] L Θss 118s 788 rel. pl. f syp ar gg[1] sa | 9 μητε[bis] L D 13[r] 7 157 (Θs 565 1424 Σ 4s) | 10 ραβδους CLΔ 700 565-21 13[r] M[r]U rel. pl.] + in manibus vestris Ta[l] a h c g h q | τ. τροφ.] τ. μισθου (L 10,7) Ta[rn] 892 565 1675* 1402 M 1012 1093 al. K pl. vl pl. gg[1] | 11 η κωμην > (L 10,8) D 700 1[r] k a b ff h sys | 12 αυτην + λεγοντες ειρηνη τω οικω τουτω S*LW D Θ 1[r] 346 1424-7 1402s al. Φ 713s 4ss al. 265s al. vl(- k) syi ar gg | 13 εισελθετω 28 245 235 998 1375[s] V[r] | εαν-αξια] ει δε μηγε Ta[n] D sys | προς] εφ BS 892 372 174 1293s 1604 | 14 οσοι, δεξονται, ακουσωσιν L Σ k b c g h | εξω > CLΔW 700 565s 21s rel. pl. | πολεως + η κωμης S 892 983 826[s] 348 pl. co | εκ > BLΔW D Θ-28 rel. pl. | 15 και + γη SC 399 1293s 157 | 16 εις μεσον B | ως οι] ωσει L 700 1689 1207 213ss 245 998 1093 |

ad oves, quae perierunt domus Israhel. Euntes 7
autem praedicate dicentes: Quia appropinqua-
vit regnum caelorum. Infirmos curate, mortuos 8
suscitate, leprosos mundate, daemones eicite;
gratis accepistis, gratis date. Nolite possidere 9
aurum neque argentum neque pecuniam in
zonis vestris, non peram in via neque duas 10
tunicas neque calceamenta neque virgam; di-
gnus enim est operarius cibo suo.

In quamcumque autem civitatem aut castel- 11
lum intraveritis, interrogate, quis in ea dignus
sit, et ibi manete donec exeatis. Intrantes au- 12
tem in domum salutate eam dicentes: Pax huic
domui. Et si quidem fuerit domus illa digna, 13
veniet pax vestra super eam; si autem non
fuerit digna, pax vestra revertetur ad vos. Et 14
quicumque non receperit vos neque audierit
sermones vestros, exeuntes foras de domo vel
civitate excutite pulverem de pedibus vestris.
Amen dico vobis: Tolerabilius erit terrae So- 15
domorum et Gomorrhaeorum in die iudicii,
quam illi civitati.

Ecce ego mitto vos sicut oves in medio 16
luporum. Estote ergo prudentes sicut serpen-
tes et simplices sicut columbae. Cavete autem 17

---

7 adpropinquabit HThT, KV | **10** virgam + in manibus vestris QR a *al.* Hil | ~ est enim YHEpEJKCT | **11** autem HThW kcfffh] > *rel. pl.* | **12** dicentes - domui > AMO*Ep* k | **13** illa OssBMaEQKVW] > *rel.* kff | *veniat, revertatur AssMOEp*JCT k | **14** vestris + in testimonium eorum A-MXBQ

---

7 Mt 4,17 | **8** L 10,2-12
10 1 T 5,18 | **14** A 13,51 ; 18,6
15 Mt 11,24
17-22 Mc 13,9-13; L 21,12-17; Mt 24,9-14; A 25, 23; 27,24

ab hominibus. Tradent enim vos in conciliis,
18 et in synagogis suis flagellabunt vos; et ad
praesides et ad reges ducemini propter me in
19 testimonium illis et gentibus. Cum autem tra-
dent vos, nolite cogitare quomodo aut quid lo-
quamini; dabitur enim vobis in illa hora quid
20 loquamini. Non enim vos estis qui loquimini,
sed Spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis.
21 Tradet autem frater fratrem in mortem, et pa-
ter filium, et *insurgent filii in parentes* et morte
22 eos afficient; et eritis odio omnibus propter
nomen meum; qui autem perseveraverit usque
23 in finem, hic salvus erit. Cum autem perse-
quentur vos in civitate ista, fugite in aliam.
Amen dico vobis, non consummabitis civitates
Israhel, donec veniat Filius hominis.
24 Non est discipulus super magistrum nec ser-
25 vus super dominum suum. Sufficit discipulo, ut
sit sicut magister eius; et servo sicut dominus
eius. Si patremfamilias Beelzebub vocaverunt,
26 quanto magis domesticos eius? Ne ergo timue-
ritis eos. Nihil enim est opertum, quod non
27 revelabitur, et occultum, quod non scietur. Quod
dico vobis in tenebris dicite in lumine, et quod
28 in aure auditis praedicate super tecta. Et no-

---

18 ad[2] > OX*ZsBJMaDKVTW Hier | **22** omnibus + hominibus ZMaDERKVTh | usque > A-FMsZ*J | **23** amen + *enim AssOMaE | **25** servo JDCT] servus *rel.* | **26** ne] nec OEpDL, non RCT | est H X* BE[r]Th, JT] > *rel.* | **27** audistis EpMaEL |

---

20 J 14,26 | **21** Mi 7,6
22 Mt 24,9.13; J 15,18.21; 16,1s
24 L 6,40; J 13,16; 15,20
25 Mt 12,24
26-33 L 12,2-9; Mc 4,22
27 L 8,17

τῶν ἀνθρώπων· παραδώσουσιν γὰρ ὑμᾶς εἰς συν- L 21,12-17 24,9
έδρια, καὶ ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν μαστιγώ-
σουσιν ὑμᾶς, καὶ ἐπὶ ἡγεμόνας δὲ καὶ βασιλεῖς 18 24,14 A 25,23:
ἀχθήσεσθε ἕνεκεν ἐμοῦ εἰς μαρτύριον αὐτοῖς καὶ 27,24
τοῖς ἔθνεσιν. ὅταν δὲ παραδῶσιν ὑμᾶς, μὴ μεριμ- 19
νήσητε πῶς ἢ τί λαλήσητε· δοθήσεται γὰρ ὑμῖν
ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τί λαλήσητε· οὐ γὰρ ὑμεῖς ἐστε 20 J 14,26
οἱ λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τοῦ πατρὸς ὑμῶν
τὸ λαλοῦν ἐν ὑμῖν. παραδώσει δὲ ἀδελφὸς ἀδελ- 21 Mi 7,6
φὸν εἰς θάνατον καὶ πατὴρ τέκνον, καὶ ***ἐπαναστή-
σονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς*** καὶ θανατώσουσιν αὐτούς.
καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά 22 24,9.13 J 15,21; 16,
μου· ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται.
ὅταν δὲ διώκωσιν ὑμᾶς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, φεύ- 23
γετε εἰς τὴν ἑτέραν· ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, οὐ
μὴ τελέσητε τὰς πόλεις τοῦ Ἰσραήλ, ἕως ἂν ἔλθῃ
ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.

Οὐκ ἔστιν μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον 24 L 6,40 J 13,16; 15,
οὐδὲ δοῦλος ὑπὲρ τὸν κύριον αὐτοῦ. ἀρκετὸν 25
τῷ μαθητῇ ἵνα γένηται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐ-
τοῦ, καὶ ὁ δοῦλος ὡς ὁ κύριος αὐτοῦ. εἰ τὸν
οἰκοδεσπότην Βεελζεβοὺλ ἐπεκάλεσαν, πόσῳ μᾶλ- 12,24
λον τοὺς οἰκιακοὺς αὐτοῦ. μὴ οὖν φοβηθῆτε αὐ- 26 26–33: L 12,2-9
τούς· οὐδὲν γάρ ἐστιν κεκαλυμμένον ὃ οὐκ ἀπο- Mc 4,22
καλυφθήσεται, καὶ κρυπτὸν ὃ οὐ γνωσθήσεται. L 8,17
ὃ λέγω ὑμῖν ἐν τῇ σκοτίᾳ, εἴπατε ἐν τῷ φωτί· 27
καὶ ὃ εἰς τὸ οὖς ἀκούετε, κηρύξατε ἐπὶ τῶν δωμά-

18 αχθησ.] σταθησεσθε (Mc 13,3) D 485 vl sys Ir Nov Ol, αξουσιν υμας ar gg | **19** παραδωσουσιν 33s W D 788 230 1424 al. Xs Φss 157 251ss al. G lat pl. | πως η > Ta k a b sysi[1] | λαλησητε 1⌒2 L D 954 k | **21** επαναστησεται BΔ 70J 1093 | **23** εκ τ. πολεως ταυτης Ta[aers] 544 157 1012 660 gg | ετεραν + καν εκ ταυτης διωκ. υμας φευγ. εις τ. αλλην Ta[et] D Θ 565 I-124 vl sys ar gg | γαρ > Ta[aei] D 700 565s 659 al. M 157 vg[1] vl ar gg co | τελεσητε] δυνησεσθε τελεσαι Ef I.az | αν > BS* X | **25** βελζεβ. L D 16 XΛ* k b g h z gg bo, βεεζ. BS 349, βεελζεβουβ c vg sysp | απεκαλεσ. 267 U 713s 291 998 270 473 | **27** ηκουσατε I[r] 1424 954s 157 d g gg[1] Xρ |

28 των. καὶ μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτεννόντων
τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτεῖναι·
φοβεῖσθε δὲ μᾶλλον τὸν δυνάμενον καὶ ψυχὴν καὶ
29 σῶμα ἀπολέσαι ἐν γεέννῃ. οὐχὶ δύο στρουθία ἀσ-
σαρίου πωλεῖται; καὶ ἓν ἐξ αὐτῶν οὐ πεσεῖται
30 ἐπὶ τὴν γῆν ἄνευ τοῦ πατρὸς ὑμῶν. ὑμῶν δὲ καὶ αἱ
31 τρίχες τῆς κεφαλῆς πᾶσαι ἠριθμημέναι εἰσίν. μὴ
οὖν φοβεῖσθε· πολλῶν στρουθίων διαφέρετε ὑμεῖς.
32 Πᾶς οὖν ὅστις ὁμολογήσει ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν
τῶν ἀνθρώπων, ὁμολογήσω κἀγὼ ἐν αυτῷ ἔμπρο-
L 9,26 33 σθεν τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ὅστις
δ᾽ ἂν ἀρνήσηταί με ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων,
ἀρνήσομαι κἀγὼ αὐτὸν ἔμπροσθεν τοῦ πατρός
μου τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.
34–36: L 12,51ss 34 Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ἐπὶ τὴν
γῆν· οὐκ ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ἀλλὰ μάχαιραν.
Mi 7,6 35 ἦλθον γὰρ διχάσαι ἄνθρωπον *κατὰ τοῦ πατρὸς αὐ-*
τοῦ καὶ θυγατέρα κατὰ τῆς μητρὸς αὐτῆς καὶ νύμ-
36 *φην κατὰ τῆς πενθερᾶς αὐτῆς*, καὶ *ἐχθροὶ τοῦ ἀν-*
L 14,26s 37 *θρώπου οἱ οἰκιακοὶ αὐτοῦ*. Ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μη-
τέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστιν μου ἄξιος, καὶ ὁ φιλῶν
16,24s 38 υἱὸν ἢ θυγατέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστιν μου ἄξιος· καὶ
ὃς οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ
L 17,33 J 12,25 39 ὀπίσω μου, οὐκ ἔστιν μου ἄξιος. ὁ εὑρὼν τὴν
ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολέσει αὐτήν, καὶ ὁ ἀπολέσας τὴν
ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ εὑρήσει αὐτήν.

28 φοβηθητε B 892 W D Θ 372 28 1^{r} 124 1424 al. Σs 245 1093 al. 1375*] -βεισθε rel. | φοβεισθε Bss 892 W 21 349 348 713 Cl Eus] -βηθητε rel. | βαλειν εις γεεν. (L 12,5) Ta^{vin} sys Ir Hil | **29** ανευ + τ. βουλης Ta^{va} vl(-k l) sa Ir Ωϱ^{l} Tert Cyp | υμων + του εν τ. ουρανοις Ta^{avn} 892 544 16 998 251 b ff g h z Iϱ Ωϱ^{l} | **31** φοβηθητε CΔ Θ^{r} 13^{r} rel. pl | πολλω 83 vl Bas | **32** ουν > Ta^{s} 399^{c} 788 Xs 713 sys ar gg bo | τοις BC 565 399s 788s XΣ 1604 K al. Vs 655] > rel. | **33** δ᾽αν] δε BCL 1424s | τοις B 788 828s 1424* 1579s X Vs] > rel. | ουραν. + et coram angelis eius Ta^{tn} syc Nov | **35** ανθρωπ.] υιον Ta^{vl} D vl(-k f) syv | **37** αξιος 1⌒2 B* D 544 983 16 K-726 655 | **38** αξιος^{2} **37**⌒**38** M 1574 |

lite timere eos qui occidunt corpus, animam
autem non possunt occidere; sed potius timete
eum qui potest et animam et corpus perdere
in gehennam. Nonne duo passeres asse veneunt, 29
et unus ex illis non cadet super terram sine
Patre vestro? Vestri autem capilli capitis omnes 30
numerati sunt. Nolite ergo timere; multis pas- 31
seribus meliores estis vos.

Omnis ergo qui confitebitur me coram homi- 32
nibus, confitebor et ego eum coram Patre meo
qui in caelis est. Qui autem negaverit me co- 33
ram hominibus, negabo et ego eum coram
Patre meo qui in caelis est.

Nolite arbitrari quia pacem venerim mittere 34
in terram; non veni pacem mittere, sed gla-
dium. Veni enim separare hominem *adversus* 35
patrem suum, et filiam adversus matrem suam,
et nurum adversus socrum suam; et *inimici* 36
hominis, domestici eius. Qui amat patrem aut 37
matrem plus quam me, non est me dignus,
et qui amat filium aut filiam super me, non
est me dignus. Et qui non accipit crucem suam 38
et sequitur me, non est me dignus. Qui invenit 39
animam suam perdet illam, et qui perdiderit
animam suam propter me inveniet eam.

---

28 et[1] >BETK abcghmqz
29 cadit SEpDEQR | **30** autem + *et *codd. pl.*
31 timere + eos D-Q
32s in caelis est EpD[r]W] ~ est in cael. *rel.*
34 ~ venerim mittere pacem (~ pac. mitt.) *codd.*
37 aut[1]] et AssMEp*RC

---

33 L 9.26; 2 T 2,12
34ss L 12.51ss; Mi 7,6
37 L 14,26s
38 Mt 16,24s | **39** L 17,33; J 12,25

40 Qui recipit vos me recipit, et qui me re-
41 cipit recipit eum qui me misit. Qui recipit pro-
phetam in nomine prophetae, mercedem pro-
phetae accipiet, et qui recipit iustum in nomine
42 iusti, mercedem iusti accipiet. Et quicumque po-
tum dederit uni ex minimis istis calicem aquae
frigidae tantum in nomine discipuli, amen dico
vobis, non perdet mercedem suam.
11 Et factum est, cum consummasset Iesus
praecipiens duodecim discipulis suis, transiit
inde, ut doceret et praedicaret in civitatibus
eorum.

11,2-30 ***Iohannis Baptistae legatio*** (L 7, 18-35)

2 Iohannes autem cum audisset in vinculis
3 opera Christi, mittens duos de discipulis suis | ait
illi: Tu es, qui venturus es, an alium exspecta-
4 mus? | Et respondens Iesus ait illis: Euntes re-
5 nuntiate Iohanni quae audistis et vidistis. *Caeci
vident*, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi
audiunt, mortui resurgunt, *pauperes evangeli-
6 zantur*: et beatus est qui non fuerit scandali-
7 zatus in me. Illis autem abeuntibus, coepit Iesus
dicere ad turbas de Iohanne: Quid existis in de-
8 sertum videre? harundinem vento agitatam? | Sed
quid existis videre? hominem mollibus vestitum?

11,1 Iesus + verba haec Ep^m LQR(EW) b
7 deserto FZ*EL a g l z

---

40 Mt 18,5; L 10,16; J 12,44; 13,20
42 Mt 25,40; Mc 9,41
11,2 Mt 14,3
3 Ma 3,1; *Da 9,26*; J 11,57
5 Is 35,5s; 61,1; L 4,18
6 Mt 13,57; 26,31
7 Sap 4,4

Ὁ δεχόμενος ὑμᾶς ἐμὲ δέχεται, καὶ ὁ ἐμὲ δε- 40 18,5; L 10,
χόμενος δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με. ὁ δεχόμενος 41 J 12,44; 13,
προφήτην εἰς ὄνομα προφήτου μισθὸν προφήτου
λήμψεται, καὶ ὁ δεχόμενος δίκαιον εἰς ὄνομα
δικαίου μισθὸν δικαίου λήμψεται. καὶ ὃς ἐὰν 42 25,40 Mc 9,41
ποτίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων ποτήριον ψυχροῦ
μόνον εἰς ὄνομα μαθητοῦ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ
ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ.

Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς διατάσ- 11
σων τοῖς δώδεκα μαθηταῖς αὐτοῦ, μετέβη ἐκεῖθεν
τοῦ διδάσκειν καὶ κηρύσσειν ἐν ταῖς πόλεσιν
αὐτῶν.

Ὁ δὲ Ἰωάννης ἀκούσας ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ 2 2–19: L 7,18-35
τὰ ἔργα τοῦ Χριστοῦ πέμψας διὰ τῶν μαθητῶν 14,3
αὐτοῦ ˡεἶπεν αὐτῷ· σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἕτερον 3 Ma 3,1 Dn 9,26
προσδοκῶμεν; καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν 4
αὐτοῖς· πορευθέντες ἀπαγγείλατε Ἰωάννῃ ἃ
ἀκούετε καὶ βλέπετε· *τυφλοὶ ἀναβλέπουσιν* καὶ 5 Is 35,5s; 61 L 4,18
χωλοὶ περιπατοῦσιν, λεπροὶ καθαρίζονται καὶ
κωφοὶ ἀκούουσιν, καὶ νεκροὶ ἐγείρονται καὶ
πτωχοὶ εὐαγγελίζονται· καὶ μακάριός ἐστιν 6 (13,57; 26,3
ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί. Τούτων δὲ πο- 7
ρευομένων ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς λέγειν τοῖς ὄχλοις
περὶ Ἰωάννου· τί ἐξήλθατε εἰς τὴν ἔρημον θεά-
σασθαι; κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον; ˡἀλλὰ 8
τί ἐξήλθατε ἰδεῖν; ἄνθρωπον ἐν μαλακοῖς ἠμφιε-

41 λημψ. 1⁀2 D 482 1093 | 42 μικρ.] ελαχιστων D lat (1424 157) | ποτηρ. + υδατος D lat(-k) syvi[1] ar gg[1] sa Cl Cyp | μονον > (Mc 9.41) Ta[n] D 544 1675 E* syv Cl Cyp | απολήται ο μισθος D vl pl. syv bo Cyp | 11,1 δωδεκα > 1s 1194 1579 280 | 2 Χυ] Ιυ D 517s 349 7 348 262 047 1604 syc Χρ | δια BSC* 43 ΔW D Θ 788 ΣP q syph* ar gg[1] sa] > vl pl. syv, δυο rel. ff1 z vg | 4 ~ βλεπ. ακουετε (L 7,22) I. syvi bo Ωρ | 5 και[1] > Z 892s 1675 1355 lat pl. ar gg[1] bo Ωρ Cy | κ. *χωλοι περιπ.* > D 1675 2145 1355 1346 | ~ πτ. ευαγγ. κ. νεκρ. εγειρ. Θ 13[r] syc | κ. πτ. ευαγγ. > Ta[e] k sys | 6 εστιν > Xs a b g Χρ |

σμένον; ἰδοὺ οἱ τὰ μαλακὰ φοροῦντες ἐν τοῖς οἴ-
L 1,76 9 κοις τῶν βασιλέων εἰσίν. ¹ἀλλὰ τί ἐξήλθατε; προ-
φήτην ἰδεῖν; ναί, λέγω ὑμῖν, καὶ περισσότερον
Ma 3,1 10 προφήτου. οὗτός ἐστιν περὶ οὗ γέγραπται·
Mc 1,2; J 3,28
ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσ-
ώπου σου,
ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμπροσθέν σου.
11 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ ἐγήγερται ἐν γεννητοῖς
γυναικῶν μείζων Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ· ὁ δὲ
μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν μείζων
L 16,16 12 αὐτοῦ ἐστιν. ἀπὸ δὲ τῶν ἡμερῶν Ἰωάννου τοῦ
βαπτιστοῦ ἕως ἄρτι ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν
13 βιάζεται, καὶ βιασταὶ ἁρπάζουσιν αὐτήν. πάντες
γὰρ οἱ προφῆται καὶ ὁ νόμος ἕως Ἰωάννου ἐπρο-
Ma 3,23 14 φήτευσαν· καὶ εἰ θέλετε δέξασθαι, αὐτός ἐστιν
17,10-13
15 Ἠλίας ὁ μέλλων ἔρχεσθαι. ὁ ἔχων ὦτα ἀκουέτω.
16 Τίνι δὲ ὁμοιώσω τὴν γενεὰν ταύτην; ὁμοία
ἐστὶν παιδίοις καθημένοις ἐν ταῖς ἀγοραῖς ἃ
Pr 29,9 17 προσφωνοῦντα τοῖς ἑτέροις ¹λέγουσιν·
ηὐλήσαμεν ὑμῖν καὶ οὐκ ὠρχήσασθε,
ἐθρηνήσαμεν καὶ οὐκ ἐκόψασθε.
3,4 18 ἦλθεν γὰρ Ἰωάννης μήτε ἐσθίων μήτε πίνων, καὶ
9,14s 19 λέγουσιν· δαιμόνιον ἔχει. ἦλθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀν-
θρώπου ἐσθίων καὶ πίνων, καὶ λέγουσιν· ἰδοὺ

---

8 μαλακ. Ta^{v} BSZ D lat pl.] + ιματιοις rel. | βασιλειων 21 118s 517 1223^{s} 27s 348^{r} Xs N 713 998ss al. Kss rel. gg | εισιν > BS* | **9** προφ. ιδειν BS*Z 892 1355 Ωϱ] ~ ιδ. προφ. rel. | **10** ουτος Ta^{av} BSZ 892 D k b g sy^{v} Ωϱ] + γαρ rel. | εγω > Z 1402 c ff gg Xϱ | **11** αμην + γαρ Ta^{l} 565 348 1187 sy^{i} | **12** δε > Ta^{v} D^{l}* sy^{s} co^{l} Amb | βιαζ.] διαρπαζεται Ev. Naz. | **15** ωτα B D 700 174 k sy^{s}] + ακουειν rel. | **16** αγορα Ta^{a} D 28 544 174 349 1293s al. 047 al. 1375^{s} al. lat sy^{vp} | προσφωνουσιν... και CLΔ 700^{r} 22^{s} 954s rel pl | εταιροις αυτων Ta^{avn} (CLΔW Θ) 700s 544 22^{s} 1293s al. U 443 Φ 998 al. 229ss V 028 al. sy ar sa (vg) | **17** ηυλησαμ.] cantavimus Ta^{3} vl (vg) sy co | εθρηνησ. BSZ D 372 1^{s} lat pl. co] + υμιν rel. | **18** γαρ + προς υμας L Θ 13^{r} 517s 659 al. 2145s sy^{ch} |

Ecce qui mollibus vestiuntur, in domibus regum
sunt. Sed quid existis videre? prophetam? 9
Etiam dico vobis, et plus quam prophetam. Hic 10
est enim de quo scriptum est: *Ecce ego mitto*
angelum meum ante faciem tuam, qui praepara-
bit viam tuam ante te. Amen, dico vobis, non 11
surrexit inter natos mulierum maior Iohanne
Baptista; qui autem minor est in regno caelo-
rum, maior est illo. A diebus autem Iohannis 12
Baptistae usque nunc regnum caelorum vim
patitur, et violenti rapiunt illud. Omnes enim 13
prophetae et lex usque ad Iohannem propheta-
verunt, et si vultis recipere, ipse est Elias qui 14
venturus est. Qui habet aures audiendi audiat. 15

Cui autem similem aestimabo generationem 16
istam? Similis est pueris sedentibus in foro,
qui clamantes coaequalibus dicunt: 17

Cecinimus vobis, et non saltastis;
lamentavimus, et non planxistis.

Venit enim Iohannes neque manducans neque 18
bibens, et dicunt: Daemonium habet. Venit Fi 19
lius hominis manducans et bibens, et dicunt:

---

16 coaequalibus] ceteris

---

10 ~ enim est S-OJC | ego > SHZ*BMaDsV c ff
12 rapiunt] diripiunt O[r]BMaVT k a b c d g h l z
14 et > AsH*O*Ep
17 vobis-lamentav. > F(R)

---

9 L 1,76
10 Ma 3,1; Mc 1,2; J 3,28
12 L 16,16
14 Ma 3,23; Mt 17,10-13
17 Pr 29,9
18 Mt 3,4 | **19** Mt 9,14s

Ecce homo vorax et potator vini, publicano-
rum et peccatorum amicus. Et iustificata est
sapientia a filiis suis.
20 Tunc coepit exprobrare civitatibus, in quibus
factae sunt plurimae virtutes eius, quia non
21 egissent paenitentiam. Vae tibi Corozain, vae
tibi Bethsaida; quia si in Tyro et Sidone factae
essent virtutes quae factae sunt in vobis, olim
22 in cilicio et cinere paenitentiam egissent. Verum-
tamen dico vobis: Tyro et Sidoni remissius
23 erit in die iudicii quam vobis. Et tu Caphar-
naum, numquid *usque in caelum exaltaberis?*
usque in infernum descendes; quia si in So-
domis factae fuissent virtutes, quae factae sunt
in te, forte mansissent usque in hanc diem.
24 Verumtamen dico vobis, quia terrae Sodomo-
rum remissius erit in die iudicii quam tibi.
25 In illo tempore respondens Iesus dixit:
Confiteor tibi, Pater, Domine caeli et ter-
rae, quia abscondisti haec a sapientibus et
26 prudentibus et revelasti ea parvulis. Ita Pa-
27 ter, quoniam sic fuit placitum ante te. Om-
nia mihi tradita sunt a Patre meo. Et ne-
mo novit Filium nisi Pater; neque Patrem

---

21 vae tibi Coroz. > LQ*
essent] fuissent FEpMaER fh
23 hanc W] hunc *rel.* ff1z
24 tibi f1z] vobis DL
25 quia] qui SZ*DETW k d f h z

20-24 L 10,12-15
21 Jon 3,6
23 Mt 4,13; 8,5; 9,1; Is 14,13.15
24 Mt 10,15
25ss L 10,21s; 1C 1,26-29; Sir 51,1
27 Mt 28,18; J 3,35; 13,3; 17,2

ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνοπότης, τελωνῶν φίλος
καὶ ἁμαρτωλῶν. καὶ ἐδικαιώθη ἡ σοφία ἀπὸ
τῶν ἔργων αὐτῆς.

Τότε ἤρξατο ὀνειδίζειν τὰς πόλεις ἐν αἷς 20 20-24:
ἐγένοντο αἱ πλεῖσται δυνάμεις αὐτοῦ, ὅτι οὐ L 10,12-15
μετενόησαν. Οὐαί σοι, Χοραζίν· οὐαί σοι, Βηθ 21 Jon 3,6
σαϊδάν· ὅτι εἰ ἐν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἐγένοντο
αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν
σάκκῳ καὶ σποδῷ μετενόησαν. πλὴν λέγω ὑμῖν, 22
Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἀνεκτότερον ἔσται ἐν ἡμέρᾳ
κρίσεως ἢ ὑμῖν. καὶ σύ, Καφαρναούμ, μὴ ἕως 23 4,13; 8,5; 9,1
οὐρανοῦ ὑψωθήσῃ; ἕως ᾅδου καταβήσῃ· ὅτι Is 14,13.15
εἰ ἐν Σοδόμοις ἐγενήθησαν αἱ δυνάμεις αἱ γε-
νόμεναι ἐν σοί, ἔμεινεν ἂν μέχρι τῆς σήμερον.
πλὴν λέγω ὑμῖν ὅτι γῇ Σοδόμων ἀνεκτότερον 24 10,15
ἔσται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ σοί.

Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς 25 25-27:
εἶπεν· Ἐξομολογοῦμαί σοι, πάτερ, Κύριε τοῦ L 10,21s 1 C 1,26-29
οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἔκρυψας ταῦτα ἀπὸ Sir 51,1
σοφῶν καὶ συνετῶν, καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νη-
πίοις· ναί, ὁ πατήρ, ὅτι οὕτως εὐδοκία ἐγένετο 26
ἔμπροσθέν σου. Πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ 27 28,18
πατρός μου, καὶ οὐδεὶς ἐπιγινώσκει τὸν υἱὸν εἰ J 3,35; 13,3; 17,2
μὴ ὁ πατήρ, οὐδὲ τὸν πατέρα τις ἐπιγινώσκει

19 απο+παντων (L 7,35) Tass 13r k | εργων B*SW 788 2145 syph*bo] τεκνων rel. | **21** Βηθσαιδαν BSΔ Θ-399 788r 267 M 348r Uss Φ Γ al. Ks al. Λr 461s Ea | -δα rel | σποδω+καθημενοι (L 10,13) SC 33 2145, ·ναι 892s 1 22 1424ss 7 U 713 998 al. 265 Λr gg | **23** μη... υψωθηση Tai BssW D Θ 1ss Φ 660 lat pl. syc ar gg co Iϱ] η... υψω-θεισα rel. pl., -θης 22a 826a al. Va Ea | υψωθηση + ἢ L D a b, αλλα syc ar gg | καταβηση B 579 W D 372 lat syv ar gg Iϱ] καταβιβασθηση rel. | **24** υμιν] σοι Tasls syph, >k syv | σοι] υμιν D 124 1424 659 vl pl. | **25** εξομολογ.] * ευχαριστω Ev. Naz. | εκρυψ. BS 33 1241 D] απεκρυψ. Iϱ Cl Ωϱ rel. | κ. συνετων >syv Hil | **26** πατηϱ + μου syvp sa Iϱ (k) | **27** επιγιν.] εγνω Iust1 Iϱ1 Or Eus, γινωσκει1 * C 71 Λr | ~ τ. πατερα ... ο υιος, τ. υιον... ο πατηϱ Taer XN Iust Iϱ1 Eus | τ. υιον] τις εστιν ο υιος Ta 1293s |

εἰ μὴ ὁ υἱὸς καὶ ᾧ ἐὰν βούληται ὁ υἱὸς ἀπο-
καλύψαι.
12,18ss Jr 31,25 28 Δεῦτε πρός με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πε-
Is 28,12 Jr 6,16 29 φορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς. ἄρατε τὸν
ζυγόν μου ἐφ᾽ ὑμᾶς καὶ μάθετε ἀπ᾽ ἐμοῦ, ὅτι
πραΰς εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, καὶ *εὑρήσετε*
Sir 51,27 1 J 5,3 30 *ἀνάπαυσιν* ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν· ὁ γὰρ ζυγός μου
χρηστὸς καὶ τὸ φορτίον μου ἐλαφρόν ἐστιν.
1-8: 12 Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἐπορεύθη ὁ Ἰησοῦς τοῖς
Mc 2,23-28 L 6,1-5 σάββασιν διὰ τῶν σπορίμων· οἱ δὲ μαθηταὶ
Dt 5,14; 23,25 αὐτοῦ ἐπείνασαν, καὶ ἤρξαντο τίλλειν στάχυας
Ex 20,10 2 καὶ ἐσθίειν. οἱ δὲ φαρισαῖοι ἰδόντες εἶπαν αὐτῷ·
ἰδοὺ οἱ μαθηταί σου ποιοῦσιν ὃ οὐκ ἔξεστιν
1 Sm 21,1-6 3 ποιεῖν ἐν σαββάτῳ. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· οὐκ
ἀνέγνωτε τί ἐποίησεν Δαυὶδ ὅτε ἐπείνασεν καὶ
Lv 24,5-9 4 οἱ μετ᾽ αὐτοῦ; πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ
Θεοῦ καὶ τοὺς *ἄρτους τῆς προθέσεως* ἔφαγεν, οὓς
οὐκ ἐξὸν ἦν αὐτῷ φαγεῖν οὐδὲ τοῖς μετ᾽ αὐτοῦ,
Nu 28,9 5 εἰ μὴ τοῖς ἱερεῦσιν μόνοις; ἢ οὐκ ἀνέγνωτε ἐν
τῷ νόμῳ, ὅτι τοῖς σάββασιν οἱ ἱερεῖς ἐν τῷ ἱερῷ
τὸ σάββατον βεβηλοῦσιν καὶ ἀναίτιοί εἰσιν;
9,13; Os 6,6 6 λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι τοῦ ἱεροῦ μεῖζόν ἐστιν ὧδε.
7 εἰ δὲ ἐγνώκειτε τί ἐστιν· *ἔλεος θέλω καὶ οὐ θυσίαν*,
8 οὐκ ἂν κατεδικάσατε τοὺς ἀναιτίους. κύριος γάρ
ἐστιν τοῦ σαββάτου ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.

ω] οις Iust Iϱ[1] | βουλ. αποκ.] αποκαλυψη Iust Iϱ[1] Tert Ωϱ Eus | **28** *οι κοπ. κ. πεφ.*] qui fatigati estis et laboratis et qui habetis onera gravia Ef Ag Laz Af[a] (syc) | **12,1** τιλλειν + τους W D 700 28 118 U 1093 251 726 | σταχυας + et confricantes eas manibus suis (L 6,1) Ta[4] c syc | **2** ιδοντες + αυτους Ta[in] C 33s Δ D Θ 13[r] 517s 713s a b ff g h syvp | εν σαββατω > k ff syv | **3** δε + Iς (L 6,3) Ta[s] Θ 544 346 477 472 660 270 ff h | επεινασεν + αυτος
* L Θ 372 399s 13 pl. 1424 pl. Φ 157 472 al. 473 gg | **4** εφαγον BS | ους] ο B W D 22 13[r] k b ff[2] q | εξεστιν C 33 28 1675 1010 1579s 726 | μονον LΔ 1424[a] 713 k, > (Mc 2,26) Ta[av] 1s 22 1396 a | **6** δε] γαρ D k ff syv | μειζων Ta[at] LΔ 13s 346 1010 Φss 440 lat pl. | τ. ιερου] sabbato b ff[2] g h |

quis novit nisi Filius, et cui voluerit Filius re-
velare.
Venite ad me omnes qui laboratis et one- 28
rati estis, et ego reficiam vos. Tollite iugum 29
meum super vos, et discite a me, quia mitis
sum et humilis corde; et *invenietis requiem*
animabus vestris. Iugum enim meum suave est 30
et onus meum leve.

12,1-45 *Christus impugnatur, blasphemia, signum Ionae* (Mc 2,23-3,25; L 6,1-11; 12,14-32)

In illo tempore abiit Iesus per sata sabbato, **12**
discipuli autem eius esurientes coeperunt vel-
lere spicas et manducare. Pharisaei autem vi- 2
dentes dixerunt ei: Ecce discipuli tui faciunt
quod non licet facere sabbatis. At ille dixit eis: 3
Non legistis quid fecerit David, quando esuriit
et qui cum eo erant; quomodo intravit in do- 4
mum Dei et *panes propositionis* comedit, quos
non licebat ei edere neque his qui cum eo
erant, nisi solis sacerdotibus? Aut non legistis 5
in lege quia sabbatis sacerdotes in templo sab-
batum violant et sine crimine sunt? Dico au- 6
tem vobis, quia templo maior est hic. Si autem 7
sciretis, quid est: *Misericordiam volo, et non*
sacrificium, numquam condemnassetis innocen-
tes. Dominus enim est Filius hominis etiam 8
sabbati.

---

30 leve SJDLRCTWff] + est *rel.* | **12,1** per sata sabb. LR (bcg)z] ~ sabb. per sata *rel.* | **8** enim est J k c d ff q] ~ est enim *rel.*

28ss Sir 51,34s | **29s** Mt 12,18ss; Jr 6,16; 21,25; Is 28,12; 1 J 5,3 | **12,1** Dt 5,14; 23,25; Ex 20,10 | **3** 1 Sm 21,1-6 | **4** Lv 24,9 | **5** Nu 28,9 | **7** Os 6,6; Sir 35,4; Mt 9,13

9 Et cum inde transisset, venit in synagogam
10 eorum. Et ecce homo manum habens aridam,
et interrogabant eum dicentes: Si licet sabba-
11 tis curare? ut accusarent eum. Ipse autem dixit
illis: Quis erit ex vobis homo qui habeat ovem
unam, et si ceciderit haec sabbatis in foveam,
12 nonne tenebit et levabit eam? Quanto magis
melior est homo ove? Itaque licet sabbatis be-
13 nefacere. ¹ Tunc ait homini: Extende manum
tuam. Et extendit, et restituta est sanitati sicut
14 altera. Exeuntes autem pharisaei consilium fa-
ciebant adversus eum, quomodo perderent eum.
15 Iesus autem sciens recessit inde, et secuti sunt
16 eum multi, et curavit eos omnes. Et praecepit
17 eis ne manifestum eum facerent, ut adimple-
retur quod dictum est per Esaiam prophetam
dicentem:

18 *Ecce puer meus, quem elegi,*
dilectus meus, in quo bene complacuit animae
meae.
Ponam spiritum meum super eum,
et iudicium gentibus nuntiabit.
19 *Non contendet neque clamabit,*
neque audiet aliquis in plateis vocem eius;
20 *harundinem quassatam non confringet,*

---

10 homo + erat EpDLQ(R) vl(-k l)
11 habet H*EpDQVCT vl pl.
13 sicut + et FZ*sJDEQ a f ff[1.2] h
14 perd. eum W] ~ eum perd. *rel.* vl(-f ff)
15 secessit A-HOXD[r]Th vl
18 placuit S-OJTh a b

---

10 L. 14,3
11 L. 14,5
16 Mt 8,4
17-21 Is 42,1-4; 41,9
18 Mt 3,17; 17,5

Καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν ἦλθεν εἰς τὴν συνα- 9 9-14: Mc 3,1-6
γωγὴν αὐτῶν. καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπος χεῖρα ἔχων 10 L 6,6-11
ξηράν· καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέγοντες· εἰ ἔξε- L 14,3
στιν τοῖς σάββασιν θεραπεύειν; ἵνα κατηγορή-
σωσιν αὐτοῦ. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· τίς ἔσται ἐξ 11
ὑμῶν ἄνθρωπος ὃς ἕξει πρόβατον ἕν, καὶ ἐὰν
ἐμπέσῃ τοῦτο τοῖς σάββασιν εἰς βόθυνον, οὐχὶ
κρατήσει αὐτὸ καὶ ἐγερεῖ; πόσῳ οὖν διαφέρει 12
ἄνθρωπος προβάτου. ὥστε ἔξεστιν τοῖς σάββα- L 14,5
σιν καλῶς ποιεῖν. τότε λέγει τῷ ἀνθρώπῳ· 13
ἔκτεινόν σου τὴν χεῖρα. καὶ ἐξέτεινεν, καὶ ἀπε-
κατεστάθη ὑγιὴς ὡς ἡ ἄλλη. ἐξελθόντες δὲ οἱ 14
φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον κατ' αὐτοῦ, ὅπως
αὐτὸν ἀπολέσωσιν. Ὁ δὲ Ἰησοῦς γνοὺς ἀνεχώ- 15 Mc 3,7-12
ρησεν ἐκεῖθεν. καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ [ὄχλοι]
πολλοί, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτοὺς πάντας, ˈκαὶ 16 8,4
ἐπετίμησεν αὐτοῖς, ἵνα μὴ φανερὸν αὐτὸν ποιή-
σωσιν· ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἠσαΐου 17 Is 42,1-4; 41,9
τοῦ προφήτου λέγοντος·

Ἰδοὺ ὁ παῖς μου ὃν ᾑρέτισα, 18 3,17; 17,5
ὁ ἀγαπητός μου ὃν εὐδόκησεν ἡ ψυχή μου.
θήσω τὸ πνεῦμά μου ἐπ' αὐτόν,
καὶ κρίσιν τοῖς ἔθνεσιν ἀπαγγελεῖ.
οὐκ ἐρίσει οὐδὲ κραυγάσει, 19
οὐδὲ ἀκούσει τις ἐν ταῖς πλατείαις τὴν φω-
νὴν αὐτοῦ.
κάλαμον συντετριμμένον οὐ κατεάξει 20

---

10 ανθρ. + ην εκει (Mc 3,1) 33s Δ D Θ^{r} 1s 13^{r} 1424 7 al. Ms 349-1012 4s al. Λ^{r}.E vl pl. syp ar gg | χειρα + δεξιαν (L 6,6) Ta^{atn} syv + ita ut non posset cum ea operari Ta^{n} (Ev.Hebr.) | θεραπευσαι SL D 1574 | **11** εστιν 33 D 565 399ss 517^{a} 157 245 476 k f q gg. > CL 788 pl. 213 vl pl. gg^{1} | **12** *ουν* + μαλλον Ta 33 Θ 565 13^{r} 659 157s syv gg | **13** εξετειν. + τ. χειρα αυτου Ta^{vl} vl pl. syvp gg (co) | **15** οχλοι > BS 372 lat pl. | **16** παντας δε ους εθεραπ. επεπληξεν αυτοις W D 1^{a} vl | **18** *ον*^{2} BS* 892 Eus^{1}] εν ω C* 33 D 1s 1424 lat, εις ον rel. | **19** εν τ. πλατ. > 1424 1579 sys |

καὶ λίνον τυφόμενον οὐ σβέσει,
ἕως ἂν ἐκβάλῃ εἰς νῖκος τὴν κρίσιν.
21 *καὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἔθνη ἐλπιοῦσιν.*
22–45: Mc 3,22-30 L 11,14-26 22 Τότε προσηνέχθη αὐτῷ δαιμονιζόμενος τυ-
φλὸς καὶ κωφός· καὶ ἐθεράπευσεν αὐτόν, ὥστε
23 τὸν κωφὸν λαλεῖν καὶ βλέπειν. καὶ ἐξίσταντο
πάντες οἱ ὄχλοι καὶ ἔλεγον· μήτι οὗτός ἐστιν ὁ
9,34 24 υἱὸς Δαυίδ; οἱ δὲ φαρισαῖοι ἀκούσαντες εἶπον·
οὗτος οὐκ ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια εἰ μὴ ἐν τῷ
25 Βεελζεβοὺλ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων. Εἰδὼς δὲ
τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν εἶπεν αὐτοῖς· Πᾶσα βα-
σιλεία μερισθεῖσα καθ' ἑαυτῆς ἐρημοῦται, καὶ
πᾶσα πόλις ἢ οἰκία μερισθεῖσα καθ' ἑαυτῆς οὐ
26 σταθήσεται. καὶ εἰ ὁ σατανᾶς τὸν σατανᾶν
ἐκβάλλει, ἐφ' ἑαυτὸν ἐμερίσθη, πῶς οὖν σταθή-
27 σεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ; καὶ εἰ ἐγὼ ἐν Βεελζεβοὺλ
ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκ-
βάλλουσιν; διὰ τοῦτο αὐτοὶ κριταὶ ἔσονται ὑμῶν·
28 εἰ δὲ ἐν πνεύματι Θεοῦ ἐγὼ ἐκβάλλω τὰ δαι-
μόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ
Is 49,24 29 Θεοῦ. ἢ πῶς δύναταί τις εἰσελθεῖν εἰς τὴν
οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἁρπάσαι,
ἐὰν μὴ πρῶτον δήσῃ τὸν ἰσχυρόν, καὶ τότε τὴν
Mc 9,40 30 οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει; ὁ μὴ ὢν μετ' ἐμοῦ κατ'
ἐμοῦ ἐστιν, καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ σκορπίζει.
Hb 6,4ss; 10,26 1 J 5,16 31 Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, πᾶσα ἁμαρτία καὶ βλασ-
φημία ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις, ἡ δὲ τοῦ

21 και + εν D 517, επι (Is 42,40 O') W 157 4s Λ^{r} | **22** προσηνεγκαν αυτω δαιμονιζομενον κωφον κ. τυφλον Ta^{ss} 1424 1675 syvp gg. B co | κωφον + κ. τυφλον LΔW Θs 1s 13s 174^{r} 517s Xs al. Σ 4 1093s syp ar (33 372^{r} 22^{s} rel. pl.) | βλεπ. + κ. ακουειν 1093 b syc (ff h sys Ef) | **23** κ. ελεγ.] λεγοντες UΣN h syp sa Χρ] **28** εγω > 21 983 1402 M 16 047 726s k a b d g | **29** αρπασ. BC* 892 1s 22 517 7s Xs ΣN 440] διαρπασ. rel. | **30** σκορπιζει + με S 33 1582* ho | **31** $\alpha\varphi\varepsilon\theta\eta\sigma.^{1}$ + υμιν B 1s 22 1355 syi sa Ath |

et linum fumigans non extinguet,
donec eiciat ad victoriam iudicium;
et in nomine eius gentes sperabunt. 21
Tunc oblatus est ei daemonium habens, cae- 22
cus et mutus, et curavit eum, ita ut loqueretur
et videret. Et stupebant omnes turbae et di- 23
cebant: Numquid hic est filius David? ¹ Pha- 24
risaei autem audientes dixerunt: Hic non eicit
daemones nisi in Beelzebub principe daemo-
niorum. Iesus autem sciens cogitationes eorum 25
dixit eis: Omne regnum divisum contra se de-
solabitur, et omnis civitas vel domus divisa
contra se non stabit. Et si satanas satanam 26
eicit, adversus se divisus est; quomodo ergo
stabit regnum eius? Et si ego in Beelzebub 27
eicio daemones, filii vestri in quo eiciunt?
Ideo ipsi iudices vestri erunt. ¹ Si autem ego in 28
spiritu Dei eicio daemones, igitur pervenit in
vos regnum Dei. Aut quomodo potest quisquam 29
intrare in domum fortis et vasa eius diripere,
nisi prius alligaverit fortem? et tunc domum
illius diripiet. Qui non est mecum, contra me 30
est, et qui non congregat mecum, spargit.
Ideo dico vobis: Omne peccatum et blas- 31
phemia remittetur hominibus, Spiritus autem

---

22 ei k d q] + homo Ep^m DLQRW
24 daemoniorum]-num AsHssZ^c J
25 desolatur SMO*Z*sMa d ff² Hier
27 vestri erunt MaDETh c g²] ~ erunt vest. *rel.*
29 diripiat S-HOssBJK l

---

24 Mt 9,34
29 Is 49,24
30 Mc 9,40
31 L 12,10; Hb 6,4ss; Mt 10,26; 1 J 5,16

32 blasphemia non remittetur. Et quicumque dixerit
verbum contra Filium hominis, remittetur ei; qui
autem dixerit contra Spiritum sanctum, non re-
mittetur ei neque in hoc saeculo neque in futuro.
33 Aut facite arborem bonam et fructum eius bo-
num, aut facite arborem malam et fructum eius
malum; siquidem ex fructu arbor agnoscitur.
34 Progenies viperarum, quomodo potestis bona
loqui, cum sitis mali? ex abundantia enim cor-
35 dis os loquitur. Bonus homo de bono thesauro
profert bona, et malus homo de malo thesauro
36 profert mala. Dico autem vobis quoniam omne
verbum otiosum quod locuti fuerint homines,
37 reddent rationem de eo in die iudicii. Ex verbis
enim tuis iustificaberis et ex verbis tuis con-
demnaberis.

38 Tunc responderunt ei quidam de scribis et
pharisaeis dicentes: Magister, volumus a te
39 signum videre. Qui respondens ait illis: Gene-
ratio mala et adultera signum quaerit, et si-
gnum non dabitur ei, nisi signum Ionae pro-
40 phetae. Sicut enim *fuit Ionas in ventre ceti tribus
diebus et tribus noctibus,* sic erit Filius ho-

---

31 blasphemiae[2] AYM[2]MaEKThCT k c q
36 de] pro JELQ

---

33 Mt 7,17; L 6,43ss
34 Mt 3,7
38 L 11,29-32; Mt 16,1; 1 C 1,22
40 Jon 2,1s

πνεύματος βλασφημία οὐκ ἀφεθήσεται. καὶ 32 L 12,10
ὃς ἐὰν εἴπῃ λόγον κατὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου,
ἀφεθήσεται αὐτῷ· ὃς δ' ἂν εἴπῃ κατὰ τοῦ πνεύ-
ματος τοῦ ἁγίου, οὐκ ἀφεθήσεται αὐτῷ οὔτε ἐν
τούτῳ τῷ αἰῶνι οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι. Ἢ ποιήσατε 33 L 6,43ss 7,17
τὸ δένδρον καλὸν καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ καλόν,
ἢ ποιήσατε τὸ δένδρον σαπρὸν καὶ τὸν καρπὸν
αὐτοῦ σαπρόν· ἐκ γὰρ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον
γινώσκεται. γεννήματα ἐχιδνῶν, πῶς δύνασθε 34 3,7
ἀγαθὰ λαλεῖν πονηροὶ ὄντες; ἐκ γὰρ τοῦ περισ-
σεύματος τῆς καρδίας τὸ στόμα λαλεῖ. ὁ ἀγα- 35
θὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ ἐκβάλ-
λει ἀγαθά, καὶ ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ
πονηροῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει πονηρά. λέγω δὲ ὑ- 36
μῖν ὅτι πᾶν ῥῆμα ἀργὸν ὃ ἐὰν λαλήσωσιν οἱ ἄν-
θρωποι, ἀποδώσουσιν περὶ αὐτοῦ λόγον ἐν ἡμέρᾳ
κρίσεως· ἐκ γὰρ τῶν λόγων σου δικαιωθήσῃ 37
καὶ ἐκ τῶν λόγων σου καταδικασθήσῃ.

Τότε ἀπεκρίθησαν αὐτῷ τινες τῶν γραμμα- 38 16,1 1 C 1,22
τέων καὶ φαρισαίων λέγοντες· διδάσκαλε, θέλομεν
ἀπὸ σοῦ σημεῖον ἰδεῖν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐ- 39
τοῖς· Γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς σημεῖον ἐπιζη-
τεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ εἰ μὴ τὸ ση-
μεῖον Ἰωνᾶ τοῦ προφήτου. ὥσπερ γὰρ ***ἦν Ἰωνᾶς*** 40 Jon 2,1s
ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς

ος δ'αν κατα πνς βλασφημηση (Mc 3,29) Ta^{al} b ff h syv | αφεθησ.^{2} BS 892 1^{r} 1424^{a} k vg co] + αυτω Ta^{v} W b ff h syv, τ. ανθρωποις rel. pl. | **32** ουκ] ου μη BS* | τουτω τω] τω νυν L 700 565s 22^{a} 7 rel. pl. | **33** εκ τ καρπου] εκ τ. καρπων αυτου syvp Eus^{a} Aug | **34** λαλει] εκβαλλει k syv | **35** θησαυρ.^{1} + τ. καρδιας (αυτου) Ta^{avs} 33s 372 1ss 1689 517 157s 1093 f ff syvi ar | θησαυρ.^{2} + τ. καρδ. αυτ. Ta^{avs} 33s 1689 1424* 1574 713 1604 syvi ar | **36** εαν > (et -ουσιν) BS D 1355 lat | **37** κατακριθηση 33s 700 565s 118s 983 1424^{a} 245s Γ 4s 1355s al. Λ^{r} | **38** αυτω > ΔW 700^{r} 1^{r} 517 pl. 1194^{a} UssΦN 713 rel. pl. | **40** ην] εγενετο Θ 1424^{a} 7 1391, > D 472 |

νύκτας, οὕτως ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ
καρδίᾳ τῆς γῆς τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας.
Jon 3,5 41 ˮἌνδρες Νινευῖται ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει
μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινοῦσιν αὐ-
τήν· ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ,
3 Rg 10,1-10 42 καὶ ἰδοὺ πλεῖον Ἰωνᾶ ὧδε. βασίλισσα νότου
ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης
καὶ κατακρινεῖ αὐτήν· ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων
τῆς γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σολομῶνος, καὶ
ἰδοὺ πλεῖον Σολομῶνος ὧδε.
43 Ὅταν δὲ τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ
τοῦ ἀνθρώπου, διέρχεται δι' ἀνύδρων τόπων ζη-
44 τοῦν ἀνάπαυσιν, καὶ οὐχ εὑρίσκει. τότε λέγει· εἰς
τὸν οἶκόν μου ἐπιστρέψω ὅθεν ἐξῆλθον· καὶ ἐλ-
θὸν εὑρίσκει σχολάζοντα σεσαρωμένον καὶ κεκοσ-
45 μημένον. τότε πορεύεται καὶ παραλαμβάνει μεθ'
ἑαυτοῦ ἑπτὰ ἕτερα πνεύματα πονηρότερα ἑαυ-
2 P 2,20 τοῦ, καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ· καὶ γίνεται τὰ
ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου χείρονα τῶν πρώ-
των· οὕτως ἔσται καὶ τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ πονηρᾷ.
46–50: Mc 3,31-35 L 8,19-21 46 ˮἜτι αὐτοῦ λαλοῦντος τοῖς ὄχλοις, ἰδοὺ ἡ
μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ εἱστήκεισαν ἔξω
47 ζητοῦντες αὐτῷ λαλῆσαι. εἶπεν δέ τις αὐτῷ·
ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἔξω ἑστή-
L 2,49 48 κασιν ζητοῦντές σοι λαλῆσαι. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶ-
πεν τῷ λέγοντι αὐτῷ· τίς ἐστιν ἡ μήτηρ μου, καὶ

εσται + και (L 11,30) L W D 544 1424 al. 1293s al. 1574s Σ 245 440s al. 270[s] 482[s] Es al. vl pl. syc ar bo | 42 εκ] απο 700 13s 983[r] 1279 lat | Σολομωντος CΔ 399s 118s 1402-945 477 Φ 157 998 al. 1375[s] | 44 τοτε > (Ta) 544 sys Xρ | υποστρεψω (L 11,24) Z 28 544 1s 13[r] 71 348s al. 213 Σ 1604 al. | σχολαζ. + και SC* 544 118s 174 1424[s] 348[r] Φ 245 4 1093 al. Λ[r] vl pl. syvp gg[1] | 45 μεθ εαυτου > Ta[et] 291 ff sys | και[4] > Ta[ain] 945 U 2145 1187 1093 vl pl. syvp co | 46 ετι > Ta ZLs D ff | 47 > (λαλησαι⌒) BS*L 443 Γ 1093 k ff syv sa | σοι λαλησ.] σε ιδειν 892 1424ss 7 a Or | 48 και] η W D Θ 1012 k a ff[1.2] h q syy ar gg bo |

minis in corde terrae tribus diebus et tribus
noctibus. Viri Ninivitae surgent in iudicio cum 41
generatione ista et condemnabunt eam, quia
paenitentiam egerunt in praedicatione Ionae;
et ecce plus quam Ionas hic. Regina austri 42
surget in iudicio cum generatione ista et con-
demnabit eam, quia venit a finibus terrae audire
sapientiam Salomonis; et ecce plus quam Sa-
lomon hic.

Cum autem immundus spiritus exierit ab 43
homine, ambulat per loca arida quaerens re-
quiem, et non invenit. ¦ Tunc dicit: Revertar in 44
domum meam, unde exivi. Et veniens invenit
eam vacantem, scopis mundatam et ornatam.
Tunc vadit et assumit septem alios spiritus 45
secum nequiores se, et intrantes habitant ibi; et
fiunt novissima hominis illius peiora prioribus.
Sic erit et generationi huic pessimae.

12,46-50 ***Christi cognati*** (Mc 3,31-35; L 8, 19ss)

Adhuc eo loquente ad turbas, ecce mater 46
eius et fratres stabant foris quaerentes loqui
ei. ¦ Dixit autem ei quidam: Ecce mater tua et 47
fratres tui foris stant quaerentes te. At ipse 48
respondens dicenti sibi ait: Quae est mater
mea, et qui sunt fratres mei? Et extendens 49

---

47 te] tibi loqui

41s ista⌒ista F
44 eam > S-OEp*JDQ vl(-c ff[2] h)
45 et[4] > a b ff[1·2] g h l
48 ipse] ille Ass Xc D(H) k ff

---

41 Jon 3,5 | **42** 3 Rg 10,1-10
45 2 P 2,20 **48** L 2,49

manum in discipulos suos dixit: Ecce mater
50 mea et fratres mei. Quicumque enim fecerit
voluntatem Patris mei qui in caelis est, ipse
meus frater et soror et mater est.

13,1-52 ***Parabolae*** (Mc 4,1-34; L 8,4-18)

13 In illo die exiens Iesus de domo sedebat
2 secus mare. Et congregatae sunt ad eum tur-
bae multae, ita ut in naviculam ascendens se-
3 deret; et omnis turba stabat in litore. Et lo-
cutus est eis multa in parabolis dicens: Ecce
4 exiit qui seminat seminare. Et dum seminat,
quaedam ceciderunt secus viam, et venerunt
5 volucres caeli et comederunt ea. Alia autem
ceciderunt in petrosa, ubi non habebant terram
multam; et continuo exorta sunt, quia non habe-
6 bant altitudinem terrae. Sole autem orto aestua-
verunt; et quia non habebant radicem, aruerunt.
7 Alia autem ceciderunt in spinas, et creverunt
8 spinae et suffocaverunt ea. Alia autem ceci-
derunt in terram bonam et dabant fructum,
aliud centesimum, aliud sexagesimum, aliud tri-
gesimum. Qui habet aures audiendi audiat.
9 Et accedentes discipuli dixerunt ei: Quare
10 in parabolis loqueris eis? Qui respondens ait
11 illis: Quia vobis datum est nosse mysteria regni

---

49 suos > AsH*ssQC Hier | **50** meus + et S[c]X*EpMaRVThebffh | **13,2** navicula HD[r]agq | **3** seminare + semen suum Qbffh | **5** habebant[1] EpJMaELRKT[c]W] -bebat *rel.* | **8** autem L] vero *rel.* ff | **10** eis > AsH*O*Ep*C

---

50 J 15,14
13,2 Mc 3,9
7 Job 31,40
10 Mt 13,34s

τίνες εἰσὶν οἱ ἀδελφοί μου; καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα 49
αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν· ἰδοὺ ἡ
μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου· ὅστις γὰρ ἂν ποι- 50
ήσῃ τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς,
αὐτός μου ἀδελφὸς καὶ ἀδελφὴ καὶ μήτηρ ἐστίν. J 20,17
Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς [ἀπὸ] 13 1-23: Mc 4,1-20
τῆς οἰκίας ἐκάθητο παρὰ τὴν θάλασσαν. καὶ 2 L 8,4-15
συνήχθησαν πρὸς αὐτὸν ὄχλοι πολλοί, ὥστε
αὐτὸν εἰς πλοῖον ἐμβάντα καθῆσθαι, καὶ πᾶς ὁ
ὄχλος ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν εἱστήκει. καὶ ἐλάλησεν 3
αὐτοῖς πολλὰ ἐν παραβολαῖς λέγων·
Ἰδοὺ ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπείρειν. [1]καὶ 4
ἐν τῷ σπείρειν αὐτὸν ἃ μὲν ἔπεσεν παρὰ τὴν
ὁδόν, καὶ ἐλθόντα τὰ πετεινὰ κατέφαγεν αὐτά.
ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰ πετρώδη ὅπου οὐκ εἶχεν 5
γῆν πολλήν, καὶ εὐθέως ἐξανέτειλεν διὰ τὸ μὴ
ἔχειν βάθος γῆς. ἡλίου δὲ ἀνατείλαντος ἐκαυμα- 6
τίσθη, καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ῥίζαν ἐξηράνθη. ἄλλα 7
δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰς ἀκάνθας, καὶ ἀνέβησαν αἱ ἄκαν-
θαι καὶ ἀπέπνιξαν αὐτά. ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὴν 8
γῆν τὴν καλὴν καὶ ἐδίδου καρπόν, ὃ μὲν ἑκατόν, ὃ
δὲ ἑξήκοντα, ὃ δὲ τριάκοντα. ὁ ἔχων ὦτα ἀκουέτω. 9
Καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ εἶπαν αὐτῷ· 10
διὰ τί ἐν παραβολαῖς λαλεῖς αὐτοῖς; ὁ δὲ ἀποκρι- 11
θεὶς εἶπεν αὐτοις· ὅτι ὑμῖν δέδοται γνῶναι

---

49 αυτου[1] >S*D 1574 Σ 998 270 lat pl. | και[2] + ιδου Ta e ff sycp | **50** μου[2] + και Θs 544 983[r] 1424[a] 1391 348s 16 b e ff h Ωϱ[1] | **13,1** απο] εκ SZ 33, > B Θ 1s 788[a] 1424[a] 7 Ωϱ | τ. οικιας > D vl pl. sys | **3** ιδου > Ta[avn] 348[r] 280 ff | σπειραι S 33ss W D Θss 28 21s 1s 22 13-267 al. M 71 348-Φ 713[r] 4s al. 726 al. Ω al. | σπειρ. + τ. σπορον αυτου (L 8,5) Ta[(e)vn] 28 477 1012 1093 b ff h (sys) | **4** οδον + κ. κατεπατηθη (L 8,5) Ta[aen] 346 726 | πετ. + τ. ουρανου 1241 Θ 565[r] 13-954 al. M 2145-Σ 157ss 4s 1604 al. K[r] Λ[r] b ff h sych ar gg co | **6** ριζαν] βαθος ριζης Θ 13[r] 348[r] | **7** επι] εις D 13[r] lat, εν μεσω (L 8,7) Ta[4] syvp ar | επνιξαν S D Θ 565 13[r] Φ | **9** ωτα + ακουειν C 33 892s rel. lat pl. sycp ar gg co | **11** αυτοις > SCZ 892 399*s 1093s al. k ff |

τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ἐκείνοις
25,29; Mc 4,25 L 8,18 12 δὲ οὐ δέδοται. ὅστις γὰρ ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ
καὶ περισσευθήσεται· ὅστις δὲ οὐκ ἔχει, καὶ ὃ
13 ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. διὰ τοῦτο ἐν πα-
D 29,4 ραβολαῖς αὐτοῖς λαλῶ, ὅτι βλέποντες οὐ βλέ-
πουσιν καὶ ἀκούοντες οὐκ ἀκούουσιν οὐδὲ συν-
14 ίουσιν. καὶ ἀναπληροῦται αὐτοῖς ἡ προφητεία
Is 6,9s J 12,40 A 28,26s Ἠσαΐου ἡ λέγουσα·

Ἀκοῇ ἀκούσετε καὶ οὐ μὴ συνῆτε,
καὶ βλέποντες βλέψετε καὶ οὐ μὴ ἴδητε.
15 *ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου,*
καὶ τοῖς ὠσὶν βαρέως ἤκουσαν,
καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμμυσαν,
μή ποτε ἴδωσιν τοῖς ὀφθαλμοῖς
καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούσωσιν
καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσιν καὶ ἐπιστρέψωσιν,
καὶ ἰάσομαι αὐτούς.

L 10,23s 16 ὑμῶν δὲ μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ ὅτι βλέπουσιν,
17 καὶ τὰ ὦτα ὑμῶν ὅτι ἀκούουσιν. ἀμὴν γὰρ λέγω
ὑμῖν ὅτι πολλοὶ προφῆται καὶ δίκαιοι ἐπεθύμη-
σαν ἰδεῖν ἃ βλέπετε καὶ οὐκ εἶδον, καὶ ἀκοῦσαι
ἃ ἀκούετε καὶ οὐκ ἤκουσαν.
18 Ὑμεῖς οὖν ἀκούσατε τὴν παραβολὴν τοῦ σπεί-
19 ραντος. παντὸς ἀκούοντος τὸν λόγον τῆς βασι-

το μυστηριον Ta[vn] vl syvp Ir | **13** οτι βλεπ.-συνιουσιν] ινα βλ. μη βλεπωσιν, μη ακουωσιν κ. μη συνιωσιν (D) Θ 372 1s 22 13-1424 7 660 vl syv gg[1] Tert] + μηποτε επιστρεψωσ. (Mc 4,12) D Θ 1s 13[r] e k b c ff[2] g h syv | **14** και[1] + τοτε Ta D 1s 1424 1675 7 vl | πληρωθησεται D 1424-7 485 e k c ff[1.2] g h syc co, ινα πληρωθη Ta[*] (f) l sys Iϱ | λεγουσα + πορευθητι κ. ειπε τω λαω τουτω D vl pl. | **15** επαχυνθη γαρ] incrassa k a (Iϱ) | βαρ. ηκουσ.] obtura k (b) *Ir* (Iϱ) | εκαμμ.] grava k a b (e), excaeca *Ir* (Iϱ) | ωσιν[1] + αυτων Ta SCs 477 Φ 157s 1604s k b c h r[2] syvp ar (Iϱ) | κ. επιστρ.-αυτους > sys (k l) | **16** υμων[2] > B 1424 659 1194 291 a c ff g q | **17** γαρ > Ta[a1] S 1241 1689s X Φ 1170 vl pl. ar gg bo | δικαιοι + κ. βασιλεις Ta[*(n)] | **18** σπειρ. BS 33 W 544 346s 517s Xss Φ 1604 Λs Xϱ] -ϱοντος rel. |

caelorum, illis autem non est datum. Qui enim 12
habet, dabitur ei, et abundabit; qui autem non
habet, et quod habet auferetur ab eo. Ideo in 13
parabolis loquor eis, quia videntes non vident,
et audientes non audiunt neque intellegunt. Et 14
adimpletur in eis prophetia Esaiae dicentis:

Auditu audietis et non intellegetis,
et videntes videbitis et non videbitis.
Incrassatum est enim cor populi huius, 15
et auribus graviter audierunt
et oculos suos clauserunt;
nequando videant oculis
et auribus audiant
et corde intellegant et convertantur,
et sanem eos.

Vestri autem beati oculi quia vident, et aures 16
vestrae quia audiunt. Amen quippe dico vobis, 17
quia multi prophetae et iusti cupierunt videre
quae videtis et non viderunt, et audire quae
auditis et non audierunt.

Vos ergo audite parabolam seminantis. | Om- 18 19
nis qui audit verbum regni et non intellegit,

---

13 audient A-H*X*Z*BQ
14 *inc.* ut adimpleatur AssX°ZMaV
in FZ°Ep^mCTW | > *rel.* q
*dicens SF^rMaKThTW k
15 vid. oculis R d ff² h q] ~ ocul. vid. *rel.*
17 quippe > O*RCT a b c *al.*
audistis OX*EpBJ EC b c ff g h z

---

12 Mt 25,29; Mc 4,25; L 8,18; 19,26
13 Dt 29,4; Jr 5,21
14 Is 6,9s; J 12,40; A 28,26s | **16** L 10,23s

venit malus et rapit quod seminatum est in
corde eius; hic est qui secus viam seminatus
20 est. Qui autem super petrosa seminatus est, hic
est qui verbum audit et continuo cum gaudio
21 accipit illud. Non habet autem in se radicem,
sed est temporalis; facta autem tribulatione et
persecutione propter verbum, continuo scanda-
22 lizatur. Qui autem seminatus est in spinis, hic est
qui verbum audit, et sollicitudo saeculi istius
et fallacia divitiarum suffocat verbum, et sine
23 fructu efficitur. Qui vero in terram bonam se-
minatus est, hic est qui audit verbum et in-
tellegit et fructum affert, et facit aliud quidem
centesimum, aliud autem sexagesimum, aliud
vero trigesimum.
24 Aliam parabolam proposuit illis dicens: Si-
mile factum est regnum caelorum homini qui
25 seminavit bonum semen in agro suo. Cum au-
tem dormirent homines, venit inimicus eius et
superseminavit zizania in medio tritici et abiit.
26 Cum autem crevisset herba et fructum fecisset,
27 tunc apparuerunt et zizania. Accedentes autem
servi patrisfamilias dixerunt ei: Domine, nonne
bonum semen seminasti in agro tuo? unde
28 ergo habet zizania? Et ait illis: Inimicus homo
hoc fecit. Servi autem dixerunt ei: Vis, imus

---

21 et] aut

---

22 seminatus est EpJD-Q] ~ est semin. *rel.* fff[2]l
23 terra bona SssHXsBJThC(e)k
centum, sexaginta, triginta S-ZBMaV
aliud vero CTW] porro aliud *rel.* ffz

---

22 Mt 6,19-34; 1 T 6,9
24 Mt 13,36-43

λείας καὶ μὴ συνιέντος, ἔρχεται ὁ πονηρὸς καὶ
ἁρπάζει τὸ ἐσπαρμένον ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ·
οὗτός ἐστιν ὁ παρὰ τὴν ὁδὸν σπαρείς. ὁ δὲ ἐπὶ 20
τὰ πετρώδη σπαρείς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον
ἀκούων καὶ εὐθὺς μετὰ χαρᾶς λαμβάνων αὐτόν·
ˡοὐκ ἔχει δὲ ῥίζαν ἐν ἑαυτῷ, ἀλλὰ πρόσκαιρός 21
ἐστιν, γενομένης δὲ θλίψεως ἢ διωγμοῦ διὰ τὸν
λόγον εὐθὺς σκανδαλίζεται. ὁ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας 22 6,19-34
σπαρείς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων, καὶ ἡ
μέριμνα τοῦ αἰῶνος [τούτου] καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ
πλούτου συμπνίγει τὸν λόγον, καὶ ἄκαρπος γί-
νεται. ὁ δὲ ἐπὶ τὴν καλὴν γῆν σπαρείς, οὗτός 23
ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ συνιείς, ὃς δὴ
καρποφορεῖ καὶ ποιεῖ ὃ μὲν ἑκατόν, ὃ δὲ ἑξή-
κοντα, ὃ δὲ τριάκοντα.

"Ἄλλην παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς λέγων· 24 13,36-43
Ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ
σπείραντι καλὸν σπέρμα ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ. ἐν 25
δὲ τῷ καθεύδειν τοὺς ἀνθρώπους ἦλθεν αὐτοῦ ὁ
ἐχθρὸς καὶ ἐπέσπειρεν ζιζάνια ἀνὰ μέσον τοῦ
σίτου καὶ ἀπῆλθεν. ὅτε δὲ ἐβλάστησεν ὁ χόρτος 26
καὶ καρπὸν ἐποίησεν, τότε ἐφάνη καὶ τὰ ζιζάνια.
προσελθόντες δὲ οἱ δοῦλοι τοῦ οἰκοδεσπότου 27
εἶπον αὐτῷ· κύριε, οὐχὶ καλὸν σπέρμα ἔσπειρας
ἐν τῷ σῷ ἀγρῷ; πόθεν οὖν ἔχει ζιζάνια; ˡὁ δὲ 28
ἔφη αὐτοῖς· ἐχθρὸς ἄνθρωπος τοῦτο ἐποίησεν.
οἱ δὲ δοῦλοι αὐτῷ λέγουσιν· θέλεις οὖν ἀπελ-

20 λογον + μου ΔW 2145 X 245 f* q | **21** γενομ. δε] ειτα γεν. 1241 Θ G | **22** τουτου > BS D e k a ff^{2} g h ar Eus | **23** συνιεις BS 892 D Θ 372 Φ Ωϱ] -ιων rel. | ος δη] και Ta^{ατ} ff g vg sycp ar bo, τοτε D e a b c ff^{2} h q (k sys) | **24** σπειροντι C L D pl. 1 pl 1424^{r} UΦΠ rel. pl. | **25** αυτου > 1574 e k h syv Iϱ | εσπειρ. Cl.ss W D 700 565^{r} 118s rel. pl. Iϱ | **26** και^{2} > W D Θ 13^{r} 1424 1293s Φ vl syv sa | **27** σω > 1241 700 565 118s 1424* 485 K 280 k*| **28** δουλοι > B 157 co (1424 1555 Eus)| ~ λεγ. αυτω οι δ. D vl syvp ar | ουν > Ta^{3} D lat(-fq) syvp ar gg^{1} bo |

29 ϑόντες συλλέξωμεν αὐτά; ¹ὁ δέ φησιν· οὔ, μή-
ποτε συλλέγοντες τὰ ζιζάνια ἐκριζώσητε ἅμα
30 αὐτοῖς τὸν σῖτον. ἄφετε συναυξάνεσθαι ἀμφό-
τερα μέχρι τοῦ ϑερισμοῦ· καὶ ἐν καιρῷ τοῦ ϑε-
ρισμοῦ ἐρῶ τοῖς ϑερισταῖς· συλλέξατε πρῶτον τὰ
ζιζάνια καὶ δήσατε αὐτὰ εἰς δέσμας πρὸς τὸ
κατακαῦσαι αὐτά, τὸν δὲ σῖτον συναγάγετε εἰς
τὴν ἀποϑήκην μου.
31–32: 31 Ἄλλην παραβολὴν παρέϑηκεν αὐτοῖς λέγων·
Mc 4,30ss L 13,18s Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν κόκκῳ
σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄνϑρωπος ἔσπειρεν ἐν τῷ
Ez 17,23; 32 ἀγρῷ αὐτοῦ· ὃ μικρότερον μέν ἐστιν πάντων
31,6 τῶν σπερμάτων, ὅταν δὲ αὐξηϑῇ, μεῖζον τῶν
λαχάνων ἐστὶν καὶ γίνεται δένδρον, ὥστε ἐλϑεῖν
*τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατασκηνοῦν ἐν τοῖς
κλάδοις αὐτοῦ*.
L 13,20s 33 Ἄλλην παραβολὴν ἐλάλησεν αὐτοῖς· Ὁμοία
ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ζύμῃ, ἣν λαβοῦσα
γυνὴ ἐνέκρυψεν εἰς ἀλεύρου σάτα τρία, ἕως οὗ
ἐζυμώϑη ὅλον.
Mc 4,33s 34 Ταῦτα πάντα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς ἐν παρα-
βολαῖς τοῖς ὄχλοις, καὶ χωρὶς παραβολῆς οὐδὲν
Ps 77,2 35 ἐλάλει αὐτοῖς· ὅπως πληρωϑῇ τὸ ῥηϑὲν διὰ τοῦ
προφήτου λέγοντος·

---

29 φησιν Bss 399s 1293s 1396 lat(-a)] εφη rel. pl., + αυτοις Ta[al] 33 DΘΣΝ k a h c f h syvp ar gg sa | τον] και τον Ta D (372) 28 1365 1573 lat syvph ar gg co | **30** αχρι S*L Χρ, εως BD 1424[s] | εις[1] > 33s Δs D 700 399s 1s 1424[s] Xs Φ lat pl. Χρ | συναγετε B 372 399 1 1689 348 Γ 440 | **31** παρεϑηκ.] ελαλησεν L* DΘ 1s 13[r] 1424[s] 1574 ΣΝ k a h c h syv gg | **32** μειζον + παντων (Mc 4,32) Ta 565 544 1424 1574 157 245s 998 485s K pl. lat syvp ar gg | κατασκηνοιν B* D | **33** ελαλ.] παρεϑηκ. Ta C 1241 1279 1375 1604 726 sa | ελαλ. αυτοις > D k syv | αυτοις + λεγων SCL 1241 Θ 565 209 13[r] MUs 157s 1219ss 661s h q vg[l] ar gg[l] sa | **35** δια + Ησαιου S* 33 Θ 1s 13[r] 713 1573 |

et colligemus ea? [1]Et ait: Non, ne forte colligen- 29
tes zizania eradicetis simul cum eis et triticum.
Sinite utraque crescere usque ad messem, et in 30
tempore messis dicam messoribus: Colligite pri-
mum zizania et alligate ea in fasciculos ad
comburendum, triticum autem congregate in
horreum meum.

Aliam parabolam proposuit eis dicens: Si- 31
mile est regnum caelorum grano sinapis, quod
accipiens homo seminavit in agro suo; quod 32
minimum quidem est omnibus seminibus; cum
autem creverit, maius est omnibus holeribus et
fit arbor, ita ut *volucres caeli veniant et habitent
in ramis eius.*

Aliam parabolam locutus est eis: Simile est 33
regnum caelorum fermento, quod acceptum mu-
lier abscondit in farinae satis tribus, donec fer-
mentatum est totum.

Haec omnia locutus est Iesus in parabolis 34
ad turbas et sine parabolis non loquebatur eis,
ut impleretur quod dictum erat per prophetam 35
dicentem:

---

34 parabolis]-bola

---

30 *inc.* sed sinite D[r] a b c ff[2] g[1.2] h z
in[2] > *codd.* vl
32 omnibus 1⁀2 S*F
35 adimpleretur AsX[c]EpJDLRW a f g q
erat S-MEp[c]LCT] est *rel.* e k b c d ff[2] g h l

---

32 Ez 17,23; 31,6
33 L 13,20s
35 Ps 77,2

Aperiam in parabolis os meum,
eructabo abscondita a constitutione mundi.

36 Tunc dimissis turbis venit in domum, et
accesserunt ad eum discipuli eius dicentes:
37 Edissere nobis parabolam zizaniorum agri. Qui
respondens ait illis: Qui seminat bonum semen
38 est Filius hominis. Ager autem est mundus.
Bonum vero semen, hi sunt filii regni. Zizania
39 autem filii sunt nequam. Inimicus autem, qui
seminavit ea, est diabolus. Messis vero con-
summatio saeculi est, messores autem angeli
40 sunt. Sicut ergo colliguntur zizania et igni com-
buruntur, sic erit in consummatione saeculi.
41 Mittet Filius hominis angelos suos, et colligent
de regno eius omnia *scandala et eos qui fa-*
42 *ciunt iniquitatem,* et mittent eos in caminum
43 ignis. Ibi erit fletus et stridor dentium. Tunc
iusti fulgebunt sicut sol in regno Patris eorum.
Qui habet aures audiendi audiat.

44 Simile est regnum caelorum thesauro abs-
condito in agro; quem qui invenit homo, abs-
condit et prae gaudio illius vadit et vendit
universa quae habet et emit agrum illum.

---

36 edissere E°Th Γ W] dissere *rel.* cffl z
37 illis gat cffg²(fh)] > *codd.*
40 conburentur FDR
42 mittunt YF-X°e d
43 eorum] sui AssMOEp* c d f g h
audiendi > S-FMXsJMaVCT* e k a b

---

36 Mt 13,24-30
38 1 C 3,9
41 So 1,3; Mt 7,23; 25,31-46
42 Mt 8,12; 24,51; 25,30
43 Dn 12,3; Sap 3,7
44 L 14,33; Pr 2,4

Ἀνοίξω ἐν παραβολαῖς τὸ στόμα μου,
ἐρεύξομαι κεκρυμμένα ἀπὸ καταβολῆς κόσμου.
Τότε ἀφεὶς τοὺς ὄχλους ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν. 36 24-30
καὶ προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες·
διασάφησον ἡμῖν τὴν παραβολὴν τῶν ζιζανίων
τοῦ ἀγροῦ. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Ὁ σπείρων 37
τὸ καλὸν σπέρμα ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου· ὁ 38 1 J 3,9
δὲ ἀγρός ἐστιν ὁ κόσμος· τὸ δὲ καλὸν σπέρμα, (1 C 3,9)
οὗτοί εἰσιν οἱ υἱοὶ τῆς βασιλείας· τὰ δὲ ζιζάνιά
εἰσιν οἱ υἱοὶ τοῦ πονηροῦ, ὁ δὲ ἐχθρὸς ὁ σπείρας 39
αὐτά ἐστιν ὁ διάβολος· ὁ δὲ θερισμὸς συντέλεια
αἰῶνός ἐστιν, οἱ δὲ θερισταὶ ἄγγελοί εἰσιν. ὥσπερ 40 (J 15,6)
οὖν συλλέγεται τὰ ζιζάνια καὶ πυρὶ κατακαίεται,
οὕτως ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος. ἀποστε- 41 So 1,3
λεῖ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ, 25,31-46 7,23
καὶ συλλέξουσιν ἐκ τῆς βασιλείας αὐτοῦ πάντα
τὰ *σκάνδαλα καὶ τοὺς ποιοῦντας τὴν ἀνομίαν*, 8,12
καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός· 42
ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόν-
των. τότε *οἱ δίκαιοι ἐκλάμψουσιν* ὡς ὁ ἥλιος 43 Da 12,3
ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρὸς αὐτῶν. ὁ ἔχων ὦτα
ἀκουέτω.

Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν θη- 44 19,29
σαυρῷ κεκρυμμένῳ ἐν τῷ ἀγρῷ, ὃν εὑρὼν ἄν- L 14,33 Pr 2,4
θρωπος ἔκρυψεν, καὶ ἀπὸ τῆς χαρᾶς αὐτοῦ
ὑπάγει καὶ πωλεῖ πάντα ὅσα ἔχει καὶ ἀγοράζει
τὸν ἀγρὸν ἐκεῖνον.

καταβολ.] αρχης Ta[ts] k h syv gg | κοσμου > Ta[l] BS[c] 1s 22 e k syv gg[1] | **36** διασαφησ. BS* Θ 1424[s] lat pl. Ωϱ[1]] φρασον rel. | **40** κατακαιεται BS 892 D 399s 1s 22 1293s 472 Cy] καιεται rel. | αιωνος BS 892 372 1582 22 945 Γ 1604 lat pl. syv ar sa Iϱ] + τουτου Ta rel. | **42** βαλλουσιν S* D* 565 1424 X e, εμβαλ. 7υ0 1604 | **43** ωτα BS* Θs e k a b Hil] + ακουειν (Mc 4,9) Ta[sto] rel. | **44** ομοια BS 892 D 1555 lat pl. syvi co Ωϱ] παλιν ομ. rel. | παντα > (Mc 10,21) B 28 348[r] Ωϱ |

45 Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν
Pr 8,10s ἀνθρώπῳ ἐμπόρῳ ζητοῦντι καλοὺς μαργαρίτας.
46 εὑρὼν δὲ ἕνα πολύτιμον μαργαρίτην ἀπελθὼν
πέπρακεν πάντα ὅσα εἶχεν καὶ ἠγόρασεν αὐτόν.
47 Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρα-
νῶν σαγήνῃ βληθείσῃ εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐκ
48 παντὸς γένους συναγαγούσῃ· ἣν ὅτε ἐπληρώθη
ἀναβιβάσαντες ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν καὶ καθίσαντες
συνέλεξαν τὰ καλὰ εἰς ἄγγη, τὰ δὲ σαπρὰ ἔξω
25,32 49 ἔβαλον. οὕτως ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος·
ἐξελεύσονται οἱ ἄγγελοι καὶ ἀφοριοῦσιν τοὺς πο-
50 νηροὺς ἐκ μέσου τῶν δικαίων, καὶ βαλοῦσιν αὐ-
τοὺς εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός· ἐκεῖ ἔσται ὁ
κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.
51 Συνήκατε ταῦτα πάντα; λέγουσιν αὐτῷ· ναί.
52 ˡὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· διὰ τοῦτο πᾶς γραμματεὺς
μαθητευθεὶς τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν ὅμοιός
ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ, ὅστις ἐκβάλλει ἐκ
τοῦ θησαυροῦ αὐτοῦ καινὰ καὶ παλαιά.
53-58: 53 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τὰς παρα
Mc 6,1-6 L 4,16-30 54 βολὰς ταύτας, μετῆρεν ἐκεῖθεν. καὶ ἐλθὼν εἰς
τὴν πατρίδα αὐτοῦ ἐδίδασκεν αὐτοὺς ἐν τῇ συνα-
γωγῇ αὐτῶν, ὥστε ἐκπλήσσεσθαι αὐτοὺς καὶ
λέγειν· πόθεν τούτῳ ἡ σοφία αὕτη καὶ αἱ δυνά-
55 μεις; ˡοὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τοῦ τέκτονος υἱός; οὐχ
ἡ μήτηρ αὐτοῦ λέγεται Μαριὰμ καὶ οἱ ἀδελφοὶ

---

45 ανθρωπω > BS* 1424 1012s 1555 Ath Χρ Amb | **46** ευρων δε Ta[3] BS 33s D Θ 1s 788 lat syvpi ar gg sa] ος ευρων rel. | ενα > D Θ 788 e k a b ff[2] g h syc | παντα > D c ff[2] h | **47** γενους + ιχθυων Ta[in] 1689s vl vg[1] sa | **48** καλα] καλλιστα Ta[ae] D 700 vl pl. syv ar Amb Aug | **50** βαλλουσ. S* D* 565 788[r] 1424 X 713 al. | **51** συνηκ. Ta[in] BS D 348 1555 lat pl. sys co Ωρ] *inc.* λεγει αυτοις ο Ις rel. | ναι Ta[ll] BS D Θ 372 1s 13s 174-349 k vg syvi] + Κε rel. | **52** εκβαλλ.] προφερει (L 6,45) 1 1424ss 659 Ωρ | **54** Αντιπατριδα S* | τουτω + πασα 892 D 230 517s sys Eus | **55** ο + του Ιωσηφ Ta[n] a b ff[2] g h syv |

Iterum simile est regnum caelorum homini 45
negotiatori quaerenti bonas margaritas. Inventa 46
autem una pretiosa margarita, abiit et vendidit
omnia quae habuit et emit eam.

Iterum simile est regnum caelorum sagenae 47
missae in mare et ex omni genere piscium con-
greganti. Quam cum impleta esset educentes 48
et secus litus sedentes elegerunt bonos in vasa,
malos autem foras miserunt. Sic erit in con- 49
summatione saeculi; exibunt angeli et separa-
bunt malos de medio iustorum et mittent eos 50
in caminum ignis; ibi erit fletus et stridor
dentium. ¹ Intellexistis haec omnia? Dicunt ei: 51
Etiam.¹ Ait illis: Ideo omnis scriba doctus in 52
regno caelorum similis est homini patrifamilias,
qui profert de thesauro suo nova et vetera.

13,53-58 ***Nazarenorum incredulitas*** (Mc 6, 1-6; L 4,15-30)

Et factum est, cum consummasset Iesus pa- 53
rabolas istas, transiit inde. Et veniens in pa- 54
triam suam docebat eos in synagogis eorum,
ita ut mirarentur et dicerent: Unde huic sa-
pientia haec et virtutes? Nonne hic est fabri 55
filius? Nonne mater eius dicitur Maria, et fra-

---

48 educentes ad litus et sedentes
54 synagogis]-goga e

---

47 et > A-HOsR | piscium > SF-O*JLC kdz
51 *inc.* dicit eis (Iesus) fhq (DEQ a g)
54 virtutes] virtus A-H²OsEp*
55 filius + Ioseph EpDQs

---

46 Pr 8,10s; Sap 7,9 | 49 Mt 25,32

tres eius Iacobus et Ioseph et Simon et Iu-
56 das? Et sorores eius nonne omnes apud nos
57 sunt? Unde ergo huic omnia ista? ¹ Et scanda-
lizabantur in eo. Iesus autem dixit eis: Non
est propheta sine honore nisi in patria sua et
58 in domo sua. Et non fecit ibi virtutes multas
propter incredulitatem illorum.

14,1-12 ***Herodes de Christo, Iohannis mors***
(Mc 6,14-30; L 9,7ss)

14 In illo tempore audivit Herodes tetrarcha
2 famam Iesu, ¹ et ait pueris suis: Hic est Iohan-
nes Baptista; ipse surrexit a mortuis, et ideo
3 virtutes operantur in eo. Herodes enim tenuit
Iohannem et alligavit eum et posuit in carce-
rem propter Herodiadem uxorem fratris sui.
4 Dicebat enim illi Iohannes: Non licet tibi ha-
5 bere eam. Et volens illum occidere timuit po-
pulum, quia sicut prophetam eum habebant.
6 Die autem natalis Herodis saltavit filia Hero-
7 diadis in medio et placuit Herodi. Unde cum
iuramento pollicitus est ei dare quodcumque
8 postulasset ab eo. At illa praemonita a matre
sua, Da mihi, inquit, hic in disco caput Iohannis

Ioseph] Iohannes DR (Ep^m EQ)
58 et + ideo EpDEQR
14,2 suis + numquid EpDEQR
Bapt. + quem ego decollavi Ep^m DEQT
3 carcere SHQThT'kd
6 medio + triclinio H^c EpDEQRThTW a-h q z
8 hic] hoc k a, > DERCT b c f ff^{1.2} g

56 J 7,15.52
57 J 4,44
14,3 Mt 11,2
4 Lv 18,16; 20,21
5 Mt 21,26

αὐτοῦ Ἰάκωβος καὶ Ἰωσὴφ καὶ Σίμων καὶ
Ἰούδας; καὶ αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ οὐχὶ πᾶσαι πρὸς 56
ἡμᾶς εἰσιν; πόθεν οὖν τούτῳ ταῦτα πάντα; ¹καὶ 57 J 7,15; 4,44
ἐσκανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν
αὐτοῖς· οὐκ ἔστιν προφήτης ἄτιμος εἰ μὴ ἐν τῇ
πατρίδι καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἐποίησεν 58
ἐκεῖ δυνάμεις πολλὰς διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν.

Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἤκουσεν Ἡρῴδης ὁ τε- 14 1-12: Mc 6,14.17 ss
τραάρχης τὴν ἀκοὴν Ἰησοῦ, καὶ εἶπεν τοῖς παισὶν 2 L 9,7ss; 3,19s
αὐτοῦ· οὗτός ἐστιν Ἰωάννης ὁ βαπτιστής· αὐτὸς
ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ διὰ τοῦτο αἱ δυνά-
μεις ἐνεργοῦσιν ἐν αὐτῷ. Ὁ γὰρ Ἡρῴδης κρα- 3 11,2
τήσας τὸν Ἰωάννην ἔδησεν αὐτὸν καὶ ἐν φυλακῇ
ἀπέθετο διὰ Ἡρῳδιάδα τὴν γυναῖκα Φιλίππου
τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ· ἔλεγεν γὰρ ὁ Ἰωάννης 4 Lv 18,16; 20,21
αὐτῷ· οὐκ ἔξεστίν σοι ἔχειν αὐτήν. καὶ θέλων 5
αὐτὸν ἀποκτεῖναι ἐφοβήθη τὸν ὄχλον, ὅτι ὡς 21,26
προφήτην αὐτὸν εἶχον. γενεσίοις δὲ γενομένοις 6
τοῦ Ἡρῴδου ὠρχήσατο ἡ θυγάτηρ τῆς Ἡρῳ-
διάδος ἐν τῷ μέσῳ καὶ ἤρεσεν τῷ Ἡρῴδῃ,
ὅθεν μεθ᾽ ὅρκου ὡμολόγησεν αὐτῇ δοῦναι ὃ 7
ἐὰν αἰτήσηται. ἡ δὲ προβιβασθεῖσα ὑπὸ τῆς 8
μητρὸς αὐτῆς· δός μοι, φησίν, ὧδε ἐπὶ πίνακι

Ιωση(ς) Ta LΔW al. 22^{s} rel. pl. k q ar co, Ιωαννης S* D 565 1424 1207 MUss 472 280 Λss V^{r} | **56** ουχι > 1093 ff h syv ar | **57** τη¹ + ιδια S 892 13^{r} 1223s 990 ar gg sa | πατριδι + αυτου CW 372^{r} 7^{s} rel. pl. | **58** τας απιστιας 892 D k | **14,2** αυτου + μητι D Φ b f h | βαπτιστ. + ον εγω απεκεφαλισα (Mc 6,16) D Φ a b ff h | εν > Z 990 71 1279 16 1574 245 1295ss Λ^{r} | **3** Ηρωδ. + τοτε B Θs 13^{r} 1293s 1295 1604 gg sa | αυτον > BS* 700 1555 ff h Ωρ | και, απεθετο > Z D e k Ωρ¹ | Φιλιππ. > D 372 lat pl. | **4** αυτω > S* 565ss | αυτην + γυναικα k sycp gg | **6** γενεσιοις γενομ. BSZL D 1s 22 262] γενεσιων αγομεν. 33 ΔW 700ss 7^{s} al. pl., -ιων γενομ. rel. | Ηρωδου + εισηλθεν (Mc 6,22) syv | μεσω + τ. συμποσιου Ta^{an} vl pl. syc ar | **7** ωμολογ.] ωμοσεν (Mc 6,23) Ta^{atn} Z 13^{r} 1604 syp Χρ | **8** δος μοι] iube afferri Ef | ωδε > (Mc 6,25) vl pl. vg¹ | επι πινακι > D |

9 τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ. καὶ ἐλυ-
πήθη ὁ βασιλεύς, διὰ δὲ τοὺς ὅρκους καὶ τοὺς
17,12 10 συνανακειμένους ἐκέλευσεν δοθῆναι, καὶ πέμ-
11 ψας ἀπεκεφάλισεν Ἰωάννην ἐν τῇ φυλακῇ. καὶ
ἠνέχθη ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἐπὶ πίνακι καὶ ἐδόθη
12 τῷ κορασίῳ, καὶ ἤνεγκεν τῇ μητρὶ αὐτῆς. καὶ
προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἦραν τὸ πτῶμα
καὶ ἔθαψαν αὐτό, καὶ ἐλθόντες ἀπήγγειλαν τῷ
Ἰησοῦ.
13-21: 13 Ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν
Mc 6,31-44 L 9,10-17 ἐν πλοίῳ εἰς ἔρημον τόπον κατ' ἰδίαν. καὶ ἀκού-
J 6,1-13 σαντες οἱ ὄχλοι ἠκολούθησαν αὐτῷ πεζῇ ἀπὸ
9,36 14 τῶν πόλεων. καὶ ἐξελθὼν εἶδεν πολὺν ὄχλον,
καὶ ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτοῖς καὶ ἐθεράπευσεν
15 τοὺς ἀρρώστους αὐτῶν. ὀψίας δὲ γενομένης
προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ λέγοντες· ἔρημός
ἐστιν ὁ τόπος καὶ ἡ ὥρα ἤδη παρῆλθεν· ἀπό-
λυσον [οὖν] τοὺς ὄχλους, ἵνα ἀπελθόντες εἰς
16 τὰς κώμας ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς βρώματα. ὁ δὲ
Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· οὐ χρείαν ἔχουσιν ἀπελ-
17 θεῖν· δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. οἱ δὲ λέγουσιν
αὐτῷ· οὐκ ἔχομεν ὧδε εἰ μὴ πέντε ἄρτους καὶ
18 δύο ἰχθύας. ὁ δὲ εἶπεν· φέρετέ μοι ὧδε αὐ-
19 τούς. καὶ κελεύσας τοὺς ὄχλους ἀνακλιθῆναι ἐπὶ

9 λυπηθεις, > δε B D Θs 1s 13^{r} 1424 1675 a | δοθηναι + αυτη Θ 565 1s 13^{r} 1424^{s} syvp ar gg sa | **10** απεκεφαλ. BS*Z 1s 0106] + τον rel. | **11** επι] εν 892 Θs 1s 983 543 | και³ + το κορασιον (Mc 6,28) Ta^{afn} 1424^{s} e b c f ff^{2} h syc bo | **12** πτωμα] σωμα ZΔW 28 118^{s} 1689 7^{s} 1223 rel. sa | πτωμα + αυτου Ta^{at} S*L D 565 544 954 477 213 Σ 157s 1093s al. 1375^{s} 1555 c f ff h l q vg^{l} syvp sa | αυτο] αυτον BS* a ff | **13** πεζοι SZL 544 1689 157 245 4s 1093 al. lat pl. | **14** εξελθ. + ο Ις CΔW 565s 543-71 U rel. f h q sypih gg, > a b ff^{2} syv | **15** ουν SCZ 892 399 1s Σ syh^{m} co | τας + κυκλω (Mc 6,36) Ta^{al} C* 33 Θs 399s 348 1579s Σ 713 1396 syi ar gg | **16** Ις > S* D 1424^{s} 1604s k syvp co | **18** ωδε > Ta^{t} D Θs 1s vl syv Χρ | **19** εκελευσεν SZ 1012s 1295 ff ar co Ωρ |

Baptistae. Et contristatus est rex; propter iu- 9
ramentum autem et eos qui pariter recumbe-
bant iussit dari. Misitque et decollavit Iohan- 10
nem in carcere. Et allatum est caput eius in 11
disco et datum est puellae, et attulit matri
suae. Et accedentes discipuli eius tulerunt cor- 12
pus eius et sepelierunt illud, et venientes nun-
tiaverunt Iesu.

14,13-36 ***Populus cibo refectus*** (Mc 6,31-56; L 9,10-17; J 6,1-21)

Quod cum audisset Iesus, secessit inde in 13
navicula in locum desertum seorsum; et cum
audissent turbae, secutae sunt eum pedestres
de civitatibus. Et exiens vidit turbam multam 14
et misertus est eis et curavit languidos eorum.
Vespere autem facto accesserunt ad eum di- 15
scipuli eius dicentes: Desertus est locus, et hora
iam praeteriit; dimitte turbas, ut euntes in
castella emant sibi escas. Iesus autem dixit 16
eis: Non habent necesse ire; date illis vos man-
ducare. Responderunt ei: Non habemus hic nisi 17
quinque panes et duos pisces. ¹Qui ait eis: Af- 18
ferte mihi illos huc. Et cum iussisset turbam 19

---

9 iusiurandum OX*ss*BJMaV k c d ff z
11 attulit JQ vl(-z)] tulit *rel.*
12 eius[2] EpJMaDEQRKThTW c d f ff l q] > *rel.*
13 naviculam HRThT
14 eis MX*Ep*BJDEQR f ff] illis vl pl., eius *rel.* z
18 ~ illos mihi *codd.* e (vl pl.)

---

14 Mt 9,36

discumbere super faenum, acceptis quinque pa-
nibus et duobus piscibus, aspiciens in caelum
benedixit et fregit et dedit discipulis panes,
20 discipuli autem turbis. Et manducaverunt om-
nes et saturati sunt. Et tulerunt reliquias, duo-
21 decim cophinos fragmentorum plenos. Mandu-
cantium autem fuit numerus quinque milia
virorum, exceptis mulieribus et parvulis.
22 Et statim compulit Iesus discipulos ascen-
dere in naviculam et praecedere eum trans fre-
23 tum, donec dimitteret turbas. Et dimissa turba
ascendit in montem solus orare. Vespere au-
24 tem facto solus erat ibi. Navicula autem in medio
mari iactabatur fluctibus; erat enim contrarius
25 ventus. Quarta autem vigilia noctis venit ad
26 eos ambulans super mare. Et videntes eum super
mare ambulantem turbati sunt dicentes: Quia
phantasma est, et prae timore clamaverunt.
27 ⁱ Statimque Iesus locutus est eis dicens: Ha-
28 bete fiduciam; ego sum, nolite timere. Respon-
dens autem Petrus dixit: Domine, si tu es, iube
29 me ad te venire super aquas. At ipse ait: Veni.

---

19 discip. + suis SJD^{r}eabcff^{2}z
autem + dederunt QT^{e} (b)
22 compulit Iesus] iussit *codd.* vl(-d)
discip. + suos H^{o}OZBJMaRKVTh vl pl.
28 autem + ei DER (e) bdfff$^{1.2}$hqz
ad te venire MEpET] ~ ven. ad te *rel.* vl

---

20 4 Rg 4,44
23 L 6,12; 9,18
26 L 24,37

τοῦ χόρτου, λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς
δύο ἰχθύας, ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν εὐλό-
γησεν, καὶ κλάσας ἔδωκεν τοῖς μαθηταῖς τοὺς
ἄρτους, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις. καὶ ἔφαγον 20
πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν, καὶ ἦραν τὸ περισ- 4 Rg 4,44
σεῦον τῶν κλασμάτων δώδεκα κοφίνους πλήρεις.
οἱ δὲ ἐσθίοντες ἦσαν ἄνδρες ὡσεὶ πεντακισχί- 21
λιοι χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων.
Καὶ εὐθέως ἠνάγκασεν τοὺς μαθητὰς ἐμβῆναι 22 22–36:
εἰς τὸ πλοῖον καὶ προάγειν αὐτὸν εἰς τὸ πέραν, Mc 6,45-56 J 6,15-21
ἕως οὗ ἀπολύσῃ τοὺς ὄχλους. καὶ ἀπολύσας τοὺς 23
ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος κατ' ἰδίαν προσεύξα- L 6,12; 9,18
σθαι. ὀψίας δὲ γενομένης μόνος ἦν ἐκεῖ. ¹τὸ δὲ 24
πλοῖον ἤδη σταδίους πολλοὺς ἀπὸ τῆς γῆς ἀπεῖχεν,
βασανιζόμενον ὑπὸ τῶν κυμάτων, ἦν γὰρ ἐναντί-
ος ὁ ἄνεμος. τετάρτῃ δὲ φυλακῇ τῆς νυκτὸς ἦλθεν 25
πρὸς αὐτοὺς περιπατῶν ἐπὶ τὴν θάλασσαν. οἱ δὲ 26
μαθηταὶ ἰδόντες αὐτὸν ἐπὶ τῆς θαλάσσης περιπα-
τοῦντα ἐταράχθησαν λέγοντες ὅτι φάντασμά ἐστιν, (L 24,37)
καὶ ἀπὸ τοῦ φόβου ἔκραξαν. εὐθὺς δὲ ἐλάλησεν ὁ 27
Ἰησοῦς αὐτοῖς λέγων· θαρσεῖτε, ἐγώ εἰμι· μὴ φο-
βεῖσθε. Ἀποκριθεὶς δὲ αὐτῷ ὁ Πέτρος εἶπεν· Κύ- 28
ριε, εἰ σὺ εἶ, κέλευσόν με ἐλθεῖν πρὸς σὲ ἐπὶ τὰ

τ. χορτον 892 D 348[r], τους χορτ. Δs 565s 13-828 M[r] 348 pl. Uss 713 Γ pl. K rel. e | τ. αρτους[2] > Tн[tn] e b ff h syp | μαθηται + εδωκαν Ta[an] b syvp gg co | **21** ωσει] ως 33 D Θ 1 1604 al., > Ta[as] W 0106 lat syvp bo | ~ παιδ. κ. γυν. D Θ 1s vl sys co | **22** ευθεως] postea Ta[n], tunc ff, > Ta[v] S*C* 892 syv | **24** ηδη > (Mc 6,47) Ta[at] D 28 047 1093 a f ff l z vg syvp co | σταδιους – απειχεν B 13[r], ~ Θs syvpi ar gg co (Φ)] μεσον της θαλασσ. ην rel. | ανεμος + αυτοις Ta[atn] Θ Φ vl pl. syvi(p) | **25** ηλθεν BSC[c]Zs 892 Θss 1s 13[r] 659 al. 348[r] Σ 1295ss Λ[r] lat sypih[m] ar co Ωϱ Eus] απηλθ. rel. | **26** οι δε μαθ. ιδ. Ta BS[c] D 372 13[r] syi gg] κ. ιδ. αυτ οι μαθ. rel. pl. sycp ar, > οι μαθ. Ta[in] S* Θs 1s 22 1424[s] lat(-f) co Eus | **27** ο Ις > S* 892 084 D 983 1293s ff syc co Eus | **28** αυτω > Ta[ls] Δ 118s 174 1574s 157 273 489 270 a c vg | με] μοι CΔ 485 sycp ar sa |

29 ὕδατα. ꜌ὁ δὲ εἶπεν· ἐλθέ. καὶ καταβὰς ἀπὸ
τοῦ πλοίου Πέτρος περιεπάτησεν ἐπὶ τὰ ὕδατα
30 καὶ ἦλθεν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. βλέπων δὲ τὸν
ἄνεμον ἰσχυρὸν ἐφοβήθη, καὶ ἀρξάμενος κατα-
8,25 ποντίζεσθαι ἔκραξεν λέγων· Κύριε, σῶσόν με.
31 εὐθέως δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἐπελάβετο
αὐτοῦ καὶ λέγει αὐτῷ· ὀλιγόπιστε, εἰς τί ἐδίστα-
32 σας; καὶ ἀναβάντων αὐτῶν εἰς τὸ πλοῖον ἐκό-
33 πασεν ὁ ἄνεμος. οἱ δὲ ἐν τῷ πλοίῳ προσε-
16,16 κύνησαν αὐτῷ λέγοντες· ἀληθῶς Θεοῦ υἱὸς εἶ.
34 Καὶ διαπεράσαντες ἦλθον ἐπὶ τὴν γῆν εἰς
35 Γεννησαρέτ. καὶ ἐπιγνόντες αὐτὸν οἱ ἄνδρες
τοῦ τόπου ἐκείνου ἀπέστειλαν εἰς ὅλην τὴν πε-
ρίχωρον ἐκείνην, καὶ προσήνεγκαν αὐτῷ πάντας
9,21; L 6,19 36 τοὺς κακῶς ἔχοντας ꜌καὶ παρεκάλουν αὐτόν, ἵνα
μόνον ἅψωνται τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐ-
τοῦ· καὶ ὅσοι ἥψαντο διεσώθησαν.
1-20: Mc 7,1-23 **15** Τότε προσέρχονται τῷ Ἰησοῦ ἀπὸ Ἱεροσο-
L 11,38 2 λύμων φαρισαῖοι καὶ γραμματεῖς λέγοντες· διὰ
τί οἱ μαθηταί σου παραβαίνουσιν τὴν παράδο-
σιν τῶν πρεσβυτέρων; οὐ γὰρ νίπτονται τὰς
3 χεῖρας, ὅταν ἄρτον ἐσθίωσιν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς
εἶπεν αὐτοῖς· Διὰ τί καὶ ὑμεῖς παραβαίνετε
τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν;
Ex 20,12; 21,17 4 ὁ γὰρ Θεὸς εἶπεν· *τίμα τὸν πατέρα καὶ τὴν*

---

29 δε + Ις Ta^{avn} 348^{r} 2145 E syp | κ. ηλθεν BC* 700 399s 1293s 1604s syv ar sa] ελθειν Ta^{al} rel., ηλθεν ουν S* | **30** ισχυρον + σφοδρα W, > B*S 33 co | εφοβηθη + ελθειν W | **32** αναβαντ. Ta^{aei} BS 33 892 D Θss 13-954 1579 syvpi ar sa Ωϱ] εμβαντ. rel. | **33** πλοιω + (προσ)ελθοντες Ta^{aevn} 33s ΔsW D Θ 372sss 118s 13^{r} 517-71 Φ rel. pl. lat sy ar gg | **34** Γεννησαϱ D* 700 lat syvpi | **36** ινα+καν 33 1241 Θ 1s 22 13-954 Φ 713ss 660 al. syp ar | **15,1** τω Ιυ] προς αυτον D 372 lat pl. syv, αυτω 1s 1424^{s} 1295 Ωϱ | **3** και > S* 1012 1187 1365 q ar gg^{1} co Iϱ Xϱ | **4** ειπεν (Mc 7,10) BS^{c} 892 084 D Θss 1s 788 lat(-f) syvpih* ar gg co Iϱ] ενετειλατο λεγων rel.|

Et descendens Petrus de navicula ambulabat
super aquam ut veniret ad Iesum. Videns vero 30
ventum validum timuit et cum coepisset mergi,
clamavit dicens: Domine, salvum me fac. ¦ Et 31
continuo Iesus extendens manum, apprehendit
eum et ait illi: Modicae fidei, quare dubitasti?
Et cum ascendissent in naviculam, cessavit ven- 32
tus. Qui autem in navicula erant, venerunt et 33
adoraverunt eum dicentes: Vere filius Dei es.

Et cum transfretassent, venerunt in terram 34
Gennesar. Et cum cognovissent eum viri loci 35
illius, miserunt in universam regionem illam et
obtulerunt ei omnes male habentes ¦ et rogabant 36
eum, ut vel fimbriam vestimenti eius tangerent.
Et quicumque tetigerunt salvi facti sunt.

15,1-20 ***De vera munditie*** (Mc 7,1-23)

Tunc accesserunt ad eum ab Hierosolymis **15**
scribae et pharisaei dicentes: Quare discipuli 2
tui transgrediuntur traditionem seniorum? non
enim lavant manus suas cum panem manducant.
¦ Ipse autem respondens ait illis: Quare et vos 3
transgredimini mandatum Dei propter traditio-
nem vestram? Nam Deus dixit: *Honora patrem* 4

---

32 ascendisset X*ERTh vl(-a)
15,2 traditiones ZMaKVW q Hier
4 patrem + tuum AsHX[c]Z[c]MaQRKTh vl pl.

---

31 Mt 8,26
36 Mt 9,21; L 6,19
15, 4 Ex 20,12; 21,17; Dt 5,16

et matrem, et: *Qui maledixerit patri vel matri,*
5 *morte moriatur*. Vos autem dicitis: Quicumque
dixerit patri vel matri: Munus quodcumque est
6 ex me, tibi proderit; et non honorificabit pa-
trem suum aut matrem suam, et irritum fecistis
mandatum Dei propter traditionem vestram.
7 Hypocritae, bene prophetavit de vobis Esaias
dicens:

8 *Populus hic labiis me honorat,*
cor autem eorum longe est a me.
9 *Sine causa autem colunt me,*
docentes doctrinas et mandata hominum.

10 Et convocatis ad se turbis dixit eis: Au-
11 dite et intellegite. Non quod intrat in os coin-
quinat hominem; sed quod procedit ex ore, hoc
12 coinquinat hominem. Tunc accedentes discipuli
eius dixerunt ei: Scis quia pharisaei audito
13 verbo hoc scandalizati sunt? At ille respon-
dens ait: Omnis plantatio, quam non plantavit
14 Pater meus caelestis, eradicabitur. Sinite illos,
caeci sunt et duces caecorum, caecus autem
si caeco ducatum praestet, ambo in foveam ca-
15 dunt. Respondens autem Petrus dixit ei: Edis-
16 sere nobis parabolam istam. At ille dixit: Adhuc

---

matrem + tuam Ep^{m}QRK^{c} a b f ff^{2} q
6 suam > A-O*Ep*QW b ff^{2}
9 et > *YFHOX*Z* d q
14 *cadent EpLQ

7ss Is 29,13
11 1 T 4,4
14 Mt 23,24; L 6,39; R 2,19

μητέρα, καί· ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα θα-
νάτῳ τελευτάτω· ˈὑμεῖς δὲ λέγετε· ὃς ἂν εἴπῃ 5
τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρί· δῶρον ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ
ὠφεληθῇς, οὐ μὴ τιμήσει τὸν πατέρα αὐτοῦ ἢ 6
τὴν μητέρα αὐτοῦ· καὶ ἠκυρώσατε τὸν λόγον
τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν. ὑποκριταί, 7 Is 29,13
καλῶς ἐπροφήτευσεν περὶ ὑμῶν Ἠσαΐας λέγων·
Ὁ λαὸς οὗτος τοῖς χείλεσίν με τιμᾷ, 8
ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ.
μάτην δὲ σέβονταί με 9
διδάσκοντες διδασκαλίας ἐντάλματα ἀνθρώπων.
Καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ὄχλον εἶπεν αὐ- 10
τοῖς· Ἀκούετε καὶ συνίετε· ˈοὐ τὸ εἰσερχόμενον 11 12,34
εἰς τὸ στόμα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸ ἐκ-
πορευόμενον ἐκ τοῦ στόματος, τοῦτο κοινοῖ τὸν
ἄνθρωπον. Τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ λέ- 12
γουσιν αὐτῷ· οἶδας ὅτι οἱ φαρισαῖοι ἀκούσαντες
τὸν λόγον ἐσκανδαλίσθησαν; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς 13 J 15,2
εἶπεν· Πᾶσα φυτεία, ἣν οὐκ ἐφύτευσεν ὁ πατήρ
μου ὁ οὐράνιος, ἐκριζωθήσεται. ἄφετε αὐτούς· 14 23,24; L 6,39
τυφλοί εἰσιν ὁδηγοὶ τυφλῶν· τυφλὸς δὲ τυφλὸν R 2,19
ἐὰν ὁδηγῇ, ἀμφότεροι εἰς βόθυνον πεσοῦνται.
Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ· φρά- 15
σον ἡμῖν τὴν παραβολήν [ταύτην]. ὁ δὲ εἶπεν· 16

5 μητρι + κορβαν ο εστιν (Mc 7,11) ΦΓ b | ωφεληθ. + ουδεν εστιν S* | **6** αυτου 1⌒2 BS D 544 174 e a syc co| λογον BS^{c} 892 D Θs e a b ff$^{1.2}$ sy ar gg co Ir Ωρ^{1}] νομον S*C 084 399s 13^{r} 1293s, τ. εντολην rel. | **7** Ησαι. + ο προφητης Ta 1424^{s} ff syv bo | **8** *inc.* εγγιζει μοι ο λ. ουτ. τω στομ. αυτων κ. CΔs W 565^{r} rel. pl. f syh | τη καρδια syv | απεχει] εστιν D 372 1424 lat | **11** τουτο] εκεινο D 1293, >Ta^{v} 1241 22 440 e a ff | τουτο-ανθρ. >1s 124 Cl Ωρ Tert Amb | **12** μαθητ. Ta^{vs} BS D Θs 13^{r} 348^{r} 1604 e] + αυτου rel. | λογον + τουτον Ta^{3} vl syvp co | **14** τυφλοι >477 1515 syv co | εισιν + και Ta^{in} gg | τυφλων> BS*W D 209 co | εαν οδηγη] οδηγων σφαλησεται κ. Θ 13^{r} ar gg^{1} | βοθυνον] βοθρον D 21 1s Cl Ωρ Ath Did | **15** αυτω + Κε 1574 e syp | ταυτην >(Mc 7,17) BSZ 892 700 1 gg co Ωρ |

17 Ἀκμὴν καὶ ὑμεῖς ἀσύνετοί ἐστε; ˈοὐ νοεῖτε ὅτι
πᾶν τὸ εἰσπορευόμενον εἰς τὸ στόμα εἰς τὴν
18 κοιλίαν χωρεῖ καὶ εἰς ἀφεδρῶνα ἐκβάλλεται; τὰ
δὲ ἐκπορευόμενα ἐκ τοῦ στόματος ἐκ τῆς καρ-
δίας ἐξέρχεται, κἀκεῖνα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.
Gn 8,21 19 ἐκ γὰρ τῆς καρδίας ἐξέρχονται διαλογισμοὶ πο-
νηροί, φόνοι, μοιχεῖαι, πορνεῖαι, κλοπαί, ψευ-
20 δομαρτυρίαι, βλασφημίαι. ταῦτά ἐστιν τὰ κοι-
νοῦντα τὸν ἄνθρωπον· τὸ δὲ ἀνίπτοις χερσὶν
φαγεῖν οὐ κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.
21–28: Mc 7,24-30 21 Καὶ ἐξελθὼν ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς ἀνεχώρησεν
22 εἰς τὰ μέρη Τύρου καὶ Σιδῶνος. καὶ ἰδοὺ γυνὴ
Χαναναία ἀπὸ τῶν ὁρίων ἐκείνων ἐξελθοῦσα
ἔκραζεν λέγουσα· ἐλέησόν με, Κύριε υἱὸς Δαυίδ,
23 ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δαιμονίζεται. ὁ δὲ οὐκ
ἀπεκρίθη αὐτῇ λόγον. καὶ προσελθόντες οἱ μα-
θηταὶ αὐτοῦ ἠρώτουν αὐτὸν λέγοντες· ἀπόλυσον
10,6 24 αὐτήν, ὅτι κράζει ὄπισθεν ἡμῶν. ὁ δὲ ἀποκρι-
θεὶς εἶπεν· οὐκ ἀπεστάλην εἰ μὴ εἰς τὰ πρό-
25 βατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ. ἡ δὲ ἐλ-
θοῦσα προσεκύνει αὐτῷ λέγουσα· Κύριε, βοήθει
26 μοι. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· οὐκ ἔστιν καλὸν
λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων καὶ βαλεῖν τοῖς
27 κυναρίοις. ˈἡ δὲ εἶπεν· ναί, Κύριε· καὶ γὰρ
τὰ κυνάρια ἐσθίει ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν πι-
πτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν κυρίων αὐτῶν.
8,10.13 28 τότε ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ· ὦ γύναι,

17 ου Ta[1] BZ 33 D Θ 372s 788 1515 lat(-q) syvpi ar gg sa] ουπω rel. | **22** εκραζεν BS[c] 1241 D Θs 1s ΣO 1012s gg] -ξεν S*Z 892 13[r] Ωρ, εκραυγασ. rel. | εκραζ.+οπισω αυτου Ta[aer] D 372 | **23** ηρωτουν BSC D Xs] -των rel. pl. | **24** προβατα + ταυτα D syv | **25** προσελθ. Δ 1223 990 71 1365 syv ar sa, απελθ. 118s Π 1219 489 Vss al. | **26** εστ. καλον] εξεστιν (Ta[1]) D vl pl. Ωρ[1] Ps.Cl | **27** γαρ > (Mc 7,27) Ta[4] B e syspi sa | αυτων + και ζη Ta syvpi | **28** ο Ις > D 990 Γ 1093 syv sa | αυτη > Θ 1604 a b c ff[2] sys |

et vos sine intellectu estis? Non intellegitis quia 17
omne, quod in os intrat, in ventrem vadit et
in secessum emittitur? Quae autem procedunt 18
de ore, de corde exeunt, et ea coinquinant homi-
nem. De corde enim exeunt cogitationes malae, 19
homicidia, adulteria, fornicationes, furta, falsa
testimonia, blasphemiae. Haec sunt quae coin- 20
quinant hominem. Non lotis autem manibus
manducare, non coinquinat hominem.

15,21-28 *Mulier Chananaea* (Mc 7,24-30)

Et egressus inde Iesus secessit in partes 21
Tyri et Sidonis. Et ecce mulier Chananaea a 22
finibus illis egressa clamavit dicens ei: Mise-
rere mei Domine, fili David; filia mea male a
daemonio vexatur. Qui non respondit ei ver- 23
bum. Et accedentes discipuli eius rogabant eum
dicentes: Dimitte eam, quia clamat post nos.
[1]Ipse autem respondens ait: Non sum missus 24
nisi ad oves, quae perierunt domus Israhel. At 25
illa venit et adoravit eum dicens: Domine,
adiuva me. Qui respondens ait: Non est bonum 26
sumere panem filiorum et mittere canibus. At 27
illa dixit: Etiam, Domine; nam et catelli edunt
de micis, quae cadunt de mensa dominorum
suorum. [1] Tunc respondens Iesus ait illi: O mu- 28

---

17 secessu AsM a
22 ei > AFB*C eadlqz

18s Mt 12,34s
24 Mt 10,6
28 Mt 8,10.13

lier, magna est fides tua; fiat tibi sicut vis. Et
sanata est filia eius ex illa hora.

15,29-39 ***Quattuor milia saturati*** (Mc 7,31; 8,1-10)

29 Et cum transisset inde Iesus, venit secus
mare Galilaeae, et ascendens in montem se-
30 debat ibi. Et accesserunt ad eum turbae multae
habentes secum mutos, caecos, claudos, debiles
et alios multos, et proiecerunt eos ad pedes
31 eius, et curavit eos; ita ut turbae mirarentur
videntes mutos loquentes, claudos ambulantes,
caecos videntes, et magnificabant Deum Israhel.
32 Iesus autem convocatis discipulis suis dixit:
Misereor turbae, quia triduo iam perseverant
mecum et non habent quod manducent, et di-
33 mittere eos ieiunos nolo, ne deficiant in via. Et
dicunt ei discipuli: Unde ergo nobis in deserto
34 panes tantos, ut saturemus turbam tantam? Et
ait illis Iesus: Quot habetis panes? At illi di-
35 xerunt: Septem et paucos pisciculos. Et prae-
36 cepit turbae, ut discumberent super terram. Et
accipiens septem panes et pisces, et gratias
agens fregit et dedit discipulis suis, et disci-
37 puli dederunt populo. Et comederunt omnes, et

---

29 venit + iterum QRabcff^{2}g
30 caecos claud. X*Jcgr Hier] ~ clodos caecos *rel. pl.* abdff^2
33 ut saturentur turbae tantae L(EQs)dfg
35 discumberet S-X^{c}Z*BKVC
36 accipiens + Iesus Z^{c}LsThWabcff^{2}g

---

30 Mc 3,10
31 Mt 9,33; Mc 7,37
32 Mt 14,14

μεγάλη σου ἡ πίστις· γενηθήτω σοὶ ὡς θέλεις.
καὶ ἰάθη ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.
Καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς ἦλθεν παρὰ 29 29–31:
τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἀναβὰς εἰς Mc 7,31-37
τὸ ὄρος ἐκάθητο ἐκεῖ. καὶ προσῆλθον αὐτῷ 30
ὄχλοι πολλοὶ ἔχοντες μεθ' ἑαυτῶν χωλούς, κυλ-
λούς, τυφλούς, κωφούς, καὶ ἑτέρους πολλούς,
καὶ ἔρριψαν αὐτοὺς παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ.
καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς· ὥστε τοὺς ὄχλους 31
θαυμάσαι βλέποντας κωφοὺς λαλοῦντας, κυλλοὺς
ὑγιεῖς καὶ χωλοὺς περιπατοῦντας καὶ τυφλοὺς
βλέποντας· καὶ ἐδόξασαν τὸν Θεὸν Ἰσραήλ.
Ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς 32 32–39:
αὐτοῦ εἶπεν· σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον, ὅτι Mc 8,1-10 14,14
ἤδη ἡμέραι τρεῖς προσμένουσίν μοι καὶ οὐκ
ἔχουσιν τί φάγωσιν· καὶ ἀπολῦσαι αὐτοὺς νή-
στεις οὐ θέλω, μή ποτε ἐκλυθῶσιν ἐν τῇ ὁδῷ.
καὶ λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταί· πόθεν ἡμῖν ἐν 33
ἐρημίᾳ ἄρτοι τοσοῦτοι ὥστε χορτάσαι ὄχλον
τοσοῦτον; καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· πόσους 34
ἄρτους ἔχετε; οἱ δὲ εἶπαν· ἑπτά, καὶ ὀλίγα
ἰχθύδια. καὶ παραγγείλας τῷ ὄχλῳ ἀναπεσεῖν 35
ἐπὶ τὴν γῆν ¹ἔλαβεν τοὺς ἑπτὰ ἄρτους καὶ τοὺς 36
ἰχθύας καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ ἐδίδου
τοῖς μαθηταῖς, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις. καὶ 37

30 κωφους > D 1207 472 1 | κ. ετερ. πολλους > L Θ 1689 71 | αυτους + παντας Ta^{as} D 945 b c ff^{2} g r sa | **31** τ. οχλον SC 33 Δ D Θs 399s 1s 13-954 UΦ 157s | λαλουντ.] ακουοντας B 115 Φ 1604 e | κυλλ. υγιεις > S 892 700 1s 22 1216 lat pl. syv Ωϱ | εδοξαζον S 33s 399 544 1^{r} 1424^{s} 1293ss Ms 713 291 273 al. Λ lat ar gg Ωϱ Xϱ | **32** οχλον + τουτον Ta^{avs} D 372 544 713 472 al. b c f ff syvpi gg co | ηδη] ιδου syvph(i) co, > Ta^{al} B 1 | ημερας S 892 Θ 544 13s 983-954 348s 2145s 157 1012 4s 1604 al. 482^{s} Λ^{r} Ωϱ | **33** ποθεν + ουν Ta^{t} D Θ 1^{r} lat pl. syi ar | τοσουτοι > Ta^{at} e k ff syvp | **35s** παραγγειλας, ελαβεν BS 33 D Θ 372 1s 13^{r} 291 1604 Ωϱ] εκελευσεν, κ. λαβων rel. pl. | **36** τους^{2} + δυο S* 399 174 124 4s ff q gg^{1} |

ἔφαγον πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν, καὶ τὸ περισ-
σεῦον τῶν κλασμάτων ἦραν ἑπτὰ σφυρίδας πλή-
38 ρεις. οἱ δὲ ἐσθίοντες ἦσαν [ὡς] τετρακισχίλιοι
39 ἄνδρες χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων. Καὶ ἀπο-
λύσας τοὺς ὄχλους ἐνέβη εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἦλ-
θεν εἰς τὰ ὅρια Μαγαδάν.
1–12: Mc 8,11-21 16 Καὶ προσελθόντες οἱ φαρισαῖοι καὶ σαδ-
12,38 δουκαῖοι πειράζοντες ἐπηρώτησαν αὐτὸν ση-
L 12,54ss 2 μεῖον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπιδεῖξαι αὐτοῖς. ὁ δὲ
ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· ὀψίας γενομένης λέ-
11,4 3 γετε· εὐδία, πυρράζει γὰρ ὁ οὐρανός· ¹ καὶ
πρωΐ· σήμερον χειμών, πυρράζει γὰρ στυγνάζων
ὁ οὐρανός. τὸ μὲν πρόσωπον τοῦ οὐρανοῦ γι-
νώσκετε διακρίνειν, τὰ δὲ σημεῖα τῶν καιρῶν
Jon 2,1 4 οὐ δύνασθε; γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς ση-
12,39s μεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ
εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ. καὶ καταλιπὼν αὐτοὺς
5 ἀπῆλθεν. Καὶ ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ εἰς τὸ πέ-
6 ραν ἐπελάθοντο ἄρτους λαβεῖν. ὁ δὲ Ἰησοῦς
L 12,1 εἶπεν αὐτοῖς· ὁρᾶτε καὶ προσέχετε ἀπὸ τῆς ζύμης
7 τῶν φαρισαίων καὶ σαδδουκαίων. οἱ δὲ διε-
λογίζοντο ἐν ἑαυτοῖς λέγοντες· ὅτι ἄρτους οὐκ
8 ἐλάβομεν. γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· Τί διαλο-
γίζεσθε ἐν ἑαυτοῖς, ὀλιγόπιστοι, ὅτι ἄρτους οὐκ
14,17-21 9 ἐλάβετε; οὔπω νοεῖτε, οὐδὲ μνημονεύετε τοὺς

38 ως(ει) BS 33 Θ 1s 22 13^{r} 1402 1293 157s 1604 ff syih ar | **39** Μαγαδαν BS* D 1365 syv(p) lat sa Eus] Μαγδαλα(ν) rel. pl. | **16,1** επηρωτων S* Θ 565 1s 13-954 348 713 ar Xρ | **2s** οψιας–δυνασθε > BS 788-543 230ss 267 X 157 al. Γ 472 2430 V syv ar^{l} sa bo^{l} $Hier^{e}$ | **3** ουρανος + υποκριται 892s 700-399 118s 7^{r} M^{r} 348 pl. rel. pl. e b f $ff^{1.2}$ g syp | **4** ζητει D Θ, αιτει B* | Ιωνα BSL D 700 565 Λ^{r} ff g vg^{l} sa] + τ. προφητου (Mt 12,39) rel. | **5** ~ λαβειν αρτους B 892 1424^{s} 348^{r} 1295 1093 Kss e | **6** ορατε και > Ta^{n} a b c ff^{2} syv | **7** οι δε] τοτε D vl sys | λεγοντ. > Ta K syv | ελαβον Ta^{an} syv | **8** ελαβετε] εχετε (Mc 8,17) Ta^{al} BS 892 1241 D Θss 13^{r} 1295 1604 lat(-f) ar gg^{l} bo, εχομεν gg^{l} | **9** μνημονευετε + οτε (Mc 8,19) Δ D |

saturati sunt. Et quod superfuit de fragmentis,
tulerunt septem sportas plenas. Erant autem qui 38
manducaverunt, quattuor milia hominum extra
parvulos et mulieres. Et dimissa turba ascendit 39
in naviculam et venit in fines Magedan.

16,1-12 ***De fermento pharisaeorum et sadducaeorum*** (Mc 8,11-21)

Et accesserunt ad eum pharisaei et saddu- 16
caei tentantes et rogaverunt eum, ut signum de
caelo ostenderet eis. At ille respondens ait illis: 2
Facto vespere dicitis: Serenum erit, rubicun-
dum est enim caelum. Et mane: Hodie tem- 3
pestas, rutilat enim triste caelum. Faciem ergo
caeli diiudicare nostis, signa autem temporum
non potestis scire. Generatio mala et adultera 4
signum quaerit; et signum non dabitur ei, nisi
signum Ionae prophetae. Et relictis illis abiit.
Et cum venissent discipuli eius trans fretum, 5
obliti sunt panes accipere. Qui dixit illis: In- 6
tuemini et cavete a fermento pharisaeorum et
sadducaeorum. At illi cogitabant intra se di- 7
centes: Quia panes non accepimus. Sciens au- 8
tem Iesus dixit: Quid cogitatis intra vos, mo-
dicae fidei, quia panes non habetis? Nondum 9
intellegitis neque recordamini quinque panum

---

38 manducaverant S-XELRCbdffz
16,2 erit + cras ELRff
3 scire HO^{c}ZMaKVW] > *rel.* dfgq
4 prophetae E^{r}K] > *rel.* dffglz
8 Iesus + cogitationes eorum L^{r}(abff^{2}g) Lcf

16,2s L 12,54ss
4 Mt 12,39s; Jon 2,1
6 L 12,1
8 Mt 6,30
9 Mt 14,17-21

in quinque milia hominum, et quot cophinos
10 sumpsistis? neque septem panum in quattuor
milia hominum, et quot sportas sumpsistis?
11 Quare non intellegitis, quia non de pane dixi
vobis: Cavete a fermento pharisaeorum et sad-
12 ducaeorum? Tunc intellexerunt quia non dixerit
cavendum a fermento panum, sed a doctrina
pharisaeorum et sadducaeorum.

16,13-20 *Petri confessio* (Mc 8,27-30; L 9,18-21)

13 Venit autem Iesus in partes Caesareae Phi-
lippi et interrogabat discipulos suos dicens:
14 Quem dicunt homines esse Filium hominis? ¦ At
illi dixerunt: Alii Iohannem Baptistam, alii au-
tem Heliam, alii vero Hieremiam, aut unum ex
15 prophetis. Dicit illis Iesus: Vos autem quem
16 me esse dicitis? Respondens Simon Petrus di-
17 xit: Tu es Christus, Filius Dei vivi. ¦ Respondens
autem Iesus dixit ei: Beatus es Simon Bar
Iona, quia caro et sanguis non revelavit tibi,
18 sed Pater meus qui in caelis est. Et ego dico
tibi quia tu es Petrus, et super hanc petram
aedificabo ecclesiam meam, et portae inferi non
19 praevalebunt adversus eam. Et tibi dabo claves
regni caelorum. Et quodcumque ligaveris super
terram, erit ligatum et in caelis, et quodcum-

---

11 cavete + autem

9s in > AsH*MO*XZ*RC vl pl. | **13** quem + me S^{c}OZ*BJE*LRT | **15** Iesus > S-O*Ep*JsDQKVCT eadff | **18** inferni HX*ssBMaE^{r}KTh a ff^{2} l z | **19** et$^{3.5}$ > SsMZBJMaDLKVCT a d ff q

---

10 Mt 15,34-38 | **14** Mt 14,2 | **16** Mt 14,33; J 1-49; 6,69 | **17** Mt 17,4s | **18** J 1,42; 21,1ss; E 2,20 (Job 38,10.17; Ps 9,15; 106,18; Sap 16,13) | **19** Mt 18,18; J 20,23; Ap 1,18

πέντε ἄρτους τῶν πεντακισχιλίων καὶ πόσους
κοφίνους ἐλάβετε; οὐδὲ τοὺς ἑπτὰ ἄρτους τῶν 10 15,34-38
τετρακισχιλίων καὶ πόσας σφυρίδας ἐλάβετε;
πῶς οὐ νοεῖτε ὅτι οὐ περὶ ἄρτων εἶπον ὑμῖν; 11
προσέχετε δὲ ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν φαρισαίων
καὶ σαδδουκαίων. τότε συνῆκαν ὅτι οὐκ εἶπεν 12
προσέχειν ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν ἄρτων, ἀλλὰ ἀπὸ
τῆς διδαχῆς τῶν φαρισαίων καὶ σαδδουκαίων.
Ἐλθὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ μέρη Καισαρείας 13 13-20:
τῆς Φιλίππου ἠρώτα τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέ- Mc 8,27-30 L 9,18-21
γων· τίνα λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι τὸν υἱὸν
τοῦ ἀνθρώπου; οἱ δὲ εἶπαν· οἱ μὲν Ἰωάννην 14 14,2; 17,10
τὸν βαπτιστήν, ἄλλοι δὲ Ἠλίαν, ἕτεροι δὲ Ἰερε-
μίαν ἢ ἕνα τῶν προφητῶν. λέγει αὐτοῖς· ὑμεῖς 15
δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; ἀποκριθεὶς δὲ Σίμων 16 J 6,69
Πέτρος εἶπεν· σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ
τοῦ ζῶντος. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· 17 G 1,15ss
Μακάριος εἶ, Σίμων Βαριωνᾶ, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα 17,4s
οὐκ ἀπεκάλυψέν σοι ἀλλ' ὁ πατήρ μου ὁ ἐν τοῖς
οὐρανοῖς. κἀγὼ δέ σοι λέγω ὅτι σὺ εἶ Πέτρος, 18 J 1,42
καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκ- E 2,20
κλησίαν, καὶ πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς.
[καὶ] δώσω σοι τὰς κλεῖδας τῆς βασιλείας τῶν 19 18,18
οὐρανῶν, καὶ ὃ ἐὰν δήσῃς ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται

9s των-χιλιων] εις τους-χιλιους Ta[ais] c f g[2] vg[1] ar (D) Σ 157, + qui comederunt ex eis Ta[1] syv | **11** πως > Θ 1424 1675 | προσεχετε δε] προσεχειν ΔsW 700 565-21 22[s] 7[s] M-Σ rel. pl. sy(v)h ar | **12** > (⌒) 1402 990 1279 047 440 | τ. ζυμης > 1s 517s e Ωϱ | τ. αρτων] τ. φαρισ. κ. σαδδουκ. Ta[v] S* (33) 349 ff syc, > Ds 565 788 a b ff[1.2] sys ar gg[1] | σαδδ. + ην εκαλ. ζυμην Ta[a(n)] | **13** εξελθων (Mc 8,27) W 346 1194 2145s 1604 H ar Xϱ | τινα BS 700s 1582 1515 c syi co] + με (Mc 8,27) Ta[ae] rel. Εφ | **14** αλλοι] οι B 372 Xϱ | **15** αυτοις + ο Iς C 33 399s 1293s 348[r] 713 1515s vl pl. | **17** υιε Ιωαννου Ev. Naz. 1424 | οτι > Ta B* Θ Xϱ | **18** δε > Ta[3] L 1424[s] lat sycp Xϱ | πυλαι] vectes Ef Eus[s] Tit[s] | **19** και[1] > Ta B*SC[c] 33 D 1s e ff sycph[m] | ~ σοι δωσω Ta[atl] L D lat pl. sycp Tert | κλειδας B*S*LW Θ 174 Ωϱ Sar] κλεις rel. |

δεδεμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ ὃ ἐὰν λύσῃς
ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται λελυμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς.
20 τότε διεστείλατο τοῖς μαθηταῖς, ἵνα μηδενὶ εἴ-
πωσιν ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ Χριστός.
21–28: Mc 8,31-9,1 L 9,22-27 21 Ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς [Χριστὸς] δεικνύ-
ειν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ὅτι δεῖ αὐτὸν εἰς Ἱερο-
σόλυμα ἀπελθεῖν καὶ πολλὰ παθεῖν ἀπὸ τῶν
12,40 πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ γραμματέων καὶ
J 2,19 ἀποκτανθῆναι καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι.
22 καὶ προσλαβόμενος αὐτὸν ὁ Πέτρος ἤρξατο ἐπι-
τιμᾶν αὐτῷ λέγων· Ἵλεώς σοι, Κύριε· οὐ μὴ
23 ἔσται σοι τοῦτο. ὁ δὲ στραφεὶς εἶπεν τῷ Πέτρῳ·
ὕπαγε ὀπίσω μου, σατανᾶ· σκάνδαλον εἶ ἐμοῦ,
ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ Θεοῦ ἀλλὰ τὰ τῶν
10,38s 24 ἀνθρώπων. Τότε ὁ Ἰησοῦς εἶπεν τοῖς μαθη-
ταῖς αὐτοῦ· Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρ-
νησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ,
25 καὶ ἀκολουθείτω μοι. ὃς γὰρ ἐὰν θέλῃ τὴν
ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ' ἂν
ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ, εὑρήσει
26 αὐτήν. τί γὰρ ὠφεληθήσεται ἄνθρωπος, ἐὰν
τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ
ζημιωθῇ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα
25,31ss 27 τῆς ψυχῆς αὐτοῦ; μέλλει γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀν-
J 5,29 R 2,6 θρώπου ἔρχεσθαι ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ
Ps 61,13 Pr 24,12 μετὰ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ, καὶ τότε ἀποδώσει

οσα ...δεδεμενα, οσα ...λελυμενα (33) Θ 1s Φ vl (-a l z) Ωϱ Tert Xϱ | **20** διεστ.] επετιμησεν (Mc 8,30) Ta B* D e syc ar Ωϱ^{c} | **21** ο Iς + Xς B*S* 1279, > S^{c} 892 1604 Ωϱ Ir Xϱ | γραμματ. + τ. λαου (Θ) 1s 13^{r} 1675 349 Φ ar Ωϱ | **22** λεγει αυτω επιτιμων B 346 (syc) | σοι^{2} > e a b ff$^{1.2}$ r^{2} syc gg | **23** επιστραφ. L D Θ 565 544 13-349 Σ 1355 K pl. | **24** ο Iς > B* 565 118s 349 348 157 | ελθειν] ακολουθειν (Mc 8,34) 16 213s 713 251 gg | **25** ευρησει] ουτος σωσει Ta 33 1^{r} 1365 Ωϱ (Ir^{l}) | **26** ωφελειται (L 9,25) CΔsW D 372^{r} 118s 517-1216 U^{r} 1012 rel. pl. | ολον > Θ 124 e b c q r$^{1.2}$ gg | **27** των + αγιων (L 9,26) Ta D 047 syp Xϱ (C 1365 b) |

que solveris super terram, erit solutum et in
caelis. Tunc praecepit discipulis suis, ut nemini 20
dicerent quia ipse esset Iesus Christus.

16,21-28 ***Passionis praedictio*** (Mc 8,31-9,1; L 9,22-27)

Exinde coepit Iesus ostendere discipulis suis, 21
quia oporteret eum ire Hierosolymam, et multa
pati a senioribus et scribis et principibus sa-
cerdotum et occidi et tertia die resurgere. Et 22
assumens eum Petrus coepit increpare illum
dicens: Absit a te, Domine; non erit tibi hoc.
Qui conversus dixit Petro: Vade post me sa- 23
tana, scandalum es mihi: quia non sapis ea
quae Dei sunt, sed ea quae hominum.

Tunc Iesus dixit discipulis suis: Si quis 24
vult post me venire, abneget semetipsum et
tollat crucem suam et sequatur me. Qui enim 25
voluerit animam suam salvam facere, perdet
eam, qui autem perdiderit animam suam propter
me, inveniet eam. Quid enim prodest homini, 26
si mundum universum lucretur, animae vero
suae detrimentum patiatur? Aut quam dabit
homo commutationem pro anima sua? Filius 27
enim hominis venturus est in gloria Patris sui
cum angelis suis, et tunc *reddet unicuique se-*

---

22 dicens] et dicere ELR abcdff[2]g
26 ~ univers. mund. X*ssBMaQKV g (a d f ff[1.2])

---

20 Mt 17,9
21 Mt 17,22s; 20,18s
24 Mt 10,38s
27 J 5,29; Mt 25,31s; 1 Th 4,16; 2 Th 1,7-10; R 2,7s; 2 C 5,10; G 6,7s; Pr 24,12; Sir 35,24

28 *cundum opera eius.* Amen dico vobis, sunt qui-
dam de hic stantibus, qui non gustabunt mor-
tem, donec videant Filium hominis venientem
in regno suo.

17,1-13 ***Transfiguratio*** (Mc 9,2-12; L 9,28-36)

17 Et post dies sex assumit Iesus Petrum et
Iacobum et Iohannem fratrem eius, et ducit illos
2 in montem excelsum seorsum, et transfiguratus
est ante eos, et resplenduit facies eius sicut sol,
vestimenta autem eius facta sunt alba sicut nix.
3 Et ecce apparuerunt illis Moyses et Helias cum
4 eo loquentes. Respondens autem Petrus dixit
ad Iesum: Domine, bonum est nos hic esse;
si vis, faciamus hic tria tabernacula, tibi unum,
5 Moysi unum et Heliae unum. Adhuc eo loquente
ecce nubes lucida obumbravit eos, et ecce vox
de nube dicens: Hic est *Filius meus dilectus,*
6 *in quo mihi bene complacui, ipsum audite.* Et
audientes discipuli ceciderunt in faciem suam
7 et timuerunt valde. Et accessit Iesus et tetigit

---

27 opera JE[r]ThTW] opus *rel.* l z
17,1 et + factum est E[r] e a b c d ff[1.2] g r
assumit VC l Hier] assumsit *rel.*
4 nos] nobis HO[c]EpE[r]Th l r z
5 complacuit A-O*XThCT b f g q

17,2 2 P 2,16ss; Ap 1,16
5 Mt 3,17; 16,16s; Dt 18,15; Is 42,1

ἑκάστῳ κατὰ τὴν πρᾶξιν αὐτοῦ. ἀμὴν λέγω 28 10,23
ὑμῖν ὅτι εἰσίν τινες τῶν ὧδε ἑστώτων, οἵτινες
οὐ μὴ γεύσωνται θανάτου, ἕως ἂν ἴδωσιν τὸν
υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν τῇ βασιλείᾳ
αὐτοῦ.

Καὶ μεθ' ἡμέρας ἓξ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς 17 1–13: Mc 9,2-13 L 9,28-36
τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην τὸν
ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος
ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν. καὶ μετεμορφώθη ἔμπρο- 2 2 P 1,16ss
σθεν αὐτῶν, καὶ ἔλαμψεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ
ὡς ὁ ἥλιος, τὰ δὲ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο λευκὰ
ὡς τὸ φῶς. καὶ ἰδοὺ ὤφθη αὐτοῖς Μωϋσῆς 3
καὶ Ἠλίας συλλαλοῦντες μετ' αὐτοῦ. ἀποκρι- 4
θεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν τῷ Ἰησοῦ· Κύριε, καλόν
ἐστιν ἡμᾶς ὧδε εἶναι· εἰ θέλεις, ποιήσω ὧδε
τρεῖς σκηνάς, σοὶ μίαν καὶ Μωϋσεῖ μίαν καὶ
Ἠλίᾳ μίαν. ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδοὺ νεφέλη 5
φωτεινὴ ἐπεσκίασεν αὐτούς, καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ
τῆς νεφέλης λέγουσα· οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου 3,17; 16,16s
ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα· ἀκούετε αὐτοῦ. Dt 18,19
καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ ἔπεσαν ἐπὶ πρόσω- 6
πον αὐτῶν καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα. καὶ πρόσ- 7
ῆλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἁψάμενος αὐτῶν εἶπεν·

τ. πραξ.] τα εργα Ta^{3} S* 28 1s 22 1424^{s} 1194 291 al. 660 F vl(-e z) vg^{1} sy ar co | **28** των... εστωτων] εστωτες ΔW 517 1402s 27s Xss Φ 713 Γ al. Λ pl. rel. pl. gg^{1} | βασιλ.] δοξη τ. πατρος S^{c} 892 1279 245 (a) sy(c)h^{m} bo Eφ | **17,1** και^{1} + εγενετο (L 9,28) D Θ 399s 517s Φ vl pl. | αναγει D^{1} 1s Ωρ | κατ ιδιαν] λιαν D Eus | **2** μετεμορφ + ο Ις Ta D vl pl. sypi | το φως] χιων Ta^{3} D 372 lat(–q) syc | **3** ιδου] ευθυς gg^{1}, > (Mc 9,4) Ta^{avl} 28 sycpi gg^{1} | ωφθη BS 33 D Θ 21 1s 22 13s 826^{s} 945 al. lat pl. syc] ωφθησαν rel. | **4** αποκριθ. > Ta^{v} syc ff | ποιησω BSC* 700 174 b ff$^{1.2}$] ποιησωμεν rel. | **5** ετι + δε Θ 245, και Ta^{ei} e z sycpi ar | φωνη + ηκουσθη Ta syc (a n, Ta^{tn} ar gg) | ακουετε αυτου BS 33 D 1s ff co Ωρ Hipp] ~ αυτου ακ. rel. | **7** προσηλθεν... κ. αψαμ. BS 892 (D Θss 13^{r})] προσελθων... ηψατο αυτων κ. rel. |

8 ἐγέρθητε καὶ μὴ φοβεῖσθε. ἐπάραντες δὲ τοὺς
ὀφθαλμοὺς αὐτῶν οὐδένα εἶδον εἰ μὴ [αὐ]τὸν
16,20 9 Ἰησοῦν μόνον. Καὶ καταβαινόντων αὐτῶν ἐκ
τοῦ ὄρους ἐνετείλατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων·
μηδενὶ εἴπητε τὸ ὅραμα, ἕως οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀν-
10 θρώπου ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ. Καὶ ἐπηρώτησαν
11,14; Ma 4,5 αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες· τί οὖν οἱ
γραμματεῖς λέγουσιν ὅτι Ἠλίαν δεῖ ἐλθεῖν πρῶ-
11 τον; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· *Ἠλίας* μὲν ἔρχεται
14,9s 12 καὶ *ἀποκαταστήσει* πάντα. λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι Ἠλί-
ας ἤδη ἦλθεν, καὶ οὐκ ἐπέγνωσαν αὐτόν, ἀλλ᾽
ἐποίησαν ἐν αὐτῷ ὅσα ἠθέλησαν. οὕτως καὶ ὁ
υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει πάσχειν ὑπ᾽ αὐτῶν.
13 τότε συνῆκαν οἱ μαθηταὶ ὅτι περὶ Ἰωάννου
τοῦ βαπτιστοῦ εἶπεν αὐτοῖς.
14-21: Mc 9,14-29 L 9,37-42 14 Καὶ ἐλθόντων πρὸς τὸν ὄχλον προσῆλθεν
15 αὐτῷ ἄνθρωπος γονυπετῶν αὐτὸν ⁱκαὶ λέγων·
Κύριε, ἐλέησόν μου τὸν υἱόν, ὅτι σεληνιάζεται
καὶ κακῶς ἔχει· πολλάκις γὰρ πίπτει εἰς τὸ πῦρ
16 καὶ πολλάκις εἰς τὸ ὕδωρ. καὶ προσήνεγκα
αὐτὸν τοῖς μαθηταῖς σου, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν
Dt 32,5 J 14,9 17 αὐτὸν θεραπεῦσαι. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶ-
πεν· ὦ γενεὰ ἄπιστος καὶ διεστραμμένη, ἕως πότε
μεθ᾽ ὑμῶν ἔσομαι; ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν;
18 φέρετέ μοι αὐτὸν ὧδε. ⁱκαὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ
Ἰησοῦς, καὶ ἐξῆλθεν ἀπ᾽ αὐτοῦ τὸ δαιμόνιον,

---

8 αυτον B*S Θs] τον rel. | **9** εγερθη B D 1604 | **10** αυτου > S 33s W Θs 1s 124 lat pl. syi ar gg co Ωρ | ουν > Ta[ts] 700 syci ar gg[1] bo | **11** ερχετ. BS 33s D Θs 1s 22 788 1424[s] 659 1194 lat pl. syci ar gg co] + πρωτον rel. | κ. αποκατ.] αποκαταστησαι Ta D a b c ff[2] g n sycp Hipp | παντα + καθως γεγραπται (Mc 9,12) syh+ | **12** εν > SW D 700s 28 544 13 1424ss al. 348 pl. U 213ss 047s 1604 F vl pl. syih* gg | ουτως-αυτων *post v.* **13** D vl pl. | **14** ελθοντ.] ελθων D lat(-q) syvi | αυτον] εμπροσθεν αυτου D 372 a b c g n z vg syh gg[1], > e ff l r[1.2] syvpi ar gg[1] co | **15** εχει BSL ΘΣΟ sysp] πασχει rel. | πολλακις[2]] ενιοτε D Θ 1s 22 vl pl. ar Ωρ, > Ta[ai] | **17** φερε Ta[av] syvp ar |

eos dixitque eis: Surgite et nolite timere. ¹ Le- 8
vantes autem oculos suos neminem viderunt
nisi solum Iesum. Et descendentibus illis de 9
monte praecepit eis Iesus dicens: Nemini dixe-
ritis visionem, donec Filius hominis a mortuis
resurgat. Et interrogaverunt eum discipuli di- 10
centes: Quid ergo scribae dicunt quod Heliam
oporteat primum venire? At ille respondens 11
ait eis: Helias quidem venturus est et restituet
omnia. Dico autem vobis, quia Helias iam venit, 12
et non cognoverunt eum, sed fecerunt in eo
quaecumque voluerunt. Sic et Filius hominis
passurus est ab eis. Tunc intellexerunt discipuli, 13
quia de Iohanne Baptista dixisset eis.

17,14-20 ***Puer lunaticus*** (Mc 9,14-29; L 9,37-42)

Et cum venisset ad turbam, accessit ad eum 14
homo genibus provolutus ante eum ¹ dicens: 15
Domine, miserere filio meo, quia lunaticus est
et male patitur; nam saepe cadit in ignem et
crebro in aquam. Et obtuli eum discipulis tuis, 16
et non potuerunt curare eum. Respondens au- 17
tem Iesus ait: O generatio incredula et per-
versa, quousque ero vobiscum? usquequo patiar
vos? afferte huc illum ad me. Et increpavit 18
illum Iesus, et exiit ab eo daemonium, et cu-

9 eis O^c^X^c^LR vl pl.] > *rel* | **13** eis > A-H*O*X Ep*J e ff² | **14** provolutis S*-FM^r^BQThCT (vl pl.) | **15** filii mei SssOZ*sJE d q | **17** autem ERe c d f ff² q] > *rel.* | **18** illum] daemonium OEpLRW, ei SX*Z*J CT d f ff g z

10s Mt 11,14; Ma 4,5
12 L 1,17
17 Dt 32,5

19 ratus est puer ex illa hora. Tunc accesserunt
discipuli ad Iesum secreto et dixerunt: Quare
20 nos non potuimus eicere illum? Dixit illis Iesus:
Propter incredulitatem vestram. Amen quippe
dico vobis, si habueritis fidem sicut granum
sinapis, dicetis monti huic: Transi hinc illuc, et
21 transibit, et nihil impossibile erit vobis. Hoc
autem genus non eicitur nisi per orationem et
ieiunium.

17,21-27 ***Passionis altera praedictio, didrachma*** (Mc 9,30ss; L 9,43ss)

22 Conversantibus autem eis in Galilaea dixit
illis Iesus: Filius hominis tradendus est in ma-
23 nus hominum, ¹ et occident eum, et tertia die
resurget. Et contristati sunt vehementer.
24 Et cum venissent Capharnaum, accesserunt
qui didrachma accipiebant ad Petrum et dixe-
runt ei: Magister vester non solvit didrachma?
25 ¹Ait: Etiam. Et cum intrasset in domum, prae-
venit eum Iesus dicens: Quid tibi videtur, Si-
mon? Reges terrae a quibus accipiunt tributum
26 vel censum, a filiis suis an ab alienis? Et
ille dixit: Ab alienis. Dixit illi Iesus: Ergo li-

---

20 dixit QR] dicit *rel.*
Iesus > AsMEpJDL^{r}VCT a d ff$^{1.2}$ g l n z
illuc LQ vl(-l z)] > *rel.*
21* > e ff
24 ei > SHJD-QThCT e f ff$^{1.2}$ l n r
25 in > S-HOsThCT* c ff

---

20 L 17,6; 1 C 13,2; Mt 21,21; Mc 11,23
22 Mt 16,21
24 Ex 30,13

καὶ ἐθεραπεύθη ὁ παῖς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.
Τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ κατ' 19
ἰδίαν εἶπον· διὰ τί ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκ-
βαλεῖν αὐτό; ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς· διὰ τὴν ὀλιγο- 20
πιστίαν ὑμῶν· ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε 21,21; L 17,6
πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐρεῖτε τῷ ὄρει Mc 11,23
τούτῳ· μετάβα ἔνθεν ἐκεῖ, καὶ μεταβήσεται,
καὶ οὐδὲν ἀδυνατήσει ὑμῖν. [τοῦτο δὲ τὸ γένος 21
οὐκ ἐκπορεύεται εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ].

Συστρεφομένων δὲ αὐτῶν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ 22 22–23:
εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· μέλλει ὁ υἱὸς τοῦ ἀν- Mc 9,30ss
θρώπου παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων, L 9,43ss 16,21
ˈκαὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ 23
ἐγερθήσεται. καὶ ἐλυπήθησαν σφόδρα.

Ἐλθόντων δὲ αὐτῶν εἰς Καφαρναοὺμ προσ- 24 Ex 30,13
ῆλθον οἱ τὰ δίδραχμα λαμβάνοντες τῷ Πέτρῳ
καὶ εἶπαν· ὁ διδάσκαλος ὑμῶν οὐ τελεῖ δίδραχ-
μα; ˈλέγει· ναί. καὶ ἐλθόντα εἰς τὴν οἰκίαν 25
προέφθασεν αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς λέγων· τί σοι
δοκεῖ, Σίμων; οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς ἀπὸ τίνων
λαμβάνουσιν τέλη ἢ κῆνσον, ἀπὸ τῶν υἱῶν
αὐτῶν ἢ ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων; εἰπόντος δέ· ἀπὸ 26
τῶν ἀλλοτρίων, ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἄραγε

19 τω Ιυ] αυτου Ta 1424 655 sy(c)s Χρ | εκβαλ.] θερα-πευσαι Ta^{ael} sysp | **20** δε BS 33 D Θss 788 174ss 348^r a $ff^{1.2}$ g l syvi ar co] + Ις rel. | λεγει BS 33 D Θss 1s 13^r 348^r e a b c $ff^{1.2}$ g l n r ar] ειπεν rel. | ολιγοπιστ. Ta^{el} BS 33 892 Θs 1s 22 13^r syci ar gg co Ωρ] απιστιαν rel. | μεταβα BS Θs 1s 788^r] μεταβηθι rel. | ενθεν BS D 700 1s $Ωρ^l$] εντευθεν rel. | εκει > Ta^{al} 33 892 1424ss 945 713 vg syvp Χρ | **21** > BS* 33 892* Θ 1604 e ff syvi gg co | εκπορ.] εξερχεται 399 544 118s 1355s 270^s | **22** συ-στρεφομ. BS 892 1s lat pl.] αναστρ. rel. e c ff co | εις την Γαλ. e b $ff^{1.2}$ g n co | **23** μετα τρεις ημερ. (Mc 9,31) D e a b c sys bo | κ. ελυπηθ. σφοδρα > Ta^sΚΛ* syi | **25** ελθοντα BS^c 892 1s co (S*D b ff^2 n r, 33 Θ 13^r)] οτε εισηλθεν(-ον) rel. | τ. γης] τ. εθνων 700 ar | τινος B 945 1579 1574 4s 280 ar | **26** *inc.* λεγει αυτω ο Π. απο τ. αλλ. ΔW 372^r 22^s rel. pl. (D sysi) f q sycph gg, + ειποντ. δε (S)CL 1241 |

27 ἐλεύθεροί εἰσιν οἱ υἱοί. ἵνα δὲ μὴ σκανδαλί-
σωμεν αὐτούς, πορευθεὶς εἰς θάλασσαν βάλε
ἄγκιστρον καὶ τὸν ἀναβάντα πρῶτον ἰχθὺν ἆρον,
καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ εὑρήσεις στατῆρα.
ἐκεῖνον λαβὼν δὸς αὐτοῖς ἀντὶ ἐμοῦ καὶ σοῦ.
1–9: 18 Ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ προσῆλθον οἱ μαθηταὶ
Mc 9,33-47 L 9,46ss τῷ Ἰησοῦ λέγοντες· τίς ἄρα μείζων ἐστὶν ἐν
2 τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν; καὶ προσκαλεσάμε-
19,14 3 νος παιδίον ἔστησεν αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐτῶν ¹καὶ
εἶπεν· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ στραφῆτε καὶ
J 3,3.5 γένησθε ὡς τὰ παιδία, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν
4 βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. ὅστις οὖν ταπεινώ-
σει ἑαυτὸν ὡς τὸ παιδίον τοῦτο, οὗτός ἐστιν
10,40 (J 13,20) 5 ὁ μείζων ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. καὶ ὃς
ἐὰν δέξηται ἓν παιδίον τοιοῦτο ἐπὶ τῷ ὀνόματί
L 17,1s 6 μου, ἐμὲ δέχεται. ὃς δ' ἂν σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν
μικρῶν τούτων τῶν πιστευόντων εἰς ἐμέ, συμ-
φέρει αὐτῷ, ἵνα κρεμασθῇ μύλος ὀνικὸς περὶ
τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ καταποντισθῇ ἐν τῷ
7 πελάγει τῆς θαλάσσης. οὐαὶ τῷ κόσμῳ ἀπὸ τῶν
σκανδάλων· ἀνάγκη γὰρ ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα,
πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ, δι' οὗ τὸ σκάνδαλον
ἔρχεται.

υιοι + εφη Σιμων· ναι. λεγει ο Ις· δος ουν κ. συ ως αλλοτριος αυτων Ta^{+} 713 (b ff) | **27** αναβαινοντα ZΔsW 28 788 pl. 71 348 pl. Γs al. 270 280^{s} Ω pl. al. | ευρησεις + εκει Ta^{vn} D 713 vl syv gg | αυτοις > Ta^{ss} 544 990 213 1012 n r syc sa | **18,1** εκεινη + δε Ta B M 1515s e syc sa^{1} bo | ωρα] ημερα 33 Θs 1s 1424^{s} 713 vl syvi ar Ωϱ Hil | **2** προσκαλ. + ο Ις ΔW D Θ 372^{r} 22^{s} 13-71 rel. pl. lat sypih ar gg sa | παιδιον + εν D e f syv ar | **3** τα παιδ.] το παιδιον τουτο O e c ff r bo (syc) | **4** ουν] γαρ W g syv gg, > 713 G syi^{1} | **5** εν > Δ 124* 1010 X 1574 Σ 157 245 472 1604 489 al. e r^{2} syp | **6** περι BS 33s 28 544 1574 ΣO 157s 1093 al.] επι 892 D 565 230 1424^{s} al. 348 U 213 ΦN al. 661s, εις rel. | **7** γαρ + εστιν S 892ss W D 372ss 22^{s} rel. pl. | ανθϱ. SCI. D 1s 22 Σ F g r^{2} syvp bo] + εκεινω rel. |

beri sunt filii. Ut autem non scandalizemus eos, 27
vade ad mare et mitte hamum et eum piscem,
qui primus ascenderit tolle, et aperto ore eius
invenies staterem; illum sumens da eis pro
me et te.

18,1-35 ***Apostolorum institutio*** (Mc 9,33-50; L 9,46ss; 15,4-7)

In illa hora accesserunt discipuli ad Iesum 18
dicentes: Quis putas, maior est in regno cae-
lorum? Et advocans Iesus parvulum statuit eum 2
in medio eorum [1] et dixit: Amen dico vobis, 3
nisi conversi fueritis et efficiamini sicut par-
vuli, non intrabitis in regnum caelorum. Qui- 4
cumque ergo humiliaverit se sicut parvulus iste,
hic est maior in regno caelorum. Et qui susce- 5
perit unum parvulum talem in nomine meo, me
suscipit. Qui autem scandalizaverit unum de 6
pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei, ut
suspendatur mola asinaria in collo eius et de-
mergatur in profundum maris.

Vae mundo a scandalis; necesse est enim 7
ut veniant scandala; verumtamen vae homini
illi, per quem scandalum venit. Si autem ma- 8

27 invenies + ibi LQRabcgn(df)
18,3 regno S-HOB*MaEW ea-gn*q
5 suscipit] -cepit HO*X*Z*EQ
7 illi HL⌜T] > *rel.* dgz

18,3 Mt 19,14
5 Mt 10,40; J 13,20
6 L 17,1s
8 Mt 5,29s

nus tua vel pes tuus scandalizat te, abscide
eum et proice abs te; bonum tibi est ad vitam
ingredi debilem vel claudum, quam duas ma-
nus vel duos pedes habentem mitti in ignem
9 aeternum. Et si oculus tuus scandalizat te, erue
eum et proice abs te; bonum tibi est cum
uno oculo in vitam intrare, quam duos oculos
habentem mitti in gehennam ignis.
10 Videte ne contemnatis unum ex his pusillis;
dico enim vobis, quia angeli eorum in caelis
semper vident faciem Patris mei qui in caelis
11 est. Venit enim Filius hominis salvare quod per-
12 ierat. Quid vobis videtur? si fuerint alicui cen-
tum oves, et erraverit una ex eis, nonne re-
linquit nonagintanovem in montibus, et vadit
13 quaerere eam quae erravit? Et si contigerit ut
inveniat eam, amen dico vobis, quia gaudet
super eam magis quam super nonagintanovem,
14 quae non erraverunt. Sic non est voluntas ante
Patrem vestrum qui in caelis est, ut pereat
unus de pusillis istis.
15 Si autem peccaverit in te frater tuus, vade
et corripe eum inter te et ipsum solum. Si te

9 cum > AsLTh | uno oculum H, unoculum Hier?, unum oculum habentem MRCsW a b c ff[1.2] g q r[1.2]
intrare] regnare F
11 > e ff
12 relinquit FJ ff Hier] -quet *rel.*
vadet FMaEssKC gat e h
13 gaudet W e d] -debit *rel.*
15 corripe] argue EQ d Hil
eris] es SQsCT e d f ff g h l q r

10 Hb 1,14 | **12** 1 P 2,25
15 Lv 19,17; L 17,3; G 6,1

Εἰ δὲ ἡ χείρ σου ἢ ὁ πούς σου σκανδαλίζει 8 5,29s
σε, ἔκκοψον αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· καλόν
σοί ἐστιν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν κυλλὸν ἢ χω-
λόν, ἢ δύο χεῖρας ἢ δύο πόδας ἔχοντα βληθῆναι
εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον. καὶ εἰ ὁ ὀφθαλμός σου 9
σκανδαλίζει σε, ἔξελε αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ·
καλόν σοί ἐστιν μονόφθαλμον εἰς τὴν ζωὴν
εἰσελθεῖν, ἢ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα βληθῆναι
εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός.

Ὁρᾶτε μὴ καταφρονήσητε ἑνὸς τῶν μικρῶν 10
τούτων· λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οἱ ἄγγελοι αὐτῶν ἐν
οὐρανοῖς διὰ παντὸς βλέπουσι τὸ πρόσωπον τοῦ
πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. [ἦλθεν γὰρ ὁ υἱὸς 11 L 9,56; 19,10
τοῦ ἀνθρώπου σῶσαι τὸ ἀπολωλός.] Τί ὑμῖν δο- 12 12–14: L 15,4-7
κεῖ; ἐὰν γένηταί τινι ἀνθρώπῳ ἑκατὸν πρόβατα
καὶ πλανηθῇ ἓν ἐξ αὐτῶν, οὐχὶ ἀφήσει τὰ ἐνε-
νήκοντα ἐννέα ἐπὶ τὰ ὄρη καὶ πορευθεὶς ζητεῖ
τὸ πλανώμενον; καὶ ἐὰν γένηται εὑρεῖν αὐτό, 13
ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι χαίρει ἐπ' αὐτῷ μᾶλλον ἢ
ἐπὶ τοῖς ἐνενήκοντα ἐννέα τοῖς μὴ πεπλανημέ-
νοις. οὕτως οὐκ ἔστιν θέλημα ἔμπροσθεν τοῦ 14
πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ἵνα ἀπόληται
ἓν τῶν μικρῶν τούτων.

Ἐὰν δὲ ἁμαρτήσῃ εἰς σὲ ὁ ἀδελφός σου, ὕπα- 15 Lv 19,17 L 17,3 G 6,1
γε ἔλεγξον αὐτὸν μεταξὺ σοῦ καὶ αὐτοῦ μόνου.

---

8 αυτον] αυτα Ta[n] 33 892ss W 700 565[r] 22[s] 7s rel. pl. syh bo | καλον + γαρ Ta[atn] 1424 U 1295 ff[2] syv(h) co | ~ χωλον η κυλλον L rel. q sy co | **9** καλον + γαρ Ta[atn] e f ff sys(h) co | **10** τουτων + τ. πιστευοντων εις εμε (18,6) Ta D Φ b c ff[1.2] g[1.2] r syc sa Hil | εν ουραν.[1] > Ta[av] 1s 22 13 Ns 245s Γ 1093 e ff sys sa Cl Ωϱ Eus | **11** > BS 33ss Θ 1s 13-826 230s e ff sysi[1] gg[1] co Ωϱ Eus Hil Hier | **12** τι + δε D 372 Φ a n syc co | αφησει, και BLs D Θ 21 826 230s lat(-q) ar] αφεις rel. | εννεα + προβατα B Θ 13-954 ar sa | πορευεται ζητειν Ta[ii] vl(-q) syvpi | **14** εμπροσθεν > Ta[atn] S 990 syv gg bo Ωϱ | υμων] μου B 33 Θs 544 13-1424 1293[s] 348[r] Σss 157s Γ 472 1604 al. FH r[2] sysh* ar gg co Ωϱ | **15** εις σε > BS 544 1s 22 Ωϱ Cy Bas[1] |

ἐάν σου ἀκούσῃ, ἐκέρδησας τὸν ἀδελφόν σου.
Dt 19,15 16 ἐὰν δὲ μὴ ἀκούσῃ, παράλαβε μετὰ σοῦ ἔτι ἕνα
ἢ δύο, ἵνα *ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων ἢ τριῶν*
17 *σταθῇ πᾶν ῥῆμα.* ἐὰν δὲ παρακούσῃ αὐτῶν,
εἰπὸν τῇ ἐκκλησίᾳ· ἐὰν δὲ καὶ τῆς ἐκκλησίας
παρακούσῃ, ἔστω σοι ὥσπερ ὁ ἐθνικὸς καὶ ὁ
16,19 18 τελώνης. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅσα ἐὰν δήσητε ἐπὶ
J 20,23 τῆς γῆς ἔσται δεδεμένα ἐν οὐρανῷ, καὶ ὅσα ἐὰν
λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται λελυμένα ἐν οὐρανῷ.
Mc 11,24 19 Πάλιν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἐὰν δύο συμ-
φωνήσωσιν ἐξ ὑμῶν ἐπὶ τῆς γῆς περὶ παντὸς
πράγματος οὗ ἐὰν αἰτήσωνται, γενήσεται αὐτοῖς
20 παρὰ τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. οὗ
γάρ εἰσιν δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν
ὄνομα, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν.
21 Τότε προσελθὼν ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ·
Κύριε, ποσάκις ἁμαρτήσει εἰς ἐμὲ ὁ ἀδελφός
L 17,4 22 μου καὶ ἀφήσω αὐτῷ; ἕως ἑπτάκις; ˡλέγει αὐ-
τῷ ὁ Ἰησοῦς· Οὐ λέγω σοι ἕως ἑπτάκις, ἀλλὰ
23 ἕως ἑβδομηκοντάκις ἑπτά. Διὰ τοῦτο ὡμοι-
ώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασι-
λεῖ, ὃς ἠθέλησεν συνᾶραι λόγον μετὰ τῶν δούλων
24 αὐτοῦ. ἀρξαμένου δὲ αὐτοῦ συναίρειν, προσ-
ηνέχθη αὐτῷ εἷς ὀφειλέτης μυρίων ταλάντων.
25 μὴ ἔχοντος δὲ αὐτοῦ ἀποδοῦναι, ἐκέλευσεν αὐ-

16 ακουση + σου Ta^{3} 33s Δ 517^{s} 1293s N 713 1604 lat(-q) syvpi ar gg co Bas | σου] σεαυτου S 33s Θ 565s 21 22^{s} 13 pl. 1424 pl. M 348^{s} U Σ-713 1295ss 1604 al. | σταθησεται 33 Δ 565 174 7 1293^{s} M 348^{r} U 213 713ss 4s 1604 Λ^{r} Ωρ | **17** σοι + λοιπον 1s 22 660 1365 Bas | και^{2} + ως D ff syvp | **18** αμην + γαρ NO 157s 047 syh^{m} | **19** παλιν > Θ 565 13-828 1424^{s} 1194 ff | αμην > Ta^{3} SLssW D 1s MΣs 1012s al. Γ 1604 al. e vg syp ar gg^{1} bo Ωρ | **20** *inc.* ουκ εισιν γαρ... παρ οις ουκ ειμι D (g) sys Cl | εκει + και a b c ff^{2} g h Ef | **21** ~ο αδ. μου εις εμε B 1241 Θ 13^{r} (co) | **22** ο Ις > ff syv Ef Lcf | επτα + επτα Ta^{ae} sycp Af | **24** προσηχθη B D 1579 Ωρ^{1} | ~ εις αυτω BS* | εις > 1402 245 e sys | μυριων] πολλων S* co Ωρ Juv |

audierit, lucratus eris fratrem tuum. Si autem 16
te non audierit, adhibe tecum adhuc unum vel
duos, ut *in ore duorum vel trium testium stet*
omne verbum. Quod si non audierit eos, dic 17
ecclesiae. Si autem ecclesiam non audierit, sit
tibi sicut ethnicus et publicanus. Amen dico 18
vobis, quaecumque alligaveritis super terram,
erunt ligata et in caelo, et quaecumque solve-
ritis super terram, erunt soluta et in caelo.
Iterum dico vobis, quia si duo ex vobis con- 19
senserint super terram de omni re quamcum-
que petierint, fiet illis a Patre meo qui in caelis
est. Ubi enim sunt duo vel tres congregati in 20
nomine meo, ibi sum in medio eorum.

Tunc accedens Petrus ad eum dixit: Do- 21
mine quoties peccabit in me frater meus, et
dimittam ei? usque septies? Dicit illi Iesus: 22
Non dico tibi usque septies, sed usque septua-
gies septies. Ideo assimilatum est regnum cae- 23
lorum homini regi, qui voluit rationem ponere
cum servis suis. Et cum coepisset rationem po- 24
nere, oblatus est ei unus, qui debebat ei de-
cem milia talenta. Cum autem non haberet 25

---

16 vel trium test. O^{c}EpE^{r}ThW e ff$^{1.2}$g$^{1.2}$h q] ~ test. vel trium *rel.*

17 autem SZ*sJLsW] + *et *rel.* d ff h l

19 quacumque SXsBRT b f, quaec. A*YHMO^{c}ETh a ff g h l q

24 ei^{2} W] > *rel.* vl

---

16 Dt 19,15
18 Mt 16,19; J 20,23
19 Mc 11,24
20 J 14,23
22 L 17,4 (Gn 4,24)

unde redderet, iussit eum dominus eius venun-
dari, et uxorem eius et filios et omnia quae
26 habebat, et reddi. Procidens autem servus ille
orabat eum dicens: Patientiam habe in me, et
27 omnia reddam tibi. Misertus autem dominus
servi illius dimisit eum et debitum dimisit ei.
28 Egressus autem servus ille invenit unum de
conservis suis, qui debebat ei centum denarios,
et tenens suffocabat eum dicens: Redde quod
29 debes. Et procidens conservus eius rogabat
eum dicens: Patientiam habe in me, et omnia
30 reddam tibi. Ille autem noluit, sed abiit et
misit eum in carcerem, donec redderet debitum.
31 Videntes autem conservi eius quae fiebant con-
tristati sunt valde, et venerunt et narraverunt
32 domino suo omnia quae facta fuerant. Tunc
vocavit illum dominus suus et ait illi: Serve
nequam, omne debitum dimisi tibi, quoniam
33 rogasti me; nonne ergo oportuit et te misereri
conservi tui, sicut et ego tui misertus sum?
34 Et iratus dominus eius tradidit eum tortoribus,

---

25 eius[1] E] > *rel.* b c f ff[2] g h l q
reddi + debitum AsX[c]BMaE[r] vl pl.
26 procedens AsO*X*EpBL*QR ff l z
orabat] rogabat MBMaE[r]KVCT c f ff Hier
29 procedens YO*ssBEsR l z
31 fuerant] erant S-HO* a b ff[2] h l
33 nonne YJEsRTW c z] non *rel.*

---

32 L 6,36ss
34 Mt 5,26

τὸν ὁ κύριος πραθῆναι καὶ τὴν γυναῖκα καὶ
τὰ τέκνα καὶ πάντα ὅσα εἶχεν, καὶ ἀποδοθῆναι.
πεσὼν οὖν ὁ δοῦλος προσεκύνει αὐτῷ λέγων· 26
κύριε μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί, καὶ πάντα ἀποδώ-
σω σοι. σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ κύριος τοῦ δούλου 27
ἐκείνου ἀπέλυσεν αὐτόν, καὶ τὸ δάνειον ἀφῆ-
κεν αὐτῷ. ἐξελθὼν δὲ ὁ δοῦλος ἐκεῖνος εὗρεν 28
ἕνα τῶν συνδούλων αὐτοῦ, ὃς ὤφειλεν αὐτῷ
ἑκατὸν δηνάρια, καὶ κρατήσας αὐτὸν ἔπνιγεν
λέγων· ἀπόδος εἴ τι ὀφείλεις. πεσὼν οὖν ὁ 29
σύνδουλος αὐτοῦ παρεκάλει αὐτὸν λέγων· μα-
κροθύμησον ἐπ' ἐμοί, καὶ ἀποδώσω σοι. ὁ δὲ 30
οὐκ ἤθελεν, ἀλλὰ ἀπελθὼν ἔβαλεν αὐτὸν εἰς
φυλακήν, ἕως οὗ ἀποδῷ τὸ ὀφειλόμενον. ἰδόντες 31
οὖν οἱ σύνδουλοι αὐτοῦ τὰ γενόμενα ἐλυπήθη-
σαν σφόδρα, καὶ ἐλθόντες διεσάφησαν τῷ κυ-
ρίῳ ἑαυτῶν πάντα τὰ γενόμενα. τότε προσκα- 32
λεσάμενος αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ λέγει αὐτῷ·
δοῦλε πονηρέ, πᾶσαν τὴν ὀφειλὴν ἐκείνην ἀφῆ-
κά σοι, ἐπεὶ παρεκάλεσάς με· οὐκ ἔδει καὶ σὲ 33
ἐλεῆσαι τὸν σύνδουλόν σου, ὡς κἀγὼ σὲ ἠλέησα;
καὶ ὀργισθεὶς ὁ κύριος αὐτοῦ παρέδωκεν αὐτὸν 34 5,26

25 κυριος Ta^{ls} BSL D 1s a $g^{1.2}$ $r^{1.2}$ vg] + αυτου rel. | εχει B Θ 1s 124 1555 ar $Ωϱ^{1}$ | **26** ουν] δε D 2145 lat pl. syh^{*} sa, και Ta sycpi ar | δουλ. + εκεινος Ta^{at} S^{c} 33sss D Θ 21 174 267 al. 2145^{s} Σ 1515ss lat(-q) syvpi gg bo | Κε > Ta^{ls} B D Θs 270 440^{*} e a c ff vg pl. syv ar gg | σοι > D 700 e b $ff^{1.2}$ r^{2} sys | **27** εκεινου > Ta^{s} B Θ 1s 124 syi | το δανειον] πασαν τ. οφειλην Ta^{ll} 1s 1424^{s} ff co Ωϱ | **28** αποδος + μοι Ta^{at} C 1241 28^{r} 22^{s} rel. pl. f r^{2} sy ar gg | **29** αυτου + εις τ. ποδας αυτου 33 ΔsW 372^{r} 22^{s} rel. pl. f q syph ar | εμοι] εμε CL 1241 D | και + παντα Ta^{ls} $S^{c}C^{c}$ 33s Θ 565 1s 13-954 al. 1579s 2145^{r} 157 1012^{r} Γ al. 1604s K pl. c ff q vg $sypih^{m}$ ar co | **30** οὗ > BSCL Ωϱ | **31** ουν BS 33 892 D 21 e] δε rel. | ~ αυτου οι συνδουλοι B | $γινομενα^{1}$ S^{c}Ls D 1689s 4 1170 280 1555 | σφοδρα > e a b $ff^{1.2}$ r sys | **32** αυτω > D Θs 22 1424 954 047 ar | **33** εδει + ουν Ta^{all} D P^{25} Θ lat pl. syi ar sa | και σε > P^{25} sys (c g^{1} r^{1}) |

τοῖς βασανισταῖς, ἕως οὗ ἀποδῷ πᾶν τὸ ὀφει-
6,14s 35 λόμενον αὐτῷ. οὕτως καὶ ὁ πατήρ μου ὁ οὐ-
ράνιος ποιήσει ὑμῖν, ἐὰν μὴ ἀφῆτε ἕκαστος τῷ
ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀπὸ τῶν καρδιῶν ὑμῶν.
1-9: Mc 10,1-12 Mt 11,1; 13,53; 26,1 19 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λό-
γους τούτους, μετῆρεν ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας καὶ
ἦλθεν εἰς τὰ ὅρια τῆς Ἰουδαίας πέραν τοῦ
2 Ἰορδάνου. καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολ-
λοί, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτοὺς ἐκεῖ.
3 Καὶ προσῆλθον αὐτῷ φαρισαῖοι πειράζοντες
5,31s αὐτὸν καὶ λέγοντες· εἰ ἔξεστιν ἀνθρώπῳ ἀπολῦ-
4 σαι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ κατὰ πᾶσαν αἰτίαν; ὁ δὲ
Gn 1,27 ἀποκριθεὶς εἶπεν· Οὐκ ἀνέγνωτε ὅτι ὁ κτίσας
Gn 2,24 5 ἀπ' ἀρχῆς *ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν* αὐτούς ⸆καὶ
E 5,31 εἶπεν· *ἕνεκα τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν
πατέρα καὶ τὴν μητέρα καὶ κολληθήσεται τῇ γυ-
ναικὶ αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν;*
1 C 7,10s 6 ⸆ὥστε οὐκέτι εἰσὶν δύο ἀλλὰ σὰρξ μία. ὃ οὖν
ὁ Θεὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω.
Dt 24,1 7 λέγουσιν αὐτῷ· τί οὖν Μωϋσῆς ἐνετείλατο *δοῦ-
8 ναι βιβλίον ἀποστασίου καὶ ἀπολῦσαι αὐτήν*; λέγει
αὐτοῖς· ὅτι Μωϋσῆς πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν
ὑμῶν ἐπέτρεψεν ὑμῖν ἀπολῦσαι τὰς γυναῖκας
L 16,18 9 ὑμῶν· ἀπ' ἀρχῆς δὲ οὐ γέγονεν οὕτως. λέγω
δὲ ὑμῖν ὅτι ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ

οὗ > B 990 Ωϱ | παν > D 1689s sys Χϱ | το οφειλ.] quod debebat Ta[al] sysp | αυτω > Ta[all] BS[c] D Θs 788 174 1424s lat syv ar gg[1] co | **35** επουραν. C*Δ Θss 399[r] 1s 22 13[r] 517-1391 al. Mss U 213s 713[s] K[s]Λ[r] V-H rel. | υμων + τα παραπτωματα αυτων Ta[al] C 33 ΔsW 565[r] 118s rel. f h sypih ar | **19,1** ετελ.] ελαλησ. D vl(-h) | **2** εκει > Ta[v] 472 h sys Χϱ | **3** ανθρωπω] ανδϱι 1424 4s syv, τινι Ta[1] 700 ar, > BS*LΔ 28 517 Γ Cl Aug | **4** κτισους B 33 Θs 1s 22 124 660 e syi ar gg Ωϱ Meth] ποιησας rel. | **5** προσκολληθ. (Mc 10,7) S[r] 700s 1689s 124 rel. pl. Λ[r] V-H | **6** συνεζευξ. + εις εν Ta[n] D e a ff[1.2] h r | **7** αυτην] τ. γυναικα b c ff[2] syv Iϱ, > (Mc 10,4) SZL D Θss 1s 22 1295 lat pl ar gg Ωϱ | **8** λεγει + ο Iς Ta[3] S MΦ a b c gg[1] |

quoadusque redderet universum debitum. Sic 35
et Pater meus caelestis faciet vobis, si non
remiseritis unusquisque fratri suo de cordibus
vestris.

19,1-15 ***De matrimonio et virginitate, parvuli*** (Mc 10,1-16 ; L. 16,18; 18,15ss)

Et factum est, cum consummasset Iesus ser- 19
mones istos, migravit a Galilaea et venit in
fines Iudaeae trans Iordanem, et secutae sunt 2
eum turbae multae, et curavit eos ibi.
Et accesserunt ad eum pharisaei tentantes 3
eum et dicentes: Si licet homini dimittere uxo-
rem suam quacumque ex causa? Qui respon- 4
dens ait eis: Non legistis quia qui fecit ho-
minem ab initio *masculum et feminam fecit*
eos? [1] et dixit: *Propter hoc dimittet homo pa-* 5
trem et matrem et adhaerebit uxori suae, et
erunt duo in carne una. Itaque iam non sunt 6
duo, sed una caro. Quod ergo Deus coniunxit,
homo non separet. Dicunt illi: Quid ergo Moy- 7
ses mandavit *dare libellum repudii et dimit-*
tere? Ait illis: Quoniam Moyses ad duritiam cor- 8
dis vestri permisit vobis dimittere uxores vestras,
ab initio autem non fuit sic. Dico autem vobis, 9
quia quicumque dimiserit uxorem suam nisi ob

19,4 hominem Z*] > *rel.* | **5** dimittit AsH*s, relinquet E b c d f ff² (g h) | **7** dare HXTh e d ff h q] dari *rel.* | **8** *inc.* et ait H^cZBMaEKVTh

35 Mt 6,14 ; Mc 11,25s
19,3 Mt 5,31s
4 Gn 1,27
5 Gn 2,24 ; E 5,31
6 1 C (6,17) 7,10s
7 Dt 24,1 | **9** L 16,18

fornicationem et aliam duxerit, moechatur; et
10 qui dimissam duxerit, moechatur. Dicunt ei
discipuli eius: Si ita est causa hominis cum
11 uxore, non expedit nubere. Qui dixit illis: Non
omnes capiunt verbum istud, sed quibus datum
12 est. Sunt enim eunuchi, qui de matris utero sic
nati sunt; et sunt eunuchi, qui facti sunt ab
hominibus; et sunt eunuchi, qui seipsos castra-
verunt propter regnum caelorum. Qui potest
capere capiat.
13 Tunc oblati sunt ei parvuli, ut manus eis
imponeret et oraret. Discipuli autem increpa-
14 bant eos. Iesus vero ait eis: Sinite parvulos
et nolite eos prohibere ad me venire; talium
15 est enim regnum caelorum. Et cum imposuisset
eis manus, abiit inde.

19,16-39 ***Adulescens dives*** (Mc 10,17-31; L 18,18-30)

16 Et ecce unus accedens ait illi: Magister
bone, quid boni faciam ut habeam vitam ae-
17 ternam? Qui dixit ei: Quid me interrogas de
bono? Unus est bonus, Deus. Si autem vis ad

10 homini S[r]MaQKVThCTW Hier
uxore] muliere A-HOX[c]Ep*Q d
11 illis W vl pl.] > *rel.*
12 castrav.] eunuchizaverunt ZBJMaKVC a l z
13 eos] eis Z*BELCT d g

11 1 C 7,7.28.37s.40
17 1 C 7,19

μὴ ἐπὶ πορνείᾳ καὶ γαμήσῃ ἄλλην, μοιχᾶται,
καὶ ὁ ἀπολελυμένην γαμῶν μοιχᾶται. λέγουσιν 10
αὐτῷ οἱ μαθηταί· εἰ οὕτως ἐστὶν ἡ αἰτία τοῦ
ἀνθρώπου μετὰ τῆς γυναικός, οὐ συμφέρει γα-
μῆσαι. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· οὐ πάντες χωροῦσιν 11 1 C 7,7.17.40
τὸν λόγον τοῦτον, ἀλλ' οἷς δέδοται. εἰσὶν γὰρ εὐ- 12
νοῦχοι, οἵτινες ἐκ κοιλίας μητρὸς ἐγεννήθησαν
οὕτως, καὶ εἰσὶν εὐνοῦχοι, οἵτινες εὐνουχίσθησαν
ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, καὶ εἰσὶν εὐνοῦχοι, οἵτινες
εὐνούχισαν ἑαυτοὺς διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐ-
ρανῶν. ὁ δυνάμενος χωρεῖν χωρείτω.

Τότε προσηνέχθησαν αὐτῷ παιδία, ἵνα τὰς χεῖ- 13 13–15: Mc 10,13-16 L 18,15-17
ρας ἐπιθῇ αὐτοῖς καὶ προσεύξηται· οἱ δὲ μαθηταὶ
ἐπετίμησαν αὐτοῖς. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· ἄφετε τὰ 14 18,2s
παιδία καὶ μὴ κωλύετε αὐτὰ ἐλθεῖν πρός με· τῶν
γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.
καὶ ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτοῖς ἐπορεύθη ἐκεῖθεν. 15

Καὶ ἰδοὺ εἷς προσελθὼν αὐτῷ εἶπεν· δι-
δάσκαλε, τί ἀγαθὸν ποιήσω, ἵνα σχῶ ζωὴν 16 16–19: Mc 10,17-31 L 18,18-30
αἰώνιον; ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· τί με ἐρωτᾷς περὶ
τοῦ ἀγαθοῦ; εἷς ἐστιν ὁ ἀγαθός· εἰ δὲ θέλεις 17

μη επι πορν.] παρεκτος λογου πορνειας (5,32) B 33 D 1s 13^{r} (Φ) 291 4s Λs e c ff h syci co Ωρ Eus | κ. γαμηση αλλην > B 33 1s Ns 4s Λ ff bo Ωρ | μοιχαται^{1}] ποιει αυτην μοιχηθηναι (5,32) BC* 33 P^{25} 1s 1402 1279^{r} Ns 4s Λss ff syi Ωρ | μοιχαται 1⌒2 SC^{c}L D 69 7 485 028 e ff^{2} g h l r syv sa | 10 η αιτια] culpa (inter virum ad mul.) Ta syvph^{m} ar gg (Ta^{v} P^{25}) | ανθρωπ.] ανδρος Ta^{3} D vl pl. syvp ar | 11 τουτον > B 1s 22 1574 e syi Ωρ | 14 κω-λυσητε D 13-513 230ss | 15 αυτοις + ευλογησεν αυτα κ. (Mc 10,16) 713 | 16 διδασκ. BSLs D 565 1s 22 1293s 1574 e a ff Ωρ^{1}] + αγαθε Ta^{4} rel. Iust (Iρ) | αγαθον > (Mc 10,17) Σ 1093 ff^{2} syci^{1} sa Cy^{1} | ποιησω ινα] ποιησας (L 18,18) S 33ss 28 157 Iρ Bas Xρ | σχω BC* D Θss 1365 gg] κληρονομησω S 33ss 28 1293^{s} 157 1515 syvih^{m} bo Iρ, εχω rel. | 17 τι με λεγεις αγαθον (Mc 10,18) Ta^{aei} C * 33 Δs 372^{r} 118^{s} rel. pl. f q syph* sa Iust Iρ | αγαθος + ο θς Ta^{aeta} C 33 Δs 565^{r} 118s rel. lat pl., + ο πατηρ e Iust Iρ Cl Ωρ Ef + (μου) ο εν τοις ουρ. Iust Naass Iρ Ef |

εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν, τήρησον τὰς ἐντολάς.
Ex 20,12-16 Dt 5,17-20 18 ˡλέγει αὐτῷ· ποίας; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔφη· τὸ *οὐ φο-*
νεύσεις, οὐ μοιχεύσεις, οὐ κλέψεις, οὐ ψευδομαρ-
Lv 19,18 Dt 5,16 19 *τυρήσεις,* ˡ*τίμα τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καὶ*
20 *ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν.* λέγει
αὐτῷ ὁ νεανίσκος· πάντα ταῦτα ἐφύλαξα· τί
6,20; L 12,33 21 ἔτι ὑστερῶ; ˡἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· εἰ θέλεις
τέλειος εἶναι, ὕπαγε πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα
καὶ δὸς πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρα-
22 νῷ, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι. ἀκούσας δὲ ὁ
νεανίσκος τὸν λόγον ἀπῆλθεν λυπούμενος· ἦν
23 γὰρ ἔχων κτήματα πολλά. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν
τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι
πλούσιος δυσκόλως εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασι-
24 λείαν τῶν οὐρανῶν. πάλιν δὲ λέγω ὑμῖν, εὐκο-
πώτερόν ἐστιν κάμηλον διὰ τρυπήματος ῥαφί-
δος εἰσελθεῖν ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ
25 Θεοῦ. ἀκούσαντες δὲ οἱ μαθηταὶ ἐξεπλήσσοντο
σφόδρα λέγοντες· τίς ἄρα δύναται σωθῆναι;
Job 42,2 26 ἐμβλέψας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· παρὰ ἀν-
θρώποις τοῦτο ἀδύνατόν ἐστιν, *παρὰ δὲ Θεῷ*
27 *πάντα δυνατά.* Τότε ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος εἶπεν

τηρει B D 565 | **18** ποιας φησιν SL (13 c f r, 892 e) | **19** εαυτον Θs 544 118s 69 1424 267 al. 16 2145s Σ 1012s 157 660s al. 489 al. 461s | **20** εφυλ. BS*L Θs 1s 22 ff vg Cyp] + εκ νεοτητος μου (Mc 10,20) Ta[3] rel. | **21** εφη] λεγει B Θ 13[r] lat ar | σου + παντα (L 18,22) Ta[ar] b c f ff[1.2] q sysi *Ir* Cyp | ουρανοις BC D 230 1402s 1194 2145 Γ 1355*s e g Cy Χϱ | και[3] + αϱας τ. σταυϱον σου (Mc 10,21) Ta syc Ath | **22** τ. λογον + τουτον B 372 1093 a b c ff n syvp gg[1] bo[1], > SZL Χϱ (gg[1]) | χϱηματα B Cl Χϱ | **24** τϱηματος BS*, τϱυμαλιας C Θs 565 124 1223s MU ΦΣΟ 4s 1604 K[a] Λ[r] | διελθειν B D Θ-565 124 7[a] 348[r] Γs al .lat | πλουσ. + εισελθειν B D Θs 124 lat syp, *post* θυ CΔs 28[r] 13 rel. pl. gg | τ. θυ] τ. ουϱανων Ta[in] Z 33 1[r] 124 157 1295 440 lat syv Cl Eus Χϱ | **25** εξεπλησσ. + κ. εφοβηθησαν D e a b c ff[2] n r syc | σφοδϱα > (Mc 10,24) Ta 990 2145 syih[+] | **26** ~ δυνατα παντα SZL 1293s | ο θς παντα δυναται ποιειν Ta syv |

vitam ingredi, serva mandata. Dicit illi: Quae? 18
Iesus autem dixit: *Non homicidium facies, non*
adulterabis, non facies furtum, non falsum
testimonium dices, honora patrem tuum et 19
matrem tuam, et *diliges proximum tuum sicut*
teipsum. Dicit illi adulescens: Omnia haec cu- 20
stodivi a iuventute mea, quid adhuc mihi deest?
Ait illi Iesus: Si vis perfectus esse, vade, vende 21
quae habes, et da pauperibus, et habebis the-
saurum in caelo, et veni, sequere me. Cum 22
audisset autem adulescens verbum, abiit tristis;
erat enim habens multas possessiones. Iesus 23
autem dixit discipulis suis: Amen dico vobis,
quia dives difficile intrabit in regnum caelorum.
Et iterum dico vobis: Facilius est camelum per 24
foramen acus transire, quam divitem intrare in
regnum caelorum. Auditis autem his discipuli 25
mirabantur valde dicentes: Quis ergo poterit
salvus esse? Aspiciens autem Iesus dixit illis: 26
Apud homines hoc impossibile est, apud Deum
autem omnia possibilia sunt.

Tunc respondens Petrus dixit ei: Ecce nos 27

---

19 tuum^1 > S*ssMEpB-JEssV ecdlqz
tuam ER] > *rel.* vl pl.
20 a iuvent. mea FEp^{m}ERTW] > *rel.* ffglz
21 vende + omnia Ep^{m}EssW ebcfff$^{1.2}$
25 mirab. + et timebant EpLss (e)abcdff^{2}nr
valde > A*E

18s Ex 20,12-16; Lv 19,18; Dt 5,16-20; L 10,27
27 Mt 4,20. 22; L 5,11

reliquimus omnia et secuti sumus te; quid ergo
28 erit nobis? Iesus autem dixit illis: Amen dico
vobis, quod vos, qui secuti estis me, in rege-
neratione cum sederit Filius hominis in sede
maiestatis suae, sedebitis et vos super sedes
29 duodecim iudicantes duodecim tribus Israel. Et
omnis, qui reliquerit domum vel fratres aut
sorores aut patrem aut matrem aut uxorem
aut filios aut agros propter nomen meum, cen-
tuplum accipiet et vitam aeternam possidebit.

20,1-16 ***Parabola operariorum***

30 Multi autem erunt primi novissimi, et no-
vissimi primi.
20 Simile est regnum caelorum homini patri-
familias, qui exiit primo mane conducere ope-
2 rarios in vineam suam. Conventione autem facta
cum operariis ex denario diurno, misit eos in
3 vineam suam. Et egressus circa horam tertiam
4 vidit alios stantes in foro otiosos ' et dixit illis:
Ite et vos in vineam meam, et quod iustum
5 fuerit dabo vobis. 'Illi autem abierunt. Iterum
autem exiit circa sextam et nonam horam et

---

29 reliquerit JEQR*Th] -liquit *rel.* d l
20,1 est X*Z*JE^r C] + *enim *rel.* a ff^2 l q r^1.2
2 suam > Ass
4 meam > S-FMXsBEV b d l q

---

28 L 22,30; Dn 7,9s; Ap 3,21
30 Mt 20,16
20,1 Mt 21,28.33ss
2 Tob 5,15 O'

αὐτῷ· ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκολου-
ϑήσαμέν σοι· τί ἄρα ἔσται ἡμῖν; ¹ ὁ δὲ Ἰη- 28 L 22,30
σοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ὑμεῖς
οἱ ἀκολουθήσαντές μοι, ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ,
ὅταν καθίσῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ θρόνου 25,31
δόξης αὐτοῦ, καθήσεσθε καὶ αὐτοὶ ἐπὶ δώδεκα
θρόνους κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσ-
ραήλ. καὶ πᾶς ὅστις ἀφῆκεν οἰκίας ἢ ἀδελ- 29 Hb 10,34
φοὺς ἢ ἀδελφὰς ἢ πατέρα ἢ μητέρα ἢ γυναῖκα
ἢ τέκνα ἢ ἀγροὺς ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός μου,
ἑκατονταπλασίονα λήμψεται καὶ ζωὴν αἰώνιον
κληρονομήσει.

Πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι καὶ ἔσχα- 30 20,16; L 13,30
τοι πρῶτοι. Ὁμοία γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν **20**
οὐρανῶν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ, ὅστις ἐξῆλθεν
ἅμα πρωῒ μισθώσασθαι ἐργάτας εἰς τὸν ἀμπε-
λῶνα αὐτοῦ. συμφωνήσας δὲ μετὰ τῶν ἐργατῶν 2
ἐκ δηναρίου τὴν ἡμέραν ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς Tob 5,15 O'
τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. καὶ ἐξελθὼν περὶ τρίτην 3
ὥραν εἶδεν ἄλλους ἑστῶτας ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀργούς,
¹καὶ ἐκείνοις εἶπεν· ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν 4
ἀμπελῶνά μου, καὶ ὃ ἐὰν ᾖ δίκαιον δώσω ὑμῖν.
¹οἱ δὲ ἀπῆλθον. πάλιν δὲ ἐξελθὼν περὶ ἕκτην 5
καὶ ἐνάτην ὥραν ἐποίησεν ὡσαύτως. περὶ δὲ 6

---

28 καϑησεσϑε BSLΔW D[c] 13ss 174ss 230ss MUss 1574 Σ 1295 ΩG] καϑισεσϑε rel. pl. | αυτοι SLs D 1s 124 Ωϱ[1]] υμεις rel. | **29** ~ αγϱους η οικιας S[c]C* Ls 1s 1295 syi bo Ωϱ Χϱ | πατερα η μητ.] γονεις 1s e (Iϱ) Ωϱ | η πατερα > D b ff[1.2] r[2] syv | η γυναικα > B D 1s 1604 e a b n ff r[2] sysi Iϱ Ωϱ | πολλαπλασ. (L 18,30) BL 1293[s] syi sa Ωϱ Cy, διπλα Ta, επταπλασιονα Ef | και[2] + εν τω εϱχομενω (L 18,30) Ta[als] e syc | **30** δε] γαϱ 174 713 245 E* ff sys bo | ~ εσχ. πϱωτοι, πϱ. εσχ. SLs 21 157 | **20,1** γαϱ > Ta[3] 1588 713 4s e b c ff g sys bo Ωϱ[1] | **3** ειδεν] ευϱεν Ta[n] D 700 565 1582* 1424[s] 245 vl pl. | **4** μου Ta[3] Sss Θs 565-21 13ss 983[r] 945s 71 Σ 713 1295 al. Π pl. vl ar gg co] > al. | **5** οι δε απηλϑ. > 21 349 1606 sys | δε[2] S 33 Ls D 544 1293[s] 16 al. 1604 vg syvpih[+] ar sa] > rel. |

τὴν ἑνδεκάτην ἐξελθὼν εὗρεν ἄλλους ἑστῶτας,
καὶ λέγει αὐτοῖς· τί ὧδε ἑστήκατε ὅλην τὴν
7 ἡμέραν ἀργοί; ˡλέγουσιν αὐτῷ· ὅτι οὐδεὶς ἡμᾶς
ἐμισθώσατο. λέγει αὐτοῖς· ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς
8 τὸν ἀμπελῶνα. ὀψίας δὲ γενομένης λέγει ὁ κύ-
ριος τοῦ ἀμπελῶνος τῷ ἐπιτρόπῳ αὐτοῦ· κάλε-
σον τοὺς ἐργάτας καὶ ἀπόδος αὐτοῖς τὸν μισθόν,
ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν ἐσχάτων ἕως τῶν πρώτων.
9 καὶ ἐλθόντες οἱ περὶ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν ἔλαβον
10 ἀνὰ δηνάριον. καὶ ἐλθόντες οἱ πρῶτοι ἐνόμι-
σαν ὅτι πλεῖον λήμψονται· καὶ ἔλαβον τὸ ἀνὰ
11 δηνάριον καὶ αὐτοί. λαβόντες δὲ ἐγόγγυζον
12 κατὰ τοῦ οἰκοδεσπότου ˡλέγοντες· οὗτοι οἱ
ἔσχατοι μίαν ὥραν ἐποίησαν, καὶ ἴσους ἡμῖν
αὐτοὺς ἐποίησας τοῖς βαστάσασι τὸ βάρος τῆς
13 ἡμέρας καὶ τὸν καύσωνα. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς ἑνὶ
αὐτῶν εἶπεν· ἑταῖρε, οὐκ ἀδικῶ σε· οὐχὶ δηνα-
14 ρίου συνεφώνησάς μοι; ἆρον τὸ σὸν καὶ ὕπαγε·
θέλω δὲ τούτῳ τῷ ἐσχάτῳ δοῦναι ὡς καὶ σοί.
R 9,16.21 6,23 15 ἢ οὐκ ἔξεστίν μοι ὃ θέλω ποιῆσαι ἐν τοῖς ἐμοῖς;
ἢ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρός ἐστιν, ὅτι ἐγὼ ἀγα-
16 θός εἰμι; Οὕτως ἔσονται οἱ ἔσχατοι πρῶτοι καὶ
οἱ πρῶτοι ἔσχατοι.

6 ενδεκατ. BSLs D Θ lat pl.] + ωραν rel. | εστωτας BSC^{e} 33 Ls D Θ-565 lat pl. syv gg co Ωϱ] + αργους rel. | **7** υμεις + εργαζεσθε e ff^{1}h | αμπελ. Ta^{in} BSLs D Θ 372 1s lat pl. sysi co Ωϱ] + κ. ο εαν η δικαιον ληψεσθε rel. | **8** αυτοις > SCZL 085 gg^{1} Ωϱ | μισθον + αυτων Ta^{3} f h syvpi co Χϱ | **9** και] ουν 33 D Θ 13^{r} lat, δε B r^{2} syci sa | **10** και BC 33 085 D Θ 13^{r} 273 e syvpi bo (ar sa)] δε και Σss 713 473 lat pl., δε rel. | πλειον BC*Z 085 W Θ 1-124 Σss 1012 1093 482 Ωϱ] πλειονα rel. | το SCZ 33s ΘΣss] > rel. | **12** ~ αυτους ημιν SZLs 085 D 13-983 1279 16 157s lat(-c) syvp co | **13** συνεφωνησα σοι Z 33s Σ 713 sys gg sa^{1} bo | **14** θελω] ει θελω syv ar | δε + και 118s 1424 E lat pl. Χϱ | **15** η^{1} > BZL D Θs r^{2} syvi | **16** ~ πρωτ. εσχ., εσχ. πρ. Ta^{v} 28 1424^{s} 1606 1295 q syi gg^{1} sa | εσχατ.^{2} BSLss 1424^{s} 4 1093 co] + πολλοι γαρ εισι κλητοι, ολιγοι δε εκλεκτοι Ta^{3} C-Δ D Θ-124 7 rel. lat sy ar gg |

fecit similiter. Circa undecimam vero exiit et 6
invenit alios stantes et dicit illis: Quid hic
statis tota die otiosi? Dicunt ei: Quia nemo 7
nos conduxit. Dicit illis: Ite et vos in vineam
meam. Cum sero autem factum esset, dicit do- 8
minus vineae procuratori suo: Voca operarios
et redde illis mercedem incipiens a novissimis
usque ad primos. Cum venissent ergo qui circa 9
undecimam horam venerant, acceperunt singu-
los denarios. Venientes autem et primi arbitrati 10
sunt quod plus essent accepturi, acceperunt
autem et ipsi singulos denarios. Et accipientes 11
murmurabant adversus patremfamilias | dicen- 12
tes: Hi novissimi una hora fecerunt, et pares
illos nobis fecisti, qui portavimus pondus diei
et aestus. At ille respondens uni eorum dixit: 13
Amice, non facio tibi iniuriam; nonne ex de-
nario convenisti mecum? Tolle quod tuum est 14
et vade; volo autem et huic novissimo dare
sicut et tibi. Aut non licet mihi quod volo fa- 15
cere? an oculus tuus nequam est, quia ego bo-
nus sum? Sic erunt novissimi primi, et primi 16
novissimi; multi enim sunt vocati, pauci vero
electi.

---

7 meam > S-MZJsDCV cfflmq
15 facere + de meis ac (fqr$^{1.3}$, O* eff, QR, E)
16 ~ sunt enim S-FMX^{r}BJMaLRV bcn
vero HEQs ff$^{1.2}$z] autem *rel.*, > c

---

16 Mt 19,30; 22,14

20,17-34 ***Iter hierosolymitanum*** (Mc 10,32-52; L 18,31-43)

17 Et ascendens Iesus Hierosolymam assump-
sit duodecim discipulos secreto et ait illis:
18 ¹Ecce ascendimus Hierosolymam, et Filius ho-
minis tradetur principibus sacerdotum et scri-
19 bis, et condemnabunt eum morte, ¹et tradent
eum gentibus ad illudendum et flagellandum
et crucifigendum, et tertia die resurget.
20 Tunc accessit ad eum mater filiorum Zebe-
daei cum filiis suis adorans et petens aliquid
21 ab eo. ¹Qui dixit ei: Quid vis? Ait illi: Dic ut
sedeant hi duo filii mei, unus ad dexteram tuam
22 et unus ad sinistram in regno tuo. Respondens
autem Iesus dixit: Nescitis quid petatis. Po-
testis bibere calicem, quem ego bibiturus sum?
23 Dicunt ei: Possumus. ¹Ait illis: Calicem quidem
meum bibetis; sedere autem ad dexteram meam
vel sinistram non est meum dare vobis, sed
24 quibus paratum est a Patre meo. Et audientes
25 decem indignati sunt de duobus fratribus. Iesus
autem vocavit eos ad se et ait: Scitis quia

---

17 discip. + suos H^c^OBJEQs eacffgnz
19 illudend. Jef] delud. *rel.*
21 sinistr. + tuam OssRTW afghlnq
22 ei > AHTh d
23 vel] *et *codd.* dffgqr, aut eabcn

17ss Mt 16,21; 17,22s
21 Mt 19, 28
22 Mt 26,39; J 18,11
23 A 12,2
24 L 22,24-27

Καὶ ἀναβαίνων ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα 17 17-19:
παρέλαβεν τοὺς δώδεκα κατ' ἰδίαν, καὶ ἐν Mc 10,32ss L 18,31ss
τῇ ὁδῷ εἶπεν αὐτοῖς· ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς 18 16,21; 17,22s
Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παρα-
δοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ γραμματεῦσιν,
καὶ κατακρινοῦσιν αὐτὸν εἰς θάνατον, ˈκαὶ πα- 19
ραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν εἰς τὸ ἐμπαῖξαι
καὶ μαστιγῶσαι καὶ σταυρῶσαι, καὶ τῇ τρίτῃ
ἡμέρᾳ ἐγερθήσεται.

Τότε προσῆλθεν αὐτῷ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν 20 20-28:
Ζεβεδαίου μετὰ τῶν υἱῶν αὐτῆς προσκυνοῦσα Mc 10,35-45
καὶ αἰτοῦσά τι παρ' αὐτοῦ. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ· 21 19,28
τί θέλεις; λέγει αὐτῷ· εἰπὲ ἵνα καθίσωσιν οὗτοι
οἱ δύο υἱοί μου εἷς ἐκ δεξιῶν καὶ εἷς ἐξ εὐω-
νύμων σου ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ 22
Ἰησοῦς εἶπεν· οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε. δύνασθε 26,39
πιεῖν τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ μέλλω πίνειν; λέγουσιν J 18,11
αὐτῷ· δυνάμεθα. ˈλέγει αὐτοῖς· τὸ μὲν ποτή- 23
ριόν μου πίεσθε, τὸ δὲ καθίσαι ἐκ δεξιῶν μου
ἢ ἐξ εὐωνύμων οὐκ ἔστιν ἐμὸν τοῦτο δοῦναι,
ἀλλ' οἷς ἡτοίμασται ὑπὸ τοῦ πατρός μου. καὶ 24 L 22,24
ἀκούσαντες οἱ δέκα ἠγανάκτησαν περὶ τῶν δύο
ἀδελφῶν. ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος αὐ- 25
τοὺς εἶπεν· οἴδατε ὅτι οἱ ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν

---

17 *inc.* μελλων δε ο Ις αναβαινειν (B) 1s syp Ωϱ[1] | δωδεκα SZLs D* Θ 1s 788 syv ar bo Ωϱ] + μαθητ. rel. | κατ ιδιαν > 1293[a] b ff[1.2]r[2] | **19** εγερθησ. SC[c] 33 Δs 085 Σs 1295 1604 Ωϱ[1] Χϱ] αναστησ. rel. | **20** *παϱ*] *απ* B D 700 | **21** η δε ειπεν B 118s (565 M 348 pl. Σss 1604) | αυτω > B e c ff h n r gg | **22** μελλω πινειν] πινω (Mc 10,38) 118s 1424[a] 1579 4s Ωϱ[1] Χϱ | πινειν + η το βαπτισμα ο εγω βαπτιζομαι βαπτισθηναι (Mc 10,38) Ta[atn] C 33 892ss W 700[r] rel. pl. sypi ar gg | **23** πιεσθε + κ. το β. - βαπτισθησεσθε cf. **22** | η B 33s W Θ 1s 1424[a] e a b c ff[2] n co Ωϱ] και rel. | τουτο C 33 Δs* 085 W D 565 21 174 346 al. UΦ 1093s Π* al. 270s V al. q syvh] > rel. | αλλ οις] αλλοις 225 d | **24** ηϱξαντο αγανακτειν (Mc 10,41) S 1207 473 | **25** ειπεν + αυτοις Ta D e sycp co |

κατακυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ μεγάλοι κατεξου-
23,11 26 σιάζουσιν αὐτῶν. οὐχ οὕτως ἔσται ἐν ὑμῖν· ἀλλ'
ὃς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν μέγας γενέσθαι, ἔσται ὑμῶν
Mc 9,35 27 διάκονος, καὶ ὃς ἂν θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος,
L 22,27 Ph 2,7 28 ἔσται ὑμῶν δοῦλος· ὥσπερ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώ-
1 T 2,6 που οὐκ ἦλθεν διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι
καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν.
29-34: Mc 10,46-52 29 Καὶ ἐκπορευομένων αὐτῶν ἀπὸ Ἰεριχὼ ἠκο-
L 18,35-43 30 λούθησεν αὐτῷ ὄχλος πολύς. καὶ ἰδοὺ δύο
τυφλοὶ καθήμενοι παρὰ τὴν ὁδόν, ἀκούσαντες
15,22 ὅτι Ἰησοῦς παράγει, ἔκραξαν λέγοντες· Κύριε,
31 ἐλέησον ἡμᾶς, υἱὸς Δαυίδ. ὁ δὲ ὄχλος ἐπετί-
μησεν αὐτοῖς, ἵνα σιωπήσωσιν· οἱ δὲ μεῖζον
ἔκραξαν λέγοντες· Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς, υἱὸς
32 Δαυίδ. καὶ στὰς ὁ Ἰησοῦς ἐφώνησεν αὐτοὺς καὶ
33 εἶπεν· τί θέλετε ποιήσω ὑμῖν; ¹λέγουσιν αὐτῷ·
34 Κύριε, ἵνα ἀνοιγῶσιν οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν. σπλαγ-
χνισθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἥψατο τῶν ὀμμάτων αὐτῶν,
καὶ εὐθέως ἀνέβλεψαν καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ.

κατακυριευσουσιν B 209 124 349 659 16 1574 1604 Π Χρ | μεγαλοι + αυτων (Mc 10,42) Ta[an] 1424 348 sycph bo | **26** εσται¹] εστιν BZ D r² | **27** εν υμιν] υμων B 085 X 1574 gg | εστω B 892 28r 1424s al. 27 348 pl. 245 1375 al. Λ pl. rel. pl. | **28** πολλων + υμεις δε ζητειτε εκ μικρου αυξησαι κ. εκ μειζονος ελαττον ειναι. εισερχομενοι δε κ. παρακληθεντες δειπνησαι μη ανακλινεσθε εις τ. εξεχοντας τοπους, μηποτε ενδοξοτερος σου επελθη κ. προσελθων ο δειπνοκλητωρ ειπη σοι· ετι κατω χωρει κ. καταισχυνθηση. εαν δε αναπεσης εις τ. ηττονα τοπον κ. επελθη σου ηττων, ερει σοι ο δειπνοκλητωρ· συναγε ετι ανω κ. εσται σοι τουτο χρησιμον D (Φ vl syc) | **29** ηκολουθησαν, οχλοι πολλοι D 1424s 659 2145s 047 e c ff q r² syh ar | **30** Κε > S D Θs 118s 13 pl. 348 157 655 A b ff¹·² n r² syc ar gg | ημας + Ιυ SLs Θs 788ss 983 Σss 1365 e c h n syi ar gg bo | **31** > 1689s 1574 157s 273 al. r | μειζον] πολλω μαλλον Ta[ls] S | **32** θελετε + ινα S°ZL 565 1391 1293ss 2145 lat pl. ar bo | **33** ημων + κ. βλεπωμεν σε (Ta) syc | **34** ομματων BZLs D Θ 13r Ωρ¹] οφθαλμων rel. | ανεβλεψ. + αυτων οι οφθαλμοι CΔsW 372ss al. 118s 69 rel. pl. lat(-q) syph |

principes gentium dominantur eorum, et qui
maiores sunt potestatem exercent in eos. Non 26
ita erit inter vos, sed quicumque voluerit inter
vos maior fieri, sit vester minister; et qui vo- 27
luerit inter vos primus esse, erit vester servus,
¹sicut Filius hominis non venit ministrari, sed 28
ministrare et dare animam suam redemptionem
pro multis.

Et egredientibus illis ab Hiericho secuta est 29
eum turba multa, et ecce duo caeci sedentes 30
secus viam audierunt, quia Iesus transiret; et
clamaverunt dicentes: Domine, miserere nostri,
fili David. Turba autem increpabat eos ut ta- 31
cerent. At illi magis clamabant dicentes: Do-
mine, miserere nostri, fili David. Et stetit Iesus 32
et vocavit eos et ait: Quid vultis ut faciam
vobis? ¹ Dicunt illi: Domine, ut aperiantur oculi 33
nostri. Misertus autem eorum Iesus tetigit 34
oculos eorum. Et confestim viderunt et secuti
sunt eum.

---

28 multis + vos aut. quaeritis de modico crescere et de maximo minui. cum aut. introieritis ad cenam, nolite recumbere in superioribus locis, ne forte dignior te superveniat et accedens qui te invitavit dicat tibi: adhuc inferius accede, et confundaris. si aut. recubueris in inferiori loco et advenerit humilior te, dicet tibi qui te invitavit: accede adhuc superius, et erit tibi hoc utilius Hᵐ OTh vl(-f l q, g)

29 secutae sunt eum turbae multae OX*RTW e c d ff q z

---

26 Mt 23,11; J 13,15s
28 Ph 2,7; R 5,6; 8,34; 1 T 2,6
30 Mt 15,22

21,1-22 ***Ingressus in Hierusalem, ficulnea***
(Mc 11,1-24; L 19,28-46; J 12,12-19; cf. 2,13.16)

21 Et cum appropinquassent Hierosolymis et
venissent Bethphage ad montem Oliveti, tunc
2 Iesus misit duos discipulos ¹dicens eis: Ite in
castellum quod contra vos est, et statim inve-
nietis asinam alligatam et pullum cum ea; sol-
3 vite et adducite mihi; et si quis vobis aliquid
dixerit, dicite quia Dominus his opus habet,
4 et confestim dimittet eos. Hoc autem totum
factum est, ut adimpleretur quod dictum est
per prophetam dicentem:
5 *Dicite filiae Sion:*
Ecce rex tuus venit tibi mansuetus
sedens super asinam et pullum filium subiugalis.
6 Euntes autem discipuli fecerunt sicut praecepit
7 illis Iesus. Et adduxerunt asinam et pullum,
et imposuerunt super eos vestimenta sua, et
8 eum desuper sedere fecerunt. Plurima autem
turba straverunt vestimenta sua in via; alii au-
tem caedebant ramos de arboribus et sterne-
9 bant in via; turbae autem quae praecedebant
et quae sequebantur, clamabant dicentes:
Hosanna filio David,
benedictus qui venit in nomine Domini,
hosanna in altissimis.

21,1 adpropinquasset MX*Q(E) e b ff² | **3** dicite] *dicetis d | **4** totum ERW gat q] > *rel.* | impleret. S-MZEsCs b ff² q | **5** mansuet. SW] + et *rel.* c f g q z | **7** eos Oss*BsVThW c g] eum MaDQK vl pl., eis *rel.* | **9** venit vl pl.] venturus est SssHsXZ^cs*B^rLV | altissim.] excelsis D^rT^e c d f g h

21,4s Zch 9,9; Is 62,11 | **8** 4 Rg 9,13
9 Ps 117,25s; 2 Sm 14,4

Καὶ ὅτε ἤγγισαν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ ἦλθον 21 1-11:
εἰς Βηθφαγὴ πρὸς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, τότε Mc 11,1-10 L 19,29-38
Ἰησοῦς ἀπέστειλεν δύο μαθητὰς ˈλέγων αὐτοῖς· 2 J 12,12-19
πορεύεσθε εἰς τὴν κώμην τὴν κατέναντι ὑμῶν,
καὶ εὐθὺς εὑρήσετε ὄνον δεδεμένην καὶ πῶλον
μετ᾽ αὐτῆς· λύσαντες ἀγάγετέ μοι. καὶ ἐάν τις 3 26,18
ὑμῖν εἴπῃ τι, ἐρεῖτε ὅτι ὁ Κύριος αὐτῶν χρείαν
ἔχει· εὐθὺς δὲ ἀποστελεῖ αὐτούς. ˈτοῦτο δὲ γέ- 4
γονεν, ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ προφή-
του λέγοντος·

Εἴπατε τῇ θυγατρὶ Σιών· 5 Zch 9,9 Is 62,11
ἰδοὺ ὁ βασιλεύς σου ἔρχεταί σοι
πραῢς καὶ ἐπιβεβηκὼς ἐπὶ ὄνον
καὶ ἐπὶ πῶλον υἱὸν ὑποζυγίου.

πορευθέντες δὲ οἱ μαθηταὶ καὶ ποιήσαντες, 6
καθὼς συνέταξεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ˈ ἤγαγον τὴν 7
ὄνον καὶ τὸν πῶλον, καὶ ἐπέθηκαν ἐπ᾽ αὐτῶν
τὰ ἱμάτια, καὶ ἐπεκάθισεν ἐπάνω αὐτῶν. ὁ δὲ 8 4 Rg 9,13
πλεῖστος ὄχλος ἔστρωσαν ἑαυτῶν τὰ ἱμάτια ἐν
τῇ ὁδῷ, ἄλλοι δὲ ἔκοπτον κλάδους ἀπὸ τῶν
δένδρων καὶ ἐστρώννυον ἐν τῇ ὁδῷ. οἱ δὲ 9
ὄχλοι οἱ προάγοντες αὐτὸν καὶ οἱ ἀκολουθοῦν-
τες ἔκραζον λέγοντες·

Ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαυίδ· Ps 117,25s
εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου·
ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις.

21, 1 ηγγισεν, ηλθεν Ta^{al} C^{c} 399ss 1689s 713 1604 028 e ff^{2} sycpi (S*ΔW 28 348 U 157) | Βηθφ. + κ. Βηθανιαν (Mc 11,1) C^{c} 33 826^{a} 1293s Φ syi gg^{1} | προς] εις BC 33 372 71 vl pl. Ωρ | **2** πορευθητε CΔ 565^{r} 13 517 al. 7 pl. rel. pl. | κατεναντι B-L D Θss 28 13-828 267 348s Φ 157 1604 Ωρ] απεναντι rel. | **3** τι + ποιειτε D 157 Ωρ^{1} | αυτους + ωδε Ta Φ syp | **4** δε SC*Ls D Θ 372 lat(-q) sycp bo] + ολον rel. | δια] υπο ZLss Θs 544 13^{r} 482 syc | **6** συνεταξεν BC 33 D 700 372 1604] προσεταξεν rel. | **8** εστρωσαν^{2} S*Δ D e c ff$^{1.2}$ q Ωρ | **9** υψιστοις + απηντων δε αυτω πολλοι χαιροντες κ. δοξαζοντες τον θν περι παντων ων ειδον (cf. L 19,37) Ta$^{a(in)}$ Φ syc |

10 ˈκαὶ εἰσελθόντος αὐτοῦ εἰς Ἱεροσόλυμα ἐσείσθη
11 πᾶσα ἡ πόλις λέγουσα· τίς ἐστιν οὗτος; ˈοἱ δὲ
ὄχλοι ἔλεγον· οὗτός ἐστιν ὁ προφήτης Ἰησοῦς
ὁ ἀπὸ Ναζαρὲθ τῆς Γαλιλαίας.
12-22: 12 Καὶ εἰσῆλθεν Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν καὶ ἐξέ-
Mc 11,11-24
L 19,45-48 βαλεν πάντας τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράζοντας
J 2,14ss ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τὰς τραπέζας τῶν κολλυβιστῶν
κατέστρεψεν καὶ τὰς καθέδρας τῶν πωλούντων
Is 56,7 13 τὰς περιστεράς, ˈκαὶ λέγει αὐτοῖς· γέγραπται·
Jr 7,11 *ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς κληθήσεται*, ὑμεῖς
14 δὲ αὐτὸν ποιεῖτε *σπήλαιον λῃστῶν*. Καὶ προσ-
ῆλθον αὐτῷ τυφλοὶ καὶ χωλοὶ ἐν τῷ ἱερῷ,
15 καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς. ἰδόντες δὲ οἱ ἀρχιε-
ρεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς τὰ θαυμάσια ἃ ἐποίη-
σεν καὶ τοὺς παῖδας τοὺς κράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ
καὶ λέγοντας· *Ὡσαννὰ* τῷ υἱῷ Δαυίδ, ἠγανά-
16 κτησαν, ˈκαὶ εἶπαν αὐτῷ· ἀκούεις τί οὗτοι λέ-
Ps 8,3 γουσιν; ὁ δὲ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς· ναί· οὐδέ-
ποτε ἀνέγνωτε ὅτι *ἐκ στόματος νηπίων καὶ*
17 *θηλαζόντων κατηρτίσω αἶνον;* καὶ καταλιπὼν
αὐτοὺς ἐξῆλθεν ἔξω τῆς πόλεως εἰς Βηθανίαν,
καὶ ηὐλίσθη ἐκεῖ.
18 Πρωΐας δὲ ἐπανάγων εἰς τὴν πόλιν ἐπείνα-
L 13,6 19 σεν. καὶ ἰδὼν συκῆν μίαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἦλθεν
ἐπ᾽ αὐτήν, καὶ οὐδὲν εὗρεν ἐν αὐτῇ εἰ μὴ φύλλα

---

11 οχλοι] πολλοι D 22 157 vl (1s) | **12** ιερον BS 33ss Θs 13s 826s 1424^{s} 1293^{s} 1012 al. Ω b syi ar gg^{1} co Ωρ Χρ] + τ. θυ rel. | **13** εποιησατε C 33 ΔsW D 700^{r} rel. pl. lat ar gg sa Iρ | **14** εν τω ιερω > Ta^{an} 13-543 1402 660 e Χρ | **15** γραμμ.] φαρισαιοι Ta^{an} syp | ~ γραμματ. αρχιερ. Θ 13ss 983^{r} syc | εποιησ. + ο Ις 28 1424 1223 vl vg^{1} syi | **16** αυτω Iρ + ουκ Ta 28s 544 347 230 1424 157 245 4ss al. 270^{s} 655 FH syc bo Χρ | οτι > S D 399 544 1689s 659 348s 1093 028 e b ff$^{1.2}$ h r^{2} Iρ Χρ | **18** πρωι BS* D Θ | δε + γενομενης Ta^{t} 544 1424 213 2145 472 251 a bo | επαναγαγων B* S* L 565 1295, παραγων D vl syci |

Et cum intrasset Hierosolymam, commota est 10
universa civitas dicens: Quis est hic? ¹ Populi 11
autem dicebant: Hic est Iesus propheta a Na-
zareth Galilaeae.

Et intravit Iesus in templum Dei et eiciebat 12
omnes vendentes et ementes in templo, et men-
sas nummulariorum et cathedras vendentium
columbas evertit ¹ et dicit eis: Scriptum est: 13
Domus mea domus orationis vocabitur, vos au-
tem fecistis illam *speluncam latronum*. Et ac- 14
cesserunt ad eum caeci et claudi in templo,
et sanavit eos. Videntes autem principes sacer- 15
dotum et scribae mirabilia quae fecit, et pue-
ros clamantes in templo et dicentes: Hosanna
filio David, indignati sunt ¹ et dixerunt ei: 16
Audis quid isti dicunt? Iesus autem dixit eis:
Utique, numquam legistis: Quia *ex ore infan-
tium et lactentium perfecisti laudem?* Et re- 17
lictis illis, abiit foras extra civitatem in Betha-
niam ibique mansit.

Mane autem revertens in civitatem esuriit. 18
Et videns fici arborem unam secus viam venit 19
ad eam, et nihil invenit in ea nisi folia tan-

---

16 dicunt Ep*JD-QKTW] -cant *rel.* g z
dixit EpEsRC] dicit *rel.* d
lactent. W] -tantium *rel.* vl
19 videns] vidit DL^{r} | viam + et LR e

---

13 Is 56,7; Jr 7,11
16 Ps 8,3
19 L 13,6

tum et ait illi: Numquam ex te fructus nascatur
in sempiternum. Et arefacta est continuo ficul-
20 nea. Et videntes discipuli mirati sunt dicentes:
21 Quomodo continuo aruit? ¦ Respondens autem
Iesus ait eis: Amen, dico vobis, si habueritis
fidem et non haesitaveritis, non solum de ficul-
nea facietis, sed et si monti huic dixeritis: Tolle
22 et iacta te in mare, fiet. Et omnia quaecum-
que petieritis in oratione credentes, accipietis.

21,23-23,39 ***Disputationes cum adversariis*** (Mc 11,27-12,40; L 20,1-47)

21,23-27 *De Christi potestate* (Mc 11,27-33; L 20,1-8)

23 Et cum venisset in templum, accesserunt ad
eum docentem principes sacerdotum et seniores
populi dicentes: In qua potestate haec facis,
24 et quis tibi dedit hanc potestatem? ¦ Respon-
dens Iesus dixit eis: Interrogabo vos et ego
unum sermonem, quem si dixeritis mihi, et ego
25 vobis dicam, in qua potestate haec facio. Bap-
tismus Iohannis unde erat? e caelo an ex ho-
minibus? At illi cogitabant inter se dicentes:
Si dixerimus: E caelo, dicet nobis: Quare ergo
26 non credidistis illi? ¦ Si autem dixerimus: Ex ho-
minibus, timemus turbam; omnes enim habebant
27 Iohannem sicut prophetam. Et respondentes Iesu
dixerunt: Nescimus. Ait illis et ipse: Nec ego
dico vobis, in qua potestate haec facio.

---

20 aruit + *ficulnea DLss d f h q
21 tolle + te FMD^{r}TW e a f ff^2 g l
23 docentem > HR e b c ff h l r$^{1.2}$
25 baptismus TW Hier] -tismum *rel.* vl pl.
26 *habent S-MZBMa e b d ff^2 g | **27** faciam A-O*

---

21 Mt 17,20 | **25** J 1,25 | **26** Mt 14,5

μόνον, καὶ λέγει αὐτῇ· οὐ μηκέτι ἐκ σοῦ καρ-
πὸς γένηται εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ἐξηράνθη πα-
ραχρῆμα ἡ συκῆ. καὶ ἰδόντες οἱ μαθηταὶ ἐθαύ- 20
μασαν λέγοντες· πῶς παραχρῆμα ἐξηράνθη ἡ
συκῆ; ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· 21
ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίστιν καὶ μὴ δια- 17,20
κριθῆτε, οὐ μόνον τὸ τῆς συκῆς ποιήσετε, ἀλλὰ
κἂν τῷ ὄρει τούτῳ εἴπητε· ἄρθητι καὶ βλήθητι
εἰς τὴν θάλασσαν, γενήσεται· καὶ πάντα ὅσα 22 7,7; 1 J 3,22
ἂν αἰτήσητε ἐν τῇ προσευχῇ πιστεύοντες λήμ-
ψεσθε.

Καὶ ἐλθόντος αὐτοῦ εἰς τὸ ἱερὸν προσῆλθον 23 23-27: Mc 11,27-33 L 20,1-8 J 2,18
αὐτῷ διδάσκοντι οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτε-
ροι τοῦ λαοῦ λέγοντες· ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα
ποιεῖς; καὶ τίς σοι ἔδωκεν τὴν ἐξουσίαν ταύτην;
ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· ἐρωτήσω 24
ὑμᾶς κἀγὼ λόγον ἕνα, ὃν ἐὰν εἴπητέ μοι, κἀγὼ
ὑμῖν ἐρῶ ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ· τὸ βά- 25
πτισμα τὸ Ἰωάννου πόθεν ἦν; ἐξ οὐρανοῦ ἢ ἐξ
ἀνθρώπων; οἱ δὲ διελογίζοντο ἐν ἑαυτοῖς λέ-
γοντες· ἐὰν εἴπωμεν· ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ ἡμῖν·
διὰ τί οὖν οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ; ¹ἐὰν δὲ εἴ- 26
πωμεν· ἐξ ἀνθρώπων, φοβούμεθα τὸν ὄχλον·
πάντες γὰρ ὡς προφήτην ἔχουσιν τὸν Ἰωάννην. 14,5
καὶ ἀποκριθέντες τῷ Ἰησοῦ εἶπαν· οὐκ οἴδαμεν. 27
ἔφη αὐτοῖς καὶ αὐτός· οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν, ἐν
ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.

---

19 ου BLO]>rel. | **20** συκη+αυτη 713 1093 syv gg bo | **21** ποιησητε 399 1689 124 16 1574 713 1093 H | **23** ελθοντος αυτου B-892 D Θss 1s 13[r] Φ] ελθοντι αυτω rel. | διδασκ.> 7 eabcffhlr syv gg | ποιεις + ειπε ημιν Ta sys | **24** δε > ZL lat(-dfq) syvp co | **25** το[2] > L[r] W D[l] rel. pl. | εν B 33 Ls 372 1402 1279[r] 157ss 1295] παρ rel. | ουν > (L 20,5) Ta[ats] L D 700 al. 828 945 al. 348[r] 2145s 245 al. 4 al. Λ Ω syi | **26** εχουσ.] ειχον (Mc 11,32) Ta[at] 372 1ss acfff l q r[1.2] z gg |

28 Τί δὲ ὑμῖν δοκεῖ; ἄνθρωπος εἶχεν τέκνα
δύο· προσελθὼν τῷ πρώτῳ εἶπεν· τέκνον, ὕπαγε
7,21 29 σήμερον ἐργάζου ἐν τῷ ἀμπελῶνι. ὁ δὲ ἀποκρι-
θεὶς εἶπεν· ὑπάγω, κύριε, καὶ οὐκ ἀπῆλθεν.
30 ¹προσελθὼν δὲ τῷ δευτέρῳ εἶπεν ὡσαύτως. ὁ δὲ
ἀποκριθεὶς εἶπεν· οὐ θέλω, ὕστερον δὲ μεταμε-
31 ληθεὶς ἀπῆλθεν. τίς ἐκ τῶν δύο ἐποίησεν τὸ
θέλημα τοῦ πατρός; λέγουσιν· ὁ ἔσχατος. λέγει
αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οἱ τε-
L 18,14 λῶναι καὶ αἱ πόρναι προάγουσιν ὑμᾶς εἰς τὴν
L 7,29s 32 βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. ἦλθεν γὰρ Ἰωάννης πρὸς
ὑμᾶς ἐν ὁδῷ δικαιοσύνης, καὶ οὐκ ἐπιστεύσατε
αὐτῷ· οἱ δὲ τελῶναι καὶ αἱ πόρναι ἐπίστευσαν
αὐτῷ· ὑμεῖς δὲ ἰδόντες οὐδὲ μετεμελήθητε ὕστε-
ρον τοῦ πιστεῦσαι αὐτῷ.
33-46: Mc 12,1-12 L 20,9-19 33 Ἄλλην παραβολὴν ἀκούσατε. Ἄνθρωπος
ἦν οἰκοδεσπότης, ὅστις *ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα, καὶ*
Is 5,1s *φραγμὸν αὐτῷ περιέθηκεν καὶ ὤρυξεν ἐν αὐτῷ*
Jr 2,21 25,14 *ληνὸν καὶ ᾠκοδόμησεν πύργον*, καὶ ἐξέδοτο αὐτὸν
34 γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησεν. ὅτε δὲ ἤγγισεν ὁ
καιρὸς τῶν καρπῶν, ἀπέστειλεν τοὺς δούλους
αὐτοῦ πρὸς τοὺς γεωργοὺς λαβεῖν τοὺς καρποὺς
22,4ss 35 αὐτοῦ. καὶ λαβόντες οἱ γεωργοὶ τοὺς δούλους
αὐτοῦ ὃν μὲν ἔδειραν, ὃν δὲ ἀπέκτειναν, ὃν δὲ
36 ἐλιθοβόλησαν. πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους

---

28 ~ δυο τεκ. B 544 1424 1606s 1012 lat syvi ar Ef | αμπελ. SC* 33ss D Θs al. 1ss 788ss M Σ 713^{r} K^{a} al. vl pl. sy ar bo] + μου rel. | **29s** υπαγω κυριε κ. ουκ απηλθ., ου θελω, υστερον δε μεταμελ. B Θs 13ss 983^{r} 4s Λ^{r} syi ar gg co Ef] ~ ου θελω, υστερον δε μεταμελ. απηλθ., εγω κυριε κ. ουκ απηλθεν Ta^{3} S^{r}W D 372^{r} rel. lat syvph Iϱ Ωϱ Hil | **31** εσχατος D Θs 13ss 983^{r} Λ^{r} vl sysi ar gg co Iϱ Hil] υστερος B 565, δευτερος 4s Ef, πρωτος rel. | **32** ουδε B 33 Θsss 1ss 13ss 826^{r} 348^{r} Φss 157s lat pl. sycph ar bo] ου rel. | του] τω W, + μη e a b c ff^{2} h r | **33** οστις] και Ta syspi Ir, > 124 syc sa | **34** ut mitterent ipsi de fructibus $Ta^{a(e)}$ syvp | **35** ~ ελιθοβολ., απεκτ. Ta vl pl. sycp Eus^{s} Cy |

21,28-32 *De duobus filiis*

Quid autem vobis videtur? Homo quidam 28
habebat duos filios, et accedens ad primum
dixit: Fili, vade hodie, operare in vinea mea.
Ille autem respondens ait: Nolo. Postea au- 29
tem paenitentia motus abiit. Accedens autem 30
ad alterum dixit similiter. At ille respondens
ait: Eo, domine, et non ivit. Quis ex duobus 31
fecit voluntatem patris? Dicunt ei: Primus. Dicit
illis Iesus: Amen, dico vobis, quia publicani et
meretrices praecedent vos in regnum Dei. Venit 32
enim ad vos Iohannes in via iustitiae, et non
credidistis ei; publicani autem et meretrices
crediderunt ei; vos autem videntes nec paeni-
tentiam habuistis postea ut crederetis ei.

21,33-46 *De malis agricolis* **(Mc 12,1-12; L 20, 9-19)**

Aliam parabolam audite: Homo erat pater- 33
familias, qui *plantavit vineam, et sepem circum-
dedit ei, et fodit in ea torcular, et aedificavit
turrim,* et locavit eam agricolis, et peregre
profectus est. Cum autem tempus fructuum ap- 34
propinquasset, misit servos suos ad agricolas,
ut acciperent fructus eius. Et agricolae, appre- 35
hensis servis eius, alium ceciderunt, alium oc-
ciderunt, alium vero lapidaverunt. Iterum misit 36

28 quidam > A-H*OZ*s*BJL d z
31 ei > S-HO^{r}JLsThCs d g l
primus H^{c}sZ^{c}MaDsVThW c f q Hier^{c}] novissimus *rel.*
praecedent A-H*X^{c}sDQsW] -dunt *rel.* e a c ff^{2} g q z

32 L 7,29
33 Is 5,1s; Mt 25,14

alios servos plures prioribus, et fecerunt illis
37 similiter. Novissime autem misit ad eos filium
38 suum dicens: Verebuntur filium meum. Agri-
colae autem videntes filium dixerunt intra se:
Hic est heres, venite, occidamus eum, et ha-
39 bebimus hereditatem eius. Et apprehensum eum
40 eiecerunt extra vineam et occiderunt. Cum ergo
venerit dominus vineae, quid faciet agricolis
41 illis? Aiunt illi: Malos male perdet et vineam
suam locabit aliis agricolis, qui reddant ei fruc-
42 tum temporibus suis. Dicit illis Iesus: Num-
quam legistis in Scripturis:

Lapidem, quem reprobaverunt aedificantes,
hic factus est in caput anguli:
a Domino factum est istud,
et est mirabile in oculis nostris?

43 Ideo dico vobis, quia auferetur a vobis regnum
44 Dei et dabitur genti facienti fructus eius. Et
qui ceciderit super lapidem istum, confringetur,
45 super quem vero ceciderit, conteret eum. Et
cum audissent principes sacerdotum et pha-
risaei parabolas eius, cognoverunt quod de
46 ipsis diceret. Et quaerentes eum tenere, timue-

37 dicens + forsitan FE ebcff²(h)
38 *habeamus DE d(ffq)
41 suam O*Ep^{m}EThW] > *rel.* bh

42 Ps 117,22s; A 4,11; R 9,33; 1 P 2,6ss
44 Dn 2,34s.44s

πλείονας τῶν πρώτων, καὶ ἐποίησαν αὐτοῖς
ὡσαύτως. ὕστερον δὲ ἀπέστειλεν πρὸς αὐτοὺς 37
τὸν υἱὸν αὐτοῦ λέγων· ἐντραπήσονται τὸν υἱόν
μου. οἱ δὲ γεωργοὶ ἰδόντες τὸν υἱὸν εἶπον ἐν 38
ἑαυτοῖς· οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε ἀπο-
κτείνωμεν αὐτὸν καὶ σχῶμεν τὴν κληρονομίαν
αὐτοῦ. καὶ λαβόντες αὐτὸν ἐξέβαλον ἔξω τοῦ 39
ἀμπελῶνος καὶ ἀπέκτειναν. ὅταν οὖν ἔλθῃ ὁ 40
κύριος τοῦ ἀμπελῶνος, τί ποιήσει τοῖς γεωργοῖς
ἐκείνοις; λέγουσιν αὐτῷ· κακοὺς κακῶς ἀπο- 41
λέσει αὐτούς, καὶ τὸν ἀμπελῶνα ἐκδώσεται ἄλ-
λοις γεωργοῖς, οἵτινες ἀποδώσουσιν αὐτῷ τοὺς
καρποὺς ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν. λέγει αὐτοῖς ὁ 42
Ἰησοῦς· οὐδέποτε ἀνέγνωτε ἐν ταῖς γραφαῖς·

Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, Ps 117,22s
οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας · A 4,11 R 9,33
παρὰ Κυρίου ἐγένετο αὕτη, 1 P 2,6ss
καὶ ἔστιν θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν;

διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν ὅτι ἀρθήσεται ἀφ᾽ ὑμῶν ἡ 43
βασιλεία τοῦ Θεοῦ καὶ δοθήσεται ἔθνει ποιοῦντι
τοὺς καρποὺς αὐτῆς. καὶ ὁ πεσὼν ἐπὶ τὸν λί- 44 Dn 2,34s. 44s
θον τοῦτον συνθλασθήσεται· ἐφ᾽ ὃν δ᾽ ἂν πέσῃ,
λικμήσει αὐτόν. καὶ ἀκούσαντες οἱ ἀρχιερεῖς 45
καὶ οἱ φαρισαῖοι τὰς παραβολὰς αὐτοῦ ἔγνωσαν
ὅτι περὶ αὐτῶν λέγει· καὶ ζητοῦντες αὐτὸν κρα- 46

---

37 αυτου + τ. αγαπητον (L 20,13) Ta, τ. μονογενη vl pl. | λεγων + ισως (L 20,13) Ta^{3} 1216 e b c ff^{2} h syvpi ar Iϱ Eus^{s} Xϱ | **38** εν εαυτοις > 16 V sys ar Iϱ Ef | σχωμεν BS 33s D Θ 372 1ss lat pl. Ωϱ] κατασχωμ. rel. pl., ημων εσται η κληρονομ. Ta^{avs} Φ e syvi Eus^{s} | **39** ~ απεκτειν. κ. εξεβαλ. D Θ e a b c h r Iϱ | απεκτειν. + αυτον Ta e c f sy co Iϱ | **41** αυτους > Θ lat pl. ar Ir | **42** εν τ. γραφ. > 1588 1555 e g (ff) Iϱ | υμων D* 544 1^{r} 13ss 983ss 1402 1293 1093 251 sa | **43** οτι > B* 892 Θs 565 118s 660 | αυτης] αυτου S* Ωϱ^{l} | **44** > Ta^{v} 33 D e b ff$^{1.2}$ r$^{1.2}$ sysi Iϱ Ωϱ | **45** *inc.* ακουσ. δε SZ 33s syv sa | αρχιερ. + κ. οι γραμματεις 998 ar |

21,11.26 τῆσαι ἐφοβήθησαν τοὺς ὄχλους, ἐπεὶ εἰς προ-
φήτην αὐτὸν εἶχον.
22 Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς πάλιν εἶπεν ἐν
2-14: 2 παραβολαῖς αὐτοῖς λέγων· Ὡμοιώθη ἡ βασι-
L 14,16-24 J 3,29 λεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὅστις
Ap 19,9 3 ἐποίησεν γάμους τῷ υἱῷ αὐτοῦ. καὶ ἀπέστειλεν
τοὺς δούλους αὐτοῦ καλέσαι τοὺς κεκλημένους
21,36 4 εἰς τοὺς γάμους, καὶ οὐκ ἤθελον ἐλθεῖν. πάλιν
ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους λέγων· εἴπατε τοῖς
κεκλημένοις· ἰδοὺ τὸ ἄριστόν μου ἡτοίμακα, οἱ
ταῦροί μου καὶ τὰ σιτιστὰ τεθυμένα, καὶ πάντα
5 ἕτοιμα· δεῦτε εἰς τοὺς γάμους. οἱ δὲ ἀμελή-
σαντες ἀπῆλθον, ὃς μὲν εἰς τὸν ἴδιον ἀγρόν,
6 ὃς δὲ ἐπὶ τὴν ἐμπορίαν αὐτοῦ· οἱ δὲ λοιποὶ
κρατήσαντες τοὺς δούλους αὐτοῦ ὕβρισαν καὶ
7 ἀπέκτειναν. ὁ δὲ βασιλεὺς ὠργίσθη, καὶ πέμψας
τὰ στρατεύματα αὐτοῦ ἀπώλεσεν τοὺς φονεῖς
8 ἐκείνους καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐνέπρησεν. τότε
λέγει τοῖς δούλοις αὐτοῦ· ὁ μὲν γάμος ἕτοιμός
21,43 9 ἐστιν, οἱ δὲ κεκλημένοι οὐκ ἦσαν ἄξιοι· πορεύ-
εσθε οὖν ἐπὶ τὰς διεξόδους τῶν ὁδῶν, καὶ ὅσους
10 ἐὰν εὕρητε καλέσατε εἰς τοὺς γάμους. καὶ ἐξελ-
θόντες οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι εἰς τὰς ὁδοὺς συνή-
γαγον πάντας οὓς εὗρον, πονηρούς τε καὶ ἀγα-
θούς· καὶ ἐπλήσθη ὁ νυμφὼν ἀνακειμένων.

---

46 τ. οχλον Ta^3 S*C 1574 495 syp bo | επειδη CΔs 700-28 13 rel. | εις BSL Θ 1s 22] ως rel. | **22, 1** παλιν > W 945 990 F r^2 bo | λεγων > Ta 1402 945 990 348 1093 h syvp ar Xϱ | **2s** εποιησεν... και] ποιων Θ 1s 118 Ωϱ | **4** ητοιμασται 954 1391 1579 291 r^2 sy | **5** αμελησ. + αυτον Iϱ | οι μεν, οι δε, αυτων D (954 7*) e b c ff$^{1.2}$ h r$^{1.2}$ Iϱ | **6** αυτου > L Iϱ Ωϱ^1 | **7** ο δε βασ. BS 33ss 700 1^r 1604 1187 syv co] + ακουσας D Θ 372 13^r lat pl. syi ar Iϱ Xϱ, κ. ακουσ. ο β. Ta^3 rel. | βασιλ. + εκεινος CΔsW 565^r 1424 rel. pl. syh ar, ~ D vl pl. | το στρατευμα D 1^r 990 vl syc bo Ωϱ Lcf | **9** καλεσ.] εισαγαγετε Ta^{an} Ir | **10** ους B*S D 406 124 472 440 vg] οσους rel. | νυμφ. B*SLs 1293s 0138] γαμος rel. |

runt turbas, quoniam sicut prophetam eum habebant.

22,1-14 *Parabola nuptiarum* (L 14,16-24)

Et respondens Iesus dixit iterum in para- 22
bolis eis dicens: [1] Simile factum est regnum 2
caelorum homini regi, qui fecit nuptias filio suo.
Et misit servos suos vocare invitatos ad nup- 3
tias, et nolebant venire. Iterum misit alios ser- 4
vos dicens: Dicite invitatis: Ecce prandium
meum paravi, tauri mei et altilia occisa sunt,
et omnia parata: venite ad nuptias. Illi autem 5
neglexerunt et abierunt, alius in villam suam,
alius vero ad negotiationem suam; reliqui vero 6
tenuerunt servos eius, et contumeliis affectos
occiderunt. Rex autem cum audisset, iratus est 7
et missis exercitibus suis perdidit homicidas
illos et civitatem illorum succendit. Tunc ait 8
servis suis: Nuptiae quidem paratae sunt, sed
qui invitati erant non fuerunt digni. Ite ergo 9
ad exitus viarum, et quoscumque inveneritis
vocate ad nuptias. Et egressi servi eius in vias, 10
congregaverunt omnes quos invenerunt, malos
et bonos; et impletae sunt nuptiae discumben-

22,2 factum > DQsW vl pl.
4 servos + suos ZJsKV(E*) c
sunt Q(r²)] > *rel.* e d f ff² g l
6 contumeliis H^cBTh f h z] -lia *rel.*
affectos] adflictos OBEQR* (ff)r²
10 ~ bonos et malos OX*EpER c f (ff) h l r²

22,4 Mt 21,36
7 Mt 24,2
9 Mt 21,43

11 tium. Intravit autem rex, ut videret discumben-
tes, et vidit ibi hominem non vestitum veste
12 nuptiali. ¦ Et ait illi: Amice, quomodo huc in-
trasti non habens vestem nuptialem? At ille
13 obmutuit. ¦ Tunc dixit rex ministris: Ligatis
manibus et pedibus eius mittite eum in tene-
bras exteriores; ibi erit fletus et stridor den-
14 tium. Multi enim sunt vocati, pauci vero electi.

22,15-22 *De censu* (Mc 12,13-17; L 20,20-26)

15 Tunc abeuntes pharisaei consilium inierunt
16 ut caperent eum in sermone. Et mittunt ei di-
scipulos suos cum Herodianis dicentes: Ma-
gister, scimus quia verax es et viam Dei in
veritate doces, et non est tibi cura de aliquo;
17 non enim respicis personam hominum. Dic ergo
nobis quid tibi videtur: Licet censum dare Cae-
18 sari, an non? Cognita autem Iesus nequitia
19 eorum ait: Quid me tentatis, hypocritae? ¦ Osten-
dite mihi numisma census. At illi obtulerunt ei
20 denarium. ¦ Et ait illis Iesus: Cuius est imago
21 haec et superscriptio? ¦ Dicunt ei: Caesaris.
Tunc ait illis: Reddite ergo quae sunt Caesa-

13 manib. et ped. BDELRcff²hr²] ~ ped. et man. *rel.*
14 enim RWedfff¹·²q] autem *rel.*
16 respicis + ad DLss, in hr¹·²
17 videatur S*:MX1
dari A-MXs^c EpJLThCW vl pl. Hier
an] aut SBEssCs vl pl.
20 suprascriptio A-O*EpJ gl

13 Mt 8,12
14 Mt 20,16
21 R 13,7

εἰσελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς θεάσασθαι τοὺς ἀνα- 11
κειμένους εἶδεν ἐκεῖ ἄνθρωπον οὐκ ἐνδεδυμένον
ἔνδυμα γάμου. καὶ λέγει αὐτῷ· ἑταῖρε, πῶς 12
εἰσῆλθες ὧδε μὴ ἔχων ἔνδυμα γάμου; ὁ δὲ
ἐφιμώθη. τότε ὁ βασιλεὺς εἶπεν τοῖς διακό- 13
νοις· δήσαντες αὐτοῦ πόδας καὶ χεῖρας ἐκβά- 8,12; 25,30
λετε αὐτὸν εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται
ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. Πολ- 14
λοὶ γάρ εἰσιν κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί.

Τότε πορευθέντες οἱ φαρισαῖοι συμβούλιον 15 15-22:
ἔλαβον, ὅπως αὐτὸν παγιδεύσωσιν ἐν λόγῳ. καὶ 16 Mc 12,13-17 L 20,20-26
ἀποστέλλουσιν αὐτῷ τοὺς μαθητὰς αὐτῶν μετὰ Mc 3,6
τῶν Ἡρῳδιανῶν λέγοντες· διδάσκαλε, οἴδαμεν J 3,2
ὅτι ἀληθὴς εἶ καὶ τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ ἐν ἀλη-
θείᾳ διδάσκεις, καὶ οὐ μέλει σοι περὶ οὐδενός,
οὐ γὰρ βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀνθρώπων. εἰπὲ 17
οὖν ἡμῖν, τί σοι δοκεῖ; ἔξεστιν δοῦναι κῆνσον
Καίσαρι ἢ οὔ; γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν πονη- 18
ρίαν αὐτῶν εἶπεν· τί με πειράζετε, ὑποκριταί;
ˡἐπιδείξατέ μοι τὸ νόμισμα τοῦ κήνσου. οἱ δὲ 19
προσήνεγκαν αὐτῷ δηνάριον. καὶ λέγει αὐτοῖς· 20
τίνος ἡ εἰκὼν αὕτη καὶ ἡ ἐπιγραφή; ˡλέγουσιν 21
αὐτῷ· Καίσαρος. τότε λέγει αὐτοῖς· ἀπόδοτε R 13,7
οὖν τὰ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ

11 ενδεδυμ.] εχοντα 1424^{s} sa Eus Χρ | **12** ηλθες D e b c ff$^{1.2}$ g z syc Ιρ | **13** δησ. αυτου ποδ. κ. χ. Τ^{a3} BSLs Θss 1-124 1604 vg sypi ar gg co Ωρ Χρ] αρατε αυτον ποδων κ. χειρων κ. βαλ. D vl Ιρ Lcf, + αρατε αυτον κ. εκβαλ. C 33 ΔW rel. pl. | βαλετε 1241 D 28s 13^{r} 954 al. 71 1579s 713s al. lat Ιρ | **14** > 33 | **15** ελαβ. + κατ αυτου C^{o} 33 Δ Θ 22^{s} Σ 1012 ar gg bo (M 348^{r} syi) | **16** λεγοντας BSL 085 700 27 | ανθρωπου Τa^{an} Θs 565s 1^{r} 1424s 1606 1194 157s 047 489 280 G z sycp ar gg Ωρ Eus | **17** ειπε ουν ημιν > (Mc 12,14) D 1424 1093 e a b ff^{2} q r$^{1.2}$ sys | **18** ειπεν + αυτοις Τ^{al} Z 33ss e syvi^{l} gg^{l} sa | **20** αυτοις + ο Ις Τa Z 33s D Θ 372 13^{r} 1093 lat(–f) syvpi gg bo | **21** αυτω > Τa^{vn} BS 1604 syp ar gg | ουν > (Mc 12,17) Τa D 945 990 157 e a b c ff r syvi^{l} ar gg bo |

(J 8,9) 22 Θεῷ. καὶ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν, καὶ ἀφέντες
αὐτὸν ἀπῆλθον.
23-33: Mc 12,18-27 L 20,27-40 A 23,6ss 23 Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ προσῆλθον αὐτῷ σαδ-
δουκαῖοι, λέγοντες μὴ εἶναι ἀνάστασιν, καὶ ἐπη-
Gn 38,8 24 ρώτησαν αὐτὸν ' λέγοντες· διδάσκαλε, Μωϋσῆς
Dt 25,5s εἶπεν· *ἐάν τις ἀποθάνῃ μὴ ἔχων τέκνα, ἐπιγαμ-*
βρεύσει ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ
25 *ἀναστήσει σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ.* ἦσαν δὲ
παρ' ἡμῖν ἑπτὰ ἀδελφοί· καὶ ὁ πρῶτος γήμας
ἐτελεύτησεν, καὶ μὴ ἔχων σπέρμα ἀφῆκεν τὴν
26 γυναῖκα αὐτοῦ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ· ὁμοίως καὶ
27 ὁ δεύτερος καὶ ὁ τρίτος, ἕως τῶν ἑπτά. ὕστε-
28 ρον δὲ πάντων ἀπέθανεν ἡ γυνή. ἐν τῇ ἀνα-
στάσει οὖν τίνος τῶν ἑπτὰ ἔσται γυνή; πάντες
29 γὰρ ἔσχον αὐτήν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς
εἶπεν αὐτοῖς· πλανᾶσθε μὴ εἰδότες τὰς γραφὰς
30 μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ. ἐν γὰρ τῇ ἀνα-
στάσει οὔτε γαμοῦσιν οὔτε γαμίζονται, ἀλλ' ὡς
31 ἄγγελοι Θεοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ εἰσιν. περὶ δὲ τῆς
ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν οὐκ ἀνέγνωτε τὸ ῥηθὲν
Ex 3,6 32 ὑμῖν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ λέγοντος· *ἐγώ εἰμι ὁ Θεὸς*
Ἀβραὰμ καὶ ὁ Θεὸς Ἰσαὰκ καὶ ὁ Θεὸς Ἰακώβ;
οὐκ ἔστιν ὁ Θεὸς [Θεὸς] νεκρῶν ἀλλὰ ζώντων.

23 *inc.* και εν Ta S* sysi[1] bo | σαδδουκ. + οι Ls Θsss 69[r] 954 7s 27 U 713 al. E[r] | μη ειναι αναστασιν] ουκ εστιν αναστασις νεκροις syi (Ta[ae]), ζωη νεκρων sysp | **24** ειπεν + ημιν (Mc 12,19) Ta e syvp bo | **25** γαμησας ΔsW D 372[r] 13-828 rel. pl. | αυτου[4] > L Θ 047 | **27** απεθαν. + και Ta[vs] 33 892 D pl. 13 rel. pl. syp ar gg bo | **28** αναστασει + τ. νεκρων syi Ef] ζωη τ. ν. sys | παντες γ.] οι γ. επτα (Mc 12,23) Ta[vs] 267 e b syc | αυτην + Ta[n] γυναικα 33 28 2145 443 713 G syh ar | **30** αναστασει (ζωη syv) + τ. νεκρων r[2] syvpi | γαμιζ. BSLs D Θss 1[r] 1424[a] 1293 348[r] 047s 660 Λ[r] Cl Ωϱ[1]] γαμισκ. 33 W Θs 788[a] 267 157s 1295, εκγαμιζ. rel. pl. | θυ > B D Θs 1 118s vl syc ar gg sa | θυ εν τω ουϱ.] caelorum e syv | **31** υμιν > Δ Θ 565 544 788 1606 al. 2145s 1012 291 251 K[a] al. e syvh gg Iϱ | **32** [θς] > B-LΔW D 372 28 1[r] 1194 1295 lat syvpi co Iϱ |

ris Caesari, et quae sunt Dei Deo. Et audien- 22
tes mirati sunt, et relicto eo abierunt.

22,23-33 *De resurrectione mortuorum* (Mc 12, 18-27; L 20,27-40)

In illo die accesserunt ad eum sadducaei, 23
qui dicunt non esse resurrectionem, et inter-
rogaverunt eum ¦ dicentes: Magister, Moyses 24
dixit: *Si quis mortuus fuerit non habens filium,*
ut ducat frater eius uxorem illius et suscitet
semen fratri suo. Erant autem apud nos sep- 25
tem fratres; et primus, uxore ducta, defunctus
est, et non habens semen reliquit uxorem suam
fratri suo. Similiter secundus et tertius usque 26
ad septimum. Novissime autem omnium et mu- 27
lier defuncta est. In resurrectione ergo cuius 28
erit de septem uxor? omnes enim habuerunt
eam. ¦ Respondens autem Iesus ait illis: Erratis 29
nescientes Scripturas neque virtutem Dei. In 30
resurrectione enim neque nubent neque nuben-
tur, sed erunt sicut angeli Dei in caelo. De re- 31
surrectione autem mortuorum non legistis quod
dictum est a Deo dicente vobis: *Ego sum Deus* 32
Abraham et Deus Isaac et Deus Iacob? Non

---

24 ut ducat, suscitet] ducet, suscitabit

---

30 erunt JDEQR e l z] *sunt *rel.*
31 Deo vl] Domino EpJDssRTh

---

23 A 23,6ss
24 Gn 38,8; Dt 25,5s
32 Ex 3,6; Mt 8,11

33 est Deus mortuorum, sed viventium. Et audien-
tes turbae mirabantur in doctrina eius.

22,34-40 *De magno mandato* (Mc 12,28-34; L 10, 25-28)

34 Pharisaei autem audientes quod silentium
imposuisset sadducaeis convenerunt in unum,
35 et interrogavit eum unus ex eis legis doctor
36 tentans eum: Magister, quod est mandatum
37 magnum in lege? Ait illi Iesus: *Diliges Do-
minum Deum tuum ex toto corde tuo et in tota*
38 *anima tua et in tota mente tua.* Hoc est ma-
39 ximum et primum mandatum. Secundum au-
tem simile est huic: *Diliges proximum tuum*
40 *sicut teipsum.* In his duobus mandatis universa
lex pendet et prophetae.

22,41-46 *Christus dominus David* (Mc 12,35ss; L 20,41-44)

41 Congregatis autem pharisaeis, interrogavit
42 eos Iesus dicens: Quid vobis videtur de
43 Christo? cuius filius est? Dicunt ei: David. Ait
illis: Quomodo ergo David in spiritu vocat eum
Dominum dicens:

44 *Dixit Dominus Domino meo: sede a dextris meis,*
donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum?

45 Si ergo David vocat eum Dominum, quomodo
46 filius eius est? Et nemo poterat ei respondere

36 magnum] maius OJTh d | **37** ex] in EpBDLss Cs | in[4]] ex S-FOE e f l z | **38** est + enim AsO*X*Z* MaK | **43** illis + Iesus H[c]OBDsQsTh ff r[1.2] | **45** David e ff g q z] + in spiritu SFEp[m]DsQW

33 Mt 7,28 | **37** Dt 6,5 | **39** Lv 19,18; Mt 7,12; R 13,9s; G 5,14; Ja 2,8; Sir 13,19 | **42** J 7,42 | **44** Ps 109,1; A 2,34s; Mt 26,64; Hb 1,3; Mc 16,19

ˈκαὶ ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ 33
διδαχῇ αὐτοῦ.
Οἱ δὲ φαρισαῖοι ἀκούσαντες ὅτι ἐφίμωσεν 34 34-40: Mc 12,28-34 L 10,25-28
τοὺς σαδδουκαίους, συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτό,
ˈκαὶ ἐπηρώτησεν εἷς ἐξ αὐτῶν νομικὸς πειράζων 35
αὐτόν· διδάσκαλε, ποία ἐντολὴ μεγάλη ἐν τῷ 36
νόμῳ; ˈὁ δὲ ἔφη αὐτῷ· *ἀγαπήσεις Κύριον τὸν* 37 Dt 6,5 Sir 7,31ss
Θεόν σου ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ
ψυχῇ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου. αὕτη ἐστὶν 38
ἡ μεγάλη καὶ πρώτη ἐντολή. δευτέρα δὲ ὁμοία 39 Lv 19,18 Sir 13,19
αὐτῇ· *ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν.*
ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς ὅλος ὁ νόμος 40 7,12; R 13,10 G 5,14; Ja 2,8
κρέμαται καὶ οἱ προφῆται.
Συνηγμένων δὲ τῶν φαρισαίων ἐπηρώτησεν 41 41-46: Mc 12,35ss L 20,41-44
αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς ˈλέγων· τί ὑμῖν δοκεῖ περὶ 42
τοῦ Χριστοῦ; τίνος υἱός ἐστιν; λέγουσιν αὐτῷ·
τοῦ Δαυίδ. ˈλέγει αὐτοῖς· πῶς οὖν Δαυὶδ ἐν 43 J 7,42
πνεύματι καλεῖ αὐτὸν Κύριον λέγων·
Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου· κάθου ἐκ 44 Ps 109,1 A 2,34 1 C 15,25s Hb 1,13
δεξιῶν μου,
ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποκάτω τῶν
ποδῶν σου;
εἰ οὖν Δαυὶδ καλεῖ αὐτὸν Κύριον, πῶς υἱὸς 45
αὐτοῦ ἐστιν; καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο ἀποκριθῆναι 46

---

34 ακουσ.] ιδοντες Ta[ain] e syv | επι το αυτο] επ αυτον Ta[an] D 362 e a b c f ff[2] h syv | **35** νομικος > 1[r] e sys ar gg | **37** σου[3] + κ. εν ολη τη ισχυι σου Ta[ait] Θ 13[r] 1391 Σ sypi | **38** μεγ. κ. πρωτη Ta[av] B-892 D Θ 1[r] 13[r] 1093 lat pl. syvpi ar gg co] ~ πρωτη κ. μ. Iρ Ef rel. | **39** δε > Ta[in] BS 157 4 495 | εαυτον Θ 544 1[r] 69 124 1424 al. 2145s Φ 157 1012s 1604 al. VH* | **40** ολος > Ta S* 1424 syvp co | **42** υμιν δοκει] λεγετε υμεις Ta sycp | **43** αυτοις + ο Iς Ta[il] Z 33ss 1[r] 1424[s] 157 f ff r[1.2] syi ar gg bo | πνι + αγιω Ta 1579 syc gg[1] | **44** ο > BSZ D | υποκατω BSLs D Θ 22 788-346 al. UΓs 472 G e b h q r syvp gg co] υποποδιον rel. | **45** Δαυ. + εν πνι Δs D Θ 565 13[r] 1424 7-1010 M 71 245s 1515s K[r] vl pl. syih Eus Thdt |

αὐτῷ λόγον, οὐδὲ ἐτόλμησέν τις ἀπ' ἐκείνης τῆς
ἡμέρας ἐπερωτῆσαι αὐτὸν οὐκέτι.
1–36: Mc 12,38ss L 20,45ss; 11,39-52 23 Τότε ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησεν τοῖς ὄχλοις καὶ
2 τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ [1] λέγων· Ἐπὶ τῆς Μωϋ-
σέως καθέδρας ἐκάθισαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ
Ma 2,7s 3 φαρισαῖοι. πάντα οὖν ὅσα ἐὰν εἴπωσιν ὑμῖν
ποιήσατε καὶ τηρεῖτε, κατὰ δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν
μὴ ποιεῖτε· λέγουσιν γὰρ καὶ οὐ ποιοῦσιν.
A 15,10 4 δεσμεύουσιν δὲ φορτία βαρέα καὶ δυσβάστακτα
καὶ ἐπιτιθέασιν ἐπὶ τοὺς ὤμους τῶν ἀνθρώπων,
αὐτοὶ δὲ τῷ δακτύλῳ αὐτῶν οὐ θέλουσιν κινῆ-
6,1s 5 σαι αὐτά. πάντα δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν ποιοῦσιν
Nu 15,38s Ex 13,9 πρὸς τὸ θεαθῆναι τοῖς ἀνθρώποις· πλατύνουσιν
γὰρ τὰ φυλακτήρια αὐτῶν καὶ μεγαλύνουσιν τὰ
L 14,7 6 κράσπεδα, φιλοῦσιν δὲ τὴν πρωτοκλισίαν ἐν
τοῖς δείπνοις καὶ τὰς πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς
7 συναγωγαῖς [1] καὶ τοὺς ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγο-
ραῖς καὶ καλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ῥαββί.
Ja 3,1 8 [1] ὑμεῖς δὲ μὴ κληθῆτε ῥαββί· εἷς γάρ ἐστιν ὑμῶν
ὁ διδάσκαλος, πάντες δὲ ὑμεῖς ἀδελφοί ἐστε.
Ma 1,6 9 [1] καὶ πατέρα μὴ καλέσητε ὑμῶν ἐπὶ τῆς γῆς· εἷς
10 γάρ ἐστιν ὑμῶν ὁ πατὴρ ὁ οὐράνιος. μηδὲ

---

46 ημερας] ωρας Ta[an] W D 1[r] 267 27 472 a q sy[v] | **23,1** ο > BW 251 V | **3** υμιν BSLs D Θ 1[r] 124 lat pl. sy[vi] ar gg[1] co Iϱ Eus Xϱ] + τηρειν rel. | κ. τηρειτε > S* 544 Γ sy[s] Xϱ | **4** δε[1] B[r]W 1[r] 174 659 M 71 348sss Σ 291 4s 998 Π[s] al. lat pl. sy co Iϱ] γαρ Ta[n] rel. | κ. δυσβαστ. > Ta SLs 1[r] e a b ff[2] sy[vp] bo Iϱ | αυτοι δε τω B-892 D 1293s 157 1093 sy[vpi] gg co Iϱ OI] τω δε rel. | τω δακτ.] ενι των δακτ. (L 11,46) Ta 1093 sy[c] sa | **5** κρασπ. BS D Θ 22[s] lat pl. sa] + τ. ιματιων αυτων Ta[at] rel. f ff[2] h q | **6** τ. πρωτοκλισιας Ta[3] S[c] 33ss 1[r] 157s lat pl. sy[vpi] ar co | **7** ϱαββι Ta[3] B[r] Θ 544 1[r] 13 828 1293s Σ 1012 4s 1093 0138 lat sy[p] ar] + ϱαββι rel. | **8** μηδενα καλεσητε Θ sy[vi] ar gg | διδασκ. BS[c] 33 892* 565 1675 al. 348[r] U 245 998 1604 270s al. sy[vpi] co] καθηγητης rel. | διδ. + ο Χς Ta[n] Δs 700s 28[r] 1689-27 Γ rel. pl. lat pl. sy[ch+] gg | **9** υμων[1]] υμιν Ta D Θ lat pl. sy[vpi] ar (gg) co |

verbum, neque ausus fuit quisquam ex illa die
eum amplius interrogare.

23,1-39 *Castigatio pharisaeorum* (Mc 12,38ss; L 11,39-52; 20,45ss)

Tunc Iesus locutus est ad turbas et ad di- 23
scipulos suos [1]dicens: Super cathedram Moysi 2
sederunt scribae et pharisaei. Omnia ergo 3
quaecumque dixerint vobis, servate et facite;
secundum opera vero eorum nolite facere; di-
cunt enim et non faciunt. Alligant enim onera 4
gravia et importabilia et imponunt in umeros
hominum; digito autem suo nolunt ea movere.
Omnia vero opera sua faciunt ut videantur ab 5
hominibus; dilatant enim phylacteria sua et
magnificant fimbrias. Amant autem primos re- 6
cubitus in cenis et primas cathedras in syna-
gogis [1] et salutationes in foro, et vocari ab ho- 7
minibus rabbi. Vos autem nolite vocari rabbi; 8
unus est enim magister vester, omnes autem
vos fratres estis. Et patrem nolite vocare vo- 9
bis super terram; unus est enim Pater vester,

23, 1 ad[2] > SO*ZBJMaKV e a b ff
4 enim EpIDr e f h] autem *rel.*
et importabilia > e a b ff[2] h
6 autem] enim EpEQsT e l
8 ~ enim est SssMXBCLsTh a ff g

23, 3 Ma 2,7s
5 Mt 6,1; Ex 13,9; Nu 15,38s
6 L 14,7; J 5,44

10 qui in caelis est. Nec vocemini magistri; quia
11 magister vester unus est, Christus. Qui maior
12 est vestrum erit minister vester. Qui autem se
exaltaverit humiliabitur, et qui se humiliaverit
exaltabitur.

13 Vae autem vobis scribae et pharisaei hy-
pocritae, quia clauditis regnum caelorum ante
homines, vos enim non intratis, nec introeuntes
sinitis intrare.

14 Vae vobis scribae et pharisaei hypocritae,
quia comeditis domos viduarum, orationes lon-
gas orantes; propter hoc amplius accipietis iu-
dicium.

15 Vae vobis scribae et pharisaei hypocritae,
quia circuitis mare et aridam, ut faciatis unum
proselytum, et cum fuerit factus, facitis eum
filium gehennae duplo quam vos.

16 Vae vobis duces caeci, qui dicitis: Quicum-
que iuraverit per templum, nihil est; qui autem
17 iuraverit in auro templi, debet. Stulti et caeci,
quid enim maius est, aurum an templum quod
18 sanctificat aurum? Et quicumque iuraverit in
altari, nihil est; quicumque autem iuraverit in
19 dono, quod est super illud, debet. Caeci, quid
enim maius est, donum an altare, quod sanctifi-
20 cat donum? Qui ergo iurat in altari, iurat in
21 eo et in omnibus, quae super illud sunt; ¹ et

---

14 S^m F H^m Q^s Th T] > *rel.* e a d ff g
orat. longas] occasione longa H(FRT) b c ff² r
15 quia] qui Z* J^s I D^s Q V T h z
16 aurum S^r B D L R Th C c f ff g l
debet e b g l z] debitor est O X* Z* Ma Dr Hier
18 quicumque²] qui A* E R Th e d (f) g

---

11 Mt 20,26s | 12 Job 22,29; Pr 29,23; L 18,14;
1 P 5,5 | 16s Mt 15,14 | 19 Ex 29,37

κληθῆτε καθηγηταί, ὅτι καθηγητὴς ὑμῶν ἐστιν
εἷς ὁ Χριστός. ὁ δὲ μείζων ὑμῶν ἔσται ὑμῶν 11 20,26s
διάκονος. ὅστις δὲ ὑψώσει ἑαυτὸν ταπεινω- 12 Pr 29,23
θήσεται, καὶ ὅστις ταπεινώσει ἑαυτὸν ὑψωθή- Job 22,29 Ez 21,31
σεται. L 14,11;18,14 1 P 5,5

Οὐαὶ δὲ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι 13
ὑποκριταί, ὅτι κλείετε τὴν βασιλείαν τῶν οὐρα-
νῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων· ὑμεῖς γὰρ
οὐκ εἰσέρχεσθε, οὐδὲ τοὺς εἰσερχομένους ἀφίετε
εἰσελθεῖν.

Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι ὑπο- 15
κριταί, ὅτι περιάγετε τὴν θάλασσαν καὶ τὴν
ξηρὰν ποιῆσαι ἕνα προσήλυτον, καὶ ὅταν γέ-
νηται, ποιεῖτε αὐτὸν υἱὸν γεέννης διπλότερον
ὑμῶν.

Οὐαὶ ὑμῖν, ὁδηγοὶ τυφλοὶ οἱ λέγοντες· ὃς 16 15,14
ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ ναῷ, οὐδέν ἐστιν· ὃς δ' ἂν
ὀμόσῃ ἐν τῷ χρυσῷ τοῦ ναοῦ, ὀφείλει. μωροὶ 17
καὶ τυφλοί, τίς γὰρ μείζων ἐστίν, ὁ χρυσὸς ἢ ὁ
ναὸς ὁ ἁγιάσας τὸν χρυσόν; ¹καί· ὃς ἂν ὀμόσῃ 18
ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ, οὐδέν ἐστιν· ὃς δ' ἂν ὀμόσῃ
ἐν τῷ δώρῳ τῷ ἐπάνω αὐτοῦ, ὀφείλει. τυφλοί, 19
τί γὰρ μεῖζον, τὸ δῶρον ἢ τὸ θυσιαστήριον τὸ
ἁγιάζον τὸ δῶρον; ὁ οὖν ὀμόσας ἐν τῷ θυ- 20
σιαστηρίῳ ὀμνύει ἐν αὐτῷ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς
ἐπάνω αὐτοῦ· καὶ ὁ ὀμόσας ἐν τῷ ναῷ ὀμνύει 21

---

10 εις > Θs 1[r] 788s 1012 e a d r[1.2] syv ar | **11** υμων[1]] εν υμιν Ta[an] Θ 348[r] a c h r[1.2] syvpi ar co | **14** ουαι (δε) υμιν, γραμματεις κ. φαρισαιοι υποκριται, οτι κατεσθιετε τ. οικιας τ. χηρων κ. προφασει μακρα προσευχομενοι. δια τουτο λημψεσθε περισσοτερον κριμα Ta[in] 0138 1187 b c ff[2] h r[1.2] syci[1]] > Ta[v] B-892* D Θ 21 1s 118 4s e a ff g z vg pl. sys ar[1]gg co, *post v.* **12** Ta ΔsW 700-399 22 rel. pl. | **15** ξηραν + του Δ Θ 13[r] Φ, ινα ποιησητε D Σ lat pl. (syvpi) | **17** τι ... μειζον Ta Z 1574 1295 lat syvp ar co | αγιασας BSZ 892 D] αγιαζων rel. | **19** τυφλοι Ta[in] SZLs D Θ 1 118s lat pl. syv] μωροι κ. τυφλ.. rel. |

22 ἐν αὐτῷ καὶ ἐν τῷ κατοικοῦντι αὐτόν· καὶ ὁ
5,34 ὀμόσας ἐν τῷ οὐρανῷ ὀμνύει ἐν τῷ θρόνῳ τοῦ
Θεοῦ καὶ ἐν τῷ καθημένῳ ἐπάνω αὐτοῦ.
Lv 27,30 23 Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι ὑπο-
κριταί, ὅτι ἀποδεκατοῦτε τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ
ἄνηθον καὶ τὸ κύμινον, καὶ ἀφήκατε τὰ βαρύ-
Mi 6,8 τερα τοῦ νόμου, τὴν κρίσιν καὶ τὸ ἔλεος καὶ
τὴν πίστιν· ταῦτα δὲ ἔδει ποιῆσαι κἀκεῖνα μὴ
24 ἀφιέναι. ὁδηγοὶ τυφλοί, οἱ διϋλίζοντες τὸν κώ-
νωπα, τὴν δὲ κάμηλον καταπίνοντες.
Mc 7,4 25 Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι ὑπο-
κριταί, ὅτι καθαρίζετε τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου
καὶ τῆς παροψίδος, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ἐξ ἁρ-
Tt 1,15 J 9,40 26 παγῆς καὶ ἀκρασίας. φαρισαῖε τυφλέ, καθά-
ρισον πρῶτον τὸ ἐντὸς τοῦ ποτηρίου, ἵνα γέ-
νηται καὶ τὸ ἐκτὸς αὐτοῦ καθαρόν.
A 23,3 27 Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι ὑπο-
κριταί, ὅτι παρομοιάζετε τάφοις κεκονιαμένοις,
οἵτινες ἔξωθεν μὲν φαίνονται ὡραῖοι, ἔσωθεν
δὲ γέμουσιν ὀστέων νεκρῶν καὶ πάσης ἀκαθαρ-
L 16,15 28 σίας. οὕτως καὶ ὑμεῖς ἔξωθεν μὲν φαίνεσθε
τοῖς ἀνθρώποις δίκαιοι, ἔσωθεν δέ ἐστε μεστοὶ
ὑποκρίσεως καὶ ἀνομίας.

---

21 κατοικουντι BS Θ 399 1-954 348^{r} Φ 245s al. 1604 al. V^{r}H] -οικησαντι rel. | **23** κ. το κυμ. + κ. παν λαχανον Ta^{an} 998, >0138 e a Xρ | δε BC-LΔ 565 1424* 1293s M 27s ΦsO 157ss 1295 0138 K* al. Λ a d h r$^{1.2}$ syvph sa] > rel. | αφειναι BSL 565s | **24** οι > BS^{c} D* | **25** παροψιδ. + του πιναχος (L 11,39) Ta^{3} 565 124 1293s M 348^{r} 1515s 1346^{r} syh^{+} | εξω D 0138 1573 Cl | εξ > C D 157 245 1093s Cl | ακρασ.] αδικιας Ta C 700s 7 pl. M^{r} Us K rel. pl. (W syh^{+}), ακαθαρσιας Ta^{n} 71 Σ 1295 1515 vg sysi gg co | **26** ποτηριου D Θs 1^{r} e ff^{2} r$^{1.2}$ sys Iρ Cl Xρ] + και τ. παροψιδος rel. | αυτου B* D Θs 28 1 118s 13-954 1194 1574 157 1355 al. E* e a sysi gg^{1} Iρ] αυτων rel., > 659 c f ff g h l r$^{1.2}$ Cl *Ir* | **27** ομοιαζ. B 1s | οιτινες ... γεμουσιν] εξωθεν ο ταφος φαινεται ωραιος ... γεμει D Iρ Cl Cy | **28** ανθρωπ. + ως e sysp Iρ |

quicumque iuraverit in templo, iurat in illo et
in eo, qui habitat in ipso; et qui iurat in caelo, 22
iurat in throno Dei et in eo, qui sedet super
eum.

Vae vobis scribae et pharisaei hypocritae, 23
qui decimatis mentham et anethum et cymi-
num, et reliquistis quae graviora sunt legis,
iudicium et misericordiam et fidem. Haec opor-
tuit facere et illa non omittere. Duces caeci 24
excolantes culicem, camelum autem glutientes.

Vae vobis scribae et pharisaei hypocritae, 25
quia mundatis quod deforis est calicis et par-
opsidis, intus autem pleni estis rapina et im-
munditia. Pharisaee caece, munda prius quod 26
intus est calicis et paropsidis, ut fiat id quod
deforis est mundum.

Vae vobis scribae et pharisaei hypocritae, 27
quia similes estis sepulcris dealbatis, quae afo-
ris parent hominibus speciosa, intus vero plena
sunt ossibus mortuorum et omni spurcitia. Sic 28
et vos aforis quidem paretis hominibus iusti,
intus autem pleni estis hypocrisi et iniquitate.

---

21 inhabitat S-FMss[c]EEp e ff1
23 qui SFX[o]DRVW c] quia *rel.*
25 parapsidis *codd.* vl
estis XDRThCTW e c f ff] *sunt *rel.*
26 fiat Ep[m]L e c ff h] + et *rel.*

---

22 Mt 5,34
23 Lv 27,30; Mi 6,8
25 Mc 7,4
27 A 23,3
28 L 16,15

29 Vae vobis scribae et pharisaei hypocritae,
qui aedificatis sepulcra prophetarum et orna-
30 tis monumenta iustorum [1] et dicitis: Si fuis-
semus in diebus patrum nostrorum, non essemus
31 socii eorum in sanguine prophetarum. Itaque
testimonio estis vobismetipsis, quia filii estis
32 eorum qui prophetas occiderunt. Et vos im-
33 plete mensuram patrum vestrorum. Serpentes,
genimina viperarum, quomodo fugietis a iudicio
34 gehennae? Ideo ecce ego mitto ad vos pro-
phetas et sapientes et scribas, et ex illis oc-
cidetis et crucifigetis, et ex eis flagellabitis in
synagogis vestris et persequemini de civitate
35 in civitatem, ut veniat super vos omnis san-
guis iustus, qui effusus est super terram, a san-
guine Abel iusti usque ad sanguinem Zachariae,
filii Barachiae, quem occidistis inter templum
36 et altare. Amen, dico vobis, venient haec omnia
super generationem istam.
37 Hierusalem, Hierusalem, quae occidis pro-
phetas et lapidas eos, qui ad te missi sunt, quoties
volui congregare filios tuos quemadmodum gal-
lina congregat pullos suos sub alas, et noluisti!

---

30 dicitis + quia D[r] a b c ff[2] h q r[2]
33 genimina] progenies OX*Z*J c ff z
34 persequimini A-HOBJMaV*T b ff[1.2] g l q
37 alas + suas HEpD-QThT e a b c d g h q z r[2]

---

31 A 7,52
33 Mt 3,7
34 Mt 10,23; 13,52; 1 Th 2,15
35 Gn 4,8; 2 Par 24,20s; Mt 27,25
37 L 13,34s; A 7,59; Ap 11,7s (Mt 22,6)

Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι ὑπο- 29
κριταί, ὅτι οἰκοδομεῖτε τοὺς τάφους τῶν προ-
φητῶν καὶ κοσμεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν δικαίων,
ˈ καὶ λέγετε· εἰ ἤμεθα ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν πα- 30
τέρων ἡμῶν, οὐκ ἂν ἤμεθα αὐτῶν κοινωνοὶ ἐν
τῷ αἵματι τῶν προφητῶν. ὥστε μαρτυρεῖτε 31 A 7,52
ἑαυτοῖς ὅτι υἱοί ἐστε τῶν φονευσάντων τοὺς
προφήτας. καὶ ὑμεῖς πληρώσατε τὸ μέτρον τῶν 32
πατέρων ὑμῶν. ὄφεις, γεννήματα ἐχιδνῶν, πῶς 33 3,7
φύγητε ἀπὸ τῆς κρίσεως τῆς γεέννης; διὰ τοῦτο 34
ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω πρὸς ὑμᾶς προφήτας καὶ
σοφοὺς καὶ γραμματεῖς. ἐξ αὐτῶν ἀποκτενεῖτε
καὶ σταυρώσετε, καὶ ἐξ αὐτῶν μαστιγώσετε ἐν
ταῖς συναγωγαῖς ὑμῶν καὶ διώξετε ἀπὸ πόλεως 10,23
εἰς πόλιν, ὅπως ἔλθῃ ἐφ' ὑμᾶς πᾶν αἷμα δίκαιον 35 Gn 4,8 Hb 11,4
ἐκχυννόμενον ἐπὶ τῆς γῆς ἀπὸ τοῦ αἵματος Ἅβελ
τοῦ δικαίου ἕως τοῦ αἵματος Ζαχαρίου υἱοῦ
Βαραχίου, ὃν ἐφονεύσατε μεταξὺ τοῦ ναοῦ καὶ 2 Par 24,20ss
τοῦ θυσιαστηρίου. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἥξει ταῦτα 36
πάντα ἐπὶ τὴν γενεὰν ταύτην.

Ἰερουσαλὴμ Ἰερουσαλήμ, ἡ ἀποκτείνουσα 37 L 13,34s A 7,59 1 Th 2,15
τοὺς προφήτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλ-
μένους πρὸς αὐτήν, ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυνα-
γαγεῖν τὰ τέκνα σου, ὃν τρόπον ὄρνις ἐπισυνάγει
τὰ νοσσία αὐτῆς ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθε-

30 αυτων κοινωνοι B D 700 1[r] 13ss 826[a] 1295 1604 Χρ] ~ κοιν. αυτ. rel. | αυτων > ΘΣΟ g ar | **32** πληρωσετε B* e sys sa, επληρωσατε D 544 1675 7 4s 1604 al. 280 Λ[r] H | **33** πως δυνασθε φυγειν απο τ. μελλουσης κρισεως syh[m] (1402, Ta[n] 1391*) | **34** ιδου > Ta[v] 544 22 788 826[a] 1424 348[a] 4 1355 482 E* | εγω > D 788 13 251 Ιρ[l] | προφ. + κ. αποστολους (L 11,49) Ta[ai(n)] | ~ σοφ. κ. γραμμ. κ. διδασκαλους Ιρ | διωξετε + αυτους Ta[vn] h sysp Eus[a] Hil | **35** δικαιων Ta[aevs] sysp Eus[a] Hil Lcf | Βαραχ.] Ιωδαε Ev. Naz. | υιου Βαρ. > S* | **36** ~ παντα ταυτα B 33 Δs372 1[r] al. 0138 Ιρ | **37** αυτην] σε D lat sys ar[l] gg *Ir* Ωρ Eus Ol | αυτης] εαυτης 1295 0138, > B* 700 Ιρ Cl Ωρ[l] Eus[l] | πτερυγας + αυτης Ta[atn] Δ 28 1424 213 273 vl sy co Cl Eus | * * *

Jr 22,5 3 Rg 9,7s 21,9 38 λήσατε. ἰδοὺ *ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος.*
Ps 117,26 39 ˈλέγω γὰρ ὑμῖν, οὐ μή με ἴδητε ἀπ' ἄρτι, ἕως ἂν εἴ-
πητε· *εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου.*
1–36: Mc 13,1-32 L 21,5-36 24 Καὶ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἐπο-
ρεύετο, καὶ προσῆλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπι-
L 19,44 2 δεῖξαι αὐτῷ τὰς οἰκοδομὰς τοῦ ἱεροῦ. ὁ δὲ
ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· οὐ βλέπετε ταῦτα πάν-
τα; ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀφεθῇ ὧδε λίθος
3 ἐπὶ λίθον ὃς οὐ καταλυθήσεται. Καθημένου
δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ὄρους τῶν Ἐλαιῶν προσῆλ-
θον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ κατ' ἰδίαν λέγοντες· εἰπὲ
ἡμῖν, πότε ταῦτα ἔσται, καὶ τί τὸ σημεῖον τῆς
4 σῆς παρουσίας καὶ συντελείας τοῦ αἰῶνος; καὶ
ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς·
24,24 5 Βλέπετε μή τις ὑμᾶς πλανήσῃ. ˈπολλοὶ γὰρ
ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου λέγοντες· ἐγώ
J 5,43 A 5,36s 1 J 2,18 6 εἰμι ὁ Χριστός, καὶ πολλοὺς πλανήσουσιν. μελ-
λήσετε δὲ ἀκούειν πολέμους καὶ ἀκοὰς πολέμων.
ὁρᾶτε, μὴ θροεῖσθε· δεῖ γὰρ [πάντα] *γενέσθαι,*
2 Par 15,6 7 ἀλλ' οὔπω ἐστὶν τὸ τέλος. *ἐγερθήσεται γὰρ*
ἔθνος ἐπὶ ἔθνος καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν, καὶ
ἔσονται λιμοὶ καὶ λοιμοὶ καὶ σεισμοὶ κατὰ τό-
8 9 πους. ˈπάντα δὲ ταῦτα ἀρχὴ ὠδίνων. ˈτότε πα-

38 υμιν > 28 1689s 1424^{a} al. 1194s 1574 245 1093 0138 sys Cl Eus | ερημος >(L 13,35) BL ff^{2} sys sa Iρ Ωρ^{1}] **39** γαρ] δε 1424^{a} 157s 0138 vl pl. | υμιν+οτι Ta D Θ 1-124 348s 1574 998 vl pl. syspi ar | **24,1** απο] εκ B 372 1295s 1093s | προσηλθ. + αυτω Ta^{in} 892 1424^{a} 1293 1574 245 998 1604 F al. a c f gg Xρ | τ. οικοδομην Ta^{ar} a ff$^{1.2}$ | r$^{1.2}$ syspi gg | **2** αποκριθ.] Iς CΔW 565 al. 1424^{r} rel. pl. f syh (gg) | ου^{1} > (Mc 13,2) Ta^{3} 33ss D 700s 954 659 X 443 245 1093 473s lat pl. sys ar gg co | **3** κατ ιδιαν > 1675 sys | **4** και > Ta e h syspi ar gg | **6** μελλετε D 372 544 Φ 482 Ωρ | παντα] ταυτα Ta 372s 1574 4s lat pl. syi, > BS 33ss D Θ 1^{r} 1604 gg^{1} Cyp Eus, + ταυτα 1241 1216 1574 syph | **7** κ. λοιμ. > Ta^{v} BS 892 D e a b ff^{2} r$^{1.2}$ sys sa | **8** ~ ταυτα δε παντα Ta W 1-124 954 1574 (Σ)O lat pl. sysp ar Hipp | αρχαι 1579 1574 Σ 1515 lat | οδυνων D* 1093 lat |

Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta. 38
Dico enim vobis: Non me videbitis amodo, do- 39
nec dicatis: *Benedictus qui venit in nomine*
Domini.

24,1-25,46 **Sermo eschatologicus** (Mc 13,1-37; L 21,5-38)

24,1-35 *De templi et urbis excidio, mundi fine* (Mc 13,1-31; L 21,5-33)

Et egressus Iesus de templo ibat. Et ac- 24
cesserunt discipuli eius, ut ostenderent ei ae-
dificationes templi. Ipse autem respondens dixit 2
illis: Videtis haec omnia? Amen, dico vobis,
non relinquetur hic lapis super lapidem, qui
non destruatur. Sedente autem eo super mon- 3
tem Oliveti, accesserunt ad eum discipuli se-
creto dicentes: Dic nobis, quando haec erunt?
et quod signum adventus tui et consummatio-
nis saeculi? Et respondens Iesus dixit eis: 4

Videte ne quis vos seducat; [1]multi enim ve- 5
nient in nomine meo dicentes: Ego sum Christus,
et multos seducent. Audituri enim estis proelia 6
et opiniones proeliorum. Videte ne turbemini;
oportet enim haec *fieri*, sed nondum est finis.
consurget enim *gens in gentem et regnum in* 7
regnum, et erunt pestilentiae et fames et ter-
raemotus per loca. Haec autem omnia initia sunt 8

24,2 illis + non q

---

38 *relinquitur AssOX^c^T* a b c ff² z
24,1 aedificationem X*BlDsQsCsW ff g l
3 discip. + eius H^c^OssBDsQsTh c ff h r^1.2^
6 enim e g h r^1.2^] autem HOssDLCs

---

38 3 Rg 9,7ss; Jr 12,7; 22,5 | **39** Mt 21,9; Ps 117,26
24,4s Mt 24,11.24; J 5,43; A 5,36s; 1 J 2,18.26
6 Dn 2,28 | **7** 2 Par 15,6; Is 19,2

9 dolorum. Tunc tradent vos in tribulationem et
occident vos, et eritis odio omnibus gentibus
10 propter nomen meum. Et tunc *scandalizabuntur*
multi, et invicem tradent et odio habebunt
11 invicem. Et multi pseudoprophetae surgent et
12 seducent multos. Et quoniam abundavit iniqui-
13 tas, refrigescet caritas multorum. Qui autem
perseveraverit usque in finem, hic salvus erit.
14 Et praedicabitur hoc evangelium regni in uni-
verso orbe in testimonium omnibus gentibus;
et tunc veniet consummatio.
15 Cum ergo videritis *abominationem desola-*
tionis, quae dicta est a Daniele propheta, stan-
16 tem in loco sancto, qui legit intellegat, [I]tunc
17 qui in Iudaea sunt, fugiant ad montes; et qui
in tecto, non descendat tollere aliquid de domo
18 sua; et qui in agro, non revertatur tollere tu-
19 nicam suam. Vae autem praegnantibus et nu-
20 trientibus in illis diebus. Orate autem ut non
21 fiat fuga vestra in hieme vel sabbato. Erit enim

---

18 tunicam] pallium

---

12 abundavit OZ*Ma] -dabit *rel.* b f h
13 perseverav. f g h l r] permanserit Z*JsDLsCsV
15 Daniele W] Dani(h)elo *rel.* f l, ff g z
19 praegnatib. AssXVTh
20 in > *codd.* vl

---

9 Mt 10,17.21s; J 16,2 | **10** Dn 11,41
11 Mt 7,15; 2 P 2,1; 1 J 4,1 | **13** Mt 10,22
14 Mt 28,19; Mc 16,15
15 Dn 9,27; 11,31; 12,11; 1 Mach 1,57 | **16** L 17,31

ραδώσουσιν ὑμᾶς εἰς θλῖψιν καὶ ἀποκτενοῦσιν 10,17-22
ὑμᾶς, καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων τῶν J 16,2
ἐθνῶν διὰ τὸ ὄνομά μου. καὶ τότε *σκανδαλισθή-* 10 Dn 11,41
σονται πολλοὶ καὶ ἀλλήλους παραδώσουσιν καὶ
μισήσουσιν ἀλλήλους· καὶ πολλοὶ ψευδοπρο- 11 7,15; 1 J 4,1
φῆται ἐγερθήσονται καὶ πλανήσουσιν πολλούς·
καὶ διὰ τὸ πληθυνθῆναι τὴν ἀνομίαν ψυγήσε- 12 2 Th2,10
ται ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν. ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς 13 2 T3,1-5 10,22
τέλος, οὗτος σωθήσεται. καὶ κηρυχθήσεται τοῦτο 14 Ap 13,10 28,19
τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας ἐν ὅλῃ τῇ οἰκου-
μένῃ εἰς μαρτύριον πᾶσιν τοῖς ἔθνεσιν, καὶ τότε
ἥξει τὸ τέλος.

Ὅταν οὖν ἴδητε τὸ *βδέλυγμα τῆς ἐρημώ-* 15 Dn 9,26s; 12,11
σεως τὸ ῥηθὲν διὰ Δανιὴλ τοῦ προφήτου ἑστὸς
ἐν τόπῳ ἁγίῳ, ὁ ἀναγινώσκων νοείτω, ⸀τότε 16
οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη, ὁ 17 L 17,31
ἐπὶ τοῦ δώματος μὴ καταβάτω ἆραι τὰ ἐκ τῆς
οἰκίας αὐτοῦ, καὶ ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ μὴ ἐπιστρε- 18
ψάτω ὀπίσω ἆραι τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ. οὐαὶ δὲ 19
ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλαζούσαις
ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις. προσεύχεσθε δὲ ἵνα μὴ 20
γένηται ἡ φυγὴ ὑμῶν χειμῶνος μηδὲ σαββάτῳ·

---

9 θλιψεις Ls 1^{r} 1606 1293s 1200 047 4s 1604 f sypih^{m} ar | τ. εθνων > C 1^{r} 1424 1606 al. 348 16 213ss ΣΟ 1012 998 al. 482 461 sysh^{+} | ο δε υπομεινας εις τελος ουτος σωθησεται C^{o} 713 Γ | **10** παραδωσ. + εις θανατον (Mc 13,12) Ta 124 Φ 1093 495* | **11** ~ πολλους πλανησ. Ta^{t} S 33ss 348^{r} 157s 1093 h r$^{1.2}$ Eφ | **14** τουτο > 22 1402 1194 1574 Φ 1012s Γss 280 a ar | **16** εις B 892s D Θss 28 1^{r} 124 1424^{s} 1194 1574 Σ 1295 1604 r Cyp Hipp] επι rel. | **17** καταβατω B-892 D Θs 124 1424^{s} 1402 al. 443 Σ 157s 998 1604] καταβαινετω rel. | τα] τι Ta 33 D Θ 28 544 1^{r} 1424s al. 348^{r} 245 1295 lat ar gg Iϱ Ωϱ | **18** εις τα οπισω 33 700 983 517ss 1194 Φs 713ss 1093s al. | το ιματιον B-892 D Θ-565 1-349 71 Σ 157s 1604ss K^{s} al. lat pl. syspi gg co] τα ιματια rel. | **20** μηδε + εν 28 544 1424 al. 1194 348 273 472s E^{r} | σαββατου L D 372 21 945 M 348^{r} 1574 Φ 047 998 1093s Hipp | •

Dn 12,1 Jl 2,2 21 ˈἔσται γὰρ τότε *θλῖψις μεγάλη, οἷα οὐ γέγονεν*
ἀπ' ἀρχῆς κόσμου ἕως τοῦ νῦν οὐδ' οὐ μὴ γένη-
22 ται. καὶ εἰ μὴ ἐκολοβώθησαν αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι,
οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σάρξ. διὰ δὲ τοὺς ἐκλεκτοὺς
κολοβωθήσονται αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι.
23 Τότε ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ· ἰδοὺ ὧδε ὁ Χρι-
24,5.11 Dt 13,1ss 2 Th 2,8 24 στός, ἤ· ὧδε, μὴ πιστεύσητε· ˈἐγερθήσονται γὰρ
ψευδόχριστοι καὶ *ψευδοπροφῆται*, καὶ *δώσουσιν*
σημεῖα μεγάλα *καὶ τέρατα*, ὥστε πλανῆσαι, εἰ
25 δυνατόν, καὶ τοὺς ἐκλεκτούς. ἰδοὺ προείρηκα
26 ὑμῖν. ἐὰν οὖν εἴπωσιν ὑμῖν· ἰδοὺ ἐν τῇ ἐρήμῳ
ἐστίν, μὴ ἐξέλθητε· ἰδοὺ ἐν τοῖς ταμείοις, μὴ πι-
L 17,24 27 στεύσητε. ὥσπερ γὰρ ἡ ἀστραπὴ ἐξέρχεται ἀπὸ
ἀνατολῶν καὶ φαίνεται ἕως δυσμῶν, οὕτως ἔσται
Job 39,30 Hab 1,8 L 17,37 28 ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου· ὅπου ἐὰν ᾖ
τὸ πτῶμα, ἐκεῖ συναχθήσονται οἱ ἀετοί.
29 Εὐθέως δὲ μετὰ τὴν θλῖψιν τῶν ἡμερῶν
ἐκείνων *ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ*
Is 13,10; 34,4 2 P 3,10 *δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς, καὶ οἱ ἀστέρες πεσοῦνται*
ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν
Ap 1,7; 19,11 Dn 7,13s 30 *σαλευθήσονται*. καὶ τότε φανήσεται τὸ σημεῖον
τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ τότε
κόψονται πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς καὶ ὄψονται *τὸν*
26,64 *υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν*
τοῦ οὐρανοῦ μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς·

---

21 ουκ εγενετο S D Θs Hipp Eus Χρ | αρχης + κτισεως 348^r ar | **23** η ωδε] ιδου εκει (Mc 13,21) 348^r 157s e b q $r^{1.2}$ sys | $ωδε^2$] εκει Ta^3 D 372 1293s lat ar gg | **24** μεγαλα > (Mc 13,22) Ta^{ar} S W* 273 ff r | πλανηθηναι S D, πλανασθαι Z 33s Θ 372 1^r 157 lat pl. Ωρ Cy^1 | εκλεκτ. + μου c ff h co Cl | **26** ουν > S 1606 1574 (sys) gg | **27** φαινει D Θs 1^r G | εσται + και Δ W Θ 118s 13^r 1424 pl. M 348^r 213^r Φ 713s al. 4-1604 655 al. lat pl. syih Cy^1 Εφ | **28** οπου BS 33ss D Θs 399* 1^r 788 1295 lat pl. syspi co] + γαρ rel. | πτωμα] σωμα (L 17,37) S* lat syspi sa | **29** απο] εκ (Mc 13,25) S D Hipp | **30** τω > BSL D Θs | ~ κοψοντ. τοτε 892 D Θs 1s 209 13^r a | $τοτε^2$ > S* 13 1604 e |

tunc *tribulatio* magna, *qualis non fuit ab initio*
mundi usque modo neque fiet. Et nisi breviati 22
fuissent dies illi, non fieret salva omnis caro;
sed propter electos breviabuntur dies illi. Tunc 23
si quis vobis dixerit: Ecce hic est Christus aut
illic, nolite credere. Surgent enim pseudochristi 24
et *pseudoprophetae* et *dabunt signa* magna et
prodigia, ita ut in errorem inducantur, si fieri
potest, etiam electi. | Ecce praedixi vobis. | Si 25 26
ergo dixerint vobis: Ecce in deserto est, nolite
exire; ecce in penetralibus, nolite credere. Sicut 27
enim fulgur exit ab oriente et paret usque in
occidentem, ita erit et adventus Filii hominis.
Ubicumque fuerit corpus, illic congregabuntur 28
et aquilae.

Statim autem post tribulationem dierum il- 29
lorum *sol obscurabitur, et luna non dabit lumen*
suum, et stellae cadent de caelo, et virtutes cae-
lorum commovebuntur; et tunc parebit signum 30
Filii hominis in caelo, et *tunc plangent om-*
nes tribus terrae, et videbunt *Filium hominis*
venientem in nubibus caeli cum virtute multa

---

23 est O^{c}X*Z*BEThTW] > *rel.* a b c d ff^2 l q
26 penetrabilibus YsOZsBMaEsRVThW*
28 illic LW] illuc *rel.* ff r z
et H^{c}EThT l] > *rel.*
30 apparebit EpDsQs e f l r$^{1.2}$
plangent + se FDss(QsW) a b c ff^2 h q r^2

---

21 Dn 12,1
23 L 17,23
24 Jr 6,13; Zch 13,2; Dt 13,1s; Mt 7,22
27 L 17,24
28 L 17,37; Job 39,30
29 Is 13,10; 34,4; 2 P 3,10
30 Dn 7,13s; Zch 12,10ss: Mt 26,64; Ap 1,7

31 et maiestate. Et mittet angelos suos *cum tuba*
et voce magna, et *congregabunt* electos eius *a*
quattuor ventis, a summis caelorum usque ad
32 *terminos eorum.* Ab arbore autem fici discite
parabolam: cum iam ramus eius tener fuerit
33 et folia nata, scitis quia prope est aestas; ita
et vos cum videritis haec omnia, scitote quia
34 prope est in ianuis. Amen, dico vobis, quia non
praeteribit generatio haec, donec omnia haec
35 fiant. Caelum et terra transibunt, verba autem
mea non praeteribunt.

24,36-25,13 *Admonitio vigilantiae* (Mc 13,32-37; L 21,34-36)

36 De die autem illa et hora nemo scit, neque
37 angeli caelorum, nisi solus Pater. Sicut autem
in diebus Noe, ita erit et adventus Filii homi-
38 nis; sicut enim erant in diebus ante diluvium
comedentes et bibentes, nubentes et nuptui tra-
dentes, usque ad eum diem, quo intravit Noe
39 in arcam, [1] et non cognoverunt, donec venit di-

---

37 in diebus] dies d ff

---

34 gener. haec ERW(e)d ff] ~ haec gen. *rel.*
35 autem BDsR] vero *rel.* b l q
36 caelor. g l (r²)] + neque filius OX*BJ Var
solus pater FC c ff] ~ pater solus *rel.* Var
38 nuptui JTh] tu S g h, -tum *rel.*
Noe in arc. EQs] ~ in arc. N. *rel.* g

---

31 1 Th 4,16; 1 C 15,52; Ap 8,1s; Is 27,13; Zch 2,6; Dt 30,4 | **36** 1 Th 5,1s
37s L 17,26s; Gn 6,11ss; 7,7; 2 P 3,5s

καὶ ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ *μετὰ σάλ-* 31 1 C 15,52 1 Th 4,16 Is 27,13 Dt 30,4
πιγγος φωνῆς μεγάλης, καὶ *ἐπισυνάξουσιν* τοὺς
ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ *ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων ἀπ'*
ἄκρων οὐρανῶν ἕως ἄκρων αὐτῶν.

'Ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς μάθετε τὴν παραβολήν· 32
ὅταν ἤδη ὁ κλάδος αὐτῆς γένηται ἁπαλὸς καὶ
τὰ φύλλα ἐκφύῃ, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρος.
'οὕτως καὶ ὑμεῖς ὅταν ἴδητε πάντα ταῦτα, γι- 33
νώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστιν ἐπὶ θύραις. ἀμὴν λέγω 34
ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη, ἕως ἂν
πάντα ταῦτα γένηται. ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρ- 35 5,18
ελεύσεται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσιν.

Περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ ὥρας οὐδεὶς 36 1 Th 5,1s A 1,7
οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι τῶν οὐρανῶν, εἰ μὴ ὁ
πατὴρ μόνος. ὥσπερ δὲ αἱ ἡμέραι τοῦ Νῶε, 37 Gn 6,11ss L 17,26-29
οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώ-
που. ὡς γὰρ ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις ταῖς πρὸ 38 2 P 3,5s Gn 7,7
τοῦ κατακλυσμοῦ τρώγοντες καὶ πίνοντες, γα-
μοῦντες καὶ ἐκγαμίζοντες, ἄχρι ἧς ἡμέρας *εἰσ-*
ῆλθεν Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν, καὶ οὐκ ἔγνωσαν, 39

31 σαλπιγγ. + και D 544 1689 1293s 348[r] 1295 1375 482 lat(-e) | φωνης > Ta SLsΔ Θs 22[s] 1424[s] 2145 e sysph[+] ar gg | αυτων + αρχομενων δε τουτ. γενεσθαι ανακυψατε κ. επαρατε τ. κεφαλας υμων, διοτι εγγιζει η απολυτρωσις υμων (L 21,28) Ta[ato] D 1093 bchqr[1.2] | **32** εγγυς] ευθυς W | **33** παντα ταυτα BLΔ Θ 399s 22 174 517 7 al. M 27 Xs 713s 4s al. Π[s] al. Λ 262 V[r] al.] ~ rel., + γινομενα Ta[at] 33 1574 1515s acfhr | **34** ταυτα > (L 21,32) 21s 1424[s] al. 1579 1375s 229s Λ pl. bfffrz | **35** > S* | παρελευσεται B-892 D 544 517[s] al. 348[r] 998 al. 270[s] al. Eus Cy] -σονται Ta[atl] rel. gg Iϱ Tert Ωϱ | **36** και] η (Mc 13,32) 33 1424 1293s 2145 Σ br[2] syih | ουρανων Ωϱ Did] + ουδε ο υιος (Mc 13,32) BS* D Θ 28 788 174[r] 1194 443* Φ 1295 1604 vl syi ar gg Xϱ | πατηρ + μου 1241 W 372 21s 124 517 pl. MUΦ 713 Γ 4-472 al. K 270 pl. V[r] rel. f | **37** δε] γαρ B D 067 er sysih[m] co | αι ημερ.] (ην) εν τ. ημεραις (L 17,26) Ta[a] lat sysi gg | **38** ημερ. + εκειναις B D 1295 472s bcff[2]hz syi | γαμιζοντ. S 33 892 D 1355s, γαμισκ. B 1424 1675 (W), εγγαμιζ. 1241 13 pl. 348 Σ 1515s |

ἕως ἦλθεν ὁ κατακλυσμὸς καὶ ἦρεν ἅπαντας,
οὕτως ἔσται καὶ ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀν-
L 17,34s 40 θρώπου. τότε ἔσονται δύο ἐν τῷ ἀγρῷ, εἷς πα-
41 ραλαμβάνεται καὶ εἷς ἀφίεται· δύο ἀλήθουσαι
ἐν τῷ μύλῳ, μία παραλαμβάνεται καὶ μία ἀφίε-
25,13 42 ται. γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε ποίᾳ ἡμέρᾳ
43-51: ὁ Κύριος ὑμῶν ἔρχεται.
L 12,39-46 43 Ἐκεῖνο δὲ γινώσκετε ὅτι, εἰ ᾔδει ὁ οἰκο-
1 Th 5,2 δεσπότης, ποίᾳ φυλακῇ ὁ κλέπτης ἔρχεται, ἐγρη-
Ap 16,15 γόρησεν ἂν καὶ οὐκ ἂν εἴασεν διορυχθῆναι τὴν
44 οἰκίαν αὐτοῦ. διὰ τοῦτο καὶ ὑμεῖς γίνεσθε ἕτοι-
μοι, ὅτι ᾗ οὐ δοκεῖτε ὥρᾳ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
45 ἔρχεται. Τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς δοῦλος καὶ
φρόνιμος, ὃν κατέστησεν ὁ κύριος ἐπὶ τῆς οἰ-
κετείας αὐτοῦ τοῦ δοῦναι αὐτοῖς τὴν τροφὴν ἐν
46 καιρῷ; μακάριος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος, ὃν ἐλθὼν ὁ
25,21.23 47 κύριος αὐτοῦ εὑρήσει οὕτως ποιοῦντα. ἀμὴν λέγω
ὑμῖν ὅτι ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ κα-
48 ταστήσει αὐτόν. ἐὰν δὲ εἴπῃ ὁ κακὸς δοῦλος ἐκεῖ-
νος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· χρονίζει μου ὁ κύριος,
49 καὶ ἄρξηται τύπτειν τοὺς συνδούλους αὐτοῦ,

---

39 εως + οὗ 33 Δ 372 157 Γ (346) | και^{3} > Ta^{als} B D a b h q r$^{1.2}$ sysp gg co | **41** αφιεται + δυο επι κλινης μιας, εις παραλαμβανεται κ. εις αφιεται (L 17,34) (Ta^{3}) D 13 69-828 vl pl. | **42** ημερα BS 33 892s W D Θ 1s 13^{r} 1675s 2145 Σ 157 Λ^{r} f ff^{2} syih gg] ωρα Ta^{ai} rel. Iρ Ωρ (r) | **43** φυλακη] ωρα Ta^{ts} 33 Θ 13^{r} M 1515 lat syi gg bo | διορυχθηναι S 33s D 372 067 1s 124] -γηναι rel. | **44** δοκειτε] γινωσκ. Ta^{tn} 1s 209 157 lat pl. | **45** δουλος + ο οικονομος Ta^{aetn} 174 (Iρ), + ο αγαθος Iρ Ef | καταστησει (L 12,42) S 1424 al. ΜΣ 157s 1295 1093 Iρ Xρ | κυριος B-L D 067 1s 22 1295 1200 e a h r$^{1.2}$] + αυτου rel. | οικετειας B 33s ΔsW Θ 372 067 13 pl. 1293s 348 Σ 4 Π*ssΛ lat pl.] οικιας S 892 565 69 828 71 2145 157s 1295 265s al. q Ωρ Εφ, θεραπειας rel. e | **48** εκεινος > Ta^{tn} S* Θ 1689s 348 473 Γ sys ar sa Iρ Hipp Εφ | κυριος BS 33 700 Iρ] + ερχεσθαι 1^{r} Φs 157, ελθειν rel. | **49** αυτου Ta^{3} B-892 D Θs 544 067 1^{r} 13 pl. 1424 pl. 348^{r} 1574 Φ 157 pl. 1295s 998sss al.] > rel. Iρ |

luvium et tulit omnes: ita erit et adventus
Filii hominis. Tunc duo erunt in agro, unus 40
assumetur et unus relinquetur; duae molentes 41
in mola, una assumetur et una relinquetur.
Vigilate ergo, quia nescitis qua hora Dominus 42
vester venturus sit. Illud autem scitote, quoniam 43
si sciret paterfamilias qua hora fur venturus
esset, vigilaret utique et non sineret perfodi
domum suam. Ideo et vos estote parati, quia 44
qua nescitis hora, Filius hominis venturus est.
Quis, putas, est fidelis servus et prudens, quem 45
constituit dominus suus super familiam suam,
ut det illis cibum in tempore? Beatus ille ser- 46
vus, quem cum venerit dominus eius, invenerit
sic facientem. Amen, dico vobis, quoniam super 47
omnia bona sua constituet eum. Si autem di- 48
xerit malus servus ille in corde suo: Moram
facit dominus meus venire; et coeperit per- 49

---

41 + duo in lecto, unus adsumetur et unus relinquetur H^cOssBERThT vl

43 perfodi X*CsW] -diri *rel.* vl pl.

44 ~ nescitis qua hora Z^cMaD^rVThT a b c ff^{1.2} h r^2 z

45 putas] nam LR (X*Q) vl pl., ergo e

---

40 L 17,34s

42 Mt 25,13

43 L 12,39-46; Ap 16,15

47 Mt 25,21ss

48 Eccl 8,11

cutere conservos suos, manducet autem et bibat
50 cum ebriosis, veniet dominus servi illius in die
51 qua non sperat, et *hora* qua *ignorat*, 'et di-
videt eum partemque eius ponet cum hypocritis;
illic erit fletus et stridor dentium.

25 Tunc simile erit regnum caelorum decem
virginibus, quae accipientes lampades suas exie-
2 *runt* obviam sponso et sponsae. Quinque au-
tem ex eis erant fatuae et quinque prudentes.
3 Sed quinque fatuae, acceptis lampadibus, non
4 sumpserunt oleum secum; prudentes vero ac-
ceperunt oleum in vasis suis cum lampadibus.
5 Moram autem faciente sponso, dormitaverunt
6 omnes et dormierunt. Media autem nocte cla-
mor factus est: Ecce sponsus venit, exite ob-
7 viam ei. Tunc surrexerunt omnes virgines illae
8 et ornaverunt lampades suas. Fatuae autem sa-
pientibus dixerunt: Date nobis de oleo vestro,
9 quia lampades nostrae extinguuntur. Responde-
runt prudentes dicentes: Ne forte non sufficiat

25, 3 sed (ergo d ff[2])] enim

---

49 ebriosis O*-EpMaRV d f ff g h r[1.2]] ebriis *rel.*
25, 3s lampad. g l z] + suis Ep[m]DsR vl pl.

---

51 Mt 8,12
25,1 Ap 19,7; L 12,35s

ἐσθίῃ δὲ καὶ πίνῃ μετὰ τῶν μεθυόντων, ἥξει 50
ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἐν ἡμέρᾳ ᾗ οὐ
προσδοκᾷ καὶ ἐν ὥρᾳ ᾗ οὐ γινώσκει, καὶ διχο- 51
τομήσει αὐτόν, καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν
ὑποκριτῶν θήσει. ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ 8 12
βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

Τότε ὁμοιωθήσεται ἡ βασιλεία τῶν οὐρα- 25 L 12,35s
νῶν δέκα παρθένοις, αἵτινες λαβοῦσαι τὰς λαμ-
πάδας ἑαυτῶν ἐξῆλθον εἰς ὑπάντησιν τοῦ νυμ-
φίου. πέντε δὲ ἐξ αὐτῶν ἦσαν μωραὶ καὶ πέντε 2
φρόνιμοι. αἱ γὰρ μωραὶ λαβοῦσαι τὰς λαμ- 3
πάδας αὐτῶν οὐκ ἔλαβον μεθ' ἑαυτῶν ἔλαιον·
αἱ δὲ φρόνιμοι ἔλαβον ἔλαιον ἐν τοῖς ἀγγείοις 4
μετὰ τῶν λαμπάδων αὐτῶν. χρονίζοντος δὲ τοῦ 5
νυμφίου ἐνύσταξαν πᾶσαι καὶ ἐκάθευδον. μέσης 6
δὲ νυκτὸς κραυγὴ γέγονεν· ἰδοὺ ὁ νυμφίος, Ap 19,7ss
ἐξέρχεσθε εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ. τότε ἠγέρθησαν 7
πᾶσαι αἱ παρθένοι ἐκεῖναι καὶ ἐκόσμησαν τὰς
λαμπάδας ἑαυτῶν. αἱ δὲ μωραὶ ταῖς φρονίμοις 8
εἶπαν· δότε ἡμῖν ἐκ τοῦ ἐλαίου ὑμῶν, ὅτι αἱ
λαμπάδες ἡμῶν σβέννυνται. ἀπεκρίθησαν δὲ αἱ 9
φρόνιμοι λέγουσαι· μή ποτε οὐ μὴ ἀρκέσῃ

εσθιειν, πινειν Ta W 700 565[r] 1689s 1424 pl. Σ al. pl. 4s al. | δε] τε Ta[3] C 33 892 W 700 1[r] 477 713 655 al. | **51** υποκριτ.] απιστων 1012 1295 r Iρ[1], + κ. απιστ. Ta[ssin] | **25,1** ωμοιωθη W 1295 syh[m] | υπαντησ. BSCZ 892 1s Φs] απαντησιν rel. | νυμφιου + κ. τ. νυμφης Ta D Θ 372 399 1s 209 174 X* 2145 Σ 251 Λ 262 lat sysph[+] ar gg | **2** μωραι, φρον. Ta[ein] B-892 D Θ 1[r] Σ 157 lat pl. sysi ar gg] ~ φρον., μωραι rel. | και + αι Δ 372 28[r] 13[r] rel. pl. | **3** αι γαρ] αιτινες Δs W 700[r] 118 rel. pl. | αυτων] εαυτων 1[r] Φs, > Ta[t] SL Θs 517 vg ar | ελαιον + εν τ. αγγειοις αυτων D 372 945 713 (ff) | **4** αυτων] εαυτων BS 21 659 655, > Ta CZ 372 1424 lat pl. | **6** νυμφιος + ερχεται Ta[arn] ΔsW Θ 372 rel. lat sy ar gg[1] | εξερχ.] εγειρεσθε Θ 1s 209 157s b c ff[2] syi ar gg[1] bo | αυτου > BS 700 Σ Cy | **9** ου μη BC 892s W D 372 399s 1s 22 174 7 al. M 71 Usss Φs 1012 047s al. K[s] Λ V[r] E[r]] ουκ rel. pl. |

ἡμῖν καὶ ὑμῖν· πορεύεσθε μᾶλλον πρὸς τοὺς
10 πωλοῦντας καὶ ἀγοράσατε ἑαυταῖς. ἀπερχομέ-
νων δὲ αὐτῶν ἀγοράσαι ἦλθεν ὁ νυμφίος, καὶ
αἱ ἕτοιμοι εἰσῆλθον μετ' αὐτοῦ εἰς τοὺς γάμους,
L 13,25.27 11 καὶ ἐκλείσθη ἡ θύρα. ὕστερον δὲ ἔρχονται καὶ
αἱ λοιπαὶ παρθένοι λέγουσαι· κύριε κύριε, ἄνοι-
7,23 12 ξον ἡμῖν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· ἀμὴν λέγω
24,42 13 ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς. Γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ
οἴδατε τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν.
14-30: L 19,12-27 Mc 13,34 14 Ὥσπερ γὰρ ἄνθρωπος ἀποδημῶν ἐκάλεσεν
τοὺς ἰδίους δούλους καὶ παρέδωκεν αὐτοῖς τὰ
R 12,6 15 ὑπάρχοντα αὐτοῦ, καὶ ᾧ μὲν ἔδωκεν πέντε τά-
λαντα, ᾧ δὲ δύο, ᾧ δὲ ἕν, ἑκάστῳ κατὰ τὴν
16 ἰδίαν δύναμιν, καὶ ἀπεδήμησεν. εὐθέως ⸀πο-
ρευθεὶς ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν ἠργάσατο
17 ἐν αὐτοῖς καὶ ἐκέρδησεν ἄλλα πέντε. ὡσαύτως
καὶ ὁ τὰ δύο ἐκέρδησεν καὶ αὐτὸς ἄλλα δύο.
18 ⸀ὁ δὲ τὸ ἓν λαβὼν ἀπελθὼν ὤρυξεν γῆν καὶ
19 ἔκρυψεν τὸ ἀργύριον τοῦ κυρίου αὐτοῦ. μετὰ
δὲ πολὺν χρόνον ἔρχεται ὁ κύριος τῶν δούλων
18,23 20 ἐκείνων καὶ συναίρει λόγον μετ' αὐτῶν. καὶ
προσελθὼν ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν προσή-
νεγκεν ἄλλα πέντε τάλαντα λέγων· κύριε, πέντε

~ υμιν κ. ημ. Ta[v] S 700 1675s 1391 1012 | **10** *inc.* εως υπαγουσιν Ta[3] D lat(-q) | αι > L 399* 788ss 826s 16 4s 472s 265 al. | **11** ερχονται] ηλθον Ta[3] W D 273 c ff[1.2] l r[2] ar gg | και > Ta[11] Z D H vl pl. sysi bo | κυριε[2] > 213 713 sa | **13** ωραν + εν η ο υιος τ. ανθρ. (L 24,44) ερχεται 1241 700 13 pl. rel. pl. | **14** γαρ > Ta W D ar gg | **16** πορευθεις BS* 21 1216 655 1187 b g] δε πορ. Θs 1[r] 124 713 1295 1170 c f h q r (ff) sa OI, ~ rel. | εκερδ. Ta[ais] BS[c]C* 33ss D Θ 1[r] 13 pl. 1424[a] al. Σ 157s 1295ss al. 074 Λ[r] lat(-q) sypih[m] ar gg sa] εποιησεν rel. | πεντε[2] Ta[ais] B 33ss Θ 372 1582 124 1293s 1375 lat pl. sypi ar gg co] + ταλαντα rel. | **17** και > S-LΔ Θ 565 b ff g[2] vg gg | και αυτος > B-892 372 1424 1675 1293s lat(-d) syp(i) ar | **18** γην B-L 700ss ar bo] εν τη γη rel. | εκρυψ. B-L D 700 1293s 348[r] 1093 A] απεκρυψ. rel. | **20** ταλαντα[2] > Ta[ais] ΔW ff h r sysp |

nobis et vobis, ite potius ad vendentes et emite
vobis. Dum autem irent emere, venit sponsus, 10
et quae paratae erant intraverunt cum eo ad
nuptias, et clausa est ianua. Novissime vero 11
veniunt et reliquae virgines dicentes: Domine,
Domine, aperi nobis. At ille respondens ait: 12
Amen, dico vobis, nescio vos. ¹ Vigilate itaque, 13
quia nescitis diem neque horam.

25,14-30 *Parabola talentorum* (cf. L 19,12-27)

Sicut enim homo peregre proficiscens vo- 14
cavit servos suos et tradidit illis bona sua. Et 15
uni dedit quinque talenta, alii autem duo, alii
vero unum, unicuique secundum propriam vir-
tutem, et profectus est statim. Abiit autem qui 16
quinque talenta acceperat, et operatus est in
eis, et lucratus est alia quinque. Similiter et 17
qui duo acceperat, lucratus est alia duo. Qui 18
autem unum acceperat, abiens fodit in terram
et abscondit pecuniam domini sui. Post multum 19
vero temporis venit dominus servorum illorum,
et posuit rationem cum eis. Et accedens qui 20
quinque talenta acceperat, obtulit alia quin-
que talenta dicens: Domine, quinque talenta

---

11 vero W ff Hier] autem DsQs c f ff², > *rel.* venerunt O^c EpRW c d f ff^{1.2} l
14 peregre > SFH*XZ*JC g l
15s ~ statim autem abiit R f q (c ff^{1.2} h r)
17 et HDLsW] > *rel.* b ff² r²
18 in] > X* ff | terra S-FMXEpBMaDQsVC d r z

---

11 L 13,25ss
12 Mt 7,23
13 Mt 24,42.50; Mc 13,34s
14 Mt 21,33
19 Mt 18,23

tradidisti mihi, ecce alia quinque superlucratus
21 sum. Ait illi dominus eius: Euge serve bone
et fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super
multa te constituam, intra in gaudium domini
22 tui. Accessit autem et qui duo talenta accepe-
rat et ait: Domine, duo talenta tradidisti mihi,
23 ecce alia duo lucratus sum. Ait illi dominus eius:
Euge serve bone et fidelis, quia super pauca
fuisti fidelis, super multa te constituam, intra
24 in gaudium domini tui. Accedens autem et qui
unum talentum acceperat ait: Domine, scio
quia homo durus es, metis ubi non seminasti,
25 et congregas ubi *non* sparsisti; et timens abii
et abscondi talentum tuum in terra; ecce habes
26 quod tuum est. Respondens autem dominus
eius dixit ei: Serve male et piger, sciebas quia
meto ubi non semino, et congrego ubi non
27 sparsi; oportuit ergo te committere pecuniam
meam nummulariis, et veniens ego recepissem
28 utique quod meum est cum usura. Tollite itaque
ab eo talentum et date ei qui habet decem
29 talenta; omni enim habenti dabitur, et abunda-

20 trad. mihi EpRTW] ~ mihi trad. *rel.* vl (dedisti b ff q r)
ecce] et ecce AssMsEpBJMa
24 es + et A-HOEpQTh c h q
25 timens + ego DLQR, ergo ff h r[1.2]
27 committere] mittere SssHX[c]EpBJMaEKT d g l, dare ff h r

21 Mt 24,45ss; L 16,10; 12,44
29 Mt 13,12

τάλαντά μοι παρέδωκας· ἴδε ἄλλα πέντε τά-
λαντα ἐκέρδησα. ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ· 21 24,45ss
εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, L 16,10
ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἴσελθε εἰς τὴν χα-
ρὰν τοῦ κυρίου σου. προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὰ 22
δύο τάλαντα εἶπεν· κύριε, δύο τάλαντά μοι παρ-
έδωκας· ἴδε ἄλλα δύο τάλαντα ἐκέρδησα. ˡἔφη 23
αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ· εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πι-
στέ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε κατα-
στήσω· εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου.
προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὸ ἓν τάλαντον εἰληφὼς 24
εἶπεν· κύριε, ἔγνων σε ὅτι σκληρὸς εἶ ἄνθρω-
πος, θερίζων ὅπου οὐκ ἔσπειρας, καὶ συνάγων
ὅθεν οὐ διεσκόρπισας· καὶ φοβηθεὶς ἀπελθὼν 25
ἔκρυψα τὸ τάλαντόν σου ἐν τῇ γῇ· ἴδε ἔχεις
τὸ σόν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ εἶπεν 26
αὐτῷ· πονηρὲ δοῦλε καὶ ὀκνηρέ, ᾔδεις ὅτι θε-
ρίζω ὅπου οὐκ ἔσπειρα, καὶ συνάγω ὅθεν οὐ
διεσκόρπισα. ἔδει σε οὖν βαλεῖν τὰ ἀργύριά 27
μου τοῖς τραπεζίταις, καὶ ἐλθὼν ἐγὼ ἐκομισά-
μην ἂν τὸ ἐμὸν σὺν τόκῳ. ἄρατε οὖν ἀπ' αὐτοῦ 28
τὸ τάλαντον καὶ δότε τῷ ἔχοντι τὰ δέκα τάλαντα.
τῷ γὰρ ἔχοντι παντὶ δοθήσεται καὶ περισσευθή- 29 13,12

ταλ.[1] > Ta[ai] C*Ls lat(-q) sypi[1] sa | επεκερδησα D Θss lat pl. ar | **20. 22** εκερδ. + επ αυτοις Ta CΔs W 372 rel. pl. sypi, εν αυτ. 28 544 1424[a] al. 27 273 al. EG | **21** εφη Ta B-892 D Θs 544 124 1391 al. Mss 348-Σ Γ al. 998 al. Π E lat sypi ar gg] + δε rel. | **21. 23** πιστε + επει Ta[in] D 372 lat ar sa Iϱ Lcf | **22** δε > BS* 1573 syi[1] ar gg sa | ταλαντα[1] BC*-W Θ 544 1[r] 788ss 826s 2145 Σ 1355 AΠ-726 al. syph] + λαβων rel., ειληφως Φ 157 | ταλ.[3] > Ta[ai] 892 544 22 Γ V al. lat pl. syp | επεκερδ. D Θ f ar | **24** και[1] > Ta[i] D 372 1 1675 a b c r[1.2] sa | σε > Ta[i] D Θ 1391 1207 lat pl. ar gg sa Ωϱ | σκληρος] αυστηρος (L 19,21) S 1s 209 | **26** οτι + εγω ανθϱ. αυστηρος ειμι (L 19,22) W | **27** τα αργυϱ. BS*W Θs syh sa] το αργ. rel. | **29** παντι > Ta W D 990* 047 syp Cl Cy[i] Xϱ |

σεται· τοῦ δὲ μὴ ἔχοντος καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται
8,12 30 ἀπ' αὐτοῦ. καὶ τὸν ἀχρεῖον δοῦλον ἐκβάλετε
εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθ-
μὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.
16,27 31 Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ
Zch 14,5 Ap 20,11ss δόξῃ αὐτοῦ καὶ *πάντες οἱ ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ*,
32 τότε καθίσει ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ· καὶ συν-
αχθήσονται ἔμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη,
καὶ ἀφορίσει αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων, ὥσπερ ὁ
Ez 34,17 ποιμὴν ἀφορίζει τὰ πρόβατα ἀπὸ τῶν ἐρίφων,
33 ˡκαὶ στήσει τὰ μὲν πρόβατα ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ,
34 τὰ δὲ ἐρίφια ἐξ εὐωνύμων. Τότε ἐρεῖ ὁ βασι-
λεὺς τοῖς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ· δεῦτε οἱ εὐλογημένοι
τοῦ πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμα-
σμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου.
Is 58,7 35 ἐπείνασα γὰρ καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ἐδίψησα
καὶ ἐποτίσατέ με, ξένος ἤμην καὶ συνηγάγετέ
Sir 7,39 36 με, ˡγυμνὸς καὶ περιεβάλετέ με, ἠσθένησα καὶ
ἐπεσκέψασθέ με, ἐν φυλακῇ ἤμην καὶ ἤλθατε
37 πρός με. τότε ἀποκριθήσονται αὐτῷ οἱ δί-
καιοι λέγοντες· Κύριε, πότε σε εἴδομεν πει-
νῶντα καὶ ἐθρέψαμεν, ἢ διψῶντα καὶ ἐποτίσα-
38 μεν; πότε δέ σε εἴδομεν ξένον καὶ συνηγάγομεν,
39 ἢ γυμνὸν καὶ περιεβάλομεν; πότε δέ σε εἴδομεν
Pr 19,17 40 ἀσθενῆ ἢ ἐν φυλακῇ καὶ ἤλθομεν πρός σε; καὶ

του δε Bs 33s D Θ 372 1s 209 124 sypi ar] απο δε του rel. | εχει] δοκει εχειν (L 8,18) 33^{r} 372 69 1689s 1391 al. 443 Φ 1012 660s al. vg syh Ωϱ Xϱ | **30** βαλετε εξω D 700 118* vl pl. | **31** οι B-L Θ 565 1^{r} 124 1579 157 273 074 Π* al. lat pl. syi ar gg co Ωϱ Eus] + αγιοι Ta rel. Εφ | **32** εριφιων B | **33** *αυτου* > Ta^{v} SA 4s | ευωνυμων + αυτου S syspi co | **34** απο καταβ. κοσμ. > Iϱ | **37** εθρεψ. + σε Ta^{3} b c ff^{2} r$^{1.2}$ vg^{1} sypi gg co | εποτισαμεν + σε Ta^{3} 157 a b c ff$^{1.2}$ l r$^{1.2}$ vg syspi gg co | **38** συνηγαγ. + σε Ta^{3} 472 a b ff^{2} l r$^{1.2}$ vg syspi gg co | περιεβαλ. + σε Ta^{3} 157 b c ff^{2} g vg^{1} syspi gg co | **39** ποτε δε] η ποτε Ta^{1s} D lat pl. syspi bo Cl | ασθενουντα B D Θ 124 Cl Cyp |

bit; ei autem qui non habet, et quod videtur
habere auferetur ab eo. Et inutilem servum 30
eicite in tenebras exteriores; illic erit fletus
et stridor dentium.

25,31-46 *Ultimum iudicium*

Cum autem venerit Filius hominis in maie- 31
state sua et *omnes angeli cum eo,* tunc sedebit
super sedem maiestatis suae, et congregabun- 32
tur ante eum omnes gentes, et separabit eos
ab invicem, sicut pastor segregat oves ab hae-
dis, [1]et statuet oves quidem a dextris suis, hae- 33
dos autem a sinistris. Tunc dicet rex his qui 34
a dextris eius erunt: Venite, benedicti Patris
mei, possidete paratum vobis regnum a consti-
tutione mundi. Esurivi enim, et dedistis mihi 35
manducare; sitivi, et dedistis mihi bibere; hos-
pes eram, et collegistis me; [1] nudus, et coo- 36
peruistis me; infirmus, et visitastis me; in car-
cere eram, et venistis ad me. Tunc respondebunt 37
ei iusti dicentes: Domine, quando te vidimus
esurientem et pavimus te, sitientem et de-
dimus tibi potum? quando autem te vidimus 38
hospitem et collegimus te, aut nudum et coo-
peruimus te? aut quando te vidimus infirmum 39
aut in carcere et venimus ad te? Et respon- 40

30 illic] ibi JEW b d ff q
36 operuistis S-XEp*BJDLsCsW a b d g (q) r
37 te^2 YB(EQs) b c ff^2 r^2] > *rel.*
38 te^3 > S*-MLR a d f ff h l q r

30 Mt 8,12; Ps 111,10
31 Mt 16,27; 19,28; Jud 14
32 Ez 34,17
35 Is 58,7; Ja 1,27; 2,15s
40 Pr 19,17; Mt 10,42; Hb 2,11

dens rex dicet illis: Amen, dico vobis, quamdiu
fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi
41 fecistis. Tunc dicet et his qui a sinistris erunt:
Discedite a me maledicti in ignem aeternum,
42 qui paratus est diabolo et angelis eius. Esurivi
enim, et non dedistis mihi manducare; sitivi,
43 et non dedistis mihi potum; hospes eram, et
non collegistis me; nudus, et non cooperuistis
me; infirmus et in carcere, et non visitastis
44 me. Tunc respondebunt ei et ipsi dicentes:
Domine, quando te vidimus esurientem aut
sitientem aut hospitem aut nudum aut infirmum
aut in carcere, et non ministravimus tibi?
45 Tunc respondebit illis dicens: Amen, dico vobis:
Quamdiu non fecistis uni de minoribus his, nec
46 mihi fecistis. Et ibunt *hi in* supplicium *aeternum,*
iusti *autem in vitam aeternam.*

26,1-27,66 ***Passio Christi*** (Mc 14,1-15,47; L 22,1-23,56; J 13,1-19,42)

26,1-16 *Principes sacerdotum, Bethania, Iudas* (Mc 14,1-11; L 22,1-6; J 12,1-8)

26 Et factum est, cum consummasset Iesus
2 sermones hos omnes, dixit discipulis suis: ' Scitis
quia post biduum Pascha fiet, et Filius hominis
3 tradetur ut crucifigatur. Tunc congregati sunt
principes sacerdotum et seniores populi in
atrium principis sacerdotum qui dicebatur Cai-
4 phas, ' et consilium fecerunt, ut Iesum dolo te-

40 ex QsTW ff h l] de *rel.* f z
41 qui praeparatus est A-HXEpMal.sKVT l q, quem (prae)paravit a b c ff[1.2] g h q r[1 2]
43 operuistis S[r]B[r]DLCsV a b d ff[2] g
44 ei H[c]ThCsW f h] > *rel.*
aut[5]] vel *codd.* g h l r
26,3 Caiaphas AssMQ q

41 Iud 6s; Ap 14,10s; 20,10.15 | **42** 1 J 3,17 | **46** Dn 12,2; J 5,29 | **26,1** Mt 7,28; 19,1

ἀποκριθεὶς ὁ βασιλεὺς ἐρεῖ αὐτοῖς· ἀμὴν λέγω
ὑμῖν, ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἀδελ-
φῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε. Τότε 41 7,23 Ap 20,10.15
ἐρεῖ καὶ τοῖς ἐξ εὐωνύμων· πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ
οἱ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον τὸ ἡτοι-
μασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ.
ˡἐπείνασα γὰρ καὶ οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ἐδί- 42
ψησα καὶ οὐκ ἐποτίσατέ με, ξένος ἤμην καὶ οὐ 43
συνηγάγετέ με, γυμνὸς καὶ οὐ περιεβάλετέ με,
ἀσθενὴς καὶ ἐν φυλακῇ καὶ οὐκ ἐπεσκέψασθέ
με. τότε ἀποκριθήσονται καὶ αὐτοὶ λέγοντες· 44
Κύριε, πότε σε εἴδομεν πεινῶντα ἢ διψῶντα ἢ
ξένον ἢ γυμνὸν ἢ ἀσθενῆ ἢ ἐν φυλακῇ καὶ οὐ
διηκονήσαμέν σοι; τότε ἀποκριθήσεται αὐτοῖς 45
λέγων· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον οὐκ ἐποιήσατε
ἑνὶ τούτων τῶν ἐλαχίστων, οὐδὲ ἐμοὶ ἐποιήσατε.
καὶ ἀπελεύσονται *οὗτοι εἰς* κόλασιν *αἰώνιον, οἱ* 46 J 5,29 Dn 12,2
δὲ δίκαιοι *εἰς ζωὴν αἰώνιον.*

Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς πάντας 26 7,28; 11,1; 13,53; 19,1
τοὺς λόγους τούτους, εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐ-
τοῦ· οἴδατε ὅτι μετὰ δύο ἡμέρας τὸ πάσχα 2 2–5: Mc 14,1s L 22,1s
γίνεται, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται
εἰς τὸ σταυρωθῆναι. Τότε συνήχθησαν οἱ ἀρχ- 3
ιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ εἰς τὴν αὐ-
λὴν τοῦ ἀρχιερέως τοῦ λεγομένου Καϊάφα, καὶ 4
συνεβουλεύσαντο, ἵνα τὸν Ἰησοῦν δόλῳ κρατή- J 11,53

40 τ. αδελφ. μου > Ta^{v} B* 1424 16 ff$^{1.2}$ syi Cl | **41** οι > B L *P*^{45} 372 1355 | το ητοιμασμ. *P*^{45}] *ο ητοιμασεν ο πατηρ μου D 1^{r} vl pl. Iust Iϱ Cl Ωϱ Tert Hipp Aug | **42** φαγειν + και Ta B*L sypi | **43** γυμνος κ. ου περιεβ. με > S* 21 124 1424 1194 1604 | **45** αποκριθ. + και Θ 124 U c | τουτων + τ. αδελφων μου 124 954* 1293s 348 157 Γ al. syi Xϱ | **26,1** παντας > Ta^{t} 565 544 1689s 124* 7 157 Γ 4s al. Λ E al. sys Xϱ | **2** παραδοθησεται Ta^{3} Θs 1223 1207 lat pl. gg | **3** αρχιερ. + κ. οι γραμματεις Ta$^{a(vn)}$ Δs 28^{r} 1689s 346 1675 pl. rel. pl. c ff^{2} g^{2} h q r syph ar, κ. οι φαρισαιοι W |

5 σωσιν καὶ ἀποκτείνωσιν. ἔλεγον δέ· μὴ ἐν τῇ
ἑορτῇ, ἵνα μὴ θόρυβος γένηται ἐν τῷ λαῷ.
6-13: 6 Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γενομένου ἐν Βηθανίᾳ ἐν οἰ-
Mc 14,3-9 J 12,1-8 7 κίᾳ Σίμωνος τοῦ λεπροῦ, προσῆλθεν αὐτῷ γυνὴ
L 7,36-50 ἔχουσα ἀλάβαστρον μύρου βαρυτίμου καὶ κατέ-
8 χεεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἀνακειμένου. ἰδόντες
δὲ οἱ μαθηταὶ ἠγανάκτησαν λέγοντες· εἰς τί ἡ
9 ἀπώλεια αὕτη; ἐδύνατο γὰρ τοῦτο πραθῆναι
10 πολλοῦ καὶ δοθῆναι πτωχοῖς. γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς
εἶπεν αὐτοῖς· τί κόπους παρέχετε τῇ γυναικί;
Dt 15,11 11 ἔργον γὰρ καλὸν ἠργάσατο εἰς ἐμέ· ⸀πάντοτε
γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε μεθ᾽ ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ
12 πάντοτε ἔχετε· βαλοῦσα γὰρ αὕτη τὸ μύρον
τοῦτο ἐπὶ τοῦ σώματός μου πρὸς τὸ ἐνταφιά-
13 σαι με ἐποίησεν. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅπου ἐὰν
κηρυχθῇ τὸ εὐαγγέλιον τοῦτο ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ,
λαληθήσεται καὶ ὃ ἐποίησεν αὕτη εἰς μνημό-
14-16: 14 συνον αὐτῆς. Τότε πορευθεὶς εἷς τῶν δώδεκα,
Mc 14,10s L 22,3-6 ὁ λεγόμενος Ἰούδας Ἰσκαριώτης, πρὸς τοὺς ἀρχ-
15 ιερεῖς ⸀εἶπεν· τί θέλετέ μοι δοῦναι, κἀγὼ ὑμῖν
Zch 11,12 παραδώσω αὐτόν; *οἱ δὲ ἔστησαν* αὐτῷ *τριάκοντα*
16 *ἀργύρια*. καὶ ἀπὸ τότε ἐζήτει εὐκαιρίαν, ἵνα
αὐτὸν παραδῷ.
17-19: Mc 14,12-16 17 Τῇ δὲ πρώτῃ τῶν ἀζύμων προσῆλθον οἱ
L 22,7-13 Ex 12,14-20 μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ λέγοντες· ποῦ θέλεις ἑτοι-

4 κ. αποκτειν. > B* 174 r² gg | **6** του² + λεγομενου P^{45} | **7** εχ. αλαβ. μυρου B-892 D Θss 13ʳ 1295 lat sy ar] ~ αλ. εχ. μ. P^{45} 157, ~ αλαβ. μ. εχ. rel. | πολυτιμ. (J 12,3) S-892 D Θ 565 230 1424ˢ 7 al. M 71 157 A Πˢ syphᵐ | **9** τουτο + το μυρον 33 1241 700 28ss 13ʳ 1424 rel. pl. cq syi | **10** γαρ > Ta³ Sᵉ 1s 543 1573 lat pl. syspi ar bo | **11** ~ τ. πτωχ. γαρ παντ. (J 12,8) Taᵃᵛ 700s 28s 69 1424 pl. M 348 pl. 213 al. 157s Γss al. 270ˢ ff² sys gg bo | γαρ > Taᵃⁱ Θ 209 syi ar | εχετε² + μεθ υμων T a ff² h syspi ar gg co | **14** σκαριωτ. Taⁱⁿ D lat syspi ar gg | **15** αργυρια] στατηρας D a b q r (1ʳ h) | **16** παραδω + αυτοις (L 22,6) Taᵃᵛᵃ 892 D Θ 372 b c h q r² syi ar gg bo Eus | **17** λεγοντ. + αυτω Taᵃᵛ 1241 28ʳ 22s 543ˢ 157 A rel. pl. f g syspi gg |

nerent et occiderent. | Dicebant autem: Non in 5
die festo, ne forte tumultus fieret in populo.

Cum autem Iesus esset in Bethania in domo 6
Simonis leprosi, accessit ad eum mulier habens 7
alabastrum unguenti pretiosi et effudit super
caput ipsius recumbentis. Videntes autem disci- 8
puli indignati sunt dicentes: Ut quid perditio
haec? potuit enim istud venundari multo et 9
dari pauperibus. Sciens autem Iesus ait illis: 10
Quid molesti estis huic mulieri? opus enim bo-
num operata est in me; nam semper pauperes 11
habetis vobiscum, me autem non semper habetis.
Mittens enim haec unguentum hoc in corpus 12
meum ad sepeliendum me fecit. Amen, dico 13
vobis, ubicumque praedicatum fuerit hoc evan-
gelium in toto mundo, dicetur et quod haec
fecit in memoriam eius. Tunc abiit unus de 14
duodecim, qui dicebatur Iudas Iscariotes, ad
principes sacerdotum | et ait illis: Quid vultis 15
mihi dare, et ego vobis eum tradam? At illi
constituerunt ei *triginta argenteos*. Et exinde 16
quaerebat opportunitatem ut eum traderet.

26,17-29 *Ultima cena* (Mc 14,12-25; L 22,7-38; J 13,1-38)

Prima autem die azymorum accesserunt di- 17
scipuli ad Iesum dicentes: Ubi vis paremus

---

6 ~ esset Iesus *codd.* vl
7 recumbentis] -bente ipso OX*D^{r} a-f ff^{2} h g r^{2} z
10 huic > S^{r}JDL^{r}Cs vl pl. | enim Z^{c}V] > *rel.* a c ff g r^{2} z
11 habetis^{bis} SssZ*s(JVW)] habebitis *rel.* b q (a c ff q) r^{2}
14 dicebatur AsHJ ff r Hier] dicitur *rel.*
17 die > Sss*H*sZIVT c d ff$^{1.2}$ g q

---

11 Dt 15,11 | **15** Zch 11,12
17 Ex 12,14-20; 1 C 5,7

18 tibi comedere Pascha? ¹At Iesus dixit: Ite in
civitatem ad quemdam et dicite ei: Magister
dicit: Tempus meum prope est, apud te facio
19 Pascha cum discipulis meis. Et fecerunt disci
puli sicut constituit illis Iesus, et paraverunt
Pascha.

20 Vespere autem facto, discumbebat cum duo-
21 decim discipulis suis. Et edentibus illis dixit:
Amen, dico vobis quia unus vestrum me tra-
22 diturus est. Et contristati valde coeperunt sin-
23 guli dicere: Numquid ego sum, Domine? ¹At
ipse respondens ait: Qui intingit mecum manum
24 in paropside, hic me tradet. Filius quidem ho-
minis vadit, sicut scriptum est de illo; vae
autem homini illi per quem Filius hominis tra-
detur; bonum erat ei, si natus non fuisset homo
25 ille. Respondens autem Iudas, qui tradidit eum,
dixit: Numquid ego sum, Rabbi? Ait illi: Tu
dixisti.

26 Cenantibus autem eis, accepit Iesus panem
et benedixit ac fregit deditque discipulis suis

---

20 suis > SssHsEpDQs f ff g l q r^1
24 traditur S-FMsX^cZ*Cs a b d . f g z
25 illi + Iesus JD^r vl pl.

26ss 1 C 11,23ss; 10,16s.21; J 6,27.35.48-58

μάσωμέν σοι φαγεῖν τὸ πάσχα; ὁ δὲ εἶπεν· 18
ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν πρὸς τὸν δεῖνα καὶ εἴ-
πατε αὐτῷ· ὁ διδάσκαλος λέγει· ὁ καιρός μου
ἐγγύς ἐστιν· πρὸς σὲ ποιῶ τὸ πάσχα μετὰ τῶν
μαθητῶν μου. καὶ ἐποίησαν οἱ μαθηταὶ ὡς 19
συνέταξεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἡτοίμασαν τὸ
πάσχα.

Ὀψίας δὲ γενομένης ἀνέκειτο μετὰ τῶν δώ- 20 20-29:
δεκα [μαθητῶν]. καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν εἶπεν· 21 Mc 14,17-25 L 22,14-23
ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με. J 13,21-26
καὶ λυπούμενοι σφόδρα ἤρξαντο λέγειν αὐτῷ εἷς 22
ἕκαστος [αὐτῶν]· μήτι ἐγώ εἰμι, Κύριε; ὁ δὲ ἀπο- 23
κριθεὶς εἶπεν· ὁ ἐμβάψας μετ' ἐμοῦ τὴν χεῖρα ἐν
τῷ τρυβλίῳ, οὗτός με παραδώσει. ὁ μὲν υἱὸς 24
τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει, καθὼς γέγραπται περὶ
αὐτοῦ, οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, δι' οὗ ὁ
υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται· καλὸν ἦν αὐτῷ,
εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος. ἀποκρι- 25
θεὶς δὲ Ἰούδας ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν εἶπεν· μήτι
ἐγώ εἰμι, ῥαββί; λέγει αὐτῷ· σὺ εἶπας.

Ἐσθιόντων δὲ αὐτῶν λαβὼν ὁ Ἰησοῦς ἄρ- 26 L 24,30
τον καὶ εὐλογήσας ἔκλασεν καὶ δοὺς τοῖς μα- 1 C 11,23ss 14,19

---

18 δε + Ις Ta^{in} 33s Θ 13^{r} M a ff g l z vg gg | ειπεν + αυτοις Ta^{a1} Θ 13^{r} 1424^{a} M Φ Γ al. K a b c r^{2} syspi ar gg co | δειvα] dinan h | **19** *inc.* εποιησ. ουν W | προσεταξ. 1689s 1293s M* 348s U 660 | **20** μαθητων Ta^{s} S^{r}W Θ 372 174 1424^{a} M 71 2145 Φs 157 074 4s al. AΠ^{a} al. lat sypih ar co | **22** αυτω > Ta^{i} *P*$^{37.45}$ D Θs 13^{r} 1424^{a} 1604 lat sys gg bo | εις B-892 *P*$^{37.45}$ D Θ 372 13^{r} 517s M 473 al. syih^{m}] > rel. | αυτων > Ta^{atn} B-892 372 lat sa | **23** ~ τ. χειρα μετ εμου Ta^{avn} *P*$^{37.45}$ D Θs syspih | ουτος] αυτος 1424^{a} 157 sysph* | **24** αυτω] τω ανθρ. εκεινω Ta^{avn} sysp | ο ανθρ. εκεινος > Ta^{avn} h r sysp Ir | **25** αυτω + ο Ις Ta^{atn} S *P*^{45} 13 124 1675^{a} 440 vl pl. syp gg | **26** Ις Ta^{avn} *P*$^{37.45}$ D Θs 1^{r} 1424s al. 1194s 1574 157 1012s 074 4 al. G] + τον rel. | και^{1} > W 1010 245 472 Λs fq | ευλογησ. Ta B-892 *P*^{45} D Θs 1675 1402 2145* Φ 157 245 074 998 Λ^{r} G al. syspih^{m} ar co] ευχαριστησ. (L 22,19) rel. Iust Cl | *

θηταῖς εἶπεν· λάβετε φάγετε· τοῦτό ἐστιν τὸ
27 σῶμά μου. καὶ λαβὼν ποτήριον καὶ εὐχαρι-
στήσας ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων· πίετε ἐξ αὐτοῦ
Ex 24,8 28 πάντες· τοῦτο γάρ ἐστιν τὸ *αἷμά* μου *τῆς δια-*
Jr 31,31 Zch 9,11 *θήκης* τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυννόμενον εἰς ἄφεσιν
Hb 9,12. 20ss 29 ἁμαρτιῶν. λέγω δὲ ὑμῖν, οὐ μὴ πίω ἀπ' ἄρτι
ἐκ τούτου τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου ἕως τῆς
ἡμέρας ἐκείνης, ὅταν αὐτὸ πίνω μεθ' ὑμῶν και-
Ps 112-117 νὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρός μου.
L 22,39 J 18,1 30 Καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν
31-35: 31 Ἐλαιῶν. τότε λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· πάντες
Mc 14,27-31 L 22,31-34 ὑμεῖς σκανδαλισθήσεσθε ἐν ἐμοὶ ἐν τῇ νυκτὶ
Zch 13,7 J 16,32 ταύτῃ· γέγραπται γάρ· *πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ*
διασκορπισθήσονται τὰ πρόβατα τῆς ποίμνης.
28,7 32 μετὰ δὲ τὸ ἐγερθῆναί με προάξω ὑμᾶς εἰς τὴν
33 Γαλιλαίαν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ·
εἰ πάντες σκανδαλισθήσονται ἐν σοί, ἐγὼ οὐ-
J 13,38 34 δέποτε σκανδαλισθήσομαι. ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς·
ἀμὴν λέγω σοι ὅτι ἐν ταύτῃ τῇ νυκτὶ πρὶν ἀλέ-
35 κτορα φωνῆσαι τρὶς ἀπαρνήσῃ με. λέγει αὐτῷ
ὁ Πέτρος· κἂν δέῃ με σὺν σοὶ ἀποθανεῖν, οὐ
μή σε ἀπαρνήσομαι. ὁμοίως καὶ πάντες οἱ μα-
θηταὶ εἶπαν.

---

27 λαβων Ta BS 33-Δ Θs 28 1^r 13 346 1424-7 477* Σ 074 al. 1375s Ess]+το $P^{37.45}$ Ta^{in} rel. Iust | και²>C-Δ 1^r 1194 Σ 1295s | λεγων+λαβετε Ta bgh sysp gg^1 bo Cl | **28** γαρ>(Mc 14,24) Ta C^c 1241 700 1^r 7 al. 1012 291 4s 1375 482 ac sysp gg Ir Cl | μου BS 33s D Θ 544]+το rel. | της $P^{37.45}$ BS 33s Θ sa Iϱ Cyp]+καινης rel. Ωϱ *Ir* | **29** τουτου>Ta^1 892s 1689s 659 1010 1579 Φ 157 485 sys ar | αμπελου+ταυτης 251* b gg co Cl Xϱ *Ir* | πινω] πιω Ta^3 P^{37} D Θ 565 1375* lat sy ar co Iϱ Cl | ~ καινον μεθ
* υμων C-L 28 1^r 1293ˢ 472 440 syi Iϱ Eus | **31** διασκορπισθησεται $P^{37.45}$ ΔW D Θ 372-21 al. pl. | **32** Γαλιλ.+κακει με οψεσθε (28,7.10) 565 a | **33** αυτω>Ta^n P^{37} 700 1424ˢ bcff² sys gg^1 | ει+και C^c 1241 174 1424ˢ 1293s 71 1279^r 443 291 1093 Kˢ al. E al. syih ar | **34** ~ με απαρνηση S* 33 157 074 lat | **35** ομοιως+δε 892ss W Θ 372^r rel. pl. |

et ait: Accipite, et comedite; hoc est corpus
meum. Et accipiens calicem gratias egit et 27
dedit illis dicens: Bibite ex hoc omnes. ¹Hic 28
est enim *sanguis* meus novi *testamenti*, qui pro
multis effundetur in remissionem peccatorum.
Dico autem vobis: Non bibam amodo de hoc 29
genimine vitis usque in diem illum, cum illud
bibam vobiscum novum in regno Patris mei.

26,30-56 *Gethsemani* (Mc 14,26-52; L 22,39-53; J 18,1-11)

Et hymno dicto, exierunt in montem Oliveti. 30
¹Tunc dicit illis Iesus: Omnes vos scandalum 31
patiemini in me in ista nocte. Scriptum est
enim: *Percutiam pastorem, et dispergentur oves*
gregis. Postquam autem resurrexero, praecedam 32
vos in Galilaeam. Respondens autem Petrus 33
ait *illi*: Et si omnes scandalizati fuerint in te,
ego numquam scandalizabor. Ait illi Iesus: 34
Amen, dico tibi quia in hac nocte, antequam
gallus cantet, ter me negabis. Ait illi Petrus: 35
Etiamsi oportuerit me mori tecum, non te ne-
gabo. Similiter et omnes discipuli dixerunt.

---

26 est + enim EpJDsQs a b f h r
28 effunditur A-O a d ff²
29 illud] illum AsH*sXT* a d ff¹·² g l

---

28 Ex 24,8; Jr 31,31; Hb 7,22
30 Ps 112-117
31 Zch 13,7; J 16,32
32 Mt 28,7.16; Mc 16,7; J 21,1ss
33ss J 13,36ss

36 Tunc venit Iesus cum illis in villam, quae
dicitur Gethsemani, et dixit discipulis suis:
37 Sedete hic donec vadam illuc et orem. ¦Et as-
sumpto Petro et duobus filiis Zebedaei, coepit
38 contristari et maestus esse. ¦ Tunc ait illis: *Tri-
stis est anima mea* usque ad mortem, sustinete
39 hic et vigilate mecum. Et progressus pusillum
procidit in faciem suam orans et dicens: Pater
mi, si possibile est, transeat a me calix iste;
verumtamen non sicut ego volo, sed sicut tu.
40 Et venit ad discipulos suos et invenit eos dor-
mientes et dicit Petro: Sic non potuistis una
41 hora vigilare mecum? Vigilate et orate, ut non
intretis in tentationem. Spiritus quidem promp-
42 tus est, caro autem infirma. Iterum secundo
abiit et oravit dicens: Pater mi, si non potest
hic calix transire, nisi bibam illum, fiat voluntas
43 tua. Et venit iterum et invenit eos dormientes,

---

39 mi > AssLR* a
~ mi pater SMIDsThCsW g
a me > AsH*Ep*
tu + vis Y^c^H^c^OssBD^r^ThT a b c ff h r
40 suos > SssHsX*QCsKVW r
42 transire + a me DQs f ff² q

---

37 Hb 4,15
38 Ps 42,5; J 12,27
39 Hb 5,7; Mt 20,22; J 18,11

Τότε ἔρχεται μετ' αὐτῶν ὁ Ἰησοῦς εἰς χω- 36 36-46: Mc 14,32-42 L 22,40-46
ρίον λεγόμενον Γεθσημανί, καὶ λέγει τοῖς μα-
θηταῖς· καθίσατε αὐτοῦ ἕως οὗ ἀπελθὼν ἐκεῖ
προσεύξωμαι. καὶ παραλαβὼν τὸν Πέτρον καὶ 37
τοὺς δύο υἱοὺς Ζεβεδαίου ἤρξατο λυπεῖσθαι καὶ
ἀδημονεῖν. τότε λέγει αὐτοῖς· *περίλυπός ἐστιν* 38 Ps 41,6; 42,5 J 12,27 Hb 4,15
ἡ ψυχή μου ἕως θανάτου· μείνατε ὧδε καὶ γρη-
γορεῖτε μετ' ἐμοῦ. καὶ προελθὼν μικρὸν ἔπεσεν 39 J 18,11 Hb 5,7
ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ προσευχόμενος καὶ λέγων·
πάτερ μου, εἰ δυνατόν ἐστιν, παρελθέτω ἀπ'
ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο· πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω
ἀλλ' ὡς σύ. καὶ ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητὰς καὶ 40
εὑρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας, καὶ λέγει τῷ Πέ-
τρῳ· οὕτως οὐκ ἰσχύσατε μίαν ὥραν γρηγορῆσαι
μετ' ἐμοῦ; γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ 41
εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν· τὸ μὲν πνεῦμα πρό-
θυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής. πάλιν ἐκ δευτέρου 42
ἀπελθὼν προσηύξατο λέγων· πάτερ μου, εἰ οὐ
δύναται τοῦτο παρελθεῖν, ἐὰν μὴ αὐτὸ πίω, γε-
νηθήτω τὸ θέλημά σου. καὶ ἐλθὼν πάλιν εὗρεν 43
αὐτοὺς καθεύδοντας, ἦσαν γὰρ αὐτῶν οἱ ὀφ-

---

36 ~ ο Ις μετ αυτων (Ta[ata]) W D Θ 713 lat pl. | Γεσσημ. Δ 124 ΛVsEG q, Γεσσαμ. *P*[45] c h, Γετσ. 565 al., Γεθσαμ. D fr (a b ff[2]) | ου] αν LΔ D Θ 565 1[r] 13-828 al. 71 2145 157 074 Γ 4s A[s] al , > Ss 33 700 22s 1424s M* 1200 | **39** προελθων *P*[37] B 892 399[c] 22 346 517s 1391 945 Ms 71 443 Φs[c] 1396 Π* al. 661 al. lat ar gg co] προσελθ. rel. | μου > Ta[ev] Lss 1[r] Σ vg[l] gg[l] Iϱ Cyp | συ + L **22,43s** C[m] 1 3sss 983[r] 348 713 | **40** *inc.* κ. αναστας απο τ. προσευχης ερχ. (L 22,45) Ta[in] C[m] 700 1223s 990 348[r] 713 Γ 998 655 | τω Πετρω] αυτοις 13-828 M 348s 1579 1604 A[r] E syh[m] | ισχυσας (Mc 14,37) Ta[l] A 1396 gat ff[2] g[2] syh[m] ar[l] bo | **42** προσηυξ. + ο Ις S[c]Ls Θ 1-349 1012 ar gg | τουτο *P*[37] B-LΔW 565 067 1s 209 174 1293s 71 2145 1355 AΠ* 280* b ff[2] q syh sa] + το ποτηριον rel. | παρελθειν Ta[at] BS 33ss D Θs 1s 209 788s 1424 lat pl. sysp] + απ εμου rel. | **43** ευρεν Ta[s] B-892 D Θs 565 544 067 1-349 1402 2145s Φ-291 472sss al. A[r] ar co] ευρισκει rel. |

44 θαλμοὶ βεβαρημένοι. καὶ ἀφεὶς αὐτοὺς πάλιν
ἀπελθὼν προσηύξατο ἐκ τρίτου τὸν αὐτὸν λό-
45 γον εἰπὼν πάλιν. τότε ἔρχεται πρὸς τοὺς μα-
θητὰς καὶ λέγει αὐτοῖς· καθεύδετε λοιπὸν καὶ
ἀναπαύεσθε· ἰδοὺ ἤγγικεν ἡ ὥρα, καὶ ὁ υἱὸς
τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἁμαρ-
J 14,31 46 τωλῶν. [1]ἐγείρεσθε, ἄγωμεν· ἰδοὺ ἤγγικεν ὁ πα-
ραδιδούς με.
47-56: Mc 14,43-50 L 22,47-53 J 18,3-11 47 Καὶ ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδοὺ Ἰούδας εἷς
τῶν δώδεκα ἦλθεν, καὶ μετ᾽ αὐτοῦ ὄχλος πολὺς
μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων ἀπὸ τῶν ἀρχιερέων
48 καὶ πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ. ὁ δὲ παραδιδοὺς
αὐτὸν ἔδωκεν αὐτοῖς σημεῖον λέγων· ὃν ἂν φι-
49 λήσω, αὐτός ἐστιν· κρατήσατε αὐτόν. καὶ εὐθέως
προσελθὼν τῷ Ἰησοῦ εἶπεν· χαῖρε, ῥαββί, καὶ
50 κατεφίλησεν αὐτόν. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· ἑταῖ-
ρε, ἐφ᾽ ὃ πάρει. τότε προσελθόντες ἐπέβαλον τὰς
51 χεῖρας ἐπὶ τὸν Ἰησοῦν καὶ ἐκράτησαν αὐτόν. καὶ
ἰδοὺ εἷς τῶν μετὰ Ἰησοῦ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἀπέ-
σπασεν τὴν μάχαιραν αὐτοῦ, καὶ πατάξας τὸν
δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως ἀφεῖλεν αὐτοῦ τὸ ὠτίον.
Gn 9,6 Ap 13,10 52 [1]τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἀπόστρεψον τὴν μά-
χαιράν σου εἰς τὸν τόπον αὐτῆς· πάντες γὰρ οἱ
53 λαβόντες μάχαιραν ἐν μαχαίρῃ ἀπολοῦνται. ἢ
δοκεῖς ὅτι οὐ δύναμαι παρακαλέσαι τὸν πατέρα

---

44 ~ απελθ. παλιν Ta Δ Θss al. 1[r] 1424[s] rel. pl. | παλιν[1] > Ta[in] P[37] Θs 1[r] 124 UΣ a sysi[l] ar | εκ τριτου > D 565 1s 1424 71 Φ 157 A[s] a b n[2] r | παλιν[2] BSL Θ 124 543 sys ar bo] > Ta[3] rel. | **45** ιδου + γαρ B 482 E sys ar (Θ 1[r]) | **46** αγωμεν + εντευθεν (J 14,31) 251 G a sys ar gg | **49** ειπεν + αυτω Ta[v] C 1396 sysi bo Eus | κατεφιλ.] προσεκυνησεν 713 | **50** ~ εφ ο παρει εταιρε Ta[+] D a c f ff[2] sysp | ὃ] ω 33 892 700s 1[r] 1689s 7[s] al. M 27 U al. 157 047s al. 270[s] | **51** επαταξεν ... κ. αφ. D vl | **52** σου > Ta 33 1241 Θs 565 230s 71 al. U 713 472* 660 K[r] syspi | τ. τοπον] τ. θηκην (J 18,11) Ta[ain] 700 1689s 485 sa | απολουν.] αποθανουνται 1241 W 372s 399ss 13-828 7 pl. rel. pl. syph | **53** δοκει σοι C* 700 1 22[s] 517s Σ 998 1355s syspih* |

erant enim oculi eorum gravati. Et relictis illis, 44
iterum abiit et oravit tertio eundem sermonem
dicens. Tunc venit ad discipulos suos et dicit 45
illis: Dormite iam et requiescite; ecce appropin-
quavit hora, et Filius hominis tradetur in manus
peccatorum. Surgite, eamus; ecce appropinqua- 46
vit qui me tradet.

Adhuc eo loquente, ecce Iudas unus de duo- 47
decim venit, et cum eo turba multa cum gla-
diis et fustibus, missi a principibus sacerdotum
et senioribus populi. Qui autem tradidit eum 48
dedit illis signum dicens: Quemcumque oscu-
latus fuero, ipse est, tenete eum. Et confestim 49
accedens ad Iesum dixit: Ave, Rabbi. Et oscu-
latus est eum. Dixitque illi Iesus: Amice, ad 50
quid venisti? Tunc accesserunt et manus inie-
cerunt in Iesum et tenuerunt eum. Et ecce unus 51
ex his, qui erant cum Iesu, extendens manum
exemit gladium suum, et percutiens servum
principis sacerdotum amputavit auriculam eius.
Tunc ait illi Iesus: Converte gladium tuum in 52
locum suum; omnes enim qui acceperint gla-
dium gladio peribunt. An putas, quia non pos- 53
sum rogare Patrem meum, et exhibebit mihi

---

46 tradit SssHsX^{c} r^{2}
47 eo BQs a d f q r^{2}] ipso *rel.* | missi *> FM d g
50 amice + fac DQ, venisti fac r^{2}
quid TW Hier c] quod *rel.*
51 percussit ... et amputavit H^{c}O*ssEQsTh vl pl.

---

44 2 C 12,8
49 2 Sm 20,9
52 Gn 9,6; Ap 13,10
53 J 1,51

modo plusquam duodecim legiones angelorum?
54 Quomodo ergo implebuntur Scripturae, quia sic
55 oportet fieri? In illa hora dixit Iesus turbis:
Tamquam ad latronem existis cum gladiis et
fustibus comprehendere me; cotidie apud vos
sedebam docens in templo, et non me tenuistis.
56 Hoc autem totum factum est, ut adimplerentur
Scripturae prophetarum. Tunc discipuli omnes,
relicto eo, fugerunt.

26,57-75 *Iesus coram synedrio, Petri negatio* (Mc 14,53-72; L 22,54-71; J 18,12-27)

57 At illi tenentes Iesum duxerunt ad Cai-
pham principem sacerdotum, ubi scribae et
58 seniores convenerant. Petrus autem sequebatur
eum a longe usque in atrium principis sacer-
dotum. Et ingressus intro sedebat cum mi-
59 nistris, ut videret finem. Principes autem sa-
cerdotum et omne concilium quaerebant falsum
testimonium contra Iesum, ut eum morti tra-
60 derent; et non invenerunt, cum multi falsi testes
accessissent. Novissime autem venerunt duo
61 falsi testes ¦ et dixerunt: Hic dixit: Possum de-
struere templum Dei et post triduum reaedifi-
62 care illud. Et surgens princeps sacerdotum ait
illi: Nihil respondes ad ea, quae isti adver-
63 sum te testificantur? ¦ Iesus autem tacebat. Et

53 duodecim + milia SOssBJ b c $ff^{1.2}$ g h r^2
56 implerentur A·MBILsCsW ff g h l q $r^{1.2}$
58 finem + rei H^cXs*Ep^mEssThT b d f w^1, exitum rei a ff^2 h n q $r^{1.2}$
61 templum + hoc Ep^mDs(~ Qs ff^2) a f ff g l q reaedific. $H^c$$Ep^m$DThW b ff^2 h $r^{1.2}$] aedif. rel. pl.

55 J 18,20 | **61** Mt 27,40; J 2,19ss | **63** Mt 27,12

μου, καὶ παραστήσει μοι ἄρτι πλείους ἢ δώδεκα
λεγιῶνας ἀγγέλων; πῶς οὖν πληρωθῶσιν αἱ 54
γραφαὶ ὅτι οὕτως δεῖ γενέσθαι; ἐν ἐκείνῃ τῇ 55
ὥρᾳ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τοῖς ὄχλοις· ὡς ἐπὶ λῃστὴν
ἐξήλθατε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖν
με. καθ' ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ ἐκαθεζόμην διδά-
σκων, καὶ οὐκ ἐκρατήσατέ με. τοῦτο δὲ ὅλον 56 1,22
γέγονεν, ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαὶ τῶν προ-
φητῶν. τότε οἱ μαθηταὶ πάντες ἀφέντες αὐτὸν
ἔφυγον.

Οἱ δὲ κρατήσαντες τὸν Ἰησοῦν ἀπήγαγον 57 57-75: Mc 14,53-72 L 22,54-71 J 18,12-27
πρὸς Καϊάφαν τὸν ἀρχιερέα, ὅπου οἱ γραμματεῖς
καὶ οἱ πρεσβύτεροι συνήχθησαν. ὁ δὲ Πέτρος 58
ἠκολούθει αὐτῷ ἀπὸ μακρόθεν ἕως τῆς αὐλῆς
τοῦ ἀρχιερέως, καὶ εἰσελθὼν ἔσω ἐκάθητο μετὰ
τῶν ὑπηρετῶν ἰδεῖν τὸ τέλος. Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς 59
καὶ τὸ συνέδριον ὅλον ἐζήτουν ψευδομαρτυρίαν
κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, ὅπως αὐτὸν θανατώσωσιν, ¹καὶ 60
οὐχ εὗρον πολλῶν προσελθόντων ψευδομαρ-
τύρων. ὕστερον δὲ προσελθόντες δύο ¹ εἶπαν· 61
οὗτος ἔφη· δύναμαι καταλῦσαι τὸν ναὸν τοῦ J 2,19ss
Θεοῦ καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν οἰκοδομῆσαι. καὶ 62
ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ· οὐδὲν ἀπο-
κρίνῃ, τί οὗτοί σου καταμαρτυροῦσιν; ¹ ὁ δὲ 63 27,12s

μοι + ωδε S* Θ 1^{r} syi ar gg Ωρ | αρτι > Ta^{u} 4s Λ^{r} a b c f al. sysi | πλειω BS* D Ωρ | η^{2} > BSL D Θs | λεγεωνων S-LΔ Θs 565 788 13 826s Φs Ass | αγγελους S^{c} 565 399 ΦΑΠ* | 54 εδει C 1 22^{a} 047 | 55 ημεραν BS 33ss 700 1424 sys co] + προς υμας (Mc 14,49) rel. | διδασκ. > Ta^{t} 1^{r} 1424^{a} 1207 273 | 56 μαθητ. + αυτου B 1194 157 a h n r$^{1.2}$ sys sa | 58 απο > S-LΔ 28 399* 1^{r} Π*Ω 028 F | 59 αρχιερ. BSLss D Θ 372 788s 157 lat pl. ar gg co Ωρ] + κ. οι πρεσβυτεροι rel. f q | 60 ευρον + το εξης κ. πολλοι προσηλθον ψευδομαρτυρες κ. ουκ ευρον το εξης D (a c f ff^{2} h l r$^{1.2}$) | προσελθ. ψευδομ. BS 33s Θ 124 A] ~ rel. | δυο + τινες 1241 W 348 1579 ΣΝ 157 1295 sys, ψευδομαρτυρες Ta^{3} C 33 al. W D 700^{r} 13-828 rel. lat sysh ar | 61 οικοδ. B Θs 1s 983 788s 543 ar gg Ωρ] + αυτον rel. |

Ἰησοῦς ἐσιώπα. καὶ ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ·
ἐξορκίζω σε κατὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, ἵνα ἡμῖν
εἴπῃς, εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ.
Ps 109,1 64 ˡ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· σὺ εἶπας· πλὴν λέγω
16,27; 24,30 Dn 7,13 ὑμῖν, ἀπ' ἄρτι ὄψεσθε *τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου*
καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως καὶ ἐρχό-
65 *μενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν* τοῦ *οὐρανοῦ*. τότε ὁ ἀρχ-
9,3; J 10,33 ιερεὺς διέρρηξεν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ λέγων· ἐβλασ-
φήμησεν· τί ἔτι χρείαν ἔχομεν μαρτύρων; ἴδε
J 19,7 66 νῦν ἠκούσατε τὴν βλασφημίαν [αὐτοῦ]· τί ὑμῖν
Lv 24,16 δοκεῖ; οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπαν· ἔνοχος θα-
Is 50,6 67 νάτου ἐστίν. Τότε ἐνέπτυσαν εἰς τὸ πρόσωπον
αὐτοῦ καὶ ἐκολάφισαν αὐτόν, οἱ δὲ ἐράπισαν
68 ˡ λέγοντες· προφήτευσον ἡμῖν, Χριστέ, τίς ἐστιν
ὁ παίσας σε;
69 Ὁ δὲ Πέτρος ἐκάθητο ἔξω ἐν τῇ αὐλῇ· καὶ
προσῆλθεν αὐτῷ μία παιδίσκη λέγουσα· καὶ σὺ
70 ἦσθα μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Γαλιλαίου. ὁ δὲ ἠρνή-
σατο ἔμπροσθεν πάντων λέγων· οὐκ οἶδα τί
71 λέγεις. ἐξελθόντα δὲ εἰς τὸν πυλῶνα εἶδεν αὐτὸν
ἄλλη καὶ λέγει τοῖς ἐκεῖ· οὗτος ἦν μετὰ Ἰησοῦ
72 τοῦ Ναζωραίου. καὶ πάλιν ἠρνήσατο μετὰ ὅρ-
73 κου ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον. μετὰ μικρὸν

---

63 και Ta[av] BsZsss Θ 372s 1[r] 13 pl. 1424[s] al. G vg sy[i] gg Ωϱ] + αποκριθεις rel. | ορκιζω LD Θ 565 788[s] 71 1219[s] al. | θυ[2] + τ. ζωντος Ta[av] C*ΔsW 209 348s 2145[s] Σ[s] 157ss al. 090 4s al. ff[2] r[2] sy[i] [l]h gg | 64 ειπας + οτι εγω ειμι Ta[an] ΔΦ | 65 αυτου[2] *pr.* εκ τ. στοματος (L 22,71) Ta[atn] Φ sys, > BSZL D 700 Φ lat pl. co | 66 οι δε απεκριθησαν παντες κ. Ta[atn] D a b c h r[2] sys | 67 οι] αλλοι D 372 lat sy sa | εϱαπισαν + αυτον Ta[3] 1241 D 700 1s 2145 Φ 1293 1604 G lat sypih, + εις τ. σιαγονας αυτου Ta[a(in)] (c f ff g h l q z) | 70 εμπροσθ. + αυτων C* ΔsW 372[r] 124 rel. pl. bo | λεγεις + ουδε επισταμαι (Mc 14,68) Ta[atn] Δ D 1[r] 090 a b n r[1.2] sysi | 71 αλλη + παιδισκη Ta[tn] D vl pl. ar | τοις BSW D Θ 565 399* 13s 983ss 1010 al. 2145 Φ 1012 4s K[s] 280[s] 1187 al. Ω 028 G] αυτοις rel. | εκει BS D 700 1355 sys gg[l] sa] + και Ta[al] rel. |

princeps sacerdotum ait illi: Adiuro te per
Deum vivum, ut dicas nobis, si tu es Christus
Filius Dei. ¹Dicit illi Iesus: Tu dixisti; verumta- 64
men dico vobis, amodo videbitis *Filium hominis*
sedentem a dextris virtutis Dei et *venientem in*
nubibus caeli. Tunc princeps sacerdotum scidit 65
vestimenta sua dicens: Blasphemavit; quid
adhuc egemus testibus? ecce nunc audistis blas-
phemiam; ¹ quid vobis videtur? At illi respon- 66
dentes dixerunt: Reus est mortis. ¹Tunc exspue- 67
runt in faciem eius et colaphis eum ceciderunt,
alii autem palmas in faciem eius dederunt ¹ di- 68
centes: Prophetiza nobis, Christe, quis est qui
te percussit?

Petrus vero sedebat foris in atrio, et ac- 69
cessit ad eum una ancilla dicens: Et tu cum
Iesu Galilaeo eras. At ille negavit coram om- 70
nibus dicens: Nescio quid dicis. Exeunte autem 71
illo ianuam, vidit eum alia ancilla et ait his
qui erant ibi: Et hic erat cum Iesu Nazareno.
¹Et iterum negavit cum iuramento: Quia non 72
novi hominem. Et post pusillum accesserunt qui 73

---

63 Dei + vivi DQsCs ff[2] r[2]
64 Dei FT] *> *rel.*
67 eius[2] FD[r]h] ei *rel.*
71 ancilla > SsH*sX*EpJDLRCs f ff g l
72 iuramento + dicens Ep[m]DLss* a b c f ff[2] h r[1.2]

---

64 Dn 7,13; Mt 16,27; J 19,7; A 7,56
66 Lv 24,16
67 Mt 27,30; Is 50,6

stabant et dixerunt Petro: Vere et tu ex illis
74 es; nam et loquela tua manifestum te facit. Tunc
coepit detestari et iurare, quia non novisset ho-
75 minem. Et continuo gallus cantavit. | Et recor-
datus est Petrus verbi Iesu quod dixerat: Prius-
quam gallus cantet, ter me negabis. Et egressus
foras flevit amare.

27,1-31 *Iesus coram Pilato* (Mc 15,1-20; L 23,1-5. 17-25; J 18,28-19,16)

27 Mane autem facto, consilium inierunt omnes
principes sacerdotum et seniores populi adver-
2 sus Iesum, ut eum morti traderent. Et vinctum
adduxerunt eum et tradiderunt Pontio Pilato
3 praesidi. Tunc videns Iudas qui eum tradidit,
quod damnatus esset, paenitentia ductus, ret-
tulit triginta argenteos principibus sacerdotum
4 et senioribus | dicens: Peccavi tradens san-
guinem iustum. At illi dixerunt: Quid ad nos?
5 tu videris. Et proiectis argenteis in templo, re-
6 cessit et abiens laqueo se suspendit. Principes
autem sacerdotum, acceptis argenteis, dixerunt:
Non licet eos mittere in corbonam, quia pre-
7 tium sanguinis est. Consilio autem inito, eme-
runt ex illis agrum figuli in sepulturam peregri-

---

75 flevit f ff g r² z] ploravit SssHX^c ThC
27,3 quod] quia SEpBDLssCs vl pl.
esset] est SX*BDLRC vl pl.
6 eos mitt. JLsT(DR)] ~ mitt. eos *rel.* b c ff g q
corbanan S-ZB^r ECsVW l (ff)

---

75 Mt 26,34
27,3 Mt 26,15
5 A 1,18; 2 Sm 17,23
6 Mc 12,41

δὲ προσελθόντες οἱ ἑστῶτες εἶπον τῷ Πέτρῳ·
ἀληθῶς καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ, καὶ γὰρ ἡ λαλιά
σου δῆλόν σε ποιεῖ. τότε ἤρξατο καταθεματίζειν 74
καὶ ὀμνύειν ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον. καὶ
εὐθέως ἀλέκτωρ ἐφώνησεν. καὶ ἐμνήσθη ὁ Πέ- 75 34
τρος τοῦ ῥήματος Ἰησοῦ εἰρηκότος ὅτι πρὶν
ἀλέκτορα φωνῆσαι τρὶς ἀπαρνήσῃ με· καὶ ἐξελ-
θὼν ἔξω ἔκλαυσεν πικρῶς.

Πρωΐας δὲ γενομένης συμβούλιον ἔλαβον 27 Mc 15,1 L 22,66
πάντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ J 18,28
κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, ὥστε θανατῶσαι αὐτόν. καὶ 2 L 23,1 J 18,31s
δήσαντες αὐτὸν ἀπήγαγον καὶ παρέδωκαν Πι-
λάτῳ τῷ ἡγεμόνι.

Τότε ἰδὼν Ἰούδας ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν ὅτι 3 26,15
κατεκρίθη, μεταμεληθεὶς ἀπέστρεψεν τὰ τριά-
κοντα ἀργύρια τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ πρεσβυτέ-
ροις ˡλέγων· ἥμαρτον παραδοὺς αἷμα ἀθῷον· οἱ 4
δὲ εἶπαν· τί πρὸς ἡμᾶς; σὺ ὄψῃ. ˡ καὶ ῥίψας τὰ 5 A 1,18 2 Sm 17,23
ἀργύρια εἰς τὸν ναὸν ἀνεχώρησεν, καὶ ἀπελθὼν
ἀπήγξατο. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς λαβόντες τὰ ἀργύρια 6
εἶπαν· οὐκ ἔξεστιν βαλεῖν αὐτὰ εἰς τὸν κορβα-
νᾶν, ἐπεὶ τιμὴ αἵματός ἐστιν. συμβούλιον δὲ λα- 7
βόντες ἠγόρασαν ἐξ αὐτῶν τὸν ἀγρὸν τοῦ κερα-

---

73 δε + παλιν 1^{r} 1424^{a} 157 | κ. συ > Ta^{etn} D Θ 1s n sys | δηλον σε ποιει] ομοιαζει (Mc 14,70) Ta D vl pl. sys | **74** τοτε - ομνυειν] κ. ηρνησατο κ. ωμοσε κ. κατηρασατο Ev. Naz. 1424^{m} 4s | **75** ειρηκοτος BS 33ss D 372 4s lat pl. sa Χρ] + αυτω rel. b f q | **27,1** ελαβον] εποιησαν D a c f r^{2} ar | **2** παρεδωκ. B-L 22^{a} 1689s 1194 348 213s Σ 1012 1604 al. $KΛ^{r}$ 476 lat ar] + αυτον rel. | Πιλατω Ta BS 33s Σ sysp gg co Ωρ] *pr.* Ποντιω Ta^{vn} rel. | **3** παραδους B 33s lat ar co | εστρεψ. BSL 544 1375 Ωρ | **4** αθωον] δικαιον Ta^{eis} B^{m} 33s Θ lat syi ar gg co, του δικαιου Ta^{l} sys | ειπαν + αυτω Ta^{eel} 348s c h sysp co ˡ | τι] ουδεν ar sa Ef | οψη] noveris Ta + sysp ar gg | **5** τα + τριακοντα Ta^{e} S 047 | **6** κορβαν B* f g q r^{2} ar (a d h r), κορβοναν 544 22 13^{r} 517s 1293^{a} Ms 346^{r} 1574 713 4s 472sss al. K al. $Λ^{r}$ E ff1 vg Cy^{j} | **7** δε] τε 1689 M 047 1604 H |

A 1,19 8 μέως εἰς ταφὴν τοῖς ξένοις. διὸ ἐκλήθη ὁ ἀγρὸς
Zch 11,12s 9 ἐκεῖνος Ἀγρὸς αἵματος ἕως τῆς σήμερον. τότε
Jr 32,6-10 ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν διὰ Ἰερεμίου τοῦ προφή-
του λέγοντος· *καὶ ἔλαβον τὰ τριάκοντα ἀργύρια,*
τὴν τιμὴν τοῦ τετιμημένου, ὃν ἐτιμήσαντο ἀπὸ
10 *υἱῶν Ἰσραήλ, καὶ ἔδωκαν αὐτὰ εἰς τὸν ἀγρὸν*
τοῦ κεραμέως, καθὰ συνέταξέν μοι *Κύριος.*
11–14: Mc 15,2-5 11 Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐστάθη ἔμπροσθεν τοῦ ἡγε-
L 23,2s J 18,29-38 μόνος· καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν ὁ ἡγεμὼν λέγων·
σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ Ἰησοῦς
26,64; Is 53,7 12 ἔφη· σὺ λέγεις. ‖ καὶ ἐν τῷ κατηγορεῖσθαι αὐ-
τὸν ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ πρεσβυτέρων οὐδὲν
13 ἀπεκρίνατο. τότε λέγει αὐτῷ ὁ Πιλᾶτος· οὐκ
J 19,9 14 ἀκούεις, πόσα σου καταμαρτυροῦσιν; καὶ οὐκ
ἀπεκρίθη αὐτῷ πρὸς οὐδὲ ἓν ῥῆμα, ὥστε θαυ-
15–26: Mc 15,6 15 μάζειν τὸν ἡγεμόνα λίαν.
L 23,13-25 15 Κατὰ δὲ ἑορτὴν εἰώθει ὁ ἡγεμὼν ἀπολύειν
J 18,39-19,1 16 ἕνα τῷ ὄχλῳ δέσμιον ὃν ἤθελον. εἶχον δὲ τότε
17 δέσμιον ἐπίσημον λεγόμενον Βαραββᾶν. συνηγ-
μένων οὖν αὐτῶν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Πιλᾶτος· τίνα
θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν, Βαραββᾶν ἢ Ἰησοῦν τὸν
J 11,47; 12,19 18 λεγόμενον Χριστόν; ᾔδει γὰρ ὅτι διὰ φθόνον
19 παρέδωκαν αὐτόν. Καθημένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ
τοῦ βήματος ἀπέστειλεν πρὸς αὐτὸν ἡ γυνὴ αὐ-
τοῦ λέγουσα· μηδὲν σοὶ καὶ τῷ δικαίῳ ἐκείνῳ·
πολλὰ γὰρ ἔπαθον σήμερον κατ᾽ ὄναρ δι᾽ αὐτόν.
20 Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἔπεισαν τοὺς

---

9 Ιερεμ.] Ζαχαρ. 22 syh^{m}, > Ta^{al} 33 Φ 157 a b sysp | 10 εδωκα Ta SW 983 213^{c} Φ 1604 229 sy | 11 εσταθη B-L Θ 1s Σ Ωρ] εστη rel. | ηγεμων > W Θ sys | 13 καταμαρτ.] κατηγορουσ. 1^{r} Φ | 16s Ιησουν Βαραββ. Θ 1^{r} 241* sysi ar gg^{1} | Βαρ. + οστις ην δια στασιν τινα γενομενην εν τη πολει κ. φονον βεβλημενος εις φυλακην (L 23.19) Ta^{m} 124 (1689s 543s Φ 443 sys) | 17 ουν] δε D Θ 13^{r} Φ 064 472 1200 229 vl syspi sa | θελετε + των δυο Δ ΘΦ 1012 064 gg (1^{r} 945 a, 544 713 al.) | υμιν + τον B 1^{r} 1012 Ωρ | 19 σημερον > Θ 1675 2145 482 syh^{+} |

norum. Propter hoc vocatus est ager ille Ha- 8
celdama, hoc est ager sanguinis, usque in ho-
diernum diem. Tunc impletum est quod dictum 9
est per Hieremiam prophetam dicentem: *Et*
acceperunt triginta argenteos pretium appretiati,
quem appretiaverunt a filiis Israel, ¹ *et dederunt* 10
eos in agrum figuli, sicut constituit mihi *Do-*
minus.

Iesus autem stetit ante praesidem, et inter- 11
rogavit eum praeses dicens: Tu es Rex Iu-
daeorum? Dicit illi Iesus: Tu dicis. ¹ Et cum 12
accusaretur a principibus sacerdotum et senio-
ribus, nihil respondit. Tunc dicit illi Pilatus: 13
Non audis quanta adversum te dicunt testimo-
nia? Et non respondit ei ad ullum verbum, ita 14
ut miraretur praeses vehementer. Per diem au- 15
tem sollemnem consueverat praeses populo di-
mittere unum vinctum, quem voluissent. Habe- 16
bat autem tunc vinctum insignem, qui dicebatur
Barabbas. Congregatis ergo illis, dixit Pilatus: 17
Quem vultis dimittam vobis: Barabbam, an
Iesum qui dicitur Christus? Sciebat enim quod 18
per invidiam tradidissent eum. Sedente autem 19
illo pro tribunali, misit ad eum uxor eius di-
cens: Nihil tibi et iusto illi; multa enim passa
sum hodie per visum propter eum. Principes 20
autem sacerdotum et seniores persuaserunt po-

---

8 Acheldemach S^{r}BIMaDQsVCW Hier vl pl. | hoc est > S-H*X^{c}DC | **9** *inc.* et tunc AsHss*Th | a filiis] filii SEp^{m}DLsCs g h w$^{1\cdot 4}$ | **13** dicant A-MXEp*J g h | **16** *habebantME LKTh a-ff^{2} h q w$^{2\cdot 3\cdot 4}$ | tunc+unum O^{c} X^{c}sBMaERKV w^{3} | **20** princeps S-MXC f h q

---

8 A 1,19 | **9** Jr 32,6-11; Zch 11,12s | **12** Is 53,7 | **14** J 19,9 | **18** J 11,47s; 12,19

pulis ut peterent Barabbam, Iesum vero per-
21 derent. Respondens autem praeses ait illis:
Quem vultis vobis de duobus dimitti? At illi
22 dixerunt: Barabbam. ¦ Dicit illis Pilatus: Quid
igitur faciam de Iesu, qui dicitur Christus? Di-
23 cunt omnes: Crucifigatur. ¦ Ait illis praeses: Quid
enim mali fecit? At illi magis clamabant di-
24 centes: Crucifigatur. Videns autem Pilatus quia
nihil proficeret, sed magis tumultus fieret, ac-
cepta aqua, lavit manus coram populo dicens:
Innocens ego sum a sanguine iusti huius; vos
25 videritis. Et respondens universus populus di-
xit: Sanguis eius super nos et super filios
26 nostros. Tunc dimisit illis Barabbam, Iesum au-
tem flagellatum tradidit eis, ut crucifigeretur.
27 Tunc milites praesidis suscipientes Iesum
in praetorium congregaverunt ad eum univer-
28 sam cohortem. Et exuentes eum, clamydem
29 coccineam circumdederunt ei, et plectentes co-
ronam de spinis posuerunt super caput eius
et harundinem in dextera eius, et genu flexo

---

22 igitur f ff g l z] ergo FE
faciemus E (a) b c ff² h q r²
27 praetorium Ds d r²] -torio *rel.*
28 eum + tunicam purpur. et Q(Y*, Ep^{m}E) vl pl.
29 *inposuerunt Q d h

---

22 A 3,13s
24 Dt 21,6; Ps 72,13; Mt 27,4
25 Mt 23,35; A 5,28; 1Th 2,15s

ὄχλους, ἵνα αἰτήσωνται τὸν Βαραββᾶν, τὸν δὲ
Ἰησοῦν ἀπολέσωσιν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἡγεμὼν 21
εἶπεν αὐτοῖς· τίνα θέλετε ἀπὸ τῶν δύο ἀπο-
λύσω ὑμῖν; οἱ δὲ εἶπαν· τὸν Βαραββᾶν. ˡ λέγει 22
αὐτοῖς ὁ Πιλᾶτος· τί οὖν ποιήσω Ἰησοῦν τὸν
λεγόμενον Χριστόν; λέγουσιν πάντες· σταυρω-
θήτω. ˡ ὁ δὲ ἔφη· τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν; οἱ 23
δὲ περισσῶς ἔκραζον λέγοντες· σταυρωθήτω.
ἰδὼν δὲ ὁ Πιλᾶτος ὅτι οὐδὲν ὠφελεῖ ἀλλὰ μᾶλ- 24 Dt 21,6
λον θόρυβος γίνεται, λαβὼν ὕδωρ ἀπενίψατο
τὰς χεῖρας κατέναντι τοῦ ὄχλου λέγων· ἀθῷός
εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ δικαίου τούτου· ὑμεῖς
ὄψεσθε. καὶ ἀποκριθεὶς πᾶς ὁ λαὸς εἶπεν· τὸ 25 A 5,28
αἷμα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν.
τότε ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν Βαραββᾶν, τὸν δὲ Ἰη- 26
σοῦν φραγελλώσας παρέδωκεν, ἵνα σταυρωθῇ.
Τότε οἱ στρατιῶται τοῦ ἡγεμόνος παραλα- 27 27-31: Mc 15,16-20 J 19,2s
βόντες τὸν Ἰησοῦν εἰς τὸ πραιτώριον συνήγα-
γον ἐπ' αὐτὸν ὅλην τὴν σπεῖραν. καὶ ἐκδύσαντες 28
αὐτὸν χλαμύδα κοκκίνην περιέθηκαν αὐτῷ, καὶ 29
πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν ἐπέθηκαν ἐπὶ
τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ καὶ κάλαμον ἐν τῇ δεξιᾷ
αὐτοῦ, καὶ γονυπετήσαντες ἔμπροσθεν αὐτοῦ

---

21 τον > ΔsW D 700 565[r] 13[r] rel. pl. | **22** λεγουσ. Ta[is] B-33 Δs DΘ 372s 1[r] 788s 1424[s] 71 Φs 157 al. 1295ss 064 A[s] lat(cf) sy ar co] + αυτω rel. | σταυρωθητω[bis] 565 Ksss 489s | **23** δε[1] BS 33 Θ 788s sysi ar gg[l] sa] + ηγεμων rel. | λεγοντες > 565 544 1[r] 1424[s] 71 348 273 A[r] a b r[1.2] | **24** τ. δικαιου > B D Θ 229 a b ff[2] r sys gg sa Hipp Χρ | οψεσθε] scietis Ta sysp ar | **26** παρεδωκ. + αυτοις S[c] L D Θ 1[r] 517s ΣΝ 245 1295 F lat pl. sysi gg sa | σταυρ.] σταυρωσωσιν αυτον D Θ Φ a b c ff[2] h r[1.2] syi sa | **28** εκδυσ.] ενδυσ. BS[c] D 348 157 a b c ff[2] h q sys | αυτον + (κ.) ενεδυσαν αυτον ιματιον πορφυρουν (J 19,2) κ. χλ. κοκκ. περιεθ. Ta[tn] (D 348 157 > ενεδ. αυτ.) f h, ενεδ. αυτ. χλ. κοκκ. κ. ιματια πορφ. περιεθ. Ta[a] (sys) | **29** εθηκαν ΔW Θ 22[s] 69s 1424 1402 71 2145 Φs 291 064 4 al. K pl. lat (-d h), περιεθ. B |

ἐνέπαιξαν αὐτῷ λέγοντες· χαῖρε, βασιλεῦ τῶν
Is 50,6 30 Ἰουδαίων, καὶ ἐμπτύσαντες εἰς αὐτὸν ἔλαβον τὸν
κάλαμον καὶ ἔτυπτον εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ.
31 ˡκαὶ ὅτε ἐνέπαιξαν αὐτῷ, ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν
χλαμύδα καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ,
καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ σταυρῶσαι.
32-56: 32 Ἐξερχόμενοι δὲ εὗρον ἄνθρωπον Κυρηναῖον,
Mc 15,21-41 L 23,26.33-49 ὀνόματι Σίμωνα· τοῦτον ἠγγάρευσαν, ἵνα ἄρῃ
J 19,17-37 33 τὸν σταυρὸν αὐτοῦ. Καὶ ἐλθόντες εἰς τόπον λε-
γόμενον Γολγοθᾶ, ὅ ἐστιν Κρανίου τόπος λε-
Ps 68,22 34 γόμενος, *ἔδωκαν* αὐτῷ *πιεῖν οἶνον* μετὰ *χολῆς*
μεμιγμένον· καὶ γευσάμενος οὐκ ἠθέλησεν πιεῖν.
Ps 21,19 35 σταυρώσαντες δὲ αὐτὸν *διεμερίσαντο τὰ ἱμάτια*
36 αὐτοῦ *βάλλοντες κλῆρον*, καὶ καθήμενοι ἐτήρουν
37 αὐτὸν ἐκεῖ. καὶ ἐπέθηκαν ἐπάνω τῆς κεφαλῆς αὐ-
τοῦ τὴν αἰτίαν αὐτοῦ γεγραμμένην· *οὗτός ἐστιν*
Is 53,12 38 *Ἰησοῦς ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων*. Τότε σταυ-
ροῦνται σὺν αὐτῷ δύο λῃσταί, εἷς ἐκ δεξιῶν
Ps 21,8; 108,25 39 καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων. Οἱ δὲ παραπορευόμενοι
ἐβλασφήμουν αὐτὸν *κινοῦντες τὰς κεφαλὰς αὐ-*

ενεπαιξαν B-892 D 1375 1555 Γ 4s] -παιζον rel. | βασιλευ BΔ D Θ 399s 1^r 7 2145 Φ 4s al. Π 265 482 1187s] ο βασιλευς rel. | **31** χλαμ + κ. το ιματ. πορφ. $Ta^{(a)ta}$ h | **32** Κυρην. + ερχομενον απ αγρου (Mc 15,21) Ta^3 33, ερχ. εις απαντησιν αυτου (D^1) a b c d ff^2 g^2 h q vg^1 | **33** τον τοπον τον λ. B (372) | ο] ος Δ Θ 565 124 517s al. 71 443 Φ 245s $AΠ^*$ 545 V 028 E^* | $λεγομ.^2$] μεθερμηνευομ. Ta^{ta} 7^* M 348 713 1604 476 r syp, > S^c 1241 D Θs 565 124 1424 213 4s 1093 lat pl. ar co | **34** οινον B-L D Θ 372 1^r 788s 826s K^* lat pl. sysih^m ar co] οξος $Ta^{(a)e}$ rel. | ηθελεν Δs W 700^r 22s rel. pl. ar | **35** βαλοντ. S 892 D Θ 565 1^r 1675 al. 291 4s $AΠ^*$ Eus | κληρον + ινα πληρωθη – κληρον (J 19,24) Δ Θ 1^r 13 pl. 1424^* 348s 1579 Φ 4s $Λ^r$ vl pl. syi(h$^+$) ar gg | **37** και - γεγραμμ.] et sedentes scripserunt culpam, posuerunt super caput eius sys | γεγραμ. + haebreice graece et latine h | Ις > (Mc 15,26) 700 544 118 983 346 1424 1293^* 1194 213 245 al. 472 a b ff q r co |

ante eum, illudebant ei dicentes: Ave, rex Iu-
daeorum. Et exspuentes in eum acceperunt harun- 30
dinem et percutiebant caput eius. Et postquam 31
illuserunt ei, exuerunt eum clamyde et indue-
runt eum vestimentis eius et duxerunt eum
ut crucifigerent.

27,32-56 *Iesus in cruce moriens* (Mc 15,21-41; L 23,26-49; J 19,17-37)

Exeuntes autem invenerunt hominem Cyre- 32
naeum nomine Simonem; hunc angariaverunt
ut tolleret crucem eius. Et venerunt in locum, 33
qui dicitur Golgotha, quod est Calvariae locus.
Et *dederunt* ei vinum *bibere cum felle* mistum, 34
et cum gustasset, noluit bibere. ¦ Postquam au- 35
tem crucifixerunt eum, diviserunt vestimenta
eius sortem mittentes, ut impleretur quod dic-
tum est per prophetam dicentem: *Diviserunt
sibi vestimenta mea, et super vestem meam mi-
serunt sortem.* ¦ Et sedentes servabant eum. ¦ Et 36 37
imposuerunt super caput eius causam ipsius
scriptam: HIC EST IESUS REX IUDAEORUM. Tunc 38
crucifixi sunt cum eo duo latrones, unus a dextris
et unus a sinistris. Praetereuntes autem blas- 39
phemabant eum *moventes capita sua* ¦ et di- 40

29 ei D Hier] eum a c f ff² h q r², > *rel.*
32 Cyren + venientem obviam sibi Y^c O^c X* ss^m BIL R(EQ) a b c (d) ff² h r^{1.2} w¹
35 ut impl — sortem > SH*sO^c Ep* J D L R V C s d f ff^{1.2} g l w¹ | **36** eum + *ibi d(f)
37 Iesus > H Ep^m D s Q W a b ff q r
38 crucifixerunt F Ep D L R c (f) g h q r^{1.2}

30 Mt 26,67 | **34** Ps 68,22
35 Ps 21,19 | **38** Is 53,12
39 Ps 21,8; 108,25

centes: Vah, qui destruis templum Dei et in
triduo illud reaedificas, salva temetipsum; si Fi-
41 lius Dei es, descende de cruce. Similiter et
principes sacerdotum illudentes cum scribis et
42 senioribus dicebant: Alios salvos fecit, seipsum
non potest salvum facere; si rex Israel est,
43 descendat nunc de cruce, et credimus ei: | *con-
fidit in Deo; liberet* nunc, ***si vult eum;*** dixit
44 enim: Quia Filius Dei sum. | Idipsum autem et
latrones, qui crucifixi erant cum eo, imprope-
rabant ei.

45 A sexta autem hora tenebrae factae sunt
super universam terram usque ad horam nonam.
46 Et circa horam nonam clamavit Iesus voce
magna dicens: *Heli, Heli, lamma sabacthani?*
hoc est: Deus meus, Deus meus, ut quid de-
47 reliquisti me? Quidam autem illic stantes et
48 audientes dicebant: Heliam vocat iste. | Et con-
tinuo currens unus ex eis acceptam spongiam
implevit aceto et imposuit harundini et dabat
49 ei bibere. | Ceteri vero dicebant: Sine videamus

---

40 vah > SssH*sXEp*JQCs f ff g w^{1*}
destruis, reaedificas H^{c}ThT Hier (X*Ep^{m}E^{r} b ff h r^{2})] destruebat, -cabat AsX^{c} a c ff^{2} q r,d estruit, -ficat *rel.*
Dei > SF·O$^{\prime\prime}$s*BJLRThCs d g h l
43 si vult eum X^{c}] eum si vult eum YFMB vl pl., eum si vult *rel.* ff z
~ Dei filius S-MXsJEssCV vl pl.
46 Heli^{bis} S-MXEp^{m}JQsCsW] Heloi *rel. pl.*
lama X^{c}EpMaDL^{r}KTW, lema *rel.*

---

40 Mt 26,61; J 2,19; A 6,14
43 Ps 21,9; Sap 2,13.18ss
46 Ps 21,2 | **48** Ps 68,22

τῶν [1] καὶ λέγοντες· ὁ καταλύων τὸν ναὸν καὶ 40 26,61; J 2,19
ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδομῶν, σῶσον σεαυτόν,
εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, κατάβηθι ἀπὸ τοῦ σταυροῦ.
ὁμοίως καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἐμπαίζοντες μετὰ τῶν 41
γραμματέων καὶ πρεσβυτέρων ἔλεγον· ἄλλους 42
ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι· βασιλεὺς Ἰσ-
ραὴλ ἐστιν, καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ καὶ
πιστεύσομεν ἐπ' αὐτόν. *πέποιθεν ἐπὶ τὸν Θεόν,* 43 Ps 21,9 Sap 2,13.18ss
ῥυσάσθω νῦν εἰ θέλει αὐτόν· εἶπεν γὰρ ὅτι
Θεοῦ εἰμι υἱός. τὸ δ' αὐτὸ καὶ οἱ λῃσταὶ οἱ 44
συσταυρωθέντες σὺν αὐτῷ ὠνείδιζον αὐτόν.
Ἀπὸ δὲ ἕκτης ὥρας σκότος ἐγένετο ἐπὶ πᾶ- 45
σαν τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης. περὶ δὲ τὴν ἐνάτην 46 Ps 21,2
ὥραν ἀνεβόησεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ λέγων·
Ἠλὶ Ἠλὶ λεμὰ σαβαχθανί; τοῦτ' ἔστιν *Θεέ μου*
Θεέ μου, ἵνα τί με ἐγκατέλιπες; τινὲς δὲ τῶν 47
ἐκεῖ ἑστηκότων ἀκούσαντες ἔλεγον ὅτι Ἠλίαν
φωνεῖ οὗτος. καὶ εὐθέως δραμὼν εἷς ἐξ αὐτῶν 48 Ps 68,22
καὶ λαβὼν σπόγγον πλήσας τε ὄξους καὶ περι-
θεὶς καλάμῳ ἐπότιζεν αὐτόν. οἱ δὲ λοιποὶ εἶπαν· 49

---

40 λεγοντ.+ουα (Mc 15,29) Ta[3] Δ D Θ (372) M 2145 Φs 1604 vl pl. syih ar gg Eus | ναον+τ. θυ Φ lat pl. syi bo Hil | θυ+και Ta S 892 D 700 1295 A a b c h(syspi) | 41 και[1] > Ta SLW 1207 71 AΠ[*] gg co | πρεσβυτ.] φαρισαιων W D 1424[*] 4[*] a b c ff[2] h q r[1.2] sys, + κ. φαρισ. Ta Δs 700[r] 1689s 1424 rel. pl. syph bo[f] | 42 σωσαι B-892 D Λ syi[1] sa]+ει Ta[2] rel.| σταυρου + ινα ιδωμεν (Mc 15,32) Ta 1574 f | 43 *inc.* ει πεποιθ. D Θ 1[r] 1010 Φ 713 a b h l syi ar gg co | τω θω B 372 213 lat pl. | νυν > 565 69 1424[*] 1293[*] 1574 157 472ss *al.* AΠ[*] 280 *pl.* H ff[2] gg bo | 44 σταυρωθ. L D Θ lat | συν BSLs D Θ lat] > rel. | 46 εβοησεν B 33s W 700 788s 826s 2145 Σ 4s Λ[r] lat pl.| ελωι BS 33 co | λεμα Ta[1] B-L 700 4s a c vg (sa) bo] λαμα Ta[1s] D Θ 1s 22 b g ff[1.2] h ar gg Eus, λιμα rel. | σαβακτανει Ta[1] B 22 1402 713, ζαφθ. D[*] ff[2] h (b) | 47 εστηκοτων B-892 Θs 124 1295 1555] εστωτων rel. | οτι > S 33-Δ D Θs 1424[*] 659 lat(-fq) syspi ar gg[1] |

ἄφες ἴδωμεν, εἰ ἔρχεται Ἠλίας σώσων αὐτόν.
50 ὁ δὲ Ἰησοῦς πάλιν κράξας φωνῇ μεγάλῃ ἀφῆ-
κεν τὸ πνεῦμα.
Ex 26,31 51 Καὶ ἰδοὺ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη
Hb 9,3; 10,20 ἀπ' ἄνωθεν ἕως κάτω εἰς δύο, καὶ ἡ γῆ ἐσεί-
52 σθη, καὶ αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν, καὶ τὰ μνημεῖα
Dn 12,2 ἀνεῴχθησαν καὶ πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμη-
53 μένων ἁγίων ἠγέρθησαν· καὶ ἐξελθόντες ἐκ τῶν
μνημείων μετὰ τὴν ἔγερσιν αὐτοῦ εἰσῆλθον εἰς
τὴν ἁγίαν πόλιν καὶ ἐνεφανίσθησαν πολλοῖς.
54 Ὁ δὲ ἑκατόνταρχος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ τηροῦντες
τὸν Ἰησοῦν ἰδόντες τὸν σεισμὸν καὶ τὰ γινόμε-
να ἐφοβήθησαν σφόδρα λέγοντες· ἀληθῶς Θεοῦ
L 8,2s 55 υἱὸς ἦν οὗτος. Ἦσαν δὲ ἐκεῖ γυναῖκες πολλαὶ
ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦσαι, αἵτινες ἠκολούθη-
σαν τῷ Ἰησοῦ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας διακονοῦσαι
56 αὐτῷ· ἐν αἷς ἦν Μαρία ἡ Μαγδαληνή, καὶ Μα-
20,20 ρία ἡ τοῦ Ἰακώβου καὶ Ἰωσῆ μήτηρ, καὶ ἡ
μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου.
57-61: Mc 15,42-47 57 Ὀψίας δὲ γενομένης ἦλθεν ἄνθρωπος πλού-
L 23,50-56 σιος ἀπὸ Ἀριμαθαίας, τοὔνομα Ἰωσήφ, ὃς καὶ
J 19,38-42 Ex 34,25 58 αὐτὸς ἐμαθήτευσεν τῷ Ἰησοῦ· οὗτος προσελ-
θὼν τῷ Πιλάτῳ ᾐτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ.

49 αφετε (Mc 15,36) Ta 33 157s 090 l syspi gg | σωσαι S* 1241 Θs 69 1293s f syph ar gg sa, κ. σωσει D 1s 209 vl sys | αυτον + αλλος δε λαβων λογχην ενυξεν αυτου τ. πλευραν κ. εξηλθεν υδωρ κ. αιμα BssL 1293s U Γ 1555 r[2] vg[1] syi | **50** παλιν > (Mc 15,37) L 1402 213 Φ 280 F h sys Χϱ | **51** ιδου] ευθυς Ta[atn] syspi | απ ανωθ. ε. κ. εις δυο Ta[t] BC* 33s co Ωϱ] ~ εις δυο απ αν. ε. κ. rel. | απ > SL Θ | εις δυο > 1424 1170 sys | δυο + μερη Ta D 372 lat | **52** κ. τα μν. ανεωχθ. > S* 27 273 Λ* | **53** ηλθον D lat(-fq) sysi | κ. ενεφαν. πολλοις > S* 4 | **54** γινομ. B 33 D 28 1689s Ωϱ] γενομ. rel. | **55** εκει + και 33s 1391 1223ss 27 1355 K[r] F syi gg | απο[1] > ΔW 1424 1675s 2145 1012 472s A-229 Χϱ | **56** Μαρια[1.2]] -ιαμ CΔ 713 ar gg (L 1s sa) | Ιωσηφ S*LW D* Θ 157 lat sysihm gg sa[1] bo | **57** εμαθητευθη Ss 33 D Θs 1s 118s Σ 4s syph ar |

an veniat Helias liberans eum. Iesus autem ite- 50
rum clamans voce magna emisit spiritum.

Et ecce velum templi scissum est in duas 51
partes a summo usque deorsum, et terra mota
est, et petrae scissae sunt, | et monumenta aperta 52
sunt, et multa corpora sanctorum, qui dormie-
rant, surrexerunt. Et exeuntes de monumentis 53
post resurrectionem eius venerunt in sanctam
civitatem et apparuerunt multis. Centurio au- 54
tem, et qui cum eo erant, custodientes Iesum,
viso terraemotu et his quae fiebant, timuerunt
valde dicentes: Vere Filius Dei erat iste. | Erant 55
autem ibi mulieres multae a longe, quae se-
cutae erant Iesum a Galilaea ministrantes ei,
| inter quas erat Maria Magdalene et Maria 56
Iacobi et Ioseph mater, et mater filiorum Ze-
bedaei.

27,57-66 *Iesus sepulcro mandatus* (Mc 15,42-47; L 23,50-56; J 19,38-42)

Cum autem sero factum esset, venit qui- 57
dam homo dives ab Arimathaea nomine Ioseph,
qui et ipse discipulus erat Iesu. Hic accessit ad 58
Pilatum et petiit corpus Iesu. Tunc Pilatus

---

49 eum + alius autem accepta lancea pupugit latus eius et exiit aqua et sanguis Ep^{m}D^{r} r^{2} w^{4}
52 qui dormier.] dormientium O*s*EpDQs* a-d ff^{2} h q r$^{1.2}$
54 fil. Dei OEpDRW b h l r^{2}] ~ Dei fil. *rel.*
55 longe + *videntes Ds a-f ff^{2} h q r^{2} w^{2}, ~ LR, aspicientes H^{c}MTh
57 autem sero D^{r}Cs f h r$^{1.2}$] ~ sero autem *rel.*
Arimathia *codd. pl.*, -tia HZ*Cs b h q r
58 petiit H^{c}Xs^{c}MaVThTW a c ff Hier] petit *rel.*

---

51 Ex 26,31; Hb 9,3; 10,19s | **53** Dn 12,2
55 L 8,2 | **56** Mt 13,55; 20,20; J 19,25 | **58** Ex 34,25

59 iussit reddi corpus. Et accepto corpore, Io-
60 seph involvit illud in sindone munda | et posuit
illud in monumento suo novo, quod exciderat in
petra, et advolvit saxum magnum ad ostium
61 monumenti et abiit. Erat autem ibi Maria Mag-
dalene et altera Maria sedentes contra sepul-
crum.

62 Altera autem die, quae est post Parasceven,
convenerunt principes sacerdotum et pharisaei
63 ad Pilatum | dicentes: Domine, recordati su-
mus, quia seductor ille dixit adhuc vivens: Post
64 tres dies resurgam. Iube ergo custodiri sepul-
crum usque in diem tertium, ne forte veniant
discipuli eius et furentur eum et dicant plebi:
Surrexit a mortuis; et erit novissimus error
65 peior priore. | Ait illis Pilatus: Habetis custo-
66 diam, ite, custodite sicut scitis. Illi autem abeun-
tes munierunt sepulcrum signantes lapidem
cum custodibus.

28,1-15 *Christi resurrectio, synedrii fraus*
(Mc 16,1-8; L 24,1-12; J 20,1-18)

28 Vespere autem sabbati, quae lucescit in prima
sabbati, venit Maria Magdalene et altera Maria
2 videre sepulcrum. Et ecce terraemotus factus
est magnus. Angelus enim Domini descendit
de caelo et accedens revolvit lapidem et se-

58 reddi] dari D^r gat f h $r^{1.2}$ w^1
63 tres dies] tertium diem D^r gat a b f ff^2 h g r
65 custodes] a – f ff^2 g q w^s, milites DLQs gat h r
66 custod. + et discesserunt DsQs

60 Is 53,9 | 61 Mt 28,1
63 Mt 12,40; 16,21; 17,23; 20,19; 27,40
66 Dn 6,17; 14,13

τότε ὁ Πιλᾶτος ἐκέλευσεν ἀποδοθῆναι. | καὶ λα- 59
βὼν τὸ σῶμα ὁ Ἰωσὴφ ἐνετύλιξεν αὐτὸ σινδόνι
καθαρᾷ, καὶ ἔθηκεν αὐτὸ ἐν τῷ καινῷ αὐτοῦ 60 Is 53,9
μνημείῳ ὃ ἐλατόμησεν ἐν τῇ πέτρᾳ, καὶ προσκυ-
λίσας λίθον μέγαν τῇ θύρᾳ τοῦ μνημείου ἀπῆλ-
θεν. ἦν δὲ ἐκεῖ Μαριὰμ ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ 61
ἄλλη Μαρία, καθήμεναι ἀπέναντι τοῦ τάφου.
Τῇ δὲ ἐπαύριον, ἥτις ἐστὶν μετὰ τὴν παρα- 62
σκευήν, συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ φαρι-
σαῖοι πρὸς Πιλᾶτον | λέγοντες· κύριε, ἐμνήσθη- 63 12,40
μεν ὅτι ἐκεῖνος ὁ πλάνος εἶπεν ἔτι ζῶν· μετὰ
τρεῖς ἡμέρας ἐγείρομαι. κέλευσον οὖν ἀσφαλι- 64
σθῆναι τὸν τάφον ἕως τῆς τρίτης ἡμέρας, μή 28,13
ποτε ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ κλέψωσιν αὐ-
τὸν καὶ εἴπωσιν τῷ λαῷ· ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νε-
κρῶν, καὶ ἔσται ἡ ἐσχάτη πλάνη χείρων τῆς
πρώτης. ἔφη αὐτοῖς ὁ Πιλᾶτος· ἔχετε κουστω- 65
δίαν· ὑπάγετε ἀσφαλίσασθε ὡς οἴδατε. οἱ δὲ 66 Dn 6,17
πορευθέντες ἠσφαλίσαντο τὸν τάφον σφραγί-
σαντες τὸν λίθον μετὰ τῆς κουστωδίας.
Ὀψὲ δὲ σαββάτων, τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς 28 1-10: Mc 16,1-12
μίαν σαββάτων, ἦλθεν Μαριὰμ ἡ Μαγδαληνὴ L 24,1-10
καὶ ἡ ἄλλη Μαρία θεωρῆσαι τὸν τάφον. καὶ 2 J 20,1-18
ἰδοὺ σεισμὸς ἐγένετο μέγας, ἄγγελος γὰρ Κυρίου
καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ καὶ προσελθὼν ἀπεκύλισεν

---

58 τοτε + ουν Θ 1^{r} | αποδοθ. BS 33ss 1^{r} sysi] + το σωμα Ta^{s} rel. | **59** παραλαβων D 372 | αυτο + εν B D Θ 372 399 27 lat(-g) | **60** αυτο > SLs Θ 13-543 230s syi^{l} ar | ο ην λελατομημενον Ta^{an} sy>h^{m} | **61** εκει > Γ 1515 l Xρ | Μαριαμ BssLΔ Θs 1^{r} 713 ar gg] -ια rel. | **62** δε > L 124* 1574 047 489 | **64** της > L D 700 1402s al. 1574 Φ 251 Xρ | αυτου > BS ar gg^{l} | κλεψ. B-33 ΔsW D Θ 565 1^{r} 788 174^{r} al. Φ A^{s} al. n gg] *pr.* νυκτος (28,13) rel. | **65** εφη Ta B 33s Θs 21s 13 pl. 7 al. 1194ss 2145^{s} 245s Γ 4s al. K 270s al. Ϸ^{r} al. lat sy] + δε rel. | ασφαλισασθαι SCW D Θ 544 990 213 Σ 047 1573 | **28,1** δε > Ta^{in} 33s 346 1424 al. 348 245 al. 047sss H Ωρ | Μαριαμ SCLΔ Θ 1582 ar gg] -ια rel. |

17,2; A 1,10 3 τὸν λίθον καὶ ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ. ἦν δὲ ἡ
εἰδέα αὐτοῦ ὡς ἀστραπή, καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ
4 λευκὸν ὡς χιών. ἀπὸ δὲ τοῦ φόβου αὐτοῦ ἐσεί-
σθησαν οἱ τηροῦντες καὶ ἐγενήθησαν ὡς νεκροί.
5 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἄγγελος εἶπεν ταῖς γυναιξίν·
μὴ φοβεῖσθε ὑμεῖς· οἶδα γὰρ ὅτι Ἰησοῦν τὸν
12,40; 16,21; 17,23; 20,19 A 2,36 6 ἐσταυρωμένον ζητεῖτε. | οὐκ ἔστιν ὧδε. ἠγέρθη
γὰρ καθὼς εἶπεν· δεῦτε ἴδετε τὸν τόπον ὅπου
7 ἔκειτο. καὶ ταχὺ πορευθεῖσαι εἴπατε τοῖς μα-
26,32 θηταῖς αὐτοῦ ὅτι ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ
ἰδοὺ προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἐκεῖ αὐ-
8 τὸν ὄψεσθε. ἰδοὺ εἶπον ὑμῖν. | Καὶ ἀπελθοῦσαι
ταχὺ ἀπὸ τοῦ μνημείου μετὰ φόβου καὶ χαρᾶς
μεγάλης ἔδραμον ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθηταῖς αὐ-
9 τοῦ. καὶ ἰδοὺ Ἰησοῦς ὑπήντησεν αὐταῖς λέγων·
χαίρετε. αἱ δὲ προσελθοῦσαι ἐκράτησαν αὐτοῦ
10 τοὺς πόδας καὶ προσεκύνησαν αὐτῷ. τότε λέγει
J 20,17 αὐταῖς ὁ Ἰησοῦς· μὴ φοβεῖσθε· ὑπάγετε ἀπαγ-
Hb 2,11 γείλατε τοῖς ἀδελφοῖς μου, ἵνα ἀπέλθωσιν εἰς
τὴν Γαλιλαίαν, κἀκεῖ με ὄψονται.
11 Πορευομένων δὲ αὐτῶν ἰδού τινες τῆς κου-
στωδίας ἐλθόντες εἰς τὴν πόλιν ἀπήγγειλαν τοῖς
12 ἀρχιερεῦσιν ἅπαντα τὰ γενόμενα. καὶ συναχ-
θέντες μετὰ τῶν πρεσβυτέρων συμβούλιόν τε

2 λιθον + απο τ. θυρας Ta 33s ΔsW Θ 372-21 rel. pl. f h q syph ar gg, + τ. μνημειου Ta^{n} 33s Θ 372ss 1^{r} 13 1689-828 7 1293s al. 1194s 348s U^{r}Σ 157 Γs 4s 1604ss 482 syih gg | **4** εγενηθησαν B-L D 372] εγενοντο rel. | **5** Ιν + τ. Ναζαρηνον (Mc 16.6) Ta syh^{+} | **6** γαρ > Ta^{av} 33 Δ 1424* 1293* 1194 348s 213 245s 4s 1604 229s al. Λ^{r} ff^{2} sys (gg) | εκειτο Ta^{n} BS 33 Θ 517 1604 e sys ar gg co Χρ] + ο Κς rel. | **7** απο τ. νεκρων > Ta^{vn} D 565 lat pl. sys ar gg Ωρ | **8** απελθουσ. B-L Θ 13^{r} 1402 2145* 1604 e sypih] εξελθ. rel. | **9** *inc.* ως δε επορευοντο απαγγειλαι τ. μαθηταις αυτου κ. ιδου Ta$^{a(tn)}$ CLΔs 372^{r} 1^{r} 13 pl. 1424 pl. rel. pl. fq syh | υπηντησ. BS* Θs 565s 1^{r} 13 pl. 1424 pl. Σ 1604s Π 270* 482*] απηντησ. rel. | **10** κακει] εκει a b c ff n z vg sa | οψεσθε D e h | **11** ανηγγειλ. S D Θ 565 Ωρ Χρ |

debat super eum. Erat autem aspectus eius sicut 3
fulgur et vestimentum eius sicut nix. Prae ti- 4
more autem eius exterriti sunt custodes et facti
sunt velut mortui. Respondens autem angelus 5
dixit mulieribus: Nolite timere vos; scio enim,
quod Iesum qui crucifixus est quaeritis. Non 6
est hic; surrexit enim, sicut dixit. Venite et vi-
dete locum, ubi positus erat Dominus. Et cito 7
euntes dicite discipulis eius quia surrexit; et
ecce praecedit vos in Galilaeam, ibi eum vide-
bitis; ecce praedixi vobis. Et exierunt cito de 8
monumento cum timore et gaudio magno cur-
rentes nuntiare discipulis eius. Et ecce Iesus 9
occurrit illis dicens: Avete. Illae autem acces-
serunt et tenuerunt pedes eius et adoraverunt
eum. [1] Tunc ait illis Iesus: Nolite timere; ite, 10
nuntiate fratribus meis ut eant in Galilaeam, ibi
me videbunt.

Quae cum abiissent, ecce quidam de custo- 11
dibus venerunt in civitatem et nuntiaverunt
principibus sacerdotum omnia, quae facta fue-
rant. Et congregati cum senioribus consilio ac- 12

28,3 vestimenta HX*ssMaDssRVT vl pl., vestitus *e*
5 angelus + Domini H^{c}Oss*BETh
6 et *> S*ssMsZsBJV d g l q
7 surrexit + *a mortuis FJDLss gat c f ff^{2} q z
praedixi] *dixi S^{c}IEsR*Cs^{e} e a-d ff$^{1.2}$ h l q
8 ~ magno gaudio A-M

28,3 A 1,10; 10,30 | **6** Mt 27,63
7 Mt 26,32; J 14,19; 16,16.22
10 J 20,17; Hb 2,11

cepto, pecuniam copiosam dederunt militibus
13 dicentes: Dicite quia discipuli eius nocte ve-
nerunt et furati sunt eum nobis dormientibus.
14 Et si hoc auditum fuerit a praeside, nos sua-
15 debimus ei et securos vos faciemus. At illi
accepta pecunia fecerunt sicut erant edocti. Et
divulgatum est verbum istud apud Iudaeos
usque in hodiernum diem.

28,16-20 ***Apostolorum missio*** (Mc 16,14-20; L 24,44-49; J 20,21)

16 Undecim autem discipuli abierunt in Gali-
laeam in montem, ubi constituerat illis Iesus.
17 Et videntes eum adoraverunt, quidam autem
18 dubitaverunt. Et accedens Iesus locutus est eis
dicens: Data est mihi omnis potestas in caelo
19 et in terra. Euntes ergo docete omnes gentes
baptizantes eos in nomine Patris et Filii et
20 Spiritus sancti, docentes eos servare omnia quae-
cumque mandavi vobis. Et ecce ego vobiscum
sum omnibus diebus usque ad consummatio-
nem saeculi.

---

15 edocti Q e q] docti *rel.* **19** ergo] nunc a b d h n z, + nunc D[r] | **20** observare X*EpD[r] gat e | saeculi + amen AsHOss[c]JQ a b c f ff[2]

---

13 Mt 27,64 | **16** Mt 28,7.10 | **18** Mt 11,27; J 13,3; 17,2; E 1,20ss; Ap 12,10; Dn 7,14 | **19** Mc 16,15s; Mt 24,14; J 3,5 | **20** J 14,23

λαβόντες ἀργύρια ἱκανὰ ἔδωκαν τοῖς στρατιώ-
ταις ˡ λέγοντες· εἴπατε ὅτι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ 13 27,64
νυκτὸς ἐλθόντες ἔκλεψαν αὐτὸν ἡμῶν κοιμωμέ-
νων. καὶ ἐὰν ἀκουσθῇ τοῦτο ἐπὶ τοῦ ἡγεμόνος, 14
ἡμεῖς πείσομεν αὐτὸν καὶ ὑμᾶς ἀμερίμνους
ποιήσομεν. οἱ δὲ λαβόντες τὰ ἀργύρια ἐποίη- 15
σαν, ὡς ἐδιδάχθησαν. καὶ διεφημίσθη ὁ λόγος
οὗτος παρὰ Ἰουδαίοις μέχρι τῆς σήμερον.
Οἱ δὲ ἕνδεκα μαθηταὶ ἐπορεύθησαν εἰς τὴν 16
Γαλιλαίαν, εἰς τὸ ὄρος, οὗ ἐτάξατο αὐτοῖς ὁ 26,32; 28,7
Ἰησοῦς, ˡ καὶ ἰδόντες αὐτὸν προσεκύνησαν, οἱ 17
δὲ ἐδίστασαν. καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἐλά- 18 11,27
λησεν αὐτοῖς λέγων· ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία Dn 7,14
ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς. πορευθέντες οὖν μαθη- 19 Mc 16,15s
τεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς
τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ
ἁγίου πνεύματος, διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν 20 18,20; J 14,23
πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν· καὶ ἰδοὺ ἐγὼ
μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συν-
τελείας τοῦ αἰῶνος.

---

12 αργυριον ικανον D 372 lat | **14** *inc.* κ. εαν ακουση τ. ο ηγεμων Ta[3] b | επι] υπο B 892 D 372 lat | αυτον > BS 33 Θ e syi gg Ωρ | **15** τα > B*S*W 1574 | εφημισθη S 33 Δ Ωρ | μεχρι] εως S* D 1424 213 Χρ | σημερον + ημερας BL *D* Θ 372 lat(-e ff[2]) syi gg | **17** προσεκυν. B-L D 372 lat (-q) syi[l] Eus] + αυτω rel. | **18** μοι + a patre (meo) Tert Eus[s] Af | επι + της B D 1295 bo Eus | γης + καθως απεσταλκεν με ο πατηρ καγω αποστελλω υμας (J 20,21) Ta Θ 1604 syp ar luv | **19** ουν] νυν Ta D a b h n z, > Ta[ein] S* 700s 28ss 13 pl. rel. pl. gg Ir Hipp Ωρ Eus Cy[l] | βαπτισαντ. B D | **20** ~ ειμι μεθ υμων S D syi Ωρ Eus | εσομαι Ta[vs] Eus | αιωνος + αμην 892[r] Θ[r] 22[s] rel. pl. a b c f ff[2] l vg[l] sypi[l]h gg[l] bo |

ΚΑΤΑ ΜΑΡΚΟΝ

1,2 **1** Ἀρχὴ τοῦ εὐαγγελίου Ἰησοῦ Χριστοῦ υἱοῦ
τοῦ Θεοῦ.
2-8: 2 Καθὼς γέγραπται ἐν τῷ Ἠσαΐᾳ τῷ προφήτῃ·
Mt 3,1-12 L 3,8-18 *Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου*
J 1,19-35 Ma 3,1 *πρὸ προσώπου σου,*
Mt 11,0 J 3,28 *ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου.*
2.1 Is 40,3 3 *φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ·*
ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου,
εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ,
3,6 A 13,24; 4 ἐγένετο Ἰωάννης βαπτίζων ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ κη-
19,4 ρύσσων βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρ-
5 τιῶν. καὶ ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν πᾶσα ἡ
Ἰουδαία χώρα καὶ οἱ Ἱεροσολυμῖται πάντες,
καὶ ἐβαπτίζοντο ὑπ᾽ αὐτοῦ ἐν τῷ Ἰορδάνῃ πο-
ταμῷ ἐξομολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν.
4 Rg 1,8 6 καὶ ἦν ὁ Ἰωάννης ἐνδεδυμένος τρίχας καμή-
λου καὶ ζώνην δερματίνην περὶ τὴν ὀσφὺν αὐ-
4,7 A 13,25 7 τοῦ, καὶ ἔσθων ἀκρίδας καὶ μέλι ἄγριον. καὶ
ἐκήρυσσεν λέγων· ἔρχεται ὁ ἰσχυρότερός μου

1,1 υιου (τ.) θυ B W rel. pl. Iϱ[1]] > S* Θ 28 1555* syi ar gg[1] Ωϱ Sar Bas Vict Hier | του > BS[c]L D W | **2** τω[1] > D Θ 1[s] 115 348s Λ Iϱ Ωϱ[1] Tit | τω Ησ. τω προφ. B[r] D Θ-565 1[r] 115 348s Λ lat sypih[m] ar gg[1] Iϱ[1] Ωϱ Sar Tit] τ. προφηταις rel. (r) | εγω > B D Θ 565s vl gg[1] | οδον σου BsL D W-372 Φ PK[s] al. lat pl. sypih Ωϱ Tert] + εμπρο-
4 * σθεν σου rel | **3** αυτου + L 3,5s et Is 40,5-8 W c | **4** *inc.* και εγεν. S*W ar gg[1] | Ιωανν. + ο B-Δ Λ bo | και > B 33
* 892 | **5** παντ. κ. B[r] D 28 213s lat pl. ar Ωϱ Eus] ~ κ. εβαπτ. παντες rel. pl., > παντες Θ 69 827s Φ 028 fz | υπ αυτ.— ποτ. B-892 lat pl. syi ar gg[1] co Ωϱ Eus] ~ ποτ. υπ αυτου rel | ποταμω > D Wss 565s vl(-fl) syp Eus | **6** εσθων B-L*Δ] εσθιων rel. | **7s** κ. ελεγεν αυτοις· εγω μεν βαπτιζω υμας εν υδ. ερχεται δε οπισω μου ο ισχυροτ. μου ου ουκ ειμι ικανος λυσαι τ. ιμαντα τ. υποδηματων αυτου κ. αυτος υμας βαπτιζει εν πν. αγ. (Mt 3,11; L 3,16) D ar |

SANCTUM
IESU CHRISTI EVANGELIUM
SECUNDUM MARCUM

1,1-8 *Praedicatio Iohannis Baptistae*
(Mt 3,1-12; L 3,3-18; J 1,19-31)

Initium Evangelii Iesu Christi Filii Dei. 1
Sicut scriptum est in Esaia propheta: 2

Ecce ego mitto angelum meum
ante faciem tuam,
qui praeparabit viam tuam ante te.
Vox clamantis in deserto: 3
Parate viam Domini,
rectas facite semitas eius.

Fuit Iohannes in deserto baptizans et praedi- 4
cans baptismum paenitentiae in remissionem
peccatorum. Et egrediebatur ad eum omnis 5
Iudaeae regio et Hierosolymitae universi, et
baptizabantur ab illo in Iordanis flumine con-
fitentes peccata sua. Et erat Iohannes vestitus 6
pilis cameli et zona pellicea circa lumbos eius,
et locustas et mel silvestre edebat. Et prae- 7
dicabat dicens: Venit fortior me post me:

1,1 Iesu Chr. > Z* | **2** ego W] > *rel.* vl | ante te > S-XB[r]LRVCs f ff1 | **5** egrediebantur Z*BU*G*Cs* b q r t | Iordanis DsR] * -dane *rel.* (vl)

1,2 Mt 11,10; L 1,76; J 3,28; Ma 3,1 | **3** Is 40,3 | **4** A 13,24; 19,4 | **6** 4 Rg 1,8 | **7** A 13,25

cuius non sum dignus procumbens solvere co-
8 rigiam calceamentorum eius. Ego baptizavi vos
aqua, ille vero baptizabit vos Spiritu Sancto.

1,9-13 ***Christus baptizatur, tentatur*** (Mt 3, 13-4,11; L 3,21s; 4,1-13; J 1,32ss)

9 Et factum est, in diebus illis venit Iesus a
Nazareth Galilaeae et baptizatus est a Iohanne
10 in Iordane. Et statim ascendens de aqua vidit
caelos apertos et Spiritum tamquam colum-
11 bam descendentem et manentem in ipso. Et
vox facta est de caelis: Tu es Filius meus di-
12 lectus, in te complacui. Et statim Spiritus
13 expulit eum in desertum. Et erat in deserto
quadraginta diebus et quadraginta noctibus
et tentabatur a satana eratque cum bestiis, et
angeli ministrabant illi.

1,14-20 ***Initia ministerii in Galilaea*** (Mt 4, 12-22; L 4,14s; 5,1-11)

14 Postquam autem traditus est Iohannes, venit
Iesus in Galilaeam, praedicans evangelium re-
15 gni Dei [1] et dicens: Quoniam impletum est
tempus, et appropinquavit regnum Dei; pae-
nitemini et credite evangelio.

---

8 baptizo BUGsDCs vl(-a z)
9 a Iohan. in Iord. E c f] * ~ in Iord. a I. *rel.*
10 ~ apert. caelos *codd.* vl | adaperiri a(c)
et man. in ipso* > Ma a c d f
12 *expellit SssH*[r]BUQ
15 et[1] > UG vl(-l z)

---

11 Mc 9,7; Ps 2,7; Is 42,1
13 Ps 90,11s; J 1,51 | **15** G 4,4

ὀπίσω μου, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς κύψας λῦσαι τὸν
ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ. ἐγὼ ἐβάπτισα 8
ὑμᾶς [ἐν] ὕδατι, αὐτὸς δὲ βαπτίσει ὑμᾶς ἐν
πνεύματι ἁγίῳ.

Καὶ ἐγένετο ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις ἦλθεν 9 5,1 9-11:
Ἰησοῦς ἀπὸ Ναζαρὲτ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἐβα- Mt 3,13-17 L 3,21s
πτίσθη εἰς τὸν Ἰορδάνην ὑπὸ Ἰωάννου. καὶ 10 J 1,32ss
εὐθὺς ἀναβαίνων ἐκ τοῦ ὕδατος εἶδεν σχιζομέ-
νους τοὺς οὐρανοὺς καὶ τὸ πνεῦμα ὡς περιστερὰν
καταβαῖνον εἰς αὐτόν· καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῶν 11 9,7 Ps 2,7; Is 42,1
οὐρανῶν· σὺ εἶ ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν σοὶ
εὐδόκησα. Καὶ εὐθὺς τὸ πνεῦμα αὐτὸν ἐκβάλλει 12 12-15:
εἰς τὴν ἔρημον. καὶ ἦν ἐν τῇ ἐρήμῳ τεσσεράκον- 13 Mt 4,1-17 L 4,1-15
τα ἡμέρας πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ σατανᾶ, καὶ ἦν 6,2 Ps 90,11s
μετὰ τῶν θηρίων, καὶ οἱ ἄγγελοι διηκόνουν αὐτῷ. 7,6

Μετὰ δὲ τὸ παραδοθῆναι τὸν Ἰωάννην ἦλ- 14 8,4
θεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν Γαλιλαίαν κηρύσσων τὸ 9,6
εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ καὶ λέγων ὅτι πεπλήρωται 15 G 4,4
ὁ καιρὸς καὶ ἤγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ·
μετανοεῖτε καὶ πιστεύετε ἐν τῷ εὐαγγελίῳ.

οπισω μου > Δ 1689s 1424 4s fft | κυψας > D Θ 565s 1071 vl | 8 εγω B-L 565 788s b c r[2] t vg syp] + μεν rel. | * εν[1] > BS 33 Δ Θ 348[r] H vg Ωϱ | εν[2] > BL vg | αγιω + κ. πυρι (Mt 3,11) Ta[ata] 1241 827 Φ 1187 P syh[+] | 9 και[1] > B 472 | Ναζαρεθ 579 D[1] Ws 1 13s 826[a] 1424 al. M 348s U al. 4s al K al. Λs V-E lat pl., -ϱατ ΣP A | 10 ευθυς > D a b ff r | εκ B-579 D Ws 372ss 13[r] 4s] απο rel. | σχιζ.] ηνοιγμεν. (Mt 3,16) D lat syi sa | πνα + τ. θυ 700 348 pl. Λs 476 ar gg[1] | καταβαιν. + κ. μενον (J 1,32) Ta[ta] S 33 W 179 M[r] al. 4 lat pl. | εις B D 13 pl. a] επ rel | 11 εγεν.] ηκουσθη Θ 565s gg[1], > S* D * 1574 028 fft | σοι B[r] D Θ pl. 1[r] 13-828 7s al. Σ 713 P lat pl. sypih* ar gg] ω rel | 12 πνα + το αγιον D Ef | 13 ην[1] 13 * B-579 D Θ 28 826[a] A lat Ωϱ] + εκει rel. | ημερας + κ. τεσσερ. νυκτας Ta 33-579 69[r] | r[1.2] z vg (M 443 047 al. c syh[m] bo) | 14 *inc.* κ. μετα B D[1] a c ff sys gg[1] | * του θυ B-579 Θ 565s 1[a] 209 788s 1012 b ff sysh ar gg co] τ. βασιλειας τ. θυ rel. | 15 κ. λεγων > S* c sys Ωϱ |

16–20: Mt 4,18-22 L 5,1-11 16 Καὶ παράγων παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γα-
λιλαίας εἶδεν Σίμωνα καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελ-
φὸν Σίμωνος ἀμφιβάλλοντας ἐν τῇ θαλάσσῃ·
10,2 17 ἦσαν γὰρ ἁλεεῖς. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς·
δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς γενέσθαι
18 ἁλεεῖς ἀνθρώπων. καὶ εὐθὺς ἀφέντες τὰ δίκτυα
11,6 19 ἠκολούθησαν αὐτῷ. Καὶ προβὰς ὀλίγον εἶδεν
Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν
ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ αὐτοὺς ἐν τῷ πλοίῳ καταρ-
20 τίζοντας τὰ δίκτυα, καὶ εὐθὺς ἐκάλεσεν αὐτούς.
καὶ ἀφέντες τὸν πατέρα αὐτῶν Ζεβεδαῖον ἐν
τῷ πλοίῳ μετὰ τῶν μισθωτῶν ἀπῆλθον ὀπίσω
αὐτοῦ.

12,8 21–28: L 4,31-37 Mt 4,13 21 Καὶ εἰσπορεύονται εἰς Καφαρναούμ· καὶ
εὐθὺς τοῖς σάββασιν εἰσελθὼν εἰς τὴν συναγω-
13,2 Mt 7,28s 22 γὴν ἐδίδασκεν. καὶ ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ
αὐτοῦ· ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν
23 ἔχων, καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς. Καὶ εὐθὺς ἦν
ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν ἄνθρωπος ἐν πνεύματι
14,8 5,7 24 ἀκαθάρτῳ, καὶ ἀνέκραξεν ⁱ λέγων· [ἔα,] τί ἡμῖν
καὶ σοί, Ἰησοῦ Ναζαρηνέ; ἦλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς.
25 οἶδά σε τίς εἶ, ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ. ⁱ καὶ ἐπετί-
μησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· φιμώθητι καὶ ἔξελθε ἐξ
9,26 L 9,39 26 αὐτοῦ. καὶ σπαράξαν αὐτὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἀκά-

* **16** *inc.* περιπατων δε (Mt 4,18) 579ss W 21s 1424 rel. sysph* | αμφιβαλλ. B-L gg¹] + τα δικτυα D Θ 565s 13ʳ lat pl. sysp ar, αμφιβληστρον rel. pl. | **17** γενεσθαι > (Mt 4,19) 579 700 28 1ˢ 118s 13 69 1424ˢ al. b r sysp co | **18** δικτυα] παντα D a b c ff r | **19** προβας + εκειθεν (Mt 4,21) SCΔs 700s 21s 13 pl. 7 rel. lat pl. syh ar | **20** απηλθ. οπ. αυτου] ηκολουθησαν αυτω (Mt 4,22)
* Ta³ D W 1424 lat | **21** εισελθων > SsLsΔ 565s 788ʳ sysp bo | εδιδασκ. + αυτους D Θs lat pl. syh⁺ ar |
* **22** γραμματ. + αυτων Cs 579ʳ M 1279ʳ 443 Σ 472ss
* c f sy ar gg sa | **23** ευθυς > CΔs 872ss rel. lat sy ar gg | αυτων > L 579 D 245 4 e b c ff t co | **24** εα > BS* D Ws 372s Λ lat syspi bo | οιδαμεν SLsΔ ar gg¹ bo Iϱ Ωϱ Tert Eus Sar Bas Cy |

16 Et praeteriens secus mare Galilaeae vidit
Simonem et Andream fratrem eius mittentes
17 retia in mare; erant enim piscatores. Et dixit
eis Iesus: Venite post me, et faciam vos fieri
18 piscatores hominum. Et protinus relictis reti-
19 bus secuti sunt eum. Et progressus inde pu-
sillum vidit Iacobum Zebedaei et Iohannem
fratrem eius, et ipsos componentes retia in
20 navi. ' Et statim vocavit illos. Et relicto pa-
tre suo Zebedaeo in navi cum mercennariis, se-
cuti sunt eum.

1,21-39 ***Praedicatio in Capharnaum et Galilaea, miracula*** (Mt 8,14ss; L 4,31-44)

21 Et ingrediuntur Capharnaum, et statim
sabbatis ingressus in synagogam docebat eos.
22 Et stupebant super doctrina eius; erat enim
docens eos quasi potestatem habens et non
23 sicut scribae. Et erat in synagoga eorum homo
24 in spiritu immundo, et exclamavit ' dicens:
Quid nobis et tibi, Iesu Nazarene; venisti per-
25 dere nos, scio qui sis, Sanctus Dei. Et com-
minatus est ei Iesus dicens: Obmutesce et exi
26 de homine. Et discerpens eum spiritus immun-

---

19 ~ in navi compon. retia *codd.* (vl)
21 in > A-MB[r]DE l z
22 doctrinam MsZsUGD[r]Vs vl(-b)
24 qui sis Zs[m][UGEKVCT*] quis es *rel. pl.* (q)
25 homine]* eo f

---

21 Mt 4,13
22 Mt 7,28s
24 Mc 5,7
26 Mc 9,26; L 9,39

27 dus et exclamans voce magna exiit ab eo. Et
mirati sunt omnes, ita ut conquirerent inter
se dicentes: Quidnam est hoc? quaenam doctrina
haec nova? quia in potestate etiam spiritibus
28 immundis imperat, et oboediunt ei. Et processit
rumor eius statim in omnem regionem Gali-
laeae.

29 Et protinus egredientes de synagoga ve-
nerunt in domum Simonis et Andreae cum
30 Iacobo et Iohanne. Decumbebat autem socrus
Simonis febricitans, et statim dicunt ei de illa.
31 Et accedens elevavit eam, apprehensa manu
eius; et continuo dimisit eam febris, et mini-
32 strabat eis. Vespere autem facto, cum occidisset
sol, afferebant ad eum omnes male habentes et
33 daemonia habentes; et erat omnis civitas con-
34 gregata ad ianuam. Et curavit multos, qui ve-
xabantur variis languoribus, et daemonia multa
eiciebat et non sinebat ea loqui, quoniam

---

27 quaenam] quae *codd.* b f l q z
quia > vl(- f l z) | etiam W] et *rel.*
29 egrediens S f l
34 ea loqui GDsR] ~ loqui eo *rel.* l (e f)
quoniam S al.] quia ZUQV z

---

30 A 28,8
34 A 16,17s

θαρτον καὶ φωνῆσαν φωνῇ μεγάλῃ ἐξῆλθεν ἐξ
αὐτοῦ. καὶ ἐθαμβήθησαν ἅπαντες, ὥστε συν- 27
ζητεῖν πρὸς ἑαυτοὺς λέγοντας· τί ἐστιν τοῦτο;
διδαχὴ καινὴ κατ' ἐξουσίαν· καὶ τοῖς πνεύμασι
τοῖς ἀκαθάρτοις ἐπιτάσσει, καὶ ὑπακούουσιν
αὐτῷ. καὶ ἐξῆλθεν ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ εὐθὺς παν- 28
ταχοῦ εἰς ὅλην τὴν περίχωρον τῆς Γαλιλαίας.
Καὶ εὐθὺς ἐκ τῆς συναγωγῆς ἐξελθὼν ἦλ- 29 *15,2* 29–34:
θεν εἰς τὴν οἰκίαν Σίμωνος καὶ Ἀνδρέου μετὰ Mt 8,14ss
Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου. ἡ δὲ πενθερὰ Σίμωνος 30 L 4,38-41
κατέκειτο πυρέσσουσα, καὶ εὐθὺς λέγουσιν αὐτῷ A 28,8
περὶ αὐτῆς. καὶ προσελθὼν ἤγειρεν αὐτὴν κρα- 31
τήσας τῆς χειρός· καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετός,
καὶ διηκόνει αὐτοῖς. Ὀψίας δὲ γενομένης, ὅτε 32
ἔδυσεν ὁ ἥλιος, ἔφερον πρὸς αὐτὸν πάντας τοὺς
κακῶς ἔχοντας καὶ τοὺς δαιμονιζομένους. καὶ 33
ἦν ὅλη ἡ πόλις ἐπισυνηγμένη πρὸς τὴν θύραν.
καὶ ἐθεράπευσεν πολλοὺς κακῶς ἔχοντας ποικί- 34 A 16,17s
λαις νόσοις, καὶ δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλεν, καὶ *16,8*

---

26 *inc.* κ. εξηλθ. το πνα το ακαθ. σπαραξας αυτον κ.
κραξας φωνη μεγ. εξηλθ. απ αυτου D W vl pl.)| φω-
νησαν BS 33-579 1071 Ωϱ] κραξαν rel. | **27** απαντες BS *
L 892s U 1071 Ωϱ| παντες rel. | αυτους,> προς BS | λεγον-
τες Cs W 372 544 543s 1402 179 M 348 1216[a] U[r] 713
047s 1604s A al. Λ[r] E* | τι εστι τουτο > D W 7 vl |
τις η διδαχη η καινη αυτη οτι C 892[r] (DW) 21s 872s rel.
pl. sysp ar gg bo | κατ εξουσιαν] εξουσιαστικη W |
28 ευθυς > S* 33 579 Wss 565s 1[a] 118s 1424[a] 213 *
vl pl. sysi ar gg | πανταχου > S* 33 Δs D 1[r] 1424-U
1071 rel. pl. lat pl. sysph ar gg | **29** ευθυς > D W *
e c ff r z sysp gg[1] | εξελθων ηλθεν (Ta) B 579 D Wss
565 1[a] 22 788 - 349 Σ 245 4s vl (sysi) ar] -θοντες ηλθον
rel. | **31** εκτεινας τ. χειρα κρατησας ηγ. αυτην D b q r
(W, sys)| πυρετ. B-L Wss 565s 1[r] 1424[a] e b q ar gg[1]]
+ευθυς rel. | και[3] + ηγερθη κ. 1391 348 pl. c(e) sysh[+]
gg | **33** ~ η πολις ολη Δ W 700[r] 7 pl. rel. pl. | συνηγ-
μενη W 700 565s 788[r] 692 | **34** ποικ. νοσοις > S*L 892 *
1574 (sys) |

17,8 οὐκ ἤφιεν λαλεῖν τὰ δαιμόνια, ὅτι ᾔδεισαν αὐτόν.
35-39: 35 Καὶ πρωῒ ἔννυχα λίαν ἀναστὰς ἐξῆλθεν καὶ ἀπ-
L 4,42ss 36 ῆλθεν εἰς ἔρημον τόπον κἀκεῖ προσηύχετο. καὶ
37 κατεδίωξεν αὐτὸν Σίμων καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, καὶ
εὑρόντες αὐτὸν λέγουσιν αὐτῷ ὅτι πάντες ζητοῦ-
38 σίν σε. καὶ λέγει αὐτοῖς· ἄγωμεν ἀλλαχοῦ εἰς
τὰς ἐχομένας κωμοπόλεις, ἵνα καὶ ἐκεῖ κηρύξω·
Mt 4,23; 9,35 39 εἰς τοῦτο γὰρ ἐξῆλθον. καὶ ἦλθεν κηρύσσων εἰς
τὰς συναγωγὰς αὐτῶν εἰς ὅλην τὴν Γαλιλαίαν
καὶ τὰ δαιμόνια ἐκβάλλων.
18,2 40 Καὶ ἔρχεται πρὸς αὐτὸν λεπρὸς παρακαλῶν
40–45: Mt 8,2ss αὐτὸν καὶ γονυπετῶν λέγων αὐτῷ ὅτι ἐὰν θέλῃς
L 5,12-16 41 δύνασαί με καθαρίσαι. καὶ σπλαγχνισθεὶς ἐκ-
τείνας τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἥψατο καὶ λέγει αὐτῷ·
42 θέλω, καθαρίσθητι. καὶ εὐθὺς ἀπῆλθεν ἀπ' αὐ-
3,12; 5,43; 7,36; 8,26 43 τοῦ ἡ λέπρα, καὶ ἐκαθαρίσθη. καὶ ἐμβριμησά-
44 μενος αὐτῷ εὐθὺς ἐξέβαλεν αὐτόν, καὶ λέγει αὐ-
Lv 13,49; 14,2-32 τῷ· ὅρα μηδενὶ μηδὲν εἴπῃς, ἀλλὰ ὕπαγε σεαυ-
τὸν *δεῖξον τῷ ἱερεῖ* καὶ προσένεγκε περὶ τοῦ
καθαρισμοῦ σου ἃ προσέταξεν Μωϋσῆς εἰς μαρ-
19,10 45 τύριον αὐτοῖς. ὁ δὲ ἐξελθὼν ἤρξατο κηρύσσειν
πολλὰ καὶ διαφημίζειν τὸν λόγον, ὥστε μηκέτι

αυτον+(τ.)Χν ειναι (L 4,41) Ta^{aa} BS^{c} 33s W-28 1-1082 M 1279^{r} Σ 1012s al. syh^{+} ar gg bo (C 892 al. 4s Λ^{r}) | 35 εννυχα B-892 D W 372 28 1^{s} 209 1424s al. 713 495] -χον rel. | 36 κατεδιωξεν BS Θs 565s MU 1012 273 270^{s} al. vg syi ar gg^{1}] -ξαν rel. | 37 κ. ευρον αυτ. κ. BSLs e |
* 38 αλλαχου B-L 579 ar gg^{1}co] > rel. | εξηλθ. B-579 Θ 828 179 1207] εληλυθα Δ W 565s 872 788^{r} 1424^{s} 71s 348^{s} 291 998 al. 270^{s} Λ^{r} lat syph^{m} ar bo^{1}, εξεληλ. rel. |
40 * 39 ηλθεν BS 33ss Θ syi co] ην rel. | 40 κ. γονυπετ.+αυτον 33 Δ 700 pl. 872s 788-828 rel. pl. syi, > B D W 124 659 348 713 Γ 273 al. G a b c ff r z sa | οτι] Κε CL.ss WsΣ e c ff syi ar gg^{1} sa (B, 565s Φ 713) | 41 σπλαγχ.] οργισθεις D a ff r* Ef | 42 και^{1} BSL D W 565 788-543 230s 827 348^{r} vl pl. sysp co]+ειποντος αυτου rel | κ. εκαθαρ. >
44 * W e b | 43 > W b c z | 44 μηδεν > S 33ss Δs D W 700 565 788^{r} 1424^{s} al. 348^{r} 998 al. A lat sypi co | αρχιερει 33 892^{m} 69^{r} 1588 vg |

sciebant eum. Et diluculo valde surgens egres- 35
sus abiit in desertum locum ibique orabat. Et 36
prosecutus est eum Simon et qui cum illo
erant. Et cum invenissent eum, dixerunt ei: 37
Quia omnes quaerunt te. ¹Et ait illis: Eamus 38
in proximos vicos et civitates, ut et ibi prae-
dicem; ad hoc enim veni. Et erat praedicans 39
in synagogis eorum et in omni Galilaea et
daemonia eiciens.

1,40-45 ***Leprosi sanatio*** (Mt 8,2ss; L 5,12-16)

Et venit ad eum leprosus deprecans eum 40
et genu flexo dixit ei: Si vis, potes me mun-
dare. Iesus autem misertus eius extendit ma- 41
num suam et tangens eum ait illi: Volo,
mundare. Et cum dixisset, statim discessit ab 42
eo lepra, et mundatus est. Et comminatus est 43
ei, statimque eiecit illum ¹et dicit ei: Vide ne- 44
mini dixeris; sed vade, ostende te principi sa-
cerdotum, et offer pro emundatione tua, quae
praecepit Moyses in testimonium illis. At ille 45
egressus coepit praedicare et diffamare ser-

---

38 veni] * exivi

---

36 prosecut. K] persecut. S *rel. pl.*
38 exeamus S
39 in² OGMaW] > *rel.*
40 ei W1] > *rel.* | si] Domine, si HOMaEQ e ff
43 est > S*-MVs d
statimque H^c OX*ThW] statim *rel.* d ff l

---

39 Mt 4,23; 9,35
43s Mc 3,12; 5,43; 7,36; 8,26; Mt 9,30
44 Lv 13,49; 14,2-32

monem, ita ut iam non posset manifeste introire
in civitatem, sed foris in desertis locis esset,
et conveniebant ad eum undique.

2,1-12 ***Paralyticus*** (Mt 9,1-8; L 5,17-26)

2 Et iterum intravit Capharnaum post dies,
2 et auditum est quod in domo esset, [1] et con-
venerunt multi, ita ut non caperet neque ad
3 ianuam, et loquebatur eis verbum. Et venerunt
ad eum ferentes paralyticum, qui a quattuor
4 portabatur. Et cum non possent offerre eum
illi prae turba, nudaverunt tectum ubi erat
et patefacientes submiserunt grabattum, in quo
5 paralyticus iacebat. Cum autem vidisset Iesus
fidem illorum, ait paralytico: Fili, dimittuntur
6 tibi peccata tua. Erant autem illic quidam de
scribis sedentes et cogitantes in cordibus suis:
7 [1]Quid hic sic loquitur? blasphemat. Quis potest
8 dimittere peccata, nisi solus Deus? Quo statim
cognito Iesus spiritu suo quia sic cogitarent
intra se, dicit illis: Quid ista cogitatis in cor-
9 dibus vestris? Quid est facilius dicere paraly-

2,3 venerunt] veniunt a b

---

45 introire in civ. QW] ~ in civ. intr. *rel.*;
esset O] esse *rel.* vl pl.,* erat a
2,1 dies + octo W
3 ad eum fer. Th] ~ fer. ad eum *rel.* z
5 ~ vidiss. autem *codd. pl.* vl
tua OBGDss a c d f q] > *rel.*
8 suo] sancto UEsW gat g²

2,2 Mc 3,20; 6,31
7 Is 43,25
8 L 6,8; 9,47; J 16,19

αὐτὸν δύνασθαι φανερῶς εἰς πόλιν εἰσελθεῖν,
ἀλλ' ἔξω ἐπ' ἐρήμοις τόποις ἦν· καὶ ἤρχοντο
πρὸς αὐτὸν πάντοθεν.

20,1
Καὶ εἰσελθὼν πάλιν εἰς Καφαρναοὺμ δι' **2** 1-12:
ἡμερῶν ἠκούσθη ὅτι εἰς οἶκόν ἐστιν. καὶ συνήχ- 2 Mt 9,1-8 L 5,17-26
θησαν πολλοί, ὥστε μηκέτι χωρεῖν μηδὲ τὰ πρὸς 3,20;6,31
τὴν θύραν, καὶ ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον. καὶ 3
ἔρχονται φέροντες πρὸς αὐτὸν παραλυτικὸν αἰ-
ρόμενον ὑπὸ τεσσάρων. καὶ μὴ δυνάμενοι προσ- 4
ενέγκαι αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον ἀπεστέγασαν τὴν
στέγην ὅπου ἦν, καὶ ἐξορύξαντες χαλῶσι τὸν κρά-
βαττον, ὅπου ὁ παραλυτικὸς κατέκειτο. καὶ ἰδὼν 5
ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν λέγει τῷ παραλυτι-
κῷ· τέκνον, ἀφίενταί σου αἱ ἁμαρτίαι. ἦσαν δέ 6
τινες τῶν γραμματέων ἐκεῖ καθήμενοι καὶ δια-
λογιζόμενοι ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν· [1] τί οὗτος 7 Is 43,25
οὕτως λαλεῖ; βλασφημεῖ· τίς δύναται ἀφιέναι
ἁμαρτίας εἰ μὴ εἷς ὁ Θεός; καὶ εὐθὺς ἐπιγνοὺς 8 L 6,8
ὁ Ἰησοῦς τῷ πνεύματι αὐτοῦ ὅτι οὕτως διαλο- J 16,19
γίζονται ἐν ἑαυτοῖς λέγει αὐτοῖς· τί ταῦτα δια-
λογίζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; τί ἐστιν εὐ- 9

---

45 ~ εις πολ. φανερ. S-892 565s 124 348r gg[1] | επ BSLs ΔW 565 124] εν rel. | πανταχοθεν 700s 21s 788r 7r 1194r rel. pl. | **2,1** *inc.* κ. εισηλθεν... κ. C 892r 372 21 rel. pl. | εισελθ. + ο Ις Ta 124 179 al. 348r 245 Γ al. Λ F sypi | εν οικω BS 33ss D Ws 1071 Σ lat | **2** και[1] Bs 33ss Wss * b l r[2] z vg syih ar gg co] + ευθεως rel. | **3** φεροντ.-τεσσαρ.] βασταζοντες εν κραβαττω W | **4** προσενεγκαι Ta BS 33ss Θ 372 vg syih co] προσεγγισαι rel. | ην + ο Ις Δ D Wss 1424s 115 473 262 vl pl. sypi[1] ar | εξορυξ. > D W vl pl. syp | οπου[2] BSLs D a] εφ ω(ου) rel. pl. | **5** αφιενται B 33 Δs Θ 565s lat pl.] αφεωνται rel. | σοι C* 700s * 21s 872s 1689s 124 7r rel. pl. verss. | αμαρτ. σου 700s 28r 13 pl. 7r rel. pl. a c d f q ar gg | **7** ουτως > Ta 565 346 1391s 71 348r 472s al. 482 e q r ar gg[1] | βλασφημει BSL. D 372 lat pl. (sa)] -μιας rel. | **8** ευθυς > (Mt 9,4) Ta D W 565s vl pl. sypi ar gg[1] | ουτως + αυτοι CsΔs 21s 872s 13s 69r 1424 rel.pl. syih gg[1] |

κοπώτερον, εἰπεῖν τῷ παραλυτικῷ· ἀφίενταί σου
αἱ ἁμαρτίαι, ἢ εἰπεῖν· ἔγειρε καὶ ἆρον τὸν κρά-
10 βαττόν σου καὶ περιπάτει; ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι
ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀφιέναι ἁμαρ-
J 5,8 11 τίας ἐπὶ τῆς γῆς, – λέγει τῷ παραλυτικῷ· ¹ σοὶ
λέγω, ἔγειρε ἆρον τὸν κράβαττόν σου καὶ ὕπαγε
12 εἰς τὸν οἶκόν σου. καὶ ἠγέρθη καὶ εὐθὺς ἄρας
τὸν κράβαττον ἐξῆλθεν ἔμπροσθεν πάντων, ὥστε
ἐξίστασθαι πάντας καὶ δοξάζειν τὸν Θεὸν λέγον-
τας ὅτι οὕτως οὐδέποτε εἴδομεν.
21,2 13 Καὶ ἐξῆλθεν πάλιν παρὰ τὴν θάλασσαν· καὶ
13–17: Mt 9,9-13 πᾶς ὁ ὄχλος ἤρχετο πρὸς αὐτόν, καὶ ἐδίδασκεν
L 5,27-32 14 αὐτούς. Καὶ παράγων εἶδεν Λευὶν τὸν τοῦ
Ἀλφαίου καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, καὶ λέγει
J 1,43 αὐτῷ· ἀκολούθει μοι. καὶ ἀναστὰς ἠκολούθησεν
22,2 15 αὐτῷ. Καὶ γίνεται κατακεῖσθαι αὐτὸν ἐν τῇ
οἰκίᾳ αὐτοῦ, καὶ πολλοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρτω-
λοὶ συνανέκειντο τῷ Ἰησοῦ καὶ τοῖς μαθηταῖς
αὐτοῦ· ἦσαν γὰρ πολλοί, καὶ ἠκολούθουν αὐ-
16 τῷ. καὶ οἱ γραμματεῖς τῶν φαρισαίων ἰδόντες

---

* 9 αφιενται BS 565s lat(-b) (ar sa)] αφεωνται rel. | σου^{1}] σοι Ta^{3} CΔ D 372 1689s 1606 al. 348s 16 Φ Γ al. A 265 al. 028 lat(-b) sypih ar gg co | αμαρτ. + σου Ta^{3} 544 13 1194 al. 713 047 al. lat(-d r) sypih ar gg co | εγειρου BL Θ 372 28 | κ. αρον - κραβ. > W 1689s 692 e b c | περιπατει] *υπαγε S 33ss Δ D 0130 a ff r ar, + εις τ. οικον
* σου 33 D 1588 a ff r ar | 10 αφιεναι-γης B Θ 1194 Φ 489 273s] ~ επι τ. γ. αφ. αμ. S^{r} D 700 544 118s 1424^{s} 7s al. M 348^{r} 1071 Σ 090 0130 472s 1038 270^{s} H al. lat sypi ar co |
* > επι της γης W b q | 11 σοι λεγω > W 1093 e c b (579) |
* 12 κ. ευθυς B 892 r ar] ~ ευθ. κ. rel. pl. | ευθ. > W e b c q | εμπροσθ. BSLss W 700 1606] ενωπιον 33 Θ 28 1424^{s} Φ 090 472s, εναντιον rel. | 13 παλιν > D^{l} 13 945 998 bo^{l} | 14 Λευ.] Ιακωβον D Θ 565 13ss 983^{r}
* vl pl. | 15 γινεται BS 33s W 700 565] εγενετο rel., > Θ | γιν. + εν τω C 579^{r} W 28^{r} rel. pl. ar | κατακειμενων αυτων D (W)Θ e a b ff r(q) | ηκολουθουν BS LsΔ 565
* vg ar] -θησαν rel. | 16 των φαρισ. BS 33s Δ W 565s 124 b (syi) gg^{l}] κ. οι φαρ. rel. |

tico: Dimittuntur tibi peccata; an dicere: Surge,
tolle grabattum tuum et ambula? Ut autem 10
sciatis quia Filius hominis habet potestatem
in terra dimittendi peccata, ait paralytico: [l]tibi 11
dico: Surge, tolle grabattum tuum et vade in
domum tuam. Et statim surrexit ille et, sub- 12
lato grabatto, abiit coram omnibus, ita ut mira-
rentur omnes et honorificarent Deum dicentes:
Quia numquam sic vidimus.

2,13-22 ***Vocatio Levi publicani*** (Mt 9,9-17; L 5,27-39)

Et egressus est rursus ad mare omnisque 13
turba veniebat ad eum, et docebat eos. Et 14
cum praeteriret, vidit Levi Alphaei sedentem
ad telonium et ait illi: Sequere me. Et sur-
gens secutus est eum. Et factum est, cum ac- 15
cumberet in domo illius, multi publicani et
peccatores simul discumbebant cum Iesu et
discipulis eius; erant enim multi qui et seque-
bantur eum. Et scribae et pharisaei videntes 16

---

15 qui * >

---

9 an] aut SIGEssC vl(-z)
surge + et SsBUW[c] e a b c d ff r z
10 fil. hom. habet potest. Q] ~ pot. habet f. h. *rel.*
12 ~ ille surrexit *codd.*
mirarentur ML[r]W] admirarent. *rel.* vl(-b)
14 Levi G[c]DW l q z] Levin *rel.*
15 simul > S e | et[4] > MaQV e a c l q z.

---

11 J 5,8
14 J 1,43

quia manducaret cum publicanis et peccato-
ribus, dicebant discipulis eius: Quare cum
publicanis et peccatoribus manducat et bibit
17 magister vester? Hoc audito Iesus ait illis:
Non necesse habent sani medico, sed qui male
habent; non enim veni vocare iustos, sed pec-
catores.
18 Et erant discipuli Iohannis et pharisaei ieiu-
nantes, et veniunt et dicunt illi: Quare disci-
puli Iohannis et pharisaeorum ieiunant, tui
19 autem discipuli non ieiunant? Et ait illis Iesus:
Numquid possunt filii nuptiarum, quamdiu
sponsus cum illis est, ieiunare? Quanto tem-
pore habent secum sponsum, non possunt ie-
20 iunare. Venient autem dies cum auferetur ab
eis sponsus, et tunc ieiunabunt in illis diebus.
21 Nemo assumentum panni rudis assuit vesti-
mento veteri; alioquin aufert supplementum
22 novum a veteri, et maior scissura fit. Et nemo

---

16 publ. et peccat.[1] W f ff l] ~ pecc. et publ. *rel.*
17 medico EpMaD[r]W] -dicum *rel.* d f i l r
18 quare AsMX[c]IGL vl] cur *rel.*
19 ieiunare 1⌒2 FBGD
20 *illa die S*ssHsXEp*DQ d ff i l q
21 nemo + enim Ep[m]MaD[r], autem a c d ff
auferet AsH-X[c]EpDsR d i

---

19 J 3,29
20 J 16,20

ὅτι ἐσθίει μετὰ τῶν ἁμαρτωλῶν καὶ τελωνῶν,
ἔλεγον τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· τί, ὅτι μετὰ τῶν
τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει καὶ πίνει; καὶ 17 23,2
ἀκούσας ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς, ὅτι οὐ χρείαν
ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχον-
τες. οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρ-
τωλούς.

Καὶ ἦσαν οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου καὶ οἱ φα- 18 18–22: Mt 9,14-17 L 5,33-39
ρισαῖοι νηστεύοντες. καὶ ἔρχονται καὶ λέγουσιν
αὐτῷ· διὰ τί οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου καὶ οἱ μα-
θηταὶ τῶν φαρισαίων νηστεύουσιν, οἱ δὲ σοὶ
μαθηταὶ οὐ νηστεύουσιν; καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ 19
Ἰησοῦς· Μὴ δύνανται οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος J 3,29
ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ' αὐτῶν ἐστιν νηστεύειν;
ὅσον χρόνον ἔχουσιν τὸν νυμφίον μετ' αὐτῶν,
οὐ δύνανται νηστεύειν. ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι, 20 J 16,20
ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ τότε
νηστεύσουσιν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. Οὐδεὶς ἐπί- 21
βλημα ῥάκους ἀγνάφου ἐπιράπτει ἐπὶ ἱμάτιον
παλαιόν. εἰ δὲ μή, αἴρει τὸ πλήρωμα ἀπ' αὐτοῦ
τὸ καινὸν τοῦ παλαιοῦ, καὶ χεῖρον σχίσμα γί-

οτι εσθιει B 33 579 Θ 565 b d ff r (ησθιεν SL D c z vg)] αυτον εσθιοντα rel. | τι οτι] διατι S D W co, τι > B 33s 1424 213 | κ. πινει > BS D W 213 e a b ff r z | εσθιετε κ. πινετε (Θ)s 565 124 517[a] Σ 495 G syi ar gg | πινει + ο διδασκαλος υμων (Mt 9,11) Ta[in] SLΔ 788s 827 al. 348[r] al. vg co | 17 οτι BΔ Θs 565 1071 713] > rel. | ουκ] ου * γαρ CL 1424s al. 1071 245 1396 c f ff l r[2] z vg | αμαρτ. BSL-Δ D W 28 1[a] 118s 1424s 213 Φs 047 al. A-726 lat pl. syph ar gg co] + εις μετανοιαν rel. a c r | 18 οι φαρισ. * Ta Bss D Θ 565 13[r] 1424 al. M al. 713 A[a] al. lat pl. syph* ar sa] των φαρ. rel. | μαθηται[3] B-892 565 1071 e syh* gg sa] > rel. | μαθ. των φαρ.] φαρισαιοι Θ 1424 a ff ar | 19 νηστευειν 1⌒2 33 D W 700 1[a] 118s 1689s 827s U 291 vl pl. (syp) | 20 εκειναις τ. ημεραις (L 5,35) 700s 21s * 22ss 124 1424[r] M[r] U al. 157 al. Γ pl 482s Λss rel. vl pl. gg co | 21 ιματιω παλαιω 579s Wss 565ss 1 rel. | απ > * C W[r] 22s U 443 Φ 1012[r] Λ rel. pl. | απ αυτου > D 28 13[r] 1424[a] lat(-l) | καινον + απο D Θss 13-349 lat syph ar gg |

22 νεται. καὶ οὐδεὶς βάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς
Job 32,19 παλαιούς· εἰ δὲ μή, ῥήξει ὁ οἶνος τοὺς ἀσκούς,
καὶ ὁ οἶνος ἀπόλλυται καὶ οἱ ἀσκοί. ἀλλὰ οἶνον
νέον εἰς ἀσκοὺς καινούς.
24,2 23–28: Mt 12,1-8 23 Καὶ ἐγένετο αὐτὸν ἐν τοῖς σάββασιν παρα-
L 6,1-5 πορεύεσθαι διὰ τῶν σπορίμων· καὶ οἱ μαθηταὶ
Dt 23,26 αὐτοῦ ἤρξαντο ὁδὸν ποιεῖν τίλλοντες τοὺς στά-
24 χυας. καὶ οἱ φαρισαῖοι ἔλεγον αὐτῷ· ἴδε τί
25 ποιοῦσιν τοῖς σάββασιν ὃ οὐκ ἔξεστιν; καὶ λέγει
1 Sm 21,1-6 αὐτοῖς· οὐδέποτε ἀνέγνωτε τί ἐποίησεν Δαυίδ,
ὅτε χρείαν ἔσχεν καὶ ἐπείνασεν αὐτὸς καὶ οἱ μετ'
26 αὐτοῦ; πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ
ἐπὶ Ἀβιάθαρ ἀρχιερέως καὶ *τοὺς ἄρτους τῆς*
Lv 24,5-9 *προθέσεως* ἔφαγεν, οὓς οὐκ ἔξεστιν φαγεῖν εἰ
μὴ τοῖς ἱερεῦσιν, καὶ ἔδωκεν καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ
25,2 27 οὖσιν; καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· τὸ σάββατον διὰ
Dt 5,14 τὸν ἄνθρωπον ἐγένετο, καὶ οὐχ ὁ ἄνθρωπος διὰ
28 τὸ σάββατον· ὥστε κύριός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ ἀν-
θρώπου καὶ τοῦ σαββάτου.
1–6: Mt 12,9-14 3 Καὶ εἰσῆλθεν πάλιν εἰς τὴν συναγωγήν, καὶ
L 6,6-11 ἦν ἐκεῖ ἄνθρωπος ἐξηραμμένην ἔχων τὴν χεῖρα.

---

* **22** ρηξει B-892 D Θ 565 a b i l r z vg gg[1] sa] ρησσει rel.| οινος[1] + ο νεος 33 Δs W 21s 1[r] 124 rel. pl. f t syspi | απολλυται B 892 bo] εκχειται rel., > D vl pl. | ασκοι BLs 489 bo] + απολουνται (L 5,37) rel. | αλλα-καινους > D a b ff i r t | καινους BS* 892] + βαλλουσιν (Mt 9,17) W e f sysp bo, βλητεον (L 5,38) rel., + κ. αμφοτεροι συντηρουνται
* (Mt 9,17) 115 e f r[2] | **23** διαπορ. BC D, πορευεσθ. W 13 pl. | οδοιπορουντες, τιλλειν (13[r]) 346 a f q r sy(p)h ar gg co | τιλλειν, > οδον ποι. D W e b c ff i t z (sys) | σταχ. + κ. εσθιειν 1241 e a c ff ar | **25** και[1] B-892 D Wss 565s 13[r] 1355 lat pl. sysp] + αυτος rel. pl. | **26** πως > B D r t | επι Αβ. αρχ. > D W e a b ff i r t sys | τ. ιερεις BSLs | ιερευσ. + μονοις 33 579 179 al. 443 Φ 251 r syi co, ~ 13[r] vl pl. ar | **27** *inc.* λεγω δε υμιν οτι W b t | εγενετο] εκτισθη Ta W 700 1[s] 118s sysp | > 27 D e a c ff i r, κ. ουκσαββ.[2] > W sys | **28** ωστε] οτι b, λεγω δε υμιν (οτι) D e a c ff i r | **3,1** *inc.* κ. εισελθοντος αυτου εις τ. σ. ερχεται ανθρ. προς αυτον W (e b c i) | εξηρ.] ξηραν D W | την[1] > BS |

mittit vinum novum in utres veteres; alioquin disrumpet vinum utres, et vinum effundetur, et utres peribunt; sed vinum novum in utres novos mitti debet.

2,23-3,6 ***Dominus sabbati*** (Mt 12,1-14; L 6, 1-11)

Et factum est iterum, cum Dominus sab- 23
batis ambularet per sata, et discipuli eius coe-
perunt progredi et vellere spicas. Pharisaei 24
autem dicebant ei: Ecce, quid faciunt sabbatis
quod non licet? | Et ait illis: Numquam legi- 25
stis quid fecerit David, quando necessitatem
habuit et esuriit ipse et qui cum eo erant?
| quomodo introivit in domum Dei sub Abiathar 26
principe sacerdotum et panes propositionis
manducavit, quos non licebat manducare nisi
sacerdotibus, et dedit eis qui cum eo erant?
| Et dicebat eis: Sabbatum propter hominem 27
factum est, et non homo propter sabbatum. Ita- 28
que Dominus est Filius hominis etiam sabbati.
Et introivit iterum in synagogam, et erat 3
ibi homo habens manum aridam. Et observa- 2

22 novum[1] SFXGW] novellum *rel.* d l
effunditur A-ZBC, > e a b d ff i
23 Dominus] * > *codd.* vl
progredi DW] praegredi *rel.* w[2]*, * iter facientes a f q (r)
24 faciunt + discipuli tui H[c]OssBGMaLsV vl pl.
26 in > AsH*ss*EpMa l Hier
* licet S*ssO*Ep
nisi + solis Ep[m]GMaD[r]Cs(OB) a b c f l q t z
3,1 in > SssH*sEp*LV[c] l

22 Job 32,19 | **23** Dt 23,26 | **25** 1 Sm 21,1-6 | **26** Lv 24,5-9 | **27** Dt 5,14

bant eum, si sabbatis curaret, ut accusarent
3 illum. Et ait homini habenti manum aridam:
4 Surge in medium. ¹ Et dicit eis: Licet sab-
batis benefacere an male, animam salvam
5 facere an perdere? At illi tacebant. ¹ Et cir-
cumspiciens eos cum ira, contristatus super
caecitate cordis eorum dicit homini: Extende
manum tuam. Et extendit, et restituta est ma-
6 nus illi. Exeuntes autem pharisaei statim cum
Herodianis consilium faciebant adversus eum,
quomodo eum perderent.

3,7-19 ***Populi concursus, Apostolorum vocatio*** **(Mt 4,23ss; 12,15s; 10,1-4; L 6,17ss; 13-16)**

7 Iesus autem cum discipulis suis secessit
ad mare; et multa turba a Galilaea et Iudaea
8 secuta est eum, ¹et ab Hierosolymis et ab Idu-
maea et trans Iordanem, et qui circa Tyrum
et Sidonem, multitudo magna, audientes quae
9 faciebat venerunt ad eum. Et dixit discipulis
suis ut navicula sibi deserviret propter turbam,

---

4 eis + si OZ*UGsK
5 illi] *illius OXZLQKVT*(G) vl pl.
6 pharisaei stat. T] ~ stat. phar. *rel.* (vl)
statim > GMaLR b c d i q
quomodo] * ut e a b c ff i q
7 Iesus aut. G] et Ies. *rel.* l
9 in navicula sibi deservirent S*YᶜHᶜXsᶜI(U)G EᶜKThW a i r w²ᶜ

---

6 Mc 12,13; Mt 22,16
7 Mt 4,25

ˈκαὶ παρετήρουν αὐτόν, εἰ τοῖς σάββασιν θερα- 2
πεύσει αὐτόν, ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ. καὶ 3
λέγει τῷ ἀνθρώπῳ τῷ τὴν χεῖρα ἔχοντι ξηράν·
ἔγειρε εἰς τὸ μέσον. καὶ λέγει αὐτοῖς· ἔξεστιν 4
τοῖς σάββασιν ἀγαθὸν ποιῆσαι ἢ κακοποιῆσαι,
ψυχὴν σῶσαι ἢ ἀποκτεῖναι; οἱ δὲ ἐσιώπων. ˈκαὶ 5
περιβλεψάμενος αὐτοὺς μετʼ ὀργῆς, συλλυπού-
μενος ἐπὶ τῇ πωρώσει τῆς καρδίας αὐτῶν, λέ-
γει τῷ ἀνθρώπῳ· ἔκτεινον τὴν χεῖρα. καὶ ἐξέ-
τεινεν, καὶ ἀπεκατεστάθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ. καὶ 6 26,4
ἐξελθόντες οἱ φαρισαῖοι εὐθὺς μετὰ τῶν Ἡρῳ- 12,13 Mt 22,16
διανῶν συμβούλιον ἐδίδουν κατʼ αὐτοῦ, ὅπως
αὐτὸν ἀπολέσωσιν.

Καὶ ὁ Ἰησοῦς μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἀνε- 7 7-12:
χώρησεν πρὸς τὴν θάλασσαν· καὶ πολὺ πλῆ- Mt 12,15s L 6,17ss
θος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἠκολούθησεν· καὶ ἀπὸ 27,1 Mt 4,25
τῆς Ἰουδαίας ˈκαὶ ἀπὸ Ἱεροσολύμων καὶ ἀπὸ 8
τῆς Ἰδουμαίας καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου καὶ περὶ
Τύρον καὶ Σιδῶνα, πλῆθος πολύ, ἀκούοντες ὅσα
ἐποίει, ἦλθον πρὸς αὐτόν. καὶ εἶπεν τοῖς μαθη- 9
ταῖς αὐτοῦ, ἵνα πλοιάριον προσκαρτερῇ αὐτῷ διὰ

---

2 παρετηρουντο (L 6,7) C* 579ss D Wss 565 1[a] 118s Σ 443 *
713 074 al. A | ει+εν SC D Θ 21 1689 827 M 047ss Λ[r]
H | θεραπευει SΔ WΣ 713 | 3 ξηραν B-892 Ws 372s *
1675] εξηραμμεν. rel. | εγειρε+(κ.) στηθι (L 6,8) D 372
e c f ar gg[1] | 4 σωσαι+μαλλον D 28 124 | αποκτειν.] απο- *
λεσαι Ta Ls Δ Wss 565s 1[r] 828s 1424[a] 047ss 251 lat syspi
ar gg | 5 πωρωσει] νεκρωσει D c ff i r sys | χειρα B
544 1424 MssUΦ 440s Γ P 482 V[r]E] +σου rel. | αυτου
+υγιης ως η αλλη Ls 700 21s 13-U 713[r] Γ-472 1093s
al. 270[a] 482s V[r] rel. (a b c sysi gg[1]) | 6 ευθυς > L W 267
827 1574 1604s b q tpl gg[1] | εδιδουν BL 700 565s 13[r]
495] εποιουν rel. pl. | κατʼ αυτου > 267 b c sys | 7 προς]
παρα 28 13-349, εις D 209 1391 945 245 998 P 485 ΩH |
~, Ιουδ. ηκολ. Ss 33 Δ 1071 vg | ηκολουθ. > D W 28 788
vl sys bo gg | 8 και[2]-Ιδουμ. > S* Ws 1[a] 118 788 828 348
472 c sys ar gg[1] | και[4] B-892 Δ W 1689s 495* vl pl. sysp
sa] +οι rel. a l z vg | Σιδωνα+ηκολουθουν αυτω W b c,
> ηλθ. πρ. αυτον | πληθ. πολυ > W a b c sys | ποιει BL |

Mt 15,30 10 τὸν ὄχλον, ἵνα μὴ θλίβωσιν αὐτόν· πολλοὺς
γὰρ ἐθεράπευσεν, ὥστε ἐπιπίπτειν αὐτῷ, ἵνα αὐ-
11 τοῦ ἅψωνται ὅσοι εἶχον μάστιγας. καὶ τὰ πνεύ-
L 4,41 ματα τὰ ἀκάθαρτα, ὅταν αὐτὸν ἐθεώρουν, προσ-
28,3 έπιπτον αὐτῷ καὶ ἔκραζον λέγοντα ὅτι σὺ εἶ
1,34 12 ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. καὶ πολλὰ ἐπετίμα αὐτοῖς, ἵνα
μὴ αὐτὸν φανερὸν ποιήσωσιν.
29,2 13 Καὶ ἀναβαίνει εἰς τὸ ὄρος, καὶ προσκαλεῖται
13–19: Mt 10,1-4 L 6,12-16 οὓς ἤθελεν αὐτός, καὶ ἀπῆλθον πρὸς αὐτόν.
14 καὶ ἐποίησεν δώδεκα, ἵνα ὦσιν μετ' αὐτοῦ, καὶ
15 ἵνα ἀποστέλλῃ αὐτοὺς κηρύσσειν ¹καὶ ἔχειν ἐξου-
16 σίαν ἐκβάλλειν τὰ δαιμόνια. καὶ ἐποίησεν τοὺς
30,2 J 1,42 δώδεκα, καὶ ἐπέθηκεν ὄνομα τῷ Σίμωνι Πέτρον·
17 ¹καὶ Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην
L 9,54 τὸν ἀδελφὸν τοῦ Ἰακώβου, καὶ ἐπέθηκεν αὐτοῖς
18 ὀνόματα Βοανηργές, ὅ ἐστιν υἱοὶ βροντῆς· καὶ
Ἀνδρέαν καὶ Φίλιππον καὶ Βαρθολομαῖον καὶ
Ματθαῖον καὶ Θωμᾶν καὶ Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ἀλ-
φαίου καὶ Θαδδαῖον καὶ Σίμωνα τὸν Καναναῖον
19 ¹καὶ Ἰούδαν Ἰσκαριώθ, ὃς καὶ παρέδωκεν αὐτόν.

---

11 λεγοντες S D W 28 69 1515 K | ει + ο Χς C 1424* 7 M Φ 4s P syh+ | 12 πολλα > W 1424 e bo ffirt | ποιωσιν B^{c}Lss D W 872 13 pl. P 1355 Ks | ποιησ. + οτι ηδεισαν τ. Χν αυτον ειναι (L 4,41) Φ 1012 1047 a (C, bffqt) | 13 και^{3}] οι δε SC*Δ | ηλθον Ta^{in} D 1604 485 lat syp (co) | 14 εποιησ.] εξελεξατο Ta^{ar} sysp sa | δωδεκα + ους κ. αποστολους ωνομασεν (L 6,13) Ta BSC*Δ Θ 28 13^{r} syh^{m} co (W, Φ gg^{1}) | κηρυσσ. + το ευαγγελιον D W 372 vl pl. vg^{1} | 15 εχειν] εδωκεν αυτοις D W 372 lat pl. | εξουσ. + θεραπευειν τ. νοσους κ. Ta^{ar} 33 579s rel. pl. lat sysph ar | δαιμον. + κ. περιαγοντας κηρυσσειν το ευαγγ. W eca vg^{1} | 16 κ. εποιησ. τ. δωδεκα BSC* 579s 565] πρωτον Σιμωνα 13^{r} sa, > rel. | ονομα] ονοματα 33 892 Θ 213s 713 r | 16-19 Πετρον + κοινως δε αυτους εκαλεσεν βοανηργε ο εστιν υιοι βροντης, ησαν δε ουτοι Σιμ. κ. Ανδρ. Ιακ. κ. Ιω. Φιλ. κ. Μαρθολ. - Ισκαριωτης ο κ. παραδους αυτον W (ec, bq) | 17 επεθ. αυ. ον.] vocavit eos Ta^{in} ebcq sys | ονοματα] ονομα B D^{1} 28 syp | 18 Ματθ. + τ. τελωνην Θs 565 13^{r} 348^{r} 1071 syh^{m} gg | Θαδδ.] Λεββ.
19* D abffiqr, > W e |

ne comprimerent eum. Multos enim sanabat, 10
ita ut irruerent in eum, ut illum tangerent
quotquot habebant plagas. Et spiritus im- 11
mundi, cum illum videbant, procidebant ei et
clamabant dicentes: Tu es Filius Dei. | Et 12
vehementer comminabatur eis ne manifestarent
illum.

Et ascendens in montem vocavit ad se quos 13
voluit ipse; et venerunt ad eum. Et fecit ut 14
essent duodecim cum illo, et ut mitteret eos
praedicare. Et dedit illis potestatem curandi 15
infirmitates et eiciendi daemonia. Et imposuit 16
Simoni nomen Petrus, | et Iacobum Zebedaei 17
et Iohannem fratrem Iacobi, et imposuit eis
nomina Boanerges, quod est filii tonitrui:
| et Andream et Philippum, et Bartholomaeum 18
et Matthaeum, et Thomam et Iacobum Al-
phaei, et Thaddaeum et Simonem Cananaeum,
| et Iudam Iscariotem, qui et tradidit illum. 19

---

14 praedic. + evangelium AsHBEpGMaDL vl pl.

15 daemonia + et ut circumeuntes praedicarent evangelium $D^{r}T$ (gat e a c g^{2})

16 Petrum EpD^{r} e a ff q

17 boanerg.] bene reem S^{m}

---

10 Mt 15,30

11 L 4,41

16 J 1,42

3,20-35 ***Blasphemia Spiritus Sancti, cognati Iesu*** (Mt 12,24-32.46-50; L 11,15-22; 8,19 ss)

20 Et veniunt ad domum; et convenit iterum
turba, ita ut non possent neque panem man-
21 ducare. Et cum audissent sui, exierunt tenere
eum; dicebant enim: Quoniam in furorem
22 versus est. Et scribae, qui ab Hierosolymis de-
scenderant, dicebant: Quoniam Beelzebub habet,
et quia in principe daemoniorum eicit daemo-
23 nia. Et convocatis eis in parabolis dicebat illis:
24 Quomodo potest satanas satanam eicere? ¹Et
si regnum in se dividatur, non potest regnum
25 illud stare. Et si domus super semetipsam dis-
26 pertiatur, non potest domus illa stare. Et si
satanas consurrexerit in semetipsum, disperti-
tus est et non poterit stare, sed finem habet.
27 Nemo potest vasa fortis ingressus in domum
diripere, nisi prius fortem alliget, et tunc do-
28 mum eius diripiet. Amen, dico vobis, quoniam
omnia dimittentur filiis hominum peccata et
29 blasphemiae, quibus blasphemaverint; ¹ qui
autem blasphemaverit in Spiritum Sanctum,

---

21 sui]scribae et ceteri vl(-l z)|in fur. v. est] demens factus est G, exsentiat eos vl pl. | dicebant **21⌒22** e c
22 daemonum AsHsEpBGC
24 ~ stare regn. ill. *codd.* vl, > regn. ill. e b
25 potest AQW e a c f] poterit *rel.*
26 consurrexit AsM[r]UMaDQsT
potest FX*sBUL[r]TV e a c d f ff q z

28s L 12,10; 1 J 5,16

Καὶ ἔρχεται εἰς οἶκον· καὶ συνέρχεται πάλιν 20 *31,10*
ὁ ὄχλος, ὥστε μὴ δύνασθαι αὐτοὺς μηδὲ ἄρτον
φαγεῖν. καὶ ἀκούσαντες οἱ παρ' αὐτοῦ ἐξῆλθον 21 J 7,20; 8,48-52; 10,20
κρατῆσαι αὐτόν· ἔλεγον γὰρ ὅτι ἐξέστη. καὶ οἱ 22 *32,2* 22-30:
γραμματεῖς οἱ ἀπὸ Ἱεροσολύμων καταβάντες ἔλε- Mt 12,24-32
γον ὅτι Βεελζεβοὺλ ἔχει, καὶ ὅτι ἐν τῷ ἄρχοντι L 11,15-22
τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια. καὶ προσ- 23 *33,2*
καλεσάμενος αὐτοὺς ἐν παραβολαῖς ἔλεγεν αὐ-
τοῖς· Πῶς δύναται σατανᾶς σατανᾶν ἐκβάλλειν;
ˡκαὶ ἐὰν\βασιλεία ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῇ, οὐ δύ- 24
ναται σταθῆναι ἡ βασιλεία ἐκείνη· καὶ ἐὰν οἰκία 25
ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῇ, οὐ δυνήσεται ἡ οἰκία ἐκεί-
νη στῆναι. καὶ εἰ ὁ σατανᾶς ἀνέστη ἐφ' ἑαυτὸν 26
καὶ ἐμερίσθη, οὐ δύναται στῆναι, ἀλλὰ τέλος
ἔχει. ἀλλ' οὐ δύναται οὐδεὶς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ 27
ἰσχυροῦ εἰσελθὼν τὰ σκεύη αὐτοῦ διαρπάσαι,
ἐὰν μὴ πρῶτον τὸν ἰσχυρὸν δήσῃ, καὶ τότε τὴν
οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι 28 *34,2*
πάντα ἀφεθήσεται τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων τὰ
ἁμαρτήματα καὶ αἱ βλασφημίαι, ὅσα ἐὰν βλασ- L 12,10 1 J 5,16
φημήσωσιν· ὃς δ' ἂν βλασφημήσῃ εἰς τὸ πνεῦ- 29

20 ερχεται BS 1241 W 1223 Γ 1355 b r sys co] ερχοντ. rel. | συνερχονται, οχλοι Ta (Θ 954 713 Π*) 827 2145r syph* (sa) | **21** οι παρ αυτου] περι αυτου οι γραμματ. κ. οι λοιποι D W (e c) a b f ff i q r, οι αδελφοι αυτου sys, συγγενεις Ta syph | κ. εκρατησαν 2145s syh* | εξεσταται (αυτους) D* Θ 565 13 pl. a b ff i q, εξηρτηνται αυτου W | **22** κ. οτι – δαιμονιων] τ. αρχοντα τ. δαιμονιων, κ. δι αυτου W vl pl. | **23** αυτοις + ο Κς Ις D U a ff i r (Θ 1071) | **25** δυνησεται Br 700 565 1071 a i l vg gg[1] sa] δυναται rel. | **26** ανεστη – εμερισθη] σαταναν εκβαλλει μεμερισται εφ εαυτον (Mt 12,26) Ta D 544 vl gg, εφ εαυτον μερισθη W sys | στηναι] σταθηναι η βασιλεια αυτου D W 1689s vl | **27** αλλ B-Δ 700 28 1* 209-124 a d ff syhm ar bo (Θ 945 sa)] > rel. | εις-αυτου[1] Ta B-Δ Θ 565 1071 sysp co] τα σκ. τ. ισχ. εισελθ. εις τ. οικ. αυτ. rel. | τ. οικιαν[2]] τα σκευη W 348s 1216 e sys | **28** οσα BSΔ D Θ 13ss 983r 348r 0741604 Π* 262 Er] οσας rel. | οσα-βλασφ. > W vl pl. sys | **29** εις[1] > D W a b i q ar Cyp | *
*
*

μα τὸ ἅγιον, οὐκ ἔχει ἄφεσιν εἰς τὸν αἰῶνα,
3,22 (J 10,20) 30 ἀλλὰ ἔνοχός ἐστιν αἰωνίου ἁμαρτήματος. ὅτι
ἔλεγον· πνεῦμα ἀκάθαρτον ἔχει.
35,2 31-35: Mt 12,46-50 L. 8,19ss 31 Καὶ ἔρχονται ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελ-
φοὶ αὐτοῦ, καὶ ἔξω στήκοντες ἀπέστειλαν πρὸς
32 αὐτὸν καλοῦντες αὐτόν. καὶ ἐκάθητο περὶ αὐτὸν
ὄχλος, καὶ λέγουσιν αὐτῷ· ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου
33 καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἔξω ζητοῦσίν σε. καὶ ἀπο-
κριθεὶς αὐτοῖς λέγει· τίς ἐστιν ἡ μήτηρ μου
34 καὶ οἱ ἀδελφοί μου; καὶ περιβλεψάμενος τοὺς
περὶ αὐτὸν κύκλῳ καθημένους λέγει· ἴδε ἡ
35 μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου. ὃς γὰρ ἂν
ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, οὗτος ἀδελφός
μου καὶ ἀδελφὴ καὶ μήτηρ ἐστίν.
36,2 1-20: Mt 13,1-23 L 8,4-15 4 Καὶ πάλιν ἤρξατο διδάσκειν παρὰ τὴν θά-
λασσαν. καὶ συνάγεται πρὸς αὐτὸν ὄχλος πλεῖ-
στος, ὥστε αὐτὸν εἰς πλοῖον ἐμβάντα καθῆσθαι
ἐν τῇ θαλάσσῃ, καὶ πᾶς ὁ ὄχλος πρὸς τὴν θά-
2 λασσαν ἐπὶ τῆς γῆς ἦσαν. καὶ ἐδίδασκεν αὐ-
τοὺς ἐν παραβολαῖς πολλά, καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ἐν

ειϛ τ. αιωνα > Wss 565s 1[s] 22 vl pl. sys | εσται Ta S 33[r] D 945 Σ 713 4s lat(-b) ar gg[1] | αμαρτ.] κρισεωϛ 700 21s
31* rel. pl. fr syph | 30 εχει] εχειν αυτον D W vl(-fl) | 31 και[1]] ουν 33 21s 7[r] rel. pl. syh | στηκοντεϛ BC*Δ 28] εστηκοτεϛ C[c]Ls 700s 1[s] 118s 124 495 G, σταντεϛ S, εστωτεϛ rel. | καλουντ. BssL-Δ D Ws 28 1[s] 118s 13[r]] φωνουντ. rel. pl. | 32 κ. λεγ. αυτω] ειποντων δε αυτων Θ 565s sys ar gg[1] | σου[2] B[r] Ws 372ss 1-230 1424[s] 115[s] 213[r] Φs 291 4s 1604s K[s] al. G e l r z vg sysph* ar co] + κ. αι αδελφαι σου rel. | ζητουσ.] στηκουσιν ζητουντεϛ W e a b c fr tpl sys ar gg[1]] + σε ιδειν e c, σοι λαλησαι b | 33 και[1]] οϛ δε W e b c | 34 κυκλω + μαθηταϛ Θs 565 13[r] gg sa (W ar), > 1279
35* 1216ss sysp | 35 γαρ > B e b bo | 4,1 συνηχθη 33 1241 Ws 21s 1424 rel. pl. | πλειστοϛ BssL-Δ W] πολυϛ rel. | εν τη θαλ.] περαν τηϛ θ. D, παρα τ. αιγιαλον W vl pl. | προϛ την θ.] περαν τηϛ θ. D, εν τω αιγ. W e b c ff r syp ar | επι τ. γηϛ > D W vl sys sa | ησαν] stabat (Mt 13,2) Ta[an] c ff r z sysp (Ta[t] e) | 2 πολλα > W 28 e b c z | και ελεγ. - αυτου] λεγων W e b c |

non habebit remissionem in aeternum, sed reus
erit aeterni delicti. ¹Quoniam dicebant: Spiri- 30
tum immundum habet.

Et veniunt mater eius et fratres, et foris 31
stantes miserunt ad eum vocantes eum. Et se- 32
debat circa eum turba, et dicunt ei: Ecce
mater tua et fratres tui foris quaerunt te. Et 33
respondens eis ait: Quae est mater mea et
fratres mei? Et circumspiciens eos, qui in 34
circuitu eius sedebant, ait: Ecce mater mea
et fratres mei. Qui enim fecerit voluntatem 35
Dei, hic frater meus et soror mea et ma-
ter est.

4,1-34 ***Parabolae*** (Mt 13,1-23. 31s; L 8,4-18; 13,18s)

Et iterum coepit docere ad mare; et con- 4
gregata est ad eum turba multa, ita ut navim
ascendens sederet in mari, et omnis turba circa
mare super terram erat. Et docebat eos in pa- 2
rabolis multa et dicebat illis in doctrina sua:

---

29 habet *codd.* vl(-c)
32 tui + et sorores tuae a c d f ff q
33 et² + qui sunt OsBMaETW e a c f (ff)
4,1 ut V l] + in *codd.* vl

---

30 J 10,20
34 J 20,17

3 Audite: ecce exiit seminans ad seminandum.
4 Et dum seminat, aliud cecidit circa viam, et
venerunt volucres caeli et comederunt illud.
5 Aliud vero cecidit super petrosa, ubi non habuit
terram multam; et statim exortum est, quo-
6 niam non habebat altitudinem terrae; et quando
exortus est sol, exaestuavit, et eo quod non
7 habebat radicem, exaruit. Et aliud cecidit in
spinas; et ascenderunt spinae et suffocaverunt
8 illud, et fructum non dedit. Et aliud cecidit
in terram bonam, et dabat fructum ascenden-
tem et crescentem, et afferebat unum triginta,
9 unum sexaginta et unum centum. Et dicebat:
Qui habet aures audiendi audiat.
10 Et cum esset singularis, interrogaverunt
eum hi qui cum eo erant duodecim parabo-
11 lam. [1] Et dicebat eis: Vobis datum est nosse
mysterium regni Dei; illis autem qui foris
12 sunt in parabolis omnia fiunt, [1] ut

---

4 et + *factum est a

---

4 caeli > *codd.* e b c ff l z
6 aestuavit O[r]BUE f i r
et[2] > AsHOs d f l q r z | haberet *codd.* (e) f z
8 triginta + et *codd.* vl(-c)
10 erant + *cum SssHssBDL[r] f
parabolam W] *-bolas *rel.* (z)
11 nosse] scire AsH[r]BIUMaDV f l, > S

---

11 Mc 4,34 (1 C 5,12s); C 4,5

τῇ διδαχῇ αὐτοῦ· ¹ Ἀκούετε· ἰδοὺ ἐξῆλθεν ὁ 3
σπείρων σπεῖραι. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ σπείρειν ὃ 4
μὲν ἔπεσεν παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ ἦλθεν τὰ πε-
τεινὰ καὶ κατέφαγεν αὐτό. καὶ ἄλλο ἔπεσεν ἐπὶ 5
τὸ πετρῶδες, ὅπου οὐκ εἶχεν γῆν πολλήν, καὶ
εὐθὺς ἐξανέτειλεν διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς·
¹ καὶ ὅτε ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος ἐκαυματίσθη, καὶ διὰ 6
τὸ μὴ ἔχειν ῥίζαν ἐξηράνθη. καὶ ἄλλο ἔπε- 7
σεν εἰς τὰς ἀκάνθας, καὶ ἀνέβησαν αἱ ἄκανθαι
καὶ συνέπνιξαν αὐτό, καὶ καρπὸν οὐκ ἔδωκεν.
¹ καὶ ἄλλα ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν τὴν καλήν, καὶ 8
ἐδίδου καρπὸν ἀναβαίνοντα καὶ αὐξανόμενον,
καὶ ἔφερεν εἰς τριάκοντα καὶ ἐν ἑξήκοντα καὶ
ἐν ἑκατόν. καὶ ἔλεγεν· ὃς ἔχει ὦτα ἀκούειν 9
ἀκουέτω.

Καὶ ὅτε ἐγένετο κατὰ μόνας, ἠρώτων αὐτὸν 10
οἱ περὶ αὐτὸν σὺν τοῖς δώδεκα τὰς παραβολάς.
¹ καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· ὑμῖν τὸ μυστήριον δέδοται 11
τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ· ἐκείνοις δὲ τοῖς ἔξω 37.1
ἐν παραβολαῖς τὰ πάντα γίνεται, ¹ ἵνα 12

---

3 σπειραι BS* W 2145 074 vl] > D[1], του σπ. rel.] + τ.
σπορον αυτου 1424 179 M[r] 1071 047 F | 4 εγενετο > *
D W 1082 E lat(-e a) sysp sa | 5 αλλα 33 D[1] W 565s 13ss *
983[r] e sa | τα πετρωδη (Mt 13,5) S* 33 D Ws 372s 1[s]
118s 1424[s] al. lat pl. | οπου, και[2]] κ. οτι D W vl pl. | εξ-
ανετειλ.] εξεβλαστησεν 700 28 1-124 | 6 και[1] - ηλιος B-Δ *
D Θ 372s 1424[s] 1071 lat pl.] ηλιου δε ανατειλαντος rel.
e a f | 7 απεπνιξ. (L 8,7) 33 al. 700 1424-659 179 1194 *
348[r] Σ | εδωκεν] εποιησ. Θ 565 1424[s] | 8 αλλα B-892 *
Wss 28 124 e] αλλο rel. | αυξανομενον LΔ D W A 238]
-μενα BS 1071, -νοντα rel. | φερει D Wss 565 124 | εις[1]
BL 1071] εις[ter] SC* 892 Δ 700 565s, το εν[ter] rel. pl., εν[ter]
W | 9 ακουετω + κ. ο συνιων συνιετω D 2145 a b ff i r
syh[m] | 10 ηρωτησαν W 372 28ss 1[r] 7-291 K rel. lat pl. *
ar | περι αυτ. - δωδεκα] μαθηται αυτου Ta D Wss 565s
13[r] vl sys (ar) | 11 υμιν δεδοται γνωναι το μυστ. τ. β. *
(Mt 13,11) 33 579[r] D Θ 291 047[r] Λ rel. lat syph ar gg |
εξωθεν B 1424s Σ | γινετ.] λεγεται D Θ 565s 124 1424[s]
213s Σ 1515 vl pl. sa (gg) |

Is 6,9s J 12,40 A 28,26s *βλέποντες βλέπωσιν καὶ μὴ ἴδωσιν,*
καὶ ἀκούοντες ἀκούωσιν καὶ μὴ συνίωσιν,
μήποτε ἐπιστρέψωσιν καὶ ἀφεθῇ αὐτοῖς.
13 ˈκαὶ λέγει αὐτοῖς· Οὐκ οἴδατε τὴν παραβολὴν
ταύτην, καὶ πῶς πάσας τὰς παραβολὰς γνώ-
38,2 14 15 σεσθε; ˈὁ σπείρων τὸν λόγον σπείρει. ˈοὗτοι δέ
εἰσιν οἱ παρὰ τὴν ὁδόν, ὅπου σπείρεται ὁ λό-
γος, καὶ ὅταν ἀκούσωσιν, εὐθὺς ἔρχεται ὁ σα-
τανᾶς καὶ αἴρει τὸν λόγον τὸν ἐσπαρμένον ἐν
16 αὐτοῖς. καὶ οὗτοί εἰσιν ὁμοίως οἱ ἐπὶ τὰ πε-
τρώδη σπειρόμενοι, οἳ ὅταν ἀκούσωσιν τὸν λό-
17 γον, εὐθὺς μετὰ χαρᾶς λαμβάνουσιν αὐτόν, ˈκαὶ
οὐκ ἔχουσιν ῥίζαν ἐν ἑαυτοῖς, ἀλλὰ πρόσκαιροί
εἰσιν, εἶτα γενομένης θλίψεως ἢ διωγμοῦ διὰ
18 τὸν λόγον εὐθὺς σκανδαλίζονται. καὶ ἄλλοι
εἰσὶν οἱ εἰς τὰς ἀκάνθας σπειρόμενοι· οὗτοί
10,23s 19 εἰσιν οἱ τὸν λόγον ἀκούσαντες, καὶ αἱ μέριμναι
(2 Th 2,10; Hb 3,13) τοῦ αἰῶνος καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλούτου καὶ αἱ
περὶ τὰ λοιπὰ ἐπιθυμίαι εἰσπορευόμεναι συμ-
20 πνίγουσιν τὸν λόγον, καὶ ἄκαρπος γίνεται. ˈκαὶ

---

12 βλεποντες + μη Δ 28 1082s 1604 1200 229ss E[r] | βλεπωσι κ. > W sys | ακουωσι κ. > W 28 a Ωρ[1] | αφεθησομαι D*, αφησω D[c] d ff i q r | αυτοις + τα αμαρτηματα 33 892[r] D Θsss 21s 13 rel. lat (-b) sysph, + αυτων Δ 700 syph+ | **14** ο σπειρων] qui loquitur a b c q r | * **15** οπου] οις D 69[c] ff syp | οπου σπ. ο λογος] qui neglegenter verbum suscipiunt a b c f q r, > sys | ευθυς > 579 1[a] 118s 827 sys ar gg | αιρει] αρπαζει (Mt 13,19) Ta SsΔ | αυτοις] τ. καρδιαις αυτων 33 1241 D Θsss 827s 124 rel. lat pl. ar syh* bo[1] (b q r sysp) | **16** ομοιως > 579 D Wss 565 1[a] 118s 13-230 vl sysp ar gg co | ευθυς > 579 D 349 267 c ff i q sys bo | λαμβαν.] δεχονται (L 8,13) 579 1[r] 280 | αυτον > 579 Θ 565s 1[r] 13[r] ar gg Ωρ | * **18** αλλοι εισ. BSC*LΔ D 372 b c ff i l z vg bo] > 892 * Wss 565s 1-349 syp ar gg sa | **19** η μεριμνα 827 i q syp bo[1] | αιωνος] βιου D Wss 565 517s 472 vl | αι απαται D Ws 565 1424* i q ar (e c ff) | πλουτου] κοσμου D Θ 565 c ff i q (e b) | και[3] - εισπορ. > Θs 565 (D 28 1[r] vl pl. ar) |

videntes videant et non videant,
et audientes audiant et non intellegant,
nequando convertantur et dimittantur eis
peccata.

Et ait illis: Nescitis parabolam hanc? et quo- 13
modo omnes parabolas cognoscetis? Qui semi- 14
nat verbum seminat. Hi autem sunt qui circa 15
viam, ubi seminatur verbum, et cum audierint,
confestim venit satanas et aufert verbum, quod
seminatum est in cordibus eorum. Et hi sunt 16
similiter qui super petrosa seminantur, qui
cum audierint verbum, statim cum gaudio acci-
piunt illud, [1]et non habent radicem in se, sed 17
temporales sunt; deinde orta tribulatione et
persecutione propter verbum, confestim scan-
dalizantur. Et alii sunt qui in spinis seminan- 18
tur; hi sunt qui verbum audiunt, [1] et aerum- 19
nae saeculi et deceptio divitiarum et circa
reliqua concupiscentiae introeuntes suffocant
verbum, et sine fructu efficitur. Et hi sunt 20

---

17 et[2]] * aut (a) b

---

12 remittatur b, dimittam G i q r (d,ff) | peccata > b
15 cordibus VW] -de SX*Z°GCs, -da *rel.*
19 efficiuntur OGMaEsCs(Q) vl(-l z)

---

12 Is 6,9s; J 12,40; A 28,26s
19 Mc 10,23s (2 Th 2,10; Hb 3,13)

qui super terram bonam seminati sunt, qui
audiunt verbum et suscipiunt et fructificant,
unum triginta, unum sexaginta et unum centum.
21 Et dicebat illis: Numquid venit lucerna ut
sub modio ponatur aut sub lecto? nonne ut
22 super candelabrum ponatur? Non est enim ali-
quid absconditum quod non manifestetur,
nec factum est occultum, sed ut in palam ve-
23 niat. Si quis habet aures audiendi, audiat.
24 Et dicebat illis: Videte quid audiatis. In qua
mensura mensi fueritis, remetietur vobis et
25 adicietur vobis. Qui enim habet, dabitur illi;
et qui non habet, etiam quod habet auferetur
ab eo.
26 Et dicebat: Sic est regnum Dei, quemad-
modum si homo iaciat sementem in terram,
27 et dormiat, et exsurgat nocte et die, et semen
28 germinet et increscat dum nescit ille. Ultro
enim terra fructificat, primum herbam, deinde
spicam, deinde plenum frumentum in spica.
29 Et cum produxerit fructus, statim mittit falcem,
quoniam adest messis.

---

20 triginta X*Ep] + et *rel.* vl(-f)
22 est enim L] ~ enim est *rel.*
24 et adicietur vobis > GD gat e b l z
26 ~ iaciat homo BUVT
27 et[3] G] ac *rel.* f l z
29 cum G] + se *rel.* z
fructum G a b c d f i q

---

21 Mt 5,15
22 Mt 10,26; L 8,17
24 Mt 7,2; L 6,38
25 Mt 13,12; L 8,18
27 Ja 5,7
29 Jl 3,13; Ap 14,15ss

ἐκεῖνοί εἰσιν οἱ ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν σπαρέν-
τες, οἵτινες ἀκούουσιν τὸν λόγον καὶ παραδέ-
χονται, καὶ καρποφοροῦσιν ἐν τριάκοντα καὶ ἐν
ἑξήκοντα καὶ ἐν ἑκατόν.

Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· Μήτι ἔρχεται ὁ λύχνος, 21 *39,2* 21–25:
ἵνα ὑπὸ τὸν μόδιον τεθῇ ἢ ὑπὸ τὴν κλίνην; L 8,16ss Mt 5,15
οὐχ ἵνα ἐπὶ τὴν λυχνίαν τεθῇ; ¦ οὐ γάρ ἐστίν 22 *40,2* Mt 10,26
τι κρυπτόν, ἐὰν μὴ ἵνα φανερωθῇ· οὐδὲ ἐγέ- L 12,2
νετο ἀπόκρυφον, ἀλλ' ἵνα ἔλθῃ εἰς φανερόν.
εἴ τις ἔχει ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω. 23

Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· Βλέπετε τί ἀκούετε. ἐν 24 *41,2*
ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε μετρηθήσεται ὑμῖν, καὶ προσ- Mt 7,2
τεθήσεται ὑμῖν τοῖς ἀκούουσιν. ὃς γὰρ ἔχει, 25 *42,2* Mt 13,12
δοθήσεται αὐτῷ· καὶ ὃς οὐκ ἔχει, καὶ ὃ ἔχει
ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.

Καὶ ἔλεγεν· Οὕτως ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ 26 *43,10*
Θεοῦ, ὡς ἄνθρωπος βάλῃ τὸν σπόρον ἐπὶ τῆς
γῆς, ¦ καὶ καθεύδῃ καὶ ἐγείρηται νύκτα καὶ 27 Ja 5,7
ἡμέραν, καὶ ὁ σπόρος βλαστᾷ καὶ μηκύνηται,
ὡς οὐκ οἶδεν αὐτός. αὐτομάτη ἡ γῆ καρπο- 28
φορεῖ, πρῶτον χόρτον, εἶτεν στάχυν, εἶτεν πλήρη
σῖτον ἐν τῷ στάχυϊ. ὅταν δὲ παραδοῖ ὁ καρπός, 29 Jl 3,13 Ap 14,14-19
εὐθὺς ***ἀποστέλλει τὸ δρέπανον, ὅτι παρέστηκεν ὁ***
θερισμός.

---

20 εκεινοι BssL.sΔ] ουτοι rel. pl., >Θ 565s | σπαρεντ.] *
πιπτοντες W ecffiqr, >1[s] 118s | **21** αυτοις+οτι BLs *
(co), ιδετε 28 13[r] | ερχεται] απτεται D vl pl., καιεται
W 13[r] co | ουχ] αλλ W 544 ebcq | επι] υπο B*S 33 13-
230 7 al. 27 Σ 4s ΥΛ | **22** τι >B 579 D Wss 565s 1-124 **23** *
7ss al. Ms U 713[r] 4-472 1604 K[r] H al. vl pl. gg[1] | ελθη
εις φανερ.] φανερωθη B syp sa gg[1] | **24** αντιμετρηθησ.
(L 6,38) 579 565 179 1194 485 lat pl. | και[2] - ακουουσ.
>579 D W 565 983 495 Λ* eblr[2] | τοις ακ. >BssL-Δ
700 lat pl. bo | **25** εχει[3]] δοκει εχειν (L 8,18) Ta 346 |
26 ως+εαν C 372 21s 1[r] 1424 rel. pl. | ανθρ.+οταν
W 1[s] 118s e | **28** αυτοματη+γαρ 33 Δ D W[r] rel. pl. lat
syp gg | **29** πληρης (ο) σιτος B D W (C* 544) | παραδοι
BS*Δ D Θ 565s]-δω rel. |

44,2 30 Καὶ ἔλεγεν· Πῶς ὁμοιώσωμεν τὴν βασιλείαν
30-34: Mt 13,31s. 34 τοῦ Θεοῦ, ἢ ἐν τίνι αὐτὴν παραβολῇ θῶμεν;
Lc 13,18s 31 ὡς κόκκῳ σινάπεως, ὃς ὅταν σπαρῇ ἐπὶ τῆς γῆς,
μικρότερον ὂν πάντων τῶν σπερμάτων τῶν ἐπὶ
32 τῆς γῆς, ˈ καὶ ὅταν σπαρῇ, ἀναβαίνει καὶ γί-
νεται μεῖζον πάντων τῶν λαχάνων, καὶ ποιεῖ
Dn 4,9.18 Ez 17,23;31,6 κλάδους μεγάλους, ὥστε δύνασθαι *ὑπὸ τὴν σκι-*
Ps 103,12 *ὰν αὐτοῦ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνοῦν.*
45,6 33 Καὶ τοιαύταις παραβολαῖς πολλαῖς ἐλάλει αὐ-
46,10 34 τοῖς τὸν λόγον, καθὼς ἠδύναντο ἀκούειν· χωρὶς
δὲ παραβολῆς οὐκ ἐλάλει αὐτοῖς, κατ᾽ ἰδίαν δὲ
τοῖς ἰδίοις μαθηταῖς ἐπέλυεν πάντα.
47,2 35 Καὶ λέγει αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὀψίας
35-41: Mt 8,18.23-27 36 γενομένης· διέλθωμεν εἰς τὸ πέραν. καὶ ἀφέντες
L 8,22-25 τὸν ὄχλον παραλαμβάνουσιν αὐτὸν ὡς ἦν ἐν τῷ
Ion 1,3ss 37 πλοίῳ, καὶ ἄλλα πλοῖα ἦν μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ γίνε-
ται λαῖλαψ μεγάλη ἀνέμου, καὶ τὰ κύματα ἐπέ-
βαλλεν εἰς τὸ πλοῖον, ὥστε ἤδη γεμίζεσθαι τὸ
38 πλοῖον. καὶ αὐτὸς ἦν ἐν τῇ πρύμνῃ ἐπὶ τὸ προσ-
(L 10,40) κεφάλαιον καθεύδων. καὶ ἐγείρουσιν αὐτὸν καὶ
λέγουσιν αὐτῷ· διδάσκαλε, οὐ μέλει σοι ὅτι ἀπολ-

---

* **30** *πως*] τινι (L 13,18) D Θsss 21s 1[r] 1424[a] 659 rel. lat pl. syph ar gg[1] co ˥ τινι] ποια 33 D Θsss 21s 872s 124 rel. pl. | παραβολη] ομοιωματι 565 1[a] 118s b | θωμεν Bss L-Δ 28 13[r] b (W e) syh[m] Ωϱ] παραβαλωμεν rel. | **31** ως] ομοια εστι D (c) bo | κοκκω BSC[c]Δ D 372s 124 1402s 1194 348[r] ΦsΠ[a] al.] κοκκον rel. | **32** σπαρη] αυξηθη 1402s 1574s
* 1396 251 | και[1] - αναβαινει] αυξει] W e b c q r gg[1] | **33** πολλαις > (Mt 13,34) C*-Δ W 700 28 1[a] 118s 1689s 1424 213 Σ al. 4ss al. e b c syp ar gg bo[1] | **34** ιδιοις > 700 22 485 i l r[2] gg[1] | παντα] αυτας D W e ff i q | **36** *inc.* κ. αφιουσιν τ. οχλ. κ. *P*[45] D Ws 372ss 13[r] vl(-e) | αλλα, ην] τα αλλα τα οντα πλ. Θs 565s 1[a] 118s ar | πλοια + πολλα 33 D ff (i q r) | και[2] + αμα πολλοι ησαν μετ W e (b c ff) | **37** πλοιον 1⌒2 S*e | το πλοιον[2] > 826 Φ Ω syh* | βυθιζεσθαι Ta 33 1[r] 7ss Σ 251 G sa, καταποντιζ. 1200 473 | **38** εγεριουσ. B* SC*Δ Π] διεγειϱ. rel. | διεγειϱαντες αυτ. λεγ. D Wss 565 (13[r]) vl(-e a) | αυτω > W 1402 472 e ff q ar gg[1] |

Et dicebat: Cui assimilabimus regnum Dei, 30
aut cui parabolae comparabimus illud? Sicut 31
granum sinapis, quod cum seminatum fuerit in
terra, minus est omnibus seminibus quae sunt
in terra; ꞌet cum seminatum fuerit, ascendit 32
et fit maius omnibus holeribus et facit ramos
magnos, ita ut possint *sub umbra eius aves*
caeli habitare. Et talibus multis parabolis lo- 33
quebatur eis verbum, prout poterant audire;
ꞌsine parabola autem non loquebatur eis; seor- 34
sum autem discipulis suis disserebat omnia.

4,35-5,20 ***Tempestas sedata, Gerasenus sanatus*** **(Mt 8,18.23-9,1; L 8,22-39)**

Et ait illis in illa die, cum sero esset fac- 35
tum: Transeamus contra. ꞌEt dimittentes tur- 36
bam assumunt eum ita ut erat in navi, et aliae
naves erant cum illo. Et facta est procella ma- 37
gna venti, et fluctus mittebat in navim, ita ut
impleretur navis. Et erat ipse in puppi super 38
cervical dormiens, et excitant eum et dicunt

---

35 in > AsH*sBECs
~ die illa OZsUsDV
36 erat] erant AsH[r]DTh c l q z

---

32 Dn 4,9.18; Ez 17,23; 31,6; Ps 103,12
37 Jon 1,3ss
38 (L 10,40)

illi: Magister, non ad te pertinet quia peri-
39 mus? Et exsurgens comminatus est vento et
dixit mari: Tace, obmutesce. Et cessavit ventus,
40 et facta est tranquillitas magna. | Et ait illis:
41 Quid timidi estis? necdum habetis fidem? | Et
timuerunt timore magno et dicebant ad alter-
utrum: Quis, putas, est iste, quia et ventus
et mare oboediunt ei?

5 Et venerunt trans fretum maris in regio-
2 nem Gerasenorum. Et exeunti ei de navi sta-
tim occurrit de monumentis homo in spiritu
3 immundo, qui domicilium habebat in monu-
mentis, et neque catenis iam quisquam poterat
4 eum ligare, quoniam saepe compedibus et ca-
tenis vinctus dirupisset catenas et compedes
comminuisset, et nemo poterat eum domare,
5 | et semper die ac nocte in monumentis et in
montibus erat, clamans et concidens se lapi-

---

41 timore magno W vl pl.] ~ magno timore *rel.*
5,2 occurrit Z^c^VW i r] + ei *rel.*
3 ~ eum poterat *codd.* d i z (c l)
5 die ac nocte Th] ~ nocte ac die *rel.* vl
erat + et AsHsX^c^EpMaD l

---

39 Ps 88,10; 106,29s
41 Mc 1,27

λύμεθα; και διεγερθεὶς ἐπετίμησεν τῷ ἀνέμῳ 39
καὶ εἶπεν τῇ θαλάσσῃ· σιώπα, πεφίμωσο. καὶ Ps 88,10: 106,29s
ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος, καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη.
καὶ εἶπεν αὐτοῖς· τί δειλοί ἐστε οὕτως; πῶς οὐκ 40
ἔχετε πίστιν; καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν, καὶ 41
ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους· τίς ἄρα οὗτός ἐστιν, ὅτι 1,27
καὶ ὁ ἄνεμος καὶ ἡ θάλασσα ὑπακούει αὐτῷ;
Καὶ ἦλθον εἰς τὸ πέραν τῆς θαλάσσης εἰς 5 1–21:
τὴν χώραν τῶν Γερασηνῶν. καὶ ἐξελθόντος αὐ- 2 Mt 8,28-34 L 8,26-39
τοῦ ἐκ τοῦ πλοίου, εὐθὺς ὑπήντησεν αὐτῷ ἐκ
τῶν μνημείων ἄνθρωπος ἐν πνεύματι ἀκαθάρτῳ;
ˡὃς τὴν κατοίκησιν εἶχεν ἐν τοῖς μνήμασιν, καὶ 3
οὐδὲ ἁλύσει οὐκέτι οὐδεὶς ἐδύνατο αὐτὸν δῆσαι,
ˡδιὰ τὸ αὐτὸν πολλάκις πέδαις καὶ ἁλύσεσιν δε- 4
δέσθαι, καὶ διεσπάσθαι ὑπ᾽ αὐτοῦ τὰς ἁλύσεις
καὶ τὰς πέδας συντετρῖφθαι, καὶ οὐδεὶς ἴσχυεν
αὐτὸν δαμάσαι. καὶ διὰ παντὸς νυκτὸς καὶ 5
ἡμέρας ἐν τοῖς μνήμασιν καὶ ἐν τοῖς ὄρεσιν
ἦν κράζων καὶ κατακόπτων ἑαυτὸν λίθοις. καὶ 6

---

38 εγερθ. 579 D W 700 28s* 13[r] 954 1604 e | σιωπα >
W e b c ff | πεφιμωσον 28 1689s, φιμωθητι D W | 40 ~ *
ουτως δειλ. εστε Ta P^{45} (28) 1-872 209 13-828 ar | ουτως
> BSL-Δ D Θsss lat co | πως ουκ Ta C 33 579 21s
872ss 124 rel. f sy(p)h] > W e q, ουπω BsLsΔs D Θ 28
1[a] 209 13-828 lat pl. | 41 τις, οτι και] ιδου πως e b | οι *
ανεμοι S[c] 33 D 700 565 1[a] 118s 1424[a] 477 Φ 472ss E
vl(-e) syp gg bo | 5,1 τ. θαλασσ. > D 13-543 b ff i q r | *
Γερασηνν. Ta[va] BS* D lat sa Tert] Γεργεσ. (L 8,26) S[c]
33s Δ (W) Θ-28 1[r] 1424[a] U 4s 251 sysh[m] ar gg bo Ωρ,
Γαδαρ. (Mt 8,28) Ta rel. | 2 εξελθ. αυτου B[r] Θs 565s 1[r] *
13[r] 7ss 179 660s b f] -οντων αυτων D W e c ff gg[1], -οντι
αυτω rel. | ευθυς > Ta[3] B W 998 e b c ff i sysp ar | υπ-
ηντησ. BSCL 579s D Ws 565s 1[a] 118-828 1424[a] al. 4-472
al. 270[a] G] απηντησ. rel. | 3 μνημειοις D W 1[a] 118s 1424s *
659 H | 4 οτι πολλακ. αυτον δεδεμενον πεδαις κ. αλυσ- *
εσιν εν αις εδησαν διεσπακεναι κ. τ. πεδας συντετριφεναι
κ. μηδενα αυτον ισχυειν (ετι) δαμασαι D gg[1] (Ta[ata] W
1[r] e c ff i q | 5 και δια π. νυκτ.] νυκτος δε D (W) vl(-a f)| *
μνημειοις D W 565s 1[a] 118-124 |

ἰδὼν τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ μακρόθεν ἔδραμεν καὶ
1,24 3 Rg 17-18 7 προσεκύνησεν αὐτόν, καὶ κράξας φωνῇ μεγάλῃ
λέγει· τί ἐμοὶ καὶ σοί, Ἰησοῦ υἱὲ τοῦ Θεοῦ τοῦ
ὑψίστου; ὁρκίζω σε τὸν Θεόν, μή με βασανί-
8 σῃς. ἔλεγεν γὰρ αὐτῷ· ἔξελθε τὸ πνεῦμα τὸ
9 ἀκάθαρτον ἐκ τοῦ ἀνθρώπου. καὶ ἐπηρώτα αὐ-
τόν· τί ὄνομά σοι; καὶ λέγει αὐτῷ· λεγιὼν ὄνο-
10 μά μοι, ὅτι πολλοί ἐσμεν. καὶ παρεκάλει αὐ-
τὸν πολλά, ἵνα μὴ αὐτοὺς ἀποστείλῃ ἔξω τῆς
11 χώρας. ἦν δὲ ἐκεῖ πρὸς τῷ ὄρει ἀγέλη χοίρων
12 μεγάλη βοσκομένη. καὶ παρεκάλεσαν αὐτὸν λέ-
γοντες· πέμψον ἡμᾶς εἰς τοὺς χοίρους, ἵνα εἰς
13 αὐτοὺς εἰσέλθωμεν. ˡ καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς. καὶ
ἐξελθόντα τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα εἰσῆλθον
εἰς τοὺς χοίρους, καὶ ὥρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ
κρημνοῦ εἰς τὴν θάλασσαν, ὡς δισχίλιοι, καὶ
14 ἐπνίγοντο ἐν τῇ θαλάσσῃ. καὶ οἱ βόσκοντες αὐ-
τοὺς ἔφυγον καὶ ἀπήγγειλαν εἰς τὴν πόλιν καὶ
εἰς τοὺς ἀγρούς· καὶ ἦλθον ἰδεῖν τί ἐστιν τὸ γε-
15 γονός. καὶ ἔρχονται πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ θεω-

---

6 προσεδραμ. W vl pl. | 7 εμοι] ημιν (Mt 8,29) Ta^{at} Θ 2145 syh^{*} | Iυ > 33 700 1^{r} 1689s 349 Φ 291 4s | υψιστ.]
9 * ζωντος Σ A syh^{m} | 8 αυτω + ο Ις D ff q r gg^{1} sa | 9 λεγει αυτω B^{r} Ws 28 1-828 1424^{a} 7^{a} M 213 Φs 713 A^{r} vg verss.] απεκριθη λεγων rel. pl. (D 565 477 vl) | μοι + εστιν B D
* 372 13^{r} lat | 10 παρεκαλουν Ta Δ Θ 565s 1^{r} 1689s A c ff z sys ar gg^{1} | πολλα > 892 827 1012 e sys | αυτους]
* αυτα BCΔ Θ 565, αυτον SLs W K pl. e b syp | 11 προς τω ορει > 1^{a} 872 1689s r^{2} | μεγαλη > Ta^{an} Ls D 1689s 692 U 074 e b ff i r | βοσκομενων Ta^{at} S^{o}LΔ 1402 A b d q |
* 12 παρεκαλουν D 372s 21s 827 M 348s 291 1093 A pl. lat(- c) | αυτον + τα δαιμονια Ta^{ato} D e f (579 872 M 291 A-229, b sysp), παντες οι δαιμονες (Θs 565 a) rel. syh ar gg^{1} | 13 *inc.* κ. ευθεως (ο) Κς Ις επεμψεν αυτους εις τ. χοιρους D c ff r (Θss H) | αυτοις BssL-Δ W 28 1^{a} 118s 788 E e b sysp ar (gg) co] + ευθεως ο Ις rel. | ως] ησαν δε ως
* 33 579 Θss 28^{r} 872^{a} rel. a (syh) ar gg bo | 14 απηγγ. B^{r} D Θs 1^{a} 209 1424^{a} 7^{a} M 348^{a} 213 Φs 4s al. 074 A | ανηγγειλ. rel. | 15 θεωρ.] ευρισκουσι (L 8,35) Ta^{at} W |

dibus. Videns autem Iesum a longe cucurrit 6
et adoravit eum, ¦ et clamans voce magna 7
dixit: Quid mihi et tibi, Iesu, fili Dei altis-
simi? adiuro te per Deum, ne me torqueas. ¦ Di- 8
cebat enim illi: Exi spiritus immunde ab ho-
mine. ¦ Et interrogabat eum: Quod tibi nomen 9
est? Et dicit ei: Legio mihi nomen est, quia
multi sumus. Et deprecabatur eum multum, 10
ne se expelleret extra regionem. Erat autem 11
ibi circa montem grex porcorum magnus pas-
cens. Et deprecabantur eum spiritus dicentes: 12
Mitte nos in porcos, ut in eos introeamus. ¦ Et 13
concessit ei statim Iesus. Et exeuntes spiritus
immundi introierunt in porcos, et magno im-
petu grex praecipitatus est in mare ad duo
milia, et suffocati sunt in mari. Qui autem 14
pascebant eos fugerunt et nuntiaverunt in ci-
vitatem et in agros. Et egressi sunt videre
quid esset factum; ¦ et veniunt ad Iesum et 15

---

6 occurrit Fs^{c}Z*UTh r w^{2}z

7 dixit SEpMaD^{r}TW] dicit *rel.* vl

altiss. Wb] summi *rel.*

9 mihi nomen Ls b f w^{2}] ~ nom. mihi *rel.* e d c (b z)

13 ei] eis *codd.* (vl)

14 factum XEp^{m}] facti *rel.* i z w^{2}

---

7 Mc 1,24; 3 Rg 17,18; Ja 2,19

vident illum, qui a daemonio vexabatur, se-
dentem, vestitum et sanae mentis, et timuerunt.
16 Et narraverunt illis, qui viderant, qualiter fac-
tum esset ei, qui daemonium habuerat, et de
17 porcis. Et rogare coeperunt eum ut discederet
18 de finibus eorum. Cumque ascenderet navim,
coepit illum deprecari, qui a daemonio vexatus
19 fuerat, ut esset cum illo; [1]et non admisit eum
sed ait illi: Vade in domum tuam ad tuos
et annuntia illis quanta tibi Dominus fecerit
20 et misertus sit tui. Et abiit et coepit praedi-
care in Decapoli, quanta sibi fecisset Iesus, et
omnes mirabantur.

5,21-43 ***Filia Iairi, mulier haemorrhoissa***
(Mt 9,18-26; L 8,41-56)

21 Et cum transcendisset Iesus in navi rursum
trans fretum, convenit turba multa ad eum, et
22 erat circa mare. Et venit quidam de archisy-
nagogis nomine Iairus; et videns eum proci-
23 dit ad pedes eius, et deprecabatur eum mul-
tum dicens: Quoniam filia mea in extremis
est; veni, impone manum super eam, ut salva

---

15 mentis + qui habuerat legion. H[c]OBMaTh W[2]z
17 ~ eum coeper. *codd.* W[2] z
de SHssBICs] a *rel.* e b c f ff W[2]
18 a SEp[m]MaDsKVCsW] > *rel.* b*q*
19 ~ fecerit Dom. UMa
21 Iesus > UL
23 manum UGQW] manus *rel.*

---

23 Mc 7,32

ρουσιν τὸν δαιμονιζόμενον καθήμενον ἱματισμέ-
νον καὶ σωφρονοῦντα, τὸν ἐσχηκότα τὸν λεγιῶ-
να, καὶ ἐφοβήθησαν. καὶ διηγήσαντο αὐτοῖς οἱ 16
ἰδόντες, πῶς ἐγένετο τῷ δαιμονιζομένῳ καὶ περὶ
τῶν χοίρων. καὶ ἤρξαντο παρακαλεῖν αὐτὸν ἀπελ- 17
θεῖν ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν. καὶ ἐμβαίνοντος 18 48,8
αὐτοῦ εἰς τὸ πλοῖον παρεκάλει αὐτὸν ὁ δαιμο-
νισθεὶς ἵνα μετ' αὐτοῦ ᾖ. καὶ οὐκ ἀφῆκεν αὐτόν, 19
ἀλλὰ λέγει αὐτῷ· ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου πρὸς
τοὺς σούς, καὶ ἀπάγγειλον αὐτοῖς, ὅσα ὁ Κύριός
σοι πεποίηκεν καὶ ἠλέησέν σε. καὶ ἀπῆλθεν καὶ 20 7,31
ἤρξατο κηρύσσειν ἐν τῇ Δεκαπόλει, ὅσα ἐποί-
ησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, καὶ πάντες ἐθαύμαζον.

Καὶ διαπεράσαντος τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ πλοίῳ 21 49,2
πάλιν εἰς τὸ πέραν συνήχθη ὄχλος πολὺς ἐπ' 21-43: Mt 9,18-26 L 8,40-56
αὐτόν, καὶ ἦν παρὰ τὴν θάλασσαν. καὶ ἔρχεται 22
εἷς τῶν ἀρχισυναγώγων, ὀνόματι Ἰάιρος, καὶ
ἰδὼν αὐτὸν πίπτει πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ,
καὶ παρακαλεῖ αὐτὸν πολλὰ λέγων ὅτι τὸ θυγά- 23 7,32
τριόν μου ἐσχάτως ἔχει, ἵνα ἐλθὼν ἐπιθῇς τὰς

τ. δαιμονιζ.] eum ex quo daem. eiecerat sys | καθημεν. > Δ W 472 e | τ. εσχηκ. τ. λεγ. > D lat sys bo[1] | **16** ιδοντ.] ειδοτες Δ W | εγεν. τω δαιμονιζ.] εσωθη ο δαιμονισθεις (L 8,36) Ta 1[r] 660 | **17** ηρξ. παρακαλ.] παρεκαλουν Ta[3] D 700ss 1424[a] a | **18** εμβαντος Θ[r] 22-828 115 al. 1194-1071 Φ 245s Γss rel. pl. | παρεκαλει] ηρξατο παρακαλειν D lat(-e b) | δαιμονισθ.] ιαθεις 1082 syh[m] | **19** απαγγ. Bss 579s Θ 827 Σ 1555] διαγγ. P[45] D W 700 28 1[a] 118s 13ss 983[r], αναγγ. rel. | Κς] θς 1241 D | **20** οσα] α Ta CΔ* | **21** εν τω πλοιω > P[45] D Θs 565s 1[r] 788 e ff i q r sys ar gg | *
παλιν > Θ c ff sys sa | ~ περαν παλιν S* D 700 565 e a b i q syp | εις το περαν > P[45] | κ. ην > D e b c ff i q r z sys | **22** και[1] BS 33ss Δ-D Θ lat pl. sysp gg[1] co] + ιδου P[45] rel. | ονοματι] ω ονομα Wss 565, > D e a ff i | προσπιπτει W 13[r] lat(-e) (D) | **23** παρακαλων αυτον κ. λ. D *
e a b ff i q r | πολλα > D 1689s 1093s vl pl. | επιθη U ar (827 1071 71) | ινα[1]-αυτη] ελθε αψαι αυτης εκ τ. χειρων σου D b ff i q r (sys) |

24 χεῖρας αὐτῇ, ἵνα σωθῇ καὶ ζήσῃ. καὶ ἀπῆλθεν
μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ ἠκολούθει αὐτῷ ὄχλος πολύς,
καὶ συνέθλιβον αὐτόν.
25 Καὶ γυνὴ οὖσα ἐν ῥύσει αἵματος δώδεκα ἔτη,
26 ˡκαὶ πολλὰ παθοῦσα ὑπὸ πολλῶν ἰατρῶν καὶ δα-
πανήσασα τὰ παρ᾽ αὐτῆς πάντα, καὶ μηδὲν ὠφε-
ληθεῖσα, ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τὸ χεῖρον ἐλθοῦσα,
27 ˡἀκούσασα [τὰ] περὶ τοῦ Ἰησοῦ, ἐλθοῦσα ἐν τῷ
6,56 Mt 14,36 28 ὄχλῳ ὄπισθεν ἥψατο τοῦ ἱματίου αὐτοῦ· ἔλεγεν
γὰρ ὅτι ἐὰν ἅψωμαι κἂν τῶν ἱματίων αὐτοῦ
29 σωθήσομαι. καὶ εὐθὺς ἐξηράνθη ἡ πηγὴ τοῦ
αἵματος αὐτῆς, καὶ ἔγνω τῷ σώματι ὅτι ἴαται
L 6,19 30 ἀπὸ τῆς μάστιγος. καὶ εὐθὺς ὁ Ἰησοῦς ἐπι-
γνοὺς ἐν ἑαυτῷ τὴν ἐξ αὐτοῦ δύναμιν ἐξελθοῦ-
σαν, ἐπιστραφεὶς ἐν τῷ ὄχλῳ ἔλεγεν· τίς μου
31 ἥψατο τῶν ἱματίων; καὶ ἔλεγον αὐτῷ οἱ μα-
θηταὶ αὐτοῦ· βλέπεις τὸν ὄχλον συνθλίβοντά
32 σε, καὶ λέγεις· τίς μου ἥψατο; ˡκαὶ περιεβλέ-
33 πετο ἰδεῖν τὴν τοῦτο ποιήσασαν. ἡ δὲ γυνὴ
φοβηθεῖσα καὶ τρέμουσα, εἰδυῖα ὃ γέγονεν
αὐτῇ, ἦλθεν καὶ προσέπεσεν αὐτῷ καὶ εἶπεν
34 αὐτῷ πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ·

ινα σωθη > e c sys sa | ζησεται 33 Ws 28[r] 1[r] 1424 rel. e c z sysph sa | **24** απηλθεν] υπηγεν D 124 | ηκολουθησεν CLs 1675 16 472 | **25** γυνη B-892 Δ W 1[s] 209 A lat pl. syi co] + τις rel. | **26** και[1]] η D b c ff i syp sa | παρ > D Wss 565s 1[r] 1424[s] 291 495 verss.(-e) | **27** τα BS*C*Δ] > rel. | ηψατο + τ. κρασπεδου 33 579 1[s] 118s M 1071 gg[1] | **28** ελεγ. γαρ] λεγουσα D 700ss vl(-e), + εν εαυτη (Mt 9,21) Ta[atn] 33 D Θsss 1[r] 346 1424-1402 477 ΣΝ 713 1604 K-229 a c ff i q r ar gg | καν > B* 954 e c z | τ. ιματιου S 33 D lat(-q) syp | **30** εν εαυτω > D 1194 vl(-af) sa[1] | **31** *inc.* οι δε μαθ. αυτου λεγουσιν αυτω D 700 565 e a i q | **32** πεποιηκυιαν Ws 372 28 1[s] 209 | **32s** κ. περιβλεψαμενου αυτου η γυνη φοβ. e c (b) | **33** τρεμουσα + διο πεποιηκει λαθρα D Θs 565s 124 348 1071 495 a ff i r ar gg | γεγον. BssLsΔ D 544 1675 syi] + επ rel. pl. | αυτω + εμπροσθεν παντων W 13ss 826[s] 827 sa | αληθειαν] αιτιαν (L 8,47) W 28 1s 788-828 gg[1] sa |

sit et vivat. Et abiit cum illo, et sequebatur 24
eum turba multa, et comprimebant eum.

Et mulier, quae erat in profluvio sanguinis 25
annis duodecim ¹et fuerat multa perpessa a 26
compluribus medicis et erogaverat omnia sua
nec quidquam profecerat, sed magis deterius
habebat, ¹cum audisset de Iesu, venit in turba 27
retro et tetigit vestimentum eius; ¹ dicebat 28
enim: Quia si vel vestimentum eius tetigero,
salva ero. Et confestim siccatus est fons san- 29
guinis eius, et sensit corpore quia sanata esset
a plaga. Et statim Iesus in semetipso cognos- 30
cens virtutem, quae exierat de illo, conversus
ad turbam aiebat: Quis tetigit vestimenta mea?
¹Et dicebant ei discipuli sui: Vides turbam 31
comprimentem te et dicis: Quis me tetigit?
Et circumspiciebat videre eam, quae hoc fece- 32
rat. Mulier vero timens et tremens, sciens quod 33
factum esset in se, venit et procidit ante eum
et dixit ei omnem veritatem. Ille autem dixit 34

---

29 quia] quod *codd.* c f ff l q z
30 ~ cognosc. in semetipso *codd.* (a) f l w²
31 sui] eius BGE vl, illius SZs^m UL^r KVCs w²
33 vero] autem *codd.* a d f i l r z
34 ille S e l z] Iesus OEp*MaDTh

---

28 Mc 6,56; Mt 14,36
30 L 6,19

ei: Filia, fides tua te salvam fecit, vade in
pace et esto sana a plaga tua.
35 Adhuc eo loquente, veniunt ab archisyna-
gogo dicentes: Quia filia tua mortua est, quid
36 ultra vexas magistrum? Iesus autem audito
verbo, quod dicebatur, ait archisynagogo: Noli
37 timere, tantummodo crede. Et non admisit
quemquam se sequi nisi Petrum et Iacobum
38 et Iohannem fratrem Iacobi. Et veniunt in do-
mum archisynagogi, et videt tumultum et
39 flentes et eiulantes multum. Et ingressus ait
illis: Quid turbamini et ploratis? puella non
40 est mortua, sed dormit. | Et irridebant eum.
Ipse vero eiectis omnibus assumit patrem et
matrem puellae et qui secum erant, et ingre-
41 ditur ubi puella erat iacens. Et tenens manum
puellae ait illi: Talitha cumi, quod est inter-
42 pretatum: Puella, tibi dico, surge; |et confe-
stim surrexit puella et ambulabat; erat autem
annorum duodecim; et obstupuerunt stupore

---

42 autem] enim

---

35 ad archisynagogum KW ff (b c z)
36 ~ verbo quod dic. audito *codd.* w²
37 ~ sequi se *codd.* vl(-d)
38 vidit HᶜXᶜEpUGEʳVTW f ff l
40 adsumpsit ZsGDLThT a c (e, b d al.)
ingrediuntur OZIUsDsRVW l w² z
~ erat puella *codd.* vl
iacens > a b ff i
42 obstipuer. SAF-ZBʳVT a d i q z

---

34 L 7,50 | **39** A 20,10; J 11,4.11 | **40** A 9,40 |
41 L 7,14

θυγάτηρ, ἡ πίστις σου σέσωκέν σε· ὕπαγε εἰς L 7,50
εἰρήνην, καὶ ἴσθι ὑγιὴς ἀπὸ τῆς μάστιγός σου.
Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἔρχονται ἀπὸ τοῦ ἀρ- 35
χισυναγώγου λέγοντες ὅτι ἡ θυγάτηρ σου ἀπέ-
θανεν· τί ἔτι σκύλλεις τὸν διδάσκαλον; ¦ ὁ δὲ 36
Ἰησοῦς παρακούσας τὸν λόγον λαλούμενον λέ-
γει τῷ ἀρχισυναγώγῳ· μὴ φοβοῦ, μόνον πί-
στευε. καὶ οὐκ ἀφῆκεν οὐδένα μετ' αὐτοῦ συν- 37
ακολουθῆσαι εἰ μὴ τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον
καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν Ἰακώβου. καὶ ἔρ- 38
χονται εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀρχισυναγώγου, καὶ
θεωρεῖ θόρυβον καὶ κλαίοντας καὶ ἀλαλάζοντας
πολλά, ¦ καὶ εἰσελθὼν λέγει αὐτοῖς· τί θορυ- 39 J 11,4.11
βεῖσθε καὶ κλαίετε; τὸ παιδίον οὐκ ἀπέθανεν A 20,10
ἀλλὰ καθεύδει. ¦ καὶ κατεγέλων αὐτοῦ. αὐτὸς 40 A 9,40
δὲ ἐκβαλὼν πάντας παραλαμβάνει τὸν πατέρα
τοῦ παιδίου καὶ τὴν μητέρα καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ,
καὶ εἰσπορεύεται ὅπου ἦν τὸ παιδίον [ἀνακεί-
μενον]. καὶ κρατήσας τῆς χειρὸς τοῦ παιδίου 41 L 7,14
λέγει αὐτῇ· ταλιθὰ κούμ, ὅ ἐστιν μεθερμηνευό-
μενον· τὸ κοράσιον, σοὶ λέγω, ἔγειρε. καὶ εὐ- 42
θὺς ἀνέστη τὸ κοράσιον καὶ περιεπάτει· ἦν γὰρ
ἐτῶν δώδεκα. καὶ ἐξέστησαν εὐθὺς ἐκστάσει

---

34 θυγατ. + θαρρει (Mt 9,22) Ta^{av} 047, ~ C^{o} 1194 1200 q | υπαγε] πορευου Θs 565 1223 1279 1574 ΣΝ | **35** λεγοντ. + αυτω Ta^{ai} 33 579 D b i sa | **36** Ις + ευθεως Cs 579 372 21s 872s 13 pl. 7ss rel. pl. a syh | ακουσας Cs 579 D Θss 28 rel. verss.(-e) | λαλουμ. > D 372 544 vl | **37** παρακολουθ. D^{I}W 700 565s 1^{s} 118s 124, ακολουθ. 33 1241 872 346 al. A-229 4s | **38** εθεωρει Ta^{3} D^{I} fffl co | θορυβ. κλαιοντων κ. αλαλαζοντ. D^{I} a (565, e b ffi q) | **39** και^{2} + τι D Θ 28 b ffi q r z | **40** αυτου^{1} + ειδοτες οτι απεθανεν (L 8,53) W 13^{r} 174 sa | ανακειμ. > BSLsΔ D 1689s e a b ffi co | **41** ταβιθα W 28 349 245 vl pl. (D ραββι. θαβιτα, e) | κουμι 579s D 872s 13^{r} 7 pl. rel. pl., > W a r | **42** γαρ + ωσει Ta SCΔ Θ 1582s 124 954 al. 1604 ar gg^{I} sa (33 700 1 al.) | εξεστ. + οι γονεις αυτης 1402 348^{r}, παντες D e c ffi q r | ευθυς^{2} > Ta^{in} 1241 P^{45} rel. lat syph ar gg sa | * * *

1,43a 43 μεγάλη. καὶ διεστείλατο αὐτοῖς πολλά, ἵνα μη-
δεὶς γνῷ τοῦτο, καὶ εἶπεν δοθῆναι αὐτῇ φαγεῖν.
50,1 6 Καὶ ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν, καὶ ἔρχεται εἰς τὴν
1–6: Mt 13,53-58 πατρίδα αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθοῦσιν αὐτῷ οἱ μα-
L 4,16-30 2 θηταὶ αὐτοῦ. καὶ γενομένου σαββάτου ἤρξατο
διδάσκειν ἐν τῇ συναγωγῇ. καὶ οἱ πολλοὶ
J 7,15 ἀκούοντες ἐξεπλήσσοντο λέγοντες· πόθεν τούτῳ
ταῦτα, καὶ τίς ἡ σοφία ἡ δοθεῖσα τούτῳ; καὶ
αἱ δυνάμεις τοιαῦται διὰ τῶν χειρῶν αὐτοῦ γι-
L 2,34a 3 νόμεναι; οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τέκτων, ὁ υἱὸς τῆς
Μαρίας καὶ ἀδελφὸς Ἰακώβου καὶ Ἰωσῆτος καὶ
Ἰούδα καὶ Σίμωνος; καὶ οὐκ εἰσὶν αἱ ἀδελφαὶ
αὐτοῦ ὧδε πρὸς ἡμᾶς; καὶ ἐσκανδαλίζοντο ἐν
51,1 4 αὐτῷ. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ὅτι οὐκ
J 4,44 ἔστιν προφήτης ἄτιμος εἰ μὴ ἐν τῇ πατρίδι αὐ-
τοῦ καὶ ἐν τοῖς συγγενεῦσιν αὐτοῦ καὶ ἐν τῇ
5 οἰκίᾳ αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἐδύνατο ἐκεῖ ποιῆσαι οὐ-
δεμίαν δύναμιν, εἰ μὴ ὀλίγοις ἀρρώστοις ἐπι-
6 θεὶς τὰς χεῖρας ἐθεράπευσεν. καὶ ἐθαύμαζεν
διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν.
52,2 Καὶ περιῆγεν τὰς κώμας κύκλῳ διδάσκων.
53,2 7 Καὶ προσκαλεῖται τοὺς δώδεκα, καὶ ἤρξατο αὐ-
7–13: Mt 10,1.9-15 τοὺς ἀποστέλλειν δύο δύο, καὶ ἐδίδου αὐτοῖς ἐξου-
L 9,1-6; 10,1 8 σίαν τῶν πνευμάτων τῶν ἀκαθάρτων, [1] καὶ παρήγ-

43 πολλα > (L 8,56) Ta[v] D 1424 vl(-a) | **γνοι** BL 579 P[45]
** D W A | **6,1 ερχετ.]** ηλθεν 579 D W 700 rel. | **2 γενομ.]**
ημερα D ffi q r | **οι** BL 28 13-828 sa] > rel. | **εξεπλησσ.**
+ επι τη διδαχη αυτου P[45] D Θsss 115 443 Φ 1093 lat(-e)
syh ar gg | **ταυτα** + παντα SC*Δ 1071 vg | **γινομεν.** BS
33-Δ] γινονται rel. | **3 τεκτων** υιος του τεκτ. Ta, ο του
τεκτονος υιος κ. P[45] 33 700 69ss 1375 (579 565 1194 e)
a b c i r ar gg[1] | **Ιωση** C 892 W 28 69 826* 1424 rel., Ιωσηφ
S 827 lat pl. | **4 αυτοις** > W 28 544 1* 13-828 gg | **τη** +
ιδια (Mt 13,57) S[c]Ls 273 A | **5 εδυν.]** noluit a ffi q r, non
faciebat (Ta[la]) e b c ffi sa | **εκει ουδεμ.]** ουκετι W | **6 εθαυ-
μασεν** BS* 565 179 1515 1355 E* | **7 προσκαλεσαμενος** τ.
δ. ηρξ. D 565 1* 118s 472 vl | **ηρξ. αποστ.]** απεστειλεν D
565 e a b c ffi sys | **8 παρηγγελλ.** W 543s 1424 al. 27 348
16 U 213s 291 440 Λ V al. Es |

magno. Et praecepit illis vehementer ut nemo 43
id sciret, et dixit dari illi manducare.

6,1-6 *Iesus in Nazareth*
(Mt 13,53-58; L 4,16-30)

Et egressus inde abiit in patriam suam, et 6
sequebantur eum discipuli sui. Et facto sab- 2
bato coepit in synagoga docere, et multi audien-
tes admirabantur in doctrina eius dicentes:
Unde huic haec omnia? et quae est sapientia,
quae data est illi, et virtutes tales, quae per
manus eius efficiuntur? Nonne hic est faber, 3
filius Mariae, frater Iacobi et Ioseph et Iudae
et Simonis? nonne et sorores eius hic nobis-
cum sunt? Et scandalizabantur in illo. ¹Et dice- 4
bat illis Iesus: Quia non est propheta sine ho-
nore nisi in patria sua et in domo sua et in co-
gnatione sua. Et non poterat ibi virtutem ullam 5
facere, nisi paucos infirmos impositis manibus
curavit; et mirabatur propter incredulitatem 6
eorum; et circuibat castella in circuitu docens.

6,7-13 *Apostolorum missio*
(Mt 10,1.9-15; L 9,1-6)

Et vocavit duodecim et coepit eos mittere 7
binos et dabat illis potestatem spirituum im-

---

2 in doctrina eius > e

---

magno GR] maximo *rel.* c i l w² | **43** dixit] iussit X*W a b f z | **6,1** sui] illius SOZBUET i ff, eius GLʳ d f q z | **3** hic X*] iste *rel.* f i l q r w² | fabri fil. et Mariae OᶜX* EpBGDʳT a b c i z | **4** domo s. et in cognat. sua Ma Wᵒ] ~ *cogn. sua et in domo s. *rel.* f l w² z | **5** virtutes ullas O*U(X*sV) | **7** convocavit *codd.* f l

---

43 Mc 1,43s | **6,2** J 7,15 | **3** L 2,34s | **4** J 4,44

8 mundorum. Et praecepit eis ne quid tollerent
in via nisi virgam tantum, non peram, non
9 panem, neque in zona aes, ¹sed calceatos san-
10 daliis, et ne induerentur duabus tunicis. Et di-
cebat eis: Quocumque introieritis in domum,
11 illic manete donec exeatis inde; ¹et quicumque
non receperint vos nec audierint vos, exeuntes
inde excutite pulverem de pedibus vestris in
12 testimonium illis. Et exeuntes praedicabant ut
13 paenitentiam agerent, et daemonia multa eicie-
bant et ungebant oleo multos aegros et sa-
nabant.

6,14-29 *Herodes de Christo, Iohannis mors*
(Mt 14,1-12; L 9,7ss)

14 Et audivit rex Herodes, manifestum enim
factum est nomen eius, et dicebat: Quia Iohan-
nes Baptista resurrexit a mortuis, et propterea
15 virtutes operantur in illo. Alii autem dicebant:
Quia Helias est; alii vero dicebant: Quia pro-

---

12 et > YH*Ep*Dss
13 aegros OZBIUMaE^{r}V] aegrotos *rel.* q
14 ~ Herod. rex *codd.* vl
dicebant BUMa a b d ff
inoperantur virt. Z*s*U(AsX^c)
15 quia^2 > A-XBssUD^{r}CsK c d i r

---

13 Ja 5,14s
15 Mc 8,28

γειλεν αὐτοῖς ἵνα μηδὲν αἴρωσιν εἰς ὁδὸν εἰ
μὴ ῥάβδον μόνον, μὴ ἄρτον, μὴ πήραν, μὴ εἰς
τὴν ζώνην χαλκόν, ꜌ἀλλὰ ὑποδεδεμένους σανδά- 9
λια, καὶ μὴ ἐνδύσησθε δύο χιτῶνας. καὶ ἔλε- 10 *54,2*
γεν αὐτοῖς· ὅπου ἐὰν εἰσέλθητε εἰς οἰκίαν, ἐκεῖ
μένετε, ἕως ἂν ἐξέλθητε ἐκεῖθεν. καὶ ὃς ἂν τό- 11 *55,2*
πος μὴ δέξηται ὑμᾶς μηδὲ ἀκούσωσιν ὑμῶν,
ἐκπορευόμενοι ἐκεῖθεν ἐκτινάξατε τὸν χοῦν τὸν
ὑποκάτω τῶν ποδῶν ὑμῶν εἰς μαρτύριον αὐ-
τοῖς. καὶ ἐξελθόντες ἐκήρυξαν, ἵνα μετανοήσω- 12 *56,8*
σιν, ꜌ καὶ δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλλον, καὶ ἤλει- 13 Ja 5,14s
φον ἐλαίῳ πολλοὺς ἀρρώστους καὶ ἐθεράπευον.
Καὶ ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς Ἡρῴδης, φανερὸν 14 *57,2*
γὰρ ἐγένετο τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ἔλεγεν ὅτι 14–19: Mt 14,1-12
Ἰωάννης ὁ βαπτίζων ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν, καὶ L 9,7ss;3,19s
διὰ τοῦτο ἐνεργοῦσιν αἱ δυνάμεις ἐν αὐτῷ. ἄλλοι 15 *58,10*
δὲ ἔλεγον ὅτι Ἠλίας ἐστίν· ἄλλοι δὲ ἔλεγον

εν τη οδω 544 K lat pl. | τας ζωνας Ta e b c ff sysp ar co | 9 ενδυσασθε B* 33 1579 1574, - σασθαι B[c] 372 348s 2145 1012 Π[a] 280s 028 e a | 10 εις οικιαν> D a ff i ar[1] | 11 και - δεξητ.] κ. οσοι εαν μη δεξωνται 33 892 D Θsss *
21 872s 1689s 1424 rel. lat pl. syph* ar | τοπος > C* 879 544 1[a] 118s ff sys | ακουση W 1[a] 118s sys | ακουσ. + τ. λογους (Mt 10,14) Ta[3] 1[a] 209 2145 443 (1375) syh | χουν] κονιορτον 33 1241 1[r] | τ. υποκατω > Ta[3] 33 D 700 565 1515 lat sys ar | αυτοις + αμην λεγω υμιν ανεκτοτερον εσται Σοδομ. η Γομορροις εν ημερα κρισεως η τη πολει εκεινη (Mt 10,15) Ta[4] 33 579 700s 21s rel. a f q syph |
12 εκηρυσσον 33 579 W rel. lat(-c) ar | μετανοωσιν BL *
D Ws | 13 ηλειφ. και] αλειψαντες D b c ff i q r z | εθεραπευον] -πευοντο 179s 1071 ΣΝ 245 440 H f gg, + αυτους Ta[an] W 700 565s 13[r] M 348s ar bo (1606 16) | 14 Ηρωδ. + τ. ακοην Ιυ (Mt 14,1) Ta[avn] 892 372 21 13 69-230 349-945 Ms 348[r] 213 pl. 713 4s 472ss Λ[r] 028 (1038 syp, sa) | ελεγον B D W a b c ff | βαπτιστης 33 574 D Wss 28 13 pl. Ω 028 lat | εγηγερτ.] ανεστη 28 1038 A-229 | εν αυτω] αυτου W* 4s | 15 ελεγον 1⁀2 33 579 1689s 485 1082 al. | Ηλιας + ο προφητης syh[+] | ελεγον[2] > S Θs 565s 1[a] 118s 213 al. a b ff r syp ar sa |

16 ὅτι προφήτης ὡς εἷς τῶν προφητῶν. ἀκούσας
δὲ ὁ Ἡρῴδης ἔλεγεν· ὃν ἐγὼ ἀπεκεφάλισα
Ἰωάννην, οὗτος ἠγέρθη.
59,2 17 Αὐτὸς γὰρ ὁ Ἡρῴδης ἀποστείλας ἐκράτησεν
τὸν Ἰωάννην καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐν φυλακῇ διὰ
Ἡρῳδιάδα τὴν γυναῖκα Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ
60,6 Lv 18,16 18 αὐτοῦ, ὅτι αὐτὴν ἐγάμησεν· ἔλεγεν γὰρ ὁ Ἰωάν-
νης τῷ Ἡρῴδῃ ὅτι οὐκ ἔξεστίν σοι ἔχειν τὴν
Sir 25,23-26 19 γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ σου. ἡ δὲ Ἡρῳδιὰς ἐνεῖ-
χεν αὐτῷ καὶ ἤθελεν αὐτὸν ἀποκτεῖναι, καὶ οὐκ
20 ἠδύνατο. ὁ γὰρ Ἡρῴδης ἐφοβεῖτο τὸν Ἰωάν-
A 24,24 νην, εἰδὼς αὐτὸν ἄνδρα δίκαιον καὶ ἅγιον, καὶ
συνετήρει αὐτόν, καὶ ἀκούσας αὐτοῦ πολλὰ ἠπό-
21 ρει, καὶ ἡδέως αὐτοῦ ἤκουεν. καὶ γενομένης ἡμέ-
ρας εὐκαίρου, ὅτε Ἡρῴδης τοῖς γενεσίοις αὐτοῦ
δεῖπνον ἐποίησεν τοῖς μεγιστᾶσιν αὐτοῦ καὶ τοῖς
22 χιλιάρχοις καὶ τοῖς πρώτοις τῆς Γαλιλαίας, καὶ
εἰσελθούσης τῆς θυγατρὸς αὐτῆς τῆς Ἡρῳδιά-
δος καὶ ὀρχησαμένης ἤρεσεν τῷ Ἡρῴδῃ καὶ
τοῖς συναναχειμένοις. ὁ δὲ βασιλεὺς εἶπεν τῷ
κορασίῳ· αἴτησόν με ὃ ἐὰν θέλῃς, καὶ δώσω σοι.
Esth 5,3.6; 7,2 23 καὶ ὤμοσεν αὐτῇ ὅτι ὃ ἐάν με αἰτήσῃς δώσω

προφητ. ως > D b ffi | προφητης + η (Ta^{v}) Δ 372 28 1* 118s Φ 251 syih ar sa | των + αρχαιων Ta^{1} 291 bo (33) ‖ 16 ουτος BS 33s Δ D Ws 372 28 544 788sss vg sysph* bo Ωρ] + εστιν αυτος rel. | ηγερθη + εκ νεκρων Ta^{av} C 1241 rel. pl., ~ D Θs 565s 13^{r} a i l r$^{1.2}$ vg | 17 *inc.* ο γαρ Ηρ. (Mt 14,3) S^{c}Ls bo | εν φυλακη] κ. εβαλεν εις φυλ.
* Ta$^{v(n)}$ D Θs 565s 13^{r} vl(- c z) ar sa | 18 γυν. + Φιλιππου (Mt 14,3) Ta^{3} 1689 115 348 213 047 998s 1200s | 19 ηθελεν] εζητει C* vl pl. | 20 ανδρα δικ.] προφητην syh^{m} | πολλα + α 28 13ss 983^{r} 485 Ω (sys) | ηπορει BSL *l* 1596 (W) Θ co] εποιει rel. | 21 οτε > D lat sys sa | γενεθλιοις
* D | τ. πολεως Γαλ. 174 (syh^{m}) | 22 αυτης της] αυτου BSLΔ D 565, αυτης > 1^{r} 827 b c f z syspi ar gg co | ηρεσ. – ειπεν B-LΔ *l* 1596 c ff syspi ar co] αρεσασης...ειπ. ο βασ. P^{45} rel. | ειπεν δε ο β. A | 22s δωσω 1⌒2 W 1* 22 517* Γ 4s (r) sy(s)i | 23 αυτη + πολλα D Θs 565s ff i q (a b) ar | ο > B 33* Δ *l* 1596 P^{45} 124 1279 245 |

pheta est, quasi unus ex prophetis. Quo au- 16
dito Herodes ait: Quem ego decollavi Iohan-
nem, hic a mortuis resurrexit.

Ipse enim Herodes misit ac tenuit Iohan- 17
nem et vinxit eum in carcere propter Herodiadem
uxorem Philippi fratris sui, quia duxerat eam.
ˡDicebat enim Iohannes Herodi: Non licet tibi 18
habere uxorem fratris tui. Herodias autem in- 19
sidiabatur illi et volebat occidere eum, nec po-
terat. Herodes enim metuebat Iohannem sciens 20
eum virum iustum et sanctum, et custodiebat
eum, et audito eo multa faciebat et libenter
eum audiebat. Et cum dies opportunus acci- 21
disset, Herodes natalis sui cenam fecit prin-
cipibus et tribunis et primis Galilaeae. Cumque 22
introisset filia ipsius Herodiadis et saltasset
et placuisset Herodi simulque recumbentibus,
rex ait puellae: Pete a me quod vis, et dabo
tibi. Et iuravit illi: Quia quidquid petieris 23
dabo tibi, licet dimidium regni mei. Quae 24

---

17 carcerem UGDRCsW vl(-c z)
18 tibi > U
21 natali suo Z*UV a b d

---

18 Lv 18,16
19 Sir 25,23-26
20 A 24,24
23 Esth 5,3.6; 7,2

cum exisset, dixit matri suae: Quid petam? At
25 illa dixit: Caput Iohannis Baptistae. ¹Cumque
introisset statim cum festinatione ad regem, pe-
tivit dicens: Volo ut protinus des mihi in disco
26 caput Iohannis Baptistae. Et contristatus est rex;
propter iusiurandum et propter simul discum-
27 bentes noluit eam contristare; sed misso spe-
culatore, praecepit afferri caput eius in disco.
28 Et decollavit eum in carcere, ¹et attulit caput
eius in disco et dedit illud puellae, et puella
29 dedit matri suae. Quo audito, discipuli eius
venerunt et tulerunt corpus eius et posuerunt
illud in monumento.

6,30-56 *Apostolorum reditus, turbae refectae*
(Mt 14,13-36; L 9,10-17; J 6,1-21)

30 Et convenientes apostoli ad Iesum renun-
tiaverunt ei omnia, quae egerant et docuerant.
31 ¹Et ait illis: Venite seorsum in desertum locum
et requiescite pusillum. Erant enim qui venie-
bant et redibant multi, et nec spatium man-

---

27 et + cum abiisset a c d ff i (f, b)

---

24 at OX[c]EpUDs] et *rel.* a d f i
26 est > SssHOX[c]U b i l
recumbentes *codd.* b c d f ff l w[2] z
27 speculat. vl] spiculat. EpCKV
31 ~ manducandi spat. *codd.* vl(-a)

---

30 L 9,10; 10,17
31 Mc 2,2

σοι *ἕως ἡμίσους τῆς βασιλείας μου*. καὶ ἐξελ- 24
θοῦσα εἶπεν τῇ μητρὶ αὐτῆς· τί αἰτήσωμαι; ἡ δὲ
εἶπεν· τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ βαπτίζοντος.
καὶ εἰσελθοῦσα εὐθὺς μετὰ σπουδῆς πρὸς τὸν βα- 25
σιλέα ᾐτήσατο λέγουσα· θέλω ἵνα ἐξαυτῆς δῷς
μοι ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ βαπ-
τιστοῦ. καὶ περίλυπος γενόμενος ὁ βασιλεὺς διὰ 26
τοὺς ὅρκους καὶ τοὺς ἀνακειμένους οὐκ ἠθέλησεν
ἀθετῆσαι αὐτήν. καὶ εὐθὺς ἀποστείλας ὁ βασι- 27
λεὺς σπεκουλάτορα ἐπέταξεν ἐνέγκαι τὴν κεφα-
λὴν αὐτοῦ. καὶ ἀπελθὼν ἀπεκεφάλισεν αὐτὸν ἐν
τῇ φυλακῇ, καὶ ἤνεγκεν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐπὶ 28
πίνακι καὶ ἔδωκεν αὐτὴν τῷ κορασίῳ, καὶ τὸ
κοράσιον ἔδωκεν αὐτὴν τῇ μητρὶ αὐτῆς. καὶ 29
ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἦλθον καὶ ἦραν
τὸ πτῶμα αὐτοῦ καὶ ἔθηκαν αὐτὸ ἐν μνημείῳ.
Καὶ συνάγονται οἱ ἀπόστολοι πρὸς τὸν Ἰη- 30 *61,8*
σοῦν, καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ πάντα ὅσα ἐποί- L 9,10; 10,17
ησαν καὶ ὅσα ἐδίδαξαν. [1] καὶ λέγει αὐτοῖς· δεῦτε 31 *62,10*
ὑμεῖς αὐτοὶ κατ᾽ ἰδίαν εἰς ἔρημον τόπον καὶ
ἀναπαύσασθε ὀλίγον. ἦσαν γὰρ οἱ ἐρχόμενοι 2,2
καὶ οἱ ὑπάγοντες πολλοί, καὶ οὐδὲ φαγεῖν εὐ-

---

24 εξελθ. + το κορασιον Ta^{v} b f sys | βαπτιζ. BSLΔ *l* 1596 Θ 565s syh] βαπτιστου rel. | **25** μετα σπουδ. > Ta^{t} D vl (-f l) sys | ητησ. λεγ.] ειπεν Ta^{aa} Δ D Θ 565s 1^{s} 118s vl pl. sysp ar | θελω ινα δως] δος D Θ 565 vl pl. | εξαυτης > 1241 D W 4s c f ff gg^{1} | **26** βασιλ. + ως ηκουσε Ta^{n} D c ff i r | δια + δε Ta^{avn} 179 1071 485 726 c f ff syspi ar gg sa bo^{1} | ηθελεν 1^{s} 22 209 1675 1071 998 Π* | ανακειμεν. BLΔ W] συνανακειμ. rel. | **27** ο βασιλ. > D W 700 565s * 1^{r} 251 lat sysi gg^{1} | ενεγκαι Ta^{n} B-Ψ 892 Δ *l* 1596 syspi ar co]-χθηναι rel. | αυτου] Ιωαννου Ta^{3} 1396 485 sy, + επι πιναχι CΔ *l* 1596 33 vg bo | αυτον] τ. Ιωαννην Ta Θ 998 syp | **28** αυτην^{1} > LsΔ W 1^{s} 118s b c q z syp ar | εδωκ.^{2}] ηνεγκεν C 33 sys gg^{1} (ar sa) | **29** κ. ηραν] κηδευσαι W 28 | **30** οσα^{2} > Ta S*C* 579 W 565 1ss 209 lat sysi gg sa | εποιησεν, εδιδασκεν W sys | **31** αυτοι > Wss 565s 1^{s} 118s 16 lat | υμεις αυτοι υπαγωμεν Ta$^{a(n)}$ D a c ff i r sysp |

63,6 32 καίρουν. καὶ ἀπῆλθον ἐν τῷ πλοίῳ εἰς ἔρημον
32–44: Mt 14,13-21 33 τόπον κατ' ἰδίαν. καὶ εἶδον αὐτοὺς ὑπάγοντας
L 9,10-17 J 6,1-13 καὶ ἐπέγνωσαν [αὐτοὺς] πολλοί, καὶ πεζῇ ἀπὸ
πασῶν τῶν πόλεων συνέδραμον ἐκεῖ καὶ προῆλ-
θον αὐτούς.
34 Καὶ ἐξελθὼν εἶδεν πολὺν ὄχλον, καὶ ἐσπλαγ-
Nu 27,17 Ez 34,5 χνίσθη ἐπ' αὐτούς, ὅτι ἦσαν *ὡς πρόβατα μὴ*
Mt 9,36 *ἔχοντα ποιμένα*, καὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐτοὺς
64,4 35 πολλά. Καὶ ἤδη ὥρας πολλῆς γενομένης προσελ-
8,1-9 θόντες αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἔλεγον ὅτι ἔρη-
36 μός ἐστιν ὁ τόπος, καὶ ἤδη ὥρα πολλή· ἀπό-
λυσον αὐτούς, ἵνα ἀπελθόντες εἰς τοὺς κύκλῳ
ἀγροὺς καὶ κώμας ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς τί φά-
37 γωσιν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· δότε αὐ-
τοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. καὶ λέγουσιν αὐτῷ· ἀπελθόν-
τες ἀγοράσωμεν δηναρίων διακοσίων ἄρτους,
38 καὶ δώσωμεν αὐτοῖς φαγεῖν; ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς·
πόσους ἄρτους ἔχετε; ὑπάγετε ἴδετε. καὶ γνόν-
39 τες λέγουσιν· πέντε, καὶ δύο ἰχθύας. καὶ ἐπέ-
ταξεν αὐτοῖς ἀνακλιθῆναι πάντας συμπόσια
40 συμπόσια ἐπὶ τῷ χλωρῷ χόρτῳ. καὶ ἀνέπεσαν

32 *inc.* κ. αναβαντες εις το πλοιον απηλθ. D lat(-b) sa | **33** εγνωσ. B* D 1^{r} | αυτους^{2} S 33s 579ss 1424-659 MUΣN 1012^{r} 998 al. A^{r} al. fq sy bo] > B D Wss 1^{r} 827 4s lat, αυτον rel. | προσηλθ. LΔs Θ 13ss 517 115 71 Σ713 Γ ar | προηλθ. αυτους] συνηλθ. αυτου D 700 565s 209 788 bc (ir syp), + κ. συνηλθ. πρ. αυτον 1689 pl. rel. pl. | **34** ειδεν κ.] κ. ιδων D 700 (565) ffiq | **35** πολλη] παρηλθεν (Mt 14,15) Ta^{ar} W bcfilr^{2}z vg sys co (gg) | **36** απολυσ. + ουν Θs 565 28 a sa | κυκλω] εγγιστα D 700 lat gg | φαγωσ.] φαγειν 1241 D^{1} 565 4s sysp, + (οτι) ουκ εχουσιν 33 700ss 21s 13 69 rel. syph ar | **37** αυτοις^{1} + ου χρειαν εχουσιν απελθειν (Mt 14,16) Ta^{ale} 1194 | φαγειν^{2} + ινα εκαστος (αυτων) βραχυ τι λαβη (J 6,7) Ta^{3} *P*^{45} W 13^{r} sa | **38** ~ εχετε αρτους BLΔ Θ | πεντε + αρτους 579 D 565
* 827 vl(-b) sysp bo | **39** ανακλιθηναι B*S 892^{c} Θs 565s 1^{s} 118s 13-828 al. Φ 047 G Ωρ] ανακλιναι rel. | συμποσια$^{1.2}$ > a sys, συμπ.^{2} > L 579 Ws 372s 983 4s 482 al., κατα τ. συμποσιαν D (bcffilr$^{1.2}$ vg bo) |

ducandi habebant. Et ascendentes in navim 32
abierunt in desertum locum seorsum. Et vide- 33
runt eos abeuntes, et cognoverunt multi, et
pedestres de omnibus civitatibus concurrerunt
illuc et praevenerunt eos.

Et exiens vidit turbam multam Iesus, et 34
misertus est super eos, quia erant sicut oves
non habentes pastorem, et coepit illos docere
multa. Et cum iam hora multa fieret, acces- 35
serunt discipuli eius dicentes: Desertus est
locus hic, et iam hora praeteriit; dimitte illos, 36
ut euntes in proximas villas et vicos emant
sibi cibos, quos manducent. Et respondens ait 37
illis: Date illis vos manducare. Et dixerunt ei:
Euntes emamus ducentis denariis panes et da-
bimus illis manducare. ¹Et dicit eis: Quot panes 38
habetis? ite et videte. Et cum cognovissent,
dicunt: Quinque et duos pisces. ¹Et praecepit 39
illis ut accumbere facerent omnes secundum
contubernia super viride faenum. Et discubue- 40

---

32 navim] navi SssHOX[c]Z*sBUGD[r] a c f ff i l
33 pedestre SBUQs a b d ff i
de] et de SssHOX[c]ZsIUDLsKVThC i
34 ~ multam turb. SMBssUQCs b c d i l q
quia] qui UGE[r] a b d
~ docere illos *codd.* vl, eos a c ff r
37 vos > AsHEpIUDLsCW a i
ducent. denar. DsW d(c ff z)] ~ den. duc. *rel.*
38 dicunt + ei E[r]ThT[c] vl(-c)
quinque + panes EpDLs vl(-b)

---

33 Mc 6,54s
34 Mt 9,36; Nu 27,17; Ez 34,5
35 Mc 8,1-9

runt in partes per centenos et quinquagenos.
41 Et acceptis quinque panibus et duobus pisci-
bus, intuens in caelum benedixit et fregit panes
et dedit discipulis suis, ut ponerent ante eos,
42 et duos pisces divisit omnibus. Et manducave-
43 runt omnes et saturati sunt. Et sustulerunt reli-
quias fragmentorum duodecim cophinos plenos,
44 et de piscibus. Erant autem qui manducave-
runt quinque milia virorum.
45 Et statim coegit discipulos suos ascendere
navim, ut praecederent eum trans fretum ad
46 Bethsaidam, dum ipse dimitteret populum. Et
47 cum dimisisset eos, abiit in montem orare. Et
cum sero esset, erat navis in medio mari, et
48 ipse solus in terra. Et videns eos laborantes
in remigando, erat enim ventus contrarius eis, et
circa quartam vigiliam noctis venit ad eos am-
bulans supra mare et volebat praeterire eos.
49 At illi ut viderunt eum ambulantem supra mare,
putaverunt phantasma esse et exclamaverunt.
50 Omnes enim viderunt eum et conturbati sunt.

---

45 ut praecederent] et praecedere a b

---

40 et^2 GMaE a c i l r] + per *rel.*

41 et dedit - eos > U

43 plenos > U i f q

50 ~ eum viderunt *codd.*

---

48 Job 9,8; Ps 76,20

πρασιαὶ πρασιαὶ κατὰ ἑκατὸν καὶ κατὰ πεντή-
κοντα. καὶ λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς 41
δύο ἰχθύας ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν εὐλόγησεν 7,34
καὶ κατέκλασεν τοὺς ἄρτους καὶ ἐδίδου τοῖς μα-
θηταῖς, ἵνα παρατιθῶσιν αὐτοῖς, καὶ τοὺς δύο
ἰχθύας ἐμέρισεν πᾶσιν. καὶ ἔφαγον πάντες καὶ 42
ἐχορτάσθησαν· καὶ ἦραν κλάσματα δώδεκα κοφί- 43
νων πληρώματα καὶ ἀπὸ τῶν ἰχθύων. καὶ ἦσαν 44
οἱ φαγόντες τοὺς ἄρτους πεντακισχίλιοι ἄνδρες.
Καὶ εὐθὺς ἠνάγκασεν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ 45 *65,6*
ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον καὶ προάγειν εἰς τὸ πέραν 45–56: Mt 14,22-36
πρὸς Βηθσαϊδάν, ἕως αὐτὸς ἀπολύει τὸν ὄχλον. J 6,15-21
καὶ ἀποταξάμενος αὐτοῖς ἀπῆλθεν εἰς τὸ ὄρος 46 *66,2*
προσεύξασθαι. καὶ ὀψίας γενομένης ἦν τὸ πλοῖον 47 *67,4*
ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης, καὶ αὐτὸς μόνος ἐπὶ τῆς
γῆς. καὶ ἰδὼν αὐτοὺς βασανιζομένους ἐν τῷ 48
ἐλαύνειν, ἦν γὰρ ὁ ἄνεμος ἐναντίος αὐτοῖς, περὶ
τετάρτην φυλακὴν τῆς νυκτὸς ἔρχεται πρὸς αὐ-
τοὺς περιπατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης· καὶ ἤθελεν
παρελθεῖν αὐτούς. οἱ δὲ ἰδόντες αὐτὸν ἐπὶ τῆς 49
θαλάσσης περιπατοῦντα ἔδοξαν ὅτι φάντασμά
ἐστιν, καὶ ἀνέκραξαν· πάντες γὰρ αὐτὸν εἶδον 50

---

40 πρασιαι^{2} > SL Δ 0149 |κατα^{bis} BS D 21 bo] ανα rel. | κατα^{2} > 33 1689s 245s 485 a c i l r sys | κατα^{1}-πεντηκ. > P^{45} | **41** πεντε, δυο > P^{45} | κατεκλ. και] κλασας S* 33 892 1424* |παρατιθ. BssLsΔ W M* 1047 Π** 229] παραθωσ. P^{45} rel. |αυτοις] κατεναντι αυτων D lat(-c) co | **43** κλασμ.] περισσευματα των κλασμ. 33 1424* 659 lat pl. gg |κοφινους πληρεις 579 D Θs 22s 1424 rel. gg^{l}] των + δυο Ta^{av} 13^{r} sys | **44** τ. αρτους > (Mt 14,21) Ta^{atu} S P^{45} W-28 1* 118s lat pl. (sys) ar sa | ωσ(ει) πεντ. (Mt 14,21) S 892 Θ-28 1* 118s 4s ar sa | **45** ευθ. + εξεγερθεις D vl(-c) | εις το περαν > Ta^{t} P^{45} W 1* 118s q sys gg^{l} | **46** ανηλθ. Ta* 1* 118s 1402 gg | **47** ην + παλαι P^{45} D 28 1* 118s 1402 251 a b ff i | μεση τη θαλ. D 565 lat(-c) | **48** βασανιζ. εν τω ελαυν.] ελαυνοντας κ. βασ. (D) Θs 565 vl |αυτοις + σφοδρα P^{45} Wss 565s 13^{r} 472s | πρ. αυτους > D Ws 565 a b c ff i r | **49** φαντ.] δαιμονιον sys Ef | οτι φαντ. εστιν B-Δ] φ. ειναι rel. | **50** γαρ αυτ. ειδ. > D Θs 565 vl |

καὶ ἐταράχθησαν. ὁ δὲ εὐθὺς ἐλάλησεν μετ᾽ αὐ-
τῶν, καὶ λέγει αὐτοῖς· θαρσεῖτε, ἐγώ εἰμι, μὴ
68,6 51 φοβεῖσθε. καὶ ἀνέβη πρὸς αὐτοὺς εἰς τὸ πλοῖον,
4,39 καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος· καὶ λίαν ἐκ περισσοῦ ἐν
8,17; Mt 16,9 52 ἑαυτοῖς ἐξίσταντο· οὐ γὰρ συνῆκαν ἐπὶ τοῖς
ἄρτοις, ἀλλ᾽ ἦν αὐτῶν ἡ καρδία πεπωρωμένη.
53 Καὶ διαπεράσαντες ἐπὶ τὴν γῆν ἦλθον εἰς
69,2 54 Γεννησαρὲτ καὶ προσωρμίσθησαν. καὶ ἐξελθόν-
6,33 των αὐτῶν ἐκ τοῦ πλοίου εὐθὺς ἐπιγνόντες αὐτὸν
55 περιέδραμον ὅλην τὴν χώραν ἐκείνην καὶ ἤρ-
ξαντο ἐπὶ τοῖς κραβάττοις τοὺς κακῶς ἔχοντας
56 περιφέρειν, ὅπου ἤκουον ὅτι ἐστίν. καὶ ὅπου ἂν
5,27s εἰσεπορεύετο εἰς κώμας ἢ εἰς πόλεις ἢ εἰς ἀγρούς,
A 5,15; 19,11s ἐν ταῖς ἀγοραῖς ἐτίθεσαν τοὺς ἀσθενοῦντας, καὶ
παρεκάλουν αὐτόν, ἵνα κἂν τοῦ κρασπέδου τοῦ
ἱματίου αὐτοῦ ἅψωνται. καὶ ὅσοι ἂν ἥψαντο
αὐτοῦ ἐσῴζοντο.
70,10 1-23: 7 Καὶ συνάγονται πρὸς αὐτὸν οἱ φαρισαῖοι
Mt 15,1-20 καί τινες τῶν γραμματέων ἐλθόντες ἀπὸ Ἱερο-
L 11,38 2 σολύμων. καὶ ἰδόντες τινὰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ

* θαρσειτε > 440 495 G | **51** λιαν > D Wss 565s 1[a] b sys | εκ περισσου > BSLsΔ sysp | λιαν–εαυτοις] περιεσωσεν αυτους κ. Θ(Φ) | εξιστ. + κ. εθαυμαζον 33 579 D W-565 * 21s 13 rel. pl. (a) b f q r z syph ar | **52** αλλ᾽ην] ην γαρ D * W 700-124 1223 rel. pl. lat(-b r) sysph* ar | **53** Γεννησαρ D b c ff r z sysp, – εθ B* Θ al. V[r] E[r] ar co | κ. προσωρμισθ. * > D Wss 565s 1[a] 118s 1689s vl sysp ar gg[1] | **54** εξελθοντος αυτου c ff i q r z sys | επεγνωσαν D 700 565s verss.(-sys) | αυτον + οι ανδρες τ. τοπου (εκεινου) (Mt 14, 35) Ta[3] 33 Δ Wss 565s 1-124 827 348[r] 1071 Φ 4–1515 A G c syp ar * gg sa | **55** χωραν] περιχωρον D W 700-12 l 7 rel. b q syh sa | κραβ. + παντας D 700 565 472 a b ff q gg[1] | περιφερ.] φερειν D Ws 565 1[a] 118s M 472s ff i r(b q) | οπου – εστιν] περιεφερον γαρ αυτους οπου αν ηκουσαν τ. Ιν ειναι D 472s * a b ff i q | οτι + εκει 33 579 W 700 rel. pl. ar syh | **56** εισεπορευοντο L W 565 Ms 1574s A 476 | η εις αγρ. > Ta L* 1[a] 118s syp | αγορ.] πλατειαις D 700 565 lat(-a c ff z) | ηψαντο B[r] D Ws 565s 1[a] 209 13 pl. 1574] ηπτοντο rel. | διεσωζοντο 700 1[a] 209 13[r] ΣΝ 1012 (Δ) | **7,1** οι > Ta 700 565 1[a] 118s 659 |

Et *statim* locutus est cum eis et dixit eis:
Confidite, ego sum, nolite timere. [1]Et ascendit 51
ad illos in navim, et cessavit ventus. Et plus
magis intra se stupebant; non enim intellexe- 52
runt de panibus, erat enim cor eorum obcae-
catum.

Et cum transfretassent, venerunt in terram 53
Genesareth et applicuerunt. Cumque egressi 54
essent de navi, continuo cognoverunt eum; et 55
percurrentes universam regionem illam coepe-
runt in grabatis eos, qui se male habebant,
circumferre, ubi audiebant eum esse. Et quo- 56
cumque introibat, in vicos vel in villas aut
civitates, in plateis ponebant infirmos et de-
precabantur eum, ut vel fimbriam vestimenti
eius tangerent; et quoquot tangebant eum
salvi fiebant.

7,1-23 ***De vera munditie*** (Mt 15,1-20)

Et conveniunt ad eum pharisaei et quidam 7
de scribis venientes ab Hierosolymis. Et cum vi- 2
dissent quosdam ex discipulis eius communibus

---

53 ~ transfret. in terram, venerunt in Gen.

---

52 intellexerant SssOssBUThW b f l q
53 venerunt G b f q z] perven. *rel.*
56 aut SZUMaRKVCsW] + in *rel.* a d ff l

---

51 Mc 4,39
52 Mc 8,17; Mt 16,9
54 Mc 6,33
56 Mc 5,27s; A 5,15; 19,11s
7,2 L 11,38

manibus, idest non lotis, manducare panes, vi-
3 tuperaverunt. Pharisaei enim et omnes Iudaei,
nisi crebro laverint manus, non manducant, te-
4 nentes traditionem seniorum, et a foro nisi bap-
tizentur non comedunt, et alia multa sunt,
quae tradita sunt illis servare, baptismata ca-
licum et urceorum et aeramentorum et lec-
5 torum; et interrogabant eum pharisaei et scri-
bae: Quare discipuli tui non ambulant iuxta
traditionem seniorum, sed communibus manibus
6 manducant panem? At ille respondens dixit eis:
Bene prophetavit Esaias de vobis hypocritis,
sicut scriptum est:

Populus hic labiis me honorat,
cor autem eorum longe est a me;
7 *in vanum autem me colunt,*
docentes doctrinas et praecepta hominum.

8 Relinquentes enim mandatum Dei tenetis tradi-
tionem hominum, baptismata urceorum et ca-
9 licum, et alia similia his facitis multa. [1]Et

---

4 tradita sunt] acceperunt

---

2 vituperaverunt > ff
3 laverint A a b c d f.i r] lavent *rel.*
4 a foro + cum venerint H[c]ThT(OB) vl
sunt[1] > X*sUMaKV d r z
5 *interrogant SssH*BUQC d ff l
6 est] abest BIUMa, habetis ff
7 et * > SssH*OZBIU b d ff l q r
8 mandatum] — data As*H*X[c]EpDK a r[2] (b c)

---

6 Is 29,13

ὅτι κοιναῖς χερσίν, τοῦτ᾽ ἔστιν ἀνίπτοις, ἐσθίουσιν
τοὺς ἄρτους, — οἱ γὰρ φαρισαῖοι καὶ πάντες οἱ 3
Ἰουδαῖοι ἐὰν μὴ πυγμῇ νίψωνται τὰς χεῖρας οὐκ
ἐσθίουσιν, κρατοῦντες τὴν παράδοσιν τῶν πρεσ-
βυτέρων, καὶ ἀπ᾽ ἀγορᾶς ἐὰν μὴ ῥαντίσωνται 4
οὐκ ἐσθίουσιν, καὶ ἄλλα πολλά ἐστιν ἃ παρέ-
λαβον κρατεῖν, βαπτισμοὺς ποτηρίων καὶ ξεστῶν
καὶ χαλκίων, — καὶ ἐπερωτῶσιν αὐτὸν οἱ φαρι- 5 71,6
σαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς· διὰ τί οὐ περιπατοῦ-
σιν οἱ μαθηταί σου κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν
πρεσβυτέρων, ἀλλὰ κοιναῖς χερσὶν ἐσθίουσιν τὸν
ἄρτον; ˈ ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· καλῶς ἐπροφήτευσεν 6 Is 29,13
Ἠσαΐας περὶ ὑμῶν τῶν ὑποκριτῶν, ὡς γέγραπ-
ται ὅτι *οὗτος ὁ λαὸς τοῖς χείλεσίν με τιμᾷ,*
ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ᾽ ἐμοῦ.
μάτην δὲ σέβονταί με, 7
διδάσκοντες διδασκαλίας
ἐντάλματα ἀνθρώπων.
ἀφέντες τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ κρατεῖτε τὴν πα- 8
ράδοσιν τῶν ἀνθρώπων [βαπτισμοὺς ξεστῶν
καὶ ποτηρίων καὶ ἄλλα παρόμοια τοιαῦτα πολλὰ

---

2 κοιναις, τουτ εστιν > Ta^{atn} b c z sysp sa | αρτους + κατ- *
εγνωσαν D^{1}, εμεμψαντο 33 579 W-28 1-124 517sss al.
rel. pl. lat(-b) syph ar gg | ∂ πυγμη B 33^{r} rel. pl. c ff i q *
r z syh^{m} ar] πυκνα S W b vg bo, momento a, diligenter
syph*, > Δ sys sa | **4** αγορ. + οταν ελθωσιν D W (472s)
vl vg^{1} ar gg | ραντισωντ. BS 179 71s] βαπτισωντ. rel. Ωρ |
α παρελ.] απερ ελαβ. B 579 1515 | κρατ.] τηρειν D lat
(-b) sysp | χαλκ. BSLΔ *P*^{45} 28* 440 sys bo] + κ. κλινων
Ta^{atn} rel. | **5** και^{1} B-579 D 700ss 1^{s} 118s lat(-f) syp sa *
(bo)] επειτα rel. | γραμματ. + λεγοντες Δ *P*^{45} D Wss
565s 13^{r} a c ff i r z vg^{1} sys sa | κοιναις] ανιπτοις LsΔs 21s
1424 4s rel. b c ff l z sysph gg^{1} (*P*^{45} 13^{r}) | **6** δε + αποκρι-
θεις 1241 *P*^{45} Ws 372 rel. lat syh ar gg | γεγραπ.] ειπεν
Θ 565 1^{s} 118s a b c ff ar (D i) | τιμα] αγαπα D^{1} W a b c
Cl | απεχει] απεστιν Ls Θ 565 Cl | **8** αφεντες + γαρ 33 *
892s Θss rel. pl. f l z vg syph | παραδοσ.] εντολην *P*^{45} |
βαπτισμ.-ποιειτε *post* 7 D Θ 565s 0131 vl, > BssLΔ *P*^{45}
W 1^{s} 22 209 ar gg co | πολλα + α D a ff i q r |

9 ποιεῖτε]. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· καλῶς ἀθετεῖτε τὴν
ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, ἵνα τὴν παράδοσιν ὑμῶν
Ex 20,12; 21,17 10 τηρήσητε. Μωϋσῆς γὰρ εἶπεν· *τίμα τὸν πατέρα*
Dt 5,16 *σου καὶ τὴν μητέρα σου*, καί· *ὁ κακολογῶν πα-*
11 *τέρα ἢ μητέρα θανάτῳ τελευτάτω*. ὑμεῖς δὲ λέ-
γετε· ἐὰν εἴπῃ ἄνθρωπος τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρί·
κορβᾶν, ὅ ἐστιν δῶρον, ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ ὠφελη-
12 θῇς, οὐκέτι ἀφίετε αὐτὸν οὐδὲν ποιῆσαι τῷ πατρὶ
13 ἢ τῇ μητρί, ἀκυροῦντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ τῇ
παραδόσει ὑμῶν ᾗ παρεδώκατε καὶ παρόμοια
τοιαῦτα πολλὰ ποιεῖτε.
14 Καὶ προσκαλεσάμενος πάλιν τὸν ὄχλον ἔλε-
γεν αὐτοῖς· ἀκούσατέ μου πάντες καὶ σύνετε.
R 14,14 1 T 4,3ss 15 οὐδέν ἐστιν ἔξωθεν τοῦ ἀνθρώπου εἰσπορευό-
Tt 1,15 μενον εἰς αὐτὸν ὃ δύναται κοινῶσαι αὐτόν· ἀλλὰ
τὰ ἐκ τοῦ ἀνθρώπου ἐκπορευόμενά ἐστιν τὰ κοι-
16 νοῦντα τὸν ἄνθρωπον. εἴ τις ἔχει ὦτα ἀκούειν,
72,6 17 ἀκουέτω. Καὶ ὅτε εἰσῆλθεν εἰς οἶκον ἀπὸ τοῦ
ὄχλου, ἐπηρώτων αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τὴν
18 παραβολήν. καὶ λέγει αὐτοῖς· οὕτως καὶ ὑμεῖς
ἀσύνετοί ἐστε; οὐ νοεῖτε ὅτι πᾶν τὸ ἔξωθεν
εἰσπορευόμενον εἰς τὸν ἄνθρωπον οὐ δύναται
19 αὐτὸν κοινῶσαι, ὅτι οὐκ εἰσπορεύεται αὐτοῦ εἰς

αφεντες - αυτοις (9) > sys | 9 τηρησ.] στησητε D[1] Ws 565s 1[a] 209 vl sysp ar gg Cyp | 11 πατρι + αυτου Ta[an] D 945 a c ff i q sysp gg[1] co | μητρι + αυτου Ta[an] Θs 565 872 945 477 al. KY pl. sysp gg[1] co | 12 *inc.* και ουκετι 33 579 P[45] W 21s 872ss 124 rel. pl. vg syh ar gg | ουκετι > sysp co | πατρι, μητρι BSL D Wss 28 13-230 al. (lat)]
* + αυτου[bis] rel. pl. sy co | 13 λογον] εντολην 1[r], + κ. τ. εντ. W | υμων + τη μωρα D vl pl. syh[m] | και + αλλα
* 1424[a] ar gg sa | κ. - ποιειτε > W | 14 παλιν] παντα 33 579 Ws rel. f sysph* ar gg sa | παντες > SL.sΔ 1555 gg[1] bo |
* 15 τα εκπορευομ. απ αυτου εστ. Ta 21s rel. syph ar gg |
* εκπορ. BssL 579[r] Θ 1424[a] syh[m] bo] + εκεινα rel. | 16 > BS
* LΔ* 28 gg[1] bo[1] | 17 επηρωτησαν 33 579 Θ 1[a] 209 ar[1] | τ. πα-
* ραβολ. B-Δ D lat] περι της παρ. rel. | 18 ου] ουπω SL.sΔ 700 1[a] 118s 659 179s M[r]U 047 472 f syh[m] | δυναται κοινωσ.] κοινοι S sys | 19 οτι ουκ] ου γαρ D vl pl. |

dicebat illis: Bene irritum facitis praeceptum
Dei, ut traditionem vestram servetis. Moyses 10
enim dixit: *Honora patrem tuum et matrem*
tuam. Et: *Qui maledixerit patri vel matri,*
morte moriatur. ¹Vos autem dicitis: Si dixerit 11
homo patri aut matri Corban, quod est do-
num, quodcumque ex me tibi profuerit; et ultra 12
non dimittitis eum quidquam facere patri suo
aut matri ¹rescindentes verbum Dei per tradi- 13
tionem vestram quam tradidistis; et similia
huiusmodi multa facitis.

Et advocans iterum turbam dicebat illis: 14
Audite me omnes et intellegite. ¹Nihil est extra 15
hominem introiens in eum, quod possit eum
coinquinare; sed quae de homine procedunt,
illa sunt, quae communicant hominem. Si quis 16
habet aures audiendi, audiat. Et cum introisset 17
in domum a turba, interrogabant eum disci-
puli eius parabolam. ¹Et ait illis: Sic et vos 18
imprudentes estis? Non intellegitis quia omne
extrinsecus introiens in hominem non potest
eum communicare; quia non intrat in cor eius, 19

---

10 vel RW] aut *rel.* vl

12 et *> a b c d ff i q

13 vestram + stultam Xs a b c d ff i n q

15 communic. SssHIUssCW] coinquinant *rel.* a b d n q

19 intrat Q c ff] introi(i)t *rel.*

---

10 Ex 20,12; 21,17; Dt 5,16

15 A 10,14s

sed in ventrem vadit et in secessum exit,
20 purgans omnes escas? Dicebat autem, quoniam
quae de homine exeunt, illa communicant ho-
21 minem. Ab intus enim de corde hominum malae
cogitationes procedunt, adulteria, fornicationes,
22 homicidia, ˡ furta, avaritiae, nequitiae, dolus,
impudicitiae, oculus malus, blasphemia, super-
23 bia, stultitia. Omnia haec mala ab intus pro-
cedunt et communicant hominem.

7,24-30 ***Mulier Syrophoenissa*** (Mt 15,21-28)

24 Et inde surgens abiit in fines Tyri et Si-
donis, et ingressus domum neminem voluit
25 scire, et non potuit latere. Mulier enim statim
ut audivit de eo, cuius filia habebat spiritum
immundum, intravit et procidit ad pedes eius.
26 Erat enim mulier gentilis, Syrophoenissa ge-
nere. Et rogabat eum ut daemonium eiceret
27 de filia eius. ˡQui dixit illi: Sine prius saturari
filios; non est enim bonum sumere panem fi-
28 liorum et mittere canibus. At illa respondit
et dixit illi: Utique Domine, nam et catelli

19 vadit * > S-OEpB[r]D[r]VC vl
21 ~ cogitat. malae *codd.* vl
22 impudicitiae TW] -tia *rel.* vl
24 surgens + Iesus UG c ff
25 filia hab. X*] ~ hab. filia *rel.* b d i l z
26 enim MaLsW c ff i] *autem *rel.*
28 dicit ei *codd.*

22 Mt 6,23; 20,15
28 L 16,21

τὴν καρδίαν ἀλλ' εἰς τὴν κοιλίαν, καὶ εἰς τὸν
ἀφεδρῶνα ἐκπορεύεται, καθαρίζων πάντα τὰ
βρώματα; ἔλεγεν δὲ ὅτι τὸ ἐκ τοῦ ἀνθρώπου 20
ἐκπορευόμενον, ἐκεῖνο κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.
ἔσωθεν γὰρ ἐκ τῆς καρδίας τῶν ἀνθρώπων οἱ 21
διαλογισμοὶ οἱ κακοὶ ἐκπορεύονται, πορνεῖαι,
κλοπαί, φόνοι, ' μοιχεῖαι, πλεονεξίαι, πονηρίαι, 22 Mt 6,23; 20,15
δόλος, ἀσέλγεια, ὀφθαλμὸς πονηρός, βλασφημία,
ὑπερηφανία, ἀφροσύνη· πάντα ταῦτα τὰ πονηρὰ 23
ἔσωθεν ἐκπορεύεται καὶ κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.
Ἐκεῖθεν δὲ ἀναστὰς ἀπῆλθεν εἰς τὰ ὅρια Τύ- 24 24-30: Mt 15,21-28
ρου καὶ Σιδῶνος. καὶ εἰσελθὼν εἰς οἰκίαν οὐδένα
ἤθελεν γνῶναι, καὶ οὐκ ἠδυνήθη λαθεῖν. ἀλλ' 25
εὐθὺς ἀκούσασα γυνὴ περὶ αὐτοῦ, ἧς εἶχεν τὸ
θυγάτριον αὐτῆς πνεῦμα ἀκάθαρτον, ἐλθοῦσα
προσέπεσεν πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ. ἡ δὲ γυνὴ 26
ἦν Ἑλληνίς, Συροφοινίκισσα τῷ γένει· καὶ ἠρώτα *73,6*
αὐτόν, ἵνα τὸ δαιμόνιον ἐκβάλῃ ἐκ τῆς θυγα-
τρὸς αὐτῆς. καὶ ἔλεγεν αὐτῇ· ἄφες πρῶτον χορ- 27
τασθῆναι τὰ τέκνα· οὐ γάρ ἐστιν καλὸν λαβεῖν
τὸν ἄρτον τῶν τέκνων καὶ τοῖς κυναρίοις βαλεῖν.
'ἡ δὲ ἀπεκρίθη καὶ λέγει αὐτῷ· ναί, Κύριε, καὶ 28
τὰ κυνάρια ὑποκάτω τῆς τραπέζης ἐσθίουσιν L 16,21

αφεδρ.] οχετον D, εξω sys ar | εκπορευ.] εκβαλλεται Ta[al]
S 1424 1194 348 1579* Φ 047 472s sysp, εξερχ. D, χωρει
W | βρωμ. + et exit in rivum a n | **21** τ. ανθρωπων >
1* 118s | **22** πλεονεξια πονηρια D W 28 vl sysp | ασελγειαι
βλασφημιαι υπερηφανιαι (D[1])Θ 565 485 al. (1200 b) gg |
23 τα πονηρα > 700 565 1* 209 | **24** εκειθεν > W a b c i n 24 *
sys | ορια B-Δ D Wss 565s 1 22s 13-828 1402 Ωρ] μεθο-
ρια rel. | κ. Σιδων > LΔ D Ws 565s a b ff i n r sysi |
ηδυνασθη BS 399 | **25** αλλ ευθ. ακουσ. B-Δ 372 f syih[m]
co] ακουσασα γαρ rel. pl. | αυτης > SΔ P[45] D Wss 28 1-
828 179 713 4s | εν πν. ακαθαρτω P[45] W 28 13-828 | προς
τ. ποδ. αυτου] αυτω Ta 28 1* 209 13-828 (b c i) sys ar sa |
26 ελληνις] χηρα sys | Συρα φοιν. B P[45] W 21[r] 13[r] 7 pl. *
M[r]U 213 ΣΝ 1012[r] Γ pl. 482s, > συρα D[1]i | **27** λαβειν] *
αραι Θ 565 | **28** ναι > P[45] D Wss 565 13-543 230s b c ff i *
sys ar gg |

29 ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν παιδίων. καὶ εἶπεν αὐτῇ
διὰ τοῦτον τὸν λόγον ὕπαγε, ἐξελήλυθεν ἐκ τῆς
30 θυγατρός σου τὸ δαιμόνιον. καὶ ἀπελθοῦσα εἰς
(J 4,51) τὸν οἶκον αὐτῆς εὗρεν τὸ παιδίον βεβλημένον
ἐπὶ τὴν κλίνην καὶ τὸ δαιμόνιον ἐξεληλυθός.
74,10 31 Mt 15,29ss Καὶ πάλιν ἐξελθὼν ἐκ τῶν ὁρίων Τύρου
ἦλθεν διὰ Σιδῶνος εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Γα-
5,23 32 Mt 9,18 λιλαίας ἀνὰ μέσον τῶν ὁρίων Δεκαπόλεως. καὶ
φέρουσιν αὐτῷ κωφὸν καὶ μογιλάλον, καὶ πα-
ρακαλοῦσιν αὐτόν, ἵνα ἐπιθῇ αὐτῷ τὴν χεῖρα.
8,23 33 καὶ ἀπολαβόμενος αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὄχλου κατ᾽
ἰδίαν ἔβαλεν τοὺς δακτύλους αὐτοῦ εἰς τὰ ὦτα
αὐτοῦ καὶ πτύσας ἥψατο τῆς γλώσσης αὐτοῦ,
6,41 34 J 11,41; 17,1 ⸆καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν ἐστέναξεν, καὶ
35 λέγει αὐτῷ· ἐφφαθά, ὅ ἐστιν διανοίχθητι. καὶ
εὐθέως ἠνοίγησαν αὐτοῦ αἱ ἀκοαί, καὶ ἐλύθη ὁ
δεσμὸς τῆς γλώσσης αὐτοῦ, καὶ ἐλάλει ὀρθῶς.
1,43ss 36 καὶ διεστείλατο αὐτοῖς, ἵνα μηδενὶ λέγωσιν.
75,8 ὅσον δὲ αὐτοῖς διεστέλλετο, αὐτοὶ μᾶλλον περισ-
Is 35,5 37 σότερον ἐκήρυσσον. καὶ ὑπερπερισσῶς ἐξεπλήσ-
76,6 σοντο λέγοντες· καλῶς πάντα πεποίηκεν, καὶ

ψιχιων + τ. πιπτοντων απο τ. τραπεζης 472s sys Ef (sa 1689 1012, ar) | παιδ. + et vivunt Ta syi[1] | **29** ~ υπαγε δια Ta D 700 565 1[r] 998 vl syp | **30** αυτης > P[45] D W 28 1[s] 209 1574 b c ff i l r syi[1] | ~ ευρ. το δαιμ. εξελ. κ. το π. P[45] W 372 28[r] 13[r] 7[r] rel. pl. a n sy(s)h ar gg | τ. θυ-
31 * γατερα βεβλημενην Ta P[45] D W 13[r] 954s rel. pl. a f n q
* sysph ar sa | **32** και[2] BSΔ Ta[3] W-565 1574 0131 lat syi ar] > P[45] rel. | μογιλαλ. B*S P[45] D W-372 1[r] 983 543 al. M 27 348[r] U 213 Φs 4s A pl. V[r]G] μογγιλ. rel. | παρε-
* καλουν 33 0131 vl vg[1] ar gg co | **33** επιλαβομ. 700 118s 1689s 1606s 1579s 213 Γ 0131 al. E* | εβαλ.] επτυσεν εις τ. δακτυλους αυτου κ. εβαλ. εις τα Ta[+] 0131 (sys) | αυ-του[1] > SLs W c i | **34** ανεστεναξ. D 13[r] Σ 0131 | εφφεθα
* S[c] D W lat sa | **35** ευθεως > B-Δ D 0131 vl(-c) bo | και[2] + ευθυς SLΔ syi | ορθως + ωστε παντας εξιστασθαι 472s a | **36** μηδενι + μηδεν D 700 565s | οσον–διεστελλ.] οι δε b c ff i (D*) | περισσοτερως D 700 945 0131 | **37** υπερεκπε-ρισσ. D 700 1[s] 118s U | και[2]] > Ta[an] Θ 565s 0131 syp |

comedunt sub mensa de micis puerorum. Et 29
ait illi: Propter hunc sermonem vade, exiit
daemonium a filia tua. Et cum abiisset domum 30
suam, invenit puellam iacentem supra lectum
et daemonium exiisse.

7,31-37 ***Surdus mutusque***

Et iterum exiens de finibus Tyri venit per 31
Sidonem ad mare Galilaeae inter medios fines
Decapoleos. Et adducunt ei surdum et mutum, 32
et deprecabantur eum, ut imponat illi manum.
Et apprehendens eum de turba seorsum misit 33
digitos suos in auriculas eius et exspuens te-
tigit linguam eius [1]et suspiciens in caelum 34
ingemuit et ait illi: Ephphetha, quod est ada-
perire. Et statim apertae sunt aures eius, et 35
solutum est vinculum linguae eius, et loque-
batur recte. Et praecepit illis ne cui dicerent. 36
Quanto autem eis praecipiebat, tanto magis
plus praedicabant [1]et eo amplius admiraban- 37

---

28 ~ sub mensa comed. *codd.* vl
29 illi + Iesus H^{c}OsEp^{m}GDQTh r
a Z*G] de *rel.* d f i l z
32 deprecantur AH*X^{c}UQ l
33 eius[1] > A^{r}BssUDsRCs b c ff i l
34 aperire EpDQW c

---

30 J 4,51
32 Mt 9,18
33 Mc 8,23
34 Mc 6,41; J 11,41; 17,1
36 Mc 1,43s

tur, dicentes: Bene omnia fecit, et surdos fecit
audire et mutos loqui.

8,1-10 ***Turbae denuo refectae*** (Mt 15,32-39)

8 In diebus illis iterum cum turba multa
esset nec haberent quod manducarent con-
2 vocatis discipulis, ait illis: | Misereor super
turbam, quia ecce iam triduo sustinent me
3 nec habent quod manducent, | et si dimisero
eos ieiunos in domum suam, deficient in via;
4 quidam enim ex eis de longe venerunt. Et
responderunt ei discipuli sui: Unde illos quis
5 poterit hic saturare panibus in solitudine? Et
interrogavit eos: Quot panes habetis? Qui
6 dixerunt: Septem. | Et praecepit turbae discum-
bere super terram. Et accipiens septem panes
gratias agens fregit et dabat discipulis suis
7 ut apponerent, et apposuerunt turbae. Et ha-
bebant pisciculos paucos, et ipsos benedixit
8 et iussit apponi. Et manducaverunt et saturati
sunt, et sustulerunt quod superaverat de frag-

---

37 facit[1] LR i l | facit[2] FEpULssC a f l, praestat (auditum) b c d ff i r

8,1 ~ illis dieb. *codd.* vl

2 turba AsHZ*sUTh

4 illos] istos *codd.* vl, tantos a, eos q

~ poterit quis *codd. pl.* l (a q f ff)

8 superfuera(n)t EpD (k)

---

37 Is 35,5

8,2 Mc 6,34-44

τοὺς κωφοὺς ποιεῖ ἀκούειν καὶ τοὺς ἀλάλους
λαλεῖν.
Ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις πάλιν πολλοῦ ὄχλου 8 1–10: Mt 15,32-39
ὄντος καὶ μὴ ἐχόντων τί φάγωσιν, προσκαλεσά-
μενος τοὺς μαθητὰς λέγει αὐτοῖς· σπλαγχνίζομαι 2 6,34-44
ἐπὶ τὸν ὄχλον, ὅτι ἤδη ἡμέραι τρεῖς προσμέ-
νουσίν μοι καὶ οὐκ ἔχουσιν τί φάγωσιν· καὶ ἐὰν 3
ἀπολύσω αὐτοὺς νήστεις εἰς οἶκον αὐτῶν, ἐκλυ-
θήσονται ἐν τῇ ὁδῷ· καί τινες αὐτῶν ἀπὸ μα-
κρόθεν ἥκασιν. καὶ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ μαθη- 4
ταὶ αὐτοῦ ὅτι πόθεν τούτους δυνήσεταί τις ὧδε
χορτάσαι ἄρτων ἐπ' ἐρημίας; καὶ ἠρώτα αὐτούς· 5
πόσους ἔχετε ἄρτους; οἱ δὲ εἶπαν· ἑπτά. ¹καὶ παρ- 6
αγγέλλει τῷ ὄχλῳ ἀναπεσεῖν ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ λα-
βὼν τοὺς ἑπτὰ ἄρτους εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ
ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ἵνα παρατιθῶσιν,
καὶ παρέθηκαν τῷ ὄχλῳ. καὶ εἶχον ἰχθύδια ὀλί- 7
γα· καὶ εὐλογήσας αὐτὰ εἶπεν καὶ ταῦτα πα-
ρατιθέναι. καὶ ἔφαγον καὶ ἐχορτάσθησαν, καὶ 8
ἦραν περισσεύματα κλασμάτων ἑπτὰ σπυρίδας.

τους² > B-892 Δs 1194 713 | τ. αλαλους > W 28 sys | **8,1** παλιν πολλ.] παμπολλ. 700s 21s 13-230 954-115 rel. pl. (q syh sa) | **2** οχλον + τουτον Ta^avl L 1241 (D) 1424ᵃ 348ʳ 1071 vl sysp gg co | ημερας Δ 372s 1ʳ 13 69ʳ 1424 115s 348 4ss al. q | προσμεν. μοι] εισιν απο ποτε ωδε εισιν D vl pl. (ar gg) | **3** *inc.* κ. απολυσαι αυτ. νηστ. εις οικ. ου θελω, μη εκλυθωσιν (Mt 15,32) Ta^at D Θs 565 c f l vg syi (1689s, 1515) | εις οικ. αυτ. > Ta^atn Θs 565 1402 1515 b z syi | ηκασιν] εισιν BLsΔ bo¹ | **4** τουτους] τοσουτ. Θs 565 a (syp), αυτους W 1ᵃ 209 q sys | δυνησετ. τις]* δυνασαι W sys ar gg (z) | ωδε > D 565 1342 69 1424ᵃ 1071 H cffiqrz gg¹ | **5** ηρωτα BssL-Δ (W)] επηρωτα rel. | αυτους + λεγων Θs 565 472s sys | ποσους + ωδε W (sa) | **6** παρηγγειλε C 33 579 W 0131 rel. pl. lat(-l) ar gg co | **7** ευλογ.] ευχαριστησας D 472s q | αυτα > 33 579 D 700s 7 rel. pl. | ειπεν] εκελευσεν (D¹) lat ar gg sa | ειπεν... παρατιθ.] παρεθηκεν S* | κ. ταυτα > Ws 565s 1ᵃ 209 124 348 pl. Σ 0131 lat sy ar | παρατιθ.] παραθετε C 33 579 | **8** εφαγ. + παντες Ta³ S 33 213 gg¹, ~579 348ʳ 1071 472s Kʳ | σπυριδ. + πληρεις Ta^an 33 1241 W 13ʳ ir gg¹ sa |

9 ⸀ἦσαν δὲ ὡς τετρακισχίλιοι. καὶ ἀπέλυσεν αὐ-
10 τούς. καὶ εὐθὺς ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον μετὰ τῶν
μαθητῶν αὐτοῦ ἦλθεν εἰς τὰ μέρη Δαλμανουθά.
77,4 11 Καὶ ἐξῆλθον οἱ φαρισαῖοι καὶ ἤρξαντο συν-
11–21: Mt 16,1-12 ζητεῖν αὐτῷ, ζητοῦντες παρ' αὐτοῦ σημεῖον ἀπὸ
J 2,18; 6,30 1 C 1,22 12 τοῦ οὐρανοῦ, πειράζοντες αὐτόν. καὶ ἀναστε-
78,6 νάξας τῷ πνεύματι αὐτοῦ λέγει· τί ἡ γενεὰ αὕτη
ζητεῖ σημεῖον; ἀμὴν λέγω ὑμῖν, εἰ δοθήσεται
13 τῇ γενεᾷ ταύτῃ σημεῖον. καὶ ἀφεὶς αὐτοὺς πά-
λιν ἐμβὰς ἀπῆλθεν εἰς τὸ πέραν.
14 Καὶ ἐπελάθοντο λαβεῖν ἄρτους, καὶ εἰ μὴ
ἕνα ἄρτον οὐκ εἶχον μεθ' ἑαυτῶν ἐν τῷ πλοίῳ.
79,2 15 καὶ διεστέλλετο αὐτοῖς λέγων· ὁρᾶτε, βλέπετε ἀπὸ
L 12,1 3,6 τῆς ζύμης τῶν φαρισαίων καὶ τῆς ζύμης Ἡρῴ-
80,6 16 δου. καὶ διελογίζοντο πρὸς ἀλλήλους, ὅτι ἄρτους
17 οὐκ ἔχουσιν. καὶ γνοὺς ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς· τί
διαλογίζεσθε, ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχετε; οὔπω νοεῖτε

---

9 δε Bs 33^{r} 1424ss bo^{l}] + οι φαγοντες Ta^{als} rel. lat sy ar gg sa | ως > S 827 k ff z co | **10** εμβας, ηλθεν] ανεβη, κ. ηλθ. D Θs (565) k a f q sy sa | το > 33s 579 W 700 28 544 1342 1^{s} 118s 13^{r} 348 472s 229 | μερη] ορια Ta^{av} 1241 D^{l} 1424^{s} U^{r}Σ (k) c f z, ορη 1071 N, το ορος W 28 sys | Μαγδαλα Θ 1^{s} 209-230 4s syi, Μαγεδα Ta 565s k c (Ta^{n} $\mathfrak{P}^{45}$ a d z, b ff i r, sys), Μελεγαδα D*, Δαλμουναι W (ar) | **11** *inc.* κ. ηρξ. οι φαρισ. σ. 33 k c | ζητ. τι σημειον παρ αυτου Θ 565s q | **12** ει] ου (Mt 16,4) Δ W 13^{r} 1223 1071 713 sysp gg sa | **13** παλιν > Ta 477 713 291 1515 b c syp bo | εμβας + εις (το) πλοιον $\mathfrak{P}^{45}$ 33 892s rel. vl vg^{l} sy^{4} ar gg co | **14** επελαθ. + οι μαθηται (αυτου) Ta^{3} $\mathfrak{P}^{45}$ D W 372 28 13^{r} 179 1194 348-UΦ 1012^{r} 4s al. 0131 Λ^{r} cr gg^{l} sa | και^{2}–ειχον] ενα μονον αρτον εχοντες $\mathfrak{P}^{45}$ (W) Θ 565 1-828 4s k (ar) | **15** διεστειλατο 28 13ss 826-828 517 713 495 Es vl | ορατε > D Θ 565 1^{s} 118s k a sys ar gg^{l} (Δ 700 b ff i q r) | Ηρωδ.] τ. Ηρωδιανων $\mathfrak{P}^{45}$ W Θ 565s 1-828 251 G k i ar gg sa | **16** αλληλ. + λεγοντες (Mt 16,7) Ta^{l} C^{r} Θ 21s 872ss rel. vg sy ar gg bo | εχουσιν B $\mathfrak{P}^{45}$ W 700 565s 1342 1^{s} 209 k c co (D a b i q r)] εχομεν Ta^{t} rel. pl. | **17** ο Ις > Ta BS^{o} 892 Δ* i z bo | διαλογιζ. + εν εαυτ. ολιγοπιστοι Ta^{3} $\mathfrak{P}^{45}$ W 13ss 826^{s} sa (Θs 565s Φ 472s syh^{+} ar gg) |

mentis septem sportas. Erant autem qui man- 9
ducaverant, quasi quattuor milia, et dimisit
eos. Et statim ascendens navim cum discipulis 10
suis venit in partes Dalmanutha.

8,11-21 ***Signi petitio, de fermento pharisaeorum et Herodianorum*** (Mt 16,1-12; L 11, 16.29)

Et exierunt pharisaei et coeperunt conqui- 11
rere cum eo quaerentes ab illo signum de
caelo tentantes eum. Et ingemiscens spiritu 12
ait: Quid generatio ista signum quaerit? Amen
dico vobis, si dabitur generationi isti signum.
Et dimittens eos ascendit iterum navim et 13
abiit trans fretum. Et obliti sunt panes sumere, 14
et nisi unum panem non habebant secum in
navi. ¦ Et praecipiebat eis dicens: Videte et 15
cavete a fermento pharisaeorum et fermento
Herodis. Et cogitabant ad alterutrum dicentes: 16
Quia panes non habemus. ¦ Quo cognito, ait 17
illis Iesus: Quid cogitatis quia panes non ha-

8 sportas + plenas Ep[m]L[r] i

9 manducaverunt AsHX[c]ssB[r]DLsVCs k a f i l q r

10 Dalman.] Mageda k c, -gedam b i ff r, -gedan a d z

12 signum quaer. G] ~ quaer. sign. *rel.* (vl)

13 ascendit iter. navim et] ascendens iterum AsHZs*UGRCs f l z, ascendens S b (> iterum)

14 sunt + discipuli eius ML[r]Th r (c d)

~ sumere panes *codd.* vl(-q)

15 et[2] > AsH*sZ*sBIUDRCW vl pl.

17 ~ Ies. ait illis *codd.* a c d f ff l q r

11 Mt 12,38s; L 11,16.29s; J 2,18; 6,40; 1 C 1,22

15 L 12,1

betis? nondum cognoscitis nec intellegitis? adhuc
18 caecatum habetis cor vestrum? *oculos habentes non videtis, et aures habentes non auditis?*
19 nec recordamini, ¹quando quinque panes fregi in
quinque milia quot cophinos fragmentorum ple-
20 nos sustulistis? Dicunt ei: Duodecim. ¹Quando
et septem panes in quattuor milia, quot spor-
tas fragmentorum tulistis? Et dicunt ei: Septem.
21 ¹Et dicebat eis: Quomodo nondum intellegitis?

8,22-26 *Caecus sanatus*

22 Et veniunt Bethsaidam, et adducunt ei
caecum et rogabant eum ut illum tangeret.
23 Et apprehensa manu caeci, eduxit eum extra
vicum et exspuens in oculos eius impositis
manibus suis, interrogavit eum si quid videret.
24 ¹Et aspiciens ait: Video homines velut arbo-
25 res ambulantes. Deinde iterum imposuit manus
super oculos eius et coepit videre et restitu-
26 tus est ita ut clare videret omnia. Et misit

---

25 ita ut videret] et videbat

---

19 milia + et AsIDW d f l z
20 sustulistis FZ*sUGDV a i
22 Bethsaidam QW] -da *rel.* c z
23 adprehendens manum AHssDQ f ff l
quid D d] aliquid *rel.*
25 clare videret GW[c]] ~ vid. clare *rel.* vl

---

18 Is 6,9ss; Jr 5,21; Ez 12,2
19 Mc 6,41-44
20 Mc 8,6-9
22 Mc 6,56
23 Mc 7,32s; J 9,6

οὐδὲ συνίετε; πεπωρωμένην ἔχετε τὴν καρδίαν 6,52
ὑμῶν; *ὀφθαλμοὺς ἔχοντες οὐ βλέπετε, καὶ ὦτα* 18 Is 6,9s; Jr 5,21 Ez 12,2
ἔχοντες οὐκ ἀκούετε; καὶ οὐ μνημονεύετε, ¦ ὅτε 19 6,41-44
τοὺς πέντε ἄρτους ἔκλασα εἰς τοὺς πεντακισχι-
λίους, πόσους κοφίνους κλασμάτων πλήρεις
ἤρατε; λέγουσιν αὐτῷ· δώδεκα. ¦ ὅτε τοὺς ἑπτὰ 20 8,6-9
εἰς τοὺς τετρακισχιλίους, πόσων σπυρίδων πλη-
ρώματα κλασμάτων ἤρατε; καὶ λέγουσιν· ἑπτά.
¦ καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· οὔπω συνίετε; 21

Καὶ ἔρχονται εἰς Βηθσαϊδάν. καὶ φέρουσιν 22 *81,10*
αὐτῷ τυφλόν, καὶ παρακαλοῦσιν αὐτόν, ἵνα αὐτοῦ 6,56
ἅψηται. καὶ ἐπιλαβόμενος τῆς χειρὸς τοῦ τυ- 23 7,32s; J 9,6
φλοῦ ἐξήνεγκεν αὐτὸν ἔξω τῆς κώμης, καὶ πτύσας
εἰς τὰ ὄμματα αὐτοῦ, ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτῷ,
ἐπηρώτα αὐτόν· εἴ τι βλέπεις; ¦ καὶ ἀναβλέψας 24
ἔλεγεν· βλέπω τοὺς ἀνθρώπους, ὅτι ὡς δένδρα
ὁρῶ περιπατοῦντας. εἶτα πάλιν ἐπέθηκεν τὰς 25
χεῖρας ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ διέβλεψεν
καὶ ἀπεκατέστη, καὶ ἐνέβλεπεν τηλαυγῶς ἅπαντα.

ετι πεπωρ. 700s 21s 872ss 13 69^{r} 954-2145 Φ 157 rel. pl. lat sy | πεπωρ. – υμων] πεπωρ. υμων εστιν η καρδια Ta^{a1} D Θ 565 a q z gg sa (b c ff i) | **18** ακουετε + ουπω νοειτε *P*^{45} Θ 565 ΣΝ ar gg^{1} | **20** επτα^{1} + αρτους SC *P*^{45} W 21 13-349 827s M^{e}Φ 713 c f l q r vg ar gg^{1} sa | ποσων-κλασμ.] ποσας σπυριδας κλασματων πληρεις Ta Θs 565 c f syph ar gg^{1} sa (D lat pl. sys, k bo) | **21** αυτοις + πως B 33 579 D W^{r} 13^{r} al. m. verss. pl. | ουπω] ου B 579 28^{r} 115^{r} 27^{r} 348^{r} 713ss 229ss Λ^{r} rel. pl. gg | συνιετε] νοειτε B D^{c} 372 1207 al. | **22** Βηθσαιδα Cs 579ss 28 1^{s} 118s 13s al. ΣΝ 1012 al. 251ss 655s k vg, Βηθανιαν D Λ 262* vl(-k c) | **23** τ. τυφλου] αυτου *P*^{45} Wss 565s 1^{s} 118s 788 | εξηγαγεν 892 D W 700^{r} rel. pl. | ει > Ta sysp gg co | βλεπεις Ta BC 579s D^{1} Θ 372s 1342 sys gg co] βλεπει rel. | **24** οτι, ορω > Ta C^{c} 892 D Wss 565s 1^{s} 118s 1424^{s} 7^{s} 348^{r} 1071s 713s 4s 472ss Λ^{r} verss. | **25** ειτα] και D k b c ff i q r sys | εθηκεν BLs 1093 | διεβλ.] εποιησεν αυτον αναβλεψαι 33 Θss 21s 22s rel. pl. syh, ηρξατο αναβλ. D lat pl., > Ta sysp | απεκατεστη BssL-Δ] απεκατεσταθη rel. | κ. ενεβλ.] ωστε αναβλεψαι D lat | απαντας 579 700 21s 872ss 1-828 rel. pl., > 33 k c |

1,43s; 7,36 26 ¹καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰς οἶκον αὐτοῦ λέγων·
μηδὲ εἰς τὴν κώμην εἰσέλθῃς.
82,1 27–9,1: 27 Καὶ ἐξῆλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐ-
Mt 16,13-28 L 9,18-27 τοῦ εἰς τὰς κώμας Καισαρείας τῆς Φιλίππου.
καὶ ἐν τῇ ὁδῷ ἐπηρώτα τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ
λέγων αὐτοῖς· τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι
6,14s 28 εἶναι; οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ λέγοντες· Ἰωάννην τὸν
βαπτιστήν, καὶ ἄλλοι Ἠλίαν, ἄλλοι δὲ ὅτι εἷς
J 6,67ss 29 τῶν προφητῶν. καὶ αὐτὸς ἐπηρώτα αὐτούς·
83,2 ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; ἀποκριθεὶς ὁ Πέ-
30 τρος λέγει αὐτῷ· σὺ εἶ ὁ Χριστός. καὶ ἐπετί-
9,9 μησεν αὐτοῖς, ἵνα μηδενὶ λέγωσιν περὶ αὐτοῦ.
31 Καὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐτοὺς ὅτι δεῖ τὸν
9,31; 10,32ss υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν, καὶ ἀποδο-
L 9,22 κιμασθῆναι ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν ἀρχ-
ιερέων καὶ τῶν γραμματέων καὶ ἀποκτανθῆναι
32 καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστῆναι. καὶ παρρησίᾳ
84,6 τὸν λόγον ἐλάλει. καὶ προσλαβόμενος ὁ Πέτρος
33 αὐτὸν ἤρξατο ἐπιτιμᾶν αὐτῷ. ὁ δὲ ἐπιστραφεὶς
καὶ ἰδὼν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐπετίμησεν Πέτρῳ
καὶ λέγει· ὕπαγε ὀπίσω μου, σατανᾶ, ὅτι οὐ
φρονεῖς τὰ τοῦ Θεοῦ ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων.

---

26 λεγων + υπαγε εις τ. οικον σου D Θ 565s 13[r] 348[r] 1071 Φ 1012 lat(-k c) | μηδε–εισελθ.] κ. εαν εις τ. κωμ. εισελθης μηδενι ειπης εν τη κωμη Θ 565s 13[r] 348[r] 1071 Φ 1012 lat(-k) syh[m] ar (Ta CsΔ al. Θ[r] 124 rel. pl. syp), > εαν-εισελθ. D k c | **27** τ. κωμας Καισ.] Καισαρειαν D a b ffi q r | **28** λεγοντ. + οτι BS* 1342, οι μεν Ta C* 579s W 13–1675 al. 713 1396 (sys sa) | οτι εις] ενα 33 Δs W rel. pl. k, ως ενα D 1194 1515s lat pl. | **29** κ. αυτος > Ws 1* 118s (579 544 lat pl.) | Χς + ο υιος τ. θυ SL 544 157 syi, + του ζωντος (Mt 16,16) W 13[r] b r sypi[1] sa | **31** και[1] + απο τοτε Ta[3] W 13[r] co[1] | τη τριτη ημερα Ta 33 579 W 565s 1342 1-124 k a d sysp ar | **32** ο Πετρ. αυτον BL 892 a] ~ αυτ. ο Π. rel. | αυτον > D[1] 1579 1038 gg[1] | αυτω + dicens dñe propitius esto, nam hoc non erit a b n, ne cui illa diceret k c | **33** στραφεις 33 1241 1342 1424ss 827 443 713s |

illum in domum suam dicens: Vade in domum tuam et si in vicum introieris, nemini dixeris.

8,27-39 *Petri confessio, passio*
(Mt 16,13-28; L 9,18-27)

Et egressus est Iesus et discipuli eius in 27
castella Caesareae Philippi, et in via interrogabat discipulos suos dicens eis: Quem me
dicunt esse homines? Qui responderunt illi di- 28
centes: Iohannem Baptistam, alii Heliam, alii
vero quasi unum de prophetis. Tunc dicit illis: 29
Vos vero quem me esse dicitis? Respondens
Petrus ait ei: Tu es Christus. Et comminatus 30
est eis, ne cui dicerent de illo.

Et coepit docere eos, quoniam oportet Filium 31
hominis pati multa et reprobari a senioribus
et a summis sacerdotibus et scribis et occidi
et post tres dies resurgere. Et palam verbum 32
loquebatur. Et apprehendens eum Petrus coepit
increpare eum. Qui conversus et videns dis- 33
cipulos suos comminatus est Petro dicens:
Vade retro me satana, quoniam non sapis quae
Dei sunt, sed quae sunt hominum.

---

29 esse dicitis MaQ ff] ~ dic. esse *rel.*
31 ~ multa pati *codd.* vl
33 satanas OX*EpIMaDQsK gat k b c ff i q

---

26 Mc 1,43s
28 Mc 6,14ss
29 J 6,68s
30 Mc 9,9
31 Mc 9,31; 10,32ss

34 Et convocata turba cum discipulis suis,
dixit eis: Si quis vult me sequi, deneget se-
metipsum et tollat crucem suam et sequatur
35 me. Qui enim voluerit animam suam salvam
facere, perdet eam; qui autem perdiderit ani-
mam suam propter me et evangelium, salvam
36 faciet eam. Quid enim proderit homini, si lu-
cretur mundum totum et detrimentum animae
37 suae faciat? Aut quid dabit homo commuta-
38 tionis pro anima sua? Qui enim me confusus
fuerit et verba mea in generatione ista adultera
et peccatrice, et Filius hominis confundetur
eum, cum venerit in gloria Patris sui cum
9 angelis sanctis. [1]Et dicebat illis: Amen dico
(39) vobis quia sunt quidam de hic stantibus, qui
non gustabunt mortem donec videant regnum
Dei veniens in virtute.

9,2-12 ***Transfiguratio*** (Mt 17,1-13; L 9,28-36)

2 Et post dies sex assumit Iesus Petrum et
(9,1) Iacobum et Iohannem et ducit illos in montem
excelsum seorsum solos et transfiguratus est
3 coram ipsis. Et vestimenta eius facta sunt

---

34 vult + post SsH-X[c]BI*L[r]Cs vl(-a)
semet W] se *rel.* b i
35 faciet eam G] ~ eam fac. *rel.* l
36 faciet AHBUCsK
~ fac. animae suae *codd.* vl
37 commutationem S-OBssGD[r]Cs vl
38 confus.] confessus HEp[m]MaQKV*TW b d l r
verba mea Q q (c)] ~ mea verba *rel.*
confitebitur TW(Y l)
9,2 adsumpsit SZ*sGD[r]KVTW vl
solus SAHO[r]IMaD[r]Cs gat a d ff[2] l n q

---

35 Mt 10,39 | **37** Ps 48,8s | **38** Mt 10,33

Καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ὄχλον σὺν τοῖς 34 *85,2*
μαθηταῖς αὐτοῦ εἶπεν αὐτοῖς· Εἴ τις θέλει ὀπίσω
μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν
σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθείτω μοι. ὃς γὰρ ἐὰν 35 Mt 10,39
θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν·
ὃς δ᾽ ἂν ἀπολέσει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ
καὶ τοῦ εὐαγγελίου, σώσει αὐτήν. τί γὰρ ὠφελεῖ 36
ἄνθρωπον κερδῆσαι τὸν κόσμον ὅλον καὶ ζημιω-
θῆναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ; τί γὰρ δώσει ἄνθρω- 37
πος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ; ὃς γὰρ ἐὰν ἐπ- 38 *86,2*
αισχυνθῇ με καὶ τοὺς ἐμοὺς λόγους ἐν τῇ γενεᾷ Mt 10,33
ταύτῃ τῇ μοιχαλίδι καὶ ἁμαρτωλῷ, καὶ ὁ υἱὸς
τοῦ ἀνθρώπου ἐπαισχυνθήσεται αὐτόν, ὅταν
ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγ-
γέλων τῶν ἁγίων. Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· ἀμὴν λέγω **9** *87,2*
ὑμῖν ὅτι εἰσίν τινες ὧδε τῶν ἑστηκότων οἵτινες
οὐ μὴ γεύσωνται θανάτου, ἕως ἂν ἴδωσιν τὴν
βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἐληλυθυῖαν ἐν δυνάμει.

Καὶ μετὰ ἡμέρας ἓξ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς 2 2–13: Mt 17,1-13 L 9,28-36
τὸν Πέτρον καὶ τὸν Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην,
καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ᾽ ἰδίαν
μόνους. καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν,
ˡκαὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο στίλβοντα λευκὰ 3

---

34 ει τις B-Δ D W 700 565s 1^{a} 209 13^{r} 827 348^{r} 1071 lat syh^{m} ar Ωϱ] οστις rel. | **35** ψυχην αυτου^{2} B^{r} P^{45} D* 372s 1^{a} 872 1424^{a} 1071s Φs 1012 472s al. ΑΛ] εαυτου ψ. rel. | εμου κ. > P^{45} D 700 28 k a b i n r sys ar | κ. του ευαγγ. > 33 579 ff | ευαγγ. + μου Ta sysp dubl | ευαγγ. + ουτος 892 700s 21s 872ss 517 pl. 1194^{r} rel. pl. gg | **36** ωφελει Ta^{atn} BSLs W 1424 349 a n q syi ar gg] -λησει rel. | κερδησαι, ζημιωθηναι BSLs 1424 954] εαν κερδηση, ζημιωθη P^{45} rel. | **37** τι γαρ] η τι C 33 (D) Θss 21s 954s rel. | δωσει] δοι BS*, δω S^{c}L | **38** λογους > W k (Tert) | ταυτη > P^{45} W a d i n r^{2} Ωϱ | **9,1** εστωτων S 33 579 1047 | εστηκοτ. + μετ εμου Ta^{+} D 565 a b ff n q r | **2** αναφερ.] αναγει D 565 0131 | υψηλ. + λιαν S 124 174 (b c ff i n r) | και^{5} + εν τω προσευχεσθαι αυτους Ta P^{45} W 13^{r}, αυτον Ta^{n} Θ 565s 472s | αυτων + κ. ελαμψε το προσωπον αυτου ως ο ηλιος Ta^{3} 1038 (sys) | **3** στιλβ. > Ta^{atn} 209 346 l (sys) |

λίαν, οἷα γναφεὺς ἐπὶ τῆς γῆς οὐ δύναται οὕτως
4 λευκᾶναι. καὶ ὤφθη αὐτοῖς Ἠλίας σὺν Μωϋσεῖ,
5 καὶ ἦσαν συλλαλοῦντες τῷ Ἰησοῦ. καὶ ἀποκρι-
θεὶς ὁ Πέτρος λέγει τῷ Ἰησοῦ· ῥαββί, καλόν
ἐστιν ἡμᾶς ὧδε εἶναι, καὶ ποιήσωμεν τρεῖς σκη-
νάς, σοὶ μίαν καὶ Μωϋσεῖ μίαν καὶ Ἠλίᾳ μίαν.
(14,40) 6 ˈοὐ γὰρ ᾔδει τί ἀποκριθῇ· ἔκφοβοι γὰρ ἐγένοντο.
1,11; 2 P 1,17 7 καὶ ἐγένετο νεφέλη ἐπισκιάζουσα αὐτοῖς, καὶ
Dt 18,15 A 3,22 ἐγένετο φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης· οὗτός ἐστιν ὁ
8 υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἀκούετε αὐτοῦ. καὶ ἐξά-
πινα περιβλεψάμενοι οὐκέτι οὐδένα εἶδον ἀλλὰ
τὸν Ἰησοῦν μόνον μεθ᾽ ἑαυτῶν.
9 Καὶ καταβαινόντων αὐτῶν ἐκ τοῦ ὄρους
8,30 διεστείλατο αὐτοῖς, ἵνα μηδενὶ ἃ εἶδον διηγή-
σωνται, εἰ μὴ ὅταν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ
88,10 10 νεκρῶν ἀναστῇ. καὶ τὸν λόγον ἐκράτησαν πρὸς
ἑαυτοὺς συζητοῦντες τί ἐστιν τὸ ἐκ νεκρῶν ἀνα-
89,6 11 στῆναι. καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν λέγοντες· ὅτι λέ-
γουσιν οἱ γραμματεῖς ὅτι Ἠλίαν δεῖ ἐλθεῖν

λιαν > Δ 372 544 1424 713 1047 b c l r^2 sys | λιαν + ως χιων Ta^3 33 579 D^1 700^r 872ss rel. lat(-k) sysph bo] ουτως > P^{45} D W 700 21s 1^r 7 rel. pl. lat(-k ff) syph| οια-λευκαναι] ως ου δυναται τις λευκ. επι τ. γ. D b i syp, > X a n sys | 4 $και^1$ + ιδου (Mt 17,3) W 700 565s 13-828 | ωφθησαν 700 1689s 124 1424 174 M 1093 E sysp gg^1 bo| συνελαλουν D Θ 565 1-872 209 a n q | 5 $και^2$ + ει θελεις ποιησομεν Ta 700 28 a c f q, θελεις ποιησω D W (Θ 565 13^r) 1071 b ff i | ποιησ. + ωδε C P^{45} Ws 565 1093 c ff gg^1| 6 αποκριθη] λαλησει Ta 1241 D 21s 872ss rel. pl. lat(-k) bo (P^{45} W, Θ sysph ar sa)| 7 $και^1$ + ιδου Wss 565s 13^r 1071 | $εγενετο^2$ BssL-Δ 1342 syh^m ar gg bo] ηλθεν rel. pl., > (Mt 17,5) W 1^r 7s Y k syp | αγαπ. + εν ω ευδοκησα Ta^{in} S^cΔ 1689s, ον εξελεξαμην Ta 1093 0131 | 8 εξα-πινα] ευθεως D Θ 565s 788s 1093 0131 sysph ar | αλλα] ει μη (Mt 17,8) BS 33 892s D 544 1424ss 348^r ΣΝ 1093 0131 | μεθ εαυτων > 544 348^r 0131 a k l sys] 9 $εκ^1$ BΨs D 477] απο rel. | 10 το εκ ν. αναστ.] οταν–αναστη Ta D W 1^s 118s 1689-828 lat sysp | 11 $οτι^1$] τι ουν Ws a r^2 vg syp (13^r) | οι + φαρισαιοι κ. οι SL 1342 4s 1093 vg |

splendentia et candida nimis velut nix, qualia
fullo non potest super terram candida facere:
Et apparuit illis Helias cum Moyse, et erant 4 (3)
loquentes cum Iesu. Et respondens Petrus ait 5
Iesu: Rabbi, bonum est nos hic esse, et facia-
mus tria tabernacula, tibi unum et Moysi
unum et Heliae unum. Non enim sciebat quid 6
diceret; erant enim timore exterriti. Et facta est 7
nubes obumbrans eos, et venit vox de nube
dicens: Hic est Filius meus carissimus, au-
dite illum. Et statim circumspicientes neminem 8
amplius viderunt, nisi Iesum tantum secum.

Et descendentibus illis de monte, praecepit 9
illis, ne cuiquam quae vidissent narrarent, nisi
cum Filius hominis a mortuis resurrexerit. Et 10
verbum continuerunt apud se conquirentes, quid
esset: Cum a mortuis resurrexerit. ¦Et interro- 11
gabant eum dicentes: Quid ergo dicunt phari-
saei et scribae, quia Heliam oportet venire pri-

---

3 potest + sic k

---

3 et^{2} H^{c}GThW q r] > *rel.*
~ super terr. non potest *codd.* q
5 ~ hic nos SAsH-X^{c}sBURTh
6 quid] quod Z*U a n
9 cuiquam] cui *codd.* vl
11 oporteat SAsH-XEpIMaThW
~ prim. venire OZsUDV vl

---

6 (Mc 14,40)
7 Mc 1,11; 2 P 1,17; Ps 2,7; Dt 18,15; A 3,22
9 Mc 8,30

12 mum? ¹Qui respondens ait illis: Helias cum
(11) venerit primo, restituet omnia; et quomodo
scriptum est in Filium hominis, ut multa pa-
13 tiatur et contemnatur. Sed dico vobis quia et
Helias venit, et fecerunt illi quaecumque volue-
runt sicut scriptum est de eo.

9,14-29 ***Puer daemoniacus***
(Mt 17,14-21; L 9,37-43)

14 Et veniens ad discipulos suos vidit tur-
bam magnam circa eos et scribas conquiren-
15 tes cum illis. Et confestim omnis populus vi-
dens Iesum stupefactus est, et expaverunt et
16 accurrentes salutabant eum. Et interrogavit
17 eos: Quid inter vos conquiritis? ¹Et respondens
unus de turba dixit: Magister, attuli filium
18 meum ad te habentem spiritum mutum, ¹qui
ubicumque eum apprehenderit allidit illum, et
spumat et stridet dentibus et arescit; et dixi
discipulis tuis ut eicerent illum, et non potue-
19 runt. Qui respondens eis dixit: O generatio
incredula, quamdiu apud vos ero? quamdiu
20 vos patiar? afferte illum ad me. ¹Et attu-
lerunt eum. Et cum vidisset eum, statim spi-
ritus conturbavit illum; et elisus in terram

15 > et expaverunt

15 Iesum MaW] eum *rel.* a f i l q z
et² > S-H*Ep* vl
accurrentesque O*ssULKV
17 mutum] inmundum EpD^r gat a b q
19 dicit AHssZsB^rDsKVCs
20 terra ZBMaL^rVTW d i l

12 Ma 4,5s; Is 53,3 | **13** Mt 11,14 (3 Rg 19,2.10) | **19** (L 24,25)

πρῶτον; ¹ὁ δὲ ἔφη αὐτοῖς· Ἠλίας μὲν ἐλθὼν 12 Ma 4,5 Is 53,3
πρῶτον ἀποκαθιστάνει πάντα. καὶ πῶς γέγρα-
πται ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἵνα πολλὰ πά-
θῃ καὶ ἐξουδενηθῇ; ἀλλὰ λέγω ὑμῖν ὅτι καὶ 13 Mt 11,14 (3Rg 19,2.10)
Ἠλίας ἐλήλυθεν, καὶ ἐποίησαν αὐτῷ ὅσα ἤθε-
λον, καθὼς γέγραπται ἐπ᾽ αὐτόν.

Καὶ ἐλθόντες πρὸς τοὺς μαθητὰς εἶδον ὄχλον 14 *90,10* 14–29: Mt 17,14-21 L 9,37-43
πολὺν περὶ αὐτοὺς καὶ γραμματεῖς συζητοῦντας
πρὸς αὐτούς. καὶ εὐθὺς πᾶς ὁ ὄχλος ἰδόντες αὐ- 15
τὸν ἐξεθαμβήθησαν, καὶ προστρέχοντες ἠσπά-
ζοντο αὐτόν. καὶ ἐπηρώτησεν αὐτούς· τί συζη- 16
τεῖτε πρὸς αὐτούς; καὶ ἀπεκρίθη αὐτῷ εἷς ἐκ τοῦ 17 *91,2*
ὄχλου· διδάσκαλε, ἤνεγκα τὸν υἱόν μου πρός σε,
ἔχοντα πνεῦμα ἄλαλον· καὶ ὅπου ἐὰν αὐτὸν κα- 18
ταλάβῃ, ῥήσσει αὐτόν, καὶ ἀφρίζει καὶ τρίζει τοὺς
ὀδόντας καὶ ξηραίνεται. καὶ εἶπα τοῖς μαθηταῖς
σου, ἵνα αὐτὸ ἐκβάλωσιν, καὶ οὐκ ἴσχυσαν. ὁ δὲ 19 (L 24,25)
ἀποκριθεὶς αὐτοῖς λέγει· ὦ γενεὰ ἄπιστος, ἕως
πότε πρὸς ὑμᾶς ἔσομαι; ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν;
φέρετε αὐτὸν πρός με. ¹ καὶ ἤνεγκαν αὐτὸν πρὸς 20
αὐτόν. καὶ ἰδὼν αὐτὸν τὸ πνεῦμα εὐθὺς συν-
εσπάραξεν αὐτόν, καὶ πεσὼν ἐπὶ τῆς γῆς ἐκυλίετο

---

12 εφη Ta B-ΨL-Δ 1342 1093] αποκριθεις ειπεν rel. | αυτοις + ει D 565 syh^{m} | αποκαταστησει C 579 Θ 565 1093 lat(–k) (sysh) ar gg co | **13** Ηλιας + ηδη (Mt 17,12) Ta^{in} C 700 1^{s} 22 945 ΣΝ 1093 fi, ∼ W | **14** ελθοντες, ειδον Ta BSΨLsΔ W 1342 k sy(s)h^{m} ar sa] ελθων, ειδεν rel. | πολυν > W 28 1^{s} 209 1047 ar gg | **15** αυτον^{1}] τ. Ιν Ta D k b c ff r | προστρεχ.] προσχαιροντ (Ta) D k b c ff i | **16** αυτους^{1}] τ. γραμματεις C 33 Θss 21s 872ss rel. a syph | αυτους^{2}] εαυτους S*Ψ^{c}s 892s W 1424^{s} 7s al. M 1071 Γ 251 A al. Λ al. G, αλληλους Θ 565 472s sa bo^{l}, εν υμιν D lat pl. | **18** ισχυσ.] εδυνηθησαν Ta W 700 115, + εκβαλειν αυτο D Ws 565 a b r ar gg^{l} sa (Ta^{in}) | **19** απιστος + κ. διεστραμμενη Ta^{aetn} P^{45} W 544 13^{r} 1574 157 | προς με] ωδε Ta^{av} 1012 (565 c syh^{+}) | **20** συνεσπαρ. Bss 33-Δ 372 1342] εταραξεν D, εσπαραξ. P^{45} rel. | αυτον^{4}] το παιδιον (L. 9,42) Θ 565s 13-828 k a b c ff i q r (sa), > W |

21 ἀφρίζων. καὶ ἐπηρώτησεν τὸν πατέρα αὐτοῦ·
πόσος χρόνος ἐστὶν ὡς τοῦτο γέγονεν αὐτῷ; ὁ δὲ
22 εἶπεν· ἐκ παιδιόθεν, ˡ καὶ πολλάκις καὶ εἰς πῦρ
αὐτὸν ἔβαλεν καὶ εἰς ὕδατα, ἵνα ἀπολέσῃ αὐτόν.
ἀλλ᾽ εἴ τι δύνῃ, βοήθησον ἡμῖν σπλαγχνισθεὶς
11,22s 23 ἐφ᾽ ἡμᾶς. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· τὸ εἰ δύνῃ,
L. 17,5 24 πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι. εὐθὺς κράξας ὁ
πατὴρ τοῦ παιδίου ἔλεγεν· πιστεύω, βοήθει μου
25 τῇ ἀπιστίᾳ. ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐπισυντρέχει
ὄχλος, ἐπετίμησεν τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ
λέγων αὐτῷ· τὸ ἄλαλον καὶ κωφὸν πνεῦμα, ἐγὼ
ἐπιτάσσω σοι, ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ καὶ μηκέτι εἰσέλ-
1,26 26 θῃς εἰς αὐτόν. καὶ κράξας καὶ πολλὰ σπαράξας
ἐξῆλθεν· καὶ ἐγένετο ὡσεὶ νεκρός, ὥστε τοὺς
92,10 27 πολλοὺς λέγειν ὅτι ἀπέθανεν. ὁ δὲ Ἰησοῦς κρα-
5,41 τήσας τῆς χειρὸς αὐτοῦ ἤγειρεν αὐτόν, καὶ ἀν-
10,10 28 έστη. καὶ εἰσελθόντος αὐτοῦ εἰς οἶκον οἱ μαθηταὶ
αὐτοῦ κατ᾽ ἰδίαν ἐπηρώτων αὐτόν· ὅτι ἡμεῖς οὐκ
Tob 12,8s 29 ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό; καὶ εἶπεν αὐτοῖς·
τοῦτο τὸ γένος ἐν οὐδενὶ δύναται ἐξελθεῖν εἰ
μὴ ἐν προσευχῇ [καὶ νηστείᾳ].

21 επηρωτ. + ο Ις Ta 1241 Θ 565s 1^r 124 1424 1675ss Φss 713 1396 a c f r syspi gg^1 | αυτου + λεγων Ws 565s 13^r a f syi | ως S C^c D 1^r 7-692 U-Γ 998 rel. (B P^{45} 1342)] εξ ου C^{*r} | εκ παιδος D W 565 | **22** και^2 > Ta 579 P^{45} D Ws 565 1-828 7 4s Λ^r vl(-c f) vg^1 syspi ar gg co | ημιν + Κε D Θ 565 G a b ff i q syi ar gg^1 (1071 4s Λ^r, 067 sys) | ημας] mei Ta syspi^1 | **23** το > P^{45} D Θ 565s 872 13^r 16 U pl. Φ 4s K* al. Λ^r | δυνη + πιστευσαι Ta^4 Ψs D Θ^r Φ rel. lat(-k) sy(s)pi^{1}h | **24** παιδιου B-ΨL 579s P^{45} W 700 1654 267 A* k sys ar sa bo^1] + μετα δακρυων Ta^3 rel. | **25** οχλος + πολυς 1^r | τω ακαθαρτω > P^{45} W 1^r sys gg | **26** εξηλθ. + απ αυτου Δ D 565 827 1279 476 lat(-q) sysi gg^1 sa | **27** κ. ανεστη > W k l sysp | ανεστη + κ. απεδωκεν αυτ. τ. πατρι αυτου (L. 9,42) Ta^{atn} sys | **28** οικον + προσηλθον αυτω .. κ. επηρ. Ta P^{45} Wss 565s 13-828 | οτι] δια τι 33 D 872 115 al. 348^r (U)Φ 291 998ss A^r verss. | **29** εν - εξελθ.] ουκ εκπορευεται 33 579 7 1574 (ar) gg (1542 827) | ∼ νηστ. κ. προσευχη Ta^{atn} syspi ar | κ. νηστεια > BS* k gg^1 |

volutabatur spumans. Et interrogavit patrem 21
eius: Quantum temporis est, ex quo ei hoc ac- (20)
cidit? At ille ait: Ab infantia, ꞌet frequenter 22
eum in ignem et in aquas misit, ut eum per-
deret; sed si quid potes, adiuva nos misertus
nostri. ꞌIesus autem ait illi: Si potes credere, 23
omnia possibilia sunt credenti. Et continuo 24
exclamans pater pueri cum lacrimis aiebat:
Credo, Domine, adiuva incredulitatem meam.
Et cum videret Iesus concurrentem turbam, 25
comminatus est spiritui immundo dicens illi:
Surde et mute spiritus, ego praecipio tibi:
Exi ab eo, et amplius ne introeas in eum.
Et exclamans et multum discerpens eum 26
exiit ab eo, et factus est sicut mortuus, ita ut
multi dicerent: Quia mortuus est. Iesus autem 27
tenens manum eius elevavit eum, et surrexit.
Et cum introisset in domum, discipuli eius 28
secreto interrogabant eum: Quare nos non po-
tuimus eicere eum? ꞌEt dixit illis: Hoc genus 29
in nullo potest exire, nisi in oratione et ieiunio.

---

21 ~ hoc ei *codd.* vl pl.
at] et YL k[c] r
22 eum[1] + et A-MEpBssGMaD[r]Th c f
23 sunt > A-MZsl-GD[r]KVC k c f l
24 Domine > AsH*sEpUGD[r]C d i l r
25 ~ tibi praec. *codd.* vl(-k) Var, impero k Var[1] |
exi] ut exeas Var |
26 clamans MZB[r]I.KVCs d f i l q z

---

23 Mc 11,22s
24 L 17,5
26 Mc 1,26
27 Mc 5,41
28 Mc 10,10
29 Tob 12,8s

9,30-32 ***Altera passionis praedictio***
(Mt 17,22s; L 9,43ss)

30 (29) Et inde profecti praetergrediebantur Gali-
31 laeam, nec volebat quemquam scire. Docebat
autem discipulos suos et dicebat illis: Quo-
niam Filius hominis tradetur in manus homi-
num, et occident eum, et occisus tertia die re-
32 surget. At illi ignorabant verbum et timebant
interrogare eum.

9,33-50 ***Apostolorum institutio***
(Mt 18,1-9; L 9,46-50)

33 [1]Et venerunt Capharnaum. Qui cum domi
essent, interrogabat eos: Quid in via tracta-
34 batis? At illi tacebant, siquidem in via inter
35 se disputaverant, quis eorum maior esset. Et
residens vocavit duodecim et ait illis: Si quis
vult primus esse, erit omnium novissimus et
36 omnium minister. Et accipiens puerum statuit
eum in medio eorum; quem cum complexus
37 esset, ait illis: Quisquis unum ex huiusmodi
pueris receperit in nomine meo, me recipit;
et quicumque me susceperit, non me suscipit,
sed eum qui misit me.
38 Respondit illi Iohannes dicens: Magister,
vidimus quemdam in nomine tuo eicientem
daemonia, qui non sequitur nos, et prohibui-

---

32 ~ eum interrog. *codd.* vl(-c)
33 esset AF-ZUGsKV e d i q (f)
34 in via inter se BT] ~ inter se in via *rel.*
disputaverunt OMaLrCs
~ esset illorum maior *codd.* vl pl.
36 cum] ut AsHssEplDTh
37 ~ me misit *codd.* vl(-a)

---

31 Mc 8,31 | **32** L 9,45 | **35** Mc 10,43ss | **36** Mc 10,16 |
37 Mt 10,40

Κἀκεῖθεν ἐξελθόντες παρεπορεύοντο διὰ τῆς Γα- 30 *93,2* 30-32:
λιλαίας, καὶ οὐκ ἤθελεν, ἵνα τις γνοῖ· ἐδίδασκεν Mt 17,22s
γὰρ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὅτι 31 L 9 43ss J 7,1
ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἀν- 8,31; 10,32ss
θρώπων, καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ ἀποκταν-
θεὶς μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστήσεται. οἱ δὲ ἠγνό- 32 L 9,45; 18,34
ουν τὸ ῥῆμα, καὶ ἐφοβοῦντο αὐτὸν ἐπερωτῆσαι.

Καὶ ἦλθον εἰς Καφαρναούμ, καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ 33 *94,10* 33–50:
γενόμενος ἐπηρώτα αὐτούς· τί ἐν τῇ ὁδῷ διελο- Mt 18,1-9
γίζεσθε; ¹ οἱ δὲ ἐσιώπων· πρὸς ἀλλήλους γὰρ 34 L 9,46-50 *95,2*
διελέχθησαν ἐν τῇ ὁδῷ τίς μείζων. καὶ καθίσας 35
ἐφώνησεν τοὺς δώδεκα καὶ λέγει αὐτοῖς· εἴ τις 10,44
θέλει πρῶτος εἶναι, ἔσται πάντων ἔσχατος καὶ
πάντων διάκονος. καὶ λαβὼν παιδίον ἔστησεν 36 10,16
αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐτῶν, καὶ ἐναγκαλισάμενος αὐτὸ
εἶπεν αὐτοῖς· ὃς ἂν ἓν τῶν τοιούτων παιδίων 37 Mt 10,40
δέξηται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται· καὶ ὃς J 13,20 *96,1*
ἂν ἐμὲ δέχηται, οὐκ ἐμὲ δέχεται ἀλλὰ τὸν ἀπο-
στείλαντά με.

Ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰωάννης· διδάσκαλε, εἴδομέν 38 *97,8* Nu 11,27ss
τινα ἐν τῷ ὀνόματί σου ἐκβάλλοντα δαιμόνια,
ὃς οὐκ ἀκολουθεῖ ἡμῖν, καὶ ἐκωλύομεν αὐτόν,

---

30 επορευοντο B* D[1] 1402 a c f z | γνοι BssL D] γνω rel. | **31** παραδοθησεται Ta Θs 565s 13-230 115 827 lat(-k) ar gg co | αποκτανθ. > D k a c z bo | τη τριτη ημερα 1241 Wss 565 rel. k vg sysph* ar gg | εγερθησεται 1[s] 209 13-230 (W 28 1542) | **33** ηλθον BS D W 565 1[s] 118s 1424 al. 1355s lat pl. syp sa] ηλθεν rel. | διελογιζ.] διελεχθητε W 28 1542 1[s] 209 | **34** διελογιζοντο k b f ff q ar gg co | εν τη οδω > Ta[atn] Δ D A 265 a b f i q sys | μειζων + γενηται D Θ 565 (sysih), ειη W 13-230 2145 443 lat ar, εστιν S gg co | **35** και[1]] τοτε D b ff i, > W | εστω Δ 700 28 1654 13 349 al. 1574 472 1355s gg, a b ff i q r | **36** αυτο[1] > Ws 565s 1[s] 118s 267 ar gg[1] Ωρ | **37** εν] εκ Ws 565 13[r] a b c d ff i q ar gg co, > D[1] 124 827 X Γ 4 (sysp) | παιδ. τουτων SCΔ 1342 179 047 co | δεχεται[2] + μονον αλλα και Θ 565s 13-828 (713) | **38** ος ουκ ακολουθει ημιν > (L 9,49) Ta[atn] B-Δ Θ 115 1071 f syspi co |

1 C 12,3 39 ὅτι οὐκ ἠκολούθει ἡμῖν. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· Μὴ
κωλύετε αὐτόν· οὐδεὶς γάρ ἐστιν ὃς ποιήσει
δύναμιν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου καὶ δυνήσεται
Mt 12,30 40 ταχὺ κακολογῆσαί με· ὃς γὰρ οὐκ ἔστιν καθ'
98,6 41 ἡμῶν, ὑπὲρ ἡμῶν ἐστιν. ὃς γὰρ ἂν ποτίσῃ ὑμᾶς
Mt 10,42 ποτήριον ὕδατος ἐν ὀνόματι, ὅτι Χριστοῦ ἐστε,
ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν
99,2 42 αὐτοῦ. Καὶ ὃς ἂν σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν
τούτων τῶν πιστευόντων, καλόν ἐστιν αὐτῷ μᾶλ-
λον, εἰ περίκειται μύλος ὀνικὸς περὶ τὸν τράχη-
100,6 43 λον αὐτοῦ καὶ βέβληται εἰς τὴν θάλασσαν. καὶ
Mt 5,30 ἐὰν σκανδαλίζῃ σε ἡ χείρ σου, ἀπόκοψον αὐτήν·
καλόν ἐστίν σε κυλλὸν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωήν, ἢ
τὰς δύο χεῖρας ἔχοντα ἀπελθεῖν εἰς τὴν γέενναν,
45 εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον. καὶ ἐὰν ὁ πούς σου
σκανδαλίζῃ σε, ἀπόκοψον αὐτόν· καλόν ἐστίν σε
εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν χωλόν, ἢ τοὺς δύο πόδας
Mt 5,29 47 ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν. καὶ ἐὰν ὁ
ὀφθαλμός σου σκανδαλίζῃ σε, ἔκβαλε αὐτόν·
καλόν σέ ἐστιν μονόφθαλμον εἰσελθεῖν εἰς τὴν

οτι ουκ ηκολ. ημ. > D W 700 565s 1^{s} 209 13^{r} 1424 al. Xs al. 273 lat(-f) syh^{+} ar gg | ηκολουθει BSΔ Θ] ακολ. rel. | **39** ταχυ > W 565s 1s 209 F* vl sys ar gg | **40** ημων$^{1.2}$ B-579 Wss 565s 1^{s} 209-828 267 al. 348 X 1071 245s al. 273 al. (270^{s}) k sysih^{m} ar gg co] υμων rel. | **41** ος γαρ] κ. ος Θs 565 k ar (syp gg^{1}) | ονομ. + μου S*Δ D W^{r} 872^{s} rel. pl. lat syih^{m} co | **42** τουτων B-L 579^{r} D Wss 565s al. 1-983 124 1424 al. 348^{r} Φs 1012s 273 al. A lat sysp co] > rel. | πιστευοντ.] πιστιν εχοντων C*D a | πιστ. S*C*Δ D k a h ff i bo] + εις εμε rel. | λιθος μυλικος 700 28^{r} 124 rel. pl. q syh co (Θ 565 13-828) | **43** σκανδαλιση BSΨ-Δ W 1342 1012 H k a f r$^{1.2}$ z vg | τας > Ψ D 1071 440 | απελθειν] βληθηναι D 348 1579s 4ss k a f | γεενν. πυρος τ. ασβεστου Ta 1515 (F) q syh | εις^{3}] οπου εστιν D k b c ff i r | **44.46** (cf. **48**) οπου ο σκωληξ αυτων ου τελευτα κ. το πυρ ου σβεννυται (Ta) 579 D W-372 21 13^{r} rel. lat(-k) syph ar^{1} | **45** καλον + γαρ 872 945s 1071 291 A^{r} c sysh sa | ζωην + αιωνιον D lat pl. ar | βληθηναι] απελθειν W 28 1^{r} 4s sys | γεενν. + εις το πυρ το ασβεστον 892s D W-565 13 rel. syh ar |

mus eum. ¹ Iesus autem ait: Nolite prohibere 39
eum; nemo est enim qui faciat virtutem in no- (38)
mine meo et possit cito male loqui de me.
Qui enim non est adversum vos, pro vobis est. 40
Quisquis enim potum dederit vobis calicem 41
aquae in nomine meo, quia Christi estis, amen
dico vobis, non perdet mercedem suam. Et 42
quisquis scandalizaverit unum ex his pusillis
credentibus in me, bonum est ei magis, si cir-
cumdaretur mola asinaria collo eius et in mare
mitteretur. Et si scandalizaverit te manus tua, 43
abscide illam; bonum est tibi debilem introire
in vitam, quam duas manus habentem ire in
gehennam, in ignem inextinguibilem, ¹ ubi *ver-* 44
mis eorum non moritur, et ignis non extin-
guitur. Et si pes tuus te scandalizat, amputa 45
illum; bonum est tibi claudum introire in vi-
tam aeternam, quam duos pedes habentem
mitti in gehennam ignis inextinguibilis, ubi 46
vermis eorum non moritur, et ignis non extin-
guitur. Quod si oculus tuus scandalizat te, 47
eice eum; bonum est tibi luscum introire in

39 facit H*Ep*BDLsW
41 aquae + frigidae OBT b f
43 in³ > YH*QsV
44. 46. 48 extinguet. (Z)MaQTK, k > **44. 46**
45s > R
46 morietur ZMaRK a d ff¹ i q (b)
47s > Z*

39 Nu 11,27s
41 Mt 10,42
43 Mt 5,30 | **47** Mt 5,29

regnum Dei, quam duos oculos habentem mitti
48 (47) in gehennam ignis, *ubi vermis eorum non mo-*
49 *ritur, et ignis non extinguitur.* Omnis enim
igne salietur, et omnis victima sale salietur.
50 Bonum est sal; quod si sal insulsum fuerit, in
quo illud condietis? Habete in vobis sal et
pacem habete inter vos.

10,1-16 *De matrimonio, parvuli*
(Mt 19,1-15; L 18,15ss)

10 Et inde exsurgens venit in fines Iudaeae
ultra Iordanem, et conveniunt iterum turbae
ad eum, et sicut consueverat iterum docebat
2 illos. Et accedentes pharisaei interrogabant
eum, si licet viro uxorem dimittere, tentan-
3 tes eum. ¹At ille respondens dixit eis: Quid
4 vobis praecepit Moyses? ¹Qui dixerunt: Moyses
permisit *libellum repudii scribere et dimittere.*
5 ¹Quibus respondens Iesus ait: Ad duritiam
cordis vestri scripsit vobis praeceptum istud;
6 ab initio autem creaturae *masculum et femi-*
7 *nam fecit eos* Deus, *propter hoc relinquet homo*

---

49 sale FGW] > *rel.* | **10,5** istud] illud Ep*QW Var, hoc Ep^m R a ff, + Moyses b Var (G) | **6** Deus > U | **7** *inc.* et dixit: propter OssBMaLKThW gat b c d ff q r

---

48 Jdt 16,21; Is 66,24
49 Lv 2,13
50 Mt 5,13; L 14,34s; C 4,6; R 12,18; Hb 12,14
10,4 Dt 24,1; Mt 5,31s
6 Gn 1,27

βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ἢ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα 101,10
βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν, ὅπου *ὁ σκώληξ αὐτῶν* 48 Jdt 16,21 Is 66,24
οὐ τελευτᾷ καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται. Πᾶς γὰρ 49 Lv 2,13
πυρὶ ἁλισθήσεται. καλὸν τὸ ἅλας· ἐὰν δὲ τὸ 50 102,2 Mt 5,13
ἅλας ἄναλον γένηται, ἐν τίνι αὐτὸ ἀρτύσετε; L 14,34 R 12,18
ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς ἅλα καὶ εἰρηνεύετε ἐν ἀλλήλοις. Hb 12,14

Καὶ ἐκεῖθεν ἀναστὰς ἔρχεται εἰς τὰ ὅρια τῆς 10 103,6 1–12:
Ἰουδαίας καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, καὶ συμπο- Mt 19,1-9 9,33
ρεύονται πάλιν ὄχλοι πρὸς αὐτόν, καὶ ὡς εἰώθει
πάλιν ἐδίδασκεν αὐτούς. καὶ προσελθόντες φα- 2
ρισαῖοι ἐπηρώτων αὐτόν, εἰ ἔξεστιν ἀνδρὶ γυναῖ-
κα ἀπολῦσαι, πειράζοντες αὐτόν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς 3
εἶπεν αὐτοῖς· τί ὑμῖν ἐνετείλατο Μωϋσῆς; ǀ οἱ 4 Dt 24,1 Mt 5,31s
δὲ εἶπαν· ἐπέτρεψεν Μωϋσῆς *βιβλίον ἀποστασίου*
γράψαι καὶ ἀπολῦσαι. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· 5
πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν ἔγραψεν ὑμῖν τὴν
ἐντολὴν ταύτην. ἀπὸ δὲ ἀρχῆς κτίσεως *ἄρσεν καὶ* 6 Gn 1,27
θῆλυ ἐποίησεν αὐτοὺς ὁ Θεός. *ἕνεκεν τούτου κα-* 7 Gn 2,24

---

47 η + τους Θ 565 517 713 | βληθηναι] απελθειν D 1^r 1424ss7 al. k c i sys(p) | γεενναν + τ. πυρος C Θ 21^r 872s rel. fi q vg syph | **48** αυτων > 27s 348s 1579^s X 485 262 V 028 al. G c | τελευτησει 1^s 209 c d ff i q sa | πυρ + αυτων Ta Ψ 565 692 472 Λs b sy co | **49** *inc.* πασα γ. θυσια D vl(-f l q) | αλισθησ. BSLΔ W 700 565 28* 1^r 788 1012 485 229 sysi co] αναλωθησεται Θ (k), + κ. πασα θυσια αλι αλισθησεται rel. | **50** αυτο αρτυσετε] αρτυθησεται 1241 1^r K d f sys ar, αλισθησεται syp (bo) | εχετε] υμεις ουν εχετε W 565 13-828 (28) | **10,1** $και^2$ B-Ψ Lss co] > D Ws 565s 1^s 118s 13^r 517* al. 472 G lat sysp ar, δια του rel. syih | συμπορευεται, οχλος W 28 1542s 1^s 118s 13-828 vl sys ar gg sa | $παλιν^1$ > Ta 892 W 13^r 1579 b ff i r syp gg | $παλιν^2$ > Ta 348 k sysi gg^1 sa bo^1 | **2** *inc.* οι δε φαρισ. προσελθον. Ws 565 1542s | προσελθ. φαρισ. > D k a b sys | **4** επετρεψ.] ενετειλατο 1^r 472 k q gg] + ημιν Ta^f c ff sysp | αποστασ. + δουναι D c ff q (sys, 998 b r gg^1 sa) | **5** εγραψ. + Μωυσης D k c (∼ 945 sys sa, Ψ 579 1542s 1574 f, b r) | υμιν > D W 28 13^r 349 k b c r | **6** κτισεως > D b ff q sysp | ο θς > Ta^{at} Bss 33s 579s 1342 827 c gg^1 co | **7** *inc.* κ. ειπεν· ενεκεν Ta D W^r 13^r 7 1579s ΣΝ 4s 262 b c ff q r ar gg |

ταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν
1 C 6,16 E 5,31 *μητέρα, καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα*
8 *αὐτοῦ,* ¹ *καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν·* ὥστε
9 οὐκέτι εἰσὶν δύο ἀλλὰ μία σάρξ. ὃ οὖν ὁ Θεὸς
104,10 10 συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω. καὶ εἰς τὴν
οἰκίαν πάλιν οἱ μαθηταὶ περὶ τούτου ἐπηρώτων
105,2 L 16,18 11 αὐτόν. καὶ λέγει αὐτοῖς· ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν
γυναῖκα αὐτοῦ καὶ γαμήσῃ ἄλλην, μοιχᾶται ἐπ'
12 αὐτήν· καὶ ἐὰν αὐτὴ ἀπολύσασα τὸν ἄνδρα αὐ-
τῆς γαμήσῃ ἄλλον, μοιχᾶται.
106,2 13–16: 13 Καὶ προσέφερον αὐτῷ παιδία, ἵνα αὐτῶν ἅψη-
Mt 19,13ss L 18,15ss 14 ται· οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπετίμησαν αὐτοῖς. ἰδὼν δὲ
ὁ Ἰησοῦς ἠγανάκτησεν καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ἄφετε
τὰ παιδία ἔρχεσθαι πρός με, μὴ κωλύετε αὐτά·
τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ.
Mt 18,3 15 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὃς ἂν μὴ δέξηται τὴν βασι-
λείαν τοῦ Θεοῦ ὡς παιδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς
9,36 16 αὐτήν. καὶ ἐναγκαλισάμενος αὐτὰ κατευλόγει
τιθεὶς τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτά.
107,2 17–31: 17 Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ εἰς ὁδὸν προσδρα-
Mt 19,16-30 L 18,18-30 μὼν εἷς καὶ γονυπετήσας αὐτὸν ἐπηρώτα αὐτόν·
διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ποιήσω, ἵνα ζωὴν αἰώνιον
18 κληρονομήσω; ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· τί με
λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἷς ὁ Θεός.

κ. προσκολλ.-αυτου > BSΨ 892* sys | **9** ουν > D[1] A k* syh | εζευξεν D W 1424[a] 1200 4s c f l | **10** περι τουτου > W 544 346 1093 KΛs | **11s** εαν απολυση γυνη τ. ανδ. αυτης κ. γαμ. αλλον, μοιχ. κ. εαν ανηρ απολ. γυν., μοιχ. W 1542s 1[a] 872 (sys) gg[1] | επ αυτην > Ws 565s 1542s 1[a] 872 sysp ar gg | **12** απολ. τ. ανδρα αυτ.] εξελθη απο (του) ανδρος D Θs 565s 13[r] a b ff q ar | **13** αψητ.] τ. χειρα αυτου επιθη (Mt 19,13) sys ar gg sa | επετιμησ. B-Δ sys] -τιμων rel. | αυτοις B-Δ 1342 k c bo] τ. προσφερουσιν rel. | **14** κ. + επιτιμησας Ws 565s 1542s 13[r] sysh[m] ar (gg) | τ. θυ] τ. ουρανων 579 W 1424[a] 179 al. 1574 1355s gg[1] | **16** εναγκαλισ.] προσκαλεσαμ. D c f ff q r sys | **17** οδον ιδου τις πλουσιος πρ. Wss 565s 1542s 872 13[r] M 16 1071 472s A[r] ar gg[1] (348[r] syh[m] sa) | **18** εις ο] μονος εις D ff (b, gg co) |

patrem suum et matrem, et adhaerebit ad uxo-
rem suam; [I]et erunt duo in carne una. Itaque 8
iam non sunt duo, sed una caro. Quod ergo 9
Deus coniunxit, homo non separet. Et in domo 10
iterum discipuli eius de eodem interrogaverunt
eum. [I]Et ait illis: Quicumque dimiserit uxo- 11
rem suam et aliam duxerit, adulterium com-
mittit super eam. Et si uxor dimiserit virum 12
suum et alii nupserit, moechatur.

Et offerebant illi parvulos, ut tangeret illos. 13
Discipuli autem comminabantur offerentibus.
Quos cum videret Iesus, indigne tulit et ait 14
illis: Sinite parvulos venire ad me, et ne prohi-
bueritis eos; talium enim est regnum Dei.
[I]Amen dico vobis: Quisquis non receperit re- 15
gnum Dei velut parvulus, non intrabit in illud.
Et complexans eos et imponens manus super 16
illos benedicebat eos.

10,17-31 ***Adulescens dives, de periculis divitiarum*** (Mt 19,16-30; L 18,18-30)

Et cum egressus esset in viam, procurrens 17
quidam, genu flexo ante eum, rogabat eum:
Magister bone, quid faciam ut vitam aeternam
percipiam? [I]Iesus autem dixit ei: Quid me dicis 18
bonum? Nemo bonus, nisi unus Deus. [I]Prae- 19

9 iun(c)xit AsH*rBIUQCs c f l z
11 ait G a] dicit *rel. pl.*
14 enim est Q] ~ est enim *rel.* a z
15 quisque AMs*EpDLRCs
17 via SZIKVW b d l q z
eum + dicens H^c^OssMaLKVCsW vl

7s Gn 2,24 | **8** 1 C 6,16; E 5,31 | **11** L 16,18
15 Mt 18,3 | **16** Mc 9,36

cepta nosti: *ne adulteres, ne occidas, ne fure-*
ris, ne falsum testimonium dixeris, ne frau-
dem feceris, *honora patrem tuum et matrem.*
20 At ille respondens ait illi: Magister, haec
21 omnia observavi a iuventute mea. Iesus autem
intuitus eum, dilexit eum et dixit ei: Unum
tibi deest, vade, quaecumque habes vende et
da pauperibus et habebis thesaurum in caelo
22 et veni, sequere me. Qui contristatus in verbo
abiit maerens; erat enim habens multas pos-
sessiones.

23 Et circumspiciens Iesus ait discipulis suis:
Quam difficile qui pecunias habent in regnum
24 Dei introibunt! Discipuli autem obstupesce-
bant in verbis eius. At Iesus rursus respondens
ait illis: Filioli, quam difficile est, confidentes
25 in pecuniis in regnum Dei introire! Facilius
est camelum per foramen acus transire, quam
26 divitem intrare in regnum Dei. Qui magis ad-
mirabantur dicentes ad semetipsos: Et quis

---

20 at] et SAsHssGLRCs b l
illi > AsMs*EpG k c q z
magister + bone OZMaK
~ omnia haec SOZs1UDLsKV b d q (k)
21 dilexit] osculatus est b q
22 mult. possess. MaDR] ~ poss. mult. *rel.*
24 in[3] > SX*sULKCs

---

19 Ex 20,12-16; Dt 5,16-20; 24,14
21 Mc 8,34; Mt 10,38
23s Mc 4,19; Ps 61,11; 1 T 6,17

ˈτὰς ἐντολὰς οἶδας· *μὴ φονεύσῃς, μὴ μοιχεύσῃς,* 19 Ex 20,12-17 Dt 5,16-20; 24,14
μὴ κλέψῃς, μὴ ψευδομαρτυρήσῃς, μὴ ἀποστερή-
σῃς, *τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα.* ὁ δὲ 20
[ἀποκριθεὶς] ἔφη αὐτῷ· διδάσκαλε, ταῦτα πάντα
ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐμ- 21 8,34; Mt 10,3
βλέψας αὐτῷ ἠγάπησεν αὐτὸν καὶ εἶπεν αὐτῷ·
ἕν σε ὑστερεῖ· ὕπαγε, ὅσα ἔχεις πώλησον καὶ δὸς *108,2*
τοῖς πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ,
καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι ἄρας τὸν σταυρόν. ὁ 22 *109,2*
δὲ στυγνάσας ἐπὶ τῷ λόγῳ ἀπῆλθεν λυπούμενος,
ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλά.

Καὶ περιβλεψάμενος ὁ Ἰησοῦς λέγει τοῖς μα- 23
θηταῖς αὐτοῦ· πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα ἔχον- 4,19
τες εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελεύσονται. οἱ 24
δὲ μαθηταὶ ἐθαμβοῦντο ἐπὶ τοῖς λόγοις αὐτοῦ.
ὁ δὲ Ἰησοῦς πάλιν ἀποκριθεὶς λέγει αὐτοῖς·
τέκνα, πῶς δύσκολόν ἐστιν τοὺς πεποιθότας ἐπὶ 1 T 6,17
χρήμασιν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν.
εὐκοπώτερόν ἐστιν κάμηλον διὰ τῆς τρυμαλιᾶς 25
τῆς ῥαφίδος διελθεῖν ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλεί-
αν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν. οἱ δὲ περισσῶς ἐξεπλήσ- 26
σοντο λέγοντες πρὸς ἑαυτούς· καὶ τίς δύναται

---

19 μη φονευσ. > D^{I} 1^{s} 118s Γ Λ k f | μοιχ. + μη πορνευσης D^{I} 1654 k c, ~ Γ | μη αποστερ. > B*Ψ 579s W 700 28 544s 1^{s} 118s 69*ss 267 16 Σ 713^{r} 4s K^{s} r sys ar gg | **20** αποκριθ. > BSΨ-Δ 1342 co | εφυλ.] εποιησα 565 1542s 1^{s} 118s sys ar gg | μου + τι ετι υστερω (Mt 19,20) Ta^{4} Ws 565s 872 13^{r} M 1071 ΣN 998ss K pl. a c syh^{+} ar gg^{I} | **21** $αυτω^{2}$ + ει θελεις τελειος ειναι Ws 565s 872 13-7 al. M 1071 ΣN(Φ 713) 998ss K^{r} syh^{+} ar gg sa | αρας τ. σταυρ. > Ta^{in} B-Δ D Θ 565 1342 1187* lat(-a q) bo^{I} | **22** επι + τουτω Ta D Θ 565s 13ss 826^{s} vl sysp gg^{I} | **24** τεκνια Ψ 700 1-872 118s 115 213s ΣN 1604 A al. lat(-q), > 544 872 477 440s K pl. EG k c z | τ. πεποιθ. επι χρ. ... εισελθ.] οι τα χρημ. εχοντες εισελευσ. (L 18,24) Ta^{in} , > BSΨ* Δ k sa (Wc) | **25** *ante* 24 D a b ff | ταχειον καμηλ. δια τρυμαλιδος ραφ. διελευσεται η πλουσιος D^{I} | εισελθειν > 579 D Θ k a ff sys | **26** εαυτους] αυτον B-892 Δ 1555 co |

Gn 18,14 27 σωθῆναι; ἐμβλέψας αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγει· παρὰ
Job 42,2 Zch 8,6 ἀνθρώποις ἀδύνατον, ἀλλ' οὐ παρὰ Θεῷ· *πάντα*
L 1,37 28 γὰρ *δυνατὰ παρὰ τῷ Θεῷ*. ἤρξατο λέγειν ὁ Πέ-
τρος αὐτῷ· ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκο-
110,2 29 λουθήσαμέν σοι. ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν·
ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐδείς ἐστιν ὃς ἀφῆκεν οἰκίαν ἢ
ἀδελφοὺς ἢ ἀδελφὰς ἢ μητέρα ἢ πατέρα ἢ τέκνα ἢ
30 ἀγροὺς ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ ἕνεκεν τοῦ εὐαγγελίου, ἐὰν
μὴ λάβῃ ἑκατονταπλασίονα νῦν ἐν τῷ καιρῷ
τούτῳ οἰκίας καὶ ἀδελφοὺς καὶ ἀδελφὰς καὶ μη-
τέρας καὶ τέκνα καὶ ἀγροὺς μετὰ διωγμῶν, καὶ
111,2 31 ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζωὴν αἰώνιον. πολλοὶ
δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι καὶ οἱ ἔσχατοι πρῶτοι.
112,2 32 Ἦσαν δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἀναβαίνοντες εἰς Ἱερο-
32–34: Mt 20,17ss L 18,31-34 σόλυμα, καὶ ἦν προάγων αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς, καὶ
ἐθαμβοῦντο, οἱ δὲ ἀκολουθοῦντες ἐφοβοῦντο.
καὶ παραλαβὼν πάλιν τοὺς δώδεκα ἤρξατο αὐτοῖς
8,31; 9,31 33 λέγειν τὰ μέλλοντα αὐτῷ συμβαίνειν, ὅτι ἰδοὺ
ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀν-
θρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ τοῖς
γραμματεῦσιν, καὶ κατακρινοῦσιν αὐτὸν θανάτῳ
34 καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν, ¹ καὶ ἐμ-

---

27 εμβλεψ.] αποκριθεις δε Θs 565 | π. ανθρ. τουτο αδυν. εστιν, παρα δε τω θω δυνατον D (Θ 13ʳ 157) k a ff (b c r z sys) | θω 1⌒2 ΨΔ D 1 209 69 1082 348s 157 4s k a b c ff l r ar | **28** *inc.* τοτε ηρξ. 1689s syhᵐ | ηκολουθηκαμ. BC D W 1216 | σοι + τι αρα εσται ημιν (Mt 19,27) Ta⁴ S b | **29** *inc.* εφη ο Ις BSΨ-Δ 1093 co | μητερα + η γυναικα Ta³ C-579 372 28ʳ rel. pl. f q syph | η πατερα > D k a ff r | ενεκεν² > B* 700s 544 1654 1424ss 7 213 1012 273 al. A 473 028* al. k c z (S*) | **30** εαν] ος ου (D) Θs 565s lat syh sa | νυν > D¹ 544 1012 1038 k a q sys gg¹ | τουτω + ος δε αφηκεν οικιαν και ... μητερα ... μετα διωγμου, εν τω αι. τω ερχ. ζωην αι. λημψεται D a b ff (k c l q) | **31** οι > SΨLΔ D Wʳ 1-22 209 124 1424 pl. rel. pl. | **32** οι δε ακολουθ. εφοβ. > D 700 28 1342 872 788 1402 157 440 K 399* a b | παλιν > Taᵃⁿ 267 713 b c syspi sa | **33** παραδιδοται Ψ 892 K | κ. τ. γραμματ. > S* 700 1689s 1012 sa |

potest salvus fieri? Et intuens illos Iesus ait: 27
Apud homines impossibile est, sed non apud
Deum; omnia enim possibilia sunt apud Deum.
ꞌEt coepit ei Petrus dicere: Ecce nos dimisi- 28
mus omnia et secuti sumus te. Respondens 29
Iesus ait: Amen dico vobis: Nemo est, qui
reliquerit domum aut fratres aut sorores aut
patrem aut matrem aut filios aut agros prop-
ter me et propter evangelium, ꞌqui non acci- 30
piat centies tantum nunc in tempore hoc,
domos et fratres et sorores et matres et filios
et agros cum persecutionibus, et in saeculo
futuro vitam aeternam. Multi autem erunt primi 31
novissimi, et novissimi primi.

10,32-45 ***Tertia passionis praedictio, filii Zebedaei*** (Mt 20,17-28; L 18,31-34)

Erant autem in via ascendentes Hierosoly- 32
mam, et praecedebat illos Iesus, et stupebant,
et sequentes timebant. Et assumens iterum duo-
decim coepit illis dicere quae essent ei even-
tura: Quia ecce ascendimus Hierosolymam, et 33
Filius hominis tradetur principibus sacerdotum
et scribis et senioribus, et damnabunt eum
morte et tradent eum gentibus, ꞌet illudent 34

---

28 et[1] > SA[r]BsUMaEQsCs
ei Petr. WJ ~ Petr. ei *rel.* b l z c (d f, a q)
29 * ~ matr. aut patr. SA-MXsIUL[r]KVCs c f q z
32 ventura OZ*GsQsKVC*sW gat b c f q r
33 et senioribus > AsH*sXEpBGDR c l z

---

27 Gn 18,14; Zch 8,6; L 1,37
33 Mc 8,31; 9,31

ei et conspuent eum et flagellabunt eum et
interficient eum, et tertia die resurget.
35 Et accedunt ad eum Iacobus et Iohannes
filii Zebedaei dicentes: Magister, volumus ut
36 quodcumque petierimus facias nobis. At ille
37 dixit eis: Quid vultis ut faciam vobis? 'Et
dixerunt: Da nobis ut unus ad dexteram tuam
et alius ad sinistram tuam sedeamus in gloria
38 tua. 'Iesus autem ait eis: Nescitis quid petatis:
potestis bibere calicem, quem ego bibo, aut
39 baptismo, quo ego baptizor, baptizari? At illi
dixerunt ei: Possumus. Iesus autem ait eis:
Calicem quidem, quem ego bibo, bibetis; et
40 baptismo, quo ego baptizor, baptizabimini; se-
dere autem ad dexteram meam vel ad sinistram
non est meum dare vobis, sed quibus paratum
41 est. Et audientes decem coeperunt indignari de
42 Iacobo et Iohanne. Iesus autem vocans eos ait
illis: Scitis quia hi qui videntur principari gen-

---

34 eum[1.2] > XsUMaKV c z
36 dixit] ait OEpBMaD
38 bibiturus sum GW gat vl(-k) Var
38s baptismo MEp[m]MaQsTh Var] -mum *rel.* vl
40 vobis * > SAsH*sZIUMaD[r] a b d ff i z
41 coep. indign.] indignati sunt D gat q

---

38 Mc 14,36; L 12,50
39 A 12,2; Ap 1,9
42 L 22,25ss; 1 P 5,3

παίξουσιν αὐτῷ καὶ ἐμπτύσουσιν αὐτῷ καὶ μασ-
τιγώσουσιν αὐτὸν καὶ ἀποκτενοῦσιν, καὶ μετὰ
τρεῖς ἡμέρας ἀναστήσεται.
Καὶ προσπορεύονται αὐτῷ Ἰάκωβος καὶ 35 *113,6* 35–45: Mt 20,20-28
Ἰωάννης οἱ υἱοὶ Ζεβεδαίου λέγοντες αὐτῷ· δι-
δάσκαλε, θέλομεν ἵνα ὃ ἐὰν αἰτήσωμέν σε ποιή-
σῃς ἡμῖν. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· τί θέλετε ποιῆσαί 36
με ὑμῖν; οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ· δὸς ἡμῖν, ἵνα εἷς σου 37
ἐκ δεξιῶν καὶ εἷς ἐξ ἀριστερῶν καθίσωμεν ἐν
τῇ δόξῃ σου. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· οὐκ 38 14,36; L. 12,50
οἴδατε τί αἰτεῖσθε. δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον
ὃ ἐγὼ πίνω, ἢ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι
βαπτισθῆναι; ¹οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ· δυνάμεθα. ὁ δὲ 39 A 12,2 Ap 1,9
Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω
πίεσθε, καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπ-
τισθήσεσθε· τὸ δὲ καθίσαι ἐκ δεξιῶν μου ἢ ἐξ 40
εὐωνύμων οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι, ἀλλ' οἷς ἡτοί-
μασται. Καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα ἤρξαντο ἀγα- 41 *114,2*
νακτεῖν περὶ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου. καὶ προσ- 42 L. 22,25ss
καλεσάμενος αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς· οἴ-
δατε ὅτι οἱ δοκοῦντες ἄρχειν τῶν ἐθνῶν κατακυ-

---

34 κ. εμπτυσ. αυτω > 28 2193 872 346 115 1279^{r} 1093 al. k | κ. μαστιγωσ. αυτον > D 115 1038 k ff r^{2} | τη τριτη ημ. W rel. vg syspih* ar gg | **35** οι + δυο BC 579 1241 1342 co Ωρ | ινα > D^{1} 1654 118s 1689s 1574 245 4s 270 k i r | **36** τι θελετε > D Ef (a b i) | ποιησαι με] ποιησω C D Θ 565 1^{a} 118s 13-230 827s 348^{r} 251 q, με ποιησω BS*Ψ | **37** εις$^{1.2}$ > 1^{a} 209 sys gg^{1} | δοξη] βασιλεια τ. δοξης W 13^{r} (Ta, sa) | **38** Ις > Δ Θ 998 syp | πινω] μελλω πινειν Ta+ 1515 vl(-kl) ar gg sa | η B^{r} D Ws 28 1542ss 1s 209 13 pl. 1424s 348^{r} Σ 713 lat sysh^{m} ar co] και rel. | μελλω βαπτιζ. Ta^{3} c z ar gg sa | **39** αυτω > 892 D Wss 565s 1^{a} 209 1424 al. 4s al. vl syi gg^{1} bo | **40** αλλ οις] αλλοις k a b d ff sys sa | ητοιμ. + υπο τ. πατρος μου (Mt 20,23) Ta^{3} S* Θ 544 1^{r} 1606 1071 Φ 1604 a r syh^{m} | **41** οι + λοιποι D Θ vl(-k f) syi bo | ηρξ. αγαν.] ηγανακτησαν Ta 579 1^{a} 118s 1588 A q | **42** αυτοις + ουκ 13 pl. | κατακυριευουσ. 579 D^{1} 209 954 472 al. Y 270 |

ριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ μεγάλοι αὐτῶν κατεξ-
9,35 43 ουσιάζουσιν αὐτῶν. οὐχ οὕτως δέ ἐστιν ἐν
ὑμῖν. ἀλλ᾽ ὃς ἂν θέλῃ μέγας γενέσθαι ἐν ὑμῖν,
44 ἔσται ὑμῶν διάκονος, καὶ ὃς ἂν θέλῃ ἐν ὑμῖν
115,4 45 εἶναι πρῶτος, ἔσται πάντων δοῦλος· καὶ γὰρ ὁ
υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθεν διακονηθῆναι ἀλ-
Is 53,10ss λὰ διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύ-
τρον ἀντὶ πολλῶν.
116,2 46–52: Mt 20,29-34 L 18,35-43 46 Καὶ ἔρχονται εἰς Ἰεριχώ. καὶ ἐκπορευο-
μένου αὐτοῦ ἀπὸ Ἰεριχὼ καὶ τῶν μαθητῶν
αὐτοῦ καὶ ὄχλου ἱκανοῦ ὁ υἱὸς Τιμαίου Βαρτι-
μαῖος, τυφλὸς προσαίτης, ἐκάθητο παρὰ τὴν
47 ὁδόν. καὶ ἀκούσας ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζαρηνός
ἐστιν ἤρξατο κράζειν καὶ λέγειν· υἱὲ Δαυὶδ Ἰη-
48 σοῦ, ἐλέησόν με. καὶ ἐπετίμων αὐτῷ πολλοὶ ἵνα
σιωπήσῃ· ὁ δὲ πολλῷ μᾶλλον ἔκραζεν· υἱὲ Δαυίδ,
49 ἐλέησόν με. καὶ στὰς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· φωνήσατε
αὐτόν. καὶ φωνοῦσιν τὸν τυφλὸν λέγοντες αὐτῷ·
50 θάρσει, ἔγειρε, φωνεῖ σε. ὁ δὲ ἀποβαλὼν τὸ ἱμά-
τιον αὐτοῦ ἀναπηδήσας ἦλθεν πρὸς τὸν Ἰησοῦν.
51 καὶ ἀποκριθεὶς αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· τί σοι θέ-
J 20,16 λεις ποιήσω; ὁ δὲ τυφλὸς εἶπεν αὐτῷ· ῥαββουνί,

μεγαλοι] βασιλεις SC*, principes b f ff i vg | **43** εστιν] εσται 892s 372[r] rel. ff q sy ar gg | εσται B Ψ-579 D W sss 28ss rel. pl. verss.] εστω SCΔ 565 al. | **44** εν υμιν] υμων D W 372s 21 1[r] 13 pl. 7-692 U rel. syh | παντων] υμων D 700 565 1342 a gg[l] (W syih ar[l] sa) | **45** κ. γαρ] ωσπερ (Mt 20,28) c sys | **46** ερχεται D 788 a b ff i r sys Ωρ | απο Ιερ.] εκειθεν D (Θs 565) a b f ff i q r Ωρ | και[3]] μετα Ψ D vl ar gg[l] sa | ικανου + ιδου 700 28 13[r] 472s c f l (a) | Βαριτιμιας D b ff q r | ~ εκαθ. π. τ. οδ. προσαιτων C[c] 579 (D Θ 565) rel. sysph gg[l] sa | **47** Ιυ > ΨL 579 Θ 1542s 267 al. 16 1093 i sysp | **48** > 1241 W 1654 1402 | εκραζ. + Κε (Mt 20,31) 28 124 1606 1071 4s Λss | **49** ειπεν] εκελευσ. 472 lat(-k d) syp ar gg[l] sa | φωνησ. αυτον B[r] 1424[s] 7 1391 1515 k syh[m] bo] αυτον φωνηθηναι rel. | **50** επιβαλων 565 | αναπηδησ. BSΨ-Δ D Θ 565 1342 M[c] 1071 lat syih[m] sa[l] bo] αναστας rel. | **51** Κε ραββι Τa D a b ff i, Κε 409 gg[l], ραββι 1241 k q |

tibus, dominantur eis, et principes eorum po-
testatem habent ipsorum. Non ita est autem in 43
vobis, sed quicumque voluerit fieri maior, erit
vester minister; et quicumque voluerit in vobis 44
primus esse, erit omnium servus. Nam et Fi- 45
lius hominis non venit, ut ministraretur ei, sed
ut ministraret et daret animam suam redemp-
tionem pro multis.

10,46-52 *Bartimaeus sanatus*
(Mt 20,29-34; L 18,35-43)

Et veniunt Hiericho, et proficiscente eo de 46
Hiericho et discipulis eius et plurima multitu-
dine, filius Timaei, Bartimaeus, caecus, sedebat
iuxta viam mendicans. Qui cum audisset quia 47
Iesus Nazarenus est, coepit clamare et dicere:
Iesu fili David, miserere mei. ꜝEt comminabantur 48
ei multi ut taceret. At ille multo magis clama-
bat: Fili David, miserere mei. ꜝEt stans Iesus 49
praecepit illum vocari. Et vocant caecum di-
centes ei: Animaequior esto, surge, vocat te.
Qui proiecto vestimento suo, exsiliens venit ad 50
eum. Et respondens Iesus dixit illi: Quid tibi 51
vis faciam? Caecus autem dixit ei: Rabboni,

---

43 autem > UT vl(-ff l)
43s voluerit 1⌒2 D
47 Iesu fili Dav. G] ~ fili Dav. Iesu *rel.* b c d l q
51 ~ illi Ies. dix. OZsBUMaLRVCs d i q, illi > S
tibi vis W] ~ vis tibi *rel.* l q

---

43 Mc 9,35
45 Is 53,10ss
51 (J 20,16)

52 ut videam. Iesus autem ait illi: Vade, fides tua
te salvum fecit. Et confestim vidit et seque-
batur eum in via.

11,1-26 *Ingressus in Hierusalem, ficulnea*
(Mt 21,1-22; L 19,28-46)

11 Et cum appropinquarent Hierosolymae et
Bethaniae ad montem Olivarum, mittit duos ex
2 discipulis suis et ait illis: Ite in castellum, quod
contra vos est, et statim introeuntes illuc in-
venietis pullum ligatum, super quem nemo
adhuc hominum sedit; solvite illum et addu-
3 cite. Et si quis vobis dixerit: Quid facitis? di-
cite, quia Domino necessarius est, et continuo
4 illum dimittet huc. Et abeuntes invenerunt pul-
lum ligatum ante ianuam foris in bivio et
5 solvunt eum. Et quidam de illic stantibus di-
6 cebant illis: Quid facitis solventes pullum? Qui
dixerunt eis sicut praeceperat illis Iesus, et di-
7 miserunt eis. Et duxerunt pullum ad Iesum et
imponunt illi vestimenta sua, et sedit super
8 eum. Multi autem vestimenta sua straverunt in
via, alii autem frondes caedebant de arboribus

11,1 et Bethan.] in Bethphage et Bethaniam
3 facitis + hoc, ~ q
8 de arboribus] ex agris

---

52 ait] dixit OssMaRKV c ff q z
11,2 contra vos est SMaDLRW c ff | ~ est c. vos *rel.*
illuc (f) l z] illud AsMss^c EpDQs gat k
3 dimittit UGQ c b l z
7 inponentes Os*sUMaKV z | eum] eo SZ*BUK

---

52 Mt 9,22
11,2 (L 23,53) | **3** Mc 14,14 | **8** 4 Rg 9,13

ἵνα ἀναβλέψω. | καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· ὕπα- 52
γε, ἡ πίστις σου σέσωκέν σε. καὶ εὐθὺς ἀνέβλε- Mt 9,22
ψεν, καὶ ἠκολούθει αὐτῷ ἐν τῇ ὁδῷ.

Καὶ ὅτε ἐγγίζουσιν εἰς Ἱεροσόλυμα εἰς Βηθ- 11 *117,2*
φαγὴ καὶ Βηθανίαν πρὸς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν, 1–10: Mt 21,1-9
ἀποστέλλει δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ | καὶ λέγει 2 L 19,29-38 J 12,12-16
αὐτοῖς· ὑπάγετε εἰς τὴν κώμην τὴν κατέναντι
ὑμῶν, καὶ εὐθὺς εἰσπορευόμενοι εἰς αὐτὴν εὑρή-
σετε πῶλον δεδεμένον, ἐφ' ὃν οὐδεὶς οὔπω ἀν-
θρώπων ἐκάθισεν· λύσατε αὐτὸν καὶ φέρετε.
| καὶ ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ· τί ποιεῖτε τοῦτο; εἴπατε· 3
ὁ Κύριος αὐτοῦ χρείαν ἔχει, καὶ εὐθὺς αὐτὸν
ἀποστέλλει πάλιν ὧδε. καὶ ἀπῆλθον καὶ εὗρον 4 *118,3*
πῶλον δεδεμένον πρὸς θύραν ἔξω ἐπὶ τοῦ ἀμφ-
όδου, καὶ λύουσιν αὐτόν. καί τινες τῶν ἐκεῖ 5
ἑστηκότων ἔλεγον αὐτοῖς· τί ποιεῖτε λύοντες τὸν
πῶλον; οἱ δὲ εἶπαν αὐτοῖς καθὼς εἶπεν ὁ Ἰη- 6
σοῦς· καὶ ἀφῆκαν αὐτούς. καὶ φέρουσιν τὸν 7
πῶλον πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐπιβάλλουσιν αὐτῷ
τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ ἐκάθισεν ἐπ' αὐτόν. καὶ 8 4 Rg 9,13
πολλοὶ τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἔστρωσαν εἰς τὴν ὁδόν,

---

52 αυτω^2 B^r D W 700 565s 1^s 209-349 M^c 1071 713 A al. lat sysh^m ar gg co] τω Ιυ rel. | **11,1** ηγγιζον Σ 713 vg, -ζεν D vl syp, -σαν 788 pl. M 472 ar gg sa | Βηθφ. κ. > D 700 lat pl. | και^2 + εις SC Θ ar | απεστειλεν 1^s 118s 1207 477 440 FH a b c f z gg co | **2** ουπω > D Θ 1 pl. 7 pl. rel. pl. k a c r^2 sysp ar gg | εκαθισ. B^r Θs 565 1342 1424^s 7 713 4 ar] κεκαθικ. rel. | λυσαντες αυτ. φερ. 892 1241 rel. (L D* 28) | φερετε B-Δ Ωρ] αγαγετε rel., + μοι Ta^3 544 115 1574 1588 472 1604 gg | **3** ποιειτε τουτο] λυετε τ. πωλον (Ta) D Θs 565s 13^r 1071 vl(–k) ar, > W 1542 1^s 118s sysi | **5** εκει > 565 c syp | **6** αυτοις > D 1574 k b c ff i gg | ειπεν] ενετειλατο 1241 Θsss 21 22s rel. pl. lat pl. sysp gg, + αυτοις 579 D Wss 565s 1-826 230ss 1424 7s M 348^r 213s Φ 1093s 245 lat sysp gg co | **7** φερ.] αγουσιν S*s Ws 28 1542ss 1^s 118-124 ar Ωρ, ηγαγον 579 D 700ss 21s 1424 rel. | αυτων > W 28 1^s 209 k b ff i q ar gg^l | καθιζει D^l W 700 565s 1^s 118s | **8** εστρωννυον D Wss 565s 21^r 1^s 209 vl sysp ar gg |

119,1 Ps 117,25s 9 ἄλλοι δὲ στιβάδας, κόψαντες ἐκ τῶν ἀγρῶν. ¹καὶ
οἱ προάγοντες καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες ἔκραζον·
Ὡσαννά·
εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου·
L 1,32; A 2,30 10 εὐλογημένη ἡ ἐρχομένη βασιλεία
τοῦ πατρὸς ἡμῶν Δαυίδ·
ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις.
120,6 11–24: Mt 21,12-22 L 19,45-48 11 Καὶ εἰσῆλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα εἰς τὸ ἱερόν· καὶ
περιβλεψάμενος πάντα, ὀψὲ ἤδη οὔσης τῆς
ὥρας, ἐξῆλθεν εἰς Βηθανίαν μετὰ τῶν δώδεκα.
12 Καὶ τῇ ἐπαύριον ἐξελθόντων αὐτῶν ἀπὸ Βηθ-
L 13,6-9 13 ανίας ἐπείνασεν. καὶ ἰδὼν συκῆν ἀπὸ μακρόθεν
ἔχουσαν φύλλα ἦλθεν, εἰ ἄρα τι εὑρήσει ἐν αὐτῇ,
καὶ ἐλθὼν ἐπ᾽ αὐτὴν οὐδὲν εὗρεν εἰ μὴ φύλλα·
11,20 14 ὁ γὰρ καιρὸς οὐκ ἦν σύκων. καὶ ἀποκριθεὶς
εἶπεν αὐτῇ· μηκέτι εἰς τὸν αἰῶνα ἐκ σοῦ μηδεὶς
καρπὸν φάγοι. καὶ ἤκουον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.
121,1 J 2,14ss 15 Καὶ ἔρχονται εἰς Ἱεροσόλυμα. καὶ εἰσελθὼν
εἰς τὸ ἱερὸν ἤρξατο ἐκβάλλειν τοὺς πωλοῦντας
καὶ τοὺς ἀγοράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τὰς τρα-
πέζας τῶν κολλυβιστῶν καὶ τὰς καθέδρας τῶν
16 πωλούντων τὰς περιστερὰς κατέστρεψεν, καὶ οὐκ
ἤφιεν ἵνα τις διενέγκῃ σκεῦος διὰ τοῦ ἱεροῦ.

κοψαντ.] εκοπτον εκ τ. δενδρων κ. εστρωννυον εις τ. οδον (Mt 21,8) Ta^{3} 579 D Θ rel. lat syph ar gg bo | **9** ωσαννα + τω υψιστω Θs 565s 13^{r} 1071 k ar (a c i gg), > D W b ff r | **10** ερχομενη > 579s 1^{s} 209 a Ωϱ | ωσαννα] ειρηνη W 700 28 sys, ειϱ. εν ουρανω κ. δοξα Θ 1^{r} syh^{+} ar gg | **11** οψε Ss 33ss Δ 1342 1093 Ωϱ] οψιας rel. | ηδη > W sysp ar gg sa | τ. ωρας] τ. ημερας 28 13^{r}, > B 1424ss (sys) | **13** συκην + μιαν Ta S 230 M 472s K^{r} syp ar | ηλθεν + εις αυτην Ta^{ata} W 13 pl. sysp gg^{l} sa (1689s, 1093) | ει αρα τι ευϱ.] ιδειν εαν τι εστιν D k b c ff i r, ως ευρησων τι Θs 565 0188 a f q | φυλλα^{2} + μονον C^{c} 33 579 W 700 565 1542s 13^{r} 1606 1071 Φss 1093 1573s b c q r ar gg sa | **14** *inc.* κ. κατηρασατο λεγων 1093 k Ef | **15** ερχοντ. + παλιν 892 1424^{s} al. ΣΝ 713 b ff i r z | ερχεται 700 b i r z sys gg | κολλυβ. + εξεχεεν (J 2,15) Ta Wss 565s 13^{r} ΣΝ ar | κατεστρεψ.] ανεστϱ. 0188, > D^{l} k sys |

et sternebant in via. Et qui praeibant et qui 9
sequebantur clamabant dicentes:

Hosanna,

Benedictus qui venit in nomine Domini; 10

benedictum quod venit regnum patris nostri David;

hosanna in excelsis.

Et introivit Hierosolymam in templum, et cir- 11
cumspectis omnibus, cum iam vespera esset
hora, exiit in Bethaniam cum duodecim.

Et alia die cum exirent a Bethania, esuriit. 12
Cumque vidisset a longe ficum habentem folia, 13
venit, si quid forte inveniret in ea, et cum ve-
nisset ad eam, nihil invenit praeter folia; non
enim erat tempus ficorum. Et respondens dixit 14
ei: Iam non amplius in aeternum ex te fruc-
tum quisquam manducet. Et audiebant disci-
puli eius.

[1]Et veniunt Hierosolymam. Et cum introisset 15
in templum, coepit eicere vendentes et ementes
in templo, et mensas nummulariorum et cathe-
dras vendentium columbas evertit. Et non si- 16
nebat, ut quisquam transferret vas per templum,

---

11 vespere AsHXEp*I
12 Bethania + cum duodecim EpDQ
14 ~ quisq. fruct. ex te S *codd. pl.* vl(-f ff, d)
15 veniunt + iterum OBMa b f ff i r z
in[1] W] > *rel.* l
16 ~ vas transferret O[r]BUDLKVCs (c) l

---

9 Ps 117,25s
10 L 1,32; A 2,29s
13 L 13,6-9
15 J 2,14ss

17 [l]et docebat dicens eis: Nonne scriptum est:
Quia *domus mea domus orationis vocabitur*
omnibus gentibus? Vos autem fecistis eam *spe-*
18 *luncam latronum.* Quo audito, principes sacerdo-
tum et scribae quaerebant quomodo eum per-
derent; timebant enim eum, quoniam universa
19 turba admirabatur super doctrina eius. Et cum
vespera facta esset, egrediebatur de civitate.
20 Et cum mane transirent, viderunt ficum
21 aridam factam a radicibus. Et recordatus Pe-
trus dixit ei: Rabbi, ecce ficus cui maledixisti
22 aruit. Et respondens Iesus ait illis: Habete
23 fidem Dei. Amen dico vobis quia quicumque
dixerit huic monti: Tollere et mittere in mare,
et non haesitaverit in corde suo, sed crediderit
24 quia quodcumque dixerit fiat, fiet ei. Prop-
terea dico vobis, omnia quaecumque orantes pe-
titis, credite quia accipietis, et evenient vobis.
25 Et cum stabitis ad orandum, dimittite si quid
habetis adversus aliquem, ut et Pater vester
qui in caelis est dimittat vobis peccata vestra.
26 Quod si vos non dimiseritis, nec Pater vester
qui in caelis est dimittet vobis peccata vestra.

---

17 nonne] non SAs*H*sX[c]ssIQC l, > vl pl.
21 dixit MThW] dicit *rel.* l
23 quia > ZsBURKVCs k d
24 evenient SZIUKVW b] venient OsB[c]MaThCs d f l, veniet *rel.* z

---

17 Is 56,7; Jr 7,11
18 Mc 1,22; 6,2; 7,37
23 Mt 17,20; Ja 1,6
24 Mt 7,7; 18,19; J 14,13; 15,7.16; 16,23s
25 Mt 5,23; 6,14s; Sir 28,1

ˈκαὶ ἐδίδασκεν καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· οὐ γέγραπται 17 Is 56,7
ὅτι ὁ *οἶκός μου οἶκος προσευχῆς κληθήσεται πᾶ-* Jr 7,11
σιν τοῖς ἔθνεσιν; ὑμεῖς δὲ πεποιήκατε αὐτὸν *σπή-*
λαιον λῃστῶν. καὶ ἤκουσαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ 18 *122,1*
γραμματεῖς, καὶ ἐζήτουν πῶς αὐτὸν ἀπολέσωσιν·
ἐφοβοῦντο γὰρ αὐτόν, πᾶς γὰρ ὁ ὄχλος ἐξεπλήσ- 1,22
σετο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ. καὶ ὅταν ὀψὲ ἐγέ- 19 *123,10*
νετο, ἐξεπορεύοντο ἔξω τῆς πόλεως.

Καὶ παραπορευόμενοι πρωῒ εἶδον τὴν συκῆν 20 11,14
ἐξηραμμένην ἐκ ῥιζῶν. καὶ ἀναμνησθεὶς ὁ Πέτρος 21
λέγει αὐτῷ· ῥαββί, ἴδε ἡ συκῆ ἣν κατηράσω
ἐξήρανται. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς· 22 *124,6* J 14,1
Ἔχετε πίστιν Θεοῦ. ˈἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ὃς ἂν 23 Mt 17,20
εἴπῃ τῷ ὄρει τούτῳ· ἄρθητι καὶ βλήθητι εἰς L 17,6 Ja 1,26
τὴν θάλασσαν, καὶ μὴ διακριθῇ ἐν τῇ καρδίᾳ 1 C 13,2
αὐτοῦ, ἀλλὰ πιστεύῃ ὅτι ὃ λαλεῖ γίνεται, ἔσται
αὐτῷ. διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, πάντα ὅσα προσεύ- 24 *125,4*
χεσθε καὶ αἰτεῖσθε, πιστεύετε ὅτι ἐλάβετε, καὶ ἔσ- Mt 7,7 J 14,13; 16,2
ται ὑμῖν. καὶ ὅταν στήκετε προσευχόμενοι, ἀφίετε 25 *126,6*
εἴ τι ἔχετε κατά τινος, ἵνα καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν Mt 5,23; 6,14 Sir 28,1
τοῖς οὐρανοῖς ἀφῇ ὑμῖν τὰ παραπτώματα ὑμῶν.

---

17 ου > D Θs 565s 1542ss 0188 1^{s} 118s 69 k b c ff i ar gg co | πεποιηκ. BΨL.sΔ 1342 Ωϱ] εποιησατε rel. | **18** οχλος] λαος Θs k sysp Ωϱ | εξεπλησσοντο S 892ss 1542s 1424 267 945 M 473 c sysp co | **19** εγινετο W 21 13 69 X 440 al. A 270 Λ Gs ar | εξεπορευοντο BΨΔ W 700 565s 1542s 872 124 115 M* 472s A pl. c d r z syph^{m} ar gg^{1}] -ετο rel. | **21** εξηρανθη (Mt 21,20) Ψss 579s D Θs 565s 1^{s} 118s 1424^{s} al. ΣN 245s ar | **22** αυτοις + ει S 33 D Θ 565s 13^{r} al. 1071 a b i r sysi^{1} ar gg^{1} Ef | θυ > 28* k a c r$^{1\,2}$ | **23** αμην + γαϱ Ta^{1} C-892 Δs W 372 21 69^{r} rel. pl. q syph^{+} bo | αϱθηναι, βληθηναι W 28 1^{s} 209 124 gg^{1} | πιστευση το μελλον, ο αν ειπη γενησεται αυτω D b c ff i (Ψs 579 Θss 872s rel. pl.) | **24** ελαβ.] λημψεσθε D Θs 565 544 1^{r} lat ar gg, λαμβανετε 33 579 372 rel. | **25** αφη] αφησει D Θs 565 346 1574 998 1093s 265 | **26** ει δε υμεις ουκ αφιετε, ουδε ο πατηϱ υμων ο εν τοις ουϱαν. αφησει τα παϱαπτωματα υμων (Mt 6,15) C 33 579 D Θ 372 28^{r} 1-659 827-692 1279 pl. rel. pl. lat(-k l) syph ar^{1} bo^{1} Cyp |

127,2 27–33: Mt 21,23-27 L 20,1-8
27 Καὶ ἔρχονται πάλιν εἰς Ἱεροσόλυμα. καὶ ἐν
τῷ ἱερῷ περιπατοῦντος αὐτοῦ ἔρχονται πρὸς αὐ-
τὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσ-
28 βύτεροι, ¦ καὶ ἔλεγον αὐτῷ· ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦ-
τα ποιεῖς; ἢ τίς σοι ἔδωκεν τὴν ἐξουσίαν ταύτην,
29 ἵνα ταῦτα ποιῇς; ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· ἐπε-
ρωτήσω ὑμᾶς ἕνα λόγον, καὶ ἀποκρίθητέ μοι,
καὶ ἐρῶ ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.
30 τὸ βάπτισμα τὸ Ἰωάννου ἐξ οὐρανοῦ ἦν ἢ ἐξ
31 ἀνθρώπων; ἀποκρίθητέ μοι. ¦ καὶ διελογίζοντο
πρὸς ἑαυτοὺς λέγοντες· ἐὰν εἴπωμεν· ἐξ οὐρανοῦ,
32 ἐρεῖ· διὰ τί οὖν οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ; ¦ ἀλλὰ
εἴπωμεν· ἐξ ἀνθρώπων; ἐφοβοῦντο τὸν ὄχλον·
ἅπαντες γὰρ εἶχον τὸν Ἰωάννην ὄντως ὅτι προ-
33 φήτης ἦν. καὶ ἀποκριθέντες τῷ Ἰησοῦ λέγουσιν·
οὐκ οἴδαμεν. καὶ ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς· οὐδὲ
ἐγὼ λέγω ὑμῖν, ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.

128,2 1–12: Mt 21,33-46 L 20,9-19 Is 5,1s
12 Καὶ ἤρξατο αὐτοῖς ἐν παραβολαῖς λαλεῖν.
ἀμπελῶνα ἄνθρωπος *ἐφύτευσεν, καὶ περιέθηκεν*
φραγμὸν καὶ ὤρυξεν ὑπολήνιον καὶ ᾠκοδόμησεν
πύργον, καὶ ἐξέδοτο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδή-

---

27 ερχεται D 565 544 X k b c ff i q r z | **28** ποιεις ⌒ ποιης D 28 544ss k | ινα ταυτα ποιης > Ws 565s a b ff r sys ar gg | **29** υμας + καγω S 33 892s P^{45} D W^{r} 1^{r} (13^{r}) 517 pl. rel. pl. | και[1] > D Ws 565s vl syp ar | και[2]] καγω S^{c}Ψsss 1424^{s} (D) c ff syp ar gg[1] co | **30** το[2] Bss 33s Δ D Θ A] > rel. | Ιωανν. ποθεν ην εξ ουρ. η Ss 33 579 1342 1424^{s} 827 1071 Φ 713 Λ* k r^{2} syp sa | **31** λεγοντ. + τι ειπωμεν D Θs 565s 13^{r} Φ k a c (ff i r, b) | ερει + ημιν Ta D^{c} Wss 565 1542s 13^{r} M vl sysp ar gg sa | ουν > C*s LsΔs W 565s 21s 872 346s 517s 179 M 348^{r} X 1071 A al. 028 vl sysp gg bo | **32** οχλον] λαον ΨLsΔs D W-124 7 rel. pl. k a c ff l q vg sysph* sa | ειχον] ηδεισαν D Wss 565 1542s vl ar gg[1] | οντως] αληθως D, > S* 579 Θs 565s 544 1^{s} 118s 788s 1424-7 16 ΣN 273 al. k c sys ar | οτι προφ. ην] ως προφητην Δ 544 ΣN 273 495, προφητην ειναι b c ff i | **33** και[1] Ta B-Δ 1342 954 659 Σs 1012 Γ 4s 399* k a c f syp sa[1] bo] + αποκριθεις rel. | **12,1** ανθρ. + τις Ws 565 13-230 c syp ar gg[1] Ωρ |

11,27-12,40 *Disputationes cum adversariis*
(Mt 21,23-23,39; L 20,1-47)

11,27-33 *Christi potestas* (Mt 21,23-27; L 20,1-8)

Et veniunt rursus Hierosolymam. Et cum 27
ambularet in templo, accedunt ad eum summi
sacerdotes et scribae et seniores | et dicunt ei: 28
In qua potestate haec facis? et quis dedit tibi
hanc potestatem ut ista facias? Iesus autem re- 29
spondens ait illis: Interrogabo vos et ego unum
verbum, et respondete mihi, et dicam vobis
in qua potestate haec faciam. Baptismus Iohan- 30
nis de caelo erat an ex hominibus? Respon-
dete mihi. At illi cogitabant secum dicentes: 31
Si dixerimus: de caelo, dicet: Quare ergo non
credidistis ei? | Si dixerimus: ex hominibus, ti- 32
memus populum; omnes enim habebant Iohan-
nem quia vere propheta esset. Et respondentes 33
dicunt Iesu: Nescimus. Et respondens Iesus ait
illis: Neque ego dico vobis in qua potestate
haec faciam.

12,1-12 *Mali agricolae* (Mt 21,33-46; L 20,9-19)

Et coepit illis in parabolis loqui: *Vineam* 12
pastinavit homo *et circumdedit sepem et fodit*
lacum et aedificavit turrim et locavit eam
agricolis et peregre profectus est. Et misit ad 2

---

28 dedit tibi W z] ~ tibi dedit *rel.* | **31** dicet AsHs X^{c}Ep*IGDRW] + nobis *rel.* | **32** si]*sed Z*k*, + autemc fff(b l, a i r)| dixerimus AsX^{c}RW] dicim. Os*U c, dicem. *rel.* k| timebant A-ZBIUE^{c}KVCs (k l) | **33** dixerunt O^{r}BUMaD^{r}KVCs vl pl. | Iesu] ad Iesum XsMa KVCs | et² OBMaTh] > *rel.* cd l z

---

12,1 Is 5,1s

agricolas in tempore servum, ut ab agricolis ac-
3 ciperet de fructu vineae. Qui apprehensum eum
4 ceciderunt et dimiserunt vacuum. Et iterum
misit ad illos alium servum, et illum in capite
5 vulneraverunt et contumeliis affecerunt. Et rur-
sum alium misit, et illum occiderunt, et plures
alios, quosdam caedentes, alios vero occidentes.
6 Adhuc ergo unum habens filium carissimum
et illum misit ad eos novissimum dicens: Quia
7 reverebuntur filium meum. Coloni autem dixe-
runt ad invicem: Hic est heres: venite, occi-
8 damus eum, et nostra erit hereditas. Et ap-
prehendentes eum occiderunt et eiecerunt extra
9 vineam. Quid ergo faciet Dominus vineae? Ve-
niet et perdet colonos et dabit vineam aliis.
10 Nec scripturam hanc legistis:

Lapidem, quem reprobaverunt aedificantes,
hic factus est in caput anguli;
11 *a Domino factum est istud,*
et est mirabile in oculis nostris?

---

7 autem + illi c q

---

3 dimiserunt + eum D L a
4 in > O*X*Z*BULKCs z
6 unum] unicum X* a q | verebuntur OGL^{r}W d i r
11 admirabile AMX^{c}C (k d ff i)

---

6 Hb 1,1s
8 Hb 13,12s
10 Ps 117,22s; A 4,11; R 9,33; 1 P 2,6ss

μησεν. καὶ ἀπέστειλεν πρὸς τοὺς γεωργοὺς τῷ 2
καιρῷ δοῦλον, ἵνα παρὰ τῶν γεωργῶν λάβη
ἀπὸ τῶν καρπῶν τοῦ ἀμπελῶνος. καὶ λαβόντες 3
αὐτὸν ἔδειραν καὶ ἀπέστειλαν κενόν. καὶ πάλιν 4
ἀπέστειλεν πρὸς αὐτοὺς ἄλλον δοῦλον. κἀκεῖνον
ἐκεφαλίωσαν καὶ ἠτίμασαν. καὶ ἄλλον ἀπέστει- 5
λεν, κἀκεῖνον ἀπέκτειναν, καὶ πολλοὺς ἄλλους,
οὓς μὲν δέροντες, οὓς δὲ ἀποκτέννοντες. ἔτι ἕνα 6 Hb 1,1s
εἶχεν, υἱὸν ἀγαπητόν· ἀπέστειλεν αὐτὸν ἔσχατον
πρὸς αὐτοὺς λέγων ὅτι ἐντραπήσονται τὸν υἱόν
μου. ἐκεῖνοι δὲ οἱ γεωργοὶ πρὸς ἑαυτοὺς εἶπαν 7
ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε ἀποκτεί-
νωμεν αὐτόν, καὶ ἡμῶν ἔσται ἡ κληρονομία.
ᶦκαὶ λαβόντες ἀπέκτειναν αὐτόν, καὶ ἐξέβαλον 8 Hb 13,12s
αὐτὸν ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος. τί οὖν ποιήσει ὁ κύριος 9
τοῦ ἀμπελῶνος; ἐλεύσεται καὶ ἀπολέσει τοὺς
γεωργούς, καὶ δώσει τὸν ἀμπελῶνα ἄλλοις. οὐδὲ 10 Ps 117,22s
τὴν γραφὴν ταύτην ἀνέγνωτε· A 4,11
1 P 2,6ss

Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες,
οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας·
παρὰ Κυρίου ἐγένετο αὕτη, 11
καὶ ἔστιν θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν;

---

2 παρα τ. γ. λαβη] δωσωσιν αυτω (L 20,10) Ta D vl sys | απο τ. καρπ.] τ. καρπους (Mt 21,34) Ta[in] 579 Θ k (b c ff i r) gg | 3 εδειρ. + κ. απεκτειναν W 346 | κενον + προς αυτον D a b ff | 4 > sys | κακειν. + λιθοβολησαντες (Mt 21,35) C 892 Θ 21[r] 872s rel. syph | ητιμασ.] απεστειλαν ητιμασμενον Ta W 565s 1s 118s, ητιμωμεν. Ta C Θss 21[r] 13[r] rel. syph ar gg sa | 5 και[1] + παλιν W rel. q vg sy ar gg | 6 *inc.* υστερον δε ενα εχων (Mt 21,37) Ta Wss 565s 13[r] 472s syp gg[1] | ετι + ουν C D W 21[r] 872ss rel. q vg syh, > Ws 565 k sysp | εσχατον > 544 788 1606 sys gg[1] | πρ. αυτους > D 544 vl | οτι] ισως (L 20,13) Ta[3] a b ff (q) sysp ar | 7 γεωργ. + ιδοντες αυτον 544 267 348[r] Σs c, θεασαμενοι αυτ. ερχομενον Θs 565s 13-7 659s 713 472s 270[s] syh[+] ar gg | 8 κ. εξεβαλ. αυτον > 1606 115 1396 1573 b | 9 ουν > BLs* 1342 sys co | γεωργους + τουτους C[c] 33 579 7 al., εκειν. 1[r] 1424[s] al. Σs 472 270[s] G c syp | 11 υμων 1342 983 1402 1071 1093 sa |

129,1 14,1 12 ¹καὶ ἐζήτουν αὐτὸν κρατῆσαι, καὶ ἐφοβήθησαν
τὸν ὄχλον· ἔγνωσαν γὰρ ὅτι πρὸς αὐτοὺς τὴν
παραβολὴν εἶπεν. καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἀπῆλθον.
130,2 13–17: Mt 22,15-22 L 20,20-26 13 Καὶ ἀποστέλλουσιν πρὸς αὐτόν τινας τῶν
φαρισαίων καὶ τῶν Ἡρῳδιανῶν, ἵνα αὐτὸν
3,6 14 ἀγρεύσωσιν λόγῳ. καὶ ἐλθόντες λέγουσιν αὐτῷ·
διδάσκαλε, οἴδαμεν ὅτι ἀληθὴς εἶ καὶ οὐ μέλει
σοι περὶ οὐδενός· οὐ γὰρ βλέπεις εἰς πρόσωπον
ἀνθρώπων, ἀλλ᾽ ἐπ᾽ ἀληθείας τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ
διδάσκεις. ἔξεστιν δοῦναι κῆνσον Καίσαρι ἢ οὔ;
15 δῶμεν ἢ μὴ δῶμεν; ¹ὁ δὲ εἰδὼς αὐτῶν τὴν
ὑπόκρισιν εἶπεν αὐτοῖς· τί με πειράζετε; φέρετέ
16 μοι δηνάριον, ἵνα ἴδω. ¹οἱ δὲ ἤνεγκαν. καὶ λέγει
αὐτοῖς· τίνος ἡ εἰκὼν αὕτη καὶ ἡ ἐπιγραφή; οἱ
17 δὲ εἶπαν αὐτῷ· Καίσαρος. ¹ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐ-
R 13,7 τοῖς· τὰ Καίσαρος ἀπόδοτε Καίσαρι, καὶ τὰ τοῦ
Θεοῦ τῷ Θεῷ. καὶ ἐξεθαύμαζον ἐπ᾽ αὐτῷ.
18–27: Mt 22,23-33 L 20,27-38 18 Καὶ ἔρχονται σαδδουκαῖοι πρὸς αὐτόν, οἵτι-
νες λέγουσιν ἀνάστασιν μὴ εἶναι, καὶ ἐπηρώτων
19 αὐτὸν λέγοντες· Διδάσκαλε, Μωϋσῆς ἔγραψεν

---

12 παραβαλ. + ταυτην 115 1071 1038 1200 Λ[r] k b l z vg sysp gg co | **13** αγρευσ.] παγιδευσ. (Mt 22,15) D Θs 565 1093 | **14** ελθοντ. > D k sys | λεγ. αυτω B[r] 372 21s 1424-1354 Γss rel. pl. vg syh co] επηρωτων αυτον εν δολω λεγοντες Θs 565 472s Λ[r] syp ar (D vl), ηρξαντο ερωταν αυτ. εν δ. λ. (W) 28 1-124 251 495 G sys gg[1] | διδασκεις + ειπε ουν ημιν (Mt 22,17) Ta C* D Wss 565s 124 1424ss 7s M 348[r] Φss 713 472-1604 vl syh[+] ar gg, + τι σοι δοκει Ta 544 1604 k | κηνσ.] επικεφαλαιον D Θ 565 124 k (1071) | δωμεν η μη δωμεν > D 1346 a b c ff i l z, η 1 ⌒ 2 vg sys gg[1] | **15** *inc.* ο δε Ις Ta D Θs 565s 1[r] 13sss 983[r] 495 G vl(-k) ar | ειδως] ιδων S* D 565s 13-826 346-828 1342 b c ff i q r z | πειραζ. + υποκριται Ta 33 579 *P*[45] Ws 565s 1542 1-124 ΣN 495 Fs q syh[+] ar gg sa | **16** οι δε[2] > 579 D 1342 ΑΛ vl(-k c ff) vg | **17** ο δε B-Δ 1424 1093 k c r syp co] κ. αποκριθεις ο *P*[45] rel | αποδοτε + ουν (Mt 22,21) 579 Θs 565 544 13[r] 267 al. M 348[r] al. 472s al. lat pl. syh | **18** ανα-στασις ουκ εστιν 28 1s 209 13[r] |

Et quaerebant eum tenere, et timuerunt turbam; 12
cognoverunt enim quoniam ad eos parabolam
hanc dixerit. Et relicto eo abierunt.

12,13-17 *De censu* (Mt 22,15-22; L 20,20-26)

Et mittunt ad eum quosdam ex pharisaeis 13
et Herodianis, ut eum caperent in verbo. Qui 14
venientes dicunt ei: Magister, scimus quia ve-
rax es et non curas quemquam; nec enim vi-
des in faciem hominum, sed in veritate viam
Dei doces. Licet dari tributum Caesari, an non
dabimus? Qui sciens versutiam illorum ait illis: 15
Quid me tentatis? afferte mihi denarium ut vi-
deam. ꜝAt illi attulerunt ei. Et ait illis: Cuius 16
est imago haec et inscriptio? Dicunt ei: Cae-
saris. ꜝRespondens autem Iesus dixit illis: Red- 17
dite igitur quae sunt Caesaris Caesari, et quae
sunt Dei Deo. Et mirabantur super eo.

12,18-27 *De resurrectione mortuorum*
(Mt 22,23-33; L 20,27-40)

Et venerunt ad eum sadducaei, qui dicunt 18
resurrectionem non esse, et interrogabant eum
dicentes: Magister, Moyses nobis scripsit, ut 19

---

14 an non dabimus] demus aut non demus q

---

14 quia] quoniam ZBUMaDLRKVT b i
Dei] Domini AsH-X[c]DThC k d r
doces + dic ergo nobis DLsT gat vl
trib. dare ff(a i) Var | dabimus > X*G vl Var
16 ei > A-OEp*GET vl (-kz)
17 igitur] ergo DLsCs c ff q r z

---

12 Mc 14,1
13 Mc 3,6
17 R 13,7

si *cuius frater mortuus fuerit* et dimiserit uxo-
rem *et filios non reliquerit, accipiat frater eius*
uxorem ipsius et resuscitet semen fratri suo.
20 Septem ergo fratres erant, et primus accepit
21 uxorem et mortuus est non relicto semine. Et
secundus accepit eam et mortuus est, et nec
22 iste reliquit semen. Et tertius similiter. Et ac-
ceperunt eam similiter septem et non relique-
runt semen. Novissima omnium defuncta est et
23 mulier. In resurrectione ergo cum resurrexe-
rint, cuius de his erit uxor? septem enim ha-
24 buerunt eam uxorem. Et respondens Iesus ait
illis: Nonne ideo erratis non scientes Scrip-
25 turas neque virtutem Dei? Cum enim a mor-
tuis resurrexerint, neque nubent neque nuben-
26 tur, sed sunt sicut angeli in caelis. De mortuis
autem quod resurgant, non legistis in libro
Moysi super rubum, quomodo dixerit illi Deus
inquiens: *Ego sum Deus Abraham et Deus*
27 *Isaac et Deus Iacob?* Non est Deus mortuo-
rum sed vivorum. Vos ergo multum erratis.

---

19 reliquerit + ut H[c]Ep[m]BGQsThCs a b d ff i
22 et[3] > AsH*ssEpBJUMaD[r]
24 nonne] non AsH*sEpGRC b d l* q
25 nubunt OZBJULR vl(- c l)
sunt] erunt Ep[m]LsTW gat b d ff i r

---

19 Dt 25,5s; Gn 38,8
26 Ex 3,2.6 (Mt 8,11; L 16,22)

ἡμῖν ὅτι ἐάν *τινος ἀδελφὸς ἀποθάνῃ* καὶ κατα- Dt 25,5s Gn 38,8
λίπῃ γυναῖκα *καὶ μὴ ἀφῇ τέκνον*, ἵνα *λάβῃ ὁ*
ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα καὶ ἐξαναστήσῃ
σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. ἑπτὰ ἀδελφοὶ ἦσαν· 20
καὶ ὁ πρῶτος ἔλαβεν γυναῖκα, καὶ ἀποθνῄσκων
οὐκ ἀφῆκεν σπέρμα. καὶ ὁ δεύτερος ἔλαβεν 21
αὐτήν, καὶ ἀπέθανεν μὴ καταλιπὼν σπέρμα,
καὶ ὁ τρίτος ὡσαύτως, 'καὶ οἱ ἑπτὰ οὐκ ἀφῆ- 22
καν σπέρμα. ἔσχατον πάντων καὶ ἡ γυνὴ ἀπέ-
θανεν. ἐν τῇ ἀναστάσει, ὅταν ἀναστῶσιν, τίνος 23
αὐτῶν ἔσται γυνή; οἱ γὰρ ἑπτὰ ἔσχον αὐτὴν
γυναῖκα. 'ἔφη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Οὐ διὰ τοῦτο 24
πλανᾶσθε μὴ εἰδότες τὰς γραφὰς μηδὲ τὴν δύ-
ναμιν τοῦ Θεοῦ; ὅταν γὰρ ἐκ νεκρῶν ἀναστῶ- 25
σιν, οὔτε γαμοῦσιν οὔτε γαμίζονται, ἀλλ' εἰσὶν
ὡς ἄγγελοι ἐν τοῖς οὐρανοῖς. περὶ δὲ τῶν νε- 26 Ex 3,2-6 Mt 8,11 L 16,22
κρῶν ὅτι ἐγείρονται, οὐκ ἀνέγνωτε ἐν τῇ βίβλῳ
Μωϋσέως ἐπὶ τοῦ βάτου, πῶς εἶπεν αὐτῷ ὁ Θεὸς
λέγων· *ἐγὼ ὁ Θεὸς Ἀβραὰμ καὶ Θεὸς Ἰσαὰκ*
καὶ Θεὸς Ἰακώβ; οὐκ ἔστιν Θεὸς νεκρῶν ἀλλὰ 27
ζώντων. πολὺ πλανᾶσθε.

---

19 καταλιπη] εχη D Ws 28 vl sys gg (700) | **20** *inc.* ησαν ουν παρ ημιν επτα αδ. (Mt 22,25) D a b ff i q r (S[o] Θs 565s al. 13[r] 348[r] syh[m] ar gg[1] bo, cz) | **21** μη καταλιπ. B-579 1342 1071 1093] κ. ουδε αυτος αφηκεν rel. | κ. ο τριτος > D b ff r | τριτος + ελαβ. αυτ. Θs 565 1[a] 118s 1689 115 ar | **22** και[1] + ωσαυτως D 2145s A lat pl. syh, + ελαβον αυτην D 372 21[r] 22s 124 rel. pl. a b ff q r vg syh | επτα B[r] Θ Δ] + και rel. | κ. ουκ αφηκ. σπερ. > k b q | **23** αναστασει + ουν (Mt 22,28) Ta 892 D Wss 565s 1[r] 1071 Σ 495 G lat pl. sysph[+] ar gg[1] sa, ~ 33 579 124 1424 al. | οταν αναστωσιν > B[r] D W 544 280 k c r syp co | οι γαρ επτα] παντες γαρ 1[a] 209 472 r | **24** ου > Δs 544 1342 495 k a c i r sys gg[1] | ειδοτ.] γινωσκοντες D b c ff i r Ωρ | **25** αγγελ. + θυ (Mt 22,30) 33 544 13 1689-828 348[r] 472s l | **26** δε + τ. αναστασεως Ta 33 13[r] Φ ar | πως] ως 33 579 D W[r] 1[r] 983-517 1223[a] rel. pl. | **27** αλλα + θς 372 21s 517 1223-71 348 al. ΦΓs Λss V pl. al. | ζωντων B-ΨLsΔ W 1093 1047 k] + υμεις ουν rel. lat pl. syph ar gg[1] |

131,6 28 Καὶ προσελθὼν εἷς τῶν γραμματέων, ἀκού-
28–34: Mt 22,34-40 σας αὐτῶν συζητούντων, εἰδὼς ὅτι καλῶς ἀπε-
L 20,39s 10,25-28 κρίθη αὐτοῖς, ἐπηρώτησεν αὐτόν· ποία ἐστὶν ἐν-
29 τολὴ πρώτη πάντων; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς ὅτι
Dt 6,4s; 4,35 πρώτη ἐστίν· *ἄκουε, Ἰσραήλ, Κύριος ὁ Θεὸς*
30 *ἡμῶν Κύριος εἷς ἐστιν, καὶ ἀγαπήσεις Κύριον τὸν*
Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης
τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου καὶ
J 15,12 Lv 19,18 31 *ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου.* δευτέρα αὕτη· *ἀγαπήσεις*
τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. μείζων τούτων ἄλλη
132,10 32 ἐντολὴ οὐκ ἔστιν. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ γραμματεύς·
καλῶς, διδάσκαλε, ἐπ᾽ ἀληθείας εἶπες ὅτι *εἷς*
33 *ἐστιν καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος πλὴν αὐτοῦ·* καὶ τὸ
ἀγαπᾶν αὐτὸν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας καὶ ἐξ ὅλης τῆς
συνέσεως καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος, καὶ τὸ *ἀγαπᾶν*
1 Sm 15,22 *τὸν πλησίον ὡς ἑαυτὸν* περισσότερόν ἐστιν πάντων
(A 26,27ss) 34 *τῶν ὁλοκαυτωμάτων καὶ θυσιῶν.* καὶ ὁ Ἰησοῦς,
ἰδὼν αὐτὸν ὅτι νουνεχῶς ἀπεκρίθη, εἶπεν αὐτῷ·
133,2 οὐ μακρὰν εἶ ἀπὸ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ.
καὶ οὐδεὶς οὐκέτι ἐτόλμα αὐτὸν ἐπερωτῆσαι.

---

28 ειδως] *ιδων Ta S*sL D W-28 1542ss 1^{s} 118s 13ss 983-828 7 1071s Φs 713s 472s lat sypih ar gg^{l} | αυτον + λεγων διδασκαλε D k b c ff i | παντων > Ta D W-28 1^{s} 209 13-828 vl sys ar sa | **29** πρωτη BSΨL-Δ] + παντων τ. εντολων Ta^{atn} rel. pl. | εστιν + αυτη C ff syi bo | ημων] σου Ψ 659 827 1200 1038 c r^{2} z vg^{l} syi gg^{l} co Cyp, υμων 565 349 1093 280 i | **30** κ. εξ ολ. τ. ψυχ. σου > 472 440 K-229 k r^{2} | κ. εξ ολ. τ. διανοιας σου > D 157 1515 H k c r^{2} syi Cl Eus Cyp | ισχ. σου + αυτη πρωτη εντολη 33 892s rel. pl. lat(-a) sy^{4} ar | **31** *inc.* δευτερα δε ομοια ταυτη D 13-826 lat(-a) (αυτη 33 al. pl.), et secundum quod est simile ei Ta^{as} sysph | μειζων + δε SLs b i r | **32** εστιν^{1} + (ο) θς Ta^{3} D W-28 13^{r} 954 al. 71 348^{r} al. 4s al. E^{r} vl(-k) vg^{l} sysih^{+} ar gg^{l} co | **33** συνεσ.] δυναμεως D Θ 565 a q r, + κ. εξ ολης τ. ψυχης 33 D (> εξ. ολ. τ. ισχ.) 21s 872s rel. pl. c ff l z(b i q r) vg syph | κ. εξ ολης τ. συνεσ. > 33 579 179 1574 4s b c ff i sys | ~ ισχυος, συνεσ. 1542 1^{r} ar gg bo | περισσοτερ. B^{r} 1342] πλειον rel. pl. | **34** ιδων] ειδως Ψ 579 700 28 692 4 1515 H* Xρ | επερωτ. + τι 28 b q ar |

12,28-34 *De primo mandato*
(Mt 22,34-40; L 10,25-28)

Et accessit unus de scribis, qui audierat 28
illos conquirentes, et videns quoniam bene illis
responderit, interrogavit eum quod esset pri-
mum omnium mandatum. Iesus autem respondit 29
ei: Quia primum omnium mandatum est: *Audi*
Israhel, Dominus Deus tuus Deus unus est:
et diliges Dominum Deum tuum ex toto corde 30
tuo et ex tota anima tua et ex tota mente
tua et ex tota virtute tua. Hoc est primum
mandatum. Secundum autem simile est illi, 31
diliges proximum tuum tamquam teipsum. Ma-
ius horum aliud mandatum non est. Et ait illi 32
scriba: Bene magister, in veritate dixisti, quia
unus est Deus et non est alius praeter eum.
Et ut *diligatur ex toto corde et ex toto in-* 33
tellectu et ex tota anima et ex tota fortitu-
dine; et diligere proximum tamquam seipsum
maius est omnibus holocautomatibus et sacri-
ficiis. Iesus autem videns quod sapienter respon- 34
disset, dixit illi: Non es longe a regno Dei.
Et nemo iam audebat eum interrogare.

---

28 esset] est MaDLs vl
29 tuus X*IGDLVThW] noster *rel.* vl pl.
31 est[1] > MsJUGL[r]ThC k b d f i l q
32 Deus OEp[m]GMaQsVTW] > *rel.*
33 holocautom. M*JUQ] holocaust. *rel.* vl pl.
34 es] est UG ff

29s Dt 6,4s
31 Lv 19,18; J 13,34s; 15,12
32 L 20,39; Dt 4,35
33 1 Sm 15,22

12,35-37 *Christus Dominus David*
(Mt 22,41-46; L 20,41-44)

35 Et respondens Iesus dicebat docens in tem-
plo: Quomodo dicunt scribae Christum filium
36 esse David? Ipse enim David dicit in Spiritu
sancto:

Dixit Dominus Domino meo,
sede a dextris meis,
donec ponam inimicos tuos
scabellum pedum tuorum.

37 Ipse ergo David dicit eum Dominum, et unde
est filius eius? Et multa turba eum libenter
audivit.

12,38-40 *Castigatio scribarum* (Mt 23,5ss; L 20,45ss)

38 Et dicebat eis in doctrina sua: Cavete a
scribis, qui volunt in stolis ambulare et salu-
39 tari in foro [1]et in primis cathedris sedere in
40 synagogis et primos discubitus in cenis; qui
devorant domos viduarum sub obtentu pro-
lixae orationis, hi accipient prolixius iudicium.

12,41-44 ***Viduae oblatio*** (L 21,1-4)

41 Et sedens Iesus contra gazophylacium aspi-
ciebat, quomodo turba iactaret aes in gazophy-
42 lacium, et multi divites iactabant multa. Cum
venisset autem vidua una pauper, misit duo

---

37 audiebat OBGMaLThT vl
40 accipiunt EpJsMaDLR c i
42 ~ una vidua *codd.* vl(-r)

---

36 Ps 109,1
37 L 19,48; 21,38
39 L 14,7 (J 5,44)
41 4 Rg 12,10; J 8,20

Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἔλεγεν διδάσκων 35 *134,2* 35–37:
ἐν τῷ ἱερῷ· πῶς λέγουσιν οἱ γραμματεῖς ὅτι ὁ Mt 22,41-46
Χριστὸς υἱὸς Δαυίδ ἐστιν; αὐτὸς Δαυὶδ εἶπεν 36 L 20,41-44 Ps 109,1
ἐν τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ·

εἶπεν Κύριος τῷ Κυρίῳ μου·
κάθου ἐκ δεξιῶν μου,
ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου
ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου.

αὐτὸς Δαυὶδ λέγει αὐτὸν Κύριον, καὶ πόθεν 37
αὐτοῦ ἐστιν υἱός; Καὶ ὁ πολὺς ὄχλος ἤκουεν L 19,48
αὐτοῦ ἡδέως.

Καὶ ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ ἔλεγεν· Βλέπετε 38 *135,2* 38–40:
ἀπὸ τῶν γραμματέων τῶν θελόντων ἐν στολαῖς Mt 23 L 20,45ss
περιπατεῖν καὶ ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς ¹καὶ 39
πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ πρω-
τοκλισίας ἐν τοῖς δείπνοις. οἱ κατεσθίοντες τὰς 40 *136,8*
οἰκίας τῶν χηρῶν καὶ προφάσει μακρὰ προσευ-
χόμενοι, οὗτοι λήμψονται περισσότερον κρίμα.

Καὶ καθίσας κατέναντι τοῦ γαζοφυλακίου 41 41–44:
ἐθεώρει πῶς ὁ ὄχλος βάλλει χαλκὸν εἰς τὸ γα- L 21,1-4 4 Rg 12,10
ζοφυλάκιον· καὶ πολλοὶ πλούσιοι ἔβαλλον πολλά· J 8,20
καὶ ἐλθοῦσα μία χήρα πτωχὴ ἔβαλεν λεπτὰ δύο, 42

---

36 αυτος + γαρ (L 20,42) 33 892 Θss 21ss 1r 124 346 rel. pl. lat pl. sypih gg¹, και 579 D sys ar | εν > B 1342 273 | υποποδ.] υποκατω BΨ D W 28 1542 sys gg co | **37** αυτος] ει (Mt 22,45) Σ b c ff sysi ar] + ουν 33 892s 700 21ss rel. pl. b z sypi ar | λεγει] καλει Ψs 579 565 1424a Mc 348r UΦ 713s c syspi ar bo¹ | ποθεν] πως S*Ψs 579 Ws al 1-230 M 1071 Σ 1038 b syspi ar gg sa | **38** *inc.* ο δε διδασκων D Θ 565 (k) a b ff i r sys (ar)] + αμα D¹ a | στοαις sysi¹ | και² + φιλουντων Ta 346 115 al. 270a 329s (c) sysp sa (Ψ syih ar) | αγορ. + ποιεισθαι D Θ 565 Φ | **39** πρωτοκλησιας 33s 579 565s 13 69ss 543sss 1424ss 348r Us Γsss As 280s ΛV 399* 661 FH | **40** κατεσθιουσιν D 1a 118s 1689s 827 | τ. οικιας] panem b | χηρων + κ. ορφανων D W 565s 13ss 826a vl(-e k) syi | **41** καθισας] εστως Ws 565s 1a 209 13-230 sysihm ar gg Ωϱ. + ο Ις 33 579 rel. lat pl. sysph ar gg sa | **42** πτωχη > D Θ 565 1396 vl ar | λεπτα] χαλκους c d i q Cl Meth (b ff z) |

43 ὅ ἐστιν κοδράντης. καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς
μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν αὐτοῖς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν
ὅτι ἡ χήρα αὕτη ἡ πτωχὴ πλεῖον πάντων ἔβαλεν
2 C 8,12 44 τῶν βαλλόντων εἰς τὸ γαζοφυλάκιον· πάντες γὰρ
ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον, αὕτη δὲ
ἐκ τῆς ὑστερήσεως αὐτῆς πάντα ὅσα εἶχεν ἔβα-
λεν, ὅλον τὸν βίον αὐτῆς.

137,2 Mt 24 13 Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ ἐκ τοῦ ἱεροῦ λέγει
L 21,5-36 αὐτῷ εἷς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ· διδάσκαλε, ἴδε πο-
2 ταποὶ λίθοι καὶ ποταπαὶ οἰκοδομαί. καὶ ὁ Ἰησοῦς
εἶπεν αὐτῷ· βλέπεις ταύτας τὰς μεγάλας οἰκοδο-
μάς; οὐ μὴ ἀφεθῇ λίθος ἐπὶ λίθον ὃς οὐ μὴ κα-
138,2 3 ταλυθῇ. Καὶ καθημένου αὐτοῦ εἰς τὸ ὄρος τῶν
ἐλαιῶν κατέναντι τοῦ ἱεροῦ, ἐπηρώτα αὐτὸν κατ'
ἰδίαν Πέτρος καὶ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης καὶ
4 Ἀνδρέας· εἰπὸν ἡμῖν, πότε ταῦτα ἔσται, καὶ τί τὸ
σημεῖον, ὅταν μέλλῃ ταῦτα συντελεῖσθαι πάντα;
5 Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἤρξατο λέγειν αὐτοῖς· Βλέ-
6 πετε μή τις ὑμᾶς πλανήσῃ. πολλοὶ ἐλεύσονται
ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου λέγοντες ὅτι ἐγώ εἰμι, καὶ

ο εστιν κοδραντης > Ta 1574 gg^{l} | **43** προσκαλεσ. + Ις Ta$^{ar(n)}$ 1424 827 348^{r} Λs k sysp gg^{l} | εβαλ. B-Δ D Θ 372s 1342 13 1424-7 al. 1574 Σ 245 1093 1396s A] βεβληκεν rel. | τ. βαλλοντων > Ta^{3} W 28 1^{a} 118s 13s 1515 b c ff i q z sys gg | **44** γαρ + ουτοι (L 21,4) Ta^{ai} 33 579 D 1^{r} 213 gg^{l} sa | περισσευματος αυτων Ta Δ W 1424^{a} 7 659 827s U 1012 Γ 998 gg Cl (348) | ολον τ. β. αυτης > Ta sys | **13,1** αυτου^{1}] τ. Ιυ Ta^{3} 713 sysp | οικοδομ. + τ. ιερου D k b c ff l q r | **2** αυτω βλ.] αυτοις· βλεπετε Ta^{at} D (1555, 659 713) vl gg | αυτω + ου Θ 565 k b c ff i r | οικοδ. + αμην λεγω σοι (υμιν οτι) Ta^{ata} D Θs 565s 1-124 267 115 348^{r} Σ 495 G vl ar gg^{l} | αφεθη + ωδε Ta^{at} B-Δ D Wss 565s 1^{a} 118s 13s 1689^{r} 1424 al. UΣ 713 495 al. G a b q z (k c) sysph^{+} ar co] > rel. | καταλυθη + κ. δια τριων ημερ. αλλος αναστησεται ανευ χειρων D W vl Cyp | **4** παντα > 579s Ws 565 544 118s 13 1424^{a} 495 280* s k sys gg^{l} | **5** πλανηση] απατηση 1424s 349 k | **6** πολλοι BSΨL W 372 Cyp] + γαρ rel. | ειμι + ο Χς (Mt 24,5) Ta^{3} 579 Wss 565s 13^{r} 267 115 1279 Λ b c l ar gg^{l} co Cyp |

minuta, quod est quadrans, [1]et convocans dis- 43
cipulos suos ait illis: Amen dico vobis, quo-
niam vidua haec pauper plus omnibus misit,
qui miserunt in gazophylacium. Omnes enim 44
ex eo quod abundabat illis miserunt; haec
vero de penuria sua omnia quae habuit misit
totum victum suum.

13,1-37 *Sermo eschatologicus*
(Mt 24,1-51; L 21,5-36)

13,1-23 *Templi excidium, tribulationes*
(Mt 24,1-28; L 21,5-24)

Et cum egrederetur de templo, ait illi unus **13**
ex discipulis suis: Magister, aspice quales la-
pides et quales structurae. Et respondens Ie- 2
sus ait illi: Vides has omnes magnas aedifi-
cationes? Non relinquetur lapis super lapidem
qui non destruatur. Et cum sederet in monte 3
Olivarum contra templum, interrogabant eum
separatim Petrus et Iacobus et Iohannes et
Andreas: [1]Dic nobis, quando ista fient? et quod 4
signum erit, quando haec omnia incipient con-
summari?

Et respondens Iesus coepit dicere illis: 5
Videte ne quis vos seducat; [1]multi enim ve- 6
nient in nomine meo dicentes, quia ego sum,

13,1 lapides + sint Os*sBUMa (z)
struct. + templi Os*sBMaLsThT gat b c d f ff l q
3 montem A*sMZJUGQCsW vl(-d)
6 sum + Christus HEpDQTh gat b c l

---

43 1 Par 29,9.17
44 2 C 8.12

7 et multos seducent. Cum audieritis autem bella
et opiniones bellorum, ne timueritis; *oportet*
8 enim haec *fieri,* sed nondum finis. *Exsurget*
enim *gens contra gentem et regnum super*
regnum, et erunt terraemotus per loca et fa-
mes. Initium dolorum haec.
9 [1]Videte autem vosmetipsos. Tradent enim
vos in conciliis, et in synagogis vapulabitis,
et ante praesides et reges stabitis propter me
10 in testimonium illis. Et in omnes gentes pri-
11 mum oportet praedicari evangelium. Et cum
duxerint vos tradentes, nolite praecogitare quid
loquamini, sed quod datum vobis fuerit in illa
hora, id loquimini; non enim vos estis loquen-
12 tes, sed Spiritus sanctus. Tradet autem frater
fratrem in mortem et pater filium, et *consur-*
gent filii in parentes et morte afficient eos.
13 Et eritis odio omnibus propter nomen meum.
Qui autem sustinuerit in finem hic salvus erit.
14 Cum autem videritis *abominationem deso-*

---

8 fames] erunt fames q

---

7 haec C b ff z] > *rel.*
8 enim OZUMaDW a c d ff n z] autem *rel.*
contra b c d] super M-ZIJUI.RKVCW
9 in[1] > AsH*Ep*BJCs
11 cogitare OX*Ma b c d f ff i l q z Var
vos estis EpMaDRTW] ~ estis vos *rel.* k i l Var

---

8 Is 19,2; 2 Par 15,6
10 Mc 16,15
12 Mi 7,6
13 J 15,18-25; 16,1-4
14 Dn 9,27; 12,11

πολλοὺς πλανήσουσιν. ὅταν δὲ ἀκούσητε πολέ- 7
μους καὶ ἀκοὰς πολέμων, μὴ θροεῖσθε. *δεῖ* γὰρ
γενέσθαι, ἀλλ᾽ οὔπω τὸ τέλος· *ἐγερθήσεται* γὰρ 8 Is 19,2
ἔθνος ἐπ᾽ ἔθνος καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν. 2 Par 15,6
ἔσονται σεισμοὶ κατὰ τόπους, ἔσονται λιμοί·
ἀρχὴ ὠδίνων ταῦτα.

Βλέπετε δὲ ὑμεῖς ἑαυτούς· παραδώσουσιν 9 *139,1*
ὑμᾶς εἰς συνέδρια, καὶ εἰς συναγωγὰς δαρήσεσθε, 9-13: Mt 10,17-22
καὶ ἐπὶ ἡγεμόνων καὶ βασιλέων σταθήσεσθε L 21,12-17
ἕνεκεν ἐμοῦ, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. καὶ εἰς πάντα 10 *140,6*
τὰ ἔθνη πρῶτον δεῖ κηρυχθῆναι τὸ εὐαγγέλιον. 16,15
καὶ ὅταν ἄγωσιν ὑμᾶς παραδιδόντες, μὴ προ- 11 *141,2*
μεριμνᾶτε τί λαλήσητε, ἀλλ᾽ ὃ ἐὰν δοθῇ ὑμῖν ἐν
ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ, τοῦτο λαλεῖτε· οὐ γάρ ἐστε ὑμεῖς
οἱ λαλοῦντες ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. καὶ 12
παραδώσει ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον καὶ
πατὴρ τέκνον, καὶ *ἐπαναστήσονται τέκνα ἐπὶ γο-* Mi 7,6
νεῖς καὶ θανατώσουσιν αὐτούς. καὶ ἔσεσθε μι- 13 J 15,18.25; 16,1-4
σούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου· ὁ δὲ
ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται.

Ὅταν δὲ ἴδητε τὸ *βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως* 14 *142,6*

---

7 πολεμων + ορατε Ta S* 700 1588 | γαρ > BS*Ψ W syp co | 8 εσονται[1] BsΨL D W co] και εσ. rel. | εσονται[2] > D Wss 565 1402 213 1093 1396 lat(-q) sys ar gg[1] | λιμοι + κ. λοιμοι (L 21,11) Ta[at] 1542 Σ 1093 ar (Θ 827 495 1573), κ. ταραχαι Ta 33 579[r] Ws rel. q sy[3] ar (gg) | αρχη B-Δ D Θ 565s 13s 1689[r] 1424[a] 7[a] U pl. 713s 998 al. K-726 lat pl. sy[3] ar gg co] αρχαι rel. | 9 *inc.* ειτα υμας αυτους παραδωσ. D(Θ)s 565 k a b ff i n r, κ. παραδωσ. (W) 28 1-22 sys ar gg | σταθησ.] αχθησεσθε 33 579 1[r] 1424ss al. U 213 1574 713 495 G al. sa | 10 ευαγγελ. + εν πασιν τ. εθνεσιν (Mt 24,14) D ff syp (sa) | 11 προμεριμ. + μηδε προμελετατε Θs 565s a n ar Ωρ (Ψ 047) | τι] πως η τι Ta 13[r] 827 | λαλησ. + μηδε μελετατε Δs 372-544 872s rel. pl. syph | τουτο] εκεινο W 565s 1542 13[r] k Ωρ | 13 παντων + τ. ανθρωπων c ff q r[2] (477 r) | 14 ερημωσ. + το ρηθεν υπο Δανιηλ τ. προφητου (Mt 24,15) 579[r] Θ 372 28ss rel. (k) c l n[e] z syph bo[1] |

Dn 9,27 12,4-11 ἑστηκότα ὅπου οὐ δεῖ, ὁ ἀναγινώσκων νοείτω,
143,2 15 τότε οἱ ἐν Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη, ⁽ὁ
ἐπὶ τοῦ δώματος μὴ καταβάτω μηδὲ εἰσελθέτω
16 τι ἆραι ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, καὶ ὁ εἰς τὸν
ἀγρὸν μὴ ἐπιστρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω ἆραι τὸ
144,2 17 ἱμάτιον αὐτοῦ. οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις
L 23,39 καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις.
145,6 18 ⁽προσεύχεσθε δὲ ἵνα μὴ γένηται χειμῶνος· ⁽ἔσον-
146,2 19
Dn 12,1 ται γὰρ αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι *θλῖψις, οἵα οὐ γέγονεν*
τοιαύτη ἀπ' ἀρχῆς κτίσεως, ἣν ἔκτισεν ὁ Θεός,
147,6 20 *ἕως τοῦ νῦν* καὶ οὐ μὴ γένηται. καὶ εἰ μὴ ἐκο-
λόβωσεν Κύριος τὰς ἡμέρας, οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα
σάρξ· ἀλλὰ διὰ τοὺς ἐκλεκτοὺς οὓς ἐξελέξατο
148,2 21 ἐκολόβωσεν τὰς ἡμέρας. καὶ τότε ἐάν τις ὑμῖν
εἴπῃ· ἴδε ὧδε ὁ Χριστός, ἴδε ἐκεῖ, μὴ πιστεύετε·
149,6 22 ἐγερθήσονται γὰρ ψευδόχριστοι καὶ *ψευδοπρο-*
Dt 13,1 Ap 13,13s *φῆται* καὶ *δώσουσιν σημεῖα καὶ τέρατα* πρὸς τὸ
J 16,1.4 23 ἀποπλανᾶν εἰ δυνατὸν τοὺς ἐκλεκτούς. ὑμεῖς δὲ
βλέπετε· ἰδοὺ προείρηκα ὑμῖν πάντα.
150,2 24 Ἀλλὰ ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις μετὰ τὴν

εστηκ. + εν τοπω Ta[3] 1241 Θ 544 1424* al. 1071 (sys) ar sa | οπου ου δει] αγιω Ta[atn] 1241 544 1555 | νοειτω + τι αναγινωσκει D a (n)‖ **15** καταβ. + εις την οικιαν 579 692 U rel. lat pl. sysh ar | μηδε εισελθετω > (565 1082 1071 k c | **16** αγρον + ων 579 Ws 21[r] 118 13[r] rel. pl. | εις τα > S 579 D 1047 | **18** γενηται + η φυγη υμων Ψs 892[r] 700s 28 rel. pl. k r[2] syph gg[1] co | χειμων. + μηδε (εν) σαββατω Ta 1542 1675 al. 348[r] (892 346 1424* 270* k n[c], Σ 1342) | **19** *inc.* εσται γ. εν τ. ημεραις εκειν. Ta (1012) Γ vl sysp sa | ⁽θλιψεις οιαι ουκ εγενοντο τοιαυται D Θ 565 872 115 Φ 1012 1047 lat pl. ar (gg) | ην εκτισ. ο θς > D Θ 565 1093 265 vl(-b q) ar gg[1] | και + παλιν sys gg bo (ar sa) | γενηται + post haec b d ff q z (c) | **20** ημερας[1] + δια τ. εκλεκτους αυτου D 565 vl pl. ar | εκολοβωθησαν αι ημεραι εκ. 1241 544s sys (b) | **21** Χς + η Δ D Θ 28ss 1[r] 124 267 pl. Mss 213-Φ rel. pl. a b c ff q syh ar gg bo (B r syp sa) | **22** γαρ] δε Ss 2145 | ψευδοχριστ. κ. > D 124 1573 k i | δωσ.] ποιησουσιν Ta D Θ 565s 13[r] a gg[1] | **23** ιδου > BΨL W 28 1342 a co |

lationis stantem ubi non debet — qui legit in-
tellegat — tunc qui in Iudaea sunt, fugiant in
montes, ꞌet qui super tectum, ne descendat in 15
domum nec introeat ut tollat quid de domo
sua; et qui in agro erit, non revertatur retro 16
tollere vestimentum suum. Vae autem prae- 17
gnantibus et nutrientibus in illis diebus. Orate 18
vero ut hieme non fiant. Erunt enim dies illi 19
tribulationes tales, quales non fuerunt ab initio
creaturae, quam condidit Deus, *usque nunc* ne-
que fient. Et nisi breviasset Dominus dies, 20
non fuisset salva omnis caro; sed propter elec-
tos quos elegit breviavit dies. Et tunc si quis 21
vobis dixerit: Ecce hic est Christus, ecce illic,
ne credideritis. Exsurgent enim pseudochristi 22
et pseudoprophetae et dabunt signa et portenta
ad seducendos, si fieri potest, etiam electos.
ꞌVos ergo videte: ecce praedixi vobis omnia. 23

13,24-37 *Adventus Filii hominis, admonitio vigilantiae* (Mt 24,29-51; L 21,25-36)

Sed in illis diebus post tribulationem illam 24
sol contenebrabitur, et luna non dabit splendo-

15 ne] non YH[c]X*Epl*UGDLRTh a c ff n
16 retro > QR a i*
17 praegnatibus AHZUTh
18 vero] autem OEp*GMaDQT k q
19 tribulationis AsOsZ[c]sGMaDKVT gat c ff i l z
20 dies[1] + illos OBGMaT c | electos] illos U
22 fieri potest DR] ~ pot. fieri *rel.* d ff i l r

17 L 23,29
19 Dn 12,1
22 Dt 13,1ss; Ap 13,13s
23 J 16,1-4
24 Is 13,10

25 *rem suum: et stellae caeli erunt decidentes, et*
26 *virtutes quae in caelis sunt movebuntur.* Et
tunc videbunt *Filium hominis venientem in nu-*
27 *bibus* cum virtute multa et gloria. Et tunc
mittet angelos suos et *congregabit* electos suos
a quattuor ventis, a summo terrae usque ad
28 *summum caeli.* A ficu autem discite parabolam.
Cum iam ramus eius tener fuerit, et nata fue-
rint folia, cognoscitis quia in proximo sit ae-
29 stas; sic et vos cum videritis haec fieri, scitote
30 quod in proximo sit in ostiis. Amen dico vobis
quoniam non transibit generatio haec, donec
31 omnia ista fiant. Caelum et terra transibunt,
verba autem mea non transibunt.

32 De die autem illo vel hora nemo scit, neque
angeli in caelo neque Filius, nisi Pater.

33 Videte, vigilate et orate; nescitis enim
34 quando tempus sit. Sicut homo, qui peregre
profectus reliquit domum suam et dedit ser-

---

25 ~ erunt stell. caeli OX*ssBJUMaLKVCs z
~ sunt in cael. *codd.* l
commoveb. DQ k
28 cognoscetis HJULsKTh d
29 sit + et XEpBMaD (k r)
32 filius + hominis EpDLQ| neque filius > JU

---

25 Is 34,4
26 Dn 7,13; 1 Th 4,16; 2 Th 1,7-10
27 Zch 2,6
32 Mt 24,36
34 Mt 25,14; L 19,12

θλῖψιν ἐκείνην *ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σε-* Is 13,10;
λήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς, καὶ οἱ ἀστέρες 25 Is 34,4
ἔσονται ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πίπτοντες, καὶ αἱ δυνά-
μεις αἱ ἐν τοῖς οὐρανοῖς σαλευθήσονται, καὶ τότε 26 *151,2* Dn 7,13
ὄψονται *τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν*
νεφέλαις μετὰ δυνάμεως πολλῆς καὶ δόξης. καὶ 27 Zch 2,6
τότε ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους καὶ *ἐπισυνάξει*
τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ *ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων*
ἀπ' ἄκρου γῆς ἕως ἄκρου οὐρανοῦ. Ἀπὸ δὲ τῆς 28
συκῆς μάθετε τὴν παραβολήν· ὅταν ἤδη ὁ κλά-
δος αὐτῆς ἁπαλὸς γένηται καὶ ἐκφύῃ τὰ φύλλα,
γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρος ἐστίν. οὕτως καὶ 29
ὑμεῖς, ὅταν ἴδητε ταῦτα γινόμενα, γινώσκετε ὅτι
ἐγγύς ἐστιν ἐπὶ θύραις. ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ 30
μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη, μέχρις οὗ ταῦτα πάν-
τα γένηται. ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ 31
δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρελεύσονται. Περὶ δὲ τῆς 32 *152,6* Mt 24,36
ἡμέρας ἐκείνης ἢ τῆς ὥρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ
ἄγγελοι ἐν οὐρανῷ οὐδὲ ὁ υἱός, εἰ μὴ ὁ πατήρ.

Βλέπετε, ἀγρυπνεῖτε· οὐκ οἴδατε γάρ, πότε 33 *153,6*
ὁ καιρός ἐστιν, ὡς ἄνθρωπος ἀπόδημος ἀφεὶς 34 *154,2* Mt 25,14
τὴν οἰκίαν αὐτοῦ καὶ δοὺς τοῖς δούλοις αὐτοῦ L 19,12

---

24 εκεινην] τ. ημερων εκ. Ta 69 346 827 Σ 270* 473 gg[1] | **25** αστερ. του ουρ. εσ. LsΔs 372[r] 1-124 7-291 pl. Γ pl. K 270 rel. pl. syh* | εσονται πιπτ.] πεσουνται W 700 565 213 Λ[c] e br[2] sysp ar gg[1] sa | αι εν τ. ουραν.] των ουρ. D 1424 115 1093 K a c ff i | **26** νεφελη Ws 565s 1-230 k gg[1] | **27** αποστελλει SLsΔs 28 1424 213 Σ 713 1515s l z] αγγελ. + μετα σαλπιγγος φωνης μεγαλης (Mt 24,31) Ta[ata] 579 544 1588 482 | ακρων ουρανων W 1[r] 1200 | **28** ηδη > W 1424* U 713 998s sysp sa | **29** ταυτα + παντα 579 c ff q r ar, ~ D i sa (544 348[r]) | **31** μη > B D* | παρελευσ.[2]] παρελθωσιν C ss 579-700 565-124 517 al. rel. pl. | **32** οι αγγελοι] αγγελος B bo | πατηρ + μονος Ta[in] Δ Θ 565 13s 1689[r] 348s 16 Φ Λ k a c ar gg sa | **33** αγρυπν. B D k a c] + κ. προσευχεσθε rel. | **34** ως] ωσ(περ) γαρ Ws 565s 1[a] 118-124 1071 Σ 472 c sysp sa | αποδημων D Θ 565s 1342 1[r] 1424* X 245 472 e k sysp ar gg co|

τὴν ἐξουσίαν, ἑκάστῳ τὸ ἔργον αὐτοῦ, καὶ τῷ
155,2 35 θυρωρῷ ἐνετείλατο, ἵνα γρηγορῇ. γρηγορεῖτε
L 12,38ss Ap 3,20; οὖν· οὐκ οἴδατε γάρ, πότε ὁ κύριος τῆς οἰκίας
16,15 ἔρχεται, ἢ ὀψὲ ἢ μεσονύκτιον ἢ ἀλεκτοροφωνίας
36 ἢ πρωΐ· μὴ ἐλθὼν ἐξαίφνης εὕρῃ ὑμᾶς καθεύ-
37 δοντας. ὃ δὲ ὑμῖν λέγω, πᾶσιν λέγω, γρηγορεῖτε.
156,1 14 Ἦν δὲ τὸ πάσχα καὶ τὰ ἄζυμα μετὰ δύο
1–2: ἡμέρας. καὶ ἐζήτουν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμ-
Mt 26,1-5 L 22,1s 157,6 ματεῖς, πῶς αὐτὸν ἐν δόλῳ κρατήσαντες ἀποκτεί-
2 νωσιν. ἔλεγον γάρ· μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ, μήποτε
ἔσται θόρυβος τοῦ λαοῦ.
158,1 3 Καὶ ὄντος αὐτοῦ ἐν Βηθανίᾳ ἐν τῇ οἰκίᾳ
3–9: Mt 26,6-13 Σίμωνος τοῦ λεπροῦ, κατακειμένου αὐτοῦ ἦλθεν
J 12,1-8 L 7,36ss γυνὴ ἔχουσα ἀλάβαστρον μύρου νάρδου πιστικῆς
πολυτελοῦς· συντρίψασα τὴν ἀλάβαστρον κατέχε-
4 εν αὐτοῦ τῆς κεφαλῆς. ἦσαν δέ τινες ἀγανακτοῦν-
τες πρὸς ἑαυτούς· εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὕτη τοῦ μύ-
5 ρου γέγονεν; ἠδύνατο γὰρ τοῦτο τὸ μύρον πραθῆ-
ναι ἐπάνω δηναρίων τριακοσίων καὶ δοθῆναι
τοῖς πτωχοῖς· καὶ ἐνεβριμῶντο αὐτῇ. ˡὁ δὲ Ἰη-
6 σοῦς εἶπεν· ἄφετε αὐτήν· τί αὐτῇ κόπους παρέχε-
(L 11,7) 7 τε; καλὸν ἔργον ἠργάσατο ἐν ἐμοί. ˡπάντοτε γὰρ
Dt 15,11 τοὺς πτωχοὺς ἔχετε μεθ᾽ ἑαυτῶν, καὶ ὅταν θέλητε
δύνασθε αὐτοῖς εὖ ποιῆσαι, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε

---

35 η[1] B-892 Δ Θ 1424[s] 827 k sysh[m] co] > rel. | μεσονυκτιου (L 11,5) D Θ-1424 7 rel. pl., μεσαν. B* W | **36** εξελθων D[1] 1689 1574 Γ 4s | **37** εγω (δε) λεγω υμιν γρηγ. D (Θ 565) a ff i | **14,1** κ. τα αζυμα > D a b ff gg[1] | εν δολω > D[1] a i r[2] | πως] το πως (L 22,2) Σ 1200, οπως 1424[r] MX gg[1] | **2** μη-εσται] μηποτε εν τη ε. εστ. D 273 a ff i q | ne cum venerit turba ad diem festum fiat k(c) | εν τω λαω (Mt 26,5) 579 1093 c f ff i r syph ar co | **3** πολυτιμου Ws 565s 1-124 179s 213s 251 AG syh | ναρδ. π. πολ. > D | συντριψ.] θραυσασα D Θ 565 | **4** *inc.* οι δε μαθηται αυτου διεπονουντο κ. ελεγον D Θ 565 a b ff i r ar | τ. μυρου > W 544 1[s] 118s a c l sys | **5** τουτο > S W | το μυρ. > D 700-21 13[r] 517 al. MU rel. pl. c gg[1] bo | **6** καλον + γαρ S 579 W 565s 13[r] G c sysh[+] ar gg bo | **7** αυτοις + παντοτε BS[c]Ψ Ls |

vis suis potestatem cuiusque operis, et ianitori
praecepit ut vigilet. Vigilate ergo; nescitis 35
enim quando dominus domus veniat, sero an
media nocte an galli cantu an mane; ne cum 36
venerit repente, inveniat vos dormientes. Quod
autem vobis dico omnibus dico: Vigilate. 37

14,1-15,47 *Christi passio*
(Mt 26,1-27,66; L 22,1-23,56; J 13,1-19,42)

14,1-11 *Summi sacerdotes, Maria, Iudas*
(Mt 26,1-16; L 22,1-6; J 12,1-8)

Erat autem Pascha et azyma post biduum; 14
et quaerebant summi sacerdotes et scribae
quomodo eum dolo tenerent et occiderent.
Dicebant autem: Non in die festo, ne forte tu- 2
multus fieret in populo.

Et cum esset Bethaniae in domo Simonis 3
leprosi et recumberet, venit mulier habens
alabastrum unguenti nardi spicati pretiosi, et
fracto alabastro, effudit super caput eius. Erant 4
autem quidam indigne ferentes intra semetipsos
et dicentes: Ut quid perditio ista unguenti
facta est? Poterat enim unguentum istud ve- 5
nundari plus quam trecentis denariis et dari
pauperibus. Et fremebant in eam. Iesus autem 6
dixit: Sinite eam, quid illi molesti estis? Bo-
num opus operata est in me; semper enim 7
pauperes habetis vobiscum, et cum volueritis
potestis illis benefacere; me autem non semper

34 praecipiat S-MZBJsURC ff i l z | **14,2** autem] *enim *codd.* | in populo HEpUssDRVJ *populi *rel.* | **3** esset + Iesus OXsBMaVT c f *al.* | **5** venund.] veniri SssHsX[c]JURC k a d i q | **7** habebitis[bis] HOs(BJ) MaDLsCsW q z

35 L 12,38ss; Ap 3,20; 16,15 | **14,1** Mc 12,12

8 habetis. Quod habuit haec fecit: praevenit
9 ungere corpus meum in sepulturam. Amen dico
vobis: Ubicumque praedicatum fuerit evange-
lium istud in universo mundo, et quod fecit
10 haec narrabitur in memoriam eius. Et Iudas
Iscariotes unus de duodecim abiit ad summos
11 sacerdotes, ut proderet eum illis. Qui audien-
tes gavisi sunt et promiserunt ei pecuniam
se daturos. Et quaerebat quomodo illum op-
portune traderet.

14,12-25 *Ultima cena*
(Mt 26,17-29; L 22,7-38; J 13,1-38)

12 Et primo die azymorum quando pascha
immolabant, dicunt ei discipuli: Quo vis eamus
13 et paremus tibi ut manduces pascha? Et mittit
duos ex discipulis suis et dicit eis: Ite in ci-
vitatem, et occurret vobis homo lagoenam aquae
14 baiulans; sequimini eum, [1]et quocumque introie-
rit, dicite domino domus, quia magister dicit: Ubi
est refectio mea, ubi pascha cum discipulis meis
15 manducem? Et ipse vobis demonstrabit ce-
naculum grande stratum; et illic parate nobis.
16 Et abierunt discipuli eius et venerunt in civi-
tatem et invenerunt sicut dixerat illis, et para-
verunt pascha.

---

10 Scariotis AsHs(JDLW) (vl)
13 occurrit AsH*-XJGTh ff1 | eum > S
14 est + diversorium meum et HOBMaTh
15 illic] illud S
16 praeparaverunt O^rBUMaDRC d f 1 z (i)

---

14 Mc 11,3

ἔχετε. ˈὃ ἔσχεν ἐποίησεν· προέλαβεν μυρίσαι τὸ 8 *159,4*
σῶμά μου εἰς τὸν ἐνταφιασμόν. ἀμὴν δὲ λέγω 9
ὑμῖν, ὅπου ἐὰν κηρυχθῇ τὸ εὐαγγέλιον εἰς ὅλον
τὸν κόσμον, καὶ ὃ ἐποίησεν αὕτη λαληθήσεται
εἰς μνημόσυνον αὐτῆς. Καὶ Ἰούδας Ἰσκαριώθ, ὁ 10 *160,2*
εἷς τῶν δώδεκα, ἀπῆλθεν πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς, ἵνα 10–11: Mt 20,14ss
αὐτὸν παραδοῖ αὐτοῖς. οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐχάρη- 11 L 22,3-6
σαν καὶ ἐπηγγείλαντο αὐτῷ ἀργύριον δοῦναι.
καὶ ἐζήτει, πῶς αὐτὸν εὐκαίρως παραδοῖ.

Καὶ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῶν ἀζύμων, ὅτε τὸ 12 12–16:
πάσχα ἔθυον, λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· Mt 26,17ss L 22,7-13
ποῦ θέλεις ἀπελθόντες ἑτοιμάσωμεν, ἵνα φάγῃς
τὸ πάσχα; καὶ ἀποστέλλει δύο τῶν μαθητῶν 13
αὐτοῦ καὶ λέγει αὐτοῖς· ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν,
καὶ ἀπαντήσει ὑμῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος
βαστάζων· ἀκολουθήσατε αὐτῷ, ˈκαὶ ὅπου ἐὰν 14 11,3
εἰσέλθῃ εἴπατε τῷ οἰκοδεσπότῃ ὅτι ὁ διδάσκαλος
λέγει· ποῦ ἐστιν τὸ κατάλυμά μου, ὅπου τὸ
πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου φάγω; καὶ αὐτὸς 15
ὑμῖν δείξει ἀνάγαιον μέγα ἐστρωμένον ἕτοιμον·
καὶ ἐκεῖ ἑτοιμάσατε ἡμῖν. καὶ ἐξῆλθον οἱ μα- 16
θηταὶ καὶ ἦλθον εἰς τὴν πόλιν καὶ εὗρον καθὼς
εἶπεν αὐτοῖς, καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα.

8 ειχεν W 28 1-230 Φ 251 ar gg | **9** ευαγγελ. BSL D W 565s 13-230 k a ffi] + τουτο rel., μου sys (Ta syp) | **10** και + ιδου W 13-230 gg^{1} sa^{1} | Ισκαριωθ B-C* 33ss Θ 372s ff | Σκαρ. Ta^{tn} a b ff sysp, -tes D k c l q vg ar gg^{1}, ο Ισκαριωτης rel. co | αυτοις > D Ws 565s 1542 k a c ffi r sys gg^{1} | **11** ακουσαντ. > D vl gg^{1} Eus^{1} | επηγγ.] συνεθεντο (L 22,5) 1^{r} | **12** αυτου > D 1542 lat pl. ar gg^{1} | ετοιμασ. + σοι (Mt 26,17) Ta^{avn} Ψ 579s D Θ 565 544 1689s 1424ss 251 229 lat(–a) syp gg^{1} sa | ινα φαγ.] φαγειν 579 544 1424ss r | **13** και^{3} + εισελθοντων υμων εις τ. πολιν (W)Θ 565s 1542 13^{r} Σ ar gg^{1} (sa) | **14** και > 579 W ffl r sys gg^{1} | διδασκ. + ημων Ta$^{a(v)}$ k c i sysp | λεγει + ο καιρος μου εγγυς εστιν (Mt 26,18) Ta^{3} sys | **15** μεγα > 1689s 346 827 713 273 229 c | ετοιμον > Δ 565 M* 2145s 1012s 998 485 A l r^{2} vg syh^{+} ar gg^{1} | **16** εξελθ. + ετοιμασαι (αυτω) Ws 565 28 124 1071 ar gg sa |

161,4
17–25: 17 Καὶ ὀψίας γενομένης ἔρχεται μετὰ τῶν δώ-
Mt 26,20-29 18 δεκα. καὶ ἀνακειμένων αὐτῶν καὶ ἐσθιόντων
L 22,14-22
J 13,21-26 ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἷς ἐξ
Ps 40,10
162,1 19 ὑμῶν παραδώσει με, *ὁ ἐσθίων μετ' ἐμοῦ*. ἤρ-
ξαντο λυπεῖσθαι καὶ λέγειν αὐτῷ εἷς κατὰ εἷς·
163,2 20 μήτι ἐγώ; ¹ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· εἷς τῶν δώδεκα, ὁ
21 ἐμβαπτόμενος μετ' ἐμοῦ εἰς τὸ τρύβλιον. ὅτι ὁ
μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει, καθὼς γέγραπ-
ται περὶ αὐτοῦ· οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ,
164,6 δι' οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται· καλὸν
ἦν αὐτῷ, εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος.
165,1 22 Καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν λαβὼν ἄρτον εὐλογή-
1 C 11,23ss
σας ἔκλασεν καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς καὶ εἶπεν· λάβετε,
166,2 23 τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά μου. καὶ λαβὼν ποτήριον
εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς, καὶ ἔπιον ἐξ αὐτοῦ
Ex 24,8 24 πάντες. καὶ εἶπεν αὐτοῖς· τοῦτό ἐστιν *τὸ αἷμά*
Zch 9,11
μου τῆς διαθήκης τὸ ἐκχυννόμενον ὑπὲρ πολλῶν.
25 ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐκέτι οὐ μὴ πίω ἐκ τοῦ
167,6 γενήματος τῆς ἀμπέλου ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης,
26–31: ὅταν αὐτὸ πίνω καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ.
Mt 26,30-35
L 22,31-34.39 26 Καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν
Ps 112-117
J 18,1 27 ἐλαιῶν. καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ὅτι πάντες
168,4

---

18 ο Ις > 700 544 1588 a c ff | ο εσθιων] τ. εσθιοντων B co | **19** εγω B-L Δ W 1606 2145s al. P vg sysph* co] + ειμι Ke Ta^3 892 1424^s 713 (28 13^r 213s Σ, ραββι 267s A), + κ. αλλος μητι εγω 892s D Θ-659 115 rel. pl. | **20** εις + εκ 579^r D 700-124 517 pl. U rel. pl. | εμου + τ. χειρα Ta^3 579 A a c f ff q vg^1 sys gg co | το + ἓν BC* Θ 565 | **21** υπαγει] παραδιδοται D (W) a c i | ο υιος τ. ανθρ.^{2} > D 700 a | ην > BLs W c ff i l q | **22** λαβων B D W 565 489 1355 k a ff i r^2 gg^1 sa (sys)] + ο Ις rel. | αρτον + κ. ευχαριστησας 1424ss 348 713 | λαβετε + φαγετε 579 28^r 872ss 13 69^r 7^r 1194-291 pl. 270^r rel. pl. ff | **24** της + καινης Ta^3 892^r 700s 28 rel. lat(-k) sy ar gg^1 bo^1 | πολλων + εις αφεσιν αμαρτιων W 13^r 1071 472s a bo | **25** ουκετι > Ss Ls D W 1342 1574 1093 k a c f bo | πιω] προσθω πιειν D Θ 565 a f ar | **27** και^1] τοτε Ta D b c ff z |

Vespere autem facto, venit cum duodecim. 17
Et discumbentibus eis et manducantibus ait 18
Iesus: Amen dico vobis quia unus ex vobis
tradet me, *qui manducat mecum*. At illi coepe- 19
runt contristari et dicere ei singulatim: Num-
quid ego? Qui ait illis: Unus ex duodecim, 20
qui intingit mecum manum in catino. Et Filius 21
quidem hominis vadit sicut scriptum est de eo;
vae autem homini illi, per quem Filius hominis
tradetur; bonum erat ei, si non esset natus
homo ille. Et manducantibus illis, accepit Iesus 22
panem et benedicens fregit et dedit eis et
ait: Sumite, hoc est corpus meum. Et accepto 23
calice, gratias agens dedit eis, et biberunt ex
illo omnes. Et ait illis: Hic est *sanguis* meus 24
novi *testamenti*, qui pro multis effundetur. Amen 25
dico vobis quia iam non bibam de hoc geni-
mine vitis usque in diem illum, cum illud bi-
bam novum in regno Dei.

14,26-52 *Gethsemani*
(Mt 26,30-56; L 22,39-53; J 18,1-11)

Et hymno dicto exierunt in montem Oliva- 26
rum. Et ait eis Iesus: Omnes scandalizabimini 27

18 discumbentibus + cum AsHTh z
tradet me Z*K] ~ me trad. *rel.* f i l q
19 ei > FO*ssJUDKVCs c f ff i
20 manum > S-MZ*sIJUGRCs k d i l
21 traditur SssMZGCs k a i l z
erat ZILKsTW a d f] > SJDRC c f ff i l q z, est *rel.*
24 effunditur SssMB*G^cQ k d l z
25 quia L] quod *rel.* vl pl.
hoc > *codd. pl.*

18 Ps 40,10 | **24** Ex 24,8; Zch 9,11 | **26** Ps 112-117

in me in nocte ista, quia scriptum est: *Per-*
28 *cutiam pastorem, et dispergentur oves.* Sed
postquam resurrexero, praecedam vos in Gali-
29 laeam. Petrus autem ait illi: Et si omnes scan-
30 dalizati fuerint in te, sed non ego. Et ait illi
Iesus: Amen dico tibi quia tu hodie in nocte
hac, priusquam gallus vocem bis dederit, ter
31 me es negaturus. At ille amplius loquebatur:
Et si oportuerit me simul commori tibi, non
te negabo. Similiter autem et omnes dicebant.
32 Et veniunt in praedium, cui nomen Gethse-
mani. Et ait discipulis suis: Sedete hic donec
33 orem. Et assumit Petrum et Iacobum et Iohan-
34 nem secum, et coepit pavere et taedere. Et
ait illis: *Tristis est anima mea* usque ad mor-
35 tem, sustinete hic et vigilate. Et cum pro-
cessisset paululum, procidit super terram et ora-
bat, ut si fieri posset, transiret ab eo hora,
36 ¹et dixit: Abba, Pater, omnia tibi possibilia

---

27 in me ZLVW b c d ff q] > *rel.*
in nocte ista > vl (-c)
dispargentur SssMXsB*J^cLT vl (-c)
28 surrexero AsHssGDLW k a d i f
29 in te *> *codd.* vl (-b)
30 ~ bis gallus voc. *codd.* f l q z
36 ~ possib. tibi SOZBJUMaRKVC f q

---

27 Zch 13,7
28 Mc 16,7
30 J 13,36ss; Mc 14,68-72
32 J 18,1
34 J 12,27; Ps 41,6; 42,5

σκανδαλισθήσεσθε, ὅτι γέγραπται· *πατάξω τὸν* *169,6* Zch 13,7
ποιμένα, καὶ τὰ πρόβατα διασκορπισθήσονται.
ἀλλὰ μετὰ τὸ ἐγερθῆναί με προάξω ὑμᾶς εἰς 28 16,7
τὴν Γαλιλαίαν. ὁ δὲ Πέτρος ἔφη αὐτῷ· εἰ καὶ 29 *170,1*
πάντες σκανδαλισθήσονται, ἀλλ' οὐκ ἐγώ. καὶ 30
λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἀμὴν λέγω σοι ὅτι σὺ 14,68-72 J 13,36ss
σήμερον ταύτῃ τῇ νυκτὶ πρὶν ἢ δὶς ἀλέκτορα
φωνῆσαι τρίς με ἀπαρνήσῃ. ὁ δὲ ἐκπερισσῶς 31 *171,6* J 11,16
ἐλάλει· ἐὰν δέῃ με συναποθανεῖν σοι, οὐ μή
σε ἀπαρνήσομαι. ὡσαύτως δὲ καὶ πάντες ἔλεγον.
Καὶ ἔρχονται εἰς χωρίον οὗ τὸ ὄνομα Γεθση- 32 *172,1* 32–42: Mt 26,36-46 L 22,40-46
μανί, καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· καθίσατε
ὧδε, ἕως προσεύξωμαι. καὶ παραλαμβάνει τὸν 33 *173,6*
Πέτρον καὶ τὸν Ἰάκωβον καὶ τὸν Ἰωάννην μετ'
αὐτοῦ, καὶ ἤρξατο ἐκθαμβεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν,
ˡκαὶ λέγει αὐτοῖς· *περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχή μου* 34 *174,4* J 12,27
ἕως θανάτου· μείνατε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε. ˡκαὶ 35 Ps 41,6; 42,5 *175,1*
προελθὼν μικρὸν ἔπιπτεν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ προσ-
ηύχετο, ἵνα εἰ δυνατόν ἐστιν παρέλθῃ ἀπ' αὐ-
τοῦ ἡ ὥρα, ˡκαὶ ἔλεγεν· Ἀββᾶ ὁ πατήρ, πάντα 36

σκανδαλισθ.] + εν εμοι τη νυκτι ταυτη (Mt 26,31) 892s W[r] 1-115 1223-M 348-291 472 rel. c syph ar gg (k a f i l sys) | προβατα + τ. ποιμνης Ta 579 1689 M 1216 1071 291 1093 al. K[s] 280ss 262s Es a c z (b) gg[l]] **29** εφη] αποκριθεις λεγει Ta Wss 565 13-230 k c sys ar gg sa[l] | σκανδαλ. + εν σοι Ta 1[s] 118s 1689s 1424[s] U 713[s] 472s al. E G b gg[l] | εγω + σκανδαλισθησομαι Ta D b ff q r z | **30** συ > Ta Ss 892 Δ D 544 7 1391s 348[r] Φ 245 472s al. vl(-k c z) gg[l] | σημερον > D Θs 565 544 a b f ff i q ar | δις > Ta[is] SC* 579 D W 1689s vl ar | **31** ελαλει BSΨ-579 D lat(-a)] διισχυριζετο κ. ελεγ. ar (sa), ελεγεν rel. | ελαλει + μαλλον 579[r] 28[r] 954s rel. pl. (~ W 1-124) | **32** αυτου > ΦA ar | εως + απελθων 892s 372 28 544 118 13 69-230 1424ss al. M 348 pl. UΣN 713 472s al. | **33** εκθαμβ.] λυπεισθαι 1[r] 115 | αδημον.] ακηδεμονειν D* (472s) | **34** και[1]] τοτε (Mt 26,39) D Θs 565 13ss 983-230 a b ar | **35** *προελθ.* BS 0112 W 1582-22 267s 1223 M 443 N K[s] 280s F lat(-ff) sys ar gg co] προσελθ. rel. | επιπτ. + επι προσωπον Ta[an] D Θs 565s 1[s] 118-7 Σ 713 472s G vl sys ar | ωρα + αυτη Ta[av] D b c f ff i q r syh gg sa |

10,38; R 8,15; G 4,6 δυνατά σοι· παρένεγκε τὸ ποτήριον τοῦτο ἀπ'
176,1 37 ἐμοῦ· ἀλλ' οὐ τί ἐγὼ θέλω, ἀλλὰ τί σύ. καὶ
177,2 ἔρχεται καὶ εὑρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας, καὶ
λέγει τῷ Πέτρῳ· Σίμων, καθεύδεις; οὐκ ἴσχυ-
38 σας μίαν ὥραν γρηγορῆσαι; γρηγορεῖτε καὶ
178,4 προσεύχεσθε, ἵνα μὴ ἔλθητε εἰς πειρασμόν· τὸ
179,6 39 μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής. καὶ
πάλιν ἀπελθὼν προσηύξατο τὸν αὐτὸν λόγον
40 εἰπών. καὶ πάλιν ἐλθὼν εὗρεν αὐτοὺς καθεύδον-
τας, ἦσαν γὰρ αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ καταβαρυ-
9,6 νόμενοι, καὶ οὐκ ᾔδεισαν τί ἀποκριθῶσιν αὐτῷ.
180,4 41 καὶ ἔρχεται τὸ τρίτον καὶ λέγει αὐτοῖς· καθεύ-
δετε τὸ λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε· ἀπέχει, ἦλθεν
ἡ ὥρα, ἰδοὺ παραδίδοται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
J 14,31 42 εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἁμαρτωλῶν. ἐγείρεσθε, ἄγω-
μεν· ἰδοὺ ὁ παραδιδούς με ἤγγικεν.
131,1 43 Καὶ εὐθὺς ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος παραγίνεται
43–54: Mt 26,47-58 ὁ Ἰούδας εἷς τῶν δώδεκα, καὶ μετ' αὐτοῦ ὄχλος
L 22,47-55 J 18,2-18 μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων παρὰ τῶν ἀρχιερέων
καὶ τῶν γραμματέων καὶ τῶν πρεσβυτέρων.
182,2 44 δεδώκει δὲ ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν σύσσημον αὐ-
τοῖς λέγων· ὃν ἂν φιλήσω αὐτός ἐστιν· κρατή-

---

36 ου τι] ουχ ως (D)Θ 565 13^{r} c d ff ar co τι^{2}] ως Θ 565 13-230 472s b c ff co, D 1^{r} 71 1071 Σ 251 G | συ + θελεις D Θ 565 472s vl pl. ar gg^{1} co | **37** ισχυσατε Ta^{3} D Θ 565 1-124 7 al. k b ff r^{2} | **38** ελθητε BS* 788 826* q] εισελθ. rel. | **39** τον αυτ. λ. ειπ. > D k a b c ff i r | **40** παλιν ελθ. BSΨ-892 co (D vl sys)] υποστρεψας ευρεν αυτ. παλ. rel. | καταβαρυν.] βεβαρημεν. C Θ^{r}M^{r} 348^{r} al., + υπνω 713 d q sys gg^{1} | λεγωσιν Ta sysp sa | **41** το^{2} > CsL D W 28^{r} 7ss al. 348 pl. 213 047 al. A Ω^{r} rel. pl. | απεχει + το τελος Ta D Ws 565 13^{r} 348s 1071 Φ 713s 472s a b c f ff q r sy(s)ph ar gg. ηλθεν] et D c q | **43** Ιουδ. + (ο) Ισκαριωτης 579 D Θ 565 872 543s 1424ss al. M 348 pl. U 1071ss Φ 998 al. A^{r} Λ^{r} lat syph ar gg^{1} | εις + ων 28ss 1^{r} 69 7ss M^{r} 213 al. Γ-998 al. rel. pl. | ξυλων + απεσταλμενοι 1^{r} 7 al. 251 b ff l z | **44** συσσημ.] σημειον D Θ 565 1342 1424 348^{r} 472 |

sunt, transfer calicem hunc a me; sed non quod
ego volo, sed quod tu. Et venit et invenit eos 37
dormientes. Et ait Petro: Simon, dormis? non
potuisti una hora vigilare? Vigilate et orate, 38
ut non intretis in tentationem. Spiritus qui-
dem promptus est, caro vero infirma. Et iterum 39
abiens oravit eundem sermonem dicens. Et 40
reversus denuo invenit eos dormientes; erant
enim oculi eorum gravati, et ignorabant quid
responderent ei. Et venit tertio et ait illis: 41
Dormite iam et requiescite. Sufficit; venit
hora: ecce Filius hominis tradetur in manus
peccatorum. Surgite, eamus, ecce qui me tra- 42
det prope est.

Et adhuc eo loquente, venit Iudas Isca- 43
riotes unus de duodecim, et cum eo turba
multa cum gladiis et lignis a summis sacer-
dotibus et scribis et senioribus. Dederat au- 44
tem traditor eius signum eis dicens: Quem-
cumque osculatus fuero ipse est, tenete eum
et ducite caute. Et cum venisset, statim acce- 45

---

38 est OEp[m]MaDLR] > *rel.* vl(-a c)
40 ingravati S-MZUL l
41 traditur SssH-X[c]ZJURCs k a d f l q
∼ tradetur filius hom. *codd.* vl
42 tradit SssUC
43 de D] ex *rel.* a d f l r z
lignis + missi OBMa(HTh c ff l)
et[4.5] + a SssHsXBIDQsT(ZUC) d f l
44 caute > SZJUQsKCT k l z

---

36 Mc 10,38; R 8,15; G 4,6
40 Mc 9,6
42 I 14.31

dens ad eum ait: Ave Rabbi; et osculatus
46 est eum. At illi manus iniecerunt in eum et
47 tenuerunt eum. Unus autem quidam de cir-
cumstantibus educens gladium percussit ser-
vum summi sacerdotis et amputavit illi auri-
48 culam. ¹Et respondens Iesus ait illis: Tamquam
ad latronem existis cum gladiis et lignis com-
49 prehendere me? cotidie eram apud vos in
templo docens, et non me tenuistis; sed ut
50 impleantur Scripturae. Tunc discipuli eius re-
51 linquentes eum omnes fugerunt. Adulescens
autem quidam sequebatur eum amictus sindone
52 super nudo, et tenuerunt eum. At ille reiecta
sindone, nudus profugit ab eis.

14,53-72 *Iesus coram synedrio, Petri negatio*
(Mt 26,57-75; L 22,54-71; J 18,12-27)

53 Et adduxerunt Iesum ad summum sacer-
dotem et convenerunt omnes sacerdotes et
54 scribae et seniores. Petrus autem a longe se-
cutus est eum usque intro in atrium summi
sacerdotis et sedebat cum ministris ad ignem
55 et calefaciebat se. Summi vero sacerdotes et
omne concilium quaerebant adversus Iesum
testimonium, ut eum morti traderent, nec inve-

45 ave LT a b c z] > *rel.*
49 impleantur Z*JQs(L)] adimpl. *rel.* d ff
53 convenerunt X*Ep*GCsW] -veniunt *rel.* a l
54 intro SOZB-UMaRKsThCs gat] > *rel.* k a d l
~ calefaciebat se ad ignem *codd.* (k q r)

50 J 16,32

σατε αὐτὸν καὶ ἀπάγετε ἀσφαλῶς. καὶ ἐλθὼν 45
εὐθὺς προσελθὼν αὐτῷ λέγει ῥαββί, καὶ κατε-
φίλησεν αὐτόν. οἱ δὲ ἐπέβαλον τὰς χεῖρας αὐτῷ 46
καὶ ἐκράτησαν αὐτόν. εἷς δέ τις τῶν παρεστη- 47 *183.1*
κότων σπασάμενος τὴν μάχαιραν ἔπαισεν τὸν
δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως καὶ ἀφεῖλεν αὐτοῦ τὸ ὠτά-
ριον. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· ὡς 48 *184.1*
ἐπὶ λῃστὴν ἐξήλθατε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων
συλλαβεῖν με· καθ' ἡμέραν ἤμην πρὸς ὑμᾶς ἐν 49
τῷ ἱερῷ διδάσκων, καὶ οὐκ ἐκρατήσατέ με·
ἀλλ' ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαί. ¹καὶ ἀφέντες 50 J 16,32
αὐτὸν ἔφυγον πάντες. Καὶ νεανίσκος τις συνη- 51 *185.6*
κολούθει αὐτῷ περιβεβλημένος σινδόνα ἐπὶ γυμ- *186.10*
νοῦ, καὶ κρατοῦσιν αὐτόν· ὁ δὲ καταλιπὼν τὴν 52
σινδόνα γυμνὸς ἔφυγεν ἀπ' αὐτῶν.

Καὶ ἀπήγαγον τὸν Ἰησοῦν πρὸς τὸν ἀρχιε- 53 *187.1*
ρέα, καὶ συνέρχονται πάντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ
πρεσβύτεροι καὶ οἱ γραμματεῖς. καὶ ὁ Πέτρος ἀπὸ 54 *188.4*
μακρόθεν ἠκολούθησεν αὐτῷ ἕως ἔσω εἰς τὴν
αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως. καὶ ἦν συγκαθήμενος μετὰ
τῶν ὑπηρετῶν καὶ θερμαινόμενος πρὸς τὸ φῶς.
Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ ὅλον τὸ συνέδριον ἐζήτουν 55 *189.2*
κατὰ τοῦ Ἰησοῦ μαρτυρίαν εἰς τὸ θανατῶσαι

55–65: Mt 26,59-68 L 22,63-71 J 18,19-24

45 ελθων (ευθυς) > D Θs 565 1^r 2145s 047 k a b c ff q sysp ar gg | λεγει + χαιρε 892 W 565 1-1675 348^r Φ 713 998 a c syh^m gg^1 sa | ραββι B-Θ 1342 1-1675 M 348^r 1574 Φ 713 998 al. lat sys co] + ραββι rel. | **47** τις > (Mt 26,51) SL 700 827 M A k c ff ff q r | ωταριον BSΨ D 1342 1^r] ωτιον rel. | **49** γραφαι + τ. προφητων Ws 565 13^r 2145^r ΦX 472s syh^+ ar gg sa^1 | **50** και] τοτε οι μαθηται Ws 565 13^r 2145^r ΣN 472s c l z vg syph ar gg | **51** νεανισκ. τις B-892 D 1342 lat ar] εις τις νεαν. rel. | επι γυμνου > W 1^s 118s k c sys sa] αυτον B-892 Δ D 372 544 872 lat(-q) syp] + οι νεανισκοι rel. (sys) | **52** απ αυτων > B-892 565* 544 k c syp co | **53** αρχιερεα + Καιαφαν Wss 565 118s 13^r M 348^r 1071^r 472ss A^s syph ar | **54** εσω > D 544s 1^r 13 472 al. k a vg sys | εις τ. αυλην] τ. αυλης 544s 1^s 118s 827 472 | προς το φως > 1^r 251 sys | **55** ψευδομαρτυριαν 544 1574 1047 A 028* k sa | ινα θανατωσωσιν D Θ 565 1424s 1071 |

56 αὐτόν, καὶ οὐχ ηὕρισκον· πολλοὶ γὰρ ἐψευδο-
μαρτύρουν κατ' αὐτοῦ, καὶ ἴσαι αἱ μαρτυρίαι
190,6 57 οὐκ ἦσαν. καί τινες ἀναστάντες ἐψευδομαρτύρουν
J 2,19ss 58 κατ' αὐτοῦ λέγοντες ⁱὅτι ἡμεῖς ἠκούσαμεν αὐ-
τοῦ λέγοντος ὅτι ἐγὼ καταλύσω τὸν ναὸν τοῦτον
τὸν χειροποίητον καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν ἄλλον
59 ἀχειροποίητον οἰκοδομήσω. καὶ οὐδὲ οὕτως ἴση
60 ἦν ἡ μαρτυρία αὐτῶν. Καὶ ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς
εἰς μέσον ἐπηρώτησεν τὸν Ἰησοῦν λέγων· οὐκ
ἀποκρίνῃ οὐδέν; τί οὗτοί σου καταμαρτυροῦσιν;
15,5; Is 53,7 61 ⁱὁ δὲ ἐσιώπα καὶ οὐκ ἀπεκρίνατο οὐδέν. πάλιν
ὁ ἀρχιερεὺς ἐπηρώτα αὐτὸν καὶ λέγει αὐτῷ· σὺ εἶ
191,1 62 ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ εὐλογητοῦ; ὁ δὲ Ἰησοῦς
εἶπεν· ἐγώ εἰμι, καὶ ὄψεσθε *τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώ-*
Dn 7,13 Ps 109,1 *που ἐκ δεξιῶν καθήμενον τῆς δυνάμεως καὶ ἐρχό-*
192,6 63 *μενον μετὰ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ*. ὁ δὲ ἀρχιε-
193,2 ρεὺς διαρήξας τοὺς χιτῶνας αὐτοῦ λέγει· τί ἔτι
J 19,7 64 χρείαν ἔχομεν μαρτύρων; ἠκούσατε τῆς βλασφη-
194,1 μίας· τί ὑμῖν φαίνεται; οἱ δὲ πάντες κατέκριναν
65 αὐτὸν ἔνοχον εἶναι θανάτου. Καὶ ἤρξαντό τινες
ἐμπτύειν αὐτῷ καὶ περικαλύπτειν αὐτοῦ τὸ πρόσ-
ωπον καὶ κολαφίζειν αὐτὸν καὶ λέγειν αὐτῷ·

---

57 τινες] αλλοι D Θ 565 13[r] vl ar gg[1] | αυτου **56⁀57** W | **58** ημεις–λεγ.] ειπεν S k c | αναστησω αχειροποιητον D k a c ff, faciam Ta[(t)n] sys | **59** ισαι ησαν αι μαρτυριαι a (d) ff sys | **60** τι] οτι BΨ W (co) | **61** ουκ απεκριν. ουδεν B-592 544 1342 1071] ουδεν απεκρ. rel. verss. | αυτον + εκ δευτερου Wss 565 13[r] Φ 472s sys ar gg[1] Ωρ | ο Χς > ΦΓ 251 k | υιος + τ. θυ 346 827 251 A[a] 280ss vg[1] ar (S* 579 Λ[c]) | **62** ειπεν + συ ειπας οτι (Mt 26,64) Ta[an] Θs 565 13[r] 1071 472s ar gg Ωρ | μετα] επι 33 579 28 1[r] 1424-7 348 1574 al. 472 G a r[2] sysp sa | **63** αρχιερ. + ευθυς W sa[1] (sys) ~ 700 565 124 a ar Ωρ | **64** *inc.* ιδε νυν S, ιδου sysp ar | ηκουσ. + παντες W 565 1[r] 124 348s ΣΝ 472s al. G d sys ar gg sa[1], παντως 7 16 | βλασφ. + εκ τ. στο-ματος αυτου W (Θ) 13ss 826[a] al. 472 syph[m] ar gg[1] sa[1] | **65** αυτω[1]] τω προσωπω αυτου D a f syp ar gg, ~ Θs 565 |

niebant. Multi enim testimonium falsum dice- 56
bant adversus eum, et convenientia testimonia
non erant. Et quidam surgentes falsum testimo- 57
nium ferebant adversus eum dicentes: Quoniam 58
nos audivimus eum dicentem: Ego dissolvam
templum hoc manu factum et per triduum aliud
non manu factum aedificabo. Et non erat conve- 59
niens testimonium illorum. Et exsurgens sum- 60
mus sacerdos in medium interrogavit Iesum
dicens: Non respondes quidquam ad ea quae
tibi obiciuntur ab his? Ille autem tacebat et 61
nihil respondit. Rursum summus sacerdos in-
terrogabat eum et dixit ei: Tu es Christus
filius Dei benedicti? ¹Iesus autem dixit illi: Ego 62
sum; et videbitis *Filium hominis sedentem a*
dextris virtutis Dei et venientem cum nubibus
caeli. Summus autem sacerdos scindens vesti- 63
menta sua ait: Quid adhuc desideramus testes?
¹Audistis blasphemiam; quid vobis videtur? Qui 64
omnes condemnaverunt eum esse reum mortis.
Et coeperunt quidam conspuere eum et velare 65
faciem eius et colaphis eum caedere et dicere

---

59 non] nec sic k a d q

---

58 dissolvo OZV
per] post FH^{c}ThW vl
61 dixit MThW] dicit *rel.* q
Dei > SssH*sX^{r}IJUGDKVC vl
62 ~ a dextr. sed. *codd.* | Dei W] > *rel.* vl(-ff)
64 blasph. + eius Ep^{m}MaDL d q

---

58 J 2,19ss; Mc 15,29
61 Mc 15,5; Is 53,7
62 Ps 109,1; Dn 7,13
64 J 19.7

ei: Prophetiza; et ministri alapis eum caede-
bant.
66 Et cum esset Petrus in atrio deorsum, ve-
67 nit una ex ancillis summi sacerdotis, et cum
vidisset Petrum calefacientem se, aspiciens illum
68 ait: Et tu cum Iesu Nazareno eras. ¹At ille
negavit dicens: Neque scio neque novi quid
dicas. Et exiit foras ante atrium, et gallus can-
69 tavit. Rursus autem cum vidisset illum ancilla,
coepit dicere circumstantibus: Quia hic ex illis
70 est. ¹At ille iterum negavit. Et post pusillum
rursus qui adstabant dicebant Petro: Vere ex
71 illis es; nam et Galilaeus es. Ille autem coepit
anathematizare et iurare: Quia nescio homi-
72 nem istum, quem dicitis. Et statim gallus ite-
rum cantavit. Et recordatus est Petrus verbi,
quod dixerat ei Iesus: Priusquam gallus can-
tet bis, ter me negabis. Et coepit flere.

---

68 ante atrium] in exterius atrium (k)
69 ~ coepit rursus dicere

---

65 ministri + libenter l, cum voluntate ff q
66 deorsum k f l z] seorsum SEp^{m}GQs, > vl pl.
67 aspiciens + in EpD
Nazoreno (Z)U k d l q (ff)
69 rursum FZBUGKVCs c, iterum k a d ff q
72 ~ iterum gall. *codd.* ff l q (k a d)

---

66 J 18,17
72 Mc 14,30

προφήτευσον, καὶ οἱ ὑπηρέται ῥαπίσμασιν αὐ-
τὸν ἔλαβον.
Καὶ ὄντος τοῦ Πέτρου κάτω ἐν τῇ αὐλῇ 66 *195,1* 66–72:
ἔρχεται μία τῶν παιδισκῶν τοῦ ἀρχιερέως, καὶ 67 Mt 26,69-75 L 22,56-62
ἰδοῦσα τὸν Πέτρον θερμαινόμενον ἐμβλέψασα J 18,17s. 25ss
αὐτῷ λέγει· καὶ σὺ μετὰ τοῦ Ναζαρηνοῦ ἦσθα
τοῦ Ἰησοῦ. ¹ὁ δὲ ἠρνήσατο λέγων· οὔτε οἶδα οὔ- 68
τε ἐπίσταμαι σὺ τί λέγεις. καὶ ἐξῆλθεν ἔξω εἰς τὸ *196,1*
προαύλιον, καὶ ἀλέκτωρ ἐφώνησεν. καὶ ἡ παιδίσ- 69
κη ἰδοῦσα αὐτὸν ἤρξατο πάλιν λέγειν τοῖς παρ-
εστῶσιν ὅτι οὗτος ἐξ αὐτῶν ἐστιν. ὁ δὲ πάλιν ἠρ- 70
νεῖτο. καὶ μετὰ μικρὸν πάλιν οἱ παρεστῶτες ἔλε-
γον τῷ Πέτρῳ· ἀληθῶς ἐξ αὐτῶν εἶ· καὶ γὰρ Γα-
λιλαῖος εἶ. ὁ δὲ ἤρξατο ἀναθεματίζειν καὶ ὀμνύ- 71
ναι ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ὃν λέγετε.
¹καὶ εὐθὺς ἐκ δευτέρου ἀλέκτωρ ἐφώνησεν. καὶ 72 *197,2* 14,30
ἀνεμνήσθη ὁ Πέτρος τὸ ῥῆμα, ὡς εἶπεν αὐτῷ
ὁ Ἰησοῦς ὅτι πρὶν ἀλέκτορα δὶς φωνῆσαι τρίς
με ἀπαρνήσῃ· καὶ ἐπιβαλὼν ἔκλαιεν.

προφητ. + νυν W 1-124 495 G sys, ~ bo, + (ημιν) Χε τις εστιν ο παισας σε (Mt 26,68) 33 892ss Wss 565 067 13-7 al. 348^{r} Us Σ-1012 998ss al. (z) gat syh ar gg bo | υπηρεται + cum voluntate (f) ff q | **66** κατω > Ψ D 700 565 067 69 472s a c ff q sys gg Eus^{s} | **68** εις τ. εξω αυλην W(s) 1^{r} k sys ar, τ. προαυλην D Θ 13 69 230 Eus^{s} | κ. αλεκτ. εφων. > BSΨ*-579 W c sys gg^{1} co | **69** η] αλλη Ta^{in} c bo^{1} | παλιν > B 579 W MX co | ~ παλιν δε ιδ. αυτ. η παιδ. D Θs 565 1542 1355 lat sysp ar gg^{1} Eus^{s} | **70** ηρνησατο 579s D W 700 565 1342 1-124 179s MXΣN 245 472 al. Fs lat ar gg | περιεστωτες (W) 1^{s} 495 G a ar gg | ει^{2} + κ. η λαλια σου ομοιαζει (Mt 26,73) 33 892^{r} Θ 372 28s 872s rel. q syph ar bo^{1} | κ. γ. Γαλ. ει > 579 W 543 1675 273 Λ a | **71** ομνυναι] λεγειν D q Eus^{s} (a, ar) | τουτον > D^{1} 118s 1207 ΣN K r^{2}, τουτ. ον λεγ. > S 544 1588 (k) | **72** ευθυς BSL 559 D W-565 1542s 13^{r} 472s G lat syp ar Eus^{s}] > rel. | εκ δευτερ. > Ta^{is} SL 579 c | αναμνησθεις, > και^{3} W 1^{r} (13^{r}) 495 G | ως B-Δ 372 1342 230 1071^{r} 1047 A 1346^{s} 280^{s}] ο rel. pl. | δις > Ta^{i} SC* 579s WΣ c ff l q gg | επιβαλ. εκλ.] ηρξατο κλαιειν DΘ 565 lat sy^{3} ar gg sa |

198,2 Mt 27,1s L 22,66; 23,1 J 18,28 *199,1* 15 Καὶ εὐθὺς πρωῒ συμβούλιον ἑτοιμάσαντες οἱ
ἀρχιερεῖς μετὰ τῶν πρεσβυτέρων καὶ γραμματέων
καὶ ὅλον τὸ συνέδριον, δήσαντες τὸν Ἰησοῦν ἀπ-
200,1 2–20: Mt 27,11-31 L 23,2-25 J 18,29-19,16 2 ήνεγκαν καὶ παρέδωκαν Πιλάτῳ. καὶ ἐπηρώτη-
σεν αὐτὸν ὁ Πιλᾶτος· σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰου-
δαίων; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ λέγει· σὺ λέγεις.
201,4 3 ˈκαὶ κατηγόρουν αὐτοῦ οἱ ἀρχιερεῖς πολλά. ˈὁ δὲ
4 Πιλᾶτος πάλιν ἐπηρώτα αὐτὸν λέγων· οὐκ ἀπο-
14,61; Is 53,7 5 κρίνῃ οὐδέν; ἴδε πόσα σου κατηγοροῦσιν. ˈὁ δὲ
Ἰησοῦς οὐκέτι οὐδὲν ἀπεκρίθη, ὥστε θαυμάζειν
202,2 6 τὸν Πιλᾶτον. Κατὰ δὲ ἑορτὴν ἀπέλυεν αὐτοῖς ἕνα
203,4 7 δέσμιον ὃν παρῃτοῦντο. ἦν δὲ ὁ λεγόμενος Βαρ-
αββᾶς μετὰ τῶν στασιαστῶν δεδεμένος, οἵτινες
8 ἐν τῇ στάσει φόνον πεποιήκεισαν. καὶ ἀναβὰς ὁ
ὄχλος ἤρξατο αἰτεῖσθαι καθὼς ἀεὶ ἐποίει αὐτοῖς.
9 ὁ δὲ Πιλᾶτος ἀπεκρίθη αὐτοῖς λέγων· θέλετε ἀπο-
J 11,48; 12,19 Mt 21,38 10 λύσω ὑμῖν τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων; ἐγίνωσ-
κεν γὰρ ὅτι διὰ φθόνον παραδεδώκεισαν αὐτὸν
204,1 11 οἱ ἀρχιερεῖς. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς ἀνέσεισαν τὸν ὄχλον,

15,1 ευθυς + επι το (τω) 33 579[r] W 700 28ss rel. pl., > a c z sys sa | ετοιμασ. SCLs 1342] ποιησαντ. rel. pl. | απηγαγον C 892 D Wss 565 1[r] 124 517s 213 ΣN 495 G, + εις τ. αυλην D 872 k a c ff q | 2 Πιλατ. + λεγων Ta 579 W-565 13[r] k c z ar gg sa[1] | 3 πολλα + αυτος δε ουδεν απεκρινατο Ta Ψs 579s Ws 565 1542s 13-1675 7[a] 348-1579 U 1071[r] ΣN 713 998ss a c sysih ar gg | 4 ιδε] vides d l q, non vides sys | κατηγορ.] καταμαρτυρουσιν 33 579[r] Θ 565[r] 13[r] rel. pl. sy[3] gg[1] sa | 5 ουκετι > 16 1574 ff sysp ar[m] sa | 6 απελυεν] ειωθει (ο ηγεμων) απολυειν (Mt 27,15) Ta[3] W 13[r] lat sypi sa | ον παρητ. B*S*Δ A 1346 1354] ονπερ ητ. rel. pl. | 7 δε + τοτε W 13[r] sa[1] | συστασιαστ. 33 892 Δs 28ss 872ss 124 rel. pl. | ος... πεποιηκει Ta[a] a c d ff z vg (sys) | 8 αναβας BS* 892 D lat(-k) co] -βοησας rel. | καθ. αει εποιει αυτ.] καθ. εθος ην ινα τ. Βαρ. απολυση αυτ. (Ta) Θs 565 ar | αει > BSΨL-Δ W 1342 1424ss 1396 | 10 οι αρχιερ. > (Mt 27,18; Ta[3] P. 579 372 544 1[a] 872 349 al. sys bo | 11 οι δε αρχιερ.] οιτινες και Θs 565 a ar (118s gg) | ανεσεισ.] επεισαν D 565 k a c ff r sys ar sa (Θ εποιησαν) |

15,1-20 *Iesus coram Pilato*
(Mt 27,1s. 11-31; L 23,1-5.13-25; J 18,28-19,16)

Et confestim mane consilium facientes sum- 15
mi sacerdotes cum senioribus et scribis et uni-
verso concilio, vincientes Iesum duxerunt et
tradiderunt Pilato. Et interrogavit eum Pilatus: 2
Tu es rex Iudaeorum? At ille respondens ait
illi: Tu dicis. Et accusabant eum summi sa- 3
cerdotes in multis. Pilatus autem rursum in- 4
terrogavit eum dicens: Non respondes quid-
quam? vide in quantis te accusant. Iesus autem 5
amplius nihil respondit, ita ut miraretur Pilatus.
Per diem autem festum solebat dimittere illis 6
unum ex vinctis, quemcumque petissent. Erat 7
autem qui dicebatur Barabbas, qui cum sedi-
tiosis erat vinctus, qui in seditione fecerat ho-
micidium. Et cum ascendisset turba, coepit ro- 8
gare, sicut semper faciebat illis. Pilatus autem 9
respondit eis et dixit: Vultis dimittam vobis
regem Iudaeorum? Sciebat enim quod per in- 10
vidiam tradidissent eum summi sacerdotes. Pon- 11
tifices autem concitaverunt turbam, ut magis

---

1 vincient.] vinctum OEpMaD a c d ff q r z
4 interrogabat OZMaLsV k a z
6 soleb. dimittere L] ~ dim. sol. *rel.* (k) fl
ex vinctis] vinctum R (k) c ff z
7 fecerant S^{c}H*ss k
9 respondens, > et SOBCs (a) d fl

---

1 J 18,28
10 Mt 21,38; J 11,48; 12,19

12 Barabbam dimitteret eis. Pilatus autem iterum
respondens ait illis: Quid ergo vultis faciam
13 regi Iudaeorum? At illi iterum clamaverunt:
14 Crucifige eum. | Pilatus vero dicebat illis: Quid
enim mali fecit? At illi magis clamabant: Cru-
15 cifige eum. Pilatus autem volens populo satis-
facere dimisit illis Barabbam et tradidit Iesum
flagellis caesum ut crucifigeretur.

16 Milites autem duxerunt eum in atrium prae-
17 torii et convocant totam cohortem. Et induunt
eum purpura et imponunt ei plectentes spineam
18 coronam. Et coeperunt salutare eum: Ave, rex
19 Iudaeorum. Et percutiebant caput eius harundine
et conspuebant eum et ponentes genua ado-
20 rabant eum. Et postquam illuserunt ei, exue-
runt illum purpura et induerunt eum vesti-
mentis suis.

15,21-41 *Iesus in cruce moriens*
(Mt 27,32-56; L 23,26-49; J 19,17-37)

21 Et educunt illum ut crucifigerent eum. | Et
angariaverunt praetereuntem quempiam Simo-
nem Cyrenaeum venientem de villa, patrem

---

14 clamaverunt Z*U
15 tradidit + eis ZV(X* gat c)
16 eum + intro SZs[m]BIJUMaL[r]KVCsW (d)
17 (**20**) purpuram SHXBJUGQs vl(-k)

---

14 A 3,13
21 R 16,13

ἵνα μᾶλλον τὸν Βαραββᾶν ἀπολύσῃ αὐτοῖς. ὁ δὲ 12 205,1
Πιλᾶτος πάλιν ἀποκριθεὶς ἔλεγεν αὐτοῖς· τί οὖν
ποιήσω ὃν λέγετε τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων; οἱ 13 A 3,13
δὲ πάλιν ἔκραξαν· σταύρωσον αὐτόν. ὁ δὲ Πιλᾶ- 14
τος ἔλεγεν αὐτοῖς· τί γὰρ ἐποίησεν κακόν; οἱ
δὲ περισσῶς ἔκραξαν· σταύρωσον αὐτόν. ὁ δὲ 15 206,1
Πιλᾶτος βουλόμενος τῷ ὄχλῳ τὸ ἱκανὸν ποιῆσαι
ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν Βαραββᾶν, καὶ παρέδωκεν
τὸν Ἰησοῦν φραγελλώσας, ἵνα σταυρωθῇ.

Οἱ δὲ στρατιῶται ἀπήγαγον αὐτὸν ἔσω τῆς 16 207,4
αὐλῆς, ὅ ἐστιν πραιτώριον, καὶ συγκαλοῦσιν
ὅλην τὴν σπεῖραν. καὶ ἐνδιδύσκουσιν αὐτὸν 17
πορφύραν καὶ περιτιθέασιν αὐτῷ πλέξαντες
ἀκάνθινον στέφανον. καὶ ἤρξαντο ἀσπάζεσθαι 18
αὐτόν· χαῖρε, βασιλεῦ τῶν Ἰουδαίων. καὶ ἔτυπ- 19
τον αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν καλάμῳ καὶ ἐνέπτυον
αὐτῷ, καὶ τιθέντες τὰ γόνατα προσεκύνουν αὐτῷ.
καὶ ὅτε ἐνέπαιξαν αὐτῷ, ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν 20 208,6
πορφύραν καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ.

Καὶ ἐξάγουσιν αὐτόν, ἵνα σταυρώσωσιν αὐ-
τόν. καὶ ἀγγαρεύουσιν παράγοντά τινα Σίμωνα 21 209,1
Κυρηναῖον ἐρχόμενον ἀπ᾽ ἀγροῦ, τὸν πατέρα

21-41: Mt 27,32-56 L 23,26-49 J 19,17-37

μαλλον > Θ 565 sys ar gg (sa) | 12 ουν + θελετε 579 D Θr 872a 124 rel. pl. lat sy ar | ον λεγετε > D Wss 565 1a 118s 13r pl. A lat sys ar gg sa | 13 εκραξον 1a 13r 1675s 713 495 G vg1 ar gg, εκραυγαζον 700 565 1542s 1071 472s, + ανασειομενοι υπο τ. αρχιερεων κ. ελεγον 1542s 13r 472s G syhm ar gg | 14 περισσως Br D Θs 565 1542s 1-230 1424 al. M 213 472 al. ArGs] περισσοτερως rel. pl. | 15 βουλομ. - ποιησαι > D k ff r | 16 αυτον] τ. Ιν Cc 213 1093 c | 17 αυτον + χλαμυδα κοκκινην κ. Θs 565 1542s 13r 1606 al. 1071 Λ syi ar (co) | επιτιθεασ. D lat syih ar gg co | 18 αυτον + κ. λεγειν Ssc 33 579 118s 346 UΣ-291 4ss 270a al. ar gg (M 213 al. c) | 19 ετυπτ. αυτον καλαμω εις τ. κεφαλην D 565 k c ff syi sa (sy3 gg) | αυτω1] εις το προσωπον αυτου Taaen sysp ar bo | 20 αυτον1 + τ. χλαμυδα και (Mt 27,31) Taata Θs 565 1542s 13r 1579s 1071 syi ar (co) | ινα σταυρ.] ωστε σταυρωσαι 1542s 1a 872 k (gg1) | 21 εγγαρ. B*S* | παραγοντα > Ta3 ΣΝ sys |

R 16,13 Ἀλεξάνδρου καὶ Ῥούφου, ἵνα ἄρῃ τὸν σταυ-
210,1 22 ρὸν αὐτοῦ. καὶ φέρουσιν αὐτὸν ἐπὶ τὸν Γολ-
γοθᾶν τόπον, ὅ ἐστιν μεθερμηνευόμενος Κρα-
211,4 23 νίου τόπος. καὶ ἐδίδουν αὐτῷ ἐσμυρνισμένον
Ps 68,22 212,1 24 οἶνον, ὃς δὲ οὐκ ἔλαβεν. καὶ σταυροῦσιν αὐτόν,
Ps 21,19 καὶ *διαμερίζονται τὰ ἱμάτια* αὐτοῦ, *βάλλοντες*
213,10 25 *κλῆρον ἐπ' αὐτὰ* τίς τί ἄρῃ. ἦν δὲ ὥρα τρίτη
214,1 26 καὶ ἐσταύρωσαν αὐτόν. καὶ ἦν ἡ ἐπιγραφὴ τῆς
αἰτίας αὐτοῦ ἐπιγεγραμμένη· *ὁ βασιλεὺς τῶν*
215,1 27 *Ἰουδαίων*. Καὶ σὺν αὐτῷ σταυροῦσιν δύο λῃ-
στάς, ἕνα ἐκ δεξιῶν καὶ ἕνα ἐξ εὐωνύμων αὐτοῦ.
216,8 28 [καὶ ἐπληρώθη ἡ γραφὴ ἡ λέγουσα· *καὶ μετὰ*
Is 53,12 L. 22,37 *ἀνόμων ἐλογίσθη*.]
217,6 29 Καὶ οἱ παραπορευόμενοι ἐβλασφήμουν αὐ-
Ps 21,8: 108,25 τὸν *κινοῦντες τὰς κεφαλὰς* αὐτῶν καὶ λέγοντες·
14.58 οὐὰ ὁ καταλύων τὸν ναὸν καὶ οἰκοδομῶν ἐν
30 τρισὶν ἡμέραις, σῶσον σεαυτὸν καταβὰς ἀπὸ
218,2 31 τοῦ σταυροῦ. ὁμοίως καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἐμπαί-
ζοντες πρὸς ἀλλήλους μετὰ τῶν γραμματέων
ἔλεγον· ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶ-
32 σαι. ὁ Χριστὸς ὁ βασιλεὺς Ἰσραὴλ καταβάτω
νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύ-
219,2 σωμεν. καὶ οἱ συνεσταυρωμένοι σὺν αὐτῷ ὠνεί-
220,2 33 διζον αὐτόν. Καὶ γενομένης ὥρας ἕκτης σκό-
Am 8,9 τος ἐγένετο ἐφ' ὅλην τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης.

---

22 φερ.] αγουσιν D 565 13-230 c ff l z vg | **23** αυτω + πιειν (Mt 27,34) Ta[3] 33 892s D Ws 372[r] rel. pl. lat(-n) sypih gg[1] sa | ος BS 33 579 517s Σ] ο rel. | δε + γευσαμενος Ta[3] 1[r] G | **24** σταυρουσιν BΨLs ar[1]] σταυρωσαντες, > και[2] rel. | κληρους Ta 13 826[a] sysi ar | τις τι αρη > D 157 k ff n r sys | **25** τριτη] εκτη Θ syh[m] | και] οτε 544 13ss 826[a] syp | **26** επιγεγρ. + ουτος εστιν D r z syspi gg (33 1071), > 477 213 476* k c | **27** εσταυρωσαν B 372s k c ff n ar co | **28** > B-Ψ D 21s 179 71 047 AY k sys sa bo[1] | **29** ουα > S[c]ΨL*Δ 1424ss k d bo[1] | **31** ομοιως > D k c ff n | προς αλληλ. > 28 13-543 1606 485 k c | **32** *inc.* ει ο Χς εστιν 348 1216s 1071 1093 (c) bo[1] | συν αυτω > D 1424 1402 827 |

Alexandri et Rufi, ut tolleret crucem eius. Et 22
perducunt illum in Golgotha locum, quod est
interpretatum Calvariae locus. Et dabant ei bi- 23
bere murratum vinum, et non accepit. Et cru- 24
cifigentes eum *diviserunt vestimenta* eius *mit-*
tentes sortem super eis, quis quid tolleret. Erat 25
autem hora tertia, et crucifixerunt eum. Et erat 26
titulus causae eius inscriptus: REX IUDAEORUM.
Et cum eo crucifigunt duos latrones, unum a 27
dextris et alium a sinistris eius. Et impleta 28
est Scriptura quae dicit: *Et cum iniquis re-*
putatus est.

Et praetereuntes blasphemabant eum mo- 29
ventes capita sua et dicentes: Vah, qui destruis
templum Dei et in tribus diebus reaedificas, sal- 30
vum fac temetipsum descendens de cruce. Simi- 31
liter et summi sacerdotes illudentes ad alteru-
trum cum scribis dicebant: Alios salvos fecit,
seipsum non potest salvum facere. Christus rex 32
Israhel descendat nunc de cruce, ut videamus
et credamus. Et qui cum eo crucifixi erant, con-
viciabantur ei. Et facta hora sexta, tenebrae 33
factae sunt per totam terram usque in horam

26 scriptus HMaD*W z (ff)
27 duo AsH-XBJsQC k d ff l n z
28 > k d | impleta Ep*DR n] adimpl. *rel.*
deputatus OEpGDQsKVT c ff l z
29 destruis H^c X*LThT(Ep^m)] destruit *rel.* d l (k)
Dei > *codd.* vl
aedificas X*L(Ep^m) n, aedificat *rel. pl.* k d
31 ludentes SssMEp*BssUKVCsW l
33 per] super MBUQTh^c W gat c ff i n

23 Ps 68,22 | **24** Ps 21,19 | **29** Ps 21,8; 108,25; Mc 14,58 | **32** Mt 16.1.4.16 | **33** Am 8,9; Jr 15,9

34 nonam. Et hora nona exclamavit Iesus voce
magna dicens: *Heloi, heloi, lama sabacthani?*
quod est interpretatum: *Deus meus, Deus meus,*
35 *ut quid dereliquisti me?* Et quidam de circum-
stantibus audientes dicebant: Ecce Heliam vocat.
36 Currens autem unus et implens spongiam aceto
circumponensque calamo potum dabat ei di-
cens: Sinite, videamus si veniat Helias ad de-
37 ponendum eum. Iesus autem emissa voce magna
38 exspiravit. Et velum templi scissum est in duo
39 a summo usque deorsum. Videns autem cen-
turio, qui ex adverso stabat, quia sic clamans
exspirasset, ait: Vere hic homo Filius Dei erat.
40 Erant autem et mulieres de longe aspicientes,
inter quas erat Maria Magdalene et Maria Ia-
41 cobi Minoris et Ioseph mater et Salome; et
cum esset in Galilaea, sequebantur eum et mi-
nistrabant ei, et aliae multae, quae simul cum
eo ascenderant Hierosolymam.

15,42-47 *Iesus sepulcro mandatus*
(Mt 27,57-61: L 23,50-56; J 19,38-42)

42 Et cum iam sero esset factum, quia erat
43 parasceve, quod est ante sabbatum, [1] venit

---

34 heloi S-OZsB^{r}DsQsVC] heli X*L k c d ff
lema S^{c}MX^{c}sJUC(I) c l
~ me dereliq. OZDQsKV vl(-c)
38 summo] sursum SssH*MXEp^{m}B-GRC l
39 ~ homo hic *codd.* l
40 de] a OEpMaDL c d ff i n z
erat] et SssH*sX^{c}Ep^{m}BURCsV

---

34 Ps 21,2
36 Ps 68,22
40 L 8,28

ˈκαὶ τῇ ἐνάτῃ ὥρᾳ ἐβόησεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ 34 *221,6*
μεγάλῃ· *Ἐλωῒ Ἐλωῒ λαμὰ σαβαχθανί;* ὅ ἐστιν Ps 21,2
μεθερμηνευόμενον· *ὁ Θεός μου ὁ Θεός μου, εἰς*
τί ἐγκατέλιπές με; καί τινες τῶν παρεστηκότων 35
ἀκούσαντες ἔλεγον· ἴδε Ἠλίαν φωνεῖ. δραμὼν 36 *222,2*
δέ τις καὶ γεμίσας σπόγγον ὄξους περιθεὶς κα- Ps 68,22
λάμῳ ἐπότιζεν αὐτὸν λέγων· ἄφετε, ἴδωμεν, εἰ
ἔρχεται Ἠλίας καθελεῖν αὐτόν. ὁ δὲ Ἰησοῦς 37 *223,1*
ἀφεὶς φωνὴν μεγάλην ἐξέπνευσεν. Καὶ τὸ κατα- 38 *224,2*
πέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη εἰς δύο ἀπ' ἄνωθεν
ἕως κάτω. ἰδὼν δὲ ὁ κεντυρίων ὁ παρεστηκὼς 39 *225,2*
ἐξ ἐναντίας αὐτοῦ ὅτι οὕτως ἐξέπνευσεν, εἶπεν·
ἀληθῶς οὗτος ὁ ἄνθρωπος υἱὸς Θεοῦ ἦν. ᵀἮσαν 40 *226,6*
δὲ καὶ γυναῖκες ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦσαι, ἐν αἷς L 8,2s
καὶ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ Ἰακώ-
βου τοῦ μικροῦ καὶ Ἰωσῆτος μήτηρ καὶ Σαλώ-
μη, αἳ ὅτε ἦν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ ἠκολούθουν αὐτῷ 41
καὶ διηκόνουν αὐτῷ, καὶ ἄλλαι πολλαὶ αἱ συνα-
ναβᾶσαι αὐτῷ εἰς Ἱεροσόλυμα.
Καὶ ἤδη ὀψίας γενομένης, ἐπεὶ ἦν παρα- 42 *227,1* 42-47: Mt 27,57-61 L 23,50-55 J 19,38-42

---

34 ανεβοησ. 118s 827 MN 1200 998 1047, εφωνησ. D | ο Iς > D Θ 349 k i sys | ηλει D Θ 565 vl ar | λαμα B 059 D Θ 565 1582 22 ΣN i n vg[1] ar gg[1]] λεμα SssL-Δ 495 c l (sysp) bo, λιμα rel. | σαβαχτ. S* 1342 472 c l (vg) ar gg sa, ζαβαφθ. B 0112 (vg[1]) | εις] ινα 1241 1424 349 713 c l vg Eus | εγκατελ.] ωνειδισας D[1] c i | **35** περιεστωτων c d ff l n z vg ar | ιδε] οτι C 565 124 659 1574 sys ar sa, > D Θs k c ff syp | φωνει + ουτος D c ff | **36** κ. δραμοντες εγεμισαν, περιτιθεντες εποτιζον, λεγοντες 1542 13[r] gg | και > BΨL c ff i sysh ar co | γεμισ.] πλησας D Θs 565 495 | αφες (Mt 27,49) S 579 D Θs 565s 544 1[a] 22 13[r] al. Vs k c i n z ar | **38** δυο + μερη Ta[3] D vl | **39** εξ εναντ. αυτου] αυτω W 1542 1[a] 22 (sysp ar) gg | ουτως BSΨLs | κραξας Ws 565 1542 sys ar gg, + κραξας rel. | **40** δε + εκει C 16 713 gg[1] | Μαριαμ[1] BC Ws, -ιαμ[1.2] Θ 1[a] 118s sy ar gg | Ιωση S*sΨ[c] 892 W 28ss 1[r] 124 1424 rel. syph ar gg sa, Ιωσηφ c d ff q vg sys | **41** αι[1]] και CL 579[r] W 2145 047 A, + και D 1-124 rel. pl. n | **42** ηδη > k c syp ar gg sa |

43 σκευή, ὅ ἐστιν προσάββατον, ¹ἐλθὼν Ἰωσὴφ ὁ
ἀπὸ Ἀριμαθαίας, εὐσχήμων βουλευτής, ὃς καὶ
αὐτὸς ἦν προσδεχόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ,
τολμήσας εἰσῆλθεν πρὸς τὸν Πιλᾶτον καὶ ᾐτή-
44 σατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. ὁ δὲ Πιλᾶτος ἐθαύ-
μασεν, εἰ ἤδη τέθνηκεν, καὶ προσκαλεσάμενος
τὸν κεντυρίωνα ἐπηρώτησεν αὐτόν, εἰ πάλαι ἀπέ-
45 θανεν· καὶ γνοὺς ἀπὸ τοῦ κεντυρίωνος ἐδωρή-
228,1 46 σατο τὸ πτῶμα τῷ Ἰωσήφ. καὶ ἀγοράσας σιν-
δόνα καθελὼν αὐτὸν ἐνείλησεν τῇ σινδόνι καὶ
κατέθηκεν αὐτὸν ἐν μνημείῳ ὃ ἦν λελατομημέ-
νον ἐκ πέτρας, καὶ προσεκύλισεν λίθον ἐπὶ τὴν
229,6 47 θύραν τοῦ μνημείου. ἡ δὲ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ
καὶ Μαρία ἡ Ἰωσῆτος ἐθεώρουν ποῦ τέθειται.
230,8 16 Καὶ διαγενομένου τοῦ σαββάτου Μαρία ἡ
1–8: Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου καὶ
Mt 28,1-10 L 24,1-12 Σαλώμη ἠγόρασαν ἀρώματα, ἵνα ἐλθοῦσαι ἀλεί-
231,1 2 ψωσιν αὐτόν. καὶ λίαν πρωῒ τῇ μιᾷ τῶν σαββά-
των ἔρχονται ἐπὶ τὸ μνημεῖον, ἀνατείλαντος τοῦ

προσσαβ. B^{c}Ls 700^{r} 13 pl. rel. pl. | **43** Αριμαθιας Ta^{in} 1241 D W 13 69 983 124 267 348s 1071 1515 lat | τον BSΨssΔ W 2145 4s 265] > rel. | σωμα] πτωμα D k sys gg^{l} | **44** εθαυμαζεν S D lat(–n) gg | ηδη, παλαι] tam cito ar (gg), > Ta^{v} | παλαι] ηδη B D Ws 372 1342 472, ante tempus Ta syp, > Ta^{n} sys | **45** πτωμα BSL D Θ 565 sys gg^{l}] σωμα rel. | **46** και^{1}] ο δε Ιωσηφ Ta^{av} D Θ 565 2145s Σ 1573 lat sypih ar | εθηκεν Bss^{c}Ψ-892 Δ D Ws 565 1342 1^{s} 118-1424 al. Σ lat | μνημειω] μνηματι BS 1342 | μνημειου + κ. απηλθεν D 267 157 495 (1^{r}G) | **47** Μαριαμ$^{1\cdot 2}$ Θ 1^{s} 209 ar (33 1542) | Ιωση C 33 892s D W 28ss 872s 124 rel. pl.] Ιωσηφ 1675 Σ A vg, Ιακωβου D 1342 472s ff n q sys bo (Θs 13^{r} c syi ar gg^{l}), + μητηρ W 1542 13^{r} syi^{l}, θυγατηρ sysi^{l} | εθεωρ.] εθεασαντο D Θ 565, notaverunt c d ff q | που] τ. τοπον οπου D c ff q z ar sa | **16,1** *inc.* κ. πορευθεισαι ηγορ. αρ. ινα αυτον αλειψωσιν D n (k c ff ar) | ηγορασ.] ητοιμασαν Ta^{3} Θ 565 ar (k c) | **2** *inc.* κ. ερχ. D k ff q, c z | τη μια (B)SΨ-892 Δ W Θ 372s 1342 1-22 1071] της μιας rel. | σαββατου D 1012 489 k c ff q | μνημειον] μνημα S*C* W Θ 565 | μνημ. + ετι W Θ 565 1^{s} 209 Ks 489 229 vg | ανατελλοντ. D c q n ar gg |

Ioseph ab Arimathaea nobilis decurio, qui et
ipse erat exspectans regnum Dei, et audacter in-
troivit ad Pilatum et petiit corpus Iesu. Pilatus 44
autem mirabatur si iam obiisset. Et accersito
centurione, interrogavit eum si iam mortuus
esset. Et cum cognovisset a centurione, dona- 45
vit corpus Ioseph. Ioseph autem mercatus sin- 46
donem et deponens eum involvit sindone et
posuit eum in monumento, quod erat excisum
de petra, et advolvit lapidem ad ostium mo-
numenti. Maria autem Magdalene et Maria Io- 47
seph aspiciebant ubi poneretur.

16,1-8 ***Resurrectionis nuntius***
(Mt 28,1-10; L 24,1-11; J 20,1-18)

Et cum transisset sabbatum, Maria Magda- 16
lene et Maria Iacobi et Salome emerunt aro-
mata, ut venientes ungerent Iesum. Et valde 2
mane una sabbatorum veniunt ad monumen-

43 Arimathia *codd.* vl
audenter n, constanter c d ff q z
petit SssH*ssZ[c]sBJGMaL[r] d ff n q z
44 accersito] advocato k (ff), vocans c d ff z
46 mercatus] emens c, empta palla k (n) | involv. + in OX*EpMaDQC c d ff n z
advolvit] adposuit ThCT
16,1 Iesum] eum *codd.* vl
2 una] prima OsEpGD k q

16,1 Mc 14,8s

3 tum, orto iam sole. Et dicebant ad invicem: Quis
revolvet nobis lapidem ab ostio monumenti?
4 Et respicientes viderunt revolutum lapidem;
5 erat quippe magnus valde. Et introeuntes in
monumentum viderunt iuvenem sedentem in
dextris coopertum stola candida, et obstupue-
6 runt. Qui dicit illis: Nolite expavescere. Iesum
quaeritis Nazarenum crucifixum: surrexit, non
7 est hic, ecce locus ubi posuerunt eum. Sed
ite, dicite discipulis eius et Petro quia prae-
cedit vos in Galilaeam; ibi eum videbitis, sicut
8 dixit vobis. At illae exeuntes fugerunt de mo-
numento; invaserat enim eas tremor et pavor;
et nemini quidquam dixerunt; timebant enim.

---

2 orto] oriente c d n q Tyc Aug
3 revolvit O^{r}I-GL^{r}T d l q
4 vident A-MX^{c}Ep*BJsDLCs k l* z
5 monumento AsHss^{c}X*sJUL^{r}V n q
obstipuerunt MX^{r}B^{r}Cs l, expaverunt c d ff n q z
7 ite + et X^{r}BJUMaDLRTh k
quia + ecce LQ (ff) n
praecedit c ff l n z] praecedet HThW
8 ~ pavor et tremor OEpMaD, timor et pavor c ff n q z

---

5 A 1,10; 10,30
7 Mc 14,28

ἡλίου. καὶ ἔλεγον πρὸς ἑαυτάς· τίς ἀποκυλίσει 3
ἡμῖν τὸν λίθον ἐκ τῆς θύρας τοῦ μνημείου; καὶ 4
ἀναβλέψασαι θεωροῦσιν ὅτι ἀνακεκύλισται ὁ
λίθος· ἦν γὰρ μέγας σφόδρα. καὶ εἰσελθοῦσαι 5
εἰς τὸ μνημεῖον εἶδον νεανίσκον καθήμενον ἐν
τοῖς δεξιοῖς περιβεβλημένον στολὴν λευκήν, καὶ
ἐξεθαμβήθησαν. ὁ δὲ λέγει αὐταῖς· μὴ ἐκθαμ- 6 232,2
βεῖσθε. Ἰησοῦν ζητεῖτε τὸν Ναζαρηνὸν τὸν
ἐσταυρωμένον· ἠγέρθη, οὐκ ἔστιν ὧδε· ἴδε ὁ
τόπος ὅπου ἔθηκαν αὐτόν. ἀλλὰ ὑπάγετε, εἴπατε 7
τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ καὶ τῷ Πέτρῳ ὅτι προάγει 14,28
ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν· ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε,
καθὼς εἶπεν ὑμῖν. καὶ ἐξελθοῦσαι ἔφυγον ἀπὸ 8 233,2
τοῦ μνημείου. εἶχεν γὰρ αὐτὰς τρόμος καὶ ἔκστα-
σις· καὶ οὐδενὶ οὐδὲν εἶπαν· ἐφοβοῦντο γάρ.

3-4 ab osteo subito autem ad horam tertiam tenebrae diei factae sunt per totum orbem terrae et descenderunt de caelis angeli et surgent in claritate vivi dei. simul ascenderunt cum eo et continuo lux facta est. tunc illae accesserunt ad monimentum et vident revol. lapidem k | **3** εκ τ. θυρας > sys | **4** *inc.* ην γαρ μεγας σφοδρα κ. ερχονται κ. ευρισκουσιν αποκεκυλισμ. τ. λιθον (Ta[aetn]) D Θ 565 c ff n z sysi Eus | ανακεκυλ. BSL] αποκεκ. rel. | ανακεκυλισμενον τ. λιθον (L 24,2) S k c d ff q vg, αποκ. τον λ. D Θ 565 n (Eus) | **6** *inc* κ. λεγει αυταις ο αγγελος Ta D ff | εκθαμβ.] φοβεισθε D Ws 565 115 n syspi ar gg[1], + οιδα γαρ οτι W | ιδε] ιδετε εκει D[1] W (Θ 565 c), videte ecce ff n q gg[1] | εθηκ. αυτ.] εκειτο Ta k ff n q sysp | **7** οτι + ιδου Ta D Ws 565 1542 1[r] ff n syspi ar gg[1] | προαγει] προαγω D W k syi | αυτον] με D k syi[1] | ειπεν] ειρηκα D k ff q | **8** *inc.* κ. ακουσασαι εξηλθον κ. W (Θ 565) sysph[m] ar gg sa | γαρ[1] BS D W 21 115 Λ* lat sypih ar gg bo] δε rel. | τρομος] φοβος D W 1375 c ff n q |

L 8,2 J 20,11-18 9 Ἀναστὰς δὲ πρωῒ πρώτῃ σαββάτου ἐφάνη
πρῶτον Μαρίᾳ τῇ Μαγδαληνῇ, παρ᾽ ἧς ἐκβε-
10 βλήκει ἑπτὰ δαιμόνια. ἐκείνη πορευθεῖσα ἀπήγ-
γειλεν τοῖς μετ᾽ αὐτοῦ γενομένοις πενθοῦσι καὶ
11 κλαίουσιν. κἀκεῖνοι ἀκούσαντες ὅτι ζῇ καὶ ἐθε-
L 24,13-35 12 άθη ὑπ᾽ αὐτῆς ἠπίστησαν. Μετὰ δὲ ταῦτα δυ-
σὶν ἐξ αὐτῶν περιπατοῦσιν ἐφανερώθη ἐν ἑτέ-
13 ρᾳ μορφῇ πορευομένοις εἰς ἀγρόν. κἀκεῖνοι ἀπ-
ελθόντες ἀπήγγειλαν τοῖς λοιποῖς· οὐδὲ ἐκεί-
νοις ἐπίστευσαν.
14-18: L 24,36-49 J 20,19-23 1 C 15,5 14 Ὕστερον δὲ ἀνακειμένοις αὐτοῖς τοῖς ἕνδεκα
ἐφανερώθη, καὶ ὠνείδισεν τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν
καὶ σκληροκαρδίαν, ὅτι τοῖς θεασαμένοις αὐτὸν
Mt 28,18ss 15 ἐγηγερμένον ἐκ νεκρῶν οὐκ ἐπίστευσαν. καὶ εἶπεν
αὐτοῖς· Πορευθέντες εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα κηρύ-
A 2,38; 16,31ss 16 ξατε τὸ εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει. ὁ πιστεύσας
καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται, ὁ δὲ ἀπιστήσας κατα-
A 2,4.11; 10,46; 19,6 17 κριθήσεται. σημεῖα δὲ τοῖς πιστεύσασιν ταῦτα

9-20 Iust Iϱ Ta^{4} Tert Af al. pl. sycpih] > BS k sys ar^{1} gg^{1} sa^{1} Ammon Eus^{c} Hier^{c} | **9** δε + ο Iς 1241 28s 118s 13^{r} 1675ss al. 1279 1071ss 047 al. c ff r^{2} vg^{1} ar^{1} | πρωτον > W syi^{1} ar Eus | παρ C*-579 D W] αφ rel. | **10** πορευθ.] απελθουσα 892s 1424^{s} K^{s} 280s 1047 n ar gg, praecurrens c ff z(q), videns l | **13** απελθ.] πορευθεντες Θ c ff l n q vg | **14** εκ νεκρων > ΨLs D W-372 21^{r} 118s 517s rel. pl. c ff l o q z vg sypi gg | επιστευσαν + κακεινοι απελογουντο λεγοντες οτι ο αιων ουτος τ. ανομιας και τ. απιστιας υπο τον σαταναν εστιν, ο μη εων τα υπο των πνευματων ακαθαρτα την αληθειαν του θεου καταλαβεσθαι δυναμιν· δια τουτο αποκαλυψον σου την δικαιοσυνην ηδη, εκεινοι ελεγον τω Χριστω. και ο Χριστος εκεινοις προσελεγεν· οτι πεπληρωται ο ορος των ετων της εξουσιας του σατανα, αλλα εγγιζει αλλα δεινα· και υπερ ων εγω αμαρτησαντων παρεδοθην εις θανατον, ινα υποστρεψωσιν εις την αληθειαν και μηκετι αμαρτησωσιν, ινα την εν τω ουρανω πνευματικην και αφθαρτον της δικαιοσυνης δοξαν κληρονομησωσιν. αλλα πορευθεντες W (Hier^{c}, c. Pel. 2,15) |

16,9-13 *Apparitiones Christi*
(Mt 28,9s; L 24,13-35; J 20,11-18)

Surgens autem mane, prima sabbati, appa- 9
ruit primo Mariae Magdalene, de qua eiecerat
septem daemonia. Illa vadens nuntiavit his, qui 10
cum eo fuerant, lugentibus et flentibus. Et illi 11
audientes quia viveret et visus esset ab ea,
non crediderunt. Post haec autem duobus ex 12
his ambulantibus ostensus est in alia effigie
euntibus in villam; et illi euntes nuntiaverunt 13
ceteris; nec illis crediderunt.

16,14-20 *Apostolorum missio, ascensio*
(Mt 28,16-20; L 24,36-53; J 20,21)

Novissime recumbentibus illis undecim ap- 14
paruit, et exprobravit incredulitatem eorum et
duritiam cordis, quia iis qui viderant eum re-
surrexisse non crediderunt. Et dixit eis: Euntes 15
in mundum universum praedicate evangelium
omni creaturae. Qui crediderit et baptizatus 16
fuerit salvus erit; qui vero non crediderit con-
demnabitur. Signa autem eos qui crediderint 17

---

9 autem + Iesus H[c]OssBGsQsKVCW c ff z
11 et[1]] at c ff q, > YEpD
12 his Ep[m]LR ff n z] eis *rel.* c l
14 noviss. + autem GsDQ c ff o q z
cordis + illorum YLs(D) ff o q (c)
iis] his *codd.* l z, > ff q
resurrex. + et nuntiantibus illis OZMa(X*B, Ls o q)
15 eis + Iesus OZBMaV o[c]

---

9 L 8,2 | **10** J 20,18; L 24,10s; J 16,20
14 1 C 15,5; L 24,25 | **15** Mt 28,18ss; C 1,23
16 J 3,18; A 2,38; 16,31ss

haec sequentur: In nomine meo daemonia ei-
18 cient: linguis loquentur novis, [1]serpentes tol-
lent, et si mortiferum quid biberint, non eis
nocebit, super aegros manus imponent, et bene
19 habebunt. Et Dominus quidem Iesus postquam
locutus est eis, *assumptus est in caelum* et
20 *sedet a dextris Dei.* Illi autem profecti praedi-
caverunt ubique, Domino cooperante et sermo-
nem confirmante sequentibus signis.

---

18 eis HX*Z*VThW] eos *rel.* z, illos c ff o
aegros OX*sBssUDQsVW] aegrotos *rel.* l
19 Iesus > AsH*MEpI-GDQsC l
sedet BLKW c] sedit *rel.* ff l o q z
20 sermone ZJUG o z
signis + amen A-XJsD c o

---

17 A 2,4.11; 10,46 | **18** A 28,3-6; Ja 5,14s | **19** L 24,50-53; A 1,4-11; 1 T 3,16; Ps 109,1; A 7,55 | **20** Hb 2,3s; A 2,43; 5,12; 14,3

παρακολουθήσει· ἐν τῷ ὀνόματί μου δαιμό-
νια ἐκβαλοῦσιν, γλώσσαις λαλήσουσιν καιναῖς,
18 ¹ὄφεις ἀροῦσιν, κἂν θανάσιμόν τι πίωσιν οὐ μὴ L 10,19
αὐτοὺς βλάψῃ. ἐπὶ ἀρρώστους χεῖρας ἐπιθήσου- A 28,3-6 Ja 5,14s
19 σιν καὶ καλῶς ἕξουσιν. Ὁ μὲν οὖν Κύριος Ἰη- 19:
σοῦς μετὰ τὸ λαλῆσαι αὐτοῖς *ἀνελήμφθη εἰς τὸν* L 24,50-53 A 1,4-11
20 *οὐρανὸν* καὶ *ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ*. ἐκεῖνοι Ps 109,1 (A 7,55)
δὲ ἐξελθόντες ἐκήρυξαν πανταχοῦ, τοῦ Κυρίου Hb 2,3s
συνεργοῦντος καὶ τὸν λόγον βεβαιοῦντος διὰ A 2,43; 5,12
τῶν ἐπακολουθούντων σημείων.

---

17 παρακολουθησει] ακολουθ. C*sL-Δ] | καιναις pl. lat sycpih gg[1] Amb Aug] > C*sLΔ 1424* ar co | **18** *inc.* κ. εν τ. χερσιν οφ. C-Δ 565 1-22 al X 713 sych[+] | **19** ουν > C*L W o syi[1] ar gg sa Iϱ | μεν ουν] δε sycpi[1] gg | Iς C* 33s 892*[r] W 565 872s 1689s 124 1424 al. 1571 K al. Λ cffoq vg[1] sycpih ar co Iϱ] > rel. | εν δεξια CΔ 179 047 270[s] 482s | θυ] πατρος 544 1* 472s syi[1] ar[1]bo[1] | **20** επακολουθ.] α εποιησαν Ta sycp | σημειων C[e] 33 1582s 22 2145 713 A c o q vg[1] sycph ar gg sa] + αμην rel. | *post* **16,8** (φερεται που και ταυτα) παντα δε τα παρηγγελμενα τοις περι τον Πετρον συντομως εξηγγειλαν. μετα δε ταυτα και αυτος ο Iς (εφανη) απο ανατολης και αχρι δυσεως εξαπεστειλεν δι αυτων το ιερον και αφθαρτον κηρυγμα της αιωνιου σωτηριας ΨL 579 0112 099 *l*961 *l*1566 k syh[m] sa[1], *post* **16,20** 274[m] |

ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ

1,10 1 Ἐπειδήπερ πολλοὶ ἐπεχείρησαν ἀνατάξασθαι
διήγησιν περὶ τῶν πεπληροφορημένων ἐν ἡμῖν
(J 15,27) 2 πραγμάτων, καθὼς παρέδοσαν ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς
A 1,1 3 αὐτόπται καὶ ὑπηρέται γενόμενοι τοῦ λόγου, ἔδοξε
κἀμοὶ παρηκολουθηκότι ἄνωθεν πᾶσιν ἀκριβῶς
4 καθεξῆς σοι γράψαι, κράτιστε Θεόφιλε, ἵνα ἐπι-
γνῷς περὶ ὧν κατηχήθης λόγων τὴν ἀσφάλειαν.

5 Ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Ἡρῴδου βασιλέως
τῆς Ἰουδαίας ἱερεύς τις ὀνόματι Ζαχαρίας ἐξ
1 Par 24,10 ἐφημερίας Ἀβιά, καὶ γυνὴ αὐτῷ ἐκ τῶν θυγα-
τέρων Ἀαρών, καὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς Ἐλισάβετ.
6 ἦσαν δὲ δίκαιοι ἀμφότεροι ἐναντίον τοῦ Θεοῦ,
πορευόμενοι ἐν πάσαις ταῖς ἐντολαῖς καὶ δικαιώ-
7 μασιν τοῦ Κυρίου ἄμεμπτοι. καὶ οὐκ ἦν αὐτοῖς
τέκνον, καθότι ἦν ἡ Ἐλισάβετ στεῖρα, καὶ ἀμφό-
τεροι προβεβηκότες ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν ἦσαν.
8 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἱερατεύειν αὐτὸν ἐν τῇ
τάξει τῆς ἐφημερίας αὐτοῦ ἔναντι τοῦ Θεοῦ,
Ex 30,7 9 κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἱερατείας ἔλαχε τοῦ θυμιᾶσαι
10 εἰσελθὼν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Κυρίου, καὶ πᾶν τὸ
πλῆθος ἦν τοῦ λαοῦ προσευχόμενον ἔξω τῇ ὥρᾳ
11 τοῦ θυμιάματος. ὤφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος Κυρίου
ἑστὼς ἐκ δεξιῶν τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ θυμιά-

---

1 επεχειρ. | voluerunt scribere sysp(h) ar | εν > W 28 983 1424 al. 660 F syp | **2** καθα D syp Eus | γενομενου C Ωρ Eus | **3** καμοι + κ. τω πνι τω αγιω (A 15,28) b q | **5** Ελισαβεθ D Θ lat pl., –bel b | **6** εναντ. B-C* 892s X lat pl. Cy] ενωπιον rel. | **8** εναντιον SCΔs Θs 544 13^{r} 1424 al. MX 713 245s 047 472s al. A^{r} F | **9** Κυ] θυ C*Ψ 579 D 1424^{s} 1194 1071 1604 syi | **10** εξω + stabat et Ta^{il} sys, > 1355 eblq sys |

SANCTUM
IESU CHRISTI EVANGELIUM
SECUNDUM LUCAM

1,1-4 *Praefatio*

Quoniam quidem multi conati sunt ordina- 1
re narrationem, quae in nobis completae sunt,
rerum, ²sicut tradiderunt nobis, qui ab initio 2
ipsi viderunt et ministri fuerunt sermonis, vi- 3
sum est et mihi, assecuto omnia a principio
diligenter, ex ordine tibi scribere, optime Theo-
phile, ⁴ut cognoscas eorum verborum, de qui- 4
bus eruditus es, veritatem.

1,5-25 *Annuntiatio nativitatis Iohannis*

Fuit in diebus Herodis, regis Iudaeae, sa- 5
cerdos quidam nomine Zacharias de vice Abia,
et uxor illius de filiabus Aaron, et nomen eius
Elisabeth. Erant autem iusti ambo ante Deum, 6
incedentes in omnibus mandatis et iustifica-
tionibus Domini sine querela, et non erat illis 7
filius eo quod esset Elisabeth sterilis, et ambo
processissent in diebus suis.

Factum est autem, cum sacerdotio funge- 8
retur in ordine vicis suae ante Deum, secun- 9
dum consuetudinem sacerdotii, sorte exiit ut in-
censum poneret, ingressus in templum Domini;
et omnis multitudo populi erat orans foris hora 10
incensi. Apparuit autem illi angelus Domini 11

---

3 mihi + et spiritui sancto OBG b q | omnia As $X^{c}s^{c}$K e c ff r] omnibus *rel.* | ~ a principio omn. *codd.* c ff q z | **5** illius e b f | *illi *codd.* | **8** funger. + Zacharias H^{c}OssBlsMaD^{r}CsW b c ff l z | **10** populi erat Z* gat | ~ erat pop. *rel.*

---

2 J 15,27 | **5** 1 Par 24,10 | **9** Ex 30,7

12 stans a dextris altaris incensi. Et Zacharias tur-
13 batus est videns, et timor irruit super eum. Ait
autem ad illum angelus: Ne timeas, Zacharia,
quoniam exaudita est deprecatio tua, et uxor
tua Elisabeth pariet tibi filium, et vocabis no-
14 men eius Iohannem, et erit gaudium tibi et exsul-
15 tatio, et multi in nativitate eius gaudebunt. Erit
enim magnus coram Domino, et *vinum et si-
ceram non bibet,* et Spiritu sancto replebitur
16 adhuc ex utero matris suae, et multos filiorum
Israhel convertet ad Dominum Deum ipsorum,
17 ʲet ipse praecedet ante illum in spiritu et vir-
tute Heliae, *ut convertat corda patrum in filios*
et incredulos ad prudentiam iustorum, parare
18 Domino plebem perfectam. Et dixit Zacharias
ad angelum: Unde hoc sciam? ego enim sum
19 senex, et uxor mea processit in diebus suis. Et
respondens angelus dixit ei: Ego sum Gabriel,
qui adsto ante Deum, et missus sum loqui ad
20 te et haec tibi evangelizare. Et ecce eris tacens
et non poteris loqui usque in diem, quo haec
fiant, pro eo quod non credidisti verbis meis,
21 quae implebuntur in tempore suo. Et erat plebs
exspectans Zachariam, et mirabantur quod tar-
22 daret ipse in templo. Egressus autem non po-
terat loqui ad illos, et cognoverunt quod vi-

---

15 sicera AssMssBsL a d f l* q
17 incredul. O^c Ep^m KW r z] incredibiles *rel.*

---

15 Nu 6,3; Jdc 13,4s; 1 Sm 1,11
17 Mt 17,12s; Ma 3,1; 4,5s
18 Gn 18,11
19 Dn 8,16; 9,21; Hb 1,14

ματος. καὶ ἐταράχθη Ζαχαρίας ἰδών, καὶ φόβος 12
ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτόν. εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ 13
ἄγγελος· Μὴ φοβοῦ, Ζαχαρία, διότι εἰσηκούσθη
ἡ δέησίς σου, καὶ ἡ γυνή σου Ἐλισάβετ γεννή-
σει υἱόν σοι, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰωάν-
νην. καὶ ἔσται χαρά σοι καὶ ἀγαλλίασις, καὶ 14
πολλοὶ ἐπὶ τῇ γενέσει αὐτοῦ χαρήσονται. ἔσται 15 Nu 6,3
γὰρ μέγας ἐνώπιον Κυρίου, καὶ *οἶνον καὶ σίκερα* Jdc 13,4s 1 Sm 1,11
οὐ μὴ πίῃ, καὶ πνεύματος ἁγίου πλησθήσεται
ἔτι ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ, καὶ πολλοὺς τῶν 16
υἱῶν Ἰσραὴλ ἐπιστρέψει ἐπὶ Κύριον τὸν Θεὸν
αὐτῶν. καὶ αὐτὸς προελεύσεται ἐνώπιον αὐτοῦ 17 Mt 17,12s
ἐν πνεύματι καὶ δυνάμει *Ἠλίου, ἐπιστρέψαι καρ-* Ma 3,1; 4,5
δίας πατέρων ἐπὶ τέκνα καὶ ἀπειθεῖς ἐν φρονή-
σει δικαίων, ἑτοιμάσαι Κυρίῳ λαὸν κατεσκευασ-
μένον. καὶ εἶπεν Ζαχαρίας πρὸς τὸν ἄγγελον· 18 Gn 18,11s
κατὰ τί γνώσομαι τοῦτο; ἐγὼ γάρ εἰμι πρεσβύ-
της καὶ ἡ γυνή μου προβεβηκυῖα ἐν ταῖς ἡμέ-
ραις αὐτῆς. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐ- 19 Dn 8,16; 9,2
τῷ· ἐγώ εἰμι Γαβριὴλ ὁ παρεστηκὼς ἐνώπιον τοῦ Hb 1,14
Θεοῦ, καὶ ἀπεστάλην λαλῆσαι πρός σε καὶ εὐαγ-
γελίσασθαί σοι ταῦτα· καὶ ἰδοὺ ἔσῃ σιωπῶν 20
καὶ μὴ δυνάμενος λαλῆσαι, ἄχρι ἧς ἡμέρας γένη-
ται ταῦτα, ἀνθ' ὧν οὐκ ἐπίστευσας τοῖς λόγοις
μου, οἵτινες πληρωθήσονται εἰς τὸν καιρὸν αὐτῶν.
Καὶ ἦν ὁ λαὸς προσδοκῶν τὸν Ζαχαρίαν, καὶ 21
ἐθαύμαζον ἐν τῷ χρονίζειν ἐν τῷ ναῷ αὐτόν. ἐξ- 22
ελθὼν δὲ οὐκ ἐδύνατο λαλῆσαι αὐτοῖς, καὶ ἐπέ-

---

13 αγγελ. + Κυ Θs 1604 c ff l ar | διοτι] ιδου γαρ sys, + ιδου a c ff l q r (syi) | **14** γενεσει B-CL-Δ W A* 280* 262 V-655] γεννησ. rel. | **15** Κυ] θυ Ψ Θs 13-954 1071 157 1604 716 F | εν κοιλια Ta³ W Π* e c l r z sy co Amb Χρ | **17** προσελευσεται B*CL 372 1689 543s 1071 047 V | Ηλια BSLW | **20** αχρι ης] αχρις W Θ, ~ αχρις ημ. ης D 461 | πλησθησοντ. Ψ(W) D Ξ Ωρ | **21** προσδεχομενος D |

γνωσαν ὅτι ὀπτασίαν ἑώρακεν ἐν τῷ ναῷ. καὶ
αὐτὸς ἦν διανεύων αὐτοῖς, καὶ διέμενεν κωφός.
23 Καὶ ἐγένετο ὡς ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τῆς
λειτουργίας αὐτοῦ, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ.
24 Μετὰ δὲ ταύτας τὰς ἡμέρας συνέλαβεν Ἐλισάβετ
ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ περιέκρυβεν ἑαυτὴν μῆνας
Gn 30,23 25 πέντε, λέγουσα ˡὅτι οὕτως μοι πεποίηκεν Κύ-
ριος ἐν ἡμέραις αἷς ἐπεῖδεν ἀφελεῖν ὄνειδός
μου ἐν ἀνθρώποις.
26 Ἐν δὲ τῷ μηνὶ τῷ ἕκτῳ ἀπεστάλη ὁ ἄγγε-
λος Γαβριὴλ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς πόλιν τῆς Γα-
2,5; Mt 1,16ss 27 λιλαίας ᾗ ὄνομα Ναζαρέθ, πρὸς παρθένον ἐμνη-
στευμένην ἀνδρί, ᾧ ὄνομα Ἰωσήφ, ἐξ οἴκου
Δαυίδ, καὶ τὸ ὄνομα τῆς παρθένου Μαριάμ.
Jdc 5,24 28 καὶ εἰσελθὼν πρὸς αὐτὴν εἶπεν· χαῖρε, κεχαρι-
τωμένη, ὁ Κύριος μετὰ σοῦ [εὐλογημένη σὺ ἐν
29 γυναιξίν]. ἡ δὲ ἐπὶ τῷ λόγῳ διεταράχθη, καὶ
διελογίζετο ποταπὸς εἴη ὁ ἀσπασμὸς οὗτος.
30 ˡκαὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος αὐτῇ· Μὴ φοβοῦ, Μαριάμ·
Jdc 13,3 Is 7,14 31 εὗρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ Θεῷ. ˡκαὶ ἰδοὺ συλ-
Mt 1,21ss λήμψῃ ἐν γαστρὶ καὶ τέξῃ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ
Is 9,7 2 Sm 7,12-16 32 ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν. οὗτος ἔσται μέγας καὶ
υἱὸς ὑψίστου κληθήσεται, καὶ δώσει αὐτῷ Κύ-

22 διεμειν. 579 D[1] 118 788 543s 124 1279 lat gg | **23** επλη-
ρωθησ. 1-22 1279s F | **24** αυτου] Ζαχαριου 544 1424 1012
1093 | **25** οτι] quid a b ff l q ar, hoc Ta[al] syp | ουτως >
Ta[al] syp ar | **26** η ονομα Ναζ. > D 990 | **27** οικου + κ.
πατριας SCL 700 28 1-22 517[s] 1194s 16 U[r] 245 660s al.
* gg Eus Χρ | **28** πρ. αυτην + ο αγγελος Ta S 579s 700
69 1574 713 F f ff l q r sypi, ~ C 33 892 D 28[r] 22[s] 13 pl.
rel. pl. e c vg syh gg, + ευηγγελισατο αυτην κ. 565 2145
1555 e a b ff l r Ιρ | χαιρε] deus te salvet Ta[i] | ευλογημενη-
γυναιξιν Ta[4] Af LG lat syph gg bo[l] Tert Eus rel. pl.]
* > BSΨL 579 W 700 565 1[s] syi ar sa | **29** δε BSΨL 579
W D 565 1[s] 22 348[r] X 1604 syi ar co] + ακουσασα Ta[in]
1194 vg[l], ιδουσα rel. lat syph gg Amb Aug | επι τω λο-
γω] in introitu eius e a b ff l q z Amb | διελογιζ. + εν εαυτη
(λεγουσα) Ψs 892 1241 Xs F syh[m] (Ta[l] D 28 1604 ar sa) |
ποταπ.-ουτος] quod sic benedixisset eam e a b(f) ff l q r z |

sionem vidisset in templo. Et ipse erat innuens
illis et permansit mutus.
Et factum est, ut impleti sunt dies officii 23
eius, abiit in domum suam; post hos autem 24
dies concepit Elisabeth uxor eius et occultabat
se mensibus quinque dicens: Quia sic fecit 25
mihi Dominus in diebus, quibus respexit auferre
opprobrium meum inter homines.

1,26-56 *Annuntiatio Virgini facta, visitatio*

In mense autem sexto missus est angelus 26
Gabriel a Deo in civitatem Galilaeae, cui nomen
Nazareth, ad virginem desponsatam viro, cui 27
nomen erat Ioseph, de domo David, et nomen
virginis Maria. Et ingressus angelus ad eam 28
dixit: Ave gratia plena, Dominus tecum, bene-
dicta tu in mulieribus. Quae cum audisset, tur- 29
bata est in sermone eius et cogitabat qualis
esset ista salutatio. Et ait angelus ei: Ne timeas, 30
Maria, invenisti enim gratiam apud Deum; ecce 31
concipies in utero et paries filium et vocabis
nomen eius Iesum. Hic erit magnus et Filius 32
Altissimi vocabitur, et dabit illi Dominus Deus

25 fecit mihi AsIQsKVW] ~ mihi fec. *rel.* vl
27 viro > ZU
29 audiss. AsPBe-JMaL[r]W] *vidisset *rel.* e c (vl pl.)
qualis-salutatio] quod sic benedixisset eam vl pl. (G f)
32 Deus > A-H r

25 Gn 30,23 | **27** L 2,5; Mt 1,16ss | **28** Jdc 5,24
31 Jdc 13,3; Is 7,14; Mt 1,21ss
32 Is 9,7; 2 Sm 7,12-16

33 *sedem David* patris eius, et *regnabit* in domo
Iacob *in aeternum*, et regni eius non erit finis.
34 [l]Dixit autem Maria ad Angelum: Quomodo fiet
35 istud, quoniam virum non cognosco? Et respondens angelus dixit ei: Spiritus sanctus superveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi.
Ideoque et quod nascetur ex te sanctum vo-
36 cabitur Filius Dei. Et ecce Elisabeth cognata
tua et ipsa concepit filium in senectute sua,
et hic mensis sextus est illi, quae vocatur ste-
37 rilis, *quia non erit impossibile apud Deum omne*
38 *verbum.* [l]Dixit autem Maria: Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum. Et
discessit ab illa angelus.

39 Exsurgens autem Maria in diebus illis abiit
in montana cum festinatione in civitatem Iuda.
40 Et intravit in domum Zachariae et salutavit
41 Elisabeth. Et factum est ut audivit salutationem Mariae Elisabeth, exsultavit infans in utero
eius, et repleta est Spiritu sancto Elisabeth,
42 [l]et exclamavit voce magna et dixit: Benedicta
tu inter mulieres, et benedictus fructus ventris
43 tui. Et unde hoc mihi ut veniat mater Domini

---

35 ex te $HSs^{c}BUssDT^{c}W$ gat e a c r] *> *rel.*
36 senecta $AsHsZ^{c}sPBeGL^{r}$ a b c l r z
sextus est Cs c] ~ est sext. *rel.*
38 dixit-tuum > e b] Maria + ad angelum HKTh

---

33 Mi 4,7; Dn 7,14
35 Mt 1,18ss
37 Gn 18,14
38 L 1,45
41 L 1,15.80
42 Jdc 5,24; Jdt 13,23

ριος ὁ Θεὸς *τὸν θρόνον Δαυὶδ* τοῦ πατρὸς αὐ-
τοῦ, *καὶ βασιλεύσει* ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰακὼβ *εἰς* 33 Mi 4,7 Dn 7,14
τοὺς αἰῶνας, καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται
τέλος. εἶπεν δὲ Μαριὰμ πρὸς τὸν ἄγγελον· 34
πῶς ἔσται τοῦτο, ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω; ¹καὶ 35 2,5
ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῇ· πνεῦμα ἅγιον Mt 1,18ss
ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπισκιά-
σει σοι· διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἅγιον κληθή-
σεται υἱὸς Θεοῦ. καὶ ἰδοὺ Ἐλισάβετ ἡ συγγε- 36 *3,10*
νίς σου καὶ αὐτὴ συνείληφεν υἱὸν ἐν γήρει αὐ-
τῆς, καὶ οὗτος μὴν ἕκτος ἐστὶν αὐτῇ τῇ καλου-
μένῃ στείρᾳ· ὅτι οὐκ ἀδυνατήσει παρὰ τοῦ Θεοῦ 37 Gn 18,14
πᾶν ῥῆμα. ¹εἶπεν δὲ Μαριάμ· ἰδοὺ ἡ δούλη 38
Κυρίου· γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου. καὶ
ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτῆς ὁ ἄγγελος.

Ἀναστᾶσα δὲ Μαριὰμ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύ- 39
ταις ἐπορεύθη εἰς τὴν ὀρεινὴν μετὰ σπουδῆς
εἰς πόλιν Ἰούδα, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον 40
Ζαχαρίου καὶ ἠσπάσατο τὴν Ἐλισάβετ. καὶ ἐγέ- 41
νετο ὡς ἤκουσεν τὸν ἀσπασμὸν τῆς Μαρίας ἡ
Ἐλισάβετ, ἐσκίρτησεν τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ
αὐτῆς, καὶ ἐπλήσθη πνεύματος ἁγίου ἡ Ἐλισά-
βετ, καὶ ἀνεφώνησεν κραυγῇ μεγάλῃ καὶ εἶπεν· 42 Jdc 5,24 Jdt 13,23
Εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν, καὶ εὐλογημένος ὁ Dt 28,4
καρπὸς τῆς κοιλίας σου. καὶ πόθεν μοι τοῦτο, 43 2 Sm 24,21
ἵνα ἔλθῃ ἡ μήτηρ τοῦ Κυρίου μου πρὸς ἐμέ;

---

34 εσται + μοι B[c]C[c] 33 892 Θ 28 1542 1-22 13-954 al. Ms 16 X[r] 713 al. 660 F syi ar gg Xρ Cy | vir non cognovit me Ta | b *loco v.* **34** *habet* **38a** | **35** γεννωμ. + εκ σου Ta[4] C* 33 Θ 372 544 1-22 124 517[a] 4s 660s e a c r sypi[1] ar Val Mn *Ir* Tert[1] Ad | αγιον + εστιν και Ta[sva] syp ar (co) Iρ Ep | **36** συνειληφεν BsLW 372s 157 Ξ] -φυια rel. | **37** παρα > 788 1194 1093 476 e b c ff l q syp | τ. θυ BS*LW D 565 Ξ] τω θω rel. | **38a** > e(b) | **41** βρεφος + εν αγαλλιασει Ta[v] S* 565[c] 1579 2145s 1012 syh[m] | **42** ανεβοησ. SC 33 892 Θ 28 544 13-954 348 213s 157ss 1093 sys | κραυγη BL 579 W 565 Ξ Ωρ] φωνη rel. | **43** εμε BS* Θ] με rel. |

44 ἰδοὺ γὰρ ὡς ἐγένετο ἡ φωνὴ τοῦ ἀσπασμοῦ σου
εἰς τὰ ὦτά μου, ἐσκίρτησεν ἐν ἀγαλλιάσει τὸ
11,27s 45 βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ μου. καὶ μακαρία ἡ πιστεύ-
σασα ὅτι ἔσται τελείωσις τοῖς λελαλημένοις αὐτῇ
1 Sm 2,1-10 46 παρὰ Κυρίου. Καὶ εἶπεν Μαριάμ·

Μεγαλύνει *ἡ ψυχή μου τὸν Κύριον*,
47 καὶ *ἠγαλλίασεν* τὸ πνεῦμά μου
ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ σωτῆρί μου·
1 Sm 1,11 Ps 112,5s L 11,27 48 ὅτι *ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν τῆς δού-
λης* αὐτοῦ.
ἰδοὺ γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσιν με
πᾶσαι αἱ γενεαί·
49 ὅτι ἐποίησέν μοι μεγάλα ὁ δυνατός,
Ps 110,9 καὶ *ἅγιον τὸ ὄνομα αὐτοῦ*,
Ps 102,17 50 καὶ τὸ *ἔλεος αὐτοῦ εἰς γενεὰς καὶ γενεὰς
τοῖς φοβουμένοις αὐτόν*.
Ps 88,11 2 Sm 22,28 51 ἐποίησεν κράτος *ἐν βραχίονι* αὐτοῦ,
διεσκόρπισεν ὑπερηφάνους διανοίᾳ καρ-
δίας αὐτῶν.
Ps 146,6 Job 12,19; 5,11 1 Sm 2,7s 52 *καθεῖλεν δυνάστας* ἀπὸ θρόνων
καὶ *ὕψωσεν ταπεινούς*,
1 Sm 2,5 Ps 33,11; 106,9 53 *πεινῶντας ἐνέπλησεν ἀγαθῶν*
καὶ *πλουτοῦντας ἐξαπέστειλεν κενούς*.
Is 41,8 Ps 97,3 54 *ἀντελάβετο Ἰσραὴλ παιδὸς αὐτοῦ*,
μνησθῆναι ἐλέους,
Mi 7,20 Gn 17,7; 18,18; 22,17s 55 καθὼς ἐλάλησεν *πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν*,
τῷ Ἀβραὰμ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ εἰς
τὸν αἰῶνα.

46 Μαρ.] Ελισαβετ a b l* Iρ[1] Or-Hier[c] Niceta | **47** επι] εν D 983 lat(-e) sy ar | **49** μεγαλα BS*LW D* lat(-e)| μεγαλεια rel. | **50** γενεας κ. γ. BC*LW Ξ d vg syp bo Aug] γενεαν κ. γ. SΨ 579 700 28 1-1424 Ms 348 pl. 213s 472ss 660ss 270 F ff[2]l sysi[1], απο γενεας εις γενεαν 1241 565 ar gg sa, γενεας γενεων D A rel. b c syh | **51** υπερηφανων 565 1689s 1223 251 716 | διανοιας S[c] 579 118s 1689s 1071 047 472ss EH | **55** εως αιωνος Cs 700 544 1-230 1424 al. Ms 348s 16 213s 245 al. 472sss |

mei ad me? Ecce enim ut facta est vox salu- 44
tationis tuae in auribus meis, exsultavit in gaudio
infans in utero meo, et beata, quae credidisti, 45
quoniam perficientur ea, quae dicta sunt tibi a
Domino. Et ait Maria: 46

Magnificat *anima mea Dominum*
et exsultavit spiritus meus *in Deo salutari* 47
meo.
Quia *respexit humilitatem ancillae suae*; 48
ecce enim ex hoc beatam me dicent
omnes generationes.
Quia fecit mihi magna qui potens est; 49
et sanctum nomen eius.
Et *misericordia eius a progenie in progenies* 50
timentibus eum.
Fecit potentiam in brachio suo, 51
dispersit superbos mente cordis sui.
Deposuit potentes de sede 52
et *exaltavit humiles.*
Esurientes implevit bonis 53
et *divites dimisit inanes.*
Suscepit Israhel puerum suum, 54
recordatus misericordiae suae,
sicut locutus est *ad patres nostros,* 55
Abraham et *semini* eius in saecula.

---

45 credidisti vl] credidit AssMEp*BeIULCsW | tibi] ei AssEp*ILRCsW d r^2 | **50** a progenie in prog. (H)] in progenies et progen. *rel. pl.* | **54** recordat. X*W a z] *memorari *rel.* | suae *> AFZ*s*IUQsC ff* l q | **55** eius + usque XBsGDQsC* gat r^2 z

---

44 J 3,29 | **45** L 1,48; 11,27s | **46-55** 1 Sm 2,1-10 | **47** Hab 3,18 | **48** L 1,25.38; 1 Sm 1,11; Ps 112,6; L 1,45; Gn 30,13; Jdt 13,22-31 | **49** Ps 110,9 | **50** Ps 102,13.17 | **51** Ps 88,11; 2 Sm 22,28 | **52** Ps 146,6; Job 12,19 | **53** Ps 33,11; 106,9 | **54** Is 41,8; Ps 97,3 | **55** Gn 17,7; 18,18; 22,17; Mi 7,20

56 Mansit autem Maria cum illa quasi mensibus
tribus, et reversa est in domum suam.

1,57-80 *Nativitas et circumcisio Iohannis*

57 Elisabeth autem impletum est tempus pa-
58 riendi, et peperit filium. Et audierunt vicini et
cognati eius quia magnificavit Dominus mise-
ricordiam suam cum illa, et congratulabantur
59 ei. Et factum est in die octavo venerunt circum-
cidere puerum et vocabant eum nomine patris
60 sui Zachariam. Et respondens mater eius dixit:
61 Nequaquam, sed vocabitur Iohannes. Et dixerunt
ad illam: Quia nemo est in cognatione tua,
62 qui vocetur hoc nomine. Innuebant autem patri
63 eius, quem vellet vocari eum. Et postulans pu-
gillarem scripsit dicens: Iohannes est nomen
64 eius. Et mirati sunt universi. ' Apertum est autem
illico os eius et lingua eius, et loquebatur be-
65 nedicens Deum. Et factus est timor super omnes
vicinos eorum, et super omnia montana Iu-
66 daeae divulgabantur omnia verba haec; et po-
suerunt omnes, qui audierant, in corde suo di-
centes: Quis, putas, puer iste erit? Etenim
manus Domini erat cum illo.

---

59 vocaverunt G gat bfff1qrz. vocant As
sui] eius A-MXcBJGQsC e b c f ff l q r
61 quia > Ep*GDLR c
66 quis I] quid *rel.* vl

---

58 L 1,14; R 12,15
59 Gn 17,12; Lv 12,3; L 2,21
66 L 9,44; A 11,21

Ἔμεινεν δὲ Μαριὰμ σὺν αὐτῇ ὡς μῆνας τρεῖς, 56
καὶ ὑπέστρεψεν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς.
Τῇ δὲ Ἐλισάβετ ἐπλήσθη ὁ χρόνος τοῦ 57
τεκεῖν αὐτήν, καὶ ἐγέννησεν υἱόν. καὶ ἤκουσαν 58
οἱ περίοικοι καὶ οἱ συγγενεῖς αὐτῆς ὅτι ἐμεγά-
λυνεν Κύριος τὸ ἔλεος αὐτοῦ μετ᾽ αὐτῆς, καὶ
συνέχαιρον αὐτῇ. Καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ 59 Gn 17,12
ὀγδόῃ ἦλθον περιτεμεῖν τὸ παιδίον, καὶ ἐκάλουν Lv 12,3
αὐτὸ ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ζαχαρίαν.
ˡκαὶ ἀποκριθεῖσα ἡ μήτηρ αὐτοῦ εἶπεν· οὐχί, 60 1,13
ἀλλὰ κληθήσεται Ἰωάννης. καὶ εἶπαν πρὸς αὐ- 61
τὴν ὅτι οὐδείς ἐστιν ἐκ τῆς συγγενείας σου ὃς
καλεῖται τῷ ὀνόματι τούτῳ. ἐνένευον δὲ τῷ 62
πατρὶ αὐτοῦ, τὸ τί ἂν θέλοι καλεῖσθαι αὐτό. καὶ 63
αἰτήσας πινακίδιον ἔγραψεν λέγων· Ἰωάννης
ἐστὶν τὸ ὄνομα αὐτοῦ. καὶ ἐθαύμασαν πάντες.
ἀνεῴχθη δὲ τὸ στόμα αὐτοῦ παραχρῆμα καὶ 64
ἡ γλῶσσα αὐτοῦ, καὶ ἐλάλει εὐλογῶν τὸν Θεόν.
Καὶ ἐγένετο ἐπὶ πάντας φόβος τοὺς περιοικοῦν- 65
τας αὐτούς, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ὀρεινῇ τῆς Ἰουδαίας
διελαλεῖτο πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ ἔθεντο 66
πάντες οἱ ἀκούσαντες ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν, λέ-
γοντες· τί ἄρα τὸ παιδίον τοῦτο ἔσται; καὶ γὰρ
χεὶρ Κυρίου ἦν μετ᾽ αὐτοῦ.

---

56 ως > Ta^{vs} D 69 e a b ff l q z co | **59** εν > 33s D 213 1555 e | **60** κληθησ. + το ονομα αυτου C* D 213 syi bo | **61** οτι > 1-22 1574 1573 vl(-f) sys | εν τη συγγενεια Ta^{atn} D Θs 21 1-1606 M-157 1012^{r} Γ pl. ΑΠ pl. rel. pl. lat sy^{3} ar gg co | **62** δε + και (a) f q r sys | **63** λεγων > D 4s e sys | εσται C 1241 1^{r} 1223 348-443 U^{r} 660 syh^{m} | το > B*L 579 700 565 Ξ Ωρ | **63s** και^{2} + παραχρημα ελυθη η γλωσσα αυτου κ. εθαυμ. π., ανεωχθη δε το στ. αυτ. κ. ελ. D a b r (ff) | **64** *inc.* κ. παραχρ. Ta^{ail} sysp | η γλωσ.] ελυθη ο δεσμος της γλ. 1-22 1071 sys | **65** φοβος + μεγας D b c | φοβ. + τ. ακουοντας ταυτα κ. Θ ar | παντα > S*L 1424^{s} 348 (r) | **66** τ. καρδιαις Ta^{as} L 892s W D Θ e syi^{l} ar | γαρ > Ta^{ar} 33 892^{r} Θss 28^{r} rel. pl. syph* ar | ην > D ff η sys |

67 Καὶ Ζαχαρίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐπλήσθη πνεύματος ἁγίου καὶ ἐπροφήτευσεν λέγων·

7,16; Ps 40,14; 68 *Εὐλογητὸς Κύριος ὁ Θεὸς* τοῦ *Ἰσραήλ*,
71,18; 105,48;
110,9 ὅτι ἐπεσκέψατο καὶ ἐποίησεν *λύτρωσιν*
τῷ λαῷ αὐτοῦ,
1 Sm 2,10 69 καὶ *ἤγειρεν κέρας* σωτηρίας ἡμῖν
Ps 131,17;
17,3 ἐν οἴκῳ Δαυὶδ παιδὸς αὐτοῦ,
70 καθὼς ἐλάλησεν διὰ στόματος τῶν ἁγίων
ἀπ᾽ αἰῶνος προφητῶν αὐτοῦ,
Ps 105,10 71 σωτηρίαν *ἐξ ἐχθρῶν* ἡμῶν
καὶ ἐκ χειρὸς πάντων τῶν *μισούντων* ἡμᾶς,
Ps 104,8;
105,45 72 ποιῆσαι *ἔλεος μετὰ τῶν πατέρων ἡμῶν*
Gn 17,7
Lv 26,42 καὶ *μνησθῆναι διαθήκης* ἁγίας αὐτοῦ,
Gn 22,16s; 73 *ὅρκον* ὃν *ὤμοσεν πρὸς Ἀβραάμ*, τὸν πατέρα
26,3
Mi 7,20 ἡμῶν, τοῦ δοῦναι ἡμῖν
Tt 2,12.14 74 ⸆ἀφόβως ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν ῥυσθέντας
Jr 11,5 75 λατρεύειν αὐτῷ ⸆ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ
ἐνώπιον αὐτοῦ πάσαις ταῖς ἡμέραις ἡμῶν.
Ma 3,1 76 Καὶ σὺ δέ, παιδίον, προφήτης ὑψίστου κληθήσῃ·
Mt 3,3
προπορεύσῃ γὰρ *ἐνώπιον Κυρίου*
ἑτοιμάσαι ὁδοὺς αὐτοῦ,
Jr 31,34 77 τοῦ δοῦναι γνῶσιν σωτηρίας τῷ λαῷ αὐτοῦ
ἐν ἀφέσει ἁμαρτιῶν αὐτῶν,
Nu 24,17 78 διὰ σπλάγχνα ἐλέους Θεοῦ ἡμῶν,
Is 60,1s
Ma 4,2 ἐν οἷς ἐπισκέψεται ἡμᾶς ἀνατολὴ ἐξ ὕψους,

---

68 Κς > W *P*[4] a b c f ff q r vg[1] sys sa Cyp Eus | τ. λαου W b f ff q r | **70** ~ αγ. προφητ. αυτου των απ αι. D vl sy[3] (co) | **71** σωτηριαν] ut liberaret nos Ta[a] syp, et liberavit nos Ta[i] b c ff l q r[1.2] z (gat) sys|~ εκ χειρ. εχθρ. ημ. κ. π. D sys | **74** εχθρ. + ημων Ta[3] Css 579[r] D Θss 28[r] 118ss 13 pl. rel. pl. verss. | **75** πασαις τ. ημ. BL 579 W *P*[4] 565 lat(-a)] πασας τ. ημ. rel. | ημερ. + τ. ζωης Θss 28[r] 1[a] 118s 13-16 348-291 pl. Γ pl. 489-726 rel. pl. sys ar gg | **76** ενωπιον Bs W *P*[4] co Ωϱ] προ προσωπου rel. | **77** αυτων] ημων Cs 579 Θ 28 21 1[r] 1689 1424[a] MssU 998s R al. A gg | **78** επισκεψεται BS* 0177 W *P*[4] Θ sysp ar co]* επεσκεψατο rel. gg Iϱ |

Et Zacharias pater eius repletus est Spiritu 67
sancto, et prophetavit dicens:

Benedictus Dominus Deus Israhel, 68
quia visitavit et fecit *redemptionem plebis suae,*
et *erexit cornu* salutis nobis 69
in domo David pueri sui,
sicut locutus est per os sanctorum, 70
qui a saeculo sunt, prophetarum eius;
salutem *ex inimicis* nostris 71
et de manu omnium *qui oderunt* nos:
ad faciendam *misericordiam cum patribus* 72
nostris, et *memorari testamenti sui* sancti;
iusiurandum, quod *iuravit ad Abraham* pa- 73
trem nostrum daturum se nobis,
ut sine timore de manu inimicorum nostro- 74
rum liberati,
serviamus illi [1]in sanctitate et iustitia co- 75
ram ipso omnibus diebus nostris.
Et tu, puer, propheta Altissimi vocaberis; 76
praeibis enim *ante faciem Domini*
parare vias eius,
ad dandam scientiam salutis plebi eius 77
in remissionem peccatorum eorum,
per viscera misericordiae Dei nostri, 78
in quibus visitavit nos oriens ex alto,

67 repletus W ff] impletus *rel.* | **68** Dominus > A FsZs*JUGCs a b c *al.* Cyp | plebi A*-OZs*BIUGTh | **70** ~ proph. suorum qui ab aevo sunt GDQs | **71** salutem] et liberavit nos GDQR (gat) a b c ff l q r² z | ~ nos oderunt AXGL^r e | **77** remissione FZ^cMaUThT

68 Ps 40,14; 71,18; 105,48; L 7,16; 19,44; A 15,14; L 2,38; 24,21; Ps 110,9 | **69** 1 Sm 2,10; Ps 17,3; 131,17 | **70** L 24,25.44; A 3,18.21.24; 10,43; 13,27; 28,23; R 1,2; 16,26; Hb 1,1; 1 P 1,10; 2 P 3,2 | **71** Ps 105,10 | **72** Ps 104,8s; 105,45s; Gn 17,6s; Lv 26,42 | **73** Gn 22,16ss; 26,3; Mi 7,20 | **74s** Is 2,3s; 9,7; 11,4ss; 35,4ss; 42,1ss; Jr 30,8ss | **76** Ma 3,1; Mt 11,10; J 3,28 | **77** Jr 31,34 | **78** Nu 24,17; Is 60,1s; Jr 23,5s; Zch 3,8

79 *illuminare his qui in tenebris et in umbra mortis sedent,*
ad dirigendos pedes nostros in viam pacis.
80 Puer autem crescebat et confortabatur spi-
ritu, et erat in desertis usque in diem osten-
sionis suae ad Israhel.

2,1-21 *Nativitas et circumcisio Christi*

2 Factum est autem in diebus illis, exiit edic-
tum a Caesare Augusto ut describeretur uni-
2 versus orbis. Haec descriptio prima facta est
3 a praeside Syriae Cyrino; et ibant omnes ut
4 profiterentur singuli in suam civitatem. Ascen-
dit autem et Ioseph a Galilaea de civitate Na-
zareth in Iudaeam in civitatem David, quae
vocatur Bethleem, eo quod esset de domo
5 et familia David, ut profiteretur cum Maria
6 desponsata sibi uxore praegnante. Factum est
autem, cum essent ibi, impleti sunt dies ut pa-
7 reret. Et peperit filium suum primogenitum et
pannis eum involvit et reclinavit eum in prae-
sepio, quia non erat eis locus in diversorio.
8 Et pastores erant in regione eadem vigi-
lantes et custodientes vigilias noctis super gre-
9 gem suum. Et ecce angelus Domini stetit iuxta

---

79 in² > MEpJDL | **80** confort. + in EpD[r] gat] deserto A-XEpPGDTh b z | **2,2** a > AFMXPBeJs f l* q r | Quirino ZsL Hier | **4** in² a b *al.*] > *codd.* | **5** praegnate AsXPBMa b | **7** reclin.] posuit PG b c f ff l q r² z | eis f] ei EpBeDLKW gat z, > e a b c ff l q r²

---

79 Is 9,2; 42,7; Mt 4,16 | **80** L 2,40.52; Jdc 13,24s; L 3,2; Mt 3,1 | **2,2** A 5,37 | **5** L 1,27 | **6** L 1,57; Mi 5,2 | **7** Mt 1,25; G 4,4 | **9** A 9,3; 16,13

ἐπιφᾶναι τοῖς ἐν σκότει 79 Mt 4,16
καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένοις, Is 9,2; 58,1
τοῦ κατευθῦναι τοὺς πόδας ἡμῶν
εἰς ὁδὸν εἰρήνης.

Τὸ δὲ παιδίον ηὔξανεν καὶ ἐκραταιοῦτο 80 Mt 3,1
πνεύματι, καὶ ἦν ἐν ταῖς ἐρήμοις ἕως ἡμέρας
ἀναδείξεως αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἰσραήλ.

Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐξῆλ- 2
θεν δόγμα παρὰ Καίσαρος Αὐγούστου ἀπογρά-
φεσθαι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην. αὕτη ἡ ἀπογραφὴ 2
πρώτη ἐγένετο ἡγεμονεύοντος τῆς Συρίας Κυρη-
νίου. καὶ ἐπορεύοντο πάντες ἀπογράφεσθαι, ἕκασ- 3
τος εἰς τὴν ἑαυτοῦ πόλιν. ἀνέβη δὲ καὶ Ἰωσὴφ 4
ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐκ πόλεως Ναζαρὲθ εἰς τὴν
Ἰουδαίαν εἰς πόλιν Δαυίδ, ἥτις καλεῖται Βηθ-
λεέμ, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐξ οἴκου καὶ πατριᾶς
Δαυίδ, ἀπογράψασθαι σὺν Μαριὰμ τῇ ἐμνηστευ- 5 1,27
μένῃ αὐτῷ, οὔσῃ ἐγκύῳ. Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ 6
εἶναι αὐτοὺς ἐκεῖ ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ
τεκεῖν αὐτήν, καὶ ἔτεκεν τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρω- 7 Mt 1,25
τότοκον, καὶ ἐσπαργάνωσεν αὐτὸν καὶ ἀνέκλι-
νεν αὐτὸν ἐν φάτνῃ, διότι οὐκ ἦν αὐτοῖς τόπος
ἐν τῷ καταλύματι.

Καὶ ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ αὐτῇ 8
ἀγραυλοῦντες καὶ φυλάσσοντες φυλακὰς τῆς νυκ-
τὸς ἐπὶ τὴν ποίμνην αὐτῶν. καὶ ἄγγελος Κυρίου 9

2,1 απογραψασθ. *l*1596 700 1[r] 13-230 1579 Eus | απογραφ. 1⌒3 e | **2** η > BS* 0177 *l*1596 D Θ 543 482 Eus | Κυρινου BW *l*1596 lat syspi sa | **3** παντες > S* 1574 1375 | εαυτου] ιδιαν C 33 892 Δs Θss 28[r] rel. syh[m] | πολιν] πατριδα D 1689s, χωραν C* *sys* | **4** τ. Ιουδ.] γην Ιουδα Ta[l] D e a r | αυτον] αυτους 348 1216 e (sys) Ef | δια το -Δαυ. *post v.* **5** D sys | **5** αυτω Ta BsC*L 0177 *l*1596 W D 700 565 1[r] e a f r syi ar co] + γυναικι rel. | ~ εγκυω απογρ. εκει Ta sysp | **6** *inc.* ως δε παρεγενοντο επλ. Ta[(v)l] D (sys) | αυτους] αυτην Ta e b gat | **7** αυτης > b c ff l r | τ. πρωτοτοκ. > Ta[l] W | **8** τη αυτη] ταυτη Ta[al] D* vl syi ar co | **9** και[1] + ιδου ΨsΔ D Θ 28[r] rel. lat(-e) sypih gg | *

ἐπέστη αὐτοῖς καὶ δόξα Κυρίου περιέλαμψεν
10 αὐτούς, καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν. καὶ
εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἄγγελος· μὴ φοβεῖσθε· ἰδοὺ
γὰρ εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην, ἥτις
La 4,20 11 ἔσται παντὶ τῷ λαῷ, ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον
Σωτήρ, ὅς ἐστιν Χριστὸς Κύριος, ἐν πόλει Δα-
12 υίδ. καὶ τοῦτο ὑμῖν σημεῖον· εὑρήσετε βρέφος
Dn 7,10 13 ἐσπαργανωμένον καὶ κείμενον ἐν φάτνῃ. καὶ ἐξ-
αίφνης ἐγένετο σὺν τῷ ἀγγέλῳ πλῆθος στρατιᾶς
οὐρανίου αἰνούντων τὸν Θεὸν καὶ λεγόντων·
19,38; Is 57,19 E 2,14-17 14 Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ
καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη ἐν ἀνθρώποις εὐδοκίας.
15 Καὶ ἐγένετο ὡς ἀπῆλθον ἀπ᾽ αὐτῶν εἰς τὸν
οὐρανὸν οἱ ἄγγελοι, οἱ ποιμένες ἐλάλουν πρὸς
ἀλλήλους· διέλθωμεν δὴ ἕως Βηθλεὲμ καὶ ἴδω-
μεν τὸ ῥῆμα τοῦτο τὸ γεγονὸς ὃ ὁ Κύριος ἐγνώ-
16 ρισεν ἡμῖν. καὶ ἦλθον σπεύσαντες, καὶ ἀνεῦ-
ρον τήν τε Μαριὰμ καὶ τὸν Ἰωσὴφ καὶ τὸ βρέ-
2,10ss 17 φος κείμενον ἐν τῇ φάτνῃ. ἰδόντες δὲ ἐγνώρισαν
περὶ τοῦ ῥήματος τοῦ λαληθέντος αὐτοῖς περὶ
18 τοῦ παιδίου τούτου. καὶ πάντες οἱ ἀκούσαντες
ἐθαύμασαν περὶ τῶν λαληθέντων ὑπὸ τῶν ποι-
2,51 19 μένων πρὸς αὐτούς. ἡ δὲ Μαρία πάντα συνε-
Dn 7,28 τήρει τὰ ῥήματα ταῦτα συμβάλλουσα ἐν τῇ καρ-

επεστη] εφανη 990 ar sa Iρ (Ta^{v} sys) | Κυ^{2}] θυ S* Ξ e vg syh^{m} Eus, > D 990 b ff l | 10 λαω] κοσμω Ta$^{a(i)}$ sysp | 11 ος εστ. > 118s Ωρ | ~ Κς Χς W sysp, Χς Ις d (e) | Κς] Κυ syi Ef | 12 κ. κειμ. > S* D 1375 280 1187 | 13 ουρανιου] caelestium e b | 14 εν^{2}] και Ta^{+} sy co, > 372 vl pl. vg^{l} sysp Iρ Ef Aug | ευδοκιας B*S*W D 28 A lat sa Iρ Ωρ^{1} Cy^{1}] ευδοκια Ta^{+} l1596 rel. sy ar gg bo Eus Cy | 15 αγγελοι Ta^{3} BsL 579 l1596 W Θsss 1^{s} 22 1071 472 660 lat(-q) syspi ar gg co Eus] + κ. οι ανθρωποι rel. | ελαλ. Ta^{3} BS l1596 W 565 lat pl. syp co] ειπον rel. r | αλληλ. + λεγοντες Ta^{al} S a b ff l syp bo | ο] ως Ta e a c r sysp | 17 ιδοντ. > b c ff l r z sys ar | διεγνωρ. ΨsΔ Θss 28s 1^{s} 22 rel. pl. | τουτου > Ta^{an} D Θss 1^{s} 124 348 pl. 440 al. Λ e a f r (sysp) ar gg co | 19 παντα > 565 990 348 gg |

illos, et claritas Dei circumfulsit illos, et timue-
runt timore magno. Et dixit illis angelus: Nolite 10
timere; ecce enim evangelizo vobis gaudium
magnum, quod erit omni populo: quia natus 11
est vobis hodie Salvator, qui est Christus Do-
minus, in civitate David. Et hoc vobis signum: 12
Invenietis infantem pannis involutum et posi-
tum in praesepio. Et subito facta est cum an- 13
gelo multitudo militiae caelestis laudantium
Deum et dicentium:

Gloria in altissimis Deo, 14
et in terra pax hominibus bonae voluntatis.

Et factum est, ut discesserunt ab eis an- 15
geli in caelum, pastores loquebantur ad invi-
cem: Transeamus usque Bethleem et videamus
hoc verbum, quod factum est, quod Dominus
ostendit nobis. Et venerunt festinantes et in- 16
venerunt Mariam et Ioseph et infantem positum
in praesepio. Videntes autem cognoverunt de 17
verbo, quod dictum erat illis de puero hoc.
Et omnes qui audierunt mirati sunt, et de his 18
quae dicta erant a pastoribus ad ipsos. Maria 19
autem conservabat omnia verba haec conferens

---

11 vobis] nobis YX*GD[c]W
14 altiss.] excelsis OEp*PGDL gat a f l q r z
pax + in AFMOssBIsGVC d
15 usque + in YOssEp[m]JDR q r z
quod[2]-nobis] quod fecit Dominus et ostendit nobis AssMX[c]EpPGLK

---

11 J 7,42
13 Mt 25,31; 2 Th 1,7; Ap 5,11ss; 1 P 1,12
14 L 19,38; J 14,27; Is 57,19; E 2,14-17
19 L 2,51; Dn 7,28

20 in corde suo. Et reversi sunt pastores glorifi-
cantes et laudantes Deum in omnibus, quae
audierant et viderant, sicut dictum est ad *illos*.
21 Et postquam consummati sunt dies octo, ut
circumcideretur puer, vocatum est nomen eius
Iesus, quod vocatum est ab angelo prius quam
in utero conciperetur.

2,22-40 *Praesentatio in templo*

22 Et postquam *impleti sunt dies purgationis*
eius secundum legem Moysi, tulerunt illum in
23 Hierusalem, ut sisterent eum Domino, ˈsicut
scriptum est in lege Domini: Quia *omne mascu-*
linum adaperiens vulvam sanctum Domino voca-
24 *bitur;* et ut darent hostiam, secundum quod dic-
tum est in lege Domini, *par turturum aut duos*
pullos columbarum.
25 Et ecce homo erat in Hierusalem, cui nomen
Simeon, et homo iste iustus et timoratus ex-
spectans consolationem Israhel, et Spiritus sanc-
26 tus erat in eo. Et responsum acceperat a Spiritu
sancto, non visurum se mortem, nisi prius vi-
27 deret Christum Domini. Et venit in spiritu in
templum. Et cum inducerent puerum Iesum pa-
rentes eius, ut facerent secundum consuetudinem

---

20 Deum] Dominum ZMaLs gat e l
21 puer HEp[m]DLssThTW] > *rel.*
24 Domini > AssMX[c]Ep*PGD
26 responsum autem G b c d ff l q r z

---

20 L 5,25s; 7,16; 13,13; 17,15; 18,43; Mt 9,8; 15,31; Mc 2,12; A 4,21; 11,18; 21,20; G 1,24; Ap 4,9ss; 15,4 | **21** L 1,59; 1,31; G 4,4 | **22** Lv 12,2-8; Nu 6,9 | **23** Ex 13,2.12.15 | **24** Lv 12,8 (5,11); Nu 6,10 | **25** Gn 49,18; L 2,38; 6,24; Jr 17,6; Is 40,1; 49,13

δίᾳ αὐτῆς. καὶ ὑπέστρεψαν οἱ ποιμένες δοξά- 20
ζοντες καὶ αἰνοῦντες τὸν Θεὸν ἐπὶ πᾶσιν οἷς
ἤκουσαν καὶ εἶδον, καθὼς ἐλαλήθη πρὸς αὐτούς.

Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν ἡμέραι ὀκτὼ τοῦ περι- 21 1,31-59 Lv 12,3ss
τεμεῖν αὐτόν, καὶ ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰη-
σοῦς, τὸ κληθὲν ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου πρὸ τοῦ συλ-
λημφθῆναι αὐτὸν ἐν τῇ κοιλίᾳ.

Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν *αἱ ἡμέραι τοῦ καθα-* 22 Lv 12
ρισμοῦ αὐτῶν κατὰ τὸν νόμον Μωϋσέως, ἀνήγα-
γον αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα παραστῆσαι τῷ Κυ-
ρίῳ, καθὼς γέγραπται ἐν νόμῳ Κυρίου ὅτι *πᾶν* 23 Ex 13,2.12.15
ἄρσεν διανοῖγον μήτραν ἅγιον τῷ Κυρίῳ κληθή-
σεται, καὶ τοῦ δοῦναι θυσίαν κατὰ τὸ εἰρημένον 24 Lv 12,8; 5,11
ἐν τῷ νόμῳ Κυρίου, *ζεῦγος τρυγόνων ἢ δύο νοσ-*
σοὺς περιστερῶν.

Καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπος ἦν ἐν Ἰερουσαλὴμ ᾧ 25
ὄνομα Συμεών, καὶ ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος
καὶ εὐλαβής, προσδεχόμενος παράκλησιν τοῦ Is 51,3 Gn 49,18
Ἰσραήλ, καὶ πνεῦμα ἦν ἅγιον ἐπ᾽ αὐτόν· καὶ ἦν 26
αὐτῷ κεχρηματισμένον ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ
ἁγίου μὴ ἰδεῖν θάνατον, πρὶν ἢ ἂν ἴδῃ τὸν Χρισ-
τὸν Κυρίου. καὶ ἦλθεν ἐν τῷ πνεύματι εἰς τὸ ἱε- 27
ρόν. καὶ ἐν τῷ εἰσαγαγεῖν τοὺς γονεῖς τὸ παιδίον
Ἰησοῦν τοῦ ποιῆσαι αὐτοὺς κατὰ τὸ εἰθισμένον
τοῦ νόμου περὶ αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ἐδέξατο αὐτὸ εἰς 28
τὰς ἀγκάλας καὶ εὐλόγησεν τὸν Θεὸν καὶ εἶπεν·

---

21 συνετελεσθ. D 565 1012 | αυτον[1]] το παιδιον Ta 33 892* D 544 13[r] 7[s] al. Ms 1574 157s 4s al. V al. EGs e vg[1] syi | κληθεν] λεχθεν S* e f sys | **22** αυτων] αυτου D 21 209 lat(-q) sys sa[1] | αυτον] οι γονεις το παιδιον Xss 4s | **24** του] το 348 047 1093s | ειρημ.] γεγραμμενον Ta[t] 1047 z sys | **25** ιδου > Ta[att] D N syspi[1] | ευλαβ.] ευσεβης S* 700 565 2193* 1424 al. 1071 713 Γ al. K pl. | **26** *inc.* κεχρηματισμενος δε ην D lat(-a) *sa* | πριν η] εως αν Ta S* e syspi ar Did, πριν αν 372 | ιδη] ιδειν 1241 565 544 13ss 983[r] N 713 K[s] al. | **27** ειθισμ.] εθος D lat sa, > e | **28** αγκαλας BS[c]LW 565 Πs 265s al. a b l z Iρ Ωρ Did] + αυτου rel. |

Gn 46,30 29 Νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου, δέσποτα,
Tob 11,9 O' κατὰ τὸ ῥῆμά σου ἐν εἰρήνῃ·
Is 40,5; 52,10 30 ὅτι *εἶδον* οἱ ὀφθαλμοί μου *τὸ σωτήριόν σου*,
31 ὃ ἡτοίμασας *κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν*,
Is 42,6; 49,6; 46,13 32 *φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν*
καὶ δόξαν λαοῦ σου Ἰσραήλ.
33 Καὶ ἦν ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ θαυμάζοντες
Is 8,14 34 ἐπὶ τοῖς λαλουμένοις περὶ αὐτοῦ. καὶ εὐλόγη-
Mt 21,42 1 C 1,23 σεν αὐτοὺς Συμεὼν καὶ εἶπεν πρὸς Μαριὰμ τὴν
1 P 2,8 μητέρα αὐτοῦ· ἰδοὺ οὗτος κεῖται εἰς πτῶσιν καὶ
(Is 11,10) ἀνάστασιν πολλῶν ἐν τῷ Ἰσραὴλ καὶ εἰς σημεῖον
35 ἀντιλεγόμενον — καὶ σοῦ δὲ αὐτῆς τὴν ψυχὴν
διελεύσεται ῥομφαία —, ὅπως ἂν ἀποκαλυφθῶ-
σιν ἐκ πολλῶν καρδιῶν διαλογισμοί.
36 Καὶ ἦν Ἄννα προφῆτις, θυγάτηρ Φανουήλ,
ἐκ φυλῆς Ἀσήρ· αὕτη προβεβηκυῖα ἐν ἡμέραις
πολλαῖς, ζήσασα μετὰ ἀνδρὸς ἔτη ἑπτὰ ἀπὸ τῆς
1 T 5,5 37 παρθενίας αὐτῆς, καὶ αὐτὴ χήρα ἕως ἐτῶν ὀγδο-
ήκοντα τεσσάρων, ἣ οὐκ ἀφίστατο τοῦ ἱεροῦ
νηστείαις καὶ δεήσεσιν λατρεύουσα νύκτα καὶ
Is 52,9 38 ἡμέραν. καὶ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐπιστᾶσα ἀνθωμο-
λογεῖτο τῷ Θεῷ καὶ ἐλάλει περὶ αὐτοῦ πᾶσιν
τοῖς προσδεχομένοις λύτρωσιν Ἰερουσαλήμ.
39 Καὶ ὡς ἐτέλεσαν πάντα τὰ κατὰ τὸν νόμον
Κυρίου, ὑπέστρεψαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν εἰς τὴν

---

32 εθνων > D | **33** πατηρ αυτου BsLW D 700 1^{e} 990 vg sys(h^{m}) ar co Ωϱ Cy^{i} Aug] Ιωσηφ Ta^{atn} rel. | **35** δε > Ta BΨL 579 W Ξ lat(-a) sysi ar co | εκ > D 4s vl(-e) sa | **36** Ασηϱ + και Ta S^{c} D 1424 syspi | ετη] ημερας sys Ef | in virginitate sua Ta^{a} | **37** εως Ta^{in} BS*Ψss 579 N 713 AΞ vg co] > D e a b c ff l q r z sys, ως rel. | **38** και^{1} + αὔτη Ta 892 Θsss 21^{r} 1-828 1424-16 348^{r} Xs Γ pl. K 280s rel. pl. lat sy ar | λυτϱ. + εν Ψ^{r} D Θ^{r} 22^{a} rel. pl. syih gg | Ιεϱουσ.] Ισϱαηλ Ta^{ts} 348 a r sangerm lichf | **39** επεστϱεψ. BS* 579 W Ξ | την^{2} > BsW D* 1^{e} 346 |

legis pro eo, et ipse accepit eum in ulnas suas 28
et benedixit Deum et dixit:

Nunc dimittis servum tuum, Domine, 29
secundum verbum tuum in pace,
quia *viderunt* oculi mei *salutare tuum*, 30
quod parasti *ante faciem omnium populorum*, 31
lumen ad revelationem gentium, 32
et gloriam plebis tuae Israhel.

Et erat pater eius et mater mirantes super his, 33
quae dicebantur de illo. Et benedixit illis Si- 34
meon et dixit ad Mariam matrem eius: Ecce
positus est hic in ruinam et in resurrectionem
multorum in Israhel, et in signum, cui contra-
dicetur; — et tuam ipsius animam pertransibit 35
gladius —, ut revelentur ex multis cordibus cogi-
tationes. Et erat Anna prophetissa, filia Pha- 36
nuel, de tribu Aser; haec processerat in diebus
multis, et vixerat cum viro suo annis septem
a virginitate sua. Et haec vidua usque ad an- 37
nos octoginta quattuor, quae non discedebat
de templo, ieiuniis et obsecrationibus serviens
nocte ac die. Et haec ipsa hora superveniens 38
confitebatur Domino; et loquebatur de illo om-
nibus, qui exspectabant redemptionem Israhel.

Et ut perfecerunt omnia secundum legem 39
Domini, reversi sunt in Galilaeam in civitatem

---

29 dimitte Ep^{m}DLss gat e b r, –ttes HZ*Th
31 praeparasti H^{c}EpDLssThT gat a f z
gentium] oculorum e b *lr*
34 illos MBIssQs (e q) a b c f ff l z
37 serviens + Deo EpDLR gat (e)
38 Israhel G (L) a r] Hierusalem *rel.*

---

29 Gn 46,30 | **30** Is 40,5; 52,10 | **32** Is 42,6; 49,6; 46,13; A 13,47 | **34** Is 8,14; Mt 21,42; J 9,39; A 28,22; 1 C 1,23; Hb 12,3; 1 P 2,8 | **35** J 19,25 | **37** 1 T 5,5 | **38** L 1,25; 23,51; 24,21; Is 52,9

40 suam Nazareth. Puer autem crescebat et con-
fortabatur plenus sapientia, et gratia Dei erat
in illo.

2,41-52 *Puer in templo, in Nazareth*

41 Et ibant parentes eius per omnes annos in
42 Hierusalem in die solemni Paschae. Et cum
factus esset annorum duodecim, ascendentibus
illis Hierosolymam secundum consuetudinem diei
43 festi, ' consummatisque diebus, cum redirent, re-
mansit puer Iesus in Hierusalem, et non cogno-
44 verunt parentes eius. Existimantes autem illum
esse in comitatu, venerunt iter diei et requi-
45 rebant eum inter cognatos et notos. Et non
invenientes, regressi sunt in Hierusalem requi-
46 rentes eum. Et factum est, post triduum inve-
nerunt illum in templo sedentem in medio doc-
torum audientem illos et interrogantem eos.
47 Stupebant autem omnes qui eum audiebant su-
48 per prudentia et responsis eius. Et videntes
admirati sunt. Et dixit mater eius ad illum:
Fili, quid fecisti nobis sic? ecce pater tuus et
49 ego dolentes quaerebamus te. Et ait ad illos:
Quid est quod me quaerebatis? nesciebatis quia

41,43 parent. eius] Ioseph et Maria G (a) b c ff l r
42 esset] fuisset YssEpL
esset + Iesus LT c ff
46 eos CsW] illos Z*BDQs e f q r, > *rel.*
48 sic > AssMsEp*LCs a r
dolent. + et tristes GD^{m}L gat a d *al.*

---

40 L 1,80; 2,52
41 Ex 23,14-17
47 Mt 7,28; J 7,15
49 J 2,16; Ps 26,4; 121,1

πόλιν ἑαυτῶν Ναζαρέθ. Τὸ δὲ παιδίον ηὔξανεν 40
καὶ ἐκραταιοῦτο πληρούμενον σοφίᾳ, καὶ χάρις 2,52; 1,80
Θεοῦ ἦν ἐπ᾽ αὐτό.
Καὶ ἐπορεύοντο οἱ γονεῖς αὐτοῦ κατ᾽ ἔτος 41 Ex 23,14-17
εἰς Ἰερουσαλὴμ τῇ ἑορτῇ τοῦ πάσχα. καὶ ὅτε ἐγέ- 42
νετο ἐτῶν δώδεκα, ἀναβαινόντων αὐτῶν κατὰ τὸ
ἔθος τῆς ἑορτῆς, καὶ τελειωσάντων τὰς ἡμέρας, 43 Ex 12,18
ἐν τῷ ὑποστρέφειν αὐτοὺς ὑπέμεινεν Ἰησοῦς ὁ
παῖς ἐν Ἰερουσαλήμ, καὶ οὐκ ἔγνωσαν οἱ γο-
νεῖς αὐτοῦ· νομίσαντες δὲ αὐτὸν εἶναι ἐν τῇ 44
συνοδίᾳ ἦλθον ἡμέρας ὁδὸν καὶ ἀνεζήτουν αὐ-
τὸν ἐν τοῖς συγγενεῦσιν καὶ τοῖς γνωστοῖς, καὶ 45
μὴ εὑρόντες ὑπέστρεψαν εἰς Ἰερουσαλὴμ ἀναζη-
τοῦντες αὐτόν. καὶ ἐγένετο μετὰ ἡμέρας τρεῖς 46
εὗρον αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ καθεζόμενον ἐν μέσῳ
τῶν διδασκάλων καὶ ἀκούοντα αὐτῶν καὶ ἐπε-
ρωτῶντα αὐτούς. ἐξίσταντο δὲ πάντες οἱ ἀκού- 47 *4,2*
οντες αὐτοῦ ἐπὶ τῇ συνέσει καὶ ταῖς ἀποκρίσε-
σιν αὐτοῦ. καὶ ἰδόντες αὐτὸν ἐξεπλάγησαν, καὶ εἶ- 48 *5,10*
πεν πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ αὐτοῦ· τέκνον, τί ἐποί-
ησας ἡμῖν οὕτως; ἰδοὺ ὁ πατήρ σου κἀγὼ ὀδυ-
νώμενοι ἐζητοῦμέν σε. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς· 49

Ναζ. + καθως ερρεθη δια τ. προφητων οτι Ναζωρ. κληθησεται (Mt 2,23) D a | **40** εκρατ. + πνι Ψs 892[r] Θ rel. f q r z syph gg | αυτω 579 D Θ 372 28 13 69 1424 7ss 348s U[r] 157 998-1604 al. | **41** οι γον. αυτ.] ο τε Ιωσηφ κ. η Μαριαμ 1012 a b c ff l r | **42** εγενετο αυτω ετη L 579 D 273 a b l q ar | ανεβησαν οι γον. αυτ. εχοντες αυτον D e (1012) | αυτων + εις Ιεροσολ. Css 892 Δ Θ[r] rel. lat syih ar gg | εορτης + τ. αζυμων D Xs e a c | **43** απεμειν. 33 D 1 22 X 1071* N 1047s Cy[i] | εγνωσ. οι γον.] εγνω(σαν) Ιωσηφ κ. η μητηρ Cs 565[r] 13 69 rel. pl. b f ff l q r syph* gg | **44** εζητουν 544 ΜΓ 472 1093 e a | **45** ζητουντ. S*Ψ 892 Δ 700 565[r] 1424 rel. pl. e a | **46** καθημεν. D 1[r] 1424* | και[2] > Ta D lat syi ar co | **47** οι ακου. αυτου > BΨW | **48** *inc.* et cum invenissent eum parentes eius sys | ο πατηρ σου καγω] ημεις syc | οδυνωμ. + κ. λυπουμ. D vl pl. Ef, cum anxietate multa sycp (Ta sys) | ζητουμεν BS* 69 co gg |

τί ὅτι ἐζητεῖτέ με; οὐκ ᾔδειτε ὅτι ἐν τοῖς τοῦ
50 πατρός μου δεῖ εἶναι με; καὶ αὐτοὶ οὐ συνῆκαν
51 τὸ ῥῆμα ὃ ἐλάλησεν αὐτοῖς. καὶ κατέβη μετ' αὐ-
τῶν καὶ ἦλθεν εἰς Ναζαρέθ, καὶ ἦν ὑποτασσόμε-
2,19 νος αὐτοῖς. καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ διετήρει πάντα τὰ
1 Sm 2,26 Pr 3,4 52 ῥήματα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. καὶ Ἰησοῦς προέκοπ-
τεν ἐν τῇ σοφίᾳ καὶ ἡλικίᾳ *καὶ χάριτι παρὰ Θεῷ*
καὶ ἀνθρώποις.

6,3 **3** Ἐν ἔτει δὲ πεντεκαιδεκάτῳ τῆς ἡγεμονίας
Τιβερίου Καίσαρος, ἡγεμονεύοντος Ποντίου Πι-
λάτου τῆς Ἰουδαίας, καὶ τετρααρχοῦντος τῆς
Γαλιλαίας Ἡρῴδου, Φιλίππου δὲ τοῦ ἀδελφοῦ
αὐτοῦ τετρααρχοῦντος τῆς Ἰτουραίας καὶ Τραχω-
νίτιδος χώρας, καὶ Λυσανίου τῆς Ἀβιληνῆς τε-
2 τρααρχοῦντος, ἐπὶ ἀρχιερέως Ἄννα καὶ Καϊάφα,
ἐγένετο ῥῆμα Θεοῦ ἐπὶ Ἰωάννην τὸν Ζαχαρίου
7,1 3 υἱὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ ἦλθεν εἰς πᾶσαν τὴν
3–18: Mt 3,1-12 περίχωρον τοῦ Ἰορδάνου κηρύσσων βάπτισμα
Mc 1,1-8 4 μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, ὡς γέγραπται
Is 40,3ss ἐν βίβλῳ λόγων Ἠσαΐου τοῦ προφήτου·

Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ·
ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου,
εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ.
5 *πᾶσα φάραγξ πληρωθήσεται*
καὶ πᾶν ὄρος καὶ βουνὸς ταπεινωθήσεται,

---

49 ζητειτε S*W 346 1207 1279 b syc gg co | οιδατε Ta[avn] W D 1424 660 vl gg sa lϱ Tert | εν – μου] in domo patris mei Ta[+] syvp ar gg[1] Did Thdt, apud patrem meum syi gg[1] | **50** ελαλησ.] ειπεν Ta[av] 1[r] d syvp | **51** κ. ηλθεν > C* D 28 F co | ϱηματα + ταυτα C[r] Θs 565 rel. lat(-e) sych co gg | **52** ~ ηλικ. κ. σοφ. Ta L 579 D 1012 vl syspi bo Ωϱ Ep | **3,1** ηγεμον.] επιτϱοπευοντος D lat Eus[1] | Τετϱαχω-νιτ. S[c] 565 13 69ss 346 828 1574 1093 e bo | Αβιλλιαν. D* e a b ff r | **2** αϱχιεϱεων 13 1689-828 517 lat pl. bo Thdt, -ϱωσυνης syvpi ar gg | Καιφα C D 990 lat(-q) sa | επι[2]] πϱος Δ Θ 28 1012 1038 | **3** την > BΨL 579 W N A Ωϱ | **4** πϱοφητ. + λεγοντος Css Θ 372[r] 69ss 517 rel. f q r sypih gg, λεγων 13 826s 828 | Κυ] Κω a syvp | αυτου] υμων D[1], θω ημων syvp, τ. θυ ημ. r |

in his, quae Patris mei sunt, oportet me esse?
Et ipsi non intellexerunt verbum, quod locutus 50
est ad eos.. Et descendit cum eis et venit Na- 51
zareth et erat subditus illis. Et mater eius
conservabat omnia verba haec in corde suo.
Et Iesus proficiebat sapientia et aetate et gra- 52
tia apud Deum et homines.

3,1-20 ***Iohannis Baptistae praedicatio***
(Mt 3,1-12; Mc 1,1-8; J 1,19-31)

Anno autem quintodecimo imperii Tiberii 3
Caesaris, procurante Pontio Pilato Iudaeam, te-
trarcha autem Galilaeae Herode, Philippo autem
fratre eius tetrarcha Ituraeae et Trachonitidis
regionis, et Lysania Abilinae tetrarcha, ׀ sub prin- 2
cipibus sacerdotum Anna et Caipha, factum
est verbum Domini super Iohannem Zachariae
filium in deserto. Et venit in omnem regio- 3
nem Iordanis praedicans baptismum paeniten-
tiae in remissionem peccatorum, sicut scriptum 4
est in libro sermonum Esaiae prophetae:

Vox clamantis in deserto:
Parate viam Domini,
rectas facite semitas eius;
omnis vallis implebitur, 5
et omnis mons et collis humiliabitur:

---

52 et[2] > AFssX*sBeGQKVThC
3,2 Dom.] Dei AFMsZEp*UQCs e a b f

---

50 L 9,45; 18,34
51 L 2,19
52 1 Sm 2,26; Pr 3,4; R 14,18
3,4ss Is 40,3ss

et erunt prava in directa
et aspera in vias planas;
6 *et videbit omnis caro salutare Dei.*
7 Dicebat ergo ad turbas quae exibant ut bap-
tizarentur ab ipso: Genimina viperarum, quis
8 ostendit vobis fugere a ventura ira? Facite ergo
fructus dignos paenitentiae, et non coeperitis
dicere: Patrem habemus Abraham. Dico enim
vobis quia potens est Deus de lapidibus istis
9 suscitare filios Abrahae. Iam enim securis ad
radicem arborum posita est. Omnis ergo arbor
non faciens fructum bonum excidetur et in
ignem mittetur.
10 Et interrogabant eum turbae dicentes: Quid
11 ergo faciemus? Respondens autem dicebat illis:
Qui habet duas tunicas det non habenti, et
12 qui habet escas similiter faciat. Venerunt autem
et publicani ut baptizarentur et dixerunt ad
13 illum: Magister, quid faciemus? [1]At ille dixit
ad eos: Nihil amplius quam quod constitutum
14 est vobis faciatis. Interrogabant autem eum
et milites dicentes: Quid faciemus et nos? Et
ait illis: Neminem concutiatis neque calumniam
faciatis et contenti estote stipendiis vestris.

---

7 genim.] generatio GLs bfflqr
ventura] futura Ep^{m}DLQR
8 pot. est HsXKTh e a c d *al.*] potest *rel.* gat
9 ergo] enim OZUX gat
bonum > AsH*ssXPGQ a ff* z
exciditur AMXsUGL d
mittitur AsM-Z*UG d
13 quod > A-HOEpQTh gat

---

6 A 28,28 | **7** Mt 23,33; J 3,36 | **11** Tob 4,17

καὶ ἔσται τὰ σκολιὰ εἰς εὐθεῖαν
καὶ αἱ τραχεῖαι εἰς ὁδοὺς λείας.
καὶ ὄψεται πᾶσα σὰρξ τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ. 6 A 28,28 8,5
"Ελεγεν οὖν τοῖς ἐκπορευομένοις ὄχλοις βαπ- 7 Mt 23,33 J 3,36
τισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ· Γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς ὑπ-
έδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς;
ποιήσατε οὖν καρποὺς ἀξίους τῆς μετανοίας· 8
καὶ μὴ ἄρξησθε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς· πατέρα ἔχομεν
τὸν Ἀβραάμ· λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι δύναται ὁ
Θεὸς ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγεῖραι τέκνα τῷ Ἀβ-
ραάμ. ἤδη δὲ καὶ ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν ῥίζαν τῶν 9
δένδρων κεῖται. πᾶν οὖν δένδρον μὴ ποιοῦν
καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται.
Καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν οἱ ὄχλοι λέγοντες· τί 10 *9,10*
οὖν ποιήσωμεν; ἀποκριθεὶς δὲ ἔλεγεν αὐτοῖς· 11
ὁ ἔχων δύο χιτῶνας μεταδότω τῷ μὴ ἔχοντι, Tob 4,17
καὶ ὁ ἔχων βρώματα ὁμοίως ποιείτω. ἦλθον 12
δὲ καὶ τελῶναι βαπτισθῆναι καὶ εἶπαν πρὸς
αὐτόν· διδάσκαλε, τί ποιήσωμεν; [1]ὁ δὲ εἶπεν 13
πρὸς αὐτούς· μηδὲν πλέον παρὰ τὸ διατεταγμέ-
νον ὑμῖν πράσσετε. ἐπηρώτων δὲ αὐτὸν καὶ 14
στρατευόμενοι λέγοντες· τί ποιήσωμεν καὶ ἡμεῖς;
καὶ εἶπεν αὐτοῖς· μηδένα διασείσητε μηδὲ συ-
κοφαντήσητε, καὶ ἀρκεῖσθε τοῖς ὀψωνίοις ὑμῶν.

---

5 ευθειας B 892 D Ξ a b c ff z vg | **6** *inc.* αποκαλυφθησεται η δοξα τ. Κυ κ. (Is 40,5) r syv sa | το σωτηρ. τ. θυ] οτι ελαλησ. το στομα τ. Κυ syc, > sys | **7** ουν] δε D 700 28 1^{r} 13^{r} 1071 e fr syvp ar | υπ] ενωπιον D e b l q r | **8** καρπον αξιον W D 2145 1012 e r syh* bo | αρξησθε] δοξητε Ψ L 713s 1200 Γ | **9** ηδη] ιδε Ta 13 sy^{3} ar Or | $και^{1}$ > (Mt 3,10) Ta^{3} D 713 lat(-c) syvp ar co | ριζας Ta^{an} e c $fr^{1.2}$ z vg^{1} | δενδρου Ta^{in} 579 | καρπους καλους D^{1} syvpi | καλον > P^{4} a ff* z vg^{1} Ιρ Ωρ | **10** επηρωτησ. W D e b c ff l q | ουν > D N 713 1396 e b c ff l q syv bo | ποιησ. + ινα σωθωμεν D (*it.* 12.14) b q syc sa | **12** τελωναι + ομοιως D a (bo) | βαπτισθ. + υπ αυτου C 544 1424^{s} al. 348^{r} Xss 047 472sss K pl. syih+ sa | **14** επηρωτησαν C D b c ff q r z | μηδε] μηδενα S* 1241 348 1012 726 H syvp ar sa |

J 1,19-28 15 Προσδοκῶντος δὲ τοῦ λαοῦ καὶ διαλογιζο-
μένων πάντων ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν περὶ τοῦ
A 13,25 16 Ἰωάννου, μήποτε αὐτὸς εἴη ὁ Χριστός, ¹ἀπε-
10,1 κρίνατο λέγων πᾶσιν ὁ Ἰωάννης· Ἐγὼ μὲν
ὕδατι βαπτίζω ὑμᾶς· ἔρχεται δὲ ὁ ἰσχυρότερός
μου, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν
ὑποδημάτων αὐτοῦ· αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν
·*11,5* 17 πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρί. οὗ τὸ πτύον ἐν τῇ
χειρὶ αὐτοῦ διακαθᾶραι τὴν ἅλωνα αὐτοῦ καὶ
συναγαγεῖν τὸν σῖτον εἰς τὴν ἀποθήκην αὐτοῦ,
τὸ δὲ ἄχυρον κατακαύσει πυρὶ ἀσβέστῳ.
18 Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἕτερα παρακαλῶν εὐηγ-
12,2 19 γελίζετο τὸν λαόν. ὁ δὲ Ἡρῴδης ὁ τετραάρχης,
Mt 14,3s Mc 6,17s ἐλεγχόμενος ὑπ᾽ αὐτοῦ περὶ Ἡρῳδιάδος τῆς
γυναικὸς τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ καὶ περὶ πάντων
20 ὧν ἐποίησεν πονηρῶν ὁ Ἡρῴδης, προσέθηκεν
καὶ τοῦτο ἐπὶ πᾶσιν, κατέκλεισεν τὸν Ἰωάννην
ἐν φυλακῇ.
13,1 21–22: 21 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ βαπτισθῆναι ἅπαντα τὸν
Mt 3,13-17 Mc 1,9ss λαὸν καὶ Ἰησοῦ βαπτισθέντος καὶ προσευχομέ-
J 1,32 22 νου ἀνεῳχθῆναι τὸν οὐρανόν, καὶ καταβῆναι
τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον σωματικῷ εἴδει ὡς περιστε-
9,35 ρὰν ἐπ᾽ αὐτόν, καὶ φωνὴν ἐξ οὐρανοῦ γενέ-
Ps 2,7 Is 42,1 σθαι· σὺ εἶ ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν σοὶ εὐ-
δόκησα.

---

15 *inc.* κ. τινες ακουοντες αυτον διελογιζοντο εν τ. κ. (Ta[v]) syv | **16** επιγνους τα διανοηματα αυτων ειπεν· εγω D| πασιν > 1241 Γ 1093 1038 sycpi[1] | υμας + εις μετανοιαν (Mt 3,11) C 892 D 1424ss 1071 vl | μου + οπισω μου (Mc 1,7) L 1424 1574 1604, ~ syv | ικανος + κυψας 579 13[r] M X 1071 1047 | **17** διακαθαραι, συναγαγ. BS e (a) ar co] κ. διακαθαριει, συναξει rel. | **19** γυναικ. + Φιλιππου Ta Css 579 W 565 544 1-22 1424[s] al. 213ss 713s 1604 A[r] syph gg bo | **22** συ ει, εν σοι] ουτος εστιν, εν ω Ta[aei] 1574 (X 1375 229 f) | συ-ευδοκ.] υιος μου ει συ· εγω σημερ. γεγεννηκα σε (Ps 2,7) D a b c ff l r Ev. Eb. Iust Cl Ωρ Meth Hil Aug al. |

Existimante autem populo et cogitantibus 15
omnibus in cordibus suis de Iohanne, ne forte
ipse esset Christus, respondit Iohannes dicens 16
omnibus: Ego quidem aqua baptizo vos; veniet
autem fortior me, cuius non sum dignus solvere
corigiam calceamentorum eius; ipse vos bapti-
zabit in Spiritu sancto et igni; cuius ventila- 17
brum in manu eius, et purgabit aream suam
et congregabit triticum in horreum suum, pa-
leas autem comburet igni inextinguibili.

Multa quidem et alia exhortans evangelizabat 18
populo. Herodes autem tetrarcha cum corripere- 19
tur ab illo de Herodiade uxore fratris sui et de
omnibus malis, quae fecit Herodes, adiecit et 20
hoc super omnia et inclusit Iohannem in carcere.

3,21-38 *Christi baptismus, genealogia*
(Mt 3,13-17; 1,1-17; Mc 1,9ss)

Factum est autem cum baptizaretur omnis 21
populus, et Iesu baptizato et orante, apertum
est caelum, et descendit Spiritus sanctus cor- 22
porali specie sicut columba in ipsum, et vox
de caelo facta est: Tu es Filius meus dilectus,
in te complacui mihi.

---

16 vos[1] + in paenitentia GMaQs gat a b c d ff l q r
venit MZBIsGsDQsKV gat e a d f ff* l r[2]
18 populo OGQThCsW f] -lum *rel.*
20 carcerem OZBIsGsDQsKVW gat e a c q
22 complacui Z[c]DKVW] -placuit *rel.* gat z
tu es-mihi] filius meus es tu, ego hodie genui te
a b c d ff* l r Hil Aug[c]

---

15 J 1,19-28 | **16** A 13,25 | **19** Mt 14,3s; Mc 6,17s |
21s J 1,32ss | **22** L 9,35; Ps 2,7; Is 42,1

23 Et ipse Iesus erat incipiens quasi annorum
triginta, ut putabatur, filius Ioseph, qui fuit Heli,
24 'qui fuit Mathat, qui fuit Levi, qui fuit Melchi,
25 qui fuit Ianne, qui fuit Ioseph, 'qui fuit Ma-
thathiae, qui fuit Amos, qui fuit Nahum, qui
26 fuit Hesli, qui fuit Nagge, 'qui fuit Mahath,
qui fuit Mathathiae, qui fuit Semei, qui fuit Io-
27 seph, qui fuit Iuda, 'qui fuit Ioanna, qui fuit
Resa, qui fuit Zorobabel, qui fuit Salathiel, qui
28 fuit Neri, 'qui fuit Melchi, qui fuit Addi, qui
29 fuit Cosan, qui fuit Elmadam, qui fuit Her, 'qui
fuit Iesu, qui fuit Eliezer, qui fuit Iorim, qui fuit
30 Mathat, qui fuit Levi, 'qui fuit Simeon, qui fuit
Iuda, qui fuit Ioseph, qui fuit Iona, qui fuit Elia-
31 kim, 'qui fuit Melea, qui fuit Menna, qui fuit
32 Mathatha, qui fuit Nathan, qui fuit David, 'qui
fuit Iesse, qui fuit Obed, qui fuit Booz, qui fuit
33 Salmon, qui fuit Naasson, 'qui fuit Aminadab,
qui fuit Aram, qui fuit Esron, qui fuit Phares,
34 qui fuit Iudae, 'qui fuit Iacob, qui fuit Isaac,
qui fuit Abrahae, qui fuit Thare, qui fuit Na-
35 chor, 'qui fuit Sarug, qui fuit Ragau, qui fuit
36 Phaleg, qui fuit Heber, qui fuit Sale, 'qui fuit
Cainan, qui fuit Arphaxad, qui fuit Sem, qui fuit
37 Noe, qui fuit Lamech, 'qui fuit Mathusale, qui
fuit Henoch, qui fuit Iared, qui fuit Malaleel, qui
38 fuit Cainan, 'qui fuit Henos, qui fuit Seth, qui
fuit Adam, qui fuit Dei.

4,1-13 *Dominus in deserto*
(Mt 4,1-11; Mc 1,12s)

4 Iesus autem plenus Spiritu sancto regressus
est a Iordane et agebatur a Spiritu in deser-
2 tum 'diebus quadraginta et tentabatur a dia-
bolo. Et nihil manducavit in diebus illis et

23 putabatur + esse GD e b c d ff l q | **25** Naum *pl.* | **26** Maath *pl.* | **28** Cosam *pl.* | **31** Melcha Ep*JQsT z | **33** Esrom *pl.* | **35** Seruch *codd.* | **4,1** a² D(C)] in *rel.* | deserto HO¹IGMaCs a b d ff q r z

23 L 4,22 | **27** 1 Par 3,17; Esd 3,2 | **31** 1 Sm 16,1.13; 2 Sm 5,14 | **32** Ru 4,22 | **33** 1 Par 2,1ss; Gn 29,35 | **34** Gn 21,2s; 11,10-26; 1 Par 1,24-27 | **36s** Gn 5,9-22; 1 Par 1,1-4; Gn 11,10; 4,25 | **38** Gn 5,1ss

Καὶ αὐτὸς ἦν Ἰησοῦς ἀρχόμενος ὡσεὶ ἐτῶν 23 *14,2*
τριάκοντα, ὢν υἱός, ὡς ἐνομίζετο, Ἰωσήφ, τοῦ 23–38: Mt 1,1-16
Ἡλὶ ˈτοῦ Ματθὰτ τοῦ Λευὶ τοῦ Μελχὶ τοῦ 24 L 4,22
Ἰανναὶ τοῦ Ἰωσὴφ ˈτοῦ Ματταθίου τοῦ Ἀμὼς 25
τοῦ Ναοὺμ τοῦ Ἑσλὶ τοῦ Ναγγαὶ ˈτοῦ Μαὰθ 26
τοῦ Ματταθίου τοῦ Σεμεῒν τοῦ Ἰωσὴχ τοῦ Ἰωδὰ
ˈτοῦ Ἰωανὰν τοῦ Ῥησὰ τοῦ Ζοροβάβελ τοῦ 27 1 Par 3,17
Σαλαθιὴλ τοῦ Νηρὶ ˈτοῦ Μελχὶ τοῦ Ἀδδὶ τοῦ 28 Esd 3,2
Κωσὰμ τοῦ Ἐλμαδὰμ τοῦ Ἤρ ˈτοῦ Ἰησοῦ 29
τοῦ Ἐλιέζερ τοῦ Ἰωρὶμ τοῦ Ματθὰτ τοῦ Λευὶ
ˈτοῦ Συμεὼν τοῦ Ἰούδα τοῦ Ἰωσὴφ τοῦ Ἰωνὰμ 30
τοῦ Ἐλιακὶμ ˈτοῦ Μελεὰ τοῦ Μεννὰ τοῦ Ματ- 31 1 Sm 16,1.1
ταθὰ τοῦ Ναθὰμ τοῦ Δαυὶδ ˈτοῦ Ἰεσσαὶ τοῦ 32 2 Sm 5,14 Ru 4,22
Ἰωβὴδ τοῦ Βοὸς τοῦ Σαλὰ τοῦ Ναασσὼν ˈτοῦ 33 1 Par 2,1ss Gn 29,35
Ἀμιναδὰβ τοῦ Ἀδμὶν τοῦ Ἀρνὶ τοῦ Ἑσρὼμ
τοῦ Φαρὲς τοῦ Ἰούδα ˈτοῦ Ἰακὼβ τοῦ Ἰσαὰκ 34 Gn 21,2s; 11,10-26
τοῦ Ἀβραὰμ τοῦ Θάρα τοῦ Ναχὼρ ˈτοῦ Σε- 35 1 Par 1,24-2
ροὺχ τοῦ Ῥαγαῦ τοῦ Φάλεκ τοῦ Ἔβερ τοῦ Σαλὰ
ˈτοῦ Καϊνὰμ τοῦ Ἀρφαξὰδ τοῦ Σὴμ τοῦ Νῶε 36 Gn 5,9-22 1 Par 1,1-4
τοῦ Λάμεχ ˈτοῦ Μαθουσαλὰ τοῦ Ἑνὼχ τοῦ 37 Gn11,10;4,2
Ἰάρετ τοῦ Μαλελεὴλ τοῦ Καϊνὰμ ˈτοῦ Ἐνὼς 38 Gn 5,1ss
τοῦ Σὴθ τοῦ Ἀδὰμ τοῦ Θεοῦ.

Ἰησοῦς δὲ πλήρης πνεύματος ἁγίου ὑπέ- 4 *15,2*
στρεψεν ἀπὸ τοῦ Ἰορδάνου, καὶ ἤγετο ἐν τῷ 1–13: Mt 4,1-11 Mc 1,12s
πνεύματι ἐν τῇ ἐρήμῳ ˈἡμέρας τεσσεράκοντα 2
πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ διαβόλου. καὶ οὐκ ἔφαγεν *16,5*
οὐδὲν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ συντελεσθει-

23-38 (τ. Ηλι - τ. θυ) > 579 W | **23** *inc.* ην δε Iς Ta D sysi[1] sa (bo) Ir Cl Hipp | αρχομ.] ερχομ. 700 Iust Iɋ Cl Ef, > Ta[av] 1555 e f sysp sa, + ειναι 13[r] 443 syih[m] (Θ) | ων > D 700 13[r] N 472 | ενομιζ. + ειναι D 1223 e b c ff l q | **23-31** D (Af Ta[fls]) *nomina sec.* Mt 1,16-6; Ιεχονιου (Mt 1,12) + του Ιωακειμ, τ. Ελιακειμ, τ. Ιωσεια; Οζεια + τ. Αμασιου, τ. Ιωας, τ. Οχοζιου, τ. Ιωραμ | **36** τ. Καιναμ > D | **4,1** ηγετο] εγενετο 544 346, ηγεν αυτον το πνα sysp bo | υπο τ. πνς (Mt 4,1) 700 N ac | **2** διαβολ.] σατανα D e sys | ουδεν + ουδε επιεν 13[r] 1279s 16 0116 Ass ar | *

3 σῶν αὐτῶν ἐπείνασεν. εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ διάβο-
λος· εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, εἰπὲ τῷ λίθῳ τούτῳ,
Dt 8,3 4 ἵνα γένηται ἄρτος. καὶ ἀπεκρίθη πρὸς αὐτὸν
ὁ Ἰησοῦς· γέγραπται ὅτι *οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ*
5 *ζήσεται ὁ ἄνθρωπος.* Καὶ ἀναγαγὼν αὐτὸν ἔδει-
ξεν αὐτῷ πάσας τὰς βασιλείας τῆς οἰκουμένης
6 ἐν στιγμῇ χρόνου. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ διάβολος·
σοὶ δώσω τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἅπασαν καὶ τὴν
δόξαν αὐτῶν, ὅτι ἐμοὶ παραδέδοται καὶ ᾧ ἐὰν
7 θέλω δίδωμι αὐτήν. σὺ οὖν ἐὰν προσκυνήσῃς
Dt 6,13s 8 ἐνώπιον ἐμοῦ, ἔσται σοῦ πᾶσα. καὶ ἀποκριθεὶς
ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· γέγραπται· *προσκυνήσεις*
Κύριον τὸν Θεόν σου καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύ-
9 *σεις.* Ἤγαγεν δὲ αὐτὸν εἰς Ἰερουσαλὴμ καὶ
ἔστησεν ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ, καὶ εἶπεν
αὐτῷ· εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, βάλε σεαυτὸν ἐντεῦ-
Ps 90,11s 10 θεν κάτω· γέγραπται γὰρ ὅτι *τοῖς ἀγγέλοις αὐ-*
11 *τοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ τοῦ διαφυλάξαι σε,* ¹καὶ
ὅτι *ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσιν σε, μήποτε προσκόψῃς*
Dt 6,16 12 *πρὸς λίθον τὸν πόδα σου.* καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν
αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὅτι εἴρηται· *οὐκ ἐκπειράσεις Κύ-*

αυτων BsL 579 W D Θ 788 990 lat pl. sys ar co] + υστερον rel. f ff q r | **3** τω λιθω-αρτος] ινα οι λιθ. ουτ. αρτοι γενωνται D r | αρτος + modo Ef | **4** Iς + λεγων Ψ 579s D Θ-13 69 rel. pl. (1424 1012 a b ff l q syp ar gg) | ανθρ. + αλλ επι παντι ρηματι θυ Ψs 892ss rel. pl. lat syph ar gg. ρηματι + εκπορευομενω δια στοματος θυ (Mt 4,4) 544 118s 1424^{s} 213s 157s | **5-8** *post* **12** a b c f l q r | **5** αυτον + ο διαβ. εις ορος υψηλον (Mt 4,8) Ψs 892ss Θ pl. rel. pl. lat pl. syph ar (W e sys ar) | **6** διαβ. + haec omnia regna et gloriam eorum, quae mihi tradita sunt, tibi dabo sys Ef | **7** εαν + πεσων (Mt 4,9) 700 1-22 346 348^{r} 157 1093s 270^{s} vl ar | **8** αυτω + υπαγε οπισω μου σατανα (Mt 4,10) Ta^{4} ΨΔ Θ 565^{r} 1^{r} 13 69^{r} rel. pl. e b l q r syh gg | γεγρ. + γαρ Ta^{als} Ψ 579s 372 13 pl. 1424-267 1279^{r} U 213s 713s 472 1604 0116 Λ al. b q | **9** εντευθ. > Ta^{als} 28 544 7^{s} 1194 477 998 EGs z | κατω > a c l sys | **10** σε + εν πασ. τ. οδοις σου (Ps 90,11) 579 544 1^{r} 291 660 | **12** ειρητ.] γεγραπται Ta W D 1012 472 vl |

consummatis illis esuriit. Dixit autem illi dia- 3
bolus: Si Filius Dei es, dic lapidi huic ut panis
fiat. Et respondit ad illum Iesus: Scriptum est: 4
Quia *non in solo pane vivit homo, sed in omni*
verbo Dei. Et duxit illum diabolus in montem 5
excelsum et ostendit illi omnia regna orbis
terrae in momento temporis et ait illi: Tibi 6
dabo potestatem hanc universam et gloriam
illorum, quia mihi tradita sunt, et cui volo do
illa. Tu ergo si adoraveris coram me, erunt 7
tua omnia. Et respondens Iesus dixit illi: Scrip- 8
tum est: *Dominum Deum tuum adorabis et*
illi soli servies. Et duxit illum in Hierusalem, et 9
statuit eum super pinnam templi et dixit illi:
Si Filius Dei es, mitte te hinc deorsum. Scrip- 10
tum est enim quod *angelis suis mandavit de*
te, ut conservent te, et quia *in manibus tollent* 11
te, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum.
Et respondens Iesus ait illi: Dictum est: *Non* 12

---

4 solo pane ThT ff] ~ pane solo *rel.*
vivet AsH[r]BssUGKV a b c d f ff l q r z
5-8 *post* 12 G b c f l r Amb
5 in montem excels. W f l q] in m. altissimum Hs Th c Hil Amb, > *rel.*
7 si + procidens G(Qe) a b f ff l q r Ir, procid. si As
10 mandabit AsHKVThCT b d

---

4 Dt 8,3
8 Dt 6,13s
10 Ps 90,11s
12 Dt 6,16

13 *tentabis Dominum Deum tuum.* Et consummata
omni tentatione, diabolus recessit ab illo usque
ad tempus.

4,14-30 *Praedicatio in Galilaea, Nazareth*
(Mt 4,12-17; 13,53-58; Mc 1,14s; 6,1-6)

14 Et regressus est Iesus in virtute Spiritus in
Galilaeam, et fama exiit per universam regio-
15 nem de illo. Et ipse docebat in synagogis eo-
rum, et magnificabatur ab omnibus.
16 Et venit Nazareth, ubi erat nutritus, et in-
travit secundum consuetudinem suam die sab-
17 bati in synagogam et surrexit legere. Et tra-
ditus est illi liber Esaiae prophetae. Et ut
revolvit librum, invenit locum ubi scriptum erat:
18 *Spiritus Domini super me:*
propter quod unxit me,
evangelizare pauperibus misit me,
sanare contritos corde,
praedicare captivis remissionem,
et caecis visum,
dimittere confractos in remissionem,
19 *praedicare annum Domini acceptum*
et diem retributionis.
20 Et cum plicuisset librum, reddidit ministro,
et sedit. Et omnium in synagoga oculi erant
21 intendentes in eum. Coepit autem dicere ad illos:
Quia hodie impleta est haec scriptura in auribus
22 vestris. Et omnes testimonium illi dabant et
mirabantur in verbis gratiae, quae procedebant
de ore ipsius, et dicebant: Nonne hic est filius
23 Ioseph? ¹Et ait illis: Utique dicetis mihi hanc

14 egressus AsBR b r Amb
17 Esaiae proph. W ff r² z] ~ proph. Esaiae *rel. pl.*
18 sanare contr. corde GQVW f r² Ir] *> *rel.*
22 est fil. EpJGsT b c f ff q r z] ~ fil. est *rel.*
23 dicitis HXEpBeUDQs c

17ss Is 61,1s; 58,6 | **19** Lv 25,10 | **22** J 6,42

ριον τὸν Θεόν σου. Καὶ συντελέσας πάντα πειρασ- 13
μὸν ὁ διάβολος ἀπέστη ἀπ' αὐτοῦ ἄχρι καιροῦ.
Καὶ ὑπέστρεψεν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῇ δυνάμει 14 *17,1* 14-15:
τοῦ πνεύματος εἰς τὴν Γαλιλαίαν· καὶ φήμη Mt 4,12-17
ἐξῆλθεν καθ' ὅλης τῆς περιχώρου περὶ αὐτοῦ. Mc 1,14s
καὶ αὐτὸς ἐδίδασκεν ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν, 15
δοξαζόμενος ὑπὸ πάντων.
Καὶ ἦλθεν εἰς Ναζαρά, οὗ ἦν τεθραμμένος, 16 *18,10* 16-30:
καὶ εἰσῆλθεν κατὰ τὸ εἰωθὸς αὐτῷ ἐν τῇ ἡμέρᾳ Mt 13,53-58
τῶν σαββάτων εἰς τὴν συναγωγήν, καὶ ἀνέστη Mc 6,1-6
ἀναγνῶναι. καὶ ἐπεδόθη αὐτῷ βιβλίον τοῦ προ- 17
φήτου Ἠσαΐου, καὶ ἀνοίξας τὸ βιβλίον εὗρεν
τὸν τόπον οὗ ἦν γεγραμμένον· Is 61,1s; 58,6
Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμέ, οὗ εἵνεκεν ἔχρισέν με, 18
εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς ἀπέσταλκέν με,
κηρύξαι αἰχμαλώτοις ἄφεσιν
καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν,
ἀποστεῖλαι τεθραυσμένους ἐν ἀφέσει,
κηρύξαι ἐνιαυτὸν Κυρίου δεκτόν. 19 Lv 25,10
καὶ πτύξας τὸ βιβλίον ἀποδοὺς τῷ ὑπηρέτῃ ἐκά- 20
θισεν· καὶ πάντων οἱ ὀφθαλμοὶ ἐν τῇ συναγωγῇ
ἦσαν ἀτενίζοντες αὐτῷ. ἤρξατο δὲ λέγειν πρὸς 21
αὐτοὺς ὅτι σήμερον πεπλήρωται ἡ γραφὴ αὕτη
ἐν τοῖς ὠσὶν ὑμῶν. καὶ πάντες ἐμαρτύρουν αὐτῷ 22 *19,1*
καὶ ἐθαύμαζον ἐπὶ τοῖς λόγοις τῆς χάριτος τοῖς
ἐκπορευομένοις ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ
ἔλεγον· οὐχὶ υἱός ἐστιν Ἰωσὴφ οὗτος; ꜔καὶ εἶπεν 23 *20,10*
πρὸς αὐτούς· Πάντως ἐρεῖτέ μοι τὴν παραβολὴν

14 περιχωρ.] χωρας S lat(-e a) (sys) | **16** ανατεθραμμ. S 33sss W Θ 1^{s} 13ss 826^{s} 157 1012 FΞ q* Eus | **17** βιβλ. τ. προφ. Ησ.] ο προφητης Ησ. D 1654 | ανοιξ. BΨ-579 W 788 990 2145 440 A Ξ sy^{4} ar co | αναπτυξ. rel. | το $βιβλ.^{2}$ > D 1654 659ss | **18** $με^{2}$ + ιασασθαι τ. συντετριμμενους τ. καρδιαν Ta^{als} ΨΔs $Θ^{r}$ 1^{r} 346 124 rel. fr^{2} syph ar gg Iϱ | **19** δεκτον + κ. ημεραν ανταποδοσεως τω θω ημων (Is 61,2) 579 1071ss (1012 lat) syh | **21** οτι > Ta W D 544 sysi Ωϱ | αυτη > 13 69 826^{s} 517s |

ταύτην· ἰατρέ, θεράπευσον σεαυτόν. ὅσα ἠκού-
σαμεν γενόμενα εἰς τὴν Καφαρναούμ, ποίησον
21,1 J 4,44 24 καὶ ὧδε ἐν τῇ πατρίδι σου. ⸀εἶπεν δέ· ἀμὴν
λέγω ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς προφήτης δεκτός ἐστιν ἐν
22,10 3 Rg 17,9; 18,1 Ja 5,17 25 τῇ πατρίδι αὐτοῦ. ἐπ' ἀληθείας δὲ λέγω ὑμῖν,
πολλαὶ χῆραι ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις Ἠλίου ἐν
τῷ Ἰσραήλ, ὅτε ἐκλείσθη ὁ οὐρανὸς ἐπὶ ἔτη τρία
καὶ μῆνας ἕξ, ὡς ἐγένετο λιμὸς μέγας ἐπὶ πᾶσαν
26 τὴν γῆν, καὶ πρὸς οὐδεμίαν αὐτῶν ἐπέμφθη
Ἠλίας εἰ μὴ εἰς *Σάρεπτα τῆς Σιδωνίας πρὸς*
4 Rg 5,14 27 *γυναῖκα χήραν*. καὶ πολλοὶ λεπροὶ ἦσαν ἐν τῷ
Ἰσραὴλ ἐπὶ Ἐλισαίου τοῦ προφήτου, καὶ οὐδεὶς
28 αὐτῶν ἐκαθαρίσθη εἰ μὴ Ναιμὰν ὁ Σύρος. καὶ
ἐπλήσθησαν πάντες θυμοῦ ἐν τῇ συναγωγῇ ἀκού-
29 οντες ταῦτα, καὶ ἀναστάντες ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω
τῆς πόλεως, καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἕως ὀφρύος τοῦ
ὄρους ἐφ' οὗ ἡ πόλις ᾠκοδόμητο αὐτῶν, ὥστε
30 κατακρημνίσαι αὐτόν. αὐτὸς δὲ διελθὼν διὰ
μέσου αὐτῶν ἐπορεύετο.

23,8 31–37: Mc 1,21-28 Mt 4,13 31 Καὶ κατῆλθεν εἰς Καφαρναοὺμ πόλιν τῆς
Γαλιλαίας. καὶ ἦν διδάσκων αὐτοὺς ἐν τοῖς
24,2 Mt 7,28 32 σάββασιν. καὶ ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ
J 7,46 25,8 33 αὐτοῦ, ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ ἦν ὁ λόγος αὐτοῦ. καὶ ἐν
τῇ συναγωγῇ ἦν ἄνθρωπος ἔχων πνεῦμα δαι-
μονίου ἀκαθάρτου, καὶ ἀνέκραξεν φωνῇ μεγάλῃ·
34 ⸀ἔα, τί ἡμῖν καὶ σοί, Ἰησοῦ Ναζαρηνέ; ἦλθες

23 εις (την) Bsl.sW D 700 544 13ss 826[s]] εν (τη) rel. | **24** αμην[bis] D 700 1012 047 1604 ff r | εαυτου SW D 22 954 | **25** επι[1] > B D 1223 990 245 lat(-a) syspi ar | μεγαλη W 13ss 826s 230s, > 579 e l | **26** Σαραπτα W 7s b q r | Σιδωνιας B-Ψ LssW D Θs 1-828 Xss 157 Γ lat co Ωϱ] -ωνος rel. | **27** Νεεμιαν 33 579 565[r] 22[s] 13s al. 7-291 pl. 270[s] Λ rel. pl., Ναιμας D*, Νααμαν b c Tert | **28** ακουσαντ. D 1 1012 e sysp | **29** ωστε BS 33-579 W D Θs 1[r] 13 pl. 990 660 Ωϱ] εις το rel. pl. | **31** Γαλιλ. + τ. παραθαλασσιον εν οριοις Ζαβ. κ. Νεφθ. D | **33** δαιμονιον ακαθαρτον 579 D 2145 (lat) | **34** εα > 33 D vl sysi co Tert | ηλθες + προ καιρου (Mt 8,29) 1071 e b c r |

similitudinem: Medice cura teipsum; quanta au-
divimus facta in Capharnaum, fac et hic in patria
tua. Ait autem: Amen dico vobis, quia nemo 24
propheta acceptus est in patria sua. In veritate 25
dico vobis, multae viduae erant in diebus Heliae
in Israhel, quando clausum est caelum annis tri-
bus et mensibus sex, cum facta esset fames
magna in omni terra; et ad nullam illarum 26
missus est Helias, nisi in *Sarepta Sidoniae ad
mulierem viduam*. Et multi leprosi erant in 27
Israhel sub Helisaeo propheta; et nemo eorum
mundatus est nisi Naaman Syrus. Et repleti sunt 28
omnes in synagoga ira haec audientes. Et sur- 29
rexerunt et eiecerunt illum extra civitatem et
duxerunt illum usque ad supercilium montis,
super quem civitas illorum erat aedificata, ut
praecipitarent eum. Ipse autem transiens per 30
medium illorum ibat.

4,31-44 ***Praedicatio et miracula in Capharnaum*** (Mt 8,14-17; Mc 1,21-39)

Et descendit in Capharnaum civitatem Ga- 31
lilaeae ibique docebat illos sabbatis. Et stu- 32
pebant in doctrina eius, quia in potestate erat
sermo ipsius. Et in synagoga erat homo habens 33
daemonium immundum et exclamavit voce
magna dicens: Sine, quid nobis et tibi Iesu 34

25 esset] est A-MJUGDQsThCT e a b d ff l q r
27 Naaman H[c]ThW] Neman *rel. pl.* e b ff l q r[2] z
32 ipsius] eius Ep[m]PQ e b d ff l r z
34 sine > GDQT vl

23 Mt 4,13 | **24** J 4,44 | **25** 3 Rg 17,9; 18,1; Ja 5,17 | **27** 4 Rg 5,14 | **31** Mt 4,13; J 2,12 | **32** Mt 7,28s; J 7 46

Nazarene? venisti perdere nos? scio te qui sis,
35 Sanctus Dei. Et increpavit illum Iesus dicens:
Obmutesce et exi ab eo. Et cum proiecisset
illum daemonium in medium, exiit ab illo ni-
36 hilque illum nocuit. Et factus est pavor in om-
nibus, et colloquebantur ad invicem dicentes:
Quod est hoc verbum, quia in potestate et vir-
tute imperat immundis spiritibus, et exeunt?
37 Et divulgabatur fama de illo in omnem locum
regionis.
38 Surgens autem Iesus de synagoga introivit
in domum Simonis. Socrus autem Simonis tene-
batur magnis febribus, et rogaverunt illum pro
39 ea. Et stans super illam imperavit febri et di-
misit illam. Et continuo surgens ministrabat
40 illis. Cum autem sol occidisset, omnes qui
habebant infirmos variis languoribus, ducebant
illos ad eum. At ille singulis manus imponens
41 curabat eos. Exibant autem daemonia a multis
clamantia et dicentia: Quia tu es Filius Dei;
et increpans non sinebat ea loqui, quia sciebant
42 ipsum esse Christum. Facta autem die egressus
ibat in desertum locum, et turbae requirebant
eum et venerunt usque ad ipsum et detine-

te > OssBeUD
qui sis] quis sis tu es G b r (e)
35 illum[1] H[c]MThW] illi *rel.* r[2]
38 Iesus OssBMaV z] > *rel.*
Simonis[1] + et Andreae GQ b c d ff l r Amb
40 autem sol f] ~ sol autem *rel.*
41 autem] etiam SsHssX[c]PTh gat

34 Mc 1,24 | **41** Mt 8,29; Mc 3,11s

ἀπολέσαι ἡμᾶς; οἶδά σε τίς εἶ, ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ,
꜌καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς λέγων· φιμώθητι 35
καὶ ἔξελθε ἀπ᾽ αὐτοῦ. καὶ ῥῖψαν αὐτὸν τὸ δαι-
μόνιον εἰς τὸ μέσον ἐξῆλθεν ἀπ᾽ αὐτοῦ μηδὲν
βλάψαν αὐτόν. καὶ ἐγένετο θάμβος ἐπὶ πάντας, 36
καὶ συνελάλουν πρὸς ἀλλήλους λέγοντες· τίς
ὁ λόγος οὗτος, ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ καὶ δυνάμει ἐπι-
τάσσει τοῖς ἀκαθάρτοις πνεύμασιν καὶ ἐξέρχον-
ται; καὶ ἐξεπορεύετο ἦχος περὶ αὐτοῦ εἰς πάντα 37
τόπον τῆς περιχώρου.

Ἀναστὰς δὲ ἀπὸ τῆς συναγωγῆς εἰσῆλθεν 38 26,2 38–44: Mt 8,14-17 Mc 1,29-39
εἰς τὴν οἰκίαν Σίμωνος. πενθερὰ δὲ τοῦ Σί-
μωνος ἦν συνεχομένη πυρετῷ μεγάλῳ, καὶ ἠρώ-
τησαν αὐτὸν περὶ αὐτῆς. καὶ ἐπιστὰς ἐπάνω 39
αὐτῆς ἐπετίμησεν τῷ πυρετῷ, καὶ ἀφῆκεν αὐτήν·
παραχρῆμα δὲ ἀναστᾶσα διηκόνει αὐτοῖς. Δύ- 40
νοντος δὲ τοῦ ἡλίου ἅπαντες ὅσοι εἶχον ἀσθε-
νοῦντας νόσοις ποικίλαις ἤγαγον αὐτοὺς πρὸς
αὐτόν· ὁ δὲ ἑνὶ ἑκάστῳ αὐτῶν τὰς χεῖρας ἐπι-
τιθεὶς ἐθεράπευεν αὐτούς. ἐξήρχετο δὲ καὶ δαι- 41 27,8 Mt 8,29 Mc 3.11s
μόνια ἀπὸ πολλῶν, κραυγάζοντα καὶ λέγοντα
ὅτι σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. καὶ ἐπιτιμῶν οὐκ
εἴα αὐτὰ λαλεῖν, ὅτι ᾔδεισαν τὸν Χριστὸν αὐτὸν
εἶναι. Γενομένης δὲ ἡμέρας ἐξελθὼν ἐπορεύθη 42
εἰς ἔρημον τόπον· καὶ οἱ ὄχλοι ἐπεζήτουν αὐτόν,
καὶ ἦλθον ἕως αὐτοῦ, καὶ κατεῖχον αὐτὸν τοῦ μὴ

35 εις το μεσον > a b ff l q | μεσον + ανακραυγασαν τε D | **36** θαμβος + μεγας Ta D b r$^{1.2}$ syp bo | πνευμασι] δαιμοσι 659 1574 713 Γ | **37** *inc.* κ. εξηλθεν η ακοη D a (e) | **38** ηλθεν D 465 1223s 4 251 Π^{s} 280s | Σιμων.^{1} + κ. Ανδρεου Ta D e b c ff l r Amb | **39** στας 124 lat pl. | αυτην + ο πυρετος S 1012 e | δε – διηκονει] ωστε αναστασαν αυτην διακονειν D | **40** δυναντ. (D) 230 659 al. 16 U 245s 047 998 Λ al. lat pl. bo | απαντ. BC 579 Θs 1^{r} 990 157] παντες rel. | εθεραπευεν BΨ W D 21 1355 lat ar] -σεν rel. | **41** απο > SW 28 1^{r} 1424 1194 047 4 1604 270^{s} b | κραυγαζοντα ΛW D 700 565 118 13ss 983^{r} 7s 348^{r} U 157 ΓsQ al. A al.] κραζοντα rel. |

8,1 43 πορεύεσθαι ἀπ᾿ αὐτῶν. ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς
ὅτι καὶ ταῖς ἑτέραις πόλεσιν εὐαγγελίσασθαί με
δεῖ τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ὅτι ἐπὶ τοῦτο ἀπε-
Mt 4,23 44 στάλην. καὶ ἦν κηρύσσων εἰς τὰς συναγωγὰς
τῆς Ἰουδαίας.
29,10 5 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τὸν ὄχλον ἐπικεῖσθαι αὐτῷ
1-11: Mt 4,18-22 καὶ ἀκούειν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ αὐτὸς ἦν
Mc 1,16-20 2 ἑστὼς παρὰ τὴν λίμνην Γεννησαρέτ, καὶ εἶδεν
πλοῖα δύο ἑστῶτα παρὰ τὴν λίμνην· οἱ δὲ ἁλεεῖς
3 ἀπ᾿ αὐτῶν ἀποβάντες ἔπλυναν τὰ δίκτυα. ἐμβὰς
δὲ εἰς ἓν τῶν πλοίων, ὃ ἦν Σίμωνος, ἠρώτησεν
αὐτὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἐπαναγαγεῖν ὀλίγον· καθίσας
30,9 J 21,6 4 δὲ ἐκ τοῦ πλοίου ἐδίδασκεν τοὺς ὄχλους. ὡς δὲ
ἐπαύσατο λαλῶν, εἶπεν πρὸς τὸν Σίμωνα· ἐπ-
ανάγαγε εἰς τὸ βάθος, καὶ χαλάσατε τὰ δίκτυα
5 ὑμῶν εἰς ἄγραν. καὶ ἀποκριθεὶς Σίμων εἶπεν·
ἐπιστάτα, δι᾿ ὅλης νυκτὸς κοπιάσαντες οὐδὲν ἐλά-
βομεν· ἐπὶ δὲ τῷ ῥήματί σου χαλάσω τὰ δίκτυα.
6 καὶ τοῦτο ποιήσαντες συνέκλεισαν πλῆθος ἰχθύων
7 πολύ· διερρήσσετο δὲ τὰ δίκτυα αὐτῶν. καὶ
κατένευσαν τοῖς μετόχοις ἐν τῷ ἑτέρῳ πλοίῳ τοῦ
ἐλθόντας συλλαβέσθαι αὐτοῖς. καὶ ἦλθον, καὶ

---

43 απεσταλην B-C 33-579 W D 372 1-124 990 Xs ar] -λμαι rel. | **44** εις τας συν. BsΨ 579 W D[1] 13[r] 1424 al. 990 1038 Q] εν ταις συν. rel. | Ιουδ. B-CLss 1[r] 990 157 QR sysh* sa
* bo[1] (W 713)] Γαλιλ. rel. | **5,1** και[1] BSLss W 1[r] 990 Xs 660 c ar sa bo[1]] του rel. | και αυτ. ην εστως] εστωτος αυ-
* του Ta[avl] D e | **2** πλοιαρια C*-L 1424[s] 7 1071 713 047 1047 al. QR A a f | απ αυτων > 1038 R lat pl. | επλυναν SCLss 372 X 1396 Q (BW D)] απεπλ. rel. | **3** *inc.* κ. το εν αυτων ην τ. Σιμωνος κ. ενεβη Ις εκαθισεν Ta sysp | ολιγον] οσον οσον D, + in aquam Ta sysp | **4** επαναγαγετε Ta[av] W 660 sy[4] sa | **5** ολης + της C 892 rel. pl. | ελαβ.] ευρομεν sys Eus[s], profecimus e | χαλασωμεν Ψ 1 118s 346 1207 348 713 1396 K pl. sys ar gg[1] bo | **5s** χαλ.-ποιησαντες] ου μη παρακουσομαι κ. ευθυς χαλασαντες D e | **6** διερρησσετο BS 33ss 990 (CW)] -γνυτο rel. | διερρ.-αυτων] ωστε τα δικτυα ρησσεσθαι Ta[in] D e f r ar | αυτων + ωστε μη δυνασθαι αναγαγειν αυτο 28 348[r] 1093 Ω 399*s |

bant illum ne discederet ab eis. Quibus ille ait: 43
Quia et aliis civitatibus oportet me evange-
lizare regnum Dei; quia ideo missus sum.
Et erat praedicans in synagogis Galilaeae. 44

5,1-11 ***Captura piscium miraculosa, discipulorum vocatio*** (Mt 4,18-22; Mc 1,16-20)

Factum est autem, cum turbae irruerent in 5
eum ut audirent verbum Dei, et ipse stabat
secus stagnum Genesareth. Et vidit duas naves 2
stantes secus stagnum; piscatores autem de-
scenderant et lavabant retia. Ascendens autem 3
in unam navim, quae erat Simonis, rogavit eum
a terra reducere pusillum. Et sedens docebat
de navicula turbas. Ut cessavit autem loqui, 4
dixit ad Simonem: Duc in altum, et laxate retia
vestra in capturam. Et respondens Simon dixit 5
illi: Praeceptor, per totam noctem laborantes
nihil cepimus, in verbo autem tuo laxabo rete.
Et cum hoc fecissent, concluserunt piscium mul- 6
titudinem copiosam, rumpebatur autem rete eo-
rum. Et annuerunt sociis, qui erant in alia navi, 7
ut venirent et adiuvarent eos. Et venerunt et

5,3 ut a *terra* reduceret OssEp^{m}*Bs*(*U*)*D*(*Q*)KVTh TW (vl pl.)
4 laxa A*sMB e c, laxare U

---

43 L 8,1
44 Mt 4,23
5,4 J 21,6

impleverunt ambas naviculas, ita ut pene mer-
8 gerentur. Quod cum videret Simon Petrus, pro-
cidit ad genua Iesu dicens: Exi a me, quia
9 homo peccator sum, Domine. Stupor enim cir-
cumdederat eum et omnes qui cum illo erant
10 in captura piscium, quam ceperant; similiter
autem Iacobum et Iohannem, filios Zebedaei,
qui erant socii Simonis. Et ait ad Simonem Ie-
sus: Noli timere; ex hoc iam homines eris
11 capiens. Et subductis ad terram navibus, re-
lictis omnibus secuti sunt eum.

5,12-26 *Leprosi, paralytici sanatio*
(Mt 8,1-4; 9,1-8; Mc 1,40-2,12)

12 Et factum est, cum esset in una civitatum,
et ecce vir plenus lepra et videns Iesum et
procidens in faciem, rogavit eum dicens: Do-
13 mine, si vis, potes me mundare. Et extendens
manum tetigit eum dicens: Volo, mundare.
14 Et confestim lepra discessit ab illo. ¹Et ipse prae-
cepit illi ut nemini diceret; sed vade, ostende
te sacerdoti et offer pro emundatione tua, sicut
15 praecepit Moyses, in testimonium illis. Peram-
bulabat autem magis sermo de illo, et conve-

---

7 pene W e c d r] > *rel.*
8 ~ Domine quia h. GQ a b c z
10 capiens] vivificans a b ff r
12 faciem + et AsHX[c]Th

---

10 Mt 13,47
11 Mt 19,27; Mc 10,28
14 Lv 13,49; 14,2-32

ἔπλησαν ἀμφότερα τὰ πλοῖα ὥστε βυθίζεσθαι
αὐτά. ἰδὼν δὲ Σίμων Πέτρος προσέπεσεν τοῖς 8 *31,10*
γόνασιν Ἰησοῦ λέγων· ἔξελθε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι
ἀνὴρ ἁμαρτωλός εἰμι, Κύριε. θάμβος γὰρ περι- 9
έσχεν αὐτὸν καὶ πάντας τοὺς σὺν αὐτῷ ἐπὶ τῇ
ἄγρᾳ τῶν ἰχθύων ᾗ συνέλαβον, ὁμοίως δὲ καὶ 10 Mt 13,47
Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην υἱοὺς Ζεβεδαίου, οἳ ἦσαν
κοινωνοὶ τῷ Σίμωνι. καὶ εἶπεν πρὸς τὸν Σί- *32,2*
μωνα ὁ Ἰησοῦς· μὴ φοβοῦ· ἀπὸ τοῦ νῦν ἀνθρώ-
πους ἔσῃ ζωγρῶν. καὶ καταγαγόντες τὰ πλοῖα 11 Mt 19,27 Mc 10,28
ἐπὶ τὴν γῆν, ἀφέντες πάντα ἠκολούθησαν αὐτῷ.

Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν μιᾷ τῶν 12 *33,2* 12–16: Mt 8,1-4 Mc 1,40-45
πόλεων καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ πλήρης λέπρας· ἰδὼν δὲ
τὸν Ἰησοῦν, πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον ἐδεήθη αὐτοῦ
λέγων· Κύριε, ἐὰν θέλῃς, δύνασαί με καθαρί-
σαι. καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἥψατο αὐτοῦ λέ- 13
γων· θέλω, καθαρίσθητι. καὶ εὐθέως ἡ λέπρα
ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ. καὶ αὐτὸς παρήγγειλεν 14 Lv 13,49; 14,2-32
αὐτῷ μηδενὶ εἰπεῖν, *ἀλλὰ ἀπελθὼν δεῖξον* σεαυ-
τὸν *τῷ ἱερεῖ*, καὶ προσένεγκε περὶ τοῦ καθαρισ-
μοῦ σου, καθὼς προσέταξεν Μωϋσῆς, εἰς μαρ-
τύριον αὐτοῖς. διήρχετο δὲ μᾶλλον ὁ λόγος περὶ 15 *34,1*

---

7 επλησθησαν Ψ 579 W 1574 713 998 al. ar | αμφοτεροι S* 33 544 69 M 482 661 | ωστε + ηδη Ta^{ar} C*, παρα τι D e c r sysph^{m} ar bo | **8** Πετρος > W D 13ss 983-543 e a b r sys(h) | γονασιν] ποσιν Ta^{al} 579 D 1^{r} e c sysp co | λεγων + παρακαλω Ta D e c f r syp | **9** η] ων B D Xs z, ην 579 Θ lat pl. | **10** ζωγρων] vivificans a b ff r (Ta syspi ar Eus^{s}) | **10s** ησαν δε κοινωνοι αυτου Ιακωβ. κ. Ιωαν. υιοι Ζεβ. ο δε ειπεν αυτοις· δευτε κ. μη γινεσθε αλιεις ιχθυων· ποιησω γαρ υμας αλιεις ανθρωπων· οι δε ακουσαντες παντα κατελειψαν επι τ. γης κ. ηκ. D (e) | **12** εν τω > 13ss 983-543 | πληρ. λεπρας] λεπρος D | **13** κ. ευθ. εκαθαρισθη (Mt 8,3) D e (syp) | **14** εις μαρτ. αυτ.] ινα εις μ. η υμιν τουτο Mn D a b c ff q r (el sys) | **15s** ο δε εξελθων ηρξατο κηρυσσ. κ. διαφημιζειν τ. λογον ωστε μηκετι δυνασθαι αυτον φανερως εις πολιν εισελθειν. αλλα εξω ην εν ερημοις τοποις κ. συνηρχοντο προς αυτον κ. ηλθεν παλιν εις Καφαρν. (Mc 1,45) (Ta^{ain}) D | *

αὐτοῦ, καὶ συνήρχοντο ὄχλοι πολλοὶ ἀκούειν καὶ
35,2 16 θεραπεύεσθαι ἀπὸ τῶν ἀσθενειῶν αὐτῶν. αὐτὸς
Mc 1,35 δὲ ἦν ὑποχωρῶν ἐν ταῖς ἐρήμοις καὶ προσευ-
χόμενος.
36,2 17–26: 17 Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν καὶ αὐτὸς
Mt 9,1-8 Mc 2,1-12 ἦν διδάσκων, καὶ ἦσαν καθήμενοι φαρισαῖοι καὶ
νομοδιδάσκαλοι οἳ ἦσαν ἐληλυθότες ἐκ πάσης
κώμης τῆς Γαλιλαίας καὶ Ἰουδαίας καὶ Ἰερου-
σαλήμ· καὶ δύναμις Κυρίου ἦν εἰς τὸ ἰᾶσθαι
37,1 18 αὐτόν. καὶ ἰδοὺ ἄνδρες φέροντες ἐπὶ κλίνης
ἄνθρωπον ὃς ἦν παραλελυμένος, καὶ ἐζήτουν
19 αὐτὸν εἰσενεγκεῖν καὶ θεῖναι ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ
μὴ εὑρόντες ποίας εἰσενέγκωσιν αὐτὸν διὰ τὸν
ὄχλον, ἀναβάντες ἐπὶ τὸ δῶμα διὰ τῶν κεράμων
καθῆκαν αὐτὸν σὺν τῷ κλινιδίῳ εἰς τὸ μέσον
20 ἔμπροσθεν τοῦ Ἰησοῦ. καὶ ἰδὼν τὴν πίστιν
αὐτῶν εἶπεν· ἄνθρωπε, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρ-
7,49 Is 43,25 21 τίαι σου. καὶ ἤρξαντο διαλογίζεσθαι οἱ γραμ-
ματεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι λέγοντες· τίς ἐστιν οὗτος
ὃς λαλεῖ βλασφημίας; τίς δύναται ἁμαρτίας ἀφεῖ-
22 ναι εἰ μὴ μόνος ὁ Θεός; ἐπιγνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς
τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν ἀποκριθεὶς εἶπεν πρὸς
αὐτούς· τί διαλογίζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν;
23 ¹τί ἐστιν εὐκοπώτερον, εἰπεῖν· ἀφέωνταί σοι αἱ
ἁμαρτίαι σου, ἢ εἰπεῖν· ἔγειρε καὶ περιπάτει;
24 ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐξου-
σίαν ἔχει ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας, εἶπεν

---

17 και^2-διδασκ.] διδασκοντος αυτου συνελθειν τους φαρ. D (e c sysp sa) | συνεληλυθοτ. D 1^r 13ss 983^r 660 A* a (e c) ar | κ. δυν. Κυ ην > D Xs | αυτον Bs L 579 W 544 sys sa] αυτους rel. | **19** ποιας] πως 118s 517 al. 157 1012s 1093 al. syph | δια τ. κεραμ.] αποστεγασαντες τ. κεραμους οπου ην (Mc 2,4) D (b), > sys | τ. κραβ. συν τω παραλυτικω D | **20.23** σοι] σου, > σου S 579 W D 1675 al. 1071 713 1047 ΩF al. | **21** φαρισ. + εν τ. καρδιαις αυτων D b ff l q (c) | μονος] εις C^{c}s D^l 28 Xs 1012 ar syh^m (bo) | **22** διαλογιζ. + πονηρα 828^c e c l r syi (D) |

niebant turbae multae ut audirent et curarentur
ab infirmitatibus suis. Ipse autem secedebat 16
in desertum et orabat.

Et factum est in una dierum, et ipse se- 17
debat docens. Et erant pharisaei sedentes et
legis doctores, qui venerant ex omni castello
Galilaeae et Iudaeae et Hierusalem; et virtus
Domini erat ad sanandum eos. Et ecce viri 18
portantes in lecto hominem, qui erat paralyti-
cus, et quaerebant eum inferre et ponere ante
eum. Et non invenientes qua parte illum infer- 19
rent prae turba, ascenderunt supra tectum et
per tegulas summiserunt eum cum lecto in me-
dium ante Iesum. Quorum fidem ut vidit, dixit: 20
Homo, remittuntur tibi peccata tua. ¹Et coepe- 21
runt cogitare scribae et pharisaei dicentes:
Quis est hic, qui loquitur blasphemias? Quis
potest dimittere peccata, nisi solus Deus? Ut 22
cognovit autem Iesus cogitationes eorum, re-
spondens dixit ad illos: Quid cogitatis in cor-
dibus vestris? ¹Quid est facilius dicere: Dimit- 23
tuntur tibi peccata, an dicere: Surge et ambula?
Ut autem sciatis quia Filius hominis habet po- 24
testatem in terra dimittendi peccata, ait pa-

---

16 seced.] sedebat A*sZ*Cs gat
deserto A*sHssZsPB-JUHeKThT gat b c *al.*
17 ~ erat Domini *codd.* vl
19 ~ per tegulas et AsHsBeTh
24 habet pot. Ma ff r] ~ pot. hab. *rel.*
dimittendi MEp^{m}PCs f ff] -ttere *rel.*

---

16 Mc 1,35
21 L 7,49; Is 43,25
24 Mt 28,18

ralytico: Tibi dico, surge, tolle lectum tuum
25 et vade in domum tuam. Et confestim consur-
gens coram illis tulit lectum, in quo iacebat,
et abiit in domum suam magnificans Deum.
26 Et stupor apprehendit omnes, et magnificabant
Deum. Et repleti sunt timore dicentes: Quia
vidimus mirabilia hodie.

5,27-39 ***Vocatio Levi publicani***
(Mt 9,9-17; Mc 2,13-22)

27 Et post haec exiit et vidit publicanum no-
mine Levi sedentem ad telonium et ait illi:
28 Sequere me. Et relictis omnibus, surgens secu-
29 tus est eum. Et fecit ei convivium magnum Levi
in domo sua; et erat turba multa publicanorum
et aliorum, qui cum illis erant discumbentes.
30 Et murmurabant pharisaei et scribae eorum
dicentes ad discipulos eius: Quare cum publi-
31 canis et peccatoribus manducatis et bibitis? Et
respondens Iesus dixit ad illos: Non egent qui
32 sani sunt medico, sed qui male habent. Non veni
vocare iustos, sed peccatores ad paenitentiam.
33 At illi dixerunt ad eum: Quare discipuli
Iohannis ieiunant frequenter et obsecrationes

---

surge + et OZBeUGDCs a b d r Amb
25 surgens *codd.* vl
lectum W b] > *rel.*
27 telonium PJ] -neum *rel.*
29 ei > ZJW
32 non + enim DKVW f
ad W] in *rel.* vl

---

30 L 15,2; 19,7
31 L 4,23

τῷ παραλελυμένῳ· σοὶ λέγω, ἔγειρε καὶ ἄρας τὸ
κλινίδιόν σου πορεύου εἰς τὸν οἶκόν σου. καὶ 25 J 5,8
παραχρῆμα ἀναστὰς ἐνώπιον αὐτῶν, ἄρας ἐφ᾽
ὃ κατέκειτο, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ δοξά-
ζων τὸν Θεόν. καὶ ἔκστασις ἔλαβεν ἅπαντας, 26
καὶ ἐδόξαζον τὸν Θεόν, καὶ ἐπλήσθησαν φόβου
λέγοντες ὅτι εἴδομεν παράδοξα σήμερον.

38,2

Καὶ μετὰ ταῦτα ἐξῆλθεν, καὶ ἐθεάσατο τελώ- 27 27–32:
νην ὀνόματι Λευὶν καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον. Mt 9,9-13 Mc 2,13-17
καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἀκολούθει μοι. ¹καὶ καταλιπὼν 28
πάντα ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ. Καὶ ἐποίησεν 29 *39,2*
δοχὴν μεγάλην Λευὶς αὐτῷ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ·
καὶ ἦν ὄχλος πολὺς τελωνῶν καὶ ἄλλων οἳ ἦσαν
μετ᾽ αὐτῶν κατακείμενοι. καὶ ἐγόγγυζον οἱ φα- 30 15,2;19,7
ρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς αὐτῶν πρὸς τοὺς μα-
θητὰς αὐτοῦ λέγοντες· διὰ τί μετὰ τῶν τελωνῶν
καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίετε καὶ πίνετε; καὶ ἀποκρι- 31 *40,2*
θεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτούς· οὐ χρείαν 4,23
ἔχουσιν οἱ ὑγιαίνοντες ἰατροῦ, ἀλλὰ οἱ κακῶς
ἔχοντες· οὐκ ἐλήλυθα καλέσαι δικαίους ἀλλὰ 32
ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν.

Οἱ δὲ εἶπαν πρὸς αὐτόν· οἱ μαθηταὶ Ἰωάν- 33 33–39:
νου νηστεύουσιν πυκνὰ καὶ δεήσεις ποιοῦνται. Mt 9,14-17 Mc 2,18-22

---

24 παραλυτικω S-L 579 W D Θs 13-954 al. Xss N 157 273 1396s al. FΞ | **25** αυτων] παντων (Mc 2,12) Ta[an] W* 13ss 983[r] 213 157 1604 a ar (124 1038) | εφ ο κατεκειτο] τ. κλινην Ta[arl] D e syp sa, *pr.* τ. κλιν. a b c r syih | **25s** τ. θν 1⌒2 Ψ 579 D 544 13ssMs al. Xs 157 4s 028 e | **27** *inc.* κ. ελθων παλιν παρα τ. θαλασσαν τ. επακολουθουντα αυτω οχλον εδιδασκεν κ. παραγων ειδεν Λευει τον του Αλφ. καθ. D | **28** παντας S*C* | ηκολουθει BLsW D 700 69 Ξ a gg | **29** αλλων] αμαρτωλων W 1424[s] Xss N 1396 262 | αυτων] αυτου Ta[l] B* 579 1 118s 660 syh[m] | οι–κατακειμ.] ανακειμενων Ta D e | **30** αυτων > Ta S D 118s 788 Xss F e ff l syp co | **31** υγιαινοντ.] ισχυοντες (Mt 9,12) Ψ 13-828 1424 1093s 1346* | **33** αυτον + δια τι S*ss 579s D Θss 28[r] rel. pl. lat syph ar gg |

ὁμοίως καὶ οἱ τῶν φαρισαίων, οἱ δὲ σοὶ ἐσθίου-
J 3,29 34 σιν καὶ πίνουσιν. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐ-
τούς· μὴ δύνασθε τοὺς υἱοὺς τοῦ νυμφῶνος, ἐν
ᾧ ὁ νυμφίος μετ᾽ αὐτῶν ἐστιν, ποιῆσαι νηστεύ-
J 16,20 35 ειν; ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι, καὶ ὅταν ἀπαρθῇ
ἀπ᾽ αὐτῶν ὁ νυμφίος, τότε νηστεύσουσιν ἐν ἐκεί-
36 ναις ταῖς ἡμέραις. Ἔλεγεν δὲ καὶ παραβολὴν
πρὸς αὐτοὺς ὅτι οὐδεὶς ἐπίβλημα ἀπὸ ἱματίου
καινοῦ σχίσας ἐπιβάλλει ἐπὶ ἱμάτιον παλαιόν·
εἰ δὲ μήγε, καὶ τὸ καινὸν σχίσει καὶ τῷ παλαιῷ
οὐ συμφωνήσει τὸ ἐπίβλημα τὸ ἀπὸ τοῦ καινοῦ.
Job 32,19 37 καὶ οὐδεὶς βάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς·
εἰ δὲ μήγε, ῥήξει ὁ οἶνος ὁ νέος τοὺς ἀσκούς,
καὶ αὐτὸς ἐκχυθήσεται καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπολοῦν-
38 ται· ἀλλ᾽ οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς καινοὺς βλητέον.
39 ˈκαὶ οὐδεὶς πιὼν παλαιὸν θέλει νέον· λέγει γάρ·
ὁ παλαιός χρηστός ἐστιν.

41,2 1-5: Mt 12,1-8 Mc 2,23-28 6 Ἐγένετο δὲ ἐν σαββάτῳ διαπορεύεσθαι
αὐτὸν διὰ σπορίμων, καὶ ἔτιλλον οἱ μαθη-
ταὶ αὐτοῦ καὶ ἤσθιον τοὺς στάχυας ψώχοντες
2 ταῖς χερσίν. τινὲς δὲ τῶν φαρισαίων εἶπαν· τί

ομοιως > 1241 D 700 vl(-e r) syp sa | σοι + μαθηται Ta[a1n] (D) 1424 1675s e b c f ff r gg bo | εσθ. κ. πιν.] ουδεν τουτων ποιουσιν D e, ου νηστευουσιν 1424* | **34** μη δυνανται οι υιοι, > ποιησαι S* D (348) vl | εν ω –εστιν] εφ οσον εχουσιν τ. νυμφιον μεθ εαυτων (Mc 2,19) D e | νηστευσαι BS[c] 1241 28 Xs 1093 Ξ | **36** απο[1] > Cs 579s 372[r] 1424 rel. pl. gg | σχισας > CΔ 700[r] 13 rel. pl. syh | το επιβλημα > ΨΔ 372[r] 118s 517 al. M[r]U al. 713 245 Γ pl. A[r]V rel. | **37** ρησσει CΔ 2145 Γ b f l q syph ar bo | **38** βλητ.] βαλλουσιν Ta S* D vl syp co, + κ. αμφοτεροι συντηρουνται (Mt 9,17) CsΔ D Θ 372[r] 22s rel. pl. lat syph ar gg | **39** > D vl | παλαιον BsC*LW 1[r] 157 ar co] + ευθεως rel. | χρηστος Bsl. 1241 W *P*[4] 157 syp co] –στοτερος rel. |
* **6,1** σαββατω Ta[a] Bs 33s 579 W 700 1[r] 788s 157 660 b c l q r sypih[m]] + δευτεροπρωτω rel. Amb Ep, mane e | και[1]-χερσιν] οι δε μαθ. αυτ. ηρξαντο τιλλειν τ. σταχ. κ. ψωχ. τ. χ. ησθιον D (Ta[a] e a b f q syp ar gg co) | **2** ειπον· ιδε τι ποιουσιν οι μαθ. σου τοις σαββ. ο ουχ εξεστιν Ta[ar] D |

faciunt, similiter et pharisaeorum; tui autem
edunt et bibunt? Quibus ipse ait: Numquid 34
potestis filios sponsi, dum cum illis est sponsus,
facere ieiunare? Venient autem dies, cum abla- 35
tus fuerit ab illis sponsus; tunc ieiunabunt in
illis diebus. Dicebat autem et similitudinem ad 36
illos: Quia nemo commissuram a novo vesti-
mento immittit in vestimentum vetus; alioquin
et novum rumpit, et veteri non convenit com-
missura a novo. Et nemo mittit vinum novum 37
in utres veteres; alioquin rumpet vinum novum
utres, et ipsum effundetur, et utres peribunt.
Sed vinum novum in utres novos mittendum 38
est, et utraque conservantur. Et nemo bibens 39
vetus statim vult novum; dicit enim: Vetus
melius est.

6,1-11 *Dominus sabbati*
(Mt 12,1-14; Mc 2,23-3,6)

Factum est autem in sabbato secundo pri- 6
mo, cum transiret per sata, vellebant discipuli
eius spicas et manducabant confricantes mani-
bus. Quidam autem pharisaeorum dicebant illis: 2

35 dies + et HOssB-JUMaThCs gat a d
36 ~ vestim. novo *codd.* vl
37 effunditur AssMsQ a l r[2]

34 J 3,29
35 L 17,22; J 16,20
37 Job 32,19

3 Quid facitis quod *non* licet in sabbatis? ˡEt re-
spondens Iesus ad eos dixit: Nec hoc legistis
quod fecit David, cum esurisset ipse et qui cum
4 illo erant? quomodo intravit in domum Dei et
panes propositionis sumpsit et manducavit et
dedit his qui cum ipso erant, quos non licet
5 manducare nisi tantum sacerdotibus? Et dicebat
illis: Quia Dominus est Filius hominis etiam
sabbati.
6 Factum est autem et in alio sabbato, ut in-
traret in synagogam et doceret. Et erat ibi
7 homo, et manus eius dextra erat arida. Obser-
vabant autem scribae et pharisaei, si in sab-
bato curaret, ut invenirent unde accusarent eum.
8 Ipse vero sciebat cogitationes eorum et ait
homini, qui habebat manum aridam: Surge et
9 sta in medium. Et surgens stetit. ˡAit autem
ad illos Iesus: Interrogo vos, si licet sabbatis
benefacere, an male; animam salvam facere, an
10 perdere? Et circumspectis omnibus, dixit homi-

---

4 ipso] eo FZVW q r[2]
licebat FGDQHeVCs gat e b c d f l q r
6 et[1] > OUGDQ e b c f ff l r z
erat > A-H*XEpBe
7 in > AsHsEpBeGHe e b c d ff l q z
unde accus.] accusare AssMJssQHe gat c q r[2] (EpD,H*C)
9 sabbatis Ma] -to *rel.* e b f ff l q z

---

3 1 Sm 21,1-6
4 Lv 24,9
6 L 14,1

ποιεῖτε ὃ οὐκ ἔξεστιν ποιεῖν τοῖς σάββασιν; καὶ 3
ἀποκριθεὶς πρὸς αὐτοὺς εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· οὐδὲ
τοῦτο ἀνέγνωτε ὃ ἐποίησεν Δαυίδ, ὁπότε ἐπείνα- 1 Sm 21,1-6
σεν αὐτὸς καὶ οἱ μετ᾽ αὐτοῦ ὄντες; ὡς εἰσῆλθεν 4
εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ καὶ τοὺς *ἄρτους τῆς προ-* Lv 24,9
θέσεως λαβὼν ἔφαγεν καὶ ἔδωκεν τοῖς μετ᾽ αὐ-
τοῦ, οὓς οὐκ ἔξεστιν φαγεῖν εἰ μὴ μόνους τοὺς ἱε-
ρεῖς; καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· κύριός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ 5
ἀνθρώπου καὶ τοῦ σαββάτου.
Ἐγένετο δὲ ἐν ἑτέρῳ σαββάτῳ εἰσελθεῖν αὐ- 6 *42,2*
τὸν εἰς τὴν συναγωγὴν καὶ διδάσκειν· καὶ ἦν 6-11:
ἄνθρωπος ἐκεῖ καὶ ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἡ δεξιὰ ἦν Mt 12,9-14 Mc 3,1-6
ξηρά. παρετηροῦντο δὲ αὐτὸν οἱ γραμμα- 7 14,1
τεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι, εἰ ἐν τῷ σαββάτῳ θερα-
πεύει, ἵνα εὕρωσιν κατηγορίαν κατ᾽ αὐτοῦ· αὐτὸς 8
δὲ ᾔδει τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν, εἶπεν δὲ τῷ ἀν-
δρὶ τῷ ξηρὰν ἔχοντι τὴν χεῖρα· ἔγειρε καὶ στῆθι
εἰς τὸ μέσον· καὶ ἀναστὰς ἔστη. ˡεἶπεν δὲ ὁ 9
Ἰησοῦς πρὸς αὐτούς· ἐπερωτῶ ὑμᾶς, εἰ ἔξεστιν
τῷ σαββάτῳ ἀγαθοποιῆσαι ἢ κακοποιῆσαι,
ψυχὴν σῶσαι ἢ ἀπολέσαι; καὶ περιβλεψάμενος 10

ποιειν > Ta[at] B D 700 788s R lat(-q) ar gg sa | **3** οντες > Bs 33sss W D Θs 1[r] 788s Xs 157s sypi[l] | **4** ως] πως S[c] 33s Θs 1[r] 13ss 983-954 Xs 157 R, > B D | λαβων > S 579 W D 700 565 1-124 1223s 16 1574 157 047 K pl. syi ar gg | εξον ην D 713 1047 e b c f q r syp ar co Iρ | *post* **4** *add.* τη αυτη ημερα θεασαμενος τινα εργαζομενον τω σαββατω ειπεν αυτω· ανθρωπε ει μεν οιδας τι ποιεις μακαριος ει, ει δε μη οιδας επικαταρατος κ. παραβατης ει τ. νομου D | **5** *post* **10** D | ~ εστιν του σαββ. ο υιος τ. α. BsW sypi bo (sa) | **6s** κ. εισελθοντος αυτου παλιν εις τ. συναγ. σαββατω εν η ην ανθρωπος ξηραν εχων τ. χειρα παρετηρ. αυτον οι φ. D | **7** κατηγορειν αυτου BS* Θ 28 1[r]124 X 2145s 1604 Ω 399*s lat(-r) sypih* sa (D) | **8** ηδει, ειπεν δε] γινωσκων, λεγει D b f (1424, 1675s) | **9** επερωτω Ta[atn] BSLW e vg syi bo] -τησω rel. | απολεσαι Ta[atn] B-579 W D 1-124 X 1071 157 1093s 660s lat(-e) sypih[m] ar co Tert] αποκτειναι rel., + οι δε εσιωπων (Mc 3,4) Ta[atn] D 124 346 954 al. 348[r] 1093 Λ al. |

πάντας αὐτοὺς εἶπεν αὐτῷ· ἔκτεινον τὴν χεῖρά
σου. ὁ δὲ ἐποίησεν, καὶ ἀπεκατεστάθη ἡ χεὶρ
11 αὐτοῦ. αὐτοὶ δὲ ἐπλήσθησαν ἀνοίας, καὶ διελά-
λουν πρὸς ἀλλήλους, τί ἂν ποιήσαιεν τῷ Ἰησοῦ.
43,2 12 Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἐξελθεῖν
12-16: Mc 3,13-19 αὐτὸν εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι, καὶ ἦν διανυκ-
44,2 Mt 10,2ss 13 τερεύων ἐν τῇ προσευχῇ τοῦ Θεοῦ. καὶ ὅτε
Λ 1,13 J 6,70 ἐγένετο ἡμέρα, προσεφώνησεν τοὺς μαθητὰς
αὐτοῦ, καὶ ἐκλεξάμενος ἀπ᾽ αὐτῶν δώδεκα, οὓς
14 καὶ ἀποστόλους ὠνόμασεν, ¹Σίμωνα, ὃν καὶ
ὠνόμασεν Πέτρον, καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν
αὐτοῦ, καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, καὶ Φίλιπ-
15 πον καὶ Βαρθολομαῖον, ¹καὶ Ματθαῖον καὶ
Θωμᾶν, καὶ Ἰάκωβον ˆἈλφαίου καὶ Σίμωνα
16 τὸν καλούμενον ζηλωτήν, καὶ Ἰούδαν Ἰακώ-
βου, καὶ Ἰούδαν Ἰσκαριώθ, ὃς ἐγένετο προδό-
45,1 17 της. καὶ καταβὰς μετ᾽ αὐτῶν ἔστη ἐπὶ τόπου
17-19: Mt 4,23-5,1 Mc 3,7-12 πεδινοῦ, καὶ ὄχλος πολὺς μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ
πλῆθος πολὺ τοῦ λαοῦ ἀπὸ πάσης τῆς Ἰουδαίας
καὶ Ἰερουσαλὴμ καὶ τῆς παραλίου Τύρου καὶ
18 Σιδῶνος, οἳ ἦλθον ἀκοῦσαι αὐτοῦ καὶ ἰαθῆναι

---

10 αυτους + εν οργη (Mc 3,5) Ta D Θ 1-124 348s 16 X 1071s 157 1604 660s Λ[r] vl syih ar | εποιησ.] εξετεινεν SW D 1-230 1424[r] 157s 1604 lat syph[m] ar gg co | αυτου + υγιης 892s W 28[r] 13 pl. 1424-1606 M 71 rel. pl.] + ως η αλλη Ta[tn] ΨΔs rel. b c f q r sypih gg | **11** τι-Ιυ] πως απολεσωσιν αυτον (Mt 12,14) Ta D | **12** εξελθειν αυτ. B-L 579 W D 348[r] Xs 1604 e ar sa] εξηλθεν rel. | **13** εφωνησ. D 1[r] 157 lat(-c) ar | ωνομασ.] εκαλεσεν D 1223s 990 | **14** πρωτον Σιμωνα D r | Ιωανν. + τ. αδελφον αυτου, ους επωνομασεν Βοανηργες, ο εστιν υιοι βροντης D | **15** Θωμαν + τ. επικαλουμενον Διδυμον (J 11,16) D | Ιακωβ. + τον του Ψ 892 Δ D Θ 565[r] 124 rel. pl. | **16** Ισκαριωθ BS* C 33s 579 gg] Σκαρ. D lat sysp, Ισκαριωτην Mn rel., > a b r | **17** τοπου] του 33 Δ 22 2145 291 Γs al. Q E sysp | πολυς BsLssW 1[r] 1346 sypi sa] > rel. | Ιερουσ. + κ. Περαιας S*W lat(-e) ar | Σιδων. + κ. αλλων πολεων e c (D) |

ni: Extende manum tuam. Et extendit, et re-
stituta est manus eius. Ipsi autem repleti sunt 11
insipientia et colloquebantur ad invicem quid-
nam facerent Iesu.

6,12-16 *Apostolorum vocatio* (Mt 10,1-4; Mc 3,7-19)

Factum est autem in illis diebus, exiit in 12
montem orare et erat pernoctans in oratione
Dei. Et cum dies factus esset, vocavit disci- 13
pulos suos et elegit duodecim ex ipsis, quos
et apostolos nominavit: Simonem, quem cog- 14
nominavit Petrum, et Andream fratrem eius,
Iacobum et Iohannem, Philippum et Bartholo-
maeum, ¹ Matthaeum et Thomam, Iacobum 15
Alphaei et Simonem, qui vocatur zelotes, ¹ et 16
Iudam Iacobi et Iudam Iscariotem, qui fuit
proditor.

6,17-49 *Sermo montanus* (Mt 5-7)

Et descendens cum illis stetit in loco cam- 17
pestri, et turba discipulorum eius et multitudo
copiosa plebis ab omni Iudaea et Hierusalem
et maritima et Tyri et Sidonis, ¹qui venerant 18
ut audirent eum et sanarentur a languoribus

---

11 facerent + de FEp[m]PGDQHe b c ff l q r z
15 ~ Thom. et Matth. OZKVW z
16 et[1] DHeW] > *rel.*
traditor BeU c f ff r z
17 descendens] discendit... et Q e b ff l q
18 venerunt AsM[r]BUGDK*Cs e f ff l r

---

13 A 1,13; J 6,70

suis. Et qui vexabantur a spiritibus immundis
19 curabantur. Et omnis turba quaerebat eum tangere, quia virtus de illo exibat et sanabat omnes.
20 Et ipse, elevatis oculis in discipulos suos, dicebat:

Beati pauperes quia vestrum est regnum Dei.
21 Beati qui nunc esuritis quia saturabimini.
Beati qui nunc fletis quia ridebitis.
22 Beati eritis cum vos oderint homines et cum
separaverint vos et exprobraverint et eiecerint
nomen vestrum tamquam malum propter Filium
23 hominis. Gaudete in illa die et exsultate; ecce
enim merces vestra multa est in caelo; secundum
haec enim faciebant prophetis patres eorum.
24 Verumtamen vae vobis divitibus, quia habetis consolationem vestram.
25 Vae vobis qui saturati estis, quia esurietis.
Vae vobis qui ridetis nunc, quia lugebitis et flebitis.
26 Vae cum benedixerint vobis homines; secundum haec enim faciebant pseudoprophetis patres eorum.

---

19 quaerebant AsXBGV e b f ff l r
23 est > AsHsX[c]EpPBeIGDHe d f l q
24 quia] qui MEpUDQW gat q r
26 ~ bene vobis dixer. *codd. pl.*
homines X*D] omnes hom. *rel.* vl
enim W ff r] > *rel.*
*pseudoproph. OEpQV] prophet. *rel.* f l*

---

21 Ap 7,16s; Ps 125,5s; Is 61,3; 65,13s
22 J 15,19; 16,2
24 Ja 5,1
25 Ja 4,4; Mi 2,11

ἀπὸ τῶν νόσων αὐτῶν, καὶ οἱ ἐνοχλούμενοι ἀπὸ
πνευμάτων ἀκαθάρτων ἐθεραπεύοντο. καὶ πᾶς 19
ὁ ὄχλος ἐζήτουν ἅπτεσθαι αὐτοῦ, ὅτι δύναμις
παρ' αὐτοῦ ἐξήρχετο καὶ ἰᾶτο πάντας.

Καὶ αὐτὸς ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ 20 *46,5*
εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἔλεγεν· 20-23: Mt 5,3-12

Μακάριοι οἱ πτωχοί, ὅτι ὑμετέρα ἐστὶν ἡ
βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

μακάριοι οἱ πεινῶντες νῦν, ὅτι χορτασθήσεσθε. 21 *47,5* Ap 7,16s
μακάριοι οἱ κλαίοντες νῦν, ὅτι γελάσετε. *48,5* Ps 125,5s
μακάριοί ἐστε ὅταν μισήσωσιν ὑμᾶς οἱ ἄν- 22 Is 61,3 *49,5*
θρωποι, καὶ ὅταν ἀφορίσωσιν ὑμᾶς καὶ ὀνειδί- J 15,19; 16,2
σωσιν καὶ ἐκβάλωσιν τὸ ὄνομα ὑμῶν ὡς πονηρὸν
ἕνεκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. χάρητε ἐν ἐκείνῃ 23
τῇ ἡμέρᾳ καὶ σκιρτήσατε· ἰδοὺ γὰρ ὁ μισθὸς
ὑμῶν πολὺς ἐν τῷ οὐρανῷ· κατὰ τὰ αὐτὰ γὰρ
ἐποίουν τοῖς προφήταις οἱ πατέρες αὐτῶν.

Πλὴν οὐαὶ ὑμῖν τοῖς πλουσίοις, 24 *50,10* Ja 5,1 L 16,25
ὅτι ἀπέχετε τὴν παράκλησιν ὑμῶν.
οὐαὶ ὑμῖν, οἱ ἐμπεπλησμένοι νῦν, 25 Is 5,22
ὅτι πεινάσετε.
οὐαί, οἱ γελῶντες νῦν,
ὅτι πενθήσετε καὶ κλαύσετε.
οὐαὶ ὅταν καλῶς ὑμᾶς εἴπωσιν πάντες οἱ 26 *51,10* Ja 4,4
ἄνθρωποι· κατὰ τὰ αὐτὰ γὰρ ἐποίουν τοῖς Mi 2,11
ψευδοπροφήταις οἱ πατέρες αὐτῶν.

---

18 οχλουμενοι Ψs 892 Δs rel. pl. | **20** πτωχοι + τω πνευματι (Mt 5,3) S* 33 579 D 544 1-954 1123s 348[r] Xs 713 4s 1604 Q al. a c f r[1.2] gg | τ. θυ] των ουραν. 544 118s 69 1424s X 157 al. c f sys sa | **21** νυν[1] + κ. διψωντες τ. δικαιοσυνην (Mt 5,6) e c l r (a b ff q z) | χορτασθησονται Mn S* 69 Xs e b ff l q r sys ar | γελασονται Mn e sys ar Ωρ Eus (W) | **23** χαρητε-σκιρτησ. > Mn | ημερα] ωρα 579 a sys | γαρ[1] > 565 544 Ks 1219* 280 482s | γαρ[2] > Mn D 1424* a ff l ar | **25** τ. εμπεπλησμενοις 124 F a | **26** παντες > Mn LsΔW D 565[r] 71 348[r] 1012s Γs 251ss al. Λss V pl. al. sysp gg | γαρ > Mn D lat pl. | οι πατερ. αυτων > B 700 sys sa | αυτων] υμων 69 1574 251 Ir | 22 * * *

52,5 27 Ἀλλὰ ὑμῖν λέγω τοῖς ἀκούουσιν· ἀγαπᾶτε
27–36: Mt 5,39-48 τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦ-
28 σιν ὑμᾶς, εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς,
53,5 29 προσεύχεσθε περὶ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς. τῷ
τύπτοντί σε ἐπὶ τὴν σιαγόνα πάρεχε καὶ τὴν
ἄλλην, καὶ ἀπὸ τοῦ αἴροντός σου τὸ ἱμάτιον
30 καὶ τὸν χιτῶνα μὴ κωλύσῃς. παντὶ αἰτοῦντί σε
δίδου, καὶ ἀπὸ τοῦ αἴροντος τὰ σὰ μὴ ἀπαίτει.
54,5 31 καὶ καθὼς θέλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι,
Mt 7,12 Tob 4,16 32 ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως. καὶ εἰ ἀγαπᾶτε τοὺς ἀγα-
55,5 πῶντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν; καὶ γὰρ οἱ
ἁμαρτωλοὶ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτοὺς ἀγαπῶσιν.
33 καὶ [γὰρ] ἐὰν ἀγαθοποιῆτε τοὺς ἀγαθοποιοῦντας
ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν; καὶ οἱ ἁμαρτω-
Lv 25,35s 34 λοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν. καὶ ἐὰν δανίσητε παρ'
ὧν ἐλπίζετε λαβεῖν, ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν; καὶ
ἁμαρτωλοὶ ἁμαρτωλοῖς δανίζουσιν, ἵνα ἀπολά-
35 βωσιν τὰ ἴσα. πλὴν ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν
καὶ ἀγαθοποιεῖτε καὶ δανίζετε μηδὲν ἀπελπί-
ζοντες· καὶ ἔσται ὁ μισθὸς ὑμῶν πολύς, καὶ
ἔσεσθε υἱοὶ ὑψίστου, ὅτι αὐτὸς χρηστός ἐστιν
36 ἐπὶ τοὺς ἀχαρίστους καὶ πονηρούς. Γίνεσθε οἰκ-
τίρμονες, καθὼς ὁ πατὴρ ὑμῶν οἰκτίρμων ἐστίν.
56,2 37–42: Mt 7,1-5 37 ʼκαὶ μὴ κρίνετε, καὶ οὐ μὴ κριθῆτε· καὶ μὴ κα-

---

28 υμας[2] + κ. διωκοντων υμας (Mt 5,44) Ta 13-826 828s (co) | **29** την[1] + δεξιαν (Mt 5,39) Ta[3] S* 579 28 1689s 1424[a] 1604 E* r[2] | παρεχε] στρεψον 13[r] | **31** ανθρ. B 579 700 a ff l r z sys Iρ] + κ. υμεις rel. | ομοιως > D e sa Iρ
* Cl | **33** γαρ BS* 700] > rel. | και[2] BS* 892* W Λ sys co]
* + γαρ rel. | **34** λαβειν BSL 579 W 157 1573] απολαβ. Mn rel. Iust | τα ισα > D vl sys | **35** πλην + λεγω υμιν 1194 U (e) | μηδενα SW X 1071 Π* 489 sysp (ar) | πολυς + εν τοις ουραν. 1424[a] 213s A a c l r z sys | **36** γινεσθε Bs 33s W P[45] D 700 1[r] 713 660 Ξ e a b l q sys ar co Iust Tert Ωρ] + ουν (Mt 5,48) rel. | υμων + ο ουρανιος S[c]
* 579 13[r] 954 Iust[1] Cl[1] Xρ | **37** και ου[1] P[45]] ινα Mn Ta ΨW D 348 ΑΛ e a c f r[2] gat sys sa Amb |

Sed vobis dico, qui auditis: Diligite inimicos 27
vestros, benefacite his qui oderunt vos. Bene- 28
dicite maledicentibus vobis et orate pro ca-
lumniantibus vos. Et qui te percutit in maxillam, 29
praebe et alteram, et ab eo, qui aufert tibi
vestimentum, etiam tunicam noli prohibere. Omni 30
autem petenti te tribue, et qui aufert quae tua
sunt ne repetas. Et prout vultis ut faciant vobis 31
homines, et vos facite illis similiter. Et si di- 32
ligitis eos qui vos diligunt, quae vobis est gratia?
nam et peccatores diligentes se diligunt. ¹Et si 33
benefeceritis his qui vobis benefaciunt, quae
vobis est gratia? siquidem et peccatores hoc
faciunt. Et si mutuum dederitis his a quibus 34
speratis recipere, quae gratia est vobis? nam
et peccatores peccatoribus faenerantur, ut re-
cipiant aequalia. Verumtamen diligite inimicos 35
vestros, benefacite et mutuum date nihil inde
sperantes, et erit merces vestra multa, et eritis
filii Altissimi, quia ipse benignus est super
ingratos et malos. Estote ergo misericordes, 36
sicut et Pater vester misericors est. Nolite iudi- 37
care, et non iudicabimini; nolite condemnare, et

---

27 oderunt vos XW a b ff] ~ vos oder. *rel.* e q z
28 et > *codd.* vl
29 et¹] ei Ep*U
praebe + illi PDW (X e a b z)
auferet AsHOZPJGDC e a b ff z
30 auferet AFMZBeJUG e b ff z
32 diligenter UT
35 vestros W] + et *rel.* e a b ff q z
sperant.] desperant. F-EpᵐBeJUGQV*Cs vl pl.

---

31 Mt 7,12; Tob 4,16 | **34** Lv 25,35s | **37** Mt 6,14

non condemnabimini. Dimittite, et dimittemini.
38 Date, et dabitur vobis; mensuram bonam et
confertam et coagitatam et supereffluentem da-
bunt in sinum vestrum. Eadem quippe mensura,
qua mensi fueritis, remetietur vobis.
39 Dicebat autem illis et similitudinem: Num-
quid potest caecus caecum ducere? nonne ambo
40 in foveam cadunt? Non est discipulus super
magistrum; perfectus autem omnis erit, si sit
41 sicut magister eius. Quid autem vides festucam
in oculo fratris tui, trabem autem, quae in oculo
42 tuo est, non consideras? Aut quomodo potes di-
cere fratri tuo: Frater, sine eiciam festucam de
oculo tuo, ipse in oculo tuo trabem non videns?
Hypocrita, eice primum trabem de oculo tuo, et
tunc perspicies ut educas festucam de oculo
43 fratris tui. Non est enim arbor bona, quae facit
fructus malos; neque arbor mala faciens fruc-
44 tum bonum. Unaquaeque enim arbor de fruc-
tu suo cognoscitur. Neque enim de spinis col-
ligunt ficus, neque de rubo vindemiant uvam.
45 Bonus homo de bono thesauro cordis sui pro-

37 dimittim. A[c]ssMIG, dimittetur vobis OssJU KV e c r z
38 et[2] OW] > *rel.* b c f ff
39 cadent A-HOEpPBssUGD[r]Cs b f ff
40 si sit *> AssMsX[c]EpB-JDQHeCs e d lr
42 aut] et *codd.*
videns] vides MsZBeG*DKVCsW
ipse-videns] et ecce in oculo tuo trabes subiacet a b c ff * l q z (e d)
perspicies] respic. AsMEpPDHe b q
45 bonus + enim GDHe a b c f l r z

38 Mc 4,24 | **40** Mt 10,24s; J 15,20 | **45** Mt 12,34s

ταδικάζετε, καὶ οὐ μὴ καταδικασθῆτε. ἀπολύετε,
καὶ ἀπολυθήσεσθε· δίδοτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· 38 Mt 6,14 Mc 4,24
μέτρον καλὸν πεπιεσμένον σεσαλευμένον ὑπερ-
εκχυννόμενον δώσουσιν εἰς τὸν κόλπον ὑμῶν·
ᾧ γὰρ μέτρῳ μετρεῖτε ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν.
Εἶπεν δὲ καὶ παραβολὴν αὐτοῖς· Μήτι δύ- 39 *57,5* Mt 15,14; 23,16.24
ναται τυφλὸς τυφλὸν ὁδηγεῖν; οὐχὶ ἀμφότεροι
εἰς βόθυνον ἐμπεσοῦνται; οὐκ ἔστιν μαθητὴς 40 *58,3* Mt 10,24s
ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον· κατηρτισμένος δὲ πᾶς J 15,20
ἔσται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ. Τί δὲ βλέπεις τὸ 41 *59,5*
κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου,
τὴν δὲ δοκὸν τὴν ἐν τῷ ἰδίῳ ὀφθαλμῷ οὐ κα-
τανοεῖς; πῶς δύνασαι λέγειν τῷ ἀδελφῷ σου· 42
ἀδελφέ, ἄφες ἐκβάλω τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ
ὀφθαλμῷ σου, αὐτὸς τὴν ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου
δοκὸν οὐ βλέπων; ὑποκριτά, ἔκβαλε πρῶτον
τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ τότε δια-
βλέψεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελ-
φοῦ σου ἐκβαλεῖν. Οὐ γάρ ἐστιν δένδρον καλὸν 43 *60,5* Mt 7,16-20
ποιοῦν καρπὸν σαπρόν, οὐδὲ πάλιν δένδρον σα-
πρὸν ποιοῦν καρπὸν καλόν. ἕκαστον γὰρ δέν- 44
δρον ἐκ τοῦ ἰδίου καρποῦ γινώσκεται. οὐ γὰρ *61,5*
ἐξ ἀκανθῶν συλλέγουσιν σῦκα, οὐδὲ ἐκ βάτου
σταφυλὴν τρυγῶσιν. ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ 45 *62,5* Mt 12,34s
ἀγαθοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας αὐτοῦ προφέρει

κ. ου[2]] ινα Mn W* D e a c ff r[2] sys sa Tert Bas | **38** πεπιεσμ. > e c r sys(p) bo | γαρ > Ta[al] Θs 13sss 826s a b ff l q r z sys ar Tert| μετρηθησ. Ta[al] B* 33 28 1093 P e b q| **39** πεσουνται SsΨs 565[r] 124 517 rel. pl. lat(-a) | **40** πας > S 157 716 b | εσται] -τω S Θ F co Ωρ | **41** ιδιω] σω Ta[al] D 13[r] P lat | **42** πως B e ff sys] + δε S 892s, η πως rel. | αδελφε > D 157 047 vl | εν τω οφθ.[1,2]] εκ του οφθ. D lat sysp ar gg bo (348, 33 sa) | αυτος - βλεπων] κ. ιδου η δοκος εν τω σω οφθαλ. υποκειται D vl sys | **43** καρπους σαπρους, καρ. καλους Ta[al] D sysp (lat) | **44** γαρ[1] > D 700 209 348 16 1038 vl sys | γαρ[2] > a b ff q r z sys| συλλεγ.] εκλεγονται D e | **45** αυτου[1] > BS 579 Cl | *

τὸ ἀγαθόν, καὶ ὁ πονηρὸς ἐκ τοῦ πονηροῦ προ-
φέρει τὸ πονηρόν· ἐκ γὰρ περισσεύματος καρδί-
63,3 Ma 1,6 46 ας λαλεῖ τὸ στόμα αὐτοῦ. τί δέ με καλεῖτε· Κύ-
Mt 7,21 ριε Κύριε, καὶ οὐ ποιεῖτε ἃ λέγω;
64,5 Mt 7,24-27 47 Πᾶς ὁ ἐρχόμενος πρός με καὶ ἀκούων μου
τῶν λόγων καὶ ποιῶν αὐτούς, ὑποδείξω ὑμῖν
48 τίνι ἐστὶν ὅμοιος. ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰ-
κοδομοῦντι οἰκίαν, ὃς ἔσκαψεν καὶ ἐβάθυνεν
καὶ ἔθηκεν θεμέλιον ἐπὶ τὴν πέτραν. πλημμύ-
ρης δὲ γενομένης προσέρρηξεν ὁ ποταμὸς τῇ
οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἴσχυσεν σαλεῦσαι αὐτὴν
διὰ τὸ καλῶς οἰκοδομῆσθαι αὐτήν.
Sap 4,4 49 Ὁ δὲ ἀκούσας καὶ μὴ ποιήσας ὅμοιός ἐστιν
ἀνθρώπῳ οἰκοδομήσαντι οἰκίαν ἐπὶ τὴν γῆν
χωρὶς θεμελίου, ᾗ προσέρρηξεν ὁ ποταμός, καὶ
εὐθὺς συνέπεσεν, καὶ ἐγένετο τὸ ῥῆγμα τῆς οἰ-
κίας ἐκείνης μέγα.
65,3 7 Ἐπειδὴ ἐπλήρωσεν πάντα τὰ ῥήματα αὐτοῦ
1-10: Mt 8,5-13 εἰς τὰς ἀκοὰς τοῦ λαοῦ, εἰσῆλθεν εἰς Καφαρ-
J 4,46ss 2 ναούμ. Ἑκατοντάρχου δέ τινος δοῦλος κακῶς
ἔχων ἤμελλεν τελευτᾶν, ὃς ἦν αὐτῷ ἔντιμος.
3 ἀκούσας δὲ περὶ τοῦ Ἰησοῦ ἀπέστειλεν πρὸς αὐ-
τὸν πρεσβυτέρους τῶν Ἰουδαίων, ἐρωτῶν αὐτόν,
4 ὅπως ἐλθὼν διασώσῃ τὸν δοῦλον αὐτοῦ. οἱ δὲ
παραγενόμενοι πρὸς τὸν Ἰησοῦν, παρεκάλουν
αὐτὸν σπουδαίως, λέγοντες ὅτι ἄξιός ἐστιν ᾧ

πονηρου + θησαυρου τ. καρδιας αυτου Ta[a(i)a] CssΔ Θ 565[r] 22 rel. q r sy[s] gg (co) | 46 δε > 826s 828 syp ar sa * Iϱ | καλειτε] λεγετε D 28 syp gg Iϱ Cl Ωϱ Did | 48 δια το - αυτην Bs 33sss W 157 Ξ syh[m] co] τεθεμελιωτο γαρ επι τ. πετραν CsΔ rel. syph* ar gg bo[l], γαρ + θεμελιως αυτης Ta syp ar, > P[45] 700 sys (1689s) | 49 επεσεν CsΔW 565[r] 1424[a] 1606-1574 713 rel. a c ff r vg | 7,1 επειδη BC* 892s W 124 1606 Xs A[a] sa] επει δε rel. pl. | *inc.* και εγενετο οτε ετελεσεν D a b ff l q (e c syh[m]) | εις-λαου] λαλων D (e) | 2 ημελλεν] proximus erat Ta c sysph[m] ar gg | 3 πϱ. αυτον > D 700 13 69-543 1093 vl ar | 4 πρός τ. Iν > D a c ff l r | παρεκαλ.] ηρωτων SL 579s D 700 1[a] 13-230 Ξ lat |

fert bonum, et malus homo de malo thesauro
profert malum; ex abundantia enim cordis os
loquitur. Quid autem vocatis me Domine, Do- 46
mine, et non facitis quae dico?

Omnis qui venit *ad me* et audit sermones 47
meos et facit eos, ostendam vobis cui similis
sit. Similis est homini aedificanti domum, qui 48
fodit in altum et posuit fundamentum super
petram; inundatione autem facta, illisum est flu-
men domui illi et non potuit eam movere;
fundata enim erat super petram.

Qui autem audit et non facit similis est 49
homini aedificanti domum suam super terram
sine fundamento; in quam illisus est fluvius, et
continuo cecidit, et facta est ruina domus illius
magna.

7,1-10 *Centurionis servus* (Mt 8,5-13)

Cum autem implesset omnia verba sua in 7
aures plebis, intravit Capharnaum. Centurionis 2
autem cuiusdam servus male habens erat mo-
riturus, qui illi erat pretiosus. Et cum audis- 3
set de Iesu, misit ad eum seniores Iudaeorum
rogans eum, ut veniret et salvaret servum eius.
At illi cum venissent ad Iesum, rogabant eum 4
sollicite dicentes ei: Quia dignus est ut hoc illi

---

thesauro[2] > AssX[c]JUGCs a d ff l
46 autem] enim ZBeUMaV
47 sit] est YOssBIUGHeKVCs b c d f ff z
48 fundamentum PTh] -ta *rel.* b c ff
49 audivit, fecit AsH*ssZs[m]PBJUQKVC d f
*concidit ZBM(U)DQCsW e b d l q
7,1 intravit + in O[r]BIUGDHeK a
3 sanaret HGMaKV gat a c r, liberaret e ff l

---

46 Ma 1,6; Mt 7,21 | **49** Sap 4,4 | **7,2** J 4,46

5 praestes; diligit enim gentem nostram et syn-
6 agogam ipse aedificavit nobis. Iesus autem
ibat cum illis. Et cum iam non longe esset a
domo, misit ad eum centurio amicos dicens:
Domine noli vexari; non enim sum dignus ut
7 sub tectum meum intres. Propter quod et meip-
sum non sum dignum arbitratus ut venirem ad
8 te; sed dic verbo, et sanabitur puer meus; [1]nam
et ego homo sum sub potestate constitutus
habens sub me milites, et dico huic: Vade, et
vadit; et alii: Veni, et venit; et servo meo: Fac
9 hoc, et facit. Quo audito Iesus miratus est
et conversus sequentibus se turbis dixit: Amen
dico vobis, nec in Israhel tantam fidem inveni.
10 Et reversi qui missi fuerant domum invenerunt
servum, qui languerat, sanum.

7,11-17 *Iuvenis resuscitatus*

11 Et factum est, deinceps ibat in civitatem
quae vocatur Naim, et ibant cum eo discipuli
12 eius et turba copiosa. Cum autem appropin-
quaret portae civitatis, ecce defunctus effereba-
tur filius unicus matris suae, et haec vidua
13 erat, et turba civitatis multa cum illa. Quam
cum vidisset Dominus, misericordia motus su-

6 ~ dignus sum *codd.* b ff l q r z
8 alii] alio *codd.* vl pl.
12 adpropinquarent OssBeUK
civitatis[1] + et A*-XEpIGQ e a b c f ff l q r z
*matri ΛHOEpBeIsHe c f

12 3 Rg 17,17.23
13 4 Rg 4,33-37

παρέξῃ τοῦτο· ἀγαπᾷ γὰρ τὸ ἔθνος ἡμῶν καὶ 5
τὴν συναγωγὴν αὐτὸς ᾠκοδόμησεν ἡμῖν. ὁ δὲ 6
Ἰησοῦς ἐπορεύετο σὺν αὐτοῖς. ἤδη δὲ αὐτοῦ
οὐ μακρὰν ἀπέχοντος ἀπὸ τῆς οἰκίας, ἔπεμψεν
φίλους ὁ ἑκατοντάρχης λέγων αὐτῷ· Κύριε, μὴ
σκύλλου· οὐ γὰρ ἱκανός εἰμι, ἵνα ὑπὸ τὴν στέ-
γην μου εἰσέλθῃς, διὸ οὐδὲ ἐμαυτὸν ἠξίωσα 7
πρὸς σὲ ἐλθεῖν. ἀλλὰ εἰπὲ λόγῳ, καὶ ἰαθήτω
ὁ παῖς μου. καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι ὑπὸ 8
ἐξουσίαν τασσόμενος, ἔχων ὑπ' ἐμαυτὸν στρα-
τιώτας, καὶ λέγω τούτῳ· πορεύθητι, καὶ πορεύε-
ται, καὶ ἄλλῳ· ἔρχου, καὶ ἔρχεται, καὶ τῷ δούλῳ
μου· ποίησον τοῦτο, καὶ ποιεῖ. ἀκούσας δὲ 9
ταῦτα ὁ Ἰησοῦς ἐθαύμασεν αὐτόν, καὶ στραφεὶς
τῷ ἀκολουθοῦντι αὐτῷ ὄχλῳ εἶπεν· λέγω ὑμῖν,
οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσραὴλ τοσαύτην πίστιν εὗρον. καὶ 10 *66,5*
ὑποστρέψαντες εἰς τὸν οἶκον οἱ πεμφθέντες εὗ-
ρον τὸν δοῦλον ὑγιαίνοντα.

Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἑξῆς ἐπορεύθη εἰς πόλιν 11 *67,10*
καλουμένην Ναΐν, καὶ συνεπορεύοντο αὐτῷ οἱ
μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ ὄχλος πολύς. ὡς δὲ ἤγγισεν 12 3 Rg 17,17.2
τῇ πύλῃ τῆς πόλεως, καὶ ἰδοὺ ἐξεκομίζετο τε-
θνηκὼς μονογενὴς υἱὸς τῇ μητρὶ αὐτοῦ, καὶ αὕτη
ἦν χήρα, καὶ ὄχλος τῆς πόλεως ἱκανὸς ἦν σὺν
αὐτῇ. καὶ ἰδὼν αὐτὴν ὁ Κύριος ἐσπλαγχνίσθη 13 4 Rg 4,33-37

---

6 ~ επορ. δε μετ αυτ. ο Ις D e a c l r z sys | απο > S D * 1-124 | επεμψ. BS* 892s 1241] + προς αυτον rel. pl. | αυτω > S* Θs b q z vg sa | **7** ⸂διο–ελθειν > D 700 vl sys | αλλα * + μονον (Mt 8,8) Ta[a/s] Cs 372 13[r] l r syh[+] gg | ιαθητω BL 1241 sa] -θησεται rel. | **9** αυτον > D Θss 1689s Xs 440 R lat(-q) ar | λεγω] αμην λεγω (Mt 8,10) Ta[3] Ψ D Θ 13[r] X 472 lat pl. ar gg | **10** τον[2] BsLss 1241 W 700 1[r] 157 716 vl pl. sysi co] + ασθενουντα Ta[a/s] rel. | **11** εγενετο > Ta[avn] D e sys | (εν) τη εξης S*C D 372 al. 124 1424s 7s Ms 213ss 157ss K[r] al. e c f syph ar bo | αυτου Ta[3] BsL 579 W D 1604 al. FΞ lat pl. syspi ar co] + ικανοι rel. | **12** *inc.* εγενετο δε ως D vl | ηγγιζεν 579 W D 13sss 826-828 e a b ff q vg |

14 ἐπ᾽ αὐτῇ καὶ εἶπεν αὐτῇ· μὴ κλαῖε. καὶ προσ-
ελθὼν ἥψατο τῆς σοροῦ, οἱ δὲ βαστάζοντες
ἔστησαν, καὶ εἶπεν· νεανίσκε, σοὶ λέγω, ἐγέρ-
15 θητι. καὶ ἀνεκάθισεν ὁ νεκρὸς καὶ ἤρξατο
16 λαλεῖν, καὶ ἔδωκεν αὐτὸν τῇ μητρὶ αὐτοῦ. ἔλα-
βεν δὲ φόβος πάντας, καὶ ἐδόξαζον τὸν Θεὸν
λέγοντες ὅτι προφήτης μέγας ἠγέρθη ἐν ἡμῖν,
1,68; 19,44 καὶ ὅτι ἐπεσκέψατο ὁ Θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ.
68,10 17 καὶ ἐξῆλθεν ὁ λόγος οὗτος ἐν ὅλῃ τῇ Ἰουδαίᾳ
περὶ αὐτοῦ καὶ πάσῃ τῇ περιχώρῳ.
69,5 18 Καὶ ἀπήγγειλαν Ἰωάννῃ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ
18-35: Mt 11,2-19 περὶ πάντων τούτων. καὶ προσκαλεσάμενος δύο
Ma 3,1 Dn 9,26 19 τινὰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ὁ Ἰωάννης ⌜ἔπεμψεν
πρὸς τὸν Κύριον λέγων· σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ
20 ἄλλον προσδοκῶμεν; παραγενόμενοι δὲ πρὸς αὐ-
τὸν οἱ ἄνδρες εἶπαν· Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς ἀπέ-
στειλεν ἡμᾶς πρὸς σὲ λέγων· σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος,
21 ἢ ἄλλον προσδοκῶμεν; ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ ἐθερά-
πευσεν πολλοὺς ἀπὸ νόσων καὶ μαστίγων καὶ
πνευμάτων πονηρῶν, καὶ τυφλοῖς πολλοῖς ἐχαρί-
22 σατο βλέπειν. καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· πορευ-
θέντες ἀπαγγείλατε Ἰωάννῃ ἃ εἴδετε καὶ ἠκού-
Is 35,5; 61,1 σατε, *τυφλοὶ ἀναβλέπουσιν*, χωλοὶ περιπατοῦσιν,

---

14 νεανισκε^{bis} D a ff Iϱ | **15** εκαθισεν B 1555 e c *Ir*, erexit se et sedit Ta^{in} c sy.. ar | απεδωκεν 33 1675s 713 A cf | **16** θς] Kς 1^{r} Γ c *r*, αυτου + εις αγαθον 544 788^{r} 1207s Ms 348^{r} X 1071s 1093 660s Λs vl syh ar | **17** περι αυτου > S* 1574 ff l | **18** *inc.* εν οις κ. μεχρι Ιωαννου τ. βαπτιστου ος κ. προσκαλ. D (e) | τινας > Ta^{3} D 565 1223 472 lat(-e a z) sysp co | **18s** ο Ιω.-λεγων] λεγει πορευθεντες ειπατε αυτω (Ta^{t}) D (e) | **19** Kν B 33s 13ss 826s 157 R Ξ a ff vg ar co] Iν rel. (syi) | αλλον Ωϱ pl.] ετερον B-579 W 28 1689s 124 1424-1223 16 Xss 157 1083 1355s R Ξ | **20** προς σε > 28 1093 K a | ετερον S-578 W D 1^{r} 1689s Xss 157 273 Ξ | **21** εκεινη BsLssW 700 1-124 157 1604 e c q co] αυτη rel. | ωρα] ημερα S*L 69 Cy | τυφλους εποιει βλεπειν Ta^{q} D e c | **22** απαγγ.] ειπατε 892s W D | α ειδον υμων οι οφθ. κ. α ηκουσαν υμων τα ωτα D e |

per eam, dixit illi: Noli flere. Et accessit et 14
tetigit loculum. Hi autem qui portabant ste-
terunt. Et ait: Adulescens, tibi dico, surge.
Et resedit qui erat mortuus et coepit loqui; et 15
dedit illum matri suae. Accepit autem omnes 16
timor, et magnificabant Deum dicentes: Quia
propheta magnus surrexit in nobis, et quia
Deus visitavit plebem suam. Et exiit hic sermo 17
in universam Iudaeam de eo et in omnem circa
regionem.

7,18-35 *Iohannis Baptistae legatio*
(Mt 11,2-30)

Et nuntiaverunt Iohanni discipuli eius de 18
omnibus his. Et convocavit duos de discipulis
suis Iohannes [1] et misit ad Iesum dicens: Tu 19
es qui venturus es, an alium exspectamus? Cum 20
autem venissent ad eum viri, dixerunt: Iohan-
nes Baptista misit nos ad te dicens: Tu es
qui venturus es, an alium exspectamus? In ipsa 21
autem hora multos curavit a languoribus et
plagis et spiritibus malis, et caecis multis do-
navit visum. Et respondens dixit illis: Euntes 22
renuntiate Iohanni quae audistis et vidistis,
quia caeci vident, claudi ambulant, leprosi mun-

13 eam] ea AsMXEp*BeIDKC f
15 erat] fuerat AsHTh
17 in² G a f q r z] > *rel.*
19 Iesum MssIsMaKVW b c f l q r z] Dominum *rel.*
21 multos curav. He e c] ~ curav. mult. *rel.*
22 nuntiate A-MBeIsQC b f q z
~ vidistis et aud. *codd.* vl pl.

16 L 1,68; 19,44
19 Ma 3,1; Dn 9,26
22 Is 35,5; 61,1

dantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, *pau-*
23 *peres evangelizantur;* et beatus est quicumque
non fuerit scandalizatus in me.
24 Et cum discessissent nuntii Iohannis, coepit
de Iohanne dicere ad turbas: Quid existis in
desertum videre? harundinem vento agitatam?
25 Sed quid existis videre? hominem mollibus
vestimentis indutum? Ecce qui in veste pretiosa
26 sunt et deliciis, in domibus regum sunt. Sed
quid existis videre? prophetam? Utique dico
27 vobis, et plus quam prophetam. Hic est, de quo
scriptum est:

Ecce mitto angelum meum ante faciem tuam,
qui praeparabit viam tuam ante te.

28 Dico enim vobis: Maior inter natos mulierum
propheta Iohanne Baptista nemo est; qui autem
29 minor est in regno Dei, maior est illo. Et omnis
populus audiens et publicani iustificaverunt
30 Deum baptizati baptismo Iohannis. Pharisaei
autem et legisperiti consilium Dei spreverunt
31 in semetipsos, non baptizati ab eo. Ait autem
Dominus: Cui ergo similes dicam homines ge-

---

24 ~ dicere de Iohanne *codd.* vl(-ff)
agitatam] moveri *codd.*, agitare e c
25 et + in OssBeUMaDQKVW a b q r z
29 baptismum ZGK e a b c ff l q z
31 ait autem Dom. *> *codd.* vl(-f)

---

26 L 1,76
27 Ma 3,1
28 L 1,15
29 L 3,7.12; Mt 21,32
30 A 13,46

λεπροὶ καθαρίζονται, καὶ κωφοὶ ἀκούουσιν, νε-
κροὶ ἐγείρονται, *πτωχοὶ εὐαγγελίζονται*· καὶ μα- 23
κάριός ἐστιν ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί.
Ἀπελθόντων δὲ τῶν ἀγγέλων Ἰωάννου ἤρ- 24
ξατο λέγειν πρὸς τοὺς ὄχλους περὶ Ἰωάννου·
Τί ἐξήλθατε εἰς τὴν ἔρημον θεάσασθαι; κάλα-
μον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον; ἀλλὰ τί ἐξήλθατε 25
ἰδεῖν; ἄνθρωπον ἐν μαλακοῖς ἱματίοις ἠμφιεσμέ-
νον; ἰδοὺ οἱ ἐν ἱματισμῷ ἐνδόξῳ καὶ τρυφῇ
ὑπάρχοντες ἐν τοῖς βασιλείοις εἰσίν. ἀλλὰ τί 26 1,76
ἐξήλθατε ἰδεῖν; προφήτην; ναί, λέγω ὑμῖν, καὶ
περισσότερον προφήτου. οὗτός ἐστιν περὶ οὗ 27
γέγραπται· *70,2*
Ἰδοὺ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσ- Ma 3,1
ώπου σου,
ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμπροσθέν σου.
λέγω γὰρ ὑμῖν, μείζων ἐν γεννητοῖς γυναικῶν 28 *71,5*
Ἰωάννου οὐδείς ἐστιν· ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βα- 1,15
σιλείᾳ τοῦ Θεοῦ μείζων αὐτοῦ ἐστιν. καὶ πᾶς 29 *72,10*
ὁ λαὸς ἀκούσας καὶ οἱ τελῶναι ἐδικαίωσαν τὸν I, 3,7-14 Mt 21,32
Θεόν, βαπτισθέντες τὸ βάπτισμα Ἰωάννου. οἱ 30 A 13,46
δὲ φαρισαῖοι καὶ οἱ νομικοὶ τὴν βουλὴν τοῦ Θεοῦ
ἠθέτησαν εἰς ἑαυτούς, μὴ βαπτισθέντες ὑπ' αὐ-
τοῦ. Τίνι οὖν ὁμοιώσω τοὺς ἀνθρώπους τῆς 31 *73,5*

---

24 αγγελ.] μαθητων Ta 565s 1[r] 346 1424 7ss 990 Xsss 713 1604 K-280 sysph* | **25** υπαρχ.] διαγοντες D 565s 544 1223[a] 291 K-280 Cl | **26** προφητου + οτι ουδεις μειζων εν γεννητοις γυν. προφητης Ιωαννου τ. βαπτιστου D a (cf. 28) | **27** ουτος + γαρ Ta[ta] Ψs 892 Θ 1-659 348[r] U pl. 713ss 472ss 660ss e b syh ar gg bo[1] | εμπρ. σου > Mn D a l r z | **28** *inc.* αμην λεγω υμιν Ta SLss Xs 157 syi ar | γαρ > BΨs 700 7ss 1604s sysp | γυναικ. Ta[3] Bs 33s W 700 565 1[a] 22 1207s M 477 Xs 157 pl. 1604 660 K-726 Ξ vl co] + προφητης rel. syh* Cl | Ιωανν. B-Ψ LssW 700 1[a] 22 157 660 Ξ sysi ar sa bo[1]] + τ. βαπτιστου rel. | **29** βαπτισθ. + εις 892s 1 118s ar sa bo[1] | **30** εις *εαυτους* > S D 659 1574 sa | *

32 γενεᾶς ταύτης, καὶ τίνι εἰσὶν ὅμοιοι; ὅμοιοί εἰ-
σιν παιδίοις τοῖς ἐν ἀγορᾷ καθημένοις καὶ
προσφωνοῦσιν ἀλλήλοις ἃ λέγει·
ηὐλήσαμεν ὑμῖν καὶ οὐκ ὠρχήσασθε·
ἐθρηνήσαμεν καὶ οὐκ ἐκλαύσατε.
33 ἐλήλυθεν γὰρ Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς μὴ ἐσθίων
ἄρτον μήτε πίνων οἶνον, καὶ λέγετε· δαιμόνιον
15,2 34 ἔχει. ἐλήλυθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐσθίων καὶ
πίνων, καὶ λέγετε· ἰδοὺ ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰ-
35 νοπότης, φίλος τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν. καὶ
ἐδικαιώθη ἡ σοφία ἀπὸ πάντων τῶν τέκνων
αὐτῆς.
74,1 11,37 36 Ἠρώτα δέ τις αὐτὸν τῶν φαρισαίων, ἵνα
φάγῃ μετ' αὐτοῦ· καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸν οἶκον τοῦ
37 φαρισαίου κατεκλίθη. καὶ ἰδοὺ γυνὴ ἥτις ἦν ἐν
τῇ πόλει ἁμαρτωλός, καὶ ἐπιγνοῦσα ὅτι κατακει-
ται ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ φαρισαίου, κομίσασα ἀλάβα-
Mt 26,7-13 38 στρον μύρου ¹καὶ στᾶσα ὀπίσω παρὰ τοὺς πόδας
Mc 14,3-9 J 12,3-8 αὐτοῦ κλαίουσα, τοῖς δάκρυσιν ἤρξατο βρέχειν
τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ ταῖς θριξὶν τῆς κεφαλῆς
αὐτῆς ἐξέμασσεν, καὶ κατεφίλει τοὺς πόδας αὐ-
39 τοῦ καὶ ἤλειφεν τῷ μύρῳ. ἰδὼν δὲ ὁ φαρισαῖος
ὁ καλέσας αὐτὸν εἶπεν ἐν ἑαυτῷ λέγων· οὗτος
εἰ ἦν προφήτης, ἐγίνωσκεν ἂν τίς καὶ ποταπὴ
ἡ γυνὴ ἥτις ἅπτεται αὐτοῦ, ὅτι ἁμαρτωλός ἐσ-
40 τιν. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτόν·

---

32 α λεγει ʿBS* 700 1-22] λεγοντες L D 13ʳ vl syp co (SᶜW 157 Ξ), κ. λεγουσιν rel. | εθρηνησ. BsLsW D Θ 13s 1689-230 1012 1038 Ξ e c l r ar co] + υμιν rel. | **33** αρτον, οινον > Taⁱⁿ D 700 1-22 13-230 1200 660 vl(-r) syv ar | **35** παντων > SᶜΨL D Θs 28 1ʳ 13 990 Ms 477 Xs 1604s al. F (r) syc ar | τεκν.] εργων S | **37** ιδου > Ta syvp ar
* gg | ητις] τις 1241 700 13ss 983ʳ 1071 syvp ar | **38** κλαιουσα > Taᵛ 440 F b ff l q r² z vg | ηρξ. βρεχ.] εβρεξε D 700 vl syv | εξεμαξ. S*-L 579 W D 990 Xsss 1604 A | **39** ο καλεσας αυτ.] παρ ω κατεκειτο D e, > syi | λεγων > W D 21 69 X 4s al. 262 e r syih* ar sa |

nerationis huius? et cui similes sunt? ¹Similes 32
sunt pueris sedentibus in foro et loquentibus
ad invicem et dicentibus:

Cantavimus vobis tibiis, et non saltastis;
lamentavimus, et non plorastis.

Venit enim Iohannes Baptista neque manducans 33
panem neque bibens vinum, et dicitis: Dae-
monium habet. Venit Filius hominis manducans 34
et bibens, et dicitis: Ecce homo devorator et
bibens vinum, amicus publicanorum et pec-
catorum. Et iustificata est sapientia ab omnibus 35
filiis suis.

7,36-8,3 *Peccatrix, mulierum ministerium*

Rogabat autem illum quidam de pharisaeis 36
ut manducaret cum illo. Et ingressus domum
pharisaei discubuit. Et ecce mulier, quae erat 37
in civitate peccatrix, ut cognovit quod accu-
buisset in domo pharisaei, attulit alabastrum
unguenti ¹et stans retro secus pedes eius la- 38
crimis coepit rigare pedes eius et capillis ca-
pitis sui tergebat et osculabatur pedes eius et
unguento ungebat. Videns autem pharisaeus, 39
qui vocaverat eum, ait intra se dicens: Hic si
esset propheta, sciret utique quae et qualis
est mulier quae tangit eum, quia peccatrix
est. Et respondens Iesus dixit ad illum: Simon, 40

---

32 tibiis > GMaKW a b c d f ff l q r
37 accubuisset OssBeUMaV] buit *rel.* vl pl.
39 est[1] > JDsC gat d ff l, ~ mulier est HXTh b c f, mulier esset AssMsEpPGQ

---

33 L 1,15 | **34** L 5,30
36 L 11,37
38 Mt 26,7-13; Mc 14,3-9; J 12,3-8

habeo tibi aliquid dicere. At ille ait: Magister,
41 dic. Duo debitores erant cuidam faeneratori:
unus debebat denarios quingentos et alius quin-
42 quaginta. Non habentibus illis unde redderent,
donavit utrisque. Quis ergo eum plus diligit?
43 Respondens Simon dixit: Aestimo quia is cui
plus donavit. At ille dixit ei: Recte iudicasti.
44 Et conversus ad mulierem dixit Simoni: Vides
hanc mulierem? Intravi in domum tuam, aquam
pedibus meis non dedisti; haec autem lacrimis
45 rigavit pedes meos et capillis suis tersit. Osculum
mihi non dedisti; haec autem ex quo intravit,
46 non cessavit osculari pedes meos. Oleo caput
meum non unxisti; haec autem unguento unxit
47 pedes meos. Propter quod dico tibi: Remit-
tuntur ei peccata multa, quoniam dilexit mul-
tum. Cui autem minus dimittitur minus diligit.
48 Dixit autem ad illam: Remittuntur tibi peccata.
49 Et coeperunt qui simul accumbebant dicere intra
se: Quis est hic, qui etiam peccata dimittit?
50 Dixit autem ad mulierem: Fides tua te salvam
fecit; vade in pace.

---

41 et OssPDQKVW a f ff l q r z] > *rel.*
42 diliget AssMXUG a (r)
45 *intravi YBDHeW b f l q r (c d)
47 remittentur S-MXEpBUGQThCs e d
48 peccata + tua E gat f ff l
49 discumbebant AsHGC a f

---

44 Gn 18,4
48 L 5,20s
50 L 8,48; 17,19; 18,42

Σίμων, ἔχω σοί τι εἰπεῖν. ὁ δέ· διδάσκαλε,
εἰπέ. φησίν· ⁱδύο χρεοφειλέται ἦσαν δανιστῇ τινι· 41
ὁ εἷς ὤφειλεν δηνάρια πεντακόσια, ὁ δὲ ἕτερος
πεντήκοντα. μὴ ἐχόντων αὐτῶν ἀποδοῦναι ἀμ- 42
φοτέροις ἐχαρίσατο. τίς οὖν αὐτῶν πλεῖον ἀγα-
πήσει αὐτόν; ἀποκριθεὶς Σίμων εἶπεν· ὑπολαμ- 43
βάνω ὅτι ᾧ τὸ πλεῖον ἐχαρίσατο. ὁ δὲ εἶπεν
αὐτῷ· ὀρθῶς ἔκρινας. καὶ στραφεὶς πρὸς τὴν 44
γυναῖκα τῷ Σίμωνι ἔφη· βλέπεις ταύτην τὴν γυ-
ναῖκα; εἰσῆλθόν σου εἰς τὴν οἰκίαν, ὕδωρ μοι Gn 18.4
ἐπὶ τοὺς πόδας οὐκ ἔδωκας· αὕτη δὲ τοῖς δάκρυσιν
ἔβρεξέν μου τοὺς πόδας καὶ ταῖς θριξὶν αὐτῆς
ἐξέμαξεν. ⁱφίλημά μοι οὐκ ἔδωκας· αὕτη δὲ ἀφ' 45
ἧς εἰσῆλθον οὐ διέλειπεν καταφιλοῦσά μου τοὺς
πόδας. ἐλαίῳ τὴν κεφαλήν μου οὐκ ἤλειψας· 46
αὕτη δὲ μύρῳ ἤλειψεν τοὺς πόδας μου. οὗ χάριν 47
λέγω σοι, ἀφέωνται αἱ ἁμαρτίαι αὐτῆς αἱ πολλαί,
ὅτι ἠγάπησεν πολύ· ᾧ δὲ ὀλίγον ἀφίεται, ὀλίγον
ἀγαπᾷ. εἶπεν δὲ αὐτῇ· ἀφέωνταί σου αἱ ἁμαρ- 48 5.20s
τίαι. καὶ ἤρξαντο οἱ συνανακείμενοι λέγειν ἐν 49
ἑαυτοῖς· τίς οὗτός ἐστιν, ὃς καὶ ἁμαρτίας ἀφίη-
σιν; εἶπεν δὲ πρὸς τὴν γυναῖκα· ἡ πίστις σου 50 8.48; 17,19; 18,42
σέσωκέν σε· πορεύου εἰς εἰρήνην.

---

41 *inc.* ο δε Ις ειπεν Xss e b c f r (Ta[avn] 892s, syvpi[l]h[m], D 157 ar gg bo) | ετερος + δηναρια Ta D c r syvp (69 syi) | **42** αυτων[2] B-ΨLssW D 1[r] 990 157 Ξ (lat) syvp co] + ειπε rel. | **43** αποκριθ. > Ta[t] W 700 1[r] 079 syv ar | **44** μοι Ta[ail] BΨs 892s W D X e a ff q syvi sa] μου rel. | τους[1] > BW D | θριξιν + τ. κεφαλης 33 Δ 28s 1582 517-1279 M[r] Us 245s Γss 229s Λ[r] al. syv | **45** μοι + αγαπης 13 1689[r] 348 pl. 1071 Λ | εισηλθεν Ta[an] L* 544 13-828 7 348 pl. 713s 4ss 1604 e a ff r[2] vg sypih* gg sa bo[l] | **46** τ. κεφ.] τ. ποδας e a ff l syi[l] | τ. ποδας μου > W D 079 vl(-r) ar | **47** αι αμ.-πολλαι] αυτη πολλα D ff l | οτι-αγαπα > D (e) | πολυ + cui enim plus dimittitur plus diligit ar Ir Cyp Amb[l](346) | ω δε-αμαρτιαι (48) > Ta[v] | **48** αυτη] ταυτη τη γυν. Ta[an] e r sycp | **50** γυναικα + γυναι D |

75,10 8 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ καθεξῆς καὶ αὐτὸς διώδευ-
εν κατὰ πόλιν καὶ κώμην κηρύσσων καὶ εὐαγ-
4,43 γελιζόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ οἱ δώ-
Mt 27,55s 2 δεκα σὺν αὐτῷ, καὶ γυναῖκές τινες αἳ ἦσαν τεθε-
Mc 15,40s; 16,9 ραπευμέναι ἀπὸ πνευμάτων πονηρῶν καὶ ἀσθε-
νειῶν, Μαρία ἡ καλουμένη Μαγδαληνή, ἀφ᾽ ἧς
3 δαιμόνια ἑπτὰ ἐξεληλύθει, καὶ Ἰωάννα γυνὴ
Χουζᾶ ἐπιτρόπου Ἡρῴδου καὶ Σουσάννα καὶ
ἕτεραι πολλαί, αἵτινες διηκόνουν αὐτοῖς ἐκ τῶν
ὑπαρχόντων αὐταῖς.

76,2 4 Συνιόντος δὲ ὄχλου πολλοῦ καὶ τῶν κατὰ πό-
4-15: Mt 13,1-23 λιν ἐπιπορευομένων πρὸς αὐτὸν εἶπεν διὰ παρα-
Mc 4,1-20 5 βολῆς· Ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπεῖραι τὸν
σπόρον αὐτοῦ. καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτὸν ὃ μὲν
ἔπεσεν παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ κατεπατήθη, καὶ τὰ
6 πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατέφαγεν αὐτό. καὶ ἕτε-
ρον κατέπεσεν ἐπὶ τὴν πέτραν, καὶ φυὲν ἐξηράνθη
7 διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἰκμάδα. καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐν
μέσῳ τῶν ἀκανθῶν, καὶ συμφυεῖσαι αἱ ἄκανθαι
8 ἀπέπνιξαν αὐτό. καὶ ἕτερον ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν
τὴν ἀγαθήν, καὶ φυὲν ἐποίησεν καρπὸν ἑκατον-
ταπλασίονα. ταῦτα λέγων ἐφώνει· ὁ ἔχων ὦτα
ἀκούειν ἀκουέτω.

9 Ἐπηρώτων δὲ αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, τίς
10 αὕτη εἴη ἡ παραβολή. ὁ δὲ εἶπεν· Ὑμῖν δέδο-
ται γνῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ,
77,1 Is 6,9s τοῖς δὲ λοιποῖς ἐν παραβολαῖς, ἵνα *βλέποντες μὴ*

---

2 απο + νοσων κ. μαστιγων κ. 1424 al. 267s 1071 713 | επτα] πολλα 579 544 1582s H, duodecim c | εκβεβληκει Ta 1424 1555 syc bo | **4** συνοντος S* 579 544 1424 16 157 251 gg, -ελθοντος D 13r 1604 | δια παραβ.] παραβολην
* τοιαυτην προς αυτους D l q r z (Tav e b c) | **5** *inc.* ιδου εξηλθ. vl syvi | τ. ουρανου > W D 544* e a b ff l q syvp |
6 * 7 * **6** κατεπεσ. BL 700 R Ξ] επεσεν rel. | **8** αγαθ. + κ. καλην Ta D Θ 1424 e a c r sycp ar | ταυτα - ακουετω > 69-828 267s 348r 1071 Ω | **10** το μυστηριον lat sy3 gg | παραβολ. + λαλω 13 826s 348r 1071 1574 Λ b (syp) sa |

Et factum est deinceps, et ipse iter faciebat 8
per civitates et castella praedicans et evange-
lizans regnum Dei, et duodecim cum illo, ⁱ et 2
mulieres aliquae, quae erant curatae a spiritibus
malignis et infirmitatibus, Maria, *quae* vocatur
Magdalene, de qua septem daemonia exierant,
et Iohanna uxor Chusae procuratoris Herodis 3
et Susanna et aliae multae, quae ministrabant
ei de facultatibus suis.

8,4-18 ***Parabolae*** (Mt 13,1-23; Mc 4,1-25)

Cum autem turba plurima convenirent et de 4
civitatibus properarent ad eum, dixit per simi-
litudinem: Exiit qui seminat seminare semen 5
suum; et dum seminat, aliud cecidit secus viam
et conculcatum est, et volucres caeli comederunt
illud. Et aliud cecidit supra petram, et natum 6
aruit, quia non habebat umorem. Et aliud ce- 7
cidit inter spinas, et simul exortae spinae suf-
focaverunt illud. Et aliud cecidit in terram bo- 8
nam, et ortum fecit fructum centuplum. Haec
dicens clamabat: Qui habet aures audiendi
audiat.

Interrogabant autem eum discipuli eius, quae 9
esset haec parabola. Quibus ipse dixit: Vobis 10
datum est nosse mysterium regni Dei, ceteris
autem in parabolis, *ut videntes non videant*,

---

1 civitatem et castellum SssH[r]BJUDsThCs d
2 ~ daemonia septem *codd.* vl
3 Chuza *pl.* a d
eis SssH-X[c]Z*sBJUGQHeCs gat e c f
4 conveniret *pl.*

---

1 L 4,43
2 Mt 27,55s; Mc 15,40s; 16,9
10 Is 6,9s

11 *et audientes non intellegant.* Est autem haec
12 parabola: Semen est verbum Dei. Qui autem
secus viam hi sunt qui audiunt, deinde venit
diabolus et tollit verbum de corde eorum, ne
13 credentes salvi fiant. Nam qui supra petram,
qui cum audierint cum gaudio suscipiunt ver-
bum, et hi radices non habent, qui ad tempus
credunt et in tempore tentationis recedunt.
14 Quod autem in spinas cecidit hi sunt qui au-
dierunt et a sollicitudinibus et divitiis et vo-
luptatibus vitae euntes suffocantur et non re-
15 ferunt fructum. Quod autem in bonam terram
hi sunt qui in corde bono et optimo audientes
verbum retinent et fructum afferunt in patientia.

16 Nemo autem lucernam accendens operit
eam vase aut subtus lectum ponit, sed supra
candelabrum ponit, ut intrantes videant lumen.
17 Non est enim occultum quod non manifestetur,
nec absconditum quod non cognoscatur et in
18 palam veniat. Videte ergo quomodo audiatis;
qui enim habet dabitur illi, et quicumque non
habet, etiam quod putat se habere auferetur
ab illo.

8,19ss ***Cognati Iesu*** (Mt 12,46-50; Mc 3,31-35)

19 Venerunt autem ad illum mater et fratres
20 eius et non poterant adire eum prae turba. Et

12 viam + sunt OBeMaKV l
hi sunt X^{c}sTh e a l q] ~ sunt hi A^{c}X*JUMaV z, hi > *rel.*
13 radicem AsE gat e d
qui^{3}] quia HXs^{c}EQKVTh b f ff l q^{c} r z
14 spinas GW a d ff l] -nis *rel.*
17 ~ enim est *codd.* a b f ff l q z
18 audiatis G a b q] auditis *rel. pl.*, -distis HOHe e
19 adire HsEp*HeTh e f l q z] + ad *rel.*

16 Mt 5,15 | **17** Mt *10*,26 | **18** L 19,26

βλέπωσιν καὶ ἀκούοντες μὴ συνιῶσιν. ἔστιν δὲ 11 78,2
αὕτη ἡ παραβολή. ὁ σπόρος ἐστὶν ὁ λόγος τοῦ 1 P 1,23
Θεοῦ. οἱ δὲ παρὰ τὴν ὁδόν εἰσιν οἱ ἀκούσαντες, 12
εἶτα ἔρχεται ὁ διάβολος καὶ αἴρει τὸν λόγον ἀπὸ
τῆς καρδίας αὐτῶν, ἵνα μὴ πιστεύσαντες σωθῶ-
σιν. οἱ δὲ ἐπὶ τῆς πέτρας, οἳ ὅταν ἀκούσωσιν μετὰ 13
χαρᾶς δέχονται τὸν λόγον, καὶ οὗτοι ῥίζαν οὐκ
ἔχουσιν, οἳ πρὸς καιρὸν πιστεύουσιν καὶ ἐν και-
ρῷ πειρασμοῦ ἀφίστανται. τὸ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας 14
πεσόν, οὗτοί εἰσιν οἱ ἀκούσαντες, καὶ ὑπὸ μερι-
μνῶν καὶ πλούτου καὶ ἡδονῶν τοῦ βίου πορευό-
μενοι συμπνίγονται καὶ οὐ τελεσφοροῦσιν. τὸ δὲ 15
ἐν τῇ καλῇ γῇ, οὗτοί εἰσιν οἵτινες ἐν καρδίᾳ κα-
λῇ καὶ ἀγαθῇ ἀκούσαντες τὸν λόγον κατέχουσιν
καὶ καρποφοροῦσιν ἐν ὑπομονῇ.

Οὐδεὶς δὲ λύχνον ἅψας καλύπτει αὐτὸν σκεύ- 16 79,2 16-18:
ει ἢ ὑποκάτω κλίνης τίθησιν, ἀλλ᾽ ἐπὶ λυχνίας Mc 4,21-25
τίθησιν, ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι βλέπωσιν τὸ Mt 5,15
φῶς. *οὐ γάρ ἐστιν κρυπτὸν ὃ οὐ* φανερὸν γενή- 17 80,2
σεται, οὐδὲ ἀπόκρυφον ὃ οὐ μὴ γνωσθῇ καὶ εἰς Mt 10,26
φανερὸν ἔλθῃ. ¹βλέπετε οὖν πῶς ἀκούετε· ὃς 18 81,5
ἂν γὰρ ἔχῃ, δοθήσεται αὐτῷ, καὶ ὃς ἂν μὴ ἔχῃ, 19,26
καὶ ὃ δοκεῖ ἔχειν ἀρθήσεται ἀπ᾽ αὐτοῦ.

Παρεγένετο δὲ πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ καὶ οἱ 19 82,2 19-21:
ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἠδύναντο συντυχεῖν αὐτῷ Mt 12,46-50 Mc 3,31-35

βλεπωσιν] ιδωσιν LW D 700 1^{*} Ξ | ακου. + ακου(σ)ωσι κ. Ta S 579 Θ 13^{r} 348^{r} 1071 R F syh^{m} | **12** ακουσαντ. + τ. λογον Ta^{in} 124 213 472 e c r syspi (X b syc) | **13** ουτοι] αυτοι B* 1241 2145 a c r, οι ar, > D e syvpi | **14** οι + τ. λογον Ta^{in} Θ 1^{r} 1689 472, *post* ακουσ. a c f q r sycp ar gg] πορευομ.] occupati syv ar, > e r syp | **15** καλη^{2}] καθαρα Ta^{av} syvpi (ar) | υπομονη + πολλη 1241 788s 826-828 1093s] + ταυτα λεγων εφωνει· ο εχων ωτα ακουετω 579 13 69^{r} 7^{a} M 348^{r} X^{r} 713 Γ 4s al. Λ al. H al. (syi) | **16** επιτιθησ. ΨsΔW 565^{r} 13 826^{a} 517 pl. rel. pl. | **17** εστιν + τι 477 Uss syvph ar co | **18** ακουετε + κ. προστεθησεται υμιν τ. ακουουσιν 13^{r} (syc) | **19** παρεγενετο B 579 D X 1574 273] - γενοντο rel. | *
*

20 διὰ τὸν ὄχλον. ἀπηγγέλη δὲ αὐτῷ· ἡ μήτηρ σου
καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἑστήκασιν ἔξω ἰδεῖν θέλοντές
21 σε. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν πρὸς αὐτούς· μήτηρ
μου καὶ ἀδελφοί μου οὗτοί εἰσιν οἱ τὸν λόγον
τοῦ Θεοῦ ἀκούοντες καὶ ποιοῦντες.
83,2
22–25: Mt8,18.23-27 Mc 4,35-41 22 Ἐγένετο δὲ ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν καὶ αὐτὸς
ἐνέβη εἰς πλοῖον καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ εἶπεν
πρὸς αὐτούς· διέλθωμεν εἰς τὸ πέραν τῆς λίμνης·
23 καὶ ἀνήχθησαν. πλεόντων δὲ αὐτῶν ἀφύπνωσεν.
καὶ κατέβη λαῖλαψ ἀνέμου εἰς τὴν λίμνην, καὶ
24 συνεπληροῦντο καὶ ἐκινδύνευον. προσελθόντες δὲ
διήγειραν αὐτὸν λέγοντες· ἐπιστάτα ἐπιστάτα,
ἀπολλύμεθα. ὁ δὲ διεγερθεὶς ἐπετίμησεν τῷ ἀνέ-
μῳ καὶ τῷ κλύδωνι τοῦ ὕδατος· καὶ ἐπαύσαντο,
25 καὶ ἐγένετο γαλήνη. εἶπεν δὲ αὐτοῖς· ποῦ ἡ πί-
στις ὑμῶν; φοβηθέντες δὲ ἐθαύμασαν, λέγοντες
πρὸς ἀλλήλους· τίς ἄρα οὗτός ἐστιν, ὅτι καὶ τοῖς
ἀνέμοις ἐπιτάσσει καὶ τῷ ὕδατι, καὶ ὑπακούου-
σιν αὐτῷ;
26–39: Mt 8,28-34 Mc 5,1-20 26 Καὶ κατέπλευσαν εἰς τὴν χώραν τῶν Γεργε-
27 σηνῶν, ἥτις ἐστὶν ἀντιπέρα τῆς Γαλιλαίας. ἐξελ-
θόντι δὲ αὐτῷ ἐπὶ τὴν γῆν ὑπήντησεν ἀνήρ τις
ἐκ τῆς πόλεως ἔχων δαιμόνια, καὶ χρόνῳ ἱκανῷ
οὐκ ἐνεδύσατο ἱμάτιον, καὶ ἐν οἰκίᾳ οὐκ ἔμενεν

---

* **20** αυτω B[r] D Θ 1[r] 157 Ξ lat co Bas] + λεγοντων rel. pl. | * **22** και αυτος > S* D e syv(p) sa | ανεβη L Θ 544 118-124 7[s] M 348 157 al. 4 998 al. 489 al. F (D) | **23** συνεπληρουτο το πλοιον b c f ff l q r z syv gg (1689s 251, ar) | εκινδυν.] το πλοι. ημελλε βυθιζεσθαι Ta syvp | **24** επιστατα[2] > (Ta[3]) S[c] 579 372 13 124 1424 348 al. X 157 Γ 716 al. lat(-q) syc bo] επιστ. + σωσον (Mt 8,25) 124 U 998 1093 | γαληνη + μεγαλη (Mc 4,39) Ta[ai s] ΨΔ Θ 565s 1[r] 124 1424[s] * al. 348[r] 157 al. 1604 251ss K-280 b syh+ gg bo | **25** τω υδατι] τη θαλασση Ta[al] 1424 lat pl. syvp | και[2]⁀και **26** B * 700 | **26** κατεπλευσεν W ΘR 472 sa | Γεργεσ. S 33s 579 Θs 1[r] 990 Xs 157 1093ss al. Ξ syi ar bo] Γερασην. B D lat syh[m] sa Tert, Γαδαρ. Ta rel. syvph* gg | **27** εκ τ. πολ. > Ta a ff r[1.2] z vg syc |

nuntiatum est illi: Mater tua et fratres tui stant
foris volentes te videre. Qui respondens dixit 21
ad eos: Mater mea et fratres mei hi sunt, qui
verbum Dei audiunt et faciunt.

8,22-39 ***Tempestas sedata, Gerasenus sanatus*** (Mt 8,18.23-34; Mc 4,35-5,20)

Factum est autem in una dierum, et ipse 22
ascendit in naviculam et discipuli eius et ait
ad illos: Transfretemus trans stagnum. Et ascen-
derunt. Et navigantibus illis obdormivit, et 23
descendit procella venti in stagnum, et com-
plebantur et periclitabantur. Accedentes autem 24
suscitaverunt eum dicentes: Praeceptor, per-
imus. At ille surgens increpavit ventum et
tempestatem aquae, et cessavit, et facta est
tranquillitas. ' Dixit autem illis: Ubi est fides 25
vestra? Qui timentes mirati sunt ad invicem
dicentes: Quis putas hic est, quia et ventis et
mari imperat, et oboediunt ei?

Et navigaverunt ad regionem Gerasenorum, 26
quae est contra Galilaeam. Et cum egressus 27
esset ad terram, occurrit illi vir quidam, qui
habebat daemonium iam temporibus multis et
vestimento non induebatur neque in domo ma-

---

23 *inc.* navigantibus autem *codd.* vl(-e)
obdormit U, dormivit gat
25 ad invicem dic. B e b c ff l q r] ~ dic. ad inv. *rel.*
~ imperat et mari *codd.* (a) c f ff l q z
26 et navig. OB*UsHe] enavig. autem *rel.* a c f ff l q z

28 nebat, sed in monumentis. Is ut vidit Iesum
procidit ante illum et exclamans voce magna
dixit: Quid mihi et tibi est, Iesu Fili Dei al-
29 tissimi? obsecro te, ne me torqueas. Praecipiebat
enim spiritui immundo ut exiret ab homine.
Multis enim temporibus arripiebat illum, et vin-
ciebatur catenis et compedibus custoditus et
ruptis vinculis agebatur a daemonio in deserta.
30 Interrogavit autem illum Iesus dicens: Quod
tibi nomen est? At ille dixit: Legio; quia intra-
31 verant daemonia multa in eum. Et rogabant
illum, ne imperaret illis ut in abyssum irent.
32 Erat autem ibi grex porcorum multorum pa-
scentium in monte; et rogabant eum, ut per-
mitteret eis in illos ingredi. Et permisit illis.
33 Exierunt ergo daemonia ab homine et intra-
verunt in porcos; et impetu abiit grex per prae-
34 ceps in stagnum et suffocatus est. Quod ut
viderunt factum qui pascebant, fugerunt et nun-
35 tiaverunt in civitatem et in villas. Exierunt
autem videre quod factum est, et venerunt ad
Iesum et invenerunt hominem sedentem, a quo
daemonia exierant, vestitum ac sana mente ad

---

29 deserto OZ[c]BeEHeKW (a) c f ff z
30 intraverant HPBQW] -verunt *rel.* q
32 in montem UG, > a b c ff l q z
eis] eos HOssBJUG*DsCs f
illis] illos H*XsBsJUG*DsQ f q
33 suffocati sunt b c ff l q z
34 civitate MBJUMaVCs c q z

ἀλλ' ἐν τοῖς μνήμασιν. ἰδὼν δὲ τὸν Ἰησοῦν ἀνα- 28
κράξας προσέπεσεν αὐτῷ καὶ φωνῇ μεγάλῃ εἶπεν·
τί ἐμοὶ καὶ σοί, Ἰησοῦ υἱὲ τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου;
δέομαί σου, μή με βασανίσῃς. ˡπαρήγγελλεν γὰρ 29
τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ ἐξελθεῖν ἀπὸ τοῦ ἀν-
θρώπου. πολλοῖς γὰρ χρόνοις συνηρπάκει αὐτόν,
καὶ ἐδεσμεύετο ἁλύσεσιν καὶ πέδαις φυλασσόμε-
νος, καὶ διαρήσσων τὰ δεσμὰ ἠλαύνετο ἀπὸ τοῦ
δαιμονίου εἰς τὰς ἐρήμους. ἐπηρώτησεν δὲ αὐτὸν 30
ὁ Ἰησοῦς· τί σοι ὄνομά ἐστιν; ὁ δὲ εἶπεν· λε-
γιών, ὅτι εἰσῆλθεν δαιμόνια πολλὰ εἰς αὐτόν.
καὶ παρεκάλουν αὐτόν, ἵνα μὴ ἐπιτάξῃ αὐτοῖς εἰς 31
τὴν ἄβυσσον ἀπελθεῖν. ἦν δὲ ἐκεῖ ἀγέλη χοίρων 32
ἱκανῶν βοσκομένη ἐν τῷ ὄρει· καὶ παρεκάλεσαν
αὐτόν, ἵνα ἐπιτρέψῃ αὐτοῖς εἰς ἐκείνους εἰσελ-
θεῖν· καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς. ἐξελθόντα δὲ τὰ 33
δαιμόνια ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου εἰσῆλθον εἰς τοὺς
χοίρους, καὶ ὥρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημνοῦ
εἰς τὴν λίμνην καὶ ἀπεπνίγη. ἰδόντες δὲ οἱ βό- 34
σκοντες τὸ γεγονὸς ἔφυγον καὶ ἀπήγγειλαν εἰς
τὴν πόλιν καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς. ἐξῆλθον δὲ ἰδεῖν 35
τὸ γεγονός, καὶ ἦλθον πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ
εὗρον καθήμενον τὸν ἄνθρωπον ἀφ' οὗ τὰ δαι-
μόνια ἐξῆλθεν ἱματισμένον καὶ σωφρονοῦντα

μνημ. + κ. εν τ. ορεσιν ην κραζων κ. κατακοπτων εαυτον λιθοις (Mc 5,5) Ta^ta 1424* X 1071 (syc) | **28** τ. θυ > 802 D 1* 1424 al. 1375 Ξ l | **29** εξελθε Ta^ta D e | διερρησσε τα δ. ηλαυν. γαρ D e c | τ. δαιμονιων 1093 Λs syh^m | **30** Ις Bs 579 1^r 990 vl pl. syp gg co] + λεγων rel. r z | λεγιων + ονομα μοι D 990 c syi | οτι - αυτον] πολλα γαρ ησαν δαιμονια D a c f ff, οτι πολλοι εσμεν εν αυτω syv (b l) | **31** παρεκαλει ΨΔ Θs 565 21s 7-1207 Mr Uss 245s Γs al. A pl. V al. E | **32** βοσκομενη BS D^l 565 69 828s 1223* U 713 660ss al. Ks al. a sypi gg] - νων rel. | **33** απο του ανθρ. > 28 1 209 659 | ωρμ. + πασα (Mt 8,32) Θ 69 Xs 1396 syvpi gg | **35** *inc.* παραγενομενων δε εκ τ. πολεως κ. θεωρησαντων καθημενον τ. δαιμονιζομενον σωφρον. κ. ιματισμ. καθημενον D | εξηλθ. BS* 990* 716] εξεληλυθει rel. |

παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἐφοβήθησαν.
36 ἀπήγγειλαν δὲ αὐτοῖς οἱ ἰδόντες, πῶς ἐσώθη ὁ
37 δαιμονισθείς. καὶ ἠρώτησεν αὐτὸν ἅπαν τὸ πλῆ-
θος τῆς περιχώρου τῶν Γεργεσηνῶν ἀπελθεῖν ἀπ'
84,8 αὐτῶν, ὅτι φόβῳ μεγάλῳ συνείχοντο· αὐτὸς δὲ
38 ἐμβὰς εἰς πλοῖον ὑπέστρεψεν. ἐδεῖτο δὲ αὐτοῦ
ὁ ἀνὴρ ἀφ' οὗ ἐξεληλύθει τὰ δαιμόνια εἶναι σὺν
39 αὐτῷ· ἀπέλυσεν δὲ αὐτὸν λέγων· [1]ὑπόστρεφε
εἰς τὸν οἶκόν σου, καὶ διηγοῦ ὅσα σοι ἐποίησεν
ὁ Θεός. καὶ ἀπῆλθεν καθ' ὅλην τὴν πόλιν κη-
ρύσσων ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς.
85,2 40 Ἐν δὲ τῷ ὑποστρέφειν τὸν Ἰησοῦν ἀπεδέ-
40–56: Mt 9,18-26 Mc 5,21-43 ξατο αὐτὸν ὁ ὄχλος· ἦσαν γὰρ πάντες προσδο-
41 κῶντες αὐτόν. καὶ ἰδοὺ ἦλθεν ἀνὴρ ᾧ ὄνομα
Ἰάιρος, καὶ οὗτος ἄρχων τῆς συναγωγῆς ὑπῆρ-
χεν· καὶ πεσὼν παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ,
παρεκάλει αὐτὸν εἰσελθεῖν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ,
7,12 42 ὅτι θυγάτηρ μονογενὴς ἦν αὐτῷ ὡς ἐτῶν δώδεκα,
καὶ αὕτη ἀπέθνῃσκεν. Ἐν δὲ τῷ ὑπάγειν αὐτὸν
43 οἱ ὄχλοι συνέπνιγον αὐτόν. καὶ γυνὴ οὖσα ἐν ῥύ-
σει αἵματος ἀπὸ ἐτῶν δώδεκα, ἥτις ἰατροῖς προσ-
αναλώσασα ὅλον τὸν βίον οὐκ ἴσχυσεν ἀπ' οὐδε-
44 νὸς θεραπευθῆναι, προσελθοῦσα ὄπισθεν ἥψατο
τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ, καὶ παραχρῆ-

---

36 οι ιδοντ. > 579 13 440 syv | ο δαιμον.] a legione ff
* l q r z vg, > c syv | **37** τ. περιχωρου > Ta 579 472 440
syvp | Γεργεσ. *cf.* **26** | **38** απελυσ.] απεστειλεν L 1071
syh^{m} Cy | **39** θς + κ. ελεησεν σε (Mc 5,19) C* 1^{r} 124 | Ις]
* θς 579 544 1^{r} 472 251s 270^{s} r^{2} bo^{1} Cy | **40** εν δε τω B 33s
* 579 700 1^{r} R syvp ar co] εγενετο δε εν τω rel. | **41** ιδου >
Ta D 1675 c syvpi | του > BS* 472 P 028 | **42** *inc.* ην
γαρ θυγ. αυτω μονογενης ετων ιβ αποθνησκουσα D|
proxima morti Ta syvpi ar | κ. εγενετο εν τω υπ. C* D
* 1071 251 P lat | **43** ιατροις–βιον > B D sysi^{1} ar sa | εις
ιατρους 372 lat pl. sycpi^{1} gg bo | θεραπ. + κ. διελογι-
ζετο εν εαυτη λεγουσα· καν τ. ιματιων τ. Ιυ ελθουσα
αψωμαι ιαθησομαι (*cf.* Mt 9,21) (Ta^{ar}) syc | **44** οπισθεν
> Ψ D 1071 |

pedes eius et timuerunt. Nuntiaverunt autem 36
illis et qui viderant, quomodo sanus factus esset
a legione; et rogaverunt illum omnis multitudo 37
regionis Gerasenorum ut discederet ab ipsis,
quia magno timore tenebantur. Ipse autem
ascendens navim reversus est. Et rogabat illum 38
vir, a quo daemonia exierant, ut cum eo esset.
Dimisit autem eum Iesus dicens: 'Redi in do- 39
mum tuam et narra quanta tibi fecit Deus. Et
abiit per universam civitatem praedicans quanta
illi fecisset Iesus.

8,40-56 *Filia Iairi, mulier haemorrhoissa*
(Mt 9,18-26; Mc 5,21-43)

Factum est autem cum rediisset Iesus, ex- 40
cepit illum turba; erant enim omnes exspectantes
eum. Et ecce venit vir, cui nomen Iairus, et 41
ipse princeps synagogae erat; et cecidit ad pedes
Iesu rogans eum ut intraret in domum eius,
quia unica filia erat ei fere annorum duodecim, 42
et haec moriebatur.

Et contigit, dum iret, a turbis comprime-
batur. Et mulier quaedam erat in fluxu san- 43
guinis ab annis duodecim, quae in medicos ero-
gaverat omnem substantiam suam nec ab ullo
potuit curari, accessit retro et tetigit fimbriam 44
vestimenti eius; et confestim stetit fluxus san-

---

37 regionis > SOZUT*
~ timore magno *codd.* vl
39 in H^c^ssDsHeThW c f ff q r z] > *rel.*
fecerit HOZsBGsEKVW a b
42 unica *filia* Ej ~ fil. unica *rel.* vl
43 medicis Zs^c^BJUMaDRsKV gat a f r

---

42 L 7,12

45 guinis eius. Et ait Iesus: Quis est, qui me tetigit?
Negantibus autem omnibus, dixit Petrus et qui
cum illo erant: Praeceptor, turbae te compri-
46 munt et affligunt, et dicis: Quis me tetigit? Et
dixit Iesus: Tetigit me aliquis; nam ego novi
47 virtutem de me exiisse. Videns autem mulier
quia non latuit, tremens venit et procidit ante
pedes eius, et ob quam causam tetigerit eum
indicavit coram omni populo, et quemadmo-
48 dum confestim sanata sit. At ipse dixit ei: Filia,
fides tua salvam te fecit, vade in pace.
49 Adhuc illo loquente, venit quidam ad prin-
cipem synagogae dicens ei: Quia mortua est
50 filia tua, noli vexare illum. Iesus autem, audito
hoc verbo, respondit patri puellae: Noli timere,
51 crede tantum, et salva erit. Et cum venisset
domum, non permisit intrare secum quemquam,
nisi Petrum et Iacobum et Iohannem et patrem
52 et matrem puellae. Flebant autem omnes et
plangebant illam. At ille dixit: Nolite flere; non
53 est mortua puella, sed dormit. Et deridebant
54 eum scientes quod mortua esset. Ipse autem
tenens manum eius clamavit dicens: Puella,

45 est qui > FOssBeUE a c d l q z
46 nam S^c^YOZJT a c] + et *rel.*
48 at b ff l q z] et OUR
49 quidam EpDsHeW e c f ff r] > *rel.*
a principe SssM-PBeJUGTh a b r, princeps e
51 venisset + ad OssBeJUMaDKVCsW z
~ Iohan. et Iac. SOZsBeJUQssKVCsW vl pl.
52 est + enim HOssPGEKVTh gat vl pl.
puella > AsMssEpPUMaD*Cs e a b f ff q r z
53 quod FW b f q] quia *rel.*

48 L 7,50
52 L 7,13

μα ἔστη ἡ ῥύσις τοῦ αἵματος αὐτῆς. καὶ εἶπεν 45
ὁ Ἰησοῦς· τίς ὁ ἁψάμενός μου; ἀρνουμένων δὲ
πάντων εἶπεν ὁ Πέτρος· ἐπιστάτα, οἱ ὄχλοι συνέ-
χουσίν σε καὶ ἀποθλίβουσιν. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· 46
ἥψατό μού τις, ἐγὼ γὰρ ἔγνων δύναμιν ἐξελη-
λυθυῖαν ἀπ' ἐμοῦ. ἰδοῦσα δὲ ἡ γυνὴ ὅτι οὐκ 47
ἔλαθεν, τρέμουσα ἦλθεν καὶ προσπεσοῦσα αὐτῷ
δι' ἣν αἰτίαν ἥψατο αὐτοῦ ἀπήγγειλεν ἐνώπιον
παντὸς τοῦ λαοῦ, καὶ ὡς ἰάθη παραχρῆμα. ὁ δὲ 48 7,50
εἶπεν αὐτῇ· θυγάτηρ, ἡ πίστις σου σέσωκέν σε·
πορεύου εἰς εἰρήνην.

Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἔρχεταί τις παρὰ τοῦ 49
ἀρχισυναγώγου λέγων ὅτι τέθνηκεν ἡ θυγάτηρ
σου, μηκέτι σκύλλε τὸν διδάσκαλον. ὁ δὲ Ἰησοῦς 50
ἀκούσας ἀπεκρίθη αὐτῷ· μὴ φοβοῦ· μόνον
πίστευε, καὶ σωθήσεται. ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν οἰ- 51
κίαν οὐκ ἀφῆκεν εἰσελθεῖν τινα σὺν αὐτῷ εἰ
μὴ Πέτρον καὶ Ἰωάννην καὶ Ἰάκωβον καὶ τὸν
πατέρα τῆς παιδὸς καὶ τὴν μητέρα. ἔκλαιον δὲ 52 7,13
πάντες καὶ ἐκόπτοντο αὐτήν. ὁ δὲ εἶπεν· μὴ
κλαίετε· οὐ γὰρ ἀπέθανεν, ἀλλὰ καθεύδει. καὶ 53
κατεγέλων αὐτοῦ, εἰδότες ὅτι ἀπέθανεν. αὐτὸς δὲ 54
κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτῆς ἐφώνησεν λέγων· ἡ

---

45 *inc.* ο δε Ις γνους τ. εξελθουσαν εξ αυτου δυναμιν επηρωτα (Mc 5,30) D c(a) | ο Πετρος B 700 1207s 1047s Π-473 al. syvi sa] + κ. οι συν αυτω rel. | αποθλιβ. + κ. λεγεις· τις ο αψαμενος μου (Mc 5,31) Ta[4] Css 892ss W (D) Θs 565[r] 13 rel. pl. lat sy gg | 47 ελαθ. + φοβηθεισα κ. Ta[an] syci[1] | 48 αυτη + θαρσει CΔW Θ[r] 13[r] rel. pl. q syph ar gg | 49 ερχονται, λεγοντες D c syv | μηκετι Ta[fin] BS 579 D syih[+] sa] μὴ rel. | 50 ακουσ. + τ. λογον Ta[f1(an)] D lat (syc) | αυτω] τω πατρι της παιδος Ta[a(fin)] 1229s lat syp | πιστευσον BL Ξ | 51 εισελθων D 372 245 V ar (q) | συν αυτω > ΨΔW 700[r] 1[r] 1424-M 71 Us rel. pl. | 52 γαρ > 892 700[r] 22 7[r] al. M 71 U 2145 rel. pl. e b syh[+] | απεθ. + το κορασιον Ta[3] 33s Θ 1[r] 13 69 1424 M Xss 1012 F c r sycih[+] gg bo | 54 δε BSL 579 D 700 1s 118s Xs lat pl. syv] + εκβαλων εξω παντας κ. rel. *

55 παῖς, ἔγειρε. καὶ ἐπέστρεψεν τὸ πνεῦμα αὐτῆς,
καὶ ἀνέστη παραχρῆμα, καὶ διέταξεν αὐτῇ δο-
5,14 Mc 7,36 56 θῆναι φαγεῖν. καὶ ἐξέστησαν οἱ γονεῖς αὐτῆς· ὁ
δὲ παρήγγειλεν αὐτοῖς μηδενὶ εἰπεῖν τὸ γεγονός.
86,2 1-6: 9 Συγκαλεσάμενος δὲ τοὺς δώδεκα ἔδωκεν
Mt 10,1.7-14 αὐτοῖς δύναμιν καὶ ἐξουσίαν ἐπὶ πάντα τὰ δαι-
Mc 6,7-13 2 μόνια καὶ νόσους θεραπεύειν. καὶ ἀπέστειλεν
αὐτοὺς κηρύσσειν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ
87,2 3 ἰᾶσθαι τοὺς ἀσθενεῖς. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς·
Μηδὲν αἴρετε εἰς τὴν ὁδόν, μήτε ῥάβδον μήτε
πήραν μήτε ἄρτον μήτε ἀργύριον μήτε ἀνὰ δύο
10,5ss 4 χιτῶνας ἔχειν. καὶ εἰς ἣν ἂν οἰκίαν εἰσέλθητε,
88,2 5 ἐκεῖ μένετε καὶ ἐκεῖθεν ἐξέρχεσθε. καὶ ὅσοι ἂν
10,11 μὴ δέχωνται ὑμᾶς, ἐξερχόμενοι ἀπὸ τῆς πόλεως
ἐκείνης τὸν κονιορτὸν ἀπὸ τῶν ποδῶν ὑμῶν
89,8 6 ἀποτινάσσετε εἰς μαρτύριον ἐπ᾽ αὐτούς. ἐξερ-
χόμενοι δὲ διήρχοντο κατὰ τὰς κώμας εὐαγγε-
λιζόμενοι καὶ θεραπεύοντες πανταχοῦ.
90,2 7-9: 7 Ἤκουσεν δὲ Ἡρῴδης ὁ τετραάρχης τὰ γινό-
Mt 14,1s μενα πάντα, καὶ διηπόρει διὰ τὸ λέγεσθαι ὑπό
Mc 6,14ss 8 τινων ὅτι Ἰωάννης ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν, ὑπό τι-
νων δὲ ὅτι Ἠλίας ἐφάνη, ἄλλων δὲ ὅτι προφήτης
9 τις τῶν ἀρχαίων ἀνέστη. εἶπεν δὲ Ἡρῴδης·
23,8 Ἰωάννην ἐγὼ ἀπεκεφάλισα· τίς δέ ἐστιν οὗτος
περὶ οὗ ἀκούω τοιαῦτα; καὶ ἐζήτει ἰδεῖν αὐτόν.

---

1 δωδεκα] + αποστολους S-579 Θ 372 544 13^{r} 1424 346^{r} Xss 713s Λs Ξ e a c vg syih ar bo, μαθητας αυτου (Mt 10,1) Ta^{3} C^{c} 7^{s} U 157 4 1604 al. E^{r} b ff l q r gg | 2 τ. ασθενεις SΨss 579 D 1^{r} 1071 157 ΑΞ] -ουντας rel., > B syv Ad | 3 ανα > BSC*L 579 1241 372 FΞ (lat syvpi ar co) | εχετε Ta S^{c} 33s 892 1071 157 F lat sy^{3} ar bo | 5 της + οικιας η απο τ. Ta^{ain} 13^{r} 713 | αποτινασσετε BS 579 372 1^{r} 157] -αξατε rel. | 6 κωμας] πολεις D Xs, + κ. πολεις b c q syvp, ~ 1071 ff l ar sa^{1} Ad | 8 τις] εις (Mc 6,15) W $Θ^{r}$ 124
* 1424 pl. M rel. pl., > D 69 346 Ω e a syvp | 9 τοιαυτα] ταυτα ΨL D 69 Xs 713 FΞ e syvp sa | περι-τοιαυτα] ουκ οιδα· πολλα γαρ ακουω περι αυτου 28 |

surge. Et reversus est spiritus eius, et surrexit 55
continuo. Et iussit illi dari manducare. Et stu- 56
puerunt parentes eius, quibus praecepit ne alicui
dicerent quod factum erat.

9,1-9 *Apostolorum missio, Herodes*
(Mt 10,1s.7-14; Mc 6,7-16)

Convocatis autem duodecim apostolis, dedit 9
illis virtutem et potestatem super omnia dae-
monia, et ut languores curarent. Et misit illos 2
praedicare regnum Dei et sanare infirmos. Et 3
ait ad illos: Nihil tuleritis in via neque vir-
gam neque peram neque panem neque pecu-
niam neque duas tunicas habeatis. Et in quam- 4
cumque domum intraveritis, ibi manete et inde
ne exeatis. Et quicumque non receperint vos, 5
exeuntes de civitate illa etiam pulverem pedum
vestrorum excutite in testimonium supra illos.
Egressi autem circuibant per castella evange- 6
lizantes et curantes ubique.

Audivit autem Herodes tetrarcha omnia 7
quae fiebant ab eo et haesitabat eo quod di-
ceretur a quibusdam quia Iohannes surrexit a
mortuis, a quibusdam vero quia Helias ap- 8
paruit, ab aliis autem quia propheta unus de
antiquis surrexit. Et ait Herodes: Iohannem ego 9
decollavi. Quis est autem iste, de quo ego talia
audio? Et quaerebat videre eum.

---

55 dare HsBeGD*sW f ff r | **56** eius > YMEpUDHe | **9,5** reciperit OZsUERs l | **9** ~ autem est *codd.* vl | ego audio R] ~ audio ego *codd.* a c z

---

56 L 5,14; Mc 1,44; 7,36 | **9,3** L 10,4 | **4** L 10,5ss | **5** L 10,10s; A 13,51; 18,6 | **7ss** Mt 14,1s; Mc 6,14ss | **8** Mt 16,14 | **9** L 23,8

9,10-17 *Turbae cibo refectae*
(Mt 14,13-21; Mc 6,30-44; J 6,1-13)

10 Et reversi apostoli narraverunt illi quae-
cumque fecerunt, et assumptis illis, secessit
seorsum in locum desertum, qui est Bethsaidae.
11 Quod cum cognovissent turbae, secutae sunt
illum, et excepit eos et loquebatur illis de
regno Dei, et eos qui cura indigebant sanabat.
12 Dies autem coeperat declinare, et accedentes
duodecim dixerunt illi: Dimitte turbas, ut euntes
in castella villasque quae circa sunt divertant
et inveniant escas; quia hic in loco deserto sumus.
13 Ait autem ad illos: Vos date illis manducare.
At illi dixerunt: Non sunt nobis plus quam
quinque panes et duo pisces; nisi forte nos
eamus et emamus in omnem hanc turbam
14 escas. Erant autem fere viri quinque milia. Ait
autem ad discipulos suos: Facite illos discum-
15 bere per convivia quinquagenos. Et ita fece-
16 runt, et discumbere fecerunt omnes. Acceptis
autem quinque panibus et duobus piscibus,
respexit in caelum et benedixit illis et fregit
et distribuit discipulis suis, ut ponerent ante
17 turbas. Et manducaverunt omnes et saturati
sunt. Et sublatum est quod superfuit illis, frag-
mentorum cophini duodecim.

9,18-27 *Petri confessio, passionis praedictio* (Mt 16,13-28; Mc 8,27-9,1)

18 Et factum est cum solus esset orans, erant
cum illo et discipuli; et interrogavit illos di-

---

10 Bethsaidae Z^c^JUKCs] -da *rel.* | **12** devertant A-XBGMaDQsCs | **13** duos A^c^sOEpJURs | **15** discumbere fecerunt] discubuerunt G c

---

10 Mc 6,30; L 10,17 | **16** J 11,41; 17,1 | **17** 4 Rg 4,43s

91,8
Καὶ ὑποστρέψαντες οἱ ἀπόστολοι διηγήσαντο 10 10–17:
αὐτῷ ὅσα ἐποίησαν. καὶ παραλαβὼν αὐτοὺς· Mt 14,13-21 Mc 6,30-44
ὑπεχώρησεν κατ' ἰδίαν εἰς πόλιν καλουμένην J 6,1-13 *92,3*
Βηθσαϊδά. οἱ δὲ ὄχλοι γνόντες ἠκολούθησαν 11
αὐτῷ· καὶ ἀποδεξάμενος αὐτοὺς ἐλάλει αὐτοῖς
περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, καὶ τοὺς χρείαν
ἔχοντας θεραπείας ἰᾶτο. Ἡ δὲ ἡμέρα ἤρξατο 12 *93,1*
κλίνειν· προσελθόντες δὲ οἱ δώδεκα εἶπαν αὐτῷ·
ἀπόλυσον τὸν ὄχλον, ἵνα πορευθέντες εἰς τὰς
κύκλῳ κώμας καὶ ἀγροὺς καταλύσωσιν καὶ εὕρω-
σιν ἐπισιτισμόν, ὅτι ὧδε ἐν ἐρήμῳ τόπῳ ἐσμέν.
εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς· δότε αὐτοῖς φαγεῖν ὑμεῖς. 13
οἱ δὲ εἶπαν· οὐκ εἰσὶν ἡμῖν πλεῖον ἢ ἄρτοι πέντε
καὶ ἰχθύες δύο, εἰ μήτι πορευθέντες ἡμεῖς ἀγο-
ράσωμεν εἰς πάντα τὸν λαὸν τοῦτον βρώματα.
[1]ἦσαν γὰρ ὡσεὶ ἄνδρες πεντακισχίλιοι. εἶπεν δὲ 14
πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ· κατακλίνατε αὐτοὺς
κλισίας ὡσεὶ ἀνὰ πεντήκοντα. καὶ ἐποίησαν οὕ- 15
τως καὶ κατέκλιναν ἅπαντας. λαβὼν δὲ τοὺς 16
πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας, ἀναβλέψας εἰς
τὸν οὐρανὸν εὐλόγησεν αὐτοὺς καὶ κατέκλασεν,
καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς παραθεῖναι τῷ ὄχλῳ.
καὶ ἔφαγον καὶ ἐχορτάσθησαν πάντες, καὶ ἤρθη τὸ 17 4 Rg 4,43s
περισσεῦσαν αὐτοῖς κλασμάτων κόφινοι δώδεκα.
Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν προσευχόμε- 18 *94,1* 18–27:
νον κατὰ μόνας συνῆσαν αὐτῷ οἱ μαθηταί, καὶ Mt 16,13-28 Mc 8,27-9,1

10 αυτω + παντα (Mc 6,30) Ta^ain 579 Θ 659 1071 f sy³ ar | πολ.] κωμην D Θ r | εις τοπον ερημον πολεως καλουμενης C 892^r W (700) 372^r rel. pl. ar co | πολ. καλ. > S* 1241 69 lat pl. sycp | Βηθσ. + εις τοπον ερημον Θ r, > S* 1241 69 syc | **12** η δε] ηδη B e (659 fl r) | cum autem coepisset declinare dies e c sycp gg sa | **14** ωσει² Bss 33sss D 157 1012 K Ξ e Ωρ] > rel. | **15** κ. κατεκλιν. απ. > D Xs | **16** ευλογ. + επ Mn D a b ff l q r syv | **17** ηρθη] ηραν Ta^av(n) Ψ 1675s 1071 716 028 f sy ar gg co | περισσευμα, > αυτοις D 13sss 826-828 e (579, W) | δωδ. + Mt 14,21 syc | **18** προσευχ. > D e a c syc | συνηντησαν B* 213 157 245 1396 f |

ἐπηρώτησεν αὐτοὺς λέγων· τίνα με οἱ ὄχλοι
9,7s 19 λέγουσιν εἶναι; οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπαν· Ἰωάν-
νην τὸν βαπτιστήν, ἄλλοι δὲ Ἠλίαν, ἄλλοι δὲ
J 6,69s 20 ὅτι προφήτης τις τῶν ἀρχαίων ἀνέστη. εἶπεν
δὲ αὐτοῖς· ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; Πέτρος
δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· τὸν Χριστὸν τοῦ Θεοῦ.
95,2 21 ὁ δὲ ἐπιτιμήσας αὐτοῖς παρήγγειλεν μηδενὶ λέ-
9,44; 18,32s 22 γειν τοῦτο, εἰπὼν ὅτι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώ-
που πολλὰ παθεῖν καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ
τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ γραμμα-
τέων καὶ ἀποκτανθῆναι καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ
ἐγερθῆναι.
96,7 23 Ἔλεγεν δὲ πρὸς πάντας· Εἴ τις θέλει ὀπίσω
μου ἔρχεσθαι, ἀρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω
τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καθ᾽ ἡμέραν, καὶ ἀκολου-
17,33 24 θείτω μοι. ὃς γὰρ ἐὰν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ
Mt 10,39 J 12,25 σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ᾽ ἂν ἀπολέσῃ τὴν
ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ, οὗτος σώσει αὐτήν.
25 τί γὰρ ὠφελεῖται ἄνθρωπος κερδήσας τὸν κόσμον
97,2 26 ὅλον, ἑαυτὸν δὲ ἀπολέσας ἢ ζημιωθείς; ὃς γὰρ
Mt 10,33 ἂν ἐπαισχυνθῇ με καὶ τοὺς ἐμοὺς λόγους, τοῦτον
ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπαισχυνθήσεται, ὅταν
ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν
98,2 27 ἁγίων ἀγγέλων. λέγω δὲ ὑμῖν ἀληθῶς, εἰσίν

οχλοι] ανθρωποι (Mt 16,13) Ta^{3} 579 1424^{s} 659 245 047 660ss A e bo Ad | **19** Ηλιαν + αλλοι δε Ιερεμιαν 1-124 660 syh^{+} | αλλοι^{2}-ανεστη] η ενα τ. προφητων D e, > syv | **20** Χν + (τον) υιον D 28 1675 213 er | τ. Χν] συ ει ο Χς fl syv co, + ο υιος τ. θυ τ. ζωντος (f)l | **22** μεθ ημερ. τρεις Mn D vl Ad | εγερθ.] αναστηναι (Mc 8,31) Ta^{3} C D 372s al. 1^{s} 118s 13 69^{r} 517 al. 990 71 1574s 157 245 047s al.
* A^{r} | **23** καθ ημερ. > Ta^{1} S*C 579s W D 372^{r} 1424^{s} 1223^{s} 1194^{s} U-291 pl. Γ-1093 al. 280^{s} rel. pl. vl pl. sysh^{+} gg | και 1⁀2 D a l | **24** ουτος > Mn lat pl. syv ar co | **25** ωφελει SC 579 D 700 1396 syv | ανθρωπον κερδησαι, απολεσαι, ζημιωθηναι D* a c, -πος εαν κερδηση, απολεση, ζημιωθη Ta D^{c} lat sy^{3} ar co | **26** λογους > D e a l syc Ωϱ | και^{3}] μετα (Mt 16,27) Ta$^{a(in)}$ 1574 1093 sysp |

cens: Quem me dicunt esse turbae? At illi re- 19
sponderunt et dixerunt: Iohannem Baptistam,
alii autem Heliam, alii vero quia unus propheta
de prioribus surrexit. Dixit autem illis: Vos au- 20
tem quem me esse dicitis? Respondens Simon
Petrus dixit: Christum Dei. At ille increpans il- 21
los praecepit ne cui dicerent hoc dicens: Quia 22
oportet Filium hominis multa pati et reprobari
a senioribus et principibus sacerdotum et scri-
bis et occidi et tertia die resurgere.

Dicebat autem ad omnes: Si quis vult post 23
me venire, abneget semetipsum et tollat cru-
cem suam cotidie et sequatur me. Qui enim 24
voluerit animam suam salvam facere, perdet
illam; nam qui perdiderit animam suam propter
me, salvam faciet illam. Quid enim proficit homo, 25
si lucretur universum mundum, se autem ipsum
perdat et detrimentum sui faciat? Nam qui me 26
erubuerit et meos sermones, hunc Filius ho-
minis erubescet cum venerit in maiestate sua
et Patris et sanctorum angelorum. Dico autem 27

---

19 *vero* a c ff q z] autem OEpBsT, > *rel.*
~ propheta unus *codd.* a b f ff(l) q z
21 praecipit AsEpBEQsCs z
23 semet TW d f m] se *rel.*
25 sui > GDR e a b c ff q r

---

19 L 9,7s
20 J 6,69s
22 L 9,31; 18,31-34
23 L 14,27
24 L 17,33; Mt 10,39; J 12,25
26 Mt 10,33

vobis vere: Sunt aliqui hic stantes, qui non gu-
stabunt mortem, donec videant regnum Dei.

9,28-36 ***Transfiguratio*** (Mt 17,1-9; Mc 9,2-13)

28 Factum est autem post haec verba fere dies
octo, et assumpsit Petrum et Iacobum et Iohan-
29 nem et ascendit in montem ut oraret. Et facta
est, dum oraret, species vultus eius altera et
30 vestitus eius albus et refulgens. Et ecce duo
viri loquebantur cum illo. Erant autem Moyses
31 et Helias ꜥvisi in maiestate et dicebant exces-
sum eius, quem completurus erat in Hierusalem.
32 Petrus vero et qui cum illo erant gravati erant
somno. Et evigilantes viderunt maiestatem eius
33 et duos viros qui stabant cum illo. Et factum
est, cum discederent ab illo, ait Petrus ad Iesum:
Praeceptor, bonum est nos hic esse, et facia-
mus tria tabernacula, unum tibi et unum Moysi
34 et unum Heliae; nesciens quid diceret. Haec
autem illo loquente, facta est nubes et obum-
bravit eos; et timuerunt intrantibus illis in nu-
35 bem. Et vox facta est de nube dicens: Hic
36 est Filius meus dilectus, ipsum audite. Et dum

---

28 ~ *Iohan. et Iac. O[r]ꞴsJUMaRsKsCs gat vl(-d r)
29 facta J[c]Th e b c ff q] factum *rel.*
et[3] > *codd.* a b c f ff q w[2] z
32 erant[1] Z[c]GVW e a c d f r] > *rel.* w[2]
33 faciemus EpU
35 *electus BUDR gat a ff l z

---

28 L 8,51 | **30** L 20,38 | **32** J 1,14 | **35** 2 P 1,16ss;
L 3,22; Ps 2,7; Is 42,1; Dt 18,15.19

τινες τῶν αὐτοῦ ἑστηκότων, οἳ οὐ μὴ γεύσωνται
θανάτου, ἕως ἂν ἴδωσιν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.
Ἐγένετο δὲ μετὰ τοὺς λόγους τούτους ὡσεὶ 28 28–36: Mt 17,1-9 Mc 9,2-10
ἡμέραι ὀκτώ, καὶ παραλαβὼν Πέτρον καὶ Ἰωάν-
νην καὶ Ἰάκωβον ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος προσεύξα-
σθαι. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ προσεύχεσθαι αὐτὸν 29
τὸ εἶδος τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἕτερον καὶ ὁ ἱμα-
τισμὸς αὐτοῦ λευκὸς ἐξαστράπτων. καὶ ἰδοὺ ἄν- 30
δρες δύο συνελάλουν αὐτῷ, οἵτινες ἦσαν Μωϋσῆς
καὶ Ἠλίας, οἳ ὀφθέντες ἐν δόξῃ ἔλεγον τὴν ἔξ- 31 9,22
οδον αὐτοῦ, ἣν ἤμελλεν πληροῦν ἐν Ἰερουσαλήμ.
ὁ δὲ Πέτρος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἦσαν βεβαρημένοι 32 2 P 1,16ss J 1,14
ὕπνῳ. διαγρηγορήσαντες δὲ εἶδον τὴν δόξαν αὐ-
τοῦ καὶ τοὺς δύο ἄνδρας τοὺς συνεστῶτας αὐτῷ.
καὶ ἐγένετο ἐν τῷ διαχωρίζεσθαι αὐτοὺς ἀπ᾽ αὐ- 33
τοῦ εἶπεν ὁ Πέτρος πρὸς τὸν Ἰησοῦν· ἐπιστάτα,
καλόν ἐστιν ἡμᾶς ὧδε εἶναι, καὶ ποιήσωμεν σκη-
νὰς τρεῖς, μίαν σοὶ καὶ μίαν Μωϋσεῖ καὶ μίαν
Ἠλίᾳ, μὴ εἰδὼς ὃ λέγει. ταῦτα δὲ αὐτοῦ λέγον- 34
τος ἐγένετο νεφέλη καὶ ἐπεσκίαζεν αὐτούς· ἐφο-
βήθησαν δὲ ἐν τῷ εἰσελθεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν νεφέ-
λην. καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα· 35 3,22
οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἐκλελεγμένος, αὐτοῦ

27 αυτου BSL 1^{s} Ξ Cy^{1}] ωδε rel. | τ. βασ. τ. θυ + ερχομ. εν δυναμει (Mc 9,1) Ta 213, syc] τον υιον τ. ανθρ. ερχομ. εν τη δοξη αυτου (Mt 16,28) Ta^{3} D Ωρ | **28** οκτω] εξ 1071 l | ~ Ιακ. Ιωανν. C^{o} 33s 892 P^{45} D Ms 348 pl. Xs 157 Ξ r vg^{1} syvp ar gg bo | **29** η ιδεα του προσωπ. αυτου ηλλοιωθη D e a c sy^{j} ar (Ωρ) | και^{2} + ηλλοιωθη ο ιματ. αυτ. κ. εγενετο Θ syh^{+} ar Ωρ | εξαστρ. + ως χιων Ta^{3} e syc | **31** οι > D lat ar | εν δοξη-Ιερ.] εδοξαν τ. καιρον τ. εξοδου αυτου ην... Ιερ. εληλυθεναι Ta | εξοδ.] δοξαν 954 990 270^{s} | **33** ποιησ.] (ει) θελεις ποιησωμεν ωδε Ta^{4} D bo (ff 1093 syc) | **34** εγενετο, και > Ta 700 N 1604 | νεφ. + φωτεινη Ta^{3} N 1604 | εν τω εισελθ. αυτ.] ιδοντες τ. Μ. κ. τ. Ηλ. εισελθειν Ta sy(v)p | **35** εγενετο] ηκουσθη Ta syv | εκλελεγμ. BSLss 22* Ξ a ff l sys ar co (Θs 1^{s} 660 syh^{m})] αγαπητος rel. (syc), + εν ω ευδοκησα (Mt 17,5) Ta$^{(a)in}$ C^{o}s D 544 1689 7^{s} Ms 1574 |

*
*
*

36 ἀκούετε, καὶ ἐν τῷ γενέσθαι τὴν φωνὴν εὑρέθη
Ἰησοῦς μόνος. καὶ αὐτοὶ ἐσίγησαν καὶ οὐδενὶ
ἀπήγγειλαν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις οὐδὲν ὧν
ἑώρακαν.

99,2
37-45: 37 Ἐγένετο δὲ τῇ ἑξῆς ἡμέρᾳ κατελθόντων αὐ-
Mt 17,14-23 Mc 9,14-32 τῶν ἀπὸ τοῦ ὄρους συνήντησεν αὐτῷ ὄχλος πο-
38 λύς. καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἀπὸ τοῦ ὄχλου ἐβόησεν λέ-
γων· διδάσκαλε, δέομαί σου ἐπιβλέψαι ἐπὶ τὸν
39 υἱόν μου, ὅτι μονογενής μοί ἐστιν, ˹καὶ ἰδοὺ
πνεῦμα λαμβάνει αὐτόν, καὶ ἐξαίφνης κράζει καὶ
σπαράσσει αὐτὸν μετὰ ἀφροῦ, καὶ μόλις ἀποχω-
40 ρεῖ ἀπ᾽ αὐτοῦ συντρῖβον αὐτόν. καὶ ἐδεήθην τῶν
μαθητῶν σου, ἵνα ἐκβάλωσιν αὐτό, καὶ οὐκ
41 ἠδυνήθησαν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· ὦ
γενεὰ ἄπιστος καὶ διεστραμμένη, ἕως πότε ἔσο-
μαι πρὸς ὑμᾶς καὶ ἀνέξομαι ὑμῶν; προσάγαγε
7,15 42 ὧδε τὸν υἱόν σου. ἔτι δὲ προσερχομένου αὐ-
τοῦ ἔρρηξεν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον καὶ συνεσπά-
ραξεν. ἐπετίμησεν δὲ ὁ Ἰησοῦς τῷ πνεύματι
τῷ ἀκαθάρτῳ, καὶ ἰάσατο τὸν παῖδα καὶ ἀπέ-
100,8 43 δωκεν αὐτὸν τῷ πατρὶ αὐτοῦ. ἐξεπλήσσοντο δὲ
13,17 πάντες ἐπὶ τῇ μεγαλειότητι τοῦ Θεοῦ.

101,2
9,22; 21,14 Πάντων δὲ θαυμαζόντων ἐπὶ πᾶσιν οἷς
44 ἐποίει εἶπεν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ· ˹θέσθε

---

37 τη εξ. ημ.] δια τ. ημερας D e a b f ff l r syv, > δια P^{45} | * κατελθοντα αυτον… συνελθειν αυ. οχλον πολ. D | **38** εβοησ. B-ΨLss P^{45} D 700s 13-230 157 245 1355] ανεβο. * rel. | **39** ιδου > Ta^{3} S D syvp gg (e) | κ. εξαιφν. κραζ. > D (e a ff l r syv) | και^{3} + ρησσει κ. Ta^{t} S 892s D Θ 1^{r} 348^{r} 157 1604 lat sys ar gg (sa) bo | μολις BW Θs 21 1 118s 1424* 1071 157 R] μογις rel. | **40** εκβαλ.] απαλλαξωσιν D e | **41** κ. διεστραμμ. > Mn Ta^{v} e | και^{2}] εως ποτε Ψ 21 1 118-124 7^{r} 348 Xs 157 998 al. K-280 (e) sa | προσαγ. + μοι Ta^{in} S^{c}Ψsss Xs 660s Ξ r sych^{+} gg co | **42** ετι > e ff l r vg syvp ar | τ. παιδα] αυτον Ta^{al} 1689s e | **43** εποιει + dixit (ei) Petrus: dne quare nos non potuimus eicere illum. quibus dixit, quoniam huiusmodi orationibus et ieiuniis eicitur e c ff r (f) |

fieret vox, inventus est Iesus solus. Et ipsi tacuerunt et nemini dixerunt in illis diebus quidquam ex his quae viderant

9,37-42 *Puer daemoniacus*
(Mt 17,14-23; Mc 9,14-27)

Factum est autem in sequenti die, descen- 37
dentibus illis de monte, occurrit illis turba multa.
Et ecce vir de turba exclamavit dicens: Ma- 38
gister, obsecro te, respice in filium meum, quia
unicus est mihi, et ecce spiritus apprehendit 39
eum, et subito clamat, et elidit et dissipat eum
cum spuma et vix discedit dilanians eum. Et 40
rogavi discipulos tuos ut eicerent illum, et non
potuerunt. Respondens autem Iesus dixit: O 41
generatio infidelis et perversa, usquequo ero
apud vos et patiar vos? Adduc huc filium tu-
um. Et cum accederet, elisit illum daemonium 42
et dissipavit. Et increpavit Iesus spiritum im-
mundum et sanavit puerum et reddidit illum
patri eius.

9,43-62 *Passionis praedictio, apostolorum institutio, condiciones sequelae Christi*
(Mt 17,22s; 18,1-5; 8,19-22; Mc 9,30-41)

Stupebant autem omnes in magnitudine Dei, 43
omnibusque mirantibus in omnibus, quae fa-
ciebat, dixit ad discipulos suos: Ponite vos 44

---

37 illis[2] OZsBJUHe a z] illi *rel.*
41 huc > AsMX[c]PR d r

---

42 L 7,15

in cordibus vestris sermones istos: Filius enim
hominis futurum est ut tradatur in manus ho-
45 minum. At illi ignorabant verbum istud, et erat
velatum ante eos, ut non sentirent illud, et time-
46 bant eum interrogare de hoc verbo. Intravit au-
47 tem cogitatio in eos, quis eorum maior esset. At
Iesus videns cogitationes cordis illorum ap-
48 prehendit puerum et statuit illum secus se ˡet
ait illis: Quicumque susceperit puerum istum
in nomine meo me recipit, et quicumque me
receperit recipit eum qui me misit. Nam qui
minor est inter vos omnes hic maior est.

49 Respondens autem Iohannes dixit: Prae-
ceptor, vidimus quendam in nomine tuo eici-
entem daemonia et prohibuimus eum, quia
50 non sequitur nobiscum. Et ait ad illum Iesus:
Nolite prohibere; qui enim non est adversum
vos, pro vobis est.

51 Factum est autem, dum complerentur dies
assumptionis eius, et ipse faciem suam firmavit
52 ut iret in Hierusalem. Et misit nuntios ante con-

---

45 eum interrogare W] interr. illum *rel.* b (c) ff w^2
47 apprehendit puer. et e.b] adprehendens p. *codd.*
48 ~ omnes vos *codd.* (e) b f l w^2
51 in > AssMX*sB^rCV b c ff w^2

---

44 L 9,22
45 L 18,34
47 L 6,8; Mt 9,4
48 Mt 10,40; L 22,26
51 Mt 19,1; Mc 10,32

ὑμεῖς εἰς τὰ ὦτα ὑμῶν τοὺς λόγους τούτους· ὁ
γὰρ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει παραδίδοσθαι
εἰς χεῖρας ἀνθρώπων. οἱ δὲ ἠγνόουν τὸ ῥῆμα 45 18,34 Mc 9,32
τοῦτο, καὶ ἦν παρακεκαλυμμένον ἀπ' αὐτῶν, ἵνα
μὴ αἴσθωνται αὐτό, καὶ ἐφοβοῦντο ἐρωτῆσαι
αὐτὸν περὶ τοῦ ῥήματος τούτου.

Εἰσῆλθεν δὲ διαλογισμὸς ἐν αὐτοῖς, τὸ τίς 46 *102,2* 46–50:
ἂν εἴη μείζων αὐτῶν. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἰδὼς τὸν 47 Mt 18,1-5 Mc 9,33-40
διαλογισμὸν τῆς καρδίας αὐτῶν, ἐπιλαβόμενος Mt 9,4
παιδίον ἔστησεν αὐτὸ παρ' ἑαυτῷ, καὶ εἶπεν αὐ- 48 Mt 10,40
τοῖς· ὃς ἐὰν δέξηται τοῦτο τὸ παιδίον ἐπὶ τῷ
ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται· καὶ ὃς ἂν ἐμὲ δέξηται,
δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με· ὁ γὰρ μικρότερος
ἐν πᾶσιν ὑμῖν ὑπάρχων, οὗτός ἐστιν μέγας. Ἀπο- 49 *103,8*
κριθεὶς δὲ ὁ Ἰωάννης εἶπεν· ἐπιστάτα, εἴδομέν
τινα ἐν τῷ ὀνόματι σου ἐκβάλλοντα δαιμόνια,
καὶ ἐκωλύομεν αὐτόν, ὅτι οὐκ ἀκολουθεῖ μεθ' ἡ-
μῶν. εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς· μὴ κωλύετε· 50 11,23
ὃς γὰρ οὐκ ἔστιν καθ' ὑμῶν, ὑπὲρ ὑμῶν ἐστιν.

Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὰς ἡμέρας 51 *104,10* Mt 19,1
τῆς ἀναλήμψεως αὐτοῦ καὶ αὐτὸς τὸ πρόσωπον
ἐστήρισεν τοῦ πορεύεσθαι εἰς Ἰερουσαλήμ, καὶ
ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸ προσώπου αὐτοῦ. καὶ 52 Mc 10,32

---

44 υμων + κ. τ. καρδιας υμων Ta r (544 vg) | ανθρ. +
αμαρτωλων 1241 544 1012 660s (V) syh | **45** επερωτη-
σαι C D 1207s Ms 1071 713 K-280 | **46** το > 28 1^r | **47** ει- 47 *
δως BS 700 565 124 1424 1574s 291 1604 K-280 $Λ^r$ F sy^3
ar sa] γνους 1^r, ιδων rel. | τ. καρδιας > 28 544 Γ 472 l syc
sa | **48** εστιν BS 33s 579 P^{45} 700 1^r 7^a Xs 713 472 lat pl. *
syv gg co Ωϱ] εσται Ta^{an} rel. e | ο μεγας P^{45} 1093 syh
co | **49** επιστατα] διδασκαλε CLs P^{45} 157 1093 Ξ e a d r *
syh^m | εκωλυομ. BSLss 157 Ξ e a b l ar] -σαμεν rel. | μεθ
ημων] ημιν 1241 28 69 213 F | **50** ο > BS^* co | ος γ. ουκ] ου
γαρ Ψ-892 P^{45} (7^a) 1194 476 Ξ syh^+ bo, | $υμων^1$ + ουδε,
> $εστιν^2$ P^{45} | $εστιν^2$ + nemo est enim qui non faciat
virtutem in nomine meo e a b c l, + et poterit male lo-
qui de me a b, *post* κωλυετε Ta^3 | **51** εστηρισ. BCLΔ
P^{45} 700 X 1071 1604 V] -ριξεν rel.

πορευθέντες εἰσῆλθον εἰς κώμην Σαμαριτῶν,
J 4,4 53 ὥστε ἑτοιμάσαι αὐτῷ. καὶ οὐκ ἐδέξαντο αὐτόν,
ὅτι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἦν πορευόμενον εἰς
4 Rg 1,10-14 54 Ἰερουσαλήμ. ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ Ἰάκωβος
καὶ Ἰωάννης εἶπαν· Κύριε, θέλεις εἴπωμεν *πῦρ*
καταβῆναι ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἀναλῶσαι αὐ-
55 *τούς*; ˡστραφεὶς δὲ ἐπετίμησεν αὐτοῖς. ˡκαὶ
56 ἐπορεύθησαν εἰς ἑτέραν κώμην.
106,5 57 Καὶ πορευομένων αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ εἶπεν
57-60: Mt 8,19-22 τις πρὸς αὐτόν· ἀκολουθήσω σοι ὅπου ἐὰν
58 ἀπέρχῃ. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· αἱ ἀλώπε-
κες φωλεοὺς ἔχουσιν καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρα-
νοῦ κατασκηνώσεις, ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
59 οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ. Εἶπεν δὲ πρὸς
ἕτερον· ἀκολούθει μοι. ὁ δὲ εἶπεν· Κύριε, ἐπί-
τρεψόν μοι πρῶτον ἀπελθόντι θάψαι τὸν πατέρα
60 μου. εἶπεν δὲ αὐτῷ· ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι
τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς, σὺ δὲ ἀπελθὼν διάγγελλε
61 τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Εἶπεν δὲ καὶ ἕτερος·
3 Rg 19,20 ἀκολουθήσω σοι, Κύριε· πρῶτον δὲ ἐπίτρεψόν
62 μοι ἀποτάξασθαι τοῖς εἰς τὸν οἶκόν μου. εἶ-
πεν δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς· οὐδεὶς ἐπιβαλὼν

---

52 κωμην] πολιν (Mt 10,5) S*Ψ 28 544 13-954 348^{r} 1012s Γ al. Λ 262s lat pl. Tert | ωστε] ως BS* P^{45} e a b l q| **53** πορευομενου P^{45} b l q r^{2} z vg | **54** απο] εκ CP^{45} D Θs 1^{r} 157 Bas Χρ| αυτους + ως κ. Ηλιας εποιησεν Ta^{aa} Css 892 ΔW D Θ 21 rel. pl. a b c f q syph bo Bas Aug| **55** αυ-τοις + κ. *ειπεν* ουκ οιδατε (π)οιου πνευματος εστε υμεις· ο γαρ υιος τ. ανθρ. ουκ ηλθεν ψυχας ανθρωπων απολεσαι αλλα σωσαι Ta^{atn} 579(D)Θs 1-124 517-U 1012^{r} K^{r} Λss rel. pl. lat pl. sycph ar bo | **57** κ. πορευομενου τ. Ιυ C^{c} 16 1093 E| απερχη] υπαγης P^{45} D, + Κε Css 892^{r} W Θ-21 13-213 rel. pl. b f q syph | **59** Κε > B* D 1574 998 V sys Ωρ| πρωτον > Ta^{v} W 69 440 1187| απελθειν 579 544 2430 1-983 1424^{s} 213s 1604 A^{r} Ωρ| μου + et veniam syc Af| **60** αυτω BS 33s 892s P^{45} D 990 1574 Ξ a sys co] + ο Ις rel. | **61** μοι + απελθειν κ. Ta^{avn} a r syvpi sa| επιταξασθ. 440 e a b q r syv (Ta^{vn}) | μου + et veniam Ta syvp|
* **62** προς αυτον > B P^{45} 700 | επιβαλλων LW D A |

spectum suum, et euntes intraverunt in civi-
tatem Samaritanorum, ut pararent illi. Et non 53
receperunt eum, quia facies eius erat euntis in
Hierusalem. Cum vidissent autem discipuli eius 54
Iacobus et Iohannes, dixerunt: Domine, vís di-
cimus ut *ignis descendat de caelo et consumat*
illos? Et conversus increpavit illos dicens: Ne- 55
scitis cuius spiritus estis. Filius hominis non 56
venit animas perdere, sed salvare. Et abierunt
in aliud castellum.

Factum est autem, ambulantibus illis in via, 57
dixit quidam ad illum: Sequar te quocumque
ieris. Dixit illi Iesus: Vulpes foveas habent, et 58
volucres caeli nidos; Filius autem hominis non
habet ubi caput reclinet. Ait autem ad alterum: 59
Sequere me; ille autem dixit: Domine, permitte
mihi primum ire et sepelire patrem meum.
Dixitque ei Iesus: Sine ut mortui sepeliant 60
mortuos suos; tu autem vade et annuntia re-
gnum Dei. Et ait alter: Sequar te Domine, sed 61
permitte mihi primum renuntiare his quae domi
sunt. Ait ad illum Iesus: Nemo mittens ma- 62

---

53 eius > Xs*JUG
in H*Z*sD[r]KTW e a d f r] > *rel.*
55 dicens MIETh a] et dixit *rel.*
dicens — salvare **56** e a b c f] *> YFEpUGDQHe gat
58 dixit e a c d] et ait *codd.* w[2]
caput + suum H[c]OZBMaKVThW e b r z
59 et > MZBUssKVThCs c l
60 et EpHe e d z] > *rel.*
61 ~ primum permitte mihi *codd.* (e) a b c
quae HJECs] qui *rel.* e a b d f l q r z

---

54 4 Rg 1,10.12 | **56** Mt 18,11; J 3,17; 12,47 |
61 3 Rg 19,20 | **62** Gn 19,17

num suam ad aratrum et respiciens retro aptus est regno Dei.

10,1-24 *Discipulorum missio et reditus* (Mt 10,7-16; 11,21-27; 13,16s)

10 Post haec autem designavit Dominus et alios
septuaginta duos et misit illos binos ante fa-
ciem suam in omnem civitatem et locum, quo
2 erat ipse venturus. Et dicebat illis: Messis qui-
dem multa, operarii autem pauci. Rogate ergo
dominum messis, ut mittat operarios in messem
3 suam. Ite: ecce ego mitto vos sicut agnos in-
4 ter lupos. Nolite portare sacculum neque peram
neque calceamenta et neminem per viam saluta-
5 veritis. In quamcumque domum intraveritis
6 primum dicite: Pax huic domui. Et si ibi fuerit
filius pacis, requiescet super illum pax vestra;
7 sin autem, ad vos revertetur. In eadem autem
domo manete edentes et bibentes quae apud
illos sunt; dignus est enim operarius mercede
8 sua. Nolite transire de domo in domum. ¦Et in
quamcumque civitatem intraveritis, et suscepe-
rint vos, manducate quae apponuntur vobis
9 ¦et curate infirmos, qui in illa sunt, et dicite
10 illis: Appropinquavit in vos regnum Dei. ¦In

---

62 ad] in *codd.* b q z
respiciens GR a b f l q] aspiciens *rel.* gat w²
10,2 suam > MZs*Be-MaDR*Ks*Cs* w²
4 nolite + ergo OZBeMaKW w² z
6 illum PHeT^c f q] illam *rel.* w² z, eam e c, ea l
7 ~ enim est SssHsPBQ m

10,1 Ex 24 1; Nu 11,16 | **2** Mt 9,37s; J 4,35 | **4** 4 Rg 4,29 | **6** 1 P 4,14 | **7** 1 C 9,14; 1 T 5,18 | **9s** L 9,2-5

τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπ' ἄροτρον καὶ βλέπων εἰς τὰ
ὀπίσω εὔθετός ἐστιν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ.
Μετὰ δὲ ταῦτα ἀνέδειξεν ὁ Κύριος ἑτέρους 10 *107,10*
ἑβδομήκοντα δύο καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς ἀνὰ δύο 1-12: Mt 10,7-16
πρὸ προσώπου αὐτοῦ εἰς πᾶσαν πόλιν καὶ τό- Mc 6,7 Ex 24,1
πον οὗ ἤμελλεν αὐτὸς ἔρχεσθαι. ἔλεγεν δὲ πρὸς 2 Nu 11,6 *108,5*
αὐτούς· Ὁ μὲν θερισμὸς πολύς, οἱ δὲ ἐργάται J 4,35 Mt 9,37s
ὀλίγοι· δεήθητε οὖν τοῦ Κυρίου τοῦ θερισμοῦ,
ὅπως ἐργάτας ἐκβάλῃ εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ.
ὑπάγετε, ἰδοὺ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς ἄρνας ἐν μέσῳ 3 *109,9*
λύκων. μὴ βαστάζετε βαλλάντιον, μὴ πήραν, 4 *110,2*
μὴ ὑποδήματα· καὶ μηδένα κατὰ τὴν ὁδὸν ἀσπά- 9,3ss 4 Rg 4,29
σησθε. εἰς ἣν δ' ἂν εἰσέλθητε οἰκίαν, πρῶτον 5 *111,5*
λέγετε· εἰρήνη τῷ οἴκῳ τούτῳ. ˡκαὶ ἐὰν ἐκεῖ ᾖ 6 J 20,19 1 P 4,14
υἱὸς εἰρήνης, ἐπαναπαήσεται ἐπ' αὐτὸν ἡ εἰρή-
νη ὑμῶν· εἰ δὲ μήγε, ἐφ' ὑμᾶς ἀνακάμψει. ˡἐν 7 *112,2*
αὐτῇ δὲ τῇ οἰκίᾳ μένετε, ἐσθίοντες καὶ πίνοντες 1 T 5,18 1 C 9,5-14
τὰ παρ' αὐτῶν· ἄξιος γὰρ ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ
αὐτοῦ. μὴ μεταβαίνετε ἐξ οἰκίας εἰς οἰκίαν. *113,10*
καὶ εἰς ἣν ἂν πόλιν εἰσέρχησθε καὶ δέχωνται 8
ὑμᾶς, ἐσθίετε τὰ παρατιθέμενα ὑμῖν, ˡκαὶ θερα- 9
πεύετε τοὺς ἐν αὐτῇ ἀσθενεῖς, καὶ λέγετε αὐτοῖς·
ἤγγικεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. ˡεἰς ἣν 10 *114,2*

~ εις τα οπ. βλ. κ. επιβ. τ. χ. P^{45} D e a b c q Cl | βλεπων] στραφεις 892 7^{s} Ωϱ Xϱ Cy | **10,1** *inc.* απεδειξ. δε D e a c | * ανεδειξ. 1] elegit Ta^{aen} e a (c) syv sa | δυο¹ Mn Ta^{ein} B P^{45} D 372 M 1604s R e a c | r² vg syv ar Ad Ep] > rel. Iϱ Or | αυτους > B 579 700 713 e Eus | $δυο^{2 bis}$ B Θ 2430 13ss 826-828 al. 713 1047s K-726 syh^{+} | εισεϱχ. Θ 1^{r} 1071 713 A e a $syih^{m}$ (157) | **2** δε¹ Bss 33-579 D Θs 1-124 16 1071 Ξ e a c q syh^{m}] και b f r vg sypi ar, > syv co, ουν rel. | ουν > D¹ e sysi | **3** αϱνας] πϱοβατα (Mt 10,16) 28 M 348 1012 1604s al. A | **5** ~ πϱωτον οικιαν D¹* a, πϱωτην c syv | πϱωτ. > Mn 579 D^{c} d r Ωϱ | **6** επαναπαησ. BS* 579] -παυσεται rel. | εφ] πϱος Ta^{aen} 13-828 1424^{s} e vg gat syi ar co | αναχαμ.] επιστϱεψει η ειϱηνη υμων Ta D, ~ 1604 R syi bo Ωϱ | **7** εσθοντες B 579 D | τα > Δ 565 69 485 G ar * gg sa | αυτου BSLss D 700 544 Xs 157s Ξ i] + εστιν rel. | **9** ασθενουντας D 565 e c sy^{3} ar co |

δ' ἂν πόλιν εἰσέλθητε καὶ μὴ δέχωνται ὑμᾶς, ἐξ-
A 13,51; 18,6 11 ελθόντες εἰς τὰς πλατείας αὐτῆς εἴπατε· καὶ τὸν
κονιορτὸν τὸν κολληθέντα ἡμῖν ἐκ τῆς πόλεως
ὑμῶν εἰς τοὺς πόδας ἡμῶν ἀπομασσόμεθα ὑμῖν.
πλὴν τοῦτο γινώσκετε, ὅτι ἤγγικεν ἡ βασιλεία
Mt 11,24 12 τοῦ Θεοῦ. λέγω ὑμῖν ὅτι Σοδόμοις ἐν τῇ ἡμέρᾳ
ἐκείνῃ ἀνεκτότερον ἔσται ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ.
115,5 13 Mt 11,21ss Οὐαί σοι, Χοραζίν, οὐαί σοι, Βηθσαϊδά·
ὅτι εἰ ἐν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἐγενήθησαν αἱ δυ-
Jon 3,6 Job 42,6 νάμεις αἱ γενόμεναι ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν σάκκῳ
14 καὶ *σποδῷ* καθήμενοι μετενόησαν. πλὴν Τύρῳ
καὶ Σιδῶνι ἀνεκτότερον ἔσται ἐν τῇ κρίσει ἢ
Is 14,13.15 15 ὑμῖν. καὶ σύ, Καφαρναούμ, μὴ *ἕως οὐρανοῦ*
116,1 16 Mt 10,40 *ὑψωθήσῃ; ἕως τοῦ ᾅδου καταβιβασθήσῃ.* ¹Ὁ
J 5,23; 15,23 ἀκούων ὑμῶν ἐμοῦ ἀκούει, καὶ ὁ ἀθετῶν ὑμᾶς
ἐμὲ ἀθετεῖ· ὁ δὲ ἐμὲ ἀθετῶν ἀθετεῖ τὸν ἀπο-
στείλαντά με.
117,10 17 Ὑπέστρεψαν δὲ οἱ ἑβδομήκοντα δύο μετὰ
χαρᾶς λέγοντες· Κύριε, καὶ τὰ δαιμόνια ὑποτάσ-
Ap 12,8s 18 σεται ἡμῖν ἐν τῷ ὀνόματί σου. εἶπεν δὲ αὐτοῖς·
Ἐθεώρουν τὸν σατανᾶν ὡς ἀστραπὴν ἐκ τοῦ
Mc 16,18 Ps 90,13 19 οὐρανοῦ πεσόντα. ἰδοὺ δέδωκα ὑμῖν τὴν ἐξου-
σίαν τοῦ *πατεῖν ἐπάνω ὄφεων* καὶ σκορπίων,

---

* **11** *inc.* ιδου και syv (e) | τ. κολληθ. > P^{45} | εις τ. ποδ. ημων > Δs $3^{7}2s$ 21s 788 346 7^{s} 1194-16 1012^{r} Γ-998 1604 $Λ^{r}$ rel. pl. vg, ημων > BS P^{45} D 157 R 399* vl(-f) | **12** εκεινη[1]] κρισεως Ta 1424 157 l r syv sa^{1}, in regno Dei D e (a b) |
14* **13** ουαι σοι[2]] και D e a b c i l | **14** εν τη κρισει] εν ημερα κρισεως (Mt 11,24) Ta^{3} 13-828 1424^{s} 157 1093 c $fr^{1.2}$ $sycp^{1}$
* sa^{1}, > 1241 P^{45} D 472 e l | **15** μη... υψωθηση Ta^{v} BSL 579 P^{45} D 700 1071 Ξ vl pl. syv gg co (1^{s})] η... υψωθεισα rel. | εως[2]] ἡ εως C D* 1^{s} 22 a b i r | καταβηση Ta^{t} B 579 D syv ar gg | **16** εμε[2]-με] εμου ακουων ακουει του αποστειλ. με D 1582 2145 i l r | με + κ. ο εμου ακ. ακ. τ. α. με Ta Θ 13s
* 1689^{r} 1012 1604 a b sy(s)cih ar | **17** δυο B P^{45} D 1604 lat pl. $sysh^{m}$ ar sa] > rel. | χαρας + μεγαλης $Ta^{a r l}$ Ψ 13 syp | **19** δεδωκα B-C*L ss W 700s 1^{s} 209 1424^{s} Xss lat(-c) $syih^{m}$ ar co Ωρ Bas] διδωμι Ta P^{45} rel. Iρ | του[1] > W 1^{r} $Ωρ^{1}$ Ep |

quamcumque autem civitatem intraveritis, et
non susceperint vos, exeuntes in plateas eius
dicite: Etiam pulverem, qui adhaesit nobis de 11
civitate vestra, extergimus in vos; tamen hoc
scitote, quia appropinquavit regnum Dei. Dico 12
vobis, quia Sodomis in die illa remissius erit
quam illi civitati. Vae tibi Corozain, vae tibi 13
Bethsaida, quia si in Tyro et Sidone factae
fuissent virtutes, quae factae sunt in vobis, olim
in cilicio et cinere sedentes paeniterent. Verum- 14
tamen Tyro et Sidoni remissius erit in iudicio
quam vobis. Et tu Capharnaum *usque ad cae-* 15
lum exaltata, usque ad infernum demergeris.
Qui vos audit me audit et qui vos spernit 16
me spernit. Qui autem me spernit, spernit eum
qui misit me.

Reversi sunt autem septuaginta duo cum 17
gaudio dicentes: Domine, etiam daemonia sub-
iciuntur nobis in nomine tuo. Et ait illis: 18
Videbam satanam sicut fulgur de caelo caden-
tem. Ecce dedi vobis potestatem *calcandi supra* 19
serpentes et scorpiones et super omnem vir-

10 autem QW e a b c f i l q r[c]] > *rel.*
receperint SssMXEpBJGMaDQssCs vl
13 ~ in vob. factae sunt *codd.* b l q z
14 in iudicio > U e d l
15 ad[1] Ep[m]JE] in *rel.*
ad[2]] in SBR b q
16 ~ me misit *codd.* vl
18 fulgor YEpBUGD[r]Cs e r[2] z

11 A 13,51; 18,6 | **13** Mt 11,21ss; Jon 3,6 | **15** Is 14,13ss | **16** Mt 10,40; J 5,23; 12,48; 15,23; 1 Th 4,8 | **18** Ap 12,8s | **19** Mc 16,18; Ps 90,13

20 tutem inimici, et nihil vobis nocebit. Verum-
tamen in hoc nolite gaudere, quia spiritus vobis
subiciuntur, gaudete autem quod nomina ve-
21 stra scripta sunt in caelis. In ipsa hora exsul-
tavit Spiritu Sancto et dixit: Confiteor tibi
Pater, Domine caeli et terrae, quod abscondisti
haec a sapientibus et prudentibus et revelasti
ea parvulis. Etiam Pater, quoniam sic placuit
22 ante te. Omnia mihi tradita sunt a Patre meo.
Et nemo scit quis sit Filius nisi Pater, et quis
sit Pater nisi Filius et cui voluerit Filius re-
23 velare. Et conversus ad discipulos suos dixit:
24 Beati oculi qui vident quae vos videtis. Dico
enim vobis quod multi prophetae et reges vo-
luerunt videre quae vos videtis, et non viderunt;
et audire quae auditis, et non audierunt.

10,25-37 *De magno mandato, Samaritanus* (cf. Mt 22,35-40; Mc 12,28-34)

25 Et ecce quidam legisperitus surrexit ten-
tans illum et dicens: Magister, quid faciendo
26 vitam aeternam possidebo? At ille dixit ad
eum: In lege quid scriptum est? quomodo

---

21 quoniam E e] quia *rel.* vl pl.
22 meo > AsH*sEpPJUGDQHe a c d l
quis[1.2] P(Y)] qui *rel.*
23 vos > SssH*sXEpJUGDQC b c d f i l q r
24 audistis HsEpUGEHe e b

---

20 Ex 32,32; Is 4,3; Ph 4,3; Hb 12,23; Ap 3,5; 20,12.15 (22,19)
23 Mt 13,16s
24 1 P 1,10s
25 L 18,18ss

καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ, καὶ
οὐδὲν ὑμᾶς οὐ μὴ ἀδικήσει. πλὴν ἐν τούτῳ μὴ 20 Ex 32,32
χαίρετε ὅτι τὰ πνεύματα ὑμῖν ὑποτάσσεται, χαί- Ph 4,3; Ap 3,5 Mt 7,22
ρετε δὲ ὅτι τὰ ὀνόματα ὑμῶν ἐγγέγραπται ἐν
τοῖς οὐρανοῖς.
Ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἠγαλλιάσατο τῷ πνεύματι 21 *178,5*
τῷ ἁγίῳ καὶ εἶπεν· Ἐξομολογοῦμαί σοι, πάτερ, 21–22: Mt 11,25ss
Κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἀπέκρυψας
ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν, καὶ ἀπεκάλυψας
αὐτὰ νηπίοις. ναί, ὁ πατήρ, ὅτι οὕτως εὐδοκία ἐγέ-
νετο ἔμπροσθέν σου. πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ 22 *119,3*
τοῦ πατρός μου. καὶ οὐδεὶς γινώσκει τίς ἐστιν ὁ
υἱὸς εἰ μὴ ὁ πατήρ, καὶ τίς ἐστιν ὁ πατὴρ εἰ
μὴ ὁ υἱὸς καὶ ᾧ ἐὰν βούληται ὁ υἱὸς ἀποκαλύψαι.
Καὶ στραφεὶς πρὸς τοὺς μαθητὰς κατ᾽ ἰδίαν εἶ- 23 *120,5* Mt 13,16s
πεν· μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ οἱ βλέποντες ἃ βλέ-
πετε. λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι πολλοὶ προφῆται καὶ 24 1 P 1,10
βασιλεῖς ἠθέλησαν ἰδεῖν ἃ ὑμεῖς βλέπετε καὶ οὐκ
εἶδον, καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε καὶ οὐκ ἤκουσαν.
Καὶ ἰδοὺ νομικός τις ἀνέστη ἐκπειράζων αὐ- 25 *121,2* 25–28:
τὸν λέγων· διδάσκαλε, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον Mt 22,35-40 Mc 12,28-34
κληρονομήσω; ¹ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτόν· ἐν τῷ 26 18,18ss
νόμῳ τί γέγραπται; πῶς ἀναγινώσκεις; ¹ὁ δὲ 27 Dt 6,5

ου μη > S* D Ωρ[1] | **20** πνευμ.] δαιμονια Ta[aa] D 565 1[a] 209 157 e f syvp Eus | δε + μαλλον Ψ 1574 X Cy | **21** τω αγιω Ta[an] Bss 33s 579 700[r] 1 X 1223 1071 1604 Ks 265s 1375[r] Ξ lat pl. sy ar co] suo Ef, > *P*[45] rel | κ. της γης > Mn *P*[45] | **22** *inc.* κ. στραφεις-ειπεν *cf.* **23** Cs Δ Θ 372[r] 13s 543 230[a] 954[r] 1194[a] 16-291 Γ pl. Π[a] 1375 rel. c ff i l q syph gg | παραδεδοται Ks 489 482s Iust Hipp | επιγιν. C 33 579s 0124 700 al. 1689s 124 1424[a] 1071 291 1604 660sss FH | τις εστ. ο υιος] τ. υιον 544 1604 b sys | τις *εστ. ο πατ.*] τ. πατερα b l sys | **23** κατ ιδιαν > Ta[ata] D 1424 157 lat pl. syv | βλεπετε + κ. ακουοντες α ακουετε D, et aures quae audiunt e c f | **24** βασιλ.] δικαιοι (Mt 13,17) Ta b q, + δικ. 1424 Ef | κ. βασ. > Mn D e a ff i l | **25** *inc.* κ. ταυτα ειποντος αυτου ιδου b c ff i l r (syv) | ανεστη] προσηλθεν C[o] 33 1093 syv | αιωνιον > Mn | *

ἀποκριθεὶς εἶπεν· *ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν*
σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ
σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ἰσχύϊ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ δια-
Lv 19,18 Mt 19,17 28 *νοίᾳ σου, καὶ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν.* εἶπεν
Lv 18,5 δὲ αὐτῷ· ὀρθῶς ἀπεκρίθης· τοῦτο *ποίει καὶ ζήσῃ.*
122,10 29 ὁ δὲ θέλων δικαιῶσαι ἑαυτὸν εἶπεν πρὸς τὸν
30 Ἰησοῦν· καὶ τίς ἐστίν μου πλησίον; ὑπολαβὼν
ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· *Ἄνθρωπός τις κατέβαινεν ἀπὸ
Ἰερουσαλὴμ εἰς Ἰεριχώ, καὶ λησταῖς περιέπεσεν,
οἳ καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν καὶ πληγὰς ἐπιθέντες
31 ἀπῆλθον ἀφέντες ἡμιθανῆ. κατὰ συγκυρίαν δὲ
ἱερεύς τις κατέβαινεν ἐν τῇ ὁδῷ ἐκείνῃ, καὶ ἰδὼν
32 αὐτὸν ἀντιπαρῆλθεν. ὁμοίως δὲ καὶ Λευίτης
κατὰ τὸν τόπον ἐλθὼν καὶ ἰδὼν ἀντιπαρῆλθεν.
33 Σαμαρίτης δέ τις ὁδεύων ἦλθεν κατ' αὐτὸν καὶ
34 ἰδὼν ἐσπλαγχνίσθη, καὶ προσελθὼν κατέδησεν
τὰ τραύματα αὐτοῦ ἐπιχέων ἔλαιον καὶ οἶνον,
ἐπιβιβάσας δὲ αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἴδιον κτῆνος ἤγαγεν
35 αὐτὸν εἰς πανδοχεῖον καὶ ἐπεμελήθη αὐτοῦ. καὶ
ἐπὶ τὴν αὔριον ἐκβαλὼν δύο δηνάρια ἔδωκεν τῷ
πανδοχεῖ καὶ εἶπεν· ἐπιμελήθητι αὐτοῦ, καὶ ὅ τι ἂν
προσδαπανήσῃς ἐγὼ ἐν τῷ ἐπανέρχεσθαί με ἀπο-
36 δώσω σοι. τίς τούτων τῶν τριῶν πλησίον δοκεῖ
σοι γεγονέναι τοῦ ἐμπεσόντος εἰς τοὺς λῃστάς;

---

* **27** εν ολη τη καρ. D 1^{e} 209 157 vl(-e) sa | κ. εν ολη τη διαν. σου > Mn 1241 D Γ a b ff i l | **28** ζησῃ] σωζη 21 267s 713s 485 (Cl) | **30** εξεδυσαν Δ 0124 21 1^{r} U 4 998s $Λ^{r}$ V-H lat pl. | ημιθανη BS 33s 579 P^{45} D Θss 1^{r} 1012 660 Ξ lat
* syvi ar Xϱ] + τυγχανοντα rel. | **31** κατα συγκυρ.] κατατυχα D, de repente e, > b c i l | καταβαινων W D e | εν > B 579 1 213 lat pl. | **32** Λευ. + γενομενος C Θ 579s W P^{45} D Θ 565^{r} 13 rel. pl. | ελθων > P^{45} D 990 Π 1219-726 al.
* e b ff i q r vg | **33** ιδων BsΨ-892 P^{45} 700 1^{r} Ξ b c i l q] + αυτον rel. | **34** προσελθ. > 544 a b ff i l | **35** αυριον Ta^{3} BS 33ss (P^{45}) D 372 1^{r} 1424 Xss 157 Ξ lat pl. syvp bo] + εξελθων rel. q | ο] ει Ta 1689s X 1574 syph | **36** τις BSΨLs P^{45} 1^{r} Ξ lat pl. syv sa] + ουν rel. | τινα ουν δοκεις πλησ. γεγ. D e | τουτ. τ. τριων > D (a Bas) |

legis? Ille respondens dixit: *Diliges Dominum* 27
Deum tuum ex toto corde tuo et ex tota
anima tua et ex omnibus viribus tuis et ex
omni mente tua et proximum tuum sicut teip-
sum. Dixitque illi: Recte respondisti: *hoc fac*, 28
et vives. Ille autem volens iustificare seipsum 29
dixit ad Iesum: Et quis est meus proximus?
Suscipiens autem Iesus dixit: Homo quidam de- 30
scendebat ab Hierusalem in Hiericho et incidit
in latrones, qui etiam despoliaverunt eum et,
plagis impositis, abierunt semivivo relicto. Ac- 31
cidit autem ut sacerdos quidam descenderet ea-
dem via et, viso illo, praeterivit. Similiter et 32
Levita, cum esset secus locum et videret eum,
pertransiit. Samaritanus autem quidam iter fa- 33
ciens venit secus eum et videns eum, miseri-
cordia motus est. Et appropians alligavit vul- 34
nera eius infundens oleum et vinum et impo-
nens illum in iumentum suum duxit in stabu-
lum et curam eius egit. Et altera die protulit 35
duos denarios et dedit stabulario et ait: Curam
illius habe et quodcumque supererogaveris ego
cum rediero reddam tibi. Quis horum trium 36
videtur tibi proximus fuisse illi, qui incidit in

---

27 diligis HOsUGCs z
30 suscip. YHOEpPUDQHe] suspiciens *rel.* b c i
33 iter faciens] (iter) transiens A*sH*OX[c] z

---

27 Dt 6,5; Lv 19,18
28 Lv 18,5; Mt 19,17 | **34** Is 1,6

37 latrones? At ille dixit: Qui fecit misericordiam
in illum. Et ait illi Iesus: Vade et tu fac si-
militer.

10,38-42 ***Maria et Martha***

38 Factum est autem, dum irent, et ipse in-
travit in quoddam castellum, et mulier quaedam
Martha nomine excepit illum in domum suam.
39 Et huic erat soror nomine Maria, quae etiam
sedens secus pedes Domini audiebat verbum
40 illius. Martha autem satagebat circa frequens
ministerium; quae stetit et ait: Domine, non
est tibi curae, quod soror mea reliquit me solam
41 ministrare? dic ergo illi ut me adiuvet. Et re-
spondens dixit illi Dominus: Martha, Martha,
42 sollicita es et turbaris erga plurima. Porro unum
est necessarium. Maria optimam partem elegit,
quae non auferetur ab ea.

11,1-13 ***Oratio dominica, orationis efficacia*** (Mt 6,9-13; 7,7-11)

11 Et factum est cum esset in quodam loco
orans, ut cessavit, dixit unus ex discipulis eius
ad eum: Domine, doce nos orare, sicut docuit
2 et Iohannes discipulos suos. Et ait illis: Cum
oratis dicite: Pater, sanctificetur nomen tuum,

38 iret EpDsQHe gat r² | **40** cura Ep^m PJD^r T^e gat d ff l | **41** erga XsBsJUMaDsVTW c z] circa *rel.* | **42** porro unum est] cum unum sit U | Maria + autem GMaEQs f q | **11,1** quod. loco E a b f i l q r] ~ loco quod. *rel.* | et² > FOZs*BsJUssDsRsKsCsW a b c f i l q r z | ~ (et) Ioh. docuit *codd.* | **2** pater + noster qui es in caelis PR(Z*D) vl(-z)

38 J 11,1; 12,2s | **40** 1 C 7,35 | **42** Mt 6,33 | **11,1** L 6,12; 9,29; 5,33

ˡὁ δὲ εἶπεν· ὁ ποιήσας τὸ ἔλεος μετ᾽αὐτοῦ. εἶπεν 37
δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· πορεύου καὶ σὺ ποίει ὁμοίως.
Ἐν δὲ τῷ πορεύεσθαι αὐτοὺς αὐτὸς εἰσῆλθεν 38 J 11,1; 12,2s
εἰς κώμην τινά· γυνὴ δέ τις ὀνόματι Μάρθα ὑπε-
δέξατο αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν. καὶ τῇδε ἦν ἀδελφὴ 39
καλουμένη Μαριάμ, ἣ καὶ παρακαθεσθεῖσα πρὸς
τοὺς πόδας τοῦ Κυρίου ἤκουεν τὸν λόγον αὐτοῦ.
ἡ δὲ Μάρθα *περιεσπᾶτο* περὶ πολλὴν διακονίαν. 40
ἐπιστᾶσα δὲ εἶπεν· Κύριε, οὐ μέλει σοι ὅτι ἡ
ἀδελφή μου μόνην με κατέλειπεν διακονεῖν; εἰ-
πὸν οὖν αὐτῇ ἵνα μοι συναντιλάβηται. ἀπο- 41
κριθεὶς δὲ εἶπεν αὐτῇ ὁ Κύριος· Μάρθα Μάρ-
θα, μεριμνᾷς καὶ θορυβάζῃ περὶ πολλά, ˡἑνὸς 42 Mt 6,33
δέ ἐστιν χρεία· Μαριὰμ γὰρ τὴν ἀγαθὴν με-
ρίδα ἐξελέξατο, ἥτις οὐκ ἀφαιρεθήσεται αὐτῆς.
Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν τόπῳ τινι 11 *123,5* 5,33
προσευχόμενον, ὡς ἐπαύσατο, εἶπέν τις τῶν μα-
θητῶν αὐτοῦ πρὸς αὐτόν· Κύριε, δίδαξον ἡμᾶς
προσεύχεσθαι, καθὼς καὶ Ἰωάννης ἐδίδαξεν τοὺς
μαθητὰς αὐτοῦ. εἶπεν δὲ αὐτοῖς· Ὅταν προσ- 2 2-4: Mt 6,9-13
εύχησθε, λέγετε· Πάτερ, ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά

---

37 ομοιως + κ.ζηση Θ^{r} 1012 c (1093) | **38** εν δε Bs 33-579 *P*^{45} 213 1012 Ξ syv co] εγενετο δε εν rel. | εις τ. οικιαν > B* *P*^{45} (l) sa | **39** η > B^{c}S*L 579 *P*^{45} Ξ syvp bo | και^{2} + venit Ta^{ael} syvp ar | παρακαθεσθεισα BSC* 33s 579 399* 661 A Ξ]-καθισασα *P*^{45} rel. | **40** πολλην > Ta^{t} b ff i sys | επιστασα] ηλθεν Ta^{avl} r syvp | σοι + pro me Ta^{a} syv | **41** Κς B*SC*L 579 *P*^{45} 157 a ff i l r^{2} z vg syh^{m} sa] Ις rel., > syc | μεριμν.-πολλα > e a b ff i l r sys (D Aug) | θορυβαζη B-C 33s W *P*^{45} D Θ* 1^{a} 22 Bas] τυρβαζη rel. | **42** ενος *P*^{45} pl. vg sycph* gg sa] ολιγων syi ar, ολιγ. δε εστ. χρ. η ενος BS 33s 579 1^{a} syh^{m} bo, > ενος-χρεια D vl(-q z) sys | γαρ > D 372 270 lat pl. syv ar | **11,1** και^{2} > Ta S*Δ 700 1^{r} 69 251 vl(-e) syv co | **2** προσευχ. + μη βαττολογειτε ως οι λοιποι· δοκουσιν γαρ τινες οτι εν τη πολυλογια αυτων εισακουσθησονται· αλλα προσευχομενοι D | λεγετε + ουτως Ta^{av} S* syp | πατερ Mn BS 700 1^{a} 22 vg sys Ωρ] + ημων rel., + ο εν τ. ουρανοις Css 579^{r} W D Θ 372^{r} 118s rel. vl sycph gg co |

38 *
*
*
*

3 σου· ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου· ¹τὸν ἄρτον ἡμῶν
4 τὸν ἐπιούσιον δίδου ἡμῖν τὸ καθ' ἡμέραν· καὶ
ἄφες ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ γὰρ αὐτοὶ
ἀφίομεν παντὶ ὀφείλοντι ἡμῖν· καὶ μὴ εἰσενέγ-
κῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν.
124,10 5 Καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς· Τίς ἐξ ὑμῶν ἕξει
φίλον, καὶ πορεύσεται πρὸς αὐτὸν μεσονυκτίου
καὶ εἴπῃ αὐτῷ· φίλε, χρῆσόν μοι τρεῖς ἄρτους,
6 ἐπειδὴ φίλος μου παρεγένετο ἐξ ὁδοῦ πρός με,
7 καὶ οὐκ ἔχω ὃ παραθήσω αὐτῷ· κἀκεῖνος ἔσωθεν
Mt 26,10 ἀποκριθεὶς εἴπῃ· μή μοι κόπους πάρεχε· ἤδη
ἡ θύρα κέκλεισται, καὶ τὰ παιδία μου μετ' ἐμοῦ
εἰς τὴν κοίτην εἰσίν· οὐ δύναμαι ἀναστὰς δοῦναί
18,5 8 σοι. λέγω ὑμῖν, εἰ καὶ οὐ δώσει αὐτῷ ἀναστὰς
διὰ τὸ εἶναι φίλον αὐτοῦ, διά γε τὴν ἀναίδειαν
125,5 9 αὐτοῦ ἐγερθεὶς δώσει αὐτῷ ὅσων χρῄζει. Κἀγὼ
9–13: Mt 7,7-11 ὑμῖν λέγω, αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε,
καὶ εὑρήσετε· κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν.
10 πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὑρίσ-
11 κει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται. τίνα δὲ ἐξ

η βασιλ. σου] το πνα σου το αγιον εφ ημας κ. καθαρισατω ημας 700 162 Ny Max, *pr.* Mn | σου^{2} + γενηθητω το θελημα σου ως εν ουρανω κ. επι τ. γης S-33 892^{r} W D Θ^{r} 118s rel. pl. vl(-a) syph gg bo (sa) | **3** δος S D 28 1675 71 1071s 472 | το καθ ημερ.] σημερον D 28 2430 71 1071s vl(-q) syh* co | **4** τ. αμαρ.] τα οφειληματα D b c ff r^{2} | κ. γαρ] ως κ. S* D vl(-ez) | αυτοι] ημεις D b c f ff l r sy^{3} ar gg sa | παντι + τω Ψsss 544 1424 X 1071 713 472 485 Ωρ | παντι οφ. ημ.] τ. οφειλεταις ημων D b c ff l r syp gg bo | πειρασμ. + αλλα ρυσαι ημας απο τ. πονηρου Css 892^{r} W D Θ 372^{r} 118s *rel.* vl sycph gg bo^{1} | **5** πρ. αυτους > Mn D c Ep | ειπη] ερει Ψ 892 W D^{1} 13-230 1424-M 713s 998s 251ss R A pl. lat pl. sy^{3} | **6** παρεγεν. εξ οδ.] παρεστιν απ αγρου D | προς με > Ta^{a} D 1574 b i Bas | **7** ηδη] γαρ Ta^{ai} syv ar gg bo, + γαρ Θ 13ss 826^{a} 1574 1604 F Bas | **8** *inc.* et ille si perseveraverit pulsans
10* dico Ta^{in} (b) c ff i l m r z vg^{1} | φιλ. αυτου] φιλιαν Ta^{avn}
* syvp ar | **11** τινα Mn *P*^{45} pl. Tert] τις S 33s 892 1241 D X 157 c r^{2} vg Ωρ |

adveniat regnum tuum. ¹Panem nostrum coti- 3
dianum da nobis hodie. Et dimitte nobis pec- 4
cata nostra, siquidem et ipsi dimittimus omni
debenti nobis. Et ne nos inducas in tenta-
tionem.

Et ait ad illos: Quis vestrum habebit ami- 5
cum, et ibit ad illum media nocte et dicet illi:
Amice, commoda mihi tres panes, ¹quoniam 6
amicus meus venit de via ad me, et non habeo
quod ponam ante illum; et ille deintus respon- 7
dens dicat: Noli mihi molestus esse, iam ostium
clausum est, et pueri mei mecum sunt in cu-
bili; non possum surgere et dare tibi. Et si 8
ille perseveraverit pulsans, dico vobis, etsi non
dabit illi surgens eo quod amicus eius sit, prop-
ter improbitatem tamen eius surget et dabit
illi quotquot habet necessarios. Et ego dico 9
vobis: Petite, et dabitur vobis; quaerite, et in-
venietis; pulsate, et aperietur vobis. Omnis enim 10
qui petit accipit, et qui quaerit invenit, et
pulsanti aperietur. Quis autem ex vobis patrem 11
petit panem, numquid lapidem dabit illi? aut

---

tuum² + fiat voluntas tua sicut in caelo et in terra Os*Ep*PBsDQssT(H^cZ a) vl

3 hodie] cotidie AsHsBsUsKVCW q

4 tentat. + sed libera nos a malo ODQs b c d ff l q r z (B i f)

5 dicet] dicit Fs^cMs*UQs d f ff

8 et si ille (HW, ~ ille si *rel.*) - pulsans > YFM EpPB*JUGHe b d f q

quotquot] quot AFXPTh(YG), quantos Ma a b *al.*

9 dico vobis He] ~ vobis dico *rel.* a b

11 petet BUCs gat b ff i l

aut + si AssPMaDsRsKV gat a b c f r z

---

7 L. 18,5; Mt 26,10

piscem, numquid pro pisce serpentem dabit
12 illi? Aut si petierit ovum, numquid porriget
13 illi scorpionem? Si ergo vos cum sitis mali,
nostis bona data dare filiis vestris, quanto magis
Pater vester de caelo dabit spiritum bonum
petentibus se?

11,14-36 ***Beelzebub, laudes matris, signi petitio*** (Mt 12,22-45; Mc 3,22-27)

14 Et erat eiciens daemonium, et illud erat
mutum. Et cum eiecisset daemonium, locutus
15 est mutus, et admiratae sunt turbae. Quidam
autem ex eis dixerunt: In Beelzebub principe
16 daemoniorum eicit daemonia. Et alii tentantes
17 signum de caelo quaerebant ab eo. Ipse autem
ut vidit cogitationes eorum, dixit eis: Omne
regnum in seipsum divisum desolabitur, et do-
18 mus supra domum cadet. Si autem et satanas
in seipsum divisus est, quomodo stabit regnum
eius? quia dicitis in Beelzebub me eicere dae-

---

12 porrigit A-H*XsUGQCs a² i l r
13 dabit bonum datum (E) b c d ff i l r w²
15 principem AsHOBsQCs b ff i q r
17 ipsum] ipso AsH-XᶜEpBeMaHeTh z
desolatur AssM-XᶜsBeUCs b f i q r w²*
18 eius YEpᵐBeE b c d f i q r] ipsius *rel.*
~ eicere me *codd.*

---

16 Mt 16,1; Mc 8,11; J 6,30

ὑμῶν τὸν πατέρα αἰτήσει ὁ υἱὸς ἄρτον, μὴ λίθον
ἐπιδώσει αὐτῷ; ἢ ἰχθύν, μὴ ἀντὶ ἰχθύος ὄφιν
αὐτῷ ἐπιδώσει; ἢ καὶ αἰτήσει ᾠόν, μὴ ἐπιδώσει 12
αὐτῷ σκορπίον; εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὑπάρχον- 13
τες οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις
ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ ὁ ἐξ οὐρανοῦ δώ-
σει πνεῦμα ἅγιον τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν.

Καὶ ἦν ἐκβάλλων δαιμόνιον, καὶ αὐτὸ ἦν 14 *126,5*
κωφόν. ἐγένετο δὲ τοῦ δαιμονίου ἐξελθόντος 14–26: Mt 12,22-30. 43ss
ἐλάλησεν ὁ κωφός· καὶ ἐθαύμασαν οἱ ὄχλοι. Mc 3,22-27
[1]τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπαν· ἐν Βεελζεβοὺλ τῷ 15 *127,2*
ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια.
ἕτεροι δὲ πειράζοντες σημεῖον ἐξ οὐρανοῦ ἐζή- 16 *128,5* Mc 8,11
τουν παρ᾽ αὐτοῦ. αὐτὸς δὲ εἰδὼς αὐτῶν τὰ 17 *129,2*
διανοήματα εἶπεν αὐτοῖς· Πᾶσα βασιλεία ἐφ᾽
ἑαυτὴν διαμερισθεῖσα ἐρημοῦται, καὶ οἶκος ἐπὶ
οἶκον πίπτει. εἰ δὲ καὶ ὁ σατανᾶς ἐφ᾽ ἑαυτὸν 18
διεμερίσθη, πῶς σταθήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ;
ὅτι λέγετε ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλειν με τὰ δαιμό-

ο υιος > SL 892* 1241 157 c r^{2} vg | αρτον-η > Mn B 1241 (P^{45}) 440 ffi l sys ar sa Ωϱ | ιχθυν + αιτησει Ta^{3} D 124 a b f r sycp gg bo | 12 και Bs 33s 579 W 1^{a} 209 1071 ar co Ad] + εαν Ta^{a1} P^{45} rel. | μη > BL 892 P^{45} sa | 13 υπαρχοντ.] οντες Mn S D 22 1424^{a} Ms 477 Xs 157 472 al. K-473 Ad | πνα αγ.] δοματα αγαθα (Mt 7,11) Ta^{11} W Θ, αγαθον δομα D b c ffi l r, αγαθα sys ar | αγιον] αγαθον L P^{45} 267s 1093 vg syh^{m} | 14 ταυτα δε ειποντος αυτου προσφερεται αυτω δαιμονιζομ. κωφος κ. εκβαλοντος αυτου παντες εθαυμαζον D (c f) | εξελθ.] εκβληθεντος C 33ss 1241 13^{r} Xss 713 1604 A | 15 εξ αυτων] εκ τ. φαρισαιων b ffi l r syv | ειπαν] ελαλησαν οχυροι λεγοντες P^{45} | δαιμονια + ο δε αποκριθεις ειπεν· πως δυναται σατανας σαταναν εκβαλλειν 579 D 544 346 al. Ms Xsss 157 pl. 1093sss 485 al. 661s A^{r} r | 16 σημειον-αυτου] ελεγον· δος ημιν σημ. εξ ουρανου 28 | 17 ειδως] ιδων 21 Xs 157 472 lat pl. | ερημωθησεται 1424^{a} a^{2} c ff l r^{2} syvp (sa) | 18 εμερισθη S^{*}s 579 W (P^{45}) 28 544 174 124 348^{r} 213 Λss Γ 472 al. | Βεελζ. + τω αρχοντι τ. δαιμονιων 544 2145 b ffi l q syh ar (Θ 251ss c, r) | εκβαλλειν με] εκβαλλω 565 1675 213 291 b ffi l q, -βαλλει W P^{45} |

* *

19 νια. εἰ δὲ ἐγὼ ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλω τὰ δαιμό-
νια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσιν; διὰ τοῦτο
Ex 8,19 20 αὐτοὶ ὑμῶν κριταὶ ἔσονται. εἰ δὲ ἐν δακτύλῳ
Θεοῦ ἐγὼ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν
21 ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. ὅταν ὁ ἰσχυρὸς
καθωπλισμένος φυλάσσῃ τὴν ἑαυτοῦ αὐλήν, ἐν
22 εἰρήνῃ ἐστὶν τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ· ἐπὰν δὲ ἰσχυ-
C 2,15 ρότερος αὐτοῦ ἐπελθὼν νικήσῃ αὐτόν, τὴν πανο-
πλίαν αὐτοῦ αἴρει ἐφ' ᾗ ἐπεποίθει, καὶ τὰ σκῦ-
9,50 23 λα αὐτοῦ διαδίδωσιν. Ὁ μὴ ὢν μετ' ἐμοῦ κατ'
ἐμοῦ ἐστιν, καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ σκορ-
130,5 24 πίζει. Ὅταν τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ
τοῦ ἀνθρώπου, διέρχεται δι' ἀνύδρων τόπων ζη-
τοῦν ἀνάπαυσιν, καὶ μὴ εὑρίσκον λέγει· ὑπο-
25 στρέψω εἰς τὸν οἶκόν μου ὅθεν ἐξῆλθον· καὶ
ἐλθὸν εὑρίσκει σεσαρωμένον καὶ κεκοσμημένον.
26 τότε πορεύεται καὶ παραλαμβάνει ἕτερα πνεύ-
J 5,14 ματα πονηρότερα ἑαυτοῦ ἑπτά, καὶ εἰσελθόντα
κατοικεῖ ἐκεῖ, καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώ-
131,10 27 που ἐκείνου χείρονα τῶν πρώτων. Ἐγένετο δὲ ἐν
1,28.42.48 τῷ λέγειν αὐτὸν ταῦτα ἐπάρασά τις φωνὴν γυ-
νὴ ἐκ τοῦ ὄχλου εἶπεν αὐτῷ· μακαρία ἡ κοιλία
ἡ βαστάσασά σε καὶ μαστοὶ οὓς ἐθήλασας.
8,15.21 28 ˈαὐτὸς δὲ εἶπεν· μενοῦν μακάριοι οἱ ἀκούοντες
τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ φυλάσσοντες.

19 ει δε-δαιμονια > (⌒) 1241 W 372s 1579s | οι > D 2193 213* Γs *1038* A | 21 εσται S 2193 1012 485 R sa| * 22 σκυλα] σκευη 1223s 990 660 Ks 1219-473 F syh* | διαδωσει 1r b c f ff i r ar sa, διδωσι *P*45 1279 | 23 σκορπ. + * με S*Ψ-579 Θ 1071 sys bo | 24 ζητουν] ut inveniat Ta+ syv | ευρισκ. S*ss Δs W D 700-U al. 245 rel. pl. lat pl. * syvp ar gg] + τοτε rel. | 25 ευρισκ. + σχολαζοντα BC 33-579 565 544 1s 22a 13r 477 16 Γ 1604 R Ξ f l r syh* bo | 26 παραλαμβ. + μεθ εαυτου Taarm Cᵒss 69 Xss l r| εκει] *εν αυτω* Ta syv sa (*1071*), > C* 33 D 372 vl gg| * 27 εγενετο δε > Ta3 syvp | επαρασα... φωνην] φωνη μεγαλη syv | 28 μενουν BsLΔW A 489 Ξ] μενουνγε rel., > Ta+ a b f ff i q syvpi | φυλασσ.] ποιουντες Mn 2145 q syh+ ar|

monia. Si autem ego in Beelzebub eicio dae- 19
monia, filii vestri in quo eiciunt? Ideo ipsi
iudices vestri erunt. Porro si in digito Dei ei- 20
cio daemonia, profecto pervenit in vos regnum
Dei. Cum fortis armatus custodit atrium suum, 21
in pace sunt ea quae possidet. Si autem for- 22
tior eo superveniens vicerit eum, universa arma
eius auferet, in quibus confidebat, et spolia eius
distribuet. Qui non est mecum, contra me est; 23
et qui non colligit mecum, dispergit. Cum im- 24
mundus *spiritus* exierit de homine, ambulat per
loca inaquosa quaerens requiem et non inve-
niens dicit: Revertar in domum meam unde
exivi. Et cum venerit, invenit eam scopis mun- 25
datam et ornatam. Tunc vadit et assumit sep- 26
tem alios spiritus secum nequiores se, et in-
gressi habitant ibi. Et fiunt novissima hominis
illius peiora prioribus.

Factum est autem, cum haec diceret, extol- 27
lens vocem quaedam mulier de turba dixit illi:
Beatus venter qui te portavit, et ubera quae
suxisti. At ille dixit: Quinimmo beati qui au- 28
diunt verbum Dei et custodiunt illud.

---

20 praevenit SssH*sB*sUEQssCs b f q r w[1] | **23** contra D d r] adversum *rel.* | **24** ambulat PMaDW b f] perambul. *rel. pl.* | **25** eam EpE b c ff i l r] > *rel.* | *et ornatam ERsW (e) a[2] b f ff i q r] > *rel.* | **26** secum G l r] > *codd.* | fiunt PMaDsR] sunt *rel.* z | et fit huiusmodi hominis vita multo peior prioris b ff i (q) w[3] | **28** quinimmo (e)] quippini AsMss Ep*PUTh(SMaHe z, F), manifestissime Cs, > a b fff i q | illud HB°V ThW] > *rel.* vl

---

22 J 12,31; 16,33; C 2,15; 1 J 3,8; 4,4
24ss Mt 12,43ss
26 J 5,14; 2 P 2,20s
27 L 1,28.42.48
28 L 8,15.21; Mt 12,50; Ja 1,22-25

29 Turbis autem concurrentibus coepit dicere:
Generatio haec generatio nequam est; signum
quaerit, et signum non dabitur ei, nisi signum
30 Ionae prophetae. Nam sicut fuit Ionas signum
Ninivitis, ita erit et Filius hominis generationi
31 isti. Regina austri surget in iudicio cum viris
generationis huius et condemnabit illos, quia
venit a finibus terrae audire sapientiam Salo-
32 monis, et ecce plus quam Salomon hic. Viri
Ninivitae surgent in iudicio cum generatione
hac et condemnabunt illam, quia paenitentiam
egerunt ad praedicationem Ionae, et ecce plus
quam Ionas hic.

33 Nemo lucernam accendit et in abscondito
ponit neque sub modio sed supra candelabrum,
34 ut qui ingrediuntur lumen videant. Lucerna
corporis tui est oculus tuus. Si oculus tuus
fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit;
si autem nequam fuerit, etiam corpus tuum
35 tenebrosum erit. Vide ergo ne lumen, quod in te
36 est, tenebrae sint. Si ergo corpus tuum totum

---

29 prophetae RW e f q r] > *rel.*
30 fuit Ionas MaDHeW vl(-z)] ~ Ion. fuit *rel.*
31 quam Salomon PETW b d q z] Salomone *rel. pl.*
32 quam Iona(s)] Iona SsMEpJGDQHeC gat e ff i
36 totum[1] > Z^c BeDsK gat z | > *v.* vl pl.

---

29 Mt 12,38-42; 1 C 1,22
31 3 Rg 10,1
32 Jon 3,5
33 L 8,16; Mt 5,15
34ss Mt 6,22s

Τῶν δὲ ὄχλων ἐπαθροιζομένων ἤρξατο λέ- 29 *132,5*
γειν· Ἡ γενεὰ αὕτη γενεὰ πονηρά ἐστιν· ση- 29–32: Mt 12,38-42
μεῖον ζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ εἰ 1 C 1,22
μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ. καθὼς γὰρ ἐγένετο Ἰωνᾶς 30
τοῖς Νινευίταις σημεῖον, οὕτως ἔσται καὶ ὁ υἱὸς
τοῦ ἀνθρώπου τῇ γενεᾷ ταύτῃ. βασίλισσα νότου 31 3 Rg 10,1
ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῶν ἀνδρῶν τῆς
γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινεῖ αὐτούς· ὅτι ἦλθεν
ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν
Σολομῶνος, καὶ ἰδοὺ πλεῖον Σολομῶνος ὧδε.
ἄνδρες Νινευῖται ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει 32 Jon 3,5
μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινοῦσιν αὐ-
τήν· ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ, καὶ
ἰδοὺ πλεῖον Ἰωνᾶ ὧδε.

Οὐδεὶς λύχνον ἅψας εἰς κρύπτην τίθησιν 33 *133,2*
οὐδὲ ὑπὸ τὸν μόδιον, ἀλλ᾽ ἐπὶ τὴν λυχνίαν, ἵνα 8,16; Mt 5,15
οἱ εἰσπορευόμενοι τὸ φέγγος βλέπωσιν. ὁ λύχνος 34 *134,5*
τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός σου. ὅταν ὁ ὀφ- 34–36: Mt 6,22s
θαλμός σου ἁπλοῦς ᾖ, καὶ ὅλον τὸ σῶμά σου φω-
τεινόν ἐστιν· ἐπὰν δὲ πονηρὸς ᾖ, καὶ τὸ σῶμά σου
σκοτεινόν. σκόπει οὖν μὴ τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκό- 35

---

29 γενεα^{2} > C 579s W 372^{r} 1424* 1223* rel. pl. syph+ | Ιωνα + τ. προφητου (Mt 12,39) Ta^{*etn} Css 579s W Θ 372^{r} rel. f q r$^{1.2}$ sysph gg bo | **30** γαρ > S 544 267 245 Ω syc g^{u} | ταυτη + κ. καθως Ιωνας εν τη κοιλια τ. κητους εγενετο τρεις ημερας κ. τρ. νυκτας, ουτως εσται ο υιος του ανθρ. εν τη καρδια τ. γης D a ff r (e i) | **31** των ανδρ. > (Mt 12,42) Ta^{etn} C 1424 245 4 1093 syv | αυτους] -την *P*^{45} 1424 245 | Σολομωντος^{bis} CLs 700 22* 990 1194 U 157s al. Γ 1355-251 K* al. (W Θ 1*) | **32** > D (ωδε ⌒) | Νινευη 892 Δ V^{r}E*H al. syh+ (syi co) | μετα + τ. ανδρων MsU 1093 | **33** ουδε υπο τ. μοδ. > L 0124 *P*^{45} 700 1^{r} 69 1012 Γ 660 Ξ *sys* sa | φεγγος] φως (L 8,16) Bss 33 892 D Θ 1-1424 1194 348^{r} Xss 157 1012 4 472 1396s gg | **34** οταν + ουν Css Δ Θ^{r} 1-U 1071-291 Γ^{r} A^{r} sy^{3} | δε + οφθαλμος σου (Mt 6,23) Ta^{3} Xs 713 1229s a syv ar gg sa | σκοτειν. + ει ουν το φως το εν σοι σκοτος, το σκοτος ποσον (Mt 6,23) Ta$^{a(in)}$ 1241 D e a b ff i (r), syc *post* 35 | **35s** > D e a b ff i, **35** > 1241, **36** > syc | *

36 τος ἐστίν. εἰ οὖν τὸ σῶμά σου ὅλον φωτεινόν,
μὴ ἔχον μέρος τι σκοτεινόν, ἔσται φωτεινὸν
ὅλον ὡς ὅταν ὁ λύχνος τῇ ἀστραπῇ φωτίζῃ σε.
135,5 37 Ἐν δὲ τῷ λαλῆσαι ἐρωτᾷ αὐτὸν φαρισαῖος
7,36; 14,1 ὅπως ἀριστήσῃ παρ' αὐτῷ· εἰσελθὼν δὲ ἀνέπε-
Mt 15,2 38 σεν. ὁ δὲ φαρισαῖος ἰδὼν ἐθαύμασεν ὅτι οὐ
39–52: Mt 23,1-36 39 πρῶτον ἐβαπτίσθη πρὸ τοῦ ἀρίστου. εἶπεν δὲ
ὁ Κύριος πρὸς αὐτόν· Νῦν ὑμεῖς οἱ φαρισαῖοι
τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τοῦ πίνακος καθα-
ρίζετε, τὸ δὲ ἔσωθεν ὑμῶν γέμει ἁρπαγῆς καὶ
40 πονηρίας. ἄφρονες, οὐχ ὁ ποιήσας τὸ ἔξωθεν
Sir 3,33 41 καὶ τὸ ἔσωθεν ἐποίησεν; πλὴν τὰ ἐνόντα δότε
ἐλεημοσύνην, καὶ ἰδοὺ πάντα καθαρὰ ὑμῖν ἐστιν.
136,5 42 ἀλλὰ οὐαὶ ὑμῖν τοῖς φαρισαίοις, ὅτι ἀποδεκα-
τοῦτε τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ πήγανον καὶ πᾶν λά-
χανον, καὶ παρέρχεσθε τὴν κρίσιν καὶ τὴν ἀγά-
πην τοῦ Θεοῦ· ταῦτα δὲ ἔδει ποιῆσαι κἀκεῖνα
137,2 20,46 43 μὴ παρεῖναι. οὐαὶ ὑμῖν τοῖς φαρισαίοις, ὅτι ἀγα-
πᾶτε τὴν πρωτοκαθεδρίαν ἐν ταῖς συναγωγαῖς
138,5 44 καὶ τοὺς ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς. οὐαὶ ὑμῖν,
ὅτι ἐστὲ ὡς τὰ μνημεῖα τὰ ἄδηλα, καὶ οἱ ἄν-
θρωποι οἱ περιπατοῦντες ἐπάνω οὐκ οἴδασιν.

---

36 τι > CsL Θs 713 291 Γ 495 | si ergo corpus tuum lucernam non habens lucidam obscurum est, quanto magis cum lucerna luceat inluminat te q sys (*add. post* **36** f) | **37** *inc.* εδεηθη δε αυτ. τις φαρισ. Ta^{is} D syv | λαλησαι + αυτον ταυτα Θ 1^{r} 13ss 826* 267s 348 al. 245 1604 660s al. e c f ff i | **38** ιδων εθαυμ.] ηρξατο διακρινομενος εν αυτω λεγειν Ta$^{(t)vn}$ D 251ss lat (syc) | οτι] δια τι Mn Ta^{il} D lat pl. syvh | προτερον 69ss a c f ff r | **39** Κς] Ις Ta^{atn} 16 U 1071 472 sysp bo | φαρισ. + υποκριται D b | καθαρ. + et putatis vos esse mundos Ta | **40** ∼ εσωθεν, εξωθεν C *P*^{45} D 700 1574 291 Γ 251ss e c | **41** ενοντα] οντα L b d q syph, quod superest Ta^{is} a c ff i l vg + υμιν Mn Ta^{ai} f syv | **42**(**s**) γραμματεις κ. φαρ. b gat syc | κρισιν] κλησιν Mn | **43** υμιν φαρισαιοι S D vl gg | αγορ. + κ. τ. πρωτοκλισιας εν τ. δειπνοις (Mc 12,39) Ta^{3} C D 13^{r} 1071 b l q r | **44** υμιν BSC 33ss *P*^{45} 1^{r} e a ff l q syv ar co] + γραμματ. κ. φαρισ. υποκριται (Mt 23,27) rel. | ως τα > D e a c ff syv |

lucidum fuerit, non habens aliquam partem tenebrarum, erit lucidum totum et sicut lucerna fulgoris illuminabit te.

11,37-54 ***Pharisaeorum et legisperitorum correptio*** (Mt 23,1-36)

Et cum loqueretur, rogavit illum quidam 37
pharisaeus ut pranderet apud se. Et ingressus
recubuit. Pharisaeus autem coepit intra se re- 38
putans dicere, quare non baptizatus esset ante
prandium. Et ait Dominus ad illum: Nunc vos 39
pharisaei quod deforis est calicis et catini, mun-
datis, quod autem intus est vestrum, plenum
est rapina et iniquitate. Stulti, nonne qui fecit 40
quod deforis est, etiam id quod deintus est
fecit? Verumtamen quod superest date eleemo- 41
synam, et ecce omnia munda sunt vobis. Sed 42
vae vobis pharisaeis, quia decimatis mentham
et rutam, et omne holus et praeteritis iudicium
et caritatem Dei; haec autem oportuit facere
et illa non omittere. Vae vobis pharisaeis, quia 43
diligitis primas cathedras in synagogis et salu-
tationes in foro. Vae vobis, quia estis ut mo- 44
numenta, quae non apparent, et homines am-
bulantes supra nesciunt.

---

40 de[2] > ZJUDsQsKCs e c d i z
42(43) pharisaei AsX*sBeUEHeK e c i q r z
44 apparent X*Z*PBeUW i q r[2] z] parent *rel.*

---

37 L 7,36
38 Mt 15,2
41 L 12,33
42 J 5,42
43 L 20,46

45 Respondens autem quidam ex legisperitis
ait illi: Magister, haec dicens etiam contume-
46 liam nobis facis. At ille ait: Et vobis legispe-
ritis vae, quia oneratis homines oneribus, quae
portare non possunt, et ipsi uno digito vestro
47 non tangitis sarcinas. Vae vobis, qui aedificatis
monumenta prophetarum; patres autem vestri
48 occiderunt illos. Profecto testificamini quod con-
sentitis operibus patrum vestrorum; quoniam
ipsi quidem eos occiderunt, vos autem aedifi-
49 catis eorum sepulcra. Propterea et sapientia
Dei dixit: Mittam ad illos prophetas et apo-
50 stolos, et ex illis occident et persequentur, ˡut
inquiratur sanguis omnium prophetarum, qui
effusus est a constitutione mundi, a generatione
51 ista, a sanguine Abel usque ad sanguinem Za-
chariae, qui periit inter altare et aedem. Ita,
52 dico vobis, requiretur ab hac generatione. Vae
vobis legisperitis, quia tulistis clavem scientiae,
ipsi non introistis et eos qui introibant pro-
53 hibuistis. Cum autem haec ad illos diceret, coe-

45 ~ nobis contumeliam *codd.* (e) vl
46 quia] qui MMaHeV, quin U
portare HOBeU b q z] -tari *rel.*
47 qui MZJD-RKVW] quia *rel.* e a
48 testamini U
ipsi quidem M a d i (a b f q)] ~ quid. ipsi *rel.*
53 autem > *codd.* b f i l q z

47 A 7,52
48 (A 8,1; R 1,32)
49 Mt 11,19
50 Ap 18,24
51 Gn 4,8.10; 2 Par 24,20ss
52 Mt 23,13

Ἀποκριθεὶς δέ τις τῶν νομικῶν λέγει αὐτῷ· 45 *139,5*
διδάσκαλε, ταῦτα λέγων καὶ ἡμᾶς ὑβρίζεις. ὁ 46
δὲ εἶπεν· Καὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς οὐαί, ὅτι φορ-
τίζετε τοὺς ἀνθρώπους φορτία δυσβάστακτα, καὶ
αὐτοὶ ἑνὶ τῶν δακτύλων ὑμῶν οὐ προσψαύετε
τοῖς φορτίοις. οὐαὶ ὑμῖν, ὅτι οἰκοδομεῖτε τὰ 47 *140,5*
μνημεῖα τῶν προφητῶν, οἱ δὲ πατέρες ὑμῶν
ἀπέκτειναν αὐτούς. ἄρα μάρτυρές ἐστε καὶ συν- 48
ευδοκεῖτε τοῖς ἔργοις τῶν πατέρων ὑμῶν, ὅτι
αὐτοὶ μὲν ἀπέκτειναν αὐτούς, ὑμεῖς δὲ οἰκοδο-
μεῖτε. διὰ τοῦτο καὶ ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ εἶπεν· 49 *141,5*
ἀποστελῶ εἰς αὐτοὺς προφήτας καὶ ἀποστόλους,
καὶ ἐξ αὐτῶν ἀποκτενοῦσιν καὶ διώξουσιν, ἵνα 50
ἐκζητηθῇ τὸ αἷμα πάντων τῶν προφητῶν τὸ
ἐκκεχυμένον ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἀπὸ τῆς
γενεᾶς ταύτης, ἀπὸ αἵματος Ἄβελ ἕως αἵματος 51 Gn 4,8
Ζαχαρίου τοῦ ἀπολομένου μεταξὺ τοῦ θυσιαστη- 2 Par 24,20
ρίου καὶ τοῦ οἴκου. ναί, λέγω ὑμῖν, ἐκζητηθή-
σεται ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης. οὐαὶ ὑμῖν τοῖς νο- 52 *142,5*
μικοῖς, ὅτι ἤρατε τὴν κλεῖδα τῆς γνώσεως· αὐτοὶ
οὐκ εἰσήλθατε καὶ τοὺς εἰσερχομένους ἐκωλύσα-
τε. Κἀκεῖθεν ἐξελθόντος αὐτοῦ ἤρξαντο οἱ γραμ- 53 *143,10*

---

46 φορτια + βαρεα κ. (Mt 23,4) Ta[tn] Cs 28 Xs 998 716 syh[m] (e c syvp sa) | δυσβαστ. + κ. επιτιθετε επι τ. ωμους τ. ανθρωπων Ta[tn] syc | **47** προφητ. + κ. κοσμειτε τα μνημεια τ. δικαιων (Mt 23,29) Ta[3] l | οι δε... αυτους] ους οι Ta syvp | **48** μαρτ. εστε BSLs 1241 Ωϙ] μαρτυρειτε rel. | κ. συνευδοκ.] μη συνευδοκειν D e (a b f q) | αυτοι-οικοδομ.] υμεις υιοι εστε τ. φονευσαντων τ. πρ. (Mt 23,31) Ta[3] syc | οικοδομ. BSL 579 D e a b i l sys co] + τ. ταφους αυτων 1-124 157 c i r[2] vg gg, αυτων τα μνημεια rel. | **49** κ. η σοφια τ. θυ ειπεν > D b l c f | **50** εκζητ.] εκδικηθη S[c]ΨLss 713 syh[m] bo | εκκεχυμ. B 33 *P*[45] 372 13ss 826-230] εκχυν(ν)ομ. rel. | απο[2]] εως D a b c i l q syv (473) | **51** Αβελ + τ. δικαιου Ta 1689s 346 124 990 Ms 348[r] 157 Γ 1604 660s K[r]F e c i r[1.2] syh[+] | Ζαχ. + υιου Βαραχιου D 4 251 716 | του απολομεν. μετ.] ον εφονευσαν ανα μεσον (Ta) D a (syvp, co) | οικου] ναου (Ta) D 659 e r[2] syvp ar gg | **52** ηρατε] εκρυψατε Ta D 157 e a b c q syv ar gg (Θ) |

*
*
50 *

ματεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι δεινῶς ἐνέχειν καὶ ἀπο-
20,20 54 στοματίζειν αὐτὸν περὶ πλειόνων, ἐνεδρεύοντες
αὐτὸν θηρεῦσαί τι ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ.
Mt 16,6 Mc 8,15 12 Ἐν οἷς ἐπισυναχθεισῶν τῶν μυριάδων τοῦ
ὄχλου, ὥστε καταπατεῖν ἀλλήλους, ἤρξατο λέγειν
144,2 πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ πρῶτον· Προσέχετε
ἑαυτοῖς ἀπὸ τῆς ζύμης, ἥτις ἐστὶν ὑπόκρισις,
145,5 2 τῶν φαρισαίων. οὐδὲν δὲ συγκεκαλυμμένον ἐσ-
2–9: Mt 10,26-33 τὶν ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυπτὸν ὃ οὐ
8,17 3 γνωσθήσεται. ἀνθ' ὧν ὅσα ἐν τῇ σκοτίᾳ εἴ-
πατε ἐν τῷ φωτὶ ἀκουσθήσεται, καὶ ὃ πρὸς
τὸ οὖς ἐλαλήσατε ἐν τοῖς ταμείοις κηρυχθήσεται
4 ἐπὶ τῶν δωμάτων. Λέγω δὲ ὑμῖν τοῖς φίλοις
μου, μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτεννόντων τὸ
σῶμα καὶ μετὰ ταῦτα μὴ ἐχόντων περισσότερόν
5 τι ποιῆσαι. ὑποδείξω δὲ ὑμῖν τίνα φοβηθῆτε·
φοβήθητε τὸν μετὰ τὸ ἀποκτεῖναι ἔχοντα ἐξου-
σίαν ἐμβαλεῖν εἰς τὴν γέενναν. ναί, λέγω ὑμῖν,
6 τοῦτον φοβήθητε. οὐχὶ πέντε στρουθία πωλοῦν-
ται ἀσσαρίων δύο; καὶ ἓν ἐξ αὐτῶν οὐκ ἔστιν ἐπι-
21,18 7 λελησμένον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. ἀλλὰ καὶ αἱ
τρίχες τῆς κεφαλῆς ὑμῶν πᾶσαι ἠρίθμηνται. μὴ
8 φοβεῖσθε· πολλῶν στρουθίων διαφέρετε. ˈλέγω

53s λεγοντος δε ταυτα προς αυτους ενωπιον παντος τ. λαου ηρξαντο οι φαρισ. κ. οι νομικοι δεινως (εν)εχειν κ. συνβαλλειν αυτω περι πλειονων ζητουντες αφορμην τινα λαβειν αυτου ινα ευρωσιν κατηγορησαι αυτου D (Ta W Θ al. 348[r] Xs 157 al. vl syvh* ar) | **12,1** *inc.* πολλων δε οχλων συντρεχοντων κυκλω D lat syvh[m] | πρωτον > Mn Ta b z vg sys Lcf | **2** δε P^{45}] γαρ Ta D a syvh[m] ar, > S 565 13-230 245 280 r bo | κεκαλυμ. SC* P^{45} | **3** ανθ ων] quoniam lat pl., γαρ syvp, > Ta a c | ελαλησατε] mussi-
* tastis Ta[a(v)n] syvp | **4** κ. μετα τ. μη] τ. δε ψυχην μη δυναμενων αποκτειναι μηδε εχ. Ta D (157) | περισσον Ψs D Θ 1194 348sss R Asss 482 | **5** φοβηθ.[2] > S D 372 69 157* 1573 a syp | βαλειν Mn W P^{45} D Iust Thdot Cl | **6** ουχι]
* γαρ sys, > syc | **7** μη BCL 579 157 R a b ff i l syi ar co] + ουν rel. | πολλων + γαρ D 1424 1675 syvp ar gg |

perunt pharisaei et legisperiti graviter insi-
stere et os eius opprimere de multis, insi- 54
diantes ei et quaerentes aliquid capere de ore
eius, ut accusarent eum.

12,1-12 *Libera confessio* (Mt 10,26-33)

Multis autem turbis circumstantibus, ita ut 12
se invicem conculcarent, coepit dicere ad disci-
pulos suos: Attendite a fermento pharisaeorum,
quod est hypocrisis. Nihil autem opertum est, 2
quod non reveletur; neque absconditum, quod
non sciatur. Quoniam quae in tenebris dixistis, 3
in lumine dicentur; et quod in aurem locuti
estis in cubiculis, praedicabitur in tectis. Dico 4
autem vobis amicis meis: Ne terreamini ab his,
qui occidunt corpus et post haec non habent
amplius quid faciant. Ostendam autem vobis 5
quem timeatis: timete eum qui, postquam oc-
ciderit, habet potestatem mittere in gehennam;
ita, dico vobis, hunc timete. Nonne quinque 6
passeres veneunt dipondio, et unus ex illis non
est in oblivione coram Deo? Sed et capilli
capitis vestri omnes numerati sunt. Nolite ergo 7
timere, multis passeribus pluris estis vos. Dico 8

---

54 ei > AsHsXBeGDsV
aliquid capere MaDs (e a b ff i)] ~ cap. aliq. *rel.* z
de b] ex *codd.* f z
12,1 quod a f i] quae Zs[m]BeJUDsRT* gat
2 autem] enim MaE a d, > X*ssUK r z
4 quid PQT] quod *rel.* a b f i l z
6 dipundio XsUsCs(AsHsE) e f i z
7 plures AsH-XEpBsUMaDsRsT e b c l r z
vos E gat e d] > *rel.*

---

54 L 20,20 | **12,1** Mt 16,6; Mc 8,15 | **2** L 8,17 |
7 L 21,18; A 27,34; 1 Sm 14,45; 2 Sm 14,11

autem vobis: Omnis quicumque confessus fue-
rit me coram hominibus, et Filius hominis
9 confitebitur illum coram angelis Dei; qui au-
tem negaverit me coram hominibus, negabitur
10 coram angelis Dei. Et omnis qui dicit verbum
in Filium hominis, remittetur illi; ei autem, qui
in Spiritum sanctum blasphemaverit, non remit-
11 tetur. Cum autem inducent vos in synagogas
et ad magistratus et potestates, nolite solliciti
esse qualiter aut quid respondeatis aut quid
12 dicatis. Spiritus enim sanctus docebit vos in
ipsa hora quid oporteat vos dicere.

12,13-34 *Vana sollicitudo, fiducia in Deum*
(Mt 6,25-33)

13 Ait autem ei quidam de turba: Magister,
dic fratri meo ut dividat mecum hereditatem.
14 [1]At ille dixit illi: Homo, quis me constituit iu-
15 dicem aut divisorem super vos? Dixitque ad
illos: Videte et cavete ab omni avaritia, quia
non in abundantia cuiusquam vita eius est ex
16 his quae possidet. Dixit autem similitudinem
ad illos dicens: Hominis cuiusdam divitis ube-
17 res fructus ager attulit, et cogitabat intra se
dicens: Quid faciam, quia non habeo quo con-
18 gregem fructus meos? Et dixit: Hoc faciam:
destruam horrea mea et maiora faciam et illuc

---

8 fuerit + in AsHsX^cEpBGDRs gat d i q | illum] in illo AsM-X^cBs(U)GDsRs ff i q z | **9** negabitur] denegab. *codd.* f i q | **11** synagogis Z*UD b f l q | **12** quid gat ff] quae *rel.* | vos > *codd.* | **13** ei quidam BGsD RW e f q] ~ quid. ei *rel.* | **17** quia c f m] quod *codd.*

---

9 L 9,26 | **10** Mt 12,32; Mc 3,28s | **11s** Mt 10,19s; Mc 13,11; L 21,12-15 | **15** 1 T 6,9s

δὲ ὑμῖν, πᾶς ὃς ἂν ὁμολογήσῃ ἐν ἐμοὶ ἔμπρο-
σθεν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
ὁμολογήσει ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τῶν ἀγγέλων
τοῦ Θεοῦ· ὁ δὲ ἀρνησάμενός με ἐνώπιον τῶν 9 *146,2* 9,26
ἀνθρώπων ἀπαρνηθήσεται ἐνώπιον τῶν ἀγγέ-
λων τοῦ Θεοῦ. καὶ πᾶς ὃς ἐρεῖ λόγον εἰς τὸν 10 *147,2* Mt 12,32
υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ· τῷ δὲ Mc 3,28s
εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα βλασφημήσαντι οὐκ ἀφε-
θήσεται. ὅταν δὲ εἰσφέρωσιν ὑμᾶς ἐπὶ τὰς συν- 11 *148,2* 21,12-15
αγωγὰς καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας, μὴ Mt 10,19s
μεριμνήσητε πῶς ἢ τί ἀπολογήσησθε ἢ τί εἴ-
πητε· τὸ γὰρ ἅγιον πνεῦμα διδάξει ὑμᾶς ἐν 12
αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἃ δεῖ εἰπεῖν.

Εἶπεν δέ τις ἐκ τοῦ ὄχλου· αὐτῷ· διδάσκαλε, 13 *149,10*
εἰπὲ τῷ ἀδελφῷ μου μερίσασθαι μετ' ἐμοῦ τὴν
κληρονομίαν. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· ἄνθρωπε, τίς με 14 A 7,27
κατέστησεν κριτὴν ἢ μεριστὴν ἐφ' ὑμᾶς; εἶπεν 15 1 T 6,9s
δὲ πρὸς αὐτούς· ὁρᾶτε καὶ φυλάσσεσθε ἀπὸ πά-
σης πλεονεξίας, ὅτι οὐκ ἐν τῷ περισσεύειν τινὶ
ἡ ζωὴ αὐτοῦ ἐστιν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ.
Εἶπεν δὲ παραβολὴν πρὸς αὐτοὺς λέγων· Ἀνθρώ- 16
που τινὸς πλουσίου εὐφόρησεν ἡ χώρα. καὶ διε- 17
λογίζετο ἐν ἑαυτῷ λέγων· τί ποιήσω, ὅτι οὐκ ἔχω
ποῦ συνάξω τοὺς καρπούς μου; καὶ εἶπεν· τοῦτο 18
ποιήσω· καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας καὶ μείζονας

---

8 τ. αγγελων > Mn | **9** > P^{45} 245 e sys (⌒) | απαρνησομαι καγω αυτον Xs h syi | **10** βλασφημ.] ειποντι Mn e c i r, > D | αφεθ.^{2} + ουτε εν τω αιωνι τουτω ουτε εν τω μελλοντι D e c Laz | **11** εισφερ Bss 33sss 700s 1^{*} 22 124 348^{r} Xs 157 1604 e ff i r vg] προσφερ. rel. | και^{1}] ante Ta^{arn} syvp(i), et ad lat pl. | η τι^{1} > D 157 vl sycp sa Cl Ωρ (r ar) | η τι ειπητε > Ta^{vn} 21 1574 1093 | **12** αυτη] εκεινη 700 c ff co | **14** κριτην Bss 33sss D 700 1-230 1579s] δικαστην rel., *αρχοντα* κ. δικ. 157 | η μεριστ. > Mn 33 D 28 c syv | **15** ορατε κ. > Ta syvp | **17** συναξαι Ta^{al} W* 13ss 826-230 Λ (1093) | **18** μειζ. οικοδομ.] ποιησω αυτας μειζονας Ta^{ln} D lat pl., οικοδ. κ. ποιησω αυτ. μ. Ta syvp| *

οἰκοδομήσω, καὶ συνάξω ἐκεῖ πάντα τὸν σῖτον
Sir 11,19 19 καὶ τὰ ἀγαθά μου, ˈκαὶ ἐρῶ τῇ ψυχῇ μου· ψυχή,
ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ κείμενα εἰς ἔτη πολλά· ἀναπαύ-
20 ου, φάγε, πίε, εὐφραίνου. εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ Θεός·
ἄφρων, ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχήν σου ἀπαιτοῦσιν
Mt 6,20 21 ἀπὸ σοῦ· ἃ δὲ ἡτοίμασας, τίνι ἔσται; ˈοὕτως ὁ
θησαυρίζων ἑαυτῷ καὶ μὴ εἰς Θεὸν πλουτῶν.
150,5 22 Εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ· Διὰ
22–31: Mt 6,25-33 τοῦτο λέγω ὑμῖν· μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ τί
23 φάγητε, μηδὲ τῷ σώματι τί ἐνδύσησθε· ἡ γὰρ
ψυχὴ πλεῖόν ἐστιν τῆς τροφῆς καὶ τὸ σῶμα τοῦ
Ps 146,9 24 ἐνδύματος. κατανοήσατε τοὺς κόρακας, ὅτι οὔτε
σπείρουσιν οὔτε θερίζουσιν, οἷς οὐκ ἔστιν τα-
μεῖον οὐδὲ ἀποθήκη, καὶ ὁ Θεὸς τρέφει αὐτούς.
πόσῳ μᾶλλον ὑμεῖς διαφέρετε τῶν πετεινῶν;
25 τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται ἐπὶ τὴν ἡλι-
26 κίαν αὐτοῦ προσθεῖναι πῆχυν; εἰ οὖν οὐδὲ ἐλά-
χιστον δύνασθε, τί περὶ τῶν λοιπῶν μεριμνᾶτε;
27 κατανοήσατε τὰ κρίνα, πῶς αὐξάνει, οὐ κοπιᾷ
οὐδὲ νήθει· λέγω δὲ ὑμῖν, οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ
28 τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἓν τούτων. εἰ
δὲ ἐν ἀγρῷ τὸν χόρτον ὄντα σήμερον καὶ αὔ-
ριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον ὁ Θεὸς οὕτως

τον σιτον Ta[a(e)] BS[c]LssW *P*[45] 1-124 X 157 sypi ar co] τα γενηματα rel. | κ. τα αγαθα > Ta[ll] S* D vl syv | **19** αποκειμ. 348s N 1093 Cl Ωρ Bas | κειμενα–πιε > D e a b c
* (ffi) | **20** αιτουσ. B 33s 579 070 Q d, auferetur Ta[all] e | δε[2]]
* ουν D e a b i l ar | **21** > D a b | εαυτω] αυτω BS*L 1241,
* εν εαυτω LW 1689 124 477 Γ 1093 1573 F | **22** αυτου > B 1241 *P*[45] e c | **23** γαρ > ΨΔW 070 *P*[45] 372s 21s 1424-990 U al. 713 Γss al. A[r]Λ[r] E[r] syh+ | **24** τ. κοραχ.] τα πετεινα τ. ουρανου Ta D e f l r (*P*[45]) | θεριζ. + ουδε συναγουσιν εις αποθηκας (Mt 6,26) Ta[3] 157 | ποσω + ουν 124
* 1093 syvp | ποσω μαλλον] ουχι D e c ff i l, > sa | **25** πηχυν BS* *P*[45] D ff i l co] + ενα rel. | **26** *inc.* κ. περι τ. λοιπων
* τι D vl(-q z) | **27** κρινα + τ. αγρου Ta 1424 Xs e a b c i r syc | αυξ.-νηθει *P*[45] pl.] ουτε νηθει ουτε υφαινει Mn D
* a c syv Cl | **28** εν αγρω] του αγρου D 22 1424[a] 7s 16 Xs 229 H e (syc) |

congregabo omnia quae nata sunt mihi et bona
mea. ¹ Et dicam animae meae: Anima, habes 19
multa bona posita in annos plurimos: requies-
ce, comede, bibe, epulare. Dixit autem illi 20
Deus: Stulte, hac nocte animam tuam repetunt
a te; quae autem parasti, cuius erunt? Sic est 21
qui sibi thesaurizat et non est in Deum dives.

Dixitque ad discipulos suos: Ideo dico vobis: 22
Nolite solliciti esse animae vestrae quid man-
ducetis neque corpori quid induamini. Anima 23
plus est quam esca, et corpus plus quam ve-
stimentum. Considerate corvos quia non se- 24
minant neque metunt, quibus non est cella-
rium neque horreum, et Deus pascit illos.
Quanto magis vos pluris estis illis? ¹ Quis autem 25
vestrum cogitando potest adicere ad staturam
suam cubitum unum? Si ergo neque quod mi- 26
nimum est potestis, quid de ceteris solliciti estis?
Considerate lilia quomodo crescunt, non labo- 27
rant neque nent; dico autem vobis, nec Salo-
mon in omni gloria sua vestiebatur sicut unum
ex istis. Si autem faenum, quod hodie est in 28
agro et cras in clibanum mittitur, Deus sic

---

22 vestrae QW e (a)] > *rel.*
induamini Ma a b f] vestiamini *rel.*
23 plus² ER a b ff r Amb] + est M*ZHeV, > *rel.*
24 plures AsO*sBsUDsHeT e b i ff l q r
27 neque He e a b i f q] non *codd.*
28 est in agro D] ~ in agro est *rel.* vl

19s Sir 11,19s; 1 C 15,32
20 Sap 15,8
21 Mt 6,20; 1 T 6,17ss
24 Ps 103,24s; 146,9

29 vestit, quanto magis vos pusillae fidei? Et vos
nolite quaerere quid manducetis aut quid bi-
30 batis, et nolite in sublime tolli; [I] haec enim
omnia gentes mundi quaerunt. Pater autem
31 vester scit quoniam his indigetis. Verumtamen
quaerite primum regnum Dei et iustitiam eius,
32 et haec omnia adicientur vobis. Nolite timere
pusillus grex, quia complacuit Patri vestro dare
33 vobis regnum. Vendite quae possidetis et date
eleemosynam. Facite vobis sacculos, qui non
veterascunt, thesaurum non deficientem in caelis,
quo fur non appropiat neque tinea corrumpit.
34 Ubi enim thesaurus vester est, ibi et cor ve-
strum erit.

12,35-59 *Admonitio fidelitatis et vigilantiae* (cf. Mt 24,42-25,13; 10,34ss)

35 Sint lumbi vestri praecincti et lucernae ar-
36 dentes in manibus vestris, et vos similes ho-
minibus exspectantibus dominum suum, quando
revertatur a nuptiis, ut cum venerit et pul-
37 saverit confestim aperiant ei. Beati servi illi,
quos cum venerit dominus, invenerit vigilantes;
amen dico vobis, quod praecinget se et faciet
illos discumbere et transiens ministrabit illis.
38 Et si venerit in secunda vigilia et si in tertia

---

31 primum W i] > *rel.*
et iustitiam eius > *codd.* vl
35 in manibus vestris EW c] > *rel.*
36 ut] et FX[c]s*U*G e a c

---

32 L 22,29 (Is 41,14) | **33s** Mt 6,20s; L 16,9; 18,22 | **35** 1 P 1,13 | **36** Mt 25,1-13 | **37** J 13,4ss | **38** Mc 13,35

ἀμφιάζει, πόσῳ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι. καὶ 29
ὑμεῖς μὴ ζητεῖτε τί φάγητε καὶ τί πίητε, καὶ μὴ
μετεωρίζεσθε· ταῦτα γὰρ πάντα τὰ ἔθνη τοῦ κόσ- 30
μου ἐπιζητοῦσιν· ὑμῶν δὲ ὁ πατὴρ οἶδεν ὅτι χρή-
ζετε τούτων. πλὴν ζητεῖτε τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, 31
καὶ ταῦτα προστεθήσεται ὑμῖν. Μὴ φοβοῦ, τὸ 32 *151,10* 22,29
μικρὸν ποίμνιον· ὅτι εὐδόκησεν ὁ πατὴρ ὑμῶν Is 41,14
δοῦναι ὑμῖν τὴν βασιλείαν. πωλήσατε τὰ ὑπάρχον- 33 *152,2* 33–34:
τα ὑμῶν καὶ δότε ἐλεημοσύνην· ποιήσατε ἑαυ- Mt 6,20s *153,5*
τοῖς βαλλάντια μὴ παλαιούμενα, θησαυρὸν ἀνέκ- 18,22
λειπτον ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὅπου κλέπτης οὐκ ἐγγί-
ζει οὐδὲ σὴς διαφθείρει· ὅπου γάρ ἐστιν ὁ θη- 34
σαυρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ καὶ ἡ καρδία ὑμῶν ἔσται.
Ἔστωσαν ὑμῶν αἱ ὀσφύες περιεζωσμέναι καὶ 35 *154,10* 35–46:
οἱ λύχνοι καιόμενοι· καὶ ὑμεῖς ὅμοιοι ἀνθρώ- 36 Mt 24,42-51
ποις προσδεχομένοις τὸν κύριον ἑαυτῶν, πότε Ex 12,11 1 P 1,13
ἀναλύσῃ ἐκ τῶν γάμων, ἵνα ἐλθόντος καὶ κρού- Mt 25,1-13
σαντος εὐθέως ἀνοίξωσιν αὐτῷ. μακάριοι οἱ 37 *155,5*
δοῦλοι ἐκεῖνοι, οὓς ἐλθὼν ὁ κύριος εὑρήσει γρη-
γοροῦντας. ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι περιζώσεται καὶ J 13,4
ἀνακλινεῖ αὐτοὺς καὶ παρελθὼν διακονήσει αὐ-
τοῖς. κἂν ἐν τῇ δευτέρᾳ κἂν ἐν τῇ τρίτῃ φυ- 38 Mc 13,35

αμφιεννυσιν SΨs 892 W Θ rel. | **29** μετεωριζ.] turbetur mens vestra *in istis* Ta sycp (vl, abalienetis vos d, ar co), + voluptate syh[+] | **30** τ. κοσμου > Ψ 579 W* N 1093 270s l | υμων-οιδεν] οιδ. γ. ο πατ. υμων Mn D vl Cl | τουτων + απαντων (Mt 6,32) Ta[3] Θ 28 13[r] Xs N 157 472 al. a b f gg Cl Ath | **31** ζητειτε + πρωτον Ta[3] 1241 28 13[r] i Ath | ταυτα + παντα Ta[3] Ψs 579 070 D Θsss 1 118-1675 1223-291 pl. Γ 273-1396 485 Q A[r]F lat(-e a) syph[+] ar gg bo | **33** διαφθερει Δ D[1] | **35** καιομ. + εν τ. χερσιν υμων Ta[in] c ff vg[1] Cyp[1] | **36** κρουσαντος + αυτου 1241 251 716 A | **38** κ. εαν ελθη τη εσπερινη φυλακη κ. ευρη ουτως ποιουντας, μακαριοι εισιν, οτι ανακλινει αυτους κ. διακονησει αυτοις καν εν τη δ. 1[r] b ff i l syc Iρ (D e c q) | *inc.* καν ελθη ΨΔW D 700-1279 U rel. pl. co | δευτερα + φυλακη ΨΔ 13-71 U 1071 rel. lat sy[4] gg sa |

λακῇ ἔλθῃ καὶ εὕρῃ οὕτως, μακάριοί εἰσιν ἐκεῖ-
156,2 1 Th 5,2 39 νοι. τοῦτο δὲ γινώσκετε, ὅτι εἰ ᾔδει ὁ οἰκο-
δεσπότης ποίᾳ ὥρᾳ ὁ κλέπτης ἔρχεται, οὐκ ἂν
40 ἀφῆκεν διορυχθῆναι τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ ὑμεῖς
γίνεσθε ἕτοιμοι, ὅτι ᾗ ὥρᾳ οὐ δοκεῖτε ὁ υἱὸς
τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται.
157,5 41 Εἶπεν δὲ ὁ Πέτρος· Κύριε, πρὸς ἡμᾶς τὴν
παραβολὴν ταύτην λέγεις ἢ καὶ πρὸς πάντας;
2 T 2,15 42 ⁱκαὶ εἶπεν ὁ Κύριος· Τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς
οἰκονόμος ὁ φρόνιμος, ὃν καταστήσει ὁ κύριος
ἐπὶ τῆς θεραπείας αὐτοῦ τοῦ διδόναι ἐν καιρῷ
43 τὸ σιτομέτριον; μακάριος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος, ὃν
ἐλθὼν ὁ κύριος αὐτοῦ εὑρήσει ποιοῦντα οὕτως·
Mt 25,21 44 ἀληθῶς λέγω ὑμῖν ὅτι ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ὑπάρχου-
158,5 45 σιν αὐτοῦ καταστήσει αὐτόν. ἐὰν δὲ εἴπῃ ὁ δοῦ-
λος ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· χρονίζει ὁ κύ-
ριός μου ἔρχεσθαι, καὶ ἄρξηται τύπτειν τοὺς
παῖδας καὶ τὰς παιδίσκας, ἐσθίειν τε καὶ πίνειν
46 καὶ μεθύσκεσθαι, ἥξει ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκεί-
νου ἐν ἡμέρᾳ ᾗ οὐ προσδοκᾷ καὶ ἐν ὥρᾳ ᾗ οὐ
γινώσκει, καὶ διχοτομήσει αὐτόν, καὶ τὸ μέρος
159,10 47 αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀπίστων θήσει. ἐκεῖνος δὲ ὁ
Ja 4,17 Sap 6,7 δοῦλος ὁ γνοὺς τὸ θέλημα τοῦ κυρίου αὐτοῦ
καὶ μὴ ἑτοιμάσας ἢ ποιήσας πρὸς τὸ θέλημα

εισιν BSL D e b ff i l syv gg bo] + οι δουλοι Ta[3] rel. | * **39** ωρα] φυλακη 998 1093 1555 syph | ερχετ. Mn S* D e i * syv ar sa] + εγρηγορησεν αν κ. Ta[3] rel. | **40** > 1[r] | υμεις BSΨL 579 Θ 28 157 Q lat syvi ar gg co] + ουν rel. | **41** η παντας > D | **42** εσται 1223 477 Ass 1219s 482s Iϱ | οικονομ.] δουλος S* 1573, *pr.* δουλος Ta[a(e)tn] c | φρονιμ. + κ. αγαθος D 157 e c syc Ef | κατεστησεν Ta[3] S* 070 124 990 1038 lat pl. ar Eφ | θεραπ.] οικετειας 1[a] 22 124 syv Ωϱ | **44** αληθως] αμην D 1038 251s c gg[l] | αυτου] αυτω * 070 W *P*[45] M 2145 157 ΓP al. Λ | **45** ο[1] + κακος Ta[atn] 579 13[r] Ms Xss 1012 1093 251s | εσθιων, πινων, μεθυσκομενος D[l] e | **46** τ. δουλου εκ.] αυτου 1241 D e c Iϱ | απιστ.] υποκριτων (Mt 24,51) 579 1[r] 1424 X 1574 Iϱ, *pr.* υποκρ. κ. Ta[4] | **47** ετοιμασας η > *P*[45] D 69 Iϱ Ωϱ Ad Xϱ Bas | η ποιησας > Ta[an] LW 13s 1689s 543 vl syvp ar gg |

vigilia venerit et ita invenerit, beati sunt servi
illi. Hoc autem scitote, quoniam si sciret pater- 39
familias qua hora fur veniret, vigilaret utique
et non sineret perfodi domum suam. Et vos 40
estote parati, quia qua hora non putatis Filius
hominis veniet.

Ait autem ei Petrus: Domine, ad nos dicis 41
hanc parabolam an et ad omnes? Dixit au- 42
tem Dominus: Quis, putas, est fidelis dispen-
sator et prudens, quem constituit dominus
supra familiam suam, ut det illis in tempore
tritici mensuram? Beatus ille servus quem 43
cum venerit dominus invenerit ita facientem.
Vere dico vobis, quoniam supra omnia quae 44
possidet constituet illum. Quod si dixerit servus 45
ille in corde suo: Moram facit dominus meus
venire, et coeperit percutere servos et ancillas
et edere et bibere et inebriari, veniet dominus 46
servi illius in die qua non sperat et hora qua
nescit et dividet eum partemque eius cum in-
fidelibus ponet. Ille autem servus, qui cognovit 47
voluntatem domini sui et non praeparavit et
non fecit secundum voluntatem eius, vapulabit

---

38 *sunt* > A-MEp*GHeTh
39 quoniam] quia OZsBJUssDsRsKsCs
perfodiri A*HssEpBsJUEQHeKs gat
40 venit H*ssZsUMaHe e c d z
41 et > AsHEpDsRTh f i q
42 constituet AsMsEpBsMaERs f i r
43 inveniet Ep[m]BUDsQs b d f i l q
44 quoniam r] quia *codd.*
45 servos Ma f Ir] pueros *rel.*

39-46 Mt 24,43-51; 1 Th 5,2
42 1 C 4,2; 1 P 4,10
45 Mt 25,21
47 Ja 4,17; 2 P 2,21

48 multis; qui autem non cognovit et fecit digna
plagis, vapulabit paucis. Omni autem cui multum
datum est, multum quaeretur ab eo; et cui com-
mendaverunt multum, plus petent ab eo.
49 Ignem veni mittere in terram, et quid volo
50 nisi ut accendatur? Baptismo autem habeo
baptizari, et quomodo coartor usquedum per-
51 ficiatur? Putatis quia pacem veni dare in ter-
52 ram? Non, dico vobis, sed separationem. | Erunt
enim ex hoc quinque in domo una divisi, tres
53 in duos et duo in tres | dividentur; pater in
filium et *filius in patrem* suum, mater in filiam
et *filia in matrem*, socrus in nurum suam et
nurus in socrum suam.
54 Dicebat autem et ad turbas: Cum videritis
nubem orientem ab occasu, statim dicitis:
55 Nimbus venit; et ita fit. | Et cum austrum flan-
56 tem, dicitis: Quia aestus erit; et fit. | Hypocritae,
faciem caeli et terrae nostis probare, hoc autem
57 tempus quomodo non probatis? Quid autem et
58 a vobis ipsis non iudicatis quod iustum est? Cum
autem vadis cum adversario tuo ad principem,

47 multas YsMEpUGDRs d i l Cyp
48 paucas M b d i
49 nisi] si YMsZs*JUQ b ff i q r
ut FVThTW] > *rel.* f
50 baptisma *pl.* | coartor] turbor F e b ff i l q
52 duos ZUQHeKsT] duo *rel.*
54 fiet H^csZBeMaKsTh* b d q z
55 aestus] ventus AsBCs
56 ~ terrae et caeli A-ZUDQsKVTh
57 a > XU

50 Mc 10,38; J 12,27 | **51ss** Mt 10,34ss | **53** Mi 7,6 | **54** Mt 16,2s | **55** Mt 5,25s

αὐτοῦ δαρήσεται πολλάς· ὁ δὲ μὴ γνούς, ποιή- 48
σας δὲ ἄξια πληγῶν, δαρήσεται ὀλίγας. παντὶ
δὲ ᾧ ἐδόθη πολύ, πολὺ ζητηθήσεται παρ' αὐ-
τοῦ, καὶ ᾧ παρέθεντο πολύ, περισσότερον αἰτή-
σουσιν αὐτόν.

Πῦρ ἦλθον βαλεῖν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ τί θέλω 49 *160,5*
εἰ ἤδη ἀνήφθη. βάπτισμα δὲ ἔχω βαπτισθῆ- 50 Mt 20,22 J 12,27
ναι, καὶ πῶς συνέχομαι ἕως ὅτου τελεσθῇ. δο- 51 51–53: Mt 10,34ss
κεῖτε ὅτι εἰρήνην παρεγενόμην δοῦναι ἐν τῇ γῇ;
οὐχί, λέγω ὑμῖν, ἀλλ' ἢ διαμερισμόν. ˡἔσονται 52
γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν πέντε ἐν ἑνὶ οἴκῳ διαμεμερισ-
μένοι, τρεῖς ἐπὶ δυσὶν καὶ δύο ἐπὶ τρισὶν ˡδιαμε- 53 Mi 7,6
ρισθήσονται, πατὴρ ἐπὶ υἱῷ καὶ *υἱὸς ἐπὶ πατρί*,
μήτηρ ἐπὶ θυγατέρα καὶ *θυγάτηρ ἐπὶ τὴν μη-
τέρα*, πενθερὰ ἐπὶ τὴν νύμφην αὐτῆς καὶ *νύμφη
ἐπὶ τὴν πενθεράν*.

Ἔλεγεν δὲ καὶ τοῖς ὄχλοις· Ὅταν ἴδητε 54 *161,5* Mt 16,2s
νεφέλην ἀνατέλλουσαν ἐπὶ δυσμῶν, εὐθέως λέ-
γετε ὅτι ὄμβρος ἔρχεται, καὶ γίνεται οὕτως· καὶ 55
ὅταν νότον πνέοντα, λέγετε ὅτι καύσων ἔσται,
καὶ γίνεται. ὑποκριταί, τὸ πρόσωπον τῆς γῆς 56
καὶ τοῦ οὐρανοῦ οἴδατε δοκιμάζειν, τὸν καιρὸν
δὲ τοῦτον πῶς οὐ δοκιμάζετε; Τί δὲ καὶ ἀφ' 57
ἑαυτῶν οὐ κρίνετε τὸ δίκαιον; ὡς γὰρ ὑπάγεις 58 *162,5* Mt 5,25s
μετὰ τοῦ ἀντιδίκου σου ἐπ' ἄρχοντα, ἐν τῇ ὁδῷ

48 ολιγα 1241 W 983 | πολυ^{2}] περισσοτερον D e f | ω^{2}-αυτον] cui plus dignitatis adscribitur, plus de illo exigetur servitutis l Cyp | **49** ουκ οιδατε οτι πυρ Ta^{fn} Xs e b ff g l | **51** δουναι] βαλειν Ta^{ain} 1424 1093 b l q $r^{1.2}$ sysp gg bo, ποιησαι D e syc | επι τ. γην 1424 157 1093 lat $sy h^{m}$ bo (P^{45}) | **53** πατρι + διαμερισθησονται D vl pl. (Ta^{ato}) | μητηρ] γυνη e syc | **54** επι BSL 1241 716 sa] απο P^{45} rel. | **55** οταν + ιδητε e b ff i l q, *post* πνεοντα P^{45} | εσται] ερχεται S*W P^{45} 157 l | γινεται + ουτως Θ 13^{r} 348sss 1071 157 vl vg^{l} ar gg | **56** τ. γης κ. > 983 1424 1675 | πως > 1241 D 1573 e c ff i l syv | ου δοκιμαζετε P^{45} pl.] ουκ οιδατε δοκιμαζειν Ta BS 33ss Θ 213 1574 ff l sy(s)h^{m} co | **57** τι δε > D syc | *
*

δὸς ἐργασίαν ἀπηλλάχθαι ἀπ᾽ αὐτοῦ, μήποτε
κατασύρῃ σε πρὸς τὸν κριτήν, καὶ ὁ κριτής σε
παραδώσει τῷ πράκτορι, καὶ ὁ πράκτωρ σε βα-
59 λεῖ εἰς φυλακήν. λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖ-
θεν, ἕως καὶ τὸ ἔσχατον λεπτὸν ἀποδῷς.
163,10 A 5,37 13 Παρῆσαν δέ τινες ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ ἀπαγ-
γέλλοντες αὐτῷ περὶ τῶν Γαλιλαίων ὧν τὸ αἷμα
J 9,2 2 Πιλᾶτος ἔμιξεν μετὰ τῶν θυσιῶν αὐτῶν. καὶ
ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· Δοκεῖτε ὅτι οἱ Γαλι-
λαῖοι οὗτοι ἁμαρτωλοὶ παρὰ πάντας τοὺς Γα-
Ps 7,13 3 λιλαίους ἐγένοντο, ὅτι ταῦτα *πεπόνθασιν*; οὐχί,
λέγω ὑμῖν, ἀλλ᾽ ἐὰν μὴ μετανοῆτε, πάντες ὁμοίως
4 ἀπολεῖσθε. ἢ ἐκεῖνοι οἱ δέκα ὀκτὼ ἐφ᾽ οὓς ἔπε-
σεν ὁ πύργος ἐν τῷ Σιλωὰμ καὶ ἀπέκτεινεν αὐ-
τούς, δοκεῖτε ὅτι αὐτοὶ ὀφειλέται ἐγένοντο παρὰ
πάντας τοὺς ἀνθρώπους τοὺς κατοικοῦντας Ἰε-
5 ρουσαλήμ; οὐχί, λέγω ὑμῖν, ἀλλ᾽ ἐὰν μὴ με-
Sir 2,22 τανοήσητε, πάντες ὡσαύτως ἀπολεῖσθε.
164,10 3,9 6 Ἔλεγεν δὲ ταύτην τὴν παραβολήν· Συκῆν
Mt 3,10; 21,19 Mc 11,13 εἶχέν τις πεφυτευμένην ἐν τῷ ἀμπελῶνι αὐτοῦ,
καὶ ἦλθεν ζητῶν καρπὸν ἐν αὐτῇ καὶ οὐχ εὗρεν.
7 ¹εἶπεν δὲ πρὸς τὸν ἀμπελουργόν· ἰδοὺ τρία ἔτη
ἀφ᾽ οὗ ἔρχομαι ζητῶν καρπὸν ἐν τῇ συκῇ ταύτῃ
καὶ οὐχ εὑρίσκω. ἔκκοψον αὐτήν· ἵνα τί καὶ

---

58 απ > B 892 1241 Ωϱ Bas | κατασυϱη] καταχϱινη D bffilqr syv | παϱαδωσει Mn BS 1241 070 P^{45} D Θ 13^{r} 157 A Ep] -δω rel. | **59** *inc.* αμην λεγω L 1279 Ir | εως + οὗ Ψs 579s W D Θ^{r} 22^{s} rel. pl. | και > D 713 4 efi syvp ar co | λεπτ.] κοδϱαντην Mn D vl syvp Ir | **13,1** παϱ-
* ησαν] ηλθον Ta^{avl} vl (-z) syvph^{m} ar bo Ep | **2** ταυτα Ta^{avs} BSLss D Θ 348^{r} 1071 157 291 er co] τοιαυτα rel. | **3** παντως Ψ 21s 1689 990 M 348 251 440 Λ | ομοιως BS 33-579 D Θ 1-230 1071 157 1604 al. lat(-e) syh^{m}] ωσαυτως rel. | **4** δεκα οκτω + milia e | αυτοι > Ta^{atn} D e
* syvp sa | **5** αλλ > Ta^{an} 13 826s ecffilq | ωσαυτ. Bs 33-579 1^{r} M^{r} 1071 251ss e syv Bas] ομοιως rel. | **6s** ουχ ευϱεν, δε] μη ευϱων D 157 el | **7** αφ ου > ΨΔW 700-21 1^{r} 1424 rel. pl. sysph co Iϱ | ευϱισκω + φεϱε τ. αξινην D |

in via da operam liberari ab illo, ne forte trahat
te ad iudicem, et iudex tradat te exactori, et
exactor mittat te in carcerem. Dico tibi, non 59
exies inde, donec etiam novissimum minutum
reddas.

13,1-9 *Necessitas paenitentiae, ficulnea infructuosa*

Aderant autem quidam ipso in tempore, 13
nuntiantes illi de Galilaeis, quorum sanguinem
Pilatus miscuit cum sacrificiis eorum. Et respon- 2
dens dixit illis: Putatis quod hi Galilaei prae
omnibus Galilaeis peccatores fuerint, quia talia
passi sunt? Non, dico vobis; sed nisi paeniten- 3
tiam habueritis, omnes similiter peribitis. Sicut 4
illi decem et octo, supra quos cecidit turris in
Siloe et occidit eos, putatis quia et ipsi de-
bitores fuerint praeter omnes homines habitan-
tes in Hierusalem? Non, dico vobis; sed si pae- 5
nitentiam non egeritis, omnes similiter peribitis.

Dicebat autem et hanc similitudinem: Arbo- 6
rem fici habebat quidam plantatam in vinea sua
et venit quaerens fructum in illa et non invenit.
Dixit autem ad cultorem vineae: Ecce anni tres 7
sunt ex quo venio quaerens fructum in ficulnea
hac et non invenio, succide ergo illam; ut quid

---

58 trahat] tradat Os*BJGsDsCs | ad² OssUKs d f z] apud *rel.* | **13,2.5** fuerint] -runt *codd.* | **4** *inc.* et sicut OZBUKsW z | Siloa ZMaKsW, -oam *rel. pl.* vl(-b l) | **5** ~ non paenitentiam *codd.* | egeritis] habueritis X*sUMaKs q r | **6** et¹ > *codd.* vl | illa] illam UG c ff i

---

13,1 A 5,37 | **2** J 9,2 | **3** Ps 7,13 | **6** Mt 21,19; Mc 11,13 | **7** L 3,9; Mt 3,10

8 etiam terram occupat? At ille respondens dicit
illi: Domine, dimitte illam et hoc anno, usque
9 dum fodiam circa illam et mittam stercora; et
siquidem fecerit fructum, sin autem, in futurum
succides eam.

13,10-21 ***Mulieris sanatio, parabolae grani sinapis et fermenti*** (Mt 13,31ss; Mc 4,30ss)

10 Erat autem docens in synagoga eorum sab-
11 batis. Et ecce mulier, quae habebat spiritum
infirmitatis annis decem et octo et erat incli-
12 nata nec omnino poterat sursum respicere. Quam
cum videret Iesus, vocavit eam ad se et ait
13 illi: Mulier, dimissa es ab infirmitate tua. ¹Et
imposuit illi manus, et confestim erecta est et
14 glorificabat Deum. Respondens autem archisyn-
agogus, indignans quia sabbato curasset Iesus,
dicebat turbae: Sex dies sunt, in quibus oportet
operari; in his ergo venite et curamini et non
15 in die sabbati. Respondens autem ad illum Do-
minus dixit: Hypocritae, unusquisque vestrum
sabbato non solvit bovem suum aut asinum a
16 praesepio et ducit adaquare? Hanc autem fi-
liam Abrahae, quam alligavit satanas ecce de-
cem et octo annis, non oportuit solvi a vinculo
17 isto die sabbati? Et cum haec diceret, erubes-
cebant omnes adversarii eius, et omnis popu-

8 dixit *codd.* vl(-b)
12 videret SMZ*s^{m}IJUDQsCs b ff i l] vidisset *rel.*
eam QHe (e) a b ff q r] > *rel.*
14 in^3 > MZ^{c}sBJGsEQss e a d ff r
15 respondens AsO$_3$^{c}B ff i r^2 z] -dit ... et *rel.*

8 2 P 3,9 | 13 L 4,39; Mt 9,18 | 14 Ex 20,9; Dt 5,13 |
15 L 14,5 | 16 L 8,29 | 17 L 9,43

τὴν γῆν καταργεῖ; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς λέγει αὐτῷ· 8 2 P 3,9.15
κύριε, ἄφες αὐτὴν καὶ τοῦτο τὸ ἔτος, ἕως ὅτου
σκάψω περὶ αὐτὴν καὶ βάλω κόπρια, κἂν μὲν 9
ποιήσῃ καρπόν· εἰ δὲ μήγε, εἰς τὸ μέλλον ἐκ-
κόψεις αὐτήν.
Ἦν δὲ διδάσκων ἐν μιᾷ τῶν συναγωγῶν ἐν 10
τοῖς σάββασιν. καὶ ἰδοὺ γυνὴ πνεῦμα ἔχουσα 11
ἀσθενείας ἔτη δέκα ὀκτώ, καὶ ἦν συγκύπτουσα
καὶ μὴ δυναμένη ἀνακύψαι εἰς τὸ παντελές. ἰδὼν 12
δὲ αὐτὴν ὁ Ἰησοῦς προσεφώνησεν καὶ εἶπεν αὐ-
τῇ· γύναι, ἀπολέλυσαι τῆς ἀσθενείας σου, ¹καὶ ἐπ- 13 Mc 7,32
έθηκεν αὐτῇ τὰς χεῖρας· καὶ παραχρῆμα ἀνωρ-
θώθη, καὶ ἐδόξαζεν τὸν Θεόν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ 14 *165,2* Ex 20,9
ἀρχισυνάγωγος, ἀγανακτῶν ὅτι τῷ σαββάτῳ ἐθε- Dt 5,13
ράπευσεν ὁ Ἰησοῦς, ἔλεγεν τῷ ὄχλῳ ὅτι ἓξ ἡμέραι
εἰσὶν ἐν αἷς δεῖ ἐργάζεσθαι· ἐν αὐταῖς οὖν ἐρχόμε-
νοι θεραπεύεσθε καὶ μὴ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου.
ἀπεκρίθη δὲ αὐτῷ ὁ Κύριος καὶ εἶπεν· ὑποκρι- 15 14,5
ταί, ἕκαστος ὑμῶν τῷ σαββάτῳ οὐ λύει τὸν βοῦν
αὐτοῦ ἢ τὸν ὄνον ἀπὸ τῆς φάτνης καὶ ἀπαγαγὼν
ποτίζει; ταύτην δὲ θυγατέρα Ἀβραὰμ οὖσαν, 16 19,9; A 3,25
ἣν ἔδησεν ὁ σατανᾶς ἰδοὺ δέκα καὶ ὀκτὼ ἔτη, οὐκ
ἔδει λυθῆναι ἀπὸ τοῦ δεσμοῦ τούτου τῇ ἡμέρᾳ τοῦ
σαββάτου; καὶ ταῦτα λέγοντος αὐτοῦ κατῃσχύνον- 17 *166,10*
το πάντες οἱ ἀντικείμενοι αὐτῷ, καὶ πᾶς ὁ ὄχλος

τ. γην] τ. τοπον *B** | 8 *inc.* λεγει αυτω ο αμπελουργος Ta[aet] syvp (Θ) | κοφινον κοπριων D vl(-e) | 9 καν-καρπον > 1s 209 | ει-μελλον Ta ΨΔW *P*[45] D-71 U rel. lat sy ar gg (Eφ)] ~ εις το μελλον· ει δε μηγε al. co | εκκοψον Ta[ail] 1241 *P*[45] 69 157 Ep | 11 εν ασθενεια ην πνς D | 12 απολελ. + απο S 33 892 070 D X 1012 1047s AΠ[s] | 13 ανωρθ.] ιαθη Ta[v] 1279[r] | 14 τ. οχλοις Ta 251 c q r syvpi[l] sa[l] | ουν > U482 syvp ar gg | 15 υποκριτα Ta[als] 579 *P*[45] D 544 1[r] 7s al. X[r] N 1012s 998 al. Vs fl syvpi gg ¦ απο τ. φατνης > 69 Iρ | απαγων B*S* Θ 1s, υπαγων Ta syvp | 17 ταυτα λεγ. αυτ. > D e | παντες > *P*[45] D e b ff i l q | οχλ.] λαος Ta ΨL 579 348[r] 1012 G syvph[m] |

ἔχαιρεν ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ἐνδόξοις τοῖς γινομένοις
ὑπ᾽ αὐτοῦ.
167,2 18 Ἔλεγεν οὖν· Τίνι ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία
18–21: Mt 13,31ss 19 τοῦ Θεοῦ, καὶ τίνι ὁμοιώσω αὐτήν; ὁμοία ἐστὶν
Mc 4,30ss κόκκῳ σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄνθρωπος ἔβαλεν
εἰς κῆπον ἑαυτοῦ, καὶ ηὔξησεν καὶ ἐγένετο εἰς
Dn 4,9.18 Ez 17,23;31,6 δένδρον μέγα, καὶ *τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατ-*
168,5 20 *εσκήνωσεν ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ*. Καὶ πάλιν
εἶπεν· Τίνι ὁμοιώσω τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ;
21 ὁμοία ἐστὶν ζύμῃ, ἣν λαβοῦσα γυνὴ ἔκρυψεν εἰς
ἀλεύρου σάτα τρία, ἕως οὗ ἐζυμώθη ὅλον.
169,2 22 Καὶ διεπορεύετο κατὰ πόλεις καὶ κώμας δι-
δάσκων καὶ πορείαν ποιούμενος εἰς Ἱεροσόλυμα.
170,5 23 ꜌Εἶπεν δέ τις αὐτῷ· Κύριε, εἰ ὀλίγοι οἱ σῳζόμε-
Mt 7,13s 24 νοι; ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς· ꜌Ἀγωνίζεσθε εἰσελ-
Ph 3,12 1 T 6,12 θεῖν διὰ τῆς στενῆς θύρας, ὅτι πολλοί, λέγω ὑμῖν,
171,5 25 ζητήσουσιν εἰσελθεῖν καὶ οὐκ ἰσχύσουσιν. ἀφ᾽
Mt 25,11s οὗ ἂν ἐγερθῇ ὁ οἰκοδεσπότης καὶ ἀποκλείσῃ τὴν
θύραν, καὶ ἄρξησθε ἔξω ἑστάναι καὶ κρούειν τὴν
θύραν λέγοντες· Κύριε, ἄνοιξον ἡμῖν· καὶ ἀποκρι-
Mt 7,22s 26 θεὶς ἐρεῖ ὑμῖν· οὐκ οἶδα ὑμᾶς πόθεν ἐστέ. τότε ἄρ-
ξεσθε λέγειν· ἐφάγομεν ἐνώπιόν σου καὶ ἐπίομεν,
27 καὶ ἐν ταῖς πλατείαις ἡμῶν ἐδίδαξας. καὶ ἐρεῖ· λέ-
Ps 6,9 γω ὑμῖν· οὐκ οἶδα πόθεν ἐστέ· *ἀπόστητε ἀπ᾽*

---

18 ουν BSΨ-579 *P*45 372 13-230 990 157 lat pl. syihm
* bo] > sys ar gg sa, δε rel. | **19** εις2 > D 1s vl(-e) syvp ar
co | μεγα > *P*S 892 D 990 251s vl(-c) syvi ar co | **20** *inc.*
η τινι ομοια εστ. η βασ. τ. θυ κ. τινι ομοιωσω αυτην D
* a a2 | **21** εκρυψ. BL *P*45 21 22s 124 954-990 16 U 1071-
* N 047 4ss al.Kr] ενεκρ. rel. | **22** ~ κωμας, πολεις Ta 544
69 443 syvp | Ιεροσ. BS 33-579 990 a a2] Ιερουσαλημ rel. |
24 * **23** *inc.* κ. τις ηρωτησεν αυτον Ta sy(v)p | **24** θυρας BSL
*P*45 D Θ 1s 209 990 vl pl. Ωρ] πυλης rel. | ουκ ισχυσ.] ουχ
* ευρησουσιν Ta D 1093 | **25** εγερθη] (εισ)ελθη Tain D 13-
230 lat pl. ar Bas | Κε Tain BSLs 157 lat pl. sys co] Κε
* Κε rel. | **27** λεγω] -γων B 892 070, > Taals S 579 lat syp
co | οιδα BL 1241 070 346 157 R b ff i l] + υμας rel. |
ουκ-εστε] ουδεποτε ειδον υμας D e |

lus gaudebat in universis, quae gloriose fiebant
ab eo.
Dicebat ergo: Cui simile est regnum Dei, 18
et cui simile aestimabo illud? Simile est grano 19
sinapis, quod acceptum homo misit in hortum
suum, et crevit et factum est in arborem mag-
nam, et *volucres caeli requieverunt in ramis*
eius. Et iterum dixit: Cui simile aestimabo re- 20
gnum Dei? Simile est fermento, quod acceptum 21
mulier abscondit in farinae sata tria, donec fer-
mentaretur totum.

13,22-35 ***Porta angusta, Hierusalem indurata***

Et ibat per civitates et castella docens et iter 22
faciens in Hierusalem. Ait autem illi quidam: 23
Domine, si pauci sunt qui salvantur? Ipse au-
tem dixit ad illos: Contendite intrare per an- 24
gustam portam; quia multi, dico vobis, quae-
rent intrare et non poterunt. Cum autem 25
intraverit paterfamilias et clauserit ostium, in-
cipietis foris stare et pulsare ostium dicentes:
Domine, aperi nobis; et respondens dicet vobis:
Nescio vos unde sitis. ¹Tunc incipietis dicere: 26
Manducavimus coram te et bibimus, et in plateis
nostris docuisti. Et dicet vobis: Nescio vos 27

---

18 simile[2] SX*GKT[c] c ff l] + esse *rel.*
aestimabo E c ff z] existimabo *rel.*
21 *inc.* et cui AsHX[c]Ep
24 quaerent JERW e a a[2] b l r] - runt *rel.*
25 ostium[1] + et A-HX[c]BeIGDQsCs e a b c ff i l q

---

19 Dn 4,9.18; Ez 17,23; 31,6; Ps 103,12 | **22** L 9,51 | **24** Mt 7,13s; Ph 3,12ss; 1 T 6,12 | **25** Mt 25,11s | **26** Mt 7,22s | **27** Ps 6,9

unde sitis; *discedite a me omnes operarii ini-*
28 *quitatis.* Ibi erit fletus et stridor dentium, cum
videritis Abraham et Isaac et Iacob et omnes
prophetas in regno Dei, vos autem expelli fo-
29 ras. Et venient *ab oriente et occidente* et
aquilone et austro et accumbent in regno Dei.
30 Et ecce sunt novissimi qui erunt primi, et sunt
primi qui erunt novissimi.
31 In ipsa die accesserunt quidam pharisaeo-
rum dicentes illi: Exi et vade hinc, quia
32 Herodes vult te occidere. Et ait illis: Ite et
dicite vulpi illi: Ecce eicio daemonia et sa-
nitates perficio hodie et cras, et tertia die
33 consummor. Verumtamen oportet me hodie et
cras et sequenti die ambulare, quia non capit
prophetam perire extra Hierusalem.
34 Hierusalem, Hierusalem, quae occidis prophe-
tas et lapidas eos, qui mittuntur ad te, quoties
volui congregare filios tuos quemadmodum avis
35 nidum suum sub pennis, et noluisti. Ecce *relin-*
quetur vobis domus vestra deserta. Dico autem

---

30 erunt[1.2]] erant XsBeJUMaQssKTW e w[1.2] z
32 et[2] MaER e f ff i r] > *rel.*
die > S-MEp*GQC d (ff i)
33 die GD] > *rel.* e q z
35 relinquitur AsMsEp*QW a
deserta X*EpB[c]UssD[r]W a b c d f l q r] > *rel.*

28s Mt 8,11s
29 Is 49,12; 59,19; Ps 106,3
30 Mt 19,30
33 Mt 16,21
34s Mt 23,37ss; Ap 11,7s
35 Jr 22,5; Ps 68,26; 117,26; L 19,38

ἐμοῦ πάντες ἐργάται ἀδικίας. ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθ- 28 28-29:
μὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων, ὅταν ὄψησθε Mt 8,11s *172,5*
Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ καὶ πάντας τοὺς
προφήτας ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ, ὑμᾶς δὲ ἐκ-
βαλλομένους ἔξω. καὶ ἥξουσιν *ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ* 29 Ma 1,11
δυσμῶν καὶ ἀπὸ βορρᾶ καὶ νότου, καὶ ἀνακλιθή- Is 49,12; 59,19 Ps 106,3
σονται ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ. καὶ ἰδοὺ εἰσὶν 30 *173,2*
ἔσχατοι οἳ ἔσονται πρῶτοι, καὶ εἰσὶν πρῶτοι Mt 19,30
οἳ ἔσονται ἔσχατοι.

Ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ προσῆλθόν τινες φαρι- 31 *174,10*
σαῖοι λέγοντες αὐτῷ· ἔξελθε καὶ πορεύου ἐν-
τεῦθεν, ὅτι Ἡρῴδης θέλει σε ἀποκτεῖναι. καὶ 32
εἶπεν αὐτοῖς· πορευθέντες εἴπατε τῇ ἀλώπεκι
ταύτῃ· ἰδοὺ ἐκβάλλω δαιμόνια καὶ ἰάσεις ἀπο-
τελῶ σήμερον καὶ αὔριον, καὶ τῇ τρίτῃ τελειοῦ-
μαι. πλὴν δεῖ με σήμερον καὶ αὔριον καὶ τῇ 33
ἐχομένῃ πορεύεσθαι, ὅτι οὐκ ἐνδέχεται προφή-
την ἀπολέσθαι ἔξω Ἰερουσαλήμ.

Ἰερουσαλὴμ Ἰερουσαλήμ, ἡ ἀποκτείνουσα 34 *175,5*
τοὺς προφήτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλ- 34-35: Mt 23,37ss
μένους πρὸς αὐτήν, ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυνάξαι
τὰ τέκνα σου ὃν τρόπον ὄρνις τὴν ἑαυτῆς νοσ-
σιὰν ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθελήσατε.
ˈἰδοὺ *ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν*. λέγω δὲ ὑμῖν, 35

---

28 οψεσθε B* 1241 D 1582ss 13^{r} 1579 X 998 1229ss al., ιδητε Mn S Θ | προφητ. + (dei) introeuntes Ta^{t} (a) b c ff i l q (Iϱ) | υμας-εξω > Ta^{vs} 13 69 826s sys | **31** ταυτη Ta^{avs} 579 070 W D ΘM 71 2145 157 047 660 Ks 661 χg | ωρα B*SL.ss D 700 1-124 Xss 157s RA syh^{m} sa] ημερα Ta^{avs} rel. | τ. φαρισαιων Ta^{avn} D 1604 lat syvp | θελει] ζητει Ta D N 1355 syv gg sa^{1} | **32** αποτελω BS 33s 1241 (D) 372 124 1355 Cl] επιτελω rel. | τριτη + ημερα Ta^{avn} B 346 vl vg^{1} syvp ar bo Ωϱ | **33** πλην-πορευ.] (ab)ite b ff l (c), > i | αυριον-πορ.] cras operari et die alio abibo Ta syp sa (bo) | ερχομ. S D 69ss 71 1279s al. 1574 157 al. 4 1038ss Λss | **34** ορνιξ SW D | **35** υμων BsL 579 W P^{45} 565s 1^{r} 788s 7^{a} al. 71 348s 713 ΓsR al. A-262 V^{r} e ff i vg^{1} sys ar co Iϱ] + ερημος (Mt 23,38) Ta^{3} rel. | * * * *

οὐ μὴ ἴδητέ με ἕως [ἥξει ὅτε] εἴπητε· *Εὐλογη-*
μένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου.
176,10 14 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς οἶκόν
6,6-11; 11,37 τινος τῶν ἀρχόντων τῶν φαρισαίων σαββάτῳ
φαγεῖν ἄρτον, καὶ αὐτοὶ ἦσαν παρατηρούμενοι
2 αὐτόν. καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπός τις ἦν ὑδρωπικὸς
3 ἔμπροσθεν αὐτοῦ. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶ-
πεν πρὸς τοὺς νομικοὺς καὶ φαρισαίους λέγων·
4 ἔξεστιν τῷ σαββάτῳ θεραπεῦσαι ἢ οὔ; [1]οἱ δὲ ἡσύ-
χασαν. καὶ ἐπιλαβόμενος ἰάσατο αὐτὸν καὶ ἀπ-
177,2 13,15 5 έλυσεν. καὶ πρὸς αὐτοὺς εἶπεν· τίνος ὑμῶν υἱὸς
Mt 12,11 ἢ βοῦς εἰς φρέαρ πεσεῖται, καὶ οὐκ εὐθέως ἀνα-
6 σπάσει αὐτὸν ἐν ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου; καὶ οὐκ
ἴσχυσαν ἀνταποκριθῆναι πρὸς ταῦτα.
178,10 7 Ἔλεγεν δὲ πρὸς τοὺς κεκλημένους παραβο-
Mt 23,6 λήν, ἐπέχων πῶς τὰς πρωτοκλισίας ἐξελέγοντο,
Pr 25,6s 8 λέγων πρὸς αὐτούς· [1]Ὅταν κληθῇς ὑπό τινος
εἰς γάμους, μὴ κατακλιθῇς εἰς τὴν πρωτοκλι-
σίαν μήποτε ἐντιμότερός σου ᾖ κεκλημένος ὑπ'
9 αὐτοῦ, καὶ ἐλθὼν ὁ σὲ καὶ αὐτὸν καλέσας ἐρεῖ
σοι· δὸς τούτῳ τόπον, καὶ τότε ἄρξῃ μετὰ αἰ-
10 σχύνης τὸν ἔσχατον τόπον κατέχειν. ἀλλ' ὅταν

με + απαρτι Ta[ai] Δs Θ gg sa[1] bo | ηξει οτε > BS 33ss
P[45] Θ 1582-828 M 71 X 1071 157s 1604s R e i syp ar (K[a]),
* ηξει + η ημερα a b f sych[+] | **14,1** εν τω > 13ss 826-828
1038 b c ff i l | εισελθειν Ta[ai] 579 D Θ 28 13ss 826-828
1223s M 71 1071 157 1093 al. | αυτον + quid faceret
Ta[ai(l)] syv | **2** ιδου > Ta[avn] syv sa | τις > D 1[r] 1689s 124*
* 472 b ff i l q sys | **3** λεγων > Ta[3] D e a b f q r syvp ar gg]
+ει 579s W P[45] 700[r] rel. pl. lat(-f) sy[3] ar gg sa | η ου >
Ta[3] ΨΔW P[45] 700[r] 1424-213 rel. pl. a vg sysph[+] ar | **4** ε-
* πιλαβομ. + αυτου Ta[3] 1-124 1093 e (f) sy[4] ar | **5** υιος P[45]]
ονος SΨ-579 Θ 1-828 1223 al. Xsss 157 291 1093s 1355ss
K[r] lat pl. sycph ar bo | εμπεσειται ΨΔs D Θ 1424-945
M-1071 1012ss Γ-998 al. A pl. Λ rel. | ~ τη ημ. τ. σαβ-
βατου κ. ουκ Ta[a(n)] D syvp(e a) | αναοπασει] elevat (et)
8 * extrahit Ta sy[4] | **7** δε + και D 660 a ff i r[1.2] z vg ar | **8** κλη-
θη τις a c ff(i) l r, καλεση σε τις Ta ar gg co | υπο τινος
> Ta[in] D lat pl. syv | **9** αρξη] εση D[f] e syv(p) |

vobis, quia non videbitis me donec veniat cum
dicetis: *Benedictus qui venit in nomine Domini.*

14,1-14 *Apud principem pharisaeorum*

Et factum est cum intraret Iesus in domum 14
cuiusdam principis pharisaeorum sabbato man-
ducare panem, et ipsi observabant eum. Et ecce 2
homo quidam hydropicus erat ante illum. Et 3
respondens Iesus dixit ad legisperitos et pha-
risaeos dicens: Si licet sabbato curare? At 4
illi tacuerunt. Ipse vero apprehensum sanavit
eum ac dimisit. Et respondens ad illos dixit: 5
Cuius vestrum asinus aut bos in puteum cadet,
et non continuo extrahet illum die sabbati? Et 6
non poterant ad haec respondere illi.

Dicebat autem et ad invitatos parabolam, 7
intendens quomodo primos accubitus eligerent,
dicens ad illos: Cum invitatus fueris ad nuptias, 8
non discumbas in primo loco, ne forte hono-
ratior te sit invitatus ab illo, et veniens is, 9
qui te et illum vocavit, dicat tibi: Da huic lo-
cum; et tunc incipias cum rubore novissimum

---

1 intrasset SO[c]X*EpHe a r z
Iesus W f r] > *rel.*
3 dicens > AsXEpEHe e a d f r
4 apprehens. + hominem Ep[m]MaDQs gat f
7 et > OZMaDsRKVT e b c f i l q

---

1 L 7,36; 6,6-11
5 L 13,15; Mt 12,11
7 L 20,46; Mc 12,39; Mt 23,6
8ss Pr 25,6s

10 locum tenere; sed cum vocatus fueris, vade re-
cumbe in novissimo loco, ut cum venerit qui
te invitavit dicat tibi: Amice, ascende supe-
rius. Tunc erit tibi gloria coram simul discum-
11 bentibus. Quia omnis qui se exaltat humilia-
12 bitur, et qui se humiliat exaltabitur. Dicebat
autem et ei qui se invitaverat: Cum facis pran-
dium aut cenam, noli vocare amicos tuos ne-
que fratres tuos neque cognatos neque vicinos
divites, ne forte te et ipsi reinvitent, et fiat tibi
13 retributio. Sed cum facis convivium, voca pau-
14 peres, debiles, claudos et caecos. Et beatus eris,
quia non habent retribuere tibi; retribuetur enim
tibi in resurrectione iustorum.

14,15-24 ***Cena magna*** (Mt 22,1-10)

15 Haec cum audisset quidam de simul discum-
bentibus, dixit illi: Beatus qui manducabit pa-
16 nem in regno Dei. [1]At ipse dixit ei: Homo
quidam fecit cenam magnam et vocavit multos.
17 Et misit servum suum hora cenae dicere in-
vitatis ut venirent, quia iam parata sunt omnia.
18 [1]Et coeperunt simul omnes excusare. Primus
dixit ei: Villam emi et necesse habeo exire et
19 videre illam; rogo te habe me excusatum. Et
alter dixit: Iuga boum emi quinque et eo pro-

---

12 vicinos + neque MaHe e a b c d ff i l Cyp
~ et ipsi te *codd.* a b c ff i l q z
13 et fiat a] > *codd.*
14 habent + unde HOX*s* a c f ff l r z Cyp
resurrectione] retributione ZBeUKV

---

11 L 18,14; Mt 23,12; 1 P 5,5 | **13** Dt 14,29 |
14 J 5,29

κληθῇς, πορευθεὶς ἀνάπεσε εἰς τὸν ἔσχατον τό-
πον, ἵνα ὅταν ἔλθῃ ὁ κεκληκώς σε ἐρεῖ σοι·
φίλε, προσανάβηθι ἀνώτερον. τότε ἔσται σοι
δόξα ἐνώπιον πάντων τῶν συνανακειμένων σοι,
ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, καὶ ὁ 11 *179,5* 18,14
ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται. Mt 23,12
Ἔλεγεν δὲ καὶ τῷ κεκληκότι αὐτόν· Ὅταν 12 *180,10*
ποιῇς ἄριστον ἢ δεῖπνον, μὴ φώνει τοὺς φίλους
σου μηδὲ τοὺς ἀδελφούς σου μηδὲ τοὺς συγγε-
νεῖς σου μηδὲ γείτονας πλουσίους, μήποτε καὶ
αὐτοὶ ἀντικαλέσωσίν σε καὶ γένηται ἀνταπόδο-
μά σοι. ἀλλ' ὅταν δοχὴν ποιῇς, κάλει πτωχούς, 13 Dt 14,29 Tob 4,7
ἀναπήρους, χωλούς, τυφλούς· καὶ μακάριος ἔσῃ, 14 J 5,29
ὅτι οὐκ ἔχουσιν ἀνταποδοῦναί σοι· ἀνταποδο-
θήσεται γάρ σοι ἐν τῇ ἀναστάσει τῶν δικαίων.
Ἀκούσας δέ τις τῶν συνανακειμένων ταῦτα 15 13,29
εἶπεν αὐτῷ· μακάριος ὅστις φάγεται ἄρτον ἐν τῇ
βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· Ἄνθρωπός 16 *181,5* 16–24:
τις ἐποίει δεῖπνον μέγα, καὶ ἐκάλεσεν πολλούς, Mt 22,2-10
καὶ ἀπέστειλεν τὸν δοῦλον αὐτοῦ τῇ ὥρᾳ τοῦ 17
δείπνου εἰπεῖν τοῖς κεκλημένοις· ἔρχεσθε, ὅτι
ἤδη ἕτοιμά ἐστιν. καὶ ἤρξαντο ἀπὸ μιᾶς πάντες 18
παραιτεῖσθαι. ὁ πρῶτος εἶπεν αὐτῷ· ἀγρὸν
ἠγόρασα, καὶ ἔχω ἀνάγκην ἐξελθὼν ἰδεῖν αὐτόν·
ἐρωτῶ σε, ἔχε με παρῃτημένον. καὶ ἕτερος εἶπεν· 19
ζεύγη βοῶν ἠγόρασα πέντε, καὶ πορεύομαι δοκι-

---

10 πορευθ. > Ta^{1} D 251 e Cl | παντων > Ta^{v} ΨΔW D 700^{r} 1424-71 U 713^{r} Γ-472 1047^{r} K^{r} rel. lat(-r) sys ar | **12** σου^{1} > D a r Iϱ | σου 1⁀2 L 1s 22^{a} 69ss 1194 157 al. 4 (Iϱ) | σου 2⁀3 D 713 e a Cyp | γειτον. + μηδε τους D vl ar (Iϱ) | **15** αρτον Ta^{3} B-1241 D Θ 1 2193^{r} 348^{r} Xss N 157ss 1093s 251s PR As*Λss E^{r} lat syph gg sa Eus Bas] αριστον rel. | **16** εποιει BS 1^{r} R] εποιησεν Mn Cl *
Eus rel. gg | μεγα > X e ar | **17** ερχεσθε BΨs 892 Θss *
21s 13-291 pl. Γ-472 al. 270^{a} Λ^{r} rel. vl syph ar sa] -σθαι rel. | ηδη] ιδε syvp(h) ar gg | εστιν B P^{45} vl pl. (S*L 579 ΘR)] + παντα rel. | **18** αυτω > D 1^{r} 1574 vl Bas|

μάσαι αὐτά. ἐρωτῶ σε, ἔχε με παρῃτημένον.
1 C 7,33 20 ˈκαὶ ἕτερος εἶπεν· γυναῖκα ἔγημα, καὶ διὰ τοῦτο
21 οὐ δύναμαι ἐλθεῖν. καὶ παραγενόμενος ὁ δοῦλος
ἀπήγγειλεν τῷ κυρίῳ αὐτοῦ ταῦτα. τότε ὀργι-
σθεὶς ὁ οἰκοδεσπότης εἶπεν τῷ δούλῳ αὐτοῦ·
ἔξελθε ταχέως εἰς τὰς πλατείας καὶ ῥύμας τῆς
πόλεως, καὶ τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀναπήρους καὶ
22 τυφλοὺς καὶ χωλοὺς εἰσάγαγε ὧδε. καὶ εἶπεν
ὁ δοῦλος· κύριε, γέγονεν ὃ ἐπέταξας, καὶ ἔτι
23 τόπος ἐστίν. καὶ εἶπεν ὁ κύριος πρὸς τὸν δοῦλον·
ἔξελθε εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ φραγμοὺς καὶ ἀνάγκα-
24 σον εἰσελθεῖν, ἵνα γεμισθῇ μου ὁ οἶκος. λέγω
γὰρ ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων τῶν
κεκλημένων γεύσεταί μου τοῦ δείπνου.
182,5 25 Συνεπορεύοντο δὲ αὐτῷ ὄχλοι πολλοί, καὶ
26–27: Mt 10,37s 26 στραφεὶς εἶπεν πρὸς αὐτούς· Εἴ τις ἔρχεται
Dt 33,9s L 18,29s J 12,25 πρός με καὶ οὐ μισεῖ τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν
μητέρα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα καὶ τοὺς
ἀδελφοὺς καὶ τὰς ἀδελφάς, ἔτι δὲ καὶ τὴν ψυχὴν
9,23 27 ἑαυτοῦ, οὐ δύναται εἶναί μου μαθητής. ὅστις
οὐ βαστάζει τὸν σταυρὸν ἑαυτοῦ καὶ ἔρχεται
ὀπίσω μου, οὐ δύναται εἶναί μου μαθητής.
183,10 28 Τίς γὰρ ἐξ ὑμῶν θέλων πύργον οἰκοδομῆσαι
οὐχὶ πρῶτον καθίσας ψηφίζει τὴν δαπάνην, εἰ

---

19 ερωτω – παρητημ.] διο ου δυναμαι ελθειν D vl(-e f z) | **20** εγημα] ελαβον Ta[n] D lat syvpi bo | δια τουτο > 157 e a b i q syv | **21** δουλος B-579 W D Θ 1[r] 788s 1207s 1012 472 al. PR A[r] lat ar co] + εκεινος rel. | κ. χωλους > 69-543 828 A syi bo | **22** Κε > D 209 1071 e c syi[1] | ὃ BSΨss 579 D Θ 1[r] R e syvh[m] ar co] ως rel. | προσεταξ. 579 28 1 22[a] 13[r] 4 472s al. | τοπος] locutus e b ff[1]*r vg[1] gat | **23** αναγκ.] ποιησον Ta[1] *P*[45] 157 syv ar | **24** ανδρων] ανθρωπων S D e bo, > Ta[n] ar sa | δειπνου + πολλοι γαρ εισιν κλητοι, ολιγοι δε εκλεκτοι (Mt 22,14) Ta[3] 579 700-517 al. Xss 713ss Γ 4s 1187[a] Ωss Gs al. gg | **25** πολλοι
26 * > D Θ e a b c l syc | **26** δε *P*[45] pl.] τε B 33s Δ R | **27** >
* (μαθ.⌒) 544 69 659 M 71 1279 213 ΓR 482 sys | **28** γαρ] δε D e, > Ta a b ff[1] q ar |

bare illa; rogo te habe me excusatum. Et alius 20
dixit: Uxorem duxi et ideo non possum ve-
nire. Et reversus servus nuntiavit haec domino 21
suo. Tunc iratus paterfamilias dixit servo suo:
Exi cito in plateas et vicos civitatis et pau-
peres ac debiles et caecos et claudos introduc
huc. Et ait servus: Domine, factum est ut im- 22
perasti, et adhuc locus est. Et ait dominus 23
servo: Exi in vias et sepes et compelle in-
trare, ut impleatur domus mea. Dico autem 24
vobis, quod nemo virorum illorum, qui vocati
sunt, gustabit cenam meam.

14,25-35 *Condiciones sequelae Christi*

Ibant autem turbae multae cum eo, et con- 25
versus dixit ad illos: Si quis venit ad me et 26
non odit patrem suum et matrem et uxorem
et filios et fratres et sorores, adhuc autem et
animam suam, non potest meus esse discipulus.
Et qui non baiulat crucem suam et venit post 27
me, non potest meus esse discipulus. Quis enim 28
ex vobis volens turrim aedificare non prius
sedens computat sumptus, qui necessarii sunt,

---

19 illa + et ideo venire non possum DQ b c ff i q r
22 locus] locutus YsZ*sUGERs(D) gat e a ff l*r
24 gustabunt SHOZBeJMaEQ*Ks a b c f ff l q r z
26 ~ meus disc. esse SHZBsJUDKs a b c d f ff l q, esse meus disc. FMs
27 ~ esse meus disc. SAc-XcBsJUThC e b f ff q
28 non] nonne A*sXcMaEKs a d f ff r

---

20 1 C 7,33 | 21 1 C 1,26ss | 26s Mt 10,37s | 26 Dt 33,9; L 18,29s; J 12,25 | 27 L 9,23; G 6,14

29 si habeat ad perficiendum; ne posteaquam po-
suerit fundamentum et non potuerit perficere,
30 omnes qui vident incipiant illudere ei ¹dicentes:
Quia hic homo coepit aedificare et non potuit
31 consummare? Aut quis rex iturus committere
bellum adversus alium regem non sedens prius
cogitat, si possit cum decem milibus occurrere
32 ei, qui cum viginti milibus venit ad se? Alio-
quin adhuc illo longe agente, legationem mit-
33 tens rogat ea quae pacis sunt. Sic ergo omnis
ex vobis, qui non renuntiat omnibus quae pos-
34 sidet, non potest meus esse discipulus. Bonum
est sal; si autem sal evanuerit, in quo con-
35 dietur? Neque in terram neque in sterquilinium
utile est, sed foras mittetur. Qui habet aures
audiendi audiat.

15,1-32 *Parabolae misericordiae divinae* (Mt 18,12ss)

15 Erant autem appropinquantes ei publicani
2 et peccatores ut audirent illum. Et murmurabant
pharisaei et scribae dicentes: Quia hic pec-
3 catores recipit et manducat cum illis. Et ait
4 ad illos parabolam istam dicens: Quis ex vobis
homo, qui habet centum oves, et si perdiderit

---

habeat OZsBJUMaKs a] habet *rel.*
29 ne] et U
31 quis] qui S-FM°BERTh e
34 sal² MaE e d f ff i] + quoque *rel.*

---

33 L 9,61s
34 Mt 5,13; Mc 9,50
15,2 L 5,30; 19,7; Mt 9,11

ἔχει εἰς ἀπαρτισμόν; ἵνα μήποτε θέντος αὐτοῦ 29
θεμέλιον καὶ μὴ ἰσχύοντος ἐκτελέσαι πάντες οἱ
θεωροῦντες ἄρξωνται αὐτῷ ἐμπαίζειν ˡλέγοντες 30
ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος ἤρξατο οἰκοδομεῖν καὶ
οὐκ ἴσχυσεν ἐκτελέσαι. Ἢ τίς βασιλεὺς πορευό- 31
μενος ἑτέρῳ βασιλεῖ συμβαλεῖν εἰς πόλεμον οὐχὶ
καθίσας πρῶτον βουλεύσεται, εἰ δυνατός ἐστιν
ἐν δέκα χιλιάσιν ὑπαντῆσαι τῷ μετὰ εἴκοσι
χιλιάδων ἐρχομένῳ ἐπ' αὐτόν; εἰ δὲ μήγε, ἔτι 32
αὐτοῦ πόρρω ὄντος πρεσβείαν ἀποστείλας ἐρωτᾷ
τὰ πρὸς εἰρήνην. οὕτως οὖν πᾶς ἐξ ὑμῶν ὃς 33 *184,5*
οὐκ ἀποτάσσεται πᾶσιν τοῖς ἑαυτοῦ ὑπάρχουσιν
οὐ δύναται εἶναί μου μαθητής. Καλὸν [οὖν] 34 *185,2* Mt 5,13
τὸ ἅλας· ἐὰν δὲ καὶ τὸ ἅλας μωρανθῇ, ἐν τίνι Mc 9,50
ἀρτυθήσεται; οὔτε εἰς γῆν οὔτε εἰς κοπρίαν 35
εὔθετόν ἐστιν· ἔξω βάλλουσιν αὐτό. ὁ ἔχων
ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω.

Ἦσαν δὲ αὐτῷ ἐγγίζοντες πάντες οἱ τελῶ- 15 *186,2*
ναι καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀκούειν αὐτοῦ. καὶ διε- 2 5,29s
γόγγυζον οἵ τε φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς
λέγοντες ὅτι οὗτος ἁμαρτωλοὺς προσδέχεται Mt 9,11
καὶ συνεσθίει αὐτοῖς. εἶπεν δὲ πρὸς αὐτοὺς 3 *187,5*
τὴν παραβολὴν ταύτην λέγων· Τίς ἄνθρωπος 4 4-7: Mt 18,12ss
ἐξ ὑμῶν ἔχων ἑκατὸν πρόβατα καὶ ἀπολέσας Ez 34,11.16 19,10

---

29 ισχυσαντ. LΔ 1[r] 124 7s Usss 713 472 660 1200s Εφ| ισχυση οικοδομησαι κ. παν. D e | αρξωνται – λεγοντες] μελλουσιν λεγειν D e (a b c ff i l q) | **31** καθισας > Ta[at] syvp| προτερον 659 1555 1038 lat(-e)| βουλευσ. BS 1241 Θ 1604 vl(-e) co] – ευεται rel. | υπαντησ. BSΨs 892[r] D 1-828 X 157 1604 660 R A] απαντησ. rel. | **32** ετι > Ta Δ 476 | τα > BS* 1241 Γ 660 482 vl(-f) syvp ar bo (sa)| **33** ουν > W 713 Λ syvp gg | πασιν > D 251 R | **34** ουν BSLss Θ 13ss 983[r] X 1604 gg] > rel. | και > ΔW 700-443 713 rel. pl. f ff i r syvh ar gg co| αλισθησ. Ta[3] 33 1[r] 1579 syvp gg co | **35** εστιν + αλλ Ta 1012 lat syv ar gg bo| **15,1** παντες > Ta[ar] W 251 b c l q vg syvp | **2** οτι] δια τι 1071 ar | **3** λεγων > Ta D Θ 28 13-230 1194 713s e b syvp ar | **4** απολεση B* D |

* * 34 *

ἐξ αὐτῶν ἓν οὐ καταλείπει τὰ ἐνενήκοντα ἐννέα
ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ πορεύεται ἐπὶ τὸ ἀπολωλὸς
10,11s.16 5 ἕως εὕρῃ αὐτό; καὶ εὑρὼν ἐπιτίθησιν ἐπὶ τοὺς
6 ὤμους αὐτοῦ χαίρων, καὶ ἐλθὼν εἰς τὸν οἶκον
συγκαλεῖ τοὺς φίλους καὶ τοὺς γείτονας λέγων
αὐτοῖς· συγχάρητέ μοι, ὅτι εὗρον τὸ πρόβατόν
7 μου τὸ ἀπολωλός. λέγω ὑμῖν ὅτι οὕτως χαρὰ
ἐν τῷ οὐρανῷ ἔσται ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετα-
νοοῦντι ἢ ἐπὶ ἐνενήκοντα ἐννέα δικαίοις οἵτι-
νες οὐ χρείαν ἔχουσιν μετανοίας.
189,10 8 Ἢ τίς γυνὴ δραχμὰς ἔχουσα δέκα, ἐὰν ἀπο-
λέσῃ δραχμὴν μίαν, οὐχὶ ἅπτει λύχνον καὶ σα-
ροῖ τὴν οἰκίαν καὶ ζητεῖ ἐπιμελῶς ἕως οὗ
9 εὕρῃ; καὶ εὑροῦσα συγκαλεῖ τὰς φίλας καὶ
γείτονας λέγουσα· συγχάρητέ μοι, ὅτι εὗρον
189,5 10 τὴν δραχμὴν ἣν ἀπώλεσα. οὕτως, λέγω ὑμῖν,
γίνεται χαρὰ ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ
ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι.
190,10 11 Εἶπεν δέ· Ἄνθρωπός τις εἶχεν δύο υἱούς.
12 ¹καὶ εἶπεν ὁ νεώτερος αὐτῶν τῷ πατρί· πάτερ,
δός μοι τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας. ὁ δὲ
Pr 29,3 13 διεῖλεν αὐτοῖς τὸν βίον. καὶ μετ' οὐ πολλὰς
ἡμέρας συναγαγὼν ἅπαντα ὁ νεώτερος υἱὸς ἀπ-
εδήμησεν εἰς χώραν μακράν, καὶ ἐκεῖ διεσκόρ-

ἐν + montibus vel in (Mt 18,12) Ta$^{(e)fin}$ c ff(l gg^{l}) | πορευεται - απολωλ.] απελθων το απολωλ. ζητει Ta^{3} D syvp co (e a) | απολωλος] *πλανωμενον* Ta^{aetn} b c f ff l i q r | 5 ευρων + αυτο Ta^{3} 157 lat pl. syvp co | επιτιθ. + αυτο Ta^{3} 700 1093 e a b f i q r syvp ar gg | χαιρων > Ta^{e} b ff i l | 6 ελθων] portans Ta$^{a(n)}$ | 6.9 συγκαλειται D 1 124 71 348^{r} N al. Meth Bas | 7 οτι + χαιρει επ αυτω μαλλον 2145 157 251s syh | 8 δραχμην > Ta^{als} D 157 vl syvp gg co | 10 χαρα + εν ουρανω Ta^{tn} 1241 13^{r} N 1604 | μετανο. + (μαλλον) η επι ενενηκ. εννεα δικαιους οιτινες ου χρειαν εχ. μετανοιας Ta^{at} 1071 | 12 *αυτων* > Ta^{avl} 1038 vl syvp | επιβαλλ. + μοι Ta^{3} D Θ 826^{a} 2145 lat sy^{4} gg co | ουσιας
* + σου Ta syvpih^{+} (e) | 13 ~ ου μετα D (Θ) 157 lat(-e) | παντα B 1241 D 1093 716 P |

unam ex illis, nonne dimittit nonagintanovem
in deserto et vadit ad illam quae perierat,
donec inveniat eam? Et cum invenerit eam, 5
imponit in humeros suos gaudens, et veniens 6
domum convocat amicos et vicinos dicens illis:
Congratulamini mihi quia inveni ovem meam,
quae perierat? Dico vobis quod ita gaudium 7
erit in caelo super uno peccatore paenitentiam
agente, quam super nonagintanovem iustis, qui
non indigent paenitentia.

Aut quae mulier habens drachmas decem, 8
si perdiderit drachmam unam, nonne accendit
lucernam et everrit domum et quaerit diligen-
ter, donec inveniat? Et cum invenerit, convocat 9
amicas et vicinas dicens: Congratulamini mihi,
quia inveni drachmam quam perdideram? Ita, 10
dico vobis, gaudium erit coram angelis Dei
super uno peccatore paenitentiam agente.

Ait autem: Homo quidam habuit duos filios, 11
'et dixit adulescentior ex illis patri: Pater, da 12
mihi portionem substantiae, quae me contingit.
Et divisit illis substantiam. 'Et non post multos 13
dies, congregatis omnibus, adulescentior filius
peregre profectus est in regionem longinquam

---

4 dimittet EpBeMaEQV c ff
vadet HOMa ff i (c l)
7 agente] habente AH°sBJssCs b i (YH*ODQ ff*q)
iustos XUDQTh* e a c f r
8 everrit] evertit *codd.* z, scopis mundabit f ff i l q (a c r, e d)
10 agentem YGH*Os°UD a f l

4-7 Mt 18,12ss; J 10,11s; L 19,10; Ez 34,11-16
11 (Mt 21,28)
13 Pr 29,3

et ibi dissipavit substantiam suam vivendo luxu-
14 riose. Et postquam omnia consummasset, facta
est fames valida in regione illa, et ipse coepit
15 egere. Et abiit et adhaesit uni civium regionis
illius. Et misit illum in villam suam, ut pasceret
16 porcos. Et cupiebat implere ventrem suum de
siliquis, quas porci manducabant; et nemo illi
17 dabat. In se autem reversus dixit: Quanti mer-
cennarii in domo patris mei abundant panibus,
18 ego autem hic fame pereo. Surgam et ibo ad
patrem meum et dicam ei: Pater, peccavi in
19 caelum et coram te; iam non sum dignus
vocari filius tuus, fac me sicut unum de mer-
20 cennariis tuis. Et surgens venit ad patrem suum.
Cum autem adhuc longe esset, vidit illum pater
ipsius et misericordia motus est et accurrens
cecidit super collum eius et osculatus est eum.
21 Dixitque ei filius: Pater, peccavi in caelum et
coram te, iam non sum dignus vocari filius
22 tuus. Dixit autem pater ad servos suos: Cito
proferte stolam primam et induite illum et

14 per regionem illam a b c d ff i l q r
17 in se] ipse H*U c (gat)
in domo W] > *rel.*
19 iam BEQ vl(-z)] et iam *rel.*
20 autem > DHeCs i (e a)
occurrens EpBMaDHe d z

16 L 16,21
17 (A 12,11)
18 Jr 3,12s; Os 14,3; Ps 50,6

πισεν τὴν οὐσίαν αὐτοῦ ζῶν ἀσώτως. δαπα- 14
νήσαντος δὲ αὐτοῦ πάντα ἐγένετο λιμὸς ἰσχυρὰ
κατὰ τὴν χώραν ἐκείνην, καὶ αὐτὸς ἤρξατο
ὑστερεῖσθαι. καὶ πορευθεὶς ἐκολλήθη ἑνὶ τῶν 15
πολιτῶν τῆς χώρας ἐκείνης, καὶ ἔπεμψεν αὐτὸν
εἰς τοὺς ἀγροὺς αὐτοῦ βόσκειν χοίρους. καὶ 16 Pr 23,21
ἐπεθύμει γεμίσαι τὴν κοιλίαν αὐτοῦ ἐκ τῶν κε-
ρατίων ὧν ἤσθιον οἱ χοῖροι, καὶ οὐδεὶς ἐδίδου
αὐτῷ. εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθὼν ἔφη· πόσοι μίσθιοι 17
τοῦ πατρός μου περισσεύονται ἄρτων, ἐγὼ δὲ
λιμῷ ὧδε ἀπόλλυμαι. ἀναστὰς πορεύσομαι πρὸς 18 Jr 3,12 Ps 50,5s
τὸν πατέρα μου καὶ ἐρῶ αὐτῷ· πάτερ, ἥμαρ-
τον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, οὐκ- 19
έτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου· ποίησόν
με ὡς ἕνα τῶν μισθίων σου. καὶ ἀναστὰς 20
ἦλθεν πρὸς τὸν πατέρα ἑαυτοῦ. ἔτι δὲ αὐτοῦ
μακρὰν ἀπέχοντος εἶδεν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ
καὶ ἐσπλαγχνίσθη, καὶ δραμὼν ἐπέπεσεν ἐπὶ
τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ κατεφίλησεν αὐτόν.
ˈεἶπεν δὲ ὁ υἱὸς αὐτῷ· πάτερ, ἥμαρτον εἰς τὸν 21
οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κλη-
θῆναι υἱός σου. εἶπεν δὲ ὁ πατὴρ πρὸς τοὺς 22
δούλους αὐτοῦ· ταχὺ ἐξενέγκατε στολὴν τὴν
πρώτην καὶ ἐνδύσατε αὐτόν, καὶ δότε δακτύλιον

---

14 ισχυρος ΨΔsW Θ[r] 22s rel. pl., > b ff i l sys | και–υστερ. > syv | 15 αυτον + ο πολιτης 1229 Λ 262 1555 | τ. αγρον Ta[3] 1689s 659 251ss lat sy[4] ar gg co | 16 γεμισ.–αυτου] χορτασθηναι BSL 579 D 1[a] 13[r] 1604 251ss R e f syci, + κ. χορτ. W | 17 ποσοι] πως οι 28 69 348 477 16s X 1071 1038 1555, + αρτι Ta L syvp | μισθιοι + εν τη οικια Ta[3] vg[1] syvpi ar Aug | ωδε BSΨ-579 e ff syh, ~ ωδε λ. Ta[4] D Θs 1-13 69[r] 348 UN 1012 1604 R lat syvpi ar gg co] > rel. | 19 ουκετι–σου[1] > 1 118s R* (⌒) | 20 απηλθεν 1604 e f | αυτου[2] + ου Ψs XP | εσπλ.] ευσπλαγχ. 13s 826 346 348 Γ] + επ αυτω Ta[al] syvpi sa | 21 σου[2] + ποιησον με ως ενα τ. μισθιων σου BS 33 1241 D 700 1689s 348s 1216 Uss 998 482*s al. vg[1] syh | 22 ταχυ > Ta[al] ΨΔW Θ-209 788[a] rel. pl. syph† gg |

*

*

εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ ὑποδήματα εἰς τοὺς
23 πόδας, καὶ φέρετε τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν,
1. 2,1.5; 5,14 24 θύσατε, καὶ φαγόντες εὐφρανθῶμεν, ˡὅτι οὗτος
ὁ υἱός μου νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησεν, ἦν ἀπο-
λωλὼς καὶ εὑρέθη. καὶ ἤρξαντο εὐφραίνεσθαι.
25 Ἦν δὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ πρεσβύτερος ἐν ἀγρῷ.
καὶ ὡς ἐρχόμενος ἤγγισεν τῇ οἰκίᾳ, ἤκουσεν
26 συμφωνίας καὶ χορῶν, καὶ προσκαλεσάμενος
ἕνα τῶν παίδων ἐπυνθάνετο τί ἂν εἴη ταῦτα.
27 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἥκει, καὶ
ἔθυσεν ὁ πατήρ σου τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν,
15,2 28 ὅτι ὑγιαίνοντα αὐτὸν ἀπέλαβεν. ὠργίσθη δὲ
καὶ οὐκ ἤθελεν εἰσελθεῖν. ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ
29 ἐξελθὼν παρεκάλει αὐτόν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς
εἶπεν τῷ πατρί· ἰδοὺ τοσαῦτα ἔτη δουλεύω
σοι καὶ οὐδέποτε ἐντολήν σου παρῆλθον, καὶ
ἐμοὶ οὐδέποτε ἔδωκας ἔριφον, ἵνα μετὰ τῶν
30 φίλων μου εὐφρανθῶ. ὅτε δὲ ὁ υἱός σου οὗτος
ὁ καταφαγών σου τὸν βίον μετὰ πορνῶν ἦλθεν,
31 ἔθυσας αὐτῷ τὸν σιτευτὸν μόσχον. ὁ δὲ εἶπεν
(J 17,10) αὐτῷ· τέκνον, σὺ πάντοτε μετ' ἐμοῦ εἶ, καὶ
32 πάντα τὰ ἐμὰ σά ἐστιν· εὐφρανθῆναι δὲ καὶ
χαρῆναι ἔδει, ὅτι ὁ ἀδελφός σου οὗτος νεκρὸς
ἦν καὶ ἔζησεν, καὶ ἀπολωλὼς καὶ εὑρέθη.

---

23 φερετε BS 33s 579 X R lat sa] ενεγκατε D 1675 1355, ενεγκαντες rel. | **24** εζησεν B 579 | και[2] + αρτι Ta[v] D| ανευρεθη Ta[al] | **25** ηγγιζ. Θ 13 1689 826 M 71 1071 472 A | **26** τι αν] τινα L 124 348[r] Λss b c f ff i l q vg | ειη ταυ-ta] θελει τουτο *ειναι* D | **28** παρεκαλ.] ηρξατο *παρακα-*
* λειν Ta[ls] (D[l]) lat(-e) | **29** ιδου > Ta[al] X ar | εριφιον B 1355] + εξ αιγων D| ευφρανθω] αριστησω Ta[la] D| **30** *inc.* τω δε υιω σου τω καταφαγοντι παντα μετα τ. πορν. κ. ελθοντι εθυσ. τον D e syp(v) | σου[2]] αυτου Ta[na] lat pl. bo| **31** δε + πατηρ Ta 13[r] syp | τεκνον > D a | ει] fuisti et
* es a b l q r (c, Amb) | **32** χαρηναι] αγαλλιαθ. K[*], + σε Ta 1071 1604 l r[1.2] syci[l] | δει Ta[al] L 472 H ff i l q r gg sa| εζησεν BS[*] 33s 579s 1355 R] ανεζησ. rel. |

date anulum in manum eius et calceamenta
in pedes eius [1]et adducite vitulum saginatum 23
et occidite, et manducemus et epulemur; quia 24
hic filius meus mortuus erat et revixit, per-
ierat et inventus est. Et coeperunt epulari.

Erat autem filius eius senior in agro, et cum 25
veniret et appropinquaret domui, audivit sym-
phoniam et chorum [1]et vocavit unum de servis 26
et interrogavit quid haec essent. Isque dixit 27
illi: Frater tuus venit, et occidit pater tuus
vitulum saginatum, quia salvum illum recepit.
[1]Indignatus est autem et nolebat introire. Pater 28
ergo illius egressus coepit rogare illum. At ille 29
respondens dixit patri suo: Ecce tot annis
servio tibi et numquam mandatum tuum prae-
terivi, et numquam dedisti mihi haedum ut cum
amicis meis epularer. Sed postquam filius tuus 30
hic, qui devoravit substantiam suam cum me-
retricibus, venit, occidisti illi vitulum sagina-
tum. At ipse dixit illi: Fili, tu semper mecum 31
es, et omnia mea tua sunt; epulari autem et 32
gaudere oportebat, quia frater tuus hic mor-
tuus erat et revixit, perierat et inventus est.

---

22 manu MBeGsEThÇsW a b c f i l q r z
pedibus OMaE a b c f ff l r z
eius[2] OB vl pl.] > *rel.*
26 quid] quae *codd.*, quidnam e a f r
32 gaudere + te FOs l

---

24 E 2,1-5
28 L 15,2
31 (J 17,10)
32 L 15,24

16,1-15 *Parabola vilici iniqui*

16 Dicebat autem et ad discipulos suos: Homo
quidam erat dives, qui habebat vilicum, et hic
diffamatus est apud illum quasi dissipasset bona
2 ipsius. Et vocavit illum et ait illi: Quid hoc
audio de te? redde rationem vilicationis tuae;
3 iam enim non poteris vilicare. Ait autem vi-
licus intra se: Quid faciam, quia dominus meus
aufert a me vilicationem? fodere non valeo,
4 mendicare erubesco. Scio quid faciam, ut, cum
amotus fuero a vilicatione, recipiant me in
5 domos suas. Convocatis itaque singulis debito-
ribus domini sui, dicebat primo: Quantum de-
6 bes domino meo? At ille dixit: Centum cados
olei. Dixitque illi: Accipe cautionem tuam et
7 sede cito, scribe quinquaginta. Deinde alii dixit:
Tu vero quantum debes? Qui ait: Centum coros
tritici. Ait illi: Accipe litteras tuas et scribe
8 octoginta. Et laudavit dominus vilicum iniqui-
tatis, quia prudenter fecisset; quia filii huius
saeculi prudentiores filiis lucis in generatione
9 sua sunt. Et ego vobis dico: Facite vobis ami-
cos de mamona iniquitatis; ut, cum defeceritis,

---

3 auferet A-HOEpGHeVC a b c ff i
7 alii ZJUEKC a q r] alio *rel.*
8 generatione] vita Ep[m]E gat
9 ~ dico vobis OZsBeUEQHeKsTh a c d ff z

---

8 (L 20,34; E 5,8; 1 Th 5,5)
9 L 14,14; Mt 6,20; 19,21; L 12,33 (Ap 13,6)

Ἔλεγεν δὲ καὶ πρὸς τοὺς μαθητάς· Ἄν- 16
θρωπός τις ἦν πλούσιος ὃς εἶχεν οἰκονόμον,
καὶ οὗτος διεβλήθη αὐτῷ ὡς διασκορπίζων τὰ
ὑπάρχοντα αὐτοῦ. καὶ φωνήσας αὐτὸν εἶπεν 2
αὐτῷ· τί τοῦτο ἀκούω περὶ σοῦ; ἀπόδος τὸν
λόγον τῆς οἰκονομίας σου· οὐ γὰρ δύνῃ ἔτι
οἰκονομεῖν. εἶπεν δὲ ἐν ἑαυτῷ ὁ οἰκονόμος· 3
τί ποιήσω, ὅτι ὁ κύριός μου ἀφαιρεῖται τὴν
οἰκονομίαν ἀπ᾽ ἐμοῦ; σκάπτειν οὐκ ἰσχύω, ἐπαι-
τεῖν αἰσχύνομαι. ἔγνων τί ποιήσω, ἵνα ὅταν 4
μετασταθῶ ἐκ τῆς οἰκονομίας δέξωνταί με εἰς
τοὺς οἴκους ἑαυτῶν. καὶ προσκαλεσάμενος ἕνα 5
ἕκαστον τῶν χρεοφειλετῶν τοῦ κυρίου ἑαυτοῦ
ἔλεγεν τῷ πρώτῳ· πόσον ὀφείλεις τῷ κυρίῳ
μου; ˡὁ δὲ εἶπεν· ἑκατὸν βάτους ἐλαίου. ὁ δὲ 6
εἶπεν αὐτῷ· δέξαι σου τὰ γράμματα καὶ καθ-
ίσας ταχέως γράψον πεντήκοντα. ἔπειτα ἑτέρῳ 7
εἶπεν· σὺ δὲ πόσον ὀφείλεις; ὁ δὲ εἶπεν· ἑκατὸν
κόρους σίτου. λέγει αὐτῷ· δέξαι σου τὰ γράμ-
ματα καὶ γράψον ὀγδοήκοντα. καὶ ἐπῄνεσεν 8 E5,8; 1Th5,5
ὁ κύριος τὸν οἰκονόμον τῆς ἀδικίας ὅτι φρο-
νίμως ἐποίησεν· ὅτι οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου
φρονιμώτεροι ὑπὲρ τοὺς υἱοὺς τοῦ φωτὸς εἰς
τὴν γενεὰν τὴν ἑαυτῶν εἰσιν. Καὶ ἐγὼ ὑμῖν 9 14,14
λέγω, ἑαυτοῖς ποιήσατε φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ Mt 6,20; 10,40
τῆς ἀδικίας, ἵνα ὅταν ἐκλίπῃ δέξωνται ὑμᾶς

2 αυτον + ο κς αυτου Ta^{al} a c r syvp | σου^{2} > L D 990 1012 291 1093sss PR A^{r} | **3** ισχυω + και Ta$^{a'11}$ B syvp co | **4** εκ > Ψ 892 ΔW 700^{r} 1689 1424* 1223 rel. pl. | **6** καδους 1241 D* (124, 713) e f l z vg | αυτω > Ta^{l} W 1^{r} e bo | καθισ. ταχ. > D Ωϱ, ταχ. > 267s 270 syh^{+} | **7** οφειλ. + τω κω μου Ta^{ar} 28 1375 a c syc(s)p | το γραμματειον Xs | και + καθισας Ta 33 1^{r} 124 N 1038 c syp ar Or, + ταχεως 33 N sy(s)p | **8** οτι^{2}] διο λεγω υμιν D, dixit autem ad discipulos suos vl | γενεαν + ταυτην Ta S* 472 (vl) syvp | **9** εκλιπη Ta^{as} BS*ΨL 579 D 1s 22* 69 X 1071s N AΠ 265 a(el) syvph^{m} ar co] εκλιπητε Ta^{11} rel. Iϱ Cl Meth Bas Xϱ | *

19,17 10 εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς. ὁ πιστὸς ἐν ἐλαχίστῳ
καὶ ἐν πολλῷ πιστός ἐστιν, καὶ ὁ ἐν ἐλαχίστῳ
(Sir 7,5) 11 ἄδικος καὶ ἐν πολλῷ ἄδικός ἐστιν. εἰ οὖν ἐν
τῷ ἀδίκῳ μαμωνᾷ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ ἀλη-
12 θινὸν τίς ὑμῖν πιστεύσει; καὶ εἰ ἐν τῷ ἀλλοτρίῳ
πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ ὑμέτερον τίς δώσει
191,5 13 ὑμῖν; Οὐδεὶς οἰκέτης δύναται δυσὶ κυρίοις δου-
Mt 6,24 λεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον
ἀγαπήσει, ἢ ἑνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἑτέρου κα-
ταφρονήσει. οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεύειν καὶ μα-
192,10 14 μωνᾷ. Ἤκουον δὲ ταῦτα πάντα οἱ φαρισαῖοι
Mt 23,14 φιλάργυροι ὑπάρχοντες, καὶ ἐξεμυκτήριζον αὐτόν.
18,9-14 15 ¹καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ὑμεῖς ἐστε οἱ δικαιοῦντες
Mt 23,28 ἑαυτοὺς ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, ὁ δὲ Θεὸς γι-
Ps 7,9s
Pr 6,16s νώσκει τὰς καρδίας ὑμῶν· ὅτι τὸ ἐν ἀνθρώποις
ὑψηλὸν βδέλυγμα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.
193,5 16 Ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται μέχρι Ἰωάννου·
Mt 11,12s ἀπὸ τότε ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ εὐαγγελίζεται
194,5 17 καὶ πᾶς εἰς αὐτὴν βιάζεται. εὐκοπώτερον δέ
Mt 5,18 ἐστιν τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν παρελθεῖν ἢ τοῦ
195,2 18 νόμου μίαν κεραίαν πεσεῖν. Πᾶς ὁ ἀπολύων
Mt 5,32; 19,9 τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ γαμῶν ἑτέραν μοιχεύει,
καὶ ὁ ἀπολελυμένην ἀπὸ ἀνδρὸς γαμῶν μοιχεύει.
196,10 19 Ἄνθρωπος δέ τις ἦν πλούσιος, καὶ ἐνεδι-
δύσκετο πορφύραν καὶ βύσσον εὐφραινόμενος

σκηνας + αυτων Ta^{ael} 33 1396 b syvp Af Amb | **10** ελα-
χιστω[1]] ολιγω Ta^{aii} e d f sy^{4} ar gg | ελ.[2]] ολιγω Ta^{aii} D
12 * 1^{r} lat(-a) sy^{4} ar gg | **11** αδικω] fluxo Ta^{evn} | **12** εγενεσθε]
ευρεθητε Mn Ta sysp | υμετ.] ημετερ. BL 1574 Ωρ, εμον
Mn 157 e i l Ta^{4} | **14** παντα + και ΔW Θ-1279 1216-2145
N Γ pl. A-229 rel. gg, > Ta^{avn} 579 D 544 7-1223 1012s
16 * 1038 i syih | **15** τ. θυ] Κυ B | **16** μεχρι BS 33-579 1-124
Xs 1604 R Cl] εως rel. | κ. πας - βιαζετ. > S* 788 716
G | **17** τ. νομου] τ. λογων μου Mn | *πεσειν*] παρελθειν W
472 sysp | **18** και[2] + *πας* SΨ 892 ΔW Θ^{r} 1^{r} 788 826^{s} rel.
* syph ar co | απο ανδρος > D 28 sysp ar | **19** *inc* ειπεν
δε κ. ετεραν παραβολην (Ta^{atn}) D | πλουσιος + ονομα-
τι Νινευη sa |

recipiant vos in aeterna tabernacula. Qui fidelis 10
est in minimo, et in maiori fidelis est; et qui
in modico iniquus est, et in maiori iniquus est.
Si ergo in iniquo mamona fideles non fuistis, 11
quod verum est, quis credet vobis? Et si in 12
alieno fideles non fuistis, quod vestrum est, quis
dabit vobis? Nemo servus potest duobus do- 13
minis servire; aut enim unum odiet et alterum
diliget; aut uni adhaerebit et alterum contem-
net; non potestis Deo servire et mamonae.
Audiebant autem omnia haec pharisaei, qui 14
erant avari, et deridebant illum. Et ait illis: 15
Vos estis, qui iustificatis vos coram hominibus;
Deus autem novit corda vestra, quia quod
hominibus altum est, abominatio est ante Deum.

16,16-18 ***De lege***

Lex et prophetae usque ad Iohannem; ex 16
eo regnum Dei evangelizatur, et omnis in illud
vim facit. Facilius est autem caelum et terram 17
praeterire, quam de lege unum apicem cadere.
Omnis qui dimittit uxorem suam et alteram 18
ducit moechatur; et qui dimissam a viro ducit
moechatur.

16,19-31 ***Parabola divitis et Lazari***

Homo quidam erat dives, qui induebatur 19
purpura et bysso et epulabatur cotidie splen-

11 in > GUDs | verum] vestrum FX*Z*B^c DsQ qz | **15** ante] apud YEpMaD*sHe gat | **18** *inc.* et omnis ZUKs | ~ ducit alteram *codd.* | **19** qui e a b i q] et *codd.*

10 L 19,17; Mt 25,21 | **13** Mt 6,24 | **14** Mt 23,14 | **15** L 18,9-14; Mt 23,28; Ps 7,10; 112,6; Pr 6,16s | **16** Mt 11,12s | **17** Mt 5,18 | **18** Mt 5,32; 19,9 | **19** Ja 5,5; L 12,19

20 dide. Et erat quidam mendicus nomine Lazarus,
qui iacebat ad ianuam eius ulceribus plenus,
21 [l]cupiens saturari de micis, quae cadebant de
mensa divitis, et nemo illi dabat; sed et canes
22 veniebant et lingebant ulcera eius. Factum est
autem ut moreretur mendicus et portaretur ab
angelis in sinum Abrahae. Mortuus est autem
23 et dives et sepultus est in inferno. Elevans
autem oculos suos, cum esset in tormentis, vidit
24 Abraham a longe et Lazarum in sinu eius; et
ipse clamans dixit: Pater Abraham, miserere
mei et mitte Lazarum, ut intingat extremum
digiti sui in aquam, ut refrigeret linguam meam,
25 quia crucior in hac flamma. Et dixit *illi* Abraham:
Fili, recordare quia recepisti bona in vita tua,
et Lazarus similiter mala; nunc autem hic con-
26 solatur, tu vero cruciaris. Et in his omnibus inter
nos et vos chaos magnum firmatum est, ut hi
qui volunt hinc transire ad vos non possint, ne-
27 que inde huc transmeare. Et ait: Rogo ergo
te, pater, ut mittas eum in domum patris mei;

---

21 et nemo illi dabat HeKTW l m] > *rel.*
23 autem > MZBUDQCs ff q
videbat A-HXBJDQCs c
sinum AsXU f ff i l
24 aqua FM[r]BIVThCsW
26 ~ vos et nos A-OEpBUEQs e b m
27 domo BeUMaT

---

21 L 15,16 (Mt 15,27; Mc 7,28)
24 L 3,8
25 L 6,24

καθ᾽ ἡμέραν λαμπρῶς. πτωχὸς δέ τις ὀνόματι 20
Λάζαρος ἐβέβλητο πρὸς τὸν πυλῶνα αὐτοῦ
εἱλκωμένος ¹καὶ ἐπιθυμῶν χορτασθῆναι ἀπὸ τῶν 21 15,16 Mt 15,27
πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ πλουσίου· ἀλλὰ
καὶ οἱ κύνες ἐρχόμενοι ἐπέλειχον τὰ ἕλκη αὐτοῦ.
ἐγένετο δὲ ἀποθανεῖν τὸν πτωχὸν καὶ ἀπενεχ- 22
θῆναι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀγγέλων εἰς τὸν κόλπον Ἀβ-
ραάμ. ἀπέθανεν δὲ καὶ ὁ πλούσιος καὶ ἐτάφη. ¹καὶ 23
ἐν τῷ ᾅδῃ ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ὑπάρ-
χων ἐν βασάνοις, ὁρᾷ Ἀβραὰμ ἀπὸ μακρόθεν
καὶ Λάζαρον ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ. καὶ αὐτὸς 24
φωνήσας εἶπεν· πάτερ Ἀβραάμ, ἐλέησόν με καὶ
πέμψον Λάζαρον, ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύ-
λου αὐτοῦ ὕδατος καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσσάν
μου, ὅτι ὀδυνῶμαι ἐν τῇ φλογὶ ταύτῃ. εἶπεν δὲ 25
Ἀβραάμ· τέκνον, μνήσθητι ὅτι ἀπέλαβες τὰ ἀγα- 6,24
θά σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ Λάζαρος ὁμοίως τὰ
κακά· νῦν δὲ ὧδε παρακαλεῖται, σὺ δὲ ὀδυνᾶσαι.
καὶ ἐν πᾶσι τούτοις μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν 26
χάσμα μέγα ἐστήρικται, ὅπως οἱ θέλοντες διαβῆ-
ναι ἔνθεν πρὸς ὑμᾶς μὴ δύνωνται, μηδὲ [οἱ] ἐκεῖ-
θεν πρὸς ἡμᾶς διαπερῶσιν. εἶπεν δέ· ἐρωτῶ 27
σε οὖν, πάτερ, ἵνα πέμψῃς αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον

20 προς] εις Γ 472 P Cl Ad Χρ | αυτου] τ. πλουσιου Ta[ell] syp | **21** χορτασθ.] γεμισαι τ. κοιλιαν αυτου (l. 15,16) Ta sysp bo Af | απο[1] + τ. ψιχιων Ta[3] Ψs 892[r] W rel. a f z vg syph ar gg Cl | πλουσιου + κ. ουδεις εδιδου αυτω Ta[ln] 13[r] 1071 vg[1] syi[1] Af | απελειχ. 892ss W 700[r] 13-U 1071-291 Γ[r] K rel. | **22** αποθαν. + Λαζαρον b c ff i l q | οι αγγελοι ηνεγκαν αυτον Ta[ael] syspi ar co[1] Af | **23** αυτου[2] + αναπαυομενον D Θ e b c q r ar Tert Ωρ[1] Aug[1] | **24** αυτος] φωνη μεγαλη Ta m syp Af | οτι + ιδου Ta sy[4] | **25** απελαβ. + συ Mn Ψ 892 ΔW 700-21 124 M 348 rel. pl. b syh | σου[1] > 1355 E lat Or Ad | ομοιως > Ta[aervu] 482
e syp Cyp Af | **26** εν Bs 33s 579 1355 lat pl. bo] επι *
rel. Ta[an] e a m Εφ | θελοντες ενθεν] veniunt hoc a b c (ff) i l q | ενθεν] εντευθεν 1[r] 346 990 440 K-473, > W D e c | οι[2] > BS* D lat syi ar gg sa | **27** ουν > 579 W e f l r syi gg bo | πατερ + Αβρααμ 579 D XN syi |

28 τοῦ πατρός μου· ἔχω γὰρ πέντε ἀδελφούς·
ὅπως διαμαρτύρηται αὐτοῖς, ἵνα μὴ καὶ αὐτοὶ
2 T 3,15s 29 ἔλθωσιν εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῆς βασάνου. λέγει
δὲ Ἀβραάμ· ἔχουσι Μωϋσέα καὶ τοὺς προφήτας·
30 ἀκουσάτωσαν αὐτῶν. ὁ δὲ εἶπεν· οὐχί, πάτερ
Ἀβραάμ, ἀλλ' ἐάν τις ἀπὸ νεκρῶν πορευθῇ πρὸς
J 5,45s; 11,45-53 31 αὐτούς, μετανοήσουσιν. εἶπεν δὲ αὐτῷ· εἰ Μωϋ-
σέως καὶ τῶν προφητῶν οὐκ ἀκούουσιν, οὐδὲ
ἐάν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ πεισθήσονται.
197,2 17 Εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ· Ἀνέν-
δεκτόν ἐστιν τοῦ τὰ σκάνδαλα μὴ ἐλθεῖν, οὐαὶ
Mt 18,6s 2 δὲ δι' οὗ ἔρχεται. λυσιτελεῖ αὐτῷ εἰ λίθος μυ-
λικὸς περίκειται περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ
ἔρριπται εἰς τὴν θάλασσαν, ἢ ἵνα σκανδαλίσῃ
198,5 Mt 18,15 3 τῶν μικρῶν τούτων ἕνα. [1]προσέχετε ἑαυτοῖς. ἐὰν
ἁμάρτῃ ὁ ἀδελφός σου, ἐπιτίμησον αὐτῷ, καὶ
199,5 Mt 18,21s 4 ἐὰν μετανοήσῃ, ἄφες αὐτῷ. καὶ ἐὰν ἑπτάκις τῆς
ἡμέρας ἁμαρτήσῃ εἰς σὲ καὶ ἑπτάκις ἐπιστρέψῃ
200,5 Mc 9,24 5 πρὸς σὲ λέγων· μετανοῶ, ἀφήσεις αὐτῷ. Καὶ εἶ-
παν οἱ ἀπόστολοι τῷ Κυρίῳ· πρόσθες ἡμῖν
Mt 17,20; 21,21 6 πίστιν. εἶπεν δὲ ὁ Κύριος· εἰ ἔχετε πίστιν ὡς
κόκκον σινάπεως, ἐλέγετε ἂν τῇ συκαμίνῳ ταύτῃ·

---

28 οπως - ινα] vadat testetur ne et ipsi peccent et Ta
* * Af | 30 απο] εκ D 28 1^{r} 157 245 1093s F lat(-e) Εφ | 31 αναστη] απελθη Mn W e b c q, πορευθη 245 vl pl. sys ar^{m}
Af, + προς αυτους vl pl. ar^{m} Af, + κ. απελθη πρ. αυτ.
D Iϱ | πεισθησ.] πιστευσουσιν Ta^{3} (W) D 157 lat(-e)
syspi[1] ar gg Iϱ Af Εφ, + αυτω Ta^{al} c i l vg[1] sysp sa Iϱ
* Af | 17,1 ουαι δε] πλην ουαι (Mt 18,7) BSΨsss D 1-124
157 998 1604 vl $sysh^{m}$ | 2 λυσιτελ.] συμφερει D e | ει +
ουκ εγεννηθη κ. Mn vl(-e) Ad Or | λιθ. μυλ. Mn BS 33sss
D Θ 1-828 7^{s} 1071 157 660s lat ar] μυλος ονικος Ta^{at}
rel. | 3 αμαρτη + εις σε Ψ 579s D 700^{r} 22s 13-291 $Γ^{r}$ Ks
270^{r} rel. e q gg | 4 επτακις 1⌒2 13 1689s 954 al. 348
270 E | επτακ.[2] + τ. ημερας Ta 579s W Θ rel. pl. e syph
sa bo[1] | προς σε > Δ W $Θ^{r}$ 13-346 990-U 1071-291 Γ-1093
rel. pl. K^{r} V rel. f i gg | αφες Ta D 157 ΛΗ lat pl. syvpi
6 * gg bo | 5 τω Κω] Κε e b c ff q r | 6 αν[1] + τω ορει (τουτω)
μεταβα εντευθεν εκει κ. μετεβαινεν κ. D syc |

habeo enim quinque fratres, ut testetur illis, ne 28
et ipsi veniant in hunc locum tormentorum.
Et ait illi Abraham: Habent Moysen et pro- 29
phetas; audiant illos. At ille dixit: Non, pater 30
Abraham; sed si quis ex mortuis ierit ad eos,
paenitentiam agent. Ait autem illi: Si Moysen 31
et prophetas non audiunt, neque si quis ex
mortuis resurrexerit, credent.

17,1-10 *Monitiones et praecepta*
(Mt 18,6s.15.21s; 17,20)

Et ait ad discipulos suos: Impossibile est 17
ut non veniant scandala; vae autem illi per
quem veniunt. Utilius est illi, si lapis molaris 2
imponatur circa collum eius et proiciatur in
mare, quam ut scandalizet unum de pusillis
istis. Attendite vobis: si peccaverit in te frater 3
tuus, increpa illum, et si paenitentiam egerit,
dimitte illi. Et si septies in die peccaverit in te 4
et septies in die conversus fuerit ad te dicens:
Paenitet me, dimitte illi.
Et dixerunt apostoli Domino: Adauge no- 5
bis fidem. Dixit autem Dominus: Si habue- 6
ritis fidem sicut granum sinapis, dicetis huic

---

28 hunc locum BGKCs e a c d ff r] ~ loc. hunc *rel.*
31 surrexerit AsHsGD f m
17,1 ~ ad discipulos suos ait *codd.*
3 in te FDsW e c d q r Amb] > *rel.*
4 et² + si OssJU b
6 haberetis AsMZIUGVCs c d f Aug
dicetis W gat a i r z] diceretis *rel. pl.*

---

29 2 T 3,15s | **31** J 5,45s; 11,45-53 | **17,1** Mt 18,6s | **3** Mt 18,15 | **4** Mt 18,21s | **5** Mc 9,24 | **6** Mt 13,31; 17,20; 21,21

arbori moro: Eradicare et transplantare in
mare, et oboediet vobis.
7 Quis autem vestrum habens servum aran-
tem aut pascentem, qui regresso de agro dicat
8 illi: Statim transi, recumbe, [1]et non dicat ei:
Para quod cenem et praecinge te et ministra
mihi, donec manducem et bibam, et post haec
9 tu manducabis et bibes? Numquid gratiam
habet servo illi, quia fecit quae ei imperaverat?
10 [1] Non puto. Sic et vos, cum feceritis omnia
quae praecepta sunt vobis, dicite: Servi inutiles
sumus, quod debuimus facere fecimus.

17,11-19 ***Decem leprosi***

11 Et factum est, dum iret in Hierusalem, trans-
12 ibat per mediam Samariam et Galilaeam. Et
cum ingrederetur quoddam castellum, occurre-
runt ei decem viri leprosi, qui steterunt a longe
13 [1]et levaverunt vocem dicentes: Iesu praecep-
14 tor, miserere nostri. Quos ut vidit, dixit: Ite,
ostendite vos *sacerdotibus*. Et factum est, dum
15 irent, mundati sunt. Unus autem ex illis, ut
vidit quia mundatus est, regressus est cum

oboediet JW i l r] -diret *rel.*
7 aut + oves MaDQssKT^{c} gat vl pl., boves Z*T* (Os*Z^{c}W)
dicit EpIsEQsCs e c d, dicet AsHsG^{c}DHeTh
8 dicat OZUKsW z] -cit IsEQ e, dicet *rel.*
9 ei ZJUMaVW a d f z Cyp] sibi *rel.*
imperaverit OZUV

11 L 9,51s
12 Lv 13,45s
14 L 5,14; Lv 13,49; 14,2s

ἐκριζώθητι καὶ φυτεύθητι ἐν τῇ θαλάσσῃ, καὶ
ὑπήκουσεν ἂν ὑμῖν.
Τίς δὲ ἐξ ὑμῶν δοῦλον ἔχων ἀροτριῶντα ἢ 7 *201,10*
ποιμαίνοντα, ὃς εἰσελθόντι ἐκ τοῦ ἀγροῦ ἐρεῖ
αὐτῷ· εὐθέως παρελθὼν ἀνάπεσε, ˈἀλλ᾿ οὐχὶ ἐρεῖ 8
αὐτῷ· ἑτοίμασον τί δειπνήσω, καὶ περιζωσάμε-
νος διακόνει μοι ἕως φάγω καὶ πίω, καὶ μετὰ
ταῦτα φάγεσαι καὶ πίεσαι σύ; μὴ ἔχει χάριν 9
τῷ δούλῳ ὅτι ἐποίησεν τὰ διαταχθέντα; οὕτως 10
καὶ ὑμεῖς, ὅταν ποιήσητε πάντα τὰ διαταχθέντα
ὑμῖν, λέγετε ὅτι δοῦλοι ἀχρεῖοί ἐσμεν, ὃ ὠφεί-
λομεν ποιῆσαι πεποιήκαμεν.
Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτὸν εἰς 11 9,51s
Ἰερουσαλήμ, καὶ αὐτὸς διήρχετο διὰ μέσον Σα-
μαρείας καὶ Γαλιλαίας. καὶ εἰσερχομένου αὐτοῦ 12 Lv 13,45s
εἴς τινα κώμην ἀπήντησαν δέκα λεπροὶ ἄνδρες,
οἳ ἔστησαν πόρρωθεν, ˈκαὶ αὐτοὶ ἦραν φωνὴν λέ- 13
γοντες· Ἰησοῦ ἐπιστάτα, ἐλέησον ἡμᾶς. καὶ ἰδὼν 14 5,14 Lv 13,49; 14,2s
εἶπεν αὐτοῖς· πορευθέντες ***ἐπιδείξατε*** ἑαυτοὺς
τοῖς ἱερεῦσιν. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὑπάγειν αὐτοὺς
ἐκαθαρίσθησαν. εἷς δὲ ἐξ αὐτῶν, ἰδὼν ὅτι ἰάθη, 15

τη συκαμ.] τω δενδρω ec ff l s | μεταφυτευθ. D b ff i l q vg | 7 ποιμαιν. + τα προβατα Ta$^{s(n)}$ vl(-e) syvph^{+} | αγρου + μη D e syvi | ~ παρελ. ευθ. ar^{m} | ευθεως > Xs b ff l q syi | 8 ουχι + μαλλον syh^{+}] > Ta D vl syvp | ετοιμασ. + μοι Ta^{an} S a b f q r syvph^{+} gg | πιεσαι + και Ta Θ 1s 22^{s} 788 826^{s} syvp gg co | 9 εποιησ. + παντα Θ 13^{r} ar | διαταχθ. + αυτω Ta D 13^{r} Xs 472 lat(-e) sy^{3} co] + ου δοκω Ta Ψ 892ss W D Θ-565 21^{r} 13^{r} rel. pl. lat pl. syph gg | 10 παντα > S* 579 vl syc | παντα – υμιν] οσα λεγω D | δουλοι αχρειοι εσμ. > Mn | 11 δια] ανα 1^{r} 13^{r}, > D | * διηρχ. + τ. Ιεριχω κ. 28, Γαλ. + κ. τ. Ιερ. vl, εις Ιερ. syc | 12 απηντησ. BS^{c}ΔW D 700-21 124 rel. pl.] υπηντησ. * S*Ψ-579 Θ 1-828 N 157 1604, οπου ησαν D e | ανεστησαν B 579 157 F | 13 αυτοι > Ta^{3} D lat syvp ar co | εκραξαν φωνη μεγαλη D e (sa) | 14 αυτοις + τεθεραπευ(ε)σθε * D | αυτους + ευθυς ar | 15 ιαθη] εκαθαρισθη Ta^{ats} 892 D 124 1424^{s} 157 b vg syvp ar^{m} sa |

ὑπέστρεψεν μετὰ φωνῆς μεγάλης δοξάζων τὸν
16 Θεόν, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον παρὰ τοὺς πό-
δας αὐτοῦ εὐχαριστῶν αὐτῷ· καὶ αὐτὸς ἦν Σα-
17 μαρίτης. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· οὐχ οἱ
18 δέκα ἐκαθαρίσθησαν; οἱ δὲ ἐννέα ποῦ; ˡοὐχ εὑρέ-
θησαν ὑποστρέψαντες δοῦναι δόξαν τῷ Θεῷ εἰ
7,50 19 μὴ ὁ ἀλλογενὴς οὗτος; καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἀνα-
στὰς πορεύου· ἡ πίστις σου σέσωκέν σε.
202,5 20 Ἐπερωτηθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν φαρισαίων, πότε
J 18,36; 3,3 ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ἀπεκρίθη αὐτοῖς
καὶ εἶπεν· οὐκ ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ
Mt 24,23 21 μετὰ παρατηρήσεως, ˡοὐδὲ ἐροῦσιν· ἰδοὺ ὧδε ἤ·
J 1,26; 12,35 ἐκεῖ· ἰδοὺ γὰρ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν
203,10 22 ἐστιν. ˡεἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητάς· Ἐλεύ-
σονται ἡμέραι ὅτε ἐπιθυμήσετε μίαν τῶν ἡμε-
ρῶν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἰδεῖν καὶ οὐκ
204,7 21,8 23 ὄψεσθε. ˡκαὶ ἐροῦσιν ὑμῖν· ἰδοὺ ἐκεῖ, ἤ· ἰδοὺ ὧδε·
205,5 24 μὴ ἀπέλθητε μηδὲ διώξητε. ὥσπερ γὰρ ἡ ἀσ-
Mt 24,26s τραπὴ ἀστράπτουσα ἐκ τῆς ὑπὸ τὸν οὐρανὸν
εἰς τὴν ὑπ᾽ οὐρανὸν λάμπει, οὕτως ἔσται ὁ υἱὸς
206,2 25 τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ ἡμέρᾳ αὐτοῦ. πρῶτον δὲ
9,22 δεῖ αὐτὸν πολλὰ παθεῖν καὶ ἀποδοκιμασθῆναι
207,5 Mt 24,37ss 26 ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης. καὶ καθὼς ἐγένετο ἐν

---

16 επι προσωπον > Ta[ll] 69 482 Λ ffl gg | ευχαριστων αυτω > D | **17** ουχ οι] ουτοι D vl syv | δεκα + ουτοι W 1207 157 ΑΠ al. 270[s] syph ar sa | **18** ουχ - δουναι] εξ αυτων ουδεις ευρεθη υποστρεφων ος δωσει Ta[at(vn)] D (lat) syv | **19** η π. - σε > B sa[l] | **20** *inc.* επηρωτων δε αυτον οι φαρισ. κ. ελεγον αυτω (Ta[3]) syv(p gg bo) | **21** ἤ + ιδου Ta Ψ 892ss W D 700[r] rel. pl. a b c f q vg sycph | εκει + μη πιστευσητε D | **22** οτε επιθυμ.] του επιθυμησαι υμας
* D 13-230 157 ar (syvp vl) | **23** και + εαν 659 348 477[r] Γ syvph[+] ar | η > 33s W D[l] 28 22 69ss 71 348 X 1012[r] 472 al. K[s] 280[s] e q r[s] | ιδου[2] > 69 826[s] 1375 ar co | ~ ωδε... εκει Ψs 892 ΔsW rel. lat syph ar sa | ιδου ωδε μη διωξ.
* η ιδου εκει ο Χς· μη πιστευσητε 1[r] (N syh[m]) | **24** ουρανον 1⌒2 D 700 1279 1579 213s 1573s ffl r s | λαμπει > (a c) ffl r syv | ο υιος - αυτου] ημερα τ. υιου τ. ανθρ. syv | εν τη ημ. αυτου > B D e a b c i (ff) sa |

magna voce magnificans Deum, et cecidit in 16
faciem ante pedes eius gratias agens; et hic
erat Samaritanus. Respondens autem Iesus dixit: 17
Nonne decem mundati sunt? et novem ubi sunt?
Non est inventus qui rediret et daret gloriam 18
Deo, nisi hic alienigena. Et ait illi: Surge, vade, 19
quia fides tua te salvum fecit.

17,20-37 ***De adventu regni Dei***

Interrogatus autem a pharisaeis: Quando 20
venit regnum Dei? respondens eis dixit: Non
venit regnum Dei cum observatione, neque 21
dicent: Ecce hic aut ecce illic. Ecce enim re-
gnum Dei intra vos est. Et ait ad discipulos 22
suos: Venient dies quando desideretis videre
unum diem Filii hominis, et non videbitis. Et 23
dicent vobis: Ecce hic et ecce illic. Nolite ire
neque sectemini. Nam, sicut fulgur coruscans 24
de sub caelo in ea quae sub caelo sunt fulget,
ita erit Filius hominis in die sua. Primum au- 25
tem oportet illum multa pati et reprobari a
generatione hac. Et sicut factum est in diebus 26

---

17 sunt[1]] estis U
20 respondens... dixit JT] -dit... et dixit *rel.*
22 suos > AsMEp*BeJUGTh e d f
23 et[2] O[c]JMaRKCs b f ff i r s] aut DE a c d l z, > *rel.*

---

19 L 7,50
21 Mt 24,23; J 1,10s.26; 3,19; 12,35
23 L 21,8
24 Mt 24,26s
25 L 9,22
26 Mt 24,37ss

27 Noe, ita erit et in diebus Filii hominis: ede-
bant et bibebant, uxores ducebant et dabantur
ad nuptias usque in diem, qua *intravit Noe in
arcam*; et venit diluvium et perdidit omnes.
28 Similiter sicut factum est in diebus Lot: ede-
bant et bibebant, emebant et vendebant, plan-
29 tabant et aedificabant; qua die autem exiit Lot
a Sodomis, *pluit ignem et sulphur de caelo*
30 et omnes perdidit. Secundum haec erit qua die
31 Filius hominis revelabitur. In illa hora qui
fuerit in tecto et vasa eius in domo, ne de-
scendat tollere illa, et qui in agro similiter
32 non redeat retro. Memores estote uxoris Lot.
33 Quicumque quaesierit animam suam salvam
facere perdet illam; et quicumque perdiderit
34 illam vivificabit eam. Dico vobis: in illa nocte
erunt duo in lecto uno: unus assumetur, et
35 alter relinquetur; duae erunt molentes in unum:
36 una assumetur, et altera relinquetur; duo in
agro: unus assumetur, et alter relinquetur.
37 [1]Respondentes dicunt illi: Ubi, Domine? Qui

---

27 bibebant + et Z[c]sDsRsKs
28 sicut > X*sUMa b c ff q s
et[3] > YMsZs*BeIUGDHeVC vl pl.
33 quicumque[1]] qui X*Z*U e c
salvam facere] salvare ZJUDQKs e ff
quic.[2]] qui ZUMaVCs e a d i l
34 in[1] > S*ssHsX[c]ssBeUGEQCs e b

---

27 Gn 7,7-23
28 Gn 18,20; 19,14
29 Gn 19,15.24s
31 Mt 24,17s; Gn 19,17.26
33 L 9,24
35 Mt 24,41
37 Job 39,30; Mt 24,28

ταῖς ἡμέραις Νῶε, οὕτως ἔσται καὶ ἐν ταῖς ἡμέ-
ραις τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου· ἤσθιον, ἔπινον, 27 Gn 7,7-23
ἐγάμουν, ἐγαμίζοντο, ἄχρι ἧς ἡμέρας *εἰσῆλθεν*
Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν, καὶ ἦλθεν ὁ κατακλυσμὸς
καὶ ἀπώλεσεν πάντας. ὁμοίως καθὼς ἐγένετο 28 *208,10* Gn 18,20; 19,14
ἐν ταῖς ἡμέραις Λώτ· ἤσθιον, ἔπινον, ἠγόραζον,
ἐπώλουν, ἐφύτευον, ᾠκοδόμουν· ᾗ δὲ ἡμέρᾳ 29 Gn 19,15.24s
ἐξῆλθεν Λὼτ ἀπὸ Σοδόμων, ***ἔβρεξεν πῦρ καὶ***
θεῖον ἀπ' οὐρανοῦ καὶ ἀπώλεσεν πάντας. κατὰ 30
τὰ αὐτὰ ἔσται ᾗ ἡμέρᾳ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
ἀποκαλύπτεται. ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὃς ἔσται 31 *209,2* Mt 24,17s
ἐπὶ τοῦ δώματος καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἐν τῇ
οἰκίᾳ, μὴ καταβάτω ἆραι αὐτά, καὶ ὁ ἐν ἀγρῷ Gn 19,17.26
ὁμοίως μὴ ἐπιστρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω. μνη- 32 *210,10*
μονεύετε τῆς γυναικὸς Λώτ. ὃς ἐὰν ζητήσῃ τὴν 33 *211,3* 9,24
ψυχὴν αὐτοῦ περιποιήσασθαι, ἀπολέσει αὐτήν,
καὶ ὃς ἂν ἀπολέσει, ζωογονήσει αὐτήν. λέγω 34 *212,5*
ὑμῖν, ταύτῃ τῇ νυκτὶ ἔσονται δύο ἐπὶ κλίνης
μιᾶς, ὁ εἷς παραλημφθήσεται, καὶ ὁ ἕτερος ἀφε-
θήσεται. ἔσονται δύο ἀλήθουσαι ἐπὶ τὸ αὐτό, 35 Mt 24,40s
ἡ μία παραλημφθήσεται, ἡ δὲ ἑτέρα ἀφεθήσε-
ται. ¹καὶ ἀποκριθέντες λέγουσιν αὐτῷ· ποῦ, 37 *213,5*

---

26 εν τ. ημερ.²] παρουσια 213 syhm | **27** *inc.* εν γαρ τ. ημεραις τ. προ τ. κατακλυσμου 33 (sa) | ηλθεν] εγενετο D e | απωλεσ.] ηρεν (Mt 24,39) S *1194* 71 477 *1093* syv | **28** καθως BSΨss 579 13-828 X 1071 157 R vg sycgg co] * και ως rel., > bcffq | **29** δε > D e a s Iρ | κ. θειον > vl syc Iρ | **30** η ημ. - αποκαλ.] εν τη ημ. τ. υιου τ. ανθρ. η αποκαλυφθη D acffilq | **31** ημερα] ωρα lat pl. syv | εσται] εστιν Tata W 1012s sy³ ar co | **33** ζητηση] θεληση * Ta D syvp gg | περιποιησ. BL 579 bciq] ζωογονησαι D, σωσαι rel. | ζωογον.] ζωοποιησει 477 1574 1093 1573 V 028s, *σωσει* 1r 69 vl pl. ar, ευρησει l syc | **34** μιας > B 291 c | παραλαμβανεται D¹ 990 K-280 G | αφιεται D K | αφεθησ. 34⁀35 S* 1279 1216 2145 1375 | αληθουσ. + εν ενι μυλωνι Taan syv (K*) | **36** δυο εσονται εν τω αγρω, ο εις παραλειφθ. κ. ο ετερος αφεθησ. (Mt 24,40) Ta³ 579 D 700 13 1689r 7s 348r Ϛr 1012 al. 4 998 al. Λr 476 lat pl. sy³ (ar) |

Job 39,30 Κύριε; ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· ὅπου τὸ σῶμα, ἐκεῖ
Mt 24,28 καὶ οἱ ἀετοὶ ἐπισυναχθήσονται.
2,14,10 18 Ἔλεγεν δὲ παραβολὴν αὐτοῖς πρὸς τὸ δεῖν
Sir 18,22 πάντοτε προσεύχεσθαι αὐτοὺς καὶ μὴ ἐγκα-
R 12,12 C 4,2 1 Th 5,17 2 κεῖν, ¹λέγων· Κριτής τις ἦν ἔν τινι πόλει τὸν
Θεὸν μὴ φοβούμενος καὶ ἄνθρωπον μὴ ἐντρε-
3 πόμενος. χήρα δὲ ἦν ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ καὶ
ἤρχετο πρὸς αὐτὸν λέγουσα· ἐκδίκησόν με ἀπὸ
4 τοῦ ἀντιδίκου μου. καὶ οὐκ ἤθελεν ἐπὶ χρόνον·
μετὰ ταῦτα δὲ εἶπεν ἐν ἑαυτῷ· εἰ καὶ τὸν Θεὸν
11,7s 5 οὐ φοβοῦμαι οὐδὲ ἄνθρωπον ἐντρέπομαι, διά
γε τὸ παρέχειν μοι *κόπον* τὴν χήραν ταύτην
ἐκδικήσω αὐτήν, ἵνα μὴ εἰς τέλος ἐρχομένη ὑπ-
6 ωπιάζῃ με. Εἶπεν δὲ ὁ Κύριος· ἀκούσατε τί ὁ
7 κριτὴς τῆς ἀδικίας λέγει· ὁ δὲ Θεὸς οὐ μὴ ποιή-
σῃ τὴν ἐκδίκησιν τῶν ἐκλεκτῶν αὐτοῦ τῶν βοών-
των αὐτῷ ἡμέρας καὶ νυκτός, καὶ μακροθυμεῖ
8 ἐπ' αὐτοῖς; λέγω ὑμῖν ὅτι ποιήσει τὴν ἐκδίκη-
σιν αὐτῶν ἐν τάχει. πλὴν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
ἐλθὼν ἄρα εὑρήσει τὴν πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς;
Sir 8,6 9 Εἶπεν δὲ καὶ πρός τινας τοὺς πεποιθότας
ἐφ' ἑαυτοῖς ὅτι εἰσίν δίκαιοι καὶ ἐξουθενοῦν-
τας τοὺς λοιποὺς τὴν παραβολὴν ταύτην.

37 σωμα] πτωμα 579 Θ 28 13-230 659 71 16 213 1093 al. 280s E^{r} e syh^{m} Bas | επισυναχθησ. BSL 7 1071 4 Q 262] συναχθησ. rel. | **18,1** δε + και Ta^{t} ΨΔW D Θ-124 983 1424 M rel. pl. syvh ar gg | αυτους > D 700s 28s 1* 118s 1424* al. 213 al. 157s 047ss al. Λ^{r} rel. pl. gg | **2** λεγων > Ta D 1^{r} 348 syvp gg | τινι] τη ΨL 579 D 1194s X 047 sys | **4** χρονον + πολυν Ta^{3} lat(-a) sy(c)pih ar sa, τινα D | ειπεν εν εαυτω] ηλθεν εις εαυτον κ. λεγει D Vig | **5** το + μη 716 440 655 | ταυτην + απελθων D | εις τελος] εν παντι χρονω Ta l sycp gg, in novissimo Ta^{t} b ffi z, + die Ta^{a} q | **6** ηκουσατε 157 Γ 998 1604 e Vig | **7** μη + μαλλον Ta syvp | εκλεκτ.] δουλων 124 ar Vig | μακροθυμων ΔW 700^{r} 13-U 291 Γ pl. K rel. sysih | **8** *inc.* ναι λεγω ΨΘ 565s 13^{r} M 71 1071 N 713 RG syi ar bo Iρ | οτι > Ta D 69ss 1038 G vl(-e) Iρ | **9** εισιν + οι 713 syc (Ta^{l}) | εξουθενουντες B 543 71 1071 1047 | λοιπους] πολλους syv ar |

dixit illis: Ubicumque fuerit corpus, illuc congregabuntur et aquilae.

18,1-8 *Parabola iudicis iniqui*

Dicebat autem et parabolam ad illos, quo- 18
niam oportet semper orare et non deficere
dicens: Iudex quidam erat in quadam civi- 2
tate, qui Deum non timebat et hominem non
reverebatur. Vidua autem quaedam erat in ci- 3
vitate illa et veniebat ad eum dicens: Vin-
dica me de adversario meo. Et nolebat per 4
multum tempus. Post haec autem dixit intra
se: Etsi Deum non timeo nec hominem re-
vereor, tamen quia molesta est mihi haec vidua, 5
vindicabo illam, ne in novissimo veniens su-
gillet me. Ait autem Dominus: Audite quid 6
iudex iniquitatis dicit. Deus autem non faciet 7
vindictam electorum suorum clamantium ad se
die ac nocte, et patientiam habebit in illis?
Dico vobis quia cito faciet vindictam illorum. 8
Verumtamen Filius hominis veniens, putas, in-
veniet fidem in terra?

18,9-14 *Parabola pharisaei et publicani*

Dixit autem et ad quosdam, qui in se confi- 9
debant tamquam iusti et aspernabantur ceteros,

---

37 et OE b d z] > *rel.*
18,2 verebatur SFssZ*sUDQss r

---

1 R 12,12; C 4,2; 1 Th 5,17; 1 T 2,1ss
5 L 11,7s (Mt 26,10)
7 L 21,36; Ps 21,3
8 L 7,9; Jr 5,3
9 R 2,19; 10,2s

10 parabolam istam: Duo homines ascenderunt in
templum ut orarent: unus pharisaeus et alter
11 publicanus. Pharisaeus stans haec apud se ora-
bat: Deus gratias ago tibi, quia non sum sicut
ceteri hominum, raptores, iniusti, adulteri, velut
12 etiam hic publicanus; ieiuno bis in sabbato,
13 decimas do omnium quae possideo. Et publi-
canus a longe stans nolebat nec oculos ad cae-
lum levare, sed percutiebat pectus suum dicens:
14 Deus propitius esto mihi peccatori. Dico vobis,
descendit hic iustificatus in domum suam ab
illo, quia omnis qui se exaltat humiliabitur,
et qui se humiliat exaltabitur.

18,15-30 ***Parvuli, pericula divitiarum***
(Mt 19,13-30; Mc 10,13-31)

15 Afferebant autem ad illum et infantes, ut
eos tangeret. Quod cum viderent discipuli, in-
16 crepabant illos. Iesus autem convocans illos
dixit: Sinite pueros venire ad me et nolite ve-
17 tare eos; talium est enim regnum Dei. Amen
dico vobis: Quicumque non acceperit regnum
Dei sicut puer, non intrabit in illud.
18 Et interrogavit eum quidam princeps dicens:
Magister bone, quid faciens vitam aeternam
19 possidebo? Dixit autem ei Iesus: Quid me dicis

11 homines SX*MaDsHeT e b c f i l r z
14 *inc.* amen dico O*rBsMaEKVThT gat z
15 quod] quos ZBsMaDHeKTW c r[2] z
16 ~ eos vetare *codd.* b i q z (e c ff l r[2])
~ enim est OZsBsJUEHe e d i

10 A 3,1 | **11** L 16,15; R 2,1ss; Is 58,2-9 | **12** Mt 23,23 | **13** L 23,48; 1 J 1,8ss; Ps 50,3.19 | **14** 1 Sm 16,7; Mt 21,31; L 14,11 | **17** Mt 18,3

Ἄνθρωποι δύο ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερὸν προσ- 10
εύξασθαι, ὁ εἷς φαρισαῖος καὶ ὁ ἕτερος τελώ-
νης. ὁ φαρισαῖος σταθεὶς ταῦτα πρὸς ἑαυτὸν 11 16 15
προσηύχετο· ὁ Θεός, εὐχαριστῶ σοι ὅτι οὐκ εἰμὶ Is 58,2s Sir 7,5
ὥσπερ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἅρπαγες,
ἄδικοι, μοιχοί, ἢ καὶ ὡς οὗτος ὁ τελώνης· νη- 12
στεύω δὶς τοῦ σαββάτου, ἀποδεκατῶ πάντα Mt 23,23
ὅσα κτῶμαι. ὁ δὲ τελώνης μακρόθεν ἑστὼς οὐκ 13 Ps 50,3.19
ἤθελεν οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπᾶραι εἰς τὸν
οὐρανόν, ἀλλ' ἔτυπτεν τὸ στῆθος αὐτοῦ λέγων·
ὁ Θεός, ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ. λέγω ὑμῖν, 14 14,11 Mt 23,12
κατέβη οὗτος δεδικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ Ez 21,31
παρ' ἐκεῖνον· ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινω- 2/5,5
θήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.

Προσέφερον δὲ αὐτῷ καὶ τὰ βρέφη, ἵνα 15 2/6,2 15-17:
αὐτῶν ἅπτηται· ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ ἐπετί- Mt 19,13-15
μων αὐτοῖς. ὁ δὲ Ἰησοῦς προσεκαλέσατο αὐτὰ 16 Mc 10,13-16
λέγων· ἄφετε τὰ παιδία ἔρχεσθαι πρός με καὶ
μὴ κωλύετε αὐτά· τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ
βασιλεία τοῦ Θεοῦ. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὃς ἂν 17 2/7,2 Mt 18,3
μὴ δέξηται τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ὡς παι-
δίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν.

Καὶ ἐπηρώτησέν τις αὐτὸν ἄρχων λέγων· 18 2/8,2 18-30:
διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον Mt 19,16-29
κληρονομήσω; ˡεἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· τί με 19 Mc 10,17-30

---

10 ο[1] > B D 71 XsR | ο ετερος] εις D e c ff q | 11 φαρισαιος + ουν N vl(-e Cyp) | σταθεις + seorsum d syvp ar | προς εαυτον > Tκ[tn] S* 1071 vl pl. sa | προσευχεται W | 12 αποδεκατευω BS* | 13 τελων. + απο Θs 124 157s 270s 280s[c]s | ηθελεν] audebat Ta[aes] g[2] syc Aug[1] Vict, ηδυνατο W | λεγων + Ke b c ff l (Ta[an]) | 14 αυτου] εαυτου BL[c] 945 157] + μαλλον Ta D vl syvpi | παρ εκειν.] η γαρ εκεινος ΨΔs 700[r] 13 rel. (W Θ 69), + τ. φαρισαιον Ta D vl syp gg | 15 αψηται X 1093 P, *ευλογη* syc, *επιθη τ. χειρα αυτ.* sys | 16 προσεκαλ., λεγων BSLss D 1[r] 1071 G ar syp co] -καλεσαμενος, ειπεν rel. pl. | τ. θυ] τ. ουρανων 579 1689s 157 1604 Λs a b c syvp | 17 αμην + γαρ D 346 N | 18 αρχων + πειραζων αυτον 213 472s, > Mn vl pl. |

12 *
*

λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἷς ὁ Θεός.
Ex 20,12-16 Dt 5,16-20 20 ¹τὰς ἐντολὰς οἶδας· *μὴ μοιχεύσῃς, μὴ φονεύσῃς,*
μὴ κλέψῃς, μὴ ψευδομαρτυρήσῃς, τίμα τὸν πα-
21 *τέρα σου καὶ τὴν μητέρα.* ¹ὁ δὲ εἶπεν· ταῦτα
219,2 22 πάντα ἐφύλαξα ἐκ νεότητός μου. ἀκούσας δὲ ὁ
Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· ἔτι ἕν σοι λείπει· πάντα
ὅσα ἔχεις πώλησον καὶ διάδος πτωχοῖς, καὶ ἕξεις
Mt 6,20 θησαυρὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ δεῦρο ἀκο-
220,2 23 λούθει μοι. ὁ δὲ ἀκούσας ταῦτα περίλυπος
24 ἐγενήθη, ἦν γὰρ πλούσιος σφόδρα. ἰδὼν δὲ
αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· πῶς δυσκόλως οἱ τὰ
χρήματα ἔχοντες εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ
25 εἰσπορεύονται. εὐκοπώτερον γάρ ἐστιν κάμη-
λον διὰ τρήματος βελόνης εἰσελθεῖν ἢ πλούσιον
26 εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν. εἶπαν
27 δὲ οἱ ἀκούσαντες· καὶ τίς δύναται σωθῆναι; ¹ὁ
δὲ εἶπεν· τὰ ἀδύνατα παρὰ ἀνθρώποις δυνατὰ
28 παρὰ τῷ Θεῷ ἐστιν. Εἶπεν δὲ ὁ Πέτρος· ἰδοὺ
221,2 29 ἡμεῖς ἀφέντες τὰ ἴδια ἠκολουθήσαμέν σοι. ὁ δὲ
εἶπεν αὐτοῖς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐδείς ἐστιν ὃς
ἀφῆκεν οἰκίαν ἢ γυναῖκα ἢ ἀδελφοὺς ἢ γονεῖς ἢ
30 τέκνα ἕνεκεν τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ὃς οὐχὶ

---

19 θς + ο πατηρ Mn Ωρ¹ | **20** οιδας] οιδα Mn, + ο δε ειπεν· ποιας Ta³ D e a | **21** ειπεν + αυτω 157 G c ffi l sycpi | μου > Mn B D l | **22** ετι] οτι S* 700 229 VFH | λειπει + υπαγε (Mc 10,21) Ta⁴ 346 1207 270ᵃ syp | δος S 33s Δs D 1ᵃ 209 Ms N 157s R al. A Ω | **24** Ις + περιλυπον γενομ. Ta ΨΔW D Θʳ 22s rel. lat sy³ ar gg | **25** γαρ > 579 69 1279 N Π* b syp ar gg | τρηματ. BS D 157 Ωρ] τρυπηματ. L Θ 22 R, τρυμαλιας rel. | βελονης BS 33s 579 D Θ 1-124 157 660s] ραφιδος rel. | εισελθ.¹] διελθ. Taⁿ D 1ʳ 13s 826ᵃ 954 M 1071 713 472 P A lat pl. syvh* ar | εισελθ.² > Taᵗ Ψ 579 e a ffi r² sysp | **28** αφηκαμεν..., και S*Ψs 579ʳ W 700ʳ 124 rel. | τα ιδια] παντα Ta³ S*Ψs 579ʳ W 700 rel. syph* gg, παντα τα ιδια 1-124 e a c l q syv ar | σοι + τι αρα εσται ημιν (Mt 19,27) Ta³ Sᶜ X 472 l r² | **29** αδελφ. + η αδελφας Ta³ ΨΔs D 477* Xs 485 1346 gg¹ | τεκνα + εν τω καιρω τουτω D | **30** ος] και Ta a ff q vg Cyp | ος ουχι] εαν μη D e b c i l ar, ος ου rel. pl. |

bonum? nemo bonus nisi solus Deus. Mandata 20
nosti: *non occides, non moechaberis, non fur-*
tum facies, non falsum testimonium dices; ho-
nora patrem tuum et matrem. Qui ait: Haec 21
omnia custodivi a iuventute mea. Quo audito, 22
Iesus ait ei: Adhuc unum tibi deest: omnia
quaecumque habes vende et da pauperibus et
habebis thesaurum in caelo, et veni sequere
me. His ille auditis contristatus est, quia dives 23
erat valde. Videns autem Iesus illum tristem 24
factum dixit: Quam difficile qui pecunias ha-
bent in regnum Dei intrabunt. Facilius est 25
enim camelum per foramen acus transire, quam
divitem intrare in regnum Dei. Et dixerunt 26
qui audiebant: Et quis potest salvus fieri? Ait 27
illis: Quae impossibilia sunt apud *homines*, pos-
sibilia sunt apud Deum. Ait autem Petrus: 28
Ecce nos dimisimus omnia et secuti sumus te.
Qui dixit eis: Amen dico vobis, nemo est, qui 29
reliquit domum aut parentes aut fratres aut
uxorem aut filios propter regnum Dei, et non 30

---

28 omnia] *nostra (ff i q r)

---

24 ~ illum Iesus *codd.* gat *z*
27 *inc.* et ait X*EplE c f ff i l
29 relinquit X*BeUDQ q (Z*He c f ff i*r)

---

20 Ex 20,12-16; Dt 5,16-20
22 Mt 6,20
27 L 1,37
29 L 14,26s

recipiat multo plura in hoc tempore et in saeculo venturo vitam aeternam.

18,31-43 ***Tertia praedictio passionis, caecus sanatus*** **(Mt 20,17ss.29-34; Mc 10,32ss.46-52)**

31 Assumpsit autem Iesus duodecim et ait illis:
Ecce ascendimus Hierosolymam, et consumma-
buntur omnia, quae scripta sunt per prophetas
32 de Filio hominis. Tradetur enim gentibus et
33 illudetur et flagellabitur et conspuetur; et post-
quam flagellaverint, occident eum, et tertia die
34 resurget. Et ipsi nihil horum intellexerunt, et
erat verbum istud absconditum ab eis, et non
intellegebant quae dicebantur.
35 Factum est autem, cum appropinquaret Hie-
richo, caecus quidam sedebat secus viam men-
36 dicans. Et cum audiret turbam praetereuntem,
37 interrogabat quid hoc esset. Dixerunt autem
38 ei, quod Iesus Nazarenus transiret. Et clamavit
39 dicens: Iesu, fili David, miserere mei. Et qui
praeibant increpabant eum ut taceret. Ipse vero
multo magis clamabat: Fili David, miserere mei.
40 Stans autem Iesus iussit illum adduci ad se.
Et cum appropinquasset, interrogavit illum
41 ¹dicens: Quid tibi vis faciam? At ille dixit: Do-
42 mine ut videam. Et Iesus dixit illi: Respice.

---

30 venturo] futuro YZs^{m}MaRKW e a r^{2}
33 ~ die tertia S^{r}B^{r}HeVCsW e a r^{2} z
34 et erat] erat autem OssUVW z

---

31 L 9,22.31.43s; 12,50s; 13,33; 22,37
34 L 9,45
42 Mt 9,22

μὴ λάβῃ πολλαπλασίονα ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ
καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζωὴν αἰώνιον.
Παραλαβὼν δὲ τοὺς δώδεκα εἶπεν πρὸς αὐ- 31 222,2
τούς· ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἰερουσαλήμ, καὶ 31–34: Mt 20,17ss
τελεσθήσεται πάντα τὰ γεγραμμένα διὰ τῶν Mc 10,32ss
προφητῶν τῷ υἱῷ τοῦ ἀνθρώπου· παραδοθή- 32 9,22
σεται γὰρ τοῖς ἔθνεσιν καὶ ἐμπαιχθήσεται καὶ
ὑβρισθήσεται καὶ ἐμπτυσθήσεται, καὶ μαστιγώ- 33
σαντες ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ
τρίτῃ ἀναστήσεται. καὶ αὐτοὶ οὐδὲν τούτων 34 223,10
συνῆκαν, καὶ ἦν τὸ ῥῆμα τοῦτο κεκρυμμένον Mc 9,22
ἀπ᾽ αὐτῶν, καὶ οὐκ ἐγίνωσκον τὰ λεγόμενα.
Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἐγγίζειν αὐτὸν εἰς Ἰε- 35 224,2
ριχὼ τυφλός τις ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδὸν ἐπαι- 35–43: Mt 20,29-34
τῶν. ἀκούσας δὲ ὄχλου διαπορευομένου ἐπυν- 36 Mc 10,46-52
θάνετο τί εἴη τοῦτο. ἀπήγγειλαν δὲ αὐτῷ ὅτι 37
Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος παρέρχεται. καὶ ἐβόησεν 38
λέγων· Ἰησοῦ υἱὲ Δαυίδ, ἐλέησόν με. καὶ οἱ 39
προάγοντες ἐπετίμων αὐτῷ ἵνα σιγήσῃ. αὐτὸς
δὲ πολλῷ μᾶλλον ἔκραζεν· υἱὲ Δαυίδ, ἐλέησόν
με. σταθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀχ- 40
θῆναι πρὸς αὐτόν. ἐγγίσαντος δὲ αὐτοῦ ἐπη-
ρώτησεν αὐτόν· ˈτί σοι θέλεις ποιήσω; ὁ δὲ 41
εἶπεν· Κύριε, ἵνα ἀναβλέψω. ˈκαὶ ὁ Ἰησοῦς 42

επταπλασ. Ta[sfn] D vl syh[m] Cyp Amb Aug[l], εκατονταπλ. 1241 472 syv, + νυν Ta[s] 1194 Xs | αιωνιον + κληρονομησει Ta[all] ΘN vl(-f) syv ar | **31** περι τ. υιου Ta[3] D(Θ) 13[r] 348[r] 229[c] 1093 lat sy[3] ar gg bo Ep | **32** κ. υβρισθησ. > L D 700 1582s 716s vl syh[+] ar | κ. εμπτυσθ. > 2193 1229s PR ar | **34** και[2]] αλλ Ta D 1[s] 209 291 vl syvp ar gg sa | τουτο > D 1[s] 209 291 vl syv ar bo | **35** εις] τη Mn 13ss 983[r] | επαιτων BSL 579 D 157 Ωϱ Ad] προσαιτων rel. | **37** απηγγειλ.] ειπον Ta[avs] lat(-e) syvp | **38** Iυ > Ta[ta] 579 348[r] A-280 al. E Ωϱ | με **38⁀39** 33 659 2145 157 485 b Ad | **39** παραγοντ. 477 291 1355 A-270 1200-280 ar syi | πολλω > Ta[a(e)ta] D c syvpi ar gg sa | εκραζ. + Iυ S 1s 13[r] U 1396 gg | **40** πϱ. αυτον > Ta[at] D 1[r] 660 e a ff i l s syv gg Ad | **41** ινα + ανοιχθωσιν μου οι οφθαλμοι κ. Ta syc ar gg |

εἶπεν αὐτῷ· ἀνάβλεψον· ἡ πίστις σου σέσωκέν
43 σε. καὶ παραχρῆμα ἀνέβλεψεν, καὶ ἠκολούθει
αὐτῷ δοξάζων τὸν Θεόν. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἰδὼν
ἔδωκεν αἶνον τῷ Θεῷ.

19 Καὶ εἰσελθὼν διήρχετο τὴν Ἰεριχώ. ¹καὶ ἰδοὺ
2 ἀνὴρ ὀνόματι καλούμενος Ζακχαῖος, καὶ αὐτὸς
3 ἦν ἀρχιτελώνης, καὶ αὐτὸς πλούσιος. καὶ ἐζήτει
ἰδεῖν τὸν Ἰησοῦν τίς ἐστιν, καὶ οὐκ ἠδύνατο
4 ἀπὸ τοῦ ὄχλου, ὅτι τῇ ἡλικίᾳ μικρὸς ἦν. καὶ
προδραμὼν εἰς τὸ ἔμπροσθεν ἀνέβη ἐπὶ συκο-
μορέαν, ἵνα ἴδῃ αὐτόν, ὅτι ἐκείνης ἤμελλεν δι-
5 έρχεσθαι. καὶ ὡς ἦλθεν ἐπὶ τὸν τόπον, ἀνα-
βλέψας ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτόν· Ζακχαῖε,
σπεύσας κατάβηθι· σήμερον γὰρ ἐν τῷ οἴκῳ σου
6 δεῖ με μεῖναι. καὶ σπεύσας κατέβη, καὶ ὑπεδέ-
15,2 7 ξατο αὐτὸν χαίρων. καὶ ἰδόντες πάντες διεγόγγυ-
ζον λέγοντες ὅτι παρὰ ἁμαρτωλῷ ἀνδρὶ εἰσῆλ-
Ex 22,1 Nu 5,6s 8 θεν καταλῦσαι. σταθεὶς δὲ Ζακχαῖος εἶπεν πρὸς
τὸν Κύριον· ἰδοὺ τὰ ἡμίσειά μου τῶν ὑπαρχόν-
των, Κύριε, τοῖς πτωχοῖς δίδωμι, καὶ εἴ τινός
A 3,25; 16,31 9 τι ἐσυκοφάντησα, ἀποδίδωμι τετραπλοῦν. εἶπεν
δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς ὅτι σήμερον σωτη-
ρία τῷ οἴκῳ τούτῳ ἐγένετο, καθότι καὶ αὐτὸς

---

42 αυτω > Ψ*W 1200 | **43** ιδων > 047s 998 K^{ι} 280 | αινον] δοξαν D | **19,2** ονοματι > 13s 1689ss 1093 sa | καλουμ. > Ta^{3} 892 D 4 262 G lat pl. syvp gg | **4** προσδραμ. Ψ LW 21s 1689s 346 267 al. 213 1012s Γ 4 1604 al. ΠΛ VE^{r} al. gg | **5** ως - τοπον] εγενετο εν τω διερχεσθ. αυτον D 157 vl (syc) | αναβλεψ. ο Ις BS 33s 579 Θ 1^{r} 1071 1093 ar co] ειδεν αυτον κ. Ta D syvp, + ειδ. αυτ. κ. rel. | γαρ > Ta^{aa} 1675 348 047 1093 H* | **6** χαιρων] laete Ta syv, cum gaudio (magno) Ta^{vn} ar | **7** ιδοντ. + αυτον Ms 1047 440 K^{ι} 280 473, τουτο Ta^{3} sycp | λεγοντ. > Ta^{n} D e a ff i l r$^{1.2}$s syc | **8** Κν] Ιν Ta^{al} 13^{r} 7^{a} Ms 348 713 047 660s al. K^{r} ΩF e syspih^{m} | ημισεια B*SL Θ 1579 Q Λss] ημισυ ΔsW 544 69 7s 213s 4 R A, ημιση rel. | μου] μοι D* 28 945 1194 al. | **9** τω] εν τω D A syv sa^{l} bo |

fides tua te salvum fecit. Et confestim vidit 43
et sequebatur illum magnificans Deum. Et omnis
plebs ut vidit dedit laudem Deo.

19,1-10 *Zachaeus*

Et ingressus perambulabat Hiericho. Et ecce 19
vir nomine Zachaeus, et hic princeps erat pu- 2
blicanorum et ipse dives, et quaerebat videre 3
Iesum, quis esset, et non poterat prae turba,
quia statura pusillus erat. Et praecurrens ascen- 4
dit in arborem sycomorum ut videret eum, quia
inde erat transiturus. Et cum venisset ad locum, 5
suspiciens Iesus vidit illum et dixit ad eum:
Zachaee, festinans descende, quia hodie in domo
tua oportet me manere. Et festinans descendit 6
et excepit illum gaudens. Et cum viderent om- 7
nes, murmurabant dicentes quod ad hominem
peccatorem divertisset. Stans autem Zachaeus 8
dixit ad Dominum: Ecce dimidium bonorum
meorum, Domine, do pauperibus, et si quid ali-
quem defraudavi, reddo quadruplum. Ait Iesus 9
ad eum: Quia hodie salus domui huic facta
est, eo quod et ipse filius sit Abrahae. Venit 10

19,2 ~ erat princeps *codd.*
5 suscipiens YODR r[2]
8 Dominum] Iesum MaDR[c]V e

---

43 L 2,20; 19,37
19,3 J 12,21
7 L 5,30; 15,2
8 Ex 22,1
9 L 3,8; A 3,25; 16,31

enim Filius hominis *quaerere* et salvum facere
quod perierat.

19,11-27 ***Parabola mnarum*** (cf. Mt 25,14-30)

11 Haec illis audientibus adiciens dixit para-
bolam, eo quod esset prope Hierusalem, et quia
existimarent quod confestim regnum Dei mani-
12 festaretur. Dixit ergo: Homo quidam nobilis
abiit in regionem longinquam accipere sibi re-
13 gnum et reverti. Vocatis autem decem servis
suis, dedit eis decem mnas et ait ad illos: Ne-
14 gotiamini dum venio. Cives autem eius oderant
eum et miserunt legationem post illum dicen-
15 tes: Nolumus hunc regnare super nos. Et factum
est ut rediret accepto regno, et iussit vocari
servos, quibus dedit pecuniam, ut sciret quan-
16 tum quisque negotiatus esset. Venit autem primus
dicens: Domine, mna tua decem mnas acqui-
17 sivit. Et ait illi: Euge bone serve, quia in
modico fuisti fidelis, eris potestatem habens
18 super decem civitates. Et alter venit dicens:
19 Domine, mna tua fecit quinque mnas. Et huic
20 ait: Et tu esto super quinque civitates. Et alter
venit dicens: Domine, ecce mna tua, quam
21 habui repositam in sudario; timui enim te, quia
homo austerus es, tollis quod non posuisti, et

10 salvum facere] salvare AsHTh e d i
13.16-25 minas FO^{r}BJUG*R e r
17 fuisti fidelis BHe e i] ~ fid. fuisti *rel.*
18 mna] minuta U
21 te >A-MEp*Ma
21s austeris A^{c}HXsB^{cs}IUD^{*r}Cs b f ff q r z (e d l)

10 Ez 34,16; L 5,32; J 3,17; 1 T 1,15 | **11** L 24,21; A 1,6 | **12** Mc 13,34; L 15,13 | **14** Ps 2,1ss | **17** L 16,10

υἱὸς Ἀβραάμ ἐστιν· ἦλθεν γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀν- 10 226,5 Ez 34,16 J 3,17
θρώπου ζητῆσαι καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλός. 1 T 1,15
Ἀκουόντων δὲ αὐτῶν ταῦτα προσθεὶς εἶ- 11 227,10
πεν παραβολήν, διὰ τὸ ἐγγὺς εἶναι Ἰερου- 11–27: Mt 25,14-30
σαλὴμ αὐτὸν καὶ δοκεῖν αὐτοὺς ὅτι παραχρῆ- 24,21; A 1,6
μα μέλλει ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἀναφαίνεσθαι.
ˈεἶπεν οὖν· Ἄνθρωπός τις εὐγενὴς ἐπορεύθη 12 228,2 Mc 13,34
εἰς χώραν μακρὰν λαβεῖν ἑαυτῷ βασιλείαν καὶ
ὑποστρέψαι. καλέσας δὲ δέκα δούλους ἑαυτοῦ 13 229,5
ἔδωκεν αὐτοῖς δέκα μνᾶς, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς·
πραγματεύσασθε ἐν ᾧ ἔρχομαι. οἱ δὲ πολῖται 14
αὐτοῦ ἐμίσουν αὐτόν, καὶ ἀπέστειλαν πρεσβείαν
ὀπίσω αὐτοῦ λέγοντες· οὐ θέλομεν τοῦτον βασι-
λεῦσαι ἐφ᾽ ἡμᾶς. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐπανελθεῖν 15
αὐτὸν λαβόντα τὴν βασιλείαν καὶ εἶπεν φωνηθῆ-
ναι αὐτῷ τοὺς δούλους τούτους οἷς δεδώκει τὸ
ἀργύριον, ἵνα γνοῖ τίς τί διεπραγματεύσατο. παρ- 16
εγένετο δὲ ὁ πρῶτος λέγων· κύριε, ἡ μνᾶ σου δέ-
κα προσηργάσατο μνᾶς. καὶ εἶπεν αὐτῷ· εὖγε, 17 16,10
ἀγαθὲ δοῦλε, ὅτι ἐν ἐλαχίστῳ πιστὸς ἐγένου,
ἴσθι ἐξουσίαν ἔχων ἐπάνω δέκα πόλεων. καὶ ἦλ- 18
θεν ὁ δεύτερος λέγων· ἡ μνᾶ σου, κύριε, ἐποίησεν
πέντε μνᾶς. εἶπεν δὲ καὶ τούτῳ· καὶ σὺ ἐπάνω 19
γίνου πέντε πόλεων. καὶ ὁ ἕτερος ἦλθεν λέγων· 20
κύριε, ἰδοὺ ἡ μνᾶ σου, ἣν εἶχον ἀποκειμένην
ἐν σουδαρίῳ· ἐφοβούμην γάρ σε, ὅτι ἄνθρωπος 21

---

11 αυτους] αυτοις S* 1207 291 482s | **12** τις + ην ευγεν. και Ta^{vn} W 1573 e*c sa | εαυτω > Ta^{3} D vl syv ar^{m} bo | **13** πραγματευεσθε W 579 D Θ 1^{r} 230 71 U 291 472 Λ | εν ω] εως 892ss $Θ^{r}$ 13-477 U^{r} 713 Γss al. 270^{s} 482s $Λ^{r}$ rel. pl. | **15** εγενετο > Ta^{avn} syvp | εν τω > Δ D (sys) ar | τις τι διεπραγματευσατο (Ψ 892) Δs $Θ^{r}$ rel. pl. lat pl. syph ar] τις >, -τευσαντο al. pl. e | **16** προσηργ.] εποιησεν 1012s (71) ar bo | **17** ευγε B 892 D lat Ωϱ] ευ rel. | δουλε + πιστε Ta^{an} 1241 f, ~ ar | **17.19** eris praefectus super Ta syvp | **18** δευτερ.] ετερος Ta^{11} D 157 lat sys | Κε > 1241 716 ff ar |

αὐστηρὸς εἶ, αἴρεις ὃ οὐκ ἔθηκας, καὶ θερίζεις
22 ὃ οὐκ ἔσπειρας. λέγει αὐτῷ· ἐκ τοῦ στόματός
σου κρινῶ σε, πονηρὲ δοῦλε. ᾔδεις ὅτι ἐγὼ ἄν-
θρωπος αὐστηρός εἰμι, αἴρων ὃ οὐκ ἔθηκα,
23 καὶ θερίζων ὃ οὐκ ἔσπειρα; καὶ διὰ τί οὐκ
ἔδωκάς μου τὸ ἀργύριον ἐπὶ τράπεζαν; κἀγὼ
24 ἐλθὼν σὺν τόκῳ ἂν αὐτὸ ἔπραξα. καὶ τοῖς
παρεστῶσιν εἶπεν· ἄρατε ἀπ' αὐτοῦ τὴν μνᾶν
25 καὶ δότε τῷ τὰς δέκα μνᾶς ἔχοντι. καὶ εἶπαν
230,2 26 αὐτῷ· κύριε, ἔχει δέκα μνᾶς. λέγω ὑμῖν ὅτι παν-
8,18;Mt13,12 τὶ τῷ ἔχοντι δοθήσεται, ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχον-
231,5 27 τος καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται. πλὴν τοὺς ἐχθρούς
μου τούτους τοὺς μὴ θελήσαντάς με βασιλεῦ-
σαι ἐπ' αὐτοὺς ἀγάγετε ὧδε καὶ κατασφάξατε
αὐτοὺς ἔμπροσθέν μου.
232,2 28 Καὶ εἰπὼν ταῦτα ἐπορεύετο ἔμπροσθεν ἀνα-
29–38: Mt 21,1-9 29 βαίνων εἰς Ἱεροσόλυμα. Καὶ ἐγένετο ὡς ἤγγισεν
Mc 11,1-10 J 12,12-16 εἰς Βηθφαγὴ καὶ Βηθανίαν πρὸς τὸ ὄρος τὸ κα-
λούμενον Ἐλαιών, ἀπέστειλεν δύο τῶν μαθητῶν
30 ˡλέγων· ὑπάγετε εἰς τὴν κατέναντι κώμην, ἐν ᾗ
εἰσπορευόμενοι εὑρήσετε πῶλον δεδεμένον, ἐφ' ὃν

21 εσπειρ. + συναγεις οθεν ου διεσκορπισας Θ 13^{r} 7^{s} 348^{r} UN 716 Λ^{r} 476 | 22 αυτω + ο Κς αυτου Ta^{avn} 13^{r} 047 syc | πονηρε] απιστε b c ff i l q r sys ar, + κ. απιστε syc, ~ a, + κ. οκνηρε Ta (+ κ. απιστε) f q | εσπειρα + κ. συναγων οθεν ου διεσκορπισα Θ 13^{r} 7^{s} U 1071 N 716 Λ 476 | 23 διατι ουν D e r | ανεπραξα Θ A 1047 | 24 τ. μναν > D e a s | δοτε] απενενκατε D ar^{1} | 25 > W D 69 1675 047 e b ff syv Lcf | 26 λεγω + γαρ ΨΔW D Θ^{r} 13 69-713 245-1093 al. A^{r} rel. syvh | δοθησ.] προστιθεται D sys, + κ. περισσευθησεται Ta^{v} 579 544 13^{r} 213 syc Cy, κ. προστιθεται syc | εχει] δοκει εχειν Mn Ta^{l} Θ 69 346 1093 sych^{+} | 27 θελοντας D^{l} 1 118-346 7s 1071 al. R e | κατασφαξετε S 579 69 Ms 028 | μου^{2} + κ. τ. αχρειον δουλ. εκβαλετε εις το σκοτος το εξωτερον. εκει εσται ο κλαυθμ. κ. ο βρυγμ. τ. οδοντων D | 28 εμπροσθ. > D vl, εκειθεν syv | 29-46 > Mn | 29 Βηθανια BS* D* | το καλουμ.] των 69 659 1579 213 K^{s} 473 sysi ar^{m}, + των Ta sycph ar co | ελεωνα W | 30 εν η] και Ta D syvp |

metis quod non seminasti. Dicit ei: De ore tuo 22
te iudico, serve nequam; sciebas quod ego ho-
mo austerus sum tollens quod non posui et
metens quod non seminavi; et quare non de- 23
disti pecuniam meam ad mensam, ut ego veniens
cum usuris utique exegissem illam? Et adstan- 24
tibus dixit: Auferte ab illo mnam et date illi,
qui decem mnas habet. Et dixerunt ei: Domine, 25
habet decem mnas. Dico autem vobis, quia 26
omni habenti dabitur, et abundabit; ab eo autem,
qui non habet, et quod habet auferetur ab eo.
Verumtamen inimicos meos illos, qui noluerunt 27
me regnare super se, adducite huc et interfi-
cite ante me.

19,28-46 ***Ingressus in Hierusalem, templum emundatum*** (Mt 21,1-16; Mc 11,1-11.15ss; J 12,12-16; cf. 2,13-17)

Et his dictis, praecedebat ascendens Hiero- 28
solymam. Et factum est, cum appropinquasset 29
ad Bethphage et Bethaniam ad montem, qui vo-
catur Oliveti, misit duos discipulos suos ¹di- 30
cens: Ite in castellum quod contra est; in quod
introeuntes invenietis pullum asinae alligatum,
cui nemo unquam hominum sedit; solvite illum

---

22 homo aust. ERK] ~ aust. homo *rel.* f
23 ut ff] *et *codd.*
illam] illud A-MZ*BssUGDsQCs gat e d
26 et abundabit BeᶜUEQW Hil] > *rel.*
28 ascendens + in MZsBeJUDQssK d ff q r
30 contra + vos OEpᵐBMaDsQsKTW q r z

---

22 Mt 12,37
26 L 8,18; Mt 13,12
27 Ps 2,9; Is 63,4ss; Ap 19,15
28 L 9,51

31 et adducite. Et si quis vos interrogaverit: Quare
solvitis? sic dicetis ei: Quia Dominus operam
32 eius desiderat. Abierunt autem qui missi erant
et invenerunt, sicut dixit illis, stantem pullum.
33 Solventibus autem illis pullum, dixerunt domini
34 eius ad illos: Quid solvitis pullum? At illi dixe-
runt: Quia Dominus eum necessarium habet.
35 Et duxerunt illum ad Iesum, et iactantes ve-
stimenta sua supra pullum imposuerunt Iesum.
36 Eunte autem illo, substernebant vestimenta sua
37 in via. Et cum appropinquaret iam ad descen-
sum montis Oliveti, coeperunt omnes turbae
discipulorum gaudentes laudare Deum voce
magna super omnibus quas viderant virtutibus
38 [1]dicentes:

Benedictus, qui venit rex *in nomine Domini,*
pax in caelo, et gloria in excelsis.

39 Et quidam pharisaeorum de turbis dixerunt ad
40 illum: Magister, increpa discipulos tuos. Qui-
bus ipse ait: Dico vobis, quia si hi tacuerint,
lapides clamabunt.

---

31 opera AsH-XBelGKThT c
35 sua > U
pullum] illum ZUC e c d q
37 discipulorum V e d q r] discentium MG(Ep) f d, discumbentium He, descendentium AHOXsB-UQK ThCsW gat z (FDsR)
Deum] Dominum ZBeUK c

---

36 4 Rg 9,13
38 Ps 117,26; Mt 3,11; J 1,15.27; L 2,14

οὐδεὶς πώποτε ἀνθρώπων ἐκάθισεν, καὶ λύσαντες
αὐτὸν ἀγάγετε. καὶ ἐάν τις ὑμᾶς ἐρωτᾷ· διὰ τί 31
λύετε; οὕτως ἐρεῖτε· ὅτι ὁ Κύριος αὐτοῦ χρεί-
αν ἔχει. ἀπελθόντες δὲ οἱ ἀπεσταλμένοι εὗρον 32 *233,2*
καθὼς εἶπεν αὐτοῖς. λυόντων δὲ αὐτῶν τὸν 33
πῶλον εἶπαν οἱ κύριοι αὐτοῦ πρὸς αὐτούς· τί
λύετε τὸν πῶλον; οἱ δὲ εἶπαν ὅτι ὁ Κύριος 34
αὐτοῦ χρείαν ἔχει. καὶ ἤγαγον αὐτὸν πρὸς τὸν 35
Ἰησοῦν, καὶ ἐπιρίψαντες αὐτῶν τὰ ἱμάτια ἐπὶ
τὸν πῶλον ἐπεβίβασαν τὸν Ἰησοῦν. πορευο- 36 *234,1* 4 Rg 9,13
μένου δὲ αὐτοῦ ὑπεστρώννυον τὰ ἱμάτια ἑαυ-
τῶν ἐν τῇ ὁδῷ. ἐγγίζοντος δὲ αὐτοῦ ἤδη πρὸς 37
τῇ καταβάσει τοῦ ὄρους τῶν ἐλαιῶν ἤρξαντο
ἅπαν τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν χαίροντες αἰ-
νεῖν τὸν Θεὸν φωνῇ μεγάλῃ περὶ πασῶν ὧν
εἶδον δυνάμεων, λέγοντες· 38 Ps 117,26

Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος,
ὁ βασιλεὺς *ἐν ὀνόματι Κυρίου.*
ἐν οὐρανῷ εἰρήνη, καὶ δόξα ἐν ὑψίστοις. 2,14

καί τινες τῶν φαρισαίων ἀπὸ τοῦ ὄχλου εἶπαν 39 *235,5*
πρὸς αὐτόν· διδάσκαλε, ἐπιτίμησον τοῖς μαθη-
ταῖς σου. καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν· λέγω ὑμῖν, ἐὰν 40
οὗτοι σιωπήσουσιν, οἱ λίθοι κράξουσιν.

πωποτε > D 1012s H vl syv | αγαγ. + μοι (Mt 21,2) Ta^{3} 1241 1194 213 1187 G gg | 31 δια τι λυετε > D e c ff l s | ουτως > Ta^{ls} a c ff l syc sa | 32 αυτοις + εστωτα τ. πωλον 7^{s} U 1071 713ss vg ar Ωρ, ~ a c ff (e i l q r) syi | καθως-αυτοις] ουτως e syc | οι απεστ. - ειπαν 34] απεκριθησαν D | οι απεσταλμ.] οι (δυο) μαθηται Ta^{3} | 33 ειπαν⁀34 ειπαν e sy(c)s | 35 αυτον] τ. πωλον Ta^{3} D e syp | πρ. τ. Ιν > D e | 36 εαυτων ΒΨ W Θ 124 1223 UN 713 660-485 R A-280] αυτων rel. | 37 εγγιζοντων δε αυτων D syv | ηδη > Ta^{arn} D MsΓs al. e a syvp gg sa | πασων... δυναμεων] παντων... γινομενων D r (syv), + δυναμ. Θ 13-230 ar, > Ta^{tn} vl pl. | 38 ο ερχομεν. > S*H e l* Ωρ | ο ερχομ. εν ονομ. Κυ, ευλογημεν. ο βασιλευς D c ff i s, + του Ιηλ 157 syh^{+} | ο βασιλ. > W 579 1216 1038 Λ | 39 επιτιμησ. + ινα μη κραξωσιν syv | 40 ειπεν BS 33s 1241 ar co Ωρ] + αυτοις rel. | αμην λεγω Ta^{an} N G syv |

236,10 4 Rg 8,11 41 Καὶ ὡς ἤγγισεν, ἰδὼν τὴν πόλιν ἔκλαυσεν
J 11,35 Dt 32,29 42 ἐπ᾽ αὐτήν, λέγων ὅτι εἰ ἔγνως ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύ-
Mt 13,14 τῃ καὶ σὺ τὰ πρὸς εἰρήνην· νῦν δὲ ἐκρύβη ἀπὸ
43 ὀφθαλμῶν σου. ὅτι ἥξουσιν ἡμέραι ἐπὶ σὲ καὶ
παρεμβαλοῦσιν οἱ ἐχθροί σου χάρακά σοι καὶ
περικυκλώσουσίν σε καὶ συνέξουσίν σε πάντο-
21,6; Ps 136,9 44 θεν, καὶ ἐδαφιοῦσίν σε καὶ τὰ τέκνα σου ἐν σοί,
237,2 καὶ οὐκ ἀφήσουσιν λίθον ἐπὶ λίθον ἐν σοί, ἀνθ᾽
ὧν οὐκ ἔγνως τὸν καιρὸν τῆς ἐπισκοπῆς σου.
238,1 45 Καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἱερὸν ἤρξατο ἐκβάλλειν
45-48: Mt 21,12-16 46 τοὺς πωλοῦντας, ¹λέγων αὐτοῖς· γέγραπται· *καὶ*
Mc 11,15-18 J 2,13-16 *ἔσται ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς*· ὑμεῖς δὲ
Is 56,7; Jr 7,11 αὐτὸν ἐποιήσατε *σπήλαιον λῃστῶν*.
239,1 21,37; 22,53 47 Καὶ ἦν διδάσκων τὸ καθ᾽ ἡμέραν ἐν τῷ ἱε-
J 18,20 ρῷ· οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς ἐζήτουν
48 αὐτὸν ἀπολέσαι καὶ οἱ πρῶτοι τοῦ λαοῦ, καὶ
οὐχ εὕρισκον τὸ τί ποιήσωσιν· ὁ λαὸς γὰρ ἅπας
ἐξεκρέμετο αὐτοῦ ἀκούων.
240,2 1-8: 20 Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν διδάσκον-
Mt 21,23-27 Mc 11,27-33 τος αὐτοῦ τὸν λαὸν ἐν τῷ ἱερῷ καὶ εὐαγγελι-

42 εγνως + κ. συ καιγε ΨΔsW 700-M 71-N 713 al. rel. a ff Eus^{s} Ef | εν – ειρηνην] tu quoque fleres, nam in hoc die habes pacem Ta$^{v(l)n}$ | ημερα + σου Ta^{at} ΔsW 700s 28^{r} 13-828 1424-N 713 Γ pl. K^{r} rel. a c ff l vg syvh | νυν > e a i l syv Iϱ | **43** περιβαλ. BΔW(D) 700-213 al. 157ss Γ rel. Eus | σοι > D e a | σε^{2} > S*L 472 Ωϱ | παρεμβαλ. – σοι > Ta^{f} 954 Ωϱ | χαρακα > Ta^{an} syvp Eus | κ. περικυκ. σε > Ta^{av} a vg^{l} syvp | συναξουσ. 13ss 983-230 1279 Ks al. gg | κ. συνεξ. σε > W e c i l q ar^{m} | **44** εκδαφ. 565 1279s 213 | εν^{2} + ολη D Θ 1^{r} (e) c i r^{2}s ar | **45** πωλουντας + εν αυτω κ. αγοραζοντας (Cs) 33 892 ΔW D Θ^{r} rel. pl., + κ. τ. τραπεζας τ. κολλυβιστων εξεχεεν κ. τ. καθεδρας τ. πωλουντων τ. περιστερας D 443 4 716 Δs e a i l s syh^{+} (ar), + κατεστρεψεν 262 c ff q | **46** εσται] κληθησεται (Is 56,7) C^{o} 1241 21 1071 713 251s 440 655 e, > S* 579 28 | **47** το > L 579 69 983 124 71 N | πρωτοι] πρεσβυτεροι (Mt 21,23) 1071 157 1012 f syph* Ωϱ | **48** το > Δ D 700 565 1^{r} 69 U Γ* 472 660 Ωϱ] ακουειν D 69 M 348^{r} 1093ss 1555 sy^{3} ar gg | **20,1** ημερ. + εκεινων C 33 892 Δ W Θ^{r} 13-230 1424-U 291 rel. pl. syh ar | εν τω ιερω > Ms K^{s} 280 473 262 |

Et ut appropinquavit, videns civitatem fle- 41
vit super illam [1]dicens: Quia si cognovisses 42
et tu, et quidem in hac die tua, quae ad pacem
tibi, nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis.
Quia venient dies in te, et circumdabunt te 43
inimici tui vallo et circumdabunt te et coan-
gustabunt te undique, et ad terram proster- 44
nent te et filios tuos, qui in te sunt, et non
relinquent in te lapidem super lapidem, eo
quod non cognoveris tempus visitationis tuae.
Et ingressus in templum coepit eicere ven- 45
dentes in illo et ementes [1]dicens illis: Scrip- 46
tum est: Quia *domus mea domus orationis est*,
vos autem fecistis illam *speluncam latronum*.

19,47-20,47 *Disputationes cum Iudaeis* (Mt 21,23-23,29; Mc 11,27-12,40)

Et erat docens cotidie in templo. Prin- 47
cipes autem sacerdotum et scribae et prin-
cipes plebis quaerebant illum perdere, et non 48
inveniebant quid facerent illi. Omnis enim po-
pulus suspensus erat audiens illum.

20,1-8 *Christi potestas* (Mt 21,23-27; Mc 11,27-33)

Et factum est in una dierum, docente illo 20
populum in templo et evangelizante, conve-

43 et circumdabunt te[2] > OEp*BDQHe c i l r[1.2]
44 et[1] > AFsBGTh
tuos > A-MX[c]EpJUGThCs c ff i l s
47 et scribae > U
48 quid] quod AsHMaTh

41 4 Rg 8,11; J 11,35 | **42** Dt 32,29; Mt 13,14 | **44** Ps 136,9; L 21,6 (1,68) | **46** Is 56,7; Jr 7,11 | **47** Mc 11,18; L 22,53 | **48** L 20,19; 21,38; Mc 12,37

nerunt principes *sacerdotum* et scribae cum
2 senioribus ꜌ et aiunt dicentes ad illum: Dic nobis,
in qua potestate haec facis? aut quis est, qui
3 dedit tibi hanc potestatem? Respondens autem
Iesus dixit ad illos: Interrogabo vos et ego
4 unum verbum. Respondete mihi: ꜌ Baptismus
5 Iohannis de caelo erat an ex hominibus? At
illi cogitabant intra se dicentes: Quia si dixe-
rimus de caelo, dicet: Quare ergo non cre-
6 didistis illi? Si autem dixerimus ex hominibus,
plebs universa lapidabit nos; certi sunt enim
7 Iohannem prophetam esse. Et responderunt se
8 nescire unde esset. Et Iesus ait illis: Neque
ego dico vobis in qua potestate haec facio.

20,9-19 *Parabola malorum agricolarum*
(Mt 21,33-46; Mc 12,1-12)

9 Coepit autem dicere ad plebem parabolam
hanc: Homo *plantavit vineam* et locavit eam
colonis, et ipse peregre fuit multis temporibus.
10 Et in tempore misit ad cultores servum, ut de
fructu vineae darent illi. Qui caesum dimise-
11 runt eum inanem. Et addidit alterum servum

---

3 Iesus MaEK ff i l q] > *rel.*
unum > ZJURKsCs (e) c q
4 baptismum *codd.* vl (-e c d)
5 dicet + nobis OBGE^r a c l q r$^{1.2}$ z
ergo > Z*sMaE c ff i l r$^{1.2}$
9 homo + quidam GHeTh* r

---

6 Mt 11,9; L 7,26
9 Is 5,1
10 4 Rg 17,13s; 2 Par 36,15s

ζομένου ἐπέστησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμ-
ματεῖς σὺν τοῖς πρεσβυτέροις, καὶ εἶπαν λέγον- 2
τες πρὸς αὐτόν· εἰπὸν ἡμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ
ταῦτα ποιεῖς, ἢ τίς ἐστιν ὁ δούς σοι τὴν ἐξουσί-
αν ταύτην; ἀποκριθεὶς δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς· 3
ἐρωτήσω ὑμᾶς κἀγὼ λόγον, καὶ εἴπατέ μοι·
[1]τὸ βάπτισμα Ἰωάννου ἐξ οὐρανοῦ ἦν ἢ ἐξ ἀν- 4
θρώπων; οἱ δὲ συνελογίσαντο πρὸς ἑαυτοὺς λέ- 5
γοντες ὅτι ἐὰν εἴπωμεν· ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ· διὰ
τί οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ; ἐὰν δὲ εἴπωμεν· ἐξ ἀν- 6
θρώπων, ὁ λαὸς ἅπας καταλιθάσει ἡμᾶς· πε-
πεισμένος γάρ ἐστιν Ἰωάννην προφήτην εἶναι.
καὶ ἀπεκρίθησαν μὴ εἰδέναι πόθεν. καὶ ὁ 7 8
Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν
ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.

Ἤρξατο δὲ πρὸς τὸν λαὸν λέγειν τὴν πα- 9 *241,2*
ραβολὴν ταύτην. Ἄνθρωπος *ἐφύτευσεν ἀμπε-* 9–19: Mt 21,33-46
λῶνα, καὶ ἐξέδετο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδή- Mc 12,1-12 Is 5,1
μησεν χρόνους ἱκανούς. καὶ καιρῷ ἀπέστειλεν 10 2 Par 36,15
πρὸς τοὺς γεωργοὺς δοῦλον, ἵνα ἀπὸ τοῦ καρ-
ποῦ τοῦ ἀμπελῶνος δώσουσιν αὐτῷ· οἱ δὲ
γεωργοὶ ἐξαπέστειλαν αὐτὸν δείραντες κενόν.

αρχιερ. Ta^{s} B-579 D Θ 1-1424 7 Ms 213s N 157s 4 1604s QR lat sy^{4} ar gg co] ιερεις rel. | 2 λεγοντ. > Ta^{3} C D 1071 1093 efq syvpi ar co | ειπον ημιν > Ta^{ta} S*C 4 sys | εστιν - σοι] σοι δεδωκεν Ta^{ata} Ψ 1241 1424 1071 c syv ar^{m} gg bo | 3 επερωτησω D 713 1604 440 661 | λογον Bs 33s W 1^{r} 788s 1216 157 1012 1229 R al. vl pl. syvph^{+}] ενα λογον rel. (~), > e a ffi syc gg | 5 διελογισ. 1^{r} N 713 245 472, συνελογιζοντο SsW D Θ N 157 472 lat(-e) | ερει + ημιν (Mt 21,25) Ta^{aet} C* N 716 vl pl. syvpi gg sa | δια τι + ουν Ta^{sia} C 33 D 1^{r} 346 MsN 472 1604ss al. Q A^{r} e a ffq vg syh ar sa | 6 λιθασει ημ. ο λαος απας D sycp (e, 713 4) | 7 ποθεν > Ta^{at} 1194 213 KE c f | 9-18 > Mn | 9 προς τ. λαον > D e a | ανθρ. + τις W Θ 544 13^{r} 7^{s} 477 1071 157s 1093s 660s A r syvph^{+} ar gg | αυτος δε απεδημ. D e (lat pl. ar) | 10 και + quodam a c ffi q syv | καιρω + τ. καρπων l sa | οι γεωργοι > D e a c l vg syv |

11 ¹καὶ προσέθετο ἕτερον πέμψαι δοῦλον· οἱ δὲ
κἀκεῖνον δείραντες καὶ ἀτιμάσαντες ἐξαπέστει-
12 λαν κενόν. καὶ προσέθετο τρίτον πέμψαι· οἱ δὲ
13 καὶ τοῦτον τραυματίσαντες ἐξέβαλον. εἶπεν δὲ
ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος· τί ποιήσω; πέμψω
τὸν υἱόν μου τὸν ἀγαπητόν· ἴσως τοῦτον ἐντρα-
14 πήσονται. ἰδόντες δὲ αὐτὸν οἱ γεωργοὶ διελο-
γίζοντο πρὸς ἀλλήλους λέγοντες· οὗτός ἐστιν ὁ
κληρονόμος· ἀποκτείνωμεν αὐτόν, ἵνα ἡμῶν
15 γένηται ἡ κληρονομία. καὶ ἐκβαλόντες αὐτὸν
ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος ἀπέκτειναν. τί οὖν ποιήσει
16 αὐτοῖς ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος; ἐλεύσεται καὶ
ἀπολέσει τοὺς γεωργοὺς τούτους, καὶ δώσει τὸν
ἀμπελῶνα ἄλλοις. ἀκούσαντες δὲ εἶπαν· μὴ γέ-
Ps 117,22 17 νοιτο. ὁ δὲ ἐμβλέψας αὐτοῖς εἶπεν· τί οὖν ἐστιν
τὸ γεγραμμένον τοῦτο·

λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες,
οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας;

Is 8,14 18 πᾶς ὁ πεσὼν ἐπ' ἐκεῖνον τὸν λίθον συνθλασθή-
242,1 19 σεται· ἐφ' ὃν δ' ἂν πέσῃ, λικμήσει αὐτόν. Καὶ
19,47s ἐζήτησαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἐπιβα-
λεῖν ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ, καὶ
ἐφοβήθησαν τὸν λαόν· ἔγνωσαν γὰρ ὅτι πρὸς
αὐτοὺς εἶπεν τὴν παραβολὴν ταύτην.

243,2 20 Καὶ παρατηρήσαντες ἀπέστειλαν ἐγκαθέτους
20–26: Mt 22,15-22 ὑποκρινομένους ἑαυτοὺς δικαίους εἶναι, ἵνα ἐπι-
Mc 12,13-17 11,54 λάβωνται αὐτοῦ λόγου, ὥστε παραδοῦναι αὐτὸν

11s προσεθ. πεμψαι] επεμψεν D e (sys) | **12** εξεβαλ.] εξ-απεστειλ. κενον 1241 D fq | **13** τουτον B-579 D 1ʳ 157 Q vl(-e) syvhᵐ ar co] + ιδοντες rel. | **14** κληρονομ. + δευτε SC 33ʳ D Θʳ 1424ʳ 71-443 157 pl. 270 473 Λ rel. pl. e syvph⁺ gg bo | ινα γεν.] κ. εσται Ta⁴ C 1ʳ c i l q (e ff) syvp | **16** ελευσ. κ.] λεγουσιν (Mt 21,41) sys | δε-γενοιτο] ταυτα εγνωσαν γαρ-ταυτην (**19** b) sys | **19** τ. λαον > 700ss 544 1424-945 71 348ʳ 443 713 Γss al. Λʳ G rel. | **20** και¹ + τοτε (Mt 22,15) Taᵃⁱ syv ar | παρατηρ.] αποχωρησαντ. D Θ 213 vl (W) | ειναι > D e a c q z vg syvp gg |

mittere. Illi autem hunc quoque caedentes et
afficientes contumelia dimiserunt inanem. Et 12
addidit tertium mittere; qui et illum vulne-
rantes eiecerunt. Dixit autem dominus vineae: 13
Quid faciam? mittam filium meum dilectum,
forsitan, cum hunc viderint, verebuntur. Quem 14
cum vidissent coloni, cogitaverunt intra se di-
centes: Hic est heres, occidamus illum, ut
nostra fiat hereditas. Et eiectum illum extra 15
vineam occiderunt. Quid ergo faciet illis do-
minus vineae? Veniet et perdet colonos istos 16
et dabit vineam aliis. Quo audito, dixerunt illi:
Absit. Ille autem adspiciens eos ait: Quid est 17
ergo hoc, quod scriptum est:

Lapidem, quem reprobaverunt aedificantes,
hic factus est in caput anguli?

Omnis, qui ceciderit super illum lapidem, con 18
quassabitur; super quem autem ceciderit, com-
minuet illum. Et quaerebant principes sacer- 19
dotum et scribae mittere in illum manus illa
hora et timuerunt populum; cognoverunt enim
quod ad ipsos dixerit similitudinem hanc.

20,20-26 *De censu* (Mt 22,15-22; Mc 12,13-17)

Et observantes miserunt insidiatores, qui 20
se iustos simularent, ut caperent eum in ser-
mone, ut traderent illum principatui et pote-

19 manus AH°XssBeIUQVThCsW] + in *rel.*
hanc a d] istam *codd.*
20 ut² a d r] et *codd.*

15 Hb 13,12 | 17 Ps 117,22 | 18 Is 8,14; Dn 2,34s. 44s | 19 L 19,47s; 22,2 | 20 L 11,54

21 stati praesidis. Et interrogaverunt eum dicentes: Magister, scimus quia recte dicis et doces
et non accipis personam, sed viam Dei in ve-
22 ritate doces; licet nobis tributum dare Caesari
23 an non? Considerans autem dolum illorum
24 dixit ad eos: Quid me tentatis? Ostendite mihi
denarium. Cuius habet imaginem et inscriptio-
25 nem? Respondentes dixerunt ei: Caesaris. ꜝEt
ait illis: Reddite ergo quae sunt Caesaris
26 Caesari, et quae sunt Dei Deo. Et non po-
tuerunt verbum eius reprehendere coram plebe,
et mirati in responso eius tacuerunt.

20,27-40 *De mortuorum resurrectione*
(Mt 22,23-33; Mc 12,18-27)

27 Accesserunt autem quidam sadducaeorum,
qui negant esse resurrectionem, et interroga-
28 verunt eum ꜝdicentes: Magister, Moyses scrip-
sit nobis: *Si frater alicuius mortuus fuerit*
habens uxorem, *et hic sine liberis fuerit,* ut
accipiat eam frater eius uxorem et suscitet
29 *semen fratri suo.* Septem ergo fratres erant,
et primus accepit uxorem et mortuus est sine
30 filiis. Et sequens accepit illam et ipse mortuus
31 est sine filio. Et tertius accepit illam, similiter

---

21 ~ in veritate viam Dei *codd.* vl
22 trib. dare Caesari MZ*GVs a d i q z*] ~ dare tributum Caes. *rel.*
24 ei ZBeUKVW] > *rel.*
25 sunt Caes. SEpJsHeV gat a d q r[1.2], sunt Dei r[2]] ~ Caes. sunt, Dei sunt *rel.*
26 responsis AsH-XEp*BeIMaETh gat
28 liberis e] filiis *codd.*
30 filio c l q r] filiis H[c]OETh gat a f i r

---

21 Lv 19,15 | **25** R 13,1.6s; L 23,2 | **28** Dt 25,5s; Gn 38,8

τῇ ἀρχῇ καὶ τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ ἡγεμόνος. καὶ ἐπη- 21
ρώτησαν αὐτὸν λέγοντες· διδάσκαλε, οἴδαμεν
ὅτι ὀρθῶς λέγεις καὶ διδάσκεις καὶ οὐ λαμβά-
νεις πρόσωπον, ἀλλ' ἐπ' ἀληθείας τὴν ὁδὸν τοῦ
Θεοῦ διδάσκεις. ἔξεστιν ἡμᾶς Καίσαρι φόρον 22
δοῦναι ἢ οὔ; κατανοήσας δὲ αὐτῶν τὴν παν- 23
ουργίαν εἶπεν πρὸς αὐτούς· δείξατέ μοι δη- 24
νάριον· τίνος ἔχει εἰκόνα καὶ ἐπιγραφήν; οἱ δὲ
εἶπαν· Καίσαρος. ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς· 25
τοίνυν ἀπόδοτε τὰ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ
τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ. καὶ οὐκ ἴσχυσαν ἐπιλαβέ- 26
σθαι αὐτοῦ ῥήματος ἐναντίον τοῦ λαοῦ, καὶ
θαυμάσαντες ἐπὶ τῇ ἀποκρίσει αὐτοῦ ἐσίγησαν.

Προσελθόντες δέ τινες τῶν σαδδουκαίων, οἱ 27
ἀντιλέγοντες ἀνάστασιν μὴ εἶναι, ἐπηρώτησαν
αὐτὸν ˡλέγοντες· διδάσκαλε, Μωϋσῆς ἔγρα- 28
ψεν ἡμῖν, ***ἐάν τινος ἀδελφὸς ἀποθάνῃ*** ἔχων γυ-
ναῖκα, ***καὶ οὗτος ἄτεκνος ᾖ***, ἵνα *λάβῃ ὁ ἀδελ-*
φὸς αὐτοῦ *τὴν* ***γυναῖκα καὶ ἐξαναστήσῃ σπέρμα***
τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. ˡἑπτὰ οὖν ἀδελφοὶ ἦσαν· καὶ 29
ὁ πρῶτος λαβὼν γυναῖκα ἀπέθανεν ἄτεκνος·
ˡκαὶ ὁ δεύτερος ˡκαὶ ὁ τρίτος ἔλαβεν αὐτήν, 30 31

27-40: Mt 22,23-3 46 Mc 12,18-2 34 Gn 38,8 Dt 25,5s

τη^{1}-ηγεμονος] τω ηγεμονι D e syc | **21** ου] ουδενος (Mt 22,16) D syv Aug | **23** κατανοησ.] επιγνους Ta^{3} D e (sy^{3}) gg sa | πονηριαν (Mt 22,18) Ta^{vl} C* D 7^{s} e a l r syvh^{m} | αυτους BSLss 1^{r} 1424 157 e ar co] + τι με πειραζετε rel.] + υποκριται Ta^{3} C 1071 l | **24** δηναρ. + οι δε εδειξαν κ. ειπεν SC 33-579 21 1-124 1194s 213s 157 1604 270^{s} c syh ar gg co | οι BS 33-579 213 N 157 syvp co] αποκριθεντες rel. | **25** τοινυν > Ta^{as} D 2145 e a ff i l syv | **26** αυτου^{1}] του BSLss (Θ) | **27** αντιλεγ.] λεγοντ. B-579 D Θ 565 1^{r} 7^{s} N 660 e syvp co | επηρωτων B 579 13^{r} 1071 a | **28** αποθανη ατεκνος εχ. γυν. ινα D e (syvp) | η] αποθανη D Θ^{r} 13-71 U 1012^{r} rel. pl. c f i | **29** ησαν + παρ ημιν (Mt 22,25) Ta S D M 245 c ff l q sys gg | **30** ελαβ. ο δευτ. τ. γυναικα κ. ουτος απεθανεν ατεκνος Ψs 579s W Θ-U 1071^{r} 713 245s rel. sy^{3} ar^{m} gg (a c f i l q ar) | **31** αυτην + ωσαυτως Θss 28s 1675s 7^{s} 71 348^{r} 245 Γ-1093 al. ΑΛss rel. lat(-e) syph ar co |

ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ ἑπτὰ οὐ κατέλιπον τέκνα καὶ
32 33 ἀπέθανον. ˡὕστερον καὶ ἡ γυνὴ ἀπέθανεν. ˡἡ γυ-
νὴ οὖν ἐν τῇ ἀναστάσει τίνος αὐτῶν γίνεται γυνή;
34 οἱ γὰρ ἑπτὰ ἔσχον αὐτὴν γυναῖκα. ˡκαὶ εἶπεν
αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου
35 γαμοῦσιν καὶ γαμίσκονται, οἱ δὲ καταξιωθέντες
τοῦ αἰῶνος ἐκείνου τυχεῖν καὶ τῆς ἀναστάσεως
τῆς ἐκ νεκρῶν οὔτε γαμοῦσιν οὔτε γαμίζονται.
1 J 3,1s 36 οὐδὲ γὰρ ἀποθανεῖν ἔτι δύνανται, ἰσάγγελοι γάρ
εἰσιν, καὶ υἱοί εἰσιν Θεοῦ τῆς ἀναστάσεως υἱοὶ
37 ὄντες. ὅτι δὲ ἐγείρονται οἱ νεκροί, καὶ Μωϋ-
Ex 3,2-6 σῆς ἐμήνυσεν ἐπὶ τῆς βάτου, ὡς λέγει ***Κύριον τὸν***
Θεὸν Ἀβραὰμ καὶ Θεὸν Ἰσαὰκ καὶ Θεὸν Ἰακώβ·
R 14,8 38 ˡΘεὸς δὲ οὐκ ἔστιν νεκρῶν ἀλλὰ ζώντων· πάντες
244,2 39 γὰρ αὐτῷ ζῶσιν. ἀποκριθέντες δέ τινες τῶν
40 γραμματέων εἶπαν· διδάσκαλε, καλῶς εἶπας. οὐκ-
έτι γὰρ ἐτόλμων ἐπερωτᾶν αὐτὸν οὐδέν.
245,2
41–44: 41 Εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς· πῶς λέγουσιν τὸν
Mt 22,41-45 Mc 12,35ss 42 Χριστὸν εἶναι Δαυὶδ υἱόν; αὐτὸς γὰρ Δαυὶδ
Ps 109,1 λέγει ἐν βίβλῳ ψαλμῶν·
Εἶπεν Κύριος τῷ Κυρίῳ μου· κάθου ἐκ
43 ***δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου***
ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου.

ωσαυτ. - οι] εως των 1241 e gg | επτα + και Ta^{atn} 1241 W Θ 1^{r} 13 pl. Ms 713s Γ 660sss al. K^{r} lat pl. sy^{3} ar| κ. απεθανον > 1^{r} c ff i l ar | **32** υστερον > c i syv ar | **33** η γυνη - αναστ. BLss syh^{m}] εν τη ουν αναστ. rel. | **34** γαμ. κ. γαμισκ.] γεννωνται κ. γεννωσιν ff i q gat*, ~ e c l Cyp Aug, *pr.* D ar$^{1\cdot 2}$ syvh^{m} Ωρ (1093) | **35** τυχειν > Ta^{aetl} lat pl. sysp bo Ep| της εκ] των 1689 267s 1574 998 440| **36** γαρ^{1} > Ta^{atn} 579 660 440 H syv gg | ετι > W 1s 22^{s} 1424 e c ff i l q | δυναντ.] μελλουσιν Mn W D^{1} Θ vl pl. syh^{m} Cyp | ισαγγελ.] ως αγγελ. 579 1675 157| εισιν 1⁀2 D 157 1573 vl pl. sys | θυ] τ. θω D | **37s** > Mn| **37** εμηνυσ.] εδηλωσεν W D e | **41** λεγουσ. + τινες 1223 Ms 291 1047s 440 A^{r} syh^{+}, οι γραμματεις 13^{r} 1093 syvp | **42** αυτος γαρ BS 33-579 Θ 1^{r} 124 1071 157 R l ar co] κ. αυτος rel. | **43** υποκατω D vl(-f) sycp gg bo |

et omnes septem, et non reliquerunt semen
et mortui sunt. Novissime omnium mortua est 32
et mulier. In resurrectione ergo cuius eorum 33
erit uxor? siquidem septem habuerunt eam
uxorem. Et ait illis Iesus: Filii huius saeculi 34
nubunt et traduntur ad nuptias, 'illi vero, qui 35
digni habebuntur saeculo illo et resurrectione
ex mortuis, neque nubent neque ducent uxo-
res; 'neque enim ultra mori poterunt; aequales 36
enim angelis sunt et filii sunt Dei, cum sint
filii resurrectionis. Quia vero resurgant mortui, 37
et Moyses ostendit secus rubum, sicut dicit
Dominum, Deum Abraham et Deum Isaac et
Deum Iacob. Deus autem non est mortuorum, 38
sed vivorum; omnes enim vivunt ei. Respon- 39
dentes autem quidam scribarum dixerunt ei:
Magister, bene dixisti. Et amplius non aude- 40
bant eum quidquam interrogare.

20,41-44 *Dominus David* (Mt 22,41-46; Mc 12,35ss)

Dixit autem ad illos: Quomodo dicunt 41
Christum filium esse David? et ipse David 42
dicit in libro Psalmorum:

Dixit Dominus Domino meo: sede a dextris
meis,
donec ponam inimicos tuos scabellum pe- 43
dum tuorum?

---

32 *inc.* et novissime ZU | novissime V d ff l q r] -ma *rel.* | **34** huius saeculi KHe vl pl.] ~ saec. huius *rel.* e z | nubent FXsUE | **35** vero] autem S MMa e a d i r | nubunt, ducunt S[r]B[r]D[r]Cs i | **37** resurgunt O Z*sBeJT, -gent DsRs gat i r | dicit + vidi c f ff i l q r (D Q r[2]) | **39** respondens, dixit ZBU i z (d ff q) | ei G D] > *rel.* | **41** esse David ER] ~ Dav. esse *rel.* a c f ff i l q r[2] z

---

34 L 16,8 | **35** Ph 3,11 | **37** Ex 3,2.6 | **38** R 14,8 | **41** J 7,42 | **42** Ps 109,1

44 David ergo Dominum illum vocat, et quomodo
filius eius est?

20,45ss *Scribae correpti* (Mt 23,5ss; Mc 12,38ss)

45 Audiente autem omni populo, dixit disci-
46 pulis suis: Attendite a scribis, qui volunt am-
bulare in stolis et amant salutationes in foro
et primas cathedras in synagogis et primos
47 discubitus in conviviis, qui devorant domos
viduarum simulantes longam orationem. Hi
accipient damnationem maiorem.

21,1-4 ***Viduae oblatio*** (Mc 12,41-44)

21 Respiciens autem vidit eos, qui mittebant
2 munera sua in gazophylacium, divites. Vidit
autem et quandam viduam pauperculam mit-
3 tentem aera minuta duo. Et dixit: Vere dico
vobis, quia vidua haec pauper plus quam omnes
4 misit. Nam omnes hi ex abundanti sibi miserunt
in munera Dei, haec autem ex eo quod deest
illi omnem victum suum quem habuit misit.

21,5-38 ***Sermo eschatologicus***
(Mt 24,1-22.29-36; Mc 13,1-20.24-37)
21,5-24 *Initia, urbis excidium*
(Mt 24,1-22; Mc 13,1-20)

5 Et quibusdam dicentibus de templo quod
bonis lapidibus et donis ornatum esset, dixit:
6 Haec quae videtis, venient dies, in quibus non
relinquetur lapis super lapidem, qui non de-
7 struatur. Interrogaverunt autem illum dicentes:
Praeceptor, quando haec erunt, et quod signum

47 percipient XsKW
21,3 paupercula Ep^{m}GDRs c ff i l m q r$^{1.2}$
4 abundantia A*-HOX^{c}EpBeGsDsRKTh gat d q
5 ~ lapidibus bonis *codd.* vl

46 L 11,43 | **21,3** 2 C 8,11 | **4** L 12,15 | **6** L 19,44

ˈΔαυὶδ οὖν αὐτὸν Κύριον καλεῖ, καὶ πῶς αὐτοῦ 44
υἱός ἐστιν;
'Ακούοντος δὲ παντὸς τοῦ λαοῦ εἶπεν τοῖς 45 246,2 45-47:
μαθηταῖς αὐτοῦ· Προσέχετε ἀπὸ τῶν γραμμα- 46 Mt 23,1.5ss Mc 12,38ss
τέων τῶν θελόντων περιπατεῖν ἐν στολαῖς καὶ
φιλούντων ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ πρω- 11,43
τοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ πρωτοκλι-
σίας ἐν τοῖς δείπνοις, οἳ κατεσθίουσιν τὰς οἰ- 47 247,8
κίας τῶν χηρῶν καὶ προφάσει μακρὰ προσεύ-
χονται· οὗτοι λήμψονται περισσότερον κρίμα.
'Αναβλέψας δὲ εἶδεν τοὺς βάλλοντας εἰς τὸ 21 1-4: Mc 12,41-44
γαζοφυλάκιον τὰ δῶρα αὐτῶν πλουσίους. εἶδεν 2
δέ τινα χήραν πενιχρὰν βάλλουσαν ἐκεῖ λεπτὰ
δύο, ˈκαὶ εἶπεν· ἀληθῶς λέγω ὑμῖν ὅτι ἡ χήρα 3 2 C 8,2.12
αὕτη ἡ πτωχὴ πλεῖον πάντων ἔβαλεν· πάντες 4
γὰρ οὗτοι ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον
εἰς τὰ δῶρα τοῦ Θεοῦ, αὕτη δὲ ἐκ τοῦ ὑστερή-
ματος αὐτῆς πάντα τὸν βίον ὃν εἶχεν ἔβαλεν.
Καί τινων λεγόντων περὶ τοῦ ἱεροῦ, ὅτι 5 248,2 5-24: Mt 24,1-21 Mc 13,1-19
λίθοις καλοῖς καὶ ἀναθήμασιν κεκόσμηται, εἶπεν·
ˈταῦτα ἃ θεωρεῖτε, ἐλεύσονται ἡμέραι ἐν αἷς 6
οὐκ ἀφεθήσεται λίθος ἐπὶ λίθῳ, ὃς οὐ καταλυ- 19,44
θήσεται. ἐπηρώτησαν δὲ αὐτὸν λέγοντες· δι- 7 249,2
δάσκαλε, πότε οὖν ταῦτα ἔσται; καὶ τί τὸ ση-

44 *inc.* ει (Mt 22,45) Ta^{3} 157 1093s e c ff q r^{2} syvp ar | ουν > D e a i Cy | και > D 544 157 251 e c ff i l syvp ar sa | **45** αυτου > B D l ar | **46** στοαις syv (cf. Mc 12,38) | **47** κατεσθιοντες D 348^{a} XP | και > Ta^{atn} D lat(-e) syvp | μακραν L 13 X A* (579) | μακρας προσευχης Ta$^{(a)ftn}$ lat pl. | προσευχομενοι 579 D Θ 13^{r} 213 472 PR e q r syvp | **21,2** πενιχραν > Xs 251ss | λεπτα + ο εστιν κοδραντης D | **3** πλειω ΨW D Θ Xs 157 1604 Q | **4** τ. θυ > BSL 579 1^{r} Xs syvi co | παντα - ειχεν] omnia quae possidebat syvpi sa | εβαλ. + ταυτα λεγων εφωνει· ο εχων ωτα ακουετω ΜΓ ΛV 028 E^{r} al. | **5** ἀναθεμασ. S 579 W D 1^{a} X A sa | **6** α > Ψ*L D vl syv gg | αφεθ. + ωδε 33 579 1s Xs 660 e s syv ar, > rel. | λιθω + ωδε BSLs 13^{r} 4 co, εν τοιχω ωδε D a i, ~ c | **7** ουν > Ta 579 D 544 1^{r} 13 267s 713 al. lat syvp ar co |

Dn 7,22 8 μεῖον, ὅταν μέλλῃ ταῦτα γίνεσθαι; ὁ δὲ εἶπεν·
Βλέπετε μὴ πλανηθῆτε· πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται
ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου λέγοντες· ἐγώ εἰμι, καί·
ὁ καιρὸς ἤγγικεν· μὴ πορευθῆτε ὀπίσω αὐτῶν.
Dn 2,28 9 ὅταν δὲ ἀκούσητε πολέμους καὶ ἀκαταστασίας,
μὴ πτοηθῆτε· *δεῖ* γὰρ ταῦτα *γενέσθαι* πρῶτον,
ἀλλ᾽ οὐκ εὐθέως τὸ τέλος.
Is 19,2 10 Τότε ἔλεγεν αὐτοῖς· ***Ἐγερθήσεται ἔθνος ἐπ᾽***
2 Par 15,6 11 ***ἔθνος καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν***, σεισμοί τε με-
γάλοι καὶ κατὰ τόπους λιμοὶ καὶ λοιμοὶ ἔσονται,
φόβητρά τε καὶ ἀπ᾽ οὐρανοῦ σημεῖα μεγάλα
250,1 12 ἔσται. πρὸ δὲ τούτων πάντων ἐπιβαλοῦσιν ἐφ᾽
12,11 ὑμᾶς τὰς χεῖρας αὐτῶν καὶ διώξουσιν, παραδιδόν-
τες εἰς τὰς συναγωγὰς καὶ φυλακάς, ἀπαγομένους
ἐπὶ βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνας ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός
251,2 13
Mt 10,19 14 μου· ⸀ἀποβήσεται δὲ ὑμῖν εἰς μαρτύριον.⸀θέτε
οὖν ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν μὴ προμελετᾶν ἀπο-
A 6,10 15 λογηθῆναι· ἐγὼ γὰρ δώσω ὑμῖν στόμα καὶ σο-
φίαν, ᾗ οὐ δυνήσονται ἀντιστῆναι ἢ ἀντειπεῖν
16 πάντες οἱ ἀντικείμενοι ὑμῖν. παραδοθήσεσθε δὲ
καὶ ὑπὸ γονέων καὶ ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν καὶ
Mt 10,21s 17 φίλων, καὶ θανατώσουσιν ἐξ ὑμῶν, ⸀καὶ ἔσεσθε
12,7 18 μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου. καὶ
1 Sm 14,45 θρὶξ ἐκ τῆς κεφαλῆς ὑμῶν οὐ μὴ ἀπόληται.
2 Par 15,7 19 ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσεσθε τὰς ψυχὰς ὑμῶν.
Hb 10,36

οταν–γινεσθαι] τ. σης ελευσεως (cf. Mt 24,3) (Ta) D | **8** ειμι + ο Χς (Mt 24,5) Mn Ta³ 157 vl pl. syp | **10** *inc.* εγερθησ. γαρ D 1689s e a ff i l r syvp | **11** ~ κατα τοπους και Ta^a(tn) ΨΔW D rel. pl. lat syc(s)pih | ~ λοιμοι κ. λιμ. Mn B 1241 157 lat(-e) syv | φοβηθρα BW D Θ^c | εσται + κ. χειμωνες Ta 1012 vl(-e) sycph^m, + μεγαλοι Ta sycp | **13** αποβησ.] εσται Ta syvp ar gg co (a) | δε > BS* 579 D 348 sa | μαρτ. κ. εις σωτηριαν Mn | **14** θετε B*sΨss D MX 713s AΠ* 280ss] θεσθε rel. | **15** η αντειπ. > Ta D 1229 a c ff i l r syvp Cyp | απαντες BLss | **16** κ. αδελφ. > 157 476 G a | κ. συγγεν. > 118s 13 157 e | **17** δια–μου > Δ 229* 399*s | **18** > Mn syc | **19** κτησεσθε B 33 Θ 1582 13^r(-69) AΩ lat sy³ ar gg co Ωρ] -σασθε rel., σωσετε εαυτους Mn |

cum fieri incipient? Qui dixit: Videte ne se- 8
ducamini; multi enim venient in nomine meo
dicentes quia ego sum, et tempus appropin-
quavit; nolite ergo ire post eos. Cum autem au- 9
dieritis proelia et seditiones, nolite terreri; *opor-*
tet primum haec *fieri*, sed nondum statim finis.
Tunc dicebat illis: *Surget gens contra gen-* 10
tem et regnum adversus regnum. Et terrae- 11
motus magni erunt per loca et pestilentiae
et fames terroresque de caelo, et signa magna
erunt. Sed ante haec omnia inicient vobis 12
manus suas et persequentur tradentes in syn-
agogas et custodias, trahentes ad reges et
praesides propter nomen meum; continget au- 13
tem vobis in testimonium. Ponite ergo in cor- 14
dibus vestris non praemeditari quemadmodum
respondeatis. Ego enim dabo vobis os et sa- 15
pientiam, cui non poterunt resistere et con-
tradicere omnes adversarii vestri. Trademini 16
autem a parentibus et fratribus et cognatis
et amicis, et morte afficient ex vobis, [1]et eritis 17
odio omnibus propter nomen meum, et capillus 18
de capite vestro non peribit. In patientia ve- 19
stra possidebitis animas vestras.

---

9 audieritis] videritis UD q (e)
oportet + enim DQ e a c d f q r[1.2]
nondum G a f] non *rel.*
11 et[1] > SssHsJGsHeKTh d
12 synagogis SOssBURsKCs e* a f ff i l q r[2]
et[2] + in OZBU q r[2]
13 contingent BUGD i l r[1.2]
15 poterint AsXBG(D)HeC d (e)
17 omnibus + hominibus QHe gat (c) f ff[c] i q r[1.2]
19 *inc.* et in A-MXGsTh a l

---

8 Dn 7,22; L 17,23 | **9** Dn 2,28 | **10** Is 19,2; 2 Par 15,6 | **12ss** L 12,11 | **15** A 6,10 | **17** Mt 10,22 | **18** L 12,7 | **19** L 8,15; Hb 10,36

20 Cum autem videritis circumdari ab exercitu
Hierusalem, tunc scitote quia appropinquavit
21 desolatio eius; tunc qui in Iudaea sunt, fugiant
ad montes, et qui in medio eius, discedant,
22 et qui in regionibus, non intrent in eam; [l]quia
dies ultionis hi sunt, ut impleantur omnia quae
23 scripta sunt. Vae autem praegnantibus et nu-
trientibus in illis diebus, erit enim pressura
24 magna super terram et ira populo huic. Et
cadent in ore gladii et captivi ducentur in
omnes gentes, et *Hierusalem calcabitur a gen-
tibus*, donec impleantur tempora nationum.

21,25-36 *Parusia, admonitio vigilantiae*
(Mt 24,29-36; Mc 13,24-37)

25 Et erunt signa in sole et luna et stellis,
et in terris pressura *gentium* prae confusione
26 *sonitus maris* et *fluctuum*, arescentibus homi-
nibus prae timore et exspectatione, quae su-
pervenient universo orbi; nam *virtutes caelo-
27 rum movebuntur*. Et tunc videbunt *Filium ho-
minis venientem in nube* cum potestate magna
28 et maiestate. His autem fieri incipientibus, re-
spicite et levate capita vestra, quoniam ap-
propinquat redemptio vestra.

---

21 ad] in *codd.* vl
descendant BeJT c (DQss r[1.2])
23 praegnatibus SsFX*BUTh
25 et[3] + in A-XBeMa e d f r[2]
sonitus + et SH*sJUQs r[2]
27 nubibus HZBeTh e c f ff i l q r Amb

---

22 Dt 32,35; Os 9,7 | **23** L 23,29; 1 C 7,26; 1 Th 2,16 | **24** Dt 28,64; Zch 12,3 O'; Is 63,18; Dn 9,26; 12,7; Tob 14,4 O'; Ap 11,2 | **25ss** Mt 24,29; Mc 13, 24ss; Ps 64,8 | **26** Is 34,4; Hb 12,26s | **27** Dn 7,13; Mt 26,64

῞Οταν δὲ ἴδητε *κυκλουμένην* ὑπὸ στρατοπέ- 20 *252,10*
δων Ἰερουσαλήμ, τότε γνῶτε ὅτι ἤγγικεν ἡ
ἐρήμωσις αὐτῆς. τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευ- 21 *253,2*
γέτωσαν εἰς τὰ ὄρη, καὶ οἱ ἐν μέσῳ αὐτῆς
ἐκχωρείτωσαν, καὶ οἱ ἐν ταῖς χώραις μὴ εἰσερ-
χέσθωσαν εἰς αὐτήν, ὅτι *ἡμέραι ἐκδικήσεως* αὗ- 22 Dt 32,35 Os 9,7
ταί εἰσιν τοῦ πλησθῆναι πάντα τὰ γεγραμμένα. Jr 5,29
οὐαὶ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλα- 23 *254.2* 1 C 7,26
ζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις· ἔσται γὰρ *255,2*
ἀνάγκη μεγάλη ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ὀργὴ τῷ λαῷ τού-
τῳ, καὶ πεσοῦνται στόματι μαχαίρης καὶ αἰχμα- 24 *256,10* Dt 28,64
λωτισθήσονται εἰς τὰ ἔθνη πάντα, καὶ *Ἰερου-* Is 63,18
σαλὴμ ἔσται *πατουμένη ὑπὸ ἐθνῶν*, ἄχρι οὗ R 11,25 Ap 11,2
πληρωθῶσιν καιροὶ ἐθνῶν.

Καὶ ἔσονται σημεῖα ἐν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ 25 *257,2* 25–28:
ἄστροις, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς συνοχὴ *ἐθνῶν* ἐν ἀπο- Mt 24,29s
ρίᾳ *ἤχους θαλάσσης* καὶ *σάλου*, ἀποψυχόντων 26 Mc 13,24ss Ps 64,8
ἀνθρώπων ἀπὸ φόβου καὶ προσδοκίας τῶν ἐπερ- Is 34,4
χομένων τῇ οἰκουμένῃ· *αἱ* γὰρ *δυνάμεις τῶν οὐ-*
ρανῶν σαλευθήσονται. καὶ τότε ὄψονται *τὸν υἱὸν* 27 *258,2* Dn 7,13
τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν νεφέλῃ μετὰ δυνά- Mt 26,64
μεως καὶ δόξης πολλῆς. ἀρχομένων δὲ τούτων 28
γίνεσθαι ἀνακύψατε καὶ ἐπάρατε τὰς κεφαλὰς
ὑμῶν, διότι ἐγγίζει ἡ ἀπολύτρωσις ὑμῶν.

---

20 γνωσεσθε D Xss 229* 716 e r ar, γινωσκετε W 1^{r} R Eus^{l} | **21-24** > Mn | **21** αυτης + μη D | **22** πληρωθην. C 33 892 Θs 565 21s 1-124 7^{s} 1194-16 Xss 157^{r} 660-485 270^{s} al. | **23** γαρ + τοτε (Mt 24,21) Ta^{n} 1^{r} 7^{s} 713 291 660 gg | **24** τα εθνη παντα] παντα τ. τοπον $Ta^{a(n)}$ sysp | καιροι + κ. εσονται καιροι BLs 1241 bo | **25** εσται C^{r}W Θ rel. | εθνων + et tremor manuum Ta syvp | ηχους Ta^{3} B-579 Θ 1-230 M Xs N 713 R A al. lat sy^{4} ar co] ηχουσης rel., + ως syc ar, *ante* ηχουσ. W | ~ κ. σαλου θαλ. Ta^{t} sa | **26** κ. προσδοκ. > Ta syvp | **27** επι τ. νεφελων τ. ουρανου N 1, > Mn | μετα - πολλης] κ. δυναμει πολλη κ. δοξη D e syv(p) | **28** ερχομεν. D^{l} 13 826 4 | ανακαλυψατε W 1 118s | ηγγικεν Mn 1 118s f m r ar sy^{3} sa Tert Hipp |

29–33: 29 Καὶ εἶπεν παραβολὴν αὐτοῖς· Ἴδετε τὴν συ-
Mt 24,32-35 Mc 13,28-31 30 κῆν καὶ πάντα τὰ δένδρα· ὅταν προβάλωσιν ἤδη,
βλέποντες ἀφ' ἑαυτῶν γινώσκετε ὅτι ἤδη ἐγγὺς
31 τὸ θέρος ἐστίν. οὕτως καὶ ὑμεῖς ὅταν ἴδητε
ταῦτα γινόμενα, γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστιν ἡ βα-
32 σιλεία τοῦ Θεοῦ. ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ παρ-
16,17 33 έλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη, ἕως ἂν πάντα γένηται. ὁ οὐ-
ρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μου
259,10 34 οὐ μὴ παρελεύσονται. Προσέχετε δὲ ἑαυτοῖς μή
17,27; Mc 4,19 Mt 24,49 ποτε βαρηθῶσιν ὑμῶν αἱ καρδίαι ἐν κραιπάλῃ
καὶ μέθῃ καὶ μερίμναις βιωτικαῖς, καὶ ἐπιστῇ
Is 24,17 1 Th 5,3 35 ἐφ' ὑμᾶς αἰφνίδιος ἡ ἡμέρα ἐκείνη ¹ὡς *παγίς*·
ἐπεισελεύσεται γὰρ *ἐπὶ πάντας τοὺς καθημένους*
Mc 13,33 Ap 6,17 36 *ἐπὶ* πρόσωπον πάσης τῆς *γῆς*. ἀγρυπνεῖτε δὲ
ἐν παντὶ καιρῷ δεόμενοι, ἵνα κατισχύσητε ἐκ-
φυγεῖν ταῦτα πάντα τὰ μέλλοντα γίνεσθαι, καὶ
σταθῆναι ἔμπροσθεν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.
19,47 J 8,1s 37 Ἦν δὲ τὰς ἡμέρας ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων,
τὰς δὲ νύκτας ἐξερχόμενος ηὐλίζετο εἰς τὸ ὄρος
38 τὸ καλούμενον Ἐλαιών. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὤρθρι-
ζεν πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ ἀκούειν αὐτοῦ.
260,1 1–2: 22 Ἤγγιζεν δὲ ἡ ἑορτὴ τῶν ἀζύμων ἡ λεγο-
Mt 26,1-5 Mc 14,1s 2 μένη Πάσχα. καὶ ἐζήτουν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ
261,1 20,19 γραμματεῖς τὸ πῶς ἀνέλωσιν αὐτόν· ἐφοβοῦντο

---

30 προβαλ. τ. καρπον αυτων γινωσκ. ηδη Mn $Ta^{v(a)}$ D 348^{r} 157 713 1093s lat pl. (syv) ar | βλεπ. αφ εαυτων > (Mt 24,32) Ta^{ain} S^{e} D 348^{r} 1093 lat syv (gg) | **31** ταυτα + παντα Δ 13^{r} 348s al. r ar gg Cyp, ~ Mn 1216 e | γινομ. > D a | **32** αν + ταυτα Ta 579 D 13^{r} 1093 l syv ar gg, ~ Ψ 1071 syp bo | **33** παρελευσ.² BS 33ss W 0139 D 157] παρελθωσι rel. | **34** βαρυνθ. D 544 69ss 346s 71 157s 472 al. H Meth Bas | αιφνιδιως 33 1 22-124 659 al. 472s al. Π al. gg | **35** επεισελευσ. BS* D (e a, Iρ)] επελευσ. rel. pl. | πασης > Ta^{vn} 1^{s} ff syv Iρ | **36** κατισχυσ. BSΨ-579 1^{r} Xs 157 syi co] καταξιωθητε rel. | στησεσθε Ta^{av} D vl sy^{3} Tert | **37** τας δε ν. εξερχομ. > D, εξερχ. > W | το καλουμεν.] των Mn Ta^{in} 1^{r} X 1574 e | **38** + J 7,53-8,11 13ss 983^{r} | **22,1** ηγγισεν L D e ff i l q r ar |

Et dixit illis similitudinem: Videte ficul- 29
neam et omnes arbores: cum producunt iam 30
ex se fructum, scitis quoniam prope est aestas.
Ita et vos cum videritis haec fieri, scitote quo- 31
niam prope est regnum Dei. Amen dico vobis, 32
quia non praeteribit generatio haec, donec omnia
fiant. Caelum et terra transibunt, verba autem 33
mea non transibunt. Attendite autem vobis, ne 34
forte graventur corda vestra in crapula et
ebrietate et curis huius vitae, et superveniat
in vos repentina dies illa; tamquam *laqueus* 35
enim superveniet in omnes, *qui sedent super*
faciem omnis *terrae*. Vigilate itaque omni tem- 36
pore orantes, ut digni habeamini fugere ista
omnia, quae futura sunt, et stare ante Filium
hominis.

Erat autem diebus docens in templo; noc- 37
tibus vero exiens morabatur in monte, qui vo-
catur Oliveti. Et omnis populus manicabat ad 38
eum in templo audire eum.

22,1-23,56 ***Passio Christi***
(Mt 26,1-27,66; Mc 14,1-15,47; J 13,1-19,42)

22,1-6 *Iudae proditio*
(Mt 26,1-5.14ss; Mc 14,1s.10s)

Appropinquabat autem dies festus azymo- 22
rum, qui dicitur Pascha; et quaerebant prin- 2
cipes sacerdotum et scribae, quomodo Iesum

37 montem Fs*GE e ff r²
22,1 azymorum > U
2 Iesum W l] eum *rel.* e

30 L 12,57; J 4,35 | **33** Mt 5,18 | **34** L 17,27; Mt 24,49; R 13,13; 1 Th 5,3.7; E 5,18; Is 5,11ss | **35** Is 24,17 | **36** Mc 13,33; 1 P 4,7; Ap 6,17 | **37** L 19,47s; J 8,1s; 18,2 | **38** Mc 12,38 | **22,2** L 20,19

3 interficerent; timebant vero plebem. Intravit
autem satanas in Iudam, qui cognominabatur
4 Iscariotes, unum de duodecim. Et abiit et lo-
cutus est cum principibus sacerdotum et ma-
gistratibus, quemadmodum illum traderet eis.
5 Et gavisi sunt et pacti sunt pecuniam illi dare.
6 ꜍Et spopondit. Et quaerebat opportunitatem
ut traderet illum sine turbis.

22,7-38 *Ultima cena*
(Mt 26,17-29; Mc 14,12-25; J 13,1-38)

7 Venit autem dies azymorum, in qua ne-
8 cesse erat occidi pascha. Et misit Petrum et
Iohannem dicens: Euntes parate nobis pascha,
9 ut manducemus. At illi dixerunt: Ubi vis pa-
10 remus? Et dixit ad eos: Ecce introeuntibus
vobis in civitatem occurret vobis homo qui-
dam amphoram aquae portans, sequimini eum
11 in domum, in quam intrat, ꜍et dicetis patri-
familias domus: Dicit tibi Magister: Ubi est
diversorium, ubi pascha cum discipulis meis
12 manducem? Et ipse ostendet vobis cenaculum
13 magnum stratum, et ibi parate. Euntes autem
invenerunt sicut dixit illis et paraverunt pascha.

---

3 cognominatur SZs[m]UMaERV gat e a i l r, vocabatur HsEp*Be(G.AsX[c]). vocatur d
10 occurrit A-MXI*
quidam > *codd.* vl
12 ostendet vobis ER c(r)] ~ vob. ost. *rel.*

---

3 J 6,70s; 13,2.27
7 Ex 12,14-20
10 1 Sm 10,3
11 L 2,7
13 L 19,32

γὰρ τὸν λαόν. Εἰσῆλθεν δὲ σατανᾶς εἰς Ἰού- 3 262,9
δαν τὸν καλούμενον Ἰσκαριώτην, ὄντα ἐκ τοῦ 3–6: Mt 26,14ss
ἀριθμοῦ τῶν δώδεκα. καὶ ἀπελθὼν συνελάλη- 4 Mc 14,10s J 13,2.27
σεν τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ στρατηγοῖς τὸ πῶς αὐ- 263,2
τοῖς παραδῷ αὐτόν. καὶ ἐχάρησαν, καὶ συνέ- 5
θεντο αὐτῷ ἀργύριον δοῦναι. καὶ ἐξωμολόγη- 6
σεν, καὶ ἐζήτει εὐκαιρίαν τοῦ παραδοῦναι αὐτὸν
ἄτερ ὄχλου αὐτοῖς.

Ἦλθεν δὲ ἡ ἡμέρα τῶν ἀζύμων, ᾗ ἔδει 7 7–23:
θύεσθαι τὸ πάσχα. καὶ ἀπέστειλεν Πέτρον καὶ 8 Mt 26,17-29 Mc 14,12-25
Ἰωάννην εἰπών· πορευθέντες ἑτοιμάσατε ἡμῖν τὸ Ex 12,18ss
πάσχα, ἵνα φάγωμεν. οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ· ποῦ 9
θέλεις ἑτοιμάσωμεν; ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· ἰδοὺ 10
εἰσελθόντων ὑμῶν εἰς τὴν πόλιν συναντήσει ὑ-
μῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βαστάζων· ἀκο-
λουθήσατε αὐτῷ εἰς τὴν οἰκίαν εἰς ἣν εἰσπορεύ-
εται, [1]καὶ ἐρεῖτε τῷ οἰκοδεσπότῃ τῆς οἰκίας· λέ- 11
γει σοι ὁ διδάσκαλος· ποῦ ἐστιν τὸ κατάλυμα
ὅπου τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου φάγω;
κἀκεῖνος ὑμῖν δείξει ἀνάγαιον μέγα ἐστρωμένον· 12
ἐκεῖ ἑτοιμάσατε. ἀπελθόντες δὲ εὗρον καθὼς 13
εἰρήκει αὐτοῖς, καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα.

---

2 γαρ] δε D 124 bcffqr[2]z vg ar gg | **3** καλουμ. Bs 33s 579 W D 69 X 1071 1012 1093 660] επικαλ. rel. | Scarioth lat (D, -tha syspih) | **4** αρχιερ. + κ. (τ.) γραμματευσιν Ta[al] C 579 700 346 7[a] N 1093s P vl sy[3] ar gg Eus | κ. στρατηγ. + τ. ιερου Ta C Θ 157 660s P syph, τ. λαου 1071 ar gg, > D vl syv | το πως Mn pl.] οπως 13[r] 1071 ar Ωρ Eus | **5** κ. εχαρησ. > 1[r] 348 bffilq | **6** κ. εξωμολογ. > S*C N vl pl. sys Eus | ατερ οχλου > 13ss 826s 828 1194 sa | **7** τ. αζυμων] του πασχα D eabffil syv, + εν SΔsW Θ rel. Eus | **9** ετοιμασ. + σοι Ta[avn] B D 1071 P ecff gg | **10** υπαντησ. CLs 1241 X 1071, απαντησ. D 124 1194 71 Ωρ | εις ην B-579 372 713 lat (Xs)] οὗ rel., + εαν 1689s 346 1424[a] M 472ss 716s 2430 PR A[r] | εισπορευσεται 1093 2430 co | **11** σοι > 892s D Uss N 476 q syvp | καταλυμα + μου SC 124 ar sa | **12** μεγα > D 1194 1229 | εστρωμ. + ετοιμον Ta[av] 13[r] 348[r] Xs 1229, > Ta[ls] *

14 Καὶ ὅτε ἐγένετο ἡ ὥρα, ἀνέπεσεν, καὶ οἱ
264,10 15 ἀπόστολοι σὺν αὐτῷ. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς·
ἐπιθυμίᾳ ἐπεθύμησα τοῦτο τὸ πάσχα φαγεῖν
265,2 16 μεθ' ὑμῶν πρὸ τοῦ με παθεῖν· λέγω γὰρ ὑμῖν
ὅτι οὐκέτι οὐ μὴ φάγω αὐτό, ἕως ὅτου πληρωθῇ
17 ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ. καὶ δεξάμενος ποτή-
ριον εὐχαριστήσας εἶπεν· λάβετε τοῦτο καὶ δια-
18 μερίσατε εἰς ἑαυτούς· λέγω γὰρ ὑμῖν, οὐ μὴ
πίω ἀπὸ τοῦ νῦν ἀπὸ τοῦ γενήματος τῆς ἀμ-
266,1 19 πέλου, ἕως οὗ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἔλθῃ. καὶ
1 C 11,23ss λαβὼν ἄρτον εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ ἔδωκεν
αὐτοῖς λέγων· Τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά μου τὸ
ὑπὲρ ὑμῶν διδόμενον· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν
267,2 20 ἐμὴν ἀνάμνησιν. καὶ τὸ ποτήριον ὡσαύτως
Ex 24,8 Jr 31,31 Zch 9,11 μετὰ τὸ δειπνῆσαι, λέγων· Τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ
καινὴ *διαθήκη* ἐν τῷ *αἵματί* μου τὸ ὑπὲρ ὑμῶν
268,2 21 ἐκχυννόμενον. πλὴν ἰδοὺ ἡ χεὶρ τοῦ παραδιδόν-
J 13,21s 22 τος με μετ' ἐμοῦ ἐπὶ τῆς τραπέζης. ὅτι ὁ υἱὸς
μὲν τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τὸ ὡρισμένον πορεύεται,
πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ παραδίδο-
269,1 23 ται. καὶ αὐτοὶ ἤρξαντο συζητεῖν πρὸς ἑαυτοὺς τὸ
τίς ἄρα εἴη ἐξ αὐτῶν ὁ τοῦτο μέλλων πράσσειν.
270,2 24 Ἐγένετο δὲ καὶ φιλονεικία ἐν αὐτοῖς, τὸ τίς
9,46 25 αὐτῶν δοκεῖ εἶναι μείζων. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς·

14 οι Ta^{v} BS* D 157 vl syv sa] + δωδεκα rel. | αποστολ. > S^{c}L 1241 1223 Xss 1012 | **16** ουκετι Ta^{avn} ΨΔW D 700^{r} 1582-713 245s K rel. pl. gg] > al. | πληρωθη] καινον βρωθη D | **17s** > syp, ~ **19. 17s** (eb) syc, sys *hoc ordine* **16. 19. 20a. 17. 20b. 18** | **17** εις εαυτ. BS^{c}CL 1241 372 1-124 M 440 2430 Π^{a} 280s lat syvi ar co] εαυτοις rel. | **18** απο τ. νυν (Mt 26,29) Ta^{atn} BS 33-579 788 Ms 1071 245 K^{a} 280 al. e syh^{m} gg co (D 1^{r} syv ar)] > rel. | η βασ. ελθη] καινον πινω εν τη β. syh^{m} | **19s** το υπερ-εκχυννομ. > D a ff i l | **20** > e b syc | αιματι] ονοματι 700 348 1216s 245 1604 | το^{4}-εκχ. > sys | **21** μετ εμου > Ta D syp | **22** ωρισμ.] γεγραμμ. (Mt 26,24) Ta^{atn} 472 vl(-a), + περι αυτου Ta^{atn} 348^{r} syc gg | τω ανθρ. > Mn D e syv | **23** αυτοι > Ta W c syvp bo | το > L D Ωρ | εξ αυτων > D 047 e a b ff i l q | **24** δοκει ειναι] ειη D a f q syvp gg co |

Et cum facta esset hora, discubuit et duo- 14
decim apostoli cum eo. Et ait illis: Desiderio 15
desideravi hoc pascha manducare vobiscum,
antequam patiar. Dico enim vobis, quia ex hoc 16
non manducabo illud, donec impleatur in regno
Dei. Et accepto calice gratias egit et dixit: 17
Accipite et dividite inter vos; [1]dico enim vobis, 18
quod non bibam de generatione vitis, donec
regnum Dei veniat. Et accepto pane gratias 19
egit et fregit et dedit eis dicens: Hoc est
corpus meum, quod pro vobis datur; hoc fa-
cite in meam commemorationem. Similiter et 20
calicem, postquam cenavit, dicens: Hic est calix
novum *testamentum* in *sanguine meo*, qui pro
vobis fundetur. Verumtamen ecce manus tra- 21
dentis me mecum est in mensa. Et quidem 22
Filius hominis, secundum quod definitum est,
vadit; verumtamen vae homini illi, per quem
tradetur. Et ipsi coeperunt quaerere inter se, 23
quis esset ex eis, qui hoc facturus esset.

Facta est autem et contentio inter eos, quis 24
eorum videretur esse maior. Dixit autem eis: 25

---

20 qui] quod SssHsXEpBsGsEQHeTh q
funditur SMsEpCs z
21 me > BeERsC e q
22 homini illi ET a b f] ~ illi hom. *rel.*

---

16 L 13,29
19 1 C 11,23ss; L 24,30; A 2,46; 27,35; Ex 12,14
20 Ex 24,8; Jr 31,31; 32,40; Zch 9,11
21 J 13,21s
24ss L 9,46ss
25ss Mt 20,25-28; Mc 10,42-45

Reges gentium dominantur eorum, et qui po-
testatem habent super eos, benefici vocantur.
26 Vos autem non sic, sed qui maior est in vobis,
fiat sicut minor; et qui praecessor est, sicut
27 ministrator. Nam quis maior est, qui recumbit,
an qui ministrat? nonne qui recumbit? Ego
autem in medio vestrum sum, sicut qui mini-
28 strat; vos autem estis, qui permansistis mecum
29 in tentationibus meis. Et ego dispono vobis
30 sicut disposuit mihi Pater meus regnum, ut
edatis et bibatis super mensam meam in regno
meo et sedeatis super thronos iudicantes duo-
decim tribus Israhel.
31 Ait autem Dominus: Simon, Simon, ecce
satanas expetivit vos ut cribraret sicut triticum;
32 ego autem rogavi pro te ut non deficiat fides
tua, et tu aliquando conversus confirma fratres
33 tuos. Qui dixit ei: Domine, tecum paratus
34 sum et in carcerem et in mortem ire. At ille
dixit: Dico tibi Petre, non cantabit hodie gallus,
35 donec ter abneges nosse me. Et dixit eis:
Quando misi vos sine sacculo et pera et cal-
ceamentis, numquid aliquid defuit vobis? At
36 illi dixerunt: Nihil. Dixit ergo eis: Sed nunc

26 minor a c ff i] iunior *codd.*, aduleścentior b q
minister O[r]UV l r z
30 meo > SsMEpIsUssRs e d l
31 Simon[1]] Simoni HXEp[m]EQsV gat r[1.2](e a ff i l)
34 at Ep*I d ff r z] et *rel.*

27 J 13,4-14 | **28** J 6,67; Hb 4,15 | **29** L 12,32 |
30 L 13,29; Ap 3,20; Mt 19,28 | **32** 2 C 2,11; 11,3;
J 17,11-20 | **34** L 22,60s | **35** L 9,3; 10,4

οἱ βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν κυριεύουσιν αὐτῶν, καὶ 25-27:
οἱ ἐξουσιάζοντες αὐτῶν εὐεργέται καλοῦνται. Mt 20,25-28 Mc 10,42-45
ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλ᾽ ὁ μείζων ἐν ὑμῖν γι- 26 Sir 32,1ss
νέσθω ὡς ὁ νεώτερος, καὶ ὁ ἡγούμενος ὡς ὁ
διακονῶν. τίς γὰρ μείζων, ὁ ἀνακείμενος ἢ ὁ 27 *271,10*
διακονῶν; οὐχὶ ὁ ἀνακείμενος; ἐγὼ δὲ ἐν μέσῳ J 13,4-14
ὑμῶν εἰμι ὡς ὁ διακονῶν. ὑμεῖς δέ ἐστε οἱ 28
διαμεμενηκότες μετ᾽ ἐμοῦ ἐν τοῖς πειρασμοῖς
μου· κἀγὼ διατίθεμαι ὑμῖν καθὼς διέθετό μοι 29 12,32
ὁ πατήρ μου βασιλείαν, ἵνα ἔσθητε καὶ πίνητε 30 Mt 19,28
ἐπὶ τῆς τραπέζης μου ἐν τῇ βασιλείᾳ μου, καὶ *272,5*
καθήσεσθε ἐπὶ θρόνων τὰς δώδεκα φυλὰς κρί- 31-34: Mt 26,31-35 Mc 14,27-31
νοντες τοῦ Ἰσραήλ. J 13,36ss 2 C 2,11

Σίμων Σίμων, ἰδοὺ ὁ σατανᾶς ἐξῃτήσατο 31 Am 9,9
ὑμᾶς τοῦ σινιάσαι ὡς τὸν σῖτον. ἐγὼ δὲ ἐδεήθην 32 *273,10* J 17,11.15.20
περὶ σοῦ, ἵνα μὴ ἐκλίπῃ ἡ πίστις σου. καὶ σύ πο- Ps 50,15
τε ἐπιστρέψας στήρισον τοὺς ἀδελφούς σου. ὁ δὲ 33 *274,9*
εἶπεν αὐτῷ· Κύριε, μετὰ σοῦ ἕτοιμός εἰμι καὶ εἰς
φυλακὴν καὶ εἰς θάνατον πορεύεσθαι. ὁ δὲ εἶ- 34 *275,1*
πεν· λέγω σοι, Πέτρε, οὐ φωνήσει σήμερον ἀλέκ-
τωρ, ἕως τρίς με ἀπαρνήσῃ μὴ εἰδέναι. Καὶ εἶπεν 35 *276,10*
αὐτοῖς· ὅτε ἀπέστειλα ὑμᾶς ἄτερ βαλλαντίου καὶ 9,3; 10,4
πήρας καὶ ὑποδημάτων, μή τινος ὑστερήσατε; οἱ
δὲ εἶπαν· οὐθενός. ˡεἶπεν δὲ αὐτοῖς· ἀλλὰ νῦν ὁ 36

---

25 κατακυριευουσ. Θ 13sss 826* UsN 1093s Ωϱ | κ. εξουσιαζουσιν αυτ. (κ.) ευεργ. W(S* 1241) | αυτων[2] + bene agentes e c ff syv | **26** νεωτερ.] μικροτερ. D a c ff i l syvp sa | **27** ουχι] μαλλον η D | in gentibus quidem qui recumbit, in vobis autem non sic, sed qui ministrat e a c ff i l r[1.2] | **27s** εγω γαρ εν μεσω υμων ηλθον ουχ ως ο ανακειμενος, αλλ ως ο διακονων (c Ωϱ) κ. υμεις ηυξηθητε εν τη διακονια μου ως ο διακονων οι διαμεμ. D | **30** καθησθε B*ΔT 1093, καθισεσθε al. m. | επι[2] + δωδεκα (Mt 19,28) Ta[3] S[c] 579 D 348s Xss 157 472 1047 660s a b ff l q syvih ar gg (~ 13[r] c f r[2] z) | **31** Σιμων BLT 1241 sys co Bas] ειπ. δε ο Κς· Σ. rel. | **32** εδεηθην + patrem E f ar[1] | επιστρεψον + et fidere et e | σου[3] + et rogate ne intretis in temptationem e a b c ff i l q ken | **34** εως] πριν η ΨsAW D 700[r] 1[r] 1424[s] 7[s] al. pl. AA[r] rel. syh* | **35-38** > Mn | *
*

ἔχων βαλλάντιον ἀράτω, ὁμοίως καὶ πήραν, καὶ
ὁ μὴ ἔχων πωλησάτω τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ καὶ ἀγο-
Is 53,12 37 ρασάτω μάχαιραν. λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι τοῦτο τὸ
22,52 γεγραμμένον δεῖ τελεσθῆναι ἐν ἐμοί, τό· *καὶ με-*
τὰ ἀνόμων ἐλογίσθη· καὶ γὰρ τὸ περὶ ἐμοῦ τέλος
38 ἔχει. οἱ δὲ εἶπαν· Κύριε, ἰδοὺ μάχαιραι ὧδε δύο·
39-46: ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· ἱκανόν ἐστιν.
Mt 26,30. 36-46 39 Καὶ ἐξελθὼν ἐπορεύθη κατὰ τὸ ἔθος εἰς τὸ
Mc 14,26. 32-42 ὄρος τῶν ἐλαιῶν· ἠκολούθησαν δὲ αὐτῷ καὶ οἱ
21,37; J 18,1 40 μαθηταί. γενόμενος δὲ ἐπὶ τοῦ τόπου εἶπεν αὐ-
τοῖς· προσεύχεσθε μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρασμόν.
41 καὶ αὐτὸς ἀπεσπάσθη ἀπ' αὐτῶν ὡσεὶ λίθου βο-
42 λήν, καὶ θεὶς τὰ γόνατα προσηύχετο ˡλέγων· πά-
τερ, εἰ βούλει παρένεγκε τοῦτο τὸ ποτήριον ἀπ'
ἐμοῦ· πλὴν μὴ τὸ θέλημά μου ἀλλὰ τὸ σὸν γινέ-
3 Rg 19,5 43 σθω. ὤφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος ἀπ' οὐρανοῦ ἐνισ-
J 12,29 44 χύων αὐτόν. καὶ γενόμενος ἐν ἀγωνίᾳ ἐκτενέστε-
ρον προσηύχετο. καὶ ἐγένετο ὁ ἱδρὼς αὐτοῦ ὡσεὶ
45 θρόμβοι αἵματος καταβαίνοντες ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ
ἀναστὰς ἀπὸ τῆς προσευχῆς, ἐλθὼν πρὸς τοὺς
μαθητὰς εὗρεν κοιμωμένους αὐτοὺς ἀπὸ τῆς λύ-
46 πης, ˡκαὶ εἶπεν αὐτοῖς· τί καθεύδετε; ἀναστάντες
προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν.

---

36 πωλησει, αγορασει D 700ʳ 13ʳ 7ᵉ 348ʳ U 2145-291 Γ pl. Λ rel. ar | **37** οτι + ετι ΨΔ Θ-21 22 rel. pl. lat (-b f r) sy⁴ ar | τελεσθ.] πληρωθηναι. W* 124 348 1579 Λʳ lat(-r) | **38** Κε > S* 1574 1229 i sys | ικανον εστ.] αρκει D, sufficiunt Ta syvp ar co | εστιν + εγειρεσθε αγωμεν (J 14,31) Taᵃˡ syc | **39** ειωθος 579 713 F | **40** εισελθητε D, εμπεσειν Taⁿ 2193 13ʳ, > B* | **41** απεσπ.] απεστη Θ* 157 G c d f l r (D) | **42** ~ πατερ, μη το θελ. -γενεσθω· ει βουλει παρενεγκε τουτο D e c ff | ει βουλει > 1ʳ 660 a | παρενεγκαι SLss 13ʳ M 1071 1012 R Kʳ | **43s** Iust Ta⁴ Iρ Hipp Dion Eus Ath Did Ep Xρ Hil Aug LG lat sycpih ar¹ gg bo¹] > BSᵉT 579 W 1071* N R A f sys sa Cy Amb. *post* Mt **26,39** 13ss 983ʳ 348 713 | **44** καταβαινοντος S 565 X a c ff r vg, κατεβαινεν Ta sycp (η) |

qui habet sacculum tollat, similiter et peram,
et qui non habet, vendat tunicam suam et
emat gladium. Dico enim vobis quoniam adhuc 37
hoc, quod scriptum est, oportet impleri in me:
Et cum iniquis deputatus est. Etenim ea, quae
sunt de me, finem habent. At illi dixerunt: 38
Domine, ecce duo gladii hic. At ille dixit eis:
Satis est.

22,39-53 *Gethsemani*
(Mt 26,30-56; Mc 14,26-50; J 18,1-11)

Et egressus ibat secundum consuetudinem 39
in montem Olivarum. Secuti sunt autem illum
et discipuli. Et cum pervenisset ad locum, dixit 40
illis: Orate ne intretis in tentationem. Et ipse 41
avulsus est ab eis quantum iactus est lapidis,
et positis genibus orabat ¹dicens: Pater si vis, 42
transfer calicem istum a me: verumtamen non
mea voluntas sed tua fiat. Apparuit autem illi 43
angelus de caelo confortans eum. Et factus in
agonia prolixius orabat. Et factus est sudor 44
eius sicut guttae sanguinis decurrentis in ter-
ram. Et cum surrexisset ab oratione et ve- 45
nisset ad discipulos suos, invenit eos dormientes
prae tristitia. Et ait illis: Quid dormitis? sur- 46
gite, orate, ne intretis in tentationem.

37 enim] autem A-HBsJGsC
et OssUKs b q z] + quod *rel.* gat f, ~ e a c d ff i l
iniquis OX*ssUVW d f ff q z] iniustis *rel.*
38 duo gladii BR (d) ff] ~ gladii duo *rel.*
43 factus + est SIEHeT e i q, est... et prolixius A-HOsEpBsJMaQsKs a b (c) r
43s > f
44 decurrentes JU e b i l (E d), -currens DV*TW q

37 Is 53,12; L 12,50; 18,31; 22,52 | **39** L 21,37; J 18,1s | **42** Mt 6,10 | **43** 3 Rg 19,5ss; Mt 4,11; J 12,29

47 Adhuc eo loquente ecce turba, et qui vo-
cabatur Iudas, unus de duodecim, antecedebat
eos et appropinquavit Iesu ut oscularetur eum.
48 Iesus autem dixit illi: Iuda, osculo Filium ho-
49 minis tradis? Videntes autem hi, qui circa ipsum
erant, quod futurum erat, dixerunt ei: Domine,
50 si percutimus in gladio? Et percussit unus ex
illis servum principis sacerdotum et amputavit
51 auriculam eius dexteram. Respondens autem
Iesus ait: Sinite usque huc. Et cum tetigisset
52 auriculam eius, sanavit eum. Dixit autem Iesus
ad eos, qui venerant ad se, principes sacer-
dotum et magistratus templi et seniores: Quasi
ad latronem existis cum gladiis et fustibus?
53 Cum cotidie vobiscum fuerim in templo, non
extendistis manus in me; sed haec est hora
vestra et potestas tenebrarum.

22,54-71 *Petri negatio, Christi condemnatio*
(Mt 26,57-75; Mc 14,53-71; J 18,12-27)

54 Comprehendentes autem eum duxerunt ad
domum principis sacerdotum. Petrus vero se-
55 quebatur a longe. Accenso autem igne in medio
atrii et circumsedentibus illis, erat Petrus in
56 medio eorum. Quem cum vidisset ancilla quae-

---

51 ait ihs: sine, sic implebuntur scripturae l | et cum – eum] et extendens (ihs) manum (suam) tetigit eum et redintegrata est auris(-ricula) eius e a d ff r, *post* **53** i l
53 ~ in me manus O[r]BeV e b c f ff i q r
55 atrii J] atrio *rel.* vl

---

49 L 22,36-38 | **52** A 4,1; L 22,37
53 L 19,47; J 7,30; 18,20; 19,11 | **56** A 4,13

285,1
Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἰδοὺ ὄχλος, καὶ ὁ λε- 47 47–53:
γόμενος Ἰούδας εἷς τῶν δώδεκα προήρχετο αὐ- Mt 26,47-56 Mc 14,43-49
τούς, καὶ ἤγγισεν τῷ Ἰησοῦ φιλῆσαι αὐτόν. J 18,2-11 286,2
Ἰησοῦς δὲ εἶπεν αὐτῷ· Ἰούδα, φιλήματι τὸν 48
υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου παραδίδως; ἰδόντες δὲ οἱ 49 287,1
περὶ αὐτὸν τὸ ἐσόμενον εἶπαν· Κύριε, εἰ πα-
τάξομεν ἐν μαχαίρῃ; καὶ ἐπάταξεν εἷς τις ἐξ 50
αὐτῶν τοῦ ἀρχιερέως τὸν δοῦλον καὶ ἀφεῖλεν
τὸ οὖς αὐτοῦ τὸ δεξιόν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰη- 51 288,10
σοῦς εἶπεν· ἐᾶτε ἕως τούτου· καὶ ἁψάμενος
τοῦ ὠτίου ἰάσατο αὐτόν. Εἶπεν δὲ Ἰησοῦς πρὸς 52 289,1
τοὺς παραγενομένους ἐπ᾽ αὐτὸν ἀρχιερεῖς καὶ
στρατηγοὺς τοῦ ἱεροῦ καὶ πρεσβυτέρους· ὡς ἐπὶ
λῃστὴν ἐξήλθατε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων;
καθ᾽ ἡμέραν ὄντος μου μεθ᾽ ὑμῶν ἐν τῷ ἱερῷ 53 J 7,30; 8,20
οὐκ ἐξετείνατε τὰς χεῖρας ἐπ᾽ ἐμέ· ἀλλ᾽ αὕτη
ἐστὶν ὑμῶν ἡ ὥρα καὶ ἐξουσία τοῦ σκότους.

290,1; 291,1
Συλλαβόντες δὲ αὐτὸν ἤγαγον καὶ εἰσήγα- 54 54–62:
γον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀρχιερέως, ὁ δὲ Πέτρος Mt 26,57s. 69-75
ἠκολούθει μακρόθεν. περιαψάντων δὲ πῦρ ἐν 55 Mc 14,53s. 66-72
μέσῳ τῆς αὐλῆς καὶ συγκαθισάντων ἐκάθητο ὁ J 18,12-18. 25ss
Πέτρος μέσος αὐτῶν. ἰδοῦσα δὲ αὐτὸν παιδί- 56

---

47 οχλος + πολυς (Mt 26,47) Ta[3] D 544 syv | ηγγισ. - αυτον] εγγισας εφιλησεν τ. Ιν D vl pl. syv(p bo) ar | αυτον + τουτο γαρ σημειον δεδωκει αυτοις· ον αν φιλησω αυτος εστιν D Θs 13[r] 7s 348-1579 Xss 713s 998 al. EH al. b c r syph ar gg] + κρατησατε αυτον Xs b c ar | **49** περι αυτ.] μαθηται αυτου Ta[a(vn)] sys | εσομεν.] γενομεν. Ta[3] D ff syph[m] ar gg bo, > 71 e b i l q | **49ss** > Mn | **50** ους] ωτιον D K 1047 660 2430 lat pl. | **51** αψαμ. - αυτον] εκτεινας τ. χειρα ηψατο αυτου κ. απεκατεσταθη το ους αυτου (Ta[n]) D e a ff i (l) r | **52** ξυλων + συλλαβειν με Ta[3] 579 Xss 713s 472s 2430 syph[+] | **54** κ. εισηγαγ. > 579 D Θ 1 118s 71 713 245s Γ 472 lat(-c) syvp | απο μακροθεν 579 D 544 0171 983[r] 1194s 047 al. Λ | **55** περιαψαντ. BS 33s 579 Eus] αψαντ. 0171 rel. | πυραν 892 1 22[*] 1424[*] | περικαθισαντ. Ta D 1[r] 291 G lat(-a) syvp ar gg | αυτων + θερμαινομενος Ta[ain] D | *

σκη τις καθήμενον πρὸς τὸ φῶς καὶ ἀτενίσασα
57 αὐτῷ εἶπεν· καὶ οὗτος σὺν αὐτῷ ἦν. ὁ δὲ ἠρνή-
292,1 58 σατο λέγων· οὐκ οἶδα αὐτόν, γύναι. καὶ μετὰ βρα-
χὺ ἕτερος ἰδὼν αὐτὸν ἔφη· καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ.
59 ὁ δὲ Πέτρος ἔφη· ἄνθρωπε, οὐκ εἰμί. ¹καὶ δια-
στάσης ὡσεὶ ὥρας μιᾶς ἄλλος τις διϊσχυρίζετο
λέγων· ἐπ᾽ ἀληθείας καὶ οὗτος μετ᾽ αὐτοῦ ἦν,
60 καὶ γὰρ Γαλιλαῖός ἐστιν. εἶπεν δὲ ὁ Πέτρος· ἄν-
θρωπε, οὐκ οἶδα ὃ λέγεις. καὶ παραχρῆμα ἔτι λα-
293,2 61 λοῦντος αὐτοῦ ἐφώνησεν ἀλέκτωρ. καὶ στραφεὶς
22,34 ὁ Κύριος ἐνέβλεψεν τῷ Πέτρῳ, καὶ ὑπεμνήσθη
ὁ Πέτρος τοῦ λόγου τοῦ Κυρίου, ὡς εἶπεν αὐ-
τῷ ὅτι πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι σήμερον ἀπαρ-
62 νήσῃ με τρίς. καὶ ἐξελθὼν ἔξω ἔκλαυσεν πικρῶς.
294,1 63 Καὶ οἱ ἄνδρες οἱ συνέχοντες αὐτὸν ἐνέπαι-
63–65: Mt 26,67s Mc 14,65 64 ζον αὐτῷ δέροντες, καὶ περικαλύψαντες αὐτὸν
ἐπηρώτων αὐτὸν λέγοντες· προφήτευσον, τίς
65 ἐστιν ὁ παίσας σε; καὶ ἕτερα πολλὰ βλασφη-
μοῦντες ἔλεγον εἰς αὐτόν.
295,2 66–71: Mt 26,59-66 Mc 14,55-64 66 Καὶ ὡς ἐγένετο ἡμέρα, συνήχθη τὸ πρεσβυ-
τέριον τοῦ λαοῦ, ἀρχιερεῖς τε καὶ γραμματεῖς,
καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ συνέδριον αὐτῶν,

58* **56** ην + αει e b ff i l q | **57** γυναι > 0124 D | **58** εφη^{1} – ει] ειπεν το αυτο D syc | εξ αυτων ει] cum illo eras semper b ff i l q r | Πετρος > D (a) b ff i l q sys | **59** ωσει > 1424^{s} Ms 047 476 vl sycp ar gg bo | **60** ο^{2}] τι S D 157 1038 716 lat(-ff) syvp | ετι > Ta 472 V ffl, ετι – αυτου > Ta^{u} syv |
* **61** Κς] Ις Ta^{avn} D 1s 22^{s} 124* 472 1604 sysph* | λογου] ρηματος (Mt 26,75) BSL.ss 1241 124 348s 1216 Xs 1012 4 | ως] ον Ta 157 syvp ar gg | σημερον > ΨΔW D Θ^{r} 1^{r} 1424-945 71-U al. N 1012^{r} Γ pl. A 1187 rel. sycp ar gg | με + μη ειδεναι με D a (b l), ~ 71 1604 ar | **62** > 0171 e a b ff i l r | εξω + ο Πετρος Ta^{avn} ΔW Θ^{r} 13-828 1424 267 71-U 1071^{r} 713ss Γs 4 pl. K^{r} rel. vl syph | **63** δε-
* ροντες > D 0171 69 vl syp | **64** αυτον^{1}] αυτου το προσωπον D 1 270^{s} al. a q syv ar, + ετυπτον αυτου το προσωπον κ. Ψs 892s W Θ^{r} 1-1207 157 rel. pl. a i q r^{2} z vg syph (ar) gg | αυτον^{2} > BL 0124 T M X 1355 K^{s} | προφητ. + ημιν Xε Ta 348s 1579 Xs 1093 l r^{2} |

dam sedentem ad lumen et eum fuisset intuita,
dixit: Et hic cum illo erat. At ille negavit eum 57
dicens: Mulier, non novi illum. Et post pusil- 58
lum alius videns eum dixit: Et tu de illis es.
Petrus vero ait: O homo, non sum. ¹Et inter- 59
vallo facto quasi horae unius, alius quidam
affirmabat dicens: Vere et hic cum illo erat;
nam et Galilaeus est. Et ait Petrus: Homo, 60
nescio, quid dicis. Et continuo adhuc illo lo-
quente cantavit gallus. Et conversus Dominus 61
respexit Petrum. Et recordatus est Petrus verbi
Domini, sicut dixerat: Quia prius quam gallus
cantet, ter me negabis. Et egressus foras Pe- 62
trus flevit amare.

Et viri, qui tenebant illum, illudebant ei 63
caedentes. Et velaverunt eum et percutiebant 64
faciem eius et interrogabant eum dicentes:
Prophetiza, quis est qui te percussit? Et alia 65
multa blasphemantes dicebant in eum.

Et ut factus est dies, convenerunt seniores 66
plebis et principes sacerdotum et scribae, et
duxerunt illum in concilium suum dicentes:

---

57 eum*> a b c f i l
58 o > GER
60 quid] quod SOZBeUR ff
~ gallus cant. O^rBeUEKVW a b c d f l r z
61 dixerat z] dixit SssOsBsJDQssCs vl
62 > e a b ff i l*r

---

61 L 22,34
62 Ps 50,19

67 Si tu es Christus, dic nobis. Et ait illis: Si
68 vobis dixero, non credetis mihi; si autem et
interrogavero, non respondebitis mihi neque
69 dimittetis. Ex hoc autem erit *Filius hominis*
70 *sedens a dextris* virtutis *Dei*. Dixerunt autem
omnes: Tu ergo es Filius Dei? Qui ait: Vos
71 dicitis, quia ego sum. At illi dixerunt: Quid
adhuc desideramus testimonium? ipsi enim audivimus de ore eius.

23,1-5 *Christus coram Pilato*
(Mt 27,1s.11-14; Mc 15,1-5; J 18,28-38a)

23 Et surgens omnis multitudo eorum duxe-
2 runt illum ad Pilatum. Coeperunt autem illum
accusare dicentes: Hunc invenimus subvertentem gentem nostram et prohibentem tributa
dare Caesari et dicentem se Christum regem
3 esse. Pilatus autem interrogavit eum dicens:
Tu es rex Iudaeorum? At ille respondens ait:
4 Tu dicis. Ait autem Pilatus ad principes sacerdotum et turbas: Nihil invenio causae in
5 hoc homine. At illi invalescebant dicentes: Commovet populum docens per universam Iudaeam
incipiens a Galilaea usque huc.

---

67 creditis SssMsZsBssUssQs vl(-d q)
68 respondetis SEpBD[r]Cs gat b d ff i l q
23,2 illum accusare AsMKTh] ~ acc. ill. *rel.* vl
dare GEQ e a d f ff z] dari *rel.*
5 commovit ERW
Iudaeam W vl] + et *rel.* r[2] z

---

67 J 10,24; 8,45
69 Dn 7,13; Ps 109,1
23,2 L 20,25
3 1 T 6,13 | **4** A 10,37

ˈλέγοντες· εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός, εἰπὸν ἡμῖν. 67 J 3,12; 8,45; 10,24
εἶπεν δὲ αὐτοῖς· ἐὰν ὑμῖν εἴπω, οὐ μὴ πιστεύ- *296,10*
σητε· ἐὰν δὲ ἐρωτήσω, οὐ μὴ ἀποκριθῆτε. 68
ἀπὸ τοῦ νῦν δὲ ἔσται *ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου* 69 *297,1* Dn 7,13
καθήμενος ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ. Ps 109,1
ˈεἶπαν δὲ πάντες· σὺ οὖν εἶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ; ὁ 70 *298,10*
δὲ πρὸς αὐτοὺς ἔφη· ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἐγώ εἰμι.
οἱ δὲ εἶπαν· τί ἔτι ἔχομεν μαρτυρίας χρείαν; αὐ- 71 *299,1*
τοὶ γὰρ ἠκούσαμεν ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτοῦ.

300,1
Καὶ ἀναστὰν ἅπαν τὸ πλῆθος αὐτῶν ἤγα- **23** 1–25:
γον αὐτὸν ἐπὶ τὸν Πιλᾶτον. ἤρξαντο δὲ κατη- 2 Mt 27,2.11-31 Mc 15,1-20
γορεῖν αὐτοῦ λέγοντες· τοῦτον εὕρομεν δια- J 18,28-19,16 *301,10*
στρέφοντα τὸ ἔθνος ἡμῶν καὶ κωλύοντα φόρους
Καίσαρι διδόναι, καὶ λέγοντα ἑαυτὸν Χριστὸν
βασιλέα εἶναι. ὁ δὲ Πιλᾶτος ἠρώτησεν αὐτὸν 3 *302,1* 1 T 6,13
λέγων· σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ
ἀποκριθεὶς αὐτῷ ἔφη· σὺ λέγεις. ὁ δὲ Πιλᾶτος 4 *303,9*
εἶπεν πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ὄχλους· οὐ-
δὲν εὑρίσκω αἴτιον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ. οἱ 5 *304,10*
δὲ ἐπίσχυον λέγοντες ὅτι ἀνασείει τὸν λαόν, δι-
δάσκων καθ' ὅλης τῆς Ἰουδαίας, καὶ ἀρξάμε-
νος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἕως ὧδε.

---

67 ει[1] > L D 1223 1375 | ειπον ημιν > D | **68** αποκριθ. + μοι η απολυσητε Ta[3] ΨΔ 892 W D 700-21 13 rel. pl. lat sy[3] ar gg | **69** εσται – καθημεν.] οψεσθε τ. υιον τ. ανθρ. καθημ. 579 157 | **70** δε[1]] ουν W 1[r] 69 124 M A* 280* | **71** μαρτυρων (Mt 26,65) Ta[3] Ψ D 28 118 69 983 659 1071 713 472 1604 gg | **23,1** αναστantες D Θ syvp sa | αυτων > 346 713 e syv sa | **2** ημων > ΔW Θs 565[r] 1s 22 209 1424* 1194s Uss 157s Γss 998 al. AΛ[r] | ημων + κ. καταλυοντα τ. νομον ημων κ. τ. προφητας Mn vl | κωλυοντα... διδον.] κελευοντα... μη δουναι κ. αποστρεφοντα τ. γυναικας κ. τα τεκνα Mn | **5** ενισχυον D 69 157 1229 H | διδασκων > S* 270 e b i l q | και BSL 579 T 0124 lat sy[3]] > rel. | ωδε + et filios nostros et uxores avertit a nobis, non enim baptizantur sicut et nos, nec se mundant e (c) *cf. v.* 2 | 68 *

6 Πιλᾶτος δὲ ἀκούσας ἐπηρώτησεν, εἰ ὁ ἄν-
3,1 7 θρωπος Γαλιλαῖός ἐστιν, καὶ ἐπιγνοὺς ὅτι ἐκ
τῆς ἐξουσίας Ἡρῴδου ἐστίν, ἀνέπεμψεν αὐτὸν
πρὸς Ἡρῴδην, ὄντα καὶ αὐτὸν ἐν Ἱεροσολύμοις
9,9 8 ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις. ὁ δὲ Ἡρῴδης ἰδὼν
τὸν Ἰησοῦν ἐχάρη λίαν· ἦν γὰρ ἐξ ἱκανῶν χρό-
νων θέλων ἰδεῖν αὐτὸν διὰ τὸ ἀκούειν περὶ αὐ-
τοῦ, καὶ ἤλπιζέν τι σημεῖον ἰδεῖν ὑπ᾽ αὐτοῦ γινό-
9 μενον. ἐπηρώτα δὲ αὐτὸν ἐν λόγοις ἱκανοῖς· αὐ-
305,2 10 τὸς δὲ οὐδὲν ἀπεκρίνατο αὐτῷ. εἱστήκεισαν δὲ οἱ
ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς εὐτόνως κατηγοροῦν-
306,10 11 τες αὐτοῦ. ἐξουθενήσας δὲ αὐτὸν ὁ Ἡρῴδης σὺν
τοῖς στρατεύμασιν αὐτοῦ καὶ ἐμπαίξας, περιβαλὼν
ἐσθῆτα λαμπρὰν ἀνέπεμψεν αὐτὸν τῷ Πιλάτῳ.
12 ἐγένοντο δὲ φίλοι ὅ τε Ἡρῴδης καὶ ὁ Πιλᾶτος
ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ μετ᾽ ἀλλήλων· προϋπῆρχον γὰρ
307,9 13 ἐν ἔχθρᾳ ὄντες πρὸς αὐτούς. Πιλᾶτος δὲ συγκα-
λεσάμενος τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ἄρχοντας καὶ
14 τὸν λαὸν [1]εἶπεν πρὸς αὐτούς· προσηνέγκατέ
μοι τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ὡς ἀποστρέφοντα τὸν
λαόν, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἐνώπιον ὑμῶν ἀνακρίνας οὐ-
θὲν εὗρον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ αἴτιον ὧν κατη-
308,10 15 γορεῖτε κατ᾽ αὐτοῦ. ἀλλ᾽ οὐδὲ Ἡρῴδης· ἀνέπεμ-

6 ακουσας BSL 1241 T 0124 bo] + nominare Ta^{atn} (syp), Γαλιλαιαν Ta^{3} rel. | απο τ. Γαλιλαιας ο ανθρ. D vl syc(s)
8 * ar gg | **7** προς + τον BT Θ 348s | **8** ικανων χρ. BS 33-579 D Θ 1071 157 c ar sa] ικανου χρ. Ta^{3} W 1-124 Ms 348 477s Xs N 291 1604 Π-473 H lat(-c) sy bo, > χρονου rel. | ακουειν BS 33s 579 D Θ 1^{r} 1689 M 157 K* 280 661 syv gg co] + πολλα Ta^{ail} rel. lat syph (ar) | **9** αυτω + quasi
11 * non audiens c (syc) | **10-12** > sys | **11** λαμπραν] coccineam Ta syp | επεμψεν S*L 0124 047 472 R c | **12** οντες δε εν αηδια ο Πιλ. κ. ο Ηρ. εγενοντο φιλοι εν αυτη τη ημ. D c | ημερα] ωρα 579 713 a syh^{m} | εν εχθρα] εχθροι Ta^{in} lat(-a) syc ar | **13** κ. τ. λαον] τ. λαου Ta^{ais} 348^{r} e a b ff l r sa | **14** διαστρεφ. 1-124 945 270s 726 | **15** ανεπεμψα γ. υμας πρ. αυτ. Ta^{l} ΨΔW D 700 565^{r} 1^{r} 346 124 1424* 7* Uss N 713^{r} Γ rel. ΑΛ^{r} rel. lat(-f) syvph* ar gg, υμας] αυτον Ta^{ar} syvp ar |

23,6-12 *Christus ab Herode illusus*

Pilatus autem audiens Galilaeam interro- 6
gavit, si homo Galilaeus esset. Et ut cognovit 7
quod de Herodis potestate esset, remisit eum
ad Herodem, qui et ipse Hierosolymis erat illis
diebus. Herodes autem viso Iesu gavisus est 8
valde; erat enim cupiens ex multo tempore vi-
dere eum, eo quod audierat multa de eo, et
sperabat signum aliquod videre ab eo fieri.
Interrogabat autem eum multis sermonibus. At 9
ipse nihil illi respondebat. Stabant autem prin- 10
cipes sacerdotum et scribae constanter accu-
santes eum. Sprevit autem illum Herodes cum 11
exercitu suo et illusit indutum veste alba et
remisit ad Pilatum. Et facti sunt amici Herodes 12
et Pilatus in ipsa die; nam antea inimici erant
ad invicem.

23,13-25 *Christus cruci addictus*
(Mt 27,15-26; Mc 15,6-15; J 18,38b-19,16)

Pilatus autem convocatis principibus sacer- 13
dotum et magistratibus et plebe, dixit ad 14
illos: Obtulistis mihi hunc hominem quasi
avertentem populum, et ecce ego coram vobis
interrogans nullam causam inveni in homine
isto ex his, in quibus eum accusatis. Sed neque 15
Herodes; nam remisi vos ad illum, et ecce

---

7 qui] quia MERTh f ff | **8** enim vl] autem Zs^{m}U ER r^2 | audierat O c] audiret *rel.* | **9** at b ff l q r^2 z] et X*ss*BKW, autem d i r | **10** autem X*GDThCs a d f ff] etiam *rel.* | **14** et > Y*ZJUKs | invenio MXBe GDsRsW e b c ff l q r z | **15** remisit eum ad nos H* O*HeTh f z (G)

---

7 L 3,1 | **8** L 9,9; J 12,21 | **9** J 19,10 | **10** A 25,7 | **11** L 18,32 | **12** A 4,27 | **14** A 28,18 | **15** L 23,22; A 23,29

16 nihil dignum morte actum est ei. Emendatum
17 ergo illum dimittam. Necesse autem habebat
18 dimittere eis per diem festum unum. Exclamavit autem simul universa turba dicens: Tolle
19 hunc et dimitte nobis Barabbam, [1] qui erat
propter seditionem quandam factam in civitate
20 et homicidium missus in carcerem. Iterum autem Pilatus locutus est ad eos volens dimit-
21 tere Iesum. At illi succlamabant dicentes: Cru-
22 cifige, crucifige eum. Ille autem tertio dixit ad
illos: Quid enim mali fecit iste? nullam causam
mortis invenio in eo; corripiam ergo illum et di-
23 mittam. At illi instabant vocibus magnis postulantes ut crucifigeretur, et invalescebant voces
24 eorum. Et Pilatus adiudicavit fieri petitionem
25 eorum. Dimisit autem illis eum, qui propter
homicidium et seditionem missus fuerat in
carcerem, quem petebant, Iesum vero tradidit
voluntati eorum.

23,26-49 *Christus moriens in cruce*
(Mt 27,32-56; Mc 15,21-41; J 19,17-37)

26 Et cum ducerent eum, apprehenderunt Simonem quendam Cyrenensem venientem de
villa et imposuerunt illi crucem portare post
27 Iesum. Sequebatur autem illum multa turba po-

19 quandam] quondam A-HGQCs
21 crucifige² > E e a b f ff l
22 inveni AsBUGTh gat a
eo] eum MX*sUGE
25 quem petebant > e a b ff l

25 Mt 17,12
26 Mt 27,32; Mc 15,21

ψεν γὰρ αὐτὸν πρὸς ἡμᾶς, καὶ ἰδοὺ οὐδὲν ἄξιον
θανάτου ἐστὶν πεπραγμένον αὐτῷ. παιδεύσας οὖν 16
αὐτὸν ἀπολύσω. ἀνάγκην δὲ εἶχεν ἀπολύειν αὐτοῖς 17 *309,2*
κατὰ ἑορτὴν ἕνα. ἀνέκραγον δὲ παμπληθεὶ λέ- 18 *310,1*
γοντες· αἶρε τοῦτον, ἀπόλυσον δὲ ἡμῖν τὸν Βαρ-
αββᾶν· ὅστις ἦν διὰ στάσιν τινὰ γενομένην ἐν 19
τῇ πόλει καὶ φόνον βληθεὶς ἐν τῇ φυλακῇ. πάλιν 20 *311,1*
δὲ ὁ Πιλᾶτος προσεφώνησεν αὐτοῖς, θέλων ἀπο-
λῦσαι τὸν Ἰησοῦν. οἱ δὲ ἐπεφώνουν λέγοντες· 21
σταύρου σταύρου αὐτόν. ὁ δὲ τρίτον εἶπεν πρὸς 22 *312,9*
αὐτούς· τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν οὗτος; οὐδὲν αἴτι-
ον θανάτου εὗρον ἐν αὐτῷ· παιδεύσας οὖν αὐ-
τὸν ἀπολύσω. οἱ δὲ ἐπέκειντο φωναῖς μεγάλαις 23 *313,1*
αἰτούμενοι αὐτὸν σταυρωθῆναι, καὶ κατίσχυον
αἱ φωναὶ αὐτῶν καὶ Πιλᾶτος ἐπέκρινεν γενέσθαι 24 *314,1*
τὸ αἴτημα αὐτῶν· ἀπέλυσεν δὲ τὸν διὰ στάσιν 25
καὶ φόνον βεβλημένον εἰς φυλακήν, ὃν ᾐτοῦντο,
τὸν δὲ Ἰησοῦν παρέδωκεν τῷ θελήματι αὐτῶν.
Καὶ ὡς ἀπήγαγον αὐτόν, ἐπιλαβόμενοι Σί- 26 *315,1* Mt 27,32
μωνά τινα Κυρηναῖον ἐρχόμενον ἀπ' ἀγροῦ ἐπέ- Mc 15,21
θηκαν αὐτῷ τὸν σταυρὸν φέρειν ὄπισθεν τοῦ
Ἰησοῦ. Ἠκολούθει δὲ αὐτῷ πολὺ πλῆθος τοῦ 27 *316,10*

ιδου > Ta^{n} D syv | **17** *post* **19** D syv, > BL 1241 T 0124 *
A^{s} a sa bo^{l} | αναγκ.] συνηθειαν N syvp bo^{l} (b) | ενα +
δεσμιον (Mt 27,15) Ta^{3} 1194 348^{r} 472 1093 1047s 661
cq sysh^{+} bo^{l} | **18** αιρε τουτον^{bis} Ta^{av} D | **19** βληθ. B **19** *
33-579] βεβλημενος rel., > S* | **21** σταυρου^{bis} BS 0124 *
D F^{e} Ωρ Eus Cy] στ.^{2} > W 21 U 157 1604 vl ar, -ρωσον^{bis}
rel. | **22** ουδεν + γαρ 579 1-124 e b l q syv | αιτιον] αξιον
Ψ L ss 7 1071 a c syvh^{m} | ευρισκω D 1071 lat(-a) syv |
23 σταυρωσαι Ta B ar (syp sa) | αυτων + κ. τ. αρχιερεων
Ψ 892ss W rel. c f sy^{3} ar gg | **25** δε^{1} + αυτοις Ta 1-13
69^{r} 7s Ms al. 291 1604 660s al. K^{r} lat(-a) syvph^{+} ar gg |
τον^{1} + Βαραββ. τον Ta^{3} 21 1-124 7 1223 1194s 291 1604
660s 270^{s} ar gg. | **26** *inc.* susceperunt ergo Iesum et *
portans (sibi) crucem ducebatur ff^{l} r(c) | Σιμωνος τινος
Κυρηναιου ερχομενου ΨΔW Θs 565^{r} 1^{r} 1424-U 1071
rel. | **27** πολυ > D 1071 vl syvp ar gg sa |

λαοῦ καὶ γυναικῶν αἳ ἐκόπτοντο καὶ ἐθρήνουν
28 αὐτόν. στραφεὶς δὲ πρὸς αὐτὰς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν·
θυγατέρες Ἰερουσαλήμ, μὴ κλαίετε ἐπ' ἐμέ·
πλὴν ἐφ' ἑαυτὰς κλαίετε καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ὑμῶν,
21,23 29 ¹ὅτι ἰδοὺ ἔρχονται ἡμέραι ἐν αἷς ἐροῦσιν· μα-
κάριαι αἱ στεῖραι, καὶ αἱ κοιλίαι αἳ οὐκ ἐγέν-
Os 10,8 30 νησαν, καὶ μαστοὶ οἳ οὐκ ἔθρεψαν. τότε ἄρξον-
Ap 6,16; 9,6 ται *λέγειν τοῖς ὄρεσιν· πέσατε ἐφ' ἡμᾶς, καὶ τοῖς*
1 P 4,17 31 *βουνοῖς· καλύψατε ἡμᾶς·* ¹ὅτι εἰ ἐν τῷ ὑγρῷ ξύλῳ
317,1 32 ταῦτα ποιοῦσιν, ἐν τῷ ξηρῷ τί γένηται; Ἤγον-
το δὲ καὶ ἕτεροι κακοῦργοι δύο σὺν αὐτῷ ἀναιρε-
318,1 33–49: 33 θῆναι. Καὶ ὅτε ἦλθον ἐπὶ τὸν τόπον τὸν κα-
Mt 27,33-56 Mc 15,22-41 λούμενον Κρανίον, ἐκεῖ ἐσταύρωσαν αὐτὸν καὶ
J 19,17-30 *319,1* τοὺς κακούργους, ὃν μὲν ἐκ δεξιῶν ὃν δὲ ἐξ ἀρι-
320,1 34 στερῶν. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔλεγεν· πάτερ, ἄφες αὐ-
Mt 5,44 Is 53,12 τοῖς· οὐ γὰρ οἴδασιν τί ποιοῦσιν. *διαμεριζόμενοι*
Ps 21,19 *321,1* 35 δὲ *τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἔβαλον κλήρους.* καὶ εἱστή-
Ps 21,8 *322,2* κει ὁ λαὸς θεωρῶν. *ἐξεμυκτήριζον* δὲ καὶ οἱ ἄρ-
χοντες λέγοντες· ἄλλους ἔσωσεν, σωσάτω ἑαυτόν,
εἰ οὗτός ἐστιν ὁ Χριστὸς τοῦ Θεοῦ ὁ ἐκλεκτός.
323,2 36 ἐνέπαιξαν δὲ αὐτῷ καὶ οἱ στρατιῶται προσερχό-
Ps 68,22 37 μενοι, ὄξος προσφέροντες αὐτῷ ¹καὶ λέγοντες· εἰ
σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, σῶσον σεαυτόν.

* γυναικες Ta D 1071 cfr syvp | **28** ο > BS*L | εμε + μηδε
* πενθειτε D | **29** ιδου > Ta[aorn] D 13[r] 476 vl pl. syv ar |
εθρεψ. BSC*Ls 1047 vl syh[m] bo gg] εξεθρ. C[c]Ψ 579 DΘ
30* 1[r] Γ 655 Fs, εθηλασαν rel. | **31** ει > L 579 2193 syv | τω[1]
> BC 0124 1574 | **32** αυτω] τω Ιυ Ta[au] C[c] 33 1241 69
1071 syi] ετεροι > e c sys co | **33** ηλθον (Mn) BSCss 579
D Θ 69 124 1071 157 251s Q lat syvpih[m]] απηλθ. rel. |
αριστερ.] ευωνυμ. C*-L 0124 28 13-954 N 157 1604 Q |
* **34** ο δε – ποιουσιν Mn Ta[4] Heg Iρ Cl Ωρ Eus I.G S*
rel. pl.] > BS[c] 579 1241 0124 W D* Θ a b sys sa bo[1] |
* **35** δε + αυτον Ta D 1-954 1071 157 1012 1604 661s 270[a]
lat sy ar gg sa | εσωσας, σεαυτον σωσον, ει υιος ει τ. θυ,
ει Χς ει D (c) | Χς + ο υιος 579 0124 13[r] 1071 472 Ir
* syih ar (gg) co Eus | **36** ενεπαιξαν BSL 1241 0124] -ζον
rel. | **37** λεγ. + χαιρε ο β. τ. Ιουδ. περιθεντες αυτω κ.
ακανθινον στεφανον D c (syv) |

puli et mulierum, quae plangebant et lamen-
tabantur eum. Conversus autem ad illas Iesus 28
dixit: Filiae Hierusalem, nolite flere super me,
sed super vos ipsas flete et super filios vestros.
Quoniam ecce venient dies, in quibus dicent: 29
Beatae steriles et ventres, qui non genuerunt,
et ubera, quae non lactaverunt. Tunc incipient 30
dicere montibus: Cadite super nos, et collibus:
Operite nos. Quia si in viridi ligno haec fa- 31
ciunt, in arido quid fiet? Ducebantur autem et 32
alii duo nequam cum eo, ut interficerentur. Et 33
postquam venerunt in locum, qui vocatur Cal-
variae, ibi crucifixerunt eum et latrones, unum
a dextris et alterum a sinistris. Iesus autem 34
dicebat: Pater, dimitte illis; non enim sciunt
quid faciunt: *Dividentes* vero *vestimenta* eius
miserunt sortes. Et stabat populus spectans, et 35
deridebant eum principes cum eis dicentes:
Alios salvos fecit, se salvum faciat, si hic est
Christus Dei electus. Illudebant autem ei et mi- 36
lites accedentes et acetum offerentes ei ⁱ et 37
dicentes: Si tu es rex Iudaeorum, salvum te fac.

---

27 lamentabant SZ*BJD^rCs e a b d f ff l
29 qui] quae MO*ZMaHeW b d f ff z
34 > a d | faciant ZUV (ff) l
35 ex(s)pectans SM^rB-GERsKsCsW e a b f ff l r z
37 et a c f] > *codd.*

---

28 Ap 1,7
29 L 21,23
30 Os 10,8; Ap 6,16; 9,6
31 1 P 4,17s
34 Mt 5,44; Ps 21,19; Is 53,12
35 Ps 21,8
36 Ps 68,22

38 Erat autem et superscriptio scripta super
eum litteris graecis et latinis et hebraicis:
39 Hic est rex Iudaeorum. Unus autem de his qui
pendebant latronibus blasphemabat eum di-
cens: Si tu es Christus, salvum fac temetip-
40 sum et nos. Respondens autem alter increpa-
bat eum dicens: Neque tu times Deum, quod
41 in eadem damnatione es. Et nos quidem iuste,
nam digna factis recipimus; hic vero nihil mali
42 gessit. Et dicebat ad Iesum: Domine, memento
43 mei, cum veneris in regnum tuum. Et dixit
illi Iesus: Amen dico tibi: Hodie mecum eris
44 in paradiso. Erat autem fere hora sexta, et te-
nebrae factae sunt in universam terram usque
45 in horam nonam. Et obscuratus est sol, et ve-
46 lum templi scissum est medium. Et clamans
voce magna Iesus ait: Pater, *in manus tuas*
commendo spiritum meum. Et haec dicens ex-
47 spiravit. Videns autem centurio quod factum
fuerat, glorificavit Deum dicens: Vere hic ho-
48 mo iustus erat. Et omnis turba eorum, qui si-
mul aderant ad spectaculum istud et videbant
quae fiebant, percutientes pectora sua reverte-

38 scripta O^c^X*s^c^VCs e a c ff l z] inscripta *rel.*
41 recepimus AssXI* a b (c) r
44 universa terra S-MXEpUMaEKsW e f ff q z
~ nonam hor. SssMBJUssDRTh (e) b q
47 erat] est AsMs*Ma c

39 Mt 27,44
42 (Gn 40,14) Mt 16,28
44 Am 8,9
45 Ex 36,35; Am 8,3 O'; 9,1
46 Ps 30,6; A 7,59; 1 P 4,19
48 L 18,13

Ἦν δὲ καὶ ἐπιγραφὴ ἐπ᾽ αὐτῷ γράμμασιν 38 *324,1*
ἑλληνικοῖς καὶ ῥωμαϊκοῖς καὶ ἑβραϊκοῖς· ὁ βα-
σιλεὺς τῶν Ἰουδαίων οὗτος.
Εἷς δὲ τῶν κρεμασθέντων κακούργων ἐβλασ- 39 *325,2*
φήμει αὐτὸν λέγων· οὐχὶ σὺ εἶ ὁ Χριστός; σῶσον
σεαυτὸν καὶ ἡμᾶς. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἕτερος ἐπι- 40 *326,10*
τιμῶν αὐτῷ ἔφη· οὐδὲ φοβῇ σὺ τὸν Θεόν, ὅτι
ἐν τῷ αὐτῷ κρίματι εἶ; καὶ ἡμεῖς μὲν δικαίως, 41
ἄξια γὰρ ὧν ἐπράξαμεν ἀπολαμβάνομεν· οὗτος
δὲ οὐδὲν ἄτοπον ἔπραξεν. καὶ ἔλεγεν· Ἰησοῦ, 42 Mt 16,28
μνήσθητί μου, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου.
καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἀμήν σοι λέγω, σήμερον μετ᾽ 43
ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ. Καὶ ἦν ἤδη ὡσεὶ 44 *327,2* Am 8,9
ὥρα ἕκτη, καὶ σκότος ἐγένετο ἐφ᾽ ὅλην τὴν γῆν
ἕως ὥρας ἐνάτης ⁱτοῦ ἡλίου ἐκλιπόντος· ἐσχί- 45 *328,2* Ex 36,35
σθη δὲ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ μέσον. καὶ 46 *329,1* Ps 30,6
φωνήσας φωνῇ μεγάλῃ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· πάτερ, A 7,59
εἰς χεῖράς σου παρατίθεμαι τὸ πνεῦμά μου.
τοῦτο δὲ εἰπὼν ἐξέπνευσεν. ⁱἸδὼν δὲ ὁ ἑκατοντ- 47 *330,2*
άρχης τὸ γενόμενον ἐδόξαζεν τὸν Θεὸν λέγων·
ὄντως ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος ἦν. ⁱκαὶ πάν- 48 *331,10*
τες οἱ συμπαραγενόμενοι ὄχλοι ἐπὶ τὴν θεωρίαν
ταύτην, θεωρήσαντες τὰ γενόμενα, τύπτοντες τὰ

38 γραμμ. - εβραικοις > BS[c]C*L 579 a syv co | εβρ. + *
Iς Ta[3] 33 28 1[r] XN l sa[1] (gg)| **39** λεγ. > BL 1241 | λεγων— *
ημας] Mt **27,40** l, > D e | ουχι BSC*ΨL 1241 a b ff r syvi
ar co] ει rel. | **40** *inc.* et obiurgavit eum socius eius Ta
syvp | ουδε] ου S* D 1187 G c f syh ar sa Ωρ | ει] εσμεν
C*W (D) syvi co Xρ | **42s** κ. στραφεις προς τ. Kν ειπεν *
αυτω· μνησθητι μου εν τη ημερα τ. ελευσεως σου· απο-
κριθ. δε ο Iς ειπεν αυτω τω επιπλησσοντι· θαρσει σημ. D |
42 εις την βασ. BL 372 lat pl. | **43** > Mn | αυτω + cre-
dis c | παραδεισω + τ. θυ Ωρ, patris e l r | **44** ηδη BC* *
Ls 1241 0124 syh bo] > rel. | **45** τ. ηλ. εκλιπ. BSC*L 579 *
1012 syh[m] co] κ. εσκοτισθη ο ηλιος rel. | εσχισθη - μεσον
post **46** Ψ (D) | **46** παρατιθεμαι B-33 Θ 372 MUs 251ss
QP A pl. Iust Ωρ (892s D 1[f] al.) verss.] -θησομαι rel. |
τουτο - εξεπν. > Xs | **47** εκατονταρχ. + et qui cum eo
erant quod fiebat magnificabant (Mt 27,54) Ta[a(i)] e ff l |

Ps 87,9; 37,12 49 στήθη ὑπέστρεφον. *εἱστήκεισαν* δὲ πάντες *οἱ*
8,2 *γνωστοὶ* αὐτῷ *ἀπὸ μακρόθεν*, καὶ γυναῖκες αἱ
συνακολουθοῦσαι αὐτῷ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, ὁρῶ-
σαι ταῦτα.
332,1 50 Καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ὀνόματι Ἰωσὴφ βουλευτὴς
50–56: Mt 27,57-61 51 ὑπάρχων, ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος, – οὗτος οὐκ
Mc 15,42-47 J 19,38-42 ἦν συγκατατεθειμένος τῇ βουλῇ καὶ τῇ πράξει αὐ-
τῶν, – ἀπὸ Ἀριμαθαίας πόλεως τῶν Ἰουδαίων,
2,25.38 52 ὃς προσεδέχετο τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ¹οὗτος
προσελθὼν τῷ Πιλάτῳ ᾐτήσατο τὸ σῶμα τοῦ
333,1 53 Ἰησοῦ. καὶ καθελὼν ἐνετύλιξεν αὐτὸ σινδόνι,
καὶ ἔθηκεν αὐτὸν ἐν μνήματι λαξευτῷ, οὗ οὐκ ἦν
334,10 54 οὐδεὶς οὔπω κείμενος. καὶ ἡμέρα ἦν παρασκευῆς,
23,49 55 καὶ σάββατον ἐπέφωσκεν. Κατακολουθήσασαι
δὲ αἱ γυναῖκες, αἵτινες ἦσαν συνεληλυθυῖαι
ἐκ τῆς Γαλιλαίας αὐτῷ, ἐθεάσαντο τὸ μνημεῖον
335,8 56 καὶ ὡς ἐτέθη τὸ σῶμα αὐτοῦ. ὑποστρέψασαι
Ex 12,16; 20,10 δὲ ἡτοίμασαν ἀρώματα καὶ μύρα. καὶ τὸ μὲν
Lv 23,8 σάββατον ἡσύχασαν κατὰ τὴν ἐντολήν.
336,1 1–12: 24 Τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων ὄρθρου βαθέως
Mt 28,1-10 ἐπὶ τὸ μνῆμα ἦλθον φέρουσαι ἃ ἡτοίμασαν
Mc 16,1-8

20,1-18 **48** στηθη] προσωπα 1047 c, + κ. τα μετωπα D | στηθη + dicentes vae erat nobis, (quae facta sunt hodie propter peccata nostra g[1] syv) filius dei erat iste, venerunt ecce iudicia desolationis Hierusalem Ef Af Addai |
* **49** αυτω[1] B 33s 579 0124 348s 1574 4 P ΑΩ 399*] αυτου
* rel. | απο[1] > Cs 892 ΔW Θ[r] 22 13 rel. pl. | **50** υπαρχων + και Ss 33s 1241 7 659 X 713 655* | ανηρ[2] > D Γ vl | **51** προσεδεχ. + κ. αυτος Ψs 892 ΔW Θ-209 124 rel. pl. gg | **53** αυτο > ΨW Θ 544 1[r] 7 X 1071 157s Γ al. H lat ar | σινδ. + καθαρα 13-230 157 | κειμεν. + κ. προσεκυλισε λιθον μεγαν επι τ. θυραν τ. μνημειου 700 13 1689[r] 1194 348[r] U 1043 co, κ. θεντος αυτου επεθηκεν τω μνημειω λιθον (μεγαν) ον μογις εικοσι (ανδρες) εκυλιον 0124 D c (1071) | **54** ην δε η ημερα προ σαββατου D (c) | παρασκευη C[c]Ψs 892 ΔsW Θ-1689 1424 rel. gg | **55** κατηκολουθησαν... κ. εθεασ. D c r sa | αι] δυο D vl pl. | και–σωμα > D | **56** κ. μυρα > 1-22 713 472 Eus | κατα τ. εντολ. > D | **24,1** ηλθον + (αι) γυναικες C[c] 892 1241 Θ 544 477 1574 1093 251 2430 Gs Eus |

bantur. *Stabant* autem omnes *noti* eius *a longe* 49
et mulieres, quae secutae eum erant a Galilaea,
haec videntes.

23,50-56 *Christus sepulcro mandatus*
(Mt 27,57-61; Mc 15,42-47; J 19,38-42)

Et ecce vir nomine Ioseph, qui erat decu- 50
rio, vir bonus et iustus, hic non consenserat 51
consilio et actibus eorum, ab Arimathaea ci-
vitate Iudaeae, qui exspectabat et ipse regnum
Dei. Hic accessit ad Pilatum et petiit corpus 52
Iesu, et depositum involvit sindone et posuit 53
eum in monumento exciso, in quo nondum quis-
quam positus fuerat. Et dies erat parasceves, 54
et sabbatum illucescebat. Subsecutae autem mu- 55
lieres, quae cum eo venerant de Galilaea, vi-
derunt monumentum et quemadmodum posi-
tum erat corpus eius. Et revertentes parave- 56
runt aromata et unguenta, et sabbato quidem
siluerunt secundum mandatum.

24,1-12 ***Resurrectionis nuntii***
(Mt 28,1-10; Mc 16,1-8; J 20,1-18)

Una autem sabbati valde diluculo venerunt 24
ad monumentum portantes, quae paraverant

49 ~ erant eum *codd.* (e, d) a b[c] f ff[1] l q z
51 concilio AsM-ZBsUGHeKCs e b ff[1] l z
52 petit SMZsBMaE[r] a b f ff[1] l z
53 involvit + in HO*X*Ep[m]BeIQss vl
54 parasceve A[c]sX[c]EpMaQ(He) f z, cenae purae e b c (ff[2]) q
55 eo] ipso *codd.* e b f ff q z
24,1 paraverunt YXGsDQs a d ff[1] l q r (z)

49 Ps 37,12; 87,9; L 8,2 | **51** L 2,25.38 | **53** L 19,30 | **55** L 23,49 | **56** Ex 12,16; 20,10; Lv 23,8

2 aromata, et invenerunt lapidem revolutum a
3 monumento. Et ingressae non invenerunt cor-
4 pus Domini Iesu. Et factum est, dum mente
consternatae essent de isto, ecce duo viri ste-
5 terunt secus illas in veste fulgenti. Cum time-
rent autem et declinarent vultum in terram,
dixerunt ad illas: Quid quaeritis viventem cum
6 mortuis? Non est hic, sed surrexit; recordamini
qualiter locutus est vobis, cum adhuc in Gali-
7 laea esset ʼdicens: Quia oportet Filium homi-
nis tradi in manus hominum peccatorum et
8 crucifigi et die tertia resurgere. Et recordatae
9 sunt verborum eius ʼet regressae a monumento
nuntiaverunt haec omnia illis undecim et ce-
10 teris omnibus. Erat autem Maria Magdalene
et Iohanna et Maria Iacobi et ceterae, quae
cum eis erant, quae dicebant ad apostolos haec.
11 Et visa sunt ante illos sicut deliramentum ver-
12 ba ista, et non crediderunt illis. Petrus autem
surgens cucurrit ad monumentum et procum-

---

4 ecce] et ecce SUDsR e b l q r
6 non – surrexit > e a b d ff l | resurrexit AsMslC c
est[2]] sit O*ssUK c ff z
11 credebant *codd.* e a b c d f ff l z

---

4 A 1,10; 10,30
5 Ap 1,18
7 L 9,22
9 L 24,22s
10 L 8,2s
11 Gn 45,26
15 Mt 18,20

ἀρώματα. εὗρον δὲ τὸν λίθον ἀποκεκυλισμένον 2
ἀπὸ τοῦ μνημείου, εἰσελθοῦσαι δὲ οὐχ εὗρον 3
τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. καὶ ἐγένετο ἐν 4
τῷ ἀπορεῖσθαι αὐτὰς περὶ τούτου καὶ ἰδοὺ ἄν-
δρες δύο ἐπέστησαν αὐταῖς ἐν ἐσθῆτι ἀστραπ-
τούσῃ· ἐμφόβων δὲ γενομένων αὐτῶν καὶ κλι- 5 *337,2*
νουσῶν τὰ πρόσωπα εἰς τὴν γῆν, εἶπαν πρὸς
αὐτάς· τί ζητεῖτε τὸν ζῶντα μετὰ τῶν νεκρῶν;
[1]οὐκ ἔστιν ὧδε, ἀλλὰ ἠγέρθη· μνήσθητε ὡς ἐλά- 6
λησεν ὑμῖν ἔτι ὢν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, λέγων τὸν 7 Mt 17,22s; 20,18s
υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ὅτι δεῖ παραδοθῆναι εἰς
χεῖρας ἀνθρώπων ἁμαρτωλῶν καὶ σταυρωθῆ-
ναι καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστῆναι. καὶ ἐμνή- 8
σθησαν τῶν ῥημάτων αὐτοῦ, καὶ ὑποστρέψασαι 9 *338,2*
ἀπὸ τοῦ μνημείου ἀπήγγειλαν ταῦτα πάντα τοῖς
ἕνδεκα καὶ πᾶσιν τοῖς λοιποῖς. ἦσαν δὲ ἡ Μαγ- 10 *339,10* 8,2s
δαληνὴ Μαρία καὶ Ἰωάννα καὶ Μαρία ἡ Ἰακώ-
βου· καὶ αἱ λοιπαὶ σὺν αὐταῖς ἔλεγον πρὸς τοὺς
ἀποστόλους ταῦτα. καὶ ἐφάνησαν ἐνώπιον αὐτῶν 11
ὡσεὶ λῆρος τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ ἠπίστουν αὐ-
ταῖς. Ὁ δὲ Πέτρος ἀναστὰς ἔδραμεν ἐπὶ τὸ μνη- 12
μεῖον· καὶ παρακύψας βλέπει τὰ ὀθόνια μόνα·

---

1 αρωματα + κ. τινες συν αυταις Ta Ψ 892^{r}W rel. pl. f q sy^{4} ar gg sa bo^{1}, > D vl syv | **2** *inc.* ελογιζοντο δε εν εαυταις τις αρα αποκυλισει τ. λιθον. ελθουσαι δε ευρον (Mc 16,3) Ta^{3} 0124 D c sa | **3** τ. Κυ Ιυ > D vl pl. (Ta 579 1071 syvp) | **4** απορεισθ. BSCL 0124 D 4] διαπορ. rel. | εσθητι αστρ. (Mn) Ta^{at} BS 0124 D lat syvp bo Eus] εσθησεσιν αστρ. rel. | **5** ενφοβοι δε γενομεναι εκλιναν τα πρ. Ta^{an} D c r syvp | **6** ουκ–αλλα > Mn co | ουκ–ηγερθη > D vl pl. | ως] οσα Mn Ta^{an} D c syvp | **7** δει] μελλει syvpih^{m} | ~ δει τ. υιον τ. ανθρ. ΨsΔsW rel. | αμαρτωλ. > D e b ff l r (Mn a) | **9** απο τ. μνημ. > D vl ar | **10** ησαν δε > 1241 W D 7 1194s 348* 713 Γ 716 2430 A 661s syvh^{+} | η^{2} + μητηρ Ta sypi^{1}h, θυγατηρ syvi^{1} | αυταις + αι S^{c}Ψ 892 Θ^{r} 69 124 rel. pl. e a f r syph ar gg bo | **12** > Mn Ta^{3} D e a b l r | οθονια BsW 0124 syvi co Eus] + κειμενα rel. | μονα > (J 20,5) S* 579 544 69 1012 A**al.* sa | *

καὶ ἀπῆλθεν πρὸς ἑαυτὸν θαυμάζων τὸ γε-
γονός.
13-35: Mc 16,12s 13 Καὶ ἰδοὺ δύο ἐξ αὐτῶν ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ
ἦσαν πορευόμενοι εἰς κώμην ἀπέχουσαν σταδίους
ἑκατὸν ἑξήκοντα ἀπὸ Ἰερουσαλήμ, ᾗ ὄνομα Ἐμ-
14 μαούς, καὶ αὐτοὶ ὡμίλουν πρὸς ἀλλήλους περὶ
Mt 18,20 15 πάντων τῶν συμβεβηκότων τούτων. καὶ ἐγένετο
ἐν τῷ ὁμιλεῖν αὐτοὺς καὶ συζητεῖν, καὶ αὐτὸς
16 Ἰησοῦς ἐγγίσας συνεπορεύετο αὐτοῖς· οἱ δὲ ὀφ-
θαλμοὶ αὐτῶν ἐκρατοῦντο τοῦ μὴ ἐπιγνῶναι αὐ-
17 τόν. εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς· τίνες οἱ λόγοι οὗ-
τοι οὓς ἀντιβάλλετε πρὸς ἀλλήλους περιπατοῦν-
18 τες; καὶ ἐστάθησαν σκυθρωποί. ¹ἀποκριθεὶς δὲ
εἷς ὀνόματι Κλεόπας εἶπεν πρὸς αὐτόν· σὺ μό-
νος παροικεῖς Ἰερουσαλὴμ καὶ οὐκ ἔγνως τὰ γε-
19 νόμενα ἐν αὐτῇ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις; καὶ εἶ-
πεν αὐτοῖς· ποῖα; οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ· τὰ περὶ
Ἰησοῦ τοῦ Ναζαρηνοῦ, ὃς ἐγένετο ἀνὴρ προφή-
Mt 21,11 της δυνατὸς ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ ἐναντίον τοῦ Θεοῦ
20 καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ, ὅπως τε παρέδωκαν αὐτὸν
οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ἄρχοντες ἡμῶν εἰς κρίμα θα-
1,68; 2,38; 19,11 A 1,6 21 νάτου καὶ ἐσταύρωσαν αὐτόν. ἡμεῖς δὲ ἠλπί-
ζομεν ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ μέλλων λυτροῦσθαι τὸν
Ἰσραήλ. ἀλλά γε καὶ σὺν πᾶσιν τούτοις τρί-
την ταύτην ἡμέραν ἄγει ἀφ' οὗ ταῦτα ἐγένετο.

13 *inc.* ησαν δε δυο πορ. εξ αυτ. D e | εκατον S Θ N 158 K*s 1219*s 1604 079 syi ar gg[1] Eus Hier] > rel. | Ουλαμμαους D, Ammaus e a b ff l r | 15 (κ.) αυτος > Ta[avm] D
* e a c syv sa | 17 αμφιβαλλ. 33 1689 | εσταθησαν BS(L) 579 0124 A* e syi co] εστε rel., > κ. εσταθησαν D Ωρ Cy | 18 παροικ. + εν 579 544 69ss 124 348[r] 1574 1093 660s Λ gg, απο Ta[1] e c sy[3] | και] ος Ta[(a)t] syvp ar, > D vl(-f) |
* 19 αυτω > 1[r] lat pl. ar gg | Ναζαρην. BSL 0124 372 079 e a c (f r, b ff) vg] -ζωραιου rel. | 20 οπως > Ta syvp sa |
* ημων > Ta a ff l syspi[1] co | 21 ελπιζομ. S 579s Θ 21 69s 348 472 P Π 489s Λ e ff gg | συν π. τουτ. > Ta a b c ff l r syvp Aug | αγει Ta[av] BSCL 579 1s syvp ar gg bo] σημερον rel. |

bens vidit linteamina sola posita et abiit secum mirans quod factum fuerat.

24,13-35 ***Christus manifestatur duobus discipulis*** (Mc 16,12s)

Et ecce duo ex illis ibant ipsa die in ca- 13
stellum, quod erat in spatio stadiorum sexaginta
ab Hierusalem, nomine Emmaus. Et ipsi loque- 14
bantur ad invicem de his omnibus, quae acci-
derant. Et factum est, dum fabularentur et se- 15
cum quaererent, et ipse Iesus appropinquans
ibat cum illis; oculi autem illorum tenebantur 16
ne eum agnoscerent. Et ait ad illos: Qui sunt 17
hi sermones, quos confertis ad invicem ambu-
lantes, et estis tristes? Et respondens unus, cui 18
nomen Cleophas, dixit ei: Tu solus peregri-
nus es in Hierusalem, et non cognovisti quae
facta sunt in illa his diebus? Quibus ille di- 19
xit: Quae? Et dixerunt: De Iesu Nazareno,
qui fuit vir propheta, potens in opere et ser-
mone coram Deo et omni populo; et quomo- 20
do eum tradiderunt summi sacerdotes et prin-
cipes nostri in damnationem mortis et crucifi-
xerunt eum. Nos autem sperabamus quia ipse 21
esset redempturus Israhel; et nunc super haec
omnia tertia dies est hodie quod haec facta

---

12 > e a b d l | sola > AsO*-EpMa
13 stadiorum + centum YsO*G
Emmaus + et Cleopas U e ff (b)
19 dixerunt + ei OEpBR[c] l z
20 ~ trad. eum O[r]BJUDQssVCsW z
sacerdotum S-FM-ZBeUGDQHeV
21 est > S-FMI-GDRC ft

---

19 Mt 21,11; A 2,22
21 L 1,68; 2,38; 19,11

22 sunt. Sed et mulieres quaedam ex nostris ter-
ruerunt nos, quae ante lucem fuerunt ad mo-
23 numentum, [1]et, non invento corpore eius, *ve*-
nerunt dicentes se etiam visionem angelorum
24 vidisse, qui dicunt eum vivere. Et abierunt qui-
dam ex nostris ad monumentum et ita inve-
nerunt sicut mulieres dixerunt, ipsum vero non
invenerunt.
25 Et ipse dixit ad eos: O stulti et tardi cor-
de ad credendum in omnibus, quae locuti sunt
26 prophetae! Nonne haec oportuit pati Christum
27 et *ita* intrare in gloriam suam? Et incipiens
a Moyse et omnibus prophetis interpretabatur
illis in omnibus scripturis, quae de ipso erant.
28 Et appropinquaverunt castello quo ibant, et
29 ipse se finxit longius ire. Et coegerunt illum
dicentes: Mane nobiscum, quoniam advespera-
scit, et inclinata est iam dies. Et intravit cum
30 illis. Et factum est, dum recumberet cum eis,
accepit panem et benedixit ac fregit et por-
31 rigebat *illis*. Et aperti sunt oculi eorum, et cog-
noverunt eum; et ipse evanuit ex oculis eo-

---

24 invenerunt[2]] viderunt SZBJUD[r]Cs gat a b c f ff r z, vidimus e d
28 se finxit] ~ finx. se A*sHOR[c] b c d f ff (l) z se > FMEpGsDsR*s
29 intravit + manere DR gat d r (e a c f, b)
30 ac] et ZBeUDQVCs e a c ff

---

22 L 24,1-11
24 L 24,12; J 20,3-10
27 Dt 18,15; Ps 21; Is 53
29 Jdc 19,8
30 L 22,19
31 4 Rg 6,17ss

ἀλλὰ καὶ γυναῖκές τινες ἐξ ἡμῶν ἐξέστησαν 22 24,1-11
ἡμᾶς γενόμεναι ὀρθριναὶ ἐπὶ τὸ μνημεῖον, καὶ 23
μὴ εὑροῦσαι τὸ σῶμα αὐτοῦ ἦλθον λέγουσαι καὶ
ὀπτασίαν ἀγγέλων ἑωρακέναι, οἳ λέγουσιν αὐ-
τὸν ζῆν. καὶ ἀπῆλθόν τινες τῶν σὺν ἡμῖν ἐπὶ 24 24,12 J 20,3-10
τὸ μνημεῖον, καὶ εὗρον οὕτως καθὼς καὶ αἱ
γυναῖκες εἶπον, αὐτὸν δὲ οὐκ εἶδον.

Καὶ αὐτὸς εἶπεν πρὸς αὐτούς· ὦ ἀνόητοι 25
καὶ βραδεῖς τῇ καρδίᾳ τοῦ πιστεύειν ἐπὶ πᾶσιν
οἷς ἐλάλησαν οἱ προφῆται. οὐχὶ ταῦτα ἔδει πα- 26 A 3,18
θεῖν τὸν Χριστὸν καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν δόξαν
αὐτοῦ; καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ Μωϋσέως καὶ ἀπὸ 27 Dt 18,15 Ps 21; Is 53
πάντων τῶν προφητῶν διηρμήνευσεν αὐτοῖς ἐν A 8,32-35
πάσαις ταῖς γραφαῖς τὰ περὶ ἑαυτοῦ. Καὶ ἤγγι- 28
σαν εἰς τὴν κώμην οὗ ἐπορεύοντο, καὶ αὐτὸς
προσεποιήσατο πορρωτέρω πορεύεσθαι. καὶ παρ- 29 Jdc 19,8
εβιάσαντο αὐτὸν λέγοντες· μεῖνον μεθ' ἡμῶν, A 16,15
ὅτι πρὸς ἑσπέραν ἐστὶν, καὶ κέκλικεν ἤδη ἡ
ἡμέρα. καὶ εἰσῆλθεν τοῦ μεῖναι σὺν αὐτοῖς. ¹καὶ 30 22,19
ἐγένετο ἐν τῷ κατακλιθῆναι αὐτὸν μετ' αὐτῶν
λαβὼν τὸν ἄρτον εὐλόγησεν καὶ κλάσας ἐπεδί-
δου αὐτοῖς. αὐτῶν δὲ διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλ- 31
μοί, καὶ ἐπέγνωσαν αὐτόν· καὶ αὐτὸς ἄφαντος
ἐγένετο ἀπ' αὐτῶν. καὶ εἶπαν πρὸς ἀλλήλους· 32

---

22 αλλα > Ta^{r} a b c ff l r sy^{v} sa | **23** και^{2} > Ta^{atn} D e c
sy^{vp} ar^{m} co | εωραχ. + εκει Ta sy^{ph+} | **24** και^{3} > Ta^{3} B *
D lat sy^{vpi} gg co^{1} | ειδομεν D e, invenerunt Ta^{fn} vg^{1} |
25 αυτος] Ις Ta^{avl} sy^{vpi} | ελαλησαν οι προφ.] ελαλησα
προς υμας Mn | **26** ουχι] οτι Mn D Ad | **27** και^{1} + ην, (και) 26 *
ερμηνευων (D) e a b c ff sy^{vp} | αυτοις + τι ην S 33s Θ 1-
22 sy^{i} ar bo | **28** προσεποιησ. BSL 579 D 565 1-22 983 A *
a b c ff vg gg] -ποιειτο rel. | πορρωτερον B 579 A | **29** εστιν *
και > Ta D vl sy^{vp} | ηδη Ta^{3} BSΨss 21 1-22 124 348
1579 lat pl. sy$^{pih^{m}}$] > rel. | **30** μετ αυτων > D e sy^{v} |
τον > Ta D 1093 sa | κλασας > D | **31** *inc.* λαβοντων δε
αυτων τ. αρτον απ αυτου D e c Ωρ | δε + ευθεως Ta
sy^{vp} sa | αφαντ. εγεν.] ηρθη sy^{vp} |

οὐχὶ ἡ καρδία ἡμῶν καιομένη ἦν ἐν ἡμῖν, ὡς
ἐλάλει ἡμῖν ἐν τῇ ὁδῷ, ὡς διήνοιγεν ἡμῖν τὰς
33 γραφάς; Καὶ ἀναστάντες αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ὑπέστρε-
ψαν εἰς Ἰερουσαλήμ, καὶ εὗρον ἠθροισμένους
34 τοὺς ἕνδεκα καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς [1]λέγοντας ὅτι
1 C 15,4a ὄντως ἠγέρθη ὁ Κύριος καὶ ὤφθη Σίμωνι.
35 καὶ αὐτοὶ ἐξηγοῦντο τὰ ἐν τῇ ὁδῷ καὶ ὡς
ἐγνώσθη αὐτοῖς ἐν τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου.
340,9 36-49: Mc 16,14-18 36 Ταῦτα δὲ αὐτῶν λαλούντων αὐτὸς ἔστη ἐν
J 20,19-23 μέσῳ αὐτῶν καὶ λέγει αὐτοῖς· εἰρήνη ὑμῖν.
1 C 15,5 37 πτοηθέντες δὲ καὶ ἔμφοβοι γενόμενοι ἐδόκουν
Mt 14,26 38 πνεῦμα θεωρεῖν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς· τί τετα-
ραγμένοι ἐστέ, καὶ διὰ τί διαλογισμοὶ ἀναβαί-
39 νουσιν ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; ἴδετε τὰς χεῖράς
μου καὶ τοὺς πόδας μου, ὅτι ἐγώ εἰμι αὐτός.
ψηλαφήσατέ με καὶ ἴδετε, ὅτι πνεῦμα σάρκα
καὶ ὀστέα οὐκ ἔχει, καθὼς ἐμὲ θεωρεῖτε ἔχοντα.
40 καὶ τοῦτο εἰπὼν ἔδειξεν αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ
341,1 41 τοὺς πόδας. ἔτι δὲ ἀπιστούντων αὐτῶν ἀπὸ
τῆς χαρᾶς καὶ θαυμαζόντων, εἶπεν αὐτοῖς· ἔχετέ
J 21,5-10 42 τι βρώσιμον ἐνθάδε; οἱ δὲ ἐπέδωκαν αὐτῷ

* **32** καιομ.] βεβαρημενη Ta syvp ar sa[1], exterminatum e, excaecatum c, optusum l, κεκαλυμμενη D sa[1] | εν ημιν > B D ec syv Or | ως ελαλει ημιν > vl syv Ωρ | **33** αναστaντ. + λυπουμενοι D ec sa | ηθροισμ. BS 33 D Eus] συνηθρ. rel. | **34** οντως > W* e b l Cy | **35** ως] οτι D ec |
* **36** λαλουντ. + και 565 1424[a] 945 716s 229 476 al. gg | αυτος BSL 1241 D vl syv co] + ο Ις rel. | κ. λεγει - υμιν > D vl pl. | υμιν + εγω ειμι. μη φοβεισθε Ta[3] 579 1241 W
* 713s 1604 P G c f vg sypih ar Amb Aug | **37** φοβηθεντ. SW, θροηθεντ. B 1241 | πνευμα] φαντασμα Mn D Ad |
* **38** δια τι] ινα τι L D Ad, τι Mn B Λ[c], > vg Aug | τη καρδια Mn B D vl sa | **39** *inc.* ιδου ιδετε b ff syv | μου[2] > 33s 579 W Θ 1[a] 13s 983s 1071 e c f vg ar gg Eus Tert Hil Ep | ψηλαφ.-ιδετε, σαρκα κ. > Mn | με > Ta[in] W D Θ lat syvh* |
* σαρκας S* D Iρ Ad | **40** > D e a b ff l syv | εδειξ. BS 33-579 1[r] 1689s 230 1194s 477 Xs N 1012 472s al. 489 482 GH] επεδειξ. rel. | τ. ποδας] τ. πλευραν 1579 ar[m], + κ. τ. πλ. Ta[ata] |

rum. Et dixerunt ad invicem: Nonne cor nos- 32
trum ardens erat in nobis, dum loqueretur in
via et aperiret nobis Scripturas? Et surgentes 33
eadem hora regressi sunt in Hierusalem et in-
venerunt congregatos undecim et eos, qui cum
illis erant, ¹dicentes: Quod surrexit Dominus 34
vere et apparuit Simoni. Et ipsi narrabant 35
quae gesta erant in via, et quomodo cogno-
verunt eum in fractione panis.

24,36-43 *Christus apparet Apostolis* (J 20,19-23)

Dum autem haec loquuntur, stetit Iesus in 36
medio eorum et dicit eis: Pax vobis, ego
sum, nolite timere. Conturbati vero et conter- 37
riti existimabant se spiritum videre. Et dixit 38
eis: Quid turbati estis, et cogitationes ascen-
dunt in corda vestra? Videte manus meas et 39
pedes, quia ego ipse sum; palpate et videte,
quia spiritus carnem et ossa non habet, sicut
me videtis habere. Et cum hoc dixisset, os- 40
tendit eis manus et pedes. Adhuc autem illis 41
non credentibus et mirantibus prae gaudio, di-
xit: Habetis hic aliquid quod manducetur? ¹At 42

33 illis] ipsis *codd.* f
36 ~ haec autem *codd.* b d f ff z
~ Iesus stetit *codd.* f z, ipse stetit vl pl.
39 pedes + meos Ep[m]DsRsW gat a b d ff l r
~ ipse ego *codd.* z
40 > e a b ff | hoc] haec FU

34 1 C 15,4s
36 1 C 15,5
37 Mt 14,26
39 J 20,25ss; 1 J 1,1

illi obtulerunt ei partem piscis assi et favum
43 mellis. Et cum manducasset coram eis, sumens
reliquias dedit eis.

24,44-53 ***Apostolorum missio, Christi ascensio*** (cf. Mt 28,18ss; A 1,4-14)

44 Et dixit ad eos: Haec sunt verba, quae
locutus sum ad vos, cum adhuc essem vobis-
cum, quoniam necesse est impleri omnia, quae
scripta sunt in lege Moysi et prophetis et
45 psalmis de me. Tunc aperuit illis sensum ut
46 intellegerent scripturas, ¹et dixit eis: Quoniam
sic scriptum est et sic oportebat Christum pati
47 et resurgere a mortuis tertia die ¹et praedi-
cari in nomine eius paenitentiam et remissio-
nem peccatorum in omnes gentes, incipientibus
48 ab Hierosolyma. Vos autem testes estis horum.
49 Et ego mitto promissum Patris mei in vos;
vos autem sedete in civitate, quoadusque in-
duamini virtute ex alto.
50 Eduxit autem eos foras in Bethaniam et
51 elevatis manibus suis benedixit eis. Et factum

44 ad vos > AsXMaC
46 ~ die tertia *codd.* d f z, > e ff l
48 ~ estis testes *codd.* e a b c f l q z
49 mittam XsBel[c]UVTW a z
civitatem UGE a ff
virtutem S[r]BUGD[r]KsCs e a b c d f ff l q

42 J 21,5-10
43 A 10,41
44 L 9,22.45; 18,31ss; 24,27; J 5,46
46 1 T 3,16
47 A 17,30
49 J 15,26; 16,7; A 1,4

ἰχθύος ὀπτοῦ μέρος· καὶ λαβὼν ἐνώπιον αὐτῶν 43
ἔφαγεν.
Εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς· Οὗτοι οἱ λόγοι μου 44 342,10 9,22.45; 18,31ss 24,27
οὓς ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς ἔτι ὢν σὺν ὑμῖν, ὅτι
δεῖ πληρωθῆναι πάντα τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ
νόμῳ Μωϋσέως καὶ τοῖς προφήταις καὶ ψαλ-
μοῖς περὶ ἐμοῦ, τότε διήνοιξεν αὐτῶν τὸν νοῦν 45
τοῦ συνιέναι τὰς γραφάς· καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὅτι 46 1 T 3,16
οὕτως γέγραπται παθεῖν τὸν Χριστὸν καὶ ἀνα-
στῆναι ἐκ νεκρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, καὶ κηρυχ- 47
θῆναι ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ μετάνοιαν καὶ ἄφ-
εσιν ἁμαρτιῶν εἰς πάντα τὰ ἔθνη, ἀρξάμενοι
ἀπὸ Ἰερουσαλήμ. ὑμεῖς ἐστε μάρτυρες τούτων, 48
καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἐξαποστέλλω τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ 49 J 15,26; 16,7 A 1,4
πατρός μου ἐφ᾽ ὑμᾶς· ὑμεῖς δὲ καθίσατε ἐν τῇ
πόλει, ἕως οὗ ἐνδύσεσθε ἐξ ὕψους δύναμιν.
Ἐξήγαγεν δὲ αὐτοὺς ἕως πρὸς Βηθανίαν, 50 50–53: Mc 16.19 A 1,4-14
καὶ ἐπάρας τὰς χεῖρας αὐτοῦ εὐλόγησεν αὐ-

---

42 μερος BSL 579 W D All e sys sa Cl Ωρ Eus] + και *
απο μελισσιου κηριου rel. lat sycpih^{+} ar gg bo| **43** αυτων]
παντων A ar^{m} | εφαγεν + κ. τα επιλοιπα εδωκεν αυτοις
Θ 983^{r} 348 713 1047s Ks vg sycih^{+} ar gg bo Ath Ep Aug|
44 μου BΨss 579 D Xs N 157 A^{s} 4 ıι 47 r co Hil] > rel. | *
τοις BSL 579 co] > rel. | κ. ψαλμοις > Ta^{v} 1s 22 F| **46** ου-
τως > e c r | γεγραπτ. BSC*L 579 D vl syi co Ir Hil] εδει
Ta^{s} sys ar Eus^{s}, + κ. ουτως εδει Ta^{all} rel. f q vg | εκ
νεκρων > Ta^{n} D 1194s sa | τη τριτη ημερα > b ff1 Ir|
47 αυτου] μου 33 1375* sys | και^{2}] εις Ta$^{a(i)v}$ BS syp(i^{1}) *
co | αρξαμενοι BSC*ss Xs N (gg) bo] -νος Ψ Θ 565 1279*
1071 1187 028 e a c l, -νων Ta^{f} Δ^{o} D 2430 b f ff q vg sa,
-νον rel., κ. αρχη Ta$^{a(n)}$ sysp(i) Eus^{s} | **48** υμεις BSC*L 579 *
co] + δε ΨsΔs rel. (sypi) ar Eus^{s} | εστε > B D 1355 661
syi(sp) Aug | **49** *inc.* καιγω Ta^{3} S 33s 579 D lat pl. sysp *
bo, + ιδου W ı^{s} 1355 1346* 489 | εξαποστελλω BS^{c} 33
Δ X 157| -στελω L 472 a sy gg co, αποστελλω rel. | τ.
πατρος] > D e | πολει Ta^{ta} BSC*L D lat pl. sys co]
+ Ιερουσαλ. rel. | **50** αυτους Ta BSC*L 579 1^{s} 157 e a *
syspi ar gg] + εξω rel. | εως > Ta^{3} D 157 1012 lat pl.|
προς BSC*-L 579 D 1^{s} a] εις rel. |

51 τούς. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εὐλογεῖν αὐτὸν αὐτοὺς
διέστη ἀπ' αὐτῶν καὶ ἀνεφέρετο εἰς τὸν οὐρανόν.
J 16,22 52 καὶ αὐτοὶ προσκυνήσαντες αὐτὸν ὑπέστρεψαν
53 εἰς Ἰερουσαλὴμ μετὰ χαρᾶς μεγάλης, καὶ ἦσαν
διὰ παντὸς ἐν τῷ ἱερῷ [αἰνοῦντες καὶ] εὐλογοῦν-
τες τὸν Θεόν.

---

* **51** απεστη D, elevatus est sys | κ. ανεφ. - ουρ. > S* D
* eabffjl sys | **52** προσκινησ. αυτ. > D eabcffjl sys
* Aug | μεγαλης > B* | **53** αινουντες κ. > BSC*L sysi co|
κ. ευλογ. > D eabffjlr Aug | θν SC* 33s W D 1-22
1355 Π* eabffq sysi ar sa bo[1]] + αμην rel. |

est, dum benediceret illis, recessit ab eis et
ferebatur in caelum. Et ipsi adorantes regressi 52
sunt in Hierusalem cum gaudio magno, et erant 53
semper in templo laudantes et benedicentes
Deum. Amen.

---

52 adorantes + eum OEpBR f q, > e a b d ff1
53 et benedicentes > e a b d ff1
Amen AsMXEpIGsDQT gat c f l r] > rel.

---

51 Mc 16,19
52 J 14,28

SANCTUM
IESU CHRISTI EVANGELIUM
SECUNDUM IOHANNEM

1,1-18 *Prologus*

1 In principio erat Verbum, et Verbum erat
2 apud Deum, et Deus erat Verbum. Hoc erat
3 in principio apud Deum. Omnia per ipsum
facta sunt, et sine ipso factum est nihil, quod
4 factum est; in ipso vita erat, et vita erat lux
5 hominum; et lux in tenebris lucet, et tenebrae
eam non comprehenderunt.
6 Fuit homo missus a Deo, cui nomen erat
7 Iohannes. Hic *venit in* testimonium, ut testi-
monium perhiberet de lumine, ut omnes cre-
8 derent per illum. Non erat ille lux, sed ut te-
9 stimonium perhiberet de lumine. Erat lux vera,
quae illuminat omnem hominem venientem in
10 hunc mundum. In mundo erat, et mundus per
ipsum factus est, et mundus eum non cognovit.
11 In propria venit, et sui eum non receperunt.
12 Quotquot autem receperunt eum, dedit eis po-
testatem filios Dei fieri, his, qui credunt in
13 nomine eius, qui non ex sanguinibus neque ex
voluntate carnis neque ex voluntate viri, sed
ex Deo nati sunt.

1,3 nihil. quod *codd. pl.* | **4** erat^{1}] est Ep^{m}BeJDsRCs gat e a b c f ff q w^{2} z Aug | **9** hunc > S-FM-ZStBsJssQK | **10** in + hoc FDsR e a b f ff q Aug | **11** in + sua e b ff w^{1} Cyp *Ir* Aug

---

1,1 1 J 1,1s; J 17,5; Ap 19,13 | **2** Pr 8,22; Sap 9,9 | **3** C 1,16s; Hb 1,2 | **4** J 5,26 | **5** J 3,19 | **6** L 1,13-17. 57-80; Mt 3,1; Mc 1,4 | **7s** L 3,15ss; J 1,20-34 | **10** J 1,3ss | **12** G 3,26 | **13** J 3,5s

ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ

1,3
1 J 1,1s
Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος, καὶ ὁ Λόγος ἦν 1 Ap 19,13 J 17,5
πρὸς τὸν Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος. οὗτος 2 Sap 9,9 Pr 8,22
ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν Θεόν. πάντα δι' αὐτοῦ 3 C 1,16s Hb 1,2
ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἕν ὃ γέ-
γονεν. ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν, καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς 4 5,26
τῶν ἀνθρώπων. καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαί- 5 3,19
νει, καὶ ἡ σκοτία αὐτὸ οὐ κατέλαβεν.
Ἐγένετο ἄνθρωπος, ἀπεσταλμένος παρὰ Θε- 6 *2,3* L 1,13-17.
οῦ, ὄνομα αὐτῷ Ἰωάννης· οὗτος ἦλθεν εἰς μαρ- 7 57-80; Mt 3,1 Mc 1,4
τυρίαν, ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός, ἵνα L 3,3
πάντες πιστεύσωσιν δι' αὐτοῦ. οὐκ ἦν ἐκεῖνος 8 1,20
τὸ φῶς, ἀλλ' ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός.
Ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα 9 *3,3*
ἄνθρωπον, ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. ἐν τῷ 10 1,3ss
κόσμῳ ἦν, καὶ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ ὁ
κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω. εἰς τὰ ἴδια ἦλθεν, καὶ 11 *4,10*
οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέλαβον. ὅσοι δὲ ἔλαβον 12
αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γε- G 3,26
νέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ˡοἳ 13 3,5s
οὐκ ἐξ αἱμάτων οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκὸς οὐδὲ
ἐκ θελήματος ἀνδρὸς ἀλλ' ἐκ Θεοῦ ἐγεννήθησαν.

1,1 και[2] + ο LW Ny | **3** ουδε εν Ta[ae] sycp ar gg sa 3*
Val Thph Hipp] ουδεν S* D 1* 139 71 Thdot Ωϱ[l]
Eus[l] | ἕν. Ta[ein] C* LW D Θ e a b f ff q syci sa Naass Val
Her Thdot Thph Ptol Iϱ Cl Ωϱ Eus Ath Tert Hil
Amb Aug LG | ο + δε b syc Naass Iϱ Ef (Val) | **4** ην[1]]
εστιν Ta[l] S D a b c f ff z vg[l] syc sa Naass Val Thdot[l] Iϱ
Cl[l] Aug | ην[2]] εστιν Ta b sycp sa | τ. ανθϱ. > B* | **5** ε-
φαινεν Ef | κατελαβεν] vicit Ef | **6** ην ονομα S*W D*, 7*
~ lat syc | **9** ην] εστιν Ta e sycp] + δε f syc, γαϱ b syp |
~ εϱχομ. εις τ. κοσ. ο φωτ. π. ανθϱ. Eus[s] | **11** ~ ηλθεν
εις τα Ta[3] co Ag | **13** οι > D* a | θεληματος 1⌒2 983 *
1573 E* 96* | ουδε[2] - ανδϱος > B* Eus Ath | ος... εγεν-
νηθη b sycp[l] (Iust) Iϱ Ep.Apost. Tert |

5,3 Is 7,14 14 Καὶ ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν
2 P 1,16s Is 60,1 ἐν ἡμῖν, καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ,
L 9,32 1 T 3,16 δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρός, πλήρης χάρι-
2,11 6,1 15 τος καὶ ἀληθείας. Ἰωάννης μαρτυρεῖ περὶ αὐ-
1,30; Mt 3,11 τοῦ καὶ κέκραγεν λέγων· οὗτος ἦν ὃν εἶπον· ὁ
ὀπίσω μου ἐρχόμενος ἔμπροσθέν μου γέγονεν,
7,10 3,34; C 1,19 16 ὅτι πρῶτός μου ἦν. ὅτι ἐκ τοῦ πληρώματος αὐ-
R 6,14 ; 10,4 τοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν, καὶ χάριν ἀντὶ χάρι-
Ex 34,6 Ps 24,10; 17 τος· ὅτι ὁ νόμος διὰ Μωϋσέως ἐδόθη, ἡ χάρις
8,3 6,46; 1 J 4,12 18 καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο. Θεὸν
Mt 11,27 L 10,22 οὐδεὶς ἑώρακεν πώποτε· μονογενὴς Θεὸς ὁ ὢν
1 T 6,16 εἰς τὸν κόλπον τοῦ πατρός, ἐκεῖνος ἐξηγήσατο.
9,10 19 Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ Ἰωάννου,
ὅτε ἀπέστειλαν πρὸς αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἐξ Ἱερο-
σολύμων ἱερεῖς καὶ Λευίτας, ἵνα ἐρωτήσωσιν αὐ-
20 τόν· σὺ τίς εἶ; καὶ ὡμολόγησεν καὶ οὐκ ἠρνή-
A 13,25 σατο, καὶ ὡμολόγησεν ὅτι ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ὁ Χρι-
Mt 17,10 Dt 18,15 21 στός. ¹καὶ ἠρώτησαν αὐτόν· τί οὖν; Ἠλίας εἶ
J 6,14; 7,40 σύ; καὶ λέγει· οὐκ εἰμί. ὁ προφήτης εἶ σύ; καὶ
22 ἀπεκρίθη· οὔ. ¹εἶπαν οὖν αὐτῷ· τίς εἶ; ἵνα ἀπό-
κρισιν δῶμεν τοῖς πέμψασιν ἡμᾶς· τί λέγεις
10,1 Is 40,3; Mt 3,3 23 περὶ σεαυτοῦ; ἔφη· ἐγὼ *φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ*
Mc 1,3; L 3,4 *ἐρήμῳ· εὐθύνατε τὴν ὁδὸν Κυρίου*, καθὼς εἶπεν
Ἠσαΐας ὁ προφήτης.

---

15 * **14** πληρη D 1321 | **15** λεγων > S* D b Cy[1] | ον ειπον] ο
* ειπων B*S°C* | **16** οτι BSC 33s 579 D X vl syi ar co Ωϱ
17 * Hipp Ep Cy[1]] και rel. | παντες + ζωην W | και > Ta[an]
* vl vg[1] ar | **18** πωποτε BS*C*L bo Hipp Eus[1]] + ει μη W
vl ar Ir, + ο rel. | θς Ta BSC 33s 850 syph[m] co Val Her
Ptol Thdot Iϱ Cl Ωϱ Did Bas[1] Ep Cy Hil] υιος rel., >
* Ef Cy[1] Vict Amb | εξηγησ. + ημιν Ta[el] W c syci | **19** προς
αυτ. Ta BC*ss 892s 954 185 al. X 713s 270s al. 249[r] a b c
21 * sy[4] ar co Χϱ] > rel. | **20** κ. ωμολογ.[2] > S e l syc sa | **21** αυ-
τον + παλιν Ta[al] SW e a b c ff l r syp | συ ουν τι B, τι ουν
συ Ηλ. ει C*Ψs (e) ff l syi ar gg Ωϱ | συ[1] > SL 850s 0141
* a (ar) | ου] ουκ ειμι 69 659 e c | **22** ει + ειπε ημιν 1071
e l syc (a r, c ff ar gg) | **23** Κυ + ευθειας ποιειτε τ. τριβους
αυτου W (e) | ευθυν.] ετοιμασατε 124 1188 713 c ff q |

Et Verbum caro factum est et habitavit in 14
nobis; et vidimus gloriam eius, gloriam quasi
Unigeniti a Patre, plenum gratiae et veritatis.
Iohannes testimonium perhibet de ipso et 15
clamat dicens: Hic erat quem dixi: Qui post
me venturus est, ante me factus est, quia prior
me erat. Et de plenitudine eius nos omnes ac- 16
cepimus, et gratiam pro gratia. Quia lex per 17
Moysen data est, gratia et veritas per Iesum
Christum facta est. Deum nemo vidit umquam: 18
unigenitus Filius, qui est in sinu Patris, ipse
enarravit.

1, 19-34 ***Iohannis testimonia***

Et hoc est testimonium Iohannis, quando 19
miserunt Iudaei ab Hierosolymis sacerdotes et
Levitas ad eum ut interrogarent eum: Tu quis
es? Et confessus est et non negavit et con- 20
fessus est: Quia non sum ego Christus. Et 21
interrogaverunt eum: Quid ergo? Helias es tu?
Et dixit: Non sum. Propheta es tu? Et re-
spondit: Non. ¹Dixerunt ergo ei: Quis es ut 22
responsum demus his, qui miserunt nos? quid
dicis de teipso? Ait: Ego *vox clamantis in de-* 23
serto: Dirigite viam Domini, sicut dixit Esaias

---

18 Filius] *Deus, + Dei q *Ir*

---

15 clamabat UR | erat^{1}] est HsEp*MaDTh e a b c f q r w^{1}z | dixi SZBJUDsRKsCsW vl pl. Aug] + vobis *rel.* | **16** et^{2} > AsXEp^{c}StJUMaD^{r}Cs a b c ff* j l r z | **18** umquam + nisi HJMaDsRThCsW gat e a b ff l r z Ir | narravit A^{c}ssOsRKCs | **19** est > SssH*Be e* | **21** et^{2}] qui ZUKs | dixit FStGsDCsW c f ff l q z] dicit *rel.*

---

14 Is 7,14; 60,1; 1 J 4,2.15; 5,5s.20; 2 P 1,16s; L 9,32; 1 T 3,16 | **15** J 1,30; Mt 3,11 | **16** J 3,34; C 1,19 | **17** R 6,14; 10,4; Ex 34,6; Ps 24,10; 39,11; 84,11 | **18** J 6,46; 1 J 4,12; Mt 11,27; L 10,22; 1 T 6,16 | **20** A 13,25 | **21** Dt 18,15; J 6,14; 7,40 | **23** Is 40.3: Mt 3,3

24 propheta. Et qui missi fuerant, erant ex pha-
25 risaeis. Et interrogaverunt eum et dixerunt ei:
Quid ergo baptizas, si tu non es Christus ne-
26 que Helias neque Propheta? Respondit eis Io-
hannes dicens: Ego baptizo in aqua, medius
27 autem vestrum stetit, quem vos nescitis. Ipse
est, qui post me venturus est, qui ante me
factus est, cuius ego non sum dignus ut sol-
28 vam eius corrigiam calceamenti. Haec in Be-
thania facta sunt trans Iordanem, ubi erat Io-
hannes baptizans.
29 Altera die vidit Iohannes Iesum venientem
ad se et ait: Ecce agnus Dei, ecce qui tollit
30 peccatum mundi. Hic est, de quo dixi: Post
me venit vir, qui ante me factus est, quia
31 prior me erat. Et ego nesciebam eum, sed ut
manifestetur in Israhel, propterea veni ego in
32 aqua baptizans. Et testimonium perhibuit Io-
hannes dicens: Quia vidi Spiritum descenden-
tem quasi columbam de caelo, et mansit super
33 eum. Et ego nesciebam eum; sed qui misit
me baptizare in aqua, ille mihi dixit: Super
quem videris Spiritum descendentem et ma-
nentem super eum, hic est qui baptizat in

---

24 erant > D[r]ThCs b ff* l r z
25 ei > A-MX*EpBe e c ff l q z
26 stat X*Ep[m]DsRT gat vl pl. Cyp
nescit. HGDsRCs c f l q z Aug] non scitis *rel.*
29 videt SssM[r]BssGC e ff l
ecce[2] > SssMXY[c]Ep*BeI-GKV e f q
31 manifestaretur SssOStMaD[r]Cs vl Aug
in[1] *> SZBIJUEVCs gat b c f l Aug

---

25 Mt 21,25 | **26** Mt 3,11; Mc 1,7s | **27** J 3,26; A 13,25 | **28** Mt 3,6.13 | **29** J 1,36; Is 53,7 | **30** J 1,15.27 | **32** Mt 3,16; Mc 1,10; L 3,22

Καὶ ἀπεσταλμένοι ἦσαν ἐκ τῶν φαρισαίων. 24 *11,10*
καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν καὶ εἶπαν αὐτῷ· τί οὖν βαπ- 25 Mt 21,25
τίζεις, εἰ σὺ οὐκ εἶ ὁ Χριστὸς οὐδὲ Ἠλίας οὐδὲ ὁ
προφήτης; ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰωάννης λέγων· 26 *12,1* Mt 3,11
ἐγὼ βαπτίζω ἐν ὕδατι· μέσος ὑμῶν στήκει ὃν Mc 1,7s
ὑμεῖς οὐκ οἴδατε, ⁱὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος, οὗ 27 1,15; 3,26
οὐκ εἰμὶ ἐγὼ ἄξιος ἵνα λύσω αὐτοῦ τὸν ἱμάντα A 13,25
τοῦ ὑποδήματος. ταῦτα ἐν Βηθανίᾳ ἐγένετο πέραν 28 *13,10* Mt 3,6.13
τοῦ Ἰορδάνου, ὅπου ἦν ὁ Ἰωάννης βαπτίζων.

Τῇ ἐπαύριον βλέπει τὸν Ἰησοῦν ἐρχόμενον 29
πρὸς αὐτόν, καὶ λέγει· Ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ 1,36; Is 53,7
ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. οὗτός ἐστιν 30 *14,1* 1,15.27
ὑπὲρ οὗ ἐγὼ εἶπον· ὀπίσω μου ἔρχεται ἀνὴρ ὃς
ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν.
κἀγὼ οὐκ ᾔδειν αὐτόν, ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ τῷ 31
Ἰσραήλ, διὰ τοῦτο ἦλθον ἐγὼ ἐν ὕδατι βαπτί-
ζων. Καὶ ἐμαρτύρησεν Ἰωάννης λέγων ὅτι τε- 32 *15,1* Mt 3,16
θέαμαι τὸ πνεῦμα καταβαῖνον ὡς περιστερὰν ἐξ Mc 1,10
οὐρανοῦ, καὶ ἔμεινεν ἐπ' αὐτόν. κἀγὼ οὐκ ᾔδειν 33 L 3,22
αὐτόν, ἀλλ' ὁ πέμψας με βαπτίζειν ἐν ὕδατι,
ἐκεῖνός μοι εἶπεν· ἐφ' ὃν ἂν ἴδῃς τὸ πνεῦμα
καταβαῖνον καὶ μένον ἐπ' αὐτόν, οὗτός ἐστιν ὁ

---

24 και+οι Ta^{ain} S^{c}C 33 892^{r} W rel. pl. lat sypih ar gg | **25** και 1⁀2 S e a syc | **26** εγω + μεν 13^{r} 659 1093 X^{b} b c ff l q syi Cyp | βαπτ. + υμας Ta^{ls} Δ Θ 565 1010 1071 N 472 a b ff l q syh^{+} ar co | **27** *inc.* αυτος εστιν ο οπ. Ta^{as} Ψ 892 Δ D 700^{r} 13-213 rel. pl. lat(-a) syph | ερχομ. B-L 579 W 1^{r} 1071 N 660 0141 b l syv ar co Ωρ]+ος εμπροσθ. μου γεγονεν Ta^{ar} rel.]+οτι πρωτος μου ην 28 213 | εγω > SCL P^{5} 565 1689ss* 185 1071 N 1170s 249^{r} q ar Her Cl | υποδημ. + εκεινος υμας βαπτισει πνι αγιω κ. πυρι (L 3,16) Ta^{arn} 954 71 N 251 Ess | **28** Βηθαν. Her al.] Βηθαβαρα C^{c}Ψ*s 083 1-22 13s 983s 477 U 1093 0141 Π^{r} Λ^{r} syv ar gg sa Ωρ Eus Χρ^{e} Ep. -αραβα S^{c} syh^{m} | **29** βλεπει + ο Ιωανν. Ta G^{c} Θ 28^{c} 13 69^{r} 7^{s} 348^{r} 1071 713 Γ 660s al. Λ^{r} E^{r} al. lat pl. syp gg | αιρων] qui tollet Ta^{f} co Cyp, qui venit tollere Ag | **30** υπερ BS*C*W P^{5} Ωρ^{1}] περι rel. | ειπον + υμιν W 13^{r} 1188 2430 | **31** βαπτιζειν Ta W e q syvp ar gg bo | **32** μενον SW e b q r ar Χρ |

26 * * * 32 * 33 *

Mt 3,17 34 βαπτίζων ἐν πνεύματι ἁγίῳ. κἀγὼ ἑώρακα, καὶ
μεμαρτύρηκα ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ.
16,10 35 Τῇ ἐπαύριον πάλιν εἱστήκει ὁ Ἰωάννης καὶ
36 ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο, καὶ ἐμβλέψας τῷ
1,29; Is 53,7 Ἰησοῦ περιπατοῦντι λέγει· ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ
37 Θεοῦ. καὶ ἤκουσαν αὐτοῦ οἱ δύο μαθηταὶ λα-
38 λοῦντος καὶ ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ. στραφεὶς
δὲ ὁ Ἰησοῦς καὶ θεασάμενος αὐτοὺς ἀκολου-
θοῦντας λέγει αὐτοῖς· τί ζητεῖτε; οἱ δὲ εἶπαν
αὐτῷ· ῥαββί, – ὃ λέγεται μεθερμηνευόμενον δι-
39 δάσκαλε, – ποῦ μένεις; λέγει αὐτοῖς· ἔρχεσθε καὶ
ὄψεσθε. ἦλθον οὖν καὶ εἶδον ποῦ μένει, καὶ
παρ' αὐτῷ ἔμειναν τὴν ἡμέραν ἐκείνην· ὥρα
Mt 4,18ss 40 ἦν ὡς δεκάτη. Ἦν Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς Σί-
μωνος Πέτρου εἷς ἐκ τῶν δύο τῶν ἀκουσάντων
17,1 41 παρὰ Ἰωάννου καὶ ἀκολουθησάντων αὐτῷ. εὑ-
ρίσκει οὗτος πρῶτον τὸν ἀδελφὸν τὸν ἴδιον Σί-
μωνα καὶ λέγει αὐτῷ· εὑρήκαμεν τὸν Μεσσίαν,
Mt 16,18 42 – ὅ ἐστιν μεθερμηνευόμενον Χριστός. ἤγαγεν αὐ-
Mc 3,16 L 6,14 τὸν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. ἐμβλέψας αὐτῷ ὁ Ἰη-
σοῦς εἶπεν· σὺ εἶ Σίμων ὁ υἱὸς Ἰωάννου, σὺ
κληθήσῃ Κηφᾶς, – ὃ ἑρμηνεύεται Πέτρος.
18,10 43 Τῇ ἐπαύριον ἠθέλησεν ἐξελθεῖν εἰς τὴν Γα-
λιλαίαν, καὶ εὑρίσκει Φίλιππον. καὶ λέγει αὐ-

35 * **34** υιος] εκλεκτος S* e b ff syv (a syi[1] sa) | **35** παλιν >
* Ta[ail] Γ 482 er syvp ar | **36** ιδε + ο Χς 788 124 ΛG syv
ar sa| θυ + ο αιρων τ. αμαρτ. τ. κοσμου C* 892 1241 (W)
* E[r] a ff | **37** ~ μαθητ. αυτου BS 185 472 b sycpi[1] bo, ~
* αυτ. μ. C*-L 579 W P[5] 083 Xs al. sa | **38** τι + vultis aut
quem e| **39** οψεσθε BC*-L 1[r] X[b] sy[4] Ωρ] ιδετε rel. | ουν
> Δs P[5] D 700[r] al. pl. syi[1]h[+] ar| δεκατη] εκτη A | **40** ην
+ δε 579 W 28 1689[r] al. A Λ[r] 249[r] lat pl. sy(v)ph[+]| των
δυο > 083 1071 713 syvp| **41** πρωτον BS[c]Ψs Θ 28 544 1s
22-230 M 348 X al. 713 472s ΑΠ[*] 270s X[b] 430 lat syph
ar gg co] πρωτος rel. pl., mane e b r, + diei sys, > syc|
* **42** *inc.* ουτος ηγαγ. 1[*] 209 G ar gg bo | Ιωανν. B*S 33s
a b ff l co] -ννα Ta[fin] Θ, Ιωνα rel. | **43** ηθελ. + ο Ις Ta[ail]
1241 28 7[*] al. U 213 Γ 4 251ss 726 al. EsH syp gg |

Spiritu sancto. Et ego vidi et testimonium 34
perhibui quia hic est Filius Dei.

1,35-51 ***Vocatio discipulorum***

Altera die iterum stabat Iohannes et *ex* 35
discipulis eius duo. Et respiciens Iesum ambu- 36
lantem dicit: Ecce agnus Dei. Et audierunt 37
eum duo discipuli loquentem et secuti sunt
Iesum. Conversus autem Iesus et videns eos 38
sequentes se dicit eis: Quid quaeritis? Qui
dixerunt ei: Rabbi (quod dicitur interpretatum
magister), ubi habitas? Dicit eis: Venite et 39
videte. Venerunt et viderunt ubi maneret et
apud eum manserunt die *illo*; hora autem erat
quasi decima. Erat autem Andreas frater Si- 40
monis Petri unus ex duobus, qui audierant a
Iohanne et secuti fuerant eum. Invenit hic pri- 41
mum fratrem suum Simonem et dicit ei: In-
venimus Messiam (quod est interpretatum Chri-
stus). [1]Et adduxit eum ad Iesum. Intuitus au- 42
tem eum Iesus dixit: Tu es Simon filius Iona,
tu vocaberis Cephas (quod interpretatur Petrus).

In crastinum voluit exire in Galilaeam et 43
invenit Philippum. Et dicit ei Iesus: Sequere

---

38 se *> SMXsBeJUGE gat c
39 autem] enim j
40 autem > SEpBJUEC b q
41 primum] mane e b c (j) r
42 Iohanna S^{m}AsM-XStDQsW(F)
43 Iesus > S-FX^{c}EpStBeE e

---

34 Mt 3,17
36 J 1,29; Is 53,7
40 Mt 4,18ss
42 Mt 16,18; Mc 3,16; L 6,14
43 Mt 8,22; 9,9; L 9,59

44 me. Erat autem Philippus a Bethsaida civi-
45 tate Andreae et Petri. Invenit Philippus Na-
thanael et dicit ei: Quem scripsit Moyses in
lege et prophetae, invenimus Iesum filium Io-
46 seph a Nazareth. Et dixit ei Nathanael: A Na-
zareth potest aliquid boni esse? Dicit ei Phi-
47 lippus: Veni et vide. Vidit Iesus Nathanael
venientem ad se et dicit de eo: Ecce vere
48 Israhelita, in quo dolus non est. Dicit ei Na-
thanael: Unde me nosti? Respondit Iesus et
dixit ei: Priusquam te Philippus vocaret, cum
49 esses sub ficu, vidi te. Respondit ei Natha-
nael et ait: Rabbi, tu es Filius Dei, tu es
50 rex Israhel. Respondit Iesus et dixit ei: Quia
dixi tibi: Vidi te sub ficu, credis; maius his
51 videbis. Et dicit ei: Amen, amen dico vobis,
videbitis caelum apertum et angelos Dei ascen-
dentes et descendentes supra Filium hominis.

2,1-12 *Nuptiae in Cana, Capharnaum*

2 Et die tertia nuptiae factae sunt in Cana
2 Galilaeae, et erat mater Iesu ibi. Vocatus est
autem et Iesus et discipuli eius ad nuptias.

---

50 *maiora horum e a b f ff l q r w^1 z
51 ei] eis StEp^{m}DQsCs c ff r w^1 (e a)
2,1 tertia XZ^{c}I*QsKV .vl pl.] tertio *rel.*
2 autem + ibi S-EpStBsGsQTh

---

45 Dt 18,18; Is 7,14; 53,2; Jr 23,5; Ez 34,23
46 J 7,41.52
47 Gn 32,29
49 2 Sm 7,14; J 6,69; Ps 2,7; Mt 14,33; 16,16
51 Gn 28,12; Mt 4,11; Mc 1,13
2,1 J 1,43

τῷ ὁ Ἰησοῦς· ἀκολούθει μοι. ἦν δὲ ὁ Φίλιππος 44 Mt 8,22
ἀπὸ Βηθσαϊδά, ἐκ τῆς πόλεως Ἀνδρέου καὶ Mc 2,14
Πέτρου. εὑρίσκει Φίλιππος τὸν Ναθαναὴλ καὶ 45 Dt 18,18
λέγει αὐτῷ· ὃν ἔγραψεν Μωϋσῆς ἐν τῷ νόμῳ Is 7,14; 53,2
καὶ οἱ προφῆται εὑρήκαμεν, Ἰησοῦν υἱὸν τοῦ Jr 23,5 Ez 34,23
Ἰωσὴφ τὸν ἀπὸ Ναζαρέτ. καὶ εἶπεν αὐτῷ Ναθα- 46 7,41.52
ναήλ· ἐκ Ναζαρὲτ δύναταί τι ἀγαθὸν εἶναι; λέ-
γει αὐτῷ ὁ Φίλιππος· ἔρχου καὶ ἴδε. εἶδεν Ἰη- 47 Gn 32,29
σοῦς τὸν Ναθαναὴλ ἐρχόμενον πρὸς αὐτὸν καὶ
λέγει περὶ αὐτοῦ· ἴδε ἀληθῶς Ἰσραηλίτης, ἐν ᾧ
δόλος οὐκ ἔστιν. λέγει αὐτῷ Ναθαναήλ· πόθεν με 48
γινώσκεις; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· πρὸ
τοῦ σε Φίλιππον φωνῆσαι ὄντα ὑπὸ τὴν συκῆν
εἶδόν σε. ἀπεκρίθη αὐτῷ Ναθαναήλ· ῥαββί, σὺ 49 2 Sm 7,14
εἶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, σὺ βασιλεὺς εἶ τοῦ Ἰσραήλ. J 6,69; Ps 2,7 Mt 14,33;
ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· ὅτι εἶπόν σοι 50 16,16
ὅτι εἶδόν σε ὑποκάτω τῆς συκῆς, πιστεύεις;
μείζω τούτων ὄψῃ. ˡκαὶ λέγει αὐτῷ· ἀμὴν ἀμὴν 51 Gn 28,12
λέγω ὑμῖν, ὄψεσθε τὸν οὐρανὸν ἀνεῳγότα καὶ Mt 4,11 Mc 1,13
τοὺς ἀγγέλους τοῦ Θεοῦ ἀναβαίνοντας καὶ κα-
ταβαίνοντας ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου.

Καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ γάμος ἐγένετο ἐν Κα- 2 1,43
νᾶ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἦν ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ
ἐκεῖ. ἐκλήθη δὲ καὶ ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ 2
αὐτοῦ εἰς τὸν γάμον. καὶ ὑστερήσαντος οἴνου 3

---

45 εν τω νομω > Ta[v] e r sys | **46** και[1] > Ta S 71 e a b sysp **46** *
ar sa | ειναι] εξελθειν sys Ef | **47** ειδεν ... κ.] ιδων Ta[l] S* *
124 e a b ff j l r ar gg Ep | αυτου] του Ναθαναηλ Ta[v] S* a |
λ. αυτω Ta[t] 1574s | **49** απεκριθη Ta[l] B 33s 579 1241 W *
0141 249[r] e b sa] + κ. λεγει rel. | βασιλ. ει BΨss 579 W
1s A 850s 0141 Ep] ει ο βασ. rel. | **50** μειζονα S 1093 *
0141, μειζων 579s 983 346 MX 1071 1170 | **51** υμιν] σοι *
185 X 1170 syi* | οψεσθε Ta[in] BsL 579 W 850s 0141 lat
pl. ar co Ωϱ Ep] pr. απ αρτι rel. | **2,1** ~ τη τριτη ημ. B *
Θ 13[r] U 251 e b q r Ep | **3** υστερησ. οινου] οινον ουκ ειχον, **2** *
οτι συνετελεσθη ο οινος τ. γαμου· ειτα S* a b ff j r syh[m],
factum est per multam turbam vocitorum vinum
consummari e l |

λέγει ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ πρὸς αὐτόν· οἶνον
19,26 Mt 12,48 4 οὐκ ἔχουσιν. καὶ λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· τί ἐμοὶ
Mc 1,24 5 καὶ σοί, γύναι; οὔπω ἥκει ἡ ὥρα μου. ˡλέγει
ἡ μήτηρ αὐτοῦ τοῖς διακόνοις· *ὅ τι ἂν λέγῃ*
Gn 41,55 Mc 7,3s 6 *ὑμῖν, ποιήσατε.* ἦσαν δὲ ἐκεῖ λίθιναι ὑδρίαι
ἓξ κατὰ τὸν καθαρισμὸν τῶν Ἰουδαίων κείμε-
7 ναι, χωροῦσαι ἀνὰ μετρητὰς δύο ἢ τρεῖς. λέ-
γει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· γεμίσατε τὰς ὑδρίας ὕδα-
8 τος. καὶ ἐγέμισαν αὐτὰς ἕως ἄνω. ˡκαὶ λέγει
αὐτοῖς· ἀντλήσατε νῦν καὶ φέρετε τῷ ἀρχιτρι-
9 κλίνῳ. οἱ δὲ ἤνεγκαν. ˡὡς δὲ ἐγεύσατο ὁ ἀρχι-
τρίκλινος τὸ ὕδωρ οἶνον γεγενημένον, καὶ οὐκ
ᾔδει πόθεν ἐστίν, οἱ δὲ διάκονοι ᾔδεισαν οἱ
ἠντληκότες τὸ ὕδωρ, φωνεῖ τὸν νυμφίον ὁ ἀρχι-
10 τρίκλινος ˡκαὶ λέγει αὐτῷ· πᾶς ἄνθρωπος πρῶ-
τον τὸν καλὸν οἶνον τίθησιν, καὶ ὅταν μεθυ-
σθῶσιν τότε τὸν ἐλάσσω· σὺ τετήρηκας τὸν κα-
11 λὸν οἶνον ἕως ἄρτι. Ταύτην ἐποίησεν ἀρχὴν
τῶν σημείων ὁ Ἰησοῦς ἐν Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας
1,14; 11,40 καὶ ἐφανέρωσεν τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ ἐπίστευ-
σαν εἰς αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

19,7 Mt 4,13 12 Μετὰ τοῦτο κατέβη εἰς Καφαρναοὺμ αὐτὸς
καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ καὶ οἱ μαθη-
ταὶ αὐτοῦ, καὶ ἐκεῖ ἔμειναν οὐ πολλὰς ἡμέρας.

---

4 * 5 * οινος ουκ εστιν Ta S* sypih | εχουσ. + filii e b ff l Ef | **5** *inc.* et advocatis ad se ministris mater Iesu dixit illis e | **6** κειμεναι > Ta[t] S* 13 346 e a ar | **7** et Iesus vocitis ad se ministris dixit illis e (ff j l) | κ. εγεμ. αυτας > Ta[v] syi | **8** οι δε ηνεγκαν] et fecerunt sicut dixit eis (Iesus) Ta[v(at)] e ff l, > Xs 1093 | **9** υδωρ[2] + quae vinum factum est e(l),
* et videntes factum mirabantur a b r syh[+] | **10** τοτε] affert Ta[a(in)], > BS*L 573 W 1010 1279 0141 e a ff l q
* co | συ + δε Ta S 28 13[r] al. vl sypih[+] gg co | **11** εποι. + την W-D 700[r] 22-1071 713[r] Γ rel. pl. | αρχην] primum Ta[a(v)l] b syp co | Γαλ. + πρωτην S* (f q) | και[2]] ουτως
* syh[m] | **12** κ. οι μαθ. αυτ. > SW 245 440 0141 249 423 e a b ff l ar ach | εκει > W 047 280 | εμεινεν Ta[v] 1241 565 1[r] 1689s 124 477 291 ΑΛFsX[b] b syi ar bo |

Et deficiente vino, dicit mater Iesu ad eum: 3
Vinum non habent. ¹Et dicit ei Iesus: Quid 4
mihi et tibi est, mulier? nondum venit hora
mea. Dicit mater eius ministris: *Quodcumque* 5
dixerit vobis, facite. Erant autem ibi lapideae 6
hydriae sex positae secundum purificationem
Iudaeorum, capientes singulae metretas binas
vel ternas. Dicit eis Iesus: Implete hydrias 7
aqua. Et impleverunt eas usque ad summum.
¹Et dicit eis Iesus: Haurite nunc et ferte ar- 8
chitriclino. Et tulerunt. ¹Ut autem gustavit ar- 9
chitriclinus aquam vinum factam et non scie-
bat unde esset, ministri autem sciebant, qui
hauserant aquam, vocat sponsum architricli-
nus ¹et dicit ei: Omnis homo primum bo- 10
num vinum ponit et, cum inebriati fuerint,
tunc id quod deterius est; tu autem servasti
bonum vinum usque adhuc. Hoc fecit initium 11
signorum Iesus in Cana Galilaeae et manifes-
tavit gloriam suam, et crediderunt in eum dis-
cipuli eius.

Post hoc descendit Capharnaum ipse et 12
mater eius et fratres eius et discipuli eius, et
ibi manserunt non multis diebus.

---

10 tunc > e a ff* j l q
autem *> S-FMXEpStJssDQCs c
12 hoc] haec TW b f q

---

4 J 19,26; Mt 12,48; Mc 1,24
5 Gn 41,55 | **6** Mc 7,3s
11 J 1,14; 11,40
12 Mt 4,13

2,13-25 ***Templi emundatio, fides imperfecta***

13 Et prope erat pascha Iudaeorum et ascen-
14 dit Iesus Hierosolymam et invenit in templo
vendentes boves et oves et columbas et num-
15 mularios sedentes. Et cum fecisset quasi fla-
gellum de funiculis, omnes eiecit de templo,
oves quoque et boves, et nummulariorum effu-
16 dit aes et mensas subvertit. Et his qui co-
lumbas vendebant dixit: Auferte ista hinc et
nolite facere domum Patris mei domum ne-
17 gotiationis. Recordati sunt vero discipuli eius
quia scriptum est: *Zelus domus tuae comedit*
18 *me*. Responderunt ergo Iudaei et dixerunt ei:
Quod signum ostendis nobis quia haec facis?
19 Respondit Iesus et dixit eis: Solvite templum
20 hoc, et in tribus diebus excitabo illud. Dixe-
runt ergo Iudaei: Quadraginta et sex annis
aedificatum est templum hoc, et tu in tribus
21 diebus excitabis illud? Ille autem dicebat de
22 templo corporis sui. Cum ergo resurrexisset a
mortuis, recordati sunt discipuli eius quia hoc
dicebat, et crediderunt Scripturae et sermoni
quem dixit Iesus.

23 Cum autem esset Hierosolymis in pascha in
die festo, multi crediderunt in nomine eius vi-

---

13 prope erat] properabat AsX[c]Ep*StBe
~ hieros. Iesus *codd.*
16 et[2] FMaEKVThW] > *rel.*
17 sunt vero BJ] ~ vero sunt *codd.*
18 ostendit HBGR
20 in StDsRW e b f ff j l q r] > *rel.*

---

14 Mt 21,12s; Mc 11,15ss; L 19,45s | **16** Zch 14,21; L 2,49 | **17** Ps 68,10 | **18** Mt 21,23 | **19** Mt 26,61; 27,40 | **21** 1 C 3,17; 6,19

Καὶ ἐγγὺς ἦν τὸ πάσχα τῶν Ἰουδαίων, καὶ 13
ἀνέβη εἰς Ἱεροσόλυμα ὁ Ἰησοῦς. καὶ εὗρεν 14 14–16: Mt 21,12s Mc 11,15ss L 19,45s
ἐν τῷ ἱερῷ τοὺς πωλοῦντας βόας καὶ πρόβατα
καὶ περιστερὰς καὶ τοὺς κερματιστὰς καθημέ-
νους. καὶ ποιήσας φραγέλλιον ἐκ σχοινίων πάν- 15
τας ἐξέβαλεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ, τά τε πρόβατα καὶ
τοὺς βόας, καὶ τῶν κολλυβιστῶν ἐξέχεεν τὸ κέρμα
καὶ τὰς τραπέζας ἀνέστρεψεν, καὶ τοῖς τὰς πε- 16
ριστερὰς πωλοῦσιν εἶπεν· ἄρατε ταῦτα ἐντεῦθεν,
μὴ ποιεῖτε τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου οἶκον L 2,49
ἐμπορίου. ἐμνήσθησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὅτι 17 *22,10* Ps 68,10
γεγραμμένον ἐστίν· *ὁ ζῆλος τοῦ οἴκου σου κατα-*
φάγεταί με. ἀπεκρίθησαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ 18 *23,4* Mt 21,23
εἶπαν αὐτῷ· τί σημεῖον δεικνύεις ἡμῖν, ὅτι ταῦ-
τα ποιεῖς; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς· 19 *24,10* Mt 26,61; 27,40
λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις
ἐγερῶ αὐτόν. εἶπαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι· τεσσερά- 20
κοντα καὶ ἓξ ἔτεσιν οἰκοδομήθη ὁ ναὸς οὗτος,
καὶ σὺ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερεῖς αὐτόν; ἐκεῖνος 21
δὲ ἔλεγεν περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ σώματος αὐτοῦ. 1 C 6,19
ὅτε οὖν ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν, ἐμνήσθησαν οἱ μα- 22
θηταὶ αὐτοῦ ὅτι τοῦτο ἔλεγεν, καὶ ἐπίστευσαν
τῇ γραφῇ καὶ τῷ λόγῳ ὃ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς.
Ὡς δὲ ἦν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐν τῷ πάσχα 23
ἐν τῇ ἑορτῇ, πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς τὸ ὄνομα

---

15 ποιησας + ως 33ss W 083 0162 565 1s 22^{a} 1293s XNG 850s lat pl. syh^{m} Ωρ | τα κερματα B 33s W 0162 Xs 0141 bq ar Ωρ Eus | ανετρεψ. BW 0162 X Π^{c} 251 430, κατεστρεψ. S 13^{r} 1279 1093 | 16 εντευθ. + και Ta^{3} 33 W Θs 565s 1-124 1293s 348 Us al. 047 472s A al. Λ X^{b} e a b ff l q sy^{4} ar Eus | 17 εμνησθ. BSΨL 579 X co^{+} Ωρ Eus] κ. εμν. Ta^{al} W 1293s e f ff l q z gg, τοτε εμν. Ta^{n} a syi ar, εμν. δε rel. | κατεφαγεν Ta^{aln} 1582s 69ss 71* 348^{r} 472s X^{b} 850s sy^{4} gg Eus | 18 ουν > Ta^{al} 33 579 1241 69 826-828 1293s N 713 b f l sysi ar co^{+} | 22 ελεγ. + αυτοις 544 1223 348 245 K^{r} | ω) ον BSL 083 0125 850s 0141 Ωρ | 13* 14* *
*
*
*

αὐτοῦ, θεωροῦντες αὐτοῦ τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει.
24 αὐτὸς δὲ ὁ Ἰησοῦς οὐκ ἐπίστευεν αὐτὸν αὐτοῖς
L 16,15 25 διὰ τὸ αὐτὸν γινώσκειν πάντας, καὶ ὅτι οὐ
χρείαν εἶχεν ἵνα τις μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ ἀν-
θρώπου· αὐτὸς γὰρ ἐγίνωσκεν τί ἦν ἐν τῷ ἀν-
θρώπῳ.

7,50; 19,39 3 Ἦν δὲ ἄνθρωπος ἐκ τῶν φαρισαίων, Νι-
κόδημος ὄνομα αὐτῷ, ἄρχων τῶν Ἰουδαίων·
2 οὗτος ἦλθεν πρὸς αὐτὸν νυκτὸς καὶ εἶπεν αὐτῷ·
Mt 22,16 ῥαββί, οἴδαμεν ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἐλήλυθας διδάσ-
καλος· οὐδεὶς γὰρ δύναται ταῦτα τὰ σημεῖα ποι-
εῖν ἃ σὺ ποιεῖς, ἐὰν μὴ ᾖ ὁ Θεὸς μετ᾽ αὐτοῦ.
Mt 18,3 3 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἀμὴν ἀμὴν
L 17,21 λέγω σοι, ἐὰν μή τις γεννηθῇ ἄνωθεν, οὐ δύ-
1 P 1,23 4 ναται ἰδεῖν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. λέγει πρὸς
αὐτὸν ὁ Νικόδημος· πῶς δύναται ἄνθρωπος
γεννηθῆναι γέρων ὤν; μὴ δύναται εἰς τὴν κοιλί-
αν τῆς μητρὸς αὐτοῦ δεύτερον εἰσελθεῖν καὶ γεν-
Ez 36,25ss E 5,26; Tt 3,5 5 νηθῆναι; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· Ἀμὴν ἀμὴν λέγω
σοι, ἐὰν μή τις γεννηθῇ ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος,
οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.
1,13; Gn 5,3 6 τὸ γεγεννημένον ἐκ τῆς σαρκὸς σάρξ ἐστιν, καὶ
τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ πνεύματος πνεῦμά ἐστιν.
7 μὴ θαυμάσῃς ὅτι εἶπόν σοι· δεῖ ὑμᾶς γεννηθῆναι
Eccl 11,5 8 ἄνωθεν. τὸ πνεῦμα ὅπου θέλει πνεῖ, καὶ τὴν φω-

---

23 αυτου^{2} > Ta^{av} 565 1^{r} 1293s M 440 138 e a b f l r sysp * ar co^{+} | **24** επιστευσεν 0125 565 482 Λ b r | παντα 13ss 983^{r} 1223s 1194s 477 440 473 E^{r} l ar sa^{+} Xρ | **25** οτι > 083 A sysp co^{+} | **3,1** δε + εχει Ta sysp, τις M e sypi ar gg | **2** α συ ποι. > 565 1* 047 l sys | **3** renatus fuerit de- * nuo Ta^{3} e a b ff q vg^{l} (j sysp co) | **4** γεννηθ.^{1} + ανωθεν Ta^{u} H (e a q z) co^{+} | και + ανωθεν Ta^{4} a b j l q sys | **5** ανα- γεννηθη Ta^{ln} lat pl. Tert^{l} | πνς + αγιου a ff m r z vg^{l} Or^{l} | εισελθ. εις] ιδειν S* 1241 M 1093 z | τ. θυ] τ. ουρα- νων S* 245s 472 0141 e Iust Iρ Tert Eus | **6** εστιν^{1} + οτι εκ της σαρκος εγεννηθη vl pl. syc Tert | εστιν^{2} + οτι ο θς πνα εστιν e a ff j r z syc] + κ. εκ θυ εγεννηθη a j syc |

dentes signa eius, quae faciebat. Ipse autem 24
Iesus non credebat semetipsum eis, eo quod
ipse nosset omnes, et quia opus ei non erat 25
ut quis testimonium perhiberet de homine;
ipse enim sciebat quid esset in homine.

3,1-21 ***Nicodemus***

Erat autem homo ex pharisaeis, Nicode- 3
mus nomine, princeps Iudaeorum. Hic venit 2
ad Iesum nocte et dixit ei: Rabbi, scimus
quia a Deo venisti magister, nemo enim po-
test haec signa facere, quae tu facis, nisi fuerit
Deus cum eo. Respondit Iesus et dixit ei: 3
Amen, amen dico tibi, nisi quis renatus fuerit
denuo, non potest videre regnum Dei. Dicit 4
ad eum Nicodemus: Quomodo potest homo
nasci, cum sit senex? numquid potest in ven-
trem matris suae iterato introire et renasci?
Respondit Iesus: Amen, amen dico tibi, nisi 5
quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto,
non potest introire in regnum Dei. Quod na- 6
tum est ex carne, caro est, et quod natum est
ex spiritu, spiritus est. Non mireris quia dixi 7
tibi: oportet vos nasci denuo. Spiritus ubi vult 8

3,2 Iesum EW e a f z] eum *rel.*
Deus] Dominus OZ[c]BIJUDQs c
3 renatus H[c]Z*St*BeERTh e a b ff q] natus *rel.*
4 sit senex BIMaDsCsW e a b c f j l q r z] ~ senex sit *rel.*
intrare XJU, ingredi j
renasci OBQTh e a b ff j l q] nasci *rel.*
5 sancto DsRCsW a ff m r z] > *rel.*
6 est[2] + quia de carne natum est OXs**Bs*Q e a b ff j l q* r Tert Amb
est[4] + quia Deus spiritus est X e ff j m r z Hil Amb

24s L 16,15 | **3,1** J 7,50; 19,30 | **2** Mt 22,16 | **3** 1 P 1,23 | **5** Ez 36,25ss; E 5,26; Tt 3,5; 1 J 3,9; 5,1 | **6** J 1,13; Gn 5,3 | **8** Eccl 11,5

spirat; et vocem eius audis, sed nescis unde
veniat aut quo vadat; sic est omnis qui na-
9 tus est ex Spiritu. Respondit Nicodemus et
10 dixit ei: Quomodo possunt haec fieri? Re-
spondit Iesus et dixit ei: Tu es magister in
11 Israhel et haec ignoras? Amen, amen dico tibi,
quia quod scimus loquimur et quod vidimus
testamur, et testimonium nostrum non accipi-
12 tis. Si terrena dixi vobis, et non creditis; quo-
13 modo, si dixero vobis caelestia, credetis? Et
nemo ascendit in caelum, nisi qui descendit
de caelo Filius hominis, qui est in caelo.
14 Et sicut Moyses exaltavit serpentem in de-
15 serto, ita exaltari oportet Filium hominis, ˡut
omnis, qui credit in ipsum, non pereat, sed
16 habeat vitam aeternam. Sic enim Deus dilexit
mundum, ut Filium suum unigenitum daret,
ut omnis qui credit in eum non pereat, sed
17 habeat vitam aeternam. Non enim misit Deus
Filium suum in mundum, ut iudicet mundum,
18 sed ut salvetur mundus per ipsum. Qui credit
in eum, non iudicatur; qui autem non credit,
iam iudicatus est, quia non credit in nomine
19 unigeniti Filii Dei. Hoc est autem iudicium,

8 aspirat OUQ
nescis DR a b j l m q r Aug] non scis *rel.*
aut JW a b c f q] et *rel.*
10 in > A^{c}ssMEpStJU e b f ff j l q
12 credetis] -ditis H*StUQs ff l z
15 ipsum JCs*] ipso *rel.*, eum e a b f j q
16 Deus dilex. W] ~ dil. Deus *rel.*
18 credit^{3} EpUDsRK*TW f ff q] -didit *rel.*

11 J 7,16; 8,26ss; 12,49 | **12** Sap 9,16 | **13** Pr 30,4; E 4,9 | **14** Nu 21,8s; J 8,28; 12,32ss; 18,32 | **16** R 5,8; 8,32; 1 J 4,9 | **17** J 5,22; 12,47; L 19,10; A 17,31 | **18** J 3,36; 5,24

νὴν αὐτοῦ ἀκούεις, ἀλλ' οὐκ οἶδας πόθεν ἔρχε-
ται καὶ ποῦ ὑπάγει. οὕτως ἐστὶν πᾶς ὁ γεγεννη-
μένος ἐκ τοῦ πνεύματος. ἀπεκρίθη Νικόδημος 9
καὶ εἶπεν αὐτῷ· πῶς δύναται ταῦτα γενέσθαι; ἀπε- 10
κρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· σὺ εἶ ὁ διδάσκαλος
τοῦ Ἰσραὴλ καὶ ταῦτα οὐ γινώσκεις; ἀμὴν ἀμὴν 11 7,16; 8,26.28; 12,49
λέγω σοι ὅτι ὃ οἴδαμεν λαλοῦμεν καὶ ὃ ἑωράκαμεν
μαρτυροῦμεν, καὶ τὴν μαρτυρίαν ἡμῶν οὐ λαμ-
βάνετε. εἰ τὰ ἐπίγεια εἶπον ὑμῖν καὶ οὐ πιστεύ- 12
ετε, πῶς ἐὰν εἴπω ὑμῖν τὰ ἐπουράνια πιστεύσε-
τε; καὶ οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν εἰ μὴ 13 Pr 30,4
ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.

Καὶ καθὼς Μωϋσῆς ὕψωσεν τὸν ὄφιν ἐν τῇ 14 Nu 21,8s
ἐρήμῳ, οὕτως ὑψωθῆναι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώ-
που, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων ἐν αὐτῷ ἔχῃ ζωὴν αἰώ- 15
νιον. οὕτως γὰρ ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, 16 R 5,8; 8,32 1 J 4,9
ὥστε τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα
πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται ἀλλ' ἔχῃ
ζωὴν αἰώνιον. οὐ γὰρ ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν 17 5,22; 12,47 L 19,10 A 17,31
υἱὸν εἰς τὸν κόσμον, ἵνα κρίνῃ τὸν κόσμον, ἀλλ'
ἵνα σωθῇ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ. ὁ πιστεύων εἰς 18
αὐτὸν οὐ κρίνεται· ὁ δὲ μὴ πιστεύων ἤδη κέκρι-
ται, ὅτι μὴ πεπίστευκεν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ μονο- 3,36; 5,24

---

8 και^{2}] η Ta^{ε1s} Ψ X 472 A 0141 e a b f q sy^{hm} ar | εκ + του υδατος κ. S e a b ff j r z syv | **11** ου λαμβ.] ουδεις λαμβανει Ta^{s} 1241 700 1293s 1071 N Xρ | **12** ουκ επιστευσατε Ta^{+} 1241 71 660 440 EH | πιστευσητε Δ^{c}W Θ 565s 1^{r} 69 124 945s M 348^{r} 213 713 Γ 472 al. K-229 al. | **13** ανθρ. Ta^{εr} Bs 33s 1241 W 1293s sa^{+} Did Cy] + ο ων εν τω ουρανω rel. pl. lat *syph* ar gg bo Lcf, ος ην... e *syci*,.. εκ του ουρ. 0141 sys | **15** εν αυτω B 083 W 1223 1194 N 1170 1200 0141 c vg^{1}] εις αυτον rel. pl., + μη αποληται αλλ Ta^{3} Ψ 892^{r} Θs 28^{r} 124 rel. pl. lat pl. sysph ar gg | **16** αυτου > BS*W | ωστε] ως, > εδωκεν Ef (S*) | εδωκ. + εις τ. κοσμον 33 1010 1071 N e | **18** *inc.* διο ο πιστ. Ta^{s} a d Lcf | αυτον] τ. υιον 1689ss 346 828 348 Λ 850s 0141 249^{r}, εμε Iρ Ωρ | δε > BSW ff1 Ωρ Tert Cyp | πιστευων^{2} + εις αυτον Ta^{v1} 124 1675 1071 ff1 sys ar Tert Lcf |

* (margin marks beside apparatus lines)

1,5.9ss; 19 γενοῦς υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. αὕτη δέ ἐστιν ἡ κρίσις,
12,48 ὅτι τὸ φῶς ἐλήλυθεν εἰς τὸν κόσμον καὶ ἠγάπησαν
οἱ ἄνθρωποι μᾶλλον τὸ σκότος ἢ τὸ φῶς· ἦν γὰρ
E 5,13 20 αὐτῶν πονηρὰ τὰ ἔργα⁚ πᾶς γὰρ ὁ φαῦλα πράσ-
σων μισεῖ τὸ φῶς καὶ οὐκ ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς,
21 ἵνα μὴ ἐλεγχθῇ τὰ ἔργα αὐτοῦ· ὁ δὲ ποιῶν τὴν
ἀλήθειαν ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα φανερωθῇ
αὐτοῦ τὰ ἔργα ὅτι ἐν Θεῷ ἐστιν εἰργασμένα.
4,1s 22 Μετὰ ταῦτα ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ
αὐτοῦ εἰς τὴν Ἰουδαίαν γῆν, καὶ ἐκεῖ διέτριβεν
25,3 23 μετ᾽ αὐτῶν καὶ ἐβάπτιζεν. ἦν δὲ καὶ Ἰωάννης
Mt 4,12 βαπτίζων ἐν Αἰνὼν ἐγγὺς τοῦ Σαλίμ, ὅτι ὕδατα
πολλὰ ἦν ἐκεῖ, καὶ παρεγίνοντο καὶ ἐβαπτίζοντο·
26,4 24 οὔπω γὰρ ἦν βεβλημένος εἰς τὴν φυλακὴν ὁ
L 3,19s 25 Ἰωάννης. Ἐγένετο οὖν ζήτησις ἐκ τῶν μαθητῶν
27,10 26 Ἰωάννου μετὰ Ἰουδαίου περὶ καθαρισμοῦ. καὶ
1,26-34 ἦλθον πρὸς τὸν Ἰωάννην καὶ εἶπαν αὐτῷ· ῥαββί,
ὃς ἦν μετὰ σοῦ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ᾧ σὺ με-
μαρτύρηκας, ἴδε οὗτος βαπτίζει, καὶ πάντες ἔρ-
Ib 5,4 27 χονται πρὸς αὐτόν. ἀπεκρίθη Ἰωάννης καὶ
εἶπεν· Οὐ δύναται ἄνθρωπος λαμβάνειν οὐδέν,
28,1 28 ἐὰν μὴ ᾖ δεδομένον αὐτῷ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. αὐτοὶ
1,20.23.27 ὑμεῖς μοι μαρτυρεῖτε ὅτι εἶπον· οὐκ εἰμὶ ἐγὼ
Mc 1,2 ὁ Χριστός, ἀλλ᾽ ὅτι ἀπεσταλμένος εἰμὶ ἔμπρο-
Mt 11,10
29,10 29 σθεν ἐκείνου. Ὁ ἔχων τὴν νύμφην νυμφίος
Mt 9,15; 22,2 ἐστίν· ὁ δὲ φίλος τοῦ νυμφίου, ὁ ἑστηκὼς καὶ

---

19 * 20 * **20** γαρ > Ta[ail] E a Ωϱ Lcf | φως 1⌒2 S* 579 185 1207 4 al. 270 X[b] c| αυτου + οτι πονηρα εστιν Ψ-892[c] Θ 13 346 185 al. 348s 213s N 4 472s al. 262 397 r co[+] | **22** απηλθ.
23 * 33 X[b] a d l (bj) syc | **23** και[1] + ο BW Θ 1293 N| **24** ο >
***** BS* 280 482 1187s Eus| **25** Ιουδαιων S* Θ 565 1-124 al. Πs 482 Λ[c]s 850s 397[r] G lat syci[1] ar gg co Ωϱ| **26** βαπτιζ.
***** + κ. πλειονας ποιει μαθητας (J 4,1) 1187 sa | **27** λαμβαν. + αφ εαυτου Ta 33s D Θ 13[r] 185 348 al. 213[r] 245 472s
***** Λ[r] 397 e c sypih ar gg co | **28** μοι > S D 28 1424[a] al. M[r] Γ-251 al. 489 al. | ειπον + υμιν 13 1689s 251 a ff l ar bo, eis qui missi sunt ab Hierosolymis ad me e Cyp |

quia lux venit in mundum, et dilexerunt homines magis tenebras quam lucem; erant enim
eorum mala opera. Omnis enim, qui male agit, 20
odit lucem et non venit ad lucem, ut non arguantur opera eius; qui autem facit veritatem, 21
venit ad lucem, ut manifestentur opera eius, quia in Deo sunt facta.

3,22-36 ***Christus in Iudaea, Iohannis testimonium***

Post haec venit Iesus et discipuli eius in 22
terram Iudaeam, et illic demorabatur cum eis
et baptizabat. Erat autem et Iohannes bapti- 23
zans in Aennon iuxta Salim, quia aquae multae
erant illic; et veniebant et baptizabantur. Non- 24
dum enim missus fuerat Iohannes in carcerem.

Facta est autem quaestio ex discipulis Iohan- 25
nis cum Iudaeis de purificatione. Et venerunt 26
ad Iohannem et dixerunt ei: Rabbi, qui erat
tecum trans Iordanem, cui tu testimonium perhibuisti, ecce hic baptizat, et omnes veniunt ad
eum. Respondit Iohannes et dixit: Non potest 27
homo accipere quidquam, nisi fuerit ei datum
de caelo. Ipsi vos mihi testimonium perhibetis, 28
quod dixerim: Non sum ego Christus, sed quia
missus sum ante illum. Qui habet sponsam, 29
sponsus est; amicus autem sponsi, qui stat et

20 male] mala FMEpIG Lcf Hier | **21** ~ eius opera A-MXsB-UMaDQVC | **22** ~ Iudaeam terram *codd.* | **23** veniebant OX*ssJUVTW] adven. *rel.* | **24** Iohann. in carc. KW z] ~ in c. Io. *rel.* | **25** autem OG] ergo *rel.* | **26** tu > OX*EpBJMaD a l r | **27** ~ ei fuerit Ass MXStGTh | **28** non sum ego MaEW e b f q] ~ ego non sum *rel.*

19 J 1,5.9ss; 12,48 | **20** E 5,13 | **22** J 4,1ss | **23** Mt 4,12 | **24** L 3,19s | **26** J 1,26-34 | **27** Hb 5,4 | **28** J 1,20.23.27; Mc 1,2; Mt 11,10 | **29** Mt 9,15; 22,2

audit eum, gaudio gaudet propter vocem sponsi.
30 Hoc ergo gaudium meum impletum est. ¹Illum
oportet crescere, me autem minui.
31 Qui desursum venit, super omnes est. Qui
est de terra, de terra est et de terra loquitur.
32 Qui de caelo venit, super omnes est. ¹Et quod
vidit et audivit, hoc testatur; et testimonium
33 eius nemo accipit. Qui accepit eius testimonium,
34 signavit quia Deus verax est. Quem enim misit
Deus, verba Dei loquitur, non enim ad men-
35 suram dat Deus Spiritum. Pater diligit Filium
36 et omnia dedit in manu eius. Qui credit in
Filium, habet vitam aeternam, qui autem in-
credulus est Filio, non videbit vitam, sed ira
Dei manet super eum.

4,1-42 *Dominus in Samaria*

4 Ut ergo cognovit Iesus quia audierunt pha-
risaei quod Iesus plures discipulos facit et bap-
2 tizat quam Iohannes, ¹ quamquam Iesus non
3 baptizaret sed discipuli eius, reliquit Iudaeam
4 et abiit iterum in Galilaeam. Oportebat autem
5 eum transire per Samariam. Venit ergo in ci-
vitatem Samariae, quae dicitur Sichar, iuxta
praedium, quod dedit Iacob Ioseph filio suo.

---

33 accepit HJUEKTh a d] -cipit *rel.*
36 incredulus est] non credit (e) b d ff fl q r w² z
4,1 quod ER e a b f ff l r z] quia *rel.*
fecit Ep*U

---

30 2 Sm 3,1 | **31** J 8,23 | **32** J 3,11 | **34** J 1,33s | **35** J 5,20; 17,2; Mt 11,27 | **36** J 1,18; 20,31; 1 J 5,12 | **4,1** J 3,22.26 | **2** 1 C 1,17 | **4** L 9,52 | **5** Gn 48,22; Jos 24,32

ἀκούων αὐτοῦ, χαρᾷ χαίρει διὰ τὴν φωνὴν τοῦ
νυμφίου. αὕτη οὖν ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ πεπλήρωται.
ἐκεῖνον δεῖ αὐξάνειν, ἐμὲ δὲ ἐλαττοῦσθαι. 30 2 Sm 3,1
Ὁ ἄνωθεν ἐρχόμενος ἐπάνω πάντων ἐστίν, 31 8,23
ὁ ὢν ἐκ τῆς γῆς ἐκ τῆς γῆς ἐστιν καὶ ἐκ τῆς
γῆς λαλεῖ. ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐρχόμενος ἐπάνω
πάντων ἐστίν· ὃ ἑώρακεν καὶ ἤκουσεν, τοῦτο μαρ- 32 3,11
τυρεῖ, καὶ τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ οὐδεὶς λαμβάνει.
ὁ λαβὼν αὐτοῦ τὴν μαρτυρίαν ἐσφράγισεν ὅτι ὁ 33
Θεὸς ἀληθής ἐστιν. ὃν γὰρ ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς 34 1,33s
τὰ ῥήματα τοῦ Θεοῦ λαλεῖ· οὐ γὰρ ἐκ μέτρου
δίδωσιν τὸ πνεῦμα. ὁ πατὴρ ἀγαπᾷ τὸν υἱόν, 35 *30,3* 5,20; 17,2
καὶ πάντα δέδωκεν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. ὁ πιστεύων 36 Mt 11,27 *31,10*
εἰς τὸν υἱὸν ἔχει ζωὴν αἰώνιον· ὁ δὲ ἀπειθῶν 3,18
τῷ υἱῷ οὐκ ὄψεται ζωήν, ἀλλ᾽ ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ 1 J 5,12
μένει ἐπ᾽ αὐτόν.
Ὡς οὖν ἔγνω ὁ Κύριος ὅτι ἤκουσαν οἱ φα- 4 3,22.26
ρισαῖοι ὅτι Ἰησοῦς πλείονας μαθητὰς ποιεῖ καὶ
βαπτίζει ἢ Ἰωάννης, – καίτοιγε Ἰησοῦς αὐτὸς 2 1 C 1,17
οὐκ ἐβάπτιζεν ἀλλ᾽ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, – ἀφῆ- 3 *32,7*
κεν τὴν Ἰουδαίαν καὶ ἀπῆλθεν πάλιν εἰς τὴν
Γαλιλαίαν. Ἔδει δὲ αὐτὸν διέρχεσθαι διὰ τῆς 4 *33,10* L 9,52
Σαμαρείας. ἔρχεται οὖν εἰς πόλιν τῆς Σαμαρείας 5 Gn 48,22 Jos 24,32
λεγομένην Συχάρ, πλησίον τοῦ χωρίου ὃ ἔδωκεν
Ἰακὼβ Ἰωσὴφ τῷ υἱῷ αὐτοῦ· ἦν δὲ ἐκεῖ πηγὴ 6

---

31 εκ[1]] απο D Θ 13-230, επι S* e a | επανω παντων εστ.[2] *
>S* D 565 1s 22[s] vl pl. syc ar sa | **32** *inc.* και ο Ta[atn]
Δ Θs rel. pl. c f q sysph gg | τουτο > S D 565s 1[r] 4 138
e a b ff j syvp ar | **33** ο[1]+δε Ta[3] b q syvpi sa, γαρ e ff l | *
34 διδωσ. Bss* 33s 579 W 565 1[s] 209 213 850s 397[s] e b f l] *
+ο πατηρ syc(s), ο θς rel. | το πνα] τω υιω syc Ef, > Ta[v]
B* | **36** απειθων] απιστων 13-230 713 Ir | οψεται] εχει
S[c] e *Ir* | αυτον+κ. μετα ταυτα παρεδοθη ο Ιωαννης 2145
e syh[m] (Ta[n]) | **4,1** Κς] Ις Ta[an] S D Θ 565 1[r] al. 477 291 *
472 Λss 138 al. lat pl. sycph* ar bo | η > B*ΨLss W Γ Λ
G 850s 397 | **3** Ιουδ.+γην D 565 1-124 185 485 al. 270[s]
138 e a b ff l r ar | παλιν > BΨ 579s W 700 28[r] 1424-659
1194s UΓ pl. A[r] rel. 249[r] q syh | **5** Sichem sys | *

τοῦ Ἰακώβ. ὁ οὖν Ἰησοῦς κεκοπιακὼς ἐκ τῆς
ὁδοιπορίας ἐκαθέζετο οὕτως ἐπὶ τῇ πηγῇ· ὥρα
7 ἦν ὡς ἕκτη. ἔρχεται γυνὴ ἐκ τῆς Σαμαρείας
ἀντλῆσαι ὕδωρ. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· δός μοι
8 πιεῖν. οἱ γὰρ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπεληλύθεισαν εἰς
9 τὴν πόλιν, ἵνα τροφὰς ἀγοράσωσιν. λέγει οὖν
L 9,53 αὐτῷ ἡ γυνὴ ἡ Σαμαρῖτις· πῶς σὺ Ἰουδαῖος
ὢν παρ᾿ ἐμοῦ πιεῖν αἰτεῖς γυναικὸς Σαμαρίτιδος
οὔσης; οὐ γὰρ συγχρῶνται Ἰουδαῖοι Σαμαρί-
7,38s 10 ταις. ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ· εἰ ᾔδεις
τὴν δωρεὰν τοῦ Θεοῦ, καὶ τίς ἐστιν ὁ λέγων σοι·
δός μοι πιεῖν, σὺ ἂν ᾔτησας αὐτόν, καὶ ἔδωκεν
11 ἄν σοι ὕδωρ ζῶν. λέγει αὐτῷ ἡ γυνή· Κύριε,
οὔτε ἄντλημα ἔχεις, καὶ τὸ φρέαρ ἐστὶν βαθύ·
8,53 12 πόθεν οὖν ἔχεις τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν; μὴ σὺ μείζων
εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἰακώβ, ὃς ἔδωκεν ἡμῖν
τὸ φρέαρ, καὶ αὐτὸς ἐξ αὐτοῦ ἔπιεν καὶ οἱ υἱοὶ
6,58 13 αὐτοῦ καὶ τὰ θρέμματα αὐτοῦ; ἀπεκρίθη Ἰη-
σοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ· πᾶς ὁ πίνων ἐκ τοῦ ὕδατος
6,27.35; 7,37ss 14 τούτου διψήσει πάλιν. ὃς δ᾿ ἂν πίῃ ἐκ τοῦ
ὕδατος οὗ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, οὐ μὴ διψήσει εἰς
τὸν αἰῶνα, ἀλλὰ τὸ ὕδωρ ὃ δώσω αὐτῷ γενή-
σεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ἁλλομένου εἰς ζωὴν
15 αἰώνιον. λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ γυνή· Κύριε, δός
μοι τοῦτο τὸ ὕδωρ, ἵνα μὴ διψῶ μηδὲ διέρχω-
16 μαι ἐνθάδε ἀντλεῖν. λέγει αὐτῇ· ὕπαγε φώνη-
17 σον τὸν ἄνδρα σου καὶ ἐλθὲ ἐνθάδε. ἀπεκρίθη

---

6 ουν] δε Vs 655 d ff sypi sa Iϱ | εκαθεζ.] venit et sedit Ta^{1} syv | κεκοπιακ.] ut requiesceret, et cum sederet ihs (Ta^{1}) syv *post* πηγη | ουτως > Ta^{arm} 565 1^{r} 788s 348s * 213 138 e a b ff j l r z syvpi ar gg ach Iϱ | **7** *inc.* κ. ερχ. W vl syvpi | ερχ. + τις S 1187 b j r syvi ar | ~ **8.7** sys | **8** α- * γορασ. + sibi syvp co | **9** ουν > S* 579 565 1^{s} 209 1093 V * 138 249^{r} j gg | ~ συ Ιουδ. ων πως Ta^{ls} D e a b ff j l q r * syv ar sa^{+} | ου γ. - Σαμαρ. Ta^{4} Ωϱ] > S* D e a b j | **11** η * γυνη] εκεινη S*, > B sys | **12** φρεαρ + τουτο Ta^{3} 13^{r} 1071 472 850s vl pl. syvp ar bo Xϱ | **14** δωσω 1⌒2 C* 13 826s 477 1375^{s} 0141 l Ωϱ Eus | **15** αντλειν + υδωρ * Ta^{el} ar co^{+} | **16** αυτη BC* 33 0141 a sa^{+} Her Ωϱ^{1}] + ο Iς Ta^{3} rel. | φωνησ. + μοι syv Ef |

[1]Erat autem ibi fons Iacob. Iesus ergo fatigatus 6
ex itinere, sedebat sic supra fontem. Hora erat
quasi sexta. Venit mulier de Samaria haurire 7
aquam. Dicit ei Iesus: Da mihi bibere. [1]Dis- 8
cipuli enim eius abierant in civitatem, ut cibos
emerent. Dicit ergo ei mulier illa Samaritana: 9
Quomodo tu Iudaeus cum sis, bibere a me
poscis, quae sum mulier Samaritana? Non enim
coutuntur Iudaei Samaritanis. Respondit Iesus 10
et dixit ei: Si scires donum Dei, et quis est,
qui dicit tibi: Da mihi bibere, tu forsitan pe-
tisses ab eo, et dedisset tibi aquam vivam. Dicit 11
ei mulier: Domine, neque in quo haurias habes,
et puteus altus est; unde ergo habes aquam
vivam? Numquid tu maior es patre nostro Iacob, 12
qui dedit nobis puteum, et ipse ex eo bibit et
filii eius et pecora eius? Respondit Iesus et 13
dixit ei: Omnis, qui bibit ex aqua hac, sitiet
iterum; qui autem biberit ex aqua, quam ego 14
dabo ei, non sitiet in aeternum; sed aqua, quam
ego dabo ei, fiet in eo fons aquae salientis in
vitam aeternam. Dicit ad eum mulier: Domine, 15
da mihi hanc aquam, ut non sitiam neque ve-
niam huc haurire. Dicit ei Iesus: Vade, voca 16
virum tuum et veni huc. Respondit mulier, 17

---

6 fontem] puteum GCs f ff l r z
8 enim] autem DsRCW q r
12 puteum + hunc HXThT(G,DR gat)
14 ego > SXsIUVCs
16 huc > A-HEpSt z

---

9 L 9,53 | **10** J 7,38s | **12** J 8,53 | **13** J 6,58 | **14** J 6,27.35; 7,37ss

et dixit: Non habeo virum. Dicit ei Iesus: Bene
18 dixisti, quia non habeo virum; quinque enim
viros habuisti, et nunc quem habes non est
19 tuus vir; hoc vere dixisti. Dicit ei mulier: Do-
20 mine, video quia propheta es tu. Patres nostri
in monte hoc adoraverunt, et vos dicitis, quia
21 Hierosolymis est locus, ubi adorare oportet. Di-
cit ei Iesus: Mulier, crede mihi, quia venit hora,
quando neque in monte hoc neque in Hieroso-
22 lymis adorabitis Patrem. Vos adoratis quod ne-
scitis, nos adoramus quod scimus, quia salus
23 ex Iudaeis est. Sed venit hora, et nunc est,
quando veri adoratores adorabunt Patrem in
spiritu et veritate. Nam et Pater tales quaerit,
24 qui adorent eum. Spiritus est Deus, et eos,
qui adorant eum, in spiritu et veritate oportet
25 adorare. Dicit ei mulier: Scio quia Messias
venit, qui dicitur Christus. Cum ergo venerit
26 ille, nobis annuntiabit omnia. Dicit ei Iesus:
Ego sum, qui loquor tecum.
27 Et continuo venerunt discipuli eius et mi-
rabantur quia cum muliere loquebatur. Nemo
tamen dixit: Quid quaeris aut quid loqueris

---

18 nunc] hunc GET e
20 quia OX*sBeIssMaDRVCsW c ff l r z] + in *rel.*
21 venit Z* b d Hil] veniet *rel.*

---

19 1 C 14,24s
20 Dt 12,5; Ps 121
22 4 Rg 17,29-41
24 R 12,1; 2 C 3,17
25 J 1,41
26 J 9,37; 10,25

ἡ γυνὴ καὶ εἶπεν αὐτῷ· οὐκ ἔχω ἄνδρα. λέγει
αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· καλῶς εἶπες ὅτι ἄνδρα οὐκ ἔχω·
πέντε γὰρ ἄνδρας ἔσχες, καὶ νῦν ὃν ἔχεις οὐκ 18
ἔστιν σου ἀνήρ· τοῦτο ἀληθὲς εἴρηκας. λέγει 19 1 C 14,24s
αὐτῷ ἡ γυνή· Κύριε, θεωρῶ ὅτι προφήτης εἶ
σύ. οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν τῷ ὄρει τούτῳ προσε- 20 Dt 12,5 Ps 121
κύνησαν· καὶ ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἐν Ἱεροσολύμοις
ἐστὶν ὁ τόπος ὅπου προσκυνεῖν δεῖ. λέγει αὐτῇ 21
ὁ Ἰησοῦς· πίστευέ μοι, γύναι, ὅτι ἔρχεται ὥρα,
ὅτε οὔτε ἐν τῷ ὄρει τούτῳ οὔτε ἐν Ἱεροσολύμοις
προσκυνήσετε τῷ πατρί. ὑμεῖς προσκυνεῖτε ὃ 22 4 Rg 17,29-41
οὐκ οἴδατε, ἡμεῖς προσκυνοῦμεν ὃ οἴδαμεν, ὅτι
ἡ σωτηρία ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐστίν. ἀλλὰ ἔρχεται 23
ὥρα καὶ νῦν ἐστιν, ὅτε οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταὶ
προσκυνήσουσιν τῷ πατρὶ ἐν πνεύματι καὶ ἀλη-
θείᾳ· καὶ γὰρ ὁ πατὴρ τοιούτους ζητεῖ τοὺς
προσκυνοῦντας αὐτόν. πνεῦμα ὁ Θεός, καὶ τοὺς 24 R 12,1 2 C 3,17
προσκυνοῦντας αὐτὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ
δεῖ προσκυνεῖν. λέγει αὐτῷ ἡ γυνή· οἶδα ὅτι Μεσ- 25 1,41
σίας ἔρχεται, ὁ λεγόμενος Χριστός· ὅταν ἔλθῃ
ἐκεῖνος, ἀναγγελεῖ ἡμῖν ἅπαντα. λέγει αὐτῇ ὁ 26 9,37; 10,25
Ἰησοῦς· ἐγώ εἰμι, ὁ λαλῶν σοι.
Καὶ ἐπὶ τούτῳ ἦλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ 27
ἐθαύμαζον ὅτι μετὰ γυναικὸς ἐλάλει, οὐδεὶς μέν-
τοι εἶπεν· τί ζητεῖς ἢ λαλεῖς μετ' αὐτῆς; ἀφῆ- 28

---

17 αυτω >SΨL-ΔW D Θ-124 | εχω^{2}] εχεις S D e a b c r syi Her | **18** αληθως S E 821 b c f q r vg | **19** Κε>S* 245 | θεωρω] videtur mihi Ta^{er} ar | συ> D e a b l r | **20** ο τοπος >S 348, οικος syv | οπου πρ. δει] adorationis syv Ef | **21** πιστευε Bs C*LW D 565 1-230 1293s 477 1071 850s Her Ωρ Ath] πιστευσον rel. | οτε] οτι Ta^{n} 579 Θ 1675 Γ Α Λ V (sy^{3}) | **23** κ. γαρ–αυτον >1^{r} 1207 660 | αυτον + εν πνι W 124* a b (r) | **24** αυτον >S* D* ff Her Nov | κ. αληθ.] αληθειας S* syh^{m} | **25** οιδαμεν S^{c} 33s 69^{r} 213s N 713 Λ^{r} * GX^{b} 850s f syh^{m} co^{+}, ιδου sys Ef | αναγγελλει S*WD^{l}, δωσει sys Ef | **27** επι τουτω] εν τω λαλησαι Ta syvp (r ar gg), statim Ta^{l} bj vg (l) | επηλθον S* e q r | οτι + stabat et sys Ef | ειπεν + τη γυναικι Ta^{vn} e | η] ουδε αυτω Ta^{vn} |

κεν οὖν τὴν ὑδρίαν αὐτῆς ἡ γυνὴ καὶ ἀπῆλθεν
29 εἰς τὴν πόλιν, καὶ λέγει τοῖς ἀνθρώποις· δεῦτε
ἴδετε ἄνθρωπον ὅς εἰπέν μοι πάντα ἃ ἐποίησα·
30 μήτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός; ἐξῆλθον ἐκ τῆς πό-
31 λεως καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτόν. Ἐν τῷ μεταξὺ
ἠρώτων αὐτὸν οἱ μαθηταὶ λέγοντες· ῥαββί, φάγε.
32 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· ἐγὼ βρῶσιν ἔχω φαγεῖν ἣν
33 ὑμεῖς οὐκ οἴδατε. ἔλεγον οὖν οἱ μαθηταὶ πρὸς
17,4 34 ἀλλήλους· μή τις ἤνεγκεν αὐτῷ φαγεῖν; λέγει
αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἐμὸν βρῶμά ἐστιν ἵνα ποι-
ήσω τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με καὶ τελειώσω
Mt 9,37 35 αὐτοῦ τὸ ἔργον. οὐχ ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἔτι τετρά-
L 10,2 μηνός ἐστιν καὶ ὁ θερισμὸς ἔρχεται; ἰδοὺ λέγω
ὑμῖν, ἐπάρατε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν καὶ θεά-
σασθε τὰς χώρας, ὅτι λευκαί εἰσιν πρὸς θερισμόν.
36 ἤδη [1]ὁ θερίζων μισθὸν λαμβάνει καὶ συνάγει
καρπὸν εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἵνα ὁ σπείρων ὁμοῦ
Mi 6,15 37 χαίρῃ καὶ ὁ θερίζων. ἐν γὰρ τούτῳ ὁ λόγος
ἐστὶν ἀληθινὸς ὅτι ἄλλος ἐστὶν ὁ σπείρων καὶ
38 ἄλλος ὁ θερίζων. ἐγὼ ἀπέστειλα ὑμᾶς θερίζειν
ὃ οὐχ ὑμεῖς κεκοπιάκατε. ἄλλοι κεκοπιάκασιν,
καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν κόπον αὐτῶν εἰσεληλύθατε.
39 Ἐκ δὲ τῆς πόλεως ἐκείνης πολλοὶ ἐπίστευ-
σαν εἰς αὐτὸν τῶν Σαμαριτῶν διὰ τὸν λόγον τῆς

29 * **28** απηλθ.] εδραμε Ta[n] sys, + τρεχουσα Θ | **29** α BSC*
* e a d q Ωϱ[l] gg] οσα rel. | **30** εξηλθ. + ουν S 892 700 565
* 1-124 659[r] N 270[s] al. Λ[r] | **34** ποιησω Her] ποιω S 892ss
700 28[r] 22s 13-828 1424[s] 7[s] M-1321 157[r] Γ rel. pl. | και-
* εργον > 213 Aug | **35** ετι > L D 28 13-230 1675s al. 348[r]
291 047s al. Π* pl. Ω 850s 138 249[r] al. syc | ιδου-υμιν >
1241 565 1[r] 124 138 Ωϱ Eus | ~ ηδη λευκαι Ta[i], ηδη
προς Ta ffz vg syh, > ηδη Ta[n] a m syi ar bo[l] | εισιν]
et venerunt syvp ar (Ta Iϱ) | θερισμον. ηδη S[c]C* 33s D
AE 850s e b i q r bo *Ir* Eus | **36** *inc.* και ο Ta[al] C[c] 892[r]
Θ[r] rel. pl. sypi ar gg, κ. ηδη syv | ~ θεριζ. ομου χαιρη
* Ta D syvp ar gg sa[+] *Ir* | **37** αληθ.] ο αληθ. C[c] 892 D Θ
28[r] 13-230 1424 pl. U rel. pl. | **38** ὃ > LW D* e Iϱ |
* **39** εις αυτον > S* 482 e a |

cum ea? Reliquit ergo hydriam suam mulier 28
et abiit in civitatem et dicit illis hominibus:
Venite et videte hominem, qui dixit mihi om- 29
nia quaecumque feci, numquid ipse est Christus?
Exierunt ergo de civitate et veniebant ad eum. 30
Interea rogabant eum discipuli dicentes: 31
Rabbi, manduca. Ille autem dicit eis: Ego ci- 32
bum habeo manducare, quem vos nescitis. Di- 33
cebant ergo discipuli ad invicem: Numquid ali-
quis attulit ei manducare? Dicit eis Iesus: Meus 34
cibus est ut faciam voluntatem eius, qui misit
me, ut perficiam opus eius. Nonne vos dicitis, 35
quod adhuc quattuor menses sunt, et messis
venit? Ecce dico vobis, levate oculos vestros
et videte regiones, quia albae sunt iam ad
messem. Et qui metit mercedem accipit et 36
congregat fructum in vitam aeternam, ut et
qui seminat simul gaudeat et qui metit. In hoc 37
enim est verbum verum: quia alius est qui se-
minat, et alius est qui metit. Ego misi vos 38
metere, quod vos non laborastis; alii laborave-
runt, et vos in labores eorum introistis.
Ex civitate autem illa multi crediderunt in 39
eum Samaritanorum propter verbum mulieris

29 et *> ZBeJGDC e a c d f ff j q z
30 ergo Ma e ff l q] > *rel.*
31 interea rog.] interrog. H*OEp l*
32 dixit *codd.*
nescitis SXss^{m}IsUssD^{r}KVCs a b c f l r z] non scit. *rel.*
38 *laborem A-XEpStGQs b d l Ir, -re S* a ff m

34 J 17,4
35 Mt 9,37; L 10,2
37 Mi 6,15

testimonium perhibentis: Quia dixit mihi *omnia*
40 quaecumque feci. Cum venissent ergo ad illum
Samaritani, rogaverunt eum ut ibi maneret. Et
41 mansit ibi duos dies. Et multo plures credi-
42 derunt in eum propter sermonem eius. Et mu-
lieri dicebant: quia iam non propter tuam loque-
lam credimus; ipsi enim audivimus et scimus
quia hic est vere Salvator mundi.

4,43-54 *Reditus in Galilaeam, filius reguli*

43 Post duos autem dies exiit inde et abiit
44 in Galilaeam. Ipse enim Iesus testimonium per-
hibuit, quia propheta in sua patria honorem
45 non habet. Cum ergo venisset in Galilaeam,
exceperunt eum Galilaei, cum omnia vidissent
quae fecerat Hierosolymis in die festo; et ipsi
enim venerant ad diem festum.
46 Venit ergo iterum in Cana Galilaeae, ubi
fecit aquam vinum. Et erat quidam regulus,
47 cuius filius infirmabatur Capharnaum. Hic cum
audisset quia Iesus adveniret a Iudaea in Ga-
lilaeam, abiit ad eum et rogabat eum ut de-
scenderet et sanaret filium eius; incipiebat enim
48 mori. Dixit ergo Iesus ad eum: Nisi signa et
49 prodigia videritis, non creditis. Dicit ad eum
regulus: Domine, descende prius quam moriatur

41 in eum f, illi b] *> *codd.*
42 ~ vere hic est A-MXStQTh
43 abiit] ivit S, fuit JUCs c (Galilaea), fugit D, venit E gat | et abiit > vl pl.
45 ad AMGsQKVThW a c r] in *rel.*
48 credetis UMaDKTh[c] d

42 1 J 4,14 | **43** Mt 4,12 | **44** Mt 13,57; Mc 6,4; L 4,24 | **45** J 2,23 | **46** J 2,1.9 | **48** J 2,18; 1 C 1,22

γυναικὸς μαρτυρούσης ὅτι εἶπέν μοι πάντα ἃ
ἐποίησα. ὡς οὖν ἦλθον πρὸς αὐτὸν οἱ Σαμα- 40
ρῖται, ἠρώτων αὐτὸν μεῖναι παρ᾽ αὐτοῖς· καὶ
ἔμεινεν ἐκεῖ δύο ἡμέρας. καὶ πολλῷ πλείους 41
ἐπίστευσαν διὰ τὸν λόγον αὐτοῦ, τῇ τε γυναικὶ 42
ἔλεγον ὅτι οὐκέτι διὰ τὴν σὴν λαλιὰν πιστεύο-
μεν· αὐτοὶ γὰρ ἀκηκόαμεν, καὶ οἴδαμεν ὅτι 1 J 4,14
οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου.

Μετὰ δὲ τὰς δύο ἡμέρας ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν 43 *34,7* Mt 4,12
εἰς τὴν Γαλιλαίαν. αὐτὸς γὰρ Ἰησοῦς ἐμαρτύ- 44 *35,1* Mt 13,57
ρησεν ὅτι προφήτης ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι τιμὴν Mc 6,4
οὐκ ἔχει. ὅτε οὖν ἦλθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, 45 L 4,24
ἐδέξαντο αὐτὸν οἱ Γαλιλαῖοι, πάντα ἑωρακότες *36,10* J 2,23
ὅσα ἐποίησεν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν τῇ ἑορτῇ·
καὶ αὐτοὶ γὰρ ἦλθον εἰς τὴν ἑορτήν.

Ἦλθεν οὖν πάλιν εἰς τὴν Κανᾶ τῆς Γαλι- 46 2,1.9
λαίας, ὅπου ἐποίησεν τὸ ὕδωρ οἶνον. καὶ ἦν *37,3*
τις βασιλικὸς οὗ ὁ υἱὸς ἠσθένει ἐν Καφαρναούμ.
οὗτος ἀκούσας ὅτι Ἰησοῦς ἥκει ἐκ τῆς Ἰουδαίας 47
εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἀπῆλθεν πρὸς αὐτὸν καὶ
ἠρώτα, ἵνα καταβῇ καὶ ἰάσηται αὐτοῦ τὸν υἱόν·
ἤμελλεν γὰρ ἀποθνῄσκειν. εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς 48
πρὸς αὐτόν· ἐὰν μὴ σημεῖα καὶ τέρατα ἴδητε, 2,18; 1 C 1,22
οὐ μὴ πιστεύσητε. λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλικός· 49
Κύριε, κατάβηθι πρὶν ἀποθανεῖν τὸ παιδίον

40 *inc.* συνηλθον ουν B* (e) | εκει] παρ αυτοις Ta[al] S 1194s sycpi ar (ach) Iϱ | **42** οτι[1] > BW b fr syc Iϱ | λαλιαν] * μαρτυριαν S* D b l r | ακηκο. + ab eo syci ar sa[+] (Ta[l]) | οιδαμ.] εγνωκ. 2145 K• 280 | αληθως > 1241 W 71 K• 280 ffr Her Vict | κοσμ. BSC*W 083 1170 850s lat pl. syc ar co[+] Her Iϱ Ωϱ] + ο Χς rel. | **43** τας > 1241 2145 047 660 1170 | εκειθ. + κ. απηλθεν Ψs 579s Θ[r] 1[r] 124 1424-185 rel. pl. vg syph ar gg | **45** παντα] -τες 2193 2145 G syh | εποιησεν + σημεια Ta 28 13[r] syp ar | **46. 49** βασιλισκος D (a), regulus lat | **47** απηλθ. BΨL-ΔW D Θs rel. pl.] ηλθ. * S*C 33 565 1-124 138 vl pl. syc ar gg co[+] | ημελλ.] vicinus erat Ta sycp ar | **49** πριν + η 570 Θ 118s 954 N X[b] 397[r] Xϱ | το παιδ.] τ. υιον Ta[la] 13[r] A c f vg gg sa[+] |

50 μου. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· πορεύου, ὁ υἱός σου
ζῇ. ἐπίστευσεν ὁ ἄνθρωπος τῷ λόγῳ ὃν εἶπεν αὐ-
51 τῷ ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐπορεύετο. ἤδη δὲ αὐτοῦ κα-
ταβαίνοντος οἱ δοῦλοι ὑπήντησαν αὐτῷ λέγον-
52 τες ὅτι ὁ παῖς αὐτοῦ ζῇ. ἐπύθετο οὖν τὴν ὥραν
παρ' αὐτῶν ἐν ᾗ κομψότερον ἔσχεν· εἶπαν οὖν
αὐτῷ ὅτι ἐχθὲς ὥραν ἑβδόμην ἀφῆκεν αὐτὸν ὁ
A 16,15.31ss 53 πυρετός. ἔγνω οὖν ὁ πατὴρ ὅτι ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ
ἐν ᾗ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ὁ υἱός σου ζῇ· καὶ
2,11 54 ἐπίστευσεν αὐτὸς καὶ ἡ οἰκία αὐτοῦ ὅλη. Τοῦτο
δὲ πάλιν δεύτερον σημεῖον ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς
ἐλθὼν ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν.
38,1 5 Μετὰ ταῦτα ἦν [ἡ] ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων, καὶ
2 ἀνέβη Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα. ἔστιν δὲ ἐν
τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐπὶ τῇ προβατικῇ κολυμ-
βήθρα, ἡ ἐπιλεγομένη ἑβραϊστὶ Βηθεσδά, πέντε
3 στοὰς ἔχουσα. ἐν ταύταις κατέκειτο πλῆθος τῶν
ἀσθενούντων, τυφλῶν, χωλῶν, ξηρῶν, ἐκδεχομέ-
4 νων τὴν τοῦ ὕδατος κίνησιν. ἄγγελος γὰρ κατὰ καιρὸν κατέβαινεν ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ καὶ ἐτάρασσε

---

* μου>Ta D 565 1^r 138 e b ff l r syc p | **50** ον BCsL 579 Θ
* 4 A 850s] ῳ rel. | ον-Ις] τ. Ιυ Ta^v S* syc | **51** ηδη>Ta
e f syc p ar sa⁺ | καταβαιν.+ιδου 579 185 1071 N 245
1093 | αυτω+κ. απηγγειλαν CsLssW rel. pl. (S D, 33
565 544 1^r K pl.) lat sy^3 ar gg sa⁺ | $αυτου^2$ BssW 185 A
* 1170 lat pl. ar] σου rel. | **52** παρ αυτων>B 1194 | ωραν
53* 54* + εκεινην B 850s | εβδ.] tertia c, nona syc | **54** παλιν]
* ηδη 185 1170, > Ta syc bo | **5,1** η>Ta^n BW 579 0125
D Θ 565s 22 13ss 826* 71 343 al. UN 245s Γ al. As $Λ^r$
V^r ar gg Ωρ | Ιουδαιων] αζυμων Λ, +η σκηνοπηγια 131 |
* **2** επι τη] in inferiorem partem a b (ff), >S* e vg^1 Xρ |
επι τη προβ. > Ta^{a1n} sycpi | Βεθεσδα] Βηθζαθα S 33 713
(D e a b d* ff* l r, L Eus), Βηθσαιδα Ta^a BΨW 0125 c z
* gat vg^1 syh* co⁺ Tert Hier | **3** πληθος+πολυ Ta^3 Ψ 892
Δs $Θ^r$ rel. pl. c vg syph ar | ξηρων+παραλυτικων Ta^n D
a b j l r z | εκδεχομ.-κινησιν>Ta^1 BSC*L 0125 A* 0141 q
* syc ar co⁺ | **4** Ta^4 Tert Did Cy Xρ al. pl. syih⁺ bo^1]*>
BSC* 33 0125 W D 047^c 0141 f l q vg^1 syc ar sa⁺ | ετα-
ρασσετο C^c 124 7s MU 713 251 al. Π 482s As VH cr vg |

filius meus. Dicit ei Iesus: Vade, filius tuus 50
vivit. Credidit homo sermoni, quem dixit ei
Iesus, et ibat. Iam autem eo descendente, servi 51
occurrerunt ei et nuntiaverunt dicentes, quia
filius eius viveret. Interrogabat ergo horam ab 52
eis, in qua melius habuerit. Et dixerunt ei:
Quia heri hora septima reliquit eum febris. Co- 53
gnovit ergo pater, quia illa hora erat, in qua
dixit ei Iesus: Filius tuus vivit; et credidit
ipse et domus eius tota. Hoc iterum secundum 54
signum fecit Iesus, cum venisset a Iudaea in
Galilaeam.

5,1-18 *Languidus Hierosolymis sanatus*

Post haec erat dies festus Iudaeorum, et 5
ascendit Iesus Hierosolymam. Est autem Hie- 2
rosolymis probatica piscina, quae cognominatur
Hebraice Bethsaida, quinque porticus habens. In 3
his iacebat multitudo magna languentium, caeco-
rum, claudorum, aridorum exspectantium aquae
motum. Angelus autem Domini descendebat se- 4
cundum tempus in piscinam, et movebatur aqua.

---

53 quia] quod A-MXEpStQ, quoniam a b d
5,2 Hierosol.+ super S-MXEpStBeIMaD[r]KTh c f
Bethzet(h)a Z*JUG ff(b, e l)
4 angelus - infirmitate H[c]OZ[c]BeIGEQVThCs gat (e a j) c z Amb] > SZ*UD f l q
movebatur aqua et qui prior] movebat aquam. qui ergo primus desc... motum, ~ quoc. languore tenebat. A-H*XEp*StMa | angel. a. sec. t. lavabatur in natatoria, ... in natatoriam, ... a languore quoc. teneb. MEp[m]JR r

---

53 A 16,15.31ss | **54** J 2,11

Et qui prior descendisset in piscinam post mo-
tionem aquae, sanus fiebat a quacumque deti-
5 nebatur infirmitate. Erat autem quidam homo
ibi triginta et octo annos habens in infirmitate
6 sua. Hunc cum vidisset Iesus iacentem et co-
gnovisset quia iam multum tempus haberet,
7 dicit ei: Vis sanus fieri? Respondit ei languidus:
Domine, hominem non habeo, ut cum turbata
fuerit aqua, mittat me in piscinam; dum venio
8 enim ego, alius ante me descendit. Dicit ei
Iesus: Surge, tolle grabatum tuum et ambula.
9 Et statim sanus factus est homo ille et sustulit
grabatum suum et ambulabat.
10 Erat autem sabbatum in die illo. ¹Dicebant
ergo Iudaei illi, qui sanatus fuerat: Sabbatum
11 est, non licet tibi tollere grabatum tuum. Re-
spondit eis: Qui me sanum fecit, ille mihi
12 dixit: Tolle grabatum tuum et ambula. Inter-
rogaverunt ergo eum: Quis est ille homo, qui
13 dixit tibi: Tolle grabatum tuum et ambula? Is
autem, qui sanus fuerat effectus, nesciebat quis
esset. Iesus enim declinavit a turba constituta
14 in loco. Postea invenit eum Iesus in templo
et dixit illi: Ecce sanus factus es, iam noli

5 et > AsH*X*EpStBeUG l Aug
6 ~ mult. iam temp. SsHsXsStB^rRVW vl pl.
habet S-XEpBsJssDQsV vl pl.
8 surge + et OXEpDsRC e a b d ff j r
9 ille > *codd.* e a c j
~ illo die *codd.* vl
10 ergo > S-H*O^rBeIssDQsČs c
sanatus] sanus FZsJUMaDsKsCsW c f z
11 ~ fecit sanum *codd.* e ff (a b d ff j q)
13 a *> SssH*OsJUG d r z (DR e b j q r)

8 Mt 9,6 | **9** J 9,14 | **10** Jr 17,21; L 6,2 | **14** J 8,11

τὸ ὕδωρ· ὁ οὖν πρῶτος ἐμβὰς μετὰ τὴν ταρα-
χὴν τοῦ ὕδατος ὑγιὴς ἐγίνετο, ᾧ δήποτε κατεί-
χετο νοσήματι. ἦν δέ τις ἄνθρωπος ἐκεῖ τριά- 5
κοντα καὶ ὀκτὼ ἔτη ἔχων ἐν τῇ ἀσθενείᾳ αὐτοῦ.
τοῦτον ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς κατακείμενον, καὶ γνοὺς 6
ὅτι πολὺν ἤδη χρόνον ἔχει, λέγει αὐτῷ· θέλεις
ὑγιὴς γενέσθαι; ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἀσθενῶν· Κύ- 7
ριε, ἄνθρωπον οὐκ ἔχω, ἵνα ὅταν ταραχθῇ τὸ
ὕδωρ βάλῃ με εἰς τὴν κολυμβήθραν· ἐν ᾧ δὲ
ἔρχομαι ἐγώ, ἄλλος πρὸ ἐμοῦ καταβαίνει. λέγει 8 Mt 9,6
αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἔγειρε ἆρον τὸν κράβαττόν
σου καὶ περιπάτει. καὶ εὐθέως ἐγένετο ὑγιὴς 9
ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἦρεν τὸν κράβαττον αὐτοῦ καὶ
περιεπάτει.

Ἦν δὲ σάββατον ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. ⁱἔλε- 10 9,14 Jr 17,21 I. 6,2
γον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι τῷ τεθεραπευμένῳ· σάββα-
τόν ἐστιν, καὶ οὐκ ἔξεστίν σοι ἆραι τὸν κράβατ-
τον. ὃς δὲ ἀπεκρίθη αὐτοῖς· ὁ ποιήσας με ὑγιῆ, 11 *39,10*
ἐκεῖνός μοι εἶπεν· ἆρον τὸν κράβαττόν σου καὶ
περιπάτει. ἠρώτησαν οὖν αὐτόν· τίς ἐστιν ὁ ἄν- 12
θρωπος ὁ εἰπών σοι· ἆρον καὶ περιπάτει; ⁱὁ δὲ 13
ἰαθεὶς οὐκ ᾔδει τίς ἐστιν· ὁ γὰρ Ἰησοῦς ἐξένευσεν
ὄχλου ὄντος ἐν τῷ τόπῳ. μετὰ ταῦτα εὑρίσκει αὐ- 14
τὸν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἴδε

---

5 τις>Ta^3 S 1241 D 1293s a b ff^2 l q | **6** ηδη>Ta^3 S 1321 X^b e syvpi co$^+$ | **7** ασθενων+ναι Ta C^c 33 892s Θ 21 124 71 213 472 al. R^r 850s sypih Cy^i Xρ | ανθρωπ.] custodem Ef | καταβ. +εγω δε ασθενων πορευομαι 69 | **8** περιπατει+υπαγε εις τ. οικον σου (Mt 9,6) 33 1170s syc Iρ Ef Aug (1071) | **9** ευθεως>S*W D l ar | και^2+ηγερθη Ta S e a b c ff^2 j syspih$^+$ ach, D 1-124 | **11s** περιπατει 1⌒2 W 1675 Γ 1093 726 Λ* b sys | **12** ουν] δε 1241 q sypi bo, >BS D 544 e a f ff^2 l r syc ar sa | αρον BSC*L sa$^+$] +τ. κραβ. σου rel. | **13** ιαθεις] ασθενων D b l, >q | εξενευσεν] secessit ex loco in alium Ta syvi | declinavit a turba a c f ff^2 l z vg^1, devertit cum vidisset turbam b Ef | **14** ευρων ο Ις τ. τεθεραπευμεν. S* syci |

6 * 10 * *

ὑγιὴς γέγονας· μηκέτι ἁμάρτανε, ἵνα μὴ χεῖρόν
15 σοί τι γένηται. ἀπῆλθεν ὁ ἄνθρωπος καὶ εἶπεν
τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν ὁ ποιήσας αὐτὸν
Mt 12,14 16 ὑγιῆ. καὶ διὰ τοῦτο ἐδίωκον οἱ Ἰουδαῖοι τὸν
17 Ἰησοῦν, ὅτι ταῦτα ἐποίει ἐν σαββάτῳ. ὁ δὲ Ἰη-
9,4 σοῦς ἀπεκρίνατο αὐτοῖς· ὁ πατήρ μου ἕως ἄρτι
7,30; 10,33 18 ἐργάζεται, κἀγὼ ἐργάζομαι. διὰ τοῦτο οὖν μᾶλλον
ἐζήτουν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι, ὅτι οὐ
μόνον ἔλυεν τὸ σάββατον, ἀλλὰ καὶ πατέρα ἴδιον
ἔλεγεν τὸν Θεόν, ἴσον ἑαυτὸν ποιῶν τῷ Θεῷ.
3,11.32 19 Ἀπεκρίνατο οὖν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔλεγεν αὐ-
τοῖς· Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ δύναται ὁ υἱὸς
ποιεῖν ἀφ' ἑαυτοῦ οὐδέν, ἂν μή τι βλέπῃ τὸν
πατέρα ποιοῦντα· ἃ γὰρ ἂν ἐκεῖνος ποιῇ, ταῦ-
3,35 20 τα καὶ ὁ υἱὸς ὁμοίως ποιεῖ. ὁ γὰρ πατὴρ φι-
λεῖ τὸν υἱὸν καὶ πάντα δείκνυσιν αὐτῷ ἃ αὐ-
τὸς ποιεῖ, καὶ μείζονα τούτων δείξει αὐτῷ ἔργα,
21 ἵνα ὑμεῖς θαυμάζητε. ὥσπερ γὰρ ὁ πατὴρ
ἐγείρει τοὺς νεκροὺς καὶ ζωοποιεῖ, οὕτως καὶ
Dn 7,13s 22 ὁ υἱὸς οὓς θέλει ζωοποιεῖ. οὐδὲ γὰρ ὁ πατὴρ
A 17,31 κρίνει οὐδένα, ἀλλὰ τὴν κρίσιν πᾶσαν δέδωκεν
Ph 2,10s 23 τῷ υἱῷ, ἵνα πάντες τιμῶσι τὸν υἱὸν καθὼς τι-
40,1 L 10,16 μῶσι τὸν πατέρα. ὁ μὴ τιμῶν τὸν υἱὸν οὐ τι-
41,10 3,16.18; 8,51 24 μᾷ τὸν πατέρα τὸν πέμψαντα αὐτόν. ἀμὴν
1 J 3,14 ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ὁ τὸν λόγον μου ἀκούων
καὶ πιστεύων τῷ πέμψαντί με ἔχει ζωὴν αἰώ-

---

* χειρον + τ. πρωτων Ta syc p(si, sa+) | **15** αυτον] με 579 D 565 1r 1093 Λc 138 e ff j l q syci ar co Ef | **16** Ιν + κ. εζητουν αυτον αποκτειναι ΨΔ Θs 28r 22s 13s 1689r rel. pl. f q r syph | σαββ. + τα ιαματα 7 71 477 472 440 655
* EsH | **17** Ις > Bs 892 1241 W 1071 0141 | εργαζεται] operatus est et nunc ego Taa, + δια τουτο syv Ef | **18** μαλλον > U f syv ach (Ef) | αλλα] αλλ οτι Θ 13 1689-828
* 1279 1071 ΛXh e a b j l r sy3 bo Tert Xϱ | **19** ο Ις > B 472 Tert | υιος1 + τ. ανθρωπου D 13ss 826* 2145 ar | εκειν.] ο πατηρ Ta e j syvp bo Ωϱ | **20** φιλει] αγαπα D lat(-a) Tert Ωϱ Xϱ | δειξει] δεικνυσιν D e ar |

peccare, ne deterius tibi aliquid contingat. Abiit 15
ille homo et nuntiavit Iudaeis quia Iesus esset,
qui fecit eum sanum.

Propterea persequebantur Iudaei Iesum, quia 16
haec faciebat in sabbato. Iesus autem respondit 17
eis: Pater meus usque modo operatur, et ego
operor. Propterea ergo magis quaerebant eum 18
Iudaei interficere, quia non solum solvebat
sabbatum, sed et patrem suum dicebat Deum,
aequalem se faciens Deo.

5,19-47 ***Christi apologia***

Respondit itaque Iesus et dixit eis: Amen, 19
amen dico vobis: non potest Filius a se facere
quidquam, nisi quod viderit Patrem facientem;
quaecumque enim ille fecerit, haec et Filius
similiter facit. Pater enim diligit Filium et 20
omnia demonstrat ei quae ipse facit et maiora
his demonstrabit ei opera, ut vos miremini.
Sicut enim Pater suscitat mortuos et vivificat, 21
sic et Filius quos vult vivificat. Neque enim 22
Pater iudicat quemquam, sed omne iudicium
dedit Filio, ˡut omnes honorificent Filium, sicut 23
honorificant Patrem; qui non honorificat Fi-
lium, non honorificat Patrem, qui misit illum.
Amen, amen dico vobis, quia qui verbum meum 24
audit et credit ei, qui misit me, habet vitam

19 ~ facere a se SIUMa c j l
22 omne iudic. GDs] ~ iud. omne *rel.*

16 Mt 12,14 | **17** J 9,4 | **18** J 7,1.19.30; 10,33.36 | **19** J 5,30; 3,11.32 | **20** J 3,35 | **22** Dn 7,10.13s; A 10,42 | **23** Ph 2,10s; 1 J 2,23; L 10,16 | **24** J 3,16.18; 8,51; 1 J 3,14

aeternam et in iudicium non venit, sed transiit
25 a morte in vitam. Amen, amen dico vobis,
quia venit hora *et* nunc est, quando mortui
audient vocem Filii Dei; et qui audierint vi-
26 vent. Sicut enim Pater habet vitam in semet-
ipso, sic dedit et Filio habere vitam in se-
27 metipso et potestatem dedit ei iudicium fa-
28 cere, quia Filius hominis est. Nolite mirari hoc,
quia venit hora, in qua omnes, qui in monu-
29 mentis sunt, audient vocem Filii Dei; et pro-
cedent qui bona fecerunt in resurrectionem
vitae, qui vero mala egerunt in resurrectionem
30 iudicii. Non possum ego a meipso facere quid-
quam. Sicut audio iudico, et iudicium meum
iustum est, quia non quaero voluntatem meam,
sed voluntatem eius qui misit me.
31 Si ego testimonium perhibeo de meipso,
32 testimonium meum non est verum. Alius est,
qui testimonium perhibet de me, et scio quia
verum est testimonium, quod perhibet de me.
33 Vos misistis ad Iohannem, et testimonium per-
34 hibuit veritati. Ego autem non ab homine te-
stimonium accipio, sed haec dico ut vos salvi
35 sitis. ¹Ille erat lucerna ardens et lucens. Vos
autem voluistis ad horam exsultare in luce eius.

24 veniet AsEp^m StDQ e b f ff q r
transiit V d f] transit OX*sBeJssEsKCs b c, -iet, A-MEpStIMaThW
26 habet vit. Z* e b ff l r] ∼ vit. hab. *rel.*
27 ei E e b c d ff l r] + et *rel.*
28 filii Dei z] eius *rel.*
30 ipso > Z*Jss d r
∼ me misit A-HXEpStQs e b d f ff q r z
31 ipso ff j l] > *codd.*
35 ∼ exsult. ad horam *codd.* e b c d f j l q

25 E 2,5s; 5,14 | **26** J 1,1-4; 6,53.57 | **27** Dn 7,13s.22 | **29** Mt 16,27; J 6,40; Dn 12,2 | **30** J 5,19; 6,38 | **31** J 8,14 | **32** J 5,36s; 1 J 5,9 | **33** J 1,19-34 | **35** L 1,17

νιον, καὶ εἰς κρίσιν οὐκ ἔρχεται ἀλλὰ μεταβέ-
βηκεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωήν. ἀμὴν 25 Mt 8,22 E 2,5s
ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἔρχεται ὥρα καὶ νῦν ἐστιν
ὅτε οἱ νεκροὶ ἀκούσουσιν τῆς φωνῆς τοῦ υἱοῦ
τοῦ Θεοῦ καὶ οἱ ἀκούσαντες ζήσουσιν. ὥσπερ 26 1,1-4
γὰρ ὁ πατὴρ ἔχει ζωὴν ἐν ἑαυτῷ, οὕτως καὶ τῷ
υἱῷ ἔδωκεν ζωὴν ἔχειν ἐν ἑαυτῷ. καὶ ἐξουσίαν 27 Dn 7,13s. 22
ἔδωκεν αὐτῷ κρίσιν ποιεῖν, ὅτι υἱὸς ἀνθρώπου
ἐστίν. μὴ θαυμάζετε τοῦτο, ὅτι ἔρχεται ὥρα 28
ἐν ᾗ πάντες οἱ ἐν τοῖς μνημείοις ἀκούσουσιν
τῆς φωνῆς αὐτοῦ, καὶ ἐκπορεύσονται οἱ τὰ 29 6,40; Dn 12,2 Mt 16,27
ἀγαθὰ ποιήσαντες εἰς ἀνάστασιν ζωῆς, οἱ τὰ
φαῦλα πράξαντες εἰς ἀνάστασιν κρίσεως. Οὐ 30 5,19; 6,38
δύναμαι ἐγὼ ποιεῖν ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐδέν· καθὼς
ἀκούω κρίνω, καὶ ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ δικαία ἐστίν,
ὅτι οὐ ζητῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμὸν ἀλλὰ τὸ θέ- *42,1*
λημα τοῦ πέμψαντός με.

Ἐὰν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ, ἡ μαρτυ- 31 *43,10* 8,14
ρία μου οὐκ ἔστιν ἀληθής· ἄλλος ἐστὶν ὁ μαρ- 32 5,36s; 1 J 5,9
τυρῶν περὶ ἐμοῦ, καὶ οἶδα ὅτι ἀληθής ἐστιν
ἡ μαρτυρία ἣν μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ. ὑμεῖς ἀπε- 33 1,19-34
στάλκατε πρὸς Ἰωάννην, καὶ μεμαρτύρηκεν τῇ
ἀληθείᾳ· ἐγὼ δὲ οὐ παρὰ ἀνθρώπου τὴν μαρ- 34
τυρίαν λαμβάνω, ἀλλὰ ταῦτα λέγω, ἵνα ὑμεῖς
σωθῆτε. ἐκεῖνος ἦν ὁ λύχνος ὁ καιόμενος καὶ 35 1,8 L 1,17
φαίνων, ὑμεῖς δὲ ἠθελήσατε ἀγαλλιαθῆναι πρὸς
ὥραν ἐν τῷ φωτὶ αὐτοῦ.

---

24 ερχ.] Ta[ail] ελευσετ. e b f l q r bo Tert | μεταβησεται Ta[3] e ff l q am Tert (bo) | **25** ελευσετ. Ta e b f q Tert | κ. νυν εστιν > S* a b Tert Amb | θυ] ανθρωπου 28 K-280 482s Ω 399s syih[m] | **27** ~ κρισιν, εξουσιαν S* (Tert) | αυτω + και Ta 892 Δ D Θ-1321 713 rel. pl. syph | **28** αυτου] τ. θυ 1579 213 syc, τ. υιου τ. θυ Ta[is] 33 N Tert Or Amb[l] (ανθρωπου Iϱ Amb[l]) | **29** εξελευσονται W D e 850s Iϱ | **30** ουδεν + αλλα Ta[ais] 1071 f q sycp ar | **32** οιδατε S D e a q syc ar | μαρτυρει] μεμαρτυρηκε 13-230 r syc ar bo | **34** ανθρωπων Ta[l] D 1604 Λ[c] ar bo | *
*

1,33; 3,2 1 J 5,9 36 Ἐγὼ δὲ ἔχω τὴν μαρτυρίαν μείζω τοῦ
Ἰωάννου· τὰ γὰρ ἔργα ἃ δέδωκέν μοι ὁ πα-
τὴρ ἵνα τελειώσω αὐτά, αὐτὰ τὰ ἔργα ἃ ποιῶ,
μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ ὅτι ὁ πατήρ με ἀπέσταλ-
Mt 3,17 37 κεν. καὶ ὁ πέμψας με πατήρ, αὐτὸς μεμαρτύ-
Dt 4,12 *44,3* ρηκεν περὶ ἐμοῦ. οὔτε φωνὴν αὐτοῦ πώποτε ἀκη-
45,10 38 κόατε οὔτε εἶδος αὐτοῦ ἑωράκατε, καὶ τὸν λόγον
αὐτοῦ οὐκ ἔχετε ἐν ὑμῖν μένοντα, ὅτι ὃν ἀπέ-
L 24,27.44 39 στειλεν ἐκεῖνος, τούτῳ ὑμεῖς οὐ πιστεύετε. ἐραυ-
2 T 3,15 1 P 1,11 νᾶτε τὰς γραφάς, ὅτι ὑμεῖς δοκεῖτε ἐν αὐταῖς
ζωὴν αἰώνιον ἔχειν· καὶ ἐκεῖναί εἰσιν αἱ μαρτυ-
40 ροῦσαι περὶ ἐμοῦ· καὶ οὐ θέλετε ἐλθεῖν πρός με
41 ἵνα ζωὴν ἔχητε. Δόξαν παρὰ ἀνθρώπων οὐ λαμ-
42 βάνω, ἀλλὰ ἔγνωκα ὑμᾶς ὅτι τὴν ἀγάπην τοῦ
Mt 24,5 43 Θεοῦ οὐκ ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς. ἐγὼ ἐλήλυθα ἐν τῷ
ὀνόματι τοῦ πατρός μου, καὶ οὐ λαμβάνετέ με.
ἐὰν ἄλλος ἔλθῃ ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἰδίῳ, ἐκεῖνον
12,43 Mt 23,5ss 44 λήμψεσθε. πῶς δύνασθε ὑμεῖς πιστεῦσαι, δόξαν
παρὰ ἀλλήλων λαμβάνοντες, καὶ τὴν δόξαν τὴν
1 Th 2,6 Dt 31,26 45 παρὰ τοῦ μόνου Θεοῦ οὐ ζητεῖτε; μὴ δοκεῖτε
ὅτι ἐγὼ κατηγορήσω ὑμῶν πρὸς τὸν πατέρα· ἔστιν
ὁ κατηγορῶν ὑμῶν Μωϋσῆς, εἰς ὃν ὑμεῖς ἠλπί-
Gn 3,15; 49,10 Dt 18,15 46 κατε. εἰ γὰρ ἐπιστεύετε Μωϋσεῖ, ἐπιστεύετε ἂν
7,19; L 16,31 47 ἐμοί· περὶ γὰρ ἐμοῦ ἐκεῖνος ἔγραψεν. εἰ δὲ τοῖς

---

* **36** μειζων BΨs 579 W 13-230 M 213s N 713 472s ΑΛ * 2430 E 397 | **37** αυτος] εκειν. BsL W D 213 397^{r} a ffj ar Ath | μαρτυρει D 1242 a b ff l q Ωϱ Did | **38** οτι–πιστευ.] misit enim unic. filium suum et hunc non audistis neque credidistis e | **39** οτι ... εν αυταις] εν αις Ta e a ff q Iϱ Tert | εμου + in quibus putatis vos vitam habere a b (ff) syc ar | **40** ζωην + αιωνιον Ta^{avl} D 69 e syp | **41** ανθρωπου 565 544 7 348^{r} A-1375 280ss 850s Χϱ Cy | **42** ∼ ουκ εχετε τ. αγαπην Ta^{i} S* D e b q | **43** λαμβ.] ελαβετε * Eus^{s} | **44** αλληλ.] unus ab alio Ta^{3} syvp, ανθρωπων Δs 544 1675s 477 1071 245 1093 al. Ωϱ Eus Hil | θυ > BW a b Ωϱ Eus | ζητουντες S* 1675 213 X^{b} 397 249^{s} el Bas Χϱ | **45** $υμων^{2}$ + προς τ. πατερα B | **46** αν + και Ta lat * syvp ar bo Iϱ | **47** δε] γαρ 251 e b l $r^{1.2}$ ar |

Ego autem habeo testimonium maius Io- 36
hanne. Opera enim, quae dedit mihi Pater ut
perficiam ea, ipsa opera, quae ego facio, tes-
timonium perhibent de me, quia Pater misit
me. Et qui misit me Pater, ipse testimonium 37
perhibuit de me; neque vocem eius umquam
audistis, neque speciem eius vidistis. Et verbum 38
eius non habetis in vobis manens; quia quem
misit ille, huic vos non creditis. Scrutamini 39
Scripturas, quia vos putatis in ipsis vitam ae-
ternam habere; et illae sunt, quae testimonium
perhibent de me; et non vultis venire ad me, 40
ut vitam habeatis. Claritatem ab hominibus 41
non accipio. Sed cognovi vos quia dilectionem 42
Dei non habetis in vobis. Ego veni in nomine 43
Patris mei, et non accipitis me; si alius ve-
nerit in nomine suo, illum accipietis. Quomodo 44
vos potestis credere, qui gloriam ab invicem
accipitis et gloriam, quae a solo Deo est, non
quaeritis? Nolite putare quia ego accusaturus 45
sim vos apud Patrem; est qui accusat vos Moyses,
in quo vos speratis. Si enim crederetis Moysi, 46
crederetis forsitan et mihi; de me enim ille

36 ~ me misit *codd.* vl
43 accipitis c f l] -cepistis A*HOZsI*JE^r KThCW
44 ~ potestis vos *codd.* vl
Deo est HXJs^c ER f j (z)] ~ est Deo *rel.*
45 sperastis H*Os*EpBeJUE gat b
46 enim²] autem FssBeKTh c f ff q z

36 1 J 5,9, J 1,33; 3,2 | **37** Mt 3,17 | **39** L 24,27.44; 2 T 3,15ss; 1 P 1,11 | **43** Mt 24,5 | **44** J 12,43; Mt 23,5ss | **45** Dt 31,26 | **46** Gn 3,15; 49,10; Dt 18,15; J 7,19; L 16,31

47 scripsit. Si autem illius litteris non creditis,
quomodo verbis meis credetis?

6,1-21 ***Turbae miraculose saturatae***
(Mt 14,13-33; Mc 6,30-52; L 9,10-17)

6 Post haec abiit Iesus trans mare Galilaeae,
2 quod est Tiberiadis. Et sequebatur eum mul-
titudo magna, quia videbant signa, quae fa-
3 ciebat super his, qui infirmabantur. Subiit ergo
in montem Iesus et ibi sedebat cum discipulis
4 suis. Erat autem proximum pascha, dies festus
5 Iudaeorum. Cum sublevasset ergo oculos Iesus
et vidisset quia multitudo maxima venit ad
eum, dixit ad Philippum: Unde ememus panes,
6 ut manducent hi? Hoc autem dicebat tentans
eum; ipse enim sciebat quid esset facturus.
7 Respondit ei Philippus: Ducentorum denario-
rum panes non sufficiunt eis, ut unusquisque
8 modicum quid accipiat. Dicit ei unus ex dis-
9 cipulis eius, Andreas frater Simonis Petri: Est
puer unus hic, qui habet quinque panes hor-
deaceos et duos pisces; sed haec quid sunt
10 inter tantos? Dixit ergo Iesus: Facite homines
discumbere. Erat autem faenum multum in loco.
Discubuerunt ergo viri numero quasi quinque
11 milia. Accepit ergo Iesus panes et, cum gratias

---

47 verb. meis OssBeUD[r]VW a b c ff j l q r[1.2] z] ~ meis verb. *rel.*
6,3 subit AHU c, abiit D a d ff j l z
5 dicit *codd.* vl pl.
emimus OEpG e b ff
11 ~ panes Iesus AsHsStIGDQCs vl pl.

---

3 Mt 5,1 | **4** J 2,13; 11,55; L 22,1 | **9** 4 Rg 4,42ss

ἐκείνου γράμμασιν οὐ πιστεύετε, πῶς τοῖς ἐμοῖς
ῥήμασιν πιστεύσετε;

Μετὰ ταῦτα ἀπῆλθεν ὁ Ἰησοῦς πέραν τῆς 6 *46,1*
θαλάσσης τῆς Γαλιλαίας τῆς Τιβεριάδος. ἠκο- 2 1–15: Mt 14,13-21
λούθει δὲ αὐτῷ ὄχλος πολύς, ὅτι ἐθεώρουν τὰ Mc 6,32-44 L 9,10-17
σημεῖα ἃ ἐποίει ἐπὶ τῶν ἀσθενούντων. ἀνῆλθεν 3 *47,3*
δὲ εἰς τὸ ὄρος ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐκεῖ ἐκάθητο μετὰ
τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα, ἡ 4 *48,1*
ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων. ἐπάρας οὖν τοὺς ὀφθαλ- 5 2,13; 11,55 L 22,1
μοὺς ὁ Ἰησοῦς καὶ θεασάμενος ὅτι πολὺς ὄχλος *49,1*
ἔρχεται πρὸς αὐτόν, λέγει πρὸς Φίλιππον· πό-
θεν ἀγοράσωμεν ἄρτους, ἵνα φάγωσιν οὗτοι; τοῦ- 6
το δὲ ἔλεγεν πειράζων αὐτόν· αὐτὸς γὰρ ᾔδει
τί ἔμελλεν ποιεῖν. ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Φίλιππος· 7
διακοσίων δηναρίων ἄρτοι *οὐκ ἀρκοῦσιν* αὐτοῖς,
ἵνα ἕκαστος βραχύ τι λάβῃ. λέγει αὐτῷ εἷς ἐκ 8
τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς Σί-
μωνος Πέτρου· ἔστιν παιδάριον ὧδε ὃς ἔχει 9 4 Rg 4,42ss
πέντε ἄρτους κριθίνους καὶ δύο ὀψάρια· ἀλλὰ
ταῦτα τί ἐστιν εἰς τοσούτους; εἶπεν δὲ ὁ Ἰησοῦς· 10
ποιήσατε τοὺς ἀνθρώπους ἀναπεσεῖν. ἦν δὲ χόρ-
τος πολὺς ἐν τῷ τόπῳ. ἀνέπεσαν οὖν οἱ ἄνδρες
τὸν ἀριθμὸν ὡς πεντακισχίλιοι. ἔλαβεν οὖν τοὺς 11
ἄρτους ὁ Ἰησοῦς καὶ εὐχαριστήσας διέδωκεν

πιστευσετε] -σητε 579[r] W D Θ 565s 13[r] al. 348[r] 213 1093 al., -ετε B 1071 Π* 1604 V c f ff l Χϱ Cy | **6,1** τ. Γαλιλ. + εις τα μερη D Θ 2145 X[b] 397 249[s] e b j r Χϱ | **2** *εωρων* S 892 Δs 700[r] 124 1424-659 U 213 al. 245s Γ rel. pl. | **3** απηλθ. S* D 565 1689 124 1093 1573 a ff l z | ο > BS* W D | εκει] solus ach, > S* 71 047s 660s 2430 249 423 | **4** > 472 (850) | **7** ινα] εαν και ar (Ta[ar] syvp) | εκαστος > syv | τι > B D e b ff j l r | **9** παιδαρ. + εν 579s Θs 28s 124 al. As rel. pl. j | ~ ωδε παιδαρ. 472 e b ff j l sycp ar | **10** δε > BSL 397 a syvp ar | Iς + ite syv | ανδρ.] pr. ανθρωποι 544 1071 A 1375 726-482 a j ar | **11** εδωκ. S 579 *P*[28] D 69 185 1194s 1071 N Γs 850s 249[r] e b q r Ωϱ (28 251 482) | διεδωκ. + τ. μαθηταις, οι δε μαθηται (Mt 14,19) S[c] Ψ 892 Δ D Θs 28[r] 22s 13-964 al. pl. e b j sys |

* * * 5 * 7 * * *

τοῖς ἀνακειμένοις, ὁμοίως καὶ ἐκ τῶν ὀψαρίων
12 ὅσον ἤθελον. ὡς δὲ ἐνεπλήσθησαν, λέγει τοῖς
μαθηταῖς αὐτοῦ· συναγάγετε τὰ περισσεύσαντα
13 κλάσματα, ἵνα μή τι ἀπόληται. συνήγαγον οὖν,
καὶ ἐγέμισαν δώδεκα κοφίνους κλασμάτων ἐκ
τῶν πέντε ἄρτων τῶν κριθίνων ἃ ἐπερίσσευσαν
τοῖς βεβρωκόσιν.

50,10 14 Οἱ οὖν ἄνθρωποι ἰδόντες ὃ ἐποίησεν σημεῖον
Dt 18,15 ἔλεγον ὅτι οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ προφήτης ὁ ἐρ-
18,36 15 χόμενος εἰς τὸν κόσμον. Ἰησοῦς οὖν γνοὺς ὅτι
μέλλουσιν ἔρχεσθαι καὶ ἁρπάζειν αὐτὸν ἵνα ποιή-
51,4 σωσιν βασιλέα, ἀνεχώρησεν πάλιν εἰς τὸ ὄρος
16–21: 16 αὐτὸς μόνος. Ὡς δὲ ὀψία ἐγένετο, κατέβησαν οἱ
Mt 14,22-33 Mc 6,45-52 17 μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπὶ τὴν θάλασσαν, καὶ ἐμβάντες
εἰς πλοῖον ἤρχοντο πέραν τῆς θαλάσσης εἰς Κα-
φαρναούμ. καὶ σκοτία ἤδη ἐγεγόνει καὶ οὔπω
18 ἐληλύθει πρὸς αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς, ἥ τε θάλασσα
19 ἀνέμου μεγάλου πνέοντος διηγείρετο. ἐληλακότες
οὖν ὡς σταδίους εἴκοσι πέντε ἢ τριάκοντα θεωροῦ-
σιν τὸν Ἰησοῦν περιπατοῦντα ἐπὶ τῆς θαλάσσης
καὶ ἐγγὺς τοῦ πλοίου γινόμενον, καὶ ἐφοβήθησαν.
20 ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς· ἐγώ εἰμι, μὴ φοβεῖσθε. ἤθε-
21 λον οὖν λαβεῖν αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον, καὶ εὐθέως
ἐγένετο τὸ πλοῖον ἐπὶ τῆς γῆς εἰς ἣν ὑπῆγον.

---

12 επλησθ. Θ 565 1^{r} 485 E | περισσευοντα B 1194s 397^{*} | απολήται + εξ αυτων D f bo (Ef), ~ Θ bl | **13** κριθιν. + κ. τ. δυο ιχθυων Ta sys | βεβρωκ. + κ. ησαν οι φαγοντες (τ. αρτους) πεντακισχιλ. ανδρες χωρις γ. κ. π. * (Mt 14,21) Ta (sys) | **14** > e | ειδοτες L 1010 047 472 | αληθως > 579 D 1574 850s | **15** ινα ποιησ.] κ. αναδεικνυναι S*, et facere Ta^{an} q sycpi | ανεχωρ.] φευγει Ta^{ll} S a c ff l vg syc Aug | μονος + κακει προσηυχετο (Mt 16,23) * Ta^{astn} D | **17** ηρχον. + εις το D 13-230 713 1093 850s Χρ | και σκοτ.–εγεγ.] κατελαβεν δε αυτους η σκοτια S D, et cum essent tenebrae e b sys ar | ουπω] ουκ 892 Δ P^{28} $Θ^{r}$ 1^{r} 1424 rel. pl. sa^{+} | ~ πρ. αυτ. εληλ. BΨ 579 P^{28} N 1170 | **19** σταδια S* D 2145 1321 | τ. θαλασσ.] τ. υδατων Ta^{an} syv | **21** τ. γην S* 579 28 13^{r} 1424 157 251 Ωρ |

egisset, distribuit discumbentibus, similiter et
ex piscibus quantum volebant. Ut autem im- 12
pleti sunt, dixit discipulis suis: Colligite quae
superaverunt fragmenta, ne pereant. College- 13
runt ergo et impleverunt duodecim cophinos
fragmentorum ex quinque panibus hordeaceis,
quae superfuerunt his, qui manducaverant.

Illi ergo homines, cum vidissent quod Iesus 14
fecerat signum, dicebant: Quia hic est vere
propheta, qui venturus est in mundum. Iesus 15
ergo, cum cognovisset quia venturi essent ut
raperent eum et facerent eum regem, fugit ite-
rum in montem ipse solus. Ut autem sero fac- 16
tum est, descenderunt discipuli eius ad mare. Et 17
cum ascendissent navim, venerunt trans mare
in Capharnaum; et tenebrae iam factae erant,
et non venerat ad eos Iesus. Mare autem, vento 18
magno flante, exsurgebat. Cum remigassent ergo 19
quasi stadia viginti quinque aut triginta, vident
Iesum ambulantem supra mare et proximum
navi fieri, et timuerunt. Ille autem dicit eis: 20
Ego sum, nolite timere. Voluerunt ergo acci- 21
pere eum in navim; et statim navis fuit ad
terram, in quam ibant.

---

13 manducaverunt AF-OZ*EpBJGD^{r}ThT e a ff r$^{1.2}$z
14 Iesus > *codd.* vl pl.
21 ~ in navi accipere eum OZsUK
~ fuit navis *codd.* c l z (e q)

---

14 Dt 18,15
15 J 12,13; 18,36
18 Mt 8,24
19 Job 9,8; Ps 76,20

6,22-71 *Sermo eucharisticus*

22 Altera die turba, quae stabat trans mare,
vidit quia navicula alia non erat ibi nisi una,
et quia non introisset cum discipulis suis Iesus
23 in navim, sed soli discipuli eius abiissent; aliae
vero supervenerunt naves a Tiberiade iuxta lo-
cum, ubi manducaverant panem, gratias agente
24 Domino. Cum ergo vidisset turba quia Iesus
non esset ibi neque discipuli eius, ascenderunt
in naviculas et venerunt Capharnaum quae-
25 rentes Iesum. Et cum invenissent eum trans
mare, dixerunt ei: Rabbi, quando huc venisti?
26 Respondit eis Iesus et dixit: Amen, amen
dico vobis, quaeritis me non quia vidistis sig-
na, sed quia manducastis ex panibus et sa-
27 turati estis. Operamini non cibum, qui perit,
sed qui permanet in vitam aeternam, quem
Filius hominis dabit vobis; hunc enim Pater
28 signavit Deus. Dixerunt ergo ad eum: Quid
29 faciemus ut operemur opera Dei? Respondit
Iesus et dixit eis: Hoc est opus Dei, ut cre-
30 datis in eum, quem misit ille. Dixerunt ergo

---

22 vidit] viderunt (e) a ꝺ f l q
23 *agente UGV] -tes *rel.* c z Aug
24 in IMaW c q] > *rel.*
27 dabit vobis JDT a b f ff j l q r] ~ vobis dab. *rel.*

---

23 J 6,11
26 J 6,36
27 J 4,14; 5,36; Mt 16,12
29 1 J 3,23

Τῇ ἐπαύριον ὁ ὄχλος ὁ ἑστηκὼς πέραν τῆς 22 52,10
θαλάσσης εἶδον ὅτι πλοιάριον ἄλλο οὐκ ἦν ἐκεῖ
εἰ μὴ ἕν, καὶ ὅτι οὐ συνεισῆλθεν τοῖς μαθη-
ταῖς αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ πλοῖον, ἀλλὰ μόνοι
οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπῆλθον. ἄλλα ἦλθεν πλοιά- 23 6 11
ρια ἐκ Τιβεριάδος ἐγγὺς τοῦ τόπου ὅπου ἔφαγον
τὸν ἄρτον εὐχαριστήσαντος τοῦ Κυρίου. ὅτε 24
οὖν εἶδεν ὁ ὄχλος ὅτι Ἰησοῦς οὐκ ἔστιν ἐκεῖ
οὐδὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἐνέβησαν αὐτοὶ εἰς τὰ
πλοιάρια καὶ ἦλθον εἰς Καφαρναοὺμ ζητοῦντες
τὸν Ἰησοῦν. καὶ εὑρόντες αὐτὸν πέραν τῆς 25
θαλάσσης εἶπον αὐτῷ· ῥαββί, πότε ὧδε γέγονας;
Ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν· Ἀμὴν 26
ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ζητεῖτέ με οὐχ ὅτι εἴδετε ση-
μεῖα, ἀλλ' ὅτι ἐφάγετε ἐκ τῶν ἄρτων καὶ ἐχορ-
τάσθητε. ἐργάζεσθε μὴ τὴν βρῶσιν τὴν ἀπολ- 27 4,14
λυμένην, ἀλλὰ τὴν βρῶσιν τὴν μένουσαν εἰς Mt 16,12
ζωὴν αἰώνιον, ἣν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑμῖν
δώσει· τοῦτον γὰρ ὁ πατὴρ ἐσφράγισεν ὁ Θεός.
ˈεἶπον οὖν πρὸς αὐτόν· τί ποιῶμεν, ἵνα ἐργα- 28
ζώμεθα τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς 29
καὶ εἶπεν αὐτοῖς· τοῦτό ἐστιν τὸ ἔργον τοῦ 1 J 3,23
Θεοῦ, ἵνα πιστεύητε εἰς ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος.

---

22 ειδον] ειδεν S D P^{28} X^{b} lat pl., ιδων Ψ 892 Δs 700-
185 M^{r}U pl. 245s $Γ^{r}K^{r}$ rel. pl. lat pl., ειδως 1071 1231
syh^{m} | ἕν+(εκεινο) εις ο ενεβησαν οι μαθηται αυτου (Ιυ)
Ta^{an} S* 33 892 Δ D Θs 28^{r} 13-185 M-16 U al. 713^{r} $Γ^{r}$
K 270 rel. pl. e a sy ar sa | απελθ.] εισηλθ. Θ 348s, > S*
(b) ffj l, αλλα – απηλθ. > Ta^{al} syvp | **23** αλλων πλοιαρ. *
ελθοντων D^{1} b j r syc ar (S) | Κυ] Ιυ 544 1346-229 1355
$syph^{m}$ | ευχαρ. τ. Κυ > Ta^{vl} D 13-230 e a syv ar | **24** οτε *
-εκει] κ. ιδοντες οτι ουκ ην εκει ο Ις S* syc | ανεβησ.
Ta^{al} S*L 579544 1^{r} 267 348s 245 485 al. e vg^{1} sypi | ενεβ.
αυτοι εις] ελαβον εαυτοις D bffl r (13^{r} ar) | **25** γεγον.]
ηλθες S 28 (D) | **26** σημεια + κ. τερατα D a b f r | **27** τ.
$βρωσιν^{2}$ > S 28 71 213s 245 1093 E^{r} c ffl r vg Cl Ep | δι-
δωσι S D e ffj syci | **28** ποιησωμ. Ta^{3} W D 69^{r} 1293s
1093 G 397^{r} lat sy^{4} co^{+} |

53,4 2,18; Mc 8,11 30 ˡεἶπον οὖν αὐτῷ· τί οὖν ποιεῖς σὺ σημεῖον,
ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμέν σοι; τί ἐργάζῃ;
54,10 Ex 16,13s 31 οἱ πατέρες ἡμῶν τὸ μάννα ἔφαγον ἐν τῇ ἐρήμῳ,
Ps 77,24s καθώς ἐστιν γεγραμμένον· ***ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρα-***
Sap 16,20 32 ***νοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς φαγεῖν.*** εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰη-
σοῦς· Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ Μωϋσῆς δέδω-
6,49 κεν ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἀλλ' ὁ πατήρ
μου δίδωσιν ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
6,51 33 τὸν ἀληθινόν· ὁ γὰρ ἄρτος τοῦ Θεοῦ ἐστιν ὁ κα-
ταβαίνων ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ζωὴν διδοὺς τῷ
34 κόσμῳ. εἶπον οὖν πρὸς αὐτόν· Κύριε, πάντοτε
55,1 4,14; 7,37 35 δὸς ἡμῖν τὸν ἄρτον τοῦτον. εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς·
56,10 Ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς· ὁ ἐρχόμενος πρὸς
ἐμὲ οὐ μὴ πεινάσῃ, καὶ ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ
6,26.29 36 οὐ μὴ διψήσει πώποτε. ἀλλ' εἶπον ὑμῖν ὅτι καὶ
17,6ss Mt 11,28 37 ἑωράκατέ με καὶ οὐ πιστεύετε. Πᾶν ὃ δίδωσίν
μοι ὁ πατὴρ πρὸς ἐμὲ ἥξει, καὶ τὸν ἐρχόμενον
57,1 38 πρός με οὐ μὴ ἐκβάλω ἔξω, ὅτι καταβέβηκα
ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ οὐχ ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τὸ
58,10 4,34 39 ἐμὸν ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με. τοῦτο
Mt 26,39 δέ ἐστιν τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με, ἵνα πᾶν ὃ
10,28; 17,12 5,29; 11,24 δέδωκέν μοι μὴ ἀπολέσω ἐξ αὐτοῦ, ἀλλὰ ἀναστή-
40 σω αὐτὸ ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. τοῦτο γάρ ἐστιν τὸ

---

30 ουν² > Ta³ S 33s 1424 1293ˢ 1194 213s 713 Xᵇ 850s 397s 430 l syspi ar bo | **32** εδωκ. BLW D al. 472 482 | **35** ειπεν Ta BL 579 TW 1071 713 660 e a b r syvpi ar co⁺] + ουν SΨs D Θ 13-828 213 Γ* al. 397ˢ 249ˢ q syh*, δε rel. pl. | εμε¹ BST] με rel. | πωποτε] εις τ. αιωνα 33 syspi | **36** και¹ > Ta³ 71 KΛ e f syvp ar sa⁺ | με > S 1321 A e a b q syv | πιστευετε + μοι Taᵃʳⁿ W AIIᵉ | **37** εξω > S* D 280 e a b syv | **38** ποιησω SL*W D 1010 Eus | με + πατρος 892 D 700 1689 71 713 047s 661 Xᵇ e a b ff j r syvi Tert Ath Bas | **38s** με⁀με S*C 565 1293 71 047 399* 850s (sys) | **39** με + πατρος 33 579ʳ Θ 28ʳ 22-659 al. m. a c ff j z vg syih ar | μοι + ο πατηρ 348s 1093 430 * ff syi¹ ar | **40** γαρ Bss 33sss W D 565 1-828 185 1223 U 213s N 1093s al. Aʳ Xᵇ 850-994 lat sy⁴ co⁺] δε rel. |

ei: Quod ergo tu facis signum, ut videamus
et credamus tibi? quid operaris? Patres nostri 31
manducaverunt manna in deserto, sicut scriptum
est: *Panem de caelo dedit eis manducare.* Dixit 32
ergo eis Iesus: Amen, amen dico vobis: Non
Moyses dedit vobis panem de caelo, sed Pater
meus dat vobis panem de caelo verum. Panis 33
enim Dei est, qui de caelo descendit et dat
vitam mundo. Dixerunt ergo ad eum: Domine, 34
semper da nobis panem hunc. Dixit autem eis 35
Iesus: Ego sum panis vitae; qui venit ad me
non esuriet, et qui credit in me non sitiet
umquam. Sed dixi vobis, quia et vidistis me 36
et non creditis. Omne, quod dat mihi Pater, 37
ad me veniet; et eum, qui venit ad me, non
eiciam foras; quia descendi de caelo, non ut 38
faciam voluntatem meam, sed voluntatem eius,
qui misit me. Haec est autem voluntas eius 39
qui misit me Patris, ut omne, quod dedit
mihi, non perdam ex eo, sed resuscitem illud
in novissimo die. Haec est autem voluntas Patris 40

---

31 mand. manna GD a ff l r z] ~ man. mand. *rel.*
de caelo] caeli Ep^{m}EQs
33 de caelo desc. Ep e ff] ~ desc. de caelo *rel.*
35 veniet S-H*OX^{c}Ep*StJC c
36 credidistis OEp^{m}StDQsCs f ff j Aug
37 venit] veniet MJUThC f j
39 illud XICW gat c d ff j] illum *rel.*
in > AHsZs*StIss e
40 autem] *enim *codd.* vl

---

30 J 2,18; Mc 8,11 | **31** Ex 16,13ss; Ps 77,24s; Sap 16,20 | **32** J 6,49 | **35** J 4,14; 7,37 | **36** J 6,26.29 | **37** J 17,6ss; Mt 11,28 | **38** J 4,34; Mt 26,39 | **39** J 10,28s; 17,12

mei *qui* misit me, ut omnis qui videt Filium,
et credit in eum, habeat vitam aeternam; et
ego resuscitabo eum in novissimo die.
41 Murmurabant ergo Iudaei de illo, quia di-
xisset: Ego sum panis vivus, qui de caelo de-
42 scendi, ¹ et dicebant: Nonne hic est Iesus fi-
lius Ioseph, cuius nos novimus patrem et ma-
trem? Quomodo ergo dicit hic: Quia de caelo
43 descendi? Respondit ergo Iesus et dixit eis:
44 Nolite murmurare in invicem. Nemo potest ve-
nire ad me, nisi Pater qui misit me traxerit
eum; et ego resuscitabo eum *in* novissimo die.
45 Est scriptum in prophetis: *Et erunt omnes
docibiles Dei.* Omnis, qui audivit a Patre et
46 didicit, venit ad me. Non quia Patrem vidit
quisquam, nisi is, qui est a Deo, hic vidit Pa-
47 trem. Amen, amen dico vobis: Qui credit in
me, habet vitam aeternam.
48
49 Ego sum panis vitae. ¹Patres vestri mandu-
caverunt manna in deserto et mortui sunt.
50 Hic est panis de caelo descendens, ut, *si quis*
51 ex ipso manducaverit, non moriatur. Ego sum
(52) panis vivus, qui de caelo descendi. Si quis

ego resuscit. I* ff j m Aug] ~ resusc. ego *rel. pl.*, resusc. eum ego S, > ego X*sCs b d z Tert
41 vivus E] *> *rel.* vl
43 in > ZsDQsT e ff* r
44 in > SsEMZs*StBeJUCs e z
45 audit O*EpDsRW gat e a b d q
49 manna in des. JQ a j m q] ~ in des. man. *rel.*

40 J 5,29; 11,24 | **42** L 4,22 | **44** J 6,65 | **45** Is 54,13; Jr 31,33s | **46** J 1,18 | **47** J 3,16 | **48** J 6,35 | **49** J 6,31s; 1 C 10,3ss | **51** Hb 10,5-10

θέλημα τοῦ πατρός μου, ἵνα πᾶς ὁ θεωρῶν τὸν
υἱὸν καὶ πιστεύων εἰς αὐτὸν ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον,
καὶ ἀναστήσω αὐτὸν ἐγὼ ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.
Ἐγόγγυζον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ ὅτι 41
εἶπεν· ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ καταβὰς ἐκ τοῦ οὐ-
ρανοῦ, ˡκαὶ ἔλεγον· οὐχ οὗτός ἐστιν Ἰησοῦς ὁ 42
υἱὸς Ἰωσήφ, οὗ ἡμεῖς οἴδαμεν τὸν πατέρα καὶ L 4,22
τὴν μητέρα; πῶς νῦν λέγει ὅτι ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
καταβέβηκα; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς· 43 *60,10*
Μὴ γογγύζετε μετ᾽ ἀλλήλων. ˡοὐδεὶς δύναται ἐλ- 44 6,65
θεῖν πρός με ἐὰν μὴ ὁ πατὴρ ὁ πέμψας με ἑλκύ-
σῃ αὐτόν, κἀγὼ ἀναστήσω αὐτὸν ἐν τῇ ἐσχάτῃ
ἡμέρᾳ. ἔστιν γεγραμμένον ἐν τοῖς προφήταις· 45 Is 54,13 Jr 31,33s
καὶ ἔσονται πάντες διδακτοὶ Θεοῦ. πᾶς ὁ ἀκούσας
παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ μαθὼν ἔρχεται πρὸς ἐμέ.
οὐχ ὅτι τὸν πατέρα ἑώρακέν τις, εἰ μὴ ὁ ὢν πα- 46 *61,3* 1,18
ρὰ τοῦ Θεοῦ, οὗτος ἑώρακεν τὸν πατέρα. ἀμὴν 47 *62,10* 3,16
ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων ἔχει ζωὴν αἰώνιον.
Ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς. ˡοἱ πατέρες 48 *63,1* 49 6,35 *64,10*
ὑμῶν ἔφαγον ἐν τῇ ἐρήμῳ τὸ μάννα καὶ ἀπέ- 6,31s
θανον· οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ 50 1 C 10,3.5
καταβαίνων, ἵνα τις ἐξ αὐτοῦ φάγῃ καὶ μὴ ἀπο-
θάνῃ. ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν ὁ ἐκ τοῦ οὐ- 51 *65,1*
ρανοῦ καταβάς. ἐάν τις φάγῃ ἐκ τούτου τοῦ Hb 10,5.10

πατρος μου B-Θ 565 1[r] 1216s Uss N 1170s 661 850-994 e a b j q sycph ar co[+]] πεμψαντος με rel. pl., *pr.* ΨΔ 13ss 983[r] 185 660s X[b] 850s 0141 syi | **42** κ. τ. μητερα > S*W * b syv | νυν BCTW Θ 850s syi bo] ουν rel. pl., > Ta 579 e a syvp co[+] | οτι … καταβ.] εαυτον … καταβεβηκεναι D Χρ (e c ff sys) | **44** ο πατηρ + μου 1675 G sa Χρ Cy Hil, * > A | αυτον[1] + προς με Ta[el] W e | **45** εστιν + γαρ e a b f ff j r z syvp | ακουων Δ D 700 28s 1424 pl. M[r]U al. 157 Γs al. Λ[r]Ω rel. pl. e a b q ar | μαθων + τ. αληθειαν A | **46** πατερα[2]] θν S* D e a b r Cy[l] (sys) | **47** πιστευων + εις εμε Ta[3] Css 579[r] D 700 rel. pl. lat(-j) syph ar[1] ϲo, εις τ. θν syv | **49** εφαγ. + τ. αρτον D e a b r (sys) Cl | **50** ινα] εαν Ta[vl] j, + εαν, > και D[c] lat pl. sa (ar bo) | **51** τουτου του] του εμου S e a r (b) sys Eus Cyp Hil |

ἄρτου, ζήσει εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ ὁ ἄρτος δὲ
ὃν ἐγὼ δώσω ἡ σάρξ μού ἐστιν ὑπὲρ τῆς τοῦ
66,10 52 κόσμου ζωῆς. Ἐμάχοντο οὖν πρὸς ἀλλήλους
6,60 οἱ Ἰουδαῖοι λέγοντες· πῶς δύναται οὗτος ἡμῖν
δοῦναι τὴν σάρκα φαγεῖν;
53 Εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ἀμὴν ἀμὴν
λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ
τοῦ ἀνθρώπου καὶ πίητε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ
54 ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς. ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα
καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἔχει ζωὴν αἰώνιον, κἀγὼ
67,1 55 ἀναστήσω αὐτὸν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. ἡ γὰρ
σάρξ μου ἀληθής ἐστιν βρῶσις, καὶ τὸ αἷμά
68,10 56 μου ἀληθής ἐστιν πόσις. ὁ τρώγων μου τὴν
15,4
17,21ss σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἐν ἐμοὶ μένει
1 J 2,24; 3,24 57 κἀγὼ ἐν αὐτῷ. καθὼς ἀπέστειλέν με ὁ ζῶν
πατὴρ κἀγὼ ζῶ διὰ τὸν πατέρα, καὶ ὁ τρώγων
58 με κἀκεῖνος ζήσει δι' ἐμέ. οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος
ὁ ἐξ οὐρανοῦ καταβάς. οὐ καθὼς ἔφαγον οἱ
πατέρες καὶ ἀπέθανον· ὁ τρώγων τοῦτον τὸν
59 ἄρτον ζήσει εἰς τὸν αἰῶνα. Ταῦτα εἶπεν ἐν
συναγωγῇ διδάσκων ἐν Καφαρναούμ.
60 Πολλοὶ οὖν ἀκούσαντες ἐκ τῶν μαθητῶν αὐ-
τοῦ εἶπαν· σκληρός ἐστιν ὁ λόγος οὗτος· τίς δύ-

και > S* a b j r sa[+] Ωρ[1] Ath | εστιν Ta[in] B-L 579 D 1071
251 850s lat pl. syv sa[+]] + ην εγω δωσω rel. ſq sypih ar
* gg bo| **52** σαρκα + αυτου Ta[3] B 892 T 1424 1675 1242 lat
pl. sy[4] ar gg co[+] | **53** φαγητε] λαβητε D a Vict | **54** μου[1.2]]
* αυτου D e sys ach Vict | **55** γαρ > Ta[al] 700 565 1223 KF
e b ff syvi[1] | αληθης[bis] Ta[(i)l] BC-L 579 W 565 1[r] 13-828
1424 al. 213s 713 1093 K[s] al. F 850-423 q ar gg co[+] Ωρ
Eus] αληθως rel. | ποτον S* e | **56** αυτω + καθως εν εμοι
ο πατηρ καγω εν τω πατρι, αμην αμ. λεγω υμιν· εαν μη
λαβητε το σωμα τ. υιου τ. ανθρ. ως τ. αρτον τ. ζωης, ουκ
* εχετε ζωην εν αυτω D (a ff) | **57** τρωγων] λαμβανων D
* Vict | **58** καταβαινων S* | πατερες B-ΨL 1241 W Λss 262
Ωρ] + ημων 579 69* Γ, υμων rel. e q syv sa[+]] + το μαν-
να Ta[atu] Ψ 892[r] Θ[r] rel. pl. a b j q z vg sypih ar] + εν τη
ερημω Ta[v] 348 245 X[b] ff syi[1] ar[m] bo[l] | **59** Καφαρν. +
σαββατω D a ff j r Aug | **60** ακουσαντ. > e b sys ach |

manducaverit ex hoc pane, vivet in aeternum;
et panis, quem ego dabo, caro mea est pro
mundi vita. Litigabant ergo Iudaei ad invicem 52
dicentes: Quomodo potest hic nobis carnem (53)
suam dare ad manducandum?

Dixit ergo eis Iesus: Amen, amen dico vo- 53
bis: Nisi manducaveritis carnem Filii hominis
et biberitis eius sanguinem, non habebitis vi-
tam in vobis. Qui manducat meam carnem et 54
bibit meum sanguinem, habet vitam aeternam,
et ego resuscitabo eum in novissimo die. Caro 55
enim mea vere est cibus, et sanguis meus
vere est potus. Qui manducat meam carnem 56
et bibit meum sanguinem, in me manet, et
ego in illo. Sicut misit me vivens Pater, et 57
ego vivo propter Patrem, et qui manducat
me, et ipse vivet propter me. Hic est panis, 58
qui de caelo descendit. Non sicut manducave-
runt patres vestri manna et mortui sunt. Qui
manducat hunc panem, vivet in aeternum. Haec 59
dixit in synagoga docens in Capharnaum.

Multi ergo audientes ex discipulis eius di- 60
xerunt: Durus est hic sermo, et quis potest

---

52 ~ carnem s. nobis AsHsStGC Aug
53 *habetis SH*Z*Q ff
55 vere[1.2]] verus ET q
59 docens + sabbato HGTh ff j r z Aug
60 et a c d z] > *rel.*

---

52 J 6,60
56 J 15,4; 17,21ss.26; 1J 2,24; 3,24

61 eum audire? Sciens autem Iesus apud semet-
(62) ipsum quia murmurarent de hoc discipuli eius,
62 dixit eis: Hoc vos scandalizat? Si ergo vide-
ritis Filium hominis ascendentem ubi erat prius?
63 Spiritus est, qui vivificat, caro non prodest quid-
quam. Verba, quae ego locutus sum vobis, spi-
64 ritus et vita sunt. Sed sunt quidam ex vobis,
qui non credunt. Sciebat enim ab initio Iesus
qui essent non credentes, et quis traditurus es-
65 set eum. Et dicebat: Propterea dixi vobis, quia
nemo potest venire ad me, nisi fuerit ei datum
a Patre meo.

66 Ex hoc multi discipulorum eius abierunt
67 retro et iam non cum illo ambulabant. Dixit
ergo Iesus ad duodecim: Numquid et vos vul-
68 tis abire? Respondit ergo ei Simon Petrus:
Domine, ad quem ibimus? verba vitae aeter-
69 nae habes. Et nos credidimus et cognovimus
70 quia tu es Christus Filius Dei. Respondit eis
Iesus: Nonne ego vos duodecim elegi, et ex
71 vobis unus diabolus est? Dicebat autem Iudam
Simonis Iscariotem; hic enim erat traditurus
eum, cum esset unus ex duodecim.

---

63 ego > YUDR c Tert
64 *non[2] V vl pl.] > *rel.* z
68 ei > FssEpThT e a b c l r
69 credimus Y*sOJGDsRKsCsW e c ff l r z Tert Cyp
70 eis] ei Z[c]JUDKC z, > e b c d j l r
71 de Iuda Xs[c]QKsVThW e b c f l r w[2] (HOE z)
Scariot(h)is SF[r]StJUGDQsKsThW f

---

62 J 3,13 | **63** 2C 3,6 | **64** J 13,11 | **65** J 6,44 |
68 J 6,63 | **69** J 1,49; 11,27; 17,8

ναται αὐτοῦ ἀκούειν; εἰδὼς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐν 61
ἑαυτῷ ὅτι γογγύζουσιν περὶ τούτου οἱ μαθηταὶ
αὐτοῦ, εἶπεν αὐτοῖς· Τοῦτο ὑμᾶς σκανδαλίζει;
ἐὰν οὖν θεωρῆτε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἀνα- 62 *69,1* 3,13
βαίνοντα ὅπου ἦν τὸ πρότερον; τὸ πνεῦμά ἐστιν 63 *70,4*
τὸ ζωοποιοῦν, ἡ σὰρξ οὐκ ὠφελεῖ οὐδέν. τὰ ῥή- 2 C 3,6 *71,10*
ματα ἃ ἐγὼ λελάληκα ὑμῖν πνεῦμά ἐστιν καὶ
ζωή ἐστιν. ἀλλ' εἰσὶν ἐξ ὑμῶν τινες οἳ οὐ πισ- 64 13,11
τεύουσιν. ᾔδει γὰρ ἐξ ἀρχῆς ὁ Ἰησοῦς τίνες *72,4*
εἰσὶν οἱ μὴ πιστεύοντες καὶ τίς ἐστιν ὁ παρα-
δώσων αὐτόν. καὶ ἔλεγεν· διὰ τοῦτο εἴρηκα 65 *73,10*
ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς δύναται ἐλθεῖν πρός με, ἐὰν μὴ 6,44
ᾖ δεδομένον αὐτῷ ἐκ τοῦ πατρός.

Ἐκ τούτου πολλοὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἀπῆλ- 66
θον εἰς τὰ ὀπίσω καὶ οὐκέτι μετ' αὐτοῦ περι-
επάτουν. εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς τοῖς δώδεκα· μὴ 67
καὶ ὑμεῖς θέλετε ὑπάγειν; ἀπεκρίθη αὐτῷ Σί- 68 *74,1* 6,63
μων Πέτρος· Κύριε, πρὸς τίνα ἀπελευσόμεθα;
ῥήματα ζωῆς αἰωνίου ἔχεις· καὶ ἡμεῖς πεπισ- 69 1,49; 11,27
τεύκαμεν καὶ ἐγνώκαμεν ὅτι σὺ εἶ ὁ ἅγιος τοῦ Mt 14,33; 16,16
Θεοῦ. ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· οὐκ ἐγὼ 70 *75,10*
ὑμᾶς τοὺς δώδεκα ἐξελεξάμην; καὶ ἐξ ὑμῶν εἷς
διάβολός ἐστιν. ἔλεγεν δὲ τὸν Ἰούδαν Σίμω- 71
νος Ἰσκαριώτου· οὗτος γὰρ ἔμελλεν παραδιδό-
ναι αὐτόν, εἷς ἐκ τῶν δώδεκα

---

61 *inc.* εγνω ουν ο Ις ...(κ.) ειπεν Ta^{s} S* Θ 13^{r} e a r syi, ff | εν εαυτω > Ta^{vl} 185 1170s 397^{r} syv (D) | **62** ουν > * Ta^{si} S* vl ach | θεωρητε] ιδητε W 28 | **63** λαλω 892ss 700 28s 1424 pl. M^{r} 348^{r} 713^{r} Γ-472 al. Λ^{r} rel. gg | **64** Ις] * σωτηρ S | μη > S 27 1216s 1071 4 G 430 vg^{l} | **65** αυτω + ανωθεν c ffl syi Xρ | **66** τουτου + ουν S 892 D Θ * 13 b c f ffl, τ. λογου Ta 348^{r} sysp | **67** δωδεκα + μαθηταις Ta^{v} Θ 13ss 983-230 U e c ff l r ar, > δωδ. ar^{m} | **69** και * εγνωκ. > 267 Γ 1093 G 0141 Tert | ο αγιος B-ΨLW D 850s 397 b syc sa^{+}] ο Xς ο υιος (τ. θυ τ. ζωντος) Ta rel. pl. | **70** αυτοις > D e b c j r bo^{+} | **71** τον > S* D 565 1^{r} K | 71 * Σκαριωθ D a b ffj (e), απο Καρυωτου S* Θ 13^{r} syh^{m} |

4,1ss 6,1 7 Καὶ μετὰ ταῦτα περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς ἐν τῇ
5,18 Γαλιλαίᾳ· οὐ γὰρ ἤθελεν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ περι-
πατεῖν, ὅτι ἐζήτουν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀπο-
Lv 23,34 2 κτεῖναι. ἦν δὲ ἐγγὺς ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων
3 ἡ σκηνοπηγία. εἶπον οὖν πρὸς αὐτὸν οἱ ἀδελ-
2,12 Mt 12,46 φοὶ αὐτοῦ· μετάβηθι ἐντεῦθεν καὶ ὕπαγε εἰς
A 1,14 τὴν Ἰουδαίαν, ἵνα καὶ οἱ μαθηταί σου θεω-
4 ρήσουσιν τὰ ἔργα σου ἃ ποιεῖς· οὐδεὶς γάρ τι
ἐν κρυπτῷ ποιεῖ καὶ ζητεῖ αὐτὸς ἐν παρρησίᾳ
εἶναι. εἰ ταῦτα ποιεῖς, φανέρωσον σεαυτὸν τῷ
5 κόσμῳ. οὐδὲ γὰρ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἐπίστευον εἰς
2,4 6 αὐτόν. λέγει οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ὁ καιρὸς ὁ
ἐμὸς οὔπω πάρεστιν, ὁ δὲ καιρὸς ὁ ὑμέτερος πάν-
15,18 Sap 2,14s 7 τοτέ ἐστιν ἕτοιμος. οὐ δύναται ὁ κόσμος μισεῖν
ὑμᾶς, ἐμὲ δὲ μισεῖ, ὅτι ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ αὐτοῦ
8 ὅτι τὰ ἔργα αὐτοῦ πονηρά ἐστιν. ὑμεῖς ἀνάβητε
εἰς τὴν ἑορτήν· ἐγὼ οὔπω ἀναβαίνω εἰς τὴν ἑορ-
τὴν ταύτην, ὅτι ὁ ἐμὸς καιρὸς οὔπω πεπλήρωται.
9 ταῦτα δὲ εἰπὼν αὐτοῖς ἔμεινεν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ.
10 Ὡς δὲ ἀνέβησαν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ εἰς τὴν
ἑορτήν, τότε καὶ αὐτὸς ἀνέβη, οὐ φανερῶς ἀλλὰ
11 ὡς ἐν κρυπτῷ. οἱ οὖν Ἰουδαῖοι ἐζήτουν αὐτὸν
12 ἐν τῇ ἑορτῇ καὶ ἔλεγον· ποῦ ἐστιν ἐκεῖνος; καὶ
γογγυσμὸς περὶ αὐτοῦ ἦν πολὺς ἐν τοῖς ὄχλοις·

---

* 1 και > Ta^{t} S C* 892 D 1293s al. vl syvp gg sa^{+} | ηθελ.]
ειχεν εξουσιαν W e a b ff j l r syc | 2 δε] εν εκεινω τ. καιρω
* Ta^{ain} sys | 3 Ιουδ.] Γαλιλαιαν D^{1} | σου^{2} > Ta^{ain} S* D Θ
* 565 1^{r} 7 U 1071 291 660 G 850s 138 al. vl syvp | 4 ποιει
κ.] ποιων S b r | αυτος] αυτο Ta^{n} B D* | 5 γαρ + τοτε
Ta^{al} a c ff q syv, ~ αυτου τοτε X^{b} e f j l (b d r, 1241 D) |
8 * 6 εστιν] παρεστιν B | 7 μισει + ο κοσμος syv | 8 ουπω^{1}] ουκ
S D 185 M 1071 1355 K^{e} 482 850s lat pl. syv ar gg bo Ep |
εορτην 1⌒2 33 579 565 7 2145 4 280 l* (69 1574 249^{e} q)]
* 9 αυτοις B C ss 892ss Θs 28^{r} 13-659 1293ss M^{r} 348^{r} U al.
713^{r} 157 Γ pl. Λ^{r} rel. pl. r syih gg (a ff q)] αυτος rel. |
10 ως^{2} > Ta^{va} S D 1424 348 X^{b} 850s e a b r syv sa^{+} |
* 12 πολυς > D Θ. a ff l ar | τω οχλω Ta^{3} S 33 D lat syvp
sa^{1} bo] + τω πολλω τω ελθοντι εις τ. εορτην Ta sys |

7,1-10,21 *Festum scenopegiae*

7,1-13 *Christus ascendit ad festum*

Post haec autem ambulabat Iesus in Gali- 7
laeam; non enim volebat in Iudaeam ambulare,
quia quaerebant eum Iudaei interficere. Erat 2
autem in proximo dies festus Iudaeorum Sce-
nopegia. Dixerunt autem ad eum fratres eius: 3
Transi hinc et vade in Iudaeam, ut et disci-
puli tui videant opera tua, quae facis. Nemo 4
quippe in occulto quid facit et quaerit ipse
in palam esse; si haec facis, manifesta teip-
sum mundo. Neque enim fratres eius crede- 5
bant in eum. Dicit ergo eis Iesus: Tempus 6
meum nondum advenit, tempus autem vestrum
semper est paratum. Non potest mundus odisse 7
vos; me autem odit, quia ego testimonium
perhibeo de illo quod opera eius mala sunt.
Vos ascendite ad diem festum hunc, ego au- 8
tem non ascendo ad diem festum istum, quia
meum tempus nondum impletum est. Haec 9
cum dixisset, ipse mansit in Galilaea. Ut au- 10
tem ascenderunt fratres eius, tunc et ipse ascen-
dit ad diem festum non manifeste, sed quasi
in occulto. Iudaei ergo quaerebant eum in die 11
festo et dicebant: Ubi est ille? Et murmur 12
multum erat in turba de eo. Quidam enim di-

---

1 autem OEp] > *rel.*
Galilaea, Iudaea (Yss)MIUMa b q (a r)
4 quippe] enim SsJGCs a b c d f j q r Aug
quid] aliquid AsO-ZMaQKsW a b d f q r
6 est] adest X[c]s[c]BeMaQKs
7 quod a] quia *codd.*
8 autem E f ff q] enim ZKsW, > *rel.*
ascendam OssBeUKTW a b c
12 multus S-FMssEpBssUssVW Aug, magnus f q (b j r)
~ de eo erat in turba S-MXStB[r]DsRC vl(-e) Aug

---

1 J 4,1ss; 5,18 | **2** Lv 23,34 | **3** J 2,12; Mt 12,46ss; 13,55; A 1,14 | **6** J 2,4 | **7** J 15,18; Sap 2,14s

cebant: Quia bonus est. Alii autem dicebant:
13 Non, sed seducit turbas. Nemo tamen palam
loquebatur de illo propter metum Iudaeorum.

7,14-53 *Acta in festo*

14 Iam autem die festo mediante, ascendit Iesus
15 in templum et docebat. Et mirabantur Iudaei
dicentes: Quomodo hic litteras scit, cum non
16 didicerit? Respondit eis Iesus et dixit: Mea
doctrina non est mea, sed eius qui misit me.
17 Si quis voluerit voluntatem eius facere, co-
gnoscet de doctrina, utrum ex Deo sit, an ego
18 a me ipso loquar. Qui a semetipso loquitur,
gloriam propriam quaerit; qui autem quaerit
gloriam eius, qui misit eum, hic verax est, et
19 iniustitia in illo non est. Nonne Moyses dedit
vobis legem? et nemo ex vobis facit legem;
20 quid me quaeritis interficere? Respondit turba
et dixit: Daemonium habes, quis te quaerit
21 interficere? Respondit Iesus et dixit eis: Unum
22 opus feci, et omnes miramini. Propterea Moyses
dedit vobis circumcisionem – non quia ex Moyse
est sed ex patribus –, et in sabbato circumciditis
23 hominem. Si circumcisionem accipit homo in
sabbato, ut non solvatur lex Moysi, mihi in-

---

17 loquor YMEpGDsQ e d f l q
23 accepit SOUDs ff l z

---

13 J 9,22; 12,42; 19,38 | **15** Mt 13,54; L 2,47 | **16** J 12,49 | **18** J 5,41-44; 12,43 | **19** J 5,47; A 7,53; R 2,17-29 | **20** Mc 3,21s; J 8,48.52; 10,20 | **21** J 5,16 | **22** Gn 17,10ss; Lv 12,3 | **23** J 5,8s

οἱ μὲν ἔλεγον ὅτι ἀγαθός ἐστιν· ἄλλοι δὲ ἔλε-
γον· οὔ, ἀλλὰ πλανᾷ τὸν ὄχλον. οὐδεὶς μέντοι 13 9,22; 12,42
παρρησίᾳ ἐλάλει περὶ αὐτοῦ διὰ τὸν φόβον τῶν 19,38
Ἰουδαίων.
Ἤδη δὲ τῆς ἑορτῆς μεσούσης ἀνέβη Ἰησοῦς 14
εἰς τὸ ἱερὸν καὶ ἐδίδασκεν. ἐθαύμαζον οὖν οἱ 15 Mt 13,54
Ἰουδαῖοι λέγοντες· πῶς οὗτος γράμματα οἶδεν L 2,47
μὴ μεμαθηκώς; ἀπεκρίθη οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς 16
καὶ εἶπεν· ἡ ἐμὴ διδαχὴ οὐκ ἔστιν ἐμὴ ἀλλὰ 12,49
τοῦ πέμψαντός με. ἐάν τις θέλῃ τὸ θέλημα 17
αὐτοῦ ποιεῖν, γνώσεται περὶ τῆς διδαχῆς, πό-
τερον ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστιν, ἢ ἐγὼ ἀπ᾽ ἐμαυτοῦ
λαλῶ. ὁ ἀφ᾽ ἑαυτοῦ λαλῶν τὴν δόξαν τὴν ἰδίαν 18 5,41.44
ζητεῖ· ὁ δὲ ζητῶν τὴν δόξαν τοῦ πέμψαντος 12,43
αὐτόν, οὗτος ἀληθής ἐστιν, καὶ ἀδικία ἐν αὐτῷ
οὐκ ἔστιν. οὐ Μωϋσῆς δέδωκεν ὑμῖν τὸν νό- 19 5,47; A 7,53
μον; καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ποιεῖ τὸν νόμον. τί με R 2,17-29
ζητεῖτε ἀποκτεῖναι; ἀπεκρίθη ὁ ὄχλος· δαιμόνιον 20 Mc 3,21s
ἔχεις· τίς σε ζητεῖ ἀποκτεῖναι; ἀπεκρίθη Ἰη- 21 8,48.52; 10,20 5,16
σοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ἓν ἔργον ἐποίησα καὶ
πάντες θαυμάζετε. διὰ τοῦτο Μωϋσῆς δέδωκεν 22 Gn 17,10ss
ὑμῖν τὴν περιτομήν, οὐχ ὅτι ἐκ τοῦ Μωϋσέως Lv 12,3s
ἐστὶν ἀλλ᾽ ἐκ τῶν πατέρων, καὶ ἐν σαββάτῳ
περιτέμνετε ἄνθρωπον. εἰ περιτομὴν λαμβάνει 23
ἄνθρωπος ἐν σαββάτῳ, ἵνα μὴ λυθῇ ὁ νόμος
Μωϋσέως, ἐμοὶ χολᾶτε, ὅτι ὅλον ἄνθρωπον 5,8

μεν + γαρ Ta^{vn} Θ 124 lat(-a) syp | **14** ηδη > 13 syvpi ar 13 * 14 *
sa | εορτ. + τ. σκηνοπηγιας Ta syv | μεσαζουσης D Θ
565 1-124 Ep, μεσης ουσης W a b q r | **16** αυτοις > Ta^{al}
544 13 245 Γ 485 K^{a} 1200-482 e b f syp | ο > BS 33 Cy |
17 διδαχ. + μου Ta^{all} 157 sypi bo, ταυτης fl syv sa^{l} | προ- *
τερ. 69 954 1279 1216 Λ^{c}s | **19** εδωκ. B D Π^{c}H | **20** *inc.*
απεκριθησαν οι Ιουδαιοι κ. ειπ. αυτω 544 1355 K^{r} sy(v)
h^{m} | **21** εποιησα + ante oculos vestros syv | **22** δια του-
το] ο S* | περιτεμνεται ανθρωπος 28 118s 1194s 348^{r} 485
gg G | **23** ει + ουν D a f ar, και Ta syc | λαμβανει + ο *
B 33 D 2145 N 482 | ινα μη] και ου (λυεται) Ta^{li} | Μωυσ.
+ πως D, quid Ta^{ln} f sa |

8,15 24 ὑγιῆ ἐποίησα ἐν σαββάτῳ; μὴ κρίνετε κατ᾽ ὄψιν,
ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν κρίνατε.

5,18; 7,1 25 Ἔλεγον οὖν τινες ἐκ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν·
26 οὐχ οὗτός ἐστιν ὃν ζητοῦσιν ἀποκτεῖναι; ¹καὶ
ἴδε παρρησίᾳ λαλεῖ, καὶ οὐδὲν αὐτῷ λέγουσιν.
μήποτε ἀληθῶς ἔγνωσαν οἱ ἄρχοντες ὅτι οὗ-
7,41 27 τός ἐστιν ὁ Χριστός; ἀλλὰ τοῦτον οἴδαμεν πό-
θεν ἐστίν· ὁ δὲ Χριστὸς ὅταν ἔρχηται, οὐδεὶς
76,3 28 γινώσκει πόθεν ἐστίν. ἔκραξεν οὖν ἐν τῷ ἱερῷ
διδάσκων ὁ Ἰησοῦς καὶ λέγων· κἀμὲ οἴδατε καὶ
οἴδατε πόθεν εἰμί· καὶ ἀπ᾽ ἐμαυτοῦ οὐκ ἐλή-
λυθα, ἀλλ᾽ ἔστιν ἀληθινὸς ὁ πέμψας με, ὃν
Mt 11,27 29 ὑμεῖς οὐκ οἴδατε. ἐγὼ οἶδα αὐτόν, ὅτι παρ᾽
8,20; 13,1 *77,1* 30 αὐτοῦ εἰμι κἀκεῖνός με ἀπέστειλεν. Ἐζήτουν
L 22,53 οὖν αὐτὸν πιάσαι, καὶ οὐδεὶς ἐπέβαλεν ἐπ᾽ αὐ-
τὸν τὴν χεῖρα, ὅτι οὔπω ἐληλύθει ἡ ὥρα αὐ-
78,10 31 τοῦ. ἐκ τοῦ ὄχλου δὲ πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς
8,30; 10,42; 11,45; 12,42 αὐτόν, καὶ ἔλεγον· ὁ Χριστὸς ὅταν ἔλθῃ, μὴ
πλείονα σημεῖα ποιήσει ὧν οὗτος ἐποίησεν;
32 Ἤκουσαν οἱ φαρισαῖοι τοῦ ὄχλου γογγύ-
79,1 ζοντος περὶ αὐτοῦ ταῦτα, καὶ ἀπέστειλαν οἱ ἀρχιε-
ρεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι ὑπηρέτας ἵνα πιάσωσιν
80,10 13,33 33 αὐτόν. εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς· ἔτι χρόνον μικρὸν

---

* **24** κρινετε^{2} BΨLT W D 700 7 al. N 713s 251 al. 850s| **25** αποκτειν.] πιασαι 348^{r}| **26** αληθως> Ta^{1} 33 544 4 473
27* 850s syp| αρχοντ.] αρχιερεις S 1293 71 a (sa), πρεσβυτε-
* ροι Ta syvp | **28** ~ οιδατε 1⌒2 1010 Xs l Ωρ Tert Χρ|
* **29** απεσταλκεν S D | απεστ. + κ. εαν ειπω οτι ουκ οιδα
* αυτον εσομαι ομοιος υμων ψευστης (J 8,55) 124| **30** *πια-σαι*+κ. εξηλθεν εκ τ. χειρος αυτων Θ 13-230 Λ 1555 ar| **31** μη B-892 D 565 544 1^{s} 1424 al. 348^{r} Xss 713 K^{r} E 850-423] μητι rel.| σημεια+τουτων Ta 579s 700 28^{s} 124 1424-71 Γ pl. 280 V-655 E^{r} syc bo^{+} | *εποιησ.] ποιει* Ta^{3} S* D Θ 13-230 lat pl. syp ar | **32** ηκουσ. + οι αρχιερ. κ. 713 485 482 e a b sys | οι αρχιερ. κ. οι φαρισ.^{2}>118s X^{b} eb sys | **33** ουν+αυτοις Ta^{atn} 892 T 565 1^{r} 348^{r} X^{b} sys ar^{m} (c) |

dignamini quia totum hominem sanum feci in
sabbato? Nolite iudicare secundum faciem, sed 24
iustum iudicium iudicate.

Dicebant ergo quidam ex Hierosolymis: Non- 25
ne hic est, quem quaerunt interficere? Et ecce 26
palam loquitur, et nihil ei dicunt. Numquid
vere cognoverunt principes quia hic est Christus?
Sed hunc scimus unde sit, Christus autem cum 27
venerit, nemo scit unde sit. Clamabat ergo Iesus 28
in templo docens et dicens: Et me scitis et
unde sim scitis; et a me ipso non veni, sed est
verus, qui misit me, quem vos nescitis. Ego 29
scio eum; quia ab ipso sum, et ipse me misit.
Quaerebant ergo eum apprehendere; et nemo 30
misit in illum manus, quia nondum venerat
hora eius. De turba autem multi crediderunt 31
in eum et dicebant: Christus cum venerit,
numquid plura signa faciet quam quae hic facit?
Audierunt pharisaei turbam murmurantem de 32
illo haec; et miserunt principes et pharisaei
ministros, ut apprehenderent eum. Dixit ergo 33
eis Iesus: Adhuc modicum tempus vobiscum

---

25 *hierusolimitanis DR b r (e d f q, a), Iudaeis l z
28 ~ doc. in templo Iesus *codd.* a f ff r z
nescitis] non scit. SOXss[m]UE[r]KsCsW c ff
29 eum + et si dixero quia nescio eum ero similis vobis mendax et scio eum (J 8,55) FH[c]OZ BeMaEsKCsW z (X)
33 eis KsW vl] > *rel.*

---

24 J 8,15 | **25** J 7,19 | **27** J 7,41 | **29** Mt 11,27 | **30** J 8,20; 12,27; 13,1; L 22,53 | **31** J 8,30; 10,42; 11,45; 12,42 | **33** J 13,33

34 sum, et vado ad eum qui me misit. Quaeretis
me et non invenietis; et ubi ego sum, vos non
35 potestis venire. Dixerunt ergo Iudaei ad se-
metipsos: Quo hic iturus est, quia non inve-
niemus eum? numquid in dispersionem gen-
36 tium iturus est et docturus gentes? Quis est
hic sermo quem dixit: Quaeretis me et non
invenietis; et ubi sum ego, vos non potestis
venire?
37 In novissimo autem die magno festivitatis
stabat Iesus et clamabat dicens: Si quis sitit,
38 veniat ad me et bibat. Qui credit in me, sicut
dicit Scriptura, flumina de ventre eius fluent
39 aquae vivae. Hoc autem dixit de Spiritu, quem
accepturi erant credentes in eum; nondum enim
erat Spiritus datus, quia Iesus nondum erat
40 glorificatus. Ex illa ergo turba, cum audissent
hos sermones eius, dicebant: Hic est vere pro-
41 pheta. [1]Alii dicebant: Hic est Christus. Quidam
autem dicebant: Numquid a Galilaea venit
42 Christus? Nonne Scriptura dicit: Quia ex se-
mine David et de Bethlehem castello, ubi erat

---

me misit E e a b c d f q r z] ~ mis. me *rel.* | **34** quaeretis HsXMaVThC d Aug] -ritis *rel.* | ego sum E e b l q r] ~ sum ego *rel.* | **35** se ipsos S-FMEpStBe UDQThCs l q | **36** quaeretis SMXMaVThCW Aug] -itis *rel.* | vos > S-MEpJssR e | **37** festi U a | si quis] qui A-MEpStBeTh a c z | **38** dicit O-ZIssEVW c z] dixit *rel.* | **39** nondum[1] OssI*JMaQKsCsW] non *rel.*] datus > SsFZ*St*UG | erat[2] I e b l r] fuerat *rel.* | **41** venit Chr. S] ~ Chr. venit *rel.*

---

34 J 8,21; 13,33; 16,16 | **37** Lv 23,36; J 4,10.14 | **38** Is 44,3; 55,1; 58,11; Ez 47,1ss; Jl 3,18; Zch 13,1; 14,8; Ap 22,1 | **39** J 16,7 | **40** J 6,14; Dt 18,15 | **41** J 1,46 | **42** 2 Sm 7,12; Mi 5,2; Mt 2,5s; 22,42; L 2,4-11

μεθ' ὑμῶν εἰμι καὶ ὑπάγω πρὸς τὸν πέμψαν-
τά με. ζητήσετέ με καὶ οὐχ εὑρήσετε, καὶ ὅπου 34 *81,10* 8,21; 13,36;
εἰμὶ ἐγὼ ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν. εἶπον οὖν 35 16,16
οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς ἑαυτούς· ποῦ οὗτος μέλλει πο-
ρεύεσθαι, ὅτι ἡμεῖς οὐχ εὑρήσομεν αὐτόν; μὴ
εἰς τὴν διασπορὰν τῶν Ἑλλήνων μέλλει πορεύε-
σθαι καὶ διδάσκειν τοὺς Ἕλληνας; τίς ἐστιν ὁ λό- 36
γος οὗτος ὃν εἶπεν· ζητήσετέ με καὶ οὐχ εὑρήσε-
τε, καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγὼ ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν;
Ἐν δὲ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ τῆς ἑορ- 37 4,10.14
τῆς εἱστήκει ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔκραξεν λέγων· ἐάν Lv 23,36
τις διψᾷ, ἐρχέσθω πρός με καὶ πινέτω. ὁ πισ- 38 Is 44,3; 55,1; 58,11
τεύων εἰς ἐμέ, καθὼς εἶπεν ἡ γραφή, ποταμοὶ Ez 47,1.12 Jl 3,18
ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ῥεύσουσιν ὕδατος ζῶντος. Ap 22,1 Zch 13,1;
τοῦτο δὲ εἶπεν περὶ τοῦ πνεύματος οὗ ἔμελλον 39 14,8
λαμβάνειν οἱ πιστεύοντες εἰς αὐτόν· οὔπω γὰρ 16,7
ἦν πνεῦμα, ὅτι Ἰησοῦς οὐδέπω ἐδοξάσθη. Ἐκ 40 *82,7* 6,14; Dt 18,15
τοῦ ὄχλου οὖν ἀκούσαντες τῶν λόγων τούτων ἔλε-
γον· οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ προφήτης. ἄλλοι ἔλε- 41 1,46
γον· οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός· οἱ δὲ ἔλεγον· μὴ γὰρ *83,7*
ἐκ τῆς Γαλιλαίας ὁ Χριστὸς ἔρχεται; οὐχὶ ἡ 42 Mi 5,2
γραφὴ εἶπεν ὅτι ἐκ τοῦ σπέρματος Δαυίδ, καὶ ἀπὸ 2 Sm 7,12 Mt 2,5s;
Βηθλεὲμ τῆς κώμης ὅπου ἦν Δαυίδ, ἔρχεται 22,42 L 2,4-11

---

34 ζητειτε Ta^{v} 69 998 Π* vl vg^{1} | ευρησ.+με Ta^{3} BT *
565 1293s Xs N sy^{3} co^{+} | ειμι] υπαγω 348s 1216 16 a c
syv ar co^{+} | **35** προς αλληλους G b f r syc ar gg co^{+},>
S* e | ημεις > S D 1188 249^{r} lat pl. | τ. Ελληνας] οτι
ουχ ευρησ. ημεις αυτον syv | **36** ευρησ.+με Ta B 892 T *
565 1^{s} 209 XG syvph^{+} co^{+} | **37** τη εσχατη > syv | *προς *
με. (*sine interp. post* πινετω) Iρ Pass.Mart.Lugd., Hipp **38** *
Cyp Amb,>S* D e b | **39** πιστευσαντ. BLTW | πνα Ta^{at} *
SLT Θ 157 K^{s} 280 lat pl. sy^{3} ar co^{+}] +αγιον rel.,+δε-
δομενον Ta^{3} B X^{b} lat pl. sy^{4} gg (co^{+}) | ουδεπω] ουπω BS
D Θ Ωρ | **40** *inc.* πολλοι ουν εκ Ta Ψs 892^{r} 700 28^{r} 22s rel. *
pl. q syih sa^{+} (τινες Ta^{n} syv ar co^{+}, Θ) | ελεγ.+οτι B D
X syc | **41** ελεγον 1⁀2 M Λ* b q sys | οι δε] αλλοι Ta^{3}
SΨΔ D 700 28^{r} 13^{r} rel. pl. | **42** ουχ BLT Θ N Ωρ | οπου *
ην Δαυιδ > 28 2193 (Ta^{3} e syvp) |

84,10 43 ὁ Χριστός; σχίσμα οὖν ἐγένετο ἐν τῷ ὄχλῳ δι᾽
9,16
85,1 44 αὐτόν· τινὲς δὲ ἤθελον ἐξ αὐτῶν πιάσαι αὐτόν,
7,30 ἀλλ᾽ οὐδεὶς ἐπέβαλεν ἐπ᾽ αὐτὸν τὰς χεῖρας.
86,10 45 Ἦλθον οὖν οἱ ὑπηρέται πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς
7,32 καὶ φαρισαίους, καὶ εἶπον αὐτοῖς ἐκεῖνοι· διὰ
46 τί οὐκ ἠγάγετε αὐτόν; ἀπεκρίθησαν οἱ ὑπηρέ-
Mt 7,28s ται· οὐδέποτε ἐλάλησεν οὕτως ἄνθρωπος, ὡς
47 οὗτος λαλεῖ ὁ ἄνθρωπος. ἀπεκρίθησαν οὖν αὐ-
τοῖς οἱ φαρισαῖοι· μὴ καὶ ὑμεῖς πεπλάνησθε;
12,42 48 μή τις ἐκ τῶν ἀρχόντων ἐπίστευσεν εἰς αὐτὸν
49 ἢ ἐκ τῶν φαρισαίων; ἀλλὰ ὁ ὄχλος οὗτος ὁ μὴ
3,1s 50 γινώσκων τὸν νόμον ἐπάρατοί εἰσιν. λέγει Νι-
κόδημος πρὸς αὐτούς, ὁ ἐλθὼν πρὸς αὐτὸν τὸ
Dt 1,16s; 51 πρότερον, εἷς ὢν ἐξ αὐτῶν· μὴ ὁ νόμος ἡμῶν
19,15 κρίνει τὸν ἄνθρωπον ἐὰν μὴ ἀκούσῃ πρῶτον
7 41, 1,46 52 παρ᾽ αὐτοῦ καὶ γνῷ τί ποιεῖ; ἀπεκρίθησαν καὶ
εἶπαν αὐτῷ· μὴ καὶ σὺ ἐκ τῆς Γαλιλαίας εἶ;
ἐραύνησον καὶ ἴδε ὅτι ἐκ τῆς Γαλιλαίας προ-
φήτης οὐκ ἐγείρεται.
53 Καὶ ἐπορεύθησαν ἕκαστος εἰς τὸν τόπον
L 21,37s 8 αὐτοῦ. Ἰησοῦς δὲ ἐπορεύθη εἰς τὸ ὄρος τῶν
2 ἐλαιῶν. ὄρθρου δὲ πάλιν παρεγένετο εἰς τὸ

* * **44** εβαλεν BLT a b c ff q z vg | **46** ανθρωπ. 1⁀2 BS^{c}LT W 850s bo Ωϱ Χϱ | λαλει Ta^{ell} S* D 495 c syvpi] > rel. | **47** αυτοις > Ta^{v} B Θ 13-828 660 K l r ar ach | **48** εκ^{1} > W 13^{r} 185 K Χϱ | πιστευει S* D Θ | **49** επικαταρατοι
* L^{r} D 700 28^{r} 118s rel. pl. | **50** ελθων BS^{c}LTW 1279 850s e a syi sa^{+}] + νυκτος rel. | το προτερ. B-LW D Θ 565 1-69 826^{a} 213 vg syvpih^{+} ar co^{+}] > rel., το > BS^{c}T | εις-αυτων > 71 e syv | **51** πρωτον] προτερον 579^{r} 700 565ss 1689s 1424 pl. M^{r}U 713^{r} Γ-1093 Λ^{r} Ω^{r} E^{r}, > e syv
* Eus | **52** εραυν. + τ. γραφας Ta^{in} W vl sa^{+}(D) | εγηγερ-ται Lss 700 28^{r} 1 22-945 M-1071 157^{r} 472s al. 270^{a} rel.
* pl. syvh^{m} gg | **7,53–8,11** 579 D 700 28s 1582 118s 954 7-1579 U al. 245s Γ pl. K Λ rel. pl. e b*c ff j r z vg syi ar^{l} bo^{l} Ev Hebr. Hier^{c} Aug al., *post* J **21,25** 1 al. ar^{l}, *post* L **21,38** 13ss 983-346 828, *> rel. a f l* q ar^{l} | **53** τοπον] οικον Ta^{ls} D 1071 164 e | **8,2** παραγινεται D, ηλθεν U Λ 148 247 al. |

David, venit Christus? Dissensio itaque facta 43
est in turba propter eum. Quidam autem ex 44
ipsis volebant apprehendere eum, sed nemo
misit super eum manus.

Venerunt ergo ministri ad pontifices et 45
pharisaeos. Et dixerunt eis illi: Quare non
adduxistis illum? Responderunt ministri: Num- 46
quam sic locutus est homo, sicut hic homo.
Responderunt ergo eis pharisaei: Numquid et 47
vos seducti estis? Numquid ex principibus ali- 48
quis credidit in eum aut ex pharisaeis? Sed 49
turba haec, quae non novit legem, maledicti
sunt. Dixit Nicodemus ad eos, ille, qui venit 50
ad eum nocte, qui unus erat ex ipsis: ¹Num- 51
quid lex nostra iudicat hominem, nisi prius
audierit ab ipso et cognoverit quid faciat? Re- 52
sponderunt et dixerunt ei: Numquid et tu Ga-
lilaeus es? Scrutare Scripturas et vide quia a
Galilaea propheta non surgit.

Et reversi sunt unusquisque in domum suam. 53

8,1-11 *Mulier adultera*

Iesus autem perrexit in montem Oliveti. 8
Et diluculo iterum venit in templum, et omnis 2

---

48 ~ aliquis ex princ. *codd.* vl | credit YID d
50 dicit *codd.* a c ff l z
51 ~ aud. ab ipso prius *codd. pl.*, ~ prius ab ipso EQs a d
52 scripturas H°OssI*MaQVThCsW e a c d ff l r z Aug] *> *rel.*
~ propheta a Galilaea *codd.* vl
surget ZMa°ERKsTh e (l r)
7,53-8,11 > a f l* q

---

43 J 9,16 | 44s J 7,30s | 46 Mt 7,28s | 48 J 12,42| 50 J 3,1s | 51 Dt 1,16s; 19,15 | 52 J 7,41 (1,46) | 8,1 L 21,37s

populus venit ad eum et sedens docebat eos.
3 Adducunt autem scribae et pharisaei mulie-
rem in adulterio deprehensam, et statuerunt
4 eam in medio ¹et dixerunt ei: Magister, haec
5 mulier modo deprehensa est in adulterio. In
lege autem Moyses mandavit nobis huiusmodi
6 lapidare. Tu ergo quid dicis? ¹Hoc autem di-
cebant tentantes eum, ut possent accusare eum.
Iesus autem inclinans se deorsum digito scri-
7 bebat in terra. Cum ergo perseverarent inter-
rogantes eum, erexit se et dixit eis: Qui sine
peccato est vestrum, primus in illam lapidem
8 mittat. Et iterum se inclinans scribebat in ter-
9 ra. Audientes autem unus post unum exibant,
incipientes a senioribus, et remansit solus Ie-
10 sus et mulier in medio stans. Erigens autem
se Iesus dixit ei: Mulier, ubi sunt, qui te ac-
11 cusabant? nemo te condemnavit? Quae dixit:

---

5 lapidaretur DsR (c ff)
6 hoc e r] haec *codd.*
7 ergo e] autem *codd.*
9 audientes + hunc sermonem MaDR
Iesus McMaDRW e] > *rel.*
10 accusabant FsEplMaDcRKsThCsW* *Amb*] accusant YOXJEs z, > *rel.*

---

5 Lv 20,10; Dt 22,22ss
6 Mt 22,15
7 Dt 17,7; R 2,1.22
9 Mt 22,22

ἱερόν, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἤρχετο πρὸς αὐτόν, καὶ
καθίσας ἐδίδασκεν αὐτούς. ἄγουσιν δὲ οἱ γραμ- 3
ματεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι γυναῖκα ἐπὶ μοιχείᾳ
κατειλημμένην, καὶ στήσαντες αὐτὴν ἐν μέσῳ
ˈλέγουσιν αὐτῷ· διδάσκαλε, αὕτη ἡ γυνὴ κατ- 4
είληπται ἐπ' αὐτοφώρῳ μοιχευομένη. ἐν δὲ τῷ 5 Lv 20,10
νόμῳ ἡμῖν Μωϋσῆς ἐνετείλατο τὰς τοιαύτας λι- Dt 22,22ss
θάζειν· σὺ οὖν τί λέγεις; τοῦτο δὲ ἔλεγον πει- 6 Mt 22,15
ράζοντες αὐτόν, ἵνα ἔχωσιν κατηγορεῖν αὐτοῦ.
ὁ δὲ Ἰησοῦς κάτω κύψας, τῷ δακτύλῳ κατέ-
γραφεν εἰς τὴν γῆν. ὡς δὲ ἐπέμενον ἐρωτῶντες 7 Dt 17,7
αὐτόν, ἀνέκυψεν καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς· ὁ ἀν- R 2,22
αμάρτητος ὑμῶν πρῶτος ἐπ' αὐτὴν βαλέτω λίθον.
καὶ πάλιν κάτω κύψαςˎἔγραφεν εἰς τὴν γῆν. οἱ 8 9 Mt 22,22
δὲ ἀκούσαντες ἐξήρχοντο εἷς καθ' εἷς, ἀρξάμε-
νοι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων ἕως τῶν ἐσχάτων·
καὶ κατελείφθη μόνος ὁ Ἰησοῦς καὶ ἡ γυνὴ ἐν
μέσῳ ἑστῶσα. ἀνακύψας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐ- 10
τῇ· ἡ γυνή, ποῦ εἰσιν; οὐδείς σε κατέκρινεν;

κ. πας - αυτους > 69s 124 al. | κ. καθ. - αυτους > D | 3 γραμματ.] αρχιερεις 1 48 71 al. ar bo[1] | φαρισ. + προς αυτον 262 829 al. KsEGs c ff ar[1] gg bo | επι] εν KsEGs al. | 4 αυτω + εκπειραζοντες αυτον οι ιερεις ινα εχωσι κατηγοριαν αυτου D 1071] ταυτην ευρομ. επ αυτοφ. μοιχευομενην 118 al. U al. bo | 5 Μωυσ. δε εν τω νομω εκελευσ. D (1071) | λιθοβολεισθαι Ta[1] KsEGs al. | λεγεις + περι αυτης MUA 028 262 al. c ff ar Amb Aug | 6 τουτο - αυτου > D 1071 | κατηγορ.] κατηγοριαν κατ 69s 124 al. 1188 262 al. Λ al. ar bo | εγραφεν 1 262 al. UΓ al. KΛ al. e gg | γην + μη προσποιουμενος KEGs al. (gg) | 7 επερωτωντες 28 1 282 M al. 028 al. | 8 γην + ενος εκαστου αυτων τ. αμαρτιας UΠ 331 782 1592 al. 73 364 al. ar[1] | 9 *inc.* εκαστος δε τ. Ιουδαιων εξηρχετο D 1071, + e templo Ta[vl] ar[1] | ακουσ. + κ. υπο τ. συνειδησεως ελεγχομενοι K al. 028 EGs al. gg | πρεσβ. + ωστε παντας εξελθειν D 1071 (c ff bo) | 10 ανακυψας D 1071 69 al. Λ al.] αναβλεψας rel. | Ις + κ. μηδενα θεασαμενος πλην τ. γυναικος 118s 124 UΛ al. ar[1] gg, ειδεν αυτην κ. KEGs al. | εισιν + (εκεινοι) οι κατηγοροι σου Ta[in] 118s 262 al. ar[1] gg bo[1] (ff)

11 ¹ἡ δὲ εἶπεν· οὐδείς, Κύριε. εἶπεν δὲ αὐτῇ ὁ
5,14 Ἰησοῦς· οὐδὲ ἐγώ σε κατακρίνω· πορεύου καὶ
ἀπὸ τοῦ νῦν μηκέτι ἁμάρτανε.
1,5.9; 12,46 Is 49,6 12 Πάλιν οὖν αὐτοῖς ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς λέ-
γων· ἐγώ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου· ὁ ἀκολου-
θῶν μοι οὐ μὴ περιπατήσῃ ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἀλλ'
13 ἕξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς. εἶπον οὖν αὐτῷ οἱ φα-
ρισαῖοι· σὺ περὶ σεαυτοῦ μαρτυρεῖς· ἡ μαρτυρία
14 σου οὐκ ἔστιν ἀληθής. ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ
5,31 εἶπεν αὐτοῖς· κἂν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ,
ἀληθής ἐστιν ἡ μαρτυρία μου, ὅτι οἶδα πόθεν
ἦλθον καὶ ποῦ ὑπάγω· ὑμεῖς δὲ οὐκ οἴδατε πό-
7,24; 12,47 15 θεν ἔρχομαι ἢ ποῦ ὑπάγω. ὑμεῖς κατὰ τὴν σάρ-
8,29 16 κα κρίνετε, ἐγὼ οὐ κρίνω οὐδένα. καὶ ἐὰν κρίνω
δὲ ἐγώ, ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ ἀληθινή ἐστιν, ὅτι μό-
Dt 17,6; 19,15 17 νος οὐκ εἰμί, ἀλλ' ἐγὼ καὶ ὁ πέμψας με πατήρ. καὶ
ἐν τῷ νόμῳ δὲ τῷ ὑμετέρῳ γέγραπται ὅτι δύο ἀν-
1 J 5,9 18 θρώπων ἡ μαρτυρία ἀληθής ἐστιν. ἐγώ εἰμι
ὁ μαρτυρῶν περὶ ἐμαυτοῦ, καὶ μαρτυρεῖ περὶ
19 ἐμοῦ ὁ πέμψας με πατήρ. ἔλεγον οὖν αὐτῷ·
87,3 14,7 ποῦ ἐστιν ὁ πατήρ σου; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· οὔτε
ἐμὲ οἴδατε οὔτε τὸν πατέρα μου· εἰ ἐμὲ ᾔδειτε,
88,1 7,30; 13,1 20 καὶ τὸν πατέρα μου ἂν ᾔδειτε. Ταῦτα τὰ ῥή-
L 22,53 ματα ἐλάλησεν ἐν τῷ γαζοφυλακίῳ διδάσκων ἐν
τῷ ἱερῷ· καὶ οὐδεὶς ἐπίασεν αὐτόν, ὅτι οὔπω
ἐληλύθει ἡ ὥρα αὐτοῦ.

---

* 11 κατακρινω] κρινω KEss al. e | απο του νυν ΚΛ 875
* al. E[r] al.] > Ta[v] rel. e z vg[l] | 12 ουν] δε e b r[1.2] syp, >
ff syv ar bo | εχει S* e syi, inveniet Ta syvp | 13 φαρισ.]
Ιουδαιοι 1689s sysi | 14 *inc.* ειπεν αυτοις ο Ις S syv | ~
η μαρτ. μου αλ. εστ. Ta[avn] BW P^{39} 1424[a] 157 047 998
b syi ar sa+ Ωρ Did | ερχομ.] ηλθον Ta[an] 348[r] 1573 a b
c f syh[m] gg co | υπαγω 1⌒2 33 579s 28[r] 69 230 1424[r] 7
* M 713 Γs V[r]E[r] syi ach | 16 αληθινη B 33ss W D Xs 821]
-θης rel. pl., δικαια Ta[n] 544 472 1170s 1200 850 syh[m] |
πατηρ > S* D syv | 19 Ις + κ. ειπεν (αυτοις) Ta S 1241
D 700 28 543 713 1093 eb sypi ar sa |

Nemo, Domine. Dixit autem Iesus: Nec ego
te condemnabo; vade et iam amplius noli
peccare.

8,12-59 *Christus lux mundi, Filius Dei*

Iterum ergo locutus est eis Iesus dicens: 12
Ego sum lux mundi; qui sequitur me, non
ambulat in tenebris, sed habebit lumen vitae.
Dixerunt ergo ei pharisaei: Tu de te ipso tes- 13
timonium perhibes, testimonium tuum non est
verum. Respondit Iesus et dixit eis: Et si ego 14
testimonium perhibeo de meipso, verum est
testimonium meum, quia scio unde veni et
quo vado; vos autem nescitis unde venio aut
quo vado. Vos secundum carnem iudicatis, ego 15
non iudico quemquam. Et si iudico ego, iu- 16
dicium meum verum est, quia solus non sum;
sed ego et qui misit me Pater. Et in lege 17
vestra scriptum est, quia duorum hominum
testimonium verum est. Ego sum, qui testi- 18
monium perhibeo de me ipso, et testimonium
perhibet de me, qui misit me Pater. Dice- 19
bant ergo ei: Ubi est Pater tuus? Respondit
Iesus: Neque me scitis neque Patrem meum;
si me sciretis, forsitan et Patrem meum sci-
retis. Haec verba locutus est Iesus in gazo- 20
phylacio docens in templo, et nemo appre-
hendit eum, quia necdum venerat hora eius.

---

11 ~ ampl. iam *pl.* | iam > O*ZUGRKsT e z
12 ambulat HOZJUKT c l] -abit *rel.*
lumen G*DrW e b c f l r z Aug] lucem *rel.*
13 ei > UET
14 veniam, vadam XsBeJUQsKTh e (c b) z
16 misit me S*EpKW l] ~ me mis. *rel.*
20 Iesus OssBeMaERKsW d j q z Aug] *> *rel.*

---

11 J 5,14 | **12** Is 49,6; J 1,5.9; 12,46 | **14** J 5,31 |
15 J 7,24; 12,47 | **16** J 8,29 | **17** Dt 17,6; 19,15 | **18** 1 J 5,9 |
19 J 14,7 | **20** J 7,30; 13,1; L 22,53

21 Dixit ergo iterum eis Iesus: Ego vado, et
quaeretis me et in peccato vestro moriemini.
22 Quo ego vado, vos non potestis venire. Dice-
bant ergo Iudaei: Numquid interficiet semet-
ipsum, quia dixit: Quo ego vado, vos non
23 potestis venire? Et dicebat eis: Vos de deor-
sum estis, ego de supernis sum. Vos de mun-
do hoc estis, ego non sum de hoc mundo.
24 Dixi ergo vobis quia moriemini in peccatis
vestris; si enim non credideritis quia ego sum,
25 moriemini in peccato vestro. Dicebant ergo ei:
Tu quis es? Dixit eis Iesus: Principium, qui
26 et loquor vobis. Multa habeo de vobis loqui
et iudicare. Sed qui me misit verax est, et
ego quae audivi ab eo haec loquor in mundo.
27 Et non cognoverunt quia Patrem eius dicebat
28 Deum. Dixit ergo eis Iesus: Cum exaltaveri-
tis Filium hominis, tunc cognoscetis quia ego
sum et a meipso facio nihil, sed sicut docuit
29 me Pater, haec loquor. Et qui me misit, me-
cum est et non reliquit me solum, quia ego
30 quae placita sunt ei, facio semper. Haec illo
loquente, multi crediderunt in eum.
31 Dicebat ergo Iesus ad eos, qui crediderunt
ei, Iudaeos: Si vos manseritis in sermone meo,

---

21 *quaeretis SVThW d Aug] -itis *rel.*
22 dixit E e] dicit *rel.*
23 superius W, -rioribus a d ff q, susum e r
25 qui YMaVW] quod MEp[m]GDsTh gat f ff j l q, quia *rel.*
26 me misit E e a b d f q Aug] ~ mis. me *rel.*
27 eius J] *eis *rel.*
Deum FO[c]MaKCs e a c d ff l z] *> *rel.*
28 eis > U a
29 et[2] DThW e b c] > *rel.*
relinquit EpBeIUss[c]DRKsW l z

---

21 J 7,34; 13,33 | **22** J 7,35 | **23** J 3,31 | **26** J 8,38; 12,49 | **28** J 3,14; 12,32 | **29** J 8,16 | **30** J 7,31; 10,42; 12,11.42 | **31** J 15,14

Εἶπεν οὖν πάλιν αὐτοῖς· ἐγὼ ὑπάγω καὶ ζη- 21 89,*10* 7,34; 13,33
τήσετέ με, καὶ ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ ὑμῶν ἀποθανεῖσθε·
ὅπου ἐγὼ ὑπάγω ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν. ἔλε- 22 7,35
γον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι· μήτι ἀποκτενεῖ ἑαυτόν ὅτι
λέγει· ὅπου ἐγὼ ὑπάγω ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλ-
θεῖν; καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· ὑμεῖς ἐκ τῶν κάτω ἐστέ, 23 3,31
ἐγὼ ἐκ τῶν ἄνω εἰμί· ὑμεῖς ἐκ τούτου τοῦ κόσ-
μου ἐστέ, ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου.
εἶπον οὖν ὑμῖν ὅτι ἀποθανεῖσθε ἐν ταῖς ἁμαρ- 24
τίαις ὑμῶν· ἐὰν γὰρ μὴ πιστεύσητε ὅτι ἐγώ εἰμι,
ἀποθανεῖσθε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν. ἔλεγον 25
οὖν αὐτῷ· σὺ τίς εἶ; εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· τὴν
ἀρχὴν ὅ τι καὶ λαλῶ ὑμῖν; πολλὰ ἔχω περὶ 26 8,38; 12,49
ὑμῶν λαλεῖν καὶ κρίνειν· ἀλλ' ὁ πέμψας με ἀλη-
θής ἐστιν, κἀγὼ ἃ ἤκουσα παρ' αὐτοῦ, ταῦτα λα-
λῶ εἰς τὸν κόσμον. οὐκ ἔγνωσαν ὅτι τὸν πατέρα 27
αὐτοῖς ἔλεγεν. εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς· ὅταν ὑψώ- 28 3,14; 12,32
σητε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, τότε γνώσεσθε
ὅτι ἐγώ εἰμι, καὶ ἀπ' ἐμαυτοῦ ποιῶ οὐδέν, ἀλλὰ
καθὼς ἐδίδαξέν με ὁ πατήρ, ταῦτα λαλῶ. καὶ 29 8,16
ὁ πέμψας με μετ' ἐμοῦ ἐστιν· οὐκ ἀφῆκέν με
μόνον, ὅτι ἐγὼ τὰ ἀρεστὰ αὐτῷ ποιῶ πάντοτε.
Ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος πολλοὶ ἐπίστευσαν 30 7,31; 10,42 12,11.42
εἰς αὐτόν. Ἔλεγεν οὖν ὁ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς πε- 31 15,14
πιστευκότας αὐτῷ Ἰουδαίους· ἐὰν ὑμεῖς μεί-

---

21 με + κ. ουχ ευρησετε με Ta 700 1s 22^{s} 1194 N 138 syh^{+} bo | **24** ουν > Ta^{ar} S 543 348 e a syspi^{l} (ar) | γαρ > Ta^{al} 945 661 sys gg | πιστευσ. + μοι S D Θ 13^{r} e gg | υμων 1⁀2 33 1241 118s 1424 71 107iss 1355 ff | **25** ειπεν + ουν S 892 D^{l} 1071 397-423, *pr.* και Ta^{tl} Ψ pl. f l q syh | **26** λαλω B^{r} D Θs 565 1-1424 UsssN 713s 1093s al. K^{r} 1187^{r} 850-423 lat sy^{4} ar] λεγω rel. | **27** αυτοις] αυτου Ta^{in} D 28 71 1170 476 1 gg | ελεγ. + θν Ta^{in} S* D 1093 e a ff l z vg^{l} | **28** Ις] + παλιν Ta^{atl} S 28, ~ D sy^{4} | ταυτα] ουτως Ta^{3} S ea sysp Tert | **29** μονον Ta^{in} B-I. 579 W D Θ 565 1^{s} 22 13-828 Xss 850-423 lat pl. sysi ar co^{+}] + ο πατηρ rel. | 22 * 23 * * * * * *

νητε ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐμῷ, ἀληθῶς μαθηταί μού
32 ἐστε, ⸀καὶ γνώσεσθε τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἡ ἀλή-
Mt 3,9 33 θεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς. ἀπεκρίθησαν πρὸς αὐ-
τόν· σπέρμα Ἀβραάμ ἐσμεν, καὶ οὐδενὶ δεδου-
λεύκαμεν πώποτε· πῶς σὺ λέγεις ὅτι ἐλεύθεροι
34 γενήσεσθε; ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ἀμὴν
R 6,16.20 ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν
G 4,30 35 δοῦλός ἐστιν τῆς ἁμαρτίας. ὁ δὲ δοῦλος οὐ μέ-
νει ἐν τῇ οἰκίᾳ εἰς τὸν αἰῶνα· ὁ υἱὸς μένει εἰς
R 6,18.22 36 τὸν αἰῶνα. ἐὰν οὖν ὁ υἱὸς ὑμᾶς ἐλευθερώσῃ,
37 ὄντως ἐλεύθεροι ἔσεσθε. οἶδα ὅτι σπέρμα Ἀβ-
ραάμ ἐστε· ἀλλὰ ζητεῖτέ με ἀποκτεῖναι, ὅτι ὁ
38 λόγος ὁ ἐμὸς οὐ χωρεῖ ἐν ὑμῖν. ἃ ἐγὼ ἑώρα-
1 J 3,8 κα παρὰ τῷ πατρὶ λαλῶ· καὶ ὑμεῖς οὖν ἃ ἠκού-
39 σατε παρὰ τοῦ πατρὸς ὑμῶν ποιεῖτε. ἀπεκρί-
θησαν καὶ εἶπαν αὐτῷ· ὁ πατὴρ ἡμῶν Ἀβραάμ
ἐστιν. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· εἰ τέκνα τοῦ
Ἀβραάμ ἐστε, τὰ ἔργα τοῦ Ἀβραὰμ ἐποιεῖτε
40 ἄν. νῦν δὲ ζητεῖτέ με ἀποκτεῖναι, ἄνθρωπον
ὃς τὴν ἀλήθειαν ὑμῖν λελάληκα, ἣν ἤκουσα
παρὰ τοῦ Θεοῦ· τοῦτο Ἀβραὰμ οὐκ ἐποίησεν.
41 ⸀ὑμεῖς ποιεῖτε τὰ ἔργα τοῦ πατρὸς ὑμῶν. εἶπαν
αὐτῷ· ἡμεῖς ἐκ πορνείας οὐ γεγεννήμεθα, ἕνα
πατέρα ἔχομεν τὸν Θεόν.
42 Εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· εἰ ὁ Θεὸς πατὴρ
1 J 5,1 ὑμῶν ἦν, ἠγαπᾶτε ἂν ἐμέ· ἐγὼ γὰρ ἐκ τοῦ

* 33 αυτον + οι Ιουδαιοι Ta^{tn} 33 579 13^{r} 347^{r} Xss N 4 Λ al.
34 * 397 vl syih gg | 34 τ. αμαρτιας > D b sys Cl Cyp | 35 αιω-
36 * να 1⌒2 SW 124 348s Xss Γ 0141 | ο^{2} + δε Ta^{ai} 070 D
* 118s a r$^{1.2}$ syspih^{+} ar co^{+} Cyp | 38 πατρι BCLW 070
XsX^{b} 850 138 lr vg Ωϱ] + μου rel., ταυτα 33 892 W D
1188 X^{b} bcq gg bo Xϱ | ηκουσ. BS^{c} 33ss W Θ 565 1-22
13-230 477 Xs 1170s K^{r} 850-423 f syh^{m} ar bo Ωϱ Xϱ] εω-
* ϱακατε Ta^{3} rel. | υμων > BL 070 850 Ωϱ | 39 εστε BSL
070 D 1321 ff vg Aug] ητε rel. | ποιειτε, > αν Ta^{tn} B*
(700) ff r^{2} vg Ωϱ Eus Aug | 40 ηκουσεν D* e sys sa Tert |
θυ] πατρος μου 1241 Θ 13^{r} 1293 1071 655 syi ar Ωϱ ⸀
41 * 42 * Fp Xϱ | 41 εγεννηθημεν B D*, εγεννημεθα S*L 070 983 |

vere discipuli mei eritis [1]et cognoscetis veri- 32
tatem, et veritas liberabit vos. Responderunt 33
ei: Semen Abrahae sumus et nemini servivi-
mus umquam; quomodo tu dicis: Liberi eritis?
Respondit eis Iesus: Amen, amen dico vobis: 34
quia omnis, qui facit peccatum, servus est pec-
cati; servus autem non manet in domo in ae- 35
ternum; Filius autem manet in aeternum. Si 36
ergo vos Filius liberaverit, vere liberi eritis.
Scio quia filii Abrahae estis; sed quaeritis me 37
interficere, quia sermo meus non capit in vobis.
Ego quod vidi apud Patrem meum, loquor; 38
et vos quae vidistis apud patrem vestrum, fa-
citis. Responderunt et dixerunt ei: Pater nos- 39
ter Abraham est. Dicit eis Iesus: Si filii Abra-
hae estis, opera Abrahae facite. Nunc autem 40
quaeritis me interficere, hominem, qui verita-
tem vobis locutus sum, quam audivi a Deo;
hoc Abraham non fecit. Vos facitis opera pa- 41
tris vestri. Dixerunt itaque ei: Nos ex forni-
catione non sumus nati, unum patrem habe-
mus Deum. Dixit ergo eis Iesus: Si Deus pa- 42
ter vester esset, diligeretis utique me, ego

---

39 facite] *faceretis

---

35 autem[2] DsR a d r] *> *rel.*
36 vos filius GW b] ~ fil. vos *rel.*
38 meum vl(-b) Tert Aug (J)] *> *rel.*

---

33 Mt 3,9
34 R 6,16.20
35 G 4,30
36 R 6,18.20.22
42 1 J 5,1

enim ex Deo processi et veni; neque enim a
43 me ipso veni sed ille me misit. Quare loque-
lam meam non cognoscitis? Quia non potestis
44 audire sermonem meum. Vos ex patre diabolo
estis et desideria patris vestri vultis facere.
Ille homicida erat ab initio et in veritate non
stetit, quia non est veritas in eo; cum loqui-
tur mendacium, ex propriis loquitur, quia men-
45 dax est et pater eius. Ego autem si veritatem
46 dico, non creditis mihi. Quis ex vobis arguet
me de peccato? Si veritatem dico vobis, quare
47 non creditis mihi? Qui ex Deo est, verba
Dei audit. Propterea vos non auditis, quia ex
Deo non estis.
48 Responderunt ergo Iudaei et dixerunt ei:
Nonne bene dicimus nos quia Samaritanus es
49 tu et daemonium habes? Respondit Iesus: Ego
daemonium non habeo, sed honorifico Patrem
50 meum; et vos inhonorastis me. Ego autem non
quaero gloriam meam; est qui quaerat et iu-
51 dicet. Amen, amen dico vobis: si quis sermo-
nem meum servaverit, mortem non videbit in
52 aeternum. Dixerunt ergo Iudaei: Nunc cogno-
vimus quia daemonium habes. Abraham mor-
tuus est et prophetae; et tu dicis: Si quis

---

43 cognoscetis ZUER z
45 si] qui EpR, quoniam e q, *quia *rel.*
46 arguet SXJGCsKW vl] -uit *rel.*
vobis^{2} r] *> *codd.*
quare Z* a r] + vos *rel.*
47 ex Deo est Qs a ff q r] ~ est ex Deo *rel.*
48 ergo q] igitur *codd.*, > e a b c d ff l z
49 *inhonoratis SssMX*StJssDQC f ff (a b q)
50 quaerit et iudicat S-FMStBeJssDsR b d r

---

43 J 12,39; Mt 12,34 | **44** 1 J 3,8ss; Gn 3,4; Sap 2,24; 2 P 2,4 | **46** 2 C 5,21; 1 P 2,22 | **47** J 18,37; 1 J 4,6 | **48** J 7,20; Mc 3,21s | **50** J 5,41 | **51** J 5,24; 6,40.47; 11,25

Θεοῦ ἐξῆλθον καὶ ἥκω· οὐδὲ γὰρ ἀπ᾽ ἐμαυτοῦ
ἐλήλυθα, ἀλλ᾽ ἐκεῖνός με ἀπέστειλεν. διὰ τί τὴν 43 12,39
λαλιὰν τὴν ἐμὴν οὐ γινώσκετε; ὅτι οὐ δύνασθε Mt 12,34 R 8,7
ἀκούειν τὸν λόγον τὸν ἐμόν. ὑμεῖς ἐκ τοῦ πα- 44 1 J 3,8ss
τρὸς τοῦ διαβόλου ἐστὲ καὶ τὰς ἐπιθυμίας τοῦ
πατρὸς ὑμῶν θέλετε ποιεῖν. ἐκεῖνος ἀνθρωπο- Gn 3,4 Sap 2,24
κτόνος ἦν ἀπ᾽ ἀρχῆς, καὶ ἐν τῇ ἀληθείᾳ οὐκ 2 P 2,4 Jud 6
ἕστηκεν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀλήθεια ἐν αὐτῷ. ὅταν
λαλῇ τὸ ψεῦδος, ἐκ τῶν ἰδίων λαλεῖ, ὅτι ψεύσ-
της ἐστὶν καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. ἐγὼ δὲ ὅτι τὴν 45
ἀλήθειαν λέγω, οὐ πιστεύετέ μοι. τίς ἐξ ὑμῶν 46 2 C 5,21 1 P 2,22
ἐλέγχει με περὶ ἁμαρτίας; εἰ ἀλήθειαν λέγω, διὰ
τί ὑμεῖς οὐ πιστεύετέ μοι; ὁ ὢν ἐκ τοῦ Θεοῦ 47 18,37 1 J 4,6
τὰ ῥήματα τοῦ Θεοῦ ἀκούει· διὰ τοῦτο ὑμεῖς
οὐκ ἀκούετε, ὅτι ἐκ τοῦ Θεοῦ οὐκ ἐστέ.

Ἀπεκρίθησαν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ εἶπαν αὐτῷ· 48 7,20 Mc 3,21s
οὐ καλῶς λέγομεν ἡμεῖς ὅτι Σαμαρίτης εἶ σὺ
καὶ δαιμόνιον ἔχεις; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· ἐγὼ 49
δαιμόνιον οὐκ ἔχω, ἀλλὰ τιμῶ τὸν πατέρα μου,
καὶ ὑμεῖς ἀτιμάζετέ με. ἐγὼ δὲ οὐ ζητῶ τὴν δό- 50 5,41
ξαν μου· ἔστιν ὁ ζητῶν καὶ κρίνων. ἀμὴν ἀμὴν 51
λέγω ὑμῖν, ἐάν τις τὸν ἐμὸν λόγον τηρήσῃ, θά- 5,24; 6,40.47 11,25
νατον οὐ μὴ θεωρήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα· εἶπαν αὐ- 52
τῷ οἱ Ἰουδαῖοι· νῦν ἐγνώκαμεν ὅτι δαιμόνιον
ἔχεις. Ἀβραὰμ ἀπέθανεν καὶ οἱ προφῆται, καὶ σὺ
λέγεις· ἐάν τις τὸν λόγον μου τηρήσῃ, οὐ μὴ γεύ-

43 δια τι] διοτι 1293, δια L 13 | λαλιαν] αληθειαν D^{l*} 850 | **44** πατρος^1 + υμων 544 124 348^r 1093 1170s Λ^c X^b 138 co$^+$ Ωρ Did Bas Ep | ην] εστιν Ta$^+$ 659 Ιρ Ωρ^l Did | εστιν^2 + καθως Ψ 850 vl (syi gg co$^+$) | **45** λεγω] λαλω D e sysp ar, + υμιν C* 13s 1689^r 1293s 1093 X^b 850 b fr bo | μοι 45⁀46 D | υμεις > W 71 a r ar gg | **47** τουτο] τι 185 1194s | οτι - εστε > 579 D G | **48** συ > S* 1^r 826s 1293 1354 syh^m Ωρ | **49** Ις + κ. ειπεν Ta^{ls} S Θ 565 1-124 291 1093 440s G syi ar gg bo | ητιμασατε Ta^{ll} e l r vg^l | **50** δε > 22 69 265 850 138 syi ar sa Ωρ Χρ | **51** εαν τις] ος αν Ta^3 D sysp sa$^+$ | **52** ειπαν Ta^{al} Bss 579 W Θ 850 e a b c syspi ar co$^+$] + ουν rel. |

46 *
* *

4,12 53 σηται θανάτου εἰς τὸν αἰῶνα. μὴ σὺ μείζων εἶ
τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ, ὅστις ἀπέθανεν;
καὶ οἱ προφῆται ἀπέθανον· τίνα σεαυτὸν ποι-
54 εῖς; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· ἐὰν ἐγὼ δοξάσω ἐμαυτόν,
ἡ δόξα μου οὐδέν ἐστιν· ἔστιν ὁ πατήρ μου ὁ
δοξάζων με, ὃν ὑμεῖς λέγετε ὅτι Θεὸς ἡμῶν
7,28 55 ἐστιν, ˡκαὶ οὐκ ἐγνώκατε αὐτόν, ἐγὼ δὲ οἶδα αὐ-
τόν. κἂν εἴπω ὅτι οὐκ οἶδα αὐτόν, ἔσομαι ὅμοιος
ὑμῖν ψεύστης· ἀλλὰ οἶδα αὐτὸν καὶ τὸν λόγον αὐ-
56 τοῦ τηρῶ. Ἀβραὰμ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἠγαλλιάσατο
ἵνα ἴδῃ τὴν ἡμέραν τὴν ἐμήν, καὶ εἶδεν καὶ ἐχά-
57 ρη. εἶπαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς αὐτόν· πεντήκον-
58 τα ἔτη οὔπω ἔχεις καὶ Ἀβραὰμ ἑώρακας; εἶπεν
αὐτοῖς Ἰησοῦς· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, πρὶν
10,31 59 Ἀβραὰμ γενέσθαι ἐγὼ εἰμί. ἦραν οὖν λίθους,
ἵνα βάλωσιν ἐπ᾽ αὐτόν· Ἰησοῦς δὲ ἐκρύβη καὶ
ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ.
A 3,2; 14,8 9 Καὶ παράγων εἶδεν ἄνθρωπον τυφλὸν ἐκ
L 13,2 Ex 20,5 2 γενετῆς. καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ
λέγοντες· ῥαββί, τίς ἥμαρτεν, οὗτος ἢ οἱ γονεῖς
11,4 3 αὐτοῦ, ἵνα τυφλὸς γεννηθῇ; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς·
οὔτε οὗτος ἥμαρτεν οὔτε οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἀλλ᾽

ου μη γ. θαν.] θανατον ου μη θεωρηση Ta[t] B 579 213
* e(j)|εις τ. αιωνα > Ta[l] D b c ff l sys sa[l+]| 53 οι προφηται]
τ. προφητων οι Ta[al] e j sysph[+] (b f) | τινα + magnum
* syh[m] | 54 δοξασω BS*C* 579 W D Θ 1-124 713 vl Ωρ
Χρ] δοξαζω rel. | μου[2] > W sysih[+] ar Ωρ Tert | υμων
Ta[il] B*SΨ 892 D 346s 1424 7[r] 1010s 348[r] X[r] 245 4 al.
* 270 G 249[s] vl Tert | 55 υμιν BW D Θ 565 1[r] 157 A 138 (lat)]
υμων rel. | 56 ιδη] ειδη B*s W D[c] 69ss A 1187s X Ωρ[l] |
* 57 τεσσερακοντα l' 262 1355 Χρ | εωρακας] εωρακεν σε
S* 0124 sys sa[+] | 58 γενεσθαι > D vl Ps.Ignat | 59 *inc.* το-
τε ηραν Ta[in] D sys | ιερου Ta[fin] BS* D Θ* 850 lat pl. sys
ar sa[+]] + κ. διελθων δια μεσου αυτων επορευετο κ. παρη-
γεν ουτως rel. pl. | 9,1 παραγων + ο Ις Ta[in] C[c] Θ 826[s] 1424
185 M[c] 71 1071 713 291 4 al. Fs c l syigg | γενετ. + καθημε-
νον D | 2 λεγοντ. > D e l r vg sys | τις ημαρτ.] τινος εστιν
αμαρτια sys ar Ef | οι γονεις] πατηρ η μητηρ Ta[i] ar |

sermonem meum servaverit, non gustabit mor-
tem in aeternum. Numquid tu maior es patre 53
nostro Abraham, qui mortuus est? et prophe-
tae mortui sunt. Quem te ipsum facis? ǀRe- 54
spondit Iesus: Si ego glorifico me ipsum, glo-
ria mea nihil est; est Pater meus, qui glori-
ficat me, quem vos dicitis quia Deus vester
est, ǀ et non cognovistis eum: ego autem novi 55
eum. Et si dixero quia non scio eum, ero si-
milis vobis mendax. Sed scio eum et sermo-
nem eius servo. Abraham pater vester exsul- 56
tavit ut videret diem meum; vidit et gavisus
est. Dixerunt ergo Iudaei ad eum: Quinqua- 57
ginta annos nondum habes, et Abraham vi-
disti? Dixit eis Iesus: Amen, amen dico vobis, 58
antequam Abraham fieret, ego sum. Tulerunt 59
ergo lapides, ut iacerent in eum; Iesus autem
abscondit se et exivit de templo.

9,1-41 *Caecus sanatus*

Et praeteriens Iesus vidit hominem caecum 9
a nativitate. Et interrogaverunt eum discipuli 2
eius: Rabbi, quis peccavit, hic aut parentes
eius, ut caecus nasceretur? Respondit Iesus: 3
Neque hic peccavit neque parentes eius, sed

54 vester RCW vl pl.] noster *rel.* f w[2c] z, verax r
56 meum J c ff] + et *rel.*
59 iacerent] iactarent JGECs gat a ff j q z, lapidarent eum U
9,1 Iesus HEW c l] > *rel.*
2 eius[1] Ep a c f ff l q w[2c] z Aug] sui *rel.*

53 J 4,12
55 J 7,28
59 J 10,31
9,1 A 3,2; 14,8
2 J 9,34; L 13,2; Ex 20,5
3 J 11,4

4 ut manifestentur opera Dei in illo. Me oportet
operari opera eius, qui misit me, donec dies
est; venit nox, quando nemo potest operari.
5 6 Quamdiu sum in mundo, lux sum mundi. Haec
cum dixisset, exspuit in terram et fecit lutum
ex sputo et linivit lutum super oculos eius
7 et dixit ei: Vade, lava in natatoria Siloe,
quod interpretatur Missus. Abiit ergo et la-
8 vit et venit videns. Itaque vicini et qui vi-
derant eum prius quia mendicus erat dice-
bant: Nonne hic est, qui sedebat et mendi-
9 cabat? Alii dicebant: Quia hic est. Alii autem:
Nequaquam, sed similis est ei. Ille vero di-
10 cebat: Quia ego sum. Dicebant ergo ei:
11 Quomodo aperti sunt tibi oculi? Respondit:
Ille homo, qui dicitur Iesus, lutum fecit et
unxit oculos meos et dixit mihi: Vade ad na-
tatoria Siloe et lava. Et abii et lavi et video.
12 Et dixerunt ei: Ubi est ille? Ait: Nescio.
13 Adducunt eum ad pharisaeos, qui caecus
14 fuerat. Erat autem sabbatum, quando lutum

---

3 manifestetur opera OX[c]BGEQTh e a b c f ff* r z (T d q), manif. opus A-MX*Ep*StBe
5 ~ in mundo sum *codd.* c ff z
6 levit AssMXsU
7 vade + et Ep[m]JDsR c r[2]
8 viderant H[c]CsW b f] -debant *rel.*
9 ei f ff l q (e a b c r)] eius *codd.*
vero HIMaThW f] autem GEKCs vl, > *rel.*
10 tibi oculi IMaEW e c d f ff l q z] ~ oculi tibi Ss F-XEpBsJQsTh, *oc. tui YZStUGDKsCs b r[1.2] Aug
11 natatoria J f] -iam *rel.* r[2] z, > vl pl.
video XI*T e a c f] *vidi *rel.*
12 et OZ*MaDQsC l] > *rel.*
dixerunt + ergo SE a d ff q z

---

4 J 5,17.20; 11,9 | **5** *J 8,12*; 12,35 | **6** Mc 8,23 | **14** J 5,9

ἵνα φανερωθῇ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ ἐν αὐτῷ. ἡμᾶς 4 5,17.20; 11,9
δεῖ ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τοῦ πέμψαντός με ἕως
ἡμέρα ἐστίν· ἔρχεται νὺξ ὅτε οὐδεὶς δύναται
ἐργάζεσθαι. ὅταν ἐν τῷ κόσμῳ ὦ, φῶς εἰμι τοῦ 5 8,12; 12,35
κόσμου. ταῦτα εἰπὼν ἔπτυσεν χαμαὶ καὶ ἐποίη- 6 Mc 8,23
σεν πηλὸν ἐκ τοῦ πτύσματος, καὶ ἐπέχρισεν αὐτοῦ
τὸν πηλὸν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ εἶπεν αὐτῷ· 7
ὕπαγε νίψαι εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλωάμ,
ὃ ἑρμηνεύεται ἀπεσταλμένος. ἀπῆλθεν οὖν καὶ
ἐνίψατο, καὶ ἦλθεν βλέπων. Οἱ οὖν γείτονες καὶ 8
οἱ θεωροῦντες αὐτὸν τὸ πρότερον, ὅτι προσαίτης
ἦν, ἔλεγον· οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ καθήμενος καὶ
προσαιτῶν; ἄλλοι ἔλεγον ὅτι οὗτός ἐστιν· ἄλλοι 9
ἔλεγον· οὐχί, ἀλλ' ὅμοιος αὐτῷ ἐστιν. ἐκεῖνος
ἔλεγεν ὅτι ἐγώ εἰμι. ἔλεγον οὖν αὐτῷ· πῶς οὖν 10
ἠνεῴχθησάν σου οἱ ὀφθαλμοί; ἀπεκρίθη ἐκεῖ- 11
νος· ὁ ἄνθρωπος ὁ λεγόμενος Ἰησοῦς πηλὸν
ἐποίησεν καὶ ἐπέχρισέν μου τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ
εἶπέν μοι ὅτι ὕπαγε εἰς τὸν Σιλωὰμ καὶ νίψαι·
ἀπελθὼν οὖν καὶ νιψάμενος ἀνέβλεψα. καὶ εἶπαν 12
αὐτῷ· ποῦ ἐστιν ἐκεῖνος; λέγει· οὐκ οἶδα.
Ἄγουσιν αὐτὸν πρὸς τοὺς φαρισαίους, τόν 13
ποτε τυφλόν. ἦν δὲ σάββατον ἐν ᾗ ἡμέρᾳ τὸν 14 5,9

4 ημας BS*LW 0124 D 850 syi^{1} co Ωϱ] εμε rel. | με] ημας S*LW 850 bo| εως] ως C* 33s W 0124 1071 b d| εϱχεται] πϱιν ελθη ach | 6 επεχϱισ.] επεθηκ. Ta^{1} B 1093| αυτου] αυτω D 1010 l | τ. πηλον > Ta$^{a(vn)}$ 565 1^{r} 69 4 1093 138 e a c f sysp bo | οφθαλμ.+τ. τυφλου Ta^{3} C*s 579s W D 13^{r} rel. pl. e b f sy^{3} ar gg bo | 7 υπαγε+και Ta 1689 e cr^{2} gg sa^{+} | νιψαι > A a b | 8 πϱοσαιτ. Ta^{als}] τυφλος 892 Δs 700 28^{r} 13 1689 rel. pl. (Π* 489s, 69 e a b c l r syi) | 9 ελεγον^{2} Ta^{3} B-892 W Θ 124 1293 71 1071 vl syspih^{m} ar bo] > Ta^{f} rel. | ουχι αλλ Ta^{3} B-892 W Θ 565 1^{r} 124 213s X^{b} 850-994 423 vg syph^{m} ar gg co] οτι rel. | 11 μου τ. οφθαλμ.] με e b c ff r | οτι BSL 0124 1071 co^{+}] > rel. | τον] την κολυμβηθϱαν του Ta^{3} Ψs 892ss 700 28^{r} 13^{r} rel. pl. e q r^{2} sys(p)h gg | 12 λεγει + αυτοις D Θ 13^{r} N b r syspi ar gg| 14 *inc.* et hic dies sabb. erat sys| εν η ημ. Bs 33 W 213 850 397 a b c ff j r syih^{m}] οτε rel.|

*
*
*
10*
*

πηλὸν ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἀνέῳξεν αὐτοῦ
15 τοὺς ὀφθαλμούς. πάλιν οὖν ἠρώτων αὐτὸν καὶ
οἱ φαρισαῖοι πῶς ἀνέβλεψεν. ὁ δὲ εἶπεν αὐ-
τοῖς· πηλὸν ἐπέθηκέν μου ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς,
9,31.33 16 καὶ ἐνιψάμην καὶ βλέπω. ἔλεγον οὖν ἐκ τῶν φα-
ρισαίων τινές· οὐκ ἔστιν οὗτος παρὰ Θεοῦ ὁ ἄν-
θρωπος, ὅτι τὸ σάββατον οὐ τηρεῖ. ἄλλοι ἔλε-
γον· πῶς δύναται ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς τοιαῦτα
7,43 17 σημεῖα ποιεῖν; καὶ σχίσμα ἦν ἐν αὐτοῖς. ˡλέγου-
4,19 σιν οὖν τῷ τυφλῷ πάλιν· τί σὺ λέγεις περὶ αὐτοῦ,
ὅτι ἠνέῳξέν σου τοὺς ὀφθαλμούς; ὁ δὲ εἶπεν ὅτι
18 προφήτης ἐστίν. οὐκ ἐπίστευσαν οὖν οἱ Ιουδαῖ-
οι περὶ αὐτοῦ ὅτι ἦν τυφλὸς καὶ ἀνέβλεψεν,
ἕως ὅτου ἐφώνησαν τοὺς γονεῖς αὐτοῦ τοῦ ἀνα-
19 βλέψαντος ˡκαὶ ἠρώτησαν αὐτοὺς λέγοντες· οὗ-
τός ἐστιν ὁ υἱὸς ὑμῶν, ὃν ὑμεῖς λέγετε ὅτι τυφ-
20 λὸς ἐγεννήθη; πῶς οὖν βλέπει ἄρτι; ˡἀπεκρίθη-
σαν δὲ οἱ γονεῖς αὐτοῦ καὶ εἶπαν· οἴδαμεν ὅτι
οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ἡμῶν καὶ ὅτι τυφλὸς ἐγεννή-
21 θη· πῶς δὲ νῦν βλέπει οὐκ οἴδαμεν, ἢ τίς ἤνοι-
ξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμεῖς οὐκ οἴδαμεν.
αὐτὸν ἐρωτήσατε, ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸς περὶ ἑαυτοῦ
7,13; 12,42; 16,2 22 λαλήσει. ταῦτα εἶπαν οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ὅτι ἐφο-
βοῦντο τοὺς Ἰουδαίους· ἤδη γὰρ συνετέθειντο οἱ
Ἰουδαῖοι ἵνα ἐάν τις αὐτὸν ὁμολογήσῃ Χριστόν,

---

* 15 ανεβλεψας Ta Θ 1093 1170 X[b] 850 e c ff q sy(s)pi gg co+ (b j l r ar) | πηλον + εποιησεν κ. 1241 565 1[r] 1424 N 291 660 G 138 bj | 16 οτι] ος e c ff q | τηρει] reveretur
* ar[m] | 17 ουν > 33 892 Δ 700 28[r] 124 rel. pl. q sysph+ ar sa+ | τω + ποτε S gg (syi sa) | παλιν > D X[b] a b c ff
* l sys gg ach | 18 οτι - ανεβλεψ. > D l, κ. ανεβλ. > Ta[vl] 28 b sys | του αναβλεψ. > Ta[ln] 565 1[r] 660 vl sys bo Χρ |
* 19 λεγοντες + ει D sysp (Ta S*), > W a b c ff l syp ach |
* ελεγετε M Fs ar gg | 20 δε] ουν BS 565 q, > Ta 33s W
* D Θ 1[r] al. | 21 ουκ οιδαμ.[1] > Ta[a(v)n] e (j) sysp Χρ | αυτος + τα 565 1689 1194 348 U[r] 157 al. 1093 138 | 22 Ιουδαιοι] φαρισ. κ. γραμματεις e r sys |

fecit Iesus, et aperuit oculos eius. Iterum ergo 15
interrogabant eum pharisaei quomodo vidisset.
Ille autem dixit eis: Lutum mihi posuit super
oculos, et lavi et video. Dicebant ergo ex pha- 16
risaeis quidam: Non est hic homo a Deo, qui
sabbatum non custodit. Alii autem dicebant:
Quomodo potest homo peccator haec signa fa-
cere? Et schisma erat inter eos. 'Dicunt ergo 17
caeco iterum: Tu quid dicis de illo, qui ape-
ruit oculos tuos? Ille autem dixit: Quia pro-
pheta est. Non crediderunt ergo Iudaei de illo, 18
quia caecus fuisset et vidisset, donec vocave-
runt parentes eius, qui viderat, 'et interroga- 19
verunt eos dicentes: Hic est filius vester, quem
vos dicitis quia caecus natus est? Quomodo
ergo nunc videt? Responderunt eis parentes 20
eius et dixerunt: Scimus quia hic est filius
noster et quia caecus natus est; quomodo au- 21
tem nunc videat, nescimus; aut quis eius ape-
ruit oculos, nos nescimus, ipsum interrogate;
aetatem habet, ipse de se loquatur. Haec di- 22
xerunt parentes eius, quoniam timebant Iu-
daeos; iam enim conspiraverant Iudaei, ut si
quis eum confiteretur esse Christum, extra syn-

---

15 mihi posuit T] ~ pos. mihi *rel.* vl
16 qui SMZBeIsGEKsCsW e c ff q Aug] *quia *rel.*
autem W c d] > *rel.*
inter eos X*sUKs b c f q] in eis *rel.*
18 viderant SH*DsW gat
22 quoniam e a c d j r] quia *codd.* | esse *> *codd.*

---

16 J 9,31.33; 7,43
17 J 4,19
22 J 7,13; 12,42; 16,2

23 agogam fieret. Propterea parentes eius dixe-
runt: Quia aetatem habet, ipsum interrogate.
24 Vocaverunt ergo rursum hominem, qui fue-
rat caecus, et dixerunt ei: Da gloriam Deo,
25 nos scimus quia hic homo peccator est. Dixit
ergo eis ille: Si peccator est, nescio; unum
26 scio, quia caecus cum essem modo video. Di-
xerunt ergo illi: Quid fecit tibi? quomodo ape-
27 ruit tibi oculos? Respondit eis: Dixi vobis
iam, et audistis; quid iterum vultis audire?
28 numquid et vos vultis discipuli eius fieri? Ma-
ledixerunt ergo ei et dixerunt: Tu discipulus
illius sis; nos autem Moysi discipuli sumus.
29 Nos scimus quia Moysi locutus est Deus, hunc
30 autem nescimus unde sit. Respondit ille homo
et dixit eis: In hoc enim mirabile est quia vos
31 nescitis unde sit, et aperuit meos oculos. Sci-
mus autem quia peccatores Deus non audit;
sed si quis Dei cultor est et voluntatem eius
32 facit, hunc exaudit. A saeculo non est auditum
33 quia quis aperuit oculos caeci nati. Nisi esset
34 hic a Deo, non poterat facere quidquam. Re-
sponderunt et dixerunt ei: In peccatis natus

---

23 quia > F e a c d l r z
24 fuerat] erat SFER gat d
25 eis > *codd.* vl
28 ergo HTh c ff] > *rel.*
sis] *es S-FMsEpSt(U)DQs d q
32 quis aperuit G] ~ aper. quis *rel.* e b f ff q z, aliquis a c j, quisquam b r

---

24 Jos 7,19
31 Is 1,15; Ps 67,18; Pr 15,29; A 10,35
33 J 9,16 | **34** J 9,2; Ps 50,7

ἀποσυνάγωγος γένηται. διὰ τοῦτο οἱ γονεῖς αὐ- 23
τοῦ εἶπαν ὅτι ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸν ἐπερωτήσατε.
Ἐφώνησαν οὖν τὸν ἄνθρωπον ἐκ δευτέρου 24
ὃς ἦν τυφλός, καὶ εἶπαν αὐτῷ· δὸς δόξαν τῷ Jos 7,19
Θεῷ· ἡμεῖς οἴδαμεν ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος
ἁμαρτωλός ἐστιν. ἀπεκρίθη οὖν ἐκεῖνος· εἰ 25
ἁμαρτωλός ἐστιν οὐκ οἶδα· ἓν οἶδα, ὅτι τυφ-
λὸς ὢν ἄρτι βλέπω. εἶπαν οὖν αὐτῷ πάλιν· 26
τί ἐποίησέν σοι; πῶς ἤνοιξέν σου τοὺς ὀφθαλ-
μούς; ἀπεκρίθη αὐτοῖς· εἶπον ὑμῖν ἤδη, καὶ 27
οὐκ ἠκούσατε· τί πάλιν θέλετε ἀκούειν; μὴ καὶ
ὑμεῖς θέλετε αὐτοῦ μαθηταὶ γενέσθαι; καὶ ἐλοι- 28
δόρησαν αὐτὸν καὶ εἶπαν· σὺ μαθητὴς εἶ ἐκεί-
νου, ἡμεῖς δὲ τοῦ Μωϋσέως ἐσμὲν μαθηταί.
ἡμεῖς οἴδαμεν ὅτι Μωϋσεῖ λελάληκεν ὁ Θεός· 29
τοῦτον δὲ οὐκ οἴδαμεν πόθεν ἐστίν. ⸀ἀπεκρίθη ὁ 30
ἄνθρωπος καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ἐν τούτῳ γὰρ τὸ
θαυμαστόν ἐστιν, ὅτι ὑμεῖς οὐκ οἴδατε πόθεν
ἐστίν, καὶ ἤνοιξέν μου τοὺς ὀφθαλμούς. οἴδαμεν 31 Is 1,15
ὅτι ὁ Θεὸς ἁμαρτωλῶν οὐκ ἀκούει, ἀλλ' ἐάν τις Pr 15,29 A 10,35
θεοσεβὴς ᾖ καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιῇ, τούτου
ἀκούει. ἐκ τοῦ αἰῶνος οὐκ ἠκούσθη ὅτι ἠνέῳ- 32
ξέν τις ὀφθαλμοὺς τυφλοῦ γεγεννημένου· εἰ μὴ 33 9,16
ἦν οὗτος παρὰ Θεοῦ, οὐκ ἠδύνατο ποιεῖν οὐ-
δέν. ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπαν αὐτῷ· ἐν ἁμαρτίαις 34 9,2; Ps 50,7

---

25 ων] ημην και Ta[3] 33ss 1241 D 565 1s 22* 1010 1071 23 *
660 vl pl. syspi ar co+ | αρτι] propter eum sys, + ιδου
sysp(i) | **26** παλιν > BS*W D lat pl. sysi co+ | **27** ουκ> * *
Ta[fin] 22 e b c ff j l z vg sys | ηκουσ.] επιστευσατε 892 13[r]
954 472 (28 r)| **28** δε] γαρ 348 1216 syp, > D e b c ff l r ar| *
29 ελαλησ. Θ AX[b] | θς + και οτι θς αμαρτωλων ουκ *
ακουει D | **30** γαρ] ουν D e r syp ar ach, > Ta[3] a b c *
ff j l q sys | **31** αμαρτωλον 1241 1194s UΓ 472 1170s
1200 E* syi[1] gg sa Cyp, αμαρ. ανθρωπον 544 X*s |
33 π. θυ + ο ανθρωπος ΘN ar, ~ 1241| ποιειν ουδεν] *
σημεια τοιαυτα ποιειν X[b] | ουδεν] τουτο Ta[arl] sysp |
34 αμαρτια Ta[fn] e b l q co+ |

σὺ ἐγεννήθης ὅλος, καὶ σὺ διδάσκεις ἡμᾶς; καὶ
ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω.
35 ^Ἤκουσεν Ἰησοῦς ὅτι ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω,
καὶ εὑρὼν αὐτὸν εἶπεν αὐτῷ· σὺ πιστεύεις εἰς
36 τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; ἀπεκρίθη ἐκεῖνος καὶ
εἶπεν· καὶ τίς ἐστιν, Κύριε, ἵνα πιστεύσω εἰς
4,26; 10,25 37 αὐτόν; εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἑώρακας αὐ-
38 τὸν καὶ ὁ λαλῶν μετὰ σοῦ ἐκεῖνός ἐστιν. ὁ δὲ
ἔφη· πιστεύω, Κύριε· καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ.
Mt 13,11-15 39 καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· εἰς κρίμα ἐγὼ εἰς τὸν κόσ-
μον τοῦτον ἦλθον, ἵνα οἱ μὴ βλέποντες βλέ-
Mt 23,26; 15,14 40 πωσιν καὶ οἱ βλέποντες τυφλοὶ γένωνται. ἤκου-
σαν ἐκ τῶν φαρισαίων ταῦτα οἱ μετ' αὐτοῦ
ὄντες, καὶ εἶπαν αὐτῷ· μὴ καὶ ἡμεῖς τυφλοί
Pr 26,12 41 ἐσμεν; εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· εἰ τυφλοὶ ἦτε,
οὐκ ἂν εἴχετε ἁμαρτίαν· νῦν δὲ λέγετε ὅτι βλέ-
πομεν· ἡ ἁμαρτία ὑμῶν μένει.
10 Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ μὴ εἰσερχόμενος
διὰ τῆς θύρας εἰς τὴν αὐλὴν τῶν προβάτων
ἀλλὰ ἀναβαίνων ἀλλαχόθεν, ἐκεῖνος κλέπτης
2 ἐστὶν καὶ λῃστής· ὁ δὲ εἰσερχόμενος διὰ τῆς
3 θύρας ποιμήν ἐστιν τῶν προβάτων. τούτῳ ὁ
θυρωρὸς ἀνοίγει, καὶ τὰ πρόβατα τῆς φωνῆς
αὐτοῦ ἀκούει, καὶ τὰ ἴδια πρόβατα φωνεῖ κατ'

---

* ολως 1 118s 1010 1194 348 213 E* 850 al. gg co^{+} | **35** *inc.* κ. ηκουσ. Ta^{al} S* D sysp bo, ηκ. δε W Θ 788s 826* X^{b} b f ff l | εξω > W D sys | αυτω > Ta^{l} BS*W D e] ανθρωπ.
* Bs 579* W D sys sa^{+}] θυ rel. | **36** *inc.* κ. τις εστιν εφη BW (sys, sa^{+}) | εκεινος] ο ιαθεις Ta sysp | και^{3} > Ta^{3}
* L 1241 Θ A 1346-229 lat sysp ar co^{+} Ωϱ | **37** και^{1} > syspi
* co^{+} | **38** προσεκ.] procidens adoravit Ta^{atn} c f l q^{m} z vg sys | **38s** ο δε–Ις > S*W b (ff l*) ach | αυτω + κ. ειπεν· ναι Κε πεπιστευκα οτι συ ει ο Χς ο υιος τ. θυ ο εις τ. κοσμον
* ερχομ. (J 11,27) 1187 | **39** Ις + illi Ta^{a} e, Iudaeis syi, illis Ta^{l} | **40** εκ τ. φαρισ.] οι φαρισ. 1293s sysi | ταυτα > S* D 1293s lat pl. sys ar co^{+} | **41** νυν > Ta^{n} a b ff sys | βλεπ. + propterea Ta sysp | αι αμαρτιαι (ουν) υ. μενουσιν S^{o} 33s W D 1188 Xss 850 397 sysih^{m} gg | **10,2** ουτος
* εστ. ο ποιμ. Ta^{3} (W D) b c f ff l q Xϱ | **3** φωνει B-L 579 W D 565 1^{r} Xss 1170s 850 397 743] καλει rel. |

es totus et tu doces nos? Et eiecerunt eum
foras.

Audivit Iesus quia eiecerunt eum foras; et 35
cum invenisset eum, dixit ei: Tu credis in Fi-
lium Dei? Respondit ille et dixit: Quis est, 36
Domine, ut credam in eum? Et dixit ei Iesus: 37
Et vidisti eum, et qui loquitur tecum, ipse est.
At ille ait: Credo, Domine. Et procidens ado- 38
ravit eum. Et dixit Iesus: In iudicium ego in 39
hunc mundum veni, ut qui non vident videant,
et qui vident caeci fiant. Et audierunt quidam 40
ex pharisaeis, qui cum ipso erant, et dixerunt
ei: Numquid et nos caeci sumus? Dixit eis 41
Iesus: Si caeci essetis, non haberetis pecca-
tum, nunc vero dicitis: Quia videmus. Pecca-
tum vestrum manet.

10,1-21 *Parabola boni pastoris*

Amen, amen dico vobis: qui non intrat per 10
ostium in ovile ovium, sed ascendit aliunde,
ille fur est et latro. Qui autem intrat per os- 2
tium, pastor est ovium. Huic ostiarius aperit, 3
et oves vocem eius audiunt, et proprias oves

---

39 et[1] FsOZMaQsKThW e d f ff q z Aug] > *rel.*
dixit + ei *codd.* c f l[e] z
40 quidam Q Aug] *> *rel.*

---

37 J 4,26; 10,25
39 Mt 13,11-15
40 Mt 15,14
41 Pr 26,12

4 vocat nominatim et educit eas. Et cum pro-
prias oves emiserit, ante eas vadit; et oves
5 illum sequuntur, quia sciunt vocem eius. Alie-
num autem non sequuntur, sed fugiunt ab eo,
6 quia non noverunt vocem alienorum. Hoc
proverbium dixit eis Iesus. Illi autem non cog
noverunt quid loqueretur eis.

7 Dixit ergo eis iterum Iesus: Amen, amen
8 dico vobis, quia ego sum ostium ovium. Om-
nes quotquot venerunt, fures sunt et latrones,
9 et non audierunt eos oves. Ego sum ostium.
Per me si quis introierit, salvabitur et ingre-
10 dietur et egredietur et pascua inveniet. Fur
non venit nisi ut furetur et mactet et perdat.
Ego veni ut vitam habeant et abundantius
habeant.

11 [1]Ego sum pastor bonus. Bonus pastor ani-
12 mam suam dat pro ovibus suis. Mercennarius
autem et qui non est pastor, cuius non sunt oves
propriae, videt lupum venientem et dimittit
oves et fugit, et lupus rapit et dispergit oves.

---

4 miserit UGD, eiecerit e a d q
5 *sequentur A-MStUGTh d
*fugient AFH^c-EpStBsUGT q d
8 et²] sed *codd.* vl
11 dat] tradit r (E b), ponit OX*sQK e a f l
suis > A-MEp*StJsssRC a c d f l
12 autem T] > *rel.* a z
dimittet AssZStBeGD (e)

---

4 J 10,27 | **6** J 16,25
7 Ps 117,20; J 14,6
11 Ps 22,1; Is 40,11; L 15,4-7; J 15,13; 1 P 2,25
12 Ez 34,11-23; 37,24; A 20,29; 1 P 5,2s

ὄνομα καὶ ἐξάγει αὐτά. ὅταν τὰ ἴδια πάντα 4
ἐκβάλῃ ἔμπροσθεν αὐτῶν πορεύεται, καὶ τὰ
πρόβατα αὐτῷ ἀκολουθεῖ, ὅτι οἴδασιν τὴν φω- 10,27
νὴν αὐτοῦ. ἀλλοτρίῳ δὲ οὐ μὴ ἀκολουθήσου- 5
σιν, ἀλλὰ φεύξονται ἀπ᾽ αὐτοῦ, ὅτι οὐκ οἴδα-
σιν τῶν ἀλλοτρίων τὴν φωνήν. Ταύτην τὴν 6 16,25
παροιμίαν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἐκεῖνοι δὲ
οὐκ ἔγνωσαν τίνα ἦν ἃ ἐλάλει αὐτοῖς.

Εἶπεν οὖν πάλιν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ἀμὴν 7 Ps 117,20 14,6
ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἐγώ εἰμι ἡ θύρα τῶν προ-
βάτων. πάντες ὅσοι ἦλθον πρὸ ἐμοῦ κλέπται εἰ- 8 Jr 23,1s
σὶν καὶ λῃσταί· ἀλλ᾽ οὐκ ἤκουσαν αὐτῶν τὰ πρό-
βατα. ἐγώ εἰμι ἡ θύρα· δι᾽ ἐμοῦ ἐάν τις εἰσέλθῃ, 9
σωθήσεται, καὶ εἰσελεύσεται καὶ ἐξελεύσεται
καὶ νομὴν εὑρήσει. ὁ κλέπτης οὐκ ἔρχεται εἰ μὴ 10
ἵνα κλέψῃ καὶ θύσῃ καὶ ἀπολέσῃ· ἐγὼ ἦλθον
ἵνα ζωὴν ἔχωσιν καὶ περισσὸν ἔχωσιν.

Ἐγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός. ὁ ποιμὴν ὁ 11 Ps 22,1s L 15,4-7
καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προ-
βάτων· ὁ μισθωτὸς καὶ οὐκ ὢν ποιμήν, οὗ 12 Is 40,11 Ez 34,11-23; 37,24
οὐκ ἔστιν τὰ πρόβατα ἴδια, θεωρεῖ τὸν λύ- 15,13
κον ἐρχόμενον καὶ ἀφίησιν τὰ πρόβατα καὶ Mt 10,16
φεύγει, καὶ ὁ λύκος ἁρπάζει αὐτὰ καὶ σκορπίζει, A 20,29 Tt 1,11 1 P 2,25

---

4 οταν B-LW Θ 565 1^{s} Π^{c} 1170 850-423 sa^{+}] + δε K^{r} 1355 b c ff l q bo, κ. οταν Ta^{3} rel. | παντα B-LW D Θ 565 1^{s} 22 Xss 713 1170s 850 al. e a ar co] προβατα rel. (b c ff l r) | **5** τ. αλλοτριου Ta^{as} q syspi^{1} gg bo(ach) | **6** εγινωσκον Θ 788s 826^{s} 1170 ar | ην α > Ta^{3} 1170 lat(-q) sysp gg | **7** παλιν > S^{o} W P^{45} 565 1^{s} 22 788s 1071 850 0141 e ff r | αυτοις > B(S*) 1242 | **8** παντες > D b Did | προ εμου E f] > Ta^{afi} S*Δ P^{45} 28^{r} 1424 pl. MU al. Γ pl. Y rel. pl. syh^{+} sa^{+} | εισιν] ησαν Ta^{evl} 71 1093 1354 syi ar gg | ηκουσεν L P^{45} 1071 Ωϱ ^{1}Did | **9** κ. εισελευσετ. > Δ W e a | **10** περισσοτερον Ta^{afv} 579 69 1010 348^{r} Xss 157 Γ X^{b} gg Ath | εχωσιν 1⌒2 D 21 ff* | **11** τιθησ. | διδωσιν Ta^{als} S* P^{45} D e b ff j q vg sysi bo (Cl^{1}) | **12** ∼ ιδια τα προβ. P^{45} Θ b ar co^{+} | λυκος + ερχεται κ. Ta sysp Xϱ | σκορπ. + τα προβατα Ta$^{(al)fn}$ ΨΔ 579 700 28^{r} 22^{s} rel. pl. lat syh gg |

6 *
*
*
*

13 ὅτι μισθωτός ἐστιν καὶ οὐ μέλει αὐτῷ περὶ τῶν
2 T 2,19 14 προβάτων. Ἐγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός, καὶ γι-
90,3 15 νώσκω τὰ ἐμὰ καὶ γινώσκουσί με τὰ ἐμά. καθὼς
Mt 11,27 *91,4* γινώσκει με ὁ πατὴρ κἀγὼ γινώσκω τὸν πατέρα,
καὶ τὴν ψυχήν μου τίθημι ὑπὲρ τῶν προβάτων.
92,10 11,52 16 καὶ ἄλλα πρόβατα ἔχω ἃ οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς αὐλῆς
Ez 34,1ss.23 ταύτης· κἀκεῖνα δεῖ με ἀγαγεῖν, καὶ τῆς φω-
Mi 2.12 1 P 2,25 νῆς μου ἀκούσουσιν, καὶ γενήσονται μία ποίμνη,
E 4,5 Ph 2,8s 17 εἷς ποιμήν. διὰ τοῦτό με ὁ πατὴρ ἀγαπᾷ, ὅτι
ἐγὼ τίθημι τὴν ψυχήν μου, ἵνα πάλιν λάβω αὐ-
5,26; 19,11 18 τήν. οὐδεὶς αἴρει αὐτὴν ἀπ᾽ ἐμοῦ, ἀλλ᾽ ἐγὼ τίθημι
αὐτὴν ἀπ᾽ ἐμαυτοῦ. ἐξουσίαν ἔχω θεῖναι αὐτήν,
καὶ ἐξουσίαν ἔχω πάλιν λαβεῖν αὐτήν, ταύτην τὴν
7,43; 9,16 19 ἐντολὴν ἔλαβον παρὰ τοῦ πατρός μου. Σχίσμα
πάλιν ἐγένετο ἐν τοῖς Ἰουδαίοις διὰ τοὺς λόγους
7,20; 8,48 20 τούτους. ἔλεγον δὲ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν· δαιμόνιον ἔχει
Mc 3,21s 21 καὶ μαίνεται· τί αὐτοῦ ἀκούετε; ἄλλοι ἔλεγον·
ταῦτα τὰ ῥήματα οὐκ ἔστιν δαιμονιζομένου· μὴ
δαιμόνιον δύναται τυφλῶν ὀφθαλμοὺς ἀνοῖξαι;
1 Mach 4,59 22 Ἐγένετο τότε τὰ ἐγκαίνια ἐν τοῖς Ἱεροσολύ-
2 Mach 1,9 A 3,11; 5,12 23 μοις· χειμὼν ἦν· ˡκαὶ περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ
24 ἱερῷ ἐν τῇ στοᾷ τοῦ Σολομῶνος. ἐκύκλωσαν οὖν
L 22,67 αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ ἔλεγον αὐτῷ· ἕως πότε
τὴν ψυχὴν ἡμῶν αἴρεις; εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός,

---

13 *inc.* ο δε μισθ. φευγει οτι Ta^{3} ΨΔ 700^{r} 2193 118s rel. pl. lat(-e) syph gg | **14** γινωσκουσι-εμα Ta^{3} BSLW *P*^{45} D 850 lat sy(s)i gg co^{+} Eus^{s}] γινωσκομαι υπο τ. εμων ** rel. | **15** τιθημι] διδωμι Ta S*W *P*^{45} D| **16** α] απερ *P*^{45}| γενησεται Ta^{3} S* 579^{r} 700 28^{r} 22^{s} rel. pl. lat sysph* Eus^{s}| ποιμνη + και Ta^{3} lat sysph^{+} ar gg Cl Eus^{s}| **17** μου + υπερ τ. προβατων Ta^{vn} 1689s 157 1093 743 e a c| **18** αιρει] ηρεν BS* *P*^{45}, αρει Ta^{l} l syi^{l} |αλλ–εμαυτου > D 828 l Eus| μου > D a b ff r syi Tert Nov Hil Χρ | **19** *inc.* et cum haec diceret Ta^{n} sys | παλιν > 1241 D r sys bo^{+} | τ. Ιουδ.] τω οχλω Xs| **20** δε] ουν S* D 700s 1^{r} 1293 270^{s} 138 r| **21** τυ- * φλου Ta^{av} 1170 sy(s)ph ar gg sa^{l+}| **22** τοτε] δε SΔs *P*^{45} rel. pl., > Ta^{al} 565 1s 22^{s} 1010 251 138 a b| Ιεροσ. + και Ta^{afin} Δs 700 28^{r} 22 rel. pl. lat sy^{4} ar | χειμων + δε *P*^{45}|

Mercennarius autem fugit, quia mercennarius est, 13
et non pertinet ad eum de ovibus. Ego sum pas- 14
tor bonus et cognosco meas, et cognoscunt
me meae. Sicut novit me Pater, et ego agnosco 15
Patrem; et animam meam pono pro ovibus
meis. Et alias oves habeo, quae non sunt ex 16
hoc ovili; et illas oportet me adducere, et vo-
cem meam audient, et fiet unum ovile et unus
pastor. Propterea me diligit Pater, quia ego 17
pono animam meam, ut iterum sumam eam.
Nemo tollit eam a me, sed ego pono eam a 18
meipso; et potestatem habeo ponendi eam et
potestatem habeo iterum sumendi eam. Hoc
mandatum accepi a Patre meo.

Dissensio iterum facta est inter Iudaeos 19
propter sermones hos. Dicebant autem multi 20
ex ipsis: Daemonium habet et insanit; quid
eum auditis? Alii dicebant: Haec verba non 21
sunt daemonium habentis; numquid daemo-
nium potest caecorum oculos aperire?

10,22-42 *Encaenia, Dominus in Peraea*

Facta sunt autem Encaenia in Hierosolymis, 22
et hiems erat. Et ambulabat Iesus in templo, 23
in porticu Salomonis. Circumdederunt ergo 24
eum Iudaei et dicebant ei: Quousque animam
nostram tollis? si tu es Christus, dic nobis

---

15 meis *> AssEpBeJss[e]R a d | 16 fient JU d f | et[b] > YMU d | 17 ~ pater diligit *codd.* vl(-z) | ut H*sZ-BeGD[r]Cs vl(-c)] et *rel.* | 18 et[1] > *codd.* vl

---

14 2 T 2,19 | 15 Mt 11,27 | 16 Ez 37,24; 34,23; Mi 2,12; J 11,52; 1 P 2,25; E 4,5 | 17 Ph 2,8s | 18 J 5,26; 19,11; 19 J 7,43; 9,16 | 20 J 7,20; 8,48; Mc 3,21s | 22 1 Mach 4,59; 2 Mach 1,9 | 23 A 3,11; 5,12 | 24 L 22,67

25 palam. Respondit eis Iesus: Loquor vobis, et
non creditis. Opera, quae ego facio in nomine
Patris mei, haec testimonium perhibent de me.
26 Sed vos non creditis, quia non estis ex ovibus
27 meis. Oves meae vocem meam audiunt; et ego
28 cognosco eas, et sequuntur me; et ego vitam
aeternam do eis, et non peribunt in aeternum,
29 et non rapiet eas quisquam de manu mea. Pa-
ter meus quod dedit mihi, maius omnibus est;
et nemo potest rapere de manu Patris mei.
30 Ego et Pater unum sumus.
31 Sustulerunt ergo lapides Iudaei, ut lapida-
32 rent eum. Respondit eis Iesus: Multa bona
opera ostendi vobis ex Patre meo, propter
33 quod eorum opus me lapidatis? Responderunt
ei Iudaei: De bono opere non lapidamus te,
sed de blasphemia; et quia tu homo cum sis,
34 facis teipsum Deum. Respondit eis Iesus: Non-
ne scriptum est in lege vestra: quia *Ego dixi,*
35 *dii estis?* Si illos dixit deos, ad quos sermo

---

25 creditis + mihi K d
26 meis + sicut dixi vobis e a f ff r
28 et[3] > A-HStBe
rapit OGQCs e a c ff l r
31 ergo OBEsK vl] > *rel.* z
32 bona opera W] ~ op. bona *rel.* vl

---

25 J 4,26; 5,36
26 J 6,64; 8,45
27 J 10,3s
28 J 5,28; 6,39; 17,12; 18,9
31 J 8,59
33 J 5,18; Mt 26,65
34 Ps 81,6
35 Mt 5,17s

εἰπὲ ἡμῖν παρρησίᾳ. ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· 25 4,26; 5,36
Εἶπον ὑμῖν, καὶ οὐ πιστεύετε· τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ
ποιῶ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρός μου, ταῦτα μαρ-
τυρεῖ περὶ ἐμοῦ· ἀλλὰ ὑμεῖς οὐ πιστεύετε, ὅτι 26 6,64; 8,45
οὐκ ἐστὲ ἐκ τῶν προβάτων τῶν ἐμῶν. τὰ πρόβατα 27 10,3s; 8,47
τὰ ἐμὰ τῆς φωνῆς μου ἀκούουσιν, κἀγὼ γινώσ-
κω αὐτά, καὶ ἀκολουθοῦσίν μοι, ˈκἀγὼ δίδωμι 28 5,28; 6,39 17,12;18,9
αὐτοῖς ζωὴν αἰώνιον, καὶ οὐ μὴ ἀπόλωνται εἰς
τὸν αἰῶνα, καὶ οὐχ ἁρπάσει τις αὐτὰ ἐκ τῆς χειρός
μου. ὁ πατήρ μου ὃς δέδωκέν μοι πάντων μείζων 29
ἐστίν, καὶ οὐδεὶς δύναται ἁρπάζειν ἐκ τῆς χειρὸς 1 J 4,4
τοῦ πατρός μου. ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἕν ἐσμεν. 30
Ἐβάστασαν πάλιν λίθους οἱ Ἰουδαῖοι, ἵνα 31 8,59
λιθάσωσιν αὐτόν. ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· 32
πολλὰ ἔργα ἔδειξα ὑμῖν καλὰ ἐκ τοῦ πατρός·
διὰ ποῖον αὐτῶν ἔργον ἐμὲ λιθάζετε; ˈἀπεκρί- 33 5,18 Mt 26,65
θησαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι· περὶ καλοῦ ἔργου οὐ
λιθάζομέν σε ἀλλὰ περὶ βλασφημίας, καὶ ὅτι σὺ
ἄνθρωπος ὢν ποιεῖς σεαυτὸν Θεόν. ἀπεκρίθη 34
αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· οὐκ ἔστιν γεγραμμένον ἐν τῷ Ps 81,6
νόμῳ ὑμῶν ὅτι *ἐγὼ εἶπα· θεοί ἐστε*; εἰ ἐκείνους 35 Mt 5,17s
εἶπεν θεοὺς πρὸς οὓς ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἐγέ-

---

25 αυτοις > S* D r syi sa | ειπον] λαλω Ta[fl] D[1] Θ lat(-a) *
sys Tert | υμιν + ηδη Xs, + παρρησια 1170s c | πιστευ.]
επιστευσατε B 1194s 157 4, + μοι Ta[all] D Θ 13[r] 1170 ar
sa[+] Xρ | **26** εμων + καθως ειπον υμιν Ta Ψ 579s D 700- *
954 1194-A Λ[r] rel. e a b f ff l r sy[3] gg | **28** ου μη αρπαση 27 *
SL D Xss 157 397 249[s] Bas | **29** μου[1] > Ta[al] S* 13 vl sys *
Tert Ad Bas | ο δεδ. μ. π. μειζον Ta[vl] B* lat, ος... μειζον
B[c] Θ Xs A Tert, ο... μειζων SΨLW bo | μοι + αυτα Ta[l]
ar sa[+] | αρπαζ. + αυτα Ta[l] co[+] | μου[2] > BSL 270 sysi Ωρ |
31 εβαστ. Ta[3] Bs 33s W *P*[45] Θ 660 ff j z vg sys ar sa[+] *
Ath] + ουν rel. | παλιν > Ta[3] *P*[45] D Θ 28 788s 482* lat(-f)
sys ar bo | **32** καλα > W b sys Thdt | εδειξα] εδιδαξα Θ | *
πατρος BS* 579 *P*[45] D Θ e sys Ath] + μου rel. | **33** περι
βλασφ.] οτι βλασφημεις Ta[a(a)] sysp | και > S 1241 c co[+] |
34 γεγραμμ. + εν τη γραφη *P*[45] | **35** προς-εγενετο] η γραφη 34 *
P[45] | υμων > S* *P*[45] D Θ 1170s vl pl. sys gg Tert Eus Hil |

5,17-20 36 νετο, καὶ οὐ δύναται λυθῆναι ἡ γραφή, ¹ὃν ὁ
πατὴρ ἡγίασεν καὶ ἀπέστειλεν εἰς τὸν κόσμον,
ὑμεῖς λέγετε ὅτι βλασφημεῖς, ὅτι εἶπον· υἱὸς
37 τοῦ Θεοῦ εἰμι; εἰ οὐ ποιῶ τὰ ἔργα τοῦ πατρός
38 μου, μὴ πιστεύετέ μοι. εἰ δὲ ποιῶ, κἂν ἐμοὶ μὴ
πιστεύητε, τοῖς ἔργοις πιστεύετε, ἵνα γνῶτε καὶ
γινώσκητε ὅτι ἐν ἐμοὶ ὁ πατὴρ κἀγὼ ἐν τῷ πα-
93,4 8,59; L 4,30 39 τρί. Ἐζήτουν οὖν αὐτὸν πάλιν πιάσαι· καὶ
ἐξῆλθεν ἐκ τῆς χειρὸς αὐτῶν.
40 Καὶ ἀπῆλθεν πάλιν πέραν τοῦ Ἰορδάνου εἰς
1,28 τὸν τόπον ὅπου ἦν Ἰωάννης τὸ πρῶτον βαπτίζων,
94,10 41 καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ. καὶ πολλοὶ ἦλθον πρὸς αὐτὸν
καὶ ἔλεγον ὅτι Ἰωάννης μὲν σημεῖον ἐποίησεν
οὐδέν, πάντα δὲ ὅσα εἶπεν Ἰωάννης περὶ τούτου
8,30 42 ἀληθῆ ἦν. καὶ πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν ἐκεῖ.
L 10,38s 11 Ἦν δέ τις ἀσθενῶν, Λάζαρος ἀπὸ Βηθα-
νίας, ἐκ τῆς κώμης Μαρίας καὶ Μάρθας τῆς
12,3 L 7,37s 2 ἀδελφῆς αὐτῆς. ἦν δὲ Μαριὰμ ἡ ἀλείψασα τὸν
Κύριον μύρῳ καὶ ἐκμάξασα τοὺς πόδας αὐτοῦ
ταῖς θριξὶν αὐτῆς, ἧς ὁ ἀδελφὸς Λάζαρος ἠσθέ-
3 νει. ἀπέστειλαν οὖν αἱ ἀδελφαὶ πρὸς αὐτὸν
9,3 4 λέγουσαι· Κύριε, ἴδε ὃν φιλεῖς ἀσθενεῖ. ἀκούσας
δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· αὕτη ἡ ἀσθένεια οὐκ ἔστιν

* 36 βλασφημει Ta ea b ff l r gg Eus, –φημω Ta^{vn} c (Hil) | * 38 ινα γνωτε κ. γινωσκ.] et scitote e a (bc) Tert, et cognoscetis b ff sys | κ. γινωσκ.] κ. πιστευσητε Ta^{3} S Ψ 892^{r} 700 28^{r} rel. pl. vg syph, > D | πιστευετε B^{r} D Θ 1^{s} U 047 al. K^{*}] σατε P^{45} rel. | τω πατρι Bss 33ss D Xs X^{b} * e a c vg syspi | αυτω P^{45} rel. | 39 ουν] δε P^{45} ach, και D syspi, > Ta^{v} B Θss 1^{s} M 477 U Γ al. 2430 473s Λ al. ar bo | τ. χειρων Ta^{als} 565 1 118s 291 660 138 lat syspi ar sa^{1} bo | παλιν > S* 579 P^{45} D 69 477 138 Ωρ | 40 εις τ. τοπον > S* 16 213 245 4 1354* Χρ | το προτερον S 579s P^{45} Θ 788sss 1071 e a f ff gg Χρ, > Ta^{t} 33 1241 1293s 472 | εμενεν B 21 vl ar | 41 ουδε εν W P^{45} Θ 565 1-124 660 Ωρ sypih | 42 εκει > Ta^{3} P^{45} 118s 16 1093 lat sysp ach | 2 * 11,1 κωμης + της S D | 2 δε + αυτη η $Ta^{(al)l}$ P^{45} X^{b} e ar syspi | θριξ. + τ. κεφαλης ΘsU 1093 syh | 3 εφιλεις L 983 ar | 4 ασθενεια + αυτου D 2193 69 |

Dei factus est, et non potest solvi Scriptura;
quem Pater sanctificavit et misit in mundum, 36
vos dicitis: Quia blasphemas, quia dixi: Filius
Dei sum? Si non facio opera Patris mei, no- 37
lite credere mihi. Si autem facio; et si mihi 38
non vultis credere, operibus credite, ut co-
gnoscatis et credatis quia Pater in me est, et
ego in Patre. Quaerebant ergo eum apprehen- 39
dere, et exivit de manibus eorum.

Et abiit iterum trans Iordanem in eum lo- 40
cum, ubi erat Iohannes baptizans primum, et
mansit illic. Et multi venerunt ad eum et di- 41
cebant: Quia Iohannes quidem signum fecit nul-
lum. Omnia autem quaecumque dixit Iohannes
de hoc, vera erant. Et multi crediderunt in eum. 42

11,1-44 ***Lazari resuscitatio***

Erat autem quidam languens Lazarus a 11
Bethania, de castello Mariae et Marthae so-
roris eius. Maria autem erat, quae unxit Do- 2
minum unguento et extersit pedes eius capil-
lis suis, cuius frater Lazarus infirmabatur.
Miserunt ergo sorores eius ad eum dicentes: 3
Domine, ecce quem amas infirmatur. Audiens 4
autem Iesus dixit eis: Infirmitas haec non est

---

38 vultis credere] *creditis

---

36 blasphemat O[c]EpD[r] e a b ff l Cyp, -mo c
38 ~ in me est pater *codd.* vl
39 prendere AFMBeU(J)
41 veniebant AX[c] b c ff l z
11,1 Lazarus + nomine GD a c, ~ b f ff l
sororum ZG[m]D[r]W gat l Aug
3 eius > A·MEp(U)DQsThC

---

36 J 5,17-20 | **39** J 8,59; L 4,30
40 J 1,28 | **42** J 8,30
11,1 L 10,38s
2 J 12,3; L 7,37s | **4** J 9 3

ad mortem, sed pro gloria Dei, ut glorifice-
5 tur Filius Dei per eam. Diligebat autem Iesus
Martham et sororem eius Mariam et Laza-
6 rum. Ut ergo audivit quia infirmabatur, tunc
quidem mansit in eodem loco duobus diebus.
7 Deinde post haec dixit discipulis suis: Eamus
8 in Iudaeam iterum. Dicunt ei discipuli: Rabbi,
nunc quaerebant te Iudaei lapidare, et iterum
9 vadis illuc? Respondit Iesus: Nonne duode-
cim sunt horae diei? Si quis ambulaverit in
die, non offendit, quia lucem huius mundi vi-
10 det; si autem ambulaverit in nocte, offendit,
11 quia lux non est in eo. Haec ait et post haec
dixit eis: Lazarus amicus noster dormit, sed
12 vado ut a somno excitem eum. Dixerunt ergo
discipuli eius: Domine, si dormit, salvus erit.
13 Dixerat autem Iesus de morte eius; illi autem
putaverunt quia de dormitione somni diceret.
14 Tunc ergo Iesus dixit eis manifeste: Lazarus
15 mortuus est; et gaudeo propter vos ut credatis,
16 quoniam non eram ibi, sed eamus ad eum. Di-
xit ergo Thomas, qui dicitur Didymus, ad con-
discipulos: Eamus et nos, ut moriamur cum eo.
17 Venit itaque Iesus et invenit eum quattuor

4 eam] eum A*sHOZsStBJURKsTh f ff[c] l
6 *infirmatur XBJUDsRCs gat a b c d f ff l r
7 dixit D] ait T e a, dicit *rel.*
8 ~ lapidare Iud. AFssStBeG e a b c d ff l
9 sunt horae ZV] ~ horae sunt *rel.* vl
10 in[1] HBJKW c d z] > *rel.*
11 haec[1] EplUsRCsW e a b f ff l z] hoc *rel.*
dicit *codd.*
exsuscitem *codd. pl.*, suscitem EpET e a b f ff r
14 ~ dix. eis Iesus *codd.* vl
16 condiscipulos + suos F-MEpBsGDsThT
ut] et H*XBT c z Aug

8 J 8,59; 10,31 | **9** J 9,4s; 1 J 2,10s | **10** J 12,35 |
11 Mt 9,24; L 8,52 | **16** J 14,5; 20,24-28; 21,2 | **17** J 11,39

πρὸς θάνατον ἀλλ' ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ,
ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ δι' αὐτῆς. ἠγάπα 5
δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν Μάρθαν καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐ-
τῆς καὶ τὸν Λάζαρον. ὡς οὖν ἤκουσεν ὅτι ἀσθε- 6
νεῖ, τότε μὲν ἔμεινεν ἐν ᾧ ἦν τόπῳ δύο ἡμέρας.
ἔπειτα μετὰ τοῦτο λέγει τοῖς μαθηταῖς· ἄγωμεν 7
εἰς τὴν Ἰουδαίαν πάλιν. λέγουσιν αὐτῷ οἱ μα- 8 8,59; 10,31
θηταί· ῥαββί, νῦν ἐζήτουν σε λιθάσαι οἱ Ἰου-
δαῖοι, καὶ πάλιν ὑπάγεις ἐκεῖ; ἀπεκρίθη Ἰη- 9 9,4s
σοῦς· οὐχὶ δώδεκα ὧραί εἰσιν τῆς ἡμέρας; ἐάν I J 2,10s
τις περιπατῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ, οὐ προσκόπτει, ὅτι
τὸ φῶς τοῦ κόσμου τούτου βλέπει· ἐὰν δέ τις 10 12,35
περιπατῇ ἐν τῇ νυκτί, προσκόπτει, ὅτι τὸ φῶς
οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ. ταῦτα εἶπεν, καὶ μετὰ τοῦτο 11
λέγει αὐτοῖς· Λάζαρος ὁ φίλος ἡμῶν κεκοίμη- Mt 9,24
ται· ἀλλὰ πορεύομαι ἵνα ἐξυπνίσω αὐτόν. εἶπαν 12 L 8,52
οὖν οἱ μαθηταὶ αὐτῷ· Κύριε, εἰ κεκοίμηται,
σωθήσεται. εἰρήκει δὲ ὁ Ἰησοῦς περὶ τοῦ θα- 13
νάτου αὐτοῦ, ἐκεῖνοι δὲ ἔδοξαν ὅτι περὶ τῆς
κοιμήσεως τοῦ ὕπνου λέγει. τότε οὖν εἶπεν 14
αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς παρρησίᾳ· Λάζαρος ἀπέθανεν,
ˈκαὶ χαίρω δι' ὑμᾶς, ἵνα πιστεύσητε, ὅτι οὐκ 15
ἤμην ἐκεῖ· ἀλλὰ ἄγωμεν πρὸς αὐτόν. εἶπεν οὖν 16 14,5; 20,24-28; 21,2
Θωμᾶς ὁ λεγόμενος Δίδυμος τοῖς συμμαθηταῖς·
ἄγωμεν καὶ ἡμεῖς, ἵνα ἀποθάνωμεν μετ' αὐτοῦ.

Ἐλθὼν οὖν ὁ Ἰησοῦς εὗρεν αὐτὸν τέσσαρας 17 11,39

τ. θυ^{2}] αυτου P^{45} c ffl sys sa | 5 ηγαπα] εφιλει D e a | ~ *
Μαρ. κ. τ. αδ. αυτ. Μαρθαν Ta^{a} Θ 565 1s 13ss 826^{s} 138,
hos tres fratres Mar. Marth. Laz. sys | 6 εμειν.+ο Ις D
bff, ~ cl | εν ω ην τ.] επι τω τ. P^{45} (D) | 7 επειτα> Ta^{s} *
397 249^{s} sysp | *παλιν*> Ta^{s} S* sys ach | 8 λιθασ.] απο-
κτειναι 579 1187 r Ef | 9 ωρας εχει η ημερα D | τη ημερα]
τω φωτι Xs | 11s κοιμαται D lat pl. | ινα εξυπν.] του εξυπ- 12 *
νισαι Ta^{s} D Γ | 13 τ. κοιμησεως> Ta^{vn} e c sys gg | 14 ο
Ις> 33 1321 047 1170 655 423 e a r | Λαζ.+ο φιλος ημων
D p Ef | 16 συναποθαν. 826^{s} G Ωρ | 17 *inc.* ηλθεν… κ.
ευρ. Ta^{s} D lat(-f) syspi | Ις+εις Βηθανιαν Ta^{al} S^{c} 33
579 D 13 1689^{r} 348^{r} Xss 713 4 A^{c}Λss 249^{s} syspi gg |

18 ἤδη ἡμέρας ἔχοντα ἐν τῷ μνημείῳ. ἦν δὲ ἡ
Βηθανία ἐγγὺς τῶν Ἱεροσολύμων ὡς ἀπὸ στα-
19 δίων δεκαπέντε. πολλοὶ δὲ ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐλη-
λύθεισαν πρὸς τὰς περὶ Μάρθαν καὶ Μαριάμ, ἵνα
παραμυθήσωνται αὐτὰς περὶ τοῦ ἀδελφοῦ [αὐ-
20 τῶν]. ἡ οὖν Μάρθα ὡς ἤκουσεν ὅτι Ἰησοῦς ἔρχε-
ται, ὑπήντησεν αὐτῷ· Μαριὰμ δὲ ἐν τῷ οἴκῳ ἐκαθ-
21 έζετο. εἶπεν οὖν ἡ Μάρθα πρὸς Ἰησοῦν· Κύριε,
11,41a 22 εἰ ἦς ὧδε, οὐκ ἂν ἀπέθανεν ὁ ἀδελφός μου. καὶ
νῦν οἶδα ὅτι ὅσα ἂν αἰτήσῃ τὸν Θεὸν δώσει σοι
23 ὁ Θεός. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· ἀναστήσεται ὁ ἀδελ-
5,29; 6,40 24 φός σου. λέγει αὐτῷ ἡ Μάρθα· οἶδα ὅτι ἀναστή-
25 σεται ἐν τῇ ἀναστάσει ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. εἶπεν
αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· ἐγώ εἰμι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωή·
5,24; 8,51 26 ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ κἂν ἀποθάνῃ ζήσεται, ˡκαὶ
πᾶς ὁ ζῶν καὶ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ μὴ ἀποθάνῃ
6,69 27 εἰς τὸν αἰῶνα· πιστεύεις τοῦτο; λέγει αὐτῷ· ναί,
Mt 16,16 Κύριε· ἐγὼ πεπίστευκα ὅτι σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ
υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὁ εἰς τὸν κόσμον ἐρχόμενος.
28 Καὶ τοῦτο εἰποῦσα ἀπῆλθεν καὶ ἐφώνησεν
Μαριὰμ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς λάθρᾳ εἰποῦσα·
29 ὁ διδάσκαλος πάρεστιν καὶ φωνεῖ σε. ἐκείνη
δὲ ὡς ἤκουσεν, ἐγείρεται ταχὺ καὶ ἔρχεται πρὸς
11,20 30 αὐτόν· οὔπω δὲ ἐληλύθει ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν κώ-

ηδη > Ta[aiω] D A* e sysp ar gg co+ | εχοντα] οτι ευθαψαν τ.
* Λαζ. sys (Ta[l]) | 18 η > BS 1346 | ως > Ta[l] W* D sys |
* 19 Ιουδ] Ιεροσολυμων D | τας περι P[45]] την Ta[3] BSC*
33sss W D 1293s Xs 397 249[a] lat sypi ar co+ | προς –
αυτων] προς Βηθανιαν ινα παραμ. Μαρθ. κ. Μαρ. sys |
20* αυτων > Bsl. W P[45] D Θ fl l ar | 21 Κε > B sys | απεθα-
νεν BSC* 33sss W P[45] D 565 544 1[a] 71 Xs 713 1093 K[a]
* 280 s 397-423 Xρ] ετεθνηκει rel. | 22 inc. αλλα κ. Ta[3]
Ψ L[r] W P[45] D Θ[r] 22s rel. pl. verss. | 24 εν 1⌒2 Ta[v] Δ
27* 13 Xs Λ* 397 249[a] Xρ | 25 κ. η ζωη > P[45] l sys (a) | 27 αυ-
τω + Μαρθα X[b] a b c ff j l r sys gg | πιστευω Ta[aa] B* 472
* ar[l] sysp gg co+ | θυ + τ. ζωντος Ta[l] 579 71 ff syi' | 28 λα-
* θρα] σιωπη Ta[ft] D lat(-f) sys ar gg | 29 ηγερθη, ηρχετο
Ta[3] B-579 W (D) 1188 Xss 157 397 249[a] ab |

dies iam *in* monumento habentem. Erat au- 18
tem Bethania iuxta Hierosolymam quasi stadiis
quindecim. Multi autem ex Iudaeis venerant 19
ad Martham et Mariam, ut consolarentur eas
de fratre suo. Martha ergo ut audivit quia 20
Iesus venit, occurrit illi: Maria autem domi
sedebat. Dixit ergo Martha ad Iesum: Domi- 21
ne, si fuisses hic, frater meus non fuisset mor-
tuus. Sed et nunc scio quia quaecumque po- 22
posceris a Deo, dabit *tibi* Deus. Dicit illi Ie- 23
sus: Resurget frater tuus. Dicit ei Martha: 24
Scio quia resurget in resurrectione in novis-
simo die. Dixit ei Iesus: Ego sum resurrectio 25
et vita; qui credit in me, etiam si mortuus
fuerit, vivet; et omnis, qui vivit et credit in 26
me, non morietur in aeternum. Credis hoc?
Ait illi: Utique Domine, ego credidi, quia tu 27
es Christus Filius Dei vivi, qui in hunc mun-
dum venisti.

Et cum haec dixisset, abiit et vocavit Ma- 28
riam sororem suam silentio dicens: Magister
adest et vocat te. Illa ut audivit, surgit cito, 29
et venit ad eum; nondum enim venerat Iesus 30

18 Hierosolyma AssM-ZBUGQ e a b ff l z
21 ~ non fuisset mort. fr. meus E a l p
25 dicit YH*StBeQW e d l r Aug
etsi Z*s^{m}JssI)RCs e a d f l p r
27 vivi X^{e}ETW* ff] *> *rel.*
hunc *> AssMEp*StBs*JUC d Aug
28 et^{3} > AsHOZs*StBe*UV
29 surrexit Zs^{m}GDQsKsW vl(-l)

22 J 11,41s
24 J 5.25.29; 6,40
26 J 5,24; 8,51
27 J 6,69; Mt 16,16 | **30** J 11,20

in castellum; sed erat adhuc in illo loco, ubi
31 occurrerat ei Martha. Iudaei ergo, qui erant
cum ea in domo et consolabantur eam, cum
vidissent Mariam, quia cito surrexit et exiit,
secuti sunt eam dicentes: Quia vadit ad mo-
32 numentum, ut ploret ibi. Maria ergo, cum ve-
nisset ubi erat Iesus, videns eum cecidit ad
pedes eius et dicit ei: Domine, si fuisses hic,
33 non esset mortuus frater meus. Iesus ergo, ut
vidit eam plorantem et Iudaeos, qui venerant
cum ea, plorantes, infremuit spiritu et turba-
34 vit seipsum ¹et dixit: Ubi posuistis eum?
35 Dicunt ei: Domine, veni et vide. ¹Et lacrima-
36 tus est Iesus. Dixerunt ergo Iudaei: Ecce quo-
37 modo amabat eum. Quidam autem ex ipsis di-
xerunt: Non poterat hic, qui aperuit oculos
caeci nati, facere ut hic non moreretur?
38 Iesus ergo rursum fremens in semetipso
venit ad monumentum. Erat autem spelunca,
39 et lapis superpositus erat ei. Ait Iesus: Tol-
lite lapidem. Dicit ei Martha soror eius, qui
mortuus fuerat: Domine, iam fetet, quatri-
40 duanus est enim. Dicit ei Iesus: Nonne dixi
tibi quoniam si credideris, videbis gloriam Dei?
41 Tulerunt ergo lapidem; Iesus autem elevatis

---

31 ergo] igitur *codd.*, autem vl
32 dixit *codd.* e b c ff l z
33 fremuit A MZ*sBeIJGDsRKCs e a c f q
semet ipsum OssBsUMaKW b j z
37 ex ipsis dixer. G z Aug] ~ dix. ex ipsis *rel.*
potuit ZUW b | nati HC e] *> *rel.*
ut HZ*sIURT a f ff] + *et *rel.*
39 est enim W a] ~ enim est *rel.*
quatriduum enim habet b c ff p r (z)

---

32 J 11,21 | **33** J 13,21 | **35** L 19,41 | **38** Mt 27,60; Mc 15,46

μην, ἀλλ᾽ ἦν ἔτι ἐν τῷ τόπῳ ὅπου ὑπήντησεν
αὐτῷ ἡ Μάρθα. οἱ οὖν Ἰουδαῖοι οἱ ὄντες μετ᾽ 31
αὐτῆς ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ παραμυθούμενοι αὐτήν,
ἰδόντες τὴν Μαριὰμ ὅτι ταχέως ἀνέστη καὶ
ἐξῆλθεν, ἠκολούθησαν αὐτῇ, δόξαντες ὅτι ὑπά-
γει εἰς τὸ μνημεῖον ἵνα κλαύσῃ ἐκεῖ. ἡ οὖν 32 11,21
Μαριὰμ ὡς ἦλθεν ὅπου ἦν Ἰησοῦς, ἰδοῦσα αὐ-
τὸν ἔπεσεν αὐτοῦ πρὸς τοὺς πόδας, λέγουσα αὐ-
τῷ· Κύριε, εἰ ἦς ὧδε, οὐκ ἄν μου ἀπέθανεν ὁ ἀδελ-
φός. Ἰησοῦς οὖν ὡς εἶδεν αὐτὴν κλαίουσαν καὶ 33 13,21
τοὺς συνελθόντας αὐτῇ Ἰουδαίους κλαίοντας, ἐν-
εβριμήσατο τῷ πνεύματι καὶ ἐτάραξεν ἑαυτόν,
ˈκαὶ εἶπεν· ποῦ τεθείκατε αὐτόν; λέγουσιν αὐ- 34
τῷ· Κύριε, ἔρχου καὶ ἴδε. ἐδάκρυσεν ὁ Ἰησοῦς. 35 L 19,41
ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι· ἴδε πῶς ἐφίλει αὐτόν. 36
τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπαν· οὐκ ἐδύνατο οὗτος ὁ 37
ἀνοίξας τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ ποιῆσαι
ἵνα καὶ οὗτος μὴ ἀποθάνῃ;

Ἰησοῦς οὖν πάλιν ἐμβριμώμενος ἐν ἑαυτῷ 38 Mt 27,60 Mc 15,46
ἔρχεται εἰς τὸ μνημεῖον· ἦν δὲ σπήλαιον, καὶ
λίθος ἐπέκειτο ἐπ᾽ αὐτῷ. λέγει ὁ Ἰησοῦς· ἄρατε 39
τὸν λίθον. λέγει αὐτῷ ἡ ἀδελφὴ τοῦ τετελευ-
τηκότος Μάρθα· Κύριε, ἤδη ὄζει· τεταρταῖος
γάρ ἐστιν. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· οὐκ εἶπόν 40
σοι ὅτι ἐὰν πιστεύσῃς ὄψῃ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ;
ˈἦραν οὖν τὸν λίθον. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἦρεν τοὺς 41

---

30 ετι>LΔ P^{45} D Θ^{r} 788s 124 rel. pl. l sy^{3} | **31** οι οντες -οικια κ.>(Ta^{v}) e sys| δοξαντ.] λεγοντες Ta^{in} ΨΔ Θ 565^{r} 788s 124 rel. pl. syih* sa+|εκει>Ta^{av} e sysp ach| **32** αυτω>Ta^{tn} 579 D 28 Xs 397-423 a r ar | **33** εταραχθη τω πνι ως εμβριμουμενος P^{45} D Θ 1-22 131 660 p ar sa+| **35** *inc.* και εδακρ. $Ta^{ai(n)}$ S D Θ 788ss 346 828 1010 lat syspi ar gg bo|εδακρ.] lacrimae venerunt Iesu Ta sysp| **38** εμβριμησαμεν. C* 1241 954 Xs b ar|εις] *επι* Ta^{n} D 28 4| **39** Ις+accedite et Ef(cf. sys **41**)|αδελφη τ. τετελευτηκοτος >Θ vl sys ach|Κε+cur tollunt lapidem sys| **41** *inc.* οτε ουν ηρ. D syi', κ. οτε Ta^{v} e syi' ar | λιθον+ου ην ο τεθνηκως κειμενος Δ 700-U 1071 rel. pl. gg (fsyh bo)| * * * * * *

ὀφθαλμοὺς ἄνω καὶ εἶπεν· Πάτερ, εὐχαριστῶ σοι
12,30 3 Rg 18,36s 42 ὅτι ἤκουσάς μου. ἐγὼ δὲ ᾔδειν ὅτι πάντοτέ μου
ἀκούεις· ἀλλὰ διὰ τὸν ὄχλον τὸν περιεστῶτα εἶ-
43 πον, ἵνα πιστεύσωσιν ὅτι σύ με ἀπέστειλας. καὶ
ταῦτα εἰπὼν φωνῇ μεγάλῃ ἐκραύγασεν· Λάζα-
44 ρε, δεῦρο ἔξω. ἐξῆλθεν ὁ τεθνηκὼς δεδεμένος
τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας κειρίαις, καὶ ἡ ὄψις
αὐτοῦ σουδαρίῳ περιεδέδετο. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰη-
σοῦς· λύσατε αὐτὸν καὶ ἄφετε αὐτὸν ὑπάγειν.
45-53: 10,42 45 Πολλοὶ οὖν ἐκ τῶν Ἰουδαίων, οἱ ἐλθόντες
πρὸς τὴν Μαριὰμ καὶ θεασάμενοι ὃ ἐποίησεν,
L 16,31 46 ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν· τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν ἀπῆλ-
θον πρὸς τοὺς φαρισαίους καὶ εἶπαν αὐτοῖς ἃ
47 ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς. Συνήγαγον οὖν οἱ ἀρχιε-
ρεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι συνέδριον, καὶ ἔλεγον·
τί ποιοῦμεν, ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος πολλὰ ποιεῖ
48 σημεῖα; ἐὰν ἀφῶμεν αὐτὸν οὕτως, πάντες πισ-
τεύσουσιν εἰς αὐτόν, καὶ ἐλεύσονται οἱ Ῥω-
μαῖοι καὶ ἀροῦσιν ἡμῶν καὶ τὸν τόπον καὶ τὸ
49 ἔθνος. εἷς δέ τις ἐξ αὐτῶν Καϊάφας, ἀρχιερεὺς
ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου, εἶπεν αὐτοῖς· ὑμεῖς
18,14 50 οὐκ οἴδατε οὐδέν, οὐδὲ λογίζεσθε ὅτι συμφέρει
ὑμῖν ἵνα εἷς ἄνθρωπος ἀποθάνῃ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ

οφθαλ. + εις τ. ουρανον Ta^{1} 544 1223 K-270 1200-473 a (b c f sysh^{m} sa) | 42 παρεστωτα Ta Θ 28 659 1093 Λ 397* sypih sa | ειπον] λεγω Ta^{a1} sysp Ef, ποιω Θ ar Ef^{1} | 43 δευ-
* ρο + ελθε P^{45} sysi | 44 εξηλθ. BC*sL co^{+} Ωρ] και εξ. P^{45} rel., και ευθυς Ta^{in} D f p r z vg sysi | ~ χειρας, ποδας Ta^{ais} 579 28 118s 69 659 al. 348s 157 291 472s A
45 * Λss 138 sy^{3} gg | αυτον^{2} Ta^{3} BC* 33-579 P^{45} Θ 157 ff syi
* co^{+}] > rel. | 46 αυτων + ουκ επιστευον αλλα sys | τους + αρχιερεις κ. 13^{r} | ο > BCL D | 47 συνεδρ. + κατα τ. Ιυ Ta^{ls} 700 13^{r} 998 | ποιησωμ. Ta^{3} P^{45} 28 1093 397 249* e a b c f r sysp ar co^{+} | πολλα] τοιαυτα D e b c ff | 48 αιρουσιν P^{45} Θ | τ. τοπον] τ. πολιν W 348s 16 2145 sys |
* 49 Καιαφ. + ονοματι Ta^{a} Θ c r sys, ~ Ta^{1} 565 1^{r} 138
* vl sypi ar bo | 50 διαλογιζ. 579^{r} 700^{r} 124 rel. pl. | υμιν Ta^{n} BL P^{45} D 346 1188-1010 M 348 477 Xs Γ 4 1170s e a b ff l z bo] ημιν Ta^{afl} rel., > S X^{b} Thdt |

sursum oculis, dixit: Pater, gratias ago tibi
quoniam audisti me. Ego autem sciebam quia 42
semper me audis, sed propter populum, qui
circumstat, dixi, ut credant quia tu me mi-
sisti. Haec cum dixisset, voce magna clamavit: 43
Lazare, veni foras. Et statim prodiit qui fuerat 44
mortuus ligatus pedes et manus institis, et
facies illius sudario erat ligata. Dixit eis Iesus:
Solvite eum et sinite abire.

11,45-56 *Concilium pontificum*

Multi ergo ex Iudaeis, qui venerant ad 45
Mariam et Martham et viderant quae fecit
Iesus, crediderunt in eum. Quidam autem ex 46
ipsis abierunt ad pharisaeos et dixerunt eis
quae fecit Iesus. Collegerunt ergo pontifices 47
et pharisaei concilium et dicebant: Quid faci-
mus, quia hic homo multa signa facit? Si di- 48
mittimus eum sic, omnes credent in eum; et
venient Romani et tollent nostrum locum et
gentem. Unus autem ex ipsis Caiphas nomine, 49
cum esset pontifex anni illius, dixit eis: Vos
nescitis quidquam ⁱnec cogitatis quia expedit 50
vobis ut unus moriatur homo pro populo, et

---

44 ligatis manib. et pedib. Ep^{m}D(Q)R gat e p r
dicit *codd.* vl(-a b)
~ Iesus eis A-MZB-UKCs (e) l
45 et Martham > *codd.* vl
Iesus > *codd.* (e) b c l z
47 faciemus H-XBJDsKTh e a b c f r z
48 credunt AX*sBeUGE ff
nostrum Z*JEW vl Aug] + *et *rel.*
49 nomine Z*G] *> *rel.* c ff z
50 vobis E e a b d ff l z] nobis *rel.*

---

42 J 12,30; 3 Rg 18,36s | **43** A 14,10 | **45** J 10,42 |
46 L 16,31 | **50** J 18,14

51 non tota gens pereat. Hoc autem a semetipso
non dixit; sed cum esset pontifex anni illius,
prophetavit, quod Iesus moriturus erat pro
52 gente, [1]et non tantum pro gente, sed ut filios
53 Dei, qui erant dispersi, congregaret in unum. Ab
illo ergo die cogitaverunt ut interficerent eum.
54 Iesus ergo iam non in palam ambulabat
apud Iudaeos, sed abiit in regionem iuxta de-
sertum, in civitatem quae dicitur Ephrem, et
55 ibi morabatur cum discipulis suis. Proximum
autem erat Pascha Iudaeorum, et ascenderunt
multi Hierosolymam de regione ante Pascha, ut
56 sanctificarent se ipsos. Quaerebant ergo Iesum
et colloquebantur ad invicem in templo stan-
tes: Quid putatis, quia non venit ad diem fes-
tum? Dederant autem pontifices et pharisaei
mandatum, ut si quis cognoverit ubi sit, in-
dicet, ut apprehendant eum.

12,1-19 ***Cena in Bethania, sollemnis ingressus in Hierusalem*** (Mt 26,6-13; 21,1-11; Mc 14,3-9; 11,1-11; L 19,26-40)

12 Iesus ergo ante sex dies Paschae venit Be-
thaniam, ubi Lazarus fuerat mortuus, quem
2 suscitavit Iesus. Fecerunt autem ei cenam ibi,
et Martha ministrabat, Lazarus vero unus erat

51 quod e a] *quia codd.*
52 sed Z*sBeMaDsT a b c f ff l z Aug] + et *rel.*
54 suis > A-H*XEp*UG d
56 venit MEp^m StIMaDRKCsW z] -iat *rel. pl.*
12,1 Laz. fuerat (EMa)Qs] ~ fuer. Laz. *rel.*

51 Nu 27,21
52 J 10,16; 1 J 2,2
55 2 Par 30,17; A 21,26; J 2,13
56 J 7,11
12,1 J 11,1.43s
2 L 10,40

καὶ μὴ ὅλον τὸ ἔθνος ἀπόληται. τοῦτο δὲ ἀφ' 51 Nu 27,21
ἑαυτοῦ οὐκ εἶπεν, ἀλλὰ ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυ-
τοῦ ἐκείνου ἐπροφήτευσεν ὅτι ἔμελλεν Ἰησοῦς
ἀποθνήσκειν ὑπὲρ τοῦ ἔθνους, καὶ οὐχ ὑπὲρ 52 10,16; 1 J 2,2
τοῦ ἔθνους μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὰ τέκνα τοῦ
Θεοῦ τὰ διεσκορπισμένα συναγάγῃ εἰς ἕν. ἀπ' 53 *95,4*
ἐκείνης οὖν τῆς ἡμέρας ἐβουλεύσαντο ἵνα ἀπο-
κτείνωσιν αὐτόν.

Ὁ οὖν Ἰησοῦς οὐκέτι παρρησίᾳ περιεπάτει 54 2 Par 30,17 A 21,24ss
ἐν τοῖς Ἰουδαίοις, ἀλλὰ ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν
χώραν ἐγγὺς τῆς ἐρήμου, εἰς Ἐφραὶμ λεγομέ-
νην πόλιν, κἀκεῖ διέτριβεν μετὰ τῶν μαθητῶν.
[1]ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέ- 55 *96,1* *97,10*
βησαν πολλοὶ εἰς Ἱεροσόλυμα ἐκ τῆς χώρας πρὸ
τοῦ πάσχα, ἵνα ἁγνίσωσιν ἑαυτούς. ἐζήτουν οὖν 56
τὸν Ἰησοῦν καὶ ἔλεγον μετ' ἀλλήλων ἐν τῷ ἱερῷ
ἑστηκότες· τί δοκεῖ ὑμῖν; ὅτι οὐ μὴ ἔλθῃ εἰς τὴν
ἑορτήν; δεδώκεισαν δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ φα- 57
ρισαῖοι ἐντολὰς ἵνα ἐάν τις γνῷ ποῦ ἐστιν μη-
νύσῃ, ὅπως πιάσωσιν αὐτόν.

Ὁ οὖν Ἰησοῦς πρὸ ἓξ ἡμερῶν τοῦ πάσχα 12 1–8: Mt 26,6-13 Mc 14,3-9
ἦλθεν εἰς Βηθανίαν, ὅπου ἦν Λάζαρος, ὃν ἤγει-
ρεν ἐκ νεκρῶν ὁ Ἰησοῦς. ἐποίησαν οὖν αὐτῷ 2 11,1.43s *98,1*
δεῖπνον ἐκεῖ, καὶ ἡ Μάρθα διηκόνει, ὁ δὲ Λά- L 10,40s

---

51 αρχιερευς] αρχων W d | τ. ενιαυτου εκ. > P^{45} e sys Aug | **52** εσκορπισμ. P^{45} D 700 | **53** ημερ.] ωρας L 1241 1293s X 1071 998 850s 397 249ª syh* bo | εβουλευσ. BsW P^{45} D Θ 13ʳ 1093 al. Ωϱ¹ Xϱ] συνεβουλ. 065 rel., + οι Ιουδαιοι Xᵇ 0141 317 e c ff r | **54** εκειθεν > Taᶠⁱⁿ 579 P^{45} D 1207 Γ V lat(-f) sys ach | χωραν + Σαμφουρειν D | διετριβ. P^{45}] εμεινεν BSLss 1241 W 397 249ª syhᵐ Ωϱ | τ. μαθητ.] αυτων κ. εβαπτισεν 33 | **55** του πασχα] τ. εορτης Ta V syp, προ τ. π. > 33 69 850s sys Xϱ | **56** δοκει υμιν] δοκειτε Ta D lat sysp bo⁺ | **57** εντολην Taᶠⁱⁿ Ψ-892 D Θs 21s 13-1207 Uʳ rel. pl. lat syh* ar gg co⁺ | **12,1** Λαζαρος Ta BsLW Xs e a c r sypi sa Xϱ] + ο τεθνηκως 065 rel. | (ο) Ις² Ta BsLΔ 065 W D 826ʳ 1188 2145 047 472 al. A al. Λᵉss EG r vg syh co⁺] > rel. |
* * * * * * *

7,38 3 ζαρος εἷς ἦν ἐκ τῶν ἀνακειμένων σὺν αὐτῷ. ἡ
οὖν Μαριὰμ λαβοῦσα λίτραν μύρου νάρδου πισ-
τικῆς πολυτίμου ἤλειψεν τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ
καὶ ἐξέμαξεν ταῖς θριξὶν αὐτῆς τοὺς πόδας αὐ-
τοῦ· ἡ δὲ οἰκία ἐπληρώθη ἐκ τῆς ὀσμῆς τοῦ
4 μύρου. λέγει δὲ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης εἷς ἐκ
τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ὁ μέλλων αὐτὸν παραδι-
5 δόναι· διὰ τί τοῦτο τὸ μύρον οὐκ ἐπράθη τρια-
13,29 L 8,3 6 κοσίων δηναρίων καὶ ἐδόθη πτωχοῖς; εἶπεν δὲ
τοῦτο οὐχ ὅτι περὶ τῶν πτωχῶν ἔμελεν αὐτῷ, ἀλλ᾽
ὅτι κλέπτης ἦν καὶ τὸ γλωσσόκομον ἔχων τὰ βαλ-
7 λόμενα ἐβάσταζεν. εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς· ἄφες αὐ-
τήν, ἵνα εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ ἐνταφιασμοῦ μου
Dt 15,11 8 τηρήσῃ αὐτό. τοὺς πτωχοὺς γὰρ πάντοτε ἔχετε
99,10 9 μεθ᾽ ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε. Ἔγνω οὖν
ὁ ὄχλος πολὺς ἐκ τῶν Ἰουδαίων ὅτι ἐκεῖ ἐστιν,
καὶ ἦλθον οὐ διὰ τὸν Ἰησοῦν μόνον, ἀλλ᾽ ἵνα
καὶ τὸν Λάζαρον ἴδωσιν ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν.
10 ἐβουλεύσαντο δὲ οἱ ἀρχιερεῖς ἵνα καὶ τὸν Λά-
7,31 11 ζαρον ἀποκτείνωσιν, ὅτι πολλοὶ δι᾽ αὐτὸν ὑπῆ-
γον τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐπίστευον εἰς τὸν Ἰησοῦν.
100,1 12-19: Mt 21,1-11 Mc 11,1-10 L 19,29-40 12 Τῇ ἐπαύριον ὁ ὄχλος πολὺς ὁ ἐλθὼν εἰς
τὴν ἑορτήν, ἀκούσαντες ὅτι ἔρχεται Ἰησοῦς εἰς

---

2 εκ BS lat Ωρ] > rel. | συναναχειμ. 33 28 71 348^{r} 1071
* 713 al. 397 249^{s} | **3** ναρδου > D 1194 e b c ff r | πολυτιμ.
+κ. κατεχεεν τ. κεφαλης τ. Ιυ κατακειμενου (Mt 26,7)
Ta^{atl} sys, > e a b ff | θριξ. + τ. κεφαλης 065 Xs syi co^{+} |
τ. ποδ. αυτου > Ta^{avn} 565 1^{r} 291 1093 sys Or | οικια +
ολη Ta^{l} Θ 565 1-124 660 1170s r sysi | **4** Ιουδ. + Σιμω-
νος ΨΔ 065 Θs 13 rel. pl. (U Fss vl) | Σκαρ. vl sy^{4},
απο Καρυωτου D | **5** επραθη + επανω 1241 Xs | διακοσ.
L 579 118s 13^{r} X^{b} 138 | **6** εχων Bs 33sss W D Θ 565 (1^{r})
vg Ωρ] ειχεν κ. rel. | **7** αφετε 713 a syi^{t} sa^{+} Amb Xρ |
ινα... τηρηση Ta^{v} B-579 W D Θ Xs 1170s Ks al. X^{b}
lat(-f) syih^{m} ar co^{+}] τετηρηκεν rel. | ινα] οτι 13 826s
8 * 828 | **8** > D sys | γαρ > Ta^{ai} L Θ syi ar | **9** *inc.* οχλ. δε
πολυς εκ τ. Ιουδ. ηκουσαν Ta^{ai} D vl pl. co^{+} (syp) | μο-
11* νον > D 245 e b sys | **12** πολυς > 33 X^{b} b |

ex discumbentibus cum eo. Maria ergo acce- 3
pit libram unguenti nardi pistici pretiosi, et
unxit pedes Iesu et extersit pedes eius ca-
pillis suis; et domus impleta est ex odore un-
guenti. Dixit ergo unus ex discipulis eius, Iu- 4
das Iscariotes, qui erat eum traditurus: Quare 5
hoc unguentum non veniit trecentis denariis
et datum est egenis? Dixit autem hoc, non 6
quia de egenis pertinebat ad eum, sed quia
fur erat et loculos habens ea quae mitteban-
tur portabat. Dixit ergo Iesus: Sinite illam ut 7
in diem sepulturae meae servet illud. Pauperes 8
enim semper habetis vobiscum, me autem non
semper habetis. Cognovit ergo turba multa ex 9
Iudaeis quia illic est, et venerunt non prop-
ter Iesum tantum, sed ut Lazarum viderent,
quem suscitavit a mortuis. Cogitaverunt autem 10
principes sacerdotum ut et Lazarum interfice-
rent, quia multi propter illum abibant ex Iu- 11
daeis et credebant in Iesum.

In crastinum autem turba multa, quae ve- 12
nerat ad diem festum, cum audissent quia ve-

---

3 ~ capillis suis pedes eius *codd.* vl
4 dixit c f] dicit *codd.*
Scariot*(h)is* A^{r}I-GE^{r}ThW z
6 exportabat IMaTW b ff z, auferebat E e a c
7 sinite MBJDR (a) Amb] *sine *rel.*
diem EpJD^{r}VW vl pl.] die *rel.*
8 habebitis^{bis} O^{c}X*Z^{s}BD^{r}KCs e c z Aug
9 est] esset BssGsQ c d z

---

3 L 7,38
6 L 8,3; J 13,29
8 Dt 15,11
9 J 11,56s
11 J 7,31

13 nit Iesus Hierosolymam, acceperunt ramos pal-
marum et processerunt obviam ei et clamabant :
Hosanna,
benedictus, qui venit in nomine Domini,
Rex Israhel.
14 Et invenit Iesus asellum et sedit super eum,
sicut scriptum est :
15 *Noli timere filia Sion :*
ecce rex tuus venit
sedens super pullum asinae.
16 Haec non cognoverunt discipuli eius primum ;
sed quando glorificatus est Iesus, tunc recor-
dati sunt quia haec erant scripta de eo, et
17 haec fecerunt ei. Testimonium ergo perhibebat
turba, quae erat cum eo quando Lazarum vo-
cavit de monumento et suscitavit eum a mor-
18 tuis. Propterea et obviam venit ei turba, quia
19 audierunt eum fecisse hoc signum. Pharisaei
ergo dixerunt ad semetipsos : Videte quia nihil
proficimus ? ecce mundus totus post eum abiit.

12,20-50 ***Ultima verba Christi ad populum, epilogus evangelistae***

20 Erant autem quidam gentiles ex his, qui
21 ascenderant, ut adorarent in die festo. Hi ergo

---

12 Hierosolyma AssMsZStBeUQ e a b f r z
16 haec + autem a c d f r
17 quando] quia MG(E* r, e a d)
18 obvia U(Z)
20 ~ gentiles quidam *codd.* vl(-a r)

---

13 Lv 23,40; Ps 117,25s; Mt 23,39; J 1,49; 6,15; 18,33.36
15 Is 40,9; Zch 9,9
16 J 2,22; 7,39
19 J 3,26; 11,48; A 5,28
20 A 8,27; 24,11

῾Ιεροσόλυμα, ἔλαβον τὰ βαΐα τῶν φοινίκων καὶ 13 Ps 117,25s
ἐξῆλθον εἰς ὑπάντησιν αὐτῷ, καὶ ἐκραύγαζον·

᾿Ωσαννά,
εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου,
καὶ ὁ βασιλεὺς τοῦ ᾿Ισραήλ.

εὑρὼν δὲ ὁ ᾿Ιησοῦς ὀνάριον ἐκάθισεν ἐπ᾿ αὐτό, 14 *101,7*
καθώς ἐστιν γεγραμμένον·

Μὴ φοβοῦ, θυγάτηρ Σιών· 15 Is 40,9 Zch 9,9
ἰδοὺ ὁ βασιλεύς σου ἔρχεται,
καθήμενος ἐπὶ πῶλον ὄνου.

Ταῦτα οὐκ ἔγνωσαν αὐτοῦ οἱ μαθηταὶ τὸ πρῶ- 16 *102,10* 2,22; 7,39
τον, ἀλλ᾿ ὅτε ἐδοξάσθη ᾿Ιησοῦς, τότε ἐμνήσθησαν
ὅτι ταῦτα ἦν ἐπ᾿ αὐτῷ γεγραμμένα καὶ ταῦτα
ἐποίησαν αὐτῷ. ᾿Εμαρτύρει οὖν ὁ ὄχλος ὁ ὢν μετ᾿ 17
αὐτοῦ ὅτε τὸν Λάζαρον ἐφώνησεν ἐκ τοῦ μνημεί-
ου καὶ ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. διὰ τοῦτο καὶ 18
ὑπήντησεν αὐτῷ ὁ ὄχλος, ὅτι ἤκουσαν τοῦτο αὐ-
τὸν πεποιηκέναι τὸ σημεῖον. οἱ οὖν φαρισαῖοι 19 3,26; 11,48
εἶπαν πρὸς ἑαυτούς· θεωρεῖτε ὅτι οὐκ ὠφελεῖτε
οὐδέν· ἴδε ὁ κόσμος ὀπίσω αὐτοῦ ἀπῆλθεν.
῏Ησαν δὲ ῞Ελληνές τινες ἐκ τῶν ἀναβαινόν- 20 A 8,27; 24,11
των ἵνα προσκυνήσωσιν ἐν τῇ ἑορτῇ· οὗτοι οὖν 21

---

13 απαντησ. 28 1194s Us 245 1093s 1170s A^{r} V al. Ωϱ, συναντησ. L D 13-828 X al, 397-423 | εκϱαυγ.+λεγοντες Ta$^{al(a)}$ S D 565 1-13 1689-828 348 Xss 4 al. Q A^{s} al. X^{b} a ff syspi ar gg bo | **15** θυγατηϱ BL 579s W D 565ss 659 X 047s al. Ass al. Δss] -τεϱ rel. | εϱχετ.+ σοι Ta^{t} 565 138 249 423 e c sysp gg sa | **16** εγνωσ.] ενοησαν DΘ| Ις] ο υιος τ. ανθϱωπου 213| τοτε > Ta W e b c l sysp| επ αυτω] πεϱι αυτου 1241 D Θ ar | **17** οτε] οτι Ta L 579 D 544 440 K^{s} E* vl sysp ar co^{+} | **18** και > Ta^{s} Δ 185 1194 1279s 245 472 al. Λ EH vl gg bo (Ta syp ar)| υπηντησαν οι οχλοι Ta D c syspi bo| **19** φαϱισ.+συμβουλιον εποιησαν κατ αυτου κ. 346 472 | ωφελουμεν Ta^{al} c fr vg co, ωφελει 477 028 ff | κοσμος+ολος Ta^{ata} Ψsss D 13^{r} 954s 7 Xss 440 al. 397-249 lat syspih^{+} ar gg bo | **20** αναβαιν. + εις Ιεϱοσολ. 13 1689-230 348^{s} 251 | * * * * *

1,44 L 19,3; 23,8 προσῆλθον Φιλίππῳ τῷ ἀπὸ Βηθσαϊδὰ τῆς Γα-
λιλαίας, καὶ ἠρώτων αὐτὸν λέγοντες· κύριε, θέ-
22 λομεν τὸν Ἰησοῦν ἰδεῖν. ἔρχεται ὁ Φίλιππος
καὶ λέγει τῷ Ἀνδρέᾳ· καὶ πάλιν ἔρχεται Ἀν-
103,4 23 δρέας καὶ Φίλιππος καὶ λέγουσιν τῷ Ἰησοῦ. ὁ
δὲ Ἰησοῦς ἀποκρίνεται αὐτοῖς λέγων· Ἐλήλυθεν
104,10 24 ἡ ὥρα ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. ἀμὴν
R 14,9 1 C 15,36 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ ὁ κόκκος τοῦ σίτου
πεσὼν εἰς τὴν γῆν ἀποθάνῃ, αὐτὸς μόνος μένει·
105,8 25 ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ, πολὺν καρπὸν φέρει. ὁ φιλῶν
Mt 10,39 L 14,26; 17,33 τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολλύει αὐτήν, καὶ ὁ μισῶν
τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ εἰς ζωὴν
106,10 26 αἰώνιον φυλάξει αὐτήν. ἐὰν ἐμοί τις διακονῇ,
14,3; 17,24 ἐμοὶ ἀκολουθείτω, καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγώ, ἐκεῖ καὶ
107,4 ὁ διάκονος ὁ ἐμὸς ἔσται· ἐάν τις ἐμοὶ διακονῇ,
τιμήσει αὐτὸν ὁ πατήρ.
Ps 6,3s; 41,7 27 Νῦν ἡ ψυχή μου τετάρακται, καὶ τί εἴπω;
Mt 26,38 *108,10* πάτερ, σῶσόν με ἐκ τῆς ὥρας ταύτης· ἀλλὰ διὰ
5,37 Mt 3,17; 17,5 28 τοῦτο ἦλθον εἰς τὴν ὥραν ταύτην. πάτερ, δό-
ξασόν σου τὸ ὄνομα. Ἦλθεν οὖν φωνὴ ἐκ τοῦ
L 22,43 29 οὐρανοῦ· καὶ ἐδόξασα καὶ πάλιν δοξάσω. ὁ οὖν
ὄχλος ὁ ἑστὼς καὶ ἀκούσας ἔλεγεν βροντὴν γε-
γονέναι· ἄλλοι ἔλεγον· ἄγγελος αὐτῷ λελάληκεν.
11,42 30 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν· οὐ δι' ἐμὲ ἡ φωνὴ
14,30; 16,11 L 10,18 31 αὕτη γέγονεν ἀλλὰ δι' ὑμᾶς. νῦν κρίσις ἐστὶν τοῦ

* **22** παλιν > Ta^{ais} BL Θ A 317 a syspi ar gg sa^{+} | ερχε-
ται^{2}, και^{4} > Ta^{afis} Ψs 892^{r} W-1242 K^{r} rel. lat(-e a) syph
* ar sa^{+} | λεγουσ. + αμφοτεροι Ta^{v} sys | **23** αποκριν. Bs 33s
* 579 W X] απεκριθη Θ 13^{r} 1170s, -νατο rel. | **25** απολλυει
* Ta^{s} B-*L*W 1170s ff ar ach] -λεσει rel. | **26** εσται] εστω
579 826* 245 473 V 397-423 | **28** πατερ + αγιε 544 826*
71^{c} 477 2430 A^{r} | σου] μου B | το ονομα] τ. υιον 33s 579
1 118s 826* al. Xss 1187s X^{b} 317 syh^{m} gg Or, + εν τη δοξη
η ειχον παρα σοι προ του τ. κοσμον γενεσθαι D | ονομα
\+ κ. ευθυς sys | ηλθ ουν] κ. εγενετο D, κ. ηκουσθη Ta
sysp | ουραν. + λεγουσα Ta^{in} 1241 D Π^{c}X^{b} 249* e a c
* * sysh | **29** βροντη γεγονεν Ta^{avs} D vl | **30** γεγον.] ηλθεν
Ta^{fin} lat(-f) ar sa^{+}, εληλυθ. 579 Θ, ηκουσθη sys |

accesserunt ad Philippum, qui erat a Beth-
saida Galilaeae, et rogabant eum dicentes: Do-
mine, volumus Iesum videre. Venit Philippus 22
et dicit Andreae, Andreas rursum et Philip-
pus dixerunt Iesu. Iesus autem respondit eis 23
dicens: Venit hora, ut clarificetur Filius ho-
minis. Amen, amen dico vobis, nisi granum 24
frumenti cadens in terram mortuum fuerit,
ipsum solum manet; si autem mortuum fuerit,
multum fructum affert. Qui amat animam 25
suam, perdet eam; et qui odit animam suam
in hoc mundo, in vitam aeternam custodit eam.
Si quis mihi ministrat, me sequatur, et ubi 26
sum ego, illic et minister meus erit. Si quis
mihi ministraverit, honorificabit eum Pater
meus. ¹Nunc anima mea turbata est. Et quid 27
dicam? Pater, salvifica me ex hac hora. Sed
propterea veni in horam hanc. Pater, clari- 28
fica nomen tuum. Venit ergo vox de caelo:
Et clarificavi et iterum clarificabo. ¹Turba ergo 29
quae stabat et audierat, dicebat tonitruum esse
factum. Alii dicebant: Angelus ei locutus est.
Respondit Iesus et dixit: Non propter me 30
haec vox venit, sed propter vos. Nunc iudi- 31

---

22 dicunt A-MX^c^Ep*StBeGTh a b c d ff | Iesum HZU | **23** glorificetur A-XEpStGTh e d Aug | **26** ministraverit] -strabit A-M(Ep* l), -strat Ep^m^R a c d | **27** salvum me fac OX*sUKs z (Q) | hac hora EpB GCW a b c f ff z* (e l r) Aug] ~ hora hac *rel.* | **28** nomen tuum BMaCW e a c f ff l Aug] ~ tuum nom. *rel.* | **29** dicebat] -bant A-H^c^OStEThT e c d l] ~ factum esse *codd.* | **30** haec vox V ff l Tert Aug] ~ vox haec *rel.*

---

24 R 14,9; 1 C 15,36 | **25** Mt 10,39; L 14,26; 17,33 | **26** J 14,3; 17,24 | **27** Ps 6,3s; 41,6s; Mt 26,38 | **28** J 5,37; Mt 3,17; 17,5 | **29** L 22,43 | **30** J 11,42

cium est mundi, nunc princeps huius mundi
32 eicietur foras. Et ego, si exaltatus fuero a ter-
33 ra, omnia traham ad me ipsum. Hoc autem
dicebat significans qua morte esset moriturus.
34 Respondit ei turba: Nos audivimus ex lege,
quia Christus manet in aeternum, et quomodo
tu dicis: Oportet exaltari Filium hominis? Quis
35 est iste Filius hominis? Dixit ergo eis Iesus:
Adhuc modicum lumen in vobis est. Ambu-
late dum lucem habetis, ut non vos tenebrae
comprehendant; et qui ambulat in tenebris,
36 nescit quo vadat. Dum lucem habetis, credite
in lucem, ut filii lucis sitis. Haec locutus est
Iesus et abiit et abscondit se ab eis.
37 Cum autem tanta signa fecisset coram eis,
38 non credebant in eum, [1]ut sermo Esaiae pro-
phetae impleretur, quem dixit:

Domine, quis credidit auditui nostro?
et brachium Domini cui revelatum est?

39 Propterea non poterant credere, quia iterum
dixit Esaias:

40 *Excaecavit oculos eorum,*
et induravit cor eorum,

---

34 oportet > Z*JU
35 eis > AssMX^{c}StK z*
~ tenebrae vos *codd.* gat
vadit EpD gat d, eat e a b m r
36 est + eis A·MX^{c}St
40 cor eorum e a b c f ff l q r Aug] ~ eorum cor *rel.*

---

31 J 14,30; 16,11; L 10,18
32 J 8,28
34 Ps 109,4; Is 9,6s; Dn 7,14
35 J 8,12; 9,5; 11,10
36 E 5,8; Mt 23,39
38 Is 53,1; R 10,16
39s Is 6,9s; Mt 13,14s; A 28,26s

κόσμου τούτου. νῦν ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τού-
του ἐκβληθήσεται ἔξω· κἀγὼ ἐὰν ὑψωθῶ ἐκ τῆς 32 8,28
γῆς, πάντας ἑλκύσω πρὸς ἐμαυτόν. τοῦτο δὲ 33
ἔλεγεν σημαίνων ποίῳ θανάτῳ ἤμελλεν ἀποθνήσ-
κειν. ἀπεκρίθη οὖν αὐτῷ ὁ ὄχλος· ἡμεῖς ἠκού- 34 Ps 109,4 Is 9,7; Dn 7,14
σαμεν ἐκ τοῦ νόμου ὅτι ὁ Χριστὸς μένει εἰς τὸν
αἰῶνα, καὶ πῶς λέγεις σὺ ὅτι δεῖ ὑψωθῆναι τὸν
υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; τίς ἐστιν οὗτος ὁ υἱὸς τοῦ
ἀνθρώπου; εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἔτι μι- 35 8,12; 9,5 11,10
κρὸν χρόνον τὸ φῶς ἐν ὑμῖν ἐστιν. περιπατεῖτε
ὡς τὸ φῶς ἔχετε, ἵνα μὴ σκοτία ὑμᾶς καταλά-
βῃ· καὶ ὁ περιπατῶν ἐν τῇ σκοτίᾳ οὐκ οἶδεν
ποῦ ὑπάγει. ὡς τὸ φῶς ἔχετε, πιστεύετε εἰς τὸ 36 E 5,8 Mt 23,39
φῶς, ἵνα υἱοὶ φωτὸς γένησθε. Ταῦτα ἐλάλησεν
ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἀπελθὼν ἐκρύβη ἀπ' αὐτῶν.

Τοσαῦτα δὲ αὐτοῦ σημεῖα πεποιηκότος ἔμ- 37
προσθεν αὐτῶν οὐκ ἐπίστευον εἰς αὐτόν, ἵνα ὁ 38 Is 53,1 R 10,16
λόγος Ἠσαΐου τοῦ προφήτου πληρωθῇ ὃν εἶπεν·

Κύριε, τίς ἐπίστευσεν τῇ ἀκοῇ ἡμῶν;
καὶ ὁ βραχίων Κυρίου τίνι ἀπεκαλύφθη;

διὰ τοῦτο οὐκ ἠδύναντο πιστεύειν, ὅτι πάλιν εἶ- 39 *109,1* Is 6,9s Mt 13,14s
πεν Ἠσαΐας·

Τετύφλωκεν αὐτῶν τοὺς ὀφθαλμούς, 40 A 28,26s
καὶ ἐπώρωσεν αὐτῶν τὴν καρδίαν,
ἵνα μὴ ἴδωσιν τοῖς ὀφθαλμοῖς

---

31 νυν 1⌒2 Λ* syi | τουτου[1] > Ta[*fl] W D 185 71 1093 *
b ff l r vg sys | τουτου 1⌒2 S* 579 13 69 | εξω] κατω Θ
1093 e b ff l r sys sa Χρ | **32** εαν] οταν Ta[an] 1241 157 e a ff *
syspi ar gg Ωρ Did Bas Χρ | παντα Ta[fla] S* D 1355 lat |
34 ουν B-ΨL ssW Xss 1093 317 syih[m] sa] > rel. | ανθρω- *
που 1⌒2 28 788s 828* 71 1279 Ess | **35** εν υμιν] μεθ υμων *
Δ 700 28s 124 1424 pl. M[r]U al. 245s Γ-1093 ΑΛ[r] 850s
syspi gg co[+] | ως BΨLW D 565 1[a] X 291 A[r] X[b] 138] εως
rel. | **36** ως B-L 579 W D Θ ΑΠ[r] 138 Ath] εως rel. | ο > *
BΨL D | **38** τ. προφητ > 13-828 245 r ach Did Χρ | *
39 οτι παλιν] κ. γαρ D | **40** αυτων 1⌒2 D | οφθαλμοις 40*
+ κ. τ. ωσιν ακουσωσιν 544 13[r] |

καὶ νοήσωσιν τῇ καρδίᾳ καὶ στραφῶσιν,
καὶ ἰάσομαι αὐτούς.

110,10 41 ταῦτα εἶπεν Ἠσαΐας, ὅτι εἶδεν τὴν δόξαν αὐ-
Is 6,1
7,48; 9,22 42 τοῦ, καὶ ἐλάλησεν περὶ αὐτοῦ. ὅμως μέντοι
καὶ ἐκ τῶν ἀρχόντων πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς
αὐτόν, ἀλλὰ διὰ τοὺς φαρισαίους οὐχ ὡμολό-
5,44 43 γουν, ἵνα μὴ ἀποσυνάγωγοι γένωνται· ἠγάπη-
σαν γὰρ τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον ἤπερ
τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ.

111,1 44 Ἰησοῦς δὲ ἔκραξεν καὶ εἶπεν· Ὁ πιστεύων εἰς
Mt 10,40 ἐμὲ οὐ πιστεύει εἰς ἐμὲ ἀλλὰ εἰς τὸν πέμψαντά
14,9 45 με, καὶ ὁ θεωρῶν ἐμὲ θεωρεῖ τὸν πέμψαντά με.
112,10 46 ἐγὼ φῶς εἰς τὸν κόσμον ἐλήλυθα, ἵνα πᾶς ὁ πισ-
12,36; 8,12
3,15.17; 8,15 47 τεύων εἰς ἐμὲ ἐν τῇ σκοτίᾳ μὴ μείνῃ. καὶ ἐάν τίς
μου ἀκούσῃ τῶν ῥημάτων καὶ μὴ φυλάξῃ, ἐγὼ οὐ
κρίνω αὐτόν· οὐ γὰρ ἦλθον, ἵνα κρίνω τὸν κόσ-
Hb 4,12 48 μον, ἀλλ' ἵνα σώσω τὸν κόσμον. ὁ ἀθετῶν ἐμὲ
Ap 19,15 καὶ μὴ λαμβάνων τὰ ῥήματά μου ἔχει τὸν κρί-
νοντα αὐτόν· ὁ λόγος ὃν ἐλάλησα, ἐκεῖνος κρινεῖ
49 αὐτὸν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. ὅτι ἐγὼ ἐξ ἐμαυτοῦ
οὐκ ἐλάλησα, ἀλλ' ὁ πέμψας με πατὴρ αὐτός μοι
8,26.28 50 ἐντολὴν δέδωκεν τί εἴπω καὶ τί λαλήσω. καὶ οἶδα
ὅτι ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ ζωὴ αἰώνιός ἐστιν. ἃ οὖν ἐγὼ
λαλῶ, καθὼς εἴρηκέν μοι ὁ πατήρ, οὕτως λαλῶ.

και^{2}+μη D e a f l | τη καρδια συνωσιν S 544 1223 K-482 (ff l q) | στραφ. B-L 579 W D*] επιστραφ. (-στρεψ.) rel.| 41 οτι B-L 579 Θ 28 1 M Xs 472 A 850s e syi ar co^{+} Ep] επει W, οτε Ta^{3} rel. | αυτου^{1}] τ. θυ Θ 13-828 l syih* co^{+}
43 * (D)| 42 και > Ta^{3} W 660 e c f ff l sa^{+} | 43 ηπερ] υπερ S 33s 579 W 565 1-13 69 543-828 Xss 245 V | 44 εκραξεν 1241 D Θ 13ss 826^{s} A* vl ar | ειπ.] ελεγεν D Θ 13^{r} 1170
46 * b c ff l q (e a r) ar | με 44⌒45 579 1216 U 713 472 b ach|
*** 47 μου+μη 579 W e syi | μη > 1241 0124 D Θ 185 71 245 472 399s vl(-q z) sa | φυλαξη B-L 579 W D Θ 565 1-828 Xss Ass 280 660 al. 397-423 lat pl. sy^{4} ar co^{+}] πιστευση rel. syh^{m} | κ. μη φυλαξη > e | 49 ελαλ.] εληλυθα 892 0124 Θ^{c} 565 954 1071 Γ Xρ | 50 ειρηκ.] ενετειλατο 13^{r} sys ar^{m} gg |**

ut non videant oculis
et non intellegant corde et convertantur,
et sanem eos.

Haec dixit Esaias, quando vidit gloriam 41
eius et locutus est de eo. Verumtamen et ex 42
principibus multi crediderunt in eum; sed prop-
ter pharisaeos non confitebantur, ut e synagoga
non eicerentur. Dilexerunt enim gloriam ho- 43
minum magis quam gloriam Dei.

Iesus autem clamavit et dixit: Qui credit 44
in me, non credit in me, sed in eum qui misit
me. Et qui videt me, videt eum qui misit me. 45
Ego lux in mundum veni, ut omnis, qui cre- 46
dit in me, in tenebris non maneat. Et, si quis 47
audierit verba mea et non custodierit, ego non
iudico eum; non enim veni, ut iudicem mun-
dum, sed ut salvificem mundum. Qui spernit 48
me et non accipit verba mea, habet qui iu-
dicet eum. Sermo, quem locutus sum, ille iudi-
cabit eum in novissimo die. Quia ego ex me 49
ipso non sum locutus, sed qui misit me Pa-
ter, ipse mihi mandatum dedit quid dicam et
quid loquar. Et scio quia mandatum eius vita 50
aeterna est. Quae ergo ego loquor, sicut dixit
mihi Pater, sic loquor.

---

non[2] *> *codd.* gat b c ff q r z
41 quando] quia e
42 et > X*BJGDsRKsW e c ff l
e] de *codd.* vl
47 salvum faciam OZUssV gat a c l r z Aug, salvem e d f

---

41 Is 6,1 | **42** J 7,48; 9,22
43 J 5,44 | **44** Mt 10,40
45 J 14,9
46 J 12,35; 8,12
47 J 3,17; 8,15
48 Hb 4,12; Ap 2,16; 19,15
50 J 8,26.28

13-19 ***Caritas Christi, Filii Dei et sacerdotis in passione*** (Mt 26-27; Mc 14-15; L 22-23)

13,1-38 *Cena, lotio pedum, proditoris manifestatio, negatio Petri praedicta* (Mt 26,17-35; Mc 14, 12-25; L 22,7-38)

13 Ante diem festum Paschae, sciens Iesus
quia venit hora eius ut transeat ex hoc mun-
do ad Patrem, cum dilexisset suos, qui erant
2 in mundo, in finem dilexit eos. Et, cena facta,
cum diabolus iam misisset in cor ut traderet
3 eum Iudas Simonis Iscariotae, sciens quia om-
nia dedit ei Pater in manus et quia a Deo
4 exivit et ad Deum vadit, surgit a cena et
ponit vestimenta sua, et, cum accepisset lin-
5 teum, praecinxit se. Deinde mittit aquam in
pelvim et coepit lavare pedes discipulorum
6 et extergere linteo, quo erat praecinctus. Ve-
nit ergo ad Simonem Petrum. Et dicit ei Pe-
7 trus: Domine, tu mihi lavas pedes? Respondit
Iesus et dixit ei: Quod ego facio, tu nescis
8 modo, scies autem postea. Dicit ei Petrus:
Non lavabis mihi pedes in aeternum. Respon-
dit ei Iesus: Si non lavero te, non habebis
9 partem mecum. Dicit ei Simon Petrus: Do-
mine, non tantum pedes meos, sed et manus
10 et caput. Dicit ei Iesus: Qui lotus est, non in-

---

1 diem T ff* z] + *autem *rel.*
hora eius JE e a c f ff z Aug] ~ eius hora *rel. pl.*
2 inmisisset ZBMaKsW a d z
cor OᶜIKsTW e b d ff m z Aug] corde *rel.*
5 misit OʳStBeUEKsCs a b ff l m q r z
7 dixit ECs vl(-e l)] dicit *rel.*
8 ei Iesus OXEpIUssVCsW c f] ~ Iesus ei *rel.*
habes A-HXsStUsKC a b d l

---

1 J 7,30; 8,20; 15,13; G 2,20; 1 J 3,16 | **2** J 11,27; L 22,3 | **3** J 3,35; 16,28; 17,2 | **4** Mt 11,29; 20,28; L 12,37 | **7** J 13,12ss

Πρὸ δὲ τῆς ἑορτῆς τοῦ πάσχα εἰδὼς ὁ Ἰη- 13 7,30; 8,20; 15,13
σοῦς ὅτι ἦλθεν αὐτοῦ ἡ ὥρα ἵνα μεταβῇ ἐκ τοῦ
κόσμου τούτου πρὸς τὸν πατέρα, ἀγαπήσας τοὺς G 2,20 1 J 3,16
ἰδίους τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ, εἰς τέλος ἠγάπησεν
αὐτούς. καὶ δείπνου γινομένου, τοῦ διαβόλου 2 *113,9* L 22,3
ἤδη βεβληκότος εἰς τὴν καρδίαν ἵνα παραδοῖ
αὐτὸν Ἰούδας Σίμωνος Ἰσκαριώτης, εἰδὼς ὅτι 3 *114,3* 3,35; 16,28
πάντα ἔδωκεν αὐτῷ ὁ πατὴρ εἰς τὰς χεῖρας, καὶ 17,2
ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἐξῆλθεν καὶ πρὸς τὸν Θεὸν ὑπά- *115,10*
γει, ἐγείρεται ἐκ τοῦ δείπνου καὶ τίθησιν τὰ ἱμά- 4 Mt 11,29; 20,28
τια, καὶ λαβὼν λέντιον διέζωσεν ἑαυτόν. εἶτα 5 L 12,37
βάλλει ὕδωρ εἰς τὸν νιπτῆρα, καὶ ἤρξατο νίπ-
τειν τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν καὶ ἐκμάσσειν τῷ
λεντίῳ ᾧ ἦν διεζωσμένος. ἔρχεται οὖν πρὸς Σί- 6
μωνα Πέτρον· καὶ λέγει αὐτῷ ἐκεῖνος· Κύριε,
σύ μου νίπτεις τοὺς πόδας; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς 7
καὶ εἶπεν αὐτῷ· ὃ ἐγὼ ποιῶ σὺ οὐκ οἶδας ἄρτι, 13,12
γνώσῃ δὲ μετὰ ταῦτα. λέγει αὐτῷ Πέτρος· οὐ μὴ 8
νίψῃς μου τοὺς πόδας εἰς τὸν αἰῶνα. ἀπεκρίθη
Ἰησοῦς αὐτῷ· ἐὰν μὴ νίψω σε, οὐκ ἔχεις μέρος
μετ' ἐμοῦ. λέγει αὐτῷ Σίμων Πέτρος· Κύριε, μὴ 9
τοὺς πόδας μου μόνον ἀλλὰ καὶ τὰς χεῖρας καὶ
τὴν κεφαλήν. λέγει αὐτῷ Ἰησοῦς· ὁ λελουμένος 10
οὐκ ἔχει χρείαν εἰ μὴ τοὺς πόδας νίψασθαι, ἀλλ'

---

1 ηλθ. B- 892 W Θ 565 1-828 M X 1071 713 1093s al. A^{r} X^{b} 1820-423 Ωϱ Xϱ] εληλυθεν rel. | **2** γινομ. Ta BS* Ψ L 579 W 1582s 1293 X 713 d syi ar ach] γενομ. rel. | δειπ. γιν. > Ta^{v} | ηδη > Ta^{s} 482 a c sysp gg | Ιουδας > 2193 13^{r} 047 1354 c | 2s > Ta^{f} | **3** ειδως + δε 13^{r} 477 713 1170 Ω b syph^{+}, και Ta^{avs} sysi bo | **5** *inc.* ειτα λαβων υδωϱ βαλλ. Ta^{n} D 13^{r} 1242 sys ar Af DAp | **6** *inc.* et cum venisset Ta^{av} e sysp | και > BL D e l r syi co^{+} Ωϱ | εκεινος] Petrus Ta^{in} e a c f q vg, Simon Ta sysp, > BS* 1820 b bo Ωϱ | **7** ποιω + σοι W sysh^{m} | αϱτι > e b r sys | **8** Πετϱ. + Κε D Θ Π^{e} | σε] τ. ποδας σου e a c f syi gg | **9** ∼ Πετϱ. Σιμ. BW, Σιμων > D 2193 1293 1354 | μου > Ta D 69 185 71 213 472 280 661 EGs vl(-f q) | **10** ει μη B-579 W D 1-230 348 1071 K pl. 397 249^{s} lat Xϱ] η rel. | ει μη τ. ποδ. > S c vg^{l} Ωϱ^{l} Tert Aug Hier (579) | ποδ. + μονον D Θ sysp Xϱ |

* * * 7 * * *

15,3 ἔστιν καθαρὸς ὅλος· καὶ ὑμεῖς καθαροί ἐστε, ἀλλ'
6,64.70s 11 οὐχὶ πάντες. ᾔδει γὰρ τὸν παραδιδόντα αὐτόν·
διὰ τοῦτο εἶπεν ὅτι οὐχὶ πάντες καθαροί ἐστε.
12 Ὅτε οὖν ἔνιψεν τοὺς πόδας αὐτῶν καὶ ἔλα-
βεν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ ἀνέπεσεν πάλιν, εἶπεν
116,3 13 αὐτοῖς· Γινώσκετε τί πεποίηκα ὑμῖν; ˡὑμεῖς φω-
Mt 23,8.10 νεῖτέ με· ὁ διδάσκαλος καὶ ὁ Κύριος, καὶ καλῶς
117,10 Sir 32,1 14 λέγετε· εἰμὶ γάρ. ˡεἰ οὖν ἐγὼ ἔνιψα ὑμῶν τοὺς πό-
L 22,27 1 T 5,10 δας ὁ Κύριος καὶ ὁ διδάσκαλος, καὶ ὑμεῖς ὀφεί-
Ph 2,5; C 3,13 15 λετε ἀλλήλων νίπτειν τοὺς πόδας· ὑπόδειγμα γὰρ
1 P 2,21; 5,3 ἔδωκα ὑμῖν ἵνα καθὼς ἐγὼ ἐποίησα ὑμῖν καὶ
118,3 Mt 10,24 16 ὑμεῖς ποιῆτε. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ ἔστιν
δοῦλος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ, οὐδὲ ἀπόστο-
Mt 7,24 17 λος μείζων τοῦ πέμψαντος αὐτόν. εἰ ταῦτα οἴδατε,
Ja 1,25 *119,10* 18 μακάριοί ἐστε ἐὰν ποιῆτε αὐτά. οὐ περὶ πάν-
Ps 40,10 των ὑμῶν λέγω· ἐγὼ οἶδα τίνας ἐξελεξάμην· ἀλλ'
ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ· *ὁ τρώγων μου τὸν ἄρτον*
14,29 19 *ἐπῆρεν ἐπ' ἐμὲ τὴν πτέρναν αὐτοῦ.* ἀπ' ἄρτι
λέγω ὑμῖν πρὸ τοῦ γενέσθαι, ἵνα πιστεύσητε
120,1 Mt 10,40 20 ὅταν γένηται ὅτι ἐγώ εἰμι. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
ὁ λαμβάνων ἄν τινα πέμψω ἐμὲ λαμβάνει, ὁ δὲ
121,4 ἐμὲ λαμβάνων λαμβάνει τὸν πέμψαντά με.
21-30: Mt 26,21-25 21 Ταῦτα εἰπὼν ὁ Ἰησοῦς ἐταράχθη τῷ πνεύ-
Mc 14,18-21 L 22,21ss 12,27 ματι καὶ ἐμαρτύρησεν καὶ εἶπεν· ἀμὴν ἀμὴν λέ-

---

αλλ. εστ.] εστ. γαρ Ta[al] D l syspi ar | **11** οτι BC-LW 1582s 213s 1170s 1820 397 317 vl sypi ar co+] > rel. | δια-εστε
* > D | **12** και[1] > Ta[al] SΨss 348[r] 213s 713 1093 A X[b] al. vl(-c q) sysp ar gg co+ | αναπεσων Ta[r] S[c]Ψss D Θ 1s 22 rel. lat(-e ar) syh Bas Χρ | **14** διδασκ. + ποσω μαλλον D
15 * **16** * Θ a ff l r sysp | **15** και + ουτως 251 vg (b c m) gg Χρ | **17** οι-
* δατε + κ. ποιειτε sys | εαν ποιητε αυτα > e sys | **18** εγω + γαρ Ta S 28 544 13[r] 213 291 998 2430 A[r] 1820 397 c l q r syspi ar gg bo | τινας] ους Ψ 579s W rel. pl. | μου Ta[1] BCLs 213s 1093 397-423 sa] μετ εμου (Mc 14,18) Ta[4] rel. | επηρκεν SW Θ 1[r] U A ll Hipp | **19** πιστευη-
20 * τε BC Ωρ[1] | ειμι] ειπον υμιν 2193 13 1689[r] 713 | **21** ο > BSL |

diget nisi ut pedes lavet, sed est mundus to-
tus. Et vos mundi estis, sed non omnes. |Scie- 11
bat enim quisnam esset qui traderet eum; prop-
terea dixit: Non estis mundi omnes.

Postquam ergo lavit pedes eorum et ac- 12
cepit vestimenta sua, cum recubuisset iterum,
dixit eis: Scitis quid fecerim vobis? |Vos voca- 13
tis me Magister et Domine, et bene dicitis;
sum etenim. Si ergo ego lavi pedes vestros, 14
Dominus et Magister, et vos debetis alter al-
terius lavare pedes. Exemplum enim dedi vo- 15
bis, ut quemadmodum ego feci vobis, ita et
vos faciatis. Amen, amen dico vobis: Non est 16
servus maior domino suo, neque apostolus
maior est eo qui misit illum. Si haec scitis, 17
beati eritis si feceritis ea. Non de omnibus vobis 18
dico; ego scio quos elegerim; sed ut adim-
pleatur Scriptura: *Qui manducat mecum panem,*
levabit contra me calcaneum suum. Amodo 19
dico vobis, priusquam fiat, ut cum factum fue-
rit, credatis quia ego sum. Amen, amen dico 20
vobis: Qui accipit si quem misero, me accipit;
qui autem me accipit, accipit eum qui me misit.

Cum haec dixisset Iesus, turbatus est spi- 21
ritu et protestatus est et dixit: Amen, amen

---

10 nisi, pedes > Y^{r}BsJU^{c}GKTh gat c z
12 et > BGET a b c ff fl m z
sua + et O*BsDsT e a b c f ff m q
14 ~ vestros pedes OZBsJUMaKC b
16 est^{2} > *codd.* vl
18 ego + enim EpDR c l q r
impleatur A-HO^{r}JUMaD^{r}KsCs f l q
levavit Ms*XsGsR b ff l
19 ~ credatis cum fact. fuerit *codd.* e a b ff¹

---

10 J 15,3 | **11** J 6,64.70s | **13** Mt 23,8.10 | **14** Sir 32,1; L 22,27; 1 T 5,10 | **15** Ph 2,5; C 3,13; 1 P 2,21; 5,3 | **16** Mt 10,24 | **17** Mt 7,24; Ja 1,25 | **18** Ps 40,10 | **19** J 14,29 | **20** Mt 10,40 | **21** J 12,27

dico vobis: Quia unus ex vobis tradet me.
22 Aspiciebant ergo ad invicem discipuli haesitan-
23 tes de quo diceret. Erat ergo recumbens unus
ex discipulis eius in sinu Iesu, quem diligebat
24 Iesus. Innuit ergo huic Simon Petrus et dixit
25 ei: Quis est, de quo dicit? Itaque cum recu-
buisset ille supra pectus Iesu, dicit ei: Domi-
26 ne quis est? Respondit Iesus: Ille est, cui ego
intinctum panem porrexero. Et cum intinxisset
27 panem, dedit Iudae Simonis Iscariotae. Et post
buccellam introivit in eum satanas. Et dixit ei
28 Iesus: Quod facis, fac citius. Hoc autem nemo
29 scivit discumbentium ad quid dixerit ei. Qui-
dam enim putabant, quia loculos habebat Iu-
das, quod dixisset ei Iesus: Eme ea, quae opus
sunt nobis ad diem festum; aut egenis ut ali-
30 quid daret. Cum ergo accepisset ille buccellam,
exivit continuo. Erat autem nox.
31 Cum ergo exisset, dixit Iesus: Nunc clari-
ficatus est Filius hominis, et Deus clarificatus

---

24 dicit *codd.* e a f ff l z
26 *inc.* cui respondit A-XStBsGsTh
Simoni XsBIsUQsK b c f l r z
Scariot(h)is S-StBIMaEssThW
27 buccellam E] panem a b c l q r Aug] + *tunc *rel.* f q z
et² IMaThT e d] > *rel.* | dicit *codd.* (F d)
29 quod FOXsUKsTW l q r] quia *rel.*
dixisset ZUKsW f l q r] dicit *rel.*
31 dicit *codd.*(-E) vl

---

23 J 19,26; 20,2; 21,7.20
27 J 13,2
29 J 12,6

γω ὑμῖν ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με. ἔβλε- 22 *122,1*
πον οὖν εἰς ἀλλήλους οἱ μαθηταὶ ἀπορούμενοι
περὶ τίνος λέγει. ἦν δὲ ἀνακείμενος εἷς ἐκ τῶν 23 *123,10*
μαθητῶν αὐτοῦ ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ Ἰησοῦ, ὃν 19,26; 20,2; 21.7-20
ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς· νεύει οὖν τούτῳ Σίμων Πέ- 24
τρος καὶ λέγει αὐτῷ· εἰπὲ τίς ἐστιν περὶ οὗ λέ-
γει. ἀναπεσὼν ἐκεῖνος οὕτως ἐπὶ τὸ στῆθος τοῦ 25
Ἰησοῦ λέγει αὐτῷ· Κύριε, τίς ἐστιν; ἀποκρίνε- 26
ται οὖν ὁ Ἰησοῦς· ἐκεῖνός ἐστιν ᾧ ἐγὼ βάψω τὸ
ψωμίον καὶ δώσω αὐτῷ. βάψας οὖν τὸ ψωμίον *124,9*
λαμβάνει καὶ δίδωσιν Ἰούδᾳ Σίμωνος Ἰσκαριώ-
του. καὶ μετὰ τὸ ψωμίον τότε εἰσῆλθεν εἰς ἐκεῖ- 27 13,2
νον ὁ σατανᾶς. λέγει οὖν αὐτῷ Ἰησοῦς· ὃ ποιεῖς *125,10*
ποίησον τάχιον. τοῦτο δὲ οὐδεὶς ἔγνω τῶν ἀνακει- 28
μένων πρὸς τί εἶπεν αὐτῷ· τινὲς γὰρ ἐδόκουν, 29 12,6
ἐπεὶ τὸ γλωσσόκομον εἶχεν Ἰούδας, ὅτι λέγει
αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἀγόρασον ὧν χρείαν ἔχομεν εἰς
τὴν ἑορτήν, ἢ τοῖς πτωχοῖς ἵνα τι δῷ. λαβὼν οὖν 30
τὸ ψωμίον ἐκεῖνος ἐξῆλθεν εὐθύς· ἦν δὲ νύξ.
Ὅτε οὖν ἐξῆλθεν, λέγει Ἰησοῦς· Νῦν ἐδο- 31
ξάσθη ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὁ Θεὸς ἐδο-

---

22 ουν > BS[c]Cs 245 e ar | **23** δε > BC*sLs 1188 sysh[+] Or | εκ > Θ-21 1 22[s] 1424 pl. 1223 rel. | ον + και D 317 a | **24** κ. λεγει – εστιν] πυθεσθαι τις αν ειη Ta[av] Ψ 579s W rel. pl. (e c) r sy[4] ar gg co[+]] περι ου λεγει > b ff l | **25** ανα-πεσ. BC*-892 Xs 713 251 K-482 Ωρ] επιπεσων rel. | ουτως > Ta S 892s W D Θ 565 544 1[r] 788s 7 348[r] 213 998 1093sss A[r]X[b]V 397-423 verss. Ωρ | **26** ουν] και Ta[ll], > Ta S*Ψs 579[r] rel. pl. sysph* ar co[+] | Ις + κ. λεγει Ta[at] S 892 D 13-230 1187 sypi ar bo | βαψω... και] εμβαψας W D 565 544 1s 118-13 1689-828 al. A[r] al. (S 33 892ss Θ 7[s] rel.) | δωσω BCLW 544 M Xss 713 al.] επιδωσω rel. | λαμβαν. κ. > Ta[3] S*Ψ 579s W rel. pl. lat syspih* ar gg co[+] | Σιμωνος > 788s e a ar | **27** μετα + το λαβειν 1170 vl(-e) sa[+] | μετα το ψωμ.] statim e, > D | τοτε > Ta[3] SL 579 D 565 397[s] vl sysi gg co[+] | ποιεις] θελεις ποιειν Ta[an] e ar co[+] | **28** δε > BΨ 579 W 1194 713 | **29** ο > BS 1582 Ωρ | **31** ουν > 892 Δs 700 28[r] 22 1424 rel. pl. | ο[1] > BSLΔ 28s 945 461s 661s |

* * * *

12,23; 17,1-5 32 ξάσθη ἐν αὐτῷ. εἰ ὁ Θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ,
καὶ ὁ Θεὸς δοξάσει αὐτὸν ἐν ἑαυτῷ, καὶ εὐθὺς
7,33s; 8,21 33 δοξάσει αὐτόν. τεκνία, ἔτι μικρὸν μεθ' ὑμῶν
εἰμι· ζητήσετέ με, καὶ καθὼς εἶπον τοῖς Ἰου-
δαίοις ὅτι ὅπου ἐγὼ ὑπάγω ὑμεῖς οὐ δύνασθε
15,12s.17 1 J 2,8ss 34 ἐλθεῖν, καὶ ὑμῖν λέγω ἄρτι. Ἐντολὴν καινὴν
δίδωμι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους, καθὼς
ἠγάπησα ὑμᾶς, ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀγαπᾶτε ἀλλήλους.
35 ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταί
ἐστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις.
126,1 36 Λέγει αὐτῷ Σίμων Πέτρος· Κύριε, ποῦ ὑπά-
36–38: Mt 26,33ss γεις; ἀπεκρίθη αὐτῷ Ἰησοῦς· ὅπου ὑπάγω οὐ
Mc 14,29ss L 22,31-34 δύνασαί μοι νῦν ἀκολουθῆσαι, ἀκολουθήσεις δὲ
21,18s 37 ὕστερον. λέγει αὐτῷ ὁ Πέτρος· Κύριε, διὰ τί οὐ
δύναμαί σοι ἀκολουθῆσαι ἄρτι; τὴν ψυχήν μου
38 ὑπὲρ σοῦ θήσω. ἀποκρίνεται Ἰησοῦς· τὴν ψυχήν
18,27 σου ὑπὲρ ἐμοῦ θήσεις; ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, οὐ
μὴ ἀλέκτωρ φωνήσῃ ἕως οὗ ἀρνήσῃ με τρίς.
127,10 14 Μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδία· πιστεύετε
14,27 Mc 11,22 2 εἰς τὸν Θεόν, καὶ εἰς ἐμὲ πιστεύετε. ἐν τῇ οἰ-
κίᾳ τοῦ πατρός μου μοναὶ πολλαί εἰσιν· εἰ δὲ μή,

---

32 * εν αυτω **31⌒32** Ta^{n} BS*C*L 579 W D 1 659s Xss 472 Πss 397^{s} 317 a b c ff l* .:* vg^{l} sysi ach Tert Amb | εαυτω] * αυτω BS* 1207 1194 4 Λ Η Ωϱ | **33** μικϱ.+χϱονον Ta^{alu} SΨLs Θ 13 1689-828 al. Xss 713 Γ 461 c f l syh ar gg Eus * Xϱ | οτι>S* 579 W D V 249^{s} e b c ff l vg | **34** *inc.* πλην εντολ. 565 1s 1071 660 138 sysi sa^{+} | αλληλους 1⌒2 13sss 1293s 1216 XΓ (Ta^{v}) e c ff sys | **35** τουτω+γαϱ D 660 c sys | αγαπην–αλληλοις] αγαπατε αλληλους 788s 124 185 047 1820 0141 syh^{m} ar co^{+} Did Xϱ | **36** αυτω^{2}>Ta^{ts} B C*L 1071 1093 1170s lat(-q) ar bo | νυν>Δ 348^{r} U* 1187 lat pl. ach | ακολουθησεις] venies Ta syp Eus^{s} | **37** ο Πετϱος>D 22 660 | Κε>S* 33 565 249^{s} vg sys bo | ακο-λουθ. αϱτι] νυν ακολ. C*LWD 28 Xs 473 440 1820 397, +αϱτι W D ar (sysi gg ach) | **38** Iς+κ. ειπ. αυτω D c ff l z gg | οὐ+συ W a b ff r ar | **14,1** *inc.* κ. ειπ. τ. μαθηταις αυτου D 423 a c (Ta^{avi} sys) | καϱδια + μηδε δειλια-τω (J *14*,27) Ta^{n} 1689 *185* Xss e | καϱδια+αλλα ar |

est in eo. Si Deus clarificatus est in eo, et 32
Deus clarificabit eum in semetipso, et con-
tinuo clarificabit eum. Filioli, adhuc modicum 33
vobiscum sum. Quaeretis me, et, sicut dixi Iu-
daeis: Quo ego vado, vos non potestis venire,
et vobis dico modo. Mandatum novum do vo- 34
bis, ut diligatis invicem, sicut dilexi vos, ut
et vos diligatis invicem. In hoc cognoscent 35
omnes quia discipuli mei estis, si dilectionem
habueritis ad invicem.

Dicit ei Simon Petrus: Domine, quo vadis? 36
Respondit Iesus: Quo ego vado, non potes me
modo sequi, sequeris autem postea. Dicit ei 37
Petrus: Quare non possum te sequi modo?
animam meam pro te ponam. Respondit ei 38
Iesus: Animam tuam pro me pones? Amen,
amen dico tibi: Non cantabit gallus, donec
ter me neges.

14,1-31 *Verbum consolationis*

Non turbetur cor vestrum. Creditis in Deum, 14
et in me credite. In domo Patris mei man- 2
siones multae sunt, si quo minus dixissem vobis,

---

32 si Deus - in eo > FH*X*sGE a b c d ff l* z* Tert Amb
33 quaeritis YssO[r]BeIGD[r]KCs vl
35 ~ mei discip. *codd.*(-E) a d f ff r z
37 ~ sequi te SOZBJUMaDRKs c z
38 ei > *codd.*(-Th) vl pl.
ponis S[r]BeIUss*CsW e a b d q z
ter me XDR(E) c e q r] ~ me ter *rel.*

---

32 J 12,23; 17,1-5
33 J 7,33; 8,21
36 J 21,18s
14,1 J 14,27; Mc 11,22

3 quia vado parare vobis locum. Et si abiero,
et praeparavero vobis locum, iterum venio et
accipiam vos ad meipsum, ut, ubi sum ego, et vos
4 5 sitis. | Et quo ego vado scitis et viam scitis. | Dicit
ei Thomas: Domine, nescimus quo vadis, et quo-
6 modo possumus viam scire? Dicit ei Iesus:
Ego sum via et veritas et vita, nemo venit
7 ad Patrem, nisi per me. Si cognovissetis me,
et Patrem meum utique cognovissetis, et amodo
8 cognoscetis eum et vidistis eum. Dicit ei Phi-
lippus: Domine, ostende nobis Patrem, et suf-
9 ficit nobis. Dicit ei Iesus: Tanto tempore vo-
biscum sum, et non cognovistis me? Philippe,
qui videt me, videt et Patrem. Quomodo tu
10 dicis: Ostende nobis Patrem? | Non creditis quia
ego in Patre, et Pater in me est? Verba quae
ego loquor vobis, a me ipso non loquor. Pater
11 autem in me manens, ipse facit opera. Non
creditis quia ego in Patre, et Pater in me est?
12 Alioquin propter opera ipsa credite. | Amen,
amen dico vobis, qui credit in me, opera, quae

11 non creditis] *credite mihi vl pl. Tert

3 ~ ego sum JETh b c d f ff q z
5 vadas ZU, eas e
6 et[1] > O*ZRKTW Tert
7 cognoscetis] -scitis S-HO[c]ZStGDC, nostis vl
9 vidit[bis]. S[r]BeIUGQKsCs vl
10 creditis AsStC c m] credis *rel.*

3 J 12,26; 17,24
6 Hb 10,20; Mt 11,27; J 11,25; R 5,1s
9 J 12,45; Hb 1,3; Mt 17,17
10 J 12,49
11 J 14,20; 10,25.38 | 12 Mc 16,19s

εἶπον ἂν ὑμῖν· ὅτι πορεύομαι ἑτοιμάσαι τόπον
ὑμῖν. καὶ ἐὰν πορευθῶ καὶ ἑτοιμάσω τόπον ὑμῖν, 3 12,26; 17,24
πάλιν ἔρχομαι καὶ παραλήμψομαι ὑμᾶς πρὸς
ἐμαυτόν, ἵνα ὅπου εἰμὶ ἐγὼ καὶ ὑμεῖς ἦτε. καὶ 4
ὅπου ἐγὼ ὑπάγω οἴδατε τὴν ὁδόν. λέγει αὐτῷ 5
Θωμᾶς· Κύριε, οὐκ οἴδαμεν ποῦ ὑπάγεις· καὶ
πῶς δυνάμεθα τὴν ὁδὸν εἰδέναι; λέγει αὐτῷ 6 Hb 10,20
Ἰησοῦς· ἐγώ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ Mt 11,27
ζωή· οὐδεὶς ἔρχεται πρὸς τὸν πατέρα εἰ μὴ δι' R 5,1s
ἐμοῦ. εἰ ἐγνώκειτέ με, καὶ τὸν πατέρα μου ἂν 7
ᾔδειτε. ἀπ' ἄρτι γινώσκετε αὐτὸν καὶ ἑωράκατε.
λέγει αὐτῷ Φίλιππος· Κύριε, δεῖξον ἡμῖν τὸν πα- 8
τέρα, καὶ ἀρκεῖ ἡμῖν. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· το- 9 12,45; Hb 1,3
σοῦτον χρόνον μεθ' ὑμῶν εἰμι καὶ οὐκ ἔγνωκάς με, Mt 17,17
Φίλιππε; ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ ἑώρακεν τὸν πατέρα· καὶ
πῶς σὺ λέγεις· δεῖξον ἡμῖν τὸν πατέρα; οὐ πισ- 10 12,49
τεύεις ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί
ἐστιν; τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἀπ' ἐμαυ-
τοῦ οὐ λαλῶ· ὁ δὲ πατὴρ ὁ ἐν ἐμοὶ μένων ποι-
εῖ τὰ ἔργα αὐτός. πιστεύετέ μοι ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πα- 11 14,20;
τρὶ καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί· εἰ δὲ μή, διὰ τὰ ἔργα 10,25-38
αὐτὰ πιστεύετε. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ πισ- 12 Mc 16,19s

---

2 αν > S 579 W 2193 | οτι > Δs Θs 28s 1424-U 157 pl. Γ *
pl. 280 Ω^{r} E Gs a f q | **3** και^{2} > Ta^{syn} 892 Δs W D Θ pl.
1424 pl. al. Γ pl. A pl. V 655ss EG syp sa^{+} | ετοιμασω] -σαι
892 1241 D 700 21s 1424^{s} al. 660^{r} 869-423 f sa^{+} | εγω
+ εκει 185 440 473, ~ Ta^{s} 13 1689^{r} ar gg co^{+} | **4** τ. οδον] *
κ. τ. οδ. οιδατε Ta^{3} Ψ 892 Δs rel. pl. e b c f ff q z vg sy^{s}
ar gg co | **5** Θωμας + ο λεγομ. Διδυμος (J 11,17) D 76 | *
και > BC*LW a b r sys sa^{+} | δυναμεθα – ειδεναι] οιδαμεν
τ. οδον BC* a, ~ D e b Tert | **7** εγνωκειτε] -κατε Ta S *
(W) D* 1207 1216 660 vl | αν ηδειτε BC*Ψss 565 1s Q*
1820, ~ 22 Xs 660 0141] εγνωκειτε αν rel. pl., γνωσεσθε
S 579 W D* (vl) Iϱ | **9** τοσουτω χρονω S*W D Q 1820 *
lat(-ff) Tert Ωϱ Eus | και^{2} > BS 579 W Q lat pl. | **10** λεγω *
B^{o}L XN e q syh^{m}] > B*, λαλω rel. | ο^{3} > BL 1321 713
1820 Ωϱ | αυτος] αυτου BS D co^{+}, ταυτα Ta^{+} *l* sycph,
\> e syi Tert | **11** *inc.* ου πιστ. Ta^{fin} U 1093 vg | μοι > *
Ta^{s} 700 291 1820 ff vg syp gg Tert Did Xϱ | ~ ο πατ.
εν εμ.: καγω εν τω πατρι Ta^{v} D Hil |

τεύων εἰς ἐμὲ τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ κἀκεῖνος
ποιήσει, καὶ μείζονα τούτων ποιήσει, ὅτι ἐγὼ
128,4 15,7 13 πρὸς τὸν πατέρα πορεύομαι· καὶ ὅ τι ἂν αἰτή-
Mc 11,24 1 J 5,14 σητε ἐν τῷ ὀνόματί μου, τοῦτο ποιήσω ἵνα
16,23s 14 δοξασθῇ ὁ πατὴρ ἐν τῷ υἱῷ. ἐάν τι αἰτήσητέ
με ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐγὼ ποιήσω.
15,10; 1 J 5,3 15 Ἐὰν ἀγαπᾶτέ με, τὰς ἐντολὰς τὰς ἐμὰς τη-
14,26; 15,26; 16,7 16 ρήσετε. κἀγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα καὶ ἄλλον
1 J 2,1 παράκλητον δώσει ὑμῖν, ἵνα ᾖ μεθ᾽ ὑμῶν εἰς
16,13; 7,39 17 τὸν αἰῶνα, [1] τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ ὁ κόσμος
Mt 10,20 R 8,26 οὐ δύναται λαβεῖν, ὅτι οὐ θεωρεῖ αὐτὸ οὐδὲ
γινώσκει [αὐτό]· ὑμεῖς γινώσκετε αὐτό, ὅτι παρ᾽
18 ὑμῖν μένει καὶ ἐν ὑμῖν ἔσται. οὐκ ἀφήσω ὑμᾶς
16,16 19 ὀρφανούς, ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς. ἔτι μικρὸν καὶ
ὁ κόσμος με οὐκέτι θεωρεῖ, ὑμεῖς δὲ θεωρεῖτέ
17,21ss 20 με, ὅτι ἐγὼ ζῶ καὶ ὑμεῖς ζήσεσθε. ἐν ἐκείνῃ
τῇ ἡμέρᾳ γνώσεσθε ὑμεῖς ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρί
2 C 3,18 21 μου καὶ ὑμεῖς ἐν ἐμοὶ κἀγὼ ἐν ὑμῖν. ὁ ἔχων
1 J 5,3 τὰς ἐντολάς μου καὶ τηρῶν αὐτάς, ἐκεῖνός ἐστιν
129,1 ὁ ἀγαπῶν με· ὁ δὲ ἀγαπῶν με ἀγαπηθήσεται
ὑπὸ τοῦ πατρός μου, κἀγὼ ἀγαπήσω αὐτὸν καὶ
130,10 22 ἐμφανίσω αὐτῷ ἐμαυτόν. Λέγει αὐτῷ Ἰούδας,
A 10,41 οὐχ ὁ Ἰσκαριώτης· Κύριε, καὶ τί γέγονεν ὅτι
ἡμῖν μέλλεις ἐμφανίζειν σεαυτὸν καὶ οὐχὶ τῷ

---

12 * **12** πατερα + μου 892 Δs 700-21 118s rel. pl. e syh sa^{+} | **13**
* ποιησω⁀**14** Ta^{v} 118s 245 Λ* 0141 | **14** εαν⁀**15** Ta^{ful} 565
1s 22 Xs b syvi ar | εγω] τουτο BΨss 060 124 1071 1093
AΛ^{c}ss al. c r vg co^{+} | **15** τηρησετε BΨL 1293ss 1579 1071
713 1820 co^{+} Eus Ep Χρ] -σητε S 33 579 060 69, -σατε
* rel. | **16** η] μενη Ta^{fia} W 892^{r} rel. pl. vg syi^{1}h* ar gg |
* **17** αυτο^{2} > Bs 579 W a | υμεις BsΨ 579 W 346 713 Q
a b sa^{+}] + δε rel. | *εστιν BW D* 565 1s 22 69 291 660s
* vl sycpi | **19** θεωρησετε Ta^{atn} e a b c f q z sycp ar bo | ζη-
* σετε Ta^{atn} BL Xs lat(-e a) sy^{3} ar co^{+} | **21** αγαπων 1⁀2
* Δ e ff | **22** Ιουδ. ουχ ο Ισκαρ.] Θωμας sys | ουχ ο Ισκαρ.]
Θωμας syc, ο καναναειτης sa^{+}] + sed alius Ta^{1} b c ff r | και^{1}
> Ta^{3} B 33s D Θs 544 X 1071 AE al. 397 249^{a} lat(-q)
syvp ar gg co^{+} | γεγον.] εστιν D syvp gg Χρ, facies Ta^{t} syi |

ego facio, et ipse faciet et maiora horum faciet,
quia ego ad Patrem vado. Et quodcumque pe- 13
tieritis Patrem in nomine meo, hoc faciam, ut
glorificetur Pater in Filio. Si quid petieritis me 14
in nomine meo, hoc faciam.
Si diligitis me, mandata mea servate. ¹Et 15 16
ego rogabo Patrem, et alium paraclitum dabit
vobis, ut maneat vobiscum in aeternum, ¹Spi- 17
ritum veritatis, quem mundus non potest acci-
pere, quia non videt eum nec scit eum. Vos
autem cognoscetis eum, quia apud vos ma-
nebit et in vobis erit. Non relinquam vos or- 18
phanos, veniam ad vos. Adhuc modicum, et 19
mundus me iam non videt. Vos autem videtis
me, quia ego vivo, et vos vivetis. In illo die 20
vos cognoscetis quia ego sum in Patre meo,
et vos in me, et ego in vobis. Qui habet man- 21
data mea et servat ea, ille est qui diligit me.
Qui autem diligit me, diligetur a Patre meo;
et ego diligam eum et manifestabo ei me ip-
sum. Dicit ei Iudas, non ille Iscariotes: Do- 22
mine, quid factum est, quia manifestaturus es

---

13 patrem > *codd.*(-J) vl
14 me > DsRTW e a d ff r z Aug
17 vidit JQVTh ff q
cognoscitis S-OStBI[r] b f q
19 videtis] -bitis EpBeJGDCW e a b c f q z
20 sum > X*ZJDsRCs vl
21 diligitur O*JUQKsCs a f r z
22 ~ nobis manifest. *codd.*

---

13 J 15,7; Mc 11,24; 1J 5,14
14 J 16,23s | **15** J 15,10; 1J 5,3
16 J 14,26; 15,26; 16,7ss; 1J 2,1
17 J 16,13; 7,39; Mt 10,20; R 8,26
19 J 16,16 | **20** J 17,21ss
21 2C 3,18; 1J 5,3
22 A 10,41

23 nobis teipsum, et non mundo? Respondit Iesus
et dixit ei: Si quis diligit me, sermonem meum
servabit, et Pater meus diliget eum, et ad eum
veniemus et mansionem apud eum faciemus.
24 Qui non diligit me, sermones meos non servat.
Et sermonem quem audistis non est meus,
sed eius, qui misit me, Patris.
25 Haec locutus sum vobis apud vos manens.
26 Paraclitus autem Spiritus sanctus, quem mittet
Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia
et suggeret vobis omnia, quaecumque dixero
27 vobis. Pacem relinquo vobis, pacem meam do
vobis; non, quomodo mundus dat, ego do vo-
bis. Non turbetur cor vestrum neque formidet.
28 Audistis quia ego dixi vobis: Vado et venio
ad vos. Si diligeretis me, gauderetis utique,
quia vado ad Patrem, quia Pater maior me
29 est. Et nunc dixi vobis prius quam fiat, ut,
30 cum factum fuerit, credatis. Iam non multa
loquar vobiscum; venit enim princeps mundi
31 huius et in me non habet quidquam. Sed ut
cognoscat mundus quia diligo Patrem, et sicut
mandatum dedit mihi Pater, sic facio. Surgite,
eamus hinc.

---

23 mansiones S^c-StBsThT z
24 sermonem] sermo EpDQs*VT^c a Aug
26 mittit HStT
27 pacem[1] + meam GZ^cBsMaE gat e a ff z

---

23 J 14,21; 13,34; Pr 8,17; Sir 2,18; Mt 18,20; 28,20; E 3,17; 2 C 6,16
24 J 7,16; 1 J 2,5
26 J 14,16; Mt 10,19s
27 J 14,1; 16,33; Ph 4,7
28 J 14,3.18; L 24,52
29 J 13,19
30 J 12,31; E 2,2
31 J 10,18; Mt 26,46; Mc 14,42

κόσμῳ; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἐάν 23 14,21; 13,34 Pr 8,17
τις ἀγαπᾷ με, τὸν λόγον μου τηρήσει, καὶ ὁ Sir 2,18 E 3,17
πατήρ μου ἀγαπήσει αὐτόν, καὶ πρὸς αὐτὸν
ἐλευσόμεθα καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιησόμεθα.
ὁ μὴ ἀγαπῶν με τοὺς λόγους μου οὐ τηρεῖ· 24 7,16 1 J 2,4s
καὶ ὁ λόγος ὃν ἀκούετε οὐκ ἔστιν ἐμὸς ἀλλὰ *131,1*
τοῦ πέμψαντός με πατρός.
25
Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν παρ' ὑμῖν μένων· ¹ὁ 26 *132,10* 14,16
δὲ παράκλητος, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὃ πέμψει Mt 10,19s
ὁ πατὴρ ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖνος ὑμᾶς δι-
δάξει πάντα καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα ἃ εἶπον
ὑμῖν ἐγώ. Εἰρήνην ἀφίημι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν 27 Ph 4,7 14,1; 16,33
ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν. οὐ καθὼς ὁ κόσμος δίδωσιν
ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν. μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρ-
δία μηδὲ δειλιάτω. ἠκούσατε ὅτι ἐγὼ εἶπον 28 14,3-18 L 24,52
ὑμῖν· ὑπάγω καὶ ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς. εἰ ἠγα-
πᾶτέ με, ἐχάρητε ἂν ὅτι πορεύομαι πρὸς τὸν
πατέρα, ὅτι ὁ πατὴρ μείζων μού ἐστιν. καὶ νῦν 29 13,19
εἴρηκα ὑμῖν πρὶν γενέσθαι, ἵνα ὅταν γένηται
πιστεύσητε. οὐκέτι πολλὰ λαλήσω μεθ' ὑμῶν, ἔρ- 30 12,31; E 2,2
χεται γὰρ ὁ τοῦ κόσμου ἄρχων, καὶ ἐν ἐμοὶ οὐκ
ἔχει οὐδέν, ἀλλ' ἵνα γνῷ ὁ κόσμος ὅτι ἀγαπῶ 31 10,18 Mt 26,46
τὸν πατέρα, καὶ καθὼς ἐνετείλατό μοι ὁ πατήρ, Mc 14,42
οὕτως ποιῶ. Ἐγείρεσθε, ἄγωμεν ἐντεῦθεν.

---

23 ελευσομαι, ποιησομαι D e syc ach Af | **24** λογος + ο 23 *
εμος D 2145 660 e a syih ar | πατρος > 13ss 826^{s} 472 sys
Did Χρ | **26** πατηρ + μου Ta D Π^{e} syvp Eus | παντα 1⌒2 *
1241 Λ 0141 b syc | ειπον] αν ειπω Ta^{al} D 2145 291 1355
Π^{s} 1375 syvph* | **28** αγαπατε Ta^{a} 33s 579 D* 13^{r} 1207
1071 660 280 1187s H | οτι^{2} + ειπον Δ 700 28^{r} 118s 1424
pl. 348^{r} al. Γ pl. Λ^{r} rel. | **29** πιστευσ. + μοι Ta^{1} D ar^{m},
+ οτι εγω ειπον υμιν 33 2193 13 1689^{r} 713 | **30** γαρ >
Tast 69 ar | κοσμου + τουτου (J 12,31) Ta^{ri} 579 565 1s
13s 1689-828 1820 138 c vg syi ar co^{+} Ωρ Hipp | ουκ
εχει] ευρησει 544 1355 2430 K-726 229ss 397 f syh^{m} ar
gg ach (Ωρ) Hipp Ath Bas Hil (D a) | **31** και > A* 4 E
b ff sys sa | ενετειλ.] εντολην εδωκεν B 33 L 565 1s Xss
1321 397^{s} lat ach |

Jr 2,21 Ps 79,9-16 15 Ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή, καὶ ὁ πα-
Sir 24,23 2 τήρ μου ὁ γεωργός ἐστιν. πᾶν κλῆμα ἐν ἐμοὶ
μὴ φέρον καρπόν, αἴρει αὐτό, καὶ πᾶν τὸ καρ-
πὸν φέρον καθαίρει αὐτό, ἵνα καρπὸν πλείονα
3 φέρῃ. ἤδη ὑμεῖς καθαροί ἐστε διὰ τὸν λόγον
4 ὃν λελάληκα ὑμῖν. μείνατε ἐν ἐμοί, κἀγὼ ἐν
ὑμῖν. καθὼς τὸ κλῆμα οὐ δύναται καρπὸν
φέρειν ἀφ' ἑαυτοῦ, ἐὰν μὴ μένῃ ἐν τῇ ἀμπέλῳ,
1 C 12,12.27 2 C 3,5 5 οὕτως οὐδὲ ὑμεῖς ἐὰν μὴ ἐν ἐμοὶ μένητε. ἐγώ
εἰμι ἡ ἄμπελος, ὑμεῖς τὰ κλήματα. ὁ μένων ἐν
ἐμοὶ κἀγὼ ἐν αὐτῷ, οὗτος φέρει καρπὸν πολύν,
Mt 3,10; 13,40 6 ὅτι χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν. ἐὰν
μή τις μένῃ ἐν ἐμοί, ἐβλήθη ἔξω ὡς τὸ κλῆμα
καὶ ἐξηράνθη, καὶ συνάγουσιν αὐτὰ καὶ εἰς τὸ
133,4 Mc 11,24 7 πῦρ βάλλουσιν, καὶ καίεται. ἐὰν μείνητε ἐν ἐμοὶ
καὶ τὰ ῥήματά μου ἐν ὑμῖν μείνῃ, ὃ ἐὰν θέλητε
134,10 Mt 5,16 8 αἰτήσασθε, καὶ γενήσεται ὑμῖν. ἐν τούτῳ ἐδο-
ξάσθη ὁ πατήρ μου, ἵνα καρπὸν πολὺν φέρητε
9 καὶ γενήσεσθε ἐμοὶ μαθηταί. καθὼς ἠγάπησέν
με ὁ πατήρ, κἀγὼ ὑμᾶς ἠγάπησα· μείνατε ἐν
14,15; 8,29 1 J 2,4.8 10 τῇ ἀγάπῃ τῇ ἐμῇ. ἐὰν τὰς ἐντολάς μου τηρή-
σητε, μενεῖτε ἐν τῇ ἀγάπῃ μου, καθὼς ἐγὼ τοῦ
πατρός μου τὰς ἐντολὰς τετήρηκα καὶ μένω αὐ-
17,13 11 τοῦ ἐν τῇ ἀγάπῃ. Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἵνα ἡ
χαρὰ ἡ ἐμὴ ἐν ὑμῖν ᾖ καὶ ἡ χαρὰ ὑμῶν πληρωθῇ.

---

1 ο αμπελων Ta[l] Af Ef Cyr | αληθ. + υμεις τα κλημ. 1820 syi[l] Ωϱ Xϱ Hil | **2** αϱει Ta[fln] e r vg co[+] | καθαϱιει
4 * Ta[fln] D lat pl. co[+] | **2ss** φεϱη⁀φεϱειν D* | **4** μενη BS 33* L 579 213 a r] μεινη rel. | ουδε] και Xs, a b c ff r ar syih co[+] Eus | μενητε BSL 579 Θ* A d] μεινητε rel. | **5** εγω +
* γαϱ D* a sys | **6** μενη BS* 579 D Θ 2145 A] μεινη rel. | κ. καιεται] κ. καιουσι 21 2430 397, ut uratur Ta[a(l)] sysp |
* **7** αιτησασθε κ.] αιτησασθαι Ta a c f sysp gg | γενησετ.] δο-
* θησεται 118s 251 syi[l] | υμιν > Ta[v] D* e | **8** γενησθε BL D Θ 565 544 1 1223 Ms Xs 713 Γ 1355 1346-Λ 262 | **9** αγα-
* πη⁀**10** αγαπη[1] S* c | **10** τ. πατϱ. μ. τ. εντολ. BS a b ff vg Eus Xϱ] ~ τ. εντ. τ. π. μου rel. | **11** ᾖ BCs 892s W D Θ 565 1[s] 22 1071s 713 1093 A 1346[r] 397[r] lat pl. sy[4] ar sa] μεινη rel. |

15,1-7 *Necessitas unionis cum Christo, praeceptum caritatis*

Ego sum vitis vera, et Pater meus agri- 15
cola est. Omnem palmitem in me non feren- 2
tem fructum tollet eum, et omnem, qui fert
fructum, purgabit eum, ut fructum plus afferat.
Iam vos mundi estis propter sermonem, quem 3
locutus sum vobis. Manete in me, et ego in 4
vobis. Sicut palmes non potest ferre fructum
a semetipso, nisi manserit in vite, sic nec vos,
nisi in me manseritis. Ego sum vitis, vos pal- 5
mites; qui manet in me, et ego in eo, hic fert
fructum multum, quia sine me nihil potestis
facere. Si quis in me non manserit, mittetur 6
foras sicut palmes et arescet, et colligent eum
et in ignem mittent, et ardet. Si manseritis in 7
me, et verba mea in vobis manserint, quod-
cumque volueritis petetis, et fiet vobis. In hoc 8
clarificatus est Pater meus, ut fructum pluri-
mum afferatis et efficiamini mei discipuli. Sic- 9
ut dilexit me Pater, et ego dilexi vos. Manete
in dilectione mea. Si praecepta mea servave- 10
ritis, manebitis in dilectione mea, sicut et ego
Patris mei praecepta servavi et maneo in eius
dilectione. Haec locutus sum vobis, ut gau- 11
dium meum in vobis sit, et gaudium vestrum
impleatur.

---

4 nec] et X*ERT a b c ff r
6 *inc.* et si ZUK (a b)
arescit HZ^cGDT r Aug, aruit AsM^rB^rC b ff (a f)
eum DsRTVW r z] eos *rel.* b ff
mittunt A-StBsJ-Ma e b f ff
ardent A^rB^rQsC b f ff (a)

---

1 Jr 2,21; Ps 79,9-16; Sir 24,23 | 5 1 C 12,12s.27; 2 C 3,5 | 6 Mt 3,10; 13,40 | 7 Mc 11,24 | 8 Mt 5,16 | 10 J 14,15; 8,29; 1 J 2,4.8 | 11 J 17,13

12 Hoc est praeceptum meum, ut diligatis in-
13 vicem, sicut dilexi vos. Maiorem hac dilectio-
nem nemo habet, ut animam suam ponat quis
14 pro amicis suis. Vos amici mei estis, si fece-
15 ritis quae ego praecipio vobis. Iam non dicam
vos servos, quia servus nescit quid faciat do-
minus eius. Vos autem dixi amicos, quia om-
nia, quaecumque audivi a Patre meo, nota feci
16 vobis. Non vos me elegistis, sed ego elegi vos
et posui vos, ut eatis et fructum afferatis, et
fructus vester maneat; ut quodcumque petie-
17 ritis Patrem in nomine meo, det vobis. Haec
mando vobis, ut diligatis invicem.

15,18-16,15 *Mundi odium, Spiritus sancti testimonium et auxilium*

18 Si mundus vos odit, scitote quia me prio-
19 rem vobis odio habuit. Si de mundo fuissetis,
mundus quod suum erat diligeret; quia vero
de mundo non estis, sed ego elegi vos de
20 mundo, propterea odit vos mundus. Memen-
tote sermonis mei, quem ego dixi vobis: Non
est servus maior domino suo. Si me persecuti
sunt, et vos persequentur; si sermonem meum
21 servaverunt, et vestrum servabunt. Sed haec
omnia facient vobis propter nomen meum, quia
22 nesciunt eum qui misit me. Si non venissem
et locutus fuissem eis, peccatum non haberent;
nunc autem excusationem non habent de pec-

13 hac] hanc FH[c]sZ*StIGD[r]KThT e a q z
ponat quis MGTh Aug] ~ quis pon. *rel.*
15 dicam Y*StW q] dico *rel.*
facit AsHssEp*StBeIUssD b d ff z
21 ~ me misit OZsUMaKs vl(-z)

12 J 13,34; 1 J 3,11; Mc 12,31 | **13** J 10,11; 1 J 3,16 | **14** J 8,31; Mt 12,50 | **16** J 13,18 | **18** J 7,7; 1 J 3,13 | **19** 1 J 4,5; J 17,14 | **20** J 13,16; Mt 10,24 | **21** J 10,22; 16,3; Mt 5,11; Mc 13,13

Αὕτη ἐστὶν ἡ ἐντολὴ ἡ ἐμή, ἵνα ἀγαπᾶτε 12 13,34; 1J 3,11 Mc 12,30
ἀλλήλους καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς. μείζονα ταύ- 13 *135,4* *136,10*
της ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τις τὴν ψυχὴν αὐ- 10,12; 1J 3,16
τοῦ θῇ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ. ὑμεῖς φίλοι μού 14 8,31; Mt 12,50
ἐστε, ἐὰν ποιῆτε ἃ ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν. οὐκέτι 15
λέγω ὑμᾶς δούλους, ὅτι ὁ δοῦλος οὐκ οἶδεν τί
ποιεῖ αὐτοῦ ὁ κύριος· ὑμᾶς δὲ εἴρηκα φίλους, ὅτι
πάντα ἃ ἤκουσα παρὰ τοῦ πατρός μου ἐγνώρι-
σα ὑμῖν. οὐχ ὑμεῖς με ἐξελέξασθε, ἀλλ' ἐγὼ ἐξε- 16 13,18; 6,70
λεξάμην ὑμᾶς, καὶ ἔθηκα ὑμᾶς, ἵνα ὑμεῖς ὑπά-
γητε καὶ καρπὸν φέρητε καὶ ὁ καρπὸς ὑμῶν
μένῃ, ἵνα ὅ τι ἂν αἰτήσητε τὸν πατέρα ἐν τῷ *137,4*
ὀνόματί μου δῷ ὑμῖν. ταῦτα ἐντέλλομαι ὑμῖν, 17
ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους.

Εἰ ὁ κόσμος ὑμᾶς μισεῖ, γινώσκετε ὅτι ἐμὲ 18 *138,10* 7,7; 1 J 3,13
πρῶτον ὑμῶν μεμίσηκεν. εἰ ἐκ τοῦ κόσμου ἦτε, 19 1 J 4,5 17,14
ὁ κόσμος ἂν τὸ ἴδιον ἐφίλει· ὅτι δὲ ἐκ τοῦ κόσ- 1. 6,22
μου οὐκ ἐστέ, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς ἐκ τοῦ
κόσμου, διὰ τοῦτο μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος. μνη- 20 *139,3* 13,16
μονεύετε τοῦ λόγου οὗ ἐγὼ εἶπον ὑμῖν· οὐκ ἔστιν Mt 10,24
δοῦλος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ. εἰ ἐμὲ ἐδίω- *140,10*
ξαν, καὶ ὑμᾶς διώξουσιν· εἰ τὸν λόγον μου ἐτή-
ρησαν, καὶ τὸν ὑμέτερον τηρήσουσιν. ἀλλὰ ταῦ- 21 *141,1* 16,3; 15,10
τα πάντα ποιήσουσιν εἰς ὑμᾶς διὰ τὸ ὄνομά μου, Mt 10,22 Mc 13,13
ὅτι οὐκ οἴδασιν τὸν πέμψαντά με. εἰ μὴ ἦλθον 22 *142,3* *143,10*
καὶ ἐλάλησα αὐτοῖς, ἁμαρτίαν οὐκ εἴχοσαν· νῦν
δὲ πρόφασιν οὐκ ἔχουσιν περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐ-

---

13 τις > Ta[in] S* D* Θ vl(-q z) syi ar sa+ | **14** υμεις + γαρ * *
S* 579 D* | α (B)SLssW 700 28[r] 22-828 Xss 1093 440 397
423 lat pl. gg] οσα rel. syh* | **15** μου > 565 1s 0141 138 Ιρ |
16 υμιν + τουτο ποιησω ινα δοξασθη ο πατηρ εν τω υιω *
13[r] | **18** υμων > S* 579 D e a b c ff ar gg bo | **20** λογου 17* 18*
+ μου Ta[fl s] Δ 065 124 Γ ΛΕG q syh, τ. λογους ους D
(e b ff) | αυτου + 13,16b-18a a | **21** παντα > 579 D 71 X *
251 ar | εις υμας] υμιν ΨΔs 065 700[r] 22[s] rel. pl. e a f q
syh* gg bo | **22.24** ειχοσαν Bs 33s *1s* N *Π*[c]] ειχον rel. | **22***

144,10 23 τῶν. ˈὁ ἐμὲ μισῶν καὶ τὸν πατέρα μου μισεῖ. ˈεἰ
5,23; 1 J 2,23 24
L 10,16 τὰ ἔργα μὴ ἐποίησα ἐν αὐτοῖς ἃ οὐδεὶς ἄλλος
145,10
14,11 ἐποίησεν, ἁμαρτίαν οὐκ εἴχοσαν· νῦν δὲ καὶ ἑω-
ράκασιν καὶ μεμισήκασιν καὶ ἐμὲ καὶ τὸν πατέ-
Ps 34,19; 25 ρα μου. ἀλλ' ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὁ ἐν τῷ νό-
68,5 μῳ αὐτῶν γεγραμμένος ὅτι *ἐμίσησάν με δωρεάν*.
14,26; *L 24,49* 26 Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ παράκλητος ὃν ἐγὼ πέμ-
ψω ὑμῖν παρὰ τοῦ πατρός, τὸ πνεῦμα τῆς ἀλη-
θείας ὃ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται, ἐκεῖνος
1. 1,2 27 μαρτυρήσει περὶ ἐμοῦ· καὶ ὑμεῖς δὲ μαρτυρεῖτε,
A 1,8; 5,32 ὅτι ἀπ' ἀρχῆς μετ' ἐμοῦ ἐστε.
14,29 **16** Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἵνα μὴ σκανδαλισθῆτε.
146,1 2 ἀποσυναγώγους ποιήσουσιν ὑμᾶς· ἀλλ' ἔρχεται
9,22
Mt 5,11; 24,9 ὥρα ἵνα πᾶς ὁ ἀποκτείνας ὑμᾶς δόξῃ λατρείαν
I. 6,22
15,21 3 προσφέρειν τῷ Θεῷ. καὶ ταῦτα ποιήσουσιν
[ὑμῖν], ὅτι οὐκ ἔγνωσαν τὸν πατέρα οὐδὲ ἐμέ.
I. 22,53 4 ἀλλὰ ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἵνα ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα
17,12 αὐτῶν μνημονεύητε αὐτῶν, ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν.
147,10 ταῦτα δὲ ὑμῖν ἐξ ἀρχῆς οὐκ εἶπον, ὅτι μεθ'
ὑμῶν ἤμην.
7,33 5 Νῦν δὲ ὑπάγω πρὸς τὸν πέμψαντά με, καὶ
6 οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ἐρωτᾷ με· ποῦ ὑπάγεις; ἀλλ' ὅτι
ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἡ λύπη πεπλήρωκεν ὑμῶν
14,16.26 7 τὴν καρδίαν. ἀλλ' ἐγὼ τὴν ἀλήθειαν λέγω ὑμῖν·
συμφέρει ὑμῖν ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω. ἐὰν γὰρ μὴ ἀπ-
έλθω, ὁ παράκλητος οὐκ ἐλεύσεται πρὸς ὑμᾶς·

---

24 * 24 και[1] > Ta[a/s] 71 c l r sysi ar[1] co+ | 26 δε* > BS 579s P[22] 565 e l syi co+ Did Xρ Nov Hil | πεμπω D ff Ep | πατρος[1.2] + μου D ac sysp gg sa Nov (33 Π* bo Did, b Hil) | 27 δε > D 565 185* 138 lat sy[3] ar | 16,3 > sys | ποιουσιν Θ c q | υμιν > Ta[af] BΔs Θs 28s 2193 1424-1010 M 71 U 245[s] Γ pl. A pl. Λ 262ss rel. pl. e b l q syph+ | 4 αλλα > Ta[a(i)s] D* e a l sysp sa+ Xρ | αυτων[1] > Ta[i] SΨ 579ss W D 700[r] 1s 1689s 1424 rel. pl. a sysi ar gg co+ | αυτων[2] > Ta[afl] S[c]L D 788-828 270[s] 1820 397 lat sys ar sa+ bo[1] |
*** 7 ουκ ελευσ.] *ου μη ελθη BΨss 1071 1820 Xρ |**

cato suo. Qui me odit et Patrem meum odit. 23
Si opera non fecissem in eis, quae nemo alius 24
fecit, peccatum non haberent; nunc autem et
viderunt et oderunt et me et Patrem meum.
Sed ut adimpleatur sermo, qui in lege eorum 25
scriptus est: *Quia odio habuerunt me gratis.*

Cum autem venerit Paraclitus, quem ego 26
mittam vobis a Patre, Spiritum veritatis, qui
a Patre procedit, ille testimonium perhibebit
de me. Et vos testimonium perhibebitis, quia 27
ab initio mecum estis.

Haec locutus sum vobis, ut non scandali- 16
zemini. Absque synagogis facient vos; sed ve- 2
nit hora, ut omnis, qui interficit vos, arbitre-
tur obsequium se praestare Deo. Et haec fa- 3
cient vobis, quia non noverunt Patrem neque
me. Sed haec locutus sum vobis, ut, cum ve- 4
nerit hora eorum, reminiscamini quia ego dixi
vobis. Haec autem vobis ab initio non dixi,
quia vobiscum eram.

Et nunc vado ad eum qui misit me, et 5
nemo ex vobis interrogat me: Quo vadis? Sed 6
quia haec locutus sum vobis, tristitia implevit
cor vestrum. Sed ego veritatem dico vobis: 7
expedit vobis ut ego vadam; si enim non abie-

---

25 impleatur *codd.* vl | ~ odio me habuer. S-MBGRCs b ff, oderunt me OX*ss*UMaKs e a d q r z | **27** perhibetis AssM^{r}BssUssDQsV a c f l z | **16,2** veniet GKs e c f l q r Cyp | ~ se obseq. SXssBJUMaDKsT z | **3** vobis XIDW a c d f ff Aug] > *rel.* | **5** et^{1}] at S-MEpBUssDRKsCs l z | ~ me misit *codd. pl.* | **7** enim + ego OβMaQ f q

---

23 J 5,23; 1 J 2,23 | **24** J 9,41 | **25** Ps 34,19; 68,5 | **26** J 14,16s.26; L 24,49 | **27** L 1,2; A 1,8.21; 5,32 | **16,1** J 14,29 | **2** J 9,22; Mt 5,11; 24,9; L 6,22 | **3** J 15,21 | **4** J 17,12 | **5** J 7,33 | **7** J 14,16.26

ro, Paraclitus non veniet ad vos; si autem
8 abiero, mittam eum ad vos. Et cum venerit
ille, arguet mundum de peccato et de iustitia
9 et de iudicio. De peccato quidem, quia non
10 crediderunt in me. De iustitia vero, quia ad
11 Patrem vado, et iam non videbitis me. De
iudicio autem, quia princeps huius mundi iam
12 iudicatus est. Adhuc multa habeo vobis dicere,
13 sed non potestis portare modo. Cum autem
venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos om-
nem veritatem; non enim loquetur a semet-
ipso; sed quaecumque audiet loquetur, et quae
14 ventura sunt annuntiabit vobis. Ille me clari-
ficabit, quia de meo accipiet et annuntiabit
15 vobis. Omnia quaecumque habet Pater, mea
sunt. Propterea dixi: Quia de meo accipiet et
annuntiabit vobis.

16,16-33 *Epilogus*

16 Modicum, et iam non videbitis me; et ite-
rum modicum, et videbitis me, quia vado ad
17 Patrem. Dixerunt ergo ex discipulis eius ad
invicem: Quid est hoc, quod dicit nobis: Mo-
dicum, et non videbitis me, et iterum modi-
cum, et videbitis me, et quia vado ad Patrem?
18 Dicebant ergo: Quid est hoc, quod dicit: Mo-
19 dicum? nescimus quid loquitur. Cognovit au-
tem Iesus quia volebant eum interrogare et

9 credunt S-MXEpStBssGER b ff r | **10** videtis *Z IUE d | **11** huius mundi SM*EpDQsK a c f ff q r Aug] ~ mundi h. *rel.* | iam W b q] > *rel.* | **13** vos+in S-FMXEpStUGDQs a c f l q r z | **17** ex discip.] discipuli X*Ep^{m}BJE^{r}T^{c} a b c f ff r | **18** loquatur S*X*sJU z

8 1 C 14,24; Hb 4,12 | **9** J 3,18; R 1,18 | **10** A 5,31; R 4,25 | **11** J 12,31; 14,30 | **12** 1 C 3,1; Hb 5,11s | **13** J 14,26; 1 J 2,27 | **15** J 17,10 | **16** J 14,19

ἐὰν δὲ πορευθῶ, πέμψω αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς. καὶ 8 1 C 14,24 Hb 4,12
ἐλθὼν ἐκεῖνος ἐλέγξει τὸν κόσμον περὶ ἁμαρτίας
καὶ περὶ δικαιοσύνης καὶ περὶ κρίσεως. περὶ 9 3,18; R 1,18
ἁμαρτίας μέν, ὅτι οὐ πιστεύουσιν εἰς ἐμέ· περὶ 10 A 5,31 R 4,25
δικαιοσύνης δέ, ὅτι πρὸς τὸν πατέρα ὑπάγω καὶ
οὐκέτι θεωρεῖτέ με· περὶ δὲ κρίσεως, ὅτι ὁ ἄρχων 11 12,31; 14,30
τοῦ κόσμου τούτου κέκριται. Ἔτι πολλὰ ἔχω ὑμῖν 12 1 C 3,1
λέγειν, ἀλλ' οὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι. ὅταν 13 14,26 1 J 2,27
δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁδηγή-
σει ὑμᾶς εἰς τὴν ἀλήθειαν πᾶσαν· οὐ γὰρ λαλή-
σει ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὅσα ἀκούει λαλήσει, καὶ τὰ
ἐρχόμενα ἀναγγελεῖ ὑμῖν. ἐκεῖνος ἐμὲ δοξάσει, ὅτι 14 17,10
ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήμψεται καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν. πάντα 15 *148,3*
ὅσα ἔχει ὁ πατὴρ ἐμά ἐστιν· διὰ τοῦτο εἶπον *149,10*
ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λαμβάνει καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν.

Μικρὸν καὶ οὐκέτι θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν 16 14,19
μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με. Εἶπαν οὖν ἐκ τῶν μαθη- 17
τῶν αὐτοῦ πρὸς ἀλλήλους· τί ἐστιν τοῦτο ὃ λέγει
ἡμῖν· μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μι-
κρὸν καὶ ὄψεσθέ με; καί· ὅτι ὑπάγω πρὸς τὸν πα-
τέρα; ἔλεγον οὖν· τοῦτο τί ἐστιν ὃ λέγει τὸ μι- 18
κρόν; οὐκ οἴδαμεν τί λαλεῖ. ˈἔγνω Ἰησοῦς ὅτι ἤθε- 19
λον αὐτὸν ἐρωτᾶν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Περὶ τούτου

9 επιστευσαν Ta^{ar} 659 e a c f q z vg^{l} sys gg | **10** πατερα Ta^{fin} B-579 W D 1s 213 1321 1820 lat pl. syi co Χρ]+ μου rel. | **12** δυνασθε+αυτα Ta^{ail} D e a b c ff r bo^{+} Tert| **13** εν τη αληθεια παση (S) 33s 579 W D Θ 565 1s 1071 b c ff l Vict | οδηγησ.-αληθειαν] διηγησεται υμιν τ. αληθειαν Ta^{3} e m vg gg Eus Cy^{i} Aug | *ακουσει Ta^{3} BΨ 579 054 D Θ 1s 1689 1010 213s ΥΕ*Η lat pl. sy^{3} ar co Ωρ Eus Cy^{i} Vict | **15** λημψεται Ta^{3} S^{c} 054 544 13 69 543 124 954 348^{s} 213 4 A^{r} lat(-a ff) sysp ar^{l} gg co^{+}| **16** με^{2}+ οτι υπαγω προς τ. πατερα Ta^{3} Ψs 892^{r} Θ-213 rel. pl. c q vg sy^{4} ar gg| **17** ου] ουκετι ΨsW D^{l} 1582 124 713 syi gg Χρ | θεωρ.] οψεσθε Ta^{3} D lat sysph gg bo | **18** ελεγ. ουν> Ta^{vl} D* 71 e a b r sys | ο λεγει Ta^{3} BΨ-892 Δs Θs 28^{r} 22^{s} 1424 pl. rel. pl. lat pl. sy^{3} bo^{+}]> rel. | το > BS^{c} ΨL 054 D 124 954 348-1216 213s 397 Ωρ | τι λαλει > B 213 397 | **19** ηθελ.] ημελλον S 579 W 69 c ff sa^{l+} |

14* * * * *

ζητεῖτε μετ' ἀλλήλων ὅτι εἶπον· μικρὸν καὶ οὐ θε-
20 ωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με; ἀμὴν
ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι κλαύσετε καὶ θρηνήσετε
ὑμεῖς, ὁ δὲ κόσμος χαρήσεται· ὑμεῖς λυπηθή-
Is 26,17 21 σεσθε, ἀλλ' ἡ λύπη ὑμῶν εἰς χαρὰν γενήσεται. ἡ
γυνὴ ὅταν τίκτῃ λύπην ἔχει, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα αὐ-
τῆς· ὅταν δὲ γεννήσῃ τὸ παιδίον, οὐκέτι μνημο-
νεύει τῆς θλίψεως διὰ τὴν χαρὰν ὅτι ἐγεννήθη
Is 66,14 22 ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον. καὶ ὑμεῖς οὖν νῦν μὲν
λύπην ἔχετε· πάλιν δὲ ὄψομαι ὑμᾶς, καὶ χαρήσε-
ται ὑμῶν ἡ καρδία, καὶ τὴν χαρὰν ὑμῶν οὐδεὶς
150,4 14,20.13s 23 αἴρει ἀφ' ὑμῶν. καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐμὲ οὐκ
1 J 5,14 Mt 7,7 ἐρωτήσετε οὐδέν. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἄν τι
Mc 11,24 αἰτήσητε τὸν πατέρα δώσει ὑμῖν ἐν τῷ ὀνόματί
24 μου. ἕως ἄρτι οὐκ ᾐτήσατε οὐδὲν ἐν τῷ ὀνόματί
15,11 μου· αἰτεῖτε, καὶ λήμψεσθε, ἵνα ἡ χαρὰ ὑμῶν ᾖ
πεπληρωμένη.
151,10 10,6 25 Ταῦτα ἐν παροιμίαις λελάληκα ὑμῖν· ἔρ-
χεται ὥρα ὅτε οὐκέτι ἐν παροιμίαις λαλήσω
ὑμῖν, ἀλλὰ παρρησίᾳ περὶ τοῦ πατρὸς ἀπαγ-
26 γελῶ ὑμῖν. ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐν τῷ ὀνόματί
μου αἰτήσεσθε, καὶ οὐ λέγω ὑμῖν ὅτι ἐγὼ ἐρω-
27 τήσω τὸν πατέρα περὶ ὑμῶν· αὐτὸς γὰρ ὁ πα-
14,21 τὴρ φιλεῖ ὑμᾶς, ὅτι ὑμεῖς ἐμὲ πεφιλήκατε καὶ
πεπιστεύκατε ὅτι ἐγὼ παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐξῆλθον.

---

20 υμεις^{2} Ta^{1} BS* 054 D 1s Λss vl sysi ar co Tert] +
* δε rel. | **21** ωρα] ημερα Ta D vl sysp ach, +partus Ta^{a*l}
* sysp | θλιψ.] λυπης 579 D c | **22** εχετε Ta^{3} BS* 892^{r} *P*^{22}
Θ^{r} 1s 22^{a} rel. pl. sy^{4} ar sa^{+}] εξετε S^{c}ΨssW* D N 157s
A 397^{r} e a b r vg^{1} | *αρει* Ta^{3} *B* *P*^{22} D Γ a c ff r z vg^{1}sy^{4} ar
gg co^{+} Ωϱ Hil | **23** αν τι Ta^{fin} BΨLsW D 1820^{r} lat Ωϱ]
ο αν S 33 Θ X 2145 N Πss 270 482s co^{+}, οσα αν rel. | ~
εν τω ον. μ. δωσει υμ. Ta^{3} Ψs 579 W rel. pl. lat sy^{4} ar bo |
25 υμιν^{1} +αλλ Ta^{3} ΨΔs Θ^{r} 22-788 1689-U N rel. c f q r
sy^{3} gg bo^{f} ach | αναγγελω Ta^{3} Ψ Δ 700 1-1071 pl. N 157^{r}
* Γ pl. 270 rel. verss. | **26** αιτησασθε SW 1s 397 a | περι
υμων > *P*^{5} 0141 e b c Xϱ Cy Aug | **27** θυ] πατρος Ta^{at}
BS^{c}C*L D X 1321 397^{r} co^{+} Cy | εξηλθ. + κ. ηκω 13^{r} Xs |

dixit eis: De hoc quaeritis inter vos quia dixi:
Modicum, et non videbitis me, et iterum mo-
dicum, et videbitis me. Amen, amen dico vo- 20
bis, quia plorabitis et flebitis vos, mundus
autem gaudebit; vos autem contristabimini, sed
tristitia vestra vertetur in gaudium. Mulier, cum 21
parit, tristitiam habet, quia venit hora eius;
cum autem pepererit puerum, iam non memi-
nit pressurae propter gaudium, quia natus est
homo in mundum. Et vos igitur nunc quidem 22
tristitiam habetis; iterum autem videbo vos, et
gaudebit cor vestrum, et gaudium vestrum
nemo tollet a vobis. Et in illo die me non ro- 23
gabitis quidquam. Amen, amen dico vobis: si
quid petieritis Patrem *in nomine* meo, dabit
vobis. Usque modo non petistis quidquam in 24
nomine meo: Petite et accipietis, ut gaudium
vestrum sit plenum.

[1]Haec in proverbiis locutus sum vobis. Ve- 25
nit hora, cum iam non in proverbiis loquar
vobis, sed palam de Patre annuntiabo vobis.
In illo die in nomine meo petetis; et non dico 26
vobis quia ego rogabo Patrem de vobis. Ipse 27
enim Pater amat vos, quia vos me amastis
et credidistis quia ego a *Deo* exivi. Exivi a 28

---

21 peperit ZsStMaD[r]VCsW b c q z
22 habebitis A-HOsStBsGsDQ e a b d r
tollit AssM-XStBUG b
23 interrogab. me OX*ssBsUMaDRKsW a b c ff q z
26 in[1] EpMaDsRT* a c d f ff q r] > *rel.*
petitis SYsXBGQs b ff
27 amastis SXsBJUEVCs a q z] amatis *rel.*
creditis HsEp[m]RTh b c ff r

---

21 Is 26,17 | **22** Is 66,14 | **23** J 14,13s; 1 J 5,14; Mt 7,7; Mc 11,24 | **24** J 15,11 | **25** J 10,6 | **27** J 14,21

Patre et veni in mundum, iterum relinquo
29 mundum et vado ad Patrem. Dicunt ei disci-
puli eius: Ecce nunc palam loqueris et pro-
30 verbium nullum dicis. Nunc scimus quia scis
omnia et non opus est tibi ut quis te inter-
31 roget, in hoc credimus quia a Deo existi. Re-
32 spondit eis Iesus: Modo creditis? Ecce venit
hora et iam venit, ut dispergamini unusquis-
que in propria et me solum relinquatis; et
33 non sum solus, quia Pater mecum est. Haec
locutus sum vobis, ut in me pacem habeatis.
In mundo pressuram habebitis, sed confidite,
ego vici mundum.

17,1-26 *Precatio sacerdotalis*

17 Haec locutus est Iesus et, sublevatis oculis
in caelum, dixit: Pater venit hora, clarifica Fi-
2 lium tuum, ut Filius tuus clarificet te; sicut
dedisti ei potestatem omnis carnis, ut omne,
3 quod dedisti ei, det eis vitam aeternam. Haec
est autem vita aeterna: Ut cognoscant te, so-
lum Deum verum et quem misisti Iesum Chris-
4 tum. Ego te clarificavi super terram, opus con-
5 summavi, quod dedisti mihi ut faciam; et nunc
clarifica me tu, Pater, apud temetipsum clari-
tate, quam habui prius, quam mundus esset,
apud te.

---

33 habetis SH*BeJUE z
17,3 ~ verum Deum SOZsBeJ-MaDKsThCsW vl
5 claritatem F-OZStUGDsKTh e b
esset] fieret G a d l r Cyp

---

29 J 16,25 | **30** J 2,25 | **32** Zch 13,7; Mt 26,31.56; Mc 14,27.50; J 8,29 | **33** J 14,27; R 5,1; 1 J 5,4 | **17,1** J 11,41; 13,31s | **2** Mt 11,22 | **3** 1 J 5,20; 1 Th 1,9 | **4** J 4,34 | **5** J 17,24; 1,1; Ph 2,6

ἐξῆλθον ἐκ τοῦ πατρὸς καὶ ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσ- 28
μον· πάλιν ἀφίημι τὸν κόσμον καὶ πορεύομαι
πρὸς τὸν πατέρα. Λέγουσιν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· 29 16,25
ἴδε νῦν ἐν παρρησίᾳ λαλεῖς, καὶ παροιμίαν οὐ-
δεμίαν λέγεις. νῦν οἴδαμεν ὅτι οἶδας πάντα καὶ 30 2,25
οὐ χρείαν ἔχεις ἵνα τίς σε ἐρωτᾷ· ἐν τούτῳ
πιστεύομεν ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἐξῆλθες. ἀπεκρίθη 31 *152,4*
αὐτοῖς Ἰησοῦς· ἄρτι πιστεύετε; [1] ἰδοὺ ἔρχεται 32 Zch 13,7 Mt 26,31.56
ὥρα καὶ ἐλήλυθεν ἵνα σκορπισθῆτε ἕκαστος εἰς Mc 14,27.50
τὰ ἴδια κἀμὲ μόνον ἀφῆτε· καὶ οὐκ εἰμὶ μό- 8,29
νος, ὅτι ὁ πατὴρ μετ' ἐμοῦ ἐστιν. ταῦτα λελά- 33 *153,10*
ληκα ὑμῖν, ἵνα ἐν ἐμοὶ εἰρήνην ἔχητε. ἐν τῷ 14,27; R 5,1 1 J 5,4
κόσμῳ θλῖψιν ἔχετε· ἀλλὰ θαρσεῖτε, ἐγὼ νενί-
κηκα τὸν κόσμον.

Ταῦτα ἐλάλησεν Ἰησοῦς, καὶ ἐπάρας τοὺς 17 11,41 13,31s
ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν εἶπεν· Πάτερ,
ἐλήλυθεν ἡ ὥρα· δόξασόν σου τὸν υἱόν, ἵνα ὁ
υἱὸς δοξάσῃ σέ, καθὼς ἔδωκας αὐτῷ ἐξουσίαν 2 Mt 11,27
πάσης σαρκός, ἵνα πᾶν ὃ δέδωκας αὐτῷ δώσει
αὐτοῖς ζωὴν αἰώνιον. αὕτη δέ ἐστιν ἡ αἰώνιος 3 1 J 5,20 1 Th 1,9
ζωή, ἵνα γινώσκωσιν σὲ τὸν μόνον ἀληθινὸν
Θεὸν καὶ ὃν ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν. ἐγώ 4 4,34
σε ἐδόξασα ἐπὶ τῆς γῆς, τὸ ἔργον τελειώσας ὃ
δέδωκάς μοι ἵνα ποιήσω· καὶ νῦν δόξασόν με 5 17,24; 1,1 Ph 2,6
σύ, πάτερ, παρὰ σεαυτῷ τῇ δόξῃ ᾗ εἶχον πρὸ
τοῦ τὸν κόσμον εἶναι παρὰ σοί.

---

28 εξηλθ.–πατρ. > W D b ff sys ach (e a r gat) | εκ BC*-L D 1689 X 1321 1820[r] Ep] παρα *P*[5.22] rel. | **29** εν BSCW D 1321] > rel. | **30** νυν οιδ.] εγνωκαμεν νυν 13[r] | **32** και[1] **32** * Bss[c] 33ss D* Xs A sysi co[+]] + νυν Ta[3] rel. | **33** εχετε] εξετε * Ta[3] D 13[r] 477ss 998s 1820 0141 249[*] vl(-e z) vg[1] sysp ar | θαρσειτε + οτι Ta[3] 1071 vl sysi ar gg sa | **17,1** λελαληκ. S * 579 W | ινα + και C[o]ssΔs 054 700[r] 22[*] rel. pl. e q ar gg Aug | υιος BSC* 0109 W 1820 e d ff Ωρ] + σου Ta[3] rel. | **2** δωσει αυτ] εχη **D** | **3** Χν + εις τουτ. τ. κοσμον D | **4** τε- **3** * λειωσ.] ετελειωσα Ta[vl] ΨΔs 054 Θ rel. pl., και… ετελ.. Ta[4] D sysh[+] | **5** ειναι] γενεσθαι Ta[e i t] D Ir Cyp Thdt |

17,9; Mt 6,9 6 Ἐφανέρωσά σου τὸ ὄνομα τοῖς ἀνθρώποις
οὓς ἔδωκάς μοι ἐκ τοῦ κόσμου. σοὶ ἦσαν κἀ-
μοὶ αὐτοὺς ἔδωκας, καὶ τὸν λόγον σου τετήρη-
7 καν. νῦν ἔγνωκαν ὅτι πάντα ὅσα δέδωκάς μοι
16,30 8 παρὰ σοῦ εἰσιν· ὅτι τὰ ῥήματα ἃ ἔδωκάς μοι
δέδωκα αὐτοῖς, καὶ αὐτοὶ ἔλαβον, καὶ ἔγνωσαν
ἀληθῶς ὅτι παρὰ σοῦ ἐξῆλθον, καὶ ἐπίστευσαν
6,37.44.65 9 ὅτι σύ με ἀπέστειλας. Ἐγὼ περὶ αὐτῶν ἐρωτῶ·
οὐ περὶ τοῦ κόσμου ἐρωτῶ, ἀλλὰ περὶ ὧν δέ-
16,15 10 δωκάς μοι, ὅτι σοί εἰσιν, ꜌καὶ τὰ ἐμὰ πάντα
1. 15,31 σά ἐστιν καὶ τὰ σὰ ἐμά, καὶ δεδόξασμαι ἐν
11 αὐτοῖς. καὶ οὐκέτι εἰμὶ ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ αὐτοὶ
ἐν τῷ κόσμῳ εἰσίν, κἀγὼ πρὸς σὲ ἔρχομαι.
10,30 πάτερ ἅγιε, τήρησον αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί
σου ᾧ δέδωκάς μοι, ἵνα ὦσιν ἓν καθὼς ἡμεῖς.
6,39 12 ὅτε ἤμην μετ᾽ αὐτῶν, ἐγὼ ἐτήρουν αὐτοὺς ἐν
Ps 40,10 2 Th 2,3 τῷ ὀνόματί σου ᾧ δέδωκάς μοι, καὶ ἐφύλαξα,
καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἀπώλετο εἰ μὴ ὁ υἱὸς τῆς
13 ἀπωλείας, ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ. Νῦν δὲ πρὸς
15,11 σὲ ἔρχομαι, καὶ ταῦτα λαλῶ ἐν τῷ κόσμῳ, ἵνα

* **6** εδωκας[1-2] Bs 579 W D Θ 185 N Ass Eus Did Χρ (Ψ L 28 1s 826* 1071s 1355)] δεδωκ. rel. | τετηρηκαν BWL 0109 D] -κα e ff, -κασιν rel. | **7** *inc.* και νυν b c ff z vg[1] sys gg bo | εγνωκα Ta 579 W 1188 7 2145* 138* vl sysph[m] sa[+] | **8** εδωκας BC 579 W D 1194 AΠ* 482] δεδωκ. rel. | ελαβ. + αυτα Ta[in] a b c q r sys co[+], + a me sys (e) | κ. εγνωσ. > S* W D A e a q | **10** και 1⁀3 S | δεδοξασμ.] εδοξασας
* με D | **11** αυτοι Ta[al] BS 1241 2145 998 1242 d f] ουτοι rel. | ερχομ. + ουκετι ειμι εν τω κοσμω κ. εν τω κοσμω ειμι D r (a c) | σου + κ. οτε ημην μετ αυτων (εν τ. κοσμω), εγω ετηρουν αυτους εν τω ονοματι σου D | ω] ο D* 7 UX 661, ους Ta[i] D[c] 209 69 N 440 655 f q vg gg | καθως + και B* 579 W 054 Θs 69 1010 M U 713 1093 028 vg syh ar | ημεις + εν εσμεν Ta[n] Ψs 348 477s 2145 0141 syh ar (Θs syi, co) | μοι 11⁀12 Ta[v] | ω δεδ. - ημεις > (Ta[v]) sys
* ach Hil vl(-q z) | **12** αυτων[1] + εν τω κοσμω Ψs 892[r] Θ 2193 rel. pl. f q sy[4] ar gg | ω BSC* 33-579 W 7 1820 syi ar] ους rel. | ω δεδ. μοι > S* sys | κ. εφυλαξα > sys | και[1] Ta[at] BSC* 33 579 1820 d syi sa[+] Hil] > rel. | εφυλασσον S* d r |

Manifestavi nomen tuum hominibus, quos 6
dedisti mihi de mundo. Tui erant, et mihi eos
dedisti, et sermonem tuum servaverunt. Nunc 7
cognoverunt quia omnia, quae dedisti mihi, abs
te sunt, [1]quia verba, quae dedisti mihi, dedi 8
eis; et ipsi acceperunt et cognoverunt vere
quia a te exivi, et crediderunt quia tu me mi-
sisti. Ego pro eis rogo; non pro mundo rogo, 9
sed pro his, quos dedisti mihi, quia tui sunt.
Et mea omnia tua sunt, et tua mea sunt; et 10
clarificatus sum in eis. Et iam non sum in 11
mundo, et hi in mundo sunt, et ego ad te
venio. Pater sancte, serva eos in nomine tuo,
quos dedisti mihi, ut sint unum sicut et nos.
Cum essem cum eis, ego servabam eos in no- 12
mine tuo. Quos dedisti mihi, custodivi; et
nemo ex eis periit, nisi filius perditionis, ut
Scriptura impleatur. Nunc autem ad te venio 13
et haec loquor in mundo, ut habeant gaudium

---

6 tui] hi X*JU
7 *inc.* et nunc Z*Be°MMaE b c ff z
cognoverunt] -novi e a b c f ff q
11 conserva Ep[m]Qs f ff q r
quos] quod YF d
12 eis[2] JR (a)] his *rel.*
peribit AsOZStBJUET (Ep*)
13 in + hoc a b c d f ff r

---

6 J 17,9; Mt 6,9
8 J 16,30
9 J 6,37.44.65
10 J 16,15; L 15,31
11 J 10,30
12 J 6,39; Ps 40,10; 2 Th 2,3
13 J 15,11

14 meum impletum in semetipsis. Ego dedi eis
sermonem tuum, et mundus eos odio habuit,
quia non sunt de mundo, sicut et ego non
15 sum de mundo. Non rogo ut tollas eos de
16 mundo, sed ut serves eos a malo. De mundo
non sunt, sicut et ego non sum de mundo.
17 ¹Sanctifica eos in veritate. Sermo tuus veritas
18 est. Sicut tu me misisti in mundum, et ego
19 misi eos in mundum. Et pro eis ego sancti-
fico meipsum, ut sint et ipsi sanctificati in
veritate.

20 Non pro eis autem rogo tantum, sed et
pro eis, qui credituri sunt per verbum eorum
21 in me, ¹ut omnes unum sint, sicut tu, Pater, in
me, et ego in te, ut et ipsi in nobis unum
sint; ut credat mundus quia tu me misisti.
22 Et ego claritatem, quam dedisti mihi, dedi
eis, ut sint unum, sicut et nos unum sumus.
23 Ego in eis, et tu in me, ut sint consummati
in unum, et cognoscat mundus quia tu me
misisti et dilexisti eos, sicut et me dilexisti.
24 Pater, quos dedisti mihi, volo ut ubi sum ego,
et illi sint mecum, ut videant claritatem meam.

---

14 eos odio X* c Aug] > odio eos *rel.*
15 a HᶜEpᶜBeGRTh b c ff r z] ex *rel.*
16 et > E*ssX*R e a b q
18 tu ZIKsCsW f q] > *rel.*
19 ego > MD e b c q r
20 eis[1]] his *rel.*
autem > OBe*JMaER a b q
21 ~ mundus cred. *codd.* vl
22 et[2] > AssMsBsDsR c ff q
23 dilexisti[1]] dilexi ZV gat a b d z
24 ~ ego sum *codd.*

---

14 J 15,19 | **15** 2 Th 3,3; 1 J 5,18s; Mt 6,13; L 22,32 | **17** J 16,13 | **18** J 20,21 | **19** Hb 2,11; 10,20 | **20** J 17,9 | **21** G 3,28 | **22** A 4,32 | **23** 1 C 6,17; G 2,20 | **24** J 10,29; 12,26; E 1,4

ἔχωσιν τὴν χαρὰν τὴν ἐμὴν πεπληρωμένην ἐν
ἑαυτοῖς. ἐγὼ δέδωκα αὐτοῖς τὸν λόγον σου, καὶ 14 15,19
ὁ κόσμος ἐμίσησεν αὐτούς, ὅτι οὐκ εἰσὶν ἐκ τοῦ
κόσμου καθὼς ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου.
οὐκ ἐρωτῶ ἵνα ἄρῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ κόσμου, ἀλλ' 15 2 Th 3,3 1 J 5,18
ἵνα τηρήσῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ πονηροῦ. ἐκ τοῦ 16 Mt 6,13 L 22,32
κόσμου οὐκ εἰσὶν καθὼς ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ
κόσμου. Ἁγίασον αὐτοὺς ἐν τῇ ἀληθείᾳ· ὁ λό- 17
γος ὁ σὸς ἀλήθειά ἐστιν. καθὼς ἐμὲ ἀπέστει- 18
λας εἰς τὸν κόσμον, κἀγὼ ἀπέστειλα αὐτοὺς εἰς 20,21
τὸν κόσμον· καὶ ὑπὲρ αὐτῶν ἐγὼ ἁγιάζω ἐμαυ- 19 Hb 10,10 1 C 1,30
τόν, ἵνα ὦσιν καὶ αὐτοὶ ἡγιασμένοι ἐν ἀληθείᾳ.
Οὐ περὶ τούτων δὲ ἐρωτῶ μόνον, ἀλλὰ καὶ 20 17,9
περὶ τῶν πιστευόντων διὰ τοῦ λόγου αὐτῶν εἰς
ἐμέ, ' ἵνα πάντες ἓν ὦσιν, καθὼς σύ, πατήρ, ἐν 21 G 3,28
ἐμοὶ κἀγὼ ἐν σοί, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ἓν
ὦσιν, ἵνα ὁ κόσμος πιστεύσῃ ὅτι σύ με ἀπέστει-
λας. κἀγὼ τὴν δόξαν ἣν δέδωκάς μοι δέδωκα 22 A 4,32
αὐτοῖς, ἵνα ὦσιν ἓν καθὼς ἡμεῖς ἕν· ἐγὼ ἐν 23
αὐτοῖς καὶ σὺ ἐν ἐμοί, ἵνα ὦσιν τετελειωμένοι 1 C 6,17 G 2,20
εἰς ἕν, ἵνα γινώσκῃ ὁ κόσμος ὅτι σύ με ἀπέ-
στειλας καὶ ἠγάπησας αὐτοὺς καθὼς ἐμὲ ἠγά-
πησας. πατήρ, ὃ δέδωκάς μοι, θέλω ἵνα ὅπου εἰ- 24 10,29; 12,26
μὶ ἐγὼ κἀκεῖνοι ὦσιν μετ' ἐμοῦ, ἵνα θεωρῶσιν

---

13 εαυτοις B^{c}SΨ 579 W 477 XN 1355 ΑΠ 482] αυτοις rel. | **14** δεδωκα] δε εδωκα D Θ | κοσμου 1⌒2 D^{1} (d) 13-826 230s Π* e b c r sys | **15** εκ 1⌒2 B* | **17** *inc.* πατερ αγιε αγ. Δ 1820 Did (Ta syp) | αληθεια^{1} + σου Ta Ψs 892 700^{r} 13-235 Γ^{r} Π* rel. 397^{r} q sy^{3} ar | σος + η Ta^{vn} B 579 W | **19** εγω > S 579 W 700 788 71 1093 A e b c q r gg Ath Xρ | **20** περι^{2} + παντων 700 565 1^{s} X 998 al. Π^{s} 270 482 syh^{m} ar gg (sa^{+}) Or | πιστευσοντ. Ta^{3} D^{c} al. lat(-b) ar gg sa^{+} | **21** ημιν] μοι Ta^{v} sys | ἕν^{2} > BC*W D e a b c r sys ar sa^{+} Cl | πιστευη BS*C W 1820 Cl Eus | **22** καθως + και 047 998 e a b f vg^{1} ar sa | ἕν^{2} BS*C* 33-579 W D 1s 397 e syspi Cl Eus Cy] + εσμεν Ta^{3} rel. | **23** ηγαπησας^{1}] -πησα Ta^{1} D 1689ss 954 al. 251 0141 138 423 a b r syh* ar | **24** ο Bs 579 W D Θ sysi] ους Ta^{3} rel. | * * * * *

τὴν δόξαν τὴν ἐμήν, ἣν δέδωκάς μοι ὅτι ἠγά-
154,3 25 πησάς με πρὸ καταβολῆς κόσμου. πατὴρ δίκαιε,
155,10 καὶ ὁ κόσμος σε οὐκ ἔγνω, ἐγὼ δέ σε ἔγνων, καὶ
26 οὗτοι ἔγνωσαν ὅτι σύ με ἀπέστειλας. καὶ ἐγνώρι-
σα αὐτοῖς τὸ ὄνομά σου καὶ γνωρίσω, ἵνα ἡ ἀγά-
πη ἣν ἠγάπησάς με ἐν αὐτοῖς ᾖ κἀγὼ ἐν αὐτοῖς.
156,1 18 Ταῦτα εἰπὼν Ἰησοῦς ἐξῆλθεν σὺν τοῖς μα-
Mt 26,36 Mc 14,32 θηταῖς αὐτοῦ πέραν τοῦ χειμάρρου τοῦ Κεδρών,
L 27,39 2 Sm 15,23 ὅπου ἦν κῆπος, εἰς ὃν εἰσῆλθεν αὐτὸς καὶ οἱ μα-
157,10 2 θηταὶ αὐτοῦ. ᾔδει δὲ καὶ Ἰούδας ὁ παραδι-
2-11: Mt 26,47-56 δοὺς αὐτὸν τὸν τόπον, ὅτι πολλάκις συνήχθη ὁ
Mc 14,43-52 L. 22,47-53 3 Ἰησοῦς ἐκεῖ μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. ὁ οὖν Ἰού-
21,37 *158,1* δας λαβὼν τὴν σπεῖραν καὶ ἐκ τῶν ἀρχιερέων
8,1 καὶ ἐκ τῶν φαρισαίων ὑπηρέτας ἔρχεται ἐκεῖ
159,10 4 μετὰ φανῶν καὶ λαμπάδων καὶ ὅπλων. Ἰησοῦς
19,28 οὖν εἰδὼς πάντα τὰ ἐρχόμενα ἐπ᾽ αὐτὸν ἐξῆλ-
5 θεν καὶ λέγει αὐτοῖς· τίνα ζητεῖτε; ἀπεκρίθησαν
αὐτῷ· Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον. λέγει αὐτοῖς
ὁ Ἰησοῦς· ἐγώ εἰμι. εἱστήκει δὲ καὶ Ἰούδας
6 ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν μετ᾽ αὐτῶν. ὡς οὖν εἶπεν
αὐτοῖς· ἐγώ εἰμι, ἀπῆλθον εἰς τὰ ὀπίσω καὶ ἔπε-
7 σαν χαμαί. πάλιν οὖν ἐπηρώτησεν αὐτούς· τίνα
ζητεῖτε; οἱ δὲ εἶπαν· Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον.
8 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· εἶπον ὑμῖν ὅτι ἐγώ εἰμι·
εἰ οὖν ἐμὲ ζητεῖτε, ἄφετε τούτους ὑπάγειν·

---

* τ. εμην > Ta[1] D sys Cyp[1] Eus | **25** και[1] > Ta[is] D b c f q r sa | **18,1** του[2] Ta[at] S*ΔW D A Y 028 sysp ar co+] των rel. | Κεδρου S*W D a b r sa+, + εις τ. ορος Ta sys |
* **2** συνηχθη + και Δ 054 28 21 954-1223 M 71 348 pl. 713 al. 1187[r] Γ pl. rel. pl.| o[2] > BSL X Λ| **3** παραλαβων 565
* 1 N 1820 138 sys ar | και[1] > e syi | **4** ειδως] ιδων D 13[r] 1188 213 157 0141 sysi ar | επερχομενα Δ 1689 954 1071 655s 397 | εξηλθ. κ. λεγει BC* D 565 1s 22[s] 1820 397[s]
* lat(-f)] εξελθων ειπεν rel. | **5** απεκριθησ. + κ. ειπον Xs f syi bo (477 sysp) | ο Ις > B (~ ειμι Ις) D 1689 1170 e (a) b r sysi[1] | αυτω + ζητουμεν sa+ | **7** ουν > 1241 209 1207 157 e a syp ar co+ |

quam dedisti mihi, quia dilexisti me ante con-
stitutionem mundi. Pater iuste, mundus te non 25
cognovit; ego autem te cognovi, et hi cogno-
verunt quia tu me misisti. Et notum feci eis 26
nomen tuum et notum faciam, ut dilectio, qua
dilexisti me, in ipsis sit, et ego in ipsis.

18,1-11 *Christus sua sponte se tradit*
(Mt 26,36-56; Mc 14,32-49; L 22,40-53)

Haec cum dixisset Iesus, egressus est cum 18
discipulis suis trans torrentem Cedron, ubi
erat hortus, in quem introivit ipse et discipuli
eius. Sciebat autem et Iudas, qui tradebat eum, 2
locum; quia frequenter Iesus convenerat illuc
cum discipulis suis. Iudas ergo cum accepisset 3
cohortem et a pontificibus et pharisaeis mi-
nistros, venit illuc cum lanternis et facibus et
armis. Iesus itaque sciens omnia, quae ventura 4
erant super eum, processit et dixit eis: Quem
quaeritis? Responderunt ei: Iesum Nazare- 5
num. Dicit eis Iesus: Ego sum. Stabat autem
et Iudas, qui tradebat eum, cum ipsis. Ut ergo 6
dixit eis: Ego sum, abierunt retrorsum et ce-
ciderunt in terram. Iterum ergo interrogavit 7
eos: Quem quaeritis? Illi autem dixerunt:
Iesum Nazarenum. Respondit Iesus: Dixi vobis, 8
quia ego sum; si ergo me quaeritis, sinite hos

---

25 iuste MsZ*MaKCsW b c d f q z Aug] + et *rel.*
26 qua] quam O d Aug, quia YG*ERV*
18,2 eum] ipsum e c, + ipsum Z*Cs b f
3 lanternis] laternis JEW f
4 dicit *codd.* vl pl.
quem] quid SBUGDsRCs e gat
7 interrog. eos OEpMaT e f q r] ~ eos interr. *rel.*

---

1 2 Sm 15,23
2 L 21,37; J 8,1
4 J 19,28

9 abire. Ut impleretur sermo, quem dixit: Quia
quos dedisti mihi, non perdidi ex eis quem-
10 quam. Simon ergo Petrus habens gladium edu-
xit eum et percussit pontificis servum et ab-
scidit auriculam eius dexteram. Erat autem no-
11 men servo Malchus. Dixit ergo Iesus Petro:
Mitte gladium tuum in vaginam. Calicem, quem
dedit mihi Pater, non bibam illum?

18,12-27 *Christus coram Anna et Caipha, Petri negatio*
(Mt 26,57-75; Mc 14,53-72; L 22,54-71)

12 Cohors ergo et tribunus et ministri Iudaeo-
rum comprehenderunt Iesum et ligaverunt eum.
13 Et adduxerunt eum ad Annam primum; erat
enim socer Caiphae, qui erat pontifex anni il-
14 lius. Erat autem Caiphas, qui consilium dede-
rat Iudaeis, quia expedit unum hominem mori
15 pro populo. Sequebatur autem Iesum Simon
Petrus et alius discipulus. Discipulus autem
ille erat notus pontifici et introivit cum Iesu
16 in atrium pontificis. Petrus autem stabat ad
ostium foris. Exivit ergo discipulus alius, qui
erat notus pontifici, et dixit ostiariae et in-
17 troduxit Petrum. Dicit ergo Petro ancilla os-
tiaria: Numquid et tu ex discipulis es hominis

---

9 eis IGW b c ff] illis e q. ipsis *rel.*
10 auricul. eius FOJMaE e b ff r] ~ eius auric. *rel.*
servi + illius e a r, illi ff
11 tuum Ep^{m}ER e] > *rel.*
non + vis Ep^{m}DsRK(Z*) a b q r z
12 alligaverunt JR a ff q
13 enim] autem OZBs*MaDsKs gat
14 dederat] dedit X*sBJDsRCsW b c ff q z
16 alius] ille AsX^{c}St q, ille alius JsECs a b c ff r

---

9 J 17,12; 6,39
11 Mt 26,39
14 J 11,49s
15 J 20,2s (13,23; 19,26; 21,7.20; A 3,1)

ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὃν εἶπεν, ὅτι οὓς δέδω- 9 17,12
κάς μοι, οὐκ ἀπώλεσα ἐξ αὐτῶν οὐδένα. Σίμων 10 *160,1*
οὖν Πέτρος ἔχων μάχαιραν εἵλκυσεν αὐτὴν καὶ
ἔπαισεν τὸν τοῦ ἀρχιερέως δοῦλον καὶ ἀπέκοψεν
αὐτοῦ τὸ ὠτάριον τὸ δεξιόν· ἦν δὲ ὄνομα τῷ
δούλῳ Μάλχος. εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς τῷ Πέτρῳ· 11 Mt 26,39
βάλε τὴν μάχαιραν εἰς τὴν θήκην· τὸ ποτήριον *161,1*
ὃ δέδωκέν μοι ὁ πατήρ, οὐ μὴ πίω αὐτό;

Ἡ οὖν σπεῖρα καὶ ὁ χιλίαρχος καὶ οἱ ὑπη- 12 *162,1*
ρέται τῶν Ἰουδαίων συνέλαβον τὸν Ἰησοῦν καὶ 12–27: Mt 26,57-75
ἔδησαν αὐτόν, καὶ ἤγαγον πρὸς Ἄνναν πρῶ- 13 Mc 14,53-72 L 22,54-71
τον· ἦν γὰρ πενθερὸς τοῦ Καϊάφα, ὃς ἦν ἀρχ- *163,10*
ιερεὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου. ἦν δὲ Καϊάφας ὁ 14 11,49s
συμβουλεύσας τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι συμφέρει ἕνα
ἄνθρωπον ἀποθανεῖν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ. Ἠκολού- 15 *164,4*
θει δὲ τῷ Ἰησοῦ Σίμων Πέτρος καὶ ἄλλος μα- 20,3; 19,26; 21,7.20
θητής. ὁ δὲ μαθητὴς ἐκεῖνος ἦν γνωστὸς τῷ A 3,1 *165,10*
ἀρχιερεῖ καὶ συνεισῆλθεν τῷ Ἰησοῦ εἰς τὴν αὐ-
λὴν τοῦ ἀρχιερέως, ὁ δὲ Πέτρος εἱστήκει πρὸς 16 *166,1*
τῇ θύρᾳ ἔξω. ἐξῆλθεν οὖν ὁ μαθητὴς ὁ ἄλλος *167,10*
ὁ γνωστὸς τοῦ ἀρχιερέως καὶ εἶπεν τῇ θυρωρῷ,
καὶ εἰσήγαγεν τὸν Πέτρον. λέγει οὖν τῷ Πέτρῳ 17 *168,1*
ἡ παιδίσκη ἡ θυρωρός· μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μα-

10 *inc.* τοτε Σιμων Π. Ta[n] D | ~ δουλ. τ. αρχ. S D 1424 945 vl | ωταρ. Bss*LW X 1187* syh[m]] ωτιον rel. | τω δουλω] τ. δουλου Ta D e a q r sy[4] co[+]]+εκεινου Ta D 13 e a r (fff) | **11** μαχαιρ.+σου Ta[tn] 579 700 1 13-185 71 213 157s 4s al. 270s e sys sa[+] | τ. θηκην] τ. τοπον Ta[v] 1689 sysi | θηκην· παντες γαρ οι λαβοντες μαχαιραν εν μαχαιρα απολουνται (Mt 26,52) Ta[3] Θ 238 | **13** απηγαγ. Ψ-892 Θ-983 826 rel. pl. | εκεινου+**18,24** sysi[1] Cy | **14** αποθαν.] απολεσθαι ΨΔs 054 700 28[r] 1424[r] 348[r] U al. N 157[r] Γ pl. A rel. pl. syh[m] | **15** Simon autem P. et unus ex aliis discip. secuti sunt Ies. Ta[a(n)] sy(s)p | και+ο Ta[av] C 33[r] Θ rel. pl. gg | **16ss** *post* **18,23** sys | **16** εισηλθεν Ta[a] 13ss 826[a] | ο αλλος] εκεινος 1241 13[r] 1424 185 1194s N *157* q (Ta[al] a b f ff r) | ος ην γνωστος τω αρχιερ. Ta[3] SΨs 892 Δs W rel. pl. lat(-q) sypih ar | **17** *inc.* κ. ως ειδεν η παιδ. η θυρωρ. τ. Σ. ατενισασα λεγει αυτω Ta[af(i)n] sys | * * * *

θητῶν εἶ τοῦ ἀνθρώπου τούτου; λέγει ἐκεῖνος·
169,10 18 οὐκ εἰμί. εἱστήκεισαν δὲ οἱ δοῦλοι καὶ οἱ ὑπη-
ρέται ἀνθρακιὰν πεποιηκότες, ὅτι ψῦχος ἦν, καὶ
ἐθερμαίνοντο· ἦν δὲ καὶ ὁ Πέτρος μετ᾽ αὐτῶν
ἑστὼς καὶ θερμαινόμενος.
19 Ὁ οὖν ἀρχιερεὺς ἠρώτησεν τὸν Ἰησοῦν περὶ
τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ περὶ τῆς διδαχῆς αὐ-
170,1 20 τοῦ. ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἐγὼ παρρη-
7,14.26 σίᾳ λελάληκα τῷ κόσμῳ· ἐγὼ πάντοτε ἐδίδαξα
ἐν συναγωγῇ καὶ ἐν τῷ ἱερῷ, ὅπου πάντες οἱ
Ἰουδαῖοι συνέρχονται, καὶ ἐν κρυπτῷ ἐλάλησα
171,10 21 οὐδέν. ¹ τί με ἐρωτᾷς; ἐρώτησον τοὺς ἀκηκοότας
τί ἐλάλησα αὐτοῖς· ἴδε οὗτοι οἴδασιν ἃ εἶπον
172,1 22 ἐγώ. ταῦτα δὲ αὐτοῦ εἰπόντος εἷς παρεστηκὼς
19,3 A 23,2 τῶν ὑπηρετῶν ἔδωκεν ῥάπισμα τῷ Ἰησοῦ εἰ-
173,10 23 πών· οὕτως ἀποκρίνῃ τῷ ἀρχιερεῖ; ἀπεκρίθη
αὐτῷ Ἰησοῦς· εἰ κακῶς ἐλάλησα, μαρτύρησον
174,1 24 περὶ τοῦ κακοῦ· εἰ δὲ καλῶς, τί με δέρεις; ἀπ-
έστειλεν οὖν αὐτὸν ὁ Ἄννας δεδεμένον πρὸς
Καϊάφαν τὸν ἀρχιερέα.
175,1 25 Ἦν δὲ Σίμων Πέτρος ἑστὼς καὶ θερμαινό-
μενος. εἶπον οὖν αὐτῷ· μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μα-
θητῶν αὐτοῦ εἶ; ἠρνήσατο ἐκεῖνος καὶ εἶπεν·
26 οὐκ εἰμί. λέγει εἷς ἐκ τῶν δούλων τοῦ ἀρχιε-
ρέως, συγγενὴς ὢν οὗ ἀπέκοψεν Πέτρος τὸ
ὠτίον· οὐκ ἐγώ σε εἶδον ἐν τῷ κήπῳ μετ᾽ αὐ-

---

18 κ. εθερμαιν.] του θερμαινεσθαι Ta sysp, > 565 1s 22^{a} * a b ff | **20** ο > BSL D Θ 440 Ω | παντες] -τοτε ΨΔs 054 700 28^{r} 1689s 1424 rel. pl. q | συνηρχοντο Ta^{in} 33 1675 Ms 2145 ar | **21** ειπον] ελαλησα X sys | **22** δε > Ta^{in} 788s Xs 440 a r sys ar bo | τ. παρεστωτων υπηρετων Ta S^{c}C*-L 579 054 700 Xss 397^{a} b c f r sys | **23** *inc.* ο δε Ις ειπεν αυτω Ta^{t} S 579 W 13^{r} 1170s r sysi ar gg sa^{+} | ει^{1} – καλως] * καλως ελαλησα sys | **25** Σιμων > Xs Xϱ | ηρνησατο + ουν C^{e}Δ 054 28^{r} 13 pl. 1424 pl. 348^{r} Γ pl. K 270^{s} Λ^{r} Ω pl. EG | **26** λεγει + ουν 579 565 1s 22^{a} 659 998 397^{a} (syspi ar) | ων > Ta Ψss XsN lat pl. sysp ar Xϱ |

istius? Dicit ille: Non sum. [1] Stabant autem 18
servi et ministri ad prunas, quia frigus erat,
et calefaciebant se; erat autem cum eis et Pe-
trus stans et calefaciens se.

Pontifex ergo interrogavit Iesum de disci- 19
pulis suis et de doctrina eius. Respondit ei 20
Iesus: Ego palam locutus sum mundo, ego
semper docui in synagoga et in templo, quo
omnes Iudaei conveniunt, et in occulto locutus
sum nihil. Quid me interrogas? interroga eos, 21
qui audierunt quid locutus sim ipsis; ecce hi
sciunt quae dixerim ego. Haec autem cum di- 22
xisset, unus adsistens ministrorum dedit alapam
Iesu dicens: Sic respondes pontifici? Respon- 23
dit ei Iesus: Si male locutus sum, testimo-
nium perhibe de malo; si autem bene, quid
me caedis? Et misit eum Annas ligatum ad 24
Caipham pontificem.

Erat autem Simon Petrus stans et calefa- 25
ciens se. Dixerunt ergo ei: Numquid et tu ex
discipulis eius es? Negavit ille et dixit: Non
sum. Dicit ei unus ex servis pontificis, cogna- 26
tus eius, cuius abscidit Petrus auriculam: Non-

---

18 prunas] carbones a b ff r z
calefiebant, > se S-HZStBeIGEKs
19 suis] eius MaD* vl pl., > AFMXEp*Be
21 sim] sum *codd.* vl
24 ligatum] vinctum a b c f ff q r z
26 ei J c] > *rel.*

---

20 J 7,14.26
22 J 19,3; A 23,2
25 J 18,18

27 ne ego te vidi in horto cum illo? Iterum ergo
negavit Petrus, et statim gallus cantavit.

18,28-19,16 *Christus coram Pilato, morti addictus*
(Mt 27,1-31; Mc 15,1-20; L 23,1-25)

28 Adducunt ergo Iesum a Caipha in praeto-
rium. Erat autem mane; et ipsi non introie-
runt in praetorium, ut non contaminarentur,
29 sed ut manducarent pascha. Exivit ergo Pila-
tus ad eos foras et dixit: Quam accusationem
30 affertis adversus hominem hunc? Responde-
runt et dixerunt ei: Si non esset hic male-
31 factor, non tibi tradidissemus eum. Dixit ergo
eis Pilatus: Accipite eum vos et secundum
legem vestram iudicate eum. Dixerunt ergo ei
Iudaei: Nobis non licet interficere quemquam.
32 Ut sermo Iesu impleretur, quem dixit, signi-
ficans qua morte esset moriturus.
33 Introivit ergo iterum in praetorium Pila-
tus et vocavit Iesum et dixit ei: Tu es rex
34 Iudaeorum? Respondit Iesus: A temetipso hoc
35 dicis, an alii dixerunt tibi de me? Respondit
Pilatus: Numquid ego Iudaeus sum? Gens tua
et pontifices tradiderunt te mihi; quid fecisti?
36 Respondit Iesus: Regnum meum non est de
hoc mundo. Si ex hoc mundo esset regnum
meum, ministri mei utique decertarent ut non

---

28 ad CaiphanSH cOc-StBssMaDsKW gat e a c ff z Aug | ut² ETcW e a f ff q r] > *rel.* | **31** ei > S-HOEps* MaRKsTW gat c ff r z | **32** morte esset XGDTW a c f ff q] ~ esset morte *rel.* | **34** *inc.* et respond. SAr B-C | ~ tibi dixer. *codd.* | **35** pontif. + tui OBMa | **36** ~ mundo hoc A-MStBeGRTh b | utique > Ass MXEpStBeJGRC e a b z

---

31 J 19,6s; A 18,15 | **32** J 3,14; 12,32s; Mt 20,19 | **34** Mt 16,13 | **35** Mt 20,19; Mc 10,33; L 18,32

τοῦ; πάλιν οὖν ἠρνήσατο Πέτρος, καὶ εὐθέως 27
ἀλέκτωρ ἐφώνησεν.

*Ἄγουσιν οὖν τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ τοῦ Καϊάφα εἰς 28 *176,1* *177,10*
τὸ πραιτώριον· ἦν δὲ πρωΐ· καὶ αὐτοὶ οὐκ εἰσῆλ- 28–19,15:
θον εἰς τὸ πραιτώριον, ἵνα μὴ μιανθῶσιν ἀλ- Mt 27,2.11-30 Mc 15,1-19
λὰ φάγωσιν τὸ πάσχα. ἐξῆλθεν οὖν ὁ Πιλᾶτος 29 L 23,1-25
ἔξω πρὸς αὐτοὺς καί φησίν· τίνα κατηγορίαν
φέρετε κατὰ τοῦ ἀνθρώπου τούτου; ἀπεκρίθη- 30
σαν καὶ εἶπαν αὐτῷ· εἰ μὴ ἦν οὗτος κακὸν ποιῶν,
οὐκ ἄν σοι παρεδώκαμεν αὐτόν. εἶπεν οὖν αὐ- 31 19,6s A 18,15
τοῖς ὁ Πιλᾶτος· λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς, καὶ κατὰ
τὸν νόμον ὑμῶν κρίνατε αὐτόν. εἶπον αὐτῷ
οἱ Ἰουδαῖοι· ἡμῖν οὐκ ἔξεστιν ἀποκτεῖναι οὐ-
δένα· ἵνα ὁ λόγος τοῦ Ἰησοῦ πληρωθῇ ὃν εἶπεν 32 3,14; 12,32s Mt 20,19
σημαίνων ποίῳ θανάτῳ ἤμελλεν ἀποθνῄσκειν.

Εἰσῆλθεν οὖν πάλιν εἰς τὸ πραιτώριον ὁ 33 *178,1*
Πιλᾶτος καὶ ἐφώνησεν τὸν Ἰησοῦν καὶ εἶπεν αὐ-
τῷ· σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ἀπεκρίθη 34 *179,10* Mt 16,13
Ἰησοῦς· ἀπὸ σεαυτοῦ σὺ τοῦτο λέγεις, ἢ ἄλλοι
εἶπόν σοι περὶ ἐμοῦ; ἀπεκρίθη ὁ Πιλᾶτος· μήτι 35 Mt 20,19
ἐγὼ Ἰουδαῖός εἰμι; τὸ ἔθνος τὸ σὸν καὶ οἱ ἀρχ-
ιερεῖς παρέδωκάν σε ἐμοί· τί ἐποίησας; ἀπεκρίθη 36
Ἰησοῦς· ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσ-
μου τούτου· εἰ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἦν ἡ βασι-
λεία ἡ ἐμή, οἱ ὑπηρέται ἂν οἱ ἐμοὶ ἠγωνίζοντο,

---

28 απο του] ad e a c ff z (b q) | αλλα] αλλ ινα Ψss 054 Θs 28^{r} 13-1321 Γ 4^{r} K^{r} rel. | **29** εξω > ΨΔs 054 Θ 28s 13-1010 M-U Γ pl. As al. rel. pl. | κατα > BS* 579 e q | **30** κακον ποιων BsLW e r sa^{+}] κακοποιων C*Ψs, -ποιος rel. | **31** ο > BC* 945 | αυτον^{2} > S* 579 W 565s 1s 118s 348^{r} 087 1820 138 c ar | **32** Ιυ] θυ LΔ 348 | **33** παλιν εις το πραιτ. P^{52} Ta^{in} BC 33-Δ W D 13^{r} 71 Xss 1170s 1820^{r} lat sy^{i} ar] ~ πρ. παλιν rel. | παλιν > Ta C^{c} 33 sy^{p} sa^{+} | **34** απεκρινατο ΨsW D 565 1^{r} UN 157 087 ΑΠss 270 138 | απο σεαυτ. Bss*ΨLss N 1820 Cy^{1} Xρ] αφ εαυτου rel. | συ > Ta S* D 472 lat pl. ar gg | αλλος σοι ειπεν M 71 N Π* 270 028 | **35** μητι] μη S*W 565 1s 118s | ο αρχιερευς S* e b sy^{i1} | **36** αν > B* 1424 713 e a b |

* * * * * * *

ἵνα μὴ παραδοθῶ τοῖς Ἰουδαίοις· νῦν δὲ ἡ βα-
180,4 37 σιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐντεῦθεν. εἶπεν οὖν αὐ-
1 T 6,13 8,47; 10,27 τῷ ὁ Πιλᾶτος· οὐκοῦν βασιλεὺς εἶ σύ; ἀπεκρί-
θη ὁ Ἰησοῦς· σὺ λέγεις ὅτι βασιλεύς εἰμι [ἐγώ].
181,10 ἐγὼ εἰς τοῦτο γεγέννημαι καὶ εἰς τοῦτο ἐλήλυ-
θα εἰς τὸν κόσμον, ἵνα μαρτυρήσω τῇ ἀληθείᾳ·
πᾶς ὁ ὢν ἐκ τῆς ἀληθείας ἀκούει μου τῆς φωνῆς.
182,9 38 ˡλέγει αὐτῷ ὁ Πιλᾶτος· τί ἐστιν ἀλήθεια; καὶ
τοῦτο εἰπὼν πάλιν ἐξῆλθεν πρὸς τοὺς Ἰουδαί-
ους, καὶ λέγει αὐτοῖς· ἐγὼ οὐδεμίαν εὑρίσκω ἐν
183,4 39 αὐτῷ αἰτίαν. ἔστιν δὲ συνήθεια ὑμῖν ἵνα ἕνα
ἀπολύσω ὑμῖν ἐν τῷ πάσχα· βούλεσθε οὖν ἀπο-
184,1 40 λύσω ὑμῖν τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων; ἐκραύ-
A 3,14 γασαν οὖν πάλιν λέγοντες· μὴ τοῦτον, ἀλλὰ τὸν
Βαραββᾶν. ἦν δὲ ὁ Βαραββᾶς λῃστής.
185,4 19 Τότε οὖν ἔλαβεν ὁ Πιλᾶτος τὸν Ἰησοῦν καὶ
2 ἐμαστίγωσεν. καὶ οἱ στρατιῶται πλέξαντες στέ-
φανον ἐξ ἀκανθῶν ἐπέθηκαν αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ,
18,22 3 καὶ ἱμάτιον πορφυροῦν περιέβαλον αὐτόν, ˡ καὶ
ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν καὶ ἔλεγον· χαῖρε ὁ βασι-
λεὺς τῶν Ἰουδαίων· καὶ ἐδίδοσαν αὐτῷ ῥαπίσμα-
186,9 4 τα. Ἐξῆλθεν οὖν πάλιν ἔξω ὁ Πιλᾶτος καὶ λέ-
γει αὐτοῖς· ἴδε ἄγω ὑμῖν αὐτὸν ἔξω, ἵνα γνῶτε
187,4 5 ὅτι οὐδεμίαν αἰτίαν εὑρίσκω ἐν αὐτῷ. ἐξῆλθεν
οὖν ὁ Ἰησοῦς ἔξω, φορῶν τὸν ἀκάνθινον στέ-

---

* **37** εγω[1] > B-892 W D 544 1-124 213s 4 1820[r] e a c ff r
* ar Xρ Amb | **39** υμιν[1]] υμων L N ar bo, > Ta[atn] 544
1321 1093 482 e | ουν + ινα Ta S 054 W 700 1223 U 245
* K[a] 270s | **40** παλιν > Ψs 1241 700ss 1-124 UN 713 1170
K[a] 720 X[b] G vl sypi ar co[+] | παλιν + παντες Δ Θ
Γ A m. vg | Βαραββας + ουτος Ta Θ 1s 22[a] syp
* ar gg bo | **19,1** λαβων, > και S 33s 579 W Xss 397 249[a] a |
2 επι την κεφ. 2193 U 1170s ΑΠ[r] G 0141 c q r | **3** και 1⁀2
* ΨΔs 054 D[1] 21 1s 22[a] 1424 pl. rel. pl. f q syp | **4** εξηλ-
θεν ουν] και εξ. B 33s 2193 544 X 1071s Ass 270 1820
* sypi | εν αυτω ουχ ευρ. αιτιαν 13[r] (579 vl) | **5** φορων]
εχων 565 1s 138 vl ar |

traderer Iudaeis; nunc autem regnum meum
non est hinc. Dixit itaque ei Pilatus: Ergo rex 37
es tu? Respondit Iesus: Tu dicis quia rex sum
ego. Ego in hoc natus sum et ad hoc veni in
mundum, ut testimonium perhibeam veritati:
omnis, qui est ex veritate, audit vocem meam.
¹Dicit ei Pilatus: Quid est veritas? Et, cum hoc 38
dixisset, iterum exivit ad Iudaeos et dicit eis:
Ego nullam invenio in eo causam. ¹Est autem 39
consuetudo vobis ut unum dimittam vobis in
Pascha; vultis ergo dimittam vobis regem Iu-
daeorum? Clamaverunt ergo rursum omnes di- 40
centes: Non hunc, sed Barabbam. Erat autem
Barabbas latro.

Tunc ergo apprehendit Pilatus Iesum et 19
flagellavit. Et milites plectentes coronam de 2
spinis imposuerunt capiti eius et veste pur-
purea circumdederunt eum. Et veniebant ad 3
eum et dicebant: Ave rex Iudaeorum; et da-
bant ei alapas. Exivit ergo iterum Pilatus fo- 4
ras et dicit eis: Ecce adduco vobis eum foras,
ut cognoscatis quia nullam invenio in eo cau-
sam. Exivit ergo Iesus portans coronam spi- 5

---

37 vocem meam OBMAW e a c f ff q z] ~ meam vocem *rel.*

39 vobis¹ > Z^eGMaDV e z

40 ergo b c ff j q z, > *codd.*

19,1 flagellavit + eum OGMaD e a c r

3 alapas] palmas Os*ssBJMaDsRKsThCs vl

4 ergo ff (b r) > *codd.*

~ in eo nullam c. invenio *codd.*(-G)

5 Iesus + foras JTh e a b c f ff j q r

coronam spin. W] ~ spin. cor. *rel.*

---

37 1 T 6,13; J 8,47; 10,27

19,3 J 18,22; Is 50,6

neam et purpureum vestimentum. Et dicit
6 eis: Ecce homo. Cum ergo vidissent eum
pontifices et ministri, clamabant dicentes: Cru-
cifige, crucifige eum. Dicit eis Pilatus: Acci-
pite eum vos, et crucifigite; ego enim non in-
7 venio in eo causam. Responderunt ei Iudaei:
Nos legem habemus, et secundum legem debet
mori, quia Filium Dei se fecit.
8 Cum ergo audisset Pilatus hunc sermonem,
9 magis timuit. Et ingressus est praetorium ite-
rum et dixit ad Iesum: Unde es tu? Iesus
10 autem responsum non dedit ei. Dicit ergo ei
Pilatus: Mihi non loqueris? nescis quia potes-
tatem habeo crucifigere te, et potestatem habeo
11 dimittere te? Respondit Iesus: Non haberes
potestatem adversum me ullam, nisi tibi da-
tum esset desuper. Propterea qui me tradidit
12 tibi maius peccatum habet. Et exinde quae-
rebat Pilatus dimittere eum. Iudaei autem cla-
mabant dicentes: Si hunc dimittis, non es ami-
cus Caesaris; omnis enim, qui se regem facit,
contradicit Caesari.
13 Pilatus autem cum audisset hos sermones,
adduxit foras Iesum et sedit pro tribunali, in
loco, qui dicitur Lithostrotos, hebraice autem
14 Gabbatha. Erat autem parasceve Paschae hora

---

6 eum[2] EW b c f ff j q] > *rel.*
9 dixit C b r] dicit *rel.*
10 habeo[2] > YssX[c]Ep e
11 datum esset OEpMaDR Aug] ~ esset dat. *rel.*
me trad. ERW e j (a)] ~ trad. me *rel.*
12 et > A-M*XEpB[r]DQsVCs e b ff j q r
enim HKThCs a f q] > *rel.*
13 autem[1] XBEW] ergo *rel.*
locum AssM[c]XStBeIG a b f ff j q w[2] z
gabbatha] gennatha e (j w[2])

---

7 J 5,18; 10,33; Lv 24,16 | **11** J 10,18; A 2,23 | **12** A 17,7

φανον καὶ τὸ πορφυροῦν ἱμάτιον. καὶ λέγει αὐ-
τοῖς· ἰδοὺ ὁ ἄνθρωπος. ὅτε οὖν εἶδον αὐτὸν οἱ 6 *188,1*
ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ὑπηρέται, ἐκραύγασαν λέγοντες·
σταύρωσον σταύρωσον. λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλᾶ- *189,10*
τος· λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς καὶ σταυρώσατε· ἐγὼ *190,9*
γὰρ οὐχ εὑρίσκω ἐν αὐτῷ αἰτίαν. ἀπεκρίθησαν 7 *191,10* 5,18; 10,33
αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι· ἡμεῖς νόμον ἔχομεν, καὶ κατὰ Lv 24,16
τὸν νόμον ὀφείλει ἀποθανεῖν, ὅτι υἱὸν Θεοῦ
ἑαυτὸν ἐποίησεν.

Ὅτε οὖν ἤκουσεν ὁ Πιλᾶτος τοῦτον τὸν λό- 8 *192,7*
γον, μᾶλλον ἐφοβήθη. καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ πραι- 9
τώριον πάλιν καὶ λέγει τῷ Ἰησοῦ· πόθεν εἶ σύ;
ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπόκρισιν οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ. ¹λέγει 10 *193,10*
οὖν αὐτῷ ὁ Πιλᾶτος· ἐμοὶ οὐ λαλεῖς; οὐκ οἶδας
ὅτι ἐξουσίαν ἔχω ἀπολῦσαί σε καὶ ἐξουσίαν ἔχω
σταυρῶσαί σε; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· οὐκ εἶχες ἐξου- 11 10,18; A 2,23
σίαν κατ' ἐμοῦ οὐδεμίαν, εἰ μὴ ἦν δεδομένον σοι
ἄνωθεν· διὰ τοῦτο ὁ παραδούς μέ σοι μείζονα
ἁμαρτίαν ἔχει. ἐκ τούτου ὁ Πιλᾶτος ἐζήτει ἀπο- 12 A 17,7
λῦσαι αὐτόν· οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἐκραύγασαν λέγον-
τες· ἐὰν τοῦτον ἀπολύσῃς, οὐκ εἶ φίλος τοῦ Καί-
σαρος· πᾶς ὁ βασιλέα ἑαυτὸν ποιῶν ἀντιλέγει
τῷ Καίσαρι. Ὁ οὖν Πιλᾶτος ἀκούσας τῶν λό- 13
γων τούτων ἤγαγεν ἔξω τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐκάθ-
ισεν ἐπὶ βήματος εἰς τόπον λεγόμενον Λιθό-
στρωτον, ἑβραϊστὶ δὲ Γαββαθᾶ. ἦν δὲ παρα- 14

κ. λεγ.–ανθρ.> e a ff*r ach | ιδου B-579 W 565 1s 118s Xss Πᵒ 1820 138] ιδε rel. | 6 λεγοντες>S e a b ff | σταυρωσον² > 7 1010 713 V e r | 7 νομον² BsΨL-ΔW D N lat(-q) syi Ωρ] + ημων Ta^{vl} rel. | 10 ουν > Ta S* 28 13^{r} 655 1194 71 A 270* V q r syp ar co⁺ | απολ., σταυρωσ. Ta BS N AE* 821 ej syp] ∼ rel. | 11 ειχες] εχεις S-579 D 565 544 2193 X 1071s N 660 A Πss 27υ-229 Λs | παραδους BSΔ Θ 1346 ΛΕ verss.] παραδιδους rel. | 12 εκραυγασ. ΒΨ D 700 544 1071 157 270s 397^{r} a] -γαζον LW 054 065 Θ 565s 1-124 As al., εκραζον rel. | πας + γαρ Ta^{3} D^{1} a f q vg^{1} sypi bo Aug | 13 Καπφαθα 565 1s 22 (gg), Χιφβαθα Θ, Γολγοθα Ta^{14} S* 579, gennatha e (j) | * * *

σκευὴ τοῦ πάσχα, ὥρα ἦν ὡς ἕκτη· καὶ λέγει τοῖς
194,1 15 Ἰουδαίοις· ἴδε ὁ βασιλεὺς ὑμῶν. ἐκραύγασαν
19,6 195,10 οὖν ἐκεῖνοι· ἆρον ἆρον, σταύρωσον αὐτόν. λέγει
αὐτοῖς ὁ Πιλᾶτος· τὸν βασιλέα ὑμῶν σταυρώ-
σω; ἀπεκρίθησαν οἱ ἀρχιερεῖς· οὐκ ἔχομεν βα-
196,1 16 σιλέα εἰ μὴ Καίσαρα. τότε οὖν παρέδωκεν αὐ-
16–30: Mt 27,31-50 τὸν αὐτοῖς ἵνα σταυρωθῇ.
Mc 15,20-37 L 23,26-46 17 Παρέλαβον οὖν τὸν Ἰησοῦν· ¹ καὶ βαστά-
197,1 ζων ἑαυτῷ τὸν σταυρὸν ἐξῆλθεν εἰς τὸν λεγό-
μενον Κρανίου τόπον, ὃ λέγεται ἑβραϊστὶ Γολ-
198,1 18 γοθᾶ, ¹ ὅπου αὐτὸν ἐσταύρωσαν, καὶ μετ᾽ αὐτοῦ
ἄλλους δύο ἐντεῦθεν καὶ ἐντεῦθεν, μέσον δὲ τὸν
199,1 19 Ἰησοῦν. ἔγραψεν δὲ καὶ τίτλον ὁ Πιλᾶτος καὶ
ἔθηκεν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ· ἦν δὲ γεγραμμένον
Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων.
200,10 20 τοῦτον οὖν τὸν τίτλον πολλοὶ ἀνέγνωσαν τῶν
Ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς ἦν ὁ τόπος τῆς πόλεως
ὅπου ἐσταυρώθη ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἦν γεγραμμέ-
21 νον ἑβραϊστί, ῥωμαϊστί, ἑλληνιστί. ἔλεγον οὖν τῷ
Πιλάτῳ οἱ ἀρχιερεῖς τῶν Ἰουδαίων· μὴ γράφε·
ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, ἀλλ᾽ ὅτι ἐκεῖνος εἶπεν·
22 βασιλεύς εἰμι τῶν Ἰουδαίων. ἀπεκρίθη ὁ Πιλᾶ-
201,1 23 τος· ὃ γέγραφα, γέγραφα. Οἱ οὖν στρατιῶται,
ὅτε ἐσταύρωσαν τὸν Ἰησοῦν, ἔλαβον τὰ ἱμάτια
αὐτοῦ καὶ ἐποίησαν τέσσερα μέρη, ἑκάστῳ στρα-

* * **14** εκτη] τριτη (Mc 15,25) S^c Ψ L Δ D^l X X^b | **15** εκραυγαζον 1241 054 D Θ 2145 N 1170s A-1219 vg ar, ελεγον * S*W syi | **16** Iν + κ. ηγαγον Δs 054 065 rel. pl., απηγαγ. SW 700 1 209 MUN 713 A vg syph ar sa⁺] + εις το πραιτωρ. Ta 700 7 Ms 348 UΓ 998 | ηγαγ. + κ. επεθηκαν * αυτω τ. σταυρον 13^r syi Ωρ | **17** ο λεγ. εβρ.] εβρ.(δε) Ψss X db co⁺ | Γολγοθ B sa | **18** δυο + ληστας (L 23,33) Ta^an 1071 1321 a bo | εντευθεν^1.2 + ενα Ta^an 348 1579, ~ sypih^m sa⁺ | **19** τιτλον] tabulam (Ta) sypi ar | γεγραμμ. + εβρ. ρωμ. ελλην. 579 13^r | **20** κ. ην - ελλην. > 13^r, ~ ελλην. ρωμ. Ta^3 Δs 065 054 D Θ rel. pl. lat(-eff) syph | ελλην. + supra ar^em | **22** γεγραφα^2] scriptum est Ta^a(v) |
* **23** οτε εσταυρ.] οι σταυρωσαντες S 579 1170 gg bo |

quasi sexta, et dicit Iudaeis: Ecce rex vester.
Illi autem clamabant: Tolle, tolle, crucifige eum. 15
Dicit eis Pilatus: Regem vestrum crucifigam?
Responderunt pontifices: Non habemus regem
nisi Caesarem. Tunc ergo tradidit eis illum ut 16
crucifigeretur.

19,17-37 *Opus redemptionis in cruce consummatum* (Mt 27,32-56; Mc 15,21-41; L 23,26-49)

Susceperunt autem Iesum et eduxerunt.
Et baiulans sibi crucem exivit in eum, qui 17
dicitur Calvariae, locum, hebraice autem Gol-
gotha, ubi crucifixerunt eum, et cum eo alios 18
duos hinc et hinc, medium autem Iesum. Scrip- 19
sit autem et titulum Pilatus et posuit super
crucem. Erat autem scriptum: Iesus Nazarenus,
Rex Iudaeorum. Hunc ergo titulum multi Iu- 20
daeorum legerunt, quia prope civitatem erat
locus, ubi crucifixus est Iesus. Et erat scrip-
tum hebraice, graece et latine. Dicebant ergo 21
Pilato pontifices Iudaeorum: Noli scribere Rex
Iudaeorum, sed quia ipse dixit: Rex sum
Iudaeorum. Respondit Pilatus: Quod scripsi, 22
scripsi.

Milites ergo cum crucifixissent eum, acce- 23
perunt vestimenta eius et fecerunt quattuor
partes, unicuique militi partem, et tunicam.

---

15 dicit StEC b e j n] dixit *rel.*, ait a c ff q r z
pontif. + nos HM[c]GTh e a r
16 et duxerunt AsHStMaDTh f c (q), > vl
17 locum] -cus OBMaT e a b f q r
autem AM[c]DTh] > *rel.*
18 ~ eum crucif. *codd.* (a)
hinc[2]] inde Y*StX[c]GVW e c, illinc a ff r z
20 Iudaeor. leger. J r] ~ leg. Iud. *rel.* (e) a b c ff z
23 et tunicam > a b c ff* r w[2*] z

---

15 J 19,6 | **20** Hb 13,12

Erat autem tunica inconsutilis desuper con-
24 texta per totum. Dixerunt ergo ad invicem:
Non scindamus eam, sed sortiamur de illa cuius
sit; ut Scriptura impleretur dicens: *Partiti sunt
vestimenta mea sibi, et in vestem meam mise-
runt sortem.* Et milites quidem haec fecerunt.
25 Stabant autem iuxta crucem Iesu mater
eius et soror matris eius Maria Cleophae et
26 Maria Magdalene. Cum vidisset ergo Iesus
matrem et discipulum stantem, quem dilige-
bat, dicit matri suae: Mulier, ecce filius tuus.
27 Deinde dicit discipulo: Ecce mater tua. Et ex
28 illa hora accepit eam discipulus in sua. Postea
sciens Iesus quia omnia consummata sunt, ut
29 consummaretur Scriptura, dixit: Sitio. Vas
ergo erat positum aceto plenum. Illi autem spon-
giam plenam aceto hyssopo circumponentes
30 obtulerunt ori eius. Cum ergo accepisset Iesus
acetum, dixit: Consummatum est. Et inclinato
capite tradidit spiritum.

---

24 impleretur ZIKsCsW f r] -pleatur *rel.*
in] super FJE c f ff q r z
27 in suam HOZ*s*MaDsRTh, > c
28 quia J e a c n r Aug] + iam *rel.*
dicit *codd.* vl pl.
29 ~ positum erat *codd.* (e a q) b c f ff z
30 spiritum + cum autem exspirasset velamentum templi scissum est medium a summo usque deorsum Ep[m] (DR r)

---

24 Ps 21,19
26 J 13,23
28 J 18,4; L 12,50; 18,31; Mt 26,54
29 Ps 21,16; 68,22
30 Job 19,26s O'

τιώτῃ μέρος, καὶ τὸν χιτῶνα. ἦν δὲ ὁ χιτὼν
ἄραφος, ἐκ τῶν ἄνωθεν ὑφαντὸς δι᾽ ὅλου. εἶπαν 24
οὖν πρὸς ἀλλήλους· μὴ σχίσωμεν αὐτόν, ἀλλὰ
λάχωμεν περὶ αὐτοῦ τίνος ἔσται· ἵνα ἡ γραφὴ
πληρωθῇ [ἡ λέγουσα]· *διεμερίσαντο τὰ ἱμάτιά* Ps 21,19
μου ἑαυτοῖς καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον
κλῆρον. Οἱ μὲν οὖν στρατιῶται ταῦτα ἐποίησαν. *202,10*
Εἱστήκεισαν δὲ παρὰ τῷ σταυρῷ τοῦ Ἰη- 25
σοῦ ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ ἡ ἀδελφὴ τῆς μητρὸς
αὐτοῦ, Μαρία ἡ τοῦ Κλωπᾶ καὶ Μαρία ἡ Μαγ-
δαληνή. Ἰησοῦς οὖν ἰδὼν τὴν μητέρα καὶ τὸν 26
μαθητὴν παρεστῶτα ὃν ἠγάπα, λέγει τῇ μητρί· 13,23
γύναι, ἴδε ὁ υἱός σου. εἶτα λέγει τῷ μαθητῇ· ἴδε 27
ἡ μήτηρ σου. καὶ ἀπ᾽ ἐκείνης τῆς ὥρας ἔλαβεν ὁ
μαθητὴς αὐτὴν εἰς τὰ ἴδια. Μετὰ τοῦτο εἰδὼς ὁ 28 *203,4* 13,3; 18,4
Ἰησοῦς ὅτι ἤδη πάντα τετέλεσται, ἵνα τελειωθῇ
ἡ γραφή, λέγει· διψῶ. σκεῦος ἔκειτο ὄξους μεσ- 29 Ps 21,16; 68,22
τόν· σπόγγον οὖν μεστὸν τοῦ ὄξους ὑσσώπῳ πε-
ριθέντες προσήνεγκαν αὐτοῦ τῷ στόματι. ὅτε 30 Iob 19,26s O' *204,1*
οὖν ἔλαβεν τὸ ὄξος ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· τετέλεσται,
καὶ κλίνας τὴν κεφαλὴν παρέδωκεν τὸ πνεῦμα.

κ. τ. χιτωνα > Ta^{an} S* a b ff r z syp gg | και^{2} - χιτων] τον δε χιτωνα επει ην 788s c ar Eus Cyp | **24** η λεγουσα > BS vl(-f q z) gg sa^{+} Eus^{1} | **25** αυτου^{2} + και Ta sypi^{1} | * Κλεοπα lat ar(-ar^{em}) gg bo | **26** ουν] δε S vl sypi^{1} co, et Ta^{avl} | παρεστωτα > Ta^{v} W 348^{s} Λ* | **27** ωρας] ημερας 33 Θ^{c} 544 13^{r} 1194 71 1170s A 2430 Y 655 syi sa^{1+} | **28** ει- * δως] ιδων Ta^{1} ΨΔ 054 565ss 13^{r} 1424 pl. 213 713s Γss al. K 726ss a syi gg | ηδη] ιδου syi ar, > Ta^{avl} 579 W 700 565 1^{r} 71 280 397^{r} a b c r vg syp gg sa^{+} | τετελ. + (τα) περι αυτου Θs 7 M^{m}U 473 4s 0141 | τελειωθη] πληρωθη Ta^{als} S D Θ 565 1s 118s 788s al. 157 1093 660 X^{b} 397^{s} e b c f ff n q r | **29** οι δε πλησαντες σπ. οξ. και 1241 054 D Θs 28ss 22^{s} rel. pl. c f q sypih ar bo | οξους^{2} + μετα χολης Θ 13^{r} 348s 2145 c syih ar Eus | **30** οξος + μετα χολης 13^{r} syi ar | ειπεν + παντα Ta^{an} n syi ar | πνα + ως δε εξεπνευσεν εσχισθη το καταπετασμα τ. ναου μεσον απο ανωθεν εως κατω 2145 235 1820 r syih^{+} |

205,10 31 Οἱ οὖν Ἰουδαῖοι, ἐπεὶ παρασκευὴ ἦν, ἵνα μὴ
Dt 21,23 μείνῃ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τὰ σώματα ἐν τῷ σαββά-
τῳ, ἦν γὰρ μεγάλη ἡ ἡμέρα ἐκείνου τοῦ σαββά-
του, ἠρώτησαν τὸν Πιλᾶτον ἵνα κατεαγῶσιν αὐ-
32 τῶν τὰ σκέλη καὶ ἀρθῶσιν. ἦλθον οὖν οἱ στρα-
τιῶται, καὶ τοῦ μὲν πρώτου κατέαξαν τὰ σκέλη
33 καὶ τοῦ ἄλλου τοῦ συσταυρωθέντος αὐτῷ· ἐπὶ δὲ
τὸν Ἰησοῦν ἐλθόντες, ὡς εἶδον ἤδη αὐτὸν τε-
34 θνηκότα, οὐ κατέαξαν αὐτοῦ τὰ σκέλη, ˡἀλλ᾽ εἷς
τῶν στρατιωτῶν λόγχῃ αὐτοῦ τὴν πλευρὰν ἔνυ-
35 ξεν, καὶ ἐξῆλθεν εὐθὺς αἷμα καὶ ὕδωρ. καὶ ὁ ἑω-
ρακὼς μεμαρτύρηκεν, καὶ ἀληθινὴ αὐτοῦ ἐστιν
ἡ μαρτυρία, καὶ ἐκεῖνος οἶδεν ὅτι ἀληθῆ λέγει,
Ex 12,46 36 ἵνα καὶ ὑμεῖς πιστεύητε. ἐγένετο γὰρ ταῦτα ἵνα
Nu 9,12 Ps 33,21 ἡ γραφὴ πληρωθῇ· *ὀστοῦν οὐ συντριβήσεται αὐ-*
Zch 12,10 37 *τοῦ.* καὶ πάλιν ἑτέρα γραφὴ λέγει· *ὄψονται εἰς*
Ap 1,7 *ὃν ἐξεκέντησαν.*

206,1 38 Μετὰ δὲ ταῦτα ἠρώτησεν τὸν Πιλᾶτον Ἰω-
38–42: Mt 27,57-61 σὴφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας, ὢν μαθητὴς τοῦ Ἰη-
Mc 15,42-47 L 23,50-55 σοῦ, κεκρυμμένος δὲ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰου-
δαίων, ἵνα ἄρῃ τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ· καὶ ἐπέ-
τρεψεν ὁ Πιλᾶτος. ἦλθεν οὖν καὶ ἦρεν τὸ σῶ-
207,10 39 μα αὐτοῦ. ἦλθεν δὲ καὶ Νικόδημος, ὁ ἐλθὼν
3,2; Mt 2,11 πρὸς αὐτὸν νυκτὸς τὸ πρῶτον, φέρων μῖγμα
208,1 40 σμύρνης καὶ ἀλόης ὡς λίτρας ἑκατόν. ἔλαβον
οὖν τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἔδησαν αὐτὸ ὀθο-

31 ινα μη ... σαββατω] λεγουσιν μη μεινη ταυτα τα σωμ. επι τ. σταυρ. αυτων επει σαββ. επιφωσκει Ta syp | εκεινη B* 33 69 348 477s al. 157 1346 482 4 2430 1820 138 317 c f vg syh | **32** αλλου + ομοιως (Ta[in]) Θ a c f n q ar gg | **33** ως > S* syp co+ | ειδον] ευρον S* f co | **34** ηνοιξεν Ta[fl] 2145[c] 56 68 f r z vg syh Aug | ευθυς > e Iϱ | ~ υδωϱ κ. αιμα 579 054 e bo Ωϱ Eus Xϱ | **35** > Ta[f] e | οιδεν] ειδεν 69s 346 | πιστευητε BS*Ψ Ωϱ] -σητε rel. | **36** συντριβ. +
* απ S 33 565[r] 69ss al. pl. | **38** ο[1] > BΨL 579 D A 1346* | ηλθον, ηραν Ta S*W N vl(-f) syi ar sa | σωμα 1⌒2 1s 209 1689s A 973 | **39** φερων] εχων S*W bo | μιγμα] ελιγμα BS*W, σμιγμα 1689s 348[s] 262 1093 | **40** Ιυ] θυ A |

Iudaei ergo, quoniam parasceve erat, ut 31
non remanerent in cruce corpora sabbato, erat
enim magnus dies ille sabbati, rogaverunt Pi-
latum, ut frangerentur eorum crura et tolle-
rentur. Venerunt ergo milites, et primi qui- 32
dem fregerunt crura et alterius, qui crucifixus
est cum eo. Ad Iesum autem cum venissent, 33
ut viderunt eum iam mortuum, non fregerunt
eius crura, sed unus militum lancea latus eius 34
aperuit, et continuo exivit sanguis et aqua. Et 35
qui vidit testimonium perhibuit, et verum est
testimonium eius. Et ille scit quia vera dicit,
ut et vos credatis. Facta sunt enim haec ut 36
Scriptura impleretur: *Os non comminuetis ex
eo.* Et iterum alia Scriptura dicit: *Videbunt* 37
in quem transfixerunt.

19,38-42 *Christus in sepulcro conditus*
(Mt 27,57-61; Mc 15,42-47; L 23,50-55)

Post haec autem rogavit Pilatum Ioseph 38
ab Arimathaea, eo quod esset discipulus Iesu,
occultus autem propter metum Iudaeorum, ut
tolleret corpus Iesu. Et permisit Pilatus. Venit
ergo et tulit corpus Iesu. Venit autem et Ni- 39
codemus, qui venerat ad Iesum nocte primum,
ferens mixturam murrae et aloes, quasi libras
centum. Acceperunt ergo corpus Iesu et liga- 40

---

31 tollerentur + de cruce H^{m}Z*Th a n
33 ut] et XGET gat a q z
34 aperuit *codd.* f r z Aug] inseruit e, pupugit b, percussit a ff n, perfodit c (q)
35 testim. eius OEpMaET vl Aug] ~ eius test. *rel.*
36 impleretur Ep^{m}IKsCsW f q] -eatur *rel.*
confringatis a b c f ff j n w^2 z
38 Arimat(h)ia *codd.* vl

---

31 Dt 21,23
36 Ex 12,46; Nu 9,12; Ps 33,21
37 Zch 12,10; Ap 1,7
39 J 3,1s; Mt 2,11

verunt illud linteis cum aromatibus, sicut mos
41 est Iudaeis sepelire. Erat autem in loco, ubi
crucifixus est, hortus, et in horto monumen-
tum novum, in quo nondum quisquam positus
42 erat. Ibi ergo propter parasceven Iudaeorum,
quia iuxta erat monumentum, posuerunt Iesum.

20,1-18 ***Petrus et Iohannes, Maria Magdalene.***

20 Una autem sabbati Maria Magdalene venit
mane, cum adhuc tenebrae essent, ad monu-
mentum et vidit lapidem sublatum a monu-
2 mento. Cucurrit ergo et venit ad Simonem
Petrum et ad alium discipulum, quem amabat
Iesus, et dicit illis: Tulerunt Dominum de mo-
3 numento, et nescimus ubi posuerunt eum. Exiit
ergo Petrus et ille alius discipulus, et vene-
4 runt ad monumentum. Currebant autem duo
simul, et ille alius discipulus praecucurrit ci-
tius Petro et venit primus ad monumentum.
5 Et cum se inclinasset, vidit posita linteamina,
6 non tamen introivit. Venit ergo Simon Petrus
sequens eum et introivit in monumentum et
7 vidit linteamina posita [1] et sudarium, quod
fuerat super caput eius, non cum linteamini-
bus positum, sed separatim involutum in unum
8 locum. Tunc ergo introivit et ille discipulus,
qui venerat primus ad monumentum, et vidit

40 illud Cs r Aug] eum *rel.*
est Iud. J(E) b f j r z Aug] ~ Iud. est *rel.*
20,1 videt AssM-ZStJBsGsKsCs (a) b q r
2 currit Z*BsJ d
4 praecurrit YsEpR a q z
5s videt AsMX-StBsGCs e d

20,2s J 13,23 | **8** L 24,12.24 | **7** J 11,44; 19,40 | **8s** J 2,22; L 24,25ss.44ss; A 2,24-32; 17,3; 1C 15,4

νίοις μετὰ τῶν ἀρωμάτων, καθὼς ἔθος ἐστὶν
τοῖς Ἰουδαίοις ἐνταφιάζειν. ἦν δὲ ἐν τῷ τόπῳ 41
ὅπου ἐσταυρώθη κῆπος, καὶ ἐν τῷ κήπῳ μνη-
μεῖον καινόν, ἐν ᾧ οὐδέπω οὐδεὶς ἦν τεθειμένος.
ἐκεῖ οὖν διὰ τὴν παρασκευὴν τῶν Ἰουδαίων, 42
ὅτι ἐγγὺς ἦν τὸ μνημεῖον, ἔθηκαν τὸν Ἰησοῦν.

Τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων Μαρία ἡ Μαγδα- 20 *209,1* 1-18:
ληνὴ ἔρχεται πρωῒ σκοτίας ἔτι οὔσης εἰς τὸ μνη- Mt 28,1-10
μεῖον, καὶ βλέπει τὸν λίθον ἠρμένον ἐκ τοῦ μνη- Mc 16,1-11 L 24,1-12
μείου. τρέχει οὖν καὶ ἔρχεται πρὸς Σίμωνα 2 *210,10*
Πέτρον καὶ πρὸς τὸν ἄλλον μαθητὴν ὃν ἐφίλει 13,23
ὁ Ἰησοῦς, καὶ λέγει αὐτοῖς· ἦραν τὸν Κύριον
ἐκ τοῦ μνημείου, καὶ οὐκ οἴδαμεν ποῦ ἔθηκαν
αὐτόν. Ἐξῆλθεν οὖν ὁ Πέτρος καὶ ὁ ἄλλος μα- 3
θητής, καὶ ἤρχοντο εἰς τὸ μνημεῖον. ἔτρεχον 4
δὲ οἱ δύο ὁμοῦ· καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς προέ-
δραμεν τάχιον τοῦ Πέτρου καὶ ἦλθεν πρῶτος
εἰς τὸ μνημεῖον. καὶ παρακύψας βλέπει κείμενα 5
τὰ ὀθόνια, οὐ μέντοι εἰσῆλθεν. ἔρχεται οὖν 6
καὶ Σίμων Πέτρος ἀκολουθῶν αὐτῷ, καὶ εἰσῆλ-
θεν εἰς τὸ μνημεῖον· καὶ θεωρεῖ τὰ ὀθόνια
κείμενα, ꜌ καὶ τὸ σουδάριον, ὃ ἦν ἐπὶ τῆς κε- 7 11,44
φαλῆς αὐτοῦ, οὐ μετὰ τῶν ὀθονίων κείμενον
ἀλλὰ χωρὶς ἐντετυλιγμένον εἰς ἕνα τόπον. τότε 8
οὖν εἰσῆλθεν καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς ὁ ἐλθὼν
πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ εἶδεν καὶ ἐπίστευ-

εστιν] ην Ta^{avl} S*W sys ar Ny | **41** κηπω] τοπω 1s 22^{a} 71 157 | ουδεποτε Θ 1279s 1187 1355s V X^{b} | ην τεθειμ. Bs 579 W 1071 1820] ετεθη rel. | **42** δια τ. παρασκ.] quia sabbatum inceperat Ta sysp | τ. Ιουδ. > e b ff j n r sysp | **20,1** πρωι > W a b c | ηρμεν. απο τ. θυρας (εκ) του μν. (S) 579 W 565 1s 22^{a} (157) 660 138 d r sysi ar gg | **2** Κν + μου Ta^{fl} Δ 348 X r syi^{l} Eus Χρ, ημων Ta^{al} sysp bo | οιδα Ta^{at} 348 477 028 X^{b} e r sysp ar^{l} (-ar^{em}) gg | **3** κ. ηρχ.– μνημ. > S* | **4** ο αλλος] ille Ta a j sysp, ille alius Ta^{fln} e b c f ff q r vg syh | πρωτος > (Ta^{v}) X^{b} e sys | **5** οθονια + μονα 1223 397 gg (Ta^{vn}), ~ Ψ 245 | **6** εισηλθεν + πρωτος X 713 | **8** ειδον, επιστευσαν 69 124 sysi gg |

1 C 15,4 9 σεν· οὐδέπω γὰρ ᾔδεισαν τὴν γραφήν, ὅτι δεῖ
A 2,24-32 10 αὐτὸν ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι. ἀπῆλθον οὖν πά-
λιν πρὸς ἑαυτοὺς οἱ μαθηταί.
211,1 11 Μαρία δὲ εἱστήκει πρὸς τῷ μνημείῳ ἔξω
κλαίουσα. ὡς οὖν ἔκλαιεν, παρέκυψεν εἰς τὸ
12 μνημεῖον, καὶ θεωρεῖ δύο ἀγγέλους ἐν λευκοῖς
καθεζομένους, ἕνα πρὸς τῇ κεφαλῇ καὶ ἕνα
212,10 πρὸς τοῖς ποσίν, ὅπου ἔκειτο τὸ σῶμα τοῦ Ἰη-
13 σοῦ. καὶ λέγουσιν αὐτῇ ἐκεῖνοι· γύναι, τί κλαί-
εις; λέγει αὐτοῖς ὅτι ἦραν τὸν Κύριόν μου,
14 καὶ οὐκ οἶδα ποῦ ἔθηκαν αὐτόν. ταῦτα εἰποῦσα
ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ θεωρεῖ τὸν Ἰησοῦν
15 ἑστῶτα, καὶ οὐκ ᾔδει ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν. λέγει
αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· γύναι, τί κλαίεις; τίνα ζητεῖς;
ἐκείνη δοκοῦσα ὅτι ὁ κηπουρός ἐστιν, λέγει αὐ-
τῷ· κύριε, εἰ σὺ ἐβάστασας αὐτόν, εἰπέ μοι ποῦ
16 ἔθηκας αὐτόν, κἀγὼ αὐτὸν ἀρῶ. λέγει αὐτῇ ὁ
Ἰησοῦς· Μαριάμ. στραφεῖσα ἐκείνη λέγει αὐτῷ
17 ἑβραϊστί· ῥαββουνί, ὃ λέγεται διδάσκαλε. λέγει
αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· μή μου ἅπτου, οὔπω γὰρ ἀνα-
βέβηκα πρὸς τὸν πατέρα. πορεύου δὲ πρὸς τοὺς
Hb 2,11s ἀδελφούς μου καὶ εἰπὲ αὐτοῖς· ἀναβαίνω πρὸς
R 8,29 τὸν πατέρα μου καὶ πατέρα ὑμῶν καὶ Θεόν μου
18 καὶ Θεὸν ὑμῶν. ἔρχεται Μαριὰμ ἡ Μαγδαλη-
νὴ ἀγγέλλουσα τοῖς μαθηταῖς ὅτι ἑώρακα τὸν
Κύριον, καὶ ταῦτα εἶπεν αὐτῇ.

9 ηδει S* e b c ff j q r z | **10** αυτους BS*L 661 | **11** εξω> Ta[ale] S* A vl pl. sysp | **12** δυο>S* e | **13** κλαιεις+τινα ζητεις 579 D 544 69 954 713 397 sys | οιδαμεν Θ 565 1s * 22[s] ar[m] sa[l] | **15** ο[1]> BsLW | εκεινη+δε Ta[ail] S* 2145 c f sy[4] co+ | εβασταια.] ηρες D lat(-aq) | **16** ο[1]> BL D Θ 1187 | εβραιστι> Ta[fln] 1241 700[r] 1s 22[s] rel. pl. a q z vg[l] sys | διδασκ.+κ. προσεδραμεν αψασθαι αυτου S[c]Ψ Θ 13 1689[r] * 1093 1820 sysih gg | **17** ο> BΨL D M* | πατερα[1] Bs W D 348 473 1820 e b syi *Ir* Ωρ[1] Ep] +μου Ta[t] rel. Iρ | * μου[2]> S*W D 348 e | **18** εωρακα Bs W X 1071 N a vg sys co+] -καμεν 33 028, -κεν rel. | αυτη] μοι ff vg co+ | κ. α ειπεν αυτη εμηνυσεν αυτοις D e c sys |

et credidit; nondum enim sciebant Scripturam, 9
quia oportebat eum a mortuis resurgere. Abie- 10
runt ergo iterum discipuli ad semetipsos.

Maria autem stabat ad monumentum foris 11
plorans. Dum ergo fleret, inclinavit se et pro-
spexit in monumentum, et vidit duos angelos 12
in albis sedentes, unum ad caput et unum
ad pedes, ubi positum fuerat corpus Iesu. Di- 13
cunt ei illi: Mulier, quid ploras? Dicit eis:
Quia tulerunt Dominum meum, et nescio ubi
posuerunt eum. Haec cum dixisset, conversa 14
est retrorsum et vidit Iesum stantem, et non
sciebat quia Iesus est. Dicit ei Iesus: Mulier, 15
quid ploras? quem quaeris? Illa existimans
quia hortulanus esset dicit ei: Domine, si tu
sustulisti eum, dicito mihi ubi posuisti eum,
et ego eum tollam. Dicit ei Iesus: Maria. 16
Conversa illa dicit ei: Rabboni, quod dicitur
magister. Dicit ei Iesus: Noli me tangere; 17
nondum enim ascendi ad Patrem meum; vade
autem ad fratres meos et dic eis: Ascendo
ad Patrem meum et Patrem vestrum, Deum
meum et Deum vestrum. Venit Maria Mag- 18
dalene annuntians discipulis: Quia vidi Do-
minum, et haec dixit mihi.

---

9 sciebat AHZ*sStDsKsCsV gat b c ff j q z
oporteret AsHEp[m]StIsDsRTh
10 ~ ad semetipsos disc. A-MXStIsKsCs (vl)
13 *inc.* et dicunt e c q z
14 videt SssO-StBG[c]C e a b d f ff j r
15 esset] est X*sJDsRKT b c d ff z
17 et[2] + ad EpMaET a c ff q r
vestrum[2] EThC e a f Aug] + et *rel.*

---

12 J 1,51; Hb 1,14
14 J 21,4
16 Mc 10,54
17 Hb 2,11s; R 8,29; Mt 12,49 (Ps 21,23)

20,19-29 ***Christus manifestatur apostolis, Thomas*** (L 24,36-49)

19 Cum ergo sero esset die illo una sabba-
torum, et fores essent clausae, ubi erant dis-
cipuli congregati propter metum Iudaeorum,
venit Iesus et stetit in medio et dixit eis:
20 Pax vobis. Et cum hoc dixisset, ostendit eis
manus et latus. Gavisi sunt ergo discipuli,
21 viso Domino. Dixit ergo eis iterum: Pax vo-
bis. Sicut misit me Pater, et ego mitto vos.
22 Haec cum dixisset, insufflavit et dixit eis:
23 Accipite Spiritum sanctum, [1] quorum remise-
ritis peccata, remittuntur eis, et quorum reti-
nueritis, retenta sunt.

24 Thomas autem unus ex duodecim, qui di-
citur Didymus, non erat cum eis, quando ve-
25 nit Iesus. Dixerunt ergo ei alii discipuli: Vi-
dimus Dominum. Ille autem dixit eis: Nisi
videro in manibus eius fixuram clavorum, et
mittam digitum meum in locum clavorum, et
mittam manum meam in latus eius, non cre-
26 dam. Et post dies octo iterum erant discipuli
eius intus, et Thomas cum eis. Venit Iesus
ianuis clausis et stetit in medio et dixit: Pax
27 vobis. Deinde dicit Thomae: Infer digitum
tuum huc et vide manus meas, et affer ma-

---

19 ~ esset ergo sero *codd. pl.* | congregati > AssM*Z*ssBeGDRCs gat a d q z | **20** ~ hoc cum A-OStBIGsDQsThCs b z | **22** haec Bel e c f ff q z] hoc *rel.* | dicit *codd. pl.* vl(-f q) | **23** remittentur AXStMaDR gat e ff q r | detenta FssEpBsGDRThC gat e b c d | **25** figuram YsM*-StBssMaDR e b c d z Hil

---

19 J 14,27 | **20** 1 J 1, 1; J 20,25.27; L 24,39; J 16,22 | **21** J 17,18; Mt 28,18s | **22** Gn 2,7; J 7,39 | **23** Mt 16,19; 18,18; 9,6 | **24** J 11,16; 14,5 | **25** J 19,34; 1 J 1,1 | **26** J 20,19 | **27** Mc 16,44; L 24,25

Οὔσης οὖν ὀψίας τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ μιᾷ σαβ- 19 *213,9*
βάτων, καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων ὅπου ἦσαν 19–23: Mc 16,14-18
οἱ μαθηταὶ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἦλ- L 24,36-49
θεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον, καὶ λέγει
αὐτοῖς· εἰρήνη ὑμῖν. καὶ τοῦτο εἰπὼν ἔδειξεν καὶ 20 1 J 1,1
τὰς χεῖρας καὶ τὴν πλευρὰν αὐτοῖς. ἐχάρησαν οὖν
οἱ μαθηταὶ ἰδόντες τὸν Κύριον. εἶπεν οὖν αὐτοῖς 21 *214,10* 17,18
ὁ Ἰησοῦς πάλιν· εἰρήνη ὑμῖν. καθὼς ἀπέσταλ-
κέν με ὁ πατήρ, κἀγὼ πέμπω ὑμᾶς. καὶ τοῦτο 22 Gn 2,7
εἰπὼν ἐνεφύσησεν καὶ λέγει αὐτοῖς· λάβετε πνεῦ-
μα ἅγιον. ἄν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφέων- 23 *215,7*
ται αὐτοῖς· ἄν τινων κρατῆτε, κεκράτηνται. Mt 16,19; 18,18
Θωμᾶς δὲ εἷς ἐκ τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος Δί- 24 *216,10*
δυμος, οὐκ ἦν μετ' αὐτῶν ὅτε ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς. 11,16; 14,5
ἔλεγον οὖν αὐτῷ οἱ ἄλλοι μαθηταί· ἑωράκαμεν 25
τὸν Κύριον. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· ἐὰν μὴ ἴδω ἐν
ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὸν τύπον τῶν ἥλων καὶ βάλω
τὸν δάκτυλόν μου εἰς τὸν τόπον τῶν ἥλων καὶ
βάλω μου τὴν χεῖρα εἰς τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, οὐ 19,34
μὴ πιστεύσω. Καὶ μεθ' ἡμέρας ὀκτὼ πάλιν ἦσαν 26 *217,9*
ἔσω οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ Θωμᾶς μετ' αὐτῶν.
ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, καὶ
ἔστη εἰς τὸ μέσον καὶ εἶπεν· εἰρήνη ὑμῖν. εἶτα 27
λέγει τῷ Θωμᾷ· φέρε τὸν δάκτυλόν σου ὧδε

---

19 μαθητ. Ta[af] BS*W 078 D 1216* ΑΛ* a q z vg[1] sysp sa[1+]] + συνηγμενοι rel. syh+ | 20 χειρας + κ. τ. ποδας (L 24,39) Ta[afn] 983[r] ar[1] | 21 ο Ις] > SΨLW D X 1820 0141 lat pl. sys ar co+ | πεμψω S* c, αποστελλω S[c] 33s D* 489 270 492 1820 | 22 ενεφυσ. + αυτοις Ta[ar] W D sysp ar gg co | 23 τινος[1.2] Ta[a(r)] B e a f sysp Ωϱ Eus] αφεωνται B*S[c]ΨL D 565 1s 118s 13s 1689[r] X 157 A 660 1820] αφεθησεται Ta[3] S*Δ q syi gg (e a d r co+ Nov), αφιενται rel. | κρατηθησονται Ta[arn] e a b f q syi ar co+ Cyp Nov | 24 ην + εκει Ta[al] L sysph+ bo | o[2] > BS* D | 25 αλλοι > Ta S* sy(s)p bo+ | τ. τυπον] τ. τυπους Ta[3] * 565 22 ar[m] sa+, τ. τοπον f q sysi(p) | τ. τοπον Ta[fs] 078 ΘΑ lat(-e) syih(sp) ar gg Ωϱ] τ. τοπους Ta[t(al)] sys(p, f r *Aug) ar] τ. τυπον rel. (sa) | ηλων[2]] ποδων syc[1] |

καὶ ἴδε τὰς χεῖράς μου, καὶ φέρε τὴν χεῖρά σου
218,10 καὶ βάλε εἰς τὴν πλευράν μου, καὶ μὴ γίνου
28 ἄπιστος ἀλλὰ πιστός. ἀπεκρίθη Θωμᾶς καὶ εἶ-
29 πεν αὐτῷ· ὁ Κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου. λέγει
αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ὅτι ἑώρακάς με, πεπίστευκας;
1 P 1,8 μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες.
30 Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα σημεῖα ἐποίησεν
ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τῶν μαθητῶν, ἃ οὐκ ἔστιν
1,12 31 γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ· ταῦτα δὲ
1 J 5,13 γέγραπται ἵνα πιστεύητε ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν ὁ
Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ ἵνα πιστεύοντες
ζωὴν ἔχητε ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ.
219,9 21 Μετὰ ταῦτα ἐφανέρωσεν ἑαυτὸν πάλιν ὁ Ἰη-
σοῦς τοῖς μαθηταῖς ἐπὶ τῆς θαλάσσης τῆς Τι-
2 βεριάδος· ἐφανέρωσεν δὲ οὕτως. ἦσαν ὁμοῦ Σί-
1,45 μων Πέτρος καὶ Θωμᾶς ὁ λεγόμενος Δίδυμος
καὶ Ναθαναὴλ ὁ ἀπὸ Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας καὶ οἱ
τοῦ Ζεβεδαίου καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν μαθητῶν αὐ-
3 τοῦ δύο. λέγει αὐτοῖς Σίμων Πέτρος· ὑπάγω ἁλι-
εύειν, λέγουσιν αὐτῷ· ἐρχόμεθα καὶ ἡμεῖς σὺν
σοί. ἐξῆλθον οὖν καὶ ἐνέβησαν εἰς τὸ πλοῖον,
20,14 4 καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ ἐπίασαν οὐδέν. πρωΐας δὲ
L 24,16 ἤδη γινομένης ἔστη Ἰησοῦς εἰς τὸν αἰγιαλόν· οὐ
μέντοι ᾔδεισαν οἱ μαθηταὶ ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν.

---

28 *inc.* κ. απεκριθη Δs 700[r] 2193s 1689 pl. rel. pl. | **29** Ις +νυν Ta[al] sysp ar | ιδοντες+με Ta[avn] S* 1582 209 788 * 983[r] 1187 sy[3] | **30** μαθητ.+αυτου Ta[3] S-579 rel. pl. | **31** πιστευητε BS* Θ] -σητε rel. | ζωην + αιωνιον Ta[avl] SC*-579 W D 13ss 826[s] 1071 262 1820 423 e b f q r syph[+] ar co Xρ | **21,1** ο Ις > D M e Xρ | μαθητ.+εγερθεις εκ νεκρων 13[r] 713 Γ 472 X[b] | **2** ο[2]] ος ην Ta[(a)in] D b c f r z vg | οι+υιοι SC D Θs 28 1689s 4 472s E 1820 397 | **3** ουν] > BW al.m. | ανεβησ. Ta[nv] Δ 544 1689 346 245 472 270 Λ 1820 397 lat sy sa | πλοιον+ευθυς 1241 700 28[r] 826 124 rel. pl. syh | **4** ηδη > Ta[an] S* 565 209 788[r] 4 al. e a c q r sysp ar gg sa | γινομεν. Ta[n] BC*L 21 2193 71 A 1219s 655 E gg bo] γενομ. rel. | ηδεισ.] εγνωσαν SΨss X 1071 1820 397 |

num tuam et mitte in latus meum, et noli
esse incredulus, sed fidelis. Respondit Thomas 28
et dixit ei: Dominus meus et Deus meus. Di- 29
xit ei Iesus: Quia vidisti me, Thoma, credidisti;
beati, qui non viderunt et crediderunt.

20,30-31 *Evangelistae epilogus*

Multa quidem et alia signa fecit Iesus in 30
conspectu discipulorum suorum, quae non sunt
scripta in libro hoc. Haec autem scripta sunt, 31
ut credatis quia Iesus est Christus Filius Dei,
et ut credentes vitam habeatis in nomine eius.

21,1-23 *Manifestatio Christi in Galilaea*

Postea manifestavit se iterum Iesus disci- 21
pulis ad mare Tiberiadis. Manifestavit autem
sic: Erant simul Simon Petrus et Thomas, qui 2
dicitur Didymus, et Nathanael, qui erat a Cana
Galilaeae, et filii Zebedaei et alii ex discipu-
lis eius duo. Dicit eis Simon Petrus: Vado 3
piscari. Dicunt ei: Venimus et nos tecum. Et
exierunt et ascenderunt in navim et illa nocte
nihil prendiderunt. Mane autem facto, stetit 4
Iesus in littore; non tamen cognoverunt disci-
puli quia Iesus est. Dixit ergo eis Iesus: Pueri, 5

---

29 dicit *codd.* b f q z, ait e a c
me > R e a m r Cyp | Thoma > *codd.*
31 vitam + aeternam OZBDsRK e b f q r Ir
21,1 discipulis > *codd.* e
4 autem + iam *codd.* b f z
5 dicit *codd.* e b c f q

---

29 1 P 1,8; J 1,50
30 J 2,11; 21,25
31 1 J 5,13; J 1,12; R 1,17
21,2 J 11,16; 20,26-29; 1,45-49
3 L 5,5
4 J 20,14; L 24,16

numquid pulmentarium habetis? Responderunt
6 ei: Non. Dicit eis: Mittite in dexteram navi-
gii rete et invenietis. Miserunt ergo et iam
non valebant illud trahere prae multitudine pis-
7 cium. Dixit ergo discipulus ille, quem dilige-
bat Iesus, Petro: Dominus est. Simon Petrus
cum audisset quia Dominus est, tunica succin-
xit se, erat enim nudus, et misit se in mare.
8 Alii autem discipuli navigio venerunt; non
enim longe erant a terra, sed quasi cubitis du-
centis, trahentes rete piscium.
9 Ut ergo descenderunt in terram, viderunt
prunas positas et piscem superpositum et pa-
10 nem. Dixit eis Iesus: Afferte de piscibus, quos
11 prendidistis nunc. Ascendit Simon Petrus et
traxit rete in terram plenum magnis piscibus,
centum quinquaginta tribus. Et cum tanti es-
12 sent, non est scissum rete. Dicit ei Iesus: Ve-
nite, prandete. Et nemo audebat discumben-
tium interrogare eum: Tu quis es? scientes
13 quia Dominus est. Et venit Iesus et accipit
14 panem et dat eis et piscem similiter. Hoc
iam tertio manifestatus est Iesus discipulis suis,
cum resurrexisset a mortuis.

---

6 dixit YsM-ZBssGMaDsVCsW e a d f q
prae OX*sBVThW e a b f q z] a *rel.*
7 dicit *codd. pl.* a b q z
tunica A^c IRCs Aug] -cam *rel.* e a f q z
10 prendistis AssOssBsRC, cepistis e a f ff
12 discumb.] discentium H*sG b ff(e a r)
est vl] esset A-XBeGD^r
13 accipit EpR d Aug] -epit *rel.* e b c z
14 suis OEpBssRTW b c d f r Aug] > *rel.*
surrexisset Y-OZsBsGKs

---

5 L. 24,41 | **6** L. 5,4-7 | **7** J 13,23s | **13** J 6,11 |
14 J 20,19.26

λέγει οὖν αὐτοῖς Ἰησοῦς· παιδία, μή τι προσφά- 5 *L 24,41*
γιον ἔχετε; ἀπεκρίθησαν αὐτῷ· οὔ. [l]ὁ δὲ εἶπεν 6 *L 5,4-7*
αὐτοῖς· βάλετε εἰς τὰ δεξιὰ μέρη τοῦ πλοίου τὸ
δίκτυον, καὶ εὑρήσετε. ἔβαλον οὖν, καὶ οὐκέτι
αὐτὸ ἑλκύσαι ἴσχυον ἀπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἰχ-
θύων. λέγει οὖν ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος ὃν ἠγάπα 7 *220,10* 13,23
ὁ Ἰησοῦς τῷ Πέτρῳ· ὁ Κύριός ἐστιν. Σίμων
οὖν Πέτρος, ἀκούσας ὅτι ὁ Κύριός ἐστιν, τὸν
ἐπενδύτην διεζώσατο, ἦν γὰρ γυμνός, καὶ ἔβα-
λεν ἑαυτὸν εἰς τὴν θάλασσαν. οἱ δὲ ἄλλοι μα- 8
θηταὶ τῷ πλοιαρίῳ ἦλθον, οὐ γὰρ ἦσαν μακρὰν
ἀπὸ τῆς γῆς ἀλλὰ ὡς ἀπὸ πηχῶν διακοσίων,
σύροντες τὸ δίκτυον τῶν ἰχθύων.
Ὡς οὖν ἀπέβησαν εἰς τὴν γῆν, βλέπουσιν ἀν- 9 *221,9*
θρακιὰν κειμένην καὶ ὀψάριον ἐπικείμενον καὶ
ἄρτον. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἐνέγκατε ἀπὸ τῶν 10
ὀψαρίων ὧν ἐπιάσατε νῦν. ἀνέβη οὖν Σίμων 11 *222,9*
Πέτρος καὶ εἵλκυσεν τὸ δίκτυον εἰς τὴν γῆν μεσ-
τὸν ἰχθύων μεγάλων ἑκατὸν πεντήκοντα τριῶν·
καὶ τοσούτων ὄντων οὐκ ἐσχίσθη τὸ δίκτυον. λέ- 12 *223,9*
γει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· δεῦτε ἀριστήσατε. οὐδεὶς *224,10*
δὲ ἐτόλμα τῶν μαθητῶν ἐξετάσαι αὐτόν· σὺ τίς
εἶ; εἰδότες ὅτι ὁ Κύριός ἐστιν. ἔρχεται Ἰησοῦς 13 *225,9* 6,11
καὶ λαμβάνει τὸν ἄρτον καὶ δίδωσιν αὐτοῖς, καὶ
τὸ ὀψάριον ὁμοίως. τοῦτο ἤδη τρίτον ἐφανερώ- 14 *226,10* 20,19.26
θη Ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν.

5 τι > B*W | 6 ο δε ειπεν] λεγει S*W b c r vg syspi ar | 6 * ευρησετε + οι δε ειπον· δι ολης τ. νυκτος κοπιασαντες ουδεν ελαβομεν· επι δε τω σω ρηματι βαλουμεν (L 5,5) 1820 sa | ουκετι] ουκ Ta^{al} e a c f q sysp ar co | 7 εβαλ. εαυτον] ηλατο Ta^{l} D sa (sys) | θαλασσαν + ut veniret ad ihm Ta sy(s)p | 9 ανεβησ. Ta S*W 1071 H sysp ar | βλεπ.] ειδον Ta^{3} P b c f vg sy(s)pi ar^{m} co | καιομενην a b c ff r z (sysi ar) | 11 ενεβη SΨLW 565 1s 1820 138 | ουν > Ta^{v} Δs D 700 28^{r} 209 rel. pl. lat pl. (sysp) ar | 12 δε > BC sa | 13 ερχεται >, ~ κ. Ις Ta^{vl} c sys | διδωσ.] ευχαριστησας εδωκεν D f r sysi | 14 ηδη > Ta^{an} N sysp ar gg co Χρ | εφανερωσεν εαυτον Ta^{ain} 71 X e a b c r co (346 472) |

1,42 15 Ὅτε οὖν ἠρίστησαν, λέγει τῷ Σίμωνι Πέ-
τρῳ ὁ Ἰησοῦς· Σίμων Ἰωάννου, ἀγαπᾷς με
πλέον τούτων; λέγει αὐτῷ· ναί, Κύριε, σὺ οἶδας
227,9 ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ· βόσκε τὰ ἀρνία μου.
228,10 16 λέγει αὐτῷ πάλιν δεύτερον· Σίμων Ἰωάννου,
1 P 5,2.4 ἀγαπᾷς με; λέγει αὐτῷ· ναί, Κύριε, σὺ οἶδας
229,9 ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ· ποίμαινε τὰ πρόβα-
230,10 17 τά μου. λέγει αὐτῷ τὸ τρίτον· Σίμων Ἰωάννου,
13,38; 16,30 φιλεῖς με; ἐλυπήθη ὁ Πέτρος ὅτι εἶπεν αὐτῷ
τὸ τρίτον· φιλεῖς με; καὶ εἶπεν αὐτῷ· Κύριε,
πάντα σὺ οἶδας, σὺ γινώσκεις ὅτι φιλῶ σε. λέγει
231,9 18 αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· βόσκε τὰ πρόβατά μου. ἀμὴν
232,10 Mt 16,22; ἀμὴν λέγω σοι, ὅτε ἦς νεώτερος, ἐζώννυες σε-
26,39 αυτὸν καὶ περιεπάτεις ὅπου ἤθελες· ὅταν δὲ γη-
ράσῃς, ἐκτενεῖς τὰς χεῖράς σου, καὶ ἄλλος ζώσει
13,36 19 σε καὶ οἴσει ὅπου οὐ θέλεις. τοῦτο δὲ εἶπεν ση-
μαίνων ποίῳ θανάτῳ δοξάσει τὸν Θεόν. καὶ
τοῦτο εἰπὼν λέγει αὐτῷ· ἀκολούθει μοι.

13,23 20 Ἐπιστραφεὶς ὁ Πέτρος βλέπει τὸν μαθητὴν
ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς ἀκολουθοῦντα, ὃς καὶ ἀν-
έπεσεν ἐν τῷ δείπνῳ ἐπὶ τὸ στῆθος αὐτοῦ καὶ
21 εἶπεν· Κύριε, τίς ἐστιν ὁ παραδιδούς σε; τοῦ-
τον οὖν ἰδὼν ὁ Πέτρος λέγει τῷ Ἰησοῦ· Κύ-
22 ριε, οὗτος δὲ τί; λέγει αὐτῷ ὁ Ιησοῦς· ἐὰν
αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχομαι, τί πρὸς σέ;

15ss Ιωαννου Ta^{fvn} BS^{c}C*LW D lat co] Ιωνα rel. | πλεον τουτων > 565 1s 22s 660 e a b c ff r sys | **15s** συ – σε > (e) a r sys | αρνια] προβατα C* D e a b c r Xρ | **16** παλιν > D^{1} e c | δευτερ. > Ta^{i} S* a b d f ff r z vg sys ar | προβατια BC 1582 22 b | **17** ο Ις > S 33 W D 565 1s 118s 1071 138 lat(-f) sysi | προβατια BCW^{c} 1582 22 A, αρνια 1188
* 945 Λ | **18** αλλοι ζωσουσι, (απ)οισουσιν S^{c}C^{c} 33 W (D) 565 1s 22s 660 Π 1219 489 1820 0141 423 syih^{m} ar (bo) Eus Xs | οισει + σε Ta S^{c}ΨsW D 565 A 1820 a c ff sy^{4} co | **20** ακολουθ. > S* W ff bo | εν τω δειπνω > 472 ar | και^{2} - σε > Ta^{v}, και^{2} - Πετρος (21) > e | **21** Πετρ. + ακολουθουντα X sys | **22** εαν] sic Ta^{fin} c b r vg^{1}, + sic ff vg^{1} | μενειν + ουτως D vg^{1} |

Cum ergo prandissent, dicit Simoni Petro 15
Iesus: Simon Iohannis, diligis me plus his? Di-
cit ei: Etiam, Domine, tu scis quia amo te.
Dicit ei: Pasce agnos meos. ¹Dicit ei iterum: 16
Simon Iohannis, diligis me? Ait illi: Etiam, Do-
mine, tu scis quia amo te. Dicit ei: Pasce
agnos meos. Dicit ei tertio: Simon Iohannis, 17
amas me? Contristatus est Petrus, quia dixit
ei tertio: Amas me? et dixit ei: Domine, tu
omnia nosti; tu scis quia amo te. Dixit ei:
Pasce oves meas. ¹Amen, amen dico tibi: cum 18
esses iunior, cingebas te et ambulabas ubi vo-
lebas; cum autem senueris, extendes manus
tuas, et alius te cinget et ducet quo tu non
vis. Hoc autem dixit significans qua morte cla- 19
rificaturus esset Deum. Et, cum hoc dixisset,
dicit ei: Sequere me.

Conversus Petrus vidit illum discipulum, 20
quem diligebat Iesus, sequentem, qui et recu-
buit in cena super pectus eius et dixit: Do-
mine, quis est qui tradet te? Hunc ergo cum 21
vidisset Petrus, dixit Iesu: Domine, hic autem
quid? Dicit ei Iesus: Sic eum volo manere, do- 22
nec veniam, quid ad te? tu me sequere. Exiit 23

---

22 sic] *si

---

17 et > AsHStBMaDT a b r
dixit[2.3]] dicit *codd.* vl pl.
nosti e a c f m r z] scis *codd.*
18 tu GDs e b c d z Aug] > *rel.*
19 cum hoc ZBcEKsW b z] ~ hoc cum *rel.*
20 tradit AsEpStB (q) r
21 dicit *codd.* b c f ff q z
22 Iesus + si F*H*BeV *al.* ff q (> sic) Hier

---

15 J 1,42; Mt 16,17 | **16** 1 P 5,2.4 | **17** J 13,38; 16,30 | **18** A 21,11.14; Mt 16,22 | **19** J 13,36 | **20** J 13,23; 18,15

ergo sermo iste inter fratres quia discipulus
ille non moritur. Et non dixit ei Iesus: Non
moritur, sed: Sic eum volo manere, donec ve-
niam, quid ad te?

Epilogus alter

24 Hic est discipulus ille, qui testimonium
perhibet de his et scripsit haec, et scimus
25 quia verum est testimonium eius. Sunt autem
et alia multa, quae fecit Iesus; quae si scriban-
tur per singula, nec ipsum arbitror mundum
capere posse eos, qui scribendi sunt, libros.

---

23 sic] *si

---

23 inter] in AssMStBeIGDCs* e a
sed + si MGV
venio A-M*X[c]EpStBsRTh e a b c d f ff q z
24 ille E Aug] > *rel.*
25 posse H[m]ThW a q] > *rel.*
libros + Amen AsMXEpStGRV c f r

---

24 J 15,27; 19,35; 3 J 12 | **25** J 20,30

σύ μοι ἀκολούθει. ἐξῆλθεν οὖν οὗτος ὁ λόγος 23
εἰς τοὺς ἀδελφοὺς ὅτι ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος οὐκ
ἀποθνήσκει· οὐκ εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὅτι
οὐκ ἀποθνήσκει, ἀλλ'· ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν
ἕως ἔρχομαι, τί πρὸς σέ;

Οὗτός ἐστιν ὁ μαθητὴς ὁ μαρτυρῶν περὶ 24 15,27
τούτων καὶ ὁ γράψας ταῦτα, καὶ οἴδαμεν ὅτι
ἀληθὴς αὐτοῦ ἡ μαρτυρία ἐστίν. Ἔστιν δὲ 25 20,30
καὶ ἄλλα πολλὰ ἃ ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, ἅτινα
ἐὰν γράφηται καθ' ἕν, οὐδ' αὐτὸν οἶμαι τὸν
κόσμον χωρήσειν τὰ γραφόμενα βιβλία.

---

23 αδελφ.] μαθητας Ta^{l} 713 423 sys, + κ. εδοξαν D ar | αποθνησκεις^{2} D e r | εαν] sic Ta^{fin} a b c r vg^{l}, + sic vg^{l} | τι προς σε > S* 565 1s 22s 660 138 423 e a sys ar | **24** o^{2} + και BW 1820 Ωρ | τουτων] τουτου 472 440 1242, τ. Ιυ e a | **25** > S* | α BSC*Ψ-579 X 998 440 1820 423 Ωρ] οσα rel., > εστιν, α $Ta^{(v)n}$ e a b ff r sys Aug | Ις + ενωπιον τ. μαθητων αυτου 346 713 472 | χωρησειν $BS^{c}C^{*}$ 1219 $Ωρ^{l}$] -σαι rel. | βιβλια + αμην ΨΔs $Θ^{r}$ rel. pl. cfr vg^{l} gg |

ΠΡΑΞΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

L 1,3 1 Τὸν μὲν πρῶτον λόγον ἐποιησάμην περὶ
πάντων, ὦ Θεόφιλε, ὧν ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς ποι-
J 20,22 2 εῖν τε καὶ διδάσκειν, ἄχρι ἧς ἡμέρας ἐντειλά-
μενος τοῖς ἀποστόλοις διὰ πνεύματος ἁγίου οὓς
3 ἐξελέξατο ἀνελήμφθη· οἷς καὶ παρέστησεν ἑαυ-
τὸν ζῶντα μετὰ τὸ παθεῖν αὐτὸν ἐν πολλοῖς
τεκμηρίοις, δι' ἡμερῶν τεσσεράκοντα ὀπτανό-
μενος αὐτοῖς καὶ λέγων τὰ περὶ τῆς βασιλείας
10,41 J 15,26 4 τοῦ Θεοῦ. Καὶ συναλιζόμενος παρήγγειλεν αὐ-
L 24,49 τοῖς ἀπὸ Ἱεροσολύμων μὴ χωρίζεσθαι, ἀλλὰ
περιμένειν τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρὸς ἣν ἠκού-
11,16 5 σατέ μου· ὅτι Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν ὕδατι,
Mt 3,11 ὑμεῖς δὲ ἐν πνεύματι βαπτισθήσεσθε ἁγίῳ οὐ
3,21 6 μετὰ πολλὰς ταύτας ἡμέρας. Οἱ μὲν οὖν συν-
ελθόντες ἠρώτων αὐτὸν λέγοντες· Κύριε, εἰ ἐν τῷ
χρόνῳ τούτῳ ἀποκαθιστάνεις τὴν βασιλείαν τῷ
Mc 13,32 7 Ἰσραήλ; εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς· οὐχ ὑμῶν ἐστιν
γνῶναι χρόνους ἢ καιροὺς οὓς ὁ πατὴρ ἔθετο
10,39 8 ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ, ἀλλὰ λήμψεσθε δύναμιν
ἐπελθόντος τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐφ' ὑμᾶς, καὶ
ἔσεσθέ μου μάρτυρες ἔν τε Ἰερουσαλὴμ καὶ ἐν

---

1 ο > B D | **2** ~ ημερ. ανελημφθη εντειλ. D tpl syph^{m} sa | εξελεξ. + κ. εκελευσε κηρυσσειν τ. ευαγγελιον D syh^{m} (sa) Barn Ef Aug | **4** συναυλιζομ. 1518s 614 522 323 917-915 226s al. Eus, cum conversaretur e* g p* t (d) Aug, συναλ(ισκομ.) μετ αυτων D syp ar co Ef Aug | ηκουσ. φησι δια τ. στοματος μου D* vl tpl vg^{1} | **5** αγιω βαπτισθ. κ. ο μελλετε λαμβανειν D* g t Hil Aug | ημερας + εως τ. πεντηκοστης D* sa Ef Aug | **6** τω^{2}] του D* E gg | **7** δε > B* syp ar co | **8** μου B-A 1175 D 2147] μοι Ψ-326 81 rel. | εν^{2} > C* A 81 D 1611 522s 323 547* |

ACTUS APOSTOLORUM

1,1-11 *Exordium, Domini ascensio*

Primum quidem sermonem feci de omnibus, 1
o Theophile, quae coepit Iesus facere et do-
cere [1] usque in diem, qua praecipiens apostolis 2
per Spiritum sanctum, quos elegit, assumptus
est; quibus et praebuit seipsum vivum post 3
passionem suam in multis argumentis, per dies
quadraginta apparens eis et loquens de regno
Dei. Et convescens praecepit eis ab Hieroso- 4
lymis ne discederent, sed exspectarent pro-
missionem Patris, quam audistis, inquit, per os
meum; quia Iohannes quidem baptizavit aqua, 5
vos autem baptizabimini Spiritu sancto non
post multos hos dies. Igitur qui convenerant, 6
interrogabant eum dicentes: Domine, si in
tempore hoc restitues regnum Israhel? Dixit 7
autem eis: Non est vestrum nosse tempora vel
momenta, quae Pater posuit in sua potestate;
sed accipietis virtutem supervenientis Spiritus 8
sancti in vos, et eritis mihi testes in Hierusalem

---

2 sanctum + praedicare evangelium DO (d)gt
4 inquit G^c^sDIss^c^TsRW cdmp Hil Aug]* > *rel.*
6 convenerunt ADOV

---

1 L 1,3
2 Mt 28,20; L 24,47ss; J 20,22; L 6,13
4 A 10,41; Mc 16,19; L 24,50-53; J 14,16
5 A 11,16; Mt 3,11
6 L 19,11
7 Mt 24,36
8 A 10,39

et in omni Iudaea et Samaria et usque ad
9 ultimum terrae. Et cum haec dixisset, videntibus illis, elevatus est; et nubes suscepit eum
10 ab oculis eorum. Cumque intuerentur in caelum euntem illum, ecce duo viri adstiterunt iuxta
11 illos in vestibus albis, [1] qui et dixerunt: Viri Galilaei, quid statis adspicientes in caelum? hic Iesus, qui assumptus est a vobis in caelum, sic veniet quemadmodum vidistis eum euntem in caelum.

1, 12-26 *Acta in cenaculo*

12 Tunc reversi sunt Hierosolymam a monte, qui vocatur Oliveti, qui est iuxta Hierusalem,
13 sabbati habens iter. Et cum introissent in cenaculum, ascenderunt ubi manebant Petrus et Iohannes, Iacobus et Andreas, Philippus et Thomas, Bartholomaeus et Matthaeus, Iacobus
14 Alphaei et Simon Zelotes, et Iudas Iacobi. Hi omnes erant perseverantes unanimiter in oratione cum mulieribus et Maria matre Iesu et fratribus eius.

15 In diebus illis exsurgens Petrus in medio fratrum dixit, erat autem turba hominum si-
16 mul fere centum viginti: Viri fratres, oportet

---

12 sunt+in DI* ep Aug
13 Zelotis G*DSV
15 *inc.* *et in GFsSsORTh g Aug
homin.] *nominum GcF*

---

9 J 6,62
10 1 P 3,22
11 Mt 26,64; A 1,7
12 Ex 16,29
13 Mt 10,1ss; L 6,14ss
14 L 8,2; Mt 13,55; J 7,3ss
16 L 22,47

πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ Σαμαρείᾳ καὶ ἕως ἐσχάτου
τῆς γῆς. καὶ ταῦτα εἰπὼν βλεπόντων αὐτῶν 9 Mc 16,19 Lc 24,51
ἐπήρθη, καὶ νεφέλη ὑπέλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν
ὀφθαλμῶν αὐτῶν. Καὶ ὡς ἀτενίζοντες ἦσαν εἰς 10
τὸν οὐρανὸν πορευομένου αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ ἄν-
δρες δύο παρειστήκεισαν αὐτοῖς ἐν ἐσθήσεσι
λευκαῖς, ¹οἳ καὶ εἶπαν· ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί 11 1 T 3,16 Ap 1,7
ἑστήκατε βλέποντες εἰς τὸν οὐρανόν; οὗτος ὁ
Ἰησοῦς ὁ ἀναλημφθεὶς ἀφ' ὑμῶν εἰς τὸν οὐ-
ρανὸν οὕτως ἐλεύσεται ὃν τρόπον ἐθεάσασθε
αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν οὐρανόν.

Τότε ὑπέστρεψαν εἰς Ἰερουσαλὴμ ἀπὸ ὄρους 12
τοῦ καλουμένου Ἐλαιῶνος, ὅ ἐστιν ἐγγὺς Ἰε-
ρουσαλὴμ σαββάτου ἔχον ὁδόν. καὶ ὅτε εἰσῆλ- 13 Mt 10.2ss
θον, εἰς τὸ ὑπερῷον ἀνέβησαν οὗ ἦσαν κατα-
μένοντες, ὅ τε Πέτρος καὶ Ἰωάννης καὶ Ἰάκω-
βος καὶ Ἀνδρέας, Φίλιππος καὶ Θωμᾶς, Βαρ-
θολομαῖος καὶ Μαθθαῖος, Ἰάκωβος Ἀλφαίου
καὶ Σίμων ὁ ζηλωτὴς καὶ Ἰούδας Ἰακώβου.
οὗτοι πάντες ἦσαν προσκαρτεροῦντες ὁμοθυμα- 14 L 8,2; J 7,3.5
δὸν τῇ προσευχῇ σὺν γυναιξὶν καὶ Μαριὰμ τῇ
μητρὶ τοῦ Ἰησοῦ καὶ σὺν τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ.

Καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἀναστὰς Πέ- 15
τρος ἐν μέσῳ τῶν ἀδελφῶν εἶπεν· ἦν τε ὄχλος
ὀνομάτων ἐπὶ τὸ αὐτὸ ὡσεὶ ἑκατὸν εἴκοσι· Ἄν- 16
δρες ἀδελφοί, ἔδει πληρωθῆναι τὴν γραφὴν ἣν

---

9 κ. ταυτα ειποντος αυτου νεφ. υπεβαλ. αυτ. κ. απηρθη απο οφθ. D sa (syp)| ~ αυτων βλεπ. B| **10** εσθητι λευκη 33s D-255 917sss 623ss rel. pl. syph Ωρ Aug | **11** βλεποντες BS* 33 E 1518ss 257 1739 623* 808ss Eus] εμβλεπ. rel. | **14** προσευχη + κ. τη δησει Ψss 1611 917 rel. pl.| τ. γυναιξι κ. τεκνοις D| του > B|συν² > SC*ss D 1765 876 88s al. 547s 1758 lat ar co | **15** αδελφ.] μαθητων Ψ 326 * 81 Ds 1611ʳ 917 al. 623s al. 920 pl. rel. sy | ωσει S-Ψ 104ss 1891 917 1898sss 1827s] ως rel. | **16** δει D lat bo Ir Aug | γραφην + ταυτην Ψs D-255 917 623 1873-226 al. rel. vl sy Ir |

προεῖπεν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ στόματος Δα-
L 22,47 υὶδ περὶ Ἰούδα τοῦ γενομένου ὁδηγοῦ τοῖς συλ-
17 λαβοῦσιν τὸν Ἰησοῦν, ὅτι κατηριθμημένος ἦν ἐν
ἡμῖν καὶ ἔλαχεν τὸν κλῆρον τῆς διακονίας ταύ-
Mt 27,3-10 18 της. οὗτος μὲν οὖν ἐκτήσατο χωρίον ἐκ μισθοῦ
τῆς ἀδικίας, καὶ πρηνὴς γενόμενος ἐλάκησεν μέ-
19 σος, καὶ ἐξεχύθη πάντα τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ· καὶ
γνωστὸν ἐγένετο πᾶσι τοῖς κατοικοῦσιν Ἰερουσα-
λήμ, ὥστε κληθῆναι τὸ χωρίον ἐκεῖνο τῇ ἰδίᾳ δια-
λέκτῳ αὐτῶν Ἀκελδαμάχ, τοῦτ᾽ ἔστιν χωρίον
Ps 68,26 20 αἵματος. γέγραπται γὰρ ἐν βίβλῳ ψαλμῶν·
γενηθήτω ἡ ἔπαυλις αὐτοῦ ἔρημος,
καὶ μὴ ἔστω ὁ κατοικῶν ἐν αὐτῇ.
Ps 108,8 καί· *τὴν ἐπισκοπὴν αὐτοῦ λαβέτω ἕτερος.*
21 δεῖ οὖν τῶν συνελθόντων ἡμῖν ἀνδρῶν ἐν παντὶ
χρόνῳ ᾧ εἰσῆλθεν καὶ ἐξῆλθεν ἐφ᾽ ἡμᾶς ὁ
10,37 22 Κύριος Ἰησοῦς ˡἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ βαπτίσμα-
τος Ἰωάννου ἕως τῆς ἡμέρας ἧς ἀνελήμφθη
ἀφ᾽ ἡμῶν, μάρτυρα τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ σὺν
23 ἡμῖν γενέσθαι ἕνα τούτων. Καὶ ἔστησαν δύο,
Ἰωσὴφ τὸν καλούμενον Βαρσαββᾶν, ὃς ἐπε-
24 κλήθη Ἰοῦστος, καὶ Ματθίαν. καὶ προσευξά-
μενοι εἶπαν· σὺ Κύριε καρδιογνῶστα πάντων,
ἀνάδειξον ὃν ἐξελέξω ἐκ τούτων τῶν δύο ἕνα
25 ˡλαβεῖν τὸν τόπον τῆς διακονίας ταύτης καὶ
ἀποστολῆς, ἀφ᾽ ἧς παρέβη Ἰούδας πορευθῆναι
26 εἰς τὸν τόπον τὸν ἴδιον. καὶ ἔδωκαν κλήρους
αὐτοῖς, καὶ ἔπεσεν ὁ κλῆρος ἐπὶ Ματθίαν, καὶ
συγκατεψηφίσθη μετὰ τῶν ἕνδεκα ἀποστόλων.

---

16 τον > BSC*s Eus Did | **18** αδικιας + αυτου D t syh+ sa Eus Aug | **19** *inc.* ο και S* D[1] t Aug (syp sa) | ιδια * > B*S D lat syh ar co Aug | **20** αυτου[1]] *αυτων 81 440* 1838 69* t vg syh[m] | **22** εως] αχρι SA 104 1175s 1739s 307 | **23** εστησεν D* g Aug | Βαρναβ. D 1831 g p t w | **25** τοπον[1] BC*As D 915 lat syh[m] gg co Aug] κληρον rel. | **26** ενδεκα] δωδεκα D Eus |

impleri Scripturam, quam praedixit Spiritus
sanctus per os David de Iuda, qui fuit dux
eorum, qui comprehenderunt Iesum; qui con- 17
numeratus erat in nobis et sortitus est sortem
ministerii huius. Et hic quidem possedit agrum 18
de mercede iniquitatis et suspensus crepuit
medius, et diffusa sunt omnia viscera eius. Et 19
notum factum est omnibus habitantibus Hieru-
salem, ita ut appellaretur ager ille lingua eo-
rum Haceldama, hoc est ager sanguinis. Scrip- 20
tum est enim in libro Psalmorum:

Fiat commoratio eorum deserta,
et non sit qui inhabitet in ea;
et *episcopatum eius accipiat alter.*

Oportet ergo ex his viris, qui nobiscum sunt 21
congregati in omni tempore, quo intravit et
exivit inter nos Dominus Iesus, incipiens a 22
baptismate Iohannis usque in diem, qua assump-
tus est a nobis, testem resurrectionis eius no-
biscum fieri unum ex istis. Et statuerunt duos, 23
Ioseph, qui vocabatur Barsabas, qui cognomi-
natus est Iustus, et Matthiam. Et orantes dixe- 24
runt: Tu Domine, qui corda nosti omnium,
ostende, quem elegeris ex his duobus unum
' accipere locum ministerii huius et aposto- 25
latus, de quo praevaricatus est Iudas, ut abiret
in locum suum. Et dederunt sortes eis, et ce- 26
cidit sors super Matthiam, et adnumeratus est
cum undecim apostolis.

---

17 qui] quia GA^{c}sISOThK^{r} e | **19** Acheldemach CDl-UBssW(AsOKT) | **20** commor.] habitatio AIss^{c} OV dgp*t Ir | inhabitet GAsMUThV cdgt Ir Aug] habit. *rel.* | alter ADThVW egpt Ir^{1}] alius *rel.* | **21** sunt congr. FSsKsW] ~ congr. sunt *rel.*

---

18 Mt 27,3-10; 2 P 2,15; Sir 10,9 | **20** Ps 68,26; 108,9 | **21** J 15,27 | **22** A 10,37; 2,32; 3,15; 4,33; 5,32; 10,41; 13,31; 26,22s | **24** 1 Sm 16,7 | **26** Pr 16,33

2,1-47 ***Festum Pentecostes, Ecclesiae initia***

2 Et cum complerentur dies Pentecostes, erant
2 omnes pariter in eodem loco; et factus est re-
pente de caelo sonus tamquam advenientis
spiritus vehementis et replevit totam domum
3 ubi erant sedentes. Et apparuerunt illis disper-
titae linguae tamquam ignis, seditque supra
4 singulos eorum. Et repleti sunt omnes Spiritu
sancto et coeperunt loqui variis linguis, prout
5 Spiritus sanctus dabat eloqui illis. Erant autem
in Hierusalem habitantes Iudaei viri religiosi
6 ex omni natione, quae sub caelo est. Facta
autem hac voce, convenit multitudo et mente
confusa est, quoniam audiebat unusquisque lin-
7 gua sua illos loquentes. Stupebant autem omnes
et mirabantur dicentes: Nonne ecce omnes isti,
8 qui loquuntur, Galilaei sunt? Et quomodo nos
audivimus unusquisque linguam nostram, in
9 qua nati sumus? Parthi et Medi et Elamitae,
et qui habitant Mesopotamiam, Iudaeam et
10 Cappadociam, Pontum et Asiam, ¹ Phrygiam,
et Pamphyliam, Aegyptum et partes Libyae,
quae est circa Cyrenen, et advenae Romani,
11 ¹Iudaei quoque et proselyti, Cretes et Arabes:

1 omnes + discipuli UW, apostoli p*t
4 omnes > D *Var*
variis] *aliis GCFSUÓKsR d dm e g Leo
sanctus *> DR* d t Aug
5 religiosi] timorati d e t *Hier*
est] sunt G*sITTh d e Hier
7 mirabantur + ad invicem GI*W e g p*t S
~ omnes ecce GA°IO
8 lingua nostra AsISKV
9 Mesopot. MW c d dm g p t Aug] + et pl.

1 Lv 23,15-21; A 4,31 | 2 1 P 1,12; J 3,8 | 3 Mt 3,11 |
4 A 10,44ss; 19,6; Mc 16,17; 1 C 12-14

Καὶ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὴν ἡμέραν τῆς 2 Lv 23,15-21
πεντηκοστῆς ἦσαν πάντες ὁμοῦ ἐπὶ τὸ αὐτό.
καὶ ἐγένετο ἄφνω ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἦχος ὥσπερ 2 Mt 3,11
φερομένης πνοῆς βιαίας καὶ ἐπλήρωσεν ὅλον
τὸν οἶκον οὗ ἦσαν καθήμενοι, καὶ ὤφθησαν 3 4,31; 10,44; 19,6
αὐτοῖς διαμεριζόμεναι γλῶσσαι ὡσεὶ πυρός,
καὶ ἐκάθισεν ἐφ' ἕνα ἕκαστον αὐτῶν, 'καὶ ἐπλήσ- 4
θησαν πάντες πνεύματος ἁγίου, καὶ ἤρξαντο
λαλεῖν ἑτέραις γλώσσαις, καθὼς τὸ πνεῦμα ἐδί-
δου ἀποφθέγγεσθαι αὐτοῖς.

Ἦσαν δὲ ἐν Ἰερουσαλὴμ κατοικοῦντες Ἰου- 5
δαῖοι ἄνδρες εὐλαβεῖς ἀπὸ παντὸς ἔθνους τῶν
ὑπὸ τὸν οὐρανόν. γενομένης δὲ τῆς φωνῆς ταύ- 6
της συνῆλθεν τὸ πλῆθος καὶ συνεχύθη, ὅτι ἤκουον
εἷς ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ λαλούντων αὐτῶν.
ἐξίσταντο δὲ καὶ ἐθαύμαζον λέγοντες· οὐκ ἰδοὺ 7
ἅπαντες οὗτοί εἰσιν οἱ λαλοῦντες Γαλιλαῖοι; καὶ 8
πῶς ἡμεῖς ἀκούομεν ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ
ἡμῶν ἐν ᾗ ἐγεννήθημεν, Πάρθοι καὶ Μῆδοι καὶ 9
Ἐλαμῖται, καὶ οἱ κατοικοῦντες τὴν Μεσοποτα-
μίαν, Ἰουδαίαν τε καὶ Καππαδοκίαν, Πόντον
καὶ τὴν Ἀσίαν, 'Φρυγίαν τε καὶ Παμφυλίαν, 10
Αἴγυπτον καὶ τὰ μέρη τῆς Λιβύης τῆς κατὰ Κυ-
ρήνην, καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες Ῥωμαῖοι, 'Ἰουδαῖοί 11

---

1 κ. εγεν. εν τ. ημερ. εκειναις του συνπληρ. την ημ. τ. πεντ. οντων αυτων παντων επι D] τας ημερας lat tpl syp ar Aug[1] | παντες > S* E Xρ | ομου B-A 81 323 P lat] ομοθυμαδον rel. | 2 βιαιας + et odor suavitatis effusus est Ef (LG Isod) | 3 εκαθισαν S*D[1] syph sa Eus | 4 παντες B*SA 81 Ds 88s] απαντ. rel. Did | 5 εν] εις SA* 1175 88s 241 | 6 ηκουσεν BS E 614 917s 241 | τη ιδ. δ. λαλ.] λαλουντας τ. γλωσσαις D syph[m] Aug | 7 δε + παντες Sss 33[r] E 1611[s] 257 1891 1739s 181ss 1838[s] 919 al. lat pl. syph ar gg co | λεγοντ. + προς αλληλους 33s D-614 2147-226 rel. vl sy ar gg Aug | ουχι B | 9 Ιουδαιαν] Ιουδαιοι syp Aug[1], Συριαν Hier, Armeniam Tert Aug[1] |

τε καὶ προσήλυτοι, Κρῆτες καὶ Ἄραβες, ἀκούο-
μεν λαλούντων αὐτῶν ταῖς ἡμετέραις γλώσσαις
12 τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ; ἐξίσταντο δὲ πάντες· καὶ
διηποροῦντο, ἄλλος πρὸς ἄλλον λέγοντες· τί
13 θέλει τοῦτο εἶναι; ἕτεροι δὲ διαχλευάζοντες ἔλε-
γον ὅτι γλεύκους μεμεστωμένοι εἰσίν.
14 Σταθεὶς δὲ ὁ Πέτρος σὺν τοῖς ἕνδεκα ἐπῆρεν
τὴν φωνὴν αὐτοῦ καὶ ἀπεφθέγξατο αὐτοῖς·
Ἄνδρες Ἰουδαῖοι καὶ οἱ κατοικοῦντες Ἰε-
ρουσαλὴμ πάντες, τοῦτο ὑμῖν γνωστὸν ἔστω, καὶ
15 ἐνωτίσασθε τὰ ῥήματά μου. οὐ γὰρ ὡς ὑμεῖς
ὑπολαμβάνετε οὗτοι μεθύουσιν, ἔστιν γὰρ ὥρα
16 τρίτη τῆς ἡμέρας, ἀλλὰ τοῦτό ἐστιν τὸ εἰρημέ-
Jl 3,1-5 νον διὰ τοῦ προφήτου Ἰωήλ·

17 *Καὶ ἔσται* ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις, λέγει
ὁ Θεός, *ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου ἐπὶ*
πᾶσαν σάρκα,
καὶ προφητεύσουσιν οἱ υἱοὶ ὑμῶν καὶ αἱ θυ-
γατέρες ὑμῶν,
καὶ οἱ νεανίσκοι ὑμῶν ὁράσεις ὄψονται,
καὶ οἱ πρεσβύτεροι ὑμῶν ἐνυπνίοις ἐνυπνια-
σθήσονται·
18 *καίγε ἐπὶ τοὺς δούλους μου καὶ ἐπὶ τὰς δού-*
λας μου
ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύ-
ματός μου, καὶ προφητεύσουσιν.

---

12 διηπορουντο BSA 076] -πορουν rel. | αλλον + επι τω γεγονοτι D syh^{m} Aug^{l} | **13** γλευκους + ουτοι *D* t, (~ vg sypi bo Aug^{l})| **14** ενδεκα + αποστολοις D g p r t tpl syp sa^{l} Aug^{l} | επηρεν + πρωτος D*(E) tpl | αυτοις > D g p r Aug | **15** ουσης ωρας τ. ημ. τριτης D^{1*} e p t vg Ir| **16** Ιωηλ > D r Ir Rebapt Hil Aug^{l} | **17** και^{1} > D g p r syp co Ir Hil Aug | εν – ημερ.] μετα ταυτα B syi sa Cy^{l} (C 467 1319 ar) | ο θς] Κς Ds 242 467 1845 lat tpl Ir| **18** εν τ. ημ. εκ. > D g r Rebapt | κ. προφητευσ. > D p r Tert Rebapt Prisc |

audivimus eos loquentes nostris linguis mag-
nalia Dei. Stupebant autem omnes et mira- 12
bantur ad invicem dicentes: Quidnam vult hoc
esse? Alii autem irridentes dicebant: Quia 13
musto pleni sunt isti.

Stans autem Petrus cum undecim levavit 14
vocem suam et locutus est eis:

Viri Iudaei, et qui habitatis Hierusalem uni-
versi, hoc vobis notum sit, et auribus percipite
verba mea. Non enim, sicut vos aestimatis, hi 15
ebrii sunt, cum sit hora diei tertia; sed hoc est, 16
quod dictum est per prophetam Ioel:

Et erit in novissimis diebus, dicit Dominus, 17
effundam de Spiritu meo super omnem carnem,
et prophetabunt filii vestri et filiae vestrae,
et iuvenes vestri visiones videbunt,
et seniores vestri somnia somniabunt.
Et quidem super servos meos et super 18
ancillas meas
in diebus illis effundam de Spiritu meo,
et prophetabunt;

---

11 ~ loquentes eos GssITV d e g t
12 ~ hoc vult FI[c]SK[r]W dm Aug
13 pleni] repleti D d e g p t Aug[1]
14 elevavit CFSTOKBRW c d p t Aug
18 super[2] > CFMKBRW g Hier

---

13 Job 32,18s O'; 1 C 14,23
15 Job 32,11 O'
16 Jl 2,28-32 (3,1-5)
17 R 5,5; Tt 3,6

19 *et dabo prodigia in caelo sursum,*
et signa in terra deorsum,
sanguinem et ignem et vaporem fumi.
20 *Sol convertetur in tenebras,*
et luna in sanguinem,
antequam veniat dies Domini magnus et manifestus.
21 *Et erit: omnis, quicumque invocaverit nomen Domini, salvus erit.*
22 Viri Israhelitae, audite verba haec: Iesum
Nazarenum, virum approbatum a Deo in vobis
virtutibus et prodigiis et signis, quae fecit
Deus per illum in medio vestri, sicut et vos
23 scitis, hunc definito consilio et praescientia
Dei traditum per manus iniquorum affligentes
24 interemistis; quem Deus suscitavit, solutis do-
loribus inferni, iuxta quod impossibile erat te-
25 neri illum ab eo. David enim dicit in eum:
Providebam Dominum in conspectu meo semper,
quoniam a dextris est mihi, ne commovear.
26 *Propter hoc laetatum est cor meum,*
et exsultavit lingua mea,
insuper et caro mea requiescet in spe,
27 *quoniam non derelinques animam meam in inferno,*
nec dabis Sanctum tuum videre corruptionem.

---

21 erit[1] > IsTOTh t | **22** verba + mea DTh (Ir) | ~ per illum Deus *codd.* | **23** affligent. DW] *adfig. *rel. pl.* c e g p* t | **25** in consp. meo IsTTh d p t Ir] coram me *rel.* | est mihi AMUsVW c p t] meis est *rel.* | **26** laetatum] delectatum AIsV p t | requiescit GAs ISOV | **27** nec] neque GsFSsOThKsRW c d e g t

---

19 A 5,12 | **20** Ap 6,12 | **21** R 10,13 | **22** J 3,2; 5,36 | **23** A 4,28; J 19,11; 1 P 1,20 | **24** A 3,15; Ps 17,6 O' | **25** Ps 15,8-11 | **27** A 13,35

καὶ δώσω τέρατα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω 19 5,12
καὶ σημεῖα ἐπὶ τῆς γῆς κάτω,
αἷμα καὶ πῦρ καὶ ἀτμίδα καπνοῦ.
ὁ ἥλιος μεταστραφήσεται εἰς σκότος 20 Ap 6,12
καὶ ἡ σελήνη εἰς αἷμα,
πρὶν ἐλθεῖν ἡμέραν Κυρίου
τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανῆ.
καὶ ἔσται πᾶς ὃς ἐὰν ἐπικαλέσηται τὸ ὄνομα 21 R 10,13
Κυρίου σωθήσεται.

Ἄνδρες Ἰσραηλῖται, ἀκούσατε τοὺς λόγους 22
τούτους· Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον, ἄνδρα ἀποδε-
δειγμένον ἀπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς ὑμᾶς δυνάμεσι καὶ
τέρασι καὶ σημείοις, οἷς ἐποίησεν δι' αὐτοῦ ὁ
Θεὸς ἐν μέσῳ ὑμῶν, καθὼς αὐτοὶ οἴδατε, ¹τοῦ- 23
τον τῇ ὡρισμένῃ βουλῇ καὶ προγνώσει τοῦ Θεοῦ
ἔκδοτον διὰ χειρὸς ἀνόμων προσπήξαντες ἀνεί-
λατε, ὃν ὁ Θεὸς ἀνέστησεν λύσας τὰς ὠδῖνας τοῦ 24 Ps 17,6; 114,3
θανάτου, καθότι οὐκ ἦν δυνατὸν κρατεῖσθαι
αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ. Δαυὶδ γὰρ λέγει εἰς αὐτόν· 25 Ps 15,8-11
Προωρώμην τὸν Κύριον ἐνώπιόν μου διὰ
παντός, ὅτι ἐκ δεξιῶν μού ἐστιν, ἵνα μὴ
σαλευθῶ.
διὰ τοῦτο ηὐφράνθη μου ἡ καρδία 26
καὶ ἠγαλλιάσατο ἡ γλῶσσά μου,
ἔτι δὲ καὶ ἡ σάρξ μου κατασκηνώσει ἐπ' ἐλ-
πίδι,
ὅτι οὐκ ἐγκαταλείψεις τὴν ψυχήν μου εἰς ᾅδην, 27
οὐδὲ δώσεις τὸν ὅσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν.

---

19 αιμα – καπνου > D g p r Prisc | **20** πριν + η BΨ 104 1518s 257[a] 917ss rel. pl. | κ. επιφανη > S D g p r Prisc | **21** > S* | εαν B E 255 1891 1739 1827 547] αν rel. | **22** ημας D* 1518 1831 876 489 547 Eus | **23** εκδοτον + λαβοντες Ψs 1175 D-536 440-1898 1829 rel. syh | **24** θανατ.] αδου D lat tpl syp bo Pol Ir Ef Ep | **25** Κυ + μου S D syp | **27.31** αδου Ψss E-255 pl. 431 623s 920-226 al. P[r] |

28 *ἐγνώρισάς μοι ὁδοὺς ζωῆς,*
πληρώσεις με εὐφροσύνης μετὰ τοῦ προσώπου σου.
29 Ἄνδρες ἀδελφοί, ἐξὸν εἰπεῖν μετὰ παρρη-
σίας πρὸς ὑμᾶς περὶ τοῦ πατριάρχου Δαυίδ, ὅτι
καὶ ἐτελεύτησεν καὶ ἐτάφη, καὶ τὸ μνῆμα αὐτοῦ
30 ἔστιν ἐν ἡμῖν ἄχρι τῆς ἡμέρας ταύτης. προφή-
Ps 88,4s 2 Sm 7,12s της οὖν ὑπάρχων καὶ εἰδὼς ὅτι *ὅρκῳ ὤμοσεν*
αὐτῷ ὁ Θεὸς *ἐκ καρποῦ τῆς ὀσφύος αὐτοῦ καθ-*
31 *ίσαι ἐπὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ*, προϊδὼν ἐλάλησεν περὶ
Ps 15,10 τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, ὅτι *οὔτε ἐγκατε-*
λείφθη εἰς ᾅδην οὔτε ἡ σὰρξ αὐτοῦ *εἶδεν δια-*
32 *φθοράν*. τοῦτον τὸν Ἰησοῦν ἀνέστησεν ὁ Θεός,
33 οὗ πάντες ἡμεῖς ἐσμεν μάρτυρες. τῇ δεξιᾷ οὖν
τοῦ Θεοῦ ὑψωθεὶς τήν τε ἐπαγγελίαν τοῦ πνεύ-
ματος τοῦ ἁγίου λαβὼν παρὰ τοῦ πατρὸς ἐξέχεεν
34 τοῦτο ὃ ὑμεῖς καὶ βλέπετε καὶ ἀκούετε. οὐ γὰρ
Δαυὶδ ἀνέβη εἰς τοὺς οὐρανούς, λέγει δὲ αὐτός·
Ps 109,1 *εἶπεν Κύριος τῷ Κυρίῳ μου·*
κάθου ἐκ δεξιῶν μου,
ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου
35 *ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου.*
36 ἀσφαλῶς οὖν γινωσκέτω πᾶς οἶκος Ἰσραὴλ ὅτι
καὶ Κύριον αὐτὸν καὶ Χριστὸν ἐποίησεν ὁ Θεὸς
τοῦτον τὸν Ἰησοῦν ὃν ὑμεῖς ἐσταυρώσατε.
37 Ἀκούσαντες δὲ κατενύγησαν τὴν καρδίαν,
εἶπόν τε πρὸς τὸν Πέτρον καὶ τοὺς λοιποὺς
ἀποστόλους· τί ποιήσωμεν, ἄνδρες ἀδελφοί;

30 *οσφ.*] κοιλιας 1311 g p r sypi ar gg Ir Vict, *καρδιας* D*| αυτου[1] B-A D[c] lat syp ar co Ir Eus]+το κατα σαρκα * αναστησειν τ. Χν (E 1739) rel.| **31** εγκατελ.+η ψυχη αυτου Ψss E rel. syh ar | **32** τουτον+ουν D*s 241 491 g pr| **33** τουτο+το δωρον E p r t syph* sa Ir Amb Did| ο+νυν Ψss E 1765 1891 pl. 917s 623s 467 P[r] syih Ir| **36** * και[1] B D 88s p] > rel.| **37** *inc.* τοτε παντες οι συνελθοντες κ. ακ. D syh[m] | ειπον τε] ειποντες S D[1c] 1611[s] 876 917s 467 al. | λοιπους > D 241 gr Aug | τι +ουν D g sa Ir Aug | αδελφ.+υποδειξατε ημιν Ds vl pr tpl syh[m] Aug|

Notas mihi fecisti vias vitae, 28
et replebis me iucunditate cum facie tua.
Viri fratres, liceat audenter dicere ad vos de 29
patriarcha David quoniam defunctus est et
sepultus, et sepulcrum eius est apud nos
usque in hodiernum diem. Propheta igitur cum 30
esset et sciret quia iureiurando *iurasset illi*
Deus *de fructu lumbi eius sedere super se-*
dem eius, providens locutus est de resurrec- 31
tione Christi, quia *neque derelictus est in in-*
ferno, neque caro eius *vidit corruptionem.* Hunc 32
Iesum resuscitavit Deus, cuius omnes nos testes
sumus. Dextera igitur Dei exaltatus, et pro- 33
missione Spiritus sancti accepta a Patre, effu-
dit hunc, quem vos videtis et auditis. Non 34
enim David ascendit in caelum; dixit autem
ipse:

Dixit Dominus Domino meo: sede a dex-
tris meis,
donec ponam inimicos tuos scabellum pedum 35
tuorum.

Certissime sciat ergo omnis domus Israhel, quia 36
et Dominum eum et Christum fecit Deus
hunc Iesum, quem vos crucifixistis.

His autem auditis, compuncti sunt corde 37
et dixerunt ad Petrum et ad reliquos apos-

---

28 ~ fecisti mihi GFIOKR d t | **29** quoniam + *et GssIsTsV e t Fulg | sepultus CT p Ir] + est *rel.* | **30** lumbi] ventris AV g p Ir Vict | **32** cuius] cui G FISsOThB | **33** hunc quem] hoc donum quod CDM TThW c dm e p t tpl Amb (Ir) | **34** caelum IsTR c] caelos *rel.* | dixit[1] T d g] dicit *rel.* | **36** fecit Deus g] ~ Deus fecit *codd.* | **37** *autem AI] > *rel.*

---

29 A 13,36; J 8,52; 3 Rg 2,10 | **30** Ps 131,11; 88,4s; 2 Sm 7,12s | **31** Ps 15,10 | **32** A 1,22 | **33** A 5,31; Phil 2,9; A 1,4 | **34** Ps 109,1; Mt 22,44

38 tolos: Quid faciemus, viri fratres? ⁱPetrus vero
ad illos: Paenitentiam, inquit, agite, et bap-
tizetur unusquisque vestrum in nomine Iesu
Christi in remissionem peccatorum vestrorum,
39 et accipietis donum Spiritus sancti. Vobis enim
est repromissio et filiis vestris et omnibus,
qui longe sunt, quoscumque advocaverit Domi-
40 *nus Deus noster*. Aliis etiam verbis plurimis
testificatus est et exhortabatur eos dicens:
41 Salvamini a generatione ista prava. Qui ergo
receperunt sermonem eius baptizati sunt, et
appositae sunt in die illa animae circiter tria
milia.

42 Erant autem perseverantes in doctrina apos-
tolorum et communicatione fractionis panis et
43 orationibus. Fiebat autem omni animae timor,
multa quoque prodigia et signa per apostolos
in Hierusalem fiebant, et metus erat magnus in
44 universis. Omnes etiam, qui credebant, erant
45 pariter et habebant omnia communia. Posses-
siones et substantias vendebant et dividebant
46 illa omnibus, prout cuique opus erat. Cotidie
quoque perdurantes unanimiter in templo et
frangentes circa domos panem sumebant ci-

---

38 vestrum > FISO Var
vestrorum > d e g p* It Cyp Lcf Amb Aug
Spirit. sancti RTh c dm g p t] ~ sancti Sp. *rel.*
40 plurimis AIsOV e p Aug] pluribus *rel.*
43 ~ fiebant in Ierus. *codd.*
44 etiam] enim AOV
45 *inc.* *et poss. C e g m p

---

38 A 3,19; Mc 16,16; A 8,16; 10,48
39 Jl 2,32; Is 57,19
40 Dt 32,5; Ph 2,15
41 A 4,4; 5,14; 6,7
42 A 20,7; 27,35
43 A 5,12-16 | **44** A 4,32

Πέτρος δὲ πρὸς αὐτούς· μετανοήσατε, φησίν, καὶ 38
βαπτισθήτω ἕκαστος ὑμῶν ἐπὶ τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ
Χριστοῦ εἰς ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν ὑμῶν, καὶ
λήμψεσθε τὴν δωρεὰν τοῦ ἁγίου πνεύματος.
ὑμῖν γάρ ἐστιν ἡ ἐπαγγελία καὶ τοῖς τέκνοις 39 Is 57,19
ὑμῶν καὶ πᾶσιν *τοῖς εἰς μακράν, ὅσους ἂν προσ-
καλέσηται Κύριος* ὁ Θεὸς ἡμῶν. ἑτέροις τε 40
λόγοις πλείοσιν διεμαρτύρατο καὶ παρεκάλει
αὐτοὺς λέγων· σώθητε ἀπὸ τῆς γενεᾶς τῆς σκο-
λιᾶς ταύτης. οἱ μὲν οὖν ἀποδεξάμενοι τὸν λό- 41
γον αὐτοῦ ἐβαπτίσθησαν, καὶ προσετέθησαν ἐν
τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ψυχαὶ ὡσεὶ τρισχίλιαι.
Ἦσαν δὲ προσκαρτεροῦντες τῇ διδαχῇ τῶν 42
ἀποστόλων καὶ τῇ κοινωνίᾳ, τῇ κλάσει τοῦ ἄρ-
του καὶ ταῖς προσευχαῖς.
Ἐγίνετο δὲ πάσῃ ψυχῇ φόβος· πολλὰ δὲ 43
τέρατα καὶ σημεῖα διὰ τῶν ἀποστόλων ἐγίνετο.
πάντες δὲ οἱ πιστεύσαντες ἦσαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ 44
εἶχον ἅπαντα κοινά, καὶ τὰ κτήματα καὶ τὰς 45
ὑπάρξεις ἐπίπρασκον καὶ διεμέριζον αὐτὰ πᾶσιν,
καθότι ἄν τις χρείαν εἶχεν. καθ' ἡμέραν τε 46
προσκαρτεροῦντες ὁμοθυμαδὸν ἐν τῷ ἱερῷ,
κλῶντές τε κατ' οἶκον ἄρτον, μετελάμβανον τρο-

---

38 φησιν Sss 81s 1739s 88s 307 226 al. vg (D p Ir), ~ εφη προς rel. pl., > B 36 218 | επι] εν BC D 1891s 1739s lat Cy Ep | ονομ. + τ. Κυ Ds 614 1891s al. 1739 241 p r sy ar gg sa Cy Thdt | υμων^{2} > Ψss 1175 D rel. pl. g p r sy ar gg Cyp Lcf| **39** ημιν, ημων D Aug| **41** ουν + ασμενως Ψss E rel. pl. sy ar Aug | αποδεξ.] πιστευσαντες D (p r) syh^{m} Aug | **42** προσκαρτ.] + ομοθυμαδον 614 257 307s | αποστ. + εν ιλημ D | **43s** εγινετο^{2} + εν Ιερ. φοβος * τε ην μεγας επι παντας κ. παντ. S-Ψ 326s 242 88 307* 5 460 t vg | **44** πιστευοντες C-E 383 917sss 623s 467-241 al. rel. | ησαν, και > B g m p r Ωϱ | **45** *inc.* κ. οσοι κτ. ειχον η υπ. D (syp) | **45s** ~ αυτα καθ ημερ. D* g p r | **46** παντες τε προσεκαρτερουν εν τω ιερω κ. κατ οικους επι το αυτο κλωντες τε αρτ. D |

47 φῆς ἐν ἀγαλλιάσει καὶ ἀφελότητι καρδίας, αἰ-
νοῦντες τὸν Θεὸν καὶ ἔχοντες χάριν πρὸς ὅλον
τὸν λαόν. ὁ δὲ Κύριος προσετίθει τοὺς σῳζο-
μένους καθ᾽ ἡμέραν ἐπὶ τὸ αὐτό.
3 Πέτρος δὲ καὶ Ἰωάννης ἀνέβαινον εἰς τὸ
ἱερὸν ἐπὶ τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς τὴν ἐνάτην.
2 καί τις ἀνὴρ χωλὸς ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ
ὑπάρχων ἐβαστάζετο, ὃν ἐτίθουν καθ᾽ ἡμέραν
πρὸς τὴν θύραν τοῦ ἱεροῦ τὴν λεγομένην ὡραίαν
τοῦ αἰτεῖν ἐλεημοσύνην παρὰ τῶν εἰσπορευομέ-
3 νων εἰς τὸ ἱερόν. ὃς ἰδὼν Πέτρον καὶ Ἰωάν-
νην μέλλοντας εἰσιέναι εἰς τὸ ἱερὸν ἠρώτα ἐλεη-
14,9 4 μοσύνην λαβεῖν. ἀτενίσας δὲ Πέτρος εἰς αὐτὸν
5 σὺν τῷ Ἰωάννῃ εἶπεν· βλέψον εἰς ἡμᾶς. ὁ δὲ ἐπ-
6 εῖχεν αὐτοῖς προσδοκῶν τι παρ᾽ αὐτῶν λαβεῖν. εἶ-
πεν δὲ Πέτρος· ἀργύριον καὶ χρυσίον οὐχ ὑπάρ-
χει μοι, ὃ δὲ ἔχω, τοῦτό σοι δίδωμι· ἐν τῷ ὀνό-
ματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου περιπάτει.
9,34 7 καὶ πιάσας αὐτὸν τῆς δεξιᾶς χειρὸς ἤγειρεν αὐ-
τόν· παραχρῆμα δὲ ἐστερεώθησαν αἱ βάσεις αὐ-
8 τοῦ καὶ τὰ σφυδρά, ¹καὶ ἐξαλλόμενος ἔστη, καὶ πε-

---

47 λαον] κοσμον D | τοις σωζομενοις 33 syph ar bo | ημερ. B-A 33 326ˢ lat ar co] + (εν) τη εκκλησια (D 181 1838 1311 209) rel. syph | **3,1** *inc.* επι το αυτο δε Π. (cf. 2,47) Ψss D-255 206 pl. 917-241 rel. pl., εν δε τ. ημεραις ταυταις D p r, κ. εγενετο οτε syp | ιερον + το δειλινον D | **2** και + ιδου D* syp | υπαρχων > D vl | θυραν] πυλην E 1891s 323ss 181 460 | **3** *inc.* ουτος ατενισας τ. οφθαλμοις αυτου κ. D h | μελλ. εισ.] εισερχομενους g p r syp ar bo Lcf | ηρωτα + αυτους D hp syp co | λαβειν + παρ αυτων E 1845ᶜ gg bo, > Ψ D 1611ˢ 917s 383 al. 623 pl. 920 pl. Pʳ h vg syh Lcf | **4** ατενισας, βλεψον] εμβλεψ., ατένισον D | **5** επειχεν] ατενισας D¹ (h) | **6** ~ Π. δε ειπεν CA G 2147 88s 307 610s t vg co | Πετρ. + προς αυτον h p r syphᵐ co | τ. Ναζωρ. BS D sa Ath] + εγειρε κ. rel. Ωρ Eus Bas | **7** κ. παραχρ. εσταθη κ. D h | σφυδρα B* S*C*A 1827] σφυρα rel. | **8** περιεπατ. + χαιρομενος D(s) h |

bum cum exsultatione et simplicitate cordis
collaudantes Deum et habentes gratiam ad 47
omnem plebem. Dominus autem augebat qui
salvi fierent cotidie in idipsum.

3,1-26 *Sanatio claudi, Petri sermo*

Petrus autem et Iohannes ascendebant in 3
templum ad horam orationis nonam. Et qui- 2
dam vir, qui erat claudus ex utero matris suae,
baiulabatur; quem ponebant cotidie ad por-
tam templi, quae dicitur speciosa, ut peteret
elemosynam ab introeuntibus in templum. Is 3
cum vidisset Petrum et Iohannem incipientes
introire in templum, rogabat ut elemosynam
acciperet. Intuens autem in eum Petrus cum 4
Iohanne dixit: Respice in nos. At ille intende- 5
bat in eos sperans se aliquid accepturum ab
eis. Petrus autem dixit: Argentum et aurum 6
non est mihi; quod autem habeo, hoc tibi do:
in nomine Iesu Christi Nazareni surge et am-
bula. Et apprehensa manu eius dextera, alle- 7
vavit eum et protinus consolidatae sunt bases
eius et plantae. Et exsiliens stetit et ambula- 8
bat et intravit cum illis in templum ambulans

---

2 et + ecce C d p[c]
3 incipient. introire] ingressuros CT (g p r Lcf)
4 aspice CT d g p r Lcf
6 ~ do tibi FM-UKss dm g h r Ir Amb Prisc
7 eius[1]] ei GADIsTh
manu eius CFT c h Cyp] ~ eius manu *rel.*
bases] gressus CT e h p Ir, pedes g r Lcf

---

1 A 10,3.9.30
2 A 14,8; J 9,1
4 A 14,9
6 A 3,16
7 A 9,34.41; 14,10
8 J 5,14

9 et exsiliens et laudans Deum. Et vidit omnis
populus eum ambulantem et laudantem Deum.
10 Cognoscebant autem illum, quod ipse erat, qui
ad elemosynam sedebat ad speciosam portam
templi, et impleti sunt stupore et extasi in eo,
quod contigerat illi.
11 Cum teneret autem Petrum et Iohannem,
cucurrit omnis populus ad eos ad porticum,
12 quae appellatur Salomonis, stupentes. Videns
autem Petrus respondit ad populum: Viri Is-
rahelitae, quid miramini in hoc aut nos quid
intuemini, quasi nostra virtute aut potestate
13 fecerimus hunc ambulare? *Deus Abraham et
Deus Isaac et Deus Iacob, Deus patrum nos-
trorum glorificavit Filium suum* Iesum, quem
vos quidem tradidistis et negastis ante faciem
14 Pilati, iudicante illo dimitti. Vos autem sanc-
tum et iustum negastis et petistis virum ho-
15 micidam donari vobis, auctorem vero vitae in-
terfecistis, quem Deus suscitavit a mortuis,
16 cuius nos testes sumus. Et in fide nominis
eius hunc, quem vos vidistis et nostis, con-
firmavit nomen eius; et fides, quae per eum

---

8 saliens CT g p Ir Lcf
Deum] dominum GssITTh
9 ~ eum omnis populus CTR e g h p Lcf
10 quod[1]] quoniam *codd.*
11 tenerent AIsOVs g
quae] qui GssDIssT c d e
12 aut potestate > I Ir, potestate W h p[c]] pietate *rel.*
16 vidistis I d] *videtis *rel.*

---

11 A 5,12; J 10,23
12 A 14,15
13 Ex 3,6.15; A 3,26
14 Mt 27,20s; L 23,15
15 A 2,23s; 5,31; 13,31; Hb 2,10

ριεπάτει, καὶ εἰσῆλθεν σὺν αὐτοῖς εἰς τὸ ἱερὸν
περιπατῶν καὶ ἁλλόμενος καὶ αἰνῶν τὸν Θεόν.
καὶ εἶδεν πᾶς ὁ λαὸς αὐτὸν περιπατοῦντα καὶ αἰ- 9
νοῦντα τὸν Θεόν· ἐπεγίνωσκον δὲ αὐτόν, ὅτι 10
οὗτος ἦν ὁ πρὸς τὴν ἐλεημοσύνην καθήμενος ἐπὶ
τῇ ὡραίᾳ πύλῃ τοῦ ἱεροῦ, καὶ ἐπλήσθησαν θάμ-
βους καὶ ἐκστάσεως ἐπὶ τῷ συμβεβηκότι αὐτῷ.
Κρατοῦντος δὲ αὐτοῦ τὸν Πέτρον καὶ τὸν Ἰω- 11
άννην συνέδραμεν πᾶς ὁ λαὸς πρὸς αὐτοὺς ἐπὶ
τῇ στοᾷ τῇ καλουμένῃ Σολομῶντος ἔκθαμβοι.
ἰδὼν δὲ ὁ Πέτρος ἀπεκρίνατο πρὸς τὸν λαόν· 12 5,12 J 10,23
Ἄνδρες Ἰσραηλῖται, τί θαυμάζετε ἐπὶ τούτῳ, ἢ
ἡμῖν τί ἀτενίζετε ὡς ἰδίᾳ δυνάμει ἢ εὐσεβείᾳ
πεποιηκόσιν τοῦ περιπατεῖν αὐτόν; *ὁ Θεὸς Ἀβ-* 13
ραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, ὁ Θεὸς τῶν πατέρων Ex 3,6.15 Is 53,11
ἡμῶν, ἐδόξασεν τὸν παῖδα αὐτοῦ Ἰησοῦν ὃν ὑμεῖς
μὲν παρεδώκατε καὶ ἠρνήσασθε κατὰ πρόσωπον
Πιλάτου, κρίναντος ἐκείνου ἀπολύειν· ὑμεῖς δὲ 14
τὸν ἅγιον καὶ δίκαιον ἠρνήσασθε, καὶ ᾐτήσασ-
θε ἄνδρα φονέα χαρισθῆναι ὑμῖν, τὸν δὲ ἀρχη- 15
γὸν τῆς ζωῆς ἀπεκτείνατε, ὃν ὁ Θεὸς ἤγειρεν ἐκ
νεκρῶν, οὗ ἡμεῖς μάρτυρές ἐσμεν. καὶ ἐπὶ τῇ 16
πίστει τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ τοῦτον, ὃν θεωρεῖτε
καὶ οἴδατε, ἐστερέωσεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ἡ πίσ-

περιπατων κ. αλλομ. κ.> D h | **10** αυτον> S* 1311 g p r syp Lcf | **11** *inc.* εκπορευομενου δε τ. Π. κ. Ι. συνεξεπορευετο κρατων αυτους· οι δε θαμβηθεντες εστησαν εν τη στοα D (h) | αυτου] τ. ιαθεντος χωλου 33s D 614-470 206 pl. 440ss 917ss 623^r c p^c tpl gg | **12** *inc.* αποκριθεις δε ο Π. ειπεν πρ. αυτ. D (g syp sa) | ως + ημων τη ... τουτο πεποιηκοτων D g h p syh (co) | **13** Ιν + Χν D h | παρεδωκ. + εις κρισιν D(s) h p syh^m Ir | κριναντ.] θελοντος h Ir Ef | απολυειν + αυτον θελοντος D* | **14** ηρνησασθε] εβαρυνατε D Ir, onerastis et neg. Aug, sprevistis et neg. Ef | ητησασθε + μαλλον E syh^m | φονεα + ζην κ. E h Aug | **16** επι> BS* 81 | ον>, οιδατε + οτι D^{1*} | εστερεωσ.- αυτου ipse confirmavit et sanavit syp (bo) |

τις ἡ δι᾽ αὐτοῦ ἔδωκεν αὐτῷ τὴν ὁλοκληρίαν
17 ταύτην ἀπέναντι πάντων ὑμῶν. Καὶ νῦν, ἀδελ-
φοί, οἶδα ὅτι κατὰ ἄγνοιαν ἐπράξατε, ὥσπερ καὶ
18 οἱ ἄρχοντες ὑμῶν. ὁ δὲ Θεὸς ἃ προκατήγγειλεν
L 24,27 διὰ στόματος πάντων τῶν προφητῶν, παθεῖν τὸν
19 Χριστὸν αὐτοῦ, ἐπλήρωσεν οὕτως. μετανοήσατε
οὖν καὶ ἐπιστρέψατε εἰς τὸ ἐξαλειφθῆναι ὑμῶν
20 τὰς ἁμαρτίας, ὅπως ἂν ἔλθωσιν καιροὶ ἀναψύξε-
ως ἀπὸ προσώπου τοῦ Κυρίου καὶ ἀποστείλῃ
21 τὸν προκεχειρισμένον ὑμῖν Χριστὸν Ἰησοῦν, ὃν
δεῖ οὐρανὸν μὲν δέξασθαι ἄχρι χρόνων ἀπο-
καταστάσεως πάντων ὧν ἐλάλησεν ὁ Θεὸς διὰ
στόματος τῶν ἁγίων ἀπ᾽ αἰῶνος αὐτοῦ προφητῶν.
Dt 18,15.19 22 Μωϋσῆς μὲν εἶπεν ὅτι *προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει*
7,37 *Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν ὡς*
ἐμέ· αὐτοῦ ἀκούσεσθε κατὰ πάντα ὅσα ἂν λαλή-
23 *σῃ πρὸς ὑμᾶς. ἔσται δὲ πᾶσα ψυχὴ ἥτις ἐὰν μὴ*
Lv 23,29 *ἀκούσῃ τοῦ προφήτου ἐκείνου ἐξολεθρευθήσεται*
24 *ἐκ τοῦ λαοῦ.* Καὶ πάντες δὲ οἱ προφῆται ἀπὸ
Σαμουὴλ καὶ τῶν καθεξῆς ὅσοι ἐλάλησαν καὶ
Gn 12,3; 22,18 25 κατήγγειλαν τὰς ἡμέρας ταύτας. ὑμεῖς ἐστε οἱ
G 3,8 υἱοὶ τῶν προφητῶν καὶ τῆς διαθήκης ἧς ὁ Θεὸς
διέθετο πρὸς τοὺς πατέρας ὑμῶν, λέγων πρὸς
Ἀβραάμ· *καὶ ἐν τῷ σπέρματί σου ἐνευλογηθή-*

---

17 ανδρες αδελ. επισταμεθα D h p w (ar^{1} Ef) | επραξατε +το πονηρον D g h p w syh^{m} Ir Ambst, τουτο syp co Ef] **18** α] ο D^{1} h, ως syp ar | παθειν τ. Χν > A 431 | **19** εις] προς BS | **20** επελθωσ. D^{1} h, +υμιν syph^{+} bo Ir Ef, ~ E h Tert | του > E 1611 614 431 36 927s 226*ss 69 | **21** στοματ. +παντων Ψs E 255 1522 al. 917 P^{r} syh | απ αιωνος > D 1108 467 g h p ar gg Ir | **22** μεν+γαρ 1611 pl. 1891^{s} 917s al. 623s 920^{s} p syp | ειπ. B-A 326ss 2298 307^{s} syp bo] +προς τ. πατερας ημων 33 D 255 88s 642 g h p tpl ar gg sa Ir, ~ Ψ 104 P al. (syh), (υμων S^{c}A 81 D 917 307^{s} 927s 808s al.) | **24** προκατηγγειλ. C^{c} 206 255 1891s 1739^{s} al. 5-467 226 al. | **25** υμων] ημων S*sΨs 0165 D 1611-383 al. 623 467s 920ss al. P^{r} vl sy ar^{1} gg bo Ir | ευλογ. BA*s 383 1758ss 1739s 307 1610s |

est, dedit integram sanitatem istam in conspectu omnium vestrum. Et nunc, fratres, scio 17
quia per ignorantiam fecistis, sicut et principes vestri. Deus autem, quae praenuntiavit per 18
os omnium prophetarum pati Christum suum
sic implevit. Paenitemini igitur et converti- 19
mini, ut deleantur peccata vestra, ¹ ut, cum 20
venerint tempora refrigerii a conspectu Domini, et miserit eum, qui praedicatus est vobis Iesum Christum, ¹ quem oportet qui- 21
dem caelum suscipere usque in tempora restitutionis omnium, quae locutus est Deus per
os sanctorum suorum a saeculo prophetarum.
Moyses quidem dixit: Quoniam *prophetam sus-* 22
citabit vobis Dominus Deus vester de fratribus vestris tamquam me, ipsum audietis iuxta
omnia quaecumque locutus fuerit vobis. *Erit* 23
autem, omnis anima, quae non audierit prophetam illum, exterminabitur de plebe. Et om- 24
nes prophetae a Samuel et deinceps, qui locuti sunt, annuntiaverunt dies istos. Vos estis 25
filii prophetarum et testamenti, quod disposuit
Deus ad patres nostros dicens ad Abraham:
Et in semine tuo benedicentur omnes familiae

---

16 dedit + illi GT g p (d e h Ir)
18 quae] qui OV^cRW c g Vig
19 peccata vestra CDT d g h m p Ir Tert] ~ vestra peccata *rel.*
20 praedicatus] *praedestinatus D e p* (g, d Tert, h Ir)
21 quidem caelum Ir] ~ caelum quidem *codd.*
22 suscitavit AFMsOTh*B d e p*
23 quae GADIsTh c dm] quaecumque *rel.*
25 nostros] vestros GFISUOTh e

---

17 A 13,27; L 23,34; 1 T 1,13 | **18** L 24,27
19 A 2,38 | **21** A 1,11; Ap 10,7
22 Dt 18,15.19; A 7,37 | **23** Lv 23,29
24 A 10,43; Hb 11,32
25 R 15,8; Gn 22,18; G 3,8

26 *terrae*. Vobis primum Deus suscitans Filium
suum misit eum benedicentem vobis, ut con-
vertat se unusquisque a nequitia sua.

4,1-31 *Petrus et Iohannes coram synedrio, fidelium fiducia*

4 Loquentibus autem illis ad populum, su-
pervenerunt sacerdotes et magistratus templi
2 et sadducaei | dolentes quod docerent popu-
lum et annuntiarent in Iesu resurrectionem
3 ex mortuis, et iniecerunt in eos manus et po-
suerunt eos in custodiam in crastinum, erat
4 enim iam vespera. Multi autem eorum, qui
audierant verbum, crediderunt; et factus est
numerus virorum quinque milia.
5 Factum est autem in crastinum, ut congre-
garentur principes eorum et seniores et scri-
6 bae in Hierusalem | et Annas princeps sacerdo-
tum et Caiphas et Iohannes et Alexander, et
7 quotquot erant de genere sacerdotali. Et sta-
tuentes eos in medio interrogabant: In qua
virtute aut in quo nomine fecistis hoc vos?
8 Tunc repletus Spiritu sancto Petrus dixit ad
9 eos: Principes populi et seniores, audite: |Si
nos hodie diiudicamur in benefacto hominis
10 infirmi, in quo iste salvus factus est, | notum

---

2 dolentes] indignantes e p
Iesum FI[r]ThKRW h p Lcf
3 in eos DMUTh c g Lcf] eis *rel.*
4 virorum + circiter CT, fere g p, ad d h (e)
6 sacerdotali] pontificali d h
8 ~ Petrus repletus Sp. s. *codd.*
audite ThW c e g p[c] Cyp] > *rel.*
9 iudicamur FsSU*K[r] e p[c]

---

26 A 13,46; 4,27.30 | **4,1** A 5,24ss; L 22,4.52 | **2** A 23,3.8 | **3** A 3,1 | **4** A 2,41.47; 6,7 | **5** A 5,21 | **7** Mt 21,23 | **8** A 2,4; Mt 10,*19s*

σονται πᾶσαι αἱ πατριαὶ τῆς γῆς. ὑμῖν πρῶτον 26 13,46
ἀναστήσας ὁ Θεὸς τὸν παῖδα αὐτοῦ ἀπέστειλεν
αὐτὸν εὐλογοῦντα ὑμᾶς ἐν τῷ ἀποστρέφειν ἕκασ-
τον ἀπὸ τῶν πονηριῶν ὑμῶν.

Λαλούντων δὲ αὐτῶν πρὸς τὸν λαόν, ἐπέσ- 4 L 22,4.52
τησαν αὐτοῖς οἱ ἱερεῖς καὶ ὁ στρατηγὸς τοῦ ἱε-
ροῦ καὶ οἱ σαδδουκαῖοι, διαπονούμενοι διὰ 2 23,8
τὸ διδάσκειν αὐτοὺς τὸν λαὸν καὶ καταγγέλλειν
ἐν τῷ Ἰησοῦ τὴν ἀνάστασιν τὴν ἐκ νεκρῶν, καὶ 3 3,1
ἐπέβαλον αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ ἔθεντο εἰς τή-
ρησιν εἰς τὴν αὔριον· ἦν γὰρ ἑσπέρα ἤδη. πολ- 4 2,41.47
λοὶ δὲ τῶν ἀκουσάντων τὸν λόγον ἐπίστευσαν,
καὶ ἐγενήθη ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀνδρῶν ὡσεὶ χι-
λιάδες πέντε.

Ἐγένετο δὲ ἐπὶ τὴν αὔριον συναχθῆναι αὐ- 5
τῶν τοὺς ἄρχοντας καὶ τοὺς πρεσβυτέρους καὶ
τοὺς γραμματεῖς ἐν Ἰερουσαλήμ, καὶ Ἄννας ὁ 6
ἀρχιερεὺς καὶ Καϊάφας καὶ Ἰωάννης καὶ Ἀλέξ-
ανδρος καὶ ὅσοι ἦσαν ἐκ γένους ἀρχιερατικοῦ.
καὶ στήσαντες αὐτοὺς ἐν τῷ μέσῳ ἐπυνθάνοντο· 7 Mt 21,23
ἐν ποίᾳ δυνάμει ἢ ἐν ποίῳ ὀνόματι ἐποιήσατε τοῦ-
το ὑμεῖς; τότε Πέτρος πλησθεὶς πνεύματος ἁγίου 8 Mt 10,19
εἶπεν πρὸς αὐτούς· Ἄρχοντες τοῦ λαοῦ καὶ πρεσ-
βύτεροι, εἰ ἡμεῖς σήμερον ἀνακρινόμεθα ἐπὶ εὐ- 9
εργεσίᾳ ἀνθρώπου ἀσθενοῦς, ἐν τίνι οὗτος σέ-

26 αυτου Bss 326[r] Ds lat syph ar co Ir] + Ιν rel. | εξ-απεστειλ. D | αυτον > D 2138 g p h Ir | **4,1** λαον] οχλον 0165, + τα ρηματα ταυτα Ds 1611 2138 sg h p syph[m] | αρχ-ιερ. BC 467 ar | οι στρατηγοι syph ar co, > D | **2** αναγγ. τ. Ιν εν τη αναστασει D (Ψ) | την εκ] των Ψ 0165 D 1611[r] 206s 440 431 917 920 pl. P[r] vl ar sa | **3** επιβαλοντες D[1] (h) | επαυριον D 181 | **4** εγενετο 0165 1874 1827 | ο > BS D | ως B 0165 D 1611ss, > SA 81s t vg bo Ef | **5** αυρ. ημεραν συνηχθησαν οι αρχ. κ. οι πρ. κ. οι D (syp, bo) | **6** Ιωανν.] Ιωναθας D 0165 tpl, -than g p | ιερατικ. 1311 69* e tpl vg ar | **8** πρεσβυτ. BSA 1175 0165 88 vg co] + του Ιηλ rel.] + ακουσατε E 88 307* 1319 g syp Cyp | **9** ανακρινομ. + αφ υμων D-2138 88s g h p sy Cyp |

3,6.13-16 10 σωσται, γνωστὸν ἔστω πᾶσιν ὑμῖν καὶ παντὶ τῷ
λαῷ Ἰσραήλ, ὅτι ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ
τοῦ Ναζωραίου, ὃν ὑμεῖς ἐσταυρώσατε, ὃν ὁ
Θεὸς ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, ἐν τούτῳ οὗτος παρ-
Mt 21,42 Ps 117,22 11 έστηκεν ἐνώπιον ὑμῶν ὑγιής. αὐτός ἐστιν *ὁ λί-*
θος ὁ ἐξουθενηθεὶς ὑφ' ὑμῶν *τῶν οἰκοδόμων,*
12 *ὁ γενόμενος εἰς κεφαλὴν γωνίας.* καὶ οὐκ ἔστιν
Mt 1,21 ἐν ἄλλῳ οὐδενὶ ἡ σωτηρία. οὐδὲ γὰρ ὄνομά
ἐστιν ἕτερον ὑπὸ τὸν οὐρανὸν τὸ δεδομένον ἐν
ἀνθρώποις ἐν ᾧ δεῖ σωθῆναι ἡμᾶς.
13 Θεωροῦντες δὲ τὴν τοῦ Πέτρου παρρησίαν
καὶ Ἰωάννου, καὶ καταλαβόμενοι ὅτι ἄνθρωποι
ἀγράμματοί εἰσιν καὶ ἰδιῶται, ἐθαύμαζον, ἐπε-
γίνωσκόν τε αὐτοὺς ὅτι σὺν τῷ Ἰησοῦ ἦσαν,
3,8s 14 ꜌τόν τε ἄνθρωπον βλέποντες σὺν αὐτοῖς ἑστῶτα
15 τὸν τεθεραπευμένον, οὐδὲν εἶχον ἀντειπεῖν. κε-
λεύσαντες δὲ αὐτοὺς ἔξω τοῦ συνεδρίου ἀπελ-
16 θεῖν, συνέβαλλον πρὸς ἀλλήλους ꜌λέγοντες· τί
J 11,47 ποιήσωμεν τοῖς ἀνθρώποις τούτοις; ὅτι μὲν
γὰρ γνωστὸν σημεῖον γέγονεν δι' αὐτῶν, πᾶ-
σιν τοῖς κατοικοῦσιν Ἰερουσαλὴμ φανερόν, καὶ
5,28 17 οὐ δυνάμεθα ἀρνεῖσθαι· ἀλλ' ἵνα μὴ ἐπὶ
πλεῖον διανεμηθῇ εἰς τὸν λαόν, ἀπειλησώμεθα
αὐτοῖς μηκέτι λαλεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τούτῳ
18 μηδενὶ ἀνθρώπων. καὶ καλέσαντες αὐτοὺς

10 ονομ.+τ. Κυ E h | υμεις+μεν 0165 sa | υμων+σημερον E | υγιης+κ. εν αλλω ουδενι E h syh^m Cyp | **11** οικοδομουντ. Ψss E614^s 206ss 440 -431 623 920 pl. Pr | **12** και -σωτηρια > h Ir Cyp (D p) | ημας > syp bo | **13** δε+οι Ιουδαιοι 1758 917-181 1311 69 | κ. ιδιωται > D | τε] δε 0165* D 307ss | **14** βλεποντ.] θεωρουντες 33s 440s 917-181 5s 460 | ειχον+ποιησαι η D^1 h | **15** απελθ.] απαχθηναι D^1 h sa (bo) | **17** πλεον+τι D p | λαον+τα ρηματα ταυτα E g (h) Lcf (syh^m) | απειλησ. BSA 326ss 1739s D 1891s 242 g h p t tpl vg syp ar co Lcf] απειλη απειλ. rel. | ανθρωπω Ψs 383 206 1898 88s co | **18** *inc.* συγκατατιθεμενων δε αυτων τη γνωμη φωνησαντες αυτους παρηγγειλαντο κατα το μη D syh^m (g h Lcf) |

sit omnibus vobis et omni plebi Israhel: quia
in nomine Domini nostri Iesu Christi Naza-
reni, quem vos crucifixistis, quem Deus susci-
tavit a mortuis, in hoc iste adstat coram vobis
sanus. Hic est *lapis, qui reprobatus est* a vo- 11
bis *aedificantibus, qui factus est in caput an-
guli.* Et non est in alio aliquo salus; nec enim 12
aliud nomen est sub caelo datum hominibus,
in quo oporteat nos salvos fieri.

Videntes autem Petri constantiam et Iohan- 13
nis, comperto quod homines essent sine litte-
ris et idiotae, admirabantur et cognoscebant
eos quoniam cum Iesu fuerant. Hominem quo- 14
que videntes stantem cum eis, qui curatus fue-
rat, nihil poterant contradicere. Iusserunt au- 15
tem eos foras extra concilium secedere et con-
ferebant ad invicem ¹dicentes: Quid faciemus 16
hominibus istis? quoniam quidem notum sig-
num factum est per eos, omnibus habitanti-
bus Hierusalem manifestum est, et non possu-
mus negare. Sed ne amplius divulgetur in po- 17
pulum, comminemur eis, ne ultra loquantur in
nomine hoc ulli hominum. Et vocantes eos 18

---

10 Domini nostri] *> *codd.*
adstat + hodie CT e
12 aliud nomen D g] ~ nomen aliud *rel.*
oportet GsFsU*OKW d e g p* Cyp
16 habitantibus + in GsFsIUsTh c

---

10 A 3,6.13-16
11 Ps 117,22; Mt 21,42
12 Mt 1,21; 12,21; J 1,12; 14,6
14 A 3,8s | **15** A 5,34
16 J 11,47 | **17** A 5,28

denuntiaverunt ne omnino loquerentur neque
19 docerent in nomine Iesu. Petrus vero et Iohan-
nes respondentes dixerunt ad eos: Si iustum
est in conspectu Dei vos potius audire quam
20 Deum, iudicate; non enim possumus quae vi-
21 dimus et audivimus non loqui. At illi commi-
nantes dimiserunt eos non invenientes, quo-
modo punirent eos propter populum, quia om-
nes clarificabant id, quod factum fuerat, in eo
22 quod acciderat. Annorum enim erat amplius
quadraginta homo, in quo factum fuerat signum
istud sanitatis.

23 Dimissi autem venerunt ad suos et annun-
tiaverunt eis quanta ad eos principes sacerdo-
24 tum et seniores dixissent. Qui cum audissent,
unanimiter levaverunt vocem ad Deum et di-
xerunt: Domine, tu es qui *fecisti caelum et*
25 *terram, mare et omnia, quae in eis sunt,* ¹qui
Spiritu sancto per os patris nostri David pueri
tui dixisti:

Quare fremuerunt gentes,
et populi meditati sunt inania?
26 *Adstiterunt reges terrae,*
et principes convenerunt in unum
adversus Dominum et adversus Christum
eius.

---

21 id] *Deum CT d dm e g p Lcf
id quod factum fuerat, in eo quod acciderat *codd. pl.* c p[c]] in eo quod factum erat D p* (d e g Lcf)
23 eis] *> d e g
24 Deum] Dominum FsI*UOKVsW p Lcf
es > *codd.*

---

19 A 5,29
20 A 22,15; 1 P 5,1; 2 P 1,16ss
24 Ex 20,11; Ps 145,6; Is 37,16; Jr 32,17; Ap 10,6
25 Ps 2,1s

παρήγγειλαν καθόλου μὴ φθέγγεσθαι μηδὲ δι-
δάσκειν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ. ὁ δὲ Πέ- 19
τρος καὶ Ἰωάννης ἀποκριθέντες εἶπον πρὸς αὐ-
τούς· εἰ δίκαιόν ἐστιν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ὑμῶν 5,29
ἀκούειν μᾶλλον ἢ τοῦ Θεοῦ, κρίνατε· οὐ δυ- 20
νάμεθα γὰρ ἡμεῖς ἃ εἴδομεν καὶ ἠκούσαμεν 1 P 5,1 1 J 1,1ss
μὴ λαλεῖν. οἱ δὲ προσαπειλησάμενοι ἀπέλυσαν 21
αὐτούς, μηδὲν εὑρίσκοντες τὸ πῶς κολάσωνται
αὐτούς, διὰ τὸν λαόν, ὅτι πάντες ἐδόξαζον τὸν
Θεὸν ἐπὶ τῷ γεγονότι· ἐτῶν γὰρ ἦν πλειόνων 22
τεσσεράκοντα ὁ ἄνθρωπος ἐφ' ὃν ἐγεγόνει τὸ
σημεῖον τοῦτο τῆς ἰάσεως.

Ἀπολυθέντες δὲ ἦλθον πρὸς τοὺς ἰδίους καὶ 23
ἀπήγγειλαν ὅσα πρὸς αὐτοὺς οἱ ἀρχιερεῖς καὶ
οἱ πρεσβύτεροι εἶπαν. οἱ δὲ ἀκούσαντες ὁμο- 24 Ex 20,11 Ps 145,6
θυμαδὸν ἦραν φωνὴν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ εἶπαν· Is 37,16
Δέσποτα, σὺ ὁ *ποιήσας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν* Jr 32,17 L 2,29
καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς, ὁ διὰ 25 Ap 6,10
πνεύματος ἁγίου διὰ τοῦ στόματος Δαυὶδ παιδός
σου εἰπών· Ps 2,1s

Ἵνα τί ἐφρύαξαν ἔθνη,
καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά;
παρέστησαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, 26
καὶ οἱ ἄρχοντες συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ
κατὰ τοῦ Κυρίου καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ.

παρηγγ. B-33 326^{r} D-2138 614 pl. 242 1739s 181ss 307^{s} 1873ss] + αυτοις g syp co Lcf | **19** ει τουτο υμιν δικ. φαινεται E | **20** μη > D^{*} | **21** μη ευρισκ. αιτιαν D p tpl syp bo | δια] φοβυυμενοι E | **22** γεγονει B D | τουτο > D^{1} g p tpl Lcf | **23** απηγγειλ. S 206 1838 209] + αυτοις 1874 p vg $syph^{+}$ co] **24** ακουσ. + κ. επιγνοντες την τ. θυ ενεργειαν D | συ BSA tpl vg bo] Κε 33 917-181 915 5s 460, + ο θς rel. | **25** ο + τ. πατρος ημ. B^{r} E 1108 1891s 1739ss 88s 307^{s} 467 | δια τ. στοματ. τ. πατρος ημ. Δαυ. (D syp lat) ar co Ir | ~ δια τ. στομ. ... δια πνς αγ. syh ar | πνς αγιου > 2138^{r} 206^{s} 470s 917-181 623s 489s 920^{s} P^{r} Ef | εν στοματι syph ar co | Δαυ. + περι bo |

L 23,12 27 *συνήχθησαν* γὰρ ἐπ᾽ ἀληθείας ἐν τῇ πόλει ταύτῃ
ἐπὶ τὸν ἅγιον παῖδά σου Ἰησοῦν, *ὃν ἔχρισας*,
Ἡρῴδης τε καὶ Πόντιος Πιλᾶτος σὺν *ἔθνεσιν*
2,23 28 *καὶ λαοῖς* Ἰσραήλ, ποιῆσαι ὅσα ἡ χείρ σου καὶ
29 ἡ βουλὴ προώρισεν γενέσθαι. καὶ τὰ νῦν, Κύριε,
E 6,19 ἔπιδε ἐπὶ τὰς ἀπειλὰς αὐτῶν, καὶ δὸς τοῖς δού-
λοις σου μετὰ παρρησίας πάσης λαλεῖν τὸν λό-
30 γον σου, ἐν τῷ τὴν χεῖρα ἐκτείνειν σε εἰς ἴασιν
καὶ σημεῖα καὶ τέρατα γίνεσθαι διὰ τοῦ ὀνό-
2,2.4 31 ματος τοῦ ἁγίου παιδός σου Ἰησοῦ. καὶ δεη-
16,26 θέντων αὐτῶν ἐσαλεύθη ὁ τόπος ἐν ᾧ ἦσαν
συνηγμένοι, καὶ ἐπλήσθησαν ἅπαντες τοῦ ἁγίου
πνεύματος, καὶ ἐλάλουν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ
μετὰ παρρησίας.
2.44 32 Τοῦ δὲ πλήθους τῶν πιστευσάντων ἦν καρ-
δία καὶ ψυχὴ μία, καὶ οὐδὲ εἷς τι τῶν ὑπαρ-
χόντων αὐτῷ ἔλεγεν ἴδιον εἶναι, ἀλλ᾽ ἦν αὐτοῖς
2,47 33 πάντα κοινά. καὶ δυνάμει μεγάλῃ ἀπεδίδουν
τὸ μαρτύριον οἱ ἀπόστολοι τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ
τῆς ἀναστάσεως, χάρις τε μεγάλη ἦν ἐπὶ πάν-
2,45 34 τας αὐτούς. οὐδὲ γὰρ ἐνδεής τις ἦν ἐν αὐτοῖς·
ὅσοι γὰρ κτήτορες χωρίων ἢ οἰκιῶν ὑπῆρχον,
πωλοῦντες ἔφερον τὰς τιμὰς τῶν πιπρασκομένων
35 ¹καὶ ἐτίθουν παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων.
διεδίδετο δὲ ἑκάστῳ καθότι ἄν τις χρείαν εἶχεν.
11,22.24 36 Ἰωσὴφ δὲ ὁ ἐπικληθεὶς Βαρνάβας ἀπὸ τῶν
13,4; 15,39

27 εν τη πολει τ. Ir Tert pl.] > 614sss 206s 917-431 920 pl. Pr | λαος E1 Hil Aug, λαω e tpl syph sa | **28** βουλη BA* 1175 242 1739 323 467 e* g ar Hil Lcf Aug] + σου rel. | **30** χειρα BA 1175 d g] + σου rel. | **31** παρρησ. + παντι τω θελοντι πιστευειν Ds Iρ Ef Aug | **32** μια + κ. ουκ ην διακρισις εν αυτοις ουδεμια D(E) Cyp Amb | η καρδ. κ. η ψ. Ψss 81s E rel. pl. | **33** Ιυ Χυ τ. Κυ SA 1175 307s vg (Ds 1891 pl. 467 al.) | **34** ην] υπηρχεν Ψss P8 D-255 917-1100 623 pl. 920 pl. | κτητορ. + ησαν D tpl ar | υπηρχον > S* De ar | **35** διεδιδοντο 1108 t tpl ar co | δε + ενι D1 e g p | καθο 1611 255 522 226* 1319s 69 Eus | **36** Ιωσης Ψs 326 1611r 522s 440s 623ss al. 920s Pr syh sa |

convenerunt enim vere in civitate ista adver- 27
sus sanctum puerum tuum Iesum, *quem un-*
xisti, Herodes et Pontius Pilatus cum *genti-*
bus et populis Israhel, facere quae manus tua 28
et consilium tuum decreverunt fieri. Et nunc, 29
Domine, respice in minas eorum et da servis
tuis cum omni fiducia loqui verbum tuum, in 30
eo quod manum tuam extendas ad sanitates
et signa et prodigia fieri per nomen sancti
Filii tui Iesu. Et cum orassent, motus est lo- 31
cus, in quo erant congregati, et repleti sunt
omnes Spiritu sancto et loquebantur verbum
Dei cum fiducia.

4,32-5,16 ***Unio caritatis, Ananias et Saphira, ecclesiae incrementa***

Multitudinis autem credentium erat cor 32
unum et anima una, nec quisquam eorum,
quae possidebat, aliquid suum esse dicebat,
sed erant illis omnia communia. Et virtute mag- 33
na reddebant apostoli testimonium resurrec-
tionis Iesu Christi Domini nostri; et gratia
magna erat in omnibus illis. Neque enim quis- 34
quam egens erat inter illos. Quotquot enim
possessores agrorum aut domorum erant ven-
dentes afferebant pretia eorum, quae vende-
bant ¹et ponebant ante pedes apostolorum. Di- 35
videbatur autem singulis prout cuique opus
erat. Ioseph autem, qui cognominatus est Bar- 36

28 tuum > GA*DITTh c e* g Hil Lcf Aug
decreverunt] praefinivit e g p* Lcf (d Ir Aug)
32 possidebant, dicebant GsIsOR d m
33 nostri Th] *> *rel.*
35 dividebantur GsFIssOThKB*R c (DT tpl)

27 L 23,12 | **28** A 2,23 | **29** E 6,19 | **31** A 2,2ss; 16,26; 5,42 | **32** A 2,14; J 17,21 | **33** A 1,22; 2,47 | **34** A 2,45 | **35** A 5,2 | **36** A 9,27; 11,22.30; 12,25; 13,1-15,39; 1 C 9,6; G 2,1-13; C *4,10*

nabas ab apostolis, quod est interpretatum
Filius consolationis, Levites, Cyprius genere,
37 ˡcum haberet agrum, vendidit eumˡ et attulit
pretium et posuit ante pedes apostolorum.
5 Vir autem quidam nomine Ananias cum
2 Saphira uxore sua vendidit agrum et frauda-
vit de pretio agri, conscia uxore sua, et affe-
rens partem quamdam ad pedes apostolorum
3 posuit. Dixit autem Petrus: Anania, cur ten-
tavit satanas cor tuum, mentiri te Spiritui
4 sancto et fraudare de pretio agri? Nonne ma-
nens tibi manebat et venundatum in tua erat
potestate? Quare posuisti in corde tuo hanc
rem? Non es mentitus hominibus, sed Deo.
5 Audiens autem Ananias haec verba cecidit et
exspiravit. Et factus est timor magnus super
6 omnes, qui audierunt. Surgentes autem iuve-
nes amoverunt eum et efferentes sepelierunt.
7 Factum est autem quasi horarum trium spa-
tium, et uxor ipsius nesciens quod factum fue-
8 rat introivit. Dixit autem ei Petrus: Dic mihi
mulier, si tanti agrum vendidistis? At illa di-
9 xit: Etiam tanti. ˡPetrus autem ad eam: Quid
utique convenit vobis tentare Spiritum Domi-
ni? Ecce pedes eorum, qui sepelierunt virum

1(**3.5**) Annanias ADITTh*BW
3 agri] praedii d g Lcf Var
5 super c d e g Lcf] in *codd.*
8 dixit[1] CTR d g p Lcf] respondit *rel.*
mulier FSsK[r]W p[c]] * > *rel.*
vendidisti TB p* Lcf
9 autem + ait DTRTh c(e p)

---

2 A 4,35.37
5 A 5,11; 19,17
6 Lv 10,4s

ἀποστόλων, ὅ ἐστιν μεθερμηνευόμενον υἱὸς πα-
ρακλήσεως, Λευίτης, Κύπριος τῷ γένει, ¹ὑπάρ- 37
χοντος αὐτῷ ἀγροῦ, πωλήσας ἤνεγκεν τὸ χρῆμα
καὶ ἔθηκεν πρὸς τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων.
Ἀνὴρ δέ τις ²Ἀνανίας ὀνόματι σὺν Σαπφί- 5
ρῃ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ ἐπώλησεν κτῆμα, καὶ ἐνοσ- 2 4,37
φίσατο ἀπὸ τῆς τιμῆς, συνειδυίης καὶ τῆς γυναι-
κός, καὶ ἐνέγκας μέρος τι παρὰ τοὺς πόδας τῶν
ἀποστόλων ἔθηκεν. εἶπεν δὲ ὁ Πέτρος· Ἀνανία, 3 J 13,2
διὰ τί ἐπλήρωσεν ὁ σατανᾶς τὴν καρδίαν σου,
ψεύσασθαί σε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ νοσφίσασ-
θαι ἀπὸ τῆς τιμῆς τοῦ χωρίου; οὐχὶ μένον σοὶ ἔμε- 4
νεν καὶ πραθὲν ἐν τῇ σῇ ἐξουσίᾳ ὑπῆρχεν; τί ὅτι
ἔθου ἐν τῇ καρδίᾳ σου τὸ πρᾶγμα τοῦτο; οὐκ
ἐψεύσω ἀνθρώποις ἀλλὰ τῷ Θεῷ. ἀκούων δὲ ὁ 5
Ἀνανίας τοὺς λόγους τούτους πεσὼν ἐξέψυξεν. καὶ
ἐγένετο φόβος μέγας ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας.
ἀναστάντες δὲ οἱ νεώτεροι συνέστειλαν αὐτὸν καὶ 6
ἐξενέγκαντες ἔθαψαν. Ἐγένετο δὲ ὡς ὡρῶν τριῶν 7
διάστημα καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ μὴ εἰδυῖα τὸ γεγο-
νὸς εἰσῆλθεν. ἀπεκρίθη δὲ πρὸς αὐτὴν Πέτρος· 8
εἰπέ μοι, εἰ τοσούτου τὸ χωρίον ἀπέδοσθε; ἡ δὲ
εἶπεν· ναί, τοσούτου. ὁ δὲ Πέτρος πρὸς αὐτήν· 9
τί ὅτι συνεφωνήθη ὑμῖν πειράσαι τὸ πνεῦμα
Κυρίου; ἰδοὺ οἱ πόδες τῶν θαψάντων τὸν ἄν-

~ Κυπρ. Λευ. D sa^{1} | 37 αγρου] χωριου D} 5,1 Σαπφειρα B D 1611s 257 206 pl. 307^{a} 919-241 al., Παμφιρη S* 491 | 3 δε + προς αυτον E syp, ~ 1611 pl. p syh^{+} co | Αναν.] προς Αν. Ψ D vg^{1} | επληρ.] επειρασεν vg Ath Did Ep | νοσφισ. + σε Ψ D 206 242s 216 467 920 pl. P^{r} | 4 σου + ποιησαι πονηρον τουτο D tpl sa | 5 *inc.* κ. ευθεως ακ. E | τουτους + παραχρημα D p | ακουοντ. + ταυτα Ψ 104 E 1611^{r} 522 pl. 440s 623 pl. 920^{a} P^{r} syh ar bo | 6 δε + παραχρημα E | 8 απεκρ.] ειπεν Ds gprt tpl syp co | ειπε μοι] επερωτησω σε ει αρα D^{1} | 9 Πετρ. + ειπεν A-326 81s E-1891 536ss 917^{r} P^{r} r tpl vg^{1} syph ar co |

10 δρα σου ἐπὶ τῇ θύρᾳ καὶ ἐξοίσουσίν σε. ἔπεσεν
δὲ παραχρῆμα πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ ἐξέ-
ψυξεν· εἰσελθόντες δὲ οἱ νεανίσκοι εὗρον αὐτὴν
νεκράν, καὶ ἐξενέγκαντες ἔθαψαν πρὸς τὸν ἄνδρα
11 αὐτῆς. καὶ ἐγένετο φόβος μέγας ἐφ᾽ ὅλην τὴν ἐκ-
κλησίαν καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας ταῦτα.
3,11 12 Διὰ δὲ τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων ἐγίνετο
σημεῖα καὶ τέρατα πολλὰ ἐν τῷ λαῷ· καὶ ἦσαν
ὁμοθυμαδὸν ἅπαντες ἐν τῇ στοᾷ Σολομῶντος·
13 τῶν δὲ λοιπῶν οὐδεὶς ἐτόλμα κολλᾶσθαι αὐτοῖς,
2,47; 6,7 14 ἀλλ᾽ ἐμεγάλυνεν αὐτοὺς ὁ λαός· μᾶλλον δὲ προσ-
21,20 ετίθεντο πιστεύοντες τῷ Κυρίῳ, πλήθη ἀνδρῶν
19,11s 15 τε καὶ γυναικῶν· ὥστε καὶ εἰς τὰς πλατείας ἐκ-
Mc 6,56 φέρειν τοὺς ἀσθενεῖς καὶ τιθέναι ἐπὶ κλιναρίων
καὶ κραβάττων, ἵνα ἐρχομένου Πέτρου κἂν ἡ
16 σκιὰ ἐπισκιάσῃ τινὶ αὐτῶν. συνήρχετο δὲ καὶ
τὸ πλῆθος τῶν πέριξ πόλεων Ἰερουσαλήμ, φέ-
ροντες ἀσθενεῖς καὶ ὀχλουμένους ὑπὸ πνευμά-
των ἀκαθάρτων, οἵτινες ἐθεραπεύοντο ἅπαντες.
4,1.6 17 Ἀναστὰς δὲ ὁ ἀρχιερεὺς καὶ πάντες οἱ σὺν
αὐτῷ, ἡ οὖσα αἵρεσις τῶν σαδδουκαίων, ἐπλήσ-
18 θησαν ζήλου ⁱκαὶ ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπὶ τοὺς
ἀποστόλους καὶ ἔθεντο αὐτοὺς ἐν τηρήσει δη-
12,7 19 μοσίᾳ. ἄγγελος δὲ Κυρίου διὰ νυκτὸς ἤνοιξε

σου + ειστανται E r(g t tpl Lcf)| **10** προς[1] BSA 1175 D 2147 915 623 1838] παρα rel. | αυτου] τ. αποστολων 1611sss 1765 (syp, syh[*]) | εξενεγκ.] συνστειλαντες εξηνεγκαν D[1] syp | **12** δε] τε B 0189 syp ar | παντες BA E 0189] + εν τω ιερω D(E) sa | **14** προσετιθ. + οι A 33 88 623 syp sa | **15** και[1] > Ψ 104 D 1611[s] 364 206 440[s] 917s 920 pl. P[r] verss. Lcf | ασθεν. + αυτων D 307[s] p tpl | τιθεν. + εμπροσθεν αυτων E | σκια + αυτου 33 E 1891 t tpl vg sy ar co | αυτων + απηλλασσοντο γαρ απο πασης ασθενειας ως ειχεν εκαστος αυτων D p (E g vg[1] Lcf) | **16** Ιερουσ. BSA 0189 2147 927s vg[1] sy co] *εις* Ιερ. rel. c | οιτινες] και D[1] 206 226° g p t syp co Lcf | **17** *inc.* κ. ταυτα βλεπων αναστας ο E | **18** δημοσια + κ. επορευθη εις εκαστος εις τα ιδια D | **19** *inc.* τοτε δια νυκτος αγγ. D syp (ar) | ανοιξας SA 1175 1898s 307[s] 460 |

tuum ad ostium et efferent te. Confestim ce- 10
cidit ante pedes eius et exspiravit. Intrantes
autem iuvenes invenerunt illam mortuam, et
extulerunt et sepelierunt ad virum suum. Et 11
factus est timor magnus in universa ecclesia
et in omnes, qui audierunt haec.

Per manus autem apostolorum fiebant sig- 12
na et prodigia multa in plebe. Et erant una-
nimiter omnes in porticu Salomonis. Cetero- 13
rum autem nemo audebat se coniungere illis,
sed magnificabat eos populus. Magis autem 14
augebatur credentium in Domino multitudo vi-
rorum ac mulierum, ita ut in plateas eice- 15
rent infirmos et ponerent in lectulis ac gra-
batis, ut, veniente Petro, saltem umbra illius
obumbraret quemquam illorum et liberarentur
ab infirmitatibus suis. Concurrebat autem et 16
multitudo vicinarum civitatum Hierusalem affe-
rentes aegros et vexatos a spiritibus immun-
dis; qui curabantur omnes.

5,17-42 *Apostolorum constantia*

Exsurgens autem princeps sacerdotum et 17
omnes qui cum illo erant, quae est haeresis
sadducaeorum, repleti sunt zelo ꟾet iniecerunt 18
manus in apostolos et posuerunt eos in cus-
todia publica. Angelus autem Domini per noc- 19

13 se coniungere AMs t] ~ coniungere se *rel.*
14 augeb. cred.] addebantur credentes g p Lcf (d e)
15 ac] et *codd.*
saltem F$M^c B^c$W] saltim *rel.*, vel d e g p Lcf
et liberarentur - suis T^cThW(MR^c,ADO c g Lcf)]
*> *rel.*

11 A 5,5; 19,17 | **12** A 2,19; 4,30; 6,8; 8,7; 14,3; 19,11s | **13** A 3,11 | **14** A 2,47 | **15** A 19,12| **17** A 4,1-6; 13,45 | **19** A 12,7

tem aperiens ianuas carceris et educens eos
20 dixit: Ite, et stantes loquimini in templo plebi
21 omnia verba vitae huius. Qui cum audissent,
intraverunt diluculo in templum et docebant.
Adveniens autem princeps sacerdotum et qui
cum eo erant convocaverunt concilium et om-
nes seniores filiorum Israhel, et miserunt ad
22 carcerem ut adducerentur. Cum autem venis-
sent ministri, et aperto carcere non invenissent
23 illos, reversi nuntiaverunt | dicentes: Carce-
rem quidem invenimus clausum cum omni di-
ligentia et custodes stantes ante ianuas, ape-
24 rientes autem neminem intus invenimus. Ut
autem audierunt hos sermones magistratus tem-
pli et principes sacerdotum, ambigebant de illis
25 quidnam fieret. Adveniens autem quidam nun-
tiavit eis: Quia ecce viri, quos posuistis in car-
cerem, sunt in templo stantes et docentes po-
pulum.

26 Tunc abiit magistratus cum ministris et
adduxit illos sine vi; timebant enim populum
27 ne lapidarentur. Et cum adduxissent illos, sta-
tuerunt in concilio. Et interrogavit eos prin-
28 ceps sacerdotum | dicens: Praecipiendo prae-

20 ∼ in templo loquimini DSss g Lcf
21 adveniens] audiens FSTK[r]
24 ∼ audierunt autem GssMTs g p
fieret] factum esset D, esset CS*T g h p Lcf] + istud CT, hoc p (e h, g Lcf)

20 A 7,38
21 A 4,5
24 A 4,1
28 A 4,18; Mt 27,25

τὰς θύρας τῆς φυλακῆς ἐξαγαγών τε αὐτοὺς εἶ-
πεν· πορεύεσθε καὶ σταθέντες λαλεῖτε ἐν τῷ ἱε- 20
ρῷ τῷ λαῷ πάντα τὰ ῥήματα τῆς ζωῆς ταύτης.
ἀκούσαντες δὲ εἰσῆλθον ὑπὸ τὸν ὄρθρον εἰς τὸ 21
ἱερὸν καὶ ἐδίδασκον. Παραγενόμενος δὲ ὁ ἀρχιε-
ρεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ συνεκάλεσαν τὸ συνέδριον
καὶ πᾶσαν τὴν γερουσίαν τῶν υἱῶν Ἰσραήλ, καὶ
ἀπέστειλαν εἰς τὸ δεσμωτήριον ἀχθῆναι αὐτούς.
οἱ δὲ παραγενόμενοι ὑπηρέται οὐχ εὗρον αὐ- 22
τοὺς ἐν τῇ φυλακῇ. ἀναστρέψαντες δὲ ἀπήγγει-
λαν ⸆λέγοντες ὅτι τὸ μὲν δεσμωτήριον εὕρομεν 23
κεκλεισμένον ἐν πάσῃ ἀσφαλείᾳ καὶ τοὺς φύλα-
κας ἑστῶτας ἐπὶ τῶν θυρῶν, ἀνοίξαντες δὲ ἔσω
οὐδένα εὕρομεν. ὡς δὲ ἤκουσαν τοὺς λόγους 24
τούτους ὅ τε στρατηγὸς τοῦ ἱεροῦ καὶ οἱ ἀρχιε-
ρεῖς, διηπόρουν περὶ αὐτῶν τί ἂν γένοιτο τοῦτο.
παραγενόμενος δέ τις ἀπήγγειλεν αὐτοῖς ὅτι 25
ἰδοὺ οἱ ἄνδρες, οὓς ἔθεσθε ἐν τῇ φυλακῇ, εἰσὶν
ἐν τῷ ἱερῷ ἑστῶτες καὶ διδάσκοντες τὸν λαόν.
Τότε ἀπελθὼν ὁ στρατηγὸς σὺν τοῖς ὑπηρέ- 26
ταις ἦγαγεν αὐτούς, οὐ μετὰ βίας, ἐφοβοῦντο γὰρ
τὸν λαόν, μὴ λιθασθῶσιν· ἀγαγόντες δὲ αὐτοὺς 27
ἔστησαν ἐν τῷ συνεδρίῳ. καὶ ἐπηρώτησεν αὐτοὺς
ὁ ἀρχιερεὺς ⸆λέγων· οὐ παραγγελίᾳ παρηγγείλα- 28 4,18

---

21 *inc.* εξελθοντες δε εκ τ. φυλακης εισηλθον E (syp)| συνεκαλ.] εγερθεντ. το πρωι κ. συνκαλεσαμενοι D (Ef)| **22** υπηρετ. + κ. ανοιξαντες τ. φυλακην D 1611 2138 pt tpl vg syh^+ | εν τη φυλ.] εσω D, > vg | **23** μεν > BSA D 917s* 1611sss 1765 242 917s 1838 e| επι] προ Ψsss E 623-209 P^r syh | **24** τε + ιερευς κ. ο Ψsss (E) 1611-614 257• 1831• 440• 917s 623-69 al. P^r syh | αρχιερ. + εθαυμαζον κ. E tpl | γενοιτο] θελοι ειναι E | **25** αυτοις + λεγων 1891 242 917 307• vl tpl | **26** απηλθον οι στρ. syp| στρατηγ. + εν τω ιερω E | ηγεν BS D^c 88s, ηγαγον syp co | φοβουμενοι D^1 | λαον + ινα As 104 614-913 917s 307• 1891^r 467• 920• P^r sy ar | **27** ιερευς D* g l.cf, praetor h | **28** ου > BS* 81s d g tpl vg bo |

μεν ὑμῖν μὴ διδάσκειν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τούτῳ,
καὶ ἰδοὺ πεπληρώκατε τὴν Ἰερουσαλὴμ τῆς διδα-
Mt 27,25 χῆς ὑμῶν, καὶ βούλεσθε ἐπαγαγεῖν ἐφ᾽ ἡμᾶς τὸ
4,19; Dn 3,18 29 αἷμα τοῦ ἀνθρώπου τούτου. ἀποκριθεὶς δὲ Πέ-
τρος καὶ οἱ ἀπόστολοι εἶπαν· πειθαρχεῖν δεῖ
Dt 21,22 3,15 30 Θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις. ὁ Θεὸς τῶν πατέ-
ρων ἡμῶν ἤγειρεν Ἰησοῦν, ὃν ὑμεῖς διεχειρίσασ-
2,33 Hb 2,10; 12,2 31 θε *κρεμάσαντες ἐπὶ ξύλου.* τοῦτον ὁ Θεὸς ἀρχη-
γὸν καὶ σωτῆρα ὕψωσεν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ τοῦ δοῦ-
ναι μετάνοιαν τῷ Ἰσραὴλ καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.
L 24,48 J 15,26s 32 καὶ ἡμεῖς ἐσμεν μάρτυρες τῶν ῥημάτων τούτων,
καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὃ ἔδωκεν ὁ Θεὸς τοῖς
7,54 33 πειθαρχοῦσιν αὐτῷ. Οἱ δὲ ἀκούσαντες διεπρί-
οντο καὶ ἐβουλεύοντο ἀνελεῖν αὐτούς.
22,3 34 Ἀναστὰς δέ τις ἐν τῷ συνεδρίῳ φαρισαῖος
ὀνόματι Γαμαλιήλ, νομοδιδάσκαλος τίμιος παντὶ
τῷ λαῷ, ἐκέλευσεν ἔξω βραχὺ τοὺς ἀνθρώπους
35 ποιῆσαι, εἶπέν τε πρὸς αὐτούς· Ἄνδρες Ἰσραη-
λῖται, προσέχετε ἑαυτοῖς ἐπὶ τοῖς ἀνθρώποις τού-
21,38 36 τοις τί μέλλετε πράσσειν. πρὸ γὰρ τούτων τῶν
ἡμερῶν ἀνέστη Θευδᾶς, λέγων εἶναί τινα ἑαυτόν,

διδασκ.] λαλειν A Xρ Thdt Cy | επληρωσατε SA 2147 307[s] 467 Xρ | **29** *inc.* πειθαρχ. - ανθρωποις, ο δε Π. ειπεν πρ. αυτους D* | cui obaudire oport. deo an hom. ille autem ait deo, et dixit P. ad eum h (g w pr Lcf) | **30** ηγειρ. + τ. παιδα αυτου E 1522 Beda | **31** δεξια] δοξη D* g p sa Ir Aug | του B S* 915 Xρ] > rel. | αμαρτιων + εν αυτω D* h p sa | **32** ημεις + εν αυτω B 1765 1891s 1758s 242 1739s Ir | μαρτυρ. + παντων D* h p | πειθαρχ.] πιστευουσιν g h syp Ir | **33** ακουσ. + ταυτα E g vg co, τα ρηματα ταυτα 1611 614 431 h p syph[+] | εβουλοντο BAs 104 E[1] 2138 614s 431 1838 co | **34** εκ τ. συνεδριου D[1]s h p bo | εν τ. συν. > syp | βραχυ + τι 33s 1518 353sss 206s 440s 1874 1873[r] ar | ανθρωπ. BSA *P*[45] 5 p tpl vg ar bo] αποστολους rel. | **35** αυτους] τ. αρχοντας κ. τ. συνεδριους D sa, totum concilium h | απο τ. ανθρωπων τουτων E g h p vg[1] | **36** εαυτον + μεγαν A[c] 326s 1175 Ds 614 440 255 522 1758ss 307[s] 623 g h syp Ωρ Cy Ef |

cepimus vobis ne doceretis in nomine isto, et
ecce replestis Hierusalem doctrina vestra et
vultis inducere super nos sanguinem hominis
istius. Respondens autem Petrus et apostoli 29
dixerunt: Oboedire oportet Deo magis quam
hominibus. Deus patrum nostrorum suscitavit 30
Iesum, quem vos interemistis, *suspendentes in*
ligno. Hunc principem et salvatorem Deus 31
exaltavit dextera sua ad dandam paenitentiam
Israheli et remissionem peccatorum. Et nos su- 32
mus testes horum verborum et Spiritus sanc-
tus, quem dedit Deus omnibus oboedientibus
sibi.

Haec cum audissent, dissecabantur et co- 33
gitabant interficere illos. Surgens autem qui- 34
dam in concilio pharisaeus nomine Gamaliel,
legisdoctor honorabilis universae plebi, iussit
foras ad breve homines fieri ¹dixitque ad illos: 35
Viri Israhelitae attendite vobis super hominibus
istis quid acturi sitis. Ante hos enim dies ex- 36
stitit Theodas dicens se esse aliquem, cui con-
sensit numerus virorum circiter quadringento-

---

32 omnibus *> d e g h Ir Var

---

28 introducere FK-R*W Lcf
29 hominibus + at illi dixerunt Deo DTh[m] (g h)
34 Gamalihel CFI-UK[r]Th e
fieri] secedere CDTs g
36 ~ enim hos ADMO p
~ esse se GAIOTh p
aliquem + magnum G[c]CDIB[c]Th d e g h Hier (W)

---

29 A 4,19; Dn 3,18
30 A 2,23; G 3,13; Dt 21,22
31 A 2,33; 10,43; 13,38
32 A 1,22; L 24,48; J 7,39; 15,26s
33 A 7,54
34 A 22,3; 4,15
36 A 21,38

rum; qui occisus est, et omnes, qui credebant
37 ei, dissipati sunt et redacti ad nihilum. Post
hunc exstitit Iudas Galilaeus in diebus profes-
sionis et avertit populum post se; et ipse per-
iit et omnes, quotquot consenserunt ei, dis-
38 persi sunt. Et nunc itaque dico vobis, disce-
dite ab hominibus istis et sinite illos; quoniam
si est ex hominibus consilium hoc aut opus,
39 dissolvetur; si vero ex Deo est, non poteritis
dissolvere illud, ne forte et Deo repugnare in-
40 veniamini. Consenserunt autem illi. [1] Et convo-
cantes apostolos, caesis denuntiaverunt, ne om-
nino loquerentur in nomine Iesu, et dimiserunt
41 eos. Et illi quidem ibant gaudentes a conspectu
concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine
42 Iesu contumeliam pati. Omnì autem die non
cessabant in templo et circa domos docentes
et evangelizantes Christum Iesum.

6,1-8,3 ***Diaconorum electio, Stephanus, persecutio***

6 In diebus autem illis, crescente numero dis-
cipulorum, factum est murmur Graecorum ad-

---

39 illud G[m] Ss c] *eos *rel.*
41 Iesu] Christi CFT p, > d e g Lcf
42 ∼ Iesum Christum ASsO c e p
6,1 factum CAF°ITsW c g] factus *rel.*

---

37 L 2,2
38 Mt 15,13
41 Mt 5,10ss; 1 Th 2,13s; Hb 10,33s; 1 P 4,13
42 A 18,5
6,1 A 4,35

ᾧ προσεκλίθη ἀνδρῶν ἀριθμὸς ὡς τετρακοσί-
ων· ὃς ἀνηρέθη, καὶ πάντες ὅσοι ἐπείθοντο αὐτῷ
διελύθησαν καὶ ἐγένοντο εἰς οὐδέν. μετὰ τοῦτον 37 L 2,2
ἀνέστη Ἰούδας ὁ Γαλιλαῖος ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς
ἀπογραφῆς καὶ ἀπέστησεν λαὸν ὀπίσω αὐτοῦ·
κἀκεῖνος ἀπώλετο, καὶ πάντες ὅσοι ἐπείθοντο αὐ-
τῷ διεσκορπίσθησαν. καὶ τὰ νῦν λέγω ὑμῖν, ἀπό- 38 Mt 15,13
στητε ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων τούτων καὶ ἄφετε αὐ-
τούς· ὅτι ἐὰν ᾖ ἐξ ἀνθρώπων ἡ βουλὴ αὕτη ἢ τὸ
ἔργον τοῦτο, καταλυθήσεται· εἰ δὲ ἐκ Θεοῦ ἐστιν, 39 9,5; Sap 12,14
οὐ δυνήσεσθε καταλῦσαι αὐτούς, μή ποτε καὶ θεο-
μάχοι εὑρεθῆτε. ἐπείσθησαν δὲ αὐτῷ. [1] καὶ προσ- 40 22,19
καλεσάμενοι τοὺς ἀποστόλους δείραντες παρήγ-
γειλαν μὴ λαλεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ καὶ
ἀπέλυσαν. οἱ μὲν οὖν ἐπορεύοντο χαίροντες ἀπὸ 41 Mt 5,10ss
προσώπου τοῦ συνεδρίου, ὅτι κατηξιώθησαν 1 P 4,13
ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος ἀτιμασθῆναι. πᾶσάν τε ἡμέραν 42 18,5
ἐν τῷ ἱερῷ καὶ κατ᾽ οἶκον οὐκ ἐπαύοντο διδάσ-
κοντες καὶ εὐαγγελιζόμενοι τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν.

Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ταύταις πληθυνόντων 6 4,35
τῶν μαθητῶν ἐγένετο γογγυσμὸς τῶν Ἑλληνισ-

προσεκληθη (C*)Ψ D 383 522s 623 al. 920ss 1s, –εκολληθη 33s 1611-614 257s 1891 323s 1827s al. 226 al. | ανηρεθη] διελυθη αυτος δι αυτου D[1] | διελυθησ. > D* | 37 λαον + ικανον A[c]s 326s 307[s] al. m. g p sy ar (bo), ~ 33s E 1611ss 614 623s al. h w, πολυν C D[1] | παντες > P^{45} D 209* g h p | 38 τα > B* E | νυν + εισιν D*, αδελφοι D h | αφετε B-Ψ 81s 88s] εασατε rel. | αυτους + μη μιαναντες τ. χειρας D(s) h | 39 δυνασθε A 104 1518 383sss 536-216 431 920 pl. P[r] sy ar bo | αυτους] αυτο C*Ψsss 1518 353sss 206[s] 440s 1874s 623ss 920 pl. syp bo, + ουτε υμεις ουτε βασιλευς ουτε τυραννος, απεχεσθε ουν απο τ. ανθρωπ. τουτων D 1611ss 614 h syh[+], E | και > D* 2138 1311 p sy co | 40 δειραντ. + αυτους E d sy co Lcf | λαλειν + τινι E h (g) Lcf | απελυσαν + αυτους Ψss rel. | 41 ουν + αποστολοι D 1611 614 1765 431 p syh Ambst | ονοματ. του Ιυ Ψs 1611[r] 242 pl. 623 pl. 920 pl. (E), αυτου 1518 255 917-915 808s Ef (bo) | 42 τον + Κν 1175 D 1898 g h p syp sa Lcf | Χν] Κν C 33 257 489s |

τῶν πρὸς τοὺς Ἑβραίους, ὅτι παρεθεωροῦντο
ἐν τῇ διακονίᾳ τῇ καθημερινῇ αἱ χῆραι αὐ-
2 τῶν. προσκαλεσάμενοι δὲ οἱ δώδεκα τὸ πλῆ-
θος τῶν μαθητῶν εἶπαν· οὐκ ἀρεστόν ἐστιν
ἡμᾶς καταλείψαντας τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ δια-
1 T 3,7s 3 κονεῖν τραπέζαις. ἐπισκέψασθε δέ, ἀδελφοί, ἄν-
δρας ἐξ ὑμῶν μαρτυρουμένους ἑπτὰ πλήρεις πνεύ-
ματος καὶ σοφίας, οὓς καταστήσομεν ἐπὶ τῆς
4 χρείας ταύτης· ἡμεῖς δὲ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ
8,5 5 διακονίᾳ τοῦ λόγου προσκαρτερήσομεν. καὶ ἤρε-
σεν ὁ λόγος ἐνώπιον παντὸς τοῦ πλήθους, καὶ
ἐξελέξαντο Στέφανον, ἄνδρα πλήρη πίστεως καὶ
πνεύματος ἁγίου, καὶ Φίλιππον καὶ Πρόχορον
καὶ Νικάνορα καὶ Τίμωνα καὶ Παρμενᾶν καὶ
1,24; 13,3; 14,23 6 Νικόλαον προσήλυτον Ἀντιοχέα, οὓς ἔστησαν
ἐνώπιον τῶν ἀποστόλων, καὶ προσευξάμενοι ἐπέ-
θηκαν αὐτοῖς τὰς χεῖρας.
19,20 7 Καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ηὔξανεν, καὶ ἐπλη-
θύνετο ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν ἐν Ἰερουσα-
λὴμ σφόδρα, πολύς τε ὄχλος τῶν ἱερέων ὑπή-
κουον τῇ πίστει.
8 Στέφανος δὲ πλήρης χάριτος καὶ δυνάμεως
ἐποίει τέρατα καὶ σημεῖα μεγάλα ἐν τῷ λαῷ.

1 αυτων + εν τη διακονια τ. Εβραιων D* (h) | **2** ειπον + προς αυτους D h syp co | **3** *inc.* τι ουν εστιν αδελφοι· επισκ. D hp | δε BS] δη A, ουν rel. | επισκεψωμεθα B, επιλεξασθε 257 307 g (syp) ar Ωρ | αδελφ. > A 33 Or | πνς Bss 1175 P8 D 1611ss 614 913 g vg¹ sy(p)h bo] + αγιου rel. | **4** δε + εσομεθα ... προσκαρτερουντες Ds lat syp ar | διακ. τ. λ.] τω λογω t | **5** λογος + ουτος D g h t sy sa | πληθ. + τ. μαθητων D h | πληρη BCc 1611 257ss 1891-1831 307s 623ss al. 226ss 808s 209] πληρης rel. | **6** *inc.* ουτοι εσταθησαν D¹ p (syp) | **7** θυ] Κυ Ψ Ds 2138 431 h p t tpl syh Χρ | μαθητ.] μανθανοντ. E h t | ιερεων] Ιουδαιων S* 255 440 1827 547s syp, εν τω ιερω h | **8** χαριτ.] πιστεως 206 440s 1108s al. 917s 920 pl. syh (E) | μεγαλα] πολλα 1898s 460, > 1765 h syp | λαω + δια τ. ονοματος (τ.) Κυ Ιυ Χυ 33 Dss 614 257ss 88s 623ss al. vl syh+ Did Bas |

versus Hebraeos, eo quod despicerentur in mi-
nisterio cotidiano viduae eorum. Convocantes 2
autem duodecim multitudinem discipulorum di-
xerunt: Non est aequum nos derelinquere ver-
bum Dei et ministrare mensis. Considerate 3
ergo, fratres, viros ex vobis boni testimonii
septem plenos Spiritu sancto et sapientia,
quos constituamus super hoc opus. Nos vero 4
orationi et ministerio verbi instantes erimus.
Et placuit sermo coram omni multitudine, et 5
elegerunt Stephanum, virum plenum fide et
Spiritu sancto, et Philippum et Prochorum
et Nicanorem et Timonem et Parmenam et
Nicolaum advenam antiochenum. Hos statue- 6
runt ante conspectum apostolorum, et orantes
imposuerunt eis manus.

Et verbum Domini crescebat, et multipli- 7
cabatur numerus discipulorum in Hierusalem
valde; multa etiam turba sacerdotum oboedie-
bat fidei.

Stephanus autem plenus gratia et fortitu- 8
dine faciebat prodigia et signa magna in po-

---

eo > GsFSssK-R* c d g p*
3 sancto DSsT°K-RW c e h t] *> *rel.*
5 Timonem] Timotheum FS*Kss(R*)
7 Domini] Dei GssDI*MTsTh g

---

2 Ex 18,17-23
3 1 T 3,7s
4 A 2,42
5 A 8,5-40; 21,8
6 A 8,17ss; 13,3; 14,23; 19,8; 1 T 4,14; 2 T 1,6

9 pulo. Surrexerunt autem quidam de synagoga,
quae appellatur Libertinorum et Cyrenensium
et Alexandrinorum et eorum qui erant a Ci-
10 licia et Asia disputantes cum Stephano et
non poterant resistere sapientiae et Spiritui
11 qui loquebatur. Tunc summiserunt viros, qui
dicerent se audivisse eum dicentem verba blas-
12 phemiae in Moysen et in Deum. Commove-
runt itaque plebem et seniores et scribas, et
concurrentes rapuerunt eum et adduxerunt in
13 concilium, et statuerunt falsos testes, qui di-
cerent: Homo iste non cessat loqui verba ad-
14 versus locum sanctum et legem; audivimus
enim eum dicentem, quoniam Iesus Nazarenus
hic destruet locum istum et mutabit traditio-
15 nes, quas tradidit nobis Moyses. Et intuentes
eum omnes, qui sedebant in concilio, viderunt
faciem eius tamquam faciem angeli.
7 Dixit autem princeps sacerdotum: Si haec
2 ita se habent? Qui ait: Viri fratres et patres,
audite: *Deus gloriae* apparuit patri nostro

---

10 qui] quo GsDT d e h
11 in[2] D d e tpl] > *rel.*
se audivisse] *audivimus d e g h p
12 adduxer. + eum DU* g t
13 qui dicerent GAIs h t] dicentes *rel.*
locum + hunc CT t (h, p)
7,1 sacerdotum + Stephano CDTThW d e g h p t w Beda
habeant A(R*), haberent FIs h p t
2 et patres > DI*O

---

10 L 21,15
11 Mt 26,59ss
12 Mt 10,17
13 Jr 26,11; A 21,28
14 Mc 14,58; J 11,48
7,1 A 17,11; 24,9
2 Ps 28,3; Gn 11,31; 15,7

ἀνέστησαν δέ τινες τῶν ἐκ τῆς συναγωγῆς τῆς 9
λεγομένης Λιβερτίνων καὶ Κυρηναίων καὶ Ἀλεξ-
ανδρέων καὶ τῶν ἀπὸ Κιλικίας καὶ Ἀσίας συζη-
τοῦντες τῷ Στεφάνῳ, καὶ οὐκ ἴσχυον ἀντιστῆναι 10 L 21,15
τῇ σοφίᾳ καὶ τῷ πνεύματι ᾧ ἐλάλει. τότε ὑπέβα- 11 Mt 26,59-66
λον ἄνδρας λέγοντας ὅτι ἀκηκόαμεν αὐτοῦ λα-
λοῦντος ῥήματα βλάσφημα εἰς Μωϋσῆν καὶ τὸν
Θεόν· συνεκίνησάν τε τὸν λαὸν καὶ τοὺς πρεσ- 12
βυτέρους καὶ τοὺς γραμματεῖς, καὶ ἐπιστάντες συν-
ήρπασαν αὐτὸν καὶ ἤγαγον εἰς τὸ συνέδριον, ἔστη- 13 Jr 26,11
σάν τε μάρτυρας ψευδεῖς λέγοντας· ὁ ἄνθρωπος
οὗτος οὐ παύεται λαλῶν ῥήματα κατὰ τοῦ τόπου
τοῦ ἁγίου τούτου καὶ τοῦ νόμου· ἀκηκόαμεν γὰρ 14
αὐτοῦ λέγοντος ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος οὗτος
καταλύσει τὸν τόπον τοῦτον καὶ ἀλλάξει τὰ ἔθη
ἃ παρέδωκεν ἡμῖν Μωϋσῆς. καὶ ἀτενίσαντες εἰς 15
αὐτὸν πάντες οἱ καθεζόμενοι ἐν τῷ συνεδρίῳ εἶ-
δον τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡσεὶ πρόσωπον ἀγγέ- Ps 28,3
λου. ˈεἶπεν δὲ ὁ ἀρχιερεύς· εἰ ταῦτα οὕτως ἔχει; 7 Gn11,31;15,7
ˈὁ δὲ ἔφη· 2

Ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἀκούσατε. *ὁ*
Θεὸς τῆς δόξης ὤφθη τῷ πατρὶ ἡμῶν Ἀβραὰμ

9 *inc.* καθο ανεστησ. E[1] (e t) | τ. λεγομενων SA 33 326 0175 1898s 5ss g | κ. Ασιας > A D* | **10** και[1]] οιτινες A h t | σοφια + τη ουση εν αυτω Ds h | πνι + τω αγιω Ds 88s vl | ελαλει + δια το ελεγχεσθαι αυτους υπ αυτου μετα πασης παρρησιας. μη δυναμενοι ουν αντοφθαλμειν τη αληθεια D(E) h t tpl syh[m] | **11** λεγοντες SA 0175 D* | λαλουντ.] λεγοντος S* 623 t vg syp | βλασφημιας S* D[1] verss. | **12** κ. ταυτα ειποντες συνεκιν. E | επισταντες > S* | **13** ψευδεις + κατ αυτου D h | λεγοντες S 0175 | ρημ. + βλασφημα Ψ-326 E-257 206[s] 440-5 920 pl. P[r] t tpl ar | τουτου > SAs 1175 0175 Ds 1611[r] 206 440ss 920s al. P[r] vg ar | **15** *inc.* κ. ητενιζον δε αυτω παντ. οι καθημ .. κ. ειδον D* | απαντες Ψsss D[c] 1108 614 913s 522[s] 440s 917-915 623 pl. 920[s] P[r] | αγγελ. + εστωτος εν μεσω αυτων D h t | **7,1** ειπεν] interrogavit h syp | αρχιερ. + τω Στεφανω Ds vl tpl (syp, co) | ει + αρα Ψ-1175 D -913 242[s] 440s 1898-431 5 pl. 920[s] P[r] syh ar |

ὄντι ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ πρὶν ἢ κατοικῆσαι αὐ-
Gn 12,1; 15,7 3 τὸν ἐν Χαρράν, [1]*καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν· ἔξελθε ἐκ*
τῆς γῆς σου καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου, καὶ δεῦ-
Gn 11,32; 12,5 4 *ρο εἰς τὴν γῆν ἣν ἄν σοι δείξω.* τότε ἐξελθὼν ἐκ
γῆς Χαλδαίων κατῴκησεν ἐν Χαρράν. κἀκεῖθεν
μετὰ τὸ ἀποθανεῖν τὸν πατέρα αὐτοῦ μετῴκι-
σεν αὐτὸν εἰς τὴν γῆν ταύτην εἰς ἣν ὑμεῖς νῦν κατ-
Gn 12,7; 13,15; 17,8; 48,4 Dt 2,5 5 οικεῖτε. καὶ *οὐκ ἔδωκεν* αὐτῷ κληρονομίαν ἐν
αὐτῇ *οὐδὲ βῆμα ποδός*. καὶ ἐπηγγείλατο *δοῦναι*
αὐτῷ εἰς κατάσχεσιν αὐτὴν καὶ τῷ σπέρματι αὐ-
Gn 15,13 Ex 2,22; 12,40 6 *τοῦ μετ' αὐτόν*, οὐκ ὄντος αὐτῷ τέκνου. ἐλάλησεν
δὲ οὕτως ὁ Θεός, ὅτι *ἔσται τὸ σπέρμα αὐτοῦ*
πάροικον ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ, καὶ δουλώσουσιν αὐτὸ
Ex 3,12 7 *καὶ κακώσουσιν ἔτη τετρακόσια· καὶ τὸ ἔθνος ᾧ*
ἐὰν δουλεύσουσιν κρινῶ ἐγώ, ὁ Θεὸς εἶπεν, *καὶ*
μετὰ ταῦτα ἐξελεύσονται καὶ λατρεύσουσίν μοι
Gn 7,10; 21,4 8 *ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ*. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ *διαθήκην*
περιτομῆς· καὶ οὕτως ἐγέννησεν τὸν Ἰσαὰκ καὶ
περιέτεμεν αὐτὸν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ, καὶ Ἰσαὰκ
τὸν Ἰακώβ, καὶ Ἰακὼβ τοὺς δώδεκα πατριάρχας.
Gn 37,11.28; 39,1s 21; 45,4 9 Καὶ οἱ πατριάρχαι *ζηλώσαντες τὸν Ἰωσὴφ*
ἀπέδοντο εἰς Αἴγυπτον· καὶ ἦν ὁ Θεὸς *μετ' αὐ-*
Sap 10,14 Gn 39,21; 41,38-45 10 *τοῦ*, καὶ ἐξείλατο αὐτὸν ἐκ πασῶν τῶν θλίψεων
αὐτοῦ, καὶ *ἔδωκεν αὐτῷ χάριν* καὶ σοφίαν *ἐναν-*
τίον Φαραὼ βασιλέως Αἰγύπτου, καὶ κατέστησεν
αὐτὸν ἡγούμενον ἐπ' Αἴγυπτον καὶ ὅλον τὸν οἶ-

---

3 εκ² > B D¹ sa | σου² + κ. εκ τ. οικου τ. πατρος σου (Gn 12,1) E 218 Aug | την B-A 1175s Ds 1765 181 623 467] > rel. | **4** τοτε + Αβρααμ D syp | εν] εις Ψ 383 913 440 917 88s 1827s 218s 69 P | κατοικ. + κ. οι πατερες υμων προ υμων (Ds) 1611 2138 913s syh⁺ | **5** και²] αλλ D g sa Ir | **6** ουτως] αυτω S 2147 917 623s 489 H g r vg^l, *pr.* αυτω E 1898sss syp sa, ~ 383 216 d Ir | αυτου] σου S 88s 307* tpl syp co | κακωσ. + αυτο C 33 syph⁺, -τους g r tpl vg co | **7** εξελευσ. + εκειθεν E | **8** Ισαακ², Ιακωβ² + εγεννησεν (E) p syp bo | **10** Αιγυπτου + κ. ην ο θς Αιγυπτου 242 |

Abrahae cum esset in Mesopotamia, prius quam
moraretur in Charran, [1]et dixit ad illum: *Exi* 3
de terra tua et de cognatione tua, et veni in
terram, quam monstravero tibi. Tunc exiit de 4
terra Chaldaeorum et habitavit in Charran. Et
inde, postquam mortuus est pater eius, trans-
tulit illum in terram istam, in qua nunc vos
habitatis. Et *non dedit* illi hereditatem in ea 5
nec passum pedis, sed repromisit *dare illi eam*
in possessionem et semini eius post ipsum, cum
non haberet filium. Locutus est autem ei Deus: 6
Quia *erit semen eius accola in terra aliena, et*
servituti eos subicient et male tractabunt eos
annos quadringentis, [1]*et gentem, cui servierint,* 7
iudicabo ego, dixit Dominus; *et post haec exi-*
bunt et servient mihi in loco isto. Et dedit illi 8
testamentum circumcisionis; et sic genuit Isaac
et *circumcidit eum in die octavo,* et Isaac Iacob,
et Iacob duodecim patriarchas.

Et patriarchae *aemulantes Ioseph vendi-* 9
derunt in Aegyptum, et *erat Deus cum eo;*
[1] et eripuit eum ex omnibus tribulationibus 10
eius: et *dedit ei gratiam* et sapientiam *in con-*
spectu Pharaonis regis Aegypti, et constituit

2.4 Charram CssIOB
5 sed ADIsRThW c d g Ir] et *rel.*
6 ei ClcSU*TRW c dm g] > *rel.*
Deus + sic D g (~ d e p Ir), ita CT
7 ~ ego iudicabo GAIsOW dm
Dominus CAIsOVsTh^eW c d g p w Ir] Deus *rel.*
servient FSU^cK-R*W g Ir] deserv. *rel.* c d dm p
11 Aegypti] -tiorum AIM

---

3 Gn 12,1; 48,4 | **4** Gn 11,32; 12,5 | **5** Gn 12,7; 13,15; 17,8; 48,4; Dt 2,5 | **6** Gn 15,13s; Ex 2,22; 12,40 | **7** Ex 3,12 | **8** Gn 17,10; 21,4 | **9** Gn 37,11.28; 39,1s.21; 45,4; Sap 10,14 | **10** Gn 39,21; 41,38-45

eum praepositum super Aegyptum et super
11 *omnem domum suam. Venit autem fames in*
universam Aegyptum et *Chanaan* et tribulatio
magna; et non inveniebant cibos patres nostri.
12 *Cum audisset autem Iacob esse frumentum in*
13 *Aegypto,* misit patres nostros primum; ¹et in
secundo *cognitus est Ioseph a fratribus suis,*
14 et manifestatum est Pharaoni genus eius. Mit-
tens autem Ioseph accersivit Iacob patrem suum
et omnem cognationem suam *in animabus sep-*
15 *tuagintaquinque.* Et *descendit* Iacob *in Aegyp-*
tum et defunctus est ipse et patres nostri.
16 Et *translati sunt in Sichem* et positi sunt *in*
sepulcro, quod emit Abraham pretio argenti
a filiis Hemor filii Sichem.
17 Cum autem appropinquaret tempus promis-
sionis, quam confessus erat Deus Abrahae,
crevit populus et *multiplicatus est* in Aegypto,
18 ¹quoadusque *surrexit alius rex in Aegypto, qui*
19 *non sciebat Ioseph.* Hic *circumveniens genus*
nostrum *afflixit* patres nostros, ut exponerent
20 infantes suos, ne *vivificarentur.* Eodem tempore
natus est Moyses et fuit *gratus* Deo, qui nu-
tritus est *tribus mensibus* in domo patris sui.

---

11 aegyptum] terram aegypti GI e g p
12 aegypto] -tum CB e p
13 in > CMTB p
14 arcessivit CADTsBTh
16 sunt² > K*
Hemor] Emmor (Emor) *codd.* d dm e
Sichem] qui erat in Sich. CT (e Beda)
17 promissionis W d g] repromissionis *rel.*
19 nostros > A*sIOTh d

---

11 Gn 41,54; 42,5 | **12** Gn 42,2 | **13** Gn 45,3.16 | **14** Gn 45,9ss; 46,27; Ex 1,5; Dt 10,22 | **15** Gn 46,6; 49,33; Ex 1,6 | **16** Gn 23,16s; 33,19; 45,9; 50,13; Jos 24,32 | **17** Ex 1,7 | **19** Gn 24,7; Ex 1,9ss.22 | **20** Ex 2,2; Hb 11,23

κον αὐτοῦ. ἦλθεν δὲ λιμὸς ἐφ' ὅλην τὴν Αἴγυπ- 11 Gn 41,54;42,
τον καὶ Χαναὰν καὶ θλῖψις μεγάλη, καὶ οὐχ ηὕ-
ρισκον χορτάσματα οἱ πατέρες ἡμῶν. ἀκούσας δὲ 12 Gn 42,2
Ἰακὼβ ὄντα σιτία εἰς Αἴγυπτον ἐξαπέστειλεν
τοὺς πατέρας ἡμῶν πρῶτον· καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ 13 Gn 45,3.16
ἀνεγνωρίσθη Ἰωσὴφ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, καὶ
φανερὸν ἐγένετο τῷ Φαραὼ τὸ γένος τοῦ Ἰωσήφ,
ἀποστείλας δὲ Ἰωσὴφ μετεκαλέσατο Ἰακὼβ τὸν 14 Gn 45,9ss
πατέρα αὐτοῦ καὶ πᾶσαν τὴν συγγένειαν ἐν 46,27; Ex 1, Dt 10,22
ψυχαῖς ἑβδομήκοντα πέντε. καὶ κατέβη Ἰακὼβ 15 Gn 46,6;49,
εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἐτελεύτησεν αὐτὸς καὶ οἱ πα- Ex 1,6
τέρες ἡμῶν, καὶ μετετέθησαν εἰς Συχὲμ καὶ ἐτέ- 16 Gn 23,16s
θησαν ἐν τῷ μνήματι ᾧ ὠνήσατο Ἀβραὰμ τιμῆς 33,19; 45,9; 50,13
ἀργυρίου παρὰ τῶν υἱῶν Ἐμμὼρ ἐν Συχέμ. Jos 24,32
Καθὼς δὲ ἤγγιζεν ὁ χρόνος τῆς ἐπαγγελίας 17
ἧς ὡμολόγησεν ὁ Θεὸς τῷ Ἀβραάμ, ηὔξησεν ὁ Ex 1,7
λαὸς καὶ ἐπληθύνθη ἐν Αἰγύπτῳ, ἄχρι οὗ ἀνέστη 18 Ex 1,8
βασιλεὺς ἕτερος ἐπ' Αἴγυπτον, ὃς οὐκ ᾔδει τὸν
Ἰωσήφ. οὗτος κατασοφισάμενος τὸ γένος ἡμῶν 19 Ex 1,10.22
ἐκάκωσεν τοὺς πατέρας τοῦ ποιεῖν τὰ βρέφη ἔκ-
θετα αὐτῶν εἰς τὸ μὴ ζωογονεῖσθαι. ἐν ᾧ καιρῷ 20 Ex 2,2
ἐγεννήθη Μωϋσῆς, καὶ ἦν ἀστεῖος τῷ Θεῷ· ὃς Hb 11,23
ἀνετράφη μῆνας τρεῖς ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός·

---

11 Αιγυπτον B-A 81s P^{45} 257 383 88s vg syp co (D*)] γην Αιγυπτου rel. | **12** δε] ουν D^{1} g | σιτα Ψsss 1611-257 206s 440ss 917s 1873^{s} 920^{s} P^{r} | **13** εγνωρισθη BA p tpl vg | του Ιωσ.] αυτου SA E 1898s tpl vg ar | **15** εις Αιγυπτ. > B | ετελευτ. + εκει E syp | **16** μετετεθησ.] μετηχθησαν D | Αβρ. + ο πατηρ ημων E p tpl | $εν^{2}$] του Ψsss D 1611-470 1831-323 431 623 pl. 920 pl. P^{r} p tpl vg, του εν S^{c}A E syh | εν Συχ. > syp | **17** ωμολογ.] επηγγειλατο P^{45} Ds p syh^{m}, ωμοσεν Ψsss 81 1611 rel. g syph* bo | **18** αχρι B*C D] -ρις rel. | επ Αιγ. > Ψs 326s Ds 1611-913 206 216 431 623ss 920 pl. P^{r} syh* | ηδει τον] εμνησθη του Ds g p | **19** πατερας BS 1175 D vg^{1}] + ημων rel. | ζωογον. + τα αρρενα E g | **20** πατρ. + αυτου 33s D-364 257ss 522 1758ss 2298ss 1898^{s} 623 pl. 808 460 verss. |

Ex 2,5.10 21 ἐκτεθέντος δὲ αὐτοῦ *ἀνείλατο* αὐτὸν *ἡ θυγά-*
τηρ Φαραὼ καὶ ἀνεθρέψατο αὐτὸν *ἑαυτῇ εἰς*
22 *υἱόν*. καὶ ἐπαιδεύθη Μωϋσῆς πάσῃ σοφίᾳ Αἰ-
γυπτίων, ἦν δὲ δυνατὸς ἐν λόγοις καὶ ἔργοις
Ex 2,11 23 αὐτοῦ. ὡς δὲ ἐπληροῦτο αὐτῷ τεσσερακονταέ-
της χρόνος, ἀνέβη ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἐπι-
σκέψασθαι *τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ τοὺς υἱοὺς*
Ex 2,12 24 *Ἰσραήλ*. καὶ ἰδών τινα ἀδικούμενον ἠμύνατο,
καὶ ἐποίησεν ἐκδίκησιν τῷ καταπονουμένῳ *πα-*
25 *τάξας τὸν Αἰγύπτιον*. ἐνόμιζεν δὲ συνιέναι τοὺς
ἀδελφοὺς αὐτοῦ ὅτι ὁ Θεὸς διὰ χειρὸς αὐτοῦ δί-
Ex 2,14 26 δωσιν σωτηρίαν αὐτοῖς· οἱ δὲ οὐ συνῆκαν. τῇ
τε ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ ὤφθη αὐτοῖς μαχομένοις, καὶ
συνήλλασσεν αὐτοὺς εἰς εἰρήνην εἰπών· ἄνδρες,
L 12,14 27 ἀδελφοί ἐστε· ἵνα τί ἀδικεῖτε ἀλλήλους; *ὁ δὲ*
ἀδικῶν τὸν πλησίον ἀπώσατο αὐτὸν εἰπών· *τίς*
σε κατέστησεν ἄρχοντα καὶ δικαστὴν ἐφ' ἡμῶν;
28 *μὴ ἀνελεῖν με σὺ θέλεις ὃν τρόπον ἀνεῖλες ἐχθὲς*
Ex 3,2; 18,3s 29 *τὸν Αἰγύπτιον; ἔφυγεν δὲ Μωϋσῆς ἐν τῷ λόγῳ*
τούτῳ, καὶ ἐγένετο πάροικος ἐν γῇ Μάδιαμ, οὗ
ἐγέννησεν υἱοὺς δύο.
Dt 33,16 30 Καὶ πληρωθέντων ἐτῶν τεσσεράκοντα *ὤφθη*
αὐτῷ ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ ὄρους Σινᾶ *ἄγγελος ἐν*
31 *φλογὶ πυρὸς βάτου*. ὁ δὲ Μωϋσῆς ἰδὼν ἐθαύμα-
σεν τὸ ὅραμα· προσερχομένου δὲ αὐτοῦ κατα-

---

21 *inc.* εκτεθεντα αυτον Ψs 326 E-614 431 623 rel. pl. | αυτου + παρα τ. ποταμον D 88s tpl, εις E vg^{1} syh^{+}, υπο τ. μητρος αυτου syp | εις > B | **22** Μωυσ. + εν Sss E g p Ωρ Thdt | πασαν τ. σοφιαν D* Cl Χρ | **24** αδικουμ. + εκ τ. γενους (αυτου) Ds syph^{+} | Αιγυπτ. + κ. εκρυψεν αυτον εν τη αμμω D | **25** αυτου^{1} + τ. υιους Ιηλ syph^{m}, > Bss 915 g vg | **26** μαχομεν. + κ. ειδεν αυτους αδικουντας D* | ειπων + τι ποιειτε D | **27** και] η E g p bo | **29** *inc.* (ουτως και) εφυγαδευσεν δε Μωυσην E(D, g) | **30** *inc.* κ. μετα ταυτα πλησθεντων αυτω ετη D* | αγγελ. B-A 81s 2298 g vg co] + Κυ rel. | ~ πυρι φλογος CA 81 E 1758-323 88^{s} vg syp | **31** εθαυμασεν] -ζεν SΨ 104 81 D-2138 614 913s-1827 al. 920 pl. P^{r} |

Exposito autem illo, *sustulit* eum *filia Pha-* 21
raonis et nutrivit eum *sibi in filium*. Et eru- 22
ditus est Moyses omni sapientia Aegyptiorum
et erat potens in verbis et in operibus suis.
Cum autem impleretur ei quadraginta annorum 23
tempus, ascendit in cor eius ut visitaret *fratres*
suos filios Israhel. Et cum vidisset quendam in- 24
iuriam patientem, vindicavit illum et fecit ul-
tionem ei, qui iniuriam sustinebat, *percusso*
Aegyptio. Existimabat autem intellegere fratres, 25
quoniam Deus per manum ipsius daret salutem
illis; at illi non intellexerunt. Sequenti vero 26
die apparuit illis litigantibus et reconciliabat
eos in pace dicens: Viri, fratres estis, ut quid
nocetis alterutrum? *Qui* autem *iniuriam faciebat* 27
proximo, reppulit eum dicens: *Quis te consti-*
tuit principem et iudicem super nos? numquid 28
interficere me tu vis, quemadmodum interfecisti
heri Aegyptium? Fugit autem Moyses in verbo 29
isto et factus est advena in terra Madian, ubi
generavit filios duos.

Et expletis annis quadraginta, *apparuit illi* 30
in deserto montis Sina *angelus in igne flam-*
mae rubi. Moyses autem videns admiratus est 31
visum, et accedente illo ut consideraret, facta

---

21 nutrivit DMS g p] enutrivit *rel.*
23 implerentur IKsR* p
25 fratres + suos MTR° c d e p
manum] manus GDMW c d p°
27 proximo + suo ADSsKV g
29 Madiam AFI d e

---

21 Ex 2,5.10
23 Ex 2,11
24 Ex 2,12
26 Ex 2.13
27 Ex 2,14; L 12,14
29 Ex 2,15.22; 18,3s
30 Ex 3,2; Dt 33,16

32 est ad eum vox Domini dicens: [1] *Ego sum*
Deus patrum tuorum, Deus Abraham, Deus
Isaac et Deus Iacob. Tremefactus autem Moy-
33 ses non audebat considerare. *Dixit autem illi*
Dominus: Solve calceamentum pedum tuorum;
34 *locus enim, in quo stas, terra sancta est. Vi-*
dens vidi afflictionem populi mei, qui est in
Aegypto, et gemitum eorum audivi et descendi
liberare eos. Et nunc veni, et mittam te in
Aegyptum.
35 Hunc Moysen, quem negaverunt dicentes:
Quis te constituit principem et iudicem? hunc
Deus principem et redemptorem misit cum
36 manu angeli, qui apparuit illi in rubo. Hic
eduxit illos faciens *prodigia et signa in terra*
Aegypti et in rubro mari et *in deserto annis*
37 *quadraginta.* Hic est Moyses, qui dixit filiis
Israhel: *Prophetam suscitabit vobis Deus de fra-*
tribus vestris tamquam me, ipsum audietis.
38 Hic est, qui fuit in ecclesia in solitudine cum
angelo, qui loquebatur ei in monte Sina et
cum patribus nostris, qui accepit verba vitae

---

31 ad eum MTW(Th) c] > *rel.*
dicens DThW d dm p Aug (e)] > *rel.*
32 sum DSsThW c d dm g p Aug] > *rel.*
34 et[4] > FMOR[c] d dm e g
35 iudicem + super nos GsIS*ssThW c d dm e g p
37 suscitavit AMOBTh* d e
~ vobis suscitab. *codd.*
audietis] audite CSSTh e[c] p
ipsum aud. *> G*F

---

32 Ex 3,6; Mt 22,32 | **33** Ex 3,5
34 Ex 3,7.10; 2,24
35 Ex 2,14
36 Ex 7,3.10; 14,21; Nu 14,33
37 A 3,22; Dt 18,15
38 A 7,53; Ex 19,3; Dt 9,10; 32,3 O′

νοῆσαι ἐγένετο φωνὴ Κυρίου· *ἐγὼ ὁ Θεὸς τῶν* 32 Ex 3,6
πατέρων σου, ὁ Θεὸς Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰα-
κώβ. ἔντρομος δὲ γενόμενος Μωϋσῆς οὐκ ἐτόλμα
κατανοῆσαι. *εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ Κύριος· λῦσον τὸ* 33 Ex 3,5
ὑπόδημα τῶν ποδῶν σου· ὁ γὰρ τόπος ἐφ' ᾧ
ἕστηκας γῆ ἁγία ἐστίν. ἰδὼν εἶδον τὴν κάκωσιν 34 Ex 3,7.10; 2,24
τοῦ λαοῦ μου τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ τοῦ στεναγμοῦ
αὐτῶν ἤκουσα, καὶ κατέβην ἐξελέσθαι αὐτούς·
καὶ νῦν δεῦρο ἀποστείλω σε εἰς Αἴγυπτον.
Τοῦτον τὸν Μωϋσῆν, ὃν ἠρνήσαντο εἰπόν- 35 Ex 2,14
τες· *τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα καὶ δικαστήν;*
τοῦτον ὁ Θεὸς καὶ ἄρχοντα καὶ λυτρωτὴν ἀπέ-
σταλκεν σὺν χειρὶ ἀγγέλου τοῦ ὀφθέντος αὐτῷ
ἐν τῇ βάτῳ. οὗτος ἐξήγαγεν αὐτοὺς ποιήσας 36 Ex 7,3.10; 14.21
τέρατα καὶ σημεῖα ἐν γῇ Αἰγύπτῳ καὶ ἐν ἐρυ- Nu 14 33
θρᾷ θαλάσσῃ καὶ *ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτη τεσσεράκοντα.*
οὗτός ἐστιν ὁ Μωϋσῆς ὁ εἴπας τοῖς υἱοῖς Ἰσ- 37 3.22
ραήλ· *προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει ὁ Θεὸς ἐκ τῶν* Dt 18,15
ἀδελφῶν ὑμῶν ὡς ἐμέ. οὗτός ἐστιν ὁ γενόμε- 38 Ex 19,3
νος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν τῇ ἐρήμῳ μετὰ τοῦ ἀγ- Dt 9,10
γέλου τοῦ λαλοῦντος αὐτῷ ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ καὶ
τῶν πατέρων ἡμῶν, ὃς ἐδέξατο λόγια ζῶντα δοῦ-

εγεν. φωνη Κυ] ο Κς ειπεν αυτω λεγων D (syp) | Κυ] εκ τ. ουρανου λεγουσα E, + προς αυτον DΨsss E 2138[r] 206 440 917s 88ss 5 al. 920[r] P[r] | **32** και[1·2] + ο θς 33s Ds 1518 383[s] 623-1522 pl. P[r] | **33** *inc.* κ. εγενετο φωνη πρ. αυτον D | εφ] εν Ψsss E rel. pl. | **34** *inc.* κ. ιδων γαρ D* | αυτων] αυτου B D 1838 syp | αποστελω Ψsss 383ss 206ss 440[s] 917-1829 623[r] P[r] | **35** δικαστ. + εφ ημων SC 326ss D 370[s] 623s 256 (33 E 1891[r] al.) lat[1] syph[+] ar co | αρχοντα[2]] αρχηγον A 206 | λυτρωτ.] δικαστην S* 255 | **36** γη Αιγυπτω SA E al.] -πτου D[1] 1611 522 1739 al. lat sy ar bo, τη Αιγ BC 242 255 38 69 sa | **37** αναστησει + Κς CΨss 1175 E[r] rel. pl. | θς + ημων 1175 E 1518 614 623s 226sss al. ar, υμων 33ss 429s 216 431 1873[s] 920 1 P | εμε + αυτου ακουσεσθε C 33 Ds 1611-364 257[s] 1891[r] 623 pl. al. verss. | **38** εδεξατο] εξελεξατο B | λογια + θυ 547s Ιρ (ζωντος) |

Nu 14,3 39 ναι ὑμῖν, ᾧ οὐκ ἠθέλησαν ὑπήκοοι γενέσθαι οἱ
πατέρες ἡμῶν, ἀλλὰ ἀπώσαντο καὶ *ἐστράφησαν*
Ex 32,1.23 40 ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν *εἰς Αἴγυπτον*, *εἰπόντες τῷ*
Ἀαρών· ποίησον ἡμῖν θεοὺς οἳ προπορεύσονται
ἡμῶν· ὁ γὰρ Μωϋσῆς οὗτος, ὃς ἐξήγαγεν ἡμᾶς
ἐκ γῆς Αἰγύπτου, οὐκ οἴδαμεν τί ἐγένετο αὐτῷ.
Ex 32,4.6 41 καὶ *ἐμοσχοποίησαν* ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις καὶ
ἀνήγαγον θυσίαν τῷ εἰδώλῳ, καὶ εὐφραίνοντο ἐν
Jr 7,18 O'; 19,13 42 τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτῶν. ἔστρεψεν δὲ ὁ
Am 5,25ss Θεὸς καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς λατρεύειν *τῇ στρατιᾷ*
τοῦ οὐρανοῦ, καθὼς γέγραπται ἐν βίβλῳ τῶν
προφητῶν·

μὴ σφάγια καὶ θυσίας προσηνέγκατέ μοι
ἔτη τεσσεράκοντα ἐν τῇ ἐρήμῳ, οἶκος Ἰσραήλ,
43 *καὶ ἀνελάβετε τὴν σκηνὴν τοῦ Μολὸχ*
καὶ τὸ ἄστρον τοῦ θεοῦ Ῥεφάν,
τοὺς τύπους οὓς ἐποιήσατε προσκυνεῖν αὐτοῖς;
καὶ μετοικιῶ ὑμᾶς ἐπέκεινα Βαβυλῶνος.

Ex 25,40 44 *ἡ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου* ἦν τοῖς πατράσιν ἡμῶν
ἐν τῇ ἐρήμῳ, καθὼς διετάξατο *ὁ λαλῶν τῷ*
Μωϋσῇ ποιῆσαι αὐτὴν *κατὰ τὸν τύπον ὃν ἑω-*
Gn 17,8; 48,4 45 *ράκει*· ἣν καὶ εἰσήγαγον διαδεξάμενοι οἱ πα-
Dt 32,49 τέρες ἡμῶν μετὰ Ἰησοῦ *ἐν* τῇ *κατασχέσει* τῶν
Jos 3,14; 18,1 ἐθνῶν, ὧν ἐξῶσεν ὁ Θεὸς ἀπὸ προσώπου τῶν
2 Sm 7,2 46 πατέρων ἡμῶν, ἕως τῶν ἡμερῶν Δαυίδ· ὃς εὗ-
Ps 131,5 ρεν χάριν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ ᾐτήσατο εὑ-

υμιν BS 2138 257s 1838s 489 p co Ιρ] ημιν rel. | 39 ω] οτι D[1] Ιρ | απεστράφ. D[1] 69 vg | εν > Ψ[r] D-257 1765[r] 264s 623 rel. | 40 ουτος + ο ανθρωπος S | 42 εν τη ερημω > B* 241 | Ισρ. + λεγει Κς C | 43 θυ B D 255 307[•] g syp ar sa Ιρ Ωρ] + υμων rel. | Ραφαν 1611 917s 1898s 1827 1311, Ρομφα B (S*), Ρεμφαμ D h vg (1518 88s 920 1s al., 81 218 ar Ιρ) | επεκεινα] επι τα μερη D* g(ep)| Βαβυλ. + λεγει Κς ο θς ο παντοκρατωρ ονομα αυτω 1611 913 431 (614 1831 syh) | 44 ην + εν 104 D*E[1] 1611ss 257 1891s 429s 440ss 1898[•] 623s al. 1311 460 syh ar sa| 45 εξεωσεν S* 33 E 431 623*s 1311, salvavit h p |

dare nobis. Cui noluerunt oboedire patres nos- 39
tri, sed reppulerunt et *aversi sunt* cordibus
suis *in Aegyptum* [1] *dicentes ad Aaron: Fac* 40
nobis deos, qui praecedant nos; Moyses enim
hic, qui eduxit nos de terra Aegypti, nescimus
quid factum sit ei. Et *vitulum fecerunt* in die- 41
bus illis et *obtulerunt hostiam* simulacro et
laetabantur in operibus manuum suarum. Con- 42
vertit autem Deus et tradidit eos servire *mi-*
litiae caeli, sicut scriptum est in libro Pro-
phetarum:

Numquid victimas et hostias obtulistis mihi
annis quadraginta in deserto, domus Israhel?
Et suscepistis tabernaculum Moloch, 43
et sidus Dei vestri Rempham,
figuras, quas fecistis adorare eas.
Et transferam vos trans Babylonem.

Tabernaculum testimonii fuit cum patribus nos- 44
tris in deserto, sicut disposuit illis Deus *lo-*
quens ad Moysen, ut faceret illud *secundum*
formam quam viderat. Quod et induxerunt, 45
suscipientes patres nostri cum Iesu *in posses-*
sionem gentium, quas expulit Deus a facie
patrum nostrorum, usque in diebus David,
[1]qui invenit gratiam ante Deum et petiit ut 46

---

39 reppuler. + eum G^c^CDT dm g p^c^
40 Moysi enim huic ITh c
41 diebus illis M e Ir] ~ illis dieb. *rel.*
43 trans Bab.] in partes Babylonis d e g p
44 cum A^c^S p^c^] > *rel.*

---

39 Nu 14,3 | **40** Ex 32,1.23
41 Ex 32,4.6
42 Jr 7,18O'; 19,13; Am 5,25ss
44 Ex 25,40
45 Gn 17,8; 48,4; Dt 32,49; Jos 3,14; 18,1
46 2 Sm 7,2; Ps 131,5

47 *inveniret tabernaculum Deo Iacob.* Salomon
48 autem *aedificavit illi domum.* Sed non Excel-
sus in manufactis habitat, sicut propheta dicit:
49 *Caelum mihi sedes est,*
terra autem scabellum pedum meorum.
Quam domum aedificabitis mihi, dicit Dominus?
aut quis locus requietionis meae est?
50 Nonne *manus mea fecit haec omnia?*
51 *Dura cervice et incircumcisis cordibus et au-*
ribus, vos semper *Spiritui sancto* resistitis; sic-
52 ut patres vestri, ita et vos. Quem propheta-
rum non sunt persecuti patres vestri? Et oc-
ciderunt eos, qui praenuntiabant de adventu
Iusti, cuius vos nunc proditores et homicidae
53 fuistis, qui accepistis legem in dispositione
angelorum et non custodistis.
54 Audientes autem haec dissecabantur cordi-
55 bus suis et stridebant dentibus in eum. Cum
autem esset plenus Spiritu sancto, intendens in
caelum vidit gloriam Dei et Iesum stantem
56 a dextris Dei. Et ait: Ecce video caelos aper-
tos et Filium hominis stantem a dextris Dei.
57 Exclamantes autem voce magna continuerunt
aures suas et impetum fecerunt unanimiter in
58 eum. Et eicientes eum extra civitatem lapi-

---

49 scabillum G*FSVB,I | **51** duri GA^{c}DM (p)| incircumcisi corde G^{c}CDT e m Aug (g h L cf Aug^{1}) | restitistis GADIsTThRW c g m p w Lcf Hier Aug| ita Lcf (O)] > *rel.* | et vos > T c dm g h t Aug | **53** dispositionem GAF*ISK^{r} c | **55** esset + Stephanus G^{c} MssW (m) | **56** stantem a dextris Dei BR^{c}ThW c e g m p t Amb Aug] ~ a dextr. stantem Dei *rel.*

---

47 3 Rg 6,1 | **48** Is 16,1s | **51** Ex 32,9: 33,3; Nu 27,14; Jr 9.26; 6,10; Is 63,10 | **52** 2 Par 36,16; Mt 23,31 | **53** Ex 20; G 3,19; Hb 2,2; A 7,38 | **54** A 5,33 | **55** L 22,69; R 8,34; Hb 1,3 | **58** A 22,20

ρεῖν σκήνωμα τῷ Θεῷ Ἰακώβ. Σολομὼν δὲ οἰ- 47 3 Rg 6,1
κοδόμησεν αὐτῷ οἶκον. ἀλλ' οὐχ ὁ ὕψιστος ἐν χει- 48
ροποιήτοις κατοικεῖ, καθὼς ὁ προφήτης λέγει· Is 66,1s
ὁ οὐρανός μοι θρόνος, 49
ἡ δὲ γῆ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν μου.
ποῖον οἶκον οἰκοδομήσετέ μοι, λέγει Κύριος,
ἢ τίς τόπος τῆς καταπαύσεώς μου;
οὐχὶ *ἡ χείρ μου ἐποίησεν ταῦτα πάντα;* 50
Σκληροτράχηλοι καὶ ἀπερίτμητοι καρδίαις καὶ 51 Ex 32,9; 33,3 Lv 26,41
τοῖς ὠσίν, ὑμεῖς ἀεὶ *τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ ἀν-* Nu 27,14 Jr 9,26; 6,10
τιπίπτετε, ὡς οἱ πατέρες ὑμῶν καὶ ὑμεῖς. τίνα 52 Is 63,10 2 Par 36,16
τῶν προφητῶν οὐκ ἐδίωξαν οἱ πατέρες ὑμῶν; Mt 23,31
καὶ ἀπέκτειναν τοὺς προκαταγγείλαντας περὶ τῆς
ἐλεύσεως τοῦ δικαίου, οὗ νῦν ὑμεῖς προδόται
καὶ φονεῖς ἐγένεσθε, οἵτινες ἐλάβετε τὸν νό- 53 Ex 20 G 3,19
μον εἰς διαταγὰς ἀγγέλων, καὶ οὐκ ἐφυλάξατε. Hb 2,2
Ἀκούοντες δὲ ταῦτα διεπρίοντο ταῖς καρδίαις 54 5,33
αὐτῶν καὶ ἔβρυχον τοὺς ὀδόντας ἐπ' αὐτόν.
ὑπάρχων δὲ πλήρης πνεύματος ἁγίου ἀτενίσας 55 L 22,69
εἰς τὸν οὐρανὸν εἶδεν δόξαν Θεοῦ καὶ Ἰησοῦν
ἑστῶτα ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ, ˈκαὶ εἶπεν· ἰδοὺ 56
θεωρῶ τοὺς οὐρανοὺς διηνοιγμένους καὶ τὸν
υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐκ δεξιῶν ἑστῶτα τοῦ Θεοῦ.
κράξαντες δὲ φωνῇ μεγάλῃ συνέσχον τὰ ὦτα 57
αὐτῶν, καὶ ὥρμησαν ὁμοθυμαδὸν ἐπ' αὐτόν,
ˈκαὶ ἐκβαλόντες ἔξω τῆς πόλεως ἐλιθοβόλουν. καὶ 58 22,20

---

46 θω] οικω BS* D 429 H | **47** εαυτω C 1891 1898s 915 1311 A | **48** *inc.* ο δε υψιστος ου κατοικει εν D g h (p) tpl co | χειροποιητ. + ναοις 33ss 1518 913s 1891[s] 440[s] 88[s] 623[c] pl. rel. ar | **49** οικοδομησατε B 1611* 1319 | τις] ποιος D[1] h | **51** καρδιαις] τη καρδια Ψ[r] E rel. pl. g h t co | **52** οι πατ. υμων] εκεινοι D* h | απεκτειν. + αυτους D lat(-h) | **54** ακουσαντες D[1] h syp ar bo Lcf | **55** δε + Στεφανος Ψ 326 614 323s 431 307[s] 209s | πληρ. + πιστεως κ. S 1175 1891s 429 323s 307[s] syp (522 bo) | Ιν + τ. Κυ D h p | **58** εκβαλ. + αυτον A 33s 242 623 489 h p t tpl vg syph[+] co | ελιθοβολ. + αυτον D h p t syph[+] co | *

οἱ μάρτυρες ἀπέθεντο τὰ ἱμάτια αὐτῶν παρὰ
Ps 30,6 L 23,46 59 τοὺς πόδας νεανίου καλουμένου Σαύλου. καὶ
ἐλιθοβόλουν τὸν Στέφανον, ἐπικαλούμενον καὶ
λέγοντα· Κύριε Ἰησοῦ, δέξαι τὸ πνεῦμά μου.
L 23,34 60 θεὶς δὲ τὰ γόνατα ἔκραξεν φωνῇ μεγάλῃ· Κύριε,
μὴ στήσῃς αὐτοῖς ταύτην τὴν ἁμαρτίαν. καὶ
7,58; 22,20 8 τοῦτο εἰπὼν ἐκοιμήθη. Σαῦλος δὲ ἦν συνευδο-
κῶν τῇ ἀναιρέσει αὐτοῦ.
Ἐγένετο δὲ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ διωγμὸς
μέγας ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν τὴν ἐν Ἱεροσολύμοις·
πάντες δὲ διεσπάρησαν κατὰ τὰς χώρας τῆς Ἰου-
11,19 2 δαίας καὶ Σαμαρείας πλὴν τῶν ἀποστόλων. συν-
εκόμισαν δὲ τὸν Στέφανον ἄνδρες εὐλαβεῖς καὶ
9,1; 22,4 3 ἐποίησαν κοπετὸν μέγαν ἐπ᾽ αὐτῷ. Σαῦλος δὲ
ἐλυμαίνετο τὴν ἐκκλησίαν κατὰ τοὺς οἴκους εἰσ-
πορευόμενος, σύρων τε ἄνδρας καὶ γυναῖκας
παρεδίδου εἰς φυλακήν.
4 Οἱ μὲν οὖν διασπαρέντες διῆλθον εὐαγγε-
6,5 5 λιζόμενοι τὸν λόγον. Φίλιππος δὲ κατελθὼν
εἰς τὴν πόλιν τῆς Σαμαρείας ἐκήρυσσεν αὐτοῖς
6 τὸν Χριστόν. προσεῖχον δὲ οἱ ὄχλοι τοῖς λεγο-
μένοις ὑπὸ τοῦ Φιλίππου ὁμοθυμαδὸν ἐν τῷ
ἀκούειν αὐτοὺς καὶ βλέπειν τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει.
Mc 16,17 7 πολλοὶ γὰρ τῶν ἐχόντων πνεύματα ἀκάθαρτα
βοῶντα φωνῇ μεγάλῃ ἐξήρχοντο· πολλοὶ δὲ πα-

οι μαρτυρ.] falsi testes g p t dubl cav ox Ef | αυτων > Ψ 323s 1891* 920 pl. Pr | νεανιου + τινος D g p t syp ar | * 59 Ιυ + Χε C* 326 913 1758 323 1898-915 642 sa Ath Χρ | 60 *inc.* quique iam deficiens t | φωνη μεγ. > S* | μεγ. + λεγων D 88s g tpl vg syp bo[1] | Κε + Ιυ syh[m] | εκοιμηθη + εν ειρηνη 1898s 460 | 8,1 μεγας + κ. θλιψις D, ~ h sa | αποστολ. + μον. οι εμειναν εν Ιλημ 1175 sa, D* g h t Aug | 3 τ. οικους] τ. εκκλησιας syp | 4 διηλθ.] ηλθον S e g p t w Aug | λογον + τ. θυ E t w tpl vg[1] syp Aug, + circa civitates et castella Iudaeae p w tpl (sa) | 5 την BSA 1175 1898s 460* 69 tpl ar] > rel. | 6 ως δε ηκουον παν οι οχλοι πρ. D[1*] (syp) | 7 *inc.* πολλων Ψsss 1611-431 623[r] rel. |

dabant, et testes deposuerunt vestimenta sua
secus pedes adulescentis, qui vocabatur Saulus.
Et lapidabant Stephanum invocantem et di- 59
centem: Domine Iesu, suscipe spiritum meum.
Positis autem genibus, clamavit voce magna 60
dicens: Domine, ne statuas illis hoc peccatum.
Et cum hoc dixisset, obdormivit in Domino.
Saulus autem erat consentiens neci eius. 8
Facta est autem in illa die persecutio mag-
na in ecclesia, quae erat Hierosolymis, et om-
nes dispersi sunt per regiones Iudaeae et Sa-
mariae praeter apostolos. Curaverunt autem 2
Stephanum viri timorati et fecerunt planctum
magnum super eum. Saulus autem devastabat 3
ecclesiam per domos intrans et trahens viros
ac mulieres tradebat in custodiam.

8,4-25 ***Samaritanorum conversio***

Igitur qui dispersi erant pertransibant evan- 4
gelizantes verbum Dei. Philippus autem descen- 5
dens in civitatem Samariae praedicabat illis
Christum. Intendebant autem turbae his, quae 6
a Philippo dicebantur, unanimiter audientes et
videntes signa quae faciebat. Multi enim eo- 7
rum, qui habebant spiritus immundos, claman-
tes voce magna exibant. Multi autem paraly-

---

60 dicens > GFsTh e h t
peccatum + quia nesciunt quid faciunt W
in Domino KssW p w] *> *rel.*
8,3 autem M d e g] vero *rel.*
tradebat] trahebat A*D g
4 Dei ADMTsR^c c e p^c t w Aug] *> *rel.*

---

59 Ps 30,6; L 23,46
60 L 23,34
8,1 A 7,58; 22,20; 11,19
3 A 9,1; 22,4
5 A 6,5
7 Mc 16,17

8 tici et claudi curati sunt. Factum est ergo
gaudium magnum in illa civitate.
9 Vir autem quidam nomine Simon qui ante
fuerat in civitate magus, seducens gentem Sa-
10 mariae dicens se esse aliquem magnum, cui
auscultabant omnes a minimo usque ad maxi-
mum dicentes: Hic est virtus Dei, quae vo-
11 catur magna. Attendebant autem eum, propter
quod multo tempore magiis suis dementasset
12 eos. Cum vero credidissent Philippo evangeli-
zanti de regno Dei in nomine Iesu Christi,
13 baptizabantur viri ac mulieres. Tunc Simon et
ipse credidit, et cum baptizatus esset, adhae-
rebat Philippo. Videns etiam signa et virtutes
maximas fieri stupens admirabatur.
14 Cum autem audissent apostoli, qui erant
Hierosolymis, quod recepisset Samaria verbum
15 Dei, miserunt ad eos Petrum et Iohannem: Qui
cum venissent, oraverunt pro ipsis, ut accipe-
16 rent Spiritum sanctum; nondum enim in quem-
quam illorum venerat, sed baptizati tantum
17 erant in nomine Domini Iesu. Tunc impone-
bant manus super illos, et accipiebant Spiri-
18 tum sanctum. Cum vidisset autem Simon quia

---

8 ergo] autem CDSR
9 magus] magnus DV (p*)
~ esse se aliquem GssITTh
11 magicis *codd.*] + artibus DOR tpl
12 in] *et CAIS OKs (G d e g)
14 quod W g] quia *rel.*
recepisset MW] recepit *rel. pl.* (d e p, g)
16 Iesu + Christi A*Is d

---

8 J 4,40ss
9 A 5,36
12 Mt 28,19
14 A 11,1.22
16 A 2,38; 19,2-7

ραλελυμένοι καὶ χωλοὶ ἐθεραπεύθησαν· ἐγένετο 8 J 4,40ss
δὲ πολλὴ χαρὰ ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ.
Ἀνὴρ δέ τις ὀνόματι Σίμων προϋπῆρχεν ἐν 9
τῇ πόλει μαγεύων καὶ ἐξιστάνων τὸ ἔθνος τῆς Σα-
μαρείας λέγων εἶναί τινα ἑαυτὸν μέγαν, ᾧ προσ- 10
εῖχον πάντες ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου λέγοντες·
οὗτός ἐστιν ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ ἡ καλουμένη
μεγάλη. προσεῖχον δὲ αὐτῷ διὰ τὸ ἱκανῷ χρό- 11
νῳ ταῖς μαγείαις ἐξεστακέναι αὐτούς. ὅτε δὲ 12 Mt 28,19
ἐπίστευσαν τῷ Φιλίππῳ εὐαγγελιζομένῳ περὶ τῆς
βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ὀνόματος Ἰησοῦ
Χριστοῦ, ἐβαπτίζοντο ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες. ὁ 13
δὲ Σίμων καὶ αὐτὸς ἐπίστευσεν, καὶ βαπτισθεὶς
ἦν προσκαρτερῶν τῷ Φιλίππῳ, θεωρῶν τε ση-
μεῖα καὶ δυνάμεις μεγάλας γινομένας ἐξίστατο.
Ἀκούσαντες δὲ οἱ ἐν Ἱεροσολύμοις ἀπό- 14 3,1
στολοι ὅτι δέδεκται ἡ Σαμάρεια τὸν λόγον τοῦ
Θεοῦ, ἀπέστειλαν πρὸς αὐτοὺς Πέτρον καὶ Ἰωάν-
νην, οἵτινες καταβάντες προσηύξαντο περὶ αὐτῶν 15
ὅπως λάβωσιν πνεῦμα ἅγιον· οὐδέπω γὰρ ἦν 16
ἐπ' οὐδενὶ αὐτῶν ἐπιπεπτωκός, μόνον δὲ βεβαπ-
τισμένοι ὑπῆρχον εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰη-
σοῦ. τότε ἐπετίθεσαν τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτούς, 17 1 T 4,14
καὶ ἐλάμβανον πνεῦμα ἅγιον. ἰδὼν δὲ ὁ Σί- 18

εθεραπευοντο 33 D ar | 8 εγεν. - χαρα B-A 81s al. vg[l]] χαρα τε μεγαλη εγεν. D[1] g tpl syp sa, κ. εγεν. rel. | 9 εξιστανων B-A 81s 1898s 467 460*] εξιστων rel. | 10 παντες >Ψ 383s 1739[r] 920 pl. P[r] Ir | μεγαλου + αυτων 2138 614 syh sa | καλουμενη >Ψ 104s 614[s] 522[s] 440s 88[s] 489s 920 pl. L[r] syp sa | 11 εξισταχ. Css E 614 440 917 1 69 H | 12 του Φ. ευαγγελιζομενου S* 1838 g | τα περι 33ss 1108-257 1891[r] 1898s 431 rel. pl. | 13 μεγαλας >Ψ 1611-913 206 917s 920 pl. L[r] syh[+] | 16 ουπω 104s 383s 206s 440s 489s 920[s] 206 al. L[r] | επιπεπτ.] επεληλυθος 623 1311 lat (sy) ar co | Κυ] Χυ Ψ 623s al. 920 pl. L[r] | 17 επετιθουν As 104s P[45] D* 1611-913 623-1522 pl. 917s Iϱ | 18 ιδων] θεασαμενος 104s 383s 920 pl. L[r] Bas |

μων ὅτι διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τῶν
ἀποστόλων δίδοται τὸ πνεῦμα, προσήνεγκεν αὐ-
19 τοῖς χρήματα ˈλέγων· δότε κἀμοὶ τὴν ἐξουσίαν
ταύτην ἵνα ᾧ ἐὰν ἐπιθῶ τὰς χεῖρας λαμβάνῃ
20 πνεῦμα ἅγιον. Πέτρος δὲ εἶπεν πρὸς αὐτόν· τὸ
ἀργύριόν σου σὺν σοὶ εἴη εἰς ἀπώλειαν, ὅτι τὴν
δωρεὰν τοῦ Θεοῦ ἐνόμισας διὰ χρημάτων κτᾶσ-
Ps 77,37 21 θαι. οὐκ ἔστιν σοι μερὶς οὐδὲ κλῆρος ἐν τῷ λό-
E 5,5 γῳ τούτῳ· ἡ γὰρ *καρδία σου οὐκ ἔστιν εὐθεῖα*
22 *ἔναντι τοῦ Θεοῦ*. μετανόησον οὖν ἀπὸ τῆς κακίας
σου ταύτης, καὶ δεήθητι τοῦ Κυρίου, εἰ ἄρα ἀφ-
Dt 29,18 23 εθήσεταί σοι ἡ ἐπίνοια τῆς καρδίας σου· εἰς
Is 58,6 Hb 12,15 γὰρ *χολὴν πικρίας καὶ σύνδεσμον ἀδικίας* ὁρῶ
24 σε ὄντα. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Σίμων εἶπεν· δεή-
θητε ὑμεῖς ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τὸν Κύριον, ὅπως μη-
25 δὲν ἐπέλθῃ ἐπ᾽ ἐμὲ ὧν εἰρήκατε. Οἱ μὲν οὖν
διαμαρτυράμενοι καὶ λαλήσαντες τὸν λόγον τοῦ
Κυρίου ὑπέστρεφον εἰς Ἱεροσόλυμα, πολλάς τε
κώμας τῶν Σαμαριτῶν εὐηγγελίζοντο.
26 Ἄγγελος δὲ Κυρίου ἐλάλησεν πρὸς Φίλιππον
λέγων· ἀνάστηθι καὶ πορεύου κατὰ μεσημβρίαν
ἐπὶ τὴν ὁδὸν τὴν καταβαίνουσαν ἀπὸ Ἰερουσα-
Is 56,3-7 27 λὴμ εἰς Γάζαν· αὕτη ἐστὶν ἔρημος. καὶ ἀνα-
στὰς ἐπορεύθη. καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ Αἰθίοψ εὐνοῦ-

πνα BS sa] + το αγ. P^{45} rel. | **19** *inc.* παρακαλων κ. λεγ. D g p | επιθω + καγω D p | **20** ειη > 614 1874 88s 1838 1845 Bas | **21** γαρ > D* 522 sa^{1} | **22** Κυ] θυ 33ss 383s 1891-1739 431^{s} 5 920 pl. L^{r} tpl vg syp | **23** εν γ. πικριας χολη κ. συνδεσμω D* | ορω] *θεωρω* Ds 2138 614 Χρ| **24** ειπεν + προς αυτους D. + παρακαλω D 1611^{s} 614 913s g r syh^{+} | Κυ] θυ 33s D 1611-614 913 1758 440 2298 431 5 927s 920 20^{y} 69 p syph* | επελθη μοι τουτων τ. κακων D(E tpl) | ειρηκ. + (μοι) ος πολλα κλαιων ου διελιμπανεν D* syh^{m} (Ef) | **25** Κυ] θυ As 326 t tpl syp ar bo | κωμας] χωρας 1874 r t tpl vg | **26** αναστ. κ.] αναστας D 181 | πορευθητι C D 257 181 460 | κατα] προς E 1611ss 614 913 |

per impositionem manus apostolorum daretur
Spiritus sanctus, obtulit eis pecuniam |dicens: 19
Date et mihi hanc potestatem, ut cuicumque
imposuero manus, accipiat Spiritum sanctum.
|Petrus autem dixit ad eum: Pecunia tua te- 20
cum sit in perditionem, quoniam donum Dei
existimasti pecunia possideri. Non est tibi pars 21
neque sors in sermone isto; *cor* enim tuum
non est rectum coram Deo. Paenitentiam ita- 22
que age ab hac nequitia tua et roga Deum,
si forte remittatur tibi haec cogitatio cordis
tui. In *felle* enim *amaritudinis* et *obligatione* 23
iniquitatis video te esse. Respondens autem 24
Simon dixit: Precamini vos pro me ad Do-
minum, ut nihil veniat super me horum, quae
dixistis. Et illi quidem testificati et locuti ver- 25
bum Domini redibant Hierosolymam, et multis
regionibus Samaritanorum evangelizabant.

8,26-40 *Aethiopis eunuchi fides*

Angelus autem Domini locutus est ad Phi- 26
lippum dicens: Surge et vade contra meri-
dianum ad viam, quae descendit ab Hierusalem
in Gazam, haec est deserta. Et surgens abiit. 27
Et ecce vir Aethiops, eunuchus, potens Can-

---

20 donum] gratiam Tert Cyp Rebapt Amb
24 Dominum] Deum AsMW c p
25 multis region.] per multa castella g (e p)
27 vir + quidam GsDTW g t

---

20 Mt 10,8
21 A 13,10; Ps 77,37
22 Dt 29,18 O'; Is 58,6; Hb 12,15
25 L 9,52; J 4,35; A 1,8
27 Ps 67,32; Is 56,3-7; A 24,11; J 12,20

dacis reginae Aethiopum, qui erat super om-
nes gazas eius, venerat adorare in Hierusalem
28 et revertebatur sedens super currum suum
29 legensque Esaiam prophetam. Dixit autem Spi-
ritus Philippo: Accede et adiunge te ad cur-
30 rum istum. Accurrens autem Philippus audi-
vit eum legentem Esaiam prophetam et dixit:
31 Putasne intellegis quae legis? Qui ait: Et quo-
modo possum, si non aliquis ostenderit mihi?
Rogavitque Philippum ut ascenderet et sede-
32 ret secum. Locus autem Scripturae, quam le-
gebat, erat hic:

Tamquam ovis ad occisionem ductus est,
et sicut agnus coram tondente se sine voce,
sic non aperuit os suum.
33 *In humilitate iudicium eius sublatum est.*
Generationem eius quis enarrabit,
quoniam tolletur de terra vita eius?

34 Respondens autem eunuchus Philippo dixit:
Obsecro te, de quo propheta dicit hoc? de se
35 an de alio aliquo? Aperiens autem Philippus
os suum et incipiens a Scriptura ista evan-
36 gelizavit illi Iesum. Et dum irent per viam,
venerunt ad quandam aquam; et ait eunu-
chus: Ecce aqua, quid prohibet me baptizari?
37 Dixit autem Philippus: Si credis ex toto cor-
de, licet. Et respondens ait: Credo, Filium
38 Dei esse Iesum Christum. Et iussit stare cur-

---

33 generationem + autem ITW e g p t Ir
tolletur CADIUssRTh c dm e p t Ir] -itur *rel.*
de] a ADITTh dm e t·Ir
36 *quid GssI*UsK e] quis *rel.*
37 *> GsA*sIssK

---

31 (J 16,13)
32 Is 53,7s
35 (A 10,34; Mt 5,2)
36 A 10,47

χος δυνάστης Κανδάκης βασιλίσσης Αἰθιόπων,
ὃς ἦν ἐπὶ πάσης τῆς γάζης αὐτῆς, ὃς ἐληλύθει
προσκυνήσων εἰς Ἰερουσαλήμ, ἦν δὲ ὑποστρέ- 28
φων καὶ καθήμενος ἐπὶ τοῦ ἅρματος αὐτοῦ καὶ
ἀνεγίνωσκεν τὸν προφήτην Ἠσαΐαν. εἶπεν δὲ 29
τὸ πνεῦμα τῷ Φιλίππῳ· πρόσελθε καὶ κολλή-
θητι τῷ ἅρματι τούτῳ. προσδραμὼν δὲ ὁ Φί- 30
λιππος ἤκουσεν αὐτοῦ ἀναγινώσκοντος Ἠσαΐαν
τὸν προφήτην, καὶ εἶπεν· ἆρά γε γινώσκεις ἃ
ἀναγινώσκεις; ὁ δὲ εἶπεν· πῶς γὰρ ἂν δυναίμην, 31 J 16,13
ἐὰν μή τις ὁδηγήσει με; παρεκάλεσέν τε τὸν
Φίλιππον ἀναβάντα καθίσαι σὺν αὐτῷ. ἡ δὲ 32 Is 53,7s
περιοχὴ τῆς γραφῆς ἣν ἀνεγίνωσκεν ἦν αὕτη·

Ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη,
καὶ ὡς ἀμνὸς ἐναντίον τοῦ κείροντος αὐτὸν
ἄφωνος,
οὕτως οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ.
ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτοῦ ἡ κρίσις αὐτοῦ ἤρθη· 33
τὴν δὲ γενεὰν αὐτοῦ τίς διηγήσεται;
ὅτι αἴρεται ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ζωὴ αὐτοῦ.

ἀποκριθεὶς δὲ ὁ εὐνοῦχος τῷ Φιλίππῳ εἶπεν· 34
δέομαί σου, περὶ τίνος ὁ προφήτης λέγει τοῦτο;
περὶ ἑαυτοῦ ἢ περὶ ἑτέρου τινός; [1]ἀνοίξας δὲ 35
ὁ Φίλιππος τὸ στόμα αὐτοῦ καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ
τῆς γραφῆς ταύτης εὐηγγελίσατο αὐτῷ τὸν Ἰη-
σοῦν. ὡς δὲ ἐπορεύοντο κατὰ τὴν ὁδόν, ἦλθον 36
ἐπί τι ὕδωρ, καί φησιν ὁ εὐνοῦχος· ἰδοὺ ὕδωρ, 10,47
τί κωλύει με βαπτισθῆναι; [1]καὶ ἐκέλευσεν στῆ- 38

27 βασιλ.+τινος D | ος[2]>S*C*A D* 915 p vg | **28** αναγινωσκων (και[2]>) D pt vg sa | **30** προσελθων 181 460 syp sa | **31** γαρ > E 242 440 g p r t tpl syp ar co | **32** ουτως] ουτος 33 1611s 255 440 917ss 1 1319ss HL | **33** αυτου[1]>BSA 1739 lat | δε>B-A 241 tpl vg syh sa | **34** σου] Ke Ψ | **36** εποφευ.+συζητουντες μετ αλληλων 467 | ευνουχ.+τω Φιλιππω 489 p w | τι] τις c g p t tpl vg[1] Hil Aug Beda | **37** ειπεν δε ο Φιλ. ει πιστευεις εξ ολης τ. καρδιας εξεστιν. αποκριθεις δε ειπεν· πιστευω τ. υιον τ.

ναι τὸ ἅρμα, καὶ κατέβησαν ἀμφότεροι εἰς τὸ
ὕδωρ, ὅ τε Φίλιππος καὶ ὁ εὐνοῦχος, καὶ ἐβάπτι-
3 Rg 18,12 39 σεν αὐτόν. ὅτε δὲ ἀνέβησαν ἐκ τοῦ ὕδατος, πνεῦ-
μα Κυρίου ἥρπασεν τὸν Φίλιππον, καὶ οὐκ εἶδεν
αὐτὸν οὐκέτι ὁ εὐνοῦχος, ἐπορεύετο γὰρ τὴν
21,8s 40 ὁδὸν αὐτοῦ χαίρων. Φίλιππος δὲ εὑρέθη εἰς Ἄζω-
τον, καὶ διερχόμενος εὐηγγελίζετο τὰς πόλεις
πάσας ἕως τοῦ ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς Καισάρειαν.
1–29: 22,3-21; 26,9-20 9 Ὁ δὲ Σαῦλος ἔτι ἐμπνέων ἀπειλῆς καὶ φό-
νου εἰς τοὺς μαθητὰς τοῦ Κυρίου, προσελθὼν
8,3 2 τῷ ἀρχιερεῖ ¹ᾐτήσατο παρ' αὐτοῦ ἐπιστολὰς εἰς
Δαμασκὸν πρὸς τὰς συναγωγάς, ὅπως ἐάν τινας
εὕρῃ τῆς ὁδοῦ ὄντας, ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας,
1 C 15,8 3 δεδεμένους ἀγάγῃ εἰς Ἰερουσαλήμ. ἐν δὲ τῷ
πορεύεσθαι ἐγένετο αὐτὸν ἐγγίζειν τῇ Δαμασκῷ,
ἐξαίφνης τε αὐτὸν περιήστραψεν φῶς ἐκ τοῦ οὐ-
4 ρανοῦ, καὶ πεσὼν ἐπὶ τὴν γῆν ἤκουσεν φωνὴν
λέγουσαν αὐτῷ· Σαοὺλ Σαούλ, τί με διώκεις;
5,39 5 ¹εἶπεν δέ· τίς εἶ, Κύριε; ὁ δέ· ἐγώ εἰμι Ἰη-
6 σοῦς ὃν σὺ διώκεις· ἀλλὰ ἀνάστηθι καὶ εἴσελ-
θε εἰς τὴν πόλιν, καὶ λαληθήσεταί σοι ὅ τι σε
Sap 18,1 7 δεῖ ποιεῖν. οἱ δὲ ἄνδρες οἱ συνοδεύοντες αὐ-
τῷ εἱστήκεισαν ἐνεοί, ἀκούοντες μὲν τῆς φωνῆς,

θυ ειναι τ. Ιν (E) 257ss 1891ss 1739s 307* 467 1522 g p r t w tpl vg[l] syh+ ar[l] Iρ Cyp | 39 εκ] απο Ψ E[l] 1611-614 913 440 181sss 623s 241 1 | πνα αγιον επεπεσεν επι τ. ευνουχον. αγγελος δε A 913s 1891 1739s 307* 467 p w (tpl) syh+ ar Ef | 9,1 ετι > S* 2147 920 sa[l] | 2 οδου + ταυτης 181 1838 lat syph ar | 4 διωκ. + σκληρον σοι προς κεντρα λακτιζειν (A 26,14) E syph+ | 5 δε² + Κς ειπεν 104s 1611[r] 206s 440s 1898ss 623 pl. 920* h syph sa (ΨE al. t, S 81 al. ar bo). et vox ad eum r | Ις + ο Ναζωραιος Cs 104 E917 1838s h p t tpl syph+ | διωκ. + σκληρον - λακτ. 431 vl tpl vg[l]] + τρεμων τε κ. θαμβων περι τ. γεγονοτος αυτω ειπεν· Κε τι με θελεις ποιησαι; κ. ο Κς προς αυτον h syh+ (p t tpl ar Ef) | 6 και²] κακει 1831 257 181 623s h p r tpl syph (1611-614) | σε > 242 1874 489 ar |

rum, et descenderunt uterque in aquam, Phi-
lippus et eunuchus, et baptizavit eum. Cum 39
autem ascendissent de aqua, Spiritus Domini
rapuit Philippum, et amplius non vidit eum
eunuchus. Ibat autem per viam suam gaudens.
Philippus autem inventus est in Azoto, et per- 40
transiens evangelizabat civitatibus cunctis, do-
nec veniret Caesaream.

9,1-30 ***Sauli vocatio***

Saulus autem adhuc spirans minarum et 9
caedis in discipulos Domini accessit ad prin-
cipem sacerdotum ¹et petiit ab eo epistulas 2
in Damascum ad synagogas, ut si quos in-
venisset huius viae viros ac mulieres, vinctos
perduceret in Hierusalem. Et cum iter faceret, 3
contigit ut appropinquaret Damasco, et subito
circumfulsit eum lux de caelo. Et cadens in 4
terram audivit vocem dicentem sibi: Saule,
Saule, quid me persequeris? Qui dixit: Quis 5
es Domine? Et ille: Ego sum Iesus, quem tu
persequeris, durum est tibi contra stimulum
calcitrare. Et tremens ac stupens dixit: Do-
mine, quid me vis facere? Et Dominus ad
eum: ¹ Surge et ingredere civitatem, et ibi di- 6
cetur tibi quid te oporteat facere. Viri autem 7
illi, qui comitabantur cum eo, stabant stupe-
facti audientes quidem vocem, neminem autem

---

39 autem² MssU* cdmp Aug] enim *rel.* | **9,1** aspirans AIKssR*(FD) | **2** petit GAssIO | in² > GFK^r W cp | **4** persequeris + durum tibi est contra stimulum calcitrare A^cM e | **5** durum – ad eum G^cFD UOKBVRW cdmp tpl] *> *rel.* | **6** ibi Mss hp] *> *rel.*

---

39 3 Rg 18,12 | **40** A 21,8s | **9,1-29** A 22,3-21; 26,9-20 | **2** A 8,3 | **5** A 5,39

8 videntes. Surrexit autem Saulus de terra aper-
tisque oculis nihil videbat. Ad manus autem
9 illum trahentes introduxerunt Damascum. Et
erat ibi tribus diebus non videns, et non man-
ducavit neque bibit.

10 Erat autem quidam discipulus Damasci, no-
mine Ananias, et dixit ad illum in visu Do-
minus: Anania. At ille ait: Ecce ego, Domine.
11 Et Dominus ad eum: Surge et vade in vicum,
qui vocatur rectus, et quaere in domo Iudae
Saulum nomine Tarsensem, ecce enim orat.
12 (Et vidit virum Ananiam nomine introeuntem
et imponentem sibi manus ut visum recipiat).
13 Respondit autem Ananias: Domine, audivi a
multis de viro hoc, quanta mala fecerit sanctis
14 tuis in Hierusalem; et hic habet potestatem a
principibus sacerdotum alligandi omnes, qui in-
15 vocant nomen tuum. Dixit autem ad eum Do-
minus: Vade, quoniam vas electionis est mihi
iste, ut portet nomen meum coram gentibus
16 et regibus et filiis Israhel. Ego enim ostendam
illi, quanta oporteat eum pro nomine meo pati.
17 Et abiit Ananias et introivit in domum et
imponens ei manus dixit: Saule frater, Do-

10(17) Annanias ADISOB*Th* h
11 surge et] surgens G*ssI*U*sKsV*R*W c e g t
12 videt CFUs t] + in visu D (e*)
15 ~ mihi est iste ISsOW c e

---

10 A 10,3.17; 27,23
11 A 21,39
14 A 22,5; 1 C 1,2; 2 T 2,22
16 2 C 11,23-28; 1 Th 2,2; Ph 1,30; 2 T 3,11s; C 1,24

μηδένα δὲ θεωροῦντες. ἠγέρθη δὲ Σαῦλος 8
ἀπὸ τῆς γῆς, ἀνεῳγμένων δὲ τῶν ὀφθαλμῶν
αὐτοῦ οὐδὲν ἔβλεπεν· χειραγωγοῦντες δὲ αὐτὸν
εἰσήγαγον εἰς Δαμασκόν. καὶ ἦν ἡμέρας τρεῖς 9
μὴ βλέπων, καὶ οὐκ ἔφαγεν οὐδὲ ἔπιεν.

Ἦν δέ τις μαθητὴς ἐν Δαμασκῷ ὀνόματι 10 10,17; 16,9
Ἁνανίας, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν ἐν ὁράματι ὁ
Κύριος· Ἁνανία. ὁ δὲ εἶπεν· ἰδοὺ ἐγώ, Κύριε.
ὁ δὲ Κύριος πρὸς αὐτόν· ἀναστὰς πορεύθητι ἐπὶ 11
τὴν ῥύμην τὴν καλουμένην εὐθεῖαν καὶ ζήτησον 21,39
ἐν οἰκίᾳ Ἰούδα Σαῦλον ὀνόματι Ταρσέα· ἰδοὺ
γὰρ προσεύχεται. καὶ εἶδεν ἐν ὁράματι ἄνδρα 12
Ἁνανίαν ὀνόματι εἰσελθόντα καὶ ἐπιθέντα αὐτῷ
χεῖρας, ὅπως ἀναβλέψῃ. ἀπεκρίθη δὲ Ἁνανίας· 13
Κύριε, ἤκουσα ἀπὸ πολλῶν περὶ τοῦ ἀνδρὸς
τούτου, ὅσα κακὰ τοῖς ἁγίοις σου ἐποίησεν ἐν Ἰε-
ρουσαλήμ· καὶ ὧδε ἔχει ἐξουσίαν παρὰ τῶν ἀρχ- 14 *1* C 1,2
ιερέων δῆσαι πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους τὸ ὄνο- 22,16; 2 T 2,22
μά σου. εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Κύριος· πορεύου, 15 R 1,5
ὅτι σκεῦος ἐκλογῆς ἐστίν μοι οὗτος τοῦ βαστάσαι 25,13; 27,24
τὸ ὄνομά μου ἐνώπιον ἐθνῶν τε καὶ βασιλέων
υἱῶν τε Ἰσραήλ· ἐγὼ γὰρ ὑποδείξω αὐτῷ ὅσα 16 9,23.29
δεῖ αὐτὸν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματός μου παθεῖν. Ἀπ- 17 2 C 11,23-28
ῆλθεν δὲ Ἁνανίας καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν,
καὶ ἐπιθεὶς ἐπ᾽ αὐτὸν τὰς χεῖρας εἶπεν· Σαοὺλ

---

7 θεωρ.] ορωντες S*, + qui loqueretur p tpl (h g), + et ait ad illos levate me de terra. et cum levassent illum nihil videbat apertis oculis h p w (Ef) | **8** ουδεν BSA* 1611[r] 242 915 919 lat syph sa] ουδενα rel. | **9** ην] sic mansit h, erat ibi tpl ar (sa) bo | **11** αναστα B 1838 226* 1* g r vg[1] | ονοματι + τω γενει 307[s] h p | **12** > h | ~ ανδρα εν οραματι BC 1175 bo | οραματι > SA 81 1874s lat sa | χειρα Ψ 1175 1611[r] 323ss 1898s 431[s] 623[r] L[r] | **13** ηκουσα BA 1175s E 917[s]] ακηκοα rel. | απο > 1765 242 1739s | **15** ενωπιον + των BC* 1245 | **17** *inc.* τοτε εγερθεις Αν. απηλθ. 1611[s] 614 913s p (h syp) |

ἀδελφέ, ὁ Κύριος ἀπέσταλκέν με, Ἰησοῦς ὁ
ὀφθείς σοι ἐν τῇ ὁδῷ ᾗ ἤρχου, ὅπως ἀναβλέ-
18 ψῃς καὶ πλησθῇς πνεύματος ἁγίου. καὶ εὐ-
θέως ἀπέπεσαν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ὡς
λεπίδες, ἀνέβλεψέν τε, καὶ ἀναστὰς ἐβαπτίσθη,
19 καὶ λαβὼν τροφὴν ἐνισχύθη.
Ἐγένετο δὲ μετὰ τῶν ἐν Δαμασκῷ μαθη-
20 τῶν ἡμέρας τινάς, καὶ εὐθέως ἐν ταῖς συναγω-
γαῖς ἐκήρυσσεν τὸν Ἰησοῦν, ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς
9,1.14; 8,1; 26,10 21 τοῦ Θεοῦ. ἐξίσταντο δὲ πάντες οἱ ἀκούοντες καὶ
ἔλεγον· οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ πορθήσας ἐν Ἰερουσα-
λὴμ τοὺς ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομα τοῦτο, καὶ
ὧδε εἰς τοῦτο ἐληλύθει, ἵνα δεδεμένους αὐτοὺς
18,28 22 ἀγάγῃ ἐπὶ τοὺς ἀρχιερεῖς; Σαῦλος δὲ μᾶλλον ἐν-
εδυναμοῦτο καὶ συνέχυννεν τοὺς Ἰουδαίους τοὺς
κατοικοῦντας ἐν Δαμασκῷ, συμβιβάζων ὅτι οὗ-
23,12-29 23 τός ἐστιν ὁ Χριστός. Ὡς δὲ ἐπληροῦντο ἡμέραι
ἱκαναί, συνεβουλεύσαντο οἱ Ἰουδαῖοι ἀνελεῖν αὐ-
23,16 24 τόν. ἐγνώσθη δὲ τῷ Σαύλῳ ἡ ἐπιβουλὴ αὐτῶν.
παρετηροῦντο δὲ καὶ τὰς πύλας ἡμέρας τε καὶ
2 C 11,32s 25 νυκτός, ὅπως αὐτὸν ἀνέλωσιν. λαβόντες δὲ οἱ
μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς διὰ τοῦ τείχους καθῆκαν
αὐτὸν χαλάσαντες ἐν σπυρίδι.
G 1,17ss 26 Παραγενόμενος δὲ εἰς Ἰερουσαλὴμ ἐπείραζεν
κολλᾶσθαι τοῖς μαθηταῖς· καὶ πάντες ἐφοβοῦντο
27 αὐτόν, μὴ πιστεύοντες ὅτι ἐστὶν μαθητής. Βαρ-

Ις > Ψ 326 383s 255 431 489s 920* pl. L[r] sa[1] | η ηρχου > S* 2147* | **18** τε + παραχρημα C[c] E 1611-364 257ss 1891[r] 1898-431 623[s] 1319sss L h p tpl syh ar[1] co | **19** ενισχυθη BC* 1175 *P*[45] 1611s 1891s 1739ss 467] ενισχυσεν rel. | δε + ο Σαυλος 104 383ss 255 323[s] 88ss 623[r] L[r] tpl | τινας] ικανας *P*[45] h | **20** εκηρυσ. + cum omni fiducia h Ir | **21** εν] εις SA 1898s | Ιερ. + παντας 1898s h p tpl syp sa | **22** ενεδυναμ. + (εν) τω λογω C E 467 h p | τους[1] > BS* 1175 | συμβιβ. + κ. λεγων E p r | **24** αυτ. ανελωσ.] πιασωσιν αυτ. A 242 323 1898s | **25** αυτον οι μαθ. νυκτ. Ψsss 1175 E 1611-2147 1891 pl. 1898s 431[s] 623[r] vg[1] sy ar co | αυτου > 522 1758ss 307[s] 209* | σφυριδι SC |

*

minus misit me Iesus, qui apparuit tibi in via,
qua veniebas, ut videas et implearis Spiritu
sancto. Et confestim ceciderunt ab oculis eius 18
tamquam squamae, et visum recepit et sur-
gens baptizatus est: Et cum accepisset cibum, 19
confortatus est.

Fuit autem cum discipulis, qui erant Da-
masci, per dies aliquot. Et continuo in syna- 20
gogis praedicabat Iesum, quoniam hic est Fi-
lius Dei. Stupebant autem omnes, qui audie- 21
bant, et dicebant: Nonne hic est, qui expug-
nabat in Hierusalem eos, qui invocabant no-
men istud, et huc ad hoc venit, ut vinctos illos
duceret ad principes sacerdotum? Saulus au- 22
tem multo magis convalescebat et confundebat
Iudaeos, qui habitabant Damasci, affirmans quo-
niam hic est Christus. Cum autem implerentur 23
dies multi, consilium fecerunt in unum Iudaei,
ut eum interficerent. Notae autem factae sunt 24
Saulo insidiae eorum. Custodiebant autem et
portas die ac nocte, ut eum interficerent. Ac- 25
cipientes autem eum discipuli nocte per mu-
rum dimiserunt eum submittentes in sporta.

Cum autem venisset in Hierusalem, tentabat 26
se iungere discipulis, et omnes timebant eum
non credentes quod esset discipulus. Barnabas 27

---

19 aliquot] -quos ADI*S e^{c} t
22 multo AMssV c] > *rel.*
23 in unum > *codd.* g h p tpl
25 eum discipuli U^{c} c e g] discip. eius *rel. pl.*, > eum G^{c}U*VW

---

19 A 27,36
20 G 1,16
21 A 8,1
22 A 18,28
23 A 23,12-29
24 2 C 11,32s
26 G 1,17ss

autem apprehensum illum duxit ad apostolos
et narravit illis, quomodo in via vidisset Do-
minum et quia locutus est ei et quomodo in
28 Damasco fiducialiter egerit in nomine Iesu. Et
erat cum illis intrans et exiens in Hierusalem,
29 et fiducialiter agens in nomine Domini. Loque-
batur quoque gentibus et disputabat cum
Graecis, illi autem quaerebant occidere eum.
30 Quod cum cognovissent fratres, deduxerunt
eum Caesaream et dimiserunt Tarsum.

9,31-10,48 *Petri ministerium, Cornelius*

31 Ecclesia quidem per totam Iudaeam et Ga-
lilaeam et Samariam habebat pacem et aedi-
ficabatur ambulans in timore Domini et con-
solatione sancti Spiritus replebatur.
32 Factum est autem, ut Petrus dum pertrans-
iret universos, deveniret ad sanctos, qui ha-
33 bitabant Lyddae. Invenit autem ibi hominem
quendam, nomine Aeneam, ab annis octo ia-
34 centem in grabato, qui erat paralyticus. Et ait
illi Petrus: Aenea, sanat te Dominus Iesus
Christus, surge et sterne tibi. Et continuo
35 surrexit. Et viderunt eum omnes, qui habita-
bant Lyddae et Saronae, qui conversi sunt
36 ad Dominum. In Ioppe autem fuit quaedam
discipula, nomine Tabitha, quae interpretata

---

27 egerit] ageret CAUs
28 et[3] > FSK[r]W c p Hier
29 gentibus *> GssIsTTh dm g p Hier
30 eum + nocte CDO g (e p)
32 Petrum, devenire G*(D)MU[c]B[c]Th p*
34 sanat] sanet SUKsR[c]W c p w Amb
dominus AIsTsThB[c]W c g p t Amb] > *rel.*
36 Tabitas GFSssKB*Vt (ITh,DO,C e)

---

30 A 11,25; G 1,21 | **32** A 8,4 | **34** A 3,7s; Mt 9,6;
J 5,6ss

νάβας δὲ ἐπιλαβόμενος αὐτὸν ἤγαγεν πρὸς τοὺς
ἀποστόλους, καὶ διηγήσατο αὐτοῖς πῶς ἐν τῇ
ὁδῷ εἶδεν τὸν Κύριον καὶ ὅτι ἐλάλησεν αὐτῷ,
καὶ πῶς ἐν Δαμασκῷ ἐπαρρησιάσατο ἐν τῷ ὀνό- 9,20
ματι Ἰησοῦ. καὶ ἦν μετ' αὐτῶν εἰσπορευόμενος 28
καὶ ἐκπορευόμενος εἰς Ἰερουσαλήμ, παρρησιαζό-
μενος ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου. ἐλάλει τε καὶ 29
συνεζήτει πρὸς τοὺς Ἑλληνιστάς· οἱ δὲ ἐπεχεί-
ρουν ἀνελεῖν αὐτόν. ἐπιγνόντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ 30 11,25; G 1,21
κατήγαγον αὐτὸν εἰς Καισάρειαν καὶ ἐξαπέστει-
λαν αὐτὸν εἰς Ταρσόν.

Ἡ μὲν οὖν ἐκκλησία καθ' ὅλης τῆς Ἰου- 31
δαίας καὶ Γαλιλαίας καὶ Σαμαρείας εἶχεν εἰ-
ρήνην οἰκοδομουμένη καὶ πορευομένη τῷ φό-
βῳ τοῦ Κυρίου, καὶ τῇ παρακλήσει τοῦ ἁγίου
πνεύματος ἐπληθύνετο.

Ἐγένετο δὲ Πέτρον διερχόμενον διὰ πάντων 32
κατελθεῖν καὶ πρὸς τοὺς ἁγίους τοὺς κατοικοῦν-
τας Λύδδα. εὗρεν δὲ ἐκεῖ ἄνθρωπόν τινα ὀνό- 33
ματι Αἰνέαν ἐξ ἐτῶν ὀκτὼ κατακείμενον ἐπὶ
κραβάττου, ὃς ἦν παραλελυμένος. καὶ εἶπεν 34
αὐτῷ ὁ Πέτρος· Αἰνέα, ἰᾶταί σε Ἰησοῦς Χρισ-
τός· ἀνάστηθι καὶ στρῶσον σεαυτῷ. καὶ εὐ-
θέως ἀνέστη. καὶ εἶδον αὐτὸν πάντες οἱ κατ- 35
οικοῦντες Λύδδα καὶ τὸν Σάρωνα, οἵτινες ἐπέ-
στρεψαν ἐπὶ τὸν Κύριον.

Ἐν Ἰόππῃ δέ τις ἦν μαθήτρια ὀνόματι Τα- 36
βιθά, ἣ διερμηνευομένη λέγεται Δορκάς· αὕτη

---

28 κ. εκπορευομ. >614ss 255 242 440 431 920 pl. | Ιερ.+ *
και Ψsss E-257 1891r 88 1838* 920 pl. Lr | Κυ+Ιυ Ψsss
1518 364 pl. 88* rel. pl. p bo | **29** Ελληνας A | **30** Καισαρ. 30 *
+νυκτος E 1611* 913s 431 467 g p tpl syph+ sa | αυτον2 >
A Ess 242 323 88ss 467 lat | **31** αι εκκλησιαι, ειχον, οι-
κοδομουμεναι, πορευ., επληθυνοντο 104s E 1611r 522*
440ss 1838ss 489r syh | **32.35** Λυδδα BSAs 326 623 463 *
1845] -δαν rel. | **34** σε +ο Κς A 1175 181 307* 1838 vl
ar sa | **35** Ασσαρωνα 33 104 206s 919-241 1-337 Lr | *

ἦν πλήρης ἔργων ἀγαθῶν καὶ ἐλεημοσυνῶν ὧν
37 ἐποίει. ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἀσθε-
νήσασαν αὐτὴν ἀποθανεῖν· λούσαντες δὲ αὐτὴν
38 ἔθηκαν ἐν ὑπερῴῳ. ἐγγὺς δὲ οὔσης Λύδδας τῇ
Ἰόππῃ οἱ μαθηταὶ ἀκούσαντες ὅτι Πέτρος ἐστὶν
ἐν αὐτῇ ἀπέστειλαν δύο ἄνδρας πρὸς αὐτὸν πα-
ρακαλοῦντες· μὴ ὀκνήσῃς διελθεῖν ἕως ἡμῶν.
39 ἀναστὰς δὲ Πέτρος συνῆλθεν αὐτοῖς· ὃν παραγε-
νόμενον ἀνήγαγον εἰς τὸ ὑπερῷον, καὶ παρέστη-
σαν αὐτῷ πᾶσαι αἱ χῆραι κλαίουσαι καὶ ἐπιδεικνύ-
μεναι χιτῶνας καὶ ἱμάτια, ὅσα ἐποίει μετ᾽ αὐτῶν
Mc 5,40s 40 οὖσα ἡ Δορκάς. ἐκβαλὼν δὲ ἔξω πάντας ὁ Πέ-
τρος καὶ θεὶς τὰ γόνατα προσηύξατο, καὶ ἐπιστρέ-
ψας πρὸς τὸ σῶμα εἶπεν· Ταβιθά, ἀνάστηθι. ἡ δὲ
ἤνοιξεν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς, καὶ ἰδοῦσα τὸν
41 Πέτρον ἀνεκάθισεν. δοὺς δὲ αὐτῇ χεῖρα ἀνέστη-
σεν αὐτήν· φωνήσας δὲ τοὺς ἁγίους καὶ τὰς χή-
42 ρας παρέστησεν αὐτὴν ζῶσαν. γνωστὸν δὲ ἐγέ-
νετο καθ᾽ ὅλης τῆς Ἰόππης, καὶ ἐπίστευσαν πολ-
10,6 43 λοὶ ἐπὶ τὸν Κύριον. Ἐγένετο δὲ αὐτὸν ἡμέρας ἱκα-
νὰς μεῖναι ἐν Ἰόππῃ παρά τινι Σίμωνι βυρσεῖ.
27,1 Mt 8,5 **10** Ἀνὴρ δέ τις ἐν Καισαρείᾳ ὀνόματι Κορ-
νήλιος, ἑκατοντάρχης ἐκ σπείρης τῆς καλουμέ-
2 νης Ἰταλικῆς, εὐσεβὴς καὶ φοβούμενος τὸν Θεὸν
σὺν παντὶ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, ποιῶν ἐλεημοσύνας

---

* **37** αυτην² > B 1898 307* (g r t) | εν² + τω CA 33 1175 E 257ss 1891r 917-88 307-927 38e Ωρ | **38** δυο ανδρας > Ψ 104s 383s 536 440s 920 pl. Lr | οκνησης, ημων] οκνησαι, αυτων Ψsss *P*45 1611-216 88s 431 rel. sy ar | **39** περιεστησαν αυτον 1518 lat pl. tpl syph ar Bas Χρ | Δορκ. + αυτη ην πληρης εργων 1898 | **40** αναστ. + εν τω ονοματι τ Κυ ημ. Ιυ Χυ g m p r syh+ ar sa Cyp Amb | δε² + παραχρημα E g m p r sa | διηνοιξεν 257 5 467s
* 489s 256s 460 | **42** εγεν. + τουτο 467 g m p tpl syp co |
* **43** αυτον > BS* 1175 1739 216 209* | ικανας] τινας C 307* | **10,1** τις + ην 1108-1765 242-429 88 431 489 al. 920 pl. Pr |

dicitur Dorcas. Haec erat plena operibus bo-
nis et elemosynis, quas faciebat. Factum est 37
autem in diebus illis, ut infirmata moreretur.
Quam cum lavissent, posuerunt eam in cena-
culo. Cum autem prope esset Lydda ad Iop- 38
pen, discipuli audientes quia Petrus esset in
ea, miserunt duos viros ad eum rogantes: Ne
pigriteris venire usque ad nos. Exsurgens au- 39
tem Petrus venit cum illis. Et cum advenisset,
duxerunt illum in cenaculum, et circumste-
terunt illum omnes viduae flentes et osten-
dentes ei tunicas et vestes, quas faciebat illis
Dorcas. Eiectis autem omnibus foras, Petrus 40
ponens genua oravit et conversus ad corpus
dixit: Tabitha, surge. At illa aperuit oculos
suos, et viso Petro resedit. Dans autem illi 41
manum erexit eam. Et cum vocasset sanctos
et viduas, assignavit eam vivam. Notum au- 42
tem factum est per universam Ioppen, et cre-
diderunt multi in Domino. Factum est autem, 43
ut dies multos moraretur in Ioppe apud Si-
monem quendam coriarium.

Vir autem quidam erat in Caesarea, no- 10
mine Cornelius, centurio cohortis, quae dicitur
Italica, religiosus ac timens Deum cum omni 2
domo sua, faciens elemosynas multas plebi

---

38 ad Ioppen g p*] ab Ioppe *codd.*
39 ei MSB[c]] > *rel.*
illis[2] + *cum esset cum eis e m p
43 ~ quendam Simonem G-FSssK[r]W
10,2 ac W] et *rel.*

---

40 Mc 5,40s; Mt 10,8
41 A 3,7s
42 A 19,17
43 A 10.6
10,1 A 27,1
2 L 7,5

3 et deprecans Deum semper; is vidit in visu
manifeste quasi hora diei nona angelum Dei
introeuntem ad se et dicentem sibi: Corneli.
4 At ille intuens eum timore correptus dixit:
Quid est, Domine? Dixit autem illi: Orationes
tuae et elemosynae tuae ascenderunt in me-
5 moriam in conspectu Dei. Et nunc mitte viros
in Ioppen et accersi Simonem quendam, qui
6 cognominatur Petrus; hic hospitatur apud Si-
monem quendam coriarium, cuius est domus
iuxta mare; hic dicet tibi, quid te oporteat
7 facere. Et cum discessisset angelus, qui loque-
batur illi, vocavit duos domesticos suos et mi-
litem metuentem Dominum ex his, qui illi pa-
8 rebant. Quibus cum narrasset omnia, misit illos
in Ioppen.
9 Postera autem die, iter illis facientibus et
appropinquantibus civitati, ascendit Petrus in
10 superiora, ut oraret circa horam sextam. Et
cum esuriret, voluit gustare. Parantibus autem
11 illis, cecidit super eum mentis excessus, et vi-
dit caelum apertum et descendens vas quod-
dam, velut linteum magnum quattuor initiis
12 submitti de caelo in terram, in quo erant om-

3 is] > *codd.*
diei nona ThW] ~ nona diei *rel. pl.*
4 quid est] quis es GITRW c p (A*M)
5 quendam > d dm e g p Beda
6 hic² - facere > C-FSssK• d e g p*
7 parebant] adhaerebant DIO (e p)

3 A 3,1
6 A 9,43
9-48 A 11,5-17

πολλὰς τῷ λαῷ καὶ δεόμενος τοῦ Θεοῦ διὰ παν-
τός, ˈεἶδεν ἐν ὁράματι φανερῶς, ὡσεὶ περὶ ὥραν 3 3,1
ἐνάτην τῆς ἡμέρας, ἄγγελον τοῦ Θεοῦ εἰσελ-
θόντα πρὸς αὐτὸν καὶ εἰπόντα αὐτῷ· Κορνή-
λιε. ὁ δὲ ἀτενίσας αὐτῷ καὶ ἔμφοβος γενό- 4
μενος εἶπεν· τί ἐστιν, Κύριε; εἶπεν δὲ αὐτῷ·
αἱ προσευχαί σου καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σου ἀνέ-
βησαν εἰς μνημόσυνον ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ.
καὶ νῦν πέμψον ἄνδρας εἰς Ἰόππην καὶ μετά- 5
πεμψαι Σίμωνά τινα ὃς ἐπικαλεῖται Πέτρος.
οὗτος ξενίζεται παρά τινι Σίμωνι βυρσεῖ, ᾧ 6 9,43
ἐστιν οἰκία παρὰ θάλασσαν. ὡς δὲ ἀπῆλθεν ὁ 7
ἄγγελος ὁ λαλῶν αὐτῷ, φωνήσας δύο τῶν οἰκε-
τῶν καὶ στρατιώτην εὐσεβῆ τῶν προσκαρτε-
ρούντων αὐτῷ, καὶ ἐξηγησάμενος ἅπαντα αὐ- 8
τοῖς ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὴν Ἰόππην.
Τῇ δὲ ἐπαύριον ὁδοιπορούντων ἐκείνων καὶ 9
τῇ πόλει ἐγγιζόντων ἀνέβη Πέτρος ἐπὶ τὸ δῶμα
προσεύξασθαι περὶ ὥραν ἕκτην. ἐγένετο δὲ 10
πρόσπεινος καὶ ἤθελεν γεύσασθαι· παρασκευα-
ζόντων δὲ αὐτῶν ἐγένετο ἐπ' αὐτὸν ἔκστασις,
καὶ θεωρεῖ τὸν οὐρανὸν ἀνεῳγμένον καὶ κατα- 11 11,5-17
βαῖνον σκεῦός τι ὡς ὀθόνην μεγάλην, τέσσαρσιν
ἀρχαῖς καθιέμενον ἐπὶ τῆς γῆς, ἐν ᾧ ὑπῆρχεν 12

---

3 ωσει > 1518 808s ar co | περι > Ψ 326 383ss 181 920 pl. L^r | **5** τινα > SΨsss E 1611-383 323ss 623^r al. d g p syph* sa Ir | τ. επικαλουμενον Πετρ. Ψsss E 1611^r 323s 88s 623^r L^r | **6** κ. αυτος εστιν ξενιζομενος 1611^s 614 d Xρ | θαλασσ.+ος λαλησει ρηματα προς σε εν οις σωθησῃ συ κ. (πας) οικος σου (A 11,14) 257 88s 467, ουτος λαλησ. σοι τι σε δει ποιειν 1611-913 69^m p^c tpl vg^l | **7** αυτω] τω Κορνηλιω Ψsss 453 88s 623^r L^r syh | **10** εγεν.^{2}] επεπεσεν Ψsss E-255 536 440ss 623-1311 L^r tpl d lat syph sa | **11** καταβαιν.+επ αυτον 104s 1611 614ss 242ss 440ss 623 al. 920^s L^r | μεγαλ.] splendidum d g p syh^m, > C 915 Ep | αρχαις BSC^eA 1175 E-431 tpl vg bo Ωρ Cy Thdt]+δεδεμενον κ. rel., ∼ Ψ P^{45} 623ss al. g syh |

πάντα τὰ τετράποδα καὶ ἑρπετὰ τῆς γῆς καὶ
13 πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ἐγένετο φωνὴ πρὸς αὐ-
Ez 4,14 Lv 11 14 τόν· ἀναστάς, Πέτρε, θῦσον καὶ φάγε. ὁ δὲ Πέ-
τρος εἶπεν· μηδαμῶς, Κύριε, ὅτι οὐδέποτε ἔφα-
Mt 15,11 Mc 7,15.19 15 γον πᾶν κοινὸν καὶ ἀκάθαρτον. καὶ φωνὴ πάλιν
ἐκ δευτέρου πρὸς αὐτόν· ἃ ὁ Θεὸς ἐκαθάρισεν
16 σὺ μὴ κοίνου. τοῦτο δὲ ἐγένετο ἐπὶ τρίς, καὶ
εὐθὺς ἀνελήμφθη τὸ σκεῦος εἰς τὸν οὐρανόν.
17 Ὡς δὲ ἐν ἑαυτῷ διηπόρει ὁ Πέτρος τί ἂν
εἴη τὸ ὅραμα ὃ εἶδεν, ἰδοὺ οἱ ἄνδρες οἱ ἀπε-
σταλμένοι ὑπὸ τοῦ Κορνηλίου διερωτήσαντες
τὴν οἰκίαν τοῦ Σίμωνος ἐπέστησαν ἐπὶ τὸν πυ-
18 λῶνα, καὶ φωνήσαντες ἐπυνθάνοντο εἰ Σίμων
13,2; 15,28 19 ὁ ἐπικαλούμενος Πέτρος ἐνθάδε ξενίζεται. τοῦ
δὲ Πέτρου διενθυμουμένου περὶ τοῦ ὁράματος
εἶπεν τὸ πνεῦμα· ἰδοὺ ἄνδρες τρεῖς ζητοῦσί σε·
20 ⸆ἀλλὰ ἀναστὰς κατάβηθι, καὶ πορεύου σὺν αὐ-
τοῖς μηδὲν διακρινόμενος, ὅτι ἐγὼ ἀπέσταλκα
21 αὐτούς. καταβὰς δὲ Πέτρος πρὸς τοὺς ἄνδρας
εἶπεν· ἰδοὺ ἐγώ εἰμι ὃν ζητεῖτε· τίς ἡ αἰτία
22 δι' ἣν πάρεστε; οἱ δὲ εἶπαν· Κορνήλιος ἑκα-
τοντάρχης, ἀνὴρ δίκαιος καὶ φοβούμενος τὸν
Θεόν, μαρτυρούμενός τε ὑπὸ ὅλου τοῦ ἔθνους
τῶν Ἰουδαίων, ἐχρηματίσθη ὑπὸ ἀγγέλου ἁγίου
μεταπέμψασθαί σε εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ καὶ ἀκοῦ-

---

12 τετραπ. + κ. τα θηρια CΨss 323s 431s 623r Lr (E 69 88s) | **15** *inc.* φωνησας δε παλιν D[1] | εκ δευτερου > 383 g Amb Aug | **16** ευθυς] *παλιν* Ψss D 1611-1765 1891r 623 rel. egp syh*, > 1175 *P*[45] 307s d syp ar co | το σκευος] απαντα 1891s 1739 | **17** εαυτω + εγενετο D p|
19 * ιδου] ηλθον syp | **18** επυθοντο BC | **19** τρεις] δυο B, > Ψ 326 D 1611-257 536 440ss 917s 623 pl. 920 pl. Lr mp* syh* Amb Aug (ar) | ζητουντες BS 81 | **20** αναστα *D** 1838 vg sy ar bo| **21** *inc.* τοτε καταβας Ds syp| τ. ανδρ.] αυτους C* g ar, + απεσταλμενους απο (τ.) Κορνηλιου πρ. αυτον 69 H al. | ζητειτε + κ. τι θελετε η D (syh)| **22** ειπαν + πρ. αυτον D tpl syp sa |

nia quadrupedia et serpentia terrae et vola-
tilia caeli. Et facta est vox ad eum: Surge, 13
Petre, occide et manduca. Ait autem Petrus: 14
Absit Domine, quia numquam manducavi omne
commune et immundum. Et vox iterum se- 15
cundo ad eum: Quod Deus purificavit, tu com-
mune ne dixeris. Hoc autem factum est per 16
ter, et statim receptum est vas in caelum.

Et dum intra se haesitaret Petrus, quidnam 17
esset visio, quam vidisset, ecce viri, qui missi
erant a Cornelio, inquirentes domum Simonis
adstiterunt ad ianuam. Et cum vocassent, inter- 18
rogabant, si Simon, qui cognominatur Petrus,
illic haberet hospitium. Petro autem cogitante 19
de visione, dixit Spiritus ei: Ecce viri tres
quaerunt te. Surge itaque, descende et vade 20
cum eis nihil dubitans, quia ego misi illos.
Descendens autem Petrus ad viros dixit: Ec- 21
ce ego sum, quem quaeritis; quae causa est,
propter quam venistis? Qui dixerunt: Cor- 22
nelius centurio, vir iustus et timens Deum
et testimonium habens ab universa gente Iu-
daeorum, responsum accepit ab angelo sanc-
to accersire te in domum suam et audire

---

13 Petre + et GCF*sKV
14 omne > CFSUKB* g Amb
15 quod Amb Hier] quae *codd.* vl
~ ne commune CS[r]ThW c Ir Amb Hier Aug
20 itaque OB[c]] + et *rel.pl.*
22 (29) arcessire Gss*ET[c]R c e

---

14 Lv 11; Ez 4,14 | **15** Mt 15,11; G 2,12; R 14,14; 1 T 4,4 | **17** A 12,9 | **19** A 13,2

23 verba abs te. Introducens ergo eos recepit
hospitio.
Sequenti autem die surgens profectus est
cum illis et quidam ex fratribus ab Ioppe co-
24 mitati sunt eum. Altera autem die introivit
Caesaream. Cornelius vero exspectabat illos con-
25 vocatis cognatis suis et necessariis amicis. Et
factum est, cum introisset Petrus, obvius venit
ei Cornelius et procidens ad pedes eius ado-
26 ravit. Petrus vero elevavit eum dicens: Surge,
27 et ego ipse homo sum. Et loquens cum illo
intravit et invenit multos, qui convenerant
28 ꟾdixitque ad illos: Vos scitis quomodo abo-
minatum sit viro Iudaeo coniungi aut accedere
ad alienigenam; sed mihi ostendit Deus ne-
minem communem aut immundum dicere ho-
29 minem. Propter quod sine dubitatione veni ac-
cersitus. Interrogo ergo, quam ob causam ac-
30 cersistis me? Et Cornelius ait: A nudiusquarta
die usque ad hanc horam orans eram hora
nona in domo mea, et ecce vir stetit ante me
31 in veste candida ꟾet ait: Corneli, exaudita est

---

23 ergo W dm] igitur *rel.*
25 venit G[c]CMTW c p[c]] > *rel.*
adoravit + eum DSUOB[c] d dm p t w
26 elevavit Sss e t] levavit *rel.*
28 sed CDIsTsThW c dm t Aug] *et *rel.*
29 accersisti FUB*W(Th) c d
30 quarta] quartana G*CADMO[c]Th dm g
ad] in GssDIsTR*Th c dm e g p

---

25 Mt 8,8; L 5,8; Ap 19,10
28 G 2,12

σαι ῥήματα παρὰ σοῦ. εἰσκαλεσάμενος οὖν αὐ- 23 11,12
τοὺς ἐξένισεν.
Τῇ δὲ ἐπαύριον ἀναστὰς ἐξῆλθεν σὺν αὐ-
τοῖς, καί τινες τῶν ἀδελφῶν τῶν ἀπὸ Ἰόππης
συνῆλθον αὐτῷ. τῇ δὲ ἐπαύριον εἰσῆλθεν εἰς 24
τὴν Καισάρειαν· ὁ δὲ Κορνήλιος ἦν προσδο-
κῶν αὐτούς, συγκαλεσάμενος τοὺς συγγενεῖς αὐ-
τοῦ καὶ τοὺς ἀναγκαίους φίλους. Ὡς δὲ ἐγέ- 25
νετο τοῦ εἰσελθεῖν τὸν Πέτρον, συναντήσας
αὐτῷ ὁ Κορνήλιος πεσὼν ἐπὶ τοὺς πόδας προσ-
εκύνησεν. ὁ δὲ Πέτρος ἤγειρεν αὐτὸν λέγων· 26 14,15
ἀνάστηθι· καὶ ἐγὼ αὐτὸς ἄνθρωπός εἰμι. καὶ 27 Ap 19,10
συνομιλῶν αὐτῷ εἰσῆλθεν, καὶ εὑρίσκει συνε-
ληλυθότας πολλούς, ἔφη τε πρὸς αὐτούς· ὑμεῖς 28
ἐπίστασθε ὡς ἀθέμιτόν ἐστιν ἀνδρὶ Ἰουδαίῳ
κολλᾶσθαι ἢ προσέρχεσθαι ἀλλοφύλῳ· κἀμοὶ ὁ
Θεὸς ἔδειξεν μηδένα κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον λέ-
γειν ἄνθρωπον· διὸ καὶ ἀναντιρρήτως ἦλθον 29
μεταπεμφθείς. πυνθάνομαι οὖν· τίνι λόγῳ μετ-
επέμψασθέ με; καὶ ὁ Κορνήλιος ἔφη· ἀπὸ τε- 30
τάρτης ἡμέρας μέχρι ταύτης τῆς ὥρας ἤμην τὴν
ἐνάτην προσευχόμενος ἐν τῷ οἴκῳ μου, καὶ ἰδοὺ
ἀνὴρ ἔστη ἐνώπιόν μου ἐν ἐσθῆτι λαμπρᾷ, καὶ 31

23 προσκαλεσαμ. E 440, εισαγαγων D lat(-g) tpl syp | ουν] τοτε Ds 181, > 1829 syp ar bo | αναστας > Ψ 104s 383s 917s 1838s 920 pl. Lr | εξηλθ. + εις Καισαρειαν 33 623 | **24** προσδεχομενος αυτ. κ. ... φιλους περιεμεινεν D syhm | **25** *inc.* προσεγγιζοντος δε του Π. εις τ. Κ. προδραμων εις τ. δουλων διεσαφησεν παραγεγονεναι αυτον· ο δε Κ. εκπηδησας κ. συν. D syhm (g) | προσεκυνησ. + αυτον D* 181 p t w tpl vg1 sa | **26** αναστηθι] τι ποιεις D, *pr.* p w syhm | ειμι + ως κ. συ D*s g p t w tpl | **27** *inc.* κ. εισελθων τε κ. ευρεν D* | **28** υμεις + βελτιον D Aug1 | αλλοφυλω + ανδρι D1 syp sa | **29** μεταπεμφθ. + υφ υμων Ds 88s 623 p tpl | **30** τεταρτ.] της τριτης D* | ταυτης τ.] της αρτι D | ημην + νηστευων κ. Ψsss 1175 D-536 440-491 Lr g t sa | ενατην + ωραν Ψsss 1175 1611-1891 522s 216s 917s 88s 623r L.r | προσευχ. απο εκτης ωρας εως ενατης E | εναντιον 429s 1739s |

φησίν· Κορνήλιε, εἰσηκούσθη *σου ἡ προσευχὴ*
καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σου ἐμνήσθησαν ἐνώπιον
32 τοῦ Θεοῦ. πέμψον οὖν εἰς Ἰόππην καὶ μετα-
κάλεσαι Σίμωνα ὃς ἐπικαλεῖται Πέτρος· οὗτος
ξενίζεται ἐν οἰκίᾳ Σίμωνος βυρσέως παρὰ θάλασ-
33 σαν. ἐξαυτῆς οὖν ἔπεμψα πρὸς σέ, σύ τε καλῶς
ἐποίησας παραγενόμενος. νῦν οὖν πάντες ἡμεῖς
ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ πάρεσμεν ἀκοῦσαι πάντα τὰ
προστεταγμένα σοι ὑπὸ τοῦ Κυρίου.
Sap 6,8 Sir 35,15 34 Ἀνοίξας δὲ Πέτρος τὸ στόμα εἶπεν· Ἐπ'
Dt 10,17 1 Sm 16,7 ἀληθείας καταλαμβάνομαι ὅτι *οὐκ ἔστιν προσ-*
R 2,11 J 9,31; 10,16 35 *ωπολήμπτης ὁ Θεός*, ἀλλ' ἐν παντὶ ἔθνει ὁ φο-
βούμενος αὐτὸν καὶ ἐργαζόμενος δικαιοσύνην
Ps 106,20; 146,18 36 δεκτὸς αὐτῷ ἐστιν· *τὸν λόγον* [ὃν] *ἀπέστειλεν*
Is 52,7 τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ *εὐαγγελιζόμενος εἰρήνην* διὰ
Na 1,15 Mt 28,18 Ἰησοῦ Χριστοῦ· οὗτός ἐστιν πάντων Κύριος.
37 ὑμεῖς οἴδατε τὸ γενόμενον ῥῆμα καθ' ὅλης τῆς
Mt 4,12-17 Ἰουδαίας, ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας μετὰ
Is 61,1 38 τὸ βάπτισμα ὃ ἐκήρυξεν Ἰωάννης, Ἰησοῦν τὸν
Mt 3,16 ἀπὸ Ναζαρέθ, ὡς *ἔχρισεν* αὐτὸν *ὁ Θεὸς πνεύ-*
ματι ἁγίῳ καὶ δυνάμει, ὃς διῆλθεν εὐεργετῶν
καὶ ἰώμενος πάντας τοὺς καταδυναστευομένους
ὑπὸ τοῦ διαβόλου, ὅτι ὁ Θεὸς ἦν μετ' αὐτοῦ.
39 καὶ ἡμεῖς μάρτυρες πάντων ὧν ἐποίησεν ἔν τε τῇ
Dt 21,22 χώρᾳ τῶν Ἰουδαίων καὶ Ἰερουσαλήμ. ὃν καὶ
40 ἀνεῖλαν *κρεμάσαντες ἐπὶ ξύλου*. τοῦτον ὁ Θεὸς

31 εμνησθ.] ανεβησαν 2138s 614 913s 1838 | **32** θαλασσ. BSA 81 P^{45} 1831 431-623 1311 vg bo] + ος παραγενομενος λαλησει σοι rel. | **33** σε + παρακαλων ελθειν (σε) πρ. ημας D p syh+ | εποιησ. + εν ταχει D | τ. θυ] σου D* p t tpl vg syp sa | παρεσμεν] βουλομενοι D* g(t) tpl syp | **35** εσται A 1522 | **36** τον + γαρ C* D¹ 1611 1518 614 pt syph+ sa | ον > BSᶜA 81 1611-614 1739 623 467 * lat ar co | **37** αρξαμενος B-A Ds 522 1739 181s H Ir] -νον P^{45}-rel., + γαρ A D lat Ir | βαπτισμα] κηρυγμα B* | **38** ως, αυτον] ον D* vl syph ar | ος] ως S* 33 383, ουτος D vl, *pr.* syp co Ir | **39** ημεις + εσμεν 33ss 1611 pl. 206s 440ss 917s 88s 5s 489 rel. | ον + reiecerunt Iudaei syh+ |

oratio tua, et elemosynae tuae commemoratae
sunt in conspectu Dei. Mitte ergo in Ioppen 32
et accersi Simonem, qui cognominatur Petrus;
hic hospitatur in domo Simonis coriarii iuxta
mare. Confestim ergo misi ad te, et tu bene 33
fecisti veniendo. Nunc ergo omnes nos in conspectu
tuo adsumus audire omnia, quaecumque
tibi praecepta sunt a Domino.

Aperiens autem Petrus os suum dixit: In 34
veritate comperi quia *non est personarum acceptor
Deus,* sed in omni gente qui timet eum 35
et operatur iustitiam, acceptus est illi. *Verbum* 36
misit Deus filiis Israhel *annuntians pacem* per
Iesum Christum; hic est omnium Dominus.
Vos scitis quod factum est verbum per uni- 37
versam Iudaeam; incipiens enim a Galilaea post
baptismum, quod praedicavit Iohannes, Iesum 38
a Nazareth, quomodo *unxit* eum *Deus Spiritu*
sancto et virtute, qui pertransiit benefaciendo
et sanando omnes oppressos a diabolo, quoniam
Deus erat cum illo. Et nos testes sumus 39
omnium, quae fecit in regione Iudaeorum et
Hierusalem, quem occiderunt *suspendentes in*

33 ergo[1] d dm] igitur *codd.* | **34** suum > G*r ITsV R* d | **35** eum] Deum DU* c g Hier | **36** Deus W dm] > *rel.* | **37** enim > D c g Hil | **39** et + in AKVs e p Ir

34 Dt 10,17; 1 Sm 16,7; R 2,11
35 J 9,31
36 Is 52,7; Na 2,1; Mt 28,18; E 2,17; 6,15
37 A 1,22; Mt 4,12-17
38 A 4,27; L 4,18; Is 61,1
39 A 1,8

40 *ligno.* Hunc Deus suscitavit tertia die et dedit
41 eum manifestum fieri ¹non omni populo, sed
testibus praeordinatis a Deo, nobis qui man-
ducavimus et bibimus cum illo postquam re-
42 surrexit a mortuis. Et praecepit nobis praedi-
care populo et testificari quia ipse est, qui
constitutus est a Deo iudex vivorum et mor-
43 tuorum. Huic omnes prophetae testimonium
perhibent remissionem peccatorum accipere per
nomen eius omnes, qui credunt in eum.
44 Adhuc loquente Petro verba haec, cecidit
Spiritus sanctus super omnes, qui audiebant
45 verbum. Et obstupuerunt ex circumcisione fi-
deles, qui venerant cum Petro, quia et in na-
46 tiones gratia Spiritus sancti effusa est. Audie-
bant enim illos loquentes linguis et magnifi-
47 cantes Deum. Tunc respondit Petrus: ¹Num-
quid aquam quis prohibere potest, ut non bap-
tizentur hi, qui Spiritum sanctum acceperunt
48 sicut et nos? Et iussit eos baptizari in nomi-
ne Domini Iesu Christi. Tunc rogaverunt eum
ut maneret apud eos aliquot diebus.

11,1-18 ***Petri apologia***

11 Audierunt autem apostoli et fratres, qui
erant in Iudaea, quoniam et gentes receperunt
2 verbum Dei. Cum autem ascendisset Petrus

---

41 praeord.] praedestinatis T d e g t Ir (p)
45 obstipuer. *codd. pl.* + qui erant CST d p Var
48 ~ in nomine Iesu Chr. baptizari *codd.*
apud eos DMTK[r]W (I c g)] > *rel.*
11,2 autem ascendisset M e] ~ asc. autem *rel.*
Petrus + in GAssSssTh e

---

40 A 2,23; G 3,13 | **40s** 1 C 15,4-7; A 1,3s; L 24,30.43; J 21,13 | **42** A 17,31; R 14,9s | **43** Is 33,24; 53,5s; Jr 31,34; Ez 34,16; Dn 9,24 | **46** A 2,4; 19,6; Mc 16,17 | **48** J 4,40

ἤγειρεν ἐν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ καὶ ἔδωκεν αὐτὸν 1 C 15,4-7
ἐμφανῆ γενέσθαι, ⸀οὐ παντὶ τῷ λαῷ, ἀλλὰ μάρ- 41 J 14,19.22; 15,27
τυσιν τοῖς προκεχειροτονημένοις ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, 1,4
ἡμῖν, οἵτινες συνεφάγομεν καὶ συνεπίομεν αὐ-
τῷ μετὰ τὸ ἀναστῆναι αὐτὸν ἐκ νεκρῶν· καὶ 42 17,31 R 14,9s
παρήγγειλεν ἡμῖν κηρύξαι τῷ λαῷ καὶ διαμαρ- 1P 4,5; 2T 4,1
τύρασθαι ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ ὡρισμένος ὑπὸ τοῦ
Θεοῦ κριτὴς ζώντων καὶ νεκρῶν. τούτῳ πάντες 43 Is 33,24; 53,5s Jr 31,34
οἱ προφῆται μαρτυροῦσιν, ἄφεσιν ἁμαρτιῶν Ez 34,16
λαβεῖν διὰ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ πάντα τὸν πισ- Dn 9,24
τεύοντα εἰς αὐτόν.

Ἔτι λαλοῦντος τοῦ Πέτρου τὰ ῥήματα ταῦτα 44
ἐπέπεσεν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπὶ πάντας τοὺς
ἀκούοντας τὸν λόγον. καὶ ἐξέστησαν οἱ ἐκ περι- 45
τομῆς πιστοὶ ὅσοι συνῆλθον τῷ Πέτρῳ, ὅτι καὶ
ἐπὶ τὰ ἔθνη ἡ δωρεὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐκκέ-
χυται· ἤκουον γὰρ αὐτῶν λαλούντων γλώσσαις 46 2,4; 19,6 Mc 16,17
καὶ μεγαλυνόντων τὸν Θεόν. τότε ἀπεκρίθη Πέ-
τρος· μήτι τὸ ὕδωρ δύναται κωλῦσαί τις τοῦ μὴ 47
βαπτισθῆναι τούτους, οἵτινες τὸ πνεῦμα τὸ ἅγι-
ον ἔλαβον ὡς καὶ ἡμεῖς; προσέταξεν δὲ αὐτοὺς 48
ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ βαπτισθῆναι. J 4,40
τότε ἠρώτησαν αὐτὸν ἐπιμεῖναι ἡμέρας τινάς.

Ἤκουσαν δὲ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ ἀδελφοὶ 11
οἱ ὄντες κατὰ τὴν Ἰουδαίαν ὅτι καὶ τὰ ἔθνη
ἐδέξαντο τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. ὅτε δὲ ἀνέβη 2

---

40 μετα τ. τριτην ημερ. D* t | **41** αυτω + κ. συν(αν)εστραφημεν D g p syh | νεκρ. + δι ημερων τεσσαρακοντα E g t Ef (*D* sa), ~ p syh$^+$ | **43** ονοματος] αιματος 307* | **44** επεσεν A 33 D 323 431 460 lat pl. | **45** οσοι] οι B lat(-g Rebapt) ar co | **46** ειπεν δε ὁ Π. D syp | **48** *inc.* τοτε προσεταξ. D p syp | αυτοις SA syp ar co | Iυ Xυ] τ. Kυ 104 383s 917s al. 920 pl. L^r (81* D 1311 p vg^l ai^l) | αυτον + πρ. αυτους D tpl syph co Ef (88, g vg, ar) | **11,1** *inc.* ακουστον δε εγενετο τ. αποστολοις κ. τ. αδελφοις εν τη Ιουδαια D syp | θυ + κ. ευλογησαν τ. θν g p tpl vg^l syh$^+$ | 48*

Πέτρος εἰς Ἰερουσαλήμ, διεκρίνοντο πρὸς αὐ-
10,28; G 2,12; E 2,11 3 τὸν οἱ ἐκ περιτομῆς ˡλέγοντες ὅτι εἰσῆλθες πρὸς
ἄνδρας ἀκροβυστίαν ἔχοντας καὶ συνέφαγες αὐ-
τοῖς.
4 Ἀρξάμενος δὲ Πέτρος ἐξετίθετο αὐτοῖς καθε-
10,9-48 5 ξῆς λέγων· Ἐγὼ ἤμην ἐν πόλει Ἰόππῃ προσευ-
χόμενος, καὶ εἶδον ἐν ἐκστάσει ὅραμα, καταβαῖ-
νον σκεῦός τι ὡς ὀθόνην μεγάλην τέσσαρσιν ἀρ-
χαῖς καθιεμένην ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἦλθεν ἄχρι
6 ἐμοῦ. εἰς ἣν ἀτενίσας κατενόουν, καὶ εἶδον τὰ
τετράποδα τῆς γῆς καὶ τὰ θηρία καὶ τὰ ἑρπετὰ
7 καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ. ἤκουσα δὲ καὶ φω-
νῆς λεγούσης μοι· ἀναστάς, Πέτρε, θῦσον καὶ
8 φάγε. εἶπον δέ· μηδαμῶς, Κύριε, ὅτι κοινὸν ἢ
ἀκάθαρτον οὐδέποτε εἰσῆλθεν εἰς τὸ στόμα μου.
9 ἀπεκρίθη δὲ ἐκ δευτέρου φωνὴ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ·
10 ἃ ὁ Θεὸς ἐκαθάρισεν σὺ μὴ κοίνου. τοῦτο δὲ ἐγέ-
νετο ἐπὶ τρίς, καὶ ἀνεσπάσθη πάλιν ἅπαντα εἰς
11 τὸν οὐρανόν. καὶ ἰδοὺ ἐξαυτῆς τρεῖς ἄνδρες ἐπέ-
στησαν ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἐν ᾗ ἤμεν, ἀπεσταλμένοι
12 ἀπὸ Καισαρείας πρός με. εἶπεν δὲ τὸ πνεῦμά μοι
συνελθεῖν αὐτοῖς μηδὲν διακρίναντα. ἦλθον δὲ
σὺν ἐμοὶ καὶ οἱ ἓξ ἀδελφοὶ οὗτοι, καὶ εἰσήλθομεν

---

2 *inc.* ο μεν ουν Π. δια ικανου χρονου ηθελησεν πορευθηναι εις Ιεροσολ. κ. προσφωνησας τ. αδελφ. κ. επιστηριξας αυτους πολυν λογον ποιουμενος δια τ. χωρων διδασκων αυτους ος κ. κατηντησεν αυτοις κ. απηγγειλεν αυτοις τ. χαριν τ. θυ. οι δε εκ περιτομης αδελφοι διεκριν. πρ. αυτ. D (p w tpl syh) | **3** εισηλθεν, συνεφαγεν B 33 81s P^{45} 1611-614 522 431^{s} 623ss 467 226* L syph* ar^{1}] -ηλθες, φαγες rel. | **4** καθεξης > 383s 1838 L* bo | **7** και^{1} > Ψ 1175 D 1611^{r} 206 216s 917s 88s 623^{r} L^{r} sy ar | **8** οτι + παν 104s 383ss 917s 88s 489s 920^{s} L^{r} | κοινον + τι 913s 1891 522 1758s 1739$^{[illegible]}$ ar bo | **9** *inc.* εγενετο φωνη εκ τ. ουρανου πρ. με D^{1} (syp) sa | δε + μοι Ψsss 1175 Ds 1611^{r} 522^{s} 440ss 917s 623^{r} L^{r} syph ar sa | **11** ημεν BSA D^{1} 255 2298 1898s 1873s 38 1 (d) dubl] ημην P^{45} rel. |
* **12** μηδεν διακριν. > P^{45} D p syh |

Hierosolymam, disceptabant adversus illum, qui
erant ex circumcisione dicentes: Quare in- 3
troisti ad viros praeputium habentes et man-
ducasti cum illis?

Incipiens autem Petrus exponebat illis or- 4
dinem dicens: Ego eram in civitate Ioppe 5
orans et vidi in excessu mentis visionem, de-
scendens vas quoddam velut linteum magnum
quattuor initiis summitti de caelo, et venit
usque ad me. In quod intuens considerabam 6
et vidi quadrupedia terrae et bestias et rep-
tilia et volatilia caeli. Audivi autem et vocem 7
dicentem mihi: Surge Petre, occide et man-
duca. Dixi autem: Nequaquam Domine, quia 8
commune aut immundum numquam introivit
in os meum. Respondit autem vox secundo de 9
caelo: Quae Deus mundavit, tu ne commune
dixeris. Hoc autem factum est per ter, et re- 10
cepta sunt omnia rursum in caelum. Et ecce 11
viri tres confestim adstiterunt in domo, in qua
eram, missi a Caesarea ad me. Dixit autem 12
Spiritus mihi ut irem cum illis nihil haesi-
tans. Venerunt autem mecum et sex fratres
isti, et ingressi sumus in domum viri. Narra- 13

---

5 mentis + meae T
6 quod] quo CAITKB*s p[c]
9 ~ commune ne ÇAIT g p
10 omnia rursum C] ~ rurs. omnia *rel.*
11 ~ confestim tres viri *codd.*
eram] *eramus DI
12 et[1] > FSU[c]Ts g

---

3 G 2,12; A 10,28; E 2,11
5-17 A 10,9-48

vit autem nobis, quomodo vidisset angelum
in domo sua stantem et dicentem sibi: Mitte
in Ioppen et accersi Simonem, qui cognomi-
14 natur Petrus, qui loquetur tibi verba, in qui-
15 bus salvus eris tu et universa domus tua. Cum
autem coepissem loqui, cecidit Spiritus sanctus
16 super eos, sicut et in nos in initio. Recordatus
sum autem verbi Domini, sicut dicebat: Iohan-
nes quidem baptizavit aqua, vos autem bapti-
17 zabimini Spiritu sancto. Si ergo eandem gra-
tiam dedit illis Deus sicut et nobis, qui cre-
didimus in Dominum Iesum Christum, ego
18 quis eram, qui possem prohibere Deum? His
auditis, tacuerunt et glorificaverunt Deum di-
centes: Ergo et gentibus paenitentiam dedit
Deus ad vitam.

11,19-30 *Ecclesia Antiochena, Barnabas et Saulus*

19 Et illi quidem, qui dispersi fuerant a tri-
bulatione, quae facta fuerat sub Stephano, per-
ambulaverunt usque Phoenicen et Cyprum
et Antiochiam nemini loquentes verbum nisi
20 solis Iudaeis. Erant autem quidam ex eis viri
Cyprii et Cyrenaei, qui cum introissent An-
tiochiam, loquebantur et ad Graecos, annun-
21 tiantes Dominum Iesum. Et erat manus Do-
mini cum eis, multusque numerus credentium
22 conversus est ad Dominum. Pervenit autem

15 cecidit S^c^UBRW c d dm e g Aug] decidit *rel.*
17 credimus G^c^CDSU*Ts p*
possem] possim DMO*KssThW d g
18 ∼ Deus paenit ad vitam dedit *codd.*
20 et[2] > G^c^FsSsKBW c d e g

16 A 1,5 | **18** A 14,27 | **19** A 8,1-4 | **21** A 2,47 |
22 A 4,36

εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀνδρός. ἀπήγγειλεν δὲ ἡμῖν πῶς 13
εἶδεν τὸν ἄγγελον ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ σταθέντα καὶ
εἰπόντα· ἀπόστειλον εἰς Ἰόππην καὶ μετάπεμψαι
Σίμωνα τὸν ἐπικαλούμενον Πέτρον, ὃς λαλήσει 14
ῥήματα πρὸς σέ, ἐν οἷς σωθήσῃ σὺ καὶ πᾶς ὁ οἶ-
κός σου. ἐν δὲ τῷ ἄρξασθαί με λαλεῖν ἐπέπεσεν 15
τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπ' αὐτοὺς ὥσπερ καὶ ἐφ'
ἡμᾶς ἐν ἀρχῇ. ἐμνήσθην δὲ τοῦ ῥήματος τοῦ Κυ- 16 1,5
ρίου, ὡς ἔλεγεν· Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν ὕδατι,
ὑμεῖς δὲ βαπτισθήσεσθε ἐν πνεύματι ἁγίῳ. εἰ 17
οὖν τὴν ἴσην δωρεὰν ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ Θεὸς ὡς
καὶ ἡμῖν, πιστεύσασιν ἐπὶ τὸν Κύριον Ἰησοῦν
Χριστόν, ἐγὼ τίς ἤμην δυνατὸς κωλῦσαι τὸν
Θεόν; ἀκούσαντες δὲ ταῦτα ἡσύχασαν, καὶ ἐδό- 18 14,27
ξασαν τὸν Θεὸν λέγοντες· ἄρα καὶ τοῖς ἔθνεσιν
ὁ Θεὸς τὴν μετάνοιαν εἰς ζωὴν ἔδωκεν.

Οἱ μὲν οὖν διασπαρέντες ἀπὸ τῆς θλίψεως 19 8,1.4
τῆς γενομένης ἐπὶ Στεφάνῳ διῆλθον ἕως Φοι-
νίκης καὶ Κύπρου καὶ Ἀντιοχείας, μηδενὶ λα-
λοῦντες τὸν λόγον εἰ μὴ μόνον Ἰουδαίοις. ἦσαν 20
δέ τινες ἐξ αὐτῶν ἄνδρες Κύπριοι καὶ Κυρη-
ναῖοι, οἵτινες ἐλθόντες εἰς Ἀντιόχειαν ἐλάλουν
καὶ πρὸς τοὺς Ἕλληνας, εὐαγγελιζόμενοι τὸν
Κύριον Ἰησοῦν. καὶ ἦν χεὶρ Κυρίου μετ' αὐ- 21 2,47
τῶν, πολύς τε ἀριθμὸς ὁ πιστεύσας ἐπέστρεψεν
ἐπὶ τὸν Κύριον. Ἠκούσθη δὲ ὁ λόγος εἰς τὰ 22

---

13 αγγελ.+τ. θυ 1765 1891ss 536* | ειποντα BSA 81 547 bo]+αυτω rel. | αποστειλ.] πεμψον B | Ιοππ.+ανδρας Ψss E 1611[r] 536 323* 917s 88s 623-1522 pl. L[r] syh | **17** ο θς > D Rebapt Aug | θν+του μη δουναι αυτοις πνα αγ. πιστευσασιν επ αυτω D 467 p tpl syh[+] Aug | **18** εδοξαζον Ass 326 E 206 323 917s 88s 623ss 920* ar | **19** Στεφανου Ass E 1898s 623s (D) | μονοις D 1518 614 1739 lat | **20** εισελθοντ. 326 1611-614 913 1831s 917s 88 927* 920s 241* L[r] lat pl. syp ar | Ελληνας S°A D* 1611* Eus verss.] -ιστας rel. | Ιν+Χν D 1831 460s w | **21** αυτων+του ιασθαι αυτους 913s 1891ss 536* 1522 |

ὦτα τῆς ἐκκλησίας τῆς οὔσης ἐν Ἰερουσαλὴμ
4.36 περὶ αὐτῶν, καὶ ἐξαπέστειλαν Βαρνάβαν ἕως Ἀν-
13.43 23 τιοχείας· ὃς παραγενόμενος καὶ ἰδὼν τὴν χάριν
τὴν τοῦ Θεοῦ ἐχάρη, καὶ παρεκάλει πάντας τῇ προ-
6.5 24 θέσει τῆς καρδίας προσμένειν τῷ Κυρίῳ, ὅτι ἦν
ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ πλήρης πνεύματος ἁγίου καὶ
5.14 πίστεως. καὶ προσετέθη ὄχλος ἱκανὸς τῷ Κυρίῳ.
9,30 25 ⁱἐξῆλθεν δὲ εἰς Ταρσὸν ἀναζητῆσαι Σαῦλον, ⁱκαὶ
G 2,11 26 εὑρὼν ἤγαγεν εἰς Ἀντιόχειαν. ἐγένετο δὲ αὐτοῖς
καὶ ἐνιαυτὸν ὅλον συναχθῆναι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ
καὶ διδάξαι ὄχλον ἱκανόν, χρηματίσαι τε πρώ-
26,28 1 P 4,16 τως ἐν Ἀντιοχείᾳ τοὺς μαθητὰς Χριστιανούς.
13 1; 15,32 27 Ἐν ταύταις δὲ ταῖς ἡμέραις κατῆλθον ἀπὸ
21,10 28 Ἱεροσολύμων προφῆται εἰς Ἀντιόχειαν· ἀνα-
στὰς δὲ εἷς ἐξ αὐτῶν ὀνόματι Ἅγαβος ἐσήμα-
νεν διὰ τοῦ πνεύματος λιμὸν μεγάλην μέλλειν
ἔσεσθαι ἐφ' ὅλην τὴν οἰκουμένην, ἥτις ἐγένετο
G 2,10 29 ἐπὶ Κλαυδίου. τῶν δὲ μαθητῶν καθὼς εὐπο-
ρεῖτό τις, ὥρισαν ἕκαστος αὐτῶν εἰς *διακονίαν*
πέμψαι τοῖς κατοικοῦσιν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ἀδελ-
12.25 30 φοῖς· ὃ *καὶ* ἐποίησαν *ἀποστείλαντες* πρὸς τοὺς
πρεσβυτέρους διὰ χειρὸς Βαρνάβα καὶ Σαύλου.

---

22 ουσης> A 33s D 383s 913ss 1891ʳ 917s 1838s 920 pl. rel. | Ιερουσ.+τα E 623 489 Χρ | Βαρναβ. BSA 81 1891 1739 tpl vg syp ar bo]+διελθειν rel.] **23** την² BSA 927] > rel. | προσμεν.+εν BΨ lat syh ar co | **24** τω Κω]> B* | **25s** ακουσας δε οτι Σ. εστιν εις Ταρ. εξηλθ. αναζητων αυτον. κ. ως συντυχων *παρεκαλεσεν* ελθειν εις A. οιτινες παραγενομενοι ενιαυτον ολον συνεχυθησαν οχλον ικανον. κ. τοτε πρωτον εχρηματισεν εν A. οι μαθηται χριστιανοι
* D*ⁱ (d g p syhᵐ) | **26** ολον > E sa Χρ | πρωτως BS Dᶜ 2138* 2147ss 216s 1829ˢ 38] -τον rel. | χρηστ. S* 440 |
* **28** *inc.* ην δε πολλη αγαλλιασις συνεστραμμενων δε ημων εφη εις ... σημαινων D p w Aug | εσημαιν. B lat(-g) | μεγαν, οστις Ψss (D*) 1518-257 522ˢ 440ˢ 431ˢ 5ʳ Lʳ | ητις +και Ψʳ 104s E 2138-913 522ˢ 216s 917ss 431ˢ 5ʳ Lʳ | Κλαυδ. + καισαρος Ψ 104 1175 E 1611ʳ 522ʳ 917s 88ˢ 623ʳ Lʳ sy | **29** οι μαθηται, ευπορουντο D p (syp co) | ωρισεν A 209ˢ |

sermo ad aures ecclesiae, quae erat Hierosoly-
mis super istis, et miserunt Barnabam usque
ad Antiochiam. Qui cum pervenisset et vidis- 23
set gratiam Dei, gavisus est et hortabatur
omnes in proposito cordis permanere in Do-
mino, quia erat vir bonus et plenus Spiritu 24
sancto et fide. Et apposita est multa turba
Domino. Profectus est autem Barnabas Tarsum, 25
ut quaereret Saulum, quem cum invenisset, 26
perduxit Antiochiam. Et annum totum conver-
sati sunt ibi in Ecclesia et docuerunt turbam
multam, ita ut cognominarentur primum An-
tiochiae discipuli Christiani.

In his autem diebus supervenerunt ab Hie- 27
rosolymis prophetae Antiochiam, et surgens 28
unus ex eis nomine Agabus significabat per
spiritum famem magnam futuram in universo
orbe terrarum, quae facta est sub Claudio. Dis- 29
cipuli autem, prout quis habebat, proposue-
runt singuli in ministerium mittere habitanti-
bus in Iudaea fratribus. Quod et fecerunt mit- 30
tentes ad seniores per manus Barnabae et Sauli.

---

22 Barnaban *codd.*
ad² DMRW dm p^c] > *rel.*
23 in¹ G^cR g p^c] > *rel.*
24 ~ turba multa *codd.*
25 Barnabas A^cO e tpl] > *rel.*
Saulum + audiens autem quod ibi esset exiit quaerere eum R g (p)
26 ibi > *codd.*
28 Claudio + caesare GR e p tpl Aug
29 singuli GCT d g] > *rel.*

---

23 A 13,43 | **24** A 6,5; 5,14
25 A 9,30
26 G 2,11; A 26,28; 1 P 4,16
27 A 13,1 | **28** A 21,10
29 G 2,10; R 15,27; 1 C 16,2; 2 C 8,12
30 A 12,25

12,1-25 *Iacobi martyrium, Petri liberatio*

12 Eodem autem tempore misit Herodes rex
2 manus, ut affligeret quosdam de ecclesia. Oc-
cidit autem Iacobum fratrem Iohannis gladio.
3 Videns autem quia placeret Iudaeis, apposuit
ut apprehenderet et Petrum. Erant autem dies
4 azymorum. Quem cum apprehendisset, misit
in carcerem, tradens quattuor quaternionibus
militum custodiendum volens post Pascha pro-
5 ducere eum populo. Et Petrus quidem serva-
batur in carcere. Oratio autem fiebat sine in-
termissione ab ecclesia ad Deum pro eo.
6 Cum autem producturus eum esset Hero-
des, in ipsa nocte erat Petrus dormiens inter
duos milites vinctus catenis duabus, et cus-
7 todes ante ostium custodiebant carcerem. Et
ecce angelus Domini adstitit, et lumen refulsit
in habitaculo, percussoque latere Petri, exci-
tavit eum dicens: Surge velociter. Et cecide-
8 runt catenae de manibus eius. Dixit autem an-
gelus ad eum: Praecingere et calcea te caligas
tuas. Et fecit sic. Et dixit illi: Circumda tibi
9 vestimentum tuum et sequere me. Et exiens
sequebatur eum et nesciebat quia verum est

---

3 ut apprehend. KsW (g Lcf)] adprehendere *rel.*
4 tradens] tradensque A°FMssKsRW c p
custodiendum BR*W c dm g p Lcf (Ss)] custodire eum *rel.*
7 habitaculo + carceris SR p° tpl
excitavit FKssW°] suscitavit *rel.*
8 calcia *codd.*
galliculas CAO (Beda)
9 eum > GsFsTsB d p

---

1 A 4,3 | 2 Mt 20,22s | 3 A 24,27; 25,9 | 4-10 A 5,18-23 | 5 Ja 5,16 | 7 A 5,19; 3 Rg 19,5 | 9 A 10,17

Κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν ἐπέβαλεν Ἡρῴ- 12 4.3
δης ὁ βασιλεὺς τὰς χεῖρας κακῶσαί τινας τῶν
ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας. ἀνεῖλεν δὲ Ἰάκωβον τὸν 2
ἀδελφὸν Ἰωάννου μαχαίρῃ. ἰδὼν δὲ ὅτι ἀρεσ- 3
τόν ἐστιν τοῖς Ἰουδαίοις προσέθετο συλλαβεῖν
καὶ Πέτρον, ἦσαν δὲ ἡμέραι τῶν ἀζύμων· ὃν 4
καὶ πιάσας ἔθετο εἰς φυλακήν, παραδοὺς τέσ-
σαρσιν τετραδίοις στρατιωτῶν φυλάσσειν αὐτόν,
βουλόμενος μετὰ τὸ πάσχα ἀναγαγεῖν αὐτὸν τῷ
λαῷ. ὁ μὲν οὖν Πέτρος ἐτηρεῖτο ἐν τῇ φυ- 5 Ja 5.16
λακῇ· προσευχὴ δὲ ἦν ἐκτενῶς γινομένη ὑπὸ
τῆς ἐκκλησίας πρὸς τὸν Θεὸν περὶ αὐτοῦ. Ὅτε 6 5.22s
δὲ ἤμελλεν προαγαγεῖν αὐτὸν ὁ Ἡρῴδης, τῇ
νυκτὶ ἐκείνῃ ἦν ὁ Πέτρος κοιμώμενος μεταξὺ
δύο στρατιωτῶν δεδεμένος ἁλύσεσιν δυσίν, φύ-
λακές τε πρὸ τῆς θύρας ἐτήρουν τὴν φυλακήν.
καὶ ἰδοὺ ἄγγελος Κυρίου ἐπέστη, καὶ φῶς ἔλαμ- 7 5.19
ψεν ἐν τῷ οἰκήματι. πατάξας δὲ τὴν πλευρὰν
τοῦ Πέτρου ἤγειρεν αὐτὸν λέγων· ἀνάστα ἐν
τάχει. καὶ ἐξέπεσαν αὐτοῦ αἱ ἁλύσεις ἐκ τῶν
χειρῶν. εἶπεν δὲ ὁ ἄγγελος πρὸς αὐτόν· ζῶ- 8
σαι καὶ ὑπόδησαι τὰ σανδάλιά σου. ἐποίησεν
δὲ οὕτως. καὶ λέγει αὐτῷ· περιβαλοῦ τὸ ἱμά-
τιόν σου καὶ ἀκολούθει μοι. καὶ ἐξελθὼν ἠκο- 9
λούθει, καὶ οὐκ ᾔδει ὅτι ἀληθές ἐστιν τὸ γινό-

---

1 εκκλησ. + εν τη Ιουδαια D p w tpl syh[+] | 3 Ιουδαιοις + η επιχειρησις αυτου επι τ. πιστους D p syh[m] | δε[2] + αι CA 33ss Ds 614 2147[s] 206[s] 216s 917 431[s] 1873[s] 920ss 808[r] L[r] | 4 ον και] τουτον D g bo Lcf | αυτον[1] > D[1] g p| * αγαγειν As 915 1838 460 | 5 φυλακη + a cohorte regis p ros syh[+] | εκτενως BSA* 33 440s lat(-p) Lcf] -νης rel., πολλη δε προσευχη ην εν εκτενεια D | πρ. τ. θν > B | 6 προσαγαγ. BSΨ,s 323s 5 | προς τη θυρα A | 7 επεστη + τω Πετρω D p syh[+] sa | εν τω οικηματι] επ αυτου 1611ss | παταξας] νυξας D g Lcf | 8 περιζωσαι Ψ 326 E 1611[s] 2147[s] 917s 1873-218 L[r] p |

μενον διὰ τοῦ ἀγγέλου, ἐδόκει δὲ ὅραμα βλέ-
10 πειν. διελθόντες δὲ πρώτην φυλακὴν καὶ δευ-
τέραν ἦλθον ἐπὶ τὴν πύλην τὴν σιδηρᾶν τὴν
φέρουσαν εἰς τὴν πόλιν, ἥτις αὐτομάτη ἠνοίγη
αὐτοῖς, καὶ ἐξελθόντες προῆλθον ῥύμην μίαν,
καὶ εὐθέως ἀπέστη ὁ ἄγγελος ἀπ᾽ αὐτοῦ.
11 Καὶ ὁ Πέτρος ἐν ἑαυτῷ γενόμενος εἶπεν·
νῦν οἶδα ἀληθῶς ὅτι ἐξαπέστειλεν ὁ Κύριος
τὸν ἄγγελον αὐτοῦ καὶ ἐξείλατό με ἐκ χειρὸς
Ἡρῴδου καὶ πάσης τῆς προσδοκίας τοῦ λαοῦ
13,5.13; 12,25; 15,37 12 τῶν Ἰουδαίων. συνιδών τε ἦλθεν ἐπὶ τὴν οἰκίαν
τῆς Μαρίας τῆς μητρὸς Ἰωάννου τοῦ ἐπικαλου-
μένου Μάρκου, οὗ ἦσαν ἱκανοὶ συνηθροισμένοι
13 καὶ προσευχόμενοι. κρούσαντος δὲ αὐτοῦ τὴν
θύραν τοῦ πυλῶνος προσῆλθεν παιδίσκη ὑπ-
14 ακοῦσαι ὀνόματι Ῥόδη, καὶ ἐπιγνοῦσα τὴν φω-
νὴν τοῦ Πέτρου ἀπὸ τῆς χαρᾶς οὐκ ἤνοιξεν τὸν
πυλῶνα, εἰσδραμοῦσα δὲ ἀπήγγειλεν ἑστάναι
26,24 15 τὸν Πέτρον πρὸ τοῦ πυλῶνος. οἱ δὲ πρὸς αὐ-
τὴν εἶπαν· μαίνῃ. ἡ δὲ διϊσχυρίζετο οὕτως
16 ἔχειν. οἱ δὲ ἔλεγον· ὁ ἄγγελός ἐστιν αὐτοῦ. ¹ ὁ
δὲ Πέτρος ἐπέμενεν κρούων ἀνοίξαντες δὲ εἶ-
13,16 17 δον αὐτὸν καὶ ἐξέστησαν. κατασείσας δὲ αὐ-
τοῖς τῇ χειρὶ σιγᾶν διηγήσατο αὐτοῖς πῶς ὁ
Κύριος αὐτὸν ἐξήγαγεν ἐκ τῆς φυλάκῆς, εἶπέν

9 δια] υπο A 1758 1831 257 917-181 1838 337 H syh^m ar | δε] γαρ D 307* 209 g p tpl syp ar sa | **10** τ. φερ.-πολιν > L syp | εξελθ. + κατεβησαν τ. ζ' βαθμους κ. D (p) | προσηλθ. D 209 L | **11** *inc.* τοτε Πετρ. 1611 p syh^m | Κς] θς 1891-1758 1739s 431* p | εξειλ.] ερρυσατο 1898-915 1827 1311 | **12** της¹ B-A 326s D 1898 1837] > * rel. | **13** αυτου] του Πετρου Ψ 104 E 1611^r 1891^r(-323) 917s 623 pl. rel. syh bo | τ. πυλων. > D 1838 | προηλθεν B^cS 209* p r tpl vg | **15** *ελεγον* + προς αυτην· τυχον D syp (sa) | **16** Πετρ. > D p | επεμεν.] non cessabat sa | εξανοιξ. δε κ. ιδοντες αυτον D | **17** σιγαν] ινα σιγ(ασ)ωσιν εισηλθεν κ. δ. D p p r tpl syph+ | διηγησ. + αυτοις BΨ 104 D-257 536 323ss 917-88 1829-436 808* L^r |

quod fiebat per angelum; existimabat autem
se visum videre. Transeuntes autem primam 10
et secundam custodiam venerunt ad portam
ferream, quae ducit ad civitatem, quae ultro
aperta est eis. Et exeuntes processerunt vicum
unum, et continuo discessit angelus ab eo.
Et Petrus ad se reversus dixit: Nunc scio 11
vere quia misit Dominus angelum suum et
eripuit me de manu Herodis et de omni ex-
spectatione plebis Iudaeorum.

Considiransque venit ad domum Mariae, 12
matris Iohannis, qui cognominatus est Marcus,
ubi erant multi congregati et orantes. Pul- 13
sante autem eo ostium ianuae, processit puella
ad audiendum nomine Rhode. Et ut cognovit 14
vocem Petri, prae gaudio non aperuit ianuam,
sed intro currens nuntiavit stare Petrum ante
ianuam. At illi dixerunt ad eam: Insanis. Illa 15
autem affirmabat sic se habere. Illi autem di-
cebant: Angelus eius est. Petrus autem per- 16
severabat pulsans. Cum autem aperuissent, vi-
derunt eum et obstupuerunt. Adnuens autem 17
eis manu ut tacerent narravit quomodo Do-
minus eduxisset eum de carcere dixitque: Nun-

9 existimabat C dm g] aestimabat *rel.*
autem] enim D*Ts d g p
11 de[2] > DW d
13 audiendum] videndum FSsKssW c
16 aperuissent + ostium UK[r] c
17 enarravit GsFUssTh d dm e p

12 A 12,25; 13,5,13; 15,37; C 4,10; Phm 24; 2 T 4,11;
1 P 5,13
15 A 26,24

tiate Iacobo et fratribus haec. Et egressus
abiit in alium locum.
18 Facta autem die, erat non parva turbatio
inter milites, quidnam factum esset de Petro.
19 Herodes autem cum requisisset eum et non
invenisset, inquisitione facta de custodibus, iussit
eos duci descendensque a Iudaea in Caesa-
20 ream ibi commoratus est. Erat autem iratus
Tyriis et Sidoniis. At illi unanimes venerunt
ad eum et, persuaso Blasto, qui erat super cu-
biculum regis, postulabant pacem, eo quod
21 alerentur regiones eorum ab illo. Statuto au-
tem die Herodes vestitus veste regia sedit pro
22 tribunali et contionabatur ad eos. Populus au-
tem adclamabat: Dei voces et non hominis.
23 Confestim autem percussit eum angelus Do-
mini, eo quod non dedisset honorem Deo, et
consumptus a vermibus exspiravit.
24 Verbum autem Domini crescebat et multi-
25 plicabatur. Barnabas autem et Saulus reversi
sunt ab Hierosolymis, expleto ministerio, ad-
sumpto Iohanne, qui cognominatus est Marcus.

---

18 ~ de Petro factum esset *codd. pl.*, Petrus factus esset d e p* Lcf, ⊢ aut quomodo exisset Th p^e tpl
21 autem > AsSsTh
22 adclamabat] clamabant **AM*** dmg Lcf

---

18 A 5,21s
20 3 Rg 5,11; Ez 27,17
21 Sir 11,4
22 Ez 28,2
23 Dn 5,20
24 A 6,7
25 A 11,29; 12,12

τε· ἀπαγγείλατε Ἰακώβῳ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς
ταῦτα. καὶ ἐξελθὼν ἐπορεύθη εἰς ἕτερον τόπον.
Γενομένης δὲ ἡμέρας ἦν τάραχος οὐκ ὀλί- 18 5,21s
γος ἐν τοῖς στρατιώταις, τί ἄρα ὁ Πέτρος ἐγέ-
νετο. Ἡρῴδης δὲ ἐπιζητήσας αὐτὸν καὶ μὴ 19
εὑρών, ἀνακρίνας τοὺς φύλακας ἐκέλευσεν ἀπ-
αχθῆναι, καὶ κατελθὼν ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας εἰς
Καισάρειαν διέτριβεν. ἦν δὲ θυμομαχῶν Τυ- 20 3 Rg 5,25 Ez 27,17
ρίοις καὶ Σιδωνίοις· ὁμοθυμαδὸν δὲ παρῆσαν
πρὸς αὐτόν, καὶ πείσαντες Βλάστον τὸν ἐπὶ τοῦ
κοιτῶνος τοῦ βασιλέως ᾐτοῦντο εἰρήνην, διὰ τὸ
τρέφεσθαι αὐτῶν τὴν χώραν ἀπὸ τῆς βασιλι-
κῆς. τακτῇ δὲ ἡμέρᾳ ὁ Ἡρῴδης ἐνδυσάμενος 21
ἐσθῆτα βασιλικὴν καὶ καθίσας ἐπὶ τοῦ βήματος Sir 11,4
ἐδημηγόρει πρὸς αὐτούς. ὁ δὲ δῆμος ἐπεφώνει· 22 Ez 28,2
Θεοῦ φωνὴ καὶ οὐκ ἀνθρώπου. παραχρῆμα δὲ 23 Dn 5,20
ἐπάταξεν αὐτὸν ἄγγελος Κυρίου ἀνθ' ὧν οὐκ
ἔδωκεν τὴν δόξαν τῷ Θεῷ, καὶ γενόμενος σκω-
ληκόβρωτος ἐξέψυξεν.
Ὁ δὲ λόγος τοῦ Θεοῦ ηὔξανεν καὶ ἐπληθύνε- 24 6,7; Is 55,11
το. Βαρνάβας δὲ καὶ Σαῦλος ὑπέστρεψαν ἐξ Ἰε- 25 11,30
ρουσαλήμ, πληρώσαντες τὴν διακονίαν, συμπα-
ραλαβόντες Ἰωάννην τὸν ἐπικληθέντα Μᾶρκον.

---

18 ουκ ολιγ.] μεγας 1175 431[s] syp ar sa, >D g p Lcf | **19** απαχθην.] αποκτανθην. D[1*] syph ar bo Ef (sa) | Καισαρ. + εκει lat tpl ar co | διετριψεν A g vg | **20** δε + (ο) Ηρωδης Ψ 1175 E-1874 88[s] 623[r] L[r] syh ar | οι δε ομοθυμαδ. D syh[m] ar sa, + εξ αμφοτερων τ. πολεων D (614) 808 syh[+] | χωραν] πολιν 33 E | **21** ο >1765 1891 88 | και >BS 1175s 1898s | **22** *inc.* καταλλαγεντος δε αυτου τ. Τυριοις D (syh[+], p) | φωναι D* lat syp Lcf | ανθρωπων S* syp | **23** και + καταβας απο τ. βηματος γενομ. σκωλ. ετι ζων κ. ουτως εξεψ. D (Ef) **24** θυ] Κυ B vg | **25** Σαυλ. + ος επεκληθη Παυλος (A 13,9) 614 p syh[+] | εξ A 33 913s 1891-429 1739 1838 547 1319ss lat syph* ar co] εις rel. syh[m] | Ιερ. + εις Αντιοχειαν 104 E 913s 1891-1758 1739[s] 1838 p tpl syp sa | επικληθεντα S 104 1175 D 1831 1739[s] 431 al. 1838 pl. 920 pl L[r]] επικαλουμενον rel. | Μαρ. + et Lucam Cyren. (13,1) Ef | 25 *

11,27 13 Ἦσαν δὲ ἐν Ἀντιοχείᾳ κατὰ τὴν οὖσαν ἐκ-
κλησίαν προφῆται καὶ διδάσκαλοι ὅ τε Βαρνά-
βας καὶ Συμεὼν ὁ καλούμενος Νίγερ, καὶ Λού-
κιος ὁ Κυρηναῖος, Μαναήν τε Ἡρῴδου τοῦ τε-
10,19 2 τραάρχου σύντροφος καὶ Σαῦλος. Λειτουργούν-
των δὲ αὐτῶν τῷ Κυρίῳ καὶ νηστευόντων εἶπεν
9,15 τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· ἀφορίσατε δή μοι τὸν Βαρ-
νάβαν καὶ Σαῦλον εἰς τὸ ἔργον ὃ προσκέκλημαι
14,23; 6,6 1 T 4,14; 5,22 3 αὐτούς. τότε νηστεύσαντες καὶ προσευξάμενοι
καὶ ἐπιθέντες τὰς χεῖρας αὐτοῖς ἀπέλυσαν.
15,30 4 Αὐτοὶ μὲν οὖν ἐκπεμφθέντες ὑπὸ τοῦ ἁγίου
πνεύματος κατῆλθον εἰς Σελεύκειαν, ἐκεῖθέν τε
12,12.25 5 ἀπέπλευσαν εἰς Κύπρον, καὶ γενόμενοι ἐν Σα-
λαμῖνι κατήγγελλον τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἐν
ταῖς συναγωγαῖς τῶν Ἰουδαίων· εἶχον δὲ καὶ
6 Ἰωάννην ὑπηρέτην. Διελθόντες δὲ ὅλην τὴν
νῆσον ἄχρι Πάφου εὗρον ἄνδρα τινὰ μάγον
ψευδοπροφήτην Ἰουδαῖον, ᾧ ὄνομα Βαριη-
7 σοῦς, ὃς ἦν σὺν τῷ ἀνθυπάτῳ Σεργίῳ Παύλῳ,
ἀνδρὶ συνετῷ. οὗτος προσκαλεσάμενος Βαρ-
νάβαν καὶ Σαῦλον ἐπεζήτησεν ἀκοῦσαι τὸν λό-
2 T 3,8 8 γον τοῦ Θεοῦ. ἀνθίστατο δὲ αὐτοῖς Ἐλύμας ὁ

---

1 δε + τινες Ψ E-255 536 440ss 917s 88* 623* 920 pl. L' syh ar | ο τε] εν οις D* p tpl vg | επικαλουμ. D 2147 440 431* | 3 προσευξαμ. + παντες D | 4 αυτοι] ουτοι Ψsss D-257 536s 917-1898 88s 623r Lr | κατηλθ.] καταβαντες δε D¹ | 5 κατηγγειλαν D 1838 460s (81 al. L) | θυ] Κυ D¹ 623 g syp Lcf | ειχον δε] εχοντες μεθ εαυτων E bo | υπηρετουντα αυτοις D 614 p syphm sa, εις διακονιαν E * (tpl vg) | 6 *inc.* κ. περιελθοντων δε αυτων D* syp (ar) | ολην > Ψ 104 1518 383ss 536 440s 917s 88s 920 pl. Lr sa | ευρον + εκει C 1175 440 181 431* 467 ar | ανδρα > 104 1518 383ss 255 206 440s 917s 88s 920 pl. Lr | ονοματι καλουμενον D, Βαριησουν A 104s 81 D 1611ss 614 206 216 917 623ss al. 1835s al. syhm, -σου S 181 460 242 vg ar bo, -iesuban Lcf, barsuma syp Ef | Βαρ. + ο μεθερμηνευεται Ελυμας E (paratus g w Lcf) | 8 Ελυμ.] Ετοιμας D* Lcf |

13,1-14,27 *Primum iter Pauli*

Erant autem in ecclesia, quae erat Antio- 13
chiae, prophetae et doctores, in quibus Bar-
nabas et Simon, qui vocabatur Niger, et Lu-
cius Cyrenensis et Manahen, qui erat Herodis
tetrarchae collactaneus, et Saulus. Ministran- 2
tibus autem illis Domino et ieiunantibus dixit
illis Spiritus sanctus: Segregate mihi Saulum
et Barnabam in opus, ad quod adsumpsi eos.
Tunc ieiunantes et orantes imponentesque eis 3
manus dimiserunt illos.

13,4-12 *In Cypro insula*

Et ipsi quidem missi a Spiritu sancto abie- 4
runt Seleuciam et inde navigaverunt Cyprum.
Et cum venissent Salaminam, praedicabant 5
verbum Dei in synagogis Iudaeorum. Habe-
bant autem et Iohannem in ministerio. Et cum 6
perambulassent universam insulam usque Pa-
phum, invenerunt quendam virum magum pseu-
doprophetam Iudaeum, cui nomen erat Bar-
iesu, qui erat cum proconsule Sergio Paulo 7
viro prudente. Hic, accersitis Barnaba et Saulo,
desiderabat audire verbum Dei. Resistebat au- 8

---

1 *Symeon *codd. pl.* c d e g tpl
2 illis[2] ThW c dm (e Var)] > *rel.*
segreg. AMOKVW c dm g m p Lcf] separate *rel.*
ad D dm Lcf Hier] > *rel. pl.*
5 Salaminam e p[c] tpl (CTW)] -mina *rel.*
6 usque + ad DSsKss d
magum] magnum G*DSU*Kss p*, > g Lcf
Barieu G[c]MS[c]UW c dm p[c] (Hier)
7 *Saulo GOU dm p (d e g Lcf)] Paulo *rel.*

---

1 A 11,20.27; 4,36 | 2 G 1,15 | 3 A 6,6; 14,23 |
5 A 12,12; 2 T 4,11 | 8 2 T 3,8

tem illis Elymas magus, sic enim interpretatur
nomen eius, quaerens avertere proconsulem a
9 fide. Saulus autem, qui et Paulus, repletus
10 Spiritu sancto intuens in eum ˡdixit: O plene
omni dolo et omni fallacia, fili diaboli, inimice
omnis iustitiae, non desinis subvertere *vias*
11 *Domini rectas?* Et nunc ecce manus Domini
super te, et eris caecus non videns solem us-
que ad tempus. Et confestim cecidit in eum
caligo et tenebrae, et circuiens quaerebat qui
12 ei manum daret. Tunc proconsul cum vidisset
factum, credidit admirans super doctrina Do-
mini.

13,13-52 *Antiochiae Pisidiae*

13 Et cum a Papho navigassent Paulus et
qui cum eo erant, venerunt Pergen Pamphy-
liae. Iohannes autem discedens ab eis reversus
14 est Hierosolymam. Illi vero pertranseuntes Per-
gen venerunt Antiochiam Pisidiae et ingressi
15 synagogam die sabbatorum sederunt. Post lec-
tionem autem legis et prophetarum miserunt
principes synagogae ad eos dicentes: Viri fra-
tres, si quis est in vobis sermo exhortationis
ad plebem dicite.
16 Surgens autem Paulus et manu silentium
indicens ait: Viri Israhelitae et qui timetis Deum,
17 audite: Deus plebis Israhel elegit patres nostros

---

12 doctrina GDM^{c}VThW c d dm e g p Lcf] -nam *rel.*
13 erant CA^{c}DMTO*RW c dm p] > *rel.*
14 Pergen] a Perge(n) CT d e
17 plebis + huius d e g

---

10 Os 14,10
11 A 9,8s; J 9,39
13 A 12,12.25; 15,38
15 A 15,21 (Hb 13,22)
17 Is 1,2; Ex 6,1.6; 12,37; Nu 14,34; Dt 1,31

μάγος, οὕτως γὰρ μεθερμηνεύεται τὸ ὄνομα
αὐτοῦ, ζητῶν διαστρέψαι τὸν ἀνθύπατον ἀπὸ
τῆς πίστεως. Σαῦλος δέ, ὁ καὶ Παῦλος, πλησ- 9
θεὶς πνεύματος ἁγίου ἀτενίσας εἰς αὐτὸν ¹εἶπεν· 10
ὦ πλήρης παντὸς δόλου καὶ πάσης ῥᾳδιουργίας,
υἱὲ διαβόλου, ἐχθρὲ πάσης δικαιοσύνης, οὐ παύ-
σῃ διαστρέφων *τὰς ὁδοὺς τοῦ Κυρίου τὰς εὐ-* Os 14,9
θείας; καὶ νῦν ἰδοὺ χεὶρ Κυρίου ἐπὶ σέ, καὶ 11 9,8: J 9,39
ἔσῃ τυφλὸς μὴ βλέπων τὸν ἥλιον ἄχρι καιροῦ.
παραχρῆμα δὲ ἔπεσεν ἐπ' αὐτὸν ἀχλὺς καὶ σκό-
τος, καὶ περιάγων ἐζήτει χειραγωγούς. τότε 12
ἰδὼν ὁ ἀνθύπατος τὸ γεγονὸς ἐπίστευσεν, ἐκ-
πλησσόμενος ἐπὶ τῇ διδαχῇ τοῦ Κυρίου.

'Αναχθέντες δὲ ἀπὸ τῆς Πάφου οἱ περὶ Παῦ- 13 12,12 25
λον ἦλθον εἰς Πέργην τῆς Παμφυλίας· 'Ιωάν-
νης δὲ ἀποχωρήσας ἀπ' αὐτῶν ὑπέστρεψεν εἰς
'Ιεροσόλυμα. Αὐτοὶ δὲ διελθόντες ἀπὸ τῆς 14
Πέργης παρεγένοντο εἰς 'Αντιόχειαν τὴν Πισι-
δίαν, καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν συναγωγὴν τῇ ἡμέ-
ρᾳ τῶν σαββάτων ἐκάθισαν. μετὰ δὲ τὴν ἀνά- 15 15,21
γνωσιν τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν ἀπέστει-
λαν οἱ ἀρχισυνάγωγοι πρὸς αὐτοὺς λέγοντες·
ἄνδρες ἀδελφοί, εἴ τις ἔστιν ἐν ὑμῖν λόγος πα-
ρακλήσεως πρὸς τὸν λαόν, λέγετε.

'Αναστὰς δὲ Παῦλος καὶ κατασείσας τῇ χειρὶ 16
εἶπεν· ῎Ανδρες 'Ισραηλῖται καὶ οἱ φοβούμενοι
τὸν Θεόν, ἀκούσατε. ὁ Θεὸς τοῦ λαοῦ τούτου 17

πιστεως + επειδη ηδιστα ηκουεν αυτων D* (E) syh+ | **10** πασης¹ > D* 383s g ar Or Lcf | του BS* 383] > rel. | **11** επεπεσ. C 104 E-1765 1891r 917 1898-1311 460s Lr | επ αυτον > B | **12** *inc.* ιδων δε D¹ g tpl syp Lcf | γεγον + εθαυμασεν κ. Ds (g Lcf) | επιστ. + τω θω D | **13** *inc.* Παυλ. δε κ. Βαρναβας syp | αναχωρ. E 431 1838 | **14** *inc.* * Π. δε κ. Βαρν. E | τ. Πισιδιαν B-A 1175 *P*45] της Πισιδιας rel. | ελθοντ. BS*C 81s 1611 1838 241 tpl bo | εισελθ. rel. | συναγωγ. + τ. Ιουδαιων 431s | **15** λογος + σοφιας D | **16** χειρι + σιγαν 489 d lat tpl |

Is 1,2 Ex 6,1.6; 12,37.41; 14,8 Ἰσραὴλ ἐξελέξατο τοὺς πατέρας ἡμῶν, καὶ τὸν
λαὸν ὕψωσεν ἐν τῇ παροικίᾳ ἐν γῇ Αἰγύπτου,
Ex 16,35 καὶ *μετὰ βραχίονος ὑψηλοῦ ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐξ*
Nu 14,34 Dt 1,31 18 *αὐτῆς*, καὶ ὡς τεσσερακονταέτη χρόνον *ἐτροπο-*
Dt 7,1 19 *φόρησεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ καθελὼν ἔθνη*
Jos 14,2 *ἑπτὰ ἐν γῇ Χαναὰν κατεκληρονόμησεν* τὴν γῆν
Jdc 2,16 1 Sm 3,20 20 αὐτῶν ˈὡς ἔτεσιν τετρακοσίοις καὶ πεντήκοντα.
καὶ μετὰ ταῦτα ἔδωκεν κριτὰς ἕως Σαμουὴλ
1 Sm 8,5; 10,21.24 21 προφήτου. κἀκεῖθεν ᾐτήσαντο βασιλέα, καὶ ἔδω
κεν αὐτοῖς ὁ Θεὸς τὸν Σαοὺλ υἱὸν Κίς, ἄνδρα
Ps 88,21 Is 44,28 22 ἐκ φυλῆς Βενιαμίν, ἔτη τεσσεράκοντα. καὶ με-
1 Sm 16,12s; 13,14 ταστήσας αὐτὸν ἤγειρεν τὸν Δαυὶδ αὐτοῖς εἰς
βασιλέα, ᾧ καὶ εἶπεν μαρτυρήσας· *εὗρον Δαυὶδ*
τὸν τοῦ Ἰεσσαί, *ἄνδρα κατὰ τὴν καρδίαν μου*,
ὃς ποιήσει πάντα τὰ θελήματά μου.

2 Sm 7,12 Is 11,1 23 Τούτου ὁ Θεὸς ἀπὸ τοῦ σπέρματος κατ'
ἐπαγγελίαν ἤγαγεν τῷ Ἰσραὴλ σωτῆρα Ἰησοῦν,
1, 3,3 24 προκηρύξαντος Ἰωάννου πρὸ προσώπου τῆς
εἰσόδου αὐτοῦ βάπτισμα μετανοίας παντὶ τῷ
J 1,20.27 L 3,16 Mc 1,7 25 λαῷ Ἰσραήλ. ὡς δὲ ἐπλήρου Ἰωάννης τὸν δρό-
μον, ἔλεγεν· τί ἐμὲ ὑπονοεῖτε εἶναι, *οὐκ εἰμὶ*
ἐγώ· ἀλλ' ἰδοὺ ἔρχεται μετ' ἐμὲ οὗ οὐκ εἰμὶ
13,46 26 ἄξιος τὸ ὑπόδημα τῶν ποδῶν λῦσαι. Ἄνδρες
ἀδελφοί, υἱοὶ γένους Ἀβραὰμ καὶ οἱ ἐν ὑμῖν

---

17 Ιηλ > 104s E 1611-913 536 440s 917sss 927[r] L[r] syph | **18** ως > Ds lat tpl syp co | ετροφοφορ. C*Ass E 242 181 1827ss 256 d g sy ar co | **19** κατεκληρυδοτησ. 81 255 1891ss 1739s 1873s | αυτων] τ. αλλοφυλων D* syh+ | **20** *inc.* μετα ταυτα ως Ψ 104 D-1898 623 pl. rel. | ως] εως D*, > 614 syp bo | μετα ταυτα > D* 1611* 614 g sy
23 * sa | **22** του] υιον D | ανδρα > B Ath, ανδρα-ος > E | **23** *inc.* ο θς ουν απο τ. σπερμ. αυτου D | ηγαγεν] ηγειρ. C 33s D 1611* 614 1891[r] 181 307* 623* 808s g syph ar sa Χρ | σωτηρα Ιν] σωτηριαν 33ss 257ss 1891-323 917ss 88s 920 pl. L[r] | **24** παντι, λαω > Ψ 383ss 255 206 323s 917s 88s 920 pl. L[r] | **25** τι εμε] τινα με CΨ 104s D-88 1829 rel. | εγω + ο Χς E 88s g (323) | αξιος] ικανος 181 307* 460s | **26** και > B P[45] |

et plebem exaltavit cum essent incolae in terra
Aegypti, et *in brachio excelso eduxit eos ex*
ea, et per quadraginta annorum tempus *mo-* 18
res eorum sustinuit in deserto. Et destruens 19
gentes septem in terra Chanaan sorte distri-
buit eis terram eorum 'quasi post quadringen- 20
tos et quinquaginta annos, et post haec dedit
iudices usque ad Samuel prophetam. Et exinde 21
postulaverunt regem, et dedit illis Deus Saul
filium Cis, virum de tribu Beniamin, annis qua-
draginta. Et amoto illo, suscitavit illis David 22
regem, cui testimonium perhibens dixit: *In-*
veni David filium Iesse, *virum secundum cor*
meum, qui faciet omnes voluntates meas.

Huius Deus ex semine secundum promis- 23
sionem eduxit Israhel salvatorem Iesum, prae- 24
dicante Iohanne ante faciem adventus eius bap-
tismum paenitentiae omni populo Israhel. Cum 25
impleret autem Iohannes cursum suum, dicebat:
Quem me arbitramini esse, non sum ego, sed
ecce venit post me, cuius non sum dignus cal-
ceamenta pedum solvere. Viri fratres, filii ge- 26
neris Abraham, et qui in vobis timent Deum.

---

20 dedit + illis CT g (e Beda)
21 Deus > GDSOR* g
22 cui DMO p] + *et *rel.*
25 ego + Christus CDTs e g Beda

---

19 Dt 7,1; Jos 14,2
20 Jdc 2,16; 1 Sm 3,20
21 1 Sm 8,5; 10,21.24
22 1 Sm 16,12s; 13,14; Ps 88,21; Is 44,28
23 2 Sm 7,12; Is 11,1
24 L 3,3
25 J 1,20.27; L 3,16
26 A 13,46

27 vobis verbum salutis huius missum est. Qui
enim habitabant Hierusalem et principes eius
hunc ignorantes et voces prophetarum, quae
per omne sabbatum leguntur, iudicantes im-
28 pleverunt, et nullam causam mortis invenien-
tes in eo, petierunt a Pilato, ut interficerent
29 eum. Cumque consummassent omnia, quae de
eo scripta erant, deponentes eum de ligno po-
30 suerunt eum in monumento. Deus vero susci-
31 tavit eum a mortuis tertia die; qui visus est
per dies multos his, qui simul ascenderant cum
eo de Galilaea in Hierusalem, qui usque nunc
sunt testes eius ad plebem.

32 Et nos vobis annuntiamus eam, quae ad
33 patres nostros repromissio facta est, quoniam
hanc Deus adimplevit filiis nostris resuscitans
Iesum, sicut et in Psalmo secundo scriptum
est: *Filius meus es tu, ego hodie genui te.*
34 Quod autem suscitavit eum a mortuis, amplius
iam non reversurum in corruptionem, ita dixit:

---

27 habitant CDORW c dm t
28 eo MU^cR^c c d g] eum *rel.*
29 eum^2 D c] > *rel.*
30 tertia die *> G*CFsSssTh d e g p
31 usque *> g (e)
32 eam GA^cDMUVW c d dm e p] ea *rel.*
33 nostris] vestris CT p Hil
34 suscitavit W d g (e) Hil] -taverit *rel.*

---

27 A 3,17; J 16,3
28 Mt 27,22s
29 Mt 27,59s
30s A 1,3; 3,15; 10,40s; 1 C 15,5s
32 A 13,23
33 Ps 2,7; Hb 1,5
34 Is 55,3

φοβούμενοι τὸν Θεόν, ἡμῖν *ὁ λόγος τῆς σω-* Ps 106,20
τηρίας ταύτης *ἐξαπεστάλη*. οἱ γὰρ κατοικοῦν- 27 3,17; J 16,3
τες ἐν Ἰερουσαλὴμ καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτῶν τοῦ-
τον ἀγνοήσαντες καὶ τὰς φωνὰς τῶν προφητῶν
τὰς κατὰ πᾶν σάββατον ἀναγινωσκομένας κρί-
ναντες ἐπλήρωσαν, καὶ μηδεμίαν αἰτίαν θανά- 28 Mt 27,22s
του εὑρόντες ᾐτήσαντο Πιλᾶτον ἀναιρεθῆναι
αὐτόν· ὡς δὲ ἐτέλεσαν πάντα τὰ περὶ αὐτοῦ γε- 29 Mt 27,59s
γραμμένα, καθελόντες ἀπὸ τοῦ ξύλου ἔθηκαν εἰς
μνημεῖον. ὁ δὲ Θεὸς ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν· 30 3,15; 10,40s
ὃς ὤφθη ἐπὶ ἡμέρας πλείους τοῖς συναναβᾶσιν 31 1,3
αὐτῷ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας εἰς Ἰερουσαλήμ, οἵ-
τινες νῦν εἰσιν μάρτυρες αὐτοῦ πρὸς τὸν λαόν.
Καὶ ἡμεῖς ὑμᾶς εὐαγγελιζόμεθα τὴν πρὸς 32
τοὺς πατέρας ἐπαγγελίαν γενομένην, ὅτι ταύ- 33
την ὁ Θεὸς ἐκπεπλήρωκεν τοῖς τέκνοις αὐτῶν
ἡμῖν ἀναστήσας Ἰησοῦν, ὡς καὶ ἐν τῷ ψαλμῷ
γέγραπται τῷ δευτέρῳ· *υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σή-* Ps 2,7
μερον γεγέννηκά σε. ὅτι δὲ ἀνέστησεν αὐτὸν 34
ἐκ νεκρῶν μηκέτι μέλλοντα ὑποστρέφειν εἰς
διαφθοράν, οὕτως εἴρηκεν ὅτι *δώσω ὑμῖν τὰ* Is 55,3

θν + ακουσατε E | ημιν] υμιν CΨ 104 P^{45} E 383-256 808^r L^r lat syph* ar bo | λογ. + ουτος C 431^s 808s syh ar | ταυτης > C 1891 917 431 t syph ar | 27 εν > C 33 326s E 1611ss 364ss 536 216 431^s 5s 1837ss lat | φωνας] γραφας D*s syp | 28 ευρισκ. + εν αυτω D 1611 614 lat syh^+ co | ητησ. - αυτον] κρειναντες αυτον παρεδωκαν Πιλατω ινα εις αναιρεσιν D^{*l} | 29 γεγραμμ. + εισιν ητουντο τ. Πιλατον τουτον μεν σταυρωσαι κ. επιτυχοντες παλιν κ. καθελ. D* (syh^m) | ξυλου] σταυρου E syp | 30 ον ο θς ηγειρ. D | 31 ουτος ωφθη τ. συναναβαινουσιν αυτω... εις Ι. εφ ημερας πλειονας D | νυν *pr*. αχρι D 1611^s 614 913s lat(-g) syh, > B E 383ss 255 536 440ss 917s 623ss 920 pl. L^r | 33 αυτων ημιν] ημων BSC*ss D lat, > bo | ημιν > 1175 2147 g sa | ως κ.] ουτως γαρ D] δευτερω] πρωτω D g Hil | σε + αιτησαι παρ εμου κ. δωσω σοι εθνη τ. κληρονομιαν σου κ. τ. κατασχεσιν σου τα περατα τ. γης D syh^m | 34 αυτου + ο θς Ψ E tpl syp |

2,27: Ps 15,10 35 *ὅσια Δαυὶδ τὰ πιστά.* διότι καὶ ἐν ἑτέρῳ λέγει·
36 *οὐ δώσεις τὸν ὅσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν.* Δαυὶδ
μὲν γὰρ ἰδίᾳ γενεᾷ ὑπηρετήσας τῇ τοῦ Θεοῦ
2,29 3 Rg 2,10 βουλῇ ἐκοιμήθη καὶ προσετέθη πρὸς τοὺς πα-
37 τέρας αὐτοῦ καὶ εἶδεν διαφθοράν· ὃν δὲ ὁ Θεὸς
10,43 38 ἤγειρεν, οὐκ εἶδεν διαφθοράν. γνωστὸν οὖν
ἔστω ὑμῖν, ἄνδρες ἀδελφοί, ὅτι διὰ τούτου ὑμῖν
Hb 9,9; 10,1-4 ἄφεσις ἁμαρτιῶν καταγγέλλεται, καὶ ἀπὸ πάν-
των ὧν οὐκ ἠδυνήθητε ἐν νόμῳ Μωϋσέως δι
39 καιωθῆναι, ἐν τούτῳ πᾶς ὁ πιστεύων δικαιοῦ-
40 ται. βλέπετε οὖν μὴ ἐπέλθῃ ἐφ' ὑμᾶς τὸ εἰρη-
R 10,4 μένον ἐν τοῖς προφήταις·

Hab 1,5 41 *Ἴδετε, οἱ καταφρονηταί, καὶ θαυμάσατε καὶ ἀφα-
νίσθητε,*
ὅτι ἔργον ἐργάζομαι ἐγὼ ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν,
*ἔργον ὃ οὐ μὴ πιστεύσητε, ἐάν τις ἐκδιηγῆται
ὑμῖν.*

42 Ἐξιόντων δὲ αὐτῶν παρεκάλουν εἰς τὸ με-
ταξὺ σάββατον λαληθῆναι αὐτοῖς τὰ ῥήματα ταῦ-
11,23 43 τα. λυθείσης δὲ τῆς συναγωγῆς ἠκολούθησαν
πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων καὶ τῶν σεβομένων προσ-
ηλύτων τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Βαρνάβᾳ, οἵτινες

---

35 διοτι] διο CΨsss rel. pl., > D | εν ετερω] ετερως D g t vg | **37** ηγειρ. + εκ νεκρων 431^{s} t tpl | **38** ανδρες > 1518 2147 88s t | τουτου] τουτο B* 1175 431^{s} 1838 al. | και + μετανοια D (syh^{+}), > SC*s 1838 lat(-g) sa | **39** τουτω + ουν D 1611 614 syh^{m} | δικαιουται + παρα θω D 1611 614s 257 (t syh^{m}) | **40** εφ υμας > BS 33 D 1108 307* | **41** θαυμασ. + κ. επιβλεψατε Ψ 1108 522sss 536ss, ∼ E 1611-257 242 88s 1873ss | εργον^{2} > 104s D-913 1831s 323ss 88s 920 pl. L^{r} g p syph | υμιν + κ. εσιγησαν D, -σεν 614 syh^{+} | **42** αυτων] εκ τ. συναγωγης τ. Ιουδαιων 1518 383ss 536 1827 919-436 al., + εκ - Ιουδ. 257 1831 440s 917s 88s 5 al. 920 al. | παρεκαλ. + τα εθνη Ψ 383^{s} 1831s 917s 88s 5 920 pl. L^{r} | εις το μετ. σαββ. ηξιουν B | μεταξυ] εξης D, επιον 241 | ταυτα > Ψ 104s 917ss 920s al. L^{r} (bo) | **43** Βαρν. + αξιουντες βαπτισθηναι 614sss syh^{+} |

Quia *dabo vobis sancta David fidelia.* Ideoque 35
et alias dicit: *Non dabis Sanctum tuum videre*
corruptionem. David enim in sua generatione 36
cum administrasset voluntati Dei, dormivit et
adpositus est ad patres suos et vidit corrup-
tionem. Quem vero Deus suscitavit a mortuis 37
non vidit corruptionem. Notum igitur sit vobis, 38
viri fratres, quia per hunc vobis remissio pec-
catorum annuntiatur; et ab omnibus, quibus
non potuistis in lege Moysi iustificari, in hoc 39
omnis qui credit iustificatur. Videte ergo ne 40
superveniat vobis quod dictum est in prophetis:
Videte, contemptores, et admiramini et dis- 41
perdimini;
quia opus operor ego in diebus vestris,
opus *quod non credetis, siquis enarraverit*
vobis.

Exeuntibus autem illis rogabant ut sequenti 42
sabbato loquerentur sibi verba haec. Cumque 43
dimissa esset synagoga, secuti sunt multi Iu-
daeorum et colentium advenarum Paulum et
Barnabam, qui loquentes suadebant eis ut per-

---

36 in CKVsW c dm] > *rel.*
37 a mortuis t] * > *codd.*
38 *et CT e g] > *rel.*
40 vobis > CAMT d
41 creditis G*CFsMssBTh d e p
43 colentium + Deum DU dm e Beda

---

35 Ps 15,10; A 2,27
36 3 Rg 2,10; A 2,29
38 A 10,43; Hb 9,9; 10,1-4
39 R 10,4
40 Hab 1,5
43 A 11,23

44 manerent in gratia Dei. Sequenti vero sabbato
pene universa civitas convenit audire verbum
45 Dei. Videntes autem turbas Iudaei, repleti sunt
zelo et contradicebant his, quae a Paulo di-
46 cebantur, blasphemantes. Tunc constanter Pau-
lus et Barnabas dixerunt: Vobis oportebat pri-
mum loqui verbum Dei; sed quoniam repel-
litis illud et indignos vos iudicatis aeternae
47 vitae, ecce convertimur ad gentes: sic enim
praecepit nobis Dominus:

Posui te in lucem gentium,
ut sis in salutem usque ad extremum terrae.

48 Audientes autem gentes gavisae sunt et
glorificabant verbum Domini, et crediderunt
quotquot erant praeordinati ad vitam aeternam.
49 Disseminabatur autem verbum Domini per uni-
50 versam regionem. Iudaei autem concitaverunt
mulieres religiosas et honestas et primos ci-
vitatis, et excitaverunt persecutionem in Pau-
lum et Barnabam et eiecerunt eos de finibus
51 suis. At illi, excusso pulvere pedum in eos, ve-
52 nerunt Iconium. Discipuli quoque replebantur
gaudio et Spiritu sancto.

---

44 Dei W e] Domini *rel.*
46 repulistis AMR[c] d g p w Tert Hier Aug (DBR*) iudicastis GsFsMUOBTh[e] d g p Cyp Hier Aug
47 lucem CW dm Cyp Hier] lumen *rel.* *gentium CW] gentibus *rel.*
50 ~ religiosas mulieres *codd.*
52 quoque] vero D d g, autem e

---

45 A 13,50; 14,2
46 A 3,26; 18,6; Mt 10,6
47 Is 49,6
48 A 11,18; R 8,29s
50 2 T 3,11
51 A 18,6; Mt 10,14

προσλαλοῦντες αὐτοῖς ἔπειθον αὐτοὺς προσμέ-
νειν τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ. τῷ δὲ ἐρχομένῳ σαβ- 44
βάτῳ σχεδὸν πᾶσα ἡ πόλις συνήχθη ἀκοῦσαι
τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. ἰδόντες δὲ οἱ Ἰουδαῖοι τοὺς 45 13,50; 14,2
ὄχλους ἐπλήσθησαν ζήλου, καὶ ἀντέλεγον τοῖς
ὑπὸ τοῦ Παύλου λαλουμένοις βλασφημοῦντες.
παρρησιασάμενοί τε ὁ Παῦλος καὶ ὁ Βαρνάβας 46 3,26; 18,6 Mt 10,6
εἶπαν· ὑμῖν ἦν ἀναγκαῖον πρῶτον λαληθῆναι τὸν
λόγον τοῦ Θεοῦ. ἐπειδὴ δὲ ἀπωθεῖσθε αὐτὸν καὶ
οὐκ ἀξίους κρίνετε ἑαυτοὺς τῆς αἰωνίου ζωῆς,
ἰδοὺ στρεφόμεθα εἰς τὰ ἔθνη. οὕτως γὰρ ἐντέ- 47 Is 49,6 L 2,32
ταλται ἡμῖν ὁ Κύριος· *τέθεικά σε εἰς φῶς ἐθνῶν*
τοῦ εἶναί σε εἰς σωτηρίαν ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς.
Ἀκούοντα δὲ τὰ ἔθνη ἔχαιρον καὶ ἐδόξαζον 48 11,18
τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, καὶ ἐπίστευσαν ὅσοι R 8,29s
ἦσαν τεταγμένοι εἰς ζωὴν αἰώνιον· διεφέρετο 49
δὲ ὁ λόγος τοῦ Κυρίου δι' ὅλης τῆς χώρας. οἱ 50
δὲ Ἰουδαῖοι παρώτρυναν τὰς σεβομένας γυναῖ-
κας τὰς εὐσχήμονας καὶ τοὺς πρώτους τῆς πό-
λεως, καὶ ἐπήγειραν διωγμὸν ἐπὶ τὸν Παῦλον καὶ
Βαρνάβαν, καὶ ἐξέβαλον αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ὁρίων
αὐτῶν. οἱ δὲ ἐκτιναξάμενοι τὸν κονιορτὸν τῶν 51 18,6; Mt 10,14
ποδῶν ἐπ' αὐτοὺς ἦλθον εἰς Ἰκόνιον, οἵ τε μα- 52
θηταὶ ἐπληροῦντο χαρᾶς καὶ πνεύματος ἁγίου.

θυ + εγενετο δε καθ ολης τ. πολεως διελθειν τ. λογον (τ. θυ) D E w tpl syh[m] | 44 εχομενω C[c]A 33 E* 181 1837 | τ. λογον] Παυλου πολυν τε λογον ποιησαμενου περι τ. Κυ D | 45 τ. οχλους] το πληθος D syp ar sa | τοις + λογοις τοις Ds g syp | του > BSAs 2138s 614ss | λαλουμ. + αντιλεγοντες κ. 104 D 1611[r] 917ss 1873-436 300-1525 P[r] syh, εναντιουμενοι κ. E g | 46 δε > BS* D* 307[s] syh co | 47 εντεταλκεν D* 181 1838 1522 Cy Thdt | 48 εχαιρε 1838 489 920 1319-1837 460[s] L[r] | επιστευσ. + τω λογω τ. Κυ 2138sss 2147sss syh | 49 δι] καθ SA 33s 1891-1831 1739 1898s 623ss 467sss 241 | 50 επηγειρ. + θλιψιν μεγαλην κ. D(E) | 51 κονιορτ. + απο Es 2138[s] 383s 913ss 1838 241 38 808 d g syh ar bo'[ηλθον] κατηντησαν D' | 52 πνς αγιου] ευφροσυνης 915 | 47 * *

14 Ἐγένετο δὲ ἐν Ἰκονίῳ κατὰ τὸ αὐτὸ εἰσελ-
θεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων
καὶ λαλῆσαι οὕτως ὥστε πιστεῦσαι Ἰουδαίων τε
13,45 2 καὶ Ἑλλήνων πολὺ πλῆθος. οἱ δὲ ἀπειθήσαντες
Ἰουδαῖοι ἐπήγειράν καὶ ἐκάκωσαν τὰς ψυχὰς
19,11; Hb 2,4 Mc 16,20 3 τῶν ἐθνῶν κατὰ τῶν ἀδελφῶν. ἱκανὸν μὲν
οὖν χρόνον διέτριψαν παρρησιαζόμενοι ἐπὶ τῷ
Κυρίῳ τῷ μαρτυροῦντι ἐπὶ τῷ λόγῳ τῆς χάριτος
αὐτοῦ, διδόντι σημεῖα καὶ τέρατα γίνεσθαι διὰ
4 τῶν χειρῶν αὐτῶν. ἐσχίσθη δὲ τὸ πλῆθος τῆς
πόλεως, καὶ οἱ μὲν ἦσαν σὺν τοῖς Ἰουδαίοις, οἱ
14,19; 2T 3,11 5 δὲ σὺν τοῖς ἀποστόλοις. ὡς δὲ ἐγένετο ὁρμὴ
τῶν ἐθνῶν τε καὶ Ἰουδαίων σὺν τοῖς ἄρχουσιν
Mt 10,23 6 αὐτῶν ὑβρίσαι καὶ λιθοβολῆσαι αὐτούς, συν-
ιδόντες κατέφυγον εἰς τὰς πόλεις τῆς Λυκαονίας
7 Λύστραν καὶ Δέρβην καὶ τὴν περίχωρον· κἀ-
κεῖ εὐαγγελιζόμενοι ἦσαν.
3,2; 9,33 8 Καί τις ἀνὴρ ἀδύνατος ἐν Λύστροις τοῖς πο-
σὶν ἐκάθητο, χωλὸς ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ, ὃς

---

1 ουτως + πρ. αυτους D (E∼) syp | ωστε] θαυμασαι I. τε κ. E. *πολυπλ.* πιστευσαι E | 2 *inc.* οι δε αρχισυναγωγοι τ. Ιουδαιων κ. οι αρχοντες τ. συναγωγης επηγαγον αυτοις διωγμον κατα τ. δικαιων κ. D E syh^{m} (1611 2147 g w Ef)| απειθουντ. 104 E-255 917s 88s 1827ss 920 pl. L^{r} | αδελφ. + ο δε Κς εδωκεν ταχυ ειρηνην D(E) g p w tpl syh^{m}| 3 διετριβον A ar, διατριψαντες D g] + εκει E g syph^{+} co | επι^{2} S*A] > rel. | 4 *inc.* ην δε εσχισμενον D syp ar | αποστολ. + κολλωμενοι δια τ. λογον τ. θυ D syh^{m}| 5 et iterum excitaver. persecutionem secundo Iudaei cum gentibus et lapidantes eos eiecer. eos ex civitate et fugientes pervener. in Lycaoniam in civitat. quandam quae vocatur Lystra et Derben syh^{m}| 6 Lyc. civitates + sicut Iesus dixerat eis LXXII h | Λυκαον. + εις C* D* | περιχωρον + ολην Ds lat tpl| 7 ησαν + κ. εκινηθη ολον το πληθος επι τη διδαχη. ο δε Π. κ. Βαρν. διετριβον εν Λυστροις D(E) h w tpl | 8 εν Λυστρ. > Ds h w sa^{1} | χωλος + ετι 1108-2147, > D g | αυτου + υπαρχων Ψ 104s 257sss 365ss 2147° 917s 88s 5ss 927-436 808° L^{r} co |

14,1-27 *Praedicatio in Lycaonia, reditus*

Factum est autem Iconii, ut simul introi- 14
rent in synagogam Iudaeorum et loquerentur,
ita ut crederet Iudaeorum et Graecorum co-
piosa multitudo. Qui vero increduli fuerunt 2
Iudaei suscitaverunt et ad iracundiam concita-
verunt animas gentium adversus fratres. Multo 3
igitur tempore demorati sunt fiducialiter agen-
tes in Domino, testimonium perhibente verbo
gratiae suae, dante signa et prodigia fieri per
manus eorum. Divisa est autem multitudo ci- 4
vitatis, et quidam quidem erant cum Iudaeis,
quidam vero cum apostolis. Cum autem factus 5
esset impetus gentilium et Iudaeorum cum
principibus suis, ut contumeliis afficerent et
lapidarent eos, intellegentes confugerunt ad 6
civitates Lycaoniae Lystram et Derben et
universam in circuitu regionem, et ibi evan- 7
gelizantes erant.

Et quidam vir Lystris infirmus pedibus se- 8
debat claudus ex utero matris suae, qui num-

---

1 in Iconio G°ADOKTh dm e p
in AIsTh d dm e g p] > *rel.*
2 fratres + dns autem dedit cito pacem Th(D) dm g p w
5 afficerent] adfligerent AIW
7 erant + et commota est omnis multitudo in doctrina eorum. Paulus autem et Barnabas morabantur (in) Lystris Th d e w tpl Beda (h)
8 vir AKVW c g] + in *rel.*

---

1 A 13,14
2 A 13,45
3 A 19,11; Hb 2,4; Mc 16,20
5 A 14,19; 2 T 3,11
6 Mt 10,23; A 11,19s
8 A 3,2; 9,33

9 quam ambulaverat. Hic audivit Paulum lo-
(8) quentem. Qui intuitus eum, et videns quia fi-
10 dem haberet ut salvus fieret, dixit magna
voce: Surge *super pedes tuos* rectus. Et exsi-
11 livit et ambulabat. Turbae autem cum vidis-
sent quod fecerat Paulus, levaverunt vocem
suam Lycaonice dicentes: Dii similes facti ho-
12 minibus, descenderunt ad nos. Et vocabant
Barnabam Iovem, Paulum vero Mercurium,
13 quoniam ipse erat dux verbi. Sacerdos quoque
Iovis, qui erat ante civitatem, tauros et co-
ronas ante ianuas afferens, cum populis volebat
14 sacrificare. Quod ubi audierunt apostoli Bar-
nabas et Paulus, conscissis tunicis suis exsilie-
15 runt in turbas clamantes ˡet dicentes: Viri,
quid haec facitis? et nos mortales sumus, si-
miles vobis homines, annuntiantes vobis ab his
vanis converti ad Deum vivum, *qui fecit cae-
lum et terram et mare et omnia quae in eis*
16 *sunt,* qui in praeteritis generationibus dimisit
17 omnes gentes ingredi vias suas. Et quidem
non sine testimonio semetipsum reliquit bene-

---

9 haberet fidem *codd.*
11 Paulus + signum SU
13 anteferens ad ianuas FKss(S)
15 et[4] > GAMTsRThW c m Ir
16 ingredi + in G*FSKVsTh h p

---

9 Mt 9,28
11 A 28,6
15 A 10,26; Ja 5,17; Ex 20,11; Ps 145,6; Is 37,16; Jr 32,17
16 A 17,30
17 Ps 146,8; Jr 5,24

οὐδέποτε περιεπάτησεν. οὗτος ἤκουσεν τοῦ Παύ- 9 3,4: Mt 9,28
λου λαλοῦντος· ὃς ἀτενίσας αὐτῷ καὶ ἰδὼν ὅτι
ἔχει πίστιν τοῦ σωθῆναι, εἶπεν μεγάλῃ φωνῇ· 10
ἀνάστηθι *ἐπὶ τοὺς πόδας σου* ὀρθός. καὶ ἥλατο Ez 2,1
καὶ περιεπάτει. οἵ τε ὄχλοι ἰδόντες ὃ ἐποίησεν 11 28,6
Παῦλος ἐπῆραν τὴν φωνὴν αὐτῶν λυκαονιστὶ
λέγοντες· οἱ θεοὶ ὁμοιωθέντες ἀνθρώποις κατέ-
βησαν πρὸς ἡμᾶς. ἐκάλουν τε τὸν Βαρνάβαν 12
Δία, τὸν δὲ Παῦλον Ἑρμῆν, ἐπειδὴ αὐτὸς ἦν ὁ
ἡγούμενος τοῦ λόγου. ὅ τε ἱερεὺς τοῦ Διὸς τοῦ 13
ὄντος πρὸ τῆς πόλεως, ταύρους καὶ στέμματα ἐπὶ
τοὺς πυλῶνας ἐνέγκας, σὺν τοῖς ὄχλοις ἤθελεν θύ-
ειν. ἀκούσαντες δὲ οἱ ἀπόστολοι Βαρνάβας καὶ 14
Παῦλος, διαρρήξαντες τὰ ἱμάτια ἑαυτῶν ἐξεπή-
δησαν εἰς τὸν ὄχλον, κράζοντες [1] καὶ λέγοντες· 15 10,26; Ja 5,17 Ex 20,11
Ἄνδρες, τί ταῦτα ποιεῖτε; καὶ ἡμεῖς ὁμοιο- Ps 145,6 Is 37,16
παθεῖς ἐσμεν ὑμῖν ἄνθρωποι, εὐαγγελιζόμενοι Jr 32,17
ὑμᾶς ἀπὸ τούτων τῶν ματαίων ἐπιστρέφειν ἐπὶ
Θεὸν ζῶντα, ὃς ἐποίησεν τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν
γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς·
ὃς ἐν ταῖς παρῳχημέναις γενεαῖς εἴασεν πάντα τὰ 16 17,30
ἔθνη πορεύεσθαι ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν· καίτοι οὐκ 17
ἀμάρτυρον αὐτὸν ἀφῆκεν ἀγαθουργῶν, οὐρανό- Ps 146,8
θεν ὑμῖν ὑετοὺς διδοὺς καὶ καιροὺς καρποφό- Jr 5,24

---

9 ουτος+libenter h | ηκουεν BC 104s 536 88 927ss 226 P | λαλ. υπαρχων εν φοβω. ατενισας δε αυτω ο Π. D | **10** φωνη+σοι λεγω εν τω ονοματι τ. Κυ Ιυ Χυ CΨs 1175 Ds 614^{s} 1891^{r} 1898ss 431^{s} 467 h syph^{m} ar sa | ορθος+κ. περιπατει D h syph^{m} | και^{1}+ευθεως παραχρημα D(E) syh^{m}, ευθ. συν τω λογω αναστας 1838 | **12** Διαν 81s D 1108 1739 917^{s} LPH | **13** *inc.* οι δε ιερεις τ. οντος Δ. προ πολεως ταυρ. αυτοις... ενεγκαντες... ηθελον επιθυειν D (g Ef) | **14** ακουσας δε Β. κ. Π. D (g h syp) | εισεπηδησ. 104s 383s 255 323ss 917s 88s 927^{r} L^{r} | **15** λεγοντ.] φωνουντες D* | υμας] υμιν τ. θν D m Ir, +αποστηναι P^{45} co, οπως απο... επιστρεψητε Ds g (h) tpl Ir | **17** καιτοιγε S*C^{c}Ψ 104s 1611^{r} 1831s 323^{s} 623^{r}, κ. γε P^{45} Ds | αγαθοποιων D-255 323ss 917s 88s 489^{r} L^{r} | υμιν] ημιν 1611s 614ss 917 88s 226s al., αυτοις syp co, > S^{c}A 33 81 tpl vg | *

ρους, ἐμπιπλῶν τροφῆς καὶ εὐφροσύνης τὰς καρ-
18 δίας ὑμῶν. καὶ ταῦτα λέγοντες μόλις κατέπαυσαν
19 τοὺς ὄχλους τοῦ μὴ θύειν αὐτοῖς. Ἐπῆλθον δὲ
2 C 11,25 ἀπὸ Ἀντιοχείας καὶ Ἰκονίου Ἰουδαῖοι, καὶ πεί-
2 T 3,11 σαντες τοὺς ὄχλους καὶ λιθάσαντες τὸν Παῦλον
ἔσυρον ἔξω τῆς πόλεως, νομίζοντες αὐτὸν τεθνη-
20 κέναι. κυκλωσάντων δὲ τῶν μαθητῶν αὐτὸν ἀνα-
στὰς εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν. καὶ τῇ ἐπαύριον
ἐξῆλθεν σὺν τῷ Βαρνάβᾳ εἰς Δέρβην.
21 Εὐαγγελισάμενοί τε τὴν πόλιν ἐκείνην καὶ
Mt 28,19 μαθητεύσαντες ἱκανοὺς ὑπέστρεψαν εἰς τὴν Λύσ-
22 τραν καὶ εἰς Ἰκόνιον καὶ εἰς Ἀντιόχειαν, ἐπιστη-
11,23; 1Th3,3 ρίζοντες τὰς ψυχὰς τῶν μαθητῶν, παρακαλοῦν-
Mt 7,14 τες ἐμμένειν τῇ πίστει, καὶ ὅτι διὰ πολλῶν θλί-
ψεων δεῖ ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ
13,3; 20,17 23 Θεοῦ. χειροτονήσαντες δὲ αὐτοῖς κατ' ἐκκλησίαν
Tt 1,5 πρεσβυτέρους, προσευξάμενοι μετὰ νηστειῶν
παρέθεντο αὐτοὺς τῷ Κυρίῳ εἰς ὃν πεπιστεύκει-
24 σαν. καὶ διελθόντες τὴν Πισιδίαν ἦλθον εἰς τὴν
25 Παμφυλίαν, καὶ λαλήσαντες ἐν Πέργῃ τὸν λόγον

υμων] ημων A-326 1108 383-323 88s 920 pl. L[r] g, αυτων syp sa | **18** μογις D | κατεπαυσαν] επεισαν 917s h | αυτοις + αλλα πορευεσθαι εκαστον εις τα ιδια C 33sss 614 2147ss 2278 88s 431[s] 623ss 69 al. syh[m] ar | **19** *inc.* διατριβοντων δε αυτων κ. διδασκ. επηλθον CΨ 81s Ds 913-536 323-1827 808 al. h syh[m] ar | πεισαντες] επισεισαντ. D e g h syp | πεισ. τ. οχλους] διαλεγομενων αυτων παρρησια επεισαν τ. οχλους αποστηναι απ αυτων λεγοντες οτι ουδεν αληθες λεγουσιν αλλα παντα ψευδονται C 104[s] 913-2298 88s 623 pl. 241 1837[s] 209 69 ar (33, 307[s] h syh[m]) + και πεισαντες τ. οχλους 104 913s 1758 88s 623 1827 467 489s 241 | λιθοβολησαντ. A 431[s] | **20** αυτον + et cum discessisset populus vespere h (sa Ef) | Λυστραν πολιν D, ~ h | **21** ευαγγελιζομενοι A Ds 206 547 460* PH | τ. πολιν εκεινην] τους εν τη πολει D h syp | **22** και + λεγοντες 1611 h tpl * syph[m] sa | **25** εις τ. Περγην S*(A) 81 | λογον BΨ 104 D 1611 913-216 917s 431[s] 920s 919-436 808[s] L[r] co] + τ. Κυ rel. |

faciens de caelo, dans pluvias et tempora fruc-
tifera, implens cibo et laetitia corda nostra.
Et haec dicentes vix sedaverunt turbas ne sibi 18
immolarent. Supervenerunt autem quidam ab 19
Antiochia et Iconio Iudaei et, persuasis turbis,
lapidantesque Paulum traxerunt extra civita-
tem existimantes eum mortuum esse. Circum- 20
dantibus autem eum discipulis surgens intravit
civitatem et postera die profectus est cum
Barnaba in Derben.

Cumque evangelizassent civitati illi et do- 21
cuissent multos, reversi sunt Lystram et Ico-
nium et Antiochiam, confirmantes animas dis- 22
cipulorum exhortantesque ut permanerent in
fide, et quoniam per multas tribulationes oportet
nos intrare in regnum Dei. Et cum constituis- 23
sent illis per singulas ecclesias presbyteros et
orassent cum ieiunationibus, commendaverunt
eos Domino in quem crediderunt, transeun- 24
tesque Pisidiam venerunt in Pamphyliam, et 25
loquentes verbum Domini in Perge descende-

---

17 nostra I g Leo] vestra *rel.*
19 existimantes d dm] aestimantes *codd.*
22 et + dicebant SU w (h)
24 in > GFIMO*R dm g
25 ~ in Pergen verbum Domini *codd.*

---

19 2 C 11,25; 2 T 3,11
21 Mt 28,19
22 A 11,23; 1 Th 3,3; Mt 7,14
23 A 13,3

26 runt in Attaliam [1]et inde navigaverunt Antio-
chiam, unde erant traditi gratiae Dei in opus,
27 quod compleverunt. Cum autem venissent et
congregassent ecclesiam, rettulerunt quanta fe-
cisset Deus cum illis, et quia aperuisset gen-
28 tibus ostium fidei. Morati sunt autem tempus
non modicum cum discipulis.

15,1-35 *Concilium apostolorum*

15 Et quidam descendentes de Iudaea doce-
bant fratres: Quia nisi circumcidamini secun-
2 dum morem Moysi, non potestis salvari. Facta
ergo seditione non minima Paulo et Barnabae
adversus illos, statuerunt ut ascenderent Pau-
lus et Barnabaset quidam alii ex aliis ad apo-
stolos et presbyteros in Hierusalem super hac
3 quaestione. Illi ergo deducti ab ecclesia per-
transibant Phoenicem et Samariam narrantes
conversionem gentium et faciebant gaudium
4 magnum omnibus fratribus. Cum autem venis-
sent Hierosolymam, suscepti sunt ab ecclesia
et ab apostolis et senioribus annuntiantes

27 et² CAIsTs d dm e g] > *rel.*
15,1 de] a R* d e g
salvi fieri GssDJsTThW c d dm e g p
2 aliis] *illis CFSᶜT (e) g p
3 ergo] igitur *codd.*
Phoenicem FUVTh d e] -cen *rel.*
conversionem] -sationem AF*DI-UKʳW e
4 et² + a GᶜFS*KʳW e

26 A 13,1s
15,1 G 5,2
2 A 11,30; G 2,1
4 A 14,27

κατέβησαν εἰς Ἀτταλίαν, κἀκεῖθεν ἀπέπλευσαν 26 13,1s
εἰς Ἀντιόχειαν, ὅθεν ἦσαν παραδεδομένοι τῇ χά-
ριτι τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ ἔργον ὃ ἐπλήρωσαν. παρα- 27 1 C 16,9 11,18
γενόμενοι δὲ καὶ συναγαγόντες τὴν ἐκκλησίαν,
ἀνήγγελλον ὅσα ἐποίησεν ὁ Θεὸς μετ᾽ αὐτῶν, καὶ
ὅτι ἤνοιξεν τοῖς ἔθνεσιν θύραν πίστεως. διέτρι- 28
βον δὲ χρόνον οὐκ ὀλίγον σὺν τοῖς μαθηταῖς.
15 Καί τινες κατελθόντες ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας ἐδί- G 5,2
δασκον τοὺς ἀδελφοὺς ὅτι ἐὰν μὴ περιτμηθῆ-
τε τῷ ἔθει τῷ Μωϋσέως, οὐ δύνασθε σωθῆναι.
γενομένης δὲ στάσεως καὶ ζητήσεως οὐκ ὀλίγης 2 11,30; G 2,1
τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Βαρνάβᾳ πρὸς αὐτούς, ἔτα-
ξαν ἀναβαίνειν Παῦλον καὶ Βαρνάβαν καί τι-
νας ἄλλους ἐξ αὐτῶν πρὸς τοὺς ἀποστόλους καὶ
πρεσβυτέρους εἰς Ἰερουσαλὴμ περὶ τοῦ ζητήμα-
τος τούτου. οἱ μὲν οὖν προπεμφθέντες ὑπὸ 3
τῆς ἐκκλησίας διήρχοντο τήν τε Φοινίκην καὶ
Σαμάρειαν ἐκδιηγούμενοι τὴν ἐπιστροφὴν τῶν
ἐθνῶν, καὶ ἐποίουν χαρὰν μεγάλην πᾶσιν τοῖς
ἀδελφοῖς. παραγενόμενοι δὲ εἰς Ἱεροσόλυμα 4 14,27
παρεδέχθησαν ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν ἀπο-
στόλων καὶ τῶν πρεσβυτέρων, ἀνήγγειλάν τε

Ατταλ. + ευαγγελιζομενοι αυτους D 614sss syh^{+} | 26 απ-
επλευσαν > B* | 27 ο θς εποι. αυτοις μετα τ. ψυχων αυ-
των D g | 28 δε + εκει 104 E-1765 1891-7 88 623^{r} L^{r} g
syph co | 15,1 Ιουδ. + τ. πεπιστευκοτων απο τ. αιρεσεως
τ. φαρισαιων Ψ 614ss 467 syh^{m} | nisi creditis secundum
praedicationem Petri et sociorum eis Ef | περιτμηθ. και
τω εθει Μωυσ. περιπατητε D syh^{m} sa | 2 κ. ζητησεως > *
E 917 1898 lat(-g) tpl bo | αυτους + ελεγεν γ. ο Π. μενειν
ουτως καθως επιστευσαν διισχυριζομενος, οι δε εληλυθο-
τες απο Ιερουσ. παρηγγειλαν αυτοις τω Π. κ. Β. κ. τισιν
αλλοις αναβαινειν D syh^{m} (g w Ef) | τουτου + οπως κρι-
θωσιν επ αυτοις D 257sss syh^{+} | 3 πασιν > 1898 467 241
491 g | 4 απεδεχθησαν C E 614 2147-1891 522ss 536-7 *
88s 1827ss 920* L^{r}] + μεγαλως C D 1611ss 614sss syh^{+}
sa Amb | υπο] απο BC 326s 431* |

5 ὅσα ὁ Θεὸς ἐποίησεν μετ' αὐτῶν. ἐξανέστησαν δέ
τινες τῶν ἀπὸ τῆς αἱρέσεως τῶν φαρισαίων πε-
πιστευκότες, λέγοντες ὅτι δεῖ περιτέμνειν αὐτοὺς
παραγγέλλειν τε τηρεῖν τὸν νόμον Μωϋσέως.
6 Συνήχθησάν τε οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσ-
7 βύτεροι ἰδεῖν περὶ τοῦ λόγου τούτου. πολλῆς
δὲ ζητήσεως γενομένης ἀναστὰς Πέτρος εἶπεν
10,44; 11,15 πρὸς αὐτούς· Ἄνδρες ἀδελφοί, ὑμεῖς ἐπίστασ-
θε ὅτι ἀφ' ἡμερῶν ἀρχαίων ἐν ὑμῖν ἐξελέξα-
το ὁ Θεὸς διὰ τοῦ στόματός μου ἀκοῦσαι τὰ ἔθνη
8 τὸν λόγον τοῦ εὐαγγελίου καὶ πιστεῦσαι. καὶ
ὁ καρδιογνώστης Θεὸς ἐμαρτύρησεν αὐτοῖς
δοὺς αὐτοῖς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον καθὼς καὶ ἡμῖν,
10,34 9 καὶ οὐδὲν διέκρινεν μεταξὺ ἡμῶν τε καὶ αὐτῶν,
10 τῇ πίστει καθαρίσας τὰς καρδίας αὐτῶν. νῦν
G 3,10; 5.1 Mt 11,30 οὖν τί πειράζετε τὸν Θεόν, ἐπιθεῖναι ζυγὸν
ἐπὶ τὸν τράχηλον τῶν μαθητῶν, ὃν οὔτε οἱ
πατέρες ἡμῶν οὔτε ἡμεῖς ἰσχύσαμεν βαστάσαι;
G 2,16 E 2,4-10 11 ἀλλὰ διὰ τῆς χάριτος τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ πισ-
τεύομεν σωθῆναι καθ' ὃν τρόπον κἀκεῖνοι.
12 Ἐσίγησεν δὲ πᾶν τὸ πλῆθος καὶ ἤκουον Βαρ-

αυτων+κ. οτι ηνοιξεν τ. εθνεσι θυραν πιστεως C[c] 104 614s 257 1891[a] 216 1827ss 547 1 460s (sa Ef) | 5 *inc.* οι δε παραγγειλαντες αυτοις αναβαινειν πρ. τ. πρεσβυτερους εξανεστησαν (contra apostolos) λεγοντες τινες D syh[m] (Ef) | 6 πρεσβυτ.+συν τω πληθει 614 2147s syh | λογου] ζητηματος D-614 257 g syh | 7 συζητησ. CΨ 104 Ds 1611ss 614-913 2278[a] 88s 623 pl. 920 pl. L[r] | Πετρ.+εν πνι αγιω (D*) 614 257 syh[m] | υμιν] ημιν Ψ 104 D-1765 1891s 323 216 88s 5 pl. 920 pl. 206 al. 440-913 L[r] lat syh | 8 αυτοις[1]> E lat(-g) tpl sa Amb | αυτοις[2]> BSA 33 81s g tpl Did | 9 ουθεν B 104s 614sss 323 216 1829 927-226* 1 al. LPH | 10 *inc.* κ. νυν E 536 syp Tert | 11 αλλα] αλλ' η 2138s 614sss 917 88s | Ιυ+Χυ CΨs 1175 D 913s 522ss 536ss 431[a] 467 69 g syp ar Ir Aug | 12 *inc.* συνκατατιθεμενων δε τ. πρεσβυτερων τοις υπο τ. Π. ειρημενοις εσιγ. D syh[+] Ef | απαν 33 E 1891[a] 2298 69, >242 1739 1838 |

quanta Deus fecisset cum illis. Surrexerunt au- 5
tem quidam de haeresi pharisaeorum, qui credide-
diderunt, dicentes: Quia oportet circumcidi eos,
praecipere quoque servare legem Moysi.

Conveneruntque apostoli et seniores videre 6
de verbo hoc. Cum autem magna conquisitio 7
fieret, surgens Petrus dixit ad eos: Viri fratres,
vos scitis quoniam ab antiquis diebus Deus in
nobis elegit per os meum audire gentes ver-
bum evangelii et credere. Et qui novit corda 8
Deus, testimonium perhibuit dans illis Spiri-
tum sanctum sicut et nobis, et nihil discrevit 9
inter nos et illos fide purificans corda eorum.
Nunc ergo quid tentatis Deum imponere iu- 10
gum super cervices discipulorum, quod neque
patres nostri neque nos portare potuimus? Sed 11
per gratiam Domini Iesu Christi credimus sal-
vari quemadmodum et illi. Tacuit autem omnis 12
multitudo, et audiebant Barnabam et Paulum

5 quidam + viri CT
crediderant G-FMTsK[r]
6 conven. autem IM deg
7 conquisitio] quaestio CD p
~ in nobis elegit Deus *codd.*
10 Deum] Dominum Tert Hil Tyc, > U Hier (Ambst Aug)
cervices AMR d dm] -cem *rel.* c e g p Ir Hier
11 Christi Th·d g Ir Aug] > *rel.*
credimus + nos g Tert Aug, nos posse CT Ir

7 A 10,44; 11,15
9 A 10,34
10 G 3,10; 5,1; 6,13; Mt 11,30
11 G 2,16; E 2,4-10

narrantes quanta Deus fecisset signa et pro-
digia in gentibus per eos.
13 Et postquam tacuerunt, respondit Iacobus
14 dicens: Viri fratres, audite me. ¹Simon narravit
quemadmodum primum Deus visitavit sumere
15 ex gentibus populum nomini suo. Et huic con-
cordant verba prophetarum, sicut scriptum est:
16 *Post haec revertar*
et reaedificabo tabernaculum David, quod decidit,
et diruta eius reaedificabo et erigam illud,
17 *ut requirant ceteri hominum Dominum,*
et omnes gentes, super quas invocatum est nomen meum,
dicit Dominus faciens haec.
18 *Notum a saeculo est Domino opus suum.*
19 Propter quod ego iudico non inquietari eos,
20 qui ex gentibus convertuntur ad Deum, ¹sed
scribere ad eos ut abstineant se a contamina-
tionibus simulacrorum et fornicatione et suf-
21 focatis et sanguine. Moyses enim a temporibus
antiquis habet in singulis civitatibus qui eum
praedicent in synagogis, ubi per omne sabba-
tum legitur.

---

12 ~ fecisset Deus *codd.*
14 Simon ADUsVThW(KM)] ~ Simeon *rel.*
16 reaedificabo¹ G*sMTTh c dm g Ir] aedific. *rel.*
decidit] cecidit CFsISssThᶜ c d dm e g Ir
19 iudico] dico FS*B
Deum] Dominum ADI-TTh dm p
20 sanguine + et quaecunq. nolunt sibi fieri aliis ne faciant D Ir (d)

---

13 A 21,18; G 2,9
14 L 1,68
16 Am 9,11 O'; Jr 12,15
18 Is 45,21
20 Gn 9,4; Lv 3,17; 5,2; 17,10-16
21 A 13,15

νάβα καὶ Παύλου ἐξηγουμένων ὅσα ἐποίησεν ὁ
Θεὸς σημεῖα καὶ τέρατα ἐν τοῖς ἔθνεσιν δι᾽ αὐτῶν.
Μετὰ δὲ τὸ σιγῆσαι αὐτοὺς ἀπεκρίθη Ἰά- 13 21,18; G 2,9
κωβος λέγων· Ἄνδρες ἀδελφοί, ἀκούσατέ μου.
Συμεὼν ἐξηγήσατο καθὼς πρῶτον ὁ Θεὸς ἐπε- 14
σκέψατο λαβεῖν ἐξ ἐθνῶν λαὸν τῷ ὀνόματι αὐ-
τοῦ. καὶ τούτῳ συμφωνοῦσιν οἱ λόγοι τῶν προ- 15
φητῶν, καθὼς γέγραπται· Am 9,11s O′

Μετὰ ταῦτα ἀναστρέψω καὶ ἀνοικοδομήσω 16 Jr 12,15
τὴν σκηνὴν Δαυὶδ τὴν πεπτωκυῖαν,
καὶ τὰ κατεστραμμένα αὐτῆς ἀνοικοδομήσω
καὶ ἀνορθώσω αὐτήν,
ὅπως ἂν ἐκζητήσωσιν οἱ κατάλοιποι τῶν 17
ἀνθρώπων τὸν Κύριον,
καὶ πάντα τὰ ἔθνη ἐφ᾽ οὓς ἐπικέκληται τὸ
ὄνομά μου ἐπ᾽ αὐτούς,
λέγει Κύριος ὁ ποιῶν ταῦτα [1]*γνωστὰ ἀπ᾽ αἰῶνος.* 18 Is 45,21

διὸ ἐγὼ κρίνω μὴ παρενοχλεῖν τοῖς ἀπὸ τῶν 19
ἐθνῶν ἐπιστρέφουσιν ἐπὶ τὸν Θεόν, ἀλλὰ ἐπι- 20 Gn 9,4 Lv 3,17; 5,2; 17,10-16
στεῖλαι αὐτοῖς τοῦ ἀπέχεσθαι [ἀπὸ] τῶν ἀλισγη-
μάτων τῶν εἰδώλων καὶ τῆς πορνείας καὶ πνικ-
τοῦ καὶ τοῦ αἵματος· Μωϋσῆς γὰρ ἐκ γενεῶν 21 13,15
ἀρχαίων κατὰ πόλιν τοὺς κηρύσσοντας αὐτὸν ἔχει
ἐν ταῖς συναγωγαῖς κατὰ πᾶν σάββατον ἀνα-
γινωσκόμενος.

---

13 αυτους + αναστας Ιακ. ειπεν D syp | **14** εξελεξατο 1611-614 255 (33, E) | λαον + επι 104s 1611ss 614sss 913 1891s 1739s 88ss 1873-1 460* | **15** τουτω] ουτως D* g sa Ir | **16** κατεστραμμ. (B)S 33s 915 co] -εσκαμμ. rel. tpl| * ανοικοδομησω + καθως αι ημεραι τ. αιωνος 383 440 | **17** επ αυτους > vg ar co | ο > BS*Ψ D* | ταυτα + παντα 104s 1611 913 1891 pl. 88s 623 pl. 920 pl. sypar, ~ E-614 1874 467 1310s LP syh | **18** α εστιν γνωστα απ αι. αυτου * 522sss | αιων. + εστιν τω θω παντα τα εργα αυτου 104s D 913 216 917-431 623r g tpl sy Ir | **20** απο > BS 81s * P45 D1 431sss 467 226 | κ. τ. πνικτου > D g Arist Ir Ambst Ef | αιματ. + κ. οσα αν μη θελωσιν αυτοις γενεσθαι ετεροις μη ποιειν D 1891r 1522 sa Arist Ir Eus Ef |

22 Τότε ἔδοξε τοῖς ἀποστόλοις καὶ τοῖς πρεσ-
βυτέροις σὺν ὅλῃ τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκλεξαμένους ἄν-
δρας ἐξ αὐτῶν πέμψαι εἰς Ἀντιόχειαν σὺν τῷ
Παύλῳ καὶ Βαρνάβᾳ, Ἰούδαν τὸν καλούμενον
Βαρσαββᾶν καὶ Σίλαν, ἄνδρας ἡγουμένους ἐν
23 τοῖς ἀδελφοῖς, γράψαντες διὰ χειρὸς αὐτῶν
[τάδε]· Οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἀδελ-
φοὶ τοῖς κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν καὶ Συρίαν καὶ
15,1 24 Κιλικίαν ἀδελφοῖς τοῖς ἐξ ἐθνῶν χαίρειν. Ἐπει-
δὴ ἠκούσαμεν ὅτι τινὲς ἐξ ἡμῶν ἐξελθόντες
ἐτάραξαν ὑμᾶς λόγοις ἀνασκευάζοντες τὰς ψυ-
25 χὰς ὑμῶν, οἷς οὐ διεστειλάμεθα, ˈἔδοξεν ἡμῖν
γενομένοις ὁμοθυμαδόν, ἐκλεξαμένοις ἄνδρας
πέμψαι πρὸς ὑμᾶς σὺν τοῖς ἀγαπητοῖς ἡμῶν
26 Βαρνάβᾳ καὶ Παύλῳ, ἀνθρώποις παραδεδω-
κόσι τὰς ψυχὰς αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ
27 Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. ἀπεστάλκαμεν
οὖν Ἰούδαν καὶ Σίλαν, καὶ αὐτοὺς διὰ λόγου
Mt 23,4 28 ἀπαγγέλλοντας τὰ αὐτά. ἔδοξεν γὰρ τῷ πνεύ-
ματι τῷ ἁγίῳ καὶ ἡμῖν μηδὲν πλέον ἐπιτίθεσ-
θαι ὑμῖν βάρος πλὴν τούτων τῶν ἐπάναγκες,
29 ἀπέχεσθαι εἰδωλοθύτων καὶ αἵματος καὶ πνικτῶν

* 22 εκλεξαμενοις 33 1611ss 614 1891sss 323 808 | επικα-λουμ. 104s 1611-1829 1838[a] 920 pl. P[r] | Βαραββαν D| 23 γρ. + επιστ εχουσαν τ. τυπον τουτον Ψ | αυτων + επιστολην (κ. πεμψαντες) περιεχουσαν 614sss syh[m], C D g w tpl sa | ταδε > BS*As P^{45} vg bo | πρεσβ. BS*ss 33 81 D lat tpl sa bo[l] Ωρ Ir Ath] + και οι rel. | αδελφ. > 2138[a]'
* 467 sa bo[l] Or | 24 ημων] υμ. S* 383s 915 1838 69* | ημων + profecti sunt ad vos syh[m] | εξελθ. > BS* 1175 88s ar Ath Χρ | υμων + λεγοντες περιτεμνεσθαι κ. τηρειν τ. νομον CΨ 104s E rel. (g tpl Ir) syph ar | 25 εκλεξαμενους SC 104s D-255 917-5 920-547 al. Ir | 26 τ. ψυχην D tpl bo Ir | Χυ + εις παντα πειρασμον Ds 614sss syh[m] Beda | 27 λογου + πολλου E | τα αυτα] ταυτα Ψ D 1611ss 614 257 917-915 1838s syh sa, nostram sententiam Ir |
* * 28 τουτων > A 1611 2138[a] 431s 610s Cl Ep Cy | 29 κ. πνικτων > D vg[l] Ir Tert[l] Cyp Ambst Hier[e] | πνικτου S[e]A[o]-326 Ds 1518 913s 917[a] 623[r] 206[r] L[r] |

Tunc placuit Apostolis et senioribus cum 22
omni ecclesia, eligere viros ex eis et mittere
Antiochiam cum Paulo et Barnaba Iudam,
qui cognominabatur Barsabas, et Silam vi-
ros primos in fratribus, scribentes per manus 23
eorum :

Apostoli et seniores fratres his, qui sunt
Antiochiae et Syriae et Ciliciae fratribus ex
gentibus salutem. Quoniam audivimus quia 24
quidam ex nobis exeuntes turbaverunt vos
verbis evertentes animas vestras, quibus non
mandavimus, placuit nobis collectis in unum 25
eligere viros et mittere ad vos cum carissimis
nostris Barnaba et Paulo, ['] hominibus, qui tra- 26
diderunt animas suas pro nomine Domini nos-
tri Iesu Christi. Misimus ergo Iudam et Si- 27
lam, qui et ipsi vobis verbis referent eadem.
Visum est enim Spiritui sancto et nobis nihil 28
ultra imponere vobis oneris quam haec ne-
cessaria: ut abstineatis vos ab immolatis si- 29
mulacrorum et sanguine et suffocato et

---

22 ex eis] ex his D, ex se CT, > g
cognominabatur CRW dm g] -minatur *rel.*
23 manum ISK^r e
eorum + epistolam continentem haec DI^c c g w tpl (d)
24 evertentes] avertentes S, destruentes d g Ir
27 Sileam G^{c}sMTR(D g)
28 ultra] amplius d e g Ir Tert Var Pac Vig
necessaria A^{c}DB (Ir e p^c)] -rio *rel.*
29 et^2 > AFIS*ThKssR*W p*
suffocato > d Ir Tert Cyp Ambst Pac Hier^c

---

24 A 15,1
26 A 20,24; 21,13; R 16,4
28 Mt 23,4

fornicatione, a quibus custodientes vos bene
agetis. Valete.
30 Illi ergo dimissi descenderunt Antiochiam et,
congregata multitudine, tradiderunt epistulam.
31 Quam cum legissent, gavisi sunt super conso-
32 latione. Iudas autem et Silas, et ipsi cum es-
sent prophetae, verbo plurimo consolati sunt
33 fratres et confirmaverunt. Facto autem ibi ali-
quanto tempore, dimissi sunt cum pace a fra-
34 tribus ad eos, qui miserant illos. Visum est
autem Silae ibi remanere, Iudas autem solus
35 abiit Hierusalem. Paulus autem et Barnabas de-
morabantur Antiochiae docentes et evangeli-
zantes cum aliis pluribus verbum Domini.

15,36-18,22 *Secundum iter*
15,36-16,5 *Itineris initia Timotheus*

36 Post aliquot autem dies dixit ad Barnabam
Paulus: Revertentes visitemus fratres per uni-
versas civitates, in quibus praedicavimus ver-
37 bum Domini, quomodo se habeant. Barnabas
autem volebat secum adsumere et Iohannem, qui
38 cognominabatur Marcus. Paulus autem rogabat
eum ut qui discessisset ab eis de Pamphylia

---

29 fornicatione + et quae vobis fieri non vultis aliis ne feceritis DTh d p w[e] tpl Ir Cyp
agitis CFISU d p* Tert
33 aliquanto DIsOR c dm (G)] *> *rel.*
34 > AFISsOKssW e p
37 et > DOTh d p
38 ut > G*ssDU*OTh e

---

32 A 11,27; 13,1
36 1 Th 3,5
37 A 12,12.25
38 A 13,13; C 4,10; 2 T 4,11

καὶ πορνείας· ἐξ ὧν διατηροῦντες ἑαυτοὺς εὖ
πράξετε. ἔρρωσθε.
Οἱ μὲν οὖν ἀπολυθέντες κατῆλθον εἰς Ἀν- 30
τιόχειαν, καὶ συναγαγόντες τὸ πλῆθος ἐπέδω-
καν τὴν ἐπιστολήν. ἀναγνόντες δὲ ἐχάρησαν 31
ἐπὶ τῇ παρακλήσει. Ἰούδας τε καὶ Σίλας, 32 11,27; 13,1
καὶ αὐτοὶ προφῆται ὄντες, διὰ λόγου πολλοῦ
παρεκάλεσαν τοὺς ἀδελφοὺς καὶ ἐπεστήριξαν·
ποιήσαντες δὲ χρόνον ἀπελύθησαν μετ᾽ εἰρή- 33
νης ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν πρὸς τοὺς ἀποστείλαντας
αὐτούς. Παῦλος δὲ καὶ Βαρνάβας διέτριβον 35
ἐν Ἀντιοχείᾳ, διδάσκοντες καὶ εὐαγγελιζόμε-
νοι μετὰ καὶ ἑτέρων πολλῶν τὸν λόγον τοῦ
Κυρίου.
Μετὰ δέ τινας ἡμέρας εἶπεν πρὸς Βαρνά- 36
βαν Παῦλος· ἐπιστρέψαντες δὴ ἐπισκεψώμεθα
τοὺς ἀδελφοὺς κατὰ πόλιν πᾶσαν ἐν αἷς κατηγ-
γείλαμεν τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, πῶς ἔχουσιν.
Βαρνάβας δὲ ἐβούλετο συμπαραλαβεῖν καὶ τὸν 37 12,12.25
Ἰωάννην τὸν καλούμενον Μᾶρκον· Παῦλος δὲ 38 13,13
ἠξίου, τὸν ἀποστάντα ἀπ᾽ αὐτῶν ἀπὸ Παμφυ- C 4,10

πορνειας + κ. οσα μη θελετε εαυτοις γινεσθαι ετεροις μη ποιειν D 614 1891-1831 536ss 216 1522 p tpl syh^{+} sa Ir Tert (Ef) | πραξετε + φερομενοι εν τω αγ. πνι D Ir Tert Ef | **30** απολυθ. + εν ημεραις ολιγαις D* | επιστολ. + Ιουδας κ. Σιλας syh^{+} | **32** οντες + πληρεις πνς αγιου D | **33** αποστειλ. αυτους] αποστολους E-1765 917s 88s 623 pl. 920-436 L^{r} syph ar | **34** εδοξεν δε τω Σιλα επιμειναι αυτου C 33s 1175 D 1611s 614sss 181^{s} 623 pl. 1837s al. g w tpl vg^{1} syh^{+} ar co Ef] + μονος δε Ιουδας επορευθη D g w tpl (Ef), + hierosolyma w Ef | **36** τινας] ολιγας Ef, πολλας Ψ | αδελφ. + ημων Ψ 104s 257ss 88s 5s al. 920^{s} L^{r}, + τους D 1611 2138-913 431^{s} 919 460s | εχουσιν + placuit autem consilium Barnabae syh^{+} Ef | **37** εβουλευσατο Ψ 104^{s} 383s 1765s 917s 88s 5ss 489-1525 L^{r} (D^{1}) | επικαλουμ. S^{c}CΨsss 81 D 1611-1739 917-431 1838-489 241 808s | **38** ηξιου] ουκ εβουλετο λεγων D (e, syp) |

λίας καὶ μὴ συνελθόντα αὐτοῖς εἰς τὸ ἔργον,
39 μὴ συμπαραλαμβάνειν τοῦτον. ἐγένετο δὲ παρ-
οξυσμός, ὥστε ἀποχωρισθῆναι αὐτοὺς ἀπ' ἀλ-
4,36; 13,4 λήλων, τόν τε Βαρνάβαν παραλαβόντα τὸν Μᾶρ-
40 κον ἐκπλεῦσαι εἰς Κύπρον. Παῦλος δὲ ἐπιλε-
ξάμενος Σίλαν ἐξῆλθεν, παραδοθεὶς τῇ χάριτι
41 τοῦ Κυρίου ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν. διήρχετο δὲ τὴν
Συρίαν καὶ Κιλικίαν ἐπιστηρίζων τὰς ἐκκλησίας.
17,14; 19,22 2 T 1.5 Ph 2,19-22 16 Κατήντησεν δὲ καὶ εἰς Δέρβην καὶ εἰς Λύσ-
τραν. καὶ ἰδοὺ μαθητής τις ἦν ἐκεῖ ὀνόματι
Τιμόθεος, υἱὸς γυναικὸς Ἰουδαίας πιστῆς, πα-
6,3 2 τρὸς δὲ Ἕλληνος, ὃς ἐμαρτυρεῖτο ὑπὸ τῶν ἐν
3 Λύστροις καὶ Ἰκονίῳ ἀδελφῶν. τοῦτον ἠθέλη-
σεν ὁ Παῦλος σὺν αὐτῷ ἐξελθεῖν, καὶ λαβὼν
περιέτεμεν αὐτὸν διὰ τοὺς Ἰουδαίους τοὺς ὄντας
ἐν τοῖς τόποις ἐκείνοις· ᾔδεισαν γὰρ ἅπαντες
15,23-29 4 ὅτι Ἕλλην ὁ πατὴρ αὐτοῦ ὑπῆρχεν. Ὡς δὲ διεπο-
ρεύοντο τὰς πόλεις, παρεδίδοσαν αὐτοῖς φυλάσ-
σειν τὰ δόγματα τὰ κεκριμένα ὑπὸ τῶν ἀποστό-
5 λων καὶ πρεσβυτέρων τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις. αἱ
μὲν οὖν ἐκκλησίαι ἐστερεοῦντο τῇ πίστει καὶ
ἐπερίσσευον τῷ ἀριθμῷ καθ' ἡμέραν.
18,23 6 Διῆλθον δὲ τὴν Φρυγίαν καὶ Γαλατικὴν χώ-
ραν, κωλυθέντες ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος λα-

εργον + εις ο επεμφθησαν D w tpl vg[1] | συμπαραλαβειν 326 Ds 383 913* 323* 917s 88s 489 920* L[r] | μη[2] -τουτον] τουτον μη ειναι συν αυτοις D | 39 *inc.* δια τουτο εγ. syp Ef | αποχωρησαι E 614 (257) | τοτε Β. παραλαβων..., επλευσεν D (c g tpl sy co) | 40 Κυ] θυ CΨ 104 E-1874
* 88* 623 pl. L[r] g tpl sy ar bo | 41 εκκλησ. + παραδιδους
* τ. εντολας των πρεσβ. D (g tpl vg[1] syh[m], Ef) | 16,1 *inc.* διελθων δε τα εθνη ταυτα κατηντ. εις D (g) tpl vg[1] syh[m] | Ιουδ.] χηρας g p tpl vg[1] (1838), > E Ef | 4 *inc.* διερχομενοι δε D g | παρεδιδοσαν] εκηρυσσον κ. παρεδιδοσαν αυτοις μετα πασης παρρησιας τ. Κν Ιν Χν αμα παραδιδοντες κ. τ. εντολας (τ.) αποστολων κ. D syh[m] | κεκρυμμ. 104 81 1518 1765 1874ss 69 | 5 τη πιστει > D | 6 διελθοντες Ψ 104 383s 1765 1874 5ss 920-1837 al. L[r] | πνς + μηδενι D Ef (g m) |

et non isset cum eis in opus, non debere re-
cipi. Facta est autem dissensio, ita ut disce- 39
derent ab invicem, et Barnabas quidem, ad-
sumpto Marco, navigaret Cyprum. Paulus vero, 40
electo Sila, profectus est, traditus gratiae Dei
a fratribus. Perambulabat autem Syriam et 41
Ciliciam confirmans ecclesias, praecipiens cu-
stodire praecepta apostolorum et seniorum.

Pervenit autem Derben et Lystram. Et 16
ecce discipulus quidam erat ibi nomine Ti-
motheus, filius mulieris Iudaeae fidelis, patre
gentili. Huic testimonium bonum reddebant qui 2
in Lystris erant et Iconio fratres. Hunc voluit 3
Paulus secum proficisci et adsumens circum-
cidit eum propter Iudaeos, qui erant in illis
locis; sciebant enim omnes quod pater eius
erat gentilis. Cum autem pertransirent civita- 4
tes, tradebant eis custodire dogmata, quae
erant decreta ab apostolis et senioribus, qui
erant Hierosolymis. Et ecclesiae quidem con- 5
firmabantur fide et abundabant numero co-
tidie.

16,6-40 *Initia evangelii in Macedonia, Philippis*

Transeuntes autem Phrygiam et Galatiae 6
regionem vetati sunt a Spiritu sancto loqui

---

38 recipi + eum G[c]ADIsURTh(C) c e p | **39** quidem > GADIsOTh dm e p | **40** Dei BW e g tpl] Domini *rel.* | **41** praecipiens – seniorum FDSUOK[r]W c dm g tpl] *> *rel.* | **16,1** autem + in GsFsI[r]BR[c]ThW c dm e p | **2** bonum CFSssBW g] > *rel.* | **3** ~ gentilis esset *codd.* | **4** erant[2] DSsO dm e p[c]] essent *rel.* | **6** ~ sancto Spiritu GsFS[r]KVsTh d e m p

---

39 A 4,36; 13,4 | **16,1** A 17,14; 19,22; 2 T 1,5; Ph 2,19-22 | **2** A 6,3 | **4** A 15,23-29 | **6** A 18,23

7 verbum Dei in Asia. Cum venissent autem
in Mysiam, tentabant ire in Bithyniam, et non
8 permisit eos Spiritus Iesu. Cum autem per-
transissent Mysiam, descenderunt Troadem,
9 'et visio per noctem Paulo ostensa est: Vir
Macedo quidam erat stans et deprecans eum
et dicens: Transiens in Macedoniam adiuva
10 nos. Ut autem visum vidit, statim quaesivimus
proficisci in Macedoniam, certi facti quod vo-
casset nos Deus evangelizare eis.
11 Navigantes autem a Troade recto cursu
venimus Samothraciam et sequenti die Nea-
12 polim 'et inde Philippos, quae est prima partis
Macedoniae civitas, colonia. Eramus autem in
13 hac urbe diebus aliquot conferentes. Die au-
tem sabbatorum egressi sumus foras portam
iuxta flumen, ubi videbatur oratio esse, et se-
dentes loquebamur mulieribus, quae convene-
14 rant. Et quaedam mulier nomine Lydia, pur-
puraria civitatis Thyatirenorum, colens Deum,
audivit; cuius Dominus aperuit cor intendere

---

13 videbatur] *putabamus

Dei DOTh* d m] > *rel.*
7 in² OW Hier e g] > *rel.*
9 et³ > FMSUTW d
10 quod FSsK^r W e] quia *rel.*
12 Philippos I*U* dm (e)] -ppis *rel.*
prima] primae Th c
conferentes] consistentes FSK^r
14 audivit] audiebat verbum CT g p (D)

---

9 A 18,9
13 A 13,14
14 Ap 2,18-29; J 6,44

λῆσαι τὸν λόγον ἐν τῇ Ἀσίᾳ. ἐλθόντες δὲ κατὰ 7
τὴν Μυσίαν ἐπείραζον εἰς τὴν Βιθυνίαν πορευ-
θῆναι, καὶ οὐκ εἴασεν αὐτοὺς τὸ πνεῦμα Ἰη-
σοῦ, παρελθόντες δὲ τὴν Μυσίαν κατέβησαν εἰς 8
Τρῳάδα. καὶ ὅραμα διὰ νυκτὸς τῷ Παύλῳ 9
ὤφθη, ἀνὴρ Μακεδών τις ἦν ἑστὼς καὶ παρα-
καλῶν αὐτὸν καὶ λέγων· διαβὰς εἰς Μακεδο-
νίαν˝ βοήθησον ἡμῖν. ὡς δὲ τὸ ὅραμα εἶδεν, 10
εὐθέως ἐζητήσαμεν ἐξελθεῖν εἰς Μακεδονίαν,
συμβιβάζοντες ὅτι προσκέκληται ἡμᾶς ὁ Θεὸς
εὐαγγελίσασθαι αὐτούς.
Ἀναχθέντες δὲ ἀπὸ Τρῳάδος εὐθυδρομή- 11
σαμεν εἰς Σαμοθρᾴκην, τῇ δὲ ἐπιούσῃ εἰς Νέαν
πόλιν, ˡκἀκεῖθεν εἰς Φιλίππους, ἥτις ἐστὶν πρώ- 12
τη τῆς μερίδος Μακεδονίας πόλις, κολωνία
Ἦμεν δὲ ἐν ταύτῃ τῇ πόλει διατρίβοντες ἡμέ-
ρας τινάς. τῇ τε ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων ἐξήλ- 13
θομεν ἔξω τῆς πύλης παρὰ ποταμὸν οὗ ἐνομί-
ζομεν προσευχὴν εἶναι, καὶ καθίσαντες ἐλαλοῦ-
μεν ταῖς συνελθούσαις γυναιξίν. καί τις γυνὴ 14 Ap 2,18ss J 6,44
ὀνόματι Λυδία, πορφυρόπωλις πόλεως Θυατεί-
ρων, σεβομένη τὸν Θεόν, ἤκουεν, ἧς ὁ Κύριος
διήνοιξεν τὴν καρδίαν προσέχειν τοῖς λαλουμέ-

λογον + τ. θυ D g m vg^{l} syp bo Ef | 7 επειρ.] ηθελαν D syp | εις] κατα 104 1675 440s 1838 920 pl. L^{r} | Ιυ > 104s 1518 522* 440s 614ss 917s 1838^{r} 206 pl. sa Ef | 8 διελθοντ. D syh | κατεβησ.] κατηντησ. D^{l}, venimus lr | 9 εν οραματι D^{l} e syp | ωφθη] εφανη 1611-614 257s, + ωσει D syp sa Ef | εστως + κατα προσωπον αυτου D 614sss syh^{+} sa | 10 *inc.* διεγερθεις ουν διηγησατο το οραμα ημιν κ. ενοησαμεν οτι D sa | αυτους] τους εν τη Μακεδ. D, αυτοις A 33 323 181 623 al. 642 | 11 *inc.* τη δε επαυριον αναχθ. απο D 614 257 syh^{m} | επιουση + ημερα D (lat sy) | Νεαν πολ. BSA 1175 D^{o} 1739 1838s ar] Νεαπ. rel. | 12 πρωτη] κεφαλη D syp, primae c tpl vg^{l} | τ. μεριδος] μερις E^{l} ar sa, > D 2138s 614 242 460s 913 syph | 13 πυλης] πολεως 104s Es 2138^{r} 323^{r} 917-181 623^{r} L^{r} sy(p)h ar bo^{l} | ενομιζομεν B-33 81 1898s 1837 69 bo (sa)] -ζετο rel., εδοκει D | συνεληλυθυιαις D] + ημιν S*C E sa, + εκει syph^{+} |

15 νοις ὑπὸ τοῦ Παύλου. ὡς δὲ ἐβαπτίσθη καὶ ὁ
οἶκος αὐτῆς, παρεκάλεσεν λέγουσα· εἰ κεκρίκατέ
με πιστὴν τῷ Κυρίῳ εἶναι, εἰσελθόντες εἰς τὸν
οἶκόν μου μένετε· καὶ παρεβιάσατο ἡμᾶς.
19,24 16 Ἐγένετο δὲ πορευομένων ἡμῶν εἰς τὴν προσ-
ευχήν, παιδίσκην τινὰ ἔχουσαν πνεῦμα πύθωνα
ὑπαντῆσαι ἡμῖν, ἥτις ἐργασίαν πολλὴν παρεῖχεν
Mc 1,24.34 17 τοῖς κυρίοις αὐτῆς μαντευομένη. αὕτη κατα-
κολουθοῦσα τῷ Παύλῳ καὶ ἡμῖν ἔκραξεν λέ-
γουσα· οὗτοι οἱ ἄνθρωποι δοῦλοι τοῦ Θεοῦ τοῦ
ὑψίστου εἰσίν, οἵτινες καταγγέλλουσιν ὑμῖν ὁδὸν
19,13 18 σωτηρίας. τοῦτο δὲ ἐποίει ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας.
Mc 16,17 διαπονηθεὶς δὲ ὁ Παῦλος καὶ ἐπιστρέψας τῷ
πνεύματι εἶπεν· παραγγέλλω σοι ἐν ὀνόματι
Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐξελθεῖν ἀπ' αὐτῆς· καὶ ἐξῆλθεν
19 αὐτῇ τῇ ὥρᾳ. ἰδόντες δὲ οἱ κύριοι αὐτῆς ὅτι
ἐξῆλθεν ἡ ἐλπὶς τῆς ἐργασίας αὐτῶν, ἐπιλαβό-
μενοι τὸν Παῦλον καὶ τὸν Σίλαν εἵλκυσαν εἰς
17,6 20 τὴν ἀγορὰν ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας. καὶ προσαγα-
3 Rg 18,17 γόντες αὐτοὺς τοῖς στρατηγοῖς εἶπαν· οὗτοι οἱ
ἄνθρωποι ἐκταράσσουσιν ἡμῶν τὴν πόλιν, Ἰου-
21 δαῖοι ὑπάρχοντες, καὶ καταγγέλλουσιν ἔθη ἃ οὐκ
ἔξεστιν ἡμῖν παραδέχεσθαι οὐδὲ ποιεῖν Ῥω-
2 C 11,25 Ph 1,30 1 Th 2,2 22 μαίοις οὖσιν. καὶ συνεπέστη ὁ ὄχλος κατ' αὐ-

---

15 * 14 του> B D | 15 εβαπτ.+αυτη S[c] E 431* 919 808s syph ar sa | και+πας D 913 522*(g) co[1] | μενετε BSA 33 81s Ds] μεινατε rel. | 16 πυθωνα H-A 326 81 D[c] 1837 lat pl. ar Ωρ] -ωνος P^{45} rel. g tpl Lcf | αυτης> D[1] 917 | κυριοις +δια τουτου D* | 17 ημιν] τω Σιλα 1829 623 1827s 226 1311 L | ανθρ.> D* g Or Lcf | καταγγ.] ευαγγελιζονται D syph | υμιν] ημιν C-33 326s D 614-522 1758[r] 917-915 623 pl. e sa | 18 *inc.* επιστρεψ δε ο Π. τω πν. κ. διαπον. D | ο> BSA P^{45} | ινα εξελθης D g tpl Lcf | εξηλθ. – ωρα] ευθεως εξηλθ. D[1] | 19 ως δε ειδαν οι κυρ. τ. πεδισκης οτι απεστερησθαι τ. εργασιας αυτων ης ειχαν δι αυτης επιλαβ. D | ειλκ.] εσυραν E[1] | 21 εθη] τα εθνη D* | 22 ο] πολυς D (g tpl Lcf) syph | πολ. οχλος συνεπεστησαν κατ αυτ. κραζοντες D |

his, quae dicebantur a Paulo. Cum autem 15
baptizata esset et domus eius, deprecata est
dicens: Si iudicastis me fidelem Domino esse,
introite in domum meam et manete. Et coe-
git nos.

Factum est autem, euntibus nobis ad ora- 16
tionem, puellam quandam habentem spiritum
pythonem obviare nobis, quae quaestum mag-
num praestabat dominis suis divinando. Haec 17
subsecuta Paulum et nos clamabat dicens:
Isti homines servi Dei excelsi sunt, qui ad-
nuntiant vobis viam salutis. Hoc autem fa- 18
ciebat multis diebus. Dolens autem Paulus et
conversus spiritui dixit: Praecipio tibi in no-
mine Iesu Christi exire ab ea. Et exiit eadem
hora. Videntes autem domini eius quia exivit 19
spes quaestus eorum, apprehendentes Paulum
et Silam perduxerunt in forum ad principes
et offerentes eos magistratibus dixerunt: Hi 20
homines conturbant civitatem nostram, cum
sint Iudaei, et annuntiant morem, quem non 21
licet nobis suscipere neque facere, cum simus
Romani. Et cucurrit plebs adversus eos, et 22

---

15 et[1] + omnis CT d (g)
16 pithonis CM(T e g) Lcf
18 exire] exi Th, ut exeas d e g Lcf
21 morem] sectam CT g Lcf
22 concurrit *codd.*

---

15 Mt 10,40
17 Mc 1,24.34
19 A 19,25
20 A 17,6; 3 Rg 18,17
22 2 C 11,25; Ph 1,30; 1 Th 2,2

magistratus, scissis tunicis eorum, iusserunt eos
23 virgis caedi. Et cum multas plagas eis impo-
suissent, miserunt eos in carcerem praecipien-
24 tes custodi, ut diligenter custodiret eos. Qui
cum tale praeceptum accepisset, misit eos in
interiorem carcerem et pedes eorum strinxit
ligno.

25 Media autem nocte Paulus et Silas orantes
laudabant Deum, et audiebant eos, qui in cu-
26 stodia erant. Subito vero terraemotus factus
est magnus, ita ut moverentur fundamenta
carceris. Et statim aperta sunt omnia ostia, et
27 universorum vincula soluta sunt. Expergefactus
autem custos carceris et videns ianuas apertas
carceris, evaginato gladio, volebat se interficere
28 aestimans fugisse vinctos. Clamavit autem Pau-
lus voce magna dicens: Nihil tibi mali feceris;
29 universi enim hic sumus. Petitoque lumine, in-
trogressus est et tremefactus procidit Paulo
30 et Silae ad pedes ¹et producens eos foras ait:
Domini, quid me oportet facere, ut salvus fiam?
31 At illi dixerunt: Crede in Dominum Iesum,
32 et salvus eris tu et domus tua. Et locuti sunt

22 eos² > A*FsIsTh d e
custodi + carceris CT d e g Lcf
24 strinxit FSKssW] + in *rel.*
25 orantes d g Cyp Lcf] adorantes *codd.*
26 ~ et aperta sunt statim G^r TsTh dm p
omnia ostia DSsK^r W c] ~ ostia omnia *rel.*
27 ~ apertas ianuas *codd.* (W)
28 ~ magna voce G-FI^r KTh
~ feceris tibi mali GFMssK^r ThW d e p
29 ad pedes > G*D e
31 Domino Iesu GADIsTTh* d dm

26 A 12,6.10
27 A 12,19
30 A 2,37; L 3,10
31 J 6,29; A 11,14

τῶν, καὶ οἱ στρατηγοὶ περιρήξαντες αὐτῶν τὰ
ἱμάτια ἐκέλευον ῥαβδίζειν, πολλάς δὲ ἐπιθέντες 23
αὐτοῖς πληγὰς ἔβαλον εἰς φυλακήν, παραγγεί-
λαντες τῷ δεσμοφύλακι ἀσφαλῶς τηρεῖν αὐτούς·
ὃς παραγγελίαν τοιαύτην λαβὼν ἔβαλεν αὐτοὺς 24
εἰς τὴν ἐσωτέραν φυλακὴν καὶ τοὺς πόδας
ἠσφαλίσατο αὐτῶν εἰς τὸ ξύλον.

Κατὰ δὲ τὸ μεσονύκτιον Παῦλος καὶ Σίλας 25
προσευχόμενοι ὕμνουν τὸν Θεόν, ἐπηκροῶντο
δὲ αὐτῶν οἱ δέσμιοι· ἄφνω δὲ σεισμὸς ἐγένετο 26 4,31
μέγας ὥστε σαλευθῆναι τὰ θεμέλια τοῦ δεσ-
μωτηρίου· ἠνεῴχθησαν δὲ παραχρῆμα αἱ θύραι
πᾶσαι, καὶ πάντων τὰ δεσμὰ ἀνέθη. ἔξυπνος 27
δὲ γενόμενος ὁ δεσμοφύλαξ καὶ ἰδὼν ἀνεῳγμέ-
νας τὰς θύρας τῆς φυλακῆς, σπασάμενος τὴν
μάχαιραν ἤμελλεν ἑαυτὸν ἀναιρεῖν, νομίζων ἐκ-
πεφευγέναι τοὺς δεσμίους. ἐφώνησεν δὲ Παῦ- 28
λος μεγάλῃ φωνῇ λέγων· μηδὲν πράξῃς σεαυτῷ
κακόν, ἅπαντες γάρ ἐσμεν ἐνθάδε. αἰτήσας δὲ 29
φῶτα εἰσεπήδησεν, καὶ ἔντρομος γενόμενος
προσέπεσεν τῷ Παύλῳ καὶ Σίλᾳ, καὶ προαγα- 30 2,37
γὼν αὐτοὺς ἔξω ἔφη· κύριοι, τί με δεῖ ποιεῖν
ἵνα σωθῶ; οἱ δὲ εἶπαν· πίστευσον ἐπὶ τὸν 31 J 6,29
Κύριον Ἰησοῦν, καὶ σωθήσῃ σὺ καὶ ὁ οἶκός A 11,14
σου. καὶ ἐλάλησαν αὐτῷ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου 32

και[2]] τοτε D syp | **23** τηρεισθαι D | **24** ος] ο δε D[1] syp sa] λαβων] ειληφως Ψ 104 1611[r] 323ss 917ss 88s 623sss 489[r] L[r] | εν τω ξυλω D 206* 623s | **25** το μεσονυκτ.] μεσον τ. νυκτος D | **26** παραχρημα > B g Lcf] ανειθη 1611-913 1891* 440s 1873ss 808 209*, ανελυθη S* D* (460) | **27** δεσμοφυλαξ + ο πιστος Στεφανας 614 2147 | την BC 81s D 226 tpl (co)] > rel. | **29** γενομ.] υπαρχων C*Ψ D[1] 1611-614 257s 1898s 623s 927s | προσεπεσ. + πρ. τ. ποδας D* c g p tpl vg[1] syph[+] bo Lcf | **30** προσαγαγ. 81 1518 614 536 623, προηγαγεν D | εξω + τ λοιπους ασφαλισαμενος D syh[+] (+ προσηγγισεν κ.) | **31** Ιν BSA 33 81 1765 1827 lat bo] + Χν rel. | και[2] + πας 33s A 1891-1739 431* 467 syi ar | **32** Κυ] θυ BS* 255 927 |

33 σὺν πᾶσιν τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. καὶ πα
λαβὼν αὐτοὺς ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τῆς νυ
ἔλουσεν ἀπὸ τῶν πληγῶν, καὶ ἐβαπτίσθη α
34 καὶ οἱ αὐτοῦ ἅπαντες παραχρῆμα, ἀναγαγώ
αὐτοὺς εἰς τὸν οἶκον παρέθηκεν τράπεζαν,
ἠγαλλιάσατο πανοικεὶ πεπιστευκὼς τῷ Θεῷ
35 Ἡμέρας δὲ γενομένης ἀπέστειλαν οἱ σ
τηγοὶ τοὺς ῥαβδούχους λέγοντες· ἀπόλυσον
36 ἀνθρώπους ἐκείνους. ἀπήγγειλεν δὲ ὁ δε
φύλαξ τοὺς λόγους τούτους πρὸς τὸν Παῦ
ὅτι ἀπέσταλκαν οἱ στρατηγοὶ ἵνα ἀπολυθ
37 νῦν οὖν ἐξελθόντες *πορεύεσθε ἐν εἰρήνῃ*. ῾
22,25 Παῦλος ἔφη πρὸς αὐτούς· δείραντες ἡμᾶς δη
σίᾳ ἀκατακρίτους, ἀνθρώπους Ῥωμαίους ὑπ
χοντας, ἔβαλον εἰς φυλακήν· καὶ νῦν λάθρᾳ ἡ
ἐκβάλλουσιν; οὐ γάρ, ἀλλὰ ἐλθόντες αὐτοὶ ἡ
38 ἐξαγαγέτωσαν. ἀπήγγειλαν δὲ τοῖς στρατη
οἱ ῥαβδοῦχοι τὰ ῥήματα ταῦτα. ἐφοβήθη
Mt 8,34 39 δὲ *ἀκούσαντες* ὅτι Ῥωμαῖοί εἰσιν, καὶ ἐλθό
παρεκάλεσαν αὐτούς, καὶ ἐξαγαγόντες ἠρώ
40 ἀπελθεῖν ἀπὸ τῆς πόλεως. ἐξελθόντες δὲ

συν] κ αι Ψ 104 E 1611[r] 323-1874 623 pl. 920[s] L[r] tp
ar bo | **33** ελουσεν + αυτους 623 467 927s 547 tpl syp
οι] ο οικος 1898s, + οικειοι A | **34** παρεθ. + αυτοις E la
syp ar co | πανοικει] συν τω οικω αυτου D lat sypi,
35 ημ. δε γ. συνηλθον οι στρατηγ. επι το αυτο εις τ.
ραν κ. αναμνησθεντες τ. σεισμον τ. γεγονοτα εφοβ
σαν κ. απεστ. τ. ρ. λεγοντας D syh[m] (Ef) | εκειν.-
* εχθες παρελαβες D 614s syh | **36** *inc.* κ. ακουσας
εισελθων ειπεν τ. λογ. τουτον τω Π. syp (D) | εν ειρη
* D g | **37** αυτους + αναιτιους D (tpl) | γαρ > 33 e g | τ
> Ds l-765 206[s] 917s 1873s 920 pl. H[r] | **38** ανηγγειλ
917s 88s 920 pl. P[r] | τα ρημ. > 522sss | ταυτα -
ρηθεντα πρ. τ. στρατηγους D (syp) | **39** *inc.* κ. παρ
νομενοι μετα φιλων πολλων εις τ. φυλακην παρεκαλ
εξελθειν ειποντες· ηγνοησαμεν τα καθ υμας· οτι εσ
δρες δικαιοι D (syh[+] Ef) | εξαγαγ. παρεκαλεσαν αυτο
γοντες· εκ τ. πολεως ταυτης εξελθατε μηποτε παλιν
στραφωσιν ημιν επικραζοντες καθ υμων D (61
syh[+] Ef) |

ei verbum Domini cum omnibus, qui erant in
domo eius. Et tollens eos in illa hora noctis 33
lavit plagas eorum, et baptizatus est ipse et
omnis domus eius continuo. Cumque perduxis- 34
set eos in domum suam, apposuit eis mensam
et laetatus est cum omni domo sua credens Deo.

Et cum dies factus esset, miserunt magis- 35
tratus lictores dicentes: Dimitte homines illos.
Nuntiavit autem custos carceris verba haec 36
Paulo: Quia miserunt magistratus ut dimit-
tamini; nunc igitur exeuntes ite in pace. Paulus 37
autem dixit eis: Caesos nos publice indem-
natos, homines Romanos, miserunt in carcerem,
et nunc occulte nos eiciunt? Non ita, sed ve-
niant et ipsi nos eiciant. Nuntiaverunt autem 38
magistratibus lictores verba haec. Timuerunt-
que audito quod Romani essent, et venientes 39
deprecati sunt eos et educentes rogabant ut
egrederentur de urbe. Exeuntes autem de car- 40

---

33 plagas] *a plagis e g *Lcf*
omnis domus] omnes G*FM^cOTh p* (d e g)
35 dimitte SOThW c d dm e g] dimittite *rel.*
37 homines + cives CT e g
occulte] abscondite AO(C) dm
non + erit SU(D) p^c
39 de urbe] urbem GssITsTh p

---

34 A 8,39; Jdc 18,6
37 A 22,25
38 A 22,29
39 Mt 8,34

cere, introierunt ad Lydiam et, visis fratribus,
consolati sunt eos et profecti sunt.

17,1-15 *Thessalonicenses et Beroeenses*

17 Cum autem perambulassent Amphipolim
et Apolloniam, venerunt Thessalonicam, ubi
2 erat synagoga Iudaeorum. Secundum consue-
tudinem autem Paulus introivit ad eos et per
3 sabbata tria disserebat eis de Scripturis ˡadaperiens et insinuans quia Christum oportuit
pati et resurgere a mortuis, et quia hic est
4 Iesus Christus, quem ego annuntio vobis. Et
quidam ex eis crediderunt et adiuncti sunt
Paulo et Silae, et de colentibus gentilibusque
multitudo magna, et mulieres nobiles non pau-
5 cae. Zelantes autem Iudaei adsumentesque de
vulgo viros quosdam malos, et turba facta,
concitaverunt civitatem et adsistentes domui
Iasonis quaerebant eos producere in populum.
6 Et cum non invenissent eos, trahebant Iaso-
nem et quosdam fratres ad principes civitatis
clamantes: Quoniam hi, qui urbem concitant
7 et huc venerunt, ˡquos suscepit Iason, et hi
omnes contra decreta Caesaris faciunt regem

---

2 Paulus] *Paulo

---

2 ~ tria sabbata TTh g
3 ~ Christus Iesus G-FI-TThK[r]
6 clamantes + et dicentes DR d g
hi + sunt CDS-OThW d dm p tpl
urbem] *orbem GsFsTsKV*W d e g

---

1 1 Th 2.2
2 L 4,16; A 13,14
3 L 24,26s.45s; A 4,2; 13,29; 18,5; 26,23
4 A 13,43; 17,12
6 A 16,20
7 L 23,2; J 19,12

τῆς φυλακῆς εἰσῆλθον πρὸς τὴν Λυδίαν, καὶ
ἰδόντες παρεκάλεσαν τοὺς ἀδελφοὺς καὶ ἐξῆλθον.
Διοδεύσαντες δὲ τὴν Ἀμφίπολιν καὶ τὴν 17 1 Th 2,2
Ἀπολλωνίαν ἦλθον εἰς Θεσσαλονίκην, ὅπου ἦν
συναγωγὴ τῶν Ἰουδαίων. κατὰ δὲ τὸ εἰωθὸς 2
τῷ Παύλῳ εἰσῆλθεν πρὸς αὐτούς, καὶ ἐπὶ σάβ-
βατα τρία διελέξατο αὐτοῖς ἀπὸ τῶν γραφῶν,
διανοίγων καὶ παρατιθέμενος ὅτι τὸν Χριστὸν 3 L 24,26s 45s 13,29; 26,23
ἔδει παθεῖν καὶ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν, καὶ ὅτι
οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός, ὁ Ἰησοῦς, ὃν ἐγὼ κατ-
αγγέλλω ὑμῖν. καί τινες ἐξ αὐτῶν ἐπείσθησαν 4
καὶ προσεκληρώθησαν τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Σίλᾳ,
τῶν τε σεβομένων Ἑλλήνων πλῆθος πολύ, γυ-
ναικῶν τε τῶν πρώτων οὐκ ὀλίγαι. ζηλώσαν- 5
τες δὲ οἱ Ἰουδαῖοι καὶ προσλαβόμενοι τῶν
ἀγοραίων ἄνδρας τινὰς πονηροὺς καὶ ὀχλοποιή-
σαντες ἐθορύβουν τὴν πόλιν, καὶ ἐπιστάντες τῇ
οἰκίᾳ Ἰάσονος ἐζήτουν αὐτοὺς προαγαγεῖν εἰς
τὸν δῆμον. μὴ εὑρόντες δὲ αὐτοὺς ἔσυρον Ἰά- 6 16,20
σονα καί τινας ἀδελφοὺς ἐπὶ τοὺς πολιτάρχας,
βοῶντες ὅτι οἱ τὴν οἰκουμένην ἀναστατώσαντες
οὗτοι καὶ ἐνθάδε πάρεισιν, οὓς ὑποδέδεκται 7 L 23,2 J 19,12
Ἰάσων· καὶ οὗτοι πάντες ἀπέναντι τῶν δογ-
μάτων Καίσαρος πράσσουσιν, βασιλέα ἕτερον

40 ηλθον D e g | ιδοντ. τ. αδ. διηγησαντο οσα εποιησεν Κς αυτοις παρακαλεσαντες αυτους κ. D | **17,1** διοδευσ.] διελθοντες E | και + κατηλθον εις Απολλωνιδα κακειθεν εις Θ. D | **2** ο Παυλος D lat syp ar | διελεχθη Ψ Ds 1611-257 2298 1898s 431s 1837, διελεγετο 104s 255 1891r 917ss 307s 623 1838-241 al. LP lat | **4** επεισθ.] επιστευσαν 33 E 2147 1898-1829 lat syp bo | Σιλαια τη διδαχη πολλοι τ. σεβομενων D | σεβομ. + και A 33 81 D 181 g | κ. γυναικες D lat syph bo | **5** *inc.* οι δε απειθουντες Ιουδ. συνστρεψαντες τινας ανδρας τ. αγορ πονηρ. εθορυβουσαν D (Ψ 1765s 88 623 pl. 920 pl.) | αγαγειν 104s 1765s 88s 920 pl. Pr, προσαγαγ. E 1518 614 2298, εξαγ. D 241 | **6** τινας] αλλους sa[1] bo, + αλλους E | βοωντ. + κ. λεγοντες D g | οικουμ. + ολην 431s syp | *

8 λέγοντες εἶναι Ἰησοῦν. ἐτάραξαν δὲ τὸν ὄχλον
9 καὶ τοὺς πολιτάρχας ἀκούοντας ταῦτα, καὶ λα-
βόντες τὸ ἱκανὸν παρὰ τοῦ Ἰάσονος καὶ τῶν
λοιπῶν ἀπέλυσαν αὐτούς.
9,25; 23,31 10 Οἱ δὲ ἀδελφοὶ εὐθέως διὰ νυκτὸς ἐξέπεμψαν
τόν τε Παῦλον καὶ τὸν Σίλαν εἰς Βέροιαν, οἵτι-
νες παραγενόμενοι εἰς τὴν συναγωγὴν τῶν Ἰου-
J 5,39 11 δαίων ἀπῄεσαν. οὗτοι δὲ ἦσαν εὐγενέστεροι
τῶν ἐν Θεσσαλονίκῃ, οἵτινες ἐδέξαντο τὸν λόγον
μετὰ πάσης προθυμίας, τὸ καθ' ἡμέραν ἀνακρί-
12 νοντες τὰς γραφὰς εἰ ἔχοι ταῦτα οὕτως. πολλοὶ
μὲν οὖν ἐξ αὐτῶν ἐπίστευσαν, καὶ τῶν Ἑλληνί-
δων γυναικῶν τῶν εὐσχημόνων καὶ ἀνδρῶν οὐκ
1 Th 2,14 13 ὀλίγοι. Ὡς δὲ ἔγνωσαν οἱ ἀπὸ τῆς Θεσσαλονί-
κης Ἰουδαῖοι ὅτι καὶ ἐν τῇ Βεροίᾳ κατηγγέλη
ὑπὸ τοῦ Παύλου λόγος τοῦ Θεοῦ, ἦλθον κἀκεῖ
14 σαλεύοντες καὶ ταράσσοντες τοὺς ὄχλους. εὐθέως
δὲ τότε τὸν Παῦλον ἐξαπέστειλαν οἱ ἀδελφοὶ
16,1 πορεύεσθαι ἕως ἐπὶ τὴν θάλασσαν· ὑπέμεινάν
15 τε ὅ τε Σίλας καὶ ὁ Τιμόθεος ἐκεῖ. οἱ δὲ καθ-
ιστάνοντες τὸν Παῦλον ἤγαγον ἕως Ἀθηνῶν,

---

8 κ. εταρ. τ. πολιταρ. κ. τ. οχλον ακουσαντες D (1611*) g syp | τ. οχλον] τ. πολιν E | **10** δια νυκτος > A 81 | απηεσαν] εισηεσαν E lat tpl syp (co) | **11** ευγενεις D[1] p | το > Sss 33sss P^{45} D-614 257s 255[r] 1898-623 al. 226[c] al. | ουτως + καθως Παυλος καταγγελλει 614ss g syh[+] E∩ | **12** πολλοι] τινες D[1] | επιστ. + τινες δε ηπιστησαν D 614ss | Ελληνων κ. τ. ευσχημονων ανδρες κ. γυναικες ικανοι επιστευσαν D* (383s, syp) | **13** οτι λογος θυ κατηγγελη εις Βερ. κ. επιστευσαν κ. ηλθον εις αυτην κακει D* | κ. ταρασσοντ. > Ψ 326 P^{45} E 1765s 917s 88s 1873-337 I[r] | οχλους + ου διελιμπανον D. ~ syp | **14** *inc.* τον μεν ουν Π. D[1] | τοτε] τον τε 2298 431* 547, > 1611s 614ss 1898s 1838 syph sa | πορευεσθ.] απελθειν D | εως] ως Ψ 326 1611 pl. 522* 323 917s 307-1827 al. 920 pl. syh. > D 1518 440s 88s 919 al. g syp | **15** καθισταν. BA 326s (S D*) 1898 1838s] -στωντες rel. pl. | ηγαγ] ηλθον 206[r] | Αθηνων + παρηλθεν δε τ. Θεσσαλιαν· εκωλυθη γ. εις αυτους κηρυξαι τ. λογον, λαβοντες δε D (Ef) |

alium dicentes esse, Iesum. Concitaverunt au- 8
tem plebem et principes civitatis audientes
haec. Et accepta satisfactione a Iasone et a 9
ceteris, dimiserunt eos.

Fratres vero confestim per noctem dimise- 10
runt Paulum et Silam in Beroeam; qui cum
venissent, in synagogam Iudaeorum introierunt.
Hi autem erant nobiliores eorum, qui sunt 11
Thessalonicae, qui susceperunt verbum cum
omni aviditate cotidie scrutantes Scripturas,
si haec ita se haberent. Et multi quidem cre- 12
diderunt ex eis et mulierum gentilium hones-
tarum et viri non pauci. Cum autem cogno- 13
vissent in Thessalonica Iudaei, quia et Beroeae
praedicatum est a Paulo verbum Dei, vene-
runt et illuc commoventes et turbantes multi-
tudinem. Statimque tunc Paulum dimiserunt 14
fratres, ut iret usque ad mare; Silas autem
et Timotheus remanserunt ibi. Qui autem de- 15
ducebant Paulum, perduxerunt eum usque Athe-

---

8 civitatis > D d
9 accepto satis ab G[r]Is*S*TsThB p (d e g)
10 advenissent G[r]IsTTh
11 haberent + quomodo Paulus adnuntiabat D g
12 ~ gentilium mulierum *codd.*
13 illuc] illic CAIM*TO d p*
15 eum > GsTsS[r]*Th* g

---

10 A 9,25; 23,33
11 J 5,39
13 1 Th 2,14
14 A 16,1

nas, et accepto mandato ab eo ad Silam et
Timotheum, ut quam celeriter venirent ad il-
lum, profecti sunt.

17,16-34 *Paulus Athenis*

16 Paulus autem cum Athenis eos exspectaret,
incitabatur spiritus eius in ipso videns idolo-
17 latriae deditam civitatem. Disputabat igitur in
synagoga cum Iudaeis et colentibus et in foro
18 per omnes dies ad eos, qui aderant. Quidam
autem Epicurei et Stoici philosophi dissere-
bant cum eo, et quidam dicebant: Quid vult
seminiverbius hic dicere? Alii vero: Novorum
daemoniorum videtur annuntiator esse; quia
19 Iesum et resurrectionem annuntiabat eis. Et
apprehensum eum ad Areopagum duxerunt
dicentes: Possumus scire quae est haec nova,
20 quae a te dicitur, doctrina? Nova enim quae-
dam infers auribus nostris; volumus ergo scire,
21 quidnam velint haec esse. Athenienses autem
omnes et advenae hospites ad nihil aliud va-
cabant nisi aut dicere aut audire aliquid novi.

---

18 autem + *et d

---

16 incitabatur] concitab. g, inritabatur e Aug
idolatriae *codd.*
17 aderant] audierant FSsKssW
18 seminator verborum FSK[r]W g p[c] Aug (O)
eis *> d g
19.22.34 Ariopag.

---

17 A 13,14
18 1 C 4,12s
19 A 28,22

καὶ λαβόντες ἐντολὴν πρὸς τὸν Σίλαν καὶ τὸν
Τιμόθεον ἵνα ὡς τάχιστα ἔλθωσιν πρὸς αὐτὸν
ἐξῄεσαν.
Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις ἐκδεχομένου αὐτοὺς 16
τοῦ Παύλου, παρωξύνετο τὸ πνεῦμα αὐτοῦ
ἐν αὐτῷ θεωροῦντος κατείδωλον οὖσαν τὴν
πόλιν. διελέγετο μὲν οὖν ἐν τῇ συναγωγῇ τοῖς 17
Ἰουδαίοις καὶ τοῖς σεβομένοις καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ
κατὰ πᾶσαν ἡμέραν πρὸς τοὺς παρατυγχάνον-
τας. τινὲς δὲ καὶ τῶν Ἐπικουρείων καὶ Στοϊ- 18
κῶν φιλοσόφων συνέβαλλον αὐτῷ, καί τινες
ἔλεγον· τί ἂν θέλοι ὁ σπερμολόγος οὗτος λέ-
γειν; οἱ δέ· ξένων δαιμονίων δοκεῖ καταγγε-
λεὺς εἶναι· ὅτι τὸν Ἰησοῦν καὶ τὴν ἀνάστασιν
εὐηγγελίζετο. ἐπιλαβόμενοι δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τὸν 19
Ἄρειον πάγον ἤγαγον, λέγοντες· δυνάμεθα
γνῶναι τίς ἡ καινὴ αὕτη ἡ ὑπὸ σοῦ λαλουμένη
διδαχή; ξενίζοντα γάρ τινα εἰσφέρεις εἰς τὰς 20
ἀκοὰς ἡμῶν· βουλόμεθα οὖν γνῶναι τίνα θέλει
ταῦτα εἶναι. Ἀθηναῖοι δὲ πάντες καὶ οἱ ἐπι- 21
δημοῦντες ξένοι εἰς οὐδὲν ἕτερον ηὐκαίρουν ἢ
λέγειν τι ἢ ἀκούειν τι καινότερον.

εντολην + παρα Παυλου D, απ αυτου E lat(-g) tpl syp ar sa | επιστολην E[1] syp | οπως εν ταχει D | 16 αυτους] αυτου S* D* 460, τ. Σιλαν κ. Τιμ. 1838 1311 | θεωρουντι Ψ 426 D 1518s 383s 913ss 1758 440s 917s 88s 5 920* L[r] | 17 κ. τ. σεβομ. > 522sss | και[2] + τοις D 614 2147 syh[m] sa (bo) | 18 Στοικ.] Στωικ. BΨ 81s 2138s 522 440s 431s 226s 1 al. | θελη D* 1838 919, θελει 33 1518 181* 467 | οτι–ευηγγελ. > D g | 19 *inc.* μετα δε ημερας τινας επιλαβομ. D 614sss syh+ | αυτου] οι Ιουδαιοι του Παυλου 1838 | ηγ. αυτ. επι Αριον παγον πυνθανομενοι κ. λ. D | λεγ. + ου 1518 383 440s 460[c] c vg[1] | δυναμ.] θελομεν sa | λαλουμ.] καταγγελλομενη D, λεγομ. 81 E | 20 εισφερει S*, φερει Ψ, φερεις D 522 914 + ρηματα D co, ~ E syph | τινα θελει] τι αν θελοι Ψ 326 Ds 383 al. 323 al. 917s 88s al. rel. pl. | 21 δε] γαρ ar sa | επιδημ. + εις αυτους D[1] sa, εκεισε syph bo | τι[2] B-Ψ 104 1838 241 lat] > rel | *

22 Σταθεὶς δὲ ὁ Παῦλος ἐν μέσῳ τοῦ Ἀρείου
πάγου ἔφη· Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατὰ πάντα
23 ὡς δεισιδαιμονεστέρους ὑμᾶς θεωρῶ. διερχό-
μενος γὰρ καὶ ἀναθεωρῶν τὰ σεβάσματα ὑμῶν
εὗρον καὶ βωμὸν ἐν ᾧ ἐπεγέγραπτο· *Ἀγνώστῳ*
θεῷ. ὃ οὖν ἀγνοοῦντες εὐσεβεῖτε, τοῦτο ἐγὼ
7,48 3 Rg 8,27 24 καταγγέλλω ὑμῖν. *ὁ Θεὸς ὁ ποιήσας* τὸν *κόσ-*
Is 42,5 Mt 11,25 *μον καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ*, οὗτος οὐρανοῦ
καὶ γῆς ὑπάρχων κύριος οὐκ ἐν χειροποιήτοις
Ps 49,10ss 25 ναοῖς κατοικεῖ, οὐδὲ ὑπὸ χειρῶν ἀνθρωπίνων
θεραπεύεται προσδεόμενός τινος, αὐτὸς διδοὺς
Dt 32,8 26 πᾶσι ζωὴν καὶ πνοὴν καὶ τὰ πάντα. ἐποίησέν
τε ἐξ ἑνὸς πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων κατοικεῖν ἐπὶ
παντὸς προσώπου τῆς γῆς, ὁρίσας προστεταγ-
μένους καιροὺς καὶ τὰς ὁροθεσίας τῆς κατοικίας
Is 55,6 27 αὐτῶν, [1]ζητεῖν τὸν Θεόν, εἰ ἄρα γε ψηλαφή-
σειαν αὐτὸν καὶ εὕροιεν, καί γε οὐ μακρὰν ἀπὸ
Ps 144,18 Jr 23,23 28 ἑνὸς ἑκάστου ἡμῶν ὑπάρχοντα. ἐν αὐτῷ γὰρ
ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν, ὡς καί τινες
Aratus, Phaen. 5 τῶν καθ' ὑμᾶς ποιητῶν εἰρήκασιν· τοῦ γὰρ καὶ
9,26 Gn 1,27 29 γένος ἐσμέν. γένος οὖν ὑπάρχοντες τοῦ Θεοῦ
Is 40,18 οὐκ ὀφείλομεν νομίζειν χρυσῷ ἢ ἀργύρῳ ἢ λίθῳ,
χαράγματι τέχνης καὶ ἐνθυμήσεως ἀνθρώπου, τὸ
30 θεῖον εἶναι ὅμοιον. τοὺς μὲν οὖν χρόνους τῆς

---

22 ο > BSA 326 917s 1837 | **23** αναθεωρ.] διιστορων D* (Cl) | ο, τουτο BS*A* 81s D lat Ωρ] ον, τουτον rel. Cl | **25** θεραπ. + ως S* 1829* 1838 d e g ar Ir Thdt, μη syp bo | και τα π.] κατα π. 104s 1611-536 440s 917-88 1827 rel., > 33 syp bo | **26** ενος] + αιματος Ψ 104s D-255 242* 440-1874 88-642 L[r] g syph ar Ir Ef | εθνος] γενος 241 al. 1518 257 1891 206 lat syh[m] Ir Cl | παντος προσωπου BsA 33 81s D 181 307* Cl | παν το προσ. rel. |
* **27** *inc.* μαλιστα ζητ. D[1] | τ. θν] το θειον εστιν D Ir (g Cl), τ. Κν Ψ 1518 255 440ss 917ss 623* 920 pl. P[r] | καιγε] καιτοιγε S 1891[r] 623s 256s (A E) | μακραν ον αφ ενος εκαστ. ημ. D* lat Ir | ημ.] υμων A*Ψ 913 1829
* 1873* 919 al. L | **28** εσμεν + το καθ ημεραν D | υμας Ir Cl Ωρ] ημας B 614 255 212 919 al. | ποιητων > D Ir |
* **29** νομιζ. + ουτε D* | και] η D[1] bo Ir Did, > sa |

Stans autem Paulus in medio Areopagi 22
ait: Viri Athenienses per omnia quasi supersti-
tiosiores vos video. Praeteriens enim et vi- 23
dens simulacra vestra inveni et aram, in qua
scriptum erat: IGNOTO DEO. Quod ergo igno-
rantes colitis, hoc ego annuntio vobis. *Deus,* 24
qui fecit mundum et omnia *quae in eo sunt,*
hic *caeli et terrae* cum sit Dominus, non in
manufactis templis habitat [1]nec manibus hu- 25
manis colitur indigens aliquo, cum ipse det
omnibus vitam et inspirationem et omnia;
fecitque ex uno omne genus hominum inhabi- 26
tare super universam faciem terrae, definiens
statuta tempora et terminos habitationis eo-
rum, quaerere Deum si forte attrectent eum 27
aut inveniant, quamvis non longe sit ab uno-
quoque nostrum. In ipso enim vivimus et mo- 28
vemur et sumus, sicut et quidam vestrorum
poetarum dixerunt:

Ipsius enim et genus sumus.

Genus ergo cum simus Dei, non debemus aes- 29
timare auro aut argento aut lapidi sculptu-
rae artis et cogitationis hominis Divinum esse
simile. Et tempora quidem huius ignorantiae 30

---

22 superstitiosos FMSsKsRTh d dm e g Aug
24 inhabitat C·DIsTsTh c d m p Ir
27 adtractent *codd. pl.* (d g, e Ir)
28 vestrorum] vestrum *codd.*
29 lapidibus FIsS[c]RTh

---

24 3 Rg 8,27; Is 42,5; Mt 11,25; A 7,48
25 Ps 49.10ss
26 Dt 32,8; Ps 73,17
27 Is 55,6; Ps 144,18; Jr 23,23
28 Aratus, Phaenom. 5
29 Gn 1,27; Is 40,18; A 19,26
30 A 17,23; 14,16; L 24,47

despiciens Deus, nunc annuntiat hominibus, ut
31 omnes ubique paenitentiam agant, eo quod
statuit diem, in quo *iudicaturus est orbem in*
aequitate, in viro, in quo statuit, fidem prae-
32 bens omnibus suscitans eum a mortuis. Cum
audissent autem resurrectionem mortuorum,
quidam quidem irridebant, quidam vero dixe-
33 runt: Audiemus te de hoc iterum. Sic Paulus
34 exivit de medio eorum. Quidam vero viri ad-
haerentes ei crediderunt; in quibus et Diony-
sius Areopagita et mulier nomine Damaris et
alii cum eis.

18,1-22 *Gesta Corinthi, reditus*

18 Post haec egressus ab Athenis, venit Co-
2 rinthum; et inveniens quendam Iudaeum no-
mine Aquilam, Ponticum genere, qui nuper
venerat ab Italia, et Priscillam uxorem eius,
eo quod praecepisset Claudius discedere om-
3 nes Iudaeos a Roma, accessit ad eos. Et quia
eiusdem erat artis, manebat apud eos et ope-
4 rabatur; erant autem scenofactoriae artis. Et
disputabat in synagoga per omne sabbatum
interponens nomen Domini Iesu suadebatque
Iudaeis et Graecis.

---

31 quo[1] SsW p] qua *rel.*
32 audiamus DO
33 *inc.* et sic CT e
34 Dionysius + quidam C h (d)
18,3 erant CA[c]DUKV p] erat *rel.*
4 > GA*FI*-UOKsV p
interpon. nomen dni Iesu DThW c d dm g h tpl] *> *rel.*

---

31 Ps 9,8s; 95,13; 97,9; A 10,42; R 10,14
18,2 A 18,26; R 16,3ss; 1 C 16,19; 2 T 4,19

ἀγνοίας ὑπεριδὼν ὁ Θεὸς τὰ νῦν παραγγέλλει 17,23; 14,16 L 24,47
τοῖς ἀνθρώποις πάντας πανταχοῦ μετανοεῖν, καθ- 31 Ps 9,9; 95,13; 97,9
ότι ἔστησεν ἡμέραν ἐν ᾗ μέλλει *κρίνειν τὴν οἰ-* R 10,14
κουμένην ἐν δικαιοσύνῃ, ἐν ἀνδρὶ ᾧ ὥρισεν, πίσ-
τιν παρασχὼν πᾶσιν ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν.
ἀκούσαντες δὲ ἀνάστασιν νεκρῶν, οἱ μὲν ἐχλεύ- 32
αζον, οἱ δὲ εἶπαν· ἀκουσόμεθά σου περὶ τούτου
καὶ πάλιν. οὕτως ὁ Παῦλος ἐξῆλθεν ἐκ μέσου αὐ- 33
τῶν. τινὲς δὲ ἄνδρες κολληθέντες αὐτῷ ἐπίστευ- 34
σαν, ἐν οἷς καὶ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης καὶ
γυνὴ ὀνόματι Δάμαρις καὶ ἕτεροι σὺν αὐτοῖς.

Μετὰ ταῦτα χωρισθεὶς [ὁ Παῦλος] ἐκ τῶν 18
Ἀθηνῶν ἦλθεν εἰς Κόρινθον. καὶ εὑρών τινα 2 R 16,3ss 1 C 16,19
Ἰουδαῖον ὀνόματι Ἀκύλαν, Ποντικὸν τῷ γένει, 2 T 4,19
προσφάτως ἐληλυθότα ἀπὸ τῆς Ἰταλίας, καὶ
Πρίσκιλλαν γυναῖκα αὐτοῦ, διὰ τὸ διατεταχέναι
Κλαύδιον χωρίζεσθαι πάντας τοὺς Ἰουδαίους
ἀπὸ τῆς Ῥώμης, προσῆλθεν αὐτοῖς, ˡκαὶ διὰ τὸ 3 20,34; 1 C 4,12
ὁμότεχνον εἶναι ἔμενεν παρ' αὐτοῖς, καὶ ἠργά-
ζετο· ἦσαν γὰρ σκηνοποιοὶ τῇ τέχνῃ. διελέγετο 4
δὲ ἐν τῇ συναγωγῇ κατὰ πᾶν σάββατον, ἔπει-
θέν τε Ἰουδαίους καὶ Ἕλληνας.

30 αγνοιας + ταυτης D* lat(-g) tpl | παριδων D* | απαγγελλ. ΚS* 915 Ath | παντας] πασιν Ψ 104s 1611-216 917s 88s 623 rel. syh Ir | **31** εν η μελλει > D m Aug | ανδρι + Ιυ D Ir | **32** και > D lat syph ar, κ. παλ. > co | **34** εκολληθησαν D^{1*} g | Διον. + τις D h cav | Αρεοπαγ. + ευσχημων D | Δαμαλις h | γυνη + τιμια E | και^{2}–Δαμ. > D | ετεροι + πολλοι 1873sss 8(8 255 h | **18,1** *inc.* αναχωρησας δε απο D h | ο Παυλ. > BS 33 D lat(-h) co | **2** αυτου + et salutavit eos h (g w vg^{1}) | τεταχ. S* 33 Ds 383-913 917s 88s 1838s al. 920 pl., προστεταχ. 522* 241 1311 808s | Κλαυδ. > B | Ρωμης + οι κ. κατωκησαν εις τ. Αχαιαν D* (h) syh^{m} + Paulus autem agnitus est Aquilae h syh^{m} | αυτοις] αυτω ο Π. D* | **3** *inc.* et quia eiusdem gentis et eiusd. artis syh^{m} | ηργαζοντο B*S* bo Ωρ | ησαν-τεχνη > D g | **4** εισπορευομενος δε εις τ. συναγ. κ. π. σ. διελεγετο D h, + κ. εντιθεις το ονομα τ. Κυ Ιυ κ. επ. D* g h tpl vg^{1} syh^{m} | δε ου μονον Ιουδ. αλλα D h |

17,14s 5 Ὡς δὲ κατῆλθον ἀπὸ τῆς Μακεδονίας ὅ τε Σί-
λας καὶ ὁ Τιμόθεος, συνείχετο τῷ λόγῳ ὁ Παῦ-
λος, διαμαρτυρόμενος τοῖς Ἰουδαίοις εἶναι τὸν
13,46.51; 20,26 6 Χριστὸν Ἰησοῦν. ἀντιτασσομένων δὲ αὐτῶν καὶ
βλασφημούντων ἐκτιναξάμενος τὰ ἱμάτια εἶπεν
πρὸς αὐτούς· τὸ αἷμα ὑμῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν
ὑμῶν· καθαρὸς ἐγὼ ἀπὸ τοῦ νῦν εἰς τὰ ἔθνη πο-
7 ρεύσομαι. καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν ἦλθεν εἰς οἰκίαν
τινὸς ὀνόματι Τιτίου Ἰούστου σεβομένου τὸν
Θεόν, οὗ ἡ οἰκία ἦν συνομοροῦσα τῇ συναγωγῇ.
1 C 1,14 8 Κρῖσπος δὲ ὁ ἀρχισυνάγωγος ἐπίστευσεν τῷ Κυ-
ρίῳ σὺν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, καὶ πολλοὶ τῶν Κο-
1 C 2,3 9 ρινθίων ἀκούοντες ἐπίστευον καὶ ἐβαπτίζοντο. Εἶ-
πεν δὲ ὁ Κύριος ἐν νυκτὶ δι' ὁράματος τῷ Παύ-
Jos 1,5-9 10 λῳ· μὴ φοβοῦ, ἀλλὰ λάλει καὶ μὴ σιωπήσῃς, ¹διό-
Is 41,10; 43,5 Jr 1,8 τι *ἐγώ εἰμι μετὰ σοῦ*, καὶ οὐδεὶς ἐπιθήσεταί σοι
J 10,16 τοῦ κακῶσαί σε, διότι λαός ἐστί μοι πολὺς ἐν τῇ
11 πόλει ταύτῃ. Ἐκάθισεν δὲ ἐνιαυτὸν καὶ μῆνας
ἓξ διδάσκων ἐν αὐτοῖς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ.
12 Γαλλίωνος δὲ ἀνθυπάτου ὄντος τῆς Ἀχαΐας
κατεπέστησαν ὁμοθυμαδὸν οἱ Ἰουδαῖοι τῷ Παύ-
13 λῳ καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἐπὶ τὸ βῆμα, λέγοντες

---

5 *inc.* παρεγενοντο δε απο τ. Μ. τοτε Σ. D[1] (h) | λογω] πνι 104ss 383s 1891[r] 917s 88s 5ssss 927[r] L[r] ar | συνει-
* χετο – Ιν > h | **6** *inc.* πολλου δε λογου γινομενου κ. γραφων διερμηνευομενων αντιτ. D h syh[m] | το αιμα – υμων[2] > syp | απο του] αφ υμων D*, ~ h | πορευομαι D 36 L H h ar | **7** εκειθεν] απο τ. Ακυλα D* h (614 2147s) | Τιτου S E 36 453 syp ar co. > C-104 81 D*s 1611[r] 242-1831 323[s] 307 610 623 pl p | Ιουστ. > syp co | **8** *inc.* ο δε αρχισ. Κρ. επιστ. εις τ. Κν D (h) | επιστευον + δια τ. ονοματος τ. Κυ Ιυ Χυ 614sss syh[+] | εβαπτιζ. + πιστευοντες τω θω δια τ. ον. του – Χυ D h | **9** εν νυκτι δι οραμ.] εν οραματι A h syp | **11** *inc.* κ. εκαθ. εν Κορινθω εν. D h syph[+]] + ενα S syph ar | δε + εκει 255 181 g ar sa | **12** ανθυπατευοντος Ψsss E-1874 88ss rel. pl. | τω Π] συνλαλησαντες μεθ εαυτων επι τον Π. κ. επιθεντες τ. χειρας D h (syh[+]) Ef | αυτον + προς τ. ανθυπατον syh[+] (h) | **13** *inc.* καταβοωντες κ. D h (Ef) |

Cum venissent autem de Macedonia Silas 5
et Timotheus, instabat verbo Paulus testificans
Iudaeis esse Christum Iesum. Contradicentibus 6
autem eis et blasphemantibus, excutiens vesti-
menta sua dixit ad eos: Sanguis vester super
caput vestrum; mundus ego ex hoc ad gen-
tes vadam. Et migrans inde intravit in do- 7
mum cuiusdam nomine Titi Iusti, colentis
Deum, cuius domus erat coniuncta synagogae.
Crispus autem archisynagogus credidit Domi- 8
no cum omni domo sua, et multi Corinthio-
rum audientes credebant et baptizabantur. Di- 9
xit autem Dominus nocte per visionem Paulo:
Noli timere, sed loquere et ne taceas; ¹*prop-* 10
ter quod ego sum tecum, et nemo apponetur
tibi ut noceat te, quoniam populus est mihi
multus in hac civitate. Sedit autem ibi annum 11
et sex menses docens apud eos verbum Dei.

Gallione autem proconsule Achaiae, insur- 12
rexerunt uno animo Iudaei in Paulum et ad-
duxerunt eum ad tribunal ¹dicentes: Quia con- 13

---

6 sua DMsRTh c d dm g] > *rel.*
7 intravit] introivit I d p, venit e
9 et > IT g Ambst
10 tibi > CT e
11 ibi TR(SU) c dm] > *rel.*
apud eos] in eis CADTsTh e p

---

5 A 17,14s
6 A 13,46.51; 20,26
8 1 C 1,14
9 1 C 2,3
10 Jos 1,5.9; Is 41,10; 43,5; Jr 1,8; Os 2,23; J 10,16

tra legem hic persuadet hominibus colere Deum.
14 Incipiente autem Paulo aperire os, dixit Gallio
ad Iudaeos: Si quidem esset iniquum aliquid
aut facinus pessimum, o viri Iudaei, recte vos
15 sustinerem. Si vero quaestiones sunt de verbo
et nominibus et lege vestra, vos ipsi videritis:
16 iudex ego horum nolo esse. Et minavit eos a
17 tribunali. Adprehendentes autem omnes So-
sthenem principem synagogae percutiebant
eum ante tribunal, et nihil eorum Gallioni
curae erat.
18 Paulus vero cum adhuc sustinuisset dies
multos, fratribus valefaciens navigavit in Sy-
riam, et cum eo Priscilla et Aquila, qui sibi
totonderat in Cenchris caput; habebat enim vo-
19 tum. Devenitque Ephesum et illos ibi reliquit.
Ipse vero ingressus synagogam disputabat cum
20 Iudaeis. Rogantibus autem eis ut ampliori tem-
21 pore maneret non consensit, [1]sed valefaciens,

---

13 suadet FM*SKs e g h
15 et[2] > CD*U[c]TW c p
lege vestra g h] legis vestrae *rel.*
17 Sost(h)enen *codd.*
eum > GFI[c]SO d e h p
18 in[1] D d e g h] > *rel.*
totonderant CF*I-TBTh c p
habebant AF*ISRTh p[c] Beda[c]
19 disputavit GssTTh p

---

14 A 25,18ss
15 J 18,31; A 23,29
17 1 C 1,1
18 A 21,24; Nu 6,9.18
19 A 19,8ss
21 R 1,10; 15,32; 1 C 4,19; 16,7; Ja 4,15

ὅτι παρὰ τὸν νόμον ἀναπείθει οὗτος τοὺς ἀν-
θρώπους σέβεσθαι τὸν Θεόν. μέλλοντος δὲ τοῦ 14 25,18ss
Παύλου ἀνοίγειν τὸ στόμα εἶπεν ὁ Γαλλίων
πρὸς τοὺς Ἰουδαίους· εἰ μὲν ἦν ἀδίκημά τι ἢ
ῥᾳδιούργημα πονηρόν, ὦ Ἰουδαῖοι, κατὰ λόγον
ἂν ἀνεσχόμην ὑμῶν. εἰ δὲ ζητήματά ἐστιν περὶ 15 J 18,31
λόγου καὶ ὀνομάτων καὶ νόμου τοῦ καθ' ὑμᾶς,
ὄψεσθε αὐτοί· κριτὴς [γὰρ] ἐγὼ τούτων οὐ βού-
λομαι εἶναι. καὶ ἀπήλασεν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ βήμα- 16
τος. ἐπιλαβόμενοι δὲ πάντες οἱ Ἕλληνες Σωσθέ- 17 1 C 1,1
νην τὸν ἀρχισυνάγωγον ἔτυπτον ἔμπροσθεν τοῦ
βήματος· καὶ οὐδὲν τούτων τῷ Γαλλίωνι ἔμελεν.
Ὁ δὲ Παῦλος ἔτι προσμείνας ἡμέρας ἱκα- 18
νάς, τοῖς ἀδελφοῖς ἀποταξάμενος ἐξέπλει εἰς τὴν
Συρίαν, καὶ σὺν αὐτῷ Πρίσκιλλα καὶ Ἀκύλας,
κειράμενος ἐν Κεγχρεαῖς τὴν κεφαλήν· εἶχεν 21,24 Nu 6,9.18
γὰρ εὐχήν. κατήντησαν δὲ εἰς Ἔφεσον, κἀ- 19
κείνους κατέλιπεν αὐτοῦ, αὐτὸς δὲ εἰσελθὼν εἰς
τὴν συναγωγὴν διελέξατο τοῖς Ἰουδαίοις. ἐρω- 20
τώντων δὲ αὐτῶν ἐπὶ πλείονα χρόνον μεῖναι, οὐκ
ἐπένευσεν, ˡἀλλὰ ἀποταξάμενος καὶ εἰπών· πάλιν 21 R 1,10 1 C 4,10 Ja 4,15

αναπειθ.] ανατρεπει 536 218s | **14** μεν+ουν 104s 917s 88s 1827s 489s 920 pl. | ω+ ανδρες D h p tpl vg | ανεσχομ. BS*A 33 326 913 1838] ηνεσχ. rel. | **15** ζ. εστιν] * ζητημα εχετε D^{1} (g)|γαρ> Bss 33 D 257 lat bo|**16** απηλασ.]-ελυσεν D^{1*} e g h | **17** απολαβομ. D| οι Ελλην.> Bss 323 1522* p vg | **18** ετι] εκει g h | επλευσεν D | Ακ. +qui votum cum fecisset Cen. caput totondit h|προσευχην D^{*1} | **19** καταντησας D^{1} h ar (sa), -ηντησεν Ψ * 104ss 1611-1874 88^{a} 623 pl. L^{r} | και+τω επιοντι σαββατω εκεινους D 614sss syh^{+} sa | αυτου] εκει SA 33 326 81 Ds 255 1898s 467s | διελεξατο B-A 33 81s 242-429 536s]-λεγετο D 1873ss lat(-p) ar, -ελεχθη rel.| **20** μειναι +παρ αυτοις 104s Ds 614-1765 206s 323-1874 88s 5 pl. 920 pl. syph^{+} bo, εκει g ar sa|**21** απεταξατο, κ. ανηχθη Ψ 104ss 913s 522ss 536s 917s 88s al. | αποταξ.+αυτοις Ψ 104sss E rel. P^{r} | ειπων+δει με παντως τ. εορτην τ. ερχομενην ποιησαι εις Ιεροσ. παλιν δε Ψ 104sss (D*) 1611^{r} 206s 323^{a} 917-431 623^{r} P^{r} g syph (Ef) |

ἀνακάμψω πρὸς ὑμᾶς, τοῦ Θεοῦ θέλοντος, ἀνήχθη
21,15 22 ἀπὸ τῆς Ἐφέσου, καὶ κατελθὼν εἰς Καισάρειαν,
ἀναβὰς καὶ ἀσπασάμενος τὴν ἐκκλησίαν κατέ-
23 βη εἰς Ἀντιόχειαν. καὶ ποιήσας χρόνον τινὰ
ἐξῆλθεν, διερχόμενος καθεξῆς τὴν Γαλατικὴν
χώραν καὶ Φρυγίαν, ἐπιστηρίζων πάντας τοὺς
μαθητάς.

1 C 3,6 24 Ἰουδαῖος δέ τις Ἀπολλῶς ὀνόματι, Ἀλεξαν-
δρεὺς τῷ γένει, ἀνὴρ λόγιος, κατήντησεν εἰς
19,3; R 12,11 Ap 3,15 25 Ἔφεσον, δυνατὸς ὢν ἐν ταῖς γραφαῖς. οὗτος
ἦν κατηχημένος τὴν ὁδὸν τοῦ Κυρίου, καὶ ζέων
τῷ πνεύματι ἐλάλει καὶ ἐδίδασκεν ἀκριβῶς τὰ
περὶ τοῦ Ἰησοῦ, ἐπιστάμενος μόνον τὸ βάπτισμα
26 Ἰωάννου. οὗτός τε ἤρξατο παρρησιάζεσθαι ἐν
τῇ συναγωγῇ. ἀκούσαντες δὲ αὐτοῦ Πρίσκιλλα
καὶ Ἀκύλας προσελάβοντο αὐτὸν καὶ ἀκριβέσ-
2 C 3,1 C 4,10 27 τερον αὐτῷ ἐξέθεντο τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ. βου-
λομένου δὲ αὐτοῦ διελθεῖν εἰς τὴν Ἀχαΐαν, προ-
τρεψάμενοι οἱ ἀδελφοὶ ἔγραψαν τοῖς μαθηταῖς
ἀποδέξασθαι αὐτόν· ὃς παραγενόμενος συνε-
βάλετο πολὺ τοῖς πεπιστευκόσιν διὰ τῆς χάρι-
9,22; 17,3 28 τος· εὐτόνως γὰρ τοῖς Ἰουδαίοις διακατηλέγχετο

21s Εφεσου + τ. δε Ακυλαν ειασεν εν Εφεσω· αυτος δε ανενεχθεις ηλθεν εις Καισαρ. κ. 614 (383s) syph[m] | **22** τ. εκκλησ.] τ. αδελφους 522ssss 440s | **23** στηριζ. BsA 33 | **24** Απελλης S* 536 431s 610s ar bo | ονοματι Απολλωνιος γενει Αλ. D (33) | **25** κατηχημ. + εν τη πατριδι D (g) | τ. οδον] τ. λογον D 1891[r] 431* | του[1] > B P^{41} 614 242 489 | απελαλει D* g | Ιυ] Κυ 104 440ss 917ss 88s 1827sss 489s 920 pl. P[r] | **26** τ. οδον] τ. λογον 1891[r] | τ. θυ > D g | συναγ. + ενωπιον παντος τ. πληθους 1898s | **27** εν δε τη Εφ. επιδημουντες τινες Κορινθιοι κ. ακουσαντες αυτου παρεκαλουν διελθειν συν αυτοις εις τ. πατριδα αυτων. συγκατανευσαντος δε αυτου οι Εφεσιοι εγραψαν τοις εν Κορινθω μαθηταις οπως αποδεξωνται τ. ανδρα D syh[m] (Ef) | ος επιδημησας εις τ. Αχαιαν πολυ(ν) συνεβαλλετο εν τ. εκκλησιαις D (614sss g syh) | δια τ. χαριτος > D 1611-614 lat syh |

et dicens: Iterum revertar ad vos Deo volente,
profectus est ab Epheso. Et descendens Cae- 22
saream ascendit et salutavit ecclesiam, et de-
scendit Antiochiam.

18,23-21,16 ***Tertium iter***

18,23-28 *Initium itineris, Apollo*

Et facto ibi aliquanto tempore, profectus 23
est perambulans ex ordine galaticam regio-
nem et Phrygiam confirmans omnes disci-
pulos.

Iudaeus autem quidam Apollo nomine, Ale- 24
xandrinus genere, vir eloquens devenit Ephe-
sum, potens in Scripturis. Hic erat edoctus 25
viam Domini, et fervens spiritu loquebatur
et docebat diligenter ea quae sunt Iesu, sciens
tantum baptisma Iohannis. Hic ergo coepit fi- 26
ducialiter agere in synagoga. Quem cum au-
dissent Priscilla et Aquila, adsumpserunt eum
et diligentius exposuerunt ei viam Domini.
Cum autem vellet ire Achaiam, exhortati fra- 27
tres scripserunt discipulis ut susciperent eum.
Qui cum venisset, contulit multum his, qui
crediderant. Vehementer enim Iudaeos revin- 28

---

23 Galatiam MS°UT d (Th p*)
24 genere W e Aug] natione *rel.*
25 sunt + de CDSssW d dm g (F e Aug)
26 Domini G°CDRThW c dm e p Aug] Dei *rel.*

---

22 A 21,15
24 1 C 3,6; 16,12; Tt 3,13
25 R 12,11; Ap 3,15; A 19,3
26 A 18,2.18
27 2 C 3,1; C 4,10
28 A 9,22; 17,3

cebat publice ostendens per Scripturas esse
Christum Iesum.

19,1-20,1 *Paulus Ephesi*

19 Factum est autem, cum Apollo esset Co
rinthi, ut Paulus, peragratis superioribus par-
tibus, veniret Ephesum et inveniret quosdam
2 discipulos dixitque ad eos: Si Spiritum sanc-
tum accepistis credentes? At illi dixerunt ad
eum: Sed neque si Spiritus sanctus est audi-
3 vimus. Ille vero ait: In quo ergo baptizati
estis? Qui dixerunt: In Iohannis baptismate.
4 Dixit autem Paulus: Iohannes baptizavit baptis-
mo paenitentiae populum dicens: in eum, qui
venturus esset post ipsum, ut crederent, hoc
5 est in Iesum. His auditis, baptizati sunt in
6 nomine Domini Iesu. Et cum imposuisset illis
manus Paulus, venit Spiritus sanctus super eos,
7 et loquebantur linguis et prophetabant. Erant
autem omnes viri fere duodecim.
8 Introgressus autem synagogam cum fiducia
loquebatur per tres menses disputans et sua-
9 dens de regno Dei. Cum autem quidam indu-
rarentur et non crederent maledicentes viam

1 ut] et FIssThW g (Hier)
2 dixerunt > G*-FTTh d e
3 in² > SU dm
4 baptisma *codd. pl.*
6 manum GssDIOTh d dm

2 A 2,38
3 A 18,25
4 A 13,24; Mt 3,11
6 A 8,17; 2,4.11; 10,44ss; 11,15s
8 A 13,14; 18,26; 28,23.31
9 A 26,11; 2 T 1,15; Tt 3,10s; 2 C 6,17; 2 J 10

δημοσίᾳ ἐπιδεικνὺς διὰ τῶν γραφῶν εἶναι τὸν
Χριστὸν Ἰησοῦν.
Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τὸν Ἀπολλῶ εἶναι ἐν Κο- 19
ρίνθῳ, Παῦλον διελθόντα τὰ ἀνωτερικὰ μέρη
ἐλθεῖν εἰς Ἔφεσον καὶ εὑρεῖν τινας μαθητάς, εἶ- 2 2,38
πέν τε πρὸς αὐτούς· εἰ πνεῦμα ἅγιον ἐλάβετε
πιστεύσαντες; οἱ δὲ πρὸς αὐτόν· ἀλλ' οὐδ' εἰ
πνεῦμα ἅγιον ἔστιν ἠκούσαμεν. εἶπέν τε· εἰς τί 3
οὖν ἐβαπτίσθητε; οἱ δὲ εἶπαν· εἰς τὸ Ἰωάννου
βάπτισμα. εἶπεν δὲ Παῦλος· Ἰωάννης ἐβάπτισεν 4
βάπτισμα μετανοίας, τῷ λαῷ λέγων εἰς τὸν ἐρχό- Mt 3,11
μενον μετ' αὐτὸν ἵνα πιστεύσωσιν, τοῦτ' ἔστιν
εἰς τὸν Ἰησοῦν. ἀκούσαντες δὲ ἐβαπτίσθησαν 5
εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. καὶ ἐπιθέντος 6 8,17; 10,44.46
αὐτοῖς τοῦ Παύλου χεῖρας ἦλθε τὸ πνεῦμα τὸ
ἅγιον ἐπ' αὐτούς, ἐλάλουν τε γλώσσαις καὶ ἐπρο-
φήτευον. ἦσαν δὲ οἱ πάντες ἄνδρες ὡσεὶ δώδεκα. 7
Εἰσελθὼν δὲ εἰς τὴν συναγωγὴν ἐπαρρησιά- 8
ζετο ἐπὶ μῆνας τρεῖς διαλεγόμενος καὶ πείθων τὰ
περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. ὡς δέ τινες ἐσκλη- 9 2 T 1,15
Tt 3,10s
ρύνοντο καὶ ἠπείθουν κακολογοῦντες τὴν ὁδὸν 2 C 6,17
2 J 10

---

28 δημοσια + διαλεγομενος κ. D 614sss, κ. κατ οικον E | **19,1** θελοντος δε τ. Παυλου κατα τ. ιδιαν βουλην πορευεσθαι εις Ιεροσ. ειπεν αυτω το πνα υποστρεφειν εις τ. Ασιαν διελθων δε τα... ερχεται εις E. κ. ευρων D syh^{m} (Ef) | Απελλην S* 536 431*s 610s bo | ανατολικα 460s | **2** εστιν] λαμβανουσιν τινες D* *P*^{41} syh^{m} sa | **3** τε + προς αυτους 104s 383sss 323ss 1827* 1835 pl. L^{r} syp sa (257 88s al.) | **4** Ιωανν. + μεν Ψ 104s E 2138^{r} 1758 440s 917s 88s 623 pl. 920 pl. L^{r} syh | μετανοιας + παντι 623 467 ar | **5** Ιυ + Χυ εις αφεσιν αμαρτιων *P*^{38} D 614sss syh^{+} (g syp ar sa) | **6** χειρας BSA 326 D 1518 1829 920 al. PH] τας χ. rel. | ηλθ.] ευθεως επεπεσεν *P*^{38} D | γλωσσαις + aliis et intellegebant eas ita ut etiam interpretarentur eas hi ipsi, quidam aut. et prophetabant syh^{m} (Ef) | **7** δεκαδυο 104s 1518 614 323* 917s 1827 al. 920 pl. P^{r} | **8** δε + ο Παυλος D g tpl syp | συναγ. + εν δυναμει μεγαλη D syh^{m} | τα > BΨ 1175 D | **9** *inc.* τινες μεν ουν αυτων D (syp) |

ἐνώπιον τοῦ πλήθους, ἀποστὰς ἀπ' αὐτῶν ἀφώ-
ρισεν τοὺς μαθητάς, καθ' ἡμέραν διαλεγόμενος
10 ἐν τῇ σχολῇ Τυράννου [τινός]· τοῦτο δὲ ἐγένετο
ἐπὶ ἔτη δύο, ὥστε πάντας τοὺς κατοικοῦντας
τὴν Ἀσίαν ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, Ἰου-
14,3 11 δαίους τε καὶ Ἕλληνας. Δυνάμεις τε οὐ τὰς
τυχούσας ὁ Θεὸς ἐποίει διὰ τῶν χειρῶν Παύλου,
5,15 12 ὥστε καὶ ἐπὶ τοὺς ἀσθενοῦντας ἀποφέρεσθαι
ἀπὸ τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ σουδάρια ἢ σιμικίνθια
καὶ ἀπαλλάσσεσθαι ἀπ' αὐτῶν τὰς νόσους, τά
τε πνεύματα τὰ πονηρὰ ἐκπορεύεσθαι.
L 9,49 13 Ἐπεχείρησαν δέ τινες καὶ τῶν περιερχομέ-
νων Ἰουδαίων ἐξορκιστῶν ὀνομάζειν ἐπὶ τοὺς
ἔχοντας τὰ πνεύματα τὰ πονηρὰ τὸ ὄνομα τοῦ
Κυρίου Ἰησοῦ λέγοντες· ὁρκίζω ὑμᾶς τὸν Ἰησοῦν
Mc 1,34 L 4,41 14 ὃν Παῦλος κηρύσσει. ἦσαν δέ τινος Σκευᾶ Ἰου-
15 δαίου ἀρχιερέως ἑπτὰ υἱοὶ τοῦτο ποιοῦντες. ἀπο-
κριθὲν δὲ τὸ πνεῦμα τὸ πονηρὸν εἶπεν αὐτοῖς·
τὸν Ἰησοῦν γινώσκω καὶ τὸν Παῦλον ἐπίστα-
16 μαι· ὑμεῖς δὲ τίνες ἐστέ; καὶ ἐφαλόμενος ὁ ἄν-
θρωπος ἐπ' αὐτούς, ἐν ᾧ ἦν τὸ πνεῦμα τὸ πονηρὸν
κατακυριεύσας ἀμφοτέρων ἴσχυσεν κατ' αὐτῶν,

πληθ.+τ. εθνων, τοτε (D E 1765) syph^{+}|το καθ D 1611-2147 181|Τυρσννιου Ψ D 1898s 1845|τινος+απο ωρας ε̄ εως ωρ. δεκατης D 614sss g syh^{+} (Ambst)] > BSA 33 1739ss lat(-g) syp co | 10 εως παντες οι κατοικουντες τ. Α. ηκουσαν τ. λογους ... Ιουδαιοι κ. Ελλ. D* syp|12 επιφερεσθ. Ψ 326 D 1611^{r} 206 440s 917s 467sss 920^{a} L^{r} Ef| εκπορευ.] εξερχεσθαι απ αυτων 104s 1611 383s 1758 440s 917s 88s 920 pl. L^{r} | 14 εν οις κ. υιοι Σκ. τινος ιερεως ηθελησαν το αυτο ποιησαι. εθος ειχαν τ. τοιουτους εξορκιζειν κ. εισελθοντες προς τ. δαιμονιζομενον ηρξαντο επικαλεισθαι το ονομα λεγοντες· παραγγελλομεν σοι εν Ιυ ον Π. εξελθειν κηρυσσει D syh^{m} (Ef) | τινος B Ds 257 255 1891 431^{a} syp ar bo] τινες rel. | 15 τον^{1}+μεν BC^{c} E^{1} P^{41} 1611-257 181 623s syh | τινες] τινος 33 536 36 794 | 16 εφαλομ. BS*A 1175 1835] εναλλομ. D, -αλλομ. rel. | αμφοτερ.] αυτων Ψ 326 383-1765 917s 453 1873^{r} L^{r} sy co, > E 1835 |

Domini coram multitudine, discedens ab eis
segregavit discipulos cotidie disputans in
schola Tyranni cuiusdam. Hoc autem factum 10
est per biennium, ita ut omnes qui habitabant
in Asia audirent verbum Domini, Iudaei atque
gentiles. Virtutesque non quaslibet faciebat 11
Deus per manum Pauli, ita ut etiam super 12
languidos deferrentur a corpore eius sudaria
et semicinctia, et recedebant ab eis languores,
et spiritus nequam egrediebantur.

Tentaverunt autem quidam et de circum- 13
euntibus Iudaeis exorcistis invocare super eos,
qui habebant spiritus malos, nomen Domini
Iesu dicentes: Adiuro vos per Iesum, quem
Paulus praedicat. Erant autem quidam Iudaei 14
Scevae principis sacerdotum septem filii, qui
hoc faciebant. Respondens autem spiritus ne- 15
quam dixit eis: Iesum novi et Paulum scio:
vos autem qui estis? Et insiliens in eos homo, 16
in quo erat daemonium pessimum, et domi-
natus amborum invaluit contra eos, ita ut nudi

---

9 Domini > GA*FISsOB d p
cuiusdam > G*sFIS^{r}B p
11 quaṣlibet] modicas G^{c}CDM*TRW c dm g p
~ Deus faciebat per manus *codd.*
12 et^{1}] vel *codd.*
14 quidam] cuiusdam c dm, cuidam p^{c}
~ Scevae Iudaei *codd.*
16 in eos homo d g] ~ homo in eos *codd.*

---

11 A 14,3
12 A 5,15; Mc 5,28; 6,56
13 Mc 9,38; L 9,49
15 Mc 1,34; L 4,41

17 et vulnerati effugerent de domo illa. Hoc au-
tem notum factum est omnibus Iudaeis atque
gentilibus, qui habitabant Ephesi; et cecidit
timor super omnes illos, et magnificabatur no-
18 men Domini Iesu. Multique credentium venie-
bant confitentes et annuntiantes actus suos.
19 Multi autem ex eis, qui fuerant curiosa sectati,
contulerunt libros et combusserunt coram om-
nibus; et computatis pretiis illorum, invene-
runt pecuniam denariorum quinquaginta mi-
20 lium. Ita fortiter crescebat verbum Dei et con-
firmabatur.

21 His autem expletis, proposuit Paulus in
Spiritu, transita Macedonia et Achaia ire Hie-
rosolymam dicens: Quoniam postquam fuero
22 ibi, oportet me et Romam videre. Mittens au-
tem in Macedoniam duos ex ministrantibus sibi,
Timotheum et Erastum, ipse remansit ad tem-
pus in Asia.

23 Facta est autem illo tempore turbatio non
24 minima de via Domini. Demetrius enim quidam
nomine, argentarius faciens aedes argenteas
Dianae, praestabat artificibus non modicum
25 quaestum. Quos convocans et eos qui huius-
modi erant opifices dixit: Viri, scitis, quia de
26 hoc artificio est nobis adquisitio; et videtis et

17 gentilibus] gentibus D, graecis d g
19 eis K[r]W e] his *rel.*
fuerant... sectati] gesserunt d e g Hier
20 confirmab.] confortabatur GDSOR c p Hier
21 propos.] posuit GFISOTh p
23 autem + in GAFDM
Domini > G*AIsTh e
25 ~ adquisitio est nobis *codd.*

17 A 5,5.11 | **20** A 2,47; 6,7; 12,24 | **21** A 23,11; R 1,10-13; 15,22s | **22** A 17,14; R 16,23; 2 T 4,20 | **23** 2 C 1,8s | **24** A 16,16

ὥστε γυμνοὺς καὶ τετραυματισμένους ἐκφυγεῖν
ἐκ τοῦ οἴκου ἐκείνου. τοῦτο δὲ ἐγένετο γνωστὸν 17 5,5.11
πᾶσιν Ἰουδαίοις τε καὶ Ἕλλησιν τοῖς κατοικοῦ-
σιν τὴν Ἔφεσον, καὶ ἐπέπεσεν φόβος ἐπὶ πάν-
τας αὐτούς, καὶ ἐμεγαλύνετο τὸ ὄνομα τοῦ Κυρί-
ου Ἰησοῦ. πολλοί τε τῶν πεπιστευκότων ἤρχον- 18
το ἐξομολογούμενοι καὶ ἀναγγέλλοντες τὰς πρά-
ξεις αὐτῶν. ἱκανοὶ δὲ τῶν τὰ περίεργα πραξάντων 19
συνενέγκαντες τὰς βίβλους κατέκαιον ἐνώπιον
πάντων· καὶ συνεψήφισαν τὰς τιμὰς αὐτῶν καὶ
εὗρον ἀργυρίου μυριάδας πέντε. Οὕτως κατὰ 20 6,7; 12,24
κράτος τοῦ Κυρίου ὁ λόγος ηὔξανεν καὶ ἴσχυεν.

Ὡς δὲ ἐπληρώθη ταῦτα, ἔθετο ὁ Παῦλος 21 23,11: R 1,13
ἐν τῷ πνεύματι διελθὼν τὴν Μακεδονίαν καὶ
Ἀχαΐαν πορεύεσθαι εἰς Ἱεροσόλυμα, εἰπὼν ὅτι
μετὰ τὸ γενέσθαι με ἐκεῖ δεῖ με καὶ Ῥώμην
ἰδεῖν. ἀποστείλας δὲ εἰς Μακεδονίαν δύο τῶν 22 17,14; R16,23
διακονούντων αὐτῷ, Τιμόθεον καὶ Ἔραστον,
αὐτὸς ἐπέσχεν χρόνον εἰς τὴν Ἀσίαν.

Ἐγένετο δὲ κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον τάρα- 23 2 C 1,8s
χος οὐκ ὀλίγος περὶ τῆς ὁδοῦ. Δημήτριος γάρ τις 24 16,16
ὀνόματι, ἀργυροκόπος ποιῶν ναοὺς ἀργυροῦς
Ἀρτέμιδος παρείχετο τοῖς τεχνίταις οὐκ ὀλίγην
ἐργασίαν, οὓς συναθροίσας καὶ τοὺς περὶ τὰ 25
τοιαῦτα ἐργάτας εἶπεν· Ἄνδρες, ἐπίστασθε
ὅτι ἐκ ταύτης τῆς ἐργασίας ἡ εὐπορία ἡμῖν ἐσ-
τιν, καὶ θεωρεῖτε καὶ ἀκούετε ὅτι οὐ μόνον 26

---

19 κατεκαυσαν E lat(-g) | **20** κατα κρατος > 614 ar (sa) | κρατος ενισχυσεν κ. η πιστις τ. θυ ηυξανε κ. επληθυνε D | **21** *inc.* τοτε Π. εθετο ⌐ν D (Ef) | διελθειν A Ds 489 226 1311 P g syp ar sa Ef | **22** χρονον + ολιγον εν τη A. D' (1898s) | **23** οδου + θυ syph+, Κυ d g p tpl vg' | **24** αργυρους > B g | Αρτεμ. + ισως ως κιβωρια μικρα 33 915 Χρ | παρειχε A* Ds 2147 919 218 | **25** ους, και] ουτος D (1611* 257) g tpl syph ar sa | εργατ.] τεχνιτας D e Ef | ειπεν] εφη πρ. αυτους D syp sa | ανδρ. + συντεχνιται D syh+ sa | **26** ~ ακουετε κ. θεωρ. D syp |

Ἐφέσου ἀλλὰ σχεδὸν πάσης τῆς Ἀσίας ὁ Παῦ-
λος οὗτος πείσας μετέστησεν ἱκανὸν ὄχλον, λέγων
17,29 27 ὅτι οὐκ εἰσὶν θεοὶ οἱ διὰ χειρῶν γινόμενοι. οὐ
μόνον δὲ τοῦτο κινδυνεύει ἡμῖν τὸ μέρος εἰς ἀπ-
ελεγμὸν ἐλθεῖν, ἀλλὰ καὶ τὸ τῆς μεγάλης θεᾶς
Ἀρτέμιδος ἱερὸν εἰς οὐθὲν λογισθῆναι, μέλλειν
τε καὶ καθαιρεῖσθαι τῆς μεγαλειότητος αὐτῆς,
28 ἣν ὅλη ἡ Ἀσία καὶ ἡ οἰκουμένη σέβεται. ἀκού-
σαντες δὲ καὶ γενόμενοι πλήρεις θυμοῦ ἔκραζον
29 λέγοντες· μεγάλη ἡ Ἄρτεμις Ἐφεσίων. καὶ ἐπλήσ-
θη ἡ πόλις τῆς συγχύσεως, ὥρμησάν τε ὁμοθυ-
μαδὸν εἰς τὸ θέατρον, συναρπάσαντες Γάϊον καὶ
20,4; 27,2 Ἀρίσταρχον Μακεδόνας, συνεκδήμους Παύλου.
30 Παύλου δὲ βουλομένου εἰσελθεῖν εἰς τὸν
31 δῆμον οὐκ εἴων αὐτὸν οἱ μαθηταί· τινὲς δὲ
καὶ τῶν Ἀσιαρχῶν, ὄντες αὐτῷ φίλοι, πέμψαν-
τες πρὸς αὐτὸν παρεκάλουν μὴ δοῦναι ἑαυτὸν
21,34 32 εἰς τὸ θέατρον. ἄλλοι μὲν οὖν ἄλλο τι ἔκρα-
ζον· ἦν γὰρ ἡ ἐκκλησία συγκεχυμένη, καὶ οἱ
πλείους οὐκ ᾔδεισαν τίνος ἕνεκα συνεληλύθει-
33 σαν. ἐκ δὲ τοῦ ὄχλου συνεβίβασαν Ἀλέξαν-
δρον, προβαλόντων αὐτὸν τῶν Ἰουδαίων· ὁ δὲ
Ἀλέξανδρος κατασείσας τὴν χεῖρα ἤθελεν ἀπο-
34 λογεῖσθαι τῷ δήμῳ. ἐπιγνόντες δὲ ὅτι Ἰου-

Εφεσ.] εως Εφεσιου D | ουτος+τις τοτε D[1*] | χειρων+ ανθρωπων 1611-2147 1827 927s 256 (syp, Ef) | **27** κινδυνευσει S D[c] lat(-g) bo | λογισθησεται A Ds lat bo] τ. μεγαλειοτητα CΨ 104s 81 D 1611 383s 1758 440s 917s 1827ss 920 pl. L[r] | τ. μεγαλ. αυτ. >D | **28** *inc.* ταυτα δε ακουσαντ. D g tpl syp ar bo | θυμου+δραμοντες εις το αμφοδον εκρ. D 614sss syh[m] | **29** κ. συνεχυθη ολη η πολις αισχυνης D* | πολις+ολη Ψ 104s E-536 323-917 1898s (431[s]) rel. g syph sa | **30** *inc.* του δε Π. βουλ. Ψ 104[r] E-1873 1845 rel. | ουκ-μαθ.] οι μαθ. εκωλυον D syp Ef] **31** οντες] υπαρχοντες D| **32** εκκλησ.+ολη 2298 1898s 915 1873[s] 1 | **33** συνεβιβ. BSA 33 E 206-323] κατεβιβ. D*, προεβιβ. rel. | τη χειρι S[c]Ψ 104 D 255 181 5 1838s | **34** επιγνοντων 1891s 206 1739 440s 307[s] 209* |

auditis quia non solum Ephesi, sed paene totius
Asiae Paulus hic suadens avertit multam tur-
bam dicens: Quoniam non sunt dii, qui ma-
nibus fiunt. Non solum autem haec periclita- 27
bitur nobis pars in redargutionem venire, sed
et magnae Dianae templum in nihilum repu-
tabitur, sed et destrui incipiet maiestas eius,
quam tota Asia et orbis colit. His auditis, 28
repleti sunt ira et exclamaverunt dicentes:
Magna Diana Ephesiorum. Et impleta est ci- 29
vitas confusione, et impetum fecerunt uno ani-
mo *in* theatrum, rapto Gaio et Aristarcho Ma-
cedonibus comitibus Pauli.

Paulo autem volente intrare in populum, 30
non permiserunt discipuli. Quidam autem et de 31
Asiae principibus, qui erant amici eius, mise-
runt ad eum rogantes ne se daret in theatrum.
Alii autem aliud clamabant; erat enim ec- 32
clesia confusa, et plures nesciebant qua ex
causa convenissent. De turba autem detraxe- 33
runt Alexandrum, propellentibus eum Iudaeis.
Alexander autem, manu silentio postulato, vo-
lebat reddere rationem populo. Quem ut co- 34

---

26 sed + et F dm g
27 magnae + deae CFM^{c}U*ss d e g p* Hier
deputabitur CADIss*T d e p
29 civitas + tota e, ~ d(g)
30 permiserunt + eum MTh dm e tpl
32 enim] autem SU
33 autem^{2} W c d e g] ergo *rel.*
~ ration. reddere *codd.*

---

26 A 17,29
29 A 20,4; 27,2; R 16,23; 2 C 8,19
32 A 21,30s

gnoverunt Iudaeum esse, vox facta una est
omnium quasi per horas duas clamantium:
35 Magna Diana Ephesiorum. Et cum sedasset
scriba turbas dixit: Viri Ephesii, quis enim
est hominum, qui nesciat Ephesiorum civitatem
cultricem esse magnae Dianae Iovisque prolis?
36 Cum ergo his contradici non possit, oportet
37 vos sedatos esse et nihil temere agere. Ad-
duxistis enim homines istos, neque sacrilegos
38 neque blasphemantes deam vestram. Quod si
Demetrius et qui cum eo sunt artifices ha-
bent adversus aliquem causam, conventus fo-
renses aguntur et proconsules sunt, accusent
39 invicem. Si quid autem alterius rei quaeritis,
40 in legitima ecclesia poterit absolvi. Nam et
periclitamur argui seditionis hodiernae, cum
nullus obnoxius sit, de quo possimus reddere
rationem concursus istius. Et cum haec dixis-
20 set, dimisit ecclesiam. Postquam autem ces-
savit tumultus, vocatis Paulus discipulis, et
exhortatus eos valedixit et profectus est ut
iret in Macedoniam.

---

34 una est W] ~ est una *rel.*
35 turbas] turbam CD g tpl (d p*)
enim > DS dm
37 vestram] nostram d e g
38 pro consulibus G*sA*sIS-OTh p*
40 quo + non IS^c^OTh p*

---

38 A 13,7; 18,12
20,1 A 19,21; 2 C 2,13; 7,5

δαῖός ἐστιν, φωνὴ ἐγένετο μία ἐκ πάντων, ὡς
ἐπὶ ὥρας δύο κραζόντων· μεγάλη ἡ Ἄρτεμις
Ἐφεσίων. καταστείλας δὲ ὁ γραμματεὺς τὸν ὄχ- 35
λον φησίν· Ἄνδρες Ἐφέσιοι, τίς γάρ ἐστιν ἀν-
θρώπων ὃς οὐ γινώσκει τὴν Ἐφεσίων πόλιν νεω-
κόρον οὖσαν τῆς μεγάλης Ἀρτέμιδος καὶ τοῦ διο-
πετοῦς; ἀναντιρρήτων οὖν ὄντων τούτων δέον 36
ἐστὶν ὑμᾶς κατεσταλμένους ὑπάρχειν καὶ μηδὲν
προπετὲς πράσσειν. ἠγάγετε γὰρ τοὺς ἄνδρας τού- 37
τους οὔτε ἱεροσύλους οὔτε βλασφημοῦντας τὴν
θεὸν ἡμῶν. εἰ μὲν οὖν Δημήτριος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ 38
τεχνῖται ἔχουσι πρός τινα λόγον, ἀγοραῖοι ἄγον-
ται καὶ ἀνθύπατοί εἰσιν, ἐγκαλείτωσαν ἀλλήλοις.
εἰ δέ τι περαιτέρω ἐπιζητεῖτε, ἐν τῇ ἐννόμῳ 39
ἐκκλησίᾳ ἐπιλυθήσεται. καὶ γὰρ κινδυνεύομεν 40
ἐγκαλεῖσθαι στάσεως περὶ τῆς σήμερον, μηδενὸς
αἰτίου ὑπάρχοντος, περὶ οὗ οὐ δυνησόμεθα ἀπο-
δοῦναι λόγον περὶ τῆς συστροφῆς ταύτης. καὶ
ταῦτα εἰπὼν ἀπέλυσεν τὴν ἐκκλησίαν.

Μετὰ δὲ τὸ παύσασθαι τὸν θόρυβον μετα- 20
πεμψάμενος ὁ Παῦλος τοὺς μαθητὰς καὶ παρα- 2 C 2,13
καλέσας, ἀσπασάμενος ἐξῆλθεν πορεύεσθαι εἰς
Μακεδονίαν. διελθὼν δὲ τὰ μέρη ἐκεῖνα καὶ 2

κραζοντες SA | μεγαλη η Α. Εφ.bis B | 35 κατασεισας Ψ Ds 2138s 614 1|γραμματ.] αρχων syp,+τ. πολεως syph* (Ef) | Εφεσιοι] αδελφοι S 255| ανθρωπος Ψ D 257 440s 917s 920s Lr g syh sa|Εφεσιων] ημετεραν D Ef|μεγαλης +θεας 104s 257ss 323ss 917s 927r ar| διοσπετους D 623| 37 τουτους+ενθαδε D 614ss syihm ar co | θεαν D* Ec -614 440 915 1827s 209 P | 38 Δημητ. + ουτος D syp Ef | 39 περαιτερω B 33 242 1739s 1829s 808s d g (E1)] περι ετερων rel. | ζητειτε E 1891sss 429-1739 431s 1838 241 | τη εννομω] τω νομω D* 1827|40 περι τ. σημ.> D| *
ού> D-536 1829s 1873ss 642s lat(-p) co | αποδουν. λογ.] απολογησασθαι 88s | ταυτης+κ. ει ταυτα ουτως εχει 33| 20,1 μεταπεμψ.]-στειλαμ. 1891-1739, προσκαλεσαμ. ΑΨ 104s D 1611r 917s 623r Lr | και+πολλα D | παρακαλεσ. >Ψ 257 440s 917ss 88s 927 436 al. Lr syp | πορευ.> D 242 1739s g | 2 δε+παντα D |

παρακαλέσας αὐτοὺς λόγῳ πολλῷ ἦλθεν εἰς τὴν
3 Ἑλλάδα, [1]ποιήσας τε μῆνας τρεῖς, γενομένης
ἐπιβουλῆς αὐτῷ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων μέλλοντι
9,24; 23,13ss ἀνάγεσθαι εἰς τὴν Συρίαν, ἐγένετο γνώμης τοῦ
4 ὑποστρέφειν διὰ Μακεδονίας. συνείπετο δὲ
17,10; 19,29 R 16,21 αὐτῷ ἄχρι τῆς Ἀσίας Σώπατρος Πύρρου Βε-
ροιαῖος, Θεσσαλονικέων δὲ Ἀρίσταρχος καὶ
Σεκοῦνδος, καὶ Γάϊος Δερβαῖος καὶ Τιμόθεος,
16,8 5 Ἀσιανοὶ δὲ Τυχικὸς καὶ Τρόφιμος· οὗτοι δὲ
6 προελθόντες ἔμενον ἡμᾶς ἐν Τρῳάδι· ἡμεῖς δὲ
ἐξεπλεύσαμεν μετὰ τὰς ἡμέρας τῶν ἀζύμων ἀπὸ
Φιλίππων, καὶ ἤλθομεν πρὸς αὐτοὺς εἰς τὴν
Τρῳάδα ἄχρι ἡμερῶν πέντε, οὗ διετρίψαμεν
ἡμέρας ἑπτά.
1 C 16,2 2,42.46 7 Ἐν δὲ τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων *συνηγμένων*
ἡμῶν κλάσαι ἄρτον ὁ Παῦλος διελέγετο αὐ-
τοῖς, μέλλων ἐξιέναι τῇ ἐπαύριον, παρέτεινέν τε
8 τὸν λόγον μέχρι μεσονυκτίου. ἦσαν δὲ λαμπά-
δες ἱκαναὶ ἐν τῷ ὑπερῴῳ οὗ ἦμεν συνηγμέ-
9 νοι. καθεζόμενος δέ τις νεανίας ὀνόματι Εὔ-
τυχος ἐπὶ τῆς θυρίδος, καταφερόμενος ὕπνῳ
βαθεῖ, διαλεγομένου τοῦ Παύλου ἐπὶ πλεῖον,

παρακαλ. αυτ.] χρησαμενος D[1]* | 3 μελλοντι] ηθελησεν D syh[m] Ef | αναχθηναι D | εγεν. γνωμ. του] ειπεν δε το πνα αυτω D g syh[m] Ef] γνωμη B[c]Ψ 1611-1891 522[s] 440s 917ss al. 623 rel. pl. | 4 *inc.* μελλοντος ουν εξιεναι αυτου μεχρι τ. Ασιας Σωπατρ. D (syh[m]) | αχρι τ. Ασ.>BS 33 lat(-g) co | Σωσιπατρ. 1518 383s 913s 1898s 5s 209 c g tpl vg[1] ar co | Πυρρου>Ψ 326 1611[r] 1758 917ss 919-209 al. syph* | Δερβ.] Δουβεριος D* g | Τιμοθ.+Εφεσιος 614ss, Lystrensis syp | Ασιανοι] Εφεσιοι D sa (syh[m]) | Τυχικ.] Ευτυχος D | 5 προελθοντ. B[c] D 1108-383 257-1891 536 323ss 623 226[c] 642 al. verss.] προσελθ. rel. | ημας] αυτον D[1] | 6 αχρι ημερ. π.] πεμπταιοι D | ου] οπου SA 33 E, εν ῃ και D | 7 μια+πρωτη D[1] | ημων] τ. μαθητων 326 257[s] 1758s 1739s 917ss 88s 1838[r] L[r] | 8 υπολαμπαδες D | ημεν] ησαν 1518 489 1s | 9 νεανισκος 1611 2147 | επι τη θυριδι κατεχομενος υπνω βαρει D |

20,2-21,16 *Gesta ultima et iter hierosolymitanum*

Cum autem perambulasset partes illas et 2
exhortatus eos fuisset multo sermone, venit ad
Graeciam; ubi cum fecisset menses tres, factae 3
sunt illi insidiae a Iudaeis navigaturo in Sy-
riam, habuitque consilium ut reverteretur per
Macedoniam. Comitatus est autem eum Sopa- 4
ter Pyrrhi Beroeensis, Thessalonicensium vero
Aristarchus et Secundus, et Gaius Derbeus et
Timotheus, Asiani vero Tychicus et Trophi-
mus. Hi cum praecessissent, sustinuerunt nos 5
Troade; nos vero navigavimus post dies azy- 6
morum a Philippis et venimus ad eos Troa-
dem in diebus *quinque*, ubi demorati sumus
diebus septem.

Una autem sabbati, cum convenissemus ad 7
frangendum panem, Paulus disputabat cum eis
profecturus in crastinum protraxitque sermo-
nem usque in mediam noctem. Erant autem 8
lampades copiosae in cenaculo, ubi eramus
congregati. Sedens autem quidam adulescens 9
nomine Eutychus super fenestram, cum mer-
geretur somno gravi, disputante diu Paulo,

---

3 fecisset CDMTTh c dm] fuisset *rel.*
4 comitati sunt I g
Sosipater G°DMssRW c dm g p° Beda
beroensis *codd. pl.*
5 sustinebant GssDMTsTh dm p
6 in dieb. quinque] iter dierum quinque CT, quintani d | diebus²] dies T d e
7 *inc.* in una GADIsORTh Aug
cum² p] > *codd.*
eis + et confirmabat animas eorum IMR°W dm g w tpl

---

3 A 9,24; 20,19
4 A 17,10; 19,29; 16,1; E 6,21; A 21,29
5 A 16,8; 2 C 2,12
7 1 C 16,2; A 2,42.46

ductus somno cecidit de tertio cenaculo deor-
10 sum et sublatus est mortuus. Ad quem cum
descendisset Paulus, incubuit super eum et
complexus dixit: Nolite turbari, anima enim
11 ipsius in ipso est. Ascendens autem frangens-
que panem et gustans satisque allocutus usque
12 in lucem sic profectus est. Adduxerunt autem
puerum viventem et consolati sunt non mi-
nime.

13 Nos autem ascendentes navem navigavi-
mus in Asson inde suscepturi Paulum; sic
enim disposuerat ipse per terram iter facturus.
14 Cum autem convenisset nos in Asson, adsumpto
15 eo, venimus Mitylenen. Et inde navigantes se-
quenti die venimus contra Chium, et alia ap-
plicuimus Samum et sequenti die venimus Mi-
16 letum. Proposuerat enim Paulus transnavigare
Ephesum, ne qua mora illi fieret in Asia, fes-
tinabat enim, si possibile sibi esset, ut diem
Pentecostes faceret Hierosolymis.

17 A Mileto autem mittens Ephesum vocavit
18 maiores natu ecclesiae. Qui cum venissent ad
eum et simul essent, dixit eis: Vos scitis a

---

9 ductus] eductus GADIsU*OTh, deduct. CT e g
sublatus + oblatus KBVW p[c]
10 ipso IM d g] eo *rel.*
11 in] ad ADI-UOTh d g Aug
lucem + et VW(SU)
13 enavigavimus GA
14 convenissemus DOTh c (S[c]U*, MR[c], W)
15 alia GsDIsTsTh d dm] + die *rel.*
16 Pentecosten *codd.*

---

10 3 Rg 17,21
16 A 18,21
18 A 18,19; 19,10

κατενεχθεὶς ἀπὸ τοῦ ὕπνου ἔπεσεν ἀπὸ τοῦ τρι-
στέγου κάτω καὶ ἤρθη νεκρός. καταβὰς δὲ ὁ 10 3 Rg 17,21
Παῦλος ἐπέπεσεν αὐτῷ καὶ συμπεριλαβὼν εἶπεν·
μὴ θορυβεῖσθε· ἡ γὰρ ψυχὴ αὐτοῦ ἐν αὐτῷ ἐστιν.
ἀναβὰς δὲ καὶ κλάσας τὸν ἄρτον καὶ γευσάμε- 11
νος, ἐφ᾽ ἱκανόν τε ὁμιλήσας ἄχρι αὐγῆς, οὕτως
ἐξῆλθεν. ἤγαγον δὲ τὸν παῖδα ζῶντα, καὶ 12
παρεκλήθησαν οὐ μετρίως.

Ἡμεῖς δὲ προ(σ)ελθόντες ἐπὶ τὸ πλοῖον ἀνήχ- 13
θημεν ἐπὶ τὴν Ἄσσον, ἐκεῖθεν μέλλοντες ἀνα-
λαμβάνειν τὸν Παῦλον· οὕτως γὰρ διατεταγ-
μένος ἦν, μέλλων αὐτὸς πεζεύειν. ὡς δὲ συν- 14
έβαλλεν ἡμῖν εἰς τὴν Ἄσσον, ἀναλαβόντες
αὐτὸν ἤλθομεν εἰς Μιτυλήνην. κἀκεῖθεν ἀπο- 15
πλεύσαντες τῇ ἐπιούσῃ κατηντήσαμεν ἄντικρυς
Χίου, τῇ δὲ ἑτέρᾳ παρεβάλομεν εἰς Σάμον, τῇ
δὲ ἐχομένῃ ἤλθομεν εἰς Μίλητον. κεκρίκει γὰρ 16 18,21
ὁ Παῦλος παραπλεῦσαι τὴν Ἔφεσον, ὅπως μὴ
γένηται αὐτῷ χρονοτριβῆσαι ἐν τῇ Ἀσίᾳ· ἔσπευ-
δεν γάρ, εἰ δυνατὸν εἴη αὐτῷ, τὴν ἡμέραν τῆς
πεντηκοστῆς γενέσθαι εἰς Ἱεροσόλυμα.

Ἀπὸ δὲ τῆς Μιλήτου πέμψας εἰς Ἔφεσον 17
μετεκαλέσατο τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας.
ὡς δὲ παρεγένοντο πρὸς αὐτόν, εἶπεν αὐτοῖς· 18 18,19. 19,10

κατενεχθ. - υπνου > 1891 206 p | **10** συμπεριλαβ. + αυτον (C) 1891sss 536-216 431[s] sy ar co | **11** ουτως] τοτε sypi ar | **12** *inc.* ασπαζομενων δε αυτων ηγαγεν τ. νεανισκον D | **13** προελθ. B[c]SC 2138 614s 1891[r] 431[s] 808s al. L e co, κατελθοντ. D[1] g | Θασων (cf. **14**) Ψ 104 *P*[41] 1611ss 614 257ss 917 623 38 al. LP syph (sa) | διατεταγμενον B* 489, εντεταλμενος C 307[s] | **15** ετερα] εσπερα B 1175 307[s] | Σαμον + κ. μειναντες εν Τρωγυλλιω τη εχ. Ψ 104s D *P*[41] 1611[r] 1758s 323[s] 917-915 5[r] L[r] g sy sa | ερχομ. 1175 D* 2147 1891s 206 209*-69 | **16** μηποτε γενηθη αυτω κατασχεσις τις D | ει – αυτω] εις D (H) | **17** μετεκαλεσατο] μετεπεμψατο D | **18** αυτον + ομοσε οντων αυτων A D 1898s[m] lat, ομοθυμαδον E 623s 467 | *

Ὑμεῖς ἐπίστασθε, ἀπὸ πρώτης ἡμέρας ἀφ᾽ ἧς ἐπ-
έβην εἰς τὴν Ἀσίαν, πῶς μεθ᾽ ὑμῶν τὸν πάντα
20,3 19 χρόνον ἐγενόμην, δουλεύων τῷ Κυρίῳ μετὰ πά-
σης ταπεινοφροσύνης καὶ δακρύων καὶ πειρασ-
μῶν τῶν συμβάντων μοι ἐν ταῖς ἐπιβουλαῖς
20 τῶν Ἰουδαίων, ὡς οὐδὲν ὑπεστειλάμην τῶν
συμφερόντων τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν καὶ διδά-
21 ξαι ὑμᾶς δημοσίᾳ καὶ κατ᾽ οἴκους, διαμαρτυρό-
μενος Ἰουδαίοις τε καὶ Ἕλλησιν τὴν εἰς Θεὸν με-
τάνοιαν καὶ πίστιν εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν.
19,21 22 Καὶ νῦν ἰδοὺ δεδεμένος ἐγὼ τῷ πνεύματι
πορεύομαι εἰς Ἰερουσαλήμ, τὰ ἐν αὐτῇ συναν-
9,16; 21,4.11 23 τήσοντα ἐμοὶ μὴ εἰδώς, πλὴν ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ
ἅγιον κατὰ πόλιν διαμαρτύρεταί μοι λέγον ὅτι
21,13 24 δεσμὰ καὶ θλίψεις με μένουσιν. ἀλλ᾽ οὐδενὸς
λόγου ποιοῦμαι τὴν ψυχὴν τιμίαν ἐμαυτῷ ὡς
τελειῶσαι τὸν δρόμον μου καὶ τὴν διακονίαν
2 T 4,7 ἣν ἔλαβον παρὰ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, διαμαρτύ-
ρασθαι τὸ εὐαγγέλιον τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ.
25 Καὶ νῦν ἰδοὺ ἐγὼ οἶδα ὅτι οὐκέτι ὄψεσθε
τὸ πρόσωπόν μου ὑμεῖς πάντες ἐν οἷς διῆλθον

επιστασθε + αδελφοι D 623 467 | Ασιαν + ως τριετιαν
η κ. πλειον ποταπως μεθ υμων ην παντος χρονου D|
19 Κω + μεθ υμων C 1611-614 915 307^{s} syh Χρ | και^{1}
+ πολλων CΨ 104s 1611-1874 307^{s} 623 pl. L^{r} syh ar|
21 δια τ. Κυ ημ. Ιυ Χυ D^{1} | Ιν BΨ 326 1611s 614 216
1874 307^{s} 927 920ss 226-1 al. L^{r} g syh sa] + Χν rel. |
22 νυν > 2138 2147 syh | συναντησ.] συμβησομενα C
1175 *P*^{41} 255 1891-1739 431^{s} | **23** κατα + πασαν D g
syph (lat tpl) | διεμαρτυρατο S^{c}A 33 E^{1} 181 467 | με-
νουσιν μοι εν Ιεροσολυμ. D *P*^{41} 614 g tpl syh^{+} sa Or
* Lcf | με] σε syp ar co | **24** λογον S^{c}A-326 D*-915 431
rel. | ποιουμαι + ουδε εχω Ψ 104s E 1874 88^{s} rel. pl.
syh, ~ S^{c} A 33 D* 1108 1873^{s} vg | τελειωσω BS 917|
μου + μετα χαρας CΨ 104^{r} E 1898 88^{s} rel. pl. syh ar|
διακον. + τ. λογου D g Ef | παρελαβον D 1611-383
440s 489 | διαμαρτ. + Ιουδαιοις κ. Ελλησιν D g sa Lcf
Ef | **25** ιδου > E 1874 431 218 460s g Lcf |

prima die, qua ingressus sum in Asiam, qua-
liter vobiscum per omne tempus fuerim, ser- 19
viens Domino cum omni humilitate et lacri-
mis et tentationibus, quae mihi acciderunt ex
insidiis Iudaeorum; quomodo nihil subtraxe- 20
rim utilium, quominus annuntiarem vobis et
docerem vos publice et per domos, ⸆testifi- 21
cans Iudaeis atque gentilibus in Deum pae-
nitentiam et fidem in Dominum nostrum Iesum
Christum.

Et nunc ecce alligatus ego spiritu vado in 22
Hierusalem, quae in ea ventura sint mihi igno-
rans, nisi quod Spiritus sanctus per omnes ci- 23
vitates mihi protestatur dicens quoniam vin-
cula et tribulationes Hierosolymis me manent.
Sed nihil horum vereor nec facio animam 24
meam pretiosiorem quam me, dummodo con-
summem cursum meum et ministerium verbi,
quod accepi a Domino Iesu, testificari evan-
gelium gratiae Dei.

Et nunc ecce ego scio quia amplius non 25
videbitis faciem meam vos omnes, per quos

---

20 subtraxerim + vobis A*IsUOKsR c dm p
21 gentibus CDW, graecis d g Lcf
22 sint GsFK^{c}ss] sunt *rel.*
23 ~ protestatur mihi *codd.*
in Hierosolymis GA*ThW c d g Lcf, > *rel.*
24 meam > G*FDSU*Th d e
verbi MTh d dm g Amb Lcf] > *rel.*
testificari + iudaeis et graecis d g Lcf

---

19 A 20,3
22 A 19,21
23 A 9,16; 21,4.11
24 A 21,13; 2 T 4,7

26 transivi praedicans regnum Dei. Quapropter
contestor vos hodierna die quia mundus sum
27 a sanguine *omnium*. Non enim subterfugi, quo-
minus annuntiarem omne consilium Dei vobis.
28 Attendite vobis et universo gregi, in quo vos
Spiritus sanctus posuit episcopos regere eccle-
29 siam Dei, quam adquisivit sanguine suo. Ego
scio quoniam intrabunt post discessionem meam
30 lupi rapaces in vos non parcentes gregi. Et
ex vobis ipsis exsurgent viri loquentes perver-
31 sa, ut abducant discipulos post se. Propter
quod vigilate memoria retinentes, quoniam per
triennium nocte et die non cessavi cum lacri-
mis monens unumquemque vestrum.
32 Et nunc commendo vos Deo et verbo gra-
tiae ipsius, qui potens est aedificare et dare
33 *hereditatem in sanctificatis omnibus.* Argentum
et aurum aut vestem nullius concupivi, sicut
34 ˡipsi scitis quoniam ad ea, quae mihi opus

---

26 omnium + vestrum U e
27 consilium] voluntatem T d g Lcf Hier
28 Dei] domini d e g p Ir Lcf Hier
29 rapaces FS*sKssW c] graves *rel.* d dm g Lcf Hier
33 et] aut G*AssIO e g
sicut *> *codd.*

---

26 A 18,6 | **28** Ps 73,2; 1 T 4,16; 1 P 5,2
29 Mt 7,15; 10,16; J 10,12
30 1 J 2,19; G 1,7; 4,17
31 Mc 13,35.37; 1 Th 2,11
32 Dt 33,3; E 1,18; C 1,12; Jud 24
33 Mt 10,8; 1 C 9,12; 1 Sm 12,3
34 A 18,3; 1 C 4,12; 2 C 12,13ss; 1 Th 2,9; 2 Th 3,7ss

κηρύσσων τὴν βασιλείαν. διότι μαρτύρομαι 26 18,6
ὑμῖν ἐν τῇ σήμερον ἡμέρᾳ ὅτι καθαρός εἰμι
ἀπὸ τοῦ αἵματος πάντων· οὐ γὰρ ὑπεστειλά- 27
μην τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι πᾶσαν τὴν βουλὴν τοῦ
Θεοῦ ὑμῖν. προσέχετε ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ 28 Ps 73,2 1 T 4,16
ποιμνίῳ, ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔθετο 1 P 5,2
ἐπισκόπους, ποιμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ,
ἣν περιεποιήσατο διὰ τοῦ αἵματος τοῦ ἰδίου.
ἐγὼ οἶδα ὅτι εἰσελεύσονται μετὰ τὴν ἄφιξίν μου 29 Mt 7,15; 10,16
λύκοι βαρεῖς εἰς ὑμᾶς μὴ φειδόμενοι τοῦ ποιμ- J 10,12
νίου, καὶ ἐξ ὑμῶν αὐτῶν ἀναστήσονται ἄνδρες 30 1 J 2,19 G 1,7; 4,17
λαλοῦντες διεστραμμένα τοῦ ἀποσπᾶν τοὺς μα-
θητὰς ὀπίσω αὐτῶν. διὸ γρηγορεῖτε, μνημονεύ- 31 1 Th 2,11
οντες ὅτι τριετίαν νύκτα καὶ ἡμέραν οὐκ ἐπαυ-
σάμην μετὰ δακρύων νουθετῶν ἕνα ἕκαστον.

Καὶ τὰ νῦν παρατίθεμαι ὑμᾶς τῷ Θεῷ καὶ 32 Dt 33,3s Mt 10,8
τῷ λόγῳ τῆς χάριτος αὐτοῦ τῷ δυναμένῳ οἰκο- 1 C 9,12
δομῆσαι καὶ δοῦναι τὴν *κληρονομίαν ἐν τοῖς* 1 Sm 12,3
ἡγιασμένοις πᾶσιν. ἀργυρίου ἢ χρυσίου ἢ ἱμα- 33
τισμοῦ οὐδενὸς ἐπεθύμησα. αὐτοὶ γινώσκετε 34 18,3; C 4,12 1 Th 2,9 2 Th 3,7ss

---

τ. βασιλ.] το ευαγγελιον 33 1891-323 | βασιλ. + τ. Ιυ D sa, τ. Κυ Ιυ g Lcf, τ. θυ 104ss E-1108 614-88 623 rel. tpl vg bo | **26** *inc.* αχρι ουν τ. σημ. ημερας D* (Ef) | παντων + υμων 104s E 1891-1739 547 808s syph ar[1] bo Ef | **27** μη > D[1]* 383 g syp ar Lcf | **28** προσεχ. + ουν CΨ 326 E-1765 1891-429 1739[s] 181ss 623ss al. 920[r] L[r] syph | θυ BS 1175 1611-383 1758s 917 218 vg syh* Bas Cy] Κυ C-104 Ds 522[s] 1739 1829 623 g p syh[m] ar Lcf, Κυ κ. θυ rel. | περιεποι. + εαυτω D sa Ir | **29** εγω SC*A 33 1175s D 1891 1739 431[s] lat syp (bo) Lcf] + γαρ (B) rel. | οιδα BSC*A 33 1175s D 255 1891-1739 431[s] lat syp ar co] + τουτο rel. | **30** αυτων[1] > B 1522 ar co | αποστρεφειν D | αυτων[2]] εαυτων BSA | **31** εκαστ. + υμων D-383 1891 5 467sss 808s lat sy co | **32** υμας + αδελφοι CΨ 104 E 257-453 1827 rel. (~ 1611 2138-383 623) | θω] Κω B 257 g sa[1] bo | δουναι + υμιν Ψ 104 1611-2298 1898[s] rel. sy ar sa | πασι] τ. παντων D (sa[1]), + αυτω η δοξα εις τ. αιωνας (τ. αιωνων) αμην 614ss syh+ | **33** ουθενος SA E] + υμων Ds ar | 28 *

ὅτι ταῖς χρείαις μου καὶ τοῖς οὖσιν μετ' ἐμοῦ
35 ὑπηρέτησαν αἱ χεῖρες αὗται. πάντα ὑπέδειξα
ὑμῖν, ὅτι οὕτως κοπιῶντας δεῖ ἀντιλαμβάνεσ-
θαι τῶν ἀσθενούντων, μνημονεύειν τε τῶν λό-
γων τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ ὅτι αὐτὸς εἶπεν· μακά-
21,5 36 ριόν ἐστιν μᾶλλον διδόναι ἢ λαμβάνειν. Καὶ
ταῦτα εἰπών, θεὶς τὰ γόνατα αὐτοῦ σὺν πᾶσιν
37 αὐτοῖς προσηύξατο. ἱκανὸς δὲ κλαυθμὸς ἐγέ-
21,6; R 16,16 νετο πάντων, καὶ ἐπιπεσόντες ἐπὶ τὸν τράχηλον
1 C 16,20 1 P 5,14 38 τοῦ Παύλου κατεφίλουν αὐτόν, ὀδυνώμενοι μά-
20,25 λιστα ἐπὶ τῷ λόγῳ ᾧ εἰρήκει, ὅτι οὐκέτι μέλλου-
σιν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ θεωρεῖν. προέπεμπον
δὲ αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον.

21 Ὡς δὲ ἐγένετο ἀναχθῆναι ἡμᾶς ἀποσπασ-
θέντας ἀπ' αὐτῶν, εὐθυδρομήσαντες ἤλθομεν
εἰς τὴν Κῶ, τῇ δὲ ἑξῆς εἰς τὴν Ῥόδον κἀκεῖ-
2 θεν εἰς Πάταρα. καὶ εὑρόντες πλοῖον διαπερῶν
3 εἰς Φοινίκην, ἐπιβάντες ἀνήχθημεν. ἀναφάναν-
τες δὲ τὴν Κύπρον καὶ καταλιπόντες αὐτὴν
εὐώνυμον ἐπλέομεν εἰς Συρίαν, καὶ κατήλθο-
μεν εἰς Τύρον· ἐκεῖσε γὰρ τὸ πλοῖον ἦν ἀπο-
21,11s; 20,23 4 φορτιζόμενον τὸν γόμον. ἀνευρόντες δὲ τοὺς
μαθητὰς ἐπεμείναμεν αὐτοῦ ἡμέρας ἑπτά· οἵ-
τινες τῷ Παύλῳ ἔλεγον διὰ τοῦ πνεύματος μὴ
20,36 5 ἐπιβαίνειν εἰς Ἱεροσόλυμα. ὅτε δὲ ἐγένετο ἐξαρ-

34 τας χρειας D* 1838 | μου + πασιν D* g | αυται] μου D sa, + μου syp bo | **35** *παντα*] *πασι* D* | κοπιωντα εδει 1611 2138 614 syh | Ιυ > Sc 2147s 915 623* Bas Χρ | ουτος ειπεν μακαριος D* g | **36** αυτοις > C* 431a ar | **38** ω ειρηκει > D* | **21,1** *inc.* κ. επιβαντες ανηχθημεν, αποσπασθεντων δε ημων D* (g) | αποσπασθεντες BΨ Ec 206 216 209 L | Κων 33ss 1739a 917ss 623s 1838s 38ss 1*-69 Lr | την² > CΨs 1175 D 255 1898s 623ss | εξης] επιουση D | Παταρα + κ. Μυρα D (*P*41 g sa) | **3** αναφαναντ. B*S 1518 383c 522 429 323a 307ss 1827 457s d] -φανεντ. rel. | κατηλθ.] κατηχθημεν CΨ 104 1611-257 1765-915 307a 623 pl. rel. | **4** αυτου] αυτοις AE 489 L d syph co (255) |

erant et his, qui mecum sunt, ministraverunt
manus istae. Omnia ostendi vobis, quoniam 35
sic laborantes oportet suscipere infirmos ac
meminisse verbi Domini Iesu, quoniam ipse
dixit: Beatius est magis dare, quam accipere.
Et cum haec dixisset, positis genibus suis ora- 36
vit cum omnibus illis. Magnus autem fletus 37
factus est omnium, et procumbentes super col-
lum Pauli osculabantur eum [1]dolentes maxi- 38
me in verbo, quod dixerat, quoniam amplius
faciem eius non essent visuri. Et deducebant
eum ad navem.

Cum autem factum esset ut navigaremus 21
abstracti ab eis, recto cursu venimus Coum
et sequenti die Rhodum et inde Pataram. Et 2
cum invenissemus navem transfretantem in
Phoenicen, ascendentes navigavimus. Cum ap- 3
paruissemus autem Cypro relinquentes eam ad
sinistram, navigavimus in Syriam et venimus
Tyrum; ibi enim navis expositura erat onus.
Inventis autem discipulis, mansimus ibi diebus 4
septem; qui Paulo dicebant per Spiritum ne
ascenderet Hierosolymam. Et expletis diebus pro- 5

---

35 verbi] verborum e g m Aug
36 ~ cum omnibus illis oravit *codd.*
21,1 Choum] Cho G^c^Al p*(DOTh,G*, e Hier)
Patara AI^c^M* e Hier
2 in > CADMTsTh c g p
3 paruissemus G-FIssTsTh
Cypro U^c^TRW c dm g] + et *rel.*
exposit. erat IsO* dm p] ~ erat exposit. *rel.*
5 expletis] explicitis G*ssT

---

36 A 21,5
37 A 21,6; R 16,16; 1 C 16,20; 1 P 5,14
38 A 20,25
21,4 A 21,11s; 20,23
5 A 20,36

fecti ibamus, deducentibus nos omnibus cum
uxoribus et filiis usque foras civitatem; et po-
6 sitis genibus in litore, oravimus. Et cum va-
lefecissemus invicem, ascendimus navem; illi
autem redierunt in sua.
7 Nos vero navigatione expleta a Tyro de-
scendimus Ptolemaidam et, salutatis fratribus,
8 mansimus die una apud illos. Alia autem die
profecti venimus Caesaream. Et intrantes do-
mum Philippi evangelistae, qui erat unus de
9 septem, mansimus apud eum. Huic autem
10 erant quattuor filiae virgines prophetantes. Et
cum moraremur per dies aliquot, supervenit
quidam a Iudaea propheta nomine Agabus.
11 Is cum venisset ad nos, tulit zonam Pauli et
alligans sibi pedes et manus dixit: Haec dicit
Spiritus sanctus: Virum, cuius est zona haec,
sic alligabunt in Hierusalem Iudaei et tradent
12 in manus gentium. Quod cum audissemus, ro-
gabamus nos et qui loci illius erant, ne ascen-
13 deret Hierosolymam. Tunc respondit Paulus et

---

6 ascendimus G[c] c dm] + in *codd.*
7 expleta G[c]I[c]Ss(O[c])] explicita *rel.*
Ptolomaida FKss(AU)
8 intrantes + in GssDIsTsTh d dm e g p
unus > G*ssIsTs e g p
9 ~ filiae quattuor *codd.*
10 quidam + vir SU*
11 virum + hunc CT Amb Vig

---

8 A 6,5; 8,40; E 4,11; 2 T 4,5
10 A 11,28
11 A 20,23; 21,33
13 A 20,23s; R 15,31

τίσαι ἡμᾶς τὰς ἡμέρας, ἐξελθόντες ἐπορευόμεθα
προπεμπόντων ἡμᾶς πάντων σὺν γυναιξὶ καὶ
τέκνοις ἕως ἔξω τῆς πόλεως, καὶ θέντες τὰ γό-
νατα ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν προσευξάμενοι ¹ἀπησπα- 6
σάμεθα ἀλλήλους, καὶ ἐνέβημεν εἰς τὸ πλοῖον,
ἐκεῖνοι δὲ ὑπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια.

Ἡμεῖς δὲ τὸν πλοῦν διανύσαντες ἀπὸ Τύ- 7
ρου κατηντήσαμεν εἰς Πτολεμαΐδα, καὶ ἀσπα-
σάμενοι τοὺς ἀδελφοὺς ἐμείναμεν ἡμέραν μίαν
παρ᾽ αὐτοῖς. τῇ δὲ ἐπαύριον ἐξελθόντες ἤλθομεν 8
εἰς Καισάρειαν, καὶ εἰσελθόντες εἰς τὸν οἶκον 8,40
Φιλίππου τοῦ εὐαγγελιστοῦ ὄντος ἐκ τῶν ἑπτά,
ἐμείναμεν παρ᾽ αὐτῷ. τούτῳ δὲ ἦσαν θυγατέρες 9 2,17
τέσσαρες παρθένοι προφητεύουσαι. Ἐπιμενόν- 10
των δὲ ἡμῶν ἡμέρας πλείους κατῆλθέν τις ἀπὸ
τῆς Ἰουδαίας προφήτης ὀνόματι Ἅγαβος, καὶ ἐλ- 11 11,28
θὼν πρὸς ἡμᾶς καὶ ἄρας τὴν ζώνην τοῦ Παύλου,
δήσας ἑαυτοῦ τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας εἶπεν· τά-
δε λέγει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· τὸν ἄνδρα οὗ ἐστιν 20,23
ἡ ζώνη αὕτη οὕτως δήσουσιν ἐν Ἰερουσαλὴμ
οἱ Ἰουδαῖοι καὶ παραδώσουσιν εἰς χεῖρας ἐθνῶν.
ὡς δὲ ἠκούσαμεν ταῦτα, παρεκαλοῦμεν ἡμεῖς 12 Mt 16,22
τε καὶ οἱ ἐντόπιοι τοῦ μὴ ἀναβαίνειν αὐτὸν εἰς
Ἰερουσαλήμ. τότε ἀπεκρίθη ὁ Παῦλος· τί ποιεῖτε 13

---

5 εξελθ. + οι αποστολοι απο Τυρου ηλθον εις Καισαρ. 255, > A 242 1739 | εως > S d | προσηυξαμεθα κ. ασπασαμενοι Ψ 326 1611^r 1758s 323ss 917s 88s 623^s 920 pl. L^r | τα ιδια] in domos suas syp (ar) sa | 7 κατηντησ.] * κατεβημεν S^{c}A E lat(-g) syi | 8 εξελθ. + οι περι τ. Παυλον ηλθον 326 257ss 242 522 917s 88s 1838s 920 pl. L^r, οι αποστολοι απο Τυρου 1838 1311 | κ. εμειναμ. π. αυτω *post v.* 9 προφητ. g | 9 παρθενοι > 2147 1898 Χρ Ep| 10 ημων] αυτων S* 1175, > BC-33 2138 257 1873 489 1 H | 11 ταδε-αγιον > 307 453 | εθνων] εχθρων 242ss| 12 εντοπιοι + τ. Παυλον D g | 13 *inc.* ειπεν δε προς ημας ο Π. D | τοτε > Ψ 104s D 1611-1874 88s 623^s 920 pl. L^r | Π. + κ. ειπεν SA 33ss E 1891^r 1873ss 919s lat sypi sa |

κλαίοντες καὶ συνθρύπτοντές μου τὴν καρδίαν;
ἐγὼ γὰρ οὐ μόνον δεθῆναι ἀλλὰ καὶ ἀποθανεῖν
20,24 εἰς Ἰερουσαλὴμ ἑτοίμως ἔχω ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος
14 τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. μὴ πειθομένου δὲ αὐτοῦ
Mt 26,39 ἡσυχάσαμεν εἰπόντες· τοῦ Κυρίου τὸ θέλημα γι-
15 νέσθω. Μετὰ δὲ τὰς ἡμέρας ταύτας ἐπισκευα-
16 σάμενοι ἀνεβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα· συνῆλ-
θον δὲ καὶ τῶν μαθητῶν ἀπὸ Καισαρείας σὺν
ἡμῖν, ἄγοντες παρ' ᾧ ξενισθῶμεν Μνάσωνί τινι
Κυπρίῳ, ἀρχαίῳ μαθητῇ.
17 Γενομένων δὲ ἡμῶν εἰς Ἱεροσόλυμα ἀσμέ-
15,7; G 1,19 18 νως ἀπεδέξαντο ἡμᾶς οἱ ἀδελφοί. τῇ δὲ ἐπιούσῃ
εἰσῄει ὁ Παῦλος σὺν ἡμῖν πρὸς Ἰάκωβον, πάντες
19 τε παρεγένοντο οἱ πρεσβύτεροι. καὶ ἀσπασάμενος
αὐτοὺς ἐξηγεῖτο καθ' ἓν ἕκαστον ὧν ἐποίησεν ὁ
Θεὸς ἐν τοῖς ἔθνεσιν διὰ τῆς διακονίας αὐτοῦ.
15,1 20 Οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐδόξαζον τὸν Θεόν, εἶπάν
τε αὐτῷ· Θεωρεῖς, ἀδελφέ, πόσαι μυριάδες
εἰσὶν ἐν τοῖς Ἰουδαίοις τῶν πεπιστευκότων,
21 καὶ πάντες ζηλωταὶ τοῦ νόμου ὑπάρχουσιν· κατ-
ηχήθησαν δὲ περὶ σοῦ ὅτι ἀποστασίαν διδάσκεις

κλαιοντ. κ. > S* 1175 | συνθρυπ.] θορυβουντες D* g p Tert Hier | δεθηναι + βουλομαι D Tert | Ιυ + Χυ C D g ar Tert Cy Thdt | **14** ειποντ. + προς αλληλους D | **15** μετα δε τινας ημερας αποταξαμενοι D[1] | επισκεψαμ. 255 1874s 467 H | αναβαιν. C D 383 38 g Χρ, του αναβαινειν syi | **16** συνηλθον – μαθητων > D* | αγοντ.] ουτοι δε ηγαγον ημας D | αρχ. μαθ.] εξ αρχ. μαθητων sypih | **16s** ξενισθ. + και παραγενομενοι εις τινα κωμην εγενομεθα παρα Μν., κακειθεν εξιοντες ηλθομεν εις Ιερ. D syh[m] | Μνασω B 1, Ιασονι S g p, Νασωνι D* bo | **17** υπεδεξ. D 1898 | **18** επιουση] επαυριον 1891-2298 | παντες – πρεσβ.] ησαν δε παρ αυτω οι πρ. συνηγμενοι D* sa (tpl) | **19** *inc.* ους ασπασαμενος διηγειτο ενα εκαστον ως D[1] | εν] ενα 307[s] 1838 H* | **20** εδοξασαν τ. Κν ειποντες (S) D 88s 920 al. syh sa | εν τοις Ιουδ.] εν τη Ιουδαια D g p syp sa Aug, Ιουδαιων Ψ 104 1611[r] 1891 pl. 917s al. 623[s] 920 L[r] syh ar bo | παντες + ουτοι D g syp (sa) Ambst
* Aug | **21** κατηχησαν (D*) 181, audierunt vg syih sa |

dixit: Quid facitis flentes et adfligentes cor
meum? Ego enim non solum alligari, sed et
mori in Hierusalem paratus sum propter no-
men Domini Iesu. Et cum ei suadere non pos- 14
semus, quievimus dicentes: Domini voluntas
fiat. Post dies autem istos praeparati ascen- 15
debamus in Hierusalem. Venerunt autem et ex 16
discipulis a Caesarea nobiscum adducentes se-
cum apud quem hospitaremur Mnasonem quen-
dam Cyprium, antiquum discipulum.

21,17-28,31 ***Pauli captivitas***

21,17-26 *Paulus coram Iacobo et senioribus*

Et cum venissemus Hierosolymam, libenter 17
exceperunt nos fratres. Sequenti autem die in- 18
troibat Paulus nobiscum ad Iacobum, omnes-
que collecti sunt seniores. Quos cum salutas- 19
set, narrabat per singula, quae Deus fecisset
in gentibus per ministerium ipsius.

At illi cum audissent, magnificabant Deum 20
dixeruntque ei: Vides, frater, quot milia sunt
in Iudaeis, qui crediderunt, et omnes aemula-
tores sunt legis. Audierunt autem de te quia 21

---

13 adflig.] conturbantes d g p Tert Hier
15 in DTTh dm e] > *rel.*
16 secum CMTR° c] > *rel.*
Nasonem CA*F*Ms*TKs(V) c, Iasonem G°IORW (DU) dm g p
17 exceperunt] suscep. T d e Hier
19 ~ fecisset Deus *codd.*
20 sunt[1]] sint FIMSTKBR d dm Hier

---

14 Mt 26,42
18 A 12,17
19 A 15,4
20 A 15,1
21 A 16,3; R 10,4

discessionem doceas a Moyse eorum, qui per
gentes sunt, Iudaeorum dicens non debere
eos circumcidere filios suos, neque secundum
22 consuetudinem ingredi. Quid ergo est? utique
oportet convenire multitudinem; audient enim
23 te supervenisse. Hoc ergo fac quod tibi dici-
mus: Sunt nobis viri quattuor votum haben-
24 tes super se. His adsumptis, sanctifica te cum
illis et impende in illis ut radant capita; et
scient omnes quia quae de te audierunt, falsa
sunt, sed ambulas et ipse custodiens legem.
25 De his autem, qui crediderunt ex gentibus
nos scripsimus iudicantes ut abstineant se ab
idolis immolato et sanguine et suffocato et
26 fornicatione. Tunc Paulus adsumptis viris, pos-
tera die purificatus cum illis intravit in tem-
plum annuntians expletionem *dierum purifi-
cationis*, donec offerretur pro unoquoque eo-
rum oblatio.

21,27-22,29 *Pauli comprehensio et apologia*

27 Dum autem septem dies consummarentur,
hi qui de Asia erant Iudaei, cum vidissent
eum in templo, concitaverunt omnem populum
28 et iniecerunt ei manus clamantes: [1]Viri Is-

---

21 ~ circumcidere eos GsMORTh dm p Aug
23 tibi > SKssW
24 scient] sciant D*KR (d) g
ambulans G*F*sIsUssKssW d p* Aug
25 iudicantes + nihil tale custodire eos nisi ut observent se d e g Aug Beda
26 offeretur FsIssOBThW
27 de] ab GADIsR d g p

---

23 A 18,18
25 A 15,28s; 16,4
26 Nu 6,1-20; 1 C 9,20; 1 Mach 3,49s
28 A 6,13; Ez 44,7

ἀπὸ Μωϋσέως τοὺς κατὰ τὰ ἔθνη πάντας Ἰου- 16,3; R 10,4
δαίους, λέγων μὴ περιτέμνειν αὐτοὺς τὰ τέκνα
μηδὲ τοῖς ἔθεσιν περιπατεῖν. τί οὖν ἐστιν; 22
πάντως ἀκούσονται ὅτι ἐλήλυθας. ʼτοῦτο οὖν 23
ποίησον ὅ σοι λέγομεν· εἰσὶν ἡμῖν ἄνδρες τέσ-
σαρες εὐχὴν ἔχοντες ἐφʼ ἑαυτῶν· τούτους πα- 24 18,18
ραλαβὼν ἁγνίσθητι σὺν αὐτοῖς, καὶ δαπάνησον
ἐπʼ αὐτοῖς ἵνα ξυρήσονται τὴν κεφαλήν, καὶ
γνώσονται πάντες ὅτι ὧν κατήχηνται περὶ σοῦ
οὐδέν ἐστιν, ἀλλὰ στοιχεῖς καὶ αὐτὸς φυλάσσων
τὸν νόμον. περὶ δὲ τῶν πεπιστευκότων ἐθνῶν 25 15,20.29
ἡμεῖς ἐπεστείλαμεν κρίναντες φυλάσσεσθαι αὐ-
τούς τό τε εἰδωλόθυτον καὶ αἷμα καὶ πνικτὸν
καὶ πορνείαν. Τότε ὁ Παῦλος παραλαβὼν τοὺς 26 Nu 6,1-20 1 C 9,20
ἄνδρας τῇ ἐχομένῃ ἡμέρᾳ σὺν αὐτοῖς ἁγνισθεὶς 1 Mach 3,49s
εἰσῄει εἰς τὸ ἱερόν, διαγγέλλων τὴν ἐκπλήρω-
σιν *τῶν ἡμερῶν τοῦ ἁγνισμοῦ*, ἕως οὗ προσ-
ηνέχθη ὑπὲρ ἑνὸς ἑκάστου αὐτῶν ἡ προσφορά.

Ὡς δὲ ἔμελλον αἱ ἑπτὰ ἡμέραι συντελεῖσ- 27
θαι, οἱ ἀπὸ τῆς Ἀσίας Ἰουδαῖοι θεασάμενοι αὐ-
τὸν ἐν τῷ ἱερῷ συνέχεον πάντα τὸν ὄχλον, καὶ ἐπέ-
βαλον ἐπʼ αὐτὸν τὰς χεῖρας, ʼκράζοντες· ἄνδρες 28

παντας> A 33 D E lat bo | μη+οφειλειν E lat(-g) | μητε εν τ. εθνεσιν αυτου D* 242 1 (syih) | **22** παντως ακουσ. BS[c]C* 1175 1611ss 614 1739* 431s 610s sy ar co] παντ. δει συνελθειν πληθος, ακουσ. γαρ rel. lat (syi) | **23** εφ] αφ BS 1831 460s Ωρ | **24** γνωσι Ψ 1611-1765 323ss 1874 623s al. 920-436 218sss L[r] syp | οτι+περι C 255 1898s 431[s] 1391-2298 | αλλ οτι πορευου αυτος D* | **25** εθνων +ουδεν εχουσι λεγειν προς σε, ημεις γαρ D g sa | απεστειλ. BΨ D[1] 614 1898s 467 syh ar bo | κριναντ.+μηδεν τοιουτο τηρειν αυτους ει μη CΨ 104s D E-216 307[s] rel. g syh ar | πνικτον> D g | απο ειδωλοθυτων κ. αιματος κ. πνικτου κ. πορνειας E (1838) verss. | **26** εχομ.] ερχομ. 69 e, επιουση D | τ. ημερων>522 1898s | εως ου] οπως D[1] | **27** τελειουσθαι 1611 2138-2147 | συντελουμενης δε τ. εβδομης ημ. D | Ιουδ.+εληλυθοτες D | συνεχεον παντα] συνεκινησαν τε E[1] | επιβαλλουσιν D[1] | **28** κραζ. +κ. λεγοντες 223 467 g | *

6,13; Ez 44,7 Ἰσραηλῖται, βοηθεῖτε· οὗτός ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ὁ
κατὰ τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ νόμου καὶ τοῦ τόπου τούτου
πάντας πανταχῇ διδάσκων, ἔτι τε καὶ Ἕλληνας
εἰσήγαγεν εἰς τὸ ἱερὸν καὶ κεκοίνωκεν τὸν ἅγι-
20,4; 2T 4,20 29 ον τόπον τοῦτον. ἦσαν γὰρ προεωρακότες Τρό-
φιμον τὸν Ἐφέσιον ἐν τῇ πόλει σὺν αὐτῷ, ὃν ἐνό-
30 μιζον ὅτι εἰς τὸ ἱερὸν εἰσήγαγεν ὁ Παῦλος. ἐκινή-
19,29 θη τε ἡ πόλις ὅλη καὶ ἐγένετο συνδρομὴ τοῦ λα-
οῦ, καὶ ἐπιλαβόμενοι τοῦ Παύλου εἷλκον αὐτὸν
ἔξω τοῦ ἱεροῦ, καὶ εὐθέως ἐκλείσθησαν αἱ θύ-
31 ραι. Ζητούντων τε αὐτὸν ἀποκτεῖναι ἀνέβη φά-
σις τῷ χιλιάρχῳ τῆς σπείρης ὅτι ὅλη συγχύννε-
32 ται Ἰερουσαλήμ. ὃς ἐξαυτῆς παραλαβὼν στρα-
τιώτας καὶ ἑκατοντάρχας κατέδραμεν ἐπ᾽ αὐτούς·
οἱ δὲ ἰδόντες τὸν χιλίαρχον καὶ τοὺς στρατιώ-
20,23; 21,11 33 τας ἐπαύσαντο τύπτοντες τὸν Παῦλον. τότε ἐγγί-
σας ὁ χιλίαρχος ἐπελάβετο αὐτοῦ καὶ ἐκέλευσεν
δεθῆναι ἁλύσεσι δυσί, καὶ ἐπυνθάνετο τίς εἴη
34 καὶ τί ἐστιν πεποιηκώς. ἄλλοι δὲ ἄλλο τι ἐπεφώ-
νουν ἐν τῷ ὄχλῳ· μὴ δυναμένου δὲ αὐτοῦ γνῶναι
τὸ ἀσφαλὲς διὰ τὸν θόρυβον, ἐκέλευσεν ἄγεσθαι
35 αὐτὸν εἰς τὴν παρεμβολήν. ὅτε δὲ ἐγένετο ἐπὶ τοὺς
ἀναβαθμούς, συνέβη βαστάζεσθαι αὐτὸν ὑπὸ τῶν
22,22; L 23,18 36 στρατιωτῶν διὰ τὴν βίαν τοῦ ὄχλου· ἠκολούθει
γὰρ τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ κράζοντες· αἶρε αὐτόν.

τοπου + αγιου C[c]A | απανταχη 1891 1758 536 216 | κεκοινωνηκεν B[c] 1175 E 614 242s 440s 467 209* | **29** ενομισαμεν D[1] | **30** αι θυραι > S* | **31** συγχυνν. BS*A 33 D lat(-g)] συγκεχυται rel. | Ιλημ + vide igitur ne faciant seditionem syh[+] | **32** λαβων B d | εκατονταρχας B-A 33 326 81 D*s 1837] -χους rel. | **33** τις] τι E[1] 919 1311 | **34** επεφων.] εβοων 326 383sss 323ss 181 al. 920 rel. pl., επεβο. Ψ 104 1108ss 1874ss 623s 69] μη δυναμενος γνωναι Ψ 104s 1611-1765 1891-1874 307[s] 623-920 pl. | **35** βαστ. αυτον] τ. Παυλον βαστ. D | οχλου] λαου D lat syp | **36** τ. λαου] τ. οχλου 1611-383 913 1838 syh*, > D g | αναιρεισθαι D, tollite d | αυτον] inimicum nostrum g sa, + απο τ. ζωντων 1611 614ss |

rahelitae, adiuvate: hic est homo qui adversus
populum et legem et locum hunc omnes ubi-
que docens, insuper et gentiles induxit in tem-
plum et violavit sanctum locum istum. Vide- 29
rant enim Trophimum Ephesium in civitate
cum ipso, quem aestimaverunt quoniam in tem-
plum introduxisset Paulus. Commotaque est ci- 30
vitas tota, et facta est concursio populi. Et
apprehendentes Paulum trahebant eum extra
templum, et statim clausae sunt ianuae. Quae- 31
rentibus autem eum occidere, nuntiatum est
tribuno cohortis, quia tota confunditur Hieru-
salem. Qui statim adsumptis militibus et cen- 32
turionibus, decurrit ad illos. Qui cum vidis-
sent tribunum et milites, cessaverunt percutere
Paulum. Tunc accedens tribunus apprehendit 33
eum et iussit eum alligari catenis duabus et
interrogabat quis esset et quid fecisset. Alii 34
autem aliud clamabant in turba. Et cum non
posset certum cognoscere prae tumultu, iussit
duci eum in castra. Et cum venisset ad gra- 35
dus, contigit ut portaretur a militibus propter
vim populi. Sequebatur enim multitudo populi 36
clamans: Tolle eum.

---

28 docens] docet D c d dm g
29 induxisset G*ssDTsTh c dm e p (d)
32 decucurrit G-FIUssThK[r]
33 ligari T d dm, alligare e | eum[2] > *codd.*
et[3]] aut G[c]CDT c dm
36 enim] autem CM-T

---

29 A 20,4; 2 T 4,20
30 A 19,29
33 A 20,23; 21,11
34 A 19,32
36 A 22,22; L 23,18; J 19,15

37 Et cum coepisset induci in castra Paulus,
dicit tribuno: Si licet mihi loqui aliquid ad te?
38 Qui *dixit*: Graece nosti? [1]Nonne tu es Aegyp-
tius, qui ante hos dies tumultum concitasti et
eduxisti in desertum quattuor milia virorum
39 sicariorum? Et dixit ad eum Paulus: Ego
homo sum quidem Iudaeus a Tarso Ciliciae,
non ignotae civitatis, municeps. Rogo autem
40 te, permitte mihi loqui ad populum. Et cum
ille permisisset, Paulus stans in gradibus, an-
nuit manu ad plebem et, magno silentio facto,
allocutus est lingua hebraea dicens:
22 Viri fratres et patres, audite quam ad vos
2 nunc reddo rationem. Cum audissent autem
quia hebraea lingua loqueretur ad illos, magis
3 praestiterunt silentium. Et dicit: [1]Ego sum vir
Iudaeus, natus in Tarso Ciliciae, nutritus au-
tem in ista civitate, secus pedes Gamaliel eru-
ditus iuxta veritatem paternae legis, aemulator
4 legis, sicut et vos omnes estis hodie, [1]qui hanc

---

38 nonne] non ergo
22,3 aemulator exsistens

---

37 dicit] dixit RTh c dm
40 ~ hebraea lingua *codd.*
hebraica CT c e g (OD d)
22,2 loquitur G-FI[r]Th p*, loquebatur D dm
3 dicit] dixit *codd.*
in[1] dm e] > *codd.*
legis[2]] *dei e g Beda, > CITW

---

38 A 5,36s | **39** A 9,11
40 A 13,16
22,1s A 7,2; 13,26 | **2** A 21,40
3-21 A 9,1-29; 26,9-20
3 A 5,34; R 10,2; G 1,14 | **4** A 8,3

Μέλλων τε εἰσάγεσθαι εἰς τὴν παρεμβολὴν ὁ 37
Παῦλος λέγει τῷ χιλιάρχῳ· εἰ ἔξεστίν μοι εἰπεῖν
τι πρὸς σέ; ὁ δὲ ἔφη· ἑλληνιστὶ γινώσκεις;
οὐκ ἄρα σὺ εἶ ὁ Αἰγύπτιος ὁ πρὸ τούτων τῶν 38 5,36s
ἡμερῶν ἀναστατώσας καὶ ἐξαγαγὼν εἰς τὴν ἔρη-
μον τοὺς τετρακισχιλίους ἄνδρας τῶν σικαρίων;
εἶπεν δὲ ὁ Παῦλος· ἐγὼ ἄνθρωπος μέν εἰμι Ἰου- 39
δαῖος, Ταρσεύς, τῆς Κιλικίας οὐκ ἀσήμου πόλεως 9,11
πολίτης· δέομαι δέ σου, ἐπίτρεψόν μοι λαλῆ-
σαι πρὸς τὸν λαόν. ἐπιτρέψαντος δὲ αὐτοῦ ὁ 40
Παῦλος ἑστὼς ἐπὶ τῶν ἀναβαθμῶν κατέσεισεν
τῇ χειρὶ τῷ λαῷ· πολλῆς δὲ σιγῆς γενομένης
προσεφώνησεν τῇ ἑβραΐδι διαλέκτῳ λέγων·
Ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἀκούσατέ 22 7,2; 13,26
μου τῆς πρὸς ὑμᾶς νυνὶ ἀπολογίας. ἀκούσαντες 2 21,40
δὲ ὅτι τῇ ἑβραΐδι διαλέκτῳ προσεφώνει αὐ-
τοῖς μᾶλλον παρέσχον ἡσυχίαν. καὶ φησίν·
Ἐγώ εἰμι ἀνὴρ Ἰουδαῖος, γεγεννημένος ἐν 3 3–21: 9,1-29; 26,9-20
Ταρσῷ τῆς Κιλικίας, ἀνατεθραμμένος δὲ ἐν τῇ
πόλει ταύτῃ, παρὰ τοὺς πόδας Γαμαλιὴλ πε- 5,34; R 10,2
παιδευμένος κατὰ ἀκρίβειαν τοῦ πατρῴου νό-
μου, ζηλωτὴς ὑπάρχων τοῦ Θεοῦ, καθὼς πάντες
ὑμεῖς ἐστε σήμερον· ὃς ταύτην τὴν ὁδὸν ἐδίωξα 4 8,3

---

37 τω χιλιαρχω αποκριθεις ειπεν· ει D | ειπειν] λαλησαι D lat syp ar sa | τι > Ψ 104s D 383s 323 917s 88s 1838s 920 pl. L^r g syp ar | **38** αρα > D lat tpl syp | εξαναστωσ. E | **39** εν Ταρσω τ. Κ. γεγεννημενος D^1 tpl | επιτρεψ.] συγχωρησαι D^1 | **40** αυτου] τ. χιλιαρχου D g sa| * κατεσεισ.] κ. σεισας D^1 | τω λαω] προς αυτους D syp| σιγης] ησυχιας D | εβραιδι] ιδια A | **22,1** μου > 2147 lat(-p) tpl syp | **2** προσφωνει Ds 1319s H lat, -εφωνησεν 2138s 614ss 1891sss 536^r 1898sss 431^s 927s L | * παρεσχ. ησυχιαν] ησυχησαν D syp | **3** εγω + μεν Ψ 104ss * 611-1675 2298^s 917-915 623-920 pl. P^r | Ταρσ.] (vir) a Tarso verss. | Γαμαλιηλου B Ψ 1175 1611ss 614* 1891 1739s 307^s p Χρ | παιδευομεν. D | τ. θυ] τ. νομου 88 lat(-g), traditionum paternar. mearum syh^+, > 1611 2138-614 1845* | **4** ος] και D syp (sa) |

ἄχρι θανάτου, δεσμεύων καὶ παραδιδοὺς εἰς φυ-
5 λακὰς ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, ὡς καὶ ὁ ἀρχιερεὺς
μαρτυρεῖ μοι καὶ πᾶν τὸ πρεσβυτέριον· παρ' ὧν
καὶ ἐπιστολὰς δεξάμενος πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς εἰς
Δαμασκὸν ἐπορευόμην, ἄξων καὶ τοὺς ἐκεῖσε
ὄντας δεδεμένους εἰς Ἰερουσαλήμ, ἵνα τιμω-
ρηθῶσιν.
6 Ἐγένετο δέ μοι πορευομένῳ καὶ ἐγγίζοντι
τῇ Δαμασκῷ περὶ μεσημβρίαν ἐξαίφνης ἐκ τοῦ
οὐρανοῦ περιαστράψαι φῶς ἱκανὸν περὶ ἐμέ,
7 ἔπεσά τε εἰς τὸ ἔδαφος καὶ ἤκουσα φωνῆς λε-
8 γούσης μοι· Σαοὺλ Σαούλ, τί με διώκεις; ἐγὼ
δὲ ἀπεκρίθην· τίς εἶ, Κύριε; εἶπέν τε πρός
με· ἐγώ εἰμι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος, ὃν σὺ δι-
Sap 18,1 9 ώκεις. οἱ δὲ σὺν ἐμοὶ ὄντες τὸ μὲν φῶς ἐθε-
άσαντο, τὴν δὲ φωνὴν οὐκ ἤκουσαν τοῦ λα-
16,30 10 λοῦντός μοι. ˡεἶπον δέ· τί ποιήσω, Κύριε; ὁ δὲ
Κύριος εἶπεν πρός με· ἀναστὰς πορεύου εἰς
Δαμασκόν, κἀκεῖ σοι λαληθήσεται περὶ πάντων
11 ὧν τέτακταί σοι ποιῆσαι. ὡς δὲ οὐκ ἐνέβλεπον
ἀπὸ τῆς δόξης τοῦ φωτὸς ἐκείνου, χειραγωγούμε-
νος ὑπὸ τῶν συνόντων μοι ἦλθον εἰς Δαμασκόν.
12 Ἀνανίας δέ τις, ἀνὴρ εὐλαβὴς κατὰ τὸν
νόμον, μαρτυρούμενος ὑπὸ πάντων τῶν κατοι-

φυλακην Ψ D 431ˢ 460s g p tpl syph bo | 5 αρχιερ. + Ανανιας 1611 614ss syh⁺, et totum concilium g | εμαρτυρει B, επιμαρτ. 614ss, μαρτυρησει D cav tol | απαν 181 1873 489, ολον D | παρα τ. αδελφων D (1898) | 6 *inc.* εγγιζοντι δε μοι μεσημβριας Δ. εξ. D* | (απο τ. ουρανου) περιεστραψεν (D)E 2138s 614 | 7 Σαυλε D 1838 lat tpl sa | διωκ. + σκληρον σοι προς κεντρα λακτιζειν (A 26,14) E 255 g dubl syhᵐ | 8 απεκρ. + κ. ειπα S syp | με] εμε BS*A | 9 εθ. + κ. εμφοβοι εγενοντο Ψ 104 D-1874 88ˢ 1827-436 rel. (307 610s) g syh sa | 10 Κς > D 1873 489 | περι – ποιησαι] τι σε δει ποιειν 1765 1838 209* H Χρ | 11 ως αναστας d g syhᵐ sa (1611) | εβλεπον B E * 623 | εισηλθον 1611-2147 5 1522 e sy ar | 12 ευσεβης E 2147 920s 919s 241-436 460sss, > A lat(-g) |

viam persecutus sum usque ad mortem alli-
gans et tradens in custodias viros ac mulieres,
sicut princeps sacerdotum mihi testimonium 5
reddit et omnes maiores natu, a quibus et
epistulas accipiens ad fratres Damascum per-
gebam, ut adducerem inde vinctos in Hierusa-
lem ut punirentur.

Factum est autem, eunte me et appropin- 6
quante Damasco, media die subito de caelo
circumfulsit me lux copiosa, et decidens in 7
terram audivi vocem dicentem mihi: Saule,
Saule, quid me persequeris? Ego autem re- 8
spondi: Quis es, Domine? Dixitque ad me:
Ego sum Iesus Nazarenus, quem tu perseque-
ris. Et qui mecum erant, lumen quidem vide- 9
runt, vocem autem non audierunt eius, qui
loquebatur mecum. Et dixi: Quid faciam, Do- 10
mine? Dominus autem dixit ad me: Surgens
vade Damascum, et ibi tibi dicetur de omnibus,
quae te oporteat facere. Et cum non viderem 11
prae claritate luminis illius, ad manum deduc-
tus a comitibus veni Damascum.

Ananias autem quidam, vir secundum le- 12
gem testimonium habens ab omnibus cohabi-

---

5 inde] eos qui illic erant

---

4 custodiam CT g p (AO)
5 princeps] -cipes G^{c}CIS*TRTh c dm e
~ testim. mihi GssDIsTsTh
7 persequeris + durum est tibi contra stimulum calcitrare D dm e g
10 ~ oporteat te FKssW
12 vir + *timoratus d, pius e, metuens g
habitantibus *codd.*

---

9 Sap 18,1 | 10 A 16,30 | 11 A 13,11

13 tantibus Iudaeis, veniens ad me et adstans
dixit mihi: Saule frater, respice. Et ego eadem
14 hora respexi in eum. At ille dixit: Deus pa-
trum nostrorum praeordinavit te, ut cognos-
ceres voluntatem eius et videres Iustum et
15 audires vocem ex ore eius; quia eris testis
illius ad omnes homines eorum quae vidisti
16 et audisti. |Et nunc quid moraris? Exsurge et
baptizare et ablue peccata tua, invocato nomine
17 ipsius. Factum est autem revertenti mihi in
Hierusalem et oranti in templo, fieri me in stu-
18 pore mentis |et videre illum dicentem mihi:
Festina et exi velociter ex Hierusalem, quo-
niam non recipient testimonium tuum de me.
19 Et ego dixi: Domine, ipsi sciunt quia ego eram
concludens in carcerem et caedens per syna-
20 gogas eos, qui credebant in te. Et cum fundere-
tur sanguis Stephani testis tui, ego adstabam
et consentiebam et custodiebam vestimenta
21 interficientium illum. Et dixit ad me: Vade,
quoniam ego in nationes longe mittam te.
22 Audiebant autem eum usque ad hoc ver-
bum et levaverunt vocem suam dicentes: Tolle
de terra huiusmodi; non enim fas est eum

13 adstans] stans IMB
14 dixit + mihi G^{c}SU* d
16 et^{2} > G*ssDTO* d dm g
20 stabam FMs*TR*
21 in] ad FSsKsRW g Ambst Vig
22 eiusmodi G-FISssK^{r}Th

14 A 3,14; G 1,15s
16 2 T 2,22
17 A 9,26; 11,30; G 1,18s
19 A 22,4
20 A 7,58; 8,1
21 A 9,15; 13,2; 26,16ss
22 A 21,36; 25,24

κούντων Ἰουδαίων, ἐλθὼν πρός με καὶ ἐπιστὰς 13
εἰπέν μοι· Σαοὺλ ἀδελφέ, ἀνάβλεψον. κἀγὼ αὐ-
τῇ τῇ ὥρᾳ ἀνέβλεψα εἰς αὐτόν. ὁ δὲ εἶπεν· ὁ Θε- 14
ὸς τῶν πατέρων ἡμῶν προεχειρίσατό σε γνῶναι 3,14
τὸ θέλημα αὐτοῦ καὶ ἰδεῖν τὸν δίκαιον καὶ
ἀκοῦσαι φωνὴν ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, ὅτι ἔσῃ 15
μάρτυς αὐτῷ πρὸς πάντας ἀνθρώπους ὧν ἑώ-
ρακας καὶ ἤκουσας. καὶ νῦν τί μέλλεις; ἀναστὰς 16 1 C 1,2 2 T 2,22
βάπτισαι καὶ ἀπόλουσαι τὰς ἁμαρτίας σου, ἐπι-
καλεσάμενος τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Ἐγένετο δέ μοι 17 9,26; 11,30 G 1,18s
ὑποστρέψαντι εἰς Ἰερουσαλὴμ καὶ προσευχομέ-
νου μου ἐν τῷ ἱερῷ γενέσθαι με ἐν ἐκστάσει.
ꜝκαὶ ἰδεῖν αὐτὸν λέγοντά μοι· σπεῦσον καὶ ἔξελθε 18
ἐν τάχει ἐξ Ἰερουσαλήμ, διότι οὐ παραδέξονταί
σου μαρτυρίαν περὶ ἐμοῦ. κἀγὼ εἶπον· Κύριε, 19 22,4 26,10s
αὐτοὶ ἐπίστανται ὅτι ἐγὼ ἤμην φυλακίζων καὶ
δέρων κατὰ τὰς συναγωγὰς τοὺς πιστεύοντας ἐπὶ
σέ· καὶ ὅτε ἐξεχύννετο τὸ αἷμα Στεφάνου τοῦ 20
μάρτυρός σου, καὶ αὐτὸς ἤμην ἐφεστὼς καὶ 7,58; 8,1
συνευδοκῶν καὶ φυλάσσων τὰ ἱμάτια τῶν ἀν-
αιρούντων αὐτόν. καὶ εἶπεν πρός με· πορεύου, 21 9,15; 13,2; 26,16ss
ὅτι ἐγὼ εἰς ἔθνη μακρὰν ἐξαποστελῶ σε.
Ἤκουον δὲ αὐτοῦ ἄχρι τούτου τοῦ λόγου, 22
καὶ ἐπῆραν τὴν φωνὴν αὐτῶν λέγοντες· αἶρε 21,36
ἀπὸ τῆς γῆς τὸν τοιοῦτον· οὐ γὰρ καθῆκεν

κατοικ. + εν Δαμασκω Ψ 1175 1611ʳ 1891ʳ 1898s 431s P41 623* 226ss al. LH c tpl vg¹ syh ar sa, εκει g syp bo| 13 εμε BSA|εις αυτον > P41 5 d g sa| 14 ειπεν + μοι P41 1518 d tpl syp ar sa|15 αυτου 1611 2138-383 209*ss d lat(-g) syh ar| 16 σου > E¹ 307| αυτου] τ. Κυ 104s P41 2147-1765 1758s 917s 88s 623ʳ Lʳ | 17 προσευχ. μου] προσευχομενω E 522sss 209 lat, -μενον 242s 1827s | 18 ειδον S 431* d | 20 εξεχυννετο B*SA (33 E al.), -χειτο rel. pl. | πρωτομαρτυρ. 1611 pl. 1891sss 429s 88s 458 489 69 L syh | συνευδοκ. + τη αναιρεσει αυτου Ψ-1175 1611-1874 88* rel. syh ar, τ. αναιρουσιν αυτον κ. φ. τα ιμ. τ. αναιρ. αυτ. syp| 21 εξαποστελλω D 1522, αποστελω B (E) Χρ| 22 ηκουσαν D g| καθηκει Ψ 1891ss 915 623 verss.|

23 αὐτὸν ζῆν. κραυγαζόντων τε αὐτῶν καὶ ῥιπ-
τούντων τὰ ἱμάτια καὶ κονιορτὸν βαλλόντων
24 εἰς τὸν ἀέρα, ἐκέλευσεν ὁ χιλίαρχος εἰσάγεσθαι
αὐτὸν εἰς τὴν παρεμβολήν, εἴπας μάστιξιν ἀνε-
τάζεσθαι αὐτόν, ἵνα ἐπιγνῷ δι' ἣν αἰτίαν οὕ-
16,37; 23,27 25 τως ἐπεφώνουν αὐτῷ. ὡς δὲ προέτειναν αὐτὸν
τοῖς ἱμᾶσιν, εἶπεν πρὸς τὸν ἑστῶτα ἑκατόνταρ-
χον ὁ Παῦλος· εἰ ἄνθρωπον Ῥωμαῖον καὶ ἀκα-
26 τάκριτον ἔξεστιν ὑμῖν μαστίζειν; ἀκούσας δὲ ὁ
ἑκατόνταρχος προσελθὼν τῷ χιλιάρχῳ ἀπήγγει-
λεν λέγων· τί μέλλεις ποιεῖν; ὁ γὰρ ἄνθρωπος
27 οὗτος Ῥωμαῖός ἐστιν. προσελθὼν δὲ ὁ χιλίαρ-
χος εἶπεν αὐτῷ· λέγε μοι, σὺ Ῥωμαῖος εἶ; ὁ δὲ
28 ἔφη· ναί. ἀπεκρίθη δὲ ὁ χιλίαρχος· ἐγὼ πολλοῦ
κεφαλαίου τὴν πολιτείαν ταύτην ἐκτησάμην. ὁ
29 δὲ Παῦλος ἔφη· ἐγὼ δὲ καὶ γεγέννημαι. εὐθέως
οὖν ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ οἱ μέλλοντες αὐτὸν ἀνε-
16,38s τάζειν· καὶ ὁ χιλίαρχος δὲ ἐφοβήθη ἐπιγνοὺς
ὅτι Ῥωμαῖός ἐστιν καὶ ὅτι αὐτὸν ἦν δεδεκώς.
30 Τῇ δὲ ἐπαύριον βουλόμενος γνῶναι τὸ ἀ-
σφαλές, τὸ τί κατηγορεῖται ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων,

---

23 κραζοντ. C 1108-2147 913 1758 323s 440s 467-489 920 547s 256ss 1sss al. L^{r} | αυτων + επι πλειον 1891s 206-1739 927 489s 1522, > D g | αερα] ουρανον D^{1} g syp Cass | **24** αγεσθ. 33ss 2147ss 1765s 323ss 917s 88 920 pl. L^{r} | ανεταζειν D* 88s, εταζεσθ. E 1898s 69 | γνω A 33 2147 307* Χρ | κατεφωνουν As D 2138s 614s | αυτω] περι αυτου D g syph bo | **25** προετεινεν 383 323s 917s, 623ss 1873* 919ss 1 al. P, προσετ. C D 614 257 1898s H | εφεστωτα 242 206s 489s 1 lat tpl syp ar | ο Παυλ. > D 2138 614s g syh Χρ | **26** *inc.* τουτο ακουσ. ο D lat tpl | εκατονταρχ. + οτι Ρωμαιον εαυτον λεγει D 614 g tpl | απηγγ. + αυτω D 5 g tpl syph^{+} co | λεγων + ορα 104s D 1518 2147-536 323* 917s 88s 5 pl. 920* L^{r} tpl sa, > D 1611 2138-614 syh (g syp) | **27** τοτε προσ. ο χιλ. επηρωτησεν αυτον D | ο δε ειπεν· ειμι D g | **28** κ. αποκριθεις ο χ. ειπεν· εγω οιδα ποσου κεφ. D | **29** *inc.* τοτε απεστ. D | δεδεκ. + κ. παραχρημα ελυσεν αυτον 1611 614 syh^{+} sa | **30** Ιουδ. + πεμψας 1611 614ss syh^{+} |

vivere. Vociferantibus autem eis et proicien- 23
tibus vestimenta sua et pulverem iactantibus
in aerem, iussit tribunus induci eum in castra 24
et flagellis caedi et torqueri eum, ut sciret
propter quam causam sic adclamarent ei. Et 25
cum adstrinxissent eum loris, dicit adstanti sibi
centurioni Paulus: Si hominem Romanum et
indemnatum licet vobis flagellare? Quo audito, 26
centurio accessit ad tribunum et nuntiavit ei
dicens: Quid acturus es? hic enim homo civis
Romanus est. Accedens autem tribunus dixit 27
illi: Dic mihi si tu Romanus es? At ille dixit:
Etiam. Et respondit tribunus: Ego multa 28
summa civilitatem hanc consecutus sum. Et
Paulus ait: Ego autem et natus sum. ¹Protinus 29
ergo discesserunt ab illo, qui eum torturi erant.
Tribunus quoque timuit postquam rescivit, quia
civis Romanus esset et quia alligasset eum.

22,30-23,22 *Apostolus coram synedrio, Iudaeorum coniuratio*

Postera autem die volens scire diligentius 30
qua ex causa accusaretur a Iudaeis, solvit eum,

---

24 et[1] + *dicens e g
25 dixit *codd.*
26 ei SU dm g] > *rel.*
27 si GKBVRThW c dm] > *rel.*
28 civilitatem VW p[c] Beda] civitat. *rel.*
29 ligasset FSKssW

---

24 A 21,34
25 A 16,22.37; 23,27
29 A 16,38s

et iussit sacerdotes convenire et omne conci-
lium, et producens Paulum statuit inter illos.
23 Intendens autem in concilium Paulus ait:
Viri fratres, ego omni conscientia bona con-
versatus sum ante Deum usque in hodiernum
2 diem. Princeps autem sacerdotum Ananias prae-
3 cepit adstantibus sibi percutere os eius. Tunc
Paulus dixit ad eum: Percutiet te Deus, pa-
ries dealbate. Et tu sedens iudicas me secun-
dum legem et contra legem iubes me percuti?
4 Et qui adstabant dixerunt: Summum sacerdotem
5 Dei maledicis? Dixit autem Paulus: Nesciebam,
fratres, quia princeps est sacerdotum. Scriptum
est enim: *Principem populi tui non maledices.*
6 Sciens autem Paulus quia una pars esset
sadducaeorum et altera pharisaeorum, excla-
mavit in concilio: Viri fratres, ego pharisaeus
sum, filius pharisaeorum, de spe et resurrec-
7 tione mortuorum ego iudicor. Et cum haec
dixisset, facta est dissensio inter pharisaeos
8 et sadducaeos, et soluta est multitudo. Sad-
ducaei enim dicunt, non esse resurrectionem
neque angelum neque spiritum; pharisaei
9 autem utraque confitentur. Factus est autem cla-

---

1 in[1] DM Lcf] > *rel.*
2 eius] Pauli CTR g Lcf
3 ~ ad eum dixit *codd.*
5 maledicis G*ssOV
8 utrumque GsFsM[r]BTh c dm p

---

1 A 22,1; 24,16; 2 T 1,3; Hb 13,18
2 J 18,22s
3 Mt 23,27; Ez 13,10-15; Lv 19,15
5 Ex 22,28
6 A 4,2; 22,3; 26,5
8 Mt 22,23

ἔλυσεν αὐτόν, καὶ ἐκέλευσεν συνελθεῖν τοὺς
ἀρχιερεῖς καὶ πᾶν τὸ συνέδριον, καὶ καταγα-
γὼν τὸν Παῦλον ἔστησεν εἰς αὐτούς.
Ἀτενίσας δὲ τῷ συνεδρίῳ ὁ Παῦλος εἶ- 23 22,1; 24,16
πεν· ἄνδρες ἀδελφοί, ἐγὼ πάσῃ συνειδήσει ἀγα-
θῇ πεπολίτευμαι τῷ Θεῷ ἄχρι ταύτης τῆς ἡμέ-
ρας. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Ἀνανίας ἐπέταξεν τοῖς 2 J 18,22s
παρεστῶσιν αὐτῷ τύπτειν αὐτοῦ τὸ στόμα. τότε 3 Mt 23,27 Ez 13,10-15
ὁ Παῦλος πρὸς αὐτὸν εἶπεν· τύπτειν σε μέλλει Lv 19,15
ὁ Θεός, τοῖχε κεκονιαμένε· καὶ σὺ κάθῃ κρί-
νων με κατὰ τὸν νόμον, καὶ παρανομῶν κε-
λεύεις με τύπτεσθαι; οἱ δὲ παρεστῶτες εἶπαν· 4
τὸν ἀρχιερέα τοῦ Θεοῦ λοιδορεῖς; ἔφη τε ὁ 5
Παῦλος· οὐκ ᾔδειν, ἀδελφοί, ὅτι ἐστὶν ἀρχιε-
ρεύς· γέγραπται γὰρ ὅτι *ἄρχοντα τοῦ λαοῦ σου* Ex 22,28
οὐκ ἐρεῖς κακῶς.
Γνοὺς δὲ ὁ Παῦλος ὅτι τὸ ἓν μέρος ἐστὶν 6 4,2; 22,3; 26,5
σαδδουκαίων τὸ δὲ ἕτερον φαρισαίων ἔκραζεν
ἐν τῷ συνεδρίῳ· ἄνδρες ἀδελφοί, ἐγὼ φαρι-
σαῖός εἰμι, υἱὸς φαρισαίων· περὶ ἐλπίδος καὶ
ἀναστάσεως νεκρῶν ἐγὼ κρίνομαι. τοῦτο δὲ 7
αὐτοῦ εἰπόντος ἐγένετο στάσις τῶν φαρισαίων
καὶ σαδδουκαίων, καὶ ἐσχίσθη τὸ πλῆθος. Σαδ- 8
δουκαῖοι μὲν γὰρ λέγουσιν μὴ εἶναι ἀνάστασιν Mt 22,23
μήτε ἄγγελον μήτε πνεῦμα, φαρισαῖοι δὲ ὁμο-
λογοῦσιν τὰ ἀμφότερα. ἐγένετο δὲ κραυγὴ 9

ελυσ. αυτ. > sa | 23,1 ∼ ο Π. τω συνεδρ. (B) Ψ 104r 1611-1891 323ss 917r Lr | ημερ.] ωρας 1891-1758 1739s | 2 επεταξ.] εκελευσ. C 1891-1758 1739s 88r | 3 παρανομ.] παρα τ. νομον E 1898 lat tpl ar co | 6 εκραξεν Ass 326s E-915 623 rel. | υιος φαρισαιου 104s E-429 1739-323s 917s 1827r Lr syh ar sa bo1 | νεκρων > 1898 467 808 1522 Tert | εγω2 > B g sa Tert | 7 ειποντ.] λαλουντος B 1108s 257 429 209, -ησαντ. CΨ 1611 pl. 88s 417 920 pl. Lr syh | εγεν.] επεπεσε B*, επεσε Bc 2138s | κ. σαδδουκ. > 104s 1611-2147 917ss 1827s 920 547s al. Hr | 8 μεν > B 522 440 1874 lat | 2 *

25,25; 5,39 μεγάλη, καὶ ἀναστάντες τινὲς τῶν γραμματέων
τοῦ μέρους τῶν φαρισαίων διεμάχοντο λέγοντες·
οὐδὲν κακὸν εὑρίσκομεν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ·
10 εἰ δὲ πνεῦμα ἐλάλησεν αὐτῷ ἢ ἄγγελος; πολλῆς
δὲ γινομένης στάσεως φοβηθεὶς ὁ χιλίαρχος μὴ
διασπασθῇ ὁ Παῦλος ὑπ᾽ αὐτῶν, ἐκέλευσεν τὸ
στράτευμα καταβὰν ἁρπάσαι αὐτὸν ἐκ μέσου αὐ-
18,9; 19,21 11 τῶν ἄγειν τε εἰς τὴν παρεμβολήν. Τῇ δὲ ἐπιούσῃ
27,24; 28,23,31 νυκτὶ ἐπιστὰς αὐτῷ ὁ Κύριος εἶπεν· θάρσει· ὡς
γὰρ διεμαρτύρω τὰ περὶ ἐμοῦ εἰς Ἰερουσαλήμ,
οὕτω σε δεῖ καὶ εἰς Ῥώμην μαρτυρῆσαι.
12 Γενομένης δὲ ἡμέρας ποιήσαντες συστροφὴν
οἱ Ἰουδαῖοι ἀνεθεμάτισαν ἑαυτούς, λέγοντες μή-
τε φαγεῖν μήτε πιεῖν, ἕως οὗ ἀποκτείνωσιν τὸν
13 Παῦλον. ἦσαν δὲ πλείους τεσσεράκοντα οἱ ταύ-
J 16,2s 14 την τὴν συνωμοσίαν ποιησάμενοι· οἵτινες προσ-
ελθόντες τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ τοῖς πρεσβυτέροις
εἶπαν· ἀναθέματι ἀνεθεματίσαμεν ἑαυτοὺς μη-
δενὸς γεύσασθαι, ἕως οὗ ἀποκτείνωμεν τὸν Παῦ-
15 λον. νῦν οὖν ὑμεῖς ἐμφανίσατε τῷ χιλιάρχῳ
σὺν τῷ συνεδρίῳ, ὅπως καταγάγῃ αὐτὸν εἰς ὑμᾶς
ὡς μέλλοντας διαγινώσκειν ἀκριβέστερον τὰ περὶ

---

* **9** τιν. τ. γραμματ.] (οι) γραμματεις 104s 2147-1765 242 1831ss 323ss 88s 5 pl. 920* L^{r} | των 1⁀2 A 33 E vg bo | διεμαχ. + προς αλληλους S g(h) syp Ef | αγγελ. + μη θεομαχωμεν 104s 1611-536 323* 917s 88* 5^{r} L^{r} sa, quid est in hoc syp | **10** γινομ. BS 33 1175 522 429 467 808 h ar Lcf] γενομ. rel. | φοβηθ.] ευλαβηθεις 104s 2147-913 323ss 917ss 1873^{r} L^{r} | **11** θαρσει + Παυλε 104s 1518 2147* 1758s 440s 917s 88s 623^{r} L^{r} hp tpl ar | **12** οι Ιουδ.] τινες των Ιουδ. 104s P^{48} 383ss 1758s 917s 88s 623 pl. L^{r} gh tpl vg syp sa Lcf | αποκτειν.] ανελωσι A 226^{c} Xρ | **14** μηθενος A 489 L | γευσ. + το συνολον P^{48} gh Lcf | ου] οτου P^{48}, αν 242 1898s 623s |
* **15** *inc.* νυν ουν παρακαλουμεν τουτο ποιησατε ημιν (συγκαλεσαντες) το συνεδριον εμφανισ. τω χιλ. οπως P^{48} h syh^{m} sa (g Lcf) | οπως + αυριον 104s 1611^{r} 1758s 323* 917ss 88s 623^{r} L^{r} |

mor magnus. Et surgentes quidam pharisaeo-
rum pugnabant dicentes: Nihil mali invenimus
in homine *isto*: quid, *si spiritus* locutus est ei
aut angelus? Et cum magna dissensio facta 10
esset, timens tribunus ne discerperetur Paulus
ab ipsis, iussit milites descendere et rapere
eum de medio eorum ac deducere eum in
castra.

Sequenti autem nocte adsistens ei Dominus 11
ait: Constans esto; sicut enim testificatus es de
me in Hierusalem, sic te oportet et Romae tes-
tificari.

Facta autem die collegerunt se quidam ex 12
Iudaeis et devoverunt se dicentes neque man-
ducaturos neque bibituros, donec occiderent
Paulum. Erant autem plus quam quadraginta 13
viri, qui hanc coniurationem fecerant. Qui ac- 14
cesserunt ad principes sacerdotum et seniores
et dixerunt: Devotione devovimus nos nihil
gustaturos, donec occidamus Paulum. Nunc 15
ergo vos notum facite tribuno cum concilio,
ut producat illum ad vos, tamquam aliquid

---

9 exsurgentes FSs*Kss e g
pugnabant] litigabant CT e
11 esto + Paule G^{c}C h p Ambst Cass
in > G*AFIsTh dm g h p Ambst
et > CFSU*ssKssThW c
13 viri K^{r}W c] > *rel.*
14 gustaturos] gustare e g Lcf (h)
15 adducat SKssW

---

9 A 25,25
11 A 18,9; 19,21; 27,24; 28,23.31
12 J 16,2
14 J 16,2s

certius cognituri de eo. Nos vero prius quam
appropiet, parati sumus interficere illum.
16 Quod cum audisset filius sororis Pauli in-
sidias, venit et intravit in castra nuntiavitque
17 Paulo. Vocans autem Paulus ad se unum ex
centurionibus ait: Adulescentem hunc perduc
ad tribunum, habet enim aliquid indicare illi.
18 Et ille quidem adsumens eum duxit ad tribu-
num et ait: Vinctus Paulus rogavit me hunc
adulescentem perducere ad te habentem ali-
19 quid loqui tibi. Apprehendens autem tribunus
manum illius secessit cum eo seorsum et in-
terrogavit illum: Quid est, quod habes indi-
20 care mihi? Ille autem dixit: Iudaeis convenit
rogare te, ut crastina die producas Paulum in
concilium, quasi aliquid certius inquisituri sint
21 de illo. Tu vero ne credideris illis, insidiantur
enim ei ex eis viri amplius quam quadraginta,
qui se devoverunt non manducare neque bi-
bere, donec interficiant eum; et nunc parati
22 sunt exspectantes promissum tuum. Tribunus
igitur dimisit adulescentem praecipiens, ne cui
loqueretur quoniam haec nota sibi fecisset.

23,23-24,27 *Paulus Caesaream deductus, coram Felice se defendens*

23 Et vocatis duobus centurionibus, dixit illis:
Parate milites ducentos ut eant usque Caesa-

---

16 insidias] + eorum SU g h p tpl
17 ~ ad se Paulus G*SU dm g p s
18 Paulus AKssV g] + *vocans *rel.* c dm e p
20 ~ Paulum producas *codd.*
21 vero] ergo dm g (h, tpl) | ei > ADSsOK g
quam > G-FISTTh p*
22 praecip. + ei CST (g)

αὐτοῦ· ἡμεῖς δὲ πρὸ τοῦ ἐγγίσαι αὐτὸν ἕτοιμοί
ἐσμεν τοῦ ἀνελεῖν αὐτόν.
Ἀκούσας δὲ ὁ υἱὸς τῆς ἀδελφῆς Παύλου τὴν 16
ἐνέδραν, παραγενόμενος καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν
παρεμβολὴν ἀπήγγειλεν τῷ Παύλῳ. προσκαλε- 17
σάμενος δὲ ὁ Παῦλος ἕνα τῶν ἑκατονταρχῶν
ἔφη· τὸν νεανίαν τοῦτον ἀπάγαγε πρὸς τὸν χιλί-
αρχον, ἔχει γὰρ ἀπαγγεῖλαί τι αὐτῷ. ὁ μὲν οὖν 18
παραλαβὼν αὐτὸν ἤγαγεν πρὸς τὸν χιλίαρχον
καὶ φησίν· ὁ δέσμιος Παῦλος προσκαλεσάμε-
νός με ἠρώτησεν τοῦτον τὸν νεανίσκον ἀγαγεῖν
πρὸς σέ, ἔχοντά τι λαλῆσαί σοι. ἐπιλαβόμενος 19
δὲ τῆς χειρὸς αὐτοῦ ὁ χιλίαρχος καὶ ἀναχω-
ρήσας κατ' ἰδίαν ἐπυνθάνετο· τί ἐστιν ὃ ἔχεις
ἀπαγγεῖλαί μοι; εἶπεν δὲ ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι συν- 20
έθεντο τοῦ ἐρωτῆσαί σε ὅπως αὔριον τὸν Παῦ-
λον καταγάγῃς εἰς τὸ συνέδριον ὡς μέλλων τι
ἀκριβέστερον πυνθάνεσθαι περὶ αὐτοῦ. σὺ οὖν 21
μὴ πεισθῇς αὐτοῖς· ἐνεδρεύουσιν γὰρ αὐτὸν ἐξ
αὐτῶν ἄνδρες πλείους τεσσεράκοντα, οἵτινες ἀνε-
θεμάτισαν ἑαυτοὺς μήτε φαγεῖν μήτε πιεῖν, ἕως
οὗ ἀνέλωσιν αὐτόν, καὶ νῦν εἰσιν ἕτοιμοι προσ-
δεχόμενοι τὴν ἀπὸ σοῦ ἐπαγγελίαν. ὁ μὲν οὖν χι- 22
λίαρχος ἀπέλυσε τὸν νεανίσκον, παραγγείλας μη-
δενὶ ἐκλαλῆσαι ὅτι ταῦτα ἐνεφάνισας πρός με.
Καὶ προσκαλεσάμενός τινας δύο τῶν ἑκατον- 23
ταρχῶν εἶπεν· ἑτοιμάσατε στρατιώτας διακοσί-

προ - αυτον² > h | αυτον³ + εαν δεη κ. αποθανειν 614s h syh^m | **16** παρεμβ.] συναγωγην A 1175 | **17** απαγε BS 81 1831 323 181 1838 218 | **18** με > Ψ E¹ 1611 5 | σοι > B* | **20** ~ εις το σ. καταγ. τον Π. 104s 1611-1765 323ss 917s 88s 1827sss 920 pl. L^r | μελλοντων S^c Ψ 1175 1611-614 913s 242 1739s 307ss 1873sss 920s al., -οντα 104s 88s al. L^r, -οντας 255 917 467 1319s, -τες 1518 536 226ss al. gh sy ar sa Lcf | **22** με] εμε BS 429 | **23** τινας > 1831 1838 lat syp ar co | τινας δυο BS 33 81] ~ δυο τιν. rel. | στρατιωτ. + ενοπλους 2298 88s 623ss 489 h |

ους ὅπως πορευθῶσιν ἕως Καισαρείας, καὶ ἱπ-
πεῖς ἑβδομήκοντα καὶ δεξιολάβους διακοσίους,
24 ἀπὸ τρίτης ὥρας τῆς νυκτός, ˈκτήνη τε παρα-
στῆσαι, ἵνα ἐπιβιβάσαντες τὸν Παῦλον διασώ-
25 σωσι πρὸς Φήλικα τὸν ἡγεμόνα, γράψας ἐπιστο-
L 1,3 26 λὴν ἔχουσαν τὸν τύπον τοῦτον· Κλαύδιος Λυσίας
21,33; 22,25 27 τῷ κρατίστῳ ἡγεμόνι Φήλικι χαίρειν. τὸν ἄνδρα
τοῦτον συλλημφθέντα ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων καὶ
μέλλοντα ἀναιρεῖσθαι ὑπ᾽ αὐτῶν ἐπιστὰς σὺν τῷ
στρατεύματι ἐξειλάμην, μαθὼν ὅτι Ῥωμαῖός
22,30 28 ἐστιν. βουλόμενός τε ἐπιγνῶναι τὴν αἰτίαν δι᾽
ἣν ἐνεκάλουν αὐτῷ, κατήγαγον εἰς τὸ συνέδριον
18,14s 29 αὐτῶν. ὃν εὗρον ἐγκαλούμενον περὶ ζητημάτων
τοῦ νόμου αὐτῶν, μηδὲν δὲ ἄξιον θανάτου ἢ
24,8 30 δεσμῶν ἔχοντα ἔγκλημα. μηνυθείσης δέ μοι ἐπι-
βουλῆς εἰς τὸν ἄνδρα ἔσεσθαι, ἐξαυτῆς ἔπεμψα
πρὸς σέ, παραγγείλας καὶ τοῖς κατηγόροις λέγειν
τὰ πρὸς αὐτὸν ἐπὶ σοῦ. ἔρρωσο.
31 Οἱ μὲν οὖν στρατιῶται κατὰ τὸ διατεταγμέ-
νον αὐτοῖς ἀναλαβόντες τὸν Παῦλον ἤγαγον διὰ

εις Καισ. Ψ 1611 pl. 623s 209* | εβδομ.] εκατον 1611
614 h syh^{m} sa | δεξιοβολους A | 24 Παυλ. + νυκτος
1611 614 (h) syh^{m} | διασωσ. + εις Καισ. 1611 614s syh^{+}|
ηγεμονα + εφοβηθη γ. ο χιλ. μηποτε εξαρπασαντες αυ-
τον οι Ιουδ. αποκτεινωσιν κ. αυτος μεταξυ εγκλημα εχη
ως ειληφως αργυρια P^{48} (614)s g p tpl dubl syh^{+} | 25 ε-
γραψε δε 614s g(p) syh^{m} | περιεχουσαν A 104s 2147^{s}
917s 88^{s} 1827ss al. 920 pl. L^{r} lat(-g) | 27 εξειλαμ.] ερυ-
σαμην P^{48} | μαθων - εστιν] κραζοντα κ. λεγοντα εαυτον
ειναι Ρωμαιον P^{48} g | 28 δι > Ψ 1611 614 lat(-g) | κατ-
ηγαγ. - αυτων > B* 81 | 29 νομου + Μωυσεως κ. Ιυ
τινος P^{48} 614s g syh^{m} | εγκλημα + εξηγαγον αυτον μο-
* λις τη βια 614s g syh^{+} | 30 εις τ. ανδρα > 431^{s} | ανδρα
+ μελλειν 104s 1518 383^{s} 242 1758s 440s 917s 88s 623^{r}
L^{r} syh | εσεσθ. + υπο τ. Ιουδαιων 104s 2147^{s} 2298^{s} 917s
88s 623^{r} L^{r} sa (g syp, tpl ar bo) | εξαυτης BΨ 104s 614^{s}
1758s 2298^{s} 917s al. 623 pl. 920^{s} L^{r} syp co] εξ αυτων
rel. | τα > BSA 33 1898s (syp), τα πρ. αυτ. > lat bo| ερ-
31 * ρωσο] -ωσθε 917s 88s 266 1311 1 PH, > BA 33 g vg^{l} co|

ream, et equites septuaginta et lancearios du-
centos a tertia hora noctis; et iumenta prae- 24
parate ut imponentes Paulum salvum perdu-
cerent ad Felicem praesidem. Timuit enim ne
forte raperent eum Iudaei et occiderent, et ipse
postea calumniam sustineret, tamquam accep-
turus pecuniam; ¹scribens epistulam continentem 25
haec: Claudius Lysias optimo praesidi Felici 26
salutem. Virum hunc comprehensum a Iudaeis 27
et incipientem interfici ab eis superveniens cum
exercitu eripui, cognito quia Romanus est; vo- 28
lensque scire causam, quam obiciebant illi,
deduxi eum in concilium eorum. Quem inveni 29
accusari de quaestionibus legis ipsorum, nihil
vero dignum morte aut vinculis habentem cri-
minis. Et cum mihi perlatum esset de insidiis, 30
quas paraverunt illi, misi eum ad te denuntians
et accusatoribus, ut dicant apud te. Vale.

Milites ergo secundum praeceptum sibi ad- 31
sumentes Paulum duxerunt per noctem in An-

---

24 timuit - pecuniam D(MR c) g p] *> *rel.*
25 scribens + ei FS^c^UKss p
29 nihil] nullum D
crimen *codd.*
30 paraverunt AFsO p (dm)
illi] ei *codd.*
eum CMSUTRW dm g] > *rel.*
vale G^c^sDTTh* dm e] > *rel.*

---

26 A 24,3; 26,25; L 1,3
27 A 21,33; 22,25
28 A 22,30
29 A 23,6.9; 25,8.25; 26,31; 18,14s
30 A 23,20s

32 tipatridem. Et postera die, dimissis equitibus ut
33 cum eo irent, reversi sunt ad castra. Qui cum
venissent Caesaream et tradidissent epistulam
34 praesidi, statuerunt ante illum et Paulum. Cum
legisset autem et interrogasset de qua pro-
35 vincia esset, et cognoscens quia de Cilicia, [l]au-
diam te, inquit, cum accusatores tui venerint.
Iussitque in praetorio Herodis custodiri eum.
24 Post quinque autem dies descendit princeps
sacerdotum Ananias cum senioribus quibus-
dam et Tertullo quodam oratore, qui adie-
2 runt praesidem adversus Paulum. Et citato
Paulo coepit accusare Tertullus dicens: Cum
in multa pace agamus per te, et multa corri-
3 gantur per tuam providentiam, semper et ubi-
que suscipimus, optime Felix, cum omni gra-
4 tiarum actione. Ne diutius autem te protraham,
5 oro breviter audias nos pro tua clementia. In-
venimus hunc hominem pestiferum et conci-
tantem seditiones omnibus Iudaeis in universo
orbe et auctorem seditionis sectae Nazareno-
6 rum; qui etiam templum violare conatus est,
quem et apprehensum voluimus secundum le-
7 gem nostram iudicare. Superveniens autem tri-
bunus Lysias, cum vi magna eripuit eum de
manibus nostris iubens accusatores eius ad te

---

32 ~ irent cum eo *codd.*
35 cum + et GAIss[c]OTh dm e
custodire IS*OW-g
24,2 prudentiam CFM*T
3 suscepimus G*CISUOK[r]ThW c g p
4 oro + ut FU
6 voluimus– venire (**7**) * > GsA*sS-OTh p*s

---

34 A 22,3
24,1 A 23,2; 25,2.15
3 A 23,26
5s A 17,6s; 21,28

νυκτὸς εἰς τὴν Ἀντιπατρίδα· τῇ δὲ ἐπαύριον 32
ἐάσαντες τοὺς ἱππεῖς ἀπέρχεσθαι σὺν αὐτῷ,
ὑπέστρεψαν εἰς τὴν παρεμβολήν. οἵτινες εἰσελ- 33
θόντες εἰς τὴν Καισάρειαν καὶ ἀναδόντες τὴν
ἐπιστολὴν τῷ ἡγεμόνι, παρέστησαν καὶ τὸν Παῦ-
λον αὐτῷ. ἀναγνοὺς δὲ καὶ ἐπερωτήσας ἐκ ποίας 34 22,3
ἐπαρχείας ἐστίν, καὶ πυθόμενος ὅτι ἀπὸ Κιλι-
κίας, ˡδιακούσομαί σου, ἔφη, ὅταν καὶ οἱ κατή- 35
γοροί σου παραγένωνται· κελεύσας ἐν τῷ πραι-
τωρίῳ τοῦ Ἡρῴδου φυλάσσεσθαι αὐτόν.

Μετὰ δὲ πέντε ἡμέρας κατέβη ὁ ἀρχιερεὺς 24
Ἀνανίας μετὰ πρεσβυτέρων τινῶν καὶ ῥήτορος
Τερτύλλου τινός, οἵτινες ἐνεφάνισαν τῷ ἡγεμόνι
κατὰ τοῦ Παύλου. κληθέντος δὲ αὐτοῦ ἤρξατο 2
κατηγορεῖν ὁ Τέρτυλλος λέγων· πολλῆς εἰρήνης
τυγχάνοντες διὰ σοῦ καὶ διορθωμάτων γινομένων
τῷ ἔθνει τούτῳ διὰ τῆς σῆς προνοίας, πάντῃ τε 3 23,26. 26,25
καὶ πανταχοῦ ἀποδεχόμεθα, κράτιστε Φῆλιξ, μετὰ
πάσης εὐχαριστίας. ἵνα δὲ μὴ ἐπὶ πλεῖόν σε ἐγ- 4
κόπτω, παρακαλῶ ἀκοῦσαί σε ἡμῶν συντόμως τῇ
σῇ ἐπιεικείᾳ. εὑρόντες γὰρ τὸν ἄνδρα τοῦτον 5 17,6
λοιμὸν καὶ κινοῦντα στάσεις πᾶσιν τοῖς Ἰουδαί-
οις τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην πρωτοστάτην τε
τῆς τῶν Ναζωραίων αἱρέσεως, ὃς καὶ τὸ ἱερὸν 6 21,28
ἐπείρασεν βεβηλῶσαι, ὃν καὶ ἐκρατήσαμεν, ˡπαρ' 8

---

32 απερχ.] πορευεσθ. Ψ 104ss 1611-1739 440s 917ˢ 623 pl. rel. | **34** δε + τ. επιστολην 614s g syh^m bo, + ο ηγεμων 104s 1611ˢ 2147sss 522ˢ 440s 917s 88s 623ˢ 1835 pl. L^r sa | **34s** επερωτησας – εφη] επερωτησε τ. Π. εκ π. επ. ει; εφη Κιλιξ, κ. πυθομ. εφη ακουσομαι 614s syh^m (g) | **24,1** πεντε] τινας A | πρεσβυτ. τινων] των πρεσβ. 104s 383sss 522ˢ 440s 1838s 920 pl. L^r syp co | **2** κατορθωματ. 104ss 1108ˢ 383sss 1891ˢ 323ˢ 917-915 5sss al. 920ˢ L^r | γινομ. + πολλων 431ˢ lat syp | **4** εκκοπτω 104s 242 917s 431s L^r | σε² > 1175 1891s 1898s 431ˢ 623 209* 69 L ar Χρ | **5** γαρ > 2147 1522 lat(-g) | **6** και² + ευροντες 88s 623s | εκρατησ. + κ. κατα τ. ημετερον νομον ηθελησαμεν κριναι, **7** παρελθων δε 5 *

23,30 οὗ δυνήσῃ αὐτὸς ἀνακρίνας περὶ πάντων τού-
των ἐπιγνῶναι ὧν ἡμεῖς κατηγοροῦμεν αὐτοῦ.
9 συνεπέθεντο δὲ καὶ οἱ Ἰουδαῖοι φάσκοντες ταῦ-
τα οὕτως ἔχειν.
10 Ἀπεκρίθη τε ὁ Παῦλος, νεύσαντος αὐτῷ
τοῦ ἡγεμόνος λέγειν· ἐκ πολλῶν ἐτῶν ὄντα σε
κριτὴν τῷ ἔθνει τούτῳ ἐπιστάμενος εὐθύμως τὰ
21,17 11 περὶ ἐμαυτοῦ ἀπολογοῦμαι, δυναμένου σου ἐπι-
γνῶναι ὅτι οὐ πλείους εἰσίν μοι ἡμέραι δώδεκα
ἀφ᾽ ἧς ἀνέβην προσκυνήσων εἰς Ἰερουσαλήμ.
12 καὶ οὔτε ἐν τῷ ἱερῷ εὗρόν με πρός τινα διαλεγό-
μενον ἢ ἐπίστασιν ποιοῦντα ὄχλου, οὔτε ἐν ταῖς
13 συναγωγαῖς οὔτε κατὰ τὴν πόλιν, οὐδὲ παρα-
στῆσαι δύνανταί σοι περὶ ὧν νυνὶ κατηγοροῦ-
24,5 14 σίν μου. ὁμολογῶ δὲ τοῦτό σοι, ὅτι κατὰ τὴν
ὁδὸν ἣν λέγουσιν αἵρεσιν οὕτως λατρεύω τῷ
πατρῴῳ Θεῷ, πιστεύων πᾶσι τοῖς κατὰ τὸν νό-
μον καὶ τοῖς ἐν τοῖς προφήταις γεγραμμένοις,
Dn 12,2 J 5,28s 15 ⁱἐλπίδα ἔχων εἰς τὸν Θεόν, ἣν καὶ αὐτοὶ οὗ-
τοι προσδέχονται, ἀνάστασιν μέλλειν ἔσεσθαι δι-
23,1 16 καίων τε καὶ ἀδίκων. ἐν τούτῳ καὶ αὐτὸς ἀσκῶ
ἀπρόσκοπον συνείδησιν ἔχειν πρὸς τὸν Θεὸν

7 Λυσιας ο χιλιαρχος μετα πολλης βιας εκ τ. χειρων ημων απηγαγε, **8** κελευσας τ. κατηγορους αυτου ερχεσθαι επι σε Ψ 104 E-2147 913-216 1898-5 1838^{s} 226 460 69 al. c(g) tpl vg^{1} syph ar | **9** *inc.* ειποντος δε αυτου ταυτα συνεπεθ. 614 2147 syh^{+} | **10** ηγεμον. + defensionem habere pro se. statum autem assumens divinum dixit syh^{m} (Ef) | κριτην + δικαιον Ψ 104 1175 E 2147 913 1891s 2298s 1898s 431^{s} 623 pl. 1522 syh | ευθυμοτερον 326 383s 522^{s} 440s 917s 88s 489s 920-1837 1^{s} L^{r} | **11** ης + ημερας Ψ 209* | προσκυνησαι Ψ E 1611ss | **12** επιστασ.] επισυστασ. 104s 1611^{r} 242^{s} 323^{s} 917s 88^{s} 623-1522 pl. L^{r} | **13** σοι > 326 1611 pl. 522s 440s 917ss 467 920-226 241-337 L^{r} syh co | **14** πασι > B | τον > B 1829 Χρ | εν τοις > Asss 2147ss 522-429 88s 467sss 920-460 al. L^{r} | **15** εσεσθαι + νεκρων Ψ 104s E-255 206^{s} 323-1874 88^{s} 1873ss 920^{s} (623s 467) sy | **16** εχων 326 1611^{r} 522^{s} 440s 917ss 431^{s} 467sss 920 pl. L^{r} | λεγειν] λαλειν 1611-2147 sy ar co |

venire; ⌐a quo poteris ipse iudicans de omni- 8
bus istis cognoscere, de quibus nos accusamus
eum. Adiecerunt autem et Iudaei dicentes haec 9
ita se habere.

Respondit autem Paulus, adnuente sibi 10
praeside dicere: Ex multis annis te esse iudi-
cem genti huic sciens bono animo pro me sa-
tisfaciam. Potes enim cognoscere quia non plus 11
sunt mihi dies quam duodecim ex quo ascendi
adorare in Hierusalem, et neque in templo in- 12
venerunt me cum aliquo disputantem aut con-
cursum facientem turbae, neque in synagogis,
neque in civitate, ⌐neque probare possunt tibi 13
de quibus nunc me accusant. Confiteor autem 14
hoc tibi, quod secundum sectam, quam dicunt
haeresim, sic deservio Patri et Deo meo cre-
dens omnibus, quae in lege et prophetis
scripta sunt, ⌐spem habens in Deum, quam et 15
hi ipsi exspectant, resurrectionem futuram ius-
torum et iniquorum. In hoc et ipse studeo 16
sine offendiculo conscientiam habere ad Deum

---

10 dicere] ut diceret CT, dicens D g Cass
~ esse te *codd.*
11 mihi dies M e (D g)] ~ dies mihi *rel.*
13 ~ accusant me *codd.*
14 patri et Deo] patri Deo *codd. pl.* c dm p s, patrio Deo GOTh e

---

8 A 23,30; 25,5
9 A 7,1
11 A 21,17; 8,27; J 12,20
14 A 24,5
15 A 26,8.23; Dn 12,2
16 A 23,1

17 et ad homines semper. Post annos autem plu-
res elemosinas facturus in gentem meam veni
18 et oblationes et vota, in quibus invenerunt me
purificatum in templo, non cum turba neque
19 cum tumultu. Quidam autem ex Asia Iudaei,
quos oportebat apud te praesto esse et accu-
20 sare, si quid haberent adversum me; aut hi ipsi
dicant si quid invenerunt in me iniquitatis, cum
21 stem in concilio, nisi de una hac solummodo
voce, qua clamavi inter eos stans: Quoniam
de resurrectione mortuorum ego iudicor hodie
a vobis.

22 Distulit autem illos Felix certissime sciens
de via hac dicens: Cum tribunus Lysias de-
23 scenderit, audiam vos. Iussitque centurioni cus-
todire eum et habere requiem nec quemquam
24 de suis prohibere ministrare ei. Post aliquot
autem dies veniens Felix cum Drusilla uxore
sua, quae erat Iudaea, vocavit Paulum et au-
divit ab eo fidem, quae est in Christum Iesum.
25 Disputante autem illo de iustitia et castitate

---

18 tumultu + et apprehenderunt me clamantes et dicentes tolle inimicum nostrum DTh c dm p[c]
19 autem > C dm (g)
20 stem] starem *dm*, stetissem c (g)
22 via] vi GsF*(S)UssTh*
hac MTh[c] c dm] > *rel.*
23 custodiri G*ITh*
~ prohibere de suis *codd.* dm e g
24 Christ. Iesum DO dm e] ~ Iesum Chr. *rel.*

---

17 R 15,25s; 1 C 16,4; G 2,10
18 A 21,27
21 A 23,6
23 A 27,3
25 J 16,8

καὶ τοὺς ἀνθρώπους διὰ παντός. δι᾽ ἐτῶν δὲ 17 R 15,25. G 2,10
πλειόνων ἐλεημοσύνας ποιήσων εἰς τὸ ἔθνος μου
παρεγενόμην καὶ προσφοράς, ἐν αἷς εὗρόν με 18 21,27
ἡγνισμένον ἐν τῷ ἱερῷ, οὐ μετὰ ὄχλου οὐδὲ μετὰ
θορύβου. τινὲς δὲ ἀπὸ τῆς Ἀσίας Ἰουδαῖοι, οὓς 19
ἔδει ἐπὶ σου παρεῖναι καὶ κατηγορεῖν εἴ τι ἔχοιεν
πρὸς ἐμέ. ἢ αὐτοὶ οὗτοι εἰπάτωσαν τί εὗρον 20
ἀδίκημα στάντος μου ἐπὶ τοῦ συνεδρίου, ἢ περὶ 21 23,6
μιᾶς ταύτης φωνῆς ἧς ἐκέκραξα ἐν αὐτοῖς ἑστὼς
ὅτι περὶ ἀναστάσεως νεκρῶν ἐγὼ κρίνομαι σή-
μερον ἐφ᾽ ὑμῶν.

Ἀνεβάλετο δὲ αὐτοὺς ὁ Φῆλιξ, ἀκριβέστε- 22 23,26
ρον εἰδὼς τὰ περὶ τῆς ὁδοῦ, εἴπας· ὅταν Λυ-
σίας ὁ χιλίαρχος καταβῇ, διαγνώσομαι τὰ καθ᾽
ὑμᾶς, διαταξάμενος τῷ ἑκατοντάρχῃ τηρεῖσθαι 23 27,3
αὐτόν, ἔχειν τε ἄνεσιν καὶ μηδένα κωλύειν τῶν
ἰδίων αὐτοῦ ὑπηρετεῖν αὐτῷ. Μετὰ δὲ ἡμέρας τι- 24
νὰς παραγενόμενος ὁ Φῆλιξ σὺν Δρουσίλλῃ τῇ
ἰδίᾳ γυναικὶ οὔσῃ Ἰουδαίᾳ μετεπέμψατο τὸν
Παῦλον, καὶ ἤκουσεν αὐτοῦ περὶ τῆς εἰς Χριστὸν
Ἰησοῦν πίστεως. διαλεγομένου δὲ αὐτοῦ περὶ 25
δικαιοσύνης καὶ ἐγκρατείας καὶ τοῦ κρίματος

και[2] + **προς Ψ 1611 2138* 614s vg sy ar bo | 17 παρεγενομ.> A 467 | 18 οις 326 2147ss 522s 323s 917ss al. 489s 920* L[r] | 19 των απο τ. Ασ. Ιουδαιων Ψ 104 E 2138s 614s 242 440* 1838* 623s (C 1175 69 al.) | δει 326 383s 917ss 489s 920 pl. LH[r] sa | εμε B-A 33 81 E 337] με rel. | 20 τι] ει τι 1611* 614 522ss lat(-p) syh | ευρον + εν εμοι CΨ 104s E-1874 88* 623ss 489 rel. lat syph ar bo | εν τω συνεδριω 2298 88ss 920 1 | 22 *inc.* ακουσας δε ταυτα ο Φηλ. ανεβαλ. αυτ. Ψ 104s 1611 614* 522* 323* 917s 88* 623[r] L[r] sa] καταβη + ακριβεστερον 1891s 1739s | 23 αυτον] τ. Παυλον 104s 383* 522* 440s 917s 88s 453 1838s 920* L[r] syp sa | υπηρετ. + η προσερχεσθαι 104s 1611 pl. 522* 323* 917s 88 rel. L[r] sa | 24 ιδια > S*C*Ψ 326 E-255 522-429 536ss 917ss 5 920 pl. L[r] | μετεπεμψ.] quae rogabat videre Paulum et audire verbum, volens igitur satisfacere ei accersivit Paulum syh[m] |** 21 *

τοῦ μέλλοντος ἔμφοβος γενόμενος ὁ Φῆλιξ ἀπ-
εκρίθη· τὸ νῦν ἔχον πορεύου, καιρὸν δὲ μεταλα-
26 βὼν μετακαλέσομαί σε· ἅμα καὶ ἐλπίζων ὅτι
χρήματα δοθήσεται αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Παύλου. διὸ
καὶ πυκνότερον αὐτὸν μεταπεμπόμενος ὡμίλε
25,9 27 αὐτῷ. διετίας δὲ πληρωθείσης ἔλαβεν διάδοχο·
ὁ Φῆλιξ Πόρκιον Φῆστον· θέλων τε χάριτα κα
ταθέσθαι τοῖς Ἰουδαίοις ὁ Φῆλιξ κατέλιπε τὸν
Παῦλον δεδεμένον.

25 Φῆστος οὖν ἐπιβὰς τῇ ἐπαρχείᾳ μετὰ τρεῖς
ἡμέρας ἀνέβη εἰς Ἱεροσόλυμα ἀπὸ Καισαρείας,
24,1 2 ἐνεφάνισάν τε αὐτῷ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρῶτοι
τῶν Ἰουδαίων κατὰ τοῦ Παύλου, καὶ παρεκά-
3 λουν αὐτὸν ˈαἰτούμενοι χάριν κατ᾽ αὐτοῦ, ὅπως
23,15 μεταπέμψηται αὐτὸν εἰς Ἰερουσαλήμ, ἐνέδραν
4 ποιοῦντες ἀνελεῖν αὐτὸν κατὰ τὴν ὁδόν. ὁ μὲν
οὖν Φῆστος ἀπεκρίθη τηρεῖσθαι τὸν Παῦλον εἰς
Καισάρειαν, ἑαυτὸν δὲ μέλλειν ἐν τάχει ἐκπο-
5 ρεύεσθαι· οἱ οὖν ἐν ὑμῖν, φησίν, δυνατοὶ συγ-
καταβάντες, εἴ τί ἐστιν ἐν τῷ ἀνδρὶ ἄτοπον,
κατηγορείτωσαν αὐτοῦ.

---

* **25** μελλοντ.+εσεσθαι 104s 1518 383* 522* 440s 917ss 88s 623 pl. 920* L[r] | καιρ. δε μεταλ.] καιρω δε επιτηδειω E lat | **26** αυτω > B p vg[1] | Παυλου + οπως λυση αυτον 326 1611 1518[r] 522* 323* 917s 88* 623[r] L[r] co | μεταπεμπ. + secrete g Tert | ωμιλει] διελεγετο C 431* | **27** θελων – δεδεμ.] τον δε Π. ειασεν εν τηρησει δια Δρουσιλλαν 614s syh[m] | χαριτα B-A 33s 81s 1838 927 | χαριν S[c]Ψ E 1611* 257 1891s 1739s 1898s 623ss 460s L Xρ, χαριτας rel. | ο Φηλιξ[2] > 536 547 69 | **25,1** ουν] δε 1829 g s Lcf (syp) | τη επαρχιω S*A | **2** ο αρχιερευς 326 383sss 522-429 440s 917s 88s 927* 920 pl. P[r] | **3** κατ] παρ 255 242s 1739s 431 1522 cav syp ar sa Xρ | οδον + illi qui votum fecerant quomodo consequerentur ut in manibus suis esset syh[m] | **4** τηρειται εν K. καγω μελλω syp | εν Καισαρεια Ψ 104s 1611-1874 431* rel. | μελλειν > E g Lcf | **5** καταβαντ. S 255 g sa Lcf | ατοπον > 326 383 913s 522 917ss 88ss 36 489s 920 pl. L[r] |

et de iudicio futuro, tremefactus Felix respon-
dit: Quod nunc attinet vade, tempore au-
tem opportuno accersam te; simul et sperans, 26
quod pecunia ei daretur a Paulo, propter quod
et frequenter accersens eum, loquebatur cum
eo. Biennio autem expleto, accepit successorem 27
Felix Portium Festum. Volens autem gratiam
praestare Iudaeis Felix reliquit Paulum vinc-
tum.

25,1-12 ***Festus procurator, Paulus Caesarem appellat***

Festus ergo cum venisset in provinciam, 25
post triduum ascendit Hierosolymam a Caesa-
rea. Adieruntque eum principes sacerdotum et 2
primi Iudaeorum adversus Paulum et roga-
bant eum, postulantes gratiam adversus eum, 3
ut iuberet perduci eum in Hierusalem, insidias
tendentes ut interficerent eum in via. Festus 4
autem respondit servari Paulum in Caesarea,
se autem maturius profecturum. Qui ergo in 5
vobis, ait, potentes sunt, descendentes simul,
si quod est in viro crimen, accusent eum.

---

25 tremefactus DIsTsRTh* c dm] timefactus *rel.*
25s accersiam (arc.) *codd.* c dm e g p s
26 quod[1] l] quia *rel.*
ei C[r]MUTR e tpl] > *rel.*
27 Porcium G[r]IS[r]KVs dm e g tpl
25,2 adierunt] audierunt G*sFT p*
3 iuberet perduci] *deduceret g (e)
in[1] CFsMTRTh c e] > *rel.*
~ eum interficerent *codd.* dm g
4 servari + quidem CMT c (g Lcf)

---

27 A 12,3; 25,9; L 23,25
25,2 A 24,1; 25,15
3 A 23,15s

6 Demoratus autem inter eos dies non amplius quam octo aut decem descendit Caesaream, et altera die sedit pro tribunali et iussit
7 Paulum adduci. Qui cum perductus esset, circumsteterunt eum, qui ab Hierosolyma descenderant Iudaei, multas et graves causas obi-
8 cientes, quas non poterant probare, ꜍Paulo rationem reddente: Quoniam neque in legem Iudaeorum neque in templum neque in Cae-
9 sarem quidquam peccavi. Festus autem volens gratiam praestare Iudaeis respondens Paulo dixit: Vis Hierosolymam ascendere et ibi de
10 his iudicari apud me? Dixit autem Paulus: Ad tribunal Caesaris sto, ibi me oportet iudicari. Iudaeis non nocui, sicut tu melius nosti.
11 Si enim nocui aut dignum morte aliquid feci, non recuso mori; si vero nihil est eorum, quae hi accusant me, nemo potest me illis donare.
12 Caesarem appello. ꜍Tunc Festus cum concilio locutus respondit: Caesarem appellasti, ad Caesarem ibis.

25,13-26,32 *Pauli apologia coram Agrippa*

13 Et cum dies aliquot transacti essent, Agrippa rex et Bernice descenderunt Caesaream ad
14 salutandum Festum. Et cum dies plures ibi de-

8 Paulo DW] + autem *rel.*
9 ~ Iud. gratiam praestare *codd.* dm e
10 ibi GFMUss dm g] ubi *rel.*
12 concilio RW p] consilio *rel.*
14 ibidem morarentur CITK^r^ThW c (O, dm p)

6 A 22,30 | **7** L 23,10 | **9** A 24,27 | **11** A 25,21; 26,32; 28,19 | **12** A 27,1 | **14** A 24,27

Διατρίψας δὲ ἐν αὐτοῖς ἡμέρας οὐ πλείους 6
ὀκτὼ ἢ δέκα, καταβὰς εἰς Καισάρειαν, τῇ ἐπαύ-
ριον καθίσας ἐπὶ τοῦ βήματος ἐκέλευσεν τὸν Παῦ-
λον ἀχθῆναι. παραγενομένου δὲ αὐτοῦ περιέστη- 7
σαν αὐτὸν οἱ ἀπὸ Ἱεροσολύμων καταβεβηκότες
Ἰουδαῖοι, πολλὰ καὶ βαρέα αἰτιώματα καταφέ-
ροντες, ἃ οὐκ ἴσχυον ἀποδεῖξαι, ' τοῦ Παύλου ἀπο- 8
λογουμένου ὅτι οὔτε εἰς τὸν νόμον τῶν Ἰουδαίων
οὔτε εἰς τὸ ἱερὸν οὔτε εἰς Καίσαρά τι ἥμαρτον.
ὁ Φῆστος δὲ θέλων τοῖς Ἰουδαίοις χάριν καταθέσ- 9 24,27
θαι, ἀποκριθεὶς τῷ Παύλῳ εἶπεν· θέλεις εἰς Ἱε-
ροσόλυμα ἀναβὰς ἐκεῖ περὶ τούτων κριθῆναι ἐπ'
ἐμοῦ; εἶπεν δὲ ὁ Παῦλος· ἑστὼς ἐπὶ τοῦ βήματος 10
Καίσαρός εἰμι, οὗ με δεῖ κρίνεσθαι. Ἰουδαίους
οὐδὲν ἠδίκησα, ὡς καὶ σὺ κάλλιον ἐπιγινώσκεις.
εἰ μὲν οὖν ἀδικῶ καὶ ἄξιον θανάτου πέπραχά τι, 11
οὐ παραιτοῦμαι τὸ ἀποθανεῖν· εἰ δὲ οὐδὲν ἔστιν
ὧν οὗτοι κατηγοροῦσίν μου, οὐδείς με δύναται
αὐτοῖς χαρίσασθαι· Καίσαρα ἐπικαλοῦμαι. τότε ὁ 12
Φῆστος συλλαλήσας μετὰ τοῦ συμβουλίου ἀπεκρί-
θη· Καίσαρα ἐπικέκλησαι, ἐπὶ Καίσαρα πορεύσῃ.
Ἡμερῶν δὲ διαγενομένων τινῶν Ἀγρίππας 13
ὁ βασιλεὺς καὶ Βερνίκη κατήντησαν εἰς Καισά-
ρειαν ἀσπασάμενοι τὸν Φῆστον. ὡς δὲ πλείους 14

---

6 ου>Ψ 104s E-1765 522-429 917-1829 623s 1873 38 al. L[r] | ου πλειους>614 syph* sa | οκτω>Ψ 326 1518 383sss 440s 917ss 88ss 623ss 489-642 L[r] | 7 καταφερ. +κατα τ. Παύλου 104s 1611[r] 522[s] 917s 88s 467s 920[s] rel. (Ψ 1891s 1739s 623s, 1838 L p sy co) | 8 *inc.* απολογουμ. αυτου οτι Ψ 104s 383-1874 917s 1829-1522 L[r] | 9 δε] ουν A 1891s 1739s 1898s 5s 927s sa | χαριτα A 1898s | επ] υπ 1611 1765s 242 1758s 88s 431[s] 920[s] al. L[r] | 10 ηδικηκα BS 81 467 | γινωσκεις C 1518-913 642* | 11 ουν] γαρ Ψsss 1611-257 1765s 522s 1831ss 440s 917s 88s 1838s 920 pl. L[r] lat syh sa | 12 συμβουλου 1827 L syi ar sa, συνεδριου CΨ 88s p | 13 ασπασομ. Ψ 81 1611[s] 383 255 307[s] 489[c] 226 337 al. sypih ar sa |

ἡμέρας διέτριβον ἐκεῖ, ὁ Φῆστος τῷ βασιλεῖ
24,27 ἀνέθετο τὰ κατὰ τὸν Παῦλον λέγων· ἀνήρ τίς
15 ἐστιν καταλελειμμένος ὑπὸ Φήλικος δέσμιος, περὶ
οὗ γενομένου μου εἰς Ἱεροσόλυμα ἐνεφάνισαν
οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τῶν Ἰουδαίων,
16 αἰτούμενοι κατ᾽ αὐτοῦ καταδίκην. πρὸς οὓς
ἀπεκρίθην ὅτι οὐκ ἔστιν ἔθος Ῥωμαίοις χαρί-
ζεσθαί τινα ἄνθρωπον πρὶν ἢ ὁ κατηγορούμε-
νος κατὰ πρόσωπον ἔχοι τοὺς κατηγόρους τόπον
17 τε ἀπολογίας λάβοι περὶ τοῦ ἐγκλήματος. συν-
ελθόντων οὖν αὐτῶν ἐνθάδε ἀναβολὴν μηδε-
μίαν ποιησάμενος τῇ ἑξῆς καθίσας ἐπὶ τοῦ βή-
18 ματος ἐκέλευσα ἀχθῆναι τὸν ἄνδρα. περὶ οὗ
σταθέντες οἱ κατήγοροι οὐδεμίαν αἰτίαν ἔφερον
23,29; 18,15 19 ὧν ἐγὼ ὑπενόουν πονηράν, ζητήματα δέ τινα
περὶ τῆς ἰδίας δεισιδαιμονίας εἶχον πρὸς αὐτὸν
καὶ περί τινος Ἰησοῦ τεθνηκότος, ὃν ἔφασκεν
20 ὁ Παῦλος ζῆν. ἀπορούμενος δὲ ἐγὼ τὴν περὶ
τούτων ζήτησιν ἔλεγον εἰ βούλοιτο πορεύεσ-
θαι εἰς Ἱεροσόλυμα κἀκεῖ κρίνεσθαι περὶ τού-
21 των. τοῦ δὲ Παύλου ἐπικαλεσαμένου τηρηθῆ-
ναι αὐτὸν εἰς τὴν τοῦ Σεβαστοῦ διάγνωσιν,
ἐκέλευσα τηρεῖσθαι αὐτόν, ἕως οὗ ἀναπέμψω
L 23,8 22 αὐτὸν πρὸς Καίσαρα. Ἀγρίππας δὲ πρὸς τὸν
Φῆστον [ἔφη]· ἐβουλόμην καὶ αὐτὸς τοῦ ἀνθρώ-

---

14 διετριβεν 326 255 917ss 88s 467 489 920ss 547-1837 al. P | **15** ενεφανισθησαν B*, + μοι E[1] lat sypi ar sa | δικην Ψ 326 81 E-255 522[s] 440s 88[s] 1838[r] L[r] | **16** τινι C 1891s 1739sss | ανθ. + εις απωλειαν 326 1611 614[s] 206s 216 917s 88[s] 623 pl. 920[s] L[r] g syph+ sa | **17** αυτων >
* B 181 1829 1838 209[s] | **18** επεφερον 104s 383[s] 522sss 440s 917s 88s 927ss al. P[r], υπεφερ. 536 1829 920 al. | πονηρων BS[c] 104 81 E 1765 syi, > 326 383 255 522[s] 440s 917ss 431 1827s 920 pl. P[r] | **20** εγω + εις CΨ 104 1175 E-2147 255 1891-429 1739s 1898s 431-5 al. 69 L | **21** πεμψω 326 2147s 522[s] 440s 917ss 88s 920[s] P[r] |
* **22** εφη] ειπεν 522ss, > BSA 33 226 g vg[1] |

morarentur, Festus regi indicavit de Paulo di-
cens: Vir quidam est derelictus a Felice vinc-
tus, [l]de quo cum essem Hierosolymis, adierunt 15
me principes sacerdotum et seniores Iudaeo-
rum postulantes adversus illum damnationem.
Ad quos respondi: Quia non est Romanis con- 16
suetudo damnare aliquem hominem, prius quam
is qui accusatur praesentes habeat accusato-
res locumque defendendi accipiat ad abluenda
crimina. Cum ergo huc convenissent sine ulla 17
dilatione, sequenti die sedens pro tribunali
iussi adduci virum. De quo, cum stetissent ac- 18
cusatores, nullam causam deferebant, de qui-
bus ego suspicabar malum. Quaestiones vero 19
quasdam de sua superstitione habebant adver-
sus eum et de quodam Iesu defuncto, quem
affirmabat Paulus vivere. Haesitans autem ego 20
de huiusmodi quaestione dicebam, si vellet ire
Hierosolymam et ibi iudicari de istis. Paulo 21
autem appellante ut servaretur ad Augusti co-
gnitionem, iussi servari eum, donec mittam eum
ad Caesarem. Agrippa autem dixit ad Festum: 22

---

14 relictus CT g Amb
16 ~ consuetudo Romanis *codd.*
damnare IR^{c} c dm, D g] donare *rel.*
18 stetissent] adstitissent DUTh g
malum] malam AVW c g p^{c}
21 ad Aug. cognitionem] Aug. cognitioni FSK BVW
22 dixit K^{r}W c dm p] > *rel.*

---

15 A 24,1; 25,2
19 A 18,15
22 L 23,8

Volebam et ipse hominem audire. Cras, in-
quit, audies eum.
23 Altera autem die cum venisset Agrippa et
Bernice cum multa ambitione et introissent in
auditorium cum tribunis et viris principalibus
civitatis, iubente Festo, adductus est Paulus.
24 Et dicit Festus: Agrippa rex et omnes, qui
simul adestis nobiscum viri, videtis hunc, de
quo omnis multitudo Iudaeorum interpellavit
me Hierosolymis petentes et adclamantes non
25 oportere eum vivere amplius. Ego vero com-
peri nihil dignum morte eum admisisse. Ipso
autem hoc appellante ad Augustum, iudicavi
26 mittere. De quo quid certum scribam domino,
non habeo. Propter quod produxi eum ad vos
et maxime ad te, rex Agrippa, ut interroga-
27 tione facta, habeam quid scribam. Sine ratione
enim mihi videtur mittere vinctum et causas
eius non significare.

---

22 cras, inquit] ait ei Festus SU(Th, dm)
23 civitatis + et G*ADOTh e
24 dicit I] dixit *rel.*, ait e g
petentes] petens G*AISU*OKBVThW
et[3] + hic G*AssISsOKssThW
clamantes G*AFS-OKBVThW p[c] s
25 ~ eum morte *codd.*
ad > G*sDIsT e g s
27 causas] causam DISTOKBRW g

---

23 Mt 10,18
24 A 25,2.7; 22,22
25 A 23,29

που ἀκοῦσαι. [ὁ δέ·] αὔριον, φησίν, ἀκούσῃ
αὐτοῦ.

Τῇ οὖν ἐπαύριον ἐλθόντος τοῦ Ἀγρίππα 23 Mt 10,18
καὶ τῆς Βερνίκης μετὰ πολλῆς φαντασίας καὶ
εἰσελθόντων εἰς τὸ ἀκροατήριον σύν τε χιλιάρ-
χοις καὶ ἀνδράσιν τοῖς κατ᾽ ἐξοχὴν τῆς πόλεως,
καὶ κελεύσαντος τοῦ Φήστου ἤχθη ὁ Παῦλος.
[1]καί φησιν ὁ Φῆστος· Ἀγρίππα βασιλεῦ καὶ 24 25,2.7
πάντες οἱ συμπαρόντες ἡμῖν ἄνδρες, θεωρεῖτε
τοῦτον περὶ οὗ ἅπαν τὸ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων
ἐνέτυχόν μοι ἔν τε Ἱεροσολύμοις καὶ ἐνθάδε, 22,22
βοῶντες μὴ δεῖν αὐτὸν ζῆν μηκέτι. ἐγὼ δὲ 25
κατελαβόμην μηδὲν ἄξιον αὐτὸν θανάτου πεπρα-
χέναι, αὐτοῦ δὲ τούτου ἐπικαλεσαμένου τὸν Σε-
βαστὸν ἔκρινα πέμπειν. περὶ οὗ ἀσφαλές τι γρά- 26
ψαι τῷ κυρίῳ οὐκ ἔχω· διὸ προήγαγον αὐτὸν
ἐφ᾽ ὑμῶν καὶ μάλιστα ἐπὶ σοῦ, βασιλεῦ Ἀγρίπ-
πα, ὅπως τῆς ἀνακρίσεως γενομένης σχῶ τί γρά-
ψω. ἄλογον γάρ μοι δοκεῖ πέμποντα δέσμιον 27
μὴ καὶ τὰς κατ᾽ αὐτοῦ αἰτίας σημᾶναι.

ο δε>BSA 1175 lat co | **23** εξοχην + ουσι 104s E-257 1765s 522* 440-1874 88* 623r Lr | τοις κατ - Παυλος] qui descenderant de eparchia iussit Fest. adduci Paulum syhm (g s sa Ef) | ηχθη] venit sy | **24** ενετυχεν BΨ 383* 242 1898s 915 1838 H lat *syph* | βοωντ. BSA 81 s vg] επιβοωντ. rel. | **24s** ενθαδε + ut traderem eum eis in supplicium sine defensione. non potui autem tradere eum propter mandata quae habemus ab Augusto. si quis autem eum accusaturus esset, dixi, ut sequeretur me in Caesaream, ubi custodiebatur. qui cum venissent, clamaverunt ut tolleretur e vita, cum autem hanc et alteram partem audissem, comperi quod in nullo esset reus mortis. cum autem dicerem: vis iudicari coram eis in Ierusalem, Caesarem appellavit syhm (dubl)| **25** τουτου] τ. Παυλου B*| **26** κυ- 26 *
ριω + μου 242 *1739s* 431* 1522 syh+ ar bo, τω καισαρι syp (sa, bo) | προσηγαγ. E 1765 2143 1845 | σχω] εχω A 81 E 1611ss 614 913s 1891s 1739 623s | γραψαι 104s E 1518 2147* 522-429 440s 88* 489r Lr ar |

26 Ἀγρίππας δὲ πρὸς τὸν Παῦλον ἔφη· ἐπιτρέ-
πεταί σοι ὑπὲρ σεαυτοῦ λέγειν. τότε ὁ Παῦλος
2 ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἀπελογεῖτο· Περὶ πάντων
ὧν ἐγκαλοῦμαι ὑπὸ Ἰουδαίων, βασιλεῦ Ἀγρίπ-
πα, ἥγημαι ἐμαυτὸν μακάριον ἐπὶ σοῦ μέλλων σή-
3 μερον ἀπολογεῖσθαι, μάλιστα γνώστην ὄντα σε
πάντων τῶν κατὰ Ἰουδαίους ἐθῶν τε καὶ ζητη-
μάτων· διὸ δέομαι μακροθύμως ἀκοῦσαί μου.
4 Τὴν μὲν οὖν βίωσίν μου τὴν ἐκ νεότητος τὴν
ἀπ᾽ ἀρχῆς γενομένην ἐν τῷ ἔθνει μου ἔν τε Ἱερο-
23,6; Ph 3,5 5 σολύμοις ἴσασι πάντες Ἰουδαῖοι, προγινώσκον-
τές με ἄνωθεν, ἐὰν θέλωσι μαρτυρεῖν, ὅτι κατὰ
τὴν ἀκριβεστάτην αἵρεσιν τῆς ἡμετέρας θρησκεί-
28,20 6 ας ἔζησα φαρισαῖος. καὶ νῦν ἐπ᾽ ἐλπίδι τῆς εἰς
τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐπαγγελίας γενομένης ὑπὸ
7 τοῦ Θεοῦ ἕστηκα κρινόμενος, εἰς ἣν τὸ δωδεκά-
24,15 φυλον ἡμῶν ἐν ἐκτενείᾳ νύκτα καὶ ἡμέραν λα-
τρεῦον ἐλπίζει καταντῆσαι· περὶ ἧς ἐλπίδος ἐγ-
8 καλοῦμαι ὑπὸ Ἰουδαίων, βασιλεῦ. τί ἄπιστον
κρίνεται παρ᾽ ὑμῖν εἰ ὁ Θεὸς νεκροὺς ἐγείρει;
9–20: 9 Ἐγὼ μὲν οὖν ἔδοξα ἐμαυτῷ πρὸς τὸ ὄνομα
9,1-29; 22,3-21 Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου δεῖν πολλὰ ἐναντία πρᾶ-
10 ξαι· ὃ καὶ ἐποίησα ἐν Ἱεροσολύμοις, καὶ πολ-

---

1 Αγριππ.+ο βασιλευς 915 808s (~ 1758ss 1838) | υπερ] περι Sss 33 E-614 257-242 1739ss 88[s] 927[s] 920 L[r] | λεγ.] λαλειν 1611 2138-364 257ss vg sy ar | Παυλ.+confidens et in spiritu sancto consolatione repletus syh[m] | απε-
* λογ.+ουτως 431[s] | 3 παντων > A 104 2147 1829 1838 920 547 bo | ηθων 1518 614 257[s] 522s 917s 88s 467 920 1319ss 1 460sss L[r], εθνων CA 614 307 | ζητηματ.+
* επισταμενος S°ss 33 1611 614s 1891s 431[s] | 4 την[2] > BC* 33 383 431-610 209* 69 H | παντες+οι SC°A 104s 1518 383[s] 522ss 440s 917s 181s 467ss 920 pl. P[r] | 6 εις 048] προς C 326 1611-429 1739-1874 431[s] 623s 467[s] 920-1837 1[s] L[r] | ημων > 326 383 1765s 206sss 917s 88s 489s 920 pl. L[r] ar | 7 ελπιζει] ελπιδι P^{29} | βασιλευ+Αγριππα 104s 1611-1765 1891-915 623 pl. 920 pl. L[r] syp, > AΨ 307 g | 10 ο] διο B |

Agrippa vero ad Paulum ait: Permittitur 26
tibi loqui pro temetipso. Tunc Paulus, extenta
manu, coepit rationem reddere. De omnibus, 2
quibus accusor a Iudaeis, rex Agrippa, aesti-
mo me beatum, apud te cum sim defensurus
me hodie, ⁱmaxime te sciente omnia et quae 3
apud Iudaeos sunt consuetudines et quaestio-
nes; propter quod obsecro patienter me au-
dias. Et quidem vitam meam a iuventute, quae 4
ab initio fuit in gente mea in Hierosolymis, no-
verunt omnes Iudaei, praescientes me ab initio, 5
si velint testimonium perhibere, quoniam se-
cundum certissimam sectam nostrae religionis
vixi pharisaeus. Et nunc in spe, quae ad pa- 6
tres nostros repromissionis facta est a Deo, sto
iudicio subiectus, in quam duodecim tribus 7
nostrae nocte ac die deservientes sperant de-
venire. De qua spe accusor a Iudaeis, rex.
Quid incredibile iudicatur apud vos, si Deus 8
mortuos suscitat?

Et ego quidem existimaveram, me adver- 9
sus nomen Iesu Nazareni debere multa con-
traria agere, quod et feci Hierosolymis et mul- 10

---

2 sim] sis TsR Beda
cum sim def. me] incipiens rationem reddere c g Amb Beda
3 et[1] > *codd.*
5 velint] vellent G^{c}R dm g
7 quam G e g] qua *rel.*
servientes FSTKssW
9 Nazarei CAT p*(D,G* e)

---

1 A 13,16; 21,39s
5 A 23,6; Ph 3,5; 2 C 11,22; G 1,14
6 A 28,20
7 A 24,15
9-20 A 9,1-29; 22,3-21
10 J 16,2; Ap 2,10

tos sanctorum ego in carceribus inclusi, a prin-
cipibus sacerdotum potestate accepta, et cum
11 occiderentur, detuli sententiam. Et per omnes
synagogas frequenter puniens eos compellebam
blasphemare, et amplius insaniens in eos per-
12 sequebar usque in exteras civitates. In quibus
dum irem Damascum cum potestate et per-
13 missu principum sacerdotum, die media in
via vidi, rex, de caelo supra splendorem solis
circumfulsisse me lumen et eos, qui mecum
14 simul erant. Omnesque nos cum decidissemus
in terram audivi vocem loquentem mihi he-
braica lingua: Saule, Saule, quid me perse-
queris? durum est tibi contra stimulum calci-
15 trare. ˡEgo autem dixi: Quis es Domine? Do-
minus autem dixit: Ego sum Iesus, quem tu
16 persequeris. Sed exsurge et *sta super pedes*
tuos; ad hoc enim apparui tibi, ut constituam
te ministrum et testem eorum, quae vidisti,
17 et eorum, quibus apparebo tibi, ˡ*eripiens te*
de populo et *gentibus, in quas* nunc ego *mitto*
18 *te,* ˡ*aperire oculos* eorum, ut convertantur *a*

---

13 ~ simul mecum FIUW p
15 Iesus + Nazarenus MTh c dm g p[c]
17 populis CAMTK[r]W c p[c]
nunc > G e g Aug
18 eorum] caecorum CT e Aug

---

11 A 8,3
16 Ez 2,1.3
17 Jr 1,7; 1 Par 16,35
18 A 20,32; Dt 33,3s; Is 35,5; 42,7.16; 61,1; E 2,2; C 1,12ss; 1 P 2,9

λούς τε τῶν ἁγίων ἐγὼ ἐν φυλακαῖς κατέκλεισα
τὴν παρὰ τῶν ἀρχιερέων ἐξουσίαν λαβών, ἀναι- J 16,2
ρουμένων τε αὐτῶν κατήνεγκα ψῆφον, καὶ κατὰ 11
πάσας τὰς συναγωγὰς πολλάκις τιμωρῶν αὐτοὺς
ἠνάγκαζον βλασφημεῖν, περισσῶς τε ἐμμαινόμε-
νος αὐτοῖς ἐδίωκον ἕως καὶ εἰς τὰ ἔξω πόλεις.
ἐν οἷς πορευόμενος εἰς τὴν Δαμασκὸν μετ' ἐξου- 12
σίας καὶ ἐπιτροπῆς τῆς τῶν ἀρχιερέων, ἡμέρας 13
μέσης κατὰ τὴν ὁδὸν εἶδον, βασιλεῦ, οὐρανόθεν
ὑπὲρ τὴν λαμπρότητα τοῦ ἡλίου περιλάμψαν με
φῶς καὶ τοὺς σὺν ἐμοὶ πορευομένους· *πάντων* 14
τε καταπεσόντων ἡμῶν εἰς τὴν γῆν ἤκουσα φω-
νὴν λέγουσαν πρός με τῇ ἑβραΐδι διαλέκτῳ·
Σαοὺλ Σαούλ, τί με διώκεις; σκληρόν σοι πρὸς
κέντρα λακτίζειν. ἐγὼ δὲ εἶπα· τίς εἶ, Κύριε; 15
ὁ δὲ Κύριος εἶπεν· ἐγώ εἰμι Ἰησοῦς ὃν σὺ διώ-
κεις. ἀλλὰ ἀνάστηθι καὶ *στῆθι ἐπὶ τοὺς πόδας* 16 Ez 2,1.3
σου· εἰς τοῦτο γὰρ ὤφθην σοι, προχειρίσασθαί
σε ὑπηρέτην καὶ μάρτυρα ὧν τε εἶδές με ὧν τε
ὀφθήσομαί σοι, *ἐξαιρούμενός σε* ἐκ τοῦ λαοῦ 17 Jr 1,7
καὶ *ἐκ τῶν ἐθνῶν*, εἰς οὓς *ἐγὼ ἀποστέλλω σε*, 1 Par 16,35
[1]*ἀνοῖξαι ὀφθαλμοὺς* αὐτῶν, τοῦ ἐπιστρέψαι ἀπὸ 18 Dt 33,3
Is 35,5s

12 της + παρα CΨsss 1611-364 1765-1874 88ˢ 623ʳ Lʳ] * 13 μεσουσης 1891s 1739 1522 | βασιλ. + Αγριππα 88s 623 * 927s | περιαστραψαν 1758s 917 88s | 14 ημων > B 255 1898 642 | γην + δια τ. φοβον εγω μονος 1611 614 (g) syhᵐ | ηκ. φωνην λεγ. πρ. με B-A 104 81 048 E 255 1891s 536ss 917 pl. 623ss 1873ˢ 218 69 syp ar co (Ψs 326 383 913s 323ss 431 226 38 337 H lat(-g) syh)] φων. λαλουσαν πρ. με κ. λεγ. rel., φων. λαλουσης (λεγουσης) 1175 E 522-429 5 467 927 | 15 Κς > 326 1518 913s 522ss 323ss 917ss 920s 919-256 1sss 794ˢ Pʳ | ειπεν + προς με E tpl syp co | Ις + ο Ναζωραιος 1611 614 1891 917 1838s 69 g syph⁺ | 16 κ. στηθι > B* 048 88s 1827 syp | με BC* * 1175 048 1611ss 1891s 915 467 sy ar sa Amb Aug] > rel. | 17 ους + νυν lat(-e g) tpl | (εξ)αποστελω (C) Ψ 81s 1611-364 255 1891-1739 181ˢ 623 pl. al. PH ar co | 18 αυτων] τυφλων 096 E cav tol Aug | αποστρεψ. AΨ 81 1611ʳ 440s 88s 218 69 al. H, υποστρ. 326 323 917ss al. Pʳ |

Is 42,7.16; 61,1 A 20,32 E2,2; C1,12s: σκότους εἰς φῶς καὶ τῆς ἐξουσίας τοῦ σατανᾶ
ἐπὶ τὸν Θεόν, τοῦ λαβεῖν αὐτοὺς ἄφεσιν ἁμαρ-
τιῶν καὶ κλῆρον ἐν τοῖς ἡγιασμένοις πίστει τῇ
εἰς ἐμέ.
G 1,16 19 Ὅθεν, βασιλεῦ Ἀγρίππα, οὐκ ἐγενόμην ἀ-
20 πειθὴς τῇ οὐρανίῳ ὀπτασίᾳ, ἀλλὰ τοῖς ἐν Δα-
μασκῷ πρῶτόν τε καὶ Ἱεροσολύμοις εἰς πᾶσάν
τε τὴν χώραν τῆς Ἰουδαίας καὶ τοῖς ἔθνεσιν
Mt 3,8 ἀπήγγελλον μετανοεῖν καὶ ἐπιστρέφειν ἐπὶ τὸν
21,30s 21 Θεόν, ἄξια τῆς μετανοίας ἔργα πράσσοντας. ἕνε-
κα τούτων με Ἰουδαῖοι συλλαβόμενοι ἐν τῷ ἱε-
L 24,44-47 22 ρῷ ἐπειρῶντο διαχειρίσασθαι. ἐπικουρίας οὖν
τυχὼν τῆς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἄχρι τῆς ἡμέρας ταύ-
της ἕστηκα μαρτυρόμενος μικρῷ τε καὶ μεγάλῳ,
οὐδὲν ἐκτὸς λέγων ὧν τε οἱ προφῆται ἐλάλησαν
1 C 15,20 23 μελλόντων γίνεσθαι καὶ Μωϋσῆς, εἰ παθητὸς ὁ
Χριστός, εἰ πρῶτος ἐξ ἀναστάσεως νεκρῶν φῶς
μέλλει καταγγέλλειν τῷ τε λαῷ καὶ τοῖς ἔθνεσιν.
24 Ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἀπολογουμένου ὁ Φῆστος
μεγάλῃ τῇ φωνῇ φησιν· μαίνῃ, Παῦλε· τὰ πολ-
25 λά σε γράμματα εἰς μανίαν περιτρέπει. ὁ δὲ
Παῦλος· οὐ μαίνομαι, φησίν, κράτιστε Φῆστε,
ἀλλὰ ἀληθείας καὶ σωφροσύνης ῥήματα ἀπο-
26 φθέγγομαι. ἐπίσταται γὰρ περὶ τούτων ὁ βασι-
J 18,20 λεύς, πρὸς ὃν καὶ παρρησιαζόμενος λαλῶ· λαν-
θάνειν γὰρ αὐτόν τι τούτων οὐ πείθομαι οὐθέν·
27 οὐ γάρ ἐστιν ἐν γωνίᾳ πεπραγμένον τοῦτο. ¹ πι-
στεύεις, βασιλεῦ Ἀγρίππα, τοῖς προφήταις;
11,26; 1P4,16 28 οἶδα ὅτι πιστεύεις. ὁ δὲ Ἀγρίππας πρὸς τὸν

20 εις> BSA tol | τον + ζωντα 255 1898s 431-5 al. 69
* ar | 21 συλλαβ. BA 326 913s 522[a] 323-915 467-226 1sss
794[a] L.[r]] + οντα 048 rel. | 23 μελλειν S* 81 1108 1765s
323 181 489 69 PH | 24 δε + λαλουντος κ. E lat tpl | in-
sanisti Paule insanisti h | γραμματα + επιστασθε A |
* 26 τουτω + Αγριππας syp sa | και> B 1874 88s 1838 h
p tpl sy(p)i ar[1] bo | αυτον] σε ar | τι> BΨ 104 81 1611ss
1891-2298 431[a] 1838 |

tenebris ad lucem et de potestate satanae ad
Deum, ut accipiant remissionem peccatorum
et sortem inter sanctos per fidem, quae est
in me.
Unde, rex Agrippa, non fui incredulus cae- 19
lesti visioni; sed his, qui sunt Damasci pri- 20
mum et Hierosolymis et in omnem regionem
Iudaeae et gentibus annuntiabam, ut paeni-
tentiam agerent et converterentur ad Deum,
digna paenitentiae opera facientes. Hac ex cau- 21
sa me Iudaei, cum essem in templo, compre-
hensum tentabant interficere. Auxilio autem 22
adiutus Dei usque in hodiernum diem sto, tes-
tificans minori atque maiori, nihil extra dicens
quam ea, quae prophetae locuti sunt futura
esse et Moyses, ⁱsi passibilis Christus, si pri- 23
mus ex resurrectione mortuorum, lumen ad-
nuntiaturus est populo et gentibus.
Haec loquente eo et rationem reddente, 24
Festus magna voce dixit: Insanis, Paule, mul-
tae te litterae ad insaniam convertunt. Et Pau- 25
lus: Non insanio, inquit, optime Feste, sed
veritatis et sobrietatis verba loquor. Scit enim 26
de his rex, ad quem et constanter loquor; la-
tere enim eum nihil horum arbitror. Neque
enim in angulo quidquam horum gestum est.
ⁱCredis, rex Agrippa, prophetis? Scio quia 27
credis. Agrippa autem ad Paulum: In modico 28

---

19 caelesti visioni R*W c dm g p (D, Kss e)] caelestis visionis *rel.* | **20** gentilibus CDITTh* | **21** tentabant + volentes me SsK^r W | **22** locuti sunt CT e s] ~sunt locuti *rel.* | **25** et[1]] at GsFITsTh | eloquor Gs FSsOKs p

---

19 G 1,16 | **20** Mt 3,8; R 15,19 | **21** A 21,30s | **22s** L 24,44-47 | **23** A 17,3; 1 C 15,20; R 8,29s; C 1,18; 2 T 1,10; Mt 4,16 | **24** J 10,20 | **25** A 23,26 | **26** J 18,20 | **28** A 11,26; 1 P 4,16

29 suades me Christianum fieri. Et Paulus: Opto
apud Deum et in modico et in magno, non
tantum te, sed etiam omnes, qui audiunt ho-
die, fieri tales qualis et ego sum, exceptis vin-
30 culis his. Et exsurrexit rex et praeses et Ber-
31 nice et qui assidebant eis. Et cum secessissent,
loquebantur ad invicem dicentes: Quia nihil
morte aut vinculis dignum quid fecit homo
32 iste. Agrippa autem Festo dixit: Dimitti po-
terat homo hic, si non appellasset Caesarem.

27,1-44 *Iter maritimum, naufragium*

27 Ut autem iudicatum est navigare eum in
Italiam et tradi Paulum cum reliquis custo-
diis centurioni nomine Iulio cohortis Augustae,
2 ˡascendentes navem Adrumetinam *incipientes*
navigare circa Asiae loca sustulimus, perse-
verante nobiscum Aristarcho Macedone Thes-
3 salonicensi. Sequenti autem die devenimus Si-
donem. Humane autem tractans Iulius Paulum
permisit ad amicos ire et curam sui agere.

---

29 etiam] et *codd. pl.*, > FD p
omnes W g] + hos *rel.*
audiunt + me CT e s (g h)
31 et] qui FISsK^{r}
27,1 ~ eum navigare *codd.*, navig.nos g Beda
et tradi] *tradiderunt Beda, -didit dm(h, g)
2 ascend. c p^{c}] + autem *codd.*
incipientem GssDUOKsRTh p
sustulimus] egressi sumus ADM(Th^{m})
3 permisit + ei CT g p^{c} s

---

32 A 25,11
27,1 A 25,12
2 A 19,29; 20,4; C 4,10; Phm 24
3 A 24,23; 28,2.16; 27,43

Παῦλον· ἐν ὀλίγῳ με πείθεις Χριστιανὸν ποιῆ-
σαι. ὁ δὲ Παῦλος· εὐξαίμην ἂν τῷ Θεῷ καὶ 29
ἐν ὀλίγῳ καὶ ἐν μεγάλῳ οὐ μόνον σὲ ἀλλὰ καὶ
πάντας τοὺς ἀκούοντάς μου σήμερον γενέσθαι
τοιούτους, ὁποῖος καὶ ἐγώ εἰμι, παρεκτὸς τῶν
δεσμῶν τούτων. Ἀνέστη τε ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ 30
ἡγεμὼν ἥ τε Βερνίκη καὶ οἱ συγκαθήμενοι αὐ-
τοῖς, καὶ ἀναχωρήσαντες ἐλάλουν πρὸς ἀλλήλους 31
λέγοντες ὅτι οὐδὲν θανάτου ἢ δεσμῶν ἄξιον 23,29
πράσσει ὁ ἄνθρωπος οὗτος. Ἀγρίππας δὲ τῷ 32
Φήστῳ ἔφη· ἀπολελύσθαι ἐδύνατο ὁ ἄνθρωπος 25,11
οὗτος εἰ μὴ ἐπεκέκλητο Καίσαρα.

Ὡς δὲ ἐκρίθη τοῦ ἀποπλεῖν ἡμᾶς εἰς τὴν 27 25,12
Ἰταλίαν, παρεδίδουν τόν τε Παῦλον καί τινας
ἑτέρους δεσμώτας ἑκατοντάρχῃ ὀνόματι Ἰουλίῳ
σπείρης Σεβαστῆς. ἐπιβάντες δὲ πλοίῳ Ἀδρα- 2 19,29; 20,4
μυττηνῷ μέλλοντι πλεῖν εἰς τοὺς κατὰ τὴν
Ἀσίαν τόπους ἀνήχθημεν, ὄντος σὺν ἡμῖν Ἀριστ-
άρχου Μακεδόνος Θεσσαλονικέως· τῇ τε ἑτέρᾳ 3
κατήχθημεν εἰς Σιδῶνα, φιλανθρώπως τε ὁ 24,23; 28,2.16
Ἰούλιος τῷ Παύλῳ χρησάμενος ἐπέτρεψεν πρὸς
τοὺς φίλους πορευθέντι ἐπιμελείας τυχεῖν. κἀ- 4

---

28 πειθη A | Χρηστιαν. S* | ποιησαι BA 33 81s 1898
syh^{m}] γενεσθαι rel. | **29** ευξαμ. S* 81 1518* 1838s 920sss
1 al. PLH lat(-h) co | μεγαλω] πολλω 104ss 1611-1765
1891 pl. 917s 88^{s} 1838s 920^{r} L^{r} | **30** *inc.* κ. ταυτα ειπον-
τος ανεστη ο βασ. 104 1611s 614^{s} 522^{s} 2298^{s} 917s 431^{r}
L^{r} h syh^{+} sa | και^{2} + παντες 522^{s} h | **31** αξιον B 326 31 * 32 *
1611-257 522^{s} 323^{s} 917s 431-5 920 pl. L^{r}] + τι rel. | **27,1** η-
μας] τους περι τ. Παυλον 69 P | *inc.* κ. ουτως εκρινεν ο
ηγεμων αναπεμψαι αυτον Καισαρι 421 97 h tpl sy(p)h^{m},
+ et in crastinum vocavit centurionem quendam no-
mine Iulium et tradidit ei Paulum cum ceteris custo-
diis h(g syh^{m}) | παρεδιδου A 181 206 429 467 218 g h s
syp bo | Ιουλιανος syh^{m}, A (3) | **2** Αδραμυντηνω B*A
33 1831s 623s 927 1 ar (bo) | Θεσσαλονικεων δε Αριστ.
κ. Σεκουνδος 1611 2138^{s} 614s syh | **3** πορευθεντα Ψ
104ss 1611^{r} 1891 522^{s} 323ss 917-915 1838-429 440ss rel. |

κεῖθεν ἀναχθέντες ὑπεπλεύσαμεν τὴν Κύπρον
5 διὰ τὸ τοὺς ἀνέμους εἶναι ἐναντίους, τό τε πέ-
λαγος τὸ κατὰ τὴν Κιλικίαν καὶ Παμφυλίαν
διαπλεύσαντες κατήλθομεν εἰς Μύρα τῆς Λυ-
6 κίας. κἀκεῖ εὑρὼν ὁ ἑκατοντάρχης πλοῖον Ἀλεξ-
ανδρινὸν πλέον εἰς τὴν Ἰταλίαν ἐνεβίβασεν
7 ἡμᾶς εἰς αὐτό. ἐν ἱκαναῖς δὲ ἡμέραις βραδυ-
πλοοῦντες καὶ μόλις γενόμενοι κατὰ τὴν Κνίδον,
μὴ προσεῶντος ἡμᾶς τοῦ ἀνέμου, ὑπεπλεύσαμεν
8 τὴν Κρήτην κατὰ Σαλμώνην, μόλις τε παραλε-
γόμενοι αὐτὴν ἤλθομεν εἰς τόπον τινὰ καλούμε-
νον Καλοὺς Λιμένας, ᾧ ἐγγὺς ἦν πόλις Λασαία.
2 C 11,25s Lv 16,29 9 Ἱκανοῦ δὲ χρόνου διαγενομένου καὶ ὄντος
ἤδη ἐπισφαλοῦς τοῦ πλοὸς διὰ τὸ καὶ τὴν νησ-
τείαν ἤδη παρεληλυθέναι, παρῄνει ὁ Παῦλος
10 λέγων αὐτοῖς· ἄνδρες, θεωρῶ ὅτι μετὰ ὕβρεως
καὶ πολλῆς ζημίας οὐ μόνον τοῦ φορτίου καὶ
τοῦ πλοίου ἀλλὰ καὶ τῶν ψυχῶν ἡμῶν μέλλειν
11 ἔσεσθαι τὸν πλοῦν. ὁ δὲ ἑκατοντάρχης τῷ κυ-
βερνήτῃ καὶ τῷ ναυκλήρῳ μᾶλλον ἐπείθετο ἢ
12 τοῖς ὑπὸ Παύλου λεγομένοις. ἀνευθέτου δὲ τοῦ
λιμένος ὑπάρχοντος πρὸς παραχειμασίαν οἱ πλεί-
ονες ἔθεντο βουλὴν ἀναχθῆναι ἐκεῖθεν, εἴ πως
δύναιντο καταντήσαντες εἰς Φοίνικα παραχειμά-
σαι, λιμένα τῆς Κρήτης βλέποντα κατὰ λίβα καὶ
13 κατὰ χῶρον. Ὑποπνεύσαντος δὲ νότου δόξαν-

* 5 κατηλθ.] - ηχθημεν 440s 623s 241 808s] + δι' ημερων δεκαπεντε 1611 2138^{a} 614 syh^{+} (h) | Μυρρα B 5 218 syh
* sa, Λυστραν S(A) lat(-h) tpl bo | 6 κακεισε 104 1175 917 1829^{a} 808 69, κακειθεν A 547| ανεβιβασ. 1611-2147 913s
* 1891-1831 536ss 440 88-1838 256 808s 1 | 8 τινα > A g syp | Λασεα B 33 81s 048 255 1739s 623s al. 808 69 al. syph* ar bo, Λασσαια S*, Αλασσα A 1898s 460 syih^{m}, (sa), thalassa vg (g s p tpl) | 9 νηστειαν + τ. Ιουδαιων λεγειν 1611 2138s 1765 (1518)|ηδη^{2}> 489 920 v||10 φορτου 913s 242 1739s 440s 467 226^{c}s | 12 κακειθεν 326 1611ss 614 206s 1739s 440s 917s 1838s 920 pl. P al.| χωραν 915 623sss ar (co) |

Et inde cum sustulissemus, subnavigavimus 4
Cyprum, propterea quod essent venti contrarii.
Et pelagus Ciliciae et Pamphyliae navigantes 5
venimus Lystram, quae est Lyciae; et ibi in- 6
veniens centurio navem Alexandrinam navigan-
tem in Italiam transposuit nos in eam. Et cum 7
multis diebus tarde navigaremus et vix deve-
nissemus contra Gnidum, prohibente nos vento,
adnavigavimus Cretae iuxta Salmonem; et vix 8
iuxta navigantes venimus in locum quendam,
qui vocatur Boniportus, cui iuxta erat civitas
Thalassa.

Multo autem tempore peracto, et cum iam 9
non esset tuta navigatio, eo quod et ieiunium
iam praeterisset, consolabatur eos Paulus [1]di- 10
cens eis: Viri, video quoniam cum iniuria et
multo damno non solum oneris et navis, sed
etiam animarum nostrarum incipit esse navi-
gatio. Centurio autem gubernatori et nauclero 11
magis credebat, quam his quae a Paulo dice-
bantur. Et cum aptus portus non esset ad hie- 12
mandum, plurimi statuerunt consilium navigare
inde, si quomodo possent devenientes Phoe-
nicen hiemare, portum Cretae respicientem ad
africum et ad corum. Adspirante autem aus- 13

---

8 Thalassa] Lasaea | **9** consolabatur] exhortabatur

---

5 Lystram] *Myrram I (h)
7 Cnidum GsU^{c}KV g
iuxta FD^{m}SsKVs c dm p^c] secundum *rel.*
9 et^2 > CF*sISssKsR c dm
eos DTTh c dm g p^c] > *rel.*
11 nauclerio G-FS*OKssTh(D*)
12 Corum T] Chorum *rel.*

---

6 A 28,11
9 2 C 11,25s; Lv 16,29

tro, aestimantes propositum se tenere, cum sus-
tulissent de Asson, legebant Cretam.
14 Non post multum autem misit se contra
ipsam ventus Typhonicus, qui vocatur Euroa-
15 quilo. Cumque arrepta esset navis et non pos-
set conari in ventum, data nave flatibus, fere-
16 bamur. In insulam autem quandam decurrentes,
quae vocatur Cauda, potuimus vix obtinere
17 scapham. Qua sublata, adiutoriis utebantur ac-
cingentes navem, timentes ne in Syrtim inci-
18 derent, summisso vase sic ferebantur. Valida
autem nobis tempestate iactatis, sequenti die
19 iactum fecerunt, et tertia die suis manibus ar-
20 mamenta navis proiecerunt. Neque autem sole
neque sideribus apparentibus per plures dies
et tempestate non exigua imminente, iam ablata
erat spes omnis salutis nostrae.
21 Et cum multa ieiunatio fuisset, tunc stans
Paulus in medio eorum dixit: Oportebat qui-
dem, o viri, audito me, non tollere a Creta,
22 lucrique facere iniuriam hanc et iacturam. Et
nunc suadeo vobis bono animo esse; amissio

13 sust. de Asson,] sust., proxime legebant

13 legebant] sublevabant CT, colligabant g
16 in TR* c s] > *rel.*
Cauda] Claudam CTh(D*, p*)
18 valide *codd.*, valde D*, vento valido g
19 proiecerunt + in mare CMT c dm g s
20 ~ sole autem *codd.*
autem > GDR* g s
21 oportuerat CMT g s
tollere] egredi ADMRTh*(I)

16 A 27,30 | 19 Jon 1,5
21 A 27,33.38

τες τῆς προθέσεως κεκρατηκέναι, ἄραντες ἆσσον
παρελέγοντο τὴν Κρήτην.
Μετ' οὐ πολὺ δὲ ἔβαλεν κατ' αὐτῆς ἄνεμος 14
τυφωνικὸς ὁ καλούμενος Εὐρακύλων. συναρπασ- 15
θέντος δὲ τοῦ πλοίου καὶ μὴ δυναμένου ἀντ-
οφθαλμεῖν τῷ ἀνέμῳ ἐπιδόντες ἐφερόμεθα.
νησίον δέ τι ὑποδραμόντες καλούμενον Κλαῦδα 16
ἰσχύσαμεν μόλις περικρατεῖς γενέσθαι τῆς σκά-
φης, [1]ἣν ἄραντες βοηθείαις ἐχρῶντο, ὑποζωννύν- 17
τες τὸ πλοῖον· φοβούμενοί τε μὴ εἰς τὴν Σύρ-
τιν ἐκπέσωσιν, χαλάσαντες τὸ σκεῦος, οὕτως ἐφέ-
ροντο. σφοδρῶς δὲ χειμαζομένων ἡμῶν τῇ ἑξῆς 18
ἐκβολὴν ἐποιοῦντο, καὶ τῇ τρίτῃ αὐτόχειρες τὴν 19
σκευὴν τοῦ πλοίου ἔρριψαν. μήτε δὲ ἡλίου μήτε 20
ἄστρων ἐπιφαινόντων ἐπὶ πλείονας ἡμέρας, χει-
μῶνός τε οὐκ ὀλίγου ἐπικειμένου, λοιπὸν περι-
ῃρεῖτο ἐλπὶς πᾶσα τοῦ σῴζεσθαι ἡμᾶς.
Πολλῆς τε ἀσιτίας ὑπαρχούσης τότε σταθεὶς 21
ὁ Παῦλος ἐν μέσῳ αὐτῶν εἶπεν· ἔδει μέν, ὦ
ἄνδρες, πειθαρχήσαντάς μοι μὴ ἀνάγεσθαι ἀπὸ
τῆς Κρήτης κερδῆσαί τε τὴν ὕβριν ταύτην καὶ
τὴν ζημίαν. καὶ τὰ νῦν παραινῶ ὑμᾶς εὐθυ- 22
μεῖν· ἀποβολὴ γὰρ ψυχῆς οὐδεμία ἔσται ἐξ

---

14 Ευρακυλων B*SA lat co (syi ar Ef)] ευρυκλυδων B^{c} 1898s 36 (syph), ευροκλ. rel. | **15** επιδοντ. + τω πνεοντι κ. συστειλαντες τα ιστια syh^{+} (1614 2138-2147 257ss Cass Beda) | **16** Κλαυδαν 104 2138s 913 88s 623s, Καυδα * BS^{c} 209* lat, Κλαυδην 326 2147ss 206^{s} 2298-1874 431^{s} 1827sss 920-1522 L^{r} | **17** βοηθειας 81 1518 1831 181 915 307^{s} H, -θειαν S* (502 g) | το σκευος] το σκαφος 255, τα ιστια 1611 syp ar Χρ | εφερομεθα 431^{s} syp bo | **19** τριτη + ημερα 440s 88s 623 lat syp ar bo | ερριψαμεν Ψ 104s 1611-1765 522^{s} 2298 917ss 623 1827 489s 920-337 794ss P^{r} sy, + εις (τ.) θαλασσαν 1611 2138-2147 c g p s tpl syh^{+} sa | **20** λοιπον > B g | τ. σωζ. ημ.] τ. σωτηριας ημων g vg syp ar | **21** τοτε > A 309 g | αυτων] ημων 1611 2138-614 | **22** ουδεμιας 1518 242 1739^{s} 307^{s} 69 lat syh ar co |

23 ὑμῶν πλὴν τοῦ πλοίου. παρέστη γάρ μοι ταύ-
τῃ τῇ νυκτὶ τοῦ Θεοῦ οὗ εἰμι, ᾧ καὶ λατρεύω,
23,11 24 ἄγγελος ˡλέγων· μὴ φοβοῦ, Παῦλε· Καίσαρί
σε δεῖ παραστῆναι, καὶ ἰδοὺ κεχάρισταί σοι ὁ
25 Θεὸς πάντας τοὺς πλέοντας μετὰ σοῦ. διὸ εὐ-
θυμεῖτε, ἄνδρες· πιστεύω γὰρ τῷ Θεῷ ὅτι οὕ-
28,1 26 τως ἔσται καθ' ὃν τρόπον λελάληταί μοι. εἰς
νῆσον δέ τινα δεῖ ἡμᾶς ἐκπεσεῖν.
27 Ὡς δὲ τεσσαρεσκαιδεκάτη νὺξ ἐγένετο δια-
φερομένων ἡμῶν ἐν τῷ Ἀδρίᾳ, κατὰ μέσον τῆς
νυκτὸς ὑπενόουν οἱ ναῦται προσάγειν τινὰ αὐ-
28 τοῖς χώραν. καὶ βολίσαντες εὗρον ὀργυιὰς εἴ-
κοσι, βραχὺ δὲ διαστήσαντες καὶ πάλιν βολί-
29 σαντες εὗρον ὀργυιὰς δεκαπέντε· φοβούμενοί
τε μή που κατὰ τραχεῖς τόπους ἐκπέσωμεν, ἐκ
πρύμνης ῥίψαντες ἀγκύρας τέσσαρας ηὔχοντο
30 ἡμέραν γενέσθαι. τῶν δὲ ναυτῶν ζητούντων
φυγεῖν ἐκ τοῦ πλοίου καὶ χαλασάντων τὴν σκά-
φην εἰς τὴν θάλασσαν προφάσει ὡς ἐκ πρῴ-
31 ρης ἀγκύρας μελλόντων ἐκτείνειν, εἶπεν ὁ Παῦ-
λος τῷ ἑκατοντάρχῃ καὶ τοῖς στρατιώταις· ἐὰν
μὴ οὗτοι μείνωσιν ἐν τῷ πλοίῳ, ὑμεῖς σωθῆ-
32 ναι οὐ δύνασθε. τότε ἀπέκοψαν οἱ στρατιῶ-
ται τὰ σχοινία τῆς σκάφης καὶ εἴασαν αὐτὴν
ἐκπεσεῖν.
27,21.27 33 Ἄχρι δὲ οὗ ἡμέρα ἤμελλεν γίνεσθαι, παρ-
εκάλει ὁ Παῦλος ἅπαντας μεταλαβεῖν τροφῆς
λέγων· τεσσαρεσκαιδεκάτην σήμερον ἡμέραν

23 παρεστη] εφανη syp ar sa | ειμι + εγω SC[s]A 1898sss 36 vg ar | 27 επεγενετο A 81 lat(-g)(bo) | Ανδρια 1319* tpl ar sa[1] bo | προαγαγ. S*, προαγειν 522* 440s, προσαχειν B* g, apparere lat | 28 και[1]] οιτινες S* lat(-g) | κ. παλ. βολισ. > 206 1898 tpl vg syp | 29 μη που] μηπως (A) 326 614[s] 522[s] 2298[s] 917ss 88[s] 1827s 1873[r] L[r] | εκπεσωσι 81 1518 1891s 1739s 1827s 489 547s 808s ar sa | 30 εκφυγ. A 2138s 614 460s | προφασει > 1611 2138 614 | 31 ημεις, δυναμεθα 1838s g |

enim nullius animae erit ex vobis praeterquam
navis. Adstitit enim mihi hac nocte angelus 23
Dei, cuius sum ego et cui deservio ¹dicens: 24
Ne timeas, Paule, Caesari te oportet adsistere,
et ecce donavit tibi Deus omnes, qui navigant
tecum. Propter quod bono animo estote, viri; 25
credo enim Deo, quia sic erit quemadmodum
dictum est mihi. In insulam autem quandam 26
oportet nos devenire.

Sed posteaquam quartadecima nox super- 27
venit, navigantibus nobis in Adria circa me-
diam noctem, suspicabantur nautae apparere
sibi aliquam regionem. Qui et summittentes 28
bolidem invenerunt passus viginti, et pusillum
inde separati invenerunt passus quindecim. Ti- 29
mentes autem ne in aspera loca incideremus,
de puppi mittentes ancoras quattuor, opta-
bant diem fieri. Nautis vero quaerentibus fu- 30
gere de navi, cum misissent scapham in mare
sub obtentu quasi inciperent a prora ancoras
extendere, ¹dixit Paulus centurioni et militi- 31
bus: Nisi hi in navi manserint, vos salvi fieri
non potestis. Tunc absciderunt milites funes 32
scaphae et passi sunt eam excidere.

Et cum lux inciperet fieri, rogabat Paulus 33
omnes sumere cibum dicens: Quartadecima

---

24 Caesari] Caesarem C, ante Caes. g s, + enim CT
25 Deo + meo FSsK^{r}W c dm
27 Hadria G-F*STsKBV c s
28 et^1 > G^{r}TsTh c dm p
bolidem CDTTh c dm g p^c] > *rel.*
29 fieri + ut sciremus an salvi esse possemus CW g
30 ~ a prora inciperent GssDTsThW p

---

24 A 9,15; 23,11
26 A 28,1
30 A 27,16
33 A 27,21.27

die hodie exspectantes ieiuni permanetis nihil
34 accipientes. Propter quod rogo vos accipere
cibum pro salute vestra, quia nullius vestrum
35 capillus de capite peribit. Et cum haec dixisset, sumens panem gratias egit Deo in conspectu omnium, et cum fregisset, coepit man-
36 ducare. Animaequiores autem facti omnes et
37 ipsi sumpserunt cibum. Eramus vero universae
38 animae in navi ducentae septuaginta sex. Et
satiati cibo alleviabant navem iactantes triticum in mare.

39 Cum autem dies factus esset, terram non agnoscebant, sinum vero quendam considerabant habentem litus, in quem cogitabant, si
40 possent, eicere navem. Et cum ancoras sustulissent, committebant se mari simul laxantes iuncturas gubernaculorum, et levato artemone, secundum aurae flatum tendebant ad
41 litus. Et cum incidissemus in locum dithalassum, impegerunt navem; et prora quidem fixa manebat immobilis, puppis vero solvebatur a
42 vi maris. Militum autem consilium fuit ut cus-

---

33 die hodie U c dm p°] ~ hodie die *rel.*
36 adsumpserunt *codd. pl.* dm p
38 adlevabant G*FsO (g)
39 esset + nautae CT dm g
40 abstulissent G[r]IsTsThW c dm p*
~ flatum aurae GssDIsTsThW c dm g p
41 dithal.] bithalassum *codd. pl.* g, + ubi duo maria conveniebant CTW

---

34 1 Sm 14,45; 2 Sm 14,11; Mt 10,30
35 J 6,11; 1 C 10,30; R 14,6; 1 T 4,4
36 A 9,19

προσδοκῶντες ἄσιτοι διατελεῖτε, μηδὲν προσ-
λαβόμενοι. διὸ παρακαλῶ ὑμᾶς μεταλαβεῖν 34 1 Sm 14,45 2 Sm 14,11 Mt 10,30
τροφῆς· τοῦτο γὰρ πρὸς τῆς ὑμετέρας σωτη-
ρίας ὑπάρχει· οὐδενὸς γὰρ ὑμῶν θρὶξ ἀπὸ τῆς
κεφαλῆς ἀπολεῖται. εἴπας δὲ ταῦτα καὶ λαβὼν 35 J 6,11; 1 T 4,4 L 22,19
ἄρτον εὐχαρίστησεν τῷ Θεῷ ἐνώπιον πάντων
καὶ κλάσας ἤρξατο ἐσθίειν. εὔθυμοι δὲ γενό- 36
μενοι πάντες καὶ αὐτοὶ προσελάβοντο τροφῆς.
ἤμεθα δὲ αἱ πᾶσαι ψυχαὶ ἐν τῷ πλοίῳ διακό- 37
σιαι ἑβδομήκοντα ἕξ. κορεσθέντες δὲ τροφῆς 38
ἐκούφιζον τὸ πλοῖον ἐκβαλλόμενοι τὸν σῖτον
εἰς τὴν θάλασσαν.

Ὅτε δὲ ἡμέρα ἐγένετο, τὴν γῆν οὐκ ἐπεγί- 39
νωσκον, κόλπον δέ τινα κατενόουν ἔχοντα αἰγια-
λόν, εἰς ὃν ἐβουλεύοντο εἰ δύναιντο ἐξῶσαι τὸ
πλοῖον. καὶ τὰς ἀγκύρας περιελόντες εἴων εἰς 40
τὴν θάλασσαν, ἅμα ἀνέντες τὰς ζευκτηρίας τῶν
πηδαλίων, καὶ ἐπάραντες τὸν ἀρτέμωνα τῇ πνε-
ούσῃ κατεῖχον εἰς τὸν αἰγιαλόν. περιπεσόντες 41
δὲ εἰς τόπον διθάλασσον ἐπέκειλαν τὴν ναῦν,
καὶ ἡ μὲν πρῷρα ἐρείσασα ἔμεινεν ἀσάλευτος,
ἡ δὲ πρύμνα ἐλύετο ὑπὸ τῆς βίας τῶν κυμά-
των. Τῶν δὲ στρατιωτῶν βουλὴ ἐγένετο ἵνα 42

33 μηθεν BS*A 467 | **34** προσλαβειν Ψ 326 2138^{s} 2147ssss 242^{s} 917s 467 920ss 226*-1837 1^{s} L^{r} | μεταλ. + τινος Ψ 1611^{s} 614 913 623s syh sa (S*) | προς] προ BΨ 913 1898s 915 467 | ημετερ. A 1611ss 614 913 242*ss 915 1838 547 808 460ss LP syh | απολ.] πεσειται Ψ 104s 2138-1765 1891^{r} 917s 88ss 623-467 920 pl. L^{r} g syh sa | **35** ευχαριστησας S 1898s 38 | εσθιειν + επιδιδους κ. ημιν 1611 614s syh^{+} sa | **36** μετελαμβανον 614 (1611, S*) | **37** διακοσ.] ως B sa, > 522 | εξ] πεντε A, > 69 Ep Ef | **39** εγινωσκον B 2138 88s | υπενοουν 88s 489 460ss | δυνατον C 326 1518 383s 1765s 522^{s} 440s 917sss 431^{s} 927^{r} L^{r} | εκσωσαι B*C 522 88s 1319 ar co | **41** επωκειλαν B^{c}C^{c} 326 1611-1874 431^{s} 5 rel. | ναυν + eo ubi est syrtis syh^{+} | διελυετο 1611ss 614s 257s 440s 547 69 L | τ. κυματ.] τ. θαλασσης lat, τ. ανεμου τ. πνεοντος εις τ. αιγιαλον sa, > BS*A 623* ar | *

τοὺς δεσμώτας ἀποκτείνωσιν, μή τις ἐκκολυμ-
43 βήσας διαφύγῃ. ὁ δὲ ἑκατοντάρχης βουλόμενος
διασῶσαι τὸν Παῦλον ἐκώλυσεν αὐτοὺς τοῦ
βουλήματος, ἐκέλευσέν τε τοὺς δυναμένους κο-
λυμβᾶν ἀπορίψαντας πρώτους ἐπὶ τὴν γῆν ἐξιέ-
27,22-25 44 ναι, ⸀καὶ τοὺς λοιποὺς οὓς μὲν ἐπὶ σανίσιν, οὓς
δὲ ἐπί τινων τῶν ἀπὸ τοῦ πλοίου. καὶ οὕτως
ἐγένετο πάντας διασωθῆναι ἐπὶ τὴν γῆν.
28 Καὶ διασωθέντες τότε ἐπέγνωμεν ὅτι Μελίτη
27,3 2 ἡ νῆσος καλεῖται. οἵ τε βάρβαροι παρεῖχον οὐ
τὴν τυχοῦσαν φιλανθρωπίαν ἡμῖν· ἅψαντες γὰρ
πυρὰν προσελάβοντο πάντας ἡμᾶς διὰ τὸν ὑε-
3 τὸν τὸν ἐφεστῶτα καὶ διὰ τὸ ψῦχος. συστρέ-
ψαντος δὲ τοῦ Παύλου φρυγάνων τι πλῆθος καὶ
ἐπιθέντος ἐπὶ τὴν πυράν, ἔχιδνα ἀπὸ τῆς θέρ-
4 μης ἐξελθοῦσα καθῆψεν τῆς χειρὸς αὐτοῦ. ὡς
δὲ εἶδον οἱ βάρβαροι κρεμάμενον τὸ θηρίον ἐκ
τῆς χειρὸς αὐτοῦ, πρὸς ἀλλήλους ἔλεγον· πάντως
φονεύς ἐστιν ὁ ἄνθρωπος οὗτος, ὃν διασωθέντα
Mc 16,18 5 ἐκ τῆς θαλάσσης ἡ δίκη ζῆν οὐκ εἴασεν. ὁ μὲν
οὖν ἀποτινάξας τὸ θηρίον εἰς τὸ πῦρ ἔπαθεν
14,11 6 οὐδὲν κακόν· οἱ δὲ προσεδόκων αὐτὸν μέλλειν
πίμπρασθαι ἢ καταπίπτειν ἄφνω νεκρόν. ἐπὶ
πολὺ δὲ αὐτῶν προσδοκώντων καὶ θεωρούντων
μηδὲν ἄτοπον εἰς αὐτὸν γινόμενον, μεταβαλό-
μενοι ἔλεγον αὐτὸν εἶναι θεόν.

---

43 εκκολυμβ. B g | τ. γης S 1611[s] 614 | **28,1** επεγνωσαν C[c]Ψ 104s 2147-1874 431[s] 623s al. 920[r] L[r] | Μελιτηνη B* lat syh ar bo | **2** αναψαντ. 104s 2147ss 522[s] 323ss 917s 431[s] 927[r] L[r] | προσανελαμβανον S* 1611[s] 614 913 209 (Ψ) | παντας > A g sa | υφεστ. 33 917 L | δια[2] > S* 255 209*ss lat | **3** τι > Ψ 326 1611-1891 522[s] 323[s] 917s 88[s] 1838[r] L[r] | διεξελθ. Ψ 326 1611ss 614 383sss 242-1831 536-440 917ss 1873[s] 920s 241-1 al. | **4** ~ το θηρ. κρεμ. 81 048 209ss Χρ | **5** αποτιναξαμενος A 33-1175 048 1611-2147 257[s] 242 1898s 1829[s] 927s L | κακον] πονηρον Ψ 2138s 88 623, > S* | **6** εμπιμπρ. (S*) 048 242 323 1898s |

todias occiderent, nequis cum enatasset, effu-
geret. Centurio autem volens servare Paulum 43
prohibuit fieri iussitque eos, qui possent na-
tare, emittere se primos et evadere et ad ter-
ram exire, et ceteros alios in tabulis ferebant, 44
quosdam super ea, quae de navi erant. Et sic
factum est, ut omnes animae evaderent ad
terram.

28,1-10 *Gesta in Melita insula*

Et cum evasissemus, tunc cognovimus quia 28
Melita insula vocabatur. Barbari vero praesta- 2
bant non modicam humanitatem nobis. Ac-
censa enim pyra, reficiebant nos omnes prop-
ter imbrem, qui imminebat, et frigus. Cum 3
congregasset autem Paulus sarmentorum ali-
quantam multitudinem et imposuisset super
ignem, vipera a calore cum processisset, inva-
sit manum eius. Ut vero viderunt barbari pen- 4
dentem bestiam de manu eius, ad invicem di-
cebant: Utique homicida est homo hic, qui
cum evaserit de mari, ultio non sinit eum vi-
vere. Et ille quidem excutiens bestiam in ignem 5
nihil mali passus est. At illi existimabant eum 6
in tumorem convertendum et subito casurum
et mori. Diu autem illis exspectantibus et vi-
dentibus nihil mali in eo fieri, convertentes se
dicebant eum esse deum.

---

43 mittere *codd.* | se in mare primos AK[r] c dm (Ss p[c]) | **44** erant CMTW c] essent *rel.* | **28,1** Militene *codd. pl.* g | ·vocatur G-FSzOBTh* (g) | **3** calore + ignis Ss | **4** de] in FSsK[r] | non sinit eum ClUKVTh dm] ~ eum non sinit | **6** et[1]] *aut gs | exspectant.] sperantibus *codd.*

---

43 A 27,3 | **44** A 27,22ss | **28,2** A 27,3 | **5** Mc 16,18; L 10,19 | **6** A 14,11

7 In locis autem illis erant praedia principis
insulae nomine Publii, qui nos suscipiens tri-
8 duo benigne exhibuit. Contigit autem patrem
Publii febribus et dysenteria vexatum iacere.
Ad quem Paulus intravit, et cum orasset et
9 imposuisset ei manus, salvavit eum. Quo facto,
omnes, qui in insula habebant infirmitates, ac-
10 cedebant et curabantur, qui etiam multis ho-
noribus nos honoraverunt et navigantibus im-
posuerunt quae necessaria erant.

28,11-31 *Adventus in Urbe, Iudaei Romani, Pauli captivi praedicatio*

11 Post menses autem tres navigavimus in
navi Alexandrina, quae in insula hiemaverat,
12 cui erat insigne Castorum. Et cum venissemus
13 in Syracusam, mansimus ibi triduo. Inde cir-
cumlegentes devenimus Rhegium et post unum
diem, flante austro, secunda die venimus Pu-
14 teolos; ubi inventis fratribus, rogati sumus
manere apud eos dies septem, et sic ve-
15 nimus Romam. Et inde, cum audissent fratres,
occurrerunt nobis usque ad Appii forum

---

8 eum + Dominus SU
9 facto I c g tpl] + et *rel.*
11 Castorum] castrorum G*A*ssIS*U*Ts*KsRTh W c p tpl, dioscore Cm g
12 Syracusas CAT g
14 ubi] ibi TO
dies] diebus DBTh

---

8 L 4,38s; *10,9*; J 4,52
9 Mt 10,8; L 8,2
15 R 1,7

Ἐν δὲ τοῖς περὶ τὸν τόπον ἐκεῖνον ὑπῆρ- 7
χεν χωρία τῷ πρώτῳ τῆς νήσου ὀνόματι Πο-
πλίῳ, ὃς ἀναδεξάμενος ἡμᾶς ἡμέρας τρεῖς φι-
λοφρόνως ἐξένισεν. ἐγένετο δὲ τὸν πατέρα τοῦ 8
Ποπλίου πυρετοῖς καὶ δυσεντερίῳ συνεχόμενον
κατακεῖσθαι, πρὸς ὃν ὁ Παῦλος εἰσελθὼν καὶ
προσευξάμενος ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτῷ ἰάσατο Mc 16,18
αὐτόν. τούτου δὲ γενομένου καὶ οἱ λοιποὶ οἱ ἐν τῇ 9
νήσῳ ἔχοντες ἀσθενείας προσήρχοντο καὶ ἐθερα-
πεύοντο, οἳ καὶ πολλαῖς τιμαῖς ἐτίμησαν ἡμᾶς 10
καὶ ἀναγομένοις ἐπέθεντο τὰ πρὸς τὰς χρείας.
Μετὰ δὲ τρεῖς μῆνας ἀνήχθημεν ἐν πλοίῳ 11
παρακεχειμακότι ἐν τῇ νήσῳ, Ἀλεξανδρίνῳ, πα-
ρασήμῳ Διοσκούροις. καὶ καταχθέντες εἰς Συ- 12
ρακούσας ἐπεμείναμεν ἡμέρας τρεῖς, ὅθεν πε- 13
ριελθόντες κατηντήσαμεν εἰς Ῥήγιον. καὶ μετὰ
μίαν ἡμέραν ἐπιγενομένου νότου δευτεραῖοι ἤλ-
θομεν εἰς Ποτιόλους, οὗ εὑρόντες ἀδελφοὺς παρ- 14
εκλήθημεν παρ᾽ αὐτοῖς ἐπιμεῖναι ἡμέρας ἑπτά·
καὶ οὕτως εἰς τὴν Ῥώμην ἤλθομεν. κἀκεῖθεν 15
οἱ ἀδελφοὶ ἀκούσαντες τὰ περὶ ἡμῶν ἦλθον εἰς
ἀπάντησιν ἡμῖν ἄχρι Ἀππίου Φόρου καὶ Τριῶν

7s Πουπλιω 81 1739s 1898 623s lat syh co | τρεις ημ. >522s 429 1837 | ημερ.+in domo sua syph[+] | **8** δυσεντερια 326 81 1611[r](-383*) 242-1758 323• 1829• 489s 38s 808ss 794•, -ιοις 33 048 | **9** δε] ουν 326 1611 pl. 522• 323• 917s 1829• 1838s 920-436 L[r] | γενομ.] ακουσθεντος syh[m] | και[1] > B g tpl vg[l] ar[l] bo | **10** ημας + οσον χρονον επεδημουμεν 1611 2138• | αναγομ.+εκειθεν syph[+] bo | επεθεντο+in navi syh[+] | τ. χρειαν 104s 81 *1108* 383-1891 522• 323• 917ss 88 467 489[r] L[r] syp | **11** ηχθημεν 326 383s 522s 440s 917s 5s 1873-920 al. | **12** ημεραις τρισιν B lat | **13** περιελοντες BS* | επιγινομ. 048 1891 917s 307ss 467 1319s | Πουτιολ. A* lat, Ποντ. sa[l] bo | **14** παρ] επ Ψ 326 1611-1765 522• 323• 917s 623 pl. 920 pl. L[r] | επιμειναντες Ψ 1611• 614 623s H g syh | **15** οι > B 460 | τα περι ημ. > lat syp | εξηλθον Ψ 33 326 1611-1874 1829 rel. | υπαντησ. S* 1898s 808 | Απφιου 33 048 614s 1311 ar |

Ταβερνῶν, οὓς ἰδὼν ὁ Παῦλος εὐχαριστήσας
27,3 16 τῷ Θεῷ ἔλαβε θάρσος. Ὅτε δὲ εἰσήλθομεν
εἰς Ῥώμην, ἐπετράπη τῷ Παύλῳ μένειν καθ᾽
ἑαυτὸν σὺν τῷ φυλάσσοντι αὐτὸν στρατιώτῃ.
17 Ἐγένετο δὲ μετὰ ἡμέρας τρεῖς συγκαλέσασ-
θαι αὐτὸν τοὺς ὄντας τῶν Ἰουδαίων πρώτους·
συνελθόντων δὲ αὐτῶν ἔλεγεν πρὸς αὐτούς· ἐγώ,
ἄνδρες ἀδελφοί, οὐδὲν ἐναντίον ποιήσας τῷ
λαῷ ἢ τοῖς ἔθεσι τοῖς πατρῴοις, δέσμιος ἐξ Ἱε-
ροσολύμων παρεδόθην εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ῥω-
18 μαίων, οἵτινες ἀνακρίναντές με ἐβούλοντο ἀπο-
λῦσαι διὰ τὸ μηδεμίαν αἰτίαν θανάτου ὑπάρ-
25,10s 19 χειν ἐν ἐμοί· ἀντιλεγόντων δὲ τῶν Ἰουδαίων
ἠναγκάσθην ἐπικαλέσασθαι Καίσαρα, οὐχ ὡς τοῦ
26,6s 20 ἔθνους μου ἔχων τι κατηγορεῖν. διὰ ταύτην
οὖν τὴν αἰτίαν παρεκάλεσα ὑμᾶς ἰδεῖν καὶ προσ-
λαλῆσαι· εἵνεκεν γὰρ τῆς ἐλπίδος τοῦ Ἰσραὴλ
21 τὴν ἅλυσιν ταύτην περίκειμαι. οἱ δὲ πρὸς αὐ-
τὸν εἶπαν· ἡμεῖς οὔτε γράμματα περὶ σοῦ ἐδε-
ξάμεθα ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας, οὔτε παραγενόμενός
τις τῶν ἀδελφῶν ἀπήγγειλεν ἢ ἐλάλησέν τι περὶ
24,14; L 2,34 22 σοῦ πονηρόν. ἀξιοῦμεν δὲ παρὰ σοῦ ἀκοῦσαι
ἃ φρονεῖς· περὶ μὲν γὰρ τῆς αἱρέσεως ταύτης
γνωστὸν ἡμῖν ἐστιν ὅτι πανταχοῦ ἀντιλέγεται.

---

16 ηλθομ. 104s 1611-1765 522[s] 323[s] 917s 1829[s] 1838-1837 al. L[r] | εις + την S*Ψ 1175 048 1611-614 257 2298 917s 467 L | Ρωμ. + ο εκατονταρχος παρεδωκεν τ. δεσμιους τω στρατοπεδαρχω, επετρ. δε 104s 1611 1518[r] 1891 pl. 917ss 88[r] g tpl sy(p)h[+] sa | εαυτον + εξω τ. παρεμβολης 1611 614s g p syh[+] | **18** οιτινες + πολλα 1611 2138[s] 614s syh[+] | **19** Ιουδ. + κ. επικραζοντων αιρε κ. εχθρον ημων 1611 2138[s] 614s 1765 syh[+] | κατηγορειν B-A 33s 81s 242 1739 1898sss 623ss] -ρησαι rel., + αλλα ινα λυτρωσωμαι τ. ψυχην μου εκ θανατου *1611* 2138[s] 614s g p tpl syh[+] | **21** περι] κατα SΨ p s | απηγγ. + ημιν co, *p.* ελαλ. syph[+] | τι > 915s 920 1319s g p | **22** παρα] περι 915 H g p | μεν > 383 440s 917 88s 241 808 lat co | οτι π. αντιλεγεται] quod a nullo recipitur syp |

ac Tres Tabernas. Quos cum vidisset Paulus,
gratias agens Deo accepit fiduciam. Cum au- 16
tem venissemus Romam, permissum est Paulo
manere sibimet cum custodiente se milite.

Post tertium autem diem convocavit pri- 17
mos Iudaeorum. Cumque convenissent, dicebat
eis: Ego, viri fratres, nihil adversus plebem
faciens aut morem paternum vinctus ab Hiero-
solymis traditus sum in manus Romanorum.
Qui cum interrogationem de me habuissent, 18
voluerunt me dimittere, eo quod nulla esset
causa mortis in me. Contradicentibus autem 19
Iudaeis, coactus sum appellare Caesarem non
quasi gentem meam habens aliquid accusare.
Propter hanc igitur causam rogavi vos videre 20
et alloqui. Propter spem enim Israhel catena
hac circumdatus sum. At illi dixerunt ad eum: 21
Nos neque litteras accepimus de te a Iudaea,
neque adveniens aliquis fratrum nuntiavit aut
locutus est quid de te malum. Rogamus autem 22
a te audire quae sentis, nam de secta hac no-
tum est nobis quia ubique ei contradicitur.

---

15 et tribus tabernis *codd. pl.*
16 ~ venissemus autem *codd. pl.*
Romam + centurio tradidit vinctos praefecto p tpl, custodias principi peregrinorum g
18 esset causa W] ~ causa esset *rel. pl.*, ~ mortis esset DOR* g p s
21 quid] aliquid DSsTh s, > O g p t

---

16 A 27,3
17 A 13,15; 23,1
18 A 3,13; L 23,14s
19 A 25,11; 26,32
20 A 23,6; 26,6s
22 A 17,19; L 2,34; R 10,21; Hb 12,3

23 Cum constituissent autem illi diem, vene-
runt ad eum in hospitium plurimi, quibus ex-
ponebat testificans regnum Dei suadensque
eis de Iesu ex lege Moysi et prophetis a
24 mane usque ad vesperam. Et quidam crede-
bant his quae dicebantur, quidam vero non
25 credebant. Cumque invicem non essent con-
sentientes, discedebant dicente Paulo unum ver-
bum: Quia bene Spiritus sanctus locutus est per
26 Esaiam prophetam ad patres nostros [1]dicens:
Vade ad populum istum et dic ad eos:
Aure audietis, et non intellegetis,
et videntes videbitis, et non perspicietis.
27 *Incrassatum est enim cor populi huius,*
et auribus graviter audierunt,
et oculos suos compresserunt,
ne forte videant oculis
et auribus audiant,
et corde intellegant et convertantur,
et sanem eos.
28 Notum ergo sit vobis, quoniam *gentibus* mis-
29 sum est hoc *salutare Dei,* et ipsi audient. Et
cum haec dixisset, exierunt ab eo Iudaei mul-
tam habentes inter se quaestionem.

---

23 plurimi MW] plures *rel.*, multi Hier
eis] eos GADIOTh g p (s)
24 dicebantur + a Paulo MssOTh c dm (I g p)
25 nostros] vestros W p s Var
26 ad eos > GssDIsTsThW e g p s
27 oculis + suis CT Hier Vig
eos dm g p Hier] illos *codd.*
28 ~ ipsi et *codd.*
29 > GAsISsOK[r] dm e s

---

23 A 19,8; 26,22s
24 A 17,4
26 Is 6,9s; Mt 13,14; J 12,39s
27 2 C 3,14
28 Ps 66,3; 97,3; A 13,46; 18,6; Is 45,5 O'

Ταξάμενοι δὲ αὐτῷ ἡμέραν ἦλθον πρὸς αὐτὸν 23
εἰς τὴν ξενίαν πλείονες, οἷς ἐξετίθετο διαμαρτυ-
ρόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, πείθων τε αὐ-
τοὺς περὶ τοῦ Ἰησοῦ ἀπό τε τοῦ νόμου Μωϋ-
σέως καὶ τῶν προφητῶν, ἀπὸ πρωῒ ἕως ἑσπέρας.
καὶ οἱ μὲν ἐπείθοντο τοῖς λεγομένοις, οἱ δὲ 24
ἠπίστουν· ἀσύμφωνοι δὲ ὄντες πρὸς ἀλλήλους 25
ἀπελύοντο, εἰπόντος τοῦ Παύλου ῥῆμα ἕν, ὅτι
καλῶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐλάλησεν διὰ Ἠσαΐου
τοῦ προφήτου πρὸς τοὺς πατέρας ὑμῶν ¹ λέγων· 26

Πορεύθητι πρὸς τὸν λαὸν τοῦτον καὶ εἰπόν· Is 6,9s Mt 13,14 Mc 4,12 J 12,40
ἀκοῇ ἀκούσετε καὶ οὐ μὴ συνῆτε,
καὶ βλέποντες βλέψετε καὶ οὐ μὴ ἴδητε·
ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου, 27
καὶ τοῖς ὠσὶν βαρέως ἤκουσαν,
καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμμυσαν,
μή ποτε ἴδωσιν τοῖς ὀφθαλμοῖς
καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούσωσιν
καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσιν καὶ ἐπιστρέψωσιν,
καὶ ἰάσομαι αὐτούς.

γνωστὸν οὖν ἔστω ὑμῖν ὅτι *τοῖς ἔθνεσιν* ἀπε- 28 18,6; L 3,6 Ps 66,3; 97,3
στάλη τοῦτο *τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ*· αὐτοὶ καὶ
ἀκούσονται.

23 ηλθον B-A 33s 1175s 913 242 1739s 1898* 623* 1319s] ηκον rel. | αυτους + τα 104s 383* 2298* 917s 88ss 489r Ls al. | **24** λεγομεν. + υπο τ. Παυλου Ψ 048 c tpl vg¹, ~ g p | **25** ημων 326 1611-2147 522ss 440s 88-5 920s 919ss 808-1 460* Lr ar | **26** λεγον As 104r 2138-614 913s 1891r 431-5 920 1311* LHr | ακουσητε A 33s 81 E 255 206 216* 88s 623 1827ss 1319s 69 | βλεψητε S°A 33s E 88s 307* 1838 547 69 al. H | **27** εβαρυνθη S*, ingrassa p*, grava g | ωσιν + αυτων SA 33 048 206 1831 1739* 88s 431* 241 808s syph ar co Ath Hier | επιστρεψουσιν As 81 048 E 1898s 1319 | ιασωμαι 81 E 2138s 2147 242 206s 440s 181s 307* 1838-489 919 1837ss 69 | **28** τουτο > 104s 048 E 614* 522* 323* 917s 88s 1873r Lr ar | ακουσοντ. + **29** κ. ταυτα αυτου ειποντος απηλθον οι Ιουδαιοι πολλην εχοντες εν εαυτοις συζητησιν 104s 1611-429 2298* 917ss 88-5 1838r Lr c g p tpl vg¹ syh+ |

30 Ἐνέμεινεν δὲ διετίαν ὅλην ἐν ἰδίῳ μισθώ-
ματι, καὶ ἀπεδέχετο πάντας τοὺς εἰσπορευομέ-
28,23; 1,3 31 νους πρὸς αὐτόν, κηρύσσων τὴν βασιλείαν τοῦ
Θεοῦ καὶ διδάσκων τὰ περὶ τοῦ Κυρίου Ἰη-
σοῦ Χριστοῦ μετὰ πάσης παρρησίας ἀκωλύ-
τως.

---

30 εμεινεν Λ 104s E 2147ˢ 1891ʳ 917s 431ˢ 1873ʳ Lʳ | δε + ο Παυλος 104s 2147ˢ 1891ˢ 2298ˢ 917 rel. Lʳ g tpl syh⁺ sa | δε] ουν 1611ˢ 614 209 syh* | προς] εις 522ss 915 5 241 460ss | αυτον + Ιουδαιους τε κ. Ελληνας 1611 2138ˢ 614 1765 vgˡ syh⁺, et disputabat cum
* Iudaeis et Graecis g p tpl Ef | **31** Χυ > S* 1611ˢ 614s 467 241 syh | πασης + της 048, > Ψ 1611 2138ˢ 1739 syph sa | ακωλυτως + dicens quia hic est Christus Iesus filius Dei, per quem incipiet totus mundus iudicari p tpl vgˡ syh (Ef), > 913 255, + αμην Ψ 1175 1611ˢ 614s 257 1765 1898-5 460 vgˡ syh |

Mansit autem biennio toto in suo conducto 30
et suscipiebat omnes, qui ingrediebantur ad
eum [1]praedicans regnum Dei et docens quae 31
sunt de Domino Iesu Christo cum omni fidu-
cia sine prohibitione.

---

30 autem + Paulus CT g
conductu ADMUW] + disputans CTW (g tpl)
eum + Iudaeos atque Graecos CTRW (g p tpl)
31 quae - prohibitione] quoniam hic est Christus filius Dei per quem omnis mundus iudicabitur cum omni fiducia sine prohibitione CT (R p tpl)
prohibitione + Amen AFRTh p[e]

---

31 A 28,23; 1,3; 19,8; 20,20s.24; Ph 1,14; 2 T 2,9

EPISTULA
BEATI PAULI APOSTOLI
AD ROMANOS

1,1-17 *Exordium, propositio*

1 PAULUS, servus Iesu Christi, vocatus apo-
2 stolus, segregatus in evangelium Dei, ¹quod
ante promiserat per prophetas suos in Scrip-
3 turis sanctis ¹de Filio suo, qui factus est ei
4 ex semine David secundum carnem, qui prae-
destinatus est Filius Dei in virtute secundum
spiritum sanctificationis ex resurrectione mor-
5 tuorum, Iesu Christi Domini nostri; per quem
accepimus gratiam et apostolatum ad oboe-
diendum fidei in omnibus gentibus pro nomine
6 eius, in quibus estis et vos vocati Iesu Christi,
7 ¹omnibus qui sunt Romae, dilectis Dei, vocatis
sanctis. Gratia vobis et pax a Deo Patre nos-
tro et Domino Iesu Christo.

8 Primum quidem gratias ago Deo meo per
Iesum Christum pro omnibus vobis, quia fides
9 vestra annuntiatur in universo mundo. Testis
enim mihi est Deus, cui servio in spiritu meo
in evangelio Filii eius, quod sine intermissione
10 memoriam vestri facio ¹semper in orationibus
meis, obsecrans, si quomodo tandem aliquando
prosperum iter habeam in voluntate Dei ve-
11 niendi ad vos. Desidero enim videre vos, ut

---

4 praedest.] definitus | Iesu Christo D. nostro

---

1 ~ Christi Iesu AFDHRCV Amb Ambst Aug | **3** ei > F^c^MRT Ir Aug | **5** accipimus A^c^F*C | **7** dilectis] in dilectione AD(F*) d Ambst | **8** universo] omni F* | **9** ~ est enim mihi F

A 19,21; 23,11; 28,14.16; 2 T 1,17

1 G 1,15; A 13,2 | **2** Tt 1,2; R 16,26 | **3** R 9,5; 2 Sm 7,12; Mt 1,1; J 1,14 | **4** Ps 109,1 | **5** A 9,15; 26,16ss; R 11,13; 15,15s; 16,26 | **7** A 28,15; Nu 6,25s | **8** R 16,19 | **10** A 18,21; 19,21; R 15,23.32

ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ

Παῦλος δοῦλος Χριστοῦ Ἰησοῦ, κλητὸς ἀπό- 1 A19,21;23,11; 28,14.16
στολος ἀφωρισμένος εἰς εὐαγγέλιον Θεοῦ, ὃ 2 2 T 1,17 A 9,15; 13,2
προεπηγγείλατο διὰ τῶν προφητῶν αὐτοῦ ἐν G 1,15 16,25s; 9,5
γραφαῖς ἁγίαις [1] περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τοῦ γενο- 3 Tt 1,2 2 Sm 7,12
μένου ἐκ σπέρματος Δαυὶδ κατὰ σάρκα, τοῦ 4 Ps 109,1
ὁρισθέντος υἱοῦ Θεοῦ ἐν δυνάμει κατὰ πνεῦμα Mt 1,1; J 1,14 A 13,33
ἁγιωσύνης ἐξ ἀναστάσεως νεκρῶν, Ἰησοῦ Χρισ-
τοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, δι' οὗ ἐλάβομεν χάριν 5 11,13; 15,15s.18; 16,26
καὶ ἀποστολὴν εἰς ὑπακοὴν πίστεως ἐν πᾶσιν
τοῖς ἔθνεσιν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, ἐν οἷς 6 A 9,15; 26,16ss
ἐστε καὶ ὑμεῖς κλητοὶ Ἰησοῦ Χριστοῦ, πᾶσιν 7 G 2,7.9 1 C 1,2s
τοῖς οὖσιν ἐν Ῥώμῃ ἀγαπητοῖς Θεοῦ, κλητοῖς E 1,2 Nu 6,25s
ἁγίοις· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς
ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Πρῶτον μὲν εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ μου διὰ Ἰη- 8 16,19; 1Th1,8
σοῦ Χριστοῦ περὶ πάντων ὑμῶν, ὅτι ἡ πίστις
ὑμῶν καταγγέλλεται ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ. μάρ- 9 Ph 1,8
τυς γάρ μού ἐστιν ὁ Θεός, ᾧ λατρεύω ἐν
τῷ πνεύματί μου ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ υἱοῦ αὐ-
τοῦ, ὡς ἀδιαλείπτως μνείαν ὑμῶν ποιοῦμαι
[1] πάντοτε ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου, δεόμενος εἴ 10 15,23.32 A18,21;19,21
πως ἤδη ποτὲ εὐοδωθήσομαι ἐν τῷ θελήματι
τοῦ Θεοῦ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς. ἐπιποθῶ γὰρ ἰδεῖν 11

---

1 Χυ Ιυ B 81 P^{10} 1838 c e vg[1] ar Ir Ωρ[1] Amb Aug] ~ Ιυ Χυ rel. | 3 γεννωμενου 51 61* 441 syh Aug[c] | του[2] – σαρκα > Mn | 4 ορισθ. Tert al.] προορισθ. lat, qui innotuit sypi (Ef) | 7 εν Ρωμη > G 1908 Ωρ | αγαπητοι] εν αγαπη G d | αγαπ. θυ > E | 8 δια Ιυ Χυ > S* 1518 | περι B-6 33 104s 81s D 623s 467 1835-1319sss al. 440 1611 K] υπερ rel. | 9 μου[1]] μοι Ψ Ds 1319 440s 1611 vg sy ar Ef | 10 ει πως] οπως 88ss 623s 440 L |

ὑμᾶς, ἵνα τι μεταδῶ χάρισμα ὑμῖν πνευματικὸν
2 P 1,1 12 εἰς τὸ στηριχθῆναι ὑμᾶς, τοῦτο δέ ἐστιν συμπα-
ρακληθῆναι ἐν ὑμῖν διὰ τῆς ἐν ἀλλήλοις πίστεως
13 ὑμῶν τε καὶ ἐμοῦ. οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν,
15,22 ἀδελφοί, ὅτι πολλάκις προεθέμην ἐλθεῖν πρὸς
ὑμᾶς καὶ ἐκωλύθην ἄχρι τοῦ δεῦρο, ἵνα τινὰ
καρπὸν σχῶ καὶ ἐν ὑμῖν καθὼς καὶ ἐν τοῖς
14 λοιποῖς ἔθνεσιν. Ἕλλησίν τε καὶ βαρβάροις,
15 σοφοῖς τε καὶ ἀνοήτοις ὀφειλέτης εἰμί· οὕτως
τὸ κατ᾽ ἐμὲ πρόθυμον καὶ ὑμῖν τοῖς ἐν Ῥώμῃ
εὐαγγελίσασθαι.

15,22 Ps 118,46 16 Οὐ γὰρ ἐπαισχύνομαι τὸ εὐαγγέλιον· δύνα-
1 C 1,18.24 A 13,46 μις γὰρ Θεοῦ ἐστιν εἰς σωτηρίαν παντὶ τῷ πισ-
2,9s; 3,21s Hab 2,4 17 τεύοντι, Ἰουδαίῳ τε πρῶτον καὶ Ἕλληνι. δι-
G 3,11; Ph 3,9 καιοσύνη γὰρ Θεοῦ ἐν αὐτῷ ἀποκαλύπτεται ἐκ
πίστεως εἰς πίστιν, καθὼς γέγραπται· ***ὁ δὲ δί-
καιος ἐκ πίστεως ζήσεται.***

J 3,18ss; 16,9 2 Th 2,12 18 Ἀποκαλύπτεται γὰρ ὀργὴ Θεοῦ ἀπ᾽ οὐρα-
νοῦ ἐπὶ πᾶσαν ἀσέβειαν καὶ ἀδικίαν ἀνθρώ-
19–32: πων τῶν τὴν ἀλήθειαν ἐν ἀδικίᾳ κατεχόντων,
Sap 13,1-15,19 A 14,15ss 19 διότι τὸ γνωστὸν τοῦ Θεοῦ φανερόν ἐστιν ἐν
Ps 18,2 20 αὐτοῖς· ὁ Θεὸς γὰρ αὐτοῖς ἐφανέρωσεν. τὰ
Job 12,7ss Is 40,26 γὰρ ἀόρατα αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς
Hb 11,3 ποιήμασιν νοούμενα καθορᾶται, ἥ τε ἀΐδιος
αὐτοῦ δύναμις καὶ θειότης, εἰς τὸ εἶναι αὐτοὺς
E 4,18 Ap 14,7 21 ἀναπολογήτους, διότι γνόντες τὸν Θεὸν οὐχ ὡς
Θεὸν ἐδόξασαν ἢ ηὐχαρίστησαν, ἀλλὰ ἐμαται-
ώθησαν ἐν τοῖς διαλογισμοῖς αὐτῶν, καὶ ἐ-
Jr 10,14 1 C 1,20 22 σκοτίσθη ἡ ἀσύνετος αὐτῶν καρδία. φάσκοντες

12 δε > A d g vg ar bo | **13** ου θελω] ουκ οιομαι D*s Ambst | δε] γαρ C 2143 sa | και[2] > G 917 460 440 | **14** ειμι + praedicare sypi | **15** και + εν D(G[1]) 440s g vg[1] Ef | τοις εν Ρ. > G | **16** ευαγγ. Mn B-424° 33 Ψ 81s Ds 623ss 467 1319ess 1611 lat sy ar co Ωρ Eus Did Ef] + του Χυ rel. | εις σωτηρ. > G | πρωτον > Mn B G | καθως - ζησ. > Mn | **18** θυ > Mn 1908 | **20** αυτου[1]] τ. θυ syi | αιδιος > L | **22** φασκοντ.] putantes sypi (ar Ef) |

aliquid impertiar vobis gratiae spiritalis ad
confirmandos vos, id est simul consolari in 12
vobis per eam, quae invicem est, fidem vestram
atque meam. Nolo autem vos ignorare, fratres, 13
quia saepe proposui venire ad vos, et prohibitus sum usque adhuc; ut aliquem fructum
habeam et in vobis sicut et in ceteris gentibus.
Graecis ac barbaris, sapientibus et insipienti- 14
bus debitor sum; ita quod in me, promptum 15
est et vobis, qui Romae estis, evangelizare.

Non enim erubesco evangelium. Virtus enim 16
Dei est in salutem omni credenti, Iudaeo primum et Graeco. Iustitia enim Dei in eo reve- 17
latur ex fide in fidem, sicut scriptum est: *Iustus autem ex fide vivit.*

1,18-3,20 ***Omnes homines, gentes et Iudaei, indigent iustificatione***

Revelatur enim ira Dei de caelo super om- 18
nem impietatem et iniustitiam hominum eorum,
qui veritatem Dei in iniustitia detinent, ¹quia 19
quod notum est Dei, manifestum est in illis;
Deus enim illis manifestavit. Invisibilia enim 20
ipsius a creatura mundi per ea quae facta
sunt, intellecta conspiciuntur, sempiterna quoque eius virtus et divinitas; ita ut sint inexcusabiles. Quia cum cognovissent Deum, non 21
sicut Deum glorificaverunt aut gratias egerunt, sed evanuerunt in cogitationibus suis, et
obscuratum est insipiens cor eorum ¹dicentes 22

20 quoque >

11 ~ gratiae vobis AF*MBCV | **13** autem] enim FR | et[2]> FM[c]R c g | **15** et +in AF*DH d*e g | **17** revelabitur F | **18** super] in F* d* e g Ambst Aug | Dei[2] F[c]DRBV c Ambst]*> *rel.* | **20** et] ac ACT c Amb Aug | ita >FMRCT c d e Aug | sint+ipsi F d* g Aug | **21** glorific.] magnificaverunt FD d* Ambst Aug

13 R 15,22 | **16** 1 C 1,18.24; A 13,46; Mc 8,38; R 2,9s; 2 T 1,8 | **17** G 3,11; Hab 2,4; Hb 10,38; Ph 3,9 | **18** J 3,18ss; 2 Th 2,12; C 3,5s | **19-32** Sap 13,1-15,19 | **19** A 14,17; 17,24-28 | **20** Ps 18,2; Job 12,7ss; Is 40,26; Hb 11,3

23 enim se esse sapientes stulti facti sunt. Et mu-
taverunt gloriam incorruptibilis Dei in simili-
tudinem imaginis corruptibilis hominis et vo-
lucrum et quadrupedum et serpentium.
24 Propter quod tradidit illos Deus in desi-
deria cordis eorum in immunditiam, ut con-
25 tumeliis afficiant corpora sua in semetipsis, qui
commutaverunt veritatem Dei in mendacium
et coluerunt et servierunt creaturae potius quam
Creatori, qui est benedictus in saecula. Amen.
26 Propterea tradidit illos Deus in passiones igno-
miniae. Nam feminae eorum immutaverunt na-
turalem usum in eum usum, qui est contra na-
27 turam. Similiter autem et masculi, relicto na-
turali usu feminae, exarserunt in desideriis suis
in invicem, masculi in masculos turpitudinem
operantes et mercedem, quam oportuit, erro-
28 ris sui in semetipsis recipientes. Et sicut non
probaverunt Deum habere in notitia, tradidit
illos Deus in reprobum sensum, ut faciant ea,
29 quae non conveniunt, ¹repletos omni iniquitate,
malitia, fornicatione, avaritia, nequitia, plenos
invidia, homicidio, contentione, dolo, malignitate,
30 susurrones, ¹detractores, Deo odibiles, contume-
liosos, superbos, elatos, inventores malorum, pa-
31 rentibus non oboedientes, ¹insipientes, incompo-
sitos, sine affectione, absque foedere, sine miseri-
32 cordia. Qui cum iustitiam Dei cognovissent, non
intellexerunt quoniam qui talia agunt, digni sunt

---

32 iustitiam] decretum | non intellexerunt >

---

25 mendacio AFR d e g | amen > A* *m Hil Aug* Pel | **27** ipsos FDM*RCT* Hier Pel | **28** notitiam *codd. pl.* | ea AKBV c d e Ambst] > *rel.* | **29** homicidiis FCT Lcf Ambst Pel | **31** absque foedere > D d g Lcf Ambst Pel (F*)

---

23 Ps 105,20; Dt 4,15-19; A 17,29 | **24** A 14,16 | **27** Lv 18,22; 20,13 | **28-32** R 13,13; 1 C 6,9; G 5,19ss; 1 P 4,3; Ap 21,8 | **28** E 4,18 | **32** R 6,21

εἶναι σοφοὶ ἐμωράνθησαν, καὶ *ἤλλαξαν τὴν* 23 Ps 105,20 Sap12,24;15 Dt 4,15-19
δόξαν τοῦ ἀφθάρτου Θεοῦ *ἐν ὁμοιώματι* εἰκό- A 17,29
νος φθαρτοῦ ἀνθρώπου καὶ πετεινῶν καὶ τε-
τραπόδων καὶ ἑρπετῶν.
Διὸ παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς ἐν ταῖς ἐπι- 24 A 14,16
θυμίαις τῶν καρδιῶν αὐτῶν εἰς ἀκαθαρσίαν
τοῦ ἀτιμάζεσθαι τὰ σώματα αὐτῶν ἐν αὐτοῖς,
οἵτινες μετήλλαξαν τὴν ἀλήθειαν τοῦ Θεοῦ ἐν 25
τῷ ψεύδει, καὶ ἐσεβάσθησαν καὶ ἐλάτρευσαν τῇ
κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα, ὅς ἐστιν εὐλογητὸς εἰς 9,5
τοὺς αἰῶνας· ἀμήν. Διὰ τοῦτο παρέδωκεν αὐτοὺς 26
ὁ Θεὸς εἰς πάθη ἀτιμίας· αἵ τε γὰρ θήλειαι αὐ-
τῶν μετήλλαξαν ⸂τὴν φυσικὴν χρῆσιν εἰς τὴν
παρὰ φύσιν. ὁμοίως τε καὶ οἱ ἄρσενες ἀφέντες 27 Lv 18,22; 20,13
τὴν φυσικὴν χρῆσιν τῆς θηλείας ἐξεκαύθησαν
ἐν τῇ ὀρέξει αὐτῶν εἰς ἀλλήλους, ἄρσενες ἐν ἄρ-
σεσιν τὴν ἀσχημοσύνην κατεργαζόμενοι καὶ τὴν
ἀντιμισθίαν ἣν ἔδει τῆς πλάνης αὐτῶν ἐν ἑαυτοῖς
ἀπολαμβάνοντες. Καὶ καθὼς οὐκ ἐδοκίμασαν τὸν 28 28-32: 13,13
Θεὸν ἔχειν ἐν ἐπιγνώσει, παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ 1 C 6,9s
Θεὸς εἰς ἀδόκιμον νοῦν, ποιεῖν τὰ μὴ καθή- G 5,19ss 1 P 4,3
κοντα, πεπληρωμένους πάσῃ ἀδικίᾳ πονηρίᾳ 29 Ap 21,8
πλεονεξίᾳ κακίᾳ, μεστοὺς φθόνου φόνου ἔριδος
δόλου κακοηθείας, ψιθυριστάς, ˈ καταλάλους, 30
θεοστυγεῖς, ὑβριστάς, ὑπερηφάνους, ἀλαζόνας,
ἐφευρετὰς κακῶν, γονεῦσιν ἀπειθεῖς, ˈ ἀσυνέ- 31
τους, ἀσυνθέτους, ἀστόργους, ἀνελεήμονας· οἵ- 32 6,21
τινες τὸ δικαίωμα τοῦ Θεοῦ ἐπιγνόντες, ὅτι οἱ τὰ
τοιαῦτα πράσσοντες ἄξιοι θανάτου εἰσίν, οὐ

24 διο + και 33 P 1898* 467* 920 919sss al. 206 pl. rel. syh | **26** φυσιν + χρησιν Ds vg ar | **27** τε] δε Ass Psss Ds 181 1838 920 255ss lat syih Cl Ωρ Eus Ath Χρ, > C 1827 al. co | **28** ο θς > S*A 1827 1845 2 Εφ | **29** αδικια + πορνεια Ψ 326s 917 rel. pl. lat sy ar | **30** κακολαλ. D[1] | **31** αστοργ. + ασπονδους C 33-81 917 rel. vg ar bo (sa) | **32** επιγινωσκοντες B 81s 436 Ef | επιγν. + ουκ ενοησαν D vg (G 823) |

μόνον αὐτὰ ποιοῦσιν, ἀλλὰ καὶ συνευδοκοῦσιν
τοῖς πράσσουσιν.
Mt 7,2; J 8,7 2 Διὸ ἀναπολόγητος εἶ, ὦ ἄνθρωπε πᾶς ὁ κρί-
νων· ἐν ᾧ γὰρ κρίνεις τὸν ἕτερον, σεαυτὸν κα-
2 τακρίνεις· τὰ γὰρ αὐτὰ πράσσεις ὁ κρίνων. οἴ-
δαμεν δὲ ὅτι τὸ κρίμα τοῦ Θεοῦ ἐστιν κατὰ ἀλή-
3 θειαν ἐπὶ τοὺς τὰ τοιαῦτα πράσσοντας. λογίζῃ
δὲ τοῦτο, ὦ ἄνθρωπε ὁ κρίνων τοὺς τὰ τοιαῦτα
πράσσοντας καὶ ποιῶν αὐτά, ὅτι σὺ ἐκφεύξῃ
2 P 3,15 4 τὸ κρίμα τοῦ Θεοῦ; ἢ τοῦ πλούτου τῆς χρηστότη-
Sap 11,23 τος αὐτοῦ καὶ τῆς ἀνοχῆς καὶ τῆς μακροθυμίας
καταφρονεῖς, ἀγνοῶν ὅτι τὸ χρηστὸν τοῦ Θεοῦ
5 εἰς μετάνοιάν σε ἄγει; κατὰ δὲ τὴν σκληρότη-
τά σου καὶ ἀμετανόητον καρδίαν θησαυρίζεις
Ps 61,13 σεαυτῷ ὀργὴν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς καὶ ἀποκαλύψεως
Pr 24,12 Sir 16,15 6 δικαιοκρισίας τοῦ Θεοῦ, ὃς *ἀποδώσει ἑκάστῳ*
Mt 16,27 2 C 5,10 7 *κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ*· τοῖς μὲν καθ᾽ ὑπομονὴν
J 5,29 ἔργου ἀγαθοῦ δόξαν καὶ τιμὴν καὶ ἀφθαρσίαν
2 Th 1,8 8 ζητοῦσιν ζωὴν αἰώνιον· τοῖς δὲ ἐξ ἐριθείας καὶ
ἀπειθοῦσι μὲν τῇ ἀληθείᾳ πειθομένοις δὲ τῇ
1,16; 3,9 9 ἀδικίᾳ, ὀργὴ καὶ θυμός. θλῖψις καὶ στενοχω-
ρία ἐπὶ πᾶσαν ψυχὴν ἀνθρώπου τοῦ κατεργα-
ζομένου τὸ κακόν, Ἰουδαίου τε πρῶτον καὶ Ἕλ-
10 ληνος. δόξα δὲ καὶ τιμὴ καὶ εἰρήνη παντὶ τῷ
ἐργαζομένῳ τὸ ἀγαθόν, Ἰουδαίῳ τε πρῶτον καὶ
Sap 6,7s Sir 35,15 11 Ἕλληνι. οὐ γάρ ἐστιν προσωποληνψία παρὰ
A 10,34 1 P 1,17 τῷ Θεῷ.

ποιουντες, συνευδοκουντες B d g vg[1] ar Or Pel (Cl[r] Ef) | **2,1** γαρ[1] + κριματι C* 104 88s 69 1319ss 436s 257 syh[+] Ωρ[1] Ath | **2** δε] γαρ SC 33 1852 1898 1319sss 436s 635 d vg ar co | **3** λογιζη – πρασσ.] νομιζεις ουν ο ταυτα πρασσων P | **5** εαυτω 917 88s 1838 | αποκαλυψ.] ανταποδοσεως A, + και 1739-1175 917-1845 226 pl. rel. pl. syh Ωρ Εφ | **8** μεν > BS* 1739 D*G 1898 lat co Ωρ Eus | οργη, θυμος BSAs 104s Ds 917 623s 69s 1319sss 43 vg syp ar co Ωρ Εφ] ~ θυμος, οργη rel. | **9** Ιουδαιω, Ελληνι G 1898 915 1s 69 |

morte et non solum qui ea faciunt, sed etiam
qui consentiunt facientibus.

Propter quod inexcusabilis es, o homo om- 2
nis, qui iudicas. In quo enim iudicas alterum,
teipsum condemnas; eadem enim agis quae
iudicas. Scimus enim quoniam iudicium Dei 2
est secundum veritatem in eos, qui talia agunt.
Existimas autem hoc, o homo, qui iudicas eos, 3
qui talia agunt, et facis ea, quia tu effugies
iudicium Dei? An divitias bonitatis eius et 4
patientiae et longanimitatis contemnis? ignoras
quoniam benignitas Dei ad paenitentiam te ad-
ducit? Secundum autem duritiam tuam et im- 5
paenitens cor thesaurizas tibi iram in die irae
et revelationis iusti iudicii Dei, qui *reddet* 6
unicuique secundum opera eius: iis quidem, qui 7
secundum patientiam boni operis gloriam et
honorem et incorruptionem quaerunt, vitam
aeternam; iis autem, qui sunt ex contentione 8
et qui non acquiescunt veritati, credunt autem
iniquitati, ira et indignatio. Tribulatio et an- 9
gustia in omnem animam hominis operantis
malum, Iudaei primum et Graeci, gloria au- 10
tem et honor et pax omni operanti bonum,
Iudaeo primum et Graeco; non enim est ac- 11
ceptio personarum apud Deum.

---

32 et Ambst]>*rel.* | qui$^{3.4*}$> A*C d* Ambst (Cyp) | **2,1** ~ alterum iudicas F c d Aug | quae] *qui ADM* RCK* d e g m Cyp | **4** *ignorans AF*MRCK* d g Cyp Lcf Ambst Hier | **5** ~ durit. autem *codd. pl.*, tu autem sec. D Cyp Lcf Aug | ~ cor impaenit. F D c Ir Cyp Lcf Ambst Hier | **6** reddet] retribuet F* | **7s** iis] his *codd.* | **7** quaerunt] -entibus *codd.* | **8** sunt>*codd.* | non adquiesc.] diffidunt F* d* Ambst Aug Pel (g) | **11** ~ est enim *codd.* | ~ person. acceptio *codd.*

---

1 Mt 7,2; J 8,7 | **4** 2 P 3,9.15 | **5** Pr 24,12 | **6** Ps 61,13; Sir 16,15; Mt 16,27; 2 C 5,10 | **8** 2 Th 1,8 | **9** R 1,16; 3,9 | **11** Sap 6,8; Sir 35,15; A 10,34; 1 P 1,17

12 Quicumque enim sine lege peccaverunt, sine
lege peribunt, et quicumque in lege peccave-
13 runt, per legem iudicabuntur. Non enim audi-
tores legis iusti sunt apud Deum, sed factores
14 legis iustificabuntur. Cum enim gentes, quae
legem non habent, naturaliter ea, quae legis
sunt, faciunt, eiusmodi legem non habentes
15 ipsi sibi sunt lex; qui ostendunt opus legis
scriptum in cordibus suis, testimonium red-
dente illis conscientia ipsorum, et inter se in-
vicem cogitationibus accusantibus aut etiam
16 defendentibus, ¹in die, cum iudicabit Deus oc-
culta hominum, secundum evangelium meum
per Iesum Christum.
17 Si autem tu Iudaeus cognominaris et re-
18 quiescis in lege et gloriaris in Deo ¹et nosti
voluntatem eius, et probas utiliora instructus
19 per legem, confidis teipsum esse ducem cae-
corum, lumen eorum, qui in tenebris sunt,
20 ¹eruditorem insipientium, magistrum infantium
habentem formam scientiae et veritatis in lege.
21 Qui ergo alium doces teipsum non doces, qui
22 praedicas non furandum furaris, qui dicis non
moechandum moecharis, qui abominaris idola
23 sacrilegium facis, qui in lege gloriaris per
24 praevaricationem legis Deum inhonoras. *No-
men* enim *Dei per vos blasphematur inter gen-
tes*, sicut scriptum est.

---

12 lege[2] + *et AFRCTK* g Amb Ambst Aug Pel | **14** ea > GMRC d* g Ambst Aug Pel | ~ non habent. legem A | **15** ipsor.] illorum FD d* g Amb Aug | cogitationum accusantium, defendentium *codd.* | **16** Christum + Dominum nostrum D d e m t Amb Ambst | **18** eius *> F*MRCT d e t Aug Pel | **19** confidens A* F*, -des MCT* | ~ ducem esse *codd.* | **22** abominaris] exsecraris F*D Amb Ambst | **24** in gentibus FCT

---

13 Mt 7,21; 1 J 3,7; Ja 1,22 | **14** A 10,35 | **16** 2 T 2,8 | **17** Ja 2,19 | **20** 2 T 3,5 | **24** Is 52,5; Ez 36,20

Ὅσοι γὰρ ἀνόμως ἥμαρτον, ἀνόμως καὶ 12
ἀπολοῦνται· καὶ ὅσοι ἐν νόμῳ ἥμαρτον, διὰ νό-
μου κριθήσονται· οὐ γὰρ οἱ ἀκροαταὶ νόμου 13 Mt 7,21 1 J 3,7
δίκαιοι παρὰ τῷ Θεῷ, ἀλλ' οἱ ποιηταὶ νόμου δι- Ja 1,22.25
καιωθήσονται. ὅταν γὰρ ἔθνη τὰ μὴ νόμον 14 A 10,35
ἔχοντα φύσει τὰ τοῦ νόμου ποιῶσιν, οὗτοι νό-
μον μὴ ἔχοντες ἑαυτοῖς εἰσιν νόμος. οἵτινες ἐν- 15
δείκνυνται τὸ ἔργον τοῦ νόμου γραπτὸν ἐν ταῖς
καρδίαις αὐτῶν, συμμαρτυρούσης αὐτῶν τῆς συν-
ειδήσεως καὶ μεταξὺ ἀλλήλων τῶν λογισμῶν
κατηγορούντων ἢ καὶ ἀπολογουμένων, ἐν ἡμέρᾳ 16 2 T 2,8
ὅτε κρινεῖ ὁ Θεὸς τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων
κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Εἰ δὲ σὺ Ἰουδαῖος ἐπονομάζῃ καὶ ἐπανα- 17 Ja 2,19
παύῃ νόμῳ καὶ καυχᾶσαι ἐν Θεῷ ¹καὶ γινώσ- 18 Ph 1,10
κεις τὸ θέλημα καὶ δοκιμάζεις τὰ διαφέροντα
κατηχούμενος ἐκ τοῦ νόμου, πέποιθάς τε σεαυ- 19 Mt 15,14 L 18,9
τὸν ὁδηγὸν εἶναι τυφλῶν, φῶς τῶν ἐν σκό-
τει, ¹παιδευτὴν ἀφρόνων, διδάσκαλον νηπίων, 20 2 T 3,5
ἔχοντα τὴν μόρφωσιν τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἀλη-
θείας ἐν τῷ νόμῳ· ὁ οὖν διδάσκων ἕτερον σε- 21
αυτὸν οὐ διδάσκεις; ὁ κηρύσσων μὴ κλέπτειν
κλέπτεις; ¹ὁ λέγων μὴ μοιχεύειν μοιχεύεις; ὁ 22
βδελυσσόμενος τὰ εἴδωλα ἱεροσυλεῖς; ὃς ἐν 23
νόμῳ καυχᾶσαι, διὰ τῆς παραβάσεως τοῦ νόμου
τὸν Θεὸν ἀτιμάζεις; τὸ γὰρ *ὄνομα τοῦ Θεοῦ* 24 Is 52,5 Ez 36,20
δι' ὑμᾶς βλασφημεῖται ἐν τοῖς ἔθνεσιν, καθὼς
γέγραπται.

---

13 τω > B D* 489* | 14 γαρ] δε G^1 ar Ωρ^1 | ποιωσιν B SA-1908 104-1852 D^a 467 1319-38 436 43 Cl Ωρ] ποιη rel. | ουτοι] οι τοιουτοι G d t vg Ωρ^1 | 15 νομου] θυ 1827 255 | 16 οτε] ῇ (B)A 1852 88s vg^1 syp ar sa Amb Ambst Aug | μου > 69 d* Tert | δια Ιυ Χυ] εν Χω Ιυ Ωρ | ~ Χυ Ιυ BS* 917 Rebapt, Ιυ > Mn | 17 ει δε] ιδε 1739 33 326s D^c 1873^a 226ss 1319-1311 al. 242sss 440 pl. 1108^a 383ss 506^a L^r Ωρ | 20 διδασκ. νηπιων > A |

Jr 4,4; 9,24s 25 Περιτομὴ μὲν γὰρ ὠφελεῖ ἐὰν νόμον πράσ-
σῃς· ἐὰν δὲ παραβάτης νόμου ᾖς, ἡ περιτομή
G 5,6 26 σου ἀκροβυστία γέγονεν. ἐὰν οὖν ἡ ἀκροβυσ-
τία τὰ δικαιώματα τοῦ νόμου φυλάσσῃ, οὐχ ἡ
ἀκροβυστία αὐτοῦ εἰς περιτομὴν λογισθήσεται;
27 καὶ κρινεῖ ἡ ἐκ φύσεως ἀκροβυστία τὸν νόμον
τελοῦσα σὲ τὸν διὰ γράμματος καὶ περιτομῆς
J 8,15.39 28 παραβάτην νόμου. οὐ γὰρ ὁ ἐν τῷ φανερῷ Ἰου-
δαῖός ἐστιν, οὐδὲ ἡ ἐν τῷ φανερῷ ἐν σαρκὶ
Gn 49,8 Dt 30,6 29 περιτομή· ἀλλ' ὁ ἐν τῷ κρυπτῷ Ἰουδαῖος, καὶ
C 2,11 περιτομὴ καρδίας ἐν πνεύματι, οὐ γράμματι, οὗ
ὁ ἔπαινος οὐκ ἐξ ἀνθρώπων ἀλλ' ἐκ τοῦ Θεοῦ.
3 Τί οὖν τὸ περισσὸν τοῦ Ἰουδαίου, ἢ τίς ἡ
9,4; Dt 4,8 1 P 4,11 2 ὠφέλεια τῆς περιτομῆς; πολὺ κατὰ πάντα τρό-
πον. πρῶτον μὲν γὰρ ὅτι ἐπιστεύθησαν τὰ λόγια
2 T 2,13 3 τοῦ Θεοῦ. ¹τί γάρ; εἰ ἠπίστησάν τινες, μὴ ἡ ἀπισ-
τία αὐτῶν τὴν πίστιν τοῦ Θεοῦ καταργήσει;
Ps 115,11 4 ¹μὴ γένοιτο· γινέσθω δὲ ὁ Θεὸς ἀληθής, πᾶς
Ps 50,6 δὲ *ἄνθρωπος ψεύστης*, καθὼς γέγραπται·
ὅπως ἂν δικαιωθῇς ἐν τοῖς λόγοις σου
καὶ νικήσῃς ἐν τῷ κρίνεσθαί σε.
5 εἰ δὲ ἡ ἀδικία ἡμῶν Θεοῦ δικαιοσύνην συν-
ίστησιν, τί ἐροῦμεν; μὴ ἄδικος ὁ Θεὸς ὁ ἐπι-
6 φέρων τὴν ὀργήν; κατὰ ἄνθρωπον λέγω. ¹μὴ
γένοιτο· ἐπεὶ πῶς κρινεῖ ὁ Θεὸς τὸν κόσμον;
7 εἰ δὲ ἡ ἀλήθεια τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ ἐμῷ ψεύσματι
ἐπερίσσευσεν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ, τί ἔτι κἀγὼ

---

25 γαρ>69 1319 642 vg ar | πρασσ.] φυλασσης D vg ar | **27** η εκ φυσ. ακροβ.>G | **28** ο>33 1852 1898 256 38 218 2138 | **29** θυ+εστιν D* vg | **3,1** ή>S* G 623s 1838 323 1518 | **2** πρωτ. μεν] πρωτοι 1739(ss) Ωρ Eus Ath | γαρ >BΨ 81 Ds 1827 467 1319sss 436 1831 43 lat syp ar bo Χρ | επιστευθ.+αυτοις G° lat | **4** καθαπερ BSΨ Thdt | νικησεις SA 6 33 104s 81s D 917* 1319s al. 823 1611 257s 378 | **5** οργην+αυτου S* 1835 syp co | κατα ανθρ. λεγω] επ ανθρωπους sa | **7** δε SA 81s 623s 1319sss 642s 429 vg[1] sy ar sa bo[1]] *γαρ rel. |

Circumcisio quidem prodest, si legem ob- 25
serves; si autem praevaricator legis sis, cir-
cumcisio tua praeputium facta est. Si igitur 26
praeputium iustitias legis custodiat, nonne prae-
putium illius in circumcisionem reputabitur?
et iudicabit id, quod ex natura est praepu- 27
tium legem consummans te, qui per litte-
ram et circumcisionem praevaricator legis es?
Non enim qui in manifesto, Iudaeus est, ne- 28
que quae in manifesto, in carne, est circum-
cisio; |sed qui in abscondito, Iudaeus est, et 29
circumcisio cordis in spiritu non littera, cuius
laus non ex hominibus, sed ex Deo est.

Quid ergo amplius Iudaeo est? aut quae uti- 3
litas circumcisionis? Multum per omnem modum. 2
Primum quidem quia credita sunt illis eloquia
Dei. Quid enim si quidam illorum non credide- 3
runt, numquid incredulitas illorum fidem Dei
evacuabit? |Absit. Est autem Deus verax, *om-* 4
nis autem *homo mendax,* sicut scriptum est:

Ut iustificeris in sermonibus tuis,
et vincas cum iudicaris.

Si autem iniquitas nostra iustitiam Dei com- 5
mendat, quid dicemus? Numquid iniquus est
Deus, qui *infert* iram? secundum hominem
dico. | Absit; alioquin quomodo iudicabit 6
Deus hunc mundum? Si enim veritas Dei in 7
meo mendacio abundavit in gloriam ipsius,
quid adhuc et ego tamquam peccator iudicor?

---

27 te qui litteram et circ. habens praevar.

---

26 circumcisione F*DCT d e t | **27** id > *codd.* | id – praeputium] naturalis praeputiatio F | **28** quae] qui F*T[c] t | est[2] > *codd.* | **29** abscondito] occulto D Tert Or Ambst | est[1] > AMCK[s] | in[2]] qui FD d e g Pel | **3,1** ~ est Iudaeo AD[r] | **3** evacuavit CT*K[s] | **4** est[1]] *esto g[1] Amb | **5** est F[c]KV c] > *rel.* | **6** hunc > A MRCT g | **7** enim] autem HOZ

---

25 Jr 4,4; 9,24s | **26** G 5,6 | **29** Dt 30,6 | **3,2** R 9,4; *Dt 4,8; 1 P 4,11 | **3** 2T 2,13 | **4** Ps 115,11; 50,6

8 ¹et non, sicut blasphemamur, et sicut aiunt qui-
dam nos dicere, faciamus mala ut veniant bona;
quorum damnatio iusta est.
9 Quid ergo? praecellimus eos? Nequaquam.
Causati enim sumus Iudaeos et Graecos om-
10 nes sub peccato esse, sicut scriptum est:
Quia non est iustus quisquam,
11 *non est intellegens, non est requirens Deum.*
12 *Omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt,*
non est qui faciat bonum, non est usque ad unum.
13 *Sepulcrum patens est guttur eorum,*
linguis suis dolose agebant,
venenum aspidum sub labiis eorum,
14 *quorum os maledictione et amaritudine plenum est,*
15 *veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem.*
16 *Contritio et infelicitas in viis eorum,*
17 *et viam pacis non cognoverunt:*
18 *Non est timor Dei ante oculos eorum.*
19 Scimus autem quoniam quaecumque lex loqui-
tur, iis qui in lege sunt loquitur, ut omne os
obstruatur et subditus fiat omnis mundus Deo;
20 quia ex operibus legis non iustificabitur om-
nis caro coram illo. Per legem enim cognitio
peccati.

---

9 nequaquam] non simpliciter

---

8 aiunt] dicunt F* d* g Or Aug | ~ nos quidam *codd.* | **9** ergo F*D d* g] igitur *rel.* | **16** in viis>F | **20** ~ non iustificabitur ex oper. legis F d f g Ambst Pel | agnitio CT f

---

10ss Ps 13,2s | **13** Ps 5,11; 139,4 | **14** Ps 9,7 | **15** Is 59,7s; Pr 1,16 | **18** Ps 35,2 | **19** G 3,22 | **20** R 7,7; G 2,16; Ps 142,2

ὡς ἁμαρτωλὸς κρίνομαι; καὶ μὴ καθὼς βλασ- 8 6,1s
φημούμεθα καὶ καθώς φασίν τινες ἡμᾶς λέγειν
ὅτι ποιήσωμεν τὰ κακά, ἵνα ἔλθῃ τὰ ἀγαθά;
ὧν τὸ κρίμα ἔνδικόν ἐστιν.

Τί οὖν; προεχόμεθα; οὐ πάντως· προῃτια- 9 1,18-2,24
σάμεθα γὰρ Ἰουδαίους τε καὶ Ἕλληνας πάν-
τας ὑφ' ἁμαρτίαν εἶναι, καθὼς γέγραπται ὅτι 10 Ps 13,2s

Οὐκ ἔστιν δίκαιος οὐδὲ εἷς,
οὐκ ἔστιν ὁ συνίων, οὐκ ἔστιν ὁ ἐκζητῶν 11
τὸν Θεόν·
πάντες ἐξέκλιναν, ἅμα ἠχρεώθησαν· 12
οὐκ ἔστιν ὁ ποιῶν χρηστότητα ἕως ἑνός.
τάφος ἀνεῳγμένος ὁ λάρυγξ αὐτῶν, 13 Ps 5,11 Ps 139,4
ταῖς γλώσσαις αὐτῶν ἐδολιοῦσαν,
ἰὸς ἀσπίδων ὑπὸ τὰ χείλη αὐτῶν·
ὧν τὸ στόμα ἀρᾶς καὶ πικρίας γέμει. 14 Ps 9 B,7
ὀξεῖς οἱ πόδες αὐτῶν ἐκχέαι αἷμα, 15 Is 59,7s Pr 1,16
σύντριμμα καὶ ταλαιπωρία ἐν ταῖς ὁδοῖς 16
αὐτῶν,
καὶ ὁδὸν εἰρήνης οὐκ ἔγνωσαν. 17
οὐκ ἔστιν φόβος Θεοῦ ἀπέναντι τῶν ὀφ- 18 Ps 35,2
θαλμῶν αὐτῶν.

Οἴδαμεν δὲ ὅτι ὅσα ὁ νόμος λέγει τοῖς ἐν τῷ 19 2,12; G 3,22
νόμῳ λαλεῖ, ἵνα πᾶν στόμα φραγῇ καὶ ὑπόδι-
κος γένηται πᾶς ὁ κόσμος τῷ Θεῷ· διότι ἐξ ἔρ- 20 7,7; G 2,16
γων νόμου οὐ *δικαιωθήσεται πᾶσα σὰρξ ἐνώπιον* Ps 142,2
αὐτοῦ· διὰ γὰρ νόμου ἐπίγνωσις ἁμαρτίας.

---

8 οτι > G 1827 241 vg | **9** προεχωμ. AL, προκατεχομεν περισσον 104 D*s Sev (1611s Ωϱ Thdt) | ου παντως > P D*s syph* Ωϱ Sev | ητιασαμ. 104 Ds lat | γαρ > D[1]* syp sa[1] bo | τε + πρωτον A | **10** οτι > 104 1838 920 al. 1 38 206 2 323 35 1518 | **11** ο[1] > BA 81 G | ο[2] > B G Iϱ | ζητων B | **12** χρηστοτητα B 1739ss Ωϱ] + ουκ εστιν rel. | **14** στομα + αυτων B 33 Cyp | **19** λεγει] λαλει S* d vg Ωϱ | εν] υπο syi ar sa[1] | λαλει] λεγει Ds K sypi ar co | **20** αυτου] τ. θυ 81 927s 1319 38 206sss 323 913 | δια] εκ Mn |

A 10,43 21 Νυνὶ δὲ χωρὶς νόμου δικαιοσύνη Θεοῦ πε-
φανέρωται, μαρτυρουμένη ὑπὸ τοῦ νόμου καὶ
22 τῶν προφητῶν, δικαιοσύνη δὲ Θεοῦ διὰ πίσ-
τεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς πάντας τοὺς πιστεύον-
9,19; 5,12 23 τας· οὐ γάρ ἐστιν διαστολή. πάντες γὰρ ἥμαρ-
τον καὶ ὑστεροῦνται τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ,
2 C 5,19 E 2,8 24 δικαιούμενοι δωρεὰν τῇ αὐτοῦ χάριτι διὰ τῆς
Lv 16,12 1 J 2,2 25 ἀπολυτρώσεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὃν προέ-
θετο ὁ Θεὸς ἱλαστήριον διὰ πίστεως ἐν τῷ αὐτοῦ
αἵματι, εἰς ἔνδειξιν τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ διὰ
τὴν πάρεσιν τῶν προγεγονότων ἁμαρτημάτων
26 ⁱἐν τῇ ἀνοχῇ τοῦ Θεοῦ, πρὸς τὴν ἔνδειξιν τῆς
δικαιοσύνης αὐτοῦ ἐν τῷ νῦν καιρῷ, εἰς τὸ εἶναι
αὐτὸν δίκαιον καὶ δικαιοῦντα τὸν ἐκ πίστεως
1 C 1,29.31 27 Ἰησοῦ. ⁱΠοῦ οὖν ἡ καύχησις; ἐξεκλείσθη. διὰ
ποίου νόμου; τῶν ἔργων; οὐχί, ἀλλὰ διὰ νόμου
G 2,16 28 πίστεως. λογιζόμεθα γὰρ δικαιοῦσθαι πίστει ἄν-
29 θρωπον χωρὶς ἔργων νόμου. ἢ Ἰουδαίων ὁ
10,12 Θεὸς μόνον; οὐχὶ καὶ ἐθνῶν; ναὶ καὶ ἐθνῶν.
4,11s 30 εἴπερ εἷς ὁ Θεὸς ὃς δικαιώσει περιτομὴν ἐκ
3,21; 4,3 Mt 5,17 31 πίστεως καὶ ἀκροβυστίαν διὰ τῆς πίστεως. νό-
μον οὖν καταργοῦμεν διὰ τῆς πίστεως; μὴ γέ-
νοιτο, ἀλλὰ νόμον ἱστάνομεν.

21s τοτε νομος, νυνι δικ. θυ δια πιστ. του Χυ Mn | **22** Ιυ >B | εις παντας B-A Psss 81s 1898 88 5 919 263 436 43 syi ar co Cl Ωϱ Aug] επι παντ. vg[1], + κ. επι παντας rel. Genn | **3,23-4,25** > Mn | **23** δοξεως P^{40} | **25** δια πιστ. > A | πιστεως SC* 1739ss Ψs Ds 88 623ss' 547 1319sss 1611s Ωϱ Eus Bas[1]] της πιστ. rel. | αυτου[1]] εαυτου B 1739 1908 Ωϱ | **25s** δικαιοσυνης 1⌒2 33 326 1852 G 440s | **26** Ιυ] Ιν 33 Ψ 326 D[1] 917 1838 69s al. 1891 440s 257 L, + Χυ 1245 d* vg[1] sypi ar[1] bo Thdt Ef Ambst | **27** καυχησ. + σου G lat Ambst | πιστ. + Ιυ sa (syi) | **28** γαϱ SAs Ψ 326 81s Ds 623s 1319ss 436s 242 323s 203 lat syi ar co Or Ambst] ουν rel. | **29** μονων B 1873 920 38 al. 206 2 440ss 43 257 913 Cl Ath | **30** επειπεϱ 33 Ps 326s D*s 1827-927 920-999 255 rel. | **31** ισταvομ.] ιστωμεν Ps 326s 917 al. 5ss al. 920 pl. rel. pl. (1739s), συνισταν. 33 88 1912 623, πεϱισταν. D* |

3,21-4,25 ***Iustitia ex fide in Iesum Christum***

Nunc autem sine lege iustitia Dei manifes- 21
tata est, testificata a lege et prophetis. Iusti- 22
tia autem Dei per fidem Iesu Christi in omnes
et super omnes, qui credunt in eum; non enim
est distinctio. Omnes enim peccaverunt et 23
egent gloria Dei, iustificati gratis per gratiam 24
ipsius, per redemptionem quae est in Christo
Iesu, quem proposuit Deus propitiationem per 25
fidem in sanguine ipsius, ad ostensionem ius-
titiae suae propter remissionem praecedentium
delictorum ¹in sustentatione Dei, ad ostensio- 26
nem iustitiae eius in hoc tempore; ut sit ipse
iustus et iustificans eum, qui est ex fide Iesu
Christi. ¹Ubi est ergo gloriatio tua? Exclusa 27
est. Per quam legem? Factorum? Non; sed
per legem fidei. Arbitramur enim iustificari 28
hominem per fidem sine operibus legis. An 29
Iudaeorum Deus tantum? nonne et gentium?
immo et gentium; ¹quoniam quidem unus est 30
Deus, qui iustificat circumcisionem ex fide et
praeputium per fidem. Legem ergo destruimus 31
per fidem? Absit; sed legem statuimus.

---

25 remissionem] tolerantiam

---

21 per legem et prophetas F*D d Aug | **22** in omnes et > AHMLKBV | in eum FD c] > *rel.* | **23** gloriam *codd. pl.* | **25** *propitiatorem FDKB Amb Ambst Hier Pel | per fidem] fidei FD Ambst Pel | **26** ~ ex fide est *codd. pl.* | Christi > AF*HMCTh | **30** est Hier] > *codd.* | iustificat FDHTh c d[e] t Ir Hil Var Hier] iustificavit *rel. pl.* dm f Ambst, -cabit K g

---

21 A 10,43 | **24** 2C 5,19; E 2,8; Tt 3,7 | **25** Lv 16,12; E 1,7; 1J 2,2 | **28** G 2,16 | **30** R 4,11s | **31** R 3,21; Mt 5,17

4 Quid ergo dicemus invenisse Abraham pa-
2 trem nostrum secundum carnem? Si enim Abra-
ham ex operibus iustificatus est, habet gloriam,
3 sed non apud Deum. Quid enim dicit Scrip-
tura? *Credidit Abraham Deo, et reputatum est*
4 *illi ad iustitiam*. Ei autem, qui operatur, mer-
ces non imputatur secundum gratiam, sed se-
5 cundum debitum. Ei vero, qui non operatur,
credenti autem in eum, qui iustificat impium,
reputatur fides eius ad iustitiam secundum pro-
6 positum gratiae Dei. Sicut et David dicit bea-
titudinem hominis, cui Deus accepto fert ius-
titiam sine operibus:
7 *Beati, quorum remissae sunt iniquitates,*
et quorum tecta sunt peccata.
8 *Beatus vir, cui non imputavit Dominus*
peccatum.
9 Beatitudo ergo haec in circumcisione tan-
tum manet, an etiam in praeputio? Dicimus
enim quia *reputata est Abrahae fides ad ius-*
10 *titiam*. Quomodo ergo reputata est? in cir-
cumcisione, an in praeputio? Non in circum-
11 cisione, sed in praeputio. Et *signum* accepit
circumcisionis, signaculum iustitiae fidei, quae
est in *praeputio*, ut sit pater omnium creden-
tium per praeputium, ut reputetur et illis ad
12 iustitiam, et sit pater circumcisionis non iis

9 beatitudo] felicitatis praedicatio

1 dicimus HRThKV | 2 operibus + legis FHThV c Ambst | 3 ~ script. dicit *codd.* | 4 reputatur F | 5 vero] autem A d* f t | sec. proposit. gr. Dei *> AHMOCT^cTh d f g t Aug | 8 imputabit AFDKBV c f g t | 9 tantum DUW c d* Ambst] *> *rel.* | manet *> AF^cH$O^*$$Z^c$Th e f g Pel | 11 et^2 > DTV | 12 et^1] ut FR Aug

2 R 3,27; E 2,9 | 3 Gn 15,6; G 3,6; Ja 2,23 | 4 R 11,6; Ap 22,12 | 5 G 2,16 | 7 Ps 31,1s | 8 2 C 5,19 | 9 Gn 15,6 | 11 Gn 17,10s

Τί οὖν ἐροῦμεν [εὑρηκέναι] Ἀβραὰμ τὸν 4
προπάτορα ἡμῶν κατὰ σάρκα; εἰ γὰρ Ἀβραὰμ 2 3,27; E 2,9
ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη, ἔχει καύχημα· ἀλλ' οὐ πρὸς
Θεόν. ⸆τί γὰρ ἡ γραφὴ λέγει; *ἐπίστευσεν δὲ* 3 Gn 15,6 G 3,6
Ἀβραὰμ τῷ Θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαι- Ja 2,23
οσύνην. τῷ δὲ ἐργαζομένῳ ὁ μισθὸς οὐ λογί- 4 11,6 Mt 20,7.14
ζεται κατὰ χάριν ἀλλὰ κατὰ ὀφείλημα· τῷ δὲ 5
μὴ ἐργαζομένῳ, πιστεύοντι δὲ ἐπὶ τὸν δικαιοῦν-
τα τὸν ἀσεβῆ, λογίζεται ἡ πίστις αὐτοῦ εἰς δικαι-
οσύνην, καθάπερ καὶ Δαυὶδ λέγει τὸν μακα- 6
ρισμὸν τοῦ ἀνθρώπου ᾧ ὁ Θεὸς λογίζεται δι-
καιοσύνην χωρὶς ἔργων·

μακάριοι ὧν ἀφέθησαν αἱ ἀνομίαι καὶ ὧν 7 Ps 31,1s
ἐπεκαλύφθησαν αἱ ἁμαρτίαι.
μακάριος ἀνὴρ οὗ οὐ μὴ λογίσηται Κύριος 8
ἁμαρτίαν.

Ὁ μακαρισμὸς οὖν οὗτος ἐπὶ τὴν περιτομὴν 9 Gn 15,6
ἢ καὶ ἐπὶ τὴν ἀκροβυστίαν; λέγομεν γὰρ ὅτι
ἐλογίσθη τῷ Ἀβραὰμ ἡ πίστις εἰς δικαιοσύνην.
⸆πῶς οὖν ἐλογίσθη; ἐν περιτομῇ ὄντι ἢ ἐν ἀκρο- 10
βυστίᾳ; οὐκ ἐν περιτομῇ ἀλλ' ἐν ἀκροβυστίᾳ·
καὶ *σημεῖον* ἔλαβεν *περιτομῆς* σφραγίδα τῆς δι- 11 Gn 17,10s
καιοσύνης τῆς πίστεως τῆς ἐν *τῇ ἀκροβυστίᾳ*,
εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν πατέρα πάντων τῶν πιστευ-
όντων δι' ἀκροβυστίας, εἰς τὸ λογισθῆναι [καὶ]
αὐτοῖς τὴν δικαιοσύνην, καὶ πατέρα περιτομῆς 12

1 ευρηκ. > B 1739s 1908* Ωρ Ef | ευρηκ. Αβρ. Sss Ψ 81s Ds 623s 467 330-263 vg syi ar, ~ Αβρ. τ. πρ. ημ. ευρεκ. rel. syp | προπατ. BS*C*A 6 Ψs 1175ss 623 sypi ar co Ef Cy] πατερα rel. | 3 δε > Ds 440s lat sypi ar sa | 5 ασεβην S 81 Ds | 6 καθως Ds 255 | λογιζ. + εις 33 P 917ss 88s 920 1311 1245 | 8 οὗ BS* 1739 424° D¹G¹] ω rel. | 9 περιτομην + μονον D | ακροβ. + ουκ εν περιτ. αλλ εν ακροβ. syi | οτι > BS 1739 D* 1827 Ωρ | 10 οντι > G 1874 206* vg syp | 11 περιτομην C* Ass 1908 1852 syp ar Ωρ Χρ Ef | και² > BS*AsΨ 81 623 330 38 218 206s 823 913 506s bo Ωρ | την] εις A 1319 321 642 vg syph ar¹ co Ef Cy |

Mt 3,9 1 P 2,21 τοῖς οὐκ ἐκ περιτομῆς μόνον ἀλλὰ καὶ τοῖς στοι-
χοῦσιν τοῖς ἴχνεσιν τῆς ἐν ἀκροβυστίᾳ πίστεως
τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ.
Gn 18,18; 22,17s 13 Οὐ γὰρ διὰ νόμου ἡ ἐπαγγελία τῷ Ἀβραὰμ
G 3,22.29 ἢ τῷ σπέρματι αὐτοῦ, τὸ κληρονόμον αὐτὸν
14 εἶναι κόσμου, ἀλλὰ διὰ δικαιοσύνης πίστεως. εἰ
γὰρ οἱ ἐκ νόμου κληρονόμοι, κεκένωται ἡ πίστις
3,20; 5,13.20 7,8.10 15 καὶ κατήργηται ἡ ἐπαγγελία. ὁ γὰρ νόμος ὀρ-
γὴν κατεργάζεται· οὗ δὲ *οὐκ* ἔστιν νόμος, οὐδὲ
16 παράβασις. Διὰ τοῦτο ἐκ πίστεως, ἵνα κατὰ χά-
ριν, εἰς τὸ *εἶναι* βεβαίαν τὴν ἐπαγγελίαν παντὶ
τῷ σπέρματι, οὐ τῷ ἐκ τοῦ νόμου μόνον ἀλλὰ
καὶ τῷ ἐκ πίστεως Ἀβραάμ, ὅς ἐστιν πατὴρ
Gn 17,5 17 πάντων ἡμῶν, καθὼς γέγραπται ὅτι *πατέρα πολ-
λῶν ἐθνῶν τέθεικά σε*, κατέναντι οὗ ἐπίστευσεν
Is 48,13 Θεοῦ τοῦ ζωοποιοῦντος τοὺς νεκροὺς καὶ κα-
Gn 15,5 18 λοῦντος τὰ μὴ ὄντα ὡς ὄντα· ὃς παρ' ἐλπίδα
ἐπ' ἐλπίδι ἐπίστευσεν, εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸν *πα-
τέρα πολλῶν ἐθνῶν* κατὰ τὸ εἰρημένον· *οὕτως ἔσ-*
Gn 17,17 19 *ται τὸ σπέρμα σου*. καὶ μὴ ἀσθενήσας τῇ πίστει
κατενόησεν τὸ ἑαυτοῦ σῶμα ἤδη νενεκρωμένον,
Hb 11,11 ἑκατονταέτης που ὑπάρχων, καὶ τὴν νέκρωσιν
20 τῆς μήτρας Σάρρας. εἰς δὲ τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ
Θεοῦ οὐ διεκρίθη τῇ ἀπιστίᾳ, ἀλλ' ἐνεδυναμώθη
21 τῇ πίστει, δοὺς δόξαν τῷ Θεῷ [1]καὶ πληροφορη-
θεὶς ὅτι ὃ ἐπήγγελται δυνατός ἐστιν καὶ ποιῆ-
4,3: Gn 15,6 22 σαι. διὸ καὶ *ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην*.

---

12 ~ ου τοις 88 69 1311s 1831 1518s vg syph co | στοιχουσ.] τυχουσ. 104 920 919 69 635 (syp Ef) | **15** δε B S*ss 104 81s 1827 467 syh[m] ar co Thdt] γαρ rel. | **16** ινα + ῇ A 436 ar (syp) | **17** επιστευσας G d syp (Ef) | **18** εφ C* Ds | σου + ως αι αστερες τ. ουρανου κ. το αμμον τ. θαλασσης G (Ef) | **19** πιστει + ου P-1175 1852 D-1874 915s 5 pl. 920 pl. rel. pl. vg[l] Ef | ηδη > B 1739 G 2298 lat sypih[+] Ωρ Χρ Ef | **20** δε > 1852 G | εδυναμωθη G 1835 | **21** και[1] > D[c]s lat | **22** και > B D[1]s syp ar co |

tantum, qui sunt ex circumcisione, sed et iis,
qui sectantur vestigia fidei, quae est in prae-
putio, patris nostri Abrahae.
Non enim per legem promissio Abrahae 13
aut semini eius, ut heres esset mundi; sed per
iustitiam fidei. Si enim qui ex lege, heredes 14
sunt, exinanita est fides, abolita est promissio.
Lex enim iram operatur. Ubi enim non est 15
lex, nec praevaricatio. Ideo ex fide, ut secun- 16
dum gratiam firma sit promissio omni semini,
non ei, qui ex lege est solum, sed et ei qui
ex fide est Abrahae, qui pater est omnium
nostrum, sicut scriptum est: Quia *patrem* 17
multarum gentium posui te, ante Deum, cui
credidit, qui vivificat mortuos, et vocat ea
quae non sunt, tamquam ea quae sunt; qui 18
contra spem in spem credidit, ut fieret pater
multarum gentium secundum quod dictum est
ei: *Sic erit semen tuum.* Et non infirmatus est 19
fide nec consideravit corpus suum emortuum,
cum iam fere centum esset annorum, et emor-
tuam vulvam Sarrae. In repromissione etiam 20
Dei non haesitavit diffidentia, sed confortatus
est fide dans gloriam Deo, plenissime sciens 21
quia quaecumque promisit potens est et facere.
Ideo et reputatum est illi ad iustitiam. 22

---

12 iis qui non ex circumcisione tantum sunt, sed etiam sectantur

---

12 ~ quae est in praep. fidei AFHM*RCTTh | **16** gratiam + ut AM | et > FDMRTh c d f g | **17** credidisti FDKBV | ea¹ > AMRCTThKBV | **18** ei > A F^c HMRCTTh d g Pel | tuum + sicut stellae caeli et arena maris HUTh* f (M^c TW dm) | **19** est F*KV Pel] > *rel.* | nec F*K•W c dm Ambst (Pel)]* > *rel.* | iam F Ambst] > *rel.* | **21** sciens] credens F Aug |

---

13 Gn 18,18; 22,17s; Hb 11,7.12 | **15** R 3,20; 5,13; 7,8.10.13; G 3,19 | **16** G 3,22.29 | **17** Gn 17,5 | **18** Gn 15,5 | **19** Hb 11,11 | **21** Gn 18,14 | **22** R 4,3

23 Non est autem scriptum tantum propter
ipsum, quia *reputatum est illi ad iustitiam,*
24 ¹sed et propter nos, quibus reputabitur cre-
dentibus in eum, qui suscitavit Iesum Chris-
25 tum Dominum nostrum a mortuis, qui *tradi-
tus est propter delicta* nostra et resurrexit
propter iustificationem nostram.

5,1-8,39 *Iustitiae virtus et efficacia*
5,1-11 *Pax cum Deo et spes salutis*

5 Iustificati ergo ex fide pacem habeamus
ad Deum per Dominum nostrum Iesum Chris-
2 tum, per quem et habemus accessum per fi-
dem in gratiam istam, in qua stamus, et glo-
3 riamur in spe gloriae filiorum Dei. Non solum
autem, sed et gloriamur in tribulationibus
scientes quod tribulatio patientiam operatur,
4 ¹patientia autem probationem, probatio vero
5 spem; *spes* autem *non confundit*, quia ca-
ritas Dei diffusa est in cordibus nostris per
6 Spiritum sanctum, qui datus est nobis. Ut quid
enim Christus, cum adhuc infirmi essemus, se-
7 cundum tempus pro impiis mortuus est? Vix
enim pro iusto quis moritur; nam pro bono
8 forsitan quis audeat mori. Commendat autem
caritatem suam Deus in nobis, quoniam cum
adhuc peccatores essemus, secundum tempus
9 Christus pro nobis mortuus est. Multo igitur

23 ad iustitiam DTKV c Ambst] *> *rel.* | **24** Christum TKBV c Ambst Aug] > *rel.* | a] ex FR d f g | **5,1** ergo] igitur *codd.* | habemus DZ | **2** per fidem] fide AMO*C | **5** autem] vero D Tert Hil Aug¹ | **6** ut quid] si F* Aug | **8** ~ suam caritatem Deus *codd. pl.* | nobis] nos AHTh | quoniam + si DCT c d* m Cyp Hil Ambst Aug | sec. tempus *> *codd.* | **9** igitur > F*D d dm f g t Ir Cyp Hil Ambst Aug

24 1 P 1,21 | **25** Is 53,5.12; 1 C 15,17 | **5,1** Is 53,5; R 3,24.28; 4,24 | **2** J 14,6; E 2,18; 3,12 | **3** Ja 1,2ss; 1 P 1,6s | **4** Ja 1,3 | **5** Ps 21,6; A 2,17; Ph 1,10 | **8** J 3,16; 1 J 4,10

Οὐκ ἐγράφη δὲ δι' αὐτὸν μόνον ὅτι *ἐλογίσ-* 23 15,4
θη αὐτῷ, ¹ἀλλὰ καὶ δι' ἡμᾶς, οἷς μέλλει λογί- 24 1 P 1,21
ζεσθαι, τοῖς πιστεύουσιν ἐπὶ τὸν ἐγείραντα Ἰη-
σοῦν τὸν Κύριον ἡμῶν ἐκ νεκρῶν, ὃς *παρεδόθη* 25 Is 53,4s 1 C 15,17
διὰ τὰ παραπτώματα ἡμῶν καὶ ἠγέρθη διὰ τὴν
δικαίωσιν ἡμῶν.

Δικαιωθέντες οὖν ἐκ πίστεως εἰρήνην ἔχω- 5 3,24.28; 4,24 Is 53,5
μεν πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
Χριστοῦ, δι' οὗ καὶ τὴν προσαγωγὴν ἐσχήκα- 2 E 3,12
μεν τῇ πίστει εἰς τὴν χάριν ταύτην ἐν ᾗ ἑστή-
καμεν, καὶ καυχώμεθα ἐπ' ἐλπίδι τῆς δόξης τοῦ
Θεοῦ. οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ καυχώμεθα ἐν ταῖς 3 Ja 1,2ss 1 P 1,5ss
θλίψεσιν, εἰδότες ὅτι ἡ θλῖψις ὑπομονὴν κατερ-
γάζεται, ¹ἡ δὲ ὑπομονὴ δοκιμήν, ἡ δὲ δοκιμὴ 4
ἐλπίδα· ἡ δὲ ἐλπὶς οὐ καταισχύνει, ὅτι ἡ ἀγάπη 5 Ps 21,6; 24,20 Hb 6,18s
τοῦ Θεοῦ ἐκκέχυται ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν διὰ
πνεύματος ἁγίου τοῦ δοθέντος ἡμῖν. ἔτι γὰρ 6
Χριστὸς ὄντων ἡμῶν ἀσθενῶν [ἔτι] κατὰ και-
ρὸν ὑπὲρ ἀσεβῶν ἀπέθανεν. μόλις γὰρ ὑπὲρ 7
δικαίου τις ἀποθανεῖται. ὑπὲρ γὰρ τοῦ ἀγα-
θοῦ τάχα τις καὶ τολμᾷ ἀποθανεῖν· συνίστησιν 8 J 3,16 1 J 4,10
δὲ τὴν ἑαυτοῦ ἀγάπην εἰς ἡμᾶς ὁ Θεὸς ὅτι ἔτι
ἁμαρτωλῶν ὄντων ἡμῶν Χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν
ἀπέθανεν. πολλῷ οὖν μᾶλλον δικαιωθέντες νῦν 9 1,18; 2,5.8

23 αυτω + εις δικαιοσυνην D^c^E vg¹ syp Ambst Ef | **25** δικαιοσυνην 33 D^c 88 5 467s 263 206 Cy | **5,1** εχωμεν Mn B*S*-6 33 1175ss D 1874 1912 1827s 919s 69 1311s al. 1891 635 823s KL al. lat syp ar bo Ωρ Χρ Ambst] εχομ. rel. Ef | **2** τη πιστει > B Ds Or Ef | χαραν A 642* | δοξης + filiorum d g m vg | **3** καυχωμενοι BC (81) 1319ss 255 Tert Ωρ¹ Εφ | **5** υμων S* 81* 1245 | **6** ετι γαρ Mn S-81 D* 917 rel. pl. ar Ωρ Ep Χρ] ει γε B sa (1852), ει δε L syp, ει γαρ syi bo Ef, εις τι γαρ D^c s (lat) | ετι² Mn B-A 104 81s D*s 623 919 1319sss vg syh co Ωρ¹] > rel. | καιρον + τουτον syp sa Ef | **7** και > 69 vg *sypi* ar co Ambst | **8** *συνιστησ.*] manifestavit syp ar Ef | ~ ο θς εις ημ. Mn Ds 1827 1611 L lat sy (ar) Ir Ambst Χρ | ο θς > B | οτι + ει Ds syp Cyp | **9** ουν > Mn D*s vl ar bo Ir Ef |

ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ σωθησόμεθα δι᾽ αὐτοῦ ἀπὸ
8,7 10 τῆς ὀργῆς. εἰ γὰρ ἐχθροὶ ὄντες κατηλλάγημεν τῷ
2 C 5,18s Θεῷ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, πολλῷ
μᾶλλον καταλλαγέντες σωθησόμεθα ἐν τῇ ζωῇ
11 αὐτοῦ. οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ καυχώμενοι ἐν
τῷ Θεῷ διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ,
δι᾽ οὗ νῦν τὴν καταλλαγὴν ἐλάβομεν.
Gn 2,17; 3,19 12 Διὰ τοῦτο ὥσπερ δι᾽ ἑνὸς ἀνθρώπου ἡ ἁμαρ-
Sap 2,24 τία εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθεν, καὶ διὰ τῆς ἁμαρ-
6,23 τίας ὁ θάνατος, καὶ οὕτως εἰς πάντας ἀνθρώ-
πους ὁ θάνατος διῆλθεν, ἐφ᾽ ᾧ πάντες ἥμαρτον.
4,15 13 ἄχρι γὰρ νόμου ἁμαρτία ἦν ἐν κόσμῳ, ἁμαρτία
1 C 15,21s. 45.55 14 δὲ οὐκ ἐλλογεῖται μὴ ὄντος νόμου. ἀλλὰ ἐβα-
σίλευσεν ὁ θάνατος ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι Μωϋσέως
καὶ ἐπὶ τοὺς μὴ ἁμαρτήσαντας ἐπὶ τῷ ὁμοιώ-
ματι τῆς παραβάσεως Ἀδάμ, ὅς ἐστιν τύπος τοῦ
15 μέλλοντος. Ἀλλ᾽ οὐχ ὡς τὸ παράπτωμα, οὕτως
καὶ τὸ χάρισμα. εἰ γὰρ τῷ τοῦ ἑνὸς παραπτώ-
ματι οἱ πολλοὶ ἀπέθανον, πολλῷ μᾶλλον ἡ χά-
1 T 2,5 ρις τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ δωρεὰ ἐν χάριτι τῇ τοῦ
ἑνὸς ἀνθρώπου Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τοὺς πολ-
16 λοὺς ἐπερίσσευσεν. καὶ οὐχ ὡς δι᾽ ἑνὸς ἁμαρτή-
σαντος τὸ δώρημα· τὸ μὲν γὰρ κρίμα ἐξ ἑνὸς
εἰς κατάκριμα, τὸ δὲ χάρισμα ἐκ πολλῶν παρα-
17 πτωμάτων εἰς δικαίωμα. εἰ γὰρ τῷ τοῦ ἑνὸς
παραπτώματι ὁ θάνατος ἐβασίλευσεν διὰ τοῦ

---

10 πολλω + ουν 1827 syp(i) | 11 δε + τουτο Ds (syp ar) | καυχωμεθα 2143 69s 1319ss 255s 242 35 1518 257 378 L, -χωμεν G | Χυ > B 1739 1912 Ef | 12 ο θανατ.[2] > Ds 1611s syh+ Cl | ημαρτον + ουτως κ. δι ενος ανθρ. η ζωη ηλθεν (εις παντας) sa | 13 ενελογειτο S*, ελλογαται S[m], -γατο A, -γειτο 330 255 vg[1] sypih co Ambst Ef | 14 μη > 424[c] 385 d* Ωρ Ambst Aug (Tert Cyp Vict) | 15 και[1] > B syp co | πολλω + ουν A 1311 syp | 16 αμαρτηματος Ds 436 vg[1] syp Aug | γαρ > G[1] 1610 syh+ | 17 τω του] εν 1908 vg[1] Ωρ | εν ενι A G (D[J]) |

magis nunc iustificati in sanguine ipsius salvi
erimus ab ira per ipsum. Si enim, cum inimici 10
essemus, reconciliati sumus Deo per mortem
Filii eius, multo magis reconciliati salvi eri-
mus in vita ipsius. Non solum autem, sed et 11
gloriamur in Deo per Dominum nostrum Iesum
Christum, per quem nunc reconciliationem ac-
cepimus.

5,12-21 *Peccati primitivi deletio*

Propterea sicut per unum hominem pecca- 12
tum in hunc mundum intravit, et per peccatum
mors, et ita in omnes homines mors pertransiit,
in quo omnes peccaverunt. Usque ad legem 13
enim peccatum erat in mundo, peccatum autem
non imputabatur, cum lex non esset. Sed reg- 14
navit mors ab Adam usque ad Moysen etiam
in eos, qui non peccaverunt in similitudinem
praevaricationis Adae, qui est forma futuri.
Sed non sicut delictum, ita et donum; si enim 15
unius delicto multi mortui sunt, multo magis
gratia Dei et donum in gratia unius hominis
Iesu Christi in plures abundavit. Et non sicut 16
per unum peccatum, ita et donum; nam iudi-
cium quidem ex uno in condemnationem, gra-
tia autem ex multis delictis in iustificationem.
Si enim unius delicto mors regnavit per unum, 17

---

9 ~ iustificati nunc *codd.* | **12** ~ in hunc mundum peccatum *codd.* | mors[2] > F dfg Amb Pac Aug | **13** imputatur HOUZ[c]KBV e Pel | esset F*DLM c dm Ambst Aug] est *rel.* | **15** gratia[2]] gratiam AHCTThK c | **16** peccatum] *peccantem AHM[c]-UCTTh c Aug[1] Pel | quidem F*DL Ambst Aug] > *rel.* | **17** enim + in AHM[c]RCT c dm

---

10 2 C 5,18ss; C 1,20ss | **12** Gn 2,17; 3,6; R 5,15ss; 6,23; 1 C 15,21s | **13** R 4,15 | **14** Gn 2,17; Os 6,7; R 3,20; 1 C 15,45.55 | **15** R 5,12.16s; | **17** R 5,12; Ap 20,4

multo magis abundantiam gratiae et donatio-
nis et iustitiae accipientes in vita regnabunt
per unum Iesum Christum.
18 Igitur sicut per unius delictum in omnes
homines in condemnationem, sic et per unius
iustitiam in omnes homines in iustificationem
19 vitae. Sicut enim per inoboedientiam unius ho-
minis peccatores constituti sunt multi, ita et
per unius oboeditionem, iusti constituentur multi.
20 Lex autem subintravit ut abundaret delictum.
Ubi autem abundavit delictum, superabundavit
21 gratia; ut sicut regnavit peccatum in mortem,
ita et gratia regnet per iustitiam in vitam ae-
ternam per Iesum Christum Dominum nostrum.

6,1-23 *Liberatio a servitute peccati*

6 Quid ergo dicemus? permanebimus in pec-
2 cato ut gratia abundet? [1]Absit. Qui enim mor-
tui sumus peccato, quomodo adhuc vivemus
3 in illo? An ignoratis quia quicumque baptizati
sumus in Christo Iesu, in morte ipsius bapti-
4 zati sumus? Consepulti enim sumus cum illo
per baptismum in mortem, ut quomodo Chris-
tus surrexit a mortuis per gloriam Patris, ita
5 et nos in novitate vitae ambulemus. Si enim com-

17 et[2] *> d f g Or | vitam ADHLRTh Ir | regnabimus FDL | **18** sic] ita UCT f (H) | **19** constituuntur FHRTh fg p Aug | **20** delictum[2]] peccatum F*DL d f g Ir Ambst Hier-Aug | **21** morte AF*MRCT Tert Aug | Christum > F* | **6,1** dicimus FL*MRTh* Tert | **3** ignoratis + fratres F*DL*M m t | *mortem F°D m Tert Amb Sed | **4** quomodo] quemadmodum F*L r Ir Tert Ambst Aug | ~ surrexit Christ. *codd.*

18 J 12,32; 1 C 15,21s | **19** Is 53,11; Hb 5,8 | **20** R 4,15; 6,1; 7,8 | **21** R 5,12; 6,23 | **6,1** R 3,5-8; 6,15 | **2** R 7,4ss; C 3,3; 1 P 2,24 | **3** G 3,27; 2 T 2,12 | **4** R 7,6; 2 C 5,17; G 6,15; E 4,23s; C 2,12 | **5** Ph 3,10s

ἑνὸς πολλῷ μᾶλλον οἱ τὴν περισσείαν τῆς χά-
ριτος καὶ τῆς δωρεᾶς τῆς δικαιοσύνης λαμβά-
νοντες ἐν ζωῇ βασιλεύσουσιν διὰ τοῦ ἑνὸς Ἰη-
σοῦ Χριστοῦ.
Ἄρα οὖν ὡς δι᾽ ἑνὸς παραπτώματος εἰς 18 1 C 15,22
πάντας ἀνθρώπους εἰς κατάκριμα, οὕτως καὶ δι᾽
ἑνὸς δικαιώματος εἰς πάντας ἀνθρώπους εἰς δι-
καίωσιν ζωῆς. ὥσπερ γὰρ διὰ τῆς παρακοῆς 19
τοῦ ἑνὸς ἀνθρώπου ἁμαρτωλοὶ κατεστάθησαν
οἱ πολλοί, οὕτως καὶ διὰ τῆς ὑπακοῆς τοῦ ἑνὸς Is 53,11
δίκαιοι κατασταθήσονται οἱ πολλοί. Νόμος δὲ 20 4,15; 7,8 G 3,19
παρεισῆλθεν, ἵνα πλεονάσῃ τὸ παράπτωμα· οὗ
δὲ ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία, ὑπερεπερίσσευσεν ἡ
χάρις, ἵνα ὥσπερ ἐβασίλευσεν ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ 21 6,23
θανάτῳ, οὕτως καὶ ἡ χάρις βασιλεύσῃ διὰ δι-
καιοσύνης εἰς ζωὴν αἰώνιον διὰ Ἰησοῦ Χρισ-
τοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν.
Τί οὖν ἐροῦμεν; ἐπιμένωμεν τῇ ἁμαρτίᾳ, 6 3,5-8
ἵνα ἡ χάρις πλεονάσῃ; ¹μὴ γένοιτο. οἵτινες 2 1 P 4,1
ἀπεθάνομεν τῇ ἁμαρτίᾳ, πῶς ἔτι ζήσομεν ἐν
αὐτῇ; ἢ ἀγνοεῖτε ὅτι ὅσοι ἐβαπτίσθημεν εἰς 3 G 3,27
Χριστὸν Ἰησοῦν, εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπ-
τίσθημεν; συνετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ βαπ- 4 1 P 3,21 C 2,12
τίσματος εἰς τὸν θάνατον, ἵνα ὥσπερ ἠγέρθη
Χριστὸς ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς δόξης τοῦ πατρός,
οὕτως καὶ ἡμεῖς ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσω-

την δωρεαν 6s 104 88 876 Or | τ. δωρεας > B sa Ωϱ¹ Ir Xϱ Ef | βασιλευουσ. 6 33s 467 919 1 330 38 635 440 823 1245 913 Xϱ | 18 ενος¹ + ανθρωπου S* 1836 181 | 19 κατεστησαν *P*⁴⁶ | ενος² + ανθρωπου D*s r Iϱ Cy Aug | 6,1 επιμενωμεν BCs P-326 81s Ds 915s 623 69sss al. 429s 440s 2138s 378 876] -νουμεν 181 467 226ss 242 35 1611s 257 506s 385 sy ar Genn, -νομεν S 1175 al., -μεινομεν 1739s 33 88 1873ss 1319ss al. L | 2 οιτινες + γαϱ G lat sy Ambst | ζησομεν BSAs P 1175 D rel. pl. K] -ωμεν *P*⁴⁶ C Gs al. L | 3 αγνοειτε + αδελφοι 623 1311 1611s r syh | Iν > B 104s 1827 241 255 206 Xϱ | 4 ουν] γαϱ d r vg Ωϱ¹, > syp ar | δοξης] δυναμεως Ambst |

Ph 3,10s 5 μεν. εἰ γὰρ σύμφυτοι γεγόναμεν τῷ ὁμοιώματι
τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναστάσεως
G 5,24 6 ἐσόμεθα· τοῦτο γινώσκοντες, ὅτι ὁ παλαιὸς ἡ-
μῶν ἄνθρωπος συνεσταυρώθη, ἵνα καταργηθῇ
τὸ σῶμα τῆς ἁμαρτίας, τοῦ μηκέτι δουλεύειν
1 P 4,1 7 ἡμᾶς τῇ ἁμαρτίᾳ· ὁ γὰρ ἀποθανὼν δεδικαίωται
8 ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας. εἰ δὲ ἀπεθάνομεν σὺν Χρισ-
9 τῷ, πιστεύομεν ὅτι καὶ συζήσομεν αὐτῷ, ˡεἰδό-
τες ὅτι Χριστὸς ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν οὐκέτι ἀπο-
Hb 9,26ss 10 θνήσκει, θάνατος αὐτοῦ οὐκέτι κυριεύει. ὃ γὰρ
G 2,19 1 P 3,18 ἀπέθανεν, τῇ ἁμαρτίᾳ ἀπέθανεν ἐφάπαξ· ὃ δὲ
2 C 5,15 11 ζῇ, ζῇ τῷ Θεῷ. οὕτως καὶ ὑμεῖς λογίζεσθε ἑαυ-
1 P 2,24 τοὺς εἶναι νεκροὺς μὲν τῇ ἁμαρτίᾳ, ζῶντας δὲ
Gn 4,7 12 τῷ Θεῷ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Μὴ οὖν βασιλευέ-
Sir 18,30 τω ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θνητῷ ὑμῶν σώματι εἰς
12,1 13 τὸ ὑπακούειν ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτοῦ, μηδὲ παρ-
E 2,5; 5,14 ιστάνετε τὰ μέλη ὑμῶν ὅπλα ἀδικίας τῇ ἁμαρ-
τίᾳ, ἀλλὰ παραστήσατε ἑαυτοὺς τῷ Θεῷ ὡσεὶ ἐκ
νεκρῶν ζῶντας καὶ τὰ μέλη ὑμῶν ὅπλα δικαιο-
1 J 3,6 14 σύνης τῷ Θεῷ· ἁμαρτία γὰρ ὑμῶν οὐ κυριεύ-
σει· οὐ γάρ ἐστε ὑπὸ νόμον ἀλλὰ ὑπὸ χάριν.
5,17.21 15 Τί οὖν; ἁμαρτήσωμεν, ὅτι οὐκ ἐσμὲν ὑπὸ νό-
16 μον ἀλλὰ ὑπὸ χάριν; μὴ γένοιτο. ˡοὐκ οἴδατε ὅτι
J 8,34 2 P 2,19 ᾧ παριστάνετε ἑαυτοὺς δούλους εἰς ὑπακοήν,
δοῦλοί ἐστε ᾧ ὑπακούετε, ἤτοι ἁμαρτίας εἰς θά-
17 νατον ἢ ὑπακοῆς εἰς δικαιοσύνην; χάρις δὲ τῷ
Θεῷ ὅτι ἦτε δοῦλοι τῆς ἁμαρτίας, ὑπηκούσατε

5 αλλα] αμα G lat Ambst, ουτως syp Ef | **8** δε] γαρ *P*[46] G ⊦αυτω]-τω Χω D*s vg[1] syp Ef | **9** εγερθ.] αναστας Mn lat | κυριευσει 81 623 1319 lat sy bo *Ir* Eus Εφ * Ambst | **11** ειναι > *P*[46] A 33 Ds 255 r ar Tert | Ιυ *P*[46] BAs* 1852 Ds (r) vg syh sa Ωρ Tert Bas Cy] + τω Κω ημων rel. | **12** υπακουειν + αυτη εν 33ss 1175 917° 5° 920-547 al. rel. pl. syh | τ. επιθυμ. αυτου] αυτη *P*[46] Ds Ιρ Tert Vict, αυτω 38 323s | **13** ζωντες *P*[46] D*s | **14** ου[1]] ουκετι Mn S* 1827 K Thdt Ef Ambst | **16** *inc.* η ουκ D*s bo | εις θανατ. > 1739* D r vg[1] syp ar[1] sa Ef Ambst |

plantati facti sumus similitudini mortis eius, si-
mul et resurrectionis erimus. Hoc scientes quia 6
vetus homo noster simul crucifixus est, ut destrua-
tur corpus peccati, et ultra non serviamus peccato.
Qui enim mortuus est iustificatus est a peccato. 7
Si autem mortui sumus cum Christo, credimus 8
quia simul etiam vivemus cum Christo, scientes 9
quod Christus resurgens ex mortuis iam non mo-
ritur, mors illi ultra non dominabitur. Quod enim 10
mortuus est peccato, mortuus est semel; quod
autem vivit, vivit Deo. Ita et vos existimate, 11
vos mortuos quidem esse peccato, viventes au-
tem Deo in Christo Iesu Domino nostro.

Non ergo regnet peccatum in vestro mortali 12
corpore, ut oboediatis concupiscentiis eius. Sed 13
neque exhibeatis membra vestra arma iniquitatis
peccato; sed exhibete vos Deo tamquam ex
mortuis viventes, et membra vestra arma ius-
titiae Deo. Peccatum enim vobis non domina- 14
bitur, non enim sub lege estis, sed sub gratia.

Quid ergo? peccabimus, quoniam non su- 15
mus sub lege, sed sub gratia? Absit. Nescitis 16
quoniam cui exhibetis vos servos ad oboedien-
dum, servi estis eius, cui oboeditis, sive pec-
cati ad mortem sive oboeditionis ad iustitiam?
Gratias autem Deo quod fuistis servi peccati, 17

---

6 et] *ut *codd.* | **8** autem] enim DCT g[1] | Christo[2]] illo DT c r Tert Amb Ambst Aug, ipso F, eo m Hier | **9** surgens AF*HLMKB d r Pel | ex] a AFD LTh d f g r | **11** Domino nostro > *codd. pl.* | **12** ad oboediendum desideriis eius FL Or Hier Aug | **14** enim[1] + in FDCTTh g r Aug Pel | **15** peccavimus *codd. pl.* | **16** *inc.* an nescitis FDHL | oboedistis *codd. pl.* c f g r t Or Amb Ambst | ad mort. > A d r Ambst Pel

---

6 G 5,24; E 4,22; C 3,9 | **7** 1 P 4,1.4 | **8** 2 T 2,11 | **9** Ap 1,18 | **10** G 2,19; Hb 9,26ss | **11** 2 C 5,15 | **12** Gn 4,7; Ps 18,13 | **13** R 12,1; 1 P 2,24 | **14** J 1,17; R 5,21 | **15** R 6,1 | **16** J 8,34; 1 P 1,14; 2 P 2,19s

oboedistis autem ex corde in eam formam doc-
18 trinae, in quam traditi estis. Liberati autem a
19 peccato servi facti estis iustitiae. Humanum
dico propter infirmitatem carnis vestrae: sicut
enim exhibuistis membra vestra servire immun-
ditiae et iniquitati ad iniquitatem, ita nunc
exhibete membra vestra servire iustitiae in
20 sanctificationem. Cum enim servi essetis pec-
21 cati, liberi fuistis iustitiae. Quem ergo fructum
habuistis tunc in illis, in quibus nunc erubes-
22 citis? Nam finis illorum mors est. [1]Nunc vero
liberati a peccato, servi autem facti Deo, ha-
betis fructum vestrum in sanctificationem, finem
23 vero vitam aeternam. Stipendia enim peccati
mors. Gratia autem Dei vita aeterna in Christo
Iesu Domino nostro.

7,1-25 *Liberatio a servitute legis*

7 An ignoratis fratres, scientibus enim legem
loquor, quia lex in homine dominatur quanto
2 tempore vivit? Nam quae sub viro est mulier,
vivente viro, alligata est legi; si autem mor-
3 tuus fuerit vir eius, soluta est a lege viri. Igi-
tur, vivente viro, vocabitur adultera, si fuerit
cum alio viro; si autem mortuus fuerit vir
eius, liberata est a lege viri, ut non sit adul-
4 tera, si fuerit cum alio viro. Itaque fratres mei
et vos mortificati estis legi per corpus Christi,

---

20 fuistis] eratis DCUT d Tert Aug Pel | **21** in illis Ambst Hier (FDL g Tert Prisc Aug)] > *codd.* | **23** mors + est D Ambst Aug Pel | **7,1** ~ dominatur in homine FL d f g (D Ambst Hil Hier Aug) | **2** *viventi M d Tert | eius > HMCTTh* d f g Hil Amb Hier | **3** viri > HCTTh d f g Tert Hil Hier Aug

---

18 J 8,32.36; 1 P 2,24 | **19** R 6,13; 7,5; 8,3s | **20** R 7,5; 1 P 1,14 | **21** Jr 12,13; 2 C 4,2; E 5,12; Ph 3,19 | **22** R 7,4; 6,18; 1 P 1,9 | **23** R 2,7; 5,12.21 | **7,2** 1 C 7,39 | **4** R 7,6; 8,2; G 2,19; C 2,14

δὲ ἐκ καρδίας εἰς ὃν παρεδόθητε τύπον διδα-
χῆς, ἐλευθερωθέντες δὲ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας ἐδου- 18 J 8,34ss
λώθητε τῇ δικαιοσύνῃ. ἀνθρώπινον λέγω διὰ 19
τὴν ἀσθένειαν τῆς σαρκὸς ὑμῶν. ὥσπερ γὰρ
παρεστήσατε τὰ μέλη ὑμῶν δοῦλα τῇ ἀκαθαρ-
σίᾳ καὶ τῇ ἀνομίᾳ εἰς τὴν ἀνομίαν, οὕτως νῦν
παραστήσατε τὰ μέλη ὑμῶν δοῦλα τῇ δικαιο-
σύνῃ εἰς ἁγιασμόν. ὅτε γὰρ δοῦλοι ἦτε τῆς 20
ἁμαρτίας, ἐλεύθεροι ἦτε τῇ δικαιοσύνῃ. τίνα 21 Ez 16,61ss 8,6.13
οὖν καρπὸν εἴχετε τότε, ἐφ' οἷς νῦν ἐπαισχύνεσ-
θε; τὸ γὰρ τέλος ἐκείνων θάνατος. ¹νυνὶ δὲ ἐλευ- 22 1 P 1,9
θερωθέντες ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας δουλωθέντες δὲ τῷ
Θεῷ, ἔχετε τὸν καρπὸν ὑμῶν εἰς ἁγιασμόν, τὸ
δὲ τέλος ζωὴν αἰώνιον. τὰ γὰρ ὀψώνια τῆς 23 5,12.21
ἁμαρτίας θάνατος, τὸ δὲ χάρισμα τοῦ Θεοῦ ζωὴ
αἰώνιος ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.

Ἢ ἀγνοεῖτε, ἀδελφοί, γινώσκουσιν γὰρ νό- 7
μον λαλῶ, ὅτι ὁ νόμος κυριεύει τοῦ ἀνθρώπου
ἐφ' ὅσον χρόνον ζῇ; ἡ γὰρ ὕπανδρος γυνὴ τῷ 2 1 C 7,39
ζῶντι ἀνδρὶ δέδεται νόμῳ· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ ὁ
ἀνήρ, κατήργηται ἀπὸ τοῦ νόμου τοῦ ἀνδρός. ἄρα 3
οὖν ζῶντος τοῦ ἀνδρὸς μοιχαλὶς χρηματίσει, ἐὰν
γένηται ἀνδρὶ ἑτέρῳ· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ ὁ ἀνήρ,
ἐλευθέρα ἐστὶν ἀπὸ τοῦ νόμου, τοῦ μὴ εἶναι αὐτὴν
μοιχαλίδα γενομένην ἀνδρὶ ἑτέρῳ. ὥστε, ἀδελφοί 4 8,2; G 2,19 C 2,14
μου, καὶ ὑμεῖς ἐθανατώθητε τῷ νόμῳ διὰ τοῦ
σώματος τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸ γενέσθαι ὑμᾶς ἑτέρῳ,

---

17 εκ + καθαρας A 321 | 18 δε] ουν S*C 81 38 218 ar Ef | 19 δουλα[1.2]] δουλευειν Mn G vg Ambst Aug, in servitutem syp (Ef) | εις τ. ανομ. > B 1912 sypi Tert Ef | ουτως + και K syp ar co Tert | δουλα] οπλα A | τη δικαιοσ. εις αγ.] τω θω εν δικ. Mn | 21 το + μεν BS[c] 33 D[1]G[1] 1898 1838 296 1611s syh Cl Thdt | 7,3 χρημ. + η γυνη A Ωρ[1] Χρ[1] | ανηρ + αυτης Ds lat syp Ambst | νομου + τ. ανδρος 33 5 vg Ambst Ef | 4 υμας + ανδρι 1 242 440s 1518 | *

τῷ ἐκ νεκρῶν ἐγερθέντι, ἵνα καρποφορήσωμεν
6,21; 7,7-25 5 τῷ Θεῷ. ὅτε γὰρ ἦμεν ἐν τῇ σαρκί, τὰ πα-
θήματα τῶν ἁμαρτιῶν τὰ διὰ τοῦ νόμου ἐνηρ-
γεῖτο ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν εἰς τὸ καρποφορῆ-
8,1ss; 6,2.4 6 σαι τῷ θανάτῳ. νυνὶ δὲ κατηργήθημεν ἀπὸ
τοῦ νόμου, ἀποθανόντες ἐν ᾧ κατειχόμεθα, ὥστε
2 C 3,6 δουλεύειν ἡμᾶς ἐν καινότητι πνεύματος καὶ οὐ
παλαιότητι γράμματος.
3,20; 13,9 Ex 20,14.17 7 Τί οὖν ἐροῦμεν; ὁ νόμος ἁμαρτία; μὴ
Dt 5,18.21 γένοιτο. ἀλλὰ τὴν ἁμαρτίαν οὐκ ἔγνων εἰ μὴ
διὰ νόμου· τήν τε γὰρ ἐπιθυμίαν οὐκ ᾔδειν, εἰ
7,11; 4,15; 5,20 8 μὴ ὁ νόμος ἔλεγεν· *οὐκ ἐπιθυμήσεις.* ἀφορμὴν
δὲ λαβοῦσα ἡ ἁμαρτία διὰ τῆς ἐντολῆς κατειρ-
γάσατο ἐν ἐμοὶ πᾶσαν ἐπιθυμίαν· χωρὶς γὰρ νό-
1 C 15,56 9 μου ἁμαρτία νεκρά. ἐγὼ δὲ ἔζων χωρὶς νόμου
ποτέ· ἐλθούσης δὲ τῆς ἐντολῆς ἡ ἁμαρτία ἀνέ-
Ja 1,15 Lv 18,5 10 ζησεν, ˡἐγὼ δὲ ἀπέθανον, καὶ εὑρέθη μοι ἡ ἐν-
Hb 3,13 11 τολὴ ἡ εἰς ζωήν, αὕτη εἰς θάνατον. ἡ γὰρ
Gn 3,13 ἁμαρτία ἀφορμὴν λαβοῦσα διὰ τῆς ἐντολῆς ἐξη-
1 T 1,8 12 πάτησέν με καὶ δι᾽ αὐτῆς ἀπέκτεινεν. ὥστε
ὁ μὲν νόμος ἅγιος, καὶ ἡ ἐντολὴ ἁγία καὶ δι-
13 καία καὶ ἀγαθή. Τὸ οὖν ἀγαθὸν ἐμοὶ ἐγένετο
θάνατος; μὴ γένοιτο· ἀλλὰ ἡ ἁμαρτία, ἵνα φα-
5,20 νῇ ἁμαρτία, διὰ τοῦ ἀγαθοῦ μοι κατεργαζομένη
θάνατον, ἵνα γένηται καθ᾽ ὑπερβολὴν ἁμαρτω-
λὸς ἡ ἁμαρτία διὰ τῆς ἐντολῆς.
Ps 50,7 14 Οἴδαμεν γὰρ ὅτι ὁ νόμος πνευματικός ἐστιν·
7,18; J 3,6 ἐγὼ δὲ σάρκινός εἰμι, πεπραμένος ὑπὸ τὴν

6 αποθανοντ.] τ. θανατου Ds vg[1] Ambst Aug Pel | ημας > B G | **7** ερουμεν + οτι Mn 33 1175 917 1836s 88 1912 927s 794 823 syi | εγνων] γινωσκω Mn | **8** νεκρα + ην G lat syp ar bo Ef, ~ K | **9** εξην B | **13** εγενετο] γεγονεν 6 33 Ψ-1175 917[*] 623[*] 920-794 255 rel. pl., > G | ~ η αμαρτια αμαρτωλος Ds 999 ar (co) Ef | **14** γαρ] δε A D 241 L syh[m] Ωρ[1] Bas Thdt Aug[1] | σαρκικος Psas 1852 917[*] 5[*] 920 pl. 206[*] 1872-385 K[r] |

ut sitis alterius, qui ex mortuis resurrexit, ut
fructificemus Deo. Cum enim essemus in carne, 5
passiones peccatorum, quae per legem erant,
operabantur in membris nostris, ut fructifica-
rent morti; nunc autem soluti sumus a lege 6
mortis, in qua detinebamur, ita ut serviamus in
novitate spiritus et non in vetustate litterae.
Quid ergo dicemus? lex peccatum est? 7
Absit. Sed peccatum non cognovi nisi per
legem; nam concupiscentiam nesciebam, nisi
lex diceret: *Non concupisces.* Occasione autem 8
accepta, peccatum per mandatum operatum est
in me omnem concupiscentiam. Sine lege enim
peccatum mortuum erat. Ego autem vivebam 9
sine lege aliquando. Sed cum venisset manda-
tum, peccatum revixit. Ego autem mortuus 10
sum, et inventum est mihi mandatum, quod
erat ad vitam, hoc esse ad mortem. Nam pec- 11
catum, occasione accepta per mandatum, se-
duxit me et per illud occidit. Itaque lex qui- 12
dem sancta, et mandatum sanctum et iustum
et bonum. Quod ergo bonum est, mihi factum 13
est mors? Absit. Sed peccatum, ut appareat
peccatum, per bonum operatum est mihi mor-
tem, ut fiat supra modum peccans peccatum
per mandatum.

Scimus enim quia lex spiritalis est, ego 14
autem carnalis sum venundatus sub peccato.

---

6 mortis] mortui ei

---

4 fructificemus FDLR d f g Ambst Orig Hier] -caremus *rel.* | **6** lege morientes in quo A*M Pel | **7** dicimus AHL*KBVTh*. Aug | **9** venisset] venit F* d* Ir Hier Sed | **13** ~ mihi operatum est *codd. pl.* | ~ peccatum peccans FDLCT d f Ambst Aug

---

5 R 7,7-25 | **6** R 6,2.4 | **7** Ex 20,17; Dt 5,21; R 3,20; 13,9 | **8** R 4,15; 7,11 | **9** 1 C 15,56 | **12** 1 T 1,8; Ps 18,8s; 118,137 | **13** R 5,20; 1 C 15,56 | **14** J 3,6; R 7,18; 8,7

15 [1]Quod enim operor non intellego; non enim
quod volo bonum hoc ago, sed quod odi
16 malum illud facio. Si autem quod nolo illud
17 facio, consentio legi quoniam bona est. Nunc
autem iam non ego operor illud, sed quod ha-
18 bitat in me peccatum. Scio enim quia non ha-
bitat in me, hoc est in carne mea, bonum. Nam
velle adiacet mihi, perficere autem bonum
19 non invenio. Non enim quod volo bonum
20 hoc facio, sed quod nolo malum hoc ago. Si
autem quod nolo, illud facio, iam non ego
operor illud, sed quod habitat in me pecca-
21 tum. Invenio igitur legem volenti mihi facere
22 bonum, quoniam mihi malum adiacet; conde-
lector enim legi Dei secundum interiorem ho-
23 minem, video autem aliam legem in membris
meis repugnantem legi mentis meae, et capti-
vantem me in lege peccati, quae est in membris
24 meis. Infelix ego homo, quis me liberabit de
25 corpore mortis huius? Gratia Dei per Iesum
Christum Dominum nostrum. Igitur ego ipse
mente servio legi Dei, carne autem legi peccati.

---

15 non intellego] nescio FL* d* Hier
bonum, malum FLUKBV] > *rel.*
16 nolo] odi FDL Ambst Aug Pel
est > AFHMOUCTh d Aug Pel
18ss > F*
18.20 inhabitat AM(BV c Ambst Pel)
20 iam OW f g Amb Ambst Hier Aug] > *rel.*
21 quoniam] quia FL Ambst Hier
inest malum F*L* (Ambst)
24 infelix] miser Ir Or Amb Ambst Hil Var Hier[1] Aug[1]

---

16 R 7,12 | **17** R 7,20
18 Gn 8,21; Jr 17,9
20 R 7,17 | **22** E 3,16
23 G 5,17; Ja 4,1; 1 P 2,11
24 R 6,6; 8,10
25 1 C 15,57

ἁμαρτίαν. ⸀ὃ γὰρ κατεργάζομαι οὐ γινώσκω· οὐ 15
γὰρ ὃ θέλω τοῦτο πράσσω, ἀλλ' ὃ μισῶ τοῦτο
ποιῶ. εἰ δὲ ὃ οὐ θέλω τοῦτο ποιῶ, σύμφημι τῷ 16 7,12
νόμῳ ὅτι καλός. νυνὶ δὲ οὐκέτι ἐγὼ κατεργάζο- 17
μαι αὐτὸ ἀλλὰ ἡ οἰκοῦσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία. οἶδα 18
γὰρ ὅτι οὐκ οἰκεῖ ἐν ἐμοί, τοῦτ' ἔστιν ἐν τῇ Gn 6,5; 8,21 Jr 17,9
σαρκί μου, ἀγαθόν· τὸ γὰρ θέλειν παράκειταί
μοι, τὸ δὲ κατεργάζεσθαι τὸ καλὸν οὔ. οὐ γὰρ 19
ὃ θέλω ποιῶ ἀγαθόν, ἀλλὰ ὃ οὐ θέλω κακὸν
τοῦτο πράσσω. εἰ δὲ ὃ οὐ θέλω ἐγὼ τοῦτο 20
ποιῶ, οὐκέτι ἐγὼ κατεργάζομαι αὐτὸ ἀλλὰ ἡ
οἰκοῦσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία. εὑρίσκω ἄρα τὸν νό- 21
μον τῷ θέλοντι ἐμοὶ ποιεῖν τὸ καλόν, ὅτι ἐμοὶ τὸ
κακὸν παράκειται. συνήδομαι γὰρ τῷ νόμῳ τοῦ 22 E 3,16
Θεοῦ κατὰ τὸν ἔσω ἄνθρωπον, βλέπω δὲ ἕτερον 23 G 5,17 Ja 4,1
νόμον ἐν τοῖς μέλεσίν μου ἀντιστρατευόμενον 1 P 2,11
τῷ νόμῳ τοῦ νοός μου καὶ αἰχμαλωτίζοντά με
ἐν τῷ νόμῳ τῆς ἁμαρτίας τῷ ὄντι ἐν τοῖς μέ-
λεσίν μου. Ταλαίπωρος ἐγὼ ἄνθρωπος· τίς με 24
ῥύσεται ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου; 6,6; 8,10
χάρις τῷ Θεῷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου 25 1 C 15,57
ἡμῶν. ἄρα οὖν αὐτὸς ἐγὼ τῷ μὲν νοῒ δουλεύω
νόμῳ Θεοῦ, τῇ δὲ σαρκὶ νόμῳ ἁμαρτίας.

---

15 ~ ποιω, πρασσω 1852 321s 1319sss 436s 635 221 876s ar | **17** ενοικουσα BS Meth Ambst | **18** μου + το G 38 242 Did | καλον] αγαθον G 635 | ου B-1908 104 81s 436 ar co Meth Cy Aug] ουχ ευρισκω rel. pl., ου γινωσκω 1319sss 255 2298 | **19** θελω^1 + τουτο C 6 1149 1518s 257 vg syh co | ου θελω] μισω F 1831 Or Thdt | **20** εγω^1 > BC 1852 Ds 1838 1319ss 436s 440s vg ar Meth Xρ Cy Ambst Ef | **21** οτι - παρακειται > G | **22** θυ] νοος B | **23** εν^2 > CAs 104s 81 623 226ss 1319-38 206 296 323 823s 1611s 257 pl. al. Meth Xρ Cy | **25** χαρις B sa Ωρ^1 Meth Ep Hier^1] + δε S^{c}C^c 33 Ψs 81s 88 467 1319sss 436s bo Did^1 Cy Ef, η χαρις του θυ D lat, τ. Κυ G, Ιυ Χυ Ir Ef, ευχαριστω τω θω rel. | ουν] γαρ Mn | μεν > S* G 467 d vg | νοι + μου 1739 1908 syp ar co Ef | σαρκι + μου syp co Ef |

8,31-39 2 C 5,17 **8** Οὐδὲν ἄρα νῦν κατάκριμα τοῖς ἐν Χριστῷ
3,27; 7,23s 2 Ἰησοῦ. ὁ γὰρ νόμος τοῦ πνεύματος τῆς ζωῆς ἐν
Χριστῷ Ἰησοῦ ἠλευθέρωσέν σε ἀπὸ τοῦ νόμου
Ph 2,7 A 13,38; 15,10 Hb 7,18s 3 τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου. τὸ γὰρ ἀδύνα-
τον τοῦ νόμου, ἐν ᾧ ἠσθένει διὰ τῆς σαρκός,
ὁ Θεὸς τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν πέμψας ἐν ὁμοιώμα-
τι σαρκὸς ἁμαρτίας καὶ περὶ ἁμαρτίας κατέκρι-
Mt 5,17 G 5,16.25 4 νεν τὴν ἁμαρτίαν ἐν τῇ σαρκί, ἵνα τὸ δικαίω-
μα τοῦ νόμου πληρωθῇ ἐν ἡμῖν τοῖς μὴ κα-
τὰ σάρκα περιπατοῦσιν ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα.
G 5,17 5 Οἱ γὰρ κατὰ σάρκα ὄντες τὰ τῆς σαρκὸς
φρονοῦσιν, οἱ δὲ κατὰ πνεῦμα τὰ τοῦ πνεύμα-
6,21; G 6,8 6 τος. τὸ γὰρ φρόνημα τῆς σαρκὸς θάνατος, τὸ
δὲ φρόνημα τοῦ πνεύματος ζωὴ καὶ εἰρήνη.
Mt 12,34 J 8,43 Ja 4,4 7 διότι τὸ φρόνημα τῆς σαρκὸς ἔχθρα εἰς Θεόν·
τῷ γὰρ νόμῳ τοῦ Θεοῦ οὐχ ὑποτάσσεται, οὐδὲ
8 γὰρ δύναται. οἱ δὲ ἐν σαρκὶ ὄντες Θεῷ ἀρέ-
1 C 3,16; 12,3 9 σαι οὐ δύνανται. Ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐστὲ ἐν σαρκὶ
ἀλλὰ ἐν πνεύματι, εἴπερ πνεῦμα Θεοῦ οἰκεῖ ἐν
ὑμῖν. εἰ δέ τις πνεῦμα Χριστοῦ οὐκ ἔχει, οὗτος
G 2,20 Ph 1,21 1 P 4,6 10 οὐκ ἔστιν αὐτοῦ. εἰ δὲ Χριστὸς ἐν ὑμῖν, τὸ
μὲν σῶμα νεκρὸν διὰ ἁμαρτίαν, τὸ δὲ πνεῦμα
11 ζωὴ διὰ δικαιοσύνην. εἰ δὲ τὸ πνεῦμα τοῦ
ἐγείραντος τὸν Ἰησοῦν ἐκ νεκρῶν οἰκεῖ ἐν ὑμῖν,
1 C 6,14 ὁ ἐγείρας ἐκ νεκρῶν Χριστὸν [Ἰησοῦν] ζωο-

---

1 νυν > D 1908[m] syp ar Cy | τοις > 1739 424° g | Iυ BS*C 1739 Ds ar co Ath Cy] + μη κατα σαρκα περιπατουσιν AΨ 81 1319ss vg syp Ef Bas Xρ] + αλλα κατα πνα rel. | **2** εν Xω Iυ > K Tert Ef Xρ | σε BS 1739 104 G syp Tert[1] Xρ[1] Ambst Aug Pel Ef] με rel. pl., ημας Mn Ψ syi bo Meth | **3** αμαρτιας 1⁀2 1912 1836 Hipp Ef | **6** ειρηνη + δια Iυ Xυ τ. Kυ ημων 33 | **9** υμεις] νυν Mn | Xυ] θυ 326 330s 255 206* 440s 823 | **10** ζωη] ζη G syp ar | **11** τον BSAs 919 440 1611s] > rel. | εκ νεκρ.[1] > 1739 424° Tert Meth | εκ νεκρ. Xν S*CAs 81s 623s 2298 Cy] ~ Xν εκ νεκρ. rel. | Iν[2] S*As D* 467 263 2298 bo Hipp (~ C 104 623s vg sy ar)] > Mn rel. |

8,1-39 *Filiatio divina, certa spes gloriae*

Nihil ergo nunc damnationis est iis, qui 8
sunt in Christo Iesu, qui non secundum car-
nem ambulant. Lex enim spiritus vitae in 2
Christo Iesu liberavit me a lege peccati et
mortis. Nam quod impossibile erat legi, in quo 3
infirmabatur per carnem, Deus Filium suum mit-
tens in similitudinem carnis peccati et de pec-
cato damnavit peccatum in carne, ut iustificatio 4
legis impleretur in nobis, qui non secundum
carnem ambulamus sed secundum spiritum.

Qui enim secundum carnem sunt, quae car- 5
nis sunt sapiunt, qui vero secundum spiritum
sunt, quae sunt spiritus sentiunt. Nam pru- 6
dentia carnis mors est, prudentia autem spi-
ritus vita et pax. Quoniam sapientia carnis 7
inimica est Deo; legi enim Dei non est sub-
iecta, nec enim potest. Qui autem in carne 8
sunt, Deo placere non possunt. Vos autem in 9
carne non estis, sed in spiritu, si tamen Spi-
ritus Dei habitat in vobis. Siquis autem Spi-
ritum Christi non habet, hic non est eius. Si 10
autem Christus in vobis est, corpus quidem
mortuum est propter peccatum, spiritus vero
vivit propter iustificationem. Quod si Spiritus 11
eius, qui suscitavit Iesum a mortuis, habitat
in vobis, qui suscitavit Iesum Christum a mor-

---

1 iis] his *codd.* | **2** me] te D fgm Tert Ambst Aug Pel | **3** legis AFHMRCT e Tert Ambst Hier Aug Pel | propter peccatum ACT | **5** sunt[3]* > *codd.* | sentiunt] sapiunt AD* | **7** inimica] -citia A Hier | enim[1]] autem AMUCT | subicitur AHMRCT Hier | **9** ~ non estis in carne FH dfg Ir Tert Hil Amb | **10** vivit] vita AF*HMOUCTh dm

---

1 2C 5,17 | **2** 1C 15,45; Ja 1,25; J 8,32 | **3** A 13,38; 2C 5,*21*; Ph *2*,7; Hb 7,18; 10,1s; G 3,13 | **4** R 3,31; Mt 5,17; G 5,16.25 | **5** G 6,8; 5,19ss | **6** G 5,22-25 | **7** Ja 4,4 | **9** 1C 3,16; G 5,24 | **10** G 2,20 | **11** J 5,21; 1C 6,14; 2C 4,14

tuis, vivificabit et mortalia corpora vestra propter inhabitantem Spiritum eius in vobis.
12 Ergo, fratres, debitores sumus non carni, ut
13 secundum carnem vivamus. Si enim secundum
carnem vixeritis, moriemini; si autem spiritu
14 facta carnis mortificaveritis, vivetis. Quicumque
15 enim Spiritu Dei aguntur, ii sunt filii Dei. Non
enim accepistis spiritum servitutis iterum in
timore, sed accepistis spiritum adoptionis fi-
16 liorum, in quo clamamus: Abba Pater. Ipse
enim Spiritus testimonium reddit spiritui nostro
17 quod sumus filii Dei. Si autem filii, et here-
des; heredes quidem Dei, coheredes autem
Christi; si tamen compatimur, ut et conglo-
18 rificemur. Existimo enim quod non sunt con-
dignae passiones huius temporis ad futuram
gloriam, quae revelabitur in nobis.
19 Nam exspectatio creaturae revelationem fi-
20 liorum Dei exspectat. Vanitati enim creatura
subiecta est non volens, sed propter eum, qui
21 subiecit eam in spe; quia et ipsa creatura li-
berabitur a servitute corruptionis in libertatem
22 gloriae filiorum Dei. Scimus enim quod omnis
creatura ingemiscit et parturit usque adhuc.
23 Non solum autem illa, sed et nos ipsi primi-

---

11 vivificavit AF*HMURTh d f | propter] per f Var Aug[1] | **13** mortificatis ADHL*MTh Ir Cyp, -cetis FCT d g (R) | **14** ~ filii sunt Dei ALssThK-R c f Hil Pel, fil. Dei sunt FDH d m Hier | **16** enim M c dm Or] > *rel.* | reddet FLssRCT g | **17** conglor.] simul glorificemur F*D d dm Lcf Amb Ambst | **20** eam DKV c Hil Aug (Ambst)] > *rel.* | spem AFDHCT KBV d dm Pel | **21** in > A*C | congemescit DCT(F) Amb Aug Pel

---

12 R 6,18; E 4,24 | **13** Mt 18,8; 1 C 9,27; G 5,24; C 3,5 | **14** G 4,6 | **15** 2 T 1,7; G 4,5; 2 C 1,22 | **16** G 4,7 | **17** Ap 21,7; 1 P 4,13; 5,1 | **18** 2 C 4,17; 1 P 1,5ss | **19** L 21,28; Ph 3,20; C 3,4 | **20** Gn 5,29; Eccl 1,2 | **21** 2 P 3,13 | **22** Jr 12,4.11 | **23** R 5,3; Is 25,9

ποιήσει καὶ τὰ θνητὰ σώματα ὑμῶν διὰ τοῦ
ἐνοικοῦντος αὐτοῦ πνεύματος ἐν ὑμῖν.
Ἄρα οὖν, ἀδελφοί, ὀφειλέται ἐσμέν, οὐ τῇ 12 6,7.18
σαρκὶ τοῦ κατὰ σάρκα ζῆν. εἰ γὰρ κατὰ σάρ- 13 G 6,8 E 4,22s
κα ζῆτε, μέλλετε ἀποθνήσκειν· εἰ δὲ πνεύματι
τὰς πράξεις τοῦ σώματος θανατοῦτε, ζήσεσθε.
ὅσοι γὰρ πνεύματι Θεοῦ ἄγονται, οὗτοι υἱοί 14
εἰσιν Θεοῦ. οὐ γὰρ ἐλάβετε πνεῦμα δουλείας 15 2 T 1,7 G 4,5s
πάλιν εἰς φόβον, ἀλλὰ ἐλάβετε πνεῦμα υἱοθε-
σίας, ἐν ᾧ κράζομεν· Ἀββᾶ ὁ πατήρ. αὐτὸ τὸ 16
πνεῦμα συμμαρτυρεῖ τῷ πνεύματι ἡμῶν ὅτι ἐσ- 2 C 1,22
μὲν τέκνα Θεοῦ. εἰ δὲ τέκνα, καὶ κληρονόμοι· 17 G 4,7 Ap 21,7
κληρονόμοι μὲν Θεοῦ, συγκληρονόμοι δὲ Χρισ-
τοῦ, εἴπερ συμπάσχομεν ἵνα καὶ συνδοξασθῶ-
μεν. Λογίζομαι γὰρ ὅτι οὐκ ἄξια τὰ παθή- 18 5,2 2 C 4,17
ματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δό-
ξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς.
Ἡ γὰρ ἀποκαραδοκία τῆς κτίσεως τὴν ἀπο- 19 C 3,4
κάλυψιν τῶν υἱῶν τοῦ Θεοῦ ἀπεκδέχεται. τῇ 20 Eccl 1,2 Gn 3,17ss; 5,29
γὰρ ματαιότητι ἡ κτίσις ὑπετάγη, οὐχ ἑκοῦσα,
ἀλλὰ διὰ τὸν ὑποτάξαντα, ἐπ' ἐλπίδι, ˈὅτι καὶ 21 2 P 3,13 1 J 3,2
αὐτὴ ἡ κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας
τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν
τέκνων τοῦ Θεοῦ. οἴδαμεν γὰρ ὅτι πᾶσα ἡ 22
κτίσις συστενάζει καὶ συνωδίνει ἄχρι τοῦ νῦν·
οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ τὴν ἀπαρχὴν τοῦ 23 2 C 5,2 G 5,5

του ενοικ. αυτ. πνς SssP[c] 104s 81s 1898 88 623s 1838s 1319-38 436* 206ss 1611 f ar syh co Iϱ[1] Cl Hipp Meth Ath[c] Cy[1] Bas[1] Xϱ[1] Aug[1] Vig] το ενοικουν αυτ. πνα rel. lat sypi Ωϱ Tert Ef | **13** τ. σωματος] τ. σαρκος Ds lat Tert Did Eφ | **14** υιοι εισ. θυ B G vg syp Ωϱ[1] Ef] ~ εισιν υιοι θυ (υιοι θ. εισ.) rel. | **15** παλιν > 33 Ψ 326 623* 491 bo[1] Ωϱ[1] Ef | **17** συμπασχωμ. As 33s 326 69 216, πασχομεν P^{46} | **19-22** > Mn | **20** ουχ εκουσα] ου θελουσα G d vg Ir Hil | εφ P^{46} B*S Ds | **21** διοτι S Ds | ελευθερουται P^{27} Ef | **22** στεναζει 33 216 323 1611 d syp ar Ωϱ[1] Ambst | οδυνει G | **23** και[1] + ημεις Ds 38 lat (sy) ar co | κ. αυτοι[1] > P^{46} |

πνεύματος ἔχοντες ἡμεῖς καὶ αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς
στενάζομεν υἱοθεσίαν ἀπεκδεχόμενοι, τὴν ἀπολύ-
2 C 5,7 24 τρωσιν τοῦ σώματος ἡμῶν. τῇ γὰρ ἐλπίδι ἐσώ-
Hb 11,1 θημεν· ἐλπὶς δὲ βλεπομένη οὐκ ἔστιν ἐλπίς· ὃ
25 γὰρ βλέπει τις, τί καὶ ἐλπίζει; εἰ δὲ ὃ οὐ βλέ-
πομεν ἐλπίζομεν, δι' ὑπομονῆς ἀπεκδεχόμεθα.
26 Ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ πνεῦμα συναντιλαμβά-
νεται τῇ ἀσθενείᾳ ἡμῶν· τὸ γὰρ τί προσευξώ-
μεθα καθὸ δεῖ οὐκ οἴδαμεν, ἀλλὰ αὐτὸ τὸ πνεῦ-
Ps 138,1 27 μα ὑπερεντυγχάνει στεναγμοῖς ἀλαλήτοις. ὁ δὲ
1 C 4,5 ἐραυνῶν τὰς καρδίας οἶδεν τί τὸ φρόνημα τοῦ
πνεύματος, ὅτι κατὰ Θεὸν ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἁγίων.
E 1,11; 3,11 28 Οἴδαμεν δὲ ὅτι τοῖς ἀγαπῶσιν τὸν Θεὸν
πάντα συνεργεῖ εἰς ἀγαθόν, τοῖς κατὰ πρόθεσιν
C 1,18 29 κλητοῖς οὖσιν. ὅτι οὓς προέγνω, καὶ προώρι-
Hb 1,6 σεν συμμόρφους τῆς εἰκόνος τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ,
εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν πρωτότοκον ἐν πολλοῖς ἀδελ-
30 φοῖς· οὓς δὲ προώρισεν, τούτους καὶ ἐκάλεσεν·
καὶ οὓς ἐκάλεσεν, τούτους καὶ ἐδικαίωσεν· οὓς
δὲ ἐδικαίωσεν, τούτους καὶ ἐδόξασεν.
Ps 117,6 31 Τί οὖν ἐροῦμεν πρὸς ταῦτα; εἰ ὁ Θεὸς ὑπὲρ
Mt 1,23
5,8; J 3,16 32 ἡμῶν, τίς καθ' ἡμῶν; ὅς γε τοῦ ἰδίου υἱοῦ οὐκ
ἐφείσατο, ἀλλὰ ὑπὲρ ἡμῶν πάντων παρέδωκεν
αὐτόν, πῶς οὐχὶ καὶ σὺν αὐτῷ τὰ πάντα ἡμῖν
Is 50,8 33 χαρίσεται; τίς ἐγκαλέσει κατὰ ἐκλεκτῶν Θεοῦ;

ημεις και P^{46} Ssss 326 81s 623s 436 2298] > Ds syp sa, ημεις > B 88 1838s vg, και > Ψ 462 ar Amb Ambst Pel, ~ κ. ημ. rel. bo | συστεναζ. D* 1610 876 | υιοθεσ. > P^{46} Ds t Ambst Ef Pel | **24** τι > P^{46} B*S* 1739 241 | και > P^{46} B 1739^m Ds lat syp bo Ωϱ (Ef) | ελπιζει] υπομενει S*As^m 1908 241^c syp co Ef | **26** τ. ασθενειαις 6 Ps 326s G-181 623 pl. 920-177 al. rel. pl. K^r | προσευξωμ. B-6 104s 81 917s 915 923 1838s al.] -ευξομ. rel. pl.. -ευχομ. G 38 | υπερεντυγχ. BS*As 424^c 81 Ds 1319sss 2298 ar^l Ep] + υπερ ημων rel. Ef | **28** παντα] παν P^{46}, εν παντι syp ar co | συνεργει + ο θς P^{46} BA sa Ωϱ^l Sar (syp ar bo) | **30** προωρισ.] προεγνω A | **32** ος ουδε (τ.) ιδιου υιου εφ. D*s (fu^c)

tias Spiritus habentes, et ipsi intra nos gemi-
mus adoptionem filiorum Dei exspectantes, re-
demptionem corporis nostri. Spe enim salvi 24
facti sumus. Spes autem, quae videtur, non est
spes; nam quod videt quis quid sperat? Si 25
autem quod non videmus speramus, per pa-
tientiam exspectamus.

Similiter autem et Spiritus adiuvat infirmi- 26
tatem nostram; nam quid oremus sicut opor-
tet nescimus; sed ipse Spiritus postulat pro
nobis gemitibus inenarrabilibus. Qui autem 27
scrutatur corda scit quid desideret Spiritus,
quia secundum Deum postulat pro sanctis.

Scimus autem quoniam diligentibus Deum 28
omnia cooperantur in bonum iis, qui secun-
dum propositum vocati sunt sancti. Nam quos 29
praescivit et praedestinavit conformes fieri ima-
ginis Filii sui, ut sit ipse primogenitus in multis
fratribus. Quos autem praedestinavit, hos et 30
vocavit; et quos vocavit, hos et iustificavit;
quos autem iustificavit, illos et glorificavit.

Quid ergo dicemus ad haec? si Deus pro 31
nobis, quis contra nos? Qui etiam proprio Filio 32
suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tra-
didit illum, quo modo non etiam cum illo
omnia nobis donavit? Quis accusabit adver- 33
sus electos Dei? Deus qui iustificat? ¹Quis est 34

---

23 Dei MKBV c] *> *rel.* | **26** nostram] orationis nostrae F* f, ~ D t Amb Ambst Pel | **28** sancti *> F^c MO*R d Lcf Pel | **29** sui MUR c f g t Amb Ambst Aug] eius *rel.* | **30** glorif.] magnificavit ADHMThK BV cdm Ambst | **31** dicimus ARBV* | **32** proprio > AHMssCTThBV t Pel | donabit F^c DC g t Pel | **33** accusavit AF*LMRZTBV* t Var | adversus > AMR CT t Pel

---

24 2C 4,18; 5,7; Hb 11,1 | **25** G 5,5 | **27** Zch 12,10; J 14,16s | **28** A 2,39; E 1,11 | **29** J 20,10; A 13,48; Ph 3,21; C 1,18 | **30** J 17,22; 1C 6,11 | **31** Ps 117,6 | **32** Gn 22,16; J 3,16; 1J 4,9 | **33** Job 34,29; Is 50,8s

qui condemnet? Christus Iesus, qui mortuus
est, immo qui et resurrexit, qui est ad dex-
teram Dei, qui etiam interpellat pro nobis?
35 Quis ergo nos separabit a caritate Christi?
tribulatio? an angustia? an fames? an nuditas?
36 an periculum? an persecutio? an gladius? ¹sic-
ut scriptum est:

Quia propter te mortificamur tota die,
aestimati sumus sicut oves occisionis.

37 Sed in his omnibus superamus propter eum,
38 qui dilexit nos. Certus sum enim quia neque
mors neque vita, neque angeli neque princi-
patus neque virtutes, neque instantia neque
39 futura, neque fortitudo, ¹neque altitudo neque
profundum neque creatura alia poterit nos se-
parare a caritate Dei, quae est in Christo
Iesu Domino nostro.

9,1-11,36 *Dei providentia erga Israhel: Dei libera electio, Dei severitas et bonitas*

9 Veritatem dico in Christo, non mentior,
testimonium mihi perhibente conscientia mea
2 in Spiritu sancto, quoniam tristitia mihi mag-
3 na est et continuus dolor cordi meo. Opta-
bam enim ego ipse anathema esse a Christo
pro fratribus meis, qui sunt cognati mei se-
4 cundum carnem, ¹qui sunt Israhelitae, quorum

---

34 et > A*HM Hil Aug | qui⁴ + et AMZ e f g (Ambst) | **35** erga > AFᶜDHMsssCTTh e | ~ angustia an persecutio an fames *codd.* | **36** mortif.] morte adficimur (F)L d t Ir Ambst Pel (Amb Aug) | sicut] ut *codd.* | **38** angelus FD d f g Amb Ambst Aug | neque virtutes RᶜKBV* c] > *rel.* | fortitudines HM RCTTh | **9,2** ~ est mihi magna AFDHRC c d Ambst Hier Aug Pel | **3** ~ ipse ego AFHZCT

---

34 1 J 2,1; Hb 7,25 | **35** 2 C 12,10 | **36** Ps 43,22; 1 C 15,30s; 2 C 4,10s | **37** J 16,*33*; Ap 12,11; G 2,20; E 5,2 | **38** 1 C 3,21s; 1 P 3,22 | **39** J 17,26 | **9,1** (R 2,15) | **3** J 3,16; Ex 32,32; 1 C 16,22; G 1,8s | **4** Ex 4,22; Dt 7,6; 14,1s; R 3,1s; 15,27; A 2,39; 13,32

Θεὸς ὁ *δικαιῶν*; ˡτίς ὁ *κατακρινῶν*; Χριστὸς Ἰη- 34 Ps 109,1 Hb 1,3; 12,2 1 J 2,1
σοῦς ὁ ἀποθανών, μᾶλλον δὲ ἐγερθείς, ὅς καί
ἐστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ, ὃς καὶ ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἡ-
μῶν; τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χρισ- 35
τοῦ; θλῖψις ἢ στενοχωρία ἢ διωγμὸς ἢ λιμὸς ἢ
γυμνότης ἢ κίνδυνος ἢ μάχαιρα; καθὼς γέγραπ- 36 Ps 43,22 1 C 15,30s 2 C 4,11
ται ὅτι *ἕνεκεν σοῦ θανατούμεθα ὅλην τὴν ἡμέραν,*
ἐλογίσθημεν ὡς πρόβατα σφαγῆς.
ἀλλ' ἐν τούτοις πᾶσιν ὑπερνικῶμεν διὰ τοῦ ἀγα- 37 J 16,33
πήσαντος ἡμᾶς. πέπεισμαι γὰρ ὅτι οὔτε θά- 38
νατος οὔτε ζωὴ οὔτε ἄγγελοι οὔτε ἀρχαὶ οὔτε
ἐνεστῶτα οὔτε μέλλοντα οὔτε δυνάμεις ˡοὔτε 39
ὕψωμα οὔτε βάθος οὔτε τις κτίσις ἑτέρα δυνή-
σεται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ
τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.

Ἀλήθειαν λέγω ἐν Χριστῷ, οὐ ψεύδομαι, 9
συμμαρτυρούσης μοι τῆς συνειδήσεώς μου ἐν
πνεύματι ἁγίῳ, ὅτι λύπη μοί ἐστιν μεγάλη καὶ 2
ἀδιάλειπτος ὀδύνη τῇ καρδίᾳ μου. ηὐχόμην 3 Ex 32,32
γὰρ ἀνάθεμα εἶναι αὐτὸς ἐγὼ ἀπὸ τοῦ Χρισ-
τοῦ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν μου τῶν συγγενῶν μου
κατὰ σάρκα, ˡοἵτινές εἰσιν Ἰσραηλῖται, ὧν ἡ 4 Ex 4,22 Dt 7,6; 14,1s

34 Xς] αμα δε Xς P^{46} d* dubl Ir | Iς S-104 81s G 623s 1319ss 436s 1611 L vg ar bo Did Ambst Aug] > rel. Ir Cy[1] Xρ Hil | εγερθ. + εκ νεκρων S* 33 P 104 88 467 330 43 co Did Xρ | και[1] > Sss 81 1836s 460s 440ss 1518 1610 221 vg bo Did Xρ Thdt | **35** τις + ουν G c vg[1] ar Ef Pel | Xυ] θυ BS 326 1845 330 206* 635 1610 sa Eus[1] Ep Εφ] + της εν Xω Iυ B Or | η[2] > P^{46} D*s 999 | **36** ως] εις 5 330 38 | **37** τ. αγαπησαντα Ds lat Or Tert Cyp Ef | **38** αγγελος Ds ar[1] Amb[1] Ambst Aug[1] | αρχαι + ουτε εξουσιαι C 104 81s 1898 1835s 1-1738 256s al. 43 1245 257 (D) vg syh+ Or Tert Bas Xρ Εφ | **39** τις > Ds 1611 lat co Ωρ[1] Tert | δυναται 33 ar bo (Ef) | τ. Κυ CA G[1] | **9,1-33** > Mn | **1** Xω + Iυ Ds Ambst Hier[1] | **2** τ. καρδιας 33 917 1898s 999 K | **3** ευχομην 6 33 1175 D 917-181 623s al. 920s al. 460-38 al. 242ss 1149 rel. pl. K[r] | των 1⌒2 B* | μου[1] + και syp ar | μου[2] + των Ds 1898 38s 206[c] 491s Bas Thdt, > Ds 462 ar Or Xρ Cy |

υἱοθεσία καὶ ἡ δόξα καὶ αἱ διαθῆκαι καὶ ἡ
L 1,70; Mt 1 5 νομοθεσία καὶ ἡ λατρεία καὶ αἱ ἐπαγγελίαι, ὧν
L 3,23-34
J 1,1 οἱ πατέρες, καὶ ἐξ ὧν ὁ Χριστὸς τὸ κατὰ σάρκα,
ὁ ὢν ἐπὶ πάντων Θεὸς εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶ-
νας, ἀμήν.

2,28; Nu 23,19 6 Οὐχ οἷον δὲ ὅτι ἐκπέπτωκεν ὁ λόγος τοῦ
Θεοῦ, οὐ γὰρ πάντες οἱ ἐξ Ἰσραήλ, οὗτοι Ἰσ-
7 ραήλ. οὐδ' ὅτι εἰσὶν σπέρμα Ἀβραάμ, πάντες
Gn 21,12 τέκνα, ἀλλ' *ἐν Ἰσαὰκ κληθήσεταί σοι σπέρμα.*
G 4,23 8 τοῦτ' ἔστιν, οὐ τὰ τέκνα τῆς σαρκὸς ταῦτα τέκνα
τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐπαγγελίας λογί-
Gn 18,10 9 ζεται εἰς σπέρμα. ἐπαγγελίας γὰρ ὁ λόγος οὗ-
τος· *κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἐλεύσομαι καὶ ἔσται*
Gn 25,21 10 *τῇ Σάρρᾳ υἱός.* οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ Ῥε-
βέκκα ἐξ ἑνὸς κοίτην ἔχουσα, Ἰσαὰκ τοῦ πα-
11 τρὸς ἡμῶν· μήπω γὰρ γεννηθέντων μηδὲ πρα-
ξάντων τι ἀγαθὸν ἢ φαῦλον, ἵνα ἡ κατ' ἐκλο-
12 γὴν πρόθεσις τοῦ Θεοῦ μένῃ, οὐκ ἐξ ἔργων ἀλλ'
Gn 25,23 ἐκ τοῦ καλοῦντος, ἐρρέθη αὐτῇ ὅτι *ὁ μείζων*
Ma 1,2s 13 *δουλεύσει τῷ ἐλάσσονι,* ˈκαθὼς γέγραπται· *τὸν
Ἰακὼβ ἠγάπησα, τὸν δὲ Ἠσαῦ ἐμίσησα.*

Dt 32,4 14 Τί οὖν ἐροῦμεν; μὴ ἀδικία παρὰ τῷ Θεῷ;
Ex 33,19 15 μὴ γένοιτο. τῷ Μωϋσεῖ γὰρ λέγει· *ἐλεήσω ὃν
E 2,8 16 ἂν ἐλεῶ, καὶ οἰκτειρήσω ὃν ἂν οἰκτείρω.* ἄρα
οὖν οὐ τοῦ θέλοντος οὐδὲ τοῦ τρέχοντος, ἀλλὰ
Ex 9,16 17 τοῦ ἐλεῶντος Θεοῦ. λέγει γὰρ ἡ γραφὴ τῷ
Φαραὼ ὅτι *εἰς αὐτὸ τοῦτο ἐξήγειρά σε, ὅπως ἐν-
δείξωμαι ἐν σοὶ τὴν δύναμίν μου, καὶ ὅπως διαγ-*

---

4 η διαθηκη B Ds vl vg[1] sa bo[1] Ωρ[1] Cy | η επαγγελια Ds | ων 4⌒5[1] A | **5** παντας Ir Vict Cy, παντα Tert Nov Ωρ Thdt | **6** Ιηλ[2]] -λιται Ds 88 330s lat ar Ωρ[1] Χρ Ef| **8** εστιν + οτι B[c]S[c]Ψ 1912 69s 330-25[c] 1611s sy ar co | **9** ελευσομ. + προς σε 1852 1836s syh[+] | **11** φαυλον] κακον 33-1175 917-177 al. rel. pl. Χρ | **12** ερρεθη + γαρ Ps 330 syph[m] | αυτη > D* syp | **13** καθαπερ B Ωρ[1] | **16** ελεωντ. B*SAP 326 Ds 1898 547 999 429 209 823 257 876] -εουντ. rel. pl., ευδοκουντ. L |

adoptio est filiorum et gloria et testamentum
et legislatio et obsequium et promissa, quo- 5
rum patres, et ex quibus est Christus secun-
dum carnem, qui est super omnia Deus be-
nedictus in saecula. Amen.

Non autem quod exciderit verbum Dei. Non 6
enim omnes qui ex Israhel sunt, ii sunt Israhelitae;
neque qui semen sunt Abrahae, omnes filii; sed 7
in Isaac vocabitur tibi semen; id est, non qui filii 8
carnis, hi filii Dei; sed qui filii sunt promissionis,
aestimantur in semine. Promissionis enim verbum 9
hoc est: *Secundum hoc tempus veniam; et erit Sar-*
rae filius. Non solum autem illa, sed et Rebecca 10
ex uno concubitu habens, Isaac patris nostri. Cum 11
enim nondum nati fuissent aut aliquid boni egis-
sent aut mali, ut secundum electionem proposi-
tum Dei maneret non ex operibus, sed ex vocan- 12
te dictum est ei: Quia *maior serviet minori,* sicut 13
scriptum est: *Iacob dilexi, Esau autem odio habui.*

Quid ergo dicemus? numquid iniquitas apud 14
Deum? Absit. Moysi enim dicit: *Miserebor* 15
cuius misereor, et misericordiam praestabo
cuius miserebor. Igitur non volentis neque cur- 16
rentis, sed miserentis est Dei. Dicit enim Scrip- 17
tura Pharaoni: Quia *in hoc ipsum excitavi te,*
ut ostendam in te virtutem meam, et ut ad-

4 obsequium] cultus

4 testamenta AHMRCTTh d f g Ambst Hil Aug Pel | **5** est[1] > *codd.* | **6** quod] quo A | sunt[1] > *codd.* | **7** qui F*DR Aug] quia *rel.* | **9** enim] autem AM Aug | **10** illa] illi F*DKBV,* > *rel. pl.* | *concubitum F | *patre nostro AFCTTh* Pel (KBV) | **11** egissent bonum aut malum AF*OUZCTKBV d g Ambst Aug Pel | **12** vocante] vocatione FDL* d Ambst | **15** cuius[1.2]] cui FDHLO*CTTh* c d g Ambst Hier Aug Pel | **17** ut[2] > ADMCTKBV c Hier

5 J 1,1; R 1,25; 2 C 11,3; Mt 1; L 3,23-34 | **6** R 2,28; Nu 23,19 | **7** Gn 21,12; Hb 11,18; G 3,29 | **8** G 4,23 | **9** Gn 18, 10.14 | **10** Gn 25,21.24 | **11** R 8,28 | **12** Gn 25,23 | **13** Ma 1,2s | **14** Dt 32,4; 2 Par 19,7 | **15** Ex 33,19 | **17** Ex 9,16; 9,17

18 *nuntietur nomen meum in universa terra.* Ergo
cuius vult miseretur, et quem vult indurat.
19 Dicis itaque mihi: Quid adhuc queritur?
20 voluntati enim eius quis resistit? O homo, tu
quis es, qui respondeas Deo? Numquid dicit
figmentum ei, qui se finxit: Quid me fecisti
21 sic? An non habet potestatem figulus luti ex
eadem massa facere aliud quidem vas in ho-
22 norem, aliud vero in contumeliam? Quod si
Deus volens ostendere iram et notam facere
potentiam suam, sustinuit in multa patientia
23 vasa irae apta in interitum, [1]ut ostenderet di-
vitias gloriae suae in vasa misericordiae, quae
24 praeparavit in gloriam; quos et vocavit nos
non solum ex Iudaeis, sed etiam ex gentibus,
25 sicut in Osee dicit:

Vocabo non plebem meam plebem meam,
et non dilectam dilectam,
et non misericordiam consecutam miseri-
cordiam consecutam.
26 *Et erit, in loco ubi dictum est eis: Non plebs*
mea vos,
ibi vocabuntur filii Dei vivi.

27 Esaias autem clamat pro Israhel: *Si fuerit nu-*
merus filiorum Israhel tamquam arena maris,
28 *reliquiae salvae fient. Verbum enim consum-*
mans et abbrevians in aequitate, quia *ver-*
bum breviatum faciet Dominus super terram.

---

18 cui F-UZ*CT cdf Amb Ambst Aug | **19** quaeritur AFHLORThKBV Ambst | **22** volens Deus *codd.* | aptata A*F*HU d (CT, Ambst) | **23** ut] *et ut O* d g Ambst Aug Pel | **25** vocavi AMU Hier Aug | et non dil. dilectam F[c]DRZ d* fg Ir Amb Ambst Hier] > *rel.* | **26** locum FLM*R | eis > AHZCT f Aug | **28** (ad)brevians FLOZ[c]TKBV

---

19 2 Par 20,6 | **20** Is 29,16; 45,9; Job 33,13; Sap 15,7 | **21** Jr 18,6; 2 T 2,20 | **22** R 2,4; Is 13,5; Jr 50,25 | **23** C 1,27 | **24** R 3,29 | **25** Os 2,24; 1 P 2,10 | **26** Os 1,10 | **27** Is 10,22s; R 11,5

γελῇ τὸ ὄνομά μου ἐν πάσῃ τῇ γῇ. ἄρα οὖν 18 Ex 4,21;7,3; 9,12; 14,4.17
ὃν θέλει ἐλεεῖ, ὃν δὲ θέλει σκληρύνει.

Ἐρεῖς μοι οὖν· τί ἔτι μέμφεται; τῷ γὰρ 19
βουλήματι αὐτοῦ τίς ἀνθέστηκεν; ὦ ἄνθρωπε, 20 Is 29,16; 45,9 Sap 12,12
μενοῦνγε σὺ τίς εἶ ὁ ἀνταποκρινόμενος τῷ Θεῷ;
μὴ ἐρεῖ τὸ πλάσμα τῷ πλάσαντι· τί με ἐποίη-
σας οὕτως; ἢ οὐκ ἔχει ἐξουσίαν ὁ κεραμεὺς τοῦ 21 Jr 18,6 Sap 15,7
πηλοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ φυράματος ποιῆσαι ὃ μὲν Sir 33,13
εἰς τιμὴν σκεῦος, ὃ δὲ εἰς ἀτιμίαν; εἰ δὲ θέ- 22 Jr 50,25 Is 13,5; 54,16
λων ὁ Θεὸς ἐνδείξασθαι τὴν ὀργὴν καὶ γνωρί-
σαι τὸ δυνατὸν αὐτοῦ ἤνεγκεν ἐν πολλῇ μακρο- 2,4
θυμίᾳ σκεύη ὀργῆς κατηρτισμένα εἰς ἀπώλειαν,
καὶ ἵνα γνωρίσῃ τὸν πλοῦτον τῆς δόξης αὐτοῦ 23 E 1,3-12 8,29
ἐπὶ σκεύη ἐλέους, ἃ προητοίμασεν εἰς δόξαν, ˡοὓς 24
καὶ ἐκάλεσεν ἡμᾶς οὐ μόνον ἐξ Ἰουδαίων ἀλλὰ
καὶ ἐξ ἐθνῶν, ὡς καὶ ἐν τῷ Ὡσηὲ λέγει· 25 Os 2,23s

Καλέσω τὸν οὐ λαόν μου λαόν μου
καὶ τὴν οὐκ ἠγαπημένην ἠγαπημένην
καὶ ἔσται ἐν τῷ τόπῳ οὗ ἐρρέθη αὐτοῖς· 26 Os 1,10
οὐ λαός μου ὑμεῖς,
ἐκεῖ κληθήσονται υἱοὶ Θεοῦ ζῶντος.

Ἠσαΐας δὲ κράζει ὑπὲρ τοῦ Ἰσραήλ· *ἐὰν ᾖ ὁ* 27 Is 10,22s 11,5
ἀριθμὸς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ὡς ἡ ἄμμος τῆς θα-
λάσσης, τὸ ὑπόλειμμα σωθήσεται· λόγον γὰρ συν- 28
τελῶν καὶ συντέμνων ποιήσει Κύριος ἐπὶ τῆς γῆς.

---

18 θελει[1]] αν θελη 33 462 38 Χρ[1] Cy | θελει + ο θς D Ωρ[1] | ελεα P^{46} Ds | **19** τι + ουν P^{46} B Ds Or Hier Pel | **20** ω ανθρ. μενουνγε (B) S* As 81s 547 69s 2298 Ωρ[1] Cy] ~ μεν. ω ανθρ. rel. bo Ef | μενουνγε > P^{46} Ds lat sa | εποιησ.] επλασας D[1] syp | **22** ηνεγκεν > G d* (Ambst Pel) | μακροθυμ. + εις G d* syp Ef (sa) | **23** και > P^{46} B 1739[c] 326 1912 623s 69s vg ar sa bo[1] Ωρ | το πλουτος P^{46} G | δοξης] χρηστοτητος P | δοξαν + αυτου 242 1872s, ημων syh+ | **25** εν > P^{46} B bo (Ef Aug) | και 2⌒3 vg[1] Tert Hier Pel | **26** οὗ] ω P^{46} S* ar Iρ Ef Thdt | ερρεθη αυτ.] (ε)αν κληθησονται P^{46} B G d* (syp) Iρ | κληθησ. + ουτοι P 81 (1912 ar Ef) | **27** υπολειμμα BS*As[c] 81 Eus] καταλ. rel. | **28** συντεμν. + εν δικαιοσ. οτι λογον συντετμημενον (Is 10,23) 3-1175 D-330 642 rel. K[r] vg syh ar |

Is 1,9 29 καὶ καθὼς προείρηκεν Ἠσαΐας·
εἰ μὴ Κύριος Σαβαὼθ ἐγκατέλιπεν ἡμῖν σπέρμα,
ὡς Σόδομα ἂν ἐγενήθημεν καὶ ὡς Γόμορ-
ρα ἂν ὡμοιώθημεν.

10,20 30 Τί οὖν ἐροῦμεν; ὅτι ἔθνη τὰ μὴ διώκοντα δι-
καιοσύνην κατέλαβεν δικαιοσύνην, δικαιοσύνην
10,2s; Is 51,1 31 δὲ τὴν ἐκ πίστεως, Ἰσραὴλ δὲ διώκων νόμον δι-
Is 8,14 32 καιοσύνης εἰς νόμον οὐκ ἔφθασεν. διὰ τί; ὅτι
οὐκ ἐκ πίστεως ἀλλ᾽ ὡς ἐξ ἔργων· προσέκοψαν
Is 8,14; 28,16 33 τῷ *λίθῳ τοῦ προσκόμματος*, καθὼς γέγραπται·
Mt 21,42.44 *ἰδοὺ τίθημι ἐν Σιὼν λίθον προσκόμματος καὶ*
1 P 2,6 *πέτραν σκανδάλου,*
καὶ ὁ πιστεύων ἐπ᾽ αὐτῷ οὐ καταισχυνθήσεται.

10 Ἀδελφοί, ἡ μὲν εὐδοκία τῆς ἐμῆς καρδίας
καὶ ἡ δέησις πρὸς τὸν Θεὸν ὑπὲρ αὐτῶν εἰς σω-
A 22,3 2 τηρίαν. μαρτυρῶ γὰρ αὐτοῖς ὅτι ζῆλον Θεοῦ
9,31s 3 ἔχουσιν, ἀλλ᾽ οὐ κατ᾽ ἐπίγνωσιν. ἀγνοοῦντες
Ph 3,9 γὰρ τὴν τοῦ Θεοῦ δικαιοσύνην καὶ τὴν ἰδίαν
ζητοῦντες στῆσαι, τῇ δικαιοσύνῃ τοῦ Θεοῦ οὐχ
Mt 5,17 4 ὑπετάγησαν. τέλος γὰρ νόμου Χριστὸς εἰς δι-
Hb 8,13 J 3,18 καιοσύνην παντὶ τῷ πιστεύοντι.

Lv 18,5 5 Μωϋσῆς γὰρ γράφει τὴν δικαιοσύνην τὴν
G 3,12 ἐκ νόμου ὅτι *ὁ ποιήσας ἄνθρωπος ζήσεται ἐν*
6 *αὐτῇ*. ἡ δὲ ἐκ πίστεως δικαιοσύνη οὕτως λέγει·

---

31 νομον^{2} + δικαιοσυνης 33-1175 1852 F rel. vg sypih ar | **32** εργων P^{46} BS*Ass G 920 vg co] + νομου rel. Ef | προσεκοψαν P^{46} BS*Ass 81 Ds 206* vg^{1} syi co Ambst] + γαρ rel. | **33** και^{2} + πας 33-1175 1852 D^{e} 5 rel. lat syh ar | ου μη καταισχυνθη Ds | **10,1** αυτων] του Ιηλ 104sss 917-181 5 pl. 920-319 38^{s} rel. pl., + εστιν 33-1852 917-915 5 pl. rel. pl. vg ar | **3** την τ. θυ δικαιοσ.] τον θν Mn | ιδιαν BAs 81s D 43 vg ar co Cl Ωρ Χρ Cy Ambst] + δικαιοσυνην P^{46} rel. Iρ Tert Ef | **10,5-11,32** > Mn | **5** νομου οτι P^{46} BS^{c} P 104ss G rel. sy ar] γραφει οτι al. Ωρ | ποιησας S*As 81s D 2298 vg] + ταυτα 33* 69* 255 syp ar, αυτα P^{46} rel. | αυτη BS*Ass 33 81s vg ar co Ef] αυτοις P^{46} rel.

et sicut praedixit Esaias: 29
Nisi Dominus sabaoth reliquisset nobis semen,
sicut Sodoma facti essemus,
et sicut Gomorrha similes fuissemus.
Quid ergo dicemus? Quod gentes, quae 30
non sectabantur iustitiam, apprehenderunt ius-
titiam, iustitiam autem, quae ex fide est. Israhel 31
vero sectando legem iustitiae, in legem iusti-
tiae non pervenit. [1]Quare? Quia non ex fide, 32
sed quasi ex operibus; offenderunt enim in la-
pidem offensionis, sicut scriptum est: 33
Ecce pono in Sion lapidem offensionis, et
petram scandali,
et omnis qui credit in eum, non confundetur.
Fratres voluntas quidem cordis mei et ob- 10
secratio ad Deum fit pro illis in salutem. Tes- 2
timonium enim perhibeo illis quod aemulatio-
nem Dei habent, sed non secundum scientiam.
Ignorantes enim iustitiam Dei et suam quaerentes 3
statuere, iustitiae Dei non sunt subiecti. Finis 4
enim legis Christus ad iustitiam omni credenti.
Moyses enim scripsit, quoniam iustitiam, 5
quae ex lege est, *qui fecerit homo, vivet in*
ea. Quae autem ex fide est iustitia, sic dicit: 6

10,1 voluntas] desiderium

31 sectans AHMU*Z Or Hier[1], persequens Aug
32 enim > AFHM-Z*CsTh d g Ambst Hier Aug
33 ponam F[m]DLR c Hier
omnis > d* g Or Ambst Aug
crediderit DHLCTTh c d f g Ambst Aug
10,3 ~ Dei iustitiam *codd.*
5 iustitia FMR | homo > D f g Hil

29 Is 1,9; 13,19; Dt 29,23; Jr 49,18 | **30** R 3,21s; 10,6.20 | **31** R 10,2s; 11,7 | **32** Is 8,14 | **33** Is 28,16; 1 P 2,6; L 2,34; Mt 21,42; R 10,11; A 10,43s | **10,2** A 21,20; 22,3 | **3** R 1,17; 9,31s | **4** Mt 5,17; A 13,39 | **5** Lv 18,5; Ex 20,11; G 3,12 | **6** Dt 9,4; 30,12s; J 3,13

Ne dixeris in corde tuo: quis ascendet in cae-
7 *lum?* id est Christum deducere, [1] aut: *quis*
descendet in abyssum? hoc est Christum a
8 mortuis revocare. Sed quid dicit Scriptura?
Prope est verbum in ore tuo et in corde tuo,
9 hoc est verbum fidei, quod praedicamus. Quia
si confitearis in ore tuo Dominum Iesum, et
in corde tuo credideris quod Deus illum sus-
10 citavit a mortuis, salvus eris. Corde enim cre-
ditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad
11 salutem. Dicit enim Scriptura: *Omnis, qui cre-*
12 *dit in illum, non confundetur*. Non enim est
distinctio Iudaei et Graeci; nam idem Domi-
nus omnium, dives in omnes, qui invocant
13 illum. *Omnis* enim, *quicumque invocaverit no-*
men Domini, salvus erit.

14 Quomodo ergo invocabunt, in quem non
crediderunt? Aut quomodo credent ei, quem
non audierunt. Quomodo autem audient sine
15 praedicante? Quomodo vero praedicabunt nisi
mittantur? sicut scriptum est: *Quam speciosi*
pedes evangelizantium pacem, evangelizantium

6 ascendit *codd. pl.*
7 descendit *codd.* Ambst Aug
8 scriptura > HMRU*CTTh dm Aug
9 excitavit AHMUZKBV dm Ir Ambst Pel
a] ex FDHLOCTTh d
10 ad[2]] in AFHL-RZTh d f Ambst
11 crediderit DHTh* c d* t
12 omnes] omnibus ZCT t Ambst Pel
14 credent] credunt FHORCT

7 Ps 106,26; Hb 13,20 | **8** Dt 30,14
9 A 16,31; 1 C 12,3
11 Is 28,16; R 3,22.29s; 9,33
12 A 10,34; 15,9.11; G 3,28
13 Jl 2,32; A 2,21; 7,59
14 J 9,36; Tt 1,3; Hb 11,6
15 Is 52,7; Na 1,15; E 6,15

μὴ εἴπῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου· τίς ἀναβήσεται εἰς Dt 30,12s
τὸν οὐρανόν; τοῦτ᾽ ἔστιν Χριστὸν καταγαγεῖν.
ἤ· *τίς καταβήσεται εἰς τὴν ἄβυσσον;* τοῦτ᾽ ἔστιν 7
Χριστὸν ἐκ νεκρῶν ἀναγαγεῖν. ἀλλὰ τί λέγει; 8 Dt 30,14
ἐγγύς σου τὸ ῥῆμά ἐστιν, ἐν τῷ στόματί σου καὶ
ἐν τῇ καρδίᾳ σου· τοῦτ᾽ ἔστιν τὸ ῥῆμα τῆς πίσ-
τεως ὃ κηρύσσομεν. ὅτι ἐὰν ὁμολογήσῃς ἐν τῷ 9 1 C 12,3 Ph 2,11
στόματί σου Κύριον Ἰησοῦν, καὶ πιστεύσῃς ἐν 2 C 4,5
τῇ καρδίᾳ σου ὅτι ὁ Θεὸς αὐτὸν ἤγειρεν ἐκ νε-
κρῶν, σωθήσῃ. καρδίᾳ γὰρ πιστεύεται εἰς δικαιο- 10
σύνην· στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν.
λέγει γὰρ ἡ γραφή· *πᾶς ὁ πιστεύων ἐπ᾽ αὐτῷ* 11 Is 28,16
οὐ καταισχυνθήσεται· οὐ γάρ ἐστιν διαστολὴ 12 A 10,34; 15,9
Ἰουδαίου τε καὶ Ἕλληνος· ὁ γὰρ αὐτὸς Κύριος
πάντων, πλουτῶν εἰς πάντας τοὺς ἐπικαλουμέ-
νους αὐτόν· *πᾶς γὰρ ὃς ἂν ἐπικαλέσηται τὸ ὄνο-* 13 Jl 2,32
μα Κυρίου σωθήσεται.

Πῶς οὖν ἐπικαλέσωνται εἰς ὃν οὐκ ἐπίστευ- 14
σαν; πῶς δὲ πιστεύσωσιν οὗ οὐκ ἤκουσαν; πῶς
δὲ ἀκούσωσιν χωρὶς κηρύσσοντος; πῶς δὲ κη- 15
ρύξωσιν, ἐὰν μὴ ἀποσταλῶσιν; καθὼς γέγραπ- Is 52,7
ται· *ὡς ὡραῖοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων*

---

8 λεγει + η γραφη 33 104s D 88 1912 623s 467 1319sss 436s 242 43 1245 vg[1] syi ar bo Ωρ[1] Cy Thdt Ambst | ~ εστιν το ρημα[1] Mn Ds lat ar | εστιν[1] + σφοδρα 1739s Ωρ | **9** ομολογ. + το ρημα B 1912 Cl | Κν Ιν] οτι Κς Ις B 81s syi co Cl Cy[1] Cy[1] Hil Aug | Ιν Χν P^{46} A Cy[1] | ~ ηγειρ. αυτον AP 489 1 1872s 440s ar Cl Cy[1] Thdt | **11** ου + μη Ds | **12** Ιουδαιω, Ελληνι D[1] syp | **14** επικαλεσωνται B SA Ds 2127 206s 1149 1245] -ονται P^{46} rel. | πως δε[1]] η πως G lat syp ar *Ef* | *πιστευσωσ.* P^{46} BS 1739 Ps 326 81s Ds 920 256s 1s al. 429s 823 1245] -σουσιν rel. | ακουσωσ. BS[c]A 33 Ψ 81 917s 88 920 1 69 330s 323 43 1245] -σονται P^{46} S* 1739 P 104s Ds 915s 623 al. 1319 al., -σουσιν rel. pl. | **15** κηρυξωσιν P^{46} B-1739 33-326 81s D 88 al. 623* al. 920 al. 1319-38 206sss 323 43 2158 383 al. LK] -ξουσιν rel. pl. | καθαπερ B 81 | ευαγγελ. + ειρηνην, των ευαγγελιζομενων Mn 6 33-1175 Ds al. 5* 920 pl. rel. pl. lat sy ar Tert (Ir, Ef) |

Is 53,1 Jr 12,38 16 *ἀγαθά.* Ἀλλ' οὐ πάντες ὑπήκουσαν τῷ εὐαγγε-
λίῳ. Ἠσαΐας γὰρ λέγει· *Κύριε, τίς ἐπίστευσεν*
J 17,20 17 *τῇ ἀκοῇ ἡμῶν;* ἄρα ἡ πίστις ἐξ ἀκοῆς, ἡ δὲ ἀκοὴ
18 διὰ ῥήματος Χριστοῦ. ἀλλὰ λέγω, μὴ οὐκ ἤκου-
σαν; μενοῦνγε

Ps 18,5 *εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν,*
καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ
ῥήματα αὐτῶν.

Dt 32,21 19 ⁱἀλλὰ λέγω, μὴ Ἰσραὴλ οὐκ ἔγνω; πρῶτος Μωϋ-
σῆς λέγει·

ἐγὼ παραζηλώσω ὑμᾶς ἐπ' οὐκ ἔθνει,
ἐπ' ἔθνει ἀσυνέτῳ παροργιῶ ὑμᾶς.

Is 65,1 20 Ἠσαΐας δὲ ἀποτολμᾷ καὶ λέγει·
εὑρέθην τοῖς ἐμὲ μὴ ζητοῦσιν,
ἐμφανὴς ἐγενόμην τοῖς ἐμὲ μὴ ἐπερωτῶσιν.

Is 65,2 21 πρὸς δὲ τὸν Ἰσραὴλ λέγει· *ὅλην τὴν ἡμέραν*
ἐξεπέτασα τὰς χεῖράς μου πρὸς λαὸν ἀπειθοῦντα
καὶ ἀντιλέγοντα.

Ps 93,14 1 Sm 12,22 11 Λέγω οὖν, μὴ *ἀπώσατο ὁ Θεὸς τὸν λαὸν*
Jr 31,37 Ph 3,5 *αὐτοῦ;* μὴ γένοιτο· καὶ γὰρ ἐγὼ Ἰσραηλίτης
εἰμί, ἐκ σπέρματος Ἀβραάμ, φυλῆς Βενιαμίν.
2 οὐκ ἀπώσατο ὁ Θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ ὃν προέ-
3 Rg 19,10.14 γνω. ἢ οὐκ οἴδατε ἐν Ἠλίᾳ τί λέγει ἡ γρα-
φή, ὡς ἐντυγχάνει τῷ Θεῷ κατὰ τοῦ Ἰσραήλ;
3 *Κύριε, τοὺς προφήτας σου ἀπέκτειναν, τὰ θυ-*
σιαστήριά σου κατέσκαψαν, κἀγὼ ὑπελείφθην

αγαθα BCAs Ds 1827 226 337 1611 Ωϱ] τα αγ. *P*[46] rel. | **16** ημων + κ. ο βραχιων Κυ τινι απεκαλυφθη 104 547 bo | **17** αρα + ουν 1852 G 1912 69s 1319s | Χυ] θυ A 33ss 326s 1912 rel. pl. sy | **18** μενουνγε > G d | **19** υμας[1]] αυτους S[c]C 1610 | **20** αποτολμα κ. > D*s | ευρεθ. + εν *P*[46] B Ds sa Ambst | εγενομ. + εν B D* Or | **21** κ. αντιλεγον. > G Hil | **11,1** τ. λαον] τ. κληρονομιαν *P*[46] G Amb Ambst Pel | αυτου[1] + ον προεγνω *P*[46] S[c]A D* Xϱ Aug[1] | **2** οιδαμεν 927 1099 941 | Ιηλ + λεγων S* 104ss 917* 623 pl. 920-241 al. rel. pl. syp | **3** απεκτειναν B-1739 1908 33s G 1912 623* 462 lat co] + και Iust rel. |

bona! Sed non omnes oboediunt evangelio. 16
Esaias enim dicit: *Domine quis credidit audi-
tui nostro?* Ergo fides ex auditu, auditus au- 17
tem per verbum Christi. Sed dico: Numquid 18
non audierunt? Et quidem

in omnem terram exivit sonus eorum,
et in fines orbis terrae verba eorum.

Sed dico: Numquid Israhel non cognovit? Pri- 19
mus Moyses dicit:

Ego ad aemulationem vos adducam in non gentem,
in gentem insipientem, in iram vos mittam.

Esaias autem audet et dicit: 20

Inventus sum a non quaerentibus me,
palam apparui iis, qui me non interrogabant.

Ad Israhel autem dicit: *Tota die expandi ma-* 21
*nus meas ad populum non credentem et con-
tradicentem.*

Dico ergo: Numquid Deus reppulit popu- 11
lum suum? Absit. Nam et ego Israhelita sum
ex semine Abraham de tribu Beniamin. Non 2
reppulit Deus plebem suam, quam praescivit.
An nescitis in Helia quid dicit Scriptura, quem-
admodum interpellat Deum adversum Israhel?
Domine, prophetas tuos occiderunt, altaria tua 3
suffoderunt, et ego relictus sum solus, et quae-

16 oboedierunt AHM*CT | **17** Christi > f g Ambst Hil Pel | **18** quidem > D d* f g Ambst Pel | **20** audit AM* | a F[c]DM[c]RC Or] > *rel.* | **21** autem + quid D RCTK g Hil Aug Pel | contradicent. + mihi FDLU T c dm | **11,1** ~ reppulit Deus *codd.* | de > AFHR ZCTTh d Ty Ambst Aug[1] | **2** Deum] dominum F H*LRTh

16 Is 53,1; J 12,38; R 3,3 | **17** J 17,20 | **18** Ps 18,5; Mt 24,14; Mc 16,15.20 | **19** R 11,11; Dt 32,21 | **20** Is 65,1 | **21** Is 65,2; A 13,45s | **11,1** Ps 93,14; 1 Sm 12,22; Jr 31,37; 2 C 11,22; Ph 3,5 | **2** R 8,29 | **3** 3 Rg 19,10.14

4 *runt animam meam.* Sed quid dicit illi divi-
num responsum? *Reliqui mihi septem milia*
virorum, qui non curvaverunt genua ante Baal.
5 Sic ergo et in hoc tempore reliquiae secun-
6 dum electionem gratiae salvae factae sunt. Si
autem gratia, iam non ex operibus: alioquin
7 gratia iam non est gratia. Quid ergo? quod
quaerebat Israhel, hoc non est consecutus; elec-
tio autem consecuta est, ceteri vero excaecati
8 sunt, | sicut scriptum est: *Dedit illis Deus*
spiritum compunctionis, oculos ut non videant,
et aures ut non audiant, usque in hodiernum
9 *diem.* Et David dicit:

Fiat mensa eorum in laqueum et in cap-
tionem,
et in scandalum et in retributionem illis.
10 *Obscurentur oculi eorum ne videant,*
et dorsum eorum semper incurva.

11 Dico ergo: Numquid sic offenderunt ut
caderent? Absit. Sed illorum delicto salus est
12 gentibus, ut illos aemulentur. Quod si delic-
tum illorum divitiae sunt mundi, et diminutio
eorum divitiae gentium; quanto magis pleni-
tudo eorum?

13 Vobis enim dico gentibus: Quamdiu qui-
dem ego sum gentium apostolus, ministerium

4 ~ responsum divin. *codd.* | genu AMRC c d* f g Ambst Hier Aug Pel | ante > AHMURCTTh | bahal AFDHMThKBV d e Ambst Pel | **5** salvae > AL* d Aug | **6** iam[1] > AFHLRCTTh d e Pel | **8** et > FD* LTh* | **9** eorum + coram ipsis DU[c] Hil | **11** sic *> d* Ambst | delictum DL[c]M[c]U g Amb | est U c Amb] > *rel.* | **12** deminutio DRUTh

4 3 Rg 19,18 | **5** R 9,27; Jr 3,14 | **6** R 4,4; G 2,16; 3,18 | **7** R 9,31 | **8** Dt 29,3s; Is 6,9; 29,10; Mt 13,14; J 12,40; A 28,26 | **9** Ps 68,23s; R 9,33 | **11** A 13,46; R 10,19 | **13** R 15,16; A 9,15

μόνος καὶ ζητοῦσιν τὴν ψυχήν μου. ἀλλὰ τί λέ- 4 3 Rg 19,18
γει αὐτῷ ὁ χρηματισμός; *κατέλιπον ἐμαυτῷ ἑπ-*
τακισχιλίους ἄνδρας, οἵτινες οὐκ ἔκαμψαν γόνυ
τῇ Βάαλ. οὕτως οὖν καὶ ἐν τῷ νῦν καιρῷ λεῖμ- 5 9,27
μα κατʼ ἐκλογὴν χάριτος γέγονεν. εἰ δὲ χάριτι, 6 G 3,18
οὐκέτι ἐξ ἔργων, ἐπεὶ ἡ χάρις οὐκέτι γίνεται χά-
ρις. ˈΤί οὖν; ὃ ἐπιζητεῖ Ἰσραήλ, τοῦτο οὐκ ἐπέ- 7 9,31
τυχεν, ἡ δὲ ἐκλογὴ ἐπέτυχεν· οἱ δὲ λοιποὶ ἐπω-
ρώθησαν, ˈκαθὼς γέγραπται· *ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ* 8 Dt 29,4 Is 29,10
Θεὸς πνεῦμα κατανύξεως, ὀφθαλμοὺς τοῦ μὴ
βλέπειν καὶ ὦτα τοῦ μὴ ἀκούειν, ἕως τῆς σήμερον
ἡμέρας. καὶ Δαυὶδ λέγει 9 Ps 68,23s: 34,8

γενηθήτω ἡ τράπεζα αὐτῶν εἰς παγίδα καὶ
εἰς θήραν καὶ εἰς σκάνδαλον καὶ εἰς ἀντα-
πόδομα αὐτοῖς,
σκοτισθήτωσαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν τοῦ μὴ 10
βλέπειν, καὶ τὸν νῶτον αὐτῶν διὰ παντὸς
σύγκαμψον.

Λέγω οὖν, μὴ ἔπταισαν ἵνα πέσωσιν; μὴ γέ- 11 10,19 Dt 32,21 A 13,46
νοιτο· ἀλλὰ τῷ αὐτῶν παραπτώματι ἡ σωτηρία
τοῖς ἔθνεσιν, εἰς τὸ παραζηλῶσαι αὐτούς. εἰ 12
δὲ τὸ παράπτωμα αὐτῶν πλοῦτος κόσμου καὶ
τὸ ἥττημα αὐτῶν πλοῦτος ἐθνῶν, πόσῳ μᾶλλον
τὸ πλήρωμα αὐτῶν.

Ὑμῖν δὲ λέγω τοῖς ἔθνεσιν· ἐφʼ ὅσον μὲν 13
οὖν εἰμι ἐγὼ ἐθνῶν ἀπόστολος, τὴν διακονίαν

---

4 τη] τω G | **5** ουν > C 547 460s 1611s syph+ ar bo Ef | **6** χαριτι] χαρις *P*46 | χαρις² *P*46 S*sss 1908 P 81s Ds 263 lat ar co Ωρ] + ει δε εξ εργων, ουκετι εστιν χαρις, επει το εργον ουκετι εστιν εργον (χαρις B) rel. | **7** επεζητει G 623 330 lat sy ar bo Ef | τουτου 547 642 2 323 Χρ¹ Thdt Cy | καθαπερ BS 81 | **9** αυτων + ενωπιον αυτων 489 syp Thdt Hil | κ. εις θηραν > 6 296 syp | *εις σκανδ.-αυτοις*] ανταποδ. αυτων εις *σκανδαλον* syp | **12** > A | **13** δε BsAs 1908P 104 81s 917 623s 436 sy ar co] γαρ rel. pl. | ουν *P*46 B-A P 81 bo] > rel. | εγω > A 1838 462 1319ss 255 1831 1610 ar | των εθνων *P*46 |

1 T 4,16 14 μου δοξάζω, εἴ πως παραζηλώσω μου τὴν σάρκα
15 καὶ σώσω τινὰς ἐξ αὐτῶν. εἰ γὰρ ἡ ἀποβο-
λὴ αὐτῶν καταλλαγὴ κόσμου, τίς ἡ πρόσλημ-
Nu 15,17-21 16 ψις εἰ μὴ ζωὴ ἐκ νεκρῶν; εἰ δὲ ἡ ἀπαρχὴ ἁγία,
καὶ τὸ φύραμα· καὶ εἰ ἡ ῥίζα ἁγία, καὶ οἱ κλά-
E 2,11-14 19 17 δοι. Εἰ δέ τινες τῶν κλάδων ἐξεκλάσθησαν, σὺ
δὲ ἀγριέλαιος ὢν ἐνεκεντρίσθης ἐν αὐτοῖς καὶ
συγκοινωνὸς τῆς ῥίζης καὶ τῆς πιότητος τῆς ἐλαί-
J 4,22 18 ας ἐγένου, ⸋μὴ κατακαυχῶ τῶν κλάδων. εἰ δὲ κα-
τακαυχᾶσαι, οὐ σὺ τὴν ῥίζαν βαστάζεις ἀλλὰ ἡ
19 ῥίζα σέ. ⸋ἐρεῖς οὖν· ἐξεκλάσθησαν κλάδοι ἵνα
12,16 20 ἐγὼ ἐγκεντρισθῶ. καλῶς· τῇ ἀπιστίᾳ ἐξεκλάσθη-
σαν, σὺ δὲ τῇ πίστει ἕστηκας. μὴ ὑψηλὰ φρόνει,
21 ἀλλὰ φοβοῦ· εἰ γὰρ ὁ Θεὸς τῶν κατὰ φύσιν κλά-
J 15,2.4 Hb 3,14 22 δων οὐκ ἐφείσατο, οὐδὲ σοῦ φείσεται. ἴδε οὖν
χρηστότητα καὶ ἀποτομίαν Θεοῦ. ἐπὶ μὲν τοὺς
πεσόντας ἀποτομία, ἐπὶ δὲ σὲ χρηστότης Θεοῦ,
ἐὰν ἐπιμείνῃς τῇ χρηστότητι, ἐπεὶ καὶ σὺ ἐκκοπή-
2 C 3,16 23 σῃ. κἀκεῖνοι δέ, ἐὰν μὴ ἐπιμείνωσιν τῇ ἀπιστίᾳ,
ἐγκεντρισθήσονται· δυνατὸς γάρ ἐστιν ὁ Θεὸς
24 πάλιν ἐγκεντρίσαι αὐτούς. εἰ γὰρ σὺ ἐκ τῆς κατὰ
φύσιν ἐξεκόπης ἀγριελαίου καὶ παρὰ φύσιν ἐνε-
κεντρίσθης εἰς καλλιέλαιον, πόσῳ μᾶλλον οὗτοι
οἱ κατὰ φύσιν ἐγκεντρισθήσονται τῇ ἰδίᾳ ἐλαίᾳ.
12,16 L 21,24 J 10,16 25 Οὐ γὰρ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, τὸ
μυστήριον τοῦτο, ἵνα μὴ ἦτε παρ᾽ ἑαυτοῖς φρό-

δοξασω P^{46} 33 Ψ G 181 lat| **15** κοσμω Ψ G syp| προλη-ψις C G 489* 1611| **16** ει^{2} Ef] > P^{46} P* 1852 Gs 88 1912 1319ss al. 460s 1245 ar^{1} | **17** τ. ριζης κ. > P^{46} D*s Ir| και^{2} > BS*C 1175 623* co | **18** ει δε συ καυχασαι P^{46} Ds (330 38*)| **19** εξεκλασθ.] ει κλασθησαν G d* Or | **20** εκλασθ. B Ds lat | υψηλα φρονει P^{46} BSA 81 1898 Thdt] ⸋υψη-λοφρ. rel. Ωρ | **21** εφεισατο B-424^{c} P 81s 1319sss 436s co Ωρ] + μηπως P^{46} rel. | **22** αποτομια, χρηστοτης P^{46} B-424^{c} P 81s ar co Ωρ] -μιαν, -τητα rel.| θυ^{2} P^{46} B-1739 P 1175* D* 623* vg ar sa] > rel. | επιμενης BS 1739^{c} Ψ 81 D* Cl| **23** επιμενωσιν BS* 1739 Ψ 81 D* 330*| **25** μη > A* 1898 | παρ] εν BA 1852, > P^{46} 1739 424^{c}s Ψ G lat|

meum honorificabo, si quomodo ad aemulan- 14
dum provocem carnem meam et salvos faciam
aliquos ex illis. Si enim amissio eorum, re- 15
conciliatio est mundi, quae assumptio, nisi
vita ex mortuis? Quod si delibatio sancta est, 16
et massa; et si radix sancta, et rami. Quod 17
si aliqui ex ramis fracti sunt, tu autem cum
oleaster esses, insertus es in illis et socius
radicis et pinguedinis olivae factus es, ˡnoli 18
gloriari adversus ramos. Quod si gloriaris, non
tu radicem portas, sed radix te. Dices ergo: 19
Fracti sunt rami ut ego inserar. ˡBene, propter 20
incredulitatem fracti sunt. Tu autem fide stas;
noli altum sapere, sed time. Si enim Deus na- 21
turalibus ramis non pepercit, ne forte nec tibi
parcat. Vide ergo bonitatem et severitatem 22
Dei: in eos quidem, qui ceciderunt, severita-
tem, in te autem bonitatem Dei, si permanseris
in bonitate, alioquin et tu excideris. Sed et 23
illi, si non permanserint in incredulitate, inse-
rentur; potens est enim Deus iterum inserere
illos. Nam si tu ex naturali excisus es oleastro, 24
et contra naturam insertus es in bonam oli-
vam, quanto magis ii, qui secundum naturam,
inserentur suae olivae?

Nolo enim vos ignorare fratres mysterium 25
hoc, ut non sitis vobis ipsis sapientes, quia

---

15 amissio] reiectio

---

14 et] ut DOCT Ambst Aug Pel | **19** dices ALM V] dicis *rel.* | insererer F*LO Or Pel (D Ambst) | **20** sta FDRZKBV c f g Aug | **22** et severitatem] esse veritatem F(H) | bonitate] -tatem AFHMRZ* | **23** incredulitatem.FMZ*V* d* | **24** ii] hi *codd.* | qui Aug] > *codd.*

---

14 1 C 9,22; 1 T 4,16 | **16** Neh 10,37; 1 C 7,14 | **17** Ps 51,10; E 2,11s; Jdc 9,9 O' | **20** R 12,3.16; 14,4; 1C 10,12 | **21** Pr 28,14; Is 66,2.5; Ph 2,12 | **22** J 15,2 | **23** 2C 3,15s | **25** R 1,13; 12,16; L 21,24

caecitas ex parte contigit in Israhel, donec pleni-
26 tudo gentium intraret, et sic omnis Israhel
salvus fieret, sicut scriptum est: *Veniet ex Sion,*
27 *qui eripiat et avertat impietatem a Iacob. Et*
hoc illis a me testamentum, cum abstulero pec-
cata eorum.
28 Secundum evangelium quidem inimici prop-
ter vos, secundum electionem autem, carissimi
29 propter patres. Sine paenitentia enim sunt dona
30 et vocatio Dei. Sicut enim aliquando et vos non
credidistis Deo, nunc autem misericordiam conse-
31 cuti estis propter incredulitatem illorum; ita et isti
nunc non crediderunt in vestram misericordiam,
32 ut et ipsi misericordiam consequantur. Conclusit
enim Deus omnia in incredulitate, ut omnium
misereatur.
33 O altitudo divitiarum sapientiae et scientiae
Dei, quam incomprehensibilia sunt iudicia eius
34 et investigabiles viae eius! *Quis enim cognovit*
sensum Domini? aut quis consiliarius eius fuit?
35 Aut quis prior dedit illi, et retribuetur ei?
36 Quoniam ex ipso et per ipsum et in ipso sunt
omnia: ipsi gloria in saecula. Amen.

12,1-15,13 ***Monita et praecepta***

12,1-8 *Fidelitas et modestia*

12 Obsecro itaque vos, fratres, per misericor-
diam Dei, ut exhibeatis corpora vestra hostiam
viventem, sanctam, Deo placentem, rationabile

26 fieret] *erit f g (Ir Or Hil Ty) | averte AD | impietates AHMUTh,F*CT t | **28** carissimi] dilecti D f g Ambst Hier Aug | **32** incredulitatem ADHMZCTK[r] d f g Ir Aug | omnibus CT f t Amb Hier Aug | **33** incomprehensibilia] inscrutabilia D f m Ir Nov Amb Ambst Hil Hier | **36** sunt >A d m Ir Hil | saecula + saeculorum FDHLORCT c f m t Hil Aug | **12,1** vivam DR w Tert Amb Ambst Aug

26 Mt 23,39; Is 59,20s | **27** Jr 31,33s | **29** Hb 6,17; R 8,28 | **30** E 2,2s; C 1,21 | **32** G 3,22 | **33** Ps 138,6; E 3,8ss | **34** Is 40,13; Jr 23,18; Job 15,8; 1 C 2,16 | **35** Job 41,2 | **36** Hb 2,10; 1 C 8,6 | **12,1** 1 P 2,5

νιμοι, ὅτι πώρωσις ἀπὸ μέρους τῷ Ἰσραὴλ γέ-
γονεν ἄχρις οὗ τὸ πλήρωμα τῶν ἐθνῶν εἰσέλ-
θῃ, ¹καὶ οὕτως πᾶς Ἰσραὴλ σωθήσεται, καθὼς 26 Mt 23,39 Is 59,20
γέγραπται· Ps 13,7

ἥξει ἐκ Σιὼν ὁ ῥυόμενος,
ἀποστρέψει ἀσεβείας ἀπὸ Ἰακώβ.
καὶ αὕτη αὐτοῖς ἡ παρ' ἐμοῦ διαθήκη, 27 Jr 31,33s Is 27,9
ὅταν ἀφέλωμαι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν.

κατὰ μὲν τὸ εὐαγγέλιον ἐχθροὶ δι' ὑμᾶς, κατὰ 28
δὲ τὴν ἐκλογὴν ἀγαπητοὶ διὰ τοὺς πατέρας.
ἀμεταμέλητα γὰρ τὰ χαρίσματα καὶ ἡ κλῆσις 29
τοῦ Θεοῦ· ὥσπερ γὰρ ὑμεῖς ποτε ἠπειθήσατε 30
τῷ Θεῷ, νῦν δὲ ἠλεήθητε τῇ τούτων ἀπειθείᾳ,
οὕτως καὶ οὗτοι νῦν ἠπείθησαν τῷ ὑμετέρῳ 31
ἐλέει, ἵνα καὶ αὐτοὶ [νῦν] ἐλεηθῶσιν. συνέκλεισεν 32 G 3,22
γὰρ ὁ Θεὸς τοὺς πάντας εἰς ἀπείθειαν, ἵνα τοὺς 1 T 2,4
πάντας ἐλεήσῃ.

Ὢ βάθος πλούτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως 33 9,23; 10,12 Sap 8,1
Θεοῦ· ὡς ἀνεξεραύνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ καὶ ἀν- Sir 1,3
εξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ. *τίς γὰρ ἔγνω νοῦν* 34 Is 40,13 Job 15,8
Κυρίου; ἢ τίς σύμβουλος αὐτοῦ ἐγένετο; ἢ *τίς* Jr 23,18 1 C 2,16
προέδωκεν αὐτῷ, καὶ ἀνταποδοθήσεται αὐτῷ; 35 Sap 9,13
ὅτι ἐξ αὐτοῦ καὶ δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν τὰ 36 Job 41,2
πάντα· αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν.

Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τῶν οἰκ- 12 6,11.13; 1 P 2,5 J 4,24
τιρμῶν τοῦ Θεοῦ, παραστῆσαι τὰ σώματα ὑμῶν
θυσίαν ζῶσαν ἁγίαν εὐάρεστον τῷ Θεῷ, τὴν λο-

---

26 ρυομεν. + και 6 33 Ψs 1175 917[s] rel. pl. lat sy ar sa Ef | **30** γαρ + και 33 Ψs 1175 917[s] 5[s] 920 919-794 206 rel. pl. vg sy ar Ef | **31** ουτοι] αυτοι 81 Ds 88 syh[m] | νυν[1] > 103 1913 d* | νυν[2] BS D* bo] υστερον 33 1852 88 1912 623s 1319sss 255 sa, > *P*[46] rel. Ωρ | τ. παντας[1]] τα παντα *P*[46] Ds lat | **33** και[1] > 1827 vg Nov Hil Ef | κ. γνωσεως, ως – αυτου[1] > Mn | **34** Κυ] θυ D* Iρ Cyp Ef | **36** δοξα + κ. ευλογια syp Ef | αιωνας + τ. αιωνων G[c] vg[1] syp Ef | **12,1** ~ τω θω ευαρεστ. S*AP 81 vg |

E 4,23 2 γικὴν λατρείαν ὑμῶν· καὶ μὴ συσχηματίζεσθε
τῷ αἰῶνι τούτῳ, ἀλλὰ μεταμορφοῦσθε τῇ ἀνα-
1,28 E 5,10.17 καινώσει τοῦ νοός, εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς τί
τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, τὸ ἀγαθὸν καὶ εὐάρεστον
καὶ τέλειον.
1 C 12,11 E 4,7 3 Λέγω γὰρ διὰ τῆς χάριτος τῆς δοθείσης
μοι παντὶ τῷ ὄντι ἐν ὑμῖν, μὴ ὑπερφρονεῖν παρ'
ὃ δεῖ φρονεῖν, ἀλλὰ φρονεῖν εἰς τὸ σωφρονεῖν,
1 C 12,12 4 ἑκάστῳ ὡς ὁ Θεὸς ἐμέρισεν μέτρον πίστεως. καθ-
άπερ γὰρ ἐν ἑνὶ σώματι πολλὰ μέλη ἔχομεν, τὰ
1 C 12,27 E 4,25 5 δὲ μέλη πάντα οὐ τὴν αὐτὴν ἔχει πρᾶξιν, οὕ-
τως οἱ πολλοὶ ἓν σῶμά ἐσμεν ἐν Χριστῷ, τὸ δὲ
1 C 12,4 6 καθ' εἷς ἀλλήλων μέλη. ἔχοντες δὲ χαρίσματα
κατὰ τὴν χάριν τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν διάφορα εἴτε
προφητείαν, κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς πίστεως·
1 P 4,10s 7 ˈεἴτε διακονίαν, ἐν τῇ διακονίᾳ· εἴτε ὁ διδάσκων,
Mt 6,3 2 C 8,2; 9,7 8 ἐν τῇ διδασκαλίᾳ· εἴτε ὁ παρακαλῶν, ἐν τῇ
παρακλήσει· ὁ μεταδιδοὺς ἐν ἁπλότητι, ὁ προ-
ϊστάμενος ἐν σπουδῇ, ὁ ἐλεῶν ἐν ἱλαρότητι.
1 P 1,22 1 T 1,5 9 Ἡ ἀγάπη ἀνυπόκριτος. ἀποστυγοῦντες τὸ
Am 5,15 2 P 1,7 10 πονηρόν, κολλώμενοι τῷ ἀγαθῷ. τῇ φιλαδελφίᾳ
Ph 2,3 εἰς ἀλλήλους φιλόστοργοι, τῇ τιμῇ ἀλλήλους
Ap 3,15 A 18,25 11 προηγούμενοι, ˈτῇ σπουδῇ μὴ ὀκνηροί, τῷ πνεύ-
1 Th 5,17 12 ματι ζέοντες, τῷ Κυρίῳ δουλεύοντες, ˈτῇ ἐλπίδι
χαίροντες, τῇ θλίψει ὑπομένοντες, τῇ προσευχῇ

---

2 συσχηματιζεσθαι, μεταμορφουσθαι B^{o}(S)A 6 Ψ 81 181 623 467 489 1835s 547s 337s 462 1319-38 1891 823 1611 2138 257ss | νοος P^{46} BAs 424^{c}s Ds 1898 Cl $Ωρ^{1}$ Cyp] + υμων rel. | **3** χαριτ. + τ. θυ 1852 5 547s 69 al. 1891 385 L t w syih ar Ef Aug | παρ ο δει φρον. > G | ~ εμερ. ο θς A 257 w sypi ar | εμετρησεν 1739^{c} 489 491 | **4** καθαπερ] ωσπερ Ds | ~ πραξιν εχει P^{46} G* lat sy ar | **5** ουτως + και 104 69s 38 642s 242 1245 sypi ar bo | το P^{46} B-6 P 81s Ds 1319 256] ο rel. | **7** *διακονιαν*] ο διακονων S^{c} 1852 1s 69 255 242 syi Bas | **8** ειτε^{2}] ητοι P^{46} | ειτε > P^{46} Ds | **9** αποστυγ.] μισουντες G | **11** Κω] καιρω D*s Cyp Or^{1} Ambst $Hier^{e}$ |

obsequium vestrum. Et nolite conformari huic 2
saeculo, sed reformamini in novitate sensus
vestri, ut probetis quae sit voluntas Dei bona
et beneplacens et perfecta.

Dico enim per gratiam, quae data est mihi, 3
omnibus qui sunt inter vos, non plus sapere
quam oportet sapere, sed sapere ad sobrie-
tatem, et unicuique sicut Deus divisit mensu-
ram fidei. Sicut enim in uno corpore multa 4
membra habemus, omnia autem membra non
eundem actum habent, ita multi unum cor- 5
pus sumus in Christo, singuli autem alter al-
terius membra. Habentes autem donationes se- 6
cundum gratiam, quae data est nobis, diffe-
rentes: sive prophetiam secundum rationem
fidei, 'sive ministerium in ministrando, sive qui 7
docet in doctrina, qui exhortatur in exhor- 8
tando, qui tribuit in simplicitate, qui praeest
in sollicitudine, qui miseretur in hilaritate.

12,9-21 *Caritas*

Dilectio sine simulatione, odientes malum, 9
adhaerentes bono; caritate fraternitatis invi- 10
cem diligentes, honore invicem praevenientes,
'sollicitudine non pigri, spiritu ferventes, Do- 11
mino servientes, 'spe gaudentes, in tribula- 12

2 et² > A*RCT t w | placens AFMRCT t Cyp | bonum, beneplacitum, perfectum DO* d g m Ambst Aug Pel | **3** gratiam + *Dei* F t w Aug | ~ divisit Deus ADMCT c t w Ambst | **6** donationes + Dei diversas F* | **10** caritate CT d f g m Aug Pel] caritatem *rel.* (Ambst) | **11** domino] tempori d* f^c Ambst Hier^c (Cyp)

2 G 1,4; 1 P 1,14 | **3** R 15,15; E 4,7; 2 C 10,13 | **4** 1 C 10,17; 12,12ss; E 4,4.16 | **5** E 1,23; 4,25; 5,30; C 3,15 | **6** 1 C 12,4.10 | **7** 1 P 4,10s | **8** Mt 6,2s; 2 C 8,2; 9,7 | **9** 2 C 6,6; Am 5,15 | **10** (1 Th 4,9) 1 P 2,17; Ph 2,3 | **11** Ap 3,15; C 3,23s | **12** Ph 4,6; 1 T 2,1; C 4,2; 5,17; L 18,1-8

13 tione patientes, orationi instantes, ¹necessita-
tibus sanctorum communicantes, hospitalitatem
14 sectantes. Benedicite persequentibus vos; be-
15 nedicite et nolite maledicere. Gaudere cum gau-
16 dentibus, flere cum flentibus; idipsum invicem
sentientes, non alta sapientes, sed humilibus con-
sentientes. Nolite esse prudentes apud vosmetip-
17 sos, ¹nulli malum pro malo reddentes, *providentes*
bona non tantum coram Deo, sed etiam *coram*
18 omnibus *hominibus*. Si fieri potest, quod ex vobis
19 est, cum omnibus hominibus pacem habentes, ¹non
vosmetipsos defendentes carissimi, sed date lo-
cum irae; scriptum est enim: *Mihi vindicta, ego*
20 *retribuam, dicit Dominus.* Sed *si esurierit inimi-*
cus tuus, ciba illum; si sitit, potum da illi: hoc enim
faciens, carbones ignis congeres super caput eius.
21 Noli vinci a malo, sed vince in bono malum.

13,1-7 *Subiectio*

13 Omnis anima potestatibus sublimioribus sub-
dita sit; non est enim potestas nisi a Deo;
2 quae autem sunt, a Deo ordinatae sunt. Itaque
qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit.
Qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem ad-
3 quirunt. Nam principes non sunt timori boni
operis, sed mali. Vis autem non timere potes-

13 necessitat.] -ssariis H, memoriis A d* g t Hil Ambst Aug Pel[c] | **14** vos >AH* | **15** gaudete, flete DT t Sing Sed | **17** omnibus >DT d g m t Lcf Ambst Pel | **19** vindictam *codd.*, +et DMZ*CV g Tert Amb Ambst Hier | **20** esurit F m Pel | congeris FHssRCThB | **13,1** *inc.* omnibus potest. subl. subditi estote FD d* g m t Ir Tert Ambst | **3** timoris H[c]LRCTTh t

13 1 T 5,10; 1 P 4,9; Hb 13,2 | **14** Mt 5,44; 1 C 4,12; A 7,59s | **15** Job 30,25 | **16** 1 T 6,17; Is 5,21 | **17** 1 Th 5,15; 2 C 8,21; Pr 20,22; 24,29 | **18** Mc 9,49; Hb 12,14 | **19** Lv 19,18; Mt 5,32; Sir 18,1ss | **20** 4 Rg 6,22; Mt 5,44; Pr 25,21 | **21** Mt 5,39 | **13,1** Pr 8,15 | **3** 1 P 3,13s

προσκαρτεροῦντες, ταῖς χρείαις τῶν ἁγίων κοι- 13 Hb 13,2
νωνοῦντες, τὴν φιλοξενίαν διώκοντες. εὐλογεῖτε 14
τοὺς διώκοντας ὑμᾶς, εὐλογεῖτε καὶ μὴ καταρᾶσ- Mt 5,44 1 C 4,12
θε, χαίρειν μετὰ χαιρόντων, κλαίειν μετὰ κλαι- 15 A 7,59 Ps 34,13
όντων. τὸ αὐτὸ εἰς ἀλλήλους φρονοῦντες· μὴ τὰ 16 11,20; 15,5 Pr 3,7
ὑψηλὰ φρονοῦντες ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς συναπα-
γόμενοι. μὴ γίνεσθε φρόνιμοι παρ' ἑαυτοῖς. Pr 3,4 O' Is 5,21
μηδενὶ κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἀποδιδόντες· *προνοού-* 17 1 Th 5,15 1 P 3,9
μενοι καλὰ ἐνώπιον πάντων *ἀνθρώπων*· εἰ δυ- 18 Mc 9,50 Hb 12,14
νατόν, τὸ ἐξ ὑμῶν, μετὰ πάντων ἀνθρώπων
εἰρηνεύοντες. μὴ ἑαυτοὺς ἐκδικοῦντες, ἀγαπητοί, 19 Dt 32,35 Lv 19,18
ἀλλὰ δότε τόπον τῇ ὀργῇ. γέγραπται γάρ· Mt 5,39 Hb 10,30
ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀνταποδώσω, λέγει Κύριος. 2 Th 1,6ss
ἀλλ' *ἐὰν πεινᾷ ὁ ἐχθρός σου, ψώμιζε αὐτόν· ἐὰν* 20 Mt 5,44 Pr 25,21s
διψᾷ, πότιζε αὐτόν· τοῦτο γὰρ ποιῶν ἄνθρακας
πυρὸς σωρεύσεις ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. μὴ νικῶ 21
ὑπὸ τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ νίκα ἐν τῷ ἀγαθῷ τὸ κακόν.

Πᾶσα ψυχὴ ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις ὑποτασ- 13 Tt 3,1; J 19,11 Sap 6,4
σέσθω. οὐ γὰρ ἔστιν ἐξουσία εἰ μὴ ὑπὸ Θεοῦ, Sir 17,14
αἱ δὲ οὖσαι ὑπὸ Θεοῦ τεταγμέναι εἰσίν. ὥστε 2
ὁ ἀντιτασσόμενος τῇ ἐξουσίᾳ τῇ τοῦ Θεοῦ δια-
ταγῇ ἀνθέστηκεν· οἱ δὲ ἀνθεστηκότες ἑαυτοῖς
κρίμα λήμψονται. οἱ γὰρ ἄρχοντες οὐκ εἰσὶν 3 1 P 2,13s; 3,13
φόβος τῷ ἀγαθῷ ἔργῳ ἀλλὰ τῷ κακῷ. θέλεις
δὲ μὴ φοβεῖσθαι τὴν ἐξουσίαν; τὸ ἀγαθὸν

---

13 χρειαις] μνειαις D*s Or^{c} Thd^{c} Diod Thdt^{1} Hil Ambst Hier^{c} Aug Pel^{c} | **14** υμας > B 1739 424^{c}s Cl Ωρ | **15** χαιροντ. P^{46} BS 1739 Ds 1610 lat syh ar sa Ωρ^{1} Ambst] + και Mn rel. sypi bo Tert Amb Bas Χρ | **17** καλα + ου μονον ενωπιον τ. θυ αλλα κ. (A) 1852 G d m t vg Lcf Ambst | παντων] των P^{46} A^{c} Ds | **19** γεγρ. γαρ > Mn | εκδικησ. + και Mn syih^{+} ar sa Tert Cyp | **20** αλλ εαν B-1739 P 81s 623s 467 1319 38 255 al. vg ar co] εαν ουν 33 rel. pl., > αλλ P^{46} Ψ Ds 436 2 | τ. κεφαλης B | **13,1** *inc.* πασαις εξουσιαις υ. υποτασσεσθε P^{46} D*s Iρ Tert Ambst | υπο^{1}] απο Ds 88s 635 257 al. Ωρ | ουσαι + εξουσιαι 33-1175 917-181 1827-794 206 rel. sy | **3** των αγ. εργων αλλα των κακ. 33 Ψ-81 917-319 38 rel. sy ar |

12,19 Ps 81,6 4 ποίει, καὶ ἕξεις ἔπαινον ἐξ αὐτῆς. Θεοῦ γὰρ
διάκονός ἐστιν σοὶ εἰς τὸ ἀγαθόν. ἐὰν δὲ τὸ κα-
κὸν ποιῇς, φοβοῦ· οὐ γὰρ εἰκῇ τὴν μάχαιραν
φορεῖ· Θεοῦ γὰρ διάκονός ἐστιν, ἔκδικος εἰς ὀρ-
5 γὴν τῷ τὸ κακὸν πράσσοντι. διὸ ἀνάγκη ὑπο-
τάσσεσθαι, οὐ μόνον διὰ τὴν ὀργὴν ἀλλὰ καὶ
6 διὰ τὴν συνείδησιν. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ φόρους τε-
λεῖτε· λειτουργοὶ γὰρ Θεοῦ εἰσιν εἰς αὐτὸ τοῦτο
7 προσκαρτεροῦντες. ἀπόδοτε πᾶσιν τὰς ὀφειλάς,
Mt 22,21 τῷ τὸν φόρον τὸν φόρον, τῷ τὸ τέλος τὸ τέλος, τῷ
τὸν φόβον τὸν φόβον, τῷ τὴν τιμὴν τὴν τιμήν.
G 5,14 1 T 1,5 8 Μηδενὶ μηδὲν ὀφείλετε, εἰ μὴ τὸ ἀλλήλους
ἀγαπᾶν· ὁ γὰρ ἀγαπῶν τὸν ἕτερον νόμον πεπλή-
Ex 20,13-17 Lv 19,18 9 ρωκεν. τὸ γάρ· *οὐ μοιχεύσεις*, *οὐ φονεύσεις*, *οὐ*
Dt 5,17 *κλέψεις*, *οὐκ ἐπιθυμήσεις*, καὶ εἴ τις ἑτέρα ἐν-
τολή, ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ ἀνακεφαλαιοῦται, ἐν
1 C 13,4 Mt 22,40 10 τῷ· *ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν*. ἡ
ἀγάπη τῷ πλησίον κακὸν οὐκ ἐργάζεται· πλή-
ρωμα οὖν νόμου ἡ ἀγάπη.
E 5,14 1 Th 5,5ss 11 Καὶ τοῦτο εἰδότες τὸν καιρόν, ὅτι ὥρα ἤδη
ὑμᾶς ἐξ ὕπνου ἐγερθῆναι· νῦν γὰρ ἐγγύτερον
12 ἡμῶν ἡ σωτηρία ἢ ὅτε ἐπιστεύσαμεν. ἡ νὺξ
προέκοψεν, ἡ δὲ ἡμέρα ἤγγικεν. ἀποθώμεθα
E 5,11 2 T 1,10 οὖν τὰ ἔργα τοῦ σκότους, ἐνδυσώμεθα δὲ τὰ

---

4 σοι > G[1] 462 440s Ef | το[1] > B 327 635* | εις οργην > D*s | **5** διο (κ.) υποτασσεσθε P^{46} Ds w *Ir* | **7** αποδοτε P^{46} BS*As 81s 048 D* 255 330 vg syi co Ωϱ[1] Cyp] + ουν rel. Ef | **8** οφειλοντες S* 1518 Ωϱ[1] | **9** το] γεγραπται G Amb, quod dixit sypi (sa Ef) | κλεψ. + ου ψευδομαρτυρησεις SPsss 81s 048 88 5 927* 226 1319-38 al. 635 440 al. 913 al. syih ar bo Χϱ | ετερα + εστιν S*A 33 326 81 048 462 syp ar | εν τω[2] > P^{46} B G lat syp ar | εαυτον 33sss 1175 G 1827ss 69-1319 al. 206s al. 623 383 506 al. | **10** ου κατεργαζεται 33 D* 337 999 2 216 | ουν > P 88 ar Ωϱ | η[2] > P^{46} | **11** ειδοτ.] ιδοντες A 81 G[lo] | ημας 1739s 33 Ψs 1175 048 D* 5* rel. pl. lat sypi ar sa | **12** αποβαλωμεθα P^{46} Ds lat | και ενδυσωμ. 33 Ψ-81 D° rel. pl. sypih ar | δε[2]] ουν P^{46*}, > P^{46c} S*P Cl[1] |

tatem? Bonum fac, et habebis laudem ex illa;
Dei enim minister est tibi in bonum. Si au- 4
tem malum feceris, time; non enim sine causa
gladium portat. Dei enim minister est, vindex
in iram ei, qui malum agit. Ideo necessitate 5
subditi estote non solum propter iram, sed etiam
propter conscientiam. Ideo enim et tributa prae- 6
statis; ministri enim Dei sunt in hoc ipsum
servientes. Reddite ergo omnibus debita: cui 7
tributum tributum, cui vectigal vectigal, cui
timorem timorem, cui honorem honorem.

13,8-14 *Dilectio et spiritus Christi*

Nemini quidquam debeatis, nisi ut invicem 8
diligatis; qui enim diligit proximum, legem im-
plevit. Nam *non adulterabis, non occides, non* 9
furaberis, non falsum testimonium dices, non con-
cupisces, et si quod est aliud mandatum, in
hoc verbo instauratur: *Diliges proximum tuum*
sicut teipsum. Dilectio proximi malum non 10
operatur. Plenitudo ergo legis est dilectio.

Et hoc scientes tempus, quia hora est iam 11
nos de somno surgere. Nunc enim propior est
nostra salus, quam cum credidimus. Nox prae- 12
cessit, dies autem appropinquavit. Abiciamus
ergo opera tenebrarum et induamur arma lu-

---

4 bonum] bono F | malum FD f g m w Tert Amb Aug Pel] male *rel.* | **5** *inc.* ideoque DCT d* f g m t w Ir Ambst Aug | etiam D g Ambst Aug] et *rel.* | **7** ergo FDRZ c d f g t Pel] > *rel.* | **8** implebit F^c HLRT d* f | **9** non falsum test. dices > AFHCT d f g Amb Ambst Hier Aug Pel | sicut] tamquam FDHLORTh d f g Tert Lcf Hier Aug | **10** *proximo G* d e g[1] | **11** enim] autem A f g Hier Pel | proprior AF*H*M*CTThK B* d* t | **12** adpropriavit A d^c e, -piavit FMR d* | induamus FDHL* d f g t Cyp Ambst Aug Pel | armis AH^c LTh

---

7 Mt 22,21 | **8** G 5,14; C 3,14 | **9** Ex 20,13-17; Lv 19,18; Dt 5,17-21; Mt 22,39s; Ja 2,8 | **10** 1 C 13,4; Mt 22,40 | **11** 1 C 7,29 | **12** 1 J 2,8; E 6,13-17

13 cis. Sicut in die honeste ambulemus, non in
comessationibus et ebrietatibus, non in cubi-
libus et impudicitiis, non in contentione et
14 aemulatione; sed induimini Dominum Iesum
Christum, et carnis curam ne feceritis in de-
sideriis.

14,1-15,13 *Infirmi et fortes*

14 Infirmum autem in fide assumite, non in
2 disceptationibus cogitationum. Alius enim cre-
dit se manducare omnia, qui autem infirmus
3 est, holus manducet. Is, qui manducat, non man-
ducantem non spernat; et qui non manducat,
manducantem non iudicet; Deus enim illum
4 adsumpsit. Tu quis es, qui iudicas alienum
servum? Domino suo stat aut cadit; stabit
autem; potens est enim Deus statuere illum.
5 Nam alius iudicat diem inter diem, alius au-
tem iudicat omnem diem; unusquisque in suo
6 sensu abundet. Qui sapit diem, Domino sapit,
et qui manducat, Domino manducat; gratias
enim agit Deo. Et qui non manducat, Domino
7 non manducat, et gratias agit Deo. Nemo
enim nostrum sibi vivit, et nemo sibi moritur.
8 Sive enim vivimus, Domino vivimus; sive mo-
rimur, Domino morimur. Sive ergo vivimus,

---

13 comisationibus FGH*M d m | in[4] > F*DG* d g m Ambst | **14** induite F-LThB d g Ambst Hier Aug | **14,2** se > AFH-Z*CT d f g Hier Aug Pel (Ambst) | holera DR(FT) f g Amb Ambst Hier Aug | *manducat G d* Hier Aug[1], vescitur Tert | **3** is > AMRTh d f g Tert Aug (Ambst) | **4** iudices *codd. pl.* Ambst Hier Aug | ~ suo domino *codd. pl.* | Deus + iterum F | **5** diem[1] + plus AFH[c]MR Hier | autem > AFHLMRUZ*C dm e Hier Aug | **7** vivet FZ* | **8** Domino vivimus > F*

---

13 L 21,34 | **14** G 3,27; 5,16; C 2,23 | **14,1** R 15,1; 1 C 8,9 | **3** 1 C 10,25ss | **4** Ja 4,11s | **5** G 4,10 | **8** G 2,20; 2 C 5,15; 1 Th 5,10

ὅπλα τοῦ φωτός. ὡς ἐν ἡμέρᾳ εὐσχημόνως πε- 13 L 21,34 E 5,18
ριπατήσωμεν, μὴ κώμοις καὶ μέθαις, μὴ κοίταις
καὶ ἀσελγείαις, μὴ ἔριδι καὶ ζήλῳ· ἀλλὰ ἐνδύ- 14 G 3,27
σασθε τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ τῆς
σαρκὸς πρόνοιαν μὴ ποιεῖσθε εἰς ἐπιθυμίας.

Τὸν δὲ ἀσθενοῦντα τῇ πίστει προσλαμβά- 14 15,1; 1 C 8,9
νεσθε, μὴ εἰς διακρίσεις διαλογισμῶν. ὃς μὲν 2 Gn 1,29; 9,3
πιστεύει φαγεῖν πάντα, ὁ δὲ ἀσθενῶν λάχανα
ἐσθίει, ὁ ἐσθίων τὸν μὴ ἐσθίοντα μὴ ἐξουθε- 3 C 2,16
νείτω, ὁ δὲ μὴ ἐσθίων τὸν ἐσθίοντα μὴ κρι-
νέτω, ὁ Θεὸς γὰρ αὐτὸν προσελάβετο. σὺ τίς 4 Mt 7,1 Ja 4,11s
εἶ ὁ κρίνων ἀλλότριον οἰκέτην; τῷ ἰδίῳ κυρίῳ
στήκει ἢ πίπτει· σταθήσεται δέ, δυνατεῖ γὰρ
ὁ Κύριος στῆσαι αὐτόν. ὃς μὲν γὰρ κρίνει ἡμέ- 5 G 4,10
ραν παρ' ἡμέραν, ὃς δὲ κρίνει πᾶσαν ἡμέραν·
ἕκαστος ἐν τῷ ἰδίῳ νοῒ πληροφορείσθω. ὁ φρο- 6
νῶν τὴν ἡμέραν Κυρίῳ φρονεῖ· καὶ ὁ ἐσθίων
Κυρίῳ ἐσθίει, εὐχαριστεῖ γὰρ τῷ Θεῷ· καὶ ὁ 1 C 10,30
μὴ ἐσθίων Κυρίῳ *οὐκ* ἐσθίει, καὶ εὐχαριστεῖ
τῷ Θεῷ. Οὐδεὶς γὰρ ἡμῶν ἑαυτῷ ζῇ, καὶ οὐ- 7
δεὶς ἑαυτῷ ἀποθνήσκει. ἐάν τε γὰρ ζῶμεν, τῷ 8 G 2,20 1 Th 5,10
Κυρίῳ ζῶμεν, ἐάν τε ἀποθνήσκωμεν, τῷ Κυ- L 20,38
ρίῳ ἀποθνήσκομεν. ἐάν τε οὖν ζῶμεν ἐάν τε

οπλα] εργα A D 88 321 | εν> P^{46} | **13** μη εριси κ. ζηλοις B sa Cl Amb (1739 Cyp), > syi | Κν> B Cl | Χν> 1739 489 547 1518 Amb | και> P^{46} Ds | επιθυμιαν P^{46*} CA 1852 1 506s Ath Thdt, εν επιθυμιαις G 1898 lat | **14,1** λογισμων 81 917 623 1873* 69 38 440 43 | **2** εσθιετω P^{46} Ds lat pl. ar | **3** εξουθεν.] κρινετω A Cl Or[1] | **4** δυνατει γ. B-A 6 104 Ds] δυνατος γ. P^{46} 1739 P D[c] 623* syh, + εστιν rel. | Κς B-AP 1852 1912 623* syp ar co] θς 048 rel. Ef | **5** γαρ > P^{46} BS[c] 1739s 33 Ψ 1175s 048 rel. pl. sy ar sa Ef | εν > A 81 1319 256s 255 Χρ | **6** φρονει P^{46} B-424[c] P 048 Ds 38* 218 lat co Ωρ Ef] + κ. ο μη φρ. τ. ημ. Κω ου φρονει. rel. | και[1] > P^{46} 623 241 | ευχαρ. γαρ] κ. ευχ. P^{46} P 81s 330 323 1518 syp ar Ef | **8** αποθνησκ.[1]] -θανωμεν C 6 33 P 1175 917s 88 920 al. 2 al. 323s 43 2138 383 al. | αποθνησκομ.] -κωμεν SC 326ss 917s 623 al. 999 1319 38s al. 635 43 al. 1245 913-639 L]

9 ἀποθνῄσκωμεν, τοῦ Κυρίου ἐσμέν. εἰς τοῦτο
γὰρ Χριστὸς ἀπέθανεν καὶ ἔζησεν, ἵνα καὶ νε-
A 17,31 10 κρῶν καὶ ζώντων κυριεύσῃ. Σὺ δὲ τί κρίνεις
Mt 25,31s 2 C 5,10 τὸν ἀδελφόν σου; ἢ καὶ σὺ τί ἐξουθενεῖς τὸν
ἀδελφόν σου; πάντες γὰρ παραστησόμεθα τῷ
Js 45,23; 49,18 11 βήματι τοῦ Θεοῦ. γέγραπται γάρ·
Ph 2,10s *ζῶ ἐγώ, λέγει Κύριος, ὅτι ἐμοὶ κάμψει πᾶν γόνυ,*
καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσεται τῷ Θεῷ.
G 6,5 12 ἄρα οὖν ἕκαστος ἡμῶν περὶ ἑαυτοῦ λόγον δώσει
τῷ Θεῷ.
13 Μηκέτι οὖν ἀλλήλους κρίνωμεν· ἀλλὰ τοῦτο
κρίνατε μᾶλλον, τὸ μὴ τιθέναι πρόσκομμα τῷ
Mt 15,11 14 ἀδελφῷ ἢ σκάνδαλον. οἶδα καὶ πέπεισμαι ἐν
A 10,15 Tt 1,15 Κυρίῳ Ἰησοῦ ὅτι οὐδὲν κοινὸν δι᾽ ἑαυτοῦ· εἰ μὴ
1 C 8,11ss 15 τῷ λογιζομένῳ τι κοινὸν εἶναι, ἐκείνῳ κοινόν. εἰ
γὰρ διὰ βρῶμα ὁ ἀδελφός σου λυπεῖται, οὐκέτι
κατὰ ἀγάπην περιπατεῖς. μὴ τῷ βρώματί σου
ἐκεῖνον ἀπόλλυε, ὑπὲρ οὗ Χριστὸς ἀπέθανεν.
Tt 2,5 16 ˈμὴ βλασφημείσθω οὖν ὑμῶν τὸ ἀγαθόν. οὐ
L 17,20 17 γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ βρῶσις καὶ πό-
σις, ἀλλὰ δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη καὶ χαρὰ ἐν
18 πνεύματι ἁγίῳ· ὁ γὰρ ἐν τούτῳ δουλεύων τῷ
Χριστῷ εὐάρεστος τῷ Θεῷ καὶ δόκιμος τοῖς ἀν-

---

9 απεθανεν BS*CAs 1852 321 1319s ar co Cy[1] Xρ Cy] + κ. ανεστη rel. Ef] κ. εζησ. > G vg Ωρ[1] | ~ εζησ. απεθ. ανεστη D Ir | **10** σου[1] + εν τω μη εσθιειν Ds Ambst (Ef), σου[2] + εν τω εσθ. fg[e] Ambst (Ef) | γαρ > 1739 424[c] 1837[c] | θυ BS*C*As 1852 Ds vg co Or Aug] Xυ Mn rel. | **11** οτι] ει μη D*s | ~ εξομ. π. γλ. *P*[46] B Ds r Ωρ | **12** ουν > B 1739 424[c] P* D*s syp | υμων C 81 1912 255 462 257 385 | αποδωσει B 326 Ds 999 vg Ambst Xρ | τω θω > B 1739 424[c] G r Cyp Aug Pel | **13** αδελφω σου syp co | προσκομμα, η > B syp ar Ef | η] εις 1852 917s 88 547s 69 330s 2 440s 383 378* | **14** Κω] Xω 33 P 1175 917-1873 69ss 1311s al. 440s L (syi) ar | **15** γαρ] δε 33 Ψs 1175 917s 927-177 al. rel. syp | **16** ουν > G 1319 (syp) ar Ef | ημων Ψ 1852 Ds 1245 lat syh sa Cl Ωρ | **18** τουτω B S*-1908 P 81s Ds 623s 330 lat pl. ar sa Ef] -τοις rel. Tert | τω[1] > A Ds 1311 | Xω] θω B* | δοκιμοις B G[1*] |

sive morimur, Domini sumus. In hoc enim 9
Christus mortuus est et resurrexit, ut et mor-
tuorum et vivorum dominetur. Tu autem quid 10
iudicas fratrem tuum? aut tu quare spernis
fratrem tuum? Omnes enim stabimus ante tri-
bunal Christi; scriptum est enim: 11

Vivo ego, dicit Dominus, quoniam mihi
flectetur omne genu,
et omnis lingua confitebitur Deo.

Itaque unusquisque nostrum *pro* se rationem 12
reddet Deo.

Non ergo amplius invicem iudicemus; sed 13
hoc iudicate magis, ne ponatis offendiculum
fratri vel scandalum. Scio et confido in Do- 14
mino Iesu, quia nihil commune per ipsum, nisi
ei qui existimat quid commune esse, illi com-
mune est. Si enim propter cibum frater tuus 15
contristatur, iam non secundum caritatem
ambulas. Noli cibo tuo illum perdere, pro quo
Christus mortuus est. Non ergo blasphemetur 16
bonum nostrum. Non est enim regnum Dei 17
esca et potus, sed iustitia et pax et gau-
dium in Spiritu sancto; qui enim in hoc servit 18
Christo, placet Deo et probatus est homini-

---

8 moriemur^{ter} F | **9** Christus + et AGLMOUC d Ir Ambst (Pel) | revixit F^{m}C | ~ vivorum et mort. FDOZ* c d w | **10** tuum^{1} + in non manducando A^{c} DO* d* f g (Ambst Pel) | tuum^{2} + in manducando A^{c}O* f (D g Ambst Pel) | Christi W dm r w Ambst] Dei *rel.* | **11** flectetur A*L^{c}U c Or Ambst Aug] flectet *rel.* | **13** ~ iudicate hoc A | **15** *inc.* nam si E^{m} O*R d* r w Ambst Aug | **17** enim DOUZ c d f m r w Tert Ambst Hier Aug] > *rel.*

---

9 Ph 2,10s; Ap 1,18 | **10** A 17,31; Mt 25,31s; 2 C 5,10 | **11** Is 45,23 | **12** Mt 12,36; G 6,5 | **13** 1 C 8,1.9-13; Mt 7,1 | **14** Mc 7,15; A 10,15; 1 C 10,25ss; Tt 1,15 | **15** 1 C 8,11ss | **16** 1 C 10,30ss | **17** 1 C 8,8; C 2,16

19 bus. Itaque quae pacis sunt sectemur, et quae
aedificationis sunt in invicem custodiamus.
20 Noli propter escam destruere opus Dei; omnia
quidem sunt munda, sed malum est homini,
21 qui per offendiculum manducat. Bonum est non
manducare carnem et non bibere vinum ne-
que in quo frater tuus offenditur aut scanda-
22 lizatur aut infirmatur. Tu fidem habes? penes
temetipsum habe coram Deo. Beatus qui non
23 iudicat semetipsum in eo, quod probat. Qui
autem discernit, si manducaverit, damnatus
est, quia non ex fide. Omne autem, quod non
est ex fide, peccatum est.

15 Debemus autem nos firmiores imbecillitates
infirmorum sustinere, et non nobis placere.
2 Unusquisque vestrum proximo suo placeat in
3 bonum ad aedificationem. Etenim Christus non
sibi placuit, sed sicut scriptum est: *Improperia*
4 *improperantium tibi ceciderunt super me.* Quae-
cumque enim scripta sunt, ad nostram doctri-
nam scripta sunt, ut per patientiam et con-
5 solationem Scripturarum spem habeamus. Deus
autem patientiae et solacii det vobis idipsum
sapere in alterutrum secundum Iesum Christum,

---

19 custodiamus *> GORUCBV* r Or Aug
20 nolite DHO*TTh m
~ munda sunt *codd.*
offensionem FDO d f g m r Or Ambst Aug
21 offendit *codd. pl.* Ambst Pel
22 fidem + quam DUCTTh c r Aug Pel
quod] quo A*O*RU*CT Pel (d f g r Cyp Ambst Aug)
15,2 in bonum ad aedific.] in (ad) bonam aedific.
FDHO*Z* d g m Sing Hier Aug Pel

---

19 R 12,18; 15,2; 1 C 14,26 (1 P 3,11) | **20** Tt 1,15 | **21** 1 C 8,13 | **23** Ja 4,17 | **15,1** R 14,1; 1 C 9,19; 13,7 | **2** 1 C 10,33; 1 Th 5,11 | **3** Ps 68,10 | **4** 1 C 9,9s; 2 T 3,16; R 4,23s | **5** R 12,16; 2 C 13,11; Ph 2,2; 4,2; 3,16

θρώποις. ἄρα οὖν τὰ τῆς εἰρήνης διώκωμεν 19 12,18; 15,2
καὶ τὰ τῆς οἰκοδομῆς τῆς εἰς ἀλλήλους. μὴ ἕνε- 20 14,14
κεν βρώματος κατάλυε τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ. πάν- Tt 1,15
τα μὲν καθαρά, ἀλλὰ κακὸν τῷ ἀνθρώπῳ τῷ
διὰ προσκόμματος ἐσθίοντι. καλὸν τὸ μὴ φα- 21 1 C 8,13
γεῖν κρέα μηδὲ πιεῖν οἶνον μηδὲ ἐν ᾧ ὁ ἀδελ-
φός σου προσκόπτει [ἢ σκανδαλίζεται ἢ ἀσθενεῖ].
σὺ πίστιν ἣν ἔχεις κατὰ σεαυτὸν ἔχε ἐνώπιον 22
τοῦ Θεοῦ. μακάριος ὁ μὴ κρίνων ἑαυτὸν ἐν ᾧ
δοκιμάζει· ὁ δὲ διακρινόμενος ἐὰν φάγῃ κα- 23
τακέκριται, ὅτι οὐκ ἐκ πίστεως· πᾶν δὲ ὃ οὐκ
ἐκ πίστεως ἁμαρτία ἐστίν.
Ὀφείλομεν δὲ ἡμεῖς οἱ δυνατοὶ τὰ ἀσθε- **15** 14,1
νήματα τῶν ἀδυνάτων βαστάζειν, καὶ μὴ ἑαυ-
τοῖς ἀρέσκειν. ἕκαστος ἡμῶν τῷ πλησίον ἀρεσ- 2 1 C 9,19; 10,24,33
κέτω εἰς τὸ ἀγαθὸν πρὸς οἰκοδομήν. καὶ γὰρ 3
ὁ Χριστὸς οὐχ ἑαυτῷ ἤρεσεν· ἀλλὰ καθὼς γέ-
γραπται· *οἱ ὀνειδισμοὶ τῶν ὀνειδιζόντων σε ἐπέ-* Ps 68,10
πεσαν ἐπ' ἐμέ. ὅσα γὰρ προεγράφη, εἰς τὴν 4 4,23s 1 C 10,11
ἡμετέραν διδασκαλίαν ἐγράφη, ἵνα διὰ τῆς ὑπο-
μονῆς καὶ διὰ τῆς παρακλήσεως τῶν γραφῶν
τὴν ἐλπίδα ἔχωμεν. ὁ δὲ Θεός τῆς ὑπομονῆς 5 Ph 3,16
καὶ τῆς παρακλήσεως δῴη ὑμῖν τὸ αὐτὸ φρο-
νεῖν ἐν ἀλλήλοις κατὰ Χριστὸν Ἰησοῦν, ἵνα 6

19 διωκομ. BSAP 326 G 917-915 623 al. 547 462ss al. 206 440 al. 383 913s L | αλληλ. + φυλαξωμεν D*s m vg Ambst | **20** απολλυε S* | **21** προσκοπτει] λυπειται S* P | η σκανδαλιζεται η ασθενει > S*-424c 81s 048 r syp(i) bo Ef | **22** ην B-A 048 1835 226 r vg[1] syp Or Aug Pel] > rel. | **23** ο[2]] το 1739 P D* 1912 69 1319s Ωρ | εστιν + **16,25-27** A 6 33-1175 1912* 5-319 642 rel. pl. L[r] ar Ωρ[c] | c. 15s > Mn | **15,2** υμων P 104 048 Ds 1827ss 547s 69-319 206 al. 440s 1518sss 257 pl. m vg ar[1] bo Or Bas Hier | **3** ο > 81s Ds | **4** προεγρ.] εγραφη B 424c vg syi ar sa Cl, + παντα B 33ss 69 330 sa Cl | εγραφη] προεγραφη A 6 33-1175 048 1912 rel. | δια[2] > Cc 33 81 D-1827 547s 69ss al. 206ss al. 440 1518ss 203 al. lat syh co Cl Thdt | εχωμ. + τ. παρακλησεως B Cl | **5** ∼ Ιν Χν S-A 6 P 81 048 F 919 69 al. 1611s r vg syp/h ar bo Or Did Thdt |

ὁμοθυμαδὸν ἐν ἑνὶ στόματι δοξάζητε τὸν Θεὸν
καὶ πατέρα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.
7 Διὸ προσλαμβάνεσθε ἀλλήλους, καθὼς καὶ ὁ
Χριστὸς προσελάβετο ὑμᾶς εἰς δόξαν τοῦ Θεοῦ.
Mt 15,24 A 3,25 8 λέγω γὰρ Χριστὸν διάκονον γεγενῆσθαι περιτο-
μῆς ὑπὲρ ἀληθείας Θεοῦ, εἰς τὸ βεβαιῶσαι τὰς
11,30 2 Sm 22,50 9 ἐπαγγελίας τῶν πατέρων, τὰ δὲ ἔθνη ὑπὲρ ἐλέ-
Ps 17,50 ους δοξάσαι τὸν Θεόν, καθὼς γέγραπται· *διὰ*
τοῦτο ἐξομολογήσομαί σοι ἐν ἔθνεσιν καὶ τῷ
Dt 32,43 10 *ὀνόματί σου ψαλῶ.* καὶ πάλιν λέγει· *εὐφράνθη-*
Ps 116,1 11 *τε, ἔθνη, μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ.* καὶ πάλιν·
αἰνεῖτε, πάντα τὰ ἔθνη, τὸν Κύριον,
καὶ ἐπαινεσάτωσαν αὐτὸν πάντες οἱ λαοί.
Is 11,10 Ap 5,5 12 καὶ πάλιν Ἠσαΐας λέγει·
Gn 49,10 *ἔσται ἡ ῥίζα τοῦ Ἰεσσαί,*
καὶ ὁ ἀνιστάμενος ἄρχειν ἐθνῶν·
ἐπ᾽ αὐτῷ ἔθνη ἐλπιοῦσιν.
13 Ὁ δὲ Θεὸς τῆς ἐλπίδος πληρώσαι ὑμᾶς πάσης
χαρᾶς καὶ εἰρήνης ἐν τῷ πιστεύειν, εἰς τὸ πε-
ρισσεύειν ὑμᾶς ἐν τῇ ἐλπίδι ἐν δυνάμει πνεύ-
ματος ἁγίου.
14 Πέπεισμαι δέ, ἀδελφοί μου, καὶ αὐτὸς ἐγὼ
περὶ ὑμῶν, ὅτι καὶ αὐτοὶ μεστοί ἐστε ἀγαθω-
σύνης, πεπληρωμένοι πάσης τῆς γνώσεως, δυ-

---

7 ημας BP 104 1852 048 D* 917s 1898 1827 467sss 1845s 321 642 206ss 2s 2298 823s 1245 257• r sa | **8** γαρ] δε Ψ-1175 917• 1827sss 489s 920-337 321• rel. pl. sy ar[1] | γενεσθαι BC* 1739 Ψ Ds 321 1518 Ath | Χν+Ιν (~) 6 33s 104ss D• 1827-330 al. rel. sy Ef | **9** εθνεσι+Κε (Ps 17,50) S° 33 326 1912 623 920s al. 242 823s al. 1518ss 383 1610ss w syh Χρ | **11** παλιν+λεγει B Ds 1898 1 1611s r w sy co Or[1] Ef | **12** αρχει P^{46} (sypih) | επαινεσατε (Ps 116,1) 33s 104 1175 G-181 rel. pl. vg sy ar | **13** πληροφορησαι B G m r | εν παση χαρα κ. ειρηνη B (G) | εν τω πιστευ. > Ds 506s m syi ar Vig | εις το περισσ. > B 255 218 1245 e | **14** μου > 1739 Ds m Thdt Ambst Aug | κ. αυτοι > P^{46} Ds 1827 | της P^{46} BS 1739s P 1852 623 927• 1845 330 1311 Cl] > rel. |

[1]ut unanimes, uno ore honorificetis Deum et 6
patrem Domini nostri Iesu Christi.
Propter quod suscipite invicem, sicut et 7
Christus suscepit vos in honorem Dei. Dico 8
enim Christum Iesum ministrum fuisse circum-
cisionis propter veritatem Dei ad confirman-
das promissiones patrum, gentes autem super 9
misericordia honorare Deum, sicut scriptum
est: *Propterea confitebor tibi in gentibus, Do-
mine, et nomini tuo cantabo.* Et iterum dicit: 10
Laetamini gentes cum plebe eius. Et iterum: 11

Laudate omnes gentes Dominum,
et magnificate eum omnes populi.

Et rursus Esaias ait: 12

Erit radix Iesse,
et qui exsurget regere gentes,
in eum gentes sperabunt.

Deus autem spei repleat vos omni gaudio et 13
pace in credendo, ut abundetis in spe et vir-
tute Spiritus sancti.

15,14-16,27 ***Epilogus***
15,14-33 *Apostoli excusatio et proposita*

Certus sum autem, fratres mei, et ego ipse 14
de vobis, quoniam et ipsi pleni estis dilectione,
repleti omni scientia, ita ut possitis alterutrum

6 unianimes FDHLMO*Z*Th
9 misericordiam ADLMZ*CTThV
propterea LO* r t] propter hoc *rel.*
Domine > AFGMR d dm f g r
10 plebe] populo F g Or
11 ~ Dom. omnes gentes FDH f g r t Or Pel
12 eum c f r Ambst Aug] eo *rel.*
13 inpleat F, adinpleat m r Var
et[2]] in FDM* d g m Pel | in credendo > d* g m Var

6 2C 1,3; 1 P 1,3 | **7** R 14,1; Phm 17 | **8** Mt 15,24; A 3,25; Mi 7,20; Ps 88,3 | **9** R 11,30; 2 Sm 22,50 | **10** Dt 32,43 | **11** Ps 116,1 | **12** Is 11,1.10; Mt 12,21; Ap 5,5; 22,16; Gn 49,10 | **14** Th 1,9s

15 monere. Audacius autem scripsi vobis, fratres,
ex parte, tamquam in memoriam vos redu-
cens propter gratiam, quae data est mihi a
16 Deo, ut sim minister Christi Iesu in gentibus,
sanctificans evangelium Dei, ut fiat oblatio
gentium accepta et sanctificata in Spiritu
17 sancto. Habeo igitur gloriam in Christo Iesu
18 ad Deum. Non enim audeo aliquid loqui eo-
rum, quae per me non efficit Christus in oboe-
19 dientiam gentium verbo et factis, in virtute
signorum et prodigiorum, in virtute Spiritus
sancti: ita ut ab Hierusalem per circuitum usque
20 ad Illyricum repleverim evangelium Christi. Sic
autem praedicavi evangelium hoc, non ubi no-
minatus est Christus, ne super alienum funda-
21 mentum aedificarem, sed sicut scriptum est:

Quibus non est annuntiatum de eo, videbunt;
et qui non audierunt, intellegent.

22 Propter quod et impediebar plurimum ve-
nire ad vos, et prohibitus sum usque adhuc.
23 Nunc vero ulterius locum non habens in his
regionibus, cupiditatem autem habens veniendi
ad vos ex multis iam praecedentibus annis,

---

16 et KBV c Ambst] > *rel.*
18 effecit FGM e
19 ad] in FDGHRUTh d Aug Pel
20 praedicavi] *cupide desideravi evangelizare f g, praedicare nisus sum Ambst
~ hoc praed. evangel. *codd.* Ambst
22 et[1] > F*LO d Ambst Pel
impediebar plur.] saepe proposui (1,13) Ambst
et prohib.-adhuc c d Ambst Pel Ps. Hier] *> *codd.*

---

15 R 1,5; 12,3
16 Ph 2,17; R 11,*13*; 12,1
18 2 C 3,5; 13,3
19 2 C 12,12; Mc 16,17; A 15,12; 1 C 2,4
20 2 C 10,15s | **21** Is 52,15
22 R 1.13; 1 Th 2,18; A 16,6s
23 R 1,10s; A 19,21; 1 Th 3,6

νάμενοι καὶ ἀλλήλους νουθετεῖν. τολμηρότερον 15 1,5; 12,3
δὲ ἔγραψα ὑμῖν ἀπὸ μέρους, ὡς ἐπαναμιμνήσκων
ὑμᾶς διὰ τὴν χάριν τὴν δοθεῖσάν μοι ὑπὸ τοῦ
Θεοῦ ¹εἰς τὸ εἶναί με λειτουργὸν Χριστοῦ Ἰη- 16 11,13; Ph2,17
σοῦ εἰς τὰ ἔθνη, ἱερουργοῦντα τὸ εὐαγγέλιον τοῦ
Θεοῦ, ἵνα γένηται ἡ προσφορὰ τῶν ἐθνῶν εὐ-
πρόσδεκτος, ἡγιασμένη ἐν πνεύματι ἁγίῳ. ἔχω 17
οὖν τὴν καύχησιν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τὰ πρὸς
τὸν Θεόν· οὐ γὰρ τολμήσω τι λαλεῖν ὧν οὐ κατ- 18 1,5; 2 C 3,5
ειργάσατο Χριστὸς δι' ἐμοῦ εἰς ὑπακοὴν ἐθνῶν, 16,26
λόγῳ καὶ ἔργῳ, ¹ἐν δυνάμει σημείων καὶ τερά- 19 Mc 16,17
των, ἐν δυνάμει πνεύματος Θεοῦ. ὥστε με ἀπὸ 2 C 12,12
Ἰερουσαλὴμ καὶ κύκλῳ μέχρι τοῦ Ἰλλυρικοῦ
πεπληρωκέναι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ. οὕ- 20
τως δὲ φιλοτιμούμενον εὐαγγελίζεσθαι οὐχ ὅπου 2 C 10,15
ὠνομάσθη Χριστός, ἵνα μὴ ἐπ' ἀλλότριον θε-
μέλιον οἰκοδομῶ, ¹ἀλλὰ καθὼς γέγραπται· 21 Is 52,15

οἷς οὐκ ἀνηγγέλη περὶ αὐτοῦ ὄψονται,
καὶ οἳ οὐκ ἀκηκόασιν συνήσουσιν.

Διὸ καὶ ἐνεκοπτόμην τὰ πολλὰ τοῦ ἐλθεῖν 22 1,13
πρὸς ὑμᾶς· νυνὶ δὲ μηκέτι τόπον ἔχων ἐν τοῖς 23 1,10s
κλίμασι τούτοις, ἐπιποθίαν δὲ ἔχων τοῦ ἐλθεῖν

αλληλους] αλλους 33 81 1898ss 489s 920s al. 206 522s 440* 1245s 257 pl. P^{r} syp | 15 τολμηροτερως BA | υμιν BS*ss 81 1898 927 38 218 1610 bo Ωρ Χρ Aug] + αδελφοι P^{46} rel. sa | ως] ουτως P^{46}, > sa | αναμιμνησκ. P^{46} B 1912 | υπο] απο BS F 635 | 16 ειναι] γενεσθαι $D^{1*}G^{1}$ | ~ Ιυ Χυ P^{46} 6 33 Ψs 1175 D 917* 1827* 920 226-177 al. 206 pl. 1518 pl. sypi ar bo | εις τα εθνη > B | 17 την B 81s Ds 623s 69 1319sss al.] > rel. | 18 τολμω BS^{c} lat sypi ar (sa) Did Ef | λαλειν] ειπειν D^{1}G syp | εμου λογων εις ακοην B | 19 θυ] αγιου CAs 33 81s Ds 69 al. 1319ss 1518 lat syih^{m} ar co Did Bas, > B | ωστε πεπληρωσθαι απο Ι. μ. τ. Ιλλ. κ. κυκλω Ds | 20 φιλοτιμουμαι P^{46} BP D*s | ~ οπου ουκ D*s co | 21 ~ οψοντ. οις B 69 syi sa Cy^{l} | 22 ενεκοπην Ds 330 ar | τα πολλα] πολλακις P^{46} B $D^{1}G^{1}$ 330 | του > 1836s 623* 1835 1149 1611s | υμας + απο πολλων ετων G 255 635 | 23 εχων^{2}] εχω Ds 69 999 242 440 |

24 πρὸς ὑμᾶς ἀπὸ ἱκανῶν ἐτῶν, ὡς ἂν πορεύω-
μαι εἰς τὴν Σπανίαν· ἐλπίζω γὰρ διαπορευό-
1 C 16,6 μενος θεάσασθαι ὑμᾶς καὶ ὑφ' ὑμῶν προπεμ-
φθῆναι ἐκεῖ, ἐὰν ὑμῶν πρῶτον ἀπὸ μέρους
A 18,21; 19,21; 20,22 25 ἐμπλησθῶ. νυνὶ δὲ πορεύομαι εἰς Ἰερουσαλὴμ
1 C 16,1 2 C 8,1-4; 9,2 26 διακονῶν τοῖς ἁγίοις. ηὐδόκησαν γὰρ Μακεδο-
νία καὶ Ἀχαΐα κοινωνίαν τινὰ ποιήσασθαι εἰς
τοὺς πτωχοὺς τῶν ἁγίων τῶν ἐν Ἰερουσαλήμ.
9,4s; 1 C 9,11 27 ηὐδόκησαν γάρ, καὶ ὀφειλέται εἰσὶν αὐτῶν. εἰ
γὰρ τοῖς πνευματικοῖς αὐτῶν ἐκοινώνησαν τὰ ἔθ-
28 νη, ὀφείλουσιν καὶ ἐν τοῖς σαρκικοῖς λειτουργῆ-
σαι αὐτοῖς. τοῦτο οὖν ἐπιτελέσας, καὶ σφραγισά-
μενος αὐτοῖς τὸν καρπὸν τοῦτον, ἀπελεύσομαι δι'
1,11 29 ὑμῶν εἰς Σπανίαν. οἶδα δὲ ὅτι ἐρχόμενος πρὸς
ὑμᾶς ἐν πληρώματι εὐλογίας Χριστοῦ ἐλεύσομαι.
2 C 1,11 Ph 1,27 C 4,3 2 Th 3,1 30 Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τοῦ Κυ-
ρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ διὰ τῆς ἀγάπης
τοῦ πνεύματος, συναγωνίσασθαί μοι ἐν ταῖς
31 προσευχαῖς ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τὸν Θεόν, ἵνα ῥυσθῶ
ἀπὸ τῶν ἀπειθούντων ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ ἡ δια-
κονία μου ἡ εἰς Ἰερουσαλὴμ εὐπρόσδεκτος τοῖς
32 ἁγίοις γένηται, ἵνα ἐν χαρᾷ ἐλθὼν πρὸς ὑμᾶς

ικανων BCP 326 81s 1912 623 69 1319s] πολλων *P*[46] rel., + praecedentibus d f vg Ambst Pel (syp) | **24** αν + ουν Ds | Σπαν. + ελευσομαι προς υμας 6 33 Ψ-1175 917* 5 rel. pl. syh | γαρ > G 623* lat syp ar sa | διαπορ.] πορευομενος *P*[46] As 1852 999 | υφ] απο *P*[46] B(Ds 337 330s 635 1149) | **25** διακονησαι *P*[46] Ds lat syp ar bo, -σων S* | **26** ευδοκησεν *P*[46] B 1835 241 Or Thdt | **27** ηυδοκ. γ. κ. οφειλ.] οφειλ. γαρ *P*[46] (D)G m Ambst Pel | λειτουργ.] κοινωνησαι Ψ 69 436 ar | **28** αυτοις > *P*[46] B | **29** πληροφορια Ds | ευλογιας *P*[46] B-P 81 Ds 256s 1610 lat ar[1] co Cl Ωρ Ambst Pel Sed] + τ. ευαγγελιου του rel. (Ef) | **30** αδελφοι > *P*[46] B 1913 Χρ | δια[1] + τ. ονοματος 241 206s L | **31** και + ινα 33 Ψ-1175 917-256 al. 642 rel. Ef | διακονια] δωροφορια B D*s Ambst Ef | εις] εν B Ds 1611s Or | **32** ελθων ... συναναπ. S*C-1908 33 81s 88 1912 623 1319sss 255 1611s ar sa Ωρ] ελθω, κ. συναναπ. rel., κ. συναναπ. υμ. > *P*[46] B |

[1]cum in Hispaniam proficisci coepero, spero 24
quod praeteriens videam vos et a vobis de-
ducar illuc, si vobis primum ex parte fruitus
fuero. Nunc igitur proficiscar in Hierusalem mi- 25
nistrare sanctis. Probaverunt enim Macedonia 26
et Achaia collationem aliquam facere in pau-
peres sanctorum, qui sunt in Hierusalem. Placuit 27
enim eis, et debitores sunt eorum. Nam si
spiritalium eorum participes facti sunt genti-
les, debent et in carnalibus ministrare illis. Hoc 28
igitur cum consummavero et assignavero eis
fructum hunc, per vos proficiscar in Hispaniam.
Scio autem quoniam veniens ad vos, in abun- 29
dantia benedictionis evangelii Christi veniam.

Obsecro ergo vos, fratres, per Dominum nos- 30
trum Iesum Christum et per caritatem sancti
Spiritus, ut adiuvetis me in orationibus vestris
pro me ad Deum, ut liberer ab infidelibus, 31
qui sunt in Iudaea, et obsequii mei oblatio
accepta fiat in Hierusalem sanctis, ut veniam 32

---

24 *inc.* sed cum F^c^DO*R d* f g
25 in FDG d* f g Or] > *rel.*
26 Machedonia F*LMRCZ
in[2] > ALRKBV Ambst Aug[1]
27 ~ eorum sunt FH f g Aug
28 ~ proficiscar per vos *codd.*
29 abundantiam FHRTh(CT) | evangelii > *codd.*
30 ergo] igitur *codd.* | sancti *> AD-RCTTh
vestris D d f g] > *rel.*
pro me > H*KBV d* f g Or
Deum] Dominum FDLUTh dm Ambst
31 obsequii mei oblatio... in hierus.] ministerium meum quod hierus. defertur FR Or
accepta] acceptabilis R Var Aug

---

24 1 C 16,6 | **25** A 11,29; 19,21; 20,22; 24,17 | **26** 1C 16,1; 2 C 8,1-4; 9,2 | **27** 1 C 9,11; 2 C 9,12ss | **29** R 1,11 | **30** E 6,19; C 1,8; Ph 1,27; 2 C 1,11; 1 Th 5,25; 2 Th 3,1; Hb 13,18 | **31** A 21,13 | **32** R 1,10ss

ad vos in gaudio per voluntatem Dei et re-
33 frigerer vobiscum. Deus autem pacis sit cum
omnibus vobis. Amen.

16,1-24 *Salutationes et ultimae admonitiones*

16 Commendo autem vobis Phoeben sororem
nostram, quae est in ministerio ecclesiae, quae
2 est in Cenchris, ut eam suscipiatis in Domino
digne sanctis et adsistatis ei in quocumque
negotio vestri indiguerit; etenim ipsa quoque
adstitit multis et mihi ipsi.
3 Salutate Priscam et Aquilam adiutores meos
4 in Christo Iesu, qui pro anima mea suas cer-
vices supposuerunt, quibus non solus ego gra-
tias ago, sed et cunctae ecclesiae gentium;
5 ¹et domesticam ecclesiam eorum. Salutate
Epaenetum dilectum mihi, qui est primitivus
6 Asiae in Christo. Salutate Mariam, quae mul-
7 tum laboravit in vobis. Salutate Andronicum
et Iuniam cognatos et concaptivos meos, qui
sunt nobiles in apostolis, *qui* et ante me fue-
8 runt in Christo. Salutate Ampliatum dilectis-
9 simum mihi in Domino. Salutate Urbanum
adiutorem nostrum in Christo Iesu et Stachyn

---

32 Dei] Christi Iesu FD d* f g
16,1 Phoebem *codd.pl.* | in² > *codd.pl.*
2 dignae satis F(CT Or)
3 Priscillam F*L^c O* Ambst Pel | ihu + et domest. eorum ecclesiam D d f g
5 ~ eorum eccles. *codd.*
Eph(a)enetum *codd.pl.*
7 Iuliam ADGH^c LMORKBV
cognatos + meos DO* d* f g Or Sed
8 dilectiss.] dilectum FO^c fg¹ Or, carissim. Ambst
9 Iesu > *codd.*

---

33 R 16,20; 1 C 14,33; 2 C 13,11; Ph 4,9; 1 Th 5,23; 2 Th 3,16; Phm 20 | **16,1** A 18,18 | **3** A 18,2.18.26 | **4** A 15.26; 1 J 3,16 | **5** 1 C 16,19 | **7** 2 C 8,23

διὰ θελήματος Θεοῦ συναναπαύσωμαι ὑμῖν. ὁ 33
δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης μετὰ πάντων ὑμῶν· ἀμήν. 16,20

Συνίστημι δὲ ὑμῖν Φοίβην τὴν ἀδελφὴν 16
ἡμῶν, οὖσαν διάκονον τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐν Κεγ- A 18,18
χρεαῖς, ἵνα αὐτὴν προσδέξησθε ἐν Κυρίῳ ἀξίως 2
τῶν ἁγίων, καὶ παραστῆτε αὐτῇ ἐν ᾧ ἂν ὑμῶν
χρήζῃ πράγματι· καὶ γὰρ αὐτὴ προστάτις πολ-
λῶν ἐγενήθη καὶ ἐμοῦ αὐτοῦ.

Ἀσπάσασθε Πρῖσκαν καὶ Ἀκύλαν τοὺς συν- 3 A 18,2s.26
εργούς μου ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, οἵτινες ὑπὲρ τῆς 4
ψυχῆς μου τὸν ἑαυτῶν τράχηλον ὑπέθηκαν, οἷς
οὐκ ἐγὼ μόνος εὐχαριστῶ ἀλλὰ καὶ πᾶσαι αἱ ἐκ-
κλησίαι τῶν ἐθνῶν, καὶ τὴν κατ' οἶκον αὐτῶν 5 1 C 16,19
ἐκκλησίαν. ἀσπάσασθε Ἐπαινετὸν τὸν ἀγαπητόν
μου, ὅς ἐστιν ἀπαρχὴ τῆς Ἀσίας εἰς Χριστόν.
ἀσπάσασθε Μαρίαν, ἥτις πολλὰ ἐκοπίασεν εἰς 6
ὑμᾶς. ἀσπάσασθε Ἀνδρόνικον καὶ Ἰουνιᾶν τοὺς 7 2 C 8,23
συγγενεῖς μου καὶ συναιχμαλώτους μου, οἵτινές
εἰσιν ἐπίσημοι ἐν τοῖς ἀποστόλοις, οἳ καὶ πρὸ
ἐμοῦ γέγοναν ἐν Χριστῷ. ἀσπάσασθε Ἀμπλιᾶ- 8
τον τὸν ἀγαπητόν μου ἐν Κυρίῳ. ἀσπάσασθε 9
Οὐρβανὸν τὸν συνεργὸν ἡμῶν ἐν Χριστῷ καὶ

θυ] Κυ Ιυ B, Ιυ Χυ S*, ~ Ds | συναναπ. υμιν] αναψυξω μεθ υμων D(G) | **33** ειρηνης + ητω Ds lat syp ar (co) | υμων + **16,25ss** *P*[46] | αμην > *P*[46] As G 460 436 | **16,1** δε > Ds ar | υμων *P*[46] AP Gs 1912 489s d* Pel | ουσαν + και *P*[46] BS^{c}C* 81 255 bo | **2** προστ. + κ. αλλων *P*[46], αυτη κ. εμου κ. αλλων πρ. Ds Pel | **3** Πρισκιλλαν 81s 489 920s al. 206-2 440-1149 2138 257s syp Χρ Ambst Pel | Ιυ + κ. την κατ οικον αυτων εκκλησ. D*s (> *in v.* 5) | απ αρχης *P*[46] D* g | Ιουλιαν *P*[46] c vg bo Ambst | Ασιας] Αχαιας 33-1175 917* rel. pl. sy | εν Χω Ds 1872s | **6** Μαριαν BC-6 P 104 1912 919 al. 1611s 1610 ar co] -ιαμ *P*[46] rel. | ημας 33 Ψs 1175 917* 623 pl. 920sss al. rel. pl. | **7** και[2] + τους *P*[46] B | οι - Χω] τοις προ εμου εν Χω Ιυ D[1]s | γεγοναν BSAs] -νασιν rel. | ος ... γεγονεν *P*[46], τοις προ εμου Ds Ambst | **8** Αμπλιατον *P*[46] B*SAs*ss G lat sa[1] bo] Αμπλιαν rel. | **9** Χω] Κω CΨ 326 81s Ds 623s 1319-38 al. 206ss 1518 506s ar |

10 Στάχυν τὸν ἀγαπητόν μου. ἀσπάσασθε Ἀπελ-
11 λῆν τὸν δόκιμον ἐν Χριστῷ. ἀσπάσασθε τοὺς
ἐκ τῶν Ἀριστοβούλου. ἀσπάσασθε Ἡρῳδίωνα
τὸν συγγενῆ μου· ἀσπάσασθε τοὺς ἐκ τῶν Ναρ-
12 κίσσου τοὺς ὄντας ἐν Κυρίῳ. ἀσπάσασθε Τρύ-
φαιναν καὶ Τρυφῶσαν τὰς κοπιώσας ἐν Κυ-
Mc 15,21 ρίῳ· ἀσπάσασθε Περσίδα τὴν ἀγαπητήν, ἥτις
13 πολλὰ ἐκοπίασεν ἐν Κυρίῳ. ἀσπάσασθε Ῥοῦ-
φον τὸν ἐκλεκτὸν ἐν Κυρίῳ καὶ τὴν μητέρα
14 αὐτοῦ καὶ ἐμοῦ. ἀσπάσασθε Ἀσύγκριτον, Φλέ-
γοντα, Ἑρμῆν, Πατροβᾶν, Ἑρμᾶν, καὶ τοὺς σὺν
15 αὐτοῖς ἀδελφούς. ἀσπάσασθε Φιλόλογον καὶ
Ἰουλίαν, Νηρέα καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ, καὶ
Ὀλυμπᾶν, καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς πάντας ἁγίους.
1 C 16,20 1 P 5,14 16 ⸀ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἁγίῳ. ἀσπά-
ζονται ὑμᾶς αἱ ἐκκλησίαι πᾶσαι τοῦ Χριστοῦ.
Mt 7,15 Tt 3,10 17 Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, σκοπεῖν τοὺς τὰς
διχοστασίας καὶ τὰ σκάνδαλα παρὰ τὴν διδαχὴν
ἣν ὑμεῖς ἐμάθετε ποιοῦντας, καὶ ἐκκλίνετε ἀπ᾽
Ph 3,19 Ez 13,18 C 2,4 2 P 2,3 18 αὐτῶν· οἱ γὰρ τοιοῦτοι τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Χρισ-
τῷ οὐ δουλεύουσιν ἀλλὰ τῇ ἑαυτῶν κοιλίᾳ, καὶ
διὰ τῆς χρηστολογίας καὶ εὐλογίας ἐξαπατῶσιν
19 τὰς καρδίας τῶν ἀκάκων. ἡ γὰρ ὑμῶν ὑπακοὴ
εἰς πάντας ἀφίκετο. ἐφ᾽ ὑμῖν οὖν χαίρω, θέλω δὲ

---

10 Χω] Κω 81 syp ar sa | Αριστοβολ. B* 81 G 38 218 lat pl. | **12** Κω 1⁀2 A G | **14** Ερμην, Ερμαν P46 B-1908 P 104s 81s Ds 623sss 69 256] ~ -μαν, -μην rel. | **15** Ιουνιαν C* G' | βηρεα κ. αουλιαν P46 | Νηρεαν A Gs 321 | Ολυμπιαν D', -πειδα G', -iadem lat | παντας > P46 1611s | **16** πασαι > 33 1175 1836-915 927* 920s 919-241 al. 206 pl. 440* rel. pl. L | ασπαζ. - Χυ > Ds cf. 21 | **17** παρακαλω] ερωτω D* | σκοπειν] ασφαλως σκοπειτε Ds m Pel | εμαθ. + (η) λεγοντας η P46 Ds, | και2 > P46 917ss | εκκλινετε BS*C 1739ss Ψ 69 1311 1611s] -νατε P46 rel. | **18** ημων + Ιυ 1739 33 104s 181s 623 pl. 920s 919sss al. 206-216 al. pl. L syp co Ef Eφ | κ. ευλογ.] κ. ευγλωττιας 460, κ. καινης απατης 1610 431, > 33 81 Ds 1319s |

dilectum meum. Salutate Apellen probum in 10
Christo. Salutate eos, qui sunt ex Aristoboli
domo. Salutate Herodionem cognatum meum. 11
Salutate eos, qui sunt ex Narcissi domo, qui
sunt in Domino. Salutate Tryphaenam et Try- 12
phosam, quae laborant in Domino. Salutate
Persidem carissimam, quae multum laboravit
in Domino. Salutate Rufum electum in Do- 13
mino et matrem eius et meam. Salutate Asyn- 14
critum, Phlegontem, Hermam, Patrobam, Her-
men, et qui cum eis sunt fratres. Salutate 15
Philologum et Iuliam, Nereum et sororem
eius et Olympiadem et omnes, qui cum eis
sunt sanctos. Salutate invicem in osculo sancto. 16
Salutant vos omnes ecclesiae Christi.

Rogo autem vos, fratres, ut observetis eos, 17
qui dissensiones et offendicula praeter doctri-
nam quam vos didicistis, faciunt, et declinate
ab illis. Huiuscemodi enim Christo Domino 18
nostro non serviunt, sed suo ventri, et per
dulces sermones et benedictiones seducunt
corda innocentium. Vestra enim oboedientia in 19
omnem locum divulgata est. Gaudeo igitur in
vobis. Sed volo vos sapientes esse in bono et

---

10 probum] probatum DL[c]A
domo LK c dm Ambst Sed] > AFD-UCTTh
11 qui sunt in D. > F* Ambst
12 Persidam *codd. pl.*
18 huiusmodi FDGHRUCTKBV
19 provulgata F d* Ambst Pel

---

13 Mc 15,21
16 1 C 16,20; 2 C 13,12; 1 P 5,14
17 Mt 7,15; 1 T 1,3; Tt 3,10; 2 J 10; R 6,17
18 Ph 3,19; C 2,4; Tt 1,10; 2 P 2,3
19 R 1,8; Mt 10,16; 1 C 14,20; Hb 5,14; Jr 4,22

20 simplices in malo. Deus autem pacis conterat
satanam sub pedibus vestris velociter.
Gratia Domini nostri Iesu Christi vobiscum.
21 Salutat vos Timotheus adiutor meus et Lu-
22 cius et Iason et Sosipater cognati mei. Sa-
luto vos ego Tertius, qui scripsi epistulam, in
23 Domino. Salutat vos Caius hospes meus et
universa ecclesia. Salutat vos Erastus arcarius
24 civitatis et Quartus frater. Gratia Domini
nostri Iesu Christi cum omnibus vobis. Amen.

16,25-27 *Doxologia*

25 Ei autem, qui potens est vos confirmare
iuxta evangelium meum et praedicationem
Iesu Christi secundum revelationem mysterii
26 temporibus aeternis taciti, quod nunc pate-
factum est per Scripturas prophetarum secun-
dum praeceptum aeterni Dei, ad oboeditionem
27 fidei, in cunctis gentibus cogniti, soli sa-
pienti Deo per Iesum Christum, cui honor
et gloria in saecula saeculorum. Amen.

---

20 *conteret F-O*CT(R) d Ambst Pel | satanan *codd. pl.*
22 vos + et GRT[c]
23 Gaius *codd.* | *universae ecclesiae *codd. pl.* d f g
24 > AFG*HLMRC Ambst
amen > DT
27 soli HLRUZ[c] c f Ambst Hil Aug] solo rel.
et gloria L[c]ZKBV c dm f] > *rel.*
amen > AR Hil Aug

---

20 R 15,53; Gn 3,15; 1 C 16,23 (2 C 13,13); *2T* 4,18
21 A 16,1; 17,5ss.9
22 Jr 36,18
23 A 19,29; 1 C 1,14 (3 J 1; A 19,22)
25 E 3,20; C 1,26; Jud 24s
26 2 T 1,10; 1 T 1,1 | **27** 1 T 1,17; 1 P 4,11

ὑμᾶς σοφοὺς μὲν εἶναι εἰς τὸ ἀγαθόν, ἀκεραίους 1,8; 1 C 14,20 Mt 10,16
δὲ εἰς τὸ κακόν. ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης συντρί- 20 15,33 Gn 3,15
ψει τὸν σατανᾶν ὑπὸ τοὺς πόδας ὑμῶν ἐν τάχει.
Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χρισ-
τοῦ μεθ᾽ ὑμῶν.
Ἀσπάζεται ὑμᾶς Τιμόθεος ὁ συνεργός μου, 21 A 16,1s; 19,22; 20,4
καὶ Λούκιος καὶ Ἰάσων καὶ Σωσίπατρος οἱ Ph 2,19
συγγενεῖς μου. ἀσπάζομαι ὑμᾶς ἐγὼ Τέρτιος 22
ὁ γράψας τὴν ἐπιστολὴν ἐν Κυρίῳ. ἀσπάζε- 23 1 C 1,14 A 19,22
ται ὑμᾶς Γάϊος ὁ ξένος μου καὶ ὅλης τῆς ἐκ-
κλησίας. ἀσπάζεται ὑμᾶς Ἔραστος ὁ οἰκονό-
μος τῆς πόλεως καὶ Κούαρτος ὁ ἀδελφός.
Τῷ δὲ δυναμένῳ ὑμᾶς στηρίξαι κατὰ τὸ 25 E 1,9; 3,5.9 C 1,26
εὐαγγέλιόν μου καὶ τὸ κήρυγμα Ἰησοῦ Χρισ-
τοῦ, κατὰ ἀποκάλυψιν μυστηρίου χρόνοις αἰω-
νίοις σεσιγημένου, φανερωθέντος δὲ νῦν διά τε 26 1,5; 15,18 2 T 1,10
γραφῶν προφητικῶν κατ᾽ ἐπιταγὴν τοῦ αἰωνίου
Θεοῦ εἰς ὑπακοὴν πίστεως εἰς πάντα τὰ ἔθνη
γνωρισθέντος, ˡμόνῳ σοφῷ Θεῷ, διὰ Ἰησοῦ 27 1 T 1,17 Jud 25
Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώ-
νων· ἀμήν.

---

19 μεν > P^{46} BΨ 1852 Ds 1319ss 440 1611s L lat Cl Xρ | **20** συντριψαι A 424° 1319 436 vg[l] Thdt | Xυ > P^{46} BS 1827 1891 | η χαρις – υμων > Ds, cf. **24** | **21** ασπαζονται 6 33 104ss 917ss 181sss 467-241 al. rel. pl. syp sa | συνεργων μοι (1739) Ψ | μου[1] > B 1739 424° | μου[2] + κ. αι εκκλησιαι πασαι τ. Xυ Ds | **22** Τερεντιος 7 | **23** ξενοδοχος 1827 | ολαι αι εκκλησιαι G Ambst, universa ecclesia D c | **24** η χαρις τ. Κυ ημ. Ιυ Xυ μετα παντων υμων αμην 6 Ψ 326s D[s] 467 rel. vg[l] syh | **25-27** B-A 33 P 104 81s D 88 623s 1319sss 436 lat syph co Ωρ] > Mn G Hier[c] Ef, *bis* (cf. **14,23**) AP 33 5 ar | **25** το κηρυγμα] Κυ S* | ~ Xυ Ιυ B 1739 bo | **26** τε > D lat sy Xρ | προφητ. + κ. τ. επιφανειας τ. Κυ ημ. Ιυ Xυ Ωρ Hier[c] | υπακοην] υποταγην 1739 | **27** ω] αυτω P 104 81 296 ar, > B f syp | τ. αιωνων > P^{46} BC 1739 33 1319 al. 296 L syh ar sa Xρ Cy | αμην + **16,24** 33 P 104 1319 256s 436s syp, αμην > 263 vg[l] Hil Aug |

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α

1 Παῦλος κλητὸς ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ
A 18,17 2 διὰ θελήματος Θεοῦ καὶ Σωσθένης ὁ ἀδελφὸς ¹τῇ
ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ τῇ οὔσῃ ἐν Κορίνθῳ, ἡγιασ-
μένοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, κλητοῖς ἁγίοις, σὺν
A 9,14 πᾶσιν τοῖς ἐπικαλουμένοις τὸ ὄνομα τοῦ Κυ-
ρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν παντὶ τόπῳ, αὐ-
R 1,7 3 τῶν καὶ ἡμῶν· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ
πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.
4 Εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ μου πάντοτε περὶ ὑμῶν
ἐπὶ τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ τῇ δοθείσῃ ὑμῖν ἐν
2 C 8,7.9 5 Χριστῷ Ἰησοῦ, ὅτι ἐν παντὶ ἐπλουτίσθητε ἐν
6 αὐτῷ, ἐν παντὶ λόγῳ καὶ πάσῃ γνώσει, ¹καθὼς
τὸ μαρτύριον τοῦ Χριστοῦ ἐβεβαιώθη ἐν ὑμῖν,
L 17,30 7 ὥστε ὑμᾶς μὴ ὑστερεῖσθαι ἐν μηδενὶ χαρίσματι,
2 Th 1,7 Tt 2,13 ἀπεκδεχομένους τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ Κυρίου
Ph 1,6 8 ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὃς καὶ βεβαιώσει ὑμᾶς
1 Th 3,13; 5,23 ἕως τέλους ἀνεγκλήτους ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Κυ-
1 Th 5,24 9 ρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. πιστὸς ὁ Θεός, δι'
1 J 1,3 οὗ ἐκλήθητε εἰς κοινωνίαν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰη-
σοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν.
Ph 2,2; 3,16 10 Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τοῦ ὀνό-
ματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἵνα

---

1 κλητος > A 81 D Ef | ~ Χυ Ιυ P^{46} B 33 Ds 69 lat pl. Χρ | **2** ~ Χω Ιυ τη ουση εν Κ. P^{46} B D*s | ημων > A 177 fu Ωρ Ambst | αυτων + τε A^c ss Psss 181* 623^s 920 pl. rel. pl. | **3** Χυ > Mn | **4** μου > BS* Ef | τ. θυ > A* 326 547 Χρ Cy | **6** μαρτυρ.] κηρυγμα 6s | Χυ] θυ B* 1175ss Gs 1836s 1912 623s 547s 337ss 1831 385 ar | **8** εως τελους] τελειους P^{46} (Ef) | ημερα] παρουσια Ds Ambst (vg) | Χυ > P^{46} B | δι] υφ D^{I*}G^{I} |

EPISTULA

BEATI PAULI APOSTOLI

AD CORINTHIOS PRIMA

1,1-9 *Exordium*

PAULUS vocatus Apostolus Iesu Christi 1
per voluntatem Dei, et Sosthenes frater, ¹ec- 2
clesiae Dei, quae est Corinthi, sanctificatis in
Christo Iesu, vocatis sanctis, cum omnibus, qui
invocant nomen Domini nostri Iesu Christi in
omni loco ipsorum et nostro. Gratia vobis et 3
pax a Deo Patre nostro et Domino Iesu Christo.
Gratias ago Deo meo semper pro vobis 4
in gratia Dei, quae data est vobis in Christo
Iesu, quod in omnibus divites facti estis in 5
illo, in omni verbo et in omni scientia, ¹sicut 6
testimonium Christi confirmatum est in vobis;
¹ita ut nihil vobis desit in ulla gratia exspec- 7
tantibus revelationem Domini nostri Iesu Christi,
qui et confirmabit vos usque in finem sine 8
crimine, in die adventus Domini nostri Iesu
Christi. Fidelis Deus, per quem vocati estis in 9
societatem Filii eius Iesu Christi Domini nostri.

1,10-4,21 *De contentione partium*

Obsecro autem vos fratres per nomen Do- 10
mini nostri Iesu Christi, ut idipsum dicatis

---

1 ~ Christi Iesu A-GMsUsCTK* | **2** nostri > F Ambst[1] Hier | **5** quod] quia *codd. pl.* | **7** ulla] nulla FLZ*B* d r t Pel | **8** in[1]] ad AFsLRssK* t Ambst

---

1 A 18,17 | **2** 1C 6,11; A 9,14; 22,16 | **3** R 1,7; Ps 102,13 | **4** 2C 8,1 | **5** 2C 8,7.9 | **6** A 18,5 | **7** L 17,30; Ph 3,20 | **8** Ph 1,6.10; 1 Th 3,13 | **9** R 8,17; 1J 1,3 | **10** R 15,5

omnes, et non sint in vobis schismata, sitis
autem perfecti in eodem sensu et in eadem
11 sententia. Significatum est enim mihi de vobis,
fratres mei, ab iis, qui sunt Chloes, quia con-
12 tentiones sunt inter vos. Hoc autem dico, quod
unusquisque vestrum dicit: Ego quidem sum
Pauli, ego autem Apollo, ego vero Cephae,
13 ego autem Christi. ¹Divisus est Christus? Num-
quid Paulus crucifixus est pro vobis? aut in
14 nomine Pauli baptizati estis? Gratias ago Deo
quod neminem vestrum baptizavi, nisi Crispum
15 et Caium, ne quis dicat quod in nomine meo
16 baptizati estis. Baptizavi autem et Stephanae
domum; ceterum nescio si quem alium bapti-
17 zaverim. Non enim misit me Christus bapti-
zare, sed evangelizare: non in sapientia verbi,
ut non evacuetur crux Christi.

18 Verbum enim crucis pereuntibus quidem
stultitia est, iis autem, qui salvi fiunt, id est
19 nobis, Dei virtus est. Scriptum est enim:

Perdam sapientiam sapientium,
et prudentiam prudentium reprobabo.

20 *Ubi sapiens? ubi scriba?* ubi conquisitor huius
saeculi? Nonne stultam fecit Deus sapientiam
21 huius mundi? Nam quia in Dei sapientia non
cognovit mundus per sapientiam Deum, placuit
Deo per stultitiam praedicationis salvos facere

---

10 *sententia DO*CT r Cyp Hil Hier Aug] scientia *rel.* | **11** ~ inter vos sunt *codd. pl.* g Ambst | **14** Deo + meo FDLss*RTh*K* c dm | Gaium *codd.* | **15** sitis AGRTh*Pel | **16** alium + vestrum DKBW c | **18** id est nobis > A^c F*DL d f g Ir Cyp Hil Ambst Aug | ~ virtus Dei *codd.* | **20** inquisitor AO*Z^c CTK*W

---

12 1C 3,4; A 18,24 | **14** A 18,8; 19,29; R 16,23 | **16** 1C 16,15ss | **17** J 4,2; A 10,48; 19,5; Mt 28,19 | **18** 2C 2,15; 4,3; R 1,16 | **19** Is 29,14; Ps 32,10 | **20** Job 12,17; Is 19,11; 33,18; 44,25 | **21** Mt 11,25s

τὸ αὐτὸ λέγητε πάντες, καὶ μὴ ᾖ ἐν ὑμῖν σχίσ-
ματα, ἦτε δὲ κατηρτισμένοι ἐν τῷ αὐτῷ νοῒ καὶ
ἐν τῇ αὐτῇ γνώμῃ. ἐδηλώθη γάρ μοι περὶ ὑμῶν, 11
ἀδελφοί μου, ὑπὸ τῶν Χλόης, ὅτι ἔριδες ἐν
ὑμῖν εἰσιν. λέγω δὲ τοῦτο, ὅτι ἕκαστος ὑμῶν 12 3,4
λέγει· ἐγὼ μέν εἰμι Παύλου, ἐγὼ δὲ Ἀπολλῶ, A 18,24.27 J 1,42
ἐγὼ δὲ Κηφᾶ, ἐγὼ δὲ Χριστοῦ. μεμέρισται ὁ 13
Χριστός; μὴ Παῦλος ἐσταυρώθη ὑπὲρ ὑμῶν, ἢ
εἰς τὸ ὄνομα Παύλου ἐβαπτίσθητε; εὐχαριστῶ 14 A 18,8 R 16,23
τῷ Θεῷ ὅτι οὐδένα ὑμῶν ἐβάπτισα εἰ μὴ Κρῖσ-
πον καὶ Γάϊον· ἵνα μή τις εἴπῃ ὅτι εἰς τὸ ἐμὸν 15
ὄνομα ἐβαπτίσθητε. ἐβάπτισα δὲ καὶ τὸν Στε- 16 16,15.17
φανᾶ οἶκον· λοιπὸν οὐκ οἶδα εἴ τινα ἄλλον ἐβάπ-
τισα. οὐ γὰρ ἀπέστειλέν με Χριστὸς βαπτίζειν 17 J 4,2 2,4
ἀλλὰ εὐαγγελίζεσθαι, οὐκ ἐν σοφίᾳ λόγου, ἵνα Mt 28,19
μὴ κενωθῇ ὁ σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ.

Ὁ λόγος γὰρ ὁ τοῦ σταυροῦ τοῖς μὲν ἀπολ- 18 2 C 4,3 R 1,16
λυμένοις μωρία ἐστίν, τοῖς δὲ σῳζομένοις ἡμῖν
δύναμις Θεοῦ ἐστιν. γέγραπται γάρ· 19 Is 29,14

ἀπολῶ τὴν σοφίαν τῶν σοφῶν,
καὶ τὴν σύνεσιν τῶν συνετῶν ἀθετήσω.

ποῦ σοφός; ποῦ γραμματεύς; ποῦ συζητητὴς τοῦ 20 Job 12,17 Is 19,12;33,18
αἰῶνος τούτου; οὐχὶ ἐμώρανεν ὁ Θεὸς τὴν σο-
φίαν τοῦ κόσμου; ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ σοφίᾳ τοῦ 21 Mt 11,25s L 8,12
Θεοῦ οὐκ ἔγνω ὁ κόσμος διὰ τῆς σοφίας τὸν
Θεόν, εὐδόκησεν ὁ Θεὸς διὰ τῆς μωρίας τοῦ

---

12 εγω – Χυ > Mn Cl^{r} | 13 *inc.* μη μεμερ. P^{46} 326 1912 467 sypi ar Opt | υπερ] περι P^{46} B D* | ημων 326 88s 2143 919 1319 38 al. 823ss 221 | 14 τω θω Tert Ef pl.] > BS* 1739ss bo^{1} Χρ | θω + μου A 33 424^{c} 326 81 1827 436 642s vg^{1} sypih ar sa | 15 εβαπτισα Ps 326 D-181 1827^{s} 920 pl. rel. pl. syph* Tert Ambst Pel | 18 γαρ > P 326s 1836 216* | ο λογ. – σταυρ.] ο σταυρος Mn | $ο^{2}$ > P^{46} B 206*s | ημιν > Mn 6 G d Val Iρ Cyp Hil Ambst Pel | δυν. + κ. σοφια Mn | 19 γαρ > D^{1}* 489 | 20 κοσ- *
μου + τουτου 1739^{c}s Ψss G 181^{s} 623 rel. pl. vg sypih ar sa Tert Ef | 21 γαρ > Mn G 1836s 38 syi ar Cyp Ef | θυ] κοσμου P^{46} 623 | ο θς] τω θω G |

Mt 12,38 J 4,48 22 κηρύγματος σῶσαι τοὺς πιστεύοντας. ἐπειδὴ
A 17,18.32 καὶ Ἰουδαῖοι σημεῖα αἰτοῦσιν καὶ Ἕλληνες σο-
2,14; R 9,32 23 φίαν ζητοῦσιν, ἡμεῖς δὲ κηρύσσομεν Χριστὸν
ἐσταυρωμένον, Ἰουδαίοις μὲν σκάνδαλον, ἔθνε-
1,18; C 2,3 24 σιν δὲ μωρίαν, ˈαὐτοῖς δὲ τοῖς κλητοῖς, Ἰουδαίοις
τε καὶ Ἕλλησιν, Χριστὸν Θεοῦ δύναμιν καὶ
25 Θεοῦ σοφίαν. ὅτι τὸ μωρὸν τοῦ Θεοῦ σοφώ-
2 C 13,4 τερόν τῶν ἀνθρώπων ἐστίν, καὶ τὸ ἀσθενὲς τοῦ
Θεοῦ ἰσχυρότερον τῶν ἀνθρώπων.
Mt 11,25 J 7,48 26 Βλέπετε γὰρ τὴν κλῆσιν ὑμῶν, ἀδελφοί, ὅτι
Ja 2,1-5 οὐ πολλοὶ σοφοὶ κατὰ σάρκα, οὐ πολλοὶ δυνα-
27 τοί, οὐ πολλοὶ εὐγενεῖς. ἀλλὰ τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου
ἐξελέξατο ὁ Θεός, ἵνα καταισχύνῃ τοὺς σοφούς,
καὶ τὰ ἀσθενῆ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ Θεός,
28 ἵνα καταισχύνῃ τὰ ἰσχυρά, ˈκαὶ τὰ ἀγενῆ τοῦ
κόσμου καὶ τὰ ἐξουθενημένα ἐξελέξατο ὁ Θεός,
R 3,27; E 2,9 29 [καὶ] τὰ μὴ ὄντα, ἵνα τὰ ὄντα καταργήσῃ, ˈὅπως
μὴ καυχήσηται πᾶσα σὰρξ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.
Jr 23,5s 2 C 5,21 30 ἐξ αὐτοῦ δὲ ὑμεῖς ἐστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὃς
J 17,19 ἐγενήθη σοφία ἡμῖν ἀπὸ Θεοῦ, δικαιοσύνη τε
Jr 9,23s 31 καὶ ἁγιασμὸς καὶ ἀπολύτρωσις, ἵνα καθὼς γέ-
γραπται· *ὁ καυχώμενος ἐν Κυρίῳ καυχάσθω.*
1,17 2 Κἀγὼ ἐλθὼν πρὸς ὑμᾶς, ἀδελφοί, ἦλθον
οὐ καθ' ὑπεροχὴν λόγου ἢ σοφίας καταγγέλλων
G 6,14 2 ὑμῖν τὸ μαρτύριον τοῦ Θεοῦ. οὐ γὰρ ἔκρινά

22 και[1] > Mn P^{46} G vg[1] syp ar co Tert Cyp Hil Ambst Pel Ef | σημειον 6 326 81 927s 920 226 al. 206-35 1518* 383* rel. pl. ar | και[2]] οι δε P^{46} sa | **23** εθνεσιν] Ελλησι C 1739s 326 927s 920s 919 177 206 rel. pl. Cl Ωρ[1] Eus[1] | **24** Χς, δυναμις, σοφια P^{46} co Ef | **25** ανθρωπ. 1⁀2 P^{46} | εσται 1739ss | **26** γαρ] ουν D[1]s 93 ar Ef, > 1311 999 | **27** εξελεξατο 1⁀2 A G 915 467* 337s 2 491 | τα σοφα Mn | **28** αγενη] ασθενη S*, + και τα ελαχιστα Mn | και[3] > Mn P^{46} S*C*As 33 1175 Ds 1611 sa[1] Ωρ Tert | **29** τ. θυ] αυτου Mn D*Ψ 88 623* 330 vg sy Ωρ[1] | **30** ~ ημιν σοφια 6 Ψss 1827-177 462 rel. pl. r sy ar co Ωρ[1] Aug Pel Ef | **2,1** μαρτυρ.] μυστηριον P^{46} S*ssΨ 88ss 623s 330 491 r syp bo Hipp Amb Ambst Aug Pel Ef |

credentes. Quoniam et Iudaei signa petunt, et 22
Graeci sapientiam quaerunt; nos autem prae- 23
dicamus Christum crucifixum, Iudaeis quidem
scandalum, gentibus autem stultitiam, ˡipsis 24
autem vocatis Iudaeis atque Graecis Christum
Dei virtutem et Dei sapientiam; quia quod 25
stultum est Dei sapientius est hominibus, et
quod infirmum est Dei fortius est hominibus.

Videte enim vocationem vestram, fratres, 26
quia non multi sapientes secundum carnem, non
multi potentes, non multi nobiles; sed quae 27
stulta sunt mundi elegit Deus, ut confundat
sapientes; et infirma mundi elegit Deus, ut
confundat fortia; et ignobilia mundi et con- 28
temptibilia elegit Deus et ea quae non sunt,
ut ea quae sunt destrueret; ut non glorietur 29
omnis caro in conspectu eius. Ex ipso autem 30
vos estis in Christo Iesu, qui factus est nobis
sapientia a Deo et iustitia et sanctificatio et
redemptio; ut quemadmodum scriptum est, 31
qui gloriatur, in Domino glorietur.

Et ego, cum venissem ad vos, fratres, veni 2
non in sublimitate sermonis aut sapientiae, ad-
nuntians vobis testimonium Christi. Non enim 2

---

22 et[1]>FLO*Z* f g Tert Cyp Ambst Aug | **28** contemptibilia + mundi F Or Amb | ea[1] DZ[c]KBVW r Ambst Aug] > *rel.* | **30** ~ sapientia nobis *codd. pl.* | **2,1** per sublimitatem AFDL-Z*CTTh, cum eminentia Amb Ambst Sed (Hier) | testimon.] mysterium D r Amb Ambst Aug

---

22 Mt 12,38; L 1,18; J 4,48; A 17,18
23 G 5,11; 6,12; R 9,32; 1 C 2,14
24 1C 1,18; C 2,3
25 2C 13,4; L 7,35
26 Mt 11,25; Ja 2,5 | **28** Mt 19,30
29 R 3,27; E 2,9
30 Jr 23,5s; 2C 5,18; J 17,19
31 Jr 9,22s; 2C 10,17
2,1 1C 1,17

iudicavi me scire aliquid inter vos, nisi Iesum
3 Christum et hunc crucifixum. Et ego in in-
firmitate et timore et tremore multo fui apud
4 vos, et sermo meus et praedicatio mea non
in persuasibilibus humanae sapientiae verbis,
5 sed in ostensione spiritus et virtutis, ut fides
vestra non sit in sapientia hominum, sed in
6 virtute Dei. Sapientiam autem loquimur inter
perfectos, sapientiam vero non huius saeculi
neque principum huius saeculi, qui destruun-
7 tur; sed loquimur Dei sapientiam in mysterio,
quae abscondita est, quam praedestinavit Deus
8 ante saecula in gloriam nostram, quam nemo
principum huius saeculi cognovit; si enim co-
gnovissent, numquam Dominum gloriae cruci-
9 fixissent. Sed sicut scriptum est:

Quod *oculus non vidit, nec auris audivit,*
nec in cor hominis ascendit,
quae praeparavit Deus iis, qui diligunt
illum.

10 Nobis autem revelavit Deus per Spiritum suum;
Spiritus enim omnia scrutatur, etiam profunda
11 Dei. Quis enim hominum scit quae sunt homi-
nis, nisi spiritus hominis, qui in ipso est? ita
et quae Dei sunt nemo cognovit, nisi Spiritus

---

2 ~ scire me F-ZKBV* c f Amb Hier
~ Christ. Iesum AHOUZCT Ambst
4 humanae > FG*HMRUThKBV c r Amb Var
5 in sapientia] insipientia F
8 gloriae] maiestatis F*D d m Hil Amb Ambst Hier
9 quod] quae CT g Pac Lcf Amb Hil Hier
sunt[1]] sint A-LZCTh^c KB*V e Hier

---

2 G 6,14 | **3** A 18,9; 2C 10,1; G 4,13 | **4** 1 C 4,20 | **5** E 1,17.19; 1 Th 1,5 | **6** Ph 3,15 | **7** Mt 13,35; R 11,33; 16,25; E 3,9ss | **8** J 1,10; L 23,34; A 13,27 | **9** Is 64,4 (Jr 3,16; Eccl 8,1) Ja 2,5 | **10** Mt 13,11

τι εἰδέναι ἐν ὑμῖν εἰ μὴ Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ
τοῦτον ἐσταυρωμένον. κἀγὼ ἐν ἀσθενείᾳ καὶ ἐν 3 A 18,9
φόβῳ καὶ ἐν τρόμῳ πολλῷ ἐγενόμην πρὸς ὑμᾶς, 2 C 10,1
καὶ ὁ λόγος μου καὶ τὸ κήρυγμά μου οὐκ ἐν 4
πειθοῖς σοφίας λόγοις, ἀλλ' ἐν ἀποδείξει πνεύμα-
τος καὶ δυνάμεως, ἵνα ἡ πίστις ὑμῶν μὴ ᾖ ἐν 5 E 1,17.19
σοφίᾳ ἀνθρώπων ἀλλ' ἐν δυνάμει Θεοῦ. Σο- 6 1 Th 1,5 Ph 3,15
φίαν δὲ λαλοῦμεν ἐν τοῖς τελείοις, σοφίαν δὲ
οὐ τοῦ αἰῶνος τούτου οὐδὲ τῶν ἀρχόντων τοῦ
αἰῶνος τούτου τῶν καταργουμένων· ἀλλὰ λα- 7 R 16,25
λοῦμεν Θεοῦ σοφίαν ἐν μυστηρίῳ, τὴν ἀποκε-
κρυμμένην, ἣν προώρισεν ὁ Θεὸς πρὸ τῶν
αἰώνων εἰς δόξαν ἡμῶν, ἣν οὐδεὶς τῶν ἀρ- 8 L 23,34
χόντων τοῦ αἰῶνος τούτου ἔγνωκεν· εἰ γὰρ Ja 2,1 C 1,26
ἔγνωσαν, οὐκ ἂν τὸν Κύριον τῆς δόξης ἐσταύ-
ρωσαν. ἀλλὰ καθὼς γέγραπται· 9 Is 64,4
ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδεν καὶ οὖς οὐκ ἤκουσεν Jr 3,16 Eccl 8,1
καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη,
ἃ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν.
ἡμῖν δὲ ἀπεκάλυψεν ὁ Θεὸς διὰ τοῦ πνεύμα- 10 Mt 13,11
τος· τὸ γὰρ πνεῦμα πάντα ἐραυνᾷ, καὶ τὰ Pr 20,27(21)
βάθη τοῦ Θεοῦ. τίς γὰρ οἶδεν ἀνθρώπων τὰ 11
τοῦ ἀνθρώπου εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου
τὸ ἐν αὐτῷ; οὕτως καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ οὐδεὶς ἔγνω-
κεν εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. ἡμεῖς δὲ οὐ τὸ 12

---

2 τι + του 6 Ψss 5s 1873-177 al. 242ss 440^{s} 2138-378 506^{s} L^{r} | **4** πειθοι σοφ. λογων 440s syp co Ωρ^{l} Eus Ambst | πειθ. + ανθρωπινης CA 6 Psss 81 88s rel. vg^{l} syh bo Ωρ^{l} Eus Χρ Ambst | λογοις > P^{46} G^{l} 206s Ath | αποδειξει] αποκαλυψει D* | **5** ημων 241 1518 378 Cl Ωρ | **6** τουτου 1⁀2 G 90 57 102 | **7** ημων] αυτου tol Ef | **9** οιδεν 216* 1518 | α^{2}] οσα BA 919 Cl^{r} Hipp Cy^{i} Cy^{l} Ep^{l} | **10** δε] *γαρ P^{46} B 1739s 326s 917^{s} 5 1319-38 69s sa bo^{l} Cl Ωρ Bas | πνς + αυτου 33-81 rel. lat sy ar Ef | **11** εγνωκ.] εγνω G Bas^{l} Cy^{i} Ep, οιδεν 6 104 1827-177 255ss 242 rel. L^{r} ar bo Tert | ανθρωπων > A 33 Ath^{l} Cy | τ. ανθρωπου^{2} > G Eus Hil Amb Pel |

J 16,13s πνεῦμα τοῦ κόσμου ἐλάβομεν ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ
ἐκ τοῦ Θεοῦ, ἵνα εἰδῶμεν τὰ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ χα-
1,4 13 ρισθέντα ἡμῖν· ἃ καὶ λαλοῦμεν οὐκ ἐν διδακτοῖς
ἀνθρωπίνης σοφίας λόγοις, ἀλλ᾽ ἐν διδακτοῖς
πνεύματος, πνευματικοῖς πνευματικὰ συγκρί-
2,6; J 8,45; 14,17 14 νοντες. ψυχικὸς δὲ ἄνθρωπος οὐ δέχεται τὰ τοῦ
πνεύματος τοῦ Θεοῦ· μωρία γὰρ αὐτῷ ἐστιν,
καὶ οὐ δύναται γνῶναι, ὅτι πνευματικῶς ἀνα-
1 J 2,20 15 κρίνεται. ὁ δὲ πνευματικὸς ἀνακρίνει μὲν πάν-
Sap 9,13 16 τα, αὐτὸς δὲ ὑπ᾽ οὐδενὸς ἀνακρίνεται. *τίς γὰρ*
R 11,34 Is 40,13 *ἔγνω νοῦν Κυρίου, ὃς συμβιβάσει αὐτόν;* ἡμεῖς
δὲ νοῦν Χριστοῦ ἔχομεν.

J 16,12 **3** Κἀγώ, ἀδελφοί, οὐκ ἠδυνήθην λαλῆσαι ὑμῖν
ὡς πνευματικοῖς ἀλλ᾽ ὡς σαρκίνοις, ὡς νηπίοις
1 P 2,2 Hb 5,12s 2 ἐν Χριστῷ. γάλα ὑμᾶς ἐπότισα, οὐ βρῶμα· οὔπω
3 γὰρ ἐδύνασθε. ἀλλ᾽ οὐδὲ ἔτι νῦν δύνασθε. ¹ἔτι
1,10s; 11,18 γὰρ σαρκικοί ἐστε. ὅπου γὰρ ἐν ὑμῖν ζῆλος καὶ
ἔρις, οὐχὶ σαρκικοί ἐστε καὶ κατὰ ἄνθρωπον
1,12 4 περιπατεῖτε; ¹ὅταν γὰρ λέγῃ τις· ἐγὼ μέν εἰμι
A 18,24.27 Παύλου, ἕτερος δέ· ἐγὼ Ἀπολλῶ, οὐκ ἄνθρω-
5 ποί ἐστε; ¹τί οὖν ἐστιν Ἀπολλῶς; τί δέ ἐστιν
Παῦλος; διάκονοι δι᾽ ὧν ἐπιστεύσατε, καὶ ἑκάσ-

---

12 ιδωμεν P^{46} 33 P Ds 1836 1912 623ss 337-69 al. 635 2298s 383 221s L. Ωρ^{1} Eus Did | κοσμου + τουτου Ds ar bo Bas Cy | **13** α > G | πνς Mn P^{46} Cl Ωρ Ep Ef] + αγιου P 104s 88s 623-263 206 rel. | πνευματικοις] -κως B 33 | **14** τ. θυ > Mn 1827 255 2 440s syp Iρ Cl Ωρ Tert Χρ | **15** μεν > P^{46} CA Ds lat Iρ Cl Ωρ^{1} Thdt | **16** Χυ] Κυ B Ds 2138 r | **3,1** σαρκικοις Psss 81 G 88s rel. | **2** εποτισα + και Ds 467-241 al. rel. pl. syp ar Ef | εδυνασθε + βασταζειν Iρ | ετι > P^{46} B syp ar Cyp Ambst | **3** σαρκινοι^{bis} D*s Ωρ^{1}, ^{2} P^{46} | ερις + κ. διχοστασιαι P^{46} 6 33 104s D pl. 623-256 242 rel. sy Iρ Cyp Ef Pel | **4** ανθρωπ.] σαρκικοι P-1175 917 rel. sy | εστε + κ. κατα ανθρ. περιπατειτε P | **5** τι^{bis}] τις P^{46} C 6 Psss D^{1}s 88 rel. | ~ Παυλ. Απολλ. 6 Ψss 88s rel. pl. sy ar | εστιν^{2} > 6 Ψss Ds 88s 1827-256 206 rel. bo | διακονοι] αλλ η διακ. 33-1175 917 rel. sy (Ef) | **5s.22** Απολλω G lat syp |

Dei. Nos autem non spiritum huius mundi ac- 12
cepimus, sed Spiritum, qui ex Deo est, ut scia-
mus quae a Deo donata sunt nobis; quae et 13
loquimur non in doctis humanae sapientiae
verbis, sed in doctrina Spiritus, spiritalibus
spiritalia comparantes. Animalis autem homo 14
non percipit ea, quae sunt Spiritus Dei; stul-
titia enim est illi, et non potest intellegere;
quia spiritaliter examinatur. Spiritalis autem 15
iudicat omnia, et ipse a nemine iudicatur. [1] *Quis* 16
enim cognovit sensum Domini, qui instruat
eum? Nos autem sensum Christi habemus.

Et ego, fratres, non potui vobis loqui quasi 3
spiritalibus, sed quasi carnalibus, tamquam
parvulis in Christo. Lac vobis potum dedi non 2
escam, nondum enim poteratis; sed nec nunc
quidem potestis. Adhuc enim carnales estis; cum 3
enim sit inter vos zelus et contentio, nonne
carnales estis et secundum hominem ambulatis?
Cum enim quis dicat: Ego quidem sum Pauli, 4
alius autem: Ego Apollo, nonne homines estis?
[1] Quid igitur est Apollo? quid vero Paulus? Mi- 5
nistri eius cui credidistis, et unicuique sicut
Dominus dedit. Ego plantavi, Apollo rigavit; 6

12 huius > F*HL*MO*RZCT Nov Vict Var Vig
accipimus FD
13 spiritus + et virtutis AF*L (Amb)
14 enim est d r Hil Ambst Aug] ~ est enim *codd.*
intellegere] scire D d f g m r Amb Ambst Aug
15 et] autem DO* d g m r Hil Amb Hier Prisc Aug
> A*F*M
3,3 sit] sint DMZ r Or Amb Ambst Hier Aug (Pac)
4 dicit AFHMRZCT
estis + et secundum hominem ambulatis FO

12 J 16,13s; 1 J 4,13 | **13** J 14,26; 16,13 | **14** 1 C 1,24; J 14,17 | **16** Is 40,13; R 11,34 | **3,2** 1 P 2,2; Hb 5,12s | **3** 1 C 1,10s; 11,18 (Ja 3,14) | **4** 1 C 1,12 | **6** A 18,4s.27

7 sed Deus incrementum dedit. Itaque neque qui
plantat est aliquid neque qui rigat; sed qui
8 incrementum dat Deus. Qui autem plantat et
qui rigat, unum sunt. Unusquisque autem pro-
priam mercedem accipiet secundum suum la-
9 borem. Dei enim sumus adiutores; Dei agri-
cultura estis, Dei aedificatio estis.
10 Secundum gratiam Dei, quae data est mihi,
ut sapiens architectus fundamentum posui; alius
autem superaedificat. Unusquisque autem vi-
11 deat quomodo superaedificet. Fundamentum
enim aliud nemo potest ponere praeter id,
12 quod positum est, quod est Christus Iesus. Si
quis autem superaedificat super fundamentum
hoc aurum, argentum, lapides pretiosos, ligna,
13 faenum, stipulam, ⌈uniuscuiusque opus mani-
festum erit; dies enim Domini declarabit, quia
in igne revelabitur, et uniuscuiusque opus quale
14 sit ignis probabit. Si cuius opus manserit quod
15 superaedificavit, mercedem accipiet. Si cuius
opus arserit, detrimentum patietur; ipse autem
salvus erit, sic tamen quasi per ignem.
16 Nescitis quia templum Dei estis et Spiri-
17 tus Dei habitat in vobis? Si quis autem tem-
plum Dei violaverit, disperdet illum Deus. Tem-
plum enim Dei sanctum est, quod estis vos.

---

8 autem plantat D Nov Amb] ~ plantat autem *rel.*
9 estis[1] > Z* d Amb Ambst Hier Aug
11 enim] autem F*G Hil
quod[2]] qui FGMZCTTh*KB d t Or Hier
12 hoc > F*HL*MR*Th Amb Aug
13 Domini FDZKBV c f Amb Hier Aug] *> *rel.*
17 disperdit AMRZ*, corrumpet Or Hil Hier Aug

---

9 Mt 13,3-9; E 2,20
10 1 C 15,10; 2 P 3,15 (R 15,20)
11 1 P 2,4ss
13 1 C 4,5; 2 Th 1,8; Ma 4,1
16 1 C 6,19; 2 C 6,16; R 8,9

τῳ ὡς ὁ Κύριος ἔδωκεν. ἐγὼ ἐφύτευσα, Ἀπολ- 6 A 18,4.11
λῶς ἐπότισεν, ἀλλὰ ὁ Θεὸς ηὔξανεν. ὥστε οὔτε 7
ὁ φυτεύων ἐστίν τι οὔτε ὁ ποτίζων, ἀλλ᾽ ὁ αὐ-
ξάνων Θεός. ὁ φυτεύων δὲ καὶ ὁ ποτίζων ἕν 8 4,5
εἰσιν, ἕκαστος δὲ τὸν ἴδιον μισθὸν λήμψεται
κατὰ τὸν ἴδιον κόπον. Θεοῦ γάρ ἐσμεν συνερ- 9 Mt 13,3-9 E 2,20
γοί· Θεοῦ γεώργιον, Θεοῦ οἰκοδομή ἐστε.

Κατὰ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ τὴν δοθεῖσάν 10 15,10 2 P 2,4ss
μοι ὡς σοφὸς ἀρχιτέκτων θεμέλιον ἔθηκα, ἄλ-
λος δὲ ἐποικοδομεῖ. ἕκαστος δὲ βλεπέτω πῶς
ἐποικοδομεῖ. θεμέλιον γὰρ ἄλλον οὐδεὶς δύνα- 11 1 P 2,4ss
ται θεῖναι παρὰ τὸν κείμενον, ὅς ἐστιν Ἰησοῦς
Χριστός. εἰ δέ τις ἐποικοδομεῖ ἐπὶ τὸν θεμέλι- 12
ον [τοῦτον] χρυσίον, ἀργύριον, λίθους τιμίους,
ξύλα, χόρτον, καλάμην, ¹ἑκάστου τὸ ἔργον φανε- 13 4,5 2 Th 1,8
ρὸν γενήσεται· ἡ γὰρ ἡμέρα δηλώσει, ὅτι ἐν πυρὶ
ἀποκαλύπτεται, καὶ ἑκάστου τὸ ἔργον, ὁποῖόν
ἐστιν, τὸ πῦρ αὐτὸ δοκιμάσει. εἴ τινος τὸ ἔργον 14
μενεῖ ὃ ἐποικοδόμησεν, μισθὸν λήμψεται· εἴ 15
τινος τὸ ἔργον κατακαήσεται, ζημιωθήσεται, αὐ-
τὸς δὲ σωθήσεται, οὕτως δὲ ὡς διὰ πυρός.

Οὐκ οἴδατε ὅτι ναὸς Θεοῦ ἐστε καὶ τὸ πνεῦ- 16 6,19; 2 C 6,1
μα τοῦ Θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν; εἴ τις τὸν ναὸν 17
τοῦ Θεοῦ φθείρει, φθερεῖ τοῦτον ὁ Θεός· ὁ
γὰρ ναὸς τοῦ Θεοῦ ἅγιός ἐστιν, οἵτινές ἐστε
ὑμεῖς.

---

10 τ. θυ > P^{46} 1611 f Cl Cy Thdt | τεθεικα P-81 rel. pl. | δε¹ > P^{46} D 1827 bo¹ Or Hier | **12** τουτον > P^{46} BS*C*A 6 81 Cy Amb | χρυσιον, αργυριον BSC 1739 1175 623 1838 927 Cl Ωϱ¹ Ep] -σον, -ϱον P^{46} rel. | **13** *inc.* ο ποιησας τουτο το εργον φανερος γενηται D* e Ambst Pel | ημερα + Κυ f vg¹ Amb Hier Aug Pel | αυτο > P^{46} SΨs Ds 1912 623-177 255 rel. vg syh ar bo | **16** οικ. εν υμ. P^{46} pl.] ~ εν υμ. οικει Mn B 1739 33 P 1175 917 1898s 69 Bas | **17** φθερει] φθειρει 33ss 81* D¹G¹ 1836 88s L Ef | αυτον A 326 Ds 2138* syph^m ar Iϱ Ef Ambst Pel | φθερει–θς] φθαρησεται Mn |

Ap 3,17s 18 Μηδεὶς ἑαυτὸν ἐξαπατάτω· εἴ τις δοκεῖ σο-
φὸς εἶναι ἐν ὑμῖν ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, μωρὸς
19 γενέσθω, ἵνα γένηται σοφός. ἡ γὰρ σοφία τοῦ
κόσμου τούτου μωρία παρὰ τῷ Θεῷ ἐστιν. γέ-
Job 5,12s γραπται γάρ· *ὁ δρασσόμενος τοὺς σοφοὺς ἐν τῇ*
Ps 93,11 20 *πανουργίᾳ αὐτῶν*. καὶ πάλιν· *Κύριος γινώσκει*
τοὺς διαλογισμοὺς τῶν σοφῶν, *ὅτι εἰσὶν μάταιοι*.
21 ὥστε μηδεὶς καυχάσθω ἐν ἀνθρώποις· πάντα
1,12 22 γὰρ ὑμῶν ἐστιν, εἴτε Παῦλος εἴτε Ἀπολλῶς
εἴτε Κηφᾶς, εἴτε κόσμος εἴτε ζωὴ εἴτε θάνα-
τος, εἴτε ἐνεστῶτα εἴτε μέλλοντα, πάντα ὑμῶν,
11,3 23 [1]ὑμεῖς δὲ Χριστοῦ, Χριστὸς δὲ Θεοῦ.
Tt 1,7 4 Οὕτως ἡμᾶς λογιζέσθω ἄνθρωπος ὡς ὑπη-
ρέτας Χριστοῦ καὶ οἰκονόμους μυστηρίων Θεοῦ.
L 12,42 2 ὧδε λοιπὸν ζητεῖται ἐν τοῖς οἰκονόμοις ἵνα πισ-
3 τός τις εὑρεθῇ. ἐμοὶ δὲ εἰς ἐλάχιστόν ἐστιν ἵνα
ὑφ' ὑμῶν ἀνακριθῶ ἢ ὑπὸ ἀνθρωπίνης ἡμέρας·
Ps 142,2 4 ἀλλ' οὐδὲ ἐμαυτὸν ἀνακρίνω. [1]οὐδὲν γὰρ ἐμαυτῷ
Sir 7,5 σύνοιδα, ἀλλ' οὐκ ἐν τούτῳ δεδικαίωμαι· ὁ δὲ
5 ἀνακρίνων με Κύριός ἐστιν. ὥστε μὴ πρὸ και-
ροῦ τι κρίνετε, ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ Κύριος, ὃς καὶ
φωτίσει τὰ κρυπτὰ τοῦ σκότους καὶ φανερώσει
3,8 τὰς βουλὰς τῶν καρδιῶν· καὶ τότε ὁ ἔπαινος
γενήσεται ἑκάστῳ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ.
6 Ταῦτα δέ, ἀδελφοί, μετεσχημάτισα εἰς ἐμαυ-
τὸν καὶ Ἀπολλῶν δι' ὑμᾶς, ἵνα ἐν ἡμῖν μά-

---

18 απατατω κενοις λογοις D | γινεσθω P 181 927 | **19** τω > C Ds 440s Ωρ[1] | **20** σοφων] ανθρωπων Mn 33 1836ss 5 927s 1245 (326) | **21** ανθρωπω Mn G Tert Ambst Aug Pel Ef | **22s** ημων, ημεις B 336 Ωρ Prisc | **22** υμων + εστιν 104s 88ss rel. | **4,2** ωδε] ο δε 1739 1836ss 623[a] 920s 919-2127 1311ss 206-336 1518[r] L[r] | λοιπον + τι S* | ζητειτε *P*[46] SAP 104s D[1]G[1] 88 623 1838s 920ss 337ss 1319-1837 1891 296 2138 257 506s | **3** εις > *P*[46] 177 syp co | εις ελαχιστον] ατιμια ar Ef | **4** δε] γαρ S* 88 syp ar Ef | **5** τι > 33 1610 d vg syp ar Ambst Pel (Ef) | ος > D*s * Aug Ef | **6** Απολλων BS*A 1738 462 syi] -λλω *P*[46] rel. |

Nemo se seducat; si quis videtur inter vos 18
sapiens esse in hoc saeculo, stultus fiat ut sit
sapiens. Sapientia enim huius mundi stultitia 19
est apud Deum. Scriptum est enim: *Compre-*
hendam sapientes in astutia eorum. Et iterum: 20
Dominus novit cogitationes sapientium quoniam
vanae sunt. Nemo itaque glorietur in homi- 21
nibus. Omnia enim vestra sunt sive Paulus, 22
sive Apollo sive Cephas sive mundus sive
vita sive mors sive praesentia sive futura;
omnia enim vestra sunt, ꜝvos autem Christi, 23
Christus autem Dei.

Sic nos existimet homo ut ministros Christi 4
et dispensatores mysteriorum Dei. Hic iam 2
quaeritur inter dispensatores ut fidelis quis in-
veniatur. Mihi autem pro minimo est ut a 3
vobis iudicer aut ab humano die; sed neque
meipsum iudico. Nihil enim mihi conscius sum, 4
sed non in hoc iustificatus sum; qui autem iu-
dicat me Dominus est. Itaque nolite ante tem- 5
pus iudicare, quoadusque veniat Dominus, qui
et illuminabit abscondita tenebrarum et mani-
festabit consilia cordium; et tunc laus erit uni-
cuique a Deo.

Haec autem, fratres, transfiguravi in me 6
et Apollo propter vos, ut in nobis discatis,

---

18 se] vos ADLssUT^{c}Th d f g t Var | **19** conprehendens F* Cyp Ambst (Tert) | **20** sapient.] hominum ADOZ* Hier | **21** ~ itaque nemo *codd.* | **22** sive Cephas > F* (D) | enim > D c d Tert Ambst Aug Prisc | **4,5** tempus + quid MÇT^{c} Or Amb Pel (D Aug) | inluminet f g Hier Aug | abscondita] occulta D d Tert Or Amb Ambst Hier Aug | cordis m Aug Var

---

18 1 C 1,20-25; Ap 3,17s | **19** Job 5,12s | **20** Ps 93,11 | **22s** 1 C 1,12s | **23** 1 C 11,3 | **4,1** Tt 1,7; E 3,8s | **2** L 12,42 | **3** 1 C 9,3 | **4** Ps 142,2 | **5** R 2,16; 1 C 3,8.13; 2 C 10,18 | **6** R 12,3

ne supra quam scriptum est, unus adversus
7 alterum infletur pro alio. Quis enim te dis-
cernit? Quid autem habes quod non acce-
pisti? Si autem accepisti, quid gloriaris quasi
8 non acceperis? Iam saturati estis, iam divites
facti estis, sine nobis regnatis; et utinam reg-
9 netis, ut et nos vobiscum regnemus. Puto
enim quod Deus nos apostolos novissimos os-
tendit tamquam morti destinatos, quia spec-
taculum facti sumus mundo et angelis et ho-
10 minibus. Nos stulti propter Christum, vos au-
tem prudentes in Christo; nos infirmi, vos
autem fortes; vos nobiles, nos autem ignobiles.
11 Usque in hanc horam et esurimus et sitimus et
nudi sumus et colaphis caedimur et instabiles
12 sumus, et laboramus operantes manibus nostris,
maledicimur et benedicimus, persecutionem pa-
13 timur et sustinemus, blasphemamur et obse-
cramus; tamquam purgamenta huius mundi
facti sumus, omnium peripsema usque adhuc.
14 Non ut confundam vos haec scribo, sed
15 ut filios meos carissimos moneo. Nam si de-
cem milia paedagogorum habeatis in Christo,
sed non multos patres. Nam in Christo Iesu
16 per evangelium ego vos genui. Rogo ergo vos:
17 imitatores mei estote, sicut et ego Christi. Ideo
misi ad vos Timotheum, qui est filius meus
carissimus et fidelis in Domino, qui vos

8 regnastis AH^{c}CT^{c}Th d Hil Hier (Pac) | regnaretis AF^{c}GssRCTTh c f Hil Hier | regnaremus AGss OssCT c f Hier (Hil) | **9** quod > *codd.* | sumus+huic DHUCT c d f Tert Amb Ambst Hier Aug | **11** in] ad F*CT Amb Ambst Aug | stabiles FDL(Z*) | **13** peripsima *codd. pl.* | **16** sicut et ego Christi DHL^{c}Th^{m}] > *rel.*

7 J 3,27; R 12,6 | **8** Ap 3,17.21 | **9** R 8,26 | **10** 1C 3,18 | **11** 2C 11,23-27 | **12** A 13,51; 14,6; 18,3; 2Th 3,8; 1C 9,15; 2C 11,9s | **13** Dt 17,7 | **15** G 4,19 | **16** 1C 11,1 | **17** 1C 7,17; 14,33; Ph 2,20ss

θητε τὸ μὴ ὑπὲρ ἃ γέγραπται, ἵνα μὴ εἷς ὑπὲρ R 12,3
τοῦ ἑνὸς φυσιοῦσθε κατὰ τοῦ ἑτέρου. τίς γάρ σε 7 R 12,6
διακρίνει; τί δὲ ἔχεις ὃ οὐκ ἔλαβες; εἰ δὲ καὶ
ἔλαβες, τί καυχᾶσαι ὡς μὴ λαβών; ἤδη κεκο- 8 Ap 3,17.21
ρεσμένοι ἐστέ· ἤδη ἐπλουτήσατε· χωρὶς ἡμῶν
ἐβασιλεύσατε· καὶ ὄφελόν γε ἐβασιλεύσατε, ἵνα
καὶ ἡμεῖς ὑμῖν συμβασιλεύσωμεν. δοκῶ γάρ, ὁ 9
Θεὸς ἡμᾶς τοὺς ἀποστόλους ἐσχάτους ἀπέδει- R 8,36 Hb 10,33
ξεν ὡς ἐπιθανατίους, ὅτι θέατρον ἐγενήθημεν
τῷ κόσμῳ καὶ ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις. ἡμεῖς μω- 10 3,18
ροὶ διὰ Χριστόν, ὑμεῖς δὲ φρόνιμοι ἐν Χριστῷ·
ἡμεῖς ἀσθενεῖς, ὑμεῖς δὲ ἰσχυροί· ὑμεῖς ἔνδοξοι,
ἡμεῖς δὲ ἄτιμοι. ἄχρι τῆς ἄρτι ὥρας καὶ πει- 11 2 C 11,23-27
νῶμεν καὶ διψῶμεν καὶ γυμνιτεύομεν καὶ κολα-
φιζόμεθα καὶ ἀστατοῦμεν ¹καὶ κοπιῶμεν ἐργα- 12 A 18,3; 20,34 1 Th 2,9
ζόμενοι ταῖς ἰδίαις χερσίν. λοιδορούμενοι εὐλο- 9,15; 2 Th 3,8
γοῦμεν, διωκόμενοι ἀνεχόμεθα, ¹δυσφημούμενοι 13 R 12,14
παρακαλοῦμεν· ὡς περικαθάρματα τοῦ κόσμου
ἐγενήθημεν, πάντων περίψημα ἕως ἄρτι.

Οὐκ ἐντρέπων ὑμᾶς γράφω ταῦτα, ἀλλ' ὡς 14
τέκνα μου ἀγαπητὰ νουθετῶν. ἐὰν γὰρ μυ- 15 G 4,19
ρίους παιδαγωγοὺς ἔχητε ἐν Χριστῷ, ἀλλ' οὐ
πολλοὺς πατέρας· ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ διὰ
τοῦ εὐαγγελίου ἐγὼ ὑμᾶς ἐγέννησα. παρακαλῶ 16 11,1
οὖν ὑμᾶς, μιμηταί μου γίνεσθε. Διὰ τοῦτο 17 Ph 2,20ss
αὐτὸ ἔπεμψα ὑμῖν Τιμόθεον, ὅς ἐστίν μου τέκ-
νον ἀγαπητὸν καὶ πιστὸν ἐν Κυρίῳ, ὅς ὑμᾶς

---

6 α P^{46} B·P 104 1175ss 917 1836ss 467 1319ss 635 syh ar co] ο rel. Ef | γεγρ.+φρονειν 33s 104s 88s rel. syp ih ar Ef | μη² > D vg | **9** γαρ + οτι Psss 88ss rel. pl. sy ar bo Ef | **11** γυμνιτευ. Bss Ps Ds 88 al.] -νητ. P^{46} rel. | **13** βλασφημ. B 1739s Ψss Ds 88ss rel. lat syi ar co * Ef | **14** νουθετω P^{46} B 6 Ψ 326 81 D-181 623 pl. 920 226ss rel. pl. | **15** γαρ¹ > P^{46} 1 sa | εν ευαγγελιω Mn | **16** ουν] δε D¹G¹ | γινεσθε + καθως εγω Χυ 104 467 vg¹ Χρ | **17** αυτο > P^{46} BC 6 Ψss Ds 88ss 623* 920ss * pl. rel. pl. lat syp ar co |

ἀναμνήσει τὰς ὁδούς μου τὰς ἐν Χριστῷ, καθὼς
18 πανταχοῦ ἐν πάσῃ ἐκκλησίᾳ διδάσκω. ὡς μὴ
ἐρχομένου δέ μου πρὸς ὑμᾶς ἐφυσιώθησάν τι-
Ja 4,15 19 νες. ἐλεύσομαι δὲ ταχέως πρὸς ὑμᾶς, ἐὰν ὁ
Κύριος θελήσῃ, καὶ γνώσομαι οὐ τὸν λόγον τῶν
2,4; L 17,20 20 πεφυσιωμένων ἀλλὰ τὴν δύναμιν· οὐ γὰρ ἐν
21 λόγῳ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἐν δυνάμει. τί
θέλετε; ἐν ῥάβδῳ ἔλθω πρὸς ὑμᾶς, ἢ ἐν ἀγά-
πῃ πνεύματί τε πραΰτητος;
Lv 18,7s 5 Ὅλως ἀκούεται ἐν ὑμῖν πορνεία, καὶ τοιαύτη
πορνεία ἥτις οὐδὲ ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ὥστε γυναῖκά
2 τινα τοῦ πατρὸς ἔχειν. καὶ ὑμεῖς πεφυσιωμέ-
νοι ἐστέ, καὶ οὐχὶ μᾶλλον ἐπενθήσατε, ἵνα ἀρθῇ
3 ἐκ μέσου ὑμῶν ὁ τὸ ἔργον τοῦτο πράξας; ἐγὼ
C 2,5 μὲν γάρ, ἀπὼν τῷ σώματι, παρὼν δὲ τῷ πνεύ-
ματι, ἤδη κέκρικα ὡς παρὼν τὸν οὕτως τοῦτο
Mt 16,19; 18,18 4 κατεργασάμενον ⁱ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν
2 C 13,10 Ἰησοῦ συναχθέντων ὑμῶν καὶ τοῦ ἐμοῦ πνεύμα-
1 T 1,20; 1 P 4,6 5 τος σὺν τῇ δυνάμει τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ ⁱ πα-
ραδοῦναι τὸν τοιοῦτον τῷ σατανᾷ εἰς ὄλεθρον
τῆς σαρκός, ἵνα τὸ πνεῦμα σωθῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ
6 Κυρίου [Ἰησοῦ]. Οὐ καλὸν τὸ καύχημα ὑμῶν.
G 5,9 οὐκ οἴδατε ὅτι μικρὰ ζύμη ὅλον τὸ φύραμα

Χω] Κω D*s, + Ιυ P^{46} SC 1739 33 326 81 Ds 1836s 623s 69s 440s c vg^1 syh ar bo Ambst | 19 τον πεφυσιωμενον 917 1836ss 1912 5sss 460sss 256ss 378s L Ωϱ | 1 * 21 πνι] πνευματος P^{46} d g^1 ar Or Var Ambst | 5,1 ακουω * P^{46} | εθνεσ. Tert Ωϱ] + ονομαζεται Psss 88 rel. sy | 2 εξαρθη 6 Ψ 623^s 920 pl. rel. pl. | πραξ.] ποιησας P^{46} BPs Ds 88s 623^s 920 pl. rel. | 3 γαϱ > 927 241 263 al. 440 vg Ambst Thdt | γαϱ + ως Mn Ψs G 1836-1845 226-321 al. rel. syh | ουτως > syp ar bo | 4 $ημων^1$ > SAΨ 255 1611s syh^+ Lcf | Ιυ BAsΨ 1175 D* 917 1836ss 429 1611s] + Χυ P^{46} rel. syh^+ | $ημων^2$ > P^{46} 1739 P 1611 vg syh | 5 Κυ Mn P^{46} Tert Eus] + ημων A 33 P 104 G 181 467 337-462 1319sss al. $syph^+$ ar co Χϱ Ef | Ιυ + Χυ A 33 P 104 Ds 467 337-462 1319sss 43 $syph^+$ ar co Χϱ Ef, > Mn P^{46} B 1739 257 Tert Ωϱ Eus Ep | 6 *ου* > Lcf Ambst Aug |

commonefaciet vias meas, quae sunt in Christo
Iesu, sicut ubique in omni ecclesia doceo.
Tamquam non venturus sim ad vos, sic inflati 18
sunt quidam. Veniam autem ad vos cito, si 19
Dominus voluerit, et cognoscam non sermo-
nem eorum, qui inflati sunt, sed virtutem. Non 20
enim in sermone est regnum Dei, sed in vir-
tute. Quid vultis? in virga veniam ad vos, an 21
in caritate et spiritu mansuetudinis?

5,1-13 ***De incestuoso***

Omnino auditur inter vos fornicatio, et talis 5
fornicatio qualis nec inter gentes, ita ut uxo-
rem patris sui aliquis habeat. Et vos inflati 2
estis et non magis luctum habuistis, ut tolla-
tur de medio vestrum qui hoc opus fecit. Ego 3
quidem absens corpore, praesens autem spi-
ritu, iam iudicavi ut praesens eum qui sic
operatus est, in nomine Domini nostri Iesu 4
Christi, congregatis vobis et meo spiritu cum
virtute Domini nostri Iesu, tradere huiusmodi 5
satanae in interitum carnis, ut spiritus salvus
sit in die Domini nostri Iesu Christi. Non 6
est bona gloriatio vestra. Nescitis quia modi-
cum fermentum totam massam corrumpit? Ex- 7

---

17 commonefaciat *codd.*
Iesu > AG*HMO[c]CTTh
19 ~ cito ad vos *codd.*
5,1 gentes + nominatur F[c]L[c]R Cass
sui FHW Tert Lcf] > *rel.*
2 tolleretur AO*R a Lcf Ambst Hier Aug
4 nostri[1] > DC dm Lcf
nostri[2] DM d dm f g Lcf Ambst Hier Aug] > *rel.*
5 Dom. Iesu *codd.pl.* Hier Aug
6 est > *codd.*

---

19 A 18,21; Ja 4,15 | **20** 1C 2,4 | **5,1** Lv 18,7s; Gn 35,22 | **2** 1C 5,13 | **3** C 2,5 | **4** Mt 16,19; 18,18; 2C 13,10 | **5** 1T 1,20; 1P 4,6 | **6** G 5,9

purgate vetus fermentum, ut sitis nova con-
spersio, sicut estis azymi; etenim Pascha nos-
8 trum immolatus est Christus. Itaque epulemur:
non in fermento veteri, neque in fermento ma-
litiae et nequitiae; sed in azymis sinceritatis
et veritatis.
9 Scripsi vobis in epistula: Ne commisceamini
10 fornicariis, non utique fornicariis huius mundi
aut avaris aut rapacibus aut idolis servien-
tibus; alioquin debueratis de hoc mundo ex-
11 isse. Nunc autem scripsi vobis non commis-
ceri, si is qui frater nominatur, est fornica-
tor aut avarus aut idolis serviens aut male-
dicus aut ebriosus aut rapax; cum eiusmodi
12 nec cibum sumere. Quid enim mihi de iis qui
foris sunt iudicare? Nonne de iis qui intus
13 sunt vos iudicatis? nam eos qui foris sunt
Deus iudicabit. *Auferte malum ex vobis ipsis.*

6,1-11 *De iudiciis coram ethnicis*

6 Audet aliquis vestrum habens negotium ad-
versus alterum iudicari apud iniquos et non
2 apud sanctos? An nescitis quoniam sancti de
hoc mundo iudicabunt? Et si in vobis iudica-
bitur mundus, indigni estis qui de minimis
3 iudicetis? Nescitis quoniam angelos iudicabi-
4 bimus? quanto magis saecularia? Saecularia igi-
tur iudicia si habueritis, contemptibiles, qui

---

10 servient. + aut maledicis F[c]LO*R
exire DLCT g[1] Tert Aug
11 si quis DH c d f g Ir Tert Lcf Amb Hier Aug
huiusmodi GDHRTh[c] f g Ir Amb Ambst Aug
6,2 hoc > AG-RZ*CTKBV

---

7 Ex 12,21; 13,7; Is 53,7; 1 P 1,19s | **8** Ex 12,3-20| **9** 2 Th 3,14 | **10** E 5,3ss | **11** 1 C 6,9s; 2 Th 3,6; 2J 10| **12** Mc 4,11 | **13** Dt 13,6; 17,7; 22,24 | **6,2** Dn 7,22; Sap 3,8; Ap 2,27; 3,21

ζυμοῖ; ἐκκαθάρατε τὴν παλαιὰν ζύμην, ἵνα ἦτε νέ- 7 Ex 12,21;13,7
ον φύραμα, καθώς ἐστε ἄζυμοι. καὶ γὰρ τὸ πάσχα Is 53,7 1 P 1,19
ἡμῶν ἐτύθη Χριστός. ὥστε ἑορτάζωμεν μὴ ἐν 8 Ex 12,3-20
ζύμῃ παλαιᾷ μηδὲ ἐν ζύμῃ κακίας καὶ πονηρί-
ας, ἀλλ' ἐν ἀζύμοις εἰλικρινείας καὶ ἀληθείας.
Ἔγραψα ὑμῖν ἐν τῇ ἐπιστολῇ μὴ συναναμίγ- 9 Mt 18,17 2 Th 3,14
νυσθαι πόρνοις, οὐ πάντως τοῖς πόρνοις τοῦ 10
κόσμου τούτου ἢ τοῖς πλεονέκταις καὶ ἅρπαξιν
ἢ εἰδωλολάτραις, ἐπεὶ ὠφείλετε ἄρα ἐκ τοῦ κόσ-
μου ἐξελθεῖν. νῦν δὲ ἔγραψα ὑμῖν μὴ συνα- 11 2 Th 3,6 Tt 3,10 2 J 10
ναμίγνυσθαι, ἐάν τις ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος ᾖ
πόρνος ἢ πλεονέκτης ἢ εἰδωλολάτρης ἢ λοίδορος
ἢ μέθυσος ἢ ἅρπαξ, τῷ τοιούτῳ μηδὲ συνεσ-
θίειν. ¹τί γάρ μοι τοὺς ἔξω κρίνειν; οὐχὶ τοὺς 12 Mc 4,11
ἔσω ὑμεῖς κρίνετε; τοὺς δὲ ἔξω ὁ Θεὸς κρινεῖ. 13
Ἐξάρατε τὸν πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν. Dt 13,5
Τολμᾷ τις ὑμῶν πρᾶγμα ἔχων πρὸς τὸν ἕτε- 6
ρον κρίνεσθαι ἐπὶ τῶν ἀδίκων, καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῶν
ἁγίων; ἢ οὐκ οἴδατε ὅτι οἱ ἅγιοι τὸν κόσμον 2
κρινοῦσιν; καὶ εἰ ἐν ὑμῖν κρίνεται ὁ κόσμος, Ap 3,21
ἀνάξιοί ἐστε κριτηρίων ἐλαχίστων; οὐκ οἴδατε 3 Sap 3,8 Dn 7,22
ὅτι ἀγγέλους κρινοῦμεν, μήτιγε βιωτικά; βιω- 4
τικὰ μὲν οὖν κριτήρια ἐὰν ἔχητε, τοὺς ἐξουθε-

ζυμοι] δολοι Mn D* Iϱ Tert (vg Ambst Pel) | **7** εκκαθαρατε Mn P^{46} BS*A 6 Ds 88ss 623 al. 1s 38 436ss al. 522 al. 2138 913 876s vg syp ar co Tert Ef] + ουν rel. | ημων Mn Ptol Cl Ωϱ Tert Eus Xϱ Cy Ef] + υπερ ημων Psss 88 rel. sy sa | **8** πονηρ.] πορνειας G | **9** συναναμιγνυσθε D^c 489 1319s 440 1245 vg sa Ef | **10** ου P^{46} BS*-6 33 81s D 467 vg co Tert Ambst] και ου rel. | και] η P^{46} 6 Ψ 88s 623-837 462 rel. vg sy ar co Ef | οφειλ. B^c 1739s Ps 81 88s 5* 226 pl. rel. pl. | **12** μοι B-1739 33 P 104 81 G 917 1836ss 920 1611s lat syp co Tert] + και rel. Ef | ουχι >, κρινατε P^{46} syp co Ef | **13** εξαρατε] -αιρετε P^{46}, και εξαρειτε (326s) 88-794 206 rel. sy | **6,1** τις + εξ A 33 P 104s 1912 467 69s al. 1319-1311 al. 206* 823 2138 | **2** η > 88ss 1838-177 242 rel. pl. | ει > P^{46} D | **3-6** > A |

5 νημένους ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, τούτους καθίζετε. πρὸς
ἐντροπὴν ὑμῖν λέγω. οὕτως οὐκ ἔνι ἐν ὑμῖν
οὐδεὶς σοφός, ὃς δυνήσεται διακρῖναι ἀνὰ μέσον
6 τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ; ἀλλὰ ἀδελφὸς μετὰ ἀδελφοῦ
Mt 5,39 7 κρίνεται, καὶ τοῦτο ἐπὶ ἀπίστων; ἤδη μὲν οὖν
1 Th 5,15
1 P 3,9 ὅλως ἥττημα ὑμῖν ἐστιν ὅτι κρίματα ἔχετε μεθ'
Sir 10,6 ἑαυτῶν. διὰ τί οὐχὶ μᾶλλον ἀδικεῖσθε; διὰ τί
8 οὐχὶ μᾶλλον ἀποστερεῖσθε; ἀλλὰ ὑμεῖς ἀδικεῖτε
9 καὶ ἀποστερεῖτε, καὶ τοῦτο ἀδελφούς. ἢ οὐκ
οἴδατε ὅτι ἄδικοι Θεοῦ βασιλείαν οὐ κληρονο-
E 5,5 μήσουσιν; μὴ πλανᾶσθε· οὔτε πόρνοι οὔτε εἰ-
G 5,19ss δωλολάτραι οὔτε μοιχοὶ οὔτε μαλακοὶ οὔτε ἀρ-
10 σενοκοῖται ¹οὔτε κλέπται οὔτε πλεονέκται, οὐ μέ-
θυσοι, οὐ λοίδοροι, οὐχ ἅρπαγες βασιλείαν Θεοῦ
Tt 3,3-7 11 κληρονομήσουσιν. καὶ ταῦτά τινες ἦτε· ἀλλὰ
ἀπελούσασθε, ἀλλὰ ἡγιάσθητε, ἀλλὰ ἐδικαιώθη-
1 J 2,12 τε ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου [ἡμῶν] Ἰησοῦ
Χριστοῦ καὶ ἐν τῷ πνεύματι τοῦ Θεοῦ ἡμῶν.
10,23 12 Πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει.
πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐκ ἐγὼ ἐξουσιασθήσο-
1 Th 4,3ss 13 μαι ὑπό τινος. τὰ βρώματα τῇ κοιλίᾳ, καὶ ἡ κοι-
λία τοῖς βρώμασιν· ὁ δὲ Θεὸς καὶ ταύτην καὶ ταῦ-
τα καταργήσει. τὸ δὲ σῶμα οὐ τῇ πορνείᾳ ἀλλὰ
15,15.20 14 τῷ Κυρίῳ, καὶ ὁ Κύριος τῷ σώματι. ὁ δὲ Θεὸς
2 C 4,14

---

5 υμιν[1]] υμων 326 1873ss 999 1831 440 257 vg ar co Ambst Ef | λεγω] λαλω B | ενι] εστιν 1739 Ds 69s Ath | ουδε εις 1739s Ps G 181[s] 927-460 al. rel. pl., > ουδεις D* 467 Ωρ[1] Ath | ανακριναι S* 326 1898s 999 255 1831s 1611 506s Ωρ | **6** τουτο] ταυτα C D[c] 917 1912 547 330 al. syh[m] Thdt | απιστων + κ. ουκ επι τ. αγιων G | **7-14** > G | **7** ουν > *P*[46] S* 33 D* 462 206s 1611s lat syh[+] | ολως > A syp | ηττημα + εν c f vg ar Cyp Ambst Aug Ef | κριμα S 442 460 syp co Bas | ουχι[1.2] > co | **9** ου > B* 88 440* | **10** θυ + *ου P 104s 81 917 915s 623*[s] *920 pl.* rel. pl. syp ar | **11** ημων > *P*[46] SA 6 Ps D 88s 623 pl. 920-177 642 rel. Ιρ[1] Tert | Χυ > A 6 Ψ 88s 623 pl. 920-177 642 rel. syh[+] sa | **12** αλλ 1⁀2 *P*[46] | **13** σωματι + ως ο ναος τ. θω κ. ο θς τω ναω Mn |

sunt in ecclesia, illos constituite ad iudican-
dum. ˈAd verecundiam vestram dico. Sic non 5
est inter vos sapiens quisquam, qui possit iudi-
care inter fratrem suum? Sed frater cum fratre 6
iudicio contendit, et hoc apud infideles? Iam 7
quidem omnino delictum est in vobis, quod
iudicia habetis inter vos. Quare non magis
iniuriam accipitis? quare non magis fraudem
patimini? Sed vos iniuriam facitis et fraudatis, 8
et hoc fratribus. An nescitis quia iniqui regnum 9
Dei non possidebunt? Nolite errare: neque
fornicarii neque idolis servientes neque adul-
teri neque molles neque masculorum concu-
bitores ˈneque fures neque avari neque ebrio- 10
si neque maledici neque rapaces regnum Dei
possidebunt. Et haec quidam fuistis; sed abluti 11
estis, sed sanctificati estis, sed iustificati estis
in nomine Domini nostri Iesu Christi et in
Spiritu Dei nostri.

6,12-20 ***De fornicatione***

Omnia mihi licent, sed non omnia expe- 12
diunt; omnia mihi licent, sed ego sub nullius
redigar potestate. Esca ventri, et venter escis; 13
Deus autem et hunc et has destruet. Corpus
autem non fornicationi sed Domino, et Do-
minus corpori. Deus vero et Dominum susci- 14

---

11 *quidem AF*GUC r Ir Cyp Pel] quidem *rel.*| sed iustificati estis > L*RCT*V m Ir Tert Cyp[1] Aug
13 has] haec AFGHLMZ*CsTh d f t Prisc

---

5 1 C 15,34
6 2 C 6,15
7 Mt 5,39s; 1 Th 5,15; 1 P 3,9
9 E 5,5; R 1,32; G 5,19ss
11 Tt 3,3-7; 1 J 2,12
12 1 C 7,35; 10,23
13 1 Th 4,3ss
14 1 C 15,15s.20; R 8,11: 2 C 4,14

15 tavit, et nos suscitabit per virtutem suam. Ne-
scitis quoniam corpora vestra membra sunt
Christi? Tollens ergo membra Christi faciam
16 membra meretricis? Absit. ¹ An nescitis quo-
niam qui adhaeret meretrici unum corpus ef-
ficitur? *Erunt* enim, inquit, *duo in carne una.*
17 Qui autem adhaeret Domino, unus spiritus est.
18 ¹ Fugite fornicationem. Omne peccatum, quod-
cumque fecerit homo, extra corpus est; qui
19 autem fornicatur, in corpus suum peccat. An
nescitis quoniam membra vestra templum sunt
Spiritus sancti, qui in vobis est, quem habetis
20 a Deo, et non estis vestri? Empti enim estis
pretio magno. Glorificate et portate Deum in
corpore vestro.

7,1-40 *De matrimonio et virginitate*

7 De quibus autem scripsistis mihi: Bonum
2 est homini mulierem non tangere, propter for-
nicationem autem unusquisque suam uxorem
habeat, et unaquaeque suum virum habeat.
3 Uxori vir debitum reddat, similiter autem et
4 uxor viro. Mulier sui corporis potestatem
non habet, sed vir. Similiter autem et vir sui
corporis potestatem non habet, sed mulier.
5 Nolite fraudare invicem, nisi forte ex consensu

---

15 ~ Christi sunt AGL-UCsKBV | **16** enim > F RC Ambst | **18** omne + enim AZ°KV | **19** sunt] est *codd.* d f g Amb Ambst Var Aug | **20** magno > d f g m Tert Lcf Ambst Hier Aug | Deum] dominum FDHLThV* m t Tert Lcf Var | **7,1** mihi > AF*-M Th r Tert | **2** fornicationes LMR d r Tert Cyp Hier Aug | **4** habeat[bis] (A)TTh*(V°) r t Ambst | **5** fraudare + in F°GHUTh (Hier)

---

15 1 C 12,27 | **16** Gn 2,24 | **17** J 17,21s; E 5,30; 2 C 3,17 | **19** 1 C 3,16; 1 Th 4,8 | **20** 1 C 7,23; Ph 1,20; 1 P 1,18s | **7,2** 1 Th 4,3s

καὶ τὸν Κύριον ἤγειρεν καὶ ἡμᾶς ἐξεγερεῖ διὰ R 8,11
τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. οὐκ οἴδατε ὅτι τὰ σώματα 15 12,27
ὑμῶν μέλη Χριστοῦ ἐστιν; ἄρας οὖν τὰ μέλη
τοῦ Χριστοῦ ποιήσω πόρνης μέλη; μὴ γένοιτο.
ἢ οὐκ οἴδατε ὅτι ὁ κολλώμενος τῇ πόρνῃ ἓν σῶμά 16 Gn 2,24
ἐστιν; *ἔσονται* γάρ, φησίν, *οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν.*
ὁ δὲ κολλώμενος τῷ Κυρίῳ ἓν πνεῦμά ἐστιν. 17 J 17,21s E 5,30
'φεύγετε τὴν πορνείαν. πᾶν ἁμάρτημα ὃ ἐὰν 18 2 C 3,17
ποιήσῃ ἄνθρωπος ἐκτὸς τοῦ σώματός ἐστιν· ὁ
δὲ πορνεύων εἰς τὸ ἴδιον σῶμα ἁμαρτάνει. ἢ 19 3,16
οὐκ οἴδατε ὅτι τὸ σῶμα ὑμῶν ναὸς τοῦ ἐν ὑμῖν
ἁγίου πνεύματός ἐστιν, οὗ ἔχετε ἀπὸ Θεοῦ, καὶ
οὐκ ἐστὲ ἑαυτῶν; 'ἠγοράσθητε γὰρ τιμῆς· δο- 20 7,23 1 P 1,18s
ξάσατε δὴ τὸν Θεὸν ἐν τῷ σώματι ὑμῶν. Ph 1,20

Περὶ δὲ ὧν ἐγράψατε, καλὸν ἀνθρώπῳ γυ- 7
ναικὸς μὴ ἅπτεσθαι· διὰ δὲ τὰς πορνείας ἕκαστος 2
τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἐχέτω, καὶ ἑκάστη τὸν ἴδιον
ἄνδρα ἐχέτω. τῇ γυναικὶ ὁ ἀνὴρ τὴν ὀφειλὴν 3
ἀποδιδότω, ὁμοίως δὲ καὶ ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρί. ἡ 4
γυνὴ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει ἀλλὰ ὁ
ἀνήρ· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ τοῦ ἰδίου σώματος
οὐκ ἐξουσιάζει ἀλλὰ ἡ γυνή. μὴ ἀποστερεῖτε 5
ἀλλήλους, εἰ μήτι ἂν ἐκ συμφώνου πρὸς καιρόν,

---

14 εξεγειρει AP P^{11} D* 88 1912 38 69, εξηγειρεν P^{46} B 1739 Ωρ Χρ | **15** *inc.* η ουκ 6 G 296 | ημων S*A Ιρ | αρας] αρα 1739c P 1175 G[ls] 623s al. 330s 436s al. 206 al. 323 257s al. Ωρ Did | **16** η > Mn P^{46} 6 Ψ D 88ss 623 pl. 1s al. 206 al. 440s 1518 al. 257sss syh Tert | φησιν > A Tert Cyp Amb | **19** τα σωματα Ac 33 Ψ-81 917 88 5 920 1319-38 al. 1099 43 1518 385 L al. syh ar Ωρ Meth Did Cy[l] Bas Ef | **20** δη] αραγε 1611 Meth, + κ. αρατε Mn g vg Tert Cyp Lcf Ambst Χρ, > Mn S* lat pl. syh+ ar bo Ιρ Tert Ωρ Ath Thdt | υμων Tert Ωρ Meth al.] + κ. εν τω πνι υμων ατινα εστιν τ. θυ Pss 88s 623-1 177 rel. pl. sy (ar[l]) | **7,1** εγραψ. + μοι A 6 Pss 1175s Dss 88s rel. pl. vg[l] sy ar co Ωρ Ef | **2** πορνειαν G vg sy ar Tert Ef | εχετω 1⌒2 G 69 Tert | **3** οφειλην] οφειλομενην ευνοιαν 104s 88s rel. pl. sy | δε > A 255 syp ar bo Ωρ[l] Cyp | **5** αν > P^{46} B 321 Cl |

ἵνα σχολάσητε τῇ προσευχῇ καὶ πάλιν ἐπὶ τὸ
αὐτὸ ἦτε, ἵνα μὴ πειράζῃ ὑμᾶς ὁ σατανᾶς διὰ
6 τὴν ἀκρασίαν ὑμῶν. τοῦτο δὲ λέγω κατὰ συγ-
Mt 19,12 7 γνώμην, οὐ κατ᾽ ἐπιταγήν. θέλω δὲ πάντας
ἀνθρώπους εἶναι ὡς καὶ ἐμαυτόν· ἀλλὰ ἕκασ-
τος ἴδιον ἔχει χάρισμα ἐκ Θεοῦ, ὁ μὲν οὕτως,
ὁ δὲ οὕτως.

8 Λέγω δὲ τοῖς ἀγάμοις καὶ ταῖς χήραις, κα-
1 T 5,14 9 λὸν αὐτοῖς ἐὰν μείνωσιν ὡς κἀγώ· εἰ δὲ οὐκ
ἐγκρατεύονται, γαμησάτωσαν· κρεῖττον γάρ ἐστιν
7,12.25.40 Mt 5,32 10 γαμεῖν ἢ πυροῦσθαι. τοῖς δὲ γεγαμηκόσιν παρ-
αγγέλλω, οὐκ ἐγὼ ἀλλὰ ὁ Κύριος, γυναῖκα ἀπὸ
11 ἀνδρὸς μὴ χωρισθῆναι, — ἐὰν δὲ καὶ χωρισθῇ,
μενέτω ἄγαμος ἢ τῷ ἀνδρὶ καταλλαγήτω,— καὶ
ἄνδρα γυναῖκα μὴ ἀφιέναι.

12 Τοῖς δὲ λοιποῖς λέγω ἐγώ, οὐχ ὁ Κύριος·
εἴ τις ἀδελφὸς γυναῖκα ἔχει ἄπιστον, καὶ αὕτη
συνευδοκεῖ οἰκεῖν μετ᾽ αὐτοῦ, μὴ ἀφιέτω αὐτήν.
13 καὶ γυνὴ ἥτις ἔχει ἄνδρα ἄπιστον, καὶ οὗτος
συνευδοκεῖ οἰκεῖν μετ᾽ αὐτῆς, μὴ ἀφιέτω τὸν
R 11,16 14 ἄνδρα. ἡγίασται γὰρ ὁ ἀνὴρ ὁ ἄπιστος ἐν τῇ
γυναικί, καὶ ἡγίασται ἡ γυνὴ ἡ ἄπιστος ἐν τῷ
ἀδελφῷ· ἐπεὶ ἄρα τὰ τέκνα ὑμῶν ἀκάθαρτά

σχολ.+τη νηστεια κ. 326 88s 623ss 920 pl. rel. sy Ef | ητε] συνερχησθε (P^{46}) 33-1175 623 pl. 920-999 642 rel. verss. | υμων > B Cyp | 7 δε^{1}] γαρ B 1739s Psss 88ss 623^{s} 920 pl. 206^{s} 440-1872 1518^{s} 257ss al. L^{r} sy ar sa | και > 206s 385 vg syp ar co Ef | o^{bis} BS*-P 81 D-181 1319] ος P^{46} rel. | 8 μεινωσ. + ουτως 104 1835 69 330, ~ C 1611 lat Meth | 9 γαμησατ.] γαμειτωσαν 81^{c} G 88 1912 623* 919 38 al. 2 2298s 1611 378s Ep | γαμειν] -μησαι P^{46} B 1739s Psss Ds 88 1912 5s al. rel. pl. | 10 χωριζεσθαι A Ds 1311 Ωρ Bas Ep^{1}, -ζεσθω P^{46} | 11 μενειν αγαμον, καταλλαγηναι Ψ G lat | 13 ητις] ει τις P^{46} SP Ds 489s 1845 462 256s al. 635 216* lat | ουτος] αυτος Ψ 917s 1912 623^{s} rel. pl. sy ar | τ. ανδρα] αυτον 6 Psss 88s rel. pl. syh Tert | ευδοκει P^{46} B | 14 γυναικι + τη πιστη Ds lat syp Tert Ef | αδελφω] ανδρι 104-81 88 rel. lat sy ar Tert Ef, + τω πιστω lat syp Tert Ambst Pel Ef |

ad tempus, ut vacetis orationi; et iterum re-
vertimini in idipsum, ne tentet vos satanas
propter incontinentiam vestram. Hoc autem 6
dico secundum indulgentiam, non secundum
imperium. Volo enim omnes vos esse sicut 7
meipsum; sed unusquisque proprium donum
habet ex Deo, alius quidem sic, alius vero sic.

Dico autem non nuptis et viduis: bonum 8
est illis si sic permaneant sicut et ego. Quod 9
si non se continent, nubant. Melius est enim
nubere quam uri. Iis autem, qui matrimonio 10
iuncti sunt, praecipio non ego sed Dominus,
uxorem a viro non discedere; quod si disces- 11
serit, manere innuptam aut viro suo reconci-
liari. Et vir uxorem non dimittat.

Nam ceteris ego dico, non Dominus: Si 12
quis frater uxorem habet infidelem, et haec
consentit habitare cum illo, non dimittat illam.
Et si qua mulier fidelis habet virum infidelem, 13
et hic consentit habitare cum illa, non dimittat
virum; sanctificatus est enim vir infidelis per 14
mulierem fidelem, et sanctificata est mulier in-
fidelis per virum fidelem; alioquin filii vestri

---

7 enim] autem *codd.* Ambst Aug
vos] homines *codd.* Hier Aug (Ambst)
~ habet donum *codd.*
8 maneant AMCsKBV(Z)
9 ~ se non FZ* c f t Amb Ambst Hier Aug
10 autem] enim AHM t
praecipio] denuntio g Tert Amb Ambst Hier
11 non] ne AF-RZ^c BV d m Aug
13 fidelis Tert] > *codd.*
14 in muliere fideli AFHMRZ*CsTh (d e g Hier Ambst), in viro fideli Ir Hier (d f g Hier Aug)

---

7 Mt 19,11s; 1 C 12,11
9 1 T 5,14
10 1 C 7,12.25.40; Mt 5,32; Mc 10,11s
14 R 11,16

15 immundi essent, nunc autem sancti sunt. Quod
si infidelis discedit, discedat; non enim servi-
tuti subiectus est frater aut soror in huius-
16 modi; in pace autem vocavit nos Deus. Unde
enim scis, mulier, si virum salvum facies? aut
17 unde scis, vir, si mulierem salvam facies? nisi
unicuique sicut divisit Dominus, unumquemque
sicut vocavit Deus, ita ambulet, et sicut in
omnibus ecclesiis doceo.
18 Circumcisus aliquis vocatus est? Non ad-
ducat praeputium. In praeputio aliquis vocatus
19 est? non circumcidatur. Circumcisio nihil est, et
praeputium nihil est; sed observatio mandato-
20 rum Dei. Unusquisque in qua vocatione vocatus
21 est in ea permaneat. Servus vocatus es? non sit
tibi curae; sed et si potes fieri liber, magis
22 utere. Qui enim in Domino vocatus est servus,
libertus est Domini; similiter qui liber vocatus,
23 est, servus est Christi. Pretio empti estis, nolite
24 fieri servi hominum. Unusquisque in quo voca-
tus est, fratres, in hoc permaneat apud Deum.
25 De virginibus autem praeceptum Domini
non habeo; consilium autem do tamquam mi-
sericordiam consecutus a Domino, ut sim fidelis.
26 Existimo ergo hoc bonum esse propter instan-
tem necessitatem, quoniam bonum est homini
27 sic esse. Alligatus es uxori? noli quaerere so-
lutionem. Solutus es ab uxore? noli quaerere

---

15 ~ est enim ser. sub. *codd. pl.* c Aug | eiusmodi *codd. pl.* | **17** sicut[2]] *sic L[c], ita d g + ubique A c (D) | **19** nihil[1] + prode F* | **21** es] est F*Z* e | ~ liber fieri *codd.* | **22** similiter + et DLMO*R Amb Hier | **24** permaneat AZ f Tert Hier] maneat *rel.* | **26** ergo] enim DKV d e t Hier | hoc > AU Amb Pel

---

15 R 14,19 | **16** 1 P 3,1 | **17** 1 C 7,20.24; 4,17; 14,33 | **19** G 5,6; 6,15; R 2,25s | **22** E 6,6; Phm 16 | **23** 1 C 6,20 | **24** 1 C 7,17.20 | **25** 1 C 7,10.40; 1 T 1,12

ἐστιν, νῦν δὲ ἅγιά ἐστιν. εἰ δὲ ὁ ἄπιστος χω- 15
ρίζεται, χωριζέσθω· οὐ δεδούλωται ὁ ἀδελφὸς ἢ
ἡ ἀδελφὴ ἐν τοῖς τοιούτοις· ἐν δὲ εἰρήνῃ κέκλη- R 14,19
κεν ἡμᾶς ὁ Θεός. τί γὰρ οἶδας, γύναι, εἰ τὸν 16 1 P 3,1
ἄνδρα σώσεις; ἢ τί οἶδας, ἄνερ, εἰ τὴν γυναῖκα
σώσεις; εἰ μὴ ἑκάστῳ ὡς ἐμέρισεν ὁ Κύριος, 17 7,20.24
ἕκαστον ὡς κέκληκεν ὁ Θεός, οὕτως περιπατεί-
τω. καὶ οὕτως ἐν ταῖς ἐκκλησίαις πάσαις δια- 4,17; 14,33
τάσσομαι.

Περιτετμημένος τις ἐκλήθη; μὴ ἐπισπάσθω· 18
ἐν ἀκροβυστίᾳ κέκληταί τις; μὴ περιτεμνέσθω.
ἡ περιτομὴ οὐδέν ἐστιν, καὶ ἡ ἀκροβυστία οὐ- 19 G 5,6; 6,15 R 2,25
δέν ἐστιν, ἀλλὰ τήρησις ἐντολῶν Θεοῦ. ἕκαστος 20 7,17.24
ἐν τῇ κλήσει ᾗ ἐκλήθη, ἐν ταύτῃ μενέτω. δοῦ- 21
λος ἐκλήθης; μή σοι μελέτω· ἀλλ᾿ εἰ καὶ δύ-
νασαι ἐλεύθερος γενέσθαι, μᾶλλον χρῆσαι. ὁ 22 E 6,5 Phm 16
γὰρ ἐν Κυρίῳ κληθεὶς δοῦλος ἀπελεύθερος Κυ-
ρίου ἐστίν. ὁμοίως ὁ ἐλεύθερος κληθεὶς δοῦλός
ἐστιν Χριστοῦ. ¹τιμῆς ἠγοράσθητε· μὴ γίνεσθε 23 6,20
δοῦλοι ἀνθρώπων. ἕκαστος ἐν ᾧ ἐκλήθη, ἀδελ- 24 7,17.20
φοί, ἐν τούτῳ μενέτω παρὰ Θεῷ.

Περὶ δὲ τῶν παρθένων ἐπιταγὴν Κυρίου 25 7,40 1 T 1,12s
οὐκ ἔχω, γνώμην δὲ δίδωμι ὡς ἠλεημένος ὑπὸ
Κυρίου πιστὸς εἶναι. νομίζω οὖν τοῦτο καλὸν 26 10,11
ὑπάρχειν διὰ τὴν ἐνεστῶσαν ἀνάγκην, ὅτι καλὸν
ἀνθρώπῳ τὸ οὕτως εἶναι. ¹δέδεσαι γυναικί; μὴ 27
ζήτει λύσιν· λέλυσαι ἀπὸ γυναικός; μὴ ζήτει

---

15 ἡ > P^{46*} S*P G 623s 69 1319s 491 | ημας P^{46} B 1739s 33 Ψs Ds 915s 623* 920 pl. rel. L^{r} lat sy ar sa] υμας rel. | 17 μεμεριχεν (P^{46c}) BS* 1739 81 1845 | ~ θς, Κς 104ss 1912 623ss rel. pl. syh Ambst, θς^{bis} Ψ 1311 255 385 bo | διατασσ.] διδασκω D*s lat | 18 κεκλητ.] εκληθη 104ss 1912 623 pl. 920-321 642s 1831 rel. | 20 κλησει + εν P^{15} | 22 ομοιως P^{46} B-6 33s 104 1838 462 999s 263 lat syph+ sa] + και rel. pl., δε και 326 Ds 917-181 1 330 263 255 1611s | ο^{2} > P^{46} | ~ Χυ εστιν P^{46} S* G 1835 1518 | 24 αδελφ. > 104 241 255 206* Thdt Ef |

L 21,23 28 γυναῖκα. ἐὰν δὲ καὶ γαμήσῃς, οὐχ ἥμαρτες, καὶ
ἐὰν γήμῃ ἡ παρθένος, οὐχ ἥμαρτεν· θλῖψιν δὲ
τῇ σαρκὶ ἕξουσιν οἱ τοιοῦτοι, ἐγὼ δὲ ὑμῶν φεί-
δομαι.
R 13,11 L 14,26 29 Τοῦτο δέ φημι, ἀδελφοί, ὁ καιρὸς συνεσταλ-
μένος ἐστίν· τὸ λοιπὸν ἵνα καὶ οἱ ἔχοντες γυ-
30 ναῖκας ὡς μὴ ἔχοντες ὦσιν, καὶ οἱ κλαίοντες ὡς
μὴ κλαίοντες, καὶ οἱ χαίροντες ὡς μὴ χαίροντες,
1 J 2,15ss 31 καὶ οἱ ἀγοράζοντες ὡς μὴ κατέχοντες, ⁱκαὶ οἱ
χρώμενοι τὸν κόσμον ὡς μὴ καταχρώμενοι· παρ-
32 άγει γὰρ τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου. θέλω
δὲ ὑμᾶς ἀμερίμνους εἶναι. ὁ ἄγαμος μεριμνᾷ
L 14,20 E 5,29 33 τὰ τοῦ Κυρίου, πῶς ἀρέσῃ τῷ Κυρίῳ· ὁ δὲ
γαμήσας μεριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου, πῶς ἀρέσῃ τῇ
34 γυναικί, καὶ μεμέρισται. καὶ ἡ γυνὴ ἡ ἄγαμος
καὶ ἡ παρθένος μεριμνᾷ τὰ τοῦ Κυρίου, ἵνα
ᾖ ἁγία καὶ τῷ σώματι καὶ τῷ πνεύματι· ἡ δὲ
γαμήσασα μεριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου, πῶς ἀρέσῃ
35 τῷ ἀνδρί. τοῦτο δὲ πρὸς τὸ ὑμῶν αὐτῶν σύμ-
φορον λέγω, οὐχ ἵνα βρόχον ὑμῖν ἐπιβάλω, ἀλ-
L 10,39.42 λὰ πρὸς τὸ εὔσχημον καὶ εὐπάρεδρον τῷ Κυ-
ρίῳ ἀπερισπάστως.

---

28 γαμησ.] γημης 104ss 88-1827 467 rel. pl., λαβης γυναικα Ds lat (syp) $Tert^{1}$ Ambst Ef | η > B G 429 | **29** αδελφ. + οτι Mπ Ψ Ds 642 sy ar | το > P^{15} G | και > vg syp ar bo | **30** $και^{3}$ > P^{46} | **31** κοσμ. + τουτον 1739^{*} 33 81 Ds lat sy sa Ωϱ | τω κοσμω τουτω 1739^{c} P-1175 917 rel. Tert Eus | παραχρωμ. L Ωϱ Bas Thdt, χρωμενοι Ψ 1898 lat | **32** Kω] θω G vg Ωϱ Tert Cyp Ambst Hier Aug | **33** και P^{46} vg sy ar co Meth Eus Bas Cy Eφ] > Ψ 326s G 623 pl. 920 pl. rel. pl. | **34** $και^{1}$ > D^{*} 506s syp ar bo Tert Ath Amb Ambst Aug | η αγαμος > Ψ 326s 88s 623-999 pl. 1311 rel. pl. Tert | παρθενος BP 104 P^{15} 181 1912 467 1319sss 1611 lat $Ωϱ^{c}$ Eus] + η αγαμος P^{46} rel. | $και^{3}$ > P^{46} A 6 33 D^{f} 1835 69 43 1611s vg^{1} Amb Ambst | $τω^{1.2}$ > 6 Ψs P^{15} Ds 88ss 623^{*} 920 pl. 242^{*} rel. pl. $Meth^{1}$ Bas | τα τ. κοσμου > B Tert | **35** αυτων > P^{15} | ευπροσεδρον > 1912 623s 1838^{*} 1845-999 642 rel. pl. | απερισπαστους ειναι P^{15} |

uxorem. Si autem acceperis uxorem, non pec- 28
casti. Et si nupserit virgo, non peccavit. Tri-
bulationem tamen carnis habebunt huiusmodi.
Ego autem vobis parco.

Hoc itaque dico, fratres: Tempus breve est; 29
reliquum est, ut et qui habent uxores tam-
quam non habentes sint; et qui flent tamquam 30
non flentes; et qui gaudent tamquam non gau-
dentes; et qui emunt tamquam non possidentes,
et qui utuntur hoc mundo tamquam non utan- 31
tur; praeterit enim figura huius mundi. Volo 32
autem vos sine sollicitudine esse. Qui sine uxore
est, sollicitus est quae Domini sunt, quomodo
placeat Deo. Qui autem cum uxore est, solli- 33
citus est quae sunt mundi, quomodo placeat
uxori, et divisus est. Et mulier innupta et 34
virgo cogitat quae Domini sunt, ut sit sancta
corpore et spiritu. Quae autem nupta est co-
gitat quae sunt mundi, quomodo placeat viro.
Porro hoc ad utilitatem vestram dico, non ut 35
laqueum vobis iniciam, sed ad id quod ho-
nestum est, et quod facultatem praebeat sine
impedimento Dominum obsecrandi.

---

35 honestum – obsecrandi] decorum est et [iuvat esse] assidue cum Domino sine distractione

---

28 peccabit AHOTh[c] f t Ambst Sed
29 et > AFDRCsTh Tert Or Aug
32 autem > F d f g m Ambst Aug
33 mundi] huius mundi ADG[c]U d e m Cyp Hier Ambst
34 et[1] > FDLOU[c] f m Amb Ambst Aug Pel
Domini] Dei A* m Hier
sancta DCsZ* t Or Amb Hier[1]] + et *rel.*
35 *inc.* hoc autem F e f g Amb Ambst Hier
observandi A*F*DGHLUZ[c]CsThKBV c

---

29 L 14,26; R. 13,11
31 1 J 2,15ss; 1 C 9,18
33 L 14,20; E 5,29
35 1 C 6,12; 7,5; L 10,39s

36 Si quis autem turpem se videri existimat
super virgine sua, quod sit superadulta, et ita
oportet fieri; quod vult faciat; non peccat, si
37 nubat. Nam qui statuit in corde suo firmus,
non habens necessitatem, potestatem autem ha-
bens suae voluntatis, et hoc iudicavit in corde
38 suo, servare virginem suam, bene facit. Igitur
et qui matrimonio iungit virginem suam bene
facit, et qui non iungit melius facit.

39 Mulier alligata est legi quanto tempore vir
eius vivit; quod si dormierit vir eius, liberata
40 est, cui vult nubat; tantum in Domino. Bea-
tior autem erit, si sic permanserit secundum
meum consilium; puto autem quod et ego Spi-
ritum Dei habeam.

8,1-11,1 *De idolothytis et apostoli exemplo*

8 De iis autem, quae idolis sacrificantur, sci-
mus quia omnes scientiam habemus. Scientia
2 inflat, caritas vero aedificat. Si quis autem
se existimat scire aliquid, nondum cognovit
3 quemadmodum oporteat eum scire. Si quis au-
4 tem diligit Deum, hic cognitus est ab eo. De
escis autem, quae idolis immolantur, scimus

36 virginem suam AFDGLMORZ* Ambst
si[2] * > GH*MRTh[c] g Aug
37 habens[2] AHMZ*TThKBV c f t Amb Hier Aug Pel] habet *rel.*
39 legi > AGHMUCsKBV
40 habeo AFG*ORZ*Th* d* g Tert Nov Amb Ambst Hier Aug Prisc
8,1 sacrif.] immolantur FD Ambst Sed Cass
quia] quoniam ALUZ[c]CKBV d g Pel
2 autem G[c]Z[c]KBV c dm f] > *rel.*
4 escis] his F*

39 R 7,2 | **40** 1 C 7,10.25 | **8,1** A 15,29 | **2** G 6,3 | **3** G 4,9 | **4** 1 C 10,19; Dt 6,4

Εἰ δέ τις ἀσχημονεῖν ἐπὶ τὴν παρθένον αὐτοῦ 36
νομίζει, ἐὰν ᾖ ὑπέρακμος, καὶ οὕτως ὀφείλει γί-
νεσθαι, ὃ θέλει ποιείτω· οὐχ ἁμαρτάνει· γαμεί-
τωσαν. ὃς δὲ ἕστηκεν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἑδραῖ- 37
ος, μὴ ἔχων ἀνάγκην, ἐξουσίαν δὲ ἔχει περὶ τοῦ
ἰδίου θελήματος, καὶ τοῦτο κέκρικεν ἐν τῇ ἰδίᾳ
καρδίᾳ, τηρεῖν τὴν ἑαυτοῦ παρθένον, καλῶς ποιή-
σει. ὥστε καὶ ὁ γαμίζων τὴν ἑαυτοῦ παρθένον 38
καλῶς ποιεῖ, καὶ ὁ μὴ γαμίζων κρεῖσσον ποιήσει.
Γυνὴ δέδεται ἐφ' ὅσον χρόνον ζῇ ὁ ἀνὴρ 39 R 7,2
αὐτῆς· ἐὰν δὲ κοιμηθῇ ὁ ἀνήρ, ἐλευθέρα ἐστὶν
ᾧ θέλει γαμηθῆναι, μόνον ἐν Κυρίῳ. μακα- 40 7,25s
ριωτέρα δέ ἐστιν, ἐὰν οὕτως μείνῃ, κατὰ τὴν
ἐμὴν γνώμην· δοκῶ δὲ κἀγὼ πνεῦμα Θεοῦ ἔχειν.
Περὶ δὲ τῶν εἰδωλοθύτων, οἴδαμεν ὅτι πάν- 8 A 15,29
τες γνῶσιν ἔχομεν. ἡ γνῶσις φυσιοῖ, ἡ δὲ ἀγά-
πη οἰκοδομεῖ. εἴ τις δοκεῖ ἐγνωκέναι τι, οὔπω 2 G 6,3
ἔγνω καθὼς δεῖ γνῶναι. εἰ δέ τις ἀγαπᾷ τὸν 3 G 4,9
Θεόν, οὗτος ἔγνωσται ὑπ' αὐτοῦ. Περὶ τῆς βρώ- 4 10,19 Dt 6,4
σεως οὖν τῶν εἰδωλοθύτων οἴδαμεν ὅτι οὐδὲν

---

36 ασχημον. νομιζει] ασχημονει G | γαμειτω D*s 1611s syp ar, si nubat vg Ambst Pel | **37** $εν^{bis}$ > P^{15} | αυτου > 1739s Ψ 88ss 623* 920 pl. 206 rel. pl. | εδραιος > P^{46} G d ar Ef Ambst Aug | $δε^{2}$ > A 88 ar bo | ιδια καρδ.] καρδ. αυτου Ψs Ds 88ss 623 pl. 920 pl. 242 rel. | ποιησει P^{46} B-A 33s 1175s 1836ss 547 177 Bas] ποιει rel. Ef | **38** $εκγαμιζ.^{bis}$ 6 Pss 623 pl. 920 pl. rel. pl. | τ. εαυτου παρθεν. > 6 Ψ 1912 623 rel. pl. | ποιει] ποιησει $P^{46.15}$ B 1739 424^{c} 69 Bas | ποιησει] ποιει Psss Dss 88-177 436 rel. vg syp ar Ambst Ef | **39** δεδεται + νομω P-81 D^{c} rel. sy | κοιμηθη] αποθανη A 330 syh^{m} Cl Ωρ $Tert^{1}$ Ath Bas | γαμηθη G lat Tert Hier | **40** μακαρια P^{46} | $δε^{2}$] γαρ B 1739 424^{c} 33 104 1912 467 69s 256s al. syh* sa Or Amb Ambst | θυ] Χυ 33 P^{15} | **8,2** ει + δε Ψ 326s Ds 88s 623ss 927-69 al. 242-1518 2138 rel. syph+ | εγνωκ.] ειδεναι 1175 88s rel. pl. | τι > P^{46} Tert Hil Ambst | ουπω] ουδεπω ουδεν 326s 88s rel. pl. (Ψ Ds, syp Ef) | **3** τον θν > P^{46} Cl (Ef) | υπ αυτου > P^{46} S* 33 Cl Ef | **4** βρωσ.] γνωσεως P D^{f+} 1836 242 |

εἴδωλον ἐν κόσμῳ, καὶ ὅτι οὐδεὶς Θεὸς εἰ μὴ
Ps 81,6; J 10,34 5 εἷς. καὶ γὰρ εἴπερ εἰσὶν λεγόμενοι θεοὶ εἴτε
ἐν οὐρανῷ εἴτε ἐπὶ γῆς, ὥσπερ εἰσὶν θεοὶ πολ-
12,5s Ms 2,10 6 λοὶ καὶ κύριοι πολλοί, ἀλλ' ἡμῖν εἷς Θεὸς ὁ πα-
C 1,16 τήρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα καὶ ἡμεῖς εἰς αὐτόν, καὶ
εἷς Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, δι' οὗ τὰ πάντα
καὶ ἡμεῖς δι' αὐτοῦ.
10,27ss 7 Ἀλλ' οὐκ ἐν πᾶσιν ἡ γνῶσις· τινὲς δὲ τῇ
συνηθείᾳ ἕως ἄρτι τοῦ εἰδώλου ὡς εἰδωλόθυ-
τον ἐσθίουσιν, καὶ ἡ συνείδησις αὐτῶν ἀσθενὴς
R 14,17 Hb 13,9 8 οὖσα μολύνεται. βρῶμα δὲ ἡμᾶς οὐ παραστή-
σει τῷ Θεῷ· οὔτε ἐὰν μὴ φάγωμεν ὑστερούμεθα,
G 5,13 9 οὔτε ἐὰν φάγωμεν περισσεύομεν. βλέπετε δὲ μή
πως ἡ ἐξουσία ὑμῶν αὕτη πρόσκομμα γένηται
10 τοῖς ἀσθενέσιν. ἐὰν γάρ τις ἴδῃ σὲ τὸν ἔχοντα
γνῶσιν ἐν εἰδωλίῳ κατακείμενον, οὐχὶ ἡ συνεί-
δησις αὐτοῦ ἀσθενοῦς ὄντος οἰκοδομηθήσεται
R 14,15 11 εἰς τὸ τὰ εἰδωλόθυτα ἐσθίειν; ἀπόλλυται γὰρ ὁ
ἀσθενῶν ἐν τῇ σῇ γνώσει, ὁ ἀδελφὸς δι' ὃν
12 Χριστὸς ἀπέθανεν. οὕτως δὲ ἁμαρτάνοντες εἰς
τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τύπτοντες αὐτῶν τὴν συνεί-
R 14,21 13 δησιν ἀσθενοῦσαν εἰς Χριστὸν ἁμαρτάνετε. διό-
περ εἰ βρῶμα σκανδαλίζει τὸν ἀδελφόν μου,
οὐ μὴ φάγω κρέα εἰς τὸν αἰῶνα, ἵνα μὴ τὸν
ἀδελφόν μου σκανδαλίσω.

θς + ετερος 104 88 rel. pl. sy Ef | 5 θεοι[1] + κ. κυριοι D Ambst | 6 αλλ > *P*[46] B sa Ir Eus | αυτου + κ. εν πνα αγιον εν ω τα παντα κ. ημεις εν αυτω 0142 460 177 255 206[c] 635 Na Cy | 7 δε] γαρ P 69s 1319ss 1867 syp co Ambst Ef | συνηθ.] συνειδησει 104ss Ds 88 1912 623 rel. pl. lat syph* ar | ως > 876 241 1518 | 8 υμας S* 33s 1836s 1912 623 1873[s] 920ss 1 69s al. 1099 1872s 1518 913s | παριστησιν Psss D 1873-319 38 rel. vg sy ar Ambst, συνιστησιν G | ~ φαγ. περισσ., μη φαγ. υστερ. SA[c] 6 P-1175 Dss 88 rel. Cl Tert | περισσευομεθα B 1739 1175 Ωρ[1] | 10 σε > *P*[46] B G vg Ambst Aug | ασθενης ουσα 489 1319ss 255 lat | 11 απολλυται γαρ *P*[46] BS* 33 917 Cl[1], ουν AP 104s 1898s (Ef)] κ. απολειται rel. pl. | 13 μου[1.2] > D*s Cl Cyp |

quia nihil est idolum in mundo, et quod nullus
est Deus nisi unus. Nam etsi sunt qui di- 5
cantur dii sive in caelo, sive in terra, siquidem
sunt dii multi et domini multi, nobis tamen 6
unus Deus Pater, ex quo omnia et nos in
illum, et unus Dominus Iesus Christus, per
quem omnia et nos per ipsum.

Sed non in omnibus est scientia; quidam 7
autem cum conscientia usque nunc idoli quasi
idolothytum manducant, et conscientia ipso-
rum, cum sit infirma, polluitur. Esca autem 8
nos non commendat Deo. Neque enim si man-
ducaverimus, abundabimus, neque si non man-
ducaverimus, deficiemus. Videte autem ne forte 9
haec licentia vestra offendiculum fiat infirmis.
Si enim quis viderit eum, qui habet scientiam, 10
in *idolio* recumbentem, nonne conscientia eius,
cum sit infirma, aedificabitur ad manducandum
idolothyta? et peribit infirmus in tua scientia, 11
frater propter quem Christus mortuus est.
Sic autem pecca*ntes* in fratres et percutientes 12
conscientiam eorum infirmam in Christum pec-
catis. Quapropter si esca scandalizat fratrem 13
meum, non manducabo carnem in aeternum,
ne fratrem meum scandalizem.

---

4 est^{2} > *codd.* | 5 dicuntur DU Tert Ir Hil Prisc Aug | 6 illum] illo $F^{c}LO^{c}UZ^{*}$ c Amb^{1} Ambst Var Aug^{1}(f Hil Prisc Aug^{1}) | 7 cum^{1}] in $F^{m}R$ c d f g Tert Aug Pel, > *rel.* | 8 enim > $AG^{*}HLMZ^{*}$CsTh | ~ non mand. deficiem., manduc. abundab. AMZ^{c}Cs KBV c dm | 10 idolio] id*o*lo ALZ^{c}ThK(B) | idolothyta] immolata F^{*} d g Or | 11 scientia] conscientia D OZ^{*}B c Ambst Aug | 12 Christo *codd. pl.* Ambst Pel

---

5 Ps 81,6; 95,5 | 6 Ma 2,10; 1 C 12,6; E 4,5; C 1,16 | 7 1 C 10,27 | 8 R 14,17 | 9 G 5,13; R 14, 13.20; 15,1 | 11 R 14,15 | 13 R 14,21

9 Non sum liber? Non sum apostolus? Nonne
Christum Iesum Dominum nostrum vidi? Nonne
2 opus meum vos estis in Domino? Et si aliis
non sum apostolus, sed tamen vobis sum; nam
signaculum apostolatus mei vos estis in Do-
3 mino. Mea defensio apud eos, qui me interro-
4 gant, haec est. Numquid non habemus potes-
5 tatem manducandi et bibendi? Numquid non
habemus potestatem mulierem sororem circum-
ducendi sicut et ceteri apostoli et fratres Do-
6 mini et Cephas? Aut ego solus et Barnabas
non habemus potestatem hoc operandi?
7 Quis militat suis stipendiis umquam? Quis
plantat vineam, et de fructu eius non edit?
Quis pascit gregem, et de lacte gregis non
8 manducat? Numquid secundum hominem haec
9 dico? An et lex haec non dicit? ꜔Scriptum est
enim in lege Moysi: *Non alligabis os bovi tri-*
10 *turanti*. Numquid de bobus cura est Deo? ꜔An
propter nos utique hoc dicit? Nam propter nos
scripta sunt, quoniam debet in spe qui arat
arare, et qui triturat in spe fructus percipiendi.
11 Si nos vobis spiritalia seminavimus, magnum
12 est si nos carnalia vestra metamus? Si alii po-

---

1 ~ sum apost... liber FDL d f g Ambst | Christum > *codd. pl.* c Ambst | **2** et > AGHMCsTh Aug | **4** > F*O | **5** ~ sororem mul. *codd. pl.* c d Aug | et[1] > F Tert Hil Hier | **6** ego solus F Tert Hil Ambst Aug] ~ solus ego *rel.* | hoc] *non d e g Hil Aug[1] | **7** plantavit FZ[c]KBV t Aug | de fructu(m) AFDLORV[c] c d t Ambst Aug] fructum *rel.* | **9** bubus *codd. pl.* | **10** hoc W] > *rel.* Amb Ambst | **11** nos[2] > FLMZ* f Aug

---

1 1 C 15,8; A 9.3; 26,16; 22,17s
2 2 C 3,2s | **3** 1 C 4,3
4 L 10,8 | **7** 2 T 2,4.6
9 Dt 25,4; 1 T 5,18
10 2 T 2,6; 1 C 10,11
11 R 15,27; Ph 4,17

Οὐκ εἰμὶ ἐλεύθερος; οὐκ εἰμὶ ἀπόστολος; 9 15,8; A 26,16; 22,17
οὐχὶ Ἰησοῦν τὸν Κύριον ἡμῶν ἑώρακα; οὐ τὸ
ἔργον μου ὑμεῖς ἐστε ἐν Κυρίῳ; εἰ ἄλλοις οὐκ 2 2 C 3,2s
εἰμὶ ἀπόστολος, ἀλλά γε ὑμῖν εἰμι· ἡ γὰρ σφρα-
γίς μου τῆς ἀποστολῆς ὑμεῖς ἐστε ἐν Κυρίῳ.
ἡ ἐμὴ ἀπολογία τοῖς ἐμὲ ἀνακρίνουσίν ἐστιν 3
αὕτη. Μὴ οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν φαγεῖν καὶ πιεῖν; 4 L 10,8
μὴ οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν ἀδελφὴν γυναῖκα περι- 5 J 1,42
άγειν, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ ἀπόστολοι καὶ οἱ ἀδελ-
φοὶ τοῦ Κυρίου καὶ Κηφᾶς; ἢ μόνος ἐγὼ καὶ 6 A 4,36; 11,22ss; 14,4
Βαρνάβας οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν μὴ ἐργάζεσθαι;
Τίς στρατεύεται ἰδίοις ὀψωνίοις ποτέ; τίς 7
φυτεύει ἀμπελῶνα καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ οὐκ
ἐσθίει; ἢ τίς ποιμαίνει ποίμνην καὶ ἐκ τοῦ γά-
λακτος τῆς ποίμνης οὐκ ἐσθίει; μὴ κατὰ ἄνθρω- 8 R 3,5; G 3,15
πον ταῦτα λαλῶ, ἢ καὶ ὁ νόμος ταῦτα οὐ λέγει;
ʹἐν γὰρ τῷ Μωϋσέως νόμῳ γέγραπται· οὐ *φι-* 9 Dt 25,4 1 T 5,18
μώσεις βοῦν ἀλοῶντα. μὴ τῶν βοῶν μέλει τῷ
Θεῷ; ʹἢ δι᾽ ἡμᾶς πάντως λέγει; δι᾽ ἡμᾶς γὰρ 10 2 T 2,6
ἐγράφη, ὅτι ὀφείλει ἐπ᾽ ἐλπίδι ὁ ἀροτριῶν ἀρο-
τριᾶν, καὶ ὁ ἀλοῶν ἐπ᾽ ἐλπίδι τοῦ μετέχειν.
Εἰ ἡμεῖς ὑμῖν τὰ πνευματικὰ ἐσπείραμεν, μέγα 11 R 15,27
εἰ ἡμεῖς ὑμῶν τὰ σαρκικὰ θερίσομεν; εἰ ἄλλοι 12

---

1 ~ αποστολ., ελευθ. Ψ 326ss Ds 1912 1873-177 al. 642s rel. sy | Iν+Xν P-1175 D 88s 1912 rel. pl. syph⁺ ar bo Ef | **2** μου της] τ. εμης *P*⁴⁶ Ψ 326ss Dsss 88ss rel. | εν Kω > D* syp Ef Xϱ | **3** ~ αυτη εστιν Ψ 326ss D-1836 88s rel. pl. | **5** αδελφας γυναικας G ar Cl¹ Tert Hil Hier¹ Aug¹ | **6** εξουσ.+του Ψss 88ss rel. pl. | **7** τ. καρπον] εκ τ. καρπου *P*⁴⁶ Ψ-81 88s rel. sy ar bo| εσθιει¹ +κ. πινει Ds | η > B 1739 1175s Ds 330s 296 1611s lat syh ar sa | τ. ποιμν.] αυτης Ds 255 1831 Xϱ Ep| Ambst Aug¹, > *P*⁴⁶ | **8** λαλω] λεγω *P*⁴⁶ Ds lat | νομος +Μωυσεως Mn | **9** εν γαρ-γεγϱ.] γεγϱ. γαρ D¹s Ωϱ Hil | φιμωσ.] κημωσεις B* 1739 D*s Xϱ | μη+περι 104s D-88 337s al. lat | **10** επ ελπιδι τ. μετεχ.] της ελπιδος αυτου μετεχ. D*s] + επ ελπιδι Ψ 326s Dᶜ 88ˢ 623ˢ 920 pl. rel.pl. Xϱ |

13,7 A 20,34s 2 C 11,9 τῆς ὑμῶν ἐξουσίας μετέχουσιν, οὐ μᾶλλον ἡμεῖς;
ἀλλ' οὐκ ἐχρησάμεθα τῇ ἐξουσίᾳ ταύτῃ, ἀλλὰ
πάντα στέγομεν, ἵνα μή τινα ἐγκοπὴν δῶμεν τῷ
Nu 18,8.31 Dt 18,1ss 13 εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ. οὐκ οἴδατε ὅτι οἱ τὰ
ἱερὰ ἐργαζόμενοι τὰ ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἐσθίουσιν,
οἱ τῷ θυσιαστηρίῳ παρεδρεύοντες τῷ θυσιαστη-
L 10,7; G 6,6 14 ρίῳ συμμερίζονται; οὕτως καὶ ὁ Κύριος διέτα-
ξεν τοῖς τὸ εὐαγγέλιον καταγγέλλουσιν ἐκ τοῦ
εὐαγγελίου ζῆν.
A 18,3 15 Ἐγὼ δὲ οὐ κέχρημαι οὐδενὶ τούτων. οὐκ
ἔγραψα δὲ ταῦτα, ἵνα οὕτως γένηται ἐν ἐμοί·
καλὸν γάρ μοι μᾶλλον ἀποθανεῖν ἤ — τὸ καύ-
Jr 20,9 16 χημά μου οὐδεὶς κενώσει. ἐὰν γὰρ εὐαγγελίζω-
μαι, οὐκ ἔστιν μοι καύχημα· ἀνάγκη γάρ μοι
ἐπίκειται· οὐαὶ γάρ μοί ἐστιν ἐὰν μὴ εὐαγγε-
4,1 17 λίζωμαι. εἰ γὰρ ἑκὼν τοῦτο πράσσω, μισθὸν
8,9 18 ἔχω· εἰ δὲ ἄκων, οἰκονομίαν πεπίστευμαι. τίς
οὖν μού ἐστιν ὁ μισθός; ἵνα εὐαγγελιζόμενος
ἀδάπανον θήσω τὸ εὐαγγέλιον, εἰς τὸ μὴ κα-
ταχρήσασθαι τῇ ἐξουσίᾳ μου ἐν τῷ εὐαγγελίῳ.
Mt 20,26s 19 Ἐλεύθερος γὰρ ὢν ἐκ πάντων πᾶσιν ἐμαυ-
A 16,3; 21,20-26 20 τὸν ἐδούλωσα, ἵνα τοὺς πλείονας κερδήσω· καὶ
ἐγενόμην τοῖς Ἰουδαίοις ὡς Ἰουδαῖος, ἵνα Ἰου-
δαίους κερδήσω· τοῖς ὑπὸ νόμον ὡς ὑπὸ νόμον,
μὴ ὢν αὐτὸς ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον

12 εκκοπην SΨ 81 D* 917ss 623 al. 330s 206 al. 440s 257* | **13** τα[2] > P^{46} Cs Psss 88ss rel. | οι[2]] και οι 206 1831 syp ar bo Ef | προσεδρευ. Ψss 920s 919 88ss rel. | **15** ουδεις κεν.] ινα τις κενωση CΨsss D[c] rel. vg sy ar co Aug Ef | **16** γαρ[1] > P^{46} | ευαγγελισωμ.[1] Ds vg | καυχημα] χαρις S* Ds (Ef) | γαρ[3]] δε 6 Ψs 1175 88s 623-999 206 rel. sy ar | ευαγγελισωμ.[2] BC Ds 177 vg | **17** μισθον+ ουκ 69 440s | **18** μου[1]] μοι P^{46} 6 Pss 1175 Ds 88s 1838* 460s al. rel. pl. syh ar Ef Aug | ευαγγελιον+τ. Χυ P-1175 G 88ss 623-999 242 rel. sy | **19** πλειονας] παντας 1836ss 460 1611s syh* Cl Ωϱ | κερδησω 19⁀20[1] P^{46} | **20** και> D* 69 1149 ar co Ef | ως[1] > Mn G Ωϱ Tert[1] Hier | νομον 2⁀3 Ψ 326s 88-460 256-1518 2138 rel. syp |

testatis vestrae participes sunt, quare non po-
tius nos? Sed non usi sumus hac potestate;
sed omnia sustinemus, ne quod offendiculum
demus evangelio Christi. Nescitis quoniam qui 13
in sacrario operantur, quae de sacrario sunt
edunt, et qui altari deserviunt cum altari par-
ticipant? Ita et Dominus ordinavit iis, qui evan- 14
gelium adnuntiant, de evangelio vivere.

ꟾ Ego autem nullo horum usus sum. Non 15
autem scripsi haec ut ita fiant in me; bonum
est enim mihi magis mori, quam ut gloriam
meam quis evacuet. Nam si evangelizavero, 16
non est mihi gloria; necessitas enim mihi in-
cumbit; vae enim mihi est, si non evangeli-
zavero. Si enim volens hoc ago, mercedem 17
habeo; si autem invitus, dispensatio mihi
credita est. ꟾ Quae est ergo merces mea? Ut 18
evangelium praedicans sine sumptu ponam
evangelium, ut non abutar potestate mea in
evangelio.

Nam cum liber essem ex omnibus, omnium 19
me servum feci, ut plures lucrifacerem. Et 20
factus sum Iudaeis tamquam Iudaeus, ut Iu-
daeos lucrarer; iis qui sub lege sunt, quasi sub
lege essem, cum ipse non essem sub lege, ut
eos, qui sub lege erant, lucrifacerem; iis, qui 21

---

12 quare > AFMRU*Z* d g Ambst
13 in sacrariis DCs d g Ambst
et > AFDHMRUZ*Cs
altario^bis *codd. pl.*
participantur *codd. pl.* Ambst
15 autem scripsi R d t Ambst Aug] ~ scripsi autem *rel.*
enim] autem Hier, > DU*V Ambst Aug
20s erant] sunt D d Ambst Aug (Vig)

---

12 A 20,34s; 2 C 11,7.9 | **13** Nu 18,8.31; Dt 18,1ss | **14** L 10,7; G 6,6; 2 Th 3,9 | **15** 1 C 4,12; A 18,3; 2 C 11,10 | **16** Jr 20,9; L 17,10 | **18** 1 C 8,9 | **19** Mt 20,26s | **20** A 16,3; 21,20-26

sine lege erant, tamquam sine lege essem; cum
sine lege Dei non essem, sed in lege essem
Christi, ut lucrifacerem eos qui sine lege erant.
22 Factus sum infirmis infirmus, ut infirmos lu-
crifacerem. Omnibus omnia factus sum, ut
23 omnes facerem salvos. Omnia autem facio prop-
ter evangelium, ut particeps eius efficiar.
24 Nescitis quod ii, qui in stadio currunt,
omnes quidem currunt, sed unus accipit bra-
25 vium? Sic currite ut comprehendatis. Omnis
autem, qui in agone contendit, ab omnibus se
abstinet, et illi quidem ut corruptibilem coro-
26 nam accipiant, nos autem incorruptam. Ego
igitur sic curro non quasi in incertum; sic
27 pugno non quasi aërem verberans; sed castigo
corpus meum et in servitutem redigo, ne forte
cum aliis praedicaverim, ipse reprobus efficiar.
10 Nolo enim vos ignorare, fratres, quoniam
patres nostri omnes sub nube fuerunt, et omnes
2 mare transierunt, et omnes in Moyse bapti-
3 zati sunt in nube et in mari, et omnes ean-
4 dem escam spiritalem manducaverunt, et omnes
eundem potum spiritalem biberunt, bibebant
autem de spiritali consequente eos petra; petra
5 autem erat Christus. Sed non in pluribus eo-

22 omnes] *omnino aliquos

24 ut + omnes A^{m}DGLO* Cyp Amb
27 castigo] lividum facio d g[1] m Ir Paul
10,1 enim] autem L f Aug, > M Var Hier Aug[1] Cass
2 Moysen HLO^{c}U*Z*CsTh d g Hil Aug Pel

21 G 2,3; 6,2
22 2 C 11,29; R 11,14
24 2 T 4,7; Ph 3,14
25 2 T 2,4s; 4,7s; 1 P 5,4; Ja 1,12
27 R 13,14
10,1 R 1,13; Ex 13,21; 14,22
4 Ex 17,6; Nu 20,7-11; 1 P 2,4

κερδήσω· τοῖς ἀνόμοις ὡς ἄνομος, μὴ ὢν ἄνο- 21 G 2,3
μος Θεοῦ ἀλλ' ἔννομος Χριστοῦ, ἵνα κερδάνω
τοὺς ἀνόμους· ἐγενόμην τοῖς ἀσθενέσιν [ὡς] 22 2 C 11,29 R 11,14
ἀσθενής, ἵνα τοὺς ἀσθενεῖς κερδήσω· τοῖς πᾶσιν
γέγονα πάντα, ἵνα πάντως τινὰς σώσω. πάντα 23
δὲ ποιῶ διὰ τὸ εὐαγγέλιον, ἵνα συγκοινωνὸς
αὐτοῦ γένωμαι.

Οὐκ οἴδατε ὅτι οἱ ἐν σταδίῳ τρέχοντες πάν- 24 2 T 4,7 Ph 3,14
τες μὲν τρέχουσιν, εἷς δὲ λαμβάνει τὸ βραβεῖον;
οὕτως τρέχετε ἵνα καταλάβητε. πᾶς δὲ ὁ ἀγω- 25 2 T 2,4s; 4,7 1 P 5,4 Ja 1,12
νιζόμενος πάντα ἐγκρατεύεται, ἐκεῖνοι μὲν οὖν
ἵνα φθαρτὸν στέφανον λάβωσιν, ἡμεῖς δὲ ἄ-
φθαρτον. ἐγὼ τοίνυν οὕτως τρέχω ὡς οὐκ ἀδή- 26
λως, οὕτως πυκτεύω ὡς οὐκ ἀέρα δέρων· ἀλλὰ 27 R 8,13; 13,14
ὑπωπιάζω μου τὸ σῶμα καὶ δουλαγωγῶ μή πως
ἄλλοις κηρύξας αὐτὸς ἀδόκιμος γένωμαι.

Οὐ θέλω γὰρ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, ὅτι οἱ 10 Ex 13,21; 14,22
πατέρες ἡμῶν πάντες ὑπὸ τὴν νεφέλην ἦσαν, καὶ
πάντες διὰ τῆς θαλάσσης διῆλθον, καὶ πάντες 2
εἰς τὸν Μωϋσῆν ἐβαπτίσθησαν ἐν τῇ νεφέλῃ καὶ
ἐν τῇ θαλάσσῃ, καὶ πάντες τὸ αὐτὸ πνευματικὸν 3 Ex 16,4.35 Dt 8,3
βρῶμα ἔφαγον, καὶ πάντες τὸ αὐτὸ πνευματικὸν 4 Ex 17,6 Sap 11,4
ἔπιον πόμα· ἔπινον γὰρ ἐκ πνευματικῆς ἀκολου-
θούσης πέτρας, ἡ πέτρα δὲ ἦν ὁ Χριστός. ἀλλ' 5

---

21 θω, Χω Ψss 88ss 623s 927-177 al. 206-2 440[s] rel. sa | τους > Ψ 326ss G 88s 623 pl. 920-1 462 rel. pl. | **22** ως > *P*[46] BS*As 1835 1611 d vg Ωϱ[1] Cyp Ambst | παντως τινας] παντας Ds lat syp Prisc | **23** παντα] τουτο Ψ 326s 88-177 rel. pl. sy Ef, ταυτα παντα ar co | **24** βραβ. + εγω δε λεγω υμιν G | **25** δε] γαϱ c vg[1] Iϱ | ουν > 6 1912 623 489 K dg syh+ ar Iϱ (vg syp) | **27** υποπιαζω *P*[46] 1739 Ps 326ss G 88s 623s 920ss 337-462 al. 206s 440s 2138s 257 al., -πιεζω 104 D[c] 181 919 al. | **10,1** γαϱ Mn *P*[46] Ωϱ Ir] δε Ψs 88-319 al. 242 rel. sy Aug[1] | **2** Μωυσεα *P*[46] | εβαπτισθησαν Sss 33 104s D-915 1827s 1319sss 1311ss 43 1518ss 506s] -ζοντο *P*[46]*, -ισαντο *P*[46c] rel. | **3** το αυτο > S* Did Xϱ | **3s** αυτο > *P*[46] A 181 |

Nu 14,16. 23.30 οὐκ ἐν τοῖς πλείοσιν αὐτῶν εὐδόκησεν ὁ Θεός·
κατεστρώθησαν γὰρ *ἐν τῇ ἐρήμῳ*.
Nu 11,4.34 Sap 19,11s 6 Ταῦτα δὲ τύποι ἡμῶν ἐγενήθησαν, εἰς τὸ
μὴ εἶναι ἡμᾶς ἐπιθυμητὰς κακῶν, καθὼς κἀκεῖ-
Ex 32,6 7 νοι ἐπεθύμησαν, μηδὲ εἰδωλολάτραι γίνεσθε,
καθώς τινες αὐτῶν, ὥσπερ γέγραπται· *ἐκάθι-
σεν ὁ λαὸς φαγεῖν καὶ πιεῖν, καὶ ἀνέστησαν παί-*
Nu 25,1.9 8 *ζειν*. μηδὲ πορνεύωμεν, καθώς τινες αὐτῶν ἐπόρ-
νευσαν, καὶ ἔπεσαν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ εἰκοσιτρεῖς
Nu 21,5s 9 χιλιάδες. μηδὲ ἐκπειράζωμεν τὸν Κύριον, καθ-
ώς τινες αὐτῶν ἐξεπείρασαν καὶ ὑπὸ τῶν ὄφεων
Nu 14,2.36 Hb 3,11.17 10 ἀπώλοντο. μηδὲ γογγύζετε, καθάπερ τινὲς αὐτῶν
Jdt 8,24s ἐγόγγυσαν, καὶ ἀπώλοντο ὑπὸ τοῦ ὀλοθρευτοῦ.
11 ταῦτα δὲ πάντα τυπικῶς συνέβαινεν ἐκείνοις,
1 P 4,7 ἐγράφη δὲ πρὸς νουθεσίαν ἡμῶν, εἰς οὓς τὰ
12 τέλη τῶν αἰώνων κατήντηκεν. Ὥστε ὁ δοκῶν
13 ἑστάναι βλεπέτω μὴ πέσῃ. πειρασμὸς ὑμᾶς οὐκ
εἴληφεν εἰ μὴ ἀνθρώπινος· πιστὸς δὲ ὁ Θεός,
ὃς οὐκ ἐάσει ὑμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ ὃ δύνασθε,
ἀλλὰ ποιήσει σὺν τῷ πειρασμῷ καὶ τὴν ἔκβα-
σιν τοῦ δύνασθαι ὑπενεγκεῖν.
1 J 5,21 14 Διόπερ, ἀγαπητοί μου, φεύγετε ἀπὸ τῆς
15 εἰδωλολατρείας. ˈὡς φρονίμοις λέγω· κρίνατε

5 ο θς > Mn 257 1610 Cl | **6** ημων] ημιν Mn 326 1836ss 5s syp ar co Iϱ Tert Ef | **7** ειδωλολατρας γινεσθαι G 489s 1518s ar Iϱ Ambst Aug | **8** εκπορν., εξεπορν. Ds Xϱ (1739) | εν > BS* Ds lat | τρεις] τεσσαρες 81 69 syh* ar Iϱ | **9** πειραζ. Mn 33 1912 Xϱ | Κν] Χν Mn P^{46} 1739 Ψ Ds 88-1827 al. 919-999 206 rel. vg syph* co Iϱ Ωϱ Ambst Ef | εξεπειρασ. P^{46} SC 1739 33s 104-81 D-181 al.] επειϱ. rel. | απωλλυντο BS 794s Cy | **10** γογγυζωμεν S 33 Ds 999 ar bo Ωϱ Xϱ Aug | καθαπερ P^{46} BSP 88 999 Ωϱ] καθως rel., +και CA 6 623ss al. 1845-177 1245 rel. sa | **11** παντα > Mn P^{46} BAs 33 1175 sa Ωϱ Hipp Cy^{1} Cy Bas | τυπικ.] ατυπως Mn | τυποι συνεβαινον 326 Ds 88-5 467-794 al. rel. pl. syh* Iϱ | προς] εις Mn S* 104 Eus | κατηντηκεν BS 326 81 Ds 917 467] -τησεν rel. | **13** κατειληφεν 1835 206s, καταλαβη G lat | εασει] αφησει Ds | δυνασθαι + υμας Ψss 88s 623 pl. 1835-999 al. rel. pl. |

rum beneplacitum est Deo; nam *prostrati sunt in deserto*.

Haec autem in figura facta sunt nostri, ut 6
non simus concupiscentes malorum, sicut et
illi concupierunt; neque idololatrae efficiamini 7
sicut quidam ex ipsis, quemadmodum scriptum
est: *Sedit populus manducare et bibere. et surrexerunt ludere*; neque fornicemur sicut qui- 8
dam ex ipsis fornicati sunt et ceciderunt una
die viginti tria milia. Neque tentemus Chris- 9
tum, sicut quidam eorum tentaverunt et a
serpentibus perierunt; neque murmuraveritis, 10
sicut quidam eorum murmuraverunt et perierunt ab exterminatore. Haec autem omnia in 11
figura contingebant illis; scripta sunt autem
ad correptionem nostram, in quos fines saeculorum devenerunt. Itaque qui se existimat stare 12
videat ne cadat. Tentatio vos non adprehendat 13
nisi humana. Fidelis autem Deus est, qui non
patietur vos tentari supra id quod potestis,
sed faciet etiam cum tentatione proventum, ut
possitis sustinere.

Propter quod, carissimi mihi, fugite ab 14
idolorum cultura. Ut prudentibus loquor; vos 15

---

6 mala A Aug Ambst (d*)
7 idololat.] idolorum cultores FGL d (g Ambst Aug)
8 milia + hominum F*DG*LTh[m] Ambst Aug, > AD
11 correctionem c Prisc Var Aug
finis, devenit D Ir Or Vig Aug Cass
13 *adprehendit UC d Hil Hier Pel Sed
est > DG*LR d f g Cyp Or Ambst Hier Aug Cass
faciet] faciat L*O*Z* Aug
~ cum tentatione etiam *codd.*
14 mihi > H*CsW Ambst

---

5 Nu 14,16.23.30 | 6 Nu 11,4.34 | 7 Ex 32,6 | 8 Nu 25,1.9 | 9 Nu 21,5s | 10 Nu 14,2.36; Hb 3,11.17 | 11 1 C 9,9s | 12 R 11,20; G 6,1 | 13 Hb 13,7; 2 P 2,9 | 14 1 J 5,21

16 ipsi iudicate quod dico. Calix benedictionis,
cui benedicimus, nonne communicatio sanguinis
Christi est? et panis, quem frangimus, nonne
17 participatio corporis Domini est? Quoniam unus
panis, unum corpus multi sumus, omnes qui
18 de uno pane participamus. Videte Israhel se-
cundum carnem; nonne qui edunt hostias, par-
19 ticipes sunt altaris? Quid ergo dico? quod
idolis immolatum sit aliquid? aut quod ido-
20 lum sit aliquid? Sed quae immolant gentes,
daemoniis immolant et non Deo. Nolo autem
21 vos socios fieri daemoniorum. Non potestis ca-
licem Domini bibere et calicem daemoniorum.
Non potestis mensae Domini participes esse et
22 mensae daemoniorum. An *aemulamur Domi-
num?* Numquid fortiores illo sumus?
23 Omnia mihi licent, sed non omnia expe-
diunt. Omnia mihi licent, sed non omnia ae-
24 dificant. Nemo quod suum est quaerat, sed
25 quod alterius. Omne, quod in macello venit,
manducate nihil interrogantes propter con-
26 scientiam. *Domini est terra et plenitudo eius.*
27 Si quis vocat vos infidelium, et vultis ire,
omne quod vobis apponitur manducate nihil

15 ipsi G^c^Z^c^KBVW c] > *rel.* | **16** calicem A*F-OUZ* CsThKss Pel | **17** qui] -que *codd. pl.* | pane et de uno calice F^c^DGLssZ*T d f g Ambst | participamur *codd.* | **19** aliquid[2] + non quod idolum sit aliquid F^c^ O*R (Tert Prisc Aug) | **20** gentes > d m Tert Ambst Prisc Aug | **22** aemulemur AO g | **23** mihi[1.2] LO^c^ Z^c^Kss t Ambst Aug] > *rel.* | **25** venditur FL Hier | **27** infidel.] ex infidelibus DL d f g Ambst Aug, + ad cenam F*DLOKBW c d f g Ambst

16 Mt 26,27; A 2,42 | **17** 1 C 12,27; R 12,5 | **18** G 6,16; Lv 7,6.15; Ex 32,5s | **19** 1 C 8,4 | **20** Lv 17,7; Dt 32,17; Ps 105,37; Bar 4,7; Ap 9,20 | **21** 2 C 6,15s | **22** Dt 32,21 | **23** 1 C 6,12; 10,33 | **25** R 14,2-10.22 | **26** Ps 23,1; R 14,14.20 | **27** L 10,8

ὑμεῖς ὅ φημι. Τὸ ποτήριον τῆς εὐλογίας ὃ εὐλο- 16 Mt 26,27 A 2,42
γοῦμεν, οὐχὶ κοινωνία ἐστὶν τοῦ αἵματος τοῦ
Χριστοῦ; τὸν ἄρτον ὃν κλῶμεν, οὐχὶ κοινωνία
τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ ἐστιν; ὅτι εἷς ἄρτος, 17 12,27; R 12,5
ἓν σῶμα οἱ πολλοί ἐσμεν· οἱ γὰρ πάντες ἐκ τοῦ
ἑνὸς ἄρτου μετέχομεν. βλέπετε τὸν Ἰσραὴλ κατὰ 18 Lv 7,6,15
σάρκα· οὐχ οἱ ἐσθίοντες τὰς θυσίας κοινωνοὶ
τοῦ θυσιαστηρίου εἰσίν; ⁱτί οὖν φημι; ὅτι 19 8,4
εἰδωλόθυτόν τί ἐστιν; ἢ ὅτι εἴδωλόν τί ἐστιν;
ⁱἀλλ' ὅτι ἃ θύουσιν τὰ ἔθνη *δαιμονίοις καὶ* 20 Lv 17,7 Dt 32,17
οὐ Θεῷ θύουσιν. οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς κοινωνοὺς Ps 105,37 Ap 9,20
τῶν δαιμονίων γίνεσθαι. οὐ δύνασθε ποτήριον 21 2 C 6,15s Ma 1,7.12
Κυρίου πίνειν καὶ ποτήριον δαιμονίων· οὐ δύ-
νασθε *τραπέζης Κυρίου* μετέχειν καὶ τραπέζης
δαιμονίων. ⁱἢ *παραζηλοῦμεν τὸν Κύριον;* μὴ 22 Dt 32,21
ἰσχυρότεροι αὐτοῦ ἐσμεν;

Πάντα ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει· πάν- 23 6,12
τα ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα οἰκοδομεῖ. μηδεὶς τὸ 24 10,33; R 15,2
ἑαυτοῦ ζητείτω ἀλλὰ τὸ τοῦ ἑτέρου. Πᾶν τὸ ἐν 25 R 14,2-10.22
μακέλλῳ πωλούμενον ἐσθίετε μηδὲν ἀνακρίνον-
τες διὰ τὴν συνείδησιν· *τοῦ Κυρίου γὰρ ἡ γῆ* 26 Ps 23,1
καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς. εἴ τις καλεῖ ὑμᾶς τῶν 27 L 10,8
ἀπίστων καὶ θέλετε πορεύεσθαι, πᾶν τὸ παρατι-
θέμενον ὑμῖν ἐσθίετε μηδὲν ἀνακρίνοντες διὰ

---

16 *ευλογ.*] ευχαριστιας Gs 1319s 436 syp Ιρ^{1} | Χυ^{2}] Κυ Ds lat Thdt Aug | ~ εστιν τ. Χυ^{2} P^{46} A (syp ar co) Cy Aug | **17** αρτου + κ. του ενος ποτηριου (D)G vg^{1} Ambst (Pel) | **19** ~ ειδωλον (ιεροθυτον Mn), ειδωλοθυτον Mn 33 Ψs 326 88-1827 467-177 al. rel. sy | η] ουχ Ds Tert Ambst Aug Prisc Pel | εστιν 1⁀2 P^{46} S*C*s 33 Ψ 1912 794 | **20** θυει^{bis} 104ss 917 88s 623 pl. 920-1 al. rel. pl. | τα εθνη P^{46} Ef] > Mn B DG^{1} m Tert Eus Ambst Aug Prisc Pel | **23** παντα$^{1.2}$ P^{46} Cl Ωρ Tert Ef] + μοι Ψsss H 1836 rel. sy ar | **24** αλλα + και 919 547s 1099 440s 378 221 syp ar Cl Ef | ετερου + εκαστος Ψss 917ss 920 rel. sy | **26** ~ γαρ Κυ P^{46} Ass Pss 1175s D^{s} 1827s 1873^{r} 1831 rel. | **27** ει + δε CPss H 1912 623-1 337-999 38 rel. sy Aug | απιστων + εις δειπνον D*s vg^{1} sa Ambst Ef | εσθ.] φαγεσθε P^{46} |

8,7 28 τὴν συνείδησιν. ἐὰν δέ τις ὑμῖν εἴπῃ· τοῦτο
ἱερόθυτόν ἐστιν, μὴ ἐσθίετε δι' ἐκεῖνον τὸν μη-
29 νύσαντα καὶ τὴν συνείδησιν· συνείδησιν δὲ
λέγω οὐχὶ τὴν ἑαυτοῦ ἀλλὰ τὴν τοῦ ἑτέρου.
ἵνα τί γὰρ ἡ ἐλευθερία μου κρίνεται ὑπὸ ἄλλης
1 T 4,3s R 14,6 30 συνειδήσεως; εἰ ἐγὼ χάριτι μετέχω, τί βλασφη-
μοῦμαι ὑπὲρ οὗ ἐγὼ εὐχαριστῶ;
C 3,17 31 Εἴτε οὖν ἐσθίετε εἴτε πίνετε εἴτε τι ποιεῖτε,
R 14,13 32 πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε. ἀπρόσκοποι καὶ
Ἰουδαίοις γίνεσθε καὶ Ἕλλησιν καὶ τῇ ἐκκλη-
9,20ss; 10,24 33 σίᾳ τοῦ Θεοῦ, καθὼς κἀγὼ πάντα πᾶσιν ἀρέσ-
κω, μὴ ζητῶν τὸ ἐμαυτοῦ σύμφορον ἀλλὰ τὸ
4,16; Ph 3,17 11 τῶν πολλῶν, ἵνα σωθῶσιν. μιμηταί μου γίνεσ-
θε, καθὼς κἀγὼ Χριστοῦ.
2 Ἐπαινῶ δὲ ὑμᾶς ὅτι πάντα μου μέμνησθε
καὶ καθὼς παρέδωκα ὑμῖν τὰς παραδόσεις κατ-
3,23 E 4,15; 5,23 Gn 3,16 3 έχετε. Θέλω δὲ ὑμᾶς εἰδέναι ὅτι παντὸς ἀν-
δρὸς ἡ κεφαλὴ ὁ Χριστός ἐστιν, κεφαλὴ δὲ γυ-
ναικὸς ὁ ἀνήρ, κεφαλὴ δὲ τοῦ Χριστοῦ ὁ Θεός.
12,10; 14,1 4 πᾶς ἀνὴρ προσευχόμενος ἢ προφητεύων κατὰ
κεφαλῆς ἔχων καταισχύνει τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ.
5 πᾶσα δὲ γυνὴ προσευχομένη ἢ προφητεύουσα
ἀκατακαλύπτῳ τῇ κεφαλῇ καταισχύνει τὴν κε-
φαλὴν αὐτῆς· ἓν γάρ ἐστιν καὶ τὸ αὐτὸ τῇ ἐξυ-

---

28 υμιν > G lat Tert Ef | ιεροθυτον P[46] BSA 6 1175 lat sa Ωρ Ps. Cl] ειδωλοθυτον rel. | τον – συνειδ. > P[46] (G Pel) | συνειδησιν + του γαρ Κυ η γη κ. το πληρωμα αυτης Ψss 88s 623s 920-999 255ss rel. pl. syh Ef | **29** εμαυτου 104 81 H 1838s 69, σεαυτου D* g vg sy co Ambst | αλλης] απιστου G d vg[1] Sing Amb Pel | **31** ποιειτε[2] > P[46] G Hil Ambst | **33** ~ πασιν παντα D(s) Tert Or Cyp Ambst Pac Hier Aug | συμφορ. P[46] BS*sss 1611] -φερον rel. | **11,2** υμας + αδελφοι 33 Ψss Ds 88s 623-426 1831 rel. Ef | και > A* 1311 2 440 378 | καθως + πανταχου G d Ambst Pel | παραδοσ. + μου D*s vg Ambst | **3** του > P[46] C 1739 P-1175 G 1912 623-177 642 rel. pl. | **4** προφητ. + καλυμμα 440s | **5** εαυτης B 33s 104-81 1912 623 al. 920 al. 1831 rel. pl. |

interrogantes propter conscientiam. Si quis au- 28
tem dixerit: Hoc immolatum est idolis, nolite
manducare propter illum qui indicavit et
propter conscientiam; conscientiam autem dico 29
non tuam, sed alterius. Ut quid *enim* libertas
mea iudicatur ab aliena conscientia? Si ego 30
cum gratia participo, quid blasphemor pro eo
quod gratias ago?

Sive ergo manducatis sive bibitis sive 31
aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite.
Sine offensione estote Iudaeis et gentibus et 32
ecclesiae Dei; sicut et ego per omnia omnibus 33
placeo non quaerens quod mihi utile est, sed
quod multis, ut salvi fiant. Imitatores mei 11
estote, sicut et ego Christi.

11,2-16 *De capite mulierum velando*

Laudo autem vos, fratres, quod per omnia 2
mei memores estis, et sicut tradidi vobis,
praecepta mea tenetis. Volo autem vos scire 3
quod omnis viri caput Christus est, caput
autem mulieris vir, caput vero Christi Deus.
Omnis vir orans aut prophetans velato capite 4
deturpat caput suum. Omnis autem mulier 5
orans aut prophetans non velato capite de-
turpat caput suum; unum enim est ac si de-

28 immolaticium *codd. pl.* | **29** aliena O^{c}KBV^ c] infideli FDL d g Sing Amb Pel Sed, alia *rel.* | **30** ego] ergo FDO*Th* t Ambst | **31** sive^{3} G*HDZ*Th d g m Or Sing Hil Ambst Hier Aug] vel *rel.* | gloria A^{c}FGLM t Amb | **32** gentilibus FssTh^{c}KV | **11,1** et > F Or Hier | **2** per > AF*G*HTh* d g Ambst | **5** ~ est enim *codd.* | ac] atque AGLO^{c}Z*ThKV g (F^{c}HM d)

30 R 14,6; 1 T 4,3s | **31** C 3,17; L 13,26 | **32** R 14,13 | **33** 1 C 9,20ss; 10,24; Ph 2,4 | **11,1** 1 C 4,16; E 5,1; Ph 3,17 | **2** 1 C 11,17.22; 2 Th 2,15 | **3** 1 C 3,23; E 4,15; 5,23; C 2,10; Gn 3,16

6 calvetur. Nam si non velatur mulier, tondeatur.
Si vero turpe est mulieri tonderi aut decal-
7 vari, velet caput suum. Vir quidem non debet
velare caput suum, quoniam imago et gloria
8 Dei est; mulier autem gloria viri est. Non
enim vir ex muliere est, sed mulier ex viro.
9 Etenim non est creatus vir propter mulierem,
10 sed mulier propter virum. Ideo debet mulier
potestatem habere supra caput propter an-
11 gelos. Verumtamen neque vir sine muliere,
12 neque mulier sine viro in Domino. Nam sicut
mulier de viro, ita et vir per mulierem; omnia
13 autem ex Deo. Vos ipsi iudicate: decet mu-
14 lierem non velatam orare Deum? Nec ipsa
natura docet vos, quod vir quidem si comam
15 nutriat ignominia est illi; mulier vero si co-
mam nutriat gloria est illi, quoniam capilli
16 pro velamine ei dati sunt. Si quis autem vi-
detur contentiosus esse, nos talem consuetu-
dinem non habemus, neque ecclesia Dei.

11,17-34 *De cena dominica*

17 Hoc autem praecipio non laudans, quod
18 non in melius sed in deterius convenitis. Pri-
mum quidem convenientibus vobis in ecclesiam,
audio scissuras esse inter vos et ex parte

---

6 mulier + et *codd. pl.* | **7** suum DHO*Z*Th^{c} cf Aug] > *rel.* | ~ est Dei *codd. pl.* | **10** potestatem] velamen Z^{c}W c Ir Hier Aug | caput + suum FZ*T | **13** vos ipsi] in vobis ipsis F^{c}CsTh (g) | **14** ~ vos docet FMC Tert | **15** propter velamine F* | **16** ecclesiae AF^{c}DGLO*CK d Or | **18** ecclesiam F^{c}GTh^{c} W] ecclesia *rel.* | scismata F*LO* f(g Aug D) | inter vos > *codd.*

---

7 Gn 1,27; 5,1
8 Gn 2,22s; 1 T 2,13
9 Gn 2,18
17 1 C 11,2.22
18 1 C 1,10ss; 3,3; 14,26

ρημένῃ. εἰ γὰρ οὐ κατακαλύπτεται γυνή, καὶ 6
κειράσθω· εἰ δὲ αἰσχρὸν γυναικὶ τὸ κείρασθαι
ἢ ξύρασθαι, κατακαλυπτέσθω. ἀνὴρ μὲν γὰρ 7 Gn 1,27; 5,1
οὐκ ὀφείλει κατακαλύπτεσθαι τὴν κεφαλήν, *εἰ-*
κὼν καὶ δόξα Θεοῦ ὑπάρχων· ἡ γυνὴ δὲ δόξα
ἀνδρός ἐστιν. οὐ γάρ ἐστιν ἀνὴρ ἐκ γυναικός, 8 Gn 2,22s 1 T 2,13
ἀλλὰ γυνὴ ἐξ ἀνδρός· καὶ γὰρ οὐκ ἐκτίσθη 9 Gn 2,18
ἀνὴρ διὰ τὴν γυναῖκα, ἀλλὰ γυνὴ διὰ τὸν ἄν-
δρα. διὰ τοῦτο ὀφείλει ἡ γυνὴ ἐξουσίαν ἔχειν 10 Mt 18,10 Ap 5,8; 8,3s
ἐπὶ τῆς κεφαλῆς διὰ τοὺς ἀγγέλους. πλὴν οὔτε 11
γυνὴ χωρὶς ἀνδρὸς οὔτε ἀνὴρ χωρὶς γυναικὸς
ἐν Κυρίῳ. ὥσπερ γὰρ ἡ γυνὴ ἐκ τοῦ ἀνδρός, 12
οὕτως καὶ ὁ ἀνὴρ διὰ τῆς γυναικός· τὰ δὲ
πάντα ἐκ τοῦ Θεοῦ. ἐν ὑμῖν αὐτοῖς κρίνατε· 13
πρέπον ἐστὶν γυναῖκα ἀκατακάλυπτον τῷ Θεῷ
προσεύχεσθαι; οὐδὲ ἡ φύσις αὐτὴ διδάσκει ὑμᾶς 14
ὅτι ἀνὴρ μὲν ἐὰν κομᾷ, ἀτιμία αὐτῷ ἐστιν,
[1]γυνὴ δὲ ἐὰν κομᾷ, δόξα αὐτῇ ἐστιν, ὅτι ἡ κόμη 15
ἀντὶ περιβολαίου δέδοται αὐτῇ. Εἰ δέ τις δοκεῖ 16
φιλόνεικος εἶναι, ἡμεῖς τοιαύτην συνήθειαν οὐκ
ἔχομεν, οὐδὲ αἱ ἐκκλησίαι τοῦ Θεοῦ.

Τοῦτο δὲ παραγγέλλων οὐκ ἐπαινῶ ὅτι οὐκ 17 11,22
εἰς τὸ κρεῖσσον ἀλλὰ εἰς τὸ ἧσσον συνέρχεσθε.
πρῶτον μὲν γὰρ συνερχομένων ὑμῶν ἐν ἐκκλη- 18 1,10ss; 3,3
σίᾳ ἀκούω σχίσματα ἐν ὑμῖν ὑπάρχειν, καὶ μέ-

---

6 κειρασθω + η ξυρασθω B | η ξυρασθαι > 1912 69 | **7** γαρ > 489 1835 vg ar | η > *P*[46] S*ss 33 104s 81 917 rel. pl. | **10** εξουσιαν] καλυμμα vg[1] bo[1] Ir Hier Aug| **11** ~ ανηρ, γυναικος, γυνη, ανδρος Ψ 88ss 623 pl. 920-177 al. rel. vg sy | **13** υμεις αυτοι D vg ar Ambst| **14** *inc.* η ουδε Ψss 88ss rel. syh[m] | **15** αυτη[2] > *P*[46] 6 Ψ Ds 5 1838s 920-177 1311* 206* 1872* 2138* 257ss 1610-876 | **17** παραγγελλων, επαινω *B*(-νων) SPssH G 623* 920-319 rel.pl. bo] -λω, -νων Ass 33 1175 917* 1838 1319sss 436s vg sy ar sa Ambst, -λω -νω 81 D* | ησσον] ελαττον G Thdt | **18** εν υμιν > vg Ωρ Ambst|

1 J 2,19 19 ρος τι πιστεύω. δεῖ γὰρ καὶ αἱρέσεις ἐν ὑμῖν
Dt 13,3 εἶναι, ἵνα καὶ οἱ δόκιμοι φανεροὶ γένωνται ἐν
20 ὑμῖν. Συνερχομένων οὖν ὑμῶν ἐπὶ τὸ αὐτὸ
21 οὐκ ἔστιν κυριακὸν δεῖπνον φαγεῖν· ἕκαστος
γὰρ τὸ ἴδιον δεῖπνον προλαμβάνει ἐν τῷ φα-
Ja 2,5s 22 γεῖν, καὶ ὃς μὲν πεινᾷ, ὃς δὲ μεθύει. μὴ γὰρ
οἰκίας οὐκ ἔχετε εἰς τὸ ἐσθίειν καὶ πίνειν; ἢ
τῆς ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ καταφρονεῖτε, καὶ κατ-
αισχύνετε τοὺς μὴ ἔχοντας; τί εἴπω ὑμῖν; ἐπαι-
νέσω ὑμᾶς; ἐν τούτῳ οὐκ ἐπαινῶ.
15,3 23 Ἐγὼ γὰρ παρέλαβον ἀπὸ τοῦ Κυρίου, ὃ
Mt 26,26ss
Mc 14,22ss καὶ παρέδωκα ὑμῖν, ὅτι ὁ Κύριος Ἰησοῦς ἐν
L 22,19s 24 τῇ νυκτὶ ᾗ παρεδίδετο ἔλαβεν ἄρτον ˡκαὶ εὐχα-
ριστήσας ἔκλασεν καὶ εἶπεν· τοῦτό μού ἐστιν
τὸ σῶμα τὸ ὑπὲρ ὑμῶν· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν
Ex 24,8 25 ἐμὴν ἀνάμνησιν. ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον
Zch 9,11 μετὰ τὸ δειπνῆσαι, λέγων· τοῦτο τὸ ποτήριον
ἡ καινὴ διαθήκη ἐστὶν ἐν τῷ ἐμῷ αἵματι· τοῦτο
ποιεῖτε, ὁσάκις ἐὰν πίνητε, εἰς τὴν ἐμὴν ἀνά-
Mt 26,29 26 μνησιν. ὁσάκις γὰρ ἐὰν ἐσθίητε τὸν ἄρτον τοῦ-
τον καὶ τὸ ποτήριον πίνητε, τὸν θάνατον τοῦ
Hb 6,6; 10,29 27 Κυρίου καταγγέλλετε, ἄχρι οὗ ἔλθῃ. ὥστε ὃς
ἂν ἐσθίῃ τὸν ἄρτον ἢ πίνῃ τὸ ποτήριον τοῦ

---

19 εν υμιν[1] > Ds lat Tert | και[2] P^{46} B 1739 33 D* 69 330 vg co Ambst Ef] > rel. | εν υμιν[2] > C Ep | **20** ουν > P^{46} D*s | ουκ εστιν] ουκετι D*s (vg Ambst) | **21** προσλαμβ. A 104s 917 181 919 241 999 2 2138 | **22** επαινεσω] -νω P^{46} B G vg bo Ambst | **23** απο] παρα D | Κυ] θυ G d* | Ις + Χς 2 823 257 378 221 Cy, > B 383 | **24** ειπεν + λαβετε φαγετε Ps 326 88-5 1873-794 1311 rel. vg[1] sy | υμων P^{46}] + κλωμενον P-81 D[c] rel. sy Ambst, θρυπτομ. D*, διδομενον f* vg co | **25** αιματι μου P^{46} Cs 33 P 1175 917s 181ss 460 69 1319-38 255 218 1867 | οσακις εαν πιν. > 81 917s 181 460 69 642s 206s 378 | οσακ. 1⌒2 (26) A 5 | **26** ποτηρ. + τουτο P^{46} P-81 88s 623-919 999 rel. | ου + αν I | **27** αρτον + τουτον P 104-81 I 88 623 pl. 920-919 547ss 177 pl. rel. pl. | Κυ] Χυ 33 489 dubl |

credo. Nam oportet et haereses esse, ut et 19
qui probati sunt manifesti fiant in vobis. Con- 20
venientibus ergo vobis in unum, iam non est
dominicam cenam manducare. Unusquisque 21
enim suam cenam praesumit ad manducan-
dum. Et alius quidem esurit, alius autem ebrius
est. Numquid domos non habetis ad manducan- 22
dum et bibendum? aut ecclesiam Dei contem-
nitis et confunditis eos, qui non habent? Quid
dicam vobis? laudo vos? in hoc non laudo.

Ego enim accepi a Domino quod et tradidi 23
vobis, quoniam Dominus Iesus in qua nocte
tradebatur accepit panem ˡet gratias agens 24
fregit et dixit: Accipite et manducate, hoc
est corpus meum, quod pro vobis tradetur;
hoc facite in meam commemorationem. Simi- 25
liter et calicem postquam cenavit dicens:
Hic calix novum testamentum est in meo san-
guine. Hoc facite, quotiescumque bibetis, in
meam commemorationem. Quotiescumque enim 26
manducabitis panem hunc et calicem bibetis,
mortem Domini adnuntiabitis donec veniat.
Itaque quicumque manducaverit panem hunc 27

---

19 et¹ > FH^c DOZ*Cs Tert Or Hier¹ Aug¹
et² > FHC f g Tert Cyp Hier Aug
23 Dominus + noster A^c LZ^c Kss
24 accipite et mand. PKBV(Z) c t Ambst] > *rel.*
quod > AL | tradetur] frangitur d g Ambst
25 cenatum est F Cyp Ambst
bibitis AFLM^c Z*C d f, biberitis Z^c TKBV t Cyp
26 calicem + istum D(H)T
bibitis F*Z* d g, biberitis t Cyp Ambst
adnuntiatis AGZ*B d Cyp
27 hunc > *codd.*

---

19 1 J 2,10; Dt 13,4 | **22** Ja 2,5s | **23ss** Mt 26,26ss; Mc 14,22ss; L 22,19s | **24** Ex 12,14; 13,9; Dt 16,3 | **25** Ex 24,8; Zch 9,11 | **26** Mt 26,29 | **27** Hb 6,6; 10,29

vel biberit calicem Domini indigne, reus erit
28 corporis et sanguinis Domini. Probet autem
seipsum homo, et sic de pane illo edat et de
29 calice bibat. Qui enim manducat et bibit in-
digne, iudicium sibi manducat et bibit non
30 diiudicans corpus Domini. Ideo inter vos multi
31 infirmi et imbecilles et dormiunt multi. Quod
si nosmet ipsos diiudicaremus, non utique iu-
32 dicaremur. Dum iudicamur autem, a Domino
corripimur, ut non cum hoc mundo damnemur.
33 Itaque, fratres mei, cum convenitis ad mandu-
34 candum, invicem exspectate. Si quis esurit, domi
manducet, ut non in iudicium conveniatis. Ce-
tera autem cum venero disponam.

12,1-14,40 ***De charismatibus et virtutibus***

12 De spiritalibus autem nolo vos ignorare,
2 fratres. Scitis quoniam cum gentes essetis, ad
3 simulacra muta prout ducebamini euntes. Ideo
notum vobis facio, quod nemo in Spiritu Dei
loquens dicit: anathema Iesu. Et nemo potest
dicere: Dominus Iesus, nisi in Spiritu sancto.
4 Divisiones vero gratiarum sunt, idem au-
5 tem Spiritus. Et divisiones ministrationum sunt,
6 idem autem Dominus. Et divisiones operatio-

---

29 iudicans DTh*, discernens FL d g t Ambst Pac
domini > A*F*GHMZ*C
30 imbecill. + sunt ALO° (Hier)
31 iudicaremus FH* c d g t Aug Pac
12,2 cum > DK* d Ambst Pel
3 Iesu] Iesum FDZ° d g
dominum Iesum DLZ* d g m Or Amb Ambst Hil
Prisc Hier Aug Vig

---

28 Mt 26,22; 2 C 13,5 | **30** 1 C 15,20; 1 Th 5,6 |
32 Hb 12,5ss; 1 P 4,17 | **12,1** R 1,13 | **2** Hab 2,18s;
G 4,8; 1 Th 1,9 | **3** Mc 8,39; 1 J 4,2s; 5,1; R 10,9 |
4 R 12,6 | **5** 1 C 8,6

Κυρίου ἀναξίως, ἔνοχος ἔσται τοῦ σώματος καὶ
τοῦ αἵματος τοῦ Κυρίου. δοκιμαζέτω δὲ ἄν- 28 Mt 26,22
θρωπος ἑαυτόν, καὶ οὕτως ἐκ τοῦ ἄρτου ἐσθιέτω 2 C 13,5
καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου πινέτω· ὁ γὰρ ἐσθίων καὶ 29
πίνων κρίμα ἑαυτῷ ἐσθίει καὶ πίνει μὴ διακρί- 15,20
νων τὸ σῶμα. διὰ τοῦτο ἐν ὑμῖν πολλοὶ ἀσθε- 30 E 5,14
νεῖς καὶ ἄρρωστοι καὶ κοιμῶνται ἱκανοί. εἰ 31 1 Th 5,6
δὲ ἑαυτοὺς διεκρίνομεν, οὐκ ἂν ἐκρινόμεθα·
κρινόμενοι δὲ ὑπὸ τοῦ Κυρίου παιδευόμεθα, 32 Hb 12,5ss
ἵνα μὴ σὺν τῷ κόσμῳ κατακριθῶμεν. ὥστε, ἀδελ- 33
φοί μου, συνερχόμενοι εἰς τὸ φαγεῖν ἀλλήλους
ἐκδέχεσθε. εἴ τις πεινᾷ, ἐν οἴκῳ ἐσθιέτω, ἵνα 34
μὴ εἰς κρίμα συνέρχησθε. Τὰ δὲ λοιπὰ ὡς ἂν
ἔλθω διατάξομαι.

Περὶ δὲ τῶν πνευματικῶν, ἀδελφοί, οὐ θέ- 12
λω ὑμᾶς ἀγνοεῖν. Οἴδατε ὅτι ὅτε ἔθνη ἦτε 2 Hab 2.18s
πρὸς τὰ εἴδωλα τὰ ἄφωνα ὡς ἂν ἤγεσθε ἀπα-
γόμενοι. διὸ γνωρίζω ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς ἐν πνεύ- 3 Mr 9,39 1 J 4,2s
ματι Θεοῦ λαλῶν λέγει· *ἀνάθεμα Ἰησοῦς*, καὶ Mt 7,21
οὐδεὶς δύναται εἰπεῖν· *Κύριος Ἰησοῦς*, εἰ μὴ
ἐν πνεύματι ἁγίῳ.

Διαιρέσεις δὲ χαρισμάτων εἰσίν, τὸ δὲ αὐτὸ 4 R 12,6 E 4,4
πνεῦμα· καὶ διαιρέσεις διακονιῶν εἰσιν, καὶ ὁ 5 12,28; E 4
αὐτὸς Κύριος· καὶ διαιρέσεις ἐνεργημάτων εἰ- 6

αναξ. + τ. Κυ SΨ 326 1838sss 920 547-462 al. 242* 440 pl. 1518sss 221* I. rel. pl. syh Ambst | **28** δε + πρωτον 330 2 823, ~ S^c Ep | ανθρ.] εκαστος 33 257 Ωρ Χρ | **29** πινων + αναξιως 1739 P-81 Ds 1836 rel. vg sypih ar Ef | σωμα + τ. Κυ P-81 Ds rel. pl. vg^l sy ar Ambst Aug | **31** δε *P*^46 BS*As 33 Ds 917sss (lat)] γαρ rel. Ef | εκρινομεν 917* 5s 241 460 69 al. 1611 383 378s Bas Χρ Cy | **32** του > *P*^46 Ass Pss 81 D-1827 467-177 462-1311 255 rel. | **33** μου > 424^c Ψ syh+ ar Ambst Aug | **34** ει *P*^46 BS*ss 33 81 Ds 917sss 38 lat co] + δε rel. Ef | **12,1** ~ αγνο. αδελφ. 1739 D*s lat Did | **2** οτι > 1898 1 69 K* Aug | οτε > G^l 1836s 88 1827 337s al. 38 2 216 al. 2138 639s d syp Ambst Pel | αφωνα] αμορφα G | **3** λαλων > Ds Hil | Ις^1] Ιυ F 1611 vg Did Cy^l, Ιν *P*^46 G |

σίν, ὁ δὲ αὐτὸς Θεὸς ὁ ἐνεργῶν τὰ πάντα ἐν
14,26 7 πᾶσιν. ἑκάστῳ δὲ δίδοται ἡ φανέρωσις τοῦ
8 πνεύματος πρὸς τὸ συμφέρον. ᾧ μὲν γὰρ διὰ
τοῦ πνεύματος δίδοται λόγος σοφίας, ἄλλῳ δὲ
9 λόγος γνώσεως κατὰ τὸ αὐτὸ πνεῦμα, ἑτέρῳ δὲ
πίστις ἐν τῷ αὐτῷ πνεύματι, ἄλλῳ δὲ χαρίσματα
13,2 10 ἰαμάτων ἐν τῷ ἑνὶ πνεύματι, ἄλλῳ δὲ ἐνεργήμα-
14,5; A 2,4 τα δυνάμεων, ἄλλῳ δὲ προφητεία, ἄλλῳ δὲ
διακρίσεις πνευμάτων, ἑτέρῳ γένη γλωσσῶν,
7,7; R 12,3 11 ἄλλῳ δὲ ἑρμηνεία γλωσσῶν. πάντα δὲ ταῦτα
E 4,7 ἐνεργεῖ τὸ ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πνεῦμα, διαιροῦν ἰδίᾳ
ἑκάστῳ καθὼς βούλεται.

12,27; 10,17 12 Καθάπερ γὰρ τὸ σῶμα ἕν ἐστιν καὶ μέλη
πολλὰ ἔχει, πάντα δὲ τὰ μέλη τοῦ σώματος πολλὰ
G 3,28 13 ὄντα ἕν ἐστιν σῶμα, οὕτως καὶ ὁ Χριστός· καὶ
γὰρ ἐν ἑνὶ πνεύματι ἡμεῖς πάντες εἰς ἓν σῶμα
ἐβαπτίσθημεν, εἴτε Ἰουδαῖοι εἴτε Ἕλληνες, εἴτε
δοῦλοι εἴτε ἐλεύθεροι. καὶ πάντες ἓν πνεῦμα ἐπο-
12,20 14 τίσθημεν. καὶ γὰρ τὸ σῶμα οὐκ ἔστιν ἓν μέλος
15 ἀλλὰ πολλά. ἐὰν εἴπῃ ὁ πούς· ὅτι οὐκ εἰμὶ χείρ,
οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ σώματος, οὐ παρὰ τοῦτο οὐκ
16 ἔστιν ἐκ τοῦ σώματος. καὶ ἐὰν εἴπῃ τὸ οὖς·
ὅτι οὐκ εἰμὶ ὀφθαλμός, οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ σώμα-
τος, οὐ παρὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ σώματος.

---

6 ο δε] και ο P^{46} BC 1739 1175s 917ss 69 1319sss 436s Ωρ | **9** δε[1] > Mn BS* 1739 Ds lat sy ar | δε[2] > Mn Ds lat syp ar | χαρισμα Mn lat | ενι] αυτω S Ps 1175 D[s] 467[s] rel. pl. sy ar co, > P^{46} | **10** ενεργεια Ds 181 Ambst Pel | δυναμεως P^{46} Ds | δε[2-4] > Mn P^{46} B 1739 Ds lat Cl | διακρισεις P^{46} BAs Ψss 81 917[s] 623 pl. 920-462 al. rel. pl. bo Ef] -κρισις rel. | γλωσσων 1⁀2 B 1836s 489 547 256 al. 506s 385 K | **11** ~ ταυτα δε παντα Ds 181 lat ar bo Ωρ Did[1] Bas Χρ[1] Ef | ιδια > P^{46} Ds 1245 lat sy ar Ωρ | **12** σωματ. + του ενος Ψ 326 D 917[s] 467[s] 920ss 226-462 436s rel. pl. Ambst Hil (Pel) | **13** παντες[2] + εις 326 917-5 467-999 rel. pl. sa | πνα] πομα 920 177s 330 206 al. 491 1611s 378s al. syh | **16** το ους] ο πους P^{46} |

num sunt, idem vero Deus, qui operatur omnia
in omnibus. Unicuique autem datur manifestatio 7
Spiritus ad utilitatem. Alii quidem per Spiri- 8
tum datur sermo sapientiae, alii autem sermo
scientiae secundum eundem Spiritum, alteri 9
fides in eodem Spiritu, alii gratia sanitatum
in uno Spiritu, alii operatio virtutum, alii 10
prophetia, alii discretio spirituum, alii genera
linguarum, alii interpretatio sermonum. Haec 11
autem omnia operatur unus atque idem Spiritus
dividens singulis prout vult.

Sicut enim corpus unum est et membra 12
habet multa, omnia autem membra corporis,
cum *sint multa*, unum tamen corpus sunt, ita
et Christus. Etenim in uno Spiritu omnes nos 13
in unum corpus baptizati sumus, sive Iudaei
sive gentiles, sive servi sive liberi, et omnes
in uno Spiritu potati sumus. Nam et corpus 14
non est unum membrum, sed multa. Si dixerit 15
pes: Quoniam non sum manus, non sum de
corpore; num ideo non est de corpore? Et si 16
dixerit auris: Quoniam non sum oculus, non
sum de corpore; num ideo non est de cor-

---

9 sanitatum] curationum D f[c] Tert Hil Amb Ambst Var Aug Sed Vig
10 prophetatio G*HUCsTh f m t Aug Pel Cass
11 dividens + *propria Hier Var Aug
12 tamen > *codd.*
13 *in* uno spiritu[2] U* c f Var Ambst] in > Lss[c] U[c]Z[c]TKssW, in unum spiritum *rel.* d g
15s num] non *codd.* Ambst Aug Pel Sed
16 et > A d Ambst Vig
quoniam] quia *codd. pl.*

---

6 E 1,11; 4,6 | **7** 1 C 14,26
10 A 2,4; 1 C 14,5
11 1 C 7,7; R 12,3.6; E 4,7
12 R 12,4s | **13** G 3,28
14 1 C 12,20

17 pore? Si totum corpus oculus, ubi auditus?
18 Si totum auditus, ubi odoratus? [1]Nunc autem
posuit Deus membra, unumquodque eorum in
19 corpore sicut voluit. Quod si essent omnia
20 unum membrum, ubi corpus? Nunc autem multa
21 quidem membra, unum autem corpus. Non potest autem oculus dicere manui: Opera tua
non indigeo; aut iterum caput pedibus: Non
22 estis mihi necessarii. Sed multo magis quae
videntur membra corporis infirmiora esse, neces-
23 sariora sunt, et quae putamus ignobiliora membra esse corporis, his honorem abundantiorem
circumdamus; et quae inhonesta sunt nostra,
24 abundantiorem honestatem habent. Honesta autem nostra nullius egent; sed Deus temperavit corpus, ei cui deerat, abundantiorem tri-
25 buendo honorem, ut non sit schisma in corpore,
sed idipsum pro invicem sollicita sint mem-
26 bra. Et si quid patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra; sive gloriatur unum
membrum, congaudent omnia membra.
27 Vos autem estis corpus Christi et membra de
28 membro. Et quosdam quidem posuit Deus in ecclesia primum apostolos, secundo prophetas,
tertio doctores, deinde virtutes, exinde gratias
curationum, opitulationes, gubernationes, genera
29 linguarum, interpretationes sermonum. Numquid omnes apostoli? numquid omnes prophe-

21 autem AFG^c HLMTUKBV c d Ambst Aug Pel] > *rel.* | ~ dicere oculus *codd. pl.* | **22** necessaria H Th* d g Or Amb Aug Cass | **24** deerat] deest D Sed | **25** scismata FD g Sed | sed + in DHThW c g | sint] sunt A*DH f | **26** glorificatur DCs Ambst Aug Pel Cass (d e) | **28** exinde] exin A*DG*HO*Z^c Th c Cass | gratia A*FLM t Ambst | interpret. sermonum > *codd.*

18 1 C 15,38 | **20** 1 C 12,14 | **27** R 12,5; E 5,30 | **28ss** E 4,11s

[1]εἰ ὅλον τὸ σῶμα ὀφθαλμός, ποῦ ἡ ἀκοή; εἰ 17
ὅλον ἀκοή, ποῦ ἡ ὄσφρησις; νυνὶ δὲ ὁ Θεὸς 18
ἔθετο τὰ μέλη, ἓν ἕκαστον αὐτῶν ἐν τῷ σώματι,
καθὼς ἠθέλησεν. εἰ δὲ ἦν τὰ πάντα ἓν μέλος, 19
ποῦ τὸ σῶμα; νῦν δὲ πολλὰ μὲν μέλη, ἓν δὲ 20 12,14
σῶμα. οὐ δύναται δὲ ὁ ὀφθαλμὸς εἰπεῖν τῇ 21
χειρί· χρείαν σου οὐκ ἔχω, ἢ πάλιν ἡ κεφαλὴ
τοῖς ποσίν· χρείαν ὑμῶν οὐκ ἔχω. ἀλλὰ πολλῷ 22
μᾶλλον τὰ δοκοῦντα μέλη τοῦ σώματος ἀσθε-
νέστερα ὑπάρχειν ἀναγκαῖά ἐστιν, καὶ ἃ δοκοῦ- 23
μεν ἀτιμότερα εἶναι τοῦ σώματος, τούτοις τιμὴν
περισσοτέραν περιτίθεμεν, καὶ τὰ ἀσχήμονα
ἡμῶν εὐσχημοσύνην περισσοτέραν ἔχει, τὰ δὲ 24
εὐσχήμονα ἡμῶν οὐ χρείαν ἔχει. ἀλλὰ ὁ Θεὸς
συνεκέρασεν τὸ σῶμα, τῷ ὑστερουμένῳ περισσο-
τέραν δοὺς τιμήν, ἵνα μὴ ᾖ σχίσμα ἐν τῷ σώ- 25
ματι, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ὑπὲρ ἀλλήλων μεριμνῶσιν
τὰ μέλη. καὶ εἴτε πάσχει ἓν μέλος, συμπάσχει 26
πάντα τὰ μέλη· εἴτε δοξάζεται ἓν μέλος, συγχαί-
ρει πάντα τὰ μέλη.

Ὑμεῖς δέ ἐστε σῶμα Χριστοῦ καὶ μέλη ἐκ μέ- 27 R 12,5 E 5,30
ρους. Καὶ οὓς μὲν ἔθετο ὁ Θεὸς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ 28 E 4,11
πρῶτον ἀποστόλους, δεύτερον προφήτας, τρίτον
διδασκάλους, ἔπειτα δυνάμεις, ἔπειτα χαρίσματα
ἰαμάτων, ἀντιλήμψεις, κυβερνήσεις, γένη γλωσ-
σῶν. [1]μὴ πάντες ἀπόστολοι; μὴ πάντες προφῆ- 29

---

19 τα > B 33 G | **20** μεν > P^{46*} B D* 623*ss 1845 Aug | **23** σωματος + μελη Ds (vg) | ευσχημοσ.] τιμην 33 1827 2 | **24** εχει + τιμης DG^1 177 sy | υστερουντι Mn P^{46} Ψ-81 D-263 1311 rel. pl. Ωϱ | τι περισσοτερον, > τιμην B | **25** σχισματα S 104 Ds 623ss al. 547-177 al. 206 pl. 1518 rel. pl. ar | τα αυτα D^1G^1 ar | **26** ειτε^1] ει τι B 1739 G 1845 lat syh ar Cy, ετι P^{46} | εν^2 > P^{46} BS*As 1611 | **27** μελους D* lat syh ar $Ωϱ^1$ Eus^1 Ep Sev Prisc Hier Aug | **28** θς] Κς Mn | επειτα^2] ειτα 917-181 1912 1873^r 242 rel., > Ds Hil Amb | γλωσσων + ερμηνεια γλωσσων 547 1611 syh ar Ambst |

ται; μὴ πάντες διδάσκαλοι; μὴ πάντες δυνάμεις;
30 ˈμὴ πάντες χαρίσματα ἔχουσιν ἰαμάτων; μὴ πάν-
τες γλώσσαις λαλοῦσιν; μὴ πάντες διερμηνεύου-
14,1 31 σιν; ζηλοῦτε δὲ τὰ χαρίσματα τὰ μείζονα.
Καὶ ἔτι καθ᾽ ὑπερβολὴν ὁδὸν ὑμῖν δείκνυμι.
13 Ἐὰν ταῖς γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων λαλῶ καὶ
τῶν ἀγγέλων, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, γέγονα χαλκὸς
Mt 7,22; 17,20 2 ἠχῶν ἢ κύμβαλον ἀλαλάζον. καὶ ἐὰν ἔχω προ-
φητείαν καὶ εἰδῶ τὰ μυστήρια πάντα καὶ πᾶσαν
τὴν γνῶσιν, καὶ ἐὰν ἔχω πᾶσαν τὴν πίστιν ὥστε
ὄρη μεθιστάναι, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐθέν εἰμι.
Mt 6,2 3 καὶ ἐὰν ψωμίσω πάντα τὰ ὑπάρχοντά μου, καὶ
ἐὰν παραδῶ τὸ σῶμά μου ἵνα καυθήσομαι,
ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδὲν ὠφελοῦμαι.
4 Ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ, χρηστεύεται ἡ ἀγάπη,
οὐ ζηλοῖ, ἡ ἀγάπη οὐ περπερεύεται, οὐ φυσιοῦ-
Zch 8,17 O´ Ph 2,4.21 5 ται, ˈοὐκ ἀσχημονεῖ, οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς, οὐ παρ-
R 12,9 6 οξύνεται, *οὐ λογίζεται τὸ κακόν*, ˈοὐ χαίρει ἐπὶ τῇ
9,12 Pr 10,12 7 ἀδικίᾳ, συγχαίρει δὲ τῇ ἀληθείᾳ· πάντα στέγει,
R 15,1 πάντα πιστεύει, πάντα ἐλπίζει, πάντα ὑπομένει.
1 P 4,8 8 Ἡ ἀγάπη οὐδέποτε πίπτει. εἴτε δὲ προφη-
τεῖαι, καταργηθήσονται· εἴτε γλῶσσαι, παύσον-
9 ται· εἴτε γνῶσις, καταργηθήσεται. ἐκ μέρους

---

31 μειζονα P^{46} B-P 104s 81 623 69 vg^{1} Ωρ Thdt Cy Ef] κρειττονα rel. | και > G d syp | 13,1 εαν + γαρ syi | γεγονα] εν ειμι η D*s Ambst Pel, + ως g vg sypi ar co Ambst Aug Ef | 2 ιδω A 33 104 D* 1912 623 330 1311 378 Bas Εφ, οιδα G | μεθιστανειν CA 6 Ψ 1912 927^{s} rel. pl. | ειμι] ωφελουμαι A Amb Hier Pel | 3 εαν^{2} > P^{46} Bas | καυθησ.] καυχησωμαι P^{46} BSAs*s 33 048 69 co Εφ^{1} Hier^{c}, καυθησεται 2138 syh* | ουθεν P^{46} SA 33s 104s 048 88 623s 467 | 4 η αγαπη^{2} > 1912 Cl Or Tert Bas Χρ | η αγαπη^{3} > B 33 104 88 623ss 467 1319ss al. 206 vg ar sa Ambst | 5 τα] + μη P^{46c}, το μη B Cl^{1} | 7 στεγει + in spe syh^{m} | 8 πιπτει P^{46} BS*C*As 33 048 Ωρ Ny] εκπιπτει rel. vg Cl Tert Bas Χρ Cy | προφητεια καταργηθησεται B(A) Ef | γνωσεις καταργηθησονται SA 33 D^{c}s 1898s 1319-38 Tert Ny |

tae? numquid omnes doctores? Numquid omnes 30
virtutes? numquid omnes gratiam habent cu-
rationum? numquid omnes linguis loquuntur?
numquid omnes interpretantur? Aemulamini 31
autem charismata meliora.

Et adhuc excellentiorem viam vobis de-
monstro. Si linguis hominum loquar et ange- 13
lorum, caritatem autem non habeam, factus
sum velut aes sonans aut cymbalum tinniens.
Et si habuero prophetiam et noverim mysteria 2
omnia et omnem scientiam, et si habuero
omnem fidem, ita ut montes transferam, cari-
tatem autem non habuero, nihil sum. Et si 3
distribuero in cibos pauperum omnes facultates
meas, et si tradidero corpus meum ita ut ar-
deam, caritatem autem non habuero, nihil mihi
prodest.

Caritas patiens est, benigna est; caritas 4
non aemulatur, non agit perperam, non inflatur,
ˈnon est ambitiosa, non quaerit quae sua sunt, 5
non irritatur, *non cogitat malum,* ˈnon gaudet 6
super iniquitate, congaudet autem veritati;
ˈomnia suffert, omnia credit, omnia sperat, om- 7
nia sustinet.

Caritas numquam excidit; sive prophetiae, 8
evacuabuntur, sive linguae, cessabunt, sive scien-
tia, destruetur. Ex parte enim cognoscimus et 9

---

31 charismata] dona F*HTh[c] d g m Or Hier | meliora] maiora AGMUTh* f Or Hier | 13,1 aes] armamentum DL d m t Ambst Hier Prisc Aug | 2 si[2] > AGssUCsThV f Aug[1] | 3 ita LDZ[c]KV c f Reb Aug Sed] > *rel.* | ardeat ATh*Z* Cyp Aug[1] Cass | prode est FMT* (Hier) | 6 iniquitatem *codd. pl.* | 8 excedit ADMO*Z[c]KBV t, excidet GHO[c]UTh d f Tert Cyp Ambst Sed

---

31 1 C 14,1 | 13,1 Ps 150,5 | 2 Mt 7,22; 17,20 | 4 R 13,10 | 5 Ph 2,4; Zch 8,17 | 6 R 12,9; 2 C 13,8 | 7 1 C 9,12; Pr 10,12; 1 P 4,8

10 ex parte prophetamus. Cum autem venerit quod
perfectum est, evacuabitur quod ex parte est.
11 Cum essem parvulus, loquebar ut parvulus,
sapiebam ut parvulus, cogitabam ut parvulus,
quando autem factus sum vir, evacuavi quae
12 erant parvuli. Videmus nunc per speculum in
aenigmate, tunc autem facie ad faciem. Nunc
cognosco ex parte, tunc autem cognoscam,
13 sicut et cognitus sum. Nunc autem manent
fides, spes, caritas, tria haec; maior autem
horum est caritas.

14 Sectamini caritatem, aemulamini spiritalia,
2 magis autem ut prophetetis. Qui enim loquitur
lingua, non hominibus loquitur, sed Deo; nemo
enim audit, spiritu autem loquitur mysteria.
3 Nam qui prophetat, hominibus loquitur ad aedificationem et exhortationem et consolationem.
4 Qui loquitur lingua, semetipsum aedificat; qui
5 autem prophetat, ecclesiam Dei aedificat. Volo
autem omnes vos loqui linguis, magis autem
prophetare. Nam maior est qui prophetat, quam
qui loquitur linguis, nisi forte interpretetur, ut
ecclesia aedificationem accipiat.

---

11 ~ ut parv. loq., ut parv. sap., ut p. cogit. F DL d g Hier Faustus (Ambst Aug)
autem FLZ^{c}W c f g Or Hier Aug] > *rel.*
12 faciem ad faciem G*H*Z*Th d g Ir Cyp Amb
13 horum W c d Ambst Hier Aug] his *codd.* g[1]
14,2 nemo e. audit] quia nemo intellegit F*
spiritus A^{c}FHLThW d g Var Aug
3 ad *> AFGLss*Z* d g Ambst Sed
4 aedificat 1⌒2 O*T* | Dei V g] > *rel.*
5 ~ vos omnes OZ^{c}KBVW c Ambst
nisi + si FG* d | forte LU^{c}KBVW f] + ut *rel.*

---

12 Nu 12,8; 2 C 5,7 (Ja 1,23)
13 1 Th 1,3; C 1,4s; 1 J 4,16
14,1 1 C 12,31
5 Nu 11,29; 1 C 12,10; 14,13

γὰρ γινώσκομεν καὶ ἐκ μέρους προφητεύομεν·
ὅταν δὲ ἔλθῃ τὸ τέλειον, τὸ ἐκ μέρους καταρ- 10
γηθήσεται. ὅτε ἤμην νήπιος, ἐλάλουν ὡς νή- 11
πιος, ἐφρόνουν ὡς νήπιος, ἐλογιζόμην ὡς νή-
πιος· ὅτε δὲ γέγονα ἀνήρ, κατήργηκα τὰ τοῦ
νηπίου. βλέπομεν γὰρ ἄρτι δι' ἐσόπτρου ἐν 12 2 C 5,7 Ja 1,23
αἰνίγματι, τότε δὲ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον.
ἄρτι γινώσκω ἐκ μέρους, τότε δὲ ἐπιγνώσομαι
καθὼς καὶ ἐπεγνώσθην. νυνὶ δὲ μένει πίστις, 13 1 Th 1,3 1 J 4,16
ἐλπίς, ἀγάπη, τὰ τρία ταῦτα· μείζων δὲ τού-
των ἡ ἀγάπη.

Διώκετε τὴν ἀγάπην, ζηλοῦτε δὲ τὰ πνευ- 14 12,10.31
ματικά, μᾶλλον δὲ ἵνα προφητεύητε. ὁ γὰρ λα- 2
λῶν γλώσσῃ οὐκ ἀνθρώποις λαλεῖ ἀλλὰ τῷ Θεῷ·
οὐδεὶς γὰρ ἀκούει, πνεύματι δὲ λαλεῖ μυστήρια.
ὁ δὲ προφητεύων ἀνθρώποις λαλεῖ οἰκοδομὴν 3
καὶ παράκλησιν καὶ παραμυθίαν. ὁ λαλῶν γλώσ- 4
σῃ ἑαυτὸν οἰκοδομεῖ· ὁ δὲ προφητεύων ἐκκλησί-
αν οἰκοδομεῖ. θέλω δὲ πάντας ὑμᾶς λαλεῖν γλώσ- 5 Nu 11,29 12,10
σαις, μᾶλλον δὲ ἵνα προφητεύητε. μείζων δὲ ὁ
προφητεύων ἢ ὁ λαλῶν γλώσσαις, ἐκτὸς εἰ μὴ
διερμηνεύῃ, ἵνα ἡ ἐκκλησία οἰκοδομὴν λάβῃ.

---

9 γαρ] δε 917[s] 1873-177 al. rel. pl. | **10** τελειον + τοτε Ps 917[s] 927[s] 919-319 38[s] 206 pl. 440 rel. sy | **11** ~ ως νηπιος ελαλ., ... εφρον., ... ελογ. *P*[46] Ps 326 81 D-181 1838[s] rel. pl. sy ar Tert Ambst Pel Aug | δε > BS*As 048 D* vg bo Ωρ[1] Did Hil Hier | ~ τα του νηπ. κατηργ. Ds 999 823 1611s syh ar Tert Bas Ep Ambst Pel | **12** γαρ > P Ds lat syp ar Cl[1] Ωρ[1] Ef | αρτι[1] + ως 38 81 D[1] 88s 623s 330 440s 257s syph[+] ar Cl Tert Or Thdt Ef, > *P*[46] | ˙εσοπτρου + και Ps 460ss L Iρ Ωρ Hil Hier | **13** *inc.* μενει δε, > νυνι G m syp Cl Tert Amb Aug | ~ τα τρια τ. πιστ. ελπ. αγ. *P*[46] Cl Aug | τουτ.] παντων 048 | **14,2** γλωσσαις Ds 467 440s ar Ef | τω > *P*[46] BS* 1739s P D*s | πνα G c[e] d vg[1] Aug Var | **3** ο δε] ει γαρ ο G (vg Ambst) | **4** γλωσσαις D ar sa | **5** ~ υμας παντ. A 547 c vg[1] Ambst | μειζων] κρεισσων 1912 69 Ɩ319ss 255 ar | διερμην.] ῆ ο διερμηνευων (D*) G |

12,8 6 Νῦν δέ, ἀδελφοί, ἐὰν ἔλθω πρὸς ὑμᾶς γλώσ-
σαις λαλῶν, τί ὑμᾶς ὠφελήσω, ἐὰν μὴ ὑμῖν λα-
λήσω ἢ ἐν ἀποκαλύψει ἢ ἐν γνώσει ἢ ἐν προ-
7 φητείᾳ ἢ ἐν διδαχῇ; ὅμως τὰ ἄψυχα φωνὴν
διδόντα, εἴτε αὐλὸς εἴτε κιθάρα, ἐὰν διαστολὴν
τοῖς φθόγγοις μὴ δῷ, πῶς γνωσθήσεται τὸ αὐ-
8 λούμενον ἢ τὸ κιθαριζόμενον; καὶ γὰρ ἐὰν ἄδη-
λον σάλπιγξ φωνὴν δῷ, τίς παρασκευάσεται εἰς
9 πόλεμον; οὕτως καὶ ὑμεῖς διὰ τῆς γλώσσης ἐὰν
μὴ εὔσημον λόγον δῶτε, πῶς γνωσθήσεται τὸ
λαλούμενον; ἔσεσθε γὰρ εἰς ἀέρα λαλοῦντες.
10 τοσαῦτα εἰ τύχοι γένη φωνῶν εἰσιν ἐν κόσμῳ,
11 καὶ οὐδὲν ἄφωνον· ἐὰν οὖν μὴ εἰδῶ τὴν δύνα-
μιν τῆς φωνῆς, ἔσομαι τῷ λαλοῦντι βάρβαρος καὶ
14,1-4 12 ὁ λαλῶν ἐν ἐμοὶ βάρβαρος. οὕτως καὶ ὑμεῖς,
ἐπεὶ ζηλωταί ἐστε πνευμάτων, πρὸς τὴν οἰκοδο-
μὴν τῆς ἐκκλησίας ζητεῖτε ἵνα περισσεύητε.
12,10 13 Διὸ ὁ λαλῶν γλώσσῃ προσευχέσθω ἵνα διερ-
14 μηνεύῃ. ἐὰν γὰρ προσεύχωμαι γλώσσῃ, τὸ
πνεῦμά μου προσεύχεται, ὁ δὲ νοῦς μου ἄκαρ-
E 5,19 15 πός ἐστιν. τί οὖν ἐστιν; προσεύξομαι τῷ πνεύ-
ματι, προσεύξομαι δὲ καὶ τῷ νοΐ· ψαλῶ τῷ
16 πνεύματι, ψαλῶ δὲ καὶ τῷ νοΐ. ἐπεὶ ἐὰν εὐλογῇς

6 η^{1} > S 1739s 33 81 1827 547s 330 38 1518 d sy bo | εν^{4} > P^{46} S 1739 D^{1}G^{1} 216 | **7** τοις φθογγ.] φθογγου B d ar bo Ambst Ef | δω] διδω P^{46} 33ss 1175 917-181 1873* 547sss 177-999 206ss 635-378 506* L al. | **8** ~ φων. σαλπιγξ BΨ 326s Ds 1836* 1838* rel. pl. | **9** ευσχημον D 436 | **10** τοσαυτα > D^{1}s | ουδεν + αυτων Psss 917* 1838 pl. 919-794 al. rel. pl. sy Sed | **11** ιδω P^{46} A 33 81 D 181 623s 38 69 al. 206 823 2138s L | λαλουντι + μοι 104 81 1319 255 1611 sy ar sa | εν > P^{46} 1739 Ds 88 242 1611s lat sy ar sa | **12** πνευματικων P m syp ar co Amb | **13** διο P^{46} BS* A-P 81 Ds 467] διοπερ rel. | **14** γαρ > P^{46} B 1739 G ar sa Ef | **15** προσευξωμαι^{bis} (S)As 33s Ds 181ss 467 920ss al. 1891 639 | δε^{2} > B Gs 181s 623s 255 lat ar sa Ωρ | **16** ευλογησης P^{46} Ψ 326 G* 1873-319 al. 206* 242 rel.] + εν BS^{c}P 1175s D 1319sss 255 |

Nunc autem, fratres, si venero ad vos lin- 6
guis loquens, quid vobis prodero, nisi vobis
loquar aut in revelatione aut in scientia aut
in prophetia aut in doctrina? Tamen quae sine 7
anima sunt vocem dantia, sive tibia sive ci-
thara, nisi distinctionem sonituum dederint,
quomodo scietur id quod canitur aut quod
citharizatur? Etenim si incertam vocem det 8
tuba, quis parabit se ad bellum? Ita et vos 9
per linguam nisi manifestum sermonem dede-
ritis, quomodo scietur id quod dicitur? eritis
enim in aëra loquentes. Tam multa, ut puta, 10
genera linguarum sunt in hoc mundo, et nihil
sine voce est. Si ergo nesciero virtutem vocis, 11
ero ei cui loquor barbarus, et qui loquitur
mihi barbarus. Sic et vos, quoniam aemula- 12
tores estis spirituum, ad aedificationem eccle-
siae quaerite ut abundetis.

Et ideo qui loquitur lingua, oret ut inter- 13
pretetur. Nam si orem lingua, spiritus meus 14
orat, mens autem mea sine fructu est. Quid 15
ergo est? Orabo spiritu, orabo et mente;
psallam spiritu, psallam et mente. Ceterum si 16

---

11 cui loquor] *qui loquitur

---

6 nisi FDLO*TTh*KV c d g Aug Pel] + si *rel.*
in$^{2-3}$ > ADG(CT)BV d
in^{4} > DZ^{c}TK^{c}V e Pel
7 sonitus FDCT Ambst Cass (d)
id DOZ*BW] > *rel.*
8 paravit AF^{c}G*MB, praeparabit DH^{c}
9 aere AGOZ*Th^{c}(H)
10 hoc > AGHMO^{c}U*Th g Pel
14 oravero D e g Ambst Aug

---

6 1 C 12,8
9 1 C 9,26
12 1 C 14,1-4
13 1 C 12,10
14 1 C 14,26; E 5,19; C 3,16

benedixeris spiritu, qui supplet locum idiotae,
quomodo dicet Amen, super tuam benedictio-
17 nem? quoniam quid dicas nescit. Nam tu qui-
dem bene gratias agis, sed alter non aedifi-
18 catur. Gratias ago Deo meo, quod omnium
19 vestrum lingua loquor. Sed in ecclesia volo
quinque verba sensu meo loqui, ut et alios
instruam, quam decem milia verborum in
20 lingua. Fratres, nolite pueri effici sensibus, sed
malitia parvuli estote; sensibus autem perfecti
21 estote. In lege scriptum est: Quoniam *in aliis*
linguis et labiis aliis loquar populo huic; et
22 *nec sic exaudient* me, dicit Dominus. Itaque
linguae in signum sunt non fidelibus, sed in-
fidelibus; prophetiae autem non infidelibus, sed
23 fidelibus. Si ergo conveniat universa ecclesia
in unum et omnes linguis loquantur, intrent
autem idiotae aut infideles, nonne dicent quod
24 insanitis? Si autem omnes prophetent, intret
autem quis infidelis vel idiota, convincitur ab
25 omnibus, diiudicatur ab omnibus, [1] occulta cordis
eius manifesta fiunt, et ita cadens in faciem
adorabit Deum pronuntians quod *vere Deus*
in vobis sit.
26 Quid ergo est, fratres? cum convenitis,
unusquisque vestrum psalmum habet, doctri-

---

16 qui GLMUZ*Th e f Aug Pel] quis *rel.* Ambst | dicit FGLCs Ambst | **18** meo W Ambst] > *codd.* | vestrum + *magis D Or Hier (g) | lingua] *linguis Or Hier Sed | **19** loqui + per legem DZ* Ambst (Paul) | **20** fratres + mei HUTTh f | **21** lege + enim DLCsB c Ambst Pel | **22** in signo FL Amb | **23** autem + et AZ*Cs c | **25** occulta + etiam LCs c d Amb | sit] est GLZ*CsB c d g Or Amb Vig

---

20 E 4,14; Ph 3,15 | **21** Is 28,11s; Dt 28,49 | **23** A 2,13 | **24s** J 16,8 | **25** J 4,19; Is 45,14: Zch 8,23 | **26** 1 C 11,18.20; 12,8ss

πνεύματι, ὁ ἀναπληρῶν τὸν τόπον τοῦ ἰδιώ-
του πῶς ἐρεῖ τὸ ἀμὴν ἐπὶ τῇ σῇ εὐχαρισ-
τίᾳ; ἐπειδὴ τί λέγεις οὐκ οἶδεν. ˈσὺ μὲν γὰρ 17
καλῶς εὐχαριστεῖς, ἀλλ' ὁ ἕτερος οὐκ οἰκοδο-
μεῖται. εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ, πάντων ὑμῶν μᾶλ- 18
λον γλώσσαις λαλῶ· ἀλλὰ ἐν ἐκκλησίᾳ θέλω 19
πέντε λόγους τῷ νοΐ μου λαλῆσαι, ἵνα καὶ ἄλ-
λους κατηχήσω, ἢ μυρίους λόγους ἐν γλώσσῃ.
Ἀδελφοί, μὴ παιδία γίνεσθε ταῖς φρεσίν, ἀλλὰ 20 E 4,14 Ph 3,12.15
τῇ κακίᾳ νηπιάζετε, ταῖς δὲ φρεσὶν τέλειοι
γίνεσθε. ἐν τῷ νόμῳ γέγραπται ὅτι *ἐν ἑτερο-* 21 Dt 28,49 Is 28,11s
γλώσσοις καὶ ἐν χείλεσιν ἑτέρων λαλήσω τῷ
λαῷ τούτῳ, καὶ οὐδ' οὕτως *εἰσακούσονταί* μου,
λέγει Κύριος. ὥστε αἱ γλῶσσαι εἰς σημεῖόν 22
εἰσιν οὐ τοῖς πιστεύουσιν ἀλλὰ τοῖς ἀπίστοις, ἡ
δὲ προφητεία οὐ τοῖς ἀπίστοις ἀλλὰ τοῖς πισ-
τεύουσιν. Ἐὰν οὖν συνέλθῃ ἡ ἐκκλησία ὅλη 23 A 2,13
ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ πάντες λαλῶσιν γλώσσαις, εἰσ-
έλθωσιν δὲ ἰδιῶται ἢ ἄπιστοι, οὐκ ἐροῦσιν
ὅτι μαίνεσθε; ἐὰν δὲ πάντες προφητεύωσιν, εἰσ- 24 A 4,13
έλθῃ δέ τις ἄπιστος ἢ ἰδιώτης, ἐλέγχεται ὑπὸ
πάντων, ἀνακρίνεται ὑπὸ πάντων, ˈτὰ κρυπτὰ 25 J 4,19; 16,8 Is 45,14 Dn 2,47 Zch 8,23
τῆς καρδίας αὐτοῦ φανερὰ γίνεται, καὶ οὕτως
πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον προσκυνήσει τῷ Θεῷ,
ἀπαγγέλλων ὅτι *ὄντως ὁ Θεὸς ἐν ὑμῖν ἐστιν.*
Τί οὖν ἐστιν, ἀδελφοί; ὅταν συνέρχησθε, 26 11,18.20; 12,8s E 4,12
ἕκαστος ψαλμὸν ἔχει, διδαχὴν ἔχει, ἀποκάλυψιν

18 θω + μου 326 917* 623* pl. 920ss rel. pl. | υπερ παντων ... λαλειν P^{46} | μαλλον > lat pl. | γλωσση SA 33 Ds lat ar Ef | λαλων 326 D* 623c-1319 38 rel. | **19** τω νοϊ Mn Br Ds 917 623s 69 1319-38 43 Ny] εν τω P^{46}, δια τ. νοος rel. | λαλησ. + δια τ. νομον Mn Ambst | **21** ετερων] -ροις Mn P^{46} P 1175 D* 1873 rel. sy ar co Ωρ Ef | **23** ουν > 424c G 623 1245 d Amb Ambst | ελθη P^{46} B G1* 1311 | η απιστοι > P^{46} B | **25** *inc.* κ. ουτως τα Ψ 326 917* 623c pl. 920-319 al. rel. syh | καρδιας] διανοιας P^{46} | **26** εκαστος P^{46} BS*A-P 1175s 206s co Bas] + υμων rel. | εχει 1⌒2 A 489 337ss |

ἔχει, γλῶσσαν ἔχει, ἑρμηνείαν ἔχει· πάντα πρὸς
27 οἰκοδομὴν γινέσθω. εἴτε γλώσσῃ τις λαλεῖ, κα-
τὰ δύο ἢ τὸ πλεῖστον τρεῖς, καὶ ἀνὰ μέρος,
28 καὶ εἷς διερμηνευέτω. ἐὰν δὲ μὴ ᾖ διερμηνευ-
τής, σιγάτω ἐν ἐκκλησίᾳ, ἑαυτῷ δὲ λαλείτω καὶ
1 Th 5,21 29 τῷ Θεῷ. προφῆται δὲ δύο ἢ τρεῖς λαλείτωσαν,
30 καὶ οἱ ἄλλοι διακρινέτωσαν. ἐὰν δὲ ἄλλῳ ἀπο-
31 καλυφθῇ καθημένῳ, ὁ πρῶτος σιγάτω. δύνασθε
γὰρ καθ' ἕνα πάντες προφητεύειν, ἵνα πάντες
32 μανθάνωσιν καὶ πάντες παρακαλῶνται. καὶ πνεύ-
33 ματα προφητῶν προφήταις ὑποτάσσεται· οὐ γάρ
ἐστιν ἀκαταστασίας ὁ Θεὸς ἀλλὰ εἰρήνης.
11,3; 1 T 2,12 34 Ὡς ἐν πάσαις ταῖς ἐκκλησίαις τῶν ἁγίων, ¹αἱ
E 5,21s Tt 2,5 γυναῖκες ἐν ταῖς ἐκκλησίαις σιγάτωσαν· οὐ γὰρ
Gn 3,16 ἐπιτρέπεται αὐταῖς λαλεῖν, ἀλλὰ ὑποτασσέσθω-
35 σαν, καθὼς καὶ ὁ νόμος λέγει. εἰ δέ τι μανθάνειν
θέλουσιν, ἐν οἴκῳ τοὺς ἰδίους ἄνδρας ἐπερωτά-
τωσαν· αἰσχρὸν γάρ ἐστιν γυναικὶ λαλεῖν ἐν
36 ἐκκλησίᾳ. ἢ ἀφ' ὑμῶν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἐξῆλ-
θεν, ἢ εἰς ὑμᾶς μόνους κατήντησεν;
1 J 4,6 37 Εἴ τις δοκεῖ προφήτης εἶναι ἢ πνευματικός,
ἐπιγινωσκέτω ἃ γράφω ὑμῖν ὅτι Κυρίου ἐστὶν

εχει 3⁀4 1175 337ss 635 K | 27 και 1⁀2 917-181 1912 1845 K | 28 ερμηνευτης B Ds 623 1319ss 823 | 29 αναχρινετωσαν Ds, διερμηνευετωσαν 1319 256 255 | 31 ~ παντες καθ ένα Ds 330 lat syp ar | 32 πνευμα Ψ* Ds 1 330 263 203 syp Ωρ^{1} Nov Ef | 33 αγιων + διδασκω 326 G 330 1319ss 255 1831 2 440s 823 syh^{+} | 34s *post* 40 Ds 88* ar Ambst Sed | γυναιx. Mn P^{46} B-A 33sss 81 88 623s 1319sss 43 vg ar Ωρ Ny] + υμων rel. | επιτετραπται Mn 6 Ψ 917-181 1873* 920 919-319 38-2 635-221 | υποτασσεσθαι Mn 1739 Ψss Ds 1836-999 38-2 635 rel. vg sy ar | 35 μαθειν P^{46} CΨ 326sss D-915 1873-319 al. rel. pl. | γυναιξι Ψ 326 D^{s} 1873-460 177-319 rel. pl. sy | 36 ~ εξηλθ. ο λογος τ. θυ P^{46} syp | 37 γινωσκετω P^{46} B 1739s Ψ 81s 1611 Xρ | Κυ] θυ As^{c} Ωρ^{1} | εισιν εντολαι Ψss 81 rel. vg sy ar Ef Ambst |

nam habet, apocalypsim habet, linguam habet,
interpretationem habet: omnia ad aedificationem
fiant. Sive lingua quis loquitur, secundum duos 27
aut ut multum tres, et per partes, et unus in-
terpretetur. Si autem non fuerit interpres, ta- 28
ceat in ecclesia, sibi autem loquatur et Deo.
Prophetae autem duo aut tres dicant, et ceteri 29
diiudicent. Quod si alii revelatum fuerit sedenti, 30
prior taceat. Potestis enim omnes per singulos 31
prophetare, ut omnes discant et omnes exhorten-
tur. Et spiritus prophetarum prophetis subiecti 32
sunt. Non enim est dissensionis Deus, sed pacis. 33
Sicut et in omnibus ecclesiis sanctorum do-
ceo, [1]mulieres in ecclesiis taceant; non enim per- 34
mittitur eis loqui, sed subditas esse, sicut et lex
dicit. Si quid autem volunt discere, domi viros 35
suos interrogent. Turpe est enim mulieri loqui
in ecclesia. An a vobis verbum Dei processit? 36
aut in vos solos pervenit?
Si quis videtur propheta esse aut spiritalis, 37
cognoscat quae scribo vobis, quia Domini sunt

---

27 ut AGZcTh*KVW Ambst] > *rel.*
et[2]] ut F Ambst, > Z*
29 autem FO* g Cyp Ambst Aug] > *rel.*
30 quod si] si autem Hier[1], et si Or Hier[1], > quod g Cyp Or[1]
31 omnes > H*T*Z* Ambst Hier Prisc
32 subiectus est F[c]DLRKVW d g Nov Or Var Hil Ambst Hier Sed
33 et > *codd.* Ambst | doceo* > AG*M d | **34s** *post* **40** DR d f g Ambst Sed
34 ecclesia F[c]DOCs Tert Cyp Amb Ambst Hier
35 mulieribus DZ* d g Ambst Aug Pel

---

29 1 Th 5,19s
33 R 15,33; 1 C 4,17; 7,17
34 1 C 11,3; 1 T 2,12; E 5,21s; Gn 3,16
37 1 J 4,6; 1 C 7,10

38 mandata. Si quis autem ignorat, ignorabitur.
39 Itaque, fratres, aemulamini prophetare, et loqui
40 linguis nolite prohibere. Omnia autem honeste
et secundum ordinem fiant.

15,1-58 *De resurrectione mortuorum et consummatione*

15 Notum autem vobis facio, fratres, evan-
gelium, quod praedicavi vobis, quod et acce-
2 pistis, in quo et statis, [1]per quod et salvamini,
qua ratione praedicaverim vobis, si tenetis, nisi
3 frustra credidistis. Tradidi enim vobis in primis
quod et accepi, quoniam Christus mortuus est
4 pro peccatis nostris secundum Scripturas, et
quia sepultus est, et quia resurrexit tertia die
5 secundum Scripturas, et quia visus est Cephae,
6 et post hoc undecim; deinde visus est plus
quam quingentis fratribus simul, ex quibus
multi manent usque adhuc, quidam autem dor-
7 mierunt; deinde visus est Iacobo, deinde apo-
8 stolis omnibus; novissime autem omnium tam-
9 quam abortivo visus est et mihi. Ego enim
sum minimus apostolorum, qui non sum dig-
nus vocari apostolus, quoniam persecutus sum
10 ecclesiam Dei. Gratia autem Dei sum id quod
sum, et gratia eius in me vacua non fuit, sed
abundantius illis omnibus laboravi; non ego

15,2 nisi + si AF[c]MR | **4** surrexit AG[c]HUThV d f g Sed | **5** hoc] haec *codd.*, + illis DUCT d f[c] Ambst Hier Aug Pel | **7** est + et AH | **10** gratia[1]] gratiam A*FMU* | in > F d Hil Amb Ambst Hier Aug

39 1 Th 5,20 | **40** C 2,5 | **15,1** 1 C 16,13; 2 C 1,24 | **2** 1 C 15,14.17 | **3** 1 C 11,23; Is 53,8s | **4** Is 54,7; Jon 2,1; Os 6,2s; Ps 15,10 | **5** L 24,34-43; Mc 16, 14; J 20,19; Mt 28,16 | **8** 1 C 9,1; A 9,3 | **9** E 3,8; 1 T 1,15; G 1,13 | **10** 2 C 6,1; 11,5.23

ἐντολή· εἰ δέ τις ἀγνοεῖ, ἀγνοεῖται. Ὥστε, 38 39
ἀδελφοί μου, ζηλοῦτε τὸ προφητεύειν, καὶ τὸ
λαλεῖν μὴ κωλύετε γλώσσαις. πάντα δὲ εὐσχη- 40 C 2,5
μόνως καὶ κατὰ τάξιν γινέσθω.

Γνωρίζω δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὸ εὐαγγέλιον 15
ὃ εὐηγγελισάμην ὑμῖν, ὃ καὶ παρελάβετε, ἐν ᾧ·
καὶ ἑστήκατε, ¹δι' οὗ καὶ σῴζεσθε, τίνι λόγῳ 2 15,14
εὐηγγελισάμην ὑμῖν εἰ κατέχετε, ἐκτὸς εἰ μὴ
εἰκῇ ἐπιστεύσατε. παρέδωκα γὰρ ὑμῖν ἐν πρώ- 3 Is 53,8s
τοις, ὃ καὶ παρέλαβον, ὅτι Χριστὸς ἀπέθανεν
ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν κατὰ τὰς γραφάς, Is 54,7 Os 6,2
¹καὶ ὅτι ἐτάφη, καὶ ὅτι ἐγήγερται τῇ ἡμέρᾳ τῇ 4 Jon 1,17 Ps 15,10
τρίτῃ κατὰ τὰς γραφάς, καὶ ὅτι ὤφθη Κηφᾷ, 5 L 24,34-43 Mc 16,14
εἶτα τοῖς δώδεκα· ¹ἔπειτα ὤφθη ἐπάνω πεντα- 6
κοσίοις ἀδελφοῖς ἐφάπαξ, ἐξ ὧν οἱ πλείονες
μένουσιν ἕως ἄρτι, τινὲς δὲ [καὶ] ἐκοιμήθησαν.
¹ἔπειτα ὤφθη Ἰακώβῳ, εἶτα τοῖς ἀποστόλοις 7 L 24,50
πᾶσιν. ἔσχατον δὲ πάντων ὡσπερεὶ τῷ ἐκτρώ- 8 9,1
ματι ὤφθη κἀμοί. Ἐγὼ γάρ εἰμι ὁ ἐλάχιστος 9 E 3,8 1 T 1,15
τῶν ἀποστόλων, ὃς οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς καλεῖσθαι Mt 5,19
ἀπόστολος, διότι ἐδίωξα τὴν ἐκκλησίαν τοῦ
Θεοῦ. χάριτι δὲ Θεοῦ εἰμι ὅ εἰμι, καὶ ἡ χάρις 10 2 C 11,5.23; 6,1
αὐτοῦ ἡ εἰς ἐμὲ οὐ κενὴ ἐγενήθη, ἀλλὰ περισ-
σότερον αὐτῶν πάντων ἐκοπίασα, οὐκ ἐγὼ δὲ

εντολη > Ds Ωρ^1 Hil Ambst | **38** αγνοειται S*A*s 33 048 G 1831 (lat) ar co Ωρ^1 Hil Ef] -ειτε D*, -ειτω P^{46} B rel. sy | **39** μου > P^{46} B^c 1739s 33 Ψss 81 D^a 1873-1835 226ss al. 206 pl. 216s al. 1611ss 257ss 385 rel. vg ar | το^2 > P^{46} B 1739 | κωλυετε + εν P^{46} B Ds co | **15,1** ευαγγελ. + μου 81 1912 330 206s ar sa | **2** ει κατεχ.] οφειλετε κατεχειν (P^{46}) D*s e t ar Ambst | **3** και > Mn 1898 Hil Amb Ambst | ο κ. παρελαβ. > Ir Tert | **5** ειτα] επειτα SA 33 1175s 048 D-623* 69 794 al. 257 Eus Cy^1 Χρ, κ. μετα ταυτα Ds vg syp ar Ambst | ενδεκα D*s 330 vg^1 syh^m Ambst Pel Aug^c | **6** και > P^{46} BS*A*s D*s verss. | **7** ειτα] επειτα P^{46} S*As 33 1175s 048 G^a 467 919 al. 206 1872s 1518 Ωρ Eus | **10** η^2 > Ds 1245 | κενη] πτωχη D*s Amb Ambst Pel |

11 ἀλλὰ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ σὺν ἐμοί. εἴτε οὖν ἐγὼ
εἴτε ἐκεῖνοι, οὕτως κηρύσσομεν καὶ οὕτως ἐπι-
στεύσατε.
12 Εἰ δὲ Χριστὸς κηρύσσεται ὅτι ἐκ νεκρῶν
ἐγήγερται, πῶς λέγουσιν ἐν ὑμῖν τινες ὅτι ἀνά-
13 στασις νεκρῶν οὐκ ἔστιν; εἰ δὲ ἀνάστασις νε-
14 κρῶν οὐκ ἔστιν, οὐδὲ Χριστὸς ἐγήγερται. εἰ δὲ
Χριστὸς οὐκ ἐγήγερται, κενὸν ἄρα τὸ κήρυγμα
A 1,22; 5,32 15 ἡμῶν, κενὴ καὶ ἡ πίστις ὑμῶν. εὑρισκόμεθα δὲ
καὶ ψευδομάρτυρες τοῦ Θεοῦ, ὅτι ἐμαρτυρήσα-
6,14 μεν κατὰ τοῦ Θεοῦ ὅτι ἤγειρεν τὸν Χριστόν,
ὃν οὐκ ἤγειρεν, εἴπερ ἄρα νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται.
15,14 16 εἰ γὰρ νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, οὐδὲ Χριστὸς
17 ἐγήγερται. εἰ δὲ Χριστὸς οὐκ ἐγήγερται, ματαία
ἡ πίστις ὑμῶν, ἔτι ἐστὲ ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν.
18 ἄρα καὶ οἱ κοιμηθέντες ἐν Χριστῷ ἀπώλοντο.
19 εἰ ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ ἐν Χριστῷ ἠλπικότες ἐσμὲν
μόνον, ἐλεεινότεροι πάντων ἀνθρώπων ἐσμέν.
C 1,18 20 Νυνὶ δὲ Χριστὸς ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν, ἀπ-
Gn 3,17ss R 5,12.18 21 αρχὴ τῶν κεκοιμημένων. ἐπειδὴ γὰρ δι' ἀνθρώ-
που θάνατος, καὶ δι' ἀνθρώπου ἀνάστασις νε-
22 κρῶν. ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ Ἀδὰμ πάντες ἀπο-
θνήσκουσιν, οὕτως καὶ ἐν τῷ Χριστῷ πάντες
1 Th 4,16 Ap 20,5 23 ζωοποιηθήσονται. Ἕκαστος δὲ ἐν τῷ ἰδίῳ
τάγματι· ἀπαρχὴ Χριστός, ἔπειτα οἱ τοῦ Χρισ-

---

10 συν] pr. η P^{46} | **12** ~ εκ νεκρων οτι P^{46} D*s Ωϱ | **12s** εστιν 1⌒2 S* 33 81 1898 1845 al. 206s | **14** αρα + και (Mn) S*A 33 P 81 048 D[1]s 990 337sss al. 2 al. 823 383 al. K Ωϱ | υμων pl. vg syp ar co Iϱ Tert Ef] ημων B 1739 33 81 048 D* 1912 5 226s 38s al. 2 2138s 383 *Ir* | **15** τ. θυ[2]] της αληθειας 048 | ειπερ - εγειροντ. > D syp Iϱ Tert Ambst Thdt | **17** υμων[1] + εστιν B D* lat sy ar Iϱ Tert Ef | ετι] και ετι S*A 104 81 syp ar sa, οτι ετι d Iϱ Tert | **19** ~ εσμ. εν Χω μον. 6 P 917* 1873* 920 pl. rel. pl. | **20** *inc.* ει δε Χς κηρυσσεται εκ νεκϱ. αναστηναι απ. Mn (d)] κεκοιμημ. + εγενετο Ψss 917-915 623 pl. 920-999 436 206s 635 rel. sy Or | **22** εν τω[2]] δια του Mn |

autem, sed gratia Dei mecum. Sive enim ego 11
sive illi, sic praedicamus, et sic credidistis.

Si autem Christus praedicatur quod resurre- 12
xit a mortuis, quomodo quidam dicunt in vobis,
quoniam resurrectio mortuorum non est? Si au- 13
tem resurrectio mortuorum non est, neque Chris-
tus resurrexit. Si autem Christus non resurre- 14
xit, inanis est ergo praedicatio nostra; inanis
est et fides vestra. Invenimur autem et falsi tes- 15
tes Dei, quoniam testimonium diximus adversus
Deum quod suscitaverit Christum, quem non
suscitavit, si mortui non resurgunt. Nam si mor- 16
tui non resurgunt, neque Christus resurrexit.
Quod si Christus non resurrexit, vana est fides 17
vestra; adhuc enim estis in peccatis vestris. Ergo 18
et qui dormierunt in Christo, perierunt. Si in 19
hac vita tantum in Christo sperantes sumus,
miserabiliores sumus omnibus hominibus.

Nunc autem Christus resurrexit a mortuis 20
primitiae dormientium; quoniam quidem per 21
hominem mors et per hominem resurrectio
mortuorum. Et sicut in Adam omnes moriuntur, 22
ita et in Christo omnes vivificabuntur. Unus- 23
quisque autem in suo ordine; primitiae Chris-
tus, deinde ii qui sunt Christi, qui in ad-

---

11 enim] autem d f g Ir, igitur Ambst, ergo Aug | praedicavimus FOCsV Sed | **14** ~ ergo est AFM, > ergo DBW d Tert Ir Ambst Aug | inanis[2]] vana F Aug[1], vacua CT c d Tert Ambst | **15** si-resurgunt > F[c]MRZ*KBV* | **16** nam-resurg. > AF*HL Hier | **21** quidem FMOZKV c d r Ambst Aug Cass] enim *rel.* | **22** vivificantur A[c]F*DO* t Hil Amb Hier | **23** qui[2], crediderunt FDORZKBV c m Hil Amb Hier] > *rel.*

---

12 Mt 22,23 | **15** A 1,22 | **20** 1 C 15,23; C 1,18; A 26,23 | **21** Gn 3,17ss; R 5,12.18 | **23** 1 Th 4,16; R 8,9ss; Ap 20,5

24 ventu eius crediderunt. Deinde finis, cum tra-
diderit regnum Deo et Patri, cum evacuaverit
omnem principatum et potestatem et virtutem.
25 Oportet autem illum regnare, donec *ponat* omnes
26 *inimicos sub pedibus eius*. Novissima autem
27 inimica destruetur mors. *Omnia* enim *subiecit*
sub pedibus eius. Cum autem dicat: Omnia
subiecta sunt ei, sine dubio praeter eum, qui
28 subiecit ei omnia. Cum autem subiecta fuerint
illi omnia, tunc et ipse Filius subiectus erit
ei, qui subiecit sibi omnia, ut sit Deus omnia
in omnibus.
29 Alioquin quid facient qui baptizantur pro
mortuis, si omnino mortui non resurgunt? ut
30 quid et baptizantur pro illis? Ut quid et nos
31 periclitamur omni hora? Cotidie morior per
vestram gloriam, fratres, quam habeo in Christo
32 Iesu Domino nostro. Si secundum hominem
ad bestias pugnavi Ephesi, quid mihi prodest,
si mortui non resurgunt? *manducemus et bi-*
33 *bamus, cras enim moriemur*. Nolite seduci:
34 corrumpunt mores bonos colloquia mala. Evi-
gilate iusti, et nolite peccare; ignorantiam enim

---

23 adventum FDLO*KV
26 novissime DO^{c}UT^{c} c r Hil Amb Ambst Hier^{1}
27 ei^{1} >G*HM d r Ir Hil Aug Pel
28 ~ illi fuerint FLMOZCsThKV c d *Hil* Amb Ambst Hier Prisc Vig
et DMUBW c f r Tert Ambst] > *rel.*
Filius>G Tert Vict Hil Amb Ambst Var Prisc Aug
~ sibi subiecit *codd. pl.*
31 per GsRCs c d g Amb Hier Aug Pel] propter *rel.*
32 -prode est FRT(M) g
33 mala + sobrii estote R(F^{c})
34 *iuste AF-M^{c}O^{c}RU*CsTh g Amb Aug^{1}

---

24 Dn 2,44 | **25** Ps 109,1; Mt 22,44; Hb 10,13 | **26** Ap 20,14; 21,4 | **27** Ps 8,7; Hb 2,6ss | **28** C 3,11 | **30** R 8,36 | **31** 2 C 4,10s | **33** Menander, Thais | **34** 1 C 6,5; R 13,11; Mt 22,29; A 26,8

τοῦ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ, ˡεἶτα τὸ τέλος, ὅταν 24 Dn 2,44
παραδιδῷ τὴν βασιλείαν τῷ Θεῷ καὶ πατρί,
ὅταν καταργήσῃ πᾶσαν ἀρχὴν καὶ πᾶσαν ἐξου-
σίαν καὶ δύναμιν. δεῖ γὰρ αὐτὸν βασιλεύειν 25 Ps 109,1 Mt 22,44
ἄχρι οὗ θῇ πάντας τοὺς ἐχθροὺς ὑπὸ τοὺς πό-
δας αὐτοῦ. ἔσχατος ἐχθρὸς καταργεῖται ὁ θά- 26 Ap 20,14; 21,4
νατος. *πάντα* γὰρ *ὑπέταξεν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐ-* 27 Ps 8,7 E 1,22 Hb 2,6s
τοῦ. ὅταν δὲ εἴπῃ ὅτι πάντα ὑποτέτακται, δῆλον
ὅτι ἐκτὸς τοῦ ὑποτάξαντος αὐτῷ τὰ πάντα. ὅταν 28
δὲ ὑποταγῇ αὐτῷ τὰ πάντα, τότε καὶ αὐτὸς ὁ
υἱὸς ὑποταγήσεται τῷ ὑποτάξαντι αὐτῷ τὰ πάν-
τα, ἵνα ᾖ ὁ Θεὸς τὰ πάντα ἐν πᾶσιν.
Ἐπεὶ τί ποιήσουσιν οἱ βαπτιζόμενοι ὑπὲρ 29
τῶν νεκρῶν; εἰ ὅλως νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, τί
καὶ βαπτίζονται ὑπὲρ αὐτῶν; τί καὶ ἡμεῖς κιν- 30 R 8,36
δυνεύομεν πᾶσαν ὥραν; καθ' ἡμέραν ἀποθνῄσ- 31 2 C 4,10s
κω, νὴ τὴν ὑμετέραν καύχησιν, ἀδελφοί, ἣν ἔχω
ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν. εἰ κατὰ 32 Is 22,13 Sap 2,6
ἄνθρωπον ἐθηριομάχησα ἐν Ἐφέσῳ, τί μοι τὸ
ὄφελος; εἰ νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, *φάγωμεν καὶ*
πίωμεν, αὔριον γὰρ ἀποθνῄσκομεν. μὴ πλα- 33
νᾶσθε· φθείρουσιν ἤθη χρηστὰ ὁμιλίαι κακαί. Ménander, Thais
ἐκνήψατε δικαίως καὶ μὴ ἁμαρτάνετε· ἀγνω- 34

---

24 παραδω 326 81 917-1311 255 rel. pl., -διδοι B G | του θυ S* 1319 | και^{1} > syp sa bo^{1} Ef | πασαν^{2} > 1898 1319 vg syh^{+} Did Ny | **25** παντας > Mn Ψ Ef | εχθρ. + αυτου A 33 104 048 G 88 241 syp co Tert Or Hier | **27** οτι^{1} > P^{46} B 33 d vg Hipp Did Χρ Hil | υποτετακτ. + αυτω G vg ar co Ambst Ef | παντα^{3} ⁀ παντα^{1} (28) S* 1739 1 69 Hipp Hil | **28** και > B 1739 33 Ds 1319* vg syp sa Ir Ωρ Did Hil | ο υιος > Tert Hipp Hil Na Ny | τα^{3} > Mn BAss 33 81 D* 547 Hipp | **29** ποιουσιν G r | αυτων] τ. νεκρων 326ss 917sss 1838-319 242^{r} 2138 rel. syp | **31** αποθνησκων P^{46} 33 917 1912, -ομεν 321 255 ar, -οντες Mn | ημετεραν A 489s 1 69 38s al. 206 1611s 378 221 385 Ωρ Thdt | αδελφ. > P^{46} Ψ 326ss D-1898 623-177 642-1518 1108 rel. | ημων > P^{46} 1739 (D) | **33** φθειρ. + γαρ 88 1611s syh bo Ath Ef |

R 13,11 E 5,14 6,5 A 26,8 σίαν γὰρ Θεοῦ τινες ἔχουσιν· πρὸς ἐντροπὴν
ὑμῖν λαλῶ.
35 Ἀλλὰ ἐρεῖ τις· πῶς ἐγείρονται οἱ νεκροί;
J 12,24 36 ποίῳ δὲ σώματι ἔρχονται; ˡἄφρων, σὺ ὃ σπεί-
37 ρεις, οὐ ζωοποιεῖται ἐὰν μὴ ἀποθάνῃ· καὶ ὃ σπεί-
ρεις, οὐ τὸ σῶμα τὸ γενησόμενον σπείρεις, ἀλλὰ
γυμνὸν κόκκον εἰ τύχοι σίτου ἤ τινος τῶν λοιπῶν·
Gn 1,11 38 ὁ δὲ Θεὸς δίδωσιν αὐτῷ σῶμα καθὼς ἠθέλησεν,
39 καὶ ἑκάστῳ τῶν σπερμάτων ἴδιον σῶμα. οὐ
πᾶσα σὰρξ ἡ αὐτὴ σάρξ, ἀλλὰ ἄλλη μὲν ἀν-
θρώπων, ἄλλη δὲ σὰρξ κτηνῶν, ἄλλη δὲ σὰρξ
40 πτηνῶν, ἄλλη δὲ ἰχθύων. καὶ σώματα ἐπου-
ράνια, καὶ σώματα ἐπίγεια. ἀλλὰ ἑτέρα μὲν ἡ
τῶν ἐπουρανίων δόξα, ἑτέρα δὲ ἡ τῶν ἐπιγεί-
41 ων. ἄλλη δόξα ἡλίου, καὶ ἄλλη δόξα σελή-
νης, καὶ ἄλλη δόξα ἀστέρων· ἀστὴρ γὰρ ἀστέ-
42 ρος διαφέρει ἐν δόξῃ. οὕτως καὶ ἡ ἀνάστα-
σις τῶν νεκρῶν. σπείρεται ἐν φθορᾷ, ἐγείρεται
Ph 3,20s 43 ἐν ἀφθαρσίᾳ. σπείρεται ἐν ἀτιμίᾳ, ἐγείρεται ἐν
δόξῃ. σπείρεται ἐν ἀσθενείᾳ, ἐγείρεται ἐν δυ-
44 νάμει. σπείρεται σῶμα ψυχικόν, ἐγείρεται σῶ-
μα πνευματικόν. Εἰ ἔστιν σῶμα ψυχικόν, ἔστιν
Gn 2,7 45 καὶ πνευματικόν. οὕτως καὶ γέγραπται· *ἐγένετο*
2 C 3,6.17 J 6,63 *ὁ πρῶτος ἄνθρωπος Ἀδὰμ εἰς ψυχὴν ζῶσαν*· ὁ
46 ἔσχατος Ἀδὰμ εἰς πνεῦμα ζωοποιοῦν. ἀλλ' οὐ
πρῶτον τὸ πνευματικὸν ἀλλὰ τὸ ψυχικόν, ἔπειτα
Gn 2,7 47 τὸ πνευματικόν. ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἐκ γῆς

---

34 υμων 1739 181 5 489s 436 429 440s 1611 506s sy ar | λαλω] λεγω A 104s G 181 467s 920s 919-462 al. rel. pl. syp ar | **36** ζωογονειται A Ωϱ^1 Ep | μη+πρωτον Mn (D)G vg *Ir* Ωϱ^1 Ambst | **39** ανθρωπου (Mn), κτηνους D* e m syp Tert Ambst Aug | **40** η των 1⁀2 P^{46} | **41** και^1 > P^{46} vg co | και^2 > vg co Ωϱ Tert Ambst Aug | **44** πνευματικον 1⁀2 P 81 1 337s 263 2 635 257 | ει > 6 Ψ 917-181 1912 623-319 255 rel. syp | **45** ουτως κ.] καθως G vg ar | ανθρωπ. > B 326 919 1319 K Iϱ Did | Αδαμ^2 > P^{46} |

Dei quidam habent; ad reverentiam vobis lo-
quor.
Sed dicet aliquis: Quomodo resurgunt 35
mortui? qualive corpore venient? Insipiens, 36
tu quod seminas non vivificatur, nisi prius
moriatur. Et quod seminas, non corpus quod 37
futurum est seminas, sed nudum granum, ut
puta tritici aut alicuius ceterorum. Deus au- 38
tem dat illi corpus sicut vult et unicuique se-
minum proprium corpus. Non omnis caro 39
eadem caro; sed alia quidem hominum, alia
vero pecorum, alia volucrum, alia autem pis-
cium. Et corpora caelestia et corpora terres- 40
tria; sed alia quidem caelestium gloria, alia
autem terrestrium. Alia claritas solis, alia cla- 41
ritas lunae et alia claritas stellarum. Stella
enim a stella differt in claritate. Sic et resur- 42
rectio mortuorum. Seminatur in corruptione,
surget in incorruptione. Seminatur in ignobili- 43
tate, surget in gloria. Seminatur in infirmitate,
surget in virtute. Seminatur corpus animale, 44
surget corpus spiritale. Si est corpus animale,
est et spiritale, [1]sicut scriptum est: *Factus est* 45
primus *homo* Adam *in animam viventem*, no-
vissimus Adam in spiritum vivificantem. Sed 46
non prius quod spiritale est, sed quod animale,
deinde quod spiritale. Primus *homo de terra* 47

35 dicit F-OZCsThKss cdfm | -ve] autem *codd.* | veniunt *codd.* | **38** vult FLCsBW] voluit *rel.* | **39** quidem DOZ dgmt-Ambst Aug]>*rel.* | vero>*codd. pl.* | alia³ F°RZ*W cfmr Hier Aug]+caro *rel.* | **41** et Fs LRCsKV cdfmr Tert Ambst Aug] > *rel.* | **42** sic] ita FDL dgm Amb Ambst Hier Aug | **42ss** surgit FssO*Z*CsB dfm Amb Ambst Hier | **45** spiritu F D*-RCTh dgm | vivificante LMR dm | **46** animale LRCKBV cdfm Tert Ir Amb Ambst Aug]+est *rel.* | spiritale+est DO*ZTV Iul

36 J 12,24 | **38** 1 C 12,18; Gn 1,11 | **43** Ph 3,20s; C 3,4 | **45** Gn 2,7; 2 C 3,18; J 6,63 | **47** Gn 2,7

terrenus, secundus homo de caelo caelestis.
48 Qualis terrenus tales et terreni, et qualis cae-
49 lestis tales et caelestes. Igitur, sicut portavimus
imaginem terreni, portemus et imaginem cae-
lestis.
50 Hoc autem dico, fratres, quia caro et san-
guis regnum Dei possidere non possunt, neque
51 corruptio incorruptelam possidebit. Ecce mys-
terium vobis dico: Omnes quidem resurgemus,
52 sed non omnes immutabimur. In momento, in
ictu oculi, in novissima tuba, canet enim tuba,
et mortui resurgent incorrupti, et nos immu-
53 tabimur. Oportet enim corruptibile hoc induere
incorruptionem, et mortale hoc induere im-
54 mortalitatem. Cum autem mortale hoc induerit
immortalitatem, tunc fiet sermo, qui scriptus
55 est: *Absorpta est mors in victoria.* ¹ *Ubi est mors*
56 *victoria tua? ubi est mors stimulus tuus?* Sti-
mulus autem mortis peccatum est, virtus vero
57 peccati lex. Deo autem gratias, qui dedit nobis

---

51 resurg.] *non dormiemus, sed omnes

---

47 caelestis > A* d Tert Cyp Hil Aug
48 et² > A Tert Prisc Aug
50 autem] enim d g Ir Tert | quia] quoniam *codd.*
51 resurgimus A^c FHRZ m Hil
52 canit FM (g)
tuba² UCsTh c fm Amb Var Hier Aug] > *rel.*
resurgunt FHL^c O*R d
53 incorruptelam AFGHRCsTh c Tert^l Ir Amb Ambst Aug^l
54 victoria] contentione(m) Tert Cyp Hil Hier
55 victoria] contentio D Tert Cyp Hier Aug
55s stimulus] aculeus UDCsTh f g Tert Cyp Ir Or Hil Amb Ambst Pac Prisc Hier Aug
56 vero] autem FD* d g Tert Or Ambst Aug

---

49 Gn 5,3 | 50 1 C 6,13; J 3,6 | 51 1 Th 4,15.17 | 52 Mt 24,31; 1 Th 4,16 | 53 2 C 5,4 | 55 Is 25,8; Os 13,14 | 56 R 6,14; 7,13

χοϊκός, ὁ δεύτερος ἄνθρωπος ἐξ οὐρανοῦ. οἷος 48
ὁ χοϊκός, τοιοῦτοι καὶ οἱ χοϊκοί, καὶ οἷος ὁ
ἐπουράνιος, τοιοῦτοι καὶ οἱ ἐπουράνιοι. καὶ 49 Gn 5,3
καθὼς ἐφορέσαμεν τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ, φο-
ρέσομεν καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανίου.

Τοῦτο δέ φημι, ἀδελφοί, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα 50 6,13
βασιλείαν Θεοῦ κληρονομῆσαι οὐ δύναται, οὐδὲ
ἡ φθορὰ τὴν ἀφθαρσίαν κληρονομεῖ. ἰδοὺ μυσ- 51 1 Th 4,15.17
τήριον ὑμῖν λέγω· πάντες μὲν οὐ κοιμηθησό-
μεθα, πάντες δὲ ἀλλαγησόμεθα, ¹ἐν ἀτόμῳ, ἐν 52 Mt 24,31 1 Th 4,16
ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ, ἐν τῇ ἐσχάτῃ σάλπιγγι· σαλπίσει
γάρ, καὶ οἱ νεκροὶ ἐγερθήσονται ἄφθαρτοι, καὶ
ἡμεῖς ἀλλαγησόμεθα. δεῖ γὰρ τὸ φθαρτὸν τοῦτο 53 2 C 5,4
ἐνδύσασθαι ἀφθαρσίαν καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐν-
δύσασθαι ἀθανασίαν. ὅταν δὲ τὸ φθαρτὸν τοῦτο 54
ἐνδύσηται ἀφθαρσίαν καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύ-
σηται ἀθανασίαν, τότε γενήσεται ὁ λόγος ὁ γε-
γραμμένος· *κατεπόθη ὁ θάνατος εἰς νῖκος. ποῦ* 55 Is 25,8 Os 13,14
σου, θάνατε, τὸ νῖκος; ποῦ σου, θάνατε, τὸ κέν-
τρον; τὸ δὲ κέντρον τοῦ θανάτου ἡ ἁμαρτία, ἡ 56 R 7,13; 6,14

---

47 ανθρ.² + ο Κς A Psss 81 917 rel. sy ar (Mn), πνκος *P*⁴⁶ | ουρανου + ο ουρανιος G vg Amb Ambst Hier Aug | 48 επουραν.¹·²] ουραν. *P*⁴⁶ D*s | 49 και¹ > Mn Iϱ Tert Cyp Or | φορεσομεν BI 181s 919 241 38 al. 206 242 1872s 1518 syp ar sa Iϱ Ef Thdt Gen] -ωμεν Mn *P*⁴⁶ rel. Tert Xϱ, + δη *P*⁴⁶ | 50 δε] γαρ Mn Ds¹ Iϱ Tert | κληρ. ου δυν.] ου κληρονομησουσιν Mn G bo Iϱ¹ Ωϱ Xϱ | κληρονομει] -ησει C* Ds lat co Meth | 51 μεν > *P*⁴⁶ B C* 1739 D* syp Ωϱ | ου κοιμηθ. *P*⁴⁶] αναστησομεθα Mn D* lat Tert Aug Dam, κοιμηθ. Aᶜ | ~ κοιμηθ., ου SC 1739 33 G ar Did (Mn D lat), ου παντ. δε αλλαγ. *P*⁴⁶ Aᶜ, οι παντ. A* | 52 ροπη *P*⁴⁶ 1739 Ds lat Ny | εγερθησ.] αναστησονται Mn AP Ds lat co Ωϱ¹ Cy¹ Xϱ¹ Ep | 54 το 1⌒2 Mn *P*⁴⁶ S*C* 6 1175 M 088 1912 vg bo Iϱ Hil Ambst | ~ αθανασ. κ. το φθαρτον τουτο ενδυσ. αφθ. A 326 ar sa Tert Ef | νεικος *P*⁴⁶ B 088 Tert Cyp Hil Hier Aug | 55 θανατε² Mn *P*⁴⁶ BS*s 1739 088 Ds lat co Iϱ Tert Ef Eφ] αδη rel. | ~ κεντρον ... νικος Ps Ds 917 rel. pl. sy Iϱ Tert¹ |

57 δὲ δύναμις τῆς ἁμαρτίας ὁ νόμος. τῷ δὲ Θεῷ
χάρις τῷ διδόντι ἡμῖν τὸ νῖκος διὰ τοῦ Κυρίου
2 Par 15,7 58 ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὥστε, ἀδελφοί μου ἀγα-
Ap 14,13 πητοί, ἑδραῖοι γίνεσθε, ἀμετακίνητοι, περισσεύον-
τες ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ Κυρίου πάντοτε, εἰδότες ὅτι
ὁ κόπος ὑμῶν οὐκ ἔστιν κενὸς ἐν Κυρίῳ.

A 11,29 16 Περὶ δὲ τῆς λογείας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους,
2 C 8-9
G 2,10 ὥσπερ διέταξα ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Γαλατίας,
A 20,7 2 οὕτως καὶ ὑμεῖς ποιήσατε. κατὰ μίαν σαββά-
του ἕκαστος ὑμῶν παρ' ἑαυτῷ τιθέτω θησαυρί-
ζων ὅ τι ἐὰν εὐοδῶται, ἵνα μὴ ὅταν ἔλθω τότε
3 λογεῖαι γίνωνται. ὅταν δὲ παραγένωμαι, οὓς
ἐὰν δοκιμάσητε, δι' ἐπιστολῶν τούτους πέμψω
ἀπενεγκεῖν τὴν χάριν ὑμῶν εἰς Ἰερουσαλήμ.
4 ἐὰν δὲ ἄξιον ᾖ τοῦ κἀμὲ πορεύεσθαι, σὺν ἐμοὶ
πορεύσονται.

A 19,21 5 Ἐλεύσομαι δὲ πρὸς ὑμᾶς ὅταν Μακεδονίαν
R 15,24 6 διέλθω· Μακεδονίαν γὰρ διέρχομαι, ⸀πρὸς ὑμᾶς
Tt 3,12 δὲ τυχὸν παραμενῶ ἢ καὶ παραχειμάσω, ἵνα
A 20,2; 18,21 7 ὑμεῖς με προπέμψητε οὗ ἐὰν πορεύωμαι. οὐ
θέλω γὰρ ὑμᾶς ἄρτι ἐν παρόδῳ ἰδεῖν· ἐλπίζω
γὰρ χρόνον τινὰ ἐπιμεῖναι πρὸς ὑμᾶς, ἐὰν ὁ
A 19,1.10 8 Κύριος ἐπιτρέψῃ. ἐπιμενῶ δὲ ἐν Ἐφέσῳ ἕως
2 C 2,12
C 4,3 9 τῆς Πεντηκοστῆς· θύρα γάρ μοι ἀνέῳγεν με-
A 14,27
Ap 3,8 10 γάλη καὶ ἐνεργής, καὶ ἀντικείμενοι πολλοί. Ἐὰν
Ph 2,20 δὲ ἔλθῃ Τιμόθεος, βλέπετε ἵνα ἀφόβως γένηται
πρὸς ὑμᾶς· τὸ γὰρ ἔργον Κυρίου ἐργάζεται ὡς
1 T 4,12 11 κἀγώ· ⸀μή τις οὖν αὐτὸν ἐξουθενήσῃ. προ-

57 δοντι P^{46} 1835 226 337ss 206s 440s lat syh* ar Ef Ath Χρ | **58** αγαπ. + μου P^{46} | **16,1** ποιειτε 330 1518ss | **2** σαββατων 1739 104sss° 917 rel. ar bo | ευοδωται BS* 326 M 088 Ds 917* 623-1319 al. rel. pl.] -δωθη rel. | **3** εαν δοκιμ.] δοκιμαζετε P^{46} | **5** διερχομ.] παρερχομαι P^{46} | **6** καταμενω B 1739 424° M | και > P^{46} B 1739 M 462 syp co | **7** γαρ[1]] δε Ψ 088 436 | γαρ[2]] δε Ψs 917-920 919-999 al. rel. | **10** καγω] εγω P^{46} B 1739 424° 1175 M syp sa | **11** ουν > Ds ar |

victoriam per Dominum nostrum Iesum
Christum. Itaque, fratres mei dilecti, stabiles 58
estote et immobiles, abundantes in opere Domini semper, scientes quod labor vester non est inanis in Domino.

16,1-24 ***Epilogus***

De collectis autem, quae fiunt in sanctos, 16
sicut ordinavi ecclesiis Galatiae, ita et vos
facite. Per unam sabbati unusquisque vestrum 2
apud se seponat recondens quod ei bene placuerit, ut non, cum venero, tunc collectae fiant.
Cum autem praesens fuero, quos probaveritis, 3
per epistulas hos mittam perferre gratiam vestram in Hierusalem. Quod si dignum fuerit ut 4
et ego eam, mecum ibunt.

Veniam autem ad vos, cum Macedoniam 5
pertransiero; nam Macedoniam pertransibo.
Apud vos autem forsitan manebo vel etiam 6
hiemabo, ut vos me deducatis quocumque iero.
Nolo enim vos modo in transitu videre; spero 7
enim me aliquantulum temporis manere apud
vos, si Dominus permiserit. Permanebo autem 8
Ephesi usque ad Pentecosten. Ostium enim 9
mihi apertum est magnum et evidens, et adversarii multi.

Si autem venerit Timotheus, videte ut sine 10
timore sit apud vos; opus enim Domini opera-

---

58 opera A | **16,1** sanctis AF^cLRV* d f | **2** reponat HCT^cThKV c, ponat *rel.* | bene > A d Aug Pel | collecta A*Z* d | **4** et FDGLRT c d f Aug] > *rel.* | **5** Machedoniam AHMRCB(F) | **6** vel > D g Amb | **7** transitum AGLCB | aliquantum *codd. pl.* | **9** evidens] videns HTh* d, operosum Ambst, efficax Hier

---

58 2 Par 15,7; C 1,23; Ap 14,13 | **16,1** A 11,29s; 2 C 8-9; G 2,10; R 15,25ss | **2** A 20,7; Ap 1,10 | **4** 2 C 8,20s | **5** A 19,21; 2 C 1,16 | **6** Tt 3,12; R 15,24 | **7** A 20,2s; 18,21 | **8** A 19,1,10 | **9** A 14.27; C 4,3; Ap 3,8 | **10** 1 C 4,17; Ph 2,20

11 tur, sicut et ego. Ne quis ergo illum spernat;
deducite autem illum in pace, ut veniat ad me;
exspecto enim illum cum fratribus.
12 De Apollo autem fratre vobis notum fa-
cio, quoniam multum rogavi eum ut veniret
ad vos cum fratribus, et utique non fuit vo-
luntas ut nunc veniret, veniet autem, cum ei
vacuum fuerit.
13 Vigilate, state in fide, viriliter agite et
14 confortamini. Omnia vestra in caritate fiant.
15 Obsecro autem vos, fratres, nostis domum Ste-
phanae et Fortunati et Achaici, quoniam sunt
primitiae Achaiae, et in ministerium sanctorum
16 ordinaverunt se ipsos, ut et vos subditi sitis
17 eiusmodi et omni cooperanti et laboranti. Gau-
deo autem in praesentia Stephanae et Fortunati
et Achaici, quoniam id quod vobis deerat ipsi
18 suppleverunt; refecerunt enim et meum spiri-
tum et vestrum. Cognoscite ergo qui huius-
modi sunt.
19 Salutant vos ecclesiae Asiae. Salutant vos
in Domino multum Aquila et Priscilla cum
domestica sua ecclesia, apud quos et hospitor.
20 ¹Salutant vos omnes fratres. Salutate invicem
in osculo sancto.

---

12 notum vobis f. quoniam FDLOZ*Th d, significo vobis quia HUCs c f Ambst (g)] > *rel.* | voluntas + eius RKV c Ambst | vacuum] oportunum F* DLTTh^m cdgr Ambst | **15** Furtunati FOUZ*(D) | et Ach. DOUK fg] > *rel.* | **16** eiusmodi] talibus D dgr Ambst | **18** huiusmodi FDLT r Ambst] eiusmodi *rel.* | **19** Asiae] Achaiae F* | Prisca AGHMR UZThKBV cr | apud quos et hospitor TBVW cfg (DL d)] > rel. | **20** ~ fratres omnes *codd. pl.* Ambst

---

11 1T 4,12 | **12** A 18,24 | **13** Ps 30,25 O'; E 6,10 | **15** 1C 1,16; 16,17 | **16** Ph 2,29; 1Th 5,12; 1T 5,17 | **18** 2C 2,13; 7,13 | **19** A 18,2.18.26; R 16,3ss; 2T 4,19 | **20** R 16,16; 2C 13,12

πέμψατε δὲ αὐτὸν ἐν εἰρήνῃ, ἵνα ἔλθῃ πρός
με· ἐκδέχομαι γὰρ αὐτὸν μετὰ τῶν ἀδελφῶν.
Περὶ δὲ Ἀπολλῶ τοῦ ἀδελφοῦ, πολλὰ παρεκά- 12 1,12; 3,6
λεσα αὐτὸν ἵνα ἔλθῃ πρὸς ὑμᾶς μετὰ τῶν ἀδελ-
φῶν· καὶ πάντως οὐκ ἦν θέλημα ἵνα νῦν ἔλθῃ,
ἐλεύσεται δὲ ὅταν εὐκαιρήσῃ.

Γρηγορεῖτε, στήκετε ἐν τῇ πίστει, ἀνδρί- 13 Ps 30,25 O' E 6,10
ζεσθε, κραταιοῦσθε. πάντα ὑμῶν ἐν ἀγάπῃ 14
γινέσθω. Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, οἴδατε 15 1,16; R 16,5
τὴν οἰκίαν Στεφανᾶ, ὅτι ἐστὶν ἀπαρχὴ τῆς Ἀ-
χαΐας καὶ εἰς διακονίαν τοῖς ἁγίοις ἔταξαν ἑαυ-
τούς· ἵνα καὶ ὑμεῖς ὑποτάσσησθε τοῖς τοιούτοις 16 Ph 2,29
καὶ παντὶ τῷ συνεργοῦντι καὶ κοπιῶντι. χαίρω 17
δὲ ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ Στεφανᾶ καὶ Φορτουνά-
του καὶ Ἀχαϊκοῦ, ὅτι τὸ ὑμέτερον ὑστέρημα
οὗτοι ἀνεπλήρωσαν· ἀνέπαυσαν γὰρ τὸ ἐμὸν 18
πνεῦμα καὶ τὸ ὑμῶν. ἐπιγινώσκετε οὖν τοὺς 1 Th 5,12
τοιούτους.

Ἀσπάζονται ὑμᾶς αἱ ἐκκλησίαι τῆς Ἀσίας. 19 A 18,2.18.26 R 16,3.5
ἀσπάζεται ὑμᾶς ἐν Κυρίῳ πολλὰ Ἀκύλας καὶ
Πρῖσκα σὺν τῇ κατ' οἶκον αὐτῶν ἐκκλησίᾳ. ἀσ- 20 R 16,16 2 C 13,12 1 P 5,14
πάζονται ὑμᾶς οἱ ἀδελφοὶ πάντες. Ἀσπάσασθε
ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἁγίῳ.

εμε P^{46} B 1175 Ds 1912 823 | μετα τ. αδ. > B | 12 Απολλω > S* | αδελφ. + δηλω υμιν οτι S* D*s vg^{1} Ambst | οταν] εαν P^{46} co | 13 ανδριζ. + και A 1175 D^{1} 917-181 1912 460 vg co | 15 δε > S*D^{1}* 1912 ar | Στεφ. + κ. Φορτουνατου κ. Αχαϊκου C* G 1319ss 255 206s 1611s syh^{+} bo, κ. Φορτ. S^{c} 326s Ds 1836-88 vg ar Thdt | Αχ.] Ασιας P^{46} | 16 κοπιωντι + εν Κω 81 1319ss 255, εν υμιν G | 17 Φουρτουν. P 326 81 917-920 919 rel. pl. | υμετερ.] υμων P^{46} SA 6 Ψ-81 917-920 919-177 al. rel. pl. | αυτοι As M $D^{1}$$G^{1}$ vg syp Χρ | 18 γαρ + και Ds 181 lat | 19 > A | υμας $1\frown 2$ P^{46} 326 69 38 206s | εκκλησ. + πασαι CP 1912 syp Χρ | ασπαζετ.] -ζονται B 1739-33 326ss G^{r} rel. | Πρισκιλλα CA Psss D-919 547 rel. sy ar, Πρεισκας P^{46} | εκκλησια + παρ οις κ. ξενιζομαι Ds vg^{1} |

C 4,18 21 Ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου. εἴ τις
2 Th 3,17 22
G 1,8s οὐ φιλεῖ τὸν Κύριον, ἤτω ἀνάθεμα. *Μαρὰν*
Ap 22,20
23 *ἀθά.* ἡ χάρις τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ μεθ' ὑμῶν.
24 ἡ ἀγάπη μου μετὰ πάντων ὑμῶν ἐν Χριστῷ
Ἰησοῦ.

---

22 Κυ+ημων P 489 920 1 330 38 al. 206ss 440s 1518 257s al. K syp co, Ιυ Χυ Pss Dr rel., Ιυ 1610 ar Tert | **23** Κυ+ημων A 33 P 81 88 5 489 157s al. 440s 378 al. vg[1] syp ar co | Ιυ+Χυ C-1908 Pr D-920 547 rel. pl. vg[1] sy ar co | **24** μου > A 1739 Ψ | Ιυ B 1739 33 81 M F g r Ambst] + αμην rel., γενηθητω γενηθητω G[1] |

Salutatio mea manu Pauli. Si quis non 21 22
amat Dominum nostrum Iesum Christum, sit
anathema. Maran atha. ¹Gratia Domini nostri 23
Iesu Christi vobiscum. Caritas mea cum om- 24
nibus vobis in Christo Iesu. Amen.

---

22 nostrum DMOKVW c] > *rel.* | **23** nostri > A GHCsW cdfg | Christi > AGHRUCsTh[c] f | **24** amen > FT f g r Ambst

---

21 G 6,11; C 4,18; 2 Th 3,17; Phm 19
22 G 1,8s; Ap 22,20; 1 C 12,3

EPISTULA

BEATI PAULI APOSTOLI

AD CORINTHIOS SECUNDA

1,1-11 *Exordium*

1 PAULUS apostolus Iesu Christi per vo-
luntatem Dei et Timotheus frater ecclesiae
Dei, quae est Corinthi cum omnibus sanctis, qui
2 sunt in universa Achaia. Gratia vobis et pax
a Deo Patre nostro et Domino Iesu Christo.
3 Benedictus Deus et Pater Domini nostri
Iesu Christi, Pater misericordiarum et Deus
4 totius consolationis, qui consolatur nos in omni
tribulatione nostra, ut possimus et ipsi con-
solari eos, qui in omni pressura sunt, per ex-
hortationem, qua exhortamur et ipsi a Deo.
5 Quoniam sicut abundant passiones Christi in
nobis, ita et per Christum abundat consolatio
6 nostra. Sive autem tribulamur pro vestra ex-
hortatione et salute, sive consolamur pro ves-
tra consolatione, sive exhortamur pro vestra
exhortatione et salute, quae operatur toleran-
tiam earundem passionum, quas et nos pati-
7 mur; ut spes nostra firma sit pro vobis,

---

6 exhortatione[1.2]] consolatione | exhort.] consolamur

---

1 ~ sanctis omnibus *codd.* (-V*) | **3** et[1] > M* Hil Var | **4** qua] quae F*LK | **5** abundant + etiam DLRB Amb Ambst, et dgr Hier | **6** sive[2] – consolatione *> *codd.* | et salute[2] DH*LZ*T[c]Th dfg Ambst] *> *rel.* | operatur + in *codd. pl.* | tolerantia AFH[c]-RC Th* | **7** ut D] et *rel.* | sit Z[c]W Ambst] est DR c Hier, > *rel.*

---

1 1 C 1,1 | **2** R 1,7 | **3** R 15,5; E 1,3; 1 P 1,3 | **5** Ps 33,19s; 93,19 | **6** 2 C 4,15

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Β

Παῦλος ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ διὰ θε- 1 1 C 1,1
λήματος Θεοῦ καὶ Τιμόθεος ὁ ἀδελφὸς τῇ ἐκ-
κλησίᾳ τοῦ Θεοῦ τῇ οὔσῃ ἐν Κορίνθῳ σὺν τοῖς
ἁγίοις πᾶσιν τοῖς οὖσιν ἐν ὅλῃ τῇ Ἀχαΐᾳ· χάρις 2 R 1,7
ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ
Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.
Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ Κυρίου 3 R 15,5 E 1,3; 1P 1,3
ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ πατὴρ τῶν οἰκτιρμῶν
καὶ Θεὸς πάσης παρακλήσεως, ὁ παρακαλῶν 4
ἡμᾶς ἐπὶ πάσῃ τῇ θλίψει ἡμῶν, εἰς τὸ δύνασ-
θαι ἡμᾶς παρακαλεῖν τοὺς ἐν πάσῃ θλίψει
διὰ τῆς παρακλήσεως ἧς παρακαλούμεθα αὐτοὶ
ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. ὅτι καθὼς περισσεύει τὰ πα- 5 Ps 33,19s; 93,19
θήματα τοῦ Χριστοῦ εἰς ἡμᾶς, οὕτως διὰ τοῦ
Χριστοῦ περισσεύει καὶ ἡ παράκλησις ἡμῶν.
εἴτε δὲ θλιβόμεθα, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν παρακλήσεως 6 4,15.17
καὶ σωτηρίας· εἴτε παρακαλούμεθα, ὑπὲρ τῆς
ὑμῶν παρακλήσεως τῆς ἐνεργουμένης ἐν ὑπομο-
νῇ τῶν αὐτῶν παθημάτων ὧν καὶ ἡμεῖς πάσχο-
μεν. καὶ ἡ ἐλπὶς ἡμῶν βεβαία ὑπὲρ ὑμῶν, εἰδό- 7

---

1 ~ Ιυ Χυ A 6 Ψsss rel. pl. K^{r} r vg syp ar bo^{1} | Τιμοθ. + κ. Σιλουανος Did | **4** επι] εν C 920 919 lat syp ar co Eus Χρ Ef | δυνασθαι + και vg syph^{+} co Ambst | παρακαλουμ. + και Ds vg | **5** ουτως + και 33 Ds 1835 69 436s al. vg Ωρ^{1} | **6** δε > C 326 1836 1245 257 sa | κ. σωτηριας > B 33 614 (263) | σωτηρ. + sive consolamur pro vestra consolatione vg^{1} | ~ ειτε^{2} – παρακλησεως^{2} + κ. σωτηριας (*post* υμων *v.* 7) B 326 D-177 al. rel. K^{r} | υπομονη + πολλη 1 440ss 1245 913ss 876 | αυτων] αυτου 927s 440ss 491s 1518 257s 506s 876 | **7** ημων] υμων B 1319 | παθηματων 6⁀7 *P*^{46} |

τες ὅτι ὡς κοινωνοί ἐστε τῶν παθημάτων, οὕτως
A 19,23 8 καὶ τῆς παρακλήσεως. Οὐ γὰρ θέλομεν ὑμᾶς
1 C 15,32 ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, ὑπὲρ τῆς θλίψεως ἡμῶν τῆς
γενομένης ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ὅτι καθ' ὑπερβολὴν ὑπὲρ
δύναμιν ἐβαρήθημεν, ὥστε ἐξαπορηθῆναι ἡμᾶς
9 καὶ τοῦ ζῆν· ἀλλὰ αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς τὸ ἀπόκριμα
τοῦ θανάτου ἐσχήκαμεν, ἵνα μὴ πεποιθότες ὦμεν
ἐφ' ἑαυτοῖς ἀλλ' ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ ἐγείροντι τοὺς
2 T 4,18 10 νεκρούς· ὃς ἐκ τηλικούτου θανάτου ἐρύσατο
ἡμᾶς καὶ ῥύσεται, εἰς ὃν ἠλπίκαμεν ὅτι καὶ ἔτι
11 ῥύσεται, συνυπουργούντων καὶ ὑμῶν ὑπὲρ ἡμῶν
τῇ δεήσει, ἵνα ἐκ πολλῶν προσώπων τὸ εἰς
ἡμᾶς χάρισμα διὰ πολλῶν εὐχαριστηθῇ ὑπὲρ
ἡμῶν.

2.17 12 Ἡ γὰρ καύχησις ἡμῶν αὕτη ἐστίν, τὸ μαρ-
Hb 13.18 τύριον τῆς συνειδήσεως ἡμῶν, ὅτι ἐν ἁγιότητι
1 C 1,17 καὶ εἰλικρινείᾳ τοῦ Θεοῦ, οὐκ ἐν σοφίᾳ σαρκικῇ
ἀλλ' ἐν χάριτι Θεοῦ, ἀνεστράφημεν ἐν τῷ κόσμῳ,
13 περισσοτέρως δὲ πρὸς ὑμᾶς. οὐ γὰρ ἄλλα γρά-
φομεν ὑμῖν ἀλλ' ἢ ἃ ἀναγινώσκετε ἢ καὶ ἐπι-
γινώσκετε, ἐλπίζω δὲ ὅτι ἕως τέλους ἐπιγνώ-
5,12 14 σεσθε, καθὼς καὶ ἐπέγνωτε ἡμᾶς ἀπὸ μέρους,
Ph 2,16

---

8 θελω 88 460 K ar bo Ωρ Bas | *υπερ*] *περι* Sss 33s 104 81 Ds 1912 999 1319ss 436s 440s 1611s Ωρ Bas | γενομ. + ημιν 104s 917-181 1838-330 al. rel. pl. K[r] sy Ef | **10** τηλικουτων θανατων P[46] 1739[0] 2005 dr (vg). sy Ωρ Χρ Ambst Hier Ef | ρυσεται[1]] ρυεται 1739 326 M D-1898 1838* 919 319 255 rel. K[r] | κ. ρυσετ. > AΨ D* syp | εις ον >, ηλπικ. + δε 256 255 2005 syp Χρ (ar Ef) | οτι > P[46] B 1739 M D[1] | ετι > 104 D[c]s 623 489 2005 | **11** ημων υπ. υμων A 1898 1319 1311 1245 | εν πολλω προσωπω P[46] 1739 424[c] M G 330 (syh*) Χρ | ημων[2]] υμων P[46]* BP F-467 920ss 460-794 al. 242-2 635[r] 1518 257s 378* K[r] | **12** αγιοτ.] απλοτητι 6 104s D-177 al. 436 rel. L[r] lat sy | θυ[1] + και P[46] B 1739 33 Ψ M 88 241 69 206s vg sy ar Ef | **13** η[1] > P[46] A 33 491s 2005 ar | α > As D* 1912 330 321 | η[2] > G 547 K lat sy | η κ. επιγινωσκ. > P[46] B 104 1898 460 | οτι + και 1739s Psss M 917-794 al. rel. pl. K[r] |

scientes quod sicut socii passionum estis, sic
eritis et consolationis. Non enim volumus igno- 8
rare vos, fratres, de tribulatione nostra, quae
facta est in Asia, quoniam supra modum gra-
vati sumus supra virtutem, ita ut taederet nos
etiam vivere. Sed ipsi in nobismet ipsis respon- 9
sum mortis habuimus, ut non simus fidentes
in nobis, sed in Deo, qui suscitat mortuos;
qui de tantis periculis nos eripuit et eruit, in 10
quem speramus quoniam et adhuc eripiet,
adiuvantibus et vobis in oratione pro nobis, 11
ut ex multorum personis eius quae in nobis
est donationis, per multos gratiae agantur pro
nobis.

1,12-7,16 ***Apostoli cum ecclesia intima unio***

1,12-2,17 *Apostoli sinceritas et caritas in adventu differendo*

Nam gloria nostra haec est, testimonium 12
conscientiae nostrae, quod in simplicitate cordis
et sinceritate Dei, et non in sapientia carnali,
sed in gratia Dei conversati sumus in hoc
mundo, abundantius autem ad vos. Non enim 13
alia scribimus vobis, quam quae legistis et
cognovistis. Spero autem quod usque in finem
cognoscetis, sicut et cognovistis nos ex parte, 14

7 quod] quoniam *codd. pl.* | **8** ~ vos ignorare AH W c d g r Tert Ambst Hier | **9** nobis ipsis *codd. pl.* | Deo] domino FDCsTh c d | **10** ~ eripuit nos *codd.* | eruet *codd. pl.* | **11** multor. pers.] multarum facierum AM Pel (HZThKBV c) | **12** cordis > *codd.* | hoc > AG*MCsTh g r | **13** legistis]* legitis Th* d | cognovistis] -noscitis AFGHMOZ*ThKBV d g r Ambst

8 A 19,23; 1 C 15,32 | **10** 2 T 4,18 | **12** 2 C 2,17; Hb 13,18; 1 C 1,17 | **14** 2 C 5,12; Ph 2,16

quod gloria vestra sumus, sicut et vos nostra,
in die Domini nostri Iesu Christi.
15 Et hac confidentia volui prius venire ad
16 vos, ut secundam gratiam haberetis, [16]et per
vos transire in Macedoniam et iterum a Ma-
cedonia venire ad vos et a vobis deduci in
17 Iudaeam. Cum ergo hoc voluissem, numquid
levitate usus sum? Aut quae cogito, secundum
carnem cogito, ut sit apud me EST et NON?
18 Fidelis autem Deus, quia sermo noster, qui
fuit apud vos, non est in illo EST et NON.
19 Dei enim Filius Iesus Christus, qui in vobis
per nos praedicatus est, per me et Silvanum
et Timotheum, non fuit EST et NON, sed EST
20 in illo fuit. Quotquot enim promissiones Dei
sunt, in illo EST; ideo et per ipsum Amen
21 Deo ad gloriam nostram. Qui autem confirmat
nos vobiscum in Christo, et qui unxit nos
22 Deus, qui et signavit nos et dedit pignus
Spiritus in cordibus nostris.
23 Ego autem testem Deum invoco in animam
meam, quod parcens vobis non veni ultra Co-

---

14 quod] quia *codd.*
15 secundam] secundum D*MTV d
16 transirem, venirem (F)DH*CsTh* Ambst
17 ~ hoc ergo A[c]FDHThB f g r Ambst (CT)
18 fuit HZ[c]] fit *rel.*
non[2] + sed est in illo est DUZ*TTh[m]BW f
19 fuit[1] + in illo DKW c
20 nostram] *per nos D[c] c f* Ambst Vig
22 ~ et qui *codd.*, > qui D r Var

---

16 1 C 16,5s
17 2 C 5,16
20 Ap 3,14
21 1 J 2,27
22 2 C 5,5; R 8,16; E 1,13s
23 2 C 11,31; R 1,9

ὅτι καύχημα ὑμῶν ἐσμεν καθάπερ καὶ ὑμεῖς
ἡμῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ.
Καὶ ταύτῃ τῇ πεποιθήσει ἐβουλόμην πρό- 15
τερον πρὸς ὑμᾶς ἐλθεῖν, ἵνα δευτέραν χάριν
σχῆτε, καὶ δι' ὑμῶν διελθεῖν εἰς Μακεδονίαν, 16 1 C 16,5s
καὶ πάλιν ἀπὸ Μακεδονίας ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς
καὶ ὑφ' ὑμῶν προπεμφθῆναι εἰς τὴν Ἰουδαίαν.
τοῦτο οὖν βουλόμενος μήτι ἄρα τῇ ἐλαφρίᾳ 17 5,16
ἐχρησάμην; ἢ ἃ βουλεύομαι κατὰ σάρκα βου-
λεύομαι, ἵνα ᾖ παρ' ἐμοὶ τὸ ναὶ ναὶ καὶ τὸ οὒ
οὔ; πιστὸς δὲ ὁ Θεὸς ὅτι ὁ λόγος ἡμῶν ὁ πρὸς 18
ὑμᾶς οὐκ ἔστιν ναὶ καὶ οὔ. ὁ τοῦ Θεοῦ γὰρ 19
υἱὸς Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ ἐν ὑμῖν δι' ἡμῶν κη-
ρυχθείς, δι' ἐμοῦ καὶ Σιλουανοῦ καὶ Τιμοθέου,
οὐκ ἐγένετο ναὶ καὶ οὔ, ἀλλὰ ναὶ ἐν αὐτῷ γέ-
γονεν. ὅσαι γὰρ ἐπαγγελίαι Θεοῦ, ἐν αὐτῷ τὸ 20 Ap 3,14
ναί· διὸ καὶ δι' αὐτοῦ τὸ ἀμήν τῷ Θεῷ πρὸς
δόξαν δι' ἡμῶν. ὁ δὲ βεβαιῶν ἡμᾶς σὺν ὑμῖν 21 1 J 2,27
εἰς Χριστὸν καὶ χρίσας ἡμᾶς Θεός, ὁ καὶ σφρα- 22 5,5; R 8,16 E 1,13s
γισάμενος ἡμᾶς καὶ δοὺς τὸν ἀρραβῶνα τοῦ
πνεύματος ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν.
Ἐγὼ δὲ μάρτυρα τὸν Θεὸν ἐπικαλοῦμαι ἐπὶ 23 11,31; R 1,9
τὴν ἐμὴν ψυχήν, ὅτι φειδόμενος ὑμῶν οὐκέτι

---

14 ημων^2 > P^{46} CsΨ D 88-177 al. rel. | Ιυ + Χυ 1739 P-1175 M Ds al. 623 69 1319-38 al. 2 440s lat syph$^+$ ar^l co | **15** ~ ελθ. πρ. υμ. (το) προτερον 6 Ψ 917-177 al. rel. pl. | χαριν S*-6 33 Ψ D-181 623 1835 pl. 206sss 440 rel. pl. K^r vg sy ar sa] χαραν rel. | **16** διελθ.] απελθειν AP Ds 1319ss 436s ar syh^m | υφ] αφ P^{46} 1175s Ds 467 330 635 440s | **17** βουλευομενος Ψ 326 D 1836ss 623^s 920 pl. 206 823^s 1611^s 257 pl. K^r syh | **18** εστιν] εγενετο 6 Ψsss 917-263 1311 rel. K^r | **19** ~ Χς Ις S*ssΨ 326 bo | **20** διο κ. δι αυτου] εν αυτω 6 917-88 623 pl. 920-177 al. rel. pl. K^r | δοξαν + κ. τιμην G | τω θω πρ. δοξ.] ~ πρ. δοξ. θυ syp ar Ef | δι^2 > C 081 623 1 635 L vg | **21** υμας συν ημιν C 241 218 206ss 440 syh | | **22** ο P^{46}] > S* C*A 6 33sss 81 917-88 623s 1835 69ss 1319ss al. 206s 440 1611s K Did | **23** ουκετι] ουκ G d sypih$^+$ Ef |

1 P 5,3 24 ἦλθον εἰς Κόρινθον. οὐχ ὅτι κυριεύομεν ὑμῶν
τῆς πίστεως, ἀλλὰ συνεργοί ἐσμεν τῆς χαρᾶς
12,21 1 C 4,21 2 ὑμῶν· τῇ γὰρ πίστει ἑστήκατε. ἔκρινα δὲ ἐμαυτῷ
τοῦτο, τὸ μὴ πάλιν ἐν λύπῃ πρὸς ὑμᾶς ἐλθεῖν.
2 εἰ γὰρ ἐγὼ λυπῶ ὑμᾶς, καὶ τίς ὁ εὐφραίνων
3 με εἰ μὴ ὁ λυπούμενος ἐξ ἐμοῦ; καὶ ἔγραψα
τοῦτο αὐτό, ἵνα μὴ ἐλθὼν λύπην σχῶ ἀφ' ὧν
ἔδει με χαίρειν, πεποιθὼς ἐπὶ πάντας ὑμᾶς ὅτι
A 20,31 4 ἡ ἐμὴ χαρὰ πάντων ὑμῶν ἐστιν. ἐκ γὰρ πολλῆς
7,8 θλίψεως καὶ συνοχῆς καρδίας ἔγραψα ὑμῖν διὰ
πολλῶν δακρύων, οὐχ ἵνα λυπηθῆτε, ἀλλὰ τὴν
ἀγάπην ἵνα γνῶτε ἣν ἔχω περισσοτέρως εἰς ὑμᾶς.
5 Εἰ δέ τις λελύπηκεν, οὐκ ἐμὲ λελύπηκεν, ἀλλὰ
ἀπὸ μέρους, ἵνα μὴ ἐπιβαρῶ, πάντας ὑμᾶς.
6 ἱκανὸν τῷ τοιούτῳ ἡ ἐπιτιμία αὕτη ἡ ὑπὸ τῶν
7 πλειόνων, ὥστε τοὐναντίον μᾶλλον ὑμᾶς χαρί-
σασθαι καὶ παρακαλέσαι, μή πως τῇ περισσο-
8 τέρᾳ λύπῃ καταποθῇ ὁ τοιοῦτος. διὸ παρακαλῶ
7,15 9 ὑμᾶς κυρῶσαι εἰς αὐτὸν ἀγάπην· εἰς τοῦτο γὰρ
καὶ ἔγραψα, ἵνα γνῶ τὴν δοκιμὴν ὑμῶν, εἰ
Mt 18,18 10 εἰς πάντα ὑπήκοοί ἐστε. ᾧ δέ τι χαρίζεσθε,
κἀγώ. καὶ γὰρ ἐγὼ ὃ κεχάρισμαι, εἴ τι κεχά-
L 22,31 11 ρισμαι, δι' ὑμᾶς ἐν προσώπῳ Χριστοῦ, ἵνα μὴ
πλεονεκτηθῶμεν ὑπὸ τοῦ σατανᾶ· οὐ γὰρ αὐτοῦ
τὰ νοήματα ἀγνοοῦμεν.

---

24 χαρας] χαριτος 1912 1835 69 1319s ar | **2,1** δε] γαρ P^{46} B 33 1175 69 1611s 2005 r syh bo^{1} | ~ ελθειν πρ. υμ. P^{46} 1739 Ds 623s 241 330 1831 385 | **2** τις BS^{*}ss 81^{c} 1912 Cy] + εστιν rel. | **3** και + γαρ 33 81 1912 330 2127s 436 syh^{+} sa | εγραψα + υμιν 6 104sss D-915 623^{*} rel. pl. K^{r} vg syp Ef | λυπην + επι λυπην 1739 104-81 Ds 1912 467 1319sss 255 206ss lat pl. syh^{+} | **4** ~ ινα γνωτε τ. αγαπ. G 319 1891 r vg sy co (Ψ 88 69 ar Ef) | **6** η υπο τ. πλειον. > G | **7** μαλλον > BA syp Hier Aug | **9** εγραψα + υμιν 104 81 G Χρ Thdt Ef] ει] η BA 33, ως 1836 460, > P^{46} | **10** εγω ει τι κεχαρισμαι ω κεχαρ. 6 33 Ψ 181^{*} rel. pl. K^{r} | ο > D^{*} co (Tert) | ο κεχαρ. > 917s 1912 337s 255 2 491s |

rinthum; non quia dominamur fidei vestrae, 24
sed adiutores sumus gaudii vestri; nam fide
statis. Statui autem hoc ipsum apud me, ne **2**
iterum in tristitia venirem ad vos. Si enim 2
ego contristo vos, et quis est qui me laetificet,
nisi qui contristatur ex me? Et hoc ipsum 3
scripsi vobis, ut non cum venero, tristitiam
super tristitiam habeam de quibus oportuerat
me gaudere, confidens in omnibus vobis, quia
meum gaudium omnium vestrum est. Nam 4
ex multa tribulatione et angustia cordis scripsi
vobis per multas lacrimas, non ut contristemini, sed ut sciatis, quam caritatem habeam
abundantius in vobis.

Si quis autem contristavit, non me contris- 5
tavit, sed ex parte, ut non onerem, omnes vos.
Sufficit illi, qui eiusmodi est, obiurgatio haec, 6
quae fit a pluribus, ita ut e contrario magis do- 7
netis et consolemini, ne forte abundantiori tris-
titia absorbeatur qui eiusmodi est. Propter quod 8
obsecro vos, ut confirmetis in illum caritatem.
Ideo enim et scripsi, ut cognoscam experimen- 9
tum vestrum, an in omnibus oboedientes sitis.
Cui autem aliquid donastis, et ego; nam et 10
ego quod donavi, si quid donavi, propter vos
in persona Christi, ut non circumveniamur a 11
satana; non enim ignoramus cogitationes eius.

---

24 stetistis AGHLMZ*ThB | **2,1** ipsum M*U d f g Pel] ipse *rel.* | tristitiam AFGMZ* d r Pel | **3** vobis[1] > AH Ambst Pel | **4** habeo AFGHUCsTh Amb Aug | **6** sufficit] satis est r Tert Amb Ambst | **7** e contra F[c]H*Th[m] m Ambst | **9** et > ADLMO*UCs m r Ambst Pel Sed | **10** donatis ADHCT*Th d m Pac

---

24 1 P 5,3; 1 C 3,9 | **2,1** 2 C 12,11; 1 C 4,21 | **3** 2 C 13,10 | **4** A 20,31; 2 C 7,8 | **9** 2 C 7,15; 10,6 | **10** Mt 10,40; 18,18 | **11** L 22,31

12 Cum venissem autem Troadem propter
evangelium Christi, et ostium mihi apertum
13 esset in Domino, non habui requiem spiritui
meo, eo quod non invenerim Titum fratrem
meum, sed valefaciens eis profectus sum in
14 Macedoniam. Deo autem gratias, qui semper
triumphat nos in Christo Iesu et odorem no-
titiae suae manifestat per nos in omni loco,
15 ¹quia Christi bonus odor sumus Deo in iis, qui
16 salvi fiunt, et in iis, qui pereunt; aliis quidem
odor mortis in mortem, aliis autem odor vitae
17 in vitam. Et ad haec quis tam idoneus? ¹Non
enim sumus sicut plurimi, adulterantes verbum
Dei, sed ex sinceritate, sed sicut ex Deo, co-
ram Deo in Christo loquimur.

3,1-5,10 *Muneris apostolici gloria et fiducia in Deo fundata*

3 Incipimus iterum nosmet ipsos commendare?
aut numquid egemus sicut quidam commen-
2 datitiis epistulis ad vos aut ex vobis? Epis-
tula nostra vos estis, scripta in cordibus nos-
tris quae scitur et legitur ab omnibus homi-
3 nibus, manifestati quod epistula estis Christi,
ministrata a nobis et scripta non atramento,

---

13 invenirem DLO*Z* d e
15 Deo + in omni loco Or[1] Hil Hier[1] Aug[1]
iis[1.2]] his *codd.*
16 tam* > Ambst Aug[1] Sed
17 sed[2] > FDZ[c]Th c d f g Ir Sing Ambst Pel
3,3 quod] quoniam *codd. pl.*, quia AO Ambst

---

12 A 14,27; 1 C 16,9; Ap 3,8
13 2 C 7,5.13; A 20,1; G 2,1.3 | 15 1 C 1,18
16 2 C 3,3s; L 2,34
17 2 C 1,12; 4,2; 1 P 4,11
3,1 2 C 5,12; A 18,27; R 16,1 | 2 1 C 9,2; J 5,36
3 Ex 24,12; 31,18; 34,1; Jr 31,33; Ez 11,19; 36,26

Ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν Τρῳάδα εἰς τὸ εὐαγγέ- 12 A 14,27 1 C 16,9
λιον τοῦ Χριστοῦ, καὶ θύρας μοι ἀνεῳγμένης
ἐν Κυρίῳ, οὐκ ἔσχηκα ἄνεσιν τῷ πνεύματί μου 13 A 20,1
τῷ μὴ εὑρεῖν με Τίτον τὸν ἀδελφόν μου, ἀλλὰ
ἀποταξάμενος αὐτοῖς ἐξῆλθον εἰς Μακεδονίαν.
Τῷ δὲ Θεῷ χάρις τῷ πάντοτε θριαμβεύοντι 14
ἡμᾶς ἐν τῷ Χριστῷ καὶ τὴν ὀσμὴν τῆς γνώ- Sir 24,20
σεως αὐτοῦ φανεροῦντι δι' ἡμῶν ἐν παντὶ τόπῳ·
ὅτι Χριστοῦ εὐωδία ἐσμὲν τῷ Θεῷ ἐν τοῖς σῳ- 15 1 C 1,18
ζομένοις καὶ ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις, οἷς μὲν ὀσμὴ 16 3,3s; L 2,34
ἐκ θανάτου εἰς θάνατον, οἷς δὲ ὀσμὴ ἐκ ζωῆς
εἰς ζωήν. καὶ πρὸς ταῦτα τίς ἱκανός; [I]οὐ γάρ 17 1,12; 1 P 4,11
ἐσμεν ὡς οἱ πολλοὶ καπηλεύοντες τὸν λόγον
τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ὡς ἐξ εἰλικρινείας, ἀλλ' ὡς ἐκ
Θεοῦ κατέναντι Θεοῦ ἐν Χριστῷ λαλοῦμεν.

Ἀρχόμεθα πάλιν ἑαυτοὺς συνιστάνειν; ἢ 3 5,12; R 16,1 A 18,27
μὴ χρῄζομεν ὥς τινες συστατικῶν ἐπιστολῶν
πρὸς ὑμᾶς ἢ ἐξ ὑμῶν; ἡ ἐπιστολὴ ἡμῶν ὑμεῖς 2 1 C 9,2
ἐστε, ἐγγεγραμμένη ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, γι-
νωσκομένη καὶ ἀναγινωσκομένη ὑπὸ πάντων
ἀνθρώπων, φανερούμενοι ὅτι ἐστὲ ἐπιστολὴ 3 Ex 24,12 31,18; 34,1 Pr 3,3; 7,3 Ez 11,19; 36,26 Jr 31,33
Χριστοῦ διακονηθεῖσα ὑφ' ἡμῶν, ἐγγεγραμμένη
οὐ μέλανι ἀλλὰ πνεύματι Θεοῦ ζῶντος, οὐκ ἐν

---

12 εις²] δια Ds 330 lat | θυρα μοι ην εωγμενη (*D*) G | **13** μου + εν 33 D 330 | τω²] του S*C° 88s 920 1149 | **14** τω Χω] Χω Ιυ (*P*[46]) 33 69 1319sss vg ar | **16** εκ[1.2] *P*[46] Iϱ Cl Ωϱ Hil] > Ψ 326 D-177 462-319 255 rel. Kʳ lat sy | **17** πολλοι Iϱ Did Bas] λοιποι *P*[46] P 326 Ds 1836ss 1838s ϙ20 1sss 999s 1891* 1872* 1611* 383s Lʳ sy ar Ef | ως² > G 181 d vg Ambst Ef | κατενωπιον Ψss D-177 1311 rel. Kʳ | **3,1** συνισταν *P*[46] B 33 326 D* | η¹] ει A 33ss 917sss 88s 623 pl. 920 pl. 522ʳ 1518 2138 913s 203ss Kʳ ar (sa) | ως] ωσπερ A 1175s D* 88 69 | υμων + συστατικων P 104s D-999 255 rel. Kʳ sy | **2** εγγεγραμμενοι 33 378 506s | ημων²] υμων S 33 1912 489 440s 1245 | **3** ημων + και *P*[46] B 1739 424° 436 206°s vg ar | γεγραμμ. 1739 206s 440s 823 K vg Did |

πλαξὶν λιθίναις ἀλλ' ἐν *πλαξὶν καρδίαις σαρ-*
κίναις.
4 Πεποίθησιν δὲ τοιαύτην ἔχομεν διὰ τοῦ
2,16 5 Χριστοῦ πρὸς τὸν Θεόν. οὐχ ὅτι ἀφ' ἑαυτῶν
ἱκανοί ἐσμεν λογίσασθαί τι ὡς ἐξ ἑαυτῶν, ἀλλ'
Jr 31,31 1 C 11,25 R 7,6 6 ἡ ἱκανότης ἡμῶν ἐκ τοῦ Θεοῦ, ὃς καὶ ἱκάνωσεν
ἡμᾶς διακόνους καινῆς διαθήκης, οὐ γράμματος
ἀλλὰ πνεύματος· τὸ γὰρ γράμμα ἀποκτείνει, τὸ
δὲ πνεῦμα ζωοποιεῖ.
7 Εἰ δὲ ἡ διακονία τοῦ θανάτου ἐν γράμμα-
σιν ἐντετυπωμένη λίθοις ἐγενήθη ἐν δόξῃ, ὥστε
Ex 34,30 μὴ δύνασθαι ἀτενίσαι τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ εἰς
τὸ πρόσωπον Μωϋσέως διὰ *τὴν δόξαν τοῦ προσ-*
G 3,2.5 8 *ώπου αὐτοῦ* τὴν καταργουμένην, πῶς οὐχὶ μᾶλ-
λον ἡ διακονία τοῦ πνεύματος ἔσται ἐν δόξῃ;
Dt 27,26 E 3,8s 9 εἰ γὰρ ἡ διακονία τῆς κατακρίσεως δόξα, πολ-
λῷ μᾶλλον περισσεύει ἡ διακονία τῆς δικαιο-
Ex 34,29-35 10 σύνης δόξῃ. καὶ γὰρ οὐ δεδόξασται τὸ δεδο-
ξασμένον ἐν τούτῳ τῷ μέρει εἵνεκεν τῆς ὑπερ-
11 βαλλούσης δόξης. εἰ γὰρ τὸ καταργούμενον διὰ
δόξης, πολλῷ μᾶλλον τὸ μένον ἐν δόξῃ.
12 Ἔχοντες οὖν τοιαύτην ἐλπίδα πολλῇ παρρη-
Ex 34,33-35 13 σίᾳ χρώμεθα, καὶ οὐ καθάπερ *Μωϋσῆς ἐτίθει κά-*
λυμμα ἐπὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, πρὸς τὸ μὴ ἀτε-
νίσαι τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ εἰς τὸ τέλος τοῦ κατ-

καρδιας Mn F 1912 489 2 lat syp ar co Ιρ Ωρ Eus Χρ Ef | 4 εχω A | 5 λογιζεσθ. C Ds 919 177 1867 | τι > P^{46} B | εαυτων[2]] αυτων B G 1835 242 | 6 γραμματι αλλα πνι 33 lat syp ar Ef | αποκτεινει B 1836[c] 547 462 Ωρ Ath Bas] -κτεννει Mn P^{46c} S 1739 Ps G 181 919s 337s al. 429 1891 635 35 1611 K, -κτενει P^{46*} rel. L[r] | 7 γραμματ B D[1] G[1] 1311 | εντετυπωμ. + εν Ψ 326s 917 rel. pl. K[r] df δυνασθαι > P^{46} | 9 η[1] BPs 917[s] 623ss rel. pl. K[r] d vg ar bo Ef] τη P^{46} al. | περισσευσει D 88 489 440 g syp Ambst Ef | δικαιοσ. BS*-424[c] 33 326 81 Cy] + εν rel. K[r] | 11 δοξη + κ. μη καταργουμενον Mn | 13 εαυτου SΨ 326 D 917[s] 623[c] pl. 226-177 242[r] 1108ss 257[s] K pl. | τελος] προσωπον A 255 257 vg, τ. δοξαν του πρ. bo |

sed Spiritu Dei vivi, non in *tabulis lapideis*,
sed in *tabulis cordis carnalibus*.

Fiduciam autem talem habemus per Chris- 4
tum ad Deum, non quod sufficientes simus 5
cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis, sed
sufficientia nostra ex Deo est, qui et idoneos 6
nos fecit ministros novi testamenti, non littera,
sed Spiritu; littera enim occidit, Spiritus autem
vivificat.

Quod si ministratio mortis litteris deformata 7
in lapidibus, fuit in gloria, ita ut non possent
intendere filii Israhel in faciem Moysi propter
gloriam vultus eius, quae evacuatur; quomodo 8
non magis ministratio Spiritus erit in gloria?
Nam si ministratio damnationis gloria est, 9
multo magis abundat ministerium iustitiae in
gloria. Nam nec glorificatum est, quod claruit 10
in hac parte, propter excellentem gloriam. Si 11
enim quod evacuatur, per gloriam est, multo
magis quod manet, in gloria est.

Habentes igitur talem spem, multa fiducia 12
utimur, et non sicut *Moyses ponebat velamen* 13
super faciem suam, ut non intenderent filii

---

5 sumus DLT d g Ambst Aug[1]
6 facit ADLO
litterae, spiritus AD(H)UCT Aug Sed
7 mortis + in D d g Or Ambst Aug Sed
8 in gloriam ADGLT c Sed
9 ministratio] ministerio AF[c] d (Or Cass)
damnat. + in HThKV
12 utimur] utamur DG[c]O* d g[1] Ambst Aug

---

5 2 C 2,16
6 Jr 31,31; 1 C 11,25; R 7,6
7 Ex 34,30
8 G 3,2.5
9 Dt 27,26; E 3,8s
10-13 Ex 34,29-35

14 Israhel in faciem eius, quod evacuatur. Sed
obtusi sunt sensus eorum ; usque in hodiernum
enim diem, id ipsum velamen in lectione veteris
testamenti manet non revelatum, quoniam in
15 Christo evacuatur, ˡsed usque in hodiernum
diem, cum legitur Moyses, velamen positum
16 est super cor eorum. *Cum autem conversus*
17 *fuerit ad Dominum, auferetur velamen.* Dominus
autem Spiritus est. Ubi autem Spiritus
18 Domini, ibi libertas. Nos vero omnes revelata
facie gloriam Domini speculantes, in eandem
imaginem transformamur a claritate in claritatem,
tamquam a Domini Spiritu.

4 Ideo habentes administrationem iuxta quod
misericordiam consecuti sumus, non deficimus,
2 ˡsed abdicamus occulta dedecoris non ambulantes
in astutia neque adulterantes verbum
Dei, sed in manifestatione veritatis commendantes
nosmet ipsos ad omnem conscientiam ho-
3 minum coram Deo. Quod si etiam opertum
est evangelium nostrum, in iis qui pereunt
4 est opertum, in quibus deus huius saeculi ex-
caecavit mentes infidelium, ut non fulgeat illis
illuminatio evangelii gloriae Christi, qui est
5 imago Dei. Non enim nosmet ipsos praedica-

---

14 enim > F[c]DLO[c]CsB[c] d Cyp Ambst Aug | **15** cum] quoties D f g Amb (Cyp Aug) | **16** dominum DHTh K g] Deum *rel.* c d f Var | aufertur AFM e Cyp Amb | **18** omnes > A m Or Aug Sed | in claritate AHV | **4,1** administr.] *hanc ministrationem *codd.* Ambst | deficiamus DHUTh f g | **4** illis m] in eis G[c] Var, in illis Prisc, > *codd.*

---

14 R 11,7.25 | **15** A 15,21 | **16** R 11,23-27; Ex 34,34 | **17** J 7,39; 8,36; R 8,2 | **18** Ex 24,17 | **4,1** 2 C 3,6; 1 C 7,25 | **2** 2 C 2,17; 5,11; 1 Th 2,5 | **3** 1 C 1,18 | **4** Hb 1,3; E 2,2; 2 Th 2,11; C 1,15 | **5** 2 C 1,24

αργουμένου. ἀλλὰ ἐπωρώθη τὰ νοήματα αὐτῶν. 14 R 11,7.25
ἄχρι γὰρ τῆς σήμερον ἡμέρας τὸ αὐτὸ κάλυμ-
μα ἐπὶ τῇ ἀναγνώσει τῆς παλαιᾶς διαθήκης μέ-
νει, μὴ ἀνακαλυπτόμενον ὅτι ἐν Χριστῷ καταρ-
γεῖται· ἀλλ᾽ ἕως σήμερον ἡνίκα ἂν ἀναγινώσκη- 15
ται Μωϋσῆς, κάλυμμα ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν
κεῖται· *ἡνίκα δὲ ἐὰν ἐπιστρέψῃ πρὸς Κύριον,* 16 R 11,23-27
περιαιρεῖται τὸ κάλυμμα. ὁ δὲ Κύριος τὸ πνεῦ- 17 Ex 34,34
μά ἐστιν· οὗ δὲ τὸ πνεῦμα Κυρίου, ἐλευθερία. J 7,39; 8,36 R 8,2
ἡμεῖς δὲ πάντες ἀνακεκαλυμμένῳ προσώπῳ τὴν 18
δόξαν Κυρίου κατοπτριζόμενοι τὴν αὐτὴν εἰ- Ex 16,7.10; 24,17
κόνα μεταμορφούμεθα ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν,
καθάπερ ἀπὸ Κυρίου πνεύματος.

Διὰ τοῦτο, ἔχοντες τὴν διακονίαν ταύτην, 4 3,6; 1 C 7,25
καθὼς ἠλεήθημεν, οὐκ ἐγκακοῦμεν, ἀλλὰ ἀπει- 2
πάμεθα τὰ κρυπτὰ τῆς αἰσχύνης, μὴ περιπα-
τοῦντες ἐν πανουργίᾳ μηδὲ δολοῦντες τὸν λό- 2,17 1 Th 2,5
γον τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τῇ φανερώσει τῆς ἀληθείας
συνιστάνοντες ἑαυτοὺς πρὸς πᾶσαν συνείδησιν
ἀνθρώπων ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. εἰ δὲ καὶ ἔστιν 3 1 C 1,18
κεκαλυμμένον τὸ εὐαγγέλιον ἡμῶν, ἐν τοῖς ἀπολ-
λυμένοις ἐστὶν κεκαλυμμένον, ἐν οἷς ὁ θεὸς τοῦ 4 E 2,2s 2 Th 2,11
αἰῶνος τούτου ἐτύφλωσεν τὰ νοήματα τῶν ἀπίσ-
των εἰς τὸ μὴ αὐγάσαι τὸν φωτισμὸν τοῦ εὐαγ-
γελίου τῆς δόξης τοῦ Χριστοῦ, ὅς ἐστιν εἰκὼν C 1,15 Hb 1,3
τοῦ Θεοῦ. οὐ γὰρ ἑαυτοὺς κηρύσσομεν ἀλλὰ 5 1,24

---

14 γαρ > 326 d vg^{1} Tert Cyp Ambst | ημερας > Mn Ψ 623-177 642-1518 257^{s} K^{r} | 15 ηνικα αναγινωσκεται 1739s (P)Ψ 81 D^{s} 623 rel. pl. K^{r} Eus | 17 Κυ + εκει Psss G-915 623 rel. K^{r} lat ar sa Ef | 18 τ. δοξαν Κυ] τ. Χν Mn | κατ-οπτριζομεθα οι … μεταμορφουμενοι P^{46} | δοξης + τ. Κυ Mn | καθωσπερ B | πνευματων Mn | 4,1 εκκακουμ. C 1739s Ps 1175 917 88 rel. pl. K^{r} | 2 συνιστανοντες P^{46} B 1739 P 104 1175 436 1611s] -σταντες SC 33 326 81 Ds 88, -στωντες rel. | 3 και > P^{46} 88 547 999 440 | 4 καταυγασ. C 1175 H D 1912 1319ss 255 Ωϱ^{1} Eus, διαυγ. Mn A 33 104 1838s 38 642s Eus Cy^{i} | αυγασ. Iϱ] + αυτοις 6 Pss 917^{s} rel. K^{r} vg^{1} sy ar bo Ef | θυ + τ. αορατου S^{c}P 104 1175s 623^{c}s 1912 69 1319sss al. 206ss 1611 L syh ar |

Χριστὸν Ἰησοῦν Κύριον, ἑαυτοὺς δὲ δούλους
3,18: Gn 1,3 Is 9,1 6 ὑμῶν διὰ Ἰησοῦν. ⁱὅτι ὁ Θεὸς ὁ εἰπών· ἐκ
σκότους φῶς λάμψαι, ὃς ἔλαμψεν ἐν ταῖς καρ-
δίαις ἡμῶν πρὸς φωτισμὸν τῆς γνώσεως τῆς
δόξης τοῦ Θεοῦ ἐν προσώπῳ [Ἰησοῦ] Χριστοῦ.
5,1: A 9,15 7 Ἔχομεν δὲ τὸν θησαυρὸν τοῦτον ἐν ὀστρα-
κίνοις σκεύεσιν, ἵνα ἡ ὑπερβολὴ τῆς δυνάμεως
1,8: 7,5 8 ᾖ τοῦ Θεοῦ καὶ μὴ ἐξ ἡμῶν. ἐν παντὶ θλιβό-
μενοι ἀλλ' οὐ στενοχωρούμενοι, ἀπορούμενοι
9 ἀλλ' οὐκ ἐξαπορούμενοι, διωκόμενοι ἀλλ' οὐκ
ἐγκαταλειπόμενοι, καταβαλλόμενοι ἀλλ' οὐκ
1 C 15,31 10 ἀπολλύμενοι, πάντοτε τὴν νέκρωσιν τοῦ Ἰησοῦ
ἐν τῷ σώματι περιφέροντες, ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ
11 Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι ἡμῶν φανερωθῇ. ἀεὶ γὰρ
R 8,36 ἡμεῖς οἱ ζῶντες εἰς θάνατον παραδιδόμεθα διὰ
Ἰησοῦν, ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ φανερωθῇ
12 ἐν τῇ θνητῇ σαρκὶ ἡμῶν. ὥστε ὁ θάνατος ἐν
ἡμῖν ἐνεργεῖται, ἡ δὲ ζωὴ ἐν ὑμῖν.
Ps 115,10 13 Ἔχοντες δὲ τὸ αὐτὸ πνεῦμα τῆς πίστεως,
κατὰ τὸ γεγραμμένον· *ἐπίστευσα, διὸ ἐλάλησα,*
1 C 6,14 14 καὶ ἡμεῖς πιστεύομεν, διὸ καὶ λαλοῦμεν, ⁱεἰδό-
τες ὅτι ὁ ἐγείρας τὸν [Κύριον] Ἰησοῦν καὶ ἡμᾶς
1 Th 4,14 σὺν Ἰησοῦ ἐγερεῖ καὶ παραστήσει σὺν ὑμῖν.
1,3-6 15 τὰ γὰρ πάντα δι' ὑμᾶς, ἵνα ἡ χάρις πλεονά-

---

5 ~ Ιν Χν P^{46} SssP 326 81 D (G[1]) 1611s lat syh ar Ef | Ιν^{2}] Ιυ Mn P^{46} S*CA^{c} 33 491 lat co Aug | 6 ο^{1} > B 1739 1831 | λαμψαι Mn Ωρ Tert] -ψει P^{46} BS*As 424° D* Cl | ος > Mn 81 D*s 794 Χρ Ambst Aug | υμων C 1518ss 385 Ωρ^{1} | τ. δοξης > 33 206s | τ. θυ] αυτου Mn P^{46} C* 326 *D*s Tert Cy | Ιυ > Mn BA 33 sa Tert Ωρ Ath Χρ Ef | 9 εγκαταλιμπανομ. G 330 Eus^{1} Χρ | 10 του^{1} + Κυ Ψ 326 Ds 917sss rel. pl. K^{r} syh | σωματι^{1} Ιρ] + ημων 048 Ds lat syp ar co *Ir* Tert Ef | τ. σωμασιν^{2} S 1739 326 r vg syp Ωρ | 11 αει] ει P^{46} G 489 syp Ιρ Tert Ambst | 12 ο + μεν 6 Ψ 326 917^{s} 623^{s} 920 pl. rel. K^{r} syh^{+} | 13 κατα το - ελαλησα > Mn | διο^{1} + και S G 256 sy ar Ep Aug^{1} Ef | 14 Κν > P^{46} B 1739 33 1175 1912 919 r vg ar sa | συν^{1}] δια Ψ 326 917-181 rel. pl. K^{r} sy |

mus, sed Iesum Christum Dominum nostrum,
nos autem servos vestros per Iesum; [1]quoniam 6
Deus, qui dixit de tenebris lucem splendescere,
ipse illuxit in cordibus nostris ad illuminatio-
nem scientiae claritatis Dei in facie Christi Iesu.

Habemus autem thesaurum istum in vasis 7
fictilibus, ut sublimitas sit virtutis Dei et non
ex nobis. In omnibus tribulationem patimur, 8
sed non angustiamur; aporiamur, sed non de-
stituimur; persecutionem patimur, sed non de- 9
relinquimur; deicimur, sed non perimus; [1]sem- 10
per mortificationem Iesu in corpore nostro
circumferentes, ut et vita Iesu manifestetur in
corporibus nostris. Semper enim nos, qui vi- 11
vimus, in mortem tradimur propter Iesum, ut
et vita Iesu manifestetur in carne nostra mor-
tali. Ergo mors in nobis operatur, vita autem 12
in vobis.

Habentes autem eundem spiritum fidei, sicut 13
scriptum est: *Credidi, propter quod locutus
sum,* et nos credimus, propter quod et loqui-
mur; scientes quoniam qui suscitavit Iesum, et 14
nos cum Iesu suscitabit et constituet vobiscum.
Omnia enim propter vos, ut gratia abundans 15

---

5 nostrum > AG*HCT d f g r Aug | per] *propter D Ambst Hier Sed | **6** lucem] lumen EDHCTh c d g r t Amb Ambst Aug | ipse] qui AFG*H*UCs ThKss t, > *rel.* | **8** destituimur] -struimur HTh^m V | **9** derel. + humiliamur sed non confundimur DO* Sed | **10** mortificationem] mortem d g m Or Amb Ambst | in corpore nostro D d f g m t Ir Tert Or Ambst Pel | **11** semper] si D f g Tert Ambst | **14** suscitabit] -tavit AFHLMZ*TTh d | constituit FHM Z*Th g

---

6 2 C 3,18; Gn 1,3; Is 9,1; 2 P 1,3 | **7** 2 C 5,1; A 9,15 | **8** 2 C 1,8; 7,5 | **10** 1 C 15,31 | **11** R 8,36 | **13** Ps 115.10 | **14** 1 C 6,14; R 8,11 | **15** 2 C 1,3-6

per multos in gratiarum actione, abundet in
16 gloriam Dei. Propter quod non deficimus; sed
licet is qui foris est noster homo corrumpa-
tur, tamen is qui intus est renovatur de die
17 in diem. Id enim quod in praesenti est mo-
mentaneum et leve tribulationis nostrae, supra
modum in sublimitate aeternum gloriae pondus
18 operatur in nobis, non contemplantibus nobis
quae videntur, sed quae non videntur. Quae
enim videntur temporalia sunt, quae autem non
videntur aeterna sunt.

5 Scimus enim quoniam si terrestris domus
nostra huius habitationis dissolvatur, quod aedi-
ficationem ex Deo habemus, domum non ma-
2 nufactam aeternam in caelis. Nam et in hoc
ingemiscimus, habitationem nostram, quae de
3 caelo est, superindui cupientes; si tamen ves-
4 titi, non nudi inveniamur. Nam et qui sumus
in hoc tabernaculo, ingemiscimus gravati, eo
quod nolumus exspoliari, sed supervestiri, ut
5 absorbeatur quod mortale est a vita. Qui autem
efficit nos in hoc ipsum, Deus, qui dedit nobis
pignus Spiritus.

6 Audentes igitur semper, scientes quoniam
dum sumus in corpore peregrinamur a Do-

---

15 in[1] > *codd.*
16 corrumpitur *codd. pl.* Ambst
17 sublimitatem FDGLMOUCTKB
in[3] > AGH*MU* r Tert Aug
5,1 habeamus AFGH*MZKBV Hier
3 vestiti] exspoliati D f[c] g (d e m Tert) Amb[c] Ambst[c] Aug[c]
4 hoc MO c Hier] > *rel. pl.*
5 *effecit FO*Z* (Sed, r Aug)
6 semper + et *codd.*

---

16 2 C 4,10; E 3,16 | 17 R 8,17s | 18 Hb 11,1.3; C 1,16 | 5,1 Job 4,19; 2 P 1,13s | 2 R 8,23 | 4 1 C 15,53 | 5 2 C 1,22; R 8,16.23; E 1,13s | 6 Hb 11,13; Ps 38,13

σασα διὰ τῶν πλειόνων τὴν εὐχαριστίαν περισ-
σεύσῃ εἰς τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ. Διὸ οὐκ ἐγκα- 16 4,10; E 3,16
κοῦμεν, ἀλλ' εἰ καὶ ὁ ἔξω ἡμῶν ἄνθρωπος
διαφθείρεται, ἀλλ' ὁ ἔσω ἡμῶν ἀνακαινοῦται
ἡμέρᾳ καὶ ἡμέρᾳ. τὸ γὰρ παραυτίκα ἐλαφρὸν 17 R 8,17s
τῆς θλίψεως ἡμῶν καθ' ὑπερβολὴν εἰς ὑπερβο-
λὴν αἰώνιον βάρος δόξης κατεργάζεται ἡμῖν, μὴ 18 Hb 11,1.3 C 1,16
σκοπούντων ἡμῶν τὰ βλεπόμενα ἀλλὰ τὰ μὴ
βλεπόμενα· τὰ γὰρ βλεπόμενα πρόσκαιρα, τὰ
δὲ μὴ βλεπόμενα αἰώνια.

Οἴδαμεν γὰρ ὅτι ἐὰν ἡ ἐπίγειος ἡμῶν οἰκία 5 Job 4,19 Sap 9,15
τοῦ σκήνους καταλυθῇ, οἰκοδομὴν ἐκ Θεοῦ ἔχο- 2 P 1,13s
μεν, οἰκίαν ἀχειροποίητον αἰώνιον ἐν τοῖς οὐρα-
νοῖς. καὶ γὰρ ἐν τούτῳ στενάζομεν, τὸ οἰκη- 2 R 8,23
τήριον ἡμῶν τὸ ἐξ οὐρανοῦ ἐπενδύσασθαι ἐπι-
ποθοῦντες, εἴ γε καὶ ἐνδυσάμενοι οὐ γυμνοὶ 3
εὑρεθησόμεθα. καὶ γὰρ οἱ ὄντες ἐν τῷ σκήνει 4
στενάζομεν βαρούμενοι, ἐφ' ᾧ οὐ θέλομεν ἐκ-
δύσασθαι ἀλλ' ἐπενδύσασθαι, ἵνα καταποθῇ τὸ 1 C 15,53
θνητὸν ὑπὸ τῆς ζωῆς. ὁ δὲ κατεργασάμενος 5 1,22 R 8,16.23
ἡμᾶς εἰς αὐτὸ τοῦτο Θεός, ὁ δοὺς ἡμῖν τὸν E 1,13s
ἀρραβῶνα τοῦ πνεύματος.

Θαρροῦντες οὖν πάντοτε καὶ εἰδότες ὅτι ἐν- 6 Hb 11,13 Ps 38,13
δημοῦντες ἐν τῷ σώματι ἐκδημοῦμεν ἀπὸ τοῦ

---

16 εκκακ. C 6 Ψs 917 88s 623* 920 pl. rel. K^r | εξωθεν Ψ D* 547^c 623 Bas Thdt | φθειρετ. 917 181 1912 5 241 642 1149 KL | εσω ημων] εσωθεν Ψ 326 917* 623 pl. 920-177 al. rel. | 17 παραυτικα + προσκαιρον κ. 104 Ds lat Tert | ημων > P^{46} B syp Xϱ | υπερβολην 1⌒2 S* C* Ψ 1898 436 K syh (syp ar) | 18 σκοπ. ημων] σκοπουντες Ds | 5,1 καταλυθη + οτι P^{46} Ds vg | 3 ει γε] ειπερ Mn P^{46} B 33 Ds 1912 | εκδυσαμ. Mn Ds 330 m Tert Ambst° Xϱ | 4 σκηνει + τουτω Mn 81 Ds 1912 547s 1099 1611s sy ar co Ef (38 r Tert) | βαρυνομ. Ds 919 823 2005 | εκδυσ.] ενδυσ. 1311 242 440 | θνητον + τουτο Mn G Tert Ambst | 5 κατεργαζομ. Ds lat ar Iϱ Ef | θς + κ. χρισας ημας 927ss 2298 | o^2 + και Ψss 917* rel. pl. K^r syh | 6 επιδημ., αποδημουμεν Ds |

1 C 13,12 7 Κυρίου, [1]διὰ πίστεως γὰρ περιπατοῦμεν, οὐ
8 διὰ εἴδους, θαρροῦμεν δὲ καὶ εὐδοκοῦμεν μᾶλ-
Ph 1,23 λον ἐκδημῆσαι ἐκ τοῦ σώματος καὶ ἐνδημῆσαι
9 πρὸς τὸν Κύριον. διὸ καὶ φιλοτιμούμεθα, εἴτε
ἐνδημοῦντες εἴτε ἐκδημοῦντες, εὐάρεστοι αὐτῷ
A 17,31 R 2,16; 14,10 10 εἶναι. τοὺς γὰρ πάντας ἡμᾶς φανερωθῆναι δεῖ
ἔμπροσθεν τοῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ, ἵνα κο-
μίσηται ἕκαστος τὰ διὰ τοῦ σώματος πρὸς ἃ
ἔπραξεν, εἴτε ἀγαθὸν εἴτε φαῦλον.
1,13; 4,2 11 Εἰδότες οὖν τὸν φόβον τοῦ Κυρίου ἀνθρώ-
πους πείθομεν, Θεῷ δὲ πεφανερώμεθα· ἐλπίζω
δὲ καὶ ἐν ταῖς συνειδήσεσιν ὑμῶν πεφανερῶσ-
3,1 12 θαι. οὐ πάλιν ἑαυτοὺς συνιστάνομεν ὑμῖν,
ἀλλὰ ἀφορμὴν διδόντες ὑμῖν καυχήματος ὑπὲρ
ἡμῶν, ἵνα ἔχητε πρὸς τοὺς ἐν προσώπῳ καυ-
13 χωμένους καὶ μὴ ἐν καρδίᾳ. εἴτε γὰρ ἐξέστη-
μεν, Θεῷ· εἴτε σωφρονοῦμεν, ὑμῖν.
14 Ἡ γὰρ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ συνέχει ἡμᾶς,
κρίναντας τοῦτο, ὅτι εἷς ὑπὲρ πάντων ἀπέθανεν·
1 T 2,6 R 14,7s 15 ἄρα οἱ πάντες ἀπέθανον· [1]καὶ ὑπὲρ πάντων
ἀπέθανεν, ἵνα οἱ ζῶντες μηκέτι ἑαυτοῖς ζῶσιν
ἀλλὰ τῷ ὑπὲρ αὐτῶν ἀποθανόντι καὶ ἐγερ-
16 θέντι. Ὥστε ἡμεῖς ἀπὸ τοῦ νῦν οὐδένα οἴδαμεν
κατὰ σάρκα· εἰ καὶ ἐγνώκαμεν κατὰ σάρκα Χρισ-

Κυ] θυ Ds $Ωρ^{1}$ | **7** περιπατ. + και G c vg sy ar Ef Aug | **8** θαρρουντες C 33 1739sss 81 436 bo Ωρ Tert | εκ] απο 1912 69 1319ss 255 r vg Tert Eus, > S* 5 1831 | Κυ] θυ 33 D^{1*} vg ar Cl Ambst Ef | **10** δια] ιδια P^{46} 623 lat(-r) Ωρ Thdt Cyp | τα δια τ. σ.] εν τω σωματι αυτου syp ar | τα] α, > προς α Mn $D^{1}G^{1}$ φαυλον] κακον P^{46} B 6 Pss 1175 917-319 206 rel. | **12** ου + γαρ 33 P 1175 048 917 rel. K^{r} sa | ημων] υμων P^{46} BS 33 1912 623s | μη εν] ου C 6 Ps 326 (Ds) 917* 623 pl. 920-177 206^{r} rel. pl. K^{r} | **14** Χυ] θυ C 6 33 326 81 88 241 syh | οτι + ει $S^{c}C^{*}$ 6 104s 81 048 467* 226ss 69 1319ss 206 al. 440s 1518 221 al. vg ar sa Ath Bas Χρ | απεθανεν⁀15 P^{46} 242 440 | **15** απεθανεν + Χς G 206 823 r | αυτων] παντων 920 330s 206s sa | **16** ει + δε CA 6 Ψs 1175s D^{c} rel. K^{r} syh bo |

mino; per fidem enim ambulamus et non per 7
speciem, 'audemus autem et bonam volunta- 8
tem habemus magis peregrinari a corpore et
praesentes esse ad Dominum. Et ideo conten- 9
dimus sive absentes sive praesentes placere
illi. Omnes enim nos manifestari oportet ante 10
tribunal Christi, ut referat unusquisque pro-
pria corporis, prout gessit sive bonum sive
malum.

5,11-7,1 *Apostoli zelus et devotio*

Scientes ergo timorem Domini hominibus 11
suademus, Deo autem manifesti sumus. Spero
autem et in conscientiis vestris manifestos nos
esse. Non iterum commendamus nos vobis, sed 12
occasionem damus vobis gloriandi pro nobis;
ut habeatis ad eos, qui in facie gloriantur, et
non in corde. Sive enim mente excedimus, Deo; 13
sive sobrii sumus, vobis.

Caritas enim Christi urget nos; aestiman- 14
tes hoc, quoniam si unus pro omnibus mor-
tuus est, ergo omnes mortui sunt, 'et pro om- 15
nibus mortuus est Christus, ut, et qui vivunt,
iam non sibi vivant, sed ei, qui pro ipsis mor-
tuus est et resurrexit. Itaque nos ex hoc ne- 16
minem novimus secundum carnem. Et si co-
gnovimus secundum carnem Christum, sed

8 domin.] Deum ADG-OZ* Ambst | **10** referat] ferat d e r Lcf Aug[1], recipiat Tert Or Amb Ambst Hil Aug[1] | corporis + sui DL^c O Cyp Amb Hier Aug | **12** ~ nos commend. *codd. pl.* | **13** excidimus FGH ThB Ambst, excessimus Var Aug | **14** aestim.] iudicantes F^m DTh^m B d g Ambst Aug | si] *> Dg Ambst Aug Pel | **15** Christus > AFDGHMOUZ*Cs | et[2] > Cs d g r Hier Aug | **16** ex hoc > A*F*L* Hier Pel

7 1 C 13,12 | **8** Ph 1,23 | **10** A 17,31; R 2,16; 14,10 | **11** 2 C 4,2; 1 P 1,17 | **12** 2 C 3,1 | **15** 1 T 2,6; R 14,7s

17 nunc iam non novimus. Si qua ergo in Christo,
nova creatura, vetera transierunt: ecce facta
18 sunt omnia nova. Omnia autem ex Deo, qui
nos reconciliavit sibi per Christum et dedit
19 nobis ministerium reconciliationis. Quoniam qui-
dem Deus erat in Christo mundum reconci-
lians sibi, non reputans illis delicta ipsorum,
20 et posuit in nobis verbum reconciliationis. Pro
Christo ergo legatione fungimur, tamquam Deo
exhortante per nos. Obsecramus pro Christo,
21 reconciliamini Deo. Eum, qui non noverat pec-
catum pro nobis peccatum fecit, ut nos effice-
remur iustitia Dei in ipso.

6 Adiuvantes autem exhortamur, ne in va-
2 cuum gratiam Dei recipiatis. Ait enim:

Tempore accepto exaudivi te,
et in die salutis adiuvi te.

Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies
3 salutis. Nemini dantes ullam offensionem, ut
4 non vituperetur ministerium nostrum, sed in
omnibus exhibeamus nosmet ipsos sicut Dei mi-
nistros in multa patientia, in tribulationibus,
5 in necessitatibus, in angustiis, ˡin plagis, in
carceribus, in seditionibus, in laboribus, in vi-

17 ergo > D* Vict Amb Hier | omnia DLᶜ Amb Or Prisc Hier Aug] > *rel.* | **18** ~ reconcil. nos *codd.*| mysterium FᶜT | **20** reconciliari FD d g r Hil Ambst Hier Aug Pel | **6,1** autem LOZᶜKVW c Aug] + et *rel.* | gratia AFLOZ* | **2** adiuvavi AFMOZ* Cass | **3** nostrum *> G* | **4.8** sicut] ut D t Ambst Aug | **4** exhibeamus] commendantes d e Sing (Ambst) |

17 R 8,1.10; G 6,15; Ap 21,5; Is 43,18s; 65,17 | **18** R 5,10; 1 C 1,30 | **19** R 3,24s; C 1,19s | **20** Is 52,7 | **21** J 8,46; Hb 4,15; G 3,13; Ph 3,9; 1 P 2,24 | **6,1** 2 C 1,24 | **2** Is 49,8; L 4,18s | **4** 2 C 4,2 | **5** 2 C 11,23-27 | **6** 1 T 4,12; R 12,9

R 8,1.10; 6,4
τόν, ἀλλὰ νῦν οὐκέτι γινώσκομεν. ὥστε εἴ τις 17 G 6,15
E 2,10.15
ἐν Χριστῷ, καινὴ κτίσις· τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν, C 3,9s
Ap 21,5
ἰδοὺ γέγονεν καινά. τὰ δὲ πάντα ἐκ τοῦ Θεοῦ 18 Is43,18;65,17
R 5,10
τοῦ καταλλάξαντος ἡμᾶς ἑαυτῷ διὰ Χριστοῦ καὶ
δόντος ἡμῖν τὴν διακονίαν τῆς καταλλαγῆς, ὡς 19 R 3,24s
C 1,19s
ὅτι Θεὸς ἦν ἐν Χριστῷ κόσμον καταλλάσσων
ἑαυτῷ, μὴ λογιζόμενος αὐτοῖς τὰ παραπτώματα
αὐτῶν, καὶ θέμενος ἐν ἡμῖν τὸν λόγον τῆς κατ-
αλλαγῆς. Ὑπὲρ Χριστοῦ οὖν πρεσβεύομεν ὡς 20 Is 52,7
τοῦ Θεοῦ παρακαλοῦντος δι' ἡμῶν. δεόμεθα
J 8,46
ὑπὲρ Χριστοῦ· καταλλάγητε τῷ Θεῷ. τὸν μὴ 21 Hb 4,15
G 3,13
γνόντα ἁμαρτίαν ὑπὲρ ἡμῶν ἁμαρτίαν ἐποίησεν, 1 C 1,30
Ph 3,9
ἵνα ἡμεῖς γενώμεθα δικαιοσύνη Θεοῦ ἐν αὐτῷ. 1 P 2,22.24
Συνεργοῦντες δὲ καὶ παρακαλοῦμεν μὴ εἰς 6 1,24; 5,20
κενὸν τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ δέξασθαι ὑμᾶς. λέ- 2
γει γάρ·

καιρῷ δεκτῷ ἐπήκουσά σου Is 49,8
καὶ ἐν ἡμέρᾳ σωτηρίας ἐβοήθησά σοι.

ἰδοὺ νῦν καιρὸς εὐπρόσδεκτος, ἰδοὺ νῦν ἡμέρα L 4,18s
σωτηρίας. μηδεμίαν ἐν μηδενὶ διδόντες προσ- 3
κοπήν, ἵνα μὴ μωμηθῇ ἡ διακονία, ⸀ἀλλ' ἐν 4 4,2
παντὶ συνιστάνοντες ἑαυτοὺς ὡς Θεοῦ διάκονοι,
ἐν ὑπομονῇ πολλῇ, ἐν θλίψεσιν, ἐν ἀνάγκαις,
ἐν στενοχωρίαις, ⸀ἐν πληγαῖς, ἐν φυλακαῖς, ἐν 5 11,23-27
ἀκαταστασίαις, ἐν κόποις, ἐν ἀγρυπνίαις, ἐν

---

17 καινα P^{46} B-As Ψ 1175 048 Ds 1898] + τα παντα Mn rel. pl., ~ τα π. καινα 6s 33 81 181ss 927s 920 547s al. 2 491s 440s 257 al. | **18** δια + Ιυ 6 Ψ 1836* 623ss rel. pl. K^r | **19** εν^2 > 547s 242 2 1872ss 383 | τ. λογον] το ευαγγελιον P^{46} (Ds) | **20** ουν > P^{46} Ψ Ds Ωρ Cy | δεομενοι, καταλλαγηναι Ψ D*s 330 1611s (syh^m) Hil Ambst | **21** τον + γαρ Psss 917* 1835 999 38 rel. K^r sy ar Ef | **6,1** και > 1739 33 326 917 489s 69 38 206 2 440ss 385 sa | *παρακαλουντες* P^{46} Ds 1912 330 1611s | **2** ~ καιρω γ. λεγ. P^{46} Ds | **3** διακονια + ημων Ds 330 642 1611s lat sy co Ef | **4** *συνισταvοντες* B 1739 P 104 1175 048 1912 467 1611s 2005] -ισταντες P^{46} S* C 33 81 Ds 88 330 Cl, -ιστωντες rel. | αναγκ. + εν διωγμοις 048 206s 2005 syh |

1 T 4,12 6 νηστείαις, ˈἐν ἁγνότητι, ἐν γνώσει, ἐν μακρο-
θυμίᾳ, ἐν χρηστότητι, ἐν πνεύματι ἁγίῳ, ἐν ἀγά-
1 C 2,4 7 πῃ ἀνυποκρίτῳ, ˈἐν λόγῳ ἀληθείας, ἐν δυνάμει
Θεοῦ, διὰ τῶν ὅπλων τῆς δικαιοσύνης τῶν δε-
8 ξιῶν καὶ ἀριστερῶν, ˈδιὰ δόξης καὶ ἀτιμίας, διὰ
δυσφημίας καὶ εὐφημίας· ὡς πλάνοι καὶ ἀλη-
4,10s 9 θεῖς, ˈὡς ἀγνοούμενοι καὶ ἐπιγινωσκόμενοι, ὡς
Ps 117,18 ἀποθνῄσκοντες καὶ ἰδοὺ ζῶμεν, ὡς παιδευόμενοι
Ph 4,12s 10 καὶ μὴ θανατούμενοι, ὡς λυπούμενοι ἀεὶ δὲ
χαίροντες, ὡς πτωχοὶ πολλοὺς δὲ πλουτίζοντες,
ὡς μηδὲν ἔχοντες καὶ πάντα κατέχοντες.
Ps 118,32 11 Τὸ στόμα ἡμῶν ἀνέῳγεν πρὸς ὑμᾶς, Κορίν-
12 θιοι, ἡ καρδία ἡμῶν πεπλάτυνται. οὐ στενοχω-
ρεῖσθε ἐν ἡμῖν, στενοχωρεῖσθε δὲ ἐν τοῖς σπλάγχ-
1 C 4,14 13 νοις ὑμῶν· τὴν δὲ αὐτὴν ἀντιμισθίαν, ὡς τέκ-
E 5,11 14 νοις λέγω, πλατύνθητε καὶ ὑμεῖς. Μὴ γίνεσθε
Sir 13,21s ἑτεροζυγοῦντες ἀπίστοις· τίς γὰρ μετοχὴ δικαιοσύ-
νῃ καὶ ἀνομίᾳ, ἢ τίς κοινωνία φωτὶ πρὸς σκό-
15 τος; τίς δὲ συμφώνησις Χριστοῦ πρὸς Βελιάρ, ἢ
1 C 3,16 16 τίς μερὶς πιστῷ μετὰ ἀπίστου; τίς δὲ συγκατά-
θεσις ναῷ Θεοῦ μετὰ εἰδώλων; ἡμεῖς γὰρ ναὸς
Θεοῦ ἐσμεν ζῶντος· καθὼς εἶπεν ὁ Θεὸς ὅτι
Lv 26,12 *ἐνοικήσω ἐν αὐτοῖς καὶ ἐμπεριπατήσω,*
Ez 37,27 *καὶ ἔσομαι αὐτῶν Θεός, καὶ αὐτοὶ ἔσον-*
ταί μου λαός.

---

8 ~ ευφημ. δυσφημ. 69 436 syp ar bo Ef | και^3 + ιδου P^{46} | **9** παιδευομ.] πειραζομενοι D*s Ambst | **11** υμας + ὦ G^1 vg bo | ημων^2] υμων BS 226s 1311 | **14** *inc.* και μη G d syp ar Ef Amb Ambst | δικαιοσυνης μετα ανομιας G Ef, κ. αδικιας D* | η τις] τις δε Ψ 917^s 623^s 920s 241-1 al. 206 pl. rel. pl. K pl. syh* Tert | **15** Χω 6 Ψ-81 D pl. rel. pl. K^r sy | Βελιαν Ψ D 920 69 635 1611 K syh^m, -λιαλ ꝭ vg Tert Lcf | πιστου B 33 330 | απιστων 33 326 1898 2005 | **16** ημεις, εσμεν] υμεις, εστε P^{46} C Ψ D^{c}s 623 pl. 920-1 al. rel. K pl. vg sy ar Tert | ναοι S* 1739 81 Cl | καθ. ειπ.] λεγει γαρ D*s Tert Aug^1 | αυτων] αυτοις Mn P G co Ωϱ Ath | μου *Mn* P^{46} B-1739 33s 1175s 177 69 ar Cl Ωϱ] μοι rel. Tert |

giliis, in ieiuniis, ¹in castitate, in scientia, in 6
longanimitate, in suavitate, in Spiritu sancto,
in caritate non ficta, ¹in verbo veritatis, in 7
virtute Dei, per arma iustitiae a dextris et a
sinistris, ¹per gloriam et ignobilitatem, per 8
infamiam et bonam famam, ut seductores et
veraces, ¹sicut qui ignoti et cogniti, quasi 9
morientes et ecce vivimus, ut castigati et non
mortificati, quasi tristes semper autem gau- 10
dentes, sicut egentes multos autem locuple-
tantes, tamquam nihil habentes et omnia pos-
sidentes.

Os nostrum patet ad vos, o Corinthii, cor 11
nostrum dilatatum est. Non angustiamini in 12
nobis, augustiamini autem in visceribus ves-
tris: eandem autem habentes remunerationem, 13
tamquam filiis dico: dilatamini et vos. No- 14
lite iugum ducere cum infidelibus. Quae enim
participatio iustitiae cum iniquitate? aut quae
societas luci ad tenebras? Quae autem con- 15
ventio Christi ad Belial? aut quae pars fideli
cum infideli? Qui autem consensus templo Dei 16
cum idolis? Vos enim estis templum Dei vivi,
sicut dicit Deus: Quoniam

inhabitabo in illis, et inambulabo inter eos,
et ero illorum Deus, et ipsi erunt mihi populus.

---

6 suavitate] benignitate d g t Ambst Aug[1]
7 a[2] > AFGH*MOU*Z*CsTh d t Sing Ambst
9 castigati] coerciti Aug, temptati D d g t Ambst Pel
13 habentes *> U* d e g
tamquam KW] sicut D g Ambst
14 *inc.* et nolite DLMU d f g t Amb Ambst
15 Beliar FZ*, Beliab d e Pel
16 dixit HCsTh Ambst
inter eos FDOT c d g t Lcf Ambst] > *rel.*

---

7 1 C 2,4 | 9 2 C 4,10s; Ps 117,18 | 10 Ph 4,12s |
11 Ps 118,32 | 13 1 C 4,14 | 14 E 5,7.11; Sir 13,21s |
16 1 C 3,16; Lv 26,12; Ez 37,27

17 *Propter quod exite de medio eorum,*
et separamini, dicit Dominus,
et immundum ne tetigeritis;
18 *et ego recipiam vos,*
et ero vobis in patrem,
et vos eritis mihi in filios et filias,
dicit Dominus omnipotens.

7 Has ergo habentes promissiones, carissimi, mundemus nos ab omni inquinamento carnis et spiritus perficientes sanctificationem in timore Dei.

7,2-16 *Apostoli gaudium de perfecta cum ecclesia concordia*

2 Capite nos. Neminem laesimus, neminem cor-
3 rupimus, neminem circumvenimus. Non ad con-
demnationem vestram dico; praediximus enim
quod in cordibus nostris estis ad commorien-
4 dum et ad convivendum. Multa mihi fiducia est
apud vos, multa mihi gloriatio pro vobis; repletus
sum consolatione, superabundo gaudio in omni
5 tribulatione nostra. Nam et, cum venissemus in
Macedoniam, nullam requiem habuit caro nostra,
sed omnem tribulationem passi sumus: foris pug-
6 nae, intus timores. Sed qui consolatur humiles,
7 consolatus est nos Deus in adventu Titi. Non so-
lum autem in adventu eius, sed etiam in consola-
tione, qua consolatus est in vobis, referens nobis
vestrum desiderium, vestrum fletum, vestram
aemulationem pro me, ita ut magis gauderem.

1 ergo D g Ambst Aug] igitur *codd.* | **2** corrumpimus (A)DH°LMO d Pel | **3** vestram > *codd.* | praedixi *codd. pl.* | **5** in DB d g Tert Amb Ambst] > *rel.* | sumus D Amb Ambst] > *codd.* | **6** est + et FUVZ* | **7** solacio quo *codd. pl.*

17 Jr 51,45; Ex 20,34.41; Is 52,11; Ap 18,4 | **18** 2 Sm 7,14; Is 43,6; Jr 31,9; 32,38; Os 1,10; Am 3,13 O' | **7,1** 2 P 1,4 | **2** 2 C 12,17; A 20,33 | **3** 2 C 6,11s | **5** A 20,1s | **6** 2 C 1,3s; 2,13; Is 66,2; Ps 112,6; 137,6

διὸ ἐξέλθατε ἐκ μέσου αὐτῶν 17 Jr 51,45
καὶ ἀφορίσθητε, λέγει Κύριος, Ez 20,34.41 Is 52,11
καὶ ἀκαθάρτου μὴ ἅπτεσθε· Ap 18,4
κἀγὼ εἰσδέξομαι ὑμᾶς,
καὶ ἔσομαι ὑμῖν εἰς πατέρα, 18 2 Sm 7,14
καὶ ὑμεῖς ἔσεσθέ μοι εἰς υἱοὺς καὶ θυγατέ- Is 43,6 Jr 31,9; 32,38
ρας, *λέγει Κύριος παντοκράτωρ.* Os 1,10
ταύτας οὖν ἔχοντες τὰς ἐπαγγελίας, ἀγαπητοί, 7
καθαρίσωμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ
σαρκὸς καὶ πνεύματος, ἐπιτελοῦντες ἁγιωσύνην
ἐν φόβῳ Θεοῦ.

Χωρήσατε ἡμᾶς· οὐδένα ἠδικήσαμεν, οὐδέ- 2 12,17 A 20,33
να ἐφθείραμεν, οὐδένα ἐπλεονεκτήσαμεν. πρὸς 3 6,11s
κατάκρισιν οὐ λέγω· προείρηκα γὰρ ὅτι ἐν ταῖς
καρδίαις ἡμῶν ἐστε εἰς τὸ συναποθανεῖν καὶ συ-
ζῆν. πολλή μοι παρρησία πρὸς ὑμᾶς, πολλή 4
μοι καύχησις ὑπὲρ ὑμῶν. πεπλήρωμαι τῇ πα-
ρακλήσει, ὑπερπερισσεύομαι τῇ χαρᾷ ἐπὶ πάσῃ
τῇ θλίψει ἡμῶν. Καὶ γὰρ ἐλθόντων ἡμῶν εἰς 5 A 20,1s
Μακεδονίαν οὐδεμίαν ἔσχηκεν ἄνεσιν ἡ σὰρξ
ἡμῶν, ἀλλ᾽ ἐν παντὶ θλιβόμενοι· ἔξωθεν μάχαι,
ἔσωθεν φόβοι. ἀλλ᾽ ὁ παρακαλῶν τοὺς ταπει- 6 1,3s; 2,13 Ps 112,6; 137,6
νοὺς παρεκάλεσεν ἡμᾶς ὁ Θεὸς ἐν τῇ παρουσίᾳ Is 66,2
Τίτου. οὐ μόνον δὲ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ, 7
ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ παρακλήσει ᾗ παρεκλήθη ἐφ᾽
ὑμῖν, ἀναγγέλλων ἡμῖν τὴν ὑμῶν ἐπιπόθησιν,
τὸν ὑμῶν ὀδυρμόν, τὸν ὑμῶν ζῆλον ὑπὲρ ἐμοῦ,
ὥστε με μᾶλλον χαρῆναι.

---

17 αφωρισθητε *P*46 G | λεγει Κς > 1739 K Tert | **18** υμεις > *P*46 | **7,1** πνς] πνι *P*46, αιματος Mn | αγιωσυνης *P*46 | φοβω] αγαπη *P*46 | **2** συγχωρ. 81 823 | ουδενα 2⁀3 917-88 1912 623* 436 | **3** ~ εστε εν τ. καρδ. *P*46 (S*) | **4** μοι[1] > *P*46 | ημων] υμων *P*46 G 2 440s 1518s K bo | **5** εσχεν *P*46 B G K | ~ ανεσιν εσχ. *P*46 C 33 326 G 1319-38 642s 1611s 2005 Thdt | φοβος *P*46 1836 | **6** ο θς > 206s Bas Ny Χρ Thdt | παρουσια⁀7 *P*46 | **7** εμου] ημων *P*46 |

2,4 8 Ὅτι εἰ καὶ ἐλύπησα ὑμᾶς ἐν τῇ ἐπιστολῇ,
οὐ μεταμέλομαι. εἰ καὶ μετεμελόμην, – βλέπω γὰρ
ὅτι ἡ ἐπιστολὴ ἐκείνη εἰ καὶ πρὸς ὥραν ἐλύ-
9 πησεν ὑμᾶς, – ¹νῦν χαίρω, οὐχ ὅτι ἐλυπήθητε,
ἀλλ' ὅτι ἐλυπήθητε εἰς μετάνοιαν· ἐλυπήθητε
γὰρ κατὰ Θεόν, ἵνα ἐν μηδενὶ ζημιωθῆτε ἐξ
Mt 27,3ss 10 ἡμῶν. ἡ γὰρ κατὰ Θεὸν λύπη μετάνοιαν εἰς
Hb 12,17
Sir 30,25 σωτηρίαν ἀμεταμέλητον ἐργάζεται· ἡ δὲ τοῦ
11 κόσμου λύπη θάνατον κατεργάζεται. ἰδοὺ γὰρ
αὐτὸ τοῦτο τὸ κατὰ Θεὸν λυπηθῆναι πόσην κατ-
ηργάσατο ὑμῖν σπουδήν, ἀλλὰ ἀπολογίαν, ἀλλὰ
ἀγανάκτησιν, ἀλλὰ φόβον, ἀλλὰ ἐπιπόθησιν,
ἀλλὰ ζῆλον, ἀλλὰ ἐκδίκησιν. ἐν παντὶ συνε-
12 στήσατε ἑαυτοὺς ἁγνοὺς εἶναι τῷ πράγματι. ἄρα
εἰ καὶ ἔγραψα ὑμῖν, οὐχ ἕνεκεν τοῦ ἀδικήσαν-
τος οὐδὲ ἕνεκεν τοῦ ἀδικηθέντος, ἀλλ' ἕνεκεν
τοῦ φανερωθῆναι τὴν σπουδὴν ὑμῶν τὴν ὑπὲρ
13 ἡμῶν πρὸς ὑμᾶς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. διὰ τοῦτο
παρακεκλήμεθα.
Ἐπὶ δὲ τῇ παρακλήσει ἡμῶν περισσοτέρως
1 C 16,18 μᾶλλον ἐχάρημεν ἐπὶ τῇ χαρᾷ Τίτου, ὅτι ἀνα-
πέπαυται τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἀπὸ πάντων ὑμῶν·
14 ¹ὅτι εἴ τι αὐτῷ ὑπὲρ ὑμῶν κεκαύχημαι, οὐ κατ-
ησχύνθην, ἀλλ' ὡς πάντα ἐν ἀληθείᾳ ἐλαλή-
σαμεν ὑμῖν, οὕτως καὶ ἡ καύχησις ἡμῶν ἡ ἐπὶ
2,9 15 Τίτου ἀλήθεια ἐγενήθη. καὶ τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ

8 επιστολη¹ *pr.* προτερα 2005 syh, + μου Ds | βλεπω] βλεπων *P*⁴⁶ c vg | γαρ > *P*⁴⁶ B D* vg' sa Ambst] ωρας *P*⁴⁶ | 10 εργαζ.] κατεργαζ. 1739s 33 Ψss G* 623* rel. pl. Kʳ | 11 λυπηθ. + υμας 6 P-1175 D 917* rel. pl. Kʳ vg (sy ar co) | επιποθιαν *P*⁴⁶ S* 321 1611* 2005 | ειναι + εν 6 Psss 917* rel. pl. Kʳ | 12 αδικησαντ. + αλλ BS* 69 1319ss | 13 δε > *P*⁴⁶ 104s 81 321 1872 ar Thdt | ημων] υμων 1739s 104s I F¹ 623* rel. pl. Kʳ bo | 14 παντα] παντοτε C 81 G 1611 2005 506s syh co | υμων B F¹ 1518 | η² > BS* 326 81 88 1311 | επι Τιτου] προς Τιτον Ps 1175 Ds 1912 69 1319ss lat syph* ar co |

Quoniam etsi contristavi vos in epistula. 8
non me paenitet; etsi paeniteret, videns quod
epistula illa, etsi ad horam, vos contristavit;
nunc gaudeo: non quia contristati estis, sed 9
quia contristati estis ad paenitentiam. Contristati
enim estis secundum Deum, ut in nullo
detrimentum patiamini ex nobis. Quae enim 10
secundum Deum tristitia est, paenitentiam in
salutem stabilem operatur; saeculi autem tristitia
mortem operatur. Ecce enim hoc ipsum, 11
secundum Deum contristari vos, quantam in
vobis operatur sollicitudinem, sed defensionem,
sed indignationem, sed timorem, sed desiderium,
sed aemulationem, sed vindictam. In omnibus
exhibuistis vos incontaminatos esse negotio.
Igitur, etsi scripsi vobis, non propter 12
eum, qui fecit iniuriam, nec propter eum, qui
passus est, sed ad manifestandam sollicitudinem
nostram, quam habemus pro vobis coram
Deo. Ideo consolati sumus. 13

In consolatione autem nostra abundantius
magis gavisi sumus super gaudio Titi, quia
refectus est spiritus eius ab omnibus vobis, et 14
si quid apud illum de vobis gloriatus sum,
non sum confusus, sed sicut omnia vobis in
veritate locuti sumus, ita et gloriatio nostra,
quae fuit ad Titum, veritas facta est. Et vis- 15

---

12 *vestram, quam habetis pro nobis (d e g r)

---

8 videns] video D d f g Ambst Aug, + enim FB fg
11 operatur] perficit Ambst (Sed), operatus est d e g, perfecit r Aug
12 ~ pro vobis habemus *codd.*, + ad vos FGHL MORCsTh c f
13 gaudio HRTh* c Ambst] gaudium *rel.*

---

8 2 C 2,4
10 Mt 27,3ss; Hb 12,17; Sir 30,25
13 2 C 2,13 | **14** 2 C 8,24
15 2 C 2,9; E 6,5; Ph 2,12

cera eius abundantius in vobis sunt reminis-
centis omnium vestrum oboedientiam, quomodo
16 cum timore et tremore excepistis illum. Gau-
deo quod in omnibus confido in vobis.

8,1-9,15 ***De collectis***

8 Notam autem facimus vobis, fratres, gratiam
Dei, quae data est in ecclesiis Macedoniae,
2 quod in multo experimento tribulationis abun-
dantia gaudii ipsorum fuit et altissima pau-
pertas eorum abundavit in divitias simplici-
3 tatis eorum; quia secundum virtutem, testimo-
nium illis reddo, et supra virtutem voluntarii
4 fuerunt, cum multa exhortatione obsecrantes
nos gratiam et communicationem ministerii,
5 quod fit in sanctos. Et non sicut speravimus,
sed semet ipsos dederunt primum Domino, dein-
6 de nobis per voluntatem Dei, ita ut rogare-
mus Titum, ut, quemadmodum coepit, ita et
perficiat in vobis etiam gratiam istam.
7 Sed sicut in omnibus abundatis, fide et ser-
mone et scientia et omni sollicitudine, insuper
et caritate vestra in nos, ut et in hac gratia
8 abundetis. Non quasi imperans dico, sed per
aliorum sollicitudinem etiam vestrae caritatis
9 ingenium bonum comprobans. Scitis enim gra-
tiam Domini nostri Iesu Christi, quoniam prop-
ter vos egenus factus est, cum esset dives, ut

15 vobis] vos AU*Z*
reminiscentes FLMZ* (c d, D Pel)
8,1 ~ vobis facimus DHOCB(Z*) Ambst Aug
2 in multa probatione d g r Ambst Aug | fuit > *codd.*
5 domino] Deo DU f r Ambst
6 vobis ADLUKss c f g Pel] vos *rel. pl.*, nos F
7 insuper > F^{c}GHMORZ*CsB r
vestra in nos] *nostra in vos Or Ambst (r)
8 per] propter DL d g r Ambst Aug
etiam] *et d e r Ambst Aug

8,1 R 15.26 | **2** R 12,8 | **4** 2 C 9,1; A 11,29 | **7** 1 C 1,5; 16,1s | **9** Mt 8,20

περισσοτέρως εἰς ὑμᾶς ἐστιν ἀναμιμνησκομέ-
νου τὴν πάντων ὑμῶν ὑπακοήν, ὡς μετὰ φό-
βου καὶ τρόμου ἐδέξασθε αὐτόν. χαίρω ὅτι 16
ἐν παντὶ θαρρῶ ἐν ὑμῖν.

Γνωρίζομεν δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὴν χάριν 8 R 15,26
τοῦ Θεοῦ τὴν δεδομένην ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῆς
Μακεδονίας, ὅτι ἐν πολλῇ δοκιμῇ θλίψεως ἡ 2
περισσεία τῆς χαρᾶς αὐτῶν καὶ ἡ κατὰ βάθους
πτωχεία αὐτῶν ἐπερίσσευσεν εἰς τὸ πλοῦτος τῆς
ἁπλότητος αὐτῶν· ὅτι κατὰ δύναμιν, μαρτυρῶ, 3
καὶ παρὰ δύναμιν, αὐθαίρετοι ¹μετὰ πολλῆς πα- 4 9,1; A 11,29
ρακλήσεως δεόμενοι ἡμῶν τὴν χάριν καὶ τὴν
κοινωνίαν τῆς διακονίας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους,
¹καὶ οὐ καθὼς ἠλπίσαμεν, ἀλλὰ ἑαυτοὺς ἔδωκαν 5
πρῶτον τῷ Κυρίῳ καὶ ἡμῖν διὰ θελήματος
Θεοῦ, ¹εἰς τὸ παρακαλέσαι ἡμᾶς Τίτον, ἵνα καθ- 6
ὼς προενήρξατο οὕτως καὶ ἐπιτελέσῃ εἰς ὑμᾶς
καὶ τὴν χάριν ταύτην.

Ἀλλ' ὥσπερ ἐν παντὶ περισσεύετε, πίστει 7 1 C 1,5; 16,1s
καὶ λόγῳ καὶ γνώσει καὶ πάσῃ σπουδῇ καὶ τῇ
ἐξ ἡμῶν ἐν ὑμῖν ἀγάπῃ, ἵνα καὶ ἐν ταύτῃ τῇ
χάριτι περισσεύητε. Οὐ κατ' ἐπιταγὴν λέγω, 8
ἀλλὰ διὰ τῆς ἑτέρων σπουδῆς καὶ τὸ τῆς ὑμε-
τέρας ἀγάπης γνήσιον δοκιμάζων. γινώσκετε 9 Mt 8,20
γὰρ τὴν χάριν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χρισ-
τοῦ, ὅτι δι' ὑμᾶς ἐπτώχευσεν πλούσιος ὤν, ἵνα

16 χαιρω + ουν 69 330 1319 255 syh^m, νυν syh^+ ar Ef | **8,1** γνωριζω 1175s 88s 919 462s 436s al. 2 al. 323ss 1518 al. syh ar bo Χρ Or | **2** βαθος P^{46} D 489 642 1319 440 Thdt | τ. πλουτον Ψ 326s rel. K^r | **3** παρα] υπερ Psss 917* rel. K^r | **4** αγιους + δεξασθαι ημας 5 489 255 635-35 385 ar Ef Ambst | **5** ηλπικαμ. B 1175 330 321 436 | **6** ενηρξ. B 917 920 | **7** ημ. εν υμιν P^{46} B 1739 104ss 1912 69 436 206ss 440s r syp ar sa Ef] υμων εν ημιν rel. | περισσευσητε Ψ* D*s 88 | **8** την ετερ. σπουδην D g ar Ef Ambst Aug | δοκιμαζω D^{I*} G^I | **9** Χυ > B | ημας C 6 181s 927s 920s 337sss al. 206ss 440 35s 378s K Ωρ Eus Χρ Aug^I |

10 ὑμεῖς τῇ ἐκείνου πτωχείᾳ πλουτήσητε. καὶ γνώ-
μην ἐν τούτῳ δίδωμι· τοῦτο γὰρ ὑμῖν συμφέρει,
οἵτινες οὐ μόνον τὸ ποιῆσαι ἀλλὰ καὶ τὸ θέ-
11 λειν προενήρξασθε ἀπὸ πέρυσι· νυνὶ δὲ καὶ τὸ
ποιῆσαι ἐπιτελέσατε, ὅπως καθάπερ ἡ προθυ-
μία τοῦ θέλειν, οὕτως καὶ τὸ ἐπιτελέσαι ἐκ τοῦ
12 ἔχειν. εἰ γὰρ ἡ προθυμία πρόκειται, καθὸ ἐὰν
13 ἔχῃ εὐπρόσδεκτος, οὐ καθὸ οὐκ ἔχει. οὐ γὰρ
Pr 3,27s Tob 4,9 ἵνα ἄλλοις ἄνεσις, ὑμῖν θλῖψις· ἀλλ' ἐξ ἰσότη-
Mc 12,43s 14 τος ¹ἐν τῷ νῦν καιρῷ τὸ ὑμῶν περίσσευμα εἰς
τὸ ἐκείνων ὑστέρημα, ἵνα καὶ τὸ ἐκείνων περίσ-
9,12 σευμα γένηται εἰς τὸ ὑμῶν ὑστέρημα, ὅπως
Ex 16,18 15 γένηται ἰσότης, ¹καθὼς γέγραπται· *ὁ τὸ πολὺ*
οὐκ ἐπλεόνασεν, καὶ ὁ τὸ ὀλίγον οὐκ ἠλαττόνησεν.
16 Χάρις δὲ τῷ Θεῷ τῷ διδόντι τὴν αὐτὴν
17 σπουδὴν ὑπὲρ ὑμῶν ἐν τῇ καρδίᾳ Τίτου, ὅτι
τὴν μὲν παράκλησιν ἐδέξατο, σπουδαιότερος δὲ
18 ὑπάρχων αὐθαίρετος ἐξῆλθεν πρὸς ὑμᾶς. συν-
επέμψαμεν δὲ μετ' αὐτοῦ τὸν ἀδελφὸν οὗ ὁ
ἔπαινος ἐν τῷ εὐαγγελίῳ διὰ πασῶν τῶν ἐκ-
19 κλησιῶν, οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ χειροτονηθεὶς
ὑπὸ τῶν ἐκκλησιῶν συνέκδημος ἡμῶν ἐν τῇ χά-
1 C 16,3 ριτι ταύτῃ τῇ διακονουμένῃ ὑφ' ἡμῶν πρὸς τὴν
αὐτοῦ τοῦ Κυρίου δόξαν καὶ προθυμίαν ἡμῶν,

ημεις...πλουτησωμεν 88 321 206s 216* Ωρ Eus Χρ Aug | 10 οιτινες] οτι G r syp | ενηρξασθε Ds lat syp sa | 11 το²] του 88 1912 623 489 syh | 12 εχη + τις 6 1175 467s 920 pl. rel. pl. L^r syph+ | εχει + τις D^I s | 13 υμιν BS*C 1739 33 81 048 38* d Cyp] + δε rel., και syp ar co | 14 γενηται¹ > *P*^46 206 | 15 ο² > 81 G 88 489 255 2 440s 385 | 16 δοντι *P*^46 S^c 326 Ds 920s 1 337ss al. 242s 2298s 1611s 1610-639 L lat syp ar bo | 18 μετ αυτου] αυτω 1912 69 1319ss 436s | εκκλησιων⌒19 *P*^46 | 19 ημων¹ + εγενετο D^I 177s 330 216 ar | εν] συν *P*^46 SΨ Ds 917-181 623s 920-177 206 rel. K^r | ημων²] υμων C 5 1891 1610 | αυτου] αυτην 1739ss 2143 206s 2298, > BCΨs 1175s D*s 88 1838 1319-38 436s 491s vg ar co | υφ ημων ⌒20 *P*^46 |

illius inopia vos divites essetis. Et consilium in 10
hoc do; hoc enim vobis utile est, qui non so-
lum facere, sed et velle coepistis ab anno
priore. Nunc vero et facto perficite, ut quem- 11
admodum promptus est animus voluntatis, ita
sit et perficiendi ex eo, quod habetis. Si enim 12
voluntas prompta est, secundum id quod habet,
accepta est, non secundum id quod non habet.
Non enim ut aliis sit remissio, vobis autem 13
tribulatio; sed ex aequalitate. In praesenti tem- 14
pore vestra abundantia illorum inopiam sup-
pleat, ut et illorum abundantia vestrae inopiae
sit supplementum, ut fiat aequalitas, sicut 15
scriptum est: *Qui multum non abundavit, et
qui modicum non minoravit.*

Gratias autem Deo, qui dedit eandem sol- 16
licitudinem pro vobis in corde Titi, quoniam 17
exhortationem quidem suscepit; sed cum solli-
citior esset, sua voluntate profectus est ad vos.
Misimus etiam cum illo fratrem, cuius laus est 18
in evangelio per omnes ecclesias; non solum 19
autem, sed et ordinatus est ab ecclesiis co-
mes peregrinationis nostrae in hanc gratiam,
quae ministratur a nobis ad Domini gloriam

---

12 id^{2} > AFDLMRUZ*CB r Aug
14 in + *hoc* FD (d g Amb Ambst Hier Aug)
15 multum + habuit DZ*B Cyp Ambst, -bet FZ^{c}KV
17 exhortat.] consolationem FDO^{c} g Ambst Aug
esset] sit FD | sua volunt.] voluntarius F dg Ambst
18 fratrem + nostrum FDLO Ambst
19 sed et] verum etiam FD g (Ambst)
est DHBW c g* Ambst Aug] > *rel.*
hac gratia *codd.* Ambst

---

12 Pr 3,27s; Tob 4,9; Mc 12,43s | **14** 2 C 9,12 |
15 Ex 16,18 | **19** 1 C 16,3

20 et destinatam voluntatem nostram; devitantes
hoc, ne quis nos vituperet in hac plenitudine,
21 quae ministratur a nobis. *Providemus* enim
bona non solum *coram Deo,* sed etiam coram
22 *hominibus*. Misimus autem cum illis et fratrem
nostrum, quem probavimus in multis saepe sol-
licitum esse; nunc autem multo sollicitiorem
23 confidentia multa in vos, ¹sive pro Tito, qui
est socius meus et in vos adiutor, sive fratres
nostri apostoli ecclesiarum, gloria Christi.
24 Ostensionem ergo, quae est caritatis vestrae
et nostrae gloriae pro vobis, in illos ostendite
in faciem ecclesiarum.
9 Nam de ministerio, quod fit in sanctos ex
2 abundanti est mihi scribere vobis. Scio enim
promptum animum vestrum, pro quo de vobis
glorior apud Macedones, quoniam et Achaia
parata est ab anno praeterito, et vestra aemu-
3 latio provocavit plurimos. Misi autem fratres,
ut ne quod gloriamur de vobis, evacuetur in
hac parte, ut, quemadmodum dixi, parati sitis;
4 ¹ne cum venerint Macedones mecum et inve-
nerint vos imparatos, erubescamus *nos* – ut non
5 dicamus vos – in hac substantia. Necessarium

---

22 vos] vobis CsTh^m (d) g
23 gloriae *codd.* c Ambst
Christi] Dei Cs c Hier, domini F*
24 facie AGMORU*KBV c Ambst
9,2 mac(h)edonas *codd. pl.*
et Z^c KVW c] > *rel.*
4 ~ mecum maced. *codd.* Ambst
nos + in hac parte FDL

---

21 Pr 3,4 O'
23 2 C 2,13; 7,13; 12,18; R 16,7
24 2 C 7,14
9,1 2 C 8,4.20
2 2 C 8,19
3 2 C 8,24

⸀στελλόμενοι τοῦτο, μή τις ἡμᾶς μωμήσηται ἐν 20
τῇ ἁδρότητι ταύτῃ τῇ διακονουμένῃ ὑφ' ἡμῶν·
προνοοῦμεν γὰρ *καλὰ* οὐ μόνον *ἐνώπιον Κυρίου* 21
ἀλλὰ *καὶ* ἐνώπιον *ἀνθρώπων*. συνεπέμψαμεν 22 Pr 3,4 O'
δὲ αὐτοῖς τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν, ὃν ἐδοκιμάσα-
μεν ἐν πολλοῖς πολλάκις σπουδαῖον ὄντα, νυνὶ
δὲ πολὺ σπουδαιότερον πεποιθήσει πολλῇ τῇ
εἰς ὑμᾶς. εἴτε ὑπὲρ Τίτου, κοινωνὸς ἐμὸς καὶ 23 7,13; 12,18 R 16,7
εἰς ὑμᾶς συνεργός· εἴτε ἀδελφοὶ ἡμῶν, ἀπό-
στολοι ἐκκλησιῶν, δόξα Χριστοῦ. τὴν οὖν ἔν- 24 7,14
δειξιν τῆς ἀγάπης ὑμῶν καὶ ἡμῶν καυχήσεως
ὑπὲρ ὑμῶν εἰς αὐτοὺς ἐνδείξασθε εἰς πρόσω-
πον τῶν ἐκκλησιῶν.

Περὶ μὲν γὰρ τῆς διακονίας τῆς εἰς τοὺς 9 8,4.20
ἁγίους περισσόν μοί ἐστιν τὸ γράφειν ὑμῖν·
οἶδα γὰρ τὴν προθυμίαν ὑμῶν ἣν ὑπὲρ ὑμῶν 2 8,10
καυχῶμαι Μακεδόσιν ὅτι Ἀχαΐα παρεσκεύασ-
ται ἀπὸ πέρυσι, καὶ τὸ ὑμῶν ζῆλος ἠρέθισεν
τοὺς πλείονας. ἔπεμψα δὲ τοὺς ἀδελφούς, ἵνα 3 8,24
μὴ τὸ καύχημα ἡμῶν τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κενωθῇ
ἐν τῷ μέρει τούτῳ, ἵνα καθὼς ἔλεγον παρε-
σκευασμένοι ἦτε, μή πως ἐὰν ἔλθωσιν σὺν ἐμοὶ 4
Μακεδόνες καὶ εὕρωσιν ὑμᾶς ἀπαρασκευάστους
καταισχυνθῶμεν ἡμεῖς, ἵνα μὴ λέγωμεν ὑμεῖς,
ἐν τῇ ὑποστάσει ταύτῃ. ἀναγκαῖον οὖν ἡγη- 5

---

20 ημας] υμας G^1 69 440s 479 | **21** προνοουμενοι C 33 104s 81 917^s 623^s 920 pl. rel. K pl. | γαρ > 104 917^s 623^s 920 pl. rel. K pl. | Κυ] τ. θυ P^{46} (241) | **22** πολυ > P^{46} 206 | πεποιθ. + δε B | πολλη > 424^c G 421 | **23** Χυ] Κυ C F^1 | **24** $υμων^2$] ημων Ψ 326 D^{1*} G 1912 330 263s 385 | ενδεικνυμενοι B 33 D^*s 1898s | **9,1** γαρ] δε syp ar, > C 1836 2 491s 383 | περισσοτερον P^{46} | το] του 81 G 1836s 1845 460 255 1610 | **2** το P^{46} BS 6 33 1175] ο rel. | το + εξ 6 Ψs D^s rel. pl. K^r syh | **3** επεμψαμεν D^1 g vg^1 ar bo Aug | τουτω + αλλ 1912 69 330 syh^+ ar sa Thdt | **4** πως > D^* vg | εαν > B D^{1c} syp sa | απαρασκ. + και D 2 L syp ar sa | λεγω P^{46} C^* 048 Ds 547 Ambst Aug | ταυτη + κ. καυχησεως 6 P-1175 917^s rel. K^r sy ar Ef |

σάμην παρακαλέσαι τοὺς ἀδελφοὺς ἵνα προέλ-
θωσιν εἰς ὑμᾶς καὶ προκαταρτίσωσιν τὴν προ-
επηγγελμένην εὐλογίαν ὑμῶν, ταύτην ἑτοίμην
εἶναι οὕτως ὡς εὐλογίαν καὶ μὴ ὡς πλεονεξίαν.
Pr 11,24; 19,17 6 Τοῦτο δέ, ὁ σπείρων φειδομένως φειδομέ-
νως καὶ θερίσει, καὶ ὁ σπείρων ἐπ᾽ εὐλογίαις
R 12,8 Pr 22,8 O' 7 ἐπ᾽ εὐλογίαις καὶ θερίσει. ἕκαστος καθὼς προή-
1 Par 29,17 Sir 35,11 ρηται τῇ καρδίᾳ, μὴ ἐκ λύπης ἢ ἐξ ἀνάγκης· *ἱλα-*
8 *ρὸν* γὰρ *δότην* ἀγαπᾷ *ὁ Θεός*. δυνατεῖ δὲ ὁ Θεὸς
πᾶσαν χάριν περισσεῦσαι εἰς ὑμᾶς, ἵνα ἐν παντὶ
πάντοτε πᾶσαν αὐτάρκειαν ἔχοντες περισσεύητε
9 εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν, καθὼς γέγραπται·
Ps 111,9 *ἐσκόρπισεν, ἔδωκεν τοῖς πένησιν,*
ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα.
Is 55,10 10 ὁ δὲ ἐπιχορηγῶν σπέρμα τῷ σπείροντι καὶ
ἄρτον εἰς βρῶσιν χορηγήσει καὶ πληθυνεῖ τὸν
Os 10,12 σπόρον ὑμῶν καὶ αὐξήσει τὰ *γενήματα τῆς δι-*
1,11; 4,15 11 *καιοσύνης ὑμῶν*· ἐν παντὶ πλουτιζόμενοι εἰς
πᾶσαν ἁπλότητα, ἥτις κατεργάζεται δι᾽ ἡμῶν
12 εὐχαριστίαν τῷ Θεῷ. ὅτι ἡ διακονία τῆς λει-
8,14 τουργίας ταύτης οὐ μόνον ἐστὶν προσαναπλη-
ροῦσα τὰ ὑστερήματα τῶν ἁγίων, ἀλλὰ καὶ πε-
ρισσεύουσα διὰ πολλῶν εὐχαριστιῶν τῷ Θεῷ·
13 διὰ τῆς δοκιμῆς τῆς διακονίας ταύτης δοξάζον-

5 προσελθ. Ψ G^{1} 1835 | εις] προς B 1175 Ds 181s 69 1319ss 255 1611s 2005 | προκατηγγ. Ψsss 917^{s} 623^{s} 920-794 206^{r} K^{r} | υμων > D* 2005 d vg syp | ταυτην > G ar | και^{2} > P^{46} S* G lat syp Ambst | **6** δε + λεγω f Ambst Χρ | επ ευλογιαις$^{1.2}$] -για P^{46}, εν -για (D)G^{1} m syp ar Ef (Ambst) | εξ ευλογιας^{2} D* ΩρCyp Ambst | **7** προαιρειται Ψ 326 81 048 D* 181ss 623 pl_920 pl.rel. K^{r} | **8** δυνατει P^{46} BSC* 104 048 Ds] -ται 33 81 1912, -τος rel. | δε] γαρ Ψ D* 460 177 | **9** αιωνα + τ. -νος 1739s 326 G 547 255 K | **10** σπερμα] σπορον P^{46} B D*s 436 | χορηγησαι, πληθυναι, αυξησαι 1739s Ψ G 917-915 pl. rel. pl. K^{r} | **11** *inc.* ινα εν G vg syp Cyp Ambst Χρ | υμων P 1836 547s 337s al. 206s 491 1518 syh^{m} | τ. θω] θυ B | **12** θω] Χω B 181, εν Κω vg | **13** *inc.* και δια B sa |

ergo existimavi rogare fratres, ut praeveniant
ad vos et praeparent repromissam benedictio-
nem hanc paratam esse sic, quasi benedictio-
nem, non tamquam avaritiam.
Hoc autem dico: Qui parce seminat, parce 6
et metet; et qui seminat in benedictionibus,
de benedictionibus et metet. Unusquisque prout 7
destinavit in corde suo, non ex tristitia aut
ex necessitate; *hilarem* enim *datorem* diligit
Deus. Potens est autem Deus omnem gratiam 8
abundare facere in vobis, ut in omnibus sem-
per omnem sufficientiam habentes abundetis in
omne opus bonum, sicut scriptum est: 9

Dispersit, dedit pauperibus,
iustitia eius manet in saeculum saeculi.

Qui autem administrat semen seminanti, et 10
panem ad manducandum praestabit et multi-
plicabit semen vestrum et augebit *incrementa*
frugum *iustitiae vestrae;* ut in omnibus locu- 11
pletati abundetis in omnem simplicitatem, quae
operatur per nos gratiarum actionem Deo. Quo- 12
niam ministerium huius officii non solum sup-
plet ea, quae desunt sanctis, sed etiam abundat
per multas gratiarum actiones in Domino, per 13

---

5 promissam AHLUCsThB f Ambst
tamquam] quasi *codd.*
6 dico*> AGHMC d g Aug
metet + vitam aeternam FZ*Th*B m
7 *inc.* unusq. secundum propositum cordis non FD g Ambst Sed (Hier)
in Z^c BW] > *codd. pl.*
8 omnem > FD
in omni opere bono FL Ambst
10 augebit] amplificabit Ambst, ampliabit g[1]

---

6 Pr 11,24; 19,17 | **7** R 12,8; Pr 22,8 O'; 1 Par 29,17 | **9** Ps 111,9 | **10** Is 55,10; Os 10,12 | **11** 2 C 1,11; 4,15 | **12** 2 C 8,14

probationem ministerii huius glorificantes Deum
in oboedientia confessionis vestrae in evange-
lium Christi et simplicitate communicationis in
14 illos et in omnes, ˡet in ipsorum obsecratione
pro vobis desiderantium vos propter eminen-
15 tem gratiam Dei in vobis. Gratias Deo super
inenarrabili dono eius.

10,1-13,10 ***Apostoli apologia***

10,1-11 *Assertio potestatis apostolicae*

10 Ipse autem ego Paulus obsecro vos per
mansuetudinem et modestiam Christi, qui in
facie quidem humilis sum inter vos, absens
2 autem confido in vobis. Rogo autem vos ne
praesens audeam per eam confidentiam, qua
existimor audere in quosdam, qui arbitrantur
nos tamquam secundum carnem ambulemus.
3 In carne enim ambulantes non secundum car-
4 nem militamus. Nam arma militiae nostrae
non carnalia sunt, sed potentia Deo ad de-
structionem munitionum, consilia destruentes
5 ˡet omnem altitudinem extollentem se adversus
scientiam Dei, et in captivitatem redigentes
6 omnem intellectum in obsequium Christi, et in
promptu habentes ulcisci omnem inoboedien-
tiam, cum impleta fuerit vestra oboedientia.
7 ˡQuae secundum faciem sunt videte. Si quis
confidit sibi Christi se esse, hoc cogitet iterum
apud se: quia sicut ipse Christi est, ita et nos.
8 Nam, et si amplius aliquid gloriatus fuero de
potestate nostra, quam dedit nobis Dominus

---

14 in[1] > AFHMCs d f g Ambst | **10,1** faciem AF* LZ* d r Ambst | sum DTh[c] g Ambst] * > *rel.* | **2** vos F[c]RZ*] * > *rel.* | existimo FG*LRCsB r | **4** sunt > *codd.* | **7** confidet AMCsK d g | se > GCsB r | Christi[1] + servum F d f(g) Ambst | **8** nobis A[c]HThB c f g r Ambst] > *rel.*

10,1 G 5,2; Mt 11,29; 1 C 2,3 | **2** 2 C 10,11; 1 C 4,21 | **4** R 13,12; 2 C 13,10; E 6,13-17 | **6** 2 C 2,9 | **8** 2 C 11,16; 12,6; 1 C 5,4s; Jr 1,10; 45,4

τες τὸν Θεὸν ἐπὶ τῇ ὑποταγῇ τῆς ὁμολογίας
ὑμῶν εἰς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ καὶ ἁπλό-
τητι τῆς κοινωνίας εἰς αὐτοὺς καὶ εἰς πάντας,
ˈκαὶ αὐτῶν δεήσει ὑπὲρ ὑμῶν ἐπιποθούντων 14
ὑμᾶς διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν χάριν τοῦ Θεοῦ
ἐφ' ὑμῖν. Χάρις τῷ Θεῷ ἐπὶ τῇ ἀνεκδιηγήτῳ 15
αὐτοῦ δωρεᾷ.

Αὐτὸς δὲ ἐγὼ Παῦλος παρακαλῶ ὑμᾶς διὰ 10 1 C 2,3 G 5,2
τῆς πραΰτητος καὶ ἐπιεικείας τοῦ Χριστοῦ, ὃς
κατὰ πρόσωπον μὲν ταπεινὸς ἐν ὑμῖν, ἀπὼν δὲ
θαρρῶ εἰς ὑμᾶς· δέομαι δὲ τὸ μὴ παρὼν θαρ- 2 10,11; 1C4,21
ρῆσαι τῇ πεποιθήσει ᾗ λογίζομαι τολμῆσαι ἐπί
τινας τοὺς λογιζομένους ἡμᾶς ὡς κατὰ σάρκα
περιπατοῦντας. Ἐν σαρκὶ γὰρ περιπατοῦντες 3
οὐ κατὰ σάρκα στρατευόμεθα· τὰ γὰρ ὅπλα τῆς 4 E 6,13-17
στρατείας ἡμῶν οὐ σαρκικὰ ἀλλὰ δυνατὰ τῷ
Θεῷ πρὸς καθαίρεσιν ὀχυρωμάτων, λογισμοὺς
καθαιροῦντες ˈκαὶ πᾶν ὕψωμα ἐπαιρόμενον κα- 5
τὰ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ, καὶ αἰχμαλωτίζον-
τες πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ,
ˈκαὶ ἐν ἑτοίμῳ ἔχοντες ἐκδικῆσαι πᾶσαν παρ- 6 2,9
ακοήν, ὅταν πληρωθῇ ὑμῶν ἡ ὑπακοή.

Τὰ κατὰ πρόσωπον βλέπετε. εἴ τις πέποιθεν 7
ἑαυτῷ Χριστοῦ εἶναι, τοῦτο λογιζέσθω πάλιν
ἐφ' ἑαυτοῦ, ὅτι καθὼς αὐτὸς Χριστοῦ, οὕτως
καὶ ἡμεῖς. ἐάν τε γὰρ περισσότερόν τι καυχή- 8 12,6 1 C 5,4s
σωμαι περὶ τῆς ἐξουσίας ἡμῶν, ἧς ἔδωκεν ὁ

---

14 υμων] ημων BS* 2 491 | 15 χαρις + δε P-81 I 917ʳ 1831 rel. Kʳ f vgˡ syp ar bo Ef Pel | 10,1 εις] δι B | 5 αιχμαλωτευοντες Ψ 326 1912 623s 1845 794 506s | Χυ + αγοντες D*s | 6 πληρωθη + προτερον C 326 81 r bo Aug | 7 πεποιθεν] δοκει πεποιθεναι B | εφ P⁴⁶ BS 1175 1912 823 1611s L] αφ rel. pl. | Χυ] ο Χς P⁴⁶, + δουλος D*s Ambst | 8 τε > P⁴⁶ B 1739 33 1175 H G 88 1319ss 436s | γαρ + και 1739s Ψs 088 917-181 1912 623ˢ 920 pl. 206ʳ 257ˢ Lʳ syhᵐ | ημων > C*P syp bo Χρ |

Κύριος εἰς οἰκοδομὴν καὶ οὐκ εἰς καθαίρεσιν
9 ὑμῶν, οὐκ αἰσχυνθήσομαι, ˈἵνα μὴ δόξω ὡς ἂν
10,1 10 ἐκφοβεῖν ὑμᾶς διὰ τῶν ἐπιστολῶν. ὅτι αἱ ἐπι-
στολαὶ μέν, φησίν, βαρεῖαι καὶ ἰσχυραί, ἡ δὲ
παρουσία τοῦ σώματος ἀσθενὴς καὶ ὁ λόγος
13,2.10 11 ἐξουθενημένος. τοῦτο λογιζέσθω ὁ τοιοῦτος, ὅτι
οἷοί ἐσμεν τῷ λόγῳ δι' ἐπιστολῶν ἀπόντες,
τοιοῦτοι καὶ παρόντες τῷ ἔργῳ.
3,1;5,12 12 Οὐ γὰρ τολμῶμεν ἐγκρῖναι ἢ συγκρῖναι ἑαυ-
τούς τισιν τῶν ἑαυτοὺς συνιστανόντων· ἀλλὰ
αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς ἑαυτοὺς μετροῦντες καὶ συγ-
R 12,3 13 κρίνοντες ἑαυτοὺς ἑαυτοῖς οὐ συνιᾶσιν. ἡμεῖς
δὲ οὐκ εἰς τὰ ἄμετρα καυχησόμεθα, ἀλλὰ κατὰ
τὸ μέτρον τοῦ κανόνος οὗ ἐμέρισεν ἡμῖν ὁ Θεὸς
14 μέτρου, ἐφικέσθαι ἄχρι καὶ ὑμῶν. οὐ γὰρ ὡς
μὴ ἐφικνούμενοι εἰς ὑμᾶς ὑπερεκτείνομεν ἑαυ-
τούς, ἄχρι γὰρ καὶ ὑμῶν ἐφθάσαμεν ἐν τῷ εὐαγ-
15 γελίῳ τοῦ Χριστοῦ· οὐκ εἰς τὰ ἄμετρα καυχώ-
μενοι ἐν ἀλλοτρίοις κόποις, ἐλπίδα δὲ ἔχοντες
R 15,20 αὐξανομένης τῆς πίστεως ὑμῶν ἐν ὑμῖν μεγά-
λυνθῆναι κατὰ τὸν κανόνα ἡμῶν εἰς περισσείαν,
A 19,21 16 ˈεἰς τὰ ὑπερέκεινα ὑμῶν εὐαγγελίσασθαι, οὐκ
ἐν ἀλλοτρίῳ κανόνι εἰς τὰ ἕτοιμα καυχήσασθαι.
Jr 9,23s 17 1 C 1,31 18 *Ὁ δὲ καυχώμενος ἐν Κυρίῳ καυχάσθω·* οὐ γὰρ

Κς] θς 326 Ds 5 330 r | ο Κς + ημιν 6 104s D^{c}-794 642 rel. pl., ~ Ps 330 1611s syh ar, μοι syp bo Ef | **9** ινα + δε 6 104 81 H 1838s 69 436s al. 206 vg syp sa | δοξωμεν Ds Ambst, εκφοβουντες D g | **10** επιστ. μεν BS* 33 326s H r] ~ I rel., μεν > P^{46} | φασιν B g r vg sy (ar) Ef, > bo | **12** τολμω B | εγκριναι] κριναι ΨH 1912 436 | η συγκριν., κ. συγκριν. > P^{46} | μετρουντ.] νεκρουντες P^{46} | ου συνιασιν > vg Ef | ου[2]⁀ουκ 13 D*s Ambst | συνιουσιν 6 Ps 326 917* 623 pl. 920 pl. rel. K^{r} | **13** το αμετρον D*s lat | εμετρισ. M 1836 794 206 dg vg | ημιν > G 181 547 L | αφικεσθ. G 917 460 255 2 823 Ep | **14** ου γ. ως] ως γαρ B 330* 255 2298 | ~ μη ως P^{46} P Xρ | **15** δε > M 1836 88 337s 69 2 635 2298s 1518 L | υμων] ημων B 38 642 1610 |

in aedificationem, et non in destructionem ves-
tram, non erubescam. Ut autem non existimer 9
tamquam terrere vos per epistulas, – quoniam 10
quidem epistulae, inquiunt, graves sunt et for-
tes, praesentia autem corporis infirma et sermo
contemptibilis, – hoc cogitet qui eiusmodi est, 11
quia quales sumus verbo per epistulas absentes,
tales et praesentes in facto.

10,12-12,10 *Regula gloriationis et gloriatio*

Non enim audemus inserere aut compa- 12
rare nos quibusdam, qui se ipsos commendant;
sed ipsi in nobis nosmet ipsos metientes et
comparantes nosmet ipsos nobis. Nos autem non 13
in immensum gloriabimur, sed secundum men-
suram regulae, qua mensus est nobis Deus
mensuram pertingendi usque ad vos. Non enim 14
quasi non pertingentes ad vos superextendimus
nos; usque ad vos enim pervenimus in evan-
gelio Christi, non in immensum gloriantes in 15
alienis laboribus, spem autem habentes cres-
centis fidei vestrae, in vobis magnificari se-
cundum regulam nostram in abundantiam,
'etiam in illa, quae ultra vos sunt, evangeli- 16
zare, non in aliena regula in iis quae praepa-
rata sunt gloriari. *Qui autem gloriatur, in Do-* 17
mino glorietur. Non enim qui se ipsum com- 18

---

9 autem > FR d g r
11 hoc + ergo LRUZ[c]CsKBV c f Pel
12 *sed ipsi in semet ipsis semet ipsos (met.) et compar. semet ipsos sibimet ipsis (LB) r (Aug)
13 qua HBW.g Pel Vig] quam *rel.*
15 in[1] > F*DO* d Sed
*crescente fide vestra D (d e g)
16 iis] his *codd.*

---

10 2C 11,6 | 11 2C 12,20; 13,2.10 | 12 2C 3,1; 5,12 | 13 R 12,3 | 15 R 15,20 | 16 A 19,21 | 17 Jr 9,23s; 1C 1,31 | 18 1C 4,5

mendat, ille probatus est; sed quem Deus com-
mendat.
11 Utinam sustineretis modicum quid insipien-
2 tiae meae, sed et supportate me. Aemulor
enim vos Dei aemulatione. Despondi enim vos
uni viro virginem castam exhibere Christo.
3 Timeo autem ne sicut serpens Evam seduxit
astutia sua, ita corrumpantur sensus vestri et
excidant a simplicitate, quae est in Christo.
4 Nam si is, qui venit, alium Christum praedicat,
quem non praedicavimus; aut alium Spiritum
accipitis, quem non accepistis; aut aliud evan-
gelium, quod non recepistis, recte pateremini.
5 Existimo enim nihil me minus fecisse a magnis
6 apostolis. Nam etsi imperitus sermone, sed non
scientia; in omnibus autem manifestati sumus
vobis.
7 Aut numquid peccatum feci, me ipsum hu-
milians, ut vos exaltemini, quoniam gratis
8 evangelium Dei evangelizavi vobis? Alias ec-
clesias exspoliavi accipiens stipendium ad mi-
9 nisterium vestrum. Et cum essem apud vos
et egerem, nulli onerosus fui; nam quod mihi
deerat, suppleverunt fratres, qui venerunt a

---

18 Deus DRTThK c d t Ambst[1] Hier] dominus *rel.*
11,1 sustiner.] pateremini D g, portaretis d e
2 exhibere] adsignare D g[1] Tert Firm Amb Ambst
4 quem[1] + nos FD
accipitis] -cepistis FHCTh[c] d g r (A*DMB e)
5 a > AD*GRC
6 nam > *codd. pl.* d f g Hier Aug
manifest(at)us sum *codd.* g[1] Ambst

---

2 E 5,26s; Ap 14,3s | **3** Gn 3,4.13 | **4** G 1,8s | **5** 2 C 12,11; 1 C 15,10; G 2,6.9 | **6** 1 C 2,1s.13; E 3,4 | **7** 1 C 9,12.18; 1 Th 2,7 | **8s** Ph 4,10.15 | **9s** 2 C 12,13; 1 C 9,12.15

ὁ ἑαυτὸν συνιστάνων, ἐκεῖνός ἐστιν δόκιμος, 1 C 4,5
ἀλλὰ ὃν ὁ Κύριος συνίστησιν.
11 Ὄφελον ἀνείχεσθέ μου μικρόν τι ἀφροσύ-
νης· ἀλλὰ καὶ ἀνέχεσθέ μου. ζηλῶ γὰρ ὑμᾶς Θε- 2 E 5,26s
οῦ ζήλῳ, ἡρμοσάμην γὰρ ὑμᾶς ἑνὶ ἀνδρὶ παρθέ-
νον ἁγνὴν παραστῆσαι τῷ Χριστῷ. φοβοῦμαι δὲ 3 Gn 3,4.13
μή πως, ὡς ὁ ὄφις ἐξηπάτησεν Εὔαν ἐν τῇ παν-
ουργίᾳ αὐτοῦ, φθαρῇ τὰ νοήματα ὑμῶν ἀπὸ τῆς
ἁπλότητος καὶ τῆς ἁγνότητος τῆς εἰς Χριστόν.
εἰ μὲν γὰρ ὁ ἐρχόμενος ἄλλον Ἰησοῦν κηρύσ- 4 G 1,8s
σει ὃν οὐκ ἐκηρύξαμεν, ἢ πνεῦμα ἕτερον λαμβά-
νετε ὃ οὐκ ἐλάβετε, ἢ εὐαγγέλιον ἕτερον ὃ οὐκ
ἐδέξασθε, καλῶς ἀνείχεσθε. λογίζομαι γὰρ μη- 5 12,11 1 C 15,10
δὲν ὑστερηκέναι τῶν ὑπερλίαν ἀποστόλων. εἰ δὲ 6 G 2,6.9 1 C 2,1s.13
καὶ ἰδιώτης τῷ λόγῳ, ἀλλ' οὐ τῇ γνώσει, ἀλλ' E 3,4 2,17; 4,2
ἐν παντὶ φανερώσαντες ἐν πᾶσιν εἰς ὑμᾶς.
Ἢ ἁμαρτίαν ἐποίησα ἐμαυτὸν ταπεινῶν, ἵνα 7 1 C 9,12.18
ὑμεῖς ὑψωθῆτε, ὅτι δωρεὰν τὸ τοῦ Θεοῦ εὐαγ-
γέλιον εὐηγγελισάμην ὑμῖν; ἄλλας ἐκκλησίας 8 Ph 4,10.15
ἐσύλησα λαβὼν ὀψώνιον πρὸς τὴν ὑμῶν δια-
κονίαν, καὶ παρὼν πρὸς ὑμᾶς καὶ ὑστερηθεὶς 9 12,13
οὐ κατενάρκησα οὐθενός. τὸ γὰρ ὑστέρημά μου
προσανεπλήρωσαν οἱ ἀδελφοὶ ἐλθόντες ἀπὸ Μα-

---

18 συνιστων *Mn* Ψ D pl. 623 pl. 920 241-177 al. 206[r] 1518 257[s] K[r] | **11,1** ωφελον 33 Ψ 326 H G-181 623s 920s 69sss al. 635 35s 506s 639 KL | ανειχ.] ανεχ. M 917s 88 69 330s 1610 K, ηνειχ. 241 256 255 | τι > 6 P 104 1175s G[s] 623 pl. 920-177 206 pl. rel. pl. K[r] r syp | **3** μη πως] μηποτε 1739 G 206s 1611, μη D* r vg Cl | αυτου + ουτω 1739s Ψss M 917[s] rel. K[r] vg syp Ef | κ. τ. αγνοτ. > 1739s Ps 1175 HM 917-181 rel. pl. syh[+] Cl Ωρ | **4** Ιν] Χν G 4 vg ar Ef Ambst | ανεχ. *P*[46] B 33 D* 330 206 r Cy, ηνειχ. Ψ 489s 920 919sss al. 206s 2 491ss 1518 221 al. Χρ | **5** γαρ] δε B 177s ar | **6** δε > D* 1611 g vg syh[+] ar bo | φανερωσαντες BS* 1739 33 M G 330] -θεις D* vg, -θεντες rel. r | αλλ[2]-υμας > *P*[46] | εν πασιν > G r syp Ef Ambst | **7** η + μη G r vg | εαυτον Ps Ds 1836 88 1319ss 255 429s 35 L | **9** και[2] > *P*[46] ar bo (sa Ef) |

κεδονίας. καὶ ἐν παντὶ ἀβαρῆ ἐμαυτὸν ὑμῖν
1 C 9,15 10 ἐτήρησα καὶ τηρήσω. ἔστιν ἀλήθεια Χριστοῦ ἐν
ἐμοί, ὅτι ἡ καύχησις αὕτη οὐ φραγήσεται εἰς
11 ἐμὲ ἐν τοῖς κλίμασιν τῆς Ἀχαΐας. ¹διὰ τί; ὅτι
12 οὐκ ἀγαπῶ ὑμᾶς; ὁ Θεὸς οἶδεν. ¹ὃ δὲ ποιῶ,
καὶ ποιήσω, ἵνα ἐκκόψω τὴν ἀφορμὴν τῶν θε-
λόντων ἀφορμήν, ἵνα ἐν ᾧ καυχῶνται εὑρεθῶ-
17; Ph 3,2 13 σιν καθὼς καὶ ἡμεῖς. οἱ γὰρ τοιοῦτοι ψευδαπό-
στολοι, ἐργάται δόλιοι, μετασχηματιζόμενοι εἰς
14 ἀποστόλους Χριστοῦ. καὶ οὐ θαῦμα· αὐτὸς γὰρ
ὁ σατανᾶς μετασχηματίζεται εἰς ἄγγελον φωτός.
15 οὐ μέγα οὖν εἰ καὶ οἱ διάκονοι αὐτοῦ μετα-
σχηματίζονται ὡς διάκονοι δικαιοσύνης· ὧν τὸ
10; E 6,8 τέλος ἔσται κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν.
12,6 16 Πάλιν λέγω, μή τίς με δόξῃ ἄφρονα εἶναι·
εἰ δὲ μήγε, κἂν ὡς ἄφρονα δέξασθέ με, ἵνα
17 κἀγὼ μικρόν τι καυχήσωμαι. ὃ λαλῶ, οὐ κατὰ
Κύριον λαλῶ, ἀλλ' ὡς ἐν ἀφροσύνῃ, ἐν ταύτῃ
18 τῇ ὑποστάσει τῆς καυχήσεως. ἐπεὶ πολλοὶ καυ-
19 χῶνται κατὰ τὴν σάρκα, κἀγὼ καυχήσομαι. ἡδέως
γὰρ ἀνέχεσθε τῶν ἀφρόνων φρόνιμοι ὄντες.
20 ἀνέχεσθε γὰρ εἴ τις ὑμᾶς καταδουλοῖ, εἴ τις
κατεσθίει, εἴ τις λαμβάνει, εἴ τις ἐπαίρεται, εἴ
21 τις εἰς πρόσωπον ὑμᾶς δέρει. κατὰ ἀτιμίαν
λέγω, ὡς ὅτι ἡμεῖς ἠσθενήκαμεν.
Ἐν ᾧ δ' ἄν τις τολμᾷ, ἐν ἀφροσύνῃ λέγω,
Ph 3,5 22 τολμῶ κἀγώ. ¹Ἑβραῖοί εἰσιν; κἀγώ. Ἰσραη-

---

10 εις εμε] εν εμοι G 547s 2 | **11** οτι > B | **12** αφορμην 1⌒2 P^{46} | **13** οι] ου G[1] | **14** θαυμα] θαυμαστον 6 Ψs M 917-794 38[s] 242 rel. K[r] | ως αγγελος D* sa Ωϱ Lcf Ambst | **15** ουν > D* syp ar | **17** Κν] Χν 326, θν 102 fr Ambst Aug, ανθρωπον 69 | **18** την > P^{46} S*As 33-81 Ds 88 1912 1838 1835 1319-38 255 1891 2 491s 1611s Χϱ | **21** ησθενησαμ. 6 Psss M D pl: rel. pl., + εν τουτω τω μερει D vg[1] Ambst | δ' > D* e vg syp ar bo Ambst |

Macedonia; et in omnibus sine onere me vobis
servavi et servabo. Est veritas Christi in me, 10
quoniam haec gloriatio non infringetur in me
in regionibus Achaiae. Quare? quia non di- 11
ligo vos? Deus scit. ¹Quod autem facio et fa- 12
ciam, ut amputem occasionem eorum, qui vo-
lunt occasionem, ut in quo gloriantur, inve-
niantur sicut et nos. Nam eiusmodi pseudo- 13
apostoli sunt, operarii subdoli transfigurantes
se in apostolos Christi. Et non mirum; ipse 14
enim satanas transfigurat se in angelum lucis.
Non est ergo magnum, si ministri eius trans- 15
figurentur velut ministri iustitiae; quorum finis
erit secundum opera ipsorum.

Iterum dico, ne quis me putet insipien- 16
tem esse, alioquin velut insipientem accipite
me, ut et ego modicum quid glorier. Quod 17
loquor, non loquor secundum Deum, sed quasi
in insipientia, in hac substantia gloriae. Quo- 18
niam multi gloriantur secundum carnem, et
ego gloriabor. Libenter enim suffertis insi- 19
pientes, cum sitis ipsi sapientes. Sustinetis 20
enim si quis vos in servitutem redigit, si quis
devorat, si quis accipit, si quis extollitur, si
quis in faciem vos caedit. Secundum ignobili- 21
tatem dico, quasi nos infirmi fuerimus in hac
parte.

In quo quis audet, in insipientia dico, au-
deo et ego; ¹Hebraei sunt, et ego; Israhelitae 22

---

10 gloriatio DLR g Sed] gloria *rel.* | **12** gloriantur + tales F[c]DHRB Sing | **13** sunt DH c d g Sing Lcf Ambst] > *rel.* | **14** mirum + cum FD g[c] m | in] ut F* (g, m Amb[1]) | **16** putet] existimet FDLCs d g r Ambst Aug | esse > AF*DMWiZ* | et > FH*L R* d r t* | **17** Deum] dominum AGU*T d g Hier | **21** in hac parte > AH[c]MRCsThV f g r t | insipientiam AHRKBV d t Ambst

---

13 2C 2,17; Ph 3,2; Ap 2,2.9 | **15** G 5,10 | **16** 2C 10,8; 12,6 | **22** Ph 3,5

sunt, et ego; semen Abrahae sunt, et ego;
23 ministri Christi sunt, ut minus sapiens dico,
plus ego: in laboribus plurimis, in carceribus
abundantius, in plagis supra modum, in mor-
24 tibus frequenter. A Iudaeis quinquies quadra-
25 genas una minus accepi. Ter virgis caesus
sum, semel lapidatus sum, ter naufragium feci,
26 nocte et die in profundo maris fui, 'in itine-
ribus saepe, periculis fluminum, periculis la-
tronum, periculis ex genere, periculis ex gen-
tibus, periculis in civitate, periculis in solitu-
dine, periculis in mari, periculis in falsis fra-
27 tribus; 'in labore et aerumna, in vigiliis multis,
in fame et siti, in ieiuniis multis, in frigore
28 et nuditate. Praeter illa, quae extrinsecus sunt,
instantia mea cotidiana, sollicitudo omnium
29 ecclesiarum. Quis infirmatur, et ego non in-
firmor? quis scandalizatur, et ego non uror?
30 Si gloriari oportet, quae infirmitatis meae
31 sunt gloriabor. Deus et Pater Domini nostri
Iesu Christi, qui est benedictus in saecula, scit
32 quod non mentior. Damasci praepositus gentis
Aretae regis custodiebat civitatem Damasceno-
33 rum, ut me comprehenderet; et per fenestram in
sporta dimissus sum per murum, et sic effugi
manus eius.

---

23 minus sapiens] delirans

---

23 sunt AGHMCs d g Aug] + et ego *rel.* c f t
25 profundum AFLZ*CKB e t
31 nostri, Christi > AG g | ~ scit qui est *codd.*
33 sportam AFHL[c]MCs d
demissus FTh (g Aug)
sic *> AGHRUCsKBV

---

23 2 C 12,11; 1 C 15,10 | **24** Dt 25,3 | **25** A 16,22; 14,19 | **26** A 20,3 | **27** 2 C 6,5; 1 C 4,12 | **28** A 20,18-21 | **29** 1 C 9,22 | **31** 2 C 1,23 | **33** A 9,24s

λῖταί εἰσιν; κἀγώ. σπέρμα Ἀβραάμ εἰσιν;
κἀγώ. ¹διάκονοι Χριστοῦ εἰσιν; παραφρονῶν 23 1 C 15,10
λαλῶ, ὑπὲρ ἐγώ· ἐν κόποις περισσοτέρως, ἐν
φυλακαῖς περισσοτέρως, ἐν πληγαῖς ὑπερβαλ-
λόντως, ἐν θανάτοις πολλάκις. ὑπὸ Ἰουδαίων 24 Dt 25,3
πεντάκις τεσσεράκοντα παρὰ μίαν ἔλαβον, τρὶς 25 A 16,22; 14,19
ἐραβδίσθην, ἅπαξ ἐλιθάσθην, τρὶς ἐναυάγησα,
νυχθήμερον ἐν τῷ βυθῷ πεποίηκα· ¹ὁδοιπορίαις 26
πολλάκις, κινδύνοις ποταμῶν, κινδύνοις λῃστῶν,
κινδύνοις ἐκ γένους, κινδύνοις ἐξ ἐθνῶν, κιν-
δύνοις ἐν πόλει, κινδύνοις ἐν ἐρημίᾳ, κινδύνοις
ἐν θαλάσσῃ, κινδύνοις ἐν ψευδαδέλφοις, ¹ἐν κόπῳ 27 6,5
καὶ μόχθῳ, ἐν ἀγρυπνίαις πολλάκις, ἐν λιμῷ 1 C 4,12
καὶ δίψει, ἐν νηστείαις πολλάκις, ἐν ψύχει καὶ
γυμνότητι· χωρὶς τῶν παρεκτὸς ἡ ἐπίστασίς μοι 28 A 20,18-21
ἡ καθ' ἡμέραν, ἡ μέριμνα πασῶν τῶν ἐκκλη-
σιῶν, ¹τίς ἀσθενεῖ, καὶ οὐκ ἀσθενῶ; τίς σκαν- 29 1 C 9,22
δαλίζεται, καὶ οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι;

Εἰ καυχᾶσθαι δεῖ, τὰ τῆς ἀσθενείας μου 30 12,5
καυχήσομαι. ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ Κυρίου Ἰη- 31 1,23
σοῦ οἶδεν, ὁ ὢν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας, ὅτι
οὐ ψεύδομαι. ἐν Δαμασκῷ ὁ ἐθνάρχης Ἀρέτα 32
τοῦ βασιλέως ἐφρούρει τὴν πόλιν Δαμασκηνῶν
πιάσαι με θέλων, καὶ διὰ θυρίδος ἐν σαργάνῃ 33 A 9,24s
ἐχαλάσθην διὰ τοῦ τείχους καὶ ἐξέφυγον τὰς
χεῖρας αὐτοῦ.

---

23 λαλω] λεγω Ds 1 177 1245 lat syp ar Ef Did | ~ πληγαις, φυλακαις S 6 Ψsss HM G rel. syp ar bo | περισσοτ.², υπερβαλλ. *P*⁴⁶ BS* 1739 33 81 Ds 1838 38 ar co Ωρ¹ Hil] ~ rel. | **25** απαξ ελιθασθην > *P*⁴⁶ | **26** πολλακ.] πολλαις D* syp | **27** εν¹ Ωρ] > *P*⁴⁶ BS 1739 Ψ Ds | πολλακ.¹·²] πολλαις D* vg (syp, sa Ef) | **28** επισυστασις Pss 1175 H°IM 917-915 623 pl. rel. pl. Kr | μοι *P*⁴⁶ BS*A 33 1175s G 330 436 d sy ar co Aug Ef] μου rel. | **30** μου > *P*⁴⁶ BH | **31** θς + του Ιηλ D* | Ιυ + Χυ 6 P 326 H°M D 917-177 al. 206r 1518 al. 257s Kr syp ar bo | **32** θελων > B D* vg syp ar sa Ef | **33** εν σαργ. > G¹ |

12 Καυχᾶσθαι δεῖ, οὐ συμφέρον μέν, ἐλεύσομαι
2 δὲ εἰς ὀπτασίας καὶ ἀποκαλύψεις Κυρίου. οἶδα
ἄνθρωπον ἐν Χριστῷ πρὸ ἐτῶν δεκατεσσάρων, –
εἴτε ἐν σώματι οὐκ οἶδα, εἴτε ἐκτὸς τοῦ σώμα-
τος οὐκ οἶδα, ὁ Θεὸς οἶδεν, – ἁρπαγέντα τὸν
3 τοιοῦτον ἕως τρίτου οὐρανοῦ. καὶ οἶδα τὸν
τοιοῦτον ἄνθρωπον, – εἴτε ἐν σώματι εἴτε χωρὶς
L 23,43 Ap 2,7 4 τοῦ σώματος οὐκ οἶδα, ὁ Θεὸς οἶδεν, – ˈὅτι ἡρπά-
γη εἰς τὸν παράδεισον καὶ ἤκουσεν ἄρρητα ῥή-
11,30 5 ματα, ἃ οὐκ ἐξὸν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι. ὑπὲρ τοῦ
τοιούτου καυχήσομαι, ὑπὲρ δὲ ἐμαυτοῦ οὐ καυ-
10,8; 11,16 6 χήσομαι εἰ μὴ ἐν ταῖς ἀσθενείαις [μου]. ἐὰν γὰρ
θελήσω καυχήσασθαι, οὐκ ἔσομαι ἄφρων, ἀλή-
θειαν γὰρ ἐρῶ· φείδομαι δέ, μή τις εἰς ἐμὲ
λογίσηται ὑπὲρ ὃ βλέπει με ἢ ἀκούει ἐξ ἐμοῦ.
Job 2,6 7 Καὶ τῇ ὑπερβολῇ τῶν ἀποκαλύψεων – διὸ ἵνα
μὴ ὑπεραίρωμαι, ἐδόθη μοι σκόλοψ τῇ σαρκί,
ἄγγελος σατανᾶ, ἵνα με κολαφίζῃ, ἵνα μὴ ὑπερ-
8 αίρωμαι. ὑπὲρ τούτου τρὶς τὸν Κύριον παρ-
9 εκάλεσα, ἵνα ἀποστῇ ἀπ' ἐμοῦ. καὶ εἴρηκέν
μοι· ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου· ἡ γὰρ δύναμις ἐν
4,7-16 ἀσθενείᾳ τελεῖται. Ἥδιστα οὖν μᾶλλον καυχή-

1 *inc.* ει καυχ. S° 326 81 H *1319*s vg sa Ambst | δει] δη 326 M 917s 915 1838 226ss al. 206ss 35s 1518sss 257 pl. K pl., δε SΨ D^{1*} 1898 (syh+) | συμφερον μεν] -φερει μοι 6 Ψss (81) H 917 rel. pl. K^r syh | δε P^{46} BSAs 33s 1175s HM G 1319ss vg ar co Ef] γαρ rel. | 3 σωματι +ουκ οιδα 33 G 255 2 Χρ | χωρις P^{46} B D* Meth] εκτος rel. | ουκ οιδα > B sa Ir Ωρ Meth | 5 ου] ουδέν P^{46} | μου > P^{46} B 1739 424° 33 D* 460 2005* sy ar co Ef | 6 ακουει+τι P^{46} Psss D 917ss 181s 623 rel. K^r syh bo Ef | 7 *inc.* και ινα μη υπεραιρ. τη syp ar sa Ef] διο BSAs 33 1175s G 69 1319ss bo] *> P^{46} Iρ Or rel. | σαρκι+μου G vg syp (co) | σατανα Mn P^{46} BS*As 424° Ds lat co Ωρ Tert] σαταν Iρ rel. | ινα μη υπεραιρ.² P^{46} sy ar co Tert Cyp Amb Ambst Hier Ef] > S*A 33 Ds 547* vg¹ Iρ Χρ | 8 *inc.* κ. υπερ A syp ar Ωρ Thdt Ef | 9 δυναμ.¹ Mn P^{46} BS*A* 424° Ds lat sa Ωρ Tert]+μου rel. Iρ Ef | τελειται BS*A Ds 623] -ειουται rel. | μαλλον > 88 623 vg |

Si gloriari oportet, non expedit quidem, 12
veniam autem ad visiones et revelationes Do-
mini. Scio hominem in Christo ante annos 2
quattuordecim, sive in corpore nescio sive
extra corpus nescio, Deus scit, raptum huius-
modi usque ad tertium caelum. Et scio huius- 3
modi hominem sive in corpore sive extra cor-
pus nescio, Deus scit, [1]quoniam raptus est in 4
Paradisum et audivit arcana verba, quae non
licet homini loqui. Pro huiusmodi gloriabor, 5
pro me autem nihil gloriabor nisi in infirmi-
tatibus meis. Nam et si voluero gloriari, non 6
ero insipiens, veritatem enim dicam; parco
autem, ne quis me existimet supra id, quod
videt in me aut aliquid audit ex me.

Et ne magnitudo revelationum extollat me, 7
datus est mihi stimulus carnis meae, angelus sa-
tanae, qui me colaphizet. Propter quod ter Do- 8
minum rogavi ut discederet a me; et dixit mi- 9
hi: Sufficit tibi gratia mea; nam virtus in infir-
mitate perficitur. Libenter igitur gloriabor in in-

---

1 quidem] mihi DO* d g Ambst Sed
2 nescio[1] > DH^{c}UW Aug Pel
2.5 eiusmodi AGHLMRCTh d Amb Aug
4 arcana] ineffabilia G^{c} Or Amb Hier Aug, inaudita D g Sed, non edicenda Or (d e)
licebat AZ^{c}Th*KBV
6 quis + *in AGH^{c}OCs d g
aliquid > *codd. pl.*
7 qui DR c Cyp Or Amb Hier Aug] ut *rel.*
colaph. + ne extollar Ambst Hil Hier (D Cyp Amb)

---

4 Ap 2,7; L. 23,43
5 2 C 11,30
6 2 C 10,8; 11,16
7 Job 2,6
9 L 1,35; R 1,16; Dt 3,26 O'

firmitatibus meis, ut inhabitet in me virtus
10 Christi. Propter quod placeo mihi in infirmita-
tibus meis, in contumeliis, in necessitatibus, in
persecutionibus, in angustiis pro Christo; cum
enim infirmor, tunc potens sum.

12,11-13,10 *Causa et finis apologiae*

11 Factus sum insipiens, vos me coegistis.
Ego enim a vobis debui commendari; nihil
enim minus fui ab iis, qui sunt supra modum
12 apostoli, tametsi nihil sum. Signa tamen
apostolatus mei facta sunt super vos in omni
patientia, in signis et prodigiis et virtutibus.
13 Quid est enim, quod minus habuistis prae ce-
teris ecclesiis, nisi quod ego ipse non gravavi
14 vos? Donate mihi hanc iniuriam. Ecce tertio
hoc paratus sum venire ad vos, et non ero
gravis vobis. Non enim quaero quae vestra
sunt, sed vos. Nec enim debent filii parentibus
15 thesaurizare, sed parentes filiis. Ego autem
libentissime impendam et superimpendar ipse
pro animabus vestris; licet plus vos diligens
16 minus diligar? Sed esto: ego vos non gravavi,
17 sed cum essem astutus, dolo vos cepi. Num-

10 meis DO g Or Hier] > *rel.*
11 ~ debui a vobis FDHMRZ*CsK
fui] feci F°RT d g Ambst
modum + valde D (g Ambst)
tamen etsi ARZ*Th
12 apostolatus mei DKBVW c g] apostoli *rel.*
super] inter D d e g Pel, in vobis Ambst
patientia] potentia ACs c
in² > *codd.*
14 non vos gravabo D d e Ambst (g r)
15 autem] enim AC Or
licet > D d g r Ambst

10 Ph 4,13 | **11** 2 C 11,5 | **12** R 15,19; Hb 2,4 |
13 2 C 11,9 | **14** 2 C 13,1 | **15** Ph 2,17

σομαι ἐν ταῖς ἀσθενείαις μου, ἵνα ἐπισκηνώσῃ
ἐπ' ἐμὲ ἡ δύναμις τοῦ Χριστοῦ. διὸ εὐδοκῶ ἐν 10
ἀσθενείαις, ἐν ὕβρεσιν, ἐν ἀνάγκαις, ἐν διωγ-
μοῖς καὶ στενοχωρίαις ὑπὲρ Χριστοῦ· ὅταν γὰρ Ph 4,13
ἀσθενῶ, τότε δυνατός εἰμι.
Γέγονα ἄφρων· ὑμεῖς με ἠναγκάσατε. ἐγὼ 11 11,5
γὰρ ὤφειλον ὑφ' ὑμῶν συνίστασθαι. οὐδὲν γὰρ
ὑστέρησα τῶν ὑπερλίαν ἀποστόλων, εἰ καὶ οὐδέν
εἰμι. τὰ μὲν σημεῖα τοῦ ἀποστόλου κατηργάσθη 12 R 15,19
ἐν ὑμῖν ἐν πάσῃ ὑπομονῇ, σημείοις τε καὶ τέ-
ρασιν καὶ δυνάμεσιν. τί γάρ ἐστιν ὃ ἡσσώθητε 13 11,9
ὑπὲρ τὰς λοιπὰς ἐκκλησίας, εἰ μὴ ὅτι αὐτὸς ἐγὼ
οὐ κατενάρκησα ὑμῶν; χαρίσασθέ μοι τὴν ἀδι-
κίαν ταύτην. Ἰδοὺ τρίτον τοῦτο ἑτοίμως ἔχω 14 13,1
ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, καὶ οὐ καταναρκήσω· οὐ γὰρ
ζητῶ τὰ ὑμῶν ἀλλὰ ὑμᾶς. οὐ γὰρ ὀφείλει τὰ
τέκνα τοῖς γονεῦσιν θησαυρίζειν, ἀλλὰ οἱ γονεῖς
τοῖς τέκνοις. ἐγὼ δὲ ἥδιστα δαπανήσω καὶ ἐκδα- 15 Ph 2,17
πανηθήσομαι ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν. εἰ περισ-
σοτέρως ὑμᾶς ἀγαπῶ, ἧσσον ἀγαπῶμαι; Ἔστω 16
δέ, ἐγὼ οὐ κατεβάρησα ὑμᾶς· ἀλλὰ ὑπάρχων
πανοῦργος δόλῳ ὑμᾶς ἔλαβον. μή τινα ὧν ἀπ- 17

μου² > B 1739 424° 1912 syh ar bo Iρ | **10** εν³] και P^{46} S* Ωρ | και P^{46} BS* 326 1175 1838 Ωρ¹ (206s ar)] εν rel. Tert | δυν. ειμι] δυνατω G | **11** αφρων + καυχωμενος Psss 1838ˢ 920 pl. rel. Lʳ sy Ef | αναγκαζετε P^{46} | υφ > B* D¹* 216* 1610 | γαρ + τι P^{46} B | **12** *inc.* αλλα τα σημ. 88 1912 69 436 (G 330) bo] μεν] μεντοι 1739 81 1319-38 206s 323 1518 385 lat | υπομονη + εν 6 Pss 917-974 242ʳ 1611ʳ Kʳ co | **13** ησσωθητε P^{46} BS* 6 33 D*] ελαττωθητε G, ηττηθ. rel. | αδικιαν] αμαρτιαν G¹ | **14** τουτο > Ps D 917ˢ 623ˢ 919-337 2 al. 323ss al. 257 pl. Kʳ | καταναρκ. + υμων Psss I 917-181 920 pl. rel. Kʳ vg sy ar co (Ds 38*) | **15** δαπαν. + κ. εκδαπανησω D* Ambst | ει P^{46} BS*A 33 G vg sy co] + και rel., > D r Ambst | αγαπω S* A 33 917 330 216* 1245 (co Ef)] -πων P^{46} rel. | **16** εγω + δε G 2005 syh | εβαρησα P^{46}, κατεναρκησα S 104 81 G 467 920 69 206 1245 257 Xρ Ef | υμας⁴] υμων S 81 G 38* Xρ |

ἔσταλκα πρὸς ὑμᾶς, δι' αὐτοῦ ἐπλεονέκτησα
8,6.16ss 18 ὑμᾶς; παρεκάλεσα Τίτον καὶ συναπέστειλα τὸν
ἀδελφόν· μήτι ἐπλεονέκτησεν ὑμᾶς Τίτος; οὐ
τῷ αὐτῷ πνεύματι περιεπατήσαμεν; οὐ τοῖς
αὐτοῖς ἴχνεσιν;

3,1; 2,17 19 Πάλαι δοκεῖτε ὅτι ὑμῖν ἀπολογούμεθα. κατ-
έναντι Θεοῦ ἐν Χριστῷ λαλοῦμεν· τὰ δὲ πάντα,
20 ἀγαπητοί, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν οἰκοδομῆς. φοβοῦμαι
γὰρ μή πως ἐλθὼν οὐχ οἵους θέλω εὕρω ὑμᾶς,
κἀγὼ εὑρεθῶ ὑμῖν οἷον οὐ θέλετε, μή πως ἔρις,
ζῆλοι, θυμοί, ἐριθεῖαι, καταλαλιαί, ψιθυρισμοί,
2,1; 13,2 21 φυσιώσεις, ἀκαταστασίαι· μὴ πάλιν ἐλθόντος
μου ταπεινώσῃ με ὁ Θεός μου πρὸς ὑμᾶς, καὶ
πενθήσω πολλοὺς τῶν προημαρτηκότων καὶ μὴ
μετανοησάντων ἐπὶ τῇ ἀκαθαρσίᾳ καὶ πορνείᾳ
καὶ ἀσελγείᾳ ᾗ ἔπραξαν.

12,14 **13** Τρίτον τοῦτο ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς· ***ἐπὶ στό-***
Dt 19,15
Mt 18,16 ***ματος δύο μαρτύρων καὶ τριῶν σταθήσεται πᾶν***
1 T 5,19 2 ***ῥῆμα.*** προείρηκα καὶ προλέγω, ὡς παρὼν τὸ
δεύτερον καὶ ἀπὼν νῦν, τοῖς προημαρτηκόσιν
καὶ τοῖς λοιποῖς πᾶσιν, ὅτι ἐὰν ἔλθω εἰς τὸ πά-
3 λιν οὐ φείσομαι, ἐπεὶ δοκιμὴν ζητεῖτε τοῦ ἐν

---

17 δι αυτου > G r vg | **19** *inc.* ου παλαι P^{46} | παλαι] παλιν Psss D^{1} 917-1835 919-794 642 rel. K^{r} syp ar bo | **20** γαρ] δε 104 1912 69 al. syh^{m} | ερεις BPs 1175s D-623 920sss al. 206s al. 440ss 1518 383s K pl. vg syh sa | ζηλος P^{46} BA 33 326 Ds syp ar bo Ef | ακαταστασιαι > G Xϱ | **21** ελθοντα με, > με (*post* ταπειν.) 1739s Ψss 917-181 rel. K^{r} | ταπεινωση SAsΨ 623ss 920 919sss al. 429s 2ss 35 1611s 257 506s K Xϱ] -ωσει P^{46} rel. | μου^{2} > 2005 r vg syh^{+} Tert | **13,1** *inc.* ιδου τριτον A 6 33 326s 81 88 467 337s al. 206ss al. 440s 1518 221s 385 vg | ερχομ.] ετοιμως εχω ελθειν A 1319 syp^{1} | υμας + ινα S* 1835 378 g sy ar | και] η S 181 255 1831 378 vg co | **2** προειρηκα + γαρ D 440 sa Ambst | ως > D syh ar | νυν + γραφω Psss 917-263 255 rel. K^{r} syp ar sa | εις το > P^{46} G vg syp ar | **3** επει] οτι G, ει Ωϱ^{1} Mel Ep Cy, η Mn cf vg Ωϱ^{1} Bas Cy^{1} |

quid per aliquem eorum, quos misi ad vos,
circumveni vos? Rogavi Titum et misi cum 18
illo fratrem. Numquid Titus vos circumvenit?
nonne eodem spiritu ambulavimus? nonne iis-
dem vestigiis?

Olim putatis quod excusemus nos apud 19
vos? Coram Deo in Christo loquimur; omnia
autem, carissimi, propter aedificationem ves-
tram. Timeo enim ne forte cum venero, non 20
quales volo, inveniam vos; et ego inveniar a
vobis, qualem non vultis; ne forte contentiones,
aemulationes, animositates, dissensiones, de-
tractiones, susurrationes, inflationes, seditiones
sint inter vos; ne iterum cum venero, humiliet 21
me Deus apud vos, et lugeam multos ex iis,
qui ante peccaverunt et non egerunt paeni-
tentiam super immunditia et fornicatione et
impudicitia, quam gesserunt.

Ecce tertio hoc venio ad vos: *In ore duo-* 13
rum vel trium testium stabit omne verbum.
Praedixi et praedico, ut praesens et nunc 2
absens iis, qui ante peccaverunt et ceteris
omnibus, quoniam si venero iterum, non par-
cam. An experimentum quaeritis eius, qui in 3

---

19 ~ vestram aedificat. *codd.*
20 ~ non qualem FL Ambst
21 iis] his *codd.*
inmunditiam, fornicationem, inpudicitiam F(H)ThK
13,1 venio] paratus sum venire F
2 praesens + secundo DO[c] g r Aug, bis FGMR UCs f, vobis AHC*Th
3 an] *quia d e g[1] r Aug, quoniam g[1] Ambst

---

17 2 C 7,2 | **18** 2 C 8,6.16ss
20 2 C 10,2.11; 1 C 4,6
21 2 C 2,1; 13,2
13,1 2 C 12,14; Mt 18,16; 1 T 5,19
2 (G 1,9) 2 C 12,21 | **3** R 15,18

me loquitur Christus, qui in vobis non infir-
4 matur, sed potens est in vobis? Nam etsi cru-
cifixus est ex infirmitate, sed vivit ex virtute
Dei. Nam et nos infirmi sumus in illo, sed vi-
5 vemus cum eo ex virtute Dei in vobis. Vosmet
ipsos tentate si estis in fide, ipsi vos probate.
An non cognoscitis vosmet ipsos quia Chris-
tus Iesus in vobis est? nisi forte reprobi estis.
6 Spero autem quod cognoscetis, quia nos non
sumus reprobi.
7 Oramus autem Deum ut nihil mali faciatis,
non ut nos probati appareamus, sed ut vos
quod bonum est faciatis, nos autem ut re-
8 probi simus. Non enim possumus aliquid ad-
9 versus veritatem, sed pro veritate. Gaudemus
enim, quoniam nos infirmi sumus, vos autem
potentes estis. Hoc et oramus vestram con-
10 summationem. Ideo haec absens scribo, ut non
praesens durius agam secundum potestatem,
quam Dominus dedit mihi in aedificationem
et non in destructionem.

13,11-13 ***Epilogi***

11 De cetero, fratres, gaudete, perfecti estote,
exhortamini, idem sapite, pacem habete, et
Deus pacis et dilectionis erit vobiscum.

Christi F^c DRC Ox Aug Pel | vobis[1]] vos AFCs Th d f | **4** infirmitate + nostra DOR Amb Ambst | vivet AB*V r | vivimus FHRZCsKBV c r Pel | **5** vos ipsos[2] ADMKBV f | **6** cognoscitis FH*RThKBV d | **7** autem + ad F^c R g r Aug | appareamus D g r Ambst Aug Sed] pareamus *rel.* | sumus AH*OT d g r | **9** quoniam] quando *codd.* | **10** destruction. + vestram DT c t | **11** ~ dilect. et pacis AGHRUZCsTh f

---

4 Ph 2,7s | **5** 1 C 11,28; G 6,4 | **8** A 4,20; 1 C 13,6 | **10** 2 C 2,3; 10,4.8.11 | **11** Ph 3,1; 4,4; R 15,33

ἐμοὶ λαλοῦντος Χριστοῦ, ὃς εἰς ὑμᾶς οὐκ ἀ-
σθενεῖ ἀλλὰ δυνατεῖ ἐν ὑμῖν. καὶ γὰρ ἐσταυ- 4 Ph 2,7s
ρώθη ἐξ ἀσθενείας, ἀλλὰ ζῇ ἐκ δυνάμεως Θεοῦ.
καὶ γὰρ ἡμεῖς ἀσθενοῦμεν ἐν αὐτῷ, ἀλλὰ ζήσο-
μεν σὺν αὐτῷ ἐκ δυνάμεως Θεοῦ εἰς ὑμᾶς.
Ἑαυτοὺς πειράζετε εἰ ἐστὲ ἐν τῇ πίστει, ἑαυ- 5 1 C 11,28
τοὺς δοκιμάζετε. ἢ οὐκ ἐπιγινώσκετε ἑαυτοὺς
ὅτι Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν ὑμῖν ἐστιν; εἰ μήτι ἀδό-
κιμοί ἐστε. ἐλπίζω δὲ ὅτι γνώσεσθε ὅτι ἡμεῖς 6
οὐκ ἐσμὲν ἀδόκιμοι.

Εὐχόμεθα δὲ πρὸς τὸν Θεὸν μὴ ποιῆσαι 7
ὑμᾶς κακὸν μηδέν, οὐχ ἵνα ἡμεῖς δόκιμοι φα-
νῶμεν, ἀλλ' ἵνα ὑμεῖς τὸ καλὸν ποιῆτε, ἡμεῖς
δὲ ὡς ἀδόκιμοι ὦμεν. οὐ γὰρ δυνάμεθά τι 8 1 C 13,6
κατὰ τῆς ἀληθείας, ἀλλὰ ὑπὲρ τῆς ἀληθείας.
χαίρομεν γὰρ ὅταν ἡμεῖς ἀσθενῶμεν, ὑμεῖς δὲ 9
δυνατοὶ ἦτε· τοῦτο· καὶ εὐχόμεθα, τὴν ὑμῶν
κατάρτισιν. Διὰ τοῦτο ταῦτα ἀπὼν γράφω ἵνα 10 2,3; 10,11
παρὼν μὴ ἀποτόμως χρήσωμαι κατὰ τὴν ἐξου-
σίαν ἣν ὁ Κύριος ἔδωκέν μοι εἰς οἰκοδομὴν 10,4.8
καὶ οὐκ εἰς καθαίρεσιν.

Λοιπόν, ἀδελφοί, χαίρετε, καταρτίζεσθε, πα- 11 Ph 3,1; 4,4 R 15,33
ρακαλεῖσθε, τὸ αὐτὸ φρονεῖτε, εἰρηνεύετε, καὶ
ὁ Θεὸς τῆς ἀγάπης καὶ εἰρήνης ἔσται μεθ'

---

4 γαρ BS* 1739 33 P 104ss 81s Ds 1838s 1319sss 2s] + ει Mn rel. Hipp Ωϱ | εν] συν SA G 1311 r syp bo | ζησομεθα 6 Ψ 326 917* 623 pl. rel. pl. K^r | *συν*] εν P^{46} 33 D* 1311 g Xϱ | εις υμας > B D^c r ar Xϱ | **5** εαυτ. δοκιμαζ. > A | ~ Xς Iς SAs P 326ss G 927 330 1831 vg ar co | εστιν > P^{46} B 33 D* 462 Cl Xϱ | μητι + αρα 88 1912 330 436 642 syh+ | **6** επιγνωσεσθε 33 310 1319-38 | **7** ευχομαι 1739s Ψ 326 917-181 rel. pl. K^r sy | ουχ ινα] ινα μη Ψ 917 181 623 69ss 38 2005 506 639 KL | **9** γαρ] δε 330 378 syp, > D^c 917 1836ss 623s 462s 383 K ar | τουτο + δε 6 Pss 917-226 206^r 1518 1108s 257 rel. K^r | **10** ~ μη παρων Ds 242 1518 lat syp ar co | **11** *inc.* το λοιπον P D^c 1611 2005 257 Xϱ | το αυτο φρον. > A |

1 C 16.20 12 ὑμῶν. Ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν ἁγίῳ φιλήμα-
τι. ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἅγιοι πάντες.
13 Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ
ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου
πνεύματος μετὰ πάντων ὑμῶν.

---

12 ~ φιλ. αγιω *P*⁴⁶ ΑΨ 326 81 G 69 *1319s* 1872s 1245 383 378 506 L vg Χρ | **13** Κυ + ημων 5 489 69 330 1831 440 35 vg syp ar co Did Bas Χρ | υμων + αμην Psss D 917 rel. Kr vg sy ar' |

Salutate invicem in osculo sancto. Salutant 12
vos omnes sancti.
Gratia Domini nostri Iesu Christi et ca- 13
ritas Dei et communicatio sancti Spiritus sit
cum omnibus vobis. Amen.

---

12 ~ sancti omnes AFDHLMRUR*CsTh
13 ~ spiritus sancti A Amb Ambst Vig
sit > AFRZCsKBV (Hier)
amen > R fg

---

12 1 C *16*,20; R 16,16

EPISTULA
BEATI PAULI APOSTOLI
AD GALATAS

1,1-10 *Exordium*

1 PAULUS apostolus non ab hominibus ne-
que per hominem, sed per Iesum Christum et
Deum Patrem, qui suscitavit eum a mortuis,
2 [1]et qui mecum sunt omnes fratres ecclesiis Ga-
3 latiae. Gratia vobis et pax a Deo Patre et
4 Domino nostro Iesu Christo, qui dedit se-
metipsum pro peccatis nostris, ut eriperet nos
de praesenti saeculo nequam secundum volun-
5 tatem Dei et Patris nostri, cui est gloria in
saecula saeculorum. Amen.
6 Miror quod sic tam cito trasferimini ab
eo, qui vos vocavit in gratiam Christi in aliud
7 evangelium, quod non est aliud, nisi sunt
aliqui, qui vos conturbant et volunt conver-
8 tere evangelium Christi. Sed licet nos aut an-
gelus de caelo evangelizet vobis praeterquam
9 quod evangelizavimus vobis, anathema sit. Sic-
ut praediximus, et nunc iterum dico: Si quis
vobis evangelizaverit praeter id, quod acce-

---

2 ecclesiae WiZ* | **3** patre + nostro (> *p.* Domino) FDHMORWiTTh c Ambst Aug | **4** nostris > Wi* | eriperent A* | de > M | **5** est *> Wi Ambst | **6** transferemini AFDMOWiKss | gratia FZ* | **7** nisi + si FM d Cyp | evertere Wi, subvertere CTc | **8** quod > O*Cs d Lcf

---

1 G 1,11s | **3** R 1,7 | **4** G 2,20; Mt 20,28; 26,42; 1 T 2,6; Tt 2,14; 1 J 5,19; A 2,40; Hb 10,9s | **7** A 15,1.24 | **8** 1 C 16,22; 2 C 11,4 | **9** G 5,3

ΠΡΟΣ ΓΑΛΑΤΑΣ

Παῦλος ἀπόστολος, οὐκ ἀπ᾽ ἀνθρώπων 1 1,11
οὐδὲ δι᾽ ἀνθρώπου ἀλλὰ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ
καὶ Θεοῦ πατρὸς τοῦ ἐγείραντος αὐτὸν ἐκ νε-
κρῶν, ˈκαὶ οἱ σὺν ἐμοὶ πάντες ἀδελφοί, ταῖς ἐκ- 2
κλησίαις τῆς Γαλατίας· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη 3 R 1,7
ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ
Χριστοῦ, τοῦ δόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ τῶν ἁμαρ- 4 2,20; 1 T 2,6 Tt 2,14
τιῶν ἡμῶν, ὅπως ἐξέληται ἡμᾶς ἐκ τοῦ αἰῶνος 1 J 5,19
τοῦ ἐνεστῶτος πονηροῦ κατὰ τὸ θέλημα τοῦ
Θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς 5
αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.
Θαυμάζω ὅτι οὕτως ταχέως μετατίθεσθε ἀπὸ 6
τοῦ καλέσαντος ὑμᾶς ἐν χάριτι Χριστοῦ εἰς ἕτε-
ρον εὐαγγέλιον, ˈὃ οὐκ ἔστιν ἄλλο, εἰ μή τινές 7 A 15,1.24
εἰσιν οἱ ταράσσοντες ὑμᾶς καὶ θέλοντες μετα-
στρέψαι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ. ἀλλὰ καὶ 8 1 C 16,22
ἐὰν ἡμεῖς ἢ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίζηται
ὑμῖν παρ᾽ ὃ εὐηγγελισάμεθα ὑμῖν, ἀνάθεμα
ἔστω. ὡς προειρήκαμεν, καὶ ἄρτι πάλιν λέγω· εἴ 9
τις ὑμᾶς εὐαγγελίζεται παρ᾽ ὃ παρελάβετε, ἀνά-

---

1 ανθρωπου] -πων 440s 823 1518 Ωρ Χρ Cy | κ. θυ πατρ. > Mn | 2 παντες > 1319 2005 syh^{+} | 3 ημων > P^{46} 917 927 547 999 1319 206s 941 43 Χρ | Κυ + ημων P^{46} B 1739s 104 1175 H Dsss 181ss 623* 1835 pl. 206^{r} 1518* 257 pl. KL al. verss. | 4 υπερ BS^{c} 6s 33 326ss H 1836sss 1827ss 927ss 337ss 330s 1319-38 al. 2 440s al. 1611 257s] περι P^{46} rel. | ενεστωτ.] τουτου syp ar bo Ef, > 927 sa | 6 ουτως > G^{1} 1 | ημας P^{46*} 33 H syh^{m} | χαριτι + Ιυ 326 D syh^{+} | Χυ > Mn P^{46} GF^{*1} Tert Cyp Vict Lcf (Ef) | 7 ο αλλο παντως ουκ εστ. κατα το ευαγγελιον μου Mn | 8 ουρ. + αλλως Mn | ευαγγελισηται Mn SA 104 81 1898 ar Ωρ Ath Cy^{1} Tert Lcf Εφ | υμιν^{1} > Mn S*Ψ G 1912 255 Eus Tert Vict Lcf | 9 προειρηκα S* 489 1831 syp Χρ |

1 Th 2,4 10 θεμα ἔστω. Ἄρτι γὰρ ἀνθρώπους πείθω ἢ τὸν
Θεόν; ἢ ζητῶ ἀνθρώποις ἀρέσκειν; εἰ ἔτι ἀνθρώ-
ποις ἤρεσκον, Χριστοῦ δοῦλος οὐκ ἂν ἤμην.
11 Γνωρίζω γὰρ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὸ εὐαγγέλιον
τὸ εὐαγγελισθὲν ὑπ᾽ ἐμοῦ ὅτι οὐκ ἔστιν κατὰ
12 ἄνθρωπον· οὐδὲ γὰρ ἐγὼ παρὰ ἀνθρώπου παρ-
έλαβον αὐτὸ οὔτε ἐδιδάχθην, ἀλλὰ δι᾽ ἀποκα-
13 λύψεως Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἠκούσατε γὰρ τὴν
A 8,3; 26,4-20 ἐμὴν ἀναστροφήν ποτε ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ, ὅτι
καθ᾽ ὑπερβολὴν ἐδίωκον τὴν ἐκκλησίαν τοῦ
A 22,3 14 Θεοῦ καὶ ἐπόρθουν αὐτήν, καὶ προέκοπτον ἐν
τῷ Ἰουδαϊσμῷ ὑπὲρ πολλοὺς συνηλικιώτας ἐν
τῷ γένει μου, περισσοτέρως ζηλωτὴς ὑπάρχων
τῶν πατρικῶν μου παραδόσεων.
R 1,1; Jr 1,5 Is 49,1 15 Ὅτε δὲ εὐδόκησεν ὁ ἀφορίσας με *ἐκ κοιλίας
μητρός μου* καὶ *καλέσας* διὰ τῆς χάριτος αὐτοῦ
2,7; Mt 16,17 16 ¹ἀποκαλύψαι τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐν ἐμοί, ἵνα εὐαγ-
γελίζωμαι αὐτὸν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, εὐθέως οὐ
17 προσανεθέμην σαρκὶ καὶ αἵματι, οὐδὲ ἀνῆλθον
εἰς Ἱεροσόλυμα πρὸς τοὺς πρὸ ἐμοῦ ἀποστόλους,
ἀλλὰ ἀπῆλθον εἰς Ἀραβίαν, καὶ πάλιν ὑπέ-
A 9,26 18 στρεψα εἰς Δαμασκόν. Ἔπειτα μετὰ τρία ἔτη
ἀνῆλθον εἰς Ἱεροσόλυμα ἱστορῆσαι Κηφᾶν, καὶ
19 ἐπέμεινα πρὸς αὐτὸν ἡμέρας δεκαπέντε· ἕτερον
Mt 13,55 δὲ τῶν ἀποστόλων οὐκ εἶδον, εἰ μὴ Ἰάκωβον
20 τὸν ἀδελφὸν τοῦ Κυρίου. ἃ δὲ γράφω ὑμῖν,

---

10 ει + γαρ P 104 917-462 642 rel. syp Ef | **11** γαρ BS^c 33 Ds lat sa] δε P^{46} rel. sy bo | αδελφοι > 1739 424^c P 177 330 206 823 | **12** *ουτε*] ουδε SAs 33-81 D*s 88 623s 69 1319-38 al. Χρ Cy | **13** εποϱθ.] επολεμουν G | **15** ευδοκ. P^{46} B G 920s 919 1611 vg syph+ Eus[l] Χρ] + ο θς rel. | **16** ευαγγελισωμ. P^{46} D* | προανεθεμην 104 1836 623 635 | **17** ανηλθ.] απηλθ. B Ds 1836 915 462 206 383 syph^m, ηλθον P^{46} vg sa | **18** ~ ετη τϱια P^{46} B 6 Ψs Ds 917 rel. pl. | Κηφαν P^{46} BS*As 424^c 33 1912 467 920* 823 syph^m co] Πετϱον rel. Ef | **19** ουκ ειδον] ειδ. ουδενα Ds lat Ambst |

pistis, anathema sit. Modo enim hominibus 10
suadeo an Deo? An quaero hominibus pla-
cere? Si adhuc hominibus placerem, Christi
servus non essem.

1,11-24 *Paulus apostolus a Deo vocatus*

Notum enim vobis facio, fratres, evange- 11
lium, quod evangelizatum est a me, quia non
est secundum hominem; neque enim ego ab 12
homine accepi illud neque didici, sed per re-
velationem Iesu Christi. Audistis enim conversa- 13
tionem meam aliquando in Iudaismo, quoniam
supra modum persequebar ecclesiam Dei et
expugnabam illam, et proficiebam in Iudaismo 14
supra multos coaetaneos meos in genere meo,
abundantius aemulator exsistens paternarum
mearum traditionum.

Cum autem placuit ei, qui me segregavit 15
ex utero matris meae et vocavit per gratiam
suam, ˡut revelaret Filium suum in me, ut 16
evangelizarem illum in gentibus, continuo non
adquievi carni et sanguini, neque veni Hiero- 17
solymam ad antecessores meos apostolos; sed
abii in Arabiam et iterum reversus sum Da-
mascum. Deinde post annos tres veni Hieroso- 18
lymam videre Petrum, et mansi apud eum die-
bus quindecim. Alium autem apostolorum vidi 19
neminem nisi Iacobum fratrem Domini. Quae 20
autem scribo vobis, ecce coram Deo quia non

---

10 an[1]] aut *codd.pl.* d Ambst Pel | an[2] T] aut *rel.* d g Ambst Hier Pel | **11** enim] autem FWiW Ambst Pel | **12** illud] aliud R | **14** meos > AHL*MO*RZ*Cs d g | **15** ex] de *codd.* | vocavit + me R | **16** evangelizem F*L[c] Ir Hier Vig | **17s** hierosolyma R, -mam *rel.* | Arabia AH*L[c] | **19** autem > Wi

---

10 1 Th 2,4 | **11** 1 C 15,1 | **12** E 3,3 | **13** A 9,21 | 26,4-20 | **14** A 22,3 | **15** R 1,1; A 9,15; 13,2; Jr 1,5; Is 49,1 | **16** G 2,7; Mt 11,27; 16,17 | **18** A 9,26 | **19** Mt 13,55

21 mentior. Deinde veni in partes Syriae et Ci-
22 liciae. Eram autem ignotus facie ecclesiis Iu-
23 daeae, quae erant in Christo; ˈtantum autem
auditum habebant: Quoniam qui persequebatur
nos aliquando, nunc evangelizat fidem, quam ali-
24 quando expugnabat, et in me clarificabant Deum.

2,1-21 *Paulus ab apostolis agnitus*

2 Deinde post annos quattuordecim iterum
ascendi Hierosolymam cum Barnaba, adsumpto
2 et Tito. Ascendi autem secundum revelationem
et contuli cum illis evangelium, quod praedico
in gentibus, seorsum autem iis, qui videbantur
aliquid esse, ne forte in vacuum currerem aut
3 cucurrissem. Sed neque Titus, qui mecum erat,
cum esset gentilis, compulsus est circumcidi;
4 ˈsed propter subintroductos falsos fratres, qui
subintroierunt explorare libertatem nostram,
quam habemus in Christo Iesu, ut nos in servi-
5 tutem redigerent. Quibus neque ad horam cessi-
mus subiectione, ut veritas evangelii permaneat
6 apud vos; ab iis autem, qui videbantur esse ali-
quid, quales aliquando fuerint, nihil mea inter-
est. Deus personam hominis non accipit; mihi
enim qui videbantur esse aliquid nihil contule-
7 runt. Sed e contra cum vidissent quod creditum
est mihi evangelium praeputii, sicut et Petro

23 nunc+autem Kss | **2,1** et> FWi*Z* | **2** evangel. +dei FL | **2.6** iis] his *codd.* dg | aliquid esse] esse maiores DOWi g Pel, *> AGH*M Hier Aug | **4** propter subintrod. autem R dg Ambst Aug | **5** quibus neque > K d Ir Tert Vict Ambst | subiectioni *codd.* dg Ir Ambst | **6** accepit FLMZ* | esse aliquid[2] > AMRCs r Hier[1] Pel | **7** e contrario AFDL r Aug | et LW] > *rel.* dgr Ir Ambst Hier

21 A 9,30; 11,25 | **22** 1 Th 2,14 | **23** G 1,13; A 9,21 | **2,1** A 15,2 | **2** G 2,6.9 | **3** A 16,3 | **4** A 15,1.24 | **5** G 3,1 | **6** Dt 10,17; Job 34,19; Sap 6,8; Sir 35,15s; A 10,34; R 2,11; E 6,9; C 3,25; 1 P 1,17 | **7** G 1,16; A 9,15; 15,12; 22,21

ἰδοὺ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ὅτι οὐ ψεύδομαι. ἔπειτα 21 A 9,30
ἦλθον εἰς τὰ κλίματα τῆς Συρίας καὶ τῆς Κι-
λικίας. ἤμην δὲ ἀγνοούμενος τῷ προσώπῳ ταῖς 22
ἐκκλησίαις τῆς Ἰουδαίας ταῖς ἐν Χριστῷ. μόνον 23 1,13
δὲ ἀκούοντες ἦσαν ὅτι ὁ διώκων ἡμᾶς ποτε νῦν
εὐαγγελίζεται τὴν πίστιν ἥν ποτε ἐπόρθει, καὶ 24
ἐδόξαζον ἐν ἐμοὶ τὸν Θεόν.

Ἔπειτα διὰ δεκατεσσάρων ἐτῶν πάλιν ἀνέ- 2 A 15,2
βην εἰς Ἱεροσόλυμα μετὰ Βαρνάβα, συμπαρα- 2 C 2,13
λαβὼν καὶ Τίτον. ἀνέβην δὲ κατὰ ἀποκάλυψιν, 2
καὶ ἀνεθέμην αὐτοῖς τὸ εὐαγγέλιον ὃ κηρύσσω
ἐν τοῖς ἔθνεσιν, κατ' ἰδίαν δὲ τοῖς δοκοῦσιν,
μή πως εἰς κενὸν τρέχω ἢ ἔδραμον. ἀλλ' οὐδὲ 3 A 16,3
Τίτος ὁ σὺν ἐμοί, Ἕλλην ὤν, ἠναγκάσθη πε-
ριτμηθῆναι. διὰ δὲ τοὺς παρεισάκτους ψευδ- 4 A 15,1.24
αδέλφους, οἵτινες παρεισῆλθον κατασκοπῆσαι
τὴν ἐλευθερίαν ἡμῶν ἣν ἔχομεν ἐν Χριστῷ Ἰη-
σοῦ, ἵνα ἡμᾶς καταδουλώσουσιν· οἷς οὐδὲ πρὸς 5 A 15,2,5
ὥραν εἴξαμεν τῇ ὑποταγῇ, ἵνα ἡ ἀλήθεια τοῦ
εὐαγγελίου διαμείνῃ πρὸς ὑμᾶς. ἀπὸ δὲ τῶν 6 Sap 0,8
δοκούντων εἶναί τι, – ὁποῖοί ποτε ἦσαν οὐδέν
μοι διαφέρει· πρόσωπον ὁ Θεὸς ἀνθρώπου οὐ
λαμβάνει – ἐμοὶ γὰρ οἱ δοκοῦντες οὐδὲν προσ-
ανέθεντο, ἀλλὰ τοὐναντίον ἰδόντες ὅτι πεπίσ- 7 A 9,15; 15,12; 22,21
τευμαι τὸ εὐαγγέλιον τῆς ἀκροβυστίας καθὼς
Πέτρος τῆς περιτομῆς, – ὁ γὰρ ἐνεργήσας Πέ- 8

τ. θυ] Κυ 33s 2005 syh* | **21** της[2] > S* 33 547s 330 1611 2005 | **22** ταις[2]] της D^{1*} 460 177 823 g | **23** επορθει] επολεμει G | **2,1** παλιν > Mn bo Ir Xρ | **2** ανεθεμ.] ανεβαλομην G | ~ εδραμον η τρεχω Mn Tert | **4** ινα + μη G | καταδουλωσωνται 6 Ψs 1175 917^{s} rel. pl. | **5** οις > Mn syp | οις ουδε > D* Ir Tert Vict Ambst $Hier^{o}$ Pel | τ. υποταγη > P^{46} | διαμενη A G 181 1912 1 460 330 | **6** ο > BC 1739s 326 Dsss 181 623 pl. 920 919-462 206-1149 1518^{s} 383-876 K^{r} | ~ ανθρ. θς Ψ 69s Vict Aug | δοκουντες + ειναι τι G (co) Ambst | **7** ειδοτες P^{46} C 33s 1836 5 337s 69 330 823 | περιτομης 7⁀8 S* G 794 |

τρῳ εἰς ἀποστολὴν τῆς περιτομῆς ἐνήργησεν
9 καὶ ἐμοὶ εἰς τὰ ἔθνη, – καὶ γνόντες τὴν χάριν
J 1,42 τὴν δοθεῖσάν μοι, Ἰάκωβος καὶ Κηφᾶς καὶ
Ἰωάννης, οἱ δοκοῦντες στῦλοι εἶναι, δεξιὰς ἔδω-
καν ἐμοὶ καὶ Βαρνάβᾳ κοινωνίας, ἵνα ἡμεῖς εἰς
A 11,29; 12,25 10 τὰ ἔθνη, αὐτοὶ δὲ εἰς τὴν περιτομήν· μόνον τῶν
πτωχῶν ἵνα μνημονεύωμεν, ὃ καὶ ἐσπούδασα
αὐτὸ τοῦτο ποιῆσαι.
11 Ὅτε δὲ ἦλθεν Κηφᾶς εἰς Ἀντιόχειαν, κατὰ
πρόσωπον αὐτῷ ἀντέστην, ὅτι κατεγνωσμένος
A 10,15.28 12 ἦν. πρὸ τοῦ γὰρ ἐλθεῖν τινας ἀπὸ Ἰακώβου με-
τὰ τῶν ἐθνῶν συνήσθιεν· ὅτε δὲ ἦλθον, ὑπέ-
στελλεν καὶ ἀφώριζεν ἑαυτόν, φοβούμενος τοὺς
13 ἐκ περιτομῆς. καὶ συνυπεκρίθησαν αὐτῷ καὶ οἱ
λοιποὶ Ἰουδαῖοι, ὥστε καὶ Βαρνάβας συναπήχ-
14 θη αὐτῶν τῇ ὑποκρίσει. ἀλλ' ὅτε εἶδον ὅτι οὐκ
ὀρθοποδοῦσιν πρὸς τὴν ἀλήθειαν τοῦ εὐαγγελί-
ου, εἶπον τῷ Κηφᾷ ἔμπροσθεν πάντων·
Εἰ σὺ Ἰουδαῖος ὑπάρχων ἐθνικῶς καὶ οὐχὶ
Ἰουδαϊκῶς ζῇς, πῶς τὰ ἔθνη ἀναγκάζεις ἰου-
15 δαΐζειν; Ἡμεῖς φύσει Ἰουδαῖοι καὶ οὐκ ἐξ
A 15,10s R 3,20.28; 4,5; 11,6 E 2,8 Ps 142,2 16 ἐθνῶν ἁμαρτωλοί, εἰδότες δὲ ὅτι οὐ δικαιοῦται
ἄνθρωπος ἐξ ἔργων νόμου ἐὰν μὴ διὰ πίστεως
Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡμεῖς εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν

9 χαριν + τ. θυ syh^{+} Ambst Thdt | Ιακ. κ. Κηφ. B^{r}I rel. (Πετρ. P^{46})] Πετρ. κ. Ιακ. Mn Ds Tert Or Ambst Hier Ef] κ. Κηφ. > A | κοινων. > Mn | ημεις + μεν S^{a}-6 104s D 88 5 467 330 263s 206s 440s al. 1611 1245s 378 syh | 11 (14) Κηφας (P^{46}) B-1739 424° 33sss 1175s 181 467 1319sss al. 2005 vg syph^{m} ar co] Πετρος rel. Tert Ef | 12 τινα P^{46} d e g^{o} | ηλθεν P^{46} BS 33 1175 D*s 623s 920 al. 1149 1610 | 13 και^{2} > P^{46} B 1739 1610 vg bo | Ιουδαιοι + παντες S* | Βαρναβα(ν) συναπαχθηναι 1739 P 206s | 14 κ. ουχι ιουδ. > P^{46} 917 d Vict Ambst^{1} Ef | πως P^{46} B-1739 33-81 Ds 1838 69s 1319-38 al. vg syp ar co Ef] τι rel. | 15 ιουδαιοι + οντες P^{46} | 16 δε > P^{46} Ass 33-104 917* 623 pl. 920-462 rel. pl. syp ar co | ~ Χυ Ιυ BA 33 Vict Aug | ~ Ιν Χν P^{46} B 1739 33 1175 H 206*s 1611 2005 syp sa Ef |

circumcisionis, qui enim operatus est Petro 8
in apostolatum circumcisionis, operatus est et
mihi inter gentes, et cum cognovissent gra- 9
tiam, quae data est mihi, Iacobus et Cephas
et Iohannes, qui videbantur columnae esse,
dextras dederunt mihi et Barnabae societatis,
ut nos in gentes, ipsi autem in circumcisionem;
tantum ut pauperum memores essemus, quod 10
etiam sollicitus fui hoc ipsum facere.

Cum autem venisset Cephas Antiochiam, 11
in faciem ei restiti, quia reprehensibilis erat.
Prius enim quam venirent quidam a Iacobo, 12
cum gentibus edebat; cum autem venissent,
substrahebat et segregabat se timens eos, qui
ex circumcisione erant. Et simulationi eius con- 13
senserunt ceteri Iudaei, ita ut et Barnabas du-
ceretur ab eis in illam simulationem. Sed cum 14
vidissem quod non recte ambularent ad veri-
tatem evangelii, dixi Cephae coram omnibus:

Si tu, cum Iudaeus sis, gentiliter vivis et
non iudaice, quomodo gentes cogis iudaizare?
Nos natura Iudaei et non ex gentibus pecca- 15
tores. Scientes autem quod non iustificatur 16
homo ex operibus legis, nisi per fidem Iesu
Christi, et nos in Christo Iesu credimus, ut

---

9 Petrus et Iac. et Iohann. FDL dg Tert Vict Pel circumcisione HR c Vict Pel

11 Cephas] Petrus F°DL dgr Tert Vict Ambst Hier Aug

12 edebant F

13 in illa simulatione A*FHLCsTh d Hier

14 vivis et non iudaice Z°KBW Pel] ~ et n. iud. vivis *pl.* fgr Hier Aug

16 autem > F* | iustificabitur[1] FR Fulg *credidimus F°GH°RC d Amb Hier Aug

---

9 J 1,42 | **10** A 11,30; 12,25 | **12** L 15,2; A 10,28; Pr 29,25 | **16** A 15,10s; R 3,20.28; 4,5; 11,6; E 2,8; Ps 142,2

iustificemur ex fide Christi et non ex operi-
bus legis, propter quod ex operibus legis *non*
17 *iustificabitur omnis caro*. Quod si quaerentes
iustificari in Christo, inventi sumus et ipsi pec-
catores, numquid Christus peccati minister est?
18 Absit. ꞌSi enim quae destruxi, iterum haec ae-
19 difico, praevaricatorem me constituo. Ego enim
per legem legi mortuus sum, ut Deo vivam;
20 Christo confixus sum cruci. Vivo autem iam
non ego, vivit vero in me Christus. Quod au-
tem nunc vivo in carne, in fide vivo Filii Dei,
qui dilexit me et tradidit semet ipsum pro me.
21 ꞌNon abicio gratiam Dei. Si enim per legem
iustitia, ergo gratis Christus mortuus est.

3,1-9 ***Iustitia non ex lege, sed ex fide***

3 O insensati Galatae, quis vos fascinavit non
oboedire veritati, ante quorum oculos Iesus
Christus praescriptus est in vobis crucifixus?
2 Hoc solum a vobis volo discere: ex operibus
legis Spiritum accepistis an ex auditu fidei?
3 Sic stulti estis, ut cum spiritu coeperitis, nunc
4 carne consummemini? Tanta passi estis sine
5 causa? si tamen sine causa. Qui ergo tribuit
vobis Spiritum et operatur virtutes in vobis,
6 ex operibus legis an ex auditu fidei? Sicut
scriptum est: *Abraham credidit Deo, et repu-
tatum est illi ad iustitiam*.

17 si + ex operibus legis DWi | **18** reaedifico A U^c^KssW r Hier, aedificabo Wi | instituo F | **19** cum Christo DWi g Sed | **20** se ipsum F*-OWiZ r | **21** gratis Christ. HCsThKs] ~ *pl.* | **3,1** non oboed. veritati > F-U^c^Wi d g r | oboed.] credere B | proscript. FDR d r | in vobis] et R, > AFM r Aug | **2** ~ volo a vobis AMRWiZ* d g | **3** ut > A* dg Ambst | consum(m)emini R c r Vict Aug] -mamini *pl.* | **6** scriptum est FLTh f g Ambst] > *rel.*

19 R 7,6.11s | **20** G 1,4; J 13,1; 17,23; 1 J 3,16 | **3,6** Gn 15,6; R 4,3; Ja 2,23

ἐπιστεύσαμεν, ἵνα δικαιωθῶμεν ἐκ πίστεως Χρισ-
τοῦ καὶ οὐκ ἐξ ἔργων νόμου, ὅτι ἐξ ἔργων νό-
μου *οὐ δικαιωθήσεται πᾶσα σάρξ*. εἰ δὲ ζητοῦν- 17
τες δικαιωθῆναι ἐν Χριστῷ εὑρέθημεν καὶ αὐτοὶ
ἁμαρτωλοί, ἄρα Χριστὸς ἁμαρτίας διάκονος;
μὴ γένοιτο. ˈεἰ γὰρ ἃ κατέλυσα ταῦτα πάλιν οἰ- 18
κοδομῶ, παραβάτην ἐμαυτὸν συνιστάνω. ἐγὼ 19
γὰρ διὰ νόμου νόμῳ ἀπέθανον ἵνα Θεῷ ζήσω. R 7,6
Χριστῷ συνεσταύρωμαι. ˈζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῇ 20 1,4
δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός· ὃ δὲ νῦν ζῶ ἐν σαρκί, ἐν J 13,1; 17,23 1 J 3,16
πίστει ζῶ τῇ τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀγαπήσαν-
τός με καὶ παραδόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ. Οὐκ 21
ἀθετῶ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ· εἰ γὰρ διὰ νόμου
δικαιοσύνη, ἄρα Χριστὸς δωρεὰν ἀπέθανεν.

Ὦ ἀνόητοι Γαλάται, τίς ὑμᾶς ἐβάσκανεν, 3
οἷς κατ' ὀφθαλμοὺς Ἰησοῦς Χριστὸς προεγράφη
ἐσταυρωμένος; τοῦτο μόνον θέλω μαθεῖν ἀφ' 2
ὑμῶν, ἐξ ἔργων νόμου τὸ πνεῦμα ἐλάβετε ἢ ἐξ
ἀκοῆς πίστεως; ˈοὕτως ἀνόητοί ἐστε; ἐναρξά- 3
μενοι πνεύματι νῦν σαρκὶ ἐπιτελεῖσθε; τοσαῦτα 4
ἐπάθετε εἰκῇ; εἴ γε καὶ εἰκῇ. ˈὁ οὖν ἐπιχορηγῶν 5
ὑμῖν τὸ πνεῦμα καὶ ἐνεργῶν δυνάμεις ἐν ὑμῖν,
ἐξ ἔργων νόμου ἢ ἐξ ἀκοῆς πίστεως; καθὼς 6 Gn 15,6 R 4,3
Ἀβραὰμ *ἐπίστευσεν τῷ Θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ*
εἰς δικαιοσύνην. γινώσκετε ἄρα ὅτι οἱ ἐκ πίσ- 7
τεως, οὗτοι υἱοί εἰσιν Ἀβραάμ.

---

16 οτι^2] διοτι CPs 326s H 917* 623 pl. 920-794 al. 263* 206^r 1108ss 257 rel. | **18** παραβατ. + νομου sy Ef | συνιστημι Ψ 326 917 915 623* 920-319 255 rel. | **20** ο Χς 326 G 1836 1912 623s 460 | τη τ. θυ κ. Χυ του αγαπησ. P^{46} B D*s | αγαπησ.] εξαγορασαντ. Mn | **3,1** εβασκανεν Tert Aug] + τη αληθεια μη πειθεσθαι CP-1175 917 rel. ar | εσταυρ. B-1739 33sss 1175s 88 1838 1319ss 43 f vg^1 syp ar co] + εν υμιν rel. | **4** και > P^{46} ar sa | **5** νομου + το πνα ελαβετε A 1610 | **6-9** > Mn | **6** καθως + γεγραπται G | **7** υιοι εισιν P^{46} BS* 326 81 Vict Χρ] ~ εισ. υιοι rel. |

Gn 12,3; 18,18 A 3,25 8 Προϊδοῦσα δὲ ἡ γραφὴ ὅτι ἐκ πίστεως δι-
καιοῖ τὰ ἔθνη ὁ Θεός, προευηγγελίσατο τῷ
Ἀβραὰμ ὅτι *ἐνευλογηθήσονται ἐν σοὶ πάντα τὰ*
R 4,16 9 *ἔθνη.* ὥστε οἱ ἐκ πίστεως εὐλογοῦνται σὺν τῷ
10 πιστῷ Ἀβραάμ. Ὅσοι γὰρ ἐξ ἔργων νόμου εἰ-
Dt 27,26 σίν, ὑπὸ κατάραν εἰσίν· γέγραπται γὰρ ὅτι *ἐπι-
κατάρατος πᾶς ὃς οὐκ ἐμμένει πᾶσιν τοῖς γε-
γραμμένοις ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ νόμου τοῦ ποιῆ-*
Hab 2,4 R 1,17 11 *σαι αὐτά.* ὅτι δὲ ἐν νόμῳ οὐδεὶς δικαιοῦται
Hb 10,38 παρὰ τῷ Θεῷ δῆλον, ὅτι *ὁ δίκαιος ἐκ πίστεως*
Lv 18,5 R 10,5 12 *ζήσεται.* ὁ δὲ νόμος οὐκ ἔστιν ἐκ πίστεως, ἀλλ'
R 8,3 13 *ὁ ποιήσας αὐτὰ ζήσεται ἐν αὐτοῖς.* Χριστὸς ἡμᾶς
2 C 5,21 Dt 21,23 ἐξηγόρασεν ἐκ τῆς κατάρας τοῦ νόμου γενόμε-
νος ὑπὲρ ἡμῶν κατάρα, ὅτι γέγραπται· *ἐπικατ-*
14 *άρατος πᾶς ὁ κρεμάμενος ἐπὶ ξύλου,* ἵνα εἰς
τὰ ἔθνη ἡ εὐλογία τοῦ Ἀβραὰμ γένηται ἐν
Χριστῷ Ἰησοῦ, ἵνα τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πνεύ-
ματος λάβωμεν διὰ τῆς πίστεως.
15 Ἀδελφοί, κατὰ ἄνθρωπον λέγω. ὅμως ἀν-
θρώπου κεκυρωμένην διαθήκην οὐδεὶς ἀθετεῖ
Gn 12,7; 13,15; 17,7; 22,18; 24,7 16 ἢ ἐπιδιατάσσεται. τῷ δὲ Ἀβραὰμ ἐρρέθησαν
αἱ ἐπαγγελίαι *καὶ τῷ σπέρματι* αὐτοῦ. οὐ λέγει·
καὶ τοῖς σπέρμασιν, ὡς ἐπὶ πολλῶν, ἀλλ' ὡς
ἐφ' ἑνός· *καὶ τῷ σπέρματί σου,* ὅς ἐστιν Χρισ-

---

8 προιδουσα] praesciens sy ar Ef (Iϱ) | δε] γαϱ P syp Xϱ | προευηγγελισται 1739 D* Ωϱ | **10** εξ εϱγ. νομου] υπο νομον Mn | γεγϱ. - πιστεως **12** > Mn | οτι (P^{46}) B-1739 33-104 1175s Ds 88 330 1319-38 al. 206 1611* 2005 syp ar] > rel. | εμμενει + εν C 33 326 Ds 917-181 1873^{s} 920 pl. rel. pl. | εγγεγϱαμμ. B Cy^{1} | **11** δηλον + γεγϱαπται γαϱ D(G) syp | **12** αυτα + ανθϱωπος 326 917^{s} 623^{s} 920 pl. rel. pl. L^{r} syh^{m} | **13** οτι γεγϱ.] γεγϱ. γαϱ S 1739s 33ss 917 rel. syp bo Iϱ | **14** ινα^{1}-Iυ > Mn | ~ Iυ Xω BS syp | επαγγελ.] ευλογιαν Mn P^{46} Ds 88 489 Tert Ambst Ef | τ. πνς] πνευματικην Mn | **15** προκεκυϱωμ. C 33s 330 43 | **15-25** > Mn | **16** δε > Ds vg | ος P^{46} I pl.] ο 81 D^{1} Tert Ir Ambst Aug]

Cognoscite ergo quia qui ex fide sunt, ii 7
sunt filii Abrahae. Providens autem Scriptura 8
quia ex fide iustificat gentes Deus, praenun-
tiavit Abrahae, quia *benedicentur in te omnes*
gentes. Igitur qui ex fide sunt, benedicentur 9
cum fideli Abraham.

3,10-29 *Christus legis maledictum et servitutem aufert*

Quicumque enim ex operibus legis sunt, 10
sub maledicto sunt. Scriptum est enim: *Ma-*
ledictus omnis, qui non permanserit in omni-
bus, quae scripta sunt in libro legis ut faciat
ea. Quoniam autem in lege nemo iustificatur 11
apud Deum manifestum est, quia *iustus ex*
fide vivit. Lex autem non est ex fide, sed 12
qui fecerit ea vivet in illis. Christus nos red- 13
emit de maledicto legis factus pro nobis ma-
ledictum, quia scriptum est: *Maledictus omnis*
qui pendet in ligno, ut in gentibus benedictio 14
Abrahae fieret in Christo Iesu, ut pollicitatio-
nem Spiritus accipiamus per fidem.

Fratres, secundum hominem dico, tamen 15
hominis confirmatum testamentum nemo sper-
nit aut superordinat. Abrahae dictae sunt pro- 16
missiones *et semini* eius. Non dicit: Et semi-
nibus, quasi in multis, sed quasi in uno: *Et*
semini tuo, qui est Christus. Hoc autem dico, 17

---

7 sunt[1] > r Tert Aug | **8** pronuntiavit LTh d | **10** non > AL* | faciant F | **12** vivit FGLR g | **13** redimit AL | omnis + homo M (Pel) | pependit F*LT c t (Tert) | pollic.] benedictionem d g t Ambst Var | **15** spernit] irritum facit D r Ambst Aug

---

8 Gn 12,3; 18,18; Sir 44,20; A 3,25 | **9** R 4,16 | **10** Dt 27,26; Ja 2,10; Mt 5,19 | **11** G 2,16; Hab 2,4; R 1,17; 3,21s; Hb 10,38 | **12** Lv 18,5; R 10,5 | **13** Dt 21,23; R 8,3; 2 C 5,21 | **15** Hb 9,17 | **16** Gn 12,7; 13,15; 17,7s; 22,18; 24,7

testamentum confirmatum a Deo, quae post
quadringentos et triginta annos facta est lex
non irritum facit ad evacuandam promissionem.
18 Nam si ex lege hereditas, iam non ex promis-
sione. Abrahae autem per repromissionem do-
navit Deus.
19 Quid igitur lex? Propter transgressiones
posita est, donec veniret semen, cui promise-
rat, ordinata per angelos in manu mediatoris.
20 Mediator autem unius non est, Deus autem
21 unus est. Lex ergo adversus promissa Dei?
Absit. Si enim data esset lex, quae posset vi-
22 vificare, vere ex lege esset iustitia. Sed con-
clusit Scriptura omnia sub peccato, ut promis-
sio ex fide Iesu Christi daretur credentibus.
23 Prius autem quam veniret fides, sub lege
custodiebamur conclusi in eam fidem, quae re-
24 velanda erat. Itaque lex paedagogus noster fuit
25 in Christo, ut ex fide iustificemur. At ubi venit
26 fides, iam non sumus sub paedagogo. Omnes
enim filii Dei estis per fidem, quae est in
27 Christo Iesu. Quicumque enim in Christo bap-
28 tizati estis, Christum induistis. Non est Iu-
daeus neque Graecus, non est servus neque

---

17 irritum MUKW c f] inritam *pl.*
18 ex repromissione *codd. pl.*
19 transgressionem LW Pel (r Aug)
repromiserat W c (d g Pel)
20 unius] unus[1] A*GU*
21 possit FGMWiTh g Aug
22 repromissio FDLTh Hier[1]
24 fuit] erat FL Aug
Chr. + Iesu FDL Ambst Aug g (d)
26 quae est > *codd. pl.* d g r Aug Pel

---

17 Ex 12,40 | **18** R 11,6 | **19** R 5,20; A 7,38.53; Hb 2,2; Dt 33,2 O' | **21** R 8,2ss | **22** R 3,9-19; 11,32| **23** G 4,3; 1 P 1,5 | **25** R 10,4; Hb 8,13 | **26** J 1,12; R 8,17 | **27** R 6,3s; 13,14 | **28** R 10,12; 1 C 12,13

τός. τοῦτο δὲ λέγω· διαθήκην προκεκυρωμένην 17 Ex 12,40
ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ὁ μετὰ τετρακόσια καὶ τριάκον-
τα ἔτη γεγονὼς νόμος οὐκ ἀκυροῖ, εἰς τὸ κατ-
αργῆσαι τὴν ἐπαγγελίαν. εἰ γὰρ ἐκ νόμου ἡ 18 R 11,6
κληρονομία, οὐκέτι ἐξ ἐπαγγελίας· τῷ δὲ Ἀβ-
ραὰμ δι' ἐπαγγελίας κεχάρισται ὁ Θεός.

Τί οὖν ὁ νόμος; τῶν παραβάσεων χάριν 19 R 5,20 A 7,38.53 Hb 2,2
προσετέθη, ἄχρις οὗ ἔλθῃ τὸ σπέρμα ᾧ ἐπήγ-
γελται, διαταγεὶς δι' ἀγγέλων, ἐν χειρὶ μεσίτου.
ὁ δὲ μεσίτης ἑνὸς οὐκ ἔστιν, ὁ δὲ Θεὸς εἷς 20
ἐστιν. ὁ οὖν νόμος κατὰ τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ 21 R 8,2ss
Θεοῦ; μὴ γένοιτο. εἰ γὰρ ἐδόθη νόμος ὁ δυνά-
μενος ζωοποιῆσαι, ὄντως ἐκ νόμου ἂν ἦν ἡ δι-
καιοσύνη. ἀλλὰ συνέκλεισεν ἡ γραφὴ τὰ πάντα 22 R 3,9-19; 11,32
ὑπὸ ἁμαρτίαν, ἵνα ἡ ἐπαγγελία ἐκ πίστεως Ἰη-
σοῦ Χριστοῦ δοθῇ τοῖς πιστεύουσιν.

Πρὸ τοῦ δὲ ἐλθεῖν τὴν πίστιν ὑπὸ νόμον 23 4,3 1 P 1,5
ἐφρουρούμεθα συγκλειόμενοι εἰς τὴν μέλλουσαν
πίστιν ἀποκαλυφθῆναι. ὥστε ὁ νόμος παιδα- 24
γωγὸς ἡμῶν γέγονεν εἰς Χριστόν, ἵνα ἐκ πίστεως
δικαιωθῶμεν. ἐλθούσης δὲ τῆς πίστεως οὐκέτι 25 R 10,4
ὑπὸ παιδαγωγόν ἐσμεν. Πάντες γὰρ υἱοὶ Θεοῦ 26 I 1,12 R 8,17
ἐστε διὰ τῆς πίστεως ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· ὅσοι 27 R 6,3; 13,14
γὰρ εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύ-
σασθε. οὐκ ἔνι Ἰουδαῖος οὐδὲ Ἕλλην, οὐκ ἔνι 28

---

17 κεχυρωμ. 424° G 255 vg Cy | θυ + εις Χν 104s D° 623° 920-794 1311 rel. pl. sy ar | **19** παραβασ. χαριν] πραξεων *P*46 (> προσετ.) G (d) Ig Ambst | ετεθη D*s vg co Cl Ωρ Ef | ου] αν B 33 1912 Cl (1891 1245) | **21** τ. θυ > *P*46 B d Vict Ambst | οντως] αληθεια G | εκ νομου] εν νομω *P*46 B Cy | αν > Ds 623s 2 491s | **22** τα > Ψ 81 G K | **23** συγκλειομ. *P*46 BSAs 33sss 1175s Ds 1838 330 255] -κεκλεισμενοι rel. | **24** γεγον.] εγενετο *P*46 B Cl1 | Χν + Ιν 1175 D*s 88 1912 1838 1319sss (syi) ar Ig Ωρ1 Ambst | **26** υιοι εστε τ. πιστεως Mn | της > *P*46 P 5 919 Cl Cy | πιστ. Ιυ Χυ *P*46 (Χυ Ιυ) 1739 917 206s syp sa Ef | **28** ουκ ενι1-3] ουκετι *P*46 |

R 10,12 1 C 12,13 δοῦλος οὐδὲ ἐλεύθερος, οὐκ ἔνι ἄρσεν καὶ θῆλυ·
πάντες γὰρ ὑμεῖς εἷς ἐστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.
3,7; R 9,7 29 εἰ δὲ ὑμεῖς Χριστοῦ, ἄρα τοῦ Ἀβραὰμ σπέρμα
ἐστέ, κατ᾽ ἐπαγγελίαν κληρονόμοι.

4 Λέγω δέ, ἐφ᾽ ὅσον χρόνον ὁ κληρονόμος
νήπιός ἐστιν, οὐδὲν διαφέρει δούλου κύριος
2 πάντων ὤν, ἀλλὰ ὑπὸ ἐπιτρόπους ἐστὶν καὶ
οἰκονόμους ἄχρι τῆς προθεσμίας τοῦ πατρός.
3,23; 5,1 C 2,20 3 οὕτως καὶ ἡμεῖς, ὅτε ἦμεν νήπιοι, ὑπὸ τὰ στοιχεῖα
E 1,10 4 τοῦ κόσμου ἤμεθα δεδουλωμένοι. ὅτε δὲ ἦλθεν
τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς
τὸν υἱὸν αὐτοῦ, γενόμενον ἐκ γυναικός, γενό-
3,13.26 5 μενον ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον ἐξαγο-
R 8,15 6 ράσῃ, ἵνα τὴν υἱοθεσίαν ἀπολάβωμεν. Ὅτι δέ
ἐστε υἱοί, ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸ πνεῦμα τοῦ
υἱοῦ αὐτοῦ εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν, κρᾶζον· Ἀβ-
3,29; R 8,16s 7 βᾶ ὁ πατήρ. ὥστε οὐκέτι εἶ δοῦλος ἀλλὰ υἱός·
εἰ δὲ υἱός, καὶ κληρονόμος διὰ Θεοῦ.

8 Ἀλλὰ τότε μὲν οὐκ εἰδότες Θεὸν ἐδουλεύ-
9 σατε τοῖς φύσει μὴ οὖσιν θεοῖς. νῦν δὲ γνόντες
Θεόν, μᾶλλον δὲ γνωσθέντες ὑπὸ Θεοῦ, πῶς
ἐπιστρέφετε πάλιν ἐπὶ τὰ ἀσθενῆ καὶ πτωχὰ
στοιχεῖα, οἷς πάλιν ἄνωθεν δουλεύειν θέλετε;
R 14,5 C 2,16 10 ἡμέρας παρατηρεῖσθε καὶ μῆνας καὶ καιροὺς
2 J 8 11 καὶ ἐνιαυτούς. φοβοῦμαι ὑμᾶς μή πως εἰκῇ
κεκοπίακα εἰς ὑμᾶς.

---

28 απαντ. B[c]sA | υμεις εστε Χυ Ιυ *P*[46] S*A, > γαρ *P*[46] | **29** Χυ] εις εστε εν Χω Ιυ D(G, syi) Aug | τ. Αβρ. σπερμα > Mn | **4,3** *inc.* ετι κατα ανθρωπον λεγω Mn | **4** γενομ.[1] *P*[46] Ιρ Tert Cl Ωρ] γεννωμ. 917s 88ss 919s 1 436s 206 2 al. 323 823 2005 K sa Ef | γεν.[2] – νομον > Mn | **6** υιοι + θυ Ds sa | ο θς > B 1739 sa | υμων 6 33ss 326 81 1836-915 rel. pl. L syp bo Ef | τ. υιου > *P*[46] | κραζον] εν ω κραζομεν G | **7** δια θυ] θυ δια Χυ S[c]C[c] 6 P 104ss D 917[s] rel. pl. syp(i) | **8** τοις εν τη φυσει ουσιν Mn | φυσει > K d Ir Vict | **9** δουλευσαι BS | **10** παρατηρουντες *P*[46] | ~ ενιαυτ. κ. καιρ. Ds 920 r Aug | **11** υμας[1] > Ψ 2 1867 syp | εκοπιασα *P*[46] 1739 |

liber, non est masculus neque femina. Omnes
enim vos unum estis in Christo Iesu. Si autem 29
vos Christi, ergo semen Abrahae estis, secun-
dum promissionem heredes.

4,1-31 *Legis servitus, evangelii libertas*

Dico autem: Quanto tempore heres par- 4
vulus est, nihil differt a servo, cum sit domi-
nus omnium, sed sub tutoribus et actoribus 2
est usque ad praefinitum tempus a patre. Ita 3
et nos cum essemus parvuli, sub elementis
mundi eramus servientes. At ubi venit pleni- 4
tudo temporis, misit Deus Filium suum factum
ex muliere, factum sub lege, [1]ut eos, qui sub 5
lege erant, redimeret, ut adoptionem filiorum
reciperemus. Quoniam autem estis filii, misit 6
Deus Spiritum Filii sui in corda vestra claman-
tem: Abba, Pater. Itaque iam non est servus, 7
sed filius. Quod si filius, et heres per Deum.

Sed tunc quidem ignorantes Deum, iis qui 8
natura non sunt dii serviebatis. Nunc autem cum 9
cognoveritis Deum, immo cogniti sitis a Deo,
quomodo convertimini iterum ad infirma et ege-
na elementa, quibus denuo servire vultis? Dies 10
observatis et menses et tempora et annos. Ti- 11
meo vos, ne forte sine causa laboraverim in vobis.

---

28 vos + in R | unum > F* | **29** vos omnes unum estis in Christo Iesu FDL d Ambst Aug[1] Pel | **4,1** a > A*G*MCT* | **2** tutorib.] curatoribus DO*Wi Ambst Sed, procur. r Aug | **3** elementis + huius FDLOWiZ d g r Amb Ambst Hier Aug | **4** factum[1]] natum F DLTV m Cyp Amb Var Beda[c] | **6** autem > F Hil Pel | filii + dei FHLUZ* d g Hil Var Hier Aug Pel | vestra RW Aug[1]] nostra *codd. pl.* | **7** est] es ARC KB Pel, estis servi ... filii D | **8** iis] his *codd.* | **9** sitis] estis DHRUZCs d g Pel | ~ elementa egena A*

---

29 G 3,7; R 9,7 | **4,3** G 3,23; 5,1; C 2,20 | **4** E 1,10; Gn 3,15 | **5** G 3,13.26 | **6** Mc 14,36; R 8,15 | **7** G 3,29; R 8,16s; Ap 21,7 | **10** R 14,5; C 2,16 | **11** 2 J 8

12 Estote sicut ego, quia et ego sicut vos,
13 fratres, obsecro vos. Nihil me laesistis. [1]Scitis
autem quia per infirmitatem carnis evangeli-
14 zavi vobis iam pridem, et tentationem vestram
in carne mea non sprevistis neque respuistis,
sed sicut angelum Dei excepistis me, sicut
15 Christum Iesum. Ubi est ergo beatitudo ves-
tra? Testimonium enim perhibeo vobis, quia,
si fieri posset, oculos vestros eruissetis et de-
16 dissetis mihi. Ergo inimicus vobis factus sum
17 verum dicens vobis? Aemulantur vos non bene;
sed excludere vos volunt, ut illos aemulemini.
18 Bonum autem aemulamini in bono semper, et
19 non tantum cum praesens sum apud vos, fi-
lioli mei, quos iterum parturio, donec formetur
20 Christus in vobis. Vellem autem esse apud vos
modo et mutare vocem meam, quoniam con-
fundor in vobis.

21 Dicite mihi qui sub lege vultis esse: le-
22 gem non legistis? Scriptum est enim, quoniam
Abraham duos filios habuit, unum de ancilla
23 et unum de libera. Sed qui de ancilla secun-
dum carnem natus est, qui autem de libera
24 per repromissionem. Quae sunt per allegoriam
dicta. Haec enim sunt duo testamenta, unum

---

12 sicut[1]+et AFGHLORWi d Ambst[1] Hier Aug[1]] obsecro autem vos FL | vos[2]>M | **13** autem >D d g r Vict Ambst Aug Pel | **15** possit FL g, potest R, potuisset HMOUThWiZ Ambst Hier | **18** *bonum est (autem) aemulari d e (g) r Vict Amb Aug | in bono] in bonum HZ*Th, > D Ambst Pel | **20** mutarem FL g

---

12 2 C 2,5 | **13** A 16,6; 1 C 2,3
14 A 14,11s | **16** Is 63,10; Am 5,10
17 G 1,7 | **19** 1 C 4,15
21 G 4,9; 3,23
22 Gn 16,15; 21,2.9
23 R 9,7ss; Gn 17,16
24 G 5,1; R 8,15; Hb 12,18-24

Γίνεσθε ὡς ἐγώ, ὅτι κἀγὼ ὡς ὑμεῖς, ἀδελφοί, 12 2 C 2,5
δέομαι ὑμῶν. οὐδέν με ἠδικήσατε. ˈοἴδατε δὲ 13 A 16,6
ὅτι δι᾽ ἀσθένειαν τῆς σαρκὸς εὐηγγελισάμην 1 C 2,3
ὑμῖν τὸ πρότερον, καὶ τὸν πειρασμὸν ὑμῶν ἐν 14 A 14,11s
τῇ σαρκί μου οὐκ ἐξουθενήσατε οὐδὲ ἐξεπτύσατε,
ἀλλὰ ὡς ἄγγελον Θεοῦ ἐδέξασθέ με, ὡς Χριστὸν
Ἰησοῦν. ˈποῦ οὖν ὁ μακαρισμὸς ὑμῶν; μαρ- 15
τυρῶ γὰρ ὑμῖν ὅτι εἰ δυνατὸν τοὺς ὀφθαλμοὺς
ὑμῶν ἐξορύξαντες ἐδώκατέ μοι. ὥστε ἐχθρὸς 16 Am 5,10
ὑμῶν γέγονα ἀληθεύων ὑμῖν; ζηλοῦσιν ὑμᾶς 17 1,7
οὐ καλῶς, ἀλλὰ ἐκκλεῖσαι ὑμᾶς θέλουσιν, ἵνα
αὐτοὺς ζηλοῦτε. καλὸν δὲ ζηλοῦσθαι ἐν καλῷ 18
πάντοτε, καὶ μὴ μόνον ἐν τῷ παρεῖναί με πρὸς
ὑμᾶς, ˈτέκνα μου, οὓς πάλιν ὠδίνω μέχρις οὗ 19 1 C 4,15
μορφωθῇ Χριστὸς ἐν ὑμῖν. ἤθελον δὲ παρεῖναι 20
πρὸς ὑμᾶς ἄρτι καὶ ἀλλάξαι τὴν φωνήν μου,
ὅτι ἀποροῦμαι ἐν ὑμῖν.

Λέγετέ μοι, οἱ ὑπὸ νόμον θέλοντες εἶναι, 21 4,9; 3,23
τὸν νόμον οὐκ ἀκούετε; γέγραπται γὰρ ὅτι 22 Gn 16,15; 21,2.9
Ἀβραὰμ δύο υἱοὺς ἔσχεν ἕνα ἐκ τῆς παιδίσ-
κης καὶ ἕνα ἐκ τῆς ἐλευθέρας. ἀλλ᾽ ὁ μὲν ἐκ 23 R 9,7ss Gn 17,16
τῆς παιδίσκης κατὰ σάρκα γεγέννηται, ὁ δὲ ἐκ
τῆς ἐλευθέρας διὰ τῆς ἐπαγγελίας. ἅτινά ἐστιν 24 5,1
ἀλληγορούμενα· αὗται γάρ εἰσιν δύο διαθῆκαι,

13 δε] γαρ syp, > Ds 436 823 r ar | **14** υμων] > S^{c}C* 104s 81 5 1838s 69 38ss syp ar, μου P^{46} Ps 1175 917^{s} rel. sa | εν P^{46} BS*A 424^{c} 33 D*s] τον εν rel. Ef | ουδε εξεπτ. > P^{46} | **15** που] τις P 326 D 917-181 1873-794 206 rel. syh* | εξορυξ. + αν 6 104s G rel. pl. | **16** ωστε + εγω D*s Cyp | υμων] υμιν 1739 d g vg sy ar co Ωρ Eus Ef | **17** ζηλουσιν + γαρ 1898 1827 | ζηλουτε + ζηλουτε δε τα κρειττω χαρισματα (1 C 12,31) D*s Vict Ambst | **18** δε + το P 104 D^{s} 5^{s} 920-1 al. rel. pl. L^{r} | ζηλουσθε BS 33 Ωρ | **19** τεκνα Mn BS* 1739 062 Ds 330 Tert] -νια rel. ar | **21** ακουετε] αναγινωσκετε 1175 Ds 1838 436 642 lat syi ar sa (bo^{l}) | **23** μεν > P^{46} B vg | γεγενηται P^{46} 33 D^{1*} 69* 330 syh^{m} | εκ^{2} > P^{46} | δια της] δι P^{46} Sss 33s 81 623s 440s 506s Cy | **24** εισιν + αι S*Ψ 623 491 Ωρ^{l} Cy Χρ | διαθηκαι] ostensiones Mn |

μία μὲν ἀπὸ ὄρους Σινᾶ, εἰς δουλείαν γεννῶ-
25 σα ἥτις ἐστὶν Ἁγάρ. τὸ δὲ Σινᾶ ὄρος ἐστὶν ἐν
τῇ Ἀραβίᾳ· συστοιχεῖ δὲ τῇ νῦν Ἰερουσαλήμ,
Hb 12,22 26 δουλεύει γὰρ μετὰ τῶν τέκνων αὐτῆς. ἡ δὲ
ἄνω Ἰερουσαλὴμ ἐλευθέρα ἐστίν, ἥτις ἐστὶν
Is 54,1 27 μήτηρ ἡμῶν. γέγραπται γάρ·

Εὐφράνθητι, στεῖρα ἡ οὐ τίκτουσα,
ῥῆξον καὶ βόησον, ἡ οὐκ ὠδίνουσα·
ὅτι πολλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐρήμου
μᾶλλον ἢ τῆς ἐχούσης τὸν ἄνδρα.

4,23 28 ὑμεῖς δέ, ἀδελφοί, κατὰ Ἰσαὰκ ἐπαγγελίας τέκνα
Gn 21,9 29 ἐστέ. ἀλλ' ὥσπερ τότε ὁ κατὰ σάρκα γεννηθεὶς ἐδί-
Gn 21,10.12 J 8,35 30 ωκεν τὸν κατὰ πνεῦμα, οὕτως καὶ νῦν. ἀλλὰ τί λέ-
γει ἡ γραφή; *ἔκβαλε τὴν παιδίσκην καὶ τὸν υἱὸν*
αὐτῆς· οὐ γὰρ μὴ κληρονομήσει ὁ υἱὸς τῆς παι-
3,29 31 *δίσκης μετὰ τοῦ υἱοῦ τῆς ἐλευθέρας.* διό, ἀδελφοί,
οὐκ ἐσμὲν παιδίσκης τέκνα ἀλλὰ τῆς ἐλευθέρας.

4,5.31 A 15,10 5 Τῇ ἐλευθερίᾳ ἡμᾶς Χριστὸς ἠλευθέρωσεν.
στήκετε οὖν καὶ μὴ πάλιν ζυγῷ δουλείας ἐν-
έχεσθε.

2 C 10,1 2 Ἴδε ἐγὼ Παῦλος λέγω ὑμῖν ὅτι ἐὰν περι-
3 τέμνησθε, Χριστὸς ὑμᾶς οὐδὲν ὠφελήσει. μαρ-

---

25 δε^1 P^{46} BA 1175 D^1 623s 69 1319ss 506s t syih^m co Ambst] γαρ rel. Ef | δε^1 P^{46} SC 1739 33* G rt vg^1 sa Or Ambst] + Αγαρ rel. | συστοιχει δε] συστοιχουσα D*s 1610 rt vg Ambst | γαρ] δε 6 Ψ 917-181 1838^s 920s al. 206 rel. (syp), > syi | **26** *εστιν* 1⁀2 S* Ωρ^1 Vict | μητηρ Mn P^{46} BS*C* 1739ss 33 Ψ Ds 88 623s 1611* lat syph^m co Iρ Ωρ Tert Ambst Ef] + παντων rel. t syi *Ir* Eus | **27-30** > Mn | **28** ημεις, εσμεν Sss Ψss 81 062 917s al. 623^s 920 pl. rel. vg syp ar bo | **30** μη > P^{46} G 88 69 255 1831 | κληρονομησει P^{46} BS 33s 326ss H D 917-915 489* 177s 69s al. 1872 257ss] -ση rel. | τ. ελευθερας] μου Ισαακ Ds t Vict Ambst Hier Aug | **31** διο Mn BS 1739 424^c 33 H D* 467 1319sss ar] ημεις δε Cs 1175s 88 623s 38 218 t bo Hier Cy, αρα P^{46} rel. pl. Ef | **5,1** *inc.* τη ελευθ. ουν ῆ 326 917 rel. pl., ῆ ελευθ. Mn G lat ar Ef | ηλευθερωσ.] εξηγορασεν 1611 syh* | ουν > D 1912 69 vg syh | ανεχεσθε D* 917 460 69 al. 383 |

quidem in monte Sina in servitutem generans,
quae est Agar. Sina enim mons est in Ara- 25
bia, qui coniunctus est ei, quae nunc est Hie-
rusalem, et servit cum filiis suis. Illa autem, 26
quae sursum est Hierusalem, libera est, quae
est mater nostra. Scriptum est enim : 27

Laetare sterilis, quae non paris;
erumpe et clama, quae non parturis;
quia multi filii desertae
magis quam eius, quae habet virum.

Nos autem, fratres, secundum Isaac promissio- 28
nis filii sumus. Sed quomodo tunc is, qui 29
secundum carnem natus fuerat, persequebatur
eum, qui secundum spiritum, ita et nunc.
ˡSed quid dicit Scriptura? *Eice ancillam et* 30
filium eius; non enim heres erit filius ancillae
cum filio liberae. Itaque, fratres, non sumus 31
ancillae filii, sed liberae.

5,1-26 ***Vera libertas***

Qua libertate Christus nos liberavit. State 5
et nolite iterum iugo servitutis contineri.
Ecce ego Paulus dico vobis quoniam, si 2
circumcidamini, Christus vobis nihil proderit.

5,1 qua libertate] libertati

---

25 iunctus A* Hier, consonat d g
suis] eius AGRKss Pel
26 *inc.* quae autem surs. est d r Amb Ambst Aug
27 sicut script. est F* | sterelis AFM(Z)
exclama FGH*LT r Augˡ
28 vos ... estis d g t Vict Amb Ambst Ty
29 is DH Or] > *rel.*
30 filio liberae] f. meo Isaac DO* d g t Vict Ambst Hier Aug
5,2 prodest FLR Hier

---

26 Hb 12,22 | **27** Is 54,1 | **28** G 4,23; R 9,8 | **29** Gn 21,9 | **30** Gn 21,10.12; J 8,35 | **31** G 3,29 | **5,1** G 4,5.31; A 15,10 | **2** 2 C 10,1

3 Testificor autem rursus omni homini circumci-
denti se, quoniam debitor est universae legis
4 faciendae. Evacuati estis a Christo, qui in lege
5 iustificamini, a gratia excidistis. Nos enim spi-
6 ritu ex fide spem iustitiae exspectamus. Nam
in Christo Iesu neque circumcisio aliquid valet
neque praeputium, sed fides quae per carita-
tem operatur.

7 Currebatis bene; quis vos impedivit veri-
8 tati non oboedire? Persuasio haec non est ex
9 eo, qui vocat vos. Modicum fermentum totam
10 massam corrumpit. Ego confido in vobis in
Domino, quod nihil aliud sapietis; qui autem
conturbat vos, portabit iudicium quicumque
11 est ille. Ego autem, fratres, si circumcisionem
adhuc praedico, quid adhuc persecutionem pa-
tior? Ergo evacuatum est scandalum crucis.
12 Utinam et abscindantur qui vos conturbant.

13 Vos enim in libertatem vocati estis fratres;
tantum ne libertatem in occasionem detis car-
nis, sed per caritatem Spiritus servite invi-
14 cem. Omnis enim lex in uno sermone imple-

---

12 abscindantur] se abscindant

---

3 rursum *codd.*, > DU* d g Vict Ambst
5 spiritum FK
7 oboed. + nemini consenseritis DLZ g Lcf Hier[e]
8 haec FThW c] vestra D Lcf Ambst Hier Pel, > *rel.*
non > d Lcf Vict Hier[e] Pel
eo] Deo T Lcf Ambst Hier[e] Pel, a Deo D
10 portavit AFG*H*LMT
11 adhuc[1] > DLB d g Vict Ambst Hier Pel
12 et > F[c]DRWi Ambst
13 ~ carnis detis FDH-OWi Amb Aug Pel
spiritus > *codd.* | servite + in FGZ[c]Th Var Pel
14 completur M[c]

---

3 G 1,9 | **6** G 6,15; 1 C 7,19; R 2,25 | **8** G 1,6 | **9** 1 C 5,6 | **10** G 1,7; 2 C 11,15 | **11** 1 C 1,23 | **12** Ps 11,4 | **13** 1 P 2,16; R 7,8 | **14** Lv 19,18; Mt 22,39; R 13,9

τύρομαι δὲ πάλιν παντὶ ἀνθρώπῳ περιτεμνο-
μένῳ ὅτι ὀφειλέτης ἐστὶν ὅλον τὸν νόμον ποιῆ-
σαι. κατηργήθητε ἀπὸ Χριστοῦ οἵτινες ἐν νόμῳ 4
δικαιοῦσθε, τῆς χάριτος ἐξεπέσατε. ἡμεῖς γὰρ 5
πνεύματι ἐκ πίστεως ἐλπίδα δικαιοσύνης ἀπεκ-
δεχόμεθα. ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ οὔτε περιτομή 6 6,15; 1 C 7,19
τι ἰσχύει οὔτε ἀκροβυστία, ἀλλὰ πίστις δι' ἀγά-
πης ἐνεργουμένη.

Ἐτρέχετε καλῶς· τίς ὑμᾶς ἐνέκοψεν τῇ ἀλη- 7
θείᾳ μὴ πείθεσθαι; ἡ πεισμονὴ οὐκ ἐκ τοῦ κα- 8 1,6
λοῦντος ὑμᾶς. μικρὰ ζύμη ὅλον τὸ φύραμα ζυ- 9 1 C 5,6
μοῖ. ἐγὼ πέποιθα εἰς ὑμᾶς ἐν Κυρίῳ ὅτι οὐδὲν 10 1,7 2 C 11,15
ἄλλο φρονήσετε· ὁ δὲ ταράσσων ὑμᾶς βαστά-
σει τὸ κρίμα, ὅστις ἐὰν ᾖ. Ἐγὼ δέ, ἀδελφοί, εἰ 11 1 C 1,23
περιτομὴν ἔτι κηρύσσω, τί ἔτι διώκομαι; ἄρα
κατήργηται τὸ σκάνδαλον τοῦ σταυροῦ. Ὄφε- 12
λον καὶ ἀποκόψονται οἱ ἀναστατοῦντες ὑμᾶς.

Ὑμεῖς γὰρ ἐπ' ἐλευθερίᾳ ἐκλήθητε, ἀδελφοί· 13 1 P 2,16
μόνον μὴ τὴν ἐλευθερίαν εἰς ἀφορμὴν τῇ σαρκί,
ἀλλὰ διὰ τῆς ἀγάπης δουλεύετε ἀλλήλοις. ὁ 14 R 13,8ss C 3,14 Lv 19,18
γὰρ πᾶς νόμος ἐν ἑνὶ λόγῳ πεπλήρωται, ἐν τῷ·

---

3 παλιν > 1739 Ds 206s syi ar Vict Ambst Hier Aug Χρ | ποιησαι] πληρωσαι Mn 436 440s 1611 ar syh Ef | **5** εκδεχομεθα *P*[46] S* 1739 Ωρ | **6** γαρ > *P*[46] 326 G* 462 | Ιυ > Mn B Cl | ενεργουμενης *P*[46] Ψ 642 | **7** τη > BS*A 33* 062 | πειθ. + μηδενι πειθεσθαι G Lcf Vict Hier° | **8** ουκ > D* Ωρ Vict Lcf | **9** ζυμοι] δολοι Mn D* (lat) Tert Vict Lcf Bas | **10** εγω + δε *P*[46] C*P 81 G 88 1611 ar Ef, γαρ bo | εν Κω > B Χρ[1] | φρονησ. + ην εχει η αληθεια τ. Χυ G[m]F | ᾖ] ειη 81 917 623 462 | **11** ετι[1] > D[1]s ar sa Vict Ambst Hier Ef | σταυρου + τ. Χυ CA 326 81 218 bo | **12** οφελ.] αρα *P*[46] | αποκοψωνται *P*[46] Ds 1835 vg Tert, + παντες syh[+] | **13** γαρ] δε G[1] 436 sy Aug Χρ Ef | ελευθεριαν + υμων 1912 69s 1319ss syph[+] ar Ef, ημων sa | σαρκι + δωτε G vg (syp ar co Ef) | δια τ. αγαπ.] τη αγαπη τ. πνς 104 Ds sa Bas | **14** νομος] λογος 1175 337ss 383 639 KL, + εν υμιν Mn D*s Vict Ambst | ενι λογω] ολιγω 1611 syh* Ef | πληρουται Ps Ds 917s 623 al. 920 pl. rel. K vg ar Ef | εν τω > Mn D*s vg |

15 *ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν.* ⸆εἰ δὲ
ἀλλήλους δάκνετε καὶ κατεσθίετε, βλέπετε μὴ
ὑπ᾽ ἀλλήλων ἀναλωθῆτε.

5,25 16 Λέγω δέ, πνεύματι περιπατεῖτε καὶ ἐπιθυ-
R 7,15.23 17 μίαν σαρκὸς οὐ μὴ τελέσητε. ἡ γὰρ σὰρξ ἐπι-
Ja 4,5 1 P 2,11 θυμεῖ κατὰ τοῦ πνεύματος, τὸ δὲ πνεῦμα κατὰ
τῆς σαρκός· ταῦτα γὰρ ἀλλήλοις ἀντίκειται, ἵνα
R 8,14 18 μὴ ἃ ἐὰν θέλητε ταῦτα ποιῆτε. εἰ δὲ πνεύματι
1 C 6,9• 19 ἄγεσθε, οὐκ ἐστὲ ὑπὸ νόμον. φανερὰ δέ ἐστιν
τὰ ἔργα τῆς σαρκός, ἅτινά ἐστιν πορνεία, ἀκα-
20 θαρσία, ἀσέλγεια, ⸆εἰδωλολατρία, φαρμακεία,
ἔχθραι, ἔρις, ζῆλος, θυμοί, ἐριθεῖαι, διχοστασίαι,
E 5,5 21 αἱρέσεις, ⸀φθόνοι, μέθαι, κῶμοι, καὶ τὰ ὅμοια
Ap 22,15 τούτοις, ἃ προλέγω ὑμῖν καθὼς καὶ προεῖπον,
ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσοντες βασιλείαν Θεοῦ
E 5,9 22 οὐ κληρονομήσουσιν. ὁ δὲ καρπὸς τοῦ πνεύμα-
τός ἐστιν ἀγάπη, χαρά, εἰρήνη, μακροθυμία,
23 χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, ⸆πραΰτης, ἐγκρά-
1 T 1,9 24 τεια· κατὰ τῶν τοιούτων οὐκ ἔστιν νόμος. ⸆οἱ δὲ
R 6,6; C 3,5 1 P 2,11 τοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ τὴν σάρκα ἐσταύρωσαν σὺν
τοῖς παθήμασιν καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις.

5,16; R 8,4 25 Εἰ ζῶμεν πνεύματι, πνεύματι καὶ στοιχῶμεν.
Ph 2,3 26 μὴ γινώμεθα κενόδοξοι, ἀλλήλους προκαλού-
6 μενοι, ἀλλήλοις φθονοῦντες. Ἀδελφοί, ἐὰν καὶ

---

14 αγαπησαι ... ως εαυτον P^{46} | **17** γαρ[2] P^{46} BS* 33 Ds lat ar Ωϱ Ef] δε rel. | **18** ουκ] ουκετι S^cC 326 81 330 38 syh Did | **19** *εστιν*[2] + μοιχεια 6 Ψss *D*[s] *1838*[s] rel. pl. syh ar Iϱ Cyp| **20** ερις BSAs D* 489s 226 999 al. 2 440s al. 1611 257 al. ar Eφ] ερεις Mn rel. | ζηλος B 1739 33s D[I]G[I] syp ar] ζηλοι Mn rel, | **21** φθονοι Mn P^{46} BS 33 81 218 2005 876 sa Iϱ Cl Ωϱ Xϱ Aug] + φονοι rel.| και[2] > P^{46} BS* 1739 G[I] vg syp ar sa Tert Cyp | **23** πραΰ-της P^{46} B-As 33s 1175] -οτης rel. | εγκρατ. + αγνεια Ds lat Iϱ Cyp Ambst Bas | **24** Iυ > Mn P^{46} 6 Ψs^cs 81 *D*[s] 927[s] 920-462 206 rel. vg syp ar Ef | **25** ει ζωμεν] ζωμ. ουν Ψ 2005 sy Ef | και > P^{46} G d | στοιχουμεν 1739 D[I] 1898s 38 al. 242 383 KL | **26** προσκαλουμ. P 326 Ds 623s 1 al. 206* 242 1518 383 257 L |

tur: ***Diliges proximum tuum sicut te ipsum.***
Quod si invicem mordetis et comeditis, vi- 15
dete ne ab invicem consumamini.
Dico autem: Spiritu ambulate, et desideria 16
carnis non perficietis. Caro enim concupiscit 17
adversus spiritum, spiritus autem adversus
carnem; haec enim sibi invicem adversantur,
ut non quaecumque vultis illa faciatis. Quod 18
si spiritu ducimini, non estis sub lege. Mani- 19
festa sunt autem opera carnis, quae sunt for-
nicatio, immunditia, impudicitia, luxuria, ¹ido- 20
lorum servitus, veneficia, inimicitiae, conten-
tiones, aemulationes, irae, rixae, dissensiones,
sectae, ¹invidiae, homicidia, ebrietates, com- 21
messationes, et his similia; quae praedico vobis,
sicut praedixi, quoniam qui talia agunt regnum
Dei non consequentur. Fructus autem Spiritus 22
est caritas, gaudium, pax, patientia, benig-
nitas, bonitas, longanimitas, ¹mansuetudo, fides, 23
modestia, continentia, castitas. Adversus huius-
modi non est lex. Qui autem sunt Christi, carnem 24
suam crucifixerunt cum vitiis et concupiscentiis.
Si spiritu vivimus, spiritu et ambulemus. 25

6,1-10 *Admonitiones speciales*

Non efficiamur inanis gloriae cupidi invi- 26
cem provocantes, invicem invidentes.

14 diligis AFGMR | **16** desiderium AFGCs g[1] Hier[1] | perficiatis e t Aug[1] Sed, ne perfeceritis Aug | **17** sibi > AGHURBV d g Hier[1] Aug[1] | **19** fornicationes inmunditiae F[c]R Cyp Aug | inpudicitia DMZKW d g Lcf Hier[e] Aug] > *rel.* | **20** beneficia ZL[e]M d t | sectae] hereses F(R) d g Ir Cyp Lcf Ambst Hier Aug | **21** ebrietas R t | **22** patientia > AFMB | ~ longan. bonit. benignitas *codd.* | **23** mansuet. > AFMWiZ | castitas > AFMRWiZ | **24** ~ Chr. sunt F g Aug | suam *> AGLWi d g t Cyp Hier[1]

16 G 5,25; 1 P 2,11 | **17** R 7,15.23; Ja 4,5; 1 P 2,11] **18** R 8,14 | **19** 1 C 6,9s | **21** E 5,5; Ap 22,15 | **22** E 5,9 | **23** 1 T 1,9 | **24** R 6,6; 8,9; C 3,5; 1 P 2,11 | **25** G 5,16; R 8,4 | **26** Ph 2,3

6 Fratres, et si praeoccupatus fuerit homo in
aliquo delicto, vos, qui spiritales estis, huius-
modi instruite in spiritu lenitatis considerans
2 te ipsum, ne et tu tenteris. Alter alterius onera
3 portate, et sic adimplebitis legem Christi. Nam
si quis existimat se aliquid esse, cum nihil sit,
4 ipse se seducit. Opus autem suum probet unus-
quisque, et sic in semetipso tantum gloriam
5 habebit et non in altero. Unusquisque enim
6 onus suum portabit. Communicet autem is, qui
catechizatur verbo, ei qui se catechizat in om-
7 nibus bonis. [1]Nolite errare: Deus non irridetur.
Quae enim seminaverit homo, haec et metet.
8 Quoniam qui seminat in carne sua, de carne
et metet corruptionem; qui autem seminat in
9 spiritu, de spiritu metet vitam aeternam. Bo-
num autem facientes non deficiamus; tempore
10 enim suo metemus non deficientes. Ergo dum
tempus habemus, operemur bonum ad omnes,
maxime autem ad domesticos fidei.

6,11-18 ***Epilogus***

11 Videte qualibus litteris scripsi vobis mea
12 manu. Quicumque enim volunt placere in carne,
hi cogunt vos circumcidi, tantum ut crucis
13 Christi persecutionem non patiantur. Neque

---

1 ~ instr. huiusmodi ADHZ d g m Ambst Hier Pac Pel | lenit.] mansuetudinis FDOWi d g Ambst Hier Aug[1] Pel | **3** ~ sit nihil ARZBV | **4** iu[2] > A | **6** verbo W c Hier Aug Pel] verbum *rel.* | ei] et R | **9** ~ suo enim A* | non deficientes] non fatigati D d e, infatigabiles r Ambst Aug | **12** enim FLRKB[c]V c] > *rel.* d g r Ambst Aug Pel | ~ placere volunt F Sed | crucis] in cruce FL Aug (r, g)

---

1 Mt 13,15; 1 C 4,21; Ja 5,19 | **2** 1 C 9,21 | **4** 2 C 13,5 | **5** R 14,12; 1 C 3,8 | **6** L 10,7; 1 C 9,14 | **8** R 8,13; J 6,63; 3,6 | **9** 2 Th 3,13; Hb 12,3 | **10** 2 P 1,7 | **12** G 5,11; Ph 3,18

προλημφθῇ ἄνθρωπος ἔν τινι παραπτώματι, Mt 18,15 Sir 8,6
ὑμεῖς οἱ πνευματικοὶ καταρτίζετε τὸν τοιοῦτον
ἐν πνεύματι πραΰτητος, σκοπῶν σεαυτόν, μὴ
καὶ σὺ πειρασθῇς. Ἀλλήλων τὰ βάρη βαστά- 2 E 4,32
ζετε, καὶ οὕτως ἀναπληρώσατε τὸν νόμον τοῦ
Χριστοῦ. εἰ γὰρ δοκεῖ τις εἶναί τι μηδὲν ὤν, 3
φρεναπατᾷ ἑαυτόν. τὸ δὲ ἔργον ἑαυτοῦ δοκι- 4 2 C 13,5
μαζέτω ἕκαστος, καὶ τότε εἰς ἑαυτὸν μόνον τὸ
καύχημα ἕξει καὶ οὐκ εἰς τὸν ἕτερον· ἕκαστος 5 R 14,12
γὰρ τὸ ἴδιον φορτίον βαστάσει.

Κοινωνείτω δὲ ὁ κατηχούμενος τὸν λόγον 6 1 C 9,14
τῷ κατηχοῦντι ἐν πᾶσιν ἀγαθοῖς. Μὴ πλανᾶσθε, 7
Θεὸς οὐ μυκτηρίζεται. ὃ γὰρ ἐὰν σπείρῃ ἄν-
θρωπος, τοῦτο καὶ θερίσει· ὅτι ὁ σπείρων εἰς 8 R 8,13 J 6,63; 3,6
τὴν σάρκα ἑαυτοῦ ἐκ τῆς σαρκὸς θερίσει φθο-
ράν, ὁ δὲ σπείρων εἰς τὸ πνεῦμα ἐκ τοῦ πνεύ-
ματος θερίσει ζωὴν αἰώνιον. τὸ δὲ καλὸν ποιοῦν- 9
τες μὴ ἐγκακῶμεν· καιρῷ γὰρ ἰδίῳ θερίσομεν 2 Th 3,13
μὴ ἐκλυόμενοι. Ἄρα οὖν ὡς καιρὸν ἔχωμεν, ἐρ- 10 2 P 1,7
γαζώμεθα τὸ ἀγαθὸν πρὸς πάντας, μάλιστα δὲ
πρὸς τοὺς οἰκείους τῆς πίστεως.

Ἴδετε πηλίκοις ὑμῖν γράμμασιν ἔγραψα τῇ 11
ἐμῇ χειρί. Ὅσοι θέλουσιν εὐπροσωπῆσαι ἐν 12 5,11 Ph 3,18
σαρκί, οὗτοι ἀναγκάζουσιν ὑμᾶς περιτέμνεσθαι,

---

1 προσληφθη 460 642s 242 | ανθρ. + εξ υμων Ps 623 69s syph+ ar sa Did | σκοπων + εκαστος G d Cyp Vict | εαυτους, υμεις πειρασθητε syp ar, αυτος πειρασθη G d (D) | **2** αναπληρωσετε Mn B G lat sypi co, αποπληρωσετε P46 | **3** ει γαρ] ειπερ P46 | **4** εκαστος > P46 B sa1 | **5** γαρ] δε 33 Ψ 1 440s | **7** μη > Mn Tert | ο, τουτο] α, ταυτα Mn P46 Ds lat Hier | **8** εις τ. σαρκα] τη σαρκι G1 | σαρκος + αυτου Ds 255 bo Χρ | **9** εγκακ. BSA 33 326 81 D* 69] εκκακ. rel. | θερισομεν Mn BA 6 D 1836s 88ss 1838s al. 69s al. 43 383ss Lr] -σωμεν rel. | **10** εχωμεν B*S 6 33 104s 1827 177* 69 2298ss 221] -ομεν P46 rel. | εργαζομ. BcA 6 Psss 623 920s 69 1319 al., -σωμεθα P46 (1836s 88 1912) | **11** ηλικοις P46 B* 33 |

μόνον ἵνα τῷ σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ μὴ διώκωνται.
13 οὐδὲ γὰρ οἱ περιτεμνόμενοι αὐτοὶ νόμον φυλάσ-
σουσιν, ἀλλὰ θέλουσιν ὑμᾶς περιτέμνεσθαι, ἵνα
1 C 1,31; 2,2 14 ἐν τῇ ὑμετέρᾳ σαρκὶ καυχήσωνται. ἐμοὶ δὲ μὴ
γένοιτο καυχᾶσθαι εἰ μὴ ἐν τῷ σταυρῷ τοῦ
Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι᾽ οὗ ἐμοὶ κόσμος
5,6; 1 C 7,19 15 ἐσταύρωται κἀγὼ κόσμῳ. οὔτε γὰρ περιτομή
τί ἐστιν οὔτε ἀκροβυστία, ἀλλὰ καινὴ κτίσις.
Ps 124,5; 127,6 16 καὶ ὅσοι τῷ κανόνι τούτῳ στοιχήσουσιν, εἰρήνη
Ph 3,3 ἐπ᾽ αὐτοὺς καὶ ἔλεος, καὶ ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ τοῦ
Θεοῦ.
2 C 4,10 17 Τοῦ λοιποῦ κόπους μοι μηδεὶς παρεχέτω·
Ph 3,10 ἐγὼ γὰρ τὰ στίγματα τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματί
μου βαστάζω.
18 Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ
μετὰ τοῦ πνεύματος ὑμῶν, ἀδελφοί· ἀμήν.

---

12 Χυ + Ιυ P^{46} B 1175 69 | **13** περιτετμημενοι P^{46} B 6 104 1873 460ss 69sss al. 522ss 440ss 1518 1108ss 257 506ss L al. | θελουσ.] βουλονται CA 81 | **14** καυχησασθαι A D* K | καγω + τω 1739s Ψss 81 917^s 5 rel. | **15** *inc.* εν γαρ Χω Ιυ ουτε Sss 6 P 104s 81 D^r 206^r 1518 rel. vg syh^+ ar bo Ef | εστιν] ισχυει Psss 917^s 1838^s rel. syh* | **16** στοιχουσ. C*As Ds 88 1912 sy ar bo Vict Ambst Hier Aug Ef | **17** *inc.* τ. δ᾽ αλλων εικη κοπους Mn | Ιυ P^{46} BC*A 33 f vg^l syih Ωϱ] Χυ Mn Ps 1175s 1319ss 255 ar bo Tert Ny, Κυ (ημων) Ιυ Χυ S D*s 1838 69 sa Ef, Κυ Ιυ D^c rel. pl. vg^l | **18** ημων > S 1739 P 1836 623 69 | Χυ > P 181 920 | αμην > G sa Vict Ambst |

---

enim qui circumciduntur legem custodiunt;
sed volunt vos circumcidi, ut in carne vestra
glorientur. Mihi autem absit gloriari, nisi in 14
cruce Domini nostri Iesu Christi, per quem
mihi mundus crucifixus est, et ego mundo. In 15
Christo enim Iesu neque circumcisio aliquid
valet neque praeputium, sed nova creatura.
Et quicumque hanc regulam secuti fuerint, pax 16
super illos et misericordia et super Israhel Dei.
De cetero nemo mihi molestus sit; ego 17
enim stigmata Domini Iesu in corpore meo
porto.
Gratia Domini nostri Iesu Christi cum spi- 18
ritu vestro, fratres. Amen.

---

13 circumcid.] -cisi sunt d g r Vict Ambst Hier Aug Pel
~ vestra carne R d g r Vict Ambst Aug Sed
14 mihi² > R
15 in Chr. enim Iesu > r Ambst Hier Aug | valet] *est d g r Vict Ambst Hier Aug
16 et³ > HThB Vict
dei] domini d e g¹ Vict, > T Hil
17 domini (D) HThW Ambst Hier Aug] > *rel.*
18 Amen > L*Z g Vict Ambst Pel

---

14 1 C 1,31; 2,2
15 G 5,6; 1 C 7,19; 2 C 5,17
16 Ps 72,1; 124,5; 127,5; Ph 3,3
17 2 C 4,10
18 Ph 4,23

EPISTULA

BEATI PAULI APOSTOLI

AD EPHESIOS

1,1-2 ***Exordium***

1 PAULUS apostolus Iesu Christi per vo-
luntatem Dei omnibus sanctis, qui sunt Ephesi,
2 et fidelibus in Christo Iesu. Gratia vobis et
pax a Deo Patre nostro et Domino Iesu
Christo.

1,3-14 ***Laudes divinae pro redemptione in Christo***

3 Benedictus Deus et Pater Domini nostri
Iesu Christi, qui benedixit nos in omni bene-
4 dictione spiritali in caelestibus in Christo, sic-
ut elegit nos in ipso ante mundi constitutio-
nem, ut essemus sancti et immaculati in con-
5 spectu eius in caritate. Qui praedestinavit nos
in adoptionem filiorum per Iesum Christum in
ipsum secundum propositum voluntatis suae,
6 [1]in laudem gloriae gratiae suae, in qua grati-
7 ficavit nos in dilecto Filio suo. In quo habemus
redemptionem per sanguinem eius, remissio-
nem peccatorum secundum divitias gratiae eius,
8 quae superabundavit in nobis in omni sapien-
9 tia et prudentia; ut notum faceret nobis sa-

---

1 ∼ Christi Iesu AGZC Ambst
∼ sanctis omnibus *codd.*
3 Christo + Iesu DOWiZ Vict Sed
4 immacul.] inreprehensibiles D Pel
6 filio suo> AG Hier[e] Sed | **7** gratiae] gloriae CsVf

---

1 A 18,19ss; 19,1-40; C 1,1s | **2** C 1,2 | **3** 2 C 1,3; E 2,6 | **4** E 5,27; J 15,16.19; 17,6.24; R 8,29 | **5** J 1,12; 1 J 3,1 | **6** C 1,13 | **7** C 1,14.20; E 2,7; 3,16; R 3,25 | **8** C 1,9

ΠΡΟΣ ΕΦΕΣΙΟΥΣ

Παῦλος ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ θε- 1 R 1,7
λήματος Θεοῦ τοῖς ἁγίοις τοῖς οὖσιν [ἐν Ἐφέ- 1 C 1,2 C 1,1
σῳ] καὶ πιστοῖς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· χάρις ὑμῖν 2 C 1,2
καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου
Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ Κυρίου 3 2,6
ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ εὐλογήσας ἡμᾶς ἐν πά-
σῃ εὐλογίᾳ πνευματικῇ ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν
Χριστῷ, καθὼς ἐξελέξατο ἡμᾶς ἐν αὐτῷ πρὸ κα- 4 J 15,16; 17,24
ταβολῆς κόσμου, εἶναι ἡμᾶς ἁγίους καὶ ἀμώμους 5 27
κατενώπιον αὐτοῦ ἐν ἀγάπῃ, ˈπροορίσας ἡμᾶς 5 R 8,29 J 1,12
εἰς υἱοθεσίαν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς αὐτόν,
κατὰ τὴν εὐδοκίαν τοῦ θελήματος αὐτοῦ, ˈεἰς 6 Mt 3,17 C 1,13
ἔπαινον δόξης τῆς χάριτος αὐτοῦ ἧς ἐχαρίτω-
σεν ἡμᾶς ἐν τῷ ἠγαπημένῳ, ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν 7 2,7; 3,8.16 C 1,14.20
ἀπολύτρωσιν διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ, τὴν ἄφε-
σιν τῶν παραπτωμάτων, κατὰ τὸ πλοῦτος τῆς
χάριτος αὐτοῦ, ἧς ἐπερίσσευσεν εἰς ἡμᾶς ἐν 8 C 1,9
πάσῃ σοφίᾳ καὶ φρονήσει ˈγνωρίσας ἡμῖν τὸ 9

Πρ. Λαοδικεις Mn | 1 ~ Χυ Ιυ P^{46} B 33 P D 330 2005 vg[l] syh sa Ωϱ Ambst | αγιοις + πασιν S^c A P 326 81 1838s 436 vg bo Ambst Hier | τοις[2] > P^{46} D | εν Εφεσω > Mn P^{46} B*S* 1739 424^c Ωϱ Bas | Χυ 2⌒3 P^{46} | 3 κ. πατηϱ > B Hil | Κυ + κ. σωτηϱος S* | Χω + Ιυ D^c 1836s 1319ss 436s 1611 2005 1867 K syh sa Ath | 4 εν αυτω] εαυτω G^l 255 Did | 5 ~ Χυ Ιυ B | δια > P^{46} | 6 ης] εν η Ψss D^s 623^s 920 pl. rel. vg ar | ηγαπ. + υιω αυτου Mn Ds vg[l] syh+ sa Ωϱ Ambst Hier[l] Pel | 7 εσχομεν S*Ψ D^{l*} co Iϱ | χαϱιτ.] χϱηστοτητ. A 460 al. 1319ss al. bo Cy | 9 γνωϱισαι G d vg Hil Ambst Aug |

3,9; R 16,25 μυστήριον τοῦ θελήματος αὐτοῦ, κατὰ τὴν εὐ-
G 4,4 C 1,16 10 δοκίαν αὐτοῦ, ἣν προέθετο ἐν αὐτῷ ˈεἰς οἰκο-
νομίαν τοῦ πληρώματος τῶν καιρῶν, ἀνακεφα-
λαιώσασθαι τὰ πάντα ἐν τῷ Χριστῷ, τὰ ἐπὶ
C 1,12 R 8,28 11 τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς· ἐν αὐτῷ, ˈἐν
ᾧ καὶ ἐκληρώθημεν προορισθέντες κατὰ πρό-
θεσιν τοῦ τὰ πάντα ἐνεργοῦντος κατὰ τὴν βου-
12 λὴν τοῦ θελήματος αὐτοῦ, εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς
εἰς ἔπαινον δόξης αὐτοῦ τοὺς προηλπικότας ἐν
4,30 C 1,5s 13 τῷ Χριστῷ· ˈἐν ᾧ καὶ ὑμεῖς, ἀκούσαντες τὸν
λόγον τῆς ἀληθείας, τὸ εὐαγγέλιον τῆς σωτη-
ρίας ὑμῶν, ἐν ᾧ καὶ πιστεύσαντες ἐσφραγίσ-
2 C 1,22;5,5 14 θητε τῷ πνεύματι τῆς ἐπαγγελίας τῷ ἁγίῳ, ὅς
ἐστιν ἀρραβὼν τῆς κληρονομίας ἡμῶν εἰς ἀπο-
λύτρωσιν τῆς περιποιήσεως, εἰς ἔπαινον τῆς
δόξης αὐτοῦ.
C 1,4.9 15 Διὰ τοῦτο κἀγώ, ἀκούσας τὴν καθ' ὑμᾶς
πίστιν ἐν τῷ Κυρίῳ Ἰησοῦ καὶ τὴν ἀγάπην
C 1,3 R 1,9 16 τὴν εἰς πάντας τοὺς ἁγίους, οὐ παύομαι εὐχα-
ριστῶν ὑπὲρ ὑμῶν μνείαν ποιούμενος ἐπὶ τῶν
C 1,10 17 προσευχῶν μου, ἵνα ὁ Θεὸς τοῦ Κυρίου ἡμῶν
Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ πατὴρ τῆς δόξης, δῴη ὑμῖν
πνεῦμα σοφίας καὶ ἀποκαλύψεως ἐν ἐπιγνώ-
18 σει αὐτοῦ, πεφωτισμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς

αυτου^1 > P^{46}, αυτ.^{2} > Mn Ds | **10** Χω + δια τ. θυ Val Iϱ | επι^1] εν As 33-81 G^s 623sss 69s 1319sss 436ss 2s 440ss 378 K Ωϱ | **11** εκληρωθ.] εκληθημ. A Ds 635 | προθεσ. + τ. θυ 104 1175s Ds 88 al. 1319-38 al. ar sa Ambst Pel | τα > D*s 460ss 2005 | **12** αυτου + κ. τ. χαριτος syh$^+$, > Mn D*s | εις τον Χν Mn | τω > G 1 | **13** τ. σωτηϱ. υμων > Mn | υμων] ημ. Ψ 917 330 255 al. 1872 1611 2005 | και^2 > Mn Ds 1912 syp ar^1 bo Iϱ Did Vict Ambst | εσφϱαγισθη B | **14** ος SΨs D 88ss 823^s 226 241-319 206^r rel. pl. vg] ο P^{46} rel. | της^2 > S 1739 33 1835 | **15** την 2⁀3 P^{46} BS*Λs 33s 81 256 bo Aug | **16** παυσομ. D^1 sa Vict] + μεν syh$^+$ | μνειαν + υμων 6 Psss D^c.920 919-177 38^s rel. vg syp ar co | **17** δω B 1739 Cy |

cramentum voluntatis suae secundum benepla-
citum eius, quod proposuit in eo ¹in dispen- 10
satione plenitudinis temporum, instaurare omnia
in Christo, quae in caelis et quae in terra sunt,
in ipso. In quo etiam et nos sorte vocati su- 11
mus praedestinati secundum propositum eius,
qui operatur omnia secundum consilium vo-
luntatis suae, ut simus in laudem gloriae eius 12
nos, qui ante speravimus in Christo. In quo 13
et vos, cum audissetis verbum veritatis, evan-
gelium salutis vestrae, in quo et credentes sig-
nati estis Spiritu promissionis sancto, qui est 14
pignus hereditatis nostrae, in redemptionem
adquisitionis, in laudem gloriae ipsius.

1,15-23 *Gratiarum actio et preces pro fidelibus*

Propterea et ego audiens fidem vestram, 15
quae est in Domino Iesu, et dilectionem in
omnes sanctos ¹non cesso gratias agens pro 16
vobis, memoriam vestri faciens in orationibus
meis, ¹ut Deus Domini nostri Iesu Christi, pa- 17
ter gloriae, det vobis spiritum sapientiae et
revelationis in agnitione eius; illuminatos ocu- 18

---

9 bonum placitum *codd. pl.* | **10** dispensatione D LKssW c Vict Hil Hier Aug] -nem *rel.* | restaurare DCs d Vict Pel, instaurari F Aug | **11** et nos > AF DMRWiZV Amb Aug | **12** nos DHW Tert] > *rel.* | **13** credent.] crescentes Wi | estis + in M Var | **14** adquisit.] adoptionis D d g Vict Var | ipsius] eius A | **15** domino] Christo MOZ Aug¹, + Christo D d g Vict | **16** vobis + et D | **17** sapient.] patientiae D | **18** illuminat. + habere D t Ambst

---

9 E 3,9; R 16,25
10 G 4,4; Tt 1,3; C 1,16
11 C 1,12; E 3,11; R 8,28
13 C 1,5s; 1 T 2,4; E 4,30 | **14** 2 C 1,22
15 C 1,4.9; Phm 4s
16 R 1,9; C 1,3

los cordis vestri, ut sciatis quae sit spes vo-
cationis eius et quae divitiae gloriae heredi-
19 tatis eius in sanctis, et quae sit supereminens
magnitudo virtutis eius in nos, qui credimus,
secundum operationem potentiae virtutis eius,
20 quam operatus est in Christo suscitans illum
a mortuis et *constituens ad dexteram suam*
21 in caelestibus supra omnem principatum et
potestatem et virtutem et dominationem et
omne nomen, quod nominatur non solum in
22 hoc saeculo sed etiam in futuro. Et *omnia*
subiecit sub pedibus eius, et ipsum dedit caput
23 supra omnem ecclesiam, quae est corpus ip-
sius et plenitudo eius, qui omnia in omnibus
adimpletur.

2,1-22 ***Gratia vocationis in unum corpus Christi***

2 Et vos, cum essetis mortui delictis et pec-
2 catis vestris, in quibus aliquando ambulastis
secundum saeculum mundi huius, secundum
principem potestatis aëris huius, spiritus qui
3 nunc operatur in filios diffidentiae, in quibus
et nos omnes aliquando conversati sumus in
desideriis carnis nostrae, facientes voluntatem
carnis et cogitationum, et eramus natura filii
4 irae sicut et ceteri: Deus autem, qui dives

18 eius[1]] vestrae D | et DGMOZ] > *rel.* | **19** vobis qui creditis D d Ambst Pel | credidimus AFMRBV] **21** etiam] et ADGLUZB, > F* | **22** *omnia ecclesiae AGH*UBV(FZ) g Hier Aug | **23** et DUW Ambst Prisc Pel] > *rel.* | **2,1** et[2] > AM | **2** filiis DZ d g Lcf Hil | **3** voluntates GDOWiZ, voluptates F d e Tert Ambst

18 Dt 33,3s; C 1,10ss | **19** C 1,11; 2,12 | **20** Ps 109,1| **21** C 1,16; 2,10 | **22** E 4,15; Ps 8,7; Mt 28,18; C 1,18| **23** C 1,19; 1 C 12,27; E 4,10 | **2,1** C 1,21; 2,13 | **2** E 5,6; 6,12; C 1,13 | **3** C 3,6; J 3,36

καρδίας ὑμῶν, εἰς τὸ εἰδέναι ὑμᾶς τίς ἐστιν ἡ Dt 33,3s
ἐλπὶς τῆς κλήσεως αὐτοῦ, τίς ὁ πλοῦτος τῆς δό- C 1,5.27
ξης τῆς κληρονομίας αὐτοῦ ἐν τοῖς ἁγίοις, καὶ τί 19 2 C 13,4
τὸ ὑπερβάλλον μέγεθος τῆς δυνάμεως αὐτοῦ εἰς C 1,11; 2,12
ἡμᾶς τοὺς πιστεύοντας κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ
κράτους τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, ἣν ἐνήργηκεν ἐν τῷ 20
Χριστῷ ἐγείρας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, καὶ *καθίσας* Ps 109,1
ἐν δεξιᾷ αὐτοῦ ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ˡὑπεράνω 21 C 1,16; 2,10
πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας καὶ δυνάμεως καὶ
κυριότητος καὶ παντὸς ὀνόματος ὀνομαζομένου
οὐ μόνον ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ 4,15 Ps 8,6s
μέλλοντι· καὶ *πάντα ὑπέταξεν ὑπὸ τοὺς πόδας* 22 Mt 28,18 1 C 15,27
αὐτοῦ, καὶ αὐτὸν ἔδωκεν κεφαλὴν ὑπὲρ πάντα C 1,18
τῇ ἐκκλησίᾳ, ˡἥτις ἐστὶν τὸ σῶμα αὐτοῦ, τὸ πλή- 23 R 12,5 C 1,19
ρωμα τοῦ τὰ πάντα ἐν πᾶσιν πληρουμένου. 1 C 12,27 4,10

Καὶ ὑμᾶς ὄντας νεκροὺς τοῖς παραπτώμα- 2 C 1,21; 2 13
σιν καὶ ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν, ἐν αἷς ποτε περι- 2 6,12; Tt 3,3 J 12.31
επατήσατε κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦ κόσμου τούτου, C 1,13
κατὰ τὸν ἄρχοντα τῆς ἐξουσίας τοῦ ἀέρος, τοῦ
πνεύματος τοῦ νῦν ἐνεργοῦντος ἐν τοῖς υἱοῖς τῆς
ἀπειθείας· ἐν οἷς καὶ ἡμεῖς πάντες ἀνεστράφη- 3
μέν ποτε ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῆς σαρκὸς ἡμῶν,
ποιοῦντες τὰ θελήματα τῆς σαρκὸς καὶ τῶν C 3,6
διανοιῶν, καὶ ἤμεθα τέκνα φύσει ὀργῆς ὡς
καὶ οἱ λοιποί. ὁ δὲ Θεὸς πλούσιος ὢν ἐν 4

18 καρδιας] διανοιας 255s 635 2298 Cy^1 Thdt | υμων > P^{46} Mn B 1739 33 ar Cy | εις το ειδ. υμ.] ινα οιδατε G (lat bo) | αυτου[1] + και 6 Ps 326 917s rel. syp ar bo Ef | **19** υμας 33s 104 Ds 467 69s 1311s 1831 r Vict Ambst Ef | **20** ενηργηκεν BA 81 88 Cy^1] -γησεν P^{46} rel. | εκαθισεν 6 Ps 326 Ds 623s 920-69 al. rel. pl. | καθισας + αυτον SA 33 81 467 330 256 38 al. 296 1610 sy ar co Ωρ Eus Amb Hier | ουρανοις B 1912 1319ss 255 syp bo Vict Hil Ef | **21** ~ εξουσ. κ. αρχης B | **2,1** αμαρτ.] επιθυμιαις B | υμων > Ψ 917 88 623-177 al. 206^r 1518 1108ss K^r | **3** κ. ημεις > G L | παντες > 33 81 206s 378 syp sa | **4** εν > S^* 218 1611 |

ἐλέει, διὰ τὴν πολλὴν ἀγάπην αὐτοῦ ἣν ἠγά-
L 15,24.32 5 πησεν ἡμᾶς, καὶ ὄντας ἡμᾶς νεκροὺς τοῖς πα-
5,14; R 6,13 ραπτώμασιν συνεζωοποίησεν τῷ Χριστῷ, – χά-
R 8,10 Ph 3,20 6 ριτί ἐστε σεσῳσμένοι, – καὶ συνήγειρεν καὶ
συνεκάθισεν ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν Χριστῷ
1,7 7 Ἰησοῦ, ἵνα ἐνδείξηται ἐν τοῖς αἰῶσιν τοῖς ἐπερ-
χομένοις τὸ ὑπερβάλλον πλοῦτος τῆς χάριτος
αὐτοῦ ἐν χρηστότητι ἐφ' ἡμᾶς ἐν Χριστῷ Ἰη-
G 2,16 8 σοῦ. τῇ γὰρ χάριτί ἐστε σεσῳσμένοι διὰ πίσ-
τεως, καὶ τοῦτο οὐκ ἐξ ὑμῶν, Θεοῦ τὸ δῶρον·
Tt 2,14 9 10 ˈοὐκ ἐξ ἔργων, ἵνα μή τις καυχήσηται. ˈαὐτοῦ
1 C 1,29 γάρ ἐσμεν ποίημα, κτισθέντες ἐν Χριστῷ Ἰη-
σοῦ ἐπὶ ἔργοις ἀγαθοῖς, οἷς προητοίμασεν ὁ
Θεὸς ἵνα ἐν αὐτοῖς περιπατήσωμεν.

5,8 11 Διὸ μνημονεύετε ὅτι ποτὲ ὑμεῖς τὰ ἔθνη
ἐν σαρκί, οἱ λεγόμενοι ἀκροβυστία ὑπὸ τῆς λε-
R 9,4 1 Th 4,13 12 γομένης περιτομῆς ἐν σαρκὶ χειροποιήτου, ὅτι
ἦτε τῷ καιρῷ ἐκείνῳ χωρὶς Χριστοῦ, ἀπηλλο-
τριωμένοι τῆς πολιτείας τοῦ Ἰσραὴλ καὶ ξένοι
τῶν διαθηκῶν τῆς ἐπαγγελίας, ἐλπίδα μὴ ἔχοντες
Is 57,19; 52,7 13 καὶ ἄθεοι ἐν τῷ κόσμῳ. νυνὶ δὲ ἐν Χριστῷ Ἰη-
C 1,20 σοῦ ὑμεῖς οἵ ποτε ὄντες μακρὰν ἐγενήθητε ἐγ-
Is 9,5; G 3,28 C 2,14 14 γὺς ἐν τῷ αἵματι τοῦ Χριστοῦ. Αὐτὸς γάρ
ἐστιν ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφότερα
ἓν καὶ τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ λύσας, τὴν
15 ἔχθραν, ἐν τῇ σαρκὶ αὐτοῦ ˈτὸν νόμον τῶν ἐν-

αυτου > D*s 2143* 1867 Ambst Aug, αυτ. ην > P[46] | ηγαπ.] ηλεησεν P[46] | 5 νεκρους + εν B ar Ef | τ. παραπτωμασιν] τ. αμαρτιαις D(G) lat, τ. σωμασιν P[46] + κ. τ. επιθυμιαις B | συνεζ. + εν P[46] B 33 ar co Vict Amb Ambst Χρ Ef] Χω + οὗ τη D*(G) vg[1] Vict Amb Ambst Aug | 6 εν Χω Ιυ > Vict Hil | 7 Ιυ 6⁀7 S*, Ιυ > D*s Vict | τον υπερβαλλ. πλουτον Psss 917 rel. | 8 σεσωσμ. εσμεν D* syp | 10 Χω Ιυ] Κω G d | αυτοις] αυτω syh* | 11 διο > Mn 104 1311 | μνημονευοντες Mn G[1]d | υμεις οι ποτε G Or | 12 ητε + εν P[46] 6 P-81 917* rel. | κοσμω + τουτω G vg[1] Vict Ambst | 13 του > P[46] B | 14 αυτου > Mn |

est in misericordia, propter nimiam caritatem
suam qua dilexit nos, |et cum essemus mortui 5
peccatis, convivificavit nos in Christo, cuius
gratia estis salvati, |et conresuscitavit et con- 6
sedere fecit in caelestibus in Christo Iesu; ut 7
ostenderet in saeculis supervenientibus abun-
dantes divitias gratiae suae in bonitate super
nos in Christo Iesu. Gratia enim estis salvati 8
per fidem, et hoc non ex vobis; Dei enim do-
num est, |non ex operibus, ut ne quis glorietur. 9
Ipsius enim sumus *factura*, creati in Christo 10
Iesu in operibus bonis, quae praeparavit Deus
ut in illis ambulemus.

Propter quod memores estote, quod ali- 11
quando vos gentes in carne, qui dicimini prae-
putium ab ea quae dicitur circumcisio in carne
manu facta; quia eratis illo in tempore sine 12
Christo, alienati a conversatione Israhel et hos-
pites testamentorum promissionis, spem non
habentes et sine Deo in hoc mundo. Nunc 13
autem in Christo Iesu vos, qui aliquando eratis
longe, facti estis *prope* in sanguine Christi.
Ipse enim est pax nostra, qui fecit utraque 14
unum et medium parietem maceriae solvens,
inimicitias in carne sua, legem mandatorum 15

---

4 nimiam] multam D d g Ambst Hier Aug | suam >d g Amb Ambst Aug | **5** in >AF-RWiZBV | estis salvati] sumus salvi facti D(C)s r Aug | **8** enim > Wi Var Hier Aug | **11** vos + qui eratis EMOU° Amb (WiB) | dicebamini DWi* d f Hier | **12** quia] qui F DMOR | ~ in illo t. FLRZ*, ~ in t. illo DMO| hoc >AMR | **14** est enim AFRZB | macheriae AFMWiB| inimicitiam (**16**) UZ*(FWiB) Or Ambst Hier

---

4 1 P 1,3; Tt 3,4ss | **5** E 5,14; R 6,13; L 15,24.32| **6** R 8,10.30; Ph 3,20s | **7** E 1,7; A 15,11 | **8** R 3,24; 9,16; 11,6; G 2,16 | **9** 1 C 1,29 | **10** C 1,10; Tt 2,14| **11** E 5,8 (R 11,17) | **12** E 4,18; R 9,4; 1 Th 4,13 | **13** Is 57,19; C 1,20 | **14** Is 9,5; C 2,14s

decretis evacuans, ut duos condat in semet ipso
16 in unum novum hominem faciens pacem, et
reconciliet ambos in uno corpore Deo per cru-
17 cem interficiens inimicitias in semet ipso. Et
veniens *evangelizavit pacem* vobis, *qui longe*
18 *fuistis, et pacem iis, qui prope;* quoniam per
ipsum habemus accessum ambo in uno Spiritu
19 ad Patrem. Ergo iam non estis hospites et
advenae, sed estis cives sanctorum et domes-
20 tici Dei, superaedificati super fundamentum
apostolorum et prophetarum, ipso summo an-
21 gulari lapide Christo Iesu; in quo omnis aedi-
ficatio constructa crescit in templum sanctum
22 in Domino, in quo et vos coaedificamini in
habitaculum Dei in Spiritu.

3,1-21 *Paulus minister mysterii divini*

3 Huius rei gratia ego Paulus vinctus Christi
2 Iesu pro vobis gentibus, ⸀si tamen audistis
dispensationem gratiae Dei, quae data est mihi
3 in vobis, quoniam secundum revelationem no-
tum mihi factum est sacramentum, sicut supra
4 scripsi in brevi; prout potestis legentes intel-
legere prudentiam meam in mysterio Christi;
5 ⸀quod aliis generationibus non est agnitum filiis

15 mandator. + *in HWiTh dgr Vict Amb[1] Aug[1] | semet ipsum *codd. pl.* | uno novo hom. DW m Vict Or Ambst | **17** et[1]] ut B | iis] his *codd.* | **20** ~ Iesu Chr. D Vict Hier | **21** aedific. constr.] stuctura compaginata D Amb (Ambst) Pel | in[3] > DWi | **22** spiritu + sancto LUCsKss c f Hier[1] | **3,1** vinctus + sum Wi | **3** supra] ante D g (Ambst) Pel, > Wi Hier | **5** est agnit.] fecit notum D d g Vict Ambst Var Hier

15 2 C 5,14.17 | **16** C 1,20.22 | **17** Is 52,7; Zch 9,10; E 6,15 | **18** E 3,12; J 4,23; R 5,2 | **19** E 3,6 | **20** Mt 16,18; 28 19s; Is 28,16 (C 2,7); 1 C 3,11; Hb 12,22s; 1 P 2,6 | **21** C 2,19 | **22** 1 P 2,5 | **3,1** Ph 1,7.13; C 1,24 | **2** C 1,25; 1 C 4,1 | **3,5** E 1,9s; C 1,26

τολῶν ἐν δόγμασιν καταργήσας, ἵνα τοὺς δύο C 2,14
κτίσῃ ἐν αὐτῷ εἰς ἕνα καινὸν ἄνθρωπον ποιῶν 2 C 5,17
εἰρήνην, καὶ ἀποκαταλλάξῃ τοὺς ἀμφοτέρους ἐν 16 C 1,20.22
ἑνὶ σώματι τῷ Θεῷ διὰ τοῦ σταυροῦ, ἀποκτεί-
νας τὴν ἔχθραν ἐν αὐτῷ. καὶ ἐλθὼν *εὐηγγελί-* 17 Is 57,19
σατο εἰρήνην ὑμῖν *τοῖς μακρὰν καὶ εἰρήνην* Zch 9,10
τοῖς ἐγγύς· ὅτι δι᾿ αὐτοῦ ἔχομεν τὴν προσαγω- 18 3,12
γὴν οἱ ἀμφότεροι ἐν ἑνὶ πνεύματι πρὸς τὸν
πατέρα. ἄρα οὖν οὐκέτι ἐστὲ ξένοι καὶ πάρ- 19 3,6
οικοι, ἀλλὰ ἐστὲ συμπολῖται τῶν ἁγίων καὶ οἰ- Hb 12,22s
κεῖοι τοῦ Θεοῦ, ἐποικοδομηθέντες ἐπὶ τῷ θε- 20 Mc 16,18
μελίῳ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν, ὄντος Is 28,16
ἀκρογωνιαίου αὐτοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ, ἐν ᾧ πᾶσα 21 C 2,19
οἰκοδομὴ συναρμολογουμένη αὔξει εἰς ναὸν
ἅγιον ἐν Κυρίῳ, ἐν ᾧ καὶ ὑμεῖς συνοικοδομεῖσ- 22 1 P 2,5
θε εἰς κατοικητήριον τοῦ Θεοῦ ἐν πνεύματι.

Τούτου χάριν ἐγὼ Παῦλος ὁ δέσμιος τοῦ 3 Ph 1,7.13
Χριστοῦ Ἰησοῦ ὑπὲρ ὑμῶν τῶν ἐθνῶν – εἴ γε 2 C 1,24s
ἠκούσατε τὴν οἰκονομίαν τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ
τῆς δοθείσης μοι εἰς ὑμᾶς, ὅτι κατὰ ἀποκά- 3 1,9s
λυψιν ἐγνωρίσθη μοι τὸ μυστήριον, καθὼς προ- C 1,26
έγραψα ἐν ὀλίγῳ, πρὸς ὃ δύνασθε ἀναγινώσ- 4
κοντες νοῆσαι τὴν σύνεσίν μου ἐν τῷ μυστηρίῳ
τοῦ Χριστοῦ, ὃ ἑτέραις γενεαῖς οὐκ ἐγνωρίσθη 5 C 1,26

15 εν δογμ. > P^{46}, εν > Mn | εαυτω Mn 6 Ψ 81 Ds 917 1738 436 rel. pl. | καιν.] κοινον P^{46} G^{1} | **16** εν εαυτω G 88 823 lat | **17** ημιν 547s 642 206 35 1518 | ειρηνην^{2} > 6 Ψss 81 917-462 206 rel. syp | **19** ουν > P^{46} 1739 Ψ G Ωϱ | εστε^{2} > Mn 6 Ps 326 81 917-1845 218 rel. syp ar Ef | **20** κ. προφητ. > Mn 4 | ακρογων. + λιθου Mn D*s lat Iϱ Ωϱ^{1} Eus^{1} Xϱ | **21** πασα + η S^{c}ss 1739^{c}s 326 81 88 1912 623ss 257 Ωϱ^{1} | **22** θυ] Χυ B | **3,1** ~ Ιυ Χυ 1311 206s 1611 syp ar Xϱ Cy Ef Amb Hier | Χυ] Κυ CΨ | Ιυ > S* Ds 623s 1319ss 255 440 1610 sa Vict Amb | εθνων + κεκαυχημαι 88 1912 623s 436, πρεσβευω D 467 | **3** οτι > P^{46} B d sa^{1} Vict Ambst | *inc.* κατα αποκαλ. γαρ G | εγνωρισεν 326 1912-794 255 rel. pl. K^{r} rel. pl. | **4** μυστηριω] ευαγγελιω 489 547 |

τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων ὡς νῦν ἀπεκαλύφθη
τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις αὐτοῦ καὶ προφήταις ἐν
2,13.18s 6 πνεύματι, εἶναι τὰ ἔθνη συγκληρονόμα καὶ σύσ-
σωμα καὶ συμμέτοχα τῆς ἐπαγγελίας ἐν Χρισ-
C 1,25.29 7 τῷ Ἰησοῦ διὰ τοῦ εὐαγγελίου, οὗ ἐγενήθην
διάκονος κατὰ τὴν δωρεὰν τῆς χάριτος τοῦ
Θεοῦ τῆς δοθείσης μοι κατὰ τὴν ἐνέργειαν
1 C 15,9s 8 τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. ἐμοὶ τῷ ἐλαχιστοτέρῳ
1,7; G 1,16 πάντων ἁγίων ἐδόθη ἡ χάρις αὕτη, τοῖς ἔθνε-
σιν εὐαγγελίσασθαι τὸ ἀνεξιχνίαστον πλοῦτος
R 16,25 9 τοῦ Χριστοῦ, καὶ φωτίσαι πάντας τίς ἡ οἰκο-
C 1,26s νομία τοῦ μυστηρίου τοῦ ἀποκεκρυμμένου ἀπὸ
τῶν αἰώνων ἐν τῷ Θεῷ τῷ τὰ πάντα κτίσαντι,
1 P 1,12 10 ἵνα γνωρισθῇ νῦν ταῖς ἀρχαῖς καὶ ταῖς ἐξου-
R 11,33 C 1,26 σίαις ἐν τοῖς ἐπουρανίοις διὰ τῆς ἐκκλησίας ἡ
1,11 11 πολυποίκιλος σοφία τοῦ Θεοῦ, κατὰ πρόθεσιν
τῶν αἰώνων ἣν ἐποίησεν ἐν τῷ Χριστῷ Ἰη-
J 14,6 12 σοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν παρρη-
Hb 4,16 R 5,2 σίαν καὶ προσαγωγὴν ἐν πεποιθήσει διὰ τῆς
C 1,24 13 πίστεως αὐτοῦ. διὸ αἰτοῦμαι μὴ ἐγκακεῖν ἐν
ταῖς θλίψεσίν μου ὑπὲρ ὑμῶν, ἥτις ἐστὶν δόξα
ὑμῶν.

---

5 αποστολ. > B Ambst | πνι + αγιω 81 330 206s 2 440s 491s 1518 383 Ef | 6 επαγγελ. P^{46} B-A 33s 1175s D* 927 1319sss 255 vg syp ar co Ωρ Χρ] + αυτου rel. | Ιυ > 6 Ψ 326 Ds 623 pl. 920-794 al. rel. syh+ | 7 εγενομην C 6 326 917[e] 623 pl. 920-794 al. rel. pl. | την δοθεισαν 1739s Ψ 917[e] 623 pl. 920-794 al. rel. | αυτου] τ. θυ P^{46} | 8 αυτη + τ. θυ G, + εν Mn 1739s Ψ 326s 917[e] rel. pl. | τον αν. πλουτον Mn P-1175 917 rel. | 9 παντας > S*A 1739 424[c] Cy Hil Ambst Aug | αιωνων + κ. απο τ. γενεων G syh | εν > Mn S* | κτισαντι + δια Ιυ Χυ P 104s 917-319 38 rel. syh+ | 10 νυν > Mn G lat sy Ωρ | ~ ινα δια τ. εκκλ. γνωρ. η πολυποικ. σοφ. τ. θυ τ. αρχαις syp Ef | 11 τω 1⌒2 G | 12 και] εις G Ambst | 13 εκκακ. C 1739s P-1175 D[c]-177 462-38 436 rel. | υμων[2]] ημων P^{46} C 33 P 81s 1912 467 69 1311 ar[1] |

hominum, sicuti nunc revelatum est sanctis
apostolis eius et prophetis in Spiritu, 'gen- 6
tes esse coheredes et concorporales et con-
participes promissionis eius in Christo Iesu per
evangelium, cuius factus sum minister secun- 7
dum donum gratiae Dei, quae data est mihi
secundum operationem virtutis eius. Mihi om- 8
nium sanctorum minimo data est gratia haec,
in gentibus evangelizare investigabiles divitias
Christi, 'et illuminare omnes, quae sit dispen- 9
satio sacramenti absconditi a saeculis in Deo,
qui omnia creavit; 'ut innotescat principatibus 10
et potestatibus in caelestibus per ecclesiam
multiformis sapientia Dei, 'secundum praefini- 11
tionem saeculorum, quam fecit in Christo Iesu
Domino nostro, in quo habemus fiduciam et 12
accessum in confidentia per fidem eius. Propter 13
quod peto ne deficiatis in tribulationibus meis
pro vobis, quae est gloria vestra.

---

5 sicut FDLORWiZ
6 ~ esse gentes *codd.* Ambst
eius DKssW c f g Vict Ambst Hil] > *rel.*
7 sum + ego FDMOWiZ Vict
8 ~ minimo sanctorum F, minimo omn. sanct. DMOWi d g Vict Or Ambst Hil Hier Aug
ininvestigab. FGH^c MR^c Hier Pel, incomprehens. LC Vict, inaestimab. Ambst
10 principibus *codd.* d Ambst Aug
sapientiae FDH-U*WiCsThK f Ambst
12 confidentiam FHLMU*ZTh
13 vestra] mea HZ

---

6 E 2,13.18s | **7** C 1,25.29
9 R 16,25
10 1 P 1,12; R 11,33
11 E 1,11
12 Hb 4,16; R 5,2
13 C 1,24; 2 T 2,10

14 Huius rei gratia flecto genua mea ad Patrem
15 Domini nostri Iesu Christi, ex quo omnis pa-
16 ternitas in caelis et in terra nominatur, ut
det vobis secundum divitias gloriae suae, vir-
tute corroborari per Spiritum eius in interio-
17 rem hominem, Christum habitare per fidem in
cordibus vestris, in caritate radicati et fun-
18 dati, ut possitis comprehendere cum omnibus
sanctis, quae sit latitudo et longitudo, et sub-
19 limitas et profundum; scire etiam superemi-
nentem scientiae caritatem Christi, ut implea-
mini in omnem plenitudinem Dei.
20 Ei autem, qui potens est omnia facere su-
perabundanter quam petimus aut intellegimus,
secundum virtutem, quae operatur in nobis,
21 ipsi gloria in ecclesia et in Christo Iesu in
omnes generationes saeculi saeculorum. Amen.

4,1-16 ***Admonitio unitatis***

4 Obsecro itaque vos ego vinctus in Domino,
ut digne ambuletis vocatione, qua vocati estis,
2 cum omni humilitate et mansuetudine, cum
3 patientia supportantes invicem in caritate, sol-
liciti servare unitatem Spiritus in vinculo pacis.
4 Unum corpus et unus Spiritus, sicut vocati

---

16 virtutem FDGLMRKss c d Ambst
interiore homine ADL-Wi(Z)Cs Ambst Aug
17 ~ habitare Christ. *codd.* d Tert Lcf
18 sublimitas] altitudo D dg Ir Vict Amb Ambst
20 abundanter super quam F[c]R
21 ~ in Chr. Iesu et in eccl. DR d g Vict Ambst
saeculi > O*Cs f Vict | Amen > L Vict Vig
4,1 vos+fratres DHU[c]CsTh | vocationem M*U*Z*
2 sufferentes D d g Vict Var Ambst Hier Aug
4 sicut +et FZ* d g Vict Hier, et vos Cs c Hil

---

16 E 1,7; 6,10; C 1,11; 1 P 3,4 | **17** J 14,23; C 1,23; 2,7 | **18** C 2,2s | **20** R 16,25ss; E 1,19: C 1,29| **4,1** 1 Th 2,12; C 1,10; Ph 1,27 | **2** C 3,12 (Mt 11,29) | **3** C 3,14s | **4** C 3,15; R 12,5

Τούτου χάριν κάμπτω τὰ γόνατά μου πρὸς 14
τὸν πατέρα, ἐξ οὗ πᾶσα πατριὰ ἐν οὐρανοῖς 15
καὶ ἐπὶ γῆς ὀνομάζεται, ἵνα δῷ ὑμῖν κατὰ τὸ 16 1,7; 6,10 C 1,11
πλοῦτος τῆς δόξης αὐτοῦ δυνάμει κραταιωθῆναι
διὰ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ εἰς τὸν ἔσω ἄνθρω-
πον, κατοικῆσαι τὸν Χριστὸν διὰ τῆς πίστεως 17 J 14,23 C 1,23; 2,7
ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, ἐν ἀγάπῃ ἐρριζωμένοι
καὶ τεθεμελιωμένοι, ἵνα ἐξισχύσητε καταλαβέσ- 18 C 2,2
θαι σὺν πᾶσιν τοῖς ἁγίοις τί τὸ πλάτος καὶ μῆ-
κος καὶ ὕψος καὶ βάθος, γνῶναί τε τὴν ὑπερ- 19 C 2,3
βάλλουσαν τῆς γνώσεως ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ,
ἵνα πληρωθῆτε εἰς πᾶν τὸ πλήρωμα τοῦ Θεοῦ.

Τῷ δὲ δυναμένῳ ὑπὲρ πάντα ποιῆσαι ὑπερ- 20 R 16,25ss C 1,29
εκπερισσοῦ ὧν αἰτούμεθα ἢ νοοῦμεν κατὰ τὴν
δύναμιν τὴν ἐνεργουμένην ἐν ἡμῖν, αὐτῷ ἡ δόξα 21
ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ εἰς πά-
σας τὰς γενεὰς τοῦ αἰῶνος τῶν αἰώνων· ἀμήν.

Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς ἐγὼ ὁ δέσμιος ἐν Κυ- 4 C 1,10
ρίῳ ἀξίως περιπατῆσαι τῆς κλήσεως ἧς ἐκλή-
θητε, μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης καὶ πραΰ- 2 C 3,12
τητος, μετὰ μακροθυμίας, ἀνεχόμενοι ἀλλήλων
ἐν ἀγάπῃ, σπουδάζοντες τηρεῖν τὴν ἑνότητα 3 C 3,14s
τοῦ πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης.
ˈἓν σῶμα καὶ ἓν πνεῦμα, καθὼς καὶ ἐκλήθητε 4 C 3,15 R 12,5

---

14 πατερα + τ. Κυ ημων Ιυ Χυ Ψ 104 D* 623s 467ss 920 rel. vg sy ar Ef Εφ Ambst | **15** ουρανω P 104 81 181 1827 241 436 1518 syph[m] Meth Bas Ep Cy | **16** δωη 6 Pss D 917-177 38 rel. | τον πλουτον cf. 3,8 | **18** υψος, βαθος *P*[46] BC 33s 326ss 1 Ds 927 69 330 256ss al. lat ar co Ωρ[1] Ef Vict Aug] ~ βαθ. υψ. rel. Εφ | **19** ~ αγαπην τ. γνωσεως A 917 206ss 2147 Ath | πληρωθητε εις] πληρωθη *P*[46] B 33 (462) | **20** υπερ > *P*[46] Ds lat | **21** και > Pss[c]s 917-794 al. rel. sy Ef | ~ εν Χω Ιυ κ. τη εκκλ. D*s Vict Ambst | **4,2** πραΰτητ. BSC 33s 256] πραοτητ. rel. | **3** ειρην.] αγαπης 1 206* 2147 K | **4** και[2] > B 326 489 226* vg syp co Cyp Firm | εκληθη *P*[46], εκληθημεν syh[m] |

J 10,16 1 C 8,6; 5 ἐν μιᾷ ἐλπίδι τῆς κλήσεως ὑμῶν. εἷς Κύριος,
12,6 6 μία πίστις, ἓν βάπτισμα. εἷς Θεὸς καὶ πατὴρ
πάντων, ὁ ἐπὶ πάντων καὶ διὰ πάντων καὶ ἐν
R 12,3.6 1 C 12,11 7 πᾶσιν. Ἑνὶ δὲ ἑκάστῳ ἡμῶν ἐδόθη ἡ χάρις κατὰ
Ps 67,19 C 2,15 8 τὸ μέτρον τῆς δωρεᾶς τοῦ Χριστοῦ. διὸ λέγει.
ἀναβὰς εἰς ὕψος ᾐχμαλώτευσεν αἰχμαλωσίαν,
ἔδωκεν δόματα τοῖς ἀνθρώποις.
J 3,13 9 τὸ δὲ ἀνέβη τί ἐστιν εἰ μὴ ὅτι καὶ κατέβη εἰς
10 τὰ κατώτερα μέρη τῆς γῆς; ὁ καταβὰς αὐτός
ἐστιν καὶ ὁ ἀναβὰς ὑπεράνω πάντων τῶν οὐ-
ρανῶν, ἵνα πληρώσῃ τὰ πάντα.
1 C 12,28 A 21,8 11 Καὶ αὐτὸς ἔδωκεν τοὺς μὲν ἀποστόλους,
τοὺς δὲ προφήτας, τοὺς δὲ εὐαγγελιστάς, τοὺς
1 P 2,5 2 T 3,17 12 δὲ ποιμένας καὶ διδασκάλους, πρὸς τὸν καταρ-
τισμὸν τῶν ἁγίων εἰς ἔργον διακονίας, εἰς
13 οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, μέχρι
καταντήσωμεν οἱ πάντες εἰς τὴν ἑνότητα τῆς
πίστεως καὶ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ,
C 1,28 εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πλη-
1 C 14,20 Hb 13,9 14 ρώματος τοῦ Χριστοῦ, ἵνα μηκέτι ὦμεν νήπιοι,
κλυδωνιζόμενοι καὶ περιφερόμενοι παντὶ ἀνέμῳ
τῆς διδασκαλίας ἐν τῇ κυβείᾳ τῶν ἀνθρώπων,
ἐν πανουργίᾳ πρὸς τὴν μεθοδείαν τῆς πλάνης.
1,22; 5,23 C 1,18 15 ἀληθεύοντες δὲ ἐν ἀγάπῃ αὐξήσωμεν εἰς αὐτὸν

---

6 και^1 > 919 syp co Iρ^1 Ωρ^1 Eus Xρ | και^3 > B Vict | πασιν + ημιν Mn Ψ 326 Ds 917 181 1838 al. 920 rel. vg sy ar Iρ Ef Ambst | **7** ημων] υμων B 33 1836 5 489 460 38, > 917 256 255 | η > B 1739s P* 082 Ds 467* 1 635 1611 257 L | **8** αιχμαλωτευσας A 917 1912 489 1311 206 2 1518 L | εδωκ. Mn P^{46} S*C^{c}A 33 Ds 88 1838s 296 lat co Ir Lcf Ambst] και εδ. rel. | τοις] εν G 181 2 Eus Hil Hier | **9** κατεβη P^{46} S*C*A 33 81sss Ds bo Thdtion Iρ Ωρ Eus^1 Tert Lcf Hil Hier Aug] + πρωτον rel. | μερη > P^{46} Ds syp Iρ^1 Ωρ Eus^1 Tert Vict Lcf Hil | **10** παντων > P 1319 206* sa Ath^1 | **13** του 1⁀2 G Lcf | πληρωματ.] σωματος syh^m | **14** ηπιοι A | πλανης + τ. διαβολου A | **15** αληθευ. δε] αληθειαν δε ποιουντες G vg Lcf Ambst Hier Aug |

estis in una spe vocationis vestrae. Unus Do- 5
minus, una fides, unum baptisma. Unus Deus 6
et Pater omnium, qui est super omnes et per
omnia et in omnibus nobis. Unicuique autem 7
nostrum data est gratia secundum mensuram
donationis Christi. Propter quod dicit: *Ascen-* 8
dens in altum captivam duxit captivitatem,
dedit dona hominibus. Quod autem ascendit, 9
quid est, nisi quia et descendit primum in in-
feriores partes terrae? Qui descendit, ipse est 10
et qui ascendit super omnes caelos, ut imple-
ret omnia.

Et ipse dedit quosdam quidem apostolos, 11
quosdam autem prophetas, alios vero evan-
gelistas, alios autem pastores et doctores [1]ad 12
consummationem sanctorum in opus ministerii,
in aedificationem corporis Christi, donec oc- 13
curramus omnes in unitatem fidei et agnitio-
nis Filii Dei, in virum perfectum in mensuram
aetatis plenitudinis Christi; ut iam non simus 14
parvuli fluctuantes et circumferamur omni vento
doctrinae in nequitia hominum, in astutia ad
circumventionem erroris. Veritatem autem fa- 15

---

6 est O*(DT[e] Ambst)] > *rel.*
8 ascendit DR t Tert Hier (Vict Aug)
9 quia] quod AD
primum *> A*H d g Vict Lcf Hil Hier Aug
infer. partes] inferiora D d g Ir Tert Vict Lcf Hil Ambst Hier
10 adimpleret DHU[e]CsTh Lcf Aug Pel
11 autem[1]] quidem A*
doctores] magistros D Vict Ambst Hier
13 agnitionem DOWiZ[m] Ambst Aug
14 circumferamus FMO | vento] verbo F*
circumvent.] machinationem D Aug, remedium d g Or Vict Lcf Ambst Pel

---

5 J 10,16 | 6 1 C 12,6 | 7 R 12,3.6; 1 P 4,10 | 8 Ps 67,19; C 2,15 | 9 J 3,13 | 11 1 C 12,5.28ss; A 21.8 | 12 2 T 3,17; 1 P 2,5 | 13 C 1,28 | 14 1 C 3,1s; 14,20; Hb 5,13; 13,9; Sir 5,11 | 15 E 1,22; C 1,18

cientes in caritate crescamus in illo per om-
16 nia, qui est caput Christus, [1]ex quo totum
corpus compactum et connexum per omnem
iuncturam subministrationis, secundum opera-
tionem in mensuram uniuscuiusque membri,
augmentum corporis facit in aedificationem sui
in caritate.

4,17-5,20 *Sanctitas christiana*

17 Hoc igitur dico et testificor in Domino,
ut iam non ambuletis, sicut et gentes ambu-
18 lant in vanitate sensus sui, tenebris obscura-
tum habentes intellectum, alienati a vita Dei
per ignorantiam, quae est in illis propter cae-
19 citatem cordis ipsorum. Qui desperantes semet
ipsos tradiderunt impudicitiae, in operationem
20 immunditiae omnis in avaritiam. Vos autem
21 non ita didicistis Christum, si tamen illum au-
distis et in ipso edocti estis, sicut est veritas
22 in Iesu, deponere vos secundum pristinam con-
versationem veterem hominem, qui corrumpitur
23 secundum desideria erroris. Renovamini autem
24 spiritu mentis vestrae [1]et induite novum ho-
minem, qui secundum Deum creatus est in
iustitia et sanctitate veritatis.
25 Propter quod deponentes mendacium *lo-
quimini veritatem unusquisque cum proximo*

---

15 caritatem F | 16 et] est Cs
secund. operat. > d f g Vict Lcf Amb Ambst
17 et² > AFDMWiZ*
18 vita] via DO^c UThBW c Amb Hier
19 avaritia AFRZBV, et avaritiae D d g Ambst
22 *inc.* deponite vos Z^c Kss Vict, et deponatis D m Ambst
prist.] priorem D d m Vict Ambst Hil Hier Aug
24 inducite F* | veritatis] et veritate DL* Cyp Hil

---

16 C 2,19 | 17 R 1,21; C 2,4 | 18 E 2,12; C 1,21; 1 P 1,14 | 19 C 3,5 | 22 C 3,9; G 6,8; 1 P 2,11; 4,3 | 23 R 12,2 | 24 R 6,4; C 3,10 | 25 Zch 8,16; C 3,8

τὰ πάντα, ὅς ἐστιν ἡ κεφαλή, Χριστός, ˈἐξ οὗ 16 C 2,10
πᾶν τὸ σῶμα συναρμολογούμενον καὶ συμβι-
βαζόμενον διὰ πάσης ἁφῆς τῆς ἐπιχορηγίας
κατ᾽ ἐνέργειαν ἐν μέτρῳ ἑνὸς ἑκάστου μέρους
τὴν αὔξησιν τοῦ σώματος ποιεῖται εἰς οἰκοδο-
μὴν ἑαυτοῦ ἐν ἀγάπῃ.

Τοῦτο οὖν λέγω καὶ μαρτύρομαι ἐν Κυρίῳ, 17 R 1,21 C 2,4.6
μηκέτι ὑμᾶς περιπατεῖν καθὼς καὶ τὰ ἔθνη
περιπατεῖ ἐν ματαιότητι τοῦ νοὸς αὐτῶν, ἐσκο- 18 2,12; C 1,21 1 P 1,14
τωμένοι τῇ διανοίᾳ ὄντες, ἀπηλλοτριωμένοι τῆς
ζωῆς τοῦ Θεοῦ, διὰ τὴν ἄγνοιαν τὴν οὖσαν
ἐν αὐτοῖς, διὰ τὴν πώρωσιν τῆς καρδίας αὐ-
τῶν, οἵτινες ἀπηλγηκότες ἑαυτοὺς παρέδωκαν 19 C 3,5
τῇ ἀσελγείᾳ εἰς ἐργασίαν ἀκαθαρσίας πάσης ἐν
πλεονεξίᾳ. ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως ἐμάθετε τὸν 20
Χριστόν, εἴ γε αὐτὸν ἠκούσατε καὶ ἐν αὐτῷ ἐδι- 21
δάχθητε, καθώς ἐστιν ἀλήθεια ἐν τῷ Ἰησοῦ,
ˈἀποθέσθαι ὑμᾶς κατὰ τὴν προτέραν ἀναστρο- 22 R 8,13; C 3,9 G 6,8
φὴν τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον τὸν φθειρόμενον
κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης, ἀνανεοῦσθαι δὲ 23 R 12,2
τῷ πνεύματι τοῦ νοὸς ὑμῶν ˈκαὶ ἐνδύσασθαι τὸν 24 Gn 1,26
καινὸν ἄνθρωπον τὸν κατὰ Θεὸν κτισθέντα ἐν
δικαιοσύνῃ καὶ ὁσιότητι τῆς ἀληθείας.

Διὸ ἀποθέμενοι τὸ ψεῦδος *λαλεῖτε ἀλήθειαν* 25 Zch 8,16 C 3,8
ἕκαστος μετὰ τοῦ πλησίον αὐτοῦ, ὅτι ἐσμὲν ἀλ-

η > 1739 Ds Cl | κεφ. + ο Psss D* rel. pl. | Χς] τ. Χυ P^{46} | **16** κατ ενεργ. > G d Iρ Vict Lcf | μελους CA 88 1319ss vg syp bo Χρ Ef | εαυτ.] αυτου S Ds 460ss 69 206 1611 2005 | **17** τα I Ef] + λοιπα Psss 917 pl. * 623-319 al. 206 pl. rel. syp ar Εφ | **18** εσκοτωμ. P^{46} * BSAs 33 Ψ 1175s 082 Ath] -ισμενοι rel. | **19** απηλπι-κοτες Ds 257 lat syp ar Iρ | εν πλεονεξια] κ. πλεονεξιας 326 Ds sy Cl Ambst | **22** τ. επιθυμιαν D Tert Vict Lcf | **23** ανανεουσθε P^{46} 33 D° 1912 489 337s 69 al. * 635 383 lat syp | δε + εν B 1739 33s 1835 Χρ, > Ψ G | **24** ενδυσασθε P^{46} BS D° 1912 489 337sss 635 257s 506 K lat (syp) Cl[1] Eus | οσιοτ. κ. αληθεια D*s 1898 Cyp Lcf Amb | **25** μετα του] προς τον Mn S* |

Ps 4,5 26 λήλων μέλη. *ὀργίζεσθε καὶ μὴ ἁμαρτάνετε*·
Ja 1,19s ὁ ἥλιος μὴ ἐπιδυέτω ἐπὶ τῷ παροργισμῷ ὑμῶν,
1 Th 4,11 27 28 ˈμηδὲ δίδοτε τόπον τῷ διαβόλῳ. ˈὁ κλέπτων
μηκέτι κλεπτέτω, μᾶλλον δὲ κοπιάτω ἐργαζόμε-
νος ταῖς ἰδίαις χερσὶν τὸ ἀγαθόν, ἵνα ἔχῃ με-
5,4 29 ταδιδόναι τῷ χρείαν ἔχοντι. πᾶς λόγος σαπρὸς
C 3,16s; 4,6 ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν μὴ ἐκπορευέσθω, ἀλλὰ
εἴ τις ἀγαθὸς πρὸς οἰκοδομὴν τῆς χρείας, ἵνα
1,13; Is 63,10 30 δῷ χάριν τοῖς ἀκούουσιν. καὶ μὴ λυπεῖτε τὸ
πνεῦμα τὸ ἅγιον τοῦ Θεοῦ, ἐν ᾧ ἐσφραγίσθητε
C 3,8 31 εἰς ἡμέραν ἀπολυτρώσεως. πᾶσα πικρία καὶ θυ-
μὸς καὶ ὀργὴ καὶ κραυγὴ καὶ βλασφημία ἀρ-
Mt 6,14; 18,22-35 32 θήτω ἀφ᾽ ὑμῶν σὺν πάσῃ κακίᾳ. γίνεσθε δὲ
C 3,12s εἰς ἀλλήλους χρηστοί, εὔσπλαγχνοι, χαριζόμενοι
ἑαυτοῖς, καθὼς καὶ ὁ Θεὸς ἐν Χριστῷ ἐχαρί-
Mt 5,48 C 3,12 5 σατο ὑμῖν. γίνεσθε οὖν μιμηταὶ τοῦ Θεοῦ ὡς
5,25; G 2,20 2 τέκνα ἀγαπητά, ˈκαὶ περιπατεῖτε ἐν ἀγάπῃ, καθ-
Hb 10,10 C 3,13 ὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησεν ὑμᾶς καὶ παρέ-
Ps 39,7 Ex 29,18 δωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν *προσφορὰν καὶ θυσίαν*
Ez 20,41 τῷ Θεῷ *εἰς ὀσμὴν εὐωδίας.*
4,19; C 3,5 3 Πορνεία δὲ καὶ ἀκαθαρσία πᾶσα ἢ πλεονεξία
μηδὲ ὀνομαζέσθω ἐν ὑμῖν, καθὼς πρέπει ἁγίοις,
4,29; C 3,8 4 ˈκαὶ αἰσχρότης καὶ μωρολογία ἢ εὐτραπελία,
5 ἃ οὐκ ἀνῆκεν, ἀλλὰ μᾶλλον εὐχαριστία. τοῦτο

---

* **26** τω > BS*A 1739* | **28** ιδιαις S*A 104 1175s D 1912 1838s 69s 1319ss al. 206ss 1611 K (1836ss Ambst sy ar co)] > *P*46 rel. t | τ. ιδ. χερσι > 1739s 424c 33s Cl | **29** χρειας] πιστεως D*s 1836ss vg1 Tert Ambst Bas
32 * Ny | **30** τ. θυ > 920 255 2 Tert Ep Χρ | **32** δε] ουν 1175s D*s, > B 1739s 104* 1836s 88 1827s 927ss 226* 263 ar bo | ημιν B 1739 33 Ψs 1175 D1 917-226 999ss 206s 440 pl. 1518sss 257 pl. rel. vg syp ar | **5,2** ημας *P*46 1739s 33 Ψs D-915 623 rel. pl. vg syp ar | υμων B 547
* 69s co Ωρ Vict Ambst | **4** και1] η AΨs 81 D*s lat sa Ιρ Ambst | και2 BSc 6 Ψ 1836s 623s 920s 919-319 642 rel. pl. syp bo] η rel. Ambst | α ουκ ανηκ.] τα ουκ ανηκοντα Ψ 326 D-177 al. 642 rel. |

suo; quoniam sumus invicem membra. *Irasci-* 26
mini et nolite peccare; sol non occidat super
iracundiam vestram. Nolite locum dare dia- 27
bolo. Qui furabatur iam non furetur, magis 28
autem laboret operando manibus suis quod
bonum est, ut habeat unde tribuat necessita-
tem patienti. Omnis sermo malus ex ore vestro 29
non procedat, sed si quis bonus ad aedificatio-
nem fidei, ut det gratiam audientibus. Et no- 30
lite contristare Spiritum sanctum Dei, in quo
signati estis in diem redemptionis. Omnis ama- 31
ritudo et ira et indignatio et clamor et blas-
phemia tollatur a vobis cum omni malitia.
Estote autem invicem benigni, misericordes, 32
donantes invicem sicut et Deus in Christo do-
navit vobis. Estote ergo imitatores Dei, sicut 5
filii carissimi, [1]et ambulate in dilectione, sicut 2
et Christus dilexit nos et tradidit semet ipsum
pro nobis *oblationem et hostiam Deo in odo-*
rem suavitatis.

Fornicatio autem, et omnis immunditia aut 3
avaritia nec nominetur in vobis, sicut decet
sanctos, aut turpitudo aut stultiloquium aut 4
scurrilitas, quae ad rem non pertinet; sed ma-
gis gratiarum actio. Hoc enim scitote intelle- 5

---

25 sumus + in A | **26** irascem. O*WiBV, + autem F g m Tert Vict | **28** suis > ADG OWiZ*Th Tert Ambst Sed | retribuat FL*MT t | patientibus DR m Ambst | **29** ex] de DOT m t Ir Cyp Vict Ambst Hier| fidei] opportunitatis AF°GHRTTh t Hier, + opport. F*MCTh[m] | **30** diem HMCKss d f t Cyp Ambst Var Aug] in die *vel.* | **31** tollatur] auferatur DWi m Tert Cyp Vict Ambst Hier | **32** vobis] nobis AF*GHUZ Th° | **5,2** nos] vos D f m Vict Aug | se ipsum AG LMZKss | **4** non > A* | pertinent ARCs c g Vict Ambst Hier

---

26 Ps 4,5; Ja 1,19s | **28** 1 Th 4,11 | **29** E 5,4; C 3,17; 4,6 | **30** E 1,13; Is 63,10 | **31** C 3,8 | **32** Mt 6,14; 13,22.35; C 3,12s; 1 C 13,5.7 | **5,1** Mt 5,48; C 3,12 | **2** Ex 29,18; E 5,23; G 2,20; Hb 10,10 | **3** C 3,5 | **4** E 4,29; C 3.8

gentes quod omnis fornicator aut immundus
aut avarus, quod est idolorum servitus, non
habet hereditatem in regno Christi et Dei.
6 Nemo vos seducat inanibus verbis; propter
haec enim venit ira Dei in filios diffidentiae.
7 | Nolite ergo effici participes eorum. | Eratis enim
8 aliquando tenebrae, nunc autem lux in Do-
9 mino; ut filii lucis ambulate. | Fructus enim
lucis est in omni bonitate et iustitia et veri-
10 tate, | probantes quid sit beneplacitum Deo; | et
11 nolite communicare operibus infructuosis tene-
12 brarum, magis autem redarguite. Quae enim
in occulto fiunt ab ipsis, turpe est et dicere.
13 Omnia autem quae arguuntur a lumine ma-
nifestantur; omne enim quod manifestatur
14 lumen est. Propter quod dicit:

Surge qui dormis, et exsurge a mortuis,
et illuminabit te Christus.

15 Videte itaque, fratres, quomodo caute am-
16 buletis, non quasi insipientes, | sed ut sapien-
tes, redimentes tempus, quoniam dies mali
17 sunt. Propterea nolite fieri imprudentes, sed in-
18 tellegentes quae sit voluntas Dei. Et nolite ine-
briari vino, in quo est luxuria, sed implemini

---

5 fornicator + aut inpudicus DHCs | **7** ergo] enim D, > U* Cyp | **10** quid] quod ACs[c] | **11** autem + et AFGMRZ* d Tert Ambst | **12** et] etiam DWi Vict Ambst, > Z*CsKV Tert Hier | **14** inluminavit AOR Z*, continget Hier[c] Aug, continges Christum d e Or Vict Ambst | te LU*TW] tibi *codd.* Amb | **17** fieri] effici D d e Vict Lcf Ambst Hier | Dei A*DZCW] domini *rel.* Lcf | **18** est + omnis AT Ambst Aug | inpleamini DHWiW c Hier Pel

---

5 G 5,21; 1 C 6,9s; Ap 21,8; 22,15 | **6** E 2,2; R 1,8; 2,8s | **7** 2 C 6,14 | **8** E 2,11.13; Ja 1,17; 1 P 2,9; J 12,36 | **9** G 5,22 | **10** E 5,17; R 12,2 | **11** R 13,12; J 16,8ss | **12** R 1,24 | **13** J 3,20s | **14** R 13,11; Is 26,19 | **15** C 4,5 | **17** E 5,*10*; R 12,2 | **18** Pr 20,31 O'; L 21,34

γὰρ ἴστε γινώσκοντες, ὅτι πᾶς πόρνος ἢ ἀκά- 1 C 6,9s C 3,5
θαρτος ἢ πλεονέκτης, ὅ ἐστιν εἰδωλολάτρης, G 5,21
οὐκ ἔχει κληρονομίαν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Χρισ-
τοῦ καὶ Θεοῦ. Μηδεὶς ὑμᾶς ἀπατάτω κενοῖς 6 R 1,18 C 2,4.8
λόγοις· διὰ ταῦτα γὰρ ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ
ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας. μὴ οὖν γίνεσθε 7
συμμέτοχοι αὐτῶν. ἦτε γάρ ποτε σκότος, νῦν 8 2,11.13 L 16,8
δὲ φῶς ἐν Κυρίῳ· ὡς τέκνα φωτὸς περι- 1 P 2,9 J 12,36
πατεῖτε, – ὁ γὰρ καρπὸς τοῦ φωτὸς ἐν πάσῃ 9
ἀγαθωσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ καὶ ἀληθείᾳ, – δο- 10 5,17; R 12,2
κιμάζοντες τί ἐστιν εὐάρεστον τῷ Κυρίῳ, καὶ 11 J 16,8
μὴ συγκοινωνεῖτε τοῖς ἔργοις ἀκάρποις τοῦ
σκότους, μᾶλλον δὲ καὶ ἐλέγχετε, ˡτὰ γὰρ κρυφῇ 12 R 1,24
γινόμενα ὑπ᾽ αὐτῶν αἰσχρόν ἐστιν καὶ λέγειν.
τὰ δὲ πάντα ἐλεγχόμενα ὑπὸ τοῦ φωτὸς φανε- 13 J 3,20s
ροῦται· πᾶν γὰρ τὸ φανερούμενον φῶς ἐστιν.
διὸ λέγει· 14 Is 26,19; 60,1 R 13,11; 6,13 2,5

Ἔγειρε, ὁ καθεύδων,
καὶ ἀνάστα ἐκ τῶν νεκρῶν,
καὶ ἐπιφαύσει σοι ὁ Χριστός.

Βλέπετε οὖν ἀκριβῶς πῶς περιπατεῖτε, μὴ 15 Mt 10,16 C 4,5
ὡς ἄσοφοι ἀλλ᾽ ὡς σοφοί, ἐξαγοραζόμενοι τὸν 16
καιρόν, ὅτι αἱ ἡμέραι πονηραί εἰσιν. διὰ 17 5,10; R 12,2
τοῦτο μὴ γίνεσθε ἄφρονες, ἀλλὰ συνίετε τί τὸ
θέλημα τοῦ Κυρίου, καὶ *μὴ μεθύσκεσθε οἴνῳ*, 18 Pr 23,30s L 21,34
ἐν ᾧ ἐστιν ἀσωτία, ἀλλὰ πληροῦσθε ἐν πνεύ-

---

5 ιστε] εστε P 917s 623s 920 pl. 206 pl. rel. pl. syp (Tert Ambst) | ο] ος 6 AP 104s 81 D 917sss 623s 920 pl. 206r 1518 pl. 257s Kr | φωτος] πνς Ψss 917-462 al. rel. syh | 10 Κω] θω 1175s D*s 296 lat Lcf Ambst | 13 φανερουνται A 88 623s 920 69 2 491 1518 383 203 L | 14 επιψαυσεις τ. Χυ D* Χρc Thdtc Or Vict Ambst (Hierc) | 15 ουν + αδελφοι ScA vg bo | ακριβ. πως P46 BS* 1739 33 104 1175s 048 1898 1311s 218 Ωρ Χρ] ~ πως ακριβ. rel. | 17 συνιεντες Ps 104ss 917-462 al. rel. (D*s) | θελημα] φρονημα S* | Κυ] θυ A 81 460ss al. 794s al. 257 d syp bo Εφ, Χυ P46 | 18 αλλα + μαλλον 1912 467 69s al. ar|

C 3,16 Ps 32,2s 19 ματι, λαλοῦντες ἑαυτοῖς ἐν ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις
καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς, ᾄδοντες καὶ ψάλλοντες
C 3,17 20 ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τῷ Κυρίῳ, εὐχαριστοῦντες
πάντοτε ὑπὲρ πάντων ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου
1 P 5,5 21 ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῷ Θεῷ καὶ πατρί, ὑπο-
τασσόμενοι ἀλλήλοις ἐν φόβῳ Χριστοῦ.
Gn 3,16 C 3,18 4,1 1 P 3,1-7 22 Αἱ γυναῖκες τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν ὑποτασσέσ-
1 C 11,3 C 1,18 23 θωσαν ὡς τῷ Κυρίῳ, ὅτι ἀνήρ ἐστιν κεφαλὴ
τῆς γυναικὸς ὡς καὶ ὁ Χριστὸς κεφαλὴ τῆς ἐκ-
24 κλησίας, αὐτὸς σωτὴρ τοῦ σώματος. ἀλλὰ ὡς ἡ
ἐκκλησία ὑποτάσσεται τῷ Χριστῷ, οὕτως καὶ αἱ
C 3,19 25 γυναῖκες τοῖς ἀνδράσιν ἐν παντί. Οἱ ἄνδρες,
ἀγαπᾶτε τὰς γυναῖκας, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς
ἠγάπησεν τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἑαυτὸν παρέδωκεν
Tt 3,5 26 ὑπὲρ αὐτῆς, ἵνα αὐτὴν ἁγιάσῃ καθαρίσας τῷ
Ps 44,14s 2 C 11,2 27 λουτρῷ τοῦ ὕδατος ἐν ῥήματι, ἵνα παραστήσῃ
αὐτὸς ἑαυτῷ ἔνδοξον τὴν ἐκκλησίαν, μὴ ἔχου-
σαν σπίλον ἢ ῥυτίδα ἤ τι τῶν τοιούτων, ἀλλ'
28 ἵνα ᾖ ἁγία καὶ ἄμωμος. οὕτως ὀφείλουσιν καὶ
οἱ ἄνδρες ἀγαπᾶν τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας ὡς τὰ
ἑαυτῶν σώματα. ὁ ἀγαπῶν τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα
29 ἑαυτὸν ἀγαπᾷ. οὐδεὶς γάρ ποτε τὴν ἑαυτοῦ
σάρκα ἐμίσησεν, ἀλλὰ ἐκτρέφει καὶ θάλπει αὐ-

---

19 εν[1] *P*[46] B 1739s 33s 462 d vg] > rel. | πνευματικ. + εν χαριτι A, > *P*[46] B d Ambst | κ. ψαλλ. > Ψ 69ss al. 823 | εν[2] > *P*[46] BS* 1739 Ωρ | τ. καρδιαις S°AP Ds 88 1319ss 330 lat syh[m] ar co Bas Ef | **20** παντων] υμων G | ~ πατρι κ. θω *P*[46] 1175 Ds 69s ar Vict | **21** Χυ] θυ 81 467ss 920s 919-177 al. 206 pl. rel. pl. | **22** υποτασσεσθε Mn Ψ 326 D-462 al. rel. pl.. > *P*[46] B Cl Hier° | **23** ~ κεφ. εστιν Mn B 69s 436s al. vg Bas | αυτος] κ. αυτ. εστιν 6 Psss 917 rel. syp ar, + ο S*As 33 1836 38 2005 Cl | **24** ως] ωσπερ 326 917-462 al. rel. pl., > BΨ 88 Ambst | τοις + ιδιοις APsss 917 rel. f | **25** γυναικ. + εαυτων 6 104ss D[1] 917-263 al. rel. verss. (~ 1739 Ps), υμων G | **27** αυτος] αυτην Ψ 326 917-462 999 rel. | **28** και *P*[46] BA 33s 1175 Ds 256 1831 1611 2005 lat syh co Cl] > rel. |

Spiritu sancto, loquentes vobismet ipsis in psal- 19
mis et hymnis et canticis spiritalibus, can-
tantes et psallentes in cordibus vestris Do-
mino, ¹gratias agentes semper pro omnibus, in 20
nomine Domini nostri Iesu Christi Deo et Patri.

5,22-6,9 *Officia domestica*

Subiecti invicem in timore Christi. 21
Mulieres viris suis subditae sint, sicut Do- 22
mino; ¹quoniam vir caput est mulieris, sicut 23
Christus caput est ecclesiae, ipse salvator
corporis eius. Sed sicut ecclesia subiecta est 24
Christo, ita et mulieres viris suis in omnibus.
Viri, diligite uxores vestras, sicut et Christus 25
dilexit ecclesiam et se ipsum tradidit pro ea,
¹ut illam sanctificaret mundans lavacro aquae 26
in verbo vitae, ut exhiberet ipse sibi glorio- 27
sam ecclesiam non habentem maculam aut
rugam aut aliquid huiusmodi, sed ut sit sancta
et immaculata. Ita et viri debent diligere uxo- 28
res suas ut corpora sua. Qui suam uxorem di-
ligit se ipsum diligit. Nemo enim umquam car- 29
nem suam odio habuit, sed nutrit et fovet

---

sancto DOW c Amb¹ Hier¹ Aug] > *rel.*
20 ~ patri et Deo D d g Vict Var
21 subiecti + in F*G
22 subiectae ACT Amb Hier
23 sicut + *et FDL d g Tert Vict Amb Ambst Hier
24 sed > F | sicut] ut AGMRUBV Vict Hier
25 viri + similiter F | semet ipsum FDHCs Vict Ambst Hier
26 mundans + eam F*DR Cyp Aug
vitae DUZᶜKssW c] * > *rel.*
27 huiusmodi DOT Or Ambst Aug] eiusmodi *rel.*
29 odio habuit] odit D Vict Ambst Hier

---

19 C 3,16; Ps 32,2s; 1 C 14.15.26 | **20** C 3,17 | **21** 1 P 5,5 | **22** Gn 3,16; C 3,18; 1 P 3,1 | **23** 1 C 11,3; C 1,18 | **25** C 3,19 | **26** Tt 3,5 | **27** Ps 44,12; 2 C 11,2

30 eam, sicut et Christus ecclesiam, ¹quia mem-
bra sumus corporis eius, *de carne eius et de*
31 *ossibus* eius. *Propter hoc relinquet homo pa-*
trem et matrem suam et adhaerebit uxori
32 *suae, et erunt duo in carne una.* Sacramen-
tum hoc magnum est, ego autem dico in Chris-
33 to et in ecclesia. Verumtamen et vos singuli,
unusquisque uxorem suam sicut se ipsum dili-
gat, uxor autem timeat virum suum.
6 Filii, oboedite parentibus vestris in Domino,
2 hoc enim iustum est. *Honora patrem tuum et*
matrem tuam, quod est mandatum primum in
3 promissione, ¹*ut bene sit tibi et sis longaevus*
4 *super terram.* Et vos, patres, nolite ad iracun-
diam provocare filios vestros, sed educate illos
5 in disciplina et correptione Domini. Servi oboe-
dite dominis carnalibus cum timore et tremore,
6 in simplicitate cordis vestri, sicut Christo, ¹non
ad oculum servientes, quasi hominibus placen-
tes, sed ut servi Christi, facientes voluntatem
7 Dei ex animo, cum bona voluntate servientes,
8 sicut Domino et non hominibus, ¹scientes quo-
niam unusquisque quodcumque fecerit bonum

---

31 relinquit FLO*Z*Th* | suam *> DCs d f g | **32** ecclesiam L* d e Tert Cyp | **33** uxorem suam W Vict Aug] ∼ *rel.* | uxor] mulier D d g Vict Ambst Hier Aug | autem + *ut *codd. pl.* Ambst | suum UZ°Kss W] > *rel.* | **6,1** filioli Wi | ∼ *est iustum FGHRCs Th d f g | **2** tuam > AFGLRUZ*Cs | promissione] repromiss. DLWi c Hier Aug, promissionem F(L)Z | **4** vos D m Pel] > *rel.* | **5** cum + omni HTh | sicut + in DCV* | **6** placeatis AHMUCsTh Pel | Dei] Christi D | **8** quicumque D |

30s E 1,23; 1C 6,15; Gn 2,23s; Mt 19,5s | **32** Ap 19,7 | **6,1** C 3,20 | **2** Ex 20,12 | **3** Dt 5,16 | **4** C 3,21; Pr 2,2; 3,11; Dt 6,7.24s; Ps 77,3s | **5-8** C 3,22-25; 1T 6,1s; Tt 2,9s; 1P 2,18 | **6** 1C 7,22 | **8** 2C 5,10

τήν, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς τὴν ἐκκλησίαν, ⁱὅτι 30 1,23 1 C 6,15
μέλη ἐσμὲν τοῦ σώματος αὐτοῦ. *ἀντὶ τούτου κα-* 31 Gn 2,24
ταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα
καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ,
καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. τὸ μυστήριον 32
τοῦτο μέγα ἐστίν, ἐγὼ δὲ λέγω εἰς Χριστὸν Ap 19,7
καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν. πλὴν καὶ ὑμεῖς οἱ καθ' 33
ἕνα ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα οὕτως ἀγαπάτω
ὡς ἑαυτόν, ἡ δὲ γυνὴ ἵνα φοβῆται τὸν ἄνδρα.
Τὰ τέκνα, ὑπακούετε τοῖς γονεῦσιν ὑμῶν **6** C 3,20
ἐν Κυρίῳ· τοῦτο γάρ ἐστιν δίκαιον. ⁱ*τίμα τὸν* 2 Ex 20,12 Sir 3,9
πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα, ἥτις ἐστὶν ἐντολὴ
πρώτη ἐν ἐπαγγελίᾳ, *ἵνα εὖ σοι γένηται καὶ ἔσῃ* 3 Dt 5,16
μακροχρόνιος ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ οἱ πατέρες, 4 C 3,21 Pr 2,2; 3,11; 19,18
μὴ παροργίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν, ἀλλὰ ἐκτρέφετε Is 50,5
αὐτὰ ἐν παιδείᾳ καὶ νουθεσίᾳ Κυρίου. Οἱ δοῦ- 5 Dt 6,7.20-25 Ps 77,4
λοι, ὑπακούετε τοῖς κατὰ σάρκα κυρίοις μετὰ C 3,22-25
φόβου καὶ τρόμου ἐν ἁπλότητι τῆς καρδίας Tt 2,9s 1 P 2,18
ὑμῶν ὡς τῷ Χριστῷ, μὴ κατ' ὀφθαλμοδουλίαν 6
ὡς ἀνθρωπάρεσκοι, ἀλλ' ὡς δοῦλοι Χριστοῦ ποι-
οῦντες τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἐκ ψυχῆς, μετ' εὐ- 7
νοίας δουλεύοντες ὡς τῷ Κυρίῳ καὶ οὐκ ἀνθρώ-
ποις, εἰδότες ὅτι ἕκαστος ἐάν τι ποιήσῃ ἀγαθόν, 8 2 C 5,10

---

29 Χς Mn P^{46} BsA Ψ^{r} D^{*s} 623ss al. 919s 69 1319ss al. 440s 1611 257 al. vg syp ar co Ef] Κς rel. | **30** > Mn| αυτου P^{46} BS*Ass 33 81 co Meth Or]+εκ τ. σαρκος αυτου κ. εκ τ. οστεων αυτ. rel. Ιρ | **31** τουτου] ταυτης Mn| τον. την¹ > B D*s | πατερα Mn P^{46} BS 424° 33 81 D*s 218 1611 lat ar]+αυτου rel. | μητερα+αυτου P 104 1175 1611 vg syp ar co | κολληθησ. Mn S° D°s Ep | πρ. την γυν.] τη γυναικι Mn P^{46} S°Ass 33s 81 D*s 1311 69s Meth | **32** εις² > Mn B 489s 920 337 440s K Ιρ Cyp | **33** αγαπα P D^{l*} 1611 | **6,1** εν Κω > Mn B D*s Cl Tert Cyp| **2** σου>Mn 330| μητερα+σου P 81 G 69 263 296s syp co | εστιν>B 181 | **5** της>S 1739 424° 489 330 206 440s 1518 221 Ωρ | Κω A 33 Ψ 326 L bo Χρ|**7** ως > Ψ 326 D° 623s 920 794s 206 2 1872-35 221ss KL Ambst| ανθρωπω B 1175 | **8** εαν τι P^{46} B 1739 917-177 al. 206ss 440s 1611* 383ss (Ψ 88 5 919s al. 429 2 257)] ο εαν rel. |

τοῦτο κομίσεται παρὰ Κυρίου, εἴτε δοῦλος εἴτε
C 4,1 9 ἐλεύθερος. Καὶ οἱ κύριοι, τὰ αὐτὰ ποιεῖτε πρὸς
2 Par 19,6s A 10,34 αὐτούς, ἀνιέντες τὴν ἀπειλήν, εἰδότες ὅτι καὶ
αὐτῶν καὶ ὑμῶν ὁ Κύριός ἐστιν ἐν οὐρανοῖς,
καὶ προσωπολημψία οὐκ ἔστιν παρ᾽ αὐτῷ.
1 C 16,13 1 J 2,14 10 Τοῦ λοιποῦ, ἐνδυναμοῦσθε ἐν Κυρίῳ καὶ
4,14 11 ἐν τῷ κράτει τῆς ἰσχύος αὐτοῦ. ἐνδύσασθε τὴν
2 C 10,4 πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸ δύνασθαι ὑμᾶς
2,2; J 14,30 12 στῆναι πρὸς τὰς μεθοδείας τοῦ διαβόλου· ὅτι
οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ
C 1,13 1 P 5,8s πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσ-
μοκράτορας τοῦ σκότους τούτου, πρὸς τὰ πνευ-
13 ματικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις. διὰ
τοῦτο ἀναλάβετε τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ, ἵνα
Is 11,5; 59,17 L 12,35 δυνηθῆτε ἀντιστῆναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ πονηρᾷ
1 P 1,14 14 καὶ ἅπαντα κατεργασάμενοι στῆναι. στῆτε οὖν
1 Th 5,8 Sap 5,18s *περιζωσάμενοι τὴν ὀσφὺν* ὑμῶν *ἐν ἀληθείᾳ* καὶ
Is 52,7; 40,3.9 15 ἐνδυσάμενοι *τὸν θώρακα τῆς δικαιοσύνης*, καὶ
ὑποδησάμενοι *τοὺς πόδας ἐν ἑτοιμασίᾳ τοῦ*
1 P 5,9 16 *εὐαγγελίου τῆς εἰρήνης*, ἐν πᾶσιν ἀναλαβόντες
1 J 5,4 τὸν θυρεὸν τῆς πίστεως, ἐν ᾧ δυνήσεσθε πάντα
1 Th 5,8 Is 59,17; 17 τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ τὰ πεπυρωμένα σβέσαι· καὶ
11,4; 49,2; 51,16 *τὴν περικεφαλαίαν τοῦ σωτηρίου* δέξασθε, καὶ
Os 6,5 *τὴν μάχαιραν τοῦ πνεύματος*, ὅ ἐστιν *ῥῆμα*

κομισεται *P*[46] BS*As P D*s 1827 177 1611] -ιειται rel. | **9** αυτων κ. υμ.] υμων αυτ. (6) G*6 23 pl. 920-226 al. rel. | ουρανω S 1739 104 1912 467 256s 235 | *παρα* (τω) θω D*s (1836) | **10** του λοιπου BS*As 33 1175s 1 467 436] το λοιπον rel., + αδελφοι μου S[c] 6 P 104s (Gs) rel. | **11** προς - στηναι] εν η στωμεν Mn | **12** υμιν *P*[46] BΨ 81 D*ss 241 255 206 1518 sy Ef Lcf Ambst | σκοτους Cl Ωϱ Eus Tert Ef] + τ. αιωνος Psss 81 917[s] rel. pl. syh[+] | εν τ. επουραν.] υποκατω τ. ουρανων syp ar sa, > *P*[46] | **13** στηναι > D*G[1] | **14** ουν > D*s ar Cyp Ath | περιεζωσμ. Ds 1912 | **15** υποδυσαμ. 326 917 915 489s 226 69 al. 206 440 1518 257 203s | **16** εν[1]] επι A 6 Ψ 326 81 D-177 al. rel. syp ar Or Xϱ Ambst | δυνασθαι D*s | τα[2] > *P*[46] B D*s | **17** δεξασθε > Mn D*s Cyp[1] Vict Lcf |

hoc recipiet a Domino, sive servus sive liber.
Et vos, domini, eadem facite illis remittentes 9
minas, scientes quia et illorum et vester Dominus est in caelis, et personarum acceptio non est apud eum.

6,10-20 ***Fortitudo in pugna***

De cetero, fratres, confortamini in Domino 10
et in potentia virtutis eius. Induite vos arma- 11
turam Dei, ut possitis stare adversus insidias
diaboli. Quoniam non est nobis colluctatio ad- 12
versus carnem et sanguinem, sed adversus principes et potestates, adversus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritalia ne-
quitiae in caelestibus. Propterea accipite arma- 13
turam Dei, ut possitis resistere in die malo
et in omnibus perfecti stare. State ergo suc- 14
cincti lumbos vestros in veritate, et *induti loricam iustitiae,* [1]et calceati *pedes in praeparatione* 15
evangelii pacis; in omnibus sumentes scutum 16
fidei, in quo possitis omnia tela nequissimi
ignea extinguere. Et *galeam salutis* adsumite, 17
et gladium spiritus, quod est verbum Dei,

8 recipiet DZ* Amb Hier Pel] percipiet *rel.* | **9** vos > AG^cLU* d g Hier | illis] ad illos O^c d m Ambst Hier, servis Cs | eum] Deum FDUKW c d g m Pel Sed | **11** *inc.* et induite FR | induimini Z* Ambst | armatura G^cHLWiZ*ThB, arma AFG*MRCs d g m Lcf Ambst | stare] resistere LO m | insidias] remedia Lcf, -dium d | **12** quon. W Amb Ambst Hier] quia *codd.* | nequitia FLMZ* | **13** armatura FGssRWiTh g^c, arma ADMCs d g* m Vict Lcf Prisc Hier | **14** induite DHMZ* V | luricam FDG* LWiZ* Th Ambst Prisc, -ca AG^cO^cW f Vict Hier Aug | **15** calciate HZ^cB Vig | **16** ignita L Tert Ambst Aug, candentia d m Cyp Lcf Var (CT g)

9 C 4,1; 2 Par 19,6s; A 10,34; R 2,11
10 1 C 16,13; 1 J 2,14 | **11** R 13,12
12 E 2,2; C 1,13; 1 P 5,8s; J 14,30 | **13** Sap 5,18-21
14 Is 11,5; 59,17; L 12,35; 1 Th 5,8
15 E 2,17; Is 52,7; 40,9; A 10,36 | **16** 1 P 5,9; 1 J 5,4
17 Is 11,4; 49,2; 51,16; Os 6,5; Hb 4,12

18 ' per omnem orationem et obsecrationem
orantes omni tempore in spiritu et in ipso
vigilantes in omni instantia et obsecratione pro
19 omnibus sanctis, 'et pro me, ut detur mihi
sermo in apertione oris mei cum fiducia no-
20 tum facere mysterium evangelii, pro quo le-
gatione fungor in catena, ita ut in ipso au-
deam, prout oportet me loqui.

6,21-24 *Epilogus*

21 Ut autem et vos sciatis quae circa me sunt,
quid agam, omnia vobis nota faciet Tychicus,
carissimus frater et fidelis minister in Do-
22 mino, quem misi ad vos in hoc ipsum, ut co-
gnoscatis quae circa nos sunt, et consoletur
corda vestra.
23 Pax fratribus et caritas cum fide a Deo
24 Patre et Domino Iesu Christo. Gratia cum
omnibus, qui diligunt Dominum nostrum Ie-
sum Christum in incorruptione. Amen.

---

19 adapertione DO^{c} g Vict Ambst | cum fiducia] in confidentia D Vict Hier, exerte Ambst| mysterium] sacramentum D d g | **20** legationem FHLO* RZ* | **21** ~ nota fac. vobis FH f (d Ambst), nota vobis fac. *codd. pl.* | **22** et] ut FD| consolantur LTg^{1}| **23** patre + nostro FDL^{c}Z^{c}KssW | **24** incorruptionem A*FLZ* r | Amen > A*GO f g Ambst Hier

---

18 Mt 26,41; C 4,2s; Jud 20
19 A 4,29; C 4,3s; 2Th 3,1 | **20** 2C 5,20; C 4,4
21 C 4,7; Ph 1,12; A 20,4; 2 T 4,12; Tt 3,12
22 C 4,7s | **24** 1 P 1,8

Θεοῦ, ¹διὰ πάσης προσευχῆς καὶ δεήσεως, προσ- 18 Mt 26,41 C 4,2s
ευχόμενοι ἐν παντὶ καιρῷ ἐν πνεύματι, καὶ εἰς Jud 20
αὐτὸ ἀγρυπνοῦντες ἐν πάσῃ προσκαρτερήσει καὶ
δεήσει περὶ πάντων τῶν ἁγίων, καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ, 19 C 4,3
ἵνα μοι δοθῇ λόγος ἐν ἀνοίξει τοῦ στόματός 2 Th 3,1 A 4,29
μου, ἐν παρρησίᾳ γνωρίσαι τὸ μυστήριον τοῦ
εὐαγγελίου, ¹ὑπὲρ οὗ πρεσβεύω ἐν ἁλύσει, ἵνα 20 2 C 5,20
ἐν αὐτῷ παρρησιάσωμαι ὡς δεῖ με λαλῆσαι. C 4,4
Ἵνα δὲ εἰδῆτε καὶ ὑμεῖς τὰ κατ᾽ ἐμέ, τί 21 A 20,4 C 4,7
πράσσω, πάντα γνωρίσει ὑμῖν Τυχικὸς ὁ ἀγα- 2 T 4,12
πητὸς ἀδελφὸς καὶ πιστὸς διάκονος ἐν Κυρίῳ,
¹ὃν ἔπεμψα πρὸς ὑμᾶς εἰς αὐτὸ τοῦτο, ἵνα 22 C 4,7s
γνῶτε τὰ περὶ ἡμῶν καὶ παρακαλέσῃ τὰς καρ-
δίας ὑμῶν.
Εἰρήνη τοῖς ἀδελφοῖς καὶ ἀγάπη μετὰ πίσ- 23
τεως ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς καὶ Κυρίου Ἰησοῦ
Χριστοῦ. ἡ χάρις μετὰ πάντων τῶν ἀγαπών- 24 1 P 1,8
των τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν
ἀφθαρσίᾳ.

---

18 αυτο + τουτο 6 P 326 917ˢ rel. pl. | αγρυπ. + παντοτε Ds syp Vict Bas | προσκαρτ. κ. > D*s Vict | περι] υπερ 1175s D*s 69 255 al. syh* | 19 τ. ευαγγελιου > B Gs¹ Vict Ambst Ef | εν αυτω] αυτο P⁴⁶ B | 21 κ. υμεις > P⁴⁶ 33 | παντα > D*s syp Ef Vict | 22 παρακαλεσητε 33 88 794 | 23 αδελφοις] αγιοις P⁴⁶ | αγαπη] ελεος A | 24 χαρις] χαρα syi | αφθαρσια + αμην Pss D 917ʳ 920 pl. rel. syh ar¹ bo¹ |

ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΗΣΙΟΥΣ

1 C 1,2 1 Παῦλος καὶ Τιμόθεος δοῦλοι Χριστοῦ Ἰη-
1 T 3,1.8 σοῦ πᾶσιν τοῖς ἁγίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τοῖς
οὖσιν ἐν Φιλίπποις σὺν ἐπισκόποις καὶ διακό-
R 1,7 2 νοις· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς
ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.
R 1,8 3 Εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ μου ἐπὶ πάσῃ τῇ μνείᾳ
1 C 1,4 4 ὑμῶν, πάντοτε ἐν πάσῃ δεήσει μου ὑπὲρ πάν-
των ὑμῶν μετὰ χαρᾶς τὴν δέησιν ποιούμενος
5 ⁱἐπὶ τῇ κοινωνίᾳ ὑμῶν εἰς τὸ εὐαγγέλιον ἀπὸ
2,13 6 τῆς πρώτης ἡμέρας ἄχρι τοῦ νῦν, πεποιθὼς
1 C 1,6ss αὐτὸ τοῦτο, ὅτι ὁ ἐναρξάμενος ἐν ὑμῖν ἔργον
ἀγαθὸν ἐπιτελέσει ἄχρι ἡμέρας Χριστοῦ Ἰησοῦ·
7 καθώς ἐστιν δίκαιον ἐμοὶ τοῦτο φρονεῖν ὑπὲρ
πάντων ὑμῶν, διὰ τὸ ἔχειν με ἐν τῇ καρδίᾳ
ὑμᾶς, ἔν τε τοῖς δεσμοῖς μου καὶ ἐν τῇ ἀπολογίᾳ
καὶ βεβαιώσει τοῦ εὐαγγελίου συγκοινωνούς
R 1,9 8 μου τῆς χάριτος πάντας ὑμᾶς ὄντας. μάρτυς
2 C 1,23 γάρ μου ὁ Θεός, ὡς ἐπιποθῶ πάντας ὑμᾶς ἐν
1 Th 2,5 9 σπλάγχνοις Χριστοῦ Ἰησοῦ. καὶ τοῦτο προσεύ-

---

1 ~ Ιυ Χυ 6 33[r] G 88s 1838-1 999 rel. vg sy ar Ef | συνεπισκοπ. B[c] D[c] al. ar Χρ Euth Cass | 3 *inc.* εγω μεν ευχ. τω Κω ημ. D*s Ambst (Pel) Cass | 4 παση + τη S* 104 547s 69 1518 | χαρας + και G 2005 | δεησιν + μου 104 1912 489 38 1518 2005 L syh | 5 της > 1739[c]s Ψss Ds 917sss 1838ss 920 rel. | 6 ~ Ιυ Χυ SAs 33s 1175s G 181 920 226s 1311ss al. 206 440ss al. 1611 2005 257 K | 7 καρδια + μου K sypi co Ef | εν[3] > A Ds | 8 μου] μοι Ψ - 81 Ds 489 436s 1319ss 1611 2005 lat sypi ar Ef Ambst Pel] + εστιν AP 104-81 D 917 rel. | ~ Ιυ Χυ 104 81 F-920 919-337 al. 206-1518 1108ss 257 K[r] syp bo Pel] Ιυ > syi |

EPISTULA
BEATI PAULI APOSTOLI
AD PHILIPPENSES

1,1-11 *Exordium*

PAULUS et Timotheus servi Iesu Christi 1
omnibus sanctis in Christo Iesu, qui sunt Phi-
lippis cum episcopis et diaconibus. Gratia 2
vobis et pax a Deo Patre nostro et Domino
Iesu Christo.

Gratias ago Deo meo in omni memoria 3
vestri, semper in cunctis orationibus meis pro 4
omnibus vobis cum gaudio deprecationem fa-
ciens [l]super communicatione vestra in evan- 5
gelio Christi a prima die usque nunc, confi- 6
dens hoc ipsum, quia qui coepit in vobis opus
bonum perficiet usque in diem Christi Iesu,
sicut est mihi iustum hoc sentire pro omnibus 7
vobis, eo quod habeam vos in corde et in
vinculis meis et in defensione et confirmatione
evangelii, socios gaudii mei omnes vos esse.
Testis enim mihi est Deus, quomodo cupiam 8
omnes vos in visceribus Iesu Christi. Et hoc 9

---

1 ~ Christi Iesu DWiZK d Hier Pel | 3 gratias + quidem D, *inc.* ego quidem grat. d f g Ambst Pel | 5 communicationem vestram FDHssUZCsKssZ d g r | Christi G^c Z^c KssW] > *rel.* | 6 quia + is DWi d g Pel | vobis + in F | ~ Iesu Chr. AD g | 7 iustum] dignum FM | ~ in corde vos ALOWiZ* g Pel | 8 Iesu Christi DF f] ~ *rel.*

A 16,12-40; 20,6; 1 Th 2,2 | 1 1 C 1,2; 1 T 3,1.8; A 20,28 | 2 R 1,7 | 3 R 1,8; C 1,3 | 6 Ph 2,13; 1 C 1,6ss; 1 Th 5,24 | 7 E 3,1; 4,1; C 4,18; Phm 9-13; 2 T 1,8; 2,9 | 8 R 1,9; 1 Th 2,17; 3,11

oro ut caritas vestra magis ac magis abundet
10 in scientia et in omni sensu, ˡut probetis po-
tiora, ut sitis sinceri et sine offensa in diem
11 Christi, repleti fructu iustitiae per Iesum Chris-
tum in gloriam et laudem Dei.

1,12-26 ***De apostoli causa et evangelii statu***

12 Scire autem vos volo, fratres, quia quae
circa me sunt, magis ad profectum venerunt
13 evangelii; ita ut vincula mea manifesta fierent
in Christo in omni praetorio et in ceteris om-
14 nibus, et plures è fratribus in Domino confi-
dentes vinculis meis abundantius auderent sine
15 timore verbum Dei loqui. Quidam quidem et
propter invidiam et contentionem, quidam au-
tem et propter bonam voluntatem Christum
16 praedicant; quidam ex caritate scientes quo-
niam in defensionem evangelii positus sum.
17 Quidam autem ex contentione Christum ad-
nuntiant non sincere, existimantes pressuram
18 se suscitare vinculis meis. ˡQuid enim? Dum
omni modo sive per occasionem sive per veri-
tatem Christus adnuntietur; et in hoc gaudeo,
19 sed et gaudebo. Scio enim quia hoc mihi pro-
veniet ad salutem per vestram orationem et

9 in^1 + omni OZW Pel | in^2 AHMOZThVW Ambst Pel] > *rel.* | **10** sinceres *codd.* | offensione FDHLCs Th d f g^1 r | Christi + Iesu D f g | **11** fructus F^{c}R, -tum d g r Sed | ~ Christum Iesum AF-MUZ*CsTh Ambst | gloriam + mihi D | Dei] mihi g Ambst | **12** ~ volo vos DWi | circa me sunt > Cs* | evangelii provenerunt CsTh f (D. Ambst) | **13** omnibus] hominibus HCsTh^m | **14** et] ut Z^{c}Kss | confid. + in FMKB | audere AFG*Z | **15** autem] enim HCsTh | et^1 > F DMWi r Aug Pel | **16** defensione DU^{c}Z*CsKB d g Vict | **17** se suscit.] resuscitare FHLTh^c | **19** ad D Z^{c}KssW] in *rel.*

9 Phm 6 | **10** R 2,18; 1 Th 5,23; Jud 24 | **11** E 5,9; J 15,5; Ja 3,18; E 1,6.12.14; Mt 5,16 | **12** Ph 1,25 | **13** E 3,1.13 | **17** R 2,8 | **18** Ph 2,17s | **19** Job 13,16 O'; 2 C 1,11

χομαι, ἵνα ἡ ἀγάπη ὑμῶν ἔτι μᾶλλον καὶ μᾶλ-
λον περισσεύῃ ἐν ἐπιγνώσει καὶ πάσῃ αἰσ-
θήσει, εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς τὰ διαφέροντα, 10 R 2,18; 12,2 1 Th 5,23 Hb 5,14
ἵνα ἦτε εἰλικρινεῖς καὶ ἀπρόσκοποι εἰς ἡμέραν
Χριστοῦ, πεπληρωμένοι καρπὸν δικαιοσύνης 11 E 5,9: 1,6.12.14 J 15,8
τὸν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς δόξαν καὶ ἔπαινον
Θεοῦ.

Γινώσκειν δὲ ὑμᾶς βούλομαι, ἀδελφοί, ὅτι 12
τὰ κατ' ἐμὲ μᾶλλον εἰς προκοπὴν τοῦ εὐαγγε- 2 T 2,9
λίου ἐλήλυθεν, ὥστε τοὺς δεσμούς μου φανε- 13 4,22; E 3,1
ροὺς ἐν Χριστῷ γενέσθαι ἐν ὅλῳ τῷ πραιτορίῳ
καὶ τοῖς λοιποῖς πᾶσιν, καὶ τοὺς πλείονας τῶν 14
ἀδελφῶν ἐν Κυρίῳ πεποιθότας τοῖς δεσμοῖς
μου περισσοτέρως τολμᾶν ἀφόβως τὸν λόγον
τοῦ Θεοῦ λαλεῖν. τινὲς μὲν καὶ διὰ φθόνον 15
καὶ ἔριν, τινὲς δὲ καὶ δι' εὐδοκίαν τὸν Χρισ-
τὸν κηρύσσουσιν. οἱ μὲν ἐξ ἀγάπης, εἰδότες 16 1,7
ὅτι εἰς ἀπολογίαν τοῦ εὐαγγελίου κεῖμαι, οἱ 17
δὲ ἐξ ἐριθείας τὸν Χριστὸν καταγγέλλουσιν,
οὐχ ἁγνῶς, οἰόμενοι θλῖψιν ἐγείρειν τοῖς δεσ-
μοῖς μου. ¹τί γάρ; πλὴν ὅτι παντὶ τρόπῳ, 18 2,17s
εἴτε προφάσει εἴτε ἀληθείᾳ, Χριστὸς καταγ-
γέλλεται. καὶ ἐν τούτῳ χαίρω· ἀλλὰ καὶ χα-
ρήσομαι. οἶδα γὰρ ὅτι *τοῦτό μοι ἀποβήσεται εἰς* 19 Job 13,16 O' 2 C 1,11
σωτηρίαν διὰ τῆς ὑμῶν δεήσεως καὶ ἐπιχορη-

9 ετι > 69 vg syi sa | περισσευση BΨ 81* D 489s 920 69 635 2298 | **11** καρπων, των Ψ 88s 467ˢ 919-337 al. 206s al. 440ˢ 1518ˢ 913 rel. sy ar | τον > B 88 2005 | δια + πιστεως syh⁺ | δοξαν + θυ *P*46 | θυ] Χυ D¹*, εμοι *P*46, μοι G | **12** τα] το G¹ 2005 syhᵐ | **13** εν¹ + τω S* 1739 436 | **14** τ. θυ] Κυ G, > *P*46 1739 917-181 1838sss 920-460 al. rel. syh⁺ Ambst | **15** δι ευδοκ.] δια λογου δοξαν Mn | **17** εριθ. + ηδη κ. τινες εξ αγωνος Mn | τον > BSᶜ 1739 G | εγειρ.] επεγειρ. P 1175s Dᶜ 330, επιφερειν 6 Ψ 927-319 206 pl. rel. | **18** τι γαρ-τροπω] ουδεν μοι διαφερει Mn | πλην > B 2143 | οτι > Ψ 326 D 917 623-226 al. 206ʳ 1611ˢ 257 pl. Kʳ syh | **19** γαρ] δε *P*46 B 1739 69s 440 sa Ambst (*Ef*) |

20 γίας τοῦ πνεύματος Ἰησοῦ Χριστοῦ, κατὰ τὴν
1 P 4,16 ἀποκαραδοκίαν καὶ ἐλπίδα μου ὅτι ἐν οὐδενὶ
αἰσχυνθήσομαι, ἀλλ' ἐν πάσῃ παρρησίᾳ ὡς πάν-
1 C 6,20 τοτε καὶ νῦν μεγαλυνθήσεται Χριστὸς ἐν τῷ
σώματί μου, εἴτε διὰ ζωῆς εἴτε διὰ θανάτου.
G 2,20 21 Ἐμοὶ γὰρ τὸ ζῆν Χριστὸς καὶ τὸ ἀποθα-
R 1,13 22 νεῖν κέρδος. εἰ δὲ τὸ ζῆν ἐν σαρκί, τοῦτό μοι
καρπὸς ἔργου, καὶ τί αἱρήσομαι οὐ γνωρίζω.
3 Rg 19,4 23 συνέχομαι δὲ ἐκ τῶν δύο, τὴν ἐπιθυμίαν ἔχων
2 C 5,8 εἰς τὸ ἀναλῦσαι καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι, πολλῷ
24 γὰρ μᾶλλον κρεῖσσον· τὸ δὲ ἐπιμένειν τῇ σαρ-
25 κὶ ἀναγκαιότερον δι' ὑμᾶς. καὶ τοῦτο πεποιθὼς
οἶδα, ὅτι μενῶ καὶ παραμενῶ πᾶσιν ὑμῖν εἰς
τὴν ὑμῶν προκοπὴν καὶ χαρὰν τῆς πίστεως,
26 ἵνα τὸ καύχημα ὑμῶν περισσεύῃ ἐν Χριστῷ
Ἰησοῦ ἐν ἐμοὶ διὰ τῆς ἐμῆς παρουσίας πάλιν
πρὸς ὑμᾶς.
C 1,10 27 Μόνον ἀξίως τοῦ εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ
1 T 2,12 E 4,3 πολιτεύεσθε, ἵνα εἴτε ἐλθὼν καὶ ἰδὼν ὑμᾶς
εἴτε ἀπὼν ἀκούω τὰ περὶ ὑμῶν, ὅτι στήκετε ἐν
ἑνὶ πνεύματι, μιᾷ ψυχῇ συναθλοῦντες τῇ πίστει
28 τοῦ εὐαγγελίου, καὶ μὴ πτυρόμενοι ἐν μηδενὶ
ὑπὸ τῶν ἀντικειμένων, ἥτις ἐστὶν αὐτοῖς ἔν-
δειξις ἀπωλείας, ὑμῶν δὲ σωτηρίας, καὶ τοῦτο
29 ἀπὸ Θεοῦ· ὅτι ὑμῖν ἐχαρίσθη τὸ ὑπὲρ Χριστοῦ,

~ Χυ Ιυ Ds Vict | **20** καραδοκ. G, παραδοσιν 1836 35 | **23** πολλω] ποσω D*s Vict Pel | γαρ > S* Ps D-794 al. 206r Kr vg syp ar Ef | κρεισσον + existimo ar Ef | **24** επιμειναι B 81 226 436s 1611 2005 Cy] + εν B 1739 104-81 D* 920 241ss 321-794 al. 206r 1611* 257ss Kr | **25** συμπαραμενω P 326 917* 623c-462 al. rel. | χαραν] χαριν syhm | πιστεως + υμων S* syi | **26** περισσευση D 920 1311 429 2005 | **27** ακουω BS*PD* 927 547 38 436 sa] -σω rel. | **28** εστιν αυτοις B-A 33 1175s Ds 467 1319-38 al. 440 vg] αυτοις μεν εστ. rel. pl. | υμων BSAs 33-81 226 1319sss 1611 2005 syp ar Ef] ημιν C* D1s 88 623 491s Vict, υμιν rel. pl. | **29** ημιν A 88 1912 |

subministrationem Spiritus Iesu Christi ¹secun- 20
dum exspectationem et spem meam, quia in
nullo confundar; sed in omni fiducia sicut
semper, et nunc magnificabitur Christus in
corpore meo sive per vitam sive per mortem.
Mihi enim vivere Christus est et mori lu- 21
crum. Quod si vivere in carne, hic mihi fruc- 22
tus operis est, et quid eligam ignoro. Coarctor 23
autem e duobus: desiderium habens dissolvi
et esse cum Christo, multo magis melius, ¹per- 24
manere autem in carne, necessarium propter
vos. Et hoc confidens scio quia manebo et 25
permanebo omnibus vobis ad profectum ves-
trum et gaudium fidei, ut gratulatio vestra 26
abundet in Christo Iesu in me per meum ad-
ventum iterum ad vos.

1,27-2,18 ***Unitatis et fervoris exhortatio***

Tantum digne evangelio Christi conversa- 27
mini, ut sive cum venero et videro vos, sive
absens audiam de vobis quia statis in uno
spiritu unanimes collaborantes fidei evangelii,
¹et in nullo terreamini ab adversariis, quae illis 28
est causa perditionis, vobis autem salutis, et
hoc a Deo; quia vobis donatum est pro Chris- 29

---

21 ~ vivere enim A*
22 operis > F*DU*
23 esse cum Chr. D Tert Vict Hier Aug] ~ *rel.*
24 *necessar. RUCW d f g] + est *rel.*
25 ~ vestr. profectum DWi d g Vict Ambst Pel
27 digne + in FM Vict | in > GM dm Cass
unianimes AFDGsMssWiZ (**2,2.20**)
fide FGssRUCs d g Pel, cum fide D Vict Ambst
28 illis est W] > est DWi, ~ est illis *rel.*
29 datum est CsW Or Amb

---

20 1 C 6.20 | **21** G 2,20 | **22** J 15,16 | **23** 2 C 5,8 | **25** Ph 2,24 | **27** 1 Th 2,12; E 4,3; A 4,32 | **28** 1 C 16,9; 2 Th 1,6

to, non solum ut in eum credatis, sed ut
30 etiam pro illo patiamini ¹idem certamen ha-
bentes, quale et vidistis in me et nunc audis-
tis de me.

2 Si qua ergo consolatio in Christo, si quod
solacium caritatis, si qua societas spiritus, si
2 qua viscera miserationis, implete gaudium
meum ut idem sapiatis, eandem caritatem ha-
3 bentes, unanimes, idipsum sentientes, ¹nihil
per *contentionem* neque per inanem *gloriam*,
sed in humilitate superiores sibi invicem ar-
4 bitrantes, non quae sua sunt singuli conside-
rantes, sed ea quae aliorum.

5 Hoc enim sentite in vobis, quod et in
6 Christo Iesu, qui cum in forma Dei esset, non
rapinam arbitratus est esse se aequalem Deo,
7 sed semet ipsum exinanivit formam servi acci-
piens in similitudinem hominum factus et ha-
8 bitu inventus ut homo. Humiliavit semet ipsum
factus oboediens usque ad mortem, mortem au-
9 tem *crucis*. Propter quod et Deus exaltavit
illum et donavit illi nomen, quod est super
10 omne nomen, ut in nomine Iesu *omne genu*
flectatur caelestium, terrestrium et infernorum,

---

30 eundem F-HMO*RZ*CsTh Pel | qualem FH MZ*CTh* | **2,1** qua[2]] quod A* | qua[3]] quid AFGH[c] MRCs, quae ZBV | miserationis] et miserationes AG* LMCsK d g Vict Ambst | **2** sapiatis + omnes D m Vict Pel | unianimes A-H[c]OZ*C | id ipsum] unum D L d g m Vict Hil Ambst Aug | **3** humilitatem mentis D m Ambst Aug Pel, sensus f g Vict | **4** considerant.] quaerentes LWiCs, cogitantes D m Amb Pel, contemplantes Hil Ambst | sed + et AFGMU[c]Th[c]KB | **5** Iesu + completum est D | **7** similitudine HC d g m Tert Cyp Or Vict Nov Hil Amb Ambst Aug | **9** quod. est > A*GHO*Z*Cs d Aug, ut sit M Cyp |

---

29 A 5,41; Hb 5,10 | **30** A 16,22ss | **2,2** R 15,5 | **3** G 3,26; R 12,10 | **4** 1 C 10,24.33 | **6** J 1,1s; 17,5 | **7** Is 53,3.11; Mt 20,28; 2 C 8,9; Hb 2,14.17 | **8** Hb 2,9; 5,8; 12,2; J 10,17; R 5,18s | **9** A 2,33; E 1,21; Hb 1,3s | **10** Is 45,23; J 5,23; Ap 5,12ss

οὐ μόνον τὸ εἰς αὐτὸν πιστεύειν ἀλλὰ καὶ τὸ
ὑπὲρ αὐτοῦ πάσχειν, τὸν αὐτὸν ἀγῶνα ἔχοντες 30 A 16,22
οἷον εἴδετε ἐν ἐμοὶ καὶ νῦν ἀκούετε ἐν ἐμοί.
Εἴ τις οὖν παράκλησις ἐν Χριστῷ, εἴ τι πα- 2
ραμύθιον ἀγάπης, εἴ τις κοινωνία πνεύματος,
εἴ τις σπλάγχνα καὶ οἰκτιρμοί, ¹πληρώσατέ μου 2
τὴν χαρὰν ἵνα τὸ αὐτὸ φρονῆτε, τὴν αὐτὴν ἀγά-
πην ἔχοντες, σύμψυχοι, τὸ ἓν φρονοῦντες, ¹μη- 3 G 5,26 R 12,10
δὲν κατ' ἐριθείαν μηδὲ κατὰ κενοδοξίαν, ἀλλὰ
τῇ ταπεινοφροσύνῃ ἀλλήλους ἡγούμενοι ὑπερ-
έχοντας ἑαυτῶν, μὴ τὰ ἑαυτῶν ἕκαστοι σκο- 4 1 C 10,24.33
ποῦντες, ἀλλὰ καὶ τὰ ἑτέρων ἕκαστοι.
Τοῦτο φρονεῖτε ἐν ὑμῖν ὃ καὶ ἐν Χριστῷ 5
Ἰησοῦ, ὃς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων οὐχ ἁρπαγ- 6 J 1,1s; 17,5 Gn 1,27; 3,5
μὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ, ἀλλὰ ἑαυτὸν 7 Is 53,3 2 C 8,9
ἐκένωσεν μορφὴν δούλου λαβών, ἐν ὁμοιώματι Hb 2,14.17
ἀνθρώπων γενόμενος· καὶ σχήματι εὑρεθεὶς ὡς
ἄνθρωπος ¹ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν γενόμενος ὑπή- 8 Hb 12,2; 5,8 J 10,17
κοος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ. διὸ 9 A 2,33
καὶ ὁ Θεὸς αὐτὸν ὑπερύψωσεν καὶ ἐχαρίσατο E 1,21 Hb 1,3s
αὐτῷ τὸ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα, ἵνα ἐν τῷ 10 Is 45,23 J 5,23
ὀνόματι Ἰησοῦ *πᾶν γόνυ κάμψῃ* ἐπουρανίων Ap 5,13
καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων, καὶ *πᾶσα γλῶσσα* 11

---

30 οιον] ον 6 941 ar bo. + και Ds vg Ambst (C*) | **2,1** τι] τις 33 D* 181 920s 177 L | τις³] τι 1739 181 226 69s 429 440s | **2** ἕν] αυτο S*CA 33 81 I 467 vg syi ar | **3** μηδε] η 6 Ps 326 D-226 241-177 38 rel. syp | κατα² > *P*⁴⁶ 6 Ps D-177 642 rel. Ambst | προηγουμ. *P*⁴⁶ D 917 pl. 623s 794s 1319ss 491 2005 K | υπερεχοντες Ψ Ds | **4** εκαστοι BAΨs 81 G 462 vg] -ος *P*⁴⁶ rel. | σκοπειτε Ψ 326 917-181 915-319 642 rel. pl., -ειτω 489 1611 2005 K sy Εφ | και > D*s 440 Tert | τ. ετερου syp ar co Ef | εκαστος 6 326 917-337 206 rel. | **5** τουτο + γαρ *P*⁴⁶ 1739s P 104ss D-1873 920 pl. rel. vg Ambst | φρονειτε *P*⁴⁶ Bss*As 33 1175s Ds 218 vg syp co Ambst Cy] -εισθω rel. Εφ | **6** το > *P*⁴⁶ G Eus Did | **7** ανθρωπων] -που Mn *P*⁴⁶ sypi co Cyp Or Hil | **8** αχρι D*s | **9** το¹ *P*⁴⁶ B-1739 33 2 Hipp Ωρ Eus¹] > rel. | ονομα¹ + εις G¹ | **10** Ιυ + Χυ S* 81 1912 5 330 255 383 syh⁺ ar Χρ¹ Cy |

ἐξομολογήσηται ὅτι *Κύριος* Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς
δόξαν Θεοῦ πατρός.
12 Ὥστε, ἀγαπητοί μου, καθὼς πάντοτε ὑπη-
κούσατε, μὴ ὡς ἐν τῇ παρουσίᾳ μου μόνον ἀλλὰ
1 P 1,17 Ps 2,11 νῦν πολλῷ μᾶλλον ἐν τῇ ἀπουσίᾳ μου, μετὰ φό-
βου καὶ τρόμου τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν κατεργά-
J 15,5 2 C 3,5 13 ζεσθε. Θεὸς γάρ ἐστιν ὁ ἐνεργῶν ἐν ὑμῖν καὶ
1 Th 2,13 τὸ θέλειν καὶ τὸ ἐνεργεῖν ὑπὲρ τῆς εὐδοκίας.
1 P 4,9 14 πάντα ποιεῖτε χωρὶς γογγυσμῶν καὶ διαλογισ-
1,10; Mt 5,14; 10,16 15 μῶν, ˡἵνα γένησθε ἄμεμπτοι καὶ ἀκέραιοι. ***τέκνα***
E 5,8 *Θεοῦ ἄμωμα* μέσον ***γενεᾶς σκολιᾶς καὶ διεστραμ-***
Dt 32,5 A 2,40 ***μένης***, ἐν οἷς φαίνεσθε ὡς φωστῆρες ἐν κόσμῳ,
1 Th 2,19 16 ˡλόγον ζωῆς ἐπέχοντες, εἰς καύχημα ἐμοὶ εἰς
Is 49,4; 65,23 G 2,2 ἡμέραν Χριστοῦ, ὅτι οὐκ εἰς κενὸν ἔδραμον
R 15,16 2 T 4,6 17 οὐδὲ ***εἰς κενὸν ἐκοπίασα***. Ἀλλὰ εἰ καὶ σπέν-
δομαι ἐπὶ τῇ θυσίᾳ καὶ λειτουργίᾳ τῆς πίστεως
3,1; 4,4 18 ὑμῶν, χαίρω καὶ συγχαίρω πᾶσιν ὑμῖν· τὸ δὲ
αὐτὸ καὶ ὑμεῖς χαίρετε καὶ συγχαίρετέ μοι.
19 Ἐλπίζω δὲ ἐν Κυρίῳ Ἰησοῦ Τιμόθεον τα-
χέως πέμψαι ὑμῖν, ἵνα κἀγὼ εὐψυχῶ γνοὺς τὰ
1 C 16,10 20 περὶ ὑμῶν. οὐδένα γὰρ ἔχω ἰσόψυχον, ὅστις
2 T 4,10.16 G 4,17 21 γνησίως τὰ περὶ ὑμῶν μεριμνήσει· οἱ πάντες
γὰρ τὰ ἑαυτῶν ζητοῦσιν, οὐ τὰ Χριστοῦ Ἰησοῦ.
22 τὴν δὲ δοκιμὴν αὐτοῦ γινώσκετε, ὅτι ὡς πατρὶ

---

11 εξομολογησετ. C-489 329* 206 242ss 440s 491* 1108ss 257 pl. L | Xς > G 1898 Nov Or Hil Ambst Eus Did | **12** αγαπ.] αδελφοι A | ως > B 33 177 syp ar co Ambst | εν[1] > S* G d vg[1] | αλλα + και (547) 462 330 1518s 2005 378 Ef | εν τη απουσια μου > G | **13** θς] ο θς Ψss 917s 489 920-226 1-462 al. rel. | ημιν 1739s 2 Ωϱ | **14** γογγυσμου 1836s 88 256 255 216·1518 syp (ar co Ef) | **15** γενησθε] ητε A D*s lat sy bo | αμωμα B-A 33 88* 218 Cl Cy] αμωμητα rel. | μεσον] εμμεσω Ψ 326 917-319 206 rel. | **16** καυχησιν D | **17** κ. συγχαιρω > S* | **19** Κω] Χω C 1739 D*s 1912 429s | υμιν] προς υμας D!* 330 vg syp ar | **21** ~ Iυ Xυ Ssss 33 81 Ds 330 lat syp ar |

[l]et *omnis lingua confiteatur* quia Dominus 11
Iesus Christus in gloria est Dei Patris.

Itaque, carissimi mei, sicut semper oboe- 12
distis, non ut in praesentia mei tantum, sed
multo magis nunc in absentia mea, cum metu
et tremore vestram salutem operamini. Deus 13
est enim, qui operatur in vobis et velle et
perficere pro bona voluntate. Omnia autem 14
facite sine murmurationibus et haesitationibus:
[l]ut sitis sine querela, et *simplices filii Dei,* 15
sine reprehensione in medio nationis pravae
et perversae, inter quos lucetis sicut luminaria
in mundo, verbum vitae continentes ad gloriam 16
meam in die Christi, quia non in vacuum cucurri
neque *in vacuum laboravi.* Sed et si immolor 17
supra sacrificium et obsequium fidei vestrae,
gaudeo et congratulor omnibus vobis. Idipsum 18
autem et vos gaudete et congratulamini mihi.

2,19-30 *De Timotheo et Epaphrodito*

Spero autem in Domino Iesu Timotheum 19
me cito mittere ad vos, ut ego bono animo
sim, cognitis quae circa vos sunt. Neminem 20
enim habeo tam unanimem, qui sincera affec-
tione pro vobis sollicitus sit. Omnes enim quae 21
sua sunt quaerunt, non quae sunt Iesu Christi.
Experimentum autem eius cognoscite, quia sicut 22

---

12 in^{1} > FDMOR d g Ambst | metu] timore D d g Ambst Aug, + et timore Z^{c}BV | **13** vobis] nobis D* R Hier Aug | **15** simplices + sicut DWi c^{c} Cyp Ambst Hier | lucete DO^{c} Cyp | **17** et^{2}] in FLM | **19** Iesu + Christo F*DTh d g Vict Ambst | ~ cito me A-Z* | **21** quae sua sunt] sua FRZ^{c}BV d Cyp Aug | sunt^{2} > L d f g Ambst Aug Vig | ~ Chr. Iesu FGMRU Z*TKss Ambst Pel | **22** autem] enim LM

---

11 R 10,9 | **12** 1 P 1,17; 2 P 1,5 | **13** Ph 1,6; 1 Th 2,13 | **14** 1 P 4,9; 1 T 2,8 | **15** Ph 1,10; Mt 10,16; 5,14ss; Dn 12,3; Sap 3,7 | **16** 1 Th 2,19; Is 49,4; 65,23; G 2,2; 1 Th 3,5 | **17** 2 C 12,15; R 15,16; Ph 1,18 | **18** Ph 3,1; 4,4 | **20** 1 C 16,10 | **21** 2 T 4,10.16; G 4,17

23 patri filius, mecum servivit in evangelio. Hunc
igitur spero me mittere ad vos, mox ut videro
24 quae circa me sunt. Confido autem in Domino,
quoniam et ipse veniam ad vos cito.
25 Necessarium autem existimavi Epaphrodi-
tum fratrem et cooperatorem et commilitonem
meum, vestrum autem apostolum, et ministrum
26 necessitatis meae, mittere ad vos; [1]quoniam
quidem omnes vos desiderabat et maestus
erat, propterea quod audieratis illum infirma-
27 tum. Nam et infirmatus est usque ad mortem,
sed Deus misertus est eius; non solum autem
eius, verum etiam et mei, ne tristitiam super
28 tristitiam haberem. Festinantius ergo misi illum
ut viso eo iterum gaudeatis, et ego sine tris-
29 titia sim. Excipite itaque illum cum omni
gaudio in Domino et huiusmodi cum honore
30 habetote, quoniam propter opus Christi usque
ad mortem accessit tradens animam suam, ut
impleret id quod ex vobis deerat erga meum
obsequium.

3,1-21 *Praemonitio contra iudaizantes*

3 De cetero, fratres mei, gaudete in Domino.
Eadem vobis scribere, mihi quidem non pi-
grum, vobis autem necessarium.

---

22 evangelium FGM d g^1 Ambst | **23** ad vos Z^c WKss] vobis D, > *rel.* | **24** et > D c Pel | ~ cito veniam ad vos D | **25** $autem^2$ > A | et^3 > R | **26** audieritis F^cC^cORWi | **27** et^1 > F g | et^2 > DOWi f | non solum autem eius > Ambst | **29** ~ in domino cum omni gaudio D d f g Vict Ambst Pel | huiusmodi DCs d Ambst | habete H*L d e g Ambst | **30** accessit in incertum D (Vict), in interitum Ambst | erga] circa D d Vict Ambst | **3,1** domino + fratres D

---

24 Ph 1,25; Phm 22 | **25** Ph 4,18 | **29** 1C 16,16 | **3,1** Ph 2,18; 4,4; 2C 13,11

τέκνον σὺν ἐμοὶ ἐδούλευσεν εἰς τὸ εὐαγγέλιον.
Τοῦτον μὲν οὖν ἐλπίζω πέμψαι ὡς ἂν ἀφίδω 23
τὰ περὶ ἐμὲ ἐξαυτῆς· πέποιθα δὲ ἐν Κυρίῳ 24 1,25
ὅτι καὶ αὐτὸς ταχέως ἐλεύσομαι.

Ἀναγκαῖον δὲ ἡγησάμην Ἐπαφρόδιτον τὸν 25 4,18
ἀδελφὸν καὶ συνεργὸν καὶ συστρατιώτην μου,
ὑμῶν δὲ ἀπόστολον καὶ λειτουργὸν τῆς χρείας
μου, πέμψαι πρὸς ὑμᾶς, ˈἐπειδὴ ἐπιποθῶν ἦν 26
πάντας ὑμᾶς, καὶ ἀδημονῶν, διότι ἠκούσατε
ὅτι ἠσθένησεν. καὶ γὰρ ἠσθένησεν παραπλή- 27
σιον θανάτῳ. ἀλλὰ ὁ Θεὸς ἠλέησεν αὐτόν, οὐκ
αὐτὸν δὲ μόνον ἀλλὰ καὶ ἐμέ, ἵνα μὴ λύπην ἐπὶ
λύπην σχῶ. σπουδαιοτέρως οὖν ἔπεμψα αὐτόν, 28
ἵνα ἰδόντες αὐτὸν πάλιν χαρῆτε κἀγὼ ἀλυπό-
τερος ὦ. προσδέχεσθε οὖν αὐτὸν ἐν Κυρίῳ 29 1 C 16,16
μετὰ πάσης χαρᾶς, καὶ τοὺς τοιούτους ἐντίμους
ἔχετε, ὅτι διὰ τὸ ἔργον Χριστοῦ μέχρι θανά- 30
του ἤγγισεν παραβολευσάμενος τῇ ψυχῇ, ἵνα
ἀναπληρώσῃ τὸ ὑμῶν ὑστέρημα τῆς πρός με
λειτουργίας.

Τὸ λοιπόν, ἀδελφοί μου, χαίρετε ἐν Κυρίῳ. 3 2,18; 4,4
τὰ αὐτὰ γράφειν ὑμῖν ἐμοὶ μὲν οὐκ ὀκνηρόν,
ὑμῖν δὲ ἀσφαλές.

---

22 εις το ευαγγ.] εν τ. δεσμοις του ευαγγ. C | **23** αφιδω *P*46 B*SA 33 81 D*s 88] απιδω rel. | **24** ελευσ.+προς υμας S*ss P 326 88 547s 330 38 vg syp bo Xρ Ef | **25** και 1⌒2 D* Vict Ambst | **26** υμας+ιδειν S*ss 33-81 I D 88 467 920 919s 337-462 1319-38 206ss 216 491s 257s sy ar bo | οτι ησθεν.] αυτον ησθενηκεναι D*s lat | **27** θανατου BS°P 104 81 927s 920ss al. 1872sss 257 378s Xρ | λυπην²] λυπη 88 489 547 206 2 440 1611 Thdt | εχω D*s 1898s 330 | **28** ουν] δε 33 G | **29** προσδεξασθε S°Ass 104 81 915 1319sss 436s | **30** Χυ] Κυ SA 33sss 81 330 38 1611 2005 syh ar bo | μεχρι] εως Ds | παραβολ. *P*46 B SA 1175 Ds 88 2298 491] -βουλευσ. rel. | ψυχη+αυτου G lat syp co Ef | πληρωση B 920 460ss 296s 2298ss 506s 639 | με] εμε *P*46 S* 104 1827 241 263 440s 1518 221 | **3,1** τα αυτα] ταυτα S*P G¹ co | δε+το 88 1838-489 920 241-462 al. 206s 323* 1108ss 257ss L al. |

Ap 22,15 2 Βλέπετε τοὺς κύνας, βλέπετε τοὺς κακοὺς
R 2,29 3 ἐργάτας, βλέπετε τὴν κατατομήν. ἡμεῖς γάρ
ἐσμεν ἡ περιτομή, οἱ πνεύματι Θεοῦ λατρεύον-
τες καὶ καυχώμενοι ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ καὶ οὐκ
C 11,18.22 4 ἐν σαρκὶ πεποιθότες, καίπερ ἐγὼ ἔχων πεποί-
θησιν καὶ ἐν σαρκί. Εἴ τις δοκεῖ ἄλλος πε-
A 26,5 L 1,59; 2,21 5 ποιθέναι ἐν σαρκί, ἐγὼ μᾶλλον· περιτομῇ ὀκ-
ταήμερος, ἐκ γένους Ἰσραήλ, φυλῆς Βενιαμίν,
Ἑβραῖος ἐξ Ἑβραίων, κατὰ νόμον φαρισαῖ-
6 ος, ˈκατὰ ζῆλος διώκων τὴν ἐκκλησίαν, κατὰ
δικαιοσύνην τὴν ἐν νόμῳ γενόμενος ἄμεμπτος.
Mt 13,44.46 7 Ἀλλ᾽ ἅτινα ἦν μοι κέρδη, ταῦτα ἥγημαι διὰ
8 τὸν Χριστὸν ζημίαν. ἀλλὰ μὲν οὖν γε καὶ
ἡγοῦμαι πάντα ζημίαν εἶναι διὰ τὸ ὑπερέχον
τῆς γνώσεως Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου μου,
δι᾽ ὃν τὰ πάντα ἐζημιώθην, καὶ ἡγοῦμαι σκύ-
R 3,21s 9 βαλα [εἶναι], ἵνα Χριστὸν κερδήσω ˈκαὶ εὑρεθῶ
ἐν αὐτῷ, μὴ ἔχων ἐμὴν δικαιοσύνην τὴν ἐκ νό-
μου, ἀλλὰ τὴν διὰ πίστεως Χριστοῦ, τὴν ἐκ
R 6,3ss; 8,17 G 6,17 10 Θεοῦ δικαιοσύνην ἐπὶ τῇ πίστει, τοῦ γνῶναι
αὐτὸν καὶ τὴν δύναμιν τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ
καὶ τὴν κοινωνίαν τῶν παθημάτων αὐτοῦ, συμ-
A 4,2 Ap 20,4s 11 μορφιζόμενος τῷ θανάτῳ αὐτοῦ, εἴ πως καταν-

---

3 θυ] θω S°P D* 1319s 436s al. lat pl. syph* Ωϱ Thdt, > P^{46} | 4 και > Dss 255 206ss 491s 1610 ar sa | τις + δε G Lcf, γαϱ syp | αλλος] αλλως 33 G^{1} 915 1835s 69, > 181 460 syp Lcf | 6 ζηλος P^{46} BS*A I D*ss] -λον rel. | εκκλησ. + θυ G 464 vg Aug | 7 αλλ > P^{46} S*A 33 81 G d Lcf Cy | ~ μοι ην B 440s 1518 221 L d f vg | 8 γε > BΨ 326 D-181 489 920-177 206s 242* 323* 1518s 383sss 221* K^{r} | και > S* 1739s 920 436 vg co Ωϱ | μου] ημων AP 88 330 1891 1872s 1611 vg^{1} syih ar sa^{1} Ef DidBas Lcf | $ειναι^{2}$ > BS* 33 D*s vg syp ar bo Ef Tert Ambst | Χν + μονον syi Ef | 9 δικ. μη εμην ηδη την εκ νομου αλλα τ. δι αυτου εκ θυ Mn | πιστεως + Ιυ 337s 1319ss 1518 vg^{1} syh^{+} bo^{1} | 10 $την^{2}$ > P^{46} B S*As 1912 330 218 | των > P^{46} BS* | συμμοϱφουμ. 6 Ψss 917 rel., συνφοϱτιζομ. G d Lcf *Ir* |

Videte canes, videte malos operarios, vi- 2
dete concisionem. Nos enim sumus circumcisio, 3
qui spiritu servimus Deo et gloriamur in
Christo Iesu et non in carne fiduciam haben-
tes, quamquam ego habeam confidentiam et 4
in carne. Si quis alius videtur confidere in
carne, ego magis: |circumcisus octavo die, ex 5
genere Israhel, de tribu Beniamin, Hebraeus ex
Hebraeis, secundum legem pharisaeus, |secun- 6
dum aemulationem persequens ecclesiam Dei,
secundum iustitiam, quae in lege est, conver-
satus sine querela.

Sed quae mihi fuerunt lucra, haec arbi- 7
tratus sum propter Christum detrimenta. Ve- 8
rumtamen existimo omnia detrimentum esse
propter eminentem scientiam Iesu Christi Do-
mini mei, propter quem omnia detrimentum
feci et arbitror ut stercora, ut Christum lu-
crifaciam |et inveniar in illo non habens meam 9
iustitiam, quae ex lege est, sed illam, quae ex
fide est Christi Iesu, quae ex Deo est iustitia
in fide |ad cognoscendum illum et virtutem 10
resurrectionis eius et societatem passionum
illius, configuratus morti eius, |si quo modo 11

---

3 ~ Deo servimus *codd.* | carnem MZV Ambst | **4** et > ZBV dfg | carnem[1] FMZ | **5** *inc.* circumcisionem accepi D, circumcisione dg Lcf Aug Ambst | octava *codd.* dg | octavi diei (g) Ambst Aug | **8** verumtamen + *et AMCsKB dg Ambst Aug | existimo] arbitror DM d(g) Lcf Ambst | mei] nostri MZ[c]T[c]B | **9** ~ Iesu Chr. DHLWi Lcf Aug[1], > Iesu AFGRU Z[c]CsKss dfg Ambst Aug[1] Pel | **10** cognoscendum MRZCsV d Vict Ambst Aug] agnosc. *rel.* Lcf | societ.] communicationem D dg Lcf Ambst Aug | configur.] cooneratus dg Ir Lcf (Vict)

---

2 Ap 22,15 | **3** R 1,9; 2,29; G 6,16 | **4** 2 C 11,18.22 | **5** R 11,1; A 23,6; 26,5 | **6** G 1,13s; A 8,3 | **7** Mt 13,44.46 | **8** E 3,17ss | **9** R 3,21s | **10** E 1,19s; R 6,3ss; 8,17; G 6,17

occurram ad resurrectionem, quae est ex mor-
12 tuis. Non quod iam acceperim aut iam perfectus
sim; sequor autem, si quomodo comprehendam
in quo et comprehensus sum a Christo Iesu.
13 Fratres, ego me non arbitror comprehendisse.
Unum autem: quae quidem retro sunt oblivi-
scens, ad ea vero quae sunt priora extendens
14 me ipsum, [1]ad destinatum persequor, ad bra-
vium supernae vocationis Dei in Christo Iesu.
15 Quicumque ergo perfecti sumus hoc sentiamus;
et si quid aliter sapitis, et hoc vobis Deus reve-
16 labit. Verumtamen ad quod pervenimus ut idem
sapiamus et in eadem permaneamus regula.
17 Imitatores mei estote, fratres, et observate
eos qui ita ambulant, sicut habetis formam
18 nostram. Multi enim ambulant, quos saepe di-
cebam vobis, nunc autem et flens dico, ini-
19 micos crucis Christi; quorum finis interitus,
quorum Deus venter est, et gloria in confu-
20 sione ipsorum, qui terrena sapiunt. Nostra
autem conversatio in caelis est, unde etiam
salvatorem exspectamus Dominum nostrum Ie-
21 sum Christum, qui reformabit corpus humili-
tatis nostrae configuratum corpori claritatis

12 quomodo W c Aug] > *rel.* | **13** compreh. + adhuc FLM Cyp Ambst Pel | extendens me] adpetens D f[c] Amb Pel | ipsum Z KssW] > *rel.* | **15** sumus* > AGHUWiCTh f g[m] | sapitis] sentitis F*DLM Hil Ambst Hier | **16** et] ut LZ*C | in eadem perman.] in eo ambulemus D Vict Ambst Sed | regula > D d g Vict Ambst Pel Sed | **17** nostram] nos AG d Vict Pel | **18** quos] quod LT Lcf[1] | **19** est * > AGHRCsTh g Vict[1] Aug | confusione] pudendis D Ambst Aug | **20** nostrum * > AUZ[c]CsBV d g m | **21** configur.] conforme D m Ir Or Hil Amb Ambst Hier Aug | claritatis] gloriae D d g m Tert Vict Hil Amb Ambst Hier

11 L 20,35; A 4,2; Ap 20,5s | **12** 1 T 6,12 | **13** L 9,62 | **14** 1 C 9,23; 2 T 4,7s | **15** 1 C 2,6 | **16** G 6,16 | **17** 1 Th 1,7; 1 P 5,3 | **18** G 5,11 | **19** R 16,18; 2 T 3,4; Os 4,7 | **20** E 2,6; C 3,1s; Hb 9,28; | **21** 1 C 15,43.53; R 8,29

τήσω εἰς τὴν ἐξανάστασιν τὴν ἐκ νεκρῶν. οὐχ 12 1 T 6,1.
ὅτι ἤδη ἔλαβον ἢ ἤδη τετελείωμαι, διώκω δὲ
εἰ καὶ καταλάβω, ἐφ' ᾧ καὶ κατελήμφθην ὑπὸ
Χριστοῦ Ἰησοῦ. ἀδελφοί, ἐγὼ ἐμαυτὸν οὔπω 13
λογίζομαι κατειληφέναι· ἓν δέ, τὰ μὲν ὀπίσω
ἐπιλανθανόμενος τοῖς δὲ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινό-
μενος, κατὰ σκοπὸν διώκω εἰς τὸ βραβεῖον τῆς 14 1 C 9,24
ἄνω κλήσεως τοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. 2 T 4,7
Ὅσοι οὖν τέλειοι, τοῦτο φρονῶμεν· καὶ εἴ τι ἑτέ- 15 1 C 2,6
ρως φρονεῖτε, καὶ τοῦτο ὁ Θεὸς ὑμῖν ἀποκαλύ-
ψει· πλὴν εἰς ὃ ἐφθάσαμεν, τῷ αὐτῷ στοιχεῖν. 16 G 6,16
Συμμιμηταί μου γίνεσθε, ἀδελφοί, καὶ σκο- 17 1 C 11,1
1 Th 1,7
πεῖτε τοὺς οὕτω περιπατοῦντας καθὼς ἔχετε 1 P 5,3
τύπον ἡμᾶς. πολλοὶ γὰρ περιπατοῦσιν οὓς 18 1 C 1,23
πολλάκις ἔλεγον ὑμῖν, νῦν δὲ καὶ κλαίων λέγω, G 6,12
τοὺς ἐχθροὺς τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ, ¹ὧν τὸ 19 R 16,18
τέλος ἀπώλεια, ὧν ὁ θεὸς ἡ κοιλία καὶ ἡ δόξα
ἐν τῇ αἰσχύνῃ αὐτῶν, οἱ τὰ ἐπίγεια φρονοῦν-
τες. ἡμῶν γὰρ τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρ- 20 E 2,6; C 3,1s
χει, ἐξ οὗ καὶ σωτῆρα ἀπεκδεχόμεθα Κύριον Hb 12,22
Ἰησοῦν Χριστόν, ὃς μετασχηματίσει τὸ σῶμα
τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν σύμμορφον τῷ σώματι 21 1 C 15,43-53

11 την εκ] των 1739*s Ψ 326 (G) 917-319 206r 1108ss 257 Kr bo | **12** ελαβ. + η ηδη δεδικαιωμαι P^{46} D*s *Ir* Ambst | και¹ > P^{46} S* 326 D*s 1912 623* vg syp ar co Tert Vict Hil Ambst Ef | και² > D¹*s sy ar co Tert Ef | Χυ] Κυ 1611 1867 syh* | Ιυ > B 33 D*s 2298 Cl Tert Vict Hil Ambst | **13** ουπω] ου P^{46} B 1739s Ψ 326 G 88 623s al. 920-226* al. 206s 440s al. 257s K lat syp ar co Tert Vict Χρ Ef | τοις δε] εις δε τα D*s lat | **14** εις] επι 6 P 104 D rel. pl. | ανω κλησ.] ανεγκλησιας Tert Oec° | τ. θυ > G 181 Cl Nov Vict | του, εν Χω Ιυ > P^{46} | **15** τελειοι + εν Χω Ιυ G | φρονουμεν S 326 1836s 506s L Cl | **16** εφθασατε P^{46} | στοιχ. + κανονι το αυτο φρονειν Ps 326 917 177 al. rel. sy | ~ το αυτο φρον. κ. τω αυτω (καν.) στοιχ. 104 1175s (Ds) 467 436 al. lat ar | **18** γαρ + aliter syh+ | λεγω + βλεπετε P^{46} | **20** γαρ] δε 88 436 vg sypi¹ hm ar sa Cl Ωρ Eus Χρ Ambst Ef | **21** ημων Mn Ιρ Tert Ωρ¹ Eus Ambst syi co] + εις το γενεσθαι αυτο 33-326 917 rel. syp ar Vict Aug |

τῆς δόξης αὐτοῦ, κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ δύ-
νασθαι αὐτὸν καὶ ὑποτάξαι αὐτῷ τὰ πάντα.
2 C 1,14 4 Ὥστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοὶ καὶ ἐπιπό-
1 Th 2,19s θητοι, χαρὰ καὶ στέφανός μου, οὕτως στήκετε
2 ἐν Κυρίῳ, ἀγαπητοί. Εὐοδίαν παρακαλῶ καὶ
Συντύχην παρακαλῶ τὸ αὐτὸ φρονεῖν ἐν Κυρίῳ.
1,27 3 ναὶ ἐρωτῶ καὶ σέ, γνήσιε σύζυγε, συλλαμβάνου
Ap 3,5; 20,13ss; 21,27 αὐταῖς, αἵτινες ἐν τῷ εὐαγγελίῳ συνήθλησάν
Ex 32,32 Ps 68,29 μοι μετὰ καὶ Κλήμεντος καὶ τῶν λοιπῶν συν-
L 10,20 εργῶν μου, ὧν τὰ ὀνόματα ἐν *βίβλῳ ζωῆς*.
3,1; 2 C 13,11 4 Χαίρετε ἐν Κυρίῳ πάντοτε· πάλιν ἐρῶ, χαί-
Hb 10,37 Ja 5,8s 5 ρετε. τὸ ἐπιεικὲς ὑμῶν γνωσθήτω πᾶσιν ἀνθρώ-
Ps 144,18 Mt 6,25-34 6 ποις· ὁ Κύριος ἐγγύς. ¹μηδὲν μεριμνᾶτε, ἀλλ' ἐν
C 4,2 1 P 5,7 παντὶ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ δεήσει μετὰ εὐχαριστί-
J 14,27 C 3,15 ας τὰ αἰτήματα ὑμῶν γνωριζέσθω πρὸς τὸν
7 Θεόν. καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ ἡ ὑπερέχουσα πάν-
τα νοῦν φρουρήσει τὰς καρδίας ὑμῶν καὶ τὰ
R 12,17 8 νοήματα ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Τὸ λοιπόν,
ἀδελφοί, ὅσα ἐστὶν ἀληθῆ, ὅσα σεμνά, ὅσα δί-
καια, ὅσα ἁγνά, ὅσα προσφιλῆ, ὅσα εὔφημα,
εἴ τις ἀρετὴ καὶ εἴ τις ἔπαινος, ταῦτα λογί-
1 Th 5,23 9 ζεσθε. ἃ καὶ ἐμάθετε καὶ παρελάβετε καὶ ἠκού-
R 16,17; 15,33 σατε καὶ εἴδετε ἐν ἐμοί, ταῦτα πράσσετε· καὶ
1 C 14,33 ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης ἔσται μεθ' ὑμῶν.
10 Ἐχάρην δὲ ἐν Κυρίῳ μεγάλως ὅτι ἤδη
ποτὲ ἀνεθάλετε τὸ ὑπὲρ ἐμοῦ φρονεῖν· ἐφ' ᾧ
1 T 6,6 11 καὶ ἐφρονεῖτε, ἠκαιρεῖσθε δέ. οὐχ ὅτι καθ' ὑστέ-
ρησιν λέγω· ἐγὼ γὰρ ἔμαθον ἐν οἷς εἰμι αὐτ-

1 αγαπητοι² + μου B 33 1912 sy co, > D* 209 Vict | **2** Ευωδ. P 81 917 915 623 1873ss 1835ss 462 255 al. | **3** σε > P^{46} | και² > Ds 1611 378 lat syp ar Ambst | λοιπων – ων] συνεργ. μου κ. των λοιπων ων P^{46} S* | **7** θυ] Χυ syh^{m} Amb Cy^{l} | νοηματα] σωματα G d m t Vict Pel, + κ. τα σωματα P^{46} | Χω] Κω P^{46} | **8** επαινος + επιστημης D*s vg^{l} Ambst | **10** ανεθαλατε P^{46}, εθαλατε D* | το του G |

suae, secundum operationem, qua etiam possit
subicere sibi omnia.

4,1-9 ***Commendatio pacis et perfectionis***

Itaque, fratres mei carissimi et desidera- 4
tissimi, gaudium meum et corona mea, sic
state in Domino, carissimi: Evodiam rogo 2
et Syntychen deprecor idipsum sapere in Do-
mino. Etiam rogo et te, germane compar, adiuva 3
illas, quae mecum laboraverunt in evangelio
cum Clemente et ceteris adiutoribus meis,
quorum nomina sunt in libro vitae.

Gaudete in Domino semper, iterum dico: 4
gaudete. Modestia vestra nota sit omnibus ho- 5
minibus: Dominus prope est. ꜝNihil solliciti sitis; 6
sed in omni oratione et obsecratione cum gratia-
rum actione petitiones vestrae innotescant apud
Deum. Et pax Dei, quae exsuperat omnem sen- 7
sum, custodiat corda vestra et intellegentias
vestras in Christo Iesu. De cetero, fratres, quae- 8
cumque sunt vera, quaecumque pudica, quae-
cumque iusta, quaecumque sancta, quaecumque
amabilia, quaecumque bonae famae, si qua vir-
tus, si qua laus disciplinae, haec cogitate. Quae 9
et didicistis et accepistis et audistis et vidistis
in me, haec agite, et Deus pacis erit vobiscum.

4,10-20 ***Gratiarum actio***

Gavisus sum autem in Domino vehementer, 10
quoniam tandem aliquando refloruistis pro me
sentire, sicut et sentiebatis, occupati autem

21 operat. + suam F*DM Ambst Aug | **4,1** desiderant. *codd.* d f g Ambst | meum > DGWi d g Vict Ambst Aug | **2** Eu(c)hodiam *codd. pl.* | **3** te + carissime DT Pel | **7** sensum] intellectum D g Vict Aug[1], mentem m Or Amb Ambst Sed | intelleg.] corpora vestra D d g m Vict Pel | **8** disciplinae > R | **9** pacis + et dilectionis M Sing Pel

1 2C 1,14; 1Th 2,19s | **3** Ps 68,29; L 10,20; | **4** Ph 3,1 | **5** Hb 10,37; Ja 5,8s | **6** Mt 6,25-34; R 12,12 | **7** J 14,27; C 3,15 | **8** R 12,17 | **9** R 6,17; 16,20; 1Th 5,23

11 eratis. Non quasi propter penuriam dico; ego
enim didici, in quibus sum, sufficiens esse.
12 Scio et humiliari, scio et abundare; ubique
et in omnibus institutus sum, et satiari et
13 esurire, et abundare et penuriam pati. Omnia
14 possum in eo, qui me confortat. Verumtamen
bene fecistis communicantes tribulationi meae.
15 Scitis autem et vos, Philippenses, quod in prin-
cipio evangelii, quando profectus sum a Ma-
cedonia, nulla mihi ecclesia communicavit in
16 ratione dati et accepti, nisi vos soli; quia et
Thessalonicam semel et bis in usum mihi mi-
17 sistis. Non quia quaero datum, sed requiro
18 fructum abundantem in ratione vestra. Habeo
autem omnia et abundo, repletus sum, acceptis
ab Epaphrodito quae misistis, ***odorem suavitatis,***
19 hostiam acceptam, placentem Deo. Deus autem
meus impleat omne desiderium vestrum secun-
dum divitias suas in gloria in Christo Iesu.
20 Deo autem et Patri nostro gloria in saecula
saeculorum. Amen.

4,21-23 ***Epilogus***

21 Salutate omnem sanctum in Christo Iesu.
22 Salutant vos qui mecum sunt fratres. [1]Salu-
tant vos omnes sancti, maxime autem qui de
Caesaris domo sunt.
23 Gratia Domini nostri Iesu Christi cum spi-
ritu vestro. Amen.

12 et[1] > RWi c | institutus] imbutus D d g Or Ambst Aug | et abundare[2] > A | **15** vos > D | **16** et[1]] in D, + in M d g Ambst | in usum mihi] usibus meis D (g) r Ambst | **17** rationem vestram *AF-MRZ* g Ambst | **18** acceptis] accipiens D d g Or Pel | misistis + in FDOUWiW Or Ambst | **19** gloriam FHZ* Th | **23** nostri > A d g

12 2C 6,10 | **13** 2C 12,10; 2T 4,17 | **14** Hb 10,33 | **15** 2C 11,9 | **17** 1C 9,11 | **18** Ph 2,25; Ex 29,18; Ez 20,41 | **22** Ph 1,13 | **23** G 6,18

ἀρκης εἶναι. οἶδα καὶ ταπεινοῦσθαι, οἶδα καὶ 12 2 C 6,10
περισσεύειν· ἐν παντὶ καὶ ἐν πᾶσιν μεμύημαι,
καὶ χορτάζεσθαι καὶ πεινᾶν, καὶ περισσεύειν καὶ
ὑστερεῖσθαι. πάντα ἰσχύω ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντί 13 2 C 12,10 2 T 4,17
με. πλὴν καλῶς ἐποιήσατε συγκοινωνήσαντές 14
μου τῇ θλίψει. Οἴδατε δὲ καὶ ὑμεῖς, Φιλιππή- 15 2 C 11,9
σιοι, ὅτι ἐν ἀρχῇ τοῦ εὐαγγελίου, ὅτε ἐξῆλθον
ἀπὸ Μακεδονίας, οὐδεμία μοι ἐκκλησία ἐκοινώ-
νησεν εἰς λόγον δόσεως καὶ λήμψεως εἰ μὴ ὑμεῖς
μόνοι, ὅτι καὶ ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ ἅπαξ καὶ δὶς 16
εἰς τὴν χρείαν μοι ἐπέμψατε. οὐχ ὅτι ἐπιζητῶ 17 1 C 9,11
τὸ δόμα, ἀλλὰ ἐπιζητῶ τὸν καρπὸν τὸν πλεο-
νάζοντα εἰς λόγον ὑμῶν. ἀπέχω δὲ πάντα καὶ 18 Ex 29,18 Ex 20,41
περισσεύω· πεπλήρωμαι δεξάμενος παρὰ Ἐπα- 2,25
φροδίτου τὰ παρ᾽ ὑμῶν, *ὀσμὴν εὐωδίας*, θυσίαν
δεκτήν, εὐάρεστον τῷ Θεῷ. ὁ δὲ Θεός μου πλη- 19
ρώσει πᾶσαν χρείαν ὑμῶν κατὰ τὸ πλοῦτος αὐτοῦ
ἐν δόξῃ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. τῷ δὲ Θεῷ καὶ πατρὶ 20
ἡμῶν ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.
Ἀσπάσασθε πάντα ἅγιον ἐν Χριστῷ Ἰη- 21
σοῦ. ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ σὺν ἐμοὶ ἀδελφοί.
ἀσπάζονται ὑμᾶς πάντες οἱ ἅγιοι, μάλιστα δὲ 22 1,13
οἱ ἐκ τῆς Καίσαρος οἰκίας.
Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ 23
τοῦ πνεύματος ὑμῶν· ἀμήν.

---

13 με + Χω 6 P-81 G rel. sy Ωϱ | 15 δε > P^{46} D^{1*} 917 69 1611 syh ar Ef Thdt | μονον P^{46}, > A* | 16 εις > P^{46} A 104s 81 D* 1912 467 330 sypi ar Vict Ambst | μοι] μου P D L g (sypi) ar co Ambst Aug Ef | 17 επιζητω 1⁀2 P^{46} | 18 πεπληϱ. + δε P^{46} | υμων + πεμφθεντα (D*)s vg syp sa Cyp Vict Ambst Ef, + εις 33 467 Ef | 19 πληϱωσαι 1739s Ψ-81 D*s 547s 69s 1319-38 1891 440s 1518s 913ss lat Χϱ Cy Vict Ambst | τον πλουτον Ψsss 917 rel. pl. | 20 η > 917 489 337s 1867 | 22 δε > 33 81 256s 1831 43 L syp ar bo Thdt Ambst Ef | 23 Κυ + ημων P^{46} P D^{1} 88s 5 489 920 241s 206-1891 383 vg sy co Thdt Ambst | τ. πνς] παντων Ψ 917ss 915-462 rel. pl. L syp | αμην > B 1739s G 1836 syi sa Ambst Χϱ |

ΠΡΟΣ ΚΟΛΟΣΣΑΕΙΣ

E 1,1 1 Παῦλος ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ διὰ θε-
R 1,7 E 1,2 2 λήματος Θεοῦ καὶ Τιμόθεος ὁ ἀδελφὸς ˹τοῖς
ἐν Κολοσσαῖς ἁγίοις καὶ πιστοῖς ἀδελφοῖς ἐν
Χριστῷ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πα-
τρὸς ἡμῶν.
E 1,16 1 Th 1,2s 3 Εὐχαριστοῦμεν τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ τοῦ Κυ-
ρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πάντοτε περὶ ὑμῶν
E 1,15 1 C 13,13 4 προσευχόμενοι, ἀκούσαντες τὴν πίστιν ὑμῶν ἐν
Χριστῷ Ἰησοῦ καὶ τὴν ἀγάπην ἣν ἔχετε εἰς πάν-
1 P 1,4 E 1,13.13 5 τας τοὺς ἁγίους ˹διὰ τὴν ἐλπίδα τὴν ἀποκει-
μένην ὑμῖν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἣν προηκούσατε
1 T 3,16 E 1,13 6 ἐν τῷ λόγῳ τῆς ἀληθείας τοῦ εὐαγγελίου ˹τοῦ
παρόντος εἰς ὑμᾶς, καθὼς καὶ ἐν παντὶ τῷ
κόσμῳ ἐστὶν καρποφορούμενον καὶ αὐξανόμε-
νον καθὼς καὶ ἐν ὑμῖν, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἠκού-
7 σατε καὶ ἐπέγνωτε τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ ἐν
ἀληθείᾳ· καθὼς ἐμάθετε ἀπὸ Ἐπαφρᾶ τοῦ

---

1 ~ Ιυ Χυ 6 104s I D[1] 917-1518 257 rel. sypi ar Ef| **2** Κολασσ. (P[46]) 1739s 33-326 81 I 917[a] 623[a] 920 pl. 206-242 al. 440ss 1611[r] K[r] | Χω + Ιυ A 33 104 D*s 1838s lat syp bo | ημων + κ. Κυ Ιυ Χυ Sss 6 104s I 88s 1838 920 547ss 206[r] 1108ss 257[a] K[r] ar[1] bo (P syh*) | **3** και] τω D*s 2005, > BC* 1739 d g syp co Ef Ambst Aug| Χυ > B 1739 | περι] υπερ B 33s 81 D*s 1838s 547 69s 296 co | **4** Χω] Κω S*A | ην εχετε] την 1739s Ψ 917[a] 623ss al. 920s 241-177 242 rel. pl. syp, > B | **5** ηκουσατε *Mn 919 vg sa* | **6** *κοσμω + και 6 Ψ Gs 181 623 al. 920* pl. 206 rel. vg syp Ef Ambst | κ. αυξανομ. > 6 917sss 623[a] 920sss 1-177 242 pl. 216[a] 1108ss 257[a] KL al. | ~ αυξαν. καρποφορ. sy ar Ef | **7** καθως + και 1739s Ψsss 917-256 206[r] K[r] |

EPISTULA

BEATI PAULI APOSTOLI

AD COLOSSENSES

1,1-8 *Exordium*

PAULUS apostolus Iesu Christi per volun- 1
tatem Dei et Timotheus frater ˡeis, qui sunt 2
Colossis, sanctis et fidelibus fratribus in Christo
Iesu. Gratia vobis et pax a Deo Patre nostro
et Domino Iesu Christo.
Gratias agimus Deo et Patri Domini nostri 3
Iesu Christi semper pro vobis orantes, audi- 4
entes fidem vestram in Christo Iesu et dile-
ctionem, quam habetis in sanctos omnes ˡprop- 5
ter spem, quae reposita est vobis in caelis,
quam audistis in verbo veritatis evangelii,
ˡquod pervenit ad vos, sicut et in universo 6
mundo est et fructificat et crescit sicut in
vobis ex ea die, qua audistis et cognovistis
gratiam Dei in veritate, sicut didicistis ab 7

---

1 Iesu Chr. HUCsW] ~ *rel.* | **2** eis] his *codd.* d f g Ambst Pel | Colosenses DL^c, -sis HU*Z*Th Pel | gratia ⌒ gratias (3) F*Z* | et domino Iesu Chr. > *codd.* d Ambst | **3** domino nostro Iesu Chr. F, > Z^c Kss c d g Aug Pel | **4** audita fide vestra D Ambst Sed | ~ *omnes sanctos FDL-R d f g Ambst | **5** vobis > F | **6** et^1 > DM*Z* | sicut + et DR g Ambst Aug | in vobis] et nobis F | ~ qua aud. die AU*Z^{c}BV Pel

---

1 E 1,1 | **2** E 1,2; R 1,7 | **4** E 1,15; Phm 5; 1 C 13,13; 1 Th 1,3 | **5** 1 P 1,4; E 1,13.18; Hb 6,18s | **6** T 1,3.16; E 1,13 | **7** C 4,12; Phm 23

Epaphra carissimo conservo nostro, qui est
8 fidelis pro vobis minister Christi Iesu, qui
etiam manifestavit nobis dilectionem vestram
in spiritu.

1,9-23 *Christi excellentia et opus*

9 Ideo et nos, ex qua die audivimus, non
cessamus pro vobis orantes et postulantes ut
impleamini agnitione voluntatis eius, in omni
10 sapientia et intellectu spiritali, ut ambuletis
digne Deo per omnia placentes, in omni opere
bono fructificantes et crescentes in scientia
11 Dei, in omni virtute confortati secundum po-
tentiam claritatis eius in omni patientia et
12 longanimitate cum gaudio gratias agentes Deo
Patri, qui dignos nos fecit in partem sortis
13 sanctorum in lumine, qui eripuit nos de po-
testate tenebrarum et transtulit in regnum
14 Filii dilectionis suae, in quo habemus redemp-
tionem per sanguinem eius, remissionem pec-
catorum.
15 Qui est imago Dei invisibilis, primogenitus
16 omnis creaturae, quoniam in ipso condita sunt
universa in caelis et in terra, visibilia et invi-

7 cariss. + et ZTh | Jesu * > D e g Ambst Pel | **9** impleam. + in A*DCs | *agnitionem HLR g | **10** *am*bul. + in dilectione FM | in^2 > A | **11** clarit.] gloriae L^o d g Ambst Var | **12** deo + et DHTh Var Pel, > AG d Ambst | dignos nos fecit] vocavit nos D d f g Ambst Var Pel | **14** per sang. eius] et DLWi Z*B, in HR (Pel), > rel. | **15** omnis] omni AMZ^c, universae D g Amb Ambst Aug | **16** quoniam] quia *codd.* | universa + et A | et^1 + quae L^o Vict Vig

8 R 15,30 | **9** E 1,8s.15ss; Ph 1,9 | **10** E 1,17; 2,10; 4,1; Ph 1,27 | **11s** E 1,11.18s; 3,16 | **12** A 20.32; 1P 1,4 | **13** E 1,6.21; 2.2; L 22,53 | **14** E 1,7 | **15** Hb 1,3; 2C 4,4; Ap 3,14; J 1,18; 1 T 6,16 | **16** J 1,3.10; E 1,10.21

ἀγαπητοῦ συνδούλου ἡμῶν, ὅς ἐστιν πιστὸς 4,12
ὑπὲρ ἡμῶν διάκονος τοῦ Χριστοῦ, ὁ καὶ δη- 8
λώσας ἡμῖν τὴν ὑμῶν ἀγάπην ἐν πνεύματι.
Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἠκού- 9 E 1,8s. 15ss Ph 1,9
σαμεν, οὐ παυόμεθα ὑπὲρ ὑμῶν προσευχόμενοι
καὶ αἰτούμενοι ἵνα πληρωθῆτε τὴν ἐπίγνωσιν
τοῦ θελήματος αὐτοῦ ἐν πάσῃ σοφίᾳ καὶ συν-
έσει πνευματικῇ, περιπατῆσαι ἀξίως τοῦ Κυ- 10 E 1,17; 2,10; 4,1
ρίου εἰς πᾶσαν ἀρεσκείαν, ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ Ph 1,27
καρποφοροῦντες καὶ αὐξανόμενοι τῇ ἐπιγνώσει
τοῦ Θεοῦ, ἐν πάσῃ δυνάμει δυναμούμενοι κατὰ 11 1 C 1,5 E 1,18s; 3,16
τὸ κράτος τῆς δόξης αὐτοῦ εἰς πᾶσαν ὑπομο-
νὴν καὶ μακροθυμίαν, μετὰ χαρᾶς [1]εὐχαρισ- 12 E 1,11.18
τοῦντες τῷ πατρὶ τῷ ἱκανώσαντι ἡμᾶς εἰς τὴν
μερίδα τοῦ κλήρου τῶν ἁγίων ἐν τῷ φωτί· ὃς 13 2,15; L 22,53 E 2,2; 6,12; 1,6s
ἐρύσατο ἡμᾶς ἐκ τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους καὶ
μετέστησεν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ υἱοῦ τῆς ἀγά-
πης αὐτοῦ, ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρωσιν, τὴν 14 E 1,7
ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν.
Ὅς ἐστιν εἰκὼν τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀοράτου, 15 Hb 1,3 2 C 4,4
πρωτότοκος πάσης κτίσεως, ὅτι ἐν αὐτῷ ἐκτίσ- 16 1 T 6,16 J 1,3 10.18
θη τὰ πάντα τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ E 1,10.21
ἐπὶ τῆς γῆς, τὰ ὁρατὰ καὶ τὰ ἀόρατα, εἴτε

ημων[2]] υμων C 1739 33ss 1174s 181ss 489s 920-1 al. rel. pl. d vg sy ar co Ef Ambst | 9 και αιτουμενοι > B K | τη επιγνωσει I D[c] 69s 436 440 | 10 περιπατ. + υμας Pss 917[s] 623-177 al. 206 rel. | Κυ] θυ 81 cdm vg syp | εις την επιγνωσ. 326 D[c] 917[s] 623 pl. 920-462 rel. pl., εν τη επ. S[c] 6 Ψs 1175 330 1612 2005 | 12 ευχαριστ. + αμα P[46] B | τω[1] + θω και C[c] 6 104s 81[c] I 181s 467sss 1319[s] 429s 2s 440ss 2005[c] 257s al. vg[1] syh[+] Ambst (S 69 syp ar Or, G) | ικανωσ.] καλεσαντι 33 1175 D*s 436 ar sa Ambst Pel. καλεσ. κ. ικανωσ. B | υμας BS 1739 P 104 467 547 337s 440 syh[m] ar[1] sa Did Ef Ambst Pel | 14 εσχομ. B 635 co Ef | απολυτρ. + δια τ. αιματος αυτου 1912 2143 330 255 206 491ss 1518 2005 383 al. syh ar Thdt Ef | 15 πρωτοτοκος-εκτισται (16) > Mn | 16 τα[2.3] > P[46] BS* 1739s 33s (D*s 69, Ψ) Ωρ[1] Cy |

θρόνοι εἴτε κυριότητες εἴτε ἀρχαὶ εἴτε ἐξου-
σίαι· τὰ πάντα δι᾽ αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν ἔκτισ-
Pr 8,25ss E 1,22 17 ται. καὶ αὐτός ἐστιν πρὸ πάντων καὶ τὰ πάντα
1,15; E 1,22; 4,15; 5,23 18 ἐν αὐτῷ συνέστηκεν, καὶ αὐτός ἐστιν ἡ κεφαλὴ
A 4,2; 26,23 τοῦ σώματος, τῆς ἐκκλησίας· ὅς ἐστιν ἀρχή,
Ap 1,5 πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν, ἵνα γένηται ἐν
C 2,9; E 1,23 J 1,16 19 πᾶσιν αὐτὸς πρωτεύων, ὅτι ἐν αὐτῷ εὐδόκησεν
E 1,7.10; 2,13ss 20 πᾶν τὸ πλήρωμα κατοικῆσαι ꜌καὶ δι᾽ αὐτοῦ ἀπο-
1 J 2,2 καταλλάξαι τὰ πάντα εἰς αὐτόν, εἰρηνοποιήσας
διὰ τοῦ αἵματος τοῦ σταυροῦ αὐτοῦ, δι᾽ αὐτοῦ
εἴτε τὰ ἐπὶ τῆς γῆς εἴτε τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.
E 2,1.12;4,18 R 5,10 21 Καὶ ὑμᾶς ποτε ὄντας ἀπηλλοτριωμένους καὶ
ἐχθροὺς τῇ διανοίᾳ ἐν τοῖς ἔργοις τοῖς πονη-
E 2,11.14.16; 5,27 22 ροῖς, νυνὶ δὲ ἀποκατήλλαξεν ἐν τῷ σώματι τῆς
σαρκὸς αὐτοῦ διὰ τοῦ θανάτου, παραστῆσαι
ὑμᾶς ἁγίους καὶ ἀμώμους καὶ ἀνεγκλήτους κατ-
Mc 16,15 1 T 3,16 23 ενώπιον αὐτοῦ, εἴ γε ἐπιμένετε τῇ πίστει τεθε-
E 3,17 μελιωμένοι καὶ ἑδραῖοι καὶ μὴ μετακινούμενοι
Hb 3,14 ἀπὸ τῆς ἐλπίδος τοῦ εὐαγγελίου οὗ ἠκούσατε,
τοῦ κηρυχθέντος ἐν πάσῃ κτίσει τῇ ὑπὸ τὸν
οὐρανόν, οὗ ἐγενόμην ἐγὼ Παῦλος διάκονος.
E 3,1.13 24 Νῦν χαίρω ἐν τοῖς παθήμασιν ὑπὲρ ὑμῶν,
καὶ ἀνταναπληρῶ τὰ ὑστερήματα τῶν θλίψεων
τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ σαρκί μου ὑπὲρ τοῦ σώ-

---

17 τα > 33* Ds | εν > P^{46} G | **18** εστιν[2] + η P^{46} B 1739s 104 81 467 296 216 | *απαρχη* 33 917 1898s Xϱ | εκ > P^{46} S* Iϱ[1] Eus Ef | **19** πληρωμα + τ. θεοτητος 1311 255 823 vg[1] ar Eus (Ef) | **20** δι αυτου[2] > B 1739 81 I D*s 467 436s L lat ar sa Ωϱ Ef Ambst | της > P^{46} B 919 1831 | **21** τ. διανοιας υμων (P D*)G, d Iϱ Hil Ambst Pel (αυτου) | **22** αποκατηλλαγητε P^{46} B 33 Ef, -αλλαγεντες D*s Iϱ (Ambst) | τ. σαρκος > Mn | θανατου + αυτου SAs 326 81 88 467s 920 330 38 255 206ss 35 1518 257s al. syph[+] ar co Iϱ Ef | **23** και[2] > P^{46} 33 489 | παση + τη 1739s Pss 81 1912 1836s 623* 920 pl. rel. | διακον.] κηρυξ. κ. αποστολος S*P, *pr.* A syh[m] | **24** *inc.* ος νυν Ds lat Ambst Pel | *παθημ.* + μου S[c] 81 1912 226 330 38 440ss 2005 1867 syh ar sa Xϱ | υπερ[1] > S* 69* L |

sibilia, sive throni, sive dominationes, sive prin-
cipatus sive potestates: omnia per ipsum, et
in ipso creata sunt, [1]et ipse est ante omnes, et 17
omnia in ipso constant. Et ipse est caput cor- 18
poris ecclesiae, qui est principium, primogenitus
ex mortuis, ut sit in omnibus ipse primatum
tenens. quia in ipso complacuit omnem pleni- 19
tudinem inhabitare, et per eum reconciliare 20
omnia in ipsum, pacificans per sanguinem crucis
eius, sive quae in terris, sive quae in caelis sunt.

Et vos cum essetis aliquando alienati et 21
inimici sensu in operibus malis, nunc autem 22
reconciliavit in corpore carnis eius per mortem,
exhibere vos sanctos et immaculatos et irre-
prehensibiles coram ipso; si tamen permanetis 23
in fide fundati et stabiles et immobiles a spe
evangelii, quod audistis, quod praedicatum est
in universa creatura, quae sub caelo est, cuius
factus sum ego Paulus minister.

1,24-2,23 ***Apostoli sollicitudo et praemonitio contra falsos doctores***

Qui nunc gaudeo in passionibus pro vobis 24
et adimpleo ea, quae desunt passionum Christi
in carne mea pro corpore eius, quod est ec-

---

16 in ipso] in ipsum

---

19 plenitud. + divinitatis FDMOU°WiT | habitare ADHOWiZ*B f g Tert Vict Hil Ambst] + corporaliter FMT Pel | **20** reconciliari A°HL°OCsB g | ~ caelis, terris FORWiK f(g) Hil Amb Ambst Pel | **21** sensus FDLMWiZ* d g Tert Hil Pel] + eius D Wi d m Hil Ambst Pel | **22** exhibete D m Aug | irrepreh.] sine crimine D d g Ir

---

17 Pr 8,25ss; E 1,22; Hb 1,3 | **18** E 1,22; 4,15; 5,23; A 26,23; 1 C 15,20; R 8,29; Ap 1,5 | **19** C 2,9; E 1,23; J 1,14.16 | **20** E 1,7.10; 2,13ss; 1 J 2,2 | **21** E 2,1.12; 4,18; R 5,10 | **22** E 2,13-18; 5,27; Ph 2,15 | **23** E 3,17; Hb 3,14; Mc 16,15; 1 T 3,16; R 10,18 | **24** E 3,1.13; Ph 2,17; 1 Th 3,10; A 9,16

25 clesia, cuius factus sum ego minister secundum
dispensationem Dei, quae data est mihi in vos,
26 ut impleam verbum Dei: mysterium, quod abs-
conditum fuit a saeculis et generationibus,
27 nunc autem manifestatum est sanctis eius, ¹qui-
bus voluit Deus notas facere divitias gloriae
sacramenti huius in gentibus, quod est Christus
28 in vobis, spes gloriae, ¹quem nos annuntiamus,
corripientes omnem hominem et docentes om-
nem hominem in omni sapientia, ut exhibeamus
29 omnem hominem perfectum in Christo Iesu, in
quo et laboro, certando secundum operationem
eius, quam operatur in me in virtute.
2 Volo enim vos scire qualem sollicitudinem ha-
beam pro vobis et pro iis, qui sunt Laodiciae,
et quicumque non viderunt faciem meam in
2 carne, ¹ut consolentur corda ipsorum, instructi
in caritate et in omnes divitias plenitudinis
intellectus, in agnitionem mysterii Dei Patris et
3 Christi Iesu, in quo sunt omnes *thesauri sa-*

---

25 ∼ minister ego FM
vos] vobis DL-RWiZKss c g
26 fuit] est Z* g Amb Pel | et] in FM
manifestum DOUT* ft Hil | sacramenti] mysterii D d g Ambst Pel
28 omnem hom.² > FLMRT d f g Ambst Pel
29 quo] *quod g¹
certando] contendens D Pel Sed
2,1 scire + fratres D
pro²] de D Pel, > L* g | iis] his *codd.*
Laudic A*Z*(D)
2 agnitione AFHLORU*Z*KV c, ad cognoscendum mysterium D Pel (Ambst) | patris et > Hil Pel
et²] + domini HTh dm, > AFGL*MRWiZKss c f

---

25 E 2,2.7s | **26** R 16,25s; E 3,3.5.9s; 1 C 2,7
27 E 1,18; 3,9; 1 P 1,21
28 E 4,13; C 3,16
2,1 C 4,12; Ap 1,11; 3,14
2 E 3,18s; C 1,26s
3 Is 45,3; Pr 2,3s; 1 C 1,24.30

ματος αὐτοῦ, ὅ ἐστιν ἡ ἐκκλησία, ¹ἧς ἐγενόμην 25 E 3,2.7s
ἐγὼ διάκονος κατὰ τὴν οἰκονομίαν τοῦ Θεοῦ τὴν
δοθεῖσάν μοι εἰς ὑμᾶς πληρῶσαι τὸν λόγον τοῦ
Θεοῦ, τὸ μυστήριον τὸ ἀποκεκρυμμένον ἀπὸ 26 R 16,25s E 3,3.5.9s
τῶν αἰώνων καὶ ἀπὸ τῶν γενεῶν – νῦν δὲ ἐφα-
νερώθη τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ, οἷς ἠθέλησεν ὁ Θεὸς 27 1 T 1,1 R 16,25 E 3,9; 1,18
γνωρίσαι τί τὸ πλοῦτος τῆς δόξης τοῦ μυστη-
ρίου τούτου ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ὅς ἐστιν Χριστὸς ἐν
ὑμῖν, ἡ ἐλπὶς τῆς δόξης· ὃν ἡμεῖς καταγγέλλομεν 28 1,22 E 4,13
νουθετοῦντες πάντα ἄνθρωπον καὶ διδάσκοντες
πάντα ἄνθρωπον ἐν πάσῃ σοφίᾳ, ἵνα παραστή-
σωμεν πάντα ἄνθρωπον τέλειον ἐν Χριστῷ· εἰς 29 Ph 4,13 E 3,7.20
ὃ καὶ κοπιῶ ἀγωνιζόμενος κατὰ τὴν ἐνέργειαν
αὐτοῦ τὴν ἐνεργουμένην ἐν ἐμοὶ ἐν δυνάμει.

Θέλω γὰρ ὑμᾶς εἰδέναι ἡλίκον ἀγῶνα ἔχω 2
ὑπὲρ ὑμῶν καὶ τῶν ἐν Λαοδικείᾳ καὶ ὅσοι οὐχ
ἑώρακαν τὸ πρόσωπόν μου ἐν σαρκί, ἵνα πα- 2 1,26; E 3,18s
ρακληθῶσιν αἱ καρδίαι αὐτῶν, συμβιβασθέντες
ἐν ἀγάπῃ καὶ εἰς πᾶν πλοῦτος τῆς πληροφορίας
τῆς συνέσεως, εἰς ἐπίγνωσιν τοῦ μυστηρίου τοῦ
Θεοῦ, Χριστοῦ, ¹ἐν ᾧ εἰσιν *πάντες οἱ θησαυροὶ* 3 1,27; Is 45,3 Pr 2,3s E 3,19 1 C 1,24.30

---

25 εγω + Παυλος S*A 33s 1912 241 330 ar | **26** νυν δε] ο νυν 1175 H 467 489 69 436 syh* ar Cl Did | εφαν.] εγνωρισθη 2005 syh* | αγιοις] αποστολοις G | **27** τις ο πλ. SsPss 81 489 337ss al. 1891 440ss Χρ Cy | τουτου] τ. θυ D*s 1831 Eus Hil Ambst, αυτου ar Cy | ος] ο *P*[46] BAss 33s G lat | **28** παντα ανθρ.[2] > 33 236 D*s 88 330 257 sa Cl | σοφια + πνευματικη G d | Χω + Ιυ 6 P-1175 917-919 547-263 al. 206 rel. vg (syp) ar sa | **2,1** γαρ] δε H 88 467 489 69s 1319sss syh[m] | Λαοδικ. + κ. των εν Ιεραπολει 104 88s 467 330 823 syh[+] | εωρακαν *P*[46] BS*-6 33s 1175s 048 D* 927 263] -ρακασιν rel. | **2** συμβιβασθεντων Ψs 81 G-915 623-794 al. 206 rel. | παντα πλουτον P-1175 D rel. | παν + το CA 424[c] 33 81 (D*) | θυ Χυ *P*[46] B Hil] > Χυ 6s P H 1912 sa[1], θυ ο εστιν Χς D* Var Aug Pel (Ef), θυ (πατρος) εν Χω (Ιυ) 33 ar Cl Ambst, θυ πατρος (τ.) Χυ (S*)CA 048 sa[1] bo, θυ και πατρ. και του Χυ (Ψ)ss 917[s] 623 pl. 1835 pl. 206[s] 323[s] 1518 1108s 913[s] K[r] sy(p)h[+] |

R 16,18 4 τῆς *σοφίας* καὶ γνώσεως *ἀπόκρυφοι*. Τοῦτο δὲ
E 4,17; 5,6 λέγω ἵνα μηδεὶς ὑμᾶς παραλογίζηται ἐν πιθα-
1 C 5,3 5 νολογίᾳ. εἰ γὰρ καὶ τῇ σαρκὶ ἄπειμι, ἀλλὰ τῷ
14,40 πνεύματι σὺν ὑμῖν εἰμι, χαίρων καὶ βλέπων
ὑμῶν τὴν τάξιν καὶ τὸ στερέωμα τῆς εἰς Χρισ-
τὸν πίστεως ὑμῶν.

E 4,17 6 Ὡς οὖν παρελάβετε τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν
E 3,17 7 τὸν Κύριον, ἐν αὐτῷ περιπατεῖτε, ˈἐρριζωμένοι
2,20.22 καὶ ἐποικοδομούμενοι ἐν αὐτῷ καὶ βεβαιούμε-
νοι ἐν τῇ πίστει καθὼς ἐδιδάχθητε, περισ-
E 5,6 8 σεύοντες ἐν εὐχαριστίᾳ. Βλέπετε μή τις ὑμᾶς
ἔσται ὁ συλαγωγῶν διὰ τῆς φιλοσοφίας καὶ
2,20 κενῆς ἀπάτης κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρώ-
πων, κατὰ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου καὶ οὐ κατὰ
2,17 9 Χριστόν· ὅτι ἐν αὐτῷ κατοικεῖ πᾶν τὸ πλή-
J 1,14.16 ρωμα τῆς θεότητος σωματικῶς, καί ἐστε ἐν
E 1,21 10 αὐτῷ πεπληρωμένοι, ὅς ἐστιν ἡ κεφαλὴ πάσης
1 P 3,21 11 ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας, ἐν ᾧ καὶ περιετμήθητε πε-
R 2,29 ριτομῇ ἀχειροποιήτῳ ἐν τῇ ἀπεκδύσει τοῦ σώ-
ματος τῆς σαρκός, ἐν τῇ περιτομῇ τοῦ Χριστοῦ,
3,1; R 6,4 12 ˈσυνταφέντες αὐτῷ ἐν τῷ βαπτίσματι, ἐν ᾧ καὶ
E 1,19s συνηγέρθητε διὰ τῆς πίστεως τῆς ἐνεργείας τοῦ
E 2,1.5 13 Θεοῦ τοῦ ἐγείραντος αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. καὶ ὑμᾶς
νεκροὺς ὄντας τοῖς παραπτώμασιν καὶ τῇ ἀκρο-
βυστίᾳ τῆς σαρκὸς ὑμῶν, συνεζωοποίησεν ὑμᾶς

4 δε > *P*[46] BS*A* 81 1898 1831 1611 sa Ambst Aug | μηδεις] μη τις 6 Ψss G-915 623-177 642 rel. | **7** εν[2] > B 33 326 81 H D* 1873sss 1319sss vg | τη > CA I 917sss 623s 1311 | περισσευ. S*sss 33 1175s I 88 1912 623s 69s 263s 635 vg[1]] + εν αυτω S[c] D* 1 e f vg[1] syh[m], εν αυτη 048 rel. Ambst Ef | **8** και[1]] ως Mn | **10** ος] ο *P*[46] B 33 Ds[1] Hil | αρχης κ. εξουσ.] εκκλησιας D[1]* (S*) | **11** σωματ. + τ. αμαρτιων Ψss 917-547 1-462 1311 rel. syp | **12** βαπτισμω *P*[46] BS[c] 1739 424[c] D*s 1319ss | συνηγερθημεν C Or | **13** οντας BS*Ψs 1175s D[c] 1912 467 489 226ss 1319-38 323 35 al.] + εν *P*[46] rel. | υμας[2]] ημας *P*[46] B 33 88 1 337ss 206ss 2 491s 1245, > S[c] Pss Ds 467 547s al. 216 1518 2005 vg ar Tert |

pientiae et scientiae absconditi. Hoc autem 4
dico, ut nemo vos decipiat in sublimitate ser-
monum. Nam etsi corpore absens sum, sed 5
spiritu vobiscum sum gaudens et videns or-
dinem vestrum et firmamentum eius, quae in
Christo est, fidei vestrae.

Sicut ergo accepistis Iesum Christum Do- 6
minum, in ipso ambulate ˡradicati et superae- 7
dificati in ipso et confirmati fide, sicut et di-
dicistis, abundantes in illo in gratiarum actione.
Videte ne quis vos decipiat per philosophiam 8
et inanem fallaciam secundum traditionem ho-
minum, secundum elementa mundi, et non se-
cundum Christum; quia in ipso inhabitat omnis 9
plenitudo divinitatis corporaliter, et estis in 10
illo repleti, qui est caput omnis principatus
et potestatis; in quo et circumcisi estis circum- 11
cisione non manu facta in exspoliatione corporis
carnis, sed in circumcisione Christi; consepulti 12
ei in baptismo, in quo et resurrexistis per fi-
dem operationis Dei, qui suscitavit illum a
mortuis. Et vos cum mortui essetis in delictis 13
et praeputio carnis vestrae, convivificavit cum

3 et scientiae > R Amb
4 decip.] circumveniat D d Ambst Aug Pel
subtilitate (A)FDGHL°MWiTh d Ambst Pel
5 vestrum + et supplens id quod deest utilitati fidei vestrae T Ambst (H Pel)
6 ~ Chr. Iesum AGHRWiZB f Ambst Pel
dom. + nostrum DOZCsThKss c Aug
7 in illo ZKV] > *rel.*
actionem FHLMRZ* d
9 habitat F*DLssZ d f Cyp Amb Ambst
11 exspoliationem F*B Cyp Ambst Hier
sed > AFLORBV d f g Ambst Aug
12 operat.] resurrectionis Cs
13 ~ essetis mort. FM | vivific. D g Ambst

4 R 16,18; E 5,6 | 5 1 C 5,3; Ph 1,27; 2,12 | 7 E 2,20ss; 3,17; Jud 20 | 8 E 5,6; C 2,20 | 9 C 1,19; 2,17; J 1,14.16 | 10 E 1,21s | 11 R 2,29; 1 P 3,21 | 12 C 3,1; R 6,4; E 1,19s | 13 E 2,1.5

14 illo donans vobis omnia delicta, | delens quod
adversus nos erat chirographum decreti, quod
erat contrarium nobis, et ipsum tulit de medio
15 adfigens illud cruci | et exspolians principatus
et potestates traduxit confidenter palam trium-
phans illos in semet ipso.

16 Nemo ergo vos iudicet in cibo aut in potu
aut in parte diei festi aut neomeniae aut sab-
17 batorum, | quae sunt umbra futurorum, corpus
18 autem Christi. Nemo vos seducat volens in hu-
militate et religione angelorum, quae non vi-
dit ambulans, frustra inflatus sensu carnis suae
19 | et non tenens caput, ex quo totum corpus
per nexus et coniunctiones subministratum et
constructum crescit in augmentum Dei.

20 Si ergo mortui estis cum Christo ab ele-
mentis huius mundi, quid adhuc tamquam vi-
21 ventes in mundo decernitis? Ne tetigeritis ne-
22 que gustaveritis neque contrectaveritis, quae
sunt omnia in interitum ipso usu, secundum
23 *praecepta et doctrinas hominum*. Quae sunt
rationem quidem habentia sapientiae in super-
stitione et humilitate, et non ad parcendum

---

14 decretis AG g Ambst Aug | 15 et[1] > *codd.* | exspol. + se carne DWi (g) Hil Aug Paulin Pac | confidentem F*M[c], fiducialiter D Aug Pel (g[1]) | 18 humilitatem A*LM, | non > d m Tert Lcf Ambst | ambulans] extollens se g Amb Ambst Pel, + extollens se D m | 19 construct.] coniunctum Cs Hier | crescit in templum sanctum in Dom. (E 2,21) Cs(HTh) | 20 ergo > *pl.* | huius > AGHU*B d | in + hoc FDLM d Ambst Pel | 21 tetigeris, gustaveris, contrectaveris AGU*C (g, d Tert) | 22 interitu *codd. pl.* | 23 humilitate + cordis D m Amb Aug Pel (dfg Hil, Ambst) | ~ ad non AFLMORZCs f

---

14 E 2,14s; 1 P 2,24 | 15 E 1,21 | 16 R 14,1-12; 1 T 4,3s | 17 Hb 8,5; 10,1 | 18 C 2,23 | 19 E 1,22; 2,21; 4,15s | 20 C 2,8; G 4,3.9 | 21 1 T 4,3s | 22 Is 29,13; Mt 15,9; Tt 1,14 | 23 C 2,18; R 14,17

σὺν αὐτῷ, χαρισάμενος ἡμῖν πάντα τὰ παρα-
πτώματα, ἐξαλείψας τὸ καθ' ἡμῶν χειρόγραφον 14 E 2,14s 1 P 2,24
τοῖς δόγμασιν ὃ ἦν ὑπεναντίον ἡμῖν, καὶ αὐτὸ
ἦρκεν ἐκ τοῦ μέσου, προσηλώσας αὐτὸ τῷ σταυ-
ρῷ· ἀπεκδυσάμενος τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσί- 15 1,13; L 11,22
ας ἐδειγμάτισεν ἐν παρρησίᾳ, θριαμβεύσας αὐ-
τοὺς ἐν αὐτῷ.

Μὴ οὖν τις ὑμᾶς κρινέτω ἐν βρώσει ἢ ἐν 16 R 14,1-12
πόσει ἢ ἐν μέρει ἑορτῆς ἢ νουμηνίας ἢ σαβ-
βάτων, ¹ἅ ἐστιν σκιὰ τῶν μελλόντων, τὸ δὲ σῶ- 17 Hb 8,5; 10,1
μα τοῦ Χριστοῦ. μηδεὶς ὑμᾶς καταβραβευέτω 18 2,23
θέλων ἐν ταπεινοφροσύνῃ καὶ θρησκείᾳ τῶν
ἀγγέλων, ἃ ἑώρακεν ἐμβατεύων, εἰκῇ φυσιού-
μενος ὑπὸ τοῦ νοὸς τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, καὶ οὐ 19 E 2,21; 4,15s
κρατῶν τὴν κεφαλήν, ἐξ οὗ πᾶν τὸ σῶμα διὰ
τῶν ἁφῶν καὶ συνδέσμων ἐπιχορηγούμενον καὶ
συμβιβαζόμενον αὔξει τὴν αὔξησιν τοῦ Θεοῦ.

Εἰ ἀπεθάνετε σὺν Χριστῷ ἀπὸ τῶν στοι- 20 G 4,3.9
χείων τοῦ κόσμου, τί ὡς ζῶντες ἐν κόσμῳ δογ-
ματίζεσθε· ¹μὴ ἅψῃ μηδὲ γεύσῃ μηδὲ θίγῃς, ¹ἅ 21
ἐστιν πάντα εἰς φθορὰν τῇ ἀποχρήσει, κατὰ 22 Is 29,13 Mt 15,9
τὰ *ἐντάλματα καὶ διδασκαλίας τῶν ἀνθρώπων;*
ἅτινά ἐστιν λόγον μὲν ἔχοντα σοφίας ἐν ἐθελο- 23 R 13,14 1 T 4,3
θρησκίᾳ καὶ ταπεινοφροσύνῃ καὶ ἀφειδίᾳ σώ-

συν] εν *P*[46] 104 81 467 460ss 69 330 642, >1912 635*| ημιν] υμιν S[c] 6 P 326 1912 467 547s 69s al. 206* 323 1518 L vg Tert | παραπτωμ.+ημων D* syp ar co | **14** ηρεν D*s 489 919 206 2 216 1518 2005 383 Ωρ | **15** τ. αρχας κ.] τ. σαρκα G Nov Hil (Amb Aug) | **16** η[1]] και Mn *P*[46] B 1739 syp sa[1] bo Ωρ[1] | νεομηνι. Mn B 81 G 915s 330 242 2005 | σαββατω G[1] 1898 69s, -του Mn D[c]| **17** α *P*[46] I] ο Mn B G dm Aug | το δε-αγγελων (18) >I | **18** των+μελλοντων S* | α+μη S[c]s Ps 326s (G) 917-919 al. 462-1245 rel. vg syih ar Aug | **19** κεφαλην +Χν D* 2005 syh ar Nov | **20** ει+ουν (S*) 326 915 920 919ss 1319ss 206s 2ss 440s 823s 1518-378 syh Thdt Aug. γαρ syp | τι+παλιν D[1]*G ar Ef (vg Ambst) | **23** ταπεινοφροσ.+τ. νοος G d bo Hil Ambst Pel | και[2] >*P*[46] B 1739 Or Hil Amb Ambst Pel |

ματος, οὐκ ἐν τιμῇ τινι πρὸς πλησμονὴν τῆς
σαρκός.

2,12 Ps 109,1 3 Εἰ οὖν συνηγέρθητε τῷ Χριστῷ, τὰ ἄνω
ζητεῖτε, οὗ ὁ Χριστός ἐστιν *ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ*
Mt 6,33 2 *καθήμενος*, τὰ ἄνω φρονεῖτε, μὴ τὰ ἐπὶ τῆς
R 6,2 3 γῆς. ἀπεθάνετε γάρ, καὶ ἡ ζωὴ ὑμῶν κέκρυπ-
1 C 15,43 Ph 1,21 G 2,20 4 ται σὺν τῷ Χριστῷ ἐν τῷ Θεῷ. ὅταν ὁ Χρισ-
τὸς φανερωθῇ, ἡ ζωὴ ἡμῶν, τότε καὶ ὑμεῖς
σὺν αὐτῷ φανερωθήσεσθε ἐν δόξῃ.

R 6,6; 8,13 E 4,19; 5,3.5 5 Νεκρώσατε οὖν τὰ μέλη τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, πορ-
νείαν, ἀκαθαρσίαν, πάθος, ἐπιθυμίαν κακήν, καὶ
E 5,6 6 τὴν πλεονεξίαν ἥτις ἐστὶν εἰδωλολατρία, δι' ἃ
ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς
7 ἀπειθείας· ἐν οἷς καὶ ὑμεῖς περιεπατήσατέ ποτε,
E 4,25-31; 5,4 8 ὅτε ἐζῆτε ἐν τούτοις. νυνὶ δὲ ἀπόθεσθε καὶ ὑμεῖς
τὰ πάντα, ὀργήν, θυμόν, κακίαν, βλασφημίαν,
E 4,25.22 9 αἰσχρολογίαν ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν. μὴ ψεύδεσ-
θε εἰς ἀλλήλους, ἀπεκδυσάμενοι τὸν παλαιὸν
E 4,24 10 ἄνθρωπον σὺν ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ, καὶ ἐνδυ-
σάμενοι τὸν νέον τὸν ἀνακαινούμενον εἰς ἐπί-
Gn 1,27 G 3,28 11 γνωσιν κατ' *εἰκόνα τοῦ κτίσαντος* αὐτόν, ὅπου
οὐκ ἔνι Ἕλλην καὶ Ἰουδαῖος, περιτομὴ καὶ
ἀκροβυστία, βάρβαρος, Σκύθης, δοῦλος, ἐλεύθε-
ρος, ἀλλὰ τὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσιν Χριστός.

12 Ἐνδύσασθε οὖν, ὡς ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ ἅγιοι

---

1 εστιν > S* 547s 255 1099 221 | ανω 1⁀2 P^{46} | **3** τω² > 326 917s 623s 920 177s al. 242 2 440 al. 639s K | **4** υμων P^{46} S-6 33 104 D*s 467^{s} 462s 1319sss 296 506ss vg ar bo Eus Ny Did Χρ | συν αυτω > A 218 Ny | **5** μελη + υμων A 6 P 104s D-915 920 rel. vg syp ar co Ιρ Cl[1] Ωρ[1] Ambst Ef | κακην > P^{46} G Hil | **6** α] ο C* D*s ar, δια ταυτα γαρ P^{46} | επι–απειθειας *> P^{46} B sa Cl Cyp Ambst Ef | **7** τουτ.] αυτοις 1739s 104s G 1836-915 794 al. 206^{r} 1108ss 257^{s} K^{r} | **8** κ. υμεις > S* sa (syp bo) | υμων + μη εκπορευεσθω G co (Ambst Pel) | **9** αυτου + κ. τ. επιθυμιαις syh^{+} | **11** ενι + αρσεν κ. θηλυ (G 3,28) D*s Amb Aug Pel | τα > S*ss 33 H 436 296 257 Cl |

corpori, non in honore aliquo, ad saturitatem
carnis.

3,1-17 *Vita secundum Christum*

Igitur, si consurrexistis cum Christo, quae 3
sursum sunt quaerite, ubi Christus est in dextera
Dei sedens; quae sursum sunt sapite, non quae 2
super terram. Mortui enim estis, et vita vestra 3
est abscondita cum Christo in Deo. Cum Chris- 4
tus apparuerit, vita vestra, tunc et vos appa-
rebitis cum ipso in gloria.

Mortificate ergo membra vestra, quae sunt 5
super terram: fornicationem, immunditiam, li-
bidinem, concupiscentiam malam et avaritiam,
quae est simulacrorum servitus, ¹propter quae 6
venit ira Dei super filios incredulitatis, in qui- 7
bus et vos ambulastis aliquando, cum viveretis in
illis. Nunc autem deponite et vos omnia: iram, 8
indignationem, malitiam, blasphemiam, turpem
sermonem de ore vestro. Nolite mentiri invicem, 9
exspoliantes vos veterem hominem cum actibus
suis ¹et induentes novum, eum qui renovatur in 10
agnitionem secundum imaginem eius, qui creavit
illum; ubi non est gentilis et Iudaeus, circum- 11
cisio et praeputium, barbarus et Scytha, ser-
vus et liber, sed omnia et in omnibus Christus.

Induite vos ergo sicut electi Dei, sancti et 12

---

satur. + et diligentiam Amb Ambst (D) | 1 conresurrexist. AF*LM | cum > AGC (Pel) | 2 supra F* GM | 4 apparuit M | et > FH* | 6 in fil. diffidentiae FLM (d) g | 7 viveritis ADH*MZ*B f | 8 vestro + non procedat F^c DB g, ne emiseritis MU f | 10 induite D m Ambst Aug Pel | agnitionem + Dei D^c dm Aug | 11 est + mascul. et femina iudaeus et graecus D Amb Pel (d g Sing)

---

1 Ps 109,1; C 2,12 | **2** Ph 3,20; Mt 6,33 | **3** R 6,2ss | **4** 1C 15,43; Ph 3,20; 1J 3,2 | **5** R 6,6; 8,13; E 4,19; 5,3.5 | **6** E 5,6 | **7** E 2,2; Tt 3,3 | **8** E 4,25s.29; 5,4 | **9** E 4,22; R 8,13 | **10** E 4,24 | **11** G 3,28; 1 C 15,28 | **12** 1 P 2,9; E 4,2.32

dilecti, viscera misericordiae, benignitatem, hu-
13 militatem, modestiam, patientiam, ˡsupportantes
invicem et donantes vobismet ipsis, si quis ad-
versus aliquem habet querelam; sicut et Do-
14 minus donavit vobis, ita et vos. Super omnia
autem haec, caritatem habete, quod est vin-
15 culum perfectionis. Et pax Christi exsultet in
cordibus vestris, in qua et vocati estis in uno
16 corpore, et grati estote. Verbum Christi ha-
bitet in vobis abundanter, in omni sapientia
docentes et commonentes vosmet ipsos, psalmis,
hymnis et canticis spiritalibus, in gratia can-
17 tantes in cordibus vestris Deo. Omne, quod-
cumque facitis in verbo aut in opere, omnia
in nomine Domini Iesu Christi, gratias agentes
Deo et Patri per ipsum.

3,18-4,6 *Officia erga alios*

18 Mulieres, subditae estote viris, sicut oportet,
19 in Domino. Viri, diligite uxores vestras et no-
20 lite amari esse ad illas. Filii, oboedite parentibus
per omnia; hoc enim placitum est in Domino.

---

13 support. + in LM
vobismet] vobis AGL*OUWiCsB d g Pel
14 vos + facite D d f[c] g m Ambst Pel
habete] habentes FLZ[c],* > AGH d fg Ambst Aug
15 exsultet] abundet D d g
grati] gratia DWiZ*Ks Pel[c]
16 ipsos + in DOWi Amb
et[2] F[c]DL Amb] > *rel.*
17 domini + nostri DOW m Amb
Christi > AGUWiCsB Ambst Pel
18 viris + vestris DUWi d f g Aug
19 vestras > FGHLOWiCK c
20 parent. + vestris D | per omnia > D

---

13 Mt 6,14; 17,17; E 4,32; 5,2 | **14** R 13,8.10; E 4,3s | **15** Ph 4,7; R 12.5; 1 C 12,13 | **16** E 4.29; 5,19 | **17** 1 C 10,31; E 5,20 | **18** E 5,23-6,9; *1 P* 2,18-3,7 | **19** 1 P 3,7

καὶ ἠγαπημένοι, σπλάγχνα οἰκτιρμοῦ, χρηστό- 1 P 2,9 E 4,2.32; 5,1
τητα, ταπεινοφροσύνην, πραΰτητα, μακροθυ-
μίαν, ἀνεχόμενοι ἀλλήλων καὶ χαριζόμενοι ἑαυ- 13 Mt 6,14; 18,27 E 4,2.32; 5,2
τοῖς, ἐάν τις πρός τινα ἔχῃ μομφήν· καθὼς καὶ G 5,14
ὁ Κύριος ἐχαρίσατο ὑμῖν οὕτως καὶ ὑμεῖς. ἐπὶ 14 2,13; R 13,8s E 4,3s
πᾶσιν δὲ τούτοις τὴν ἀγάπην, ὅ ἐστιν σύνδεσμος
τῆς τελειότητος. καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ Χριστοῦ βρα- 15 Ph 4,7 1 C 12,13.27
βευέτω ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, εἰς ἣν καὶ ἐκλή-
θητε ἐν ἑνὶ σώματι· καὶ εὐχάριστοι γίνεσθε.
ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ ἐνοικείτω ἐν ὑμῖν πλου- 16
σίως, ἐν πάσῃ σοφίᾳ διδάσκοντες καὶ νουθε-
τοῦντες ἑαυτούς, ψαλμοῖς, ὕμνοις, ᾠδαῖς πνευμα- E 5,19
τικαῖς ἐν χάριτι ᾄδοντες ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν
τῷ Θεῷ. καὶ πᾶν ὅ τι ἐὰν ποιῆτε ἐν λόγῳ ἢ 17 1 C 10,31
ἐν ἔργῳ, πάντα ἐν ὀνόματι Κυρίου Ἰησοῦ,
εὐχαριστοῦντες τῷ Θεῷ πατρὶ δι' αὐτοῦ. E 5,20
Αἱ γυναῖκες, ὑποτάσσεσθε τοῖς ἀνδράσιν, ὡς 18 3,18-4,1 E 5,22-6,9
ἀνῆκεν ἐν Κυρίῳ. Οἱ ἄνδρες, ἀγαπᾶτε τὰς γυ- 19 1 P 2,18-3,7
ναῖκας καὶ μὴ πικραίνεσθε πρὸς αὐτάς. Τὰ τέκ- 20
να, ὑπακούετε τοῖς γονεῦσιν κατὰ πάντα, τοῦτο

---

12 και > B 1739s 33 1319 | οικτιρμων 326 917 5s 794 38s 255s 2s 216s al. 1518s 257 506s K | **13** Κς P^{46} BA Ψ 1175 D*s 1835 255 lat] θς S* 1149 (38 ar Aug), Χς rel. | υμεις + ποιειτε D*s (syp) sa Cl Ambst (Pel) | **14** ο BCss 33s 1319*sss vg Cl Χρ (S* 81 D*)] ητις rel. | τελειοτ.] ενοτητος D*s Ambst Pel | **15** Χυ] θυ 6 33 Ψss 917-1518 257 rel. Ambst | ενι > P^{46} B 1739 sa | **16** Χυ] θυ C*s 33 104 1873^{s} 337s 263 al. 2 440 al., Κυ S*I Cl | ψαλμ. και υμν. και 6 Ψss 81 917-319 al. 206^{r} 1518 257^{s} K^{r} syp ar co | $εν^{3}$ + τη P^{46} BS^{c} 1739s D*s 1319sss 1611 2005 | εν χαριτι > C^{c} 326 1838 1 462 255 | τη καρδια Ψ 917^{s} 623^{s} 1835-462 al. rel. pl. | θω] Κω P^{46} Ψss 917^{s} rel. pl. | **17** και > D*s 429 vg | Κυ > Cs D¹*s 177 | Ιυ + Χυ Sss 1175 D*s 1827 337ss 1610 | θω + και 33 Ψsss D rel. | **18** τοις + ιδιοις 6 1175 915s 920 pl. 206^{r} 257^{s} K^{r} | ανδρ. + υμων D*s 1827 $syph^{+}$ ar co | **19** γυναικας + υμων C^{c} D*s 330 vg^{1} $syph^{+}$ ar bo Ambst Pel, εαυτων S^{c} 1175 88 | παραπικραιν. C^{c} 181s 623 794 1149 K |

21 γὰρ εὐάρεστόν ἐστιν ἐν Κυρίῳ. Οἱ πατέρες, μὴ
22 ἐρεθίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν, ἵνα μὴ ἀθυμῶσιν. Οἱ
δοῦλοι, ὑπακούετε κατὰ πάντα τοῖς κατὰ σάρκα
κυρίοις, μὴ ἐν ὀφθαλμοδουλίαις ὡς ἀνθρωπ-
άρεσκοι, ἀλλ' ἐν ἁπλότητι καρδίας φοβούμενοι
23 τὸν Κύριον. ὃ ἐὰν ποιῆτε, ἐκ ψυχῆς ἐργάζεσθε
24 ὡς τῷ Κυρίῳ καὶ οὐκ ἀνθρώποις, εἰδότες ὅτι
ἀπὸ Κυρίου ἀπολήμψεσθε τὴν ἀνταπόδοσιν
R 12,11 τῆς κληρονομίας. τῷ Κυρίῳ Χριστῷ δουλεύετε·
25 ˡὁ γὰρ ἀδικῶν κομίσεται ὃ ἠδίκησεν, καὶ οὐκ
R 2,11 4 ἔστιν προσωπολημψία. Οἱ κύριοι, τὸ δίκαιον
Lv 25,43.53 καὶ τὴν ἰσότητα τοῖς δούλοις παρέχεσθε, εἰδό-
τες ὅτι καὶ ὑμεῖς ἔχετε κύριον ἐν οὐρανῷ.
1 Th 5,17
E 6,18 2 Τῇ προσευχῇ προσκαρτερεῖτε, γρηγοροῦντες
Ph 4,6
R 15,30 3 ἐν αὐτῇ ἐν εὐχαριστίᾳ, προσευχόμενοι ἅμα καὶ
E 6,18s
2 Th 3,1 περὶ ἡμῶν, ἵνα ὁ Θεὸς ἀνοίξῃ ἡμῖν θύραν τοῦ
1 C 16,9 λόγου, λαλῆσαι τὸ μυστήριον τοῦ Χριστοῦ, δι'
E 6,20 4 ὃ καὶ δέδεμαι, ἵνα φανερώσω αὐτὸ ὡς δεῖ με
E 5,15s 5 λαλῆσαι. Ἐν σοφίᾳ περιπατεῖτε πρὸς τοὺς ἔξω,
1 Th 4,12 6 τὸν καιρὸν ἐξαγοραζόμενοι. ὁ λόγος ὑμῶν πάν-

20 εν] τω 326 81 489 547s 206 al. 323 1518 876 bo (sa) Cl| **21** ερεθιζ.] παροργιζετε Sss 33s 104sss 917-915 623s 927-321 206^r 1108ss 257ssss syh^m | **22** κατα παντα > P^{46} 81 38* 436 642s sa | Κν] θν P^{46} 6 104 917-920 919-462 al. 206^r 1518 257 pl. K | **23** *inc.* και παν ο τι εαν 6 Ψss 917-181 623* 920 pl. rel. pl. syp | Κω + δουλευοντες A 88 330 491s 440 (co) Cl | και > P^{46} B 1739 177 sa | ουκ + ως syp ar | **24** Κυ] θυ 1611 2005 syh* | απολημψ. BS*C* 33 326 D 920s 337ss al. 242 2 491 1245] λη(μ)ψεσθε P^{46} rel. | κληρ. τ. Κυ Χυ ω δουλ. G d Ambst| τω P^{46} B-As 33s 81 D*s 88 1912 vg co] + γαρ rel. | **25** γαρ] δε 6 Ψ 326 917* 623 pl. 920-794 al. rel. syp | κομιειται S*sss 33 81 I D* 915s 1838s 920-177 999 rel. pl. |προσωποληм. + παρα τω θω I G vg^1 ar (bo) Ambst| **4,1** παρεχετε C 88 337ss 206 2s 216 257 Cl | ουρανοις 6 Ψ 1175 D* 623ss al. 920-177 al. rel. | **2** προσκαρτερουντες 33 I 69 | εν 1⌒2 S* | εν ευχαρ. > D* Cyp Ambst | **3** λογου + εν παρρησια A | Χυ] θυ B* 1319 L sa | ο] ον B G | δεδεμ.] δεομαι 81 88 919 257 | **5** εξαγορ. + οτι αι ημεραι πονηραι εισιν 440 |

Patres, nolite ad indignationem provocare filios 21
vestros, ut non pusillo animo fiant. Servi, oboe- 22
dite per omnia dominis carnalibus, non ad
oculum servientes, quasi hominibus placentes,
sed in simplicitate cordis timentes Deum.
Quodcumque facitis, ex animo operamini sic- 23
ut Domino et non hominibus; scientes quod 24
a Domino accipietis retributionem hereditatis.
Domino Christo servite. Qui enim iniuriam 25
facit, recipiet id quod inique gessit, et non
est personarum acceptio apud Deum. Domi- 4
ni, quod iustum est et aequum, servis prae-
state scientes quod et vos Dominum habetis
in caelo.

Orationi instate, vigilantes in ea in gra- 2
tiarum actione, orantes simul et pro nobis, 3
ut Deus aperiat nobis ostium sermonis ad lo-
quendum mysterium Christi, propter quod etiam
vinctus sum, ut manifestem illud ita ut oportet 4
me loqui. In sapientia ambulate ad eos, qui 5
foris sunt tempus redimentes. Sermo vester 6

---

21 parentes DOWiZ f
indignat.] iracundiam FLssZ*Th g^1 Pel, iram d Ambst
22 deum] dominum *codd.* **f g** Ambst Pel Sed
24 domini Christi Iesu cui servitis D d (f g) Ambst
25 apud Deum > AGC d
4,1 quod DB c f Ambst] quoniam *rel.*
caelis FLM d f g Ambst Pel
2 instate] instantes O^{c}Z* Or, insistite Hier
in ea > F*L*MT
3 sermonis] verbi FLM g Amb Ambst Pel
mysteria A
4 illud] illum FDLMKW
5 sapientiam A*Z*Cs

---

23 R 12,11 | **25** R 2,11 | **4,1** Lv 25,43.53 | **2** R 12,12; E 6,18s | **3** R 15,30; A 14,27; 1C 16,9; 2C 2,12 | **4** E 6,20 | **5** E 5,15s | **6** E 4,29; Mt 5,13; 1 P 3,15

semper in gratia sale sit conditus, ut sciatis
quomodo oporteat vos unicuique respondere.

4,7-18 ***Epilogus***

7 Quae circa me sunt omnia vobis nota fa-
ciet Tychicus carissimus frater et fidelis mi-
8 nister et conservus in Domino, quem misi
ad vos ad hoc ipsum ut cognoscat, quae circa
9 vos sunt et consoletur corda vestra, cum
Onesimo carissimo et fideli fratre, qui ex
vobis est. Omnia, quae hic aguntur, nota fa-
cient vobis.
10 Salutat vos Aristarchus concaptivus meus
et Marcus consobrinus Barnabae, de quo ac-
cepistis mandata; si venerit ad vos, excipite
11 illum, et Iesus, qui dicitur Iustus; qui sunt
ex circumcisione; hi soli sunt adiutores mei in
12 regno Dei, qui mihi fuerunt solacio. Salutat
vos Epaphras, qui ex vobis est, servus Christi
Iesu, semper sollicitus pro vobis in orationibus,
ut stetis perfecti et pleni in omni voluntate
13 Dei. Testimonium enim illi perhibeo quod ha-
bet multum laborem pro vobis et pro iis qui
14 sunt Laodiciae et qui Hierapoli. Salutat vos
15 Lucas medicus carissimus et Demas. Salutate
fratres qui sunt Laodiciae et Nympham et

---

8 cognoscat, vos] -catis, nos DWiK d g Hier[1], cognoscant F* | **9** ~ est ex vobis *codd.* d f g Ambst Pel | faciet AOWiZ^cCKss Ambst (Pel) | **10** excip.] suscip. FDLMWi Pel | **11** mei > AGHRUCs | **12** stetis] sitis DO Pel | **13** enim > DC | iis] his *codd.* | Laudaciae (15) DWiZ* | Hierop. F*MWiZ* | Hierapoli + omnes D Pel

---

7 E 6,21; Ph 1.12 | **8** E 6,22 | **9** Phm 10 | **10** A 27,2; 12,12; 4,36; 18.27 | **12** C 1,7; 2,1 | **13** C 2,1 | **14** Phm 24; 2 T 4,11.10 | **15** R 16,5; 1 C 16,19

τοτε ἐν χάριτι, ἅλατι ἠρτυμένος, εἰδέναι πῶς E 4,29 Mc 9,50
δεῖ ὑμᾶς ἑνὶ ἑκάστῳ ἀποκρίνεσθαι. 1 P 3,15
Τὰ κατ᾽ ἐμὲ πάντα γνωρίσει ὑμῖν Τυχικὸς 7 E 6,21; A 20,4
ὁ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ πιστὸς διάκονος καὶ
σύνδουλος ἐν Κυρίῳ, ὃν ἔπεμψα πρὸς ὑμᾶς 8 E 6,22
εἰς αὐτὸ τοῦτο, ἵνα γνῶτε τὰ περὶ ἡμῶν καὶ
παρακαλέσῃ τὰς καρδίας ὑμῶν, σὺν Ὀνησίμῳ 9 Phm 10
τῷ πιστῷ καὶ ἀγαπητῷ ἀδελφῷ, ὅς ἐστιν ἐξ
ὑμῶν· πάντα ὑμῖν γνωρίσουσιν τὰ ὧδε.
Ἀσπάζεται ὑμᾶς Ἀρίσταρχος ὁ συναιχμάλω- 10 A 19,29 20.4; 27,2
τός μου καὶ Μᾶρκος ὁ ἀνεψιὸς Βαρνάβα, περὶ 12,25,15,37
οὗ ἐλάβετε ἐντολάς, – ἐὰν ἔλθῃ πρὸς ὑμᾶς, δέξασ-
θε αὐτόν, – καὶ Ἰησοῦς ὁ λεγόμενος Ἰοῦστος, 11
οἱ ὄντες ἐκ περιτομῆς οὗτοι μόνοι συνεργοὶ εἰς
τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, οἵτινες ἐγενήθησάν
μοι παρηγορία. ἀσπάζεται ὑμᾶς Ἐπαφρᾶς ὁ ἐξ 12 1,7
ὑμῶν, δοῦλος Χριστοῦ Ἰησοῦ, πάντοτε ἀγωνι-
ζόμενος ὑπὲρ ὑμῶν ἐν ταῖς προσευχαῖς, ἵνα
σταθῆτε τέλειοι καὶ πεπληροφορημένοι ἐν παντὶ
θελήματι τοῦ Θεοῦ. μαρτυρῶ γὰρ αὐτῷ ὅτι ἔχει 13
πολὺν πόνον ὑπὲρ ὑμῶν καὶ τῶν ἐν Λαοδικείᾳ
καὶ τῶν ἐν Ἱεραπόλει. ἀσπάζεται ὑμᾶς Λουκᾶς 14 2 T 4,10
ὁ ἰατρὸς ὁ ἀγαπητὸς καὶ Δημᾶς. Ἀσπάσασθε 15 Phm 24
τοὺς ἐν Λαοδικείᾳ ἀδελφοὺς καὶ Νυμφᾶν καὶ

---

7 τα + δε S* syp ar Ef | **8** γνωτε, ημων BS*A 33s 1175s 048 D*s 88 467 69s 1319sss 296 syi ar sa Thdt Hier Ef] γνω, υμων P^{46} rel. | **9** γνωρισ. P^{46} BS°Ps 81 D*s 88 69s 1611] -ιουσιν 048 rel. | ωδε + πραττομενα G d vg Hier (Ambst) | **10** εντολας] επιστολας syh^{m} | δεξασθαι 1739 33 1175 048 D^{r}G^{1} 181 1319ss 1611 2005 | **11** συνεργοι + μου D*s 1898 vg^{1} ar Ωρ Ambst] + εισιν P D*s 1898 330 (vg) | **12** Iυ > P^{46} 1739s Ψ Ds 917s 915 623ss 1873-177 999 rel. pl. sy Ambst | σταθητε P^{46} BS* 1739 81 1912 38 218] ητε 462 999 1518 257 syh^{m}, στητε rel. | πεπληρωμ. P^{46} 6 Ps 326s 917-1827 1873-794 38 rel. syih* | **13** πολυν πονον] ζηλον πολυν 33 Ψ 326 917 rel. pl. sy | πονον] κοπον D*s, ποθον 104 1912 467 255 al., αγωνα 1739ss | **14** ο αγαπητ. > 33 1898 642 syi |

R 16,5 16 τὴν κατ' οἶκον αὐτοῦ ἐκκλησίαν. καὶ ὅταν ἀνα-
γνωσθῇ παρ' ὑμῖν ἡ ἐπιστολή, ποιήσατε ἵνα καὶ
ἐν τῇ Λαοδικέων ἐκκλησίᾳ ἀναγνωσθῇ, καὶ τὴν
Phm 2 17 ἐκ Λαοδικείας ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀναγνῶτε. καὶ εἴπα-
τε Ἀρχίππῳ· βλέπε τὴν διακονίαν ἣν παρέλα-
βες ἐν Κυρίῳ, ἵνα αὐτὴν πληροῖς.
1 C 16,21 18 Ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου, μνημο-
2 Th 3,17 νεύετέ μου τῶν δεσμῶν. ἡ χάρις μεθ' ὑμῶν.

ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ Α

A 15,40 1 Παῦλος καὶ Σιλουανὸς καὶ Τιμόθεος τῇ ἐκ-
16,19; 17,1.15 κλησίᾳ Θεσσαλονικέων ἐν Θεῷ πατρὶ καὶ Κυ-
2 Th 1,1 ρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη.
2 Th 1,11 2 Εὐχαριστοῦμεν τῷ Θεῷ πάντοτε περὶ πάντων
ὑμῶν, μνείαν ποιούμενοι ἐπὶ τῶν προσευχῶν
1 C 13,13 3 ἡμῶν, ἀδιαλείπτως ⁱμνημονεύοντες ὑμῶν τοῦ
C 1,4s ἔργου τῆς πίστεως καὶ τοῦ κόπου τῆς ἀγάπης
Ap 2,2 καὶ τῆς ὑπομονῆς τῆς ἐλπίδος τοῦ Κυρίου ἡμῶν
Ἰησοῦ Χριστοῦ ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ καὶ πα-
2 T 2,13 4 τρὸς ἡμῶν, ⁱεἰδότες, ἀδελφοὶ ἠγαπημένοι ὑπὸ
5 Θεοῦ, τὴν ἐκλογὴν ὑμῶν, ⁱὅτι τὸ εὐαγγέλιον
ἡμῶν οὐκ ἐγενήθη εἰς ὑμᾶς ἐν λόγῳ μόνον,

---

15 αυτου] αυτων Sss 33s 104sss 048 88 1912 5s al. 1845 1319-1211 255ss 296 2298 syi bo, αυτης B 1739ss syih* sa | **16** η επιστολη + αυτη 1845 69s 1319ss al. 1831 sypi co Ambst, > B | Λαοδικεων B 1739s Ψs 1175s[c] 181s 623 pl. 920s 999-38 rel. pl.] -καιων al. | και[4] > *D** 440 Ambst | **17** βλεπετε 33 G[1] | **18** υμων *P*[46] 048] + αμην P-1175 D 917 1898sss 5[r] rel. vg sy ar bo |

1,1 πατρι + ημων A 81 69s r ar Did | ειρηνη + απο θυ πατρος ημων κ. Κυ Ιυ Χυ SA 6 33s 104ss 81 I D 917 rel. syih bo | **2** μνειαν BS*Asss 33 81 263 255 ar] + υμων rel. Ef Ambst | **3** ελπιδος > A | **5** ευαγγ. + τ. θυ SC | εις] προς C[c]s Ds 1827 547s 38 Χρ | μονω 81 D 489 241 1311 642 1518 K |

quae in domo eius est ecclesiam. Et cum lecta 16
fuerit apud vos epistula haec, facite ut et in
Laodicensium ecclesia legatur; et eam, quae
Laodicensium est, vos legatis. Et dicite Arch- 17
ippo: Vide ministerium, quod accepisti in Do-
mino, ut illud impleas.
Salutatio mea manu Pauli. Memores estote 18
vinculorum meorum. Gratia vobiscum. Amen.

EPISTULA

BEATI PAULI APOSTOLI

AD THESSALONICENSES PRIMA

1,1-10 ***Exordium***

PAULUS et Silvanus et Timotheus eccle- 1
siae Thessalonicensium in Deo Patre et Do-
mino Iesu Christo. Gratia vobis et pax.
Gratias agimus Deo semper pro omnibus 2
vobis memoriam vestri facientes in orationibus
nostris sine intermissione, memores operis fidei 3
vestrae et laboris et caritatis et sustinentiae
spei Domini nostri Iesu Christi ante Deum et
Patrem nostrum[1] scientes, fratres dilecti a Deo, 4
electionem vestram: quia evangelium nostrum 5

15 ecclesiam GOKVW c dm (d g Ambst)] -sia *rel.* | **16** haec > *codd.* d f g Pel | in > ORT | ecclesiae OUB | apud vos legatur FV | **18** gratia + domini nostri (Iesu Chr.) FDM^c OWiZB

1,1 patre + nostro DMO r Ambst | domino + nostro RZ | pax + a deo patre nost. et dom. Iesu Chr. FLM (d) | **2** vestri > ALUV | **3** memores] reminiscentes D g[1] Pel | coram deo et patre nostro D g Ambst Pel

16 1 Th 5,27 | **17** Phm 2 | **18** 1 C 16,21; Ph 1,7
1 A 17,1-13; 15,22.27.32.40; 16,1; 2 Th 1,1 | **2** 1 Th 2,13; 2 Th 1,11 | **3** 1 C 13,13; C 1,4s; Ap 2,2 | **4** 2 Th 2,13 | **5** 1 C 2,4s

non fuit ad vos in sermone tantum, sed et in
virtute et in Spiritu sancto et in plenitudine
multa, sicut scitis quales fuerimus in vobis
6 propter vos. Et vos imitatores nostri facti
estis et Domini, excipientes verbum in tribu-
7 latione multa cum gaudio Spiritus sancti; ita
ut facti sitis forma omnibus credentibus in
8 Macedonia et in Achaia. A vobis enim dif-
famatus est sermo Domini, non solum in Ma-
cedonia et in Achaia, sed et in omni loco
fides vestra, quae est ad Deum, profecta est,
ita ut non sit nobis necesse quidquam loqui.
9 Ipsi enim de nobis adnuntiant qualem introi-
tum habuerimus ad vos, et quomodo conversi
estis ad Deum a simulacris, servire Deo vivo
10 et vero, ¹et exspectare Filium eius de caelis,
quem suscitavit ex mortuis, Iesum, qui eri-
puit nos ab ira ventura.

2,1-16 ***Apostoli praedicatio Thessalonicae***

2 Nam ipsi scitis, fratres, introitum nostrum
2 ad vos, quia non inanis fuit; sed ante passi
et contumeliis affecti, sicut scitis, in Philippis,
fiduciam habuimus in Deo nostro loqui ad
3 vos evangelium Dei in multa sollicitudine. Ex-
hortatio enim nostra non de errore neque de
4 immunditia neque in dolo, ¹sed sicut probati
sumus a Deo ut crederetur nobis evangelium,

5 et[1] > AFDHZ*Th Pel Vig | in[5] > AUB Pel | **6** et[2] + ipsius D r Ambst Pel | **7s** Mached. *codd. pl.* | **8** diffam. est] innotuit D g[1] | et[2] M Ambst] > *rel.* | profecta est] exiit D d g[1] Pel | **9** habuimus U d g r | servire] ut serviatis D Pel (Ambst) | **2,2** passi + multa DO*Z* | affecti] adflicti D d f Ambst | Philippis + quam HTh | deo] domino FHZThBW d e Pel

6 A 13,52 | **7** Ph 3,17; 2 Th 3,9 | **8** R 1,8 | **9** A 14,15; 1 C 12,2; J 17,3 | **10** 1 Th 5,9; Tt 2,13; A 17,31; R 5,9 | **2,1** 1 Th 1,5.9. 2 Th 3,7 | **2** A 16,20-24; 17,1-5 | **4** 1 T 1,11; G 1,10; Jr 11,20

ἀλλὰ καὶ ἐν δυνάμει καὶ ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ
ἐν πληροφορίᾳ πολλῇ, καθὼς οἴδατε οἷοι ἐγενή-
θημεν ἐν ὑμῖν δι' ὑμᾶς. καὶ ὑμεῖς μιμηταὶ ἡ- 6 1 C 4,16
μῶν ἐγενήθητε καὶ τοῦ Κυρίου, δεξάμενοι τὸν A 13,52
λόγον ἐν θλίψει πολλῇ μετὰ χαρᾶς πνεύματος
ἁγίου, ὥστε γενέσθαι ὑμᾶς τύπον πᾶσιν τοῖς 7 4,10; 2 Th 3,9
πιστεύουσιν ἐν τῇ Μακεδονίᾳ καὶ ἐν τῇ Ἀχαΐᾳ. Ph 3,17 1 P 5,3
ἀφ' ὑμῶν γὰρ ἐξήχηται ὁ λόγος τοῦ Κυρίου οὐ 8 R 1,8
μόνον ἐν τῇ Μακεδονίᾳ καὶ Ἀχαΐᾳ, ἀλλ' ἐν
παντὶ τόπῳ ἡ πίστις ὑμῶν ἡ πρὸς τὸν Θεὸν
ἐξελήλυθεν, ὥστε μὴ χρείαν ἔχειν ἡμᾶς λαλεῖν
τι· αὐτοὶ γὰρ περὶ ἡμῶν ἀπαγγέλλουσιν ὁποίαν 9 A 14,15
εἴσοδον ἔσχομεν πρὸς ὑμᾶς, καὶ πῶς ἐπεστρέ- 1 C 12,2 J 17,3
ψατε πρὸς τὸν Θεὸν ἀπὸ τῶν εἰδώλων δουλεύ-
ειν Θεῷ ζῶντι καὶ ἀληθινῷ, καὶ ἀναμένειν τὸν 10 Tt 2,13
υἱὸν αὐτοῦ ἐκ τῶν οὐρανῶν, ὃν ἤγειρεν ἐκ τῶν A 17,31
νεκρῶν, Ἰησοῦν τὸν ῥυόμενον ἡμᾶς ἐκ τῆς ὀρ-
γῆς τῆς ἐρχομένης.

Αὐτοὶ γὰρ οἴδατε, ἀδελφοί, τὴν εἴσοδον ἡ- 2 1,5.9 2 Th 3,7
μῶν τὴν πρὸς ὑμᾶς, ὅτι οὐ κενὴ γέγονεν, ʼἀλλὰ 2 A 16,20-24; 17,1-5
προπαθόντες καὶ ὑβρισθέντες καθὼς οἴδατε ἐν
Φιλίπποις ἐπαρρησιασάμεθα ἐν τῷ Θεῷ ἡμῶν
λαλῆσαι πρὸς ὑμᾶς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ
ἐν πολλῷ ἀγῶνι. ἡ γὰρ παράκλησις ἡμῶν οὐκ 3
ἐκ πλάνης οὐδὲ ἐξ ἀκαθαρσίας οὐδὲ ἐν δόλῳ,
ἀλλὰ καθὼς δεδοκιμάσμεθα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πισ- 4 1 T 1,11 G 1,10
τευθῆναι τὸ εὐαγγέλιον οὕτως λαλοῦμεν, οὐχ

εν[4] > BS 33 r co | εν[5] > S-424[c] 33s 104 81 048 917 1898 | 6 Κυ] θυ A | 7 τυπους Sss Ps 326s D[c]ss 88-2127 rel. pl. syh | 8 γαρ > S* 1912 489 | Κυ] θυ S* 181 1912 330* 1611 2005 203 syh* ar co[1] | και B 1739s 33 917 547 69 2s 1518s 257 378ss r Χρ] + εν τε rel. | τι + αυτοις 81 1319 255 syh sa | 9 υμων B 81 927 547s 330 206sss 635 491ss d sa | 10 των[2] > Cs 88 1319 K ar Eus | εκ[3]] απο C 6 Ψss D-915 623-1518 1108ss 257[s] K[r] | 2,2 θω + πατρι 206s | 3 ουδε[2] B-6 33s 326ss Ds 1912 467 1835s 330 38 506s] ουτε rel. |

Jr 11,20 ὡς ἀνθρώποις ἀρέσκοντες, ἀλλὰ Θεῷ τῷ *δοκι-*
A 20,33 Mc 12,40 5 *μάζοντι τὰς καρδίας* ἡμῶν. οὔτε γάρ ποτε ἐν
2 P 2,3 λόγῳ κολακείας ἐγενήθημεν, καθὼς οἴδατε, οὔ-
6 τε ἐν προφάσει πλεονεξίας, Θεὸς μάρτυς, ˡοὔτε
J 5,41.44 ζητοῦντες ἐξ ἀνθρώπων δόξαν, οὔτε ἀφ' ὑμῶν
7 οὔτε ἀπ' ἄλλων, δυνάμενοι ἐν βάρει εἶναι ὡς
Χριστοῦ ἀπόστολοι. ἀλλὰ ἐγενήθημεν ἤπιοι ἐν
μέσῳ ὑμῶν, ὡς ἐὰν τροφὸς θάλπῃ τὰ ἑαυτῆς τέκ-
8 να· οὕτως ὁμειρόμενοι ὑμῶν εὐδοκοῦμεν μετα-
δοῦναι ὑμῖν οὐ μόνον τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ ἀλ-
λὰ καὶ τὰς ἑαυτῶν ψυχάς, διότι ἀγαπητοὶ ἡμῖν
9 ἐγενήθητε. μνημονεύετε γάρ, ἀδελφοί, τὸν κόπον
1 C 4,12 A 20,34 ἡμῶν καὶ τὸν μόχθον· νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐρ-
γαζόμενοι πρὸς τὸ μὴ ἐπιβαρῆσαί τινα ὑμῶν
ἐκηρύξαμεν εἰς ὑμᾶς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ.
10 ὑμεῖς μάρτυρες καὶ ὁ Θεός, ὡς ὁσίως καὶ δικαί-
A 20,31 ως καὶ ἀμέμπτως ὑμῖν τοῖς πιστεύουσιν ἐγενή-
E 4,1 Ph 1,27 11 θημεν, καθάπερ οἴδατε ὡς ἕνα ἕκαστον ὑμῶν
2 Th 1,5 1 P 5,10 12 ὡς πατὴρ τέκνα ἑαυτοῦ ˡπαρακαλοῦντες ὑμᾶς
καὶ παραμυθούμενοι καὶ μαρτυρόμενοι εἰς τὸ
περιπατεῖν ὑμᾶς ἀξίως τοῦ Θεοῦ τοῦ καλοῦντος
ὑμᾶς εἰς τὴν ἑαυτοῦ βασιλείαν καὶ δόξαν.
1,2; G 1,11 2 Th 2,13 13 Καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς εὐχαριστοῦμεν
τῷ Θεῷ ἀδιαλείπτως, ὅτι παραλαβόντες λόγον

---

4 αλλα[2] BS*sP Ds 38 218 216]+τω rel. | 5 εν[2] > BS[c]
* 33 1912 462 1319s 263 206s 506s Cl | 7 νηπιοι BS*C*
I Ds 1912 623s 69 38s 206s 491 vg bo Cl[1] Ωρ[1]
Ambst (Ef) | 8 ιμειρομ. 326[o] 547s 330 255 206 242
2 440s 2298 1518 2005 257 Eus Xρ Cy | ηυδοκ. B,
ευδοκησαμεν 33 81 vg | 9 τ. κοπων, τ. μοχθων P 547s
177 216 1518 506s cav tol | νυκτος+γαρ 104 917-181
623 pl. 920-794 206[r] 1108ss 257ss 203[a] K[r] syh[m] ar|
10* 10 υμεις+γαρ H 917 919 69s (Ef) | 11 αυτου PH
1898 919 | 12 κ. μαρτυρ. > AP | περιπατησαι 6 Ψ
917-181 620-177 642 rel. | καλεσαντος SA 326 177 38
218 1831 1611 2005 vg syph* ar co | 13 και[1] BSAss
1175s 920 1611 2005 syh bo Ambst Pel] > rel. |

ita loquimur non quasi hominibus placentes,
sed Deo qui probat corda nostra. Neque enim 5
aliquando fuimus in sermone adulationis, sicut
scitis, neque in occasione avaritiae, Deus testis
est, nec quaerentes ab hominibus gloriam 6
neque a vobis neque ab aliis, cum possemus 7
vobis oneri esse ut Christi apostoli, sed facti
sumus parvuli in medio vestrum, tamquam si
nutrix foveat filios suos. Ita desiderantes vos 8
cupide volebamus tradere vobis non solum
evangelium Dei, sed etiam animas nostras,
quoniam carissimi nobis facti estis. Memores 9
enim estis, fratres, laboris nostri et fatigationis,
nocte ac die operantes, ne quem vestrum gra-
varemus, praedicavimus in vobis evangelium
Dei. Vos testes estis et Deus quam sancte et iu- 10
ste et sine querela vobis, qui credidistis, fuimus;
'sicut scitis, qualiter unumquemque vestrum, 11
sicut pater filios suos, 'deprecantes vos et conso- 12
lantes testificati sumus ut ambularetis digne Deo,
qui vocavit vos in suum regnum et gloriam.
Ideo et nos gratias agimus Deo sine in- 13
termissione, quoniam cum accepissetis a nobis

---

7 possemus ZKVW c d Or Ambst Aug Pel] possumus F, possimus *rel.*
vobis > *codd.* d f g Ambst Pel
honeri LMZ*Cs g[1], honori DOWi g[1], in gratia F*
8 cupide - vobis] cupimus communicare vobiscum F(D)M d (g Or Ambst Hier)
9 laborem nostrum et fatigationem AFDGMOWi Z*B d g Ambst Pel Sed
ac] et AFGLMWi-V f g[1] Ambst
10 vos + autem DO, enim U°Z*B
11 sicut[2] D] tamquam *rel.*
12 testific. sumus] et testificantes D d g Pel

---

5 Mc 12,40; A 20,33; 2 P 2,3 | **6** J 5,41.44 | **7** 2 C 11,9 | **8** A 20,24 | **9** 1 C 4,12; A 20,34; 2 C 11,27 | **10** A 20,26 | **11** A 20,31; 1 C 4,15 | **12** E 4,1; C 1,10; Ph 1,27; 1 Th 4,1

verbum auditus Dei, accepistis illud, non ut
verbum hominum, sed, sicut est vere, verbum
14 Dei, qui operatur in vobis, qui credidistis. Vos
enim imitatores facti estis, fratres, ecclesiarum
Dei, quae sunt in Iudaea in Christo Iesu, quia
eadem passi estis et vos a contribulibus ves-
15 tris, sicut et ipsi a Iudaeis, qui et Dominum
occiderunt Iesum et prophetas, et nos perse-
cuti sunt, et Deo non placent, et omnibus ho-
16 minibus adversantur, prohibentes nos gentibus
loqui ut salvae fiant, ut impleant peccata sua
semper; pervenit enim ira Dei super illos us-
que in finem.

2,17-3,13 ***Apostoli sollicitudo et gaudium de fidelium amore et constantia***

17 Nos autem, fratres, desolati a vobis ad tem-
pus horae, adspectu non corde, abundantius
festinavimus faciem vestram videre cum multo
18 desiderio; quoniam voluimus venire ad vos,
ego quidem Paulus et semel et iterum, sed
19 impedivit nos satanas. Quae est enim nostra
spes aut gaudium aut corona gloriae? Nonne
vos ante Dominum nostrum Iesum Christum
20 estis in adventu eius? vos enim estis gloria
nostra et gaudium.
3 Propter quod non sustinentes amplius pla-
2 cuit nobis remanere Athenis solis, et misimus

---

13 illud U^c^Z^c^WKss c] > *rel.* Ambst Pel | **14** *inc.* vos autem fratres D Pel (Ambst) | **15** et + ipsum D (d) | **16** praevenit *codd. pl.* d g Ambst Pel Sed | enim] autem DG d g (Ambst) | **18** iterum] bis D d g | **19** Christum > AGLMRThB d Pel | adventum AF H-OZ*B | **3,1** soli DL^c^U^c^ f g Ambst Pel

---

13 1 Th 1,2; G 1,11; Ph 2,13 | **14** G 1,22; A 17,13 | **15** A 2,23; 4,23.29; 13,50; 14,2.5s.19 | **16** Mt 23,32s | **17** R 1,11.13 | **19** Ph 2,16; 4,1; 2 Th 1,4 | **3,1** A 17,14s

ἀκοῆς παρ' ἡμῶν τοῦ Θεοῦ ἐδέξασθε οὐ λόγον
ἀνθρώπων ἀλλὰ καθώς ἐστιν ἀληθῶς λόγον
Θεοῦ, ὃς καὶ ἐνεργεῖται ἐν ὑμῖν τοῖς πιστεύου-
σιν. ὑμεῖς γὰρ μιμηταὶ ἐγενήθητε, ἀδελφοί, 14
τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ Θεοῦ τῶν οὐσῶν ἐν τῇ 'Ιου-
δαίᾳ ἐν Χριστῷ 'Ιησοῦ, ὅτι τὰ αὐτὰ ἐπάθετε
καὶ ὑμεῖς ὑπὸ τῶν ἰδίων συμφυλετῶν, καθὼς
καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τῶν 'Ιουδαίων, τῶν καὶ τὸν 15 A 2,23; 7,52
Κύριον ἀποκτεινάντων 'Ιησοῦν καὶ τοὺς προ-
φήτας, καὶ ἡμᾶς ἐκδιωξάντων, καὶ Θεῷ μὴ
ἀρεσκόντων, καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἐναντίων,
κωλυόντων ἡμᾶς τοῖς ἔθνεσιν λαλῆσαι ἵνα σω- 16 Gn 15,16
θῶσιν, εἰς τὸ ἀναπληρῶσαι αὐτῶν τὰς ἁμαρ- Mt 23,32s
τίας πάντοτε. ἔφθασεν δὲ ἐπ' αὐτοὺς ἡ ὀργὴ
εἰς τέλος.

'Ημεῖς δέ, ἀδελφοί, ἀπορφανισθέντες ἀφ' 17
ὑμῶν πρὸς καιρὸν ὥρας προσώπῳ οὐ καρδίᾳ,
περισσοτέρως ἐσπουδάσαμεν τὸ πρόσωπον ὑ- R 1,11.13
μῶν ἰδεῖν ἐν πολλῇ ἐπιθυμίᾳ. διότι ἠθελή- 18
σαμεν ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, ἐγὼ μὲν Παῦλος καὶ
ἅπαξ καὶ δίς, καὶ ἐνέκοψεν ἡμᾶς ὁ σατανᾶς.
τίς γὰρ ἡμῶν ἐλπὶς ἢ χαρὰ ἢ στέφανος καυ- 19 Ph 2,16; 4,1
χήσεως – ἢ οὐχὶ καὶ ὑμεῖς – ἔμπροσθεν τοῦ Κυ- 2 Th 1,4
ρίου ἡμῶν 'Ιησοῦ ἐν τῇ αὐτοῦ παρουσίᾳ; ὑμεῖς 20
γάρ ἐστε ἡ δόξα ἡμῶν καὶ ἡ χαρά.

Διὸ μηκέτι στέγοντες εὐδοκήσαμεν καταλειφ- 3 A 17,14s
θῆναι ἐν 'Αθήναις μόνοι, καὶ ἐπέμψαμεν Τιμό- 2

~ αληθ. εστιν BS[c] 1739 33 326 2005 | αληθ.> S* | 14 θυ] Χυ 1611 syph* | τα αυτα] ταυτα A 462 330 1311 2 | ιδιων] Ιουδαιων 635 1245* syh[m] | 15 Ιν> Mn 177 Ωϱ[1] Χϱ[1] | τους+ιδιους Mn Ψss 917sss 623-319 255 rel. syp | 16 τας αμαρτ.> B 330 2127s 1611 | εφθακεν B D* 330 2127s 1611 2005 | οργη+τ. θυ Ds 1835 vg Ambst Prisc | 18 διο Ψs 917-88 623-177 al. 206[r] 1518 1108ss 257[s] K[r] | 19 Ιυ +Χυ 326 G 1912 489 547s 69s 1319ss 255 296s 2 440s 491s 378 506s vg ar sa bo[1] Tert | 3,1 διοτι B |

A 16,1 θεον, τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν καὶ διάκονον τοῦ Θεοῦ
ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸ στηρίξαι
ὑμᾶς καὶ παρακαλέσαι ὑπὲρ τῆς πίστεως ὑμῶν
E 3,13 2 T 3,12 3 τὸ μηδένα σαίνεσθαι ἐν ταῖς θλίψεσιν ταύταις·
2 Th 1,4; 3,2 4 αὐτοὶ γὰρ οἴδατε ὅτι εἰς τοῦτο κείμεθα· καὶ γὰρ
A 14,22 ὅτε πρὸς ὑμᾶς ἦμεν, προελέγομεν ὑμῖν ὅτι μέλ-
λομεν θλίβεσθαι, καθὼς καὶ ἐγένετο καὶ οἴδατε.
Ph 2,16 5 διὰ τοῦτο κἀγὼ μηκέτι στέγων ἔπεμψα εἰς τὸ
γνῶναι τὴν πίστιν ὑμῶν, μή πως ἐπείρασεν ὑμᾶς
ὁ πειράζων καὶ εἰς κενὸν γένηται ὁ κόπος ἡμῶν.
A 18,5 6 Ἄρτι δὲ ἐλθόντος Τιμοθέου πρὸς ἡμᾶς ἀφ'
ὑμῶν καὶ εὐαγγελισαμένου ἡμῖν τὴν πίστιν καὶ
τὴν ἀγάπην ὑμῶν, καὶ ὅτι ἔχετε μνείαν ἡμῶν
ἀγαθὴν πάντοτε, ἐπιποθοῦντες ἡμᾶς ἰδεῖν καθ-
2 Th 1,4 7 άπερ καὶ ἡμεῖς ὑμᾶς, διὰ τοῦτο παρεκλήθημεν,
ἀδελφοί, ἐφ' ὑμῖν ἐπὶ πάσῃ τῇ ἀνάγκῃ καὶ θλί-
8 ψει ἡμῶν διὰ τῆς ὑμῶν πίστεως, ὅτι νῦν ζῶμεν,
9 ἐὰν ὑμεῖς στήκετε ἐν Κυρίῳ. τίνα γὰρ εὐχαρισ-
τίαν δυνάμεθα τῷ Θεῷ ἀνταποδοῦναι περὶ
ὑμῶν ἐπὶ πάσῃ τῇ χαρᾷ ᾗ χαίρομεν δι' ὑμᾶς ἔμ-
10 προσθεν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, νυκτὸς καὶ ἡμέρας
ὑπερεκπερισσοῦ δεόμενοι εἰς τὸ ἰδεῖν ὑμῶν τὸ
πρόσωπον καὶ καταρτίσαι τὰ ὑστερήματα τῆς
πίστεως ὑμῶν;
2 Th 2,16 11 Αὐτὸς δὲ ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ ἡμῶν καὶ ὁ Κύ-
ριος ἡμῶν Ἰησοῦς κατευθύναι τὴν ὁδὸν ἡμῶν

---

2 διακονον] συνεργον B 33 D e ar Ambst | τ. θυ + κ. συνεργον ημων 104ss (G) 917 rel. pl. syph[+] Ef, > B| παρακαλ. + υμας 1175 917-915 623[s] 920 al. 1-177 al. 206[r] 1108ss 257[s] syp| **4** και[2] > G d syp·co Ef Ambst| **5** ημων] υμων 33 81 917s 1912 38ss 218 bo | **6** παντοτε > 1611 2005 syh[+] bo | **7** παρακεκλημεθα A 218 | ημων + και A D[1] | πιστεως + et super dono spiritus Iesu Christi syh[m] | **8** στηκητε S* D 547 35 1518 2005 257 Χρ Thdt| **9** θω] Κω S* D[1]s bo| ~ ανταποδ. τω θω 1873[s] 462 206* 1611 2005 257 syp ar co Ef | θυ] Κυ S* 81 | **11** Ις + Χς 6 104-81 (D) G-263 206 rel. vg[1] syp ar bo Ambst |

Timotheum fratrem nostrum et ministrum Dei
in evangelio Christi ad confirmandos vos et
exhortandos pro fide vestra, ut nemo movea- 3
tur in tribulationibus istis; ipsi enim scitis
quod in hoc positi sumus. Nam et cum apud 4
vos essemus, praedicebamus vobis passuros nos
tribulationes, sicut et factum est et scitis.
Propterea et ego amplius non sustinens misi ad 5
cognoscendam fidem vestram, ne forte tentave-
rit vos is qui tentat, et inanis fiat labor noster.

Nunc autem veniente Timotheo ad nos a 6
vobis et adnuntiante nobis fidem et caritatem
vestram, et quia memoriam nostri habetis bo-
nam semper desiderantes nos videre, sicut et
nos quoque vos; ideo *consolati sumus*, fratres, 7
in vobis in omni necessitate et tribulatione
nostra per fidem vestram, quoniam *nunc* vi- 8
vimus, si vos statis in Domino. Quam enim 9
gratiarum actionem possumus Deo retribuere
pro vobis in omni gaudio, quo gaudemus prop-
ter vos ante Deum nostrum, nocte ac die abun- 10
dantius orantes, ut videamus faciem vestram
et compleamus ea *quae* desunt fidei vestrae?

Ipse autem Deus et Pater noster et Do- 11
minus noster Iesus Christus dirigat viam nos-

---

2 Dei] domini F | confirm.] confortandos FGL d, ut confirmet D Pel | exhortandos] deprecetur D Ambst (Pel) | **4** praedicabam. FDHUZ*TB Ambst Pel, -cavimus MRC d g | **5** noster] vester HT f | **6** fidem > M*T | et[4] DHLUThB Ambst Pel | **7** tribul.] pressura D Ambst Pel | ~ vestr. fidem ADRB d g Ambst Pel | **9** Deo] domino DHL g Pel | **10** ac DHCsTh f] et *rel.* | **11** noster[2] L*Z*W d g Ambst] > *rel.* | Christus > AGRU*Z[c]Cs d Pel

---

3 A 14,22; 2 Th 1,4 | **4** 2 Th 3,10 | **5** Ph 2,16; Ap 2,10 | A 18,5 | **7** 2 Th 1,4 | **10** C 1,24 | **11** 2 Th 2,16s

12 tram ad vos. Vos autem Dominus multiplicet
et abundare faciat caritatem vestram in in-
vicem et in omnes, quemadmodum et nos in
13 vobis; ad confirmanda corda vestra sine que-
rela in sanctitate ante Deum et Patrem nos-
trum in adventu Domini nostri Iesu Christi
cum omnibus sanctis eius. Amen.

4,1-12 ***Admonitio sanctificationis***

4 De cetero ergo, fratres, rogamus vos et
obsecramus in Domino Iesu, ut quemadmodum
accepistis a nobis quomodo oporteat vos am-
bulare et placere Deo, sic et ambuletis ut
2 abundetis magis. Scitis enim quae praecepta
3 dederim vobis per Dominum Iesum. Haec est
enim voluntas Dei, sanctificatio vestra; ut abs-
4 tineatis vos a fornicatione, ut sciat unusquis-
que vestrum vas suum possidere in sanctifica-
5 tione et honore, non in passione desiderii,
6 sicut et gentes, quae ignorant Deum, [1]et ne
quis supergrediatur neque circumveniat in ne-
gotio fratrem suum, quoniam vindex est Do-
minus de his omnibus, sicut praediximus vobis,

12 dominus > A*
multiplicat FM
caritate MCK dm Pel, in caritate DOWi d
vestram T] > *vek* d g Ambst Pel
13 ante] coram D Tert Ambst
adventum AFDH-OThB d
Christi > AGU* d Amb Ambst
4,1 ~ vos oporteat A-Z[c]BV
sic et ambuletis c] *sicut et ambulatis *codd.* d (Ambst) Pel
2 dederimus AFHMOCsTh, dedimus D d g (Pel)
4 sanctificatione + debere D (Pel)
6 et[1] H[c]ZKVW] ut d f g Ambst Pel

12 2 Th 1,3 | **13** 1 C 1,8; Ph 1,10; 2 Th 1,7.10; Zch 14,5 | **4,1** 2 Th 3,6 | **3** 1 Th 5,23; 1 P 1,16 | **4** 1 C 6,13.15 | **5** Jr 10,25; Ps 78,6; G 4,8; E 2,12; 4,18 | **6** Ps 93,2

πρὸς ὑμᾶς. ὑμᾶς δὲ ὁ Κύριος πλεονάσαι καὶ 12
περισσεύσαι τῇ ἀγάπῃ εἰς ἀλλήλους καὶ εἰς πάν-
τας, καθάπερ καὶ ἡμεῖς εἰς ὑμᾶς, εἰς τὸ στη- 13 Ph 1,10
ρίξαι ὑμῶν τὰς καρδίας ἀμέμπτους ἐν ἁγιω- 2 Th 1,7.10
σύνῃ ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν ἐν
τῇ παρουσίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ μετὰ
πάντων τῶν ἁγίων αὐτοῦ.

Λοιπὸν οὖν, ἀδελφοί, ἐρωτῶμεν ὑμᾶς καὶ 4 2 Th 3,6
παρακαλοῦμεν ἐν Κυρίῳ Ἰησοῦ, ἵνα καθὼς
παρελάβετε παρ' ἡμῶν τὸ πῶς δεῖ ὑμᾶς περι-
πατεῖν καὶ ἀρέσκειν Θεῷ, καθὼς καὶ περιπα-
τεῖτε, ἵνα περισσεύητε μᾶλλον. οἴδατε γὰρ 2
τίνας παραγγελίας ἐδώκαμεν ὑμῖν διὰ τοῦ
Κυρίου Ἰησοῦ. Τοῦτο γάρ ἐστιν θέλημα τοῦ 3 5,23 Tob 4,13
Θεοῦ, ὁ ἁγιασμὸς ὑμῶν, ἀπέχεσθαι ὑμᾶς ἀπὸ Hb 10,10 1 P 1,16
τῆς πορνείας, εἰδέναι ἕκαστον ὑμῶν τὸ ἑαυτοῦ 4 1 C 6,13.15
σκεῦος κτᾶσθαι ἐν ἁγιασμῷ καὶ τιμῇ, μὴ ἐν 5
πάθει ἐπιθυμίας καθάπερ καὶ τὰ ἔθνη τὰ μὴ Jr 10,25 Ps 78,6
εἰδότα τὸν Θεόν, τὸ μὴ ὑπερβαίνειν καὶ πλεο- 6
νεκτεῖν ἐν τῷ πράγματι τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ,
διότι ἔκδικος Κύριος περὶ πάντων τούτων, καθ- Ps 93,2
ὼς καὶ προείπαμεν ὑμῖν καὶ διεμαρτυράμεθα.

---

12 Κς] θς A, +Ις D*s | **13** ~ τ. καρδ. υμ. 1739 Ds 1319ss 255 1611 2005 lat | αμεμπτως B 33 104 81 1319ss 255 2 1867 L vg | αγιωσ.] δικαιοσυνη A 81 38 218 | Ιυ+Χυ 6 Ψs Gs 1912 927s 241-319 al. 206s 242sss 440^{s} 1518^{s} 257 al. L | αυτου + αμην S*A 81 D* 1827 69 218 635 2005 vg bo | **4,1** *inc.* το λοιπον B^{c} 5s 927s 462 255 206ss 635s 35 1518 257s al. Χρ | ουν > B* 1739 33 1175 917-88 623 1873^{s} 69 1319-38 1831 257 syp ar bo | ινα^{1} B 33 D*s 1912 69s 1319ss 506s lat syp ar co Ambst] > rel. | καθως κ. περιπατ. > 1739 Ψ 1175 917 623-177 al. 206^{r} 1518 257^{s} K^{r} syp | **2** γαρ + αδελφοι μου syh^{+} | δεδωκ. S 1739 69s 436s, παρεδωκ. Ds 88 257 | Κυ + ημων D*s syp bo Χρ Ambst | Ιυ + Χυ G 206ss 1611 221 sy Χρ | **3** εστιν + το A G 241 436 1518 506s K Cl Ωρ | της] πασης S^{c}Ψ 1149 syp Ef, *pr.* πασ. 104 G^{c}F | **4** ειδεναι + ενα B^{c} D^{c} 330 2005 | **6** εκδικ. + ο 1739* Ψ-81 G-915 623 rel. |

2 Th 2,13s 7 οὐ γὰρ ἐκάλεσεν ἡμᾶς ὁ Θεὸς ἐπὶ ἀκαθαρσίᾳ
L 10,16 8 ἀλλ' ἐν ἁγιασμῷ. τοιγαροῦν ὁ ἀθετῶν οὐκ ἄν-
Ez 36,27; 37,14 θρωπον ἀθετεῖ ἀλλὰ τὸν Θεὸν τὸν καὶ διδόντα
τὸ πνεῦμα αὐτοῦ τὸ ἅγιον εἰς ὑμᾶς.
J 13,34 Jr 31,33s 9 Περὶ δὲ τῆς φιλαδελφίας οὐ χρείαν ἔχετε
γράφειν ὑμῖν· αὐτοὶ γὰρ ὑμεῖς θεοδίδακτοί ἐστε
2 Th 3,4 10 εἰς τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους· καὶ γὰρ ποιεῖτε αὐτὸ
εἰς πάντας τοὺς ἀδελφοὺς τοὺς ἐν ὅλῃ τῇ Μακε-
δονίᾳ. Παρακαλοῦμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, περισ-
E 4,28 2 Th 3,8.12 11 σεύειν μᾶλλον, καὶ φιλοτιμεῖσθαι ἡσυχάζειν καὶ
πράσσειν τὰ ἴδια καὶ ἐργάζεσθαι ταῖς χερσὶν
C 4,5 1 C 5,12s 12 ὑμῶν, καθὼς ὑμῖν παρηγγείλαμεν, ἵνα περι-
πατῆτε εὐσχημόνως πρὸς τοὺς ἔξω καὶ μηδενὸς
χρείαν ἔχητε.
1 C 15,20 E 2,12 13 Οὐ θέλομεν δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, περὶ
τῶν κοιμωμένων, ἵνα μὴ λυπῆσθε καθὼς καὶ
R 14,9 1 C 15,3s.12 14 οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα. εἰ γὰρ πιστεύ-
ομεν ὅτι Ἰησοῦς ἀπέθανεν καὶ ἀνέστη, οὕτως
καὶ ὁ Θεὸς τοὺς κοιμηθέντας διὰ τοῦ Ἰησοῦ
1 C 15,51; 7,10.25 15 ἄξει σὺν αὐτῷ. Τοῦτο γὰρ ὑμῖν λέγομεν ἐν
λόγῳ Κυρίου, ὅτι ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ περιλει-
πόμενοι εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ Κυρίου οὐ μὴ
1 C 15,23.52 2 Th 1,7 16 φθάσωμεν τοὺς κοιμηθέντας. ὅτι αὐτὸς ὁ Κύ-
ριος ἐν κελεύσματι, ἐν φωνῇ ἀρχαγγέλου καὶ ἐν

---

8 και > BA 33 I D^{c} 88 467 337ss al. 242 440 491 1610ss d sypi bo Ambst | διδοντα BS*I Ds 1912 467 337ss 635s 221 Ωϱ Did] δοντα rel. | ημας As 917 1912 547 337s 1518s syh | **9** εχομεν S^{c} 1739ss Ψs Ds 88 1912 927 1845s al. 216 1611 2005 lat syh Ambst, ειχομ. BI am | γραφεσθαι 81 H 1319ss 436s 1518 | **10** αυτο + και B | τους^{2} > S*A Ds 999 218 | **11** ταις BS^{c} 1739ss Pss 1175 D*^{s} 623*ss 489s 794s 1319ss 2005 vg sy ar co Tert Bas Χϱ Ambst] + ιδιαις rel. | καθως + και 33 69s 1319s 1611 2005 L syh ar | **13** θελω 1 794 2138 506s sy ar Eus | κεκοιμημ. 6 Ψs Dss 88s 623-1518 1245s 257^{s} K^{r} ar Hipp Ef | **14** ~ ο θς και B 1739 330 1611 2005 syh | κεκοιμημεν. G | **15** Κυ^{2}] Ιυ B, Χυ Mn |

et testificati sumus. Non enim vocavit nos Deus 7
in immunditiam, sed in sanctificationem. Itaque 8
qui haec spernit, non hominem spernit, sed
Deum, qui etiam dedit Spiritum suum sanctum
in nobis.

De caritate autem fraternitatis non necesse 9
habemus scribere vobis; ipsi enim vos a Deo
didicistis ut diligatis invicem. Etenim illud fa- 10
citis in omnes fratres in universa Macedonia.
Rogamus autem vos, fratres, ut abundetis magis
'et operam detis ut quieti sitis et ut vestrum 11
negotium agatis et operemini manibus vestris,
sicut praecepimus vobis, 'et ut honeste ambu- 12
letis ad eos, qui foris sunt et nullius aliquid
desideretis.

4,13-5,11 *De Christi adventu*

Nolumus autem vos ignorare, fratres, de 13
dormientibus, ut non contristemini sicut et ce-
teri, qui spem non habent. Si enim credimus 14
quod Iesus mortuus est et resurrexit, ita et
Deus eos, qui dormierunt per Iesum, adducet
cum eo. Hoc enim vobis dicimus in verbo 15
Domini, quia nos, qui vivimus, qui residui
sumus in adventum Domini, non praeveniemus
eos, qui dormierunt. Quoniam ipse Dominus 16
in iussu et in voce archangeli et in tuba Dei

---

7 nos] vos D g* | inmunditia, sanctificatione AF HL*OWiCs(MR) d f g Ambst Hier | **8** spernet[2] FM | nobis] vobis AFMO*RZ[c]CsV g | **9** habuimus AZ* BW | diligatis + in FM d | **10** ~ fac. illud *codd.* d f g Ambst Pel | **11** ut[2] > ACs | praecipimus DMORWiB g | **12** et > DHLB d g m Ambst Pel | **13** ~ ignor. vos FM | **14** adducit FLMZ* g[1]

---

7 2 Th 2,13s | **8** L 10,16; Ez 36,27; 37,14 | **9** J 13,34; R 12,10; 1 P 1,22; 2 P 1,7 | **10** 2 Th 3,4 | **11** 2 Th 3,12; E 4,28; A 20,25 | **12** C 4,5 | **13** 2 Th 2,1-12; 1 C 15,20 | **14** 1 Th 5,10; R 14,9 | **15** 1 C 7,10; 15,51 | **16** Mt 24,30s 1 C 15,52; 2 Th 1,7

descendet de caelo, et mortui, qui in Christo
17 sunt, resurgent primi. Deinde nos, qui vivimus,
qui relinquimur, simul rapiemur cum illis in
nubibus obviam Christo in aëra et sic semper
18 cum Domino erimus. Itaque consolamini invi-
cem in verbis istis.
5 De temporibus autem et momentis, fratres,
2 non indigetis ut scribamus vobis. Ipsi enim
diligenter scitis quia dies Domini sicut fur in
3 nocte, ita veniet. Cum enim dixerint pax et
securitas, tunc repentinus eis superveniet in-
teritus, sicut dolor in utero habenti, et non
4 effugient. Vos autem, fratres, non estis in te-
nebris, ut vos dies illa tamquam fur compre-
5 hendat; omnes enim vos filii lucis estis et
filii diei, non sumus noctis neque tenebrarum.
6 Igitur non dormiamus sicut et ceteri, sed vi-
7 gilemus et sobrii simus. Qui enim dormiunt,
nocte dormiunt, et qui ebrii sunt, nocte ebrii
8 sunt. Nos autem, qui diei sumus, sobrii simus,
induti loricam fidei et caritatis et galeam

---

16 descendit FLMZ*Th*
resurgunt FL d
17 qui relinquimur] -quemur HU°Z°TKB, reliqui sumus F°LR, > D f g m Amb Ambst
Christo] *domino AFGM-V(D)
18 consolam. + in FGZ* d (Pel)
his verbis FM d (g) Ambst Pel
5,1 scribam FHMZ*CTh f
3 dixerint + homines DWi
dolor + partus DLT g Ambst (Pel)
habentis DL*(Wi)KV d f g
5 diei] dei FM*CW d | et non estis noctis FDM. Th f g (d Ambst Pel)
6 et[1] > AGHMORWiCs f Ambst
8 sumus[2] FGHMORZ*CsB d g

---

17 J 14,3 | 5,1 Mt 24,36 | 2 Mt 24,42ss; 2 P 3,10; Ap 3,3; 16,15 | 3 Jr 6,14; Mt 24,39; L 21,34s | 5 R 13,12; E 5,9 | 6 R 13,11; 1 P 5,8 | 8 E 6,14-17; Is 59,17

σάλπιγγι Θεοῦ, καταβήσεται ἀπ' οὐρανοῦ, καὶ
οἱ νεκροὶ ἐν Χριστῷ ἀναστήσονται πρῶτον·
ἔπειτα ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ περιλειπόμενοι ἅμα 17
σὺν αὐτοῖς ἁρπαγησόμεθα ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάν-
τησιν τοῦ Κυρίου εἰς ἀέρα· καὶ οὕτως πάντοτε J 12,26; 17,24
σὺν Κυρίῳ ἐσόμεθα. Ὥστε παρακαλεῖτε ἀλ- 18
λήλους ἐν τοῖς λόγοις τούτοις.
Περὶ δὲ τῶν χρόνων καὶ τῶν καιρῶν, ἀδελ- 5 Mt 24,36
φοί, οὐ χρείαν ἔχετε ὑμῖν γράφεσθαι· αὐτοὶ 2 Mt 24,43ss 2 P 3,10
γὰρ ἀκριβῶς οἴδατε ὅτι ἡ ἡμέρα Κυρίου ὡς κλέπ- Ap 3,3; 16,15
της ἐν νυκτὶ οὕτως ἔρχεται. ὅταν δὲ λέγωσιν· 3 Jr 6,14
εἰρήνη καὶ ἀσφάλεια, τότε αἰφνίδιος αὐτοῖς Mt 24,39 J 16,21s
ἐφίσταται ὄλεθρος ὥσπερ ἡ ὠδὶν τῇ ἐν γαστρὶ L 21,34
ἐχούσῃ, καὶ οὐ μὴ ἐκφύγωσιν. ὑμεῖς δέ, ἀδελ- 4
φοί, οὐκ ἐστὲ ἐν σκότει, ἵνα ἡ ἡμέρα ὑμᾶς ὡς
κλέπτης καταλάβῃ· πάντες γὰρ ὑμεῖς υἱοὶ φω- 5 R 13,12
τός ἐστε καὶ υἱοὶ ἡμέρας. Οὐκ ἐσμὲν νυκτὸς E 5,9
οὐδὲ σκότους· ἄρα οὖν μὴ καθεύδωμεν ὡς οἱ 6
λοιποί, ἀλλὰ γρηγορῶμεν καὶ νήφωμεν. οἱ γὰρ 7
καθεύδοντες νυκτὸς καθεύδουσιν, καὶ οἱ μεθυσ-
κόμενοι νυκτὸς μεθύουσιν. ἡμεῖς δὲ ἡμέρας 8
ὄντες νήφωμεν, ἐνδυσάμενοι θώρακα πίστεως E 6,14-17
καὶ ἀγάπης καὶ περικεφαλαίαν ἐλπίδα σωτη- Is 59,17

---

16 εγερθησ. 1611 Eus Bas Cy[1] Thdt | πρωτοι Mu D*s 88 lat Eus Ambst | 17 οι περιλειπομενοι > G Tert Amb Ambst Meth Ef | υπαντησιν D*s | τ. Κυ] τω Χω D*s m vg[1] Tert Hil[1] Or | παντοτε] παντες D* | συν[2]] εν B | 18 τουτοις + τ. πνς 255 242 | 5,1 χρεια εστιν G ar Tert Ambst Ef | γραφειν S 330 38 | 2 η > BS 1739ss 33s 81 Ds 1836 | 3 δε] γαρ Ps 326ss 917-920 919 rel. vg Ef, > S*A 33 G syp ar bo Iϱ Tert Or Ambst Hier | επισταται BS 33 326 467 69*s 263 L | αυτοις εφιστ.] φανησεται G[1] d Aug | εκφευξονται D*s vg | 4 ημερα + εκεινη G d vg syh Ambst Ef | 5 γαρ > 917-181 623* 920 547s 337 al. 206 242* 216 pl. 383* K[r] | εσμεν] εστε D*s e syp sa Ambst Pel | 6 ως + και 6 P-81 D-794 999 rel. vg[1] syh ar co Ef | νηψωμεν P[46] | 7 μεθυοντες B Cl[1] | 8 κ. αγαπ. > S* 1912 |

1,10 9 ρίας. ὅτι οὐκ ἔθετο ἡμᾶς ὁ Θεὸς εἰς ὀργὴν ἀλλὰ
2 Th 2,14 εἰς περιποίησιν σωτηρίας διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν
4,14; R 14,8s 10 Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ ἀποθανόντος περὶ ἡμῶν,
ἵνα εἴτε γρηγορῶμεν εἴτε καθεύδωμεν ἅμα σὺν
Jud 20 11 αὐτῷ ζήσωμεν. Διὸ παρακαλεῖτε ἀλλήλους καὶ
οἰκοδομεῖτε εἷς τὸν ἕνα, καθὼς καὶ ποιεῖτε.
1 C 16,16 12 Ἐρωτῶμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, εἰδέναι τοὺς
1 T 5,17 κοπιῶντας ἐν ὑμῖν καὶ προϊσταμένους ὑμῶν ἐν
13 Κυρίῳ καὶ νουθετοῦντας ὑμᾶς, καὶ ἡγεῖσθαι
αὐτοὺς ὑπερεκπερισσοῦ ἐν ἀγάπῃ διὰ τὸ ἔργον
2Th 3,6.11.15 14 αὐτῶν. εἰρηνεύετε ἐν ἑαυτοῖς. ˈΠαρακαλοῦμεν δὲ
ὑμᾶς, ἀδελφοί, νουθετεῖτε τοὺς ἀτάκτους, πα-
ραμυθεῖσθε τοὺς ὀλιγοψύχους, ἀντέχεσθε τῶν
Pr 20,22 15 ἀσθενῶν, μακροθυμεῖτε πρὸς πάντας. ὁρᾶτε μή
R 12,17 1 P 3,9 τις κακὸν ἀντὶ κακοῦ τινι ἀποδῷ, ἀλλὰ πάν-
Ph 4,4 τοτε τὸ ἀγαθὸν διώκετε εἰς ἀλλήλους καὶ εἰς
R 12,12 16 C 4,2 17 πάντας. Πάντοτε χαίρετε, ˈἀδιαλείπτως προσ-
E 5,20 18 εύχεσθε, ˈἐν παντὶ εὐχαριστεῖτε· τοῦτο γὰρ θέ-
1 C 14,30.39 19 λημα Θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ εἰς ὑμᾶς. τὸ
1 C 14,1 20 πνεῦμα μὴ σβέννυτε, προφητείας μὴ ἐξουθε-
1 C 14,29 1 J 4,1 21 νεῖτε. πάντα δὲ δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε.
Job 1,1.8; 2,3 22 ἀπὸ παντὸς εἴδους πονηροῦ ἀπέχεσθε.
2 Th 3,16 23 Αὐτὸς δὲ ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης ἁγιάσαι ὑμᾶς
ὁλοτελεῖς, καὶ ὁλόκληρον ὑμῶν τὸ πνεῦμα καὶ
ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα ἀμέμπτως ἐν τῇ παρου-

9 ~ ο θς ημας B 1835 69s | Χυ > B sa Ambst | 12 προϊστανομ. SA P^{30} | 13 και] ωστε G d vg syp Ambst | ηγεισθε B 1739 Ψ 326 81 88 623 337s 69 38 242s 216 1245 221ss al. sy ar bo | υπερεκπερισσως B 326 D*s 999, εκ περισσου P^{30} | εαυτοις] αυτ. SPss 81 P^{30} Dss 920sss 206s al. 440s al. 1611 2005 383 al. | 15 διωκετε + και BPss 1175s P^{30} 917-181 489-177 255 rel. vg^1 syh | 16 χαιρετε + εν τω Κω G c m Ambst | 18 γαρ + εστιν A D*s (88 69 2127s) | Ιυ > 1912 38 642 506s L sa^1 Pel^1 | 19 ζβενν. B* Ds | 21 δε > S*A 33 104 81 88 1912 467s 547s al. 216* 35 1518 1610sss syp ar bo Ωρ Tert Ambst Χρ Ef | δοκιμαζοντες 6 1873^s 547s 337 206s 2 440s 1518s 2005 257 378-221 K al. syh* |

spem salutis; quoniam non posuit nos Deus in 9
iram, sed in adquisitionem salutis per Dominum
nostrum Iesum Christum, qui mortuus est pro 10
nobis, ut sive vigilemus sive dormiamus, simul
cum illo vivamus. Propter quod consolamini in- 11
vicem et aedificate alterutrum, sicut et facitis.

5,12-22 ***Monita particularia***

Rogamus autem vos, fratres, ut noveritis eos, 12
qui laborant inter vos et praesunt vobis in Domi-
no et monent vos, ¦ut habeatis illos abundantius 13
in caritate propter opus illorum, pacem habete
cum eis. Rogamus autem vos, fratres, corripite 14
inquietos, consolamini pusillanimes, suscipite in-
firmos, patientes estote ad omnes. Videte ne quis 15
malum pro malo alicui reddat, sed semper quod
bonum est sectamini in invicem et in omnes.
¦Semper gaudete. ¦Sine intermissione orate. 16 17
In omnibus gratias agite; haec est enim vo- 18
luntas Dei in Christo Iesu in omnibus vobis.
¦Spiritum nolite extinguere. ¦Prophetias nolite 19 20
spernere. Omnia autem probate; quod bonum 21
est tenete. Ab omni specie mala abstinete vos. 22

5,23-28 ***Epilogus***

Ipse autem Deus *pacis* sanctificet vos per 23
omnia, ut integer spiritus vester et anima et

---

9 adquisit.] operationem DWi Pel | **11** in invic. G LCs | **12** noveritis] cognoscatis D Ambst (d g) | **13** cum eis] inter vos D Ambst | **14** pusillianimes AFGMRU d Ambst | **15** *inc.* et Cs t | in[1]] et A*F*DO*RWi, et in A°F°GOCsThBV | **16** gaudete + in domino DKV g m Ambst (Pel) | **18** ~ enim vol. Dei est A-OWiZB | **20** prophetiam FHM | **22** ~ vos abstinete FMR | **23** ut FDMZKssW Amb Hier Pel] et al. d f g Tert ¦Ambst

---

9 1 Th 1,10; 2 Th 2,14 | **10** 1 Th 4,14; R 14,8s | **11** R 15,2; Jud 20 | **12** 1 C 16,16.18 | **14** 2 Th 3,6.11.15 | **15** Pr 20,22; R 12,17; 1 P 3,9 | **16** Ph 3,1; 4,4 | **17** R 12,12; C 4,2 | **18** E 5,20 | **19** 1 C 14,30 | **20** 1 C 14.1-5. 24s.39 | **21** Ph 1,10; R 2,18; 1 J 4,1 | **22** Job 1,1.8; 2,3 | **23** 2 Th 3,16; Hb 13,21

corpus sine querela in adventu Domini nostri
24 Iesu Christi servetur. Fidelis est qui vocavit
vos, qui etiam faciet.
25
26 ¹Fratres, orate pro nobis. ¹Salutate fratres om-
27 nes in osculo sancto. Adiuro vos per Dominum
ut legatur epistula haec omnibus sanctis fratribus.
28 Gratia domini nostri Iesu Christi vobis-
cum. Amen.

EPISTULA
BEATI PAULI APOSTOLI
AD THESSALONICENSES SECUNDA

1,1-12 *Exordium, gratiarum actio et adprecatio*

1 PAULUS et Silvanus et Timotheus ec-
clesiae Thessalonicensium in Deo Patre nostro
2 et Domino Iesu Christo. Gratia vobis et pax
a Deo Patre nostro et Domino Iesu Christo.
3 Gratias agere debemus semper Deo pro
vobis, fratres, ita ut dignum est, quoniam su-
percrescit fides vestra et abundat caritas
4 uniuscuiusque vestrum in invicem; ita ut et
nos ipsi in vobis gloriemur in ecclesiis Dei
pro patientia vestra et fide et in omnibus

23 adventum FDLMO*RZ*T d | nostri > F | **24** est + Deus ORW(D) Ambst | **27** haec > AGHCTh d g | **28** vobiscum] cum omnibus vobis DHOWiZ* | amen > AR*C f g Ambst

1,1 in Deo-Christo > Wi* | **3** ~ Deo semper *codd.* d f g Ambst (Pel) | ita ut] sicut D d f g Ambst Aug Pel | vestrum AHORTh^c K] omnium vestr. *rel.* d f g Ambst Pel | **4** et¹ > AK d g Ambst Aug | vestra > D | et³ > *codd.* d f g Ambst Pel

24 1 Th 2,12; 1 C 1,9; 10,13 | **25** R 15,30; 2 Th 3,1 | **26** 1 C 16,20 | **27** C 4,16

1,1 1 Th 1,1 | **2** R 1,7 | **3** 2 Th 2,13; 1 Th 1,2s | **4** 2 C 7,4; Ap 1,9; 1 Th 2,19; 3,2s

σίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τηρη-
θείη. πιστὸς ὁ καλῶν ὑμᾶς, ὃς καὶ ποιήσει. 24 1 C 1,9 2 Th 3,3
Ἀδελφοί, προσεύχεσθε καὶ περὶ ἡμῶν. 25 2 Th 3,1
Ἀσπάσασθε τοὺς ἀδελφοὺς πάντας ἐν φι- 26 1 C 16,20
λήματι ἁγίῳ. Ἐνορκίζω ὑμᾶς τὸν Κύριον 27
ἀναγνωσθῆναι τὴν ἐπιστολὴν πᾶσιν τοῖς ἀδελ-
φοῖς.
Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ 28
μεθ᾽ ὑμῶν.

ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ Β

Παῦλος καὶ Σιλουανὸς καὶ Τιμόθεος τῇ 1 1 Th 1,1
ἐκκλησίᾳ Θεσσαλονικέων ἐν Θεῷ πατρὶ ἡμῶν
καὶ Κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰ- 2 R 1,7
ρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς καὶ Κυρίου Ἰησοῦ
Χριστοῦ.
Εὐχαριστεῖν ὀφείλομεν τῷ Θεῷ πάντοτε 3 2,13: 1Th1,2s
περὶ ὑμῶν, ἀδελφοί, καθὼς ἄξιόν ἐστιν, ὅτι
ὑπεραυξάνει ἡ πίστις ὑμῶν καὶ πλεονάζει ἡ
ἀγάπη ἑνὸς ἑκάστου πάντων ὑμῶν εἰς ἀλλή-
λους, ὥστε αὐτοὺς ἡμᾶς ἐν ὑμῖν ἐγκαυχᾶσθαι ἐν 4 2 C 7,4 1 Th 2,19; 3,2.7 Ap 1,9
ταῖς ἐκκλησίαις τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ τῆς ὑπομονῆς
ὑμῶν καὶ πίστεως ἐν πᾶσιν τοῖς διωγμοῖς ὑμῶν

---

23 Κυ + κ. σωτηρος, > Ιυ Mn | **24** ημας As 81 sa Ωρ| ποιησει + τ. ελπιδα υμων βεβαιαν 104 1845 206ss| **25** και B 1739 33 104s 81 D* 1912 69s 38 1611 2005 syh ar Χρ] > rel. Ambst | **27** ενορκιζω *P*⁴⁶ BAss 33 D* 1912 489 462 330 1831 440] ορκιζω rel. | τοις BS* Ds 1835 1311 sa Ef Ambst] + αγιοις rel. | **28** αμην > B 1739 424c 33 D*s 1845 440 491s sa Ambst |

1,1 θω + και S* 436 635 | **2** πατρος B 1739 33s D 1912 919] + ημων I rel. Ambst Pel| **4** καυχασθαι 1739s Ψsss Ds 181-226 241-330 319-1610 221* Kr Εφ |

1 Th 2,12 Ph 1,28 5 καὶ ταῖς θλίψεσιν αἷς ἀνέχεσθε, ἔνδειγμα τῆς
L 21,36 δικαίας κρίσεως τοῦ Θεοῦ, εἰς τὸ καταξιωθῆναι
ὑμᾶς τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ὑπὲρ ἧς καὶ πάσ-
Ap 18,6s R 12,19 6 χετε, εἴπερ δίκαιον παρὰ Θεῷ ἀνταποδοῦναι
Mt 25,31 1 Th 3,13; 7 τοῖς θλίβουσιν ὑμᾶς θλῖψιν ˡκαὶ ὑμῖν τοῖς θλι-
4,16 βομένοις ἄνεσιν μεθ' ἡμῶν, ἐν τῇ ἀποκαλύψει
τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ ἀπ' οὐρανοῦ μετ' ἀγγέλων
R 2,8 Is 66,15 8 δυνάμεως αὐτοῦ ˡ*ἐν πυρὶ φλογός, διδόντος ἐκ-*
Jr 10,25 Ps 78,6 *δίκησιν τοῖς μὴ εἰδόσιν Θεὸν καὶ τοῖς μὴ ὑπα-*
1 P 4,17 *κούουσιν* τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰη-
Is 2,10.19.21 9 σοῦ, οἵτινες δίκην τίσουσιν ὄλεθρον αἰώνιον
ἀπὸ προσώπου τοῦ Κυρίου καὶ ἀπὸ τῆς δόξης
1 Th 3,13 10 *τῆς ἰσχύος αὐτοῦ*, *ὅταν ἔλθῃ ἐνδοξασθῆναι ἐν*
C 3,4 Ps 88,8; 67,36 *τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ καὶ θαυμασθῆναι* ἐν πᾶσιν
Is 49,3; 2,11.17 τοῖς πιστεύσασιν, ὅτι ἐπιστεύθη τὸ μαρτύριον
1 Th 1,2s 11 ἡμῶν ἐφ' ὑμᾶς, ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. Εἰς ὃ
καὶ προσευχόμεθα πάντοτε περὶ ὑμῶν, ἵνα ὑμᾶς
ἀξιώσῃ τῆς κλήσεως ὁ Θεὸς ἡμῶν καὶ πλη-
ρώσῃ πᾶσαν εὐδοκίαν ἀγαθωσύνης καὶ ἔργον
Is 24,15; 66,5 12 πίστεως ἐν δυνάμει, *ὅπως ἐνδοξασθῇ τὸ ὄνομα*
Ma 1,11 τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ ἐν ὑμῖν, καὶ ὑμεῖς ἐν
αὐτῷ, κατὰ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν καὶ Κυ-
ρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

ταις > P D*s | ενεχεσθε B (bo) | **5** και > F'* 1 242 440 491 syp co | **6** παρα + τω A 1836 1319ss 38 242 1611 1245 506s | **7** Κυ + ημων 330 L syp ar co *Ir* | Ιυ + Χυ 917 1319ss 255 1831 L syp | **8** *inc.* και εν Mn G d Iϱ Tert | διδ.] εϱχομενου εις Mn | ~ φλογι πυϱος BΨ D's 1912 330 1611 2005 506 vg syph* ar co Tert Ef, > Mn | διδους Ψ D*s 330 1611 2005 | Ιυ + Χυ SA 326 81 G 1912 337ss 69 al. 206ss 491 35 1518 383* al. lat syp ar sa' Ef Ambst | **9** ολεθϱιον Mn A 33 81 467 330 255 296s 1611 2005 Eφ | **10** ενθαυμασθ. D*s | **11** κλησ. + υμων G syp ar, αυτου vg Ambst Pel Ef | ημων] υμων 1175 Dᶜ 1836s 1 69s 1891 2298 KL, > D* 1319ss 436s sy | ευδοκ.] επιθυμιαν 33 | **12** Ιυ¹ + Χυ As 33s 326 G 467s 38 436s 296s 35* 1518s 2005 378-203 vg sy ar Ef Χϱ | και υμεις – Χυ > G |

persecutionibus vestris et tribulationibus, quas
sustinetis, in exemplum iusti iudicii Dei, ut 5
digni habeamini in regno Dei, pro quo et pa-
timini; si tamen iustum est apud Deum retri- 6
buere tribulationem iis, qui vos tribulant, et 7
vobis, qui tribulamini, requiem nobiscum in
revelatione Domini Iesu de caelo cum angelis
virtutis eius in flamma ignis dantis vindictam 8
iis, qui non noverunt Deum et qui non oboe-
diunt evangelio Domini nostri Iesu Christi;
qui poenas dabunt in interitu aeternas a facie 9
Domini et a gloria virtutis eius, cum venerit 10
glorificari in sanctis suis et admirabilis fieri
in omnibus, qui crediderunt, quia creditum est
testimonium nostrum super vos, in die illo. In 11
quo etiam oramus semper pro vobis, ut dig-
netur vos vocatione sua Deus noster et im-
pleat omnem voluntatem bonitatis et opus fidei
in virtute, ut clarificetur nomen Domini nostri 12
Iesu Christi in vobis, et vos in illo secundum
gratiam Dei nostri et Domini Iesu Christi.

---

4 vestris > T Tert | **5** iusti > R
in² > AGO*RZ* g Tert Ambst Var Pel
6 tribulat.] retributionem DHORZTTh t | iis] his *codd.*
7 dom. nostri I. Chr. DO(R)WiZ* | **8** iis] his *codd.*
9 dabunt] solvent Wi^c g¹ Ambst, luent D
interitum AHCsTh*W f, interitum aeternum (Wi^c) g Ambst
a² > F*MZV e
11 dignetur vos] dignos vos habeat D Aug (g Ambst)
noster > AGHTh d Vig
12 clarif.] magnific. D g, glorific. ZB Sed
~ Dei et dom. nostri DT(B) t Pel

---

5 1 Th 2,12; Ph 1,28 | **6** R 12,19; Ap 18,6s
7 1 Th 3,13; 4,16
8 R 2,8; 1 P 4,17s; Is 66,15; Jr 10,25; Ps 78,6
9 Is 2,10.19.21
10 C 3,4; Is 49,3; 2,11.17 (Ps 67,30; 88,8)
11 1 Th 1,2s | **12** Is 24,15; 66,5; Ma 1,11

2,1-17 *De secundo Christi adventu et Antichristo*

2 Rogamus autem vos, fratres, per adventum
Domini nostri Iesu Christi et nostrae congre-
2 gationis in ipsum, ut non cito moveamini a
vestro sensu neque terreamini, neque per spi-
ritum neque per sermonem neque per epistu-
lam tamquam per nos missam, quasi instet dies
3 Domini. Ne quis vos seducat ullo modo; quo-
niam nisi venerit discessio primum, et revela-
4 tus fuerit homo peccati, filius perditionis, ¹qui
adversatur et extollitur supra omne, quod di-
citur Deus aut quod colitur, ita ut in templo
Dei sedeat ostendens se tamquam sit Deus.
5 Non retinetis quod, cum adhuc essem apud
6 vos, haec dicebam vobis? Et nunc quid deti-
7 neat scitis, ut reveletur in suo tempore. Nam
mysterium iam operatur iniquitatis; tantum ut
qui tenet nunc teneat, donec de medio fiat.
8 Et tunc revelabitur ille iniquus, quem Domi-
nus Iesus interficiet spiritu oris sui et destruet
9 illustratione adventus sui eum, cuius est ad-
ventus secundum operationem satanae in omni
10 virtute et signis et prodigiis mendacibus ¹et

2 ~ sensu vestro FM d Ambst, vestro > G*LZ[c]
sermonem] verbum DG Or Ambst Hier
missam > AGRZ[c] d
4 Dei > F
5 retinetis + memoria D g[1] Aug
adhuc > ARU*B d Tert Aug
essemus AF*MZ*ThB
dicebamus AF*MThB, -bantur d Ambst Pel
7 ~ nunc tenet FDM d Tert Ambst Pel Sed
teneant F*LMZ*
8 illustr.] -strationem Z*Th, illuminatione D (g) Or Hier Aug
9 et[1] > ARZ*Cs Pel | 10 et > A Ambst

1 1Th 4,13-17 | 2 2Th 3,17 | 3 1J 2,18; 4,1ss | 4 Dn 11,36; Ex 28,2 | 7 A 20,29 | 8 Is 11,4; Ap 19,15 (Job 4,9) | 9 Ap 13,13s | 10 2C 4,3s; 1T 2,4

Ἐρωτῶμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, ὑπὲρ τῆς παρ- 2 1 Th 4,13-17
ουσίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ
ἡμῶν ἐπισυναγωγῆς ἐπ᾿ αὐτόν, εἰς τὸ μὴ ταχέως 2
σαλευθῆναι ὑμᾶς ἀπὸ τοῦ νοὸς μηδὲ θροεῖσ-
θαι, μήτε διὰ πνεύματος μήτε διὰ λόγου μήτε
δι᾿ ἐπιστολῆς ὡς δι᾿ ἡμῶν, ὡς ὅτι ἐνέστηκεν 3,17
ἡ ἡμέρα τοῦ Κυρίου. μή τις ὑμᾶς ἐξαπατήσῃ 3 1 T 4,1 1 J 2,18; 4,3
κατὰ μηδένα τρόπον· ὅτι ἐὰν μὴ ἔλθῃ ἡ ἀποστα- J 17,12
σία πρῶτον καὶ ἀποκαλυφθῇ ὁ ἄνθρωπος τῆς
ἁμαρτίας, ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ¹ὁ ἀντικείμενος 4 Dn 11,36 Ez 28,2
καὶ ὑπεραιρόμενος ἐπὶ πάντα λεγόμενον ***Θεὸν***
ἢ σέβασμα, ὥστε αὐτὸν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ
καθίσαι, ἀποδεικνύντα ἑαυτὸν ὅτι ἐστὶν Θεός.

Οὐ μνημονεύετε ὅτι ἔτι ὢν πρὸς ὑμᾶς ταῦτα 5
ἔλεγον ὑμῖν; καὶ νῦν τὸ κατέχον οἴδατε, εἰς τὸ 6
ἀποκαλυφθῆναι αὐτὸν ἐν τῷ αὐτοῦ καιρῷ. τὸ 7 A 20,29
γὰρ μυστήριον ἤδη ἐνεργεῖται τῆς ἀνομίας·
μόνον ὁ κατέχων ἄρτι ἕως ἐκ μέσου γένηται.
¹καὶ τότε ἀποκαλυφθήσεται ὁ ἄνομος, ὃν ὁ Κύ- 8 Is 11,4 Job 4,9
ριος Ἰησοῦς ἀνελεῖ τῷ πνεύματι τοῦ στόματος Ap 19,15.20
αὐτοῦ καὶ καταργήσει τῇ ἐπιφανείᾳ τῆς παρου-
σίας αὐτοῦ, οὗ ἐστιν ἡ παρουσία κατ᾿ ἐνέργειαν 9 Mt 24,24
τοῦ σατανᾶ ἐν πάσῃ δυνάμει καὶ σημείοις καὶ Ap 13,11ss
τέρασιν ψεύδους ¹καὶ ἐν πάσῃ ἀπάτῃ ἀδικίας 10 2 C 2,15; 4,3

---

1 ερωτω ar Tert | ημων[1] > BΨ 330 syh | 2 νοος + υμων D 330 lat syph+ sa Ef Ambst | μηδε] μητε 33-81 917* 623* 920 pl. rel. | Κυ] Χυ 1175 917-181 623* 920s 919-177 al. 206* 216sss 1518 1108* 257-1610 221* K[r] | 3 αμαρτ. Ιϱ Hipp Ef Ambst Pel] ανομιας Mn BS 1739s 104s 81 1912 256ss 436s 506s ar co | 4 κ. υπεραιρομ. > S* | τ. θυ + ως θν 326s 917-181 623* 1835 pl. rel. sy Ιϱ Ef | 5 ων] εμου οντος D* Ambst | 6 εαυτου BS° 1739s Ψs 1175 Ds 1836-915 623sss 920-226 1-177 206* 440ss al. 1611* 257s al. K[r] | 8 Ις > B 1739s Ψ 326s 917* 623* 920 pl. 206-1610 221* | ανελοι (S*) 1739 33 Ds, *αναλωσει* 6 Ψ 326s 917sss 623* 920ss 919-462 rel. | 10 απατη + της Ps 326s D 1898s 1838-489 920 pl. rel. pl. | αδικιας + εν 6 Pssss 1836ss 623 rel. syh Hipp |

τοῖς ἀπολλυμένοις, ἀνθ' ὧν τὴν ἀγάπην τῆς
ἀληθείας οὐκ ἐδέξαντο εἰς τὸ σωθῆναι αὐτούς.
R 1,28; 2 T 4,4 11 καὶ διὰ τοῦτο πέμπει αὐτοῖς ὁ Θεὸς ἐνέργειαν
12 πλάνης εἰς τὸ πιστεῦσαι αὐτοὺς τῷ ψεύδει, ἵνα
κριθῶσιν ἅπαντες οἱ μὴ πιστεύσαντες τῇ ἀλη-
θείᾳ ἀλλὰ εὐδοκήσαντες τῇ ἀδικίᾳ.
1,2; E 1,4 13 Ἡμεῖς δὲ ὀφείλομεν εὐχαριστεῖν τῷ Θεῷ
Dt 33,12 1 Th 2,13; 4,7 πάντοτε περὶ ὑμῶν, ἀδελφοὶ ἠγαπημένοι ὑπὸ
Κυρίου, ὅτι εἵλατο ὑμᾶς ὁ Θεὸς ἀπαρχὴν εἰς
σωτηρίαν ἐν ἁγιασμῷ πνεύματος καὶ πίστει
1 Th 4,7; 5,9 14 ἀληθείας, εἰς ὃ ἐκάλεσεν ὑμᾶς διὰ τοῦ εὐαγ-
γελίου ἡμῶν, εἰς περιποίησιν δόξης τοῦ Κυ-
3,6 15 ρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἄρα οὖν, ἀδελφοί,
1 C 16,13 στήκετε καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις ἃς ἐδιδάχ-
θητε εἴτε διὰ λόγου εἴτε δι' ἐπιστολῆς ἡμῶν.
1 Th 3,11ss 16 Αὐτὸς δὲ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ
[ὁ] Θεὸς ὁ πατὴρ ἡμῶν, ὁ ἀγαπήσας ἡμᾶς καὶ
δοὺς παράκλησιν αἰωνίαν καὶ ἐλπίδα ἀγαθὴν
17 ἐν χάριτι, παρακαλέσαι ὑμῶν τὰς καρδίας καὶ
στηρίξαι ἐν παντὶ ἔργῳ καὶ λόγῳ ἀγαθῷ.
C 4,3 1 Th 5,25 3 Τὸ λοιπὸν προσεύχεσθε, ἀδελφοί, περὶ ἡμῶν,
ἵνα ὁ λόγος τοῦ Κυρίου τρέχῃ καὶ δοξάζηται
2 καθὼς καὶ πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἵνα ῥυσθῶμεν ἀπὸ
τῶν ἀτόπων καὶ πονηρῶν ἀνθρώπων· οὐ γὰρ

---

11 και > 424° D vg syp bo Χρ Ef | πεμψει P-81 917-181 915 rel. vg[1] ar co Ambst | *inc.* δια τουτο εσται αυτ. ενεργεια Mn | **12** παντες BPs 326s D 917-462 al. rel. pl. | ευδοκ. + εν A 6 P-81 104 917-181 623* 920 al. 1-177 319-436 rel. pl. | **13** υπο + του SAΨ 326 81 467 69 | ημας S* 326 D 38 242 lat ar | απαρχην BAs 33s 326 81 G[1] 1912 241 256s 255 1611 vg syh bo Did Cy Amb] απ αρχης rel. | **14** ο BAss 33 Ψsss D 917s 623-177 1319-1311 rel. pl. syp co Ef Ambst] + και rel. | ημας BA D* 330 38 f | **16** ~ Χς Ις B 1739 | και[1] > S* 1898 | ο[2] B S* 1739 33 1175 D 1898 623s al. 794 1610 KL] > rel. | ο[3]] και Ass P-81 I 917 rel. vg[1] syh | **17** στηριξ. + υμας 326s 917* 623* 920s 1-177 al. 206-1518 257* K[r] co | **3,1** Κυ] θυ 33s G 927s vg[1] Χρ |

in omni seductione iniquitatis iis qui pereunt;
eo quod caritatem veritatis non receperunt, ut
salvi fierent. Ideo mittet illis Deus operatio- 11
nem erroris, ut credant mendacio, ¹ut iudicentur 12
omnes, qui non crediderunt veritati, sed con-
senserunt iniquitati.

Nos autem debemus gratias agere Deo sem- 13
per pro vobis, fratres dilecti a Deo, quod ele-
gerit vos Deus primitias in salutem in sancti-
ficatione spiritus et in fide veritatis; in qua 14
et vocavit vos per evangelium nostrum in ad-
quisitionem gloriae Domini nostri Iesu Christi.
Itaque, fratres, state et tenete traditiones, quas 15
didicistis sive per sermonem sive per epistu-
lam nostram. Ipse autem Dominus noster Iesus 16
Christus et Deus et Pater noster, qui dilexit
nos et dedit consolationem aeternam et spem
bonam in gratia, ¹exhortetur corda vestra et 17
confirmet in omni opere et sermone bono.

3,1-15 ***Admonitiones***

De cetero, fratres, orate pro nobis ut sermo 3
Dei currat et clarificetur, sicut et apud vos,
¹et ut liberemur ab importunis et malis homi- 2

11 *inc.* et DHTh f g Ir Tert Ambst Aug Pel] mittit AFLMRUZ*B Ir Tert Cyp | **12** credid.] credunt D OR | **13** dilectissimi D g Amb Pel | **a** Deo > D | vos DO] nos *rel.* d f Pel | primitias] ab initio D d g Amb Ambst Var Pel | sanctificationem Z* Ambst Var Pel | in³ > *codd.* | **14** qua] quam DW c Ambst | et* > D R d Ambst Pel Vig | nos Z* d f Vig | adquisit.] constitutionem D g Sed | **15** tradit. + nostras D d Ambst Pel | sermonem] verbum D f g Ambst Var Pel | **16** Deus > Cs | et² > DLMUZ*CsThKss c f g Pel | noster] Domini D, > L Pel Vig | gratiam FMOWi Z*KB Pel | **17** exhort.] consoletur FᶜDR g Amb Ambst | **3,1** Dei AUVW g] domini *rel.* | **2** import.] iniquis D d g Aug Pel

11 R 1,24s.28; 2 T 4,4 | **12** R 1,18 | **13** Dt 33,12; 1 Th 1,4; 2,13; 4,7; 1 P 1,2 | **14** 1 Th 4,7; 5,9; R 8,29s | **15** 2 Th 3,6; 1 C 11,2; 16,13 | **16** 1 Th 3,11s | **3,1** R 15,30; 1 Th 5,25; C 4,3 | **2** Is 25,4 O'

3 nibus; non enim omnium est fides. Fidelis au-
tem Deus est, qui confirmabit vos et custo-
4 diet a malo. Confidimus autem de vobis in
Domino, quoniam quae praecipimus et facitis
5 et facietis. Dominus autem dirigat corda vestra
in caritate Dei et patientia Christi.
6 Denuntiamus autem vobis, fratres, in no-
mine Domini nostri Iesu Christi, ut subtrahatis
vos ab omni fratre ambulante inordinate et
non secundum traditionem, quam acceperunt
7 a nobis. Ipsi enim scitis quemadmodum opor-
teat imitari nos, quoniam non inquieti fuimus
8 inter vos neque gratis panem manducavimus
ab aliquo, sed in labore et in fatigatione
nocte et die operantes, ne quem vestrum gra-
9 varemus. Non quasi non habuerimus potesta-
tem, sed ut nosmet ipsos formam daremus vobis
10 ad imitandum nos. Nam et cum essemus apud
vos, hoc denuntiabamus vobis, quoniam si quis
11 non vult operari, nec manducet. Audivimus
enim inter vos quosdam ambulare inquiete
12 nihil operantes, sed curiose agentes. Iis autem,
qui eiusmodi sunt, denuntiamus et obsecramus
in Domino Iesu Christo, ut cum silentio ope-

fides + firma DO | **3** Deus F^c LOKW d Sed] dominus *rel.* | est > F*DMWi g Ambst Pel | **4** ~ in dom. de vobis D d g Ambst Pel | praecep. FHMO* RUZ*ThKssW c Ambst Pel | facitis] fecistis g Pel (D) | **6** subtrah.] separetis D Sing Pel, recedatis Cyp | inordinate] inquiete FL^m(D) d g Lcf Aug Pel | accepistis FMU* g^1 Sing Ambst | **7** enim > A | **8** in + omni Cs | in^2 > *codd.* | **10** denunt.] praecipiebamus D d g Ambst Aug | **11** audimus AGR | ambulantes A g | **12** iis] his *codd.* | denuntiam.] praecipimus D d g Aug. Pel

3 1 C 1,9; 10,13; 1 Th 5,24 | **4** 2 C 7,16 | **6** R 16,17; 1 Th 5,14; Mt 18,17 | **7** 1 Th 2,1; 1 C 4,16s; Ph 3,17 | **8** 1 Th 2,9; A 20,34s; 1 C 4,12 | **9** Mt 10,10 | **10** 1 Th 3,4; 4,11; Gn 3,19 | **11** 1 T 5,14 | **12** 2 Th 3,8

πάντων ἡ πίστις. Πιστὸς δέ ἐστιν ὁ Κύριος, 3 1 Th 5,24
ὃς στηρίξει ὑμᾶς καὶ φυλάξει ἀπὸ τοῦ πονη-
ροῦ. πεποίθαμεν δὲ ἐν Κυρίῳ ἐφ' ὑμᾶς, ὅτι 4 1 Th 4,10 2 C 7,16
ἃ παραγγέλλομεν καὶ ποιεῖτε καὶ ποιήσετε. G 5,10
Ὁ δὲ Κύριος κατευθύναι ὑμῶν τὰς καρδίας 5
εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ καὶ εἰς τὴν ὑπομο-
νὴν τοῦ Χριστοῦ.

Παραγγέλλομεν δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, ἐν ὀνόματι 6 Mt 18,17
τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, στέλλεσθαι 1 Th 5,14; 4,1
ὑμᾶς ἀπὸ παντὸς ἀδελφοῦ ἀτάκτως περιπα-
τοῦντος καὶ μὴ κατὰ τὴν παράδοσιν ἣν παρε-
λάβοσαν παρ' ἡμῶν. αὐτοὶ γὰρ οἴδατε πῶς δεῖ 7 1 Th 2,1; 1,5s
μιμεῖσθαι ἡμᾶς, ὅτι οὐκ ἠτακτήσαμεν ἐν ὑμῖν,
ˈοὐδὲ δωρεὰν ἄρτον ἐφάγομεν παρά τινος, ἀλλ' 8 1 C 4,12 1 Th 2,9
ἐν κόπῳ καὶ μόχθῳ νύκτα καὶ ἡμέραν ἐργα- Ph 3,17
ζόμενοι πρὸς τὸ μὴ ἐπιβαρῆσαί τινα ὑμῶν. οὐχ 9 Mt 10,10 1 Th 1,6s
ὅτι οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν, ἀλλ' ἵνα ἑαυτοὺς τύ- 1 C 4,16
πον δῶμεν ὑμῖν εἰς τὸ μιμεῖσθαι ἡμᾶς. καὶ 10 Gn 3,19 1 Th 3,4; 4,11
γὰρ ὅτε ἦμεν πρὸς ὑμᾶς, τοῦτο παρηγγέλλομεν
ὑμῖν, ὅτι εἴ τις οὐ θέλει ἐργάζεσθαι, μηδὲ ἐσ-
θιέτω. ἀκούομεν γάρ τινας περιπατοῦντας ἐν 11 1 Th 5,14
ὑμῖν ἀτάκτως, μηδὲν ἐργαζομένους ἀλλὰ περι-
εργαζομένους. τοῖς δὲ τοιούτοις παραγγέλλομεν 12 1 Th 4,11
καὶ παρακαλοῦμεν ἐν Κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ
ἵνα μετὰ ἡσυχίας ἐργαζόμενοι τὸν ἑαυτῶν ἄρτον

---

3 εστιν > G 226* 2 syh[+] | Kς] θς A D*s 1912 1891 c f vg[1] Ambst | ος + καὶ A 69s 256 255 syh[+] ar | στηρ.] τηρησει G[1] | 4 παραγγελλ. + υμιν A 33s 104sss G rel. sy ar, + κ. εποιησατε B G[1] | και[1] > S*As D 1311 1831 | κ. ποιησετε > G[1] 1912 920 919 635 1867 | 6 ημων[1] > B D* Cyp | παρελαβοσαν S*A 33 (D*) 88 1827 1845 2005] -βετε B 104 G 436 1611 syh ar, -βον rel. | παρ] αφ B | 8 εφαγ.] ελαβομεν 920 547s 460 642 2 635 440 1872 | νυκτος, ημερας BS 33 104 81 G 1912 1845 256s 1611 2005 | 12 δια τ. Κυ ημ. Ιυ Χυ (Ψ) 326s 917-181 623[s] 920 pl. 206[r] 1108-1610 221[s] K[r] |

G 6,9 13 ἐσθίωσιν. Ὑμεῖς δέ, ἀδελφοί, μὴ ἐγκακήσητε
1 C 5,9.11 14 καλοποιοῦντες. εἰ δέ τις οὐχ ὑπακούει τῷ λόγῳ
ἡμῶν διὰ τῆς ἐπιστολῆς, τοῦτον σημειοῦσθε,
1 Th 5,13s 15 μὴ συναναμίγνυσθαι αὐτῷ, ἵνα ἐντραπῇ· καὶ
μὴ ὡς ἐχθρὸν ἡγεῖσθε, ἀλλὰ νουθετεῖτε ὡς
ἀδελφόν.
1 Th 5,23 16 Αὐτὸς δὲ ὁ Κύριος τῆς εἰρήνης δῴη ὑμῖν
τὴν εἰρήνην διὰ παντὸς ἐν παντὶ τρόπῳ. ὁ Κύ-
ριος μετὰ πάντων ὑμῶν.
2,2; 1 C 16,21 17 Ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου, ὅ ἐστιν
18 σημεῖον ἐν πάσῃ ἐπιστολῇ· οὕτως γράφω. ἡ
χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ
πάντων ὑμῶν.

---

13 εγκακ. B*SA 326 (D) 69] εκκακ. rel. | καλον ποι. G 242 1518 2005 257 | **14** υμων B 326 81 69s 263 2 216* | σημειουσθαι SP Ds 623s 642 | συναναμιγνυσθαι BSA 33 Ψ 326s D¹G¹ 88 623s 547 1319 440 df co Pel] -σθε rel. | **15** και > 1739 D Tert Ambst Pel | **16** Κς¹] θς G 1912 1319 642 1610 Ambst | τροπω] τοπω A* 33 D*s lat | **18** ημων > G | υμων BS* 1739ss 33 1836 462 co Ambst Pel] + αμην rel. |

rantes suum panem manducent. Vos autem, 13
fratres, nolite deficere benefacientes. Quod si 14
quis non oboedit verbo nostro per epistulam,
hunc notate et ne commisceamini cum illo, ut
confundatur; et nolite quasi inimicum existi- 15
mare, sed corripite ut fratrem.

3,16-18 *Epilogus*

Ipse autem Dominus pacis det vobis pacem 16
sempiternam in omni loco. Dominus sit cum
omnibus vobis.

Salutatio mea manu Pauli, quod est sig- 17
num in omni epistula; ita scribo. Gratia Domini 18
nostri Iesu Christi cum omnibus vobis. Amen.

---

13 benefac.+in Chr. Iesu dom. nostro Z°V | **14** oboedierit Z°KssW c | ne KVW] non *rel.* d g Pel | confundatur] erubescat D g Amb Aug Sed | **15** non.]. existimetis D d g Ambst Aug Pel | **16** dominus. Deus DGOW f g Ambst | sit > *codd.* d f g Ambst | **18** Amen > FR*Z* Pel

---

13 G 6,9 | **14** 2 Th 3,6; 1 C 5,9ss | **15** 1 Th 5,14 | **16** 1 Th 5,23; R 15,33 | **17** 2 Th 2,2; 1 C 16,21; C 4,18 | **18** Ap 22,21

EPISTULA
BEATI PAULI APOSTOLI
AD TIMOTHEUM PRIMA

1,1-2 *Exordium*

1 PAULUS apostolus Iesu Christi secundum
imperium Dei Salvatoris nostri et Christi Iesu
2 spei nostrae ˈTimotheo dilecto filio in fide.
Gratia, misericordia et pax a Deo Patre et
Christo Iesu Domino nostro.

1,3-20 *De vera doctrina tuenda*

3 Sicut rogavi te ut remaneres Ephesi, cum
irem in Macedoniam, ut denuntiares quibus-
4 dam ne aliter docerent neque intenderent fa-
bulis et genealogiis interminatis, quae quaes-
tiones praestant magis quam aedificationem
5 Dei, quae est in fide. Finis autem praecepti
est caritas de corde puro et conscientia bona
6 et fide non ficta. A quibus quidam aberrantes
7 conversi sunt in vaniloquium, ˈvolentes esse
legis doctores non intellegentes neque quae
8 loquuntur neque de quibus affirmant. Sci-
mus autem quia bona est lex, si quis ea legi-
9 time utatur; sciens hoc quia lex iusto non est
posita, sed iniustis et non subditis, impiis et
peccatoribus, sceleratis et contaminatis, parri-
10 cidis et matricidis, homicidis, ˈfornicariis, mas-

---

1 ~ Chr. Iesu[1] F-Z[c]CsKss fg Ambst | et > FDMZ* (Pel) | 2 gratia + et DTZ* c Sed | et[1] > F*G d g Ambst (Pel) | 3 ut[2]] et ARKss | 5 autem] enim FM m Aug (Ambst) | 9 ~ iusto lex RZBV d f g Ambst, iusto n. est lex FLssWi Pel | contaminatis] profanis DB d g Or Lcf Ambst Pel

---

1 1 C 1,27 | 2 Tt 1,4; 2 T 1,2 | 4 1 T 4,7 | 5 R 13,10; G 5,6; 2 C 6,6; 2 T 1,5 | 6 1 T 6,4.20s; 2 T 2,16.18 | 8 R 7,12.16 | 9 G 5,23; R 1,28

ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ Α

1 Παῦλος ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ κατ᾽ ἐπι- C 1,27
ταγὴν Θεοῦ σωτῆρος ἡμῶν καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ
2 τῆς ἐλπίδος ἡμῶν ˈΤιμοθέῳ γνησίῳ τέκνῳ ἐν Tt 1,4
πίστει· χάρις, ἔλεος, εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς
καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν.
3 Καθὼς παρεκάλεσά σε προσμεῖναι ἐν Ἐφέ- A 20,1
σῳ πορευόμενος εἰς Μακεδονίαν, ἵνα παραγγεί-
4 λῃς τισὶν μὴ ἑτεροδιδασκαλεῖν ˈμηδὲ προσέχειν 4,7
μύθοις καὶ γενεαλογίαις ἀπεράντοις, αἵτινες ἐκ-
ζητήσεις παρέχουσιν μᾶλλον ἢ οἰκονομίαν Θεοῦ
5 τὴν ἐν πίστει. τὸ δὲ τέλος τῆς παραγγελίας ἐστὶν R 13.10 G 5,6
ἀγάπη ἐκ καθαρᾶς καρδίας καὶ συνειδήσεως ἀγα-
6 θῆς καὶ πίστεως ἀνυποκρίτου, ὧν τινες ἀστοχή- 6,4.20s
7 σαντες ἐξετράπησαν εἰς ματαιολογίαν, θέλοντες
εἶναι νομοδιδάσκαλοι, μὴ νοοῦντες μήτε ἃ λέ-
8 γουσιν μήτε περὶ τίνων διαβεβαιοῦνται. Οἴδα- R 7,12.16
μεν δὲ ὅτι καλὸς ὁ νόμος, ἐάν τις αὐτῷ νομί-
9 μως χρῆται, ˈεἰδὼς τοῦτο, ὅτι δικαίῳ νόμος οὐ
κεῖται, ἀνόμοις δὲ καὶ ἀνυποτάκτοις, ἀσεβέσι
καὶ ἁμαρτωλοῖς, ἀνοσίοις καὶ βεβήλοις, πατρο-
10 λῴαις καὶ μητρολῴαις, ἀνδροφόνοις, ˈπόρνοις,

---

1 ~ Ιυ Χυ[1] Ass 33 104ss I 917-69 330sss 263* 206[r] 257* K[r] vg[1] syp ar bo Ef | επιταγ.] επαγγελιαν S | σωτηρ.] πατρος P 216* | κ. Κυ Ιυ Χυ S 6 326s 917-915 623* 920 pl. 206[r] 257* K[r] | **2** πατρ. + ημων 6 Ps 326 917-1319 al. rel. sy sa Ef Ambst | **4** ζητησεις 1739s Psss D-181 915s 623-69 330 pl. rel. Iϱ | οικονομ.] οικοδομην D* g vg syph[m] Iϱ Ambst | **5** αγαθης > G[1] sa | **8** χρησηται AP 1245 Cl |

6,3 ἀρσενοκοίταις, ἀνδραποδισταῖς, ψεύσταις, ἐπι-
ὁρκοις, καὶ εἴ τι ἕτερον τῇ ὑγιαινούσῃ διδασ-
6 15 11 καλίᾳ ἀντίκειται, κατὰ τὸ εὐαγγέλιον τῆς δό-
ξης τοῦ μακαρίου Θεοῦ, ὃ ἐπιστεύθην ἐγώ.
A 9,15 12 Χάριν ἔχω τῷ ἐνδυναμώσαντί με Χριστῷ
1 C 15,9s
G 1,13-16 Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ὅτι πιστόν με ἡγή-
13 σατο θέμενος εἰς διακονίαν, τὸ πρότερον ὄντα
βλάσφημον καὶ διώκτην καὶ ὑβριστήν. ἀλλὰ
ἠλεήθην, ὅτι ἀγνοῶν ἐποίησα ἐν ἀπιστίᾳ·
14 ὑπερεπλεόνασεν δὲ ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν
μετὰ πίστεως καὶ ἀγάπης τῆς ἐν Χριστῷ Ἰη-
15 σοῦ. πιστὸς ὁ λόγος καὶ πάσης ἀποδοχῆς ἄ-
L 15,2; 19,10 ξιος, ὅτι Χριστὸς Ἰησοῦς ἦλθεν εἰς τὸν κόσ-
μον ἁμαρτωλοὺς σῶσαι, ὧν πρῶτός εἰμι ἐγώ.
16 ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἠλεήθην, ἵνα ἐν ἐμοὶ πρώτῳ
ἐνδείξηται Ἰησοῦς Χριστὸς τὴν ἅπασαν μακρο-
θυμίαν πρὸς ὑποτύπωσιν τῶν μελλόντων πισ-
R 16,27 17 τεύειν ἐπ᾽ αὐτῷ εἰς ζωὴν αἰώνιον. Τῷ δὲ
Jud 25 βασιλεῖ τῶν αἰώνων, ἀφθάρτῳ ἀοράτῳ μόνῳ
Θεῷ, τιμὴ καὶ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώ-
νων· ἀμήν.
6,12; Jud 3 18 Ταύτην τὴν παραγγελίαν παρατίθεμαί σοι,
τέκνον Τιμόθεε, κατὰ τὰς προαγούσας ἐπὶ σὲ
προφητείας, ἵνα στρατεύῃ ἐν αὐταῖς τὴν καλὴν

---

11 *inc.* τη κατα H D* 263 lat ar Ambst Bas | **12** *inc.* και χαριν 326 D 917sss 623-462 al. rel. pl. Lcf Ambst] ενδυναμουντι S* 33 467 337s 330 2 sa Ep | με + εν D* g ar Ef Ambst, > S* 330 | **13** το SAsss 33 Ψ 1175s I Ds 88 623s 920 330 436s 1518[a] Cy] τον rel. | οντα + με AΨ 81 g Ath | **15** πιστος] ανθρωπινος Ambst Hier[c] Aug | **16** πρωτον Ψss H 88 1912 623s 69s 330s 206* 440 1518 1245s L, > D* Ambst | Ις Χς S 6 P 917sss 1835-462 al. rel. syp ar co Ef] ~ Χς Ις al. pl., > Χς 1739 G | μακροθυμ. + αυτου D syp co Ef | **17** αφθαρτω] αθανατω D* lat syh[m] Tert Nov Ambst (G) | μονω + σοφω 6 33s 104sss 917 rel. syh | **18** παρατιθημι 1836 547s 330s 256 |

culorum concubitoribus, plagiariis, mendacibus
et periuris, et si quid aliud sanae doctrinae ad-
versatur, quae est secundum evangelium glo- 11
riae beati Dei, quod creditum est mihi.

Gratias ago ei, qui me confortavit Christo 12
Iesu Domino nostro, quia fidelem me existi-
mavit ponens in ministerio, qui prius blas- 13
phemus fui et persecutor et contumeliosus;
sed misericordiam Dei consecutus sum, quia
ignorans feci in incredulitate. Superabundavit 14
autem gratia Domini nostri cum fide et dilec-
tione, quae est in Christo Iesu. Fidelis sermo 15
et omni acceptione dignus quod Christus Iesus
venit in hunc mundum peccatores salvos fa-
cere, quorum primus ego sum. Sed ideo mi- 16
sericordiam consecutus sum, ut in me primo
ostenderet Christus Iesus omnem patientiam
ad informationem eorum, qui credituri sunt
illi in vitam aeternam. Regi autem saeculorum 17
immortali, invisibili, soli Deo honor et gloria
in saecula saeculorum. Amen.

Hoc praeceptum commendo tibi, fili Timo- 18
thee, secundum praecedentes in te prophetias,
ut milites in illis bonam militiam ⁱhabens fi- 19

---

10 et[1] > *codd.* | concubitoribus + puerorum stupratoribus D (g[1]) | periuriis FLRZ* f* g Ambst | **12** *inc.* et gratias D d Lcf Ambst (Pel) | ministerium D d g Lcf Ambst | **13** primus FD r (g) | contumel.] iniuriosus D d r Cyp Lcf Aug | Dei > ADHLOssCsKssWi Z* d f g r Cyp Lcf Ambst Aug | misericordia MKss | **14** autem > AR Sed | **15** fidelis] humanus r Ambst Var Aug | quod] quia *codd.* | **16** primum FDH-OB, > d Ambst Aug[1] (Pel) | informat.] deformationem AG Pel, exemplum FDM d g Ambst | **17** immortali + et HCsTh* | solo beato Deo D

---

10 1 T 6,3; 2 T 1,13; Tt 1,9.13; 2,1s | **11** 1 T 6,15; Tt 1,3 | **12** A 9,15; 26,11; 1 C 15,9s; G 1,13-16 | **13** A 3,17 | **15** 1 T 3,1; 4,9; 2 T 2,11; Tt 3,8; L 19,10 | **17** R *16,27*; *Jud* 25 | **18** 1 T 4,14

dem et bonam conscientiam, quam quidam
20 repellentes circa fidem naufragaverunt, ex qui-
bus est Hymenaeus et Alexander quos tra-
didi satanae, ut discant non blasphemare.

2,1-15 ***De oratione et mulierum subiectione***

2 1 Obsecro igitur primum omnium fieri obse-
crationes, orationes, postulationes, gratiarum
2 actiones pro omnibus hominibus, pro regibus
et omnibus, qui in sublimitate sunt, ut quie-
tam et tranquillam vitam agamus in omni
3 pietate et castitate. Hoc enim bonum est et
4 acceptum coram Salvatore nostro Deo, qui
omnes homines vult salvos fieri et ad agni-
5 tionem veritatis venire. Unus enim Deus, unus
et mediator Dei et hominum homo Christus
6 Iesus, qui dedit redemptionem semet ipsum pro
7 omnibus, testimonium temporibus suis; in quo
positus sum ego praedicator et apostolus, ve-
ritatem dico, non mentior, doctor gentium in
fide et veritate.
8 Volo ergo viros orare in omni loco levan-
9 tes puras manus sine ira et disceptatione. Si-
militer et mulieres in habitu ornato, cum ve-
recundia et sobrietate ornantes se, et non in
tortis crinibus aut auro aut margaritis, vel

---

20 discant] disciplinam accipiant D d Tert[1] | **2,1** primo A-GL-Z[c] r Hil Amb | omnium + hortare D Pel (g Hil Ambst, Z* d) | **2** in[2]] cum d Lcf Aug[1] | **3** salvat.] salutari GHCTh d Lcf Pel (Ambst) | **4** ad] in F*MB d g[1] m r (Ambst) Aug | **6** omnibus] multis FM Vig, + cuius test. temp. s. datum est D(Wi)Z* d g Ambst (Pel) | **9** ordinato DWi m r Ambst Pel | et[3] > *codd.* d f g r Cyp Ambst Hier Pel

---

19 2 T 4,7; 1 T 3,9; 6,10 | **20** 2 T 2,17; 1 C 5,5 | **2,1** R 12,12; Ph 4,6 | **3** 1 T 1,1; 4,10 | **4** Ez 18,23; 2 P 3,9; 2 T 3,7 | **5** R 3,29s; Hb 12,24 | **6** G 1,4; 2,20; Mt 20,28; Tt 2,14; 1 J 2,2; Ap 1,5 | **7** 2 T 1,11; G 2,7s | **8** Ph 2,14 | **9** 1 P 3,3ss

στρατείαν, ἔχων πίστιν καὶ ἀγαθὴν συνείδησιν, 19 3,9; 6,10
ἥν τινες ἀπωσάμενοι περὶ τὴν πίστιν ἐναυά-
γησαν· ὧν ἐστιν Ὑμέναιος καὶ Ἀλέξανδρος, 20 2 T 2,17 1 C 5,5
οὓς παρέδωκα τῷ σατανᾷ, ἵνα παιδευθῶσιν μὴ
βλασφημεῖν.

Παρακαλῶ οὖν πρῶτον πάντων ποιεῖσθαι 2 Ph 4,6
δεήσεις, προσευχάς, ἐντεύξεις, εὐχαριστίας ὑπὲρ
πάντων ἀνθρώπων, ὑπὲρ βασιλέων καὶ πάντων 2
τῶν ἐν ὑπεροχῇ ὄντων, ἵνα ἤρεμον καὶ ἡσύ-
χιον βίον διάγωμεν ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ σεμ-
νότητι. τοῦτο καλὸν καὶ ἀπόδεκτον ἐνώπιον 3 1,1; 4,10
τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ, ὃς πάντας ἀνθρώπους 4 Ez 18,23 2 P 3,9
θέλει σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλ-
θεῖν. εἷς γὰρ Θεός, εἷς καὶ μεσίτης Θεοῦ καὶ 5 R 3,29s Hb 12,24
ἀνθρώπων, ἄνθρωπος Χριστὸς Ἰησοῦς, ¹ὁ δοὺς 6 G 1,4; 2,20 Tt 2,14
ἑαυτὸν ἀντίλυτρον ὑπὲρ πάντων, τὸ μαρτύριον
καιροῖς ἰδίοις· εἰς ὃ ἐτέθην ἐγὼ κῆρυξ καὶ 7 2 T 1,11 G 2,7s
ἀπόστολος, ἀλήθειαν λέγω, οὐ ψεύδομαι, διδάσ-
καλος ἐθνῶν ἐν πίστει καὶ ἀληθείᾳ.

Βούλομαι οὖν προσεύχεσθαι τοὺς ἄνδρας 8
ἐν παντὶ τόπῳ ἐπαίροντας ὁσίους χεῖρας χωρὶς
ὀργῆς καὶ διαλογισμοῦ. Ὡσαύτως γυναῖκας 9 1 P 3,3ss
ἐν καταστολῇ κοσμίῳ, μετὰ αἰδοῦς καὶ σωφρο-
σύνης κοσμεῖν ἑαυτάς, μὴ ἐν πλέγμασιν καὶ

---

1 παρακαλει D*s Hil Ambst Pel | παντων[1] > G Ωρ[1] | εντευξεις > I | **2** ευσεβ.] ευλαβεια P 1891 | **3** τουτο S* Asss 33 81 623 co Cy] + γαρ rel. r | **6** οὗ το μαρτ. καιρ. ιδ. εδοθη D*s Ambst (Pel; 436 syp) | **7** εις ο] εν ω G vg | *inc.* ο επιστευθην εγω A | λεγω + εν Χω S* 33 326 D[1c] 917-915 623ss al. 226 1s 999sss 206ss 257-203 K[r] ar (Pel) | πιστει] γνωσει S 917 1835, πνι A | **8** οσιας 33 H 177 241s 429 1245 Ωρ[1] | διαλογισμων S[c] 424[c] 33 81 H G 1873 547 330 256s 206s 242s 1518 1245s 378 sy Ωρ[1] Eus | **9** ωσαυτως + και 1739s Ψss D-915 623 rel. r vg sy ar bo Ambst | κοσμιως S[c] 1739 33 H Dss 256 Ωρ, -μια 547 2 323 1518 | και[2]] η 6 Ψss 81 917 rel. r vg syh Cl Ambst, > 33s H 436 ar Ef |

5,10 10 χρυσίῳ ἢ μαργαρίταις ἢ ἱματισμῷ πολυτελεῖ,
ἀλλ' ὃ πρέπει γυναιξὶν ἐπαγγελλομέναις θεο-
E 5,22 11 σέβειαν, δι' ἔργων ἀγαθῶν. Γυνὴ ἐν ἡσυχίᾳ μαν-
1 C 14,34 12 θανέτω ἐν πάσῃ ὑποταγῇ· διδάσκειν δὲ γυναικὶ
Gn 3,16 Gn 1,27; οὐκ ἐπιτρέπω, οὐδὲ αὐθεντεῖν ἀνδρός, ἀλλ' εἶναι
2,7.22 1 C 11,8s 13 ἐν ἡσυχίᾳ. Ἀδὰμ γὰρ πρῶτος ἐπλάσθη, εἶτα Εὕα.
Gn 3,6 2 C 11,3 14 καὶ Ἀδὰμ οὐκ ἠπατήθη, ἡ δὲ γυνὴ ἐξαπατη-
Sir 25,33 15 θεῖσα ἐν παραβάσει γέγονεν· σωθήσεται δὲ διὰ
τῆς τεκνογονίας, ἐὰν μείνωσιν ἐν πίστει καὶ
ἀγάπῃ καὶ ἁγιασμῷ μετὰ σωφροσύνης.
A 20,28 3 Πιστὸς ὁ λόγος· εἴ τις ἐπισκοπῆς ὀρέγεται,
Tt 1,6s 2 καλοῦ ἔργου ἐπιθυμεῖ. δεῖ οὖν τὸν ἐπίσκοπον
ἀνεπίλημπτον εἶναι, μιᾶς γυναικὸς ἄνδρα, νη-
φάλιον, σώφρονα, κόσμιον, φιλόξενον, διδακτι-
3 κόν, ˈμὴ πάροινον, μὴ πλήκτην, ἀλλὰ ἐπιεικῆ,
1 Sm 2,12 4 ἄμαχον, ἀφιλάργυρον, ˈτοῦ ἰδίου οἴκου καλῶς
προϊστάμενον, τέκνα ἔχοντα ἐν ὑποταγῇ μετὰ
5 πάσης σεμνότητος, ˈ– εἰ δέ τις τοῦ ἰδίου οἴκου
προστῆναι οὐκ οἶδεν, πῶς ἐκκλησίας Θεοῦ ἐπι-
6 μελήσεται; – μὴ νεόφυτον, ἵνα μὴ τυφωθεὶς
5,10 7 εἰς κρίμα ἐμπέσῃ τοῦ διαβόλου. δεῖ δὲ καὶ
2 C 8,21 μαρτυρίαν καλὴν ἔχειν ἀπὸ τῶν ἔξωθεν, ἵνα
μὴ εἰς ὀνειδισμὸν ἐμπέσῃ καὶ παγίδα τοῦ δια-
βόλου.

χρυσω S 6 Ψ 326 D 917-915 623 pl. 206r 257e Lr | **10** ο] ως 919 255s syp ar Cyp Ef | **14** απατηθ. 6 326 917-915 623 489-226 1-462 al. 206r 1611r Kr | **15** σωφροσ. + κ. συνεσεως 1611 2005 syhm, ~ 1245 | **3,1** πιστος] ανθρωπινος D* gm Ambst Aug Sed | **2** νηφαλεον 6 P 104ss Gss 623 al. 920sss 1sss al. 206 pl. 440 491s 1611sss 257ss 221e Kr | **3** πληκτ. + μη αισχροκερδη 104s 489s 241ss 330ss al. 206s 522s 440s 491s 1611sss 257ss 221s syhm | **4** προϊστανομενον S | **6** εμπεση + κ. παγιδα 1739 81 1912 1827 547s L | **7** δε + αυτον 6 Psss 1175 D 917-915 623 rel. Kr | ~ εχειν καλην Ds 927 489 vg Sing Ambst |

veste pretiosa, sed quod decet mulieres pro- 10
mittentes pietatem per opera bona. Mulier in 11
silentio discat cum omni subiectione. Docere 12
autem mulieri non permitto neque dominari
in virum, sed esse in silentio. Adam enim pri- 13
mus formatus est, deinde Eva. Et Adam non 14
est seductus, mulier autem seducta in praeva-
ricatione fuit. Salvabitur autem per filiorum 15
generationem, si permanserit in fide et dilec-
tione et sanctificatione cum sobrietate.

3,1-13 *De ecclesiae ministris*

Fidelis sermo: Si quis episcopatum deside- 3
rat, bonum opus desiderat. Oportet ergo episco- 2
pum irreprehensibilem esse, unius uxoris virum,
sobrium, prudentem, ornatum, pudicum, hospi-
talem, doctorem, ˡnon vinolentum, non percusso- 3
rem, sed modestum, non litigiosum, non cupi-
dum, ˡsed suae domui bene praepositum, filios 4
habentem subditos cum omni castitate. Si quis 5
autem domui suae praeesse nescit, quomodo ec-
clesiae Dei diligentiam habebit? Non neophy- 6
tum, ne in superbiam elatus in iudicium inci-
dat diaboli. Oportet autem illum et testimonium 7
habere bonum ab iis, qui foris sunt, ut non in
opprobrium incidat et in laqueum diaboli.

---

10 pietat.] pudicitiam A, castitatem HWiTh*B(D) m r Cyp Pel | per bonam conversationem FDMB r Cyp Aug Pel | **12** mulierem FM d | **13** prior figuratus A | **15** regenerationem F*M (Pel) | permanserint ADGCV f g[c] Hier[l] Aug[l] | **3,1** fidelis] humanus d g[l] m Ambst Hier[c] | *sermo* + (est) et omni accept. dignus DWi | **2** pudicum Z[c]KssW c] > *rel.* | **4** sed > *codd.* | *inc.* suam domum bene regentem DB d g m Ambst Hier | **6** superbia AFLMZ*B d g | **7** iis] his *codd.* d f g Ambst Pel

---

10 1 T 5,10 | **11** 1 C 14,34; Gn 3,16 | **13** 1 C 11,3.8s; Gn 1,27; 2,7.22 | **14** Gn 3,6.13; Sir 25,33; 2 C 11,3 | **15** 1 T 5,14 | **3,1** A 20,28 | **2** Tt 1,6s; 1 T 3,12 | **7** 1 T 5,10; 2 C 8,21

8 Diaconos similiter pudicos, non bilingues,
non multo vino deditos, non turpe lucrum
9 sectantes, habentes mysterium fidei in con-
10 scientia pura. Et hi autem probentur primum
11 et sic ministrent nullum crimen habentes. Mu-
lieres similiter pudicas, non detrahentes, so-
12 brias, fideles in omnibus. Diaconi sint unius
uxoris viri, qui filiis suis bene praesint et suis
13 domibus. Qui enim bene ministraverint, gradum
bonum sibi adquirent et multam fiduciam in
fide, quae est in Christo Iesu.

3,14-4,16 ***De haereticis impugnandis***

14 Haec tibi scribo sperans me ad te venire ci-
15 to; si autem tardavero, ut scias quomodo opor-
teat te in domo Dei conversari, quae est ecclesia
Dei vivi, columna et firmamentum veritatis.
16 Et manifeste magnum est pietatis sacramentum,

quod manifestum est in carne,
iustificatum est in spiritu,
apparuit angelis,
praedicatum est gentibus,
creditum est in mundo,
assumptum est in gloria.

4 Spiritus autem manifeste dicit, quia in no-
vissimis temporibus discedent quidam a fide

---

8 diacones FRWi g | pudicos] graves D d Amb (Pel) | ~ vino multo DHRTh d g Ambst | **12** diaconi H] -nes *rel.* | praesunt *codd. pl.* | **13** ~ sibi bonum AM-V | adquirunt FDHMOUWiZ*BV d f g Ambst Pel | et - Iesu > F* | **14** me > AGHL d | ~ venire ad te *codd. pl.* d Pel | **16** in[3] + hoc DLO*Wi d Hil Ambst (Pel) | in[3] - gloria > F* | **4,1** autem > Wi Nov Aug[1] | recedent D d g Ambst Pel, discend. (A*)L*M*Wi

---

8 1 T 3,12; Ph 1,1; A 6,3 | **9** 1 T 3,16 | **11** Tt 2,3 | **12** 1 T 3,2.8 | **15** E 2,19-22; Hb 3,6 | **16** 1 T 3,9; J 1,14; Mc 16,19; E 2,10; C 1,6 | **4,1** J 16,13; 2 T 3,1; 2 P 3,3; Jud 18; 1 J 2,18.26; 4,1; 2 Th 2,3

Διακόνους ὡσαύτως σεμνούς, μὴ διλόγους, 8 Ph 1,1; A 6,3
μὴ οἴνῳ πολλῷ προσέχοντας, μὴ αἰσχροκερδεῖς,
ἔχοντας τὸ μυστήριον τῆς πίστεως ἐν καθαρᾷ 9
συνειδήσει. καὶ οὗτοι δὲ δοκιμαζέσθωσαν πρῶ- 10
τον, εἶτα διακονείτωσαν ἀνέγκλητοι ὄντες. γυ- 11 Ti 2,3
ναῖκας ὡσαύτως σεμνάς, μὴ διαβόλους, νηφαλί-
ους, πιστὰς ἐν πᾶσιν. διάκονοι ἔστωσαν μιᾶς γυ- 12 2,2
ναικὸς ἄνδρες, τέκνων καλῶς προϊστάμενοι καὶ
τῶν ἰδίων οἴκων. οἱ γὰρ καλῶς διακονήσαν- 13
τες βαθμὸν ἑαυτοῖς καλὸν περιποιοῦνται καὶ
πολλὴν παρρησίαν ἐν πίστει τῇ ἐν Χριστῷ
Ἰησοῦ.

Ταῦτά σοι γράφω ἐλπίζων ἐλθεῖν πρός σε 14
τάχιον· ἐὰν δὲ βραδύνω, ἵνα εἰδῇς πῶς δεῖ ἐν 15 E 2,19-22
οἴκῳ Θεοῦ ἀναστρέφεσθαι, ἥτις ἐστὶν ἐκκλησία
Θεοῦ ζῶντος, στῦλος καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀλη-
θείας. καὶ ὁμολογουμένως μέγα ἐστὶν τὸ τῆς 16 J 1,14; 16,10
εὐσεβείας μυστήριον·

ὃς ἐφανερώθη ἐν σαρκί,
ἐδικαιώθη ἐν πνεύματι,
ὤφθη ἀγγέλοις,
ἐκηρύχθη ἐν ἔθνεσιν, R 1,4 Mc 16,19
ἐπιστεύθη ἐν κόσμῳ,
ἀνελήμφθη ἐν δόξῃ.

Τὸ δὲ πνεῦμα ῥητῶς λέγει ὅτι ἐν ὑστέροις 4 2 T 3,1
καιροῖς ἀποστήσονταί τινες τῆς πίστεως, προσ- 2 P 3,3 Jud 18 1 J 2,18

---

8 σεμνους > S* 1836 181* 460 | διλογ.] διαλογ. 623* 69 | **9** κ. καθαρας συνειδησεως S* | **10** ειτα] και ουτω D* vg Ambst Pel (syp ar) | **12** καλων 81 D^{1}* | **14** προς σε > 1739ss G^{1} 263 255 syi ar sa | ταχιον S 1739s 326s D^{c}-915 623 rel.] εν ταχει al. | **15** δει + σε D* f vg syi ar Ωρ Ef Ambst Pel | **16** ος] ο D* g vg syh* Hil Ambst Aug Pel, θς S^{c}C^{c}A^{c} 6 Psss 81 D^{c} 917 rel. K^{r} Did Ny | **4,1** υστερ.] εσχατοις 33 lat co Ath^{1} Thdt Ambst Lcf Pel | τινες + απο 206 1149 | πιστεως + ορθης 255 |

ἔχοντες πνεύμασιν πλάνοις καὶ διδασκαλίαις
2 δαιμονίων, ¹ἐν ὑποκρίσει ψευδολόγων, κεκαυσ-
Gn 9,3 1 C 10,30s 3 τηριασμένων τὴν ἰδίαν συνείδησιν, κωλυόν-
των γαμεῖν, ἀπέχεσθαι βρωμάτων, ἃ ὁ Θεὸς
ἔκτισεν εἰς μετάλημψιν μετὰ εὐχαριστίας τοῖς
Gn 1,31 A 10,15 4 πιστοῖς καὶ ἐπεγνωκόσι τὴν ἀλήθειαν. ὅτι πᾶν
κτίσμα Θεοῦ καλόν, καὶ οὐδὲν ἀπόβλητον μετὰ
5 εὐχαριστίας λαμβανόμενον. ἁγιάζεται γὰρ διὰ
λόγου Θεοῦ καὶ ἐντεύξεως.
6 Ταῦτα ὑποτιθέμενος τοῖς ἀδελφοῖς καλὸς
ἔσῃ διάκονος Χριστοῦ Ἰησοῦ, ἐντρεφόμενος
τοῖς λόγοις τῆς πίστεως καὶ τῆς καλῆς διδασ-
1,4; 6.20 2 T 2.16.23 Tt 1,14; 3,9 7 καλίας ᾗ παρηκολούθηκας. τοὺς δὲ βεβήλους
καὶ γραώδεις μύθους παραιτοῦ. γύμναζε δὲ
6,6 8 σεαυτὸν πρὸς εὐσέβειαν. ἡ γὰρ σωματικὴ γυμ-
νασία πρὸς ὀλίγον ἐστὶν ὠφέλιμος· ἡ δὲ εὐ-
σέβεια πρὸς πάντα ὠφέλιμός ἐστιν, ἐπαγγελίαν
1,15 9 ἔχουσα ζωῆς τῆς νῦν καὶ τῆς μελλούσης. πιστὸς
10 ὁ λόγος καὶ πάσης ἀποδοχῆς ἄξιος· εἰς τοῦτο
γὰρ κοπιῶμεν καὶ ἀγωνιζόμεθα, ὅτι ἠλπίκαμεν
2,3s ἐπὶ Θεῷ ζῶντι, ὅς ἐστιν σωτὴρ πάντων ἀν-
θρώπων, μάλιστα πιστῶν.
11 Tt 2,15 12 Παράγγελλε τοῦτο καὶ δίδασκε. μηδείς σου
τῆς νεότητος καταφρονείτω, ἀλλὰ τύπος γίνου
τῶν πιστῶν ἐν λόγῳ, ἐν ἀναστροφῇ, ἐν ἀγάπῃ,
13 ἐν πίστει, ἐν ἁγνείᾳ. ἕως ἔρχομαι πρόσεχε τῇ

πλανης P 104 917 915 5 489s 226s 69s 255 206 440 1518 1245s 1867 vg ar Ef | και > D* Nov Hil Lcf Ambst Pel | 2 κεκαυτηρ. C 33-81 I Ds 1836^{s} 1838-226 al. 206^{s} 216-1149 1518 1108s 257 1610 K^{r} Iϱ Cl Ωϱ | 6 ~ Iυ Χυ 1739s Ψs 489s 920 919-337 al. 206s al. 440^{s} 1518 1108^{s} 383^{s} L^{r} syp | παρηκολουθησας C G 1319 2005 | 7 δε^{2} > P D* 1835 462 vg co | 8 επαγγελιας 104 917s 181ss 623 226 69s 242 2 440 al. 1610 K syh^{m} | 9 πασης > S* | 10 γαρ + και 104s G^{s} 1838-462 al. 206^{r} 257^{s} K^{r} | αγωνιζ. S*ss 33 Ψ-1175 G^{1} 88 1912 1518-1245 Cy] ονειδιζομ. rel. | μαλιστα + δε 88 489 547s 206s 1518 sa^{1} Cl | 12 αγαπη + εν πνι P 326 1836ss 623-547 69-336 1518 257^{s} K^{r} |

attendentes spiritibus erroris et doctrinis dae-
moniorum, in hypocrisi loquentium mendacium, 2
et cauteriatam habentium suam conscientiam
[1]prohibentium nubere, abstinere a cibis, quos 3
Deus creavit ad percipiendum cum gratiarum
actione fidelibus et iis, qui cognoverunt veri-
tatem. Quia omnis creatura Dei bona est, et 4
nihil reiciendum quod cum gratiarum actione
percipitur; sanctificatur enim per verbum Dei 5
et orationem.

Haec proponens fratribus bonus eris mi- 6
nister Christi Iesu, enutritus *verbis* fidei et
bonae doctrinae, quam assecutus es. Ineptas 7
autem et aniles fabulas devita, exerce autem
teipsum ad pietatem. Nam corporalis exerci- 8
tatio ad modicum utilis est, pietas autem ad
omnia utilis est, promissionem habens vitae
quae nunc est et futurae. Fidelis sermo et 9
omni acceptione dignus. In hoc enim laboramus 10
et maledicimur, quia speramus in Deum vivum,
qui est Salvator omnium hominum, maxime
fidelium.

Praecipe haec et doce. 11

Nemo adulescentiam tuam contemnat, sed 12
exemplum esto fidelium in verbo, in conver-
satione, in caritate, in fide, in castitate. Dum 13

---

3 prohibentes Or Aug[1] Faust Pel | iis] his *codd.* | 4 est D Hier Aug] > *rel.* d f g Ambst Pel | 6 ~ Iesu Chr. A Ambst Aug | 7 aniles] inanes DLOWi f g | autem[2] Z*KVW c dm f g] > *rel.* Ambst Pel | 8 futura F | 10 speravimus FGHMRTh | 11 haec > F* | 12 exempl.] forma g Sing Ambst

---

3 Gn 9,3; 1 C 10,30s; C 2,23; 2 T 3,7
4 Gn 1,31; Mt 15,9; A 10,15; R 14,14 | 6 2 T 2,15
7 1 T 1,4; 6,4.20; 2 T 2,16.23; Tt 1,14; 3,9
8 1 T 6,6 | 9 1 T 1,15
10 1 T 1,1; 2,3s
12 1 C 16,11; Tt 2,15; Ph 3,17

venio, attende lectioni, exhortationi et doctri-
14 nae. Noli neglegere gratiam, quae in te est,
quae data est tibi per prophetiam cum impo-
15 sitione manuum presbyterii. Haec meditare, in
his esto, ut profectus tuus manifestus sit om-
16 nibus. Attende tibi et doctrinae, insta in illis.
Hoc enim faciens et teipsum salvum facies
et eos, qui te audiunt.

5,1-6,2 *Praecepta de variis statibus*

5 Seniorem ne increpaveris, sed obsecra ut
2 patrem; iuvenes ut fratres; anus ut matres;
3 iuvenculas ut sorores in omni castitate. Vi-
4 duas honora, quae vere viduae sunt. Si qua
autem vidua filios aut nepotes habet, discat
primum domum suam regere et mutuam vi-
cem reddere parentibus; hoc enim acceptum
5 est coram Deo. Quae autem vere vidua est
et desolata, speret in Deum et instet obse-
6 crationibus et orationibus nocte ac die. Nam
7 quae in deliciis est, vivens mortua est. Et hoc
8 praecipe ut irreprehensibiles sint. Si quis au-
tem suorum, et maxime domesticorum curam
non habet, fidem negavit et est infideli de-
terior.

9 Vidua eligatur non minus sexaginta anno-
10 rum, quae fuerit unius viri uxor, in operibus
bonis testimonium habens, si filios educavit,
si hospitio recepit, si sanctorum pedes lavit,

---

13 lectioni + et FM°RZ*BW | et > *codd.* d f g Pel | **14** presbyteri DLWiZ°V | **16** eos > AFGLCs | **5,4** quae, viduae, habent, discant (A* g) D | **5** speravit AF GLZ° Aug (MRV), sperat DHO*UWiZ*CsThKB d f g Pel | instat *codd.* d f g Ambst Pel | ac] et FHMCs d f Pel | **8** infidelibus D

---

14 1 T 1,18; 5,22; A 6,6; 13,3; 2 T 1,6 | **15** Ph 1,25 | **5,1** Lv 19,32 | **2** Tt 2,3 | **5** L 2,37; 18,7; Jr 49,11 | **10** 1 T 2,10; 3,7; Hb 13,2; J 13,14

ἀναγνώσει, τῇ παρακλήσει, τῇ διδασκαλίᾳ. μὴ 14 5,22 A 6,6; 8,17 2 T 1,6
ἀμέλει τοῦ ἐν σοὶ χαρίσματος, ὃ ἐδόθη σοι
διὰ προφητείας μετὰ ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τοῦ
πρεσβυτερίου. ταῦτα μελέτα, ἐν τούτοις ἴσθι, 15
ἵνα σου ἡ προκοπὴ φανερὰ ᾖ πᾶσιν. ἔπεχε 16
σεαυτῷ καὶ τῇ διδασκαλίᾳ, ἐπίμενε αὐτοῖς·
τοῦτο γὰρ ποιῶν καὶ σεαυτὸν σώσεις καὶ τοὺς
ἀκούοντάς σου.

Πρεσβυτέρῳ μὴ ἐπιπλήξῃς, ἀλλὰ παρακάλει 5 Lv 19,32
ὡς πατέρα, νεωτέρους ὡς ἀδελφούς, ¹πρεσβυ- 2
τέρας ὡς μητέρας, νεωτέρας ὡς ἀδελφὰς ἐν
πάσῃ ἁγνείᾳ. Χήρας τίμα τὰς ὄντως χήρας. 3 5,5
εἰ δέ τις χήρα τέκνα ἢ ἔκγονα ἔχει, μανθανέ- 4
τωσαν πρῶτον τὸν ἴδιον οἶκον εὐσεβεῖν καὶ
ἀμοιβὰς ἀποδιδόναι τοῖς προγόνοις· τοῦτο γάρ
ἐστιν ἀπόδεκτον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. ἡ δὲ ὄντως 5 Jr 49,11 L 2,37; 18,7
χήρα καὶ μεμονωμένη ἤλπικεν ἐπὶ Θεὸν καὶ
προσμένει ταῖς δεήσεσιν καὶ ταῖς προσευχαῖς
νυκτὸς καὶ ἡμέρας· ἡ δὲ σπαταλῶσα ζῶσα τέ- 6
θνηκεν. καὶ ταῦτα παράγγελλε, ἵνα ἀνεπίλημ- 7
πτοι ὦσιν. εἰ δέ τις τῶν ἰδίων καὶ μάλιστα οἰ- 8
κείων οὐ προνοεῖ, τὴν πίστιν ἤρνηται καὶ ἔστιν
ἀπίστου χείρων.

Χήρα καταλεγέσθω μὴ ἔλαττον ἐτῶν ἑξή- 9
κοντα γεγονυῖα, ἑνὸς ἀνδρὸς γυνή, ¹ἐν ἔργοις 10 Hb 13,2 A 9,36; J 13,14
καλοῖς μαρτυρουμένη, εἰ ἐτεκνοτρόφησεν, εἰ ἐξε-
νοδόχησεν, εἰ ἁγίων πόδας ἔνιψεν, εἰ θλιβο-

---

14 πρεσβυτερου S* 69 1319 harl^c | **15** ᾖ + εν Ps 326s 917-915 623 rel. | **16** προσεχε 6s 33 88 436 206ss | **5,1** ως πατερα > S* | **4** εγγονα Ψss 88 1912 623s 920s 794 | μανθανετω 1319 d f vg¹ Ambst Pel | καλον και αποδ. εστιν 69s 642 440s 1610, εστ. καλ. κ. 330 2 323 ar sa¹ bo | **5** επι S*CPs 81 048 G 1912] + τον rel. | θν] Κν S* 81 D¹* (Ambst) Aug Pel | **7** και > S^c sy ar co | **8** ιδιων + οικων 462 | μαλιστα SA 1739 Ψ I Dss 1912 1835] + των rel. | προνοειται S* 104 I Ds 1838 1873* 255 K | **10** ετεκνοφορησεν G¹ |

μένοις ἐπήρκεσεν, εἰ παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ ἐπηκο-
11 λούθησεν. νεωτέρας δὲ χήρας παραιτοῦ· ὅταν
γὰρ καταστρηνιάσωσιν τοῦ Χριστοῦ, γαμεῖν
Ap 2,4 12 θέλουσιν, ἔχουσαι κρίμα ὅτι τὴν πρώτην πίσ-
2 Th 3,11 13 τιν ἠθέτησαν. ἅμα δὲ καὶ ἀργαὶ μανθάνουσιν
περιερχόμεναι τὰς οἰκίας, οὐ μόνον δὲ ἀργαὶ
ἀλλὰ καὶ φλύαροι καὶ περίεργοι, λαλοῦσαι τὰ
1 C 7,9 14 μὴ δέοντα. βούλομαι οὖν νεωτέρας γαμεῖν,
τεκνογονεῖν, οἰκοδεσποτεῖν, μηδεμίαν ἀφορμὴν
15 διδόναι τῷ ἀντικειμένῳ λοιδορίας χάριν. ἤδη
16 γάρ τινες ἐξετράπησαν ὀπίσω τοῦ σατανᾶ. εἴ
τις πιστὴ ἔχει χήρας, ἐπαρκείτω αὐταῖς, καὶ μὴ
βαρείσθω ἡ ἐκκλησία, ἵνα ταῖς ὄντως χήραις
ἐπαρκέσῃ.

R 12,8 17 Οἱ καλῶς προεστῶτες πρεσβύτεροι διπλῆς
τιμῆς ἀξιούσθωσαν, μάλιστα οἱ κοπιῶντες ἐν
Dt 25,4; 24,15 18 λόγῳ καὶ διδασκαλίᾳ. λέγει γὰρ ἡ γραφή·
1 C 9,9
L 10,7 *βοῦν ἀλοῶντα οὐ φιμώσεις*· καὶ ἄξιος ὁ ἐργά-
Dt 19,15 19 της τοῦ *μισθοῦ αὐτοῦ*. κατὰ πρεσβυτέρου κατ-
2 C 13,1
Mt 18,16 ηγορίαν μὴ παραδέχου, ἐκτὸς εἰ μὴ *ἐπὶ δύο*
20 *ἢ τριῶν μαρτύρων*. Τοὺς ἁμαρτάνοντας ἐνώ-
πιον πάντων ἔλεγχε, ἵνα καὶ οἱ λοιποὶ φόβον
L 9,26 21 ἔχωσιν. διαμαρτύρομαι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ
Χριστοῦ Ἰησοῦ καὶ τῶν ἐκλεκτῶν ἀγγέλων ἵνα
ταῦτα φυλάξῃς χωρὶς προκρίματος, μηδὲν ποιῶν

---

14 νεωτερ. + χηρας 326 81 181*s 1912 1827 547s 462 206ss 1518 257 378 221 Χρ | **16** τις + πιστος η 6 P-1175 D 917 rel. sy Ambst (Pel) | επαρκεισθω SA 33 1175 048 G 920 256 296 | επιβαρεισθω 81 917 1836 181 | **17** διδασκ.] αληθεια I | **18** ~ ου φιμ. βουν αλ. CA 33sss 1175s I 048 1827ss 547 69s 256ss 436 218 296 vg syp ar co Ef Ambst | φιμ. Dm] κημωσεις D | κ. αξιος] αξ. γαρ G bo[1] Ambst | τ. μισθου] τ. τροφης S* | **19** καταδεχου 1311 2 635 823 | εκτος-μαρτ. >Cyp Ambst Hier° (Pel) | **20** τους + δε AD*(G) 1311 fg ar Bas | **21** Χυ Ιυ SA 6 33s 81 D*s 915 1838 256s 255 r lat co Cl Cy[1] Bas Ambst, ~ Ψ 1739 1175 F 915 ar] Κυ Ιυ Χυ rel. |

si tribulationem patientibus subministravit, si
omne opus bonum subsecuta est. Adulescen- 11
tiores autem viduas devita; cum enim luxu-
riatae fuerint in Christo, nubere volunt 'ha- 12
bentes damnationem, quia primam fidem irri-
tam fecerunt. Simul autem et otiosae discunt 13
circuire domos, non solum otiosae, sed et
verbosae et curiosae loquentes quae non opor-
tet. Volo ergo iuniores nubere, filios procreare, 14
matresfamilias esse, nullam occasionem dare
adversario maledicti gratia. Iam enim quaedam 15
conversae *sunt* retro satanan. Si quis fidelis 16
habet viduas, subministret illis, et non gravetur
ecclesia, ut iis, quae vere viduae sunt, sufficiat.

Qui bene praesunt presbyteri, duplici ho- 17
nore digni habeantur, maxime qui laborant in
verbo et doctrina. Dicit enim Scriptura: *Non* 18
alligabis os bovi trituranti. Et: *Dignus est*
operarius mercede sua. Adversus presbyterum 19
accusationem noli recipere, nisi sub duobus aut
tribus testibus. Peccantes coram omnibus argue, 20
ut et ceteri timorem habeant. Testor coram 21
Deo et Christo Iesu et electis angelis, ut
haec custodias sine praeiudicio, nihil faciens

---

11 enim > D(Z*) | **13** circumire AFDGRU d Hier Aug Pel | **14** iuveniores AFHssWZB | **15** retro + post DOWi d g° (Ambst Pel) | **16** quis] qua AGHOUWi | fidelis + vel si qua fidelis FDLMZ°CsThKss c d Amb Ambst Pel | et] ut AD d Ambst Aug Pel | iis] his *codd.* | **17** et + in AW m | **18** infrenabis A-H MsUZCsThKss d r Ambst Hier | mercedem suam A*FHMTh d r | **19** nisi sub] exceptis D f° g Ambst Pel | aut] et AGMsWiK Prisc | nisi - testibus > Ambst Hier° Pel | **20** peccantem AUZ*Cs (Ambst)] + autem DL d f g Hier Pel | et > F*-LOZ*Cs Ambst Pel | **21** angelis + eius F°LOB dm Hil Hie-

---

12 Ap 2,4 | **13** 2 Th 3,11 | **14** 1 T 2,15; 1 C 7,9 | **17** R 12,8; 1 C 16,16 | **18** Dt 24,15; 25,4; 1 C 9,9; L 10,7 | **19** Dt 19,15; Mt 18,16; 2 C 13,1 | **20** G 2,14 | **21** L 9,26

22 in alteram partem declinando. Manus cito ne-
mini imposueris neque communicaveris pec-
23 catis alienis. Teipsum castum custodi. |Noli
adhuc aquam bibere, sed modico vino utere
propter stomachum tuum et frequentes tuas
24 infirmitates. Quorumdam hominum peccata ma-
nifesta sunt praecedentia ad iudicium, quos-
25 dam autem et subsequuntur. Similiter et facta
bona manifesta sunt, et quae aliter se habent,
abscondi non possunt.

6 Quicumque sunt sub iugo servi dominos
suos omni honore dignos arbitrentur, ne nomen
2 Domini et doctrina blasphemetur. Qui autem
fideles habent dominos, non contemnant, quia
fratres sunt, sed magis serviant, quia fideles
sunt et dilecti, qui beneficii participes sunt.
Haec doce et exhortare.

6,3-21 *Ultima monita et praecepta*

3 Si quis aliter docet et non adquiescit sanis
sermonibus Domini nostri Iesu Christi et ei,
4 quae secundum pietatem est, doctrinae, |su-
perbus est, nihil sciens, sed languens circa
quaestiones et pugnas verborum, ex quibus
oriuntur invidiae, contentiones, blasphemiae,
5 suspiciones malae, |conflictationes hominum

---

21 alteram D dm r] aliam *rel.* d f g Pel
22 inponas r Tert Pac | **23** ~ vino modico *codd.*
tuum > d r Hier[1] Aug Pel
25 similiter + autem DOWiKW f g Sing Or
6,2 contemnat FM* d f
qui[2]] quia OZ[c]Kss c (Pel)
hortare A dm g[1]
4 superbus] inflatus d g m r Lcf Ambst
est > *codd.* f g

---

22 1 T 1,14; 2 J 11; Ap 18,4 | **6,1** E 6,5; C 3,22ss; Tt 2,9s | **2** Phm 16 | **3** G 1,6-9; 1 T 1,10; 2 T 1,13| **4** 1 T 6,20; 2 T 2,14 | **5** 2 T 3,8; 4,4; Tt 1,14

κατὰ πρόσκλισιν. Χεῖρας ταχέως μηδενὶ ἐπι- 22 4,14
τίθει, μηδὲ κοινώνει ἁμαρτίαις ἀλλοτρίαις·
σεαυτὸν ἁγνὸν τήρει. Μηκέτι ὑδροπότει, ἀλλὰ 23
οἴνῳ ὀλίγῳ χρῶ διὰ τὸν στόμαχον καὶ τὰς
πυκνάς σου ἀσθενείας. Τινῶν ἀνθρώπων αἱ 24
ἁμαρτίαι πρόδηλοί εἰσιν προάγουσαι εἰς κρίσιν,
τισὶν δὲ καὶ ἐπακολουθοῦσιν. ὡσαύτως καὶ τὰ 25
ἔργα τὰ καλὰ πρόδηλα, καὶ τὰ ἄλλως ἔχοντα
κρυβῆναι οὐ δύνανται.

Ὅσοι εἰσὶν ὑπὸ ζυγὸν δοῦλοι, τοὺς ἰδίους 6 E 6,5; Tt 2,9s
δεσπότας πάσης τιμῆς ἀξίους ἡγείσθωσαν, ἵνα
μὴ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ διδασκαλία βλασ-
φημῆται. οἱ δὲ πιστοὺς ἔχοντες δεσπότας μὴ 2 Phm 16
καταφρονείτωσαν, ὅτι ἀδελφοί εἰσιν, ἀλλὰ μᾶλ-
λον δουλευέτωσαν, ὅτι πιστοί εἰσιν καὶ ἀγαπη-
τοὶ οἱ τῆς εὐεργεσίας ἀντιλαμβανόμενοι. Ταῦτα
δίδασκε καὶ παρακάλει.

Εἴ τις ἑτεροδιδασκαλεῖ καὶ μὴ προσέρχεται 3 G 1,6-9
ὑγιαίνουσιν λόγοις, τοῖς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰη- 2 T 1,13
σοῦ Χριστοῦ, καὶ τῇ κατ' εὐσέβειαν διδασκα-
λίᾳ, ˡτετύφωται, μηδὲν ἐπιστάμενος, ἀλλὰ νοσῶν 4
περὶ ζητήσεις καὶ λογομαχίας, ἐξ ὧν γίνεται
φθόνος, ἔρις, βλασφημίαι, ὑπόνοιαι πονηραί,
ˡδιαπαρατριβαὶ διεφθαρμένων ἀνθρώπων τὸν 5 2 T 3,8; 4,4
Tt 1,14

προσκλισιν S 81 424° 048 1827 919 337 241 1867] -κλησιν rel. | **23** στομαχον + σου 6 326s 048 D°-181 915 rel. vg sy co Ef | **24** ανθρωπ. > Ψ* 226* 69 | **25** ωσαυτως + δε A 81 G 1319 1311 Ωρ | προδηλα SA-424° Ψ 1175 048 330* 225 296] + εισιν 33s Ds 88 623s al. 337s 256s al. 2 440 1518, εστιν rel. | δυναται S 1739s 326 Gss 1827s 489s 69 436 1831 1518* 257 K al. | **6,1** δουλοι] -λου G, -λειας 1836 r syp ar sa Ef | θυ] Κυ 33 D* 330 lat pl. Ambst | **2** εχοντας A 326 I Ds 181 623s 489 69 794 | οτι αδελφοι εισιν > S* | ευεργεσιας] ευσεβειας G' 181 | **3** προσεχεται S* 1912 d vg Ambst Pel | **4** γινονται 81 547 330 r vg ar bo, γεννωνται D* g Lcf | φθονοι D* 547 330 r lat bo | ερεις 1175s Ds 88 330 256 L lat syh co Ambst |

νοῦν καὶ ἀπεστερημένων τῆς ἀληθείας, νομι-
4,8; Ph 4,11s Hb 13,5 6 ζόντων πορισμὸν εἶναι τὴν εὐσέβειαν. ἔστιν δὲ
Eccl 5,14 πορισμὸς μέγας ἡ εὐσέβεια μετὰ αὐταρκείας·
Job 1,21 Sap 7,4ss 7 οὐδὲν γὰρ εἰσηνέγκαμεν εἰς τὸν κόσμον, ὅτι
Pr 30,8 8 οὐδὲ ἐξενεγκεῖν τι δυνάμεθα. ἔχοντες δὲ διατρο-
φὰς καὶ σκεπάσματα, τούτοις ἀρκεσθησόμεθα.
Pr 23,4; 28,22 9 οἱ δὲ βουλόμενοι πλουτεῖν ἐμπίπτουσιν εἰς πει-
ρασμὸν καὶ παγίδα καὶ ἐπιθυμίας πολλὰς ἀνοή-
τους καὶ βλαβεράς, αἵτινες βυθίζουσιν τοὺς ἀν-
E 5,5 10 θρώπους εἰς ὄλεθρον καὶ ἀπώλειαν. ῥίζα γὰρ
πάντων τῶν κακῶν ἐστιν ἡ φιλαργυρία, ἧς τι-
νες ὀρεγόμενοι ἀπεπλανήθησαν ἀπὸ τῆς πίστε-
ως καὶ ἑαυτοὺς περιέπειραν ὀδύναις πολλαῖς.
2 T 2,22 11 Σὺ δέ, ὦ ἄνθρωπε Θεοῦ, ταῦτα φεῦγε· δί-
ωκε δὲ δικαιοσύνην, εὐσέβειαν, πίστιν, ἀγά-
1 C 9,25s 2 T 4,7 12 πην, ὑπομονήν, πραϋπαθίαν. ἀγωνίζου τὸν
καλὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως, ἐπιλαβοῦ τῆς αἰω-
νίου ζωῆς, εἰς ἣν ἐκλήθης καὶ ὡμολόγησας
τὴν καλὴν ὁμολογίαν ἐνώπιον πολλῶν μαρτύ-
J 18,33-37; 19,11 Mt 27,11 13 ρων. παραγγέλλω ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ τοῦ ζωο-
γονοῦντος τὰ πάντα καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ
μαρτυρήσαντος ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου τὴν καλὴν
14 ὁμολογίαν, τηρῆσαί σε τὴν ἐντολὴν ἄσπιλον
ἀνεπίλημπτον μέχρι τῆς ἐπιφανείας τοῦ Κυρίου

5 απεστραμμ. D* | ευσεβ. + αφιστασο απο τ. τοιουτων Psss 917-181 915s rel. sy ar Ef Ambst (Pel) | **7** κοσμον + δηλον 6 P-1175 D^c 917 rel. vg syph^m. αληθες D* m Ambst | **8** διατροφην 1739 P D-1836 181 623s 1835s 226* 1149 K lat syp ar co Ambst | **9** παγιδας 33 Cy Eφ | παγ. + τ. διαβολου D*s 1610 m vg^l Amb Pel Thdt | πολλας + και 048 547 (1836) | **10** πολλαις] ποικιλ. S*H | **11** ανθρ. + του 6 P-81 D^s 623^c rel. | ευσεβ. > S* sa^l | πραϋπαθ.] πραοτητα 6 33 Ψ 326 917-462 999 rel. (S^c 104 1175 D* 88 436) | **12** ην + και 81 467 919s 177 69s 2s 440 r syh^+ | **13** παραγγ. + σοι AP 326ss D 917 rel. r vg sy ar bo Tert Cy^l | ζωοποιουντ. S 6 326 917-181 920-2127 206^r 1518 257^s K^r | **14** σε > D* Did | ασπιλ. + και D syp Ef |

mente corruptorum et qui veritate privati sunt,
existimantium quaestum esse pietatem. Est au- 6
tem quaestus magnus pietas cum sufficientia.
Nihil enim intulimus in hunc mundum; haud 7
dubium quod nec auferre quid possumus. Ha- 8
bentes autem alimenta et quibus tegamur, his
contenti simus. Nam qui volunt divites fieri, 9
incidunt in tentationem et in laqueum diaboli
et desideria multa inutilia et nociva, quae
mergunt homines in interitum et perditionem.
Radix enim omnium malorum est cupiditas, 10
quam quidam appetentes erraverunt a fide et
inseruerunt se doloribus multis.

Tu autem, o homo Dei, haec fuge, sectare 11
vero iustitiam, pietatem, fidem, caritatem, pa-
tientiam, mansuetudinem. Certa bonum certa- 12
men fidei, apprehende vitam aeternam, in qua
vocatus es et confessus bonam confessionem
coram multis testibus. Praecipio tibi coram 13
Deo, qui vivificat omnia, et Christo Iesu, qui
testimonium reddidit sub Pontio Pilato, bonam
confessionem, ut serves mandatum sine macula 14
irreprehensibile usque in adventum Domini nos-

---

5 qui + a FLMKVW c (Pel, d g) | pietatem + discede ab eiusmodi DLWiT^{c} m Cyp Lcf Ambst Pel | **7** haud] aut A*FHMWiZ*C | quod] quia AWiZ BV f, verumtamen FLM(D Ambst) | **8** sumus *codd.* (-MW) d f g | **9** in^{2} > *codd.* | diaboli > A Cyp Ambst Hier[1] Aug | multa + et DWiZCsV Aug[1] | **10** cupiditas] avaritia FM r Ambst Hier[1] Aug[1] | **11** o > F HLM m r Ambst Aug | **12** certare A*DGLMWi^{c} d g (Pel) | confessus + es FDMO d dm g Ambst Pel | **14** inreprehensibilem FG-M t | in] ad Ambst Var Aug

---

6 1 T 4,8; Ph 4,11s; Hb 13,5 | **7** Job 1,21; Eccl 5,14 | **8** Pr 30,8s | **9** Pr 23,4; 28,22; L 12,15 | **10** E 5,5 | **11** 2 T 3,17; G 5,22 | **12** 1 C 9,25s; 2 T 4,7 | **13** Mt 27,11; J 18,33-37; 19,9ss

15 tri Iesu Christi, quem suis temporibus osten-
det beatus et solus potens, Rex regum et
16 Dominus dominantium, qui solus habet im-
mortalitatem et lucem inhabitat inaccessibilem
quem nullus hominum vidit, sed nec videre
potest, cui honor et imperium sempiternum.
Amen.
17 Divitibus huius saeculi praecipe non sublime
sapere, neque sperare in incerto divitiarum,
sed in Deo vivo, qui praestat nobis omnia
18 abunde ad fruendum, 'bene agere, divites fieri
in bonis operibus, facile tribuere, communicare,
19 thesaurizare sibi fundamentum bonum in futu-
rum, ut apprehendant veram vitam.
20 O Timothee, depositum custodi, devitans
profanas vocum novitates et oppositiones falsi
21 nominis scientiae, quam quidam promittentes,
circa fidem exciderunt.
Gratia tecum. Amen.

---

15 quem] qui F*M | ostendit FHMOWiZ*B Aug Pel | **16** habitat DLMOWiZ[c]KV d dm Tert Hil Amb Ambst Aug (Pel), habitans (> et[1]) AGHUZ*CsTh e f g (F) | ~ vidit nullus hom. AFGMOUWi f | **17** sublime] superbe ADB g m* Or Ambst Pel | vivo > A FGHMOUWiZ f g (Pel) | **18** ~ operib. bonis *codd.* | **20** Timotheae AFHM(Z*)B | vitans F*M | **21** amen > DGL*MWi d g Ambst (Pel)

---

15 1T 1,11; Ap 17,14; Dt 10,17 | **16** Ex 33,20; J 1,18; C 1,15 | **17** R 12,16; Ps 61,11; L 12,20; Ja 1,10 | **19** Mt 6,20 | **20** 1 T 4,7; 2 T 1,14 | **21** 1 T 1,6; 2 T 2,18

ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἣν καιροῖς ἰδίοις δείξει 15 1,11
ὁ μακάριος καὶ μόνος δυνάστης, ὁ βασιλεὺς τῶν ·Ap 17,14 Dt 10,17
βασιλευόντων καὶ Κύριος τῶν κυριευόντων, ὁ 16 Ex 33,20
μόνος ἔχων ἀθανασίαν, φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον,
ὃν εἶδεν οὐδεὶς ἀνθρώπων οὐδὲ ἰδεῖν δύναται·
ᾧ τιμὴ καὶ κράτος αἰώνιον· ἀμήν.

Τοῖς πλουσίοις ἐν τῷ νῦν αἰῶνι παράγ- 17 Ps 61,11 L 12,20 R 12,16
γελλε μὴ ὑψηλοφρονεῖν, μηδὲ ἠλπικέναι ἐπὶ
πλούτου ἀδηλότητι, ἀλλ' ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ παρέχοντι
ἡμῖν πάντα πλουσίως εἰς ἀπόλαυσιν, ἀγαθοερ- 18
γεῖν, πλουτεῖν ἐν ἔργοις καλοῖς, εὐμεταδότους
εἶναι, κοινωνικούς, ¹ἀποθησαυρίζοντας ἑαυτοῖς 19 Mt 6,20
θεμέλιον καλὸν εἰς τὸ μέλλον, ἵνα ἐπιλάβωνται
τῆς ὄντως ζωῆς.

Ὦ Τιμόθεε, τὴν παραθήκην φύλαξον, ἐκτρε- 20 4,7; 2 T 1,14
πόμενος τὰς βεβήλους κενοφωνίας καὶ ἀντιθέ-
σεις τῆς ψευδωνύμου γνώσεως, ἥν τινες ἐπαγ- 21 1,6; 2 T 2,18
γελλόμενοι περὶ τὴν πίστιν ἠστόχησαν.

Ἡ χάρις μεθ' ὑμῶν.

---

16 αθανασ. + και D* syp bo Tert Ambst Pel Did | και > P 104 G 88 920 462 330 323 1611[s] | **17** εν-αιωνι] του νυν αιωνος D vg syp co Ambst | υψηλα φρ. S 81 I | πλουτω I D[1]* 623* 330 38 218 | επι[2] SAsss 33sss 1175s D*s 1912 1827s 547s 1319-38 436s 1611[s] 1610 Bas] εν rel. | τω[2] > S Ds 1912 330 1319 263 | θω + τω ζωντι 326 D 917-226 1-319 206[r] K[r] sy | τα παντα APs I 69s 256 38 | παντα > 81* G | **18** καλοις] αγαθοις I | **19** αποθησαυριζειν D vg Ambst | οντως] αιωνιου 6 P 326 917-177 206[r] 1518 257[s] K[r], + αιωνιου 1175 467 69 296 | **20** παρακαταθηκ. 326 917 489 920 al. 2 440ss 1872s 1245 1864 | καινοφων. G lat ar Ef, κοινωνιας 917 | **21** μεθ υμων SA 33s 81 G 1311] μετα σου rel., + αμην S[c] 6 P-1175 917-915 623 rel. vg sy ar[1] | η χαρις-υμων > sa |

ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ Β

1 Παῦλος ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ διὰ θε-
λήματος Θεοῦ κατ᾽ ἐπαγγελίαν ζωῆς τῆς ἐν
2 Χριστῷ Ἰησοῦ ⁱΤιμοθέῳ ἀγαπητῷ τέκνῳ· χάρις,
ἔλεος, εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς καὶ Χριστοῦ
Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν.
A 23,1; 24,16 Ph 3,5 3 Χάριν ἔχω τῷ Θεῷ, ᾧ λατρεύω ἀπὸ προ-
γόνων ἐν καθαρᾷ συνειδήσει, ὡς ἀδιάλειπτον
ἔχω τὴν περὶ σοῦ μνείαν ἐν ταῖς δεήσεσίν μου
4 νυκτὸς καὶ ἡμέρας, ⁱἐπιποθῶν σε ἰδεῖν, μεμνη-
μένος σου τῶν δακρύων, ἵνα χαρᾶς πληρωθῶ,
A 16,1 5 ⁱὑπόμνησιν λαβὼν τῆς ἐν σοὶ ἀνυποκρίτου πίσ-
τεως, ἥτις ἐνῴκησεν πρῶτον ἐν τῇ μάμμῃ σου
Λωΐδι καὶ τῇ μητρί σου Εὐνίκῃ, πέπεισμαι δὲ
ὅτι καὶ ἐν σοί.
1 Th 5,19 1 T 4,14 6 Δι᾽ ἣν αἰτίαν ἀναμιμνῄσκω σε ἀναζωπυ-
ρεῖν τὸ χάρισμα τοῦ Θεοῦ, ὅ ἐστιν ἐν σοὶ διὰ
R 8,15 7 τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν μου. οὐ γὰρ ἔδω-
κεν ἡμῖν ὁ Θεὸς πνεῦμα δειλίας, ἀλλὰ δυνά-
R 1,16 8 μεως καὶ ἀγάπης καὶ σωφρονισμοῦ. μὴ οὖν
ἐπαισχυνθῇς τὸ μαρτύριον τοῦ Κυρίου ἡμῶν

---

1 ~ Ιυ Χυ A 1739 326 I 917 88s 489 226 1-69 al. 206* 440 pl. 1518 257 913-203 L. al. syp ar Ef | επαγγελιας S 440 | **2** αγαπητω] γνησιω εν πιστει 33 (330) | πατρ. + ημων 326 330 syh+ Ef | και + Κυ S* 33 489 69 (syp) | ~ Ιυ Χυ S* 1739 33 489 69 syp Ef | **3** θω + μου 33 D* 330 sa Ωρ Ambst | **4** επιποθω G | **5** λαμβανων 6 P 326 D 917 rel. pl. bo | **6** υπομιμν. Ψ D 256 255 1518 1245s | χαρισμα] θελημα S* | θυ] Χυ A | **8** ημων + Ιυ Χυ 104 1245 syh+ Ambst, > S* 104 |

EPISTULA
BEATI PAULI APOSTOLI
AD TIMOTHEUM SECUNDA

1,1-5 ***Exordium***

PAULUS apostolus Iesu Christi per vo- 1
luntatem Dei secundum promissionem vitae,
quae est in Christo Iesu, Timotheo carissimo 2
filio. Gratia, misericordia, pax a Deo Patre et
Christo Iesu Domino nostro.

Gratias ago Deo, cui servio a progenito- 3
ribus in conscientia pura, quod sine intermis-
sione habeam tui memoriam in orationibus
meis nocte ac die ¹desiderans te videre, me- 4
mor lacrimarum tuarum, ut gaudio implear,
¹recordationem accipiens eius fidei, quae est in 5
te non ficta, quae et habitavit primum in avia
tua Loide et matre tua Eunice, certus sum
autem quod et in te.

1,6-18 ***Admonitio intrepidae praedicationis secundum exemplum apostoli***

Propter quam causam admoneo te ut re- 6
suscites gratiam Dei, quae est in te per im-
positionem manuum mearum. Non enim dedit 7
nobis Deus spiritum timoris, sed virtutis et
dilectionis et sobrietatis. Noli itaque erubes- 8
cere testimonium Domini nostri neque me

---

1 ~ Chr. Iesu *codd.* d f g Ambst Pel | **2** filio > R*| gratia et miser. et DOWi | **3** deo + meo FD-H-O d Ambst Var (Pel) | quod DW c d dm Ambst] quam *rel.* | intermissionem FMZ* | **5** non ficta > R d e | Loidae HRWiZ*CK d | Eunic(h)ae DRWiTKB(Z*)| **7** ~ deus nobis DWiZ* | **8** me > A*DG

---

2 1 T 1,2; 2 J 3 | **3** R 1,9; Ph 3,5 | **4** 2 T 4,9.21 | **5** 1 T 1,5; A 16,1 | **6** 1 T 4,14; 1 Th 5,19 | **7** R 8,15; Ap 21,8 | **8** R 1,16; Ph 1,7

vinctum eius, sed collabora evangelio secun-
9 dum virtutem Dei, qui nos liberavit et vo-
cavit vocatione sua sancta, non secundum opera
nostra, sed secundum propositum suum et
gratiam, quae data est nobis in Christo Iesu
10 ante tempora saecularia. Manifesta est autem
nunc per illuminationem Salvatoris nostri Iesu
Christi, qui destruxit quidem mortem, illumi-
navit autem vitam et incorruptionem per evan-
11 gelium, in quo positus *sum* ego praedicator
12 et apostolus et magister gentium. Ob quam
causam etiam haec patior, sed non confundor.
Scio enim cui credidi et certus sum quia po-
tens est depositum meum servare in illum diem.
13 Formam habe sanorum verborum, quae a me
audisti in fide et in dilectione in Christo Iesu.
14 Bonum depositum custodi per Spiritum sanc-
tum, qui habitat in nobis.
15 Scis hoc, quod aversi sunt a me omnes,
qui in Asia sunt, ex quibus est Phigellus et
16 Hermogenes. Det misericordiam *Dominus* One-
siphori domui, quia saepe me refrigeravit et
17 catenam meam non erubuit, sed cum Romam
18 venisset, sollicite me quaesivit et invenit. Det

---

9 sua FLssWiK dm f Aug] > *rel.* d g Ambst Pel
10 manifesta Wi Pel
12 etiam > FG*M
servare] custodire D g Ambst Pel
13 habes RZ*, habens Z^c KBV d Ambst Hier
in² > *codd.* f g Ambst Pel
14 vobis F*
15 scis + enim DR (Ambst Pel)
Philetus V^c Pel
17 venissem ADL^c (Ambst) Pel
requisivit L Or Pel

---

9 Tt 3,5 | **10** R 16,26; Tt 2,11; 1 C 15,55ss; Hb 2,14 | **11** 1 T 2,7 | **12** 2 C 4,2 | **13** 1 T 1,10 | **14** 1 T 6,20 | **15** 2 T 4,16 | **16** 2 T 4,19 | **17** A 28,30

μηδὲ ἐμὲ τὸν δέσμιον αὐτοῦ, ἀλλὰ συγκακοπά-
θησον τῷ εὐαγγελίῳ κατὰ δύναμιν Θεοῦ, ¹τοῦ 9 Tt 3,5
σώσαντος ἡμᾶς καὶ καλέσαντος κλήσει ἁγίᾳ, οὐ
κατὰ τὰ ἔργα ἡμῶν ἀλλὰ κατὰ ἰδίαν πρόθεσιν
καὶ χάριν, τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν ἐν Χριστῷ Ἰη-
σοῦ πρὸ χρόνων αἰωνίων, φανερωθεῖσαν δὲ νῦν 10 R 16,26 1 C 15,55.57
διὰ τῆς ἐπιφανείας τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ Hb 2,14
Ἰησοῦ, καταργήσαντος μὲν τὸν θάνατον φωτί-
σαντος δὲ ζωὴν καὶ ἀφθαρσίαν διὰ τοῦ εὐαγ-
γελίου, εἰς ὃ ἐτέθην ἐγὼ κῆρυξ καὶ ἀπόστολος 11 1 T 2,7
καὶ διδάσκαλος. δι' ἣν αἰτίαν καὶ ταῦτα πάσ- 12
χω, ἀλλ' οὐκ ἐπαισχύνομαι, οἶδα γὰρ ᾧ πε-
πίστευκα, καὶ πέπεισμαι ὅτι δυνατός ἐστιν τὴν
παραθήκην μου φυλάξαι εἰς ἐκείνην τὴν ἡμέ-
ραν. ὑποτύπωσιν ἔχε ὑγιαινόντων λόγων ὧν 13 1 T 6,3
παρ' ἐμοῦ ἤκουσας ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ τῇ Tt 2,1
ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. τὴν καλὴν παραθήκην φύ- 14 1 T 6,20
λαξον διὰ πνεύματος ἁγίου τοῦ ἐνοικοῦντος
ἐν ἡμῖν.

Οἶδας τοῦτο, ὅτι ἀπεστράφησάν με πάντες 15 4,16
οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ὧν ἐστιν Φύγελος καὶ Ἑρμο-
γένης. δῴη ἔλεος ὁ Κύριος τῷ Ὀνησιφόρου 16 4,19
οἴκῳ, ὅτι πολλάκις με ἀνέψυξεν καὶ τὴν ἅλυσίν
μου οὐκ ἐπαισχύνθη, ἀλλὰ γενόμενος ἐν Ῥώμῃ 17
σπουδαίως ἐζήτησέν με καὶ εὗρεν. δῴη αὐτῷ ὁ 18

---

9 καλεσ. + ημας 489 177 1319 1311 syp co Ef | κλησει + αυτου vg syh[m] Ef | 10 σωτηρ.] Κυ Ψ 81 218 syh[m] Ωρ Ef | Χυ Ιυ S*A D* 1898 2005 sa Ambst] ~ Ιυ Χυ rel , θυ I | 11 και[2] > CP 642 1518 | διδασκ. S*A 33 1175] + εθνων rel. verss. Ef Ambst | 12 και[1] > S* sypi co Ef | μου > D[1*] 489 206 | 12.14 παρακαταθηκ. 489s 547 (241 69 al.) 2 216s 35 1245 1867 | 14 ενοικ. εν] δοθεντος 33 Ψ Cy[1] Amb[l] | 15 Φυγελλος A 917-181 1912 623ss 489s 920 547ss al. 206[r] 1611 257 378sss | 16 επησχ. S* 241 337 256 206s 242 216s 2005 257 221 K Ωρ Bas | 17 σπουδαιως SC 1739ss 33s 104 1175s Ds 1838] -οτερως A 88 256s 255, -οτερον rel. | ανεζητ. C Ωρ[l] |

Jud 21 Κύριος εὑρεῖν ἔλεος παρὰ Κυρίου ἐν ἐκείνῃ
τῇ ἡμέρᾳ. καὶ ὅσα ἐν Ἐφέσῳ διηκόνησεν,
βέλτιον σὺ γινώσκεις.

2 Σὺ οὖν, τέκνον μου, ἐνδυναμοῦ ἐν τῇ χά-
2 ριτι τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, καὶ ἃ ἤκουσας παρ᾽
ἐμοῦ διὰ πολλῶν μαρτύρων, ταῦτα παράθου
πιστοῖς ἀνθρώποις, οἵτινες ἱκανοὶ ἔσονται καὶ
1,8; 4,5 3 ἑτέρους διδάξαι. συγκακοπάθησον ὡς καλὸς
4 στρατιώτης Χριστοῦ Ἰησοῦ. οὐδεὶς στρατευό-
μενος ἐμπλέκεται ταῖς τοῦ βίου πραγματείαις,
4,8 5 ἵνα τῷ στρατολογήσαντι ἀρέσῃ. ἐὰν δὲ καὶ
ἀθλῇ τις, οὐ στεφανοῦται ἐὰν μὴ νομίμως
1 C 9,7.10 6 ἀθλήσῃ. τὸν κοπιῶντα γεωργὸν δεῖ πρῶτον
7 τῶν καρπῶν μεταλαμβάνειν. νόει ὃ λέγω· δώ-
σει γάρ σοι ὁ Κύριος σύνεσιν ἐν πᾶσιν.

R 1,3; 2,16 8 Μνημόνευε Ἰησοῦν Χριστὸν ἐγηγερμένον ἐκ
1 C 15,4.20
2 Sm 7,12 νεκρῶν, ἐκ σπέρματος Δαυίδ, κατὰ τὸ εὐαγγέ-
E 3,1.13 9 λιόν μου· ἐν ᾧ κακοπαθῶ μέχρι δεσμῶν ὡς
Ph 2,17; 1,12s κακοῦργος, ἀλλὰ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ οὐ δέδεται.
C 1,24 10 διὰ τοῦτο πάντα ὑπομένω διὰ τοὺς ἐκλεκτούς,
ἵνα καὶ αὐτοὶ σωτηρίας τύχωσιν τῆς ἐν Χριστῷ
11 Ἰησοῦ μετὰ δόξης αἰωνίου. Πιστὸς ὁ λόγος·
2 C 4,11 12 εἰ γὰρ συναπεθάνομεν, καὶ συζήσομεν. ꜆εἰ
Mt 10,33 ὑπομένομεν, καὶ συμβασιλεύσομεν. εἰ ἀρνησό-

---

18 ελεον D^{c} 917 623 920 919 794 al. 1891 K | Κω Ψ D^{c} Thdt | παρα Κυ > P 241 Tert Ef | διηκον. + μοι 1836 69s 330 256 f g vg^{1} sypih ar co Ef (Ambst Pel) | **2,2** α ηκουσας] ακουσας G^{1} | ικανοι] δυνατοι K | **3** *inc.* συ ουν κακοπαθ. 6 Ψ 326 917sss 623-2127 655 rel. syh^{*} | ~ Ιυ Χυ 1739s 326s 1898sss 623-319 al. 206^{r} 1518 257^{s} K^{r} sypi | **4** στρατευομ. + τω θω G vg Cyp Ambst (Pel) | **5** αθλη] -ητης 33 917 623 ar sa Ef | **7** ὃ] α 6 Ψ-81 048 D 917 rel. | δωη 6 Psss 81 917 2138 257^{s} K^{r} | **9** ω + και G^{1} | **10** αιωνιου] ουρανιου vg $syih^{m}$ ar sa Ambst Pel | **11** λογος + και πασης αποδοχης αξιος (1 T 1,15) 1311 206ss (048) | συζησωμ. CPsss 1836ss 1912 623 1835s 69 263 440 378 L] + αυτω 048 | **12** συμβασιλευσωμ. C-Ψ 1836 623 263 383 378 L | αρνουμεθα 1739s P 326 D^{s} 623 pl. 920 pl. rel. |

illi Dominus invenire misericordiam a Domino
in illa die. Et quanta Ephesi ministravit mihi,
tu melius nosti.

2,1-13 *Omnia pro Christo sustinenda*

Tu ergo, fili mi, confortare in gratia, quae 2
est in Christo Iesu, et quae audisti a me per 2
multos testes, haec commenda fidelibus homi-
nibus, qui idonei erunt et alios docere. Labora 3
sicut bonus miles Christi Iesu. Nemo militans 4
Deo implicat se negotiis saecularibus, ut ei
placeat, cui se probavit. Nam et qui certat 5
in agone non coronatur nisi legitime certa-
verit. Laborantem agricolam oportet primum 6
de fructibus percipere. Intellege quae dico; da- 7
bit enim tibi Dominus in omnibus intellectum.
Memor esto Dominum Iesum Christum re- 8
surrexisse a mortuis ex semine David secun-
dum evangelium meum, in quo laboro usque 9
ad vincula, quasi male operans, sed verbum
Dei non est alligatum. Ideo omnia sustineo 10
propter electos, ut et ipsi salutem consequantur,
quae est in Christo Iesu, cum gloria caelesti.
Fidelis sermo: Nam si commortui sumus, et 11
convivemus; si sustinebimus, et conregnabi- 12

18 apud deum D, dominum g[1] Or Ambst Pel | mihi DLUZ[c]CsTh c dm f g] > *rel.* d f Ambst | ~ melius tu AGHORWiZ* d f g Ambst | **2,1** mi] mihi FM Ambst, carissime mihi D (Pel) | **2** audistis F t | **4** implicat] obligat D(RB) Cyp Ambst | **6** percipere LO RWiKV c d f g] accipere *rel.* | **7** ~ intellect. in omnibus FDM d g Ambst Pel | **8** dominum > AGHL ORZ[c] d f g Ambst Pel | Christ. > R | **9** alligatum + in me D | **10** et > FWi | caelesti] aeterna D d g | **12** sustinemus AHL*OWiZKss g Ambst Pel, tolleramus D (d) Cyp Aug

18 Jud 21 | **2,2** 2 T 3,14 | **3** 2 T 1,8; 4,5 | **6** 1 C 9,7.10 | **8** R 1,3; 1 C 15,4.20 | **9** A 21,33; 16,29; E 3,1.13; C 1,24; Phm 1.9-13; 2 T 1,16 | **10** Tt 1,11 | **11** 1 T 1,15; R 6,3s; 2 C 4,11 | **12** R 8,17; 1 P 4,13

13 mus; si negaverimus, et ille negabit nos; [1]si
non credimus, ille fidelis permanet; negare
seipsum non potest.

2,14-4,8 ***Haeretici confutandi***

14 Haec commone testificans coram Domino.
Noli contendere verbis, ad nihil enim utile
15 est nisi ad subversionem audientium. Sollicite
cura teipsum probabilem exhibere Deo, ope-
rarium inconfusibilem, recte tractantem verbum
16 veritatis. Profana autem et vaniloquia devita;
17 multum enim proficiunt ad impietatem, [1]et ser-
mo eorum ut cancer serpit, ex quibus est
18 Hymenaeus et Philetus, qui a veritate exci-
derunt dicentes resurrectionem esse iam factam,
19 et subverterunt quorundam fidem. Sed firmum
fundamentum Dei stat habens signaculum hoc:
Cognovit Dominus qui sunt eius, et discedat
ab *iniquitate* omnis, qui nominat nomen Do-
20 mini. In magna autem domo non solum sunt
vasa aurea et argentea, sed et lignea et fictilia;
et quaedam quidem in honorem, quaedam au-
21 tem in contumeliam. Si quis ergo emundaverit
se ab istis, erit vas in honorem sanctificatum
et utile Domino ad omne opus bonum paratum.

---

12 negabimus AGRUCs (Pel) | **13** manet AGLR CsTh g | **14** ~ verbis contendere *codd.* d f (g Ambst Pel) | enim c d dm f g Cyp Ambst Aug] > *codd.* Pel| est > AFORUWiZ | nisi > AG d | **15** inconfus.] inreprehensib. RK Sing, non erubescentem D g Aug] **16** et > AFHMR Pel | inaniloquia AFM-B f g[1] Pel| proficiunt DOTh dm] -cient *rel.* d f Ambst | **18** esse DFMOWi d g] > *rel.* f (Pel) | subvertunt *codd. pl.* d g Ambst Pel| **19** stetit AF-RWiZ*| nominat] invocat Z*KB | **20** quaedam 1⌒2 F | contumelia FMR Pel | **21** mundaverit AFLUT d f] honore DLRUZ°BV d f Pel

---

13 R 3,2s; Nu 23,19 | **14** 1 T 4,7 | **15** 1 T 4,6; Tt 2,7s; L 12,42 | **16** 1 T 4,7; 6,20 | **17** 1 T 1,20 | **18** 1 T 1,6 | **19** Is 28,16s; Nu 16,5; J 10,14; Ap 21,27 | **20** 1 C 3,12; R 9,21 | **21** 2 T 3,17

μεθα, κἀκεῖνος ἀρνήσεται ἡμᾶς. εἰ ἀπιστοῦ- 13 R 3,2s
μεν, ἐκεῖνος πιστὸς μένει, ἀρνήσασθαι γὰρ Nu 23,19
ἑαυτὸν οὐ δύναται.

Ταῦτα ὑπομίμνῃσκε, διαμαρτυρόμενος ἐνώ- 14 1 T 6,4
πιον τοῦ Θεοῦ μὴ λογομαχεῖν, ἐπ᾽ οὐδὲν χρή- Tt 3,9
σιμον, ἐπὶ καταστροφῇ τῶν ἀκουόντων. σπού- 15 1 T 4,6
δασον σεαυτὸν δόκιμον παραστῆσαι τῷ Θεῷ, Tt 2,7s L 12,42
ἐργάτην ἀνεπαίσχυντον, ὀρθοτομοῦντα τὸν λό-
γον τῆς ἀληθείας. τὰς δὲ βεβήλους κενοφω- 16 1 T 4,7
νίας περιΐστασο· ἐπὶ πλεῖον γὰρ προκόψουσιν
ἀσεβείας, καὶ ὁ λόγος αὐτῶν ὡς γάγγραινα 17 1 T 1,20
νομὴν ἕξει· ὧν ἐστιν Ὑμέναιος καὶ Φίλητος,
ˈοἵτινες περὶ τὴν ἀλήθειαν ἠστόχησαν, λέγοντες 18
τὴν ἀνάστασιν ἤδη γεγονέναι, καὶ ἀνατρέπουσιν
τήν τινων πίστιν. ὁ μέντοι στερεὸς θεμέλιος 19 Nu 16,5.26
τοῦ Θεοῦ ἕστηκεν, ἔχων τὴν σφραγῖδα ταύτην· Is 26,13; 28,16s
ἔγνω Κύριος τοὺς ὄντας αὐτοῦ, καί· ἀποστήτω J 10,14
ἀπὸ ἀδικίας πᾶς ὁ ὀνομάζων τὸ ὄνομα Κυ-
ρίου. ἐν μεγάλῃ δὲ οἰκίᾳ οὐκ ἔστιν μόνον 20 1 C 3,12
σκεύη χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, ἀλλὰ καὶ ξύλινα καὶ
ὀστράκινα, καὶ ἃ μὲν εἰς τιμὴν ἃ δὲ εἰς ἀτι-
μίαν. ἐὰν οὖν τις ἐκκαθάρῃ ἑαυτὸν ἀπὸ τού- 21
των, ἔσται σκεῦος εἰς τιμήν, ἡγιασμένον, εὔ- 3,17
χρηστον τῷ δεσπότῃ, εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν
ἡτοιμασμένον.

---

13 γαρ > S[c] 917[s] 623s 467[s] 920ss 241-177 38s 1891-491 35ss 1518 257-378 506sss K[r] d vg syh ar sa Tert Ambst Ef | **14** θυ SC 1175 I G 1912 241 69 330 436 1891* 216 1518 383 1610 221 syh[m] ar co Ef] Κυ 048 rel. | λογομαχει C*s 048 d g vg sa Amb Ambst Pel | επ S*-6 Ψss 81 G 330] εις rel. | ουδενι G 330 | **15** θω] Χω AL | **16** καινοφων. G d m Lcf Ambst Aug | ασεβεις D* 1912 623 2005 K sa | εξει] εχει 048 | **18** την[2] > S 33 G | **19** θυ] Κυ S* | Κς + παντας S* | **21** εσται σκευος > S* | ηγιασμενον S*C[c]A 33 048 Ds 1845[c] 462 38 436 syp bo Ef Or[1] Ambst Χρ Thdt Aug] + και rel. Ωρ | εις[2]] προς 1175s Ds 1912 547 1611 2005 |

1 T 6,11; 1,5 22 Τὰς δὲ νεωτερικὰς ἐπιθυμίας φεῦγε, δίωκε
δὲ δικαιοσύνην, πίστιν, ἀγάπην, εἰρήνην μετὰ
τῶν ἐπικαλουμένων τὸν Κύριον ἐκ καθαρᾶς
1 T 4,7 23 καρδίας. τὰς δὲ μωρὰς καὶ ἀπαιδεύτους ζη-
τήσεις παραιτοῦ, εἰδὼς ὅτι γεννῶσιν μάχας.
Tt 1,7 24 δοῦλον δὲ Κυρίου οὐ δεῖ μάχεσθαι ἀλλὰ ἤπιον
1 T 2,4 25 εἶναι πρὸς πάντας, διδακτικόν, ἀνεξίκακον, ˡἐν
πραΰτητι παιδεύοντα τοὺς ἀντιδιατιθεμένους,
μή ποτε δῴη αὐτοῖς ὁ Θεὸς μετάνοιαν εἰς ἐπί-
26 γνωσιν ἀληθείας, καὶ ἀνανήψωσιν ἐκ τῆς τοῦ
διαβόλου παγίδος, ἐζωγρημένοι ὑπ' αὐτοῦ εἰς
τὸ ἐκείνου θέλημα.
1 T 4,1 **3** Τοῦτο δὲ γίνωσκε, ὅτι ἐν ἐσχάταις ἡμέραις
R 1,29ss 2 ἐνστήσονται καιροὶ χαλεποί. ἔσονται γὰρ οἱ
ἄνθρωποι φίλαυτοι, φιλάργυροι, ἀλαζόνες, ὑπερ-
ήφανοι, βλάσφημοι, γονεῦσιν ἀπειθεῖς, ἀχά-
3 ριστοι, ἀνόσιοι, ˡἄστοργοι, ἄσπονδοι, διάβολοι,
Ph 3,19 4 ἀκρατεῖς, ἀνήμεροι, ἀφιλάγαθοι, ˡπροδόται, προ-
πετεῖς, τετυφωμένοι, φιλήδονοι μᾶλλον ἢ φι-
Mt 7,15.21 R 2,20 Tt 1,16 5 λόθεοι, ἔχοντες μόρφωσιν εὐσεβείας τὴν δὲ δύ-
ναμιν αὐτῆς ἠρνημένοι· καὶ τούτους ἀποτρέπου.
Mt 23,14 Tt 1,11 6 ἐκ τούτων γάρ εἰσιν οἱ ἐνδύνοντες εἰς τὰς οἰκίας
καὶ αἰχμαλωτίζοντες γυναικάρια σεσωρευμένα
2,25 7 ἁμαρτίαις, ἀγόμενα ἐπιθυμίαις ποικίλαις, ˡπάν-
τοτε μανθάνοντα καὶ μηδέποτε εἰς ἐπίγνωσιν

22 δε² > Ψ 5 1835 1319 256 206* 1611 bo¹ | μετα + παντων CA 33 104s 81 I G 1912 547 330 38 1518* syh co Xρ | **24** νηπιον D¹G¹ | **25** εν] συν G d vg Or | πραΰτ. S-424ᶜ 33s 1175s Ds 88 1912 330 256s 436s 1518* Bas Xρ] πραοτ. rel. | δωη S*ss Ψs 81 Ds 1835 547 330] δῳ rel. | μετανοιαν > S* | αληθ. + ελθειν A | **3,1** γινωσκετε A 33 G 462 38 ar¹ | **2** αχαρ.] αχρηστοι C* 69 K | **3** ~ ασπονδοι αστοργοι D¹ 69s 256 255 g Xρ Ambst | αστοργ. ασπονδ. > syp (S 431, syi) | **6** ενδυοντ. P 226ᶜ 35 | αιχμαλωτιζ. S-104 1175s Ds 917 88ss 1827-489 226s 794ss al. 206s 216 1872s 1518* 1867 Ωρ Xρ] -τευοντες rel. pl. | αμαρτ. + πολλαις 1518* syh | επιθυμ. + κ. ηδοναις A 1245s syh Thdt |

Iuvenilia autem desideria fuge, sectare vero 22
iustitiam, fidem, spem, caritatem et pacem
cum iis, qui invocant Dominum de corde puro.
Stultas autem et sine disciplina quaestiones de- 23
vita sciens quia generant lites. Servum autem 24
Domini non oportet litigare, sed mansuetum
esse ad omnes, docibilem, patientem, ˈcum mo- 25
destia corripientem eos, qui resistunt veritati,
ne quando Deus det illis paenitentiam ad cognos-
cendam veritatem, et resipiscant a diaboli la- 26
queis a quo captivi tenentur ad ipsius voluntatem.

Hoc autem scito, quod in *novissimis* die- 3
bus instabunt tempora periculosa. Erunt ho- 2
mines seipsos amantes, cupidi, elati, superbi,
blasphemi, parentibus non oboedientes, ingrati,
scelesti, ˈsine affectione, sine pace, criminato- 3
res, incontinentes, immites, sine benignitate,
ˈproditores, protervi, tumidi et voluptatum 4
amatores magis quam Dei, habentes speciem 5
quidem pietatis, virtutem autem eius abne-
gantes. Et hos devita; ˈex his enim sunt, qui 6
penetrant domos et captivas ducunt mulier-
culas oneratas peccatis, quae ducuntur variis
desideriis semper discentes et numquam ad 7

---

22 spem, et > *codd.* d f g Ambst Pel | iis] his *codd.* | **23** evita F*M Cyp | **25** veritati > AGHLRZCsBV d g Pel | ~ det illis deus *codd. pl.* d f g Ambst Pel | ignoscendam F* | **26** captivi ORCs g[1] Sing Aug] capti *rel.* d f g[1] Ambst Pel | **3,1** scitote g Aug, scio Wi d, scit R | **2** erunt Z*Cs d dm m Cyp Lcf Aug[1]] + enim g Hier[1] Aug[1], et erunt *rel.* f Ambst | inoboedientes A·GMOZ[c]ThKss e g | **4** et > *codd.* | voluptatium AFGLMRB dm f Lcf Hier Aug, voluntatum DOWi g m | **5** ~ quidem speciem A dm | quidem > D d g Lcf Ambst Aug

---

22 G 5,22; 1 T 6,11 | **23** 1 T 4,7 | **24** Tt 1,7; 3,2; Mt 12,19s | **25** 1 T 2,4 | **3,1** 1 T 4,1 | **2** R 1,29s | **4** R 16,18; Ph 3,19 | **5** Mt 7,15.21; 15,7s; Tt 1,16 | **6** Mt 23,14; Tt 1,11

8 scientiam veritatis pervenientes. Quemadmo-
dum autem Iannes et Mambres restiterunt
Moysi, ita et hi resistunt veritati, homines
9 corrupti mente, reprobi circa fidem, 'sed ultra
non proficient; insipientia enim eorum mani-
festa erit omnibus, sicut et illorum fuit.
10 Tu autem assecutus es meam doctrinam,
institutionem, propositum, fidem, longanimita-
11 tem, dilectionem, patientiam, 'persecutiones,
passiones, qualia *mihi* facta sunt Antiochiae,
Iconii et Lystris; quales persecutiones sustinui,
12 et ex omnibus eripuit me Dominus. Et omnes,
qui pie volunt vivere in Christo Iesu, perse-
13 cutionem patientur. Mali autem homines et
seductores proficient in peius errantes et in
14 errorem mittentes. Tu vero permane in iis,
quae didicisti et credita sunt tibi, sciens a
15 quo didiceris, et quia ab infantia sacras litteras
nosti, quae te possunt instruere ad salutem
16 per fidem, quae est in Christo Iesu. Omnis
scriptura divinitus inspirata utilis est ad do-
cendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad
17 erudiendum in iustitia; ut perfectus sit homo
Dei, ad omne opus bonum instructus.

---

8 Iamnes ADLR-V Aug (Ambst Pel) | Iambres R Aug | resister. RWi, restituer. F*D*M | **10** ~ doctrin. meam FLM | **11** Ic(h)onio F*LMRZ°BV(D) d f g Ambst Pel | et > *codd.* f Ambst Pel | eripuit me Cs dm] ~ *rel.* f g Pel | liberavit D d Ambst Sed | **12** volunt pie AFGL-UZ-V d f(g) Ambst Pel | **14** iis] his *codd.* | **15** possint AGHU* d Pel | **16** utilis est] et utilis A FG* d e g, > est MORWi | corrigendum A-GM-WiCsTh d f Pel | **17** bonum > A*

---

8 Ex 7,11.22; 1 T 6,5; A 7,51 | **11** A 13,50; 14,5; Ps 33,20 | **12** Mt 16,24; A 14,22 | **13** 1 T 4,1; A 20,29s | **14** 2 T 2,2 | **15** J 5,39; Ps 118,99; A 22,3 | **16** 2 P 1,19ss; R 15,4; 1 Mach 12,9 | **17** 1 T 6,11

ἀληθείας ἐλθεῖν δυνάμενα. ὃν τρόπον δὲ Ἰαν- 8 Ex 7,11.22 1 T 6,5; 1,12
νῆς καὶ Ἰαμβρῆς ἀντέστησαν Μωϋσεῖ, οὕτως
καὶ οὗτοι ἀνθίστανται τῇ ἀληθείᾳ, ἄνθρωποι
κατεφθαρμένοι τὸν νοῦν, ἀδόκιμοι περὶ τὴν
πίστιν. ˈἀλλ' οὐ προκόψουσιν ἐπὶ πλεῖον· ἡ 9
γὰρ ἄνοια αὐτῶν ἔκδηλος ἔσται πᾶσιν, ὡς καὶ
ἡ ἐκείνων ἐγένετο.

Σὺ δὲ παρηκολούθησάς μου τῇ διδασκαλίᾳ, 10
τῇ ἀγωγῇ, τῇ προθέσει, τῇ πίστει, τῇ μακρο-
θυμίᾳ, τῇ ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ, ˈτοῖς διωγμοῖς, 11 A 13,50; 14,5.19
τοῖς παθήμασιν, οἷά μοι ἐγένετο ἐν Ἀντιοχείᾳ, Ps 33,19s
ἐν Ἰκονίῳ, ἐν Λύστροις· οἵους διωγμοὺς ὑπ-
ήνεγκα, καὶ ἐκ πάντων με ἐρύσατο ὁ Κύριος. Mt 16,24
καὶ πάντες δὲ οἱ θέλοντες ζῆν εὐσεβῶς ἐν 12 A 14,22 Sir 2,1
Χριστῷ Ἰησοῦ διωχθήσονται. πονηροὶ δὲ ἄν- 13 1 T 4,1.15
θρωποι καὶ γόητες προκόψουσιν ἐπὶ τὸ χεῖρον,
πλανῶντες καὶ πλανώμενοι. σὺ δὲ μένε ἐν οἷς 14 2,2
ἔμαθες καὶ ἐπιστώθης, εἰδὼς παρὰ τίνων ἔμα-
θες, καὶ ὅτι ἀπὸ βρέφους [τὰ] ἱερὰ γράμματα 15 J 5,39 Ps 118,99
οἶδας, τὰ δυνάμενά σε σοφίσαι εἰς σωτηρίαν
διὰ πίστεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. πᾶσα γρα- 16 2 P 1,19ss R 15,4
φὴ θεόπνευστος καὶ ὠφέλιμος πρὸς διδασκα-
λίαν, πρὸς ἐλεγμόν, πρὸς ἐπανόρθωσιν, πρὸς
παιδείαν τὴν ἐν δικαιοσύνῃ, ἵνα ἄρτιος ᾖ ὁ 17 2,21 1 T 6,11
τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος, πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν
ἐξηρτισμένος.

---

8 Μαμβρης G lat Ambst | **9** διανοια A 330 | **10** παρηκολουθησας Sss 33 326 917] -κας rel. Χρ Euth°, ηκολουθησας G | μοι D' 1845 | τη αγαπη > A 1827 Ef | **11** εγενοντο A 81 1836 623 460 255 1245 1867 | Αντιοχ. + α δια τ. Θεκλαν επαθεν 181 | **12** Ιυ > 326 181 635 1245 syh Eus Ath Χρ | **14** τινων SC*As 33 1175s G 1611* d Ambst Pel Ef] τινος rel. vg Hil Aug | **15** τα' > SC° 33 1175 D*s 1912 Cl Ep | **16** ελεγχον Ps 326 D 917-915 623ss 467-1311 642 rel. | **17** αρτιος] τελειος D* | εξηρτημ. G 917 623 1835 794s 255 2 2298s 1518 1867 Cl |

A 10,42 R 14,9s 1 P 4,5 4 Διαμαρτύρομαι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ Χρισ-
τοῦ Ἰησοῦ, τοῦ μέλλοντος κρίνειν ζῶντας καὶ
νεκρούς, καὶ τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ καὶ τὴν βα-
A 20,20.31 2 σιλείαν αὐτοῦ· κήρυξον τὸν λόγον, ἐπίστηθι
εὐκαίρως ἀκαίρως, ἔλεγξον, ἐπιτίμησον, παρα-
κάλεσον ἐν πάσῃ μακροθυμίᾳ καὶ διδαχῇ.
1,13; 1 T 4,1 3 ἔσται γὰρ καιρὸς ὅτε τῆς ὑγιαινούσης διδασ-
καλίας οὐκ ἀνέξονται, ἀλλὰ κατὰ τὰς ἰδίας
ἐπιθυμίας ἑαυτοῖς ἐπισωρεύσουσιν διδασκάλους
1 T 4,7 2 Th 2,11 4 κνηθόμενοι τὴν ἀκοήν, καὶ ἀπὸ μὲν τῆς ἀλη-
θείας τὴν ἀκοὴν ἀποστρέψουσιν, ἐπὶ δὲ τοὺς
2,3; E 4,11 5 μύθους ἐκτραπήσονται. σὺ δὲ νῆφε ἐν πᾶσιν,
κακοπάθησον, ἔργον ποίησον εὐαγγελιστοῦ, τὴν
διακονίαν σου πληροφόρησον.
Ph 2,17 6 Ἐγὼ γὰρ ἤδη σπένδομαι, καὶ ὁ καιρὸς τῆς
7 ἀναλύσεώς μου ἐφέστηκεν. τὸν καλὸν ἀγῶνα
1 C 9,24 1 T 6,12 ἠγώνισμαι, τὸν δρόμον τετέλεκα, τὴν πίστιν
Ph 3,14 1 P 5,4 8 τετήρηκα. λοιπὸν ἀπόκειταί μοι ὁ τῆς δικαιο-
Ja 1,12 Ap 2,10 σύνης στέφανος, ὃν ἀποδώσει μοι ὁ Κύριος ἐν
ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὁ δίκαιος κριτής, οὐ μόνον
δὲ ἐμοὶ ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς ἠγαπηκόσι τὴν
ἐπιφάνειαν αὐτοῦ.
4,21; 1,4 9 ˈΣπούδασον ἐλθεῖν πρός με ταχέως. ˈΔη-
C 4,14 10 μᾶς γάρ με ἐγκατέλιπεν ἀγαπήσας τὸν νῦν
αἰῶνα, καὶ ἐπορεύθη εἰς Θεσσαλονίκην, Κρήσ-

---

1 διαμαρτ. + ουν εγω (Ψ) 326 917-915 623 pl. 920-226 1-462 al. rel. syh | και[1] + (τ.) Κυ Ιυ Χυ 1739[s] 33 Ψ 326s 917-181 915 623-462 al. 206[r] 257 rel. sy Ef | κριναι 6 33 81 G 241 794 38 216 Thdt | και[3]] κατα Psss 81 917-38 436 rel. sy ar sa (Ambst) | 2 ~ ακαιρ. ευκαιρ. C | ~ παρακαλ. επιτιμ. S* G 69s lat co Ωρ Ambst | 3 κατα] προς P D vg Ambst | τ. ιδ. επιθυμ. S*-1739 33[r] Ds 88 1912 623-467 547s 69 436s 1831 296 1611[s] Thdt] ~ τ. επιθυμ. τ. ιδ. rel. | επισωρευουσ. Ψ 440 Ef | 5 κακοπαθ. + ως καλος στρατιωτης Χυ Ιυ A | 8 ο[2] > 33 181 623 489 226* 462 330 1319 | ο δικ. κριτης > I | πασι > 1739 424[c] D* lat syp Ambst | 9 ταχιον I 33 |

Testificor coram Deo et Iesu Christo, qui 4
iudicaturus est vivos et mortuos, per adven-
tum ipsius et regnum eius: praedica verbum, 2
insta opportune, importune, argue, obsecra,
increpa in omni patientia et doctrina. Erit 3
enim tempus, cum sanam doctrinam non sus-
tinebunt, sed ad sua desideria coacervabunt
sibi magistros prurientes auribus, et a veri- 4
tate quidem auditum avertent, ad fabulas au-
tem convertentur. Tu vero vigila in omnibus, 5
labora, opus fac evangelistae, ministerium tuum
imple. Sobrius esto.

Ego enim iam delibor, et tempus resolu- 6
tionis meae instat. Bonum certamen certavi, 7
cursum consummavi, fidem servavi. In reliquo 8
reposita est mihi corona iustitiae, quam reddet
mihi Dominus in illa die iustus iudex, non
solum autem mihi, sed et iis, qui diligunt ad-
ventum eius.

4,8-18 *Nuntii et mandata*

Festina ad me venire cito. Demas enim 9
me reliquit diligens hoc saeculum et abiit 10
Thessalonicam, Crescens in Galatiam, Titus in

---

1 ~ Chr. Iesu *codd.* | et[2] HZ*T c d dm g Zeno] ac *rel.* f | per] et *codd.* d f g Ambst Pel | **3** ad] secundum FM g Cyp Aug | **5** vigila] sobrius esto D d g Ambst | sobrius esto > AGHL*-U*WiZ*Cs d Pel | **6** delibor] -lebor HOWiZ[c]ThV, immolor DR g Cyp Or Hier Aug | ~ meae resolutionis A-GLRCs d f | **7** ~ certavi certamen MF | ~ certamen bonum DOWi d Amb Ambst Pel | **8** in reliquo] de cetero D d g Or Hier[1] Aug | iis] his *codd.* | **9** venire ad me AFGL-WiZCKss d g Ambst | **10** dereliquit A-MR-V d f g Ambst Pel | Galliam A

---

1 A 10,42 | **2** A 20,20.31 | **3** 1 T 1,10; 2 T 1,13 | **4** 1 T 6,5; Tt 1,13s; 2 Th 2,11s | **5** A 21,8; E 4,11 | **6** Ph 2,17; 2 P 1,14 | **7** 1 T 1,18; 6,12; Hb 12,1; 1 C 9,25; A 20,24 | **9** 2 T 4,21; 1,4 | **10** C 4,14; Phm 24

11 Dalmatiam. ¹Lucas est mecum solus. Marcum
adsume et adduc tecum; est enim mihi utilis
12 in ministerium. Tychicum autem misi Ephesum.
13 Paenulam, quam reliqui Troade apud Carpum,
veniens affer tecum et libros, maxime autem
14 membranas. Alexander aerarius multa mala
mihi ostendit; *reddet* illi *Dominus secundum*
15 *opera eius*. Quem et tu devita; valde enim
restitit verbis nostris.

16 In prima mea defensione nemo mihi adfuit,
sed omnes me dereliquerunt; non illis impu-
17 tetur. Dominus autem mihi adstitit et confor-
tavit me, ut per me praedicatio impleatur, et
audiant omnes gentes; et liberatus sum de
18 ore leonis. Liberavit me Dominus ab omni
opere malo et salvum faciet in regnum suum
caeleste, cui gloria in saecula saeculorum. Amen.

4,19-22 ***Epilogus***

19 Saluta Priscam et Aquilam et Onesiphori
20 domum. ¹Erastus remansit Corinthi. Trophi-
21 mum autem reliqui infirmum Mileti. Festina ante

---

11 ministerio FDMOWi g Vig
13 adfers FG* d Ambst (Pel, M)
tecum > AGHLORWiZ* d g Ambst Hier
14 reddat AFGLMR Ambst Pel
15 verbis] sermonibus HTh Aug
16 me > A*D
reputetur AFLMQWiZ*CsKB Pel
17 impleretur Z^c KBV Ambst Pel
18 liberavit FDGJWiZBV g] *liberabit AHC Ambst
regno suo FM f | cui + est R, sit d e
saeculorum > OWi (Ambst)
amen > F Pel
19 Priscillam FDLMOWiZ*V^c g Ambst

---

11 C 4,14.10; A 13,5 | **12** A 20,4; E 6,21; C 4,7 | **14** 1 T 1,20; 2 Sm 3,39; Ps 27,4; 61,13; Pr 24,12 | **16** 2 T 1,15 | **17** Ps 21,22; Dn 6,22; 2 T 2,11 | **19** A 18,2; 2 T 1,16 | **20** A 19,22; 20,4; 21,29

κης εἰς Γαλατίαν, Τίτος εἰς Δαλματίαν. Λου- 11 A 15,37 C 4,10.14
κᾶς ἐστιν μόνος μετ᾽ ἐμοῦ. Μᾶρκον ἀναλαβὼν
ἄγε μετὰ σεαυτοῦ· ἔστιν γάρ μοι εὔχρηστος εἰς
διακονίαν. Τυχικὸν δὲ ἀπέστειλα εἰς Ἔφεσον. 12 A 20,4 E 6,21
τὸν φελόνην, ὃν ἀπέλιπον ἐν Τρῳάδι παρὰ 13 C 4,7
Κάρπῳ, ἐρχόμενος φέρε, καὶ τὰ βιβλία, μάλισ-
τα τὰς μεμβράνας. Ἀλέξανδρος ὁ χαλκεὺς πολ- 14 1 T 1,20 2 Sm 3,39
λά μοι κακὰ ἐνεδείξατο· *ἀποδώσει αὐτῷ ὁ Κύρι-* Ps 27,4; 61,13
ος κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ· ὃν καὶ σὺ φυλάσσου· 15 Pr 24,12
λίαν γὰρ ἀντέστη τοῖς ἡμετέροις λόγοις.

Ἐν τῇ πρώτῃ μου ἀπολογίᾳ οὐδείς μοι παρ- 16 1,15
εγένετο, ἀλλὰ πάντες με ἐγκατέλιπον· μὴ αὐ-
τοῖς λογισθείη. ὁ δὲ Κύριός μοι παρέστη καὶ 17 Ps 21,22 Dn 6,21.28
ἐνεδυνάμωσέν με, ἵνα δι᾽ ἐμοῦ τὸ κήρυγμα πλη- 1 Mach 2,60
ροφορηθῇ καὶ ἀκούσωσιν πάντα τὰ ἔθνη, καὶ A 23,11; 27,23
ἐρύσθην *ἐκ στόματος λέοντος*. ῥύσεταί με ὁ 18
Κύριος ἀπὸ παντὸς ἔργου πονηροῦ καὶ σώσει
εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τὴν ἐπουράνιον· ᾧ ἡ
δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

Ἄσπασαι Πρῖσκαν καὶ Ἀκύλαν καὶ τὸν 19 A 18,2; R 16,3 1,16
Ὀνησιφόρου οἶκον. Ἔραστος ἔμεινεν ἐν Κο- 20 A 19,22; 20,4; 21,29
ρίνθῳ, Τρόφιμον δὲ ἀπέλιπον ἐν Μιλήτῳ ἀσθε-
νοῦντα. Σπούδασον πρὸ χειμῶνος ἐλθεῖν. 21

---

10 Γαλατ. pl. Ir Ef] Γαλλιαν SC 104s 81 919 263s* 436 vg[1] Eus | Δελματ. C 1739 104 181 623s 2 635 440, Δερμ. A 1311 | **11** αγαγε A 104 1912 623 1319 1311 378 Thdt | **13** φαιλον. 1739 326 1838 241ss 999 255ss 242-296 440ss 1611 rel. | μαλιστα + δε D* 489 69s vg sa Ambst | **14** αποδωη Ps 326 1836ss 623-226 al. 206[r] K[r] d vg sa Ambst | ο[2] > 489 216 K | **15** αντεστη S*ss 33 1175 Ds] ανθεστηκεν rel. | **16** συμπαρεγενετο 1739s P[r] D 917[s] 1835 rel. Eus[1] Χρ[1] | **17** πληρωθη 81 G 88 489 462 256 1891 | ακουση Ψ 917-915 920-226 al. rel. | **18** *inc.* και ρυσεται Ps 326 D[c] 917-181 623 rel. sy Ef (G) | **19** ασπασασθε Ψ I | Πρισκιλλαν 1912 1827 436s 206s 2 635 323ss 1245 378 506 g vg[1] sy bo Ambst Χρ | Ακυλ. + κ. Λεκτραν τ. γυναικα αυτου κ. Σημαιαν κ. Ζηνωνα τ. υιους αυτου 181 460 |

Ἀσπάζεταί σε Εὔβουλος καὶ Πούδης καὶ Λί-
νος καὶ Κλαυδία καὶ οἱ ἀδελφοὶ πάντες.
22 Ὁ Κύριος Ἰησοῦς μετὰ τοῦ πνεύματός σου.
ἡ χάρις μεθ' ὑμῶν.

ΠΡΟΣ ΤΙΤΟΝ

1 Παῦλος δοῦλος Θεοῦ, ἀπόστολος δὲ Ἰησοῦ
Χριστοῦ κατὰ πίστιν ἐκλεκτῶν Θεοῦ καὶ ἐπί-
2 γνωσιν ἀληθείας τῆς κατ' εὐσέβειαν [1]ἐπ' ἐλπίδι
ζωῆς αἰωνίου, ἣν ἐπηγγείλατο ὁ ἀψευδὴς Θεὸς
E 1,9s 1 T 1,1.11 3 πρὸ χρόνων αἰωνίων, ἐφανέρωσεν δὲ καιροῖς
ἰδίοις τὸν λόγον αὐτοῦ ἐν κηρύγματι ὃ ἐπι-
στεύθην ἐγὼ κατ' ἐπιταγὴν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν
G 2,1ss 2 C 2,13; 7,7-15; 8,6; 12,18 1 T 1,2 4 Θεοῦ, Τίτῳ γνησίῳ τέκνῳ κατὰ κοινὴν πίστιν·
χάρις καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς καὶ Χριστοῦ
Ἰησοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν.
5 Τούτου χάριν ἀπέλιπόν σε ἐν Κρήτῃ, ἵνα
τὰ λείποντα ἐπιδιορθώσῃ καὶ καταστήσῃς κατὰ
πόλιν πρεσβυτέρους, ὡς ἐγώ σοι διεταξάμην,
1 T 3,2ss 6 [1]εἴ τίς ἐστιν ἀνέγκλητος, μιᾶς γυναικὸς ἀνήρ,

---

21 ασπαζονται G ar | Σπουδης D[1c] 181 460 1311 440 | παντες > S* 33 | **22** Ις + Χς C 6 Ps 326ss D 917-2138 257[s] K[r] vg sy ar bo Ambst, > S* 1739 33 G 330 | η χαρις μεθ υμων] ερρωσ(ο) εν ειρηνη αμην D* dubl, > 330 sa Ambst | υμων] σου syp ar bo[l], + αμην S[c] P-1175 917-915 623 rel.

1,1 δε > 330* 440 823 bo | ~ Χυ Ιυ A 205 syh sa, > Ιυ D[1]* | **2** επ] εν H G 1319 256 | **4** και[1]] ελεος A 6 104s 81 917-2127 642 rel. pl. (1739 1845 syh, 1245s) | και[2] + Κυ 6 P 104s D[c]-226 241-2127 1311 rel. sy ar[f] Ef | **5** απελιπ. S* 1739 424[c] Ψ 33 D 1 255 218] -ειπον Cs P 104 1175 H Gs 88 623 920ss 256ss 35 1518[s] L, κατελιπον rel. | επιδιορθωσης A Ψ (D*s) 5 |

hiemem venire. Salutant te Eubulus et Pu-
dens et Linus et Claudia et fratres omnes.
Dominus Iesus Christus cum spiritu tuo. 22
Gratia vobiscum. Amen.

EPISTULA
BEATI PAULI APOSTOLI
AD TITUM

1,1-4 *Exordium*

PAULUS servus Dei, apostolus autem Iesu 1
Christi secundum fidem electorum Dei et agni-
tionem veritatis, quae secundum pietatem est
in spem vitae aeternae, quam promisit qui 2
non mentitur Deus ante tempora saecularia,
manifestavit autem temporibus suis verbum 3
suum in praedicatione, quae credita est mihi
secundum praeceptum Salvatoris nostri Dei,
Tito dilecto filio secundum communem fidem. 4
Gratia et pax a Deo Patre et Christo Iesu
Salvatore nostro.

1,5-16 *De Ecclesiae ministris*

Huius rei gratia reliqui te Cretae, ut ea, 5
quae desunt, corrigas et constituas per civitates
presbyteros, sicut et ego disposui *tibi*. Si quis 6
sine crimine est, unius uxoris vir, filios habens

---

21 salutat AFGHMR-Z^c CsThKss d f Ambst | Eubolus FG*HM(R)WiZ^c CsThKss d g Ambst (Pel) | **22** nobiscum AFGHZCsBV | gratia – amen] vale in pace amen D d (Ambst)

1,1 ~ Chr. Iesu FDLMRUT Ambst Pel | **2** saecularia] aeterna D d g[1] Hil Aug[1] | **3** autem > WiV | Dei > F*R* | **4** dilecto] carissimo D d g[1] | **5** et[2] > H-MUZ* d f g Lcf Hier[1] (Pel) | ~ tibi disposui *codd.* d f g Ambst Hier Pel

---

1 1 T 6,3 | **3** E 1,9s; 1 T 1,1.11 | **4** G 2,1.3; 2 C 2,*13*; 1 T 1,2 | **5** A 14,23 | **6** 1 T 3,2ss

fideles, non in accusatione luxuriae aut non
7 subditos. Oportet enim episcopum sine crimine esse sicut Dei dispensatorem, non superbum, non iracundum, non vinolentum, non
8 percussorem, non turpis lucri cupidum, ¹sed hospitalem, benignum, sobrium, iustum, sanc-
9 tum, continentem, ¹amplectentem eum, qui secundum doctrinam est, fidelem sermonem, ut potens sit exhortari in doctrina sana et eos, qui contradicunt, arguere.
10 Sunt enim multi etiam inoboedientes, vaniloqui et seductores, maxime qui de circum-
11 cisione sunt; ¹quos oportet redargui, qui universas domos subvertunt docentes quae non
12 oportet turpis lucri gratia. Dixit quidam ex illis, proprius ipsorum propheta:

Cretenses semper mendaces, malae bestiae,
ventres pigri.

13 ¹Testimonium hoc verum est. Quam ob causam increpa illos dure, ut sani sint in fide,
14 ¹non intendentes Iudaicis fabulis et mandatis
15 hominum aversantium se a veritate. Omnia munda mundis; coinquinatis autem et infidelibus nihil est mundum, sed inquinatae sunt
16 eorum et mens et conscientia. Confitentur se

---

7 turpilucri AFGMRWi (d Lcf Aug) | **8** ~ sanctum iustum AO | **9** amplectentem] obtinentem m Hil Hier | sit + et AFGHMOU*ZCsThKB d g | arguere] revincere d g¹ m Hil Lcf Ambst Hier | **10** etiam F*Mg¹ m Lcf] et A*GRWiZCsKV d f g¹, > A^cDHLOThB dm Ambst Aug | **11** turpilucri FLR | **12** ipsorum] eorum ACKVW c d g¹ Ambst Hier Aug | ventris FL MOUWiKss c g¹ | **13** dure] acriter d g¹ Or Lcf Hier | **15** est T dm Ambst¹ Aug] > *rel.* | **16** *inc.* et conf. FM

---

7 A 20,28; 1 C 4,1; 2 T 2,24; 1 P 5,2 | **9** Tt 2,1; 1 T 1,10 | **10** 1 T 1,6; R 16,18 | **11** 2 T 3,6; 1 P 5,2 | **12** Epimenides, de oraculis | **13** 2 T 4,2 | **14** 1 T 4,7 | **15** Mt 15,11; R 14,20; 1 T 4,3s | **16** 2 T 3,5; Ps 13,1.3

τέκνα ἔχων πιστά, μὴ ἐν κατηγορίᾳ ἀσωτίας ἢ
ἀνυπότακτα. δεῖ γὰρ τὸν ἐπίσκοπον ἀνέγκλη- 7 1 C 4,1
τον εἶναι ὡς Θεοῦ οἰκονόμον, μὴ αὐθάδη, μὴ 2 T 2,24 1 P 5,2
ὀργίλον, μὴ πάροινον, μὴ πλήκτην, μὴ αἰσχρο-
κερδῆ, ¹ἀλλὰ φιλόξενον, φιλάγαθον, σώφρονα, 8
δίκαιον, ὅσιον, ἐγκρατῆ, ¹ἀντεχόμενον τοῦ κατὰ 9 2,1
τὴν διδαχὴν πιστοῦ λόγου, ἵνα δυνατὸς ᾖ καὶ 1 T 1,10 2 T 4,3
παρακαλεῖν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῇ ὑγιαινούσῃ
καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν.

Εἰσὶν γὰρ πολλοὶ ἀνυπότακτοι, ματαιολόγοι 10 R 16,18
καὶ φρεναπάται, μάλιστα οἱ ἐκ τῆς περιτομῆς,
¹οὓς δεῖ ἐπιστομίζειν, οἵτινες ὅλους οἴκους ἀνα- 11 2 T 3,6
τρέπουσιν διδάσκοντες ἃ μὴ δεῖ αἰσχροῦ κέρ- J 10,12 1 P 5,2
δους χάριν. εἶπέν τις ἐξ αὐτῶν ἴδιος αὐτῶν 12 Epimenides, de oraculis
προφήτης· Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται, κακὰ θηρία,
γαστέρες ἀργαί. ἡ μαρτυρία αὕτη ἐστὶν ἀληθής. 13 2 T 4,2
δι' ἣν αἰτίαν ἔλεγχε αὐτοὺς ἀποτόμως, ἵνα
ὑγιαίνωσιν ἐν τῇ πίστει, μὴ προσέχοντες Ἰουδαϊ- 14 1 T 4,7
κοῖς μύθοις καὶ ἐντολαῖς ἀνθρώπων ἀποστρε-
φομένων τὴν ἀλήθειαν. πάντα καθαρὰ τοῖς κα- 15 Mt 15,11
θαροῖς· τοῖς δὲ μεμιαμμένοις καὶ ἀπίστοις οὐ- R 14,20
δὲν καθαρόν, ἀλλὰ μεμίανται αὐτῶν καὶ ὁ νοῦς
καὶ ἡ συνείδησις. Θεὸν ὁμολογοῦσιν εἰδέναι, 16

8 φιλοξενον] -πτωχον 336 | **9** και[1] > Ψ 81 256 2 1245[f] co Ef Lcf A mbst | εν - υγιαινουση] τους εν παση θλιψει A | ελεγχειν + μη χειροτονειν διγαμους μηδε διακονους αυτους ποιειν, μηδε γυναικας εχειν εκ διγαμιας μηδε προσερχεσθωσαν εν τω θυσιαστηριω λειτουργειν το θειον. τους αρχοντας τ. αδικοκριτας κ. αρπαγας κ. ψευστας κ. ανελεημονας ελεγχε ως θυ διακονος 460[l] | **10** πολλοι + και 1739s Ps 326 I D* 920s 1-330 al. 296[r] 1518sss 257sss 876s vg | ανυποτακτ. + και P G 467 337 206ss al. 323ss 1518 378 syp bo | μαλιστα + δε C 81 D[l] 88 sa | **11** χαριν + τα τεκνα οι τ. ιδιους γονεις υβριζοντες η τυπτοντες επιστομιζε κ. ελεγχε κ. νουθετει ως πατηρ τεκνα 460[l] | **12** ειπεν + δε S* 81 G 1827 bo Ef | **13** εν > S* | **14** ενταλμασιν G Thdt | **15** παντα + μεν Ψss 917sss 88 rel., γαρ syp bo | μεμιασμ. 917* 489 920 919ss 1-69 al. 242 rel. | **16** ειδεναι] ιδειν syi |

2 T 3,5 τοῖς δὲ ἔργοις ἀρνοῦνται, βδελυκτοὶ ὄντες καὶ
1 J 2,3ss ἀπειθεῖς καὶ πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἀδόκιμοι.
1 T 6,3 2 T 1,13 2 Σὺ δὲ λάλει ἃ πρέπει τῇ ὑγιαινούσῃ δι-
1 T 5,1 2 δασκαλίᾳ· πρεσβύτας νηφαλίους εἶναι, σεμνούς,
σώφρονας, ὑγιαίνοντας τῇ πίστει, τῇ ἀγάπῃ,
1 T 3,11 3 τῇ ὑπομονῇ· πρεσβύτιδας ὡσαύτως ἐν κατα-
στήματι ἱεροπρεπεῖς, μὴ διαβόλους, μηδὲ οἴνῳ
4 πολλῷ δεδουλωμένας, καλοδιδασκάλους, ˈἵνα σω-
φρονίζωσιν τὰς νέας, φιλάνδρους εἶναι, φιλοτέκ-
E 5,22 Tob 10,13 5 νους, ˈσώφρονας, ἁγνάς, οἰκουργούς, ἀγαθάς,
ὑποτασσομένας τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ἵνα μὴ ὁ
λόγος τοῦ Θεοῦ βλασφημῆται.
6 Τοὺς νεωτέρους ὡσαύτως παρακάλει σω-
1 T 4,12 1 P 5,3 7 φρονεῖν ˈπερὶ πάντα, σεαυτὸν παρεχόμενος
τύπον καλῶν ἔργων, ἐν τῇ διδασκαλίᾳ ἀφθο-
1 P 2,15 8 ρίαν, σεμνότητα, ˈλόγον ὑγιῆ ἀκατάγνωστον,
ἵνα ὁ ἐξ ἐναντίας ἐντραπῇ μηδὲν ἔχων λέγειν
E 6,5 1 T 6,1 1 P 2,18 9 περὶ ἡμῶν φαῦλον· δούλους ἰδίοις δεσπόταις
ὑποτάσσεσθαι ἐν πᾶσιν, εὐαρέστους εἶναι, μὴ
1,3 10 ἀντιλέγοντας, ˈμὴ νοσφιζομένους, ἀλλὰ πᾶσαν
πίστιν ἐνδεικνυμένους ἀγαθήν, ἵνα τὴν διδασ-
καλίαν τὴν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ κοσμῶ-
σιν ἐν πᾶσιν.

---

16 και² > S* co | 2,1 α πρεπει > 33 | 2 πρεσβυτερους 330 2 440 823 506s | νηφαλεους Psss D 917-181 1912 623-467 920s 1-2127 38* 206 pl. 440s 1149ss 257* Kr | 3 ιεροπρεπει C 33 104 81 Hc 69s 263s 257 506s sypih Cl Bas | μηδε S*-6 104 1175s syp] μη rel. | 5 οικουργ. S*ss 33 I Ds 623 177 330] -ουρους rel. Cl | θυ + κ. η διδασκαλια C 623 1827 1845c syh ar | 7 αδιαφθορ. Sc 326 917sss 1912 1838* 920-547 1-330 440ss 336s 1518 1108-913 1610* Lr, αφθονιαν G¹ 88s sa | αφθορ. + αγνειαν C 88s 256s 436ss 1518* syh ar | σεμνοτ. + αφθαρσιαν Ψss 917* 489 920s al. 241-2127 206-2 635 rel. | 8 υγιη + και 2005 Iρ | υμων A 5 Thdt | 9 δουλοι D*, υποτασσεσθωσαν Dc | 10 μη] μηδε Cc 33 D¹G¹ 88 623s 506s | πιστιν > S* 33 | αγαθ.] αγαπην 33 |

nosse Deum, factis autem negant, cum sint abominati et incredibiles et ad omne opus bonum reprobi.

2,1-3,11 *Officia singulorum*

Tu autem loquere quae decent sanam doc- 2
trinam: Senes ut sobrii sint, pudici, prudentes, sa- 2
ni in fide, in dilectione, in patientia; anus simi- 3
liter in habitu sancto, non criminatrices, non
multo vino servientes, bene docentes, ut pruden- 4
tiam doceant adulescentulas, ut viros suos ament,
filios suos diligant, ˈprudentes, castas, sobrias, 5
domus curam habentes, benignas, subditas vi-
ris suis, ut non blasphemetur verbum Dei.
Iuvenes similiter hortare ut sobrii sint. In 6 7
omnibus teipsum praebe exemplum bonorum
operum, in doctrina, in integritate, in gravi-
tate, ˈverbum sanum, irreprehensibile, ut is, 8
qui ex adverso est, vereatur nihil habens ma-
lum dicere de nobis. Servos dominis suis sub- 9
ditos esse, in omnibus placentes, non contra-
dicentes, ˈnon fraudantes, sed in omnibus fidem 10
bonam ostendentes, ut doctrinam Salvatoris
nostri Dei ornent in omnibus.

---

16 sunt A*FGC | **2,1** decent DW Amb Aug] decet *rel.* d f g Ambst | **2** in^{1} > AGMORWiZ*B | in$^{2.3}$ > (AR)GOWiZ*B d Ambst (Pel) | **3** ~ vino multo *codd. pl.* d f g Ambst Pel | servientes] deditas (F)R | **4** ~ diligant, ament FLM (Ambst) | suos^{2} KVW g] > *rel.* d f Ambst | **5** ~ sobrias castas FMWi g, sobrias pudicas D Pel | sobrias > AR d f | ~ suis viris AWiZ^{c} g (Ambst) Pel | **7** in integritate] integritatem AG d g^{1}, + in castitate F^{c}H*RB | **8** in verbo sano D(F) Sing Hier] sanum + et F^{c}DRs | inreprehensibilem AFLMO^{c}RWi d g Lcf | ~ dicere malum FDMOKWi Lcf | **10** salutaris AFGL*M | ~ salvatoris dei AV

---

1 1T 1,10; 6,3: 2T 1,13 | **2** 1T 5,1 | **3** 1T 3,11 | **5** E 5,22; 1C 14,34 | **7** 1T 4,12; 2T 2,15; Ph 3,17 | **8** 1P 2,15 | **9** E 6,5; C 3,22ss

11 Apparuit enim gratia Dei Salvatoris nostri
12 omnibus hominibus ¦erudiens nos, ut abne-
gantes impietatem et saecularia desideria so-
brie et iuste et pie vivamus in hoc saeculo,
13 ¦exspectantes beatam spem et adventum gloriae
magni Dei et Salvatoris nostri Iesu Christi,
14 ¦qui dedit semetipsum pro nobis, ut nos redi-
meret ab omni iniquitate et mundaret sibi
populum acceptabilem, sectatorem bonorum
15 operum. Haec loquere et exhortare et argue
cum omni imperio. Nemo te contemnat.
3 Admone illos principibus et potestatibus
subditos esse, dicto oboedire, ad omne opus
2 bonum paratos esse, ¦neminem blasphemare,
non litigiosos esse, sed modestos, omnem osten-
3 dentes mansuetudinem ad omnes homines. Era-
mus enim aliquando et nos insipientes, incre-
duli, errantes, servientes desideriis et volupta-
tibus variis, in malitia et invidia agentes,
4 odibiles, odientes invicem. Cum autem benig-
nitas et humanitas apparuit Salvatoris nostri
5 Dei, non ex operibus iustitiae, quae fecimus
nos, sed secundum suam misericordiam salvos
nos fecit per lavacrum regenerationis et reno-

11 apparuit] inluxit D d Lcf Ambst Hier
enim] autem R
nostri + in F, > AGLO*RUWi d Ambst (Pel)
13 spectantes F ¦ 14 acceptab.] abundantem d g Vict[1] Lcf Ambst Aug
15 et[1] + haec F*HM
3,2 sed > A*LZC
3 enim] ergo FM, autem OWi
~ et nos aliquando *codd.* f Or (Ambst) Pel
insip. + et F-MRWiZ*CsThKB d Lcf Aug Pel
voluntatibus DLOWi
4 ~ dei nostri FM Ambst Aug

11 2T 1,10 | 12 E 1,4; 1 J 2,16 | 13 1 C 1,7; Ph 3,20; 1 Th 1,10 | 14 1 T 2,6 Ps 129,8; Ex 19,5; Dt 14,2; E 2,10 | 15 1 T 4,12 | 3,1 R 13,1-7; 1 P 2,13 | 2 2 T 2,23s; Ph 4,5 | 3 E 5,8; C 3,7; 1 P 4,3; R 1,28 | 4 Tt 2,11; Pr 8,3 | 5 Dt 9,5; E 2,4.8s; 2 T 1,9; J 3,5

᾿Επεφάνη γὰρ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡ σωτήριος 11
πᾶσιν ἀνθρώποις, ¹παιδεύουσα ἡμᾶς, ἵνα ἀρνη- 12 E 1,4 1 J 2.16
σάμενοι τὴν ἀσέβειαν καὶ τὰς κοσμικὰς ἐπιθυ-
μίας σωφρόνως καὶ δικαίως καὶ εὐσεβῶς ζή-
σωμεν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, προσδεχόμενοι τὴν 13
μακαρίαν ἐλπίδα καὶ ἐπιφάνειαν τῆς δόξης τοῦ R 5,2 Ph 3,20
μεγάλου Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν ᾿Ιησοῦ Χρισ- G 1,4; 1 T 2,6
τοῦ, ὃς ἔδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα λυτρώ- 14 E 2,10 Ps 129,8
σηται ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνομίας καὶ καθαρίσῃ Ex 19,5 Dt 14,2
ἑαυτῷ λαὸν περιούσιον, ζηλωτὴν καλῶν ἔργων. Ez 37,23
Ταῦτα λάλει καὶ παρακάλει καὶ ἔλεγχε μετὰ 15 1 P 3,13 1 T 4,12
πάσης ἐπιταγῆς· μηδείς σου περιφρονείτω.

Ὑπομίμνησκε αὐτοὺς ἀρχαῖς ἐξουσίαις ὑπο- 3 1 P 2,13 R 13,1-7
τάσσεσθαι, πειθαρχεῖν, πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν
ἑτοίμους εἶναι, ¹μηδένα βλασφημεῖν, ἀμάχους 2 Ph 4,5
εἶναι, ἐπιεικεῖς, πᾶσαν ἐνδεικνυμένους πραΰτητα
πρὸς πάντας ἀνθρώπους. ᾿Ημεν γάρ ποτε καὶ 3 1 C 6,11 E 2,2; 5,8
ἡμεῖς ἀνόητοι, ἀπειθεῖς, πλανώμενοι, δουλεύον- R 1,28ss
τες ἐπιθυμίαις καὶ ἡδοναῖς ποικίλαις, ἐν κακίᾳ
καὶ φθόνῳ διάγοντες, στυγητοί, μισοῦντες ἀλλή-
λους. ὅτε δὲ ἡ χρηστότης καὶ ἡ φιλανθρωπία 4 2,11 Pr 8,31
ἐπεφάνη τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ, οὐκ ἐξ ἔργων 5 E 2,8s
τῶν ἐν δικαιοσύνῃ ἃ ἐποιήσαμεν ἡμεῖς, ἀλλὰ J 3,5 2 T 1,9
κατὰ τὸ αὐτοῦ ἔλεος ἔσωσεν ἡμᾶς διὰ λουτροῦ
παλιγγενεσίας καὶ ἀνακαινώσεως πνεύματος

---

11 γαρ > 104 460 69s 330 1311 2 440 823 | η² > SC*As D*s 256 38* Cy¹ | η σωτηρ.] τ. σωτηρος ημων G lat co Ep (Cy¹ Ambst, Ef | **13** ~ Χυ Ιυ S*G co, > Χυ 1739 | **15** λαλει] διδασκε A | σου + τ. νεοτητος Ψ | καταφρον. P 919 1242 440 1518 | **3,1** υπομιμν. + δε A, *inc.* και syp ar Ef | αρχ. + και P 326 81 917* 5ss 927* 920 rel. d g vg sy ar co Ambst | υποτασσ. + και G syp ar Bas | πειθαρχ. + και A syp ar bo Ef | **2** ενδεικνυσθαι S ar Ef | πραΰτ. S*-P 104 1175s 88 256] πραοτ. rel. | **3** ανοητοι + και D (syp) Ωρ Ef | απειθεις > 33 Ψ | **5** α] ων Psss 917 rel. Ath Did Cy¹ | τον ... ελεον Ψ 326 917-181 467* 920-2127 642 rel. | ανακαιν. + δια D*s Lcf syh* |

Jl 2,28 6 ἁγίου, οὗ ἐξέχεεν ἐφ' ἡμᾶς πλουσίως διὰ Ἰη-
R 3,24 7 σοῦ Χριστοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν, ἵνα δικαιω-
θέντες τῇ ἐκείνου χάριτι κληρονόμοι γενηθῶ-
μεν κατ' ἐλπίδα ζωῆς αἰωνίου.

3,14 8 Πιστὸς ὁ λόγος, καὶ περὶ τούτων βούλομαί
σε διαβεβαιοῦσθαι, ἵνα φροντίζωσιν καλῶν ἔρ-
γων προΐστασθαι οἱ πεπιστευκότες Θεῷ. ταῦτά
1 T 4,7 9 ἐστιν καλὰ καὶ ὠφέλιμα τοῖς ἀνθρώποις. μω-
ρὰς δὲ ζητήσεις καὶ γενεαλογίας καὶ ἔρεις καὶ
μάχας νομικὰς περιΐστασο· εἰσὶν γὰρ ἀνωφελεῖς
2 J 10 Mt 18,15ss 10 καὶ μάταιοι. αἱρετικὸν ἄνθρωπον μετὰ μίαν
1 T 6,4s 11 καὶ δευτέραν νουθεσίαν παραιτοῦ, εἰδὼς ὅτι
ἐξέστραπται ὁ τοιοῦτος καὶ ἁμαρτάνει ὢν αὐτο-
κατάκριτος.

2 T 4,12 E 6,21 12 Ὅταν πέμψω Ἀρτεμᾶν πρὸς σὲ ἢ Τυχι-
κόν, σπούδασον ἐλθεῖν πρός με εἰς Νικόπολιν·
A 18,24 1 C 3,5s 13 ἐκεῖ γὰρ κέκρικα παραχειμάσαι. Ζηνᾶν τὸν
νομικὸν καὶ Ἀπολλῶν σπουδαίως πρόπεμψον,
2,14; E 4,28s Mt 7,19 14 ἵνα μηδὲν αὐτοῖς λείπῃ. μανθανέτωσαν δὲ καὶ
οἱ ἡμέτεροι καλῶν ἔργων προΐστασθαι εἰς τὰς
ἀναγκαίας χρείας, ἵνα μὴ ὦσιν ἄκαρποι.

15 Ἀσπάζονταί σε οἱ μετ' ἐμοῦ πάντες. ἄσπα-
2 C 5,16 σαι τοὺς φιλοῦντας ἡμᾶς ἐν πίστει.

Ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν.

---

6 σωτηρος] Κυ P 104 81 | **8** φροντιζουσιν I | εστιν + τα Ps 917-181 467[s] 920 919-319 330sss 206[r] 257[r] K[r] | **9** γενεαλογ.] λογομαχιας G | εριν S*Ψ D[1]G[1] 999 ar Ef Ambst | **10** ~ μιαν νουθ. κ. δευτεραν Ψ (D)s 1245s | κ. δευτερ. > 1739 Ωρ[1] Tert Cyp Lcf Amb Ambst | **11** εξεστρεπτ. A G 88 1245s | **13** Απολλων S 81 H* D[c] 917 5 1319 1311 383 639 Ambst] -λλωνα G, -λλω rel. | σπουδαιως] ταχαιως G[1] | λιπη S 81 D* 177 69s 1891 216 1611[s] 257ss 506[s] | **15** ασπασασθε A | χαρις + τ. Κυ D, τ. θυ G vg Ambst Pel | υμων] μετα τ. πνς σου 33, + κ. μετα τ. πνς σου 81 | υμων 048] + αμην S[c] Psss H D[c] rel. vg sy ar[1] bo |

vationis Spiritus sancti, quem effudit in nos 6
abunde per Iesum Christum Salvatorem nos-
trum, ut iustificati gratia ipsius heredes simus 7
secundum spem vitae aeternae.

Fidelis sermo est, et de his volo te con- 8
firmare, ut curent bonis operibus praeesse qui
credunt Deo. Haec sunt bona et utilia homi-
nibus. Stultas autem quaestiones et genealo- 9
gias et contentiones et pugnas legis devita;
sunt enim inutiles et vanae. Haereticum homi- 10
nem post unam et secundam correptionem
devita sciens quia subversus est, qui eiusmodi 11
est, et delinquit, cum sit proprio iudicio con-
demnatus.

3,12-15 *Epilogus*

Cum misero ad te Artemam aut Tychicum, 12
festina ad me venire Nicopolim; ibi enim sta-
tui hiemare. Zenam legisperitum et Apollo 13
sollicite praemitte, ut nihil illis desit. Discant 14
autem et nostri bonis operibus praeesse ad
usus necessarios, ut non sint infructuosi.

Salutant te qui mecum sunt omnes, saluta 15
eos, qui nos amant in fide.

Gratia Dei cum omnibus vobis. Amen.

---

6 infudit FM | ~ Chr. Iesum AHZ* Ambst | **7** iustificati + in F | simus] efficiamur D d Lcf Ambst Hier Aug | **8** curent] curam habeant FM d | credunt + in FM d Hier | **10** correctionem FW Hier | **11** cum sit > AGHLRWiZCsThB Ambst (Pel) | **12** Artheman ADHLRWi(Z*B f, V) Ambst | aut] vel FM d | Tythicum FH(DRWi) | **13** Zenan AD(Wi) d g Ambst | ut] et AZ | **14** nostris FGHMRUTV] + omnes D | **15** eos] omnes ORWis*B, > AFM f (Pel) | amen > FRWi Ambst Pel

---

6 Jl 2,29; A 2,4.17 | **7** R 3,24 | **8** Tt 3,14; 1 T 1,15 | **9** 1 T 4,7 | **10** Mt 18,15ss | **11** 1 T 6,4s | **12** E 6,21; 2 T 4,12 | **13** A 18.24; 1 C 3,5s; 3 J 6 | **14** Tt 2,14; E 4,28s; Mt 7,19; 2 P 1,8 | **15** 2 C 5,16

EPISTULA

BEATI PAULI APOSTOLI

AD PHILEMONEM

1 PAULUS vinctus Christi Iesu et Timotheus
frater Philemoni dilecto et adiutori nostro,
2 ' et Appiae sorori carissimae, et Archippo
commilitoni nostro, et ecclesiae, quae in domo
3 tua est. Gratia vobis et pax a Deo Patre nos-
tro et Domino Iesu Christo.
4 Gratias ago Deo meo semper memoriam
5 tui faciens in orationibus meis, audiens cari-
tatem tuam et fidem, quam habes in Domino
6 Iesu et in omnes sanctos, ut communicatio
fidei tuae evidens fiat in agnitione omnis operis
7 boni, quod est in vobis in Christo Iesu. Gau-
dium enim magnum habui et consolationem
in caritate tua, quia viscera sanctorum requie-
verunt per te, frater.
8 Propter quod multam fiduciam habens in
Christo Iesu imperandi tibi quod ad rem per-
9 tinet, propter caritatem magis obsecro, cum
sis talis, ut Paulus senex, nunc autem et vinc-

---

1 ~ Iesu Chr. A-HMOUWiZ[c]-V d Pel | et[2] > AUV Pel | 2 Apiae DZ (Pel) | carissimae > AG*ssORZ* CssThB dfg Pel | ~ est in domo tua FMZ* | 4 pro memoriam F* | 5 ~ fidem et carit. DOWiB(F*M) d Ambst Pel | 6 evidens] *efficax g, operatrix Hier | agnitionem ADOUWiZ*TKB Ambst | operis FM] > *rel.* df Ambst Pel | quod] quae DL[c]RK dg Ambst Pel | nobis FDLMRZ*Cs d Ambst Pel | quod-vobis > AUWiZ[c]V, quod est > ZB f | 7 habuimus FDM d Pel | caritatem tuam F | 8 habentes F*GHMWi Z*TThV (Pel) | 9 sis] es FM, *sim t

---

1 E 3,1; Ph 1,7; Phm 9s | 2 C 4,17; 2 T 2,3; R 16,5 | 3 R 1,7 | 4 R 1,8; 1 Th 1,2 | 5 C 1,3s.9 | 6 G 5,6; Ph 1,9 | 7 2 C 7,4

ΠΡΟΣ ΦΙΛΗΜΟΝΑ

Παῦλος δέσμιος Χριστοῦ Ἰησοῦ καὶ Τιμό- 1 E 3,1
θεος ὁ ἀδελφὸς Φιλήμονι τῷ ἀγαπητῷ καὶ συν-
εργῷ ἡμῶν ˈκαὶ Ἀπφίᾳ τῇ ἀδελφῇ καὶ Ἀρχ- 2 C 4,17 2 T 2,3
ίππῳ τῷ συστρατιώτῃ ἡμῶν καὶ τῇ κατʼ οἶκόν
σου ἐκκλησίᾳ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ 3 R 1,7
πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.
Εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ μου πάντοτε μνείαν σου 4
ποιούμενος ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου, ἀκούων 5 C 1,3s. 9
σου τὴν ἀγάπην καὶ τὴν πίστιν ἣν ἔχεις πρὸς
τὸν Κύριον Ἰησοῦν καὶ εἰς πάντας τοὺς ἁγίους,
ὅπως ἡ κοινωνία τῆς πίστεώς σου ἐνεργὴς γέ- 6 Ph 1,9
νηται ἐν ἐπιγνώσει παντὸς ἀγαθοῦ τοῦ ἐν ὑμῖν
εἰς Χριστόν. χαρὰν γὰρ πολλὴν ἔσχον καὶ πα- 7 2 C 7,4 Phm 20
ράκλησιν ἐπὶ τῇ ἀγάπῃ σου, ὅτι τὰ σπλάγχνα
τῶν ἁγίων ἀναπέπαυται διὰ σοῦ, ἀδελφέ.
Διό, πολλὴν ἐν Χριστῷ παρρησίαν ἔχων ἐπι- 8
τάσσειν σοὶ τὸ ἀνῆκον, διὰ τὴν ἀγάπην μᾶλλον 9
παρακαλῶ, τοιοῦτος ὢν ὡς Παῦλος πρεσβύτης,

---

1 δεσμ.] αποστολος D*, δουλος 323 | ~ Ιυ Χυ 1739 D* 917 623 489 547s 177 al. 206s 1872 1245s L vg sy ar Χρ | αγαπητω + αδελφω D* Ambst (Pel) | **2** Αφφια Ψ D*, Αμφ. G 1311 913 sa | αδελφη] αγαπητη Ψ 326 917 rel. sy (Ambst), > syh^{+} | **5** ~ πιστιν, αγαπην 1739 D 69s 256 syp ar sa Ambst Pel | προς] εις CA 33 048 D* 263 | Ιν + Χν D* 635 | **6** οπως] ινα πως G | κοινωνια] διακονια S* 917-623 | παντος + εργου G 1827 321 1518 257s 221 | του > CA 33 048 | υμιν S 1739 33ss G 5s 467 69s 999 256 al. 296 323 823s 1518• 1867 verss.] ημιν 048 rel. syh^{m} Ambst | Χν + Ιν 1739 Psss 81 623• 1835 pl. rel. lat sy ar Pel | **7** χαριν Ps 326 917-489 547-2127 al. 242-2 440• 1518 257• K^{r} | ~ εχομεν πολλ. Ψ 326 917• 623• 919 pl. 1831^{r} 1518sss 257 rel. (syp, D 467) | επι] εν D* 547 L vg Pel | **9** αγαπην] αναγκην A | πρεσβ. + ως οιδας syp |

C 4,9 10 νυνὶ δὲ καὶ δέσμιος Χριστοῦ Ἰησοῦ, ¹παρακαλῶ
1 C 4,15 G 4,19 σε περὶ τοῦ ἐμοῦ τέκνου, ὃν ἐγέννησα ἐν τοῖς
11 δεσμοῖς, Ὀνήσιμον, ¹τόν ποτέ σοι ἄχρηστον, νυ-
12 νὶ δὲ καὶ σοὶ καὶ ἐμοὶ εὔχρηστον, ὃν ἀνέπεμ-
ψά σοι. [σὺ δὲ] αὐτόν, τοῦτ' ἔστιν τὰ ἐμὰ σπλάγ-
Ph 2,30 13 χνα [προσλαβοῦ]· ὃν ἐγὼ ἐβουλόμην πρὸς ἐμαυ-
τὸν κατέχειν, ἵνα ὑπὲρ σοῦ μοι διακονῇ ἐν τοῖς
2 C 9,7 1 P 5,2 14 δεσμοῖς τοῦ εὐαγγελίου. χωρὶς δὲ τῆς σῆς γνώ-
μης οὐδὲν ἠθέλησα ποιῆσαι, ἵνα μὴ ὡς κατὰ
ἀνάγκην τὸ ἀγαθόν σου ᾖ ἀλλὰ κατὰ ἑκούσιον.
15 τάχα γὰρ διὰ τοῦτο ἐχωρίσθη πρὸς ὥραν, ἵνα
1 T 6,2 αἰώνιον αὐτὸν ἀπέχῃς, ¹οὐκέτι ὡς δοῦλον ἀλλὰ
16 ὑπὲρ δοῦλον ἀδελφὸν ἀγαπητόν, μάλιστα ἐμοί,
πόσῳ δὲ μᾶλλον σοὶ καὶ ἐν σαρκὶ καὶ ἐν Κυ-
17 ρίῳ. εἰ οὖν με ἔχεις κοινωνόν, προσλαβοῦ
18 αὐτὸν ὡς ἐμέ. εἰ δέ τι ἠδίκησέν σε ἢ ὀφείλει,
G 6,11 2 Th 3,17 19 τοῦτο ἐμοὶ ἐλλόγα· ἐγὼ Παῦλος ἔγραψα τῇ
ἐμῇ χειρί, ἐγὼ ἀποτίσω· ἵνα μὴ λέγω σοι ὅτι
Phm 7 20 καὶ σεαυτόν μοι προσοφείλεις· ναί, ἀδελφέ,
ἐγώ σου ὀναίμην ἐν Κυρίῳ· ἀνάπαυσόν μου
τὰ σπλάγχνα ἐν Χριστῷ.
21 Πεποιθὼς τῇ ὑπακοῇ σου ἔγραψά σοι,
22 εἰδὼς ὅτι καὶ ὑπὲρ ἃ λέγω ποιήσεις. ἅμα δὲ

~ Ιυ Χυ Ψ 326 D[cs] 623[s] 920 pl. rel. pl. vg sy ar | **10** ον + εγω A 1845 69 189 1635 1611[s] syh | δεσμ + μου C 1739[c] Psss 917-489 920 69 al. rel. sy ar co | **11** και[1] S* 33 104 G 226*ss 1831 216 2298 lat syp] > rel. | **12** επεμψα 048 D*s 1 69 38 1831 1610 Ambst (Pel) | σοι > 1739 Ps 326 81 D[c]-181 1912 rel. vg[l] Ambst | συ δε > S*C*A 6 33 (Ψ) | ~ αυτον προσλαβου 048 1827 920 | προσλαβου > S*A 33 G[l] Ωϱ | **14** εκουσιον + σου syp sa | **16** αλλ + ως 330 642 440 823 bo (ar) | δουλον 1⌒2 G | αδελφ. > S* 1319 1311 | **18** σε > 33 104 2005 K syh ar | οφειλει + τι G[l] | ελλογα S*ss 33s 104 1175s 048 Ds 1831] -γει rel. | **19** αποδωσω D* (lat) | προσοφειλ. + εν Κω D* | **20** Χω] Κω 6 326 917-181 623 al. 920s 462-2127 al. 1831[r] 257 rel. vg[l] | **21** α] ο 6 Ψ 326 D[s] 623[s] 920 pl. 206[r] 1518 1108ss 913ss al. K[r] vg syp ar sa Pel |

tus Iesu Christi: Obsecro te pro meo filio, 10
quem genui in vinculis, Onesimo, |qui tibi ali- 11
quando inutilis fuit, nunc autem et mihi et
tibi utilis, |quem remisi tibi. Tu autem illum 12
ut mea viscera suscipe; quem ego volueram 13
mecum detinere, ut pro te mihi ministraret in
vinculis evangelii; sine consilio autem tuo nihil 14
volui facere, uti ne velut ex necessitate bonum
tuum esset, sed voluntarium. Forsitan enim ideo 15
discessit ad horam a te, ut aeternum illum
reciperes, iam non ut servum, sed pro servo 16
carissimum fratrem, maxime mihi, quanto
autem magis tibi et in carne et in Domino?
Si ergo habes me socium, suscipe illum sicut 17
me. Si autem aliquid nocuit tibi aut debet, 18
hoc mihi imputa. Ego Paulus scripsi mea manu: 19
ego reddam, ut non dicam tibi, quod et te-
ipsum mihi debes: |ita frater. Ego te fruar in 20
Domino: Refice viscera mea in Domino.

Confidens in oboedientia tua scripsi tibi 21
sciens quoniam et super id, quod dico, facies.

---

9 ~ Christi Iesu DHWiZ*Th Ambst | Christo F | **10** pro] de AGLT g^1 Ambst Pel | **11** et^1 > DL d f Ambst | mihi et tibi DKBW dm f Hier] ~ tibi et mihi *rel.* d g Pel (Ambst) | **12** tibi DOZ^{c}KV c d g Hier] > *rel.* f Ambst (Pel) | ut] id est AFG-WiZ^c (V, f g), + id est FMR | ~ viscera mea FMOUWi f | **13** retinere FMOWi d g Ambst Pel | **15** secessit FM Ambst | horam] tempus D g^1 | ut + in DWi d Ambst Sed | **16** ut] sicut FDM Hier | pro] plus AHOWiZ*CsB | et^1 > FM* | carne] caritate F*M | **20** itaque FMZ*B | te > A* | domino^2] Christo FLMZ*Th d f g Ambst H Pel | **21** in] de D^{c}OWiZ^c, > AD*GLRUZ*CsB f | oboedientiae tuae F*M (H, d Ambst, Pel) | et > D L d Ambst (Pel)

---

10 C 4,9; 1 C 4,15 (G 4,19) | **11** 2 T 4,11 | **12** Phm 7.20 | **13** Ph 2,30 | **14** 1 C 9,16s; 2 C 9,7; 1 P 5,2 | **16** 1 T 6.2; 1 C 7,22 | **17** R 15,7 | **19** G 6.11 | **20** Phm 7.12 | **21** R 16,19

22 Simul autem et para mihi hospitium; nam
spero per orationes vestras donari me vobis.
23 Salutat te Epaphras concaptivus meus in
24 Christo Iesu, | Marcus, Aristarchus, Demas et
Lucas, adiutores mei.
25 Gratia Domini nostri Iesu Christi cum spiritu vestro. Amen.

EPISTULA

BEATI PAULI APOSTOLI

D HEBRAEOS

1,1-4 *Epistulae propositio*

1 MULTIFARIAM multisque modis olim
2 Deus loquens patribus in prophetis, novissime, diebus istis locutus est *nobis* in Filio,
quem constituit heredem universorum, per quem
3 fecit et saecula; qui cum sit splendor gloriae
et figura substantiae eius portansque omnia
verbo virtutis suae, purgationem peccatorum
faciens sedet ad dexteram maiestatis in ex-
4 celsis; tanto melior angelis effectus, quanto
differentius prae illis nomen hereditavit.

---

24 Aristharcus FHMThKss | et > ADWiZV d Ambst Pel

1,1 multifari(a)e ADHMWiZBV Sed | et multis A-Z* Amb Aug | patrib. + nostris DWi Sed | **3** -que GHCV] quoque *rel.* Aug Vict Sed | sedit ADRZ* d

---

22 Ph 1,25; 2,24; Hb 13,18s | **23** C 1,7; 4,12 | **24** A 12,12; 27,2; C 4,10.14; 2 T 4,10 | **25** G 6,18; 2 T 4,22

1,2 Hb 2,3; 9,26; Ps 2,8; Mt 21,38; J 1,3; C 1,16; 1 P 1,20 | **3** Sap 7,25s; 2 C 4,4; C 1,17; Hb 9,14.26; Mc 16,19 | **4** E 1,21; 1 P 3,22; Ph 2,9

καὶ ἑτοίμαζέ μοι ξενίαν· ἐλπίζω γὰρ ὅτι διὰ Ph 1,25; 2,24
τῶν προσευχῶν ὑμῶν χαρισθήσομαι ὑμῖν.
ʼΑσπάζεταί σε ʼΕπαφρᾶς ὁ συναιχμάλωτός 23 C 1,7; 4,12
μου ἐν Χριστῷ ʼΙησοῦ, ˡΜᾶρκος, ʼΑρίσταρχος, 24 C 4,10.14
Δημᾶς, Λουκᾶς, οἱ συνεργοί μου.
ʽΗ χάρις τοῦ Κυρίου ʼΙησοῦ Χριστοῦ μετὰ 25 G 6,18 2 T 4,22
τοῦ πνεύματος ὑμῶν· ἀμήν.

ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ

Πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως πάλαι ὁ Θεὸς 1
λαλήσας τοῖς πατράσιν ἐν τοῖς προφήταις ˡἐπʼ 2 Ps 2,8; J 1,3 C 1,16 Mt 21,38
ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν τούτων ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν
υἱῷ, ὃν ἔθηκεν κληρονόμον πάντων, διʼ οὗ
καὶ ἐποίησεν τοὺς αἰῶνας· ὃς ὢν ἀπαύγασμα 3 Ps 109,1 2 C 4,4 C 1,15 Hb 9,14-26 Mc 16,19 Sap 7,26
τῆς δόξης καὶ χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ,
φέρων τε τὰ πάντα τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως
αὐτοῦ, καθαρισμὸν τῶν ἁμαρτιῶν ποιησάμε-
νος *ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ* τῆς μεγαλωσύνης ἐν ὑψη-
λοῖς, τοσούτῳ κρείττων γενόμενος τῶν ἀγγέλων, 4 Ph 2,9
ὅσῳ διαφορώτερον παρʼ αὐτοὺς κεκληρονόμη-
κεν ὄνομα.

---

23 ασπαζονται 104s 1836ss 1912 623^{s} 919-319 al. 206^{r} 383^{s} K^{r} f | **25** Κυ + ημων Cs 6 326 D 917-69 al. 206^{r} 1518 257^{s} K^{r} lat syp ar^{1} co | αμην > A 6 33 326 81 D* 1319 ar^{1} sa bo^{1} | *

1,1 πατρασιν + ημων P^{46c} 1836ss 999 syp ar co Χρ Ef | **2** εσχατων Ψ 2298 1518 1245s d sy Ωρ^{1} Cy | και > P^{46} | εποιησ. τ. αιων. P^{46} BSA 33 1175 I D* 69 lat syp Ωρ^{1} Eus Ath Ef] ~ τ. αιωνας επ. rel. | **3** φανερων B* Sar | αυτου^{2}] δι αυτου P^{46}, + διʼ εαυτου 1739s Ψss 88 rel. sy co (D* 256s 2005) Ath Χρ Aug | αμαρτ. + ημων 33 Ψss D^{o} 1836 rel. syp ar sa bo^{1} | **4** των > P^{46} B |

Ps 2,7 2 Sm 7,14 5,5; A 13,33 5 Τίνι γὰρ εἶπέν ποτε τῶν ἀγγέλων·
υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε;
καὶ πάλιν·
ἐγὼ ἔσομαι αὐτῷ εἰς πατέρα,
καὶ αὐτὸς ἔσται μοι εἰς υἱόν;
Dt 32,43 O' R 8,29 Ps 96,7 6 ὅταν δὲ πάλιν εἰσαγάγῃ τὸν πρωτότοκον εἰς
τὴν οἰκουμένην, λέγει·
καὶ προσκυνησάτωσαν αὐτῷ πάντες ἄγγελοι Θεοῦ.
Ps 103,4 7 καὶ πρὸς μὲν τοὺς ἀγγέλους λέγει·
ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα,
καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πυρὸς φλόγα.
Ps 44,7s 8 πρὸς δὲ τὸν υἱόν·
ὁ θρόνος σου, ὁ Θεός, εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ
αἰῶνος, καὶ ἡ ῥάβδος τῆς εὐθύτητος ῥάβδος
τῆς βασιλείας σου.
9 *ἠγάπησας δικαιοσύνην καὶ ἐμίσησας ἀνομίαν·*
διὰ τοῦτο ἔχρισέν σε, ὁ Θεός, ὁ Θεός σου
ἔλαιον ἀγαλλιάσεως παρὰ τοὺς μετόχους σου.
Ps 101,26ss 10 καί·
σὺ κατ' ἀρχάς, Κύριε, τὴν γῆν ἐθεμελίωσας,
καὶ ἔργα τῶν χειρῶν σού εἰσιν οἱ οὐρανοί.
11 *αὐτοὶ ἀπολοῦνται, σὺ δὲ διαμένεις·*
καὶ πάντες ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσονται,
12 *καὶ ὡσεὶ περιβόλαιον ἑλίξεις αὐτούς,*
ὡς ἱμάτιον *καὶ ἀλλαγήσονται.*
σὺ δὲ ὁ αὐτὸς εἶ καὶ τὰ ἔτη σου οὐκ ἐκλεί-
ψουσιν.
Ps 109,1 Mt 22,44 13 πρὸς τίνα δὲ τῶν ἀγγέλων εἴρηκέν ποτε·
κάθου ἐκ δεξιῶν μου,
ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν
ποδῶν σου;

---

7 αγγελ.[1] + αυτου D* 1912 Χρ | **8** τ. αιωνος > B 33 | και – ραβδ.[2]] ραβδ. ευθ. η ραβδ. 6 P-81 rel. (lat sy ar) | σου[2]] αυτου *P*[46] BS | **9** ανομιαν] αδικιαν SA 33 919 226 38 218 Cy[l] | **12** ελιξ.] αλλαξ. S* D* 919 lat ar Tert Ath Bas | ως ιματιον *P*[46] BSAs D*] > rel. |

1,5-2,18 *Christus angelos praecellens, hominibus per omnia assimilatus*

Cui enim dixit aliquando angelorum: 5
Filius meus es tu, ego hodie genui te?
Et rursum: *Ego ero illi in patrem,*
et ipse erit mihi in filium?
Et cum iterum introducit primogenitum in or- 6
bem terrae, dicit;
Et adorent eum omnes angeli Dei.
Et ad angelos quidem dicit: 7
Qui facit angelos suos spiritus,
et ministros suos flammam ignis.
Ad Filium autem: 8
Thronus tuus, Deus, in saeculum saeculi;
virga aequitatis, virga regni tui.
Dilexisti iustitiam et odisti iniquitatem; 9
propterea unxit te Deus, Deus tuus
oleo exsultationis prae participibus tuis.
Et: *Tu in principio, Domine, terram fundasti,* 10
et opera manuum tuarum sunt caeli.
Ipsi peribunt, tu autem permanebis, 11
et omnes ut vestimentum veterascent,
et velut amictum mutabis eos, et mutabuntur; 12
tu autem idem ipse es, et anni tui non deficient.
Ad quem autem angelorum dixit aliquando: 13
Sede a dextris meis,
quoadusque ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum?

---

5 loquens] locutus est DMZ Amb | patre A-MZ°B| filio AB d | **7** flam. ignis] ignem urentem DWiB d| **8** saeculi + et ADZ° d | **9** exultat.] laetitiae FDM | **11** omnia AFM | veterescent AFDZB d | **12** mutabis] involves FD(Wi)Z* | eos + ut vestimentum FM | ipse > A-M | **13** quoadusque] donec FM d

---

5 Ps 2,7; Hb 5,5; A 13,33; 2Sm 7,14 | **6** R 8,29; Dt 32,43 O'; Ps 96,7 | **7** Ps 103,4 | **8** Ps 44,6s | **10** Ps 101,26ss | **12** Is 34,4; Ap 6,14; 20,11 | **13** Hb 10,13; Mt 22,44; Ps 109,1

14 Nonne omnes sunt administratorii spiritus, in
ministerium missi propter eos, qui hereditatem
capient salutis?
2 Propterea abundantius oportet observare
nos ea, quae audivimus, ne forte pereffluamus.
2 Si enim qui per angelos dictus est sermo, factus
est firmus, et omnis praevaricatio et inoboedien-
3 tia accepit iustam mercedis retributionem, quo-
modo nos effugiemus, si tantam neglexerimus sa-
lutem? quae cum initium accepisset enarrari
per Dominum, ab eis, qui audierunt in nos
4 confirmata est, contestante Deo signis et por-
tentis et variis virtutibus et Spiritus sancti
distributionibus secundum suam voluntatem.
5 Non enim angelis subiecit Deus orbem
6 terrae futurum, de quo loquimur. Testatus est
autem in quodam loco quis dicens:

Quid est homo quod memor es eius,
aut filius hominis quoniam visitas eum?
7 *Minuisti eum paulo minus ab angelis,*
gloria et honore coronasti eum
et constituisti eum super opera ma-
nuum tuarum.
8 *Omnia subiecisti sub pedibus eius.*

In eo enim quod omnia ei subiecit, nihil di-
misit non subiectum ei. Nunc autem necdum
9 videmus omnia subiecta ei. Eum autem, qui
modico quam angeli minoratus est, videmus
Iesum propter passionem mortis, *gloria et ho-*

---

14 capiunt FMB | **2,1** effluamus ADRZ^c V | **2** est[1] > FM d | **3** nos[2]] nobis FDM^c *d*, vobis M*Z | **5** Deus > FMRZ*B d | **6** quis] quidam DWiB, > FMZ* d | **7** minorasti FMR d | gloriam et honorem FMZ*B* | **8** ~ ei omnia A-WiBV | **9** angelis FMR

---

14 Dn 7,10; Mt 18,10; Ps 33,8; 90,11 | **2,1** A 8,6.12 | **2** A 7,38.53; G 3,19 | **3** Hb 10,29; 12,25; A 10,37 | **4** Mc 16,20; A 5,12; 2 C 12,12; 1 C 12,4.11 | **5** Hb 6,5; E 1,21 | **6s** Ps 8,5ss | **8** 1 C 15,27 | **9** Ph 2,8s

οὐχὶ πάντες εἰσὶν λειτουργικὰ πνεύματα εἰς 14 Dn 7,10 Ps 33,8; 90,11
διακονίαν ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας
κληρονομεῖν σωτηρίαν;
Διὰ τοῦτο δεῖ περισσοτέρως προσέχειν ἡμᾶς 2
τοῖς ἀκουσθεῖσιν, μή ποτε παραρυῶμεν. εἰ γὰρ 2 A 7,38.53 G 3,19
ὁ δι᾽ ἀγγέλων λαληθεὶς λόγος ἐγένετο βέβαιος,
καὶ πᾶσα παράβασις καὶ παρακοὴ ἔλαβεν ἔν-
δικον μισθαποδοσίαν, πῶς ἡμεῖς ἐκφευξόμεθα 3 10,29; 12,25
τηλικαύτης ἀμελήσαντες σωτηρίας; ἥτις ἀρχὴν
λαβοῦσα λαλεῖσθαι διὰ τοῦ Κυρίου, ὑπὸ τῶν
ἀκουσάντων εἰς ἡμᾶς ἐβεβαιώθη, συνεπιμαρ- 4 Mc 16,20 1 C 12,4.11
τυροῦντος τοῦ Θεοῦ σημείοις τε καὶ τέρασιν καὶ
ποικίλαις δυνάμεσιν καὶ πνεύματος ἁγίου με-
ρισμοῖς κατὰ τὴν αὐτοῦ θέλησιν.
Οὐ γὰρ ἀγγέλοις ὑπέταξεν τὴν οἰκουμένην 5
τὴν μέλλουσαν, περὶ ἧς λαλοῦμεν. διεμαρτύ- 6 Ps 8,5ss
ρατο δέ πού τις λέγων·
τί ἐστιν ἄνθρωπος ὅτι μιμνήσκῃ αὐτοῦ,
ἢ υἱὸς ἀνθρώπου ὅτι ἐπισκέπτῃ αὐτόν;
ἠλάττωσας αὐτὸν βραχύ τι παρ᾽ ἀγγέλους, 7
δόξῃ καὶ τιμῇ ἐστεφάνωσας αὐτόν,
πάντα ὑπέταξας ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτοῦ. 8 1 C 15,27
ἐν τῷ γὰρ ὑποτάξαι αὐτῷ τὰ πάντα οὐδὲν ἀφῆ-
κεν αὐτῷ ἀνυπότακτον. νῦν δὲ οὔπω ὁρῶμεν
αὐτῷ *τὰ πάντα ὑποτεταγμένα*· τὸν δὲ *βραχύ τι* 9 Ph 2,8s
παρ᾽ ἀγγέλους ἠλαττωμένον βλέπομεν Ἰησοῦν
διὰ τὸ πάθημα τοῦ θανάτου *δόξῃ καὶ τιμῇ*

---

14 διακονιας B sa Ωρ[1] | **2,1** > 1739 M | **2** αγγελου L Ef | **3** δια] υπο 1912 623 1845 69 sy ar Ef | **4** συνμαρτυρ. B | τε > 1739 33s 81 M 489 919s[c]s 38 635 35 1245s 1867 Ωρ Χρ | αυτου] του θυ D[1]* | μερισμοι I | **5** υπεταξ. + ο θς C 81 f vg[1] | **6** τι] τις *P*[46] C*P 104 81 917 1319s 1891 d bo | **7** αυτον[2] + κ. κατεστησας αυτον επι τα εργα τ. χειρων σου S-104 81 D* 1836* 623s 547s 69s al. 2 440s 823 1518* 1867 verss. | **8** τω γαρ BS 1739 Ψ M D] ~ γαρ τω *P*[46] rel. | αυτω[1] > B d syh[+] ar | αυτω τα παντα[1] > *P*[46] | τα[2] > *P*[46] |

ἐστεφανωμένον, ὅπως χάριτι Θεοῦ ὑπὲρ παντὸς
γεύσηται θανάτου.

R 11,36 10 Ἔπρεπεν γὰρ αὐτῷ, δι' ὃν τὰ πάντα καὶ
δι' οὗ τὰ πάντα, πολλοὺς υἱοὺς εἰς δόξαν ἀγα-
γόντα, τὸν ἀρχηγὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν διὰ
Mc 3,34 s 11 παθημάτων τελειῶσαι. ὅ τε γὰρ ἁγιάζων καὶ οἱ
Mt 25,40
J 20,17 ἁγιαζόμενοι ἐξ ἑνὸς πάντες· δι' ἣν αἰτίαν οὐκ
Ps 21,23 12 ἐπαισχύνεται *ἀδελφοὺς* αὐτοὺς καλεῖν, λέγων·

ἀπαγγελῶ τὸ ὄνομά σου τοῖς ἀδελφοῖς μου,
ἐν μέσῳ ἐκκλησίας ὑμνήσω σε.

Is 8,17 s 13 καὶ πάλιν·
2 Sm 22,3

ἐγὼ ἔσομαι πεποιθὼς ἐπ' αὐτῷ.

καὶ πάλιν·

ἰδοὺ ἐγὼ καὶ τὰ παιδία ἅ μοι ἔδωκεν ὁ Θεός.

2,17; 2 T 1,10 14 ἐπεὶ οὖν τὰ παιδία κεκοινώνηκεν αἵματος καὶ
J 12,31
Ap 12,10 σαρκός, καὶ αὐτὸς παραπλησίως μετέσχεν τῶν
1 C 15,56 αὐτῶν, ἵνα διὰ τοῦ θανάτου καταργήσῃ τὸν
τὸ κράτος ἔχοντα τοῦ θανάτου, τοῦτ' ἔστιν τὸν
15 διάβολον, ꜌καὶ ἀπαλλάξῃ τούτους, ὅσοι φόβῳ
θανάτου διὰ παντὸς τοῦ ζῆν ἔνοχοι ἦσαν δου-
Is 41,8 s 16 λείας. οὐ γὰρ δήπου ἀγγέλων ἐπιλαμβάνεται,
Ps 21,23 17 ἀλλὰ *σπέρματος Ἀβραὰμ ἐπιλαμβάνεται*. ὅθεν
Ph 2,7 ὤφειλεν κατὰ πάντα τοῖς ἀδελφοῖς ὁμοιωθῆναι,
ἵνα ἐλεήμων γένηται καὶ πιστὸς ἀρχιερεὺς τὰ
πρὸς τὸν Θεόν, εἰς τὸ ἱλάσκεσθαι τὰς ἁμαρτίας
4,15 18 τοῦ λαοῦ. ἐν ᾧ γὰρ πέπονθεν αὐτὸς πειρασθείς,
δύναται τοῖς πειραζομένοις βοηθῆσαι.

4,14 3 Ὅθεν, ἀδελφοὶ ἅγιοι, κλήσεως ἐπουρανίου
μέτοχοι, κατανοήσατε τὸν ἀπόστολον καὶ ἀρχιε-
Nu 12,7 2 ρέα τῆς ὁμολογίας ἡμῶν Ἰησοῦν, *πιστὸν* ὄντα

---

9 χαριτι *P*[46] pl.] χωρις 1739* 424[c] M Ωρ[l] Or[c] Eus Amb Hier[c] Thd Thdt Oec[nest] | **10** παντα 1⁀2 syi | **14** ~ σαρκ. κ. αιματ. 6 Ψ-81 917-319 462-256 38[s] 206[r] 257[s] K[r] syp Ef | αυτων + παθηματων D* syi Eus[l] Thdt | **15** τουτους] παντας syi | **17** ταις αμαρτιαις A 33 623s 913 Ath | **3,1** Ιν + Χν Ψsss 917-1319 al. rel. sy ar Ef |

nore coronatum, ut gratia Dei pro omnibus
gustaret mortem.
Decebat enim eum, propter quem omnia et 10
per quem omnia, qui multos filios in gloriam ad-
duxerat, auctorem salutis eorum per passionem
consummare. Qui enim sanctificat et qui sancti- 11
ficantur, ex uno omnes. Propter quam causam
non confunditur fratres eos vocare dicens:
Nuntiabo nomen tuum fratribus meis, 12
in medio ecclesiae laudabo te.
Et iterum: *Ego ero fidens in eum.* 13
Et iterum: *Ecce ego et pueri mei, quos dedit*
mihi Deus.
Quia ergo pueri communicaverunt carni et 14
sanguini, et ipse similiter participavit eisdem,
ut per mortem destrueret eum, qui habebat
mortis imperium, id est diabolum, ˡet libera- 15
ret eos, qui timore mortis per totam vitam
obnoxii erant servituti. Nusquam enim angelos 16
adprehendit, sed *semen Abrahae adprehendit.*
Unde debuit per omnia fratribus similari, ut 17
misericors fieret et fidelis pontifex ad Deum,
ut repropitiaret delicta populi. In eo enim, in 18
quo passus est ipse et tentatus, potens est et
eis qui tentantur auxiliari.

3,1-4,13 **Christus Moyse dignitate superior postulat fidem**

Unde, fratres sancti, vocationis caelestis par- 3
ticipes, considerate apostolum et pontificem

10 passiones AZ[c]V Faustin | consummari DWiZ[c] BV Ruf Sed | **11** qui[1]-omnes > F | **13** ~ mihi dedit A-MRWiZV d | **14** ~ sang. et carni AFMZ* (d) | **15** et] ut F | liberare F*M | **17** debuit + et A* | similiare AFMR(DWiZ*) | repropit.] expiaret D d | **18** et[1] > *codd.* d | et[2] > FM-Z* d

10 R 11,36; Hb 5,8s; 12,2; A 3,15 | **11** Hb 10,10; J 17.19: Mt 25,40; J 20,17 | **12** Ps 21,23 | **13** Is 8,17; 2Sm 22,3; Is 8,18 | **14** 2T 1,10; J 12,31; Ap 12,10; 1C 15,55s | **16** Is 41,8s | **17** Hb 2,14; Ps 21,23; Hb 4,14; 5,1 | **18** Hb 4,15 | **3,1** Hb 4,14

2 confessionis nostrae Iesum, qui fidelis est ei
qui fecit illum, sicut et *Moyses in omni domo*
3 *eius*. Amplioris enim gloriae iste prae Moyse
dignus est habitus, quanto ampliorem honorem
4 habet domus, qui fabricavit illam. Omnis nam-
que domus fabricatur ab aliquo; qui autem
5 omnia creavit Deus est. Et *Moyses* quidem *fi-*
delis erat *in tota domo eius* tamquam *famulus*
in testimonium eorum, quae dicenda erant.
6 Christus vero tamquam Filius in domo sua;
quae domus sumus nos, si fiduciam et gloriam
spei usque ad finem firmam retineamus.

7 Quapropter sicut dicit Spiritus sanctus:
Hodie si vocem eius audieritis,
8 *nolite obdurare corda vestra, sicut in exacerbatione*
secundum diem tentationis in deserto,
9 *ubi tentaverunt me patres vestri,*
10 *probaverunt et viderunt opera mea* [1]*quadraginta annis.*
Propter quod *infensus fui generationi huic*
et dixi: Semper errant corde;
ipsi autem non cognoverunt vias meas,
11 *sicut iuravi in ira mea:*
Si introibunt in requiem meam.

12 Videte, fratres, ne forte sit in aliquo vestrum
cor malum incredulitatis discedendi a Deo
13 vivo, sed adhortamini vosmet ipsos per singu-

---

2 eius] illius AFMWi-V | **3** ~ habitus est *codd.* | quanto + magis F^c^R | illum F*M | **4** est > A-Z* d | **6** firmum AZ^c^V | **9** probaverunt + me DWi | **10.17** annos. FR(MWi) | offensus FDM | **12** discendi FV

---

2 Nu 12,7 | **6** Hb 10,21; E 2,19; C 1,23; Hb 6,11; 10,24 | **7** Ps 94,8-11 | **8** Ex 17,7; Nu 20,2-5 | **11** Nu 14,21ss | **12** Hb 12,15; 2 Th 2,3 | **13** 1 Th 5,11; R 7,11; 2 Th 2,10

τῷ ποιήσαντι αὐτόν, ὡς καὶ *Μωϋσῆς ἐν ὅλῳ*
τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. πλείονος γὰρ οὗτος δόξης παρὰ 3
Μωϋσῆν ἠξίωται, καθ' ὅσον πλείονα τιμὴν ἔχει
τοῦ οἴκου ὁ κατασκευάσας αὐτόν. πᾶς γὰρ 4
οἶκος κατασκευάζεται ὑπό τινος, ὁ δὲ πάντα
κατασκευάσας Θεός. καὶ *Μωϋσῆς* μὲν *πιστὸς ἐν* 5
ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ὡς θεράπων εἰς μαρτύριον
τῶν λαληθησομένων, Χριστὸς δὲ ὡς υἱὸς ἐπὶ 6 E 2,19 C 1,23
τὸν οἶκον αὐτοῦ· οὗ οἶκός ἐσμεν ἡμεῖς, ἐάν [περ]
τὴν παρρησίαν καὶ τὸ καύχημα τῆς ἐλπίδος
[μέχρι τέλους βεβαίαν] κατάσχωμεν.

Διό, καθὼς λέγει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· 7 Ps 94,8-11
σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε,
μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν ὡς ἐν τῷ 8 Ex 17,7 Nu 20,2-5
παραπικρασμῷ
κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ πειρασμοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ,
οὗ ἐπείρασαν οἱ πατέρες ὑμῶν ἐν δοκιμασίᾳ 9
καὶ εἶδον τὰ ἔργα μου ¹*τεσσαράκοντα ἔτη.* 10
διὸ *προσώχθισα τῇ γενεᾷ ταύτῃ*
καὶ εἶπον· ἀεὶ πλανῶνται τῇ καρδίᾳ·
αὐτοὶ δὲ οὐκ ἔγνωσαν τὰς ὁδούς μου,
ὡς ὤμοσα ἐν τῇ ὀργῇ μου· 11 Nu 14,21ss
εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου.

Βλέπετε, ἀδελφοί, μή ποτε ἔσται ἔν τινι ὑμῶν 12
καρδία πονηρὰ ἀπιστίας ἐν τῷ ἀποστῆναι ἀπὸ
Θεοῦ ζῶντος, ἀλλὰ παρακαλεῖτε ἑαυτοὺς καθ' 13 1 Th 5,11

---

2 ολω > $P^{46\cdot13}$ B co Amb Cy | **3** ~ δοξης ουτος P^{13} 33-81 M 917-177 al. 206^{r} 257^{s} K^{r} | **4** παντα P^{46} BSC*Asss 33 D* 88 K] τα παντα rel. | **6** ου] ος P^{46} 1739ss M D* lat] εαν P^{13} B 1739 33s M D*, καν S* | μεχρι τελους βεβ. > $P^{46\cdot13}$ B sa Lcf Amb | **8** παραπικρ.] πιρασμω S | **9** επειρ. $P^{46\cdot13}$ BS*ss 33 1175s D* sa Cl Lcf Ef] + με rel. | εν δοκιμ.] εδοκιμασαν με 6 Ψss 917-1319 1311 rel. | **10** διο > Ψ 623 489 1835 462 206* | ταυτη] εκεινη CPsss 81 917-263 1311^{r} rel. sy ar bo | εν τη καρδια αυτων· διο ουκ P^{13} (sy co) | **13** παρακαλεσατε P^{13} |

ἑκάστην ἡμέραν, ἄχρις οὗ τὸ σήμερον καλεῖται,
ἵνα μὴ σκληρυνθῇ τις ἐξ ὑμῶν ἀπάτῃ τῆς
6,11 11,1 14 ἁμαρτίας. μέτοχοι γὰρ τοῦ Χριστοῦ γεγόναμεν,
ἐάνπερ τὴν ἀρχὴν τῆς ὑποστάσεως μέχρι τέλους
Ps 94,8 15 βεβαίαν κατάσχωμεν. ἐν τῷ λέγεσθαι·

σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε,
μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν ὡς ἐν τῷ
παραπικρασμῷ.

Ex 17,1ss 16 ˹τίνες γὰρ ἀκούσαντες παρεπίκραναν; ἀλλ᾽ οὐ
πάντες οἱ ἐξελθόντες ἐξ Αἰγύπτου διὰ Μωϋ-
Nu 14,29 I C 10,10 17 σέως; τίσιν δὲ προσώχθισεν τεσσαράκοντα ἔτη;
οὐχὶ τοῖς ἁμαρτήσασιν, ὧν τὰ κῶλα ἔπεσεν ἐν
Nu 14,22s 18 τῇ ἐρήμῳ; τίσιν δὲ ὤμοσεν μὴ εἰσελεύσεσθαι
εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ εἰ μὴ τοῖς ἀπειθή-
19 σασιν; καὶ βλέπομεν ὅτι οὐκ ἠδυνήθησαν εἰσ-
ελθεῖν δι᾽ ἀπιστίαν.

Ps 94,11 4 Φοβηθῶμεν οὖν μή ποτε καταλειπομένης
ἐπαγγελίας εἰσελθεῖν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ
2 δοκῇ τις ἐξ ὑμῶν ὑστερηκέναι. καὶ γάρ ἐσμεν
εὐηγγελισμένοι καθάπερ κἀκεῖνοι· ἀλλ᾽ οὐκ
ὠφέλησεν ὁ λόγος τῆς ἀκοῆς ἐκείνους μὴ συγκε-
3,11; Ps 94,11 3 κερασμένους τῇ πίστει τοῖς ἀκούσασιν. Εἰσερ-
χόμεθα γὰρ εἰς τὴν κατάπαυσιν οἱ πιστεύσαντες,
καθὼς εἴρηκεν·

ὡς ὤμοσα ἐν τῇ ὀργῇ μου·
εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου,

καίτοι τῶν ἔργων ἀπὸ καταβολῆς κόσμου γε-
Gn 2,2 4 νηθέντων. εἴρηκεν γάρ που περὶ τῆς ἑβδόμης
οὕτως· *καὶ κατέπαυσεν ὁ Θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ*

13 ~ εξ υμων τις B -6 326 D 917sss 623-547 330ss al. 206-522 635-2138 257* Kr | **14** υποστασεως] πιστεως 424c, + αυτου A 88 1912 623ss vg Hier | **17** αμαρτ.] απειθησασιν A 1908 Ef | **18** απειθ.] απιστησ. P^{46} | **4,2** συγκεκερασμενος S d vg¹ syp sa Lcf Ef | τ. ακουσαντων 104 D* 1611 2005, ακουσθεισιν 1912 (syi) Thdt | **3** εισερχωμ. CA 33 69* | γαρ] ουν SCAs 104 1175s M 1898 330 2127ss 436s 2005 1867 |

los dies, donec Hodie cognominatur, ut non
obduretur quis ex vobis fallacia peccati. Par- 14
ticipes enim Christi effecti sumus, si tamen
initium substantiae eius usque ad finem fir-
mum retineamus. Dum dicitur: 15

Hodie si vocem eius audieritis,
nolite obdurare corda vestra, quemadmodum
in illa exacerbatione.

[1]Quidam enim audientes *exacerbaverunt*; sed 16
non universi qui profecti sunt ex Aegypto per
Moysen. Quibus autem *infensus est quadra-* 17
ginta annis? nonne illis, qui peccaverunt, quo-
rum cadavera prostrata sunt in deserto? Quibus 18
autem *iuravit non introire in requiem ipsius*,
nisi illis, qui increduli fuerunt? Et videmus 19
quia non potuerunt introire propter incredu-
litatem.

Timeamus ergo ne forte, relicta pollicita- 4
tione introeundi in requiem eius, existimetur
aliquis ex vobis deesse. Etenim et nobis nun- 2
tiatum est, quemadmodum et illis; sed non
profuit illis sermo auditus, non admistus fidei
ex iis, quae audierunt. Ingrediemur enim in re- 3
quiem qui credidimus, quemadmodum dixit:

Sicut iuravi in ira mea,
si introibunt in requiem meam:

et quidem operibus ab institutione mundi per-
fectis. Dixit enim in quodam loco de die sep- 4
tima sic: *Et requievit Deus die septima ab*

---

13 quis] qui F*R | **16** universi] omnes DRWi | ex] ab AFDRWiZ[c]BV | **18** illi F*M | **19** introire + in requiem ipsius FssWiZB | **4,1** aliqui AFM | **2** admixtis A-MWiZ[c]BV, admixti Z*, -tus R(d Lcf) | iis] his *codd.* | **3** perfect.] factis ADR-B | **4** in > A-MZss | dominus A

---

14 R 11,22; Hb 3,6; 6,11; 11,1 | **15** Hb 3,7 | **16** Ex 17,1ss | **17** Nu 14,29; 1C 10,10 | **18** Nu 14,22s | **4,1** Ps 94,11 | **3** Hb 3,11 | **4** Gn 2,2

5 *omnibus operibus suis*. Et in isto rursum: *Si*
6 *introibunt in requiem meam*. Quoniam ergo
superest introire quosdam in illam, et ii qui-
bus prioribus adnuntiatum est, non introierunt
7 propter incredulitatem, iterum terminat diem
quendam, Hodie, in David dicendo, post tan-
tum temporis, sicut supra dictum est:

Hodie si vocem eius audieritis,
nolite obdurare corda vestra.

8 Nam si eis Iesus requiem praestitisset, num-
9 quam de alia loqueretur posthac die. Itaque
10 relinquitur sabbatismus populo Dei. Qui enim
ingressus est in requiem eius, etiam ipse re-
quievit ab operibus suis, sicut a suis Deus.
11 Festinemus ergo ingredi in illam requiem,
ut ne in id ipsum quis incidat incredulitatis
12 exemplum. Vivus est enim sermo Dei et effi-
cax et penetrabilior omni gladio ancipiti, et
pertingens usque ad divisionem animae ac spi-
ritus, compagum quoque ac medullarum, et
discretor cogitationum et intentionum cordis.
13 Et non est ulla creatura invisibilis in conspectu
eius, omnia autem nuda et aperta sunt oculis
eius, ad quem nobis sermo.

4,14-5,10 *Christus pontifex magnus a Deo constitutus*

14 Habentes ergo pontificem magnum, qui pe-
netravit caelos, Iesum Filium Dei, teneamus
15 confessionem. Non enim habemus pontificem,

4 omnibus > FMZ* | **6** ~ quosd. introire A-RZss| ii] hii A·MWi(RZss) | **7** dicendo + sic, > sicut F(M)| **8** alio F*M, > die F* | **9** sabbatissimus DM | **10** ab¹ + omnibus R | **12** ~ enim est dei sermo AFMRZss| **13** autem] enim FM, > Wi | **14** teneamus et confessionem eius F | **15** pontific. > A*

7 Hb 3,7; Ps 94,8 | **8** Dt 31,7; Jos 22,4 | **10** Gn 2,2; Ap 14,13 | **11** Ps 94,11 | **12** Jr 23.29; Is 49,2: E 6,17; Ap 1,16; 2,16; 19,15; 1 C 4,5 | **13** Sap 1,6 | **14** Hb 2,17; 3,1; 5,5.10; 6,20; 7,26; 8,1; 9,11; 10,23 | **15** Mt 4,1-11; 26,41; L 22,28; Hb 2,17s

ἑβδόμῃ ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ. καὶ ἐν 5 Ps 94,11
τούτῳ πάλιν· *εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν*
μου. ἐπεὶ οὖν ἀπολείπεται τινὰς εἰσελθεῖν εἰς 6
αὐτήν, καὶ οἱ πρότερον εὐαγγελισθέντες οὐκ
εἰσῆλθον δι' ἀπείθειαν, πάλιν τινὰ ὁρίζει ἡμέ- 7 3,7; Ps 94,8
ραν, *σήμερον*, ἐν Δαυὶδ λέγων μετὰ τοσοῦτον
χρόνον, καθὼς προείρηται·

σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε,
μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν.

εἰ γὰρ αὐτοὺς Ἰησοῦς κατέπαυσεν, οὐκ ἂν 8 Dt 31,7 Jos 22,4
περὶ ἄλλης ἐλάλει μετὰ ταῦτα ἡμέρας. ἄρα 9
ἀπολείπεται σαββατισμὸς τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ. ὁ 10 Gn 2,2 Ap 14,13
γὰρ εἰσελθὼν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ καὶ
αὐτὸς κατέπαυσεν ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὥσ-
περ ἀπὸ τῶν ἰδίων ὁ Θεός.

Σπουδάσωμεν οὖν εἰσελθεῖν εἰς ἐκείνην τὴν 11
κατάπαυσιν, ἵνα μὴ ἐν τῷ αὐτῷ τις ὑποδείγ-
ματι πέσῃ τῆς ἀπειθείας. Ζῶν γὰρ ὁ λόγος 12 Jr 23,29 Is 49,2 E 6,17
τοῦ Θεοῦ καὶ ἐνεργὴς καὶ τομώτερος ὑπὲρ πᾶ-
σαν μάχαιραν δίστομον καὶ διϊκνούμενος ἄχρι J 12,48 Ap 19,15
μερισμοῦ ψυχῆς καὶ πνεύματος, ἁρμῶν τε καὶ
μυελῶν, καὶ κριτικὸς ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν
καρδίας· καὶ οὐκ ἔστιν κτίσις ἀφανὴς ἐνώπιον 13
αὐτοῦ, πάντα δὲ γυμνὰ καὶ τετραχηλισμένα
τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, πρὸς ὃν ἡμῖν ὁ λόγος.

Ἔχοντες οὖν ἀρχιερέα μέγαν διεληλυθότα 14 3,1; 6,20; 7,26; 8,1; 9,11
τοὺς οὐρανούς, Ἰησοῦν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, κρα-
τῶμεν τῆς ὁμολογίας. οὐ γὰρ ἔχομεν ἀρχιερέα 15

---

5 ει] η 33 I, > P^{13} 1739 81 D* 1912 623 1319 642 2 440 | **6** απειθ.] απιστιαν P^{46} S* vg ar Ef Cy | **7** ημερ.] καιρον Ψ, > P^{46} | ειρηται 6 917-920 919-2127 255-1518 1108s rel., προειρηκεν B 1739 256s 330 436s | **8** αυτους] αυτος Ψ 489 920 919 547s 206 242 2298 1518 257 | **9** > S* | **10** απο[1] + παντων S[c] D[1*] 1611 2005 syh Cy | **11** εισελθ. + αδελφοι D* | απιστιας P^{46} 1611 2005 vg | **12** εναργης B Hier[1] | πνευμ.] σωματος 547 38 2 1245 | ενθυμησεως C*I D* Ωρ[1] | **14** μεγα A 33 917 1912 1319 216* 1245 |

2,17s μὴ δυνάμενον συμπαθῆσαι ταῖς ἀσθενείαις
ἡμῶν, πεπειρασμένον δὲ κατὰ πάντα καθ' ὁμοι-
1 J 3,21 R 3,25 16 ότητα χωρὶς ἁμαρτίας. προσερχώμεθα οὖν μετὰ
παρρησίας τῷ θρόνῳ τῆς χάριτος, ἵνα λάβω-
μεν ἔλεος καὶ χάριν εὕρωμεν εἰς εὔκαιρον βοή-
θειαν.

5 Πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς ἐξ ἀνθρώπων λαμβα-
νόμενος ὑπὲρ ἀνθρώπων καθίσταται τὰ πρὸς
τὸν Θεόν, ἵνα προσφέρῃ δῶρά τε καὶ θυσίας
4,15 2 ὑπὲρ ἁμαρτιῶν, μετριοπαθεῖν δυνάμενος τοῖς
ἀγνοοῦσιν καὶ πλανωμένοις, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς πε-
Lv 9,7; 16,6 3 ρίκειται ἀσθένειαν, ˡκαὶ δι' αὐτὴν ὀφείλει, καθ-
ὼς περὶ τοῦ λαοῦ, οὕτως καὶ περὶ ἑαυτοῦ προσ-
Ex 28,1 Sir 45,7s. 19s 4 φέρειν περὶ ἁμαρτιῶν. καὶ οὐχ ἑαυτῷ τις λαμ-
βάνει τὴν τιμήν, ἀλλὰ καλούμενος ὑπὸ τοῦ
5 Θεοῦ, καθώσπερ καὶ Ἀαρών. Οὕτως καὶ ὁ
Ps 2,7 1,5; A 13,33 Χριστὸς οὐχ ἑαυτὸν ἐδόξασεν γενηθῆναι ἀρχιε-
ρέα, ἀλλ' ὁ λαλήσας πρὸς αὐτόν·

υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε.

Ps 109,4 Hb 7,1-28 6 καθὼς καὶ ἐν ἑτέρῳ λέγει·

*σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελ-
χισεδέκ.*

Mt 26,39-46 7 ὃς ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς σαρκὸς αὐτοῦ δεήσεις τε
καὶ ἱκετηρίας πρὸς τὸν δυνάμενον σῴζειν αὐ-
τὸν ἐκ θανάτου μετὰ κραυγῆς ἰσχυρᾶς καὶ δα-
κρύων προσενέγκας καὶ εἰσακουσθεὶς ἀπὸ τῆς
Ph 2,8 8 εὐλαβείας, ˡκαίπερ ὢν υἱός, ἔμαθεν ἀφ' ὧν
Is 45,17 J 17,1,5 9 ἔπαθεν τὴν ὑπακοήν, καὶ τελειωθεὶς ἐγένετο

15 πεπειρασμ. P^{46} BSAs D Ωϱ^{1} Xϱ] -αμεν. rel. | **16** προσερχωμ. 6 P 104 81 88s 623 927s 920ss 337s 263s 255s 206* 635 440 2298ss 1518 1245s 383 378 | χαριν + αυτου syh^{+} ar^{1} Xϱ (Ef) | ευρωμεν > B | **5,1** τε > P^{46} B D^{c} | **3** δια ταυτην 6 Ψss 917-181 915-1319 255-1518 2138s 257* K^{r} | εαυτου] αυτου P^{46} B D* 2005 Thdt | **4** καθαπερ 1739s Psss 81 917 rel. | και^{2} > D* lat syp co Cy | **5** γενεσθαι A 1912 623 Cy^{1} Cy | **6** συ + ει P^{46} P 5 1835 794 38s 2005 lat syh ar Cy^{1} | Μελχισεδεχ A 1311 vg | **7** ικεισιας I |

qui non possit compati infirmitatibus nostris,
tentatum autem per omnia pro similitudine
absque peccato. Adeamus ergo cum fiducia ad 16
thronum gratiae, ut misericordiam consequa-
mur et gratiam inveniamus in auxilio op-
portuno.

Omnis namque pontifex ex hominibus ad- 5
sumptus pro hominibus constituitur in iis,
quae sunt ad Deum, ut offerat dona et sacri-
ficia pro peccatis, qui condolere possit iis, qui 2
ignorant et errant, quoniam et ipse circum-
datus est infirmitate; et propterea debet, quem- 3
admodum pro populo, ita etiam et pro se-
met ipso offerre pro peccatis. Nec quisquam 4
sumit sibi honorem, sed qui vocatur a Deo
tamquam Aaron. Sic et Christus non semet 5
ipsum clarificavit ut pontifex fieret, sed qui
locutus est ad eum:

Filius meus es tu, ego hodie genui te.

Quemadmodum et in alio loco dicit: 6

Tu es sacerdos in aeternum, secundum ordinem Melchisedech.

Qui in diebus carnis suae preces supplicatio- 7
nesque ad eum, qui possit illum salvum facere
a morte, cum clamore valido et lacrimis of-
ferens exauditus est pro sua reverentia. Et 8
quidem, cum esset Filius Dei, didicit ex iis,
quae passus est, oboedientiam, et consumma- 9

---

16 gratiae] gloriae $F^{c}R$ | **5,1.2.8** iis] his *codd.* | **2** qui ignoranter errant AZ*B | **3** quemadm. + et AFMRZss | et^{2} > $AFMZ^{c}ss$ | **5** sic] ita F*M | **6** loco FDCV] > A* | **7** ~ salvum illum $ARsZ^{c}ss$ | ~ a morte facere *codd.* | a mortuis Z* | offerens + et *codd.* d | est > $AFMZ^{c}V$ | **8** Dei > $A^{c}Zss$ d

---

16 Hb 10,22; R 3,25; E 3,12; 1 J 3,21 | **5,1** Hb 8,3 | **2** Hb 4,15; 7,28 | **3** Lv 9,7; 16,6 | **4** J 3,27; Ex 28,1 | **5** Hb 4,14; Ps 2,7; Hb 1,5; A 13,33 | **6** Hb 7,1-28; Ps 109,4 | **7** Mt 26,39-46 | **8** Hb 2,10; Ph 2,8 | **9** Is 45,17; J 17,1.5

tus factus est omnibus obtemperantibus sibi
10 causa salutis aeternae, appellatus a Deo *pontifex iuxta ordinem Melchisedech.*

5,11-6,20 ***Correptio lectorum***

11 De quo nobis grandis sermo et ininterpretabilis ad dicendum, quoniam imbecilles facti
12 estis ad audiendum. Etenim cum deberetis magistri esse propter tempus, rursum indigetis ut vos doceamini quae sint elementa exordii sermonum Dei, et facti estis quibus lacte opus
13 sit non solido cibo. Omnis enim, qui lactis est particeps, expers est sermonis iustitiae;
14 parvulus enim est. Perfectorum autem est solidus cibus, eorum qui pro consuetudine exercitatos habent sensus ad discretionem boni ac
6 mali. Quapropter intermittentes inchoationis Christi sermonem ad perfectiora feramur, non rursum iacientes fundamentum paenitentiae ab
2 operibus mortuis et fidei ad Deum, | baptismatum doctrinae, impositionis quoque manuum ac resurrectionis mortuorum et iudicii aeterni.
3 Et hoc faciemus, si quidem permiserit Deus.
4 Impossibile est enim eos, qui semel sunt illuminati, gustaverunt etiam donum caeleste
5 et participes facti sunt Spiritus sancti, | gustaverunt nihilominus bonum Dei verbum, virtu-
6 tesque saeculi venturi, | et prolapsi sunt, rursus renovari ad paenitentiam, rursum crucifigentes

---

10 a deo] ab eo D | **11** ~ grandis nobis *codd.* | sermo + est RZ | interpretabilis AF*D-Z^c(B) | **12** rursus FDMWi | **14** ac] et D d | **6,1** perfectionem *codd.* (d) | iacentes A*, facientes F*D | **4** ~ sunt facti A-WiV | **6** ~ renovari rurs. *codd.* | rursum ADWiZ*

---

10 Ps 109,4 | **11** Hb 6,12 | **12** 1 C 3,1ss; 1 P 2,2 | **13** E 4,14 | **14** Ph 1,10; R 16,19; Gn 2,17; 3,5 | **6,1** Hb 9,14 | **2** A 6,6; 8,17; 19,6 | **4** Hb 10,26s; Mt 12,31; 1 J 5,16 | **5** 1 P 2,3; Hb 2,5 | **6** 2 P 2,21; Hb 10,29; 1 C 11,27

πᾶσιν τοῖς ὑπακούουσιν αὐτῷ αἴτιος *σωτηρίας*
αἰωνίου, προσαγορευθεὶς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀρχιε- 10
ρεὺς *κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ.* Ps 109,4

Περὶ οὗ πολὺς ἡμῖν ὁ λόγος καὶ δυσερμή- 11
νευτος λέγειν, ἐπεὶ νωθροὶ γεγόνατε ταῖς ἀκοαῖς. 6,12
καὶ γὰρ ὀφείλοντες εἶναι διδάσκαλοι διὰ τὸν 12 1 C 3,1ss
χρόνον, πάλιν χρείαν ἔχετε τοῦ διδάσκειν ὑμᾶς 1 P 2,2
τινα τὰ στοιχεῖα τῆς ἀρχῆς τῶν λογίων τοῦ
Θεοῦ, καὶ γεγόνατε χρείαν ἔχοντες γάλακτος,
καὶ οὐ στερεᾶς τροφῆς. πᾶς γὰρ ὁ μετέχων γά- 13 E 4,14
λακτος ἄπειρος λόγου δικαιοσύνης, νήπιος γάρ
ἐστιν· τελείων δέ ἐστιν ἡ στερεὰ τροφή, τῶν 14 Ph 1,10
διὰ τὴν ἕξιν τὰ αἰσθητήρια γεγυμνασμένα ἐχόν- R 16,19 Gn 2,17
των πρὸς διάκρισιν καλοῦ τε καὶ κακοῦ. Διὸ 6
ἀφέντες τὸν τῆς ἀρχῆς τοῦ Χριστοῦ λόγον ἐπὶ 9,14
τὴν τελειότητα φερώμεθα, μὴ πάλιν θεμέλιον
καταβαλλόμενοι μετανοίας ἀπὸ νεκρῶν ἔργων
καὶ πίστεως ἐπὶ Θεόν, ¹βαπτισμῶν διδαχῆς, 2
ἐπιθέσεώς τε χειρῶν, ἀναστάσεώς τε νεκρῶν, καὶ
κρίματος αἰωνίου. καὶ τοῦτο ποιήσομεν, ἐάν- 3
περ ἐπιτρέπῃ ὁ Θεός.

Ἀδύνατον γὰρ τοὺς ἅπαξ φωτισθέντας γευ- 4 10,26s Mt 12,31 1 J 5,16
σαμένους τε τῆς δωρεᾶς τῆς ἐπουρανίου καὶ
μετόχους γενηθέντας πνεύματος ἁγίου ¹καὶ κα- 5 1 P 2,3
λὸν γευσαμένους Θεοῦ ῥῆμα δυνάμεις τε μέλ-
λοντος αἰῶνος, ¹καὶ παραπεσόντας, πάλιν ἀνα- 6
καινίζειν εἰς μετάνοιαν, ἀνασταυροῦντας ἑαυτοῖς

---

10 θυ + συ ει P^{46} | αρχιερ. + εις τ. αιωνα 88 1912 69s 255 syh^{+} ar bo | **11** ο > P^{46*} P D* 1319 | **12** διδασκεσθαι 1912 462 d syh^{m} Ωρ^{1} | τινα > 1739 co | και^{3} > P^{46} B^{c}S*C 1739 33 81 1319 vg bo Ωρ Cy | **13** γαρ^{2} + ακμην D* Ωρ^{1} | **6,1** φερομ. 6 P D^{1}* 917s 88 1912 623s 462sss 440s 491s 1245 383 K | **2** διδαχην P^{46} B d | τε^{2} > B 33s D* 1319 | **3** ποιησομ. P^{46} Bs 1739s 33 88 5s 489s 920 919s 69 al. 206sss 216 1518 221 K al. lat co Χρ] -ωμεν rel. | **4** γενιηθ. A 489 69 1311 440 | **6** *ανασταυρ. εαυτ.*] abnegantes syh^{m}|

τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ παραδειγματίζοντας.
Gn 1,11s 7 γῆ γὰρ ἡ πιοῦσα τὸν ἐπ' αὐτῆς ἐρχόμενον πολ-
λάκις ὑετὸν καὶ τίκτουσα βοτάνην εὔθετον
ἐκείνοις δι' οὓς καὶ γεωργεῖται, μεταλαμβάνει
Gn 3,17s 8 εὐλογίας ἀπὸ τοῦ Θεοῦ· ***ἐκφέρουσα δὲ ἀκάνθας***
καὶ τριβόλους ἀδόκιμος καὶ κατάρας ἐγγύς, ἧς
τὸ τέλος εἰς καῦσιν.

9 Πεπείσμεθα δὲ περὶ ὑμῶν, ἀγαπητοί, τὰ
κρείσσονα καὶ ἐχόμενα σωτηρίας, εἰ καὶ οὕτως
10,32ss 10 λαλοῦμεν. οὐ γὰρ ἄδικος ὁ Θεὸς ἐπιλαθέσθαι
τοῦ ἔργου ὑμῶν καὶ τῆς ἀγάπης ἧς ἐνεδείξασθε
εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, διακονήσαντες τοῖς ἁγίοις
3,14; Ph 1,6 11 καὶ διακονοῦντες. ἐπιθυμοῦμεν δὲ ἕκαστον
ὑμῶν τὴν αὐτὴν ἐνδείκνυσθαι σπουδὴν πρὸς
12 τὴν πληροφορίαν τῆς ἐλπίδος ἄχρι τέλους, ἵνα
μὴ νωθροὶ γένησθε, μιμηταὶ δὲ τῶν διὰ πί-
στεως καὶ μακροθυμίας κληρονομούντων τὰς
ἐπαγγελίας.

Gn 22,16s 13 Τῷ γὰρ Ἀβραὰμ ἐπαγγειλάμενος ὁ Θεός,
Sir 44,20 ἐπεὶ κατ' οὐδενὸς εἶχεν μείζονος ὀμόσαι, ***ὤμο-***
14 ***σεν καθ' ἑαυτοῦ***, ˈλέγων· ***εἰ μὴν εὐλογῶν εὐ-***
15 ***λογήσω σε καὶ πληθύνων πληθυνῶ σε***· καὶ
οὕτως μακροθυμήσας ἐπέτυχεν τῆς ἐπαγγελίας.
Ex 22,10 16 ἄνθρωποι γὰρ κατὰ τοῦ μείζονος ὀμνύουσιν,
καὶ πάσης αὐτοῖς ἀντιλογίας πέρας εἰς βεβαίω-
17 σιν ὁ ὅρκος. ἐν ᾧ περισσότερον βουλόμενος ὁ
Θεὸς ἐπιδεῖξαι τοῖς κληρονόμοις τῆς ἐπαγγελίας
R 11,29 τὸ ἀμετάθετον τῆς βουλῆς αὐτοῦ ἐμεσίτευσεν

* **7** και² > D* 241* 642 1518 lat syp ar co Ef | του > Ψ D* 5 642 323 1611 2005 378s Ωρ¹ | **9** αγαπ.] αδελφοι S* Ψ r sy (257) | **10** και + τ. κοπου 326 917-319 1311-1518 257ᵃ Kʳ bo | **11** πληροφορ. + τ. πιστεως 33 | ελπιδ.] πιστεως I 1867 | αχρι τελους > 104 69 | **14** η μην 1739s Ψ 81 917-181 1827-2127 al. 206-1245 257 rel., ει μη C Dᶜ lat Amb | **16** ανθρ. *P*⁴⁶ SA 6 Ψ 1175s D* 1518ᵃ 1610
* r vg] + μεν rel. | ~ αντιλογ. αυτ. *P*⁴⁶ D sy ar | **17** περισσοτερως B | ~ ο θς βουλ. *P*⁴⁶ D f |

sibimet ipsis Filium Dei et ostentui habentes.
Terra enim saepe venientem super se bibens 7
imbrem, et generans herbam opportunam illis,
a quibus colitur, accipit benedictionem a Deo;
proferens autem spinas ac tribulos reproba 8
est et maledicto proxima, cuius consummatio
in combustionem.

Confidimus autem de vobis dilectissimi me- 9
liora et viciniora saluti, tametsi ita loquimur.
Non enim iniustus Deus, ut obliviscatur operis 10
vestri et dilectionis, quam ostendistis in nomine
ipsius qui ministrastis sanctis et ministratis.
Cupimus autem unumquemque vestrum eandem 11
ostentare sollicitudinem ad expletionem spei
usque in finem, ut non segnes efficiamini, ve- 12
rum imitatores eorum, qui fide et patientia
hereditabunt promissiones.

Abrahae namque promittens Deus, quoniam 13
neminem habuit, per quem iuraret, maiorem,
iuravit per semet ipsum, [l]dicens: *Nisi benedi-* 14
cens benedicam te, et multiplicans multiplicabo
te. Et sic longanimiter ferens adeptus est re- 15
promissionem. Homines enim per maiorem sui 16
iurant, et omnis controversiae eorum finis ad
confirmationem est iuramentum. In quo abun- 17
dantius volens Deus ostendere pollicitationis
heredibus immobilitatem consilii sui, interpo-

---

6 ipsis] ipsi FM
7 germinans Z*
accepit AF*RZ*
9 salutis F[c]DMZ*
10 ostenditis R
16 sui] sibi F[c]DR
iuramenti F*MZ*

---

7 Gn 1,11s | **8** Gn 3,17s; Mt 7,16; 13,7 | **10** Hb 10,32ss | **11** Hb 3,6; Ph 1,6 | **12** Hb 5,11 | **13** R 4,20; Gn 22,16s | **16** Ex 22,10 | **17** R 11,29; 15,8; Hb 10,23

18 suit iusiurandum, ut per duas res immobiles,
quibus impossibile est mentiri Deum, fortissi-
mum solatium habeamus, qui confugimus ad
19 tenendam propositam spem, quam sicut ancho-
ram habemus animae tutam ac firmam et in-
20 cedentem usque ad interiora velaminis, ubi
praecursor pro nobis introivit Iesus, secundum
ordinem Melchisedech pontifex factus in ae-
ternum.

7,1-28 *Christus sacerdos secundum ordinem Melchisedech*

7 Hic enim *Melchisedech, rex Salem, sacer-
dos Dei summi, qui obviavit Abrahae regresso*
2 *a caede regum et benedixit ei,* cui et *decimas*
omnium divisit Abraham: primum quidem qui
interpretatur rex iustitiae, deinde autem et rex
3 Salem, quod est rex pacis, [1] sine patre, sine
matre, sine genealogia, neque initium dierum
neque finem vitae habens, adsimilatus autem
Filio Dei, manet sacerdos in perpetuum.
4 Intuemini autem quantus sit hic, cui et de-
cimas dedit de praecipuis Abraham patriarcha.
5 Et quidem de filiis Levi sacerdotium accipien-
tes mandatum habent decimas sumere a po-
pulo secundum legem, id est a fratribus suis,
quamquam et ipsi exierint de lumbis Abrahae.
6 Cuius autem generatio non adnumeratur in eis,

---

18 propositam] promissionis F^{c}R | **19** habeamus F*WiZ* | ad] in AFMZV d | **20** introit AM, -iit F ZV | Melchisedec A | **7,2** et[1] > *codd.* | qui] quia F*M | **4** et > F*M | **6** ab > AFM-Z*B

---

18 Nu 23,19; 1Sm 15,29; R 5,5 | **19** Lv 16,2.12 | **20** Hb 4,14; 5,6; Ps 109,4 | **7,1** Gn 14,17-20 | **3** J 7,27; Ps 109,4 | **4** Gn 14,20 | **5** Lv 18,21

ὅρκῳ, ¹ἵνα διὰ δύο πραγμάτων ἀμεταθέτων, 18 Nu 23,19
ἐν οἷς ἀδύνατον ψεύσασθαι Θεόν, ἰσχυρὰν πα- 1 Sm 15,29
ράκλησιν ἔχωμεν οἱ καταφυγόντες κρατῆσαι τῆς
προκειμένης ἐλπίδος· ἣν ὡς ἄγκυραν ἔχομεν τῆς 19 Lv 16,2.12
ψυχῆς ἀσφαλῆ τε καὶ βεβαίαν καὶ εἰσερχομέ-
νην εἰς τὸ ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος, ὅπου 20 5,6; Ps 109,4
πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰσῆλθεν Ἰησοῦς, *κατὰ
τὴν τάξιν Μελχισεδὲκ* ἀρχιερεὺς γενόμενος *εἰς
τὸν αἰῶνα.*

Οὗτος γὰρ *ὁ Μελχισεδέκ, βασιλεὺς Σαλήμ,* 7 Gn 14,17-20
*ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου, ὁ συναντήσας Ἀβ-
ραὰμ ὑποστρέφοντι ἀπὸ τῆς κοπῆς τῶν βασιλέ-
ων καὶ εὐλογήσας αὐτόν, ᾧ καὶ δεκάτην ἀπὸ* 2
πάντων ἐμέρισεν Ἀβραάμ, *πρῶτον* μὲν ἑρμηνευ-
όμενος βασιλεὺς δικαιοσύνης, ἔπειτα δὲ καὶ βα-
σιλεὺς Σαλήμ, ὅ ἐστιν βασιλεὺς εἰρήνης, ¹ἀπά- 3
τωρ, ἀμήτωρ, ἀγενεαλόγητος, μήτε ἀρχὴν ἡμε-
ρῶν μήτε ζωῆς τέλος ἔχων, ἀφωμοιωμένος δὲ
τῷ υἱῷ τοῦ Θεοῦ, μένει ἱερεὺς εἰς τὸ διηνεκές.

Θεωρεῖτε δὲ πηλίκος οὗτος, ᾧ καὶ δεκάτην 4
Ἀβραὰμ ἔδωκεν ἐκ τῶν ἀκροθινίων ὁ πατριάρ-
χης. καὶ οἱ μὲν ἐκ τῶν υἱῶν Λευὶ τὴν ἱερα- 5 Nu 18,21
τείαν λαμβάνοντες ἐντολὴν ἔχουσιν ἀποδεκα-
τοῦν τὸν λαὸν κατὰ τὸν νόμον, τοῦτ᾽ ἔστιν τοὺς
ἀδελφοὺς αὐτῶν, καίπερ ἐξεληλυθότας ἐκ τῆς
ὀσφύος Ἀβραάμ· ὁ δὲ μὴ γενεαλογούμενος ἐξ 6

18 ψευσ. + τον *P*[46] S*sss 33s 1827 436 1245s Eus[l] Ath Did Xρ | εχομεν 6 P 104s 917-623 927s 919 69 1319sss 218 823 383 K al. | καταφευγ. 326 81 794*s 255 al. 2 440 1518 383 2005 378 506 | **19** ασφαλην CsP D* 88 | **7,1** ο[2] *P*[46]] ος Bss[c] A 33 I D 794 436s 1831 K | βασιλ. + οτε εδιωξε τ. αλλοφυλους κ. εξειλατο Λωτ μετα πασης αιχμαλωσιας 460 456 | αυτον + κ. ευλογηθεις υπ αυτου (D*) 330 440 823 | **2** απο > D* vg | παντος *P*[46] B | ~ εμερ. απο παντ. S 1739 1518[a] Xρ | Αβρ. + ο πατριαρχης syh+ | **4** ουτος > 1739 424[c] D[l]* | και > *P*[46] B 1739 D* 1311 r syp co Ef | **5** τουτ εστιν > B* |

αὐτῶν δεδεκάτωκεν Ἀβραάμ, καὶ τὸν ἔχοντα
7 τὰς ἐπαγγελίας εὐλόγηκεν. χωρὶς δὲ πάσης
ἀντιλογίας τὸ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐλο-
8 γεῖται. καὶ ὧδε μὲν δεκάτας ἀποθνήσκοντες
ἄνθρωποι λαμβάνουσιν, ἐκεῖ δὲ μαρτυρούμενος
9 ὅτι ζῇ. καὶ ὡς ἔπος εἰπεῖν, δι' Ἀβραὰμ καὶ
10 Λευὶ ὁ δεκάτας λαμβάνων δεδεκάτωται· ἔτι
γὰρ ἐν τῇ ὀσφύϊ τοῦ πατρὸς ἦν ὅτε συνήντη-
σεν αὐτῷ Μελχισεδέκ.
Ps 109,4 Hb 7,18s 11 Εἰ μὲν οὖν τελείωσις διὰ τῆς Λευιτικῆς
ἱερωσύνης ἦν, – ὁ λαὸς γὰρ ἐπ' αὐτῆς νενομο-
θέτηται – τίς ἔτι χρεία κατὰ τὴν τάξιν Μελχι-
σεδὲκ ἕτερον ἀνίστασθαι ἱερέα καὶ οὐ κατὰ τὴν
12 τάξιν Ἀαρὼν λέγεσθαι; μετατιθεμένης γὰρ τῆς
ἱερωσύνης ἐξ ἀνάγκης καὶ νόμου μετάθεσις γίνε-
13 ται. ἐφ' ὃν γὰρ λέγεται ταῦτα, φυλῆς ἑτέρας
μετέσχηκεν, ἀφ' ἧς οὐδεὶς προσέσχηκεν τῷ θυ-
Gn 49,10 Is 11,1 14 σιαστηρίῳ. πρόδηλον γὰρ ὅτι ἐξ Ἰούδα ἀνατέ-
ταλκεν ὁ Κύριος ἡμῶν, εἰς ἣν φυλὴν περὶ ἱε-
ρέων οὐδὲν Μωϋσῆς ἐλάλησεν.
15 Καὶ περισσότερον ἔτι κατάδηλόν ἐστιν, εἰ
κατὰ τὴν ὁμοιότητα Μελχισεδὲκ ἀνίσταται ἱερεὺς
16 ἕτερος, ὃς οὐ κατὰ νόμον ἐντολῆς σαρκίνης γέ-
γονεν ἀλλὰ κατὰ δύναμιν ζωῆς ἀκαταλύτου.
5,6; Ps 109,4 17 μαρτυρεῖται γὰρ ὅτι *σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα*

---

6 Αβρ. P^{46} Bss 33 D* *920 460 218*] τον Αβρ. rel. | ευλογησεν Csss P 104s 81 2143 263 242 383 Χρ | **9** Λευ(ε)ις BS°C*As 81 I | **10** ετι γαρ > S* | αυτω P^{46} Bss* 1739 Ψ D* 919 263s 242 1611 1245 506s] + ο rel. | **11** ην > B 1611 1245 | νενομοθετητο Ψ 326s D° 1836ss 1838ˢ 920ˢ 206ʳ 1518 257ʳ Kʳ | **12** και νομου > B | **13** μετεσχεν P^{46} | προσεσχηκεν] -χεν P^{46} CAs 33 81 1835, μετεσχεν P 1912 623* | **14** ημων + Ις 33 104 2127 | ιερεων P^{46} Bss*As 33s 81 D* 1891 r vg ar co] ιερωσυνης rel. Ef | **15** την > B 1739 | **16** σαρκικης 6 Ψsss 917ˢ 623ˢ 547s 69-1319 al. 522s al. 440-913 al. | **17** μαρτυρει C 326s 917-1319 al. rel. syp | συ + ει P^{46} P 326 917s 1912 623ss 794s 1319 al. 635 440s 1611 1245 383 K al. (21) |

decimas sumpsit ab Abraham, et hunc, qui
habebat repromissiones, benedixit. Sine ulla 7
autem contradictione, quod minus est a me-
liore benedicitur. Et hic quidem decimas mo- 8
rientes homines accipiunt, ibi autem contesta-
tur quia vivit. Et, ut ita dictum sit, per 9
Abraham et Levi, qui decimas accepit, deci-
matus est; adhuc enim in lumbis patris erat, 10
quando obviavit ei Melchisedech.

Si ergo consummatio per sacerdotium Le- 11
viticum erat, populus enim sub ipso legem
accepit, quid adhuc necessarium fuit *secundum*
ordinem Melchisedech alium surgere sacerdo-
tem et non secundum ordinem Aaron dici?
Translato enim sacerdotio, necesse est ut et 12
legis translatio fiat. In quo enim haec dicun- 13
tur, de alia tribu est, de qua nullus altari
praesto fuit. Manifestum est enim quod ex 14
Iuda ortus sit Dominus noster, in qua tribu
nihil de sacerdotibus Moyses locutus est.

Et amplius adhuc manifestum est, si se- 15
cundum similitudinem Melchisedech exsurgat
alius sacerdos, qui non secundum legem man- 16
dati carnalis factus est, sed secundum virtutem
vitae insolubilis. Contestatur enim, quoniam 17

---

8 contestatus AFDWi
9.11 accipit DWi
11 fuit] est Wi d, > A-RZ*
exsurgere DWiB
12 et > FDRZ*B
13 altario *codd. pl.*
14 est[1] > AGHC d
sit] est A d
15 exsurget AFM, -geret DWi, -gere R, exsurrexisset V

---

11 Hb 7,18s; 8,6
14 Gn 49,10; Is 11,1; Mt 1; Ap 5,5
17 Hb 5,6

tu es sacerdos in aeternum, secundum ordinem
18 *Melchisedech*. Reprobatio quidem fit praece-
dentis mandati propter infirmitatem eius et
19 inutilitatem; nihil enim ad perfectum adduxit
lex, introductio vero melioris spei, per quam
20 proximamus ad Deum. Et quantum est non
sine iureiurando, — alii quidem sine iureiurando
21 sacerdotes facti sunt, hic autem cum iureiu-
rando per eum, qui dixit ad illum: *Iuravit
Dominus et non paenitebit eum: tu es sacer-*
22 *dos in aeternum*, — in tantum melioris testa-
23 menti sponsor factus est Iesus. Et alii quidem
plures facti sunt sacerdotes, idcirco quod morte
24 prohiberentur permanere; hic autem eo quod
maneat in aeternum, sempiternum habet sacer-
25 dotium. Unde et salvare in perpetuum potest
accedentes per semetipsum ad Deum semper
vivens ad interpellandum pro nobis.
26 Talis enim decebat ut nobis esset pontifex,
sanctus, innocens, impollutus, segregatus a pec-
27 catoribus et excelsior caelis factus, qui non
habet necessitatem cotidie, quemadmodum sa-
cerdotes, prius pro suis delictis hostias of-
ferre deinde pro populi; hoc enim fecit semel
28 se ipsum offerendo. Lex enim homines constituit
sacerdotes infirmitatem habentes; sermo autem
iurisiurandi, qui post legem est, Filium in ae-
ternum perfectum.

---

22 tanto Z^c^B (d) | sponsus D | **25** perpetuo FM | accedens Z^c^V | nobis] eis A-Z*B (d) | **27** ~ cotidie necessit. *codd.* (d) | populo F^c^DRZ*B | ipsum > *codd.* d

---

18 R 8,3; Hb 9,9; 10,1s.4.11; 13,9 | **19** Hb 6,18 | **21** Ps 109,4 | **22** Hb 8,6.10; 9,15-20; 10,29; 12,24; 13,20 | **24** Hb 13,8 | **25** Hb 11,6; 10,14; R 8,34; 1 J 2,1 | **26** Hb 4,14; 1,3 | **27** Lv 16,6.11.15 | **28** Hb 5,1s

κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ. ἀθέτησις μὲν γὰρ 18
γίνεται προαγούσης ἐντολῆς διὰ τὸ αὐτῆς
ἀσθενὲς καὶ ἀνωφελές, οὐδὲν γὰρ ἐτελείωσεν ὁ 19 9,9
νόμος, ἐπεισαγωγὴ δὲ κρείττονος ἐλπίδος, δι᾽
ἧς ἐγγίζομεν τῷ Θεῷ. Καὶ καθ᾽ ὅσον οὐ χωρὶς 20
ὁρκωμοσίας, – οἱ μὲν γὰρ χωρὶς ὁρκωμοσίας
εἰσὶν ἱερεῖς γεγονότες, ὁ δὲ μετὰ ὁρκωμοσίας 21 Ps 109,4
διὰ τοῦ λέγοντος πρὸς αὐτόν· *ὤμοσεν Κύριος,*
καὶ οὐ μεταμεληθήσεται· σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν
αἰῶνα, – κατὰ τοσοῦτο καὶ κρείττονος διαθήκης 22 8,6; 12,24
γέγονεν ἔγγυος Ἰησοῦς. Καὶ οἱ μὲν πλείονές 23
εἰσιν γεγονότες ἱερεῖς διὰ τὸ θανάτῳ κωλύεσθαι
παραμένειν· ὁ δὲ διὰ τὸ μένειν αὐτὸν εἰς τὸν 24
αἰῶνα ἀπαράβατον ἔχει τὴν ἱερωσύνην· ὅθεν 25 R 8,34 1 J 2,1
καὶ σῴζειν εἰς τὸ παντελὲς δύναται τοὺς προσ-
ερχομένους δι᾽ αὐτοῦ τῷ Θεῷ, πάντοτε ζῶν
εἰς τὸ ἐντυγχάνειν ὑπὲρ αὐτῶν.

Τοιοῦτος γὰρ ἡμῖν καὶ ἔπρεπεν ἀρχιερεύς, 26 4,14
ὅσιος, ἄκακος, ἀμίαντος, κεχωρισμένος ἀπὸ τῶν
ἁμαρτωλῶν, καὶ ὑψηλότερος τῶν οὐρανῶν γε-
νόμενος· ὃς οὐκ ἔχει καθ᾽ ἡμέραν ἀνάγκην, 27 Lv 16,6.15
ὥσπερ οἱ ἀρχιερεῖς, πρότερον ὑπὲρ τῶν ἰδίων
ἁμαρτιῶν θυσίας ἀναφέρειν, ἔπειτα τῶν τοῦ
λαοῦ· τοῦτο γὰρ ἐποίησεν ἐφάπαξ ἑαυτὸν ἀν-
ενέγκας. ὁ νόμος γὰρ ἀνθρώπους καθίστησιν 28 Ps 2,7 Hb 5,1s
ἀρχιερεῖς ἔχοντας ἀσθένειαν, ὁ λόγος δὲ τῆς
ὁρκωμοσίας τῆς μετὰ τὸν νόμον υἱὸν εἰς τὸν
αἰῶνα τετελειωμένον.

---

19 εγγιζωμ. A 104 69 256 al. | **21** συ + ει P^{46} 1739 P 326 D 917 623ss 1835s 2005 383 K lat Ωρ | αιωνα + κατα τ. ταξιν Μελχ. Ass Psss D rel. sy Ωρ Eus Ef | εις τ. αιωνα > S* | **22** και BS*C* 1831 2298 35 1610] > P^{46} rel. | **23** ~ ιερ. γεγον. CAs 33 D 1611 2005 257 Cy | **24** ιερωσυν.] ιερατιαν D* | **26** και P^{46} BAsD 1518* sy ar Eus] > rel. syi | **27** ο αρχιερευ(ς) D'* | θυσιας > P^{46} | προσενεγκας SA 33 I 1835 2127s 436s Cy | **28** ~ καθιστ. αρχιερ. ανθρωπους P^{46} D | ιερεις I D* e r vg Ef |

4,14; Ps 109,1 8 Κεφάλαιον δὲ ἐπὶ τοῖς λεγομένοις· τοιοῦ-
τον ἔχομεν ἀρχιερέα, ὃς ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ
Nu 24,6 O' 2 θρόνου τῆς μεγαλωσύνης ἐν τοῖς οὐρανοῖς, *τῶν*
ἁγίων λειτουργὸς καὶ τῆς *σκηνῆς* τῆς ἀληθι-
5,1 3 νῆς, ἣν *ἔπηξεν ὁ Κύριος*, οὐκ ἄνθρωπος. Πᾶς
γὰρ ἀρχιερεὺς εἰς τὸ προσφέρειν δῶρά τε καὶ
θυσίας καθίσταται· ὅθεν ἀναγκαῖον ἔχειν τι καὶ
4 τοῦτον ὃ προσενέγκῃ. εἰ μὲν οὖν ἦν ἐπὶ γῆς,
οὐδ' ἂν ἦν ἱερεύς, ὄντων τῶν προσφερόντων
C 2,17 5 κατὰ [τὸν] νόμον τὰ δῶρα· οἵτινες ὑποδείγμα-
Ex 25,40 τι καὶ σκιᾷ λατρεύουσιν τῶν ἐπουρανίων, καθὼς
κεχρημάτισται Μωϋσῆς μέλλων ἐπιτελεῖν τὴν
σκηνήν. *ὅρα* γάρ, φησιν, *ποιήσεις πάντα κατὰ*
τὸν τύπον τὸν δειχθέντα σοι ἐν τῷ ὄρει.
7,22; 12,24 6 Νυνὶ δὲ διαφορωτέρας τέτυχεν λειτουργίας,
2 C 3,6 ὅσῳ καὶ κρείττονός ἐστιν διαθήκης μεσίτης,
ἥτις ἐπὶ κρείττοσιν ἐπαγγελίαις νενομοθέτηται.
7 εἰ γὰρ ἡ πρώτη ἐκείνη ἦν ἄμεμπτος, οὐκ ἂν
Jr 31,31-34 8 δευτέρας ἐζητεῖτο τόπος. μεμφόμενος γὰρ αὐ-
10,16s τοὺς λέγει·

ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει Κύριος,
καὶ συντελέσω ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰσραὴλ καὶ
ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰούδα διαθήκην καινήν,
Ex 19,5s 9 *οὐ κατὰ τὴν διαθήκην ἣν ἐποίησα τοῖς*
πατράσιν αὐτῶν

---

1 επι] εν A 1912 | ουραν.] υψηλοις 33 Eus Cy | **2** Κς P^{46} BS 1739 33 D* 1835 sa Eus $Χϱ^{1}$] + και rel. | **4** ουν P^{46} BSAsss 33s 1175s D* 1835 2127ss 436s lat bo] γαϱ rel., δε sa, > syp | αϱχιεϱ. 104 88 69s | οντων + τ. ιεϱεων Ψss 917-1319 al. rel. | τον > P^{46} BS*A 33 1319 38 436 1611 2005 Thdt | **5** ποιησεις > P^{46} | **6** τετυχηκ. 1739s 33-326 88 547 256s 206ss 216s 1245s 257s al., τετευχεν BS^{c} D^{c} 623 pl. 920s 794s al. 635 2298ss 506sss | και > D^{1*} 69s 436 K | **7** δευτεϱ.] ετεϱας B* | **8** αυτους] -τοις P^{46} BS^{c} 1739s 104 917-181 623^{s} 920 919-330 al. 206^{r} 257^{s} K^{r} | λεγει 1⁀2 P^{46} | **9** εποιησα] διεθεμην (Jr 31,33) 1827 1149 1245s syh* bo (syp ar) Thdt |

8,1-13 ***Christus tabernaculi veri et testamenti melioris minister***

Capitulum autem super ea quae dicuntur: 8
Talem habemus Pontificem, qui consedit in
dextera sedis magnitudinis in caelis, sancto- 2
rum minister et tabernaculi veri, quod fixit
Dominus et non homo. Omnis enim pontifex 3
ad offerendum munera et hostias constituitur;
unde necesse est et hunc habere aliquid, quod
offerat. Si ergo esset super terram, nec esset 4
sacerdos, cum essent qui offerrent secundum
legem munera, ¹qui exemplari et umbrae de- 5
serviunt caelestium, sicut responsum est Moysi,
cum consummaret tabernaculum: *Vide*, inquit,
omnia facito secundum exemplar, quod tibi
ostensum est in monte.

Nunc autem melius sortitus est ministerium, 6
quanto et melioris testamenti mediator est,
quod in melioribus repromissionibus sancitum
est. Nam si illud prius culpa vacasset, non uti- 7
que secundi locus inquireretur. Vituperans enim 8
eos dicit:

Ecce dies venient, dicit Dominus,
et consummabo super domum Israhel, et super domum Iuda testamentum novum,
non secundum testamentum, quod feci pa- 9
tribus eorum

---

2 dominus] deus R d
3 offerenda AFDM-Z^{c}B d
est] esse A
4 essent + alii D | offerent FMW
5 consummasset DWiB
6 sancitum D] sanctum AFM-V
8 veniunt AFRWi Amb
9 fecit, adpraehendit F*M(Z*) d

---

1 Hb 4,14; Ps 109,1 | 2 Nu 24,6 O' | 3 Hb 5,1 | 5 Hb 9,23; 10,1; C 2,17; Ex 25,40 | 6 Hb 7,22; 12,24 | 8 Jr 31,31-34; Hb 10.16s | 9 Ex 19,5s

in die, qua adprehendi manum eorum ut
educerem illos de terra Aegypti,
quoniam ipsi non permanserunt in testamento meo;
et ego neglexi eos, dicit Dominus.
10 *Quia hoc est testamentum, quod disponam*
domui Israhel
post dies illos, dicit Dominus:
Dando leges meas in mentem eorum,
et in corde eorum superscribam eas,
et ero eis in Deum,
et ipsi erunt mihi in populum.
11 *Et non docebit unusquisque proximum suum*
et unusquisque fratrem suum dicens:
Cognosce Dominum;
quoniam omnes scient me
a minore usque ad maiorem eorum;
12 *quia propitius ero iniquitatibus eorum,*
et peccatorum eorum iam non memorabor.
13 Dicendo autem novum veteravit prius. Quod
autem antiquatur et senescit prope inter-
itum est.

9,1-10,18 **Christus per sui ipsius oblationem sempiternae salutis auctor**

9 Habuit quidem et prius iustificationes cul-
2 turae et Sanctum saeculare. Tabernaculum
enim factum est primum, in quo erant cande-
labra et mensa et propositio panum, quae
3 dicitur Sancta. Post velamentum autem secun-

eorum[2]] illorum *codd.* | **10** est> ARZV d | dispono DWi | mente F[c]DMWiB | corda Z[c]V (d) | **11** et[2] >F[*]M | cognoscite Wi | **12** eorum[2]] illorum *codd.pl.* | **9,1** iustificationis F[c]MR | **2** erant] inerant A-MWi ZV | quae] quod RV

10 2C 6,16 | **13** R 10,4 | **9,2** Ex 25,23.30s | **3** Ex 26,33

ἐν ἡμέρᾳ ἐπιλαβομένου μου τῆς χειρὸς αὐ-
τῶν ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου,
ὅτι αὐτοὶ οὐκ ἐνέμειναν ἐν τῇ διαθήκῃ μου,
κἀγὼ ἠμέλησα αὐτῶν, λέγει Κύριος.
ὅτι αὕτη ἡ διαθήκη ἣν διαθήσομαι τῷ οἴκῳ 10
Ἰσραὴλ
μετὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας, λέγει Κύριος,
διδοὺς νόμους μου εἰς τὴν διάνοιαν αὐτῶν,
καὶ ἐπὶ καρδίας αὐτῶν ἐπιγράψω αὐτούς,
καὶ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς Θεὸν
καὶ αὐτοὶ ἔσονταί μοι εἰς λαόν.
καὶ οὐ μὴ διδάξωσιν ἕκαστος τὸν πολίτην 11
αὐτοῦ
καὶ ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, λέγων·
γνῶθι τὸν Κύριον,
ὅτι πάντες εἰδήσουσίν με
ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου αὐτῶν.
ὅτι ἵλεως ἔσομαι ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν, 12
καὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν οὐ μὴ μνησθῶ ἔτι.
ἐν τῷ λέγειν *καινὴν* πεπαλαίωκεν τὴν πρώτην. 13 R 10,4
τὸ δὲ παλαιούμενον καὶ γηράσκον ἐγγὺς ἀφα-
νισμοῦ.

Εἶχε μὲν οὖν καὶ ἡ πρώτη δικαιώματα 9
λατρείας τό τε ἅγιον κοσμικόν. σκηνὴ γὰρ 2 Ex 25,23.30
κατεσκευάσθη ἡ πρώτη, ἐν ᾗ ἥ τε λυχνία καὶ
ἡ τράπεζα καὶ ἡ πρόθεσις τῶν ἄρτων, ἥτις
λέγεται Ἅγια. μετὰ δὲ τὸ δεύτερον καταπέ- 3 Ex 26,33

εν ημερα > 1739* | ημεραις B | εν^2 > P^{46} 1739 1912 920 2 | **10** διαθηκη + μου AΨ D^1 bo | γραψω P^{46} BΨ ar co | **11** διδαξη ετερος P^{46} | πολιτην] πλησιον P 81 1912 226s 38 642s 206ss 35 1518 257 vg syh^m | μικρου + αυτων 326 917-915 489 920 919s 1-177 al. 206* 216-491 1108* 257* K^r pl. | αυτων 11 ⌒ αυτ.^{1} **12** P^{46} | **12** αυτων^2 + κ. τ. ανομιων αυτων A 6 Psss D·330 al. rel. syh ar | **9,1** και > P^{46} B 1739 489 547 38 206* 216* syp co | πρωτη + σκηνη 326 81 88s 5s 489s 919 69sss al. 206ss al. 440s al. 1518 257s 506s al. | **2** αρτων + κ. το χρυσ. θυμιατηριον B | αγια + αγιων P^{46} A D Or |

Ex 16,33; 25,16.21 4 τασμα σκηνὴ ἡ λεγομένη Ἅγια Ἁγίων, χρυ-
Nu 17,25 σοῦν ἔχουσα θυμιατήριον καὶ τὴν κιβωτὸν τῆς
διαθήκης περικεκαλυμμένην πάντοθεν χρυσίῳ,
ἐν ᾗ στάμνος χρυσῆ ἔχουσα τὸ μάννα καὶ ἡ
ῥάβδος Ἀαρὼν ἡ βλαστήσασα καὶ αἱ πλάκες
Ex 25,18; 26,34 5 τῆς διαθήκης, ὑπεράνω δὲ αὐτῆς Χερουβὶμ
δόξης κατασκιάζοντα τὸ ἱλαστήριον· περὶ ὧν
οὐκ ἔστιν νῦν λέγειν κατὰ μέρος.
Nu 18,3s 6 Τούτων δὲ οὕτως κατεσκευασμένων εἰς μὲν
τὴν πρώτην σκηνὴν διὰ παντὸς εἰσίασιν οἱ ἱε-
Ex 30,10 7 ρεῖς τὰς λατρείας ἐπιτελοῦντες, εἰς δὲ τὴν δευ-
Lv 16,2.14s τέραν ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ μόνος ὁ ἀρχιερεύς, οὐ
χωρὶς αἵματος ὃ προσφέρει ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ τῶν
10,19 8 τοῦ λαοῦ ἀγνοημάτων, τοῦτο δηλοῦντος τοῦ
πνεύματος τοῦ ἁγίου, μήπω πεφανερῶσθαι τὴν
τῶν ἁγίων ὁδὸν ἔτι τῆς πρώτης σκηνῆς ἐχού-
10,1s 9 σης στάσιν· ἥτις παραβολὴ εἰς τὸν καιρὸν τὸν ἐν-
εστηκότα, καθ' ἣν δῶρά τε καὶ θυσίαι προσφέ-
ρονται μὴ δυνάμεναι κατὰ συνείδησιν τελειῶ-
Lv 11,2; 15,18 10 σαι τὸν λατρεύοντα, μόνον ἐπὶ βρώμασιν καὶ
Nu 19,13 πόμασιν καὶ διαφόροις βαπτισμοῖς, δικαιώματα
σαρκὸς μέχρι καιροῦ διορθώσεως ἐπικείμενα.
10,1 11 Χριστὸς δὲ παραγενόμενος ἀρχιερεὺς τῶν
μελλόντων ἀγαθῶν, διὰ τῆς μείζονος καὶ τελειο-
τέρας σκηνῆς οὐ χειροποιήτου, τοῦτ' ἔστιν οὐ
12 ταύτης τῆς κτίσεως, οὐδὲ δι' αἵματος τράγων
καὶ μόσχων, διὰ δὲ τοῦ ἰδίου αἵματος εἰσῆλθεν

---

4 χρυσ. – και > B (cf. 9,2) | 5 χερουβ(ε)ιν P^{46} BS D 255 vg sa | κατασκιαζον P^{46*} A 33s 1912 2127s | ενεστιν S* | 9 ητις + πρωτη D* | ενεστηκ. + καθεστηκεν 104 1739 1836ss 69s 436s 440 491s 2005 | ην BSAs 326s 424° 33 D* 88 1912 5 2127sss 255 1518* vg] ον rel. | 10 βαπτισμ. + και BS°Ψ 326s 917-1319 al. 206 rel. | δικαιωματα P^{46} BS° Ass 33s 81 I D* 1912 2127ss 436 syp ar co] -μασιν rel. | 11 μελλοντων Sss-81 I rel. pl. vg syhm ar co Ef Eus Cy Χρ¹] γενομεν. (P^{46}) B 1739 D* 1611 2005 d e sypih* Cy¹ | μειζονος] κρειττονος 1739 |

dum tabernaculum, quod dicitur Sancta sanc-
torum, aureum habens thuribulum et arcam 4
testamenti circumtectam ex omni parte auro,
in qua urna aurea habens manna, et virga
Aaron, quae fronduerat, et tabulae testamenti,
superque eam erant Cherubim gloriae obum- 5
brantia propitiatorium, de quibus non est modo
dicendum per singula.
His vero ita compositis, in priori quidem 6
tabernaculo semper introibant sacerdotes sa-
crificiorum officia consummantes; in secundo 7
autem semel in anno solus pontifex non sine
sanguine, quem offert pro sua et populi igno-
rantia; hoc significante Spiritu sancto, nondum 8
propalatam esse sanctorum viam, adhuc priore
tabernaculo habente statum. Quae parabola est 9
temporis instantis, iuxta quam munera et hos-
tiae offeruntur, quae non possunt iuxta con-
scientiam perfectum facere servientem, solum- 10
modo in cibis et in potibus et variis baptis-
matibus et iustitiis carnis usque ad tempus
correctionis impositis.
Christus autem adsistens pontifex futurorum 11
bonorum per amplius et perfectius tabernacu-
lum non manufactum, id est, non huius crea-
tionis, neque per sanguinem hircorum aut vi- 12
tulorum, sed per proprium sanguinem introivit

---

4 qua + una A* | 5 erant > *codd.* d | Cherubin *codd.* | ~ modo non est AHRZV d | 7 offerebat D, offerat Wi | et + pro F | 8 propal.] prolatam DRZ | 10 et[2] + in Z | baptismis AFMWiZV, -matis DB | correptionis RZ* | 12 aut] et AFMWi[r] d

---

4 Ex 25,16.21; 16,33; Nu 17,25 | 5 Ex 25,18; 26,34 | 6 Nu 18,3s | 7 Ex 30,10; Lv 16,2.14s | 8 Hb 10,19 | 9 Hb 10,1s; 7,18s | 10 Lv 11,2; 15,18; Nu 19,13 | 11 Hb 4,14; 10,1 | 12 Hb 9,28; 13,20; Is 45,17; Dn 9,24

semel in Sancta, aeterna redemptione inventa.
13 Si enim sanguis hircorum et taurorum et cinis
vitulae aspersus inquinatos sanctificat ad emun-
14 dationem carnis, quanto magis sanguis Christi,
qui per Spiritum sanctum semetipsum obtulit
immaculatum Deo, emundabit conscientiam nos-
tram ab operibus mortuis ad serviendum Deo
viventi?
15 Et ideo novi testamenti mediator est, ut
morte intercedente in redemptionem earum
praevaricationum, quae erant sub priori testa-
mento, repromissionem accipiant qui vocati
16 sunt aeternae hereditatis. Ubi enim testamen-
tum est, mors necesse est intercedat testatoris.
17 Testamentum enim in mortuis confirmatum est,
alioquin nondum valet, dum vivit qui testatus
18 est. Unde nec primum quidem sine sanguine
19 dedicatum est. Lecto enim omni mandato legis
a Moyse universo populo, accipiens sanguinem
vitulorum et hircorum cum aqua et lana coc-
cinea et hyssopo, ipsum quoque librum, et
20 omnem populum aspersit [1] dicens: *Hic san-
guis testamenti, quod mandavit ad vos Deus.*
21 Etiam tabernaculum et omnia vasa ministerii
22 sanguine similiter adspersit: Et omnia pene in
sanguine secundum legem mundantur, et sine
sanguinis effusione non fit remissio.

---

14 emundavit ARsBV(FMZ) d | vestram *codd.* | **15** earundem DWiZ* | priore *codd. pl.* | accipiat F M | **16** est[1] > AFDM[r] d | **18** nec DGHV] ne AFM Z*C | **19** a Moyse] Moisi D(R) | Moysen FM | hysopo AFR[r] | **22** ~ mundantur sec. legem *codd.* d | fusione AFGMZ* e | fit] fuit FM

---

13 Lv 16,3.14s; Nu 19,9.17 | **14** 1 P 1,18s; 1 J 1,7; Ap 1,5 | **15** Hb 7,22; G 3,19; R 3,25; 1 T 2,5 | **19** Ex 24,3ss; Lv 14,4; Nu 19,6 | **20** Ex 24,6ss; Mt 26,28 | **21** Lv 8,15.19 | **22** Lv 17,11; E 1,7; 1 J 1,7

ἐφάπαξ εἰς τὰ ἅγια, αἰωνίαν λύτρωσιν εὑρά-
μενος. εἰ γὰρ τὸ αἷμα τράγων καὶ ταύρων καὶ 13 Lv 16,3.14s
σποδὸς δαμάλεως ῥαντίζουσα τοὺς κεκοινωμέ- Nu 19,9.17
νους ἁγιάζει πρὸς τὴν τῆς σαρκὸς καθαρότη-
τα, ⁱπόσῳ μᾶλλον τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ὃς διὰ 14 1 P 1,18s
πνεύματος αἰωνίου ἑαυτὸν προσήνεγκεν ἄμω- 1 J 1,7; Ap 1 C 15,45
μον τῷ Θεῷ, καθαριεῖ τὴν συνείδησιν ὑμῶν
ἀπὸ νεκρῶν ἔργων εἰς τὸ λατρεύειν Θεῷ ζῶντι. 6,1

Καὶ διὰ τοῦτο διαθήκης καινῆς μεσίτης 15 12,24; 1 T 2
ἐστίν, ὅπως θανάτου γενομένου εἰς ἀπολύτρω-
σιν τῶν ἐπὶ τῇ πρώτῃ διαθήκῃ παραβάσεων
τὴν ἐπαγγελίαν λάβωσιν οἱ κεκλημένοι τῆς αἰ-
ωνίου κληρονομίας. ὅπου γὰρ διαθήκη, θάνα- 16
τον ἀνάγκη φέρεσθαι τοῦ διαθεμένου· διαθήκη 17
γὰρ ἐπὶ νεκροῖς βεβαία, ἐπεὶ μήποτε ἰσχύει
ὅτε ζῇ ὁ διαθέμενος. Ὅθεν οὐδὲ ἡ πρώτη χω- 18
ρὶς αἵματος ἐγκεκαίνισται. λαληθείσης γὰρ πά- 19 Ex 24,3ss
σης ἐντολῆς κατὰ [τὸν] νόμον ὑπὸ Μωϋσέως
παντὶ τῷ λαῷ, λαβὼν τὸ αἷμα τῶν μόσχων
καὶ τῶν τράγων μετὰ ὕδατος καὶ ἐρίου κοκκίνου
καὶ ὑσσώπου, αὐτό τε τὸ βιβλίον καὶ πάντα Lv 14,4 Nu 19,6
τὸν λαὸν ἐράντισεν, ⁱλέγων· *τοῦτο τὸ αἷμα τῆς* 20 Ex 24,6ss Mt 26,28
διαθήκης ἧς ἐνετείλατο πρὸς ὑμᾶς ὁ Θεός. καὶ
τὴν σκηνὴν δὲ καὶ πάντα τὰ σκεύη τῆς λειτουρ- 21 Lv 8,15.19
γίας τῷ αἵματι ὁμοίως ἐράντισεν. καὶ σχεδὸν 22 Lv 17,11 E 1,7
ἐν αἵματι πάντα καθαρίζεται κατὰ τὸν νόμον,
καὶ χωρὶς αἱματεκχυσίας οὐ γίνεται ἄφεσις.

---

13 ~ ταυρων ... τραγων C 33sss 81 917s 181ss 623 460 69 794ss 2127-1611 257* K[r] syh ar Ef Ath Cy | **14** αιωνιου] αγιου C[c]P 326 81 D* 88 547 462 206 216 35 lat syi[l] bo Did Χρ Ef | θω 1⌒2 *P*[46] | ημων As*P D* 1912 5 241 38 218 1831 378 506 K syp bo Ef Ath Thdt | ζωντι+κ. αληθινω AP 104 bo Χρ | **16** διατιθεμ. I 917s 88 1912 5 794 2127s 38 552s | **17** μηποτε] μη τοτε S* D* | **19** τον[1] *P*[46] S[c]ss 33s 81 D* 1912 489s 547s 2127ss 255 1518* L | κ. τ. τραγων > *P*[46] S[c] 1739 Ψ 917sss 623ss 547s 1319 al. 242 2298 1518* 506s KL sy |

8,5 23 Ἀνάγκη οὖν τὰ μὲν ὑποδείγματα τῶν ἐν
τοῖς οὐρανοῖς τούτοις καθαρίζεσθαι, αὐτὰ δὲ
τὰ ἐπουράνια κρείττοσιν θυσίαις παρὰ ταύτας.
9,11s; 1 J 2,1 24 οὐ γὰρ εἰς χειροποίητα εἰσῆλθεν ἅγια Χριστός,
ἀντίτυπα τῶν ἀληθινῶν, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν
οὐρανόν, νῦν ἐμφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τοῦ
25 Θεοῦ ὑπὲρ ἡμῶν· οὐδ' ἵνα πολλάκις προσφέρῃ
ἑαυτόν, ὥσπερ ὁ ἀρχιερεὺς εἰσέρχεται εἰς τὰ
9,12 26 ἅγια κατ' ἐνιαυτὸν ἐν αἵματι ἀλλοτρίῳ, ἐπεὶ
1 C 10,11 G 4,4 ἔδει αὐτὸν πολλάκις παθεῖν ἀπὸ καταβολῆς
κόσμου. νυνὶ δὲ ἅπαξ ἐπὶ συντελείᾳ τῶν αἰώ-
νων εἰς ἀθέτησιν τῆς ἁμαρτίας διὰ τῆς θυσίας
Gn 3,19 27 αὐτοῦ πεφανέρωται. καὶ καθ' ὅσον ἀπόκειται
τοῖς ἀνθρώποις ἅπαξ ἀποθανεῖν, μετὰ δὲ τοῦ-
10,10-14 28 το κρίσις, ˈοὕτως καὶ ὁ Χριστός, ἅπαξ προσ-
Is 53,12 Ph 3,20 ενεχθεὶς εἰς τὸ ***πολλῶν ἀνενεγκεῖν ἁμαρτίας***, ἐκ
2 T 4,8 1 P 2,24 δευτέρου χωρὶς ἁμαρτίας ὀφθήσεται τοῖς αὐτὸν
ἀπεκδεχομένοις εἰς σωτηρίαν.
8,5; 7,19 **10** Σκιὰν γὰρ ἔχων ὁ νόμος τῶν μελλόντων
ἀγαθῶν, οὐκ αὐτὴν τὴν εἰκόνα τῶν πραγμά-
των, κατ' ἐνιαυτὸν ταῖς αὐταῖς θυσίαις ἃς προσ-
φέρουσιν εἰς τὸ διηνεκὲς οὐδέποτε δύναται τοὺς
2 προσερχομένους τελειῶσαι· ἐπεὶ οὐκ ἂν ἐπαύ-
σαντο προσφερόμεναι διὰ τὸ μηδεμίαν ἔχειν
ἔτι συνείδησιν ἁμαρτιῶν τοὺς λατρεύοντας ἅπαξ
Lv 16,21 3 κεκαθαρισμένους; ἀλλ' ἐν αὐταῖς ἀνάμνησις
10,11 4 ἁμαρτιῶν κατ' ἐνιαυτόν· ἀδύνατον γὰρ αἷμα

23 καθαριζεται 1739 424^c D | **25** αγια + τ. αγιων S^c 1912 489 69s ar sa | **26** $της^1$ SA 33s 104 1175s] > P^{46} rel. | τ. αμαρτιας] αμαρτιων D^{1*} Aug ($Ωρ^1$) | **28** σωτηρ. + δια πιστεως AP 81 1898 (1611) syh, ~ 69s 256ss 436s 440 823 | **10,1** ουκ αυτην] κ. την P^{46} Ef | ας] αις H D* 88 623ss 1873s 547 263 257 L, > P^{46*} A 33 1611 2005 sy ar | διηνεκες + αι A^c 1319 1245s syh ar Ef | δυναται] -νανται Ssss 424^c 33s 104 1175s D^c 1912 489 920s 177sss al. 522 296^s 440^s 1611^s 257 913-639 sy ar co Or Ef | **2** ουκ > 1739 H* 263 206s 1245s vg^1 syh Ef | ουκ αν] καν P^{46} 1518 | **3** ενιαυτ. + γινεται D* 330 440 823 vg ar Ef |

Necesse est ergo exemplaria quidem cae- 23
lestium his mundari, ipsa autem caelestia me-
lioribus hostiis quam istis. Non enim in ma- 24
nufacta Sancta Iesus introivit exemplaria ve-
rorum sed in ipsum caelum, ut appareat nunc
vultui Dei pro nobis, neque ut saepe offerat 25
semet ipsum, quemadmodum pontifex intrat in
Sancta per singulos annos in sanguine alieno;
alioquin oportebat eum frequenter pati ab ori- 26
gine mundi: nunc autem semel in consumma-
tione saeculorum ad destitutionem peccati per
hostiam suam apparuit. Et quemadmodum sta- 27
tutum est hominibus semel mori, post hoc
autem iudicium, sic et Christus semel oblatus 28
est ad multorum exhaurienda peccata, secundo
sine peccato apparebit exspectantibus se in sa-
lutem.

Umbram enim habens lex futurorum bo- 10
norum, non ipsam imaginem rerum, per sin-
gulos annos eisdem ipsis hostiis, quas offerunt
indesinenter, numquam potest accedentes per-
fectos facere: alioquin cessassent offerri: ideo 2
quod nullam haberent ultra conscientiam pec-
cati cultores semel mundati: sed in ipsis com- 3
memoratio peccatorum per singulos annos fit.
Impossibile enim est sanguine taurorum et hir- 4

---

24 manu factis sanctis AFMssBV(Z) | introiit *codd. pl.* | verorum] verborum F(M), virorum G°H | **26** destructionem DRWiB | **28** est > *codd. pl.* | se > FR | **10,1** umbra FRZ* | ~ bonor. futur. *codd.* | **2** alioquin + non AFZB, nonne DWi, nondum R, nec d | **4** sanguinem FMZ* |

---

23 Hb 8,5 | **24** Hb 9,11s | **26** 1 C 10,11; G 4,4; 1 P 1,20; Hb 1,3 | **27** Gn 3,19 | **28** Hb 9,12; 10,10-14; R 6,10; 1 P 2,24; Is 53,12; Ph 3,20; 2 T 4,8 | **10,1** Hb 8,5; 7,18s; C 2,17 | **3** Lv 16,21 | **4** Hb 7,18s; 10,11; Is 1,11ss

5 corum auferri peccata. Ideo ingrediens mun-
dum dicit:

Hostiam et oblationem noluisti, corpus au-
tem aptasti mihi;
6 *holocautomata pro peccato non tibi placu-*
erunt.
7 [1]*Tunc dixi: Ecce venio.*
In capite libri scriptum est de me:
Ut faciam, Deus, voluntatem tuam.

8 Superius dicens: *Quia hostias et oblationes*
et holocautomata pro peccato noluisti, nec pla-
cita sunt tibi, quae secundum legem offerun-
9 tur, [1]*tunc dixi: Ecce venio, ut faciam, Deus,*
voluntatem tuam, aufert primum, ut sequens
10 statuat. In qua voluntate sanctificati sumus per
oblationem corporis Iesu Christi semel.
11 Et omnis quidem sacerdos praesto est co-
tidie ministrans et easdem saepe offerens hos-
tias, quae numquam possunt auferre peccata.
12 Hic autem unam pro peccatis offerens hostiam in
13 sempiternum *sedet in dextera Dei,* de cetero ex-
spectans *donec ponantur inimici eius scabellum*
14 *pedum eius.* Una enim oblatione consummavit in
15 sempiternum sanctificatos. Contestatur autem
nos et Spiritus sanctus. Postquam enim dixit:

---

5 autem > FM
aptasti] perfecisti B
6.8 holocaustom. *codd. pl.*] + et *codd. pl.*
6 placuer.] placuit AFMRV d, placebit WiB
7 capitulo F
9 dixit A-M d
10 ~ Chr. Iesu F-Z*B] + in AFMRZB f
12 sedit AMRs(Z)V
14 unam oblationem RZss(FM)
15 autem nos] et nobis D(WiZ* d)

---

5 Ps 39,7ss | **9** Mt 26,39.42; J 6,38; G 1,4 | **10** E 5,2; Hb 9,28 | **11** Ex 29,38-42 | **12** Hb 9,28 | **13** Hb 1,13; Ps 109,1 | **14** Hb 10,12; 7,25

ταύρων καὶ τράγων ἀφαιρεῖν ἁμαρτίας. Διὸ 5 Ps 39,7ss
εἰσερχόμενος εἰς τὸν κόσμον λέγει·
θυσίαν καὶ προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας,
σῶμα δὲ κατηρτίσω μοι·
ὁλοκαυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ εὐδό- 6
κησας, ¹*τότε εἶπον· ἰδοὺ ἥκω,* 7
ἐν κεφαλίδι βιβλίου γέγραπται περὶ ἐμοῦ,
τοῦ ποιῆσαι ὁ Θεὸς τὸ θέλημά σου.
ἀνώτερον λέγων ὅτι *θυσίας καὶ προσφορὰς καὶ* 8
ὁλοκαυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ ἠθέλησας
οὐδὲ εὐδόκησας, αἵτινες κατὰ νόμον προσφέ-
ρονται, ¹τότε εἴρηκεν· *ἰδοὺ ἥκω τοῦ ποιῆσαι τὸ* 9
θέλημά σου. ἀναιρεῖ τὸ πρῶτον ἵνα τὸ δεύτερον
στήσῃ. ἐν ᾧ θελήματι ἡγιασμένοι ἐσμὲν διὰ τῆς 10 9,12.28
προσφορᾶς τοῦ σώματος Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐφάπαξ.
Καὶ πᾶς μὲν ἱερεὺς ἕστηκεν καθ' ἡμέραν 11 Ex 29,38 Hb 10,1.4
λειτουργῶν καὶ τὰς αὐτὰς πολλάκις προσφέρων
θυσίας, αἵτινες οὐδέποτε δύνανται περιελεῖν
ἁμαρτίας. οὗτος δὲ μίαν ὑπὲρ ἁμαρτιῶν προσ- 12 10,14
ενέγκας θυσίαν εἰς τὸ διηνεκὲς *ἐκάθισεν ἐν*
δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ, τὸ λοιπὸν ἐκδεχόμενος *ἕως τε-* 13 Ps 109,1
θῶσιν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν
αὐτοῦ. μιᾷ γὰρ προσφορᾷ τετελείωκεν εἰς τὸ 14 10,12
διηνεκὲς τοὺς ἁγιαζομένους. Μαρτυρεῖ δὲ ἡμῖν 15
καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· μετὰ γὰρ τὸ εἰρηκέναι·

---

5 σωμα] ωτα syh[m] | **6** ολοκαυτωμα P[46] D | ευδοκ.] εξζητησας (Ψ) 1836 623* syp | **7** γεγρ. + γαρ P[46] D[I*] | σου + ηβουληθης αν I | **8** θυσιας, προσφορας S*ss 33s 1175 D* 337 38 lat syp ar bo] -ιαν, -ραν I rel. | **9** ποιησαι + ο θς S° 1739 104 81 1912 489 919-462 2127[s] 206[r] 913[s] L* vg syph[+] ar | **10** εσμεν + οι 326 917-915 623-927 920-919 177-2127 al. 242[r] 257[s] K[r] | σωματ.] αιματος D* | **11** ιερευς P[46.13] Ef Χρ Euth[s]] * αρχιερευς CsP 104 917-88 623s al. 920 69ss al. 206ss 216* 221 syph[+] ar sa Cy | **12** ουτος] αυτος 104s * 917[s] 623-467 920-69 al. 206[r] 257[s] L[r] | εκ δεξιων A 104 Ath | **15** ειρηκ. P[46.13] S-6 33ss 1175s D 1912 2127-38 1518[s] lat sy co Ef] προειρηκ. rel. |

8,10 16 *αὕτη ἡ διαθήκη ἣν διαθήσομαι πρὸς αὐτοὺς*
Jr 31,33 *μετὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας, λέγει Κύριος·*
διδοὺς νόμους μου ἐπὶ καρδίας αὐτῶν,
καὶ ἐπὶ τὴν διάνοιαν αὐτῶν ἐπιγράψω αὐτούς,
8,12 17 *καὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν* καὶ τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν
Jr 31,34 18 *οὐ μὴ μνησθήσομαι ἔτι.* ὅπου δὲ ἄφεσις τού-
των, οὐκέτι προσφορὰ περὶ ἁμαρτίας.
Mt 27,51 19 Ἔχοντες οὖν, ἀδελφοί, παρρησίαν εἰς τὴν
9,8 20 εἴσοδον τῶν ἁγίων ἐν τῷ αἵματι Ἰησοῦ, ἣν ἐν-
εκαίνισεν ἡμῖν ὁδὸν πρόσφατον καὶ ζῶσαν διὰ
τοῦ καταπετάσματος, τοῦτ' ἔστιν τῆς σαρκὸς
Zch 6,11ss Nu 12,7 21 αὐτοῦ, καὶ ἱερέα μέγαν ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ,
4,16 22 προσερχώμεθα μετὰ ἀληθινῆς καρδίας ἐν πλη-
Ex 36,25 E 5,26 ροφορίᾳ πίστεως, ῥεραντισμένοι τὰς καρδίας
ἀπὸ συνειδήσεως πονηρᾶς καὶ λελουσμένοι τὸ
4,14 23 σῶμα ὕδατι καθαρῷ· κατέχωμεν τὴν ὁμολογί-
αν τῆς ἐλπίδος ἀκλινῆ, – πιστὸς γὰρ ὁ ἐπαγγειλά-
13,1 24 μενος, – καὶ κατανοῶμεν ἀλλήλους εἰς παροξυσ-
3,13; 10,37 25 μὸν ἀγάπης καὶ καλῶν ἔργων, μὴ ἐγκαταλεί-
ποντες τὴν ἐπισυναγωγὴν ἑαυτῶν, καθὼς ἔθος
τισίν, ἀλλὰ παρακαλοῦντες, καὶ τοσούτῳ μᾶλλον
ὅσῳ βλέπετε ἐγγίζουσαν τὴν ἡμέραν.
6,4-8 26 Ἑκουσίως γὰρ ἁμαρτανόντων ἡμῶν, μετὰ
1 T 2,4 τὸ λαβεῖν τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, οὐκέτι
Is 26,11 Ο' 27 περὶ ἁμαρτιῶν ἀπολείπεται θυσία, φοβερὰ δέ

---

16 αυτη + δε P^{13} D[I]* vg Amb | τ. διανοιαν $P^{46.13}$ S-6 33s 104 1175s I D[I]* 1912 1827 547 vg] των διανοιων rel. Ef | **17** *inc.* υστερον λεγει 1739 104 1912 489 547s 69s al. 242 216 1518 1610ss ar sa syh[m] (1611 2005 syh*) | αυτων[4] > $P^{46.13}$ 33s 81s D* lat | μνησθω P^{46} Psss 917 rel. | **18** τουτων > S* r syp ar | ουκετι + opus est syp ar Ef | **22** τω σωματι P 1898 623 460s 1319ss 38* 206* 2 440 1149s 378 | **23** κατεχομ. 6 Psss 917 181* 623s 1835ss 69s al. 1891 440 1518 1245 383 378 | ελπιδ.] πιστεως Ψ 1898 1245, + ημων S* vg syp | **24** εκ παροξισμου P^{46} | **25** παρακαλ. + εαυτους 33 1610 syp | οσον S* 242 1518 K | **26** γαρ > P^{46} | αμαρτιας P^{46} 81* D 206 |

Hoc autem testamentum, quod testabor ad illos 16
post dies illos, dicit Dominus, dando leges meas
in cordibus eorum, et in mentibus eorum su-
perscribam eas; et peccatorum et iniquitatum 17
eorum *iam non recordabor amplius.* Ubi au- 18
tem horum remissio, iam non est oblatio pro
peccato.

10,19-12,29 **Exhortatio perseverantiae in fide**

10,19-39 *Dei iustitia, fidelium constantia*

Habentes itaque, fratres, fiduciam in introitu 19
Sanctorum in sanguine Christi, quam initiavit 20
nobis viam novam et viventem per velamen,
id est carnem suam, ¹et sacerdotem magnum 21
super domum Dei, accedamus cum vero corde 22
in plenitudine fidei, aspersi corda a conscientia
mala et abluti corpus aqua munda, teneamus 23
spei nostrae confessionem indeclinabilem, fi-
delis enim est qui repromisit ¹et consideremus 24
invicem in provocationem caritatis et bono-
rum operum, non deserentes collectionem nos- 25
tram, sicut consuetudinis est quibusdam, sed
consolantes, et tanto magis quanto videritis
adpropinquantem diem.

Voluntarie enim peccantibus nobis post ac- 26
ceptam notitiam veritatis, iam non relinquitur
pro peccatis hostia, terribilis autem quaedam 27

---

16 mentibus V] mente AFMR, -tes DB, -tem f, sensibus H | **18** est > *codd.* f | **20** vivent.] venientem DZ* | **21** super] ad DWi, in domo Z* d | **24** et[1] + non F | **25** ~ est consuetud. *codd.* (f) | **26** derelinquitur FM | **27** quaedam] quidam FM

---

16 Hb 8,10; Jr 31,33 | **17** Hb 8,12; Jr 31,34 | **19** Mt 27,51 | **20** J 14,6 | **21** Zch 6,11ss; Nu 12,7 | **22** Hb 4,16; Ez 36,25; E 5,26 | **23** Hb 3,1.6; 4,14; 1 C 1,9; 1 Th 5,24 | **24** Hb 13,1 | **25** 2 Th 2,1; Hb 10,37 | **26** Hb 6,4-8; 2 T 3,7; 2 P 2,21 | **27** Is 26,11 O'

exspectatio iudicii, *et ignis aemulatio, quae con-*
28 *sumptura est adversarios*. Irritam quis faciens
legem Moysi sine ulla miseratione *duobus vel*
29 *tribus testibus moritur*. Quanto magis putatis
deteriora mereri supplicia qui Filium Dei con-
culcaverit et *sanguinem testamenti* pollutum
duxerit, in quo sanctificatus est, et spiritui gra-
30 tiae contumeliam fecerit? Scimus enim qui
dixit: *Mihi vindicta, et ego retribuam*. Et ite-
rum: *Quia iudicabit Dominus populum suum*.
31 Horrendum est incidere in manus Dei viventis.
32 Rememoramini autem pristinos dies, in qui-
bus illuminati magnum certamen sustinuistis
33 passionum: et in altero quidem opprobriis et
tribulationibus spectaculum facti, in altero au-
34 tem socii taliter conversantium effecti. Nam et
vinctis compassi estis, et rapinam bonorum
vestrorum cum gaudio suscepistis cognoscen-
tes vos habere meliorem et manentem sub-
35 stantiam. Nolite itaque amittere confidentiam
vestram, quae magnam habet remunerationem.
36 Patientia enim vobis necessaria est, ut volun-
tatem Dei facientes reportetis promissionem.
37 *Adhuc enim modicum aliquantulum,*
qui venturus est veniet et non tardabit.

---

28 testibus > A | **30** vindictam ADR[r] d f | et > A FMR | retrib.] reddam AFM-WiZ[c]V d (f) | **33** expectaculum FM | conversant. + estis DWiZ | **36** ut] et FMR | **37** aliquantulumque DZ*, quantulum AG R f] + donec DWiZ*d | tardavit AFMRZ*

---

28 Nu 15,30; 35,30; Dt 17,6 | **29** Ex 24,8; Hb 2,3; 19,25.29; Mt 26,28 | **30** Dt 32,35s; Ps 134,14; R 12,19 | **31** Hb 12,29; L 12,5 | **32** Hb 6,4.10 | **33** 1 C 4,9 | **34** Mt 6,20; 19,21.29 | **35** Hb 11,6 | **36** Hb 6,12 | **37** Hb 10,25; Is 26,20; Hab 2,3; L 21,28; Ja 5,8

τις ἐκδοχὴ κρίσεως *καὶ πυρὸς ζῆλος ἐσθίειν*
μέλλοντος τοὺς ὑπεναντίους. ἀθετήσας τις νόμον 28 Nu 15,30; 35,30
Μωϋσέως χωρὶς οἰκτιρμῶν *ἐπὶ δυσὶν ἢ τρισὶν* Dt 17,6
μάρτυσιν ἀποθνήσκει· πόσῳ δοκεῖτε χείρονος 29 2,3
ἀξιωθήσεται τιμωρίας ὁ τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ κα-
ταπατήσας καὶ *τὸ αἷμα τῆς διαθήκης* κοινὸν Ex 24,8
ἡγησάμενος, ἐν ᾧ ἡγιάσθη, καὶ τὸ πνεῦμα τῆς
χάριτος ἐνυβρίσας. οἴδαμεν γὰρ τὸν εἰπόντα· 30 Dt 32,35s Ps 134,14
ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀνταποδώσω. καὶ πάλιν· R 12,19
κρινεῖ Κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ. φοβερὸν τὸ ἐμ- 31 12,29
πεσεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος.

Ἀναμιμνῄσκεσθε δὲ τὰς πρότερον ἡμέρας, 32 6,4
ἐν αἷς φωτισθέντες πολλὴν ἄθλησιν ὑπεμείνατε
παθημάτων, τοῦτο μὲν ὀνειδισμοῖς τε καὶ θλί- 33 1 C 4,9
ψεσιν θεατριζόμενοι, τοῦτο δὲ κοινωνοὶ τῶν
οὕτως ἀναστρεφομένων γενηθέντες. καὶ γὰρ 34
τοῖς δεσμίοις συνεπαθήσατε, καὶ τὴν ἁρπαγὴν
τῶν ὑπαρχόντων ὑμῶν μετὰ χαρᾶς προσεδέ-
ξασθε, γινώσκοντες ἔχειν ἑαυτοὺς κρείσσονα Mt 6,20; 19,21.29
ὕπαρξιν καὶ μένουσαν. Μὴ ἀποβάλητε οὖν τὴν 35 11,6
παρρησίαν ὑμῶν, ἥτις ἔχει μεγάλην μισθαπο-
δοσίαν. ὑπομονῆς γὰρ ἔχετε χρείαν, ἵνα τὸ θέ- 36 6,12; L 21,19
λημα τοῦ Θεοῦ ποιήσαντες κομίσησθε τὴν ἐπαγ-
γελίαν.

37 *ἔτι γὰρ μικρὸν ὅσον ὅσον,* 10,25 Is 26,20
ὁ ἐρχόμενος ἥξει καὶ οὐ χρονιεῖ. Hab 2,3 L 21,28 Ja 5,8

---

27 ζηλος > I | **28** οικτιρ. + κ. δακρυων D* syh⁺ | **29** ποσω + μαλλον K d r vg (Ef) | **30** ανταποδωσω + λεγει Κς A 104s 81 917-1319 1311 rel. r syh ar | **32** ημερ. + υμων P^{13} S* 1739 33 1175s 1912 69s 436 bo | **34** δεσμιοις P^{13} A 33 104 81ᶜ 424ᶜ H D* 1912 241 635 1245s vg sy ar co Ef Χρ] -μοις P^{46} Ψ 81* 256, -μοις μου rel. (d) | εαυτοις Ψss D¹ 917sss 489 920 pl. 206ʳ 257 rel. | υπαρξιν P^{46} S*A 33 104 1175 D* lat co Cl Ωρ¹] + εν ουρανοις rel. Ef | **37** γαρ > P^{13} | οσον² > P^{46*} 6 326 917 181s 623 920 547 436s al. 429s 823 1245s 1610 r Eus | *οσον οσον ο*] *οθεν* D¹* | χρονισει $P^{46.13}$ S* D* |

Hab 2,4 38 *ὁ δὲ δίκαιός μου ἐκ πίστεως ζήσεται,*
R 1,17 G 3,11 *καὶ ἐὰν ὑποστείληται, οὐκ εὐδοκεῖ ἡ ψυχή*
μου ἐν αὐτῷ.
39 ἡμεῖς δὲ οὐκ ἐσμὲν ὑποστολῆς εἰς ἀπώλειαν,
ἀλλὰ πίστεως εἰς περιποίησιν ψυχῆς.
3,14; 2 C 5,7 11 Ἔστιν δὲ πίστις ἐλπιζομένων ὑπόστασις,
2 πραγμάτων ἔλεγχος οὐ βλεπομένων. ἐν ταύτῃ
Gn 1 3 γὰρ ἐμαρτυρήθησαν οἱ πρεσβύτεροι. Πίστει νο-
οῦμεν κατηρτίσθαι τοὺς αἰῶνας ῥήματι Θεοῦ,
εἰς τὸ μὴ ἐκ φαινομένων τὸ βλεπόμενον γεγονέ-
Gn 4,4 4 ναι. Πίστει πλείονα θυσίαν Ἄβελ παρὰ Κάϊν
Mt 23,35 προσήνεγκεν τῷ Θεῷ, δι᾽ ἧς ἐμαρτυρήθη εἶναι
δίκαιος, μαρτυροῦντος *ἐπὶ τοῖς δώροις αὐτοῦ*
τοῦ Θεοῦ, καὶ δι᾽ αὐτῆς ἀποθανὼν ἔτι λαλεῖ.
Gn 5,24 5 Πίστει Ἐνὼχ μετετέθη τοῦ μὴ ἰδεῖν θάνατον,
Sap 4,10 Sir 44,16 καὶ *οὐχ ηὑρίσκετο διότι μετέθηκεν αὐτὸν ὁ Θεός.*
πρὸ γὰρ τῆς μεταθέσεως μεμαρτύρηται *εὐαρε-*
7,25; 10,35 6 *στηκέναι τῷ Θεῷ*· χωρὶς δὲ πίστεως ἀδύνατον
εὐαρεστῆσαι· πιστεῦσαι γὰρ δεῖ τὸν προσερχό-
μενον τῷ Θεῷ, ὅτι ἔστιν καὶ τοῖς ἐκζητοῦσιν
Gn 6,8s. 7 αὐτὸν μισθαποδότης γίνεται. Πίστει χρηματι-
13-22; 7,1 σθεὶς Νῶε περὶ τῶν μηδέπω βλεπομένων, εὐλα-
R 4,20; 3,22.24 βηθεὶς κατεσκεύασεν κιβωτὸν εἰς σωτηρίαν τοῦ
οἴκου αὐτοῦ, δι᾽ ἧς κατέκρινεν τὸν κόσμον, καὶ
τῆς κατὰ πίστιν δικαιοσύνης ἐγένετο κληρονόμος.
Gn 12,1.4 8 Πίστει καλούμενος Ἀβραὰμ ὑπήκουσεν ἐξ-
ελθεῖν εἰς τόπον ὃν ἤμελλεν λαμβάνειν εἰς

---

38 μου[1] P^{46} SAs 33 257s H* 1898 1831 r vg ar sa] > P^{13} I rel. syi co | πιστ. + μου D* 1518* sy Eus | **39** υποστολης > P^{46} | **11,1** ~ πραγ. αποστασις P^{13} | **2** ταυτη] αυτη P^{13} 104 1908 | **3** τα βλεπομενα 6 Ψss 81 917-263 1311sss 206 rel. K^r vg sy ar Ef | **4** τω θω > P^{13} Cl | του θυ] τω θω S*A 33 104ss D* 1836 1311 | λαλει $P^{46 \cdot 13}$ SAss 33 81 88 623 256ss al. 206 323 1610] -ειται rel. | **5** μετετεθηκεν P^{46} S* 326 D^c 256 491 1611 383 506s (623s 337 257) | μεταθεσεως + αυτου Ψss 917-263 642 rel. syh ar Ef | **6** τω > S* 33 326 I D^c 1912 489 Ath | **8** πιστει + ο P^{46} As 33 D* 467 2127s vg ar co] εις[1] P^{46} S*A 33-81 D* 920] + τον rel. |

iustus autem meus ex fide vivit. 38
quod si subtraxerit se, non placebit ani-
mae meae.

Nos autem non sumus subtractionis filii in per- 39
ditionem, sed fidei in adquisitionem animae.

11,1-40 *Testes fidei efficacis*

Est autem fides sperandarum substantia 11
rerum, argumentum non apparentium. In hac 2
enim testimonium consecuti sunt senes. Fide 3
intellegimus aptata esse saecula verbo Dei, ut
ex invisibilibus visibilia fierent. Fide plurimam 4
hostiam Abel quam Cain obtulit Deo, per
quam testimonium consecutus est esse iustus
testimonium perhibente muneribus eius Deo,
et per illam defunctus adhuc loquitur. Fide 5
Henoch translatus est ne videret mortem, *et*
non inveniebatur, quia transtulit illum Deus;
ante translationem enim testimonium habuit
placuisse Deo. Sine fide autem impossibile est 6
placere Deo. Credere enim oportet accedentem
ad Deum quia est et inquirentibus se remu-
nerator sit. Fide Noe responso accepto de iis, 7
quae adhuc non videbantur, metuens aptavit
arcam in salutem domus suae, per quam dam-
navit mundum, et iustitiae, quae per fidem
est, heres est institutus.

Fide qui vocatur Abraham oboedivit in lo- 8
cum exire, quem accepturus erat in heredita-

---

39 filii > ARZ* d f | **11,1** sperandorum AFMR | parentum AFMZ*(ZcBV f) | **2** haec FM | sunt + nostri DWi | seniores f d | **3** non ex visibil. D | **5** Enoc FD Wi | habebat AFMRZc | **6** Deo > AV d | sit] fit AF MRZcBV, > DZ* f | **7** institut.] constitutus D f, factus Z, + effectus ZcV | **8** qui vocatur] *cum vocaretur

---

38 Hb 2,4; R 1,17; G 3,11 | **39** L 21,19; 1 P 1,9 | **11,1** Hb 3,14; 2 C 4,18; 5,7; R 8,24 | **2** Hb 11,39 | **3** Gn 1 | **4** Gn 4,4; Mt 23,35 | **5** Gn 5,24 | **6** R 10,14 | **7** Gn 6,8s.13-22; 7,1; 9,1; R 3,22.24 | **8** Gn 12,1.4

9 tem, et exiit, nesciens quo iret. Fide demo-
ratus est in terra repromissionis tamquam in
aliena, in casulis habitando cum Isaac et Iacob
10 coheredibus repromissionis eiusdem. Exspecta-
bat enim fundamenta habentem civitatem, cuius
11 artifex et conditor Deus. Fide et ipsa Sarra ste-
rilis virtutem in conceptionem seminis accepit,
etiam praeter tempus aetatis quoniam fidelem
12 credidit esse eum qui repromiserat. Propter
quod et ab uno orti sunt, et hoc emortuo,
tamquam sidera caeli in multitudinem et sicut
harena, quae est ad oram maris innumerabilis.
13 Iuxta fidem defuncti sunt omnes isti, non
acceptis repromissionibus, sed a longe eas adspi-
cientes et salutantes et confitentes, quia *pere-*
14 *grini et hospites* sunt super terram. Qui enim
haec dicunt, significant se patriam inquirere.
15 Et si quidem ipsius meminissent de qua ex-
16 ierunt, habebant utique tempus revertendi. Nunc
autem meliorem appetunt, id est caelestem.
Ideo non confunditur Deus vocari Deus eorum;
paravit enim illis civitatem.
17 Fide *obtulit Abraham Isaac, cum tentare-*
tur, et unigenitum offerebat, qui susceperat

---

9 moratus AFM^c^Z*CB f | alienam DZ* | **11** Sarra *codd. pl.* | sterelis AFRZV | in] et FM | eum > A-Wi BV f | promiserat A-WiB f | **12** hoc>FM | hac emortua DWi* | **13** isti] iusti FD | **15** ipsius] illius AFM RZss d f (Wi) | **16** caelestis F(M)

---

9 Gn 23,4; 26,3; 35,12
10 Ap 21,14.19s; Hb 12,22
11 Gn 17,19; 21,2; R 4,19s
12 Gn 15,5; 22,17; 32,12; Ex 32,13
13 Hb 11,39; Gn 49,18; Ps 38,13; 1 Par 29,15; Gn 23,4; 47,9; 1 P 1,1; 2,11
16 Ex 3,6; Mt 22,32; J 14,2
17 Gn 22; Ja 2,21

κληρονομίαν, καὶ ἐξῆλθεν μὴ ἐπιστάμενος ποῦ
ἔρχεται. Πίστει παρῴκησεν εἰς γῆν τῆς ἐπαγ- 9 Gn 23,4; 26,3; 35,12
γελίας ὡς ἀλλοτρίαν, ἐν σκηναῖς κατοικήσας,
μετὰ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ τῶν συγκληρονόμων
τῆς ἐπαγγελίας τῆς αὐτῆς· ἐξεδέχετο γὰρ τὴν 10
τοὺς θεμελίους ἔχουσαν πόλιν, ἧς τεχνίτης καὶ
δημιουργὸς ὁ Θεός. Πίστει καὶ αὐτὴ Σάρρα 11 Gn 17,19; 21,2 Sir 44,21s
δύναμιν εἰς καταβολὴν σπέρματος ἔλαβεν καὶ
παρὰ καιρὸν ἡλικίας, ἐπεὶ πιστὸν ἡγήσατο τὸν
ἐπαγγειλάμενον. διὸ καὶ ἀφ᾽ ἑνὸς ἐγενήθησαν, 12 R 4,19 Gn 15,5; 22,17; 32,12
καὶ ταῦτα νενεκρωμένου, *καθὼς τὰ ἄστρα τοῦ*
οὐρανοῦ τῷ πλήθει, *καὶ ὡς ἡ ἄμμος ἡ παρὰ*
τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης ἡ ἀναρίθμητος.

Κατὰ πίστιν ἀπέθανον οὗτοι πάντες, μὴ 13 Ps 38,13 1 Par 29,15 Gn 23,4; 47,9 1 P 1,1; 2,11
κομισάμενοι τὰς ἐπαγγελίας, ἀλλὰ πόρρωθεν
αὐτὰς ἰδόντες καὶ ἀσπασάμενοι, καὶ ὁμολογή-
σαντες ὅτι *ξένοι καὶ παρεπίδημοί* εἰσιν *ἐπὶ τῆς*
γῆς. οἱ γὰρ τοιαῦτα λέγοντες ἐμφανίζουσιν ὅτι 14
πατρίδα ἐπιζητοῦσιν. καὶ εἰ μὲν ἐκείνης ἐμνη- 15
μόνευον ἀφ᾽ ἧς ἐξέβησαν, εἶχον ἂν καιρὸν ἀνα-
κάμψαι· νῦν δὲ κρείττονος ὀρέγονται, τοῦτ᾽ 16 Ex 3,6 Mc 12,26s
ἔστιν ἐπουρανίου. διὸ οὐκ ἐπαισχύνεται αὐτοὺς
ὁ Θεὸς Θεὸς ἐπικαλεῖσθαι αὐτῶν· ἡτοίμασεν
γὰρ αὐτοῖς πόλιν.

Πίστει *προσενήνοχεν Ἀβραὰμ τὸν Ἰσαὰκ* 17 Gn 22 Ja 2,21 Sap 10,5 Sir 44,21
πειραζόμενος, καὶ *τὸν μονογενῆ* προσέφερεν ὁ

---

9 πιστει] και D* | παρωκησ. + Αβρααμ P 104s D^c 1836 69 330 1319 al. 429 242 440 491s 1245 | **11** Σαρρα + στειρα ουσα P 1912 489 1319ss 1311ss 1518* 1610 sy ar, στειρα P^{46} Ψs D* 378, η στειρα 1739 81 D^c 88 1827 69s vg co | ελαβ. + εις το τεκνωσαι P 81 D* 69s 436 1245s syh ar | ηλικιας + ετεκεν P 104s 917-642 206 rel. K^r sy ar Ef | **12** εγεννηθ. SΨ 1739 D^c 1898-915 1838* 920 rel. pl. sy ar co | η παρα το χειλ. > P^{46*} Ψ D* | **13** κομισ.] λαβοντες P^{46} 1739 Ψs D 1898sss 623-263 642 rel., προσδεξαμενοι A | **15** μνημονευουσιν P^{46} S* 1739* Ψ 81 (D*) 436 2005 | εξεβησ. P^{46} S*As 33s 1175s D* 919 436] εξηλθον rel. | **17** Αβρ. > P^{46} Ψ 2005 syh+ |

Gn 21,12 18 τὰς ἐπαγγελίας ἀναδεξάμενος, πρὸς ὃν ἐλαλήθη
R 4,17 19 ὅτι *ἐν Ἰσαὰκ κληθήσεταί σοι σπέρμα*, ˈλογισά-
μενος ὅτι καὶ ἐκ νεκρῶν ἐγείρειν δυνατὸς ὁ
Θεός· ὅθεν αὐτὸν καὶ ἐν παραβολῇ ἐκομίσατο.
Gn 27,27ss. 39s 20 Πίστει καὶ περὶ μελλόντων εὐλόγησεν Ἰσαὰκ
Gn 48,15s; 47,31 21 τὸν Ἰακὼβ καὶ τὸν Ἠσαῦ. Πίστει Ἰακὼβ ἀ-
ποθνήσκων ἕκαστον τῶν υἱῶν Ἰωσὴφ εὐλό-
γησεν, *καὶ προσεκύνησεν ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς*
Gn 50,24 22 *ῥάβδου αὐτοῦ*. Πίστει Ἰωσὴφ τελευτῶν περὶ
τῆς ἐξόδου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐμνημόνευσεν
καὶ περὶ τῶν ὀστέων αὐτοῦ ἐνετείλατο.
Ex 2,2 23 Πίστει Μωϋσῆς γεννηθεὶς *ἐκρύβη τρίμηνον*
ὑπὸ τῶν πατέρων αὐτοῦ, διότι *εἶδον ἀστεῖον*
τὸ παιδίον, καὶ οὐκ ἐφοβήθησαν τὸ διάταγμα
Ex 2,10s 24 τοῦ βασιλέως. Πίστει *Μωϋσῆς μέγας γενόμε-*
νος ἠρνήσατο λέγεσθαι υἱὸς θυγατρὸς Φαραώ,
25 ˈμᾶλλον ἑλόμενος συγκακουχεῖσθαι τῷ λαῷ τοῦ
Θεοῦ ἢ πρόσκαιρον ἔχειν ἁμαρτίας ἀπόλαυσιν,
13,13 10,34s 26 ˈμείζονα πλοῦτον ἡγησάμενος τῶν Αἰγύπτου
Ps 88,51s; 68,10 θησαυρῶν τὸν ὀνειδισμὸν τοῦ Χριστοῦ· ἀπέ-
Ex 2,15;12,51 27 βλεπεν γὰρ εἰς τὴν μισθαποδοσίαν. Πίστει κατ-
έλιπεν Αἴγυπτον, μὴ φοβηθεὶς τὸν θυμὸν
τοῦ βασιλέως· τὸν γὰρ ἀόρατον ὡς ὁρῶν ἐκαρ-
Ex 12,12s 28 τέρησεν. Πίστει πεποίηκεν *τὸ πάσχα* καὶ τὴν
πρόσχυσιν *τοῦ αἵματος*, ἵνα μὴ *ὁ ὀλοθρεύων*
Ex 14,22.27 29 τὰ πρωτότοκα θίγῃ αὐτῶν. Πίστει διέβησαν
Jdt 5,12s Sap 10,18s τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν ὡς διὰ ξηρᾶς γῆς, ἧς

---

18 οτι > P^{46} Ps D* 917 1318ss 206 | **19** δυναται A D^c 256 255 1518^s | **20** και[1] P^{46} As 33 81 D* 88 919 69s 38 216* lat] > rel. | **22** τελευτ. + και P^{46} | **23** διαταγμα] δογμα A 623 | βασιλ. + πιστει μεγας γενομενος Μωυσης ανειλεν τ. Αιγυπτιον κατανοων τ. ταπεινωσιν τ. αδελφων αυτου D*E 1827 | **26** Αιγυπτου] εν Αιγυπτω A 33 104s 489s 920 226*ss 69 al. 206^r 1518 1245s 257s al. Cy^i Χρ, Αιγυπτιων 38 vg | **29** γης P^{46} As 33ss 1175s D* 1912 1835 1319ss 255 1518^s vg syp ar co Χρ] > rel. Ef |

repromissiones, [1]ad quem dictum est: *Quia in* 18
Isaac vocabitur tibi semen; arbitrans quia et a 19
mortuis suscitare potens est Deus; unde eum
et in parabolam accepit. Fide et de futuris be- 20
nedixit Isaac Iacob et Esau. Fide Iacob mo- 21
riens singulos filiorum Ioseph benedixit et
adoravit fastigium virgae eius. Fide Ioseph 22
moriens de profectione filiorum Israhel memo-
ratus est et de ossibus suis mandavit.

Fide Moyses natus occultatus est mensibus 23
tribus a parentibus suis, eo quod vidissent ele-
gantem infantem, et non timuerunt regis edic-
tum. Fide Moyses grandis factus negavit se 24
esse filium filiae Pharaonis, magis eligens 25
affligi cum populo Dei, quam temporalis pec-
cati habere iucunditatem, maiores divitias aes- 26
timans thesauro Aegyptiorum improperium
Christi; adspiciebat enim in remunerationem.
Fide reliquit Aegyptum non veritus animosi- 27
tatem regis; invisibilem enim tamquam videns
sustinuit. Fide celebravit pascha et sanguinis 28
effusionem, ne qui vastabat primitiva tangeret
eos. Fide transierunt mare rubrum tamquam 29
per aridam terram, quod experti Aegypti de-

---

19 arbitrans] cogitans Aug, certum aestimans d
a mortuis] mortuos DWi
parabola A-Wi f
21 adoravit + super D(Wi)
23 edictum + fide magnus fact. Moys. occidit Aegyptium considerans dolorem fratrum suorum d e
26 thensauros FM(R d)

---

18 Gn 21,12 | **19** R 4,17
20 Gn 27,28s; 39s
21 Gn 48,15s; 47,31 | **22** Gn 50,24
23 Ex 2,2 | **24** Ex 2,11s; A 7,23
26 Ps 68,10; 88,51s; Hb 10,34s
27 Ex 12,51 | **28** Ex 12,12s
29 Ex 14,22.27

30 vorati sunt. Fide muri Hiericho corruerunt cir-
31 cuitu dierum septem. Fide Rahab meretrix
non periit cum incredulis, excipiens explora-
tores cum pace.
32 Et quid adhuc dicam? Deficiet enim me
tempus enarrantem de Gedeon, Barac, Samson,
33 Iephte, David, Samuel, et prophetis; qui per
fidem vicerunt regna, operati sunt iustitiam,
adepti sunt repromissiones, obturaverunt ora
34 leonum, exstinxerunt impetum ignis, effuge-
runt aciem gladii, convaluerunt de infirmitate,
fortes facti sunt in bello, castra verterunt ex-
35 terorum, acceperunt mulieres de resurrectione
mortuos suos. Alii autem distenti sunt non sus-
cipientes redemptionem, ut meliorem inveni-
36 rent resurrectionem. Alii vero ludibria et ver-
bera experti, insuper et vincula et carceres;
37 lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, in occi-
sione gladii mortui sunt; circuierunt in melotis,
in pellibus caprinis, egentes, angustiati, adflicti;
38 quibus dignus non erat mundus: in solitu-
dinibus errantes, in montibus et speluncis et
39 in cavernis terrae. Et hi omnes testimonio fidei
40 probati non acceperunt repromissionem, Deo

---

30 ruerunt AFMRB d f | circumiti A, -cuiti F^{c}M, girati d | **31** Raab *codd. pl.* | pace + et alia via eiciens F^{c} | **32** narrantem] -rando Amb, -randi Aug | David + et A-MWiZB | Samuhel *codd. pl.* | prophetis + ananias, azarias, misahel, daniel, helias, helisaeus Z(W^{c}) | **33** devicerunt AF(D)RZ^{c}BV d | **34** evaluerunt d Amb | **36** et^{2} > DWiZ | **37** secti sunt > F* | circumierunt AZV d | **38** in^{2}] et AFMWi, + et DRZB

---

30 Jos 6,20 | **31** Jos 2,11s; 6,17.23 Ja 2,25 | **32** Jdc 6,11; 4,6; 15,20; 12,7 | **33** Jdc 14,6; 1Sm 17,34s; Dn 6,23; 14,39 | **34** Dn 8,23ss; Is 38 | **35** 3 Rg 17,23; 4 Rg 4,36; 2 Mach 6,18-7,42 | **36** Jr 20;37s | **37** 2 Par 24,21; Mt 23,37 | **39** Hb 11,2.13

πεῖραν λαβόντες οἱ Αἰγύπτιοι κατεπόθησαν.
Πίστει τὰ τείχη Ἰεριχὼ ἔπεσαν κυκλωθέντα 30 Jos 6,20
ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας. Πίστει Ῥαὰβ ἡ πόρνη οὐ 31 Jos 2,11s; 6,17.23
συναπώλετο τοῖς ἀπειθήσασιν, δεξαμένη τοὺς Ja 2,25
κατασκόπους μετ' εἰρήνης.

Καὶ τί ἔτι λέγω; ἐπιλείψει με γὰρ διηγού- 32 Jdc 6,11; 4,6; 15,20; 12,7
μενον ὁ χρόνος περὶ Γεδεών, Βαράκ, Σαμψών, 1 Sm 12,11
Ἰεφθάε, Δαυίδ τε καὶ Σαμουὴλ καὶ τῶν προ-
φητῶν, οἳ διὰ πίστεως κατηγωνίσαντο βασι- 33 Jdc 14,6
λείας, ἠργάσαντο δικαιοσύνην, ἐπέτυχον ἐπαγ- 1 Sm 17,34s Dn 6,22s
γελιῶν, ἔφραξαν στόματα λεόντων, ⸆ἔσβεσαν 34 Dn 6,22s
δύναμιν πυρός, ἔφυγον στόματα μαχαίρης, ἐδυ-
ναμώθησαν ἀπὸ ἀσθενείας, ἐγενήθησαν ἰσχυ-
ροὶ ἐν πολέμῳ, παρεμβολὰς ἔκλιναν ἀλλοτρίων.
ἔλαβον γυναῖκες ἐξ ἀναστάσεως τοὺς νεκροὺς 35 3 Rg 17,23
αὐτῶν. ἄλλοι δὲ ἐτυμπανίσθησαν, οὐ προσδε- 4 Rg 4,36 2 Mach 6,18-7,42
ξάμενοι τὴν ἀπολύτρωσιν, ἵνα κρείττονος ἀνα-
στάσεως τύχωσιν. ἕτεροι δὲ ἐμπαιγμῶν καὶ 36 Jr 20;37;38
μαστίγων πεῖραν ἔλαβον, ἔτι δὲ δεσμῶν καὶ
φυλακῆς· ἐλιθάσθησαν, ἐπρίσθησαν, ἐπειράσθη- 37 2 Par 24,21
σαν, ἐν φόνῳ μαχαίρης ἀπέθανον, περιῆλθον
ἐν μηλωταῖς, ἐν αἰγείοις δέρμασιν, ὑστερούμε-
νοι, θλιβόμενοι, κακουχούμενοι, ⸆ὧν οὐκ ἦν 38
ἄξιος ὁ κόσμος, ἐπὶ ἐρημίαις πλανώμενοι καὶ
ὄρεσιν καὶ σπηλαίοις καὶ ταῖς ὀπαῖς τῆς γῆς.
Καὶ οὗτοι πάντες μαρτυρηθέντες διὰ τῆς πίσ- 39
τεως οὐκ ἐκομίσαντο τὴν ἐπαγγελίαν, τοῦ Θεοῦ 40

29 κατεποντισθησαν 104 1912 467 489 920 Χρ Thdt | **31** η + επιλεγομενη S* Εφ | απιστησ. P^{46} | υποδεξαμ. 920 642 1518 | **32** ~ γαρ με P^{46} 1739s P 104-81 I D^{c} rel. Cl | γαρ > Ψ 1912 216* | των + αλλων 81 69 sy ar co Thdt Amb Ef | **34** εδυναμωθ. $P^{46\text{-}13}$ S* A D* 1912 1831] ενεδυναμ. rel. | **35** γυναικας P^{13} S* A D 1912 | αναστασ.[2]] επαγγελιας 1739 | **37** επρισθησ. επειρασθ. P^{13} A 1739s Ψs D^{c} 917 rel. pl. d vg ar bo (syi) Ωρ Χρ Thdt Amb Ef Εφ[1]] ~ πειρ. επρισθ. S 33s 326ss 1611 2005 L syh, * > P^{46} syp sa | **39** ουτοι > P^{46} Cl | τας επαγγελιας A 436 1611 sa bo[1] Eus |

περὶ ἡμῶν κρεῖττόν τι προβλεψαμένου, ἵνα μὴ
χωρὶς ἡμῶν τελειωθῶσιν.

10,36 12 Τοιγαροῦν καὶ ἡμεῖς, τοσοῦτον ἔχοντες περι-
R 7,21 κείμενον ἡμῖν νέφος μαρτύρων, ὄγκον ἀποθέ-
μενοι πάντα καὶ τὴν εὐπερίστατον ἁμαρτίαν,
1 C 9,24 δι᾽ ὑπομονῆς τρέχωμεν τὸν προκείμενον ἡμῖν
2,10 2 ἀγῶνα, ἀφορῶντες εἰς τὸν τῆς πίστεως ἀρχηγὸν
καὶ τελειωτὴν Ἰησοῦν, ὃς ἀντὶ τῆς προκειμέ-
νης αὐτῷ χαρᾶς ὑπέμεινεν σταυρὸν αἰσχύνης
Ps 109,1 καταφρονήσας, *ἐν δεξιᾷ* τε τοῦ *θρόνου* τοῦ Θεοῦ
Nu 16,37 O' 3 *κεκάθικεν*. ἀναλογίσασθε γὰρ τὸν τοιαύτην
L 2,34 ὑπομεμενηκότα ὑπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν εἰς ἑαυτὸν
ἀντιλογίαν, ἵνα μὴ κάμητε ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν
ἐκλυόμενοι.

4 Οὔπω μέχρις αἵματος ἀντικατέστητε πρὸς τὴν
Pr 3,11s 5 ἁμαρτίαν ἀνταγωνιζόμενοι, καὶ ἐκλέλησθε τῆς
παρακλήσεως, ἥτις ὑμῖν ὡς υἱοῖς διαλέγεται·
υἱέ μου, μὴ ὀλιγώρει παιδείας Κυρίου,
μηδὲ ἐκλύου ὑπ᾽ αὐτοῦ ἐλεγχόμενος·
Ap 3,19 6 *ὃν γὰρ ἀγαπᾷ Κύριος παιδεύει,*
μαστιγοῖ δὲ πάντα υἱὸν ὃν παραδέχεται.
Sir 30,1 7 ⌜εἰς παιδείαν ὑπομένετε· ὡς υἱοῖς ὑμῖν προσφέ-
ρεται ὁ Θεός· τίς γὰρ υἱὸς ὃν οὐ παιδεύει
Ps 72,14s 8 πατήρ; εἰ δὲ χωρίς ἐστε παιδείας, ἧς μέτοχοι
γεγόνασιν πάντες, ἄρα νόθοι καὶ οὐχ υἱοί ἐστε.

---

1 > ουν P^{46} | τηλικουτον S*I | τρεχομ. Psss 917s 88ss 920ss 462ss 1891 635 440 491 1518 1245 383 378 K | **2** υπεμειν. + τον $P^{46.13}$ D* ar sa Cy[1] | τ. θυ > S | **3** γαρ] ουν 917 255 d syp ar Ef | εις εαυτον > ar sa Ef | εαυτον AP f vg[1]] αυτους $P^{46.13}$ S[c] 33 1739*, εαυτους S* 81 D* 1319*ss vg[1] syp bo, αυτον rel. | υμων > $P^{46.13}$ 1739 69s 642 206* | εκλελυμενοι $P^{46.13}$ 1739 D* | **4** ουπω + γαρ D[1]* 440 491s L syh ar co | αγωνιζ. $P^{46.13}$ 69 1245s | **5** μου > 81 D* 88 69 255 206ss Cl[1] Ωρ | **6** παιδευει⁀7 P^{46*} | **7** εις P^{13} S[r]I D pl. 489 920 pl. 206ss al. 440 pl. 1518[a] 913ss 221[a] L verss.] ει rel. Ef | γαρ S*AP 104 I 256 vg syp sa Bas] + εστιν rel. | **8** δε + και I |

pro nobis melius aliquid providente, ut non sine nobis consummarentur.

12,1-13 *Christi exemplum, Dei benigna intentio*

Ideoque et nos tantam habentes impositam 12
nubem testium, deponentes omne pondus et
circumstans nos peccatum, per patientiam cur-
ramus ad propositum nobis certamen, adspi- 2
cientes in auctorem fidei et consummatorem
Iesum, qui proposito sibi gaudio sustinuit cru-
cem, confusione contempta, atque in dextera
sedis Dei sedet. Recogitate enim eum, qui ta- 3
lem sustinuit a peccatoribus adversum semet
ipsum contradictionem ut ne fatigemini animis
vestris deficientes.

Nondum enim usque ad sanguinem resti- 4
tistis adversus peccatum repugnantes, et obliti 5
estis consolationis, quae vobis tamquam filiis
loquitur dicens:

Fili mi, noli neglegere disciplinam Domini,
neque fatigeris, dum ab eo argueris.
Quem enim diligit Dominus castigat, 6
flagellat autem omnem filium quem recipit.

ꜰIn disciplina perseverate. Tamquam filiis vobis 7
offert se Deus; quis enim filius, quem non
corripit pater? Quod si extra disciplinam estis, 8
cuius participes facti sunt omnes, ergo adul-

40 non] ne AFMRZB f(d) | **12,1** tantum AWiB | ad > AFMWiBV f | **2** sedit A-WiV* d | **3** ipsum] ipsos AFMZ | **4** enim > AFMss*B d f | adversum A DR | **5** consolationes FMZ(d) | **7** se > AFM-V d f

12,1 1 C 9,24; 2 T 4,7
2 Hb 2,10; A 3,15; Mt 25,21; Ph 2,8; Ps 109.1
3 Nu 16,37 O'; L 2,34; G 6,9
4 Hb 10,32-36
5 Pr 3,11s
6 1 C 11,32; Ap 3,19
8 Ps 72,14s

9 teri et non filii estis. Deinde patres quidem
carnis nostrae eruditores habuimus et reve-
rebamur eos; non multo magis obtemperabi-
10 mus Patri spirituum et vivemus? Et illi qui-
dem in tempore paucorum dierum, secundum
voluntatem suam erudiebant nos; hic autem
ad id quod utile est in recipiendo sanctifica-
11 tionem eius. Omnis autem disciplina in prae-
senti quidem videtur non esse gaudii, sed
maeroris, postea autem fructum pacatissimum
12 exercitatis per eam reddet iustitiae. Propter
quod *remissas manus et soluta genua erigite,*
13 ¹et *gressus rectos facite pedibus* vestris, ut non
claudicans quis erret, magis autem sanetur.

12,14-29 *Fidelitas erga gratiam et promissionem divinam*

14 Pacem sequimini cum omnibus et sanctimo-
15 niam, sine qua nemo videbit Deum; contemplan-
tes ne quis desit gratiae Dei: *ne qua radix ama-
ritudinis sursum germinans impediat* et per il-
16 lam inquinentur multi. Ne quis fornicator aut
profanus ut Esau, qui propter unam escam *ven-
17 didit primitiva* sua. Scitote enim quoniam et
postea cupiens hereditare benedictionem, repro-
batus est; non enim invenit paenitentiae locum,
quamquam cum lacrimis inquisisset eam.
18 Non enim accessistis ad tractabilem montem
et *accensibilem ignem* et *turbinem* et *caligi-
19 nem et procellam.* ¹*et tubae sonum et vocem*

9 habuimus erudit. *codd.* (d) f | eos > ARZ d f | non > A* | **11** reddit FDMᶜB d f, reddidit AM* | **13** gressos FM | quis > AZB d | **14** sanctimonia A R f | dominum AFDZ f | **16** primitivas, suas DWi (Z) | **18** montem > *codd.* d f | accessib. RWiBV f

9 Nu 16,22 | **11** 2C 4,17s; J 16,20; Ja 3,18; 1 P 1,6s | **12** Is 35,3 | **13** Pr 4,26 O′ | **14** Ps 33,15; Mt 5,8s; R 12,18; 14,19; 1 J 3,2 | **15** Hb 3,12; 4,1; Dt 29,18 O′; A 8,23 | **16** Gn 25,33s | **17** Gn 27,30-40 | **18** Ex 19,12-18; Dt 4,11 | **19** Ex 19,16.19; 20,19; Dt 5,23

εἶτα τοὺς μὲν τῆς σαρκὸς ἡμῶν πατέρας εἴχο- 9 Nu 16,22
μεν παιδευτὰς καὶ ἐνετρεπόμεθα· οὐ πολὺ μᾶλ-
λον ὑποταγησόμεθα τῷ πατρὶ τῶν πνευμά-
των καὶ ζήσομεν; οἱ μὲν γὰρ πρὸς ὀλίγας ἡμέ- 10 Sir 7,25
ρας κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς ἐπαίδευον, ὁ δὲ ἐπὶ
τὸ συμφέρον εἰς τὸ μεταλαβεῖν τῆς ἁγιότητος
αὐτοῦ. πᾶσα μὲν παιδεία πρὸς μὲν τὸ παρὸν 11 2 C 4,17s
οὐ δοκεῖ χαρᾶς εἶναι ἀλλὰ λύπης, ὕστερον δὲ Ja 3,17s
καρπὸν εἰρηνικὸν τοῖς δι' αὐτῆς γεγυμνασμέ-
νοις ἀποδίδωσιν δικαιοσύνης. Διὸ τὰς *παρει-* 12 Is 35,3
μένας χεῖρας καὶ τὰ παραλελυμένα γόνατα ἀνορ-
θώσατε, καὶ τροχιὰς ὀρθὰς ποιήσατε τοῖς ποσὶν 13 Pr 4,26 O'
ὑμῶν, ἵνα μὴ τὸ χωλὸν ἐκτραπῇ, ἰαθῇ δὲ μᾶλλον.

Εἰρήνην διώκετε μετὰ πάντων καὶ τὸν 14
ἁγιασμόν, οὗ χωρὶς οὐδεὶς ὄψεται τὸν Κύριον, Ps 33,14s Mt 5,8s
ˈἐπισκοποῦντες μή τις ὑστερῶν ἀπὸ τῆς χάριτος 15 R 12 18 2 T 2,22
τοῦ Θεοῦ, *μή τις ῥίζα πικρίας ἄνω φύουσα ἐνοχλῇ* Dt 29,18 O'
καὶ διὰ ταύτης μιανθῶσιν οἱ πολλοί, μή τις 16 A 8,23
πόρνος ἢ βέβηλος ὡς Ἠσαῦ, ὃς ἀντὶ βρώσεως Gn 25,33s
μιᾶς *ἀπέδοτο τὰ πρωτοτόκια* ἑαυτοῦ. ἴστε γὰρ 17
ὅτι καὶ μετέπειτα θέλων κληρονομῆσαι τὴν εὐ- Gn 27,30-40
λογίαν ἀπεδοκιμάσθη, μετανοίας γὰρ τόπον οὐχ
εὗρεν, καίπερ μετὰ δακρύων ἐκζητήσας αὐτήν.

Οὐ γὰρ προσεληλύθατε ψηλαφωμένῳ καὶ 18 Ex 19,12. 16.18
κεκαυμένῳ πυρὶ καὶ γνόφῳ καὶ ζόφῳ καὶ Dt 4,11
θυέλλῃ ˈ*καὶ σάλπιγγος ἤχῳ καὶ φωνῇ ῥημά-* 19 Ex 19,16.19; 20,19 Dt 5,23

9 πολυ + δε $P^{46.13}$ S^c 1739 D | ζησωμ. 326 920 69s 1311 642 1245 K | **10** εις το > S* | **11** μεν^1 S* 1739 33s 1175 1836 919s* 256 d Or] δε $P^{46.13}$ D^c rel. pl., > 104 048 D^{1*} 917 460 | **13** ποιειτε P^{46} S* 33s 917 1831 Ωρ | **15** δι αυτης P^{46} A 6s 33s 104 1175s 1912 1873^s 1319-38 436s 642s 1518^s Cl | οι SA 33 104-81 88 1912 1311 436 218 635 1518^s Cl] > P^{46} rel. | **16** τας πρωτοτοκειας P^{46} | εαυτου S*ss D^c 920] αυτων I, αυτου rel., > P^{46} ar Cl | **18** ψηλαφ. P^{46} Sss 33 1175s 1908 048 1898 467 d vg^l syp co Or] + ορει rel. Ef | ζοφω] σκοτει P^{46} Ψ, -τω S^c 1739s 1175 917-915 920-999 255 rel. K^r |

των, ἧς οἱ ἀκούσαντες παρῃτήσαντο μὴ προσ-
Ex 19,13 20 τεθῆναι αὐτοῖς λόγον. ˡοὐκ ἔφερον γὰρ τὸ
διαστελλόμενον· *κἂν θηρίον θίγῃ τοῦ ὄρους,*
Dt 9,19 21 *λιθοβοληθήσεται.* καί, οὕτω φοβερὸν ἦν τὸ
φανταζόμενον, Μωϋσῆς εἶπεν· *ἔκφοβός εἰμι*
Ap 14,1 G 4,26 22 *καὶ ἔντρομος.* ἀλλὰ προσεληλύθατε Σιὼν ὄρει
Ap 5,11; 21,2 καὶ πόλει Θεοῦ ζῶντος, Ἰερουσαλὴμ ἐπουρα-
L 10,20 23 νίῳ, καὶ μυριάσιν ἀγγέλων, πανηγύρει ˡκαὶ ἐκ-
κλησίᾳ πρωτοτόκων ἀπογεγραμμένων ἐν οὐρα-
νοῖς, καὶ κριτῇ Θεῷ πάντων, καὶ πνεύμασι
9,15; 11,4 24 δικαίων τετελειωμένων, καὶ διαθήκης νέας με-
Gn 4,10 1 P 1,2 σίτῃ Ἰησοῦ, καὶ αἵματι ῥαντισμοῦ κρεῖττον
λαλοῦντι παρὰ τὸν Ἄβελ.
2,2s; 10,28s 25 Βλέπετε μὴ παραιτήσησθε τὸν λαλοῦντα.
εἰ γὰρ ἐκεῖνοι οὐκ ἐξέφυγον ἐπὶ γῆς παραιτη-
σάμενοι τὸν χρηματίζοντα, πολὺ μᾶλλον ἡμεῖς
Agg 2,6 26 οἱ τὸν ἀπ᾽ οὐρανῶν ἀποστρεφόμενοι· οὗ ἡ
φωνὴ τὴν γῆν ἐσάλευσεν τότε, νῦν δὲ ἐπήγ-
γελται λέγων· *ἔτι ἅπαξ ἐγὼ σείσω* οὐ μόνον
Ps 95,9ss 27 *τὴν γῆν,* ἀλλὰ καὶ *τὸν οὐρανόν.* τὸ δὲ *ἔτι ἅπαξ*
δηλοῖ τὴν τῶν σαλευομένων μετάθεσιν ὡς πε-
28 ποιημένων, ἵνα μείνῃ τὰ μὴ σαλευόμενα. Διὸ
βασιλείαν ἀσάλευτον παραλαμβάνοντες ἔχωμεν
χάριν, δι᾽ ἧς λατρεύωμεν εὐαρέστως τῷ Θεῷ,

---

19 μη > S*P 048 467 | **20** λιθ. + η βολιδι κατατοξευθησεται 2 440 823 | **21** εμφοβ. 1739 M 489 547s 255 Thdt] εκτρομ. S D* | **22** και^{1} > D* Hil | **23** ~ εν ουρ. απογεγρ. 917-915 623* 920 pl. 206^{r} 1518^{s} 383^{s} K^{r} | πνευματι D* bo | **24** τον] το P^{46} L, το του syp ar co Ef Bas | λαλουντι] τι 048 | **25** εφυγον 1739s Ψs M (D) 917-263 206 rel. | πολυ Sss 33 104 1175 M D* 226] πολλω P^{46} rel. | οι >, αποστρεφομενον P^{46} | ουρανου 1739 424^{c} M 623 489 920 547 216s 1518 | **26** σεισω P^{46} S-424^{c} 33 1175 I 1912 436 vg syp ar co Ef] σειω rel. | **28** εχομεν P^{46*} S 6 33-1175 1912 623ss 927ss 920 547 69ss 1319sss al. 206 al. 323 1518 257s 506s lat Ath | λατρευωμ. CA 6 33 104 D 181 1912 623 256sss L Xρ Cy, -σωμεν P^{46} | ευαρεστ.] ευχαριστως D^{1*} 1912 |

verborum, quam qui audierunt excusaverunt
se, ne eis fieret verbum. Non enim portabant 20
quod dicebatur: *Et si bestia tetigerit montem,*
lapidabitur. Et ita terribile erat quod videba- 21
tur. Moyses dixit: *Exterritus sum* et treme-
bundus. Sed accessistis ad Sion montem, et 22
civitatem Dei viventis, Hierusalem caelestem et
multorum milium angelorum frequentiam ¹et 23
ecclesiam primitivorum, qui conscripti sunt in
caelis, et iudicem omnium Deum, et spiritus
iustorum perfectorum, et testamenti novi me- 24
diatorem Iesum, et sanguinis adspersionem me-
lius loquentem quam Abel.

¹Videte ne recusetis loquentem. Si enim illi 25
non effugerunt recusantes eum, qui super ter-
ram loquebatur, multo magis nos, qui de caelis
loquentem nobis avertimus. Cuius vox movit 26
terram tunc, nunc autem repromittit dicens:
Adhuc semel, et ego movebo non solum *terram,*
sed *et caelum*. Quod autem *adhuc semel* di- 27
cit, declarat mobilium translationem tamquam
factorum, ut maneant ea quae sunt immobilia.
Itaque regnum immobile suscipientes, habemus 28
gratiam, per quam serviamus placentes Deo

---

20 quod dicebatur] monentem d | **21** videbatur] dicebatur F^{c}RB | **22** decem milibus laetantium angelorum Amb (Aug) | **24** sparsionem A-M(V) d f | **25** avertimur AFMZ f | **26** nunc] modo A-RB f | et¹ > AFMV d f | **28** habeamus R

---

20 Ex 19,13 | **21** Dt 9,19
22 Ap 14,1; Hb 11,10; 13,14; Ph 3,20; Ap 5,11
23 L 10,20; 2 T 4,8; Ap 6,10
24 Hb 7,22; 9,15; 1 P 1,2; Gn 4,10; Hb 11,4
25 Hb 2,3; 10,28s
26 Jdc 5,4s; Ps 67,9; Agg 2,6
27 Ps 95,9ss
28 L 1,74; R 1,9

29 cum metu et reverentia. Etenim *Deus* noster
ignis consumens est.

13,1-17 *Varia monita*

13 Caritas fraternitatis maneat in vobis. [2]Et
2 hospitalitatem nolite oblivisci; per hanc enim la-
3 tuerunt quidam, angelis hospitio receptis. Memen-
tote vinctorum tamquam simul vincti, et labo-
rantium tamquam et ipsi in corpore morantes.
4 Honorabile conubium in omnibus et torus im-
maculatus. Fornicatores enim et adulteros iu-
5 dicabit Deus. Sint mores sine avaritia, contenti
praesentibus; ipse enim dixit: *Non te deseram*
6 *neque derelinquam.* Ita ut confidenter dicamus:

Dominus mihi adiutor,
non timebo quid faciat mihi homo.

7 Mementote praepositorum vestrorum, qui
vobis locuti sunt verbum Dei, quorum intuen-
8 tes exitum conversationis imitamini fidem. Iesus
Christus heri et hodie, ipse et in saecula.
9 Doctrinis variis et peregrinis nolite abduci.
Optimum est enim gratia stabilire cor, non
escis, quae non profuerunt ambulantibus in eis.
10 Habemus altare, de quo edere non habent po-
11 testatem, qui tabernaculo deserviunt. Quorum
enim animalium *infertur sanguis pro peccato*
in Sancta per pontificem, horum corpora *cre-*
12 *mantur extra castra.* Propter quod et Iesus,
ut sanctificaret per suum sanguinem populum,

---

1 in vobis > AFMB d | **2** latuer.] placuerunt FM RZ*ss f | **6** adiutor + est ADZB d f | **8** Iesu Christi d Amb[1] | hodie + idem ipse est D (d Amb) | **9** ~ enim est AFM d | stabiliri AFB f (Z d) | inambulantibus A

---

29 Hb 10,31; Is 33,14; Dt 4,24; 9,3 | **13,1** 1 Th 4,9 | **2** R 12,13; 3 J 8; Gn 18,3; 19,2s | **3** Hb 10,34; 11,36s; Mt 25,36 | **4** 1 C 5,13; E 5,5 | **5** Ph 4,11; 1 T 6,6 Dt 31,6.8 | **6** Ps 117,6 | **7** Hb 13,17.24 | **8** Ap 1,17 | **9** E 4,14; R 14,17 | **10** Hb 8,4s | **11** Lv 16,27 | **12** J 19,20; Mt 21,39

μετὰ εὐλαβείας καὶ δέους· καὶ γὰρ ὁ Θεὸς 29 Is 33,14
ἡμῶν *πῦρ καταναλίσκον*. Dt 4,24; 9,3

Ἡ φιλαδελφία μενέτω. ¹τῆς φιλοξενίας μὴ ἐπι- 13 1Th4,9;2P1,7
λανθάνεσθε· διὰ ταύτης γὰρ ἔλαθόν τινες ξενί- 2 R12,13;1P4,9 Gn18,3; 19,2s
σαντες ἀγγέλους. μιμνῄσκεσθε τῶν δεσμίων ὡς 3 Mt 25,36
συνδεδεμένοι, τῶν κακουχουμένων ὡς καὶ αὐτοὶ
ὄντες ἐν σώματι. Τίμιος ὁ γάμος ἐν πᾶσιν καὶ ἡ 4 G 5,19.21 E 5,5
κοίτη ἀμίαντος· πόρνους γὰρ καὶ μοιχοὺς κρινεῖ
ὁ Θεός. Ἀφιλάργυρος ὁ τρόπος, ἀρκούμενοι τοῖς 5 Dt 31,6.8 Jos1,5; 1T 6,6
παροῦσιν· αὐτὸς γὰρ εἴρηκεν· *οὐ μή σε ἀνῶ οὐδ᾿ οὐ*
μή σε ἐγκαταλίπω· ὥστε θαρροῦντας ἡμᾶς λέγειν· 6 Ps 117,6

Κύριος ἐμοὶ βοηθός, οὐ φοβηθήσομαι·
τί ποιήσει μοι ἄνθρωπος;

Μνημονεύετε τῶν ἡγουμένων ὑμῶν, οἵτινες 7 13,17.24
ἐλάλησαν ὑμῖν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ὧν ἀνα-
θεωροῦντες τὴν ἔκβασιν τῆς ἀναστροφῆς μι-
μεῖσθε τὴν πίστιν. Ἰησοῦς Χριστὸς ἐχθὲς καὶ 8 1 C 3,11 Ap 1,17s
σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας.

Διδαχαῖς ποικίλαις καὶ ξέναις μὴ παραφέ- 9 E 4,14 2 C 1,21 R 14,17
ρεσθε· καλὸν γὰρ χάριτι βεβαιοῦσθαι τὴν καρ-
δίαν, οὐ βρώμασιν, ἐν οἷς οὐκ ὠφελήθησαν οἱ
περιπατήσαντες. Ἔχομεν θυσιαστήριον ἐξ οὗ 10 8,4s
φαγεῖν οὐκ ἔχουσιν ἐξουσίαν οἱ τῇ σκηνῇ λα-
τρεύοντες. ὧν γὰρ *εἰσφέρεται* ζῴων *τὸ αἷμα* 11 Lv 16,27
περὶ ἁμαρτίας εἰς τὰ ἅγια διὰ τοῦ ἀρχιερέως,
τούτων τὰ σώματα *κατακαίεται ἔξω τῆς παρ-*
εμβολῆς. διὸ καὶ Ἰησοῦς, ἵνα ἁγιάσῃ διὰ 12 Mt 21,39 J 19,17.20
τοῦ ἰδίου αἵματος τὸν λαόν, ἔξω τῆς πύλης

---

28 μ. αιδους κ. ευλαβ. 6 33 Ψss 917-919 255 rel., ~ 1739 D^c | **29** και] Κς D* | **13,4** εν πασι > 1836 1912* 460 38* Eus Did Cy^1 Ep | γαρ P^{46} SAsP 1175s M D* 429 L vg^1 co] δε rel. | **6** ημας > P^{46} 1739 Ψ M | βοηθος S*C* 1739 33s lat syp co] + και P^{46} rel. | **7** προηγουμ. D* | **8** εχθες P^{46} SC*AsIM D*] χθες rel. | και^1 > P^{46*} 69 | ο > P^{46} | αιωνας + αμην D* | **9** περιφερ. Ψ 88 5 920 547 2 440 378 K L | περιπατουντ. P^{46} S*A D* 1912 | **10** εξουσιαν > M D* | **12** πυλης] παρεμβολης P^{46} P. πολεως 436 syp Thdt^1 |

11,26; 12,2 13 ἔπαθεν. τοίνυν ἐξερχώμεθα πρὸς αὐτὸν ἔξω
τῆς παρεμβολῆς τὸν ὀνειδισμὸν αὐτοῦ φέροντες.
11,10; 12,22 14 οὐ γὰρ ἔχομεν ὧδε μένουσαν πόλιν, ἀλλὰ τὴν
Lv 7,12 2 Par 29,31 15 μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν. δι' αὐτοῦ οὖν ***ἀνα-***
Ps 49,14.23 ***φέρωμεν θυσίαν αἰνέσεως*** διὰ παντὸς τῷ Θεῷ,
Is 57,19 Os 14,2 τοῦτ' ἔστιν ***καρπὸν χειλέων*** ὁμολογούντων τῷ
Ph 4,18 16 ὀνόματι αὐτοῦ. τῆς δὲ εὐποιΐας καὶ κοινωνίας
μὴ ἐπιλανθάνεσθε· τοιαύταις γὰρ θυσίαις εὐ-
1 Th 5,12 17 αρεστεῖται ὁ Θεός. Πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις
ὑμῶν καὶ ὑπείκετε· αὐτοὶ γὰρ ἀγρυπνοῦσιν
Ez 3,18 ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν ὡς λόγον ἀποδώσοντες·
ἵνα μετὰ χαρᾶς τοῦτο ποιῶσιν καὶ μὴ στενά-
ζοντες· ἀλυσιτελὲς γὰρ ὑμῖν τοῦτο.
2 C 1,12 A 23,1; 24,16 18 Προσεύχεσθε περὶ ἡμῶν· πειθόμεθα γὰρ
ὅτι καλὴν συνείδησιν ἔχομεν, ἐν πᾶσιν καλῶς
19 θέλοντες ἀναστρέφεσθαι. περισσοτέρως δὲ πα-
ρακαλῶ τοῦτο ποιῆσαι, ἵνα τάχιον ἀποκατα-
σταθῶ ὑμῖν.
Is 63,11; 55,3 Zch 9,11 20 Ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης, ὁ ἀναγαγὼν ἐκ νε-
Jr 32,40 Ez 37,26 κρῶν τὸν ποιμένα τῶν προβάτων τὸν μέγαν ***ἐν***
J 10,12 1 P 2,25 ***αἵματι διαθήκης αἰωνίου***, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰη-
21 σοῦν, καταρτίσαι ὑμᾶς ἐν παντὶ ἀγαθῷ εἰς τὸ
ποιῆσαι τὸ θέλημα αὐτοῦ, ποιῶν ἐν ἡμῖν τὸ εὐ-
ἀρ εστον ἐνώπιον αὐτοῦ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ,
ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

---

13 εξερχομ. P 326 D^{1} 1836 181* 623 1835ss 337s 38 al. 242 635 1872s 1245 378 K | **15** ουν > *P*^{46} S*Ps D* syp | αναφερομ. P 917s 88 920 69ss 1319ss al. 242s 2 440s 491s 1518 2005 378 506 K | **16** ευεργετειται M | **17** υπεικεσθε I | αποδωσ. + *περι υμων* D* syp ar co Χρ | **18** πεποιθαμεν 6 Ψss I D^{c} rel. pl. | **20** Ιν + Χν 33 Ψs D* 623^{c}s 547s 337s 1891 al. 323 vg^{1} syp ar^{l} bo Ef | **21** παντι SΨ D* 1518* vg bo] + εργω rel. Ef | αυτου^{1} + αυτω S*C*As^{m} 33* 81 Ny, αυτο *P*^{46} | ημιν *P*^{46} S 1739 33 Ψss 81 D* 917 181 1912 927s 920 1845ss al. 1311sss 635 32 *l*s 506ss K syp ar co] υμιν rel. | τ. αιωνων > *P*^{46} C^{c}Ψs D 547 69s 1319ss 255s 242 1245s ar Thdt |

extra portam passus est. Exeamus igitur ad 13
eum extra castra improperium eius portantes.
Non enim habemus hic manentem civitatem, 14
sed futuram inquirimus. Per ipsum ergo offe- 15
ramus *hostiam laudis* semper *Deo*, id est *fruc-*
tum labiorum confitentium nomini eius. Bene- 16
ficentiae autem et communionis nolite oblivisci;
talibus enim hostiis promeretur Deus. Oboedite 17
praepositis vestris et subiacete eis. Ipsi enim
pervigilant quasi rationem pro animabus vestris
reddituri, ut cum gaudio hoc faciant, et non
gementes; hoc enim non expedit vobis.

13,18-25 ***Epilogus***

Orate pro nobis; confidimus enim quia bo- 18
nam conscientiam habemus in omnibus bene
volentes conversari. Amplius autem deprecor 19
vos hoc facere, quo celerius restituar vobis.

Deus autem pacis, qui eduxit de mortuis 20
pastorem magnum ovium in sanguine testa-
menti aeterni, Dominum nostrum Iesum Chris-
tum, [1]aptet vos in omni bono, ut faciatis eius 21
voluntatem, faciens in vobis quod placeat coram
se per Iesum Christum, cui est gloria in sae-
cula saeculorum. Amen.

---

12 portam] civitatem Tert | **14** futura FM | **16** beneficientiae AZB | promeretur Ds] placetur Deo Aug | **17** subiacite FM(D) | **19** quo] ut quo AFMZ(B f quod) | **20** Christum > AFM | **21** ~ volunt. eius *codd.* d f | in[2] > AM* | vobis] omnibus B | placuit F | est > AFMZ | amen > FB ·

---

13 Hb 11,26; 12,2 | **14** Hb 12,22
15 Ps 49,14.23; Is 57,19; Os 14,3; 1 P 2,5
16 Ph 4,18
17 1 C 16,16; Ez 3,18; Hb 13,7
18 R 15,30; 2 C 1,12; A 23,1
20 R 15,33; Is 63,11; 55,3; Zch 9,11; Ez 37,26; 1 P 5,4; Hb 7,22; 9,12

22 Rogo autem vos, fratres, ut sufferatis ver-
bum solacii. Etenim perpaucis scripsi vobis.
23 Cognoscite fratrem nostrum Timotheum dimis-
sum: cum quo, si celerius venerit, videbo vos.
24 Salutate omnes praepositos vestros et om-
nes sanctos. Salutant vos de Italia fratres.
25 Gratia cum omnibus vobis. Amen.

EPISTULA CATHOLICA

BEATI IACOBI APOSTOLI

1,1 *Inscriptio*

1 IACOBUS Dei et Domini nostri Iesu Chri-
sti servus duodecim tribubus, quae sunt in
dispersione, salutem.

1,2-18 *De tentationibus*

2 Omne gaudium existimate, fratres mei, cum
3 in tentationes varias incideritis, scientes quod
4 probatio fidei vestrae patientiam operatur. Pa-
tientia autem opus perfectum habet, ut sitis
perfecti et integri in nullo deficientes.
5 Si quis autem vestrum indiget sapientia,
postulet a Deo, qui dat omnibus adfluenter et
6 non improperat, et dabitur ei. ¹ Postulet autem
in fide nihil haesitans; qui enim haesitat, si-

---

22 ut > A | perpauca D | **23** Timoth. + vobis FM | **24** fratres > AFMZ | **25** amen > FZ[c]

1,1 tribus F*JB ff | **2** temptationibus variis AF s (Hila) | ~ vestrae fidei M | **4** habeat *codd.* ffs | **5** sapientiam ADZ*B*V | **6** enim] autem FZ ff

---

22 Ja 1,21; A 13,15 | **23** A 16,1 | **24** Hb 13,7

1,1 1 P 1,1; A 15,23 | **2** R 5,3ss; 1 P 1,6; Sir 2,5 | **3** 1 P 1,7 | **5** Pr 2,3-6 | **6** Mc 11,24; Sir 1,36

Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, ἀνέχεσθε τοῦ 22 Ja 1,21
λόγου τῆς παρακλήσεως· καὶ γὰρ διὰ βραχέων
ἐπέστειλα ὑμῖν. Γινώσκετε τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν 23
Τιμόθεον ἀπολελυμένον, μεθ' οὗ ἐὰν τάχιον
ἔρχηται ὄψομαι ὑμᾶς.
Ἀσπάσασθε πάντας τοὺς ἡγουμένους ὑμῶν 24 13,17
καὶ πάντας τοὺς ἁγίους. Ἀσπάζονται ὑμᾶς
οἱ ἀπὸ τῆς Ἰταλίας.
Ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν· ἀμήν. 25

ΙΑΚΩΒΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Ἰάκωβος Θεοῦ καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ 1 1 P 1,1 A 15,23
δοῦλος ταῖς δώδεκα φυλαῖς ταῖς ἐν τῇ δια-
σπορᾷ χαίρειν.
Πᾶσαν χαρὰν ἡγήσασθε, ἀδελφοί μου, ὅταν 2 R 5,3ss 1 P 1,6
πειρασμοῖς περιπέσητε ποικίλοις, γινώσκοντες 3 Sir 2,5 1 P 1,6s
ὅτι τὸ δοκίμιον ὑμῶν τῆς πίστεως κατεργάζεται
ὑπομονήν. ἡ δὲ ὑπομονὴ ἔργον τέλειον ἐχέτω, 4
ἵνα ἦτε τέλειοι καὶ ὁλόκληροι, ἐν μηδενὶ λει-
πόμενοι. Mt 5,48
Εἰ δέ τις ὑμῶν λείπεται σοφίας, αἰτείτω 5 Pr 2,3-6
παρὰ τοῦ διδόντος Θεοῦ πᾶσιν ἁπλῶς καὶ μὴ
ὀνειδίζοντος, καὶ δοθήσεται αὐτῷ. αἰτείτω δὲ 6 Mc 11,24 Sir 1,36
ἐν πίστει, μηδὲν διακρινόμενος. ὁ γὰρ διακρι-

---

22 ανεχεσθαι 33 Ψ 81 D* 181 1873 462s 38ss al. 429 vg syh ar | **23** ημων *P*[46] S*sss 33 104sss D* 88 1912 69s 436 635 vg syp ar co] > rel. | **24** και - αγιους > *P*[46]* | **25** υμων] τ. αγιων D* | αμην > *P*[46] S* 33 I fu sa |
1,1 θυ + πατρος 206ss | Κυ + ημων vg syp bo | **2** ηγησ.] sit vobis sy bo | **3** τ. πιστεως > B° 453 ff (syh) | **5** μη] ουκ 307* 467 920-1 460-69 al. 242 440s 383* K[r] | **6** διακρινομ.[1] + οτι ληψεται 206ss |

νόμενος ἔοικεν κλύδωνι θαλάσσης ἀνεμιζομένῳ
7 καὶ ῥιπιζομένῳ. μὴ γὰρ οἰέσθω ὁ ἄνθρωπος
ἐκεῖνος ὅτι λήμψεταί τι παρὰ τοῦ Κυρίου,
8 ¹ἀνὴρ δίψυχος, ἀκατάστατος ἐν πάσαις ταῖς
2,5 9 ὁδοῖς αὐτοῦ. Καυχάσθω δὲ ὁ ἀδελφὸς ὁ τα-
1 P 1,24 Sir 6,2; 14,18 10 πεινὸς ἐν τῷ ὕψει αὐτοῦ, ὁ δὲ πλούσιος ἐν τῇ
Is 40,6s ταπεινώσει αὐτοῦ, ὅτι *ὡς ἄνθος χόρτου* παρε-
11 λεύσεται. ἀνέτειλεν γὰρ ὁ ἥλιος σὺν τῷ καύ-
σωνι καὶ *ἐξήρανεν τὸν χόρτον, καὶ τὸ ἄνθος*
αὐτοῦ *ἐξέπεσεν* καὶ ἡ εὐπρέπεια τοῦ προσώπου
αὐτοῦ ἀπώλετο· οὕτως καὶ ὁ πλούσιος ἐν ταῖς
πορείαις αὐτοῦ μαρανθήσεται.

Dn 12,12 2 T 4,8 1 P 5,4 1 C 9,25 Ap 2,10 12 Μακάριος ἀνὴρ ὃς ὑπομένει πειρασμόν, ὅτι
δόκιμος γενόμενος λήμψεται τὸν στέφανον τῆς
ζωῆς, ὃν ἐπηγγείλατο ὁ Κύριος τοῖς ἀγαπῶσιν
Sir 15,12-21 13 αὐτόν. Μηδεὶς πειραζόμενος λεγέτω ὅτι ἀπὸ
Θεοῦ πειράζομαι· ὁ γὰρ Θεὸς ἀπείραστός ἐστιν
R 7,7s 14 κακῶν, πειράζει δὲ αὐτὸς οὐδένα. ἕκαστος δὲ
πειράζεται ὑπὸ τῆς ἰδίας ἐπιθυμίας ἐξελκόμενος
R 7,10 15 καὶ δελεαζόμενος· εἶτα ἡ ἐπιθυμία συλλαβοῦσα
τίκτει ἁμαρτίαν, ἡ δὲ ἁμαρτία ἀποτελεσθεῖσα
ἀποκυεῖ θάνατον.

1 J 1,5 16 Μὴ πλανᾶσθε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί. ¹πᾶσα
Mt 7,11 17 δόσις ἀγαθὴ καὶ πᾶν δώρημα τέλειον ἄνωθέν
ἐστιν καταβαῖνον ἀπὸ τοῦ πατρὸς τῶν φωτῶν,
παρ' ᾧ οὐκ ἔνι παραλλαγὴ ἢ τροπῆς ἀποσ-
J 1,13 1 P 1,23 18 κίασμα. βουληθεὶς ἀπεκύησεν ἡμᾶς λόγῳ ἀλη-

---

7 τι > SC* 36ss 429s | Χυ] θυ A* ar Xρ | **8** ανηρ + γαρ 88 1837 syh+ ar Cy Xρ | **9** ο¹ > BΨ ar | **11** καυσωνι + αυτου 88s ff syp | αυτου¹ > 429 1611ss syh | αυτου² > B 1827 206 | **12** ανηρ] ανθρωπος AΨ | ο Κς] ο θς 323ss 1175 547 1852 255 ps vg, > BSAs *81* *P*²³ 794 206* ff ar co | **13** απο] υπο S 206ss 1611ss | **15** κυει 88s 1319 Cy | **17** ενι] εστιν SP 1873s 241 808s 206ss 440 1245 2147 | αποσκιασματος BS* *P*²³ 614 ff bo | **18** *inc.* αυτος βουληθ. 1898s syh+ | βουλ. + γαρ 2298 1898s (p) z | απεκυ.] εποιησεν 206ss 1518 614 378 syh |

milis est fluctui maris, qui a vento movetur
et circumfertur. Non ergo aestimet homo ille 7
quod accipiat aliquid a Domino. Vir duplex 8
animo inconstans est in omnibus viis suis. Glo- 9
rietur autem frater humilis in exaltatione sua;
dives autem in humilitate sua, quoniam sicut 10
flos faeni transibit; exortus est enim sol cum 11
ardore, et *arefecit faenum, et flos eius decidit,*
et decor vultus eius deperiit; ita et dives in
itineribus suis marcescet.

Beatus vir qui suffert tentationem, quon- 12
iam cum probatus fuerit, accipiet coronam
vitae, quam repromisit Deus diligentibus se.
Nemo cum tentatur, dicat quoniam a Deo 13
tentatur; Deus enim intentator malorum est,
ipse autem neminem tentat. Unusquisque vero 14
tentatur a concupiscentia sua abstractus et il-
lectus. Deinde concupiscentia cum conceperit, 15
parit peccatum; peccatum vero cum consum-
matum fuerit, generat mortem.

Nolite itaque errare, fratres mei dilectissimi. 16
Omne datum optimum et omne donum per- 17
fectum desursum est, descendens a Patre lu-
minum, apud quem non est transmutatio, nec
vicissitudinis obumbratio. Voluntarie enim ge- 18

---

7 accipiet ffs | 8 duplici F ff | est > AFJMZ* ffs | 10 humiliatione D | 11 marcescit FDHJMC (ff) s | 12 quoniam] quia AJ s | 13 quoniam] quia F | tentatur[2]] temptor GH*B*V | autem] enim D Hila | 15 dehinc AD, dein FJBV | 16 dilecti Z ff, > J[c] | 18 enim > FDZ[c] ffs

---

9 Ja 2,5 | 10 1 P 1,24; Sir 6,2; 14,18 | 11 Is 40,6s | 12 Dn 12,12; 2 T 4,8; 1 P 5,4; 1 C 9,25; Ap 2,10 | 14 R 7,7s | 15 R 7,10 | 17 1 J 1,5; 3,3; Mt 7,11 | 18 J 1,13; 1 P 1,23

nuit nos verbo veritatis, ut simus initium aliquod creaturae eius.

1,19-2,26 *De fide viva*

19 Scitis, fratres mei dilectissimi. Sit autem
omnis homo velox ad audiendum, tardus au-
20 tem ad loquendum et tardus ad iram. Ira
21 enim viri iustitiam Dei non operatur. Propter
quod abicientes omnem immunditiam et abun-
dantiam malitiae, in mansuetudine suscipite in-
situm verbum, quod potest salvare animas ves-
22 tras. Estote autem factores verbi, et non
23 auditores tantum fallentes vosmet ipsos. Quia
si quis auditor est verbi et non factor, hic
comparabitur viro consideranti vultum nativi-
24 tatis suae in speculo; consideravit enim se et
25 abiit et statim oblitus est qualis fuerit. Qui
autem perspexerit in legem perfectam liber-
tatis, et permanserit in ea, non auditor obli-
viosus factus, sed factor operis, hic beatus in
facto suo erit.

26 Si quis autem putat se religiosum esse
non refrenans linguam suam, sed seducens cor
27 suum, huius vana est religio. Religio munda
et immaculata apud Deum et Patrem haec

~ aliq. initium A
19 dilecti AFDG* ff s Hila
21 verbum + Dei AD
24 se + ipsum D
25 lege perfecta A-Z(V) Hila, perfectae B
in ea > FZBH ff p s
27 religio + autem AD ff Hila

---

19 Eccl 7,9; Sir 5,13
20 E 4,26
21 C 3,8; 1 P 2,1
22 Mt 7,21.26; R 2,13
25 Ja 2,12; R 8,2; J 13,17
26 Ps 33,14

θείας, εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς ἀπαρχήν τινα τῶν
αὐτοῦ κτισμάτων.
Ἴστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί. ἔστω δὲ πᾶς 19 Eccl 7,9
ἄνθρωπος ταχὺς εἰς τὸ ἀκοῦσαι, βραδὺς εἰς τὸ Sir 5,13
λαλῆσαι, βραδὺς εἰς ὀργήν· ὀργὴ γὰρ ἀνδρὸς 20 E 4,26
δικαιοσύνην Θεοῦ οὐκ ἐργάζεται. διὸ ἀποθέ- 21 C 3,8
μενοι πᾶσαν ῥυπαρίαν καὶ περισσείαν κακίας 1 P 2,1
ἐν πραΰτητι δέξασθε τὸν ἔμφυτον λόγον τὸν
δυνάμενον σῶσαι τὰς ψυχὰς ὑμῶν. γίνεσθε 22 Mt 7,26
δὲ ποιηταὶ λόγου, καὶ μὴ μόνον ἀκροαταὶ πα- R 2,13
ραλογιζόμενοι ἑαυτούς. ὅτι εἴ τις ἀκροατὴς λό- 23
γου ἐστὶν καὶ οὐ ποιητής, οὗτος ἔοικεν ἀνδρὶ
κατανοοῦντι τὸ πρόσωπον τῆς γενέσεως αὐτοῦ
ἐν ἐσόπτρῳ· κατενόησεν γὰρ ἑαυτὸν καὶ ἀπε- 24
λήλυθεν, καὶ εὐθέως ἐπελάθετο ὁποῖος ἦν. ὁ δὲ 25 2,12; R 8,2
παρακύψας εἰς νόμον τέλειον τὸν τῆς ἐλευθε- J 13,17
ρίας καὶ παραμείνας, οὐκ ἀκροατὴς ἐπιλησμο-
νῆς γενόμενος ἀλλὰ ποιητὴς ἔργου, οὗτος μα-
κάριος ἐν τῇ ποιήσει αὐτοῦ ἔσται.
Εἴ τις δοκεῖ θρησκὸς εἶναι, μὴ χαλιναγω- 26 Ps 33,14
γῶν γλῶσσαν αὐτοῦ ἀλλὰ ἀπατῶν καρδίαν
αὐτοῦ, τούτου μάταιος ἡ θρησκεία. θρησκεία 27
καθαρὰ καὶ ἀμίαντος παρὰ τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ

τινα > 88s 453 1838 209 ff | αυτου] εαυτου S[c]ss 1739 33 1175 88s 242 | **19** ιστε] ωστε Ps 917-181 307[s] 1838[s] rel. pl. syh* | εστω *pr.* και A 33 81 | δε Bss 1739 33s* 226 1852 co] > rel. | **20** ου κατεργαζ. C* 323ss 33ss 1175 1898[s] 1838[s] 920s al. rel. pl. | **21** περισσειαν] -ευμα A 33| πραϋτ. + σοφιας P 1852 | **22** λογου] νομου C° 88s 467 242 1518 378 | ~ ακροαται μονον B 206ss 1611ss 614 ffs vg ar co | **23** οτι > A 1739 33 81 915 s bo | λογου] νομου C° 88s 1838s 209 216° 378 | **24** γαρ] δε 1611ss 614 378 syh*, > 206 429 ff | **25** παραμεινας + εν αυτω vg syph+ ar co | ουκ B-2298 33 104sss 1852 ffs vg | ουτος ουκ rel. | **26** ει + δε C 1739s 33s 1175 0173 88 69 ffs vg syp bo | ειναι + εν υμιν Ψ 917[s] 1838 pl. 920-216 1518 614 pl. rel. | χαλινων B | αυτου[1]] εαυτου BP 1175 0173 1827 1518[s] 614 pl. | αυτου[2]] εαυτου BC 489 2138 1852 | **27** θρησκ. * + γαρ A 88s 1891 syp, δε ff syph+ co Ep |

αὕτη ἐστίν, ἐπισκέπτεσθαι ὀρφανοὺς καὶ χήρας
ἐν τῇ θλίψει αὐτῶν, ἄσπιλον ἑαυτὸν τηρεῖν
ἀπὸ τοῦ κόσμου.

1 C 2,8 Sir 42,1 2 Ἀδελφοί μου, μὴ ἐν προσωπολημψίαις
ἔχετε τὴν πίστιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χρισ-
Hb 10,25 2 τοῦ τῆς δόξης. ἐὰν γὰρ εἰσέλθῃ εἰς συνα-
γωγὴν ὑμῶν ἀνὴρ χρυσοδακτύλιος ἐν ἐσθῆτι
λαμπρᾷ, εἰσέλθῃ δὲ καὶ πτωχὸς ἐν ῥυπαρᾷ
3 ἐσθῆτι, ἐπιβλέψητε δὲ ἐπὶ τὸν φοροῦντα τὴν
ἐσθῆτα τὴν λαμπρὰν καὶ εἴπητε· σὺ κάθου
ὧδε καλῶς, καὶ τῷ πτωχῷ εἴπητε· σὺ στῆθι
4 ἐκεῖ ἢ κάθου ὑπὸ τὸ ὑποπόδιόν μου, οὐ διε-
κρίθητε ἐν ἑαυτοῖς καὶ ἐγένεσθε κριταὶ διαλο-
γισμῶν πονηρῶν;

1 C 1,26 L 12,21 5 Ἀκούσατε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί. οὐχ ὁ
Θεὸς ἐξελέξατο τοὺς πτωχοὺς τῷ κόσμῳ πλου-
1,12 σίους ἐν πίστει καὶ κληρονόμους τῆς βασιλείας
6 ἧς ἐπηγγείλατο τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν; ὑμεῖς
δὲ ἠτιμάσατε τὸν πτωχόν. οὐχ οἱ πλούσιοι
καταδυναστεύουσιν ὑμῶν, καὶ αὐτοὶ ἕλκουσιν
7 ὑμᾶς εἰς κριτήρια; οὐκ αὐτοὶ βλασφημοῦσιν
Lv 19,18 Mt 22,39 8 τὸ καλὸν ὄνομα τὸ ἐπικληθὲν ἐφ' ὑμᾶς; εἰ
μέντοι νόμον τελεῖτε βασιλικὸν κατὰ τὴν γρα-
φήν· *ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν,*
Dt 1,17 9 καλῶς ποιεῖτε. εἰ δὲ προσωπολημπτεῖτε, ἁμαρ-

---

1 ~ τ. δοξης τ. Κυ 206s 1831 1518-1245 614 syh, τ. δοξης > 33 429 sa | 2 εις + την Ass 33s 104 81 917-1758 * 1852 rel. K^r | 3 επιβλεψ. δε BC 1739s Ps 1175 226 218 206sss 1611^s 614] κ. επιβλ. rel. s co | ειπητε¹ + αυτω P 917^r 1831^s 383^s K^r p s vg^1 sa | καθου² + ωδε SC^c 917-642 1831^s 440s 383^s K^r | υπο] επι B^o 323s 33ss 808ss 206 429 1518^s 614 syh ar sa (bo) | υποποδ. + τ. ποδων A 33 s vg sy Aug | 4 *inc.* και ου 917-915 623^r 242s 216* 383^s K^r | 5 του κοσμου C^cA^c 33 Ψ 81 917-429 440s 1518^r K^r syp ar co | βασιλ.] επαγγελιας S*A | επηγγ. + ο θς 1611ss vg syh | 6 ουχι C*AΨ 88ss 1758 2138s 614 | υμων] υμας S*A 218 | 7 ουκ] και A 33 Ψ 81 206 1518-1245 614 syh | 8 τας γραφας 323 vg co |

est: Visitare pupillos et viduas in tribulatione
eorum et immaculatum se custodire ab hoc
saeculo.

Fratres mei, nolite in personarum accep- 2
tione habere fidem Domini nostri Iesu Christi
gloriae. Etenim si introierit in conventum ves- 2
trum vir aureum anulum habens in veste can-
dida, introierit autem et pauper in sordido
habitu, ˡet intendatis in eum qui indutus est 3
veste praeclara et dixeritis ei: Tu sede hic
bene; pauperi autem dicatis: Tu sta illic, aut
sede sub scabello pedum meorum; nonne iu- 4
dicatis apud *vosmet* ipsos et *facti* estis iudices
cogitationum iniquarum?

Audite, fratres mei dilectissimi, nonne Deus 5
elegit pauperes in hoc mundo divites in fide
et heredes regni, quod repromisit Deus dili-
gentibus se? Vos autem exhonorastis pauperem. 6
Nonne divites *per* potentiam opprimunt vos,
et ipsi trahunt vos ad iudicia? Nonne ipsi 7
blasphemant bonum nomen, quod invocatum
est super vos? Si tamen legem perficitis re- 8
galem secundum Scripturas: *Diliges proximum
tuum sicut teipsum,* bene facitis; ˡsi autem 9

---

et⁴ > FJV ff s
2,1 acceptionem FZ
2 conventu vestro AFJBV p
3 ei > FJZ ff
scabellum D(J s)
5 promisit ADGV
8 diligis AFJMZ*

---

1 1 C 2,8; Sir 42,1
2 Hb 10,25
5 1 C 1,26; L 12,21; Ap 2,9
6 1 C 11,22
7 1 P 4,14
8 Lv 19,18; Mt 22,39; R 13,9
9 Dt 1,17

personas accipitis, peccatum operamini, redar-
10 guti a lege quasi transgressores. Quicumque
autem totam legem servaverit, offendat autem
11 in uno, factus est omnium reus. Qui enim dixit:
Non moechaberis, dixit et: *Non occides*. Quod
si non moechaberis, occides autem, factus es
12 transgressor legis. Sic loquimini et sic facite
sicut per legem libertatis incipientes iudicari.
13 Iudicium enim sine misericordia illi, qui non
fecit misericordiam; superexaltat autem mise-
ricordia iudicium.
14 Quid proderit, fratres mei, si fidem quis
dicat se habere, opera autem non habeat?
15 Numquid poterit fides salvare eum? ¹ Si autem
frater et soror nudi sint et indigeant victu
16 cotidiano, dicat autem aliquis ex vobis illis:
Ite in pace, calefacimini et saturamini; non
dederitis autem eis quae necessaria sunt cor-
17 pori, quid proderit? Sic et fides, si non ha-
18 beat opera, mortua est in semet ipsa. Sed
dicet quis: Tu fidem habes, et ego opera
habeo. Ostende mihi fidem tuam sine ope-
ribus, et ego ostendam tibi ex operibus fidem
19 meam. Tu credis quoniam unus est Deus:

10 offendit DJ
11 occides[2]] -das BV p, -dis Z*
es] est JZ*
13 fecerit AD, facit J^c^MZB
superexultat FGH*J (p)
iudicio AssMBV Aug Hila
15 et[1]] aut AFJ^r^ p Hila
sunt, indigent FJ
16 ex] de A-JZss
caleficam. AV(DB) Hila
corporis AGHJMC ff p s
18 operam J ff, -as s

10 Mt 5,19 | **11** Ex 20,13s; Dt 5,17s | **12** Ja 1,25 | **13** Mt 5,7; 18,29,34; 25,45s | **14** Mt 7,21; 21,29 | **16** 1 J 3,17 | **18** G 5,6 | **19** Mc 5,7

τίαν ἐργάζεσθε, ἐλεγχόμενοι ὑπὸ τοῦ νόμου ὡς
παραβάται. ὅστις γὰρ ὅλον τὸν νόμον τηρήσῃ, 10 Mt 5,19
πταίσῃ δὲ ἐν ἑνί, γέγονεν πάντων ἔνοχος. ὁ 11 Ex 20,13s Dt 5,17s
γὰρ εἰπών· μὴ μοιχεύσῃς, εἶπεν καί· μὴ φο-
νεύσῃς. εἰ δὲ οὐ μοιχεύεις, φονεύεις δέ, γέγο-
νας παραβάτης νόμου. οὕτως λαλεῖτε καὶ οὕτως 12 1,25
ποιεῖτε ὡς διὰ νόμου ἐλευθερίας μέλλοντες κρί-
νεσθαι. ἡ γὰρ κρίσις ἀνέλεος τῷ μὴ ποιήσαντι 13 Mt 5,7; 18,30.34; 25,45s
ἔλεος· κατακαυχᾶται ἔλεος κρίσεως.

Τί τὸ ὄφελος, ἀδελφοί μου, ἐὰν πίστιν λέγῃ 14 Mt 7,21; 21,29
τις ἔχειν, ἔργα δὲ μὴ ἔχῃ; μὴ δύναται ἡ πίστις
σῶσαι αὐτόν; ἐὰν ἀδελφὸς ἢ ἀδελφὴ γυμνοὶ 15
ὑπάρχωσιν καὶ λειπόμενοι τῆς ἐφημέρου τρο-
φῆς, [1]εἴπῃ δέ τις αὐτοῖς ἐξ ὑμῶν· ὑπάγετε ἐν 16 1 J 3,17
εἰρήνῃ, θερμαίνεσθε καὶ χορτάζεσθε, μὴ δῶτε
δὲ αὐτοῖς τὰ ἐπιτήδεια τοῦ σώματος, τί τὸ ὄφε-
λος; οὕτως καὶ ἡ πίστις, ἐὰν μὴ ἔχῃ ἔργα, νεκρά 17
ἐστιν καθ' ἑαυτήν. ἀλλ' ἐρεῖ τις· σὺ πίστιν ἔχεις, 18 G 5,6
κἀγὼ ἔργα ἔχω· δεῖξόν μοι τὴν πίστιν σου χωρὶς
τῶν ἔργων, κἀγώ σοι δείξω ἐκ τῶν ἔργων μου
τὴν πίστιν. σὺ πιστεύεις ὅτι εἷς ἐστιν ὁ Θεός; 19 Mc 5,7

---

10 τηρηση Bss 1175 915 1852] τελεσει 1739s Ψ 81 436, πληρωσει A 206sss 1518-1245 614, τηρησει rel. | πταιση B-A 33s 326s 88s 2138] -σει rel. | **11** μοιχευσεις, φονευσεις Ψ 81 917-1738 al. 429• 1518 rel. pl. K[r] sa | εγενου αποστατης A | **13** ανιλεως 181 5 1838s 1845s 1 436 642 al. 206ss 1852* 383 378 L | κατακαυχασθω Ass[c] 33 1175s, + δε S[c]A 33 81 1898s 915 ff vg syh, γαρ bo | **14** το > BC* 1175 | **15** εαν + δε CA 33-1175 489-1738 al. 206sss 1891-1245 614• K[r] syh bo, γαρ sa | και] η A 81 436 808ss ar | λειπομ. Bss 1175 1838 1852 378 K] + ωσιν rel. | **16** και ειπη A 1739s Ps 81 808ss K ff vg syp bo (sa) | το > BC* 1175 | **18** χωρις] εκ 917-181 307-218 1831 1518 383ss K[r] | εργων[1] + σου CΨ 1175 917-181 307-218 1831• 1852 383• K[r] | πιστιν[3] + μου AΨ 917sss 307-218 1831-216 383• K[r] s co | **19** εις εστιν ο θς SA 1739s p s vg syp ar co Cy] ~ εις (ο) θς εστ. BC 1175s 206sss 1518-614 syh, ~ ο θς εις εστ. rel. | ο > B 1739s Ψ 1829 69 1319ss 1311 206sss 1518-614 913 |

* 12 * *

καλῶς ποιεῖς· καὶ τὰ δαιμόνια πιστεύουσιν καὶ
φρίσσουσιν.
20 Θέλεις δὲ γνῶναι, ὦ ἄνθρωπε κενέ, ὅτι ἡ
Gn 22,9s.12 Hb 11,17 21 πίστις χωρὶς τῶν ἔργων ἀργή ἐστιν; Ἀβραὰμ
ὁ πατὴρ ἡμῶν οὐκ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη, *ἀν-*
ενέγκας Ἰσαὰκ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐπὶ τὸ θυσιαστή-
22 *ριον*; βλέπεις ὅτι ἡ πίστις συνήργει τοῖς ἔργοις
αὐτοῦ, καὶ ἐκ τῶν ἔργων ἡ πίστις ἐτελειώθη,
Is 41,8 Ga 15,6; R 4,3 2 Par 20,7 23 ⸀καὶ ἐπληρώθη ἡ γραφὴ ἡ λέγουσα· *ἐπίστευ-*
σεν δὲ Ἀβραὰμ τῷ Θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ
J 8,39; R 4,12 24 *εἰς δικαιοσύνην*, καὶ *φίλος Θεοῦ* ἐκλήθη. ὁρᾶτε
ὅτι ἐξ ἔργων δικαιοῦται ἄνθρωπος καὶ οὐκ ἐκ
Hb 11,31 Jos 2,4.15; 6,17 25 πίστεως μόνον. ὁμοίως δὲ καὶ Ῥαὰβ ἡ πόρνη
οὐκ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη, ὑποδεξαμένη τοὺς
2,17 26 ἀγγέλους καὶ ἑτέρᾳ ὁδῷ ἐκβαλοῦσα; ὥσπερ
γὰρ τὸ σῶμα χωρὶς πνεύματος νεκρόν ἐστιν,
οὕτως καὶ ἡ πίστις χωρὶς ἔργων νεκρά ἐστιν.
1,19 3 Μὴ πολλοὶ διδάσκαλοι γίνεσθε, ἀδελφοί
μου, εἰδότες ὅτι μεῖζον κρίμα λημψόμεθα.
1,26 Sir 14,1; 25,11 2 ⸀πολλὰ γὰρ πταίομεν ἅπαντες· εἴ τις ἐν λόγῳ
οὐ πταίει, οὗτος τέλειος ἀνήρ, δυνατὸς χαλινα-
3 γωγῆσαι καὶ ὅλον τὸ σῶμα. εἰ δὲ τῶν ἵππων
τοὺς χαλινοὺς εἰς τὰ στόματα βάλλομεν εἰς τὸ
πείθεσθαι αὐτοὺς ἡμῖν, καὶ ὅλον τὸ σῶμα αὐ-
4 τῶν μετάγομεν. ἰδοὺ καὶ τὰ πλοῖα, τηλικαῦτα

---

20 * **20** αργη BS* 323 ff s vg ar sa] νεκρα rel. | **22** συνεργει S*A 2138* ff s | **23** δε > P^{20} Ψ 623 547 206 429 1518-1245 614 L ff vg syp ar co | φιλος] δουλος 206sss 1518-614 syh* | **24** ορατε + τοινυν 917-915 467-1522 242^{r} 383^{s} K^{r} | **25** δε > C 33 88s 623 919 ff vg syp ar co | αγγελ.] κατασκοπους C 1739s 917 88s 1827 808ss 913 KL ff $syph^{m}$ ar co | **26** γαρ > B 1175 syp ar | $χωρις^{2}$ P^{20} BSΨ 81 917^{r} 206 429s 1611-614] + των rel. | **3,1** λη-ψεσθε 436 (p)s vg co Aug Hila | **2** δυναμενος S 1827
* 460s 206sss 1245s 614 co Cy | **3** ει δε] ιδε CP 1175s 88 307^{s} 489s 920s al. 808-1518 al. 614 913^{s} al. syp ar sa | το στομα A 33 81 88s 623 1837s 1518 syp ar | $εις^{2}$ Bss 1739 Ψ] προς rel. | **4** πλοια + τα B |

Bene facis; et daemones credunt et contremiscunt.
Vis autem scire, o homo inanis, quoniam 20
fides sine operibus mortua est? Abraham pater 21
noster nonne ex operibus iustificatus est, *offerens Isaac filium suum super altare?* Vides 22
quoniam fides cooperabatur operibus illius, et
ex operibus fides consummata est? Et suppleta 23
est Scriptura dicens: *Credidit Abraham Deo,*
et reputatum est illi ad iustitiam, et *amicus*
Dei appellatus est. Videtis quoniam ex ope- 24
ribus iustificatur homo, et non ex fide tantum?
Similiter et Raab meretrix, nonne ex operibus 25
iustificata est suscipiens nuntios et alia via
eiciens? Sicut enim corpus sine spiritu mor- 26
tuum est, ita et fides sine operibus mortua est.

3,1-12 ***De linguae custodia***

Nolite plures magistri fieri, fratres mei, 3
scientes quoniam maius iudicium sumitis. In 2
multis enim offendimus omnes. Si quis in verbo
non offendit, hic perfectus est vir; potest etiam
freno circumducere totum corpus. Si autem 3
equis frena in ora mittimus ad consentiendum
nobis, et omne corpus illorum circumferimus.
Ecce et naves, cum magnae sint et a ventis 4

19 contremescunt AFJMZ^c ss ff p s Hila | **20** mortua] otiosa A^c V s (ff) | **22** et > F | **25** similiter + autem *codd.* p s | per aliam viam M ff Hila | **26** mortuum AH] emortuum FDBV p | **3,2** ~ circumd. freno A | corpus + suum DJ | **3** equis AZ] equorum *rel.* p | frenos *codd.* ff p

21 Gn 22,9s.12; Sir 44,21; Hb 11,17 | **23** Gn 15,6; Is 14,8; R 4,3; Jdt 8,22; 2 Par 20,7 | **24** J 8,39; R 4,12 | **25** Jos 2,4; 6,17; Hb 11,31 | **26** Ja 2,17 | **3,1** Ja 1,19 | **2** Ja 1,26; Sir 14,1; 25,11 | **3** Ps 31,9

validis minentur, circumferuntur a modico gu-
5 bernaculo ubi impetus dirigentis voluerit. Ita
et lingua modicum quidem membrum est, et
magna exaltat. Ecce quantus ignis quam mag-
6 nam silvam incendit! Et lingua ignis est,
universitas iniquitatis. Lingua constituitur in
membris nostris, quae maculat totum corpus,
et inflammat rotam nativitatis nostrae inflam-
mata a gehenna.

7 Omnis enim natura bestiarum et volucrum
et serpentium et ceterorum domantur et do-
8 mita sunt a natura humana; linguam autem
nullus hominum domare potest, inquietum ma-
9 lum, plena veneno mortifero. In ipsa benedici-
mus Deum et Patrem, et in ipsa maledicimus
homines, qui *ad similitudinem Dei* facti sunt.
10 Ex ipso ore procedit benedictio et maledictio.
11 Non oportet, fratres mei, haec ita fieri. [1]Num-
quid fons de eodem foramine emanat dulcem
12 et amaram aquam? Numquid potest, fratres
mei, ficus uvas facere, aut vitis ficus? Sic ne-
que salsa dulcem potest facere aquam.

3,13-5,6 *De vera sapientia et spiritu mundi*

13 Quis sapiens et disciplinatus inter vos?
Ostendat ex bona conversatione operationem

---

4 circumfer. + autem FBV ff p | 5 exaltat ADG BV] exultat FHJZC | quantus] modicus D Hila, pusillus J (ff) | 7 et[3]] etiam FDZss p | domata AD Z Hila, dominata J | 9 Deum] dominum DJ ff | ad + imaginem et M | 12 uvas AFBV] olivas DG HJMC ff

---

5 Sir 11,34 | **6** Sir 5,15s; Mt 15,11 18s; 12,36s | **8** Ps 139,4; Sir 19,17 | **9** Gn 1,27; Sir 51,30 | **10** E 4,29 | **12** Mt 7,16ss | **13** Ja 2,18; 1 P 2,12

ὄντα καὶ ὑπὸ ἀνέμων σκληρῶν ἐλαυνόμενα, μετ-
άγεται ὑπὸ ἐλαχίστου πηδαλίου, ὅπου ἡ ὁρμὴ
τοῦ εὐθύνοντος βούλεται. οὕτως καὶ ἡ γλῶσσα 5 Sir 11,34
μικρὸν μέλος ἐστὶν καὶ μεγάλα αὐχεῖ. ἰδοὺ
ἡλίκον πῦρ ἡλίκην ὕλην ἀνάπτει. καὶ ἡ γλῶσσα 6 Mt 15,11.18s 12,36s
πῦρ, ὁ κόσμος τῆς ἀδικίας, ἡ γλῶσσα καθίστα- Pr 16,27
ται ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν, ἡ σπιλοῦσα ὅλον τὸ
σῶμα καὶ φλογίζουσα τὸν τροχὸν τῆς γενέσεως
καὶ φλογιζομένη ὑπὸ τῆς γεέννης.
Πᾶσα γὰρ φύσις θηρίων τε καὶ πετεινῶν, 7 Gn 9,2 Ps 8,8s
ἑρπετῶν τε καὶ ἐναλίων δαμάζεται καὶ δεδάμα-
σται τῇ φύσει τῇ ἀνθρωπίνῃ, τὴν δὲ γλῶσσαν 8 Ps 139,4 Sir 19,17
οὐδεὶς δαμάσαι δύναται ἀνθρώπων· ἀκατά-
στατον κακόν, μεστὴ ἰοῦ θανατηφόρου. ἐν αὐτῇ 9 Gn 1,27 Sir 51,30
εὐλογοῦμεν τὸν Κύριον καὶ πατέρα, καὶ ἐν
αὐτῇ καταρώμεθα τοὺς ἀνθρώπους τοὺς *καθ'*
ὁμοίωσιν Θεοῦ γεγονότας· ἐκ τοῦ αὐτοῦ στό- 10
ματος ἐξέρχεται εὐλογία καὶ κατάρα. οὐ χρή,
ἀδελφοί μου, ταῦτα οὕτως γίνεσθαι. μήτι ἡ 11
πηγὴ ἐκ τῆς αὐτῆς ὀπῆς βρύει τὸ γλυκὺ καὶ τὸ
πικρόν; μὴ δύναται, ἀδελφοί μου, συκῆ ἐλαίας 12
ποιῆσαι ἢ ἄμπελος σῦκα; οὔτε ἁλυκὸν γλυκὺ
ποιῆσαι ὕδωρ.
Τίς σοφὸς καὶ ἐπιστήμων ἐν ὑμῖν; δειξάτω 13 2,18 1 P 2,12

αν > *P*20 BS | βουλεται BS 81 1835 218 L | 5 ουτως] ωσαυτως A 81 808s | μεγαλα αυχει *P*20 BC*sP 81 1829 (verss.)] μεγαλαυχει rel. | ηλικον] ολιγον A*sss 33 Ψs 917s 1838 rel. ff syp ar co | 6 αδικ. + ουτως 33s 917-642 * 206s 440s 383s Lr syh | γενεσ. + ημων S 88 p vg syp| 7 ~ δεδαμ., δαμαζ. *P*20 C 1739 1525 323ss ar| 8 δαμασαι δυν. *P*20 BC 1739s (ff vg)] ~ δυν. δαμ. SA 33ss 1175 915 623s 69 206 498s 1518s K, ~ δυν. ανδρ. δαμ. rel. | ακαταστατον BSA 1739 326s K co] -σχετον rel.|9 Κν] θν 104 917s 1838-1245 614s Kr vg co | γεγενημενους A 33 623s 808s| 12 συκα BC*A 1175 88s 623 206 2138s syh+ ar sa] + ουτως rel. | ουτε BCs 1175 623 206* 2138s L] ουδεμια πηγη αλυκ. και Pss 917-1245 614s Kr | 13 *inc.* ει τις 927s 1831 2298 | τις > 1874s 36 920sss 1 460ss K |

ἐκ τῆς καλῆς ἀναστροφῆς τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐν
E 4,31 14 πραΰτητι σοφίας. εἰ δὲ ζῆλον πικρὸν ἔχετε καὶ
ἐριθείαν ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν, μὴ κατακαυχᾶσθε
1,5.17 15 καὶ ψεύδεσθε κατὰ τῆς ἀληθείας. οὐκ ἔστιν
αὕτη ἡ σοφία ἄνωθεν κατερχομένη, ἀλλὰ ἐπί-
16 γειος, ψυχική, δαιμονιώδης· ὅπου γὰρ ζῆλος
καὶ ἐριθεία, ἐκεῖ ἀκαταστασία καὶ πᾶν φαῦλον
17 πρᾶγμα. ἡ δὲ ἄνωθεν σοφία πρῶτον μὲν ἁγνή
ἐστιν, ἔπειτα εἰρηνική, ἐπιεικής, εὐπειθής, μεσ-
τὴ ἐλέους καὶ καρπῶν ἀγαθῶν, ἀδιάκριτος,
Hb 12,11 Is 32,17 18 ἀνυπόκριτος. καρπὸς δὲ δικαιοσύνης ἐν εἰρήνῃ
Mt 5,9 σπείρεται τοῖς ποιοῦσιν εἰρήνην.

R 7,23 1 P 2,11 4 Πόθεν πόλεμοι καὶ πόθεν μάχαι ἐν ὑμῖν;
οὐκ ἐντεῦθεν, ἐκ τῶν ἡδονῶν ὑμῶν τῶν στρα-
2 τευομένων ἐν τοῖς μέλεσιν ὑμῶν; ἐπιθυμεῖτε,
καὶ οὐκ ἔχετε· φονεύετε καὶ ζηλοῦτε, καὶ οὐ
δύνασθε ἐπιτυχεῖν· μάχεσθε καὶ πολεμεῖτε. οὐκ
3 ἔχετε διὰ τὸ μὴ αἰτεῖσθαι ὑμᾶς. αἰτεῖτε καὶ οὐ
λαμβάνετε, διότι κακῶς αἰτεῖσθε, ἵνα ἐν ταῖς
L 6,26 R 8,7 4 ἡδοναῖς ὑμῶν δαπανήσητε. μοιχαλίδες, οὐκ
1 J 2,15 οἴδατε ὅτι ἡ φιλία τοῦ κόσμου ἔχθρα τοῦ Θεοῦ
ἐστιν; ὃς ἐὰν οὖν βουληθῇ φίλος εἶναι τοῦ
Ex 20,3.5 Mt 6,24 5 κόσμου, ἐχθρὸς τοῦ Θεοῦ καθίσταται. ἢ δο-
G 5,17 κεῖτε ὅτι κενῶς ἡ γραφὴ λέγει· πρὸς φθόνον

---

14 δε + αρα A 1739s 33s 81 | τ. καρδιαις S 323s 1525 440s ffs vg sy ar bo | καυχασθε A 1829 547 69 1319ss 206 1891 255 | ∼ (κατα) της αληθ. κ. ψευδ. S 33 syp | **16** εριθεια] ερεις C 1739 P 1175 915 | εκει + και SA 33 81 1525 syp | **17** καρπων + εργων C 323 | αδιακριτ. + και 104 917-181 1838^{r} 242-1518 614^{s} K^{r} syp | **4,1** ποθεν^{2} > 917-431 1838^{r} 1831-216 383^{s} K^{r}s vg syp | ∼ εν υμιν και AΨ 623s ar^{1} Cy (syp) | **2** πολεμ. + και C 323 Ps 1175 88s 307^{s} 623s 1873ss 547s 206sss 614 913ss ffs vg^{1} syp ar bo | **3** αιτειτε + δε 1739 33ss 1175s 623s 69 808ss | **4** *inc.* μοιχοι κ. μοιχαλ. Ψ 917-1245 614^{s} K^{r} syh | κοσμου^{1} + τουτου S ps vg syp ar Hila | ουν > 323 33 81 917 88s 927ss 1319ss 206s 1518 1108^{s} L|

suam in mansuetudine sapientiae. Quod si ze- 14
lum amarum habetis, et contentiones sint in
cordibus vestris, nolite gloriari et mendaces
esse adversus veritatem. Non est *enim* ista sa- 15
pientia desursum descendens, sed terrena, ani-
malis, diabolica. Ubi enim zelus et contentio, 16
ibi inconstantia et omne opus pravum. Quae 17
autem desursum est sapientia, primum quidem
pudica est, deinde pacifica, modesta, suadibilis,
bonis consentiens, plena misericordia et fruc-
tibus bonis, non iudicans, sine simulatione.
Fructus autem iustitiae in pace seminatur fa- 18
cientibus pacem.

Unde bella et lites in vobis? Nonne hinc? 4
ex concupiscentiis vestris, quae militant in mem-
bris vestris? Concupiscitis et non habetis, oc- 2
ciditis et zelatis et non potestis adipisci, li-
tigatis, et belligeratis et non habetis, propter
quod non postulatis. Petitis et non accipitis, 3
eo quod male petatis, ut in concupiscentiis ves-
tris insumatis. Adulteri, nescitis quia amicitia 4
huius mundi inimica est Dei? Quicumque ergo
voluerit amicus esse saeculi huius, inimicus Dei
constituitur. An putatis quia inaniter Scriptura 5
dicat: Ad invidiam concupiscit spiritus, qui

14 sint] sunt FBV p Hila. > ADJM ff s | **15** enim > AJMZ ff s | **17** bonis consent. > AG | non > FJ M^cB* p | **4,1** inter vos A | hinc > AC | **2** habebitis$^{1.2}$ J (ff) | postulastis MV s Hila | et^5 > FGBV* | **3** accipietis ABV*s | **4** constituetur MZ*B | **5** an] aut FJ^r ff p s

14 E 4,31 | **15** Ja 1,5.17
17 Hb 12,11
18 Is 32,17; Mt 5,9
4,1 R 7,23; 1 P 2,11
4 L 6,26; R 8,7; 1 J 2,15
5 Ex 20,3.5; Mt 6,24; G 5,17

6 habitat in vobis? Maiorem autem dat gratiam.
Propter quod dicit: *Deus superbis resistit, hu-*
7 *milibus autem dat gratiam.* Subditi ergo estote
Deo, resistite autem diabolo, et fugiet a vobis.
8 Adpropinquate Deo, et adpropinquabit vobis.
Emundate manus, peccatores; et purificate cor-
9 da, duplices animo. Miseri estote et lugete et
plorate; risus vester in luctum convertatur et
10 gaudium in maerorem. Humiliamini in con-
spectu Domini, et exaltabit vos.
11 Nolite detrahere alterutrum, fratres. Qui de-
trahit fratri, aut qui iudicat fratrem suum, de-
trahit legi et iudicat legem. Si autem iudicas
12 legem, non es factor legis, sed iudex. Unus
est legislator et iudex, qui potest perdere et
liberare. Tu autem quis es, qui iudicas pro-
ximum?
13 Ecce nunc qui dicitis: Hodie aut crastino
ibimus in illam civitatem et faciemus ibi qui-

---

5 habitat ADBV] inhabitat FM
7 ergo] igitur AFJZss s Hila, > D ff
8 adpropiate M^c^Zs
Deo AMC] domino FDGHJMZBG
purific.] sanctificate D ff
10 vos + in tempore tribulationis M
11 fratres + mei MZ
12 est + enim J^c^MZss (Hila)
13 ~ quidem ibi AFJMBV p

---

6 Pr 3,34 O'; Job 22,29; Mt 23,12; 1 P 5,5; L 14,11
7 E 6,12; 1 P 5,8s
8 Zch 1,3; Is 1,16
10 L 14,11; 18 14; 1 P 5,6
12 Mt 7,1; R 2,1; 14,4
13 Pr 27,1; L 12,19s

ἐπιποθεῖ τὸ πνεῦμα ὃ κατῴκισεν ἐν ἡμῖν; μεί- 6 Pr 3,34 O' Job 22,29
ζονα δὲ δίδωσιν χάριν. διὸ λέγει· *ὁ Θεὸς ὑπερ-* Mt 23,12
ηφάνοις ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσιν χά- L 14,11 1 P 5,5
ριν. ¹ὑποτάγητε οὖν τῷ Θεῷ· ἀντίστητε δὲ 7 E 6,12 1 P 5,8s
τῷ διαβόλῳ, καὶ φεύξεται ἀφ᾽ ὑμῶν· ἐγγίσατε
τῷ Θεῷ, καὶ ἐγγιεῖ ὑμῖν. καθαρίσατε χεῖρας, 8 Zch 1,3 Is 1,16
ἁμαρτωλοί, καὶ ἁγνίσατε καρδίας, δίψυχοι. τα- 9
λαιπωρήσατε καὶ πενθήσατε καὶ κλαύσατε· ὁ L 6,25
γέλως ὑμῶν εἰς πένθος μεταστραφήτω καὶ ἡ
χαρὰ εἰς κατήφειαν. ταπεινώθητε ἐνώπιον Κυ- 10 1 P 5,6 L14,11; 18,14
ρίου, καὶ ὑψώσει ὑμᾶς.

Μὴ καταλαλεῖτε ἀλλήλων, ἀδελφοί. ὁ κα- 11
ταλαλῶν ἀδελφοῦ ἢ κρίνων τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ
καταλαλεῖ νόμου καὶ κρίνει νόμον· εἰ δὲ νόμον
κρίνεις, οὐκ εἶ ποιητὴς νόμου ἀλλὰ κριτής.
εἷς ἐστιν ὁ νομοθέτης καὶ κριτής, ὁ δυνάμενος 12 Mt 7,1 R 2,1; 14,4
σῶσαι καὶ ἀπολέσαι· σὺ δὲ τίς εἶ, ὁ κρίνων
τὸν πλησίον;

Ἄγε νῦν οἱ λέγοντες· σήμερον ἢ αὔριον 13 Pr 27,1 L 12 19s
πορευσόμεθα εἰς τήνδε τὴν πόλιν καὶ ποιήσο-

---

5 κατωκησ. *P* 917-919 1-1522 206 rel. K^r verss. | υμιν 2136 614 ff s vg Hila | 6 θς] Κς 5 1319 1831 913s ar | χαριν 1⌒2 P 81 L | 7 δε > Ps 917 36 5 489s 920 460s 1311s 383ss 255s KL | εγγισει B | 8 αγιασατε 206 1518 K^* | 9 $και^2$ > SA | κ. κλαυσατε > 307^* ff syp | μετατραπητω B 1739s P 206s 1518^* | 10 ταπειν. + ουν S | Κυ] θυ 1739s 1873 460s bo | 11 αδελφοι + μου A 33 81 1827 794 255 sy co | ο + γαρ 1311 206-242 1518-1245 614 378 syp bo | η] και Ψ 917^* 623 489 920-242 440s 383sss K^r ff | ουκ] ουκετι 1739 Ps 1175 69 K | 12 $ο^1$ > BP 1175 * 88s 1525 | κ. κριτης > Ψ 917s 1873^* 920sss 547-1738 al. 1891 1518 383 | ο κρινων B^r 915 5 927 69 218 206 429 1518-614 255s | ος κρινεις rel. | πλησιον] ετερον 917^* 467-642 1831-216 383sss K^r ar, + οτι ουκ εν ανθρωπω αλλ εν θω τα διαβηματα ανθρωπου κατευθυνεται 307s K (Euth) | 13 η] και A 917^* 1838ss 489-1765 K^r syh | πορευσωμ. CAΨss 81 1829sss 1873-1845 1-794 al. 242ss 1611ss 614 K al. | ποιησομ. B 1739s P 917 307-920 919-794 al. 1758 383 255] -σωμεν rel. |

μεν ἐκεῖ ἐνιαυτὸν καὶ ἐμπορευσόμεθα καὶ κερ-
L 12,20 14 δήσομεν· οἵτινες οὐκ ἐπίστασθε τὸ τῆς αὔριον.
Ps 38,5s ποία γὰρ ἡ ζωὴ ὑμῶν; ἀτμὶς γάρ ἐστε ἡ πρὸς
ὀλίγον φαινομένη, ἔπειτα καὶ ἀφανιζομένη.
A 18,21 15 ⸀ἀντὶ τοῦ λέγειν ὑμᾶς· ἐὰν ὁ Κύριος θελήσῃ,
καὶ ζήσομεν καὶ ποιήσομεν τοῦτο ἢ ἐκεῖνο.
16 νῦν δὲ καυχᾶσθε ἐν ταῖς ἀλαζονείαις ὑμῶν·
L 12,47 19,41; 16,22ss 17 πᾶσα καύχησις τοιαύτη πονηρά ἐστιν. ⸀εἰδότι
R 14,23 οὖν καλὸν ποιεῖν καὶ μὴ ποιοῦντι, ἁμαρτία
αὐτῷ ἐστιν.

L 6,24 Sir 5,1 5 Ἄγε νῦν, οἱ πλούσιοι, κλαύσατε ὀλολύζοντες
ἐπὶ ταῖς ταλαιπωρίαις ὑμῶν ταῖς ἐπερχομέναις.
M 6,19 2 ὁ πλοῦτος ὑμῶν σέσηπεν, καὶ τὰ ἱμάτια ὑμῶν
Pr 16,27 3 σητόβρωτα γέγονεν, ὁ χρυσὸς ὑμῶν καὶ ὁ ἄρ-
γυρος κατίωται, καὶ ὁ ἰὸς αὐτῶν εἰς μαρτύ-
ριον ὑμῖν ἔσται καὶ φάγεται τὰς σάρκας ὑμῶν
ὡς πῦρ. ἐθησαυρίσατε ἐν ἐσχάταις ἡμέραις.
Lv 19,13 Dt 24,14s 4 ἰδοὺ ὁ μισθὸς τῶν ἐργατῶν τῶν ἀμησάντων
Ma 3,5 Is 5,9 τὰς χώρας ὑμῶν ὁ ἀπεστερημένος ἀφ᾽ ὑμῶν
Job 31,38ss Tob 4,15 κράζει, καὶ αἱ βοαὶ τῶν θερισάντων εἰς τὰ
Sir 21 6 L 16,19.25 5 ὦτα Κυρίου σαβαὼθ εἰσεληλύθασιν. ἐτρυφή-
Jr 12,3 σατε ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐσπαταλήσατε, ἐθρέψατε
6 τὰς καρδίας ὑμῶν *ἐν ἡμέρᾳ σφαγῆς*. κατεδικά-

εκει > A 33 81 218 1758 s Cy | ενιαυτον BS 1739s P
* 307[s] 241 38 lat co Hier] + ενα rel. | **14** το] τα Ass 33s 1175s 206 1518 378, > B | γαρ[1] > BS* 241[c] 1518 2138*s 614 syh ar | η[1] > B | ατμις γ. εστε > S* | γαρ[2] > A 33 s vg bo | εστε] εστιν 1829 623s 226ss 206sss 440s 1518 255 L lat (syp) co | η[2] > B 323s P 1175 88 | επειτα κ. αφαν. > 1175 307[s] 460 syh | **15** θελη BP 81 808s 206ss 1518[s] 614 Cy | ζησωμ. 1739s 33 Ψ[r] 1829-88 1838s 920 pl. 242[s] 1611s 614 rel. | **16** καταχαυχ. S 1739s | πασα + ουν 206sss 1518-1245, γαρ 808ss | **17** ποιειν > 226* 323 syp ar | **5,1** επερχομ. + υμιν S 623 1838 (syp ar) co | **3** υμων[2] BS*Ψ 917-915 467-1518 383[s] L[r] ff s vg syp ar bo] + ο ιος al. | **4** αφυστερημ. B*S | εισεληλυθαν BP 1175s (A 1852) | **5** και > AΨ 81 1758 bo[1] Cy | καρδ.] σαρκας Ψ 917 181 218 syp | υμων BS*A 33s 104 1852 ff m s vg co] + ως rel. |

dem annum et mercabimur et lucrum facie-
mus, [1]qui ignoratis quid erit in crastino Quae 14
est enim vita vestra? vapor est ad modicum
parens et deinceps exterminabitur; pro eo ut 15
dicatis: Si Dominus voluerit. Et: Si vixerimus,
faciemus hoc aut illud. Nunc autem exsultatis 16
in superbiis vestris. Omnis exsultatio talis ma-
ligna est. Scienti igitur bonum facere et non 17
facienti, peccatum est illi.

Agite nunc, divites, plorate ululantes in mi- 5
seriis vestris, quae advenient vobis. Divitiae 2
vestrae putrefactae sunt, et vestimenta vestra
a tineis comesta sunt. Aurum et argentum 3
vestrum aeruginavit, et aerugo eorum in testi-
monium vobis erit et manducabit carnes ves-
tras sicut ignis. Thesaurizastis vobis iram in
novissimis diebus. Ecce *merces* operariorum, 4
qui messuerunt regiones vestras, quae fraudata
est a vobis, *clamat,* et clamor eorum *in aures*
Domini sabaoth introivit. Epulati estis super 5
terram et in luxuriis enutristis corda vestra *in*

---

14 erit FDHJC] sit AGZs Hila
crastino G] crastinum A-JZss s
~ enim est A-JZss
et ABV] > F-Z
exterminatur FJZ s
5,1 age A*FI*
vestris > AFJMZ s
3 vobis² ABV] > AFDJM ff s
iram > FJMZ ff s
4 qui fraudatus est AFDMZ s
eorum] ipsor. A-JZ s
introiit FJZ^cV p

---

14 L 12,20; Ps 38,6s; J 9,41 | 15 A 18,21 | 17 L 12,47; R 14,23 | 5,1 L 6,24; Sir 5,1 | 2 Mt 6,19 | 3 Pr 16,27 | 4 Lv 19,13; Dt 24,14s; Is 5,9; Ma 3,5; Job 31,38ss; Tob 4,15; Sir 21,6 | 5 L 16,19.25; Jr 12,3

6 *die occisionis*. Addixistis et occidistis iustum,
et non restitit vobis.

5,7-20 *Exhortationes et consilia varia*

7 Patientes igitur estote, fratres, usque ad ad-
ventum Domini. Ecce agricola exspectat pre-
tiosum fructum terrae patienter ferens donec
8 accipiat *temporaneum et serotinum*. Patientes
igitur estote et vos et confirmate corda vestra;
9 quoniam adventus Domini adpropinquavit. ¦ No-
lite ingemiscere, fratres, in alterutrum, ut non
iudicemini. Ecce iudex ante ianuam adsistit.
10 Exemplum accipite, fratres, exitus mali, labo-
ris et patientiae, prophetas, qui locuti sunt in
11 nomine Domini. Ecce beatificamus eos, qui sus-
tinuerunt. Sufferentiam Iob audistis, et finem
Domini vidistis, quoniam *misericors Dominus
est et miserator*.

12 Ante omnia autem, fratres mei, nolite iurare,
neque per caelum neque per terram neque
aliud quodcumque iuramentum. Sit autem ser-
mo vester: est, est: non, non; ut non sub
iudicio decidatis.

13 Tristatur aliquis vestrum? oret; aequo ani-
14 mo est? psallat. ¦ Infirmatur quis in vobis? in-

---

6 adduxistis DZV | et¹ > A^r p s | et² > FDGH ff s | resistit ADZV ff | **7** temporivum F*GZ^cCB | **8** igitur > AFD*J^r p | et¹ > BV | et² > AJZ | **9** ingemescere AFJZ^cBss ff p s Hila | **10** exitus mali > AFJZss (ff) Hila | **11** eos > AFJ-V ff | ~ est dominus A-ZV p Hila | **12** sermo vester] vestrum F(DJ)Z (ff) | **13** *inc.* si autem tristatur D(M) | est] et *codd.* p Hila

---

6 Pr 3,34 O'; Os 1,6 O' | **7** Dt 11,14; Jl 2,23; Zch 10,1; Jr 5,24; L 21,19; Hb 10,36 | **8** Hb 10.25; 1 Th 2,16; 3,13 | **10** Mt 5,12 | **11** Dn 12,12; Ps 102,8; 110,4; Job 1,21s | **12** Mt 5,34-37 | **13** Ps 49,15; C 3,16 | **14** Mc 6,13

σατε, ἐφονεύσατε τὸν δίκαιον· οὐκ ἀντιτάσσε-
ται ὑμῖν.
Μακροθυμήσατε οὖν, ἀδελφοί, ἕως τῆς παρ- 7
ουσίας τοῦ Κυρίου. ἰδοὺ ὁ γεωργὸς ἐκδέχεται
τὸν τίμιον καρπὸν τῆς γῆς, μακροθυμῶν ἐπ'
αὐτῷ, ἕως λάβῃ [ὑετὸν] *πρόϊμον καὶ ὄψιμον*. μα- 8
κροθυμήσατε καὶ ὑμεῖς, στηρίξατε τὰς καρδίας
ὑμῶν, ὅτι ἡ παρουσία τοῦ Κυρίου ἤγγικεν. μὴ 9
στενάζετε, ἀδελφοί, κατ' ἀλλήλων, ἵνα μὴ κρι-
θῆτε· ἰδοὺ ὁ κριτὴς πρὸ τῶν θυρῶν ἕστηκεν.
ὑπόδειγμα λάβετε, ἀδελφοί, τῆς κακοπαθίας 10
καὶ τῆς μακροθυμίας τοὺς προφήτας, οἳ ἐλάλη-
σαν ἐν τῷ ὀνόματι Κυρίου. ἰδοὺ *μακαρίζομεν* 11
τοὺς ὑπομείναντας. τὴν ὑπομονὴν Ἰὼβ ἠκού-
σατε, καὶ τὸ τέλος Κυρίου εἴδετε, ὅτι *πολύ-*
σπλαγχνός ἐστιν ὁ Κύριος καὶ οἰκτίρμων.
Πρὸ πάντων δέ, ἀδελφοί μου, μὴ ὀμνύετε, 12
μήτε τὸν οὐρανὸν μήτε τὴν γῆν μήτε ἄλλον
τινὰ ὅρκον· ἤτω δὲ ὑμῶν τὸ ναὶ ναί, καὶ τὸ
οὒ οὔ, ἵνα μὴ ὑπὸ κρίσιν πέσητε.
Κακοπαθεῖ τις ἐν ὑμῖν; προσευχέσθω· εὐ- 13
θυμεῖ τις; ψαλλέτω. ˈἀσθενεῖ τις ἐν ὑμῖν; 14
προσκαλεσάσθω τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλη-

Pr 3,34 O'
Os 1,6 O'
Sap 2,12-20
Dt 11,14
Jl 2,23
Zch 10,1
Jr 5,24
L 21,19
Hb 10,36
Hb 10,25.37
1 Th 2,16; 3,13
Mt 5,12
Dn 12,12
Ps102,8;110,4
Job 1,21s
Tob 2,12
Mt 5,34-37
2 C 1,17
Ps 49,15
C 3,16
Mc 6,13

---

6 δικαιον + και 307[s] 614 syh | **7** υετον] καρπον S 1175 255 ff syh[m] bo, > B 1739s 048 (69) vg ar | **8** μακροθυμ. + ουν S 453 255 L syp | Κυ + ημων 206s 1518[s] 614 378 syp sa | **9** αδελφοι + μου A 33 1175s 048 808s s syp co | **10** αδελφ. + μου S 323 917-88 1873[s] 920 pl. 1891 440s 383sss K[r] syp co | μακροθυμ. + εχετε S[c] 048 181[c] 623s (A 33 Ψ 917) | εν > A 33 Ψss 81 917ss 1838ss 920[s] 1831[s] 1518 383s al. K[r] | **11** υπομενοντας 33 917sss 1873[r] 1831 rel. K[r] | τελος] ελεος 323*s 1175 1525 | ιδετε A 323s 33 104sss 917s 181-1873 920 460sss al. 1891 1518 383 al. K[r] | πολυευσπλαγχ. 917 915 1 642 1831s 1518 614 | ο Κς > 323 917[s] 1838ss 489-1758 1831-1518 383sss K[r] | **12** δε[2] + ο λογος S* 88s 1838s[c] 255 syp bo | υπο κρισ. BSA 1739 33 1898ss 226 209 ff vg sy co] εις υποκρισιν rel. |

σίας καὶ προσευξάσθωσαν ἐπ' αὐτὸν ἀλείψαντες
Mc 16,18 15 αὐτὸν ἐλαίῳ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου. καὶ ἡ
εὐχὴ τῆς πίστεως σώσει τὸν κάμνοντα, καὶ ἐγε-
ρεῖ αὐτὸν ὁ Κύριος· κἂν ἁμαρτίας ᾖ πεποιηκώς,
16 ἀφεθήσεται αὐτῷ. ἐξομολογεῖσθε οὖν ἀλλήλοις
τὰς ἁμαρτίας, καὶ εὔχεσθε ὑπὲρ ἀλλήλων, ὅπως
ἰαθῆτε. πολὺ ἰσχύει δέησις δικαίου ἐνεργου-
3Rg17,1;18,1 L 4,25 17 μένη. Ἠλίας ἄνθρωπος ἦν ὁμοιοπαθὴς ἡμῖν,
Sir 48,2s A 14,15 καὶ προσευχῇ προσηύξατο τοῦ μὴ βρέξαι, καὶ
οὐκ ἔβρεξεν ἐπὶ τῆς γῆς ἐνιαυτοὺς τρεῖς καὶ
3 Rg 18,42 18 μῆνας ἕξ. καὶ πάλιν προσηύξατο καὶ ὁ οὐρα-
νὸς ὑετὸν ἔδωκεν καὶ ἡ γῆ ἐβλάστησεν τὸν
καρπὸν αὐτῆς.
G 6,1 19 Ἀδελφοί μου, ἐάν τις ἐν ὑμῖν πλανηθῇ
ἀπὸ τῆς ἀληθείας καὶ ἐπιστρέψῃ τις αὐτόν,
Ps 50,15 Pr 10,12 20 γινωσκέτω ὅτι ὁ ἐπιστρέψας ἁμαρτωλὸν ἐκ πλά-
1 P 4,8 νης ὁδοῦ αὐτοῦ σώσει ψυχὴν αὐτοῦ ἐκ θανάτου
καὶ *καλύψει πλῆθος ἁμαρτιῶν.*

---

14 αυτον² > BP 88s 453 ff | τ. Κυ > B | **15** προσευχη P 81 460 440s | αφεθησονται 323ss P 1898 69 1618* ff vg sy ar co Χρ | **16** ουν > 33 917ss 88s 489r 1831s 383sss Kr | τ. αμαρτ. B-A 1739 33r 048 181 623s al. 808ss 206ss 1518* 614 255 ff vg syh Eus | παραπτωματα rel. | προσευχ. BA 915 1525 Εφ | **17** βρεξαι + υετον 323ss 623s
* 1845 614 syhm | **19** μου > 323 917 1827 920s 919·1738 al. 1831s L al. | ημιν 323s 33 Ψ 1175 915 623s 241 429 1891 1852 | απο + της οδου S 33 81 307* 623s 467 808s 1831 syp ar bo | επιστρ. τις] επιστρεψητε (Ψ) 1518·1245
* syh | **20** γινωσκετε B 69 1518 syh, > Ψ ff sa | αυτου² > 323 Ψ 1175s 917-915 1827 rel. Kr sa | αμαρτ. + αμην 1898s 1518* 614 1765 378 syh |

ducat presbyteros ecclesiae, et orent super eum
ungentes eum oleo in nomine Domini; et oratio 15
fidei salvabit infirmum, et alleviabit eum Do-
minus; et si in peccatis sit, remittentur ei.
Confitemini ergo alterutrum peccata vestra et 16
orate pro invicem, ut salvemini; multum enim
valet deprecatio iusti assidua. Helias homo erat 17
similis nobis passibilis, et oratione oravit ut
non plueret super terram, et non pluit annos
tres et menses sex. Et rursum oravit; et cae- 18
lum dedit pluviam, et terra dedit fructum suum.

Fratres mei, si quis ex vobis erraverit a 19
veritate, et converterit quis eum, ˡscire debet 20
quoniam qui converti fecerit peccatorem ab er-
rore viae suae, salvabit animam eius a morte
et *operiet multitudinem peccatorum.*

---

15 allevabit A(F)J-V p Hila
dimittuntur DJMZ, remittetur AB
18 rursus AJ*
20 viae] vitae D | operit F-MBV (ff) p Hila
peccatorum + suorum D

---

15 Mc 16,18
17 3 Rg 17,1; L 4,25; A 14,15
18 3 Rg 18,42
19 G 6,1
20 Ps 50,15; Pr 10,12; 1 P 4,8

EPISTULA
BEATI PETRI APOSTOLI
PRIMA

1,1-2 ***Inscriptio***

1 PETRUS apostolus Iesu Christi electis
advenis dispersionis Ponti, Galatiae, Cappado-
2 ciae, Asiae et Bithyniae [1] secundum praescien-
tiam Dei Patris, in sanctificationem Spiritus,
in oboedientiam et aspersionem sanguinis Iesu
Christi. Gratia vobis, et pax multiplicetur.

1,3-12 ***Excellentia spei et salutis christianae***

3 Benedictus Deus et Pater Domini nostri
Iesu Christi, qui secundum misericordiam suam
magnam regeneravit nos in spem vivam per
4 resurrectionem Iesu Christi ex mortuis, in he-
reditatem incorruptibilem et incontaminatam
et immarcescibilem, conservatam in caelis in
5 vobis, qui in virtute Dei custodimini per fidem
in salutem, paratam revelari in tempore no-
6 vissimo. In quo exsultabitis, modicum nunc si
7 oportet contristari in variis tentationibus, ut
probatio vestrae fidei multo pretiosior auro,
quod per ignem probatur, inveniatur in lau-
dem et gloriam et honorem in revelatione

---

2 sanctificatione JZss p Hila | sparsionem D s, aspersione p Hila, -nis J | **3** ~ magn. miser. suam A-Z^{c}ss p s Hier Hila Var Cl^{h} | ~ Chr. Iesu^{2} FBV| **4** immarciscib. MB, > Z s Oros | in^{3} > A | **6** exultabitis F^{c}DHC] exultatis AF*GJ^{r} | **7** pretios. + sit *codd.* p Hila Fulg | revelationem ADHMCss

---

1 Ja 1,1 | **2** R 8,29; Hb 12,24 | **3** 1 P 1,23; Ja 1,18; E 2.4; Tt 3,5 | **4** C 1,12 | **5** 1 C 2,5; J 10,28; 17,11; R 5,3ss | **6** R 5,2; 2 C 4,17; 5,10; Hb 12,11; Ja 1,2| **7** Ja 1,3; Pr 17,3; Sap 3,6; Sir 2,5; Ma *3,3;* R 2,*7.10*

ΠΕΤΡΟΥ Α

Πέτρος ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκλεκ- 1 Ja 1,1
τοῖς παρεπιδήμοις διασπορᾶς Πόντου, Γαλα-
τίας, Καππαδοκίας, Ἀσίας καὶ Βιθυνίας, [1]κατὰ 2 R 8,29 Hb 12,24
πρόγνωσιν Θεοῦ πατρός, ἐν ἁγιασμῷ πνεύμα-
τος εἰς ὑπακοὴν καὶ ῥαντισμὸν αἵματος Ἰησοῦ
Χριστοῦ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη πληθυνθείη.
Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ Κυρίου 3 1,23; Ja 1,18
ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ κατὰ τὸ πολὺ αὐτοῦ
ἔλεος ἀναγεννήσας ἡμᾶς εἰς ἐλπίδα ζῶσαν δι'
ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκ νεκρῶν, εἰς 4 C 1,12
κληρονομίαν ἄφθαρτον καὶ ἀμίαντον καὶ ἀμά-
ραντον, τετηρημένην ἐν οὐρανοῖς εἰς ὑμᾶς
[1]τοὺς ἐν δυνάμει Θεοῦ φρουρουμένους διὰ πίσ- 5 J 10,28; 17,11 1 C 2,5
τεως εἰς σωτηρίαν ἑτοίμην ἀποκαλυφθῆναι ἐν G 3,23
καιρῷ ἐσχάτῳ. ἐν ᾧ ἀγαλλιᾶσθε, ὀλίγον ἄρτι, 6 5,10; R 5,2 2 C 4,17
εἰ δέον ἐστίν, λυπηθέντες ἐν ποικίλοις πειρασ- Hb 12,11 Ja 1,2
μοῖς, ἵνα τὸ δοκίμιον ὑμῶν τῆς πίστεως πο- 7 Pr 17,3 Ma 3,3
λυτιμότερον χρυσίου τοῦ ἀπολλυμένου, διὰ R 2,7.10
πυρὸς δὲ δοκιμαζομένου, εὑρεθῇ εἰς ἔπαινον Ja 1,3 Sap 3,6
καὶ δόξαν καὶ τιμὴν ἐν ἀποκαλύψει Ἰησοῦ Sir 2,5

---

1 εκλεκτ. + και S* sy | Ασιας > S* 1175 048 1838 | κ. Βιθυνιας > B* 1175 | ~ ελεος αυτου 323 33 1175 048 431 69 206s 1518* 614 Cy | ζωσαν] ζωης 1852 398 0142 p syp bo Aug, > s | 4 ~ αμαραντ. αμιαντ. S 1319 Cy | εν + τοις Ψ 1898 206s 1518 2138s 614 378 | 5 ετοιμως S* | 6 εστιν + ημας 048, > BS* 1518-1245 | λυπηθεντας S* 1175 048 88s 307* 623* 1838s 1835s 460s 808ss 429*s 1518* 383 255 L | 7 δοκιμον 429 378 | πολυτιμιωτερ. 323ss 81 1829s 88 307* 1838 al. 920 pl. 206* 1518-1245 614 913 255s | δεδοκιμασμενου, > δε 323 917sss 88ss 1827s 226 255 Cl |

J 17,20; 20,29 8 Χριστοῦ· ὃν οὐκ ἰδόντες ἀγαπᾶτε, εἰς ὃν ἄρτι
2 C 5,7
2 T 4,8 μὴ ὁρῶντες πιστεύοντες δὲ ἀγαλλιᾶσθε χαρᾷ
R 6,22 9 ἀνεκλαλήτῳ καὶ δεδοξασμένῃ, κομιζόμενοι τὸ
τέλος τῆς πίστεως ὑμῶν σωτηρίαν ψυχῶν.
Mt 13,17 10 Περὶ ἧς σωτηρίας ἐξεζήτησαν καὶ ἐξηραύ-
L 10,24 νησαν προφῆται οἱ περὶ τῆς εἰς ὑμᾶς χάριτος
Ps 21; Is 53 11 προφητεύσαντες, ἐραυνῶντες εἰς τίνα ἢ ποῖον
L 24,26 καιρὸν ἐδήλου τὸ ἐν αὐτοῖς πνεῦμα Χριστοῦ
προμαρτυρόμενον τὰ εἰς Χριστὸν παθήματα
E 3,10 12 καὶ τὰς μετὰ ταῦτα δόξας· οἷς ἀπεκαλύφθη
L 2,13 ὅτι οὐχ ἑαυτοῖς, ὑμῖν δὲ διηκόνουν αὐτά, ἃ
νῦν ἀνηγγέλη ὑμῖν διὰ τῶν εὐαγγελισαμένων
ὑμᾶς ἐν πνεύματι ἁγίῳ ἀποσταλέντι ἀπ' οὐρα-
νοῦ, εἰς ἃ ἐπιθυμοῦσιν ἄγγελοι παρακῦψαι.
L 12,35 13 Διὸ ἀναζωσάμενοι τὰς ὀσφύας τῆς διανοίας
E 6,14 ὑμῶν, νήφοντες, τελείως ἐλπίσατε ἐπὶ τὴν φε-
ρομένην ὑμῖν χάριν ἐν ἀποκαλύψει Ἰησοῦ Χρισ-
R 12,2 14 τοῦ. ὡς τέκνα ὑπακοῆς, μὴ συσχηματιζόμενοι
E 2,3; 4,17s ταῖς πρότερον ἐν τῇ ἀγνοίᾳ ὑμῶν ἐπιθυμίαις,
15 ἀλλὰ κατὰ τὸν καλέσαντα ὑμᾶς ἅγιον καὶ αὐ-
Lv 11,44; 16 τοὶ ἅγιοι ἐν πάσῃ ἀναστροφῇ γενήθητε, διότι
19,2; 20,7 γέγραπται· *ἅγιοι ἔσεσθε, ὅτι ἐγὼ ἅγιός [εἰμι].*
P 88,27
Jr 3,19 17 καὶ εἰ πατέρα ἐπικαλεῖσθε τὸν ἀπροσωπολήμ-
Ma 1,6
Mt 6,9 πτως κρίνοντα κατὰ τὸ ἑκάστου ἔργον, ἐν φόβῳ
R 2,11
Sap 6,8 τὸν τῆς παροικίας ὑμῶν χρόνον ἀναστράφητε,
Is 52,3 18 ¹εἰδότες ὅτι οὐ φθαρτοῖς, ἀργυρίῳ ἢ χρυσίῳ,
1 C 6,20; 7,23
4,3 ἐλυτρώθητε ἐκ τῆς ματαίας ὑμῶν ἀναστροφῆς

---

8 ιδοντες Bss 323ss 1175 218 429 1852 383 913 p s vg
sy ar sa Iϱ] ειδοτες 048 rel. | ορωντ. + πιστευετε 441
r vg¹ Pol *Ir* Aug | αγαλλιατε BC* 1175 808* 1852 Ωϱ|
9 * **9** υμων > B 1 sa Cl Or Ath Aug | **10** ημας 33 206s 378
12* K s Ath Cy | **11** Χυ > B Ath | **12** εν > BA 33 Ψ 623
16 * 436 218 r vg | **13** χσραν Ψ syh | **16** διοτι] οτι SC | γεγϱ.
+ οτι B 69 | εσεσθε B-A 33 Ψr 88s 307-5 467s 808ss
206ss 1611ss 614] γινεσθε L al., γεν. rel. | οτι] διοτι S
1175s 181 1845 Cl | ειμι > BSA* 218 1525 Cl | **18** φθαϱ-
του αϱγυϱιου S* |

Iesu Christi, 'quem cum non videritis, diligitis, 8
in quem nunc quoque non videntes creditis,
credentes autem exsultabitis laetitia inenarrabili
et glorificata, reportantes finem fidei vestrae 9
salutem animarum.

De qua salute exquisierunt atque scrutati 10
sunt prophetae, qui de futura in vobis gratia
prophetaverunt 'scrutantes in quod vel quale 11
tempus significaret in eis Spiritus Christi, prae-
nuntians eas, quae in Christo sunt passiones
et posteriores glorias, quibus revelatum est 12
quia non sibimet ipsis, vobis autem ministra-
bant ea, quae nunc nuntiata sunt vobis per eos,
qui evangelizaverunt vobis, Spiritu sancto misso
de caelo, in quem desiderant angeli prospicere.

1,13-2,10 *Vita propter Deum sancte agenda*

Propter quod succincti lumbos mentis ves- 13
trae, sobrii perfecte sperate in eam quae of-
fertur vobis gratiam, in revelationem Iesu
Christi; quasi filii oboedientiae non configurati 14
prioribus ignorantiae vestrae desideriis; sed se- 15
cundum eum, qui vocavit vos, sanctum et
ipsi in omni conversatione sancti sitis, quon- 16
iam scriptum est: *Sancti eritis, quoniam ego*
sanctus sum. Et si patrem invocatis eum, qui 17
sine acceptione personarum iudicat secundum
uniuscuiusque opus, in timore incolatus vestri
tempore conversamini, scientes quod non cor- 18
ruptibilibus auro vel argento redempti estis
de vana vestra conversatione paternae tradi-

8 creditis > FM s | credentes > Z Ir^{1} | exultatis F JZss p r(s) | **9** anim. + vestrarum AF^{c}DH r | **11** sign. + qui erat DZ^{c} ps Fulg (r) | **12** sibimet] sibi F^{r} p | vobis^{3}] vos JM r Cl^{h} | **15** ~ sancti in om. convers. *codd.* pr Amb | **16** estote ADZC p r | quoniam^{2}] quia et AGH M(DJ, p) | **18** non + in JV | ~ arg. vel auro FDMZC

8 J 20,29; 2 C 5,7 | **9** R 6,22 | **11** Ps 21; Is 53 | **12** E 3,10 | **13** L 12,35 | **14** R 12,2 | **16** Lv 11,44; 19,2; 1 Th 4,3 | **17** Ps 88,27; Jr 3,19; Sap 6,8; R 2,11 | **18** 1 C 6,20; 1 P 4,3

19 tionis, sed pretioso sanguine quasi agni im-
20 maculati Christi et incontaminati, praecogniti
quidem ante mundi constitutionem, manifestati
21 autem novissimis temporibus propter vos, qui
per ipsum fideles estis in Deo, qui suscitavit
eum a mortuis et dedit ei gloriam, ut fides
22 vestra et spes esset in Deo; animas vestras
castificantes in oboedientia caritatis, in fraterni-
tatis amore simplici, ex corde invicem diligite
23 attentius; renati non ex semine corruptibili,
sed incorruptibili per verbum *Dei vivi* et *per-*
24 *manentis* in aeternum: quia

omnis caro ut faenum,
et omnis gloria eius tamquam flos faeni:
exaruit faenum, et flos eius decidit;
25 *verbum autem Domini manet in aeternum.*

Hoc est autem verbum, quod evangelizatum
est in vos.

2 Deponentes igitur omnem malitiam et om-
nem dolum et simulationes et invidias et
2 omnes detractiones, sicut modo geniti infan-

19 ∼ incontam. et immaculati FDJBV p Cl^{h}
20 ∼ constit. mundi A-JZss p Cl^{h}
22 oboedientiam AZss Hila
diligentes MV^{e}
23 vivi > M
in aeternum > F*GJ^{r} p Hier Hila
24 ut > A*V Hila
eius^{2} GH^{e}CBV] > AFD
cecidit F
25 verbum^{2} + dei D
est + a me M
vos] vobis AssMZ p
2,1 invidias] invidiam Hila, insidias D

19 Is 53,7; Hb 9,14 | **20** R 16,25s; E 1,4 | **21** J 14,6; R 4,24; C 1,27 | **22** 1J 5,1 | **23** Dn 6,26; J 1,13; Ja 1,18 | **24** Is 40,6s; Ja 1,10s | **25** Is 40,6ss | **2,1** E 4,22; Ja 1,21 | **2** 1 C 3,2; Hb 5,12s

πατροπαραδότου, ἀλλὰ τιμίῳ αἵματι ὡς ἀμνοῦ 19 Is 53,7 Hb 9,14
ἀμώμου καὶ ἀσπίλου Χριστοῦ, προεγνωσμένου 20 R 16,25s E 1,4
μὲν πρὸ καταβολῆς κόσμου, φανερωθέντος δὲ
ἐπ' ἐσχάτου τῶν χρόνων δι' ὑμᾶς ˈτοὺς δι' αὐτοῦ 21 J 14,6 R 4,24
πιστεύοντας εἰς Θεὸν τὸν ἐγείραντα αὐτὸν ἐκ C 1,27
νεκρῶν καὶ δόξαν αὐτῷ δόντα, ὥστε τὴν πίστιν
ὑμῶν καὶ ἐλπίδα εἶναι εἰς Θεόν. Τὰς ψυχὰς 22 1 J 5,1
ὑμῶν ἡγνικότες ἐν τῇ ὑπακοῇ τῆς ἀληθείας εἰς
φιλαδελφίαν ἀνυπόκριτον, ἐκ καθαρᾶς καρδίας
ἀλλήλους ἀγαπήσατε ἐκτενῶς, ἀναγεγεννημένοι 23 Dn 6,26 J 1,13
οὐκ ἐκ σπορᾶς φθαρτῆς ἀλλὰ ἀφθάρτου διὰ Ja 1,18
λόγου *ζῶντος Θεοῦ καὶ μένοντος*. διότι 24 Is 40,6s Ja 1,10s

πᾶσα σὰρξ ὡς χόρτος,
καὶ πᾶσα δόξα αὐτῆς *ὡς ἄνθος χόρτου·*
ἐξηράνθη ὁ χόρτος,
καὶ τὸ ἄνθος ἐξέπεσεν·
τὸ δὲ ῥῆμα Κυρίου μένει εἰς τὸν αἰῶνα. 25 Is 40,8s

τοῦτο δέ ἐστιν τὸ *ῥῆμα* τὸ *εὐαγγελισθὲν* εἰς
ὑμᾶς.

Ἀποθέμενοι οὖν πᾶσαν κακίαν καὶ πάντα **2** E 4,22 Ja 1,21
δόλον καὶ ὑποκρίσεις καὶ φθόνους καὶ πάσας
καταλαλιάς, ὡς ἀρτιγέννητα βρέφη τὸ λογικὸν 2 1 C 3,2 Hb 5,12s Mt 18,3

---

20 ανεγνωσμ. S* | εσχατων P 917-431 1838-1837 206[s] 440s 1518 383ss K[r] vg *Ir* | τ. χρονου S* | χρον.] ημερων 1175 1838 69 | ημας A 33 431 623 489 919 242 | **21** *πιστους BA vg | **22** αληθ.] αγαπης vg, + δια πνς 323 P 1175 917-1311 206*-1245 614[s] K[r] m ar[1] | καθαρας > BA 1852 255 vg | **23** σπορας] φθορας Sss 255 | μενοντ. + εις τ. αιωνα P 1175 917-522 440-1108 614[s] K[r] vg syp | **24** ως[1] > S[c]A 33 Ψ 307[s] 1838 436 206sss 440s 1611ss 614 255 K syph* ar[1] | αυτης] αυτου S*, ανθρωπου Ps 917-915 1838s 489-218 1831-1518 383[s] K[r] | ανθος[2] + αυτου CP 1175 88[s] 1838[r] 1831 1852 383ssK[r] | **25** το ρημα το > A | **2,1** υποκρισιν BS[c] syp Cl Or Aug | φθον.] φονους B 1175 | πασας > A syp Cl Or Aug | πασαν καταλαλιαν S* 88s 1837 (syp) ar co Cl Or Aug | **2** λογικ. + και 33 642 206 429s 1611ss 614 378 vg sy ar Ωρ Cy | * * * *

ἄδολον γάλα ἐπιποθήσατε, ἵνα ἐν αὐτῷ αὐξη-
Ps 33,9 3 θῆτε εἰς σωτηρίαν, εἰ *ἐγεύσασθε ὅτι χρηστὸς ὁ*
Ps 117,22 Is 28,16 4 *Κύριος*. πρὸς ὃν προσερχόμενοι, λίθον ζῶντα,
Mt 21,42 A 4,11 ὑπὸ ἀνθρώπων μὲν ἀποδεδοκιμασμένον παρὰ
2,9 5 δὲ Θεῷ *ἐκλεκτὸν ἔντιμον*, καὶ αὐτοὶ ὡς λίθοι
E 2,21s R 12,1 ζῶντες οἰκοδομεῖσθε οἶκος πνευματικὸς εἰς ἱε-
ράτευμα ἅγιον, ἀνενέγκαι πνευματικὰς θυσίας
Is 28,16 R 9,33 6 εὐπροσδέκτους Θεῷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ. διότι
περιέχει ἐν γραφῇ·

ἰδοὺ τίθημι ἐν Σιὼν λίθον ἀκρογωνιαῖον
ἐκλεκτὸν ἔντιμον,
καὶ ὁ πιστεύων ἐπ᾽ αὐτῷ οὐ μὴ καταισχυνθῇ.

Ps 117,22 Mt 21,42 7 ˡὑμῖν οὖν ἡ τιμὴ τοῖς πιστεύουσιν· ἀπιστοῦσιν δὲ
λίθος ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος
Is 8,14 R 9,33 8 *ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας* ˡκαὶ *λίθος προσκόμ-*
ματος καὶ πέτρα σκανδάλου· οἳ προσκόπτουσιν τῷ
Is 43,20s Ex 19,6;23,22 9 λόγῳ ἀπειθοῦντες, εἰς ὃ καὶ ἐτέθησαν. ὑμεῖς δὲ
A 26,18 2 C 4,6 *γένος ἐκλεκτόν, βασίλειον ἱεράτευμα, ἔθνος ἅγιον,*
E 5,8 *λαὸς εἰς περιποίησιν* ὅπως τὰς ἀρετὰς ἐξαγγείλητε
Ph 2,15 Ap 1,6 τοῦ ἐκ σκότους ὑμᾶς καλέσαντος εἰς τὸ θαυμασ-
Os 1,6.9; 2,1.23 10 τὸν αὐτοῦ φῶς· οἵ ποτε *οὐ λαός*, νῦν δὲ *λαὸς*
R 9,25 *Θεοῦ, οἱ οὐκ ἠλεημένοι*, νῦν δὲ *ἐλεηθέντες*.

εις σωτηρ. > 917 431 623 489-919 1ss al. 1891 1518 L^r |
* 3 ει BS*A 915 436] ειπερ rel. | χριστος 2298 33 917-
181 5sss 920ss 1-69 38sss 242s 1611s 614 255 KL |
* 4 υπο] απο C 323s 1898 1611 1852 | 5 οικοδομ. BA* 33
Ψ 917-431 1873ss 920-1311 206* 1518-2147 K^r] εποικοδ.
rel. | εις > 33s 917-181 1873-522 440-1245 614* K^r vg sy|
πνευματικας > S syp^l | θω BS*CAss 33 Ψss] τω θω
* rel. | 6 εν] η C 323s 1175s 181ss 1827s 808-1831 1611*
614 255 ps vg. + τη P 917ss 920 pl. al. | ~ *εκλεκτ.*
ακρογων. BC 1175 307* 69 ar bo | αυτον S* 81 917s
181 642 206 378 (vg) | 7 ημιν S* | απειθουσιν AsP
917-181 307* 1838^r 1831-1108 614 rel. syp | λιθος BS°
A 623 1838 1518 al. 913s s vg] λιθον rel. | 8 λιθον 431
453 489 69 1891 1765 | πετραν S 431 1891 1765 | οι]
οσοι C* 323ss 1175 307-5 69 808 206 429 1611* 614
378 syh | απιστουντ. B ps vg sa | εις ην παρεσκευα-
σαν εαυτους ταξιν κ. ετεθ. 206sss 614 |

tes, rationabile sine dolo lac concupiscite, ut
in eo crescatis in salutem; si tamen *gustastis* 3
quoniam dulcis est Dominus. Ad quem acce- 4
dentes lapidem vivum ab hominibus quidem
reprobatum, a Deo autem electum et hono-
rificatum, et ipsi tamquam lapides vivi super- 5
aedificamini, domus spiritalis, sacerdotium
sanctum, offerre spiritales hostias accepta-
biles Deo per Iesum Christum. Propter quod 6
continet Scriptura:

Ecce pono in Sion lapidem summum angu-
larem, electum, pretiosum;
et qui crediderit in eum, non confundetur.

Vobis igitur honor credentibus, non credenti- 7
bus autem *lapis, quem reprobaverunt aedifi-*
cantes, hic factus est in caput anguli, [1]et *lapis* 8
offensionis et petra scandali his, qui offendunt
verbo nec credunt in quo et positi sunt. Vos 9
autem *genus electum, regale sacerdotium, gens*
sancta, populus adquisitionis, ut virtutes ad-
nuntietis eius, qui de tenebris vos vocavit in
admirabile lumen suum. Qui aliquando *non* 10
populus, nunc autem populus Dei, *qui non*
consecuti misericordiam, nunc autem *miseri-*
cordiam consecuti.

---

2 rationabiles FJ[c]Zss p | ration.-+et ADC Hila | **3** tamen > F*JBV* | est > FJ*B*V | **4** accidistis D| **5** domos spiritales (AV)MZ[c]B p Hila | **6** electum + probatum M | ponam M[r] | et + omnis AF[c]D s | eum] eo AJZ ps | confunditur A* | **8** his > F*Z*s | quo] quod JZ[c]V* | **10** populus[1] + dei M Hila | non[2] + aliquando F[c](Z) | consecuti[2]] secuti A*(D)

---

3 Ps 33,9 | **4** Ps 117,22; Mt 21.42; A 4,11 | **5** E 2,21s; 4,12; R 12,1; Hb 13,15s | **6** Is 28,16; Mt 21,42; R 9,33| **7** Ps 117,22; Mt 21,42 | **8** Is 8,14s; R 9,32s | **9** Is 43,20s; Ex 19,6; 23,22 O'; Ap 1,6; 5,10; 20,6; J 1,9; 12,46; E 5,8; 2 C 4,6; Ph 2,15 | **10** Os 1,6.9s; 2,23s; R 9,25

2,11-3,12 ***Infideles bono exemplo docendi***

11 Carissimi, obsecro vos tamquam *advenas*
et peregrinos abstinere vos a carnalibus desi-
12 deriis, quae militant adversus animam, ¹con-
versationem vestram inter gentes habentes bo-
nam, ut in eo, quod detrectant de vobis tam-
quam de malefactoribus, ex bonis operibus vos
considerantes glorificent Deum *in die visita-*
tionis.

13 Subiecti igitur estote omni humanae crea-
turae propter Deum: sive regi quasi praecel-
14 lenti, sive ducibus tamquam ab eo missis ad
vindictam malefactorum, laudem vero bonorum;
15 quia sic est voluntas Dei, ut benefacientes ob-
mutescere faciatis imprudentium hominum igno-
16 rantiam; quasi liberi et non quasi velamen
habentes malitiae libertatem, sed sicut servi
17 Dei. Omnes honorate, fraternitatem diligite,
Deum timete, regem honorificate.

18 Servi, subditi estote in omni timore dominis,
non tantum bonis et modestis, sed etiam dys-
19 colis. Haec est enim gratia, si propter Dei
conscientiam sustinet quis tristitias, patiens in-
20 iuste. Quae enim est gloria, si peccantes et

---

11 vos¹ G] > A-J*Zss | **12** detractant FG*HB Hila, detrahunt ADCV p | **13** igitur > AF(D)]Zss p Hila | **14** malorum A | **16** ~ malit. habent. FZ | **17** regem + autem DZ | **18** estote > F*J*V* | dominis + vestris DZ p | discolis AFMBV p, -colatis D Hila, difficilioribus J, difficientibus Z* | **19** gratia + apud deum D | ~ conscientiam dei *codd.* p | Dei > Hila | **20** ~ gloria est *codd.* p Hila

---

11 Ps 38,13; Hb 11,13; G 5,16.24 | 12 1 P 3,1.16; Mt 5,16; Ja 3,13 | 13 R 13,1-7; Tt 3,1 | 15 Tt 2,8 | 16 G 5,13 | 17 R 12,10; Pr 24,21; Mt 22,21 | 18-3,7 E 5,22-6,9; C 3,18-4,1; Tt 2,9 | 19 R 13,5 | 20 1 P 3,9.17; 4,13s; L 6,32s

Ἀγαπητοί, παρακαλῶ ὡς *παροίκους καὶ* 11 Ps 38,13
παρεπιδήμους ἀπέχεσθαι τῶν σαρκικῶν ἐπιθυ- G 5,17.24 E 2,19
μιῶν, αἵτινες στρατεύονται κατὰ τῆς ψυχῆς· Ja 4,1
τὴν ἀναστροφὴν ὑμῶν ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἔχοντες 12 Mt 5,16 Ja 3,13
καλήν, ἵνα ἐν ᾧ καταλαλοῦσιν ὑμῶν ὡς κακο-
ποιῶν, ἐκ τῶν καλῶν ἔργων ἐποπτεύοντες δο-
ξάσωσιν τὸν Θεὸν *ἐν ἡμέρᾳ ἐπισκοπῆς*. Is 10,3
Ὑποτάγητε πάσῃ ἀνθρωπίνῃ κτίσει διὰ τὸν 13 R 13,1-7 Tt 3,1
Κύριον· εἴτε βασιλεῖ ὡς ὑπερέχοντι, ˈεἴτε ἡγε- 14
μόσιν ὡς δι᾽ αὐτοῦ πεμπομένοις εἰς ἐκδίκησιν
κακοποιῶν, ἔπαινον δὲ ἀγαθοποιῶν· ὅτι οὕτως 15
ἐστὶν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἀγαθοποιοῦντας φι- 3,16
μοῦν τὴν τῶν ἀφρόνων ἀνθρώπων ἀγνωσίαν·
ὡς ἐλεύθεροι, καὶ μὴ ὡς ἐπικάλυμμα ἔχοντες 16 G 5,13
τῆς κακίας τὴν ἐλευθερίαν, ἀλλ᾽ ὡς Θεοῦ δοῦ-
λοι. πάντας τιμήσατε, τὴν ἀδελφότητα ἀγαπᾶ- 17 R 12,10 Pr 24,21
τε, τὸν Θεὸν φοβεῖσθε, τὸν βασιλέα τιμᾶτε. Mt 22,21
Οἱ οἰκέται, ὑποτασσόμενοι ἐν παντὶ φόβῳ 18 E 6,5; Tt 2,9
τοῖς δεσπόταις, οὐ μόνον τοῖς ἀγαθοῖς καὶ
ἐπιεικέσιν ἀλλὰ καὶ τοῖς σκολιοῖς. τοῦτο γὰρ 19
χάρις, εἰ διὰ συνείδησιν Θεοῦ ὑποφέρει τις
λύπας, πάσχων ἀδίκως. ποῖον γὰρ κλέος, εἰ 20

---

11 παρεπιδ. + τ. κοσμου τουτου 206sss 1611 614 378 | απεχεσθε Cs 33s 81 88s 623s 460 808 1891 440 1518 913 255s L syp bo Did Cyp Hila, + απο C* 323 307 | **12** *inc.* παρακαλω δε κ. τουτο την 206 429 614 378 | εχοντ. > B | καλων + υμων 206s 1611s 614 1765 syp ar co Cyp | εποπτευσαντ. AsP 81 917-431 623[r] 1831[r] 1518 383[s] K[r] | **13** υποταγ. + ουν 323ss P 1175 917-919 rel. pl. syh | **14** εκδικησ. + μεν 323ss P 1175 307[s] 1838ss 226 460ss 206ss 1891 440[r] syh[+] | **15** αγαθοποι. + υμας C 323s 1175 69 440s 1852 | αγνωσ.] εργασιαν 460s 1891 Cl | **17** αγαπησατε 88s 489-547 al. 242 K[r] | **18** υποτασσομ. + ητε 206ss 1611 614 | δεσποτ. + υμων S syp co | **19** χαρις + παρα (τω) θω C 323ss 1175 88s 1873 206 440 1518 614 (33 Ψ 307[s] 378) sy ar Eφ | θυ] αγαθην C 323ss 1175 88s 307[s] 206sss 440-614 378 sy ar, + αγαθην A* 33 Ψ (81) |

* * * 18 * *

3,14.17; 4,13s Mt 5,10 ἁμαρτάνοντες καὶ κολαφιζόμενοι ὑπομενεῖτε;
ἀλλ' εἰ ἀγαθοποιοῦντες καὶ πάσχοντες ὑπομε-
21 νεῖτε, τοῦτο χάρις παρὰ Θεῷ. εἰς τοῦτο γὰρ
Mt 16,24 J 13,15 ἐκλήθητε, ὅτι καὶ Χριστὸς ἔπαθεν ὑπὲρ ὑμῶν,
ὑμῖν ὑπολιμπάνων ὑπογραμμόν, ἵνα ἐπακολου-
Is 53,9 J 8,46 2 C 5,21 22 θήσητε τοῖς ἴχνεσιν αὐτοῦ· ὃς *ἁμαρτίαν οὐκ
ἐποίησεν οὐδὲ εὑρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι
23 αὐτοῦ·* ὃς λοιδορούμενος οὐκ ἀντελοιδόρει, πάσ-
χων οὐκ ἠπείλει, παρεδίδου δὲ τῷ κρίνοντι
Is 53,12 1 J 3,5 R 6,11 Hb 9,28 24 δικαίως· ὃς τὰς *ἁμαρτίας* ἡμῶν *αὐτὸς ἀνήνεγ-
κεν* ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ξύλον, ἵνα
ταῖς ἁμαρτίαις ἀπογενόμενοι τῇ δικαιοσύνῃ ζή-
5,4 Is 53,6 Ez 34,5 J 10,12 25 σωμεν, οὗ τῷ *μώλωπι ἰάθητε.* ἦτε γὰρ *ὡς πρό-
βατα πλανώμενοι,* ἀλλὰ ἐπεστράφητε νῦν ἐπὶ
τὸν ποιμένα καὶ ἐπίσκοπον τῶν ψυχῶν ὑμῶν.
E 5,22 Tt 2,5 3 Ὁμοίως αἱ γυναῖκες, ὑποτασσόμεναι τοῖς
ἰδίοις ἀνδράσιν, ἵνα καὶ εἴ τινες ἀπειθοῦσιν τῷ
λόγῳ, διὰ τῆς τῶν γυναικῶν ἀναστροφῆς ἄνευ
2,12 2 λόγου κερδηθήσονται, ἐποπτεύσαντες τὴν ἐν
3 φόβῳ ἁγνὴν ἀναστροφὴν ὑμῶν. ὧν ἔστω οὐχ

---

* **20** κολαζομ. S 323 P 206 2138 r syp ar | υπομενειτε^{1}] -ενετε S^{c} 323ss Ψ 307^{s} 5 69 460 206 440 1518 614 p r vg | υπομενειτε^{2}] -ενετε 1739s 69 440 p q r vg | τουτο
* + γαρ A 33 1175 307 1873^{s} 436 209 614 913 bo^{f} | **21** και > A 81 1611s syh sa Cy | επαθεν] απεθανεν SΨ 917 307-5 256ss 218 429 913 syp ar Amb Cy | ημων 323 33s 917^{s} 623 pl. 920-337 al. 256-440 614^{s} K^{r} syp bo
* Tert Εφ | **23** ελοιδορει S* vg syp co | αντελοιδ. + τυπτομενος ουκ αντετυπτε Can. Apost. Ir Amb Max | iudic.
* se iniuste Cl^{h} p vg Cyp Hila (Εφ) | **24** υμων B 1319 1758 | μωλ. + αυτου (Is 53,5) S* 917-181 1838s 927^{s} 920 pl. 1831^{s} 38s 255s L^{r} co | ιαθημεν (Is 53,5) 81 917
* 88s 1319 (syh) | **25** ητε γαρ > B q r | πλανωμενα C 323ss Ψ 81 917ss 88^{s} 1838 rel. K^{r} | ημων 323 917 547
* 69* 38 808s 242 1518 2138s L | **3,1** ομοιως + και 460s 216 255s vg sy ar bo | αι > BS*A 2298 | και > B 241 206sss 1611ss 614 q r syp ar co | κερδηθησωνται 1829
* 307^{s} 5s 920s 241 337 206 242 440 1765 syh | **2** εποπτευοντ. S* 323s 206 |

colaphizati suffertis? Sed si bene facientes pa-
tienter sustinetis, haec est gratia apud Deum.
ˡIn hoc enim vocati estis, quia et Christus 21
passus est pro nobis vobis relinquens exem-
plum, ut sequamini vestigia eius. Qui *peccatum* 22
non fecit, nec inventus est dolus in ore eius;
ˡqui cum malediceretur, non maledicebat; cum 23
pateretur, non comminabatur; tradebat autem
iudicanti se iniuste. Qui *peccata nostra ipse* 24
pertulit in corpore suo super lignum, ut pec-
catis mortui iustitiae vivamus; *cuius livore*
sanati estis. Eratis enim *sicut oves errantes,* 25
sed conversi estis nunc ad pastorem et epi-
scopum animarum vestrarum.

Similiter et mulieres subditae sint viris 3
suis, ut et si qui non credunt verbo, per mu-
lierum conversationem sine verbo lucrifiant,
considerantes in timore castam conversationem 2
vestram. Quarum non sit extrinsecus capilla- 3

---

patienter] *et patientes AssM(J,ZV r) | gratia] gloria F | **21** nobis F] vobis ADJZss Amb | ~ relinq. vobis ADJᶜ r Cyp Amb Aug | **22** ~ dolus invent. A DM Cyp Amb Aug | ipsius F Max | **23** ~ se iudic. A Cyp, se iudici iudic. se p | *iuste Z* r *Fulg* | **24** vivamus FBV] -eremus A(D)J Hila | sanati sumus Hila | **25** episc.] vis(s)itatorem DZ r Amb | **3,1** et¹ > FJZ r Aug | sint > F*J | ~ suis viris AF | **2** castam] sanctam V, > B Hila | **3** ~ sit non *codd.* p r Hila | capillaturae F-M Hila, capillorum implicatio Z p r Cyp¹ Fulg

---

21 Mt 16,24; Mc 10,21
22 Is 53,9; 2 C 5,21; J 8,46
23 1 P 3,9; Jr 11,20; J 8,50
24 Is 53,4s.11s; J 1,29; 1 J 3,5; Hb 9,28; R 6,11.18; 1 C 1,30; 2 C 5,21
25 Is 53,6; Ez 34,5; Mt 18,12ss; J 10,11s.16; 1 P 5,4
3,1 1 C 14,34 | **2** 1 P 2,12
3 Is 3,16-24; 2 T 2,9-15

tura aut circumdatio auri aut indumenti ve-
4 stimentorum cultus; sed qui absconditus est
cordis homo, in incorruptibilitate quieti et
modesti spiritus, qui est in conspectu Dei lo-
5 cuples. Sic enim aliquando et sanctae mulie-
res sperantes in Deo ornabant se subiectae
6 propriis viris. Sicut Sarra oboediebat Abrahae
dominum eum vocans, cuius estis filiae bene-
facientes et non pertimentes ullam perturbatio-
7 nem. Viri, similiter cohabitantes secundum scien-
tiam, quasi infirmiori vasculo muliebri impartien-
tes honorem, tamquam et coheredibus gratiae
vitae, ut non impediantur orationes vestrae.
8 In fine autem omnes unanimes, compa-
tientes, fraternitatis amatores, misericordes, mo-
9 desti, humiles; non reddentes malum pro malo
nec maledictum pro maledicto, sed e contrario
benedicentes, quia in hoc vocati estis, ut be-
nedictionem hereditate possideatis.
10 *Qui enim vult vitam diligere*
et dies videre bonos,
coërceat linguam suam a malo,
et labia eius ne loquantur dolum:

---

4 ~ cordis est A-JBV p | qui^{2} DC Hila] quod AF J^{c}M*BV | locuplex AF^{c}Zss Hila | **5** domino AHC (Aug^{l}) | **6** timentes AFJMBV p r Hila | et n. pertim. > Z | **7** vaso AFM*(DZ) Hila | inpertinentes DV*, impercipientes M | et > DGHC p Amb Aug Hila | non] ne A-MBV p Amb | **8** finem FD, fide AHMC BV p Hila, summa rei Z* | unianimes FDZ* | modesti C] *> AFJMBV Hila | **9** nec] vel AFD-ZV p, et Hila | **10** et^{1} + cupit F^{c}DZ p | ~ videre dies A-JZss p C^{lh} Hila | eius] sua F^{c}D, > F*

---

4 (E 3,16) | **6** Gn 18,12; Pr 3,25 | **7** 1 Th 4,4 | **8** R 12,6; 15,5; Ph 2,3s | **9** Mt 5,44; R 12,14; 1 Th 5,15; 1 P 2,23 | **10** Ps 33,13-17; Ja 1,26

ὁ ἔξωθεν ἐμπλοκῆς τριχῶν καὶ περιθέσεως χρυ- Is 3,18-24 1 T 2,9-12
σίων ἢ ἐνδύσεως ἱματίων κόσμος, ἀλλ' ὁ κρυπ- 4
τὸς τῆς καρδίας ἄνθρωπος ἐν τῷ ἀφθάρτῳ τοῦ
πραέος καὶ ἡσυχίου πνεύματος, ὅ ἐστιν ἐνώπιον
τοῦ Θεοῦ πολυτελές. οὕτως γάρ ποτε καὶ αἱ ἅγιαι 5
γυναῖκες αἱ ἐλπίζουσαι εἰς Θεὸν ἐκόσμουν ἑαυ-
τάς, ὑποτασσόμεναι τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν. ˡὡς 6 Gn 18,12 Pr 3,25
Σάρρα ὑπήκουσεν τῷ Ἀβραάμ, *κύριον αὐτὸν*
καλοῦσα· ἧς ἐγενήθητε τέκνα ἀγαθοποιοῦσαι
καὶ μὴ φοβούμεναι μηδεμίαν πτόησιν. Οἱ ἄν- 7 E 5,25
δρες ὁμοίως, συνοικοῦντες κατὰ γνῶσιν ὡς ἀσ-
θενεστέρῳ σκεύει τῷ γυναικείῳ, ἀπονέμοντες
τιμὴν ὡς καὶ συγκληρονόμοις χάριτος ζωῆς, εἰς
τὸ μὴ ἐγκόπτεσθαι τὰς προσευχὰς ὑμῶν.

Τὸ δὲ τέλος πάντες ὁμόφρονες, συμπαθεῖς, 8 R 12,16
φιλάδελφοι, εὔσπλαγχνοι, ταπεινόφρονες, ˡμὴ 9 2,23 Mt 5,44 1 Th 5,15
ἀποδιδόντες κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἢ λοιδορίαν ἀντὶ
λοιδορίας, τοὐναντίον δὲ εὐλογοῦντές, ὅτι εἰς
τοῦτο ἐκλήθητε, ἵνα εὐλογίαν κληρονομήσητε.

ὁ γὰρ θέλων ζωὴν ἀγαπᾶν 10 Ps 33,13-17
καὶ ἰδεῖν ἡμέρας ἀγαθάς,
παυσάτω τὴν γλῶσσαν ἀπὸ κακοῦ Ja 1,26
καὶ χείλη τοῦ μὴ λαλῆσαι δόλον,

---

3 εκπλοκης 88s 453 226s 337 429 440 614 | τριχων > C Ψ 1852 ar sa Cl | και] η C q r vg syp Cyp | 4 και > S* 522 | ∼ ησυχιου κ. πραεως B p q r vg bo Hila | 5 αγιαι > Ψ 919 460 ar | εις] επι SP 917-431 623* 919-1837 242s 383 913 K[r] | 6 υπηκουεν BΨ 69 p q r vg ar Aug | πτωσιν 33s 917-431 1827s | 7 οι > B | συνοικουν.] συνομιλουντες S* (r) | συγκληρονομοι CsΨss 81 917* 1873[r] 206* 216 1518-1245 614* K[r], + ποικιλης SC[c]A 623s 206sss 1518-1245 383s syh Hier | ζωσης 1829 1827 1319 242 440s K | ταις προσευχαις B syp ar | 8 ταπεινοφρ.] φιλοφρονες 917ss 88* 1873-1311 1831[s] 440s 383ss K[r] | 9 ευλογ. + ειδοτες 917-88 623-1245 614* L[r] syh[m] | εκληρωθητε 917 1898s 1838 | 10 γλωσσ. + αυτου S 917 1838* 5[r] 1831ss 440 rel. K[r] | χειλη + αυτου P 917* 1827-1758 440s 1518 383ss K[r] |

11 *ἐκκλινάτω δὲ ἀπὸ κακοῦ καὶ ποιησάτω*
ἀγαθόν,
ζητησάτω εἰρήνην καὶ διωξάτω αὐτήν·
12 *ὅτι ὀφθαλμοὶ Κυρίου ἐπὶ δικαίους*
καὶ ὦτα αὐτοῦ εἰς δέησιν αὐτῶν,
πρόσωπον δὲ Κυρίου ἐπὶ ποιοῦντας κακά.
13 Καὶ τίς ὁ κακώσων ὑμᾶς, ἐὰν τοῦ ἀγαθοῦ
2,20 14 ζηλωταὶ γένησθε; ἀλλ' εἰ καὶ πάσχοιτε διὰ
Mt 5,10 Is 8,12 δικαιοσύνην, μακάριοι. *τὸν δὲ φόβον αὐτῶν*
1,3 15 *μὴ φοβηθῆτε μηδὲ ταραχθῆτε*, Κύριον δὲ τὸν
Is 8,13 Pr 27,11 Χριστὸν ἁγιάσατε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, ἕτοι-
C 4,6 μοι ἀεὶ πρὸς ἀπολογίαν παντὶ τῷ αἰτοῦντι
16 ὑμᾶς λόγον περὶ τῆς ἐν ὑμῖν ἐλπίδος, ἀλλὰ μετὰ
2,12 πραΰτητος καὶ φόβου, συνείδησιν ἔχοντες ἀγα-
θήν, ἵνα ἐν ᾧ καταλαλεῖσθε καταισχυνθῶσιν οἱ
ἐπηρεάζοντες ὑμῶν τὴν ἀγαθὴν ἐν Χριστῷ
3,14; 2,20 17 ἀναστροφήν. κρεῖττον γὰρ ἀγαθοποιοῦντας, εἰ
θέλοι τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, πάσχειν ἢ κακο-
2,21-24 18 ποιοῦντας. ὅτι καὶ Χριστὸς ἅπαξ περὶ ἁμαρ-
R 6,10 E 3,12 H 9,28; 10,10 τιῶν ἀπέθανεν, δίκαιος ὑπὲρ ἀδίκων, ἵνα ὑμᾶς

---

11 δε > SC^c 323ss 33s 917^r 1831ss 440s 383s K^r | 12 κακα + του εξολοθρευσαι αυτους εκ γης 206-242 1611ss 383s 255 syh | 13 ει… γενοισθε B | ζηλωται] μιμηται P 917^s 1838-1837 242s 440s 383 913 K^r | 14 *inc.* ει δε S^{c}A 1739s 33 81 623ss 436 | πασχητε 489s 457 69 38 522 383 L, -ετε Ψ 241 206sss 1518-1245 614 | μακαρ. + εστε S 255 (ar co) | μηδε ταραχθ. > BL | 15 Χν Cl] θν P 81 917^r 206s 242s 440ss 383sss K^r | αει > A 917 88s 808 syp ar | απαιτ. S^{c}A 36 | ελπιδ. + κ. πιστεως 2147 378 (syp) | 16 αλλα > Ps 917^s 1838-1311 206-242 440s 383ss K^r syp | καταλαλ. B 1739s Ψ 1175 (307) 429 522 1518-614] καταλαλωσιν υμων ως κακοποιων rel. syph+ bo (vg ar) | αγαθην] αγνην C 1175 syh^m | 17 θελοι > 321 syp sa | 18 αμαρτ. BP 917-181 489-919 241-1311 1518 383ss K^r vg (syp sa)] + υπερ ημων rel. pl. (υμων AΨ 206-242 440s 1611s ar) | απεθαν.] επαθεν BP 81 917-181 307^s 467 242s 440s 1518 2147 K^r | υμας BPsss 917-181 920 1s 69ss al. 206sss 440s 1611^s 383 al. syph* ar] ημας rel. |

Declinet a malo et faciat bonum, 11
inquirat pacem et sequatur eam;
Quia oculi Domini super iustos, 12
et aures eius in preces eorum;
Vultus autem Domini super facientes mala.

3,13–4,19 ***Christus honorandus in passionibus, divinum iudicium et Dei gloria in omnibus spectanda***

Et quis est qui vobis noceat, si boni aemu- 13
latores fueritis? Sed et si quid patimini prop- 14
ter iustitiam, beati. *Timorem* autem *eorum*
ne timueritis et non conturbemini. Dominum 15
autem Christum sanctificate in cordibus vestris,
parati semper ad satisfactionem omni poscenti
vos rationem de ea, quae in vobis est, spe;
sed cum modestia et timore conscientiam ha- 16
bentes bonam, ut in eo quod detrahunt vobis
confundantur, qui calumniantur vestram bonam
in Christo conversationem. Melius est enim 17
bene facientes, si voluntas Dei velit, pati quam
male facientes, quia et Christus semel pro pec- 18
catis nostris mortuus est, iustus pro iniustis,

---

11 declinet + autem A[c]ssM-V p Hila
persequatur F*V
12 in] ad F[c]M p Hila
13 est qui > DZ p Aug
14 beati + eritis DM (p) Hila
15 fide et spe Z Aug Maximin Fulg, ~ F*D
spes J
16 detrahunt GH Hila] + de *rel.* p
17 ~ velit vol. dei *codd.* p
18 nostris FD[c] Hila] > AFMBV

---

13 R 8,34; Tt 2,14
14 1 P 2,20; Mt 5,10; Is 8,12
15 Is 8,13; C 4,6
16 1 P 2,12
17 1 P 2,20; 3,14
18 R 6,10; Hb 7,27; 9,28; 10,10; 1 P 2,21-24

ut nos offerret Deo, mortificatus quidem carne,
19 vivificatus autem spiritu. In quo et his, qui in
carcere erant, spiritibus veniens praedicavit,
20 ¹qui increduli fuerant aliquando, quando exspec-
tabant Dei patientiam in diebus Noë, cum fa-
bricaretur arca, in qua pauci, id est octo ani-
21 mae salvae factae sunt per aquam. Quod et
vos nunc similis formae salvos facit baptisma,
non carnis depositio sordium, sed conscientiae
bonae interrogatio in Deum per resurrectio-
22 nem Iesu Christi, ¹qui est in dextera Dei, de-
glutiens mortem, ut vitae aeternae heredes ef-
ficeremur, profectus in caelum, subiectis sibi
angelis et potestatibus et virtutibus.

4 Christo igitur passo in carne, et vos eadem
cogitatione armamini; quia qui passus est in
2 carne desiit a peccatis; ut iam non desideriis
hominum, sed voluntati Dei, quod reliquum
3 est in carne vivat temporis. Sufficit enim prae-
teritum tempus ad voluntatem gentium con-
summandam his, qui ambulaverunt in luxuriis,
desideriis, vinolentiis, comesationibus, potatio-
4 nibus et illicitis idolorum cultibus. In quo ad-

---

3 ad... consummandam] perpetrasse

---

18 mortificatos ADG^{c}BV Hila | quidem > AFGM BV Hila | vivificatos A^{c}DG^{c}MB(V) p Hila | **19** carcere + conclusi D Hila, incl. Z, vincti p | **20** *exspectabat dei clementia A, patientia FJ Var, sustineret Cl^h | **21** similes JM Hila | facit FDG] fecit AV, faciet B | **22** dei + patris V, | deglut. - effic. > F*J | **4,1** *in²* CH Hila] > *rel.* | desit AD | **2** ~ homin. desid. A-J Zss p Hila | voluntate F*D*G*JBV, volumptati p | **3** his > A-JZB p | com(m)is(s)ationib. FJZ | **4** ammirantur ABV, peregrinantur JM, obstupiscunt Z* (p)

---

19 1 P 4,6 | **20** Gn 7,5.23 | **21** E 5,26; Hb 10,22 | **22** E 1,21s; Ps 109,1; A 1,10; Mc 16,19 | **4,1** R 6,2.7; 2 C 5,14s | **2** 1 J 2,16s | **3** E 2,2s; 1 C 6,9ss; Tt 3,3

προσαγάγῃ τῷ Θεῷ, θανατωθεὶς μὲν σαρκί,
ζωοποιηθεὶς δὲ πνεύματι· ἐν ᾧ καὶ τοῖς ἐν 19 4,6
φυλακῇ πνεύμασιν πορευθεὶς ἐκήρυξεν, ἀπει- 20 Gn 7,7.18 Sap 10,4
θήσασίν ποτε, ὅτε ἀπεξεδέχετο ἡ τοῦ Θεοῦ μα- 2 P 3,9
κροθυμία ἐν ἡμέραις Νῶε κατασκευαζομένης
κιβωτοῦ, εἰς ἣν ὀλίγοι, τοῦτ᾽ ἔστιν ὀκτὼ ψυχαί,
διεσώθησαν δι᾽ ὕδατος. ὃ καὶ ὑμᾶς ἀντίτυ- 21 E 5,26 Hb 10,22
πον νῦν σῴζει βάπτισμα, οὐ σαρκὸς ἀπόθεσις
ῥύπου ἀλλὰ συνειδήσεως ἀγαθῆς ἐπερώτημα
εἰς Θεόν, δι᾽ ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, ¹ὅς 22 E 1,20s Ps 109,1
ἐστιν ἐν δεξιᾷ Θεοῦ, πορευθεὶς εἰς οὐρανόν, C 1,16
ὑποταγέντων αὐτῷ ἀγγέλων καὶ ἐξουσιῶν καὶ A 1,10
δυνάμεων.

Χριστοῦ οὖν παθόντος σαρκὶ καὶ ὑμεῖς τὴν 4 R 6,2.7
αὐτὴν ἔννοιαν ὁπλίσασθε, ὅτι ὁ παθὼν σαρκὶ
πέπαυται ἁμαρτίας, εἰς τὸ μηκέτι ἀνθρώπων 2 1 J 2,16s
ἐπιθυμίαις ἀλλὰ θελήματι Θεοῦ τὸν ἐπίλοι-
πον ἐν σαρκὶ βιῶσαι χρόνον. ἀρκετὸς γὰρ ὁ 3 E 2,2s; Tt 3,3
παρεληλυθὼς χρόνος τὸ βούλημα τῶν ἐθνῶν
κατειργάσθαι, πεπορευμένους ἐν ἀσελγείαις, 1,18
ἐπιθυμίαις, οἰνοφλυγίαις, κώμοις, πότοις καὶ
ἀθεμίτοις εἰδωλολατρείαις. ἐν ᾧ ξενίζονται μὴ 4

τω θω > B | **19** φυλακη] τω αδη 1518 2138 614 378 syp Ath, + κατα(κε)κλεισμενοις C 88s 1838s 255 p vg¹ Ωρ¹ Hila | **20** οτε] οτι 81 206 syhᵐ | απεξεδ.] απαξ εδεχετο 917 467 69 1319, -χοντο p vg¹ | την τ. θυ μακροθυμιαν S* vg¹ Ωρ | ολιγοι BSA 623 467 226 383 vg Cyp Aug] -γαι rel. | **21** ημας P 1829ˢ 1873ʳ 206ˢ 1611ss 614 913ˢ Kʳ | **22** θυ BS*Ψs] του θυ rel. | + deglutiens mortem ut vitae aeternae heredes efficeremur lat Aug | **4,1** παθοντ.] αποθανοντος S*, + υπερ υμων S* 547 69 1758 440s 1852 2147* syp, ημων Aʳ 917-226 al. 794-206 429ˢ 1518 rel. pl. | αμαρτιαις BSᶜ vg syp | **2** ανθρωπον S* | θυ] ανθρωπου S* | **3** γαρ + υμιν S* 104ss 88s 920 al. 440s 255s bo, ημιν C 33ss 917-181 307ˢ 623ᶜ-1873 1sss 69 al. 242s 383 913 L | χρον. + του βιου P 917ˢ 1838-1311 1831ˢ 440s 1518s 913ˢ | το θελημα, κατεργασασθαι P 917-431 1838ʳ 1831-216 1518s 383 255 Kʳ | πορευομενους S 1311 1765 |

συντρεχόντων ὑμῶν εἰς τὴν αὐτὴν τῆς ἀσωτίας
A 10,42 R 14,9s 5 ἀνάχυσιν, βλασφημοῦντες· οἳ ἀποδώσουσιν λό-
2 T 4,1 γον τῷ ἑτοίμως ἔχοντι κρῖναι ζῶντας καὶ νε-
3,19 R 8,10 6 κρούς. εἰς τοῦτο γὰρ καὶ νεκροῖς εὐηγγελίσθη,
1 C 5,5 ἵνα κριθῶσι μὲν κατὰ ἀνθρώπους σαρκί, ζῶσι
δὲ κατὰ Θεὸν πνεύματι.
1 C 10,11 1 J 2,18 7 Πάντων δὲ τὸ τέλος ἤγγικεν· σωφρονήσατε οὖν
Pr 10,12 8 καὶ νήψατε εἰς προσευχάς. πρὸ πάντων τὴν εἰς
1,22; Ja 5,20 1 C 13,7 ἑαυτοὺς ἀγάπην ἐκτενῆ ἔχοντες, ὅτι *ἀγάπη*
Hb 13,2 9 *καλύπτει πλῆθος ἁμαρτιῶν*· φιλόξενοι εἰς ἀλλή-
10 λους ἄνευ γογγυσμοῦ· ἕκαστος καθὼς ἔλαβεν χά-
L 12,42 ρισμα, εἰς ἑαυτοὺς αὐτὸ διακονοῦντες ὡς καλοὶ
R 3,2; 12,7 11 οἰκονόμοι ποικίλης χάριτος Θεοῦ. εἴ τις λαλεῖ,
ὡς λόγια Θεοῦ· εἴ τις διακονεῖ, ὡς ἐξ ἰσχύος ἧς
1 C 10,31 χορηγεῖ ὁ Θεός· ἵνα ἐν πᾶσιν δοξάζηται ὁ Θεὸς
διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἐστιν ἡ δόξα καὶ τὸ
κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.
1,6s 12 Ἀγαπητοί, μὴ ξενίζεσθε τῇ ἐν ὑμῖν πυρώ-
σει πρὸς πειρασμὸν ὑμῖν γινομένῃ, ὡς ξένου
A 5,41; Ja 1,2 R 8,17 13 ὑμῖν συμβαίνοντος, ἀλλὰ καθὸ κοινωνεῖτε τοῖς
2 T 2,12 τοῦ Χριστοῦ παθήμασιν χαίρετε, ἵνα καὶ ἐν τῇ
ἀποκαλύψει τῆς δόξης αὐτοῦ χαρῆτε ἀγαλλι-
2,20 14 ώμενοι. εἰ ὀνειδίζεσθε ἐν ὀνόματι Χριστοῦ,
A 5,41: Is 11,2 Ps 88,51s μακάριοι, ὅτι τὸ τῆς δόξης καὶ τὸ τοῦ Θεοῦ

---

4 βλασφημ.] κ. βλασφημουσιν S*C* 323s 1175s 1852
* syp ar sa | 5 οι αποδ. λογ. > S* | ετοιμω, > εχοντι 1739 |
εχοντι κριν.] κρινοντι BC*Ψ (81) 206sss 2138 1852 614
* 378 | 8 παντων B-A 33 Ψss vg ar sa] + δε rel. | καλυψει
SP 917 181 1873-38 1831• 216 383 255s L^r (sa) | 9 γογ-
γυσμων P 917 1836ss 307• 1838• 1835-1311 242s 440
11 * 1518 383 K^r | 10 χαρισμα + απο θυ 1852 syph$^+$ | 11 ης]
ως P 917 1836ss 920 547-999 206^r 614ss K^r | εστιν
> A 33 81 489 808ss 255 ar | τ. αιωνων > 1739 623
* 69 206s 1518 614 qr vg^l syh ar^l | 14 δοξης BΨ 917-
181 920• 1831s 440s 383 K^r vg syp Cl Tert] + κ. δυνα-
μεως al. Cl^h | και το > 88s 1838 206sss 1518s 2138-614
1765ss lat sy Did | θυ + ονομα και 206ss 1518• 614s
378 (ar, syh) |

mirantur non concurrentibus vobis in eandem lu-
xuriae confusionem blasphemantes. Qui reddent 5
rationem ei, qui paratus est iudicare vivos et mor-
tuos. Propter hoc enim et mortuis evangelizatum 6
est, ut iudicentur quidem secundum homines in
carne, vivant autem secundum Deum in Spiritu.

[1]Omnium autem finis appropinquavit. Esto- 7
te itaque prudentes et vigilate in orationibus.
Ante omnia autem mutuam in vobismet ipsis 8
caritatem continuam habentes, quia *caritas
operit multitudinem peccatorum*. Hospitales in- 9
vicem sine murmuratione. Unusquisque sicut 10
accepit gratiam, in alterutrum illam admini-
strantes, sicut boni dispensatores multiformis
gratiae Dei. Si quis loquitur, quasi sermones 11
Dei; si quis ministrat, tamquam ex virtute,
quam administrat Deus, ut in omnibus honori-
ficetur Deus per Iesum Christum, cui est gloria,
et imperium in saecula saeculorum. Amen.

Carissimi, nolite peregrinari in fervore, 12
qui ad tentationem vobis fit, quasi novi ali-
quid vobis contingat; sed communicantes Christi 13
passionibus gaudete, ut et in revelatione glo-
riae eius gaudeatis exsultantes. Si exprobramini 14
in nomine Christi, beati eritis; quoniam quod
est honoris, gloriae et virtutis Dei, et qui est

---

6 in[2] > FJZ Aug[1] | **7** adpropinquabit AF[c]MV p Hila* | **8** autem > ADJZ p Hila | vosmet ipsos A(F) DJ p Hila | cooperit ADZC p Fulg | **10** accipit AD | **11** si quis-dei > F* | saeculorum > AF p r | amen > FDCBV Hila | **12** peregrin.] mirari F[c]D Cyp Beda | in fervore] *ustionem Tert, ardorem Cyp | **13** revelationem AZB*, -tionibus r | **14** eritis > FJ-B r | quod est -vos] gloriae dei spiritus in vobis A-J Hila (p r, TertCl[h])

---

5 A 10,42; 2 T 4,1 | **6** 1 P 3,19; R 8,10 | **7** 1 C 10,11; 1 J 2,1s; 1 P 1,13 | **8** Pr 10,12; Ja 5,20; 1 C 13,7; 1 P 1,22 | **9** Hb 13,2 | **10** L 12,42 | **11** R (3,2) 12,7; 2 C 2,17; 1 C 10,31; Є 3,17 | **12** 1 P 1,6s | **13** A 5,41; Ja 1,2; R 8,17; 2 T 2,12 | **14** Ps 88,51s; 1 P 2,20; Is 11,2; L 10,6

15 eius Spiritus super vos requiescit. Nemo au-
tem vestrum patiatur ut homicida aut fur aut
16 maledicus aut alienorum appetitor. Si autem
ut Christianus, non erubescat, glorificet autem
17 Deum in isto nomine. Quoniam tempus est ut
incipiat iudicium a domo Dei. Si autem primum
a nobis, quis finis eorum, qui non credunt Dei
18 evangelio? Et si *iustus vix salvabitur, impius*
19 *et peccator ubi parebunt?* Itaque et hi, qui pa-
tiuntur secundum voluntatem Dei, fideli Creatori
commendent animas suas in benefactis.

5,1-11 *Monita varia*

5 Seniores ergo, qui in vobis sunt, obsecro
consenior et testis Christi passionum, qui et
eius quae in futuro revelanda est gloriae com-
2 municator: pascite qui in vobis est gregem
Dei, providentes non coacte, sed spontanee se-
cundum Deum, neque turpis lucri gratia, sed
3 voluntarie; neque ut dominantes in cleris, sed
4 forma facti gregis ex animo. Et cum appa-
ruerit princeps pastorum, percipietis immar-

---

14 requiesc. + (quod) ab aliis (quidem) blasphematur, a vobis autem honorificatur ADC (F^{m}Z p r Cyp) | 15 autem] enim AFJM | ut] quasi AFJ^{r} p r Hila | maleficus DJ p Tert Cyp | 17 est > AFJZB* Cl^{b} | a^{1}] de *codd.* p Hila | 18 iustus + quidem DBV h r Aug^{f} Fulg | parebit Jss Amb, apparebit D Fil | 19 commendant A-JZss Hila | 5,1 ergo > DZ | 2 ~ est in vobis *codd.* p | coacto FJZ*, coacti MZ^{c}B^{c} Var, coactos ADB*V m Hila | spontaneos D, -tanei B^{c} | 3 clericis D | formae AFJM(Z)BV p Hila | facti] estote D h r | gregi AssM^{r} Hila] + et F*J^{c}B | 4 percipiatis p r Hila | inmarcessibiles M*, -is M^{c}

---

16 A 11,26; 26,28; Ph 1,20 | 17 Jr 25,29 (Ez 9,6) 2 Th 1,8; Hb 3,6 | 18 Pr 11,31 O'; L 23,31 | 19 Ps 30,6; L 23,46 | 5,1 2 J 1; R 8,17; Ap 1,9; Mt 17,1-5; 2 P 1,16s | 2 J 10,12; 21,16; A 20,28, 1 T 3,2-7 (Ez 34) | 3 Ph 3,17; 2 C 1,24 | 4 1 P 2,25; 1 C 9,25; Hb 13,20

πνεῦμα ἐφ' ὑμᾶς ἀναπαύεται. μὴ γάρ τις 15
ὑμῶν πασχέτω ὡς φονεὺς ἢ κλέπτης ἢ κακο-
ποιὸς ἢ ὡς ἀλλοτριεπίσκοπος· εἰ δὲ ὡς Χριστι- 16 A 11,26
ανός, μὴ αἰσχυνέσθω, δοξαζέτω δὲ τὸν Θεὸν Ph 1,20
ἐν τῷ ὀνόματι τούτῳ. ὅτι ὁ καιρὸς τοῦ ἄρξασ- 17 Ez 9,6
θαι τὸ κρίμα ἀπὸ τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ· εἰ δὲ Jr 25,29 2 Th 1,8
πρῶτον ἀφ' ἡμῶν, τί τὸ τέλος τῶν ἀπειθούν-
των τῷ τοῦ Θεοῦ εὐαγγελίῳ; καὶ εἰ *ὁ δίκαιος* 18 Pr 11,31 O'
μόλις σῴζεται, ὁ ἀσεβὴς καὶ ἁμαρτωλὸς ποῦ L 23,31
φανεῖται; ὥστε καὶ οἱ πάσχοντες κατὰ τὸ θέ- 19 Ps 30,6
λημα τοῦ Θεοῦ πιστῷ κτίστῃ παρατιθέσθωσαν L 23,46
τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἐν ἀγαθοποιΐᾳ.

Πρεσβυτέρους οὖν τοὺς ἐν ὑμῖν παρακαλῶ 5 2 J 1; R 8,17
ὁ συμπρεσβύτερος καὶ μάρτυς τῶν τοῦ Χριστοῦ Ap 1,9
παθημάτων, ὁ καὶ τῆς μελλούσης ἀποκαλύπτεσ-
θαι δόξης κοινωνός, ποιμάνατε τὸ ἐν ὑμῖν 2 J 10,12; 21,16
ποίμνιον τοῦ Θεοῦ ἐπισκοποῦντες μὴ ἀναγκασ- Phm 14 Tt 1,11
τῶς ἀλλὰ ἑκουσίως κατὰ Θεόν, μηδὲ αἰσχρο- A 20,28 1 T 3,2-7
κερδῶς ἀλλὰ προθύμως ˡμηδ' ὡς κατακυριεύ- 3 2 C 1,24 Mt 20,25ss
οντες τῶν κλήρων, ἀλλὰ τύποι γινόμενοι τοῦ L 22,25 Ph 3,17
ποιμνίου. καὶ φανερωθέντος τοῦ ἀρχιποίμενος 4 2,25 Hb 13,20 1 C 9,25 2 T 4,8

επαναπ. ΑΨ 81 1838 206s 2138s 614 378, επαναπεπαυται 1739* 33 88 623 al. 808ss 1831 440s 383-255 Εφ| αναπ. + κατα μεν αυτους βλασφημειται, κατα δε υμας δοξαζεται 323s P 917[s] 467-1 460-1311 242[r] 1611s 913[s] K[r] p r vg[l] syh[+] sa bo[l] | 15 κακοπ.] κακουργος 1739 1175 307[s] 206s 1518-614 378 | αλλοτριος επισκοπ. ΑΨ 181 1838 69 Εφ| 16 ονοματι] μερει P 917-181 431[s] 1838-1738 al. 206[r] 1518 383s K[r] | 17 υμων S*A[c] 453 623s 467 69 1758s 1518 | τω + λογω S* 623s 467 1758 1831 | 18 ο[2] + δε B 1611ss 614 syh ar | 19 θυ + ως 323 33ss 917-1837 206[r] 1518[r] K[r] syp | αγαθοποιαις A-81 88s 623s 1837ss 440s h p r vg sy ar | 5,1 ουν > 323ss P 1175s 917-307 623 1873[r] 242s 216 1518 pl. 255s K[r] syh[+] bo | τους > BA 206 1518s 1245[r] | ο[1]] ως P 1827ss 1 1311s al. 206 429 1108 913 syh ar sa Εφ | 2 επισκοπ. > BS* 323 33 | κατα θν > B 917ss 88 431[r] 1838[r] 1831[s] 1518 383 913ss K[r] syp| μηδε] μη A 1838 242 1518[c] 913 255 L h q r syp ar Cyp| 3 > B | τον κληρον 917s 88s 1827 1891 383 h r Cyp |

* *

κομιεῖσθε τὸν ἀμαράντινον τῆς δόξης στέφανον.
E 5,21 5 Ὁμοίως, νεώτεροι, ὑποτάγητε πρεσβυτέροις.
Pr 3,34 O' Mt 23,12 πάντες δὲ ἀλλήλοις τὴν ταπεινοφροσύνην ἐγ-
J 13,4.14 Ja 4,6 κομβώσασθε, ὅτι *ὁ Θεὸς ὑπερηφάνοις ἀντιτάσ-*
σεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσιν χάριν.
Job 22,29 Ja 4,10 6 Ταπεινώθητε οὖν ὑπὸ τὴν κραταιὰν χεῖρα
Ps 54,23 Mt 6,25 7 τοῦ Θεοῦ, ἵνα ὑμᾶς ὑψώσῃ ἐν καιρῷ, ˈπᾶσαν
Ph 4,6 Sap 12,13 *τὴν μέριμναν ὑμῶν ἐπιρίψαντες* ἐπ' αὐτόν, ὅτι
1 Th 5,6 8 αὐτῷ μέλει περὶ ὑμῶν. Νήψατε, γρηγορήσατε.
Ja 4,7 ὁ ἀντίδικος ὑμῶν διάβολος ὡς λέων ὠρυόμενος
E 6,11ss 9 περιπατεῖ ζητῶν τίνα καταπιεῖν· ᾧ ἀντίστητε
στερεοὶ τῇ πίστει, εἰδότες τὰ αὐτὰ τῶν παθη-
μάτων τῇ ἐν τῷ κόσμῳ ὑμῶν ἀδελφότητι ἐπι-
1 Th 2,12 10 τελεῖσθαι. Ὁ δὲ Θεὸς πάσης χάριτος, ὁ καλέ-
σας ὑμᾶς εἰς τὴν αἰώνιον αὐτοῦ δόξαν ἐν Χρισ-
1,6 τῷ, ὀλίγον παθόντας αὐτὸς καταρτίσει, στηρίξει,
11 σθενώσει, θεμελιώσει. αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ
κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.
Hb 13,22 12 Διὰ Σιλουανοῦ ὑμῖν τοῦ πιστοῦ ἀδελφοῦ,
ὡς λογίζομαι, δι' ὀλίγων ἔγραψα, παρακαλῶν
καὶ ἐπιμαρτυρῶν ταύτην εἶναι ἀληυῆ χάριν

---

4 τ. δοξης > 1829 1838 460s 38 | **5** ομοι. + δε S* 33 Ψ 1175 1898s 307^{s} 241 206sss 440s 1518^{s} 614 378 (h p syh) | αλληλ. + υποτασσομενοι P 917^{s} 5-1245 614^{s} K^{r} syh | **6** καιρω + επισκοπης A 33ss 1898s 623sss 913 h p r vg syh^{+} bo Εφ | **7** επιριψατε 0206 917s | ημων S* 33 1829 * 431 241s | **8** ο] οτι ο S^{o} 323ss 33 Ψ 1175 623 69 1758ss 1518-2147 K^{r} h p r verss. | ο διαβ. 0206 33 | περιερχεται 226° 206s 1831 1611ss 614 378 | τινα > 0206 BΨ 1175 Or | καταπιη A 88ss 36 1838^{s} 547ss 794ss * * 206ss 440s 1852^{r} al. | **9** τω BS 920] > 0206 rel. | **10** ημας 0206 1873 489 1518 K p q vg syp | Χω 0206 BS 206 429 1518-1245 614s 255 syh^{+}] + Iυ rel. h p r | καταρτισαι 323 P 1829sss 1838-1245 614, + υμας Ps 917-181 1838-216 1518ss 383^{s} K^{r} syh^{+} | θεμελιωσει > 0206 * BAΨ 1827 2143 hp vg | **11** η δοξα και > BAΨ 2298 vg | τ. αιωνων > B 307^{s} ar bo^{l} | αμην > 1838 q r ar^{l} | **12** ~ τ. αδελφ. τ. πιστου 33 206 429 1518-1245 h q r Cyp |

cescibilem gloriae coronam. Similiter, adules- 5
centes, subditi estote senioribus. Omnes autem
invicem humilitatem insinuate, quia *Deus su-*
perbis resistit, humilibus autem dat gratiam.
Humiliamini igitur sub potenti manu Dei, 6
ut vos exaltet in tempore visitationis, omnem 7
sollicitudinem vestram proicientes in eum, quon-
iam ipsi cura est de vobis. Sobrii estote et 8
vigilate, quia adversarius vester diabolus tam-
quam leo rugiens circuit quaerens quem de-
voret; cui resistite fortes in fide scientes ean- 9
dem passionem ei, quae in mundo est, vestrae
fraternitati fieri. Deus autem omnis gratiae, 10
qui vocavit nos in aeternam suam gloriam in
Christo Iesu, modicum passos ipse perficiet,
confirmabit solidabitque. Ipsi gloria et impe- 11
rium in saecula saeculorum. Amen.

5,12-14 ***Conclusio***

Per Silvanum fidelem fratrem vobis, ut ar- 12
bitror, breviter scripsi obsecrans et contestans,
hanc esse veram gratiam Dei, in qua statis.

5 similiter + et M hp | autem] enim BV | **8** et FBV Hila] > ADJZ hr Lcf | vigil. + ex animo excitamini D(F[m]) | **9** fortes] firmes Lcf | in[1] > AF p| eadem passionum F*(J)M*Z*B*, has easdem passiones (r) Lcf | mundo] omni hoc saeculo (r) Lcf | fraternitatis AZ[c] | **10** suam > D | consolidabit V | -que A Hila] > FDJ*B | **11** gloria et > A-J*BV | **12** ~ vobis fid. fr. AF(J)MZ | fratr.] patrem J | statis DF[c] r] state *rel.* Hila

5 Tt 2,6 (1 T 5,1); Pr 3,34 O'; Ja 4,6; L 14,11
6 Job 22,29; Ja 4,10
7 Ps 54,23; Mt 6,25; Ph 4,6
8 Ps 21,14; Ja 4,7; 1 Th 5,6
9 E 6,11ss.16
10 1 Th 2,12; 5,24; 1 P 1,6; 2 P 1,3; Ap 19,9
12 A 15,27; Hb 13,22

13 Salutat vos ecclesia, quae est in Babylone coë-
14 lecta, et Marcus filius meus. Salutate invicem
in osculo sancto.
Gratia vobis omnibus, qui estis in Christo
Iesu. Amen.

EPISTULA
BEATI PETRI APOSTOLI
SECUNDA.

1,1-2 ***Inscriptio***

1 SIMON Petrus servus et apostolus Iesu
Christi, iis qui coaequalem nobiscum sortiti
sunt fidem in iustitia Dei nostri et Salvatoris
2 Iesu Christi. Gratia vobis et pax adimpleatur
in cognitione Dei et Christi Iesu Domini nostri:

1,3-11 ***In agnitione Christi omnia bona et introitus in regnum Christi***

3 quomodo omnia nobis divinae virtutis suae,
quae ad vitam et pietatem donata sunt, per
cognitionem eius, qui vocavit nos propria glo-
4 ria et virtute, per quem maxima et pretiosa no-
bis promissa donavit, ut per haec efficiamini
divinae consortes naturae, fugientes eius, quae

---

13 babilonia aeclesia D(Z, p) | ecclesia > FJ h r Hila | conelecta AM, cum electa F*BV(J), electa D h r | **14** Iesu > FDJZBs r Fulg | amen > ADJZBV* Hila Fulg

1,1 iis] his *codd.* p | nobiscum] nobis A-Z h p r Voc. gent. | **2** agnitione A, cognitionem F*Z*, recognitione(m) h r | Dei et Chr. Iesu C] > AFJ[r] Hila | **3** sunt] est A-JZBs | quem] quam A h, quae F*Z | **4** donavit] donata sunt DC h | consortis F*JB*

---

13 A 12,12.25; Ap 14,8 | **14** 1 C 16,20

1,1 Mt 4,18; L 22,31; J 1,40; A 15,7ss; E 2,14-22; 3,6; Tt 2,13 | **2** Jud 2; C 1,9s | **3** 1 P 2,9; 2 C 4,4.6 | **4** 2 C 7,1

τοῦ Θεοῦ, εἰς ἣν στῆτε. ᾿Ασπάζεται ὑμᾶς ἡ ἐν 13 A 12,12.25 2 T 4,11
Βαβυλῶνι συνεκλεκτὴ καὶ Μᾶρκος ὁ υἱός μου.
ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἀγάπης. 14 1 C 16,20
Εἰρήνη ὑμῖν πᾶσιν τοῖς ἐν Χριστῷ.

ΠΕΤΡΟΥ Β

Συμεὼν Πέτρος δοῦλος καὶ ἀπόστολος ᾿Ιη- 1
σοῦ Χριστοῦ τοῖς ἰσότιμον ἡμῖν λαχοῦσιν πίσ-
τιν ἐν δικαιοσύνῃ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν καὶ σωτῆ- Tt 2,13
ρος ᾿Ιησοῦ Χριστοῦ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη 2 Jud 2
πληθυνθείη ἐν ἐπιγνώσει τοῦ Θεοῦ καὶ ᾿Ιησοῦ
τοῦ Κυρίου ἡμῶν.
῾Ως πάντα ἡμῖν τῆς θείας δυνάμεως αὐτοῦ 3 1 P 2,9
τὰ πρὸς ζωὴν καὶ εὐσέβειαν δεδωρημένης διὰ
τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ καλέσαντος ἡμᾶς ἰδίᾳ δόξῃ
καὶ ἀρετῇ, δι᾿ ὧν τὰ τίμια καὶ μέγιστα ἡμῖν ἐπ- 4 2 C 7,1
αγγέλματα δεδώρηται, ἵνα διὰ τούτων γένησθε
θείας κοινωνοὶ φύσεως, ἀποφυγόντες τῆς ἐν

εστηκατε Ps 1829s 307^{s} 1838-216 1518-1245 614-1765 K^{r}] 13 Βαβυλ.] Ρωμη 1518 2138, + εκκλησια S 88 p syp ar (q vg) | 14 αγαπ.] αγιω 88s 453 623s 808ss 913ss p vg syp, + αγιω 1827 bo^{l} | Χω ΒΑΨ 307^{s} 1838 218 q r vg^{l} syp co^{l}] + Ιυ rel.] + αμην S 323s^{c}s 104s 917-2147 255s K^{r} h p r vg sy ar bo^{l} *

1,1 Σιμων B 33 Ψ 81 917 181ss 623 1827ss 919 69 242 1518-1245 383ss lat syi co | θυ] Κυ SΨ syp bo | 2 τ. θυ και > 429 522 1518s 614ss 378 sa | και^{2} + σωτηρος 88s 1837 | Ιυ + Χυ SA 323s Ψ 917ss 88^{s} 1836ss 457 206-242 1518^{r} L sypi ar bo | 3 ως + τα SA 33 Ψ 81 623s 1518s 614 Did | προς + τ. θν και S* 33 1108 | ιδια - αρετη] δια δοξης κ. αρετης B 323 1175 917-181 623ss 1873^{r} 1831ss 440s 1611 383sss K^{r} | 4 τιμια - ημιν B 489s m syh] ∼ τιμ. ημ. κ. μεγ. S 917s 181 920s 919ss 794-1311 1837ss 242s 440s 383 913s, ∼ μεγ. κ. τιμ. η. rel. vg syf ar bo | ημιν] υμιν A 88s syfh^{m} | * * * *

G 5,6.22 5 τῷ κόσμῳ ἐν ἐπιθυμίᾳ φθορᾶς. καὶ αὐτὸ τοῦτο
Jud 3 δὲ σπουδὴν πᾶσαν παρεισενέγκαντες ἐπιχορη-
γήσατε ἐν τῇ πίστει ὑμῶν τὴν ἀρετήν, ἐν δὲ
6 τῇ ἀρετῇ τὴν γνῶσιν, ἐν δὲ τῇ γνώσει τὴν
ἐγκράτειαν, ἐν δὲ τῇ ἐγκρατείᾳ τὴν ὑπομονήν,
G 6,10 7 ἐν δὲ τῇ ὑπομονῇ τὴν εὐσέβειαν, [1]ἐν δὲ τῇ
εὐσεβείᾳ τὴν φιλαδελφίαν, ἐν δὲ τῇ φιλαδελφίᾳ
8 τὴν ἀγάπην. ταῦτα γὰρ ὑμῖν ὑπάρχοντα καὶ
πλεονάζοντα οὐκ ἀργοὺς οὐδὲ ἀκάρπους καθίσ-
τησιν εἰς τὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χρισ-
1 J 2,9.11 9 τοῦ ἐπίγνωσιν. ᾧ γὰρ μὴ πάρεστιν ταῦτα,
τυφλός ἐστιν μυωπάζων, λήθην λαβὼν τοῦ κα-
10 θαρισμοῦ τῶν πάλαι αὐτοῦ ἁμαρτιῶν. διὸ
μᾶλλον, ἀδελφοί, σπουδάσατε βεβαίαν ὑμῶν
τὴν κλῆσιν καὶ ἐκλογὴν ποιεῖσθαι· ταῦτα γὰρ
J 3,5; 10,7 11 ποιοῦντες οὐ μὴ πταίσητέ ποτε. οὕτως γὰρ
πλουσίως ἐπιχορηγηθήσεται ὑμῖν ἡ εἴσοδος εἰς
τὴν αἰώνιον βασιλείαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ
σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ.
Jud 5 12 Διὸ μελλήσω ἀεὶ ὑμᾶς ὑπομιμνήσκειν περὶ
1 J 2,21 τούτων, καίπερ εἰδότας καὶ ἐστηριγμένους ἐν
2 C 5,1 13 τῇ παρούσῃ ἀληθείᾳ. δίκαιον δὲ ἡγοῦμαι, ἐφ' ὅ-
σον εἰμὶ ἐν τούτῳ τῷ σκηνώματι, διεγείρειν
J 21,18s 14 ὑμᾶς ἐν ὑπομνήσει, εἰδὼς ὅτι ταχινή ἐστιν ἡ
ἀπόθεσις τοῦ σκηνώματός μου, καθὼς καὶ ὁ

εν επιθυμια BA 917^{s} 489^{r} 1831s 440s 383-255 L^{r} h] την... επιθυμιαν S Hier. επιθυμιας και C 323ss 33 al. | 5 *inc.* κ. αυτοι δε A 1827 h vg | πασαν > C 206sss 1518 2138s syh+ | ημων C 917 181 | 7 αγαπην + εν δε τη αγαπη τ. παρακλησιν 181 | 8 γαρ + εν 917 181s 489 242 | υπαρχ.] παροντα AΨ 623 1838 p vg | 9 αμαρτηματων SAsss 1175 307^{s} al. | 10 σπουδ. ινα ... ποιητε SA 1175 307-5 al. 1845 206sss 440s 1518-2147 | σπουδ. (ινα) + δια τ. καλων εργων SA-467 1845 206sss 1518-614 lat syifh co | ποτε > AΨ | 11 η > SΨ 216* | κ. σωτηρος > 88s 489 206sss | 12 μελλησω] ουκ αμελησω 81 917-216 1518 1108^{r} K^{r} syf | αει > P 1175s 917 | 13 $εν^{2}$ + τη SAΨ 623 | 14 σκηνωμ.] σωματος 056 440s syf ar sa |

in mundo est, concupiscentiae corruptionem.
Vos autem curam omnem subinferentes minis- 5
trate in fide vestra virtutem, in virtute autem
scientiam, in scientia autem abstinentiam, in 6
abstinentia autem patientiam, in patientia au-
tem pietatem, in pietate autem amorem frater- 7
nitatis, in amore autem fraternitatis caritatem.
Haec enim si vobiscum adsint et superent, non 8
vacuos nec sine fructu vos constituent in Do-
mini nostri Iesu Christi cognitione. Cui enim 9
non praesto sunt haec, caecus est et manu
tentans, oblivionem accipiens purgationis vete-
rum suorum delictorum. Quapropter, fratres, 10
magis satagite ut per bona opera certam ves-
tram vocationem et electionem faciatis; haec
enim facientes non peccabitis aliquando. Sic 11
enim abundanter ministrabitur vobis introitus
in aeternum regnum Domini nostri et Salva-
toris Iesu Christi.

1,12-21 *Gloriosus adventus Christi certo futurus*

Propter quod incipiam vos semper commo- 12
nere de his, et quidem scientes et confirmatos
vos in praesenti veritate. Iustum autem arbi- 13
tror, quamdiu sum in hoc tabernaculo, suscita-
re vos in commonitione; certus quod velox est 14
depositio tabernaculi mei, secundum quod et

---

4 corruptionem JZ | **5** omnem > A* | **7** autem[2] > Z*ss Hila | **8** enim] autem omnia A | si > F | -B h | nec] et FM Hila | cognitionem M (h) p | **10** agite AZ* | bonam operam JB*V g | vestram > J | **11** subministr. D (h) | **12** et[2] > DM | vos[2] > ADG*MC g h p | veritatem J | **14** certus + sum DM Hila | velocissima D | erit D p, sit JM[c] Hila

---

5 Ph 2,12; G 5,6.22 | **7** 1 Th 4,9; 1 P 1,22 | **8** Tt 3,14 | **9** Dt 28,28s; 1 J 2,11 | **11** J 3,5 | **12** Jud 5; 1 J 2,21; R 15,15 | **13** 2 C 5,1; 2 P 3,1 | **14** 2 T 4,6 (J 21,18)

Dominus noster Iesus Christus significavit mihi.
15 Dabo autem operam et frequenter habere vos
post obitum meum, ut horum memoriam fa-
ciatis.
16 Non enim doctas fabulas secuti notam fe-
cimus vobis Domini nostri Iesu Christi virtu-
tem et praesentiam, sed speculatores facti illius
17 magnitudinis. Accipiens enim a Deo Patre ho-
norem et gloriam, voce delapsa ad eum hu-
iuscemodi a magnifica gloria: *Hic est Filius
meus dilectus, in quo mihi complacui, ipsum*
18 *audite*. Et hanc vocem nos audivimus de caelo
allatam, cum essemus cum ipso in monte sancto.
19 Et habemus firmiorem propheticum sermonem,
cui bene facitis attendentes quasi lucernae lu-
centi in caliginoso loco, donec dies elucescat,
20 et lucifer oriatur in cordibus vestris, hoc pri-
mum intellegentes quod omnis prophetia Scrip-
21 turae propria interpretatione non fit. Non enim
voluntate humana allata est aliquando pro-
phetia, sed Spiritu sancto inspirati locuti sunt
sancti Dei homines.

2,1-22 ***Magistri mendaces Dominum negantes et vitiis dediti iudicio obnoxii***

2 Fuerunt vero et pseudoprophetae in po-
pulo, sicut et in vobis erunt magistri mendaces,

14 mihi + per revelationem DM p | **15** et] ut F[c] D p | habere + possitis etiam D(F[m]) | **16** doctas] commentitias h p, indoctas Z[c]V | facimus FM p | praescientiam DMBV, et pr. > A Hila | **17** a[2] > F-Z | mihi + bene F[m] Hila | complacuit FV | in quo bene sensi Aug h | ipsum audite > A-JZ h | **19** lucescat AssZ h Aug Hila, inluc. GBV p, eluc. C | **21** ~ homines dei D h | **2,1** vero] enim g

15 L 9,31 | **16** J 1,14; L 9,43 | **17** Dn 7,14; Mt 17.5; Ps 2,7; Is 42,1 | **21** 2 T 3,16s; 1 P 1,11s; A 28,35; L 24,45 | **2,1** Mt 24,24; 1 T 4,1; Jud 4; A 20,28; Dt 13,1ss

Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐδήλωσέν μοι.
σπουδάσω δὲ καὶ ἑκάστοτε ἔχειν ὑμᾶς μετὰ τὴν 15
ἐμὴν ἔξοδον τὴν τούτων μνήμην ποιεῖσθαι.
Οὐ γὰρ σεσοφισμένοις μύθοις ἐξακολουθή- 16
σαντες ἐγνωρίσαμεν ὑμῖν τὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν
Ἰησοῦ Χριστοῦ δύναμιν καὶ παρουσίαν, ἀλλ᾽
ἐπόπται γενηθέντες τῆς ἐκείνου μεγαλειότητος. J 1,14
λαβὼν γὰρ παρὰ Θεοῦ πατρὸς τιμὴν καὶ δόξαν 17 Mt 17,5
φωνῆς ἐνεχθείσης αὐτῷ τοιᾶσδε ὑπὸ τῆς μεγαλο-
πρεποῦς δόξης· οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγα- Is 42,1
πητός, εἰς ὃν ἐγὼ εὐδόκησα. καὶ ταύτην τὴν 18
φωνὴν ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἐξ οὐρανοῦ ἐνεχθεῖσαν
σὺν αὐτῷ ὄντες ἐν τῷ ὄρει τῷ ἁγίῳ. καὶ ἔχομεν 19
βεβαιότερον τὸν προφητικὸν λόγον, ᾧ καλῶς
ποιεῖτε προσέχοντες ὡς λύχνῳ φαίνοντι ἐν αὐχ-
μηρῷ τόπῳ, ἕως οὗ ἡμέρα διαυγάσῃ καὶ φωσ-
φόρος ἀνατείλῃ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν· τοῦτο 20
πρῶτον γινώσκοντες, ὅτι πᾶσα προφητεία γρα-
φῆς ἰδίας ἐπιλύσεως οὐ γίνεται· οὐ γὰρ θελή- 21 2 T 3,16s
ματι ἀνθρώπου ἠνέχθη προφητεία ποτέ, ἀλλὰ
ὑπὸ πνεύματος ἁγίου φερόμενοι ἐλάλησαν
[ἅγιοι] ἀπὸ Θεοῦ ἄνθρωποι.
Ἐγένοντο δὲ καὶ ψευδοπροφῆται ἐν τῷ 2 Mt 24,11-24 1 T 4,1
λαῷ, ὡς καὶ ἐν ὑμῖν ἔσονται ψευδοδιδάσκαλοι, Dt 13,1ss Jud 4

---

15 σπουδαζω S 69 syf ar, -δασατε 1518 2138 syf[l] | υμας + ταυτα και 206s 522 1518* 614 378 (syf ar[l]) | μνημ.] μνειαν 33s 623s 460s 378 | **17** παρα + του SCΨ 206s 522 1518* | αγαπητ. + μου B co | ~ αγ. μου ουτος εστιν B | εγω > 33 Ψ 467 206 1611* 614 syf ar[l] | ευδοκ. + ipsum audite p vg[l] | **18** εξ] εκ του SAΨ 81 623 467 | εν τω αγ. ορει BC* 33 1175 2138 1852 h ar | ενεχθ. + αυτω 242 syfh+ | **19** οὗ + η S 33ss 81 181s 623 467 69 ar co | εωσφορος 206 2138 1852 614 syh[m] | **20** γραφη προφητειας 206ss 522 1611ss 614 378 hp | **21** αγιοι > B 323ss P 1175 917* 206 429 2138 614 syh ar | απο > SA 33 Ψ 917[r] 1758 1831 1891 440s 1518ss 1245 383 470* | ~ θυ αγιοι C 1739s 241 1852 2147 | **2,1** λαω + εκεινω 206s 1831 522 1611* 378 syh |

οἵτινες παρεισάξουσιν αἱρέσεις ἀπωλείας, καὶ
τὸν ἀγοράσαντα αὐτοὺς δεσπότην ἀρνούμενοι,
Is 52,5 2 ἐπάγοντες ἑαυτοῖς ταχινὴν ἀπώλειαν. καὶ πολ-
λοὶ ἐξακολουθήσουσιν αὐτῶν ταῖς ἀσελγείαις,
δι' οὓς ἡ ὁδὸς τῆς ἀληθείας βλασφημηθήσεται.
R 16,18 1 Th 2,5 3 καὶ ἐν πλεονεξίᾳ πλαστοῖς λόγοις ὑμᾶς ἐμπο-
ρεύσονται· οἷς τὸ κρίμα ἔκπαλαι οὐκ ἀργεῖ,
καὶ ἡ ἀπώλεια αὐτῶν οὐ νυστάζει.
Jud 6 4 Εἰ γὰρ ὁ Θεὸς ἀγγέλων ἁμαρτησάντων οὐκ
ἐφείσατο, ἀλλὰ σιροῖς ζόφου ταρταρώσας παρ-
3,6; Gn 8,18 5 έδωκεν εἰς κρίσιν τηρουμένους, καὶ ἀρχαίου
κόσμου οὐκ ἐφείσατο, ἀλλὰ ὄγδοον Νῶε δικαιο-
σύνης κήρυκα ἐφύλαξεν, κατακλυσμὸν κόσμῳ
Gn 19,25 Jud 7 6 ἀσεβῶν ἐπάξας, καὶ πόλεις Σοδόμων καὶ Γο-
μόρρας τεφρώσας καταστροφῇ κατέκρινεν, ὑπό-
7 δειγμα μελλόντων ἀσεβεῖν τεθεικώς, καὶ δίκαιον
Λὼτ καταπονούμενον ὑπὸ τῆς τῶν ἀθέσμων ἐν
8 ἀσελγείᾳ ἀναστροφῆς ἐρύσατο, – βλέμματι γὰρ
Ex 9,4 καὶ ἀκοῇ ὁ δίκαιος ἐγκατοικῶν ἐν αὐτοῖς ἡμέ-
ραν ἐξ ἡμέρας ψυχὴν δικαίαν ἀνόμοις ἔργοις
1 C 10,13 Ap 3,10 Jud 6 9 ἐβασάνιζεν, – οἶδεν Κύριος εὐσεβεῖς ἐκ πειρασμοῦ
ῥύεσθαι, ἀδίκους δὲ εἰς ἡμέραν κρίσεως κολα-
Jud 7s.16 10 ζομένους τηρεῖν, μάλιστα δὲ τοὺς ὀπίσω σαρκὸς
ἐν ἐπιθυμίᾳ μιασμοῦ πορευομένους καὶ κυριό-

εαυτ.] αυτοις B* 1175s 69 1319 206 429 1611ss | 2 οδος] δοξα S°A 398 sa | 3 εκπορευσ. S* 915 467 | νυσταξει Ψ 1829ss 307 1838-489 1835-1522 206sss 440s 1611ss 614ss * K[r] ar co | 4 σ(ε)ιροις B-A 81 917] -ραις rel. | ζοφοις S*A 181 1838 (Ψ) | τηρουμ.] κολαζομενους τηρειν SC° 81 623s 1838 436 218 255 h p vg | 5 κηρ.] φυλακα 1829 1319 38° | κοσμου Ψ 206 1611 2138 614, -μον S* 1319 * 378 | 6 καταστροφη > BC* 1739 1175 bo | καταστρ. κατεκρ.] κατεστρεψεν P 1852 | ασεβεσι BP 1175 206 1108s 614 | 7 Λωθ B* h p vg | 8 ο > B | ανομ.] αθεσμοις Ψ 917 181 623s 255 Εφ | 9 πειρασμων S* 1175s 917 36 209* 69 1311 206s 1611* 383sss syh bo Εφ | δε + πεφυλακισμενους S* | 10 επιθυμιαις C 323ss P 1175 307-5 1873 241 522 1611* 614 378 syf[l]h ar bo |

qui introducent sectas perditionis, et eum, qui
emit eos, Dominum negant superducentes sibi
celerem perditionem. Et multi sequentur eorum 2
luxurias, per quos via veritatis blasphemabitur,
et in avaritia fictis verbis de vobis negotia- 3
buntur; quibus iudicium iam olim non cessat,
et perditio eorum non dormitat.

Si enim Deus angelis peccantibus non pe- 4
percit, sed rudentibus inferni detractos in tar-
tarum tradidit cruciandos in iudicium reser-
vari; et originali mundo non pepercit, sed 5
octavum Noë iustitiae praeconem custodivit,
diluvium mundo impiorum inducens; et civi- 6
tates Sodomorum et Gomorrhaeorum in ci-
nerem redigens eversione damnavit, exemplum
eorum qui impie acturi sunt ponens; et ius- 7
tum Loth oppressum a nefandorum iniuria ac
luxuriosa conversatione eripuit – adspectu enim 8
et auditu iustus erat, habitans apud eos, qui
de die in diem animam iustam iniquis operibus
cruciabant –: novit Dominus pios de tentatione 9
eripere, iniquos vero in diem iudicii reservare
cruciandos; magis autem eos, qui post carnem 10
in concupiscentia immunditiae ambulant do-
minationemque contemnunt. Audaces, sibi pla-

---

1 inducent AD, subinducent h, introducunt FJM | superdoc. F*Z*, superinduc. F^{c} (h) | 2 sequuntur A | blasphematur F*, -etur J | 3 factis F*Z* p | 4 rugientibus AD Hila $Beda^{e}$, ruentib. MB, carceribus caliginis Aug $Fulg^{l}$ (h* p*) | ~ in iudicium cruciand. A JZss (FM, ph, Hila) | cruciatos F*DG g | 6 Gomorrae *codd. pl.* | 7 iniuria] iniusta F^{c}D | luxur.] inpudica C p | ac] a ZB* | ac luxur. > A-M | eruit ADJZ p | 8 diem de die F*B(J*) | 9 deus FB | ~ crucian. reserv. Ass $J^{*}M^{r}$ p | 10 carnem + alteram F^{m}D Hila | ambulabant D(M)

---

2 Is 52,5; R 16,18; C 2,4 | 4 Jud 6; Job 4,18 | 5 2 P 3,6; Gn 8,18 | 6 Gn 19,25; Jud 7 | 8 Ez 9,4 | 9 1 C 10,13; 2 T 4,18; Ap 3,10; Jud 6 | 10 Jud 7s.16

centes, sectas non metuunt introducere blasphe-
11 mantes; ubi angeli, fortitudine et virtute cum
sint maiores, non portant adversum se exsecra-
bile iudicium.
12 Hi vero velut irrationabilia pecora natu-
raliter in captionem et in perniciem in his
quae ignorant blasphemantes in corruptione
13 sua peribunt, percipientes mercedem iniusti-
tiae, voluptatem existimantes diei delicias; co-
inquinationes et maculae deliciis affluentes, in
14 conviviis suis luxuriantes vobiscum, oculos
habentes plenos adulterii et incessabilis delicti;
pellicientes animas instabiles, cor exercitatum
15 avaritia habentes, maledictionis filii; derelin-
quentes rectam viam erraverunt secuti viam
Balaam ex Bosor, qui mercedem iniquitatis
16 amavit, correptionem vero habuit suae vesa-
niae: subiugale mutum animal hominis voce
17 loquens prohibuit prophetae insipientiam. Hi
sunt fontes sine aqua et nebulae turbinibus
exagitatae, *quibus* caligo tenebrarum reservatur.
18 Superba enim vanitatis loquentes pelliciunt in
desideriis carnis luxuriae eos, qui paululum

---

10 introducere] facere AF^{m}D, facile Z, > JMV | **11** se] eos D | **12** sua + et AFJZ*B | **13** voluntatem A Hila | iniustitiae] iniquitatis D | coinquinationis ADBV p Hila | conviis FM | suis > AD | **14** adulterio AFJZ Hila, -iis D | incessabiles FZ*B Hila, -li A | delicto A(Z*) Hila | avaritiae F-B g p | **15** secuti + sunt A | ex] *filii | **16** animal > AFJZB p Hila | in homin. A-B p | **18** superbia AF^{c}DB Hila | pellicent A(F*)DJ, -tes Hila

---

11 Jud 9
12 Jud 10; Ps 48,13
13 Jud 12 | **14** 1 P 4,1
15 Jud 11; Dt 23,5; Nu 22,7; Ap 2,14
16 Nu 22,28
17 Jud 12s | **18** Jud 16

τητος καταφρονοῦντας. τολμηταὶ αὐθάδεις, δό-
ξας οὐ τρέμουσιν βλασφημοῦντες, ὅπου ἄγγελοι 11 Jud 9
ἰσχύϊ καὶ δυνάμει μείζονες ὄντες οὐ φέρουσιν
κατ' αὐτῶν παρὰ Κυρίῳ βλάσφημον κρίσιν.
Οὗτοι δέ, ὡς ἄλογα ζῷα γεγεννημένα φυ- 12 Jud 10
σικὰ εἰς ἅλωσιν καὶ φθοράν, ἐν οἷς ἀγνοοῦσιν
βλασφημοῦντες, ἐν τῇ φθορᾷ αὐτῶν καὶ φθα-
ρήσονται, ˡἀδικούμενοι μισθὸν ἀδικίας· ἡδονὴν 13 Jud 12
ἡγούμενοι τὴν ἐν ἡμέρᾳ τρυφήν, σπίλοι καὶ
μῶμοι, ·ἐντρυφῶντες ἐν ταῖς ἀπάταις αὐτῶν
συνευωχούμενοι ὑμῖν, ὀφθαλμοὺς ἔχοντες μεσ- 14
τοὺς μοιχαλίδος καὶ ἀκαταπαύστους ἁμαρτίας,
δελεάζοντες ψυχὰς ἀστηρίκτους, καρδίαν γεγυμ-
νασμένην πλεονεξίας ἔχοντες, κατάρας τέκνα·
ˡκαταλείποντες εὐθεῖαν ὁδὸν ἐπλανήθησαν, ἐξα- 15 Nu 22,7 Ap 2,14
κολουθήσαντες τῇ ὁδῷ τοῦ Βαλαὰμ τοῦ Βοσόρ, Jud 11
ὃς μισθὸν ἀδικίας ἠγάπησεν, ˡἔλεγξιν δὲ ἔσχεν 16 Nu 22,28
ἰδίας παρανομίας· ὑποζύγιον ἄφωνον ἐν ἀν-
θρώπου φωνῇ φθεγξάμενον ἐκώλυσεν τὴν τοῦ
προφήτου παραφρονίαν. οὗτοί εἰσιν πηγαὶ ἄν- 17 Jud 12s
υδροι καὶ ὁμίχλαι ὑπὸ λαίλαπος ἐλαυνόμεναι,
οἷς ὁ ζόφος τοῦ σκότους τετήρηται. ὑπέρογκα 18 Jud 16
γὰρ ματαιότητος φθεγγόμενοι δελεάζουσιν ἐν

---

11 παρα Κω > A 33 Ψ 81 1898s 431 453 1873 808s 206 429 *
1611ss 614 vg syh^{+} co Εφ | **12** ουτοι] αυτοι S 920 255| *
φθαρησ. BS*C*A^{r}-81 1852] καταφθαρ. rel. | **13** αδι- *
κουμ. BS*P -1175 1852] κομιουμενοι rel. Εφ | απαταις]
αγαπαις BA^{c}Ψ 623ss 1611 p vg syfh^{m} ar sa Εφ Hila,
αγνοιαις 323s 424^{c} | **14** μοιχαλιας SA | ακαταπαστ. BA *
1898 467 457 1 429, ακαταπαυστου 323ss 33 181 489
242 p vg^{l} syfh bo | **15** καταλιπ. B^{c}C 81 917 307 1873- *
241 209* 206-255 K^{r} | Βεωρ B(S*) 453 syf ar sa | ος
>, ηγαπησαν B(S*) ar | **16** ανθρωποις BΨ 1611ss (sa)| *
παραφροσυνην Ψ 431 453 623s 255 | **17** και > 81 917s
489-226 209sss 794-642 206-1891 440s 1518 913s K^{r}
syf | ομιχλαι] νεφελαι, 917ss 88 1838^{r} 206-216 1518ss
383 913s K^{r} syf | σκοτους BSΨ 1175 vg syf co Hila]
+ εις τ. αιωνα rel. |

ἐπιθυμίαις σαρκὸς ἀσελγείαις τοὺς ὀλίγως ἀπο-
19 φεύγοντας τοὺς ἐν πλάνῃ ἀναστρεφομένους, ἐλευ-
θερίαν αὐτοῖς ἐπαγγελλόμενοι, αὐτοὶ δοῦλοι
J 8,34 R 6,16 ὑπάρχοντες τῆς φθορᾶς· ᾧ γάρ τις ἥττηται,
τούτῳ καὶ δεδούλωται.
20 Εἰ γὰρ ἀποφυγόντες τὰ μιάσματα τοῦ κόσ-
μου ἐν ἐπιγνώσει τοῦ Κυρίου καὶ σωτῆρος Ἰη-
Mt 12,45 σοῦ Χριστοῦ, τούτοις δὲ πάλιν ἐμπλακέντες ἡτ-
τῶνται, γέγονεν αὐτοῖς τὰ ἔσχατα χείρονα τῶν
L 12,47s Jud 3 21 πρώτων. κρεῖττον γὰρ ἦν αὐτοῖς μὴ ἐπεγνω-
Sir 34,30 κέναι τὴν ὁδὸν τῆς δικαιοσύνης, ἢ ἐπιγνοῦσιν
ὑποστρέψαι ἐκ τῆς παραδοθείσης αὐτοῖς ἁγίας
Pr 26,11 22 ἐντολῆς. συμβέβηκεν αὐτοῖς τὸ τῆς ἀληθοῦς παρ-
οιμίας· *κύων ἐπιστρέψας ἐπὶ τὸ ἴδιον ἐξέραμα,*
καί· ὗς λουσαμένη εἰς κυλισμὸν βορβόρου.
3 Ταύτην ἤδη, ἀγαπητοί, δευτέραν ὑμῖν γράφω
1,13 ἐπιστολήν, ἐν αἷς διεγείρω ὑμῶν ἐν ὑπομνήσει
Jud 17 2 τὴν εἰλικρινῆ διάνοιαν, μνησθῆναι τῶν προει-
ρημένων ῥημάτων ὑπὸ τῶν ἁγίων προφητῶν
καὶ τῆς τῶν ἀποστόλων ὑμῶν ἐντολῆς τοῦ Κυ-
1 T 4,1 Jud 18 3 ρίου καὶ σωτῆρος, τοῦτο πρῶτον γινώσκον-
τες, ὅτι ἐλεύσονται ἐπ᾽ ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν

---

18 ασελγειας 1739 Ps 1175 642 206 440 1611 p vg syfh bo Hila | ολιγως] οντως S*C 323ss P 1175s 1873[r] 242s 440s 1518s 1245[r] K[r] ar | **19** υπαρχ.] οντες Ass |
* και > BS* 33 623 co | **20** ει] οι 323 81 206 1518 Εφ | Κυ Β 917• 1839-1837 242-216 1518 383 K[r]] + ημων al. |
* **21** ~ αυτοις ην AP 1175 69 | υποστρεψ. BC 323ss P 1175 307 610s 1852 255] επιστρ. 917-915 1873 920•, εις τα οπισω ανακαμψαι SA 33 Ψss 81 048 623s 1838s Εφ (206 429s 1611ss 614 913s) | εκ BC 323ss P 1175
* 917• 1838[r] 242s 440s 1518 614 255s K[r]] απο rel. | **22** συμβεβ. BS*A* 81 920 436 ar sa] + γαρ vg bo Aug Εφ, δε rel. | το εξερ.] τον εμετον 206sss 1611• 614 378 Εφ Χρ | κυλισμον BC* 323ss 33 1175 206 429 1611• 1765] -μα 048 rel. | **3,1** ηδη] ecce vg sa Hila | **3** προγινωσκ. C* 1175 | εσχατου 323 917-915 307• 1838s 920-1837 242s 440s 1518 383sss K[r] syfh(i) (C* 81) |

effugiunt, qui in errore conversantur, libérta- 19
tem illis promittentes, cum ipsi servi sint cor-
ruptionis; a quo enim quis superatus est, huius
et servus est.

Si enim refugientes coinquinationes mundi 20
in cognitione Domini nostri et Salvatoris Iesu
Christi, his rursus implicati superantur, facta
sunt eis posteriora deteriora prioribus. Melius 21
enim erat illis non cognoscere viam iustitiae,
quam post agnitionem retrorsum converti ab
eo, quod illis traditum est sancto mandato.
Contigit enim eis illud veri proverbii: *Canis* 22
reversus ad suum vomitum; et: Sus lota in
volutabro luti.

3,1-16 ***Doctrina de parusia et consummatione contra irrisores, admonitio***

Hanc ecce vobis, carissimi, secundam scribo 3
epistulam, in quibus vestram excito in com-
monitione sinceram mentem, ut memores sitis 2
eorum quae praedixi verborum a sanctis pro-
phetis et apostolorum vestrorum praecepto-
rum Domini et Salvatoris. Hoc primum scien- 3
tes, quod venient in novissimis diebus in de-

19 ~ sint servi D p
superatur D | et > D
20 impliciti FJMB* g p Hila, inplexi in diliciis D
22 enim > A | illud] res Aug
luti] caeni D Aug
3,1 vobis + iam D
~ excito vest. A-JZss p
commonitionem AF^c JsB, -motionem F*V
2 a sanctis prophetis FDV] verb. sanctorum prophetarum A(G)ZC p Hila

19 J 8,32.34; R 6,16s | **20** Mt 12,45 | **21** L 12,47s; Mt 21,32; Jud 3 | **22** Pr 26,11 | **3,1** 2 P 1,13 | **2** Jud 17 | **3** 1 T 4,1; Jud 18

ceptione illusores iuxta proprias concupiscen-
4 tias ambulantes, dicentes: Ubi est promissio
aut adventus eius? ex quo enim patres dor-
mierunt, omnia sic perseverant ab initio crea-
5 turae. Latet enim eos hoc volentes, quod caeli
erant prius et terra de aqua et per aquam con-
6 sistens Dei verbo; per quae ille tunc mun-
7 dus aqua inundatus periit. Caeli autem, qui
nunc sunt, et terra eodem verbo repositi sunt,
igni reservati in diem iudicii et perditionis
impiorum hominum.
8 Unum vero hoc non lateat vos, carissimi,
quia unus dies apud Dominum sicut mille anni,
9 et *mille anni sicut dies unus*. Non tardat Do-
minus promissionem suam, sicut quidam ex-
istimant, sed patienter agit propter vos nolens
aliquos perire, sed omnes ad paenitentiam re-
10 verti. Adveniet autem dies Domini ut fur, in
quo caeli magno impetu transient, elementa
vero calore solventur, terra autem et quae in

---

3 deceptionem AZ^{c}V
4 patres + nostri F^{m}D p Hila
5 prius + ante diluvium Hila
6 quem F*Z p
7 servati FDJB Hila | die DJ g p
8 domin.] deum DZ Hier, patrem Hila
~ unus dies^{2} D Hier Hila
9 promiss. suam] promissis AFDZ^{c}Bs, promissiones Hila, promissi G
quidam + tarditatem C p Aug Fulg
sicut quidam existimant > A-JZBV
10 sicut AZ Hila | fur + in nocte F^{m}D
qua FssZ^{c}B p Hila
transeunt AJ*Z* Hila, transcurrent p Aug
terra-exurentur GCJ > AFJZBs Pel Hila

---

4 Is 5,19; Ez 12,22; Mt 24,48 | **5** Mt 24,38; Gn 1,2.6.9; Ps 23,2 | **6** 2 P 2,5; Gn 7,21 | **7** 2 P 3,10 | **8** Ps 89.4 | **9** Hab 2,3; Sir 35,22; 1 T 2,4 | **10** Mt 24,43s; 1 Th 5,2s; 2 P 3,7; Ap 6,14; 16,15; Is 66,16

ἐν ἐμπαιγμονῇ ἐμπαῖκται κατὰ τὰς ἰδίας ἐπι-
θυμίας αὐτῶν πορευόμενοι ¹καὶ λέγοντες· ποῦ 4 Is 5,19 Ez 12,22 Mt 24,48
ἐστιν ἡ ἐπαγγελία τῆς παρουσίας αὐτοῦ; ἀφ'
ἧς γὰρ οἱ πατέρες ἐκοιμήθησαν, πάντα οὕτως
διαμένει ἀπ' ἀρχῆς κτίσεως. λανθάνει γὰρ 5 Mt 24,38 Gn 1,2.6.9 Ps 23,2
αὐτοὺς τοῦτο θέλοντας ὅτι οὐρανοὶ ἦσαν ἔκ-
παλαι καὶ γῆ ἐξ ὕδατος καὶ δι' ὕδατος συν-
εστῶσα τῷ τοῦ Θεοῦ λόγῳ, δι' ὧν ὁ τότε 6 2,5; Gn 7,21
κόσμος ὕδατι κατακλυσθεὶς ἀπώλετο· οἱ δὲ 7 3,10
νῦν οὐρανοὶ καὶ ἡ γῆ τῷ αὐτῷ λόγῳ τεθη-
σαυρισμένοι εἰσὶν πυρὶ τηρούμενοι εἰς ἡμέ-
ραν κρίσεως καὶ ἀπωλείας τῶν ἀσεβῶν ἀν-
θρώπων.

Ἓν δὲ τοῦτο μὴ λανθανέτω ὑμᾶς, ἀγαπη- 8 Ps 89,4
τοί, ὅτι μία ἡμέρα παρὰ Κυρίῳ ὡς χίλια ἔτη
καὶ *χίλια ἔτη ὡς ἡμέρα* μία. οὐ βραδύνει 9 Hab 2,3 1 T 2,4 Sir 35,22
Κύριος τῆς ἐπαγγελίας, ὥς τινες βραδύτητα
ἡγοῦνται, ἀλλὰ μακροθυμεῖ εἰς ὑμᾶς, μὴ βου-
λόμενός τινας ἀπολέσθαι, ἀλλὰ πάντας εἰς με-
τάνοιαν χωρῆσαι. Ἥξει δὲ [ἡ] ἡμέρα Κυρίου ὡς 10 3,7 1 Th 5,2s Mt 24,29.35 Ap 20,11
κλέπτης ἐν ᾗ οἱ οὐρανοὶ ῥοιζηδὸν παρελεύσον-
ται, στοιχεῖα δὲ καυσούμενα λυθήσεται, καὶ γῆ

εν εμπαιγ. > 917ss 88ss 623 rel. bo | 4 πατερες + ημων 206sss 1611[s] p dubl syfh co Hila | 5 και[1] + η CP 0156 915 255 | συνεστωτα S*Ψ, -στωσης B | 7 αυτω] -του SC 917-88 431[s] 623ss 467*[r] 1831ss 440 1518 614sss K[r] syfh | εισιν + εν C 323ss P 0156 307[s] syi | απωλ.] ασεβειας A | 8 αγαπ.] αδελφοι 81 623 378 | παρα > 915 1838 206 429 1611[s] ar | Κω] Κυ S 915 1838, θω z syi | 9 ως - ηγουνται > Ψ vg[l] Hila | εις] δι SA 33 623s 206 242 1611[s] 378 p vg syf sa | ημας Ψ 917sss 431[s] 1838-547 1 al. 206-216 614-1765 K[r] | τινα 33s 1852 vg[l] syf ar bo Hila | 10 η[1] > BC 1739 Ψ 81 0156 36-623 489 256 1611 Cy | κλεπτ. + εν νυκτι P 81 307[s] 920-216 1518-1245 614ss 378 K[r] dubl syh | ουρανοι + μεν S 33 431s 610s 1838s 808s 614 378 | λυθησονται AΨs 81 917-431 36 623-206 242-1852 383[s] K[r] | κ. γη - ευρεθ. > 1891 vg[l] Hila |

* * * * *

11 καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ἔργα εὑρεθήσεται. Τούτων οὕτως
πάντων λυομένων ποταποὺς δεῖ ὑπάρχειν ὑμᾶς
Is 34 4 12 ἐν ἁγίαις ἀναστροφαῖς καὶ εὐσεβείαις, προσδο-
Jud 5 A 3,19 κῶντας καὶ σπεύδοντας τὴν παρουσίαν τῆς τοῦ
Θεοῦ ἡμέρας, δι' ἣν οὐρανοὶ πυρούμενοι λυ-
θήσονται καὶ στοιχεῖα καυσούμενα τήκεται.
Is65,17;66,22 13 καινοὺς δὲ *οὐρανοὺς καὶ γῆν καινὴν* κατὰ τὸ
Ap 21,1 ἐπάγγελμα αὐτοῦ προσδοκῶμεν, ἐν οἷς δικαιο-
σύνη κατοικεῖ.
1 C 1,7s 14 Διό, ἀγαπητοί, ταῦτα προσδοκῶντες σπου-
Jud 24 δάσατε ἄσπιλοι καὶ ἀμώμητοι αὐτῷ εὑρεθῆναι
R 2,4 15 ἐν εἰρήνῃ καὶ τὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν μακρο-
θυμίαν σωτηρίαν ἡγεῖσθε, καθὼς καὶ ὁ ἀγα-
1 C 3,10 πητὸς ἡμῶν ἀδελφὸς Παῦλος κατὰ τὴν δοθεῖ-
16 σαν αὐτῷ σοφίαν ἔγραψεν ὑμῖν, ὡς καὶ ἐν
πάσαις ἐπιστολαῖς λαλῶν ἐν αὐταῖς περὶ τού-
των· ἐν αἷς ἐστιν δυσνόητά τινα, ἃ οἱ ἀμαθεῖς
καὶ ἀστήρικτοι στρεβλοῦσιν ὡς καὶ τὰς λοι-
πὰς γραφὰς πρὸς τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἀπώλειαν.
Mc 13,5.9.33 17 Ὑμεῖς οὖν, ἀγαπητοί, προγινώσκοντες φυ-
λάσσεσθε, ἵνα μὴ τῇ τῶν ἀθέσμων πλάνῃ συν-

ευρεθησ. BS 323s* P 1175 0156 1852 K syfh^m ar] ουχ ευρ. syf^l sa, αφανισθησον. C, κατακαησον. 81 623s, * *-καησεται rel. syih*] | 11 τουτων B 323ss 1829 1873 2143 919 206ss 1611* 614 syh*] + δε CP 1175 623s, ουν rel. syh^m | υμας] ημας S* 917 1898 5 226 209 1518, > B 1175 | 12 κ. σπευδ. > S* 623 | σπευδ. + εις 255 p vg syf co Hila | τακησεται C 1175 307* 2298 1852 614 (Ps 1838), λυθησονται 1611ss | 13 ~ καιν. γην SAsss 33 81 623s 218 p vg ar Hila | κατα] και A vg sa | τα επαγγελματα SAΨ 623 1838 p vg syh co | ενοικει A 33 429 522 1611ss 614 | 14 αμωμοι A 33 915s 623 1838 808s 206sss 2298 1611* 614 255 | 15 ημων > P 307 610s 1845 | 16 πασαις BCA 33-326 431 623s 255s] + ταις rel. | αις] οις C 917-915 307* 1873-226 1-1837 242s 440s 1518 614 1765* K^r | στρεβλωσουσιν C* 323ss P 642 1611* 2138 1765 | 17 ουν] δε syi sa bo^l | αγαπ.] αδελφοι 1838 p vg bo Hila |

ipsa sunt opera exurentur. Cum igitur haec 11
omnia dissolvenda sint, quales oportet vos esse
in sanctis conversationibus et pietatibus, ꞌ ex- 12
spectantes et properantes in adventum diei Do-
mini, per quem caeli ardentes solventur, et
elementa ignis ardore tabescent? *Novos* vero 13
caelos et novam terram secundum promissa
ipsius exspectamus, in quibus iustitia habitat.

Propter quod, carissimi, haec exspectantes, 14
satagite immaculati et inviolati ei inveniri in
pace. Et Domini nostri longanimitatem salutem 15
arbitremini, sicut et carissimus frater noster
Paulus secundum datam sibi sapientiam scripsit
vobis, ꞌ sicut et in omnibus epistulis, loquens 16
in eis de his, in quibus sunt quaedam difficilia
intellectu, quae indocti et instabiles depravant,
sicut et ceteras Scripturas, ad suam ipsorum
perditionem.

3,17-18 *Epilogus*

Vos igitur fratres praescientes custodite, ne 17
insipientium errore traducti excidatis a propria

---

11 ~ haec igitur *codd.*
~ esse vos ADJZ p Aug (M)
12 adventu AJ
diei dom.] diei Dei FC, Dei Z p*, > dom. BV, Dei diei GJ g
quam *codd.* g Aug
13 secundum] et AFJ^r | ex promisso Hila
ipsius] illius DJ
14 satis agite A-JZ* | ei > DJ Hila
15 arbitramini AFDJZBs p Hila
16 et³ > FJ | ipsorum > F^c Hila
17 transducti A-M*ZBs Hila

---

12 A 3,19s; Is 34,4
13 Is 65,17; 66,22; R 8,21; Ap 21,1
14 1 C 1,7s; Jud 24
15 R 2,4; Ap 2,21; 1 C 3,10
17 Mc 13,5.9.23

18 firmitate. Crescite vero in gratia et in cogni-
tione Domini nostri et Salvatoris Iesu Christi.
Ipsi gloria et nunc et in diem aeternitatis.
Amen.

EPISTULA
BEATI IOHANNIS APOSTOLI
PRIMA

1,1-4 ***Exordium***

1 QUOD fuit ab initio, quod audivimus, quod
vidimus oculis nostris, quod perspeximus et
manus nostrae contrectaverunt de verbo vitae:
2 ˡet vita manifestata est, et vidimus et testamur
et adnuntiamus vobis vitam aeternam, quae
3 erat apud Patrem et apparuit nobis; quod
vidimus et audivimus, adnuntiamus vobis, ut
et vos societatem habeatis nobiscum, et so-
cietas nostra sit cum Patre et cum Filio eius
4 Iesu Christo. Et haec scribimus vobis, ut gau-
deatis et gaudium vestrum sit plenum.

---

18 gratiam F Hila | cognitionem F, agnitione D | die AD, dies J, via Hila | in[2] > FZBs Aug Fulg | ~ dom. n. Iesu Chr. et salv. J(Z)B
1,1 quod[3]] et A Amb[1] (D Aug) | tractav. D Aug Hila, palpaver. Hier, tem(p)taver. AJM | **2** est + nobis D | **3** audiv. + et AD Hila | adnuntiam. + et GJZ BV Aug[1] | sit > Amb[1] | **4** scripsim. ADJZ Hila | gaudeatis et > AD-Z* Aug Hila | *nostrum AFDZB p

---

18 Jud 25; E 4,13; Ph 3,8
1,1 J 1,1.14; 15,27; 20,27; 1 J 2,13; A 1,3s; 4,20; L 24,39 | **2** J 1,4; 1 J 4,9 | **3** Mt 13,17; 1 J 1,7; J 17,21ss | **4** J 15,11; 2 J 12; 2 C 1,14

απαχθέντες ἐκπέσητε τοῦ ἰδίου στηριγμοῦ, αὐ- 18
ξάνετε δὲ ἐν χάριτι καὶ γνώσει τοῦ Κυρίου
ἡμῶν καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ. αὐτῷ ἡ Jud 25
δόξα καὶ νῦν καὶ εἰς ἡμέραν αἰῶνος. ἀμήν.

ΙΩΑΝΝΟΥ Α

Ὃ ἦν ἀπ' ἀρχῆς, ὃ ἀκηκόαμεν, ὃ ἑωράκα- 1 J 1,1.14; 15,27; 20,27
μεν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν, ὃ ἐθεασάμεθα καὶ
αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν, περὶ τοῦ λόγου
τῆς ζωῆς, – [1]καὶ ἡ ζωὴ ἐφανερώθη, καὶ ἑωρά- 2 J 1,4
καμεν καὶ μαρτυροῦμεν καὶ ἀπαγγέλλομεν ὑμῖν
τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον, ἥτις ἦν πρὸς τὸν πα-
τέρα καὶ ἐφανερώθη ἡμῖν, – [1]ὃ ἑωράκαμεν 3 Mt 13,17 J 17,21ss
καὶ ἀκηκόαμεν, ἀπαγγέλλομεν καὶ ὑμῖν, ἵνα
καὶ ὑμεῖς κοινωνίαν ἔχητε μεθ' ἡμῶν. καὶ ἡ
κοινωνία δὲ ἡ ἡμετέρα μετὰ τοῦ πατρὸς καὶ
μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. καὶ 4 J 15,11; 16,24 2 J 12
ταῦτα γράφομεν ἡμεῖς, ἵνα ἡ χαρὰ ἡμῶν ᾖ
πεπληρωμένη.

---

18 αυξανεσθε CP 1175s 1829 1898s 307* 255 | δε > P * 81 206 429 1611ss 614 ar | γνωσει] πιστει P 1175 69 | Χυ + κ. θυ πατρος 1898s 1873 1891s 1611* 614 255 (206 1831) syfh | ἡμερας 1835 522 2138 syfh | ημερ. αιωνος] τους αιωνας τ. αιωνων 623 1838 bo | αμην > B 1739* 1175 522 440

1,2 και[2] + ο B 917 | εωρακ. + κ. ακηκοαμεν 1836 181 | **3** ~ ακηκοαμ. κ. εωρ. S, + και S 489 | και[2] > 917ss 88s 307* 1838-216 1518[r] K[r] vg syh[+] co | δε > C* 323ss P 81 917 431 453 206 429 1611 1852 1765 vg syh ar sa | **4** ημεις] υμιν CA[c] 1175s rel. vg sypi ar co | υμων CAsss P 81 88s 307*-1873 547s 460ss al. 206sss 1518-1245 614 1765* K syih ar bo | πεπληρ. + εν ημιν C* (syp) |

5 Καὶ ἔστιν αὕτη ἡ ἀγγελία ἣν ἀκηκόαμεν ἀπ'
Ja 1,17 αὐτοῦ καὶ ἀναγγέλλομεν ὑμῖν, ὅτι ὁ Θεὸς φῶς
ἐστιν καὶ σκοτία ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν οὐδεμία.
2,4; J 3,21 6 Ἐὰν εἴπωμεν ὅτι κοινωνίαν ἔχομεν μετ' αὐτοῦ
καὶ ἐν τῷ σκότει περιπατῶμεν, ψευδόμεθα καὶ
Hb 9,14 Ap 1,5; 7,14 7 οὐ ποιοῦμεν τὴν ἀλήθειαν. ἐὰν δὲ ἐν τῷ φωτὶ
περιπατῶμεν, ὡς αὐτός ἐστιν ἐν τῷ φωτί, κοι-
νωνίαν ἔχομεν μετ' ἀλλήλων, καὶ τὸ αἷμα Ἰη-
σοῦ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ καθαρίζει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης
ἁμαρτίας.
Pr 20,9 8 Ἐὰν εἴπωμεν ὅτι ἁμαρτίαν οὐκ ἔχομεν, ἑαυ-
τοὺς πλανῶμεν, καὶ ἡ ἀλήθεια οὐκ ἔστιν ἐν ἡμῖν.
Pr 28,13 9 ἐὰν ὁμολογῶμεν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, πιστός ἐσ-
τιν καὶ δίκαιος, ἵνα ἀφῇ ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας
5,10 10 καὶ καθαρίσῃ ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀδικίας. ἐὰν εἴ-
πωμεν ὅτι οὐχ ἡμαρτήκαμεν, ψεύστην ποιοῦμεν
αὐτόν, καὶ ὁ λόγος αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ἐν ἡμῖν.
R 8,34 Hb 7,25 J 14,16 2 Τεκνία μου, ταῦτα γράφω ὑμῖν, ἵνα μὴ ἁμάρ-
τητε. καὶ ἐάν τις ἁμάρτῃ, παράκλητον ἔχομεν
C 1,20 11,51s 2 πρὸς τὸν πατέρα, Ἰησοῦν Χριστὸν δίκαιον· καὶ
αὐτὸς ἱλασμός ἐστιν περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν,
οὐ περὶ τῶν ἡμετέρων δὲ μόνον ἀλλὰ καὶ περὶ
ὅλου τοῦ κόσμου.
3 Καὶ ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι ἐγνώκαμεν
1,8 4 αὐτόν, ἐὰν τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηρῶμεν. ὁ λέγων

---

5 επαγγελια (S*) C 323ss 33s 81 1898s 5ss 69 436 206sss 440s 1611-383 255s sypi ar bo[1] | απαγγελλ. 88ss 453 206s 2138 614 | ~ ουκ εστιν εν αυτω B 33 81 69 Ωρ[1] | 7 αλληλ.] αυτου A ar Tert Cl Did, τ. θυ p z syi | Ιυ + Χυ Asss 33 1175s 917[r] 1831-216 1518 614[*] K[r] vg[l] syh | καθαρισει 242 440s 1852 (323) ar[1] co Aug | 8 αληθ. + τ. θυ 206sss 1611 2138 614 378 syh | 9 αμαρτ.[2]] + ημων SCΨ 81 307-5 467 206sss 1611 1852 614 255s p vg syp ar co Aug | καθαρισει C[c]A 33 917 181ss 1319 38 1852 255s | 2,1 πατερα] θν ar Eus Did (Tert) | 2 μονων B 424[c] 917s 226 1 38 255 Ωρ | 3 τηρησωμεν Ψ, φυλαξωμεν S* |

1,5-2,28 ***Deus lux, nos filii lucis*** (*fuga peccati, amor proximi, odium mundi, vera fides*)

Et haec est adnuntiatio, quam audivimus 5
ab eo, et adnuntiamus vobis, quoniam Deus
lux est, et tenebrae in eo non sunt ullae. Si 6
dixerimus quoniam societatem habemus cum
eo et in tenebris ambulamus, mentimur et
veritatem non facimus. Si autem in luce am- 7
bulamus, sicut et ipse est in luce, societatem
habemus ad invicem, et sanguis Iesu Christi,
Filii eius, emundat nos ab omni peccato.

Si dixerimus quoniam peccatum non ha- 8
bemus, ipsi nos seducimus, et veritas in nobis
non est. Si confiteamur peccata nostra, fidelis 9
est et iustus, ut remittat nobis peccata nostra
et emundet nos ab omni iniquitate. Si dixe- 10
rimus quoniam non peccavimus, mendacem
facimus eum, et verbum eius non est in nobis.

Filioli mei, haec scribo vobis, ut non pec- **2**
cetis. Sed et si quis peccaverit, advocatum ha-
bemus apud Patrem, Iesum Christum iustum;
et ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non 2
pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius
mundi.

Et in hoc scimus quoniam cognovimus eum, 3
si mandata eius observemus. Qui dicit se nosse 4

---

5 audimus AF | **6** ∼ non fac. verit. *codd.* p Aug Hila | **7** ad invicem] ad lucem D, cum deo Z p | ambulem. FDJZ* Fulg Hila | Christi > FssCBV | mundat AJ p Fulg Hila, purgat Z (Aug) | ab > A | **9** est + dominus D (Hila) | ∼ fid. et iustus est A BV Tert | nostra² > JZ | **10** faciemus A*GZC h Aug¹ | **2,1** et > AD | autem > D Hila

---

5 1J 3,11; Ja 1,17 | **6** J 3,21; 1J 2,4.11 | **7** 1J 1,3; Hb 9,14; Ap 1,5; 7,14 | **8** Pr 20,9 | **9** Pr 28,13 | **10** 1J 5,10 | **2,1** R 8,34; Hb 4,15; 7,25; J 14,16 | **2** 1J 4,10; R 3,25; C 1,20; J 1,29; 3,14ss; 11,51s | **4** 1J 1,6.8; 4,20

eum et mandata eius non custodit, mendax
5 est, et in hoc veritas non est. Qui autem ser-
vat verbum eius, vere in hoc caritas Dei per-
fecta est; et in hoc scimus quoniam in ipso
6 sumus. Qui dicit se in ipso manere, debet
sicut ille ambulavit et ipse ambulare.
7 Carissimi, non mandatum novum scribo
vobis, sed mandatum vetus, quod habuistis ab
initio. Mandatum vetus est verbum, quod au-
8 distis. Iterum mandatum novum scribo vobis,
quod verum est et in ipso et in vobis, quia
tenebrae transierunt, et verum lumen iam lucet.
9 Qui dicit se in luce esse, et fratrem suum
10 odit, in tenebris est usque adhuc. Qui diligit
fratrem suum, in lumine manet, et scandalum
11 in eo non est. Qui autem odit fratrem suum,
in tenebris est et in tenebris ambulat et ne-
scit quo eat, quia tenebrae obcaecaverunt ocu-
los eius.
12 Scribo vobis, filioli, quoniam remittuntur
13 vobis peccata propter nomen eius. Scribo vo-
bis, patres, quoniam cognovistis eum, qui ab
initio est. Scribo vobis, adulescentes, quoniam

---

4 et^{2} > DJ h | 4s hoc] eo A | 5 et > *codd.* b p Aug | 6 et + sic D | 8 ~ est verum *codd.* (h*) p | vere Z* h* | et^{1} > Z* h Aug | quia] quoniam A·Z p | vobis] nobis Hila | transeunt Z*V | ~ lumen verum AFDJZB h p | 10 permanet ZBs h p Lcf | 11 quia] quoniam *codd.* p Cyp Lcf Aug | 12 remittentur A | 13 scripsi^{1} M | ~ est ab initio D

---

5 J 14,21.23; 1 J 5,3; 4,18
6 J 13,15
7 1 J 2,24; 3,11; J 13,34; Mt 5,17
8 R 13,12; J 1,5; 8,12; 9,5; 13,34
9 1 J 2,4; 2 P 1,9
10 R 14,13.15; J 11,9
11 J 11,10; 12,35; 1 J 1,6
12 1 C 6,11 | 13 1 J 1,1; J 1,1

ὅτι ἔγνωκα αὐτόν, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ μὴ
τηρῶν, ψεύστης ἐστίν, καὶ ἐν τούτῳ ἡ ἀλήθεια
οὐκ ἔστιν· ὃς δ' ἂν τηρῇ αὐτοῦ τὸν λόγον, 5 5,3 J 14,21.23
ἀληθῶς ἐν τούτῳ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ τετελείω-
ται. ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι ἐν αὐτῷ ἐσμεν.
ὁ λέγων ἐν αὐτῷ μένειν ὀφείλει καθὼς ἐκεῖ- 6 J 13,15
νος περιεπάτησεν καὶ αὐτὸς οὕτως περιπατεῖν.
Ἀγαπητοί, οὐκ ἐντολὴν καινὴν γράφω ὑμῖν, 7 J 13,34 Mt 5,17
ἀλλ' ἐντολὴν παλαιὰν ἣν εἴχετε ἀπ' ἀρχῆς· ἡ
ἐντολὴ ἡ παλαιά ἐστιν ὁ λόγος ὃν ἠκούσατε.
πάλιν ἐντολὴν καινὴν γράφω ὑμῖν, ὅ ἐστιν ἀλη- 8 R 13,12 J 13,34; 15,10.12
θὲς ἐν αὐτῷ καὶ ἐν ὑμῖν, ὅτι ἡ σκοτία παράγεται
καὶ τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν ἤδη φαίνει. Ὁ λέγων 9 4,20
ἐν τῷ φωτὶ εἶναι καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μισῶν
ἐν τῇ σκοτίᾳ ἐστὶν ἕως ἄρτι. ὁ ἀγαπῶν τὸν 10 R 14,13.15 J 11,9
ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τῷ φωτὶ μένει, καὶ σκάνδαλον
ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν. ὁ δὲ μισῶν τὸν ἀδελφὸν 11 J 11,10;12,35
αὐτοῦ ἐν τῇ σκοτίᾳ ἐστὶν καὶ ἐν τῇ σκοτίᾳ περι-
πατεῖ, καὶ οὐκ οἶδεν ποῦ ὑπάγει, ὅτι ἡ σκοτία
ἐτύφλωσεν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ.
Γράφω ὑμῖν, τεκνία, ὅτι ἀφέωνται ὑμῖν αἱ 12 1 C 6,11
ἁμαρτίαι διὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ. γράφω ὑμῖν, 13
πατέρες, ὅτι ἐγνώκατε τὸν ἀπ' ἀρχῆς. γράφω 1,1; J 1,1
ὑμῖν, νεανίσκοι, ὅτι νενικήκατε τὸν πονηρόν. 5,4s

---

4 οτι > CP-1175 917-181 307* 1873-1837 242-216 1518ss 383sss L rel. | και² > Ass 33s h | εν τουτω > S 38 | η > Ψ 915 623 808 440 1852 378 | αληθ. + τ. θυ S 104 467 | **5** αληθως > 323s 424ᶜ | **6** ουτως > BA 88ss 453-5 436 808ss h p sa Cl Cyp Cy Aug | **7** αγαπ.] αδελφοι 1175 917s 1838 489 920-1311 206-216 1518 383sss Kʳ | ηκουσ. + απ αρχης 1175s 917-181 307* 1838-1311 206-216 1518-1245 614* Kʳ | **8** αληθες + και S 1838 vg | υμιν²] ημιν Asss P 1827 1845 69 436 1518 h syhᵐ Hier Hila | σκοτια] σκια A | **9** μισων + ψευστης εστιν και S 307* 614 378 K ar Cyp | **11** εστιν] μενει P 88s | **12** τεκνα 917 1898 915, παιδια 323ss | υμιν²] υμων Ψ 917 307 489 69 206 1611 614 255 L co (syp ar) | **13** γραφω²] εγραψα 1739 623 |

14 ἔγραψα ὑμῖν, παιδία, ὅτι ἐγνώκατε τὸν πατέρα.
ἔγραψα ὑμῖν, πατέρες, ὅτι ἐγνώκατε τὸν ἀπ᾽ ἀρ-
E 6,10 χῆς. ἔγραψα ὑμῖν, νεανίσκοι, ὅτι ἰσχυροί ἐστε
Ap 12,11 καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἐν ὑμῖν μένει καὶ νενική-
Ja 4,4 15 κατε τὸν πονηρόν. Μὴ ἀγαπᾶτε τὸν κόσμον μη-
δὲ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ. ἐάν τις ἀγαπᾷ τὸν κόσμον,
Pr 27,20 16 οὐκ ἔστιν ἡ ἀγάπη τοῦ πατρὸς ἐν αὐτῷ. ὅτι πᾶν
Ja 4,16 Tt 2,12 τὸ ἐν τῷ κόσμῳ, ἡ ἐπιθυμία τῆς σαρκὸς καὶ ἡ
ἐπιθυμία τῶν ὀφθαλμῶν καὶ ἡ ἀλαζονεία τοῦ
βίου, οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ πατρός, ἀλλὰ ἐκ τοῦ
Mt 7,21 1 P 4,2 17 κόσμου ἐστίν. καὶ ὁ κόσμος παράγεται καὶ ἡ
ἐπιθυμία αὐτοῦ· ὁ δὲ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ
Θεοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα.
Mt 24,5.24 1 P 4,7 18 Παιδία, ἐσχάτη ὥρα ἐστίν, καὶ καθὼς ἠκού-
1 C 10,11 σατε ὅτι ὁ ἀντίχριστος ἔρχεται, καὶ νῦν ἀντίχρι-
στοι πολλοὶ γεγόνασιν· ὅθεν γινώσκομεν ὅτι
A 20,30 1 C 11,19 19 ἐσχάτη ὥρα ἐστίν. ἐξ ἡμῶν ἐξῆλθον, ἀλλ᾽ οὐκ
ἦσαν ἐξ ἡμῶν· εἰ γὰρ ἐξ ἡμῶν ἦσαν, μεμενή-
κεισαν ἂν μεθ᾽ ἡμῶν· ἀλλ᾽ ἵνα φανερωθῶσιν
2,27 1 C 2,15 20 ὅτι οὐκ εἰσὶν πάντες ἐξ ἡμῶν. καὶ ὑμεῖς χρῖσμα
21 ἔχετε ἀπὸ τοῦ ἁγίου, καὶ οἴδατε πάντες. οὐκ
ἔγραψα ὑμῖν, ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἀλήθειαν, ἀλλ᾽
2 P 1,12 ὅτι οἴδατε αὐτήν, καὶ ὅτι πᾶν ψεῦδος ἐκ τῆς
ἀληθείας οὐκ ἔστιν.
22 Τίς ἐστιν ὁ ψεύστης εἰ μὴ ὁ ἀρνούμενος ὅτι
Ἰησοῦς οὐκ ἔστιν ὁ Χριστός; οὗτός ἐστιν ὁ

---

14 εγραψα[1]] γραφω 1175s 1829ss 88ss 467[r] 242s 216 1518 1108ss 383sss K[r] p vg Aug | τον[2]] το B sa | τ. θυ > B sa | **15** πατρ] θυ CA 33 808s z | **16** βιου] κοσμου sy (Εφ) | **17** αυτου > Ass 33 623 h ar sa | αιωνα + quomodo (sicut) deus (ipse) manet in aeternum p Cyp Lcf Aug (Hila) | **18** οτι[1] > A 460s 1852 L | ο > BS*C 1739 Ψ 623s Ωρ Ep | **19** εξ. ημ. ησαν BCΨ 206 429s 1611* 614 378 syp ar co] ~ ησ. εξ. ημ. rel. Ir Tert | φανερωθη 206 1831 1611 2138 syh[m] | παντες > 206 1831 1611 2138 sy Ir Ep | **20** και[2] > B h sa | παντες BSP 1838 1852 ar sa Hier] -τα rel. | **21** παν > C (sa) |

vicistis malignum. Scribo vobis, infantes, quon- 14
iam cognovistis Patrem. Scribo vobis, iuvenes,
quoniam fortes estis, et verbum Dei manet in
vobis, et vicistis malignum. Nolite diligere 15
mundum neque ea quae in mundo sunt. Si
quis diligit mundum, non est caritas Patris
in eo; quoniam omne, quod est in mundo, 16
concupiscentia carnis est et concupiscentia ocu-
lorum et superbia vitae; quae non est ex
Patre, sed ex mundo est. Et mundus transit 17
et concupiscentia eius. Qui autem facit volun-
tatem Dei manet in aeternum.

Filioli, novissima hora est, et sicut audi- 18
stis quia antichristus venit: et nunc antichristi
multi facti sunt; unde scimus, quia novissima
hora est. Ex nobis prodierunt, sed non erant 19
ex nobis; nam si fuissent ex nobis, perman-
sissent utique nobiscum; sed ut manifesti sint
quoniam non sunt omnes ex nobis. Sed vos 20
unctionem habetis a Sancto et nostis omnia.
Non scripsi vobis quasi ignorantibus veritatem, 21
sed quasi scientibus eam, et quoniam omne
mendacium ex veritate non est.

Quis est mendax, nisi is, qui negat quon- 22
iam Iesus est Christus? Hic est antichristus,

14 scripsi[1.2] M(ADJ) | quoniam] quia AJBV | patrem + scribo vobis patres quoniam cognovistis eum qui ab initio est F(D)JZBs (h)p Aug | iuvenes] adulescentes FJZ* hp | ~ in vobis manet *codd.* (hp) Aug | **16** ~ in mundo est ADM Aug | est[2] > DJ Hila, ~ *post* oculorum FGM p | **17** transibit ADV(Z h) Cyp Zeno | **18** antechr.[1.2] F*DZ* h | et nunc] nunc autem ADMZC p, et > FGJB h Aug | quia] quoniam JZ hp | **19** mansissent F Cyp Amb | sint] fiant FD(Z h) | **21** *inc.* quia non F | **22** is > A, his F*JZ p | Iesus + non AD-Z p p Ambst Aug

14 1J 5,4s; Ap 12,11 | **15** 1C 7,31; Ja 1,27; J 5,42 | **16** Pr 27,20; Tt 2,12; Ja 4,16 | **17** 1C 7,31; 1P 4,2; 2P 3,11 | **18** 1P 4,7; Ap 22,6s.10ss; 2J 7 | **19** A 20,30; 1T 4,1; 2P 2,1; Jud 4; 1C 11,19 | **20** 1J 2,27; 1C 2,15 | **21** 2P 1,12 | **22** 1J 2,18

23 qui negat Patrem et Filium. Omnis qui ne-
gat Filium nec Patrem habet, qui confitetur
24 Filium et Patrem habet. Vos quod audistis
ab initio in vobis permaneat. Si in vobis per-
manserit quod audistis ab initio, et vos in
25 Filio et Patre manebitis. Et haec est repro-
missio, quam ipse pollicitus est nobis, vitam
aeternam.
26 Haec scripsi vobis de his, qui seducunt vos.
27 Et vos unctionem, quam accepistis ab eo,
maneat in vobis. Et non necesse habetis ut
aliquis doceat vos; sed sicut unctio eius docet
vos de omnibus, et verum est, et non est men-
dacium. Et sicut docuit vos, manete in eo.
28 Et nunc filioli manete in eo, ut cum appa-
ruerit, habeamus fiduciam et non confundamur
ab eo in adventu eius.

2.29-4,6 ***Deus pater, nos filii Dei*** *(in iustitia, caritate fraterna, fide in Iesum Christum)*

29 Si scitis quoniam iustus est, scitote quon-
iam et omnis, qui facit iustitiam, ex ipso na-
tus est.
3 Videte qualem caritatem dedit nobis Pater,

---

23 qui[2] + autem D | qui[2]-habet > Z Hila
24 ~ ab init. audist. *codd.* h p Aug
25 promissio AZ* h | ipse] ille D
vobis AF h | vita aeterna D
26 his] eis FJ h p
27 manete in eo ⌒ **28** DBV
28 adventum F*(Z)
29 scitis] sciatis J | et > AZ h Aug

---

23 1 J 4,15; 2 J 7,9; J 5,23; 8,19; 16,3
24 1 J 2,7; 3,24
27 1 J 2,20; J 14,26; Jr 31,34; 2 C 1,21
28 1 J 3,2; 4,17; C 3,4
29 1 J 3,7.10; 4,7
3,1 J 1,12s; 16,3; 1 J 5,20; E 1,5; R 8,14ss

ἀντίχριστος, ὁ ἀρνούμενος τὸν πατέρα καὶ τὸν
υἱόν. πᾶς ὁ ἀρνούμενος τὸν υἱὸν οὐδὲ τὸν πα- 23 4,15; J 5,23; 15,23
τέρα ἔχει· ὁ ὁμολογῶν τὸν υἱὸν καὶ τὸν πατέρα
ἔχει. ὑμεῖς ὃ ἠκούσατε ἀπ᾽ ἀρχῆς, ἐν ὑμῖν με- 24 2,7
νέτω. ἐὰν ἐν ὑμῖν μείνῃ ὃ ἀπ᾽ ἀρχῆς ἠκούσατε,
καὶ ὑμεῖς ἐν τῷ υἱῷ καὶ ἐν τῷ πατρὶ μενεῖτε.
καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἐπαγγελία ἣν αὐτὸς ἐπηγγεί- 25
λατο ἡμῖν, τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον.
Ταῦτα ἔγραψα ὑμῖν περὶ τῶν πλανώντων 26
ὑμᾶς. καὶ ὑμεῖς τὸ χρῖσμα ὃ ἐλάβετε ἀπ᾽ αὐτοῦ 27 2,20 J 14,26; 16,13 Jr 31,34
μένει ἐν ὑμῖν, καὶ οὐ χρείαν ἔχετε ἵνα τις δι-
δάσκῃ ὑμᾶς· ἀλλ᾽ ὡς τὸ αὐτοῦ χρῖσμα διδάσκει
ὑμᾶς περὶ πάντων, καὶ ἀληθές ἐστιν καὶ οὐκ
ἔστιν ψεῦδος, καὶ καθὼς ἐδίδαξεν ὑμᾶς, μένετε
ἐν αὐτῷ. Καὶ νῦν, τεκνία, μένετε ἐν αὐτῷ, ἵνα 28 3,2; 4,17
ἐὰν φανερωθῇ σχῶμεν παρρησίαν καὶ μὴ αἰσ-
χυνθῶμεν ἀπ᾽ αὐτοῦ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ.
Ἐὰν εἰδῆτε ὅτι δίκαιός ἐστιν, γινώσκετε ὅτι 29 3,7.10
καὶ πᾶς ὁ ποιῶν τὴν δικαιοσύνην ἐξ αὐτοῦ γε-
γέννηται. Ἴδετε ποταπὴν ἀγάπην δέδωκεν ἡμῖν 3 5,20; J 1,12s; 16,3

23 υιον² + κ. τ. υιον Cyp | εχει 1⌒2 1175 917-431 1838-436 206s 440s* 1518 913ss Kr z | **24** υμεις + ουν 1175s 1829 218 242-216 1518 614* Kr, και sy bo¹ | ηκουσ.¹·²] ακηκοατε S | ~ πατρι.. υιω S 88s 623s 460s 808 2298 255 syp | **25** υμιν B 241 69* h vg¹ | αιωνιαν B | **26** ταυτα + δε S 1852 syp | **27** χρισμα¹] χαρισμα B 1611 | μενει] μενετω 323ss 33ss 181 453 623s 467s 69 808s 206 429 1611* 614 255ss h p vg syh | ως > B 1838 1891 | αυτου²] αυτο A 33r 1829 919* 242-216 1518 614s 913ss Kr | χρισμα²] πνα S* bo Cy, χαρισμα 33 255 | μενειτε 1175s 917s 307* 1873-1837 242-216 1518 383r Kr | **27s** αυτω 1⌒2 S 1175 917 467 1 460*s 69 206 429s K* | **28** εαν] οταν 1175 917* 1827-1837 206-216 1518-1245 614* Kr | εχωμεν S* 1175 917ss 88s 623ss 1873* 920 pl. 206-216 1518-1245 614s Kr | **29** και > B 1175s 917-1827 al. 920-1837 242-216 1518 383* Kr syh ar co | γεγενητ. P 1829 1838s 489 919 1 69 al. 206 429 1611 614 913s syh* | **3,1** εδωκ. Asss 33s 81 917s 436 808s 1518 L | υμιν BΨ 81 623 920 69* 38 242 2147 K |

ὁ πατὴρ ἵνα τέκνα Θεοῦ κληθῶμεν, καὶ ἐσμέν.
διὰ τοῦτο ὁ κόσμος οὐ γινώσκει ἡμᾶς, ὅτι οὐκ
2,28; R 8,17 2 C 3.18 2 ἔγνω αὐτόν. Ἀγαπητοί, νῦν τέκνα Θεοῦ ἐσμεν,
Ph 3.21 C 3,4 καὶ οὔπω ἐφανερώθη τί ἐσόμεθα. οἴδαμεν ὅτι
Ex 34,29 ἐὰν φανερωθῇ ὅμοιοι αὐτῷ ἐσόμεθα, ὅτι ὀψό-
3 μεθα αὐτὸν καθώς ἐστιν. καὶ πᾶς ὁ ἔχων τὴν
ἐλπίδα ταύτην ἐπ᾿ αὐτῷ ἁγνίζει ἑαυτόν, καθὼς
5.17 Mt 7,23 4 ἐκεῖνος ἁγνός ἐστιν. Πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρ-
τίαν καὶ τὴν ἀνομίαν ποιεῖ, καὶ ἡ ἁμαρτία
Is 53.4s.9 1 P 2,24 5 ἐστὶν ἡ ἀνομία. καὶ οἴδατε ὅτι ἐκεῖνος ἐφανε-
ρώθη, ἵνα τὰς ἁμαρτίας ἄρῃ, καὶ ἁμαρτία ἐν
R 6,14 6 αὐτῷ οὐκ ἔστιν. πᾶς ὁ ἐν αὐτῷ μένων οὐχ
ἁμαρτάνει· πᾶς ὁ ἁμαρτάνων οὐχ ἑώρακεν αὐ-
τὸν οὐδὲ ἔγνωκεν αὐτόν.
2,29 7 Τεκνία, μηδεὶς πλανάτω ὑμᾶς· ὁ ποιῶν τὴν
δικαιοσύνην δίκαιός ἐστιν, καθὼς ἐκεῖνος δί-
J 8,44 8 καιός ἐστιν· ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν ἐκ τοῦ δια-
βόλου ἐστίν, ὅτι ἀπ᾿ ἀρχῆς ὁ διάβολος ἁμαρτά-
νει. εἰς τοῦτο ἐφανερώθη ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἵνα
3,6; 5,18 9 λύσῃ τὰ ἔργα τοῦ διαβόλου. Πᾶς ὁ γεγεννημέ-
νος ἐκ τοῦ Θεοῦ ἁμαρτίαν οὐ ποιεῖ, ὅτι σπέρμα
αὐτοῦ ἐν αὐτῷ μένει· καὶ οὐ δύναται ἁμαρτά-
νειν, ὅτι ἐκ τοῦ Θεοῦ γεγέννηται.
10 Ἐν τούτῳ φανερά ἐστιν τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ
καὶ τὰ τέκνα τοῦ διαβόλου· πᾶς ὁ μὴ ποιῶν
δικαιοσύνην οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ Θεοῦ, καὶ ὁ μὴ

κ. εσμεν > 1175s 917-431 1873^{r} 242-216 1518 614 255s K^{r} | υμας S*P 1175s 917-181 1873-226 1-1837 242-216 913 255 K^{r} | **2** εσομεθα 1⌒2 917 181ss 226* | οιδαμ. + δε 1175 917^{s} 1927-1245 614-1765 K^{r} syp co | **5** οιδαμεν S 1898s ar sa^{1} bo^{1} Fulg | αμαρτιας BAss 33s 623s 436 1852 h p vg syh ar bo Tert Fulg] + ημων rel. | **6** πας^{2}] και π. 226 209 1852 vg syp ar | **7** τεκνια] παιδια CAss 33ss 623s syh^{m} bo Lcf, + μου 307^{s} 206^{r} 614 syp sa | **8** ο^{1} + δε A 88s 1838 489 bo (ar) Lcf | λυθη P | **10** ποιων δικαιοσ. h p r z] ων δικαιος Ψ m vg syh^{m} sa Ωρ Cyp Lcf Aug | ποιων + την CAsss P 81 1829 623s 489 920 460sss 1891 1518 255 K |

ut filii Dei nominemur et simus. Propter hoc
mundus non novit nos, quia non novit eum.
Carissimi, nunc filii Dei sumus, et nondum 2
apparuit quid erimus. Scimus quoniam cum
apparuerit, similes ei erimus; quoniam videbi-
mus eum sicuti est. Et omnis, qui habet hanc 3
spem in eo, sanctificat se, sicut et ille sanctus
est. Omnis, qui facit peccatum, et iniquitatem 4
facit: et peccatum est iniquitas. Et scitis quia 5
ille apparuit, ut peccata nostra tolleret, et pec-
catum in eo non est. Omnis, qui in eo manet, 6
non peccat; et omnis, qui peccat, non vidit
eum nec cognovit eum.

Filioli, nemo vos seducat. Qui facit iusti- 7
tiam, iustus est, sicut et ille iustus est. Qui 8
facit peccatum, ex diabolo est; quoniam ab
initio diabolus peccat. In hoc apparuit Filius
Dei, ut dissolvat opera diaboli. Omnis, qui 9
natus est ex Deo, peccatum non facit, quon-
iam semen ipsius in eo manet, et non potest
peccare, quoniam ex Deo natus est.

In hoc manifesti sunt filii Dei et filii dia- 10
boli. Omnis, qui non est iustus, non est ex
Deo, et qui non diligit fratrem suum; quoniam 11

---

1 non novit[1.2]] ignorat, ignoravit D | sumus AGJ ZCB h
2 scimus + hoc D | sicut FD
3 ~ spem hanc *codd.* h p Aug (Tert)
5 quia] quoniam A-Z h p Hila
nostra > *codd.* p Hila (Aug)
6 et > JZ h p Tert Aug | videt FD p Hila
8 peccat] peccavit D
10 est iustus] facit iustitiam DZ h p r
ex A] de FssZBs h p r
suum + non est de deo D

---

2 1J 2,28; R 8,17; 2C 3,18; Ph 3,21; Mt 5,8; Ex 34,29| **3** Hb 12,14 | **4** 1J 5,17 | **5** Is 53,4s.9; J 1,29; 1P 2,24| **6** R 6,14| **7** 1J 2,29| **8** J 8,44; Ap 12,7ss| **9** 1J 5,18; 3J 11

haec est adnuntiatio, quam audistis ab initio,
12 ut diligatis alterutrum. Non sicut Cain, qui ex
maligno erat, et occidit fratrem suum. Et prop-
ter quid occidit eum? Quoniam opera eius ma-
ligna erant, fratris autem eius iusta.
13 Nolite mirari fratres, si odit vos mundus.
14 Nos scimus quoniam translati sumus de morte
ad vitam, quoniam diligimus fratres. Qui non
15 diligit, manet in morte; omnis, qui odit fra-
trem suum, homicida est. Et scitis quoniam
omnis homicida non habet vitam aeternam in
semet ipso manentem.
16 In hoc cognovimus caritatem Dei, quon-
iam ille animam suam pro nobis posuit; et nos
17 debemus pro fratribus animas ponere. Qui
habuerit substantiam huius mundi et viderit
fratrem suum necessitatem habere et clauserit
viscera sua ab eo, quomodo caritas Dei ma-
18 net in eo? Filioli mei, non diligamus verbo
19 neque lingua, sed opere et veritate. In hoc
cognoscimus quoniam ex veritate sumus, et
in conspectu eius suadebimus corda nostra.

---

11 audivimus F Aug | diligamus AFZ h p r Aug | alterutr.] invicem Z(D) h r Aug | **12** qui > AFGZ h Lcf | propter quid] ideo Z(D) | **13** nos AF h p r Lcf Aug | hic mundus Z h p r ~ D | **14** ad] in *codd.* h p Hila | **15** semet ipso] se A-M h r Cyp Lcf Aug | **16** cognoscim. DJ r | dei > FDG*J r Aug | ~ pro nobis an. suam *codd.* h p r (Lcf) Aug | fratr. + nostris FDB p | anim. + nostras FBV, animam J h | **17** huius > AFJBV Aug Hila | necesse AGJMC° | permanet D h | **18** mei > AD h r Aug | verbo + tantum D (h) p r Aug | neque] et DJ h p Aug | **19** suademus ADJ*M p r Hila (Aug), -eamus F*G*J°

---

11 1J 2,7 (1,5) | **12** Gn 4,8 | **13** Mt 5,11; J 15,18s; 17,14ss | **14** J 5,24; 1J 2,11 | **15** Mt 5,21s; J 8,44 | **16** J 10,11; 13,1.14; 15,13; Ph 2,17 | **17** 1J 4,20; Ja 2,16; Dt 15,7 | **18** Ja 1,22; 2,15s

ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ 11 J 13,34; 15,12
ἀγγελία ἣν ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς, ἵνα ἀγαπῶμεν
ἀλλήλους· οὐ καθὼς Κάϊν ἐκ τοῦ πονηροῦ ἦν 12 Gn 4,8
καὶ ἔσφαξεν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ· καὶ χάριν τίνος
ἔσφαξεν αὐτόν; ὅτι τὰ ἔργα αὐτοῦ πονηρὰ ἦν,
τὰ δὲ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ δίκαια.

Μὴ θαυμάζετε, ἀδελφοί, εἰ μισεῖ ὑμᾶς ὁ 13 Mt 5,11 J 5,24; 15,18s
κόσμος. ἡμεῖς οἴδαμεν ὅτι μεταβεβήκαμεν ἐκ 14
τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωήν, ὅτι ἀγαπῶμεν τοὺς
ἀδελφούς· ὁ μὴ ἀγαπῶν μένει ἐν τῷ θανάτῳ.
πᾶς ὁ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἀνθρωποκτό- 15 2,11 Mt 5,21s
νος ἐστίν, καὶ οἴδατε ὅτι πᾶς ἀνθρωποκτόνος J 8,44
οὐκ ἔχει ζωὴν αἰώνιον ἐν ἑαυτῷ μένουσαν.

Ἐν τούτῳ ἐγνώκαμεν τὴν ἀγάπην, ὅτι ἐκεῖ- 16 J 13,1; 15,13
νος ὑπὲρ ἡμῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔθηκεν· καὶ G 2,20
ἡμεῖς ὀφείλομεν ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν τὰς ψυχὰς
θεῖναι. ὃς δ' ἂν ἔχῃ τὸν βίον τοῦ κόσμου καὶ 17 4,20; Dt 15,7
θεωρῇ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ χρείαν ἔχοντα καὶ
κλείσῃ τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ ἀπ' αὐτοῦ, πῶς ἡ
ἀγάπη τοῦ Θεοῦ μένει ἐν αὐτῷ; Τεκνία, μὴ 18 Ja 1,22; 2,15s
ἀγαπῶμεν λόγῳ μηδὲ τῇ γλώσσῃ, ἀλλὰ ἐν ἔργῳ
καὶ ἀληθείᾳ. ἐν τούτῳ γνωσόμεθα ὅτι ἐκ τῆς 19
ἀληθείας ἐσμέν, καὶ ἔμπροσθεν αὐτοῦ πείσομεν

11 επαγγελια Ss 1739s Ps 1898s 547 460 206 429 1611* 614 255 syh sa[1] bo Did Lcf | **13** *inc.* και μη Ss* 323ss P 424[c]s 307* 467 r z syp ar | αδελφ. + μου 1175s 917-88 1838-1837 206* 1108ss 614* K[r] co | **14** αδελφους + ημων SΨ syp sa | αγαπων BSAss 33 623 547 1852 h p r vg ar bo Did Lcf Aug] + τ. αδελφον rel.] + αυτου P 915 467[c] 547s 69 206sss 1518-1245 614 378 sy sa | **15** εαυτου B | εαυτω] αυτω B 33 1829 307* 920 547 69 38 1518 1852 614 913 255 K al. | **16** αγαπ. + τ. θυ h vg[1] ar[1] (Ambst Var) | τιθεναι 1175 917-431 1838-216 1518-1245 614* K[r] | **18** τεκνια + μου 917-431 1827-1837 242 440s 1518 614* K[r] p vg syp co | τη > S Ps 915 623s 1808ss 242 255 Cl | εν > 88s 307-5 1 460s 808ss 2298 1518 383 255 K h p r vg Hila | **19** εν BA 623s 808ss h p vg syh bo] και εν rel. | γινωσκομεν 1175 917 623[r] 1831* 1518 al. 383 K[r] p vg, -μεθα 1852 (syh) |

20 τὴν καρδίαν ἡμῶν, ὅτι ἐὰν καταγινώσκῃ ἡμῶν
ἡ καρδία, ὅτι μείζων ἐστὶν ὁ Θεὸς τῆς καρ-
R 5,1s Hb 4,16 21 δίας ἡμῶν καὶ γινώσκει πάντα. ἀγαπητοί, ἐὰν
ἡ καρδία μὴ καταγινώσκῃ, παρρησίαν ἔχομεν
Mc 11,54 22 πρὸς τὸν Θεόν, καὶ ὃ ἐὰν αἰτῶμεν λαμβάνο-
μεν ἀπ᾽ αὐτοῦ, ὅτι τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηροῦμεν
καὶ τὰ ἀρεστὰ ἐνώπιον αὐτοῦ ποιοῦμεν.
J 6,29; 15,17 23 Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ, ἵνα πιστεύ-
σωμεν τῷ ὀνόματι τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χρισ-
τοῦ καὶ ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, καθὼς ἔδωκεν
4,13 24 ἐντολὴν ἡμῖν. καὶ ὁ τηρῶν τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ
ἐν αὐτῷ μένει, καὶ αὐτὸς ἐν αὐτῷ. καὶ ἐν τούτῳ
R 8,9 γινώσκομεν ὅτι μένει ἐν ἡμῖν, ἐκ τοῦ πνεύμα-
τος οὗ ἡμῖν ἔδωκεν.
1 Th 5,21 Mt 7,15 4 Ἀγαπητοί, μὴ παντὶ πνεύματι πιστεύετε,
ἀλλὰ δοκιμάζετε τὰ πνεύματα εἰ ἐκ τοῦ Θεοῦ
ἐστιν, ὅτι πολλοὶ ψευδοπροφῆται ἐξεληλύθασιν
2 εἰς τὸν κόσμον. Ἐν τούτῳ γινώσκετε τὸ πνεῦμα
1 C 12,3 τοῦ Θεοῦ· πᾶν πνεῦμα ὃ ὁμολογεῖ Ἰησοῦν Χρισ-
τὸν ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστιν,
2,18; J 8,47 3 καὶ πᾶν πνεῦμα ὃ μὴ ὁμολογεῖ τὸν Ἰησοῦν

τ. καρδιαν BA*ss Ψ h syp Aug] τας καρδ. rel. | **20** οτι[2] >A 33 436 808ss h pr vg ar bo Aug | **21** αγαπητ.] αδελφοι S 1838 | καρδια BAss 424° 33 Ψ 88 436 1852 Ωρ[1] Aug] + ημων rel. (Εφ) | καταγιν. BC 441 Ωρ Aug] + ημων rel. | εχει B 323s Ψ, εχωμεν 33 181 915 Lcf | **22** αιτωμεθα SΨ Ωρ (Εφ) | απ] παρ 1175 917* 1827* 920 pl. 1831* 1518 385 rel. | **23** πιστευωμ. Sss 33sss 623s 1838 241 206sss 1891-614 1765* K[r] | πιστ. τω υιω αυτ. Ιυ Χω 33 81 307* 808ss 2138 | ημιν > 1175 917-431 1873-1738 al. 242* 1518 1245s 383sss K[r] | **4,1** παντα τα πν. K, παν πνα Ψ | **2** γινωσκεται Ψ 1175 1898-431 1873-241 al. 206-242 522-1518 1108ss 383ss K pl. vg syp, -κομεν S* 206sss 1611 255 ar bo | εληλυθεναι B (pr vg) Thdt | **3** μη ομολογ.] λυει 1739[m] p vg Ιρ Cl Or Tert Lcf Aug Socr[e] | τον > S 917s 623ss 920s al. 1831ss 216 1518 1765s K[r] | Ιν BAsss 33-81 436 206ss 1611* pr vg syp ar[1] bo[1] Ιρ] + Κν S, Χν rel. pl. | Ιν (Χν) + εν σαρκι εληλυθοτα SP rel. sy ar |

Quoniam si reprehenderit nos cor nostrum, 20
maior est Deus corde nostro et novit omnia.
Carissimi, si cor nostrum non reprehenderit 21
nos, fiduciam habemus ad Deum; et quid- 22
quid petierimus accipiemus ab eo, quoniam
mandata eius custodimus, et ea quae sunt
placita coram eo, facimus.

Et hoc est mandatum eius, ut credamus 23
in nomine Filii eius Iesu Christi et diligamus
alterutrum, sicut dedit mandatum nobis. Et 24
qui servat mandata eius in illo manet, et ipse
in eo; et in hoc scimus quoniam manet in
nobis de Spiritu, quem dedit nobis.

Carissimi, nolite omni spiritui credere, 4
sed probate spiritus si ex Deo sint; quoniam
multi pseudoprophetae exierunt in mundum.
In hoc cognoscitur spiritus Dei: omnis spiritus 2
qui confitetur Iesum Christum in carne venisse,
ex Deo est; et omnis spiritus, qui solvit Ie- 3

---

20 nos > Aug[1] | nostrum > FJMB
21 nostrum > FJ* | habebimus J
22 quidquid] quodcunque A-M p Hila
quoniam] si D | custodim.] servamus r
24 dedit nobis AC] ~ nobis dedit FDJBV
4,1 sint] sunt r, est J | in + hunc D p (r, Aug)
mundo F
2 confitebitur M
~ venisse in carne D

---

20 L 18,13; J 21,17; 1 C 4.4s; Mt 26,75
21 1 J 5,14; R 5,1s; Hb 4,16
22 Mt 7,7; Mc 11,24; J 14.13; 15,16; 16,23s
23 J 3,18; 6,29; 13,34; 15,17
24 1 J 2,24; 4.13; J 6,56s; R 8,9
4,1 1 Th 5,21; 4,1; Mt 7,15
2 1 C 12,2s; J 16,14
3 J 8,47; 1 J 2,18; 2 J 7

sum, ex Deo non est, et hic est antichristus,
de quo audistis quoniam venit, et nunc iam
4 in mundo est. Vos ex Deo estis, filioli, et vi-
cistis eum, quoniam maior est qui in vobis est,
5 quam qui in mundo. Ipsi de mundo sunt; ideo
6 de mundo loquuntur, et mundus eos audit. Nos
ex Deo sumus. Qui novit Deum audit nos, qui
non est ex Deo non audit nos; in hoc cogno-
scimus Spiritum veritatis et spiritum erroris.

4,7-5,17 ***Deus caritas, nostra caritas (vera caritas fratrem diligit, Christum agnoscit, mundum vincit, fiduciam roborat).***

7 Carissimi, diligamus nos invicem, quia
caritas ex Deo est. Et omnis, qui diligit, ex
8 Deo natus est et cognoscit Deum. Qui non
diligit, non novit Deum, quoniam Deus ca-
9 ritas est. In hoc apparuit caritas Dei in no-
bis, quoniam Filium suum unigenitum misit
10 Deus in mundum, ut vivamus per eum. In hoc
est caritas, non quasi nos dilexerimus Deum,
sed quoniam ipse prior dilexit nos et misit
Filium suum propitiationem pro peccatis nos-
tris.
11 Carissimi, si sic Deus dilexit nos, et nos
12 debemus alterutrum diligere. Deum nemo vi-
dit unquam. Si diligamus invicem, Deus in

---

3 de quo] quem CM p r, quod AFGJ
4 eum AV] eos F-B r
7 nos] in V, + in B, > A-M p Aug
quia] quoniam *codd.* p r
9 in^{2} + hunc BV p Aug
10 dileximus F
prior > AFJBV r Lcf Aug
11 si sic] sicut BV p

---

4 1J 5,5; Mt 12,29 | 5 J 15,19 | 6 J 8,47 | 7 1J 2,29 | 8 1J 4,16 | 9 1J 1,2; J 3,16 | 10 J 15,12; 1J 4,19; 2,2; R 3,25; 5,8 | 11 Mt 18,33; R 13,8; 1 C 13 | 12 J 1,18

ἐκ τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔστιν· καὶ τοῦτό ἐστιν τὸ τοῦ
ἀντιχρίστου, ὃ ἀκηκόατε ὅτι ἔρχεται, καὶ νῦν ἐν
τῷ κόσμῳ ἐστὶν ἤδη. Ὑμεῖς ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστε, 4 5,5 Mt 12,29
τεκνία, καὶ νενικήκατε αὐτούς, ὅτι μείζων ἐστὶν
ὁ ἐν ὑμῖν ἢ ὁ ἐν τῷ κόσμῳ. αὐτοὶ ἐκ τοῦ κόσ- 5 J 15,19
μου εἰσίν· διὰ τοῦτο ἐκ τοῦ κόσμου λαλοῦσιν
καὶ ὁ κόσμος αὐτῶν ἀκούει. ἡμεῖς ἐκ τοῦ Θεοῦ 6 J 8,47
ἐσμεν. ὁ γινώσκων τὸν Θεὸν ἀκούει ἡμῶν· ὃς
οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ Θεοῦ οὐκ ἀκούει ἡμῶν. ἐκ
τούτου γινώσκομεν τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας
καὶ τὸ πνεῦμα τῆς πλάνης.

Ἀγαπητοί, ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, ὅτι ἡ ἀγά- 7
πη ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστιν, καὶ πᾶς ὁ ἀγαπῶν ἐκ
τοῦ Θεοῦ γεγέννηται καὶ γινώσκει τὸν Θεόν. 2,29
ὁ μὴ ἀγαπῶν οὐκ ἔγνω τὸν Θεόν, ὅτι ὁ 8 4,16
Θεὸς ἀγάπη ἐστίν. ἐν τούτῳ ἐφανερώθη ἡ 9 J 3,16
ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἐν ἡμῖν, ὅτι τὸν υἱὸν αὐτοῦ
τὸν μονογενῆ ἀπέσταλκεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν κόσ-
μον, ἵνα ζήσωμεν δι᾽ αὐτοῦ. ἐν τούτῳ ἐστὶν 10
ἡ ἀγάπη, οὐχ ὅτι ἡμεῖς ἠγαπήσαμεν τὸν Θεόν,
ἀλλ᾽ ὅτι αὐτὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς καὶ ἀπέστειλεν 2,2 R 5,8
τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἱλασμὸν περὶ τῶν ἁμαρτιῶν
ἡμῶν.

Ἀγαπητοί, εἰ οὕτως ὁ Θεὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς, 11 Mt 18,33
καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν ἀλλήλους ἀγαπᾶν. Θεὸν 12 J 1,18
οὐδεὶς πώποτε τεθέαται· ἐὰν ἀγαπῶμεν ἀλλή-
λους, ὁ Θεὸς ἐν ἡμῖν μένει, καὶ ἡ ἀγάπη αὐτοῦ

εκ > 1175 917 1836ss 307* 1873* 1 913 KL | ακηκοαμεν S 623s | **4** εκ τ. κοσμου 460ss 1891 | **6** ημων 1⌒2 A 917 209ss L | εκ τουτ.] εν τουτω A 81 p vg syp ar co Fulg | **7** αγαπων + τ. θν A, fratrem p r dem tol Fulg (sa[1]) | **7s** θν 1⌒2 S* 1838 642 | **8** ου γινωσκει A 33 81 88s 623s 1837s 218 ar sa (r Fulg) | **9** *inc.* και οτι εν 323s 88s 307* 467 | ο θς > 307* 1s 1765 ar[1] Aug | **10** αγαπη + του θυ S sa | ηγαπηκαμ. B 323s Ψ | απεσταλκεν S | **11** ~ ο θς ουτως 206 429 1611* 614 1765 ar (co) |

3,24; R 5,5 13 ἐν ἡμῖν τετελειωμένη ἐστίν. ἐν τούτῳ γινώσκο-
μεν ὅτι ἐν αὐτῷ μένομεν καὶ αὐτὸς ἐν ἡμῖν,
J 3,17; 4,42 14 ὅτι ἐκ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ δέδωκεν ἡμῖν. καὶ
ἡμεῖς τεθεάμεθα καὶ μαρτυροῦμεν ὅτι ὁ πατὴρ
5,5 15 ἀπέσταλκεν τὸν υἱὸν σωτῆρα τοῦ κόσμου. ὃς
ἐὰν ὁμολογήσῃ ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ
Θεοῦ, ὁ Θεὸς ἐν αὐτῷ μένει, καὶ αὐτὸς ἐν τῷ
4,8 16 Θεῷ. καὶ ἡμεῖς ἐγνώκαμεν καὶ πεπιστεύκαμεν
τὴν ἀγάπην ἣν ἔχει ὁ Θεὸς ἐν ἡμῖν. ὁ Θεὸς
ἀγάπη ἐστίν, καὶ ὁ μένων ἐν τῇ ἀγάπῃ ἐν τῷ
Θεῷ μένει, καὶ ὁ Θεὸς ἐν αὐτῷ μένει.
2,28 17 Ἐν τούτῳ τετελείωται ἡ ἀγάπη μεθ' ἡμῶν,
ἵνα παρρησίαν ἔχωμεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως,
ὅτι καθὼς ἐκεῖνός ἐστιν καὶ ἡμεῖς ἐσμεν ἐν τῷ
R 8,15 18 κόσμῳ τούτῳ. φόβος οὐκ ἔστιν ἐν τῇ ἀγάπῃ,
ἀλλ' ἡ τελεία ἀγάπη ἔξω βάλλει τὸν φόβον, ὅτι
ὁ φόβος κόλασιν ἔχει, ὁ δέ φοβούμενος οὐ τε-
τελείωται ἐν τῇ ἀγάπῃ.
4,10 19 Ἡμεῖς ἀγαπῶμεν, ὅτι αὐτὸς πρῶτος ἠγάπη-
20 σεν ἡμᾶς. ἐάν τις εἴπῃ ὅτι ἀγαπῶ τὸν Θεόν,
καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μισῇ, ψεύστης ἐστίν· ὁ
3,17 γὰρ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ὃν ἑώρακεν,
τὸν Θεὸν ὃν οὐχ ἑώρακεν οὐ δύναται ἀγαπᾶν.

---

12 εν ημιν τετελ. εστ. Asss 33 81 623s 69 206 429 1611ˢ 614] ~ τετελ. εν ημ. εστ. BS, ~ τετ. εστ. εν ημ. rel. | **13** εδωκ. A 1739s Ps 88 623s 1837 218 1518 Ath Bas | **14** εθεασαμ. Asss Ψ 81 623s 436 255 | **15** ομολογη A 623s | Ις + Χς B m ar[1] (Tert) | **16** πιστευομεν A 33 vg[1] | μενει[2] > A 33 36 623ss 436 808s 1831 440s° 1518-614 255 p vg | μενει 1⁀2 206 429 syp | **17** αγαπη + τ. θυ 460s 255 p r tol co[1], αυτου 378 syp ar | μεθ ημ.] εν ημιν (S) 547 p r ar[1] Aug | εσμεν] εσομεθα S 2138 (sa bo[1]) | **19** ημεις + ουν A 33 5 467 489 69 242 p r vg syp | αγαπωμ. BAss 915 5 1852 614] + τ. θν S 33 81 1837ˢ 206 429s 1518-1245 378 p vg[1] sy ar bo, αυτον rel. | αυτος] ο θς A 33 81 453 623s 1837 p vg | πρωτον 1175 917 1836sss 453 623s 1845 1 206 429 2138 syh* | **20** οτι > S 1319 r Aug | ου BS 323s Ψ 1873 206 429 1611ˢ syh sa Cyp] πως rel. |

nobis manet, et caritas eius in nobis perfecta
est. In hoc cognoscimus quoniam in eo ma- 13
nemus, et ipse in nobis, quoniam de Spiritu
suo dedit nobis. Et nos vidimus et testifica- 14
mur, quoniam Pater misit Filium suum Salva-
torem mundi. Quisquis confessus fuerit quoniam 15
Iesus est Filius Dei, Deus in eo manet, et
ipse in Deo. Et nos cognovimus et credidimus 16
caritati, quam habet Deus in nobis. Deus
caritas est, et qui manet in caritate, in Deo
manet, et Deus in eo.

In hoc perfecta est caritas Dei nobiscum, 17
ut fiduciam habeamus in die iudicii; quia sicut
ille est, et nos sumus in hoc mundo. Timor 18
non est in caritate; sed perfecta caritas foras
mittit timorem, quoniam timor poenam habet,
qui autem timet, non est perfectus in caritate.

Nos ergo diligamus Deum, quoniam Deus 19
prior dilexit nos. Si quis dixerit quoniam di- 20
ligo Deum, et fratrem suum oderit, mendax
est. Qui enim non diligit fratrem suum quem
videt, Deum quem non videt quomodo potest

---

13 cognoscimus] intellegimus A-M p
14 suum ADJCBV] > FG
15 quisque J, quicumque A r Aug
16 credimus ADBV p Aug
caritati + dei A*D
17 dei > *codd.* Aug (Hier)
~ nobiscum caritas A
19 deum] invicem AD, > FJM r Aug
20 oderit] odit D | videt[1] + cotidie D

---

13 1 J 3,24; R 5,5
14 J 1,14; 3,17; 4,42; Mt 17,5
15 1 J 2,23; 5,1.5
16 1 J 4,8s; J 3,16; 6,69
17 1 J 2,28; 2 C 3,12
18 R 8,15; 1 J 2,5
19 1 J 4,10
20 1 J 2,4; 3,17; 4,12; 1 P 1,8

21 diligere? Et hoc mandatum habemus a Deo,
ut qui diligit Deum diligat et fratrem suum.
5 Omnis qui credit quoniam Iesus est Chris-
tus, ex Deo natus est. Et omnis, qui diligit
eum qui genuit, diligit et eum qui natus est
2 ex eo. In hoc cognoscimus quoniam diligimus
natos Dei, cum Deum diligamus et mandata
3 eius faciamus. Haec est enim caritas Dei, ut
mandata eius custodiamus; et mandata eius
4 gravia non sunt. Quoniam omne, quod natum
est ex Deo, vincit mundum; et haec est vic-
toria, quae vincit mundum, fides nostra.
5 Quis est, qui vincit mundum, nisi qui credit
6 quoniam Iesus est Filius Dei? hic est, qui ve-
nit per aquam et sanguinem, Iesus Christus;
non in aqua solum, sed in aqua et sanguine.
Et Spiritus est, qui testificatur quoniam Chris-
7 tus est veritas. Quoniam tres sunt, qui testi-
monium dant in caelo: Pater, Verbum et Spi-
8 ritus sanctus, et hi tres unum sunt. Et tres
sunt, qui testimonium dant in terra: Spiritus,
9 et aqua et sanguis, et hi tres unum sunt. Si

---

21 ~ a deo habemus BV | a deo AJBV r Hila] ab eo FDGMC p, ipso Lcf Aug | **5,1** est[1] > D | diligit 1⌒2 F | eum qui genuit] genitorem D h r Fulg Vig, patrem Hila | et[2] > A-J | **4** vicit[1] F | mundum 1⌒2 M* | vestra M | **5** vicit F | **6** sanguinem + et spiritum GC (Ambst) | sanguine + et spiritu GC, ~ Ambst | spiritus est] spiritu D | testificantur J | Christus[2]] *spiritus r Rebapt Amb | **7** quoniam] quia A-J p | **7s** vg[1] Eug Fulg, ~ **8-7** CTV[m] m r Var Prisc Vig | *> in caelo - in terra, hi A-J*MBV p Rebapt Aug Euch Hila | **8** tria sunt quae... haec tria in unum... **7** tria sunt quae... haec tria unum sunt in Christo Iesu Prisc | aqua *sanguis* et caro, et tres in *nobis* sunt Var

---

21 Mt 22,37-40
5,1 1 J 4,15s; J 8,42; 1 P 1,22s
3 1 J 2,5; J 14,15; 2 J 6; Mt 11,30
4 J 16,33; 1 J 2,14
5 1 J 4,4.15
6 J 19,31s; 15,26

καὶ ταύτην τὴν ἐντολὴν ἔχομεν ἀπ' αὐτοῦ, ἵνα 21 Mc 12,29ss
ὁ ἀγαπῶν τὸν Θεὸν ἀγαπᾷ καὶ τὸν ἀδελφὸν
αὐτοῦ.

Πᾶς ὁ πιστεύων ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν ὁ Χριστὸς 5 4,15s 1 P 1,22s
ἐκ τοῦ Θεοῦ γεγέννηται, καὶ πᾶς ὁ ἀγαπῶν τὸν
γεννήσαντα ἀγαπᾷ καὶ τὸν γεγεννημένον ἐξ αὐ-
τοῦ. ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι ἀγαπῶμεν τὰ 2
τέκνα τοῦ Θεοῦ, ὅταν τὸν Θεὸν ἀγαπῶμεν καὶ
τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ ποιῶμεν, αὕτη γάρ ἐστιν ἡ 3 J 14,15.23s; 15,10
ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ἵνα τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηρῶμεν· Mt 11,30
καὶ αἱ ἐντολαὶ αὐτοῦ βαρεῖαι οὐκ εἰσίν. ⸀ὅτι πᾶν 4 2,13s J 16,33
τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ Θεοῦ νικᾷ τὸν κόσμον·
καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ νίκη ἡ νικήσασα τὸν κόσμον,
ἡ πίστις ἡμῶν.

Τίς δέ ἐστιν ὁ νικῶν τὸν κόσμον εἰ μὴ ὁ 5 4,4.15
πιστεύων ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ;
οὗτός ἐστιν ὁ ἐλθὼν δι' ὕδατος καὶ αἵματος καὶ 6 J 19,34s
πνεύματος, Ἰησοῦς Χριστός· οὐκ ἐν τῷ ὕδατι
μόνον, ἀλλ' ἐν τῷ ὕδατι καὶ ἐν τῷ αἵματι· καὶ
τὸ πνεῦμά ἐστιν τὸ μαρτυροῦν, ὅτι τὸ πνεῦμά
ἐστιν ἡ ἀλήθεια. ὅτι τρεῖς εἰσιν οἱ μαρτυροῦντες, 7
⸀τὸ πνεῦμα καὶ τὸ ὕδωρ καὶ τὸ αἷμα, καὶ οἱ τρεῖς 8

---

21 απ αυτου] απο τ. θυ A r vg[1] | **5,1** γεννησ. + αυτον 206 522 1611 2138 614 sa | και[2] > BΨs 048 r vg[1] sa Hil Aug | τον[2]] το S 69 1319 | **2** ποιωμ. B 323s Ψ 81 623ss 467 1837* 206 522 1611* 614 r vg syp ar sa bo[1]] τηρωμεν rel. | τηρωμεν 2⌒3 A 917 1 38 1891 | **4** υμων 81 048 917ss 88s 1873-226 794-1311 242s 440s 383 L[r] | **5** δε > AΨ 1175-431 623sss 489[r] 1891 440s 383sss vg sa | εστιν[2] + ο Χς 33 255 bo[1] | **6** ~ πνς κ. αιματος 81 88s 623s 1845 1852 255 ar | κ. πνς > B 1175 917-431 1873-547 1-1311 242 440s 1518 383 913 378 p r vg[1] syp | μονω B 81 | εν[3] > S 81 917s al. 467 920 pl. 206[c] 1518 614 1765 K[r] | ~ αιματι κ. υδατι 323s P 88s 1838s 69* 383 255 ar | το πνα[2]] Χς 61 p vg | **7** οτι + οι S 206s 2138 | μαρτυρουσιν Ψ 1852 255 | μαρτυρουντ. + εν τ. ουρανω πατηρ λογος κ. πνα αγιον. κ. ουτοι οι τρεις (εις το) εν εισιν. κ. τρεις εισιν οι μαρτυρ. εν τη γη 61 629 vg[1] Prisc Var VictV Fulg Cass |

J 5,32.36; 8,18 9 εἰς τὸ ἕν εἰσιν. εἰ τὴν μαρτυρίαν τῶν ἀνθρώπων
λαμβάνομεν, ἡ μαρτυρία τοῦ Θεοῦ μείζων ἐστίν,
ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ Θεοῦ, ὅτι με-
R 8,16 1 C 15,15 Ap 12,17 10 μαρτύρηκεν περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. ὁ πιστεύων
εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ ἔχει τὴν μαρτυρίαν ἐν
αὐτῷ. ὁ μὴ πιστεύων τῷ Θεῷ ψεύστην πεποί-
ηκεν αὐτόν, ὅτι οὐ πεπίστευκεν εἰς τὴν μαρ-
τυρίαν ἣν μεμαρτύρηκεν ὁ Θεὸς περὶ τοῦ υἱοῦ
11 αὐτοῦ. καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία, ὅτι ζωὴν
αἰώνιον ἔδωκεν ἡμῖν ὁ Θεός, καὶ αὕτη ἡ ζωὴ
J 3,36 12 ἐν τῷ υἱῷ αὐτοῦ ἐστιν. ὁ ἔχων τὸν υἱὸν ἔχει
τὴν ζωήν· ὁ μὴ ἔχων τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὴν
ζωὴν οὐκ ἔχει.
J 20,31 13 Ταῦτα ἔγραψα ὑμῖν, ἵνα εἰδῆτε ὅτι ζωὴν
ἔχετε αἰώνιον, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ
3,21s J 14,13; 16,23 14 υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ παρρησία ἣν
ἔχομεν πρὸς αὐτόν, ὅτι ἐάν τι αἰτώμεθα κατὰ
15 τὸ θέλημα αὐτοῦ ἀκούει ἡμῶν. καὶ ἐὰν οἴδαμεν
ὅτι ἀκούει ἡμῶν ὃ ἐὰν αἰτώμεθα, οἴδαμεν ὅτι
ἔχομεν τὰ αἰτήματα ἃ ᾐτήκαμεν ἀπ' αὐτοῦ.
Mt 12,31 Hb 6,4ss 16 Ἐάν τις ἴδῃ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἁμαρτάνοντα

το > 1898 r vg Rebapt (Var) | **9** των ανθρ.] του θυ S*| οτι²] ην Ps 104r 917* 1838r 206-1108 614* Kr | **10** μαρτυρ.¹ + τ. θυ A 33 81 623s 467 436 808s 216c 255 p r vg bo| εαυτω S 323ss Ψs 917-431 623-1873 226 69 206-1245 614 378 vg | θω] υιω Ass 81 623s al. 241 436 808s 1891 1518 255 p vg syhm (378 ar co) | **11** ~ ο θς ημιν B 323ss 69 216 1611 614 syh | **12** υιον¹ + τ. θυ 1838s 206sss 1611 614 | **13** ινα - αιωνιον > 88 1838 919 1837 522 | υμιν... θυ BSA 2298 33 88 623sss 919 436s 429 2138 p r vg sy (ar) co] υμιν τ. πιστευουσιν εις ... θυ, ινα ειδ. ... αιωνιον κ. ινα πιστευητε rel.] + εις το ονομα τ. υιου τ. θυ 323ss Ps 1898 307* 489 920ss al. 206-1611 383 913 378 Kl. | τοις πιστευ.] οι πιστευοντες ScA 33 81 453 623ss 436, > 1739 Ψ 1175 | **14** τι > A 33 81 1845 69 2138 049 | θελημα] ονομα A | **14s** ημων 1⌒2 S*A 460* 38* | **15** οιδαμ.¹] ιδωμεν Sc Ψ 917 | οτι² + εαν S*Ψ | απ BS 33 104s 81 623s 436 1852] παρ rel. | **16** ιδη] οιδεν 1838 p r vg Tert Hil Amb Aug Hila |

testimonium hominum accipimus, testimonium
Dei maius est; quoniam hoc est testimonium
Dei, quod maius est, quoniam testificatus est
de Filio suo. Qui credit in Filium Dei, habet 10
testimonium Dei in se. Qui non credit Filio,
mendacem facit eum, quia non credit in testi-
monium, quod testificatus est Deus de Filio suo.
Et hoc est testimonium, quoniam vitam aeter- 11
nam dedit nobis Deus. Et haec vita in Filio
eius est. Qui habet Filium, habet vitam; qui 12
non habet Filium, vitam non habet.

Haec scribo vobis, ut sciatis quoniam vi- 13
tam habetis aeternam, qui creditis in nomine
Filii Dei. Et haec est fiducia, quam habemus 14
ad eum, quia quodcumque petierimus secun-
dum voluntatem eius, audit nos. Et scimus 15
quia audit nos quidquid petierimus; scimus
quoniam habemus petitiones quas postulamus
ab eo. Qui scit fratrem suum peccare pecca- 16

---

9 quod maius est > F | suo + quoniam[1] - maius est[2] F | quoniam[2]] quia ADJBV p r | est[4] + deus D | **10** filium] filio AssBV h r | quia] quoniam AFJM p | credit[3] A^cGV Hila] credidit[3] A*FDJM p | filio] filium Hila | in testimonio *codd.* p | **11** quoniam] quia D | est[2] > AJ | **12** filium[1] + dei C p r | filium[2] + Dei A^c-V h r | **13** scribo FBV r] scripsi ADJ p | habetis] habebitis D | dei] eius M | **14** est > F | habeamus D | **15** quia] quoniam AFJ p, quomodo D | **16** *inc.* si quis scit D

---

9 J 5,32.36; 8,18; 10,37s
10 R 8,16; Ap 12,17; 1 C 15,15; J 3,33; 5,37
12 J 3,36; 5,40; 10,10.28
13 J 20,31 (3 J 9)
14 1 J 3,21s; J 14,13; 15,16; 16,23s
16 Mt 12,31; Hb 6,4ss; 10,26-29; J 9,41; 16,22ss

tum non ad mortem, petat, et dabitur ei vita
peccanti non ad mortem. Est peccatum ad
17 mortem: non pro illo dico ut roget quis. Omnis
iniquitas peccatum est, et est peccatum ad
mortem.

5,18-21 *Epilogus*

18 Scimus quia omnis, qui natus est ex Deo,
non peccat; sed generatio Dei conservat eum,
19 et malignus non tangit eum. Scimus quoniam
ex Deo sumus, et mundus totus in maligno
20 positus est. Et scimus quoniam Filius Dei
venit et dedit nobis sensum, ut cognoscamus
verum Deum et simus in vero Filio eius. Hic
est verus Deus et vita aeterna.
21 Filioli, custodite vos a simulacris. Amen.

EPISTULA
BEATI IOHANNIS APOSTOLI
SECUNDA

1 SENIOR Electae dominae et natis eius,
quos ego diligo in veritate, et non ego solus, sed et omnes qui cognoverunt veritatem,

---

petit AB*V, petet FJM, + pro eo D | dabitur ei vita D(M)B^c] dabit ei vitam *rel.* p r Tert Hil Amb Aug | peccantibus AJ (r) | quis > A-M r Aug | **17** peccatum² + non J Gelas | **18** quia] quoniam A-M h r | **20** ~ deum verum BV | verum deum] quod est verum r | eius + Iesu Christo D p r Hil Amb Aug Fulg | **21** amen > AJ^r p r Aug
1 seniores J* | eius filiis D

---

17 1 J 3,4 | **18** 1 J 3,9; J 17,15 | **19** G 1,4; J 8,47 | **20** J 17,3; Ap 3,7; J 1,18; R 9,5 | **21** 1 C 10,7.14
1 1 P 5,1; 3 J 1; 2 J 13; J 8,32

ἁμαρτίαν μὴ πρὸς θάνατον, αἰτήσει, καὶ δώσει
αὐτῷ ζωήν, τοῖς ἁμαρτάνουσιν μὴ πρὸς θά-
νατον. ἔστιν ἁμαρτία πρὸς θάνατον· οὐ περὶ
ἐκείνης λέγω ἵνα ἐρωτήσῃ. πᾶσα ἀδικία ἁμαρ- 17
τία ἐστίν, καὶ ἔστιν ἁμαρτία οὐ πρὸς θάνατον.
Οἴδαμεν ὅτι πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ Θεοῦ 18 3,9; J 17,15
οὐχ ἁμαρτάνει, ἀλλ' ὁ γεννηθεὶς ἐκ τοῦ Θεοῦ
τηρεῖ ἑαυτόν, καὶ ὁ πονηρὸς οὐχ ἅπτεται αὐτοῦ.
οἴδαμεν ὅτι ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐσμεν, καὶ ὁ κόσμος 19 G 1,4
ὅλος ἐν τῷ πονηρῷ κεῖται. οἴδαμεν δὲ ὅτι ὁ 20 J 8,47
υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἥκει, καὶ δέδωκεν ἡμῖν διάνοιαν, J 17,3
ἵνα γινώσκομεν τὸν ἀληθινόν· καὶ ἐσμὲν ἐν τῷ
ἀληθινῷ, ἐν τῷ υἱῷ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστῷ. K 9,5
οὗτός ἐστιν ὁ ἀληθινὸς Θεὸς καὶ ζωὴ αἰώνιος. J 1,18
Τεκνία φυλάξατε ἑαυτὰ ἀπὸ τῶν εἰδώλων. 21 1 C 10,14

ΙΩΑΝΝΟΥ Β

Ὁ πρεσβύτερος ἐκλεκτῇ κυρίᾳ καὶ τοῖς τέκ- 1 1 P 5,1; 3 J 1
νοις αὐτῆς, οὓς ἐγὼ ἀγαπῶ ἐν ἀληθείᾳ, καὶ οὐκ
ἐγὼ μόνος ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ ἐγνωκότες τὴν

αιτησεις, δωσεις S*, δοθησεται vg^{1} syp bo (sa) Tert | δωσει + deus p Tert Hil Amb | τω αμαρτανοντι 1758ss 1611* 614 255 p vg syh ar Tert Amb Hier | ερωτησης S* ar bo^{1} | ερωτ. + τις 307* 1827s 808ss 614 p vg^{1} Tert Cl | 17 ου > 33 623 1852 pr vg syh ar sa Tert | 18 ο γεννηθ. εκ] η γεννησις 2138 (1852) pr vg syh Hier | *αυτον BA* 242 2138 1852 pr vg bo Hier | 20 δε BS 1175 917-431 1873-1311 242s 440s 1518 383s bo] και rel. pl., > P 81 1838 547 209* L Aug | τον] το S* r sa | αληθιν. + θν Asss 33 917s 623-467 436* 206-522 1611-2147 K p vg ar bo Did Bas Aug | Ιυ Χω > A vg | η ζωη η P 1175s 1898-2143 226ss 69 1311s 522 1518 2147 syh | 21 εαυτους S*As 33 81 1898* 623* 226ss 436* 206-522 1611^{r} K | ειδωλων + αμην P 1175s 917-181 307* 489-241 69sss 206-1518 al. 614 pl. K^{r} vg^{1}

1 και^{2}] (εγω) δε A 1852 syf (L), > Ψ |

J 8,31 2 ἀλήθειαν, διὰ τὴν ἀλήθειαν τὴν μένουσαν ἐν
3 ἡμῖν, καὶ μεθ' ἡμῶν ἔσται εἰς τὸν αἰῶνα. ἔσται
1 T 1,2 μεθ' ἡμῶν χάρις ἔλεος εἰρήνη παρὰ Θεοῦ πα-
τρός, καὶ παρὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ
πατρός, ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἀγάπῃ.
4 Ἐχάρην λίαν ὅτι εὕρηκα ἐκ τῶν τέκνων σου
περιπατοῦντας ἐν ἀληθείᾳ, καθὼς ἐντολὴν ἐλά-
1 J 2,7 5 βομεν παρὰ τοῦ πατρός. καὶ νῦν ἐρωτῶ σε,
κυρία, οὐχ ὡς ἐντολὴν γράφων σοι καινήν, ἀλλὰ
ἣν εἴχομεν ἀπ' ἀρχῆς, ἵνα ἀγαπῶμεν ἀλλήλους.
6 καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἀγάπη, ἵνα περιπατῶμεν
κατὰ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ. αὕτη ἡ ἐντολή ἐστιν,
καθὼς ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς, ἵνα ἐν αὐτῇ περι-
πατῆτε.
1 J 2,18; 4,1ss 7 Ὅτι πολλοὶ πλάνοι ἐξῆλθον εἰς τὸν κόσμον,
οἱ μὴ ὁμολογοῦντες Ἰησοῦν Χριστὸν ἐρχόμενον
ἐν σαρκί. οὗτός ἐστιν ὁ πλάνος καὶ ὁ ἀντίχρι-
G 4,11 8 στος. βλέπετε ἑαυτούς, ἵνα μὴ ἀπολέσητε ἃ ἠρ-
1 J 2,23 9 γάσασθε, ἀλλὰ μισθὸν πλήρη ἀπολάβητε. πᾶς
ὁ προάγων καὶ μὴ μένων ἐν τῇ διδαχῇ τοῦ

1s αληθ. 1⁀2 323s Ψ 307* 1838 1611-614 syh* | **2** μενουσαν] ουσαν 323s 33 642s, ενοικουσαν A, > 424c | **3** εσται + γαρ 048 | εσιω 88s p vg | εσται - ημων > A 2138 1852 1765s | υμων 048 623s 1835s 209-69 440s 1518 913 378 K p vg[1] syh ar bo[1] | παρα[1]] απο S* 1898-915 920ss 256s 1518s 255 | παρα[2] + Κυ S 33 1175 917-181 307-1311 206-1245 614-1765 K[r] syf ar bo | **4** ελαβον S 33 | **5** ~ εντ. καινην γρ. SAsss 33 Ψss 81 048 623s 69 1837* 1518-614 255 p vg Lcf | εχομεν 1873 489 226 1891 440s 1518 913 | **6** αυτη[2] + δε 048 467 | ~ εστιν η εντολη SP 1175 048 917* 1838-1311 al. 206-1518 614 pl. K[r] Lcf | εστιν[2] + ινα SAsss 33 623s 920 69 614 1765s K p vg syf ar co | ινα[2] > 323ss 33 81 307-5 436 429 614ss K p vg ar co | **7** εισηλθον P 33 1175 917s 1873-1311 206-1518 913* K[r] | ο[2] > S 88 489s 1s 218 378 | ουτοι εισιν οι πλανοι κ. οι αντιχρ. 1898 378 syh[m] Lcf | **8** αυτους 1838 KL Iϱ Lcf | απολεσωμεν, ειργασαμεθα. απολαβωμ. P 1175 917s 1873-1311 206-1518 383 L[r] Lcf Hila (B syh[m] sa) | **9** προαγων BSA vg[1] co] παραβαινων rel. Lcf |

[1]propter veritatem, quae permanet in nobis et 2
nobiscum erit in aeternum. Sit vobiscum gra- 3
tia, misericordia, pax a Deo Patre et a Christo
Iesu Filio Patris in veritate et caritate.
Gavisus sum valde, quoniam inveni de filiis 4
tuis ambulantes in veritate, sicut mandatum
accepimus a Patre. Et nunc rogo te, domina, 5
non tamquam mandatum novum scribens tibi,
sed quod habuimus ab initio, ut diligamus
alterutrum. Et haec est caritas, ut ambulemus 6
secundum mandata eius. Hoc est enim man-
datum, ut quemadmodum audistis ab initio,
in eo ambuletis.
Quoniam multi seductores exierunt in mun- 7
dum, qui non confitentur Iesum Christum ve-
nisse in carnem; hic est seductor et anti-
christus. Videte vosmet ipsos, ne perdatis quae 8
operati estis, sed ut mercedem plenam acci-
piatis. Omnis, qui recedit et non permanet in 9

---

2 propter veritatem > F
manet J
3 nobiscum AJBVC p* | a[2] > AJ
caritate + vera D
4 accepimus] accip. D
6 hoc mandatum est AFGM m (Lcf)
7 confitetur (A*)DJ* p
venientem in carne A-J(MBV Lcf)
antechristus F*D
8 quae] quod M Lcf
9 recedit G] praecedit (A)FssBV m p[c], credit C
permanet[1]] manet AFDG*JM m p Lcf

---

2 J 5,38; 8,31.44; 1 J 2,4
3 1 T 1,2; 2 T 1,2
4 3 J 3
5 1 J 2,7; J 13,34
6 1 J 5,3
7 1 J 2,18.23; 4,1ss
8 G 4,11; Ruth 2,12
9 1 J 2,23; 3 J 9

doctrina Christi, Deum non habet; qui per-
manet in doctrina, hic et Patrem et Filium
10 habet. Si quis venit ad vos et hanc doctri-
nam non affert, nolite recipere eum in domum
11 nec Ave ei dixeritis. Qui enim dicit illi Ave,
communicat operibus eius malignis.

12 Plura habens vobis scribere, nolui per char-
tam et atramentum; spero enim me futurum
apud vos et os ad os loqui, ut gaudium ves-
trum plenum sit.

13 Salutant te filii sororis tuae Electae.

EPISTULA
BEATI IOHANNIS APOSTOLI
TERTIA

1 SENIOR Gaio carissimo, quem ego di-
ligo in veritate.

2 Carissime, de omnibus orationem facio
prospere te ingredi et valere, sicut prospere
3 agit anima tua. Gavisus sum valde venientibus
fratribus et testimonium perhibentibus veritati

9 hic (et) filium et patrem *codd.* m | **10** domu A | **10s** have F(J) m | nec] neque D Hila, et Lcf | **11** eius] illius A^{m}FDBV p, > A*J | malig. + ecce praedixi vobis ut in diem domini nostri non confundamur (m) p^{c} | **12** cartam A*F^{c}V p^{c}, per atram. et in epistola p* | apud] ad FB p | ~ futurum me BV | **13** elect.] ecclesiae F, + eccles. p, + amen F M, + gratia tecum amen J p^{c}

1 seniores J | veritate + caritatis FJV | **2** *inc.* ideo in omn. F* | per omnia D

10 2 Th 3,6; 3 J 8; 3 Rg 13,16s | **11** 1 T 5,22; Ap 18,4 | **12** G 4,20; 3 J 13; 1 J 1,4 | **13** 2 J 1

1 (A 19,29; 20,4) 2 J 1 | **3** 2 J 4

Χριστοῦ Θεὸν οὐκ ἔχει. ὁ μένων ἐν τῇ διδαχῇ,
οὗτος καὶ τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱὸν ἔχει. εἴ τις 10 2 Th 3,6 3 J 8
ἔρχεται πρὸς ὑμᾶς καὶ ταύτην τὴν διδαχὴν οὐ 3 Rg 13,17
φέρει, μὴ λαμβάνετε αὐτὸν εἰς οἰκίαν, καὶ χαί-
ρειν αὐτῷ μὴ λέγετε· ὁ λέγων γὰρ αὐτῷ χαίρειν 11
κοινωνεῖ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ τοῖς πονηροῖς.
Πολλὰ ἔχων ὑμῖν γράφειν οὐκ ἐβουλήθην 12 3 J 13
διὰ χάρτου καὶ μέλανος, ἀλλὰ ἐλπίζω γενέσθαι
πρὸς ὑμᾶς καὶ στόμα πρὸς στόμα λαλῆσαι, ἵνα
ἡ χαρὰ ἡμῶν ᾖ πεπληρωμένη.
Ἀσπάζεταί σε τὰ τέκνα τῆς ἀδελφῆς σου τῆς 13
ἐκλεκτῆς.

ΙΩΑΝΝΟΥ Γ

Ὁ πρεσβύτερος Γαΐῳ τῷ ἀγαπητῷ, ὃν ἐγὼ 1 2 J 1
ἀγαπῶ ἐν ἀληθείᾳ.
Ἀγαπητέ, περὶ πάντων εὔχομαί σε εὐοδοῦσ- 2
θαι καὶ ὑγιαίνειν, καθὼς εὐοδοῦταί σου ἡ
ψυχή. ἐχάρην γὰρ λίαν ἐρχομένων ἀδελφῶν 3 2 J 4
καὶ μαρτυρούντων σου τῇ ἀληθείᾳ, καθὼς σὺ

διδαχη[2] + τ. Χυ Ps 1175 917-1245 614 rel. p bo[1], αυτου syfh[+] Lcf | ~ υιον, πατερα Asss 33 81 69 1837 vg[1] ar | 11 γαρ > 81 88s 1837 255 ar sa bo[1] | αυτω > 1829 489s 920 919s* 1ss 38 1891 K | 12 εχω S*A*ss 81 915s | γραψαι A 93 436 | ελπιζω γαρ Ass 33 81 307* 5 436* p vg ar bo | γεν.] ελθειν P 1175 917-915 307* 1838-1311 206-1518 913 255 K[r] p syf ar sa | υμων BAsss 33 81 623s 547s 256s 429s 1518 255 p vg bo | ~ πεπληρ. η BS 1852 p vg | 13 ασπαζεται σε] saluta syh | τ. εκλεκτ.] τ. εκκλησιας 307 321 (p) fu, χαρις μετα σου 1758ss iuv (syf[1]h[+] ar), + αμην 323ss 1175 917-181 307* 1838-1311 206 rel. K[r] vg[1] sy

3 γαρ 048 pl.] > S 33 5 1838 808ss 2138 1765 p vg ar sa bo[1] | συ > A 327 |

4 ἐν ἀληθείᾳ περιπατεῖς. μειζοτέραν τούτων οὐκ
ἔχω χαράν, ἵνα ἀκούω τὰ ἐμὰ τέκνα ἐν τῇ ἀλη-
5 θείᾳ περιπατοῦντα. Ἀγαπητέ, πιστὸν ποιεῖς
ὃ ἐὰν ἐργάσῃ εἰς τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τοῦτο ξέ-
6 νους, οἳ ἐμαρτύρησάν σου τῇ ἀγάπῃ ἐνώπιον
Tt 3,13 ἐκκλησίας, οὓς καλῶς ποιήσεις προπέμψας ἀξί-
A 20,35 1 C 9,12.15 7 ως τοῦ Θεοῦ· ὑπὲρ γὰρ τοῦ ὀνόματος ἐξῆλθον
Hb 13,2 2 J 10 8 μηδὲν λαμβάνοντες ἀπὸ τῶν ἐθνικῶν. ἡμεῖς
οὖν ὀφείλομεν ὑπολαμβάνειν τοὺς τοιούτους,
ἵνα συνεργοὶ γινώμεθα τῇ ἀληθείᾳ.
Mt 20,27 9 Ἔγραψά τι τῇ ἐκκλησίᾳ· ἀλλ' ὁ φιλοπρω-
τεύων αὐτῶν Διοτρεφὴς οὐκ ἐπιδέχεται ἡμᾶς.
10 διὰ τοῦτο, ἐὰν ἔλθω, ὑπομνήσω αὐτοῦ τὰ ἔργα
ἃ ποιεῖ λόγοις πονηροῖς φλυαρῶν ἡμᾶς, καὶ
μὴ ἀρκούμενος ἐπὶ τούτοις οὔτε αὐτὸς ἐπιδέ-
χεται τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τοὺς βουλομένους κω-
λύει καὶ ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἐκβάλλει.
1 J 3,6.9 11 Ἀγαπητέ, μὴ μιμοῦ τὸ κακὸν ἀλλὰ τὸ ἀγα-
θόν. ὁ ἀγαθοποιῶν ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστιν· ὁ κα-
J 19,35; 21,24 12 κοποιῶν οὐχ ἑώρακεν τὸν Θεόν. Δημητρίῳ
μεμαρτύρηται ὑπὸ πάντων καὶ ὑπὸ αὐτῆς τῆς

4 τουτων 048 pl.] ταυτης 323s 424[c] 181s 69 1837ss 1758ss 383[c] syf ar co | εχων B* 1829 1838 | χαριν B 2298 2143 1891 vg bo Hila | τη > SC[c] 323ss Ps 048 917 rel. pl. | **5** πιστως 1838 p vg | εργαζη AΨ 1611 2138 | τουτο] εις τους P 33 1175 917-1311 808-1245 614* K[r] | **6** τη + αληθεια κ. 1611 2138 614 378 syh | ενωπ. + πασης syfh[+] | ποιησας προπεμψεις C ar | ποιεις 323s 453 1311 Hier Hila | αξιους 1898 1838 ar[l] | **7** ονοματ. + αυτου Ψ 181ss 547 69 808 440s 378 syfh[+] | εθνων P 1175 917s 307-1311 808-1518 614sss 255s K[r] | **8** απολαμβανειν P 1175 917* 1838-1311 808-1245 614-1765 K[r] | γενωμ. 323 048 88-5 460s 1311ss 429s 1611* 614 378 K | της αληθειας 623s 1611 2138 614 378 vg sa | αληθ.] εκκλησια S*A | **9** εγραψας B sa bo[l] | τι] αν S[c] 33 81 1898s 431* 1873 436* 2138 614* p vg Hila, > P 917ss *623* pl. *920s* 919-1311 206-1518 1245s | **10** φλυαρ. + εις C p vg co | βουλομ.] επιδεχομενους C 323s p vg[l] syfh[m] ar sa (bo) | **11** ο[2] + δε 69 242 *1852* 913 L p bo[l] (syh ar) | **12** της + εκκλησιας κ. της C syfh[m] ar |

tuae, sicut tu in veritate ambulas. Maiorem 4
horum non habeo gratiam, quam ut audiam
filios meos in veritate ambulare. Carissime, 5
fideliter facis quidquid operaris in fratres, et
hoc in peregrinos, qui testimonium reddide- 6
runt caritati tuae in conspectu ecclesiae;
quos benefaciens deduces digne Deo. Pro 7
nomine enim eius profecti sunt nihil acci-
pientes a gentibus. Nos ergo debemus susci- 8
pere huiusmodi, ut cooperatores simus veritatis.

Scripsissem forsitan ecclesiae; sed is, qui 9
amat primatum gerere in eis, Diotrephes, non
recipit nos. Propter hoc si venero, commonebo 10
eius opera, quae facit verbis malignis garriens
in nos; et quasi non ei ista sufficiant, neque
ipse suscipit fratres et eos, qui suscipiunt,
prohibet et de ecclesia eicit.

Carissime, noli imitari malum, sed quod 11
bonum est. Qui benefacit ex Deo est, qui
malefacit non vidit Deum. Demetrio testi- 12
monium redditur ab omnibus et ab ipsa veri-

---

4 maius... gaudium D^{m}T p | ambulantes A-M Hila | **6** perhibuerunt F | benefaci(e)s deducens (A) $FJ^{c}M$ m p*, -facitis D, deduxisti Hila | **7** eius > A FJM m p | gentilibus FMssCBV | **8** sumus $F^{*}J^{c}$ | veritati J | **9** is] his F p, si D, > M | Diotrepes (A*) J-V p Hila | recepit FB | **10** commoneam AF(D)J-V p Hila | nec AFM p | suscepit F | suscipiunt] cupiunt AFD Hila | prohibuit D | eiecit (D)BV | **11** carissimi nolite D | videt A d | deum] eum BV

---

6 1 C 16,11; Tt 3,13
7 1 C 4,12; 9,15
8 Mt 10,41; Hb 13,2; 2 J 10
9 Mt 20,27; 2 J 9
10 Mt 23,13
11 1 J 3,6.9
12 J 19,35; 21,24

tate, sed et nos testimonium perhibemus; et
nosti quoniam testimonium nostrum verum est.
13 Multa habui tibi scribere, sed nolui per
14 atramentum et calamum scribere tibi. Spero
autem protinus te videre, et os ad os loque-
mur.
15 Pax tibi. Salutant te amici. Saluta amicos
nominatim.

EPISTULA CATHOLICA

BEATI IUDAE APOSTOLI

1 IUDAS Iesu Christi servus, frater autem
Iacobi, his qui sunt in Deo Patre dilectis et
2 Christo Iesu conservatis et vocatis. Miseri-
cordia vobis et pax et caritas adimpleatur.
3 Carissimi, omnem sollicitudinem faciens
scribendi vobis de communi vestra salute, ne-

---

12 sed > A-JBV
nos + autem F
nostis D
13 habeo, nolo J (d)
~ scribere tibi *codd.* d Hila
14 loquimur FM*, loqui M[c]
15 saluta + tu DBV p
per nomen A-M, nominatos p
1 sunt > *codd.* p Hila
dilectis] electis Hila
~ Iesu Chr. A-J p Lcf
et[2] > AFJM Lcf

---

13 2 J 12
1 Mt 13,55; Mc 6,3; L 6,16; J 14,22; Ja 1,1; 1 J 5,18
2 2 P 1,2
3 2 P 1,5; 2,21; 2 T 4,7

ἀληθείας· καὶ ἡμεῖς δὲ μαρτυροῦμεν, καὶ οἶδας J 19,35
ὅτι ἡ μαρτυρία ἡμῶν ἀληθής ἐστιν.
Πολλὰ εἶχον γράψαι σοι, ἀλλ' οὐ θέλω διὰ 13 2 J 12
μέλανος καὶ καλάμου σοι γράφειν· ἐλπίζω δὲ 14
εὐθέως σε ἰδεῖν, καὶ στόμα πρὸς στόμα λαλή-
σομεν.
Εἰρήνη σοι. ἀσπάζονταί σε οἱ φίλοι. ἀσπά- 15
ζου τοὺς φίλους κατ' ὄνομα.

ΙΟΥΔΑ

Ἰούδας Ἰησοῦ Χριστοῦ δοῦλος, ἀδελφὸς 1 Mt 13,55
δὲ Ἰακώβου, τοῖς ἐν Θεῷ πατρὶ ἠγαπημένοις
καὶ Ἰησοῦ Χριστῷ τετηρημένοις κλητοῖς· ἔλεος 2 1 P 1,2; 2 P 1,2
ὑμῖν καὶ εἰρήνη καὶ ἀγάπη πληθυνθείη.
Ἀγαπητοί, πᾶσαν σπουδὴν ποιούμενος γρά- 3 1 T 1,18; 2 P 1,5; 2,21
φειν ὑμῖν περὶ τῆς κοινῆς ἡμῶν σωτηρίας, ἀνάγ-

οιδατε 33s 1175 917 181 1838-1311 206-1245 913ss Kr | 13 εχω 048 255 sa, εχων bo | γραψαι σοι] ~ σοι γρ. 048, γραφειν, > σοι[1] P 33 1175 917s 1838s 489s 920 pl. 206-1518 614sss 378 Lr | ου θελω] ουκ εβουληθην A (323) p vg | 14 ~ γραφειν σοι AsssΨs 81 048 808s 1611* 913s K | ~ ιδειν σε S P-1175 917* 1838-1738 794-1765 Kr | λαλησωμ. 307 610s 467 226 1319s 255 K | 15 φιλοι] αδελφοι A 33 81* 1827 69 436s syhm | ασπασαι S 048 1898s 1837 | φιλους] αδελφους 453 1611 2138 syh, + singulos syf ar | ονομα + αμην 1836 307* 1838s 1837 1852 614 378 L vg[1]

1 ~ Χυ Ιυ P 1175 1838 489 920s 919 808s 242 440s 1518 K | τοις + εθνεσιν 323s 1611* 614 syfh ar | ηγαπ.] ηγιασμενοις P 1175 917-181 1838* 920 919-1518 1245 913 255s Kr | ~ Χω Ιυ Ψ 88s 1838 1835 1852 255 vg | και - τετηρημενοις > 1898 1611 1765 syh | 2 ειρηνη + εν Κω 1611 2138 614s 378 syh | κ. αγαπη > 1175 917-431 1831 378 | 3 ημων] υμων 1838 69 2298 p vg bo, * > P 1175 917-181 489-38 808-1518 1245s 913s Kr | σωτηρ + κ. ζωης SΨ (1611 2138 syh) |

κην ἔσχον γράψαι ὑμῖν παρακαλῶν ἐπαγωνί-
ζεσθαι τῇ ἅπαξ παραδοθείσῃ τοῖς ἁγίοις πίστει.
G 2,4 2 P 2,1s 4 παρεισέδυσαν γάρ τινες ἄνθρωποι, οἱ πάλαι
προγεγραμμένοι εἰς τοῦτο τὸ κρίμα, ἀσεβεῖς,
τὴν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν χάριν μετατιθέντες εἰς
ἀσέλγειαν καὶ τὸν μόνον δεσπότην καὶ Κύριον
ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἀρνούμενοι.
Nu 14,35 5 Ὑπομνῆσαι δὲ ὑμᾶς βούλομαι, εἰδότας ἅπαξ
1 C 10,5 2 P 1,12 πάντα, ὅτι [ὁ] Κύριος λαὸν ἐκ τῆς Αἰγύπτου
σώσας τὸ δεύτερον τοὺς μὴ πιστεύσαντας ἀπώ-
J 8,44 2 P 2,4.9 6 λεσεν, ἀγγέλους τε τοὺς μὴ τηρήσαντας τὴν
ἑαυτῶν ἀρχὴν ἀλλὰ ἀπολιπόντας τὸ ἴδιον οἰ-
κητήριον εἰς κρίσιν μεγάλης ἡμέρας δεσμοῖς
Gn 19,4-25 2 P 2,6.9 7 ἀϊδίοις ὑπὸ ζόφον τετήρηκεν· ὡς Σόδομα καὶ
Γόμορρα καὶ αἱ περὶ αὐτὰς πόλεις, τὸν ὅμοιον
τρόπον τούτοις ἐκπορνεύσασαι καὶ ἀπελθοῦσαι
ὀπίσω σαρκὸς ἑτέρας, πρόκεινται δεῖγμα πυρὸς
αἰωνίου δίκην ὑπέχουσαι.
2 P 2,10 8 Ὁμοίως μέντοι καὶ οὗτοι ἐνυπνιαζόμενοι
σάρκα μὲν μιαίνουσιν, κυριότητα δὲ ἀθετοῦσιν,
Dn 12,1 9 δόξας δὲ βλασφημοῦσιν. ὁ δὲ Μιχαὴλ ὁ ἀρχ-
άγγελος, ὅτε τῷ διαβόλῳ διακρινόμενος διελέ-
γετο περὶ τοῦ Μωϋσέως σώματος, οὐκ ἐτόλμησεν
Zch 3,2 2 P 2,11 κρίσιν ἐπενεγκεῖν βλασφημίας, ἀλλὰ εἶπεν· *ἐπι-*
2 P 2,12 10 *τιμήσαι σοι Κύριος*. οὗτοι δὲ ὅσα μὲν οὐκ

---

* **4** παρεισεδυησ. B | χαριτα BA | δεσποτ. + θν 323s Ps 917-431 623sss 489-460 69-38 206-522 1518-1765 K^{r} syſ |
* **5** δε] ουν C 323s Ψ ar Lcſ, > 36 bo^{l} | ειδοτ. + υμας BS 1175 917-181 1838-1311 206^{s} 614 913 K^{r} | απαξ *post* Κς SΨ 88s 1845 323s 1611 385ss 1765^{s} syſh ar (sa, bo) | παντα] τουτο 1175 917-181 307^{s} 489-216 1518 rel. | ο > SC*Ψ 104s | Κς] Ις BAsss 33 81 88 vg co, ο θς C^{c} 623s 1845 p syſ ar Lcſ | **6** τε] δε A 181 1 38* 218 1611 2147 378 p vg syh | δεσμ. + αλυτοις κ. 33 | ζοφον + α-
* γριων αγγελων Cl, αγιων m Lcſ | **7** τουτοις > 1836-915
8 * 1845 vg ar sa | **8** κυριοτητας S 1845 ar sa Or | **9** δε] τε B vg Cl | επιτιμ. + εν B* 323s | σοι + ο S 1 1311 242 1611 2147 378 | Κς] θς S* 323s |

cesse habui scribere vobis deprecans super-
certari semel traditae sanctis fidei. Subintro- 4
ierunt enim quidam homines qui olim prae-
scripti sunt in hoc iudicium, impii Dei nostri
gratiam transferentes in luxuriam et solum
Dominatorem et Dominum nostrum Iesum
Christum negantes.

Commonere autem vos volo scientes semel 5
omnia, quoniam Iesus populum de terra Ae-
gypti salvans, secundo eos, qui non credide-
runt, perdidit; angelos vero, qui non servave- 6
runt suum principatum, sed dereliquerunt suum
domicilium, in iudicium magni diei vinculis
aeternis sub caligine reservavit, sicut Sodoma 7
et Gomorrha et finitimae civitates simili modo
exfornicatae et abeuntes post carnem alteram
factae sunt exemplum ignis aeterni poenam
sustinentes.

Similiter et hi carnem quidem maculant, 8
dominationem autem spernunt, maiestatem au-
tem blasphemant. Cum Michael archangelus 9
cum diabolo disputans altercaretur de Moysi
corpore, non est ausus iudicium inferre blas-
phemiae, sed dixit: *Imperet tibi Dominus.* ¹Hi 10

3 sanctae DJ p
sanctis fidei] societati Lcf
4 iudicium] iudicio Hila | impii > D
et[2] > A*F, et Dominus > V
6 diei] dei F p* Lcf
~ diei magni BV
7 modo + harum D, ~ p (Lcf) | sunt + in D
8 maiestates FBV
9 Mic(h)ahel F(JMB)

4 G 2,4; 2 P 2,1s
5 2 P 1,12; Nu 14,35; 1 C 10,5
6 2 P 2,4.9; J 8,44; 1 C 6,3; Ap 20,1
7s Gn 19,4-25; 2 P 2,6.10
9 Dn 10,13.21; 12,1; Ap 12,7; 2 P 2,11; Zch 3,2

autem quaecumque quidem ignorant, blasphe-
mant; quaecumque autem naturaliter tamquam
muta animalia norunt, in his corrumpuntur.
11 Vae illis, quia in via Cain abierunt et errore
Balaam mercede effusi sunt et in contradic-
12 tione Core perierunt. Hi sunt in epulis suis
maculae, convivantes sine timore, semet ipsos
pascentes, nubes sine aqua, quae a ventis cir-
cumferuntur, arbores autumnales, infructuosae,
13 bis mortuae, eradicatae, ¦ fluctus feri maris despu-
mantes suas confusiones, sidera errantia, quibus
procella tenebrarum servata est in aeternum.
14 Prophetavit autem et de his septimus ab
Adam Enoch dicens: Ecce venit Dominus in
15 sanctis milibus suis ¦ facere iudicium contra
omnes et arguere omnes impios de omnibus
operibus impietatis eorum, quibus impie ege-
runt, et de omnibus duris quae locuti sunt
16 contra Deum peccatores impii. Hi sunt mur-
muratores querulosi, secundum desideria sua
ambulantes, et os eorum loquitur superba, mi-
rantes personas quaestus causa.

10 ~ ignor. quidem D | **11** quia] qui FBV Hila | in[1] > AFJ-V p Hila | viam D Lcf Hila | in[2] > AssMB p Hila | contradictionem Lcf Hila | **12** maculati convi-ventes D (p*) | bis > Prisc | **13** dispumant. J*BV | ~ in aetern. servata est AF(D)J p (Lcf) | conservata BV, reservata D Prisc | **14** et > ABV Hila | de > F*J | veniet D Hila | in sanctis m. s.] cum multis mil. nuntiorum suor. adNov | **15** arguere] perdere adNov | impios + et arguere omnem carnem adNov | duris + verbis (eorum) D p Hila, + verbis impiis adNov | c. Deum] c. eum *codd.* p, de Deo adNov | **16** quere(l)osi *pl.* m p Hila | superbiam ADMBV p Hila, -bia FJ | illorum AFJBV p

10 2 P 2,12 | **11** Gn 4,8; Dt 23,5; 2 P 2,15; Nu (22ss) 16
12 Ez 34,8; 2 P 2,13.17 | **13** Is 57,20; 2 P 2,17
14 Gn 5,21s; Zch 14,5 | **15** Mt 25,31; Ma 3,13
16 2 P 2,10.18; Jud 18; Lv 19,15

οἴδασιν βλασφημοῦσιν, ὅσα δὲ φυσικῶς ὡς τὰ
ἄλογα ζῷα ἐπίστανται, ἐν τούτοις φθείρονται.
οὐαὶ αὐτοῖς, ὅτι τῇ ὁδῷ τοῦ Κάϊν ἐπορεύθη- 11 Gn 4,8 Nu 31,16; 16,1-35
σαν, καὶ τῇ πλάνῃ τοῦ Βαλαὰμ μισθοῦ ἐξεχύ- 2 P 2,15
θησαν, καὶ τῇ ἀντιλογίᾳ τοῦ Κορὲ ἀπώλοντο.
Οὗτοί εἰσιν οἱ ἐν ταῖς ἀγάπαις ὑμῶν σπιλάδες 12
συνευωχούμενοι ἀφόβως, ἑαυτοὺς ποιμαίνοντες, 2 P 2,13.17 Ez 34,8
νεφέλαι ἄνυδροι ὑπὸ ἀνέμων παραφερόμεναι,
δένδρα φθινοπωρινὰ ἄκαρπα δὶς ἀποθανόντα
ἐκριζωθέντα, κύματα ἄγρια θαλάσσης ἐπαφρί- 13 Is 57,20 2 P 2,17
ζοντα τὰς ἑαυτῶν αἰσχύνας, ἀστέρες πλανῆται,
οἷς ὁ ζόφος τοῦ σκότους εἰς αἰῶνα τετήρηται.
Προεφήτευσεν δὲ καὶ τούτοις ἕβδομος ἀπὸ 14 Gn 5,21 Dt 33,2
Ἀδὰμ Ἑνὼχ λέγων· ἰδοὺ ἦλθεν Κύριος ἐν Zch 14,5
ἁγίαις μυριάσιν αὐτοῦ, ποιῆσαι κρίσιν κατὰ πάν- 15 Mc 8,38
των καὶ ἐλέγξαι πάντας τοὺς ἀσεβεῖς περὶ πάν-
των τῶν ἔργων ἀσεβείας αὐτῶν ὧν ἠσέβησαν
καὶ περὶ πάντων τῶν σκληρῶν ὧν ἐλάλησαν Ma 3,13
κατ᾽ αὐτοῦ ἁμαρτωλοὶ ἀσεβεῖς. Οὗτοί εἰσιν γογ- 16 2 P 2,10.18
γυσταὶ μεμψίμοιροι, κατὰ τὰς ἐπιθυμίας αὐτῶν
πορευόμενοι, καὶ τὸ στόμα αὐτῶν λαλεῖ ὑπέρ-
ογκα, θαυμάζοντες πρόσωπα ὠφελείας χάριν.

---

12 ειϲιν + γογγυϲται μεμψιμοιροι κατα τ. επιθυμιας αυτων πορευομενοι S*Cc 1827 ar sa | οι > 1175 917-181 489-1311 808-1518 383ss Kr | αγαπ.] απατ. (2 P 2,13) CA 88s 460ss | υμων] αυτων A p vg syf ar | συνευωχ. + υμιν C 323 88s 467 1845 ar co | υπο ανεμ.] παντι ανεμω S 104 378 Lcf | παραφερομενοι BΨ 1845 1852 | **13** απαφριζ. C 323ss 33 81 431 623s 216 1611* | πλανητες B 808* | **14** επροφητ. B* 33 (S) | εν μυρ. αγιων αγγελων SΨ 1836 181ss 1838 1845 1837 co Εφ (syf ar) | αυτου > SΨ 1852 syf ar | **15** παντ. τ. ασεβ.] πασαν ψυχην SΨ 1852 syf sa | ασεβεις¹ + αυτων 1175 917-431 1838* 920s 547-1311 206 522 1518-2147 Kr | ασεβειας > SC 323ss 1829 307* 1845 255 syf ar sa | σκληρων + λογων SC 323ss 33 81 88s 307* 1838 226 218 1611* 614 2147 p syf ar sa Hila | **16** αυτων¹] εαυτων C 323ss P 1175 917 467 226-1738 1319ss 429 1518 913 255 L |

2 P 3,2 17 Ὑμεῖς δέ, ἀγαπητοί, μνήσθητε τῶν ῥημά-
των τῶν προειρημένων ὑπὸ τῶν ἀποστόλων τοῦ
1 T 4,1 2 P 3,3 18 Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι ἔλεγον ὑμῖν·
ἐπ' ἐσχάτου τοῦ χρόνου ἔσονται ἐμπαῖκται κα-
τὰ τὰς ἑαυτῶν ἐπιθυμίας πορευόμενοι τῶν ἀσε-
1 C 2,14 19 βειῶν. Οὗτοί εἰσιν οἱ ἀποδιορίζοντες, ψυχικοί,
πνεῦμα μὴ ἔχοντες.
C 2,7 1 Th 5,11 20 Ὑμεῖς δέ, ἀγαπητοί, ἐποικοδομοῦντες ἑαυ-
τοὺς τῇ ἁγιωτάτῃ ὑμῶν πίστει, ἐν πνεύματι
21 ἁγίῳ προσευχόμενοι, ἑαυτοὺς ἐν ἀγάπῃ Θεοῦ
τηρήσατε, προσδεχόμενοι τὸ ἔλεος τοῦ Κυρίου
22 ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς ζωὴν αἰώνιον. καὶ
Am 4,11 Zch 3,2ss Jn 5,19s Ap 3,4 23 οὓς μὲν ἐλέγχετε διακρινομένους, οὓς δὲ σῴζετε
ἐκ πυρὸς ἁρπάζοντες, οὓς δὲ ἐλεᾶτε ἐν φόβῳ,
μισοῦντες καὶ τὸν ἀπὸ τῆς σαρκὸς ἐσπιλωμένον
χιτῶνα.
R 16,25 1 Th 5,23 Ph 1,10 2 P 3,14 24 Τῷ δὲ δυναμένῳ φυλάξαι ὑμᾶς ἀπταίσ-
τους καὶ στῆσαι κατενώπιον τῆς δόξης αὐτοῦ
25 ἀμώμους ἐν ἀγαλλιάσει, μόνῳ Θεῷ σωτῆρι

---

* 18 υμιν + οτι CAsss 33s 104s 917-256 436 rel. K[r] | εν εσχατω χρ. (P) 1175 917-915 1838-1311 808-1518 614• K[r] | του > BCΨ | εσοντ.] ελευσοντ. S[c]C[c]Asss 33 81 431• 623s 1837 614• p vg Did | εαυτων] αυτ. S*Ψ 1611 2138 | 19 αποδιορ. + εαυτους C 323 88s 623s 1838s 808s 440s
* 1611 378 m p vg Hila | 20 υμων] ημων C 323s 1175 307•
* 927 1 1311 429s 1852 383 K, > 460s | 21 τηρησωμεν B
* C*Ψ 1845 1611 syfh bo | 22 (δια)κρινομ. δε ελ. *post* αρπαζ. (23) syfh sa Cl Hier Cass | ελεγχετε C*Asss 33 81 1898s 623s 436s 1611 m p vg ar bo Ēφ Hila] ελεατε B SC[c]Ψ 88s 1845 255, ελεειτε rel. syfh sa | διακρινομενοι
* P 1175 917s 307• 1827-38 808-1518 2138s 614• K[r] | 23 ους δε > B | ~ εν φοβω σωζετε P 1175 917ss 88s 920-1311 808-1245 614-1765 | ους δε ελεατε > CP 1175 1829 36 1827 920-1518 2138 rel. | ελεατε] ελεγχετε 88s 307• 1838s
* 927ss 2147 | 24 υμας] αυτους P 917s 1827 920 pl. 206 242-1518 2138[r] K[r] | και + ασπιλους (κ.) C 323s 88s 307• 467sss 1845 1611 255s sy ar | εν αγαλλιασει > syf |
* 25 μονω + σοφω (R 16,27) P 1175 917ss 431• 5-1873 920 pl. 206-1518 2138s K[r] |

Vos autem, carissimi, memores estote ver- 17
borum, quae praedicta sunt ab apostolis Domini
nostri Iesu Christi, qui dicebant vobis, quo- 18
niam in novissimo tempore venient illusores
secundum desideria sua ambulantes in impie-
tatibus. Hi sunt, qui segregant semet ipsos, 19
animales, Spiritum non habentes.

Vos autem carissimi superaedificantes vos- 20
met ipsos sanctissimae vestrae fidei, in Spiritu
sancto orantes, vosmet ipsos in dilectione Dei 21
servate, exspectantes misericordiam Domini nos-
tri Iesu Christi in vitam aeternam. Et hos 22
quidem arguite iudicatos, illos vero salvate 23
de igne rapientes, aliis autem miseremini in
timore, odientes et eam, quae carnalis est,
maculatam tunicam.

Ei autem, qui potens est vos conservare 24
sine peccato et constituere ante conspectum
gloriae suae immaculatos in exsultatione in ad-
ventu Domini nostri Iesu Christi, soli Deo 25

17 nostri > FBV
18 qui] quia FDJ
novissimis temporibus M
~ sua desideria *codd.* m p
in impietatibus] inpietatum AFMBV(J) m
19 segregantes Hila | semet ipsos > FJM Lcf
21 ipsos vos A(F)J-V p | domini + Dei D
conservate D | exspectantes - aeternam > AFJM m
22 hos] eos M p, vos D
diiudicatos (D) p, iudicantes g
23 aliis] illis m | autem] vero Hila
timorem F | odientes] -tem F, audientes g
et FG] > ADJCBV p
24 potens est] potest ADG g
in adventu D. n. Iesu Christi > A-M p

17 2 P 3,2 | **18** 1 T 4,1; Jud 16; 2 P 3,3 | **19** 1 C 2,14 | **20** C 2,7; 1 Th 5,11; E 6,18 | **21** 2 T 1,18 | **23** Ja 5,19s; Am 4,11; Zch 3,2ss; Ap 3.4 | **24** R 16,25; 1 Th 5,23; Ph 1,10; 2 P 3,14

Salvatori nostro, per Iesum Christum Dominum nostrum, gloria et magnificentia, imperium et potestas ante omne saeculum et nunc et in omnia saecula saeculorum. Amen.

---

25 nostrum + cui AD Hila
et[1] > A-JBV p
omnia saecula Hila | et[3] > F
et[4] > B
saeculorum DG] > AFJBV Hila

---

25 R 16,27; 1 T 1,17; 2 P 3,18

ἡμῶν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν δόξα μεγαλωσύνη κράτος καὶ ἐξουσία πρὸ παντὸς τοῦ αἰῶνος καὶ νῦν καὶ εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας· ἀμήν.

R 16,27
1 T 1,17
2 P 3,18

ημων 1⌒2 P 1175 917s 1838s 920 pl. 2061-518 2138s Kr | ημων + ω S* (bo) Hila | δοξα + και P 1175 917s 88* 1838ss 920 pl. 206ss 242-1518 1108ss 614sss 378 Kr co | προ – αιωνος > P 1175 1873-436 642-216 1518 1108ss 614 255 | και² > Ψ 431* 489s 1835 242 2147 378 ar¹ | νυν + και αει 33 307* 1837 2147 378 | παντας > S 1836 36 bo | αιωνας + τ. αιωνων 33 915 L p vg syhm bo |

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΙΩΑΝΝΟΥ

1,19; 22,6 1 Ἀποκάλυψις Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἣν ἔδωκεν
Dn 2,28s αὐτῷ ὁ Θεὸς δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ *ἃ δεῖ*
γενέσθαι ἐν τάχει, καὶ ἐσήμανεν ἀποστείλας διὰ
τοῦ ἀγγέλου αὐτοῦ τῷ δούλῳ αὐτοῦ Ἰωάννῃ,
1,9; 6,9 2 ᶦὃς ἐμαρτύρησεν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν
3,11; 22,7.10 3 μαρτυρίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅσα εἶδεν. Μα-
κάριος ὁ ἀναγινώσκων καὶ οἱ ἀκούοντες τοὺς
λόγους τῆς προφητείας καὶ τηροῦντες τὰ ἐν
αὐτῇ γεγραμμένα· ὁ γὰρ καιρὸς ἐγγύς.
4,8; Ex 3,14s 4 Ἰωάννης ταῖς ἑπτὰ ἐκκλησίαις ταῖς ἐν τῇ
Is 11,2s Ἀσίᾳ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ *ὁ ὢν* καὶ ὁ
3,1; 5,6 ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος, καὶ ἀπὸ τῶν ἑπτὰ πνευ-
Ps 88,28.38 5 μάτων ἃ ἐνώπιον τοῦ θρόνου αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ
2,13; 3,14; Ἰησοῦ Χριστοῦ, *ὁ μάρτυς ὁ πιστός*, ὁ πρωτό-
19,16; 7,14 τοκος τῶν νεκρῶν καὶ *ὁ ἄρχων τῶν βασιλέων*
C 1,18 Hb 9,14 *τῆς γῆς*. Τῷ ἀγαπῶντι ἡμᾶς καὶ λύσαντι ἡμᾶς
ἐκ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ
5,10 6 ᶦκαὶ ἐποίησεν ἡμᾶς *βασιλείαν*, *ἱερεῖς* τῷ Θεῷ
1 P 2,5.9 Ex 19,6 Is 61,6

---

1 αποκαλ. + τ. Κυ ημων [2]80 1678 181 | δουλοις] αγιοις S* | **2** τ. θυ > [2]15[s] | ειδεν + κ. ατινα εισιν κ. (ατινα) χρη γενεσθαι μετα ταυτα [2]19 254 [2]59-[2]83 104[r] [2]39 42[s] 60[r] | **3** μακαριοι οι αναγινωσκοντες 2344 469 co Hier | τ. λογον S Q 1854 [2]80 [2]42 582 [2]17 ar[1] | λογους + τουτους C | προφητ. + ταυτης 2344 1611 [2]62s 104[r] 376 g vg sy co Vict | **4** απο[1] + (τ.) θυ 2329-94 [2]53s 598 [2]26s [2]31[s] [2]17s 172[r] 469-456 | α] των AS [2]36 [2]34[s], + εστιν 254 [2]62s [2]20s 1678 [2]59-[2]83 104[r] 35[r] | **5** βασιλειων S* ar[1s] | αγαπησαντι P 94s [2]62ss 1678 [2]59 [2]83 172-424 459[s] 60[r] | λουσαντι Qsss 1006sss [2]62ss [2]80 1678 [2]59 [2]57 [2]65 172[r] 104[r] 82 35[r] g vg co | εκ Csss [2]19 1854s 254 [2]62 [2]20s 1678 [2]59-[2]26 [2]15[s] [2]67-[2]83] απο rel. | ημων > A [2]59-2186 [2]67[s] 104[r] | **6** ημιν A 2344 *P*[18] 1854 [2]62[s] 42[r], ημων C 2329 1611 [2]48 h vg[1] | βασιλεις + και 254 [2]59[r] [2]31 214-[2]83 | βασιλειον ιερατευμα 2351 69ss [2]26 42[r] |

APOCALYPSIS

BEATI IOHANNIS APOSTOLI

1,1-3 *Inscriptio*

APOCALYPSIS Iesu Christi, quam dedit 1
illi Deus palam facere servis suis, *quae oportet*
fieri cito, et significavit mittens per angelum
suum servo suo Iohanni, qui testimonium per- 2
hibuit verbo Dei et testimonium Iesu Christi,
quaecumque vidit. Beatus qui legit et audit 3
verba prophetiae huius et servat ea, quae in
ea scripta sunt; tempus enim prope est.

1,4-3,22 *Pars prima*

1,4-20 *Epistula introductoria*

Iohannes septem ecclesiis, quae sunt in Asia. 4
Gratia vobis et pax ab eo, *qui est,* et qui erat,
et qui venturus est, et a septem spiritibus,
qui in conspectu throni eius sunt, et a Iesu 5
Christo, qui est *testis fidelis*, primogenitus mor-
tuorum et *princeps regum terrae*, qui dilexit
nos et lavit nos a peccatis nostris in sanguine
suo, [1] et fecit nos *regnum, et sacerdotes Deo* et 6

---

1 deus] dominus D | **2** qui testificatus est verbum dei D, contestatus Z | **3** et qui audiunt AFJZV*(M g)| huius > FV* g h Pr | servant AFJZV (Pr) | ea[2]] illa A | **4.9** Iohannis AD(J)Z* Pr | **6** *nostrum* regnum AFM*Z t (V h) | et[1] > A-JZ h t

---

1 Ap 1,19; 4,1; 22,6; Dn 2,28s.45 | **2** Ap 1,9; 6,9; 12,11.17; 19,10 | **3** Ap 3,11; 22,7.10 | **4** Ap 1,8; 4,8; 3,1; 4,5; 5,6; Ex 3,14s; Is 11,2s (Zch 3,9)| **5** Ps 88,38.28| Ap 2,13; 7,14; 19,16; C 1,18; 1 J 1,7; 2,2; 4,10; R 5,8s| **6** Ap 5,10; Ex 19,6; Is 61,6; 1 P 2,5.9; 4,11

Patri suo: ipsi gloria et imperium in saecula
7 saeculorum. Amen. ¹*Ecce venit cum nubibus,*
et videbit eum omnis oculus, et qui eum pu-
pugerunt. *Et plangent se super eum omnes*
tribus terrae. Etiam, Amen.
8 Ego A et Ω, principium et finis, dicit
Dominus Deus, *qui est* et qui erat et qui
venturus est, *omnipotens.*
9 Ego Iohannes frater vester et particeps in
tribulatione et regno et patientia in Christo
Iesu, fui in insula, quae appellatur Patmos
10 propter verbum Dei et testimonium Iesu. Fui
in spiritu in dominica die et audivi post me
11 vocem magnam tamquam tubae, ¹dicentis: Quod
vides, scribe in libro et mitte septem ec-
clesiis, quae sunt in Asia, Epheso et Smyr-
nae et Pergamo et Thyatirae et Sardis et
Philadelphiae et Laodiciae.
12 Et conversus sum ut viderem vocem, quae
loquebatur mecum. Et conversus vidi septem

---

amen > D
7 nubibus + caeli D g
pupug.] confixerunt D Pr
eum[3]] eo F, eos D, > Z*
9 Christo > AFZ[c] g
appell.] vocatur D
Pathm. AMZ[c]V h g t, Paphmos F
10 ~ die domin. DZ* h, dominico DM t Pr
11 quae - Asia *> *codd.* h g t Pr
Ephesum, Zmyrnam, Pergamum, Thyatiram, Filadelfiam, Laodiciam (AFD)JMZ g (h)
12 sum] respexi h Cyp Pr | conversus[2] > h Cyp Pr

---

7 Dn 7,13; Mt 24,30; 26,64; J 19,37; Zch 12,10ss
8 Ap 1,4; 2,8; 4,8; 21,6; Is 41,4; Am 4,13 O'
9 Mt 20,23; 1 P 5,1; Ap 1,2
10 Ap 4,2; 2,15; 1 C 16,2; A 20,7
12 Ap 1,20; 2,1; 14,14

καὶ πατρὶ αὐτοῦ, αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος
εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν. *Ἰδοὺ ἔρχεται* 7 Dn 7,13
μετὰ τῶν νεφελῶν, καὶ ὄψεται αὐτὸν πᾶς ὀφθαλ- Zch 12,10.14 J 19,37
μὸς καὶ οἵτινες αὐτὸν *ἐξεκέντησαν, καὶ κόψονται* L 23,27s
ἐπ' αὐτὸν πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς. ναί, ἀμήν.

Ἐγώ εἰμι τὸ ἄλφα καὶ τὸ ὦ, λέγει Κύριος 8 Ex 3,14
ὁ Θεός, *ὁ ὢν* καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος, *ὁ* Is 41,4 Am 4,13 Oʹ
παντοκράτωρ. 1,4; 4,8; 21,6

Ἐγὼ Ἰωάννης, ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν καὶ συγκοι- 9 Mt 20,23
νωνὸς ἐν τῇ θλίψει καὶ βασιλείᾳ καὶ ὑπομονῇ 1 P 5,1
ἐν Ἰησοῦ, ἐγενόμην ἐν τῇ νήσῳ τῇ καλουμένῃ
Πάτμῳ διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν μαρ-
τυρίαν Ἰησοῦ. ἐγενόμην ἐν πνεύματι ἐν τῇ 10 4,2; 1,15
κυριακῇ ἡμέρᾳ, καὶ ἤκουσα ὀπίσω μου φωνὴν
μεγάλην ὡς σάλπιγγος ⁽λεγούσης· ὃ βλέπεις 11
γράψον εἰς βιβλίον καὶ πέμψον ταῖς ἑπτὰ ἐκ-
κλησίαις, εἰς Ἔφεσον καὶ εἰς Σμύρναν καὶ εἰς
Πέργαμον καὶ εἰς Θυάτειρα καὶ εἰς Σάρδεις
καὶ εἰς Φιλαδέλφειαν καὶ εἰς Λαοδίκειαν.

Καὶ ἐπέστρεψα βλέπειν τὴν φωνὴν ἥτις 12 1,20; 2,1; 14,14
ἐλάλει μετ' ἐμοῦ· καὶ ἐπιστρέψας εἶδον ἑπτὰ

τ. αιωνα S* ^{2}61 sy^{f} | τ. αιωνων > A P^{18} P ^{2}58 ^{2}14^{s} 792s 582 42^{r} | 7 νεφελ. + τ. ουρανου ^{2}62s ^{2}26 g sa Εφ Ap | οψονται S 1611 ^{2}59^{s} ^{2}67s sy ar bo Vict | αυτου^{2} > S* | κοψ.] οψονται 2344 582 h ar^{1} bo | επ > S* 2351 792s 582 h bo, επ αυτον > 1s ^{2}28^{s} | 8 ω + αρχη κ. τελος S* 2329ss 1854 254 ^{2}59^{r} ^{2}23-^{2}83 ^{2}50 172^{r} g vg bo *Be* | 9 κοινωνος 1006^{s} 314-792 104^{r} 18-627 ^{2}27-506 325 rel. | και^{2} + εν τη P ^{2}19 254 ^{2}62s ^{2}59^{s}-^{2}45 ^{2}67-^{2}83 104^{r} | Ιυ^{1} CS* 1611 ^{2}53 ^{2}20^{s} g Dion Ps. Amb Pr, + Χω rel. | και^{4} CA 1611ss ^{2}62s ^{2}20s 1s ^{2}26 ^{2}14^{s} 172^{r} ar^{2} Pr] + δια rel. | Ιυ^{2} S^{c} Ps ^{2}19 1611 ^{2}62s ^{2}20^{s} ^{2}59ss 598-^{2}26 ^{2}31s ^{2}15^{s} ^{2}50 g h vg Dion Ap] + Χυ rel. | 10 *inc.* εγω εγεν. A (g), κ. εγεν. sy^{f} ar sa | 11 λεγουσ. + εγω ειμι το α κ. το ω, ο πρωτ. κ. ο εσχατ. κ. P ^{2}19 254 ^{2}20 ^{2}59-^{2}73 ^{2}67-^{2}83 104^{r} 367s | ο βλεπ. > S* | εκκλ. + ταις εν Ασια ^{2}26 vg^{1} bo | Μυραν ^{2}40* ^{2}62s ^{2}43s | 12 και^{1} + εκει 2351 Q 1006^{s} ^{2}58 ^{2}23 664^{s} 242-792 104^{r} 469 rel. | λαλει A, ελαλησεν P 1611ss ^{2}59-^{2}57 ^{2}31^{s} 792 104^{r} 110 |

Ez 1,26; 8,2; 9,2.11 O' 13 λυχνίας χρυσᾶς, καὶ ἐν μέσῳ τῶν λυχνιῶν
2,1; Dn 7,13; 10,5s *ὅμοιον υἱὸν ἀνθρώπου, ἐνδεδυμένον ποδήρη*
καὶ *περιεζωσμένον* πρὸς τοῖς μαστοῖς ζώνην
Dn 7,9; 10,6 14 χρυσᾶν. ἡ δὲ *κεφαλὴ* αὐτοῦ καὶ *αἱ τρίχες λευ-*
2,18; 19,12 *καὶ ὡς ἔριον* λευκὸν *ὡς χιών*, *καὶ οἱ ὀφ-*
Ez 1,24; 43,2 15 *θαλμοὶ αὐτοῦ* ὡς φλὸξ *πυρός*, *καὶ οἱ πόδες*
2,18; 14,2 *αὐτοῦ ὅμοιοι χαλκολιβάνῳ* ὡς ἐν καμίνῳ πε-
πυρωμένοι, *καὶ ἡ φωνὴ αὐτοῦ ὡς φωνὴ ὑδά-*
1,20 16 *των πολλῶν*, καὶ ἔχων ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ αὐτοῦ
2,1.12.16; 19,15 ἀστέρας ἑπτά, καὶ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ῥομ-
Hb 4,12 φαία δίστομος ὀξεῖα ἐκπορευομένη, καὶ ἡ ὄψις
Jdc 5,31 αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος φαίνει ἐν τῇ δυνάμει αὐτοῦ.
Is 44,6; 48,12 17 Καὶ ὅτε εἶδον αὐτόν, ἔπεσα πρὸς τοὺς πό-
Dn 8,17s; 10,8s. 15ss δας αὐτοῦ ὡς νεκρός· καὶ ἔθηκεν τὴν δεξιὰν
αὐτοῦ ἐπ' ἐμὲ λέγων· *Μὴ φοβοῦ· ἐγώ εἰμι ὁ*
10,6 18 *πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος* [1]καὶ ὁ ζῶν, καὶ ἐγενό-
μην νεκρός, καὶ ἰδοὺ ζῶν εἰμι εἰς τοὺς αἰῶ-
νας τῶν αἰώνων, καὶ ἔχω τὰς κλεῖς τοῦ θα-
Is 48,6 O' 19 νάτου καὶ τοῦ ᾅδου. γράψον οὖν ἃ εἶδες καὶ
Dn 2,28s Ma 2,7 ἃ εἰσὶν καὶ ἃ *μέλλει γενέσθαι μετὰ ταῦτα*. τὸ
20 μυστήριον τῶν ἑπτὰ ἀστέρων οὓς εἶδες ἐπὶ

---

13 των CA P 1611 254 [2]20[s] [2]59-[2]57 [2]65 [2]31-743 h syf co Vict Prisc]+ επτα rel.| λυχν. + τ. χρυσων 172 pl. VictAp | *ομοιωμα* A z syf sa Iϱ | υιω CA P 2351 1854ss [2]40 254 [2]62[s] [2]59sss 598[r] [2]23ss 209s [2]14-[2]83 385-141 [2]27 808 506 432[r] | μαζοις A 1006s 254 [2]60 [2]57s 35[r] | χρυσαν CAS*]-σην rel. | **14** λευκαι + και Q 172[r] 395sss 18[r] 337[s] 452[r], > [2]62s 792 h ar Ty[1] | λευκον > 2329 110s h syf sa Iϱ Cyp Prisc Pr | ως[2]] κ. ως 2329 [2]19 [2]50 110s lat syf sa Iϱ Ps. Amb | **15** πεπυρωμενης CA, -μενω S [2]62s 209s [2]50 469 [2]48 g h vg | **16** εχων] ειχεν S* [2]19 172[s] 250[s] g h z Cyp Vict Be, εχει Iϱ Prisc, > A | χειρι > 254 [2]62s [2]26 [2]15 [2]67 920-808 60 lat sa Cyp Vict Pr | αστερες A | φαινων 1611 [2]67[s] bo *Ir* Prisc | **17** προς] εις S 2329 [2]19 254 [2]62s 42[s] | επεθηκ. S 2329 [2]59s 1 [2]60 [2]14s 35[r] h Cyp | αυτου + χειρα S[c] [2]19 1854 254 [2]59-[2]83 35[r] syf co | μη φοβου > S* | πρωτος]-τοτοκος A | **18** και[1] > S* sa bo[1] | εγενομ. + ως 2329 [2]80[s] | αιωνων + αμην S[c] 2329s 1006sss 181 [2]60ss [2]26s 314 rel. sy | **19** ουν > [2]58ss 1s [2]28[s] [2]50 336[s] | μελλει] δει μελλειν S* |

candelabra aurea [1]et in medio septem cande- 13
labrorum aureorum *similem Filio hominis, ves-*
titum podere et praecinctum ad mamillas zona
aurea, *caput* autem *eius* et *capilli erant can-* 14
didi tamquam lana alba et *tamquam nix, et*
oculi eius tamquam flamma *ignis, et pedes* 15
eius similes aurichalco, sicut in camino ardenti,
et vox illius tamquam vox aquarum multarum.
Et habebat in dextera sua stellas septem, et de 16
ore eius gladius utraque parte acutus exibat,
et facies eius sicut sol lucet in virtute sua.

Et cum vidissem eum, cecidi ad pedes eius 17
tamquam mortuus. Et posuit dexteram suam
super me, dicens:

Noli timere: *ego sum primus et novissi-*
mus, et vivus et fui mortuus et ecce sum 18
vivens in saecula saeculorum, et habeo claves
mortis et inferni. Scribe ergo quae vidisti, et 19
quae sunt et *quae oportet fieri post haec.* Sa- 20
cramentum septem stellarum, quas vidisti in

---

13 septem > A* h Cyp Ir Vict Prisc Pr | aureorum > A-JZ h Cyp Ir Pr | poderem A Cyp Ir, pudore D | zonam auream A-JZV h Cyp Ir Pr | **14** autem > DZ* | eius > A*D | et[2]] aut F h Cyp, vel M, > A* | tamquam[3]] velut *codd.* (h) g t | **15** orichal. AM (t), aeric. F, auric. JZ^cV g Pr | in camino ard.] de fornace ignea h Cyp Ty (Prisc) | **16.20** stillas AF* | **16** exiebat *codd.* h g t Cyp Ir Pr | lucet] fulget D | **17** eum > D | **18** et vivus > F g Pr | sum > D | **19** et[1] > A | inferorum Cyp Ir Ty Pr

---

13 Ap 15,6; Dn 10,5s
14s Dn 7,9; Ap 2,18; 19,12
15 Ez 1,24; 43,2; Ap 14,2
16 Ap 1,20; 2,1; 3,1; 2,12; 19,15.21; 17,2
17 Dn 8,17s; 10,8s.15ss; Is 42,8; 48,12; Mt 17,7; Ap 2,8; 22,13
18 Ap 10,6; Hb 7,25; 13,8; Mt 16,19
19 Dn 2,28s; Is 48,6 O' | **20** Ap 1,12.16

dextera mea, et septem candelabra aurea: sep-
tem stellae angeli sunt septem ecclesiarum,
et candelabra septem septem ecclesiae sunt.

2,1-7 *Epistula ecclesiae Ephesinae*

2 Angelo Ephesi ecclesiae scribe:
Haec dicit, qui tenet septem stellas in
dextera sua, qui ambulat in medio septem
2 candelabrorum aureorum: Scio opera tua, et
laborem et patientiam tuam, et quia non potes
sustinere malos et tentasti eos, qui se dicunt
apostolos esse et non sunt, et invenisti eos
3 mendaces; et patientiam habes et sustinuisti
4 propter nomen meum et non defecisti. Sed
habeo adversum te, quod caritatem tuam
5 primam reliquisti. Memor esto itaque unde
excideris, et age paenitentiam et prima opera
fac; sin autem, venio tibi et movebo cande-
labrum tuum de loco suo, nisi paenitentiam
6 egeris. Sed hoc habes, quia odisti facta Ni-
colaitarum, quae et ego odi.
7 Qui habet aurem, audiat quid Spiritus di-
cat ecclesiis: Vincenti dabo *edere de ligno
vitae,* quod est *in Paradiso Dei* mei.

---

20 stellae] sigilla A | ecclesiarum + sed Z* h Pr | **2,1** *inc.* et angelo MV g Pr | **2** tuam > AD t Pr | potest A*M* | esse > A-J | **4** habeo + aliquid Z* | adversus A-JZV g t | te + pauca D g | **5** prima] priora Cyp Pr | opera + tua g Pr | tibi + cito DZ* Ty Pr | **7** dabo + ei AFGJMC (Cyp) Pr

---

2,1 Ap 1,13.16.20
2 Ap 2,9.13.19; 3,1.8.15; 2,9; 3,9; 1 Th 1,3; 2 C 11,13ss; 2 P 2,1
4 Ap 2,14.20; 1 T 5,12
5 Ap 2,16.21s; 3,3.19 | **6** Ap 2,14s.20
7 Ap 2,11.17.26.29; 3,5s.12s.21s; 21,7; 22,2; Gn 2,9; 3,22.24 (Ez 31,8s)

τῆς δεξιᾶς μου, καὶ τὰς ἑπτὰ λυχνίας τὰς χρυσᾶς·
οἱ ἑπτὰ ἀστέρες ἄγγελοι τῶν ἑπτὰ ἐκκλησιῶν εἰσιν,
καὶ αἱ λυχνίαι αἱ ἑπτὰ ἑπτὰ ἐκκλησίαι εἰσίν.
Τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Ἐφέσῳ ἐκκλησίας γράψον· 2 1,13.16.20
Τάδε λέγει ὁ κρατῶν τοὺς ἑπτὰ ἀστέρας
ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, ὁ περιπατῶν ἐν μέσῳ τῶν
ἑπτὰ λυχνιῶν τῶν χρυσῶν· οἶδα τὰ ἔργα σου 2 2,9.13.19; 3,1.8.15
καὶ τὸν κόπον σου καὶ τὴν ὑπομονήν σου, καὶ 1 J 4,1
ὅτι οὐ δύνῃ βαστάσαι κακούς, καὶ ἐπείρασας
τοὺς λέγοντας ἑαυτοὺς ἀποστόλους καὶ οὐκ εἰσίν,
καὶ εὗρες αὐτοὺς ψευδεῖς· καὶ ὑπομονὴν ἔχεις, 3
καὶ ἐβάστασας διὰ τὸ ὄνομά μου, καὶ οὐ κε-
κοπίακας. ἀλλὰ ἔχω κατὰ σοῦ ὅτι τὴν ἀγάπην 4 2,20
σου τὴν πρώτην ἀφῆκας. μνημόνευε οὖν πόθεν 5 2,16.21s; 3,3.19
πέπτωκας, καὶ μετανόησον καὶ τὰ πρῶτα ἔργα
ποίησον· εἰ δὲ μή, ἔρχομαί σοι καὶ κινήσω
τὴν λυχνίαν σου ἐκ τοῦ τόπου αὐτῆς, ἐὰν μὴ
μετανοήσῃς. ἀλλὰ τοῦτο ἔχεις, ὅτι μισεῖς τὰ 6 2,14s.20 Ps 138,21
ἔργα τῶν Νικολαϊτῶν, ἃ κἀγὼ μισῶ.
Ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει 7 2,11.17.26; 3,5.12s; 22,2
ταῖς ἐκκλησίαις. Τῷ νικῶντι δώσω αὐτῷ *φα-* Gn2,9; 3,22.24
γεῖν ἐκ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, ὅ ἐστιν *ἐν τῷ πα-* Ez 31,8s O'
ραδείσῳ τοῦ Θεοῦ.

εν τη δεξια A 2344 1611 598 ^{2}55 g h vg syh ar sa Pr Be | λυχνιαι + ας ειδες P 69s 254 ^{2}59 598-^{2}57 ^{2}23ss 209-^{2}83 ^{2}16 82s 35^{r} syf bo | **2,1** της] τω CA 1854 syf ar^{3} | εν Εφ.] Εφεσιων ^{2}20 1s ^{2}31s ^{2}74 ^{2}28 h ar^{1s} | λεγει + Κς 172-522 ^{2}39 | αυτου + χειρι S* bo, ~ 172^{r} ar | **2** σου^{2} > CA P ^{2}19 1854 94s ^{2}53 598 ^{2}23-^{2}74 35^{r} g z Aug | αποστολ. CAS* Ps ^{2}53 598 337ss] + ειναι rel. pl. g | **3** εβαπτισας ^{2}59s 1s ^{2}28^{s} | εβαστ. + με P ^{2}23 209^{s} ^{2}74 104^{r} | ου > 254 ^{2}20^{s} ^{2}59s 1s ^{2}67-^{2}83 | **4** αφηκες CS* 1841 | **5** μνημονευσον 2329 1854 ^{2}20^{s} 598 | εκπεπτωκας P ^{2}19 254 ^{2}58 ^{2}80^{s} ^{2}59-^{2}83 104^{r} 808 35^{r} | σοι Csss Ps 1854 ^{2}53 ^{2}50 469 g vg syf co Hier] + ταχυ rel. ar^{3} | **6** α > A | α-μισω > ^{2}43ss 808 | **7** ταις + επτα A(C) | αυτω > S ^{2}57 ^{2}23ss 209^{s} 35^{r} vg syf ar^{3} Ap | εν μεσω τ. παραδεισου 254 ^{2}59-^{2}26 ^{2}23-^{2}83 172^{r} 35^{r} co | θυ + μου Q 1611 ^{2}23 ^{2}73 172^{r} g vg ar co Pr Be |

1,11.17s 8 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Σμύρνῃ ἐκκλησίας γράψον·
Is 44,6; 48,12 Τάδε λέγει *ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος*, ὃς
3,9; Ja 2,5 2 C 11,14s 9 ἐγένετο νεκρὸς καὶ ἔζησεν· οἶδά σου τὴν θλῖ-
ψιν καὶ τὴν πτωχείαν, ἀλλὰ πλούσιος εἶ, καὶ
τὴν βλασφημίαν ἐκ τῶν λεγόντων Ἰουδαίους
εἶναι ἑαυτούς, καὶ οὐκ εἰσὶν ἀλλὰ συναγωγὴ
Dn 1,12.14 10 τοῦ σατανᾶ. μὴ φοβοῦ ἃ μέλλεις πάσχειν.
Mt 10,28 2 T 4,8 ἰδοὺ μέλλει βάλλειν ὁ διάβολος ἐξ ὑμῶν εἰς
φυλακὴν ἵνα πειρασθῆτε, καὶ ἕξετε θλῖψιν ἡμε-
ρῶν δέκα. γίνου πιστὸς ἄχρι θανάτου, καὶ
3,11 δώσω σοι τὸν στέφανον τῆς ζωῆς.
11 Ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει
ταῖς ἐκκλησίαις. Ὁ νικῶν οὐ μὴ ἀδικηθῇ ἐκ
20,14 τοῦ θανάτου τοῦ δευτέρου.
1,16; 19,15 12 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Περγάμῳ ἐκκλησίας
Hb 4,12 Js 49,2 γράψον·
Τάδε λέγει ὁ ἔχων τὴν ῥομφαίαν τὴν δί-
13,2; 3,8 13 στομον τὴν ὀξεῖαν· οἶδα ποῦ κατοικεῖς, ὅπου
ὁ θρόνος τοῦ σατανᾶ· καὶ κρατεῖς τὸ ὄνομά
μου, καὶ οὐκ ἠρνήσω τὴν πίστιν μου καὶ ἐν
ταῖς ἡμέραις Ἀντίπας ὁ μάρτυς μου ὁ πιστός
μου, ὃς ἀπεκτάνθη παρ᾽ ὑμῖν, ὅπου ὁ σατανᾶς
14 κατοικεῖ. ἀλλ᾽ ἔχω κατὰ σοῦ ὀλίγα, ὅτι ἔχεις

8 της] τω A 2305 1734 ar^{3} | εν Σμυρ.] Σμυρναιων (1) ^{2}14^{s} ar^{2s} | πρωτοτοκος A | **9** σου Cs Ps 1854s ^{2}53 lat syf co Pr Be] + τα εργα κ. rel. syp ar | εκ > 2351 1854s 254 ^{2}53 ^{2}59-^{2}64 792 35^{r} | Ιουδαιων CS*s 2329 ^{2}50 ar^{3} | **10** μη CA-Q ^{2}40 254 ^{2}20^{s} ^{2}67 ^{2}51^{s} 627s ar bo] μηδεν rel. | βαλειν (S*)2329s Qs 1854-^{2}40 ^{2}20^{s} 1s ^{2}57^{s} ^{2}23 ^{2}14-743 314-256 792s 104-^{2}48 935-1859 368-456 | εχετε C ^{2}53 ^{2}59-2186 2286 ^{2}26 ^{2}31 ^{2}50 (A 2344 P^{2}19) | ημερας 2351 Qss 1611sss ^{2}20 ^{2}65 ^{2}42 314-792 469-456 | **13** οιδα Csss Ps 1854 ^{2}53 ^{2}20^{s} ^{2}50 vg syf ar co] + τα εργα σου κ. rel. | και^{3} CA 2329 1854 ^{2}53 ^{2}80s ^{2}50 vg syf ar^{1}] > rel. | ημερ. CA 2329 ^{2}53 ^{2}80 1678 ^{2}65 syf co] + (εν) αις rel. | Αντιπας > 367 syh ar co | μου^{4} CA 2351 ^{2}69s ^{2}53 ^{2}50 syh] > rel. | πιστος + οτι πας μαρτυς πιστος 254 ^{2}59 ^{2}65 ^{2}31s syf | **14** κατα σου > S* | οτι > C 1854s ^{2}53 ^{2}80^{s} vg^{1} Pr | εχει A |

2,8-11 *Epistula ecclesiae Smyrnaeae*

Et angelo Smyrnae ecclesiae scribe: 8
Haec dicit *primus, et novissimus,* qui fuit
mortuus et vivit: Scio tribulationem tuam et 9
paupertatem tuam, sed dives es; et blasphe-
maris ab his, qui se dicunt Iudaeos esse et
non sunt, sed sunt synagoga satanae. Nihil 10
horum timeas quae passurus es. Ecce missurus
est diabolus aliquos ex vobis in carcerem ut
tentemini, et habebitis tribulationem diebus
decem. Esto fidelis usque ad mortem, et dabo
tibi coronam vitae.
Qui habet aurem, audiat quid Spiritus di- 11
cat ecclesiis: Qui vicerit non laedetur a morte
secunda.

2,12-17 *Epistula ecclesiae Pergamenae*

Et angelo Pergami ecclesiae scribe: 12
Haec dicit qui habet rhomphaeam utraque
parte acutam: Scio ubi habitas, ubi sedes est 13
satanae, et tenes nomen meum et non negasti
fidem meam. Et in diebus illis Antipas testis
meus fidelis, qui occisus est apud vos, ubi sa-
tanas habitat. Sed habeo adversus te pauca, 14

---

8 Zmyrnae *codd.* t | revixit D Pr | **9** sunt² > D | **10** eorum AZ* Cyp Pr | zabulus A | aliquos > *codd.* | **11** laeditur FJ*Z* | **12** tropheam J, rumpheam flammeam D | utraque] ex utraque V g | **13** inhabitas F | illis > AFJ^r g | Antiphas (D)JM Ty Pr, antiquis Z* | meus] mei F^{c}D Ty

---

8 Ap 1,11.17s; Is 44,6
9 Ap 3,9; Ja 2,5; 1 C 1,26ss; 2 C 11,14s
10 Mt 10,28; Dn 1,12.14; Ap 3,11; 1 C 9,25; 2 T 4,8
11 Ap 1,7; 20,14; 21,8
12 Ap 1,16; 19,15; Is 49,2; Sap 18,16; Hb 4,12
13 Ap 3,8; 14,12; 1,5
14 Ap 2,20; Nu 31,16; 2 P 2,15; Jud 11

quia habes illic tenentes doctrinam Balaam,
qui docebat Balac mittere scandalum *coram*
15 *filiis Israel, edere et fornicari.* Ita habes et
16 tu tenentes doctrinam Nicolaitarum. Similiter
paenitentiam age; si quo minus veniam tibi
cito et pugnabo cum illis in gladio oris mei.
17 Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis: Vincenti dabo manna absconditum
et dabo illi calculum candidum, et in calculo
nomen novum scriptum, quod nemo scit, nisi
qui accipit.

2,18-29 *Epistula ecclesiae Thyatirenae*

18 Et angelo Thyatirae ecclesiae scribe:
Haec dicit Filius Dei, qui habet *oculos*
tamquam flammam *ignis, et pedes eius similes*
19 *aurichalco.* Novi opera tua et fidem et caritatem tuam et ministerium et patientiam
tuam et opera tua novissima plura prioribus.
20 Sed habeo adversus te pauca, quia permittis
mulierem Iezabel, quae se dicit propheten, docere et seducere servos meos, *fornicari et*

---

14 quia] quoniam V, > AssJZ | 15 similiter. A | 16 venio F g t, veniat V | tibi > D | 17 aures ZV g Pr | dabo[1] DV g] + ei AFJZ* Pr | 18 tamquam] ut FDMZ* Pr | flamma FJ Pr | oricalcho A (t), aericalco F, auricalco DZ Pr, virichalco M | 19 tuam[1] > AFDZV g t Pr | ~ carit. et fidem *codd.* g t Pr (Ty) | patient. + et longanimitatem D | 20 pauca] multa D (g) t Cyp Pr, > *rel.* | mulierem] uxorem tuam Cyp Pr | Hiezabel AJZV(F), Zezabel DM t Ty Pr | prophetas Z[c]V, profetissam g Ty Pr | profeten esse et seducit D

---

15 Ap 2,6
16 Ap 2,5; 1,16; 2,12
17 Ap 2,7; 3,12; 19,12; Is 62,2; 65,15
18 A 16,14; Ap 1,14s; Dn 10,6 | 19 Ap 2,2
20 Ap 2,4; 3 Rg 16,31; 4 Rg 9,22, Nu 25,1s; Ap 2,14

ἐκεῖ κρατοῦντας τὴν διδαχὴν Βαλαάμ, ὃς ἐδί- Nu 31,16; 25,1s
δασκεν τῷ Βαλὰκ βαλεῖν σκάνδαλον ἐνώπιον Jud 11
τῶν υἱῶν Ἰσραήλ, φαγεῖν εἰδωλόθυτα καὶ πορ-
νεῦσαι. οὕτως ἔχεις καὶ σὺ κρατοῦντας τὴν δι- 15 2,6
δαχὴν τῶν Νικολαϊτῶν ὁμοίως. μετανόησον 16
οὖν· εἰ δὲ μή, ἔρχομαί σοι ταχὺ καὶ πολεμήσω 2,12; 1,16
μετ' αὐτῶν ἐν τῇ ῥομφαίᾳ τοῦ στόματός μου.
Ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει 17 Ps 77,24 Is 62,2; 65,15
ταῖς ἐκκλησίαις. Τῷ νικῶντι δώσω αὐτῷ τοῦ
μάννα τοῦ κεκρυμμένου, καὶ δώσω αὐτῷ ψῆφον
λευκήν, καὶ ἐπὶ τὴν ψῆφον ὄνομα καινὸν γε- 3,12
γραμμένον, ὃ οὐδεὶς οἶδεν εἰ μὴ ὁ λαμβάνων.
Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Θυατείροις ἐκκλη- 18
σίας γράψον·
Τάδε λέγει ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ ἔχων τοὺς Dn 10,6 1,14s
ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ὡς φλόγα πυρός, καὶ οἱ πόδες
αὐτοῦ ὅμοιοι χαλκολιβάνῳ· οἶδά σου τὰ ἔργα 19
καὶ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν πίστιν καὶ τὴν διακο-
νίαν καὶ τὴν ὑπομονήν σου, καὶ τὰ ἔργα σου
τὰ ἔσχατα πλείονα τῶν πρώτων. ἀλλὰ ἔχω κατὰ 20 2,4.14
σοῦ ὅτι ἀφεῖς τὴν γυναῖκα Ἰεζάβελ, ἡ λέγουσα 3 Rg 16,31 4 Rg 9,22
ἑαυτὴν προφῆτιν, καὶ διδάσκει καὶ πλανᾷ τοὺς Nu 25,1s

εκει > 2329 [2]58 [2]28[s] co | εδιδ. CA 1854 35* (Q 181 ar co)] + εν rel. | τω Βαλακ > S* | Iηλ + και 2351 Qsss 1006[s] [2]58 [2]42 [2]67[s] 314-922 920 386-506 | **15** ομοιως] ο μισω [2]20[s] 181-[2]26 [2]31 [2]28[s], + ο μισω P [2]59ss 598 [2]23 [2]56s 42 35* | **16** ουν > S 2329ss 69s [2]80[s] [2]23[s] [2]14[s] [2]28[s] 35[r] g vg syh ar sa[1] bo Pr | **17** αυτω[1] + φαγειν (απο) P 2351s 69sss 254 [2]59-[2]83 172-620 808 42[s] 35[r] g, > S 61* vg syf | του[1]] εκ του S [2]19 [2]26 [2]73 [2]50 469 367 | δωσω αυτω[2] > S [2]20 | **18** της] τω A 2305 syf ar[2s] Pr | εκκλησιας > A ar[1] | αυτου[1] > A [2]19 [2]20[s] [2]59 [2]67[s] g vg syf Pr | φλοξ S [2]19 181 [2]60ss [2]26 fu Pr | **19** κ. τ. διακον. > S* [2]60ss 792 | πλειονα] χειρονα 91s 256 | **20** σου + πολυ S [2]19 254 598[s] [2]65 [2]31[s] [2]50 35 g syf ar[2s], πολλα [2]14s dubl Cyp Amb Ty | ολιγα 1 vg[1]] γυναικα σου A Qss 1006sss [2]65 [2]23 [2]14-743 172[r] 82 rel. ar[1s] Cyp | η λεγουσα CsS* 2329 [2]53] τ. λεγουσαν P [2]60 [2]57 209[s] [2]67[s], η λεγει rel. | και[1] - πλανα] διδασκειν κ. πλανασθαι vg Cyp Pr |

ἐμοὺς δούλους *πορνεῦσαι καὶ φαγεῖν εἰδωλό-*
21 *θυτα*. καὶ ἔδωκα αὐτῇ χρόνον ἵνα μετανοήσῃ,
καὶ οὐ θέλει μετανοῆσαι ἐκ τῆς πορνείας αὐτῆς.
22 ἰδοὺ βάλλω αὐτὴν εἰς κλίνην, καὶ τοὺς μοιχεύ-
οντας μετ᾽ αὐτῆς εἰς θλῖψιν μεγάλην, ἐὰν μὴ
Ps 7,10 23 μετανοήσουσιν ἐκ τῶν ἔργων αὐτῆς. καὶ τὰ
Jr 11,20; 17,10 τέκνα αὐτῆς ἀποκτενῶ ἐν θανάτῳ· καὶ γνώσονται
Ps 61,13 R 2,6 πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι ὅτι ἐγώ εἰμι *ὁ ἐραυνῶν νε-*
φροὺς καὶ καρδίας, καὶ *δώσω* ὑμῖν *ἑκάστῳ κατὰ*
24 *τὰ ἔργα* ὑμῶν. ὑμῖν δὲ λέγω τοῖς λοιποῖς τοῖς ἐν
Θυατείροις, ὅσοι οὐκ ἔχουσιν τὴν διδαχὴν ταύ-
την, οἵτινες οὐκ ἔγνωσαν τὰ βαθέα τοῦ σατανᾶ,
ὡς λέγουσιν· οὐ βάλλω ἐφ᾽ ὑμᾶς ἄλλο βάρος·
3,11 25 πλὴν ὃ ἔχετε κρατήσατε ἄχρις οὗ ἂν ἥξω.
26 Καὶ ὁ νικῶν καὶ ὁ τηρῶν ἄχρι τέλους τὰ
Ps 2,8 ἔργα μου, *δώσω αὐτῷ* ἐξουσίαν ἐπὶ *τῶν ἐθνῶν*,
12,5 27 [1]καὶ *ποιμανεῖ αὐτοὺς ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ, ὡς τὰ*
Ps 2,8s 28 *σκεύη τὰ κεραμικὰ συντρίβεται*, ὡς κἀγὼ εἴλη-
φα παρὰ τοῦ πατρός μου, καὶ δώσω αὐτῷ τὸν
3,6.13.22 29 ἀστέρα τὸν πρωϊνόν. Ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω
τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.
3 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Σάρδεσιν ἐκκλησίας
γράψον·
5,6; 1,16 Τάδε λέγει ὁ ἔχων τὰ ἑπτὰ πνεύματα τοῦ
Θεοῦ καὶ τοὺς ἑπτὰ ἀστέρας· οἶδά σου τὰ ἔργα,
2 ὅτι ὄνομα ἔχεις ὅτι ζῇς, καὶ νεκρὸς εἶ. γίνου

---

21 ουκ ηθελησεν A Ty Pr | μετανοηση⁀-νοησαι S* ^{2}58 ^{2}80^{s} ^{2}59s ^{2}60^{r} | **22** κλινην] φυλακην A | αυτης^{2}]-των 2344 ^{2}19 1854 598-743 792 vg^{l} | **23** και^{1} > A 336 co | υμων] αυτου 2329 Q ^{2}20 1778 2302 792s vg^{l} ar^{3} co, -των ^{2}58 ar^{2} | **24** βαλω S 2329-61 ^{2}58 ^{2}59-1 792s 935 180-452 60^{r} vg syf ar^{1s} co | **25** αχρι CS 2329 69s 177 452* (1611 ^{2}53), εως A | αν ηξω] ανοιξω Qss 1006^{s} ^{2}58 ^{2}42 314^{s} 91-^{2}17 336 82-452 42^{r} | **26** επι > S* | **27** συντριβησεται 2329s Qss 1611^{r} ^{2}53s ^{2}60^{r} ^{2}23-743 314 172^{r} 336 rel. vg sy(f)h sa, συντριψει αυτους ar^{1s} bo | **3,1** της] τω ^{2}19 Q sy ar^{3} Pr | επτα^{1} > 2344 181 ^{2}15 | οτι^{2}] και Qss 1611-94 314-792 82rel. |

manducare de idolothytis. Et dedi illi tempus 21
ut paenitentiam ageret, et non vult paenitere
a fornicatione sua. Ecce mittam eam in lec- 22
tum, et qui moechantur cum ea, in tribulatione
maxima erunt, nisi paenitentiam ab operibus
suis egerint. Et filios eius interficiam in morte, 23
et scient omnes ecclesiae, quia ego sum *scru-
tans renes et corda;* et dabo *unicuique* ves-
trum *secundum opera sua.* Vobis autem dico
[1]et ceteris qui Thyatirae estis: Quicumque non 24
habent doctrinam hanc et qui non cognove-
runt altitudines satanae, quemadmodum dicunt,
non mittam super vos aliud pondus; tamen id, 25
quod habetis, tenete donec veniam.

Et qui vicerit et custodierit usque in finem 26
opera mea, dabo illi potestatem *super gentes,*
[1]et *reget eas in virga ferrea,* et *tamquam vas* 27
figuli confringentur, sicut et ego accepi a Patre 28
meo, et dabo illi stellam matutinam. Qui ha- 29
bet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis.

3,1-6 *Epistula ecclesiae Sardensis*

Et angelo ecclesiae Sardis scribe: 3
Haec dicit qui habet septem spiritus Dei,
et septem stellas: Scio opera tua, quia nomen
habes quod vivas, et mortuus es. Esto vigi- 2

idolothytis] sacrificio g Cyp *Pr*, idolis immolata Ty | **21** dedit JZ* | paeniteri AFJMZ^{c}V | **22** et ecce Z^{c}V | mitto *codd.* t | in tribulationem maximam, > erunt A(F)DJZ^{c}V (g) Cyp Pr | ~ egerint ab operibus suis AF(D)J^{r} g (Pr) | **23** mortem AF*JV | sua] vestra AFJ^{r} g t Cyp Pr | **24** et^{1} > AFJZV g t Pr | et^{2} > AFJ^{r} g t Pr | **26** et^{2} + qui A-J g Pr | illi] ei A Pr | **27** eas] illas A-JZV | et^{2} > A-JZV Pr | **28** illi] -is D (t) | **29** aures Z^{c}V Ty | **3,1** et septem stellas > J

21 2 P 3,15 | **23** Jr 11,20; Ps 7,10; 61,13; 2 C 5,10; 11,15; Ap 20,12; 22,12; Mt 16,27 | **25** Ap 3,11 | **26** Ps 2,8s | **27** Ap 12,5; 19,15 | **28** Ap 22,16 | **29** Ap 2,7 | **3,1** Ap 1,4.16; 2,2

lans et confirma cetera, quae moritura erant.
Non enim invenio opera tua plena coram Deo
3 meo. In mente ergo habe qualiter acceperis
et audieris, et serva et paenitentiam age. Si
ergo non vigilaveris, veniam ad te tamquam
4 fur, et nescies qua hora veniam ad te. Sed
habes pauca nomina in Sardis, qui non inquinaverunt vestimenta sua, et ambulabunt
mecum in albis, quia digni sunt.

5 Qui vicerit, sic vestietur vestimentis albis,
et non delebo nomen eius de libro vitae et
confitebor nomen eius coram Patre meo et
6 coram angelis eius. Qui habet aurem, audiat
quid Spiritus dicat ecclesiis.

3,7-13 *Epistula ecclesiae Philadelphenae*

7 Et angelo Philadelphiae ecclesiae scribe:
Haec dicit Sanctus et Verus, qui habet
clavem David, qui aperit, et nemo claudit;
8 *claudit, et nemo aperit:* [1] Scio opera tua. Ecce
dedi coram te ostium apertum, quod nemo

---

3 accepisti g | et audieris] et audisti D g t Ty, >F
et serva > D
ad te[1] AV g] > FDMZ*
4 qui] quae D g Pr
ambulabunt GC g] -lant AFZ[c]V, -laverunt D Ty Pr
6 aures Z[c]V Ty
7 cludit[bis] AFD
claud.[1] + et FDZ g t Ty Pr
8 apertum] patens g, > D

---

2 Ez 34,4; L 22,32
3 Ap 2,5; 16,15; Mt 24,43; 1 Th 5,2
4 Jud 23
5 Ap 2,7; 4,4; 6,11; 7,9; 19,8.14; 13,8; 17,8; 20,12.15; 21,27; Ex 32,32s; Ps 68,29; L 10,20; Ph 4,3
6 Ap 2,7
7 Ap 6,10; 19,11; 1J 5,20; Is 22,22; Job 12,14; Mt 16,19
8 Ap 2,2.13; 4,1; A 14,27; 1 C 16,9; 2 C 2,12

γρηγορῶν, καὶ στήρισον τὰ λοιπὰ ἃ ἔμελλον Ez 34,4
ἀποθανεῖν· οὐ γὰρ εὕρηκά σου τὰ ἔργα πε-
πληρωμένα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ μου. μνημόνευε 3
οὖν πῶς εἴληφας καὶ ἤκουσας, καὶ τήρει καὶ 3,19
μετανόησον. ἐὰν οὖν μὴ γρηγορήσῃς, ἥξω ὡς 16,15 1 Th 5,2
κλέπτης, καὶ οὐ μὴ γνῷς ποίαν ὥραν ἥξω ἐπὶ Mt 24,43
σέ. ἀλλὰ ἔχεις ὀλίγα ὀνόματα ἐν Σάρδεσιν ἃ 4
οὐκ ἐμόλυναν τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ περιπα- Jud 23
τήσουσιν μετ' ἐμοῦ ἐν λευκοῖς, ὅτι ἄξιοί εἰσιν.
Ὁ νικῶν οὕτως περιβαλεῖται ἐν ἱματίοις 5 4,4; 6,11; 7,9.13
λευκοῖς, καὶ οὐ μὴ ἐξαλείψω τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ex 32,32s
ἐκ τῆς βίβλου τῆς ζωῆς, καὶ ὁμολογήσω τὸ Ps 68,29 Ph 4,3
ὄνομα αὐτοῦ ἐνώπιον τοῦ πατρός μου καὶ ἐνώ- Mt 10,32
πιον τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ. Ὁ ἔχων οὖς ἀκου- 6
σάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.
Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Φιλαδελφείᾳ ἐκκλη- 7 Is 22,22
σίας γράψον· Job 12,14
Τάδε λέγει ὁ ἅγιος, ὁ ἀληθινός, ὁ ἔχων *τὴν*
κλεῖν Δαυίδ, ὁ ἀνοίγων καὶ οὐδεὶς κλείσει, καὶ
κλείων καὶ οὐδεὶς ἀνοίγει· οἶδά σου τὰ ἔργα· 8
ἰδοὺ δέδωκα ἐνώπιόν σου θύραν ἠνεῳγμένην, 1 C 16,9

---

2 στηριξ. Ss Qss 94s 1778s ^{2}59-^{2}45 ^{2}67-^{2}83 792-620 18s, τηρησον ^{2}19 1611 ^{2}14^{s} 935 808-201 42^{r} | εμελλες αποβαλλ. 69 1611 ^{2}40 209s 314-^{2}17 110^{s} ^{2}27 180s | τα^{2} > CA | **3** ουν^{1} > S 2329 69 336 628 620 g syf ar^{1s} Vig Pr | και 1⌒3 Qss 1006s ^{2}58 209^{s} ^{2}42 ^{2}17s 82-506 325^{s} | γρηγορ.] μετανοησης S* ar^{3} Pr | ηξω^{1} + επι σε S ^{2}19sss 1006^{r} ^{2}58s ^{2}59-^{2}26 ^{2}31s ^{2}28 rel. g vg^{l} sy ar^{3} | γνωση S 2329s Qss 1006sss ^{2}58^{s} 172^{r} 82-456 | **4** α] οι ^{2}19^{s} 254 ^{2}20^{s} ^{2}59^{r} ^{2}31-^{2}46 ^{2}28^{s} vg Tert Pr | **5** ουτως CAS*s 2329s 1006 94 80^{s} 181 ^{2}65 ^{2}23s 792 628 82s 429 18 141 920 452^{s} 35^{r} g vg sy ar^{2s} co] -τος rel. | ενωπιον^{1}] εμπροσθεν S 1611 | **7** της] τω ar^{3} Pr | ~ αληθ. ο αγιος AS | Δαυιδ] αδου ^{2}57 ^{2}67* ^{2}51 ^{2}50 104^{s} 620 ar^{1}, παραδεισου ar^{3} | κλεισει CAS 2329s Qss 1006sss ^{2}58^{s} ^{2}75^{s} 91-^{2}17 104 rel. bo Iρ] δυναται κλεισαι ar sa, κλειει rel. lat sy Hipp Pr | κ. κλειων] αυτην ει μη ο ανοιγων..... ανοιξει Qss 1006sss ^{2}58 ^{2}42 91-792 104-582 82 rel. | και^{2} > A ^{2}19 ^{2}80s sa Iρ | ανοιξει Ss 2329 ^{2}20^{s} ^{2}23 743 314^{s} ^{2}50 ^{2}18^{r} 141 42 bo Iρ Ωρ Hil | **8** ιδου] κ. ιδου 2344 1611 1732 sy |

ἣν οὐδεὶς δύναται κλεῖσαι αὐτήν· ὅτι μικρὰν
ἔχεις δύναμιν, καὶ ἐτήρησάς μου τὸν λόγον
2,9 9 καὶ οὐκ ἠρνήσω τὸ ὄνομά μου. ἰδοὺ διδῶ
Is 60,14; 49,23; 45,14; 66,23; 43,4 ἐκ τῆς συναγωγῆς τοῦ σατανᾶ, τῶν λεγόν-
των ἑαυτοὺς Ἰουδαίους εἶναι, καὶ οὐκ εἰσίν,
ἀλλὰ ψεύδονται· ἰδοὺ ποιήσω αὐτοὺς ἵνα *ἥξου-
σιν καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιον τῶν ποδῶν*
13,10 10 *σου*, καὶ γνῶσιν ὅτι *ἐγὼ ἠγάπησά σε*. ὅτι
Hb 10,36 J 17,6.11s ἐτήρησας τὸν λόγον τῆς ὑπομονῆς μου, κἀγώ
2 T 2,12 σε τηρήσω ἐκ τῆς ὥρας τοῦ πειρασμοῦ τῆς
μελλούσης ἔρχεσθαι ἐπὶ τῆς οἰκουμένης ὅλης,
11 πειράσαι τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς. ἔρ-
1,3; 2,5.10 χομαι ταχύ· κράτει ὃ ἔχεις, ἵνα μηδεὶς λάβῃ
τὸν στέφανόν σου.
Ez 48,35 12 Ὁ νικῶν, ποιήσω αὐτὸν στῦλον ἐν τῷ ναῷ
Is 62,2; 65,15 τοῦ Θεοῦ μου, καὶ ἔξω οὐ μὴ ἐξέλθῃ ἔτι, καὶ
14,1; 22,4; 21,2; 19,12 γράψω ἐπ' αὐτὸν τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ μου καὶ
τὸ *ὄνομα τῆς πόλεως* τοῦ Θεοῦ μου, τῆς καινῆς
Ἰερουσαλὴμ ἡ καταβαίνουσα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
ἀπὸ τοῦ Θεοῦ μου, καὶ *τὸ ὄνομά* μου *τὸ καινόν*.
13 Ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς
C 4,13-16 Ps 88,38 ἐκκλησίαις.
Pr 8,22 J 1,3 14 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ ἐκκλησίας
C 1,15 γράψον·

Τάδε λέγει ὁ ἀμήν, *ὁ μάρτυς ὁ πιστὸς* καὶ
15 ἀληθινός, *ἡ ἀρχὴ τῆς κτίσεως* τοῦ Θεοῦ· [1]οἶδά

ην] και 1854ss 1s ^{2}37 ^{2}28^{s} | αυτην > Ss 1006^{c} 254 598 ^{2}23^{s} ^{2}74 g vg ar^{2s} Pr Ap | τ. λογον] τα εργα ^{2}40 ^{2}65 ^{2}27^{s} 1859 | το στομα] τ. νομον ^{2}53 | **9** διδω CA] δεδωκα Ss sa, δωσω vg bo, διδωμι rel. g Ty | ιδου^{2}] και ^{2}19 254 ^{2}59-^{2}73 ^{2}37s ^{2}67 ^{2}51sss | γνωση S 69s 1094 (2351 792) ar^{3} sa Pr, γνωσονται ^{2}19 254 ^{2}23^{s} 469 vg syf | **10** οτι] και A 2344 | τηρησω > S | πειρασ. + παντας ar^{1s} bo | **11** *inc.* ιδου ερχ. ^{2}19 ^{2}14^{s} vg^{1} ar^{1s} Ty | μη λαβη τις ταχυ 104^{r} | **12** επ αυτον > C ^{2}15 | μου 2⁀3 181s ^{2}27 628s* syh (^{2}47s 792 ^{2}18) | η καταβαινει ^{2}19sss 1006sss ^{2}58s ^{2}23 ^{2}73-^{2}64 314 rel. | **14** αληθιν. + και S syf ar | αρχη] απαρχη ^{2}14s | κτισεως] εκκλησιαις S*, πιστεως 935^{s} 386^{s} |

potest claudere; quia modicam habes virtutem
et servasti verbum meum et non negasti no-
men meum. Ecce dabo de synagoga satanae, 9
qui dicunt se Iudaeos esse et non sunt, sed
mentiuntur; ecce faciam illos *ut veniant et
adorent ante pedes tuos,* et scient quia *ego
dilexi te.* Quoniam servasti verbum patientiae 10
meae, et ego servabo te ab hora tentationis,
quae ventura est in orbem universum tentare
habitantes in terra. Ecce venio cito; tene quod 11
habes, ut nemo accipiat coronam tuam.

Qui vicerit, faciam illum columnam in tem- 12
plo Dei mei, et foras non egredietur amplius;
et scribam super eum nomen Dei mei et *no-
men civitatis* Dei mei novae Hierusalem, quae
descendit de caelo a Deo meo, et *nomen* meum
novum. Qui habet aurem, audiat quid Spiritus 13
dicat ecclesiis.

3,14-22 *Epistula ecclesiae Laodicenae*

Et angelo Laodiciae ecclesiae scribe: 14

Haec dicit Amen, *testis fidelis* et verus,
qui est *principium creaturae* Dei. Scio opera 15

---

cludere AF* | servas D | 9 dabo + tibi J | sciant M g, scio D, scies Pr | 10 sustinuisti verbum sustinentiae D | ~ te servabo AJZ^c g t | in terra > D | terram AJZ^{c}V g | 11 ecce > AJZ g Pr | 12 descendet FJ | mei 2⌒3 F t | meum > F t | 13 aures FZ^c | 14 Laudac. D (Pr), -doc- J | amen + qui est D (Pr)

---

9 Ap 2,9; Is 60,14; 45,14; 49,23; 43,4; Ps 85,9
10 Ap 13,10; J 17,6; L 21,19; 2 T 2,12
11 Ap 1,3; 2,25; 22,7.12.20; 2,10
12 Ap 2,17; 7,15; 14,1; 21,2; 2,10; Ez 48,35; Is 62,2; 65,15
13 Ap 2,7
14 C 2,1; 4,13-16; 1,15; Ps 88,38; J 1,3; Pr 8,22
15 Ap 2,2

tua quia neque frigidus es neque calidus;
16 utinam frigidus esses, aut calidus. Sed quia
tepidus es et nec frigidus nec calidus, inci-
17 piam te evomere ex ore meo. Quia dicis: quod
dives sum et locupletatus et nullius egeo;
et nescis quia tu es miser et miserabilis et
18 pauper et caecus et nudus. Suadeo tibi emere
a me aurum ignitum probatum ut locuples fias
et vestimentis albis induaris, et non appareat
confusio nuditatis tuae, et collyrio inunge ocu-
19 los tuos ut videas. Ego *quos amo, arguo* et
castigo. Aemulare ergo et paenitentiam age.
20 Ecce sto ad ostium et pulso; si quis audierit
vocem meam et aperuerit mihi ianuam, in-
trabo ad illum et cenabo cum illo, et ipse
mecum.
21 Qui vicerit, dabo ei sedere mecum in thro-
no meo, sicut et ego vici et sedi cum Patre
22 meo in throno eius. Qui habet aurem, audiat
quid Spiritus dicat ecclesiis.

4,1-20,15 ***Pars II***

4,1-11 *Visio maiestatis divinae et curiae caelestis*

4 Post haec vidi: et ecce ostium apertum
in caelo, et vox prima, quam audivi tamquam
tubae loquentis mecum dicens: Ascende huc,

16 quia + iam D, quoniam Pr | **17** dices A*F | locuplet.] ditatus g Cyp | **18** a me > J | unge DM Cyp Pr | **19** ~ age paenit. D Pr | **20** mihi > A-JZ^cV g | introibo *codd.* | **21** ei] illi D | mecum > D | sicut - meo² > J* | **4,1** et¹ > FZ* Pr Ty | tuba F

17 Os 12,8; 1 C 4,8
18 Is 55,1; 1 P 1,7; Ap 4,4; 16,15
19 Pr 3,12; Hb 12,6; 1 C 11,32
20 Mc 13,35; Ja 5,9; L 12,36; 22,29s; J 14,23
21 Ap 2,7; Mt 19,28; 1 C 4,8; 6,2; Ap 22,3
22 Ap 2,7
4,1 Ex 19,16; Dn 2,29.45; Ap 1,1.10.19

σου τὰ ἔργα, ὅτι οὔτε ψυχρὸς εἶ οὔτε ζεστός. 2,2; R 12,11
ὄφελον ψυχρὸς ἦς ἢ ζεστός. ¹οὕτως ὅτι χλιαρὸς 16
εἶ, καὶ οὔτε ζεστὸς οὔτε ψυχρός, μέλλω σε ἐμέσαι
ἐκ τοῦ στόματός μου. ὅτι λέγεις ὅτι πλούσιός εἰμι 17 Os 12,8
καὶ πεπλούτηκα καὶ οὐδὲν χρείαν ἔχω, καὶ οὐκ 1 C 3,18; 4,8
οἶδας ὅτι σὺ εἶ ὁ ταλαίπωρος καὶ ἐλεεινὸς καὶ
πτωχὸς καὶ τυφλὸς καὶ γυμνός. συμβουλεύω 18 1 P 1,7
σοι ἀγοράσαι παρ' ἐμοῦ χρυσίον πεπυρωμένον Is 55,1 16,15
ἐκ πυρός, ἵνα πλουτήσῃς, καὶ ἱμάτια λευκά, ἵνα
περιβάλῃ, καὶ μὴ φανερωθῇ ἡ αἰσχύνη τῆς
γυμνότητός σου, καὶ κολλούριον ἐγχρῖσαι τοὺς
ὀφθαλμούς σου, ἵνα βλέπῃς. ἐγὼ *ὅσους ἐὰν* 19 Pr 3,12
φιλῶ ἐλέγχω καὶ παιδεύω· ζήλευε οὖν καὶ με- 1 C 11,32 Hb 12,6
τανόησον. Ἰδοὺ ἕστηκα ἐπὶ τὴν θύραν καὶ 20 Mc 13,33ss
κρούω· ἐάν τις ἀκούσῃ τῆς φωνῆς μου καὶ L 12,36; 22,29s
ἀνοίξῃ τὴν θύραν, εἰσελεύσομαι πρὸς αὐτὸν J 14,23
καὶ δειπνήσω μετ' αὐτοῦ καὶ αὐτὸς μετ' ἐμοῦ.
Ὁ νικῶν, δώσω αὐτῷ καθίσαι μετ' ἐμοῦ 21 Mt 19,28
ἐν τῷ θρόνῳ μου, ὡς κἀγὼ ἐνίκησα καὶ ἐκάθ- 22,3
ισα μετὰ τοῦ πατρός μου ἐν τῷ θρόνῳ αὐτοῦ.
Ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς 22
ἐκκλησίαις.
Μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ἰδοὺ θύρα ἠνεῳγ- 4
μένη ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἡ φωνὴ ἡ πρώτη ἣν Dn 2,29.45
ἤκουσα ὡς σάλπιγγος λαλούσης μετ' ἐμοῦ, λέγων· 1,1.10.19

15 ει > S* | ζεστος 1⌒2 A 1006 1678 [2]59s 1s [2]60ss [2]42 [2]51 | **16** ουτως] αλλα 792 vg Pr Be | κ.-ψυχρος > 1778 792 60 g ar[1a] Pr | ουτε[1] C 2329 [2]19 61[c]s 254 [2]58sss [2]59[a] [2]26s [2]31[a] [2]14-[2]37 93 808s] ου rel. | μελλω σε εμεσαι] παυσε S* | **17** οτι[2] > S P 2351-254 [2]53s [2]59[r] [2]74 [2]42 [2]67-[2]83 792 104 336-1859 386[a] 452 rel. | ουδεν CA 1854 [2]53 [2]59ss 598-[2]17 ar[3] Be] -νος rel. | **18** αισχυνη] ασχημοσυνη P [2]19 254 [2]60-[2]45 792 104[r] 35*, ακτημοσυνη (comment.) 254 [2]60ss [2]26 | **19** ζηλωσον S P [2]19 254 [2]53 [2]20[a] [2]59-[2]83 314-[2]17 104[r] 110[a] 35[r] | **20** θυραν[2] + και Ss 0169 2329sQss 1006ss [2]58 181 314-424 82-42 325 rel. syf ar[3] | **4,1** και[2] + ιδου Ss 0169* 94 Pr | λεγων] λεγουσα S[c] P [2]19 1854 254 [2]20 [2]59[a] [2]65-[2]83 42[a] 35[r], λεγουσης 104[r] |

ἀνάβα ὧδε, καὶ δείξω σοι ἃ *δεῖ γενέσθαι* μετὰ
1,10 2 ταῦτα. ˡεὐθέως ἐγενόμην ἐν πνεύματι· καὶ ἰδοὺ
Ez 1,26; 10,1 Js 6,1; Ps 46,9 θρόνος ἔκειτο ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ *ἐπὶ τὸν θρόνον*
Ez 1,26ss 3 *καθήμενος*, καὶ ὁ καθήμενος ὅμοιος ὁράσει
λίθῳ ἰάσπιδι καὶ σαρδίῳ, καὶ *ἶρις κυκλόθεν*
τοῦ θρόνου ὅμοιος ὁράσει σμαραγδίνῳ.
Is 24,23 4 Καὶ κυκλόθεν τοῦ θρόνου θρόνοι εἴκοσι τέσ-
3,4; 4,10 σαρες, καὶ ἐπὶ τοὺς θρόνους εἴκοσι τέσσαρας
πρεσβυτέρους καθημένους περιβεβλημένους ἐν
ἱματίοις λευκοῖς, καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν
Ex 19,16 5 στεφάνους χρυσοῦς. καὶ ἐκ τοῦ θρόνου *ἐκπο-*
Ez 1,13 8,5; 11,19; 16,18; 1,4 *ρεύονται ἀστραπαὶ καὶ φωναὶ* καὶ *βρονταί*· καὶ
ἑπτὰ λαμπάδες πυρὸς καιόμεναι ἐνώπιον τοῦ
Zch 4,2 θρόνου, ἅ εἰσιν τὰ ἑπτὰ πνεύματα τοῦ Θεοῦ.
Ez 1,5.18; 10,1 6 καὶ ἐνώπιον τοῦ θρόνου ὡς θάλασσα ὑαλίνη
Is 6,1 ὁμοία κρυστάλλῳ· *καὶ ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου*
καὶ *κύκλῳ τοῦ θρόνου τέσσαρα ζῷα γέμοντα*
Ez 1,10; 10,14 7 *ὀφθαλμῶν* ἔμπροσθεν καὶ ὄπισθεν. καὶ τὸ ζῷ-
ον τὸ πρῶτον ὅμοιον λέοντι, καὶ τὸ δεύτερον
ζῷον ὅμοιον μόσχῳ, καὶ τὸ τρίτον ζῷον ἔχων
τὸ πρόσωπον ὡς ἀνθρώπου, καὶ τὸ τέταρτον
Is 6,2s; 41,4 8 ζῷον ὅμοιον ἀετῷ πετομένῳ. καὶ τὰ τέσσαρα
Ez 1,18; 10,12 Ex 3,14 ζῷα, ἓν καθ᾽ ἓν αὐτῶν ἔχων ἀνὰ πτέρυγας
ἕξ, κυκλόθεν καὶ ἔσωθεν γέμουσιν ὀφθαλμῶν·

2 καθημενος 2⌒3 69 1854 1006^{r} ^{2}53sss ^{2}59-424 336-1597 325 rel. | **3** σαρδινω P ^{2}19 1854s 254 ^{2}59sss 598 ^{2}57s ^{2}31s ^{2}42 ^{2}28^{s} 82^{s} 141* 337s 367^{r} g Be | ιρις] ιερεις AS* 2329 ^{2}14^{s} ar^{1s} | ομοιως ορασις σμαραγδινων Q 1006^{s} ^{2}42 91-^{2}17 82-456 | θρονου 3⌒4 S* 2351* | **4** θρονοι] -νους AS ^{2}53 ^{2}80^{s} ^{2}73ss 1888^{r} | θρονους + ειδον ^{2}20^{s} 60^{r} ar^{3} | ~ εικοσι τεσσ. θρον. πρεσβυτ. A 1854 | εν > A P 1854 ^{2}65 ^{2}31^{s} ^{2}14^{s} 35 | ιματιοις > S 2329 1854 ^{2}80^{s} ^{2}50 ar^{3} | **5** α A S^{c} P ^{2}19 1611 ^{2}53 ^{2}81^{s} ^{2}26 ^{2}31s ^{2}17s 386sss] αι rel. | τα > 2344 Q 1006sss ^{2}58 ^{2}23^{r} ^{2}28^{s} 314-424 582 rel. | ενω-πιον 5⌒6 S* ^{2}65 680 628 456 | **7** ως > 2351-61 1611sss ^{2}58 ^{2}65 ^{2}67^{s} 314-^{2}17 172^{r} 469^{s} 385^{r} Ιρ | ανθρωπος Ps ^{2}53^{s} ^{2}59-^{2}26 ^{2}31-^{2}37 104^{r} 35^{r} | **8** καθ εν] εκαστον S 2329 ^{2}20^{s} syf | κυκλοθ. + κ. εξωθεν Qss ^{2}57s ^{2}43s, > syf ar^{3} | κ. εσωθεν > 254 ^{2}20s ^{2}26 ^{2}15 ^{2}43ss |

et ostendam tibi quae oportet fieri post haec.
Et statim fui in spiritu, et ecce sedes posita 2
erat in caelo et *supra sedem sedens*. Et qui 3
sedebat similis erat aspectui lapidis iaspidis
et sardinis, et *iris erat in circuitu sedis* similis
visioni smaragdinae.

Et in circuitu sedis sedilia vigintiquattuor, 4
et super thronos vigintiquattuor seniores se-
dentes circumamicti vestimentis albis et in
capitibus eorum coronae aureae. Et de throno 5
procedebant fulgura et voces et tonitrua et
septem lampades ardentes ante thronum, qui
sunt septem spiritus Dei. Et in conspectu sedis 6
tamquam mare vitreum simile crystallo, *et in*
medio sedis et *in circuitu sedis quattuor ani-*
malia plena oculis ante et retro. Et animal 7
primum simile leoni, et secundum animal si-
mile vitulo, et tertium animal habens faciem
quasi hominis, et quartum animal simile aqui-
lae volanti. Et quattuor animalia singula eo- 8
rum habebant alas senas, et in circuitu et

---

fieri + cito Z*
2 et[1] > *codd.* g Pr
3 sardini AFMV Vict, sardino g
hiris FJ t
visionis zmar. A(D)J, aspectu zmaragdino g
4 circumamictos AFJZV (g) t
coronas aureas A-JZV g t[1] Ty
5 procedunt AFJ[r] g | fulgora AJMZ* g Vict
qui G*] quae AFDZ g t
6 ante + se JZ* ·Pr
7 quasi] similem Vict | volantis FM* t
per circuitum Vict

2s Ap 1,10; 10,1; Ez 1,26ss | 4 Ap 4,10; Is 24,23; Ap 3,4s.18 | 5 Ez 1,13; Ex 19,16; Ap 8,5; 11,19; 16,18; Zch 4,2 | 6 Ez 1,5.18.22.26; Ap 15,2 | 7 Ez 1,10; 10,14 | 8 Is 6,2s; Ez 1,18; 10,12; Ap 1,4.8; 11,17; 16,5; Ez 3,14

intus plena sunt oculis, et requiem non ha-
bebant die ac nocte dicentia:

Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus omnipotens, qui erat et *qui est* et qui venturus est.

9 Et cum darent illa animalia gloriam et
honorem et benedictionem *sedenti super thro-*
10 *num, viventi in saecula saeculorum*, procide-
bant vigintiquattuor seniores ante sedentem
in throno et adorabant viventem in saecula
saeculorum et mittebant coronas suas ante
thronum dicentes:

11 Dignus es, Domine Deus noster, accipere gloriam et honorem et virtutem, quia tu creasti omnia, et propter voluntatem tuam erant et creata sunt.

5,1-14 *Liber signatus et Agnus*

5 Et vidi in dextera *sedentis supra thronum*
librum scriptum intus et foris, signatum si-
2 gillis septem. Et vidi angelum fortem prae-
dicantem voce magna: Quis est dignus ape-
3 rire librum et solvere signacula eius? Et nemo
poterat neque in caelo neque in terra neque
subtus terram aperire librum neque respicere

8 habeb.[2]] -bent FZV | ac] et FJMZV | 10 procedebant ADZ°V t, procident F(M) | adorabunt JMZ*| mittent AFJMZ* g | 11 domine + et A | 5,1 dexteram A*MZ* Hil | super AFDZ Cyp Pr | foras FZ* | 2 fortem] validum Hil, + et A, > D | praeconantem Vict | 3 neque[1] > *codd.* g | neque[2]] et M, > J

9 Is 6,1; Ps 46,9; Dn 4,31; 6,26; 12,7
10 Ap 4,4; 5,5-14; 7,10-13; 11,15ss; 14,3; 19,1-7
11 E 3,9; Ap 6,1; 7,1
5,1 Ap 4,2; Is 6,1; 29,11; Ez 2,9s; Ap 10,2
2 Ap 10,1

καὶ ἀνάπαυσιν οὐκ ἔχουσιν ἡμέρας καὶ νυκτὸς
λέγοντες· *Ἅγιος ἅγιος ἅγιος Κύριος ὁ Θεὸς ὁ*
παντοκράτωρ, ὁ ἦν καὶ *ὁ ὢν* καὶ ὁ ἐρχόμενος. Is 6,3; 1,4
Καὶ ὅταν δώσουσιν τὰ ζῷα δόξαν καὶ τιμὴν 9 Is 6,1; Ps 46,9; Da 4,31; 6,26; 12,7
καὶ εὐχαριστίαν *τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῷ θρόνῳ*
τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, πεσοῦν- 10 5,5-14
ται οἱ εἴκοσι τέσσαρες πρεσβύτεροι ἐνώπιον τοῦ
καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου, καὶ προσκυνήσου-
σιν τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, καὶ
βαλοῦσιν τοὺς στεφάνους αὐτῶν ἐνώπιον τοῦ
θρόνου, λέγοντες·
Ἄξιος εἶ, ὁ Κύριος καὶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, λαβεῖν 11
τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὴν δύναμιν, ὅτι
σὺ ἔκτισας τὰ πάντα, καὶ διὰ τὸ θέλημά σου
ἦσαν καὶ ἐκτίσθησαν.
Καὶ εἶδον ἐπὶ τὴν δεξιὰν τοῦ *καθημένου* 5 Is 6,1; 29,11; Ps 46,9; Ez 2,9s
ἐπὶ τοῦ θρόνου βιβλίον γεγραμμένον ἔσωθεν
καὶ ὄπισθεν κατεσφραγισμένον σφραγῖσιν ἑπτά.
καὶ εἶδον ἄγγελον ἰσχυρὸν κηρύσσοντα ἐν φωνῇ 2
μεγάλῃ· τίς ἄξιος ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον καὶ λῦσαι
τὰς σφραγῖδας αὐτοῦ; καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο ἐν 3
τῷ οὐρανῷ οὐδὲ ἐπὶ τῆς γῆς οὐδὲ ὑποκάτω
τῆς γῆς ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον οὔτε βλέπειν αὐτό.

αγιος^{6ies} ^{2}58s 141 1734, ^{7ies} ^{2}53 1678, ^{8ies} S* ^{2}23 ^{2}21 385, ^{9ies} Q ^{2}73 314-424 82ss 429^{s} 935^{s} 808 180^{s} 367 rel. | ο θς] Σαβαωθ ^{2}31^{s} ^{2}14^{s} 104^{r} ar^{1} | **9** δωσωσιν S 2351 Qsss ^{2}80 ^{2}59ss 598^{r} ^{2}31 209^{s} ^{2}74 104^{r} | τα + τεσσαρα 172^{r} syf bo | δοξαν > S* | αιωνων + αμην S 2329 ^{2}40* ^{2}57 syf ar^{1} | **10** *inc.* κ. πεσ. S ar^{3} | αιωνων + αμην S 2329 ^{2}26 209^{s} ^{2}17 syf ar^{1} | βαλλουσ. S* 254 181 ^{2}31 ^{2}15 ^{2}29^{s} 922 620 ^{2}48 | **11** ο Κς κ.] Κε ^{2}19 254 ^{2}20^{s} ^{2}81s 598^{r} ^{2}31-^{2}83 792 104^{s} 42sss, *pr.* Κε S | ημων + ο αγιος 2351 Qss 1006sss ^{2}58 ^{2}23 ^{2}42 ^{2}51^{s} 314-424 469 rel. | σου ουκ Qss* ^{2}20^{s} ^{2}73^{cs} | **5,1** εσωθεν] εμπροσθ. S | οπισθ.] εξωθ. P 2351ss 1854-^{2}40 254 ^{2}57s 209-456 g vg syf ar bo Hil Pr Be | **2** ειδον + αλλον 2329 ^{2}50 172^{r} syf Hil | **3** ουρανω + ανω 2351 Qss 1006sss ^{2}58s ^{2}28^{s} 314-792 ^{2}18-456 syh | γης + κατω ^{2}28^{s} 386sss | γης 1⌒2 S 1854 181 ^{2}23 ^{2}74 ^{2}27 386sss |

4 καὶ ἐγὼ ἔκλαιον πολύ, ὅτι οὐδεὶς ἄξιος εὑρέθη
Gn 49,9s Is 11,1.10 5 ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον οὔτε βλέπειν αὐτό. καὶ εἷς
ἐκ τῶν πρεσβυτέρων λέγει μοι· μὴ κλαῖε· ἰδοὺ
22,16 ἐνίκησεν ὁ λέων ὁ ἐκ τῆς φυλῆς Ἰούδα, ἡ ῥίζα
Δαυίδ, ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον καὶ τὰς ἑπτὰ σφρα-
γῖδας αὐτοῦ.

Is 53,7; 11,2 J 1,29.36 Zch 4,10 6 Καὶ εἶδον ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου καὶ τῶν
τεσσάρων ζῴων καὶ ἐν μέσῳ τῶν πρεσβυτέρων
ἀρνίον ἑστηκὸς ὡς ἐσφαγμένον, ἔχων κέρατα
ἑπτὰ καὶ ὀφθαλμοὺς ἑπτά, οἵ εἰσιν τὰ ἑπτὰ
4,5 πνεύματα τοῦ Θεοῦ ἀπεσταλμένοι εἰς πᾶσαν τὴν
7 γῆν. καὶ ἦλθεν καὶ εἴληφεν ἐκ τῆς δεξιᾶς τοῦ
Ps 140,2 8 καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου. Καὶ ὅτε ἔλαβεν
τὸ βιβλίον, τὰ τέσσαρα ζῷα καὶ οἱ εἴκοσι τέσ-
σαρες πρεσβύτεροι ἔπεσαν ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου,
14,2; 15,2; 8,3s ἔχοντες ἕκαστος κιθάραν καὶ φιάλας χρυσᾶς γε-
μούσας θυμιαμάτων, αἵ εἰσιν αἱ προσευχαὶ τῶν
Ps 32,3; 143,9 9 ἁγίων. καὶ ᾄδουσιν ᾠδὴν καινὴν λέγοντες·
Ἄξιος εἶ λαβεῖν τὸ βιβλίον καὶ ἀνοῖξαι τὰς
σφραγῖδας αὐτοῦ, ὅτι ἐσφάγης καὶ ἠγόρασας
τῷ Θεῷ [ἡμᾶς] ἐν τῷ αἵματί σου ἐκ πάσης
Ex 19,6 Is 61,6 10 φυλῆς καὶ γλώσσης καὶ λαοῦ καὶ ἔθνους, καὶ
,6; 20,6; 22,5 ἐποίησας αὐτοὺς τῷ Θεῷ ἡμῶν βασιλείαν καὶ
ἱερεῖς, καὶ βασιλεύσουσιν ἐπὶ τῆς γῆς.

---

4 αυτο 3⁀4 A 2329 1854 [2]50 582 [2]48 522 367* | εγω > S P [2]19 1611 [2]53 [2]80[s] [2]59[r] [2]31s g sy ar[3] sa[1] Hil | πολλοι [2]53 1778 [2]59.1 [2]60ss, παντες bo | ανοιξαι + κ. αναγνωναι 1854 [2]59-[2]45 [2]37 [2]67[s] 792s 522 [2]48 | **5** ο[2] + ων [2]59s 1s [2]67[s] [2]17, > S 2329 69 1611 1006s [2]53 [2]80[s] [2]17 | και[2] + λυσαι S [2]67[s] vg ar Ap | **6** ειδον] ιδου και A, + και ιδου [2]73 172[r] 469 vg Ap | εσφραγισμ. [2]20 [2]31 [2]67 [2]83 [2]51 [2]44 680 ar[1] | επτα[3] *P*[24]] > A 1611 1006s [2]80[s] [2]59-[2]57 209 [2]50 469 | **7** ειληφ. + το βιβλιον 1006s [2]31-205 104[r] 469 808 syf co Hipp Cyp | **8** αι] α S [2]19[s] 61 1006s [2]57 [2]65 792s syh | **9** ημας > A | **10** αυτους] ημας 792 g vg[1] ar[1] sa | βασιλειαν AS 2329 1854s* [2]80[s] [2]50 469 lat syf ar[3] co Hipp] -λεις rel. | ιερατειαν S | βασιλευουσ. A 2329 Qss 1611sss 254 [2]58ss [2]81 [2]60[s] [2]37 242s 792 [2]18 104s 469 385 18[s] [2]27[r] 325[s], -σομεν vg[1] ar[1] Pr Be |

illum. Et ego flebam multum, quoniam nemo 4
dignus inventus est aperire librum nec videre
eum. Et unus de senioribus dixit mihi: Ne 5
fleveris, ecce vicit *leo* de tribu *Iuda, radix*
David, aperire librum et solvere septem sig-
nacula eius.

Et vidi: et ecce in medio throni et quat- 6
tuor animalium et in medio seniorum, agnum
stantem tamquam occisum, habentem cornua
septem et oculos septem, qui sunt septem
spiritus Dei, missi in omnem terram. Et venit 7
et accepit de dextera sedentis in throno librum.
Et cum aperuisset librum, quattuor animalia 8
et vigintiquattuor seniores ceciderunt coram
agno habentes singuli citharas et fialas au-
reas plenas odoramentorum, quae sunt oratio-
nes sanctorum, et cantabant canticum novum, 9
dicentes:

Dignus es Domine accipere librum et ape-
rire signacula eius, quoniam occisus es et red-
emisti nos Deo in sanguine tuo ex omni tribu
et lingua et populo et natione, et fecisti nos 10
Deo nostro regnum et sacerdotes; et regna-
bimus super terram.

---

5 dixit A Cyp] dicit FJZV g Pr | solvere > *codd.* (g) Cyp Pr Ty | **6** septem[3] > A*FDZ* g | omnem terr.] orbem terrarum D Cyp Pr | **7** in] de FZV | librum > A*G*JZ* | **8** cithar.] thiaras F | fiol. D | **9** cantant *codd.* g | cant. novum DMV] ~ *nov.* canticum *rel.* Pr | domine] + deus Z*, > A-J* Cyp Pr | **10** nos] eos AGC Cyp | *regnabunt AFJ[r] g Cyp

---

5 Gn 49,9s; Hb 7,14; Is 11,1.10; Ap 22,16; R 15,12
6 Is 53,7; J 1,29; Zch 4,10
8 Ap 4,10; 14,2; 15,2; 8,3s; Ps 140,2
9 Ap 14,3s; 4,11; 7,9
10 Ap 1,6; 20,6; 22,5; Ex 19,6; Is 61,6

11 Et vidi et audivi vocem angelorum multorum in circuitu throni et animalium et seniorum; et erat numerus eorum milia milium
12 dicentium voce magna:

Dignus est Agnus, qui occisus est, accipere virtutem et divinitatem et sapientiam et fortitudinem et honorem et gloriam et benedictionem.

13 Et omnem creaturam, quae in caelo est et super terram et sub terra et quae sunt in mari et quae in eo, omnes audivi dicentes:

Sedenti in throno et Agno benedictio et honor et gloria et potestas in saecula saeculorum.

14 Et quattuor animalia dicebant: Amen. Et vigintiquattuor seniores ceciderunt in facies suas et adoraverunt viventem in saecula saeculorum.

6,1–8,1 *Solutio septem sigillorum*

6 Et vidi quod aperuisset Agnus unum de sep-
tem sigillis, et audivi unum de quattuor ani-
malibus dicens tamquam vocem tonitrui: Veni
2 et vide. Et vidi: et ecce *equus albus*, et qui
sedebat super illum habebat arcum et data est
ei corona et exivit vincens ut vinceret.

11 eorum + dena D | 12 ~ voce magna dicent. Z^{c}V g | divinitatem] divitias g Ty Pr Fulg | 13 et^{2} + quae Z^{c} Ty | sub terra AG^{c}CV] sub terram JZ, > FDG | eo] ea AFG*VJZ, + sunt Z^{c}V g | 14 vig. quattuor > AFJMZ g Ty | in facies suas DV] > *rel.* | viv. - saeculorum D] *> *rel.* | 6,1 aperuit g | signaculis AGJ^{r} g | dicentem *codd.* g | et vide Vict] > AGJ*C | 2 et vidi > DFZ* Vict Ty Pr

11 Ap 7,11; Hb 12,22; Dn 7,10; 3 Rg 22,19
12 Ap 5,9; Is 53,7; 1 Par 29,11
13 Ph 2,10; 1 T 1,17 | 14 Ap 4,10
6,1 Ap 5,1s; 6,7
2 Zch 1,8; 6,1ss; Ap 19,11

Καὶ εἶδον, καὶ ἤκουσα φωνὴν ἀγγέλων πολλῶν 11 3 Rg 22,19 Dn 7,10
κύκλῳ τοῦ θρόνου καὶ τῶν ζῴων καὶ τῶν πρεσ-
βυτέρων, καὶ ἦν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν μυριάδες
μυριάδων καὶ χιλιάδες χιλιάδων, λέγοντες φωνῇ 12
μεγάλῃ· Ἄξιόν ἐστιν τὸ ἀρνίον τὸ ἐσφαγμένον Is 53,7
λαβεῖν τὴν δύναμιν καὶ πλοῦτον καὶ σοφίαν 1 Par 29,11s
καὶ ἰσχὺν καὶ τιμὴν καὶ δόξαν καὶ εὐλογίαν.

Καὶ πᾶν κτίσμα ὃ ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς 13 Ph 2,9s
γῆς καὶ ὑποκάτω τῆς γῆς καὶ ἐπὶ τῆς θαλάσ-
σης ἐστίν, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς πάντα, ἤκουσα
λέγοντας· Τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῷ θρόνῳ καὶ τῷ 4,11
ἀρνίῳ ἡ εὐλογία καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ δόξα καὶ τὸ
κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Καὶ τὰ τέσσαρα ζῷα ἔλεγον· Ἀμήν, καὶ οἱ 14 4,10; 19,4
πρεσβύτεροι ἔπεσαν καὶ προσεκύνησαν.

Καὶ εἶδον ὅτε ἤνοιξεν τὸ ἀρνίον μίαν ἐκ 6 5,1s; 4,6; 5,6.8
τῶν ἑπτὰ σφραγίδων, καὶ ἤκουσα ἑνὸς ἐκ τῶν
τεσσάρων ζῴων λέγοντος ὡς φωνὴ βροντῆς·
ἔρχου. καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ *ἵππος λευκός*, καὶ ὁ 2 Zch 1,8; 6,1ss
καθήμενος ἐπ᾽ αὐτὸν ἔχων τόξον, καὶ ἐδόθη αὐ-
τῷ στέφανος, καὶ ἐξῆλθεν νικῶν καὶ ἵνα νικήσῃ.

---

11 ηκουσα + ως S ^{2}19s 1854^{r} ^{2}58s 1778 ^{2}65 ^{2}37 ^{2}67-^{2}83 104-456 60^{r} syf ar^{1} sa | μυριαδ. μυριαδων κ. > ^{2}81* 1s g vg Pr | **12** λεγοντων ^{2}40 ^{2}58s ^{2}65 ^{2}50 628 ^{2}27^{s} vg | αξιος A | εσφραγισμ. ^{2}20 ^{2}14 ^{2}67s 242 459 | **13** γης 1⁀2 S 2329 69ss ^{2}40 ^{2}53s 181 ^{2}57s ^{2}31 ^{2}67* ^{2}50 ^{2}27^{s} vg^{l} ar^{1s} bo | θαλασσ. + α ^{2}19s ^{2}59-^{2}26 ^{2}31^{r} ^{2}50 1872 35^{r} | εστιν > S 1611* 254 ^{2}20^{s} ^{2}65 ^{2}14-^{2}37 792 808 g syh ar co | παντας 2351 94 ^{2}58^{s} ^{2}26s 209s ^{2}14s 91-^{2}17 104^{r} 469-385 1835^{r} ^{2}27^{s} 386-456 35 pl. vg Pr Be | λεγοντα A 254 598 ^{2}57 ^{2}67^{s}, -των ^{2}31 172^{r} | **14** ελεγ.] λεγοντα το Q(ss) ^{2}58 ^{2}23 314s ^{2}75-^{2}17 82 110-429 18^{r} 386 rel. | οι + εικοσι τεσσ. ^{2}26 922 vg^{l} Ps. Amb Pr | **6,1** οτε] οτι 2351 Qss ^{2}40 ^{2}58 ^{2}57-^{2}56 ^{2}47s ^{2}67^{s} 314-217 172^{r} 469 rel. vg ar^{1s} | φωνην S ^{2}19 1854 1778 ^{2}65 ^{2}42 919 506 lat ar, -νης P ^{2}53s ^{2}59-^{2}57 ^{2}65 ^{2}14^{s} 314^{s} ^{2}27 | ερχου + κ. ιδε S 2329 Qss ^{2}40 ^{2}58 209^{s} ^{2}42 ^{2}67-620 469-456 g vg^{l} syf Pr | **2** κ. ειδον > 2329 Qsss ^{2}40 254 ^{2}58s ^{2}42 314^{r} 172^{r} 82-506 325^{s} | εξηλθ. + ο A ^{2}53 ar^{2} | ινα νικηση] κ. ενικησεν S co, + κ. ενικ. ^{2}19 ^{2}56 ^{2}17 ar^{1} Pr |

4,7 3 Καὶ ὅτε ἤνοιξεν τὴν σφραγῖδα τὴν δευτέ-
ραν, ἤκουσα τοῦ δευτέρου ζῴου λέγοντος· ἔρχου.
Zch 1,8; 6,2 4 καὶ ἐξῆλθεν ἄλλος *ἵππος πυρρός*, καὶ τῷ καθη-
μένῳ ἐπ᾽ αὐτὸν ἐδόθη αὐτῷ λαβεῖν τὴν εἰρή-
νην ἐκ τῆς γῆς καὶ ἵνα ἀλλήλους σφάξουσιν,
καὶ ἐδόθη αὐτῷ μάχαιρα μεγάλη.
4,7 5 Καὶ ὅτε ἤνοιξεν τὴν σφραγῖδα τὴν τρίτην,
ἤκουσα τοῦ τρίτου ζῴου λέγοντος· ἔρχου. καὶ
Zch 6,2 εἶδον, καὶ ἰδοὺ *ἵππος μέλας*, καὶ ὁ καθήμενος
6 ἐπ᾽ αὐτὸν ἔχων ζυγὸν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. καὶ
ἤκουσα ὡς φωνὴν ἐν μέσῳ τῶν τεσσάρων ζῴ-
ων λέγουσαν· χοῖνιξ σίτου δηναρίου, καὶ τρεῖς
χοίνικες κριθῶν δηναρίου· καὶ τὸ ἔλαιον καὶ
τὸν οἶνον μὴ ἀδικήσῃς.
4,7 7 Καὶ ὅτε ἤνοιξεν τὴν σφραγῖδα τὴν τετάρ-
την, ἤκουσα φωνὴν τοῦ τετάρτου ζῴου λέγον-
Os 13,14 8 τος· ἔρχου. ⁱκαὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἵππος χλωρός,
Ez 5,12 14,21; 29,5; καὶ ὁ καθήμενος ἐπάνω αὐτοῦ, ὄνομα αὐτῷ ὁ
33,27; 34,28 Jr 15,3 θάνατος, καὶ ὁ ᾅδης ἠκολούθει μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ
ἐδόθη αὐτοῖς ἐξουσία ἐπὶ τὸ τέταρτον τῆς γῆς,
ἀποκτεῖναι ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν λιμῷ καὶ ἐν θα-
νάτῳ καὶ ὑπὸ τῶν θηρίων τῆς γῆς.

---

3 ερχου + κ. ιδε 209^{s} ^{2}67^{s} 792 172^{r} 469 141 808-201 367s g vg^{l} syf Vict Pr | **4** *inc.* κ. ειδον κ. ιδου S ^{2}67^{s} 172^{r}(bo)| πυρος A Pss Qsss ^{2}40s ^{2}58s 1778s ^{2}59s 1s ^{2}57s ^{2}31-205 ^{2}29s 314-620 110sss 18^{r} ^{2}27-42 60s | αυτω^{1} > AS^{c} ^{2}53 ^{2}16 g Pr Be | **5** ερχου + κ. ιδε S 2329 Qss 1006 ^{2}40 ^{2}58 209^{s} ^{2}42 ^{2}67^{s} 314-456 vg^{l} Pr | κ. ειδον > 2329s Qsss ^{2}40 254 ^{2}58s ^{2}37 ^{2}28s 314-424 82-456 g vg^{l} syf sa | **6** ως Csss Psss 1854 ^{2}80^{s} 598^{s} ^{2}26s ^{2}31^{r} 314 664^{s} lat] > rel. | κριθης 2351-61 ^{2}40 ^{2}58^{s} ^{2}60^{s} ^{2}23 ^{2}14^{r} 314 rel. lat syf ar co | ~ οινον ελαιον ^{2}19 1854 g vg syf Pr Be | **7** φωνην > C Pss Q-1611 ^{2}40s ^{2}53ss ^{2}26 314-456 g syh ar bo Pr Be | ερχου + κ. ιδε S Qss ^{2}40 ^{2}58 209^{s} ^{2}67-^{2}83 314^{r} 469-35 g vg syh Pr Be | **8** κ. ειδον > 2329s Qsss ^{2}40 254 ^{2}58s ^{2}28^{s} 314-425 82-808 180-456 | αυτου^{1} > C P 1611 254 ^{2}53 ^{2}80s ^{2}59^{r} 209^{s} | ο^{2} > CS 1854-^{2}40 ^{2}53 ^{2}65 ^{2}23^{s} 1719 ^{2}27^{s} 60^{r} ar | μετ αυτου] αυτω S 2329s Q^{r} ^{2}58s 209^{s} ^{2}67-^{2}83 314-424 82-456 | αυτοις] αυτω 2329-1854 ^{2}40s ^{2}58s 209^{s} ^{2}67 rel. verss. Pr Be |

Et cum aperuisset sigillum secundum, au- 3
divi secundum animal dicens: Veni et vide.
Et exivit alius *equus rufus;* et qui sedebat 4
super illum, datum est ei ut sumeret pacem
de terra, et ut invicem se interficiant, et datus
est ei gladius magnus.
Et cum aperuisset sigillum tertium, audivi 5
tertium animal dicens: Veni et vide. Et ecce
equus niger, et qui sedebat super illum, ha-
bebat stateram in manu sua. Et audivi tam- 6
quam vocem in medio quattuor animalium di-
centium: Bilibris tritici denario, et tres bili-
bres hordei denario, et vinum et oleum ne
laeseris.
Et cum aperuisset sigillum quartum, au- 7
divi vocem quarti animalis dicentis: Veni et
vide. Et ecce equus pallidus, et qui sedebat 8
super eum, nomen illi Mors, et Infernus seque-
batur eum; et data est illi potestas super quat-
tuor partes terrae, interficere gladio, fame et
morte et bestiis terrae.

3.5.7.9.12 aperuit g
3.5.7 et vide > AFG*J
4 alius] alter Vict | illum + et D
interficerent F | ei^{2} D] illi *rel.*
5 illum] eum *codd. pl.* g | habens Vict
6 dicentem AZ^{c}
denario$^{1.2}$] + uno D Pr (JZ* g)
vinum, oleum + meum D
ne] nec A
8 *inc.* et vidi AF Pr
inferus AGM^{c}C
super eum AFD g Pr Ty] de super GCV
eum^{2}] illum D g

---

6 4 Rg 6,27; 7,1
8 Os 13,14; Jr 14,12; 15,2s; Ez 5,12; 14,21; 29,5; 33,27

9 Et cum aperuisset sigillum quintum, vidi
subtus altare animas interfectorum propter ver-
bum Dei et propter testimonium, quod ha-
10 bebant; et clamabant voce magna dicentes:
Usquequo Domine, sanctus et verus, non iu-
dicas et non vindicas sanguinem nostrum de
11 iis, qui habitant in terra? Et datae sunt illis
singulae stolae albae, et dictum est illis ut
requiescerent adhuc tempus modicum, donec
compleantur conservi eorum et fratres eorum,
qui interficiendi sunt sicut et illi.
12 Et vidi cum aperuisset sigillum sextum,
et ecce terraemotus magnus factus est, et sol
factus est niger tamquam saccus cilicinus, et
13 luna tota facta est sicut sanguis, et *stellae de*
caelo ceciderunt super terram, sicut ficus emittit
14 grossos suos cum a vento magno movetur; et
caelum recessit sicut *liber involutus,* et omnis
15 mons et insulae de locis suis motae sunt; et
reges terrae et principes et tribuni et divites
et fortes et omnis servus et liber absconde-

---

9 ~ quint. sig. *codd.* (–C) g (Cyp Vict Pr) | subtus] sub DZ* Cyp Pr | propter[2] > D g Cyp Pr | 10 non 1⌒2 D | non[2] > A-M Cyp Amb Pr | iis] his *codd.* g Cyp Pr | super terram A | 11 illis[1]] illi V, > FJZ | singulis g Cyp Pr | ~ tempus adhuc *codd.* | impleantur *codd. pl.* g, impleatur numerus conservorum M Cyp | eorum 1⌒2 F | 12 vidi + et AZ | ecce > *codd.* (–V) g Vict | ~ factus est mag. *codd.* g | tota > D* Pr | 13 de caelo] caeli AJMZ, > FD Vict Pr | mittit AJ[r](F) | a > ADJZ*Pr | 14 motatae sunt de loc. suis D

---

9 Ap 20,4; 14,18; 16,7; 1,2
10 Ap 3,7; Zch 1,12; Ps 78,10s; Gn 4,10; Hb 12,23; Dt 32,43; 4 Rg 9,7
11 Ap 3,4s; 7,9.13s; Mt 23,32
12 Ap 8,12; Is 13,10; 50,3; Ez 32,7s; Jl 2,30s; A 2,20; Mt 24,29
13 Is 34,4
14 Hb 1,12; Ap 16,20; 20,11

Καὶ ὅτε ἤνοιξεν τὴν πέμπτην σφραγῖδα, 9 14,18; 16,7
εἶδον ὑποκάτω τοῦ θυσιαστηρίου τὰς ψυχὰς τῶν
ἐσφαγμένων διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ
τὴν μαρτυρίαν ἣν εἶχον. καὶ ἔκραξαν φωνῇ 10 Zch 1,12 Ps 78,5.10
μεγάλῃ λέγοντες· ἕως πότε, ὁ δεσπότης ὁ ἅγιος Dt 32,43 4 Rg 9,7
καὶ ἀληθινός, οὐ κρίνεις καὶ ἐκδικεῖς τὸ αἷμα Os 4,1
ἡμῶν ἐκ τῶν κατοικούντων ἐπὶ τῆς γῆς; καὶ 11 3,4s; 7,9.13s Mt 23,32
ἐδόθη αὐτοῖς ἑκάστῳ στολὴ λευκή, καὶ ἐρρέθη
αὐτοῖς ἵνα ἀναπαύσωνται ἔτι χρόνον μικρόν,
ἕως πληρωθῶσιν καὶ οἱ σύνδουλοι αὐτῶν καὶ
οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν οἱ μέλλοντες ἀποκτέννεσθαι
ὡς καὶ αὐτοί.

Καὶ εἶδον ὅτε ἤνοιξεν τὴν σφραγῖδα τὴν 12 Is 13,10 Ez 32,7s
ἕκτην, καὶ σεισμὸς μέγας ἐγένετο, καὶ ὁ ἥλιος Jl 2,30s
ἐγένετο μέλας ὡς σάκκος τρίχινος, καὶ *ἡ σελήνη* L 21,25
ὅλη ἐγένετο ὡς *αἷμα*, καὶ *οἱ ἀστέρες τοῦ οὐ-* 13 Is 34,4; 13,10
ρανοῦ ἔπεσαν εἰς τὴν γῆν, ὡς συκῆ βάλλει τοὺς
ὀλύνθους αὐτῆς ὑπὸ ἀνέμου μεγάλου σειομένη,
ˈ*καὶ ὁ οὐρανὸς* ἀπεχωρίσθη ὡς *βιβλίον ἑλισσό-* 14
μενον, καὶ πᾶν ὄρος καὶ νῆσος ἐκ τῶν τόπων
αὐτῶν ἐκινήθησαν. *καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ* 15 Ps 47,5s; 2,2 Is 24,21; 34,
οἱ μεγιστᾶνες καὶ οἱ χιλίαρχοι καὶ οἱ πλούσιοι 12; 2,10.19.21
καὶ οἱ ἰσχυροὶ καὶ πᾶς δοῦλος καὶ ἐλεύθερος Jr 4,29
ἔκρυψαν ἑαυτοὺς εἰς τὰ σπήλαια καὶ εἰς τὰς πέ-

---

9 ψυχας + τ. ανθρωπων Ss ^{2}19 254 ^{2}80^{s} ^{2}59-^{2}45 ^{2}67-^{2}83 35^{r} | μαρτυρ. + τ. αρνιου 2351 Qsss ^{2}40s ^{2}58 ^{2}73^{r} ^{2}67s ^{2}28^{s} 314^{r} 104^{r} rel. syh, αυτου ar^{2s} Cyp Pr, Iυ syf Be, Iυ Xυ 172^{r} | 10 εκδικησεις S 2329 | 11 εκαστω > 2351 Q 1854 ^{2}40 ^{2}58 314^{r} 82-506 325^{s} |ˈ μικρον > Qss ^{2}40 94 ^{2}58 314 rel. | πληρωθωσιν CA 2344 g vg sy ar co] -ρωσωσιν S P rel. pl., -ρωθη ο αριθμος Cyp Cass Be | 12 ειδον > 94 792 110-141 ^{2}27^{s} | και^{2} + ιδου A vg^{1} Pr | ολη > 2344 Ps 1611ss 254 ^{2}59-^{2}45 ^{2}37 314s 172^{r} 522 141 35^{r} | 13 τ. ουρανου] τ. θυ A, > 1854 792 fu Vict Pr Be | βαλλει] -ουσα S 2351 1854s 94 ^{2}53 209^{s} 172^{r} 336s 469 18s 808 42s | σειομ.] σαλευομενη A 181 | 14 ελισσομενος S 1854 ^{2}58^{s} 209^{s} ^{2}67-^{2}16 91-^{2}17 336 325^{s} | νησος] βουνος S | 15 ελευθ.] πας ελ. S^{c} ^{2}19 254 ^{2}20^{s} ^{2}59-743 469 ar^{2} bo | κ. ελευθ. > S* ar^{3} |

Os 10,8 16 τρας τῶν ὀρέων· *καὶ λέγουσιν τοῖς ὄρεσιν καὶ*
L 23,30 *ταῖς πέτραις· πέσετε ἐφ᾽* ἡμᾶς καὶ *κρύψατε ἡμᾶς*
ἀπὸ προσώπου τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου
Jl 2,11.31 So 1,14.18 Ma 3,2 R 2,5 17 καὶ ἀπὸ τῆς ὀργῆς τοῦ ἀρνίου, ὅτι ἦλθεν *ἡ*
ἡμέρα ἡ μεγάλη τῆς ὀργῆς αὐτῶν, *καὶ τίς δύ-*
ναται σταθῆναι;

Ez 7,2; 37,9 Dn 7,2 Zch 6,5 Mt 24,31 7 Μετὰ τοῦτο εἶδον τέσσαρας ἀγγέλους ἑστῶ-
τας *ἐπὶ τὰς τέσσαρας γωνίας τῆς γῆς*, κρατοῦν-
τας τοὺς *τέσσαρας ἀνέμους* τῆς γῆς, ἵνα μὴ
πνέῃ ἄνεμος ἐπὶ τῆς γῆς μήτε ἐπὶ τῆς θαλάσ-
2 σης μήτε ἐπὶ πᾶν δένδρον. καὶ εἶδον ἄλλον
ἄγγελον ἀναβαίνοντα ἀπὸ ἀνατολῆς ἡλίου, ἔχον-
τα σφραγῖδα Θεοῦ ζῶντος, καὶ ἔκραξεν φωνῇ
μεγάλῃ τοῖς τέσσαρσιν ἀγγέλοις οἷς ἐδόθη αὐτοῖς
3 ἀδικῆσαι τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν, λέγων·
μὴ ἀδικήσητε τὴν γῆν μήτε τὴν θάλασσαν μήτε
Ez 9,4.6 τὰ δένδρα, ἄχρι *σφραγίσωμεν* τοὺς δούλους τοῦ
14,1.3 4 Θεοῦ ἡμῶν *ἐπὶ τῶν μετώπων* αὐτῶν. Καὶ
ἤκουσα τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐσφραγισμένων, ἑκα-
τὸν τεσσεράκοντα τέσσαρες χιλιάδες ἐσφραγισ-
μένοι ἐκ πάσης φυλῆς υἱῶν Ἰσραήλ·
5 ἐκ φυλῆς Ἰούδα δώδεκα χιλιάδες ἐσφραγισ-
μένοι,
ἐκ φυλῆς Ῥουβὴν δώδεκα χιλιάδες,
ἐκ φυλῆς Γὰδ δώδεκα χιλιάδες,

---

16 πεσατε A Pss ^{2}80 1678 ^{2}14^{r} 104^{s} 469 | τ. θρονω S Qss ^{2}40 314-617 ^{2}17 172^{r} 104^{r} 82 699-456 | **17** η μεγαλη > 69s 325^{s} | αυτων CSs 2329 1854s 94s ^{2}53 ^{2}20^{s} lat sy ar^{3} | **7,1** μετα CA 2351 1854 1006s ^{2}53 lat ar sa Pr] και μετα rel. | ταυτα 2344 P ^{2}19 61 254 ^{2}59^{r} 209 ^{2}83 ^{2}27^{s} g vg syh co Pr Be | τ. γης^{2} > 254 ^{2}20 ^{2}37 ^{2}28^{s} 792 syf bo | επι τ. γης > A | παν Ss ^{2}19 1854 ^{2}80^{s} ^{2}59-^{2}83] > A 2329 1611, τι rel. | αυτοις > 2329 1854 ^{2}31^{s} ^{2}14^{r} 180^{s} lat | **3** αχρι Cs(S) P 1006s 254 ^{2}53 ^{2}59-^{2}57 ^{2}56s 35 Ωρ] αχρις αν ^{2}19 94 ^{2}26 ^{2}14^{s}, αχρ. ου rel. pl. | **4** ηκουσαν S | εσφραγισμενοι] -νων 2351 Qss ^{2}42 314-620 82-^{2}48 386-506 | Ρουβ(ε)ιμ ^{2}19 69s 1611 ^{2}58^{s} 1-^{2}83 91^{r} 172s 1862ss 104^{r} 93 18s ^{2}27s 808sss 35^{r} | **5-8** χιλιαδες + εσφραγισμενοι ^{2}26 ^{2}31s g vg^{1} ar^{1s} Be |

runt se *in speluncis et in petris* montium, *et* 16
dicunt montibus et petris: Cadite super nos
et abscondite nos a facie sedentis super thro-
num et ab ira Agni, quoniam venit *dies mag-* 17
nus irae ipsorum, *et quis poterit stare?*

Post haec vidi quattuor angelos stantes 7
super quattuor angulos terrae tenentes *quat-*
tuor ventos terrae, ne flarent super terram ne-
que super mare neque in ullam arborem. Et 2
vidi alterum angelum ascendentem ab ortu
solis, habentem signum Dei vivi, et clamavit
voce magna quattuor angelis, quibus datum
est nocere terrae et mari [1] dicens: Nolite no- 3
cere terrae et mari neque arboribus, quoad-
usque *signemus* servos Dei nostri *in frontibus*
eorum. Et audivi numerum signatorum cen- 4
tum quadraginta quattuor milia signati, ex
omni tribu filiorum Israhel.

Ex tribu Iuda duodecim milia signati, 5
ex tribu Ruben duodecim milia signati,
ex tribu Gad duodecim milia signati,

---

15 in^{2} A g Pr] > *rel.*
16 et dicunt] dicentes Pr, et dixerunt D
nos^{2} > D
cadete AJZ* Pr
stare] adstare ante illum Pr
7,1 supra^{1} AMZ^{c}
super$^{2.3}$] in Pr
ne flaret ventus ADJMZ, non spiret g
2 et] neque F-Z* g t Pr
5-8 ex] de g | signati$^{1-10}$ > FGZ* Pr

---

15 Ap 19,18; Is 2,10ss; 24,21 (Mc 6,21)
16 Os 10,8; Ps 46,9; L 23,30
17 Jl 2,11.31; So 1,14; Ma 3,2; 1 Th 1,10
7,1 Ez 7,2; 37,9; Jr 49,36; Dn 7,2; Zch 6,5; Mt 24,31
3 Ap 9,4; Ez 9,4.6
4 Ap 14,1.3

6 ex tribu Aser duodecim milia signati,
ex tribu Nepthalim duodecim milia signati,
ex tribu Manasse duodecim milia signati,
7 ex tribu Simeon duodecim milia signati,
ex tribu Levi duodecim milia signati,
ex tribu Issachar duodecim milia signati,
8 ex tribu Zabulon duodecim milia signati,
ex tribu Ioseph duodecim milia signati,
ex tribu Beniamin duodecim milia signati.
9 Post haec vidi turbam magnam, quam di-
numerare nemo poterat ex omnibus gentibus
et tribubus et populis et linguis stantes ante
thronum et in conspectu Agni, amicti stolis
10 albis, et palmae in manibus eorum, et clama-
bant voce magna dicentes:

Salus Deo nostro, qui sedet super thronum, et Agno.

11 Et omnes angeli stabant in circuitu throni
et seniorum et quattuor animalium, et ceci-
derunt in conspectu throni in facies suas et
12 adoraverunt Deum [1] dicentes:

Amen. Benedictio et claritas et sapientia, et gratiarum actio, honor et virtus et fortitudo Deo nostro in saecula saeculorum, Amen.

---

6 neptalim F[r] g Pr | symeon *codd. pl.* g
ijsacar g, isachar Pr
9 et ecce turba multa Vict | omni gente et ex omni tribu et populo et lingua Cyp Pr
tribus et populus F*Z*
ante thron.] in conspectu throni Cyp Pr
et erant amicti Cyp Pr
stolas albas A-JZ* g t Cyp Vict Pr
10 sedit A*Z* | voce magn.] magno clamore Cyp
11 Deum] eum D t
12 actio + et *codd.* g t Pr

---

9 Ap 6,11; Gn 15,5; Ap 5,9
10 Ap 12,10; 19,1; Is 6,1
11 Ap 4,4.10; 5,11; 11,16
12 Ap 4,11; 5,12

ἐκ φυλῆς Ἀσὴρ δώδεκα χιλιάδες, 6
ἐκ φυλῆς Νεφθαλὶμ δώδεκα χιλιάδες,
ἐκ φυλῆς Μανασσῆ δώδεκα χιλιάδες,
ἐκ φυλῆς Συμεὼν δώδεκα χιλιάδες, 7
ἐκ φυλῆς Λευὶ δώδεκα χιλιάδες,
ἐκ φυλῆς Ἰσσαχὰρ δώδεκα χιλιάδες,
ἐκ φυλῆς Ζαβουλὼν δώδεκα χιλιάδες, 8
ἐκ φυλῆς Ἰωσὴφ δώδεκα χιλιάδες,
ἐκ φυλῆς Βενιαμὶν δώδεκα χιλιάδες ἐσφραγισμένοι.

Μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ἰδοὺ ὄχλος πολύς, 9
ὃν ἀριθμῆσαι αὐτὸν οὐδεὶς ἐδύνατο, ἐκ παντὸς
ἔθνους καὶ φυλῶν καὶ λαῶν καὶ γλωσσῶν, ἑστῶ- 5,9
τες ἐνώπιον τοῦ θρόνου καὶ ἐνώπιον τοῦ ἀρ-
νίου, περιβεβλημένους στολὰς λευκάς, καὶ φοί-
νικες ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν. καὶ κράζουσιν φω- 10
νῇ μεγάλῃ λέγοντες·

Ἡ σωτηρία τῷ Θεῷ ἡμῶν τῷ καθημένῳ ἐπὶ 4,11
τῷ θρόνῳ καὶ τῷ ἀρνίῳ.

Καὶ πάντες οἱ ἄγγελοι εἱστήκεισαν κύκλῳ 11 5,11; 11,16
τοῦ θρόνου καὶ τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν τεσ-
σάρων ζῴων, καὶ ἔπεσαν ἐνώπιον τοῦ θρό-
νου ἐπὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν καὶ προσεκύνησαν
τῷ Θεῷ, λέγοντες· 12 5,13

Ἀμήν, ἡ εὐλογία καὶ ἡ δόξα καὶ ἡ σοφία καὶ ἡ εὐχαριστία καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ ἰσχὺς τῷ Θεῷ ἡμῶν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

---

6 Νεφθαλι S vg^{1} sy Be | 8 ~ Βενιαμ. Ιωσηφ S ^{2}15| 9 ειδον οχλον πολυν A vg syf (sa) bo Cyp Vict Pr| αυτον > 2329 Q ^{2}40ss ^{2}58s 598 ^{2}23 ^{2}14-336 582 rel. | εστωτας 2329s Q-^{2}40 ^{2}53s ^{2}14^{r} 314-2349 919-456 | φοινικας S*s 2351 Qss ^{2}40s ^{2}58 ^{2}23 ^{2}14^{r} 314^{r} 336-506 325^{s} 60^{r}| 10 κραζοντες 1 ^{2}67^{s} sy sa^{1} bo| τω καθημενω > S* ^{2}31s| αρνιω + εις τ. αιωνας τ. αιωνων αμην S*| 11 τα προσ.] προσωπον ^{2}59^{s} ^{2}67^{s} | 12 αμην 1⌒2 ^{2}15-^{2}47 582 | και 2⌒3 A ^{2}80^{s} ^{2}57 792 ar^{3} |

13 Καὶ ἀπεκρίθη εἷς ἐκ τῶν πρεσβυτέρων λέγων
μοι· οὗτοι οἱ περιβεβλημένοι τὰς στολὰς τὰς
3,10 14 λευκὰς τίνες εἰσὶν καὶ πόθεν ἦλθον; καὶ εἴρη-
Dn 12,1 Gn 49,11 κα αὐτῷ· κύριέ μου, σὺ οἶδας. καὶ εἶπέν μοι·
Mt 24,21 Hb 9,14 οὗτοί εἰσιν οἱ ἐρχόμενοι ἐκ τῆς θλίψεως τῆς
μεγάλης καὶ *ἔπλυναν* τὰς *στολὰς αὐτῶν* καὶ
15 ἐλεύκαναν αὐτὰς ἐν τῷ αἵματι τοῦ ἀρνίου. διὰ
11,19; 14,15; 15,5.8; τοῦτό εἰσιν ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ, καὶ
16,1; 21,3.22 λατρεύουσιν αὐτῷ ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐν τῷ
ναῷ αὐτοῦ, καὶ ὁ καθήμενος ἐπὶ τοῦ θρόνου
Is 49,10 16 σκηνώσει ἐπ' αὐτούς. *οὐ πεινάσουσιν ἔτι οὐδὲ*
διψήσουσιν ἔτι, *οὐδὲ μὴ πέσῃ ἐπ' αὐτοὺς ὁ ἥλιος*
5,6; 21,4 17 *οὐδὲ πᾶν καῦμα*, ὅτι τὸ ἀρνίον τὸ ἀνὰ μέσον
Ez 34,23 Jr 2,13; 31,16 τοῦ θρόνου *ποιμανεῖ αὐτοὺς καὶ ὁδηγήσει αὐτοὺς*
Ps 22,2 Is 25,8 *ἐπὶ ζωῆς πηγὰς ὑδάτων· καὶ ἐξαλείψει ὁ Θεὸς*
πᾶν δάκρυον ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν.

Zch 2,13 Hab 2,20 8 Καὶ ὅταν ἤνοιξεν τὴν σφραγῖδα τὴν ἑβδό-
Mt 24,31 μην, ἐγένετο σιγὴ ἐν τῷ οὐρανῷ ὡς ἡμιώριον.
2 Καὶ εἶδον τοὺς ἑπτὰ ἀγγέλους οἳ ἐνώπιον
τοῦ Θεοῦ ἑστήκασιν, καὶ ἐδόθησαν αὐτοῖς ἑπτὰ
Am 9,1 3 σάλπιγγες. Καὶ ἄλλος ἄγγελος ἦλθεν καὶ ἐστάθη
5,8 ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου ἔχων λιβανωτὸν χρυσοῦν,
καὶ ἐδόθη αὐτῷ θυμιάματα πολλά, ἵνα δώσει

13 εισιν > ^{2}59^{s} ^{2}26 | **14** μου > A 254 1s 209^{s} g ar^{1s} sa bo^{l} Cyp Be | επλυν.] επλατυναν 2329 1854 ^{2}40 ^{2}53 1s ^{2}42 469s 627-2349 919^{s} 935-1859 386^{r} 42^{r} | αυτας > 2351 Qss ^{2}40ss ^{2}58s ^{2}42 ^{2}314-175 | **15** σκηνωσει επ] γινωσκει S* | **16** ετι^{1} > S ^{2}19 ^{2}57 ^{2}43ss z vg sy co Cyp Pr | ετι^{2} > P 1006s 254 F ^{2}53 ^{2}80^{s} ^{2}59 181^{r} ^{2}31s 209^{s} ^{2}28^{s} 792 172^{r} 141 | πεσειται 2329 254 F ^{2}80^{s} ^{2}37 ^{2}28^{s} | παν > F ^{2}80s (314^{s}) sa^{l} ar | **17** ποιμαινει ^{2}40 ^{2}58 ^{2}42 314-242 172 1888^{r} 82-506 325^{s} | οδηγει ^{2}40 ^{2}58 ^{2}42 314-^{2}17 172^{r} 336-456 432s | ζωης] ζωσας 2344 2329 254 F ^{2}53 ^{2}80^{s} ^{2}59-598 ^{2}37 ^{2}67-^{2}83 920 | εξαλ.] εξελει 181 598^{r} ^{2}31s ar^{1s} | υδατων⁀αυτων 254 ^{2}20 ^{2}59s 1s ^{2}67^{s} Ty | **8,1** οταν CA 1611ss] οτε rel. | ημιωρον CA 2344 180^{s} 452 | **2** εδοθη A ^{2}40 F ^{2}80 ^{2}60^{s} 792 172s 429^{s} 18ss ^{2}27^{s} ar | **3** το θυσιαστηριον^{1} A Ps ^{2}19 1854ss ^{2}53 ^{2}59s 1^{r} ^{2}23^{r} 792 110^{s} | δωση 2329s Qsss F 209ss ^{2}14^{s} ^{2}67- ^{2}83 314s 91s 104^{r} 336 82-1734 60ss, δω 69s 1006s ^{2}53 |

Et respondit unus de senioribus et dixit 13
mihi: Hi, qui amicti sunt stolis albis, qui sunt
et unde venerunt? Et dixi illi: Domine mi, tu 14
scis. Et dixit mihi: Hi sunt, qui venerunt de
tribulatione magna et *laverunt stolas suas* et
dealbaverunt eas in sanguine Agni. Ideo sunt 15
ante thronum Dei et serviunt ei die ac nocte
in templo eius, et qui sedet in throno, habi-
tabit super illos. *Non esurient neque sitient* 16
amplius, nec cadet super illos sol neque ullus
aestus, quoniam Agnus, qui in medio throni 17
est, *reget illos et deducet eos ad vitae fontes*
aquarum, et absterget Deus omnem lacrimam
ab oculis eorum.

Et cum aperuisset sigillum septimum, fac- 8
tum est silentium in caelo, quasi media hora.

8,2-14,20 *Septem tubae*
8,2-12 *Tubae 1-4*

Et vidi septem angelos stantes in conspectu 2
Dei, et datae sunt illis septem tubae. Et alius 3
angelus venit et stetit ante altare habens thu-
ribulum aureum, et data sunt illi incensa multa,

13 et dixit] dicens *codd.* Cyp Pr | **14** mi > D* Cyp Pr | veniunt F | dealbav.] candidas ... fecerunt D g Cyp Pr | **15** super thronum D (g) Cyp | illos] eos DZ* Cyp Pr | **16** nec] neque *codd.* g Cyp Pr | illos] eos D Cyp Pr | ullus aestus] ullum aestum patientur Cyp Pr | **17** eos] illos DZ* g | ab] ex AF Cyp Pr | **8,1** ~ sept. sigillum D | **3** turabulum AF J*Z* Pr

13 Ap 4,4
14 Ez 37,3; Dn 12,1; Mt 24,21; Ap 3,10; 22,14; 1 J 1,7
15 Ap 3,12; 11,19; 14,15.17; 15,5.8; 16,1.17; 21,22
16 Is 49,10; Ps 120,6
17 Ap 5,6; Ez 34,11ss.23; Jr 2,13; Ps 22,2; Is 25,8; Mt 5,5; Ap 21,4
8,1 Zch 2,13; Hab 2,20
3 Am 9,1; Ap 14,18; 5,8

ut daret de orationibus sanctorum omnium su-
per altare aureum, quod est ante thronum Dei.
4 Et ascendit fumus incensorum de orationibus
5 sanctorum de manu angeli coram Deo. Et ac-
cepit angelus thuribulum et implevit illud de
igne altaris et misit in terram, et facta sunt
tonitrua et voces et fulgura et terraemotus
6 magnus. Et septem angeli, qui habebant sep-
tem tubas, praeparaverunt se ut tuba canerent.
7 Et primus angelus tuba cecinit, et facta
est grando et ignis mixta in sanguine, et mis-
sum est in terram, et tertia pars terrae com-
busta est, et tertia pars arborum concremata
est, et omne faenum viride combustum est.
8 Et secundus angelus tuba cecinit, et tam-
quam mons magnus igne ardens missus est in
mare, et facta est tertia pars maris sanguis,
9 | et mortua est tertia pars creaturae eorum,
quae habebant animas in mari, et tertia pars
navium interiit.
10 Et tertius angelus tuba cecinit, et cecidit
de caelo stella magna, ardens tamquam facula,
et cecidit in tertiam partem fluminum et in
11 fontes aquarum; et nomen stellae dicitur Ab-

---

de > AJMZ* Pr | de orat.] quae sunt orationes F, orationes g | ante thronum] *in conspectu F* (Pr) | dei > ADM g Pr | **4** sanctorum + omnium super alt. aur. q. e. in consp. Dei (cf. **3**) et ascendit F | deo] dno D (Pr) | **5** turab. F Pr | fulgora AFJZ Pr | magnus > FDZ* g Pr | **6** paraverunt *codd.* g | ut tubicinarent F | **7** commixta Pr | sanguinem A g Pr | concrem.] combusta *codd.* g | **9** creaturae-animas] piscium D Pr | eorum > *codd.* | habent AF*JMZ* g | in mari > AFJ^{r} Pr | **10** tertiam] terram in F

---

4 Ps 140,2 | **5** Lv 16,12; Ez 10,2; Ap 4,5 | **7** Ap 16,2; Ex 9,23ss; Sap 16,22; Sir 39,35; Ez 38,22 | **8** Ap 16,3; Ex 7,20s | **10** Ap 16,4; (Is 14,12; Dn 8,10)

ταῖς προσευχαῖς τῶν ἁγίων πάντων ἐπὶ τὸ θυ-
σιαστήριον τὸ χρυσοῦν τὸ ἐνώπιον τοῦ θρόνου.
καὶ ἀνέβη ὁ καπνὸς τῶν θυμιαμάτων ταῖς προσ- 4 Ps 140,2
ευχαῖς τῶν ἁγίων ἐκ χειρὸς τοῦ ἀγγέλου ἐν-
ώπιον τοῦ Θεοῦ. καὶ εἴληφεν ὁ ἄγγελος τὸν λιβα- 5 Lv 16,12 Ez 10,2
νωτόν, καὶ ἐγέμισεν αὐτὸν ἐκ τοῦ πυρὸς τοῦ θυ- Ex 19,16
σιαστηρίου καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν γῆν· καὶ ἐγένον-
το βρονταὶ καὶ φωναὶ καὶ ἀστραπαὶ καὶ σεισμός. 11,19; 16,18
Καὶ οἱ ἑπτὰ ἄγγελοι οἱ ἔχοντες τὰς ἑπτὰ σάλ- 6
πιγγας ἡτοίμασαν ἑαυτοὺς ἵνα σαλπίσωσιν.
Καὶ ὁ πρῶτος ἐσάλπισεν· καὶ ἐγένετο χά- 7 Ez 38,22 Jl 2,30
λαζα καὶ πῦρ μεμιγμένα ἐν αἵματι καὶ ἐβλήθη Ex 9,23-26
εἰς τὴν γῆν· καὶ τὸ τρίτον τῆς γῆς κατεκάη,
καὶ τὸ τρίτον τῶν δένδρων κατεκάη, καὶ πᾶς
χόρτος χλωρὸς κατεκάη.
Καὶ ὁ δεύτερος ἄγγελος ἐσάλπισεν· καὶ ὡς 8 Jr 51,25
ὄρος μέγα πυρὶ καιόμενον ἐβλήθη εἰς τὴν θά-
λασσαν· καὶ ἐγένετο τὸ τρίτον τῆς θαλάσσης Ex 7,20s 16,3
αἷμα, καὶ ἀπέθανεν τὸ τρίτον τῶν κτισμάτων 9
τῶν ἐν τῇ θαλάσσῃ, τὰ ἔχοντα ψυχάς, καὶ τὸ
τρίτον τῶν πλοίων διεφθάρησαν.
Καὶ ὁ τρίτος ἄγγελος ἐσάλπισεν· καὶ ἔπε- 10 Is 14,12 Dn 8,10
σεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀστὴρ μέγας καιόμενος ὡς
λαμπάς, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τὸ τρίτον τῶν ποταμῶν 16,4
καὶ ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων. καὶ τὸ ὄνομα 11

---

5 ~ αστραπ. φωναι A 2329 F [2]53 [2]80[s] [2]42 336 syh | σεισμοι 2351 [2]60[s] 209[s] [2]37 [2]28[s] 628 | **6** οι[2] > S 1854 F [2]53 598 [2]65 [2]56s 336[s] 517 | εαυτους] αυτους AS* 2351 2138 | **7** πρωτος + αγγελος 2329 [2]19 254 F [2]20[s] 598 [2]57s [2]14-[2]83 g vg ar[1s] sa[1] bo Pr Be | μεμιγμενον Ss P [2]19 254 [2]58s 1778s [2]59[r] 209[s] [2]67-[2]83 680 | εν > [2]19 254 F 1678 [2]59[r] [2]31s 209[s] 792 | **8** αγγελος > S syf | πυρι > Qss [2]40 [2]58 [2]42 314[r] 104 rel. syf ar[1s] Ty | τριτον + μερος 172[r] lat ar co Ty Pr | **9** τριτον + μερος Ss [2]19 1611 172[r] lat ar co Ty Pr | εν τη θαλ. > [2]59-2186 z am ar[1s] | τ. εχοντων 254 [2]31s [2]37 [2]28[s] | ψυχην S 209[s] syf ar co Ty | **10** και[4]-υδατων > A |

τοῦ ἀστέρος λέγεται ὁ Ἄψινθος. καὶ ἐγένετο
τὸ τρίτον τῶν ὑδάτων εἰς ἄψινθον, καὶ πολλοὶ
τῶν ἀνθρώπων ἀπέθανον ἐκ τῶν ὑδάτων, ὅτι
ἐπικράνθησαν.

16,8; 6,12 Ex 10,21 12 Καὶ ὁ τέταρτος ἄγγελος ἐσάλπισεν· καὶ
ἐπλήγη τὸ τρίτον τοῦ ἡλίου καὶ τὸ τρίτον τῆς
σελήνης καὶ τὸ τρίτον τῶν ἀστέρων, ἵνα σκο-
τισθῇ τὸ τρίτον αὐτῶν καὶ ἡ ἡμέρα μὴ φάνῃ
τὸ τρίτον αὐτῆς, καὶ ἡ νὺξ ὁμοίως.

14,6; 9,12; 11,14; 12,12 13 Καὶ εἶδον, καὶ ἤκουσα ἑνὸς ἀετοῦ πετομέ-
νου ἐν μεσουρανήματι λέγοντος φωνῇ μεγάλῃ·
Οὐαὶ οὐαὶ οὐαὶ τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς
ἐκ τῶν λοιπῶν φωνῶν τῆς σάλπιγγος τῶν τριῶν
ἀγγέλων τῶν μελλόντων σαλπίζειν.

8,10; 20,1 9 Καὶ ὁ πέμπτος ἄγγελος ἐσάλπισεν· καὶ εἶδον
ἀστέρα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεπτωκότα εἰς τὴν γῆν,
καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἡ κλεὶς τοῦ φρέατος τῆς ἀβύσ-
Gn 19,28 Ex 19,18 Jl 2,2.10 2 σου. καὶ ἤνοιξεν τὸ φρέαρ τῆς ἀβύσσου· *καὶ
ἀνέβη καπνὸς* ἐκ τοῦ φρέατος *ὡς καπνὸς καμί-
νου* μεγάλης, καὶ ἐσκοτώθη ὁ ἥλιος καὶ ὁ ἀὴρ
Ex 10,12.15 Sap 16,9 3 ἐκ τοῦ καπνοῦ τοῦ φρέατος. καὶ ἐκ τοῦ καπνοῦ
ἐξῆλθον ἀκρίδες εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐδόθη αὐταῖς
ἐξουσία ὡς ἔχουσιν ἐξουσίαν οἱ σκορπίοι τῆς
Ez 9,4 7,3 4 γῆς. καὶ ἐρρέθη αὐταῖς ἵνα μὴ ἀδικήσουσιν

11 ο > S 2329 69 254 ^{2}53 ^{2}20^{s} ^{2}59-598 ^{2}57 ^{2}56 ^{2}37 ^{2}67-^{2}83 ^{2}17s 104^{s} 808 | αψινθιον S* 2344 vg^{l} Ty | εις] ως S 2329s F ^{2}80^{s} h syf *bo Pr* | αψινθιον S 2329 1611 F ^{2}80^{s} ^{2}60^{s} ^{2}14^{s} 91 242 104^{r} 110^{s} lat syf | **12** ινα σκοτ.] κ. εσκοτισθη 172^{r} syf ar Ty | μη φανη] ουκ εφαινεν 172^{r} syh ar^{1} sa | **13** ενος > S ^{2}60ss 628 ar^{2} co | αετου] αγγελου P 254 ^{3}59s 1^{s} 209-^{2}83 104-336 ar^{2} | μεγαλη + τρις ^{2}60^{s} ^{2}23 ^{2}14^{s} 104^{s} 60^{r} (sa) | ουαι^{3} > 2329 254 ^{2}80 ^{2}59 1ss ^{2}67s ^{2}28^{s} | τ. κατοικουσι A Ps ^{2}19 ^{2}80^{s} ^{2}59.^{2}51 ^{2}28^{s} 104-336 35^{r} lat | **9,1** αστερας, πεπτωκοτας S* 2329 ^{2}56 1094 | αβυσσου 1⌒2 S Qss 1611 ^{2}40 ^{2}53s 598 209^{s} 314-^{2}17 82-456 syf ar co | μεγαλης] καιομενης 2351 Qss ^{2}40 ^{2}65 ^{2}23 314-^{2}17 172^{r} 469-456 60^{r}, + καιομ. ^{2}19 ^{2}53 ^{2}20^{s} g syf ar^{3} | εσκοτωθη A 0207 69s 1006s 181 598 ^{2}57 ^{2}65 | **3**s αυτοις (S 2329) Qss ^{2}80 ^{2}60ss 792 104 (172^{r}) 680 935^{s} |

sinthium; et facta est tertia pars aquarum in
absinthium, et multi hominum mortui sunt de
aquis, quia amarae *factae* sunt.
Et quartus angelus tuba cecinit, et per- 12
cussa est tertia pars solis et tertia pars lunae
et tertia pars stellarum, ita ut obscuraretur
tertia pars eorum, et diei non luceret pars
tertia et noctis similiter.

8,13-9,12 *Tuba quinta, Vae primum*

Et vidi et audivi vocem unius aquilae vo- 13
lantis per medium caeli dicentis voce magna:
Vae, vae, vae habitantibus in terra de ceteris vo-
cibus trium angelorum, qui erant tuba canituri.
Et quintus angelus tuba cecinit, et vidi 9
stellam de caelo cecidisse in terram, et data
est ei clavis putei abyssi. Et aperuit puteum 2
abyssi, *et ascendit fumus* putei, *sicut fumus*
fornacis magnae; et obscuratus est sol et aër
de fumo putei. Et de fumo putei exierunt lo- 3
custae in terram, et data est illis potestas, sicut
habent potestatem scorpiones terrae; et prae- 4
ceptum est illis ne laederent faenum terrae,

11 absinthius ADZ^{c}V g Pr, -sentius F(JZ*), -tus G
homines FM Pr
12 ita > A-Z* g | ut minus lucerent Pr
nocte FZ*V, nox AJss* g Pr
13 caelum AFJ^{r} g | unum angelum ut aquilam volantem Pr, unam aquilam vol. Vict
in terram JZ, super terram A g, terram Pr
vocibus + tubae A-M
9,1 terra F | ei Pr] illi *codd.*
2 abyssi 1⌒2 ADZ*
3 putei FV] > AD-Z* g Pr
4 praeceptum] dictum g Ty Pr
laeder.] delerent J, nocerent g Pr

12 Ap 16,8; 6,12; Ex 10,21 | **13** Ap 14,6; 9,12; 11,14; 12,12 | **9,1** Ap 16,10; 8,10; 9,11; 20,1 | **2** Gn 19,28; Ex 19,18 | **3** Ex 10,12.15; Sap 16,9 | **4** Ap 7,3; Ez 9,4

neque omne viride neque omnem arborem,
nisi tantum homines, qui non habent signum
5 Dei in frontibus suis. Et datum est illis ne
occiderent eos, sed ut cruciarent mensibus
quinque; et cruciatus eorum ut cruciatus scor-
6 pii, cum percutit hominem. Et in diebus illis
quaerent homines mortem et non invenient
eam, et desiderabunt mori et fugiet mors
ab eis.
7 Et similitudines locustarum similes equis
paratis in proelium; et super capita earum
tamquam coronae similes auro et facies earum
8 tamquam facies hominum. Et habebant capillos
sicut capillos mulierum, et *dentes earum sicut*
9 dentes *leonum* erant. Et habebant loricas sicut
loricas ferreas, et vox alarum earum sicut vox
curruum equorum multorum currentium in bel-
10 lum. Et habebant caudas similes scorpionum,
et aculei erant in caudis earum, et potestas
11 earum nocere hominibus mensibus quinque. Et
habebant super se regem angelum abyssi, cui

---

suis > ADJZ*C g | 5 *inc.* et praeceptum est Ty, et dictum est eis D g Pr | cruciarentur *codd. pl.* Pr, -cientur M g | ut² A* | 6 et¹ > AZ* g | desiderabant Z*V(J), concupiscent Ty, cupient M g | eis] ipsis AMZ, illis V g | 7 earum¹] eorum A*Z* Pr | coronas V | tamquam²] sicut *codd.* g Ty Pr | 8 sicut capill. > F | dentes² > AFJMZ*V g Ty Pr | 9 alarum] pennarum g Ty | curruum + et D | equorum m. currentium > M | 10 et aculeos in capite earum Ty | erant > AD-Z* g | et³ > AFMZᶜV g | nocere] ledere Ty (Pr) | 11 habent F Pr | angelorum AᶜJZ*

---

6 Job 3,21; L 23,30
7 Jl 2,4 | 8 Jl 1,6
9 Jl 2,5
10 Ap 9,19
11 Ap 9,1s; 11,7; 17,8; 20,1ss

τὸν χόρτον τῆς γῆς οὐδὲ πᾶν χλωρὸν οὐδὲ πᾶν 7,3
δένδρον, εἰ μὴ τοὺς ἀνθρώπους οἵτινες οὐκ
ἔχουσιν τὴν σφραγῖδα τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῶν μετ-
ώπων· καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ἵνα μὴ ἀποκτείνωσιν 5
αὐτούς, ἀλλ' ἵνα βασανισθήσονται μῆνας πέντε·
καὶ ὁ βασανισμὸς αὐτῶν ὡς βασανισμὸς σκορ-
πίου, ὅταν παίσῃ ἄνθρωπον. καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις 6 Job 3,21 L 23,30
ἐκείναις ζητήσουσιν οἱ ἄνθρωποι τὸν θάνατον
καὶ οὐ μὴ εὑρήσουσιν αὐτόν, καὶ ἐπιθυμήσουσιν
ἀποθανεῖν καὶ φεύγει ὁ θάνατος ἀπ' αὐτῶν.

Καὶ τὰ ὁμοιώματα τῶν ἀκρίδων ὅμοιοι 7
ἵπποις ἡτοιμασμένοις εἰς πόλεμον, καὶ ἐπὶ τὰς Jl 2,4 Sap 16,9
κεφαλὰς αὐτῶν ὡς στέφανοι ὅμοιοι χρυσῷ, καὶ
τὰ πρόσωπα αὐτῶν ὡς πρόσωπα ἀνθρώπων·
^{1}καὶ εἶχον τρίχας ὡς τρίχας γυναικῶν, καὶ *οἱ* 8 Jl 1,6
ὀδόντες αὐτῶν ὡς λεόντων ἦσαν, καὶ εἶχον 9 Jl 2,5
θώρακας ὡς θώρακας σιδηροῦς, καὶ ἡ φωνὴ
τῶν πτερύγων αὐτῶν *ὡς φωνὴ ἁρμάτων* ἵππων
πολλῶν *τρεχόντων εἰς πόλεμον*. καὶ ἔχουσιν 10 9,19
οὐρὰς ὁμοίας σκορπίοις καὶ κέντρα, καὶ ἐν ταῖς
οὐραῖς αὐτῶν ἡ ἐξουσία αὐτῶν ἀδικῆσαι τοὺς
ἀνθρώπους μῆνας πέντε. ἔχουσιν ἐπ' αὐτῶν βα- 11 9,1s; 11,7
σιλέα τὸν ἄγγελον τῆς ἀβύσσου, ὄνομα αὐτῷ

ουδε 1⌒2 S 680 z ar^{1s} sa^{1} Ty | ανθρ. + μονους ^{2}53 60^{r} z vg ar Cass | τ. θυ > ^{2}59-^{2}26 ^{2}31s ^{2}14^{s} 35 z ar^{2} Ty | 5 αυτοις AS 1611 ^{2}53 ^{2}80 1678 ^{2}59^{s} 792 104^{s} 35*] -ταις rel. | 6 ευρωσιν A 2344 P 1854 1006s ^{2}53 ^{2}59ss ^{2}60-^{2}42 172^{r} 35 | φευξεται 2329s Qsss ^{2}40ss ^{2}58 ^{2}23 209-743 314-456 60^{r} g vg sy ar bo Ty Pr | 7 ομοια] -οιοι Ss ^{2}26 792, ομοιωματα A | ως^{1} > ^{2}80^{s} ^{2}59 ^{2}26 ^{2}15 792 bo Ty^{1} Be | ομοιοι χρυσω] χρυσοι 0207 Qss ^{2}40 ^{2}58s ^{2}23s ^{2}42 314^{r} 104-456 60^{r} | 9 ως θωραχ. > 0207 1611s ^{2}26 ^{2}42 792 110-141 808 | 10 ειχον ^{2}20^{s} ^{2}67^{s} g vg Ty | ομοιοις AS 69 ^{2}31 ^{2}75 792 808 367 35*, -ως ^{2}57s ^{2}73s h bo | η εξουσια αυτων] εξουσιαν εχουσι (του) 2329 Qss ^{2}40s ^{2}58s ^{2}23 ^{2}36^{r} 314^{r} 336^{s} 469-456 60^{r} | 11 *inc.* και εχουσ. P 1854 ^{2}59-^{2}73 ^{2}14^{r} 172^{r} lat syſ ar Pr Be | επ αυτων] εαυτων S ar^{3} sa | εχουσαι, > τον Q ^{2}40 94 ^{2}23 314-617 792 628-456 60^{r} | ονομα αυτω] ω ονομα 2344 *P*^{47} 94 h vg (S sy sa, bo) |

ἑβραϊστὶ Ἀβαδδών, καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ ὄνομα
8,13; 11,14 12 ἔχει Ἀπολλύων. Ἡ οὐαὶ ἡ μία ἀπῆλθεν· ἰδοὺ
ἔρχεται ἔτι δύο οὐαὶ μετὰ ταῦτα.
8,3; Ez 30,1ss 13 Καὶ ὁ ἕκτος ἄγγελος ἐσάλπισεν· καὶ ἤκουσα
φωνὴν μίαν ἐκ τῶν κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου
Gn 15,18 14 τοῦ χρυσοῦ τοῦ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, λέγοντα τῷ
Dt 1,7 Jos 1,4 ἕκτῳ ἀγγέλῳ, ὁ ἔχων τὴν σάλπιγγα· λῦσον τοὺς
16,12 τέσσαρας ἀγγέλους τοὺς δεδεμένους ἐπὶ τῷ πο-
8,7-12 15 ταμῷ τῷ μεγάλῳ Εὐφράτῃ. καὶ ἐλύθησαν οἱ
τέσσαρες ἄγγελοι οἱ ἡτοιμασμένοι εἰς τὴν ὥραν
καὶ ἡμέραν καὶ μῆνα καὶ ἐνιαυτόν, ἵνα ἀποκτεί-
16 νωσιν τὸ τρίτον τῶν ἀνθρώπων. καὶ ὁ ἀριθμὸς
τῶν στρατευμάτων τοῦ ἱππικοῦ δισμυριάδες
μυριάδων, ἤκουσα τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν.
17 Καὶ οὕτως εἶδον τοὺς ἵππους ἐν τῇ ὁράσει
καὶ τοὺς καθημένους ἐπ' αὐτῶν, ἔχοντας θώ-
ρακας πυρίνους καὶ ὑακινθίνους καὶ θειώδεις·
καὶ αἱ κεφαλαὶ τῶν ἵππων ὡς κεφαλαὶ λεόν-
των, καὶ ἐκ τῶν στομάτων αὐτῶν ἐκπορεύεται
18 πῦρ καὶ καπνὸς καὶ θεῖον. ἀπὸ τῶν τριῶν
πληγῶν τούτων ἀπεκτάνθησαν τὸ τρίτον τῶν
ἀνθρώπων, ἐκ τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ καπνοῦ καὶ

ελληνιδι S 209^s, ελληνιστι 254 $^{2}53$ $^{2}26$ | ~ εχει ον. Ss P^{47} $^{2}19$ 582 g | Απολλ. + latine habens nomen exterminans h vg Prisc Pr | **12** ερχονται S^cs 0207 Ps $^{2}19$sss 94s $^{2}53$ $^{2}20^s$ $^{2}59$-598 $^{2}57$s $^{2}14^s$ $^{2}67^s$ 172^r 808 506 | ετι + και 0207 $^{2}19$ 1854 598 $^{2}14^s$ 1732, > 254 $^{2}20^s$ $^{2}59$-$^{2}56$ $^{2}67$-$^{2}83$ ar bo | δυο] η δευτερα 104^s $ar^{1.3}$ bo | **13** $και^1$ > Ss P^{47} 69s $^{2}58$ 664 469 syf co | φωνης μιας S^c $^{2}26$ $^{2}67^s$ 469^c, ενος 2329 | μιαν–κερατων > S* | των A(S^c)s P^{47} 0207 1611 94 $^{2}53$ $^{2}80^s$ $^{2}14^s$ 808 g vg^1 syh co] + τεσσαρων rel. | **14** εκτω > A 598 $^{2}84$ | **15** κ. ημερ. > S 1s | ινα + μη S | **16** ιππικου] ιππου $^{2}40$ $^{2}58$ $^{2}42$ 91-$^{2}17$ 172^r 336^s 82-808 180-456 60^r | δυο μυριαδων μυριαδας S $^{2}80^s$ $^{2}65$ $^{2}43$ss) | δις > 2329 Qss 1611^r $^{2}53$ss $^{2}23$ $^{2}37$ $^{2}42$ $^{2}67^s$ $^{2}28^s$ 91-93 110 rel. | **17** ουτως > 2329 254 $^{2}53$ $^{2}20^s$ ar^{1s} bo Pr Be | ιππους] ιππικους 2351 Qss | **18** *inc.* κ. απο 94 $^{2}58$ vg^1 sy ar bo Be | τριων > S ar^{1s} | πληγων > $^{2}59$-$^{2}26$ $^{2}31$s 209^s 792 |

nomen hebraice Abaddon, graece autem Apol-
lyon, latine habens nomen Exterminans. Vae 12
unum abiit, et ecce veniunt adhuc duo vae
post haec.

9,13-11,14 *Vae secundum*
9,13-21 *Tuba sexta*

Et sextus angelus tuba cecinit; et audivi 13
vocem unam ex quattuor cornibus altaris aurei,
quod est ante oculos Dei, | dicentem sexto an- 14
gelo, qui habebat tubam: Solve quattuor an-
gelos, qui alligati sunt in flumine magno Eu-
phrate. Et soluti sunt quattuor angeli, qui 15
parati erant in horam et diem et mensem
et annum, ut occiderent tertiam partem ho-
minum. Et numerus equestris exercitus vicies 16
milies dena milia; et audivi numerum eorum.
Et ita vidi equos in visione et qui sede- 17
bant super eos, habebant loricas igneas et
hyacinthinas et sulphureas, et capita equorum
erant tamquam capita leonum, et de ore eo-
rum procedit ignis et fumus et sulphur. Et 18
ab his tribus plagis occisa est tertia pars ho-
minum de igne et de fumo et sulphure, quae

---

apollion AFZ* Ty Pr, apalion D
nomen habet D, habet MZ* | ebraice armaggedon Ty, in graeca lingua habet nomen perdens g, latine perdens Ty | 12 et > A-J g
13 vocem unam] unum g Cyp Ty Pr | unam] unum AFJ[r]
quattuor > *codd.* g | altaris] arae Ty Pr,
ante oculos] in conspectu Cyp Ty
14 Eufrate *codd.*, -ten g Ty Pr
15 erant] sunt M g, > D (Ty)
16 et[2] > AFJ[r] g Cyp Ty Pr
17 habentes AFDMss Cyp Pr
iacinth. AZV, iacinctinas g Ty, spineas Pr
eorum] ipsorum *codd.* g
18 et[1] > *codd.* g Cyp | de[2] > A-Z[c]V

---

12 Ap 8,13 | 13 Ap 16,12; 14,18; Ex 30,1ss | 14 Ap 16,12 (Gn 15,18; Dt 1,7) | 15 Ap 8,11

19 procedebant de ore ipsorum. Potestas enim
equorum in ore eorum est et in caudis eorum.
nam caudae eorum similes serpentibus haben-
tes capita, et in his nocent.
20 Et ceteri homines, qui non sunt occisi in
his plagis, neque paenitentiam egerunt de ope-
ribus manuum suarum, ut non adorarent *dae-
monia et simulacra aurea et argentea et
aerea et lapidea et lignea, quae neque videre*
21 possunt *neque audire neque ambulare,* [1] et non
egerunt paenitentiam ab homicidiis suis neque
a veneficiis suis neque a fornicatione sua ne-
que a furtis suis.

10,1-11 *Libellus apertus*

10 Et vidi alium angelum fortem descenden-
tem de caelo amictum nube, et iris in capite
eius, et facies eius erat ut sol, et pedes eius
2 tamquam columnae ignis; et habebat in manu
sua libellum apertum: et posuit pedem suum
dextrum super mare, sinistrum autem super
3 terram, et clamavit voce magna, quemadmo-
dum cum leo rugit. Et cum clamasset, locuta
4 sunt septem tonitrua voces suas. Et cum lo-

qui procedebat ex *codd.* (g), quod exiit Cyp Ty Pr
19 nam + et A
eorum[3]] ipsorum DM g, illorum FJZ*
serpent.] scorpionibus D
20 ceteri] reliqui Cyp Ty | his > F
adorent AGJM g Cyp Pr
21 benefic. AF*, nequitiis Pr
10,1 iris] arcus Pr, + erat FD (Vict)
columna *codd.* Ty
2 librum g Vict Ty Pr | super[1]] supra JZ[c]V g

19 Ap 9,10 | **20** Ap 16,9.11.21; Is 2,8.20; Dn 5,4.23;
Ps 113,4; 134,15ss | **21** 4 Rg 9,22 | **10,1** Ap 5,2; 18,1;
4,3; 1,16; Mt 17,2 | **2** Ap 5,1; 10,8 | **3** Jr 25,30;
Am 1,2 | **4** Ap 10,8; Dn 8,26; 12,4.9

τοῦ θείου τοῦ ἐκπορευομένου ἐκ τῶν στομάτων
αὐτῶν. ἡ γὰρ ἐξουσία τῶν ἵππων ἐν τῷ στό- 19
ματι αὐτῶν ἐστιν καὶ ἐν ταῖς οὐραῖς αὐτῶν·
αἱ γὰρ οὐραὶ αὐτῶν ὅμοιοι ὄφεσιν, ἔχουσαι
κεφαλάς, καὶ ἐν αὐταῖς ἀδικοῦσιν.
Καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, οἳ οὐκ ἀπ- 20 Is 2,8.20; 17,8 Dn 5,4.23
εκτάνθησαν ἐν ταῖς πληγαῖς ταύταις, οὐ μετ- Ps 114,4; 134,15ss
ενόησαν ἐκ τῶν ἔργων τῶν χειρῶν αὐτῶν, ἵνα 16,9.11.21
μὴ προσκυνήσουσιν τὰ *δαιμόνια* καὶ τὰ *εἴδωλα* 1 C 10,20
τὰ χρυσᾶ καὶ τὰ ἀργυρᾶ καὶ τὰ χαλκᾶ καὶ τὰ
λίθινα καὶ τὰ ξύλινα, ἃ *οὔτε βλέπειν* δύνανται
οὔτε ἀκούειν οὔτε περιπατεῖν, καὶ οὐ μετενόη- 21 4 Rg 9,22
σαν ἐκ τῶν φόνων αὐτῶν οὔτε ἐκ τῶν φαρμα-
κειῶν αὐτῶν οὔτε ἐκ τῆς πορνείας αὐτῶν οὔτε
ἐκ τῶν κλεμμάτων αὐτῶν.
Καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον ἰσχυρὸν καταβαί- 10 5,2; 4,3
νοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, περιβεβλημένον νεφέλην,
καὶ ἡ ἶρις ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ τὸ πρόσ- 1,15s
ωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ
ὡς στῦλοι πυρός, καὶ ἔχων ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ 2 5,1
βιβλαρίδιον ἠνεῳγμένον. καὶ ἔθηκεν τὸν πόδα
αὐτοῦ τὸν δεξιὸν ἐπὶ τῆς θαλάσσης, τὸν δὲ
εὐώνυμον ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἔκραξεν φωνῇ με- 3 Jr 25,30 Os 11,10 (Am 1,2; 3,8)
γάλῃ ὥσπερ λέων μυκᾶται. καὶ ὅτε ἔκραξεν,
ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταὶ τὰς ἑαυτῶν φωνάς.

19 τ. ιππων] αυτων 254 1778 ^{2}59s 1-^{2}26 | και[1] - αυτων[2] > ^{2}19 254 1678 ^{2}59[r] ^{2}31 | ηδικουσαν 254 ^{2}20[s] | **20** ου C 2344 2351 1854 1006sss ^{2}58 ^{2}57s ^{2}23 ^{2}14[s] ^{2}67 rel. ar[2] sa Be | ουδε S *P*[47] Qss ^{2}53 ^{2}20[s] lat sy ar[1·3] bo. ουτε A al. | κ. τα χαλκα > ^{2}40 ^{2}58 314[r] 104[r] 82 110-456 | **21** πορν.] πονηριας AS* ^{2}80[s] | αυτων 3⁀4 *P*[47] syf sa Pr | **10,1** αλλον > PQss ^{2}40ss ^{2}53s 1s ^{2}23[s] ^{2}14[r] ^{2}28[s] 314-256 82 rel. | η > S[c] P ^{2}19 94 ^{2}53ss ^{2}59[r] ^{2}31s 209[s] ^{2}14-743 ^{2}17s 104[s] | ιρις] θριξ S* | τ. κεφαλην CA ^{2}75 | **2** εχων] ειχεν ^{2}19 94s ^{2}59-^{2}26 ^{2}23ss 209 ^{2}14[s] ^{2}67[s] 792 ^{2}18 104[s] 60[r], εχει ^{2}60sss ^{2}45 35 | βιβλιδαρ. ^{2}19 69s 1611ss ^{2}53 ^{2}20[s] ^{2}60[s] ^{2}65 209[s] ^{2}14[r] 35[r], βιβλιον *P*[47] Q 1854 314[r] 172[r] 336-456 | τ. δεξιον > C | **3** > αι S* 1611 94 ^{2}59[s] 1s ^{2}67[s] ^{2}75 104[s] | επτα > *P*[47] ^{2}43ss | *

Dn 8,26; 12,4.9 4 Καὶ ὅτε ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταί, ἤμελλον
γράφειν· καὶ ἤκουσα φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
λέγουσαν· σφράγισον ἃ ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρον-
ταί, καὶ μὴ αὐτὰ γράψῃς.
Dt 32,40 5 Καὶ ὁ ἄγγελος, ὃν εἶδον ἑστῶτα ἐπὶ τῆς
θαλάσσης καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, *ἦρεν τὴν χεῖρα αὐ-*
Gn 14,19.22 Neh 9,6 Ex 20,11 Ps 145,6 Dn 12,7 6 *τοῦ τὴν δεξιὰν εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ὤμοσεν ἐν*
τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, *ὃς ἔκτισεν*
τὸν οὐρανὸν καὶ τὰ ἐν αὐτῷ καὶ τὴν γῆν καὶ τὰ
ἐν αὐτῇ καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ, ὅτι
Am 3,7 Dn 9,6.10 Zch 1,6 11,15; 17,17 A 3,21 7 χρόνος οὐκέτι ἔσται, ἀλλ᾽ ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς
φωνῆς τοῦ ἑβδόμου ἀγγέλου, ὅταν μέλλῃ σαλ-
πίζειν, καὶ ἐτελέσθη τὸ μυστήριον τοῦ Θεοῦ, ὡς
εὐηγγέλισεν *τοὺς ἑαυτοῦ δούλους τοὺς προφήτας*.
10,4.2 8 Καὶ ἡ φωνὴ ἣν ἤκουσα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ,
πάλιν λαλοῦσαν μετ᾽ ἐμοῦ καὶ λέγουσαν· ὕπαγε
λάβε τὸ βιβλίον τὸ ἠνεῳγμένον ἐν τῇ χειρὶ τοῦ
ἀγγέλου τοῦ ἑστῶτος ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐπὶ
Ez 2,8; 3,1ss 9 τῆς γῆς. καὶ ἀπῆλθα πρὸς τὸν ἄγγελον, λέγων
αὐτῷ δοῦναί μοι τὸ βιβλαρίδιον. καὶ λέγει
μοι· λάβε καὶ κατάφαγε αὐτό, καὶ πικρανεῖ σου
τὴν κοιλίαν, ἀλλ᾽ ἐν τῷ στόματί σου ἔσται γλυκὺ
10 ὡς μέλι. καὶ ἔλαβον τὸ βιβλαρίδιον ἐκ τῆς

---

4 *inc.* κ. ηκουσα οσα ελ. P^{47} bo | οτε] οσα S ^{2}34^{s} 432 g Ty Pr | α] οσα S P^{47} 94 | μη – γραψ.] μετα ταυτα γραφεις ^{2}19 ^{2}59^{r} ^{2}23^{s} ^{2}14-743 35^{r} | **5** εστωτα > ^{2}20 1778s ^{2}16* 792 18s g sa^{1} | τ. δεξιαν > A ^{2}19 ^{2}59ss 2186ss 2286^{s} 35 g vg syſ bo^{1} | **6** εν^{1} > S* P^{47} 2329s Qsss ^{2}40ss ^{2}58^{s} 91 792 172^{r} 336-456 | και^{3}⌒αυτη^{2} > A | και 3⌒5 ^{2}59-60 2286s ^{2}31s | αυτη 1⌒2 S* ^{2}20 1778s ^{2}23 209^{s} ^{2}43ss 469 522 g syſ ar^{3}
* sa Pr | εσται P^{47}] εστιν S* 141 ar^{1} | **7** τελεσθη 2351ss 1854 254 ^{2}59-^{2}83 792 104^{s} | **8** *inc.* κ. ηκουσα φωνην 104^{s} vg^{1} ar^{3} Pr | λαλουσα, λεγουσα 2351 1854 ^{2}40ss ^{2}58^{s} 209-424 336 rel. | βιβλιον CA 69-1841 ^{2}53] βιβλιδαρ. ^{2}19 ^{2}58^{s}
* ^{2}60ss 209^{s} ^{2}14^{r} 314 rel., βιβλαριδ. al. | **9** δουναι] δος I's ^{2}19 ^{2}53 ^{2}20^{s} ^{2}59-^{2}26 ^{2}23-^{2}37 ^{2}67-^{2}83 60^{r} | βιβλιον S P^{47} 1854 1006s ^{2}53 ^{2}80^{s}, βιβλιδαρ. ^{2}19ss 1611 ^{2}58^{s} 209^{s} 314 rel. | κοιλ.] καρδιαν A2 329 ^{2}80^{s} | **10** βιβλιον S Q 1854 ^{2}58^{s} 314-617 792-469 385^{r} ^{2}27-456, -λιδιον P^{47}, -λιδαρ. ^{2}19 69 al. |

cuta fuissent septem tonitrua voces suas, ego
scripturus eram, et audivi vocem de caelo di-
centem mihi: Signa quae locuta sunt septem
tonitrua, et noli ea scribere.
Et angelus, quem vidi stantem super mare 5
et super terram, *levavit manum suam ad cae-*
lum et iuravit per viventem in saecula sae- 6
culorum, qui creavit caelum et ea quae in eo
sunt, et terram et ea quae in ea sunt, et
mare et ea quae in eo sunt, quia tempus non
erit amplius; sed in diebus vocis septimi an- 7
geli, cum coeperit tuba canere, consummabitur
mysterium Dei, sicut evangelizavit per servos
suos prophetas.
Et audivi vocem de caelo iterum loquen- 8
tem mecum et dicentem: Vade et accipe lib-
rum apertum de manu angeli stantis super
mare et super terram. Et abii ad angelum 9
dicens ei ut daret mihi librum. Et dixit mihi:
Accipe librum et devora illum, et faciet ama-
ricari ventrem tuum, sed in ore tuo erit dulce
tamquam mel. Et accepi librum de manu an- 10

4 cum loc. fuissent] quae locuta sunt g Ty Pr
voces suas + et M, > AF(D g Ty Pr)
mihi > *codd.* g Ty Pr
et[3] Z g Ty Pr] > A-JZ[c]V
5 angelum AFGJMZ*C Pr | vidisti JZ*
5.8 supra[1.2] *codd. pl.* g
6 eo[1]] illo AFMZ[c]V g
~ ampl. non erit *codd.* g, iam non erit Ty Pr
7 canere + et A, + tunc D | consummatum est Ty
8 *inc.* et vox quam audivi de AF(J)Mss
et[3] > AFJ[r] g
9 dicit *codd.* Pr, ait g
librum[2] > A-JZV g Ty (Pr)
amaricare *codd.*, amarum g Pr, amaritudinem Ty

5 Dt 32,40; Dn 12,7 | **6** Ap 1,18; Gn 14,22.19; Ex 20,11; A 4,24 | **7** Ap 11,15; 17,17; L 1,70; A 3,21 | **8** Ap 10,4.2 | Ez 2,8; 3,1ss

geli, *et devoravi illum; et erat in ore meo*
tamquam mel dulce; et cum devorassem eum,
11 amaricatus est venter meus. Et dixit mihi:
Oportet te iterum *prophetare gentibus et po-*
pulis et linguis et regibus multis.

11,1-14 *Duo testes*

11 Et datus est mihi calamus similis virgae,
et dictum est mihi: Surge, et metire templum
2 Dei et altare et adorantes in eo. Atrium au-
tem, quod est foris templum, eice foras, et ne
metiaris illud, quoniam datum est gentibus,
et civitatem sanctam calcabunt mensibus qua-
3 draginta duobus. Et dabo duobus testibus meis,
et prophetabunt diebus mille ducentis sexa-
4 ginta amicti saccis. Hi sunt *duae olivae* et
duo *candelabra in conspectu Domini terrae*
5 *stantes*. Et si quis voluerit eos nocere, ignis
exiet de ore eorum et devorabit inimicos eo-
rum; et si quis voluerit eos laedere, sic oportet
6 eum occidi. Hi habent potestatem claudendi
caelum, ne pluat diebus prophetiae ipsorum;
et potestatem habent super aquas convertendi

10 illum] eum AFJV g Ty Pr | **11** dicit A^{c}-Z^{c}V g Ty, dicunt A*GZ*C | ~ pop. et gentib. *codd.* g (Pr) | **11,1** et dict. est mihi] dicens AFJ^{r} g Ty Pr, stabat angelus dicens mihi D | **2** metieris FJZV(D) Pr | illud] eum *codd.*, > Ty Pr | quadrag. + et FZ* Ty | **3** saccos A-J, sacco MZ* | **4** duo^{1} AZ* Ty Pr | et duo candel. > F | **5** ~ eos voluerit AFJ^{r} Ty^{1}, eis nocere vol. D | devoravit AJM | **6** cludendi AFJ | pluat + in F Ty Pr

11 Jr 1,10 (Dn 3,4)
11,1 Ez 40,3; Ap 21,15
2 Zch 12,3 O'; Is 63,18; Ps 78,1; 1 Mach 1,41s; 4,38; Dn 8,10; L 21,24; Ap 11,3; 12,6.14; 13,5
3 Ap 11,2 | **4** Zch 4,3.11-14
5 4 Rg 1,10ss; 2 Sm 22,9; Jr 5,14; L 9,54s
6 3 Rg 17,1; Ja 5,17; Ex 7,17.19s; 1 Sm 4,8

χειρὸς τοῦ ἀγγέλου *καὶ κατέφαγον αὐτό, καὶ ἦν*
ἐν τῷ στόματί μου ὡς μέλι γλυκύ· καὶ ὅτε ἔφα-
γον αὐτό, ἐπικράνθη ἡ κοιλία μου. καὶ λέγουσίν 11 Jr 1,10; 25,30 Dn 3,4; 7,14
μοι· δεῖ σε πάλιν *προφητεῦσαι ἐπὶ λαοῖς καὶ*
ἔθνεσιν καὶ βασιλεῦσιν πολλοῖς.

Καὶ ἐδόθη μοι κάλαμος ὅμοιος ῥάβδῳ, λέ- 11 Ez 40,3 Zch 2,1s
γων· Ἔγειρε καὶ μέτρησον τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ 2 C 6,16
καὶ τὸ θυσιαστήριον καὶ τοὺς προσκυνοῦντας ἐν
αὐτῷ. καὶ τὴν αὐλὴν τὴν ἔξωθεν τοῦ ναοῦ 2 Zch 12,3 Ο'
ἔκβαλε ἔξωθεν καὶ μὴ αὐτὴν μετρήσῃς, ὅτι Is 63,18 Ps 78,1
ἐδόθη τοῖς ἔθνεσιν, καὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν Dn 8,10 L 21,24
πατήσουσιν μῆνας τεσσεράκοντα δύο. καὶ δώ- 3 12,6.13; 13,5
σω τοῖς δυσὶν μάρτυσίν μου, καὶ προφητεύσου- 11,2
σιν ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἑξήκοντα περιβε-
βλημένοι σάκκους. Οὗτοί εἰσιν *αἱ δύο ἐλαῖαι* 4 Zch 4,3.11-14
καὶ αἱ δύο *λυχνίαι* αἱ *ἐνώπιον τοῦ Κυρίου τῆς*
γῆς ἑστῶτες. καὶ εἴ τις αὐτοὺς θέλει ἀδικῆσαι, 5 4 Rg 1,10 2 Sm 22,9
πῦρ ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν καὶ Jr 5,14
κατεσθίει τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν· καὶ εἴ τις θε-
λήσῃ αὐτοὺς ἀδικῆσαι, οὕτως δεῖ αὐτὸν ἀπο-
κτανθῆναι. οὗτοι ἔχουσιν τὴν ἐξουσίαν κλεῖσαι 6 3 Rg 17,1 Ex 7,17-20
τὸν οὐρανόν, ἵνα μὴ ὑετὸς βρέχῃ τὰς ἡμέρας 1 Sm 4,8
τῆς προφητείας αὐτῶν, καὶ ἐξουσίαν ἔχουσιν
ἐπὶ τῶν ὑδάτων στρέφειν αὐτὰ εἰς αἷμα καὶ

εγεμισθη η κ. μ. πικριας S^{c} 2329 1854 g z ar^{1} Ty Ps. Amb | 11 λεγει Ps ^{2}19 1854s 94s ^{2}53 ^{2}20^{s} ^{2}59-^{2}37 ^{2}67-1094 104^{s} 35^{r} | 11,1 ραβδω + κ. ειστηκει ο αγγ. S^{c} 2329s Qss ^{2}23 172^{r} 93 60^{r} sy ar Vict Be | 2 εξωθεν^{1} A *P*^{47} pl.] εσωθεν S* 2329 94s ^{2}59 181^{s} ^{2}28^{s} 660 250s Vict syſ | εξωθεν^{2} AS^{c} ^{2}19 69-1841 254 ^{2}53 ^{2}59-^{2}57 ^{2}56^{s} ^{2}14-^{2}74 172^{r} 42^{s} 35^{r}] εξω 2344 *P*^{47} rel., εσω S* | 3 περιβεβλημενους AS* Ps Q ^{2}65 ^{2}31^{s} ^{2}14-^{2}74 ^{2}67^{s} 91 617 104^{s} ^{2}27^{s} | 4 δυο 1⁀2 ^{2}53 ^{2}59-^{2}26 ^{2}56s Vict | Κυ] θυ ^{2}19 1854 ^{2}59-^{2}26 ^{2}31-^{2}37 35 | εστωτες Css 2329ss Qss 1611 314-424 336-582 82s 429^{r} 386^{s} 452^{r}] -σαι rel. Hipp | 5 ει τις^{2}] η τις CS* 1006* 1, οστις ^{2}20^{s} syſ ar co | θεληση AS] -λησει *P*^{47} 2329s 1611ss 1778, θελει rel. pl. Hipp | ουτως > A | 6 την^{1} CA P 2351 1611 1841 ^{2}53 ^{2}80^{s} ^{2}73] > rel. Hipp | αυτα > ^{2}59-^{2}26 ^{2}31s Ty |

πατάξαι τὴν γῆν ἐν πάσῃ πληγῇ ὁσάκις ἐὰν
θελήσωσιν.
13,1.7; 17,8 Dn 7,3.7.21 7 Καὶ ὅταν τελέσωσιν τὴν μαρτυρίαν αὐτῶν,
τὸ θηρίον τὸ *ἀναβαῖνον ἐκ τῆς ἀβύσσου ποιή-
σει μετ᾽ αὐτῶν πόλεμον καὶ νικήσει αὐτοὺς* καὶ
16,19 8 ἀποκτενεῖ αὐτούς. καὶ τὸ πτῶμα αὐτῶν ἐπὶ τῆς
Is 1,9s L 13,34 πλατείας τῆς πόλεως τῆς μεγάλης, ἥτις καλεῖ-
ται πνευματικῶς Σόδομα καὶ Αἴγυπτος, ὅπου
9 καὶ ὁ Κύριος αὐτῶν ἐσταυρώθη. καὶ βλέπου-
σιν ἐκ τῶν λαῶν καὶ φυλῶν καὶ γλωσσῶν καὶ
ἐθνῶν τὸ πτῶμα αὐτῶν ἡμέρας τρεῖς καὶ ἥμι-
συ, καὶ τὰ πτώματα αὐτῶν οὐκ ἀφίουσιν τε-
Ps 104,38 10 θῆναι εἰς μνῆμα. καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς
J 16,20 γῆς χαίρουσιν ἐπ᾽ αὐτοῖς καὶ εὐφραίνονται, καὶ
δῶρα πέμψουσιν ἀλλήλοις, ὅτι οὗτοι οἱ δύο
προφῆται ἐβασάνισαν τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ
Ez 37,5.10 11 τῆς γῆς. καὶ μετὰ τὰς τρεῖς ἡμέρας καὶ ἥμισυ
Gn 15,12 *πνεῦμα ζωῆς* ἐκ τοῦ Θεοῦ *εἰσῆλθεν ἐν αὐ-
τοῖς, καὶ ἔστησαν ἐπὶ τοὺς πόδας αὐτῶν*, καὶ
φόβος μέγας ἐπέπεσεν ἐπὶ τοὺς θεωροῦντας
4 Rg 2,11 12 αὐτούς. καὶ ἤκουσαν φωνῆς μεγάλης ἐκ τοῦ
οὐρανοῦ λεγούσης αὐτοῖς· ἀνάβατε ὧδε· καὶ

---

7 οτε ^{2}59-598 ^{2}37 ^{2}67sss ^{2}28^{s} | θηριον + το τεταρτον A | αυτους 1⁀2 ^{2}19 ^{2}59^{r} ^{2}31s 172 | **8** τα πτωματα Ss P^{47} 1854s 94s ^{2}58^{s} ^{2}59-^{2}83 792 172^{r} 680s 35^{r} g vg syf ar sa Vict Pr | αυτων^{1} + εασει ^{2}14^{s} 432 | iacebunt g vg^{1}ar (Be) | μεγαλης + αταφα ^{2}14^{s} | **9** το πτ.] τα πτωματα 2344 Ps ^{2}19 ^{2}40ss ^{2}58^{s} ^{2}59-^{2}83 792 35^{r} | αφησουσ. S^{c} 69s ^{2}53 ^{2}60 2286 664 175 256 792 620s 104s 935 325 g syf ar bo Pr | μνηματα S^{c} 209ss vg syf ar sa Ty Pr | **10** χαρησονται 254 ^{2}53 ^{2}20^{s} ^{2}67^{s} g vg syf ar^{3} co | ευφρανθησονται 2329 Qss 94s ^{2}58^{s} ^{2}23 ^{2}67^{s} 314-^{2}17 172 rel. g vg syf co Pr | πεμπουσιν S* P ^{2}19 598 ^{2}14^{r} bo Ty, δωσουσιν Qss ^{2}58s ^{2}67-^{2}17 336-177 42^{s} | **11** τας > Ss P ^{2}19 1854 254 ^{2}20^{s} ^{2}59 181-^{2}26 ^{2}23^{s} ^{2}43ss ^{2}51 808 367 35^{r} | ημισυ AS* | εν αυτοις A 2344 2329ss 1854 1006sss ^{2}60^{r} syf] αυτοις C P 1611 ^{2}53 ^{2}20^{s} ^{2}59-598 ^{2}31s, *εις αυτους S P^{47} ^{2}58 314-^{2}17 172^{r} 336-177 42^{r} | **12** ηκουσα P^{47} pl. g ar co] -σαν Css* P ^{2}53 429^{c} ^{2}49 vg syf Be | εθεωρ.] εμετρησαν P^{47} |

eas in sanguinem et percutere terram omni
plaga quotiescumque voluerint.
Et cum finierint testimonium suum, *bestia,* 7
quae *ascendit de abysso, faciet adversum eos*
bellum et vincet illos et occidet eos. Et corpo- 8
ra eorum iacebunt in plateis civitatis magnae,
quae vocatur spiritaliter Sodoma et Aegyp-
tus, ubi et Dominus eorum crucifixus est. Et 9
videbunt de tribubus et populis et linguis et
gentibus corpora eorum per tres dies et di-
midium; et corpora eorum non sinent poni in
monumentis. Et inhabitantes terram gaudebunt 10
super illos et iucundabuntur et munera mit-
tent invicem, quoniam hi duo prophetae cru-
ciaverunt eos, qui habitabant super terram. Et 11
post dies tres et dimidium *spiritus vitae* a
Deo *intravit in eos. Et steterunt super pedes*
suos, et timor magnus cecidit super eos, qui
viderunt eos. Et audierunt vocem magnam de 12
caelo dicentem eis: Ascendite huc. Et ascen-

---

7 adversus illos *codd.* g, cum eis Ty Pr
8 iaceb. DVZ g] iacent J, > A*F, ponit Pr
iacebunt *post* magnae A^c^C (Ty)
et[3]] etiam g, > D
9 ~ pop. et trib. AFJ[r] g Ty Pr, ~ pop. et gent. et trib. et ling. D
sinent g Pr] sinunt *codd.* Ty
10 illis AJZV
iocundab. AMV Pr, epulabuntur g, -lantur Ty
inhabitant terram FD Pr (MZ* g), habitantes Ty
11 intrabit, stabunt, cadet D(V), steterunt, cecidit g Ty (Pr) | accidit F
videbant F g, videntes, cecidit super eos Ty
12 illis *codd.* g, > Ty
~ huc in caelum D

---

7 Dn 7,3.7.21; Ap 13,1.7; 9,11; 17,8
8 Ap 16,19; Is 1,9s; L 13,33s
10 J 16,20
11 Ez 37,5.10; Gn 15,12
12 Ap 4,1; 4 Rg 2,11

derunt in caelum in nube, et viderunt illos
13 inimici eorum. Et in illa hora factus est ter-
raemotus magnus, et decima pars civitatis ce-
cidit, et occisa sunt in terraemotu nomina ho-
minum septem milia, et reliqui in timorem
sunt missi et dederunt gloriam Deo caeli.
14 Vae secundum abiit, et ecce vae tertium
veniet cito.

11,15-21,8 ***Vae tertium***
11,15-19 ***Tuba septima***

15 Et septimus angelus tuba cecinit et factae
sunt voces magnae in caelo dicentes:
Factum est regnum huius mundi Domini
nostri et Christi eius, et *regnabit in saecula
saeculorum,* Amen.
16 Et viginti quattuor seniores, qui in con-
spectu Dei sedent in sedibus suis, ceciderunt in
facies suas et adoraverunt Deum dicentes:
17 Gratias agimus tibi Domine Deus omni-
potens, qui es et qui eras et qui venturus
es, quia accepisti virtutem tuam magnam et
18 regnasti. Et *iratae sunt gentes,* et advenit ira
tua et tempus mortuorum iudicari, et reddere
mercedem servis tuis prophetis et sanctis et

13 in[1] > DV | *die*] hora g *Ty Pr* | occisi ADMZ° V g Pr | in[2]] de F, a Pr | terrae moto A*F*Z* | timore FDMZ°V Pr, agoniam Z* | conterriti sunt g, timuerunt Ty | **14** et> FZ g Ty Pr | ecce>F | **15** regnavit AFJZ* g | amen C] >*rel.* g Ty Pr | **16** sedilibus D| **17** ~ tibi agimus A*DM Z*Ty | et qui venturus es Ty]*> *rel.* Cyp Pr | et quia F, quod g Cyp Pr, quoniam Ty | tuam >D | **18** tempus quo de mortuis iudicetur Cyp Ty (g) | iudicare FMZ*, > Pr

13 Ez 38,19s | **14** Ap 8,13; 9,12; 12,12
15 Dn 2,44; 7,14.27; Zch 14,9; Ex 15.18; Ps 2,2; 9,16
16 Ap 4,4.10; 7,11
17 Am 4,13 O'; Ex 3,14; Is 41,4; Ap 4,8
18 Ps 2,1.5; 45,7; 98,1; 113,13

ἀνέβησαν εἰς τὸν οὐρανὸν ἐν τῇ νεφέλῃ, καὶ
ἐθεώρησαν αὐτοὺς οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν.
Καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ ἐγένετο σεισμὸς μέ- 13 Ez 38,19s
γας, καὶ τὸ δέκατον τῆς πόλεως ἔπεσεν, καὶ
ἀπεκτάνθησαν ἐν τῷ σεισμῷ ὀνόματα ἀνθρώ-
πων χιλιάδες ἑπτά, καὶ οἱ λοιποὶ ἔμφοβοι ἐγέ-
νοντο καὶ ἔδωκαν δόξαν τῷ Θεῷ τοῦ οὐρανοῦ.
Ἡ οὐαὶ ἡ δευτέρα ἀπῆλθεν· ἰδοὺ ἡ οὐαὶ 14 11,15; 9,12; 12,12
ἡ τρίτη ἔρχεται ταχύ.
Καὶ ὁ ἕβδομος ἄγγελος ἐσάλπισεν· καὶ ἐγέ- 15 Dn 2,44; 7,14.27
νοντο φωναὶ μεγάλαι ἐν τῷ οὐρανῷ, λέγοντες· Zch 14,9 Ex 15,18
Ἐγένετο ἡ βασιλεία τοῦ κόσμου τοῦ Κυ- Abd 21
ρίου ἡμῶν καὶ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ, καὶ *βασι-* Ps 2,2; 10,16
λεύσει εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
Καὶ οἱ εἴκοσι τέσσαρες πρεσβύτεροι, οἱ ἐνώ- 16 4,4.10; 7,11
πιον τοῦ Θεοῦ καθήμενοι ἐπὶ τοὺς θρόνους αὐ-
τῶν, ἔπεσαν ἐπὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν καὶ προσε- 4,8
κύνησαν τῷ Θεῷ, ¹λέγοντες· 17 Am 4,13 O' Ex 3,14
Εὐχαριστοῦμέν σοι, Κύριε ὁ Θεὸς ὁ παν- Is 41,4
τοκράτωρ, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν, ὅτι εἴληφας τὴν δύ-
ναμίν σου τὴν μεγάλην καὶ ἐβασίλευσας. καὶ 18 15,1; R 2,5
τὰ *ἔθνη ὠργίσθησαν*, καὶ ἦλθεν ἡ ὀργή σου Ps 2,1.5.12; 45,7; 98,1; 113,13
καὶ ὁ καιρὸς τῶν νεκρῶν κριθῆναι καὶ δοῦναι Am 3,7
τὸν μισθὸν τοῖς δούλοις σου τοῖς προφήταις Dn 9,6.10
καὶ τοῖς ἁγίοις καὶ τοῖς φοβουμένοις τὸ ὄνομά Zch 1,6

---

13 και^{1} > Qss 94 ^{2}58^{a} 314^{r} 336^{a} 82-456 sa | ωρα] ημερα 2329 Qsss ^{2}58s 598 ^{2}23 ^{2}14^{r} ^{2}67^{a} 314 rel. g sa | εμφοβοι] εν φοβω S 2351 69s 180^{a} (ar^{1a} bo) | **14** απηλθ.] παρηλθ. S ^{2}14^{a} | **15** λεγοντες A 2351 Qss ^{2}53 336^{a} 82-1859 337s 452^{a} | -γουσαι P^{47} rel. | εγενοντο αι βασιλειαι ^{2}19 ^{2}59 1-2286 ^{2}65 209^{a} ^{2}28^{a} 104ss | αιωνων + αμην Ss 94 181 ^{2}20^{a} 141 | **16** οι^{1} > AS* ^{2}53 ^{2}76 | οι^{2} > A P^{47} Qss 1006^{a} 254 ^{2}59^{r} ^{2}56s 209^{a} 743 ^{2}75 104s sa^{1} Cyp | ενωπ. + τ. θρονου 2351 Qss 94s ^{2}58s 314-^{2}17 172-620 82-456 | καθηνται CS^{c} P^{47} 1611sss ^{2}53 syf (ar), οι καθηντ. S* Q 94 ^{2}58 314-456 | **17** ο Κς S P^{47} 598* | ην + και CS* P^{47} fu bo + κ. ο ερχομενος ^{2}19 1006^{a} ^{2}26s Es 209^{a} ^{2}14^{r} 35^{r} | **18** ωργισθη S P^{47} |

σου, τοῖς μικροῖς καὶ τοῖς μεγάλοις, καὶ δια-
φθεῖραι τοὺς διαφθείροντας τὴν γῆν.
3 Rg 8,1.6 19 Καὶ ἠνοίγη ὁ ναὸς τοῦ Θεοῦ ὁ ἐν τῷ οὐρα-
2 Par 5,7 Ex 9,24; 19,16 νῷ, καὶ ὤφθη *ἡ κιβωτὸς τῆς διαθήκης* αὐτοῦ ἐν
15,5; 4,5 11,19; 16,18 τῷ ναῷ αὐτοῦ, καὶ ἐγένοντο ἀστραπαὶ καὶ φω-
ναὶ καὶ βρονταὶ καὶ σεισμὸς καὶ χάλαζα μεγάλη.
12 Καὶ σημεῖον μέγα ὤφθη ἐν τῷ οὐρανῷ,
γυνὴ περιβεβλημένη τὸν ἥλιον, καὶ ἡ σελήνη
ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτῆς, καὶ ἐπὶ τῆς κεφα-
Is 66,7 Mi 4,10 2 λῆς αὐτῆς στέφανος ἀστέρων δώδεκα, καὶ ἐν
γαστρὶ ἔχουσα, καὶ *κράζει ὠδίνουσα* καὶ βα-
12,9; Dn 7,7 3 σανιζομένη *τεκεῖν*. Καὶ ὤφθη ἄλλο σημεῖον ἐν
τῷ οὐρανῷ, καὶ ἰδοὺ δράκων πυρρὸς μέγας,
ἔχων κεφαλὰς ἑπτὰ καὶ κέρατα δέκα καὶ ἐπὶ
Dn 8,10 4 τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ ἑπτὰ διαδήματα, καὶ ἡ οὐρὰ
αὐτοῦ σύρει τὸ τρίτον *τῶν ἀστέρων τοῦ οὐρα-
νοῦ, καὶ ἔβαλεν αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν*. καὶ ὁ
δράκων ἕστηκεν ἐνώπιον τῆς γυναικὸς τῆς μελ-
λούσης τεκεῖν, ἵνα ὅταν τέκῃ τὸ τέκνον αὐτῆς
2,27; 19,15 Is 66,7 5 καταφάγῃ. καὶ *ἔτεκεν* υἱόν, *ἄρσεν*, ὃς μέλλει
Ps 2,9 *ποιμαίνειν πάντα τὰ ἔθνη ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ*· καὶ
ἡρπάσθη τὸ τέκνον αὐτῆς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ
11,2s Mt 2,13 6 πρὸς τὸν θρόνον αὐτοῦ. καὶ ἡ γυνὴ ἔφυγεν
εἰς τὴν ἔρημον, ὅπου ἔχει ἐκεῖ τόπον ἡτοιμασ-

18 τ. μικρους κ. τ. μεγ. Cs S*s *P*[47] 2329s | διαφθειραντας C 2344 2329 [2]19 1854s 94 181 Es [2]73 [2]82 91 242 1862[r] 104[s] 35 pl. | **19** ο[2] CA 2329s 69s 1841s 254 [2]20[s] [2]73 172[r] g h ar bo[1]] > Ss *P*[47] rel. | αυτου[1]] τ. θυ S [2]54 [2]80[s] [2]26 [2]51 [2]27 386sss h, (τ.) Κυ 2344 *P*[47] 2351 Qss [2]58s [2]23 [2]67 [2]55[s] 314[r] 336[s] [2]48s 180-456 60[r] sa Vict | κ. σεισμος > Qss [2]58 314[r] 104[r] rel. | **12,1** περιβλεπομενη A | **2** και[2] C(A)Ss *P*[47] 1006[s] [2]53 [2]20s g h vg[1] syfar Ty] > rel. Hipp Be | εκραζεν C [2]58s [2]23 209[s] [2]67[s] 314[r] [2]18 616[s] 336 82-[2]48 18[s] [2]27[s] al. vg[1] syh ar, -ξεν Qss [2]80 628 al. g | **3** πυρος C 2344 Qs 1854ss [2]40 [2]58 [2]59s 1s 2286s [2]31 209s [2]14[s] [2]67s 314sss [2]17s al. | **5** αρσεν CA] αρρενα Ss *P*[47] rel. | ηρπαγη Ss [2]40 [2]57 2302 [2]23 [2]14 [2]16 385 386[s] 60[r] Hipp | **6** ειχε 254 [2]20[s] h vg sy ar[1] | εκει[1] > C 2351s 69s 1611 254 [2]20[s] [2]59-2286 792 336sss 808 vg ar[1s] co Pr Be |

timentibus nomen tuum pusillis et magnis, et
exterminandi eos, qui corruperunt terram.
Et apertum est templum Dei in caelo, et 19
visa est *arca testamenti* eius in templo eius,
et facta sunt fulgura et voces et terraemotus
et grando magna.

12,1-18 *Mulier et draco*

Et signum magnum apparuit in caelo: Mu- 12
lier amicta sole, et luna sub pedibus eius, et
in capite eius corona stellarum duodecim. Et 2
in utero habens, *clamabat parturiens et cru-
ciabatur ut pariat*. Et visum est aliud signum 3
in caelo: et ecce draco magnus rufus habens
capita septem et cornua decem, et in capiti-
bus eius diademata septem, et cauda eius tra- 4
hebat tertiam partem stellarum caeli et misit
eas in terram; et draco stetit ante mulierem,
quae erat paritura, ut cum peperisset, filium
eius devoraret. Et peperit filium masculum, qui 5
recturus erat omnes *gentes in virga ferrea;*
et raptus est filius eius ad Deum et ad thro-
num eius, et mulier fugit in solitudinem, ubi 6

---

18 extermin.] disperdere Cyp, corrumpere Ty
19 dei] domini D*M Ty Pr
sunt tonitrua et D, voces et tonitrua (h) Ty Pr
12,1 appar.] paruit A, visum est h Ty Pr, + mihi D
coronam F*JZ*
2 clamat CJ Ty, -avit Z* g, et clamans A
cruciatur *codd.* Ty
3 rufus] roseus Ty | eius] suis AD[r]g, eorum Ty
~ sept. diademata *codd.* h g
4 trahebant DJ
5 erit A-JZV g, est h Ty Pr
deum] dominum D

---

19 Ap 15,5; 3 Rg 8,1.6; 2 Par 5,7; Ex 9,24; 19,16; Ap 4,5 | **12,2** Is 66,7ss; Mi 4,10 | **3** Ap 13,1s; Dn 7,7 | **4** Dn 8,10 | **5** Ap 19,15; 2,27; Ps 2,9 | **6** Mt 2,13; Ap 11,2

habebat locum paratum a Deo, ut ibi pascant
eam diebus mille ducentis sexaginta.
7 Et factum est proelium magnum in caelo:
Michael et angeli eius proeliabantur cum dra-
8 cone, et draco pugnabat et angeli eius; et non
valuerunt, neque locus inventus est eorum am-
9 plius in caelo. Et proiectus est draco ille mag-
nus, *serpens* antiquus, qui vocatur *diabolus*
et *satanas*, qui seducit universum orbem, et
proiectus est in terram et angeli eius cum illo
10 missi sunt. Et audivi vocem magnam in caelo
dicentem:

Nunc facta est salus et virtus et regnum
Dei nostri, et potestas Christi eius, quia proiec-
tus est accusator fratrum nostrorum, qui accu-
sabat illos ante conspectum Dei nostri die ac
11 nocte. Et ipsi vicerunt eum propter sanguinem
Agni et propter verbum testimonii sui, et non
12 dilexerunt animas suas usque ad mortem. Prop-
terea laetamini caeli et qui habitatis in eis.
Vae terrae et mari, quia descendit diabolus
ad vos habens iram magnam, sciens quod mo-
dicum tempus habet.
13 Et postquam vidit draco quod proiectus
esset in terram, persecutus est mulierem, quae

---

6 habet AFJ[r] g Ty Pr | eam] illam *codd.* g | **7** magnum > A-JZV h Ty Pr | Mic(h)ahel AFJ Pr, Michiel D | praevaluerunt J | ~ amplius eorum AJV | **9** et[3] > *codd.* h Pr | **10** in] de DM g Pr | dei[1.2]] domini AJV ([2] Ty) | **11** eum] illum *codd.* g | animam suam AGJM g h Pr | **12** modic.] breve h Ty | modic. tempus] magnum t. non D | **13** draco > D | esset] est ADJZV g Ty

---

7 Dn 10,13.21; 12,1; Jud 9
8 (Ap 20,11; Dn 2,35)
9 L 10,18; Ap 20,2; Gn 3,1.14s; *Zch 3,1s*
10 Ap 4,11; Mt 28,18; Job 1,9ss; 2,4s; L 22,31
11 1J 2,14; Ap 7,14; 1,2; R 8,37; Mt 16,25
12 Is 44,23; 49,13; Ap 8,13

μένον ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ἵνα ἐκεῖ τρέφωσιν αὐ-
τὴν ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἑξήκοντα.
Καὶ ἐγένετο πόλεμος ἐν τῷ οὐρανῷ, ὁ Μι- 7 Dn 10,13.21; 12,1
χαὴλ καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ τοῦ πολεμῆσαι μετὰ
τοῦ δράκοντος. καὶ ὁ δράκων ἐπολέμησεν καὶ
οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ, ¹καὶ οὐκ ἴσχυσαν, οὐδὲ τόπος 8
εὑρέθη αὐτῶν ἔτι ἐν τῷ οὐρανῷ. καὶ ἐβλήθη 9 L 10,18 J 12,31
ὁ δράκων ὁ μέγας, ὁ *ὄφις ὁ ἀρχαῖος*, ὁ καλού- Gn 3,1.14s Zch 3,1s
μενος *Διάβολος* καὶ ὁ *Σατανᾶς*, ὁ πλανῶν τὴν 20,8
οἰκουμένην ὅλην, ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν, καὶ οἱ ἄγ-
γελοι αὐτοῦ μετ᾽ αὐτοῦ ἐβλήθησαν. καὶ ἤκου- 10 11,15
σα φωνὴν μεγάλην ἐν τῷ οὐρανῷ λέγουσαν·
Ἄρτι ἐγένετο ἡ σωτηρία καὶ ἡ δύναμις καὶ Job 1,9s Zch 3,1
ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἡμῶν καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ L 22,31
Χριστοῦ αὐτοῦ, ὅτι ἐβλήθη ὁ κατήγορος τῶν
ἀδελφῶν ἡμῶν, ὁ κατηγορῶν αὐτῶν ἐνώπιον
τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἡμέρας καὶ νυκτός. καὶ αὐτοὶ 11 12,17; 7,14 R 8,37
ἐνίκησαν αὐτὸν διὰ τὸ αἷμα τοῦ ἀρνίου καὶ
διὰ τὸν λόγον τῆς μαρτυρίας αὐτῶν, καὶ οὐκ
ἠγάπησαν τὴν ψυχὴν αὐτῶν ἄχρι θανάτου. διὰ 12 Is 44,23; 49,13
τοῦτο εὐφραίνεσθε, οὐρανοὶ καὶ οἱ ἐν αὐτοῖς
σκηνοῦντες. οὐαὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν,
ὅτι κατέβη ὁ διάβολος πρὸς ὑμᾶς ἔχων θυμὸν
μέγαν, εἰδὼς ὅτι ὀλίγον καιρὸν ἔχει.
Καὶ ὅτε εἶδεν ὁ δράκων ὅτι ἐβλήθη εἰς 13
τὴν γῆν, ἐδίωξεν τὴν γυναῖκα ἥτις ἔτεκεν τὸν

εκτρεφ. 2344 Q 94 ^{2}58 314-242 104-2349 919-1859 386 rel. Hipp | **7** του^{1} > Ss *P*^{47} 2329 Qsss 94 ^{2}53* ^{2}59s 1-^{2}26 209-456 | **8** ισχυσεν A 1854 94s* ^{2}58s 314-201 452^{r} 60^{r} | τοπος] τοτε S* | αυτω 61s ^{2}53s ^{2}57s ^{2}23 209* 314-456 60^{r}, -τοις S^{c} ^{2}19 E ^{2}56s 35 ar | ετι > S^{c} ^{2}53 ^{2}26 ^{2}14* 104* 141 syf ar sa | **9** μετ αυτ. εβληθ. > ^{2}14* 203s | **10** Χυ] Κυ C | κατεβληθη ^{2}19 254 ^{2}59^{r} E^{r} ^{2}67-^{2}54 ^{2}17 367 35sss ^{2}61sss | κατηγωρ A | αυτων] -ους A *P*^{47} P ^{2}19 254 ^{2}80* ^{2}59-^{2}26 E ^{2}31-^{2}64 792 180 | **11** αιμα] ονομα ^{2}14* | **12** κατασκην. C, κατοικουντ. Ss ^{2}57 ^{2}28* ^{2}16 792 385* ^{2}27* 203s | ουαι + τ. κατοικουσι 254 1s ^{2}37 ^{2}28-^{2}54 | γην] αγαπην A | μεγαν > S ar^{11} | **13** εδιωκεν (S*) 1854 ^{2}53 1778s g, απηλθεν εκδιωξαι *P*^{47} |

12,6 14 ἄρσενα. καὶ ἐδόθησαν τῇ γυναικὶ αἱ δύο πτέ-
ρυγες τοῦ ἀετοῦ τοῦ μεγάλου, ἵνα πέτηται εἰς
τὴν ἔρημον εἰς τὸν τόπον αὐτῆς, ὅπου τρέφε-
Dn 7,25; 12,7 ται *ἐκεῖ καιρὸν καὶ καιροὺς καὶ ἥμισυ καιροῦ*
15 ἀπὸ προσώπου τοῦ ὄφεως. καὶ ἔβαλεν ὁ ὄφις
ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ὀπίσω τῆς γυναικὸς
ὕδωρ ὡς ποταμόν, ἵνα αὐτὴν ποταμοφόρητον
16 ποιήσῃ. καὶ ἐβοήθησεν ἡ γῆ τῇ γυναικί, καὶ
ἤνοιξεν ἡ γῆ τὸ στόμα αὐτῆς καὶ κατέπιεν τὸν
ποταμὸν ὃν ἔβαλεν ὁ δράκων ἐκ τοῦ στόματος
14,12; 16,15 17 αὐτοῦ. καὶ ὠργίσθη ὁ δράκων ἐπὶ τῇ γυναικί,
1 J 5,10
13,7; Gn 3,15 καὶ ἀπῆλθεν ποιῆσαι πόλεμον μετὰ τῶν λοιπῶν
τοῦ σπέρματος αὐτῆς, τῶν τηρούντων τὰς ἐντο-
λὰς τοῦ Θεοῦ καὶ ἐχόντων τὴν μαρτυρίαν Ἰη-
18 σοῦ· καὶ ἐστάθη ἐπὶ τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης.
11,7;17,3.9.12 13 Καὶ εἶδον *ἐκ τῆς θαλάσσης θηρίον ἀναβαῖ-*
Dn 7,7 *νον*, ἔχον *κέρατα δέκα* καὶ κεφαλὰς ἑπτά, καὶ
12,3 ἐπὶ τῶν κεράτων αὐτοῦ δέκα διαδήματα, καὶ
ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ ὀνόματα βλασφημίας.
Dn 7,4ss 2 καὶ τὸ θηρίον ὃ εἶδον ἦν ὅμοιον παρδάλει,
καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὡς ἄρκου, καὶ τὸ στόμα
αὐτοῦ ὡς στόμα λέοντος. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ὁ
δράκων τὴν δύναμιν αὐτοῦ καὶ τὸν θρόνον
17,8 3 αὐτοῦ καὶ ἐξουσίαν μεγάλην. καὶ μίαν ἐκ τῶν

---

14 αι > Ss *P*^{47} 2329s Qsss 94 ^{2}58^{s} ^{2}60sss ^{2}23 209^{s} ^{2}14 314-1862 336 rel. syf ar co | οπως τρεφηται 2351 Qss 1611 94s ^{2}58s ^{2}23 209^{s} ^{2}67^{s} 314-256 172-922 582s 82-808 180-456 60^{r} | εκει > ^{2}27s g h vg co Pr | **15** ταυτην P 254 ^{2}59s 1^{r} ^{2}31^{r} ^{2}42 ^{2}67^{s} ^{2}28^{s} 680s | **16** η γη^{2} > *P*^{47} ^{2}19 172^{r} 628 141 180^{s} 452 g ar^{3} (bo) Vict Pr | **17** επι > C *P*^{47} Pr | επιλοιπων S | Ιυ] του Ιυ 2329 Q^{c} 1s ^{2}28^{s} 104^{s} 110 93 141, τ. θυ S*, + Χυ vg^{l} ar^{1} bo^{l} Pr | **18** εσταθη C-*P*^{47} 2351 61s ^{2}65 209^{s} 172 1888s 628s lat syh ar^{1s} Ty Pr] -θην rel. | **13,1** αυτου^{1}] -των S* 104s ^{2}61 | ονοματα A 2344 2351-1611 94s ^{2}53^{s} Esss 209^{s} 314 rel. g vg^{l} syh Ty^{l}] -μα Ss *P*^{47} rel. | **2** ην > *P*^{47} ^{2}19 ^{2}59-^{2}26 ^{2}31s 209^{s} ^{2}42 ^{2}28^{s} 792 g ar^{1s} | στομα^{2} > 1854 1006 ^{2}20^{s} ^{2}60ss ^{2}26 628 syf ar^{1s} Vict Be | λεοντων S 2351 69s 1611 syh | μεγαλην + εδωκεν αυτω A^{c} |

peperit masculum: et datae sunt mulieri alae 14
duae aquilae magnae, ut volaret in desertum
in locum suum, ubi alitur per *tempus et tem-
pora et dimidium temporis* a facie serpentis.
Et misit serpens ex ore suo post mulierem 15
aquam tamquam flumen, ut eam faceret trahi
a flumine. Et adiuvit terra mulierem, et ape- 16
ruit terra os suum, et absorbuit flumen, quod
misit draco de ore suo. Et iratus est draco 17
in mulierem, et abiit facere proelium cum re-
liquis de semine eius, qui custodiunt mandata
Dei et habent testimonium Iesu Christi. Et 18
stetit supra harenam maris.

13,1-18 *Duae bestiae*

Et vidi de mari bestiam ascendentem, ha- 13
bentem capita septem et cornua decem, et
super cornua eius decem diademata, et super
capita eius nomina blasphemiae. Et bestia, quam 2
vidi, similis erat pardo, et pedes eius sicut pe-
des ursi, et os eius sicut os leonis. Et dedit
illi draco virtutem suam et potestatem mag-
nam. Et vidi unum de capitibus suis quasi 3

14 ~ duae alae *codd.* (g) h Ty Pr | in^{2} > D | **15** ~ aquam post mul. F | **16** absorbuit] devoravit D | **17** proelium] bellum g Ty Pr | custodiunt] servant Ty, observ. Pr | et^{3} + qui A | Christi > A-Z^{c}V g | **18** steti GMC | super ADMZV Ty | harena Z^{c}V | **13,1** mare AFMZ | ascendent. + et A | nomen FZ* Ty Pr | **2** bestiam AFM g Pr | pedes^{2} > *codd.* g Pr | suam + et sedem suam g Ty, tronum suum Pr | **3** vidi > AGJMZ*C g Pr | suis] eius FZ^{c}V Ty, > D Pr

14 Is 40,31; Ap 12,2; Dn 7,25; 12,7
17 Gn 3,15; Ap 14,12; 1,2; 1 J 5,10
13,1 Ap 11,7; 17,3.9.12; 12,3; Dn 7,3.7
2 Dn 7,4ss
3 Ap 2,13; 17,8

occisum in mortem, et plaga mortis eius cu-
rata est.
Et admirata est universa terra post bestiam.
4 Et adoraverunt draconem, qui dedit potesta-
tem bestiae, et adoraverunt bestiam dicentes:
Quis similis bestiae, et quis poterit pugnare
5 cum ea? Et datum est ei *os loquens magna*
et blasphemias, et data est ei potestas facere
6 menses quadraginta duos. Et aperuit os suum
in blasphemias ad Deum, blasphemare nomen
eius et tabernaculum eius et eos qui in caelo
7 habitant. Et est datum illi *bellum facere cum*
sanctis et vincere eos. Et data est illi potestas
in omnem tribum et populum et linguam, et
8 gentem. Et adoraverunt eam omnes, qui in-
habitant terram, *quorum* non *sunt scripta* no-
mina *in libro vitae Agni, qui occisus est* ab
origine mundi.

---

morte FDJV Ty, ad mortem Pr
post] secuta Ty, ad Pr
4 qui] quia AFDV (Pr), quoniam Ty
5 os loquens] loqui F, os loqui Z*
et AFMZ g] > *rel.* Ty
blasphemiae AFZV, blasphemare g, magnam blasphemiam Ty
ei 1⌒2 Pr
mensibus D Ty Pr
6 blasphemia A Pr, -miam g Ty
7 ~ datum est *codd.* g (Ty Pr)
eos] illos *codd.* g
illi] ei *codd.* g Pr | in] super Ty
8 adorabunt eum A-Z* g
habitant ADJ g (Ty)
non est scriptum nomen Ty (Pr)

5s Dn 7,8.11.25; 11,36; Ap 12,2
7 Ap 11,7; Dn 7,21
8 Ap 3,5; 20,15; Ps 68,29; Is 53,7

κεφαλῶν αὐτοῦ ὡς ἐσφαγμένην εἰς θάνατον,
καὶ ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἐθεραπεύθη.
Καὶ ἐθαύμασεν ὅλη ἡ γῆ ὀπίσω τοῦ θη-
ρίου, [1]καὶ προσεκύνησαν τῷ δράκοντι, ὅτι ἔδω- 4
κεν τὴν ἐξουσίαν τῷ θηρίῳ, καὶ προσεκύνη-
σαν τῷ θηρίῳ λέγοντες· τίς ὅμοιος τῷ θηρίῳ,
καὶ τίς δύναται πολεμῆσαι μετ᾽ αὐτοῦ; καὶ 5 Dn 7,8.11.25; 11,36
ἐδόθη αὐτῷ *στόμα λαλοῦν μεγάλα* καὶ βλασφη-
μίας, καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία ποιῆσαι μῆνας
τεσσεράκοντα δύο. καὶ ἤνοιξεν τὸ στόμα αὐ- 6
τοῦ εἰς βλασφημίας πρὸς τὸν Θεόν, βλασφη-
μῆσαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ,
τοὺς ἐν τῷ οὐρανῷ σκηνοῦντας. καὶ ἐδόθη 7 11,7; Dn 7,21
αὐτῷ *ποιῆσαι πόλεμον μετὰ τῶν ἁγίων καὶ νι-
κῆσαι αὐτούς*, καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία ἐπὶ
πᾶσαν φυλὴν καὶ λαὸν καὶ γλῶσσαν καὶ ἔθνος.
καὶ προσκυνήσουσιν αὐτὸν πάντες οἱ κατοικοῦν- 8 3,5; 17,8 Dn 12,1
τες ἐπὶ τῆς γῆς, οὗ οὐ γέγραπται τὸ ὄνομα Ps 68,29 Is 53,7
[αὐτοῦ] ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς τοῦ ἀρνίου τοῦ
ἐσφαγμένου ἀπὸ καταβολῆς κόσμου.

εσφραγισμ. 2329* 1854s [2]60sss [2]37 [2]67s [2]28[s] 664 616s 336 38sss | εθαυμασθη A (P[47]) [2]19 [2]59-[2]26 E [2]31[s] [2]14-[2]64 (C) | εν ολη τη γη [2]19 [2]59-[2]26 E [2]31ss [2]14-[2]83 | **4** θηριω 1⌒2 [2]19 [2]59ss [2]26s E [2]31s 209[s] [2]42 [2]67[s] 680, 1⌒3 P[47] | το θηριον[2] A 61 [2]14[s] 792 141 920 | και[3] > 94 [2]58 [2]60ss 314[r] 104 336-506 325[s] | δυνατος 2351 Qss 94 314-[2]17 104-1734 808 rel. | **5** βλασφημιας CSs P[47] 1611-94 [2]53 [2]81 1s [2]65 [2]17 336[s] 386 201 vg] -μα A 2329 [2]19 254 [2]80[s] [2]14[s] [2]67[s] 172[r], -μιαν rel. pl. Iρ | εξουσια + πολεμον 2329 Q 254 [2]58s Es 209[s] 317 rel. bo, > S*s [2]42 792 | **6** βλασφημιας Css P[47] 1854 1006sss 1 598 [2]31 172 1888[r] z] -μιαν rel. Iρ | αυτου[3] Iρ] + και S[c] P [2]19 Q* 254 [2]53ss 1778s [2]59[r] E [2]31-[2]83 792 172 vg ar co *Ir* Ty | **7** εδοθη 1⌒2 Cs P[47] P 69s [2]54 [2]53 [2]59-[2]26 [2]31s [2]42 [2]67[s] [2]28[s] [2]27 ar[1s] sa Iρ | και 4⌒5 P[47] [2]19 1006 [2]59[r] [2]31s ar[1s] bo Ty | **8** αυτον] αυτω Ss P [2]19 1854[r] [2]53 [2]20 [2]59-[2]45 [2]67[s] [2]28[s] 792 172 104[s] 469 35[r] | οὗ] CA 2344 1854 [2]53 [2]80[s] Iρ] ων rel. | τα ονομ. S P[47] 2329 1611sss 254 1s [2]60ss [2]65 E[s] 792 | αυτου CA 2344 1854 [2]53 [2]80[s] Iρ] -των S* P[47] 2329 1611sss [2]58 [2]60[s] [2]65 syh, > rel. | εσφραγισμ. [2]53 [2]20 1s [2]31 [2]14 [2]37 664 336 808 Ty |

14,12 **9** **10** Εἴ τις ἔχει οὖς, ἀκουσάτω. ⸀*εἴ τις εἰς αἰχμαλω-*
Jr 15,2 Mt 26,52 *σίαν, εἰς αἰχμαλωσίαν* ὑπάγει· εἴ τις ἐν μαχαίρῃ
ἀποκτενεῖ, δεῖ αὐτὸν ἐν μαχαίρῃ ἀποκτανθῆναι.
⸆Ὧδέ ἐστιν ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ πίστις τῶν ἁγίων.
16,13 **11** Καὶ εἶδον ἄλλο θηρίον ἀναβαῖνον ἐκ τῆς
γῆς, καὶ εἶχεν κέρατα δύο ὅμοια ἀρνίῳ, καὶ
13,1-7 **12** ἐλάλει ὡς δράκων. καὶ τὴν ἐξουσίαν τοῦ πρώ-
του θηρίου πᾶσαν ποιεῖ ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ
ποιεῖ τὴν γῆν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ κατοικοῦντας
ἵνα προσκυνήσουσιν τὸ θηρίον τὸ πρῶτον, οὗ
16,14 **13** ἐθεραπεύθη ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ. καὶ
Mt 24,24 2 Th 2,9s ποιεῖ σημεῖα μεγάλα, ἵνα καὶ πῦρ ποιῇ ἐκ τοῦ
οὐρανοῦ καταβαίνειν εἰς τὴν γῆν ἐνώπιον τῶν
19,20 **14** ἀνθρώπων· καὶ πλανᾷ τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ
Dt 13,2ss τῆς γῆς διὰ τὰ σημεῖα ἃ ἐδόθη αὐτῷ ποιῆσαι
ἐνώπιον τοῦ θηρίου, λέγων τοῖς κατοικοῦσιν
ἐπὶ τῆς γῆς ποιῆσαι εἰκόνα τῷ θηρίῳ, ὃς ἔχει
15 τὴν πληγὴν τῆς μαχαίρης καὶ ἔζησεν. καὶ ἐδόθη
αὐτῷ δοῦναι πνεῦμα τῇ εἰκόνι τοῦ θηρίου,
ἵνα καὶ λαλήσῃ ἡ εἰκὼν τοῦ θηρίου, καὶ ποιήσῃ

---

10 ει τις[1] - υπαγει A 2344 am fu | *inc.* ει τις εχει αιχμαλ. υπαγει [2]58 Es [2]73 [2]67[s] 314-256 792 104[r] 82 699 rel. | εις αιχμ.[1] + απαγει 2351 1854 172[r] g sy sa *Ir* Pr, > CS *P*[47] Ps 1611sss 254 [2]53 [2]20 181 598-[2]26 [2]31s 209-[2]42 ar[1] Iϱ | αποκτεινει S 1611 [2]14[s] g syf Iϱ, *αποκτανθηναι, > δει A, > 69s [2]58 314[r] 82-177 42sss 456 | εν μαχαιρη > 69s [2]58 314[r] 469-177 452* 42[r] | **11** δυο > 2344 209[s] 314[r] 469-42 325[s] | **12** εποιει[1] [2]80[s] vg syh ar bo Hipp *Ir* Be, ποιησει[bis] 172[r] syf | εποιει[2] 2329s Qss Es [2]67[s] 314-[2]17 104s 469-456 60[r] vg syh ar co Hipp | **13** ποιησει 1006 [2]60ss [2]31s 172[r] syf ar[3] sa bo[l] Ty, εποιει E* [2]16 vg[l] ar[1s] bo[l] Pr | ποιη >, καταβαινη Qss 209[s] [2]16-[2]17 104 rel. sa (Hipp) | **14** πλανησει am syf co *Ir*, + τ. εμους [2]58 Es [2]73 314-[2]17 469-1734 808 rel. | ος CA 2344 *P*[47] P [2]19 Q 61s [2]59s [2]60-[2]26 E [2]31[s] [2]14[r] 172* Hipp] ο rel. | εχει] ειχεν 2351 Qss 1006sss [2]58 2259 [2]23 209[s] [2]67[s] 314[r] 104 rel: | **15** αυτω *P*[47]] αυτη Cs P* syf | θηριου 1⌒3 C [2]53 181 [2]15, 1⌒2 69s 2302 [2]14[s] [2]16 617 336[s] sy ar bo Hipp, τη εικονι του ποιησαι οσοι εαν *P*[47] |

Si quis habet aurem audiat.[1] Qui in cap- 9 10
tivitatem duxerit, in captivitatem vadet; qui
in gladio occiderit, oportet eum gladio occidi.
Hic est patientia et fides sanctorum.

Et vidi aliam bestiam ascendentem de terra, 11
et habebat cornua duo similia Agni et loque-
batur sicut draco. Et potestatem prioris bestiae 12
omnem faciebat in conspectu eius; et fecit ter-
ram et habitantes in ea adorare bestiam pri-
mam, cuius curata est plaga mortis. Et fecit 13
signa magna, ut etiam ignem faceret de caelo
descendere in terram in conspectu hominum.
Et seduxit habitantes in terra propter signa, 14
quae data sunt illi facere in conspectu bestiae,
dicens habitantibus in terra, ut faciant imagi-
nem bestiae, quae habet plagam gladii et vixit.
Et datum est illi ut daret spiritum imagini 15
bestiae, et ut loquatur imago bestiae et faciat

---

9 aures FZ Ty Pr
audiat + quid spiritus dicat D
10 duxerit DV g] > AFM, captivitatem 1⌒2 Ty
vadit AFJM g, cadet D
eum + in FJ Ty
11 ~ agni similia Ty | agno D g
12 fecit] facit FZ* g Ty, > Pr
inhabitantes F[r] Pr (Ty)
eam AF Ty
13 facit F Ty
14 seducit F[r] g, -cet A
in terra[1]] terram AFZ(V) Pr
15 *inc.* et dictum est Pr | imagini] simulacro Ty
bestiae + ut moveatur et D
~ ut et *codd.* | loqueretur Pr

---

10 Jr 15,2; Mt 26,52; Ap 14,12
11 Ap 16,13
12 Ap 13,1-7
13 Dt 13,2ss; Mt 24,24; 2 Th 2,9ss
14 Ap 19,20; 20,3.8
15 Ap 15,2; Dn 3,5s

ut *quicumque non adoraverint imaginem* bes-
16 tiae, occidantur. Et faciet omnes pusillos et
magnos, et divites et pauperes, et liberos et
servos habere caracterem in dextera manu
17 sua aut in frontibus suis; et ne quis possit
emere aut vendere, nisi qui habet caracterem,
aut nomen bestiae aut numerum nominis eius.
18 [1]Hic sapientia est. Qui habet intellectum,
computet numerum bestiae. Numerus enim
hominis est et numerus eius sescenti sexa-
ginta sex.

14,1-5 *Electi cum Agno*

14 [1]Et vidi, et ecce Agnus stabat supra mon-
tem Sion, et cum eo centum quadraginta quat-
tuor milia habentes nomen eius et nomen
2 Patris eius scriptum in frontibus suis. Et au-
divi vocem de caelo tamquam vocem aquarum
multarum et tamquam vocem tonitrui magni,
et vocem, quam audivi, sicut citharoedorum
3 citharizantium in citharis suis. Et *cantabant*

---

adoraverit, occidatur (A)F-Z*V g, adorabant, occiderentur Pr
16s caracter. AF(J)V, notam D[m] Ty Pr
16 sua] eorum Ty, > *codd.* Pr
17 caract. nominis bestiae (A)FDMZCV (Pr)
aut[2] (J) g Ty] et Pr, * > *rel.*
18 ~ est sap. DZ* g Ty (Pr)
eius + est *codd.* g
14,1 agnum stantem Cyp (g Pr) | super FD t Ty, in Cyp Pr
eo Cy Ty Pr] illo *codd.* g
habentia D
2 cithariz. + voce magna D

---

16 Ap 16,2; 14,9.11; 19,20; 20,4
18 Ap 17,9; 15,2; 3 Rg 10,14; Esd 2,13
14,1 Ap 7,3s; 3,12; 22,4; Ez 9,4
2 Ez 1,24; 43,2; Ap 1,15; 5,8
3 Ap 5,9; Ps 32,3; 39,4; 143,9; Is 42,10

[ἵνα] ὅσοι ἐὰν μὴ προσκυνήσωσιν τῇ εἰκόνι τοῦ
θηρίου ἀποκτανθῶσιν. καὶ ποιεῖ πάντας, τοὺς μι- 16 19,20; 20,4
κροὺς καὶ τοὺς μεγάλους, καὶ τοὺς πλουσίους καὶ
τοὺς πτωχούς, καὶ τοὺς ἐλευθέρους καὶ τοὺς
δούλους, ἵνα δῶσιν αὐτοῖς χάραγμα ἐπὶ τῆς χει-
ρὸς αὐτῶν τῆς δεξιᾶς ἢ ἐπὶ τὸ μέτωπον αὐ-
τῶν, καὶ ἵνα μή τις δύνηται ἀγοράσαι ἢ πωλῆ- 17
σαι εἰ μὴ ὁ ἔχων τὸ χάραγμα τὸ ὄνομα τοῦ
θηρίου ἢ τὸν ἀριθμὸν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ.
Ὧδε ἡ σοφία ἐστίν. ὁ ἔχων νοῦν ψηφι- 18 17,9; 15,2 3 Rg 10,14
σάτω τὸν ἀριθμὸν τοῦ θηρίου· ἀριθμὸς γὰρ
ἀνθρώπου ἐστίν. καὶ ὁ ἀριθμὸς αὐτοῦ ἑξακό-
σιοι ἑξήκοντα ἕξ.
Καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ τὸ ἀρνίον ἑστὸς ἐπὶ 14 Ez 9,4 7,4; 3,12; 22,4
τὸ ὄρος Σιών, καὶ μετ' αὐτοῦ ἑκατὸν τεσσερά-
κοντα τέσσαρες χιλιάδες ἔχουσαι τὸ ὄνομα αὐ-
τοῦ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ γεγραμ-
μένον ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν. καὶ ἤκουσα 2 Ez 1,24; 43,2 1,15
φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὡς φωνὴν ὑδάτων
πολλῶν καὶ ὡς φωνὴν βροντῆς μεγάλης, καὶ ἡ
φωνὴ ἣν ἤκουσα ὡς κιθαρῳδῶν κιθαριζόντων
ἐν ταῖς κιθάραις αὐτῶν. καὶ ᾄδουσιν ὡς ᾠδὴν 3

ινα^{2} A Ps ^{2}19 1006^{s} ^{2}37s 104^{s} 203s 517 vg sy sa Hipp] > rel. | ποιησει αποκατανθηναι 2351 69s (ar^{3} sa) Iϱ | τη εικ.^{2}] τ. εικονα A ^{2}59s 1s 2259 ^{2}37s ^{2}67^{s} ^{2}28^{s} 104 | **16** ποιησει S^{c} 2329 1854 ^{2}26 vg syſ ar^{1s} co Iϱ Vict | χαραγματα *P*^{47*} 2351 Qss 94 E^{s} 314-^{2}17 104 rel. sa | τ. μετωπων *P*^{47} ^{2}19 Q 1854 ^{2}53^{s} ^{2}59 598-^{2}83 680s ^{2}27^{s} 35^{r} g vg ar^{3} Pr | **17** και > CS* 1611 ^{2}14^{s} ^{2}28^{s} 792 syſ ar^{3} co Iϱ Hipp Ty | χαρ. τ. θηριου η το ονομα αυτου η S ^{2}20^{s} co (*P*^{47} ar^{3}) | το ονομα] τ. -ματος C 598 2302 ^{2}57 792 vg syſ Iϱ Pr | **18** κ. –αυτου] εστιν δε *P*^{47}, > S ^{2}28^{s} syſ | εξηκ.] δεκα C ar^{3} Iϱ^{c} Ty^{c} | εξ] πεντε 2344 | **14,1** το^{1} > *P*^{47} P ^{2}19 1854 ^{2}59-^{2}56 209^{s} ^{2}15s ^{2}43ss ^{2}67^{s} ^{2}28^{s} ^{2}17 ^{2}18^{r} | αυτου^{1} + αριθμος Q 94 ^{2}58 314-456 | ονομα 1⁀2 P ^{2}53 1 ^{2}65 ar^{1} | **2** και 2⁀3 2344 ^{2}14^{s} | φωνης^{ter} 2259 | η φωνη ην] φωνην *P*^{47} Ps 61 254 ^{2}53 ^{2}59-^{2}26 ^{2}31^{s} ^{2}14^{r} ^{2}28^{s} 469 | ως^{3} + φωνην *P*^{47} ^{2}53 | **3** αδοντων ^{2}53 2259 ^{2}67^{s} sy bo | ως CA 1006^{s} 254 ^{2}59s 1-2286 ^{2}65 ^{2}56s ^{2}14^{r} 35 syſ Be] > 2344 *P*^{47} rel. |

Ps 32,3; 39,4; 95,1; 143,9 *καινὴν* ἐνώπιον τοῦ θρόνου καὶ ἐνώπιον τῶν
Is 42,10 τεσσάρων ζῴων καὶ τῶν πρεσβυτέρων· καὶ οὐ-
δεὶς ἐδύνατο μαθεῖν τὴν ᾠδὴν εἰ μὴ αἱ ἑκατὸν
τεσσεράκοντα τέσσαρες χιλιάδες, οἱ ἠγορασμέ-
2 C 11,2 4 νοι ἀπὸ τῆς γῆς. οὗτοί εἰσιν οἳ μετὰ γυναι-
E 5,27 κῶν οὐκ ἐμολύνθησαν· παρθένοι γάρ εἰσιν. οὗ-
5,9 Ja 1,18 τοι οἱ ἀκολουθοῦντες τῷ ἀρνίῳ ὅπου ἂν ὑπάγῃ.
οὗτοι ἠγοράσθησαν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἀπαρ-
Ps 31,2 5 χὴ τῷ Θεῷ καὶ τῷ ἀρνίῳ, καὶ *ἐν τῷ στόματι*
Is 53,9 So 3,13 αὐτῶν *οὐχ εὑρέθη ψεῦδος*· ἄμωμοί εἰσιν.
8,13 6 Καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον πετόμενον ἐν μεσ-
ουρανήματι, ἔχοντα εὐαγγέλιον αἰώνιον εὐαγ-
γελίσαι ἐπὶ τοὺς καθημένους ἐπὶ τῆς γῆς καὶ
ἐπὶ πᾶν ἔθνος καὶ φυλὴν καὶ γλῶσσαν καὶ
7 λαόν, ⁱλέγων ἐν φωνῇ μεγάλῃ· φοβήθητε τὸν
Θεὸν καὶ δότε αὐτῷ δόξαν, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα
Ps 145,6 τῆς κρίσεως αὐτοῦ, καὶ προσκυνήσατε *τῷ ποιή-*
Ex 20,11 *σαντι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ θάλασσαν*
καὶ πηγὰς ὑδάτων.
Dn 4,27 8 Καὶ ἄλλος δεύτερος ἄγγελος ἠκολούθησεν
18,2; Is 21,9 Jr 51,7s λέγων· *ἔπεσεν ἔπεσεν Βαβυλὼν ἡ μεγάλη*, ἣ
ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς πορνείας αὐτῆς
πεπότικεν πάντα τὰ ἔθνη.

---

4 ουτοι εισιν > A 209ss | ουτοι^{2} + εισιν 2329-61 1006^{r} Es ^{2}73 rel. syf ar^{3} bo Pr | ουτοι^{3} + υπο Ιυ 2351 Qss 1611 94s ^{2}58s Es ^{2}73 314 ^{2}17 104 rel. syh | απ αρχης S ^{2}60 2286 336^{s} co Pr Be, > ar^{4} | **5** ψευδος] δολος 1 ^{2}37 ^{2}28^{s} | αμωμοι Cs P 1854 ^{2}53 ^{2}59ss 598-^{2}26 E ^{2}31^{s} g vg^{1} Be] + γαρ 2344 *P*^{47} 2259 rel. | **6** αλλον > S* *P*^{47} ^{2}19-1854 94s ^{2}58^{s} ^{2}59-^{2}26 209^{s} ^{2}15 ^{2}67-792 104-452 42^{r} sa | ευαγγελισασθαι S*P*^{47} 2329 ^{2}19 1854 ^{2}80^{s} ^{2}26 ^{2}23ss ^{2}14^{s} 792 ^{2}18^{r} 60^{r}] επι^{1} C-*P*^{47} Ps 1854s ^{2}53 ^{2}80^{s} ^{2}18^{r} syf] > rel. | καθημ.] κατοικουντας A 2344 69s 254 E ^{2}31^{s} ^{2}14^{r} 792, + τ. κατοικ. ^{2}19 ^{2}59sss ^{2}60^{s} 209^{s} ^{2}28^{s} | **7** θν] Κν Qss 94 ^{2}58s 314^{r} ^{2}18 rel. vg | προσκυν. αυτον τ. ποιησαντα Q^{c}ss ^{2}58 ^{2}14^{s} 314^{r} 469-456 | **8** δευτερος > 69s 598 ^{2}39 z vg Vict Ty^{1} | αγγελος > S* *P*^{47} 1854 1006^{s} syf | λεγων 8⁀9 S* 325] επεσε^{2} > CS^{p} Qsss 94s ^{2}53 ^{2}20^{s} ^{2}31s ^{2}14 314^{r} ^{2}18-367 bo | πεποτ.] πεπτωκαν S^{p}*P*^{47} (1854) ar^{3} co Pr |

quasi *canticum novum* ante sedem et ante
quatuor animalia et seniores, et nemo poterat
dicere canticum nisi illa centum quadraginta
quattuor milia, qui empti sunt de terra. Hi 4
sunt, qui cum mulieribus non sunt coinquinati;
virgines enim sunt. Hi sequuntur Agnum quo-
cumque ierit. Hi empti sunt ex hominibus pri-
mitiae Deo et Agno, et *in ore* eorum *non* 5
est inventum mendacium; sine macula enim
sunt ante thronum Dei.

14,6-20 *Iudicii adnuntiatio et exsecutio*

Et vidi alterum angelum volantem per me- 6
dium caeli, habentem evangelium aeternum,
ut evangelizaret sedentibus super terram et
super omnem gentem et tribum et linguam
et populum, ⁱ dicens magna voce: Timete Do- 7
minum et date illi honorem, quia venit hora
iudicii eius, et adorate eum, *qui fecit caelum
et terram, mare* et fontes aquarum.

Et alius Angelus secutus est dicens: *Ce-* 8
cidit, cecidit Babylon illa magna, quae a vino
irae fornicationis suae *potavit omnes gentes.*

---

3 quasi] tamquam D, > g t Pr | **4** se non coinquinaverunt Cyp Pr | hi² + qui AZ, + sunt qui D Cyp Ty Pr | abierit ADJZ* g, vadit t Cyp Pr | homin.] omnibus A*FJMZ* Pr | primitiae] ab initio t Ty, ab exordio Pr | **5** eorum] ipsor. *codd.* g Ty | enim > A* FMZ°V g Ty | *ante thr. dei > A-JZV g t Ty Pr] **6** caelum *codd.* g t (Cy Ty Pr) | sedent.] habitantibus D Ty | **7** dicentem AD t Cyp Pr | metuite potius Cy Pr | deum *codd.* (t) Cyp Pr | terram + et AJM g Cyp | mare + et omnia quae in eis sunt D Z°V Cyp | **8** irae > Ty F | potionavit AFD, biberunt D^m g, ceciderunt universae civit. Pr

---

4 2C 11,2; 1C 7,34; Ap 5,9; Ja 1,18 | **5** Ps 31,2; Is 53,9; So 3,13 | **6** Ap 8,13 | **7** Ap 15,4; Eccl 12,13s | **8** Ap 16,19; 17,2.5; 18,2-24; Is 21,9; Dn 4,27; Jr 51,7s

9 Et tertius angelus secutus est illos dicens
voce magna: Si quis adoraverit bestiam et
imaginem eius et acceperit caracterem in
10 fronte sua aut in manu sua, et hic bibet de
vino irae Dei, *quod mixtum est mero in calice*
irae ipsius, et cruciabitur igne et sulphure in
conspectu angelorum sanctorum et ante con-
11 spectum Agni; *et fumus* tormentorum eorum
ascendet in saecula saeculorum, nec habent re-
quiem die ac nocte, qui adoraverunt bestiam
et imaginem eius, et si quis acceperit carac-
terem nominis eius.
12 Hic patientia sanctorum est, qui custodiunt
13 mandata Dei et fidem Iesu. Et audivi vocem
de caelo dicentem mihi: Scribe: Beati mortui,
qui in Domino moriuntur. Amodo iam dicit
Spiritus, ut requiescant a laboribus suis; opera
enim illorum sequuntur illos.
14 Et vidi, et ecce nubem candidam, et *super*
nubem sedentem *similem Filio hominis,* ha-
bentem in capite suo coronam auream et in
manu sua falcem acutam.

---

9 tertius ang. Z Pr] ~ ang. tert. A^{c}M Ty, alius angelus tertius A*-J (g) | adorat g Cyp Ty Pr
10 biberit FZ^{c}V
qui mixtus (A)FJ^{r}, mixto g Cyp Pr
11 ~ in saec. -orum ascendit AFJZ, -det MV g Cyp Ty (DGC)
habebunt Cyp Ty Pr | adorant g Cyp Ty Pr
12 hic] haec D Pr | est > F
13 mihi > AFJ^{r} Ty
14 supra FZ g
~ filio hom. similem D

---

9 Ap 13,16 | **10** Is 51,17; Ps 74,9; Ap 15,7; 16,19; 19,20; 21,8; Jr 25,15; Ez 38,22 | **11** Is 34,9s; Ap 19,3; 13,16 | **12** Ap 12,17; 2,13; L 8,15 | **13** Mt 11,28s; Is 57,2; Hb 4,10 | **14** Dn 7,13; 10,16; Mc 4,29

Καὶ ἄλλος ἄγγελος τρίτος ἠκολούθησεν αὐ- 9 13,12-17
τοῖς λέγων ἐν φωνῇ μεγάλῃ· εἴ τις προσκυνεῖ
τὸ θηρίον καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ λαμβά-
νει χάραγμα ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτοῦ ἢ ἐπὶ τὴν
χεῖρα αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς *πίεται ἐκ τοῦ οἴνου* τοῦ 10 16,19; 19,20 Is 51,17
θυμοῦ τοῦ Θεοῦ *τοῦ κεκερασμένου ἀκράτου ἐν* Ps 74,9
τῷ ποτηρίῳ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ, καὶ βασανισθή- Gn 19,24 Ez 38,22
σεται *ἐν πυρὶ καὶ θείῳ* ἐνώπιον ἀγγέλων ἁγίων Jr 25,15
καὶ ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου. καὶ ὁ καπνὸς τοῦ 11 Is 34,9s 19,3
βασανισμοῦ αὐτῶν εἰς αἰῶνας αἰώνων ἀναβαί-
νει, καὶ οὐκ ἔχουσιν ἀνάπαυσιν ἡμέρας καὶ νυκ-
τὸς οἱ προσκυνοῦντες τὸ θηρίον καὶ τὴν εἰκόνα 13,16
αὐτοῦ, καὶ εἴ τις λαμβάνει τὸ χάραγμα τοῦ
ὀνόματος αὐτοῦ.

Ὧδε ἡ ὑπομονὴ τῶν ἁγίων ἐστίν, οἱ τη- 12 13,10; 12,17
ροῦντες τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν πίστιν
Ἰησοῦ. Καὶ ἤκουσα φωνῆς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λε- 13 Is 57,2 Hb 4,10
γούσης γράψον· μακάριοι οἱ νεκροὶ οἱ ἐν Κυ- 1 C 15,58
ρίῳ ἀποθνήσκοντες ἀπάρτι. ναί, λέγει τὸ πνεῦ-
μα, ἵνα ἀναπαήσονται ἐκ τῶν κόπων αὐτῶν·
τὰ γὰρ ἔργα αὐτῶν ἀκολουθεῖ μετ᾽ αὐτῶν.

Καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ νεφέλη λευκή, καὶ ἐπὶ 14 Dn 7,13; 10,16 Mt 13,39.41
τὴν νεφέλην καθήμενον *ὅμοιον υἱὸν ἀνθρώπου*,
ἔχων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ στέφανον χρυσοῦν
καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ δρέπανον ὀξύ.

---

9 αυτοις] αυτω A ar^{1} bo^{1} Pr | τ. χειρος 2329 1611 94 2259 ^{2}67^{s} | **10** εν τω ποτ.] εκ του ποτ. A 104^{r} 469 | βασανισθησονται A 2344 ^{2}19 69s 1006^{s} 110 | τ. αγιων αγγ. Q 254 ^{2}58 1s 598^{r} ^{2}31sss ^{2}14 rel. pl., > αγιων A 2344 ^{2}82 792 808 bo | **12** εστιν + ωδε 254 ^{2}59-^{2}83 104-620 35^{r} | τ. τηρουντων S ^{2}19 1611-^{2}40 ^{2}20^{s} 469 | **13** Κω] Χω C P 1854 792 Be | ναι > S* P^{47} 336^{s} ar bo | αναπαησ. C ss P^{47}] -παυσονται 2329 ^{2}19s ^{2}58 ^{2}59 181s ^{2}60 2286 - E* ^{2}31s ^{2}15 ^{2}28^{s} ^{2}17s 104-336, -σωνται 2344 rel. pl. | γαρ C-P^{47} Ps 1854-94 ^{2}53 ^{2}20^{s} ^{2}65 792 203s g vg syh ar^{3} sa Aug Pr] δε rel | **14** κ. ειδον > S 1854 2349 syf | υιω C P^{47} ^{2}19 ^{2}53^{s} ^{2}59ss 209^{s} ^{2}67^{s} 664-617 792 172-^{2}39 808 35^{r} | εχοντα S* P^{47} 254 ^{2}53 ^{2}80^{s} ^{2}43sss 935 808 452^{c}-456 g vg Ty^{1}, εχον C S^{c} ^{2}18 141 |

Jl 3,13 15 Καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ναοῦ, κρά-
ζων ἐν φωνῇ μεγάλῃ τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῆς νεφέ-
Mc 4,29 λης· πέμψον τὸ δρέπανόν σου καὶ θέρισον, ὅτι ἦλ-
θεν ἡ ὥρα θερίσαι, ὅτι ἐξηράνθη ὁ θερισμὸς τῆς
16 γῆς. καὶ ἔβαλεν ὁ καθήμενος ἐπὶ τῆς νεφέλης τὸ
δρέπανον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐθερίσθη ἡ γῆ.
17 Καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ
ἐν τῷ οὐρανῷ, ἔχων καὶ αὐτὸς δρέπανον ὀξύ.
14,15 Jl 3,13 18 Καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ θυσιασ-
τηρίου, ὁ ἔχων ἐξουσίαν ἐπὶ τοῦ πυρός, καὶ ἐφώ-
νησεν φωνῇ μεγάλῃ τῷ ἔχοντι τὸ δρέπανον
τὸ ὀξὺ λέγων· πέμψον σου τὸ δρέπανον τὸ ὀξὺ
καὶ τρύγησον τοὺς βότρυας τῆς ἀμπέλου τῆς
19,15 19 γῆς, ὅτι ἤκμασαν αἱ σταφυλαὶ αὐτῆς. καὶ ἔβα-
λεν ὁ ἄγγελος τὸ δρέπανον αὐτοῦ εἰς τὴν γῆν,
καὶ ἐτρύγησεν τὴν ἄμπελον τῆς γῆς καὶ ἔβαλεν
εἰς τὴν ληνὸν τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ τὸν μέγαν.
Jl 3,13 Is 63,3 20 καὶ ἐπατήθη ἡ ληνὸς ἔξωθεν τῆς πόλεως καὶ
ἐξῆλθεν αἷμα ἐκ τῆς ληνοῦ ἄχρι τῶν χαλινῶν
τῶν ἵππων, ἀπὸ σταδίων χιλίων ἑξακοσίων.
15 Καὶ εἶδον ἄλλο σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ
16,17; 12,1.3; 11,18 Lv 26,21 μέγα καὶ θαυμαστόν, ἀγγέλους ἑπτὰ ἔχοντας

---

15 ναου] ουρανου ^{2}19 94s ^{2}53 ^{2}59-83 104^{r} ar^{2s}]ηλθεν + σου ^{2}19 ^{2}81^{s} E ^{2}31^{s} ^{2}42 ^{2}28^{s} | η ωρα θερ.] ο θερισμος *P*^{47} | θερισαι] τ. θερισμου S 254 ^{2}20^{s} 792 ar^{1} co | **16** τ. νεφελης AS ^{2}19 1611 254 ^{2}20^{s} 598 ^{2}26 ^{2}42 ^{2}67^{s} 336*] τη νεφελη Qss 104s 82-^{2}48 18^{s} 935^{s} ^{2}27^{r} 203ss 325^{s}, την -λην 2344 rel. | **17** του^{2}] αυτου *P*^{47} 598-^{2}26 ^{2}31s 209^{s} ^{2}42, > 104^{r} | **18** εξηλθεν > A *P*^{47} 1611 ^{2}53 598^{s} ^{2}45* ^{2}42 g vg^{1} | ο CA 2329 g vg sy] > 2344 *P*^{47} rel. | εφων. + εν 2329 69s 1611 94 ^{2}28-664 469-1597 | φωνη AS Q 1006^{s} ^{2}53 ^{2}20^{s} 2302 ^{2}16 ^{2}27^{s} 180^{s} syf ar^{1s} sa] κραυγη *P*^{47} rel. ar^{3} | λεγων > 60ss ^{2}42 ^{2}33 336 ^{2}61s syf | ηκμασεν η σταφ. τ. γης Qss ^{2}58 314-^{2}17 172^{r} 469-456 | **19** εις τ. γην] επι τ. γης S ^{2}20^{s} (*P*^{47} 1611) | τ. μεγαν C P Qss ^{2}58s 181-^{2}26 E^{s} ^{2}28 314^{r} 469-456 35 pl. (A 2329 94s)] τ. μεγαλην rel. pl., τ. μεγαλου *P*^{47} ^{2}19 1611 syh | **20** μεχρι *P*^{47} | διακοσιων S* 203 syf, quingentis g | εξω ^{2}19 1854 254 ^{2}20-^{2}26 E ^{2}31-^{2}83 792 |

Et alius angelus exivit de templo clamans 15
voce magna ad sedentem super nubem: *Mitte*
falcem tuam et mete, *quia venit hora ut me-*
tatur, quoniam aruit messis terrae. Et misit 16
qui sedebat super nubem falcem suam in ter-
ram, et demessa est terra.

Et alius angelus exivit de templo, quod 17
est in caelo, habens et ipse falcem acutam.

Et alius angelus exivit de altari, qui ha- 18
bebat potestatem supra ignem; et clamavit
voce magna ad eum, qui habebat falcem acu-
tam, dicens: Mitte falcem tuam acutam et
vindemia botros vineae terrae, quoniam ma-
turae sunt uvae eius. Et misit angelus falcem 19
suam acutam in terram, et vindemiavit vineam
terrae et misit in lacum irae Dei magnum; *et* 20
calcatus est lacus extra civitatem, et exivit san-
guis de lacu usque ad frenos equorum per
stadia mille sescenta.

15,1-16,21 *Septem phialae*

Et vidi aliud signum in caelo magnum et 15
mirabile, angelos septem habentes plagas sep-

---

15 alter *codd.* g, > Ty
nubem + dicens D
16 messa ADGJMC Ty (*Pr*), messuit terram FV, demessus est terram h
17 alius > D
18 exivit > A-JV g Pr
habebat[1]] habet *codd.* g, habens Ty Pr
ad eum > A*FGMC Ty
~ ad eum voce magna D
habebat[2]] habet A*DV, habenti Ty
19 acutam > *codd.* g h Ty
20 calcatum est torcular Ty (Pr)
de laco F] de torculari Ty, inde Pr
a stadiis m. quingentis g | mille > A*

---

15 Jl 3,13; Mc 4,29; J 4,35 | 18 Ap 6,9; 8,3.5; 9,13; 16,7 | 19 Ap 19,15 | 20 Jl 3,13; Is 63,3 | 15,1 Ap 12,1.3; 11,18; 16,17; Lv 26,21

tem novissimas quoniam in illis consummata
est ira Dei.
2 Et vidi tamquam mare vitreum mixtum
igne, et eos qui vicerunt bestiam et imagi-
nem eius et numerum nominis eius, stantes
3 super mare vitreum, habentes citharas Dei ˈet
cantantes canticum Moysi servi Dei et canti-
cum Agni dicentes:
*Magna, et mirabilia sunt opera tua, Do-
mine* Deus omnipotens, *iustae et verae sunt
4 viae* tuae, *Rex saeculorum. Quis non timebit
te, Domine, et magnificabit nomen tuum?* quia
solus pius es, quoniam *omnes gentes venient,
et adorabunt in conspectu tuo,* quoniam iudicia
tua manifesta sunt.
5 Et post haec vidi, et ecce apertum est tem-
6 plum *tabernaculi testimonii* in caelo, et exie-
runt septem angeli habentes septem plagas
de templo, vestiti lino mundo et candido et
7 praecincti circa pectora zonis aureis. Et unum
de quattuor animalibus dedit septem angelis

---

2 tamquam] sicut Ty, velut Pr, > F | eius[1]] illius *codd.* g | supra FJMV g | eius[2]] illius DV | 3 sunt[1,2] > *codd.* g t (Ty) | tuae + domine J g | saecul.] caelorum A, gentium g, omnium gent. Pr | 4 te > A FJ g Ty Pr | domine > J* h g Ty Pr | magnificavit AFJ | pius] sanctus g Ty | es > A*J | manifestata AMV (g) h t Pr | 5 et[1] > J Ty | et[2] > A* Ty | 6 septem[2] > A | lino] lapide AFMV, linteamen J(D) g h t, linum mundum (g) Ty | et[3] > *codd.* Ty | 7 unus ex AFJsV(D) h t Ty

---

2 Ap 4,6; 13,15.18; 5,8
3 Ex 15,1.11; 34,10; Dt 32,4; Ap 5,9.12; Ps 110,2; 139,14
4 Jr 10,6s; 16,19ss; Ps 85,9; Ap 14,7
5 Ex 40,34
6 Ap 1,13
7 Ap 4,6ss

πληγὰς ἑπτὰ τὰς ἐσχάτας, ὅτι ἐν αὐταῖς ἐτε-
λέσθη ὁ θυμὸς τοῦ Θεοῦ.
Καὶ εἶδον ὡς θάλασσαν ὑαλίνην μεμιγμέ- 2 4,6; 13,15.18
νην πυρί, καὶ τοὺς νικῶντας ἐκ τοῦ θηρίου καὶ 5,8
ἐκ τῆς εἰκόνος αὐτοῦ καὶ ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ
ὀνόματος αὐτοῦ ἑστῶτας ἐπὶ τὴν θάλασσαν τὴν
ὑαλίνην, ἔχοντας κιθάρας τοῦ Θεοῦ. *καὶ ᾄδου-* 3 Dt 32,4
σιν τὴν ᾠδὴν Μωϋσέως τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ Jos 14,7
καὶ τὴν ᾠδὴν τοῦ ἀρνίου, λέγοντες· 5,9.12 Ex 15,1
Μεγάλα καὶ θαυμαστὰ τὰ ἔργα σου, Κύριε 34,10 Ps 110,2;
ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ· δίκαιαι καὶ ἀληθιναὶ 138,14;144,17
αἱ ὁδοί σου, ὁ *βασιλεὺς τῶν ἐθνῶν. τίς οὐ μὴ* 4 Jr 10,6.7
φοβηθῇ, Κύριε, καὶ *δοξάσει τὸ ὄνομά σου;* ὅτι Ps 85,9 Ma 1,11
μόνος ὅσιος, ὅτι *πάντα τὰ ἔθνη ἥξουσιν καὶ*
προσκυνήσουσιν ἐνώπιόν σου, ὅτι τὰ δικαιώ-
ματά σου ἐφανερώθησαν.
Καὶ μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ἠνοίγη ὁ ναὸς 5 11,19 Ex 40,34
τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ 6 Lv 26,21 1,13
ἐξῆλθον οἱ ἑπτὰ ἄγγελοι οἱ ἔχοντες τὰς ἑπτὰ
πληγὰς ἐκ τοῦ ναοῦ, ἐνδεδυμένοι λίνον κα-
θαρὸν λαμπρὸν καὶ περιεζωσμένοι περὶ τὰ
στήθη ζώνας χρυσᾶς. καὶ ἓν ἐκ τῶν τεσσάρων 7 4,6ss; 14,10
ζῴων ἔδωκεν τοῖς ἑπτὰ ἀγγέλοις ἑπτὰ φιάλας

---

1 ταυταις 254 598^{r} E^{r} $^{2}15$ 1876^{r} 35 | **2** $εκ^{2}$ > S P^{47} 2329 $^{2}62$ $^{2}20$ 104^{r} | $αυτου^{1}$ + *κ. εκ τ. χαραγματος αυτου $^{2}19$ $^{2}62$ $^{2}59^{r}$ E $^{2}31$-$^{2}83$ 172^{r} 42^{s} 35 | εχοντας + *τας Q 254 $^{2}58$sss 209^{s} 91-$^{2}17$ 172-385 18^{s} 386-456 | κιθαρ. + Κυ S | **3** βασιλευ, > ο S* 1854 94 $^{2}67^{s}$ 469-141 808 | εθνων] αιωνων (1 T 1,17) CS*s P^{47} 1611-94 1778 469 vg sy sa^{l} | **4** τις σε ου μη φοβ. P^{47} 2329 254 $^{2}80^{s}$ $^{2}73$s (S 1854) | φοβ. + σε Q 94 Es 314 rel. pl. vg sy co | οσιος] αγιος Qss 1006-94 $^{2}58$ $^{2}65$ $^{2}73^{*}$ $^{2}67^{s}$ 314 rel. | παντα τα εθνη] παν-τες Qss $^{2}58$ 314-808 180-456 | $σου^{2}$ + Κε A 1006^{s} $^{2}57$s 209^{s} | **5** και + ιδου 2344 h vg ar^{3} bo Ty Pr | **6** $οι^{2}$ > Ss P^{47} Q 1854ss 254 $^{2}62$s 1ss $^{2}65$ E $^{2}31$s $^{2}14$ $^{2}43^{s}$ $^{2}67^{s}$ 242 $^{2}27$ | ναου] ουρανου $^{2}80$ $^{2}23$ 469 1957^{r}, εκ τ. ναου > Qsss 94 $^{2}58$s 314-424 18-808 180-456 | λινον] λιθον CA $^{2}62$s $^{2}20ss^{m}$ vg^{l} Ps.Amb | **7** ἓν > S* P^{47} $^{2}80$ $^{2}59^{r}$ $^{2}31$s $^{2}14$-$^{2}83$ 104^{r} $^{2}39$ | εδωκαν P^{47} $^{2}31$s, εδυθη ar^{1s} |

χρυσᾶς γεμούσας τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶν-
Ex 40,32s 8 τος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. *καὶ ἐγεμί-*
3 Rg 8,10 Is 6,4 *σθη ὁ ναὸς καπνοῦ ἐκ τῆς δόξης* τοῦ Θεοῦ καὶ
Ez 44,4 ἐκ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, *καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο εἰσ-*
ελθεῖν εἰς τὸν ναὸν ἄχρι τελεσθῶσιν αἱ ἑπτὰ
πληγαὶ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων.

Is 66,6 16 Καὶ ἤκουσα μεγάλης φωνῆς ἐκ τοῦ ναοῦ λε-
Ps 68,25 Jr 10,25 γούσης τοῖς ἑπτὰ ἀγγέλοις· ὑπάγετε καὶ ἐκχέετε
So 3,8 15,7 τὰς ἑπτὰ φιάλας τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν γῆν.
Dt 28,35 2 Καὶ ἀπῆλθεν ὁ πρῶτος καὶ ἐξέχεεν τὴν φιά-
Ex 9,10s λην αὐτοῦ εἰς τὴν γῆν· *καὶ ἐγένετο ἕλκος* κακὸν
καὶ *πονηρὸν ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους* τοὺς ἔχοντας
τὸ χάραγμα τοῦ θηρίου καὶ τοὺς προσκυνοῦντας
τῇ εἰκόνι αὐτοῦ.
Ex 7,17-21 3 Καὶ ὁ δεύτερος ἐξέχεεν τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς
τὴν θάλασσαν· *καὶ ἐγένετο αἷμα* ὡς νεκροῦ, καὶ
πᾶσα ψυχὴ ζωῆς ἀπέθανεν, τὰ ἐν τῇ θαλάσσῃ.
Ex 7,19-24 4 Καὶ ὁ τρίτος ἐξέχεεν τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς
Ps 77,44 τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων· *καὶ*
Ps 118,137; 5 *ἐγένετο αἷμα.* Καὶ ἤκουσα τοῦ ἀγγέλου τῶν
144,17 Ex 3,14 ὑδάτων λέγοντος· δίκαιος εἶ, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν,
Dt 32,4 Is 49,26 6 ὁ ὅσιος, ὅτι ταῦτα ἔκρινας. [1]ὅτι αἷμα ἁγίων καὶ
Ps 78,3

αιωνων + αμην S 181 [2]26 209[s] [2]15 syf bo | **8** ναος + εκ τ. *P*[47] Qss [2]58 314-459 469-808 180-456 | επτα[2] > P [2]59-1 598[r] Esss [2]14-[2]64 [2]33 35[r] g | **16,1** εκ τ. ναου] εκ τ. ουρανου 42[s] vg[l] ar[3] co Ty Be, > Qss [2]58 314-256 792 104-506 325[s] ar[1] | επτα > P 1854 254 [2]58s [2]59 181s 598-[2]57 Esss [2]67[s] 792 35[r] | τ. θυ > [2]59 1 598-[2]26 | **2** πρωτος + αγγελος [2]19 254 181 [2]57s [2]14[r] 792 172[r] ar[1s] bo Ty Pr | ~ πονηρ. κ. κακον S *P*[47] [2]80[s] sa | **3** δευτερος Css[c] *P*[47] Ps 1854-94 [2]62s h vg[l] ar[3] sa Pr] + αγγελ. 2344 rel. | ζωης CA 1611] ζωσα Ss *P*[47] P [2]19s 254 [2]62s [2]20[s] [2]59-[2]83 104[r] 35[r] sy sa, > rel. ar[1s] bo Pr | **4** τριτος + αγγελ. 2344 [2]19 254 [2]20[s] [2]59-[2]83 172[r] 35[r] sy ar[1s] bo Ty Pr | **5** ο[2]]ος *P*[47] 2329 Qss 242s 82-2349 919 141sss [2]27s 180-506 | ην + και *P*[47] 1006[s] [2]62s 1 [2]57[s] [2]28[s] | ο[3] > CA *P*[47] Ps Q-1611 1841s [2]57[s] [2]28[s] 91-[2]17 172-459 336-2349 919[r] 808 180-456 | **6** αιματα[1] S [2]19 336[s] | αγιον C [2]60ss [2]33 1094 |

septem phialas aureas, plenas iracundiae Dei
viventis in saecula saeculorum. *Et impletum est* 8
templum fumo a maiestate Dei et de virtute
eius, *et nemo poterat introire* in templum, do-
nec consummarentur septem plagae septem
angelorum.

Et audivi vocem magnam de templo di- 16
centem septem angelis: Ite et effundite sep-
tem phialas irae Dei in terram.

Et abiit primus et effudit phialam suam 2
in terram, *et factum est vulnus* saevum et
pessimum in homines, qui habebant caracte-
rem bestiae, et in eos, qui adoraverunt ima-
ginem eius.

Et secundus angelus effudit phialam suam 3
in mare, *et factus est sanguis* tamquam mortui,
et omnis anima vivens mortua est in mari.

Et tertius effudit phialam suam super flu- 4
mina et super fontes aquarum, *et factus est*
sanguis. Et audivi angelum aquarum dicen- 5
tem: Iustus es, Domine, qui es et qui eras
sanctus, qui haec iudicasti, [1]quia sanguinem 6

---

septem[2] > F | fiolas *D* | iracundia FJ, ira g h t Ty Pr | **8** a maiestate] claritatis Ty | de > DJ Ty Pr | introire] intrare g Ty Pr | **16,1** et[2] > M g Ty Pr | fundite D | **2** et[4] g Ty Pr] ac *codd.* | pessim.] pestiferum J | habent FJMV Pr | caracter F | in[3] > F[2] DGJC | **3.8.10.12** angelus > AFJsV (g h Pr) | **5** aquar.] quartum FV g Pr | domine > AFJsV g h Ty Pr | qui[3] quia ADM g Ty Pr

---

8 Ex 40,32s; 3 Rg 8,1(Ez 44,4; Is 6,4
16,1 Ps 68,25; Is 66,6; Jr 10,25; Ap 15,7
2 Ap 8,7; Dt 28,35; Ex 9,10s
3 Ap 8,8; Ex 7,17-21
4 Ap 8,10; Ex 7,19-24; Ps 77,44
5 Ex 3,14; Dt 32,4; Ps 118,137; 144,17; Is 41,4
6 Is 49,26; Ps 78,3; Sap 11,7

sanctorum et prophetarum effuderunt, et san-
guinem eis dedisti bibere; digni enim sunt.
7 Et audivi alterum ab altari dicentem: Etiam,
*Domine Deus omnipotens, vera et iusta iudi-
cia tua.*
8 Et quartus angelus effudit phialam suam
in solem, et datum est illi aestu adfligere ho-
9 mines et igni; et aestuaverunt homines aestu
magno et blasphemaverunt nomen Dei habentis
potestatem super has plagas, neque egerunt
paenitentiam ut darent illi gloriam.
10 Et quintus angelus effudit phialam suam
super sedem bestiae, et factum est regnum
eius tenebrosum, et commanducaverunt linguas
11 suas prae dolore [1]et blasphemaverunt Deum
caeli prae doloribus et vulneribus suis, et non
egerunt paenitentiam ex operibus suis.
12 Et sextus angelus effudit phialam suam *in
flumen illud magnum Eufraten* et *siccavit
aquam* eius, ut praepararetur via regibus *ab
13 ortu solis.* Et vidi de ore draconis et de ore
bestiae et de ore pseudoprophetae spiritus tres

---

6 effuder. g Ty Pr] fuderunt *codd.*
ut digni sunt AGJMV, quia digni sunt morti D
7 alterum > FDMV Ty
ab altari] de alt. DMC, > A, altare F, aram Ty
dicentem DC g Ty Pr] dicens AFJsV
8 aestus F
adfligere DV] adficere *codd. pl.* g, urere Ty
et[3] > FD Ty, in g
11 et[2]] ac D
~ dolor. suis M (g), > suis[1] F | et vulneribus > Ty
12 illum AM Pr
praeparetur AD (g) Pr

---

7 Ap 9,13 | **8** Ap 8,12 | **9** Ap 16,11.21; 9,20s | **10** Ap 9,1; Ex 10,21; Is 8,21s | **11** Dn 2,20 | **12** Ap 9,13s; Is 11,15s; 44,27; 41,2.25 | **13** Ap 12,9; *13,1.11*; 20,10; 3 Rg 22,21ss; Ex 8,3

προφητῶν ἐξέχεαν, καὶ αἷμα αὐτοῖς δέδωκας
πιεῖν· ἄξιοί εἰσιν. Καὶ ἤκουσα τοῦ θυσιαστη- 7 9,13; 19,2
ρίου λέγοντος· ναί, Κύριε ὁ Θεὸς ὁ παντοκρά- Ps 18,9s
τωρ, *ἀληθιναὶ* καὶ *δίκαιαι αἱ κρίσεις σου.*

Καὶ ὁ τέταρτος ἐξέχεεν τὴν φιάλην αὐτοῦ 8 8,12
ἐπὶ τὸν ἥλιον· καὶ ἐδόθη αὐτῷ καυματίσαι
τοὺς ἀνθρώπους ἐν πυρί. καὶ ἐκαυματίσθησαν 9 16,11.21; 9,20s
οἱ ἄνθρωποι καῦμα μέγα, καὶ ἐβλασφήμησαν
τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ τοῦ ἔχοντος τὴν ἐξουσίαν
ἐπὶ τὰς πληγὰς ταύτας καὶ οὐ μετενόησαν δοῦ-
ναι αὐτῷ δόξαν.

Καὶ ὁ πέμπτος ἐξέχεεν τὴν φιάλην αὐτοῦ 10 Ex 10,21
ἐπὶ τὸν θρόνον τοῦ θηρίου· καὶ ἐγένετο ἡ βα- Is 8,21s
σιλεία αὐτοῦ ἐσκοτωμένη, καὶ ἐμασῶντο τὰς
γλώσσας αὐτῶν ἐκ τοῦ πόνου. καὶ ἐβλασφήμη- 11 16,9
σαν τὸν Θεὸν τοῦ οὐρανοῦ ἐκ τῶν πόνων αὐ- Dn 2,19
τῶν καὶ ἐκ τῶν ἑλκῶν αὐτῶν, καὶ οὐ μετενό-
ησαν ἐκ τῶν ἔργων αὐτῶν.

Καὶ ὁ ἕκτος ἐξέχεεν τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ 12 Gn 15,18 Dt 1,7
τὸν ποταμὸν τὸν μέγαν τὸν Εὐφράτην· καὶ *ἐξη-* Jos 1,4
ράνθη τὸ ὕδωρ αὐτοῦ, ἵνα ἑτοιμασθῇ ἡ ὁδὸς Is 11,15s; 41,2.25; 44,27
τῶν βασιλέων τῶν *ἀπὸ ἀνατολῆς ἡλίου*. Καὶ 13 Jr 50,38
εἶδον ἐκ τοῦ στόματος τοῦ δράκοντος καὶ ἐκ 12,9; 13,1.11 Ex 8,3
τοῦ στόματος τοῦ θηρίου καὶ ἐκ τοῦ στόματος 3 Rg 22,21s
τοῦ ψευδοπροφήτου πνεύματα τρία ἀκάθαρτα

---

7 ηκουσα + εκ 2329 Q [2]59s 1 [2]37 [2]67-[2]83 ar[2s] | **8** τεταρτ. + αγγελ, Sa 2329 1854 94s [2]20[s] [2]59-[2]16 172[r] 82 18ss 386sss 35[r] vg syf ar[1s] co Ty | αυτω > P^{47} [2]27[s] | **9** εβλασφ. οι ανθρωποι Qss 94* [2]58 Es [2]28 rel. | το ονομα] ενωπιον A (1006[s]) bo[1] | **10** πεμπτ. + αγγελ. 2344 2329 [2]19 [2]58*[s] [2]59-[2]83 172[r] 35[r], > [2]59-1 | εσκοτισμενη S[c] Q 1611 [2]31s [2]15s 1876-[2]64 792 367 456 | **11** εβλασφημουν P^{47} [2]80[s] g ar[1-3] sa | και 2⁀3 S [2]31s 256 172 ar[3] Ty | εκ τ. εργ. αυτ. > S g ar[1] Be | **12** εκτος + αγγ. 2344 2329 [2]19 [2]80[s] 181 598-743 172[r] 336[s] 367 35[r] g vg syf ar bo Ty | τον C A P^{47} 2329 1611-94 [2]53s 181[s] [2]26 [2]67-[2]83 792 172[r] 110] > rel. | ανατολων A [2]19 254 [2]62 [2]20 1s [2]60ss E-[2]42 [2]28[s] 808 35[r] | **13** εκ του 1⁀2 C 180[s] 325s [2]61 Prisc, 1⁀3 S* |

13,13; 19,19 14 ὡς βάτραχοι· εἰσὶν γὰρ πνεύματα δαιμονίων
ποιοῦντα σημεῖα, ἃ ἐκπορεύεται ἐπὶ τοὺς βα-
σιλεῖς τῆς οἰκουμένης ὅλης, συναγαγεῖν αὐτοὺς
εἰς τὸν πόλεμον τῆς ἡμέρας τῆς μεγάλης τοῦ
3,18 15 Θεοῦ τοῦ παντοκράτορος. Ἰδοὺ ἔρχομαι ὡς
1 Th 5,2 κλέπτης· μακάριος ὁ γρηγορῶν καὶ τηρῶν τὰ
ἱμάτια αὐτοῦ, ἵνα μὴ γυμνὸς περιπατῇ καὶ
Jdc 5,19.31 16 βλέπωσιν τὴν ἀσχημοσύνην αὐτοῦ. καὶ συνή-
4 Rg 9,27; 23,29 γαγεν αὐτοὺς εἰς τὸν τόπον τὸν καλούμενον
Zch 12,11 ἑβραϊστὶ Ἁρμαγεδών.
Is 66,6 17 Καὶ ὁ ἕβδομος ἐξέχεεν τὴν φιάλην αὐτοῦ
ἐπὶ τὸν ἀέρα· καὶ ἐξῆλθεν φωνὴ μεγάλη ἐκ τοῦ
10,7; 11,15 ναοῦ [τοῦ οὐρανοῦ] ἀπὸ τοῦ θρόνου λέγουσα·
4,5; 8,5; 11,19 18 γέγονεν. καὶ ἐγένοντο ἀστραπαὶ καὶ φωναὶ
Ex 19,16 Dn 12,1 καὶ βρονταί, καὶ σεισμὸς ἐγένετο μέγας, οἷος
οὐκ ἐγένετο ἀφ' οὗ ἄνθρωποι ἐγένοντο ἐπὶ τῆς
11,8; 14,10 19 γῆς, τηλικοῦτος σεισμὸς οὕτω μέγας. καὶ ἐγέ-
Dn 4,27 Is 51,17 νετο ἡ πόλις ἡ μεγάλη εἰς τρία μέρη, καὶ αἱ
Jr 25,15 πόλεις τῶν ἐθνῶν ἔπεσαν. Καὶ *Βαβυλὼν ἡ με-
γάλη* ἐμνήσθη ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ δοῦναι αὐτῇ
τὸ ποτήριον τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς ὀργῆς
6,14; 20,11 20 αὐτοῦ. καὶ πᾶσα νῆσος ἔφυγεν, καὶ ὄρη οὐχ
Ex 9,23 21 εὑρέθησαν καὶ χάλαζα μεγάλη ὡς ταλαντιαία

ως βατρ.] ωσ(ει) βατραχους S* *P*^{47} ^{2}19 94s ^{2}62s ^{2}20 808, + εκπορευθεντα ^{2}14^{r}, > ^{2}59-^{2}57 | **14** δαιμονων 94s Esss 209-^{2}83 35^{r} | α εκπορ.] εκπορευεσθαι S* *P*^{47} ^{2}19 1006-94 ^{2}80^{s} ^{2}59-^{2}57 E ^{2}31s ^{2}14-^{2}83 104^{r} 60^{r} | **15** ερχεται S* ^{2}20^{s} syf | **16** συνηγαγον S syh | Μαγεδων ^{2}14^{s} 314^{r} 469-506 325^{s} (Q 1611 ^{2}62s) | **17** εβδ. + αγγ. S^{c} 2329 1854 1006^{s} 254 ^{2}58 ^{2}59-^{2}83 ^{2}17 172^{r} 35^{r} g syf ar bo Ty Pr | μεγαλη > A ^{2}19 ^{2}59-^{2}26 ^{2}31s *209*^{s} 743 | τ. ναου > ^{2}19 1854 254 ^{2}59-^{2}26 E* ^{2}31s ^{2}14^{r} 743 ^{2}28^{s} ar^{2s} | τ. ουρανου] τ. θυ S, > A 2344 *P*^{47} 2329 69s 1611-^{2}40 ^{2}62s ^{2}80^{s} ^{2}65 vg sy ar^{1} co Pr | θρονου + τ. θυ ^{2}27^{s} 386^{s} | **18** εγενετο^{1} > Q ^{2}58s ^{2}67^{s} 314-456 fu | ανθρ. S *P*^{47} 2329 ^{2}19-^{2}40 ^{2}62s ^{2}59ss ^{2}60^{r} E ^{2}31s ^{2}14^{r} 35] οι ανθρ. rel. pl. | ανθρωπος εγενετο 254 bo^{1}, ~ ^{2}20^{s} ar^{1} | **19** η πολις τ. ε. επεσ. S* 792 syh | θυ + του S ^{2}14^{r} | το > S 1854 1006^{s} ^{2}62s | τ. οργης > 69s ^{2}53 g ar^{3} | **21** ως > S* 94 141 Pr |

immundos in modum ranarum. Sunt enim spi- 14
ritus daemoniorum facientes signa et proce-
dunt ad reges totius terrae congregare illos in
proelium ad diem magnum omnipotentis Dei.
¹ Ecce venio sicut fur. Beatus qui vigilat et 15
custodit vestimenta sua, ne nudus ambulet,
et videant turpitudinem eius. Et congregabit 16
illos in locum, qui vocatur hebraice Herma-
gedon.

Et septimus angelus effudit phialam suam 17
in aërem, et exivit vox magna de templo a
throno dicens: Factum est. ¹Et facta sunt *ful-* 18
gura et voces et tonitrua, et terraemotus factus
est magnus qualis numquam fuit, ex quo ho-
mines fuerunt super terram, talis terraemotus
sic magnus. Et facta est civitas magna in tres 19
partes, et civitates gentium ceciderunt, et *Ba-*
bylon magna venit in memoriam ante Deum,
dare illi *calicem vini indignationis* irae eius.
Et omnis insula fugit, et montes non sunt in- 20
venti. Et grando magna sicut talentum descen- 21

---

14 et] qui Ty, > AJM
procedent AFJ*V, exeunt Ty Pr
~ dei omnipot. *codd.* g (Ty), dei > D
15 felices qui vigilabunt Cyp | videatur turpitudo D, videat turpit. suam Pr (Cyp)
turpidinem F
16 congregavit AFMV g Pr
hebraeicae AF
Hermagedon AJ(DM), Magedon FV, Armagedon al.
18 factus est > F Pr
19 memoria FV, in mentem deo venit Ty, recordata est, sub conspectu Dei venit Pr
illi] ei *codd.* g Ty Pr
eius] Dei D, suae Ty Pr, > g

---

14 Ap 13,12; 11,7 | **15** Mc 13,33-37; 1 Th 5,2; Ap 3,18 | **16** Jdc 5,19; 4 Rg 9,27; 23,29; Zch 12,11 | **17** Ap 10,7; 11,15; Is 66,6 | **18** Ap 4,5; Ex 19,16; Dn 12,1 | **19** Dn 4,27; Is 51,17; Jr 25,15; Ap 14,10 | **20** Ap 6,14; 20,11 | **21** Ap 16,9; Ex 9,23

dit de caelo in homines, et blasphemaverunt
Deum homines propter plagam grandinis, quon-
iam magna facta est vehementer.

17,1-19,10 *Meretricis interitus*

17 Et venit unus de septem angelis, qui ha-
bebant septem phialas, et locutus est mecum
dicens: Veni ostendam tibi damnationem me-
retricis magnae, quae sedet *super aquas mul-*
2 *tas,* [1] *cum qua fornicati sunt reges terrae,* et
inebriati sunt qui inhabitant terram de vino
3 prostitutionis eius. Et abstulit me in spiritu in
desertum. Et vidi mulierem sedentem super
bestiam coccineam, plenam nominibus blasphe-
miae, habentem capita septem et cornua de-
4 cem. Et mulier erat circumdata purpura et
coccino et inaurata auro et lapide pretioso
et margaritis, habens poculum aureum in manu
sua plenum abominatione et immunditia for-
5 nicationis eius. Et in fronte eius nomen scrip-
tum, mysterium: Babylon magna, mater for-
6 nicationum et abominationum terrae. Et vidi
mulierem ebriam de sanguine sanctorum et de
sanguine martyrum Iesu. Et miratus sum cum
vidissem illam admiratione magna.

---

21 ~ homines deum *codd.* g (*Ty Pr*) | *magnificata* est D*G* | **17,1** habebat FM^{c} g, qui habeb.] habentibus Cy Ty Pr | est, dicens > D | sedit M, sedentis Cyp Ty Pr | **2** habitant D Ty | **3** ~ desertum (-to) FMV g Pr, in spir. *codd.* g Pr (Ty Cyp) | **4** mulier > D | abominationum ADMV (Cyp) Ty Pr | immunditiae A^{c}M Cyp, Pr -tiarum D Ty, + et FD Cyp | **6** ~ cum vidissem admirat. sum, > et^{3}, illum D

---

1 Ap 15,1; Jr 51,13
2 Is 23,17; Ap 14,8; 18,3; Jr 25,15s
3 Dn 7,7; Ap 13,1
4 Ez 28,13.16; Jr 51,7
5 Ap 14,8; 2 Th 2,7; Dn 4,27 | **6** Ap 18,24

καταβαίνει ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους,
καὶ ἐβλασφήμησαν οἱ ἄνθρωποι τὸν Θεὸν ἐκ 16,9
τῆς πληγῆς τῆς χαλάζης, ὅτι μεγάλη ἐστὶν ἡ
πληγὴ αὐτῆς σφόδρα.

Καὶ ἦλθεν εἷς ἐκ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων τῶν 17 15,1 Jr 51,13
ἐχόντων τὰς ἑπτὰ φιάλας, καὶ ἐλάλησεν μετ᾽ ἐμοῦ
λέγων· δεῦρο, δείξω σοι τὸ κρίμα τῆς πόρνης
τῆς μεγάλης τῆς καθημένης *ἐπὶ ὑδάτων πολλῶν*,
ˈ*μεθ᾽ ἧς ἐπόρνευσαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς*, καὶ 2 Is 23,17
ἐμεθύσθησαν οἱ κατοικοῦντες *τὴν γῆν ἐκ τοῦ* 14,8; 18,3.9
οἴνου τῆς πορνείας αὐτῆς. καὶ ἀπήνεγκέν με εἰς 3 Dn 7,7
ἔρημον ἐν πνεύματι. καὶ εἶδον γυναῖκα καθη-
μένην ἐπὶ θηρίον κόκκινον, γέμον ὀνόματα 13,1
βλασφημίας, ἔχον κεφαλὰς ἑπτὰ καὶ κέρατα δέ-
κα. καὶ ἡ γυνὴ ἦν περιβεβλημένη πορφυροῦν 4 Ez 28,13.16 Jr 51,7
καὶ κόκκινον, καὶ κεχρυσωμένη χρυσίῳ καὶ
λίθῳ τιμίῳ καὶ μαργαρίταις, ἔχουσα ποτήριον
χρυσοῦν ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆς γέμον βδελυγμά-
των καὶ τὰ ἀκάθαρτα τῆς πορνείας αὐτῆς, καὶ 5 2 Th 2,7 14,8; 16,19
ἐπὶ τὸ μέτωπον αὐτῆς ὄνομα γεγραμμένον, μυσ- Dn 4,27
τήριον, *Βαβυλὼν ἡ μεγάλη*, ἡ μήτηρ τῶν πορ-
νῶν καὶ τῶν βδελυγμάτων τῆς γῆς. καὶ εἶδον 6
τὴν γυναῖκα μεθύουσαν ἐκ τοῦ αἵματος τῶν 18,24
ἁγίων καὶ ἐκ τοῦ αἵματος τῶν μαρτύρων Ἰησοῦ.
καὶ ἐθαύμασα ἰδὼν αὐτὴν θαῦμα μέγα.

αυτη 1611 ^{2}58s ^{2}14^{r} ^{2}28^{s} 314^{s} 175 104s 82ss 936^{s} ^{2}27s 386^{s} 325^{s} ¦ 17,1 εκ > S 1006^{s} ^{2}65 ^{2}14^{r} Hipp | λεγων + μοι 2344 1854 ^{2}59-^{2}65 209-^{2}83 | τ. υδατων των P^{47} Qss 94s ^{2}58s ^{2}23 314^{r} 104-456 60^{r} | 2 εποqν.] εποιησαν πορνειαν S 1778s | 3 εν > ^{2}58 82-506 456 | γεμοντα AS* Ps ^{2}62s Hipp | ονοματων 2344 ^{2}40 ^{2}62s ^{2}59ss 2186-^{2}26 ^{2}23-743 314-424 35^{r} | βλασφημιας > Hipp | εχοντα S P ^{2}53, εχων A 2329 ^{2}59* 598s 2286 ^{2}26 ^{2}15 ^{2}43ss ^{2}67s ^{2}44 ^{2}17 104^{s} 469 ^{2}48 429 919 808 ^{2}61 | 4 αυτης^{2}] τ. γης 2329 Qss 1611 ^{2}62ss 314-^{2}17 336-456 Hipp (Cyp Pr), + τ. γης S co | 6 εκ^{1} > Ps Qs 1854 94 ^{2}62ss 91-617 616^{s} 336^{s} 82-456 Hipp | εκ τ. αιματ.^{1}] τω αιματι S* ^{2}20 1778s Tert | Ιυ 2344] > ^{2}19 1854 ^{2}59-^{2}26 ^{2}31s ^{2}67^{s} 1859 ar^{2} |

7 Καὶ εἶπέν μοι ὁ ἄγγελος· διὰ τί ἐθαύμα-
σας; ἐγὼ ἐρῶ σοι τὸ μυστήριον τῆς γυναικὸς καὶ
τοῦ θηρίου τοῦ βαστάζοντος αὐτήν, τοῦ ἔχοντος
Dn 7,3; 12,1 8 τὰς ἑπτὰ κεφαλὰς καὶ τὰ δέκα κέρατα. τὸ θη-
13,1ss; 3,5; 17,11 ρίον ὃ εἶδες ἦν καὶ οὐκ ἔστιν, καὶ μέλλει *ἀνα-
βαίνειν ἐκ τῆς ἀβύσσου* καὶ εἰς ἀπώλειαν ὑπά-
γει· καὶ θαυμάσονται οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς
20,15; 21,27 γῆς, ὧν οὐ γέγραπται τὸ ὄνομα ἐπὶ τὸ βιβλίον
τῆς ζωῆς ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, βλεπόντων
τὸ θηρίον ὅτι ἦν καὶ οὐκ ἔστιν καὶ παρέσται.
13,18.1 9 Ὧδε ὁ νοῦς ὁ ἔχων σοφίαν. αἱ ἑπτὰ κεφα-
λαὶ ἑπτὰ ὄρη εἰσίν, ὅπου ἡ γυνὴ κάθηται ἐπ'
10 αὐτῶν. καὶ βασιλεῖς ἑπτά εἰσιν· οἱ πέντε ἔπε-
σαν, ὁ εἷς ἔστιν, ὁ ἄλλος οὔπω ἦλθεν, καὶ
17,8; 19,20 11 ὅταν ἔλθῃ ὀλίγον αὐτὸν δεῖ μεῖναι. καὶ τὸ θη-
ρίον ὃ ἦν καὶ οὐκ ἔστιν, καὶ αὐτὸς ὄγδοός
ἐστιν, καὶ ἐκ τῶν ἑπτά ἐστιν, καὶ εἰς ἀπώλειαν
13,1; 17,16 Dn 7,20.24 12 ὑπάγει. *καὶ τὰ δέκα κέρατα* ἃ εἶδες *δέκα βα-
σιλεῖς εἰσιν*, οἵτινες βασιλείαν οὔπω ἔλαβον,
ἀλλὰ ἐξουσίαν ὡς βασιλεῖς μίαν ὥραν λαμβά-
13 νουσιν μετὰ τοῦ θηρίου. οὗτοι μίαν γνώμην
ἔχουσιν, καὶ τὴν δύναμιν καὶ [τὴν] ἐξουσίαν
Dt 10,17 Dn 2,47 14 αὐτῶν τῷ θηρίῳ διδόασιν. οὗτοι μετὰ τοῦ ἀρνίου
πολεμήσουσιν, καὶ τὸ ἀρνίον νικήσει αὐτούς, ὅτι
19,16.14 *Κύριος κυρίων ἐστὶν καὶ βασιλεὺς βασιλέων*, καὶ
οἱ μετ' αὐτοῦ κλητοὶ καὶ ἐκλεκτοὶ καὶ πιστοί.

---

8 υπαγει A 1611 ^{2}62s ^{2}26 ^{2}56 ^{2}67sss 1094 Iϱ Hipp Pr] -γειν rel., + αει ζητουν τινα καταπιη (1 P 5,8) ^{2}37 743 ^{2}28^{s} | θαυμασθησονται A P 1611, εθαυμαζον vg^{1}, θαυμαζουσι Hipp | κατοικ. τ. γην Qss ^{2}58s ^{2}28^{s} 172sss 336-456 | τα ονοματα Ss 2329 254 ^{2}59-792 104^{s} 35^{r} | βλεποντες ^{2}19 254 E^{r} ^{2}28^{s} 792 808 35^{r} Hipp | παρεστιν S^{o} ^{2}19 1854 ^{2}59 181^{r} ^{2}36^{r} ^{2}44^{s} 336 g syf, παρην ar^{1} | 10 πεντε] επτα ar^{1} | επεσαν + και ^{2}58 1s syf ar bo (Pr) | εστιν + και ^{2}58 ^{2}28^{s} vg ar bo^{1} Vict | 11 αυτος] ουτος S Q 1006-94 ^{2}58s 172^{s} 104-1859 386-456 | 12 ουπω] ουκ A fu | 13 την^{2} > A Q 1006^{s} ^{2}20 91^{r} 616-1734 808 337-456 | δωσουσιν 94 ^{2}14^{r} vg^{1} bo Iϱ (Hipp) Pr |

Et dixit mihi angelus: Quare miraris? Ego 7
dicam tibi sacramentum mulieris et bestiae,
quae portat eam, quae habet capita septem et
cornua decem. Bestia, quam vidisti, fuit et non 8
est, et *ascensura est de abysso* et in interitum
ibit; et mirabuntur inhabitantes terram quo-
rum non sunt scripta nomina in libro vitae
a constitutione mundi, videntes bestiam, quae
erat et non est. Et hic est sensus, qui habet 9
sapientiam. Septem capita septem montes sunt,
super quos mulier sedet, et reges septem sunt.
Quinque ceciderunt, unus est et alius nondum 10
venit, et cum venerit, oportet illum breve
tempus manere. Et bestia, quae erat et non 11
est et ipsa octava est et de septem est, et
in interitum vadit. *Et decem cornua,* quae vi- 12
disti, *decem reges sunt,* qui regnum nondum
acceperunt, sed potestatem tamquam reges una
hora accipient post bestiam. Hi unum consi- 13
lium habent et virtutem et potestatem suam
bestiae tradent. Hi cum Agno pugnabunt, et 14
Agnus vincet illos, quoniam Dominus domi-
norum est et Rex regum, et qui cum illo sunt,
vocati, electi et fideles.

---

7 ~ tibi dicam *codd.* Ty | quae[2]] qui A*FJ | ~ decem cornua FD g | **8** bestiam AF* Pr | et[2] > D | mirabantur AF | quae] quia AJM, quoniam Ty | est + et advenit g, et adhuc ventura erit Ty (Pr) | **9** habet + in se D | **10** ~ et unus est, alius M, > et Ty| **11** interitum] perditionem Cyp Ty Pr | vadet A-J[c]sV, ibit Prisc | **12** nondum] non F | accipient] -unt AF JM Ty Pr| | **13** ~ trad. bestiae D | tradunt A, dant g Ty | **14** vocati + et DGJ(M) Ty Pr | vocati > g | ~ fideles et rex regum D

---

8 Ap 17,11; 9,11; 13,1ss; Dn 7,3
9 Ap 13,18
11 Ap 17,8; 19,20
12 Ap 17,16; 13,1; Dn 7,20.24
14 Dt 10,17; Dn 2,47; Ap 19,16.19.14

15 Et dixit mihi: Aquae, quas vidisti ubi me-
retrix sedet, populi sunt et gentes et linguae.
16 Et decem cornua, quae vidisti in bestia, hi
odient fornicariam et desolatam facient illam
et nudam, et carnes eius manducabunt et ip-
17 sam igni concremabunt. Deus enim dedit in
corda eorum ut faciant quod placitum est illi,
ut dent regnum suum bestiae donec consum-
18 mentur verba Dei. Et mulier, quam vidisti, est
civitas magna, quae habet regnum super reges
terrae.

18 Et post haec vidi alium angelum descen-
dentem de caelo, habentem potestatem mag-
2 nam, et terra illuminata est a gloria eius. Et
exclamavit in fortitudine dicens: *Cecidit, ceci-
dit Babylon magna* et facta est *habitatio dae-
moniorum* et custodia omnis spiritus immundi
et custodia omnis volucris immundae et odi-
3 bilis; quia *de vino* irae fornicationis eius *bibe-
runt omnes gentes, et reges terrae cum illa*

---

15 aquae] -as AFJsV adNov Pr | meretrix + illa Cy Ty
populi + et turbae g (Cyp) Ty Pr
16 in bestia] et bestiam *codd.* g Pr, > Ty
17 ut[1] + non FV
~ illi placit. est AFJsV Pr, sententiam eius Ty
darent D, et tradere Pr
18 mulierem FV Ty | reges] gentes D
18,1 a > A Pr | gloria] claritate Ty Pr
2 *in forti voce AFJsV, magna et forti D g Pr
daemon.] draconum D
immundi + et omnis bestiae immundae g (Pr)
et odib. > A-JV Ty
3 inc. et quia A | *de ira, > vino *codd.*, de ira vini g

---

15 Ap 17,1; Is 8,7; Jr 42,2; 51,13 | **16** Ap 17,12s | **17** Ap 10,7 | **18** Ps 2,2; 88,28; Ap 18,10 | **18,1** Ap 10,1; Ez 43,2 | **2** Ap 14,8; Is 13,21; Jr 50,39 | **3** Is 23,17; Jr 25,15.27; Na 3,4

Καὶ λέγει μοι· τὰ ὕδατα ἃ εἶδες, οὗ ἡ πόρ- 15 17,1; Is 8,7 Jr 47,2; 51,13
νη κάθηται, λαοὶ καὶ ὄχλοι εἰσὶν καὶ ἔθνη καὶ
γλῶσσαι. καὶ τὰ δέκα κέρατα ἃ εἶδες καὶ τὸ 16 17,12s; 18,8
θηρίον, οὗτοι μισήσουσιν τὴν πόρνην, καὶ ἠρη-
μωμένην ποιήσουσιν αὐτὴν καὶ γυμνήν, καὶ τὰς
σάρκας αὐτῆς φάγονται, καὶ αὐτὴν κατακαύ-
σουσιν ἐν πυρί. ὁ γὰρ Θεὸς ἔδωκεν εἰς τὰς καρδί- 17
ας αὐτῶν ποιῆσαι τὴν γνώμην αὐτοῦ, καὶ ποιῆ-
σαι μίαν γνώμην καὶ δοῦναι τὴν βασιλείαν αὐτῶν
τῷ θηρίῳ, ἄχρι τελεσθήσονται οἱ λόγοι τοῦ Θε- 10,7
οῦ. καὶ ἡ γυνὴ ἣν εἶδες ἔστιν ἡ πόλις ἡ μεγάλη 18 18,10
ἡ ἔχουσα βασιλείαν ἐπὶ τῶν βασιλέων τῆς γῆς.
Μετὰ ταῦτα εἶδον ἄλλον ἄγγελον καταβαί-
νοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἔχοντα ἐξουσίαν μεγά- 18 10,1; Ez 43,2
λην, καὶ ἡ γῆ ἐφωτίσθη ἐκ τῆς δόξης αὐτοῦ.
[1]καὶ ἔκραξεν ἐν ἰσχυρᾷ φωνῇ λέγων· *Ἔπεσεν* 2
ἔπεσεν Βαβυλὼν ἡ μεγάλη, καὶ ἐγένετο *κατοι-* Dn 4,27 14,8
κητήριον δαιμονίων καὶ φυλακὴ παντὸς πνεύ- Is 13,21; 21,9; 34,11.14
ματος ἀκαθάρτου καὶ φυλακὴ παντὸς ὀρνέου Jr 9,11; 50,39; 51,8
ἀκαθάρτου καὶ φυλακὴ παντὸς θηρίου ἀκα-
θάρτου καὶ μεμισημένου, ὅτι *ἐκ τοῦ οἴνου* 3 Is 23,17 Jr 25,15.27; 51,7
τοῦ θυμοῦ τῆς πορνείας αὐτῆς *πέπωκαν πάν-* Na 3,4
τα τὰ ἔθνη, καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς μετ᾽ αὐ-

15 ειπεν A vg sy ar[2s] co Pr | ειδες + κ. η γυνη E [2]31s [2]16[r] | **16** *και*[2]] επι vg[1] syf | γυμνην + ποιησουσιν αυτην Q[o]s [2]58 Es 664-617 172-18 935[s] 808 rel. | εν > S P Q 172[r] 469 141 [2]27 lat ar Pr Be | **17** και 1⌒2 A 2329 94s [2]14[r] [2]28sss 792 g vg Ty | τελεσθωσιν 2329 Qss 1611[r] [2]58[s] [2]28[s] [2]16[r] 172-177 42[r] | μεγαλη] τ. θυ 920[s] | βασιλεων + επι Q[o] 104s 336 469-2349 919[r] [2]27-42 325[s] | **18,1** φωνη + μεγαλη [2]59[r] [2]67[s] [2]28[s], κ. μεγ. [2]19 [2]80[s] 209[s] g Hipp | επεσεν[2] > S Qsss 94 [2]62 [2]58s 598 [2]31 [2]16-617 [2]17 [2]18[r] 336-456 ar co | ακαθαρτ. + κ. μεμισημενου A [2]80 336[s] g ar[3] Hipp | φυλακη 2⌒3 A [2]19 1611 209[s] 18s Hipp | κ. φυλ.[3]–μεμισημ.[2] A 2329 1611 254 [2]53 [2]18[r] g syh (sa Pr)] *> rel. | **3** του 1⌒2 CA 1611 [2]62s | ~ τ. θυμου τ. οινου P [2]19 254 [2]59-[2]83 172ss 35[r] ar Pr | τ. θυμου > 1854 792 syf Pr | πεπτωκαν CA [2]31, -πωκασιν S Qss 1611ss [2]20ss [2]56 209[s] 67[s] [2]17 104-429 18-452 42[r] Hipp |

τῆς ἐπόρνευσαν, καὶ οἱ ἔμποροι τῆς γῆς ἐκ
τῆς δυνάμεως τοῦ στρήνους αὐτῆς ἐπλούτησαν.
Is48,20;52,11 Jr 50,8; 51,6.9.45 4 Καὶ ἤκουσα ἄλλην φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
λέγουσαν· *ἐξέλθατε ὁ λαός μου ἐξ αὐτῆς*, ἵνα
μὴ συγκοινωνήσητε ταῖς ἁμαρτίαις αὐτῆς, καὶ
Gn 18,20s Jr 51,9 5 ἐκ τῶν πληγῶν αὐτῆς ἵνα μὴ λάβητε· *ὅτι ἐκολ-
λήθησαν αὐτῆς* αἱ ἁμαρτίαι *ἄχρι τοῦ οὐρανοῦ*.
καὶ ἐμνημόνευσεν ὁ Θεὸς τὰ ἀδικήματα αὐτῆς.
Ps 136,8 Jr 50,15.29 2 Th 1,6 6 *ἀπόδοτε αὐτῇ ὡς καὶ αὐτὴ ἀπέδωκεν*, καὶ δι-
πλώσατε τὰ διπλᾶ *κατὰ τὰ ἔργα αὐτῆς*· ἐν τῷ
ποτηρίῳ ᾧ ἐκέρασεν κεράσατε αὐτῇ διπλοῦν.
Jr 50,29 Is 47,7s 7 ὅσα ἐδόξασεν αὐτὴν καὶ ἐστρηνίασεν, τοσοῦτον
δότε αὐτῇ βασανισμὸν καὶ πένθος· ὅτι *ἐν τῇ
καρδίᾳ αὐτῆς λέγει ὅτι κάθημαι βασίλισσα* καὶ
Is 47,9 Jr 50,34 17,16 8 *χήρα οὐκ εἰμὶ καὶ πένθος οὐ μὴ ἴδω*· διὰ τοῦτο
ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἥξουσιν αἱ πληγαὶ αὐτῆς, θάνα-
τος καὶ πένθος καὶ λιμός, καὶ ἐν πυρὶ κατα-
καυθήσεται, ὅτι ἰσχυρὸς Κύριος ὁ Θεὸς ὁ κρίνας
αὐτήν.
Ez 26,16; 27,30.33.35 Is 23,17 17,2 9 *Καὶ κλαύσονται καὶ κόψονται ἐπ' αὐτὴν οἱ
βασιλεῖς τῆς γῆς οἱ μετ' αὐτῆς πορνεύσαντες*
καὶ στρηνιάσαντες, ὅταν βλέπωσιν τὸν καπνὸν
Ez 26,17 14,8; Is 21,9 Jr 51,8 10 τῆς πυρώσεως αὐτῆς, ἀπὸ μακρόθεν ἑστηκότες
διὰ τὸν φόβον τοῦ βασανισμοῦ αὐτῆς, λέγον-

στρηνου C ^{2}62 ^{2}80^{s} ^{2}59s 1s ^{2}37 ^{2}67-^{2}83 808 149^{s} | 4 εξελθε C Qss 1611 94 ^{2}53s ^{2}80^{s} 181 91^{s} 172-456 Cyp Pr | 5 εμνημον. + αυτης ^{2}58 Es 792 172^{s} 82-1859 180-506 35^{r} | 6 απεδωκ. + υμιν ^{2}19 254 ^{2}53 ^{2}59-617 172ss 42^{s} 35^{r} g vg^{l} ar Ty | διπλα + ως κ. αυτη (κ.) Q ^{2}58 ^{2}60ss 209^{s} 469-1859 386-506 325s | 7 εαυτην S^{c} 2329 ^{2}19^{r} ^{2}20^{s} 205-743 ^{2}16-^{2}17 172^{r} 469 110s 452^{s} 60^{r} | κ. πενθος^{1} > 2344 ^{2}59s 1*s ^{2}60 ^{2}57s Esss ^{2}67^{s} 35^{r} | καθημαι] καθιω Qss ar^{1s}, καθως 82-808 180-506 325^{s} | 8 ημερα] ωρα 69s 792 m Cyp Pr | Κς > A 1006^{s} ^{2}53 vg | ο θς > ^{2}62s ^{2}20^{s} 314-256 141 ^{2}27^{s} syf ar^{l} Pr Ap | 9 κλαυσουσιν C P-^{2}40 ^{2}58^{s} ^{2}57^{s} ^{2}23 ^{2}14^{s} 314-620 110^{s} 141-1859 386-506 367 rel. Hipp | κλαυσ. + αυτην P ^{2}19 1854 254 ^{2}59^{r} E ^{2}31^{s} ^{2}14-743 | κ. στρηνιασ. S* 456 Ty | πυρωσ.] πτωσεως S* |

fornicati sunt, et mercatores terrae de virtute
deliciarum eius divites facti sunt.
Et audivi aliam vocem de caelo, dicentem: 4
Exite de illa populus meus, ut ne participes
sitis delictorum eius et de plagis eius non ac-
cipiatis. *Quoniam pervenerunt peccata eius usque* 5
ad caelum, et recordatus est Dominus iniqui-
tatum eius. *Reddite illi sicut et ipsa reddidit* 6
vobis et duplicate duplicia *secundum opera*
eius, in poculo, quo miscuit, miscete illi du-
plum. Quantum glorificavit se et in deliciis 7
fuit, tantum date illi tormentum et luctum:
quia in corde suo dicit: Sedeo regina et vidua
non sum et luctum non videbo. Ideo in una 8
die venient plagae eius, mors et luctus et
fames, et igne comburetur, quia fortis est Deus,
qui iudicabit illam.
Et flebunt et plangent se super illam reges 9
terrae, qui cum illa fornicati sunt et in deli-
ciis vixerunt, cum viderint fumum incendii eius,
longe stantes propter timorem tormentorum 10

---

sunt 1⌒2 J | **4** de caelo > F | ut] et JV Pr | ne] non D g | particeps sis et ne perstringaris plagis Cyp Pr | **5** peccata] delicta Cy Pr | domin.] deus FV Ty, + deus Cyp Pr | **6** ideo reddet ei dupla, et in quo poculo miscuit duplum remixtum est ei Cyp (Pr) | illis J | et[1] > F[r] | vobis > A-J | quo] quod ADJV | miscite AF*JsV | **7** in tantum dabitur ei cruciatus et luctus Cyp (Ty) Pr | tormentorum D | video D | **8** iudicavit AFMV Pr, -cat D g | **9** delic. + eius J

---

4 Is 48,20; 52,11; Jr 50,8; 51,6.9.45; 2C 6,17; 1T 5,22; 2J 11
5 Gn 18,20s
6 Jr 50,15.29; Ps 136,8
7 Is 47,7s
8 Is 47,9; Jr 50,31-34
9 Ap 17,2; 18,18; Ez 26,16; 27,30-35; Is 23,17; Ps 47,5ss
10 Ap 18,17; Ez 26,17; Jr 51 8

eius dicentes: Vae, vae, civitas illa magna Ba-
bylon, civitas illa fortis, quoniam una hora
venit iudicium tuum.
11 Et negotiatores terrae flebunt et lugebunt
super illam, quoniam merces eorum nemo emet
12 amplius: merces auri et argenti et lapidis pre-
tiosi et margaritae et byssi et purpurae et
serici et cocci, et omne lignum thyinum et
omnia vasa eboris et omnia vasa de lapide
pretioso et aeramento et ferro et marmore,
13 ¹ et cinnamomum et odoramentorum, et un-
guenti et turis et vini et olei et similae,
et tritici et iumentorum et ovium et equo-
rum et redarum et mancipiorum et anima-
14 rum hominum. Et poma desiderii animae tuae
discesserunt a te, et omnia pinguia et prae-
clara perierunt a te, et amplius illa iam non
invenient.
15 Mercatores horum, qui divites facti sunt
ab ea, longe stabunt propter timorem tormen-
16 torum eius flentes ac lugentes ¹ et dicentes:

---

10 tuum] suum D, eius g
11 negotiat.] mercatores g Ty Pr
emet + et D
12 mercedem DV Ty, mercem AMV g
margariti A, -tis FV, -tarum g Pr
sirici FV(J) Pr
13 cinnam. + et amomum AFJMV (D, g)
et[8] > AF
redarum AD[r] g, raed. F, rhedae Ty, vehicula Pr
14 poma] + tua, > tuae AFJss (Pr)
desiderii] concupiscentiae Ty Pr, discessit *pl.*
clara AGJVC Pr, splendida g Ty
15 horum] hominum V | **15.19** divites facti] ditati Ty
ac] et FD Ty Pr

---

11 Ez 27,36.31
12s Ez 27,12s.22
14 Ez 27,36.31; Ap 18,3
16 Ap 17,4

τες· οὐαὶ οὐαί, ἡ πόλις ἡ μεγάλη, Βαβυλὼν ἡ
πόλις ἡ ἰσχυρά, ὅτι μιᾷ ὥρᾳ ἦλθεν ἡ κρίσις σου.
Καὶ οἱ ἔμποροι τῆς γῆς κλαίουσιν καὶ πεν-
θοῦσιν ἐπ᾽ αὐτήν, ὅτι τὸν γόμον αὐτῶν οὐδεὶς 11 Ez 27,36.31
ἀγοράζει οὐκέτι, γόμον χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ
λίθου τιμίου καὶ μαργαριτῶν καὶ βυσσίνου καὶ 12 Ez 27,12s.15s
πορφύρας καὶ σιρικοῦ καὶ κοκκίνου, καὶ πᾶν
ξύλον θύϊνον καὶ πᾶν σκεῦος ἐλεφάντινον καὶ
πᾶν σκεῦος ἐκ ξύλου τιμιωτάτου καὶ χαλκοῦ
καὶ σιδήρου καὶ μαρμάρου, καὶ κιννάμωμον
καὶ ἄμωμον καὶ θυμιάματα καὶ μύρον καὶ λί- 13
βανον καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον καὶ σεμίδαλιν καὶ
σῖτον καὶ κτήνη καὶ πρόβατα, καὶ ἵππων καὶ
ῥεδῶν καὶ σωμάτων, καὶ ψυχὰς ἀνθρώπων. καὶ Ez 27,17.13
ἡ ὀπώρα σοῦ τῆς ἐπιθυμίας τῆς ψυχῆς ἀπῆλ- 14
θεν ἀπὸ σοῦ, καὶ πάντα τὰ λιπαρὰ καὶ τὰ
λαμπρὰ ἀπώλετο ἀπὸ σοῦ, καὶ οὐκέτι οὐ μὴ
αὐτὰ εὑρήσουσιν.
Οἱ ἔμποροι τούτων, οἱ πλουτήσαντες ἀπ᾽
αὐτῆς, ἀπὸ μακρόθεν στήσονται διὰ τὸν φόβον 15 Ez 27,36.31
τοῦ βασανισμοῦ αὐτῆς κλαίοντες καὶ πενθοῦν-

---

10 ουαι^{2} + ουαι 172^{s} syf, > 2329 ^{2}19 598-^{2}26 ^{2}31s ar^{2} | οτι > 2344 bo^{1} | μιαν ωραν A 1611^{s} ^{2}62s ^{2}65 ^{2}73 | **11** κλαυσ. κ. πενθησ. 2329 ^{2}19sss 94s 1778 314-^{2}17 172-459 469-456 vg syf ar^{2s} co Hipp | επ αυτ.] εφ εαυτους ^{2}59ss 598s E ^{2}31^{s}, -τοις ^{2}19 254 1 ^{2}26 ^{2}36-^{2}83 | **12** μαργαριτων S 1611sss ^{2}80^{s} ^{2}26s 792 172^{s} sy ar^{1} Pr] -τας C P Hipp, -ταις A bo^{1}, -του rel. | κ. πορφυρας > A | σιρικου Css Ps Q 1854 1006 596 E ^{2}17 1888 104s 922s 620 627s 141 Hipp] συρικου ^{2}19 ^{2}62 ^{2}58 181 ^{2}26 ^{2}31 ^{2}14 ^{2}16 792 386^{s}, σηρικ. rel. | ξυλου] λιθου A 1006s ^{2}73* 628^{c} vg Ps. Amb | κ. μαρμαρ. > S 1s | **13** κιναμωμου (S) Q*ss 62^{s} 209^{s} 314 664 91s 792 680^{r} 82 919 935ss ^{2}27 808 Hipp | κ. αμωμ. > S^{c} Qsss 1006*ss 254 ^{2}62sss ^{2}59s 1s ^{2}57 ^{2}65 ^{2}23 209^{s} ^{2}37 ^{2}67-^{2}83 664^{r} 104 rel. vg^{1} Hipp | **14** απωλοντο S(2339) ^{2}23 792 172^{s} 104^{r} lat syh co, απηλθεν 2329 ^{2}19 1854 ^{2}59-^{2}47 ^{2}28^{s} ^{2}48 | ευρης 2329-1854 1006^{r} ^{2}58s ^{2}60 ^{2}14-743 314^{r} 104^{r} 821-2349 919-456 Hipp^{1}, -ησεις 1s ^{2}57s ^{2}31 209^{s} ^{2}28^{s} 35^{r} g ar Ty Pr | **15** τουτων] σου Hipp (Pr) |

17,4 16 τες, ˡλέγοντες· Οὐαὶ οὐαί, ἡ πόλις ἡ μεγάλη, ἡ
περιβεβλημένη βύσσινον καὶ πορφυροῦν καὶ
κόκκινον, καὶ κεχρυσωμένη ἐν χρυσίῳ καὶ λίθῳ
Is 23,14 Ez 27,27ss 17 τιμίῳ καὶ μαργαρίτῃ, ὅτι μιᾷ ὥρᾳ ἠρημώθη
ὁ τοσοῦτος πλοῦτος. καὶ πᾶς κυβερνήτης καὶ
πᾶς ὁ ἐπὶ τόπον πλέων *καὶ ναῦται καὶ ὅσοι*
τὴν θάλασσαν ἐργάζονται, ἀπὸ μακρόθεν ἔστη-
18,9 18 σαν ˡκαὶ ἔκραζον βλέποντες τὸν καπνὸν τῆς
Is 34,10 Ez 27,30-34; πυρώσεως αὐτῆς λέγοντες· τίς ὁμοία τῇ πόλει
26,19 19 τῇ μεγάλῃ; *καὶ ἔβαλον χοῦν ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐ-*
τῶν καὶ ἔκραζον κλαίοντες καὶ πενθοῦντες, λέγον-
τες· Οὐαὶ οὐαί, ἡ πόλις ἡ μεγάλη, ἐν ᾗ ἐπλούτη-
σαν πάντες οἱ ἔχοντες τὰ πλοῖα ἐν τῇ θαλάσ-
σῃ ἐκ τῆς τιμιότητος αὐτῆς, ὅτι μιᾷ ὥρᾳ ἠρη-
Dt 32,43 20 μώθη. Εὐφραίνου ἐπ᾽ αὐτῇ, οὐρανὲ καὶ οἱ
Is 44,23 Jr 51,48 ἅγιοι καὶ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ προφῆται, ὅτι
ἔκρινεν ὁ Θεὸς τὸ κρίμα ὑμῶν ἐξ αὐτῆς.

Ez 26,21 21 Καὶ ἦρεν εἷς ἄγγελος ἰσχυρὸς λίθον ὡς μύ-
Dn 4,27s Jr 51,63s λον μέγαν, καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν θάλασσαν λέ-
γων· Οὕτως ὁρμήματι βληθήσεται Βαβυλὼν
Is 24,8 22 ἡ μεγάλη πόλις, *καὶ οὐ μὴ εὑρεθῇ ἔτι*. καὶ
Ez 26,13 φωνὴ κιθαρῳδῶν καὶ μουσικῶν καὶ αὐλητῶν

---

16 *inc.* κ. λεγει Ps ^{2}19 1611 94s ^{2}62ss ^{2}80^{s} ^{2}57 ^{2}65 ^{2}14-^{2}83 ^{2}17s 172-922 469-2138 ^{2}27^{s} 35^{r} vg syf ar Hipp Ty | ουαι^{2} + ουαι 172^{r} bo^{1}, > Qss 94 ^{2}58 ^{2}14 336-456 60| βυσσον Qss ^{2}58 ^{2}67^{s} 104^{s} 469-367 | εν > A Ps Qss 1006sss ^{2}62sss ^{2}73 314-456 | μαργαριτη Css Ps 1611sss ^{2}62s ar^{3} (Hipp) Pr] -ταις rel. | **17** τοπον] τ. πλοιων P ^{2}19 254 ^{2}59-^{2}60 ^{2}57^{s} E^{r} ^{2}36-^{2}64 792 ^{2}84^{s} 35^{r} Hipp Ty, ποντον 582 469 vg bo Pr | πλεων (ο) ομιλος 1s (^{2}28^{s})| **18** εκραξαν CA Ps 1611sss ^{2}80s 598 172^{s} g vg bo^{1} Hipp Ty| βλεπ.] λεγοντ. S* ^{2}65 ^{2}17* | καπνον] τοπον A 1611 vg| πολει + ταυτη C 2329 680s vg syh ar co Ty| **19** εκραξαν CA 2329 ^{2}56 459 sy ar^{3} bo^{1} Hipp Be] κλαι. κ. πενθ. > A 1s ^{2}31 792| ουαι^{2} + ουαι 172^{r}, > S ^{2}19 1854 1006^{s} 699 180-506| αγιοι] αγγελοι syh (Hipp^{1}) | **20** κ. οι^{2} > C ^{2}19 ^{2}59^{r} ^{2}80^{s} E ^{2}56^{r} 743 664 808 g vg^{1} ar Ap| **21** ισχυρος > AS* 792| λιθον + ισχυρον S*, ∼ ^{2}62s ^{2}59 141 149| μυλικον C, -ινον A ^{2}62s |ετι + εν αυτη S Qss, εν σοι 209^{s}|**22** και^{1} > S 2321 1s|

Vae, vae civitas illa magna, quae amicta erat
bysso et purpura et cocco et deaurata erat
auro et lapide pretioso et margaritis; quon- 17
iam una hora destitutae sunt tantae divitiae.
Et omnis gubernator et omnis, qui in lacum
navigat *et nautae, et qui in mari operantur,*
longe steterunt ǀ et clamaverunt videntes locum 18
incendii eius dicentes: Quae similis civitati
huic magnae? *Et miserunt pulverem super ca-* 19
pita sua et clamaverunt flentes et lugentes
dicentes: Vae, vae civitas illa magna, in qua
divites facti sunt omnes, qui habebant naves
in mari de pretiis eius; quoniam una hora de-
solata est. Exsulta super eam, caelum et sancti 20
apostoli et prophetae, quoniam iudicavit Deus
iudicium vestrum de illa.

Et sustulit unus angelus fortis lapidem 21
quasi molarem magnum et misit in mare di-
cens: Hoc impetu mittetur Babylon civitas illa
magna, *et ultra iam non invenietur.* Et vox 22
citharoedorum et musicorum et tibia canen-

---

16 byssino AFM(J) Pr (g Ty)
16-19 dicentes⌒D | erat[2]] est AJsV g, > F | deaurata] ornata Ty, culta Pr
17 omnes[2], navigant DM
lacum] *locum AFJV(M) g | in illum locum navigabant g
in mari] maria AJM, mari F, mare Ty
19 lugent. + et AGJCV g (Pr)
illa > AFJM g | illa magna > D
habent *codd.* g Ty Pr
20 sancti + et AFJsV Pr
vestrum] nostrum g, verum D, > Ty
21 mittitur F, demolietur Pr
~ magna illa civ. FDJV, illa m. c. A Ty

---

17 Ez 27,27ss | **18** Ez 27,32; Is 34,10 | **19** Ez 27,30-34; 26,19 | **20** Dt 32,43; Is 44,23; Jr 51,48 | **21** Ez 26,21; Jr 51,63s | **22** Is 24,8; Ez 26,13

tium et tuba *non audietur in te amplius,* et
omnis artifex omnis artis non invenietur in te
amplius, et vox molae non audietur in te am-
23 plius, et lux lucernae non lucebit in te am-
plius, et vox sponsi et sponsae non audietur
adhuc in te; quia mercatores tui erant prin-
cipes terrae, quia in veneficiis tuis erraverunt
24 omnes gentes. Et in ea sanguis prophetarum
et sanctorum inventus est et omnium, qui in-
terfecti sunt in terra.
19 Post haec audivi quasi vocem turbarum
multarum in caelo dicentium:
Alleluia: Salus et gloria et virtus Deo
2 nostro est, quia vera et iusta iudicia sunt
eius, qui iudicavit de meretrice magna, quae
corrupit terram in prostitutione sua, et vin-
dicavit sanguinem servorum suorum de mani-
bus eius.
3 Et iterum dixerunt: Alleluia. *Et fumus eius*
4 *ascendit in saecula* saeculorum. Et ceciderunt
seniores vigintiquattuor et quattuor animalia,
et adoraverunt Deum sedentem super thronum,
5 dicentes: Amen, alleluia. [1] Et vox de throno
exivit dicens:

---

22 te[1]] ea FC(V) g | te[2]] ea CV | amplius 1⌢2 F | te[3]] ea FCV | **23** in te[1]] tibi *codd.* g Pr | benefic. A F*J* | **19,1** vocem + magnam *codd.* g, magnarum Ty (Pr) | turbarum FGJM (g) Ty Pr] tubar. ACV, aquarum D | salus] laus AM | **2** ~ eius sunt DMV g | qui] quia F*M g Pr (Ty) | eius[2]] tuis A | **4** deum > D | amen + et J Beat

---

23 Jr 7,34; 16,9; 25,10; Is 23,8; 47,9
24 Ap 6,10; 17,6; 18,20; 19,2; Mt 23,35ss; Jr 51,49
19,1 Ap 4,11
2 Ps 18,10; 118,137; Dt 32,43; Ap 16,7
3 Ap 14,11; Is 34,9s
4 Ap 4,10; Is 5,14; 6,1
5 Ps 21,24; 133,1; 134,1; 114,13

καὶ σαλπιστῶν *οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἐν σοὶ ἔτι*, καὶ
πᾶς τεχνίτης πάσης τέχνης οὐ μὴ εὑρεθῇ ἐν σοὶ
ἔτι, καὶ φωνὴ μύλου οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἐν σοὶ ἔτι,
ˈκαὶ φῶς λύχνου οὐ μὴ φάνῃ ἐν σοὶ ἔτι, καὶ 23 Jr 7,34; 16,9; 25,10
φωνὴ νυμφίου καὶ νύμφης οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἐν Is 23,8; 47,9
σοὶ ἔτι· ὅτι οἱ ἔμποροί σου ἦσαν οἱ μεγιστᾶ-
νες τῆς γῆς, ὅτι ἐν τῇ φαρμακείᾳ σου ἐπλανή-
θησαν πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἐν αὐτῇ αἷμα προ- 24 6,10; 17,6; 19,2
φητῶν καὶ ἁγίων εὑρέθη καὶ πάντων τῶν ἐσφαγ- Mt 23,35.37
μένων ἐπὶ τῆς γῆς. Jr 51,49

Μετὰ ταῦτα ἤκουσα ὡς φωνὴν μεγάλην 19 11,15
ὄχλου πολλοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ λεγόντων· Ps 103,35
Ἀλληλουΐα· ἡ σωτηρία καὶ ἡ δόξα καὶ ἡ
δύναμις τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ὅτι ἀληθιναὶ καὶ δί- 2 16,7; 6,10
καιαι αἱ κρίσεις αὐτοῦ· ὅτι ἔκρινεν τὴν πόρνην 4 Rg 9,7 Ps 18,9s; 118,137
τὴν μεγάλην ἥτις ἔφθειρεν τὴν γῆν ἐν τῇ πορ- Dt 32,43
νείᾳ αὐτῆς, καὶ *ἐξεδίκησεν τὸ αἷμα τῶν δούλων*
αὐτοῦ ἐκ χειρὸς αὐτῆς.

Καὶ δεύτερον εἴρηκαν· Ἀλληλουΐα· *καὶ ὁ* 3 Ps 103,35 Is 34,10
καπνὸς αὐτῆς ἀναβαίνει εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν
αἰώνων. καὶ ἔπεσαν οἱ πρεσβύτεροι οἱ εἴκοσι 4 5,14
τέσσαρες καὶ τὰ τέσσερα ζῷα, καὶ προσεκύνη-
σαν τῷ Θεῷ τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῷ θρόνῳ λέ-
γοντες· ἀμήν, ἀλληλουΐα. καὶ φωνὴ ἀπὸ τοῦ 5 Ps 21,23s; 113,13; 133,1; 134,1
θρόνου ἐξῆλθεν λέγουσα·

πασης τεχν.> AS bo | ετι 1⌒3 syf ar^{3}, 1⌒2 ar^{1}• | ετι 2⌒3 S 94 ^{2}20 ^{2}60 2286 ^{2}14 ^{2}82 ^{2}28• 792 172• 336• 385• 18• ^{2}27• syh | ετι^{2}⌒23 ετι^{1} A 2329 ^{2}37 172• 628 452•, ετι^{3}⌒23 ετι^{2} ^{2}19 181 ^{2}14• Ty | και^{3} + φωνη C 2329 93 620• syf ar^{1}• Hipp | **24** εσφραγισμ. ^{2}20 ^{2}31 ^{2}28• 808 452 | **19,1** *inc.* κ. μετα 2344 ^{2}19 ^{2}20• ^{2}59-^{2}83 367 rel. syf ar | ως > ^{2}19 94s ^{2}20• ^{2}59-E* ^{2}31s 209• ^{2}67-^{2}83 792 104^{r} 935• g sy ar sa^{1} Ty | δοξα + κ. η τιμη 2329 ^{2}19 254 ^{2}59• 209• ^{2}67• 172s syh ar^{1} | τ. θυ] Κω τω θω 254 1s ^{2}37s ^{2}29• | **2** πορνην] πολιν 69 1611 94 1678 ^{2}23 209• ^{2}29 792 986 | ητις - γην > 598-^{2}26 ^{2}31s | εφθειρ.] εκρινεν A 325 | **4** θρονου ^{2}19 1611 94s ^{2}58s ^{2}59-^{2}36 209• ^{2}14 792 336• 93 ^{2}27-201 35^{r} | **5** απο] εκ Ss ^{2}19 94s ^{2}59-^{2}56 ^{2}14-792 35^{r} | θρονου] ουρανου Qss ^{2}43s Pr |

Αἰνεῖτε τῷ Θεῷ ἡμῶν, *πάντες οἱ δοῦλοι αὐ-*
τοῦ, [καὶ] οἱ φοβούμενοι αὐτόν, οἱ μικροὶ καὶ
οἱ μεγάλοι.
11,15.17 Dn 10,6 Ez 1,24; 43,2 Ps 92,1; 96,1; 98,1 6 Καὶ ἤκουσα ὡς φωνὴν ὄχλου πολλοῦ καὶ
ὡς φωνὴν ὑδάτων πολλῶν καὶ ὡς φωνὴν βρον-
τῶν ἰσχυρῶν, λεγόντων·
Ἀλληλούϊα, ὅτι *ἐβασίλευσεν Κύριος ὁ Θεὸς*
Ps 117,24 7 ἡμῶν *ὁ παντοκράτωρ. χαίρωμεν καὶ ἀγαλλιῶ-*
μεν, καὶ δῶμεν τὴν δόξαν αὐτῷ, ὅτι ἦλθεν
21,2.9 ὁ γάμος τοῦ ἀρνίου, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἡτοί-
Is 61,10 8 μασεν ἑαυτήν, καὶ ἐδόθη αὐτῇ ἵνα περιβάλη-
ται βύσσινον λαμπρὸν καθαρόν· τὸ γὰρ βύσσι-
νον τὰ δικαιώματα τῶν ἁγίων ἐστίν.
L 14,15 9 Καὶ λέγει μοι· γράψον· μακάριοι οἱ εἰς τὸ
δεῖπνον τοῦ γάμου τοῦ ἀρνίου κεκλημένοι.
καὶ λέγει μοι· οὗτοι οἱ λόγοι ἀληθινοὶ τοῦ
22,8s A 10,25s 10 Θεοῦ εἰσιν. καὶ ἔπεσα ἔμπροσθεν τῶν ποδῶν
αὐτοῦ προσκυνῆσαι αὐτῷ. καὶ λέγει μοι· ὅρα
μή· σύνδουλός σού εἰμι καὶ τῶν ἀδελφῶν σου
12,11.17 τῶν ἐχόντων τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ· τῷ Θεῷ
προσκύνησον. ἡ γὰρ μαρτυρία Ἰησοῦ ἐστιν τὸ
πνεῦμα τῆς προφητείας.
6,2; 1,5; 3,14 Ez 1,1 Ps 95,13 Is 11,4s 11 Καὶ εἶδον τὸν οὐρανὸν ἠνεῳγμένον, καὶ
ἰδοὺ ἵππος λευκός, καὶ ὁ καθήμενος ἐπ' αὐτὸν
καλούμενος πιστὸς καὶ ἀληθινός, καὶ ἐν δικαι-

τω θω Csss Ps ^{2}19sss ^{2}59ss E ^{2}31* ^{2}34-^{2}47] τ. θν rel. | και^{2} > CS P sa | 6 ως^{1} > 1006 254 ^{2}59-2286 ^{2}26 ^{2}31s ^{2}37* 67-^{2}75 792 172* g Pr | ως^{2} > A ^{2}62 ^{2}57 386sss Ty | Κς > ^{2}19 254 1678 ^{2}59-^{2}26 E ^{2}31ss 209* ^{2}67* 110 | ημων > A 1006* 254 1s 792 syf ar^{3} co | 7 αγαλλιωμεθα Qss ^{2}58s ^{2}59 ^{2}23 ^{2}28-792 616 rel. | δωσομεν AS^{c} ^{2}53 ^{2}65 ^{2}42 ^{2}67*, -σωμεν Ps ^{2}62 ^{2}59ss ^{2}60-^{2}26 ^{2}31s ^{2}14* | 8 λαμπρον + και Qsss ^{2}58s ^{2}23 314-424 336 82-456 | 9 γραψον > ^{2}59s 1-^{2}26 ^{2}31s ^{2}31s ^{2}37 792 | τ. γαμου > S* P ^{2}19 ^{2}59-^{2}26 ^{2}31s 209-^{2}42 336* g ar^{3} bo | κ. λεγει μοι^{2} > S* ^{2}19 ^{2}20* 314 522 | 10 μη + ποιησης 1006* ^{2}65 ^{2}73 ^{2}17 g vg (ar^{1*} Cyp Ty) | σου^{2} + και ^{2}59* 209* ^{2}37, > S* ^{2}43ss 314 | 11 καλουμ. S 2329 ^{2}19-94 ^{2}62* ^{2}65 ^{2}28* 172^{r} 104 rel. verss. Iρ Ωρ] > rel. |

Laudem dicite Deo nostro *omnes servi* eius,
et *qui timetis eum pusilli et magni.*
Et audivi quasi vocem turbae magnae, et sicut 6
vocem aquarum multarum, et sicut vocem to-
nitruorum magnorum dicentium:
Alleluia, quoniam *regnavit Dominus Deus*
noster *omnipotens.* Gaudeamus et exsultemus 7
et demus gloriam ei, quia venerunt nuptiae
Agni, et uxor eius praeparavit se. Et datum 8
est illi ut cooperiat se byssino splendenti et
candido. Byssinum enim iustificationes sunt
Sanctorum.
Et dixit mihi: Scribe: Beati, qui ad ce- 9
nam nuptiarum Agni vocati sunt. Et dixit mihi:
Haec verba Dei vera sunt. ' Et cecidi ante pe- 10
des eius, ut adorarem eum. Et dicit mihi: Vide
ne feceris; conservus tuus sum et fratrum tuo-
rum habentium testimonium Iesu. Deum adora.
Testimonium enim Iesu est spiritus prophetiae.

19,11-21 *Duae bestiae a Verbo Dei devictae*

Et vidi caelum apertum, et ecce equus al- 11
bus, et qui sedebat super eum vocabatur Fi-
delis et Verax, et cum iustitia iudicat et pug-

6 tubae *codd.* Ty (Pr) | *tonitruum AFJsV Pr | **7** gloriam] claritatem Cyp Pr, honorem g | **8** byssinum, > et[2] AFJsV g (t) Pr | **9** dicit[1.2] *codd.* t (g Ty Pr) | ~ vera dei A(FD)JV g, verba F, vera et iusta Pr | **10** conservus + enim g Ty, quoniam conserv. Ambst Pr | adora] adorantium D | enim > J | **11** vocabat.] -catur F g, > V | verax + vocatur A-J | cum > A-J(V) t Ty Pr | iustitiam F t, iusta V (Pr)

6 Ez 1,24; 43,2; Ap 11,17; Ps 92,1; 96,1; 98,1
7 Ps 117,24; Ap 21,2.9; Mt 22,2; E 5,32
8 Ap 19,14; Is 61,10; Mt 22,11s
9 Ap 1,3; 14,13; 21,5; L 13,29; Mt 22,2
10 Ap 22,8s; A 10,25s; 1 P 1,11
11 Ez 1,1; Sap 18,15; 2 Mach 10,29; 11,8; Ps 95,13; Is 11,4s

12 nat. Oculi autem eius sicut flamma ignis, et
in capite eius diademata multa, habens nomen
13 scriptum, quod nemo novit nisi ipse. Et vesti-
tus erat veste adspersa sanguine: et vocatur
14 nomen eius Verbum Dei. Et exercitus qui
sunt in caelo sequebantur eum in equis albis,
15 vestiti byssino albo et mundo. Et de ore eius
procedit gladius ex utraque parte acutus, ut
in ipso *percutiat gentes*. Et ipse *reget eas in
virga ferrea,* et ipse *calcat torcular* vini fu-
16 roris irae Dei omnipotentis. Et habet in vesti-
mento et in femore suo scriptum: *Rex re-
gum et Dominus dominantium.*
17 Et vidi unum angelum stantem in sole, et
clamavit voce magna dicens omnibus avibus,
quae volabant per medium caeli: Venite et
18 congregamini ad cenam magnam Dei, ut man-
ducetis carnes regum et carnes tribunorum

---

12 autem > F t | multa + erant D (t) | **13** vestem aspersam A-JV (g t Cyp *Pr*) | sanguinem F*J, sanguineam Cyp | vocabatur FV t Prisc Ty[1], dicitur Cyp Ty[1] | **14** byssinum alb. mundum, > et AF(D)JV (g) t Cyp Pr | **15** eius] ipsius *codd.* g t | procedit] exhiebat Cyp Pr | ex utraq. parte] utrimque Cyp. bis Ty Amb Aug, > *codd.* g t Ty Cyp[1] Tyc[1] | eos AssMV (g) Pr | calcabit D Pr | **16** in[2]] super F Ty | suo + nomen novum D, nomen Pr Ty | dominorum Cyp | **17** volant D g Ty | et[3] > *codd.* g Ty

---

12 Ap 1,14; 2,17; Dn 10,6
13 Is 63,1s; J 1,1.14
14 Ap 17,14; 19,8; 4,4
15 Ap 1,6; 2,12.16.27; 14,19s; Ps 2,9; Is 11,4; 63,3; Jl 3,13
16 Dt 10,17; Dn 2,47; Ap 17,14; 1 T 6,15
17 Ez 39,4.17-20; Mt 24,28
18 Ap 6,15

οσύνῃ κρίνει καὶ πολεμεῖ. οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ 12 1,14; 2,17s; 3,12
αὐτοῦ φλὸξ πυρός, καὶ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ Dn 10,6
διαδήματα πολλά, ἔχων ὄνομα γεγραμμένον ὃ
οὐδεὶς οἶδεν εἰ μὴ αὐτός, καὶ περιβεβλημένος 13 Is 63,1s
ἱμάτιον βεβαμμένον αἵματι, καὶ κέκληται τὸ ὄνο- J 1,1
μα αὐτοῦ ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ. καὶ τὰ στρα- 14 17,14
τεύματα τὰ ἐν τῷ οὐρανῷ ἠκολούθει αὐτῷ ἐφ᾽
ἵπποις λευκοῖς, ἐνδεδυμένοι βύσσινον λευκὸν 19,8
καθαρόν. καὶ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἐκπορεύε- 15 1,16; 14,19
ται ῥομφαία ὀξεῖα, ἵνα ἐν αὐτῇ *πατάξῃ τὰ ἔθνη*· 12 5; Ps 2,9 Is 11,4; 63,3
καὶ αὐτὸς *ποιμανεῖ αὐτοὺς ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ*· Jl 3,13
καὶ αὐτὸς *πατεῖ τὴν ληνὸν* τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ
τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ τοῦ παντοκράτορος. καὶ 16 Dt 10,17 Dn 2,47
ἔχει ἐπὶ τὸ ἱμάτιον καὶ ἐπὶ τὸν μηρὸν αὐτοῦ 17,14
ὄνομα γεγραμμένον· *βασιλεὺς βασιλέων καὶ κύ-* 1 T 6,15
ριος κυρίων.

Καὶ εἶδον ἕνα ἄγγελον ἑστῶτα ἐν τῷ ἡλίῳ, 17 Ez 39,4.17-20
καὶ ἔκραξεν ἐν φωνῇ μεγάλῃ λέγων πᾶσιν τοῖς
ὀρνέοις τοῖς πετομένοις ἐν μεσουρανήματι· δεῦτε
συνάχθητε εἰς τὸ δεῖπνον τὸ μέγα τοῦ Θεοῦ,
ἵνα φάγητε σάρκας βασιλέων καὶ σάρκας χι- 18 6,15

12 αυτου^{1} + ως A 1006 ^{2}80^{s} ^{2}65 ^{2}28^{s} 172^{r} 469 lat sy ar co *Ir* Cyp Hier Ty | ονοματα γεγραμμ. α S^{c} 336s 582s 325s ar, + κ. ονομα γεγρ. Qsss 1006^{s} ^{2}58s ^{2}60 ^{2}23 ^{2}67-^{2}83 ^{2}17 172^{r} 82-506 367 456 rel. | **13** βεβαμμ.] ρεραντισμ. Ps ^{2}19 Ωρ^{1}, ερραντισμ. 1006^{s} 1678 ^{2}65 256ss 172^{s} (^{2}62s) Ωρ^{1} Hipp, περιρεραμμ. S* | καλειται ^{2}19 254 ^{2}62s ^{2}80^{s} ^{2}59-^{2}26 E-792 616-620 35^{r} g vg^{1} sy ar^{3} Ιρ Pr | **14** τα^{2} P 1854 1006^{s} 254 ^{2}80 ^{2}26 Es 91^{s} 1862^{r} 82^{s} 385-935 808-42 456^{r}] * > rel. | τ. ουρανου ^{2}19 ^{2}27^{s} g syf ar Ιρ (^{2}60 110^{s}) | εφιπποι πολλοι, > λευκοις ^{2}19 181 598-^{2}26 E* ^{2}31s ^{2}14^{r} | λευκοβυσσινον 1006^{s} | λευκον + και S ^{2}59s 1s ^{2}57^{s} ^{2}67^{s} 459^{s} 935^{s} 456 g syf ar^{1s} sa Ωρ | **15** ρομφαια + διστομος 2329 Qsss 1006^{s} ^{2}58 ^{2}23 ^{2}67-456 60^{r} vg^{1} syh Tert Cyp Hil *Pr* | τ. θυμου > g sy ar^{3} bo^{1} Cyp Pr | **16** επι 1⌒2 A Cass | **17** ενα] αλλον S ^{2}19 ^{2}62s ^{2}65 ^{2}82 792 syf ar sa^{1} bo Ps. Amb, > 2329 Q-1611 94 ^{2}58 ^{2}57s ^{2}14^{r} 336-456 syh ar^{1} sa^{1} Ty | εν^{2} S Qsss ^{2}60s 2286 172^{s} 104s 922 469^{s} 385-456] > rel. | συναχθ. > ^{2}19 ^{2}53 ^{2}59s E ^{2}31s 209^{s} Pr |

λιάρχων καὶ σάρκας ἰσχυρῶν καὶ σάρκας ἵπ-
πων καὶ τῶν καθημένων ἐπ᾽ αὐτῶν, καὶ σάρκας
πάντων ἐλευθέρων τε καὶ δούλων καὶ μικρῶν
17,12ss 16,14.16 19 καὶ μεγάλων. Καὶ εἶδον τὸ θηρίον καὶ τοὺς
Ps 2,2 βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ τὰ στρατεύματα αὐτῶν
συνηγμένα ποιῆσαι τὸν πόλεμον μετὰ τοῦ καθ-
ημένου ἐπὶ τοῦ ἵππου καὶ μετὰ τοῦ στρατεύ-
Is 30,33 13,1.11-17; 20 ματος αὐτοῦ. καὶ ἐπιάσθη τὸ θηρίον καὶ μετ᾽
20,10 Dn 7,11.26 αὐτοῦ ὁ ψευδοπροφήτης ὁ ποιήσας τὰ σημεῖα
ἐνώπιον αὐτοῦ, ἐν οἷς ἐπλάνησεν τοὺς λαβόν-
τας τὸ χάραγμα τοῦ θηρίου καὶ τοὺς προσκυ-
νοῦντας τῇ εἰκόνι αὐτοῦ· ζῶντες ἐβλήθησαν οἱ
δύο εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρὸς τῆς καιομένης
Ez 39,17.20 21 ἐν θείῳ. καὶ οἱ λοιποὶ ἀπεκτάνθησαν ἐν τῇ
ῥομφαίᾳ τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ ἵππου τῇ ἐξελ-
θούσῃ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ *πάντα τὰ*
ὄρνεα ἐχορτάσθησαν ἐκ τῶν σαρκῶν αὐτῶν.

9,1.11 Zch 3,1 **20** Καὶ εἶδον ἄγγελον καταβαίνοντα ἐκ τοῦ
οὐρανοῦ, ἔχοντα τὴν κλεῖν τῆς ἀβύσσου καὶ
2 P 2,4 Jud 6 2 ἅλυσιν μεγάλην ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ. καὶ ἐκρά-
Gn 3,1 12,9 τησεν τὸν δράκοντα, τὸν ὄφιν τὸν ἀρχαῖον, ὅς
ἐστιν *διάβολος* καὶ *ὁ σατανᾶς*, καὶ ἔδησεν αὐ-
2 Th 2,9s 3 τὸν χίλια ἔτη, καὶ ἔβαλεν αὐτὸν εἰς τὴν ἄβυσ-
σον, καὶ ἔκλεισεν καὶ ἐσφράγισεν ἐπάνω αὐτοῦ,
ἵνα μὴ πλανήσῃ ἔτι τὰ ἔθνη, ἄχρι τελεσθῇ τὰ

---

18 παντων > ^{2}59s 1s ^{2}67-^{2}83 808 syf ar^{1} co | **19** τον AS Qsss ^{2}80^{s} 91 242 104s 336-2138 935^{s} ^{2}27^{s} 180-456] > rel. | **20** μετ αυτ. ο S ^{2}19 1854s* 254 ^{2}62s ^{2}80^{s} ^{2}57 ^{2}14-^{2}83 35^{r}] οι μετ αυτου A ^{2}17 2349, ο μετ αυτου rel. | τ. εικονα S* 1611 ^{2}62s ^{2}80^{s} 1732 ^{2}27s, το χαραγμα Q | βληθησονται ^{2}19 254 ^{2}58^{s} ^{2}59-^{2}26 205 ^{2}67-^{2}83 | τ. καιομενης AS P 598 ^{2}57 ^{2}31s vg Ty] την -μενην rel. | **20,1** ειδον + αλλον S^{c} ^{2}53 ^{2}17 syf ar^{1s} sa^{1} Ty | εν τη χειρι S 1611 ^{2}20^{s} | **2** *ο οφις˜ο αρχαιος A ^{2}80^{s} sy bo^{1} | ο διαβ. S 2329 69 1611 18s ^{2}62^{s} ^{2}14 pl. 337^{s} 325^{s} 60^{r} | ος] ο S ^{2}80^{s} ^{2}50 | σαταν. + ο πλανων τ. οικουμ. ολην Qs 94 ^{2}58s Es 209^{s} ^{2}67^{s} 172 rel. syh | **3** εκλεισ.] εδησεν ^{2}59^{s} ^{2}31s ^{2}14^{r} Ap | πλανα Qss 94 ^{2}58s ^{2}23 ^{2}28^{s} ^{2}16 rel. | ετι > 254 ^{2}59^{s} E ^{2}31s 209^{s} ^{2}37 bo Ty^{1} |

et carnes fortium, et carnes equorum et se-
dentium in ipsis, et carnes omnium liberorum
et servorum, et pusillorum et magnorum. Et 19
vidi bestiam et reges terrae et exercitus eorum
congregatos ad faciendum proelium cum illo,
qui sedebat in equo, et cum exercitu eius. Et 20
adprehensa est bestia et cum ea pseudopro-
pheta, qui fecit signa coram ipso, quibus se-
duxit eos, qui acceperunt caracterem bestiae
et qui adoraverunt imaginem eius. Vivi missi
sunt hi duo in stagnum ignis ardentis sulphure.
Et ceteri occisi sunt in gladio sedentis super 21
equum, qui procedit de ore ipsius; et *omnes
aves saturatae sunt carnibus* eorum.

20,1-6 *Prima resurrectio et regnum millennarium*

Et vidi angelum descendentem de caelo, **20**
habentem clavem abyssi et catenam magnam
in manu sua. Et adprehendit draconem, ser- 2
pentem antiquum, qui est *diabolus* et *satanas*,
et ligavit eum per annos mille; et misit eum 3
in abyssum et clausit et signavit super illum,
ut non seducat amplius gentes, donec consum-

18 ac serv., ac magnor. Ass(M)V | **19** qui] quae D| et[4] > F | cum illo⌒cum ea (20) J | **20** ea] illo AF MV Pr, illa D g Ty | pseudoprophetae FV Ty | ipsa DJ | ~ qui et AFJV | adorant AFJsV g | stagnum + magnum D | sulphoris D | **20,1** catena magna J Ps. Aug | magnam > Vict Aug | **2** adpreh.] tenuit g Vict Ty Aug | dracon + et D | zabulus D | **3** clusit AJ g Ps.Aug | seducat] seduceret Vict Aug

19 Ps 2,2; Ap 16,14.16; 17,12ss
20 Ap 13,1.13s.16; 16,13; 17,11; 2 Th 2,8; Nu 16,33; Dn 7,11.26; Is 30,33
21 Ez 39,17.20
20,1 Ap 9,1.11; Jud 6
2 Ap 12,9; Gn 3,1; Zch 3,1
3 Ap 9,11; 13,13; 2 Th 2,9s

mentur mille anni; et post haec oportet illum
solvi modico tempore.
4 Et vidi sedes, et sederunt super eas, et
iudicium datum est illis; et animas decollatorum
propter testimonium Iesu et propter verbum
Dei, et qui non adoraverunt bestiam, neque
imaginem eius, nec acceperunt caracterem eius
in frontibus aut in manibus suis, et vixerunt
5 et regnaverunt cum Christo mille annis. Ceteri
mortuorum non vixerunt, donec consummen-
tur mille anni. Haec est resurrectio prima.
6 Beatus et sanctus, qui habet partem in resur-
rectione prima; in his secunda mors non habet
potestatem, sed erunt sacerdotes Dei et Christi
et regnabunt cum illo mille annis.

20,7-15 *Ultima pugna, secunda resurrectio, iudicium*

7 Et cum consummati fuerint mille anni, sol-
vetur satanas de carcere suo et exibit et
seducet gentes, quae sunt super *quattuor an-
gulos terrae, Gog et Magog,* et congregabit
eos in proelium, quorum numerus est sicut
8 harena maris. Et ascenderunt *super latitudinem
terrae* et circuierunt castra sanctorum et ci-

---

et[1] > A-M g Ps.Aug Ty
4 sederunt] -entes D Ty
decoll.] occisorum g Cyp Vict Ty
eius[2] > JM g Ty
et vixer.] hii omnes vix. D, > Vict Aug
6 prima + et V | consummati] finiti Ty Aug
7 et] sed A
solvitur F
exivit, congregavit AF(D), exiet g Ty
8 circumierunt AFJsV, circumdederunt Ty, cinxerunt Vict Aug

---

4 Dn 7,9.22.27; Mt 19,28; 1 C 6,2; Ap 6,9; 13,16 | 6 Ap 5,10; Is 61,6 | 8 Ap 13,13s; Ez 7,2; 38,2.9.15

χίλια ἔτη· μετὰ ταῦτα δεῖ λυθῆναι αὐτὸν μι-
κρὸν χρόνον.
Καὶ εἶδον θρόνους, καὶ ἐκάθισαν ἐπ᾽ αὐ- 4 Dn 7,9.22.27 L 22,30
τούς, *καὶ κρίμα ἐδόθη* αὐτοῖς, καὶ τὰς ψυχὰς 1 C 6,2
τῶν πεπελεκισμένων διὰ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ 6,9
καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ οἵτινες οὐ
προσεκύνησαν τὸ θηρίον οὐδὲ τὴν εἰκόνα αὐ- 13,16
τοῦ καὶ οὐκ ἔλαβον τὸ χάραγμα ἐπὶ τὸ μέτω-
πον καὶ ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτῶν· καὶ ἔζησαν καὶ
ἐβασίλευσαν μετὰ τοῦ Χριστοῦ χίλια ἔτη. οἱ 5 1 C 15,23 1 Th 4,16
λοιποὶ τῶν νεκρῶν οὐκ ἔζησαν ἄχρι τελεσθῇ
τὰ χίλια ἔτη. αὕτη ἡ ἀνάστασις ἡ πρώτη. ¹μα- 6
κάριος καὶ ἅγιος ὁ ἔχων μέρος ἐν τῇ ἀναστά-
σει τῇ πρώτῃ· ἐπὶ τούτων ὁ δεύτερος θάνατος
οὐκ ἔχει ἐξουσίαν, ἀλλ᾽ ἔσονται ἱερεῖς τοῦ Θεοῦ Is 61,6
καὶ τοῦ Χριστοῦ, καὶ βασιλεύσουσιν μετ᾽ αὐτοῦ 5,10
τὰ χίλια ἔτη.
Καὶ ὅταν τελεσθῇ τὰ χίλια ἔτη, λυθήσεται 7
ὁ σατανᾶς ἐκ τῆς φυλακῆς αὐτοῦ, καὶ ἐξελεύ- 8 Ez 7,2; 38,2.9.15s
σεται πλανῆσαι τὰ ἔθνη τὰ ἐν *ταῖς τέσσαρσιν* 13,13s
γωνίαις τῆς γῆς, τὸν Γὼγ καὶ Μαγώγ, συνα-
γαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὸν πόλεμον, ὧν ὁ ἀριθμὸς
αὐτῶν ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης. καὶ ἀνέ- 9 Hab 1,6 Jr 11,15; 12,7
βησαν *ἐπὶ τὸ πλάτος τῆς γῆς*, καὶ ἐκύκλευσαν Ps 86,2; 77,68 4 Rg 1,10
τὴν παρεμβολὴν τῶν ἁγίων καὶ τὴν πόλιν τὴν Ez 38,22; 39,6 Zch 12,9

4 πεπολημενων A | οιτινες] ει τιν. S ^{2}37 ^{2}29 | ου] ουν ου S^{c} | χαραγμα + αυτου ^{2}26 vg co, τ. θηριου 1006^{s} ^{2}65 ^{2}73 ^{2}17s 469 | ετη 4⁀5 S 69s 94 ^{2}62ss 104-699 110-452 325^{s} | **5** *inc.* κ. οι Q 1854 1006^{s} 254 ^{2}20^{s} ^{2}59-^{2}73 ^{2}14-^{2}83 ^{2}16^{r} 616^{s} 203sss 35^{r} | νεκρων] ανθρωπων Q 617 ^{2}17s 616^{s}, eorum Vict Aug Pr | **6** μετ αυτου] μετα ταυτα (2329) 91 242 336s 620 82s 110^{s} 18^{r} 808-506 325^{s} | τα S 2329 Qss 1611 94 ^{2}53 ^{2}20^{s} ^{2}73s ^{2}27^{s} 386sss ar^{3} co] > rel. | **7** *inc.* κ. μετα τα χ. Qss ^{2}58 209^{s} 91 104-469 110-429 18-456 ar^{1s} | οτε ετελεσθησαν 1s ^{2}28^{s} | **8** πλανησαι + παντα S ^{2}53 1778 ^{2}56 ^{2}14^{r} sy^{f} | τ. γης > S* | Μαγωγ + και S ^{2}59ss 598^{r} E ^{2}31s 209-743 ^{2}16^{s} ^{2}17s 616ss 808 35 | ως η] ωσει 1611 254 ^{2}62ss 209^{s} ^{2}28^{s} 91 ^{2}17 104-^{2}48 935-1597 42^{r} |

ἠγαπημένην· *καὶ κατέβη πῦρ* ἀπὸ τοῦ Θεοῦ *ἐκ*
Gn 19,24 Ez 38,22 10 *τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατέφαγεν* αὐτούς· καὶ ὁ διά-
14,10s; 19,20 βολος ὁ πλανῶν αὐτοὺς ἐβλήθη εἰς τὴν λίμνην
τοῦ πυρὸς καὶ θείου, ὅπου καὶ τὸ θηρίον καὶ
ὁ ψευδοπροφήτης, καὶ βασανισθήσονται ἡμέ-
ρας καὶ νυκτὸς εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
6,12ss Dn 2,35; 7,9 11 Καὶ εἶδον θρόνον μέγαν λευκὸν καὶ τὸν
Ps 113,7.3 Mt 25,31-46 καθήμενον ἐπ᾿ αὐτοῦ οὗ *ἀπὸ τοῦ προσώπου*
2 P 3,10.12 *ἔφυγεν ἡ γῆ* καὶ ὁ οὐρανός, καὶ *τόπος οὐχ εὑ-*
Ps27,4;61,13; 68,29 12 *ρέθη αὐτοῖς*. καὶ εἶδον τοὺς νεκρούς, τοὺς με-
Jr 17,10 γάλους καὶ τοὺς μικρούς, ἑστῶτας ἐνώπιον τοῦ
θρόνου, *καὶ βιβλία ἠνοίχθησαν*· καὶ ἄλλο βι-
Dn 7,10 Ph 4,3 βλίον ἠνοίχθη, ὅ ἐστιν τῆς ζωῆς· καὶ ἐκρίθη-
3,5 σαν οἱ νεκροὶ ἐκ τῶν γεγραμμένων ἐν τοῖς
J 5,28s 13 βιβλίοις *κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν*. καὶ ἔδωκεν ἡ
θάλασσα τοὺς νεκροὺς τοὺς ἐν αὐτῇ, καὶ ὁ θά-
νατος καὶ ὁ ᾅδης ἔδωκαν τοὺς νεκροὺς τοὺς ἐν
αὐτοῖς, καὶ ἐκρίθησαν ἕκαστος *κατὰ τὰ ἔργα*
1 C 15,26.55 14 *αὐτῶν*. καὶ ὁ θάνατος καὶ ὁ ᾅδης ἐβλήθησαν
εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός. οὗτος ὁ θάνατος
3,5; 19,20 Dn 12,1 15 ὁ δεύτερός ἐστιν, ἡ λίμνη τοῦ πυρός. καὶ εἴ
Mt 25,41 τις οὐχ *εὑρέθη ἐν τῇ βίβλῳ τῆς ζωῆς γεγραμ-*
μένος, ἐβλήθη εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός.
Is65,17;66,22 2 P 3,13 21 Καὶ εἶδον *οὐρανὸν καινὸν καὶ γῆν καινήν*· ὁ
20,11 γὰρ πρῶτος οὐρανὸς καὶ ἡ πρώτη γῆ ἀπῆλθον,

---

9 απο τ. θυ > A 94 [2]53 [2]80[s] [2]14[f] Ty Aug[1] | πυρ⌒τ. πυρος **10** S* | **10** εις τ. · αιωνων > [2]59-[2]26 [2]31s ([2]80[s] [2]67sss) | **11** επ] επανω S [2]20[s] | αυτου AS 2329 1611sss [2]53 [2]20[s] 1s] αυτω 598[s] [2]65 [2]67[s] 792 680, αυτον rel. pl. | του AS Ps 1611ss 792s] > rel. | **12** τους[2] - μικρους > 1s 82-452 325[s] | **12** θρονου] θυ [2]59s 1s [2]37 [2]67[s] 522, + τ. θυ [2]28[s]] ηνοιχθ.] ηνοιξαν 2329 1854 94 82-506 456 | **13** εδωκαν] -κεν A [2]14 91 242 104 680s 82 | **14** πυρος 1⌒2 94 [2]62ss [2]59-[2]57 E [2]31s 209s [2]16 792s 452 ar[1s] sa[1] bo Ty[1] Aug Pr, η λιμνη τ. πυρος > syf ar[3] Ty | **15** τω βιβλιω Qss 94 [2]58 [2]16-[2]17 172[r] 336s 469-456 | **21,1** πρωτη > 1854 385 42 ar bo *Ir* Aug | απηλθεν P 1854 [2]16 792 172[s] 522 82 699 808 506 517, παρηλθεν [2]59-1 598[s] E 680 336[s] ([2]65 [2]56)] |

vitatem *dilectam. Et descendit ignis a Deo de* 9
caelo et devoravit eos; et diabolus, qui se-
ducebat eos, missus est in stagnum ignis et
sulphuris, ubi et bestia ¹ et pseudopropheta 10
cruciabuntur die ac nocte in saecula saeculorum.
Et vidi thronum magnum candidum et se- 11
dentem super eum, *a cuius conspectu fugit*
terra et caelum, *et locus non est inventus eis.*
Et vidi mortuos magnos et pusillos stantes in 12
conspectu throni; *et libri aperti sunt,* et alius
liber apertus est, qui est vitae; et iudicati
sunt mortui ex his, quae scripta erant in libris
secundum opera ipsorum. Et dedit mare mor- 13
tuos, qui in eo erant; et mors et infernus de-
derunt mortuos suos, qui in ipsis erant; et
iudicatum est de singulis *secundum opera ip-*
sorum. Et infernus et mors missi sunt in stag- 14
num ignis. Haec est mors secunda. ¹ Et qui 15
non *inventus est in libro vitae scriptus,* mis-
sus est in stagnum ignis.

21,1-22,5 ***Pars III. Consummatio***
21,1-8 *Novus mundus et nova civitas Hierusalem*

Et vidi *caelum novum et terram novam.* 21
Primum enim caelum et prima terra abiit, et

9 ~ de caelo a deo D g Vict Ps.Aug | et[5]] est F | 10 pseudoprophetae FMV Vict Ty, -tis AJ] + *et AFJMV g Ty Pr Aug | 11 aspectu FM g Ty, facie adNov Ty Aug | inventus + ab *codd.*, in D[m] g | 12 vidi > D | erant scripta et iudicatum est de singulis sec. op. D | iudicati sunt singuli adNov Aug | opera] facta m Amb Aug | 13s inferus AFJV | 13 dederunt > D | suos > *codd.* | 14 ~ mors sec. est *codd.*] + *stagnum ignis *codd.* g | 15 ~ est inventus *codd.* g Ps.Aug Ty

9 Hab 1,6; Jr 11,15; Ps 77,68; 4 Rg 1,10.12; Zch 12,9; Gn 19,24; Ez 38,22 | 10 Ap 14,10s; 16,13 | 11 Dn 7,9; Ap 6,11; 16,20; Ps 113,7.3; 2 P 3,7.10; Dn 2,35 | 12 Dn 7,10; Jr 17,10; Ps 68,29; Ap 3,5; 2,23 | 13 J 5,28s; Ap 21,4 | 14 1 C 15,26.54s; Is 25,8 | 15 Ap 20,12; 19,20; Mt 25,41 | 21,1 Is 65,17; 66,22; 2 P 3,13; Ap 20,11

2 mare iam non est. Et ego Iohannes vidi *sanctam*
civitatem Hierusalem novam descendentem de
caelo a Deo, paratam *sicut sponsam ornatam*
3 viro suo. Et audivi vocem magnam de throno
dicentem: *Ecce tabernaculum* Dei cum homi-
nibus, *et habitabit cum eis. Et ipsi populus*
eius erunt, et ipse Deus *cum eis erit* eorum
4 Deus; *et absterget Deus omnem lacrimam ab*
oculis eorum, et mors ultra non erit neque
luctus neque clamor neque dolor erit ultra,
quia prima abierunt.
5 Et dixit *qui sedebat in throno: Ecce nova*
facio omnia. Et dixit mihi: Scribe, quia haec
6 verba fidelissima sunt et vera. Et dixit mihi:
Factum est, ego sum A et Ω, initium et finis.
Ego *sitienti* dabo de fonte *aquae vitae gratis.*
7 Qui vicerit, possidebit haec, et *ero illi Deus,*
8 *et ille erit mihi filius.* Timidis autem et in-
credulis et exsecratis et homicidis et fornica-
toribus et veneficis et idololatris et omnibus

---

2 *inc.* *et civit. sanct. hier. novam vidi A-M g Ty Ps.Aug (Aug) Pr | **3** habitat F | **4** quia] quae *codd.*, enim g, > Ty | **5** dicit *codd.* Ty, ait g | mihi > AJM g Pr Ps.Aug Ty | verba + dei J | sermones fideles Ps.Aug Ty Aug | **6** est + et FV | vitae] *vivae AF MV g (Cyp) | gratis > F | **7** > A* | **8** timidis] dubiis m Pr | infidelibus g Pr | excaecatis A | fornicariis D Pr | idolatr. *codd.* g | omnib.] hominibus D

---

2 Is 52,1; 61,10; G 4,26; Hb 11,10.16; 12,22; Ap 3,12; 21,9s; 19,7s
3 Zch 2,14; Ez 37,27; 2 C 6,16; Is 8,8; J 1,14
4 Ap 7,17; 20,14; Is 65,19.17; Jr 31,16
5 Is 43,19; Ap 19,9; 22,6; 2 C 5,17
6 Ap 16,17; 1,8; 22,17; Is 55,1; Zch 14,8; J 7,37
7 2 Sm 7,14; Ps 88,27s; Zch 8,8
8 Ap 22,15; 2 T 1,7; R 1,28; Is 30,33; Ap 14,10; 2,11; E 5,5s

καὶ ἡ θάλασσα οὐκ ἔστιν ἔτι. καὶ *τὴν πόλιν τὴν* 2 Is 52,1; 61,10
ἁγίαν Ἰερουσαλὴμ καινὴν εἶδον καταβαίνουσαν Hb 11,10.16; 12,22
ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ἡτοιμασμένην G 4,26 19,7s; 21,9s
ὡς νύμφην κεκοσμημένην τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς. καὶ 3 Zch 2,10
ἤκουσα φωνῆς μεγάλης ἐκ τοῦ θρόνου λεγού- Is 8,8 Ez 37,27; 48,35
σης· *Ἰδοὺ ἡ σκηνὴ* τοῦ Θεοῦ μετὰ τῶν ἀν- 2 Par 6,18
θρώπων, *καὶ σκηνώσει μετ' αὐτῶν, καὶ αὐτοὶ* J 1,14
λαοὶ αὐτοῦ ἔσονται, καὶ αὐτὸς ὁ Θεὸς *μετ' αὐ-*
τῶν ἔσται, καὶ ἐξαλείψει πᾶν δάκρυον ἐκ τῶν 4 7,17; 20,14
ὀφθαλμῶν αὐτῶν, καὶ ὁ θάνατος οὐκ ἔσται ἔτι, Is 25,8; 35,10; 65,19.17
οὔτε πένθος οὔτε κραυγὴ οὔτε πόνος οὐκ ἔσται Jr 31,16
ἔτι· ὅτι τὰ πρῶτα ἀπῆλθον.

Καὶ εἶπεν ὁ καθήμενος ἐπὶ τῷ θρόνῳ· 5 4,2 Is 43,19
ἰδοὺ καινὰ ποιῶ πάντα. καὶ λέγει· γράψον, ὅτι 2 C 5,17
οὗτοι οἱ λόγοι πιστοὶ καὶ ἀληθινοί εἰσιν. καὶ 6 Is 55,1 Zch 14,8
εἶπέν μοι· γέγοναν. ἐγὼ τὸ ἄλφα καὶ τὸ ὦ, 1,8; 22,17
ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος. ἐγὼ *τῷ διψῶντι* δώσω J 7,37
ἐκ τῆς πηγῆς *τοῦ ὕδατος τῆς ζωῆς δωρεάν*. ὁ 7 2 Sm 7,14 Ps 88,27s
νικῶν κληρονομήσει ταῦτα, καὶ *ἔσομαι αὐτῷ* 2,7; Zch 8,8
Θεὸς καὶ αὐτὸς ἔσται μοι υἱός. τοῖς δὲ δειλοῖς 8 Gn 19,24 Is 30,33
καὶ ἀπίστοις καὶ ἐβδελυγμένοις καὶ φονεῦσιν Ez 38,22
καὶ πόρνοις καὶ φαρμακοῖς καὶ εἰδωλολάτραις 22,15

---

1 τ. θαλασσαν ουκ ιδον ετι A | 3 θρονου AS 94 vg Iϱ Amb Aug] ουρανου rel. | λαοι AS 2329 Q 61 94 [2]62s [2]80[s] [2]59 [2]56 [2]14[r] [2]28[s] Iϱ] λαος rel. | εσται + αυτων (ο) θ̅ς A 2329 1854sss [2]62s vg sy(f)h Iϱ Ty | 4 εξαλειψει + ο θ̅ς A 61 1006s [2]58 [2]59s 1s [2]65 [2]67-[2]83 172[s] vg Tert, απ αυτων Q 61 [2]58 172[s] 82-429 18-1859 386-456 | εκ AS 1841 [2]17s 469 co | απο rel. | απηλθεν S 2329 Q 1854 [2]62[s] [2]16 [2]75 616[s] 336[s] 82 627s 385[s] 1835[r] 808-456 | 5 τ. θρονου 2329 94 1ss [2]65 [2]23 209[s] [2]28[s] 792s | λεγει A 2329 Q 61ss 94 [2]62s 172[s] 104-1734 808-456] + μοι rel. | αληθιν. + τ. θ̅υ 2329 Q 61* 91 456 | 6 ειπεν] λεγει S [2]80[s] ar[1s] Iϱ | γεγοναν AS[c] 1778s] -νασιν 1006s 254 [2]62s [2]20 [2]65 469 syf Iϱ, -νε [2]28[s] 386sss, -να rel. | εγω[1] + ειμι A 1006s 254 [2]62ss [2]80[s] [2]80 [2]65 g vg Ty | 7 κληρον.] δωσω αυτω Q 61 94 [2]58 [2]16-456 | αυτων θ̅ς κ. αυτοι εσονται μοι υιοι 1854 [2]59s 1s [2]60 [2]26s [2]45 [2]14[s] [2]28[s], ar[1] | 8 απιστ. + κ. αμαρτωλοις 2329 Q 61s [2]58s [2]23 209[s] [2]28-792 rel. sy |

καὶ πᾶσιν τοῖς ψευδέσιν τὸ μέρος αὐτῶν ἐν τῇ
20,14 λίμνῃ τῇ *καιομένῃ πυρὶ καὶ θείῳ*, ὅ ἐστιν ὁ
θάνατος ὁ δεύτερος.
15,1.6s; 19,7 Lv 26,21 9 Καὶ ἦλθεν εἷς ἐκ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων τῶν
ἐχόντων τὰς ἑπτὰ φιάλας τῶν γεμόντων τῶν ἑπτὰ
πληγῶν τῶν ἐσχάτων, καὶ ἐλάλησεν μετ᾽ ἐμοῦ
λέγων· δεῦρο, δείξω σοι τὴν νύμφην τὴν γυ-
Is 52,1 Ez 40,2 10 ναῖκα τοῦ ἀρνίου. *καὶ ἀπήνεγκέν με ἐν πνεύ-*
Mt 4,8 *ματι ἐπὶ ὄρος* μέγα καὶ *ὑψηλόν*, καὶ ἔδειξέν
21,2 μοι *τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν Ἰερουσαλὴμ* καταβαί-
Is 58,8; 60,1s.19 11 νουσαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ἔχουσαν
21,23 *τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ*· ὁ φωστὴρ αὐτῆς ὅμοιος
λίθῳ τιμιωτάτῳ, ὡς λίθῳ ἰάσπιδι κρυσταλλί-
Ez 48,31-35 12 ζοντι· ἔχουσα τεῖχος μέγα καὶ ὑψηλόν, ἔχουσα
πυλῶνας δώδεκα, καὶ ἐπὶ τοῖς πυλῶσιν ἀγγέ-
Ex 28,21 λους δώδεκα, καὶ ὀνόματα ἐπιγεγραμμένα, ἅ
13 ἐστιν τῶν δώδεκα φυλῶν υἱῶν Ἰσραήλ. *ἀπὸ*
ἀνατολῆς πυλῶνες τρεῖς, καὶ ἀπὸ βορρᾶ πυλῶνες
τρεῖς, καὶ ἀπὸ νότου πυλῶνες τρεῖς, καὶ ἀπὸ δυσ-
E 2,20 14 *μῶν πυλῶνες τρεῖς*. καὶ τὸ τεῖχος τῆς πόλεως
Hb 11,10 ἔχων θεμελίους δώδεκα, καὶ ἐπ᾽ αὐτῶν δώδεκα
ὀνόματα τῶν δώδεκα ἀποστόλων τοῦ ἀρνίου.
Ez 40,3.5 15 Καὶ ὁ λαλῶν μετ᾽ ἐμοῦ εἶχεν μέτρον κάλα-
11,1 μον χρυσοῦν, ἵνα μετρήσῃ τὴν πόλιν καὶ τοὺς

ψευσταις A verss. | εις εκ] ο πρωτος ^{2}20^{s} 172^{s} | εκ > 1006 254 ^{2}59-^{2}57 ^{2}65 E ^{2}31-^{2}83 617 172^{2} 141 | τ. γεμοντων AS* Ps 94 ^{2}80s ^{2}59ss 598-^{2}57 E ^{2}31^{s} ^{2}14^{s} ^{2}50 469] τ. γεμουσας rel. | **10** πολιν + τ. μεγαλην 1854 254 ^{2}59-^{2}83 ^{2}16ss ^{2}17 616^{s} 42s 35^{r} | θυ 10⁀11 A ^{2}62 ^{2}18 680 429s | **11** δοξαν + απο S g Iρ | ως λιθω > 94s ^{2}20^{s} ^{2}59^{s} ^{2}60-^{2}26 E ^{2}31^{r} ^{2}67^{s} ^{2}50 104^{s} ar$^{1.3}$ | **12** επι τ. πυλωνας S 94 ^{2}80^{s} | δωδεκα 1⁀2 A 2286 E* ^{2}31s ^{2}42 ^{2}28^{s} ^{2}50 fu syh Pr | ονοματα αυτων S 1778s syf | εστιν + (τα) ονοματα A 2329 Q 61-1841 94 ^{2}62^{r} ^{2}16-104 336-456 g vg sy ar^{3} co Ty | **13** ανατολων Q 61 94s ^{2}58s ^{2}16-617 ^{2}18-506 367 rel. | ~ δυσμων, νοτου A 94 ^{2}60 2286 ^{2}42 | **14** εχων A Ps Q 1006 ^{2}58 ^{2}59-1 598 2286 ^{2}31 ^{2}14 pl. ^{2}51 ^{2}17s 616 104^{s} 522 808 180 177] εχον rel. | **15** μετρον > ^{2}59-^{2}26 ^{2}31s ^{2}37 ^{2}42 28^{s} bo^{s} Ps. Amb |

mendacibus, pars illorum erit in stagno *ardenti igne et sulphure,* quod est mors secunda.

21,9-22,5 *Civitatis descriptio, electorum beatitudo*

Et venit unus de septem angelis habenti- 9
bus phialas plenas septem plagis novissimis et
locutus est mecum dicens: Veni, et ostendam
tibi sponsam, uxorem Agni. *Et sustulit me* in 10
spiritu *in montem* magnum et *altum* et os-
tendit mihi *civitatem sanctam Hierusalem* de-
scendentem de caelo a Deo ¹habentem *clari-* 11
tatem Dei, et lumen eius simile lapidi pretioso
tamquam lapidi iaspidis sicut crystallum. Et 12
habebat murum magnum et altum habentem
portas duodecim, et in portis angelos duode-
cim, et nomina inscripta, quae sunt nomina
duodecim tribuum filiorum Israhel. *Ab oriente* 13
portae tres, et ab aquilone portae tres; et ab
austro portae tres, et ab occasu portae tres.
Et murus civitatis habens fundamenta duode- 14
cim, et in ipsis duodecim nomina duodecim
apostolorum Agni.

Et qui loquebatur mecum, habebat men- 15
suram harundineam auream, ut metiretur civi-

---

9 mecum] mihi D t[s] | et[3] > *codd.* g t Cyp Pr Ps.Aug Ty | sponsam] novam nuptam Cyp Pr | **11** et > *codd.* g Ps.Aug Ty | iaspidi A[c]J g Pr | **12** habentem] -bens *codd.* g | et in portis angel. duod. > FJ | angulos AMV(D) Pr Ty | scripta F[r] g Pr, superscripta Ty | ~ occasu austro A (Pr) | **14** duodecim[3] > t Pr Ps.Aug Ty | apostol. + et FM Pr | in ipsis] super ea g Pr Ps.Aug Ty | **15** (h)arundinem FDJV g Pr

---

9 Ap 15,1.6s; Lv 16,21.24.28; Ap 19,7
10 Ez 40,2; Is 52,1; Ap 21,2; Mt 4,8
11 Ap 21,23; Is 58,8; 60,1s.19
12 Ez 48,31-35; Dx 28,21; 39,14
14 E 2,20; Hb 11,10
15 Ez 40,3.5; Zch 2,6; Ap 11.1

16 tatem et portas eius et murum. Et civitas in
quadro posita est, et longitudo eius tanta est
quanta et latitudo; et mensus est civitatem de
harundine aurea per stadia duodecim milia; et
longitudo et altitudo et latitudo eius aequalia
17 sunt. Et mensus est murum eius centum qua-
draginta quattuor cubitorum, mensura homi-
18 nis, quae est angeli. Et erat structura muri
eius ex lapide iaspide; ipsa vero civitas aurum
19 mundum simile vitro mundo. Et fundamenta
muri civitatis omni lapide pretioso ornata. Fun-
damentum primum, iaspis, secundum sapphi-
rus, tertium calcedonius, quartum smarag-
20 dus, ˈ quintum sardonyx, sextum sardius,
septimum chrysolithus, octavum beryllus, no-
num topazius, decimum chrysoprasus, unde-
cimum hyacinthus, duodecimum amethystus.
21 Et duodecim portae duodecim margaritae sunt
per singulas, et singulae portae erant ex sin-
gulis margaritis, et platea civitatis aurum mun-
dum tamquam vitrum perlucidum.
22 Et templum non vidi in ea. Dominus enim
Deus omnipotens templum illius est, et Agnus.

---

murum + civitatis D, + eius g t Pr Ty | **16** eius[1] > F | aurea > *codd.* g t Pr | et[3] > *codd.* g t Ty | ~ latit. et altit. ADMV g t Pr | et altit. > FI t | eius[2] > DV g | **17** murus AF t, -ros DMV(J) Pr, -rum g | **18** iaspidis D (t) | auro mundo AFJsV, ex auro m. D t Pr | *similis* D t *Pr* | **19** et > *codd.* (g) Ty | iaspidis FMV (t) | secundus, tertius etc. *codd.* g Pr | calcidon. AC, carced. F(JV), carcedon Ty | zmarag. JM g (t) | **20** sardinus ADJ, -donius FM, -dion g t | birullus D | topadius A, -axinus Pr | chrysoliprassus V, chiropasus D | ametitus D | **21** ex singul.] singulae F | plateae F t

---

16 Ez 43,16; 48,16s | **18** 1 C 3,12 | **19** Is 54,11s; Tob 13,20; Ex 39,10ss | **21** Ap 22,2 | **22** Ap 7,15

πυλῶνας αὐτῆς καὶ τὸ τεῖχος αὐτῆς. καὶ ἡ πόλις 16 Ex 43,16; 48,16s
τετράγωνος κεῖται, καὶ τὸ μῆκος αὐτῆς ὅσον τὸ
πλάτος. καὶ ἐμέτρησεν τὴν πόλιν τῷ καλάμῳ
ἐπὶ σταδίων δώδεκα χιλιάδων· τὸ μῆκος καὶ τὸ
πλάτος καὶ τὸ ὕψος αὐτῆς ἴσα ἐστίν. καὶ ἐμέ- 17
τρησεν τὸ τεῖχος αὐτῆς ἑκατὸν τεσσεράκοντα
τεσσάρων πηχῶν, μέτρον ἀνθρώπου, ὅ ἐστιν ἀγ-
γέλου. καὶ [ἦν] ἡ ἐνδώμησις τοῦ τείχους αὐτῆς 18 Tob 13,21
ἴασπις, καὶ ἡ πόλις χρυσίον καθαρὸν ὅμοιον
ὑάλῳ καθαρῷ. οἱ θεμέλιοι τοῦ τείχους τῆς 19 Is 54,11s
πόλεως παντὶ λίθῳ τιμίῳ κεκοσμημένοι. ὁ θε-
μέλιος ὁ πρῶτος ἴασπις, ὁ δεύτερος σάπφειρος,
ὁ τρίτος χαλκηδών, ὁ τέταρτος σμάραγδος, ˡὁ 20
πέμπτος σαρδόνυξ, ὁ ἕκτος σάρδιον, ὁ ἕβδομος
χρυσόλιθος, ὁ ὄγδοος βήρυλλος, ὁ ἔνατος το-
πάζιον, ὁ δέκατος χρυσόπρασος, ὁ ἑνδέκατος
ὑάκινθος, ὁ δωδέκατος ἀμέθυστος. καὶ οἱ δώ- 21 22,2
δεκα πυλῶνες δώδεκα μαργαρῖται· ἀνὰ εἷς ἕκα-
στος τῶν πυλώνων ἦν ἐξ ἑνὸς μαργαρίτου. καὶ
ἡ πλατεῖα τῆς πόλεως χρυσίον καθαρὸν ὡς ὕα-
λος διαυγής.

Καὶ ναὸν οὐκ εἶδον ἐν αὐτῇ· ὁ γὰρ *Κύ-* 22 7,15ss
ριος ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ ναὸς αὐτῆς ἐστιν,
καὶ τὸ ἀρνίον. καὶ ἡ πόλις οὐ χρείαν ἔχει τοῦ 23

αυτης 1⌒2 Q 61s ^{2}58 E^{s} 616 104-452 42 rel. | **16** οσον + και A 1611ss ^{2}59 181 ^{2}60^{r} ^{2}31s ^{2}28^{s} 792s 469 141 vg syh ar^{2s} | πολιν + εν P 254 ^{2}59-^{2}26 E ^{2}31-^{2}83 ^{2}16-256 ^{2}17s 616^{s} 35 | σταδιους A Ps Q 1854sss 94s ^{2}58^{s} ^{2}65 ^{2}23 ^{2}16-^{2}17 ^{2}50 616 rel. | **17** εμετρ. > Q 61s ^{2}58s 209^{s} ^{2}16ss 91-617 ^{2}18^{r} 82-456 | **18** ην > AS^{c} P 1611 ^{2}62s ^{2}28^{s} g syſ ar Ty | ενδωμησις A(S) 2329 1854 ^{2}58s 935] ενδομ. rel.| ομοια 254 ^{2}58 ^{2}59^{r} ^{2}31-^{2}42 ^{2}28^{s} 792 680s 141 35| **19** *inc.* και οι S* 94 254 ^{2}62ss ^{2}80 ^{2}59-^{2}73 ^{2}15-^{2}83 35^{r} vg^{l} sy ar bo| πρωτος] εἷς S| **20** σαρδιος (2329) 94s ^{2}62s ^{2}20^{s} ^{2}59-^{2}26 E-^{2}83 ^{2}17s ^{2}18s 104^{s} 35^{r}| τοπαδιον S* syh^{l} bo| **21** δωδεκα^{2} > S* ^{2}30 bo Pr | ην + ως P Q 61 1611 ^{2}14^{r}| **22** ο γαρ] οτι ο S* Iϱ | παντοκρ. + ο A ^{2}80 1678 469| **23** πολις + αυτη ^{2}58s syh |

22,5; Is 24,23 60,1.19s *ἡλίου οὐδὲ τῆς σελήνης*, ἵνα φαίνωσιν αὐτῇ· ἡ
γὰρ δόξα τοῦ Θεοῦ ἐφώτισεν αὐτήν, καὶ ὁ λύχ-
Is 60,3.5 24 νος αὐτῆς τὸ ἀρνίον. *καὶ περιπατήσουσιν τὰ*
ἔθνη διὰ τοῦ φωτὸς αὐτῆς, *καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς*
Is 60,11 Zch 14,7 25 *γῆς φέρουσιν τὴν δόξαν* αὐτῶν εἰς αὐτήν. *καὶ*
οἱ πυλῶνες αὐτῆς *οὐ μὴ κλεισθῶσιν ἡμέρας*·
22,5 26 *νὺξ* γὰρ οὐκ ἔσται ἐκεῖ. ˡκαὶ *οἴσουσιν τὴν δόξαν*
Is 52,1 27 καὶ τὴν τιμὴν *τῶν ἐθνῶν* εἰς αὐτήν. *καὶ οὐ*
20,15 *μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτὴν πᾶν κοινὸν* καὶ ὁ ποιῶν
Dn 12,1 Ps 68,29 βδέλυγμα καὶ ψεῦδος, εἰ μὴ οἱ γεγραμμένοι
Ph 4,3 ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς τοῦ ἀρνίου.

Ez 47,1.8 Zch 14,8 22 Καὶ ἔδειξέν μοι *ποταμὸν ὕδατος ζωῆς* λαμ-
πρὸν ὡς κρύσταλλον, ἐκπορευόμενον ἐκ τοῦ θρό-
21,21 2 νου τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἀρνίου. ἐν μέσῳ τῆς
Ez 47,12 Gn 2,9; 3,22 πλατείας αὐτῆς καὶ *τοῦ ποταμοῦ ἐντεῦθεν καὶ*
2,7 *ἐκεῖθεν ξύλον ζωῆς* ποιοῦν καρποὺς δώδεκα,
κατὰ μῆνα ἕκαστον ἀποδιδοῦν τὸν καρπὸν αὐ-
τοῦ, καὶ τὰ φύλλα τοῦ ξύλου εἰς θεραπείαν τῶν
Zch 14,11 3 ἐθνῶν. ˡ*καὶ πᾶν κατάθεμα οὐκ ἔσται ἔτι*. καὶ
ὁ θρόνος τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἀρνίου ἐν αὐτῇ
ἔσται, καὶ οἱ δοῦλοι αὐτοῦ λατρεύσουσιν αὐτῷ,
Ps 16,15; 41,3 Mt 5,8 4 ˡκαὶ *ὄψονται τὸ πρόσωπον* αὐτοῦ, καὶ τὸ ὄνομα
3,12

φαινωσιν + εν S^{c} ^{2}65 ^{2}23 ^{2}37 35^{r} g vg bo Pr | ~ αυτη γαρ η Q 61ss 94 ^{2}58 91 242 104^{r} 82-456 | 24 φερουσ.] οισουσιν ^{2}80 g vg bo Amb Pr, -ροντες sy sa | αυτω (τ.) δοξαν κ. τιμην τ. εθνων εις Q 61sss ^{2}58 ^{2}16-^{2}17 336^{s} 82-456 | 26 αυτην + ινα εισελθωσιν 2329 Q 61ss 254 ^{2}58s ^{2}28^{s} ^{2}16-792 336^{s} 93-456 | 27 ο S* 1854 ^{2}58^{s} 209^{s} 336^{s} 82-180 42^{r}] > rel. | ποιων + ωσει S* | αρνιου] ουρανου S, > ^{2}53 Ir | 22,1 ποταμον + καθαρον 254 ^{2}20^{s} ^{2}59ss 2186-^{2}26 Es ^{2}56-^{2}83 ^{2}16-792 616^{s} 680s 203s 35^{r} syf | 2 εκειθ.] εντευθεν P 61 1611 94s ^{2}80^{s} ^{2}59-^{2}83 792s ^{2}18ss 808 35^{r} | μηνα + ενα ^{2}80^{s} ^{2}59s 1-^{2}26 E ^{2}56^{r} ^{2}67-^{2}83 336 | αποδιδους S Q 61sss 94 ^{2}58^{s} 2286^{r} E^{s} ^{2}14^{r} 91 792s ^{2}18ss 104^{r} 82 699 429-^{2}27 1597 rel., -διδοντα 1 664, -διδον 1006s 1094s 616^{s} | ξυλου + καταγγελλεται ^{2}16^{s} 175 ^{2}17 616^{s} | 3 ετι] εκει 2329 94s ^{2}20^{s} ^{2}59s 1 2286s E-^{2}83 664-792 616^{s} 104s 35^{r} | λατρευουσιν Q 1854s ^{2}62 ^{2}20 1678 181 ^{2}57^{s} ^{2}31s ^{2}67 664 175ss 792 424 680s 82 699sss 18 935 ^{2}27 337s 456 |

Et civitas non eget *sole neque luna* ut luceant 23
in ea; nam claritas Dei illuminavit eam, et lu-
cerna eius est Agnus. *Et ambulabunt gentes in* 24
lumine eius, *et reges terrae afferent gloriam*
suam et honorem in illam. *Et portae* eius *non* 25
claudentur per diem; nox enim non erit illic.
Et afferent gloriam et honorem *gentium* in 26
illam. *Non intrabit in eam aliquod coinquina-* 27
tum aut abominationem faciens et mendacium,
nisi qui scripti sunt in libro vitae Agni.

Et ostendit mihi *fluvium aquae vitae* splen- 22
didum tamquam crystallum, procedentem de
sede Dei et Agni. *In medio* plateae eius et 2
ex utraque parte fluminis lignum vitae, adfe-
rens fructus duodecim, per menses singulos
reddens fructum suum, et folia ligni ad sani-
tatem gentium. *Et omne maledictum non erit* 3
amplius, sed sedes Dei et Agni in illa erunt,
et servi eius servient illi. Et *videbunt faciem* 4
eius, et nomen eius in frontibus eorum. Et 5

---

23 luceat J t Pr Ty | in ea] ea A, illi g, ei t Pr | inluminabit DV, -at t Pr | **24** ambulant F | per lumen AFJ g Ty Pr | **25** cludentur FJ | erit] est F | **27** non] nec AF, et non g Pr | *intravit* AFJ, intrat Ps.Aug | ea AJV(F) g Pr Ty | aliquid *codd.* | aut] et F-M g Pr Ty, > AV | ~ faciens abomin. *codd.* Ty Pr (g) | **22,1** flumen F g Pr Ps.Aug | vivae AFMC g Pr | **2** et[1] > F | singula reddentia A*FJ | **3** sed] et *codd.* g Ps.Aug Ty | **4** eorum + scriptum erit D

---

23 Is 24,23; 60,1.19s; Ap 21,11; 22,5
24 Is 60,3.5; Tob 13,13s
25 Is 60,11; Zch 14,7, Ap 22,5
27 Is 52,1; 2 P 3,13; Ap 20,15; 3,5; Ph 4,3; Ps 68,29
22,1 Ez 47,1.7; Zch 14,8; Jl 3,18
2 Ap 21,21; 2,7; Ez 47,12; Gn 2,9; 3,22; Jr 3,17
3 Zch 14,11; Ap 3,21
4 Ps 16,15; 41,3; Mt 5,8; Ap 14,1

nox ultra non erit, et non egebunt lumine lucernae, neque *lumine solis,* quoniam *Dominus Deus illuminabit illos, et regnabunt in saecula saeculorum.*

22,6-21 *Epilogus*

6 Et dixit mihi: Haec verba fidelissima sunt
et vera. Et Dominus Deus spirituum prophe-
tarum misit angelum suum ostendere servis
7 suis quae oportet fieri cito. Et ecce venio ve-
lociter. Beatus, qui custodit verba prophetiae
libri huius.

8 Et ego Iohannes, qui audivi et vidi haec.
Et postquam audissem et vidissem, cecidi ut
adorarem ante pedes angeli, qui mihi haec
9 ostendebat. [1]Et dixit mihi: Vide ne feceris:
conservus enim tuus sum et fratrum tuorum
prophetarum et eorum, qui servant verba pro-
phetiae libri huius: Deum adora.

---

5 egent D, indigebunt Ps.Aug | lumen[1.2] A g Pr| lumine[2] > V | inluminat AJV Ty, lucebit super Pr|
6 fidelia g, sermones fideles et veri Ty, fidelissimi Pr| ~ et vera sunt AFJV g | Deus > Ty | spiritum F Pr, -tu D g] omnipotens A
7 libri > D Amb
8 et[1] > A FD Pr| audissem] audivi D g| vidissem + eum Ty, audio et video g| haec[2] + omnia J | 9 dixit D] dicit AFJV g Ty | enim] quia Cyp Pr, > AFDV | prophetiae Cyp Pr] > AFDJV Ty | libri huius 9⌒10 F g|

---

5 Ap 21,25; Is 60,19; Dn 7,18.27; Ap 5,10; 7,16; Ps 138,12
6 Ap 21,5; 19,11; Nu 27,16 (1 C 14,32) Ap 1,1; Dn 2,28
7 Ap 12,20; 3,11; 1,3
8 1 J 1,1.3; Ap 19,10

αὐτοῦ ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν. καὶ νὺξ οὐκ 5 Is 60,19 21,25;
ἔσται ἔτι, καὶ οὐκ ἔχουσιν χρείαν φωτὸς λύχνου
καὶ φωτὸς ἡλίου, ὅτι *Κύριος ὁ Θεὸς φωτιεῖ*
ἐπ' αὐτούς, *καὶ βασιλεύσουσιν εἰς τοὺς αἰῶνας* 5,10 Dn 7,18,27
τῶν αἰώνων.

Καὶ εἶπέν μοι· οὗτοι οἱ λόγοι πιστοὶ καὶ 6 Dn 2,28 Nu 27,16 1 C 14,32 21,5; 1,1
ἀληθινοί, καὶ ὁ Κύριος ὁ Θεὸς τῶν πνευμά-
των τῶν προφητῶν ἀπέστειλεν τὸν ἄγγελον
αὐτοῦ δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ ἃ δεῖ γενέσθαι
ἐν τάχει. [1]καὶ ἰδοὺ ἔρχομαι ταχύ. μακάριος 7 Is 40,10 12,20; 3,11; 1,3
ὁ τηρῶν τοὺς λόγους τῆς προφητείας τοῦ βι-
βλίου τούτου.

Κἀγὼ Ἰωάννης ὁ ἀκούων καὶ βλέπων ταῦ- 8 19,10 1 J 1,1,3
τα. καὶ ὅτε ἤκουσα καὶ ἔβλεψα, ἔπεσα προσκυ-
νῆσαι ἔμπροσθεν τῶν ποδῶν τοῦ ἀγγέλου τοῦ
δεικνύοντός μοι ταῦτα. καὶ λέγει μοι· ὅρα μή· 9
σύνδουλός σού εἰμι καὶ τῶν ἀδελφῶν σου τῶν
προφητῶν καὶ τῶν τηρούντων τοὺς λόγους τοῦ
βιβλίου τούτου· τῷ Θεῷ προσκύνησον.

---

5 ετι AS Ps 1006s [2]62s [2]50 [2]18ss 469 g vg ar[3] co Amb Pr] εχει rel. pl. ar[2], > Q 61ss [2]58s 82-456 | ουκ εχουσι χρειαν] ου χρεια Q 61ss [2]58s 104[r] 82-[2]27 1859-456 | φωτος[1] AS 1006s 94 [2]80[s] [2]73[s] [2]75 469] φως 2329 [2]62s [2]34-[2]47 [2]42 [2]50, > rel. | φωτος[2]] φως A Ps [2]62s [2]59ss 598[s] E [2]31[s] [2]14[r] 664-[2]17 [2]50 co | ηλιου > Q 61ss [2]58 104[r] 110-456 | φωτισει A Ps 1006s 181 598 [2]57 [2]50 469, -ζει [2]26 [2]14-792 616[s] g vg[1] sy | επ AS 2329 1006s 94 [2]80[s] [2]50 [2]18ss g lϱ Pr] > rel. | **6** ειπεν] λεγει Q 61ss 94 [2]58s [2]23 [2]18ss 104[r] 82 rel. g ar[1] | o[1] AS 2329 61 1611 [2]62s [2]65 [2]33 [2]18 syf co] > rel. | πνευμ. των] αγιων 254 [2]59[r] E [2]31s 209-[2]83 | απεστ. + με S* 1006s [2]80[s] 452[s] syh sa | αυτου 1⌒2 1854 82-[2]27 386-506 325[s] | **8** βλεπ. κ. ακουων S 2329 1006s 254 [2]80[s] [2]59ss 2186[r] [2]31[r] [2]14[r] [2]28[s] [2]16-[2]17 616[s] 469 35 syf bo Pr | και[3] + οτε Q 61ss [2]58 209s 104[r] 82-429 2349-1734 808 180-517 | εβλεπον A 2329 [2]62s, ειδον Q 61ss [2]58s 209s 792 [2]18ss 104[r] 82-141 [2]27-456 | **9** μη + ποιησης 1006s [2]65 [2]17s 469 g vg Cyp Aug Pr | σου[1] + γαρ 2329 ar[1s] vg Cyp Aug | λογους + τ. προφητειας [2]20 [2]17 1859 vg[1] ar[2s] bo[1] Pr | λογους 9⌒10 792 582 520 [2]61 |

10,4; 1,3 Dn 8,26;12,4 10 Καὶ λέγει μοι· μὴ σφραγίσῃς τοὺς λόγους
τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου· ὁ καιρὸς
Dn 12,10 11 γὰρ ἐγγύς ἐστιν. ὁ ἀδικῶν ἀδικησάτω ἔτι, καὶ ὁ
ῥυπαρὸς ῥυπανθήτω ἔτι, καὶ ὁ δίκαιος δικαιο-
Ps 27,4;61,13 Jr 17,10 σύνην ποιησάτω ἔτι, καὶ ὁ ἅγιος ἁγιασθήτω ἔτι.
22,7; 3,11; 2,23 12 Ἰδοὺ ἔρχομαι ταχύ, καὶ ὁ μισθός μου μετ'
1;10,10; R2,6 ἐμοῦ, ἀποδοῦναι ἑκάστῳ ὡς τὸ ἔργον ἐστὶν αὐ-
1,17 Is 44,6; 48,12 13 τοῦ. ἐγὼ τὸ ἄλφα καὶ τὸ ὦ, *ὁ πρῶτος καὶ ὁ*
Hb 13,8 14 *ἔσχατος*, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος. μακάριοι οἱ *πλύ-*
7,14; 2,7 Gn 49,11; 2,9; 3,22 *νοντες τὰς στολὰς* αὐτῶν, ἵνα ἔσται ἡ ἐξουσία
αὐτῶν ἐπὶ *ξύλον τῆς ζωῆς* καὶ τοῖς πυλῶσιν
21,8.27 1 C 6,9s 15 εἰσέλθωσιν εἰς τὴν πόλιν. ἔξω οἱ κύνες καὶ οἱ
R 1,28 φαρμακοὶ καὶ οἱ πόρνοι καὶ οἱ φονεῖς καὶ οἱ
εἰδωλολάτραι καὶ πᾶς φιλῶν καὶ ποιῶν ψεῦδος.
1,1s; 5,5 Is 11,1.10 16 Ἐγὼ Ἰησοῦς ἔπεμψα τὸν ἄγγελόν μου μαρ-
L 1,78 τυρῆσαι ὑμῖν ταῦτα ἐπὶ ταῖς ἐκκλησίαις. ἐγώ
εἰμι ἡ ῥίζα καὶ τὸ γένος Δαυίδ, ὁ ἀστὴρ ὁ
λαμπρὸς ὁ πρωϊνός.
Zch 14,8 21,6; R 8,23 17 Καὶ τὸ πνεῦμα καὶ ἡ νύμφη λέγουσιν· ἔρ-
Is 55,1 J 7,37 χου. καὶ ὁ ἀκούων εἰπάτω· ἔρχου. καὶ *ὁ διψῶν*
ἐρχέσθω, ὁ θέλων λαβέτω *ὕδωρ ζωῆς δωρεάν*.

---

11 ρυπαρευθητω 2329 Q 61 1006s ^{2}62s ^{2}20* ^{2}59ss 598ss ^{2}23 ^{2}56s ^{2}14-^{2}83 ^{2}16-617 104^{r} 469-1734 1859 rel. (1611 209*) | ετι 1⁀2 A 2186 ^{2}62 ^{2}58 ^{2}57 ^{2}31 ^{2}50 ^{2}18^{r}, 1⁀3 1| δικαιοσ. ποι.] δικαιωθητω 254 ^{2}20 1778s ^{2}60 ^{2}57 ^{2}14^{r}| ετι 2⁀3 ^{2}26 ^{2}56 680s 935 | **12** εκ. κατα τα εργα αυτου (R 2,6) ^{2}14^{r} 792 250 vg syſ ar co Pr | εστιν AS ^{2}20* ^{2}209* ^{2}30 ^{2}50 syh] εσται rel. pl., > 469 syſ | **13** εγω + ειμι ^{2}75 ^{2}73 469 g vg ar^{1} (co) | ~ (η) αρχη κ. (το) τελος ο πρωτος κ. 254 ^{2}58 ^{2}59^{r} ^{2}23s 209-^{2}83 ^{2}16^{r} 35^{r}| **14** οι πλυν. - αυτων AS 1006s ^{2}53* (^{2}50 104* sa)] οι ποιουντες τ. εντολας αυτου rel. g sy ar bo Tert Cyp Ty, εντολ. εμου ^{2}67* Be | **15** πας + ο 94s ^{2}20* ^{2}59-^{2}26 E ^{2}56-^{2}83 ^{2}16^{r} ^{2}18-922 | ~ ποιων κ. φιλων S ^{2}16ss 91-^{2}17 616* g sa Hipp | **16** επι] εν A 2329 1006s 94s ^{2}20 1778s ^{2}14^{r} ^{2}75 469 g vg ar co Ty, > ^{2}59^{r} E ^{2}56 209* ^{2}67-^{2}83 ^{2}16-617| ~ πρωινος ο λαμπρ. ^{2}16s ^{2}17* 91^{r} ^{2}84* 110* | πρωινος + ο αυτος 2186 ^{2}28* | **17** ερχεσθω + και 254 ^{2}50 (2329) vg^{1} ar^{1*} sa Be |

Et dicit mihi: Ne signaveris verba pro- 10
phetiae libri huius; tempus enim prope est.
Qui nocet noceat adhuc, et qui in sordibus 11
est sordescat adhuc, et qui iustus est iusti-
ficetur adhuc, et sanctus sanctificetur adhuc.
Ecce venio cito, *et merces* mea mecum est, 12
reddere unicuique secundum opera sua. Ego 13
sum A et Ω, *primus et novissimus*, princi-
pium et finis. Beati, qui *lavant stolas* suas in 14
sanguine Agni, ut sit potestas eorum in ligno
vitae, et per portas intrent in civitatem. Foris 15
canes et venefici et impudici et homicidae
et idolis servientes, et omnis, qui amat et facit
mendacium.

Ego Iesus misi angelum meum testificari 16
vobis haec in ecclesiis. Ego sum radix et ge-
nus David, stella splendida et matutina.

Et spiritus et sponsa dicunt: Veni. Et qui 17
audit, dicat: Veni. Et *qui sitit veniat*, et qui
vult accipiat *aquam vitae gratis*.

---

10 prope] in proximo Cyp Pr, proximum Ps.Aug Ty | **11** qui perseverant nocere noceant Cyp Pr | et iustus iustitiam faciat AFDJV (g) Ps.Aug Be, iustus aut. iustiora faciat adhuc, similiter et sanctus sanctiora Cyp Ty Pr | adhuc² > J | **12** *inc.* et ego venio D Pr | **13** sum > AF Cyp Pr Ps.Aug | **14** beati qui faciunt mandata eius ut g | felices eos qui faciunt praecepta eius ut... super lignum Cyp (Pr Ps.Aug Ty) | in sang. agni > AFJV | per portas] portis AF(JV) | **15** foris autem remanebunt Pr Fulg (adNov) | inpudicitiae, > et homicidae F | **16** David + et stella et spl. D | **17** spirit.] sponsus D Ps.Aug¹ | et⁴ > ADJV Pr Ps.Aug | et⁵ > A Pr Ps.Aug

---

10 Ap 10,4; 1,3; Dn 8,26; 12,4
11 Dn 12,10 | **12** Ap 3,11; 2,23; Is 40,10; Ps 27,4; 61,13; Jr 17,10; Mt 16,27; 2 C 5,10
13 Ap 1,8.17; Is 44,6; 48,12
14 Ap 7,14; 2,7; Gn 2,9; 3,22
15 1 C 6,9s; R 1,28; E 5,5; Ap 21,8.27 (Ph 3,22)
16 Ap 1,1; 2,28; 5,5; Is 11,1.10; Nu 24,17
17 Ap 21,6; Is 55,1; Zch 14,8; J 7,37

18 Contestor enim omni audienti verba pro-
phetiae libri huius: Si quis *apposuerit ad haec,*
apponet Deus *super illum plagas scriptas in*
19 *libro isto.* Et si quis diminuerit de verbis libri
prophetiae huius, auferet Deus partem eius de
libro vitae et de civitate sancta et de his
quae scripta sunt in libro isto.
20 Dicit qui testimonium perhibet istorum:
Etiam venio cito. Amen. Veni Domine Iesu.
21 Gratia Domini nostri Iesu Christi cum om-
nibus vobis. Amen.

---

18 enim] ego AFJV^{c} g Pr Ps.Aug Ty, > D
apponet] apponit A, -nat Ps.Aug
19 deminuerit A, dempserit D g Pr Ps.Aug Ty
20 dicet F, dixit Ty
perhibuit J
21 cum omnibus vobis] supra sanctos g
vobis] hominibus D, > A
amen > FJ g

---

18 Dt 4,2; 29,19; Ap 15,1.6
19 Gn 2,9; 3,22; Ap 2,7; 22,2.14
20 Ap 3,11; 1 C 16,22
21 2 Th 3,18; R 16,20.24; 1 C 16,23

Μαρτυρῶ ἐγὼ παντὶ τῷ ἀκούοντι τοὺς λό- 18 Dt 4,2; 29,19
γους τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου· ἐάν
τις *ἐπιθῇ ἐπ' αὐτά*, ἐπιθήσει ὁ Θεὸς ἐπ' αὐτὸν
τὰς πληγὰς *τὰς γεγραμμένας ἐν τῷ βιβλίῳ*
τούτῳ. καὶ ἐάν τις ἀφέλῃ ἀπὸ τῶν λόγων τοῦ 19 2,7; 22,2.14 Gn 2,9; 3,22
βιβλίου τῆς προφητείας ταύτης, ἀφελεῖ ὁ Θεὸς
τὸ μέρος αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ *ξύλου τῆς ζωῆς* καὶ
ἐκ τῆς πόλεως τῆς ἁγίας, τῶν γεγραμμένων ἐν
τῷ βιβλίῳ τούτῳ.

Λέγει ὁ μαρτυρῶν ταῦτα· ναί, ἔρχομαι ταχύ. 20 3,11 1 C 16,22
Ἀμήν, ἔρχου Κύριε Ἰησοῦ.

Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ μετὰ πάντων 21 2 Th 3,18 R 16,20.24
τῶν ἁγίων. ἀμήν.

---

18 επιθησει] -σαι 1854 94 ^{2}58 Es ^{2}73 469-^{2}48 18^{r} 1859 rel. | τας^{1} + επτα Q 254 ^{2}59s 2186^{r} E^{r} ^{2}67-^{2}83 ^{2}16-^{2}17 616^{s} 35^{r} | **19** λογων + τουτων S 1778s Amb | τ. βιβλιου > ^{2}26 792 935 g am ar^{1s} Amb Ty | αφελει] -λοι 1854 94 ^{2}20 1778s ^{2}23 ^{2}67^{s} ^{2}18^{s} 82-429 18^{r} 1859-1597 42 456 35^{r} | **20** αμην + ναι 1854 ^{2}53ss Es ^{2}56s ^{2}14-^{2}64 ^{2}50 ^{2}18^{s} 104^{r} 469 rel. ar, > 2329 94 1778s 2186 ^{2}30 ^{2}28^{s} ^{2}50 g syf ar^{3} co Ty Pr, αμην-Ιυ > ar^{1} Ty | Ιυ + Χε S^{o} 2329 1611 254 ^{2}58s 1778s ^{2}59-^{2}26 E ^{2}31s 209-^{2}83 ^{2}16^{r} 386^{s} 42s 456 ar^{2s} bo Ps. Amb Be | **21** > ar^{1} Ty Pr Ap | Κυ + ημων ^{2}58 ^{2}57 205 ^{2}82 ^{2}67 582 g vg sy ar^{2s} co Ps. Amb Be | Ιυ AS 1611 ^{2}62s 469 608 452^{s} 60 ^{2}61 sa^{1}] + Χυ rel. | παντων > S 2329 g | τ. αγιων] υμων vg^{1}, > A vg^{1} Be | αμην > A 1006s ^{2}59s 2186 598 ^{2}26s ^{2}56 ^{2}31s ^{2}14^{s} g fu Be |

Sectiones et Canones Eusebii ad Mt

1,3	1,1	43,5	6,7	85,2	10,14	127,5	12,38
2,10	1,17	44,6	6,14	86,5	10,16	128,5	12,39
3,5	1,18	45,10	6,16	87,1	10,17	129,5	12,43
4,10	1,19	46,5	6,20	88,2	10,19	130,2	12,46
5,7	2,5	47,5	6,22	89,10	10,23	131,2	13,1
6,10	2,7	48,5	6,24	90,3	10,24	132,5	13,12
7,3	3,1	49,5	6,25	91,10	10,25	133,1	13,13
8,1	3,3	50,2	7,1	92,2	10,26	134,5	13,16
9,5	3,4	51,5	7,3	93,5	10,27	135,2	13,18
10,5	3,7	52,10	7,6	94,2	10,33	136,10	13,24
11,1	3,11	53,5	7,7	95,5	10,34	137,2	13,31
12,5	3,12	54,5	7,12	96,5	10,37	138,5	13,33
13,10	3,13	55,5	7,13	97,3	10,39	139,6	13,34
14,1	3,16	56,10	7,15	98,1	10,40	140,10	13,36
15,2	4,1	57,5	7,16	99,10	10,41	141,1	13,53
16,5	4,2	58,5	7,17	100,6	10,42	142,1	13,57
17,6	4,11	59,3	7,21	101,10	11,1	143,2	14,1
18,4	4,12	60,5	7,22	102,5	11,2	144,2	14,3
19,7	4,13	61,5	7,24	103,2	11,10	145,6	14,6
20,6	4,17	62,2	7,28	104,5	11,11	146,3	14,13
21,2	4,19	63,2	8,1	105,5	11,12	147,1	14,15
22,6	4,21	64,3	8,5	106,10	11,14	148,6	14,22
23,1	4,23	65,5	8,11	107,5	11,16	149,2	14,23
24,10	5,1	66,5	8,13	108,5	11,20	150,4	14,23
25,5	5,2	67,2	8,14	109,10	11,23	151,10	14,28
26,10	5,5	68,5	8,19	110,5	11,25	152,6	14,32
27,5	5,4	69,2	8,23	111,3	11,27	153,2	14,34
28,5	5,6	70,1	9,1	112,3	11,27	154,6	15,1
29,10	5,7	71,2	9,9	113,10	11,28	155,10	15,12
30,5	5,11	72,2	9,10	114,2	12,1	156,5	15,15
31,2	5,13	73,2	9,12	115,10	12,5	157,6	15,19
32,2	5,14	74,2	9,18	116,2	12,9	158,5	15,24
33,10	5,17	75,10	9,27	117,4	12,14	159,6	15,25
34,5	5,18	76,2	9,35	118,10	12,15	160,6	15,29
35,10	5,19	77,6	9,36	119,5	12,22	161,4	16,1
36,5	5,25	78,5	9,37	120,7	12,23	162,5	16,2
37,10	5,27	79,2	10,1	121,2	12,24	163,6	16,4
38,5	5,39	80,2	10,2	122,2	12,25	164,2	16,5
39,10	5,41	81,10	10,5	123,2	12,31	165,6	16,7
40,5	5,44	82,2	10,8	124,10	12,33	166,1	16,13
41,5	5,46	83,2	10,11	125,5	12,35	167,10	16,17
42,10	6,1	84,5	10,12	126,10	12,36	168,2	16,20

169,6	16,22	216,4	21,22	263,6	24,43	310,1	26,64
170,2	16,24	217,2	21,13	264,2	24,44	311,6	26,65
171,10	16,27	218,10	21,18	265.5	24,46	312,2	26,65
172,2	16,28	219,2	21,33	266,5	24,47	313,1	26,67
173,6	17,10	220,1	21,45	267,5	24,48	314,1	26,69
174,2	17,14	221,5	22,1	268,10	25,1	315,1	26,71
175,5	17,19	222,10	22,11	269,2	25,14	316,2	26,75
176,2	17,22	223,2	22,15	270,5	25,15	317,2	27,1
177.10	17,24	224,6	22,34	271,2	25,29	318,1	27,2
178,2	18,1	225,2	22,41	272.5	25,30	319,10	27,3
179,2	18,6	226,2	22,46	273,10	25,31	320,1	27,11
180,6	18,8	227,10	23,1	274,1	26,1	321,4	27,12
181,10	18,10	228,5	23,4	275,6	26,3	322,2	27,15
182,5	18,12	229,2	23,5	276,1	26,6	323,4	27,16
183,5	18,15	230,10	23,8	277,4	26,12	324,10	27,19
184,10	18,16	231,5	23,12	278,2	26,14	325,1	27,20
185,7	18,18	232,5	23,13	279,4	26,21	326,1	27,22
186,10	18,19	233,10	23,15	280,1	26,22	327,10	27,24
187,5	18,21	234,5	23,24	281,2	26,23	328,1	27,26
188,10	18,23	235,10	23,24	282,6	26,24	329,4	27,27
189,6	19,1	236,5	23,25	283,10	26,25	330,6	27,30
190,2	19,9	237,5	23,27	284,1	26,26	331,1	27,32
191,10	19,10	238,5	23,29	285,2	26,27	332,1	27,33
192,2	19,13	239,10	23,32	286,6	26,30	333,4	27,34
193,2	19,16	240,5	23,34	287,4	26,31	334,1	27,35
194,2	19,21	241,5	23,37	288,6	26,31	335,1	27,37
195,2	19,22	242,2	24,1	289,1	26,33	336,1	27,38
196,10	19,28	243,2	24,3	290,6	26,35	337,6	27,39
197,5	19,28	244,1	24,9	291,1	26,36	338,2	27,41
198,2	19,29	245,10	24,10	292,6	26,36	339.2	27,44
199,2	19,30	246,6	24,14	293,4	26,38	340,2	27,45
200,10	20,1	247,6	24,15	294,1	26,39	341,6	27,46
201,2	20,17	248,2	24,16	295,1	26,39	342,2	27,48
202,6	20,20	249,2	24,19	296,2	26,40	343,1	27,50
203,2	20,24	250,6	24,20	297,4	26,41	344,2	27,51
204,4	20,28	251,2	24,21	298,6	26,42	345,10	27,51
205,2	20,29	252,6	24,22	299,4	26,45	346,2	27,54
206,2	21,1	253,2	24,23	300,1	26,47	347,6	27,55
207,7	21,4	254,6	24,24	301,2	26,48	348,1	27,57
208,2	21,6	255,5	24,25	302,1	26,51	349,1	27,59
209,1	21,9	256,5	24,27	303,10	26,52	350,6	27,61
210,10	21,10	257,5	24,28	304,1	26,55	351,10	27,62
211,1	21,12	258,2	24,29	305,6	26,56	352,1	28,1
212,10	21,14	259,2	24,30	306,1	26,57	353,2	28,4
213,5	21,15	260,6	24,36	307,4	26,58	354,2	28,8
214,6	21,17	261,5	24,37	308,2	26,59	355,10	28,9
215,6	21,21	262,5	24,40	309,6	26,60		

APPENDIX

LECTIONES VARIANTES EX PAPYRIS RECENTER INVENTIS

Catalogus papyrorum

quarum lectiones in hac appendice exhibentur
(et supplementum ad catalogum p. 28-29*)*

Signum	*Aetas*	*Ubi asservetur*	*Quid circiter contineat*
P^{11}	s. 7	Leningrad	1 C 1-7
P^{44}	s. 6/7	New York	Mt 17.18.25; J 9.10.12
P^{47}	s. 3	Dublin	Ap 9
P^{49}	s. 3	New Haven	Eph 4.5
P^{53}	s. 3	Ann Arbor	Mt 26; A 9.10
P^{54}	s. 5/6	Princeton	Ja 2.3
P^{55}	s. 6/7	Wien	J 1,31-33.35-38
P^{59}	s. 7	New York	J 1.2.11.12.17.18.21
P^{60}	s. 7	New York	J 16-19
P^{62}	s. 4	Oslo	Mt 11,25-30
P^{63}	s. 5/6	Berlin	J 3.4
P^{64}	s. 2/3	Barcelona	Mt 3.5 (hucusque P^{67})
		Oxford	Mt 26
P^{65}	s. 3	Firenze	1 Th 1.2
P^{66}	s. 2/3	Cologny/Dublin	J 1-21
P^{67}		(cf. P^{64})	
P^{68}	s. 7?	Leningrad	1 C 4
P^{69}	s. 3	Oxford	L 22
P^{70}	s. 3	Oxford/Firenze	Mt 11.12
P^{71}	s. 4	Oxford	Mt 19
P^{72}	s. 3/4	Cologny (1,2P/nunc in Bibl. Vaticana)	1,2 P; Jud
P^{73}	s. 6/7	Cologny	Mt 25.26
P^{74}	s. 7	Cologny	A; Ja; 1,2 P; 1,2,3, J; Jud
P^{75}	s. 2/3	Cologny	L 3-24; J 1-15
P^{76}	s. 6	Wien	J 4
P^{77}	s. 2/3	Oxford	Mt 23
P^{78}	s. 3/4	Oxford	Jud
P^{79}	s. 7	Berlin	Hb 10
P^{80}	s. 3	Barcelona	J 3
P^{81}	s. 4	Trieste	1 P 2.3
P^{82}	s. 4/5	Strasbourg	L 7
P^{85}	s. 4/5	Strasbourg	Ap 9.10
P^{86}	s. 4	Köln	Mt 5
P^{87}	s. 3	Köln	Phm
P^{88}	s. 4	Milano	Mc 2
P^{89}	s. 4	Firenze	Hb 6
P^{90}	s. 2	Oxford	J 18.19
P^{91}	s. 3	Milano/Macquarie	A 2
P^{92}	s. 3/4	Cairo	E; 2 Th
P^{93}	s. 5	Firenze	J 13
P^{94}	s. 5	Cairo	R 6
P^{95}	s. 3	Firenze	J 5

Evangelium secundum Matthaeum

1,20 γεννηθεν] ον Prtev | **21** δε + σοι sysc Prtev.

2,9 εσταθη] εστη Prtev | επανω ου ην το παιδιον] επανω του παιδιου D vl, επι την κεφαλην του παιδιου Prtev | **16** διετους] διετιας D* Prtev | κατωτερω] κατω D lat Prtev | **23** Ναζαρα P^{70}.

3,15 αυτω] προς αυτον P^{64} S W pl.

5,13 μωρανθη] μαρανθη P^{86} pl. lat gg bo | εξω + και P^{86} ΔDW ΘΣΓΠ | **22** εικη > P^{64} | **28** αυτην¹ > P^{64} S* 440 Tert Cl Ωρ¹, αυτης Sc 372 399 1r M al.

11,25 εκρυψ. P^{62} | **27** επιγιν.¹] γιν. P^{70}.

12,4 εφαγεν P^{70}.

19,17 τηρησον] τηρει $P^{71 vid.}$.

23,30 αυτων κοινωνοι ~ P^{77} | **34** εγω > P^{77} D 124 13 788 | **37** ηθελησα] –ληκα P^{77}.

24,14 τουτο το ευαγγελιον] το ευαγγ. τουτο P^{70} D 1223 Eus Cy | εν ολη τη οικουμενη] εις ολην την -μενην P^{70} S al. lat.

26,22 αυτων > $P^{64 vid.}$ | **31** διασκορπισθησονται P^{53} | **36** ου + αν $P^{53 vid.}$ | **39** προσελθ. P^{53} | μου > P^{53*}.

Evangelium sec. Marcum (1-7)
Lectiones codicis 1342

1,4 Ιωανν. + ο | **5** παντες + και | **8** εν¹ > | **11** σοι | **13** εκει > | **14** τ. βασιλειας > | **16** παραγων | **21** εδιδασκεν + αυτους | **22** γραμματ. + αυτων | **23** *inc.* ευθυς ην | **27** τι εστιν τουτο | **28** πανταχου | **29** εξελθων | **34** Χν ειναι | **38** εξηλθον | **40** οτι] Κε | **44** μηδεν > .

2,2 εν οικω | **5** τεκνον > | **5.9** αφιενται | σου | **9** περιπατει | **10** ~ επι τ. γ. αφιεναι | **11** περιπατει | **12** οιδαμεν | **15** γινεται | **16** τι > | κ. πινει > | **17** εις μετανοιαν > | **18** οι φαρισαιοι¹ | **20** εν εκεινη τη ημ. | **21** ιματιον παλαιον | ρησσει | απ αυτου | **22** ρηγνυνται | **23** διαπορευεσθαι.

3,2 παρετηρουντο | **3** ξηραν | **4** απολεσαι | **19** Ισκαριωθ | **20** ερχεται | **25** δυνησεται | **29** εσται | **31** *inc.* κ. ερχονται | κ. αι αδελφαι > | **35** του θυ] τ. πατρος μου.

4,4 του ουρανου > | **5** τα πετρωδη | **6** και οτε ανετειλεν | **7** απεπνιξαν | **8** ἐν ter | **10** ηρωτων | **11** λεγει | τ. θυ] των ουρανων | **15** αρπαζει | **18** αλλοι εισιν > | ακουσαντες | **19** η μεριμνα | **20** ἐν ter | **21** τεθη | **23** ακουειν > | **30** εν τινι | **33** πολλαις > | **40** ουπω | **41** οι ανεμοι.

5,1 ηλθεν | **2** υπηντησεν | **3** μνημασι | **4** πολλακις > | **5** ~ μνημ. κ. εν τ. ορεσ. | **9** λεγει αυτω | **10** αυτον | πολλα > | **11** μεγαλων | **12** παντ. οι δαιμονες > | **14** απηγγειλαν | **21** εις Γεννησαρετ | **23** ζηση | **38** ερχονται | **41** κουμ | εγερθητι | **42** ωσει.

6,1 ερχεται | **2** ταυτα παντα | γινομενα | **11** υμων + τ. λογου | αυτοις *sine addit.* | **12** εκηρυξαν | **18** Φιλιππου | **22** ηρεσεν | **27** ενεγκαι | **39** ανακλιθηναι | **41** παρατιθωσ. | **43** κοφινων πληρωματα | **49** οτι ... εστιν | ανεκραξ. + απο τ. φοβου | **51** εκ περισσου > | **52** αλλ ην | **53** εις Γεννησαρ. | **54** αυτον + οι ανδρες τ. τοπου | **55** χωραν | **56** ηψαντο.

7,2 εμεμψαντο > | **3** κ. κλινων > | **5** κοιναις | **8** κ. αλλα - ποιειτε] κ. χαλκιων | **13** τ. λογον] τ. εντολην | **14** παλιν | **15** τα εκ τ. ανθρωπου εκπορευομ. | **16** > vers. | **17** την παραβολην | **18** κ. υμεις > | ου[1]] ουπω | εξωθεν > | τ. ανθρωπον] το στομα | **24** ηλθεν | ορια | **26** συραφοινικισσα | **27** *inc.* κ. ελεγεν | **28** εσθιουσιν υποκατω της τραπ. | το παιδ. βεβλ. | κ. το δαιμ. εξεληλυθος | **31** ηλθε δια Σιδωνος εις | **32** μογγιλαλον | τας χειρας | **33** απο] εκ | **35** ευθεως > | ηνοιγησαν | και[2] + ευθεως.

Evangelium secundum Lucam

1,28 ευλογ. - γυναιξιν Prtev | **29** δε + ακουσασα Prtev | διελογιζ. + εν εαυτη λεγουσα Prtev | **35** υψιστου] θυ Prtev Iust | γεννωμ. αγ. κληθ. Prtev | υιος θυ] υιος υψιστου Prtev Iust | **43** τουτο > Prtev | εμε Prtev.

2,1 απογραψασθ. Prtev.

3,36 τ. Καιναμ > $P^{75\text{vid.}}$.

5,1 *inc.* και εγ. εν P^{75} | **2** ~ δυο πλοια P^{75} D Θ m. | **9** η] ων P^{75}.

6,1 εν σαββ. διαπ. $P^{75\text{vid.}}$ | **22** υμας^2 > $P^{75\text{vid.}}$ D | **25** ουαι^2 + υμιν P^{75} D al. vg | **26** οι πατ. αυτ. > P^{75} | **33** γαρ P^{75} | **34** εστιν > $P^{45.75}$ B 700 e | **37** δικαζετε P^{75} B 579 | δικασθητε $P^{75\text{vid.}}$ B 280 | **42** πως δυν. P^{75} | **45** αυτου^1 > P^{75} | **48** δια το - αυτην P^{75}.

7,6 επεμψεν φιλ. P^{75} | **7** ιαθητω P^{75} | **28** γαρ > $P^{75\text{vid.}}$ | **38** τοις δακρυσιν > P^{82} 157.

8,5 αυτο] αυτα P^{75} (B) 21 16 273 | **6** κατεπεσ. P^{75} | την > P^{75} | **7** αυτο] αυτα P^{75} 472 | **16** ινα - φως > P^{75} B | **19** παρεγενετο P^{75} | **20** σου^1 > P^{75} | **22** αυτος > P^{75} | ανεβη P^{75} | **25.26** και^3⁀και P^{75} | **26** Γερασην. P^{75} | **28** Ιησου > P^{75} 579 D al. | **29** παρηγγειλεν P^{75} B Θ al. | **30** Ις τι P^{75} | λεγιων] λεγεων P^{75} m. | **32** βοσκομενη P^{75} | **35** εξηλθον P^{75} | **37** Γερασηνων P^{75} | **40** εν δε τω P^{75} | **41** του > $P^{75\text{vid.}}$ | **43** ιατροις - βιον > P^{75} | **45** Πετρ. · επιστ. P^{75} | **49** μηκετι P^{75} | **54** αυτ. δε κρατ. P^{75}.

9,9 ουτος > P^{75} | **23** καθ ημεραν P^{75} | **27** αυτου P^{75} | **28** ~ Ιακ. Ιωαν. P^{75} | **35** εκλελεγμ. P^{75} | **38** εβοησεν P^{75} | **39** μογις P^{75} | **47** ειδως $P^{75\text{vid.}}$ | **48** εστιν P^{75} | **49** εκωλυομ. P^{75} | **62** προς αυτον > P^{75}.

10,1 δυο^1 P^{75} | **7** αυτου. P^{75} | **11** ημων > P^{75} | **14** εν τ. κρισ. P^{75} | μη - υψωθηση P^{75} | καταβηση P^{75} | **17** δυο P^{75} | **24** ακουσαι + μου P^{75} B 0124 | **27** της, και^1 > P^{75} B | **31** κατα συντυχιαν P^{75c} | **33** ιδων εσπλ. P^{75} | **38** εν δε P^{75} | εις τ. οικ. > P^{75} | **39** η > P^{75} | **41** Κς P^{75} | **42** ενος δε ε. χρεια P^{75} | αυτης] απ αυτης P^{75}.

11,10 ανοιγεται P^{75} B D | **11** αιτησει πατ. ο υιος P^{75} | αρτον - η > P^{75} | μη^2] και $P^{45.75}$ B 544 | **12** μη > P^{75} | **14** και αυτο ην > $P^{45.75}$ B S al. | **22** αυτου^1 > $P^{45.75}$ D | **24** ευρισκ. + τοτε P^{75} | **25** ευρ. σεσαρ. P^{75} | **27** ταυτα > P^{75} | **33** ουδε - μοδ. > P^{75} | φεγγος] φως P^{75} | **46** αυτοι + υμεις P^{75} B | υμων > P^{75} | **48** μαρτ. εστε] μαρτυρειτε P^{75} | οικοδομειτε. P^{75} | **50** εκχεχυμ.] εκχυνομενον P^{75}.

12,4 αποκτεινοντων $P^{45.75}$ B | **7** μη φοβ. P^{75} | **18** παντα τ. σιτ. κ. τα αγ. μου P^{75c}, σιτον + μου P^{75*} | **20** αιτουσιν P^{75} | **21** εαυτω P^{75} | **22** αυτου > P^{75} | **25** πηχυν. P^{75} | **27** αυξ. - νηθει P^{75} | **28** αμφιεζει P^{75} | **31** αυτου > P^{75} 892 | **38** εισιν εκ. P^{75} | **39** ερχ. ουκ P^{75} | **40** υμεις γιν. P^{75} | **45** τε] τι P^{75} | **54** επι P^{75} | **56** ου δοκιμ.] ουκ οιδατε δοκιμαζειν P^{75}.

13,2 τοιαυτα P^{75} | **5** μετανοητε P^{75} B S^c al. | ομοιως P^{75} | **19** μεγα > P^{75} | **21** ενεκρυψεν P^{75} | **22** Ιεροσολ. P^{75} | **24** θυρας P^{75} | **25** Κε ανοιξ. P^{75} | **27** λεγω P^{75*}, λεγων P^{75c} | οιδα ποθ. P^{75} | **28** οψησθε P^{75} | **33** ερχομενη P^{75} | **34** την - πτερυγ. > P^{75} | **35** υμων. P^{75} | ηξει οτε > P^{75}.

14,1 των^2 > $P^{45.75}$ B S | **3** λεγων· εξεστιν P^{75} | **5** υιος P^{75} | **8** εις γαμους > P^{75} b sa | **16** εποιει P^{75} | **17** εισιν. P^{75} S* L 579 ΘR | **26** δε > P^{75} a e r^1 | **28** θελει P^{75} | **31** υπαντησ. P^{75} | **32** τα προς > P^{75} vl | **34** ουν P^{75}.

15,13 παντα P^{75} | **16** γεμισ. - αυτου] χορτασθηναι P^{75} | **21** σου^2. P^{75} | **29** πατρι + αυτου P^{75} B D A al. lat | εριφιον P^{75} | **32** εζησεν P^{75}.

16,9 εκλιπη P^{75} | **21** υμετερ. P^{75} | **16** μεχρι P^{75} | **19** πλουσιος + ονοματι Νευης P^{75} | **26** εν P^{75} | οι^2 > P^{75} | **30** πορευθη] εγερθη P^{75} | **31** αναστη] εγερθη P^{75} 579.

17,1 πλην ουαι P^{75} | **6** ταυτη > P^{75} S L 579 D syc bo | **11** αυτον > P^{75} B S 33s 579 | **12** απηντησ. P^{75} | **14** αυτοις + θελω καθαρισθητε και ευθεως εκαθαρισθησαν P^{75c} (Mc 1,41s; Lc 5,13) | **23** απελθητε μηδε > P^{75} B al. sa | **24** εν τη ημερα αυτου > P^{75} | **28** καθως P^{75} | **33** περιποιησ. P^{75}.

18,12 αποδεκατευω P^{75} | **16** προσεκαλεσατο P^{75} | **18,18-22,4** *vacat* P^{75}.

22,10 εις ην $P^{75vid.}$ | **19.20** *habet* P^{75} | **30** καθησθε $P^{75vid.}$ | **31** *inc.* Σιμ. P^{75} | **41** προσευξατο P^{75} | **42-45** λεγων - προσευχης > $P^{69vid.}$ | **43s** > P^{75} | **47** προσηρχετο P^{75} 1579 1187 | ηγγισ. - αυτον] εγγισας εφιλησεν τον Ιν $P^{69vid.}$ | **55** περιαψ. P^{75} | **58** Πετρος P^{75}] > P^{69} | εφη^2 P^{75}] ειπεν P^{69} D Θ A m. | **61** Κς - Πετρω P^{75}] Πετρ[ος ενεβλ. αυ]τω P^{69} | και^2] τοτε P^{69} | λογου] ρηματος $P^{69.75}$ | **64** αυτον^2 > P^{75} | **68** αποκριθητε. P^{75}.

23,5 και > P^{75} | **8** ικανων χρονων P^{75} | **11** ανεπ.] επεμψεν P^{75} | **17** > P^{75} | **19** βληθεις P^{75} | **21** σταυρου^{bis} P^{75} | **26** Σιμωνα τινα Κυρηναιον ερχομενον P^{75} | **28** ο > P^{75} | **29** ιδου > P^{75} | εθρεψ. P^{75} | **30** πεσετε P^{75} B S* D Θ A m. | **34** ο δε - ποιουσιν > P^{75} | **35** Χς + ο υιος P^{75} | **36** ενεπαιξαν P^{75} | **38** γραμμ. - εβραικοις > P^{75} | **39** λεγων P^{75} | **42** εις την βασ. P^{75} | **44** ηδη P^{75} | **45** τ. ηλ. εκλιπ. P^{75} | **49** αυτω^{1} P^{75} | **50** υπαρχων + και P^{75}.

24,4 απορεισθ. P^{75} | εσθητι αστραπτουση P^{75} | **12** *habet* P^{75} | **17** εσταθησαν P^{75} | **19** Ναζαρην. P^{75} | **21** ηλπικαμεν P^{75} | **24** και^{3} > P^{75} | **26** δοξαν P^{75c}] βασιλειαν P^{75*} | **28** προσεποιησ. P^{75} | πορρωτερον P^{75} | **29** ηδη P^{75} | **32** εν ημιν > P^{75} | **36** αυτος εστη P^{75} | κ. λεγει - υμιν. P^{75} | **37** θροηθεντ. P^{75} | **38** δια > P^{75} | τη καρδια P^{75} | **39** μου^{2} > P^{75} | σαρκας P^{75} | **40** *habet* P^{75} | **42** μερος · P^{75} | **44** τοις P^{75} | **47** επι] εν P^{75} 1194 | και^{2}] εις P^{75} | αρξαμενον P^{75} | **48** υμεις μαρτυρες P^{75} | **49** ιδου > P^{75} | αποστελλω P^{75} | πολει εως P^{75} | **50** αυτ. εως P^{75} | προς P^{75} | **51** και ανεφ. - ουρ. P^{75} | **52** προσκυν. αυτ. P^{75} | **53** αιν. και > P^{75} | θεον. P^{75} (αμην >).

Evangelium secundum Johannem

1,3 ουδε εν P^{75}] ουδεν P^{66} | εν. P^{75} (P^{66} prob.) | **7** μαρτυριον P^{75} | **13** εγεννηθησαν P^{66}] εγενηθησαν P^{75} | **15** ον ειπον $P^{66.75}$ | **16** οτι $P^{66.75}$ | **17** χαρις + δε P^{66} | **18** μονογ. P^{66}] ο μονογ. P^{75} | **19** προς αυτον > $P^{66.75}$ | **21** τι P^{75}] τις P^{66} | συ Ηλ. ει · $P^{66.75}$ | **22** τις P^{66*}] συ τις $P^{66c.75}$ | **26** λεγων > P^{75} 1^{r} 124 e | στηκει] εστηκεν P^{66} C W Θ A m., ειστηκει P^{75} al. | **27** εγω P^{66c} > $P^{66*.75}$ | αξιος] ικανος $P^{66.75}$ | αυτου] *post* υποδ. P^{66} | **28** εν Βηθανια εγεν. P^{75}] ~ εγεν. εν Βηθανια P^{66} S vl^{l} | **32** ως] ωσει P^{66} m. Prtev VIII, 1 | **33** εν υδ.] εν τω υδ. P^{66} S 1 | **35** παλιν > P^{75} | ο > P^{75} B | **36** θυ + ο αιρων τ. αμαρτ. τ. κοσμου P^{66*} | **37** ~ αυτου μαθ. $P^{66.75}$, ~ μαθ. αυτ. P^{55} | **38** ακολ. + αυτω P^{66} | **42** *inc.* ουτος ηγαγ. P^{66c} | εμβλ. + δε P^{75} Δ 892 Θ al. | Ιωαννου $P^{66.75}$ | **46** ο $P^{66c.75*}$ > $P^{66*.75c}$ | **47** Ις] ο Ις $P^{66.75}$ S W Θ A pl. | **49** ει + αληθως P^{66*} 1241 | βασιλ. ει P^{75}] ει ο βασιλ. P^{66} | **50** υποκατω της συκης]

υπο την συκην P^{66} | μειζονα P^{66}, μειζων P^{75} | **51** υμιν οψεσθε $P^{66.75}$.

2,1 εν + τη P^{75} | **2** και[1] P^{66c} > P^{66*} 579 al. vl[l] | **4** και[1] > P^{75} S* m. | **5** αν] εαν $P^{66.75}$ W 565 1[r] 124 473 al. | **10** ~ τον καλον οινον πρωτον P^{75} 892 e a | **11** εποιησ. αρχ.] πρωτην αρχ. εποιησ. P^{66*} (S*) f q | **12** αδελφοι + αυτου P^{66c} S W Θ A pl. | εμεινεν P^{66c} | **13** εγγυς + δε P^{66} | εις Ιερ. ο Ις] ~ ο Ις εις Ιερ. $P^{66.75}$ L 1241 (A) al. | **14** βοας] τας βοας P^{75} 213 | **15** ποιησας + ως $P^{66.75}$ | τα κερματα $P^{66c.75}$ | ανεστρ. P^{75}] κατεστρ. P^{59}, ανετρ. P^{66} | **16** εντευθ. + και P^{66} | **17** εστιν + οτι $P^{66.75}$ | **18** ημιν > P^{75} L | **24** ο > $P^{66.75}$ B L | αυτον[1] > P^{75} al.

3,4 ο > P^{75} B Ψ L 579 083 0125 W Θ 28 al. | ~ γενν. ανθρ. P^{66} 245 | **12** πιστευσετε P^{66}] πιστευετε P^{75} 579 083 al. lat[l] | **15** εν αυτω] επ αυτω P^{66} L, εις αυτον P^{63} | εις αυτον + μη αποληται αλλα P^{63} | **16** αυτου > $P^{66.75}$ | εις αυτον $P^{66.75*}$] επ αυτον P^{75c} Ψ' 083 | **19** το[1] > P^{66*} 472 | **20** τα εργα αυτου] ~ αυτου τα εργα P^{75} 1241 W 565 1[r] m. | αυτου + οτι πονηρα εστιν P^{66} | **23** και[1] + ο P^{66} | **25** Ιουδαιων P^{66} | **27** ουδε εν $P^{66.75}$ B 472 Χρ | **28** μοι > P^{75} | ειπον + οτι $P^{66.75}$ 700 | **31** επ. παντ. εστ.[2] > P^{75} | **33** μαρτυριαν + ουτος P^{66c} | **34** διδωσιν + ο θς $P^{80vid.}$.

4,1 Κς $P^{66.75}$ | **5** ο P^{75}] ου P^{66} C* D W Θ m. | Ιακωβ + τω $P^{66.75}$ B S | **7.9.10** πιειν] πειν $P^{66.75}$ B* S* C* al. | **9** ου γ.-Σαμ. $P^{63.66.75.76}$ | **11** η γυνη P^{66}] > P^{75} | **12** δεδωκεν $P^{66.75}$ C 69 al. | **16** αυτη $P^{66.75}$ (*om.* ο Ις) | **25** οιδαμεν P^{66c} | **29** α] οσα $P^{66.75}$ | **30** εξηλθ. + ουν P^{66} | **34** ποιησω $P^{66.75}$ | **35** ετι > P^{75} | θερισμον ηδη. P^{75} | **37** > P^{75} (*ex homoeot.*) | ο αληθ. P^{66} | **39** α P^{75} B S C*] οσα P^{66} D W Θ A pl. | **42** τε] δε P^{66} D 124 al. vl[l] | σην λαλιαν] λαλιαν σου P^{75} B | **47** προς αυτον > P^{75} | **50** ον P^{75}] ω P^{66} | αυτω > P^{75} | **51** δουλοι + αυτου $P^{66.75}$ B C W Θ A pl. | αυτω P^{75}] + και απηγγ. P^{66} | παις αυτου $P^{66*.75}$] υιος σου P^{66c} | **52** παρ αυτων > P^{75} | ωραν + εκεινην P^{75} | **53** πατηρ + αυτου P^{66} C 13[r] 1241 e f | οτι + εν P^{66} S[c] W D Θ A m. | **54** δε $P^{66.75}$ B C* W G al.] > S D Θ 13[r] A rel. | εποιησ. δευτ. σημειον P^{75}.

5,1 η > $P^{66.75}$ | **2** επι τη πρ. κολ. $P^{66.75}$ BC(L)W (DΘA) 1^r 13^r m. (επι] εν LDΘA al.) | Βηθσαϊδα P^{75}, Βηδσαϊδαν P^{66*}, Βηδσαϊδα P^{66c} | **3** εκδεχ. - κιν. > $P^{66.75}$ | **4** > $P^{66.75}$ | **6** πολυν εχει χρ. P^{66*}, πολυν ηδη εχει χρ. P^{66c}, πολυν χρ. ηδη εχει P^{75} | **10** κραβαττον + σου $P^{66.75}$ SC*WDΘ | **12** ουν P^{75}] > P^{66} | αυτον > P^{75} | **15** ειπεν] ανηγγειλεν $P^{66.75}$ BWΘA al., απηγγ. 33 Δ D 21 13^r al. | **17** Ις P^{66}] > P^{75} | **19** ο Ις P^{66}] > P^{75} | **25** οι^2 > P^{66} S* | **28** ακουσουσιν] ακουσαντες P^{95} | **36** μειζων P^{66} | αυτα^2] ταυτα P^{66}, > P^{95} | **37** αυτος P^{66}] εκεινος $P^{75.95}$ | **44** θυ > $P^{66.75}$ | **47** πιστευσετε P^{75c}] - ευετε $P^{66.75*}$.

6,2 εθεωρουν P^{66c}] εθεωρων P^{75}, εωρων P^{66*} | **3** ο > P^{66} | εκαθεζετο P^{66} SD | **5** αγορασωσιν P^{75} | **7** απεκριθη + ουν P^{66} | τι P^{66}] > P^{75} | **10** δε^1] ουν P^{66} DG lat, > P^{75} | **11** εδωκεν P^{66} | και - 35 ερχομ. *vacat* P^{66} | **14** α εποιησεν σημεια P^{75} B | **17** εληλ. - ο Ις] προς αυτους εγεγονει ο Ις P^{75} | **23** πλοια P^{75} B (S) W | **24** ανεβ. P^{75} | **40** τουτο - θελημα > P^{66*} (*prob. ex homoeot.*) | γαρ > P^{75} | εγω P^{75}] > P^{66} DA al. | **42** νυν P^{75}] ουν P^{66} | **44** ο πατηρ + μου P^{66} | **52** σαρκα + αυτου P^{66} | **55** αληθης^{bis} $P^{66c.75}$, -ως $P^{66*vid.}$ | **57** απεσταλκεν P^{66} D al. | **58** εξ P^{75} BCT 892 1241] εκ του P^{66} rel. | καταβαινων (P^{66*}) | **62** θεωρησητε P^{66} | οπου] ου P^{66} DΘ | **64** ~ τινες εξ υμων P^{66} 029 28 1424 m. | πιστευσουσι P^{66*} | εξ αρχης] απ αρχ. P^{66} S | τινες^2 - και > P^{66*} e syv | τις ην ο μελλων αυτον παραδιδοναι P^{66} S | **66** τουτου + ουν P^{66} | **69** ο αγιος] ο Χς ο αγ. P^{66} | **71** εις P^{75} BC*D] + ων P^{66} SC^{2}WΘ pl.

7,1 και > P^{66} | **3** ~ σου τα εργα $P^{66.75}$ B | **4** αυτος] αυτο P^{66*} | **8** ουπω^2] ουδεπω P^{66} | **9** αυτοις] αυτος P^{66} | **12** πολυς > P^{66*} | τω οχλω P^{66} | **13** περι αυτου ελαλει P^{66}, ελ. υπερ αυτου $P^{75vid.}$ | **14** μεσαζουσης P^{66} | **17** του > P^{66} SD | **23** νομος + ο P^{66} Θ Π | **24** κρινετε^2 $P^{66.75}$ | **27** ελθη P^{66} G | **28** ουν] δε P^{66} | αληθινος] -θης P^{66} S 544 | **29** απεσταλκεν P^{66} | **30** εζητουν ουν $P^{66c.75}$] οι δε εζ. P^{66*} S | ουδεπω P^{66} | **34.36** ευρησ. + με P^{75} | **36** υμεις > P^{66} Θ | **37** προς εμε P^{75} B] > P^{66*} S* | **37.38** πινετω. ο πιστευων P^{66} | **39** ου] ο P^{75} B al. | πιστευσαντες $P^{66.75vid.}$ | πνευμα $P^{66c.75}$] + αγιον P^{66*} |

40 *inc.* πολλοι εκ P^{66*} | ακουσ. + αυτου P^{66*} S* DΘ | **42** ουχ $P^{66.75}$ | του > P^{66} D al. | **44** επεβαλλεν P^{66*}, εβαλεν P^{75} | **46** ανθρωπ. 1⌒2 $P^{66c.75}$ | **50** το προτερον P^{66}] το > P^{75} | **52** ο προφ. P^{66} (*lacuna in* P^{75}) | **7,53-8,11** > $P^{66.75}$.

8,11 κρινω Prtev | **12** ο^{1} > P^{75} B | **16** αληθης P^{66} | **22** εγω > P^{75} | **23** και ελεγεν] ελεγεν ουν P^{66} S* | **24** ουν > P^{66} | **25** ελεγ. ουν] και ελεγον P^{66} | Ις + ειπον υμιν P^{66c} | **26** εχων P^{66} e | **28** ουν P^{66*} BTW] + αυτοις $P^{66c.75}$ | Ις + οτι $P^{66.75}$ B | ουδε εν P^{66} | **33** πως] και πως P^{66} N 69 | **34** αυτοις > P^{75} | ο^{1} > $P^{66.75}$ B | **36** ουν > P^{75} | εστε P^{66} | **38** ηκουσατε] εωρακατε P^{66} | υμων > $P^{66.75}$ | ποιειτε] λαλειτε P^{75} | **39** εστε $P^{66.75}$ | εποιειτε P^{75} B^{c}] ποιειτε P^{66} | αν > $P^{66.75}$ | **41** γεγεννημεθα P^{75}] γεγενημεθα P^{66} | **42** εγω γαρ εκ] εκ γαρ P^{66} | εξηλθον] εξεληλυθα P^{66} | ουδε] ου P^{66} DΘ 69 vl | απεσταλκεν P^{66} | **46** μοι > P^{66*} | **51** θεωρηση] ιδη P^{66} 1093 | **52** ειπον + ουν P^{75} | λεγεις + οτι P^{75} | **53** οστις] οτι P^{66*} D a | **54** δοξασω $P^{66c.75}$] δοξαζω P^{66*} | ημων $P^{66c.75}$] υμων P^{66*} | **55** ομ. υμιν P^{75}] υμων ομοιος P^{66} | **57** εορακεν σε P^{75}.

9,4 με] ημας $P^{66.75}$ | **8** γειτονες + αυτου P^{66*} | **9** οτι^{1} > P^{66} SW vl^{l} | εκεινος + δε P^{66} S* C^{c} 33 892s 13^{r} A al. vl | οτι^{2} > P^{66} S^{c}L vl^{l} | **10** πως ουν $P^{66c(?)}$ SCΨL 0124 DΘ al. a ff^{2} l] πως P^{75} B m. | **11** ο^{1} > P^{75} C 579 Θ al. | οτι P^{66}] > P^{75} | **15** και^{1} > P^{66*} 1241 69 al. lat | **17** συ τι P^{75} DWΘA pl. | **18** οτου] ου P^{66*} D | του αναβλεψαντος > P^{66*} | **19** επηρωτησαν P^{66} D 053 | **20** δε] ουν $P^{66.75}$ | **21** αυτον ηρωτ.] αυτος P^{75} S* | **23** εχει + και P^{66} A | **26** παλιν > P^{75} | **27** ουκ > P^{66} | τι + ουν P^{75} B | **28** δε] γαρ P^{66} | του > P^{66} | **29** ημεις + δε P^{66} | **30** εν τουτω] τουτο P^{66} | **33** θεου + ο ανθρωπος P^{66} | **35** αυτω P^{66}] > P^{75} | **36** απεκριθη - εστιν] και τις εστιν εφη P^{75}, απεκρ. εκ. και τις εστιν (+ εφη P^{66*}) P^{66} | **37** εκεινος] αυτος P^{66} | **38.39** ο δε - Ις > P^{75}.

10,3 προβατα^{2}] προβατια P^{66} | **6** τινα ην α] τι P^{66*} | **7** ουν > P^{66*} e | παλιν > P^{66} | αυτοις > P^{75} | η θυρα] ο ποιμην P^{75} sa | **8** προ εμου P^{66}] > P^{75} | **10** εχωσιν 1⌒2 P^{66*} | περισσοτερον $P^{44.75}$ | **15** τιθημι] διδωμι P^{66} | **16** αγαγειν] συναγαγειν P^{66} Clem | γενησεται P^{66} |

22 τοτε $P^{66c.75}$] δε $P^{66*vid.}$ | **25** αυτοις > P^{66} | **26** εμων $P^{66c.75}$] + καθως ειπον υμιν οτι P^{66*} | **27** ακουουσιν] ακουει P^{75} DAm. | **29** ος - εστιν] ος εδ. (+ μοι P^{66c}) μειζων π. εστιν P^{66}, ος εδωκε [*circ. 10 litt.*]των μει[*2 litt.*]ν εστιν P^{75} | μου^{2} > $P^{66.75}$ | **31** εβαστ. P^{75}] + ουν P^{66} | **32** πατρος + μου $P^{66.75vid.}$ | ποιον + ουν P^{66} | **34** απεκρ. Ις και ειπεν αυτ. P^{66} (D) | **36** του > $P^{45vid.66*}$ SWD al. | **38** πιστευετε] -ευσατε P^{66} | **39** ουν > $P^{75vid.}$.

11,2.19.28.31.32.45 Μαριαμ P^{75} B (*v.* **2.45** $P^{75vid.}$), Μαρια P^{66} *ubique* (*sed v.* **32** Μαριαμ P^{66c}) *et* P^{75} B *ad. v.* **20** | **5** αυτης > P^{66*} | **7** τοις μαθηταις] αυτοις P^{66*} | **12** σωθησεται] εγερθησεται P^{75} | **18** η P^{66} > $P^{75vid.}$ | **19** τας περι] την $P^{66.75}$ | αυτων > $P^{66.75}$ | **20** οικω + εαυτης P^{66} | **22** *inc.* αλλα και P^{66} | **27** Κε + πιστευω P^{66} | **29** εγειρεται P^{66}] ηγερθη P^{75} | ερχεται P^{66}] ηρχετο P^{75} | **30** εν] επι $P^{45.66}$ Θ 13^{r} | **31** δοξαζοντες P^{75}, λεγοντες P^{66} | **32** αυτω > P^{66} | **33** συνεληλυθοτας $P^{45vid.66}$ | αυτη] συν αυτη P^{66} | εταραχθη (εβριμησατο $P^{66*?}$) τω πν. ως εμβριμωμενος P^{66c} | **39** Κε > P^{66} | **41** οφθαλμους + αυτου P^{66c} 33 D 69 1241 al. | **44** αυτον^{2} $P^{66.75}$ | **45** και θεασαμενοι] εωρακοτες $P^{45.66}$ D vl (*vacat* P^{75} *usque ad v.* 48) | ο BC*D] α $P^{45.66*vid.}$ SLWΘA lat pl., οσα P^{66c} 473 | **46** ο > P^{66} | **49** τις > P^{66} 1241 | Καϊφας $P^{45.75vid.}$ D lat sa | **50** υμιν P^{66} | **51** εκεινου > P^{66} D | **52** εσκορπ. P^{66} | **53** εβουλευσ. $P^{66.75}$ | **54** εις^{2} > P^{66} | πολιν > P^{66*} sys | διετριβεν P^{66c}] εμεινεν $P^{66*.75}$ r^{1} | **57** εντολην P^{66}.

12,1 Λαζαρος + ο τεθνηκως P^{66} | ο^{2} > P^{66} B (S*) 124 | **3** ναρδου > P^{66*} | **8** εχετε $1^\frown 2$ P^{75} | **11** υπηγον, και > P^{66} | επιστευον] επιστευσαν P^{66} 69 | **13** εκραυγασαν P^{66} B* | εκραυγ. + λεγοντες P^{66} | και^{3} > P^{66} DΘ 1^{r} 213 al. | **16** τοτε > P^{66*} | **17** οτε] οτι P^{66} | **18** και > $P^{66*.75}$ | **22** και παλιν > $P^{66c.75}$ | ερχεται^{2}, και^{4} > P^{66} | Ανδρεας + δε P^{66} | **23** αποκρινεται $P^{66.75}$ | **25** απολλυει $P^{66.75}$ | **26** εαν^{2} + δε P^{66c} 579 | πατηρ + μου P^{66c} Θ 13^{r} lat | **29** ελαλησεν P^{66} 1241 | **30** γεγονεν] ηλθεν P^{66} | **31** τουτου^{1} > P^{66*} | **32** παντα P^{66} | **34** ανθρωπου $1^\frown 2$ P^{75} | **35.36** ως] εως P^{66} | **36** ο P^{75}] > P^{66} | **38** ον ειπεν > P^{75} | **40** επωρωσεν] επηρ. $P^{66.75}$ SW | και^{2} + μη P^{66*} |

43 ηπερ $P^{66*vid.}$] υπερ P^{66c} | **46** πας > P^{66*} B 047 | **47** μη > P^{66c} | φυλ. + αυτα P^{66} 1689 cr^{1}.

13,1 ηλθεν] ηκει P^{66} (13,2-8 *vacat* P^{75}) | **5** ποδονιπτηρα P^{66} | **6** και > P^{66} | εκεινος > P^{66} | **7** αρτι] αρ P^{66*}, γαρ P^{66c1}, τι (*aut* αρτι?) P^{66c2} W | **9** μου > P^{66} | **10** ποδ. + μονον P^{66} | (13,10-14,8 *vacat* P^{75}) | **12** αναπεσων P^{66} | **15** γαρ > P^{66*} | **16** μειζων^{2} > P^{66*} | **18** τινας] ους P^{66} | μου] μετ εμου P^{66} | **20** λαμβανει^{2} + και P^{66*} | **21** ο > P^{66*} | **24** κ. λεγει - λεγει^{2}] πυθεσθαι τις αν ειη περι ου λεγει (ειπεν P^{66c}) P^{66} | **25** επιπεσων P^{66} | **26** ουν ο > P^{66} | βαψω ... και] βαψας P^{66} | επιδωσω P^{66} | βαψας ουν] και εμβαψας P^{66} Δ (D) W Θ al. | λαμβανει και > P^{66} | **31.32** εν αυτω 1⌒2 P^{66} | **33** οτι > P^{66} | εγω > P^{66} 579 W | **33.34** λεγω αρτι] λεγω · πλην αρτι P^{66}.

14,2 οτι > P^{66*} | **4** τ. οδον] και τ. οδ. οιδατε P^{66*} | **5** και > P^{66} | **7** εγνωκατε P^{66} | αν ηδειτε] γνωσεσθε P^{66} | εωρακατε + αυτον P^{66} S Δ D W Θ A Γ pl. lat | **9** εωρακεν + και P^{75} lat Tert | και^{2} > $P^{66.75vid.}$ | **10** λεγω P^{75}] λαλω P^{66} | ο^{3} > $P^{66.75}$ | αυτος P^{75}] αυτου P^{66} | **11** αυτα P^{66c}] αυτου $P^{66*vid.75}$ B | **12** πορευομαι] -ευσομαι P^{75} | **14** εγω] τουτο P^{75}, τουτο εγω P^{66c} | **16** μεθ υμ. εις τ. α. η P^{75} B b | η] μενη P^{66} | **17** αυτο$^{1.3}$] αυτον P^{66*} | αυτο^{2} P^{66c}] > $P^{66*.75}$ | υμεις γινωσκετε $P^{66.75}$ | εσται $P^{66.75vid.}$ | **19** ζησεσθε P^{66}] ζησετε P^{75} | **21** αγαπηθησεται] τηρηθησεται P^{75} | **22** και^{1} > $P^{66*.75}$ | **23** εισελευσομεθα P^{66*} | **26** πεμψει + υμιν P^{66c}.

15,4 μενη] μεινη P^{66} | ουδε - μενητε] κα[ι ο ε]ν εμοι μενων P^{66} | **6** μενη P^{66} | **7** μεινη] μενη P^{66*} L 579 157 | υμιν^{2} > P^{66} | **8** πολυν] πλειονα P^{66} | γενησθε $P^{66vid.}$ | εμοι] μου P^{66} D* lat | **10** μου^{2} > P^{66*} e | τ. πατρος τ. εντ. P^{66} B a b ff^{2} | **13** τις > P^{66} | **14** α P^{66} | **16** υμας^{2} > P^{66} | **17** ινα > P^{66*} D e | **18** μισει] εμισησε P^{66*}, εμισει P^{66c} | **21** ποιουσιν P^{66} | **22** αυτων > P^{66} | **24** και^{3} > P^{66} D vl.

16,7 εαν δε πορ. πεμψω αυτον προς υμας > P^{66*} | **14.15** και αναγγελει υμιν 1⌒2 P^{66} S* | **16** με^{2}. P^{66} | **18** ~ τι εστιν τουτο P^{66} Bs 33 Lss D* 1s al. | ο λεγει > P^{66} | το > $P^{66vid.}$ | **19** ηθελον] ημελλον P^{66} | **21** ωρα]

ημερα P^{66} | **22** εξετε P^{66} | **26** περι υμων > $P^{66\,vid.}$ | **32** ιδου > P^{66} | **33** εν τω κοσμω θλιψιν εχετε > $P^{66\,vid.}$ (*homoeot.?*).

17,1 υιος δοξ. $P^{60\,vid.}$ | **3** απεστ.] [...]πεμψας P^{66} | **6** εδωκας^{1}] δεδωκας P^{60} (*vacat* P^{66}) | εδωκας^{2} P^{66} | **11** ινα - ημεις $P^{66c\,vid.}$] > P^{66*} | **12** σου] μου P^{66*} | **13** αυτοις P^{66} | **14** κοσμου 1⌒2 P^{66*}, ~ καθως εγω εκ του κοσμου ουκ ειμι $P^{66c\,vid.}$ 1241 al | **19** εγω P^{60} > $P^{66\,vid.}$ | και^{2} > P^{66*} 544 e a b c | **21** πιστευση P^{60}] -ευη P^{66} | **24** ο P^{60} | **25** πατερ P^{59} S C W D Θ 1^{r} 13^{r} pl.

18,2 Ιουδας > $P^{66\,vid.}$ | αυτου > P^{66*} | **4** εξηλθεν εξω και λεγει P^{60}, εξελθων ειπεν $P^{66\,vid.}$ (*propter spatium*) | **5** ο Ις > P^{60} | ο παραδιδους αυτον > $P^{66*\,vid.}$ | **10** ωτιον $P^{66\,vid.}$ | **13** απηγαγ. $P^{60\,vid.}$ | του εν. εκ. > P^{60} | **15** μαθητης 1⌒2 P^{66} | ο δε - αρχ. > P^{66*} | **16** ο αλλος > $P^{66\,vid.}$ | ος ην γνωστος του αρχιερεως P^{66} | **20** ο > P^{66} | ελαλησα P^{66} | **25** Πετρος + μετ αυτου P^{60} | **29** κατα P^{66} | **31** αυτον^{2} > $P^{66\,vid.}$ | **33** παλιν εις το πρ. P^{66}] ~ πρ. παλιν P^{60} | ο Πιλ. - Ιησ. > P^{60} | **34** απεκρινατο P^{66} | απο σεαυτ. P^{66} | συ > $P^{60.66*}$ | **35** μητι] μη γαρ P^{66} | **36** αν οι εμοι ηγωνιζοντο] οι εμ. ηγων. αν P^{90} B^{c} S Ψ L W 33 1 | **37** ει συ ~ P^{90} | εγω^{1} > $P^{90\,vid.}$ | **39** ουν + ινα P^{90} | **40** παλιν + παντες $P^{66\,vid.}$ | λεγοντες > P^{66*}.

19,1 ελαβεν P^{66}] λαβων P^{90} S W | **4** εξηλθεν ουν P^{66c}] και εξ. $P^{66*\,vid.}$, > ουν P^{90} | εξω > $P^{90\,vid.}$ | οτι αιτιαν εν αυτω ουχ ευρ. $P^{66\,vid.\,90\,vid.}$ | **5** και λεγ. - ανθρ. > P^{66} | **6** εκραυγασαν] εκραξαν P^{90} S* | σταυρωσον^{2}] αυτον $P^{60\,vid.\,90\,vid.}$ S B Θ, > $P^{66*\,vid.}$ | αυτον υμεις ~ $P^{66.90}$ L W Ψ* 054 | **7** αυτω > $P^{66.90}$ SW 565 | νομον^{2} P^{66}] + ημων $P^{60\,vid.}$ | **12** Ιουδαιοι > P^{60} | **14** ην ως > P^{66*} | **15** ουν εκ. > P^{66}, οι δε εκραυγασαν λεγοντες P^{60} | **16** παρελαβ. ουν] ο[ι δε ... πα]ραλαβοντες P^{66} | τον Ιν] αυτον^{2} P^{66}, + απηγαγον $P^{60.66\,vid.}$ | **17** και - εξηλθεν > P^{66*} | **23** οτε εσταυρ. P^{66} | **25** Μαρια η του Κλωπα και > $P^{60\,vid.}$ (*homoeot.?*) | **28** ινα - γραφη > P^{66*} | τελειωθη P^{66c} | **38** και επετρ. ο Πιλ. > P^{66}.

20,15 ο^{1} > P^{66} | **17** πατερα + μου P^{66} | **18** αγγελλουσα P^{66*}] απαγγ. P^{66c} | εωρακα P^{66} | **25** [τους] τυπους P^{66} | **30** μαθητ. + αυτου P^{66}.

21,6 ευρησετε + οι δε - βαλουμεν (Lc 5,5) *P*[66] (ρηματι] ονοματι *P*[66vid.]) | **18** αλλοι ζωσουσι *P*[59vid.] | αποισουσιν *P*[59vid.].

Actus

1,15 αδελφ.] αποστ. *P*[74vid.].

2,31 του Χρυ > *P*[91] | **36** οτι και Κν] οτι Χρν *P*[91] | Χρν] Κν *P*[91vid.] | **43** εγινετο² + εν Ιερ. φοβος τε ην μεγας επι παντας · και *P*[74vid.].

7,58.59 ελιθοβολουν 1⌒2 *P*[74vid.].

9,21 οι ακουοντες > *P*[74] 642 | **28** κ. εκπορευομ. > *P*[74] | **30** αυτον² > *P*[74] | **32** Λυδδαν *P*[74vid.] | **35** Λυδδαν *P*[53.74] | τον¹ > *P*[53] S* | Σαρωνα *P*[53.74] | **37** εν² + τω *P*[53.74] | **42** της > *P*[53] B C* | **43** αυτον > *P*[53].

10,19 τρεις *P*[74] | **37** αρξαμενος + γαρ *P*[74] | **48** δε αυτους] τε αυτοις *P*[74].

11,12 διακριν.] ανακριν. *P*[74] | **26** συναναχυθηναι *P*[74] | πρωτον *P*[74] | **28** μελλειν > *P*[45.74] 88 1311 522 1739 al.

12,4 φυλασσειν αυτον > *P*[74] 1311 | **13** υπακουσαι] υπαντησαι *P*[74] | **25** επικληθεντα] επικαλουμενον *P*[74].

13,6 Βαριησου *P*[74] | **14** ελθοντες] εισελθ. *P*[74] | **23** σωτηρα Ιν] σωτηριαν *P*[74] | **47** εις² > *P*[74] | **49** δι] καθ *P*[74].

14,17 υμιν > *P*[74] | υμων] ημων *P*[74] | **25** εν + τη *P*[74] | λογον + του θυ *P*[74] E g.

15,2 κ. ζητησεως > *P*[74] | **4** υπο *P*[74] | **16** κατεστραμμ.] -εσκαμμ. *P*[74] | **18** γνωστα απ αιων.] γνωστον απ αιωνος τω Κω το εργον αυτου *P*[74] | **20** απο *P*[74] | **22** εκλεξαμενοις *P*[74] | **24** εξελθοντες *P*[74] | **28** τουτων > *P*[74] | **29** πνικτου *P*[74] | **41** τας εκκλησ.] τους αδελφους *P*[74].

16,1 και 1⌒2 *P*[74] | **15** μενετε *P*[74] | και παρεβ. ημας > *P*[74] | **36** δεσμοφυλαξ] αρχιδεσμ. *P*[74] | **37** εκβαλλ.] παρακαλουσιν *P*[74].

17,4 και προσεκληρ. > *P*[74] | σεβομ. + και *P*[74] | **18** ευηγγ. + αυτοις *P*[74] S[c] A 33sss E m. lat | **27** και γε] καιτοι *P*[74] | **28** υμας] ημας *P*[74] | **29** χρυσιω η αργυριω *P*[74] (S)AE al. | και ενθυμ. ανθρωπ. > *P*[74] | **30** παραγγ. *P*[74].

18,6 και βλασφ. > P^{74} | **15** ζητημα P^{74} Ψ 33ss m. | **19** κατηντησε P^{74} | αυτου] εκει P^{74}.

19,40 οὐ > P^{74}.

20,18 αυτον + ομοσε οντων αυτων P^{74} | **24** λογου ποιουμαι] λογον εχω · ουδε ποιουμαι P^{74} | **28** θυ] Κυ P^{74}.

21,7 κατηντησ.] κατεβημεν P^{74} | **21** παντας > P^{74} | **22** ακουσ.] δει συνελθειν πληθος, ακουσ. γαρ P^{74} | **40** εβρ.] ιδια P^{74}.

22,2 προσεφωνησεν P^{74} | **3** ταυτη > P^{74} | **12** ευλαβης > P^{74}.

23,2 επεταξ.] παρηγγειλεν P^{74} | **7** φαρισαιων και > P^{74} | **9** των 1⌒2 P^{74} | **15** διαγινωσκ.] διακρινειν P^{74} | **22** ενεφαν.] ελαλησας P^{74} | **23** τινας > P^{74} | **30** ερρωσο > $P^{74\text{vid.}}$ | **31** δια νυκτος > P^{74}.

24,5 πασιν > P^{74} | **21** εστως > P^{74} | **25** μεταλαβων] ευρων P^{74}.

25,18 πονηραν P^{74} | **22** εφη P^{74} | **26** σχω] εχω P^{74}.

26,3 ζητηματ. + επισταμενον P^{74} | **4** την^3] μου P^{74} | **12** της > P^{74} A 096 E 1898 181 al. | **13** ουρανοθεν > P^{74} | **16** με > P^{74} | **21** συλλαβ. + οντα P^{74} | **26** ουθεν > P^{74} S^c A 33 E 1898s al. | **31** αξιον + τι P^{74} | **32** Αγρ. - εφη > P^{74} | ο ανθρ. ουτος > P^{74}.

27,5 Μυρα] Λυστραν P^{74} | **6** κακειθεν P^{74} | Αλασσα P^{74} | **16** Καυδα P^{74} | **36-38** τροφης 1⌒2 P^{74} (εκουφ. + δε *ut vid.*).

28,31 του Κυ] της βασιλειας P^{74} | παρρησ.] σωτηριας P^{74}.

Rom.

6,11 Ιυ + τω Κω ημων $P^{94\text{vid.}}$ | **21** το + μεν P^{94}.

1 Cor.

1,20 συνζητ. P^{11} BSCDA | κοσμου + τουτου P^{11}.

4,6 Απολλω P^{11} | **13** δυσφημ.] βλασφημ. P^{68} | **17** αυτο > P^{68}.

5,1 εθνεσιν + ονομαζεται P^{68} | **2** πραξ.] ποιησας P^{68}.

Eph.

4,17 περιπατει· P^{49} | **18** εσκοτωμ. P^{49} | διανοια· P^{49} | **23** δε + εν P^{49} | **26** τω > P^{49} | **28** ιδιαις > $P^{49 vid.}$ | **32** υμιν] ημιν P^{49}.

5,4 και[2] $P^{46.49}$.

1 Th.

2,7 νηπιοι P^{65} | **10** πιστευουσιν] πιστευσασιν P^{65} lat.

Philm.

25 του Κυ Ιυ Χρυ μετα του πνευματος] μεθ P^{87} | αμην > $P^{87 vid.}$.

Heb.

6,7 τον επ αυτης ερχομενον πολλακις] πολλ. τον επ αυτ. ερχ. P^{89} Ψ | **17** βουλομενος ο θς] ο θς βουλομενος P^{89}.

10,11 πολλακις > P^{79} | **12** ουτος] αυτος P^{79} D[c] K L.

Jacobi Epistula

1,27 ασπ. - τηρειν] υπερασπιζειν αυτους $P^{74 vid.}$.

2,3 καθου[2] + ωδε $P^{74 vid.}$ | **11** εγενου αποστατης P^{74} | **12** νομου] λογου P^{74} | **18** εχεις > P^{54} | σου > P^{54} ff | **20** αργη] κενη P^{74}.

3,3 το στομα P^{54} | **6** ολον το σωμα > P^{74}.

4,12 κ. κριτης > P^{74} | **14** γαρ[1] P^{74}.

5,8 μακροθυμ. + ουν P^{74} | **19** αληθ.] οδου P^{74} | **20** γινωσκετω οτι > P^{74}.

1 Petri

1,6 εν ω αγαλ.] αγαλλιασαντες P^{72} | **7** δοκιμον P^{72} | **9** υμων $P^{72 vid.}$ | **12** εν > P^{72} | **16** εσεσθε P^{72} | οτι] διοτι P^{72} | ειμι P^{72} | **20** εσχατων χρονων P^{72} | **21** πιστευοντας P^{72} | **22** καθαρας P^{72} | **24** χορτου > P^{72}.

2,3 ει P^{72} | **5** οικοδομ. P^{72} | θω] τω θω P^{72} | **6** ακρογ. εκλεκ. P^{72} | **11** απεχεσθε P^{72} | **12** δοξασ. + υμων P^{72} |

15 αγνωσ.] αγνοιαν P^{72} | **18** και^{2} > P^{72} 81 69 1319 614 | **19** θεου] αγαθην θεου P^{72} | **20** κολαζομ. P^{72} | υπομενειτε$^{1.2}$] -μενετε P^{72} | **21** και > P^{81} | επαθεν] απεθανεν P^{81} | **23** δε + τον τοπον $P^{81\text{vid.}}$ *l*1575 sa | **24** υμων P^{72} | **25** πλανωμενα P^{72}.

3,1 αι > P^{81} | και > P^{81} | **2** εποπτευοντ. P^{72} | **3** τριχων > P^{72} | **7** οι > P^{81} | και > P^{81} | **14** μηδε ταραχθ. > P^{72} | **16** καταλαλεισθε P^{72} | **18** αμαρτ. + υπερ υμων P^{72} | μεν > P^{72} A* Ψ' vg^{l} | **19** πνευματι P^{72} 614 2412 | **21** ο > P^{72} S* al.

4,1 παθ. σαρκι P^{72} | **5** λογον > P^{72} | ετοιμω P^{72} | εχοντι > P^{72} | **8** καλυψει P^{72} | **11** τ. αιωνων > P^{72} | **14** δοξ. και το του θυ πνευμα P^{72} | επαναπεπαυται P^{72} | **19** αγαθοποιιαις P^{72}.

5,1 τους > P^{72} | **8** ο] οτι ο P^{72} | καταπιη P^{72} | **9** ω > P^{72} | στερεοι] εδραιοι P^{72} | τω P^{72} | **10** Χω + Ιυ P^{72} | **11** η δοξα και το > P^{72} | τ. αιωνων > P^{72} | **14** ειρηνη - Χω > P^{72}.

2 Petri

1,1 Σιμων P^{72} | **2** και^{2} > P^{72} | **3** ιδια - αρετη] δια δοξης κ. αρετης P^{72} | **4** ~ επαγγ. ημιν P^{72} | την εν τ. κ. επιθυμιαν *(sic)* φθοραν P^{72} | **15** σπουδαζω P^{72} | **17** ~ ο υιος μου ο αγ. μου ουτος εστιν P^{72} | **18** εν τω αγ. ορει P^{72} | **20** προφ. και γραφη P^{72} | **21** αγιοι > P^{72}.

2,4 σειραις P^{72} | **6** καταστρ. > P^{72} | κατεκρινεν] κατεπρησεν $P^{72\text{mgvid.}}$ | ασεβεσι P^{72} | **11** παρα Κυριου P^{72} | **12** γεγεν. > P^{72} | **13** αδικουμ. P^{72} | τρυφης P^{72} | **14** μεστους > P^{72} | **15** καταλιπ. P^{72} | ος > P^{72} | ηγαπησαν P^{72} | **16** ανθρωποις P^{72} | **20** Κυ + ημων P^{72} | **21** υποστρεψ. P^{72} | **22** κυλισμον P^{72}.

3,5 συνεστωσης P^{72} | **7** των > P^{72} | **8** ετη 1⌒2 P^{72} S 467 | **10** η^{1} > P^{72} | ευρεθησ. + λυομενα P^{72} | **11** τουτ. ουτως P^{72} | υμας $P^{72\text{c}}$] > $P^{72*.74}$ | **18** αμην. P^{72}.

Judae Epistula

3 ποιουμ.] ποιησαμενος P^{72} | γραφειν] του γρ. P^{72} S | ημων P^{72} | **4** χαριν] χαριτα P^{72} | και^{2} > P^{78} 38 | **5** βουλομαι + αδελφοι P^{78} | ειδ. απαξ παντας P^{72} | ο Κς] θς Χς P^{72} | **7** υπεχουσαι] επεχουσαι P^{78} 1611 2138 1765 | **8** ουτοι] αυτοι P^{78} | μεν > P^{72} | δοξας] δοξαν P^{78} 1799 | **13** απαφριζ. P^{72} | **14** επροφητ. P^{72} | εν αγιων αγγελων μυριασιν P^{72} | **15** παντ. τ. ασεβ.] πασαν ψυχην P^{72} | περι 1⌒2 P^{72} | **16** αυτων^{1}] εαυτων P^{72} | **18** υμιν + οτι P^{72} | του > P^{72} | **20** εποικοδομουντες - πιστει] τη εαυτων αγιοτητι (*mendum pro* αγιωτατη ?) πιστει ανοικοδομεισθε P^{72} | προσευχ. + εαυτοις P^{72} | **21** τηρησωμεν P^{72} | **22.23** ελεγχ. - φοβω] εκ πυρος αρπασατε, διακρινομενους δε ελεειτε εν φοβω P^{72} | **23** εσπιλωμενον] εσπιλωμενοι P^{72} | **24** φυλ. - αμωμ. $P^{74\,\mathrm{vid.}}$] στηριξαι ασπιλους αμωμους αγνευομενους απεναντι της δοξης αυτου P^{72} | **25** σωτηρι > P^{72} | δια Ιυ - του αιωνος] αυτω δοξα κρατος τιμη δια Ιυ Χυ τ. Κυ ημ. · αυτω δοξα και μεγ. P^{72}.

Apocalypsis

9,20 τα^{7} > $P^{49.85\,\mathrm{vid.}}$ 2329 1854.

10,7 δουλους + και $P^{47.85}$ S 2344 2329 | **9** μοι^{2} > P^{85} | και καταφαγε αυτο] αυτο κ. καταφ. $P^{47.85}$ S* 2344.

ADDENDA ET CORRIGENDA

p. 40a Mt 13,9.10.11: *numeri vv. respective in linea superiore ponantur.*

89a Mt 25,13 *appar.*: *dele* L *in l.* 5.

124b Mc 4,29 *appar.*: *transpone* **29** *in l.* 13 *ante* παραδοι.

159a Mc 11, 8 *appar.*: *loco* κοψαντ. *in l.* 1 *lege* κοψαντ. - αγρων.

166b Mc 12,38 *appar.*: *loco* 329 *in l.* 9 *lege* 482.

594b 2 C 1,20: *lege* ἀμὴν.

609a 2 C 9,12: *lege* ἐστὶν.

720b H 7,1: *lege* τῶν βασιλέων.

720b H 7,1 *appar.*: *loco* βασιλ. *in l.* 5 *lege* βασιλεων.

INDEX

CORRIGENDA

Pagina	*Linea*	*Legitur*	*Legatur*
27*	1	Propag.	Vat.
3a	–2	Δαυὶδ	Δαυίδ
33b	13	Elias	Helias
34b	6	Βηθ	Βηθ-
40a	–3	(Mt 13,9.10: *numeri vv. respective in linea superiore ponantur*)	
45a	–7	παρα	παρα-
81a	12	ἔξωδεν	ἔξωθεν
105a	13	σφόθρα	σφόδρα
137b	–6	quoquot	quotquot
169a	10	Θεὸς	Θεός
171a	–4	τὶ	τί
171b	6	(Mc 13,37: *num. v. in lin. sup. ponatur*)	
202b	9	Ἥρ	Ἢρ
202b	10	Ἰωρίμ	Ἰωρὶμ
253a	3	πράκτωρι	πράκτορι
384a	6	quideu	quidem
399a	–7	(A 2,35: *num. v. in lin. sup. ponatur*)	
416b	–2	Μωϋσης	Μωϋσῆς
450a	14	Barnabaset	Barnabas et
516b	–7	ὀφ	ὀφ-
534a	–4	audierunt.	audierunt?
540b	13	ἐμοί	ἐμοὶ
541a	15	ἐτέρα	ἑτέρα
544b	–3	Θεός	Θεὸς
547a	11	(R 15,28: *num. v. in lin. sequenti ponatur*)	
558b	5	χωρίς	χωρὶς
558b	–1	ὅς	ὃς
565a	15	καὶ	|καὶ
594b	–7	ἀμήν	ἀμὴν
603b	15	augustiamini	angustiamini
609a	9	Θεὸς	Θεός
609a	–4	ἐστίν	ἐστὶν

Pagina	*Linea*	*Legitur*	*Legatur*
609b	10	et	est
634b	–8	αὐτὸν	αὐτόν
644b	12	ἀκάρποις	τοῖς ἀκάρποις
704b	–3	δέ	δὲ
711a	13	Θεὸς	Θεός
719a	15	ἄρχι	ἄχρι
720b	13	ν	ων
720b	14	πρώτον	πρῶτον
734b	2	Ἱεριχὼ	Ἰεριχὼ
741a	–3	φωτῶν	φώτων
801a	9	κὰγὼ	κἀγώ

Reeditio photomechanica
Ex typographia Pontiphiciae Universitatis Gregorianae
Romae, 23 decembris 1991

